

VALTIOPÄIVÄT

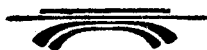
1924

PÖYTÄKIRJAT

I

ISTUNNOT 1—37

VALTIOPÄIVIEN ALUSTA MARRASKUUN 25 PÄIVÄÄN

HELSINKI, 1925
VALTIONEUVOSTON KIRJAPAINO

Pöytäkirjat

1924 vuoden varsinaisilla valtiopäivillä.

Huhtikuun 1 ja 2 päivinä 1924 valittu Suomen Eduskunta kokoontui torstaina 1 päivänä toukokuuta 1924 vuoden 1924 varsinaisille valtiopäiville maan pääkaupunkiin Helsinkiin. Samana päivänä esittivät eduskunnan jäsenet valtakirjansa tarkastamista varten Hallintoneuvos Iivar Ahavalle, jolle V. J:n 21 §:ssä säädetty tehtävä oli uskottu.

Pöytäkirja, joka tehtiin Suomen Eduskuntaan valittujen 1924 vuoden varsinaisille valtiopäiville kokontuneiden edustajain valtakirjoja tarkastettaessa talossa N:o 15 Hallituskadun varrella 1 p:nä toukokuuta 1924.

Sittenkun Hallintoneuvos Iivar Ahava, jonka Tasavallan Presidentti oli määrännyt tarkastamaan edustajain valtakirjat tänä päivänä kokoontuvilla 1924 vuoden varsinaisilla valtiopäivillä, kello 11 a. p. oli saapunut taloon N:o 15 Hallituskadun varrella ja allekirjoittanut lakitiedetten kandidatti oli kutsusta ruvennut pöytäkirjanpitäjäksi, merkittiin tähän, että kaikki kansanedustajat Hallintoneuvos Ahavan antamalla ja eilispäivänä sekä Säätytalon että talon N:o 15 Hallituskadun varrella eteiseen naulatulla ilmoituksella olivat kutsutut saapumaan tänne tänään aamu-

päivällä Uudenmaan, Turun, Hämeen ja Viipurin läänien vaalipiireistä valitut kello yksitoista ja muut edustajat kello puoli kaksitoista, tuodakseen valtakirjansa Hallintoneuvos Ahavan tarkastettaviksi.

Tämän jälkeen ilmoittautuivat Eduskuntaan valittuina edustajina tähän pöytäkirjaan liitettyssä luettelossa mainitut henkilöt, jättäen tarkastettaviksi heille annetut valtakirjat.

Jätetyt valtakirjat, yhteensä 196, hyväksyttiin, ja oli niistä edustajista, jotka näin olivat näyttäneet olevansa oikein valtuutetut, säädetty luettelo kirjeen kera Eduskunnalle lähetettävä, jota partsi jätetyt valtakirjat olivat Eduskunnan sihteerin kautta edustajille toimitettavat.

Vakundeksi:

Eino J. Ahla.

Luettelo niistä edustajista
1924 vuoden valtiopäivillä, jotka
ovat näyttäneet olevansa oikein
valtuutetut.

Uudenmaan läänin
vaalipiiri.

Aalto, Artturi August, sanomalehdentoi-
mittaja.
Allila, Aleksander, maalari.
Ampuja, Mikko, viilaaja.
Auer, Ilmari, filosofianmaisteri, agro-
noomi.
von Born, Ernst, godsegare, friherre.
Furuhjelm, Ragnar, professor.
Hiidenheimo, Artturi, maanviljelijä.
Hornborg, Eirik, rektor.
Jokela, Edvard Nikolai, satamatyömies.
Järvinen, Kyösti, professori.
Kaila, Erkki, jumaluusopintohtori.
Kontula, Manu, työmies.
Lindberg, Gustaf, jordbrukare.
Nurminen, Uno, maalari.
Palmgren, Axel, direktör.
Procopé, Hj. J., vicehäradshövding, mi-
nister.
Ryömä, Hannes, tohtori.
Schauman, Georg, filosofiedoktor.
Seppälä, Hilda, rouva, sosialidemokraatti-
sen työläisnaisliiton sihteeri.
Sirola, Juho Leander, palstatilallinen.
Vennola, J. H., professori.
Wiik, Karl H., filosofiemagister.
Witting, Rolf, professor.
Österholm, John, redaktör.

Turun läänin eteläinen
vaalipiiri.

Anderson, Amos, direktör.
Annala, Valentin, ent. ratavartija.
Bergroth, Waldemar, lääninrovasti.
Forsberg, Anders, bonde.
Heikkilä, Bernhard, maanviljelijä.
Kivimäki Toivo M., lakitiedettenkandi-
daatti.
Kulmala, Kalle, maanviljelijän poika.
Laurén, Karl F., jordbrukare.
Lehtikoski, Aino, rouva.
Leino, F. J., tuomari.
Molin, Knut, hovrättsassessor.

Ramstedt, Gustaf Adrian Emanuel, maan-
viljelijä.
Rannikko, Juho, torppari.
Saarinen, Paavo, maanviljelijä.
Tulenheimo, Eino, pankinjohtaja.
Wuolijoki, Wäinö, filosofianmaisteri.

Turun läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Ahlfors, Fanny Augusta, rouva.
Alestalo, Anshelm, maanviljelijä.
Aromaa, Emanuel, suutari.
Heikura, Eino, maanviljelijä.
Härmä, F. V., filosofiantohtori.
Ingman, Lauri, professori.
Junnila, Taave, maanviljelijä.
Kirra, Kalle Johannes, maanviljelijä.
Mustasilta, Frans, pienviljelijä.
Rantala, Viljo, maatyöläinen.
Sillanpää, Miina, tarkastaja.
Sjöstedt-Jussila, O. A., maanviljelijä.
Tanner, Väinö Alfred, toimitusjohtaja.
Tuomioja, W. W., lakitiedettenkandi-
daatti.
Vuorio, Svante, maanviljelijä.

Hämeen läänin eteläinen
vaalipiiri.

Ailio, Julius, filosofiantohtori.
Eerola, Albert, maanviljelijä.
Kares, K. R., rovasti.
Keto, J. W., filosofianmaisteri.
Leinonen, Olga, kutojatar.
Mantere, Oskari, filosofiantohtori.
Myllymäki, Kalle, piiris sihteeri.
Nukari, Evert, maanviljelijä.
Sunila, Juho Emil, filosofiantohtori, maa-
taloushallituksen ylijohtaja.
Toivonen, Otto, suutari.
Virta, Juho Jalmari, työmies.

Hämeen läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Hakkila, Väinö, pormestari.
Harvala, Kaarlo, taloudenhoitaja.
Huotari, Anni, rouva.
Ihamuotila, J. A., maanviljelijä.
Linna, Kustaa Emil, kunnallisneuvos.
Peltonen, Johannes, oikeusneuvos, maan-
viljelijä.

Pulkkinen, Yrjö, varatuomari.
 Saارينen, Emil, toimitsija.
 Tavastähti, Elli, köyhäinhoidontarkastaja.
 Vihuri, Ida, taloudenhoitaja.
 Voionmaa, Väinö, professori.

Viipurin läänin läntinen
 vaalipiiri.

Aalto, Johan Fredrik, sanomalehdentoi-
 mittäjä.
 Haverinen, Anna Albertina, toimistonhoi-
 taja.
 Huttunen, Johan Edvard, ammattijärjes-
 tön puheenjohtaja.
 Kilpeläinen, Kaarlo Edvard, rovasti.
 Lautala, Emil, maanviljelijä.
 Nikkanen, Vilho, maanviljelijä.
 Paasivuori, Matti, kirvesmies.
 Pohjala, Lauri, teologiankandidaatti, yli-
 opettaja.
 Reinikainen, Oskar Brynolf, lääkäri.
 Ruotzi, Siviä, kirjakauppias.
 Särkkä, Ville Kustaa, maanviljelijä.
 Tukia, Elias, maanviljelijä.
 Tuomivaara, Eino, agronomi, maanmies-
 koulun johtaja.
 Typpö, Taneli, maanviljelijä.
 Walkama, Hannes, pastori.
 Vanhala, Tuomas, maanviljelijä.
 Viljanen, Väinö Matti Juho, insinööri.

Viipurin läänin itäinen
 vaalipiiri.

Helo, Johan, filosofiantohtori.
 Juutilainen, Antti, maanviljelijä.
 Kauranen, Jooseppi, maanviljelijä.
 Kopsa, Pekka, maanviljelijä.
 Kuisma, Antti, maanviljelijä.
 Kukkonen, Antti, pastori.
 Lonkainen, Jussi Jaakko, toimittaja.
 Manner, Albin, sanomalehdentoimittaja.
 Niukkanen, Juho, maanviljelijä.
 Paavolainen, Erkki, kansanopistonjohtaja.
 Piitulainen, Mikko, maanviljelijä.
 Pitkänen, Matti, maanviljelijä.
 Pullinen, Erkki, maanviljelysneuvos.
 Rapo, Jussi, asioitsija.
 Setälä, Emil Nestor, professori.
 Welling, Yrjö, maanviljelijä.
 Vertanen, Anton, maanviljelijä.

Mikkelin läänin vaalipiiri.

Hakala, Kalle, osuuskaupantomitsija.
 Halonen, Toivo, mäkitupalainen.
 Hannula, Mandi, opettajatar.
 Kinnunen, Juho, seminaarinlehtori.
 Kontio, Oskari, pienviljelijä.
 Luostarinen, Alpo O., maanviljelijä.
 Savolainen, Anni, pienviljelijänvaimo.
 Somersalo, Eeva, johtaja.
 Sommarberg, Aino, kansakoulunopettaja-
 tar.
 Swentorjetski, Reinhold, sanomalehdentoi-
 mittäjä.
 Valjakka, Hilma, kirjaltajanleski.
 Wuokoski, K. W., maanviljelijä.

Kuopion läänin läntinen
 vaalipiiri.

Asikainen, Adam, myymälänhoitaja.
 Hahl, Eero, agronomi.
 Heikkinen, P. W., maanviljelijä.
 Hirvensalo, Vilho, pankinjohtaja.
 Komulainen, Juho, palstatilallinen.
 Makkonen, Matti, pienviljelijä.
 Paasonen, Armas, kaupanhoitaja.
 Raatikainen, August, maanviljelijä.
 Saastamoinen, A. H., johtaja.
 Soikkeli, Antti, varastomies.
 Tainio, Taavi, toimittaja.
 Tenhunen, Bruno Armas, toimittaja.

Kuopion läänin itäinen
 vaalipiiri.

Itkonen, Rieti Wilhelm, johtaja.
 Jyske, Jalmari, agronomi.
 Koponen, Albin, levyseppä.
 Louhelainen, Arvi, kunnankirjuri.
 Pennanen, Pekka, maanviljelijä.
 Pensas, Otto, piirisihtööri.
 Puitinen, Matti Samfred, kirvesmies.
 Reinikka, Tyko, filosofianmaisteri, pan-
 kinjohtaja.
 Ryynänen, J. G., maanviljelijä.
 Saarelainen, Pekka, maanviljelijä.

Vaasan läänin itäinen
 vaalipiiri.

Bryggari, Tuomas, kivityömies.
 Heikinheimo, Oskari, kunnanlääkäri.
 Hurme, Kaarlo, maanviljelijä.

Jaskari, Aaro, maanviljelijä.
 Koivulahti-Lehto, Hilma, pienviljelijä.
 Kovanen, Jalmari, pienviljelijä.
 Lehto, Toivo Urho, sanomalehdentoimitaja.
 Muhonen, Atte Johannes, pienviljelijä.
 Setälä, Edvard, pienviljelijä.
 Vesterinen, Vihtori, maanviljelijä.

Vaasan läänin eteläinen
 vaalipiiri.

Estlander, Ernst, professor.
 Isaksson, J. August, redaktör.
 Jacobsson, Otto, justitierådman.
 Jern, Levi, bonde.
 Klockars, Johannes, kommunalråd.
 Kärki, Frans, pastori.
 Mangs, Josef, bonde.
 Pojanluoma, Herman, maanviljelijä.
 Saari, Kaarlo, kansakoulunopettaja.
 Tarkkanen, E. M., maanviljelijä.
 Virkkunen, Paavo Eemil, teologiantohtori.
 Akerblom, K. W., folkskollärare.

Vaasan läänin pohjoinen
 vaalipiiri.

Björk, M. V., hovrättsråd.
 Hästbacka, J. E., direktör.
 Inborr, J., lantbrukare.
 Jaskari, Mikko, maanviljelijä.
 Kalliokoski, Viljami, maanviljelijä.
 Kulenius, M. E., folkskollärare.
 Lahdensuo, Jalo, filosofianmaisteri, maanviljelijä.

Meriläinen, Pekka, työmies.
 Turja, E. A., maanviljelijä.
 Vehkahoja, Heikki, maanviljelijä.

Oulun läänin eteläinen
 vaalipiiri.

Ainalli, Sakari, maanviljelijä.
 Arffman, Kusti, pienviljelijä.
 Brander, Uno, yhtiöjohtaja.
 Janhonen, Toivo, kirkkoherra.
 Kallio, Kyösti, maanviljelijä.
 Mannermaa, J. A., tuomiorovasti.
 Pelttari, Niilo, agronomi.
 Piippo, Vilho R., seppä.
 Räsänen, Juho, maanviljelijä.
 Salo, Sulo, pienviljelijä.
 Sawenius, Filemon, maanviljelijä.
 Seppänen, J. L., pastori.

Oulun läänin pohjoinen
 vaalipiiri.

Hänninen, Kaarlo, filosofiantohtori.
 Junes, Antti, maanviljelijä.
 Jussila, O. H., kirkkoherra.
 Koivuranta, Janne, maanviljelijä.
 Tabell, Emil, vahtimestari.
 Vuokila, Konsta, työmies.

Lapinmaan vaalipiiri.

Neitiniemi, A. A., maanviljelijä.

Helsingissä, 1 päivänä toukokuuta 1924.

Iivar Ahava.

Suomen Eduskunnalle.

Allekirjoittanut, jolle 1924 vuoden varsinaisille valtiopäiville kokoontuneiden kansanedustajain valtakirjain tarkastaminen on uskottu, lähettää kunnioittaen Eduskunnalle säädetyin luettelon niistä edustajista, jotka ovat näyttäneet olevansa oikein valtuutetut.

Helsingissä, 1 päivänä toukokuuta 1924.

Iivar Ahava.

Eduskunnan jäsenet vaalipiirittain lueteltuina 1924 v:n valtiopäivillä.

Uudenmaan läänin vaalipiiri.

Aalto, Artturi August, sanomalehdentoi-
mittaja, Helsingin kaupungista. S. 1876.
Allila, Aleksander, maalari, Helsingin
kaupungista. S. 1890.
Ampuja, Mikko, viilaaja, Helsingin kau-
pungista. S. 1882.
Auer, Ilmari, filos. maisteri, agronomi,
Helsingin kaupungista. S. 1879.
von Born, Ernst Viktor Lorentz, vice-
häradshövding, friherre, Pernå socken.
F. 1885.
Furuhjelm, Ragnar, professor, Helsingfors.
F. 1879.
Gebhard, Hedvig, professorinrouva, Hel-
singin kaupungista. S. 1867.
Hiidenheimo, Artturi, maanviljelijä Vih-
din pitäjältä. S. 1877.
Hornborg, Eirik, rektor, Helsingfors. F.
1879.
Jokela, Edvard Nikolai, satamatyömies,
Helsingin kaupungista. S. 1889.
Järvinen, Kyösti, professori, Helsingin
kaupungista. S. 1869.
Kaila, Erkki, jumaluusopintohtori, Hel-
singin kaupungista. S. 1867.
Kontula, Manu, työmies, Kuusankoskelta.
S. 1873.
Lindberg, Gustav, jordbrukare, Tusby soc-
ken. F. 1882.

Nurminen, Uno, maalari, Helsingin kau-
pungista. S. 1895.
Palmgren, Axel, direktör, Helsingfors. F.
1867.
Procopé, Hj. J., vicehäradshövding, mi-
nister, Helsingfors. F. 1889.
Ryömä, Hannes, lääkäri, Helsingin kau-
pungista. S. 1878.
Schauman, Georg, filosofiedoktor, Hel-
singfors. F. 1870.
Seppälä, Hilda, rouva, sosialidemokraatti-
sen työläisnaisliiton sihteeri, Helsingin
kaupungista. S. 1879.
Sirola, Juho Leander, palstatilallinen,
Mäntsälän pitäjältä. S. 1871.
Vennola, Juho Heikki, professori, Helsingin
kaupungista. S. 1872.
Wiik, Karl H., filosofiemagister, Helsing-
e socken. F. 1883.
Witting, Rolf, professor, Helsingfors. F.
1879.
Österholm, John, redaktör, Helsingfors.
F. 1882.

Turun läänin eteläinen vaalipiiri.

Anderson, Amos, direktör, Helsingfors.
F. 1878.
Annala, Valentin, ent. ratavartija, Maa-
rian pitäjältä. S. 1859.

Bergroth, Valdemar, lääninrovasti, Weh-
maan pitäjistä. S. 1852.
Forsberg, Anders, fiskare, bonde, Åland,
Brändö socken. F. 1864.
Heikkilä, Bernhard, maanviljelijä, Ruskon
pitäjistä. S. 1882.
Kivimäki, Toivo Mikael, lakitiedettenkan-
didaatti, Helsingin kaupungista. S.
1886.
Kulmala, Kalle, maanviljelijän poika,
Kuusjoen pitäjistä. S. 1891.
Laurén, Karl F., jordbrukare, Pargas soc-
ken. F. 1879.
Lehtokoski, Aino, rouva, Maarian pitä-
jästä. S. 1886.
Leino, F. J., tuomari, Turun kaupungista.
S. 1894.
Molin, Knut, hovrättsassessor, Åbo stad.
F. 1876.
Ramstedt, Gustaf Adrian Emanuel, maan-
viljelijä, Mynämäen pitäjistä. S. 1881.
Rannikko, Juho, torppari, Taivassalon pi-
täjästä. S. 1873.
Saarinen, Paavo, maanviljelijä, Perniön
pitäjistä. S. 1886.
Tulenheimo, Eino, pankinjohtaja, Turun
kaupungista. S. 1885.
Wuolijoki, Wäinö, filosofianmaisteri, Hel-
singin kaupungista. S. 1872. (Toinen
varapuhemies.)

Turun läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Ahlfors, Fanny Augusta, rouva, Porin
kaupungista. S. 1884.
Alestalo, Anshelm, maanviljelijä, Ulvilan
pitäjistä. S. 1880.
Aromaa, Emanuel, suutari, Kiukaisten pi-
täjästä. S. 1873.
Heikura, Eino Emil, maanviljelijä, Kar-
vian pitäjistä. S. 1893.
Härmä, Frans Vihtori, filosofiantohtori,
Porin kaupungista. S. 1881.
Ingman, Lauri, jumaluusopinprofessori,
Helsingin kaupungista. S. 1868.
Junnila, Taave, kunnallisneuvos, Tyrvään
pitäjistä. S. 1869.
Kirra, Kalle Johannes, maanviljelijä,
Huittisten pitäjistä. S. 1893.
Mustasilta, Frans, pienviljelijä, Hämeen-
kyrön pitäjistä. S. 1879.
Rantala, Viljo, maatyöläinen, Punkalaitu-
men pitäjistä. S. 1892.

Sillanpää, Miina, tarkastaja, Helsingin
kaupungista. S. 1866.
Sjöstedt-Jussila, Oskari Anshelm, maan-
viljelijä, Alastaron pitäjistä. S. 1869.
Tanner, Wäinö Alfred, toimitusjohtaja,
Helsingin kaupungista. S. 1881.
Tuomioja, W. W., lakitiedettenkandidaat-
ti, Helsingin kaupungista. S. 1888.
Vuorio, Svante, maanviljelijä, Huittisten
pitäjistä. S. 1890.

Hämeen läänin eteläinen
vaalipiiri.

Ailio, Julius, filosofiantohtori, Helsingin
kaupungista. S. 1872.
Eerola, Albert, maanviljelijä, Tuuloisten
pitäjistä. S. 1874.
Kares, Kaarlo Reetrikki, rovasti, Asikka-
lan pitäjistä. S. 1873.
Keto, Jaakko William, filosofianmaisteri,
Helsingin kaupungista. S. 1884.
Leinonen, Olga, kutojatar, Helsingin kau-
pungista. S. 1879.
Mantere, Oskari, filosofiantohtori, ylijoh-
taja, Helsingin kaupungista. S. 1874.
Myllmäki, Kalle, piirisihiteeri, Hämeen-
linnan kaupungista. S. 1883.
Nukari, Evert, maanviljelijä, Hämeenlin-
nan maalaiskunnasta. S. 1874.
Sunila, Juho Emil, filosofiantohtori, maa-
taloushallituksen ylijohdaja, Helsingin
kaupungista. S. 1875.
Toivonen, Otto, suutari, Hämeenlinnan
kaupungista. S. 1884.
Virta, Juho Jalmari, työmies, Lahden
kaupungista. S. 1884.

Hämeen läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Hakkila, Wäinö, pormestari, Tampereen
kaupungista. S. 1882.
Harvala, Kaarlo, taloudenhoitaja, Helsin-
gin kaupungista. S. 1885.
Huotari, Anni, rouva, Tampereen kaupun-
gista. S. 1874.
Ihamuotila, Johan Adolf, maanviljelijä,
Ylöjärven pitäjistä. S. 1868.
Linna, Kustaa Emeli, kunnallisneuvos,
Messukylän pitäjistä. S. 1876.
Peltonen, Johannes, oikeusneuvos, Vesi-
lahden pitäjistä. S. 1868.

Pulkkinen, Yrjö, varatuomari, Helsingin kaupungista. S. 1875.
Saarin, Emil, toimitsija, Tampereen kaupungista. S. 1879.
Tavastähti, Elli, köyhäinhoidontarkastaja, Helsingin kaupungista. S. 1883.
Vihuri, Iida, taloudenhoitaja, Tampereen kaupungista. S. 1882.
Voionmaa, Väinö, professori, Helsingin kaupungista. S. 1869.

Viipurin läänin läntinen
vaalipiiri.

Aalto, Johan Fredrik, sanomalehdentoimittaja, Viipurin kaupungista. S. 1886.
Haverinen, Anna Albertina, toimistonhoitaja, Viipurin pitäjältä. S. 1884.
Huttunen, Johan Edvard, ammattijärjestön puheenjohtaja, Helsingin kaupungista. S. 1889.
Kilpeläinen, Kaarlo Edvard, rovasti, Kymin pitäjältä. S. 1879.
Lautala, Emil, maanviljelijä, Vehkalahden pitäjältä. S. 1882.
Nikkanen, Vilho, maanviljelijä, Uudenkirkon (W. I.) pitäjältä. S. 1885.
Paasivuori, Matti, kirvesmies, Helsingin kaupungista. S. 1866.
Pohjala, Lauri, teolog. kand., yliopettaja, Helsingin kaupungista. S. 1870.
Reinikainen, Oskar Brynolf, lääkäri, Viipurin kaupungista. S. 1885.
Ruotzi, Siviä, kirjakauppias, Lappeenrannan kaupungista. S. 1880.
Särkkä, Ville Kustaa, maanviljelijä, Suommenniemen pitäjältä. S. 1877.
Tukia, Elias, maanviljelijä, Lappeen pitäjältä. S. 1877.
Tuomivaara, Eino, agronomi, maamieskoulun johtaja, Uudenkirkon pitäjältä (W. I.). S. 1887.
Typpö, Taneli, maanviljelijä, Vahvialan pitäjältä. S. 1878.
Walkama, Hannes, pastori, Rantasalmen pitäjältä. S. 1876.
Vanhala, Tuomas, pienviljelijä, Kymin pitäjältä. S. 1872.
Viljanen, Väinö Matti Juho, insinööri, Helsingin kaupungista. S. 1874.

Viipurin läänin itäinen
vaalipiiri.

Helo, Johan, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1889.

Juutilainen, Antti, maanviljelijä, Antrean pitäjältä. S. 1882.
Kauranen, Jooseppi, maanviljelijä, Muolan pitäjältä. S. 1880.
Kopsa, Pekka, maanviljelijä, Jaakkiman pitäjältä. S. 1887.
Kuisma, Antti, maanviljelijä, Sakkolan pitäjältä. S. 1892.
Kukkonen, Antti, pastori, Pielisensuon pitäjältä. S. 1889.
Lonkainen, Jussi Jaakko, toimittaja, Viipurin kaupungista. S. 1890.
Manner, Albin, sanomalehdentoimittaja, Joutsenon pitäjältä. S. 1888.
Niukkanen, Juho, maanviljelijä, Kirvun pitäjältä. S. 1888.
Paavolainen, Erkki, filosofianmaisteri, kansanopistonjohtaja, Uudenkirkon pitäjältä (W. I.) S. 1890.
Pittulainen, Mikko, maanviljelijä, Impilahden pitäjältä. S. 1878.
Pitkänen, Matti, maanviljelijä, Sortavalan pitäjältä. S. 1885.
Pullinen, Erkki, maanviljelysneuvos, Antrean pitäjältä. S. 1871.
Rapo, Jussi, asioitsija, Sortavalan kaupungista. S. 1878.
Setälä, Emil Nestor, professori, Helsingin kaupungista. S. 1864.
Welling, Yrjö, maanviljelijä, Kirvun pitäjältä. S. 1885.
Vertanen, Anton, maanviljelijä, Ruokolahden pitäjältä. S. 1884.

Mikkelin läänin vaalipiiri.

Hakala, Kalle, osuuskaupantoimitsija, Mikkelin kaupungista. S. 1880.
Halonen, Toivo, mäkitupalainen, Säämingin pitäjältä. S. 1893.
Hannula, Mandi, opettajatar, Helsingin kaupungista. S. 1880.
Kinnunen, Juho, seminaarinlehtori, Heinolan kaupungista. S. 1865.
Komu, Yrjö, toimittaja, Mikkelin kaupungista. S. 1890.
Kontio, Oskari, pienviljelijä, Kerimäen pitäjältä. S. 1884.
Luostarinen, Alpo O., maanviljelijä, Kerimäen pitäjältä. S. 1886.
Savolainen, Anni, pienviljelijänvaimo, Rautavaaran pitäjältä. S. 1875.
Somersalo, Eva, johtaja, Helsingin kaupungista. S. 1883.

Sommarberg, Aino, opettajatar, Rantasalmen pitäjältä. S. 1895.
Swentorjetski, Reinhold, toimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1881.
Valjakka, Hilma, kirjaltajanleski, Mikkelin kaupungista. S. 1881.
Wuokoski, Kalle Viljami, maanviljelijä, Mikkelin pitäjältä. S. 1880.

Kuopion läänin läntinen
vaalipiiri.

Asikainen, Adam, myymälänhoitaja, Karttulan pitäjältä. S. 1891.
Hahl, Eero, agronomi, maanviljelijä, Iisalmen pitäjältä. S. 1872.
Heikkinen, Pekka Wille, maanviljelijä, Muuruveden pitäjältä. S. 1883.
Hirvensalo, Vilho, agronomi, pankinjohtaja, Kuopion kaupungista. S. 1881.
Komulainen, Juho, palstatilallinen, Iisalmen pitäjän Valkeisista. S. 1875.
Makkonen, Matti, pienviljelijä, Hankasalmen pitäjältä. S. 1879.
Paasonen, Armas, kaupanhoitaja, Iisalmen pitäjältä. S. 1885.
Raatikainen, August, maanviljelijä, Karttulan pitäjältä. S. 1874.
Saastamoinen, Armas Herman, johtaja, Kuopion kaupungista. S. 1886.
Soikkeli, Antti, varastomies, Kuopion kaupungista. S. 1883.
Tainio, Taavi, toimittaja, Helsingin kaupungista. S. 1874.
Tenhunen, Bruno Armas, toimittaja, Kuopion kaupungista. S. 1898.

Kuopion läänin itäinen
vaalipiiri.

Itkonen, Rieti Wilhelm, toimistonjohtaja, Helsingin kaupungista. S. 1889.
Jyske, Jalmari, agronomi, Helsingin kaupungista. S. 1884.
Koponen, Albin, levyseppä, Pielisjärven pitäjältä. S. 1881.
Louhelainen, Arvi, kunnan kirjuri, Joensuu kaupungista. S. 1896.
Pennanen, Pekka, maanviljelijä, Kesälahden pitäjältä. S. 1872.
Pensas, Otto, piirisihteeri, Pielisjärven pitäjältä. S. 1885.
Puittinen, Matti Samfred, kirvesmies, Pielisjärven pitäjältä. S. 1883.

Reinikka, Tyko, filosofianmaisteri, pankinjohtaja, Värtsilästä. S. 1887.
Ryynänen, J. G., maanviljelijä, Pielisjärven pitäjältä. S. 1873.
Saarelainen, Pekka, maanviljelijä, Pielisjärven pitäjältä. S. 1868.

Vaasan läänin itäinen
vaalipiiri.

Bryggari, Tuomas, kivityömies, Jyväskylän kaupungista. S. 1881.
Heikinheimo, Oskari, kunnanlääkäri, Keuruun pitäjältä. S. 1873.
Hurme, Kaarlo, maanviljelijä, Saarijärven pitäjältä. S. 1883.
Jaskari, Aaro, maanviljelijä, Karstulan pitäjältä. S. 1880.
Koivulahti-Lehto, Hilma, pienviljelijä, Virtain pitäjältä. S. 1880.
Kovanen, Jalmari, pienviljelijä, Pihtiputaan pitäjältä. S. 1877.
Lehto, Toivo Urho, toimittaja, Jyväskylän kaupungista. S. 1891.
Muhonen, Atte Johannes, pienviljelijä, Laukaan pitäjältä. S. 1888.
Setälä, Edvard, pienviljelijä, Virtain pitäjältä. S. 1874.
Vesterinen, Vihtori, maanviljelijä, Laukaan pitäjältä. S. 1885.

Vaasan läänin eteläinen
vaalipiiri.

Estlander, Ernst, professor, Helsingfors. F. 1870.
Isaksson, J. August, redaktör, Vasa. F. 1886.
Jacobsson, Otto, justitierådman, Vasa. F. 1886.
Jern, Johan Levi, bonde, Mustasaari socken. F. 1893.
Klockars, Johannes, kommunalråd, Vasa. F. 1867.
Kärki, Frans, pastori, Töysän kappelista. S. 1884.
Mangs, Josef, bonde, Närnes socken. F. 1883.
Pojanluoma, Herman, maanviljelijä, Ilmajoen pitäjältä. S. 1869.
Saari, Kaarlo, kansakoulunopettaja, Kurikan pitäjältä. S. 1857.
Tarkkanen, Emil Mikael, maanviljelijä, Laihia pitäjältä. S. 1886.

Virkkunen, Paavo Eemil, jumaluusopin tohtori, kirkkoherra, Ilmajoen pitäjistä. S. 1874. (Ensimmäinen varapuhemies.)
Åkerblom, K. W., folkskollärare, Kvevlax socken. F. 1877.

Vaasan läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Björk, Matts Viktor, hovrättsråd, Alavo socken. F. 1867.
Hästbacka, Johan Emil, direktör, Teerijärvi socken. F. 1872.
Inberr, Johan, häradsdomare, lantbrukare, Pedersöre socken. F. 1867.
Jaskari, Mikko, maanviljelijä, Nurmon pitäjistä. S. 1866.
Kalliokoski, Viljami, maanviljelijä, Halsuan pitäjistä. S. 1894.
Kulenius, M. Evert, folkskollärare, Gamla-karleby stad. F. 1879.
Lahdensuo, Jalo, filosofianmaisteri, maanviljelijä, Lapuan pitäjistä. S. 1882.
Meriläinen, Pekka, työmies, Kokkolan kaupungista. S. 1886.
Turja, Ernsti A., maanviljelijä, Lapuan pitäjistä. S. 1882.
Vehkaja, Heikki, maanviljelijä, Ylistaron pitäjistä. S. 1889.

Oulun läänin eteläinen
vaalipiiri.

Ainali, Sakari, maanviljelijä, Himangan pitäjistä. S. 1874.
Arffman, Kusti, pienviljelijä, Sotkamon pitäjistä. S. 1885.
Brander, Uno, ylijohdaja, Helsingin kaupungista. S. 1870.
Janhonen, Toivo Aapeli, kirkkoherra, Suomussalmen pitäjistä. S. 1886.

Kallio, Kyösti, maanviljelijä, Nivalan pitäjistä. S. 1873. (Puhemies.)
Mannermaa, Juho Aabraham, tuomiorovasti, Oulun kaupungista. S. 1871.
Pelttari, Niilo, agronomi, Oulujoen pitäjistä. S. 1886.
Piippo, Vilho Rieti, seppä, Piippolan pitäjistä. S. 1888.
Rosenberg, Mauritz, Fr., sanomalehdentoimittaja, Vaasan kaupungista. S. 1879.
Räsänen, Juho, maanviljelijä, Kajaanin maalaiskunnasta. S. 1879.
Salo, Sulo, pienviljelijä, Puolangan pitäjistä. S. 1887.
Sawenius, Filemon, maanviljelijä, Reisjärven pitäjistä. S. 1883.
Seppänen, Jaakko Leonard, pastori, Haapajärven pitäjistä. S. 1881.

Oulun läänin pohjoinen
vaalipiiri.

Hänninen, Kaarlo, filosofiantohtori, Helsingin kaupungista. S. 1876.
Junes, Antti, maanviljelijä, Alatornion pitäjistä. S. 1874.
Jussila, Oskari H., kirkkoherra, Kuivaniemen pitäjistä. S. 1888.
Koivuranta, Janne, maanviljelijä, Rovaniemen pitäjistä. S. 1885.
Lohi, Kalle Aukusti, maanviljelijä, Rannan pitäjistä. S. 1872.
Tabell, Emil, vahtimestari, Kemin maalaiskunnasta. S. 1899.
Vuokila, Konsta, työmies, Nivalan pitäjistä. S. 1877.

Lapinmaan vaalipiiri.

Neitiniemi, Aapo Aukusti, maanviljelijä, Kittilän pitäjistä. S. 1875.

1. Perjantaina 2 p. toukokuuta 1924

kello 10 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

	Siv.
1) Puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaali	11
2) Neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan	13

Ikäpuhemies.

Puhemiehen paikalle astuttuaan edustaja, rovasti W. Bergroth lausuu:

Arvoiset kansanedustajat! Ijältä vanhimpana edustajana tulee minun valtiopäiväjärjestyksen 23 §:n säännöksen mukaan johtaa puhetta tässä eduskunnan ensimmäisessä täysi-istunnossa, kunnes puhemies ja kaksi varapuhemiestä säädetyllä tavalla ovat valitut ja nämä eduskunnan edessä antaneet kukin vuorostaan juhlallisen vakuutuksensa. — Tämän ohessa kunnioittaen ilmoitan, että olen pyytänyt lakit. kand. Eino Ahlää laatimaan pyötkirjan tässä istunnossa.

Edustajain valtakirjain tarkastaja, hallintoneuvos Ivar Ahava, on eduskunnalle jättänyt luettelon niistä edustajista, joiden valtakirjat ovat tarkastetut ja hyväksytyt, ja pyydän, että sihteeri tämän luettelon mukaan toimittaa nimenhuudon.

Ikäpuhemies Bergroth: Ärade riksdagsrepresentanter. I älder den äldsta representanten tillkommer det mig att enligt § 23 i L. O. leda förhandlingarna vid riksdagens första plenum tills talman och tvenne vice talman blivit valda och dessa

envar inför riksdagen avgivit sin högtidliga försäkran. Härjämte får jag vördsamt meddela, att jag anmodat juriskandidaten Eino Ahla att föra protokollet vid detta plenum. Granskaren av riksdagsrepresentanternas fullmakter, förvaltningsrådet Iivar Ahava, har till riksdagen inlämnat förteckning över de representanter, vilkas fullmakter blivit granskade och godkända, och anhåller jag att sekreteraren verkställer namnupprop enligt denna förteckning.

Nimenhuuto

toimitetaan valtakirjantarkastajan hallintoneuvos Iivar Ahavan antaman luettelon mukaan ja merkitään saapuvilla oleviksi kaikki luettelossa mainitut edustajat.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaali.

Ikäpuhemies: Pyydän, että eduskunta nyt ryhtyy valitsemaan puhemiestä.

Vaalin tapahduttua julistetaan seuraava vaalin tulos.

Vaalissa ovat ääniä saaneet: ed. Wuolijoki 60, ed. Vinkkunen 56, ed. Kallio 43, sekä edustajat Mantere ja Jokela kumpikin 16 ääntä, edustajat Tanner, Lahdensuo ja Vennola kukin yhden äänen. Sitä paitsi on jätetty 2 tyhjää vaalilippua.

Ikäpuhemies: Kun ei kukaan näistä, jotka ovat ääniä saaneet, ole saanut ehdotonta enemmistöä, toimitetaan uusi vaali.

Toisessa vaalissa saivat ääniä: ed. Kallio 82, ed. Wuolijoki 69, ed. Virkkunen 25, ja ed. Jokela 16 ääntä, sekä ed. Tanner ja ed. Lahdensuo kumpikin 1 äänen; sitä paitsi jätettiin 1 tyhjä lippu.

Ikäpuhemies: Kun ei nytkään kukaan ole saanut ehdotonta äänen enemmistöä, niin toimitetaan vielä kolmas vaali.

Kolmannessa vaalissa saivat ääniä: ed. Kallio 93, ed. Wuolijoki 76, ed. Jokela 11, ed. Virkkunen 4, ed. Björk 2 sekä ed. Lahdensuo, Vuokila ja Tanner kukin 1 äänen. Sitä paitsi jätettiin 2 tyhjää vaalilippua.

Ikäpuhemies: Koska ed. Kallio tässä äänestyksessä on saanut enimmät äänet, on hän valittu 1924 vuoden valtiopäivien puhemieheksi.

Ikäpuhemies: Nyt ryhdytään valitsemaan ensimmäistä varapuhemiestä.

Tässä vaalissa saivat ääniä ed. Virkkunen 96, ed. Wuolijoki 75, ed. Jokela 11, ed. Mantere 7 sekä ed. Ingman, Tanner, Björk ja Vuokila kukin yhden äänen. Sitä paitsi jätettiin yksi tyhjä lippu.

Ikäpuhemies: Kun ei kukaan näistä tässä vaalissa ole saanut ehdotonta äänen enemmistöä, toimitetaan uusi ensimmäisen varapuhemiehen vaali.

Tässä vaalissa saivat ääniä ed. Virkkunen 101, ed. Wuolijoki 74, ed. Jokela 11 sekä edustajat Ingman, Mantere, Tanner ja Björk kukin yhden äänen. Sitä paitsi jätettiin kaksi tyhjää vaalilippua.

Ikäpuhemies: Kun ed. Virkkunen on tässä vaalissa saanut ehdottoman äänen enemmistön on hänet valittu ensimmäiseksi varapuhemieheksi 1924 vuoden valtiopäivillä.

Ikäpuhemies: Ryhdytään valitsemaan toista varapuhemiestä.

Vaalissa saivat ääniä: ed. Wuolijoki 105, ed. Björk 29, ed. Mantere 27, ed. Jokela 8, ed. Anderson 3, ed. Lahdensuo 2 sekä ed. Allila, Schauman, Pullinen, Ingman, Tanner, Vennola ja Virkkunen kukin 1 äänen. Sitä paitsi jätettiin 3 tyhjää lippua.

Ikäpuhemies: Kun ed. Wuolijoki on tässä äänestyksessä saanut ehdottoman äänenenemmistön, on hänet valittu toiseksi varapuhemieheksi 1924 vuoden valtiopäivillä.

Ikäpuhemies: Minä pyydän, että nyt valittu puhemies ja molemmat varapuhemiehet tulevat eduskunnan edessä antamaan juhlallisen vakuutuksensa.

Puhujalavalta lausuvat tämän jälkeen:

Puhemies Kallio: Minä Kyösti Kallio vakuutan, että minä puhemiestoimessani voimieni mukaan tahdon puolustaa Suomen kansan, eduskunnan ja hallituksen oikeutta perustuslakien mukaan.

Ensimmäinen varapuhemies Virkkunen: Minä Paavo Eemil Virkkunen vakuutan, että minä puhemiestoimessa tahdon voimieni mukaan puolustaa Suomen kansan, eduskunnan ja hallituksen oikeutta perustuslakien mukaan.

Toinen varapuhemies Wuolijoki: Minä Wäinö Wuolijoki vakuutan, että minä puhemiestoimessani tahdon voimieni mukaan puolustaa eduskunnan ja Suomen kansan oikeutta perustuslakien mukaan.

Ikäpuhemies: Tehtäväni on nyt päättynyt ja pyydän eduskunnan arv. puhemiestä astumaan puhemiehen paikalle ryhtyäkseen toimeensa.

Puhemiehen tervehdyspuhe.

Astuttuaan puhemiehen paikalle lausuu

Puhemies: Arvoisat Edustajat! Toimitetun vaalin perusteella olen velvollinen astumaan puhemiehen vastuunalaiselle paikalle. Kiitän siitä luottamuksesta, mitä eduskunta on minua kohtaan osoittanut. Tietäen puutteeni tämän kaksikielisen eduskunnan puhemiehen toimeen, tunnen velvoittavan raskaana vaalin johtaman vastuun. Toivon kumminkin, että yhteinen pyrkimys isänmaamme onnen saavuttamiseksi tulee edistämään työtämme ja helpottamaan toimintaamme.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Furuhielm: På svenska riksdagsgruppens vägnar ber jag få uttala en gensaga emot att ånyo till riksdagens talmann valts en person, som icke i tillbörlig grad behärskar svenska språket och således oaktat sina förtjänster i övrigt icke uppfyller de krav, som rättvisligen böra ställas på talmannen i Finlands riksdag.

Sihteerin toimen väliaikainen hoitaminen.

Puhemies: Ilmoitan aluksi, että olen pyytänyt lakitiedetten kandidaatti Eino J. Ahlan toimimaan eduskunnan sihteerinä siksi kunnes toimi voidaan täyttää.

Toimenpide hyväksytään.

2) Neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan.

Puhemies: Päiväjärjestykseen kuuluu myöskin neljän jäsenen vaali kansliatoimikuntaan.

Saatuaan puhevuoron lausuvat:

Ed. Furuhielm: Jag ber att till medlem i kanslikommissionen få föreslå riksdagsman Österholm.

Ed. Hiidenheimo: Minä pyydän ehdottaa kansliatoimikuntaan ed. Nikkanen.

Ed. Vennola: Pyytäisin ehdottaa kansliatoimikuntaan ed. Auerin.

Ed. Rannikko: Pyydän kannattaa ed. Hiidenheimon tekemää ehdotusta.

Ed. Jokela: Pyydän ehdottaa kansliatoimikuntaan ed. Tenhusen.

Ed. Tanner: Ehdotan, että yhdeksi jäseneksi kansliatoimikuntaan valittaisiin ed. Harvala.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Furuhielm ehdottanut, että kanslia-

toimikunnan jäseneksi valittaisiin ed. Österholm, ed. Hiidenheimo on ehdottanut, että kansliatoimikuntaan valittaisiin ed. Nikkanen, ed. Vennola on ehdottanut, että valittaisiin ed. Auer, ed. Jokela on ehdottanut, että valittaisiin ed. Tenhunen, ja ed. Tanner ehdottanut, että valittaisiin ed. Harvala.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun viisi ehdokasta on ehdotettu eikä niin ollen eduskunta ole voinut yhtyä kansliatoimikunnan valitsemisesta, on vaali toimitettava suhteellista vaalitapaa koskevain määräysten mukaan. Tämän johdosta ilmoitan, että vaali toimitetaan ensi tiistaina kello 12 päivällä ja vaalilistat vaalia varten ovat jätettävät eduskunnan sihteerille maanantaina ennen kello 12 päivällä.

Ilmoitus valtiopäivien juhlallisista avajaisista.

Puhemies: Valtiopäivien avauksen juhlamenojen ohjajalta on saapunut kirjelmä, jonka sihtööri lukee.

Sihtööri lukee:

Helsingissä

huhtikuun 29 päivänä 1924.

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Tasavallan Presidentti on ilmoittanut 1924 vuoden varsinaiset Valtiopäivät juhlallisesti avattaviksi toukokuun 3 päivänä. Sanottuna päivänä tulee Tasavallan Presidentti, sen jälkeen kun Nikolainkirkossa on pidetty jumalanpalvelus, Linmassa juhlallisesti tervehtimään Eduskuntaa ja julistamaan Valtiopäivät avatuiksi. Juhlamenojenohjaajaksi määrättyä on minulla kunnia Tasavallan Presidentin käskystä kutsua Teidät, Herra Puhemies, ja arvoisat Edustajat sekä jumalanpalvelukseen Nikolainkirkossa että mainittuihin juhlamenoihin Linnaan ilmoittaen samalla, että jumalanpalvelus alkaa klo 1 päivällä ja että juhlatapahtumat tapahtuvat heti sen jälkeen.

Ilmoittaen tämän Teille, Herra Puhemies, saan kunnian pyytää, että se myöskin saatettaisiin Eduskunnan ja sen Oikeusasiamiehen tietoon.

Olof Nykopp.

Ilmoitus puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista.

Puhemies: Esitetään tarkistusta varten Tasavallan Presidentille lähetettävä kirjelmä Eduskunnan puhemiehen ja varapuhemiesten vaalista.

Luetaan seuraava kirjelmäluonnos:

Tasavallan Presidentille.

Eduskunta ilmoittaa kunnioittavimmin, että Eduskunta on voimassaolevan valtiosääntöjärjestyksen 23 §:n mukaisesti tänä päivänä toimittanut puhemiehen ja kahden varapuhemiehen vaalin 1924 vuoden varsinainen valtiopäiväin ajaksi ja että täten on valittu:

puhemieheksi: maanviljelijä Kyösti Kallio;

ensimmäiseksi varapuhemieheksi: jumalussopintohtori Paavo Eemil Virkkunen;

toiseksi varapuhemieheksi: filosofian maisteri Wäinö Wuolijoki.

Helsingissä, 2 päivänä toukokuuta 1924.

Kirjelmä hyväksytään.

Puhemies: Kehoitän eduskunnan jäseniä kokoontumaan huomenna $\frac{1}{4}$ 11 menneksemme jumalanpalvelukseen; istunto pidetään täällä sen jälkeen kuin linnasta on palattu.

Täysi-istunto päättyy klo 12,40 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

2. Lauantaina 3 p. toukokuuta 1924.

Valtiopäiväin avajaiset.

Valtiopäiväjumalanpalvelus Nikolainkirkossa.

[Kello 12,45 päivällä eduskuntatalon edustalle kokoonnuttuaan lähtivät edustajat kulkueessa, puhemies ja varapuhemiehet etumaisina, Nikolainkirkkoon, jossa edustajat asettuivat urkujen soidessa paikoilleen ja jonne myös pääministeri, ministerit, Eduskunnan oikeusasiamies, korkein sotilaspäälystys, korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden presidentit ja jäsenet sekä ulkovaltain edustajat saapuivat.

Sittenkun eduskunnan jäsenet, diplomaattikunta, sotaväen ylin päälystys, korkeimpien oikeuksien, Helsingin yliopiston ja virastojen edustajat, kutsuvieraat ja muu yleisö olivat asettuneet paikoilleen, saapuivat kirkkoon tasavallan presidentti, valtioneuvoston jäsenet ja oikeuskansleri.

Jumalanpalveluksessa avusti Suomen Laulu professori Heikki Klemetin johdolla esittäen koraalin Bachin motetista „Der Geist hilft” ja johdannon vuorolaulusta „Älä pelkää”. Sen jälkeen seurasi liturgia pastori Väinö Forsmanin toimiessa liturgiina ja past. M. Cederbergin avustaessa häntä. Urkuja soitti John Sundberg.

Valtiopäiväsaarnan suomeksi ja ruotsiksi piti kansamedustaja, jumaluusopin tohtori Erkki Kaila tekstinään Ps. 45: 7:.

„Jumala, Sinun valtaistuimesi pysyy iäti ja ainaaan; Sinun valtakuntasi valtiikka on oikeuden valtiikka.”

Danielin kirjassa kerrotaan, että Kaldean mahtava hallitsija kerran näki ihmeellisen unen. Hän näki edessään suuren ja pelottavan kuvan. Sen pää oli parasta kultaa,

sen rinta ja käsivarret hopeaa, sen vatsa ja lanteet vaskea, sen sääret rautaa, sen jalat osaksi rautaa ja osaksi savea. Ja hänen katsellessaan sitä, niin kivi lohkesi ihmiskäsittä ja sattui kuvan jalkoihin ja mursi ne. — Ja kivi, joka kuvan murensi, tuli suureksi vuoreksi ja täytti koko maan. — Ja Daniel selitti kuninkaalle hänen näkemänsä näyn. Hän osoitti että kuva merkitsi maailman valtakuntia, jotka sarjassa seuraavat toisiaan. Mutta viimeisinä päivinä, hän sanoi, on taivaan Jumala perustava valtakunnan, joka ei ikinä kukistu. Se on murentava ja lopettava kaikki muut valtakunnat, mutta on itse pysyvä iankaikisesta (Dan. 2).

Tällainen oli kuningas Nebukadnesarin kuuluisa uni. Ja ihmiskunnan historia on osoittanut se oikeaksi. Kansa toisen jälkeen on noussut valtaan, suurvaltoja on kohonnut ajan virran pinnalle, mutta sitten ne taas ovat murentuneet ja hävinneet. Mutta kun aika oli täytetty, tuli maailmaan näkymätön, henkinen valtakunta; se kasvoi suureksi, kansoja varjostavaksi puuksi, se vaikutti uudistavasti ihmisten tapoihin ja valtioiden lainsäädäntöön, se asetti kansojen eteen johtajaksi Hänen, joka on toteuttanut ihmisen ihanteen, Jumalan Pojan, Jeesuksen Kristuksen. Maailman valtakuntien sarjaa yhä jatkuu, ne nousevat ja laskevat kuin aallot merellä, mutta Jumalan valtakunta pysyy.

Nykyinen sukupolvi on erityisesti saanut olla tämän todistajana. Se on saanut nähdä kolmen keisarikunnan menevän murskaksi, saanut nähdä ikivanhan valtakunnan hajoavan pirstaleiksi ja se on saanut tuntea yhteiskuntain pohjaperustuksia järkyttävän maanjäristyksen. Mutta tämä sukupolvi on myöskin saanut nähdä Jumalan valtakunnan vaikutuksen kasvamista, sen leviämistä kaukaisiin maihin, sen voima-

peräistä toimintaa väsyneiden ja vanhenneiden sivistyskansain keskuudessa. Kaikista vastuista huolimatta Jumalan henki yhä edelleen kutsuu ja kokoo kristikuntaa ja johtaa sitä uusia päämääriä kohti.

Myöskin henkisellä alalla on tavattomia mullistuksia tapahtunut. Viime vuosisadan loppupuolella oli ihmiskuntaan juurtunut usko siihen, että luonnollinen, itsestään tapahtuva kehitys, omalla voimallaan vie niin hyvin luontoa kuin ihmiskuntaa eteenpäin. Kaikessa tapahtuu luonnollinen valinta: heikommät olennot ja lajit häviävät elämän kamppailussa, mutta voimakkaat jäävät jälle viemään kehitystä eteenpäin. Tunnussanaksi sen sentähden: antaa kaiken mennä menojaan, antaa voimain vapaasti kilpailla. Periaate osoittautui turmiolliiseksi ja tuhoa tuottavaksi. Taloudellisella alalla se johti kiskomiseen ja sortoon, ääretömään rikkauksien kasaamiseen ja äärimmäisen kurjuuden ja puutteen syntymiseen. Häikäilemätön kilpailu on kuin raju taistelu, jossa heikommät sortuvat voittajien jalkoihin. Taistelussa eivät ratkaise henkiset ja siveelliset voimat, vaan aineelliset valtakeinot, jotka eivät suinkaan aina ole parhaimmiston käsissä. Ja samaa vaikutti hilitön kilpailu valtakuntien kesken. Varustuksia yhä lisättiin, uusia tuhoamiskeinoja keksittiin, vakoiltiin häikäilemättömästi toinen toistaan, ja tuloksena oli hurja voimainmittely, jonka seurauksista ihmiskunta vielä kärsii. Ei tässäkään ollut kysymys henkisestä tai siveellisestä ylemmyydestä, vaan yksinkertaisesti siitä, kellä oli suuremmat valtakeinot. — Mutta näiden kokemusten kautta on myöskin ihmisten usko luonnolliseen kehitykseen saanut auttamattoman kolauksen; vapaassa, rajoittamattomassa kilpailussa on itsekäillä, tuhoavilla voimilla liian suuri valta. Taistelu vallasta on johtanut sivistyselämämme romahdukseen ja on, jos sitä jatkuu, vievä uusiin romahduksiin. Meidän on opittava tunnustamaan yhteisiä päämääriä, yhdistäviä voimia, jotka tehostavat ihmisen arvoa sellaisenaan, opettavat suojaamaan heikkoja, tukemaan sortuvia ja nostamaan langenneita. Tähän kutsuu kristinuskko niin hyvin yksityisiä kuin kansoja.

Jumalan valtakunta on Kristuksessa tullut maailmaan. Se ei ole ulkonainen kirkko- tai yhdyskunta, vaan se on Juma-

lan valta sieluissa; se merkitsee sitä, että me tunnustamme Jumalan hallitsijaksemme. Jos sen teemme nöyryydessä ja vilpittömästi, silloin virtaavat meihin uudet voimat, silloin syntyy maassa rauha ja ihmisille hyvä tahto. Jollemme nöyrry tunnustamaan Jumalaa, niin Jumalan valtaistuini kuitenkin pysyy, mutta silloin kohtavat meitä yhä uudet vitsaukset ja tuomiot. Jumalan valtiikka on oikeuden valtiikka. Koko ihmiskunnan jumalallinen johto tarkoittaa oikeuden toteuttamista maan päällä. Ne valtakunnat, jotka jumalallista oikeutta sortavat, eivät voi pysyä. Ne vallanpitäjät, jotka polkevat lakia ja rikkovat vannottuja valoja, kulkistetaan. Se omaisuus, joka vääryydellä on saatu, menetetään. „Vanhurskaus ja oikeus on Jumalan valtaistui-

men perustus”. Mutta jumalallinen oikeus ei ole ainoastaan rankaiseva, se on myöskin suojeleva. „Herra harjoittaa vanhurskautta ja hankkii oikeuden kaikille sorretuille”. Me olemme itse saaneet ihmeellisellä tavalla tämän kokea, ja meillä on sentähden erityinen syy tässä kohden olla Jumalan palvelijoita ja työaseita. Ottakaamme lainlaadintatyössä oikeus korkeimmaksi ohjeeksemme! Pan-kaamme pois ahdas puolue mieli, ja katso-kaamme vain sitä, mitä isänmaan menestys vaatii. Paha ja väärä on ankarasti vastustettava, mutta kaikkea sitä on suojattava ja tuettava, mikä kuuluu kansamme henki- sen ja ruumiillisen terveyden ja valtiollisen itsenäisyyden elinehtoihin. Kun näin teemme, seisomme horjumattomalla perustuksella, ja työmme on pysyvä. Antakoon Herra siunauksensa töillemme kalliin isänmaan hyväksi. Amen.

Saarnan loputtua esitti Suomen Laulu loppukuoron Bachin Matteuspassiosta.

Alttaripalveluksen jälkeen eduskunnan puhemies, varapuhemiehet ja jäsenet lähtivät kulkueessa.

Presidentin linnaan,

jonka suureen saliin edustajat asettuivat puoliympyrään, hallituksen jäsenet, diplomaattikunta, korkein sotapäällystö ja kutsuvieraat heille osotetuille paikoille.

Pöytäkirjaa asetui pitämään esittelijä-neuvos A. E. Rautavaara.

Sitten saapui saliin Tasavallan Presidentti seurueineen.

Presidentti lausui eduskunnalle suomeksi ja ruotsiksi näin kuuluvat tervehdyssanat:

„Suomen kansan edustajat!

Perustuslaillisessa järjestyksessä toimittujen uusien vaalien jälkeen on eduskunta nyt kokoontunut alkamaan tehtävänsä suorittamista. Lausun Teidät siihen tervetulleiksi.

Eduskunta voi ryhtyä tehtäväänsä rauhallisten ulkonaisten olojen vallitessa. Suomen kansainvälisen aseman vakaantuminen ja sen kehittämistä tarkoittava työ valtioiden välisillä sopimuksilla on häiriöttä jatkunut myöskin nykyisen hallituksen aikana, joka on ilmoittanut katsojansa, että sen tehtävä päättyy niin pian kuin on käynyt selville, miten kokoonpanulla hallituksella on eduskunnan luottamus.

Sisäisten hallitusasiain alalla on niinikään aikaisempaa toimintaa jatkettu. Kansantaloudessamme ovat erityistä huomiota vaatineet viime syksynä maanviljelystä kohdanneen kadon johdosta tarvittavat toimenpiteet; niitä on eduskunnan myöntämällä varoilla järjestetty ja suoritettu, niin että työansioilla on helpotettu syömäviljan hankintaa ja siemenen saanti on turvattu. Jos pian alkava kesä muodostuisi suotuisaksi, voitaisiin puheenalainen vaikeus pitää pääasiassa voitettuna, vaikka sen vaikutukset eivät voi olla pitemmällekin tuntumatta.

Eduskunnan käsiteltäväksi on valmistettu koko joukko hallituksen esityksiä. Monista asioista, joita ei viime valtiopäivillä ehditty loppuun käsitellä, annetaan nyt uudet esitykset. Ja sen ohessa on muitakin, osaksi tärkeitä ja kiireellisiä, enimäkseen aikaisemmin alullepantuihin esitoihin nojautuvia ehdotuksia valmistunut eduskunnalle esitettäväksi. Niinpä on jo viime valtiopäivillä esitettyä verokuorman helpottamista tarkoittavaa suunnitelmaa laajennettu uusillakin ehdotuksilla veronmuutoksista ja vanhentuneiden verojen lakkauttamisesta; ja toiselta puolen on katsottu tarpeelliseksi pyytää määrärahoja puolustuslaitoksen kehittämiseksi, asuntopulan lieventämiseksi ynnä muihin kiireel-

isiin tarpeisiin. Näiden esitysten hyväksyminen edellyttää kyllä melkoista lisäystä valtion menoarvioon, mutta valtiotalouden edullinen tila viime vuoden lopulla ja sen edelleen jatkuminen vuoden alkukuukausina näyttävät tarjoavan siihen rahallisen mahdollisuuden.

Runsas ja omien aloitteiden kautta vielä kartturva työmäärä on eduskunnalla siten edessään. Menestykseen sen onnellinen suorittaminen kansamme tositarpeiden tyydyttämiseksi, sen laillisen yhteiskuntajärjestyksen ja sen itsenäisyyden vahvistamiseksi. Eri mielipiteistä huolimatta käyköön mahdolliseksi sitä varten tarvittava yhteistoiminta ja selviytykseen myöskin hallitussuunta, joka voi saada riittävästi laajan, lujan ja pysyvän kannatuksen eduskunnassa. Siinä toivossa julistan 1924 vuoden varsinaiset valtiopäivät avatuiksi.”

Presidentin puheeseen vastaten lausui eduskunnan puhemies Kallio:

„Kunnioitettava Herra Tasavaltamme Presidentti!

Niissä vaaleissa, jotka Herra Tasavallan Presidentti on määrännyt vaalikauden kestäessä toimeenpantaviksi, on kansa valinnut meidät lakia säätävän ja valtiotaloudesta huolehtivan valtiovallan edustajiksi. Pyrkimyksemme on oleva, että me velvollisuutemme mukaisesti myötävaikutaisimme Teidän rinnallanne, tasavaltamme Herra Presidentti, lakipohjaisen kehityksen suojamuurina yhteiskuntamme rakennustyössä.

Eduskunnan puolesta pyydän lausua Teille, Herra Presidentti, eduskunnan kunnioituksen.

Presidentti luki vielä luettelon niistä hallituksen esityksistä, jotka Hallitus antaa vuoden 1924 valtiopäiville. Luettelo sisälsi seuraavat esitykset:

N:o 1. Esitys laiksi lääkarintoimen harjoittamisesta.

N:o 2. Esitys laiksi maanmittausinsinööreille ja heidän virka-apulaisilleen toimituksista eräissä osissa Oulun läänin maksettavan korvauksen suorittamisen perusteista.

N:o 3. Esitys Suomen ja Islannin välisen kaupp- ja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä.

N:o 4. Esitys laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen.

N:o 5. Esitys laiksi valtiopäiväjärjestyksen erinäisten säännösten muuttamisesta.

N:o 6. Esitys laiksi edustajanvaaleista.

N:o 7. Esitys laiksi sotatilasta.

N:o 8. Esitys henkirahan lakkauttamisesta.

N:o 9. Esitys laiksi eräiden maaverojen lakkauttamisesta.

N:o 10. Esitys koskeva korottoman lainan myöntämistä Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiölle.

N:o 11. Esitys laiksi ulkomaalaisen Suomessa olevasta, hoidotta jätetystä omaisuudesta.

N:o 12. Esitys julkisia kuulutuksia koskevaksi lainsäädännöksi.

N:o 13. Esitys laiksi 29 päivänä maaliskuuta 1858 annetun vekselisäännön 81 §:n muuttamisesta.

N:o 14. Esitys huoneenvuokralaiksi.

N:o 15. Esitys Helsinkiin suunnitellun konsertti- ja kongressitalon rakennusmääräajan pidentämisestä.

N:o 16. Esitys laiksi moottoriajoneuvoliikenteestä johtuvan vahingon vastuusta.

N:o 17. Esitys laiksi kotimaisen viljan tuotannon turvaamisesta.

N:o 18. Esitys laiksi sokerijuurikkaan viljelyksen edistämisestä.

N:o 19. Esitys laiksi ruplaveron lakkauttamisesta.

N:o 20. Esitys laiksi isojaosta ja verolepanosta sekä valtion mailla olevien vuokra-alueiden lunastamisesta Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa.

N:o 21. Esitys maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain ja kunnallisen vaalilain muuttamisesta.

N:o 22. Esitys yksityisistä rautateistä yleistä keskusliikettä varten annetun asetuksen muuttamisesta.

N:o 23. Esitys lisämäärärahan myöntämisestä Haapamäen—Jyväskylän rataosan muutostöiden jatkamiseen.

N:o 24. Esitys lisämäärärahan myöntämisestä Iisalmen—Ylivieskan rautatierakennusta varten.

N:o 25. Esitys valtion takuun myöntämisestä kuntain obligatsioonilainalle.

N:o 26. Esitys kirkollisen alkukoulun opettajain eläkeoikeudesta.

N:o 27. Esitys ylimääräisen avustuksen myöntämisestä Suomalaiselle Oopperalle.

N:o 28. Esitys varojen osottamisesta jatkuvaa miinanetsintää varten.

N:o 29. Esitys erinäisistä muutoksista ja lisäyksistä Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle annettuun kirkkolakiin.

N:o 30. Esitys voimansiirtojohtojen asettamisesta Imatran voimalaitoksen rakentamisen yhteydessä.

N:o 31. Esitys määrärahan myöntämisestä uuden talon rakentamiseen maanmittauslaitoksen tarvetta varten.

N:o 32. Esitys laiksi ottolapsista.

N:o 33. Esitys laiksi Ahvenanmaan maakunnan asukasten palvelemisesta luotsi- ja majakkalaitoksessa asevelvollisuuden suorittamisen sijasta.

N:o 34. Esitys laiksi kruununkymmenysten lakkauttamisesta.

N:o 35. Esitys Suomen ja Puolan välisen kaupp- ja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä.

N:o 36. Esitys kuoletuslainan myöntämisestä Osakeyhtiö Lokomo Aktiebolag nimiselle yhtiölle.

N:o 37. Esitys laiksi, joka sisältää poikkeuksen hallitusmuodon 89 §:n säännöksistä.

N:o 38. Esitys laiksi valtion viran tai pysyvaisen toimen haltijan nimittämiskirjoista sekä heidän oikeudestaan pysyä virassaan tai toimessaan.

N:o 39. Esitys laiksi tullitariffin soveltamisesta.

N:o 40. Esitys maakauppamaksun lakkauttamisesta.

N:o 41. Esitys kuoletuslainan myöntämisestä „Osuuskunnalle Suomen Messut i. l.” kaupan ja teollisuuden yhteisten etujen edistämistä tarkoittavaa taloa varten.

N:o 42. Esitys uudeksi työnvälitys-laiksi.

N:o 43. Esitys laiksi joukkotyöriitojen sovittelusta.

N:o 44. Esitys lisämäärärahan myöntämisestä kaupunkien ja esikaupunkien poliisilaitosten henkilökunnan vaatetusavustuksia varten vuonna 1924.

N:o 45. Esitys sen suosituksen toteuttamisesta, jonka kansainvälisen työjärjestön yleinen konferenssi on hyväksynyt ammattientarkastuksen yleisten periaatteiden

määrittelystä, jotta turvattaisiin työntekijäin suojelua koskevien lakien ja asetusten soveltaminen.

46. Esitys laiksi yhteismetsistä.

N:o 47. Esitys 12,000,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtion asuntopoliittista toimintaa varten.

N:o 48. Esitys Suomen ja Suurbritannian ja Irlannin välisen kauppaja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä.

N:o 49. Esitys Suomen ja belgialais-luxemburgilaisen taloudellisen liiton välisen väliaikaisen kauppasopimuksen hyväksymisestä.

N:o 50. Esitys laiksi upseerien opetuslaitoksista.

N:o 51. Esitys laiksi laivaston perustamisesta rannikkopuolustusta varten.

N:o 52. Esitys määrärahan myöntämisestä ikälisän suorittamiseksi puolustuslaitoksen palkkannauttijoille.

N:o 53. Esitys määrärahan myöntämisestä sotakorkeakoulun perustamiseksi ja sen palkkauskasmenot varten vuodeksi 1924.

N:o 54. Esitys Petsamon kihlakunnan ja Finmarkin läänin välistä valtakunnan rajaa koskevan sopimuksen hyväksymisestä.

N:o 55. Esitys Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välisen, järjestyksen ylläpitämistä aluevesien ulkopuolella olevassa Suomenlahden osassa sekä merenkulkulaitosten ylläpitämistä ja luotipalvelusta mainitulla lahdella koskevan sopimuksen hyväksymisestä.

N:o 56. Esitys määrärahan myöntämisestä avustuksen antamista varten Osakeyhtiö Petsamo Aktiebolag nimiselle yhtiölle.

N:o 57. Esitys laiksi maatalousyliopiston perustamisesta.

N:o 58. Esitys rajasuhteiden sivistyksellisten ja taloudellisten olojen kohottamista tarkoittavain toimenpiteitten järjestämisestä.

N:o 59. Esitys laiksi maanmittausinsinöörien matkapalkkion suorittamisen perusteista.

N:o 60. Esitys laiksi rekognitsionimetien palauttamisesta valtiolle.

N:o 61. Esitys laiksi tehdastiloihin kuuluvien viljelmien lunastamisesta.

N:o 62. Esitys kunnallisen jaoituksen muuttamista koskevasta lainsäädännöstä.

N:o 63. Esitys kättilöiden asettamisesta

maalaiskuntiin sekä niiden palkkauksesta annetun lain muuttamisesta.

N:o 64. Esitys lisämäärärahan myöntämisestä vuoden 1924 vakinaisessa tulo- ja menoarviossa erinäisiin ulkomaisen edustuksen menoja varten osotettuihin määrärahoihin.

N:o 65. Esitys laiksi valtion liikeyritysten hoidon ja käytön yleisistä perusteista ynnä laiksi valtion alkoholiliikkeen sekä valtion rikkihappo- ja superfosfaattitehtaiden asettamisesta ensiksimmäitun lain alaisiksi.

N:o 66. Esitys erinäisten muutosten tekemisestä tulo- ja omaisuusverolakiin.

Tämän jälkeen palasi Tasavallan Presidentti seurueineen linnan sisähuoneisiin, ja puhemies, varapuhemiehet ja edustajat poistuivat linnasta, kokoontuakseen eduskunnantalolle, jossa täysi-istunto oli ilmoitettu alkavaksi heti linnasta palattua.

Täysi-istunto alkaa

kello 3.50 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Kares, Keto, Kärki, Lehtokoski, Louhelainen, Procopé, E. Saarinen, Tainio, Tanner, Tenhunen, Toivonen, Wiik ja Voionmaa.

Ilmoitusasiat:

Yleistulkin toimi.

Puhemies: Aluksi ilmoitan, että olen pyytänyt johtaja K. Puuskaa olemaan eduskunnan yleistulkkina siksi kunnes tämä toimi järjestetään.

Toimenpide hyväksytään.

Uusi edustaja.

Puhemies: Ilmoitetaan, että Mikkelin läänin vaalipiiristä valittu edustaja Yrjö Komu on puhemiehelle näyttänyt hallintoneuvos Ahavan tarkastaman ja hyväksymän edustajavaltakirjan ja on hän siis oikeutettu ottamaan paikkansa eduskunnassa.

Äänestysten toimittaminen täysi-istunnoissa.

Puhemies: Puhemiehistö ehdottaa, että äänestykset täysi-istunnoissa toimitetaisiin näillä valtiopäivillä siten, että puhemiehestä oikealla olevalla uurnalla äänestävät ruotsalaisen kansanpuolueen, kokoomuspuolueen ja maalaisliiton edustajat sekä vasemmalla olevalla uurnalla kaikki muut edustajat.

Puhemiehistön ehdotus hyväksytään.

V. J:n 35 §:ssä mainittujen valiokuntain jäsenmäärä.

Puhemies: Edelleen puhemiehistö ehdottaa, että niiden valiokuntain jäsenten luku, jotka mainitaan valtiopäiväjärjestyksen 35 §:n 1 momentissa, määrättäisiin olemaan: valtiovarainvaliokunnassa 21, pankkivaliokunnassa 13 ja muissa, nimittäin perustuslakivaliokunnassa, lakivaliokunnassa, talousvaliokunnassa ja ulkoasiainvaliokunnassa 17 kussakin.

Edelleen ehdottaa puhemiehistö, että varajäseniä toimitus- ja tarkastusvaliokuntiin asetettaisiin 18 kumpaankin.

Puhemiehistön ehdotus hyväksytään.

Erikoisvaliokuntien asettaminen.

Puhemies: Nojautuen valtiopäiväjärjestyksen 5 §:n 3 momenttiin ehdottaa puhemiehistö, että eduskunta niiden valiokuntien lisäksi, jotka mainitaan valtiopäiväjärjestyksen 35 §:n 1 momentissa, asettaisi seuraavat erikoisvaliokunnat: laki- ja ta-

lousvaliokunnan, sivistysvaliokunnan, työväenasiaivaliokunnan, maatalousvaliokunnan ja sotilasasiainvaliokunnan, ja että jäsenluku näissä valiokunnissa määrättäisiin 17:ksi.

Ehdotus hyväksytään.

Valitsijamiesten luku.

Puhemies: Edelleen puhemiehistö ehdottaa työjärjestyksen 5 §:n nojalla, että valitsijamiesten luku määrättäisiin näillä valtiopäivillä olemaan 45.

Ehdotus hyväksytään.

Valitsijamiesten vaalin aika.

Puhemies: Ilmoitan, että valitsijamiesten vaali toimitetaan ensi tiistaina 6 päivänä toukokuuta kello 12 päivällä alkavassa istunnossa ja että ehdokaslistat ovat jätettävät eduskunnan sihteerille viimeistään maanantaina ennen kello 12.

Suuren valiokunnan vaalin aika.

Puhemies: Niinikään ilmoitetaan, että suuren valiokunnan jäsenten vaali toimitetaan myöskin ensi tiistain istunnossa, joka alkaa kello 12 päivällä ja vaalilistat ovat samoin jätettävät ennen kello 12 maanantaina.

Seuraava istunto on ensi tiistaina kello 12 päivällä.

Istunto päättyy kello 4,02 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

3. Tiistaina 6 p. toukokuuta 1924

kello 12 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

1) Kansliatoimikunnan neljän jäsenen vaali	Siv. 23
2) Valitsijamiesten vaali	24
3) Suuren valiokunnan jäsenten vaali	"

Pöydällepanoa varten esitellään:

4) Hallituksen esitys n:o 1 laiksi lääkärintoimen harjoittamisesta	"
5) Hallituksen esitys n:o 2 laiksi maanmittausinsinööreille ja heidän virka-apulaisilleen toimituksista eräissä osissa Oulun lääniä maksettavan korvauksen suorittamisen perusteista ..	"
6) Hallituksen esitys n:o 3 Suomen ja Islannin välisen kauppaja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä ..	"
7) Hallituksen esitys n:o 4 laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen	"
8) Hallituksen esitys n:o 5 laiksi valtiopäiväjärjestyksen erinäisten säännösten muuttamisesta	"
9) Hallituksen esitys n:o 6 laiksi edustajanvaaleista	"
10) Hallituksen esitys n:o 7 laiksi sotatilasta	"
11) Hallituksen esitys n:o 8 henkivahien lakkauttamisesta	"
12) Hallituksen esitys n:o 9 laiksi eräiden maaverojen lakkauttamisesta	"

Siv.

13) Hallituksen esitys n:o 10 koskeva korottoman lainan myöntämistä Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiölle ..	24
14) Hallituksen esitys n:o 11 laiksi ulkomaalaisen Suomessa olevasta, hoidotta jätetystä omaisuudesta ..	"
15) Hallituksen esitys n:o 12 julkisia kuulutuksia koskevaksi lainsäädännöksi	"
16) Hallituksen esitys n:o 13 laiksi 29 päivänä maaliskuuta 1858 annetun vekselisäännön 81 §:n muuttamisesta	"
17) Hallituksen esitys n:o 14 huoneenvuokralaiksi	25
18) Hallituksen esitys n:o 15 Helsinkiin suunnitellun konsertti- ja kongressitalon rakennusmääräajan pidentämisestä	"
19) Hallituksen esitys n:o 16 laiksi moottoriajoneuvoliikenteestä johtuvan vahingon vastuusta	"
20) Hallituksen esitys n:o 17 laiksi kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta	"
21) Hallituksen esitys n:o 18 laiksi sokerijuurikkaan viljelyn edistämistä	"
22) Hallituksen esitys n:o 19 laiksi ruplaveron lakkauttamisesta	"
23) Hallituksen esitys n:o 20 laiksi isojaosta ja verollepanosta sekä valtion mailla olevien vuokra-alueiden lunastamisesta Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa	"
24) Hallituksen esitys n:o 21 maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain ja kunnallisen vaalilain muuttamisesta	"

Siv.		Siv.
	25	26
25)	Hallituksen esitys n:o 22 yksityisistä rautateistä yleistä keskusliikettä varten annetun asetuksen muuttamisesta	tiö Lokomo Aktiebolag nimiselle yhtiölle
26)	Hallituksen esitys n:o 23 lisämäärärahan myöntämisestä Haapamäen—Jyväskylän rataosan muutostöiden jatkamiseen	40) Hallituksen esitys n:o 37 laiksi, joka sisältää poikkeuksen hallitusmuodon 89 §:n säännöksistä
27)	Hallituksen esitys n:o 24 lisämäärärahan myöntämisestä Iisalmen—Ylivieskan rautatierakennusta varten	41) Hallituksen esitys n:o 38 laiksi valtion viran tai pysyväisen toimen haltijain nimittämiskirjoista sekä heidän oikeudestaan pysyä virassaan tai toimeksaan
28)	Hallituksen esitys n:o 25 valtion takuun myöntämisestä kuntain obligatsioonilainalle	42) Hallituksen esitys n:o 39 laiksi tullitariffin soveltamisesta
29)	Hallituksen esitys n:o 26 kirkollisen alkukoulun opettajain eläkeoikeudesta	43) Hallituksen esitys n:o 40 maakaupparamaksun lakkauttamisesta ...
30)	Hallituksen esitys n:o 27 ylimääräisen avustuksen myöntämisestä Suomalaiselle Oopperalle	44) Hallituksen esitys n:o 41 kuolemuslainan myöntämisestä „Osuuskunnalle Suomen Messut i. l.” kauppan ja teollisuuden yhteisten etujen edistämistä tarkoittavaa taloa varten ..
31)	Hallituksen esitys n:o 28 varojen osottamisesta jatkuvaa miinanetsintää varten	45) Hallituksen esitys n:o 42 uudeksi työnvälityslainaksi
32)	Hallituksen esitys n:o 29 erinäisistä muutoksista ja lisäyksistä Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle annettuun kirkkolakiin	46) Hallituksen esitys n:o 43 laiksi joukkotyöriitojen sovittelusta
33)	Hallituksen esitys n:o 30 voimansiirtojohtojen asettamisesta Imatran voimalaitoksen rakentamisen yhteydessä	47) Hallituksen esitys n:o 44 lisämäärärahan myöntämisestä kaupunkien ja esikaupunkien poliisilaitosten henkilökunnan vaatusavustuksia varten vuonna 1924
34)	Hallituksen esitys n:o 31 määrärahan myöntämisestä uuden talon rakentamiseen maanmittaushallituksen tarvetta varten	48) Hallituksen esitys n:o 45 sen suosituksen toteuttamisesta, jonka kansainvälisen työjärjestön yleinen konferenssi on hyväksynyt ammattientarkastuksen yleisten periaatteiden määrittelystä, jotta turvattaisiin työntekijäin suojelua koskevien lakien ja asetusten soveltaminen
35)	Hallituksen esitys n:o 32 laiksi ottolapsista	49) Hallituksen esitys n:o 46 laiksi yhteismetsistä
36)	Hallituksen esitys n:o 33 laiksi Ahvenanmaan maakunnan asukasten palvelemisesta luotsi- ja majakkalaitoksessa asevelvollisuuden suorittamisen sijasta	50) Hallituksen esitys n:o 47 12,000,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtion asuntopoliittista toimintaa varten ..
37)	Hallituksen esitys n:o 34 laiksi kruununkymmenysten lakkauttamisesta	51) Hallituksen esitys n:o 48 Suomen ja Suurbritannian ja Irlannin välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä
38)	Hallituksen esitys n:o 35 Suomen ja Puolan välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä ..	52) Hallituksen esitys n:o 49 Suomen ja belgialais-luxemburgilaisen taloudellisen liiton välisen väliaikaisen kauppasopimuksen hyväksymisestä
39)	Hallituksen esitys n:o 36 kuolemuslainan myöntämisestä Osakeyh-	

	Siv.
53) Hallituksen esitys n:o 50 laiksi upseerien opetuslaitoksista	26
54) Hallituksen esitys n:o 51 laiksi laivaston perustamisesta rannikko-puolustusta varten	28
55) Hallituksen esitys n:o 52 määrärahan myöntämisestä ikälisän suorittamiseksi puolustuslaitoksen palkkannauttijoille	"
56) Hallituksen esitys n:o 53 määrärahan myöntämisestä sotakorkeakoulun perustamiseksi ja sen palkkeusmenoja varten vuodeksi 1924 ..	"
57) Hallituksen esitys n:o 54 Pet-samon kihlakunnan ja Finmarkin läänin välistä valtakunnan rajaa koskevan sopimuksen hyväksymisestä ..	"
58) Hallituksen esitys n:o 55 Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välisen, järjestyksen ylläpitämistä aluevesien ulkopuolella olevassa Suomenlahden osassa sekä merenkulkulaitosten ylläpitämistä ja luotsipalvelusta mainitulla lahdella koskevan sopimuksen hyväksymisestä	"
59) Hallituksen esitys n:o 56 määrärahan myöntämisestä avustuksen antamista varten Osakeyhtiö Pet-samo Aktiebolag nimiselle yhtiölle ..	"
60) Hallituksen esitys n:o 57 laiksi maatalousyliopiston perustamisesta ..	29
61) Hallituksen esitys n:o 58 rajaseutujen sivistyksellisten ja taloudellisten olojen kohottamista tarkoittavain toimenpiteiden järjestämisestä ..	"
62) Hallituksen esitys n:o 59 laiksi maanmittausinsinöörien matkapalkkion suorittamisen perusteista	"
63) Hallituksen esitys n:o 60 laiksi rekognitsionimetsien palauttamisesta valtiolle	"
64) Hallituksen esitys n:o 61 laiksi tehdastiloihin kuuluvien viljelmien lunastamisesta	"
65) Hallituksen esitys n:o 62 kunnallisen jaotuksen muuttamista koskevasta lainsäädännöstä	"
66) Hallituksen esitys n:o 63 kättilöiden asettamisesta maalaiskuntiin	

	Siv.
sekä niiden palkkauksesta annetun lain muuttamisesta	29
67) Hallituksen esitys n:o 64 lisämäärärahan myöntämisestä vuoden 1924 vakinaisessa tulo- ja menoarviossa erinäisiin ulkomaisten edustuksen menoja varten osotettuihin määrärahoihin	"
68) Hallituksen esitys n:o 65 laiksi valtion liikeyritysten hoidon ja käytön yleisistä perusteista ynnä laiksi valtion alkoholiliikkeen sekä valtion rikkihappo- ja superfosfaattitehtaiden asettamisesta ensiksimmäitun lain alaisiksi	"
69) Hallituksen esitys n:o 66 erinäisten muutosten tekemisestä tulo- ja omaisuusverolakiin	"

Nimenhuudossa merkitään läsnäoleviksi kaikki edustajat.

Ilmoitusasiat:

Uusia edustajia.

Puhemies: Ilmoitetaan, että Uudenmaan läänin vaalipiiristä valittu edustaja Hedvig Gebhard ja Oulun läänin pohjoisesta vaalipiiristä valittu edustaja K. A. Lohi ovat puhemiehelle esittäneet asianmukaisesti tarkastetut edustajavaltakirjansa ja ovat siis oikeutetut asettumaan paikoilleen eduskunnassa.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Kansliatoimikunnan neljän jäsenen vaali.

Puhemies: Nyt on toimitettava kansliatoimikunnan vaali. Sitä varten on määrääjän kuluessa jätetty 3 ehdokaslistaa. Ne ovat yhdistetyt vaalilipuksi, joka on edustajille jaettu. Asiantuntijaksi vaalitoimitukseen olen pyytänyt ylittarkastaja O. Hallsténin. Niitä edustajia, jotka asiamiehinä ovat ehdokaslistansa jättäneet.

nimittäin edustajia Särkkää, Itkosta ja Nurmista, pyydän avustamaan vaalitoimituksessa. Vaali toimitetaan kahdella uralalla.

Sittenkuin vaaliliput on annettu ja laskettu, jatketaan istuntoa heti.

2) Valitsijamiesten vaali.

Puhemies: Nyt toimitetaan valitsijamiesten vaali. Vaalia varten on oikeassa järjestyksessä jätetty 4 ehdokaslistaa. Ne on yhdistetty vaalilipuiksi, jotka on edustajille jaettu. Asiantuntijaksi tässäkin vaalissa olen pyytännyt ylittarkastaja Hallsténin. Pyydän niitä edustajia, jotka asiamiehinä ovat ehdokaslistat sisäänjättäneet, nimittäin edustajia Itkosta, Kulkosta, Nurmista ja Hästbackaa, vaalissa avustamaan.

Sittenkuin vaaliliput on annettu ja laskettu, jatketaan istuntoa heti.

3) Suuren valiokunnan jäsenten vaali.

Puhemies: Vaalia varten on oikeassa järjestyksessä jätetty kuusi ehdokaslistaa; ne on yhdistetty vaalilipuiksi, jotka on edustajille jaettu. Asiantuntijaksi olen tässäkin vaalissa pyytännyt ylittarkastaja Hallsténin. Pyydän niitä edustajia, jotka ovat ehdokaslistat jättäneet, nim. Särkkää, Kulkosta, Huttusta, Tavastähtea, Laurénia ja Itkosta avustamaan vaalissa. Vaalin tapahtuttua jatketaan istuntoa.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle eduskunnan ensi istuntoon

4) Hallituksen esitys n:o 1

laiksi lääkärin-toimen harjoittamisesta;

5) Hallituksen esitys n:o 2

laiksi maanmittausinsinööreille ja heidän virka-apulaisilleen toimituksista eräissä osissa Oulun läänin maksettavan korvauksen suorittamisen perusteista;

6) Hallituksen esitys n:o 3

Suomen ja Islannin välisen kauppaja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä;

7) Hallituksen esitys n:o 4

laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen;

8) Hallituksen esitys n:o 5

laiksi valtiopäiväjärjestyksen erinäisten säännösten muuttamisesta;

9) Hallituksen esitys n:o 6

laiksi edustajanvaaleista;

10) Hallituksen esitys n:o 7

laiksi sotatilasta;

11) Hallituksen esitys n:o 8

henkirahan lakkauttamisesta;

12) Hallituksen esitys n:o 9

laiksi eräiden maaverojen lakkauttamisesta;

13) Hallituksen esitys n:o 10

koskeva korottoman lainan myöntämistä Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiölle;

14) Hallituksen esitys n:o 11

laiksi ulkomaalaisen Suomessa olevasta, hoidotta jätetystä omaisuudesta;

15) Hallituksen esitys n:o 12

julkisia kuulutuksia koskevaksi lainsäädännöksi;

16) Hallituksen esitys n:o 13

laiksi 29 päivänä maaliskuuta 1858 annetun vekselisäännön 81 §:n muuttamisesta;

- 17) Hallituksen esitys n:o 14
huoneenvuokralaiksi;
- 18) Hallituksen esitys n:o 15
Helsinkiin suunnitellun konsertti- ja kongressitalon rakennusmääräjän pidentämisestä;
- 19) Hallituksen esitys n:o 16
laiksi moottoriajoneuvoliikenteestä johtuvan vahingon vastuusta;
- 20) Hallituksen esitys n:o 17
laiksi kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta;
- 21) Hallituksen esitys n:o 18
laiksi sokerijuurikkaan viljelyn edistämisestä;
- 22) Hallituksen esitys n:o 19
laiksi ruplaveron lakkauttamisesta;
- 23) Hallituksen esitys n:o 20
laiksi isojaosta ja verollepanosta sekä valtion mailla olevien vuokra-alueiden lunastamisesta Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa.
- Esitellään ja pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon:
- 24) Hallituksen esitys n:o 21
maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain ja kunnallisen vaalilain muuttamisesta;
- 25) Hallituksen esitys n:o 22
yksityisistä rautateistä yleistä keskusliikettä varten annetun asetuksen muuttamisesta;
- 26) Hallituksen esitys n:o 23
lisämäärärahan myöntämisestä Haapamäen—Jyväskylän rataosan muutostöiden jatkamiseen;
- 27) Hallituksen esitys n:o 24
lisämäärärahan myöntämisestä Iisalmen—Ylivieskan rautatierakennusta varten;
- 28) Hallituksen esitys n:o 25
valtion takuun myöntämisestä kuntain obligatsioonilainalle;
- 29) Hallituksen esitys n:o 26
kirkollisen alkukoulun opettajain eläke-oikeudesta;
- 30) Hallituksen esitys n:o 27
ylimääräisen avustuksen myöntämisestä Suomalaiselle Oopperalle;
- 31) Hallituksen esitys n:o 28
varojen osottamisesta jatkuvaa miina-etsintää varten;
- 32) Hallituksen esitys n:o 29
erinäisistä muutoksista ja lisäyksistä Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle annettuun kirkkolakiin;
- 33) Hallituksen esitys n:o 30
voimansiirtojohtojen asettamisesta Imatran voimalaitoksen rakentamisen yhteydessä;
- 34) Hallituksen esitys n:o 31
määrärahan myöntämisestä uuden talon rakentamiseen maanmittaushallituksen tarvetta varten;
- 35) Hallituksen esitys n:o 32
laiksi ottolapsista;
- 36) Hallituksen esitys n:o 33
laiksi Ahvenanmaan maakunnan asukasten palvelemisesta luotsi- ja majakkalaitoksessa asevelvollisuuden suorittamisen sijasta;

37) Hallituksen esitys n:o 34

laiksi kruununkymmenysten lakkauttamisesta;

38) Hallituksen esitys n:o 35

Suomen ja Puolan välisen kauppaja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä;

39) Hallituksen esitys n:o 36

kuoetuslainan myöntämisestä Osakeyhtiö Lokomo Aktiebolag nimiselle yhtiölle;

40) Hallituksen esitys n:o 37

laiksi, joka sisältää poikkeuksen hallitusmuodon 89 §:n säännöksistä;

41) Hallituksen esitys n:o 38

laiksi valtion viran tai pysyvän toimen haltijain nimittämiskirjoista sekä heidän oikeudestaan pysyä virassaan tai toimessaan;

42) Hallituksen esitys n:o 39

laiksi tullitariffin soveltamisesta;

43) Hallituksen esitys n:o 40

maakaupamaksun lakkauttamisesta;

44) Hallituksen esitys n:o 41

kuoetuslainan myöntämisestä „Osuuskunnalle Suomen Messut i. l.” kaupan ja teollisuuden yhteisten etujen edistämistä tarkoittavaa taloa varten;

45) Hallituksen esitys n:o 42

uudeksi työnvälityslaksi;

46) Hallituksen esitys n:o 43

laiksi joukkotyöriitojen sovittelusta;

47) Hallituksen esitys n:o 44

lisämäärärahan myöntämisestä kaupunkien ja esikaupunkien poliisilaitosten henkilökunnan vaatetusavustuksia varten vuonna 1924;

48) Hallituksen esitys n:o 45

sen suosituksen toteuttamisesta, jonka kansainvälisen työjärjestön yleinen konferenssi on hyväksynyt ammattientarkastuksen yleisten periaatteiden määrittelystä, jotta turvattaisiin työntekijäin suojelua koskevien lakien ja asetusten soveltaminen;

49) Hallituksen esitys n:o 46

laiksi yhteismetsistä;

50) Hallituksen esitys n:o 47

12,000,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtion asuntopoliittista toimintaa varten;

51) Hallituksen esitys n:o 48

Suomen ja Suurbritannian ja Irlannin välisen kauppaja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä;

52) Hallituksen esitys n:o 49

Suomen ja belgialais-luxemburgilaisen taloudellisen liiton välisen väliaikaisen kauppasopimuksen hyväksymisestä; ja

53) Hallituksen esitys n:o 50

laiksi upseerien opetuslaitoksista.

Kansliatoimikunnan vaalin tulos.

Puhemies: Kansliatoimikunnan vaalin tulos julistetaan.

Sihtteeri lukee vaalipöytäkirjan.

Sihtteeri lukee:

Eduskunnan kansliatoimikunnan neljän jäsenen vaalissa 6 päivänä toukokuuta

1924, jota varten oli annettu kolme eri ehdokaslistaa, on kunkin ehdokaslistan hyväksi antanut äänensä:

Listan n:o 1	121	äänestäjää
" "	2	60 "
" "	3	16 "

eli yhteensä 197 äänestäjää.

Edellä mainittujen äänestäjälukujen perustuksella tulee listasta n:o 1 valituksi kolme ehdokasta ja listasta n:o 2 yksi ehdokas.

Valituiksi ovat siis tulleet:

edustaja Nikkanen	listasta n:o 1
" Österholm	" " "
" Auer	" " "
" Harvala	" " 2

Helsingissä 6 päivänä toukokuuta 1924.

Onni Hallsten.

Puhemies: Istunto keskeytetään nyt ja jatketaan kello 1/2 3 tänään, jolloin valitsijamiesten vaalin tulos ilmoitetaan. Valitsijamiehiä kehoitetaan kokoontumaan heti sen jälkeen kuin istunto päättyy. Kansliatoimikunnan kokous pidetään tällä väliajalla puhemiehen huoneessa, johon pyydän kansliatoimikunnan jäseniä kokoontumaan heti.

Istunto keskeytetään kello 1,45 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 1/2 3 i. p.

Eduskunnan virkamiehet.

Puhemies: Kansliatoimikunta ehdottaa, että näillä valtiopäivillä asetettai-

laisten lausuntojen ponnet sekä puhemiehen lausunnot, yksityistulkki, ruotsalaisen kansanpuolueen kansanmiehiä varten, jonka tulkin tulee tarvittaessa avustaa mainittuja edustajia valiokunnissa, jos kansliatoimikunta niin määrää. Sitä paitsi kansliatoimikunta ehdottaa asetettavaksi painatustöiden valvojan ja hänelle apulaisen sekä ylimääräisen notaarion ruotsalaiseen kansliaosastoon. Edelleen ehdottaa kansliatoimikunta, että eduskunta antaisi kansliatoimikunnan tehtäväksi täyttää nämä virat.

Kansliatoimikunnan ehdotus hyväksytään.

Istumajärjestys.

Puhemies: Kansliatoimikunta ehdottaa työjärjestyksen 3 §:n nojalla, että edustajat istuisivat eduskuntaryhmittäin siten, että äärimmäiseksi oikealle asetuu ruotsalaisen kansanpuolueen eduskuntaryhmä, sen viereen kansallisen kokoomuspuolueen edustajat, sitten kansallisen edistyspuolueen edustajat, senjälkeen maa-

Ehdotus hyväksytään.

Valitsijamiesten vaalin tulos.

Puhemies: Valitsijamiesten vaalin tulos ilmoitetaan.

Sihteeri lukee vaalipöytäkirjan:

Eduskunnan valitsijamiesvaaleissa 6 päivänä toukokuuta 1924, jota varten oli annettu neljä eri ehdokaslistaa, on kunkin ehdokaslistan hyväksi antanut äänensä:

Listan n:o 1	58	äänestäjää,
" "	2	100 "
" "	3	17 "
" "	4	23 "

eli yhteensä 198 äänestäjää.

Vaalimääräysten 7 §:n mukaan osamäärä järjestettävässä huomataan, että eri listojen ehdokkaista on valittu

Listasta n:o 1	13	valitsijamiestä,
" "	2	23
" "	3	4
" "	4	5

Vaalijärjestyksen 11 §:n mukaan on siis valittava:

Listasta n:o 1	5	varajäsentä
" "	2	8
" "	3	2
" "	4	2

Valituiksi ovat niin ollen tulleet:

Listasta n:o 1

valitsijamieheksi: Annala, Lehto, Ailio, Aromaa, Reinikainen, Huotari, Louhelainen, Seppälä, Rapo, Saarinen, E., Toivonen, Itkonen, Waljakka;

varajäseniksi: Sirola, Mustasilta, Saari, Bryggari, Haverinen.

Listasta n:o 2

valitsijamieheiksi: Niukkanen, Ryynänen, Koivuranta, Kukkonen, Junes, Tarkkanen, Reinikka, Ihmuotila, Tukia, Saarinen, P., Särkkä, Luostarinen, Viljanen, Jaskari, A., Pohjala, Vanhala, Jaskari, M., Härmä, Sjöstedt-Jussila, Neitiniemi, Tavastähti, Nukari, Jussila;

varajäseniksi: Kuisma, Kirra, Janhonen, Valkama, Hirvensalo, Kinnunen, Paavolainen, Heikkilä.

Listasta n:o 3

valitsijamieheiksi: Asikainen, Soikkeli, Savenius, Isaksson;

varajäseniksi: Huttunen, Tabell.

Listasta n:o 4

valitsijamieheiksi: Furuhjelm, von Born, Laurén, Inborr, Jern;

varajäseniksi: Kulenius, Witting.

Helsingissä, 6 p:nä toukokuuta 1924.

Onni Hallsten.

Puhemies: Jatketaan päiväjärjestyksessä olevain asiain käsittelyä.

Pöydällepanot:

Pöydällepanoa varten esitellään ja pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon:

54) Hallituksen esitys n:o 51

laiksi laivaston perustamisesta rannikko-puolustusta varten;

55) Hallituksen esitys n:o 52

määrärahan myöntämisestä ikälisän suorittamiseksi puolustuslaitoksen palkannauttijoille;

56) Hallituksen esitys n:o 53

määrärahan myöntämisestä sotakorkeakoulun perustamiseksi ja sen palkkausmenoja varten vuodeksi 1924;

57) Hallituksen esitys n:o 54

Petsamon kihlakunnan ja Finmarkin läänin välistä valtakunnan rajaa koskevan sopimuksen hyväksymisestä;

58) Hallituksen esitys n:o 55

Suomen ja Sosialistisen Neuvostotasavaltain Liiton välisen, järjestyksen ylläpitämistä aluevesien ulkopuolella olevassa Suomenlahden osassa sekä merenkulkulaitosten ylläpitämistä ja luotsipalvelusta mainitulla lahdella koskevan sopimuksen hyväksymisestä;

59) Hallituksen esitys n:o 56

määrärahan myöntämisestä avustuksen antamista varten Osakeyhtiö Petsamo Aktiebolag nimiselle yhtiölle;

60) Hallituksen esitys n:o 57

laiksi maatalousyliopiston perustamisesta;

61) Hallituksen esitys n:o 58

rajasentujen sivistyksellisten ja taloudellisten olojen kohottamista tarkoittavain toimenpiteiden järjestämisestä;

62) Hallituksen esitys n:o 59

laiksi maanmittausinsinöörien matkapalkkion suorittamisen perusteista;

63) Hallituksen esitys n:o 60

laiksi rekognitsionimetsien palauttamisesta valtiolle;

64) Hallituksen esitys n:o 61

laiksi tehdastiloihin kuuluvien viljelmien lunastamisesta;

65) Hallituksen esitys n:o 62

kunnallisen jaoituksen muuttamista koske-
vasta lainsäädännöstä;

66) Hallituksen esitys n:o 63

kätilöiden asettamisesta maalaiskuntiin sekä niiden palkkauksesta annetun lain muuttamisesta;

67) Hallituksen esitys n:o 64

lisämäärärahan myöntämisestä vuoden 1924 vakinaisessa tulo- ja menoarviossa erinäisiin ulkomaisen edustuksen menoja varten osotettuihin määrärahoihin;

68) Hallituksen esitys n:o 65

laiksi valtion liikeyritysten hoidon ja käytön yleisistä perusteista ynnä laiksi valtion alkoholiliikkeen sekä valtion rikkihappo- ja superfosfaattitehtaiden asettamisesta ensiksi mainitun lain alaisiksi;

69) Hallituksen esitys n:o 66

erinäisten muutosten tekemisestä tulo- ja omaisuusverolakiin.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Anna: Valitsijamiesten vanhimpana jäsenenä pyydän valitsijamiehiä jäämään tänne täysi-istunnon päätyttyä puheenjohtajan valitsemista varten.

Eduskunnan seuraava istunto on huomenna kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 3 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

1870-1871

1870-1871

1870-1871

1870-1871

1870-1871

1870-1871

1870-1871

1870-1871

1870-1871

1870-1871

1870-1871

1870-1871

1870-1871

1870-1871

1870-1871

4. Keskiviikkona 7 p. toukokuuta 1924

kello 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

1) Sihteerin vaali. Siv. 35

Esitellään:

2) Hallituksen esitys n:o 1 laiksi lääkärintoimen harjoittamisesta. "

3) Hallituksen esitys n:o 2 laiksi maanmittausinsinööreille ja heidän virka-apulaisilleen toimituksista eräissä osissa Oulun lääninä maksettavan korvauksen suorittamisen perusteista. "

4) Hallituksen esitys n:o 3 Suomen ja Islannin välisen kauppaja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä. "

5) Hallituksen esitys n:o 4 laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen. "

6) Hallituksen esitys n:o 5 laiksi valtiopäiväjärjestyksen erinäisten säännösten muuttamisesta. 36

7) Hallituksen esitys n:o 6 laiksi edustajanvaaleista. "

8) Hallituksen esitys n:o 7 laiksi sotatilasta. "

9) Hallituksen esitys n:o 8 henkiran lakkauttamisesta. "

10) Hallituksen esitys n:o 9 laiksi eräiden maaverojen lakkauttamisesta. "

11) Hallituksen esitys n:o 10 koskeva korottoman lainan myöntämistä Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiölle .. "

12) Hallituksen esitys n:o 11 laiksi ulkomaalaisen Suomessa olevasta, hoidotta jätetystä omaisuudesta. "

Siv.

13) Hallituksen esitys n:o 12 julksia kuulutuksia koskevaksi lainsäädännöksi. 36

14) Hallituksen esitys n:o 13 laiksi 29 päivänä maaliskuuta 1858 annetun vekselisäännön 81 §:n muuttamisesta. "

15) Hallituksen esitys n:o 14 huoneenvuokralaiksi. "

16) Hallituksen esitys n:o 15 Helsinkiin suunnitellun konsertti- ja kongressitalon rakennusmääräajan pidentämisestä. 37

17) Hallituksen esitys n:o 16 laiksi moottoriajoneuvoliikenteestä johtuvan vahingon vastuusta. "

18) Hallituksen esitys n:o 17 laiksi kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta. "

19) Hallituksen esitys n:o 18 laiksi sokerijuurikkaan viljelyn edistämistä. 42

20) Hallituksen esitys n:o 19 laiksi ruplaveron lakkauttamisesta. "

21) Hallituksen esitys n:o 20 laiksi isojaosta ja verollepanosta sekä valtion mailla olevien vuokra-alueiden lunastamisesta Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa. "

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Asikainen, Hakki, Keto, Lehto, Louhelainen, Myllymäki, Tainio, Welling, Witting, Voionmaa, Vuokila ja Wuokoski.

Ilmoitusasiat:**Valitsijamiesten puheenjohtaja.**

Puhemies: Ilmoitetaan, että valitsijamiehet ovat valinneet puheenjohtajakseen ed. Niukkanen.

Valiokuntain jäsenet.

Puhemies: Valtisijamiehiltä on saapunut kirjelmä, jonka sihteeri lukee.

Suomen Eduskunnalle.

Eduskunnan Valitsijamiehet saattavat täten kunnioittaen Eduskunnan tietoon, että tänään pidetyssä valitsijamiesten kokouksessa on eri valiokuntiin jäseniksi valittu seuraavat edustajat:

Perustuslakivaliokuntaan:

jäseniksi: Estlander, von Born, Jokela, Niukkanen, Juutilainen, Seppänen, Tarkkanen, Pelttari, Setälä, E. N., Peltonen, Mannermaa, Vennola, Wiik, Lehtokoski, Sventorzetski, Koponen ja Aalto, J. F.;

varajäseniksi: Schauman, Tenhunen, Tukia, Jaskari, M., Bergroth, Pullinen, Toivonen ja Ahlfors.

Valtiovarainvaliokuntaan:

jäseniksi: Furuholm, Hästbacka, Linna, Wuokoski, Nurminen, Huttunen, Lohi, Heikkinen, Vesterinen, Kukkonen, Ryynänen, Pulkkinen, Hiidenheimo, Järvinen, Pennanen, Harvala, Ryömä, Helo, Seppälä, Puittinen ja Paasonen;

varajäseniksi: Witting, Viljanen, Allila, Kuisma, Tarkkanen, Härmä, Pojanluoma, Itkonen, Ailio ja Saarinen, E.

Lakivaliokuntaan:

jäseniksi: Björk, Jacobsson, Tenhunen, Manner, Saarelainen, Piitulainen, Tukia, Kaila, Vanhala, Ruotzi, Jaskari, M., Tuomioja, Leino, Lehto, Myllymäki, Huotari ja Haverinen;

varajäseniksi: v. Born, Isaksson, Lautala, Vehkaoja, Nikkanen, Hannula, Hakala ja Savolainen.

Talousvaliokuntaan:

jäseniksi: Forsberg, Klockars, Allila, Arffman, Kärki, Hänninen, Kontio, Heikura, Tavastähti, Bergroth, Rannikko, Viljanen, Reinikainen, Saari, Aromaa, Rantala ja Waljakka;

varajäseniksi: Inborr, Savenius, Saarelainen, Heikinheimo, Nukari, Jaskari, A., Kovanen ja Itkonen.

Laki- ja talousvaliokuntaan:

jäseniksi: Jern, Molin, Savenius, Lahdensuo, Salo, Kauranen, Saarinen, P., Junnila, Nikkanen, Tulenheimo, Särkkä, Hirvensalo, Itkonen, Louhelainen, Welling, Rapo ja Typpö;

varajäseniksi: Forsberg, Isaksson, Junes, Kirra, Jussila, Jyske, Kontula ja Setälä, E.

Sivistysvaliokuntaan:

jäseniksi: Akerblom, Österholm, Vuorio, Kalliokoski, Junes, Alestalo, Jänhonen, Jussila, Somersalo, Pohjala, Paavolainen, Valkama, Ailio, Sillanpää, Ahlfors, Sommarberg ja Lonkainen;

varajäseniksi: Klockars, Tenhunen, Hurme, Makkonen, Kilpeläinen, Mantere, Annala ja Wiik.

Pankkivaliokuntaan:

jäseniksi: Anderson, Pullinen, Soikkeli, Reinikka, Raatikainen, Kopsa, Härmä, Kilpeläinen, Järvinen, Harvala, Saarinen, E., Helo ja Halonen;

varajäseniksi: Hästbacka, Hirvensalo, Asikainen, Piitulainen, Pelttari, Turja, Pulkkinen, Piippo ja Hakala.

Maatalousvaliokuntaan:

jäseniksi: Laurén, Mangs, Ramstedt, Hahl, Sunila, Ihamuotila, Koivuranta, Tuo-

mivaara, Sjöstedt-Jussila, Heikkilä, Pojanluoma, Jyske, Vuolijoki Sirola, Setälä, E., Mustasilta ja Koivulahti-Lehto;

varajäseniksi: Österholm, Komulainen, Saarinen, P., Ingman, Turja, Brander, Muhonen ja Piippo.

Työväenasiainvaliokuntaan:

jäseniksi: Palmgren, Lindberg, Huttunen, Kirra, Pitkänen, Hurme, Makkonen, Gebhard, Eerola, Nukari, Ainali, Luostari-nen, Paasivuori, Aalto, A., Bryggari, Leinonen ja Vihuri;

varajäseniksi: Kulenius, Vuokila, Ihamuotila, Heikura, Kares, Kivimäki, Pensas ja Haverinen.

Sotilasasiainvaliokuntaan:

jäseniksi: Hornborg, Witting, Kulmala, Niukkanen, Manner, Vertanen, Vehkaoja, Kuisma, Heikinheimo, Saastamoinen, Paavolainen, Jaskari, A., Keto, Tainio, Ampuja, Annala ja Halonen;

varajäseniksi: Jacobsson, Savenius, Kontio, Junnila, Jussila, Viljanen, Meriläinen ja Reinikainen.

Ulkoasiainvaliokuntaan:

jäseniksi: Schauman, Molin, Huttunen, Hahl, Juutilainen, Janhonen, Salo, Ingman, Pulkkinen, Saastamoinen, Venola, Auer, Tanner, Keto, Voionmaa, Sventorzetski ja Wuolijoki;

varajäseniksi: Hornborg, Soikkeli, Hänninen, Reinikka, Setälä, E. N., Paavolainen, Ryömä ja Helo.

Toimitusvaliokuntaan:

jäseniksi: Estlander, Kaila, Somersalo, Hannula, Kärki, Hänninen, Wiik, Annala ja Paasivuori;

varajäseniksi: Furuhielm, Palmgren, Gebhard, Ingman, Hiidenheimo, Jyske, Sjöstedt-Jussila, Brander, Reinikka,

Juutilainen, Lautala, Alestalo, Puittinen, Seppälä, Ampuja, Aalto, A., Sommarberg ja Sillanpää.

Tarkastusvaliokuntaan:

jäseniksi: Schauman, Järvinen, Pulkkinen, Auer, Manner, Kukkonen, Keto, Ryömä ja Leinonen;

varajäseniksi: Österholm, Lindberg, Peltonen, Heikkilä, Tavastähti, Tuomioja, Härmä, Viljanen, Tuomivaara, Saarinen, P., Lahdensuo, Sunila, Sventorzetski, Itkonen, Huotari, Tanner, Harvala ja Tainio.

Valitsijamiesten puolesta:

Juho Niukkanen.

F. V. Härmä.

Suuren valiokunnan vaalin tulos.

Puhemies: Ilmoitetaan suuren valiokunnan vaalin tulos.

Sihteeri lukee seuraavan vaalipöytäkirjan:

Eduskunnan suuren valiokunnan vaalissa 6 päivänä toukokuuta 1924, jota varten oli annettu kuusi eri ehdokaslistaa, on kutakin listaa äänestänyt:

Listaa n:o	1	17	äänestäjää
" "	2	42	"
" "	3	16	"
" "	4	38	"
" "	5	23	"
" "	6	60	"

eli yhteensä 196.

(Vaalimääräysten 7 §:n mukaan erotettavia osamääriä järjesteltäessä huomataan, että eri listojen ehdokkaista on valittava:

Listasta n:o	1	4	jäsentä
" "	2	10	"
" "	3	3	"
" "	4	9	"
" "	5	5	"
" "	6	14	"

Vaalijärjestyksen 11 §:n mukaan on siis eri listoista valittava seuraava luku varajäseniä:

Listasta n:o	1	2	varajäsentä
"	"	2	4
"	"	3	2
"	"	4	4
"	"	5	2
"	"	6	5

Edellä olevan nojalla ovat tulleet valituiksi:

jäseniksi:

	listasta n:o 1
Kivimäki	" " "
Brander	" " "
Mantere	" " "
Luostarinen	" " "

varajäseniksi:

Tuomioja	" " "
Hannula	" " "

jäseniksi:

	listasta n:o 2
Arffman	" " "
Junes	" " "
Kalliokoski	" " "
Kopsa	" " "
Lahdensuo	" " "
Lautala	" " "
Lohi	" " "
Reinikka	" " "
Seppänen	" " "
Tuomivaara	" " "

varajäseniksi:

Koivuranta	" " "
Kauranen	" " "
Pitkänen	" " "
Ventanen	" " "

jäseniksi:

	listasta n:o 3
Allila	" " "
Asikainen	" " "
Jokela	" " "

varajäseniksi:

Vuokila	" " "
Virta	" " "

jäseniksi:

	listasta n:o 4
Virkkunen	" " "
Heikinheimo	" " "
Peltonen	" " "
Tulenheimo	" " "
Kares	" " "
Turja	" " "
Neitiniemi	" " "
Kinnunen	" " "
Rannikko	" " "

varajäseniksi:

Ainali	" " "
Härmä	" " "
Ruotzi	" " "
Nukari	" " "

jäseniksi:

	listasta n:o 5
Estlander	" " "
Schauman	" " "
Kulenius	" " "
Inborr	" " "
Witting	" " "

varajäseniksi:

von Born	" " "
Laurén	" " "

jäseniksi:

	listasta n:o 6
Hakkila	" " "
Toivonen	" " "
Paasonen	" " "
Huotari	" " "
Ailio	" " "
Savolainen	" " "
Rantala	" " "
Lonkainen	" " "
Sirola	" " "
Aalto, A.	" " "
Saarinen, E.	" " "
Kovanen	" " "
Leino	" " "
Piippo	" " "

varajäseniksi:

Hakala	" " "
Keto	" " "

Koponen listasta n:o 6
 Meriläinen " " "
 Iitkonen " " "

Helsingissä, 6 päivänä toukokuuta 1924.

Onni Hallsten.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
 Eino J. Ahla.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Allekirjoittaneen apukamreerin ryhdyttyä puhemiehen kehoituksesta pöytäkirjaa pitämään toimitetaan

1) Eduskunnan sihteerin vaali.

Puhemies: Esityslistan mukaan seuraa nyt sihteerin vaali. Hakuajan kuluessa on virkaa hakenut ainoastaan eduskunnan tähänastinen sihteeri, lakitiedettenkandidaatti, varatuomari Eino Ahla. Kansliatoimikunta mielihyvällä puoltaa hänen valitsemistaan.

Eduskunta valitsee lakitiedettenkandidaatti Eino Ahlan eduskunnan sihteeriksi seuraavien valtiopäivien alkuun.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
 Aku Kostia.

Allekirjoittaneen Eduskunnan sihteerin ryhdyttyä toimeensa esitellään

2) Ehdotuksen laiksi lääkärintoimen harjoittamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 1 ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

3) Ehdotuksen laiksi maanmittausinsinööreille ja heidän virka-apulaisilleen toimituksista eräissä osissa Oulun lääniä maksettavan korvauksen suorittamisen perusteista

sisältävä hallituksen esitys n:o 2 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

4) Suomen ja Islannin välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 3 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

5) Ehdotuksen laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen

sisältävä hallituksen esitys n:o 4 esitellään.

Puhemies: Puhemiehistö ehdottaa asian lähettämistä valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

(Ed. Molin: Detta lagförslag baserar sig på lagen av den 29 december 1923 och på grund härav har lagförslaget icke ansetts kunna omfatta de tidigare pensionstagarena, utan hava dessa enligt § 19 i lagförslaget uttryckligen undantagits. Vid sådant förhållande och då känt är, att särskilt just de nuvarande pensionstagarenas rättigheter i synnerligen hög grad hava negligerats, hade man motsett, att regeringen i motiveringen till propositionen åtminstone antytt, huru regeringen tänkt sig regleringen av de nuvarande pensionstagarenas rättigheter, huruvida särskilt lagförslag härom är emotse eller huruvida regeringen fortsättningsvis såsom hittills blott i sammanhang med budgetregleringen har avsett att tilldela dem de smulor, som hittills tillfallit dem. Vid sådant förhållande kan jag icke tänka mig, att icke riksdagen skall se sig nödsakad att härom erinra, och emotser jag förty, att utskottet skall taga även denna sida av saken i detta sammanhang i beaktande.

(Valtiovarainministeri Relander: Pyydän saada ilmoittaa, että hallituksessa on par'aikaa tekeillä eri esitys nykyään eläkkeellä olevien virkamiesten eläke-eduista ja että se tällä viikolla luultavasti saadaan valmiiksi käsitellyksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

6) Ehdotuksen laiksi valtiopäiväjärjestyksen erinäisten säännösten muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 5 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

7) Ehdotuksen laiksi edustajanvaaleista

sisältävä hallituksen esitys n:o 6 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

8) Ehdotuksen laiksi sotatilasta

sisältävä hallituksen esitys n:o 7 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

9) Henkirahan lakkauttamista

koskeva hallituksen esitys n:o 8 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

10) Ehdotuksen laiksi eräiden maaverojen lakkauttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 9 esitellään.

Puhemies: Puhemiehistö ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Till senaste riksdag hade regeringen överlämnat en analog proposition, och vid dess behandling i statsutskottet visade det sig, att den uppfattning, som uti propositionens motivering gjorts gällande angående ifrågavarande lags — det gäller upphävandet av särskilda jordskatter — tillämplighet på Åland, kunde utgöra föremål för olika meningar. Statsutskottet hade också då anledning att infordra utlåtande från grundlagsutskottets sida, och ett utlåtande i denna del blev också statsutskottet till-

ställt. Emellertid kom icke propositionen sedermera till avgörande i riksdagen.

Det är icke min mening att nu ingå på den fråga, som sålunda återigen uppstått i sammanhang med den nu överlämnade propositionen, utan ber jag endast att få fästa statsutskottets uppmärksamhet även denna gång på ifrågavarande sida av saken, och jag ber att särskilt få framhålla, att till utredning av densamma numera finnes tillgängligt i tryck ett betänkande av den s. k. Ålands-delegationen, ställt till statsrådet och innefattande ett utlåtande i fråga om regleringen av grundskatten på Åland.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

11) Korottoman lainan myöntämistä Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiölle.

koskeva hallituksen esitys n:o 10 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

12) Ehdotuksen laiksi ulkomaalaisen Suomessa olevasta hoidosta jätetystä omaisuudesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 11 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

13) Ehdotuksen laiksi julkisista kuulutuksista

sisältävä hallituksen esitys n:o 12 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

14) Ehdotuksen laiksi 29 päivänä maaliskuuta 1858 annetun vekselisäännön 81 §:n muuttamisesta

koskeva hallituksen esitys n:o 13 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

15) Huoneenvuokralakia

koskeva hallituksen esitys n:o 14 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

16) Helsinkiin suunnitellun konsertti- ja kongressitalon rakennusmääräajan pidentämistä

koskeva hallituksen esitys n:o 15 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

17) Ehdotuksen laiksi moottoriajoneuvoliikenteestä johtuvasta vahingon vastuusta

sisältävä hallituksen esitys n:o 16 esitellään ja lähetetään puhemiehistön ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

18) Ehdotuksen laiksi kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 17 esitellään.

Puhemies: Puhemiehistö ehdottaa, että asia lähetetään maatalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Schouman: Jag ber att allra först få föreslå, att denna proposition måtte remitteras icke blott till agrarutskottet, utan också till statsutskottet. Det synes mig ligga i sakens natur, att en proposition av den eminent finansiella karaktär som denna icke remitteras uteslutande till agrarutskottet, utan också till statsutskottet. Jag ber att få till styrkande härav framhålla, att enligt lantbruksstyrelsens i dag i en finsk tidning publicerade femårskalkyl en summa av 145,000,000 mark skulle under de närmaste fem åren behövas för denna spannmålsodlingspremiering. Det är i förbigående sagt en summa, som är betydligt större än den som uppgives i propositionen. Där uppgives nämligen, att spannmålsodlingspremieringen skulle komma att kosta staten under det första året 18,000,000. Fem gånger 18,000,000 skulle bliva 90,000,000. Lantbruksstyrelsen har emellertid kalkylerat 145,000,000. Dessa kalkyler visa behövligheten av att propositionen remitteras till statsutskottet.

Jag skall nu be att få yttra några ord om propositionen i sak.

Detta lagförslag är utarbetat av den regering, i vars spets stod riksdagens nuvarande talman, och denna regering förmådde republikens president att överlämna propositionen just på den dag, då regeringen skulle avgå. Jag måste säga, att ur konstitutionell synpunkt är detta förfarande icke att till efterföljd rekommendera. En regering, som har inlämnat sin avskedsansökan, har icke moralisk rätt att utarbeta lagförslag och att få dem överlämnade till riksdagen efter det den har tillkännagivit sin önskan att avgå. Det är att prejudiciera en följande regerings rätt och kan icke anses överensstämma med god sed eller god konstitutionell praxis.

Jag förstår mycket väl, att den regering, som leddes av riksdagens nuvarande talman, ville lämna ifrån sig detta arbete för att därmed visa, att den hade utträttat något gott och varaktigt gott för lantbruket, för den jordbrukande eller rättare sagt för den jordägande befolkningen. För min del måste jag säga, att jag förhåller mig rätt skeptisk till nyttan för den jordägande befolkningen av denna lag, jag tror att det har gått i detta fall såsom i så många andra, att bonden låtit lura sig. Det är nog icke bonden, som kommer att vinna på detta lagförslags förverkligande, utan det är just den som han i sitt innersta minst sympatiserar med, nämligen industriidkaren. Det är kvarnindustrin, som kommer att hava fördel av detta lagförslags förverkligande, men icke bondeklassen.

Det kan visst vara att någon del av den premie, som skall utgivas av staten för den inhemska spannmålsodlingen, någon liten del av denna kommer att tillfalla de jordägande, som hava spannmål till avsalu och isynnerhet dem, som kunna själva mala, men den allra största delen kommer att tillfalla kvarnägarena, och jag kan icke förstå den stora klockarkärleken för kvarnägarena från jordbrukarnas sida. Måne här icke någon tillfällig begreppsförvirring ägt rum, ett litet missförstånd, som har lett till det resultat jag nämnde, att det är bonden som igen blir lurad.

Jag förstår för övrigt icke i något fall nyttan av denna premiering. Det är klart att kvarnägarena icke komma att köpa den inhemska spannmålen, trots att de få pre-

mier, om det icke blir någon fördel för dem att så göra. Icke skall man tro att kvarnägarena äro några speciella patrioter. De köpa sin vara där de få den billigast. Om det lönar sig, tack vare denna premie, att köpa inhemsk spannmål, köpa de den, men lönar det sig icke, köpa de den icke. Jag var i tillfälle under påskem i Wasa att se ett långt järnvägståg med bekanta vagnstyper, som jag icke hade sett på länge. Då jag icke är kunnig i ryska alfabetet, kan jag icke säga vad som stod på dem, men ordet „prolet” stod åtminstone på dem. Jag antager därför, att det var vagnar, som kommo direkt från Bolsjevikien till Wasa med innehåll av omalen råg, som skulle förmålas i Wasa ångkvarn.

Denna proposition, om den förverkligas och blir lag, kommer helt säkert dessutom att leda till mycket stora svårigheter och mycket onödigt fuffens, som man kan undvika, om man icke stiftar dyliga lagar. Huru skall det kontrolleras, huru skall kontrollen i detalj vara möjlig, huru skall man veta, att just så och så mycket inhemsk spannmål och så och så mycket utländsk spannmål förmålas; det händer ju att de förmålas tillsammans. Jag tror att denna kontrollverksamhet blir av oerhört svår natur, och dessutom av oerhört odiös beskaffenhet. Jag skulle be att agrarutskottet och statsutskottet, som jag hoppas också skall få del av propositionen, skulle noga tänka sig in i saken och icke se på saken uteslutande ur ett missförstått agrarintresse, utan försöka betrakta saken med köpmannens, den hederliga köpmannens ögon.

Ett stort fel i propositionen är dessutom det, att det göres ingen skillnad mellan de olika slagen av spannmål, råg och vete, för att nu icke tala om havre och korn, som också koordineras. När det gäller att främja den inhemska spannmålsproduktionen, måste man ändå göra stor skillnad mellan rågodling och veteodling. Här har alltid tillsvidare vetetullen betraktats huvudsakligen som en finans- och icke som en skyddstull. Eljes skulle det icke vara en mening med att hava en så hög skyddstull för en odling, som är så minimal som veteodlingen. Däremot är rågtullen en uppenbar skyddstull. Det är således rågodlingen som det kan löna sig att skydda ytterligare på ett eller annat sätt, men veteodlingen — jag förstår icke var-

för maalaisliitto skall vara så intresserad av den. Knappast odlar någon enda av dess valmän vete. Det är kanske litet för mycket sagt, men icke är det tusen av valmännen som odla vete.

Men det som jag allra mest skulle vilja anmärka beträffande denna proposition, är hela den anda, som genomgår densamma. Om propositionen skulle åsyfta att försöka lindra lantbrukets nödläge och försöka att upphjälpa brödsädsodlingen skulle jag ännu ingenting säga därom, men propositionen går ut från vissa konstfinurliga föreställningar om att vi snart skolla råka in i ett stormaktskrig, som det heter, och det är för att trygga Finland vad spannmålen beträffar i händelse av ett dylikt krig, säges det i propositionen, som detta förslag framställts. Jag förstår icke för resten de storpolitiska resonemangen här. Det säges att det kan hända att vi bliva isolerade, ifall ett stormaktskrig bryter ut. Det skulle innebära att vi i detta stormaktskrig skulle vara indragna, men på en annan sida än Amerikas Förenta Stater. Ty om detta icke vore fallet, bör det vara tämligen klart, att vi böra kunna få spannmål från Amerika via Norge och Sverige, och att Sverige icke skulle iakttaga, i händelse av ett världskrig, på vilket vi för resten nu icke behöva tänka, en sådan välvillig neutralitet, att vi skulle få spannmål transiterad genom Sverige, det tror jag icke.

Jag förstår icke varför den forna regeringen och lantbruksministern, som har kontraserat propositionen, hava inlåtit sig på detta gebit, som den senare tydligen icke alls behäskar. Bättre bör man då tänka sig att lantbruksministern behäskar det rena lantbruksområdet. Men här framstår ett ohyggligt agrofantasteri, som jag flere gånger förut har talat om här i riksdagen. Icke nog med att det säges att självförsörjningsfrågan är uteslutande en ekonomisk fråga vad rågen beträffar, det säges dessutom, att vi nästan kunna komma att försörja oss själva även med vete.

Det är överdrifter som äro sådana att ett vanligt förstånd reagerar på det allra skarpaste däremot. Men det är just det sunda förnuftet som saknas i denna proposition genomgående, ty hade det funnits litet sunt förnuft vid uppgörandet, hade man sagt i propositionen, att Finland är till den

grad beroende av sitt klimat att det när som helst kan inträffa det som inträffade under senaste år, att vi få missväxt och att det gäller att importera 200,000,000 kg råg, alltså i det närmaste 2/3 av vad vi behöva för förbrukning inom landet. Ett land som är till den grad beroende av sitt klimat kan aldrig tänka på att nå detta agrofantastiska ideal som heter självförsörjning på brödsödsodlingens område. Det är bara dumheter detta om självförsörjning, isynnerhet då det stofferas ut med storpolitiska fantastier om att vi skola råka in i ett världskrig och bli utan mat och utan spannmål. Jag kan förstå att många ännu stå under det gångna världskrigets hypnos, men man bör nu försöka komma från det, och icke kan man väl vara så pessimistisk, att man kunde tro att vi ännu i den närmaste framtiden på nytt skulle få ett stort världskrig.

Det är som en blek aning om omöjligheten för Finland att självförsörja sig ändå skulle hava föresvävat lagförslagens upphovsmän, ty på ett ställe säges det, men på ett verkligt humoristiskt sätt följande. På svenska låter det mera än humoristiskt, på finska antager jag att det är endast humoristiskt. Det heter så här: „Tages dessutom i beaktande huru långt beroendet av utlandet gått, torde det icke vara skäl att försöka helt och hållet reda sig utan spannmålsimport!” — Försöka reda sig utan spannmålsimport! Vi hava aldrig rätt oss, icke ens under de bästa åren såsom 1921. Också då fingo vi lov att importera mellan 1/4 och 1/5 av vad vi behöva för egen förbrukning från utlandet.

Här finnes i propositionen också andra satsar, som äro oriktiga eller obevisade eller omöjliga att bevisa. Överhuvudtaget, så fort man i propositionen kommer in på det nationalekonomiska området, är propositionen underhållig. Här säges t. ex. att „om man övergår i ett land från spannmålsodling till boskapsskötsel, så leder detta till inflyttning av landsbygdens befolkning till städerna och industricentra samt till en ökad emigration. Här föreligger den vanliga förväxlingen: post hoc, ergo propter hoc. Hade upphovsmännen till denna proposition läst den stora svenska emigrationsutredningen och tagit kännedom om dess resultat, så skulle de aldrig kunna säga detta. De hade då vetat att enligt denna samvetsgranna och om-

fattande undersökning berodde emigrationen i Sverige — och Finland kan fullkomligt överensstämma med Sverige — på ett nativitetsöverskott i vissa trakter av riket. Att inflyttningen till städerna och industricentra skulle hava berott på det att man övergått från spannmålsodling till boskapsskötsel, är ju ett fullständigt nonsens. Det är ju industrins utveckling, som har lett till denna företeelse, det förstår ju envar. Alla de allmänna nationalekonomiska resonemangen man påträffar i denna proposition äro av det mest absurda slag. Så t. ex. också i slutet på sid. 3, där det tallas om att „den genom spannmålsimporten stegrade handelsförlusten synes icke ens till någon avsevärd del kunna täckas av en motsvarande ökning i exporten av produkter av boskapsskötseln”. Dessa urgamla merkantilistiska vanföreställningar om att importen innebure en handelsförlust gå nu här igen. Jag ser att professorn i nationalekonomi smäller vid tanken på de opera, som han också har varit med om att lämna riksdagen, ty också han satt, om också på utrikesministerns plats, i denna regering.

Jag sade att här äro obevisade och obevisbara påståenden i denna proposition. Jag ber att få framhålla att här t. ex. säges om veteodlingen: „På stora områden ernådda goda resultat” — detta gäller Finland — „och därav framkallad ökad odling under senaste tid giva dock förhoppningar om, att man med inhemskt vete måhända skall kunna till stor del tillfredsställa konsumtionen åtminstone på landsbygden, om blott frågan om vetets beskaffenhet, inbärgning, behandling och förmalning blir löst i gynnsam riktning”. Jag undrar vad mina kolleger från de nordliga delarna mena om detta resonemang. Som praktiska jordbrukare borde de inse, huru meningslöst det är.

Ett annat obevisbart påstående är också det, som här uppträder såsom en förutsägelser, som en sannolikhetsberäkning: „Sannolikt komma premieringssystemet och den samverkan mellan kornodlare och bryggerier” — det gäller då kornpremiering — „detsamma förutsätter att befria vårt land från beroendet av det utländska malkornet”. „Sannolikt”! På vilket sätt kan detta bevisas, och kan det alls bevisas?

Jag vågar icke hoppas att denna proposition skall bli så nagelfaren och så

bedömd som den förtjänade att bli, ty agrarutskottet kommer helt säkert att förhålla sig välvilligt till alla förslag, som äsyfta eller uppgivas äsyfta lantbrukets förkovran. Det är mycket ledsamt. Jag tror för min del att, om vi gå den vägen att genom statligt ingripande på ett eller annat sätt gynna lantbruket och särskilt upphjälpa det i dess svåra läge för närvarande, är det mycket enklare, mycket bättre, mycket mer tilltalande också för mig som frihandlare, att höja tullsatserna, än att börja med ett sådant system som detta. Detta är ingenting annat än en på ett underbart sätt maskerad importreglementering, framför allt ett gynnande av kvarnindustrin. Jag tror att kvarnindustrins målsmän, som numera hava ryckt in i riksdagen, verkligen kunna gnugga händerna, ty en mer gynnande och för dem fördelaktig proposition kan man icke gärna få, och därtill ännu överlämnad av en regering, som man icke behövt vara med om att bilda, utan som redan har gått sin väg.

När det gäller viktiga saker, som denna, är det, såsom jag sade, oriktigt av en regering, som står i beråd att avgå, som har inlämnat sin avskedssansökan, att prejudiciera en följande regering. Jag ser den nu för tillfället sittande regeringen här. Det skulle naturligtvis vara den närmaste saken i världen att fråga: Är den nuvarande regeringen också med om detta förslag, har den också samma oklara tankar rörande denna fråga, gillar den också detta sammelsurium eller vill den taga avstånd från det? Nå ja, den nuvarande regeringen kan ju icke säga någonting till detta. Den kan säga måhända, att vi ha icke gjort upp propositionen och behöva icke taga ansvaret för vad den föregående regeringen gjort, och vi vänta, att det skall komma en annan, som vi icke heller behöva taga ansvaret för.

Jag upprepar, hr talman, att ur saklig synpunkt vore det enligt min tanke önskligt, ja absolut nödvändigt, att detta lagförslag även bleve remitterat till statsutskottet.

Ed. Sch a u m a n: Jag ber att få fullständiga mitt förslag om remiss av propositionen därhän, att propositionen måtte hänskjutas till agrarutskottet, som äger inhämta statsutskottets yttrande rörande särskilt den finansiella sidan av frågan.

Ed. I n g m a n: En voi yhtyä herra Schaumanin käsitykseen, että hallitus, joka on pyytänyt eron, ei olisi oikeutettu valmistamaan ja tasavallan presidentille esittämään esityksiä. Pääinvastoin on mielestäni hallituksen velvollisuus niin kauan kuin se on toimessa tehdä kaikki ne työt, jotka hallitukselle kuuluvat ja saattaa niitä myöskin valmiiksi sen mukaan kuin siihen on tilaisuutta. Muu käytäntö vie aivan huonoihin tuloksiin. Meillä on hallituspula keskimäärin kerta vuodessa ja ne kestävät keskimäärin kuukauden. Hra Schaumanin käsitys johtaisi siihen, että esitysten valmistaminen ja esittäminen pysähtyisi vuosittain pitkiä ajoiksi, suureksi vahingoksi työlle. En myöskään voi katsoa, että se seikka, että joku esitys on valmistettu ja vahvistettu edellisen hallituksen aikana, millään tavoin sitoo seuraavaa hallitusta. Seuraava hallitus voi aivan hyvin astua eduskunnan eteen ja ilmoittaa, että se ei esitystä hyväksy tai ilmoittaa, missä kohdin sen käsitys poikkeaa siitä käsityksestä, joka esityksessä tulee ilmi. Jos tahoo vetää äärimmäiset johtopäätökset ed. Schaumanin katsantokannasta, niin se veisi siihen, että esim. nykyinen hallitus ei olisi voinut valmistaa yhtään esitystä, sillä se ilmoitti jo toimeensa astuessaan niin sanoakseni periaatteellisesti aikovansa erota, niin pian kuin eduskunnan kokoonnuttua on edellytyksiä parlamentaarisen hallituksen aikaansaamiseksi. Minä epäilen, ettei herra Schaumankaan tahdo johtopäätöstä lausunnostaan niin pitkälle vetää.

Ed. H a h l: Ne jotka ovat ennen työskennelleet täällä ed. Schaumanin kanssa, tietävät kyllä, ettei oikeastaan maksaisi vaivaa lähteä hänen kanssaan kilpajuoksuun. Nähtävästi ed. Schauman on unohtanut, miltä se sellulosaleipä maistuu tai hänen ei tarvinnut ollenkaan sitä syödäkään, jota monen muun piti syödä muutamia vuosia sitten. Nähtävästi ed. Schauman katsoo olevansa turvassa myöskin siinä tapauksessa, että markan arvo viljan tuonnin kovin suuresti kasvaessa voisi aleneta, sillä hänen palkkansaahan nousisi samassa suhteessa indeksiin mukaan. Hänen selkäpuolensa on siis turvattu, mutta me muut emme voi ajatella emmekä turvautua indeksiin tässä tapauksessa.

Minä en kumminkaan aikunut kajota itse asiaan, minä pyysin puheenvuoroa samasta syystä kuin ed. Ingman. Minun mielestäni ed. Schauman moitti aivan väärillä perusteilla eronnutta hallitusta siitä, että se on viimeiseen saakka tehnyt työtä. Minusta on päinvastoin kiitos siitä annettava sille hallitukselle. Semmoisia työmiehiä talossa pitää olla, jotka tekevät työtä loppuun saakka, vaikka tietävät, että he tulevat kohta muuttamaan pois. Ja vielä enemmän on työntekovelvollisuus semmoisilla, jotka ovat sellaisessa asemassa kuin hallituksessa, siis yhteiskunnan tärkeimpiä asioita hoitamassa. Ja kun eduskunnan puhemiehenä on se mies, jonka lähinnä olisi tullut puolustaa itseään, niin katsoin minä tarpeelliseksi tässä nousta häntä puolustamaan.

Ed. Sch a u m a n: Mot rdgsm. Ingman ber jag endast att få säga, att det icke var min mening, att man skulle tolka det som jag anförde rörande regeringens rätt att överlämna propositioner in absurdum, och den tolkning rdgsm. Ingman försökte giva var just en dylik tolkning in absurdum. Vad jag klandrade var, att regeringen samma dag den avgick och efter det den redan inlämnat sin avskedsansökan, förmådde presidenten att överlämna propositionen till riksdagen. Det var uteslutande detta jag klandrade och allra minst kan det falla mig in att, såsom rdgsm. Hahl försökte göra gällande, klandra regeringen för att den arbetat, tvärtom skänker man ju det största erkännande åt regeringar som arbeta och min uppfattning är den, att hurudana regeringarna än varit, ofta dåliga, så nog hava de alla arbetat.

Rdgsm. Hahls anförande var av rent personlig natur. Jag trodde mig kunna räkna på ett mer värdigt svar av ordföranden för riksdagens största borgerliga grupp. Jag kan upplysa rdgsm. Hahl om att jag ätit mycket sämre bröd under 1918 än han någonsin fått se. Jag har icke lön efter index och rdgsm. Hahl vet nog själv att jag icke hör till dem, som driva på egna intressen. Detta har jag aldrig gjort. Det var ett synnerligen obefogat uttalande från ordföranden i riksdagens största borgerliga grupp.

Ed. I n g m a n: Emme taida tulla herra Schaumanin kanssa samaan käsitykseen. Minun mielestäni jos joku hallitus on saanut valmiiksi esityksen, joka on laajakantoinen ja suurtöinen, niin sen velvollisuus on koettaa viime tingassakin saattaa asia loppuun, jotta ei uuden hallituksen olisi revittävä asia alusta asti auki ja käsiteltävä sitä, johon menee paljon aikaa.

Ed. E s t l a n d e r: Utan att yttra mig angående propositionens innehåll, ber jag att få understöda rdgsm. Schaumans förslag i fråga om remiss.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Schauman ed. Estlanderin kannattamana ehdottanut, että esitys lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan, joka pyytäisi lausuntoa asian raha-asiallisesta puolesta valtiovarainvaliokunnalta.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Koska ehdotusta on kannatettu, tulee se äänestettäväksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiestön ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Schaumanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 81 jaa- ja 77 ei-ääntä. Sitäpaitsi on hylätty 15 lippua senvuoksi, että ne on jätetty avonaisina.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt puhemiestön ehdotuksen.

Asia lähetetään maatalousvaliokuntaan.

Huomautus äänestyslippujen sulkemisesta.

P u h e m i e s: Tapahtuneen äänestyksen johdosta pyydän huomauttaa edustajille, että äänestyslippu on suljettava, niin ettei se avaannu vaaliurnaansa panttaessa.

19) Ehdotuksen laiksi sokerijuurikkaan viljelyn edistämisestä

sisältävä hallituksen esitys n:o 18 esitellään ja lähetetään puhemiestön ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

20) Ehdotuksen laiksi ruplaveron lakkauttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 19 esitellään.

Puhemies: Puhemiestö ehdottaa, että esitys lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Jag anhåller om att få hänvisa till mitt uttalande i fråga om propositionen n:o 9.

(Keskustelu julistetaan päättyneeksi.)

(Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.)

21) Ehdotuksen laiksi isojaosta ja verollepanosta sekä valtion mailla olevien vuokra-alueiden lunastamisesta Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa

sisältävä hallituksen esitys n:o 20 esitellään ja lähetetään puhemiestön ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. Peltonen: Minä pyytäisin ilmoittaa, että perustuslakivaliokunta kokoontuu Säätytalossa huomenna kello 10 a. p.

Ed. Järvinen: Minä pyytäisin valtiovarainvaliokunnan jäseniä kokoontumaan huomenna kello 12 päivällä Säätytalolle.

Ed. Bergroth: Pyydän, että talousvaliokunnan arvoisat jäsenet kokoontuvat huomenna Säätytalolla kello 11 talousvaliokunnan huoneistossa.

Ed. Kinnunen: Valiokunnan vanhimpana jäsenenä pyydän suuren valiokunnan jäseniä kokoontumaan Säätytalolla huomenna kello 12 suuren valiokunnan huoneistossa.

Ed. M. Jaskari: Lakivaliokunnan jäseniä pyydetään kokoontumaan huomenna kello 3 i. p. Säätytalolla valiokunnan huoneistoon.

Ed. Junnila: Laki- ja talousvaliokunnan jäseniä pyydetään kokoontumaan järjestäytymistä varten Säätytalolle laki- ja talousvaliokunnan huoneeseen huomenna kello 11 e. p. p.

Ed. Järvinen: Pyydän pankkivaliokunnan jäseniä kokoontumaan huomenna kello 1 päivällä Suomen Pankissa.

Ed. Ingman: Pyydän ulkoasiainvaliokunnan jäseniä kokoontumaan Säätytalolle huomenna kello 1 päivällä puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalia varten.

Ed. Ihamuotila: Pyydän maatalousvaliokunnan jäseniä kokoontumaan huomenna kello 11 Säätytalolle maatalousvaliokunnan huoneistoon toimittamaan puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan vaalia.

Ed. Annala: Sotilasasiainvaliokuntaa pyydetään kokoontumaan Säätytalolle sotilasasiainvaliokunnan huoneeseen huomenna kello 11 päivällä.

Ed. Paasivuori: Työväenasiaainvaliokunnan jäseniä pyydetään kokoontumaan huomenna kello 12 päivällä Säätytalolla työväenasiaainvaliokunnan huoneistoon.

Ed. Sillanpää: Sivistysvaliokunnan jäseniä pyydän kokoontumaan huomenna kello 11 sivistysvaliokunnan huoneeseen puhemiehen ja varapuhemiehen vaalia varten.

Ed. Järvinen: Pyydän, että tarkastusvaliokunnan jäsenet kokoontuisivat huomenna kello 1/2 1 päivällä Säätytalolla.

Ed. Annala: Toimitusvaliokunnan jäseniä myöskin pyydän kokoontumaan Säätytalolle huomenna kello 12.

Seuraava istunto on perjantaina t. k. 9 päivänä kello 1 päivällä.

Täysi-istunto päättyy 7,35 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

5. Perjantaina 9 p. toukokuuta 1924

kello 1 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

- 1) Hallituksen esitys n:o 21 maa-
laiskuntain kunnallislain, kaupunkien
kunnallislain ja kunnallisen vaalilain
muuttamisesta. 48
- 2) Hallituksen esitys n:o 22 yk-
sityisistä rautateistä yleistä keskus-
liikettä varten annetun asetuksen
muuttamisesta. "
- 3) Hallituksen esitys n:o 23 lisä-
määrärahan myöntämisestä Haapa-
mäen—Jyväskylän rataosan muutos-
töiden jatkamiseen. "
- 4) Hallituksen esitys n:o 24 lisä-
määrärahan myöntämisestä Iisalmen
—Ylivieskan rautatierakennusta var-
ten. "
- 5) Hallituksen esitys n:o 25 val-
tion takuun myöntämisestä kuntain
obligatsioonilainalle. "
- 6) Hallituksen esitys n:o 26 kir-
kollisen alkukoulun opettajain eläke-
oikeudesta. "
- 7) Hallituksen esitys n:o 27 yli-
määräisen avustuksen myöntämisestä
Suomalaiselle Oopperalle. "
- 8) Hallituksen esitys n:o 28 va-
rojen osottamisesta jatkuvaa miinan-
etsintää varten. "
- 9) Hallituksen esitys n:o 29 eri-
näisistä muutoksista ja lisäyksistä
Suomen evankelis-luterilaiselle kir-
kolle annettuun kirkkolakiin. "
- 10) Hallituksen esitys n:o 30 voi-
mansiirojohtojen asettamisesta Imat-
ran voimalaitoksen rakentamisen yh-
teydessä. "

Siv.

- 11) Hallituksen esitys n:o 31 mää-
rärahan myöntämisestä uuden talon
rakentamiseen maanmittaushallituk-
sen tarvetta varten. 48
- 12) Hallituksen esitys n:o 32 laiksi
ottolapsista. 49
- 13) Hallituksen esitys n:o 33 laiksi
Ahvenanmaan maakunnan asukasten
palvelemisesta luotsi- ja majakka-
laitoksessa asevelvollisuuden suorit-
tamisen sijasta. "
- 14) Hallituksen esitys n:o 34 laiksi
kruununkymmenysten lakkauttami-
sesta. "
- 15) Hallituksen esitys n:o 35 Suo-
men ja Puolan välisen kauppa- ja mer-
renkulkusopimuksen hyväksymisestä. "
- 16) Hallituksen esitys n:o 36 kuo-
letuslainan myöntämisestä Osakeyh-
tiö Lokomo Aktiebolag nimiselle
yhtiölle. "
- 17) Hallituksen esitys n:o 37 laiksi,
joka sisältää poikkeuksen hallitus-
muodon 89 §:n säännöksistä. 50
- 18) Hallituksen esitys n:o 38 laiksi
valtion viran tai pysyvaisen toimen
haltijain nimittämiskirjoista sekä hei-
dän oikeudestaan pysyä virassaan tai
toimessaan. "
- 19) Hallituksen esitys n:o 39 laiksi
tullitariffin soveltamisesta. "
- 20) Hallituksen esitys n:o 40 maa-
kauppamaksun lakkauttamisesta. ... "
- 21) Hallituksen esitys n:o 41 kuo-
letuslainan myöntämisestä „Osuus-
kunnalle Suomen Messut i. l.” kau-
pan ja teollisuuden yhteisten etujen
edistämistä tarkoittavaa taloa varten. "
- 22) Hallituksen esitys n:o 42
uudeksi työnvälityslaksi. "

	Siv.		Siv.
23) Hallituksen esitys n:o 43 laiksi joukkotyöriitojen sovittelusta.	50	sekä merenkulkulaitosten ylläpitämistä ja luotsipalvelusta mainitulla lahdella koskevan sopimuksen hyväksymisestä.	54
24) Hallituksen esitys n:o 44 lisämäärärahan myöntämisestä kaupunkien ja esikaupunkien poliisilaitosten henkilökunnan vaatetusavustuksia varten vuonna 1924.	51	36) Hallituksen esitys n:o 56 määrärahan myöntämisestä avustuksen antamista varten Osakeyhtiö Pet-samo Aktiebolag nimiselle yhtiölle. ..	„
25) Hallituksen esitys n:o 45 sen suosituksen toteuttamisesta, jonka kansainvälisen työjärjestön yleinen konferenssi on hyväksynyt ammattientarkastuksen. yleisten periaatteiden määrittelystä, jotta turvattaisiin työntekijäin suojelua koskevien lakien ja asetusten soveltaminen.	„	37) Hallituksen esitys n:o 57 laiksi maatalousyliopiston perustamisesta.	55
26) Hallituksen esitys n:o 46 laiksi yhteismetsistä.	„	38) Hallituksen esitys n:o 58 rajasutujen sivistyksellisten ja taloudellisten olojen kohottamista tarkoittavain toimenpiteiden järjestämisestä.	57
27) Hallituksen esitys n:o 47 12,000,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtion asuntopolittista toimintaa varten. ..	„	39) Hallituksen esitys n:o 59 laiksi maanmittausinsinöörien matkapalkkion suorittamisen perusteista.	66
28) Hallituksen esitys n:o 48 Suomen ja Suurbritannian ja Irlannin välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä.	„	40) Hallituksen esitys n:o 60 laiksi rekognitsionimetsien palauttamisesta valtiolle.	„
29) Hallituksen esitys n:o 49 Suomen ja belgialais-luxemburgilaisen taloudellisen liiton välisen väliaikaisen kauppasopimuksen hyväksymisestä.	„	41) Hallituksen esitys n:o 61 laiksi tehdastiloihin kuuluvien viljelmien lunastamisesta.	67
30) Hallituksen esitys n:o 50 laiksi upseerien opetuslaitoksista.	„	42) Hallituksen esitys n:o 62 kunnallisen jaoituksen muuttamista koskevasta lainsäädännöstä.	„
31) Hallituksen esitys n:o 51 laiksi laivaston perustamisesta rannikko-puolustusta varten.	54	43) Hallituksen esitys n:o 63 kati-löiden asettamisesta maalaiskuntiin sekä niiden palkkauksesta annetun lain muuttamisesta.	„
32) Hallituksen esitys n:o 52 määrärahan myöntämisestä ikälisän suorittamiseksi puolustuslaitoksen palkanauttijoille.	„	44) Hallituksen esitys n:o 64 lisämäärärahan myöntämisestä vuoden 1924 vakinaisessa tulo- ja menoarviossa erinäisiin ulkomaisen edustuksen menoja varten osoitettuihin määrärahoihin.	„
33) Hallituksen esitys n:o 53 määrärahan myöntämisestä sotakorkeakoulun perustamiseksi ja sen palkkausmenoja varten vuodeksi 1924. ..	„	45) Hallituksen esitys n:o 65 laiksi valtion liikeyritysten hoidon ja käytön yleisistä perusteista ynnä laiksi valtion alkoholiliikkeen sekä valtion rikkihappo- ja superfosfaattitehtaiden asettamisesta ensiksi mainitun lain alaisiksi.	„
34) Hallituksen esitys n:o 54 Pet-samon kihlakunnan ja Finnarkin läänin välistä valtakunnan rajaa koskevan sopimuksen hyväksymisestä. ..	„	46) Hallituksen esitys n:o 66 erinäisten muutosten tekemisestä tulo- ja omaisuusverolakiin.	„
35) Hallituksen esitys n:o 55 Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välisen, järjestyksen ylläpitämistä aluevesien ulkopuolella olevassa Suomenlahden osassa		Pöydällepanoa varten esitellään:	
		47) Vuoden 1922 valtiopäivillä le-päämään jätetty ehdotus laiksi oppi-	

velvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annetun lain erinäisten kohtain muuttamisesta toisin kuuluviksi.

48) Vuoden 1923 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys laiksi tie- ja vesirakennushallinnon viroista ja palvelustoimista.

49) Vuoden 1923 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys laiksi vuokra-alueen lunastamisen vireillepanon jälkeen vuokramaksunsa laiminlyöneen vuokramiehen oikeuksien turvaamisesta eräässä tapauksessa.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Alestalo, Björk, Estlander, Hirvensalo, Hästbacka, Kovanen, Laurén, Reinikka, Schauman, Wanhala ja Wirta.

Vapautusta eduskuntatyöstä tästä päivästä ensi maanantaihin saa virka-asiaan vuoksi ed. Björk, yhden viikon ajaksi ensi maanantaiaamusta virkatehtävien järjestelyä varten ed. K. Saari ja ensi perjantaiksi ja lauantaiksi yksityisasiain tähden ed. Laurén.

Ilmoitusasiat:

Valiokuntien puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat.

Puhemies: Ilmoitetaan, että valiokuntien puheenjohtajiksi ja varapuheenjohtajiksi on valittu seuraavat edustajat:

suureen valiokuntaan puheenjohtajaksi ed. Lahdensuo ja varapuheenjohtajaksi ed. Hakikila;

perustuslakivaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. E. N. Setälä ja varapuheenjohtajaksi ed. Vennola;

valtiovarainvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Furuhielm ja varapuheenjohtajaksi ed. Lohi;

Siv.

lakivaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Björk ja varapuheenjohtajaksi ed. Tuomioja;

72

talousvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Reinikainen ja varapuheenjohtajaksi ed. Hänninen;

„

laki- ja talousvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Tulenheimo ja varapuheenjohtajaksi ed. Itkonen;

„

sivistysvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Ailio ja varapuheenjohtajaksi ed. Pohjala;

pankkivaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Reinikka ja varapuheenjohtajaksi ed. Järvinen;

maatalousvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Hahl ja varapuheenjohtajaksi ed. Wuolijoki;

työväenasiainvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Palmgren ja varapuheenjohtajaksi ed. A. Aalto;

sotilasasiainvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Niukkanen ja varapuheenjohtajaksi ed. Heikinheimo;

ulkoasiainvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Vennola ja varapuheenjohtajaksi ed. Tanner;

toimitusvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Kaila ja varapuheenjohtajaksi ed. Estlander;

tarkastusvaliokuntaan puheenjohtajaksi ed. Keto ja varapuheenjohtajaksi ed. Järvinen.

Eduskunnan virkamiehet.

Puhemies: Ilmoitetaan, että kansliatoimikunta on valinnut kanslistiksi kuluvaaksi vaalikaudeksi entisen kanslistin neiti Bärta Rainion, yleisen kanslian notariksi kuluvaan vaalikauden valtiopäivien ajaksi apukamreeri Aku Kostian, ruotsalaisen kansliaosaston päälliköksi tä-

män vaalikauden ajaksi kanslianeuvos John Grönlundin ja notariksi toimittaja Carl Arppen, sekä näiden valtiopäivien ajaksi seuraavat virkailijat: yleistulkiksi toimittaja Eino Voionmaan, yksityistulkiksi toimittaja Axel Lindforsin, ruotsalaisen kansliaosaston apulaisnotariksi ylioppilas Sven Forsmanin, painatustöiden valvojaksi maisteri Jaakko Laurilan ja hänen apulaisekseen toimittaja Heikki Koivulan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotuksen maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain ja kunnallisen vaalilain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 21 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

2) Yksityisistä rautateistä yleistä keskusliikettä varten annetun asetuksen muuttamista

koskeva hallituksen esitys n:o 22 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

3) Lisämäärärahan myöntämistä Haapamäen—Jyväskylän rataosan muutostöiden jatkamiseen

koskeva hallituksen esitys n:o 23 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

4) Lisämäärärahan myöntämistä Iisalmen—Ylivieskan rautatierakennusta varten

koskeva hallituksen esitys n:o 24 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

5) Valtion takuun myöntämistä kuntain obligatsioonilainalle

koskeva hallituksen esitys n:o 25 esitellään

ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

6) Kirkollisen alkukoulun opettajain eläkeoikeutta

koskeva hallituksen esitys n:o 26 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan ja lausunnon antamista varten sivistysvaliokuntaan.

7) Ylimääräisen avustuksen myöntämistä Suomalaiselle Oopperalle.

koskeva hallituksen esitys n:o 27 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

8) Varojen osottamista jatkuvaa miinanetsintää varten

koskeva hallituksen esitys n:o 28 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

9) Erinäisiä muutoksia ja lisäyksiä Suomen evankelis-luterilaiselle kirkolle annettuun kirkkolakiin

koskeva hallituksen esitys n:o 29 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

10) Voimansiirtojohtojen asettamista Imatran voimalaitoksen rakentamisen yhteydessä

koskeva hallituksen esitys n:o 30 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

11) Määrärahan myöntämistä uuden talon rakentamiseen maanmittaushallituksen tarvetta varten

koskeva hallituksen esitys n:o 31 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

12) Ehdotuksen laiksi ottolapsista

sisältävä hallituksen esitys n:o 32 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

13) Ehdotuksen laiksi Ahvenanmaan maakunnan asukasten palvelemisesta luotsi- ja majakkalaitoksessa asevelvollisuuden suorittamisen sijasta

sisältävä hallituksen esitys n:o 33 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Forsberg: På grund av konventionen angående Ålandsöarnas icke-befästade och neutralisering, vilken som bekant ratificerades av Finlands regering senare än Lagen om självstyrelse för Åland av den 6 maj 1920 stadfästes, anser jag i egenskap av representant för Åland, att grunderna för innebyggarnes i landskapet ifråga tjänstgöring vid lots- och fyrinrättningar i stället för fullgörande av värnplikt blivit förändrade. Ut i ingressen till förenämnda konvention förklara de intresserade staterna, att Ålandsöarna neutraliserats i det syfte, att „dessa öar aldrig komma att utgöra någon fara ur militär synpunkt”.

I konventionens 3 artikel och i 4 artikeln 1 mom. garantera tio av Europas stater att under krigstid ingen anordning avsedd för krigsändamål inom den zon, vilken omfattar Ålandsöarna och som noggrant är angiven i konventionens 2:dra artikel, får förekomma och att tillverkning och införsel av vapen och krigsmaterial inom densamma är uttryckligen förbjuden.

Den tunga finska staten jämsides med nio andra stater i Europa vid ett eventuellt krigsutbrott proportionsvis komme att tillskyndas för att upprätthålla Ålands neutrala zon, anse ålänningarne att de komma att gottgöra genom att likasom andra innebyggare i republiken bidra till de statsanslag som äro erforderliga för militära behov.

Den compensation för fullgörande av värnplikt 27 § i Ålands självstyrelselag föreskriver komme att lända icke blott Åland utan hela riket till stort men genom att undandraga den för landet viktiga redelineringen en svärsersättlig arbetskraft, ty känt är, att den åländska ungdomen i mycket stor omfattning ägnar sig åt sjömansyrket och på grund av de säregna förhållandena på Åland synnerligen väl lämpar sig därtill. Såväl landskapets som hela rikets intresse synes motivera, att icke blott skyldigheten att fullgöra värnplikt genom militär tjänst, utan och den i omordade lagrum föreskrivna compensationen därför från landskapets innebyggare avlyftas.

På grund av det anförda, som företräder en allmän opinion på Åland, ber jag att vederbörande utskott måtte taga i övervägande, om ej Ålands befolkning borde helt befrias från varje form av värnplikt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

14) Ehdotuksen laiksi kruununkymmenysten lakkauttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 34 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

15) Suomen ja Puolan välisen kauppaja merenkulkusopimuksen hyväksymistä

koskeva hallituksen esitys n:o 35 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

16) Kuoletuslainan myöntämistä Osakeyhtiö Lokomo Aktiebolag nimiselle yhtiölle

koskeva hallituksen esitys n:o 36 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

17) Ehdotuksen laiksi, joka sisältää poikkeuksen hallitusmuodon 89 §:n säännöksistä

sisältävä hallituksen esitys n:o 37 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

18) Ehdotuksen laiksi valtion viran tai pysyvaisen toimen haltijain nimittämiskirjoista sekä heidän oikeudestaan pysyä virassaan tai toimessaan

sisältävä hallituksen esitys n:o 38 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

19) Ehdotuksen laiksi tullitariffin soveltamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 39 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Viljanen: Puhemiesneuvosto on esittänyt, että hallituksen esitys n:o 39 laiksi tullitariffin soveltamisesta lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan. Kuten esityksen perusteluistakin käy selville, kosketee tämä lakiehdotus erinäisiä elinkeinoelämän ja talouden aloja ja on sillä hyvin vähän tekemistä itse asiassa tullitariffin muodon ja sen sisällyksen kanssa. Sentähden olisi epäilemättä asialle eduksi, että tämä esitys jätettäisiin myöskin talousvaliokunnalle lausunnon antamista varten.

Puhemies: Tekeekö ed. Viljanen sitä tarkoittavan ehdotuksen?

Ed. Viljanen: Ehdotan, että tämä esitys lähetettäisiin lausunnon antamista varten myös talousvaliokunnalle.

Ed. Linnna: Minä pyydän saada kannattaa ed. Viljasen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Viljanen ed. Linnan kannattamana ehdottanut, että hallituksen esitys n:o 39 lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulisi pyytää myös lausunto talousvaliokunnalta. Kutsun tätä ehdotusta ed. Viljasen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Viljasen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemiesneuvoston ehdotus on siis hyväksytty. Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

20) Maakaupparmaksun lakkauttamista

koskeva hallituksen esitys n:o 40 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

21) Kuoletuslainan myöntämistä „Osuuskunnalle Suomen Messut i. l.” kaupan ja teollisuuden yhteisten etujen edistämistä tarkoittavaa taloa varten

koskeva hallituksen esitys n:o 41 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

22) Ehdotuksen uudeksi työnvälityslaksi

koskeva hallituksen esitys n:o 42 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

23) Ehdotuksen laiksi joukkotyöriitojen sovittelusta

sisältävä hallituksen esitys n:o 43 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

24) Lisämäärärahan myöntämistä kaupunkien ja esikaupunkien poliisilaitosten henkilökunnan vaatetusavustuksia varten vuonna 1924

sisältävä hallituksen esitys n:o 44 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

25) Sen suosituksen toteuttamista, jonka kansainvälisen työjärjestön yleinen konferenssi on hyväksynyt ammattientarkastuksen yleisten periaatteiden määrittelystä, jotta turvattaisiin työntekijäin suojelua koskevien lakien ja asetusten soveltaminen,

koskeva hallituksen esitys n:o 45 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

26) Ehdotuksen laiksi yhteismetsistä

sisältävä hallituksen esitys n:o 46 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

27) 12,000,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämistä valtion asuntopoliittista toimintaa varten

koskeva hallituksen esitys n:o 47 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

28) Suomen ja Suurbritannian ja Irlannin välisen kauppaja merenkulkusopimuksen hyväksymistä

koskeva hallituksen esitys n:o 48 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

29) Suomen ja belgialais-luxemburgilaisen taloudellisen liiton välisen väliaikaisen kauppasopimuksen hyväksymistä

koskeva hallituksen esitys n:o 49 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

30) Ehdotuksen laiksi upseerien opetuslaitoksista

sisältävä hallituksen esitys n:o 50 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sotilasasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Tuomioja: Esillä oleva esitys ja muut hallituksen nyt eduskunnalle antamat puolustuslaitoksen kehittämistä tarkoittavat hallituksen esitykset ovat todellisen tarpeen vaatimia ja kiireellisiä. Erittäin toivottavaa senvuoksi on, että ne saataisiin mahdollisimman pian hyväksytyiksi.

Onnellisen tuloksen saavuttamista valitettavasti vaikeuttaa menettely, johon muutamit upseeripiirit ovat ryhtyneet ja joka on kerrassaan soveltumaton europalaisen oikeusvaltion puolustuslaitoksessa välttämättömään lailliseen kuriin ja järjestykseen. Niitä parannustoimenpiteitä varten, joihin jo on ryhdytty, se myös on ollut aivan tarpeeton, koska ne olisivat aivan yhtä hyvin toteutuneet ilmankin. Eikä siinä kyllin. Sen häpeän ja haitan lisäksi, jota se jo on tuottanut maallemme ja sen puolustuslaitokselle, se on omansa vaikeuttamaan nyt eduskunnan käsiteltävään ja muidenkin puolustuslaitosta koskevaan parannusten toteuttamista. Yhä laajemmissa piireissä oli viime aikoina vakaantunut se käsitys, että kansamme on tehtävä puolustuslaitoksen kuntoonsaattamista varten välttämättömät uhraukset. Mutta pelättävissä on, ettei puheenaoleva upseerien menettely ole edistänyt tämän mielialan vahvistumista. Näistäkin syistä on perin tärkeätä, että se viipymättä näyttäytyisi ohimenneeksi, harhakäsityksistä johtuneeksi harha-askeleeksi. Vasta sitten kun koko tuo valitettava ilmiö on sikseen jätetty ja poistunut todellisuudesta, on tarpeellinen vapaa pohja ja tarpeellinen edellytys luotu esillä olevain asiain onnelliselle ratkaisulle ja tarpeellisten parannusten aikaansaamiselle puolustuslaitoksessa, sen terveelle kehitykselle vapaan

sivistyskansan ja oikeusvaltion arvoa ja kansalaisten ja yksityisten uhrauksia vastaavana puolustuslaitoksena.

Ed. von Born: Det är icke min mening att uttala mig om den föreliggande propositionen i allmänhet, om dess betydelse ur politisk och militär synpunkt eller för en lycklig lösning av vår försvarsfråga överhuvud. Jag har bett om ordet blott för att framdraga en omständighet, som synes mig i detta sammanhang vara förtjänt av beaktande.

Det föreliggande lagförslaget innehåller endast ett par alldeles kortfattade grundsatser, som äro avsedda att genom förordning och administrativa förfoganden vidare utbyggas. Huru kortfattade än dessa grundsatser må göras, så synes mig dock, att bland dem i varje fall även borde ingå en bestämning därom, i vilken mån landets båda språk vid yrkesutbildningen av officerare bör komma till användning, med andra ord, i vilken mån de avsedda nya läroanstalterna böra betraktas såsom tvåspråkiga. I så gott som all tidigare lagstiftning rörande undervisningen och läroanstalterna i vårt land hava dylika bestämmingar intagits, såsom angående folkskolorna i läropliktslagen, angående den högre undervisningen i universitetslagen; och även i den i dag på föredragningslistan varande propositionen n:o 57 angående inrättande av en lantbrukshögskola ingå motsvarande bestämmingar om undervisningsspråket.

I att undervisningen i de ifrågavarande läroanstalterna för officerare bör meddelas även på landets andra nationalspråk, svenska, synes mig vara alldeles givet. Det kulturella behovet, — vartill självfallet måste räknas jämväl behovet av yrkesutbildning för officerare, — skall enligt R. F. för den svenska befolkningen tillgodoses enligt enahanda grunder som för den finska. Utbildning av svenska officerare måste ske även av den orsak, att sådana behövas för de enligt R. F. bestående svenska truppförbanden ävensom för handhavandet av utbildningen och undervisningen av svenskspråkiga värnpliktiga, vilka likaså enligt R. F. skola erhålla sin utbildning på sitt modersmål. Redan tidigare hava dessa frågor varit föremål för offentlig diskus-

sion i samband med ordnandet i administrativ väg av undervisningen uti den nuvarande kadettskolan. Den lösning saken där fått har dock icke varit i alla avseenden tillfredsställande, och är det därför att hoppas, att hela frågan nu behörigen ordnas i samband med den föreslagna nya lagstiftningen. Saken bör icke få lämnas beroende av framtida administrativa förfoganden, utan böra vissa grundläggande stadganden därom alltså intagas redan i det föreliggande lagförslaget.

Jag vågar uttala den förhoppningen, att militärutskottet, till vilket frågan kommer att hänskjutas, skall egna de av mig nu anförda omständigheterna tillbörlig uppmärksamhet.

Ed. Virkkunen: On ymmärrettävää, että meidän armeijamme upseeriston keskuudessa viime viikkoina ja päivinä esiintynyt liikehtiminen joutuu puheenalaiseksi eduskunnassakin, kun asiain käsittelymiseen tilaisuus tarjoutuu. Tosin puolestani epäilen, onko tämän nyt käsittelyn alaisen esityksen yhteydessä ollut oikein soveliasta kajota tähän kysymykseen, mutta kun ed. Tuomioja on niin tehnyt, niin pyydän minäkin hänen lausuntoonsa tehdä vain pienen lisäyksen.

Tässä liikehtimisessä on puolia, joita tahtoo koettaa ymmärtää. Mutta siinä on toisia, joita taas täytyy mitä syvimmin valitaa. Mikäli minä olen voinut päästä käsitykseen asioiden kulusta, ei voi kieltää, että tämän eroamisliikkeen pohjalla on niin voimakas yhteistunto, kuin joukkoliikkeessä yleensä voi olla, yhteistunto, joka todella tahtoo puolustuslaitoksemme tervettä ja voimakasta kehitystä ja sieltä tahtoi poistaa vallitsevat epäkohdat. Tosin tämän yhteistunnon voimaa heikentää se painostus, jota liioin ei voi kieltää olemattomaksi. Minun kannaltani täytyy valittaa, että tämä yhteistunto ei ole tällä kertaa niin paljon kohdistunut todella siveellisesti kohottaviin, kaikkien isänmaallisten kansalaisten hyväksymiin ja kannattamiin uudistustehtäviin, kuin enemmänkin kielteisiin vaatimuksiin, joita esittäessään upseeristo kieltämättä on mennyt paljon toimivaltansa ulkopuolelle. Eikähän se niiden esittämiselle eikä ennen kaikkea sille tavalle, jolla niitä on esitetty, voi saada muuta kuin moitetta ajattelevien ihmisten

puolelta. Se, mitä upseeristolle tässä kohden on sanottava, se on jo sanottu suurin ja miehuullisin sanoin puolustusministerin päiväkäskyssä viime huhtikuun 28 päivästä. Minä yhdyn siihen täydellisesti.

On ollut tuskallista nähdä, että juuri siinä upseeristomme osassa, jonka uhrautuvaa isänmaallista toimintaa me olemme erityisellä myötätunnolla seuranneet ja joiden riveistä me toivomme kansallisen armeijamme vastaisten johtajien kehittyvän, on tätä minun silmissäni yhtä ajattelematonta kuin vaarallista liikehtimistä esiintynyt. Ja että se juuri tänä ajankohdana on esiintynyt, on ollut sitäkin käsitämättömämpää, kun sekä armeijan keskuudessa että sen ulkopuolella täytyy olla selvillä siitä, että laajakantoisiin ja kauas-tähtääviin uudistuksiin puolustuslaitoksemme tehostamiseksi ja myöskin sen upseeriston aseman vakiinnuttamiseksi on ryhdytty. Siitähän on paraana todistuksena juuri tässä istunnossa käsiteltävät hallituksen esitykset. Minä yhdyn ed. Tuomiojaan siinä, että upseeristo on itse tuskin saattanut arvioida, minkä huonon palveluksen se esiintymisellään on tehnyt omien elinkysymystensä ratkaisulle; kuitenkin on hartaasti toivottava, että nämä uudistukset nykyhetken ristiriidoista huolimatta viedään suotuisaan päätökseen.

Nyt on aivan välttämätöntä, että niistä vaarallisista ristiriidoista ja rettelöistä, joihin on jouduttu, jälleen päästäisiin säännöllisiin oloihin. Rauha on armeijaan palautettava, yhteisvoimin on edelleen ponnistettava kansallisen armeijamme kohottamiseksi kaikissa suhteissa sille korkealle asteelle, jolla sen täytyy olla. Minä puolestani en epäile, etteikö rauhallista olotilaa saavutetakin, kun hyvää tahtoa vain on olemassa niin käskettävissä kuin käskijöissäkin. Tässä täytyy suorittaa sovittelu-tehtävä. Ja se minun käsittääkseni kuuluu lähinnä muodostuksenalaiselle parlamentaarille hallitukselle, jolle on toivottava parainta menestystä tämän arkaluontoisen asian sovitteluksessa sillä tavalla, että toisaalta valtiovallan auktoriteetti säilyy, toisaalta myöskin kaikki laajasydämisyyden vaatimukset tulevat täytetyiksi. Minä yhdyn ed. Tuomiojaan siinä, että sekä tämä käsiteltävänä oleva että nämä seuraavat sotilasasioita ja niiden parantamista koskevat esitykset eduskunnassa saisivat kaikkien suosiollisen huomion puoleensa.

Ed. T a n n e r: Tämä keskustelu armeijan upseeriston keskuudessa esiintyneestä selkkauksesta tapahtuu hieman omituisessa yhteydessä, erään hallituksen esityksen johdosta, joka koskee oikeastaan aivan toisia asioita. Mutta kun keskustelu kuitenkin on syntynyt, lienee syytä eri ryhmien taholta lausua muutama sana siitä, mitä asian johdosta eduskunnassa ajatellaan. Tämän vuoksi olen rojhennut puolestani minäkin ottaa tässä asiassa puheenvuoron.

Minun nähdäkseni ne pari edellistä puhujaa, ed. Tuomioja ja Virkkunen, jotka tässä asiassa ovat puheenvuoroa käyttäneet, ovat ottaneet jonkun verran väärän asennon tähän ikävään juttuun nähden. He ovat asettuneet liian ymmärtäväiselle kannalle sitä lievemmin sanoen siivotonta peliä kohtaan, jota upseeriston taholla maan hallitusta ja esivaltaa vastaan on harjoitettu. He ovat hyvittelleet, he ovat pyrkineet sovitteluun ja he ovat tahtoneet etsiä jotain molempia puolia tyydyttävää ulospäisyä tästä tilanteesta. Minun mielestäni ei ole kansakunnan eikä hallituksen arvon mukaista millään tavalla pyrkiä sovitteluun tuommoisen rettelöivän aineksen kanssa. Onhan ennen kuulumatonta — jos asioita arvostellaan jonkun oikeusvaltion mittapuun mukaan — että maan armeijan johdossa oleva upseeristo ryhtyy harjoittamaan pakotuskeinoja maan hallitusta ja armeijan korkeinta ylipäällikköä vastaan. Ja kun he kerran semmoiseen ryhtyvät, ei semmoisen aineksen kanssa enää voi sovinnollisesti puhua. Silloin täytyy asettua jyrkästi torjuvalle kannalle ja vaatia täydellistä luopumista kaikista vaatimuksista, ennenkuin minkäänlainen sovinnollinen keskustelu voi tulla kysymykseenkään.

Voi hyvin kuvitella itselleen minkäläiseksi olosuhteet muodostuvat, jos tulee tavaksi, että armeijan johdossa oleva upseeristo tottuu käskemään ja komentelemaan hallituksia ja ylempiä päälliköitään. Jos upseeristo tottuu siihen, että se saa milloin tahansa vaatia jonkun päälliköistään eroitettavaksi ja vieläpä määrätä, ketä tämän tilalle on asetettava, niin joudutaan täydellisesti semmoiseen neuvostovaltaan, jota eivät ainakaan porvarilliset puolueet koskaan ole ilmoittaneet kannattavansa, silloin kuin sitä toiselta taholta ajetaan. Otetakaan senvuoksi kerrankin riittävän luja kädellä kiinni tällaisista tapahtumista, muuten jatkoon tulee olemaan vielä

ikävämpi kuin mitä tähän saakka on saatu kokea. Ja se mitä tähän saakka on saatu kokea, on ilmeisesti suoranaista seurausta siitä, että minkään hallituksen taholta ei ole riittävällä ponnella aikaisempiin samantaisiin tapauksiin käyty käsiksi. Meillä on esiintynyt lukemattomia tapauksia, jolloin suoranaista tottelemattomuutta upseeriston taholla on esiintynyt. Nykyisessä tilanteessa ei sovinnollisuus eikä ymmärtäväinen suhtautuminen enää ole paikallaan, vaan on kerta kaikkiaan lujalla kädellä käytävä käsiksi niihin henkilöihin, joiden tiedetään yllyttäneenä esiintyvän, ja koetettava heistä lopullisesti vapautua. Sitä ennen ei armeijamme ole siinä kunnossa, että siihen kannattaa jatkuvasti varoja käyttää.

Ed. Estlander: Jag hade helst velat kunna förena mig om det som rdgsm. Virkunen här yttrade, att det knappast varit önskvärt att denna sak nu dragits inför diskussion. Och detta särskilt därför, att det måste befaras, att denna diskussion kommer att undanskymma, ja, måhända kommer att tagas till förevändning för att undandölja vad som dock är kärnpunkten i det nuvarande sakläget beträffande vår armé, nämligen den tvingande nödvändigheten att omedelbart avhjälpa de svåra missförhållanden, som där äro för handen. Jag tror att om alla vore genomträngda av detta medvetande, så skulle man också här låtit de hårda ord vara osagda, som nu hava uttalats, och haft större förståelse för dem, som av ungdomlig iver och i syfte att verkligen tjäna en god sak måhända hava felat. Att så har skett och att sakläget kan komma att drivas mot en lösning, som ingen kan godkänna, det är jag nog den första att erkänna. Jag har ansett mig här böra utsäga detta, dock tilläggande att vad jag yttrat det har jag yttrat endast på egna vägnar.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään sotilasasiainvaliokuntaan.

31) Ehdotusta laiksi laivaston perustamisesta rannikko puolustusta varten

tarkoittava hallituksen esitys n:o 51 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarain-

valiokuntaan, jonka tulee pyytää sotilasasiainvaliokunnan lausuntoa.

32) Määrärahan myöntämistä ikälisän suoritukseksi puolustuslaitoksen palkannautijoille

koskeva hallituksen esitys n:o 52 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

33) Määrärahan myöntämistä sotakorkeakoulun perustamiseksi ja sen palkkausmenojen vuodeksi 1924

koskeva hallituksen esitys n:o 53 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sotilasasiainvaliokunnan lausuntoa.

34) Petsamon kihlakunnan ja Finmarkin läänin välistä valtakunnan rajaa koskevan sopimuksen hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 54 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan.

35) Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välisen, järjestyksen ylläpitämistä aluevesien ulkopuolella olevassa Suomenlahden osassa sekä merenkulkulaitosten ylläpitämistä ja luotsipalvelusta mainitulla lahdella koskevan sopimuksen hyväksymistä

tarkoittava hallituksen esitys n:o 55 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ulkoasiainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää valtiovarainvaliokunnan lausuntoa.

36) Määrärahan myöntämistä avustuksen antamista varten Osakeyhtiö Petsamo Aktiebolag nimiselle yhtiölle

koskeva hallituksen esitys n:o 56 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

37) Ehdotusta laiksi maatalousyliopiston perustamisesta

koskeva hallituksen esitys n:o 57 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. P. Saarinen: Esillä olevan hallituksen esityksen perusteluissa lausutaan ajatus, että maatalous-yliopisto on suunniteltu sijoitettavaksi johonkin soveliaaseen paikkaan Helsingin kaupungin alueelle tai sen läheisyyteen. Tässä kohden minä olen vakavasti toista mieltä. En nim. pidä Helsingistä enkä sen aivan läheistä maaseutua onnistuneena ja maallemme mahdollisimman hyviin tuloksiin johtavana paikkana tälle uudelle korkeakoululle. Tiedossani on että valtiolla on käytettävänä tontti-alue Helsingin välittömässä yhteydessä, johon kai olisi mahdollisuus sijoittaa tämä verrattain laajaa sekä tontti- että koekenttaluuetta tarvitseva oppilaitos, mutta tämä mainitsemani maa-alue edustaa sinänsä siksi suurta pääoma-arvoa, että samanlainen alue varmaan voitaisiin paljoa halvemmalla hankkia muualta tälle oppilaitokselle ja sille paljon sopivammasta ympäristöstä. Mutta tällaiset taloudelliset näkökohdat eivät ole määräävänä vaikutteena siihen, että en voi puolustaa tätä uutta maatalouskorkeakoulua rakennettavaksi Helsinkiin. Käytännön miehenä minä toivoisin, että tämä maataloudellinen korkein oppilaitos vietäisiin niin lähelle vastaavaa käytännöllistä elämää, jotta se sieltä olisi tilaisuudessa saamaan mahdollisimman paljon vaikutteita, jotka johtaisivat tämän uuden oppilaitoksen työn tulokset mahdollisimman paljon hyödyttämään, varsinaisen tieteellisen työn rinnalla, myös käytännöllistä maataloutta. Ei nim. ajatteleva maamies koskaan kylvä hyvää viljansiementä kivikoon tai sille muuten sopimattomaan maahan, vaan aina hän tarkoin katsoo, että maa on kylvettävälle viljalle sekä laatuunsa että kuntonsa puolesta kaikin puolin sopiva. Jos maatalousyliopisto sijoitetaan Helsinkiin, niin tulee tämä laitos silloin aatteellisessa suhteessa, maataloudelliselta kannalta

katsottuna, tavallaan luonnottomaan paikkaan sijoitettavaksi. Pääkaupunkihan on, kuten tiedämme, jo päässyt muodostumaan kauppaa ja teollisuutta edustavan korkeimman kulttuurin tyyssijaksi ja koko huomio täällä on niin tyystin kiintynyt näiden alojen intresseihin, että maatalousalalla opiskeleva ylioppilasnuoriso varmaan tulee tuntemaan itsensä tässä joukossa orvoksi ja saa se täällä jatkuvasti maataloudelle kielteisiä vaikutteita sille vieraista piireistä, jotka vaikutteet eivät suinkaan koidu sinunaukseksi pääelinkeinollemme.

Mitä sitten tulee Helsingin läheiseen ympäristöön maatalouskorkeakoulun paikkana, niin täytyy sanoa, että se on elävä kuva siitä kulttuurista, johon johtavat pääkaupunkimme nykyiset aatevirtaukset. Tässä ympäristössä nim. suurin piirtein katsoen vaihtelevat tehtaot asianomaisine hiilittömyineen toiselta puolen ja pääkaupunkilaisten huvila-asutus toiselta puolen. Se varsinainen maatalous, mikä jätteenä entisiltä ajoilta tässä läheisessä ympäristössä vielä on, näyttää elävän verrattain kituvaista ja loppuaan lähenevää elämää. Ihmisillä tässä läheisessä ympäristössäkin ovat kokonaan toiset harrastukset, kuin maallemme ensiluokkaisen tärkeä elinvoimainen maatalous edellyttää. Tällaiseenko, maataloudelliselta kannalta katsottuna, peräti vieraaseen maaperään me sijoittaisimme sen korkeimman maataloudellisen opinahjomme, jonka pitäisi nystyä lietsomaan jatkuvaa ja kestävää uskoa isiemme ammattiin, maatalouteen? Ei, tällainen ei saisi tapahtua! Meidän on etsittävä tälle opin ahjolle sellainen paikka, jonka ympäristön väestö harrastuksillaan tukee kyseessä olevan oppilaitoksen maallemme perin tärkeitä työtä. Toisin sanoen meidän on saatava sille sellainen paikka, jonka lähiseudun maatalous käytännössä edes jossain määrin pystyy toteuttamaan niitä tieteellisen työn saavutuksia, joita kyseessä olevassa korkeakoulussa pystytään luomaan. Tällainen tässä kohden terveempi ja luonnollisempi paikka on mielestäni löydettävissä kauempaa maaseudulta eikä suinkaan pääkaupungista tai sen aivan läheisestä ympäristöstä. Tapahtuneet tosiasiat viime kuluneena vuonna todistavat, että varsin laajasti on maaseutu tälle asialle huomiotaan kiinnittänyt. On käynyt lähetystöjä pääkaupungissa lännestä, pohjoi-

sesta ja idästä, joilla kaikilla on ollut se yhteistä, että tätä korkeakoulua ei ole sijoitettava Helsinkiin. Voin mainita, että varsin lukuiset ovat ne maamiesten ammatillisten ja talouspoliittisten yhtymäin kokousten ponsilauselmat ympäri laajaa maaseutuaamme, jotka tässä kohden ovat protesteeranneet (Helsinkiä vastaan, puhumattaakaan varsin lukuisista kunnanvaltuustojen mielenilmaisista, ainakin Lounais-Suomessa, jotka tässä asiassa yksimielisesti puolueisiin katsomatta ovat edustaneet samaa mielipidettä, kuin minä tässä olen esittänyt.

Minä myönnän, että pääkaupungilla maatalouskorkeakoulun paikkana on eräitä ja varsin huomattavia etuja puolellaan, mutta kun tehdään työtä tulevaisuudelle, kuten nyt tässä esillä olevassa asiassa, niin ei tuollaisia syitä saisi missään tapauksessa asettaa määrääviksi. Tämä sitäkin suuremmalla syyllä, kun meillä on maaseudullakin liikekeskuksia, jotka huomattavalta osalta voivat tarjota samoja etuja kuin pääkaupunkikin. Esimerkkinä voin tässä mainita varsin hyvällä syyllä vanhan kunniakkaan Turun nimen. Siellä ennestään olevat kaksi korkeakoulua laajoine kirjastoineen, laboratorioineen ynnä muine laitoksineen ja etuineen voivat tarjota huomattavalta osalta samoja etuja uuden maatalouskorkeakoulun paikkana, kuin pääkaupungillakin on tarjottavana. Tämän lisäksi edustaa Turun ympäristö seutua, jossa maatalouskulttuuri on vanhinta ja jossa sen taso suurin piirtein katsottuna meidän maassamme on nykyään verraten korkea. Mainitsen tämän viimeainitun seikan vain esimerkkinä. Tällä en tahdo erikoisesti väittää että Turku olisi ainoa paikka maaseudullamme, johon tämä oppilaitos voitaisiin sijoittaa. Sillä minä pidän pääasiana, ettei tätä maataloutemme korkeinta opinaihjoa sijoiteta pääkaupunkiin, sille vieraaseen maaperään, vaan tuotakoon se lähemmäksi sitä käytännöllistä elämää, jota sen on tarkoitus kehottaa ja elinvoimaiseksi tehdä.

Näin ollen toivon, että asianomainen valtiokunta ja edelleen eduskunta, mikäli asia siellä tulee käsittelyn alaiseksi, vakavasti ottavat huomionsa tämänkin puolen asiasta johon edellä olen lyhyesti viitannut.

Ed. Swentorjetski: Koska täällä on tullut herätetyksi kysymys maatalousyliopiston paikasta, niin minä haluaisin

käyttää tilaisuutta ja kiinnittää huomiota asian toiseen puoleen.

Hallituksen esitys maatalousyliopiston perustamisesta on sellainen alote, jota sosialidemokraatitkin tervehtivät mielihyvin. (Se seikka, että kysymys itsenäisestä ja toisista riippumattomasta maatalousyliopistosta alkaa vihdoin saada realiset muodot, ilahduttaa meitä jo senkin takia että siitä voi koitua etua niille, joiden etuja sosialidemokraattinen puolue eduskunnassa valvoo ja jotka muodostavat maatalousprobleemin kehityksessä — tämän minä tahdon erityisesti alleviivata — suurimman tekijän. Minä tarkoitan maalaisköyhälistöä, pienviljelijöitä ja kaikkia niitä korpimaissa asuvia ja maan kanssa tekemisissä olevia pikkueläjiä, jotka kaipaavat maatalousyliopiston jakamia tietoja ehkä enemmän kuin kukaan muu. On luonnollista että he eivät kaipaa niitä tieteellisiä luennoita, joita yliopiston eri tiedekunnat ylioppilaille esittävät. Sellaisia heille ei teknillisistä syistä edes voisi tarjotakaan. Mutta aivan toisin on niiden käytännöllisten tulosten kanssa, joita puheenalainen tieteellinen keskus voi saada aikaan. Senpävuoksi minä mielelläni näkisin, että maatalousyliopiston tehtäviin kuuluisi myös käytännöllisten tietojen levittäminen yliopiston seinien ulkopuolelle, niinkuin tehdään ulkomailla esim. Italiassa, missä tällaisten tietojen levittäminen ja popularisoiminen on järjestetty kaikkein paraiten. Italiassa on ollut olemassa erikoinen niin sanoakseni „liikkuva professori”, jolla on ollut omat assistenttinsa, oma liikkuva kirjastonsa, tarpeen vaatima kirjallinen laboratorio, erikoinen miniatyyrinen maatalousmuseo y. m. sellaiselle liikkuvalle maatalousyliopistolle tarpeelliset välikappaleet. On kyllä totta, että Italiassa tällainen „professoriagitaattori” on vapautettu varsinaisesta luennoimisesta yliopistossa, sillä kaikki hänen aikansa ja voimansa tarvitaan maataloustieteelliselle propagandalle ja maataloustieteellisille kursseille talonpoikain ja varsinaisten maalaiseläinten keskuudessa. Hänellä on siinä suhteessa suurempi toimintavapaus kuin sellaisella professorilla, joka voi järjestää maatalousluentoja maalla ainoastaan sinä aikana, jolloin hän on yliopiston varsinaisista tehtävistä vapaa. Tällainen ensimmäinen matkustava maatalousprofessori tuli perustetuksi jo kauan sitten, v. 1886, jota ra hoittivat silloin Italian valtio ja kunnat ja

joka antoi kuuluisan professorin Titto Podglion johdolla loistavia tuloksia. Jo alusta alkaen kävi selville, että vasta silloin maataloustieteelliset keskuukset, jommoisesta nytkin on kysymys, voivat jakaa kansankerroksillekin niitä puhtaan tieteen hedelmiä, jos yliopistot, samalla kun ne valmistavat erikoisia ammattituntijoita ja syventävät teoreettisia tietoja, pystyvät jakamaan tieteen valmiita hedelmiä niille, jotka eivät voi tulla osallisiksi itse tieteestä, mutta jotka ovat valmiit ja oikeutetut käyttämään hyväkseen niitä tuloksia, joita puheenalainen yliopisto voi heille tarjota heidän jokapäiväisessä vaikeassa taistelussaan luonnon tunteuttomien ylivoimien vastaan.

Minusta tuntuu, että tämän yliopiston pitäisi muodostaa oma autonominen organisaationsa siten, että se voisi kurssien, luentojen, kokeilujen, neuvojen, helppotajuisten kirjallisuuden, keskustelujen y. m. käytännöllisten toimenpiteiden tieteellisen ylijohdon kautta ylläpitää säännöllistä yhteyttä maataloustieteen keskuksen ja varsinaisen maalaisväestön kanssa. Näin ollen minusta olisi suotava, että maatalousyliopiston yhteyteen perustettaisiin liikkuva professuuri maataloustieteen käytännöllisten tulosten levittämiseksi kansan keskuuteen, jotta yliopisto voisi samalla harjoittaa keskitettyä tieteellistä kontrollia maamme valtion ja kuntien maatalouden hoitoon nähden.

Nämä evästysterveiset olen tahtonut lähettää sen valiokunnan jäsenille, joista riippuu tämän maalaisköyhälistöllekin erittäin tärkeän aloitteen asiallinen tarkistus.

• Ed. Niukkanen: Yhdyn osittain ed. Saarisen käsitykseen maataloudellisen yliopiston paikkaa koskevassa kysymyksessä, nim. sikäli, että Helsinki ei monesta syystä liene tällaiselle laitokselle sopivin paikka tässä maassa, ei ainakaan siinä tapauksessa, että yliopisto sijoitettaisiin täällä sillälaila kuin asianomainen komitea on ehdottanut, nim. siten, että siinä opiskelijoilla ei olisi mitään mahdollisuutta opiskelunsa aikana tutustua käytännölliseen maatalouteen. Mutta mikäli koskee sitten laitoksen paikkaa maaseudulla, siinä minä en katso ed. Saarisen vaatimusta ollenkaan kohtuulliseksi, sillä kyllä kai Turulle täytyisi riittää jo ne kaksi yliopistoa, jotka siellä tällä kertaa ovat. Täytyisi sen verran edes turku-

laisten pysyä kohtuudessa, etteivät kolmatta enää sinne haluaisi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään maatalousvaliokuntaan.

38) Rajaseutujen sivistyksellisten ja taloudellisten olojen kohottamista tarkoittavain toimenpiteiden järjestämistä

koskeva hallituksen esitys n:o 58 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Mannermä: Tässä hallituksen esityksessä on nyt nähtävänä ensimmäinen seuraus Kansallisen kokoomuspuoleen eduskuntaryhmän syksyllä 1922 tekemästä yhteisestä aloitteesta.

Ensimmäinen ajatus, kun tämän asiakirjan lukee, on varmaan tämä: On esillä tavattoman laaja toiminta-ala ja samalla tavattoman tärkeä. Mikä jatkuva vaara onkaan koko itsenäiselle valtakunnallemme, jos ylen pitkän rajamme asujaimisto jää sille alkuperäiselle kannalle, jolla se suuressa määrässä vielä on? Ei varmaankaan asiassa ryhdytä järjestelmälliseen toimintaan yhtään hetkeä liian aikaisin.

Kun lukee suunnitelmaa, mikä sisältyy hallituksen esitykseen, niin ei kuitenkaan voi torjua suurta ylimalkaisuuden yleisvaikutusta. On pääasiassa niin, että probleemini on tässä esitetty, mutta vain hyvin vähässä määrässä on esitetty probleemin ratkaisua. Kun toista vuotta on ollut tämän esityksen valmistamiseen aikaa, ja lukuisasti lausuntoja käytettävissä, niin olisi toivonut, että olisi seikkaperäisempiin ehdotuksiin voitu päätyä, vaikka tosin on myönnettävä, että onhan näin laajaa asiayhteyttä ensi kerran esiinotettaessa suuria vaikeuksia, mitä tulee seikkaperäisempien suunnitelmien laatimiseen.

Miten on nyt käytävä toteuttamaan näitä suunnitelmia, jotka kai pääpiirteisään yleensä ovat hyväksyttävät? Jos suunnitelman laajasta asiayhteydestä nykäästäisiin irti yksi kohta silloin, toinen kohta tällöin ilman varmaa keskinäistä yhteyttä, niin epäilemättä asian hajalle menemisen vaara olisi liiankin lähellä. Mitkä asiat ovat otettavat laajasta asiayhteydestä ensin esille? Missä järjestyksessä on niiden ajaminen seuraava toisiansa? Millaiset menoerät ovat mahdolliset kunakin vuonna näihin tarkoituksiin käyttä? Tällaisia kysymyksiä nousee varmaan esiin. Joka askeleellahan on tällainen rajaseututoiminta rahakysymys. Mutta juuri tällä alalla on suunnitelman hajallemenemisen vaara varsin suuri, kun toimenpiteet hajaantuvat lähes kaikkien eri hallintohaarain alalle. Yhdyssiteeksi on nyt ajateltu sitä rajaseututoimistoa, jota vaikkakin väliaikaisena laitoksena, hallitus esittää. Epäilemättä tällainen elin täytyy olla olemassa. Niin oli ajateltu myös aloitetta tästä asiasta tehtäessä, ja selvää on myös, että tämän elimen täytyy olla yhtäältä riittävän läheisessä kosketuksessa hallinnon kanssa, ja toisaalta taas riittävän läheisessä ja elimellisessä kosketuksessa eri rajaseutujen kanssa. Rajaseutujen omaan edustajain mukana olemisen tässä toiminnassa on epäilemättä aivan välttämätön. Jää vain toivottavaksi, että rajaseutuoloihin todella perehtyneet henkilöt tulevat olemaan asiassa käytettävinä, sillä viime kädessähan tietysti riippuu suunnitelman toteutuminen ihmisistä, jotka ovat sitä toteuttamassa.

Joka tapauksessa, kun ei ehdoteta lääninhallitukseen, eri ministeriöihin eikä muualle erityisiä esittelijöitä näiden asiain eteenpäin viemistä varten, voi yhtenäisyys toiminnassa huomattavasti jäädä vaaranalaiseksi. Yksi esittelijä, jonka alaan virastossa tällainen asia tulee kuulumaan, voi olla asiaan innostuneempi ja viedä sitä voimakkaammin eteenpäin, toinen vähemmän. Sellaisista seikoista voi suuressa määrin jäädä sitten riippumaan, mihin määrään yhdenmukaisesti eri rajaseutualueiden edut tulevat huomioonotettaviksi. Ja asiaa ei helpota se, että rajamme on niin pitkä ja sen eri osilla niin erilaiset olot, että aivan erilaisia toimenpiteitä tarvitaan. Joka tapauksessa

jää toivottavaksi, että yksityiskohtainen ja yhtenäinen suunnitelma noudatettavasta järjestyksestä paikkakunnittain ja asioittain, sekä mitä tulee tarvittaviin varoihin, mahdollisimman pian saadaan aikaan. Ja niin kai on, että työhön käytännöllisesti ryhdyttyä työ itse tekijöitään opettaa, niin että ei aivan kauvaa viipyne, ennenkuin seikkaperäisempään suunnitelmaan voidaan päästä.

Yksityiskohdittain sitten pyytäisin saada lausua erinäisiä toivomuksia.

Mitä valistustoimintaan tulee, joka koko laajuudessaan on epäilemättä tärkeimpiä tällä alalla esiintulevista toiminnanhaaroista, niin olisi toivottavaa, että työnantajain velvollisuutta työläisten valistustoimintaan ja yleensä työläisten henkiseen hoitoon nähden tehostettaisiin rajaseututoiminnassamme. Onhan niin, että suurimmat metsätyömaamme sijaitsevat ja tulevat sijaitsemaan melkein pääasiallisesti niillä alueilla, jotka lukeutuvat rajaseutuihin. Työnantajaina on siellä suuret, pääomavahvat yhtiöt. Viimeisenä aikana on itse valtio eräässä määrässä ryhmittynyt suoranaisten työnantajain riviin. Erämaihin, niiden kohottavain vaikutusten ulkopuolelle, mitä yhteiskunnassa voi tiheimmin asutuissa paikoissa olla, tulee kokoontumaan tuhat, jopa kymmentuhatlukuisia työmielisiä joukkoja. Jollei kyllin tehokasta valistustoimintaa ja henkistä hoitoa niiden keskuudessa harjoiteta, on raastumisen vaara hyvin suuri; ja samalla kun itse työläisjoukoille, myöskin paikkakunnille, joilla he tulevat olemaan. Kun nämä työt tapahtuvat valtion metsissä suureksi osaksi ja valtio joka tapauksessa on suuri hyödynnauttaja näistä töistä, niin se kohdaltaan lisää valtiovalan velvollisuutta pitää huolta siitä, että valistustyötä noilla aloilla tehdään ja että henkinen hoito on riittävän hyvä. Olisi täysi syy siihen, että kauppvoja koskevia sopimuksia tehtäessä asetettaisiin valtion taholta ehdoksi, että metsä- ja uittotyömailla on riittävässä määrässä pidettävä huolta työläisten keskuudessa harjoitettavasta valistustoiminnasta ja heidän henkisestä hoidostaan. Kokemuksen mukaan on huomattavan suuri erotus olemassa kotimaisten ja ulkomaalaisten työnantajayhtiöiden välillä, mitä tällaiseen hoitoon tulee.

Kotimaiset liikeyritykset ovat jatkuvasti tunteneet enemmän vastuunalaisuuttaan kuin ulkomaalaiset, jotka tietysti toimivat täällä ainoastaan ansaitakseen. On käytettävissä vapaita, osaksi valtion kannattamiakin valistusjärjestöjä, joiden kanssa yhteistoiminnassa sellainen henkinen hoito ja valistustehtävä, kuin tässä on ollut puheena, voisi tapahtua taatusti hyvässä hengessä.

Sitten toinen kohta. On rajaseuduilla erityisiä, sanoisinko, strategisia pisteitä, joiden hoitoon tietysti olisi erityistä huomiota kiinnitettävä. Sellaisia pisteitä ovat ehkä etusijassa ne seutukunnat itärajallamme, joiden kautta kulkevat päätiet itäisen rajamme kahden puolen, esim. Kuolajärven seutu siellä ylhäällä pohjoisessa, sitten etelämpään mennäksemme Kuusamo, Suomussalmi, Kuhmoniemi, mainitakseni vain esimerkkejä sieltä itärajan pohjoispäästä. (Kaikilla näillä paikkakunnilla on Suomen puolella paikkakuntien kunnalliset, kirkolliset ja sivistykselliset keskuksat varsin kaukana rajasta, niin että on Suomussalmella noin 4—5 peninkulmaa, Kuusamossa 5—6 peninkulmaa, Kuhmoniemiä 4—5 peninkulmaa lähimmästä kirkonkylästä rajaseudun viimeisiin kyliin. Kuitenkin keskittyvät kohottavat yhteiskunnalliset, kirkolliset ja muut vaikutukset kirkonkyläin, ja suuressa määrässä syrjäytettyinä ovat olleet varsinaiset rajakylät, jotka voivat olla huomattavan suuriakin. Ja kokemusta on kyllin ollut siitä, kuinka tällaiset hoitamattomat strategiset pisteet siellä rajalla ovat olleet tuhoisan vaikutuksen alaisina rajan ulkopuolelta. Olisi tarkoituksellisesti pyrittävä luomaan uusia keskuspaikkoja juuri lähelle rajaa. Tarvittaisiin siis uusia alueellisia jaotuksia, niin että syntyisi uusia kunnallisia, kirkollisia ja yleensä sivistyksellisiä keskuksia aivan rajan ääreen. Niin on Sodankylässä joku aika sitten pyritty tekemään, vaikka jakautuminen vielä on keskeneräinen. Kuvaavaa meidän itärajamme oloillehan on, että näihin saakka on voinut olla seurakunta ja kunta, joka on alueeltaan suurempi kuin mitä ovat kolme Suomen läänää, niinkuin Sodankylän seurakunta ja kunta näihin saakka on ollut. Nyt on sen jakautuminen jo puolittain tapahtunut, niin että itäpuoleen pitäjistä on syntynyt uusia keskuksia.

Samoin voisi hyvin tapahtua esim. Kuusamossa, jossa Paanajärven seudut, ja Kuhmoniemiä, jossa Lentiiran seudut olisivat sopivia keskuksia. Paikkakunnalla on luonnonton tilanne, kun tuollaisilla 5—6 peninkulman takaisilla on samanlaiset velvollisuudet täytettävänä kunnallisesti, kirkollisesti ja yhteiskunnallisesti, kuin seutukuntien rintakylillä, mutta vastaavia etuja he eivät juuri kykene nauttimaan. Tarvitaan todella suurta harrastusta, jos sellaisten matkojen päästä aikoo ottaa osaa olipa kunnalliseen tai kirkolliseen elämään. Harrastus ei pääse heräämään sellaisissa oloissa. Jos saataisiin aikaan uusia kunnallisia ja muita sivistyksellisiä keskuksia, tuottaisi se varmaan tilanteessa huomattavasti apua. Tällaiset alueelliset jaot riippuvat tietysti paikkakuntalaisten omasta tahdosta siinä määrin, että ne ilman sitä eivät ole toteutettavissa. Mutta missä harrastusta ei ole päässyt syntymään, siellä ei aloitteisiin ryhdytä. Kustannuksia myös pelätään. Uusien sivistyksellisten keskustien syntyminen rajalle on kuitenkin yleisvaltakunnalliselta samoin kuin paikkakunnalliselta kannalta siihen määrin tärkeää, että sitä myös rajaseututoiminnan yhteydessä olisi tarkoituksellisesti edistettävä, ja mikäli tarvitaan, on jotakin siinä uhrattavakin, niinkuin myös Sodankylässä tapahtuneessa jakautumisessa valtio on ottanut uhrauksia päälensä.

On lopuksi lausuttava tyydytys siitä, että tässä ylen tärkeässä toiminnassa on päästy alkuun. Ja tunnustettava on, että hallituksen esityksessä on monia hyvin huomioonotettavia kohtia. Mutta toisaalta on toivomus lausuttava, että pian päästäisiin enemmän säännöstelyyn ja tarkemmin yhtenäiseen ja tarkemmin suunniteltuun toimintaan.

Tekemäni huomautukset pyydän saada sulkea asianomaisen valiokunnan huomioon. Kannatan valiokuntaan lähettämistä muutoin siinä muodossa, kuin puhemiesneuvosto ehdottaa, mutta olisi kuitenkin mielestäni tärkeätä, että sivistysvaliokunnalta pyydetäisiin tässä erityinen lausunto. Koskeehan tämän esityksen sisältö useilta mitä tärkeimmiltä kohdiltaan sivistysvaliokunnan toimialaa. Eihän tosin olisi mahdotonta myöhem-

minkään pyytää sivistysvaliokunnan lausuntoa, mutta kun sen pitäisi tapahtua eduskunnan kautta, olisi nyt kai paras pyytää samalla myös sivistysvaliokunnan lausuntoa. Ehdotan siis sitä.

Ed. Estlander: Förelvarande proposition anser jag till sitt syfte vara i hög grad behjartansvärd och jag skyndar att framhålla detta också därför, att jag nu nödgas i fråga om propositionens avfattning framställa vissa betänkligheter.

Riksdagens verksamhet hänför sig ju till alldeles övervägande del antingen till behandling av lagförslag eller till skattebevillning; dess beslut äro också därför antingen antagande av lagar eller också budgetbeslut. Denna proposition avser även ett riksdagsbeslut, men ett riksdagsbeslut, som vore varken antagande av en lag eller innefattande något beslut angående poster i budgeten. Denna omständighet synes mig ägnad att väcka betänkligheter. Om, såsom klämman å pagina 11 kunde synas antyda, det endast gäller tillsättandet av en kommitté, således en kommitté och icke ett ämbetsverk av beständig natur, så hade det enligt min tanke icke behöfts något beslut från riksdagens sida, utan regeringen hade själv kunnat skrida till förverkligande av sin tanke. Om det återigen gäller något mer än detta, synes mig avfattningen av propositionen vara tvivelaktig och oklar. Ty det måste beaktas, att det utom denna kläm å 11 pag. också finnes en kvasikläm på pag. 9. Jag tror visserligen icke att man har avsett att denna kvasikläm på pag. 9 också skulle av riksdagen göras till föremål för beslut. Detta skulle nämligen innebära, att alla de förslag, som framdeles göras angående ekonomiska understöd, alltså anslag uti rikets budget för gränstrakternas speciella behov, skulle äga ett slags preference. Ett sådant beslut kan riksdagen icke fatta, i varje fall icke fatta med sådan verkan att det blir för denna eller för följande riksdagar bindande.

Men icke heller klämman på pag. 11, som väl ändå är den, i vilken propositionen egentligen utmynnar, dess egentliga förslag, är av den natur, att den kan binda den närvarande eller en framtida riksdag och icke heller regeringarna. Mig synes därför, att riksdagen vid propositionens behandling har rätt att emotse, att utskottet preciserar verkliga förslag, som kunna bedömas, och

helst sådana, att desamma kunna antingen genom antagande av lagförslag eller genom införande av poster i budgeten antagas. I varje fall måste åtminstone utskottet vara betänkt på att åt propositionens innebörd giva en sådan avfattning, att icke riksdagen besluter någonting, som i och för sig är oklart, om vilket det är svårt att säga vad därmed avses och uti vilket månhandla framdeles kan komma att intolkas både det ena och det andra, som man sedan kommer att säga att riksdagen på förhand bifallit och yrka att det skall vara för framtiden bindande.

Ed. Janhonen: En tahdo tällä kertaa pidemmältä tästä asiasta puhua, koska toivon siitä toisten olevani tilaisuudessa enemminkin lausumaan. Voin ainoastaan lyhyesti mainita, että rajaseutu ilolla tervehtii tätä nyt eduskunnalle tehtyä esitystä rajaseutuolujen korjaamisesta ja parantamisesta. Toivon vain, että eduskunta myötätunnolla tulee suhtautumaan niiden rajaseutuolujen korjaus- ja parannusehdotusten toimeenpanemiseen, jotka tämän suunnitelman pohjalla aikanaan tulevat eduskunnalle tehtäviksi. Kun esityksessä mainitaan niistä alueista, jotka tulisivat kuulumaan tähän rajaseutualueeseen, niin omasta puolestani rohkenisin kuitenkin ehdottaa, että mikäli mahdollista Kajaanin kihlakunta kokonaisuudessaan luettaisiin tähän rajaseutualueeseen, ja myöskin kannattaisin ed. Mannermaan tekemää ehdotusta siinä, että asia myös menisi lausunnon antoa varten sivistysvaliokuntaan, mutta vielä tahtoisin tehdä sen lisäyksen, että samalla pyydettäisiin maatalousvaliokunnan lausuntoa, koska rajaseutuasioiden korjaamisessa juuri maataloudelliset seikat tulevat tärkeinä tekijänä esiin.

Ed. Paavolainen: Niin suurella mielihyvällä kuin onkin tervehdittävä hallituksen eduskunnalle jättämää esitystä rajaseutujen sivistyksellisten ja taloudellisten olojen kohottamiseksi, ei valitettavasti voitane olla eri mieltä siitä, että hallituksen esitys on monessa suhteessa, niinkuin täällä on jo huomautettu, niin ylimalkainen, että sen tuskin voidaan katsoa muodostavan kiinteätä ja yksityiskohtaista rajaseutupoliittikan ohjelmaa, vaan ainoastaan ohjelma-luonnoksen ja hahmottelun. Se ei sisällä paljoakaan uutta sen lisäksi, mitä jo oli esi-

tetty eduskunnan vuoden 1922 valtiopäivillä tehdyssä anomuksessa, sillä jo tässä mainitussa eduskunnan anomusehdotuksessa oli lueteltu sekä ne yleistä laatua olevat, kaikilla rajaseuduilla esiintyvät epäkohdat että ne erikoistarpeet, joita kullakin rajaseudulla on havaittavissa. Eduskunnan anomuksen tarkoituksena on epäilemättä katsottava olleen se, että hallitus olisi valmistanut mahdollisimman yksityiskohtaisen ja kiinteän ohjelman niitten epäkohtien poistamiseen, jotka rajaseudulla maan eri osissa vallitsevat. Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut, vaan on hallituksen esityksessä samalla kun on lueteltu eri rajaseuduilla esiintyviä epäkohtia, tyydytty varsin ylimalkaisesti vetämään vain parannustoimenpiteitten yleisiä suuntaviivoja. Hallituksen esityksessä huomautetaan: „Kun vielä olot eri rajaseuduilla ovat toisiansa verrattuna hyvinkin erilaisia, vaatien jopa aivan erilaisia toimenpiteitä, ei ole mahdollista etukäteen yksityiskohtaisesti määritellä, miten millaisissakin oloissa olisi toimittava.” Tämä on kyllä totta ja on myönnettävä että suuria vaikeuksia on tässä suhteessa olemassa, mutta mahdotonta ei tar-kan yksityiskohtaiseenkaan ohjelman laatimisen olisi luullut olevan. Siinhen olisi ainakin pitänyt pyrkiä. Sikäli kuin tunnen niitä esittäjiä, joita asiassa on tehty ja niitä lausuntoja, joita erimaiset viranomaiset ja järjestöt ovat hallitukselle antaneet asiaa valmistettaessa, olisi jo niitten pohjalla pitänyt voida aikaansaada yksityiskohtaisempi ja tarkemmin määritelty ohjelma, kuin mitä nyt on tapahtunut. Siitä, mitä tarkoitan yksityiskohtaisemmalla ohjelmalla, pyydän saada mainita pari esimerkkiä.

Puhuessaan esim. kansanopetuksen ja valistustoimenpiteitten järjestämisestä sanotaan hallituksen esityksessä, että kansakoulujen lukumäärää useimmilla rajaseuduilla olisi lisättävä, päteviä opettajavoimia puuttuu, rajaseutujen kansanopistot ja vapaat valistusopistot tarvitsevat lisäavustusta j. n. e. Tämä kaikki on tietenkin paikallaan, mutta kun on kysymyksessä tarkan ohjelman laatiminen, olisi odottanut, että saataisiin suunnilleen tietää, kuinka paljon uusia kansakouluja tarvitaan, mihin niitä olisi perustettava, miten vapaa valistustyö olisi organisoitava ja keskitettävä, kuinka suuria avustummääriä tarvitaan j. n. e. Edelleen puhuttaessa esim. maatalouden edistä-

misestä, mainitaan hallituksen esityksessä, että on kiinnitettävä huomiota käytännölliseen neuvontaan, neuvojain tähänastista lukumäärää on lisättävä, maatalousopetusta on lisättävä j. n. e. Mikä tuntuisi luonnollisemmalta kuin se, että esityksessä olisi mainittu kuinka laajassa mittakaavassa tämä olisi tarpeen, jotta voitaisiin edes osapuolleen tietää, miten laajasta toiminnasta on kysymys. Tällaisen yksityiskohtaisen suunnitelman tekeminen niin tässä kuin muissakin suhteissa olisi luultu olevan verrattain helppo, kun esityksessä on nimeltä lueteltu kaikki ne kunnat eri puolilta valtakuntamme rajoja, jotka lasketaan rajaseutuihin kuuluviksi.

Tämä ylimalkaisuus ja lopullinen kiteytymisen puute on havaittavissa pitkin matkaa. Kun esityksessä esim. viitataan Karjalan kannaksen asutuspolitiikan ydinkohtaan, lisämään hankkimiseen pienille kääpiötiloille, niin se tehdään seuraavalla ylimalkaisella, jopa käytännöllisesti katsottuna suorastaan mahdottomalla tavalla: „Lisämaitten hankkiminen joko entisistä huvila-alueista tai tiloja yhteen liittämillä käy tällä tavalla välttämättömäksi eikä se ilman valtiovallan väliintuloa voine saavuttaa suotuista toteutumista.” En tiedä, katsooko eduskunta liian turhaksi, että tältä paikalta huomautan, kuinka mahdotonta on varsinaisista huvila-alueista saada lisämaata maanviljelystarpeisiin, mutta kun tällainen ehdotus on vakavassa hallituksen esityksessä tehty, niin lieene tällainen huomautus kai paikallaan. Toinen asia on se, että lisämaata kääpiötiloille pyritään hankkimaan niitten ulkomaalaisten omistuksesta pois joutuneitten ja vastedes joutuvien maanviljelystilojen joukosta, joita Karjalan kannaksella on useita satoja ja jollaista asutuspoliittista toimenpidettä tämän ehdotuksen tekijät, Karjalan kannaksen kuntien edustajisto, alkuperäisessä lausunnossaan ovat tarkoittaneet. Kun toinen vaihtoehto, jota hallitus esityksessään suosittelee kysymyksessä olevan asutuspoliittisen probleemin ratkaisemiseksi Karjalan kannaksella, nim. tilojen yhteenliittäminen, käytännössä toteutettuna tietäisi niin syvälle käypiä toimenpiteitä, kuin muutoksia voimassaolevaan lakiin tilojen osittamisesta ja yhdistämisestä, omistusoikeuden säännöstelyä, perimysjärjestyksen tarkastelua, velkaantumiskysymyksen järjestelyä, perinnäistapojen muutosta j. n. e. niin ei olisi

suinkaan liikaa, jos odottaisi tässäkin suhteessa tarkempaa ehdotusta kuin vain sivumennen tehtyä viittausta. Sillä niinkuin mainitsin puhuttaessa Karjalan kannaksen asutuspolitiikasta tämä kysymys juuri lisäämään hankkiminen liian pieniksi pirstoutuneille itsekkannattamattomille itsenäisille kääpiötiloille on Karjalan kannaksen rajaseutupoliittisista toimenpiteistä kaikkein tärkeimpiä. Onhan sellaisia itsenäisiä kääpiötiloja, joiden viljelty pinta-ala on ainoastaan alle 5 ha muutamissa pitäjissä jopa 61 % koko pitäjän kaikista tiloista ja useissa pitäjissä aina 50 %. Edelleen: kun maiden pirstoutuminen on mennyt niin pitkälle, että joissakin pitäjissä on paljon sellaisia itsenäisiä maanviljelystiloja, joiden viljelty pinta-ala on vain 2 tai 3 ha, on selvää että näiden vakavien epäkohtien korjaaminen olisi vaatinut muutakin kuin vain perustelemattoman viittauksen ja että tätä kysymystä ei voida sivuuttaa silloin, kun suunnitellaan toimenpiteitä rajaseudulla esiintyvien epäkohtien poistamiseksi. Missä määrin kokonaan uusien viljelysmuotojen käyntäntöön saattaminen tämän Karjalan kannaksen proletaariluokan kohottamiseksi olisi kuuluva rajaseutupoliittisiin toimenpiteisiin jo mainitun lisäämään hankinnan ohella, on hallituksen esityksessä jäänyt kokonaan syrjään, vaikka sen käytettävissä olleissa lausunnoissa on tästäkin seikasta huomautettu.

Voisi jatkaa huomautuksia siitä, missä muissa kohdissa hallituksen esityksessä on ylimalkaisuksia ja tärkeiden parannusmenetelmien poisjättämissä tapahtunut. Mutta kun tämän lähete keskustelun tarkoituksena ei liene tällainen yksityiskohtainen asiaan syventyminen, riittävät edellä esitetyt huomautukset. On kuitenkin muuan seikka hallituksen esityksessä, jota en saata sivuuttaa. Tarkoitin sitä, että hallituksen esityksessä ei ole tehty yhtään laskelmaa siitä, kuinka suuria kustannuksia ne toimenpiteet vaativat, joihin esityksessä on suunniteltu ryhdyttäväksi. Hallitus esityksessään ei katso tarpeelliseksi määritellä, kuinka suuria määrärahoja kulloinkin eri tarkoituksiin olisi varattava. Kaiken tämän on jätävä vuosittain harkittavaksi ja vuotuisia menoarvioehdotuksia valmistettaessa määriteltäväksi, sanotaan esityksessä. Vaikkakin on asianmukaista, että rajaseutupoliittisiin tarkoituksiin käytettävistä määrärahoista lopullisesti päätetään

budjetin yhteydessä, olisi kuitenkin ollut välttämätöntä, että jo etukäteen edes osapuilleen tiedettäisiin, kuinka suurista määrärahoista on kysymys. On selvää, että jos eri tarkoituksiin tarvittavien määrärahojen määrääminen jätetään budjetin yhteyteen, asia ei silloin tule yhtä yksityiskohtaisesti ja huolellisesti valmistetuksi, kuin jos se olisi tapahtunut jo edeltäpäin erikoiskäsittelyssä. Senvuoksi olisi mielestäni ollut tarpeellista, että hallituksen esityksessä olisi otettu huomioon myöskin asian tämä puoli. Koko rajaseutupoliittikan toteuttaminenhan on itse asiassa rahakysymys. Lausuihan eduskunta jo vuoden 1922 valtiopäivillä tekemässään anomusehdotuksessa sen käsityksensä, että valtion ei tule vetäytyä syrjään suuristakaan rahallisista uhrauksista rajaseutujen hyväksi. On tarpeetonta tässä yhteydessä enää kajoja tähän puoleen asiasta, koska valtiovalta sekä eduskunnan että hallituksen toimenpiteiden kautta on selvästi ilmaissut käsityksensä, että valtion rahallinen avustus on tarpeen ja välttämätön. Kun tämä periaatteellinen puoli asiassa on tavallaan ratkaistu, olisi ollut asianmukaista, että hallituksen esityksessä olisi saatu nähdä, kuinka suurista määrärahoista saatavaa tulla kysymys. Tarvitaanko tarkoitukseen yksi vai kymmenen miljoonaa tai ehkäpä sata miljoonaa? Niin kauan kuin tämä puoli asiassa on epäselvä, niin kauan liikumme epävarmalla pohjalla ja rajaseutupoliitikasta puhuminen näillä edellytyksillä on varsin hämäävä. Jos siis tahdotaan päästä joihinkin positiivisiin tuloksiin asiassa, on myöskin selvitettävä rajaseutupoliittikan rahoittamiskysymys.

Olen maininnut hallituksen esityksessä esiintyvistä puutteellisuuksista siinä tarkoituksessa, että ne jatkuvassa valiokuntakäsittelyssä tulisivat tarkemman huomion alaisiksi ja mikäli mahdollista korjatuiksi. Tarkoituksena ei ole kieltää hallituksen esitykseltä niitä ansioita, joita sillä kieltämättä myös on. Olen sitä mieltä, että hallituksen esityksessä on osattu suurin piirtein katsoen oikeaan rajaseutupoliittikan yleisen suuntaaviivojen vetämisessä. On sitäpaitsi myönnettävä, että tehtävä on ollut varsin vaikea, kun kysymyksessä on kokonaan uusi alote, jolla ei aikaisemmin ole liikkuttu. Olot eri rajaseuduilla ovat kovin erilaiset ja toimenpiteitä suunniteltaessa on tietenkin varottava sitä, ettei valtion väliintulo ja avustus tee kokonaan tarpeettomaksi

yksityistä yritteliäisyyttä, joka myöskin kehittymättömissä rajaseutuoloissa on yleisen kehityksen tärkein edellytys. Mutta kuten hallituksen esityksessä huomautetaan, rajaseutujen olot ovat yhteiskunnan puolelta yleensä tulleet suhteellisesti enemmän laiminlyödyiksi kuin muut Suomen paikkakunnat. Tämä viimeksi mainittu näkökohta antaa suunnittelun alaiselle rajaseutupolitiikalle sen varsinaisen oikeutuksen ja veloituksen. Kysymyksessä ei ole ainoastaan joukko paikallisia toimenpiteitä, vaan koko nuoren valtakuntamme suojaaminen, koko kansan etu ja menestys. Valtakuntamme vastaiselle kehitykselle ei ole samantekevää, minkälaisiksi olot maan uhatuilla rajaseuduilla muodostuvat. Jos rajaseutujen väestö tuntee olevansa lujin ja katkeamattomien sitein kiinnitetty muuhun Suomeen, on valtakuntamme voimakas ja eheä. Siksi on rajaseutupolitiikan ajaminen valtakuntamme kaikkein tärkeimpiä elinkysymyksiä, joiden ratkaisua ei enää voida siirtää, vaan joihin on ryhdyttävä valtakunnan kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla, sen koko ja kootuilla voimilla.

Pyydän yhtyä ed. Mannermaan tekemään ehdotukseen asian lähettämisestä myös sivistysvaliokuntaan lausunnon antamista varten.

Ed. Jussila: Samalla kun kannatan että asianomainen valiokunta pyytäisi lausuntoa sivistysvaliokunnalta, yhdyin ed. Jänhosen tekemään ehdotukseen että myös maatalousvaliokunnan lausuntoa olisi pyydetävä.

Ed. Lohi: Kysymys, jota tämä hallituksen esitys koskettaa, on meidän maalemme ja valtakunnallemme epäilemättä mitä tärkeimpiä. Mutta valitettavasti minun täytyy yhtyä siihen käsitykseen, jonka ed. Estlander jo täällä esitti, että tämän hallituksen esityksen hyväksyminen tuskin asiallisesti johtaa sellaisenaan mihinkään käytännöllisiin tuloksiin. Meidän hallitusmuodon ja valtiopäiväjärjestyksen mukaan on eduskunnalla oikeus säätää lakia, järjestää talousarviota ja antaa valtuuksia hallitukselle ja rahaa erinäisten tarkoitusten toteuttamista varten. Mutta mitä tämä esitys oikeastaan käytännössä tuottaa? Tämä on vain sellainen ohjelma, kylläkin hyvä ohjelma, mutta jokaisen tulevan hal-

lituksen ja tulevan eduskunnan vallassa on ottaa tämä huomioon, minkä verran tahtoo, vaikkapa eduskunta ja hallitus olisivat tämän ohjelman hyväksyneet. Sen takia minulle jääpi epäselväksi tämän hallituksen esityksen lopullisen hyväksymisen asiallinen hyöty. Sillä kysymykset, joita tässä kosketellaan, joihin oikeita parannuksia ehdotellaan, ovat kyllä tärkeitä, mutta tämän hyväksymisellä ei näitä asiallisesti mitenkään ratkaista. Ja sentähden minusta tuntuu, kun tämä hallituksen esitys nyt pohjautuu siihen kansallisen kokoomuspuolueen aikanaan tekemään aloitteeseen, joka oli samanlainen, että tällaiset positiiviset ohjelmat, ne eivät asiallisesti meitä rajaseutulaisia paljonkaan auta. Tarvitaan hyvää tahtoa, lainsäädännön ja vuositain talousarvion yhteydessä juuri järjestää rahallisesti, että näitä kysymyksiä pystytään toteuttamaan. Ja tämän takia minusta tuntuu ettei tästä kovin suurta kunniata voi lukea myöskään kansallinen kokoomuspuolue itselleen, että sen aloitteen pohjana tämä nyt on saatu näkyviin.

Ed. Brander: On ilahduttavaa huomata, millä suurella ja lämpimällä mielenkiinnolla Suomen kansan eduskunta suhtautuu sellaiseen asiaan kuin rajaseutujensa kaikinpuoliseen huoltoon ja kohottamiseen. Se on eri lausunnoissa käynyt ilmi. Se on myös aikaisemmin tullut tässä eduskunnassa lausutuksi. Meillä on nyt käsillä vain evästykeskustelu erään hallituksen esityksen lähettämisen yhteydessä valiokuntaan. Kun tätä esitystä on arvioitu, niin on sitä arvosteltu vallan eri tavoin, ja sen takia pyydän minäkin puolestani jonkun sanan lausua, kun olen joutunut toista vuotta varsin läheltä näitä asioita seuraamaan ja tällä työmaalla erikoisesti toimimaan.

On huomautettava, että hallitukselta eduskunta on pyytännyt sellaista esitystä, joka tarkoittaa maan rajaseutua koskevien toimenpiteiden järjestämistä yhtenäiseksi määräperäiseksi rajaseutupolitiikaksi näiden seutujen sivistykselliseksi ja taloudelliseksi kohottamiseksi. Tämä tällaisen ohjelman laatiminen on mille hallitukselle tahansa erinomaisen vaikea. Ja minä jään suurella jännityksellä odottamaan, mitä asianomainen valiokunta voi tällaisen yhtenäisen ohjelman laatimisessa saada aikaan.

Samoissa lausunnoissa, joissa täällä on ankarasti arvosteltu hallituksen esityksen ylimalkaisuutta ja sitä, että siinä ei ole yksityiskohtaista ohjelmaa, samoissa lausunnoissa todistetaan miten ylivoimaisien tehtävien eteen joudutaan, jos yritetään etukäteen laatia yksityiskohtainen ja yhtenäinen ohjelma Suomen laajojen rajaseutujen erinomaisen erilaisia oloja varten. Ajatelkaamme, että meillä on toisaalta tuolla Karjalan Kannaksella, Inkerin rajalla pitäjiä, joissa on, ei vain 30 vaan jopa 60 asukasta neliökilometrillä ja toisaalta sellaisia, joissa ei ole ainoastaan yksi asukas neliökilometrillä, vaan jopa yksi asukas 10 neliökilometrillä. Ajatellaan seutuja, joissa voidaan harjoittaa varsin pitkälle kehittynyttä hedelmäviljelystä ja toisia seutuja, joissa väestö on pakotettu elämään vain poron hoidolla ja kalastuksella. Ja ajatelkaamme seutuja ei vain Karjalassa vaan myös Länsi-Pohjassa, joissa voidaan järjestää nykyaikaisia vaatimuksia melko hyvin vastaava maatalous, mutta toisaalla, itärajajoilla on seutuja, joissa väestön on pakko vielä pitkät ajat pääasiallisesti turvautua metsätyöansioihin huolimatta siitä, että ovat maanomistajia, talollisia. Nämät jotkut viittaukset osoittavat, mihinkä me joudumme, jos on laadittava yksityiskohtainen ohjelma, jolla kaikilla mahdollisilla elämän aloilla määritellään etukäteen, mitenkä on missäkin tilanteessa ja milläkin seudulla toimittava. Minä ymmärrän hyvin, että hallituksella ei ole ollut mahdollisuutta ainakaan nykyhetkellä tehdä muuta kuin laatia se hahmoittelu ohjelmaksi, luonnos ohjelmaksi, jollaiseksi tämä lausuttiin ja tulkittiin. Ei ole myöskään mahdollista siinä tilanteessa, missä esim. oppivelvollisuuslaki nykyään on, ryhtyä määrittelemään, mitenkä monta kansakoulua lopultakin milläkin rajaseudulla tarvitaan, mitenkä monta opettajaa sinne tarvitaan, minkälaiset palkat niille on lopultakin maksettava ja mitä kaikki tämä tulee maksamaan. Minä vetoan samoihin esimerkeihin, jotka täällä jo lausuttiin, osoittaakseni, että me joudumme aivan liian vaikeisiin tehtäviin, jos eduskunnan on päätettävä minkälaisen ohjelman mukaan on toimittava. Tässä on hallituksella ja hallinnollisilla elimillä ja vapailla kansalaisjärjestöillä erinomaisen suuri työmaa ja sitä työmaata, tätä viimeksimainittua erityisesti,

ei ole pyrittävä yksityiskohtaisilla ohjeilla ja normeilla etukäteen kovin tarkoin määrittelemään. Minä epäilen, että eduskunnan jäsenistä monet pitkästyvät täällä kuulemaan näitä esityksiä, mutta on ollut pakko ainakin näihin seikkoihin sivumennen kajota.

Minä luulen, että ed. Estlander on ollut varsin paljon oikeassa huomauttaessaan siitä, mitenkä tällaisen esityksen pohjalla joudutaan myös vaikeuksiin. Mutta minä luulen, että hän jonkun verran liioitteli näiden ponsien tarkoitusta. Sivulla 9 oleva ei kai ole mikään ponsi, on vain julkilausuma, jossa halutaan saada sanotuksi, että menosääntöä yleensä valmistettaessa on kiinnitettävä mahdollisuuden mukaan huomiota rajaseutujen ylempänä suurin piirtein esitettyihin erikoistarpeisiin. Nuo erikoistarpeet ovat tässä juuri erityisesti alleviivattavat.

Mitä viimeiseen eli varsinaiseen ponteen tulee, niin sehän tietää jonkunlaista valtuutusta hallitukselle toimia niiden suuntaviivojen mukaan, jotka täällä on lausuttu, ja jotka suuntaviivat, jos minä oikein ymmärsin, täällä melkein kaikissa lausunnoissa on tunnustettu paikkansa pitäväksi ja oikeaan osuviksi. Minä toivon, että asianomainen valiokunta on löytävä ratkaisun saadakseen tämän asian siihen muotoon, että eduskunta voi siitä tehdä otollisen päätöksen. Mutta minä en usko, että valiokunta yrittämällä niin yksityiskohtaiselle tielle lähteä kuin ed. Paavolainen tarkoitti, tulee onnistumaan.

Ed. J o k e l a: Sivistyksellisen ja taloudellisen elämän kohottaminen on tietenkin paikallaan, jos sitä pyritään tekemään miltä taholta tahansa. Esilläoleva hallituksen esitys esiintyy minun mielestäni siinä suhteessa yksipuolisena, että siinä ei kajota tai pyritä kajoamaan työväestön, yleensä rajaseutujen köyhemmän väestön sivistyksellisen tason kohottamiseen. Hallituksen esitys ei myöskään selvitä mitä on yleensä pyritty tekemään rajaseudun väestön sivistyksellisen tason kohottamiseksi. Tässä hallituksen esityksessä minun mielestäni olisi pitänyt myöskin kajota tähän puoleen ja määritellä tarkemmin millä tavalla työväestöön, rajaseudun vähäväkiseen väestöön on vastaisuudessa suhtauduttava. Jos edelleen hallituksen ta-

holta harjoitetaan samanlaista politiikkaa rajaseudun vähäväkistä väestöä kohtaan, kuin tähänkin asti, niin saamme olla varmat, että rajaseudun sivistyksellinen taso ei ikinä pääse nykyisestäään kohoamaan. Olen joutunut liikkumaan rajaseudulla. Olen siis myöskin tullut tekemään sieltä joitakin havaintoja. Täällä mainittiin, että siellä laajoilla tukkityömaille saattaa erämaahan joutuessaan pian painua sellaiselle sivistystasolta kauaksi olevalle asteelle, mutta jos menetellään siten kuin tähänkin asti, että valtio palkkaa etsiviä keskuspoliiseja, joita kansan kielellä kutsutaan ohraoiksi, jos se lähettää, kuten tähänkin asti, niitä kaikille tukkityömaille vartioimaan sitä, että tuo väestö ei vaan pääse sivistystasoaan kohottamaan eikä minkäänlaisia sivistyksellisiä harrastuksia ylläpitämään. (Keskustasta: Rajan ta!) edelleen, jos lähetetään, kuten tähänkin asti, sinne sellaisia joukko-osastoja, sellaista väkeä, joka on kaiken sivistystason alapuolella, sellaista väkeä, joka kykenee turmelemaan korkeimmallakin sivistystasolla olevan väestön kuin mitä on rajaseudun väestö, niin saadaan olla varmoja siitä, että mitään tuloksia sivistystason kohottamiseen nähden ei voida sieltä odottaa. Lisäksi, kokemus on osoittanut, että siellä hallituksen toimenpiteiden avulla ja toimesta on ylläpidetty sellaista pakkovaltaa, jotta työväenjärjestöiltä on ensiksikin toimintamahdollisuudet estetty suurimmalta osalta kokonaan ja jos jossakin jonkunlainen järjestö on, niin senkin toiminta jää niissä oloissa ainoastaan nimelliseksi. Työväen sivistystaso ei siis millään tavoin tuollaisissa oloissa pääse kohoamaan. En tarkannut, mitä välihuuhduksissa sanottiin, mutta ne kuitenkin ovat kai sitä mieltä, että noita etsiviä keskuspoliiseja siellä tukkityömaille tarvitaan. Niiden pitäisi kai pitää huolta siitä, että rajan yli ei mitään kulkisi j. n. e. Mutta nyt on käytäntö vienyt siihen, että juuri nuo vartiijat pitävät rajaseudulla yllä sellaista terroria, että kymmenittäin ja sadottain miehiä on pakotettu pakenemaan, minne paeta voi, ja siis myöskin minnepäin tahansa. Työväenjärjestötoiminnalle ei anneta rajaseudulla toimintamahdollisuuksia, ellei anneta työväestölle mahdollisuuksia taistella myöskin järjestöjensä avulla elinehtojensa puolesta sikäläisiä tukkiyhtiöitä vastaan, niin ei myöskään

taloudellinen elämä pääse kohoamaan. Mitenkä saattaisi olla mahdollista, että taloudellinen elämä pääsee kohoamaan sellaisen väestön keskuudessa, jossa talonpoika joutuu joka talvi lähtemään tukkimetsään ansaitakseen itselleen elintarpeita, hankkiakseen rahaa välttämättömään toimeentuloonsa, ja tukkiyhtiöt maksavat hänelle sellaisen palkan, että hän itsekin ei kunnollisesti tukkityömaalla elä, puhumattakaan sitten hänen perheensä toimeentulosta. Kun edellämainitulla tavalla pakko-toimenpitein estetään hänet palkkatasonsa puolesta taistelemasta, estetään pitämästä puoliansa, niin eihän saata olla seurauksena muu kuin että koko rajaseudun väestö näin ollen painuu sekä taloudellisesti että sivistyksellisesti alapuolelle senkin rajan, missä vielä muualla ollaan.

Minä tahdonkin vaan alleviivata sen, että näitä seikkoja hallituksen esityksessä ei ole ollenkaan huomioonotettu. Ja myöskin tahdon huomauttaa, että kun asia menee valiokuntaan, että valiokunnassa näihin seikkoihin huomiota kiinnitetään ja että vastaisuudessa toimitaan siten, että työväenjärjestöille annetaan myöskin vapaat toimintamahdollisuudet niin siellä kuin muuallakin. Työväenjärjestöjen avulla on työväenluokan ja myöskin koko tämän kansankin sivistystaso kohonnut ja näihin täydyttään nytkin turvautua, jos tositarkoituksessa puhutaan sivistystason kohottamisesta.

Ed. Pennanen: Minun mielestäni tämä käsillä oleva hallituksen esitys ei ole ollenkaan niin vähämerkityksellinen kuin eräistä lausunnoista voisi päätellä sen olevan. Eduskunta on viime valtiopäivillä pyytänyt hallitusta valmistamaan rajaseutulojen järjestämistä koskevan esityksen. Tätä kehoitusta on hallitus, kuten esityksestä ilmenee, noudattanut, hankittuaan lausuntoja erinäisiltä järjestöiltä. Minä katson, ainakin muutamat muutkin ovat täällä jo esittäneet, että hallituksen tässä yhteydessä on ollut kenties mahdotonta mennä ehdottelemaan erinäisiä määrärahoja toiseen tai toiseen tarkoitukseen. Hallitus on niiden lausuntojen nojalla, joita se on hyväkseen käyttänyt, antanut esityksen 9 sivulla tietää, mitä hallituksessa ajatellaan, mitä

toimenpiteitä hallituksen taholla pidetään tarpeellisina.

Ja arvelen, että eduskunta tuskin voinee kahdeksannella sivulla olevan lausuman suhteen mitään nimenomaan päättää. Mutta minusta onkin tällä kertaa pääasia se, mitä hallitus ponnessaan sivuilla 10—11 ehdottaa, että saadaan luoduksi elin, jonka avulla ja jonka välityksellä voidaan rajaseutupolitiikkaa onnellisesti ja menestyksellisesti hoitaa. Eihän elin tietysti sellaisenaan ilman varoja saa mitään aikaan, sen minäkin käsitän. Mutta tämän elimen tehtäväksi jää suunnitella, mihin tarkoituksiin ja minkä verran mihinkin tarkoitukseen varoja tarvitaan. Sen tehtäväksi jää edelleen pitää huolta siitä, että hallituksen tiedossa on tämä rahan tarve. Siten voivat joutua tarvittavat määrärahatkin hallituksen menoarvioesitykseen, ja jollei niitä siellä aikanaan näy, onhan edustajilla tilaisuus alotteiden nojalla ehdottaa määrärahoja varattavaksi kuhunkin asianomaiseen kohtaan. Sillä kun on kysymys niinkin suurista määrärahoista, mitä rajaseututoiminta tietää, niin minä pidän välttämättömänä, että ensin on olemassa elin joka voi näitä määrärahoja käytellä. Muuten voitaisiin joutua myöntämään varoja semmoiseenkin toimenpiteeseen, josta ei olisi ehkä vastaavaa hyötyä. Minä siis puolestani tervehdin mielihyvällä hallituksen esitystä, enkä pidä sitä asian tässä vaiheessa ollenkaan ylimalkaisena. Kyllä hallituksella on sitten tilaisuus tulo- ja menoarviota laatiessaan huolehtia siitä, että tässä yleisessä ohjelmassa mainittuihin erinäisiin tarkoituksiin tulee rahavaroja riittävästi varatuksi, ja ellei hallitus siitä huolehdi, eduskunnalla on myöskin tilaisuus siinä sanoa sanansa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan ed. Mannermaa ed. Paavolaisen kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan, jonka tulisi pyytää sivistysvaliokunnan lausuntoa. Niinikään on ed. Janhonen ed. Jussilan kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan, jonka tulisi pyytää lausuntoa sekä sivistys- että maatalousvaliokunnalta.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Äänestyksessä ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Mannermaan ja ed. Janhosen ehdotusten välillä, ja kumpi tässä äänestyksessä voittaa, se asetetaan vastaehdotukseksi puhemiesneuvostan ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Mannermaan ja ed. Janhosen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Mannermaan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Janhosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Janhosen ehdotuksen.

2) Äänestys puhemiesneuvoston ehdotuksen ja ed. Janhosen ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Janhosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Eduskunta on siis päättänyt lähettää asian talousvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto sekä sivistys- että maatalousvaliokunnalta.

39) Ehdotuksen laiksi maanmittausinsinöörin matkapalkkion suorittamisen perusteista

sisältävä hallituksen esitys n:o 59 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

40) Ehdotuksen laiksi rekognitsionimetsien palauttamisesta valtiolle

sisältävä hallituksen esitys n:o 60 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

41) Ehdotuksen laiksi tehdastiloihin kuuluvien viljelmien lunastamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 61 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

42) Kunnallisen jaoituksen muuttamista koskevaa lainsäädäntöä

koskeva hallituksen esitys n:o 62 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

43) Kättilöiden asettamista maalaiskuntiin sekä niiden palkkauksesta annetun lain muuttamista

koskeva hallituksen esitys n:o 63 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

**44) Lisämäärärahan myöntämistä vuoden 1924 vakinaisessa tulo- ja menoarviossa erinäisiin ulkomaisen edustuksen menoja var-
ten osotettuihin määrärahoihin**

koskeva hallituksen esitys n:o 64 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää ulkoasiainvaliokunnan lausunto.

45) Ehdotuksen laiksi valtion liikeyritysten hoidon ja käytön yleisistä perusteista ynnä laiksi valtion alkoholiliikkeen sekä valtion rikkihappo- ja superfosfaattitehtaiden asettamisesta ensiksi mainitun lain alaiseksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 65 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

46) Erinäisten muutosten tekemistä tulo- ja omaisuusverolakiin

koskeva hallituksen esitys n:o 66 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Rahaministeri *Relander*: Kun perustelut nyt esillä olevaan hallituksen esitykseen ovat verrattain suppeat esillä olevan kysymyksen laajakantoisuuteen nähden, pyytäisin antaa hiukan lisävalaistusta. Lähtökohtana tätä esitystä valmistettaessa on, kuten muutamissa muissakin eduskunnassa näinä päivinä käsitellyissä esityksissä, ollut tarve aikaansaada huojennusta siinä rasituksessa, jonka nykyiset verot tuottavat. Varsinkin on näyttänyt peräti suotavalta, että tämä ajatus voitaisiin toteuttaa tuotannollisen toiminnan alalla, joka muutenkin toimii tukalissa oloissa. Tältä kannalta on nykyhetki näyttäytynyt jotta-kuinkin sopivalta ensinnäkin maaverohuojennusten laajentamiseksi. Tästä syystä on sen lisäksi, mitä edellinen hallitus jo on esittänyt, edellisen hallituksen suunnitelmien mukaisesti esitetty niinkin huomattavat veron lakkauttamiset, kuin ruplaveron poistaminen ja kruununkymmenysten lakkauttaminen. Täten on siis kaikki vanhojen aikojen perintönä olleet ja vanhentuneet maaverot ehdotettu lakkautettaviksi, mikä tietää noin 19 miljoonan markan vähennystä valtion vuosituloissa. Samanlaiset näkökohdat ovat olleet pääsyynä siihen, että myöskin tulo- ja omaisuusverotusta koskevaan lakiin on ehdotettu muutoksia, jotka tuottavat siksi huomattavaa verovähennystä, kuin esillä olevasta esityksestä käy selville. Pyydän saada selvyyden vuoksi mainita, että perusteluissa mainitut Tilastollisen Keskustoimiston laskelmat kohdistuvat 1921 vuoden verotukseen, jolloin verolle pantu tulo- ja omaisuusvero nousi vähän päälle 500 miljoonan markan. Kun tämän verotuksen arvioitu tulo nykyään liikkuu noin 400 miljoonan markan seutuvilla, niin on myöskin vastaava vähennys tehtävä niihin 130 miljoonaan, johon esityksessä arvioidaan ehdotetun verohuojennuksen kokonaisuudessaan nousevan.

(Vielä pyytäisin saada mainita, että nämä esityksessäkin mainitaan arvioiduiksi vähennyksiksi. Lähempi tarkistus, joka on tällä viikolla valtiovarainministeriössä toi-

mitettu, on osottanut, että tämä vähennys, 130 miljoonaa on hyvin runsaasti laskettu, että siis todellinen 1921 vuoden verotukseen kohdistuva vähennys on 115 miljoonaa markkaa. Joka tapauksessa on nyt siis puheena verovähennys, joka nousee noin 100 miljoonaan markkaan. Näin huomattavaa valtion tulojen vähennystä ehdotettaessa tietysti täytyy siihen olla erityiset syyt. Lähtökohtana tälle vähennykselle on ollut valtiovarain tila, valtion talouden nykyinen tila taikka tarkemmin sanottuna se, minkä tilinpäätös viime vuodelta osoittaa. Tämä tilinpäätös ei ole ihan lopullisesti valmis, mutta pääpiirteissään niin valmis, että voidaan sanoa, että se osoittaa noin 1 miljaardin siis 1,000 miljoonan Suomen markan säästöä. Tämä säästö on syntynyt aivan suurimmaksi osaksi kolmena viimeisenä vuonna. Vuonna 1919 vielä valtion todelliset tulot ja menot osoittivat menojen suuremmuutta 60 miljoonaa, tappiota 60 miljoonaa, vuonna 1920 miinikään tappiota 140 miljoonaa, vuodelta 1921 on jo ylijäämää 189 milj., vuodelta 1922 375 milj. ja viime vuodelta noin 300 milj.; siis tuosta valtion rahaston säästöstä pyöreim luvuin yhdestä miljaardista — minun laskelmistani sitä vastaava numero on 982 miljoonaa — 863 milj. markan säästöä kolmelta edelliseltä vuodelta. Nyt saattaa olla mielenkiintoista harkita, miten tämä säästö on syntynyt. Onko tämä säästö ulkomailta saatuja lainavaroja, jotka siis itse asiassa tietävät vastaavaa valtiovelan lisäystä, vai ovatko ne verotuksen kautta koottuja tai muiden valtiotulojen ylijäämää? Saadaksesen tähän selvitystä näyttää olevan tarpeellista lähemmin tarkastella mainittujen vuosien menoja ja tuloja nähdäkseen, missä määrin tuloissa on lainavaroja, miltä osalta taas verotuksen kautta koottuja ja valtion tuotantolaitosten antamia tuloja ja toiselta puolen miltä osalta menot ovat sellaista pääoman sijoitusta, johon voi edellyttää lainavaroja käytetyn. Muut menot, nimittäin varsinaiset kulutusmenot yleensä ja lainojen kuoletukseen ja korkoihin tarvittavat erät ovat tietysti sellaisia, joihin terveessä valtiotalouden hoidossa on käytettävä varsinaisia tuloja eikä lainavaroja. Näin jaoittelemalla kolmen viime vuoden tuloja ja menoja syntyy jonkinmoinen kuva siitä, mistä varoista tuo säästö on muodostunut. Lainojen kautta on tällä

3-vuotiskaudella saatu varoja yhteensä 1,152 milj., kaikki nämä lainatut ulkomailta. Tässä on kumminkin otettava huomioon, että viimeksi saadusta dollari-lainasta on varattu noin 400 milj. erinäisiin tarkoituksiin (rahan arvon vakaannuttamiseen ja Gutzeit-yhtiön lainaan). Varsinaisten menojen peittämiseksi on siis ollut käytettävänä kosketellulla aikakaudella noin 752 milj. markkaa.

Verot ovat taas tuottaneet: välittömät verot 1,476 milj., välilliset 2,818 milj., leimaverot y. m. senkaltaiset 362 milj. markkaa, yhteensä 4,656 milj. Valtion rautatiet, tuotantolaitokset ja muut valtion laitokset, erinäiset maksut ja sen tapaiset ovat tuottaneet 3,880 milj.

Menoista taas on ollut kulutusmenoja 7,430 milj. markkaa. Valtion lainojen kuoletukseen on käytetty 65 milj. markkaa ja pääoman sijoitusmenoja, siis niitä menoja, jotka nyt tällä kertaa ansaitsevat suurinta huomiota, on käytetty 925 milj. markkaa. Minä pyydän tässä luetella, miten nämä pääomasijoitusmenot jakaantuvat. Rautateihin on käytetty 505 milj., postia ja lennätinlaitokseen 8 milj., satamiin ja kanaviin 21 milj., Imatran voimalaitokseen 43 milj. ja valtion muihin teollisuuslaitoksiin 157 milj., maaomaisuuteen ja metsiin 37 milj. ja sitten tulee semmoisia pääomasijoitusmenoja, jotka nyt ovat sillä vaiheella, ovatko ne nyt varsinaisia sijoitusmenoja vai eikö niitä ehkä ole puoleksi katsottava avustushennoiksi, nimittäin sijoituksia korkoa antaviin lainoihin, kuten asutustarkoituksiin, koulutaloihin y. m. sellaisiin tarkoituksiin, 154 milj., siis 925 milj. markkaa.

Kun lainavaroilla on ensi sijassa kustannettava tuotantolaitoksia, niin voi siis ajatella edellämäintut lainavarat, yhteensä 752 milj., kokonaan käytetyn pääomasijoituksiin. Näistä pääomasijoituksista jää sittenkin 173 milj. markkaa, siis enemmän kuin nämä puoleksi avustushennot, muilla tuloilla peitettäväksi. Jos tällä tavoin sitten jatketaan, tullaan siihen tulokseen, että siis nämä 863 milj. markkaa ovat verosäästöä. Jos asiaa arvostellaan hiukan ankaramman valtiotalouden kannalta, siltä kannalta että on vaadittava, että myöskin pääomasijoituksiin käytetään puoleen määrään verotuksen tai muun kautta saatuja rahoja ja ainoastaan toinen puoli kustannetaan laina-

varoilla, niin se tietäisi, että tästä 1 miljaardista markasta olisi noin 300 miljoonaa, korkeintaan 350 miljoonaa, lainavaroja ja loput, siis noin 650—700 milj. joka tapauksessa siis säästettyjä tuloja ja minun käsitykseni mukaan säästettyjä verotuloja. Tämä seikka, että siis on nyt tällainen säästö, on tehnyt mahdolliseksi esittää selaista ajatusta, että ainakin joksikin vuodeksi tai vuodeksi tai pariksi eteenpäin voitaisiin näiden säästöjen perusteella myöntää sitä huojennusta verotaakassa, jota tämä esitys koskee.

Pyytäisin, koska minulla on puheenvuoro, kosketella vielä erääseen toiseen seikkaan. Esityksen perusteluissa mainitaam lyhyesti, että kaikkien esitettyjen verohuojennusten vaikutus, siis sekä niiden, jotka olivat jo edellisessä hallituksen esityksessä, että niiden, jotka ovat tässä uudessa otetut lisäksi, että ne verrattain suhteellisesti vaikuttavat eri tuloluokkiin. Pyytäisin saada tästä mainita vähän numeroita.

Kuten esityksestä käy selville, niin tuo suhteellisuus ei ole ihan täydellistä, ei ihan yhtenäistä, vaan on hyppäyksiä. Esim. 10,000 markan tuloihin nämä kaikki lievennykset tuottavat 12 % vähennystä, mutta 12,000 markan tuloihin 26 % vähennystä, 20,000 markan tuloihin 13 %, 24,000 markan tuloihin 23 %, 30,000 markan tuloihin 18 %, 36,000 markan tuloihin 23 %. Sitten jos mennään kymmentuhatuokissa eteenpäin 23 %, 22 %, 24 %, 25 %. Mutta 90,000 markan kohdalla tullaan numeroon 14. Sitten jatkuu taas jotakuinkin yhtenäisesti. Jos eduskunta katsoisi voivansa, sitten kun asia lopullisesti tulee esille, asetua tämän esityksen kannalle, niin olisi ehkä paikallaan juuri näihin vähennyksiin nähden, että siinä toimitettaisiin sellaista matemaattista tasoittamista, joka vaikuttamatta sanottavasti kokonaistulokseen kuitenkin tekisi ehkä mahdollisesti asteikon vähän tasaisemmaksi ja siis myöskin eri tuloluokille oikeudenmukaisemmaksi.

Ed. Pullinen: Pyydän kiinnittää valtiovarainvaliokunnan huomiota erääseen epäkohtaan voimassa olevassa tulo- ja omaisuusverolaissa, joka mielestäni voisi tulla tämän esityksen puitteissa käsitellyksi, vaikkakaan se ei nimenomaan siihen sisälly.

Voimassa olevassa tulo- ja omaisuusvero-

laissa sanotaan, että kaikki rahassa saadut ja rahanarvoiset vuositulot ovat katsottavat verotuksenalaiseksi tuloksi. Jos tätä määrystä sanamuodolleen olisi noudatettu, niin olisivat myöskin metsänmyynnistä tulleet tulot olleet kokonaisuudessaan verotettavat. Niin ei kuitenkaan ole käytännössä tapahtunut. Siinä neuvottelussa, joka valtiovarainministeriössä tämän lain voimaantulua vuoden 1921 alussa pidettiin valtiovarainministeri Vartiavaaran johdolla ja jossa harkittiin tämän lain soveltamista, sanotaan nimittäin metsänmyyntituloista seuraavaa: „Milloin metsää todistettavasti on myyty enemmän kuin vuotuista metsänkasvua vastaava määrä, voidaan esitetyn selityksen ja verotuslautakunnan harkinnan mukaan osa myyntihinnasta katsoa metsäpääoman realisatsioonin kautta saaduksi eikä siitä osasta siis ole määrättävä tuloveroa vaan omaisuusveroa.” Tämän neuvottelun mukaisesti onkin sitten eri puolilla maata useissa kunnissa metsätuloverotus tapahtunut siten, että ainoastaan osa metsänmyynnistä saaduista rahoista on katsottu tuloksi ja suuri osa, monessa suurempi puoli, näistä tuloista katsottu omaisuudeksi ja omaisuuden realisatsiooniksi. Toisissa kunnissa taas on verotus tapahtunut niin, että koko metsänmyyntihinta on katsottu tuloksi ja sen mukaisesti verotettu. Verotus on siis tapahtunut näinä vuosina eri kunnissa eri lailla ja siis epätasaisesti. Tästä on ollut seurauksena, että niissä kunnissa, missä verotus on ollut raskaampi, on myöskin tullut verovalituksia. Verotustarkastuslautakunnat yleensä ovat hylänneet nämä valitukset. Niin on myöskin tehnyt korkein hallinto-oikeus niissä tapauksissa, jolloin asiat ovat joutuneet hallinto-oikeuden ratkaistavaksi. Hallinto-oikeus on sanonut, että lain mukaan ei ole oikeutta tuloista lyhentää sitä määrää, jolla metsämaan arvo puheenalaisen metsänmyynnin kautta on vähentynyt, ja tämän perusteella antanut asiassa hylkäävät päätökset. Kun nämä ennakkopäätökset korkeimmassa hallinto-oikeudessa ovat tulleet tunnetuiksi, on nykyisen hallituksen taholta tämän vuoden verotusta toimitettaessa annettu määräyksiä ainakin muutamissa paikoissa maattamme, että entinen tapa verottaa, siis lievämpi tapa, on jätettävä ja että on lakia sanamuodollisesti seurattava. Tällä tavalla

on verotus monessa paikassa entisestään noussut. Tällä nykyisellä määräyksellä on kyllä se etu, että verotus tulee tasaiseksi, mutta mielestäni korotus ei ole paikallaan ja olisi kaikissa tapauksissa tarpeen harkita, eikä voisi yleensä tässä verotuksessa saada aikaan lievennystä. Kunnallisessa verotuksessa on jo tässä suhteessa saatu aikaan lievennys, siinähan suoritetaan veroa ainoastaan osasta myyntihintaa, määräprosentteista, joka lisäksi vuotuisesti vähenee. Lainsäätäjä on siis jo hyväksynyt sen periaatteen, että metsätuloista saatua veroa ei ole kokonaisuudessaan verotettava tulona, vaan että siinä on myönnettävä lievennystä. Jos otamme lisäksi huomioon sen seikan, että maanomistaja niinä vuosina, joina hän myypi metsää, tulee korkeammoin verotetuksi myöskin tavallisista tuloistansa kun hänen tulonsa yleensä nousevat silloin korkeampaan asteikkoon, niin tuntuu nykyinen verotus tältäkin kannalta kohtuuttomalta. Mielestäni olisi tärkeää, että valio-kunta ottaisi tämän kysymyksen harkittavaksi. Tärkeätä, että asia jo tänä vuonna tulisi ratkaistuksi, olisi sentakia, että pulakauden takia, mihin maanviljelijät nyt ovat joutuneet, on tänä vuonna myyty harvinaisen paljon metsää ja siten saadut varat ovat käytetyt kadon vaurioitten tasoittamiseksi eli siis sellaisiin tarkoituksiin, joista tuntuu vaikealta kantaa niin korkeata veroa kuin nyt metsänmyynneistä saadaan. Kun esillä olevan esityksen tarkoituksena yleensä on saada aikaan huojaennusta verotuksessa, niin mielestäni yllämainittu kohta olisi sellainen, jossa toimeenpantu huojaennus olisi oikeaan osunut.

(Ed. Junnila: Hallituksen esitys erinäisten muutosten tekemisestä tulo- ja omaisuusverolakiin poikkeaa v:n 1923 valtiopäivillä annetusta hallituksen esityksestä kolmessa erittäin oleellisessa kohdassa. Hallitus on nykyisessä esityksessään katsonut voivansa valtiovarain kannalta ehdottaa varsin huomattavat helpotukset voimassa olevaan tulo- ja omaisuusverolakiin. Tämä tieto otetaan vastaan mitä suurimmalla tyydytyksellä maamme veronmaksajain piireissä.

Maatamme viime kesänä kohdannut raskas kato, jonka rahallinen arvo on laskettu noin 1,000 miljoonaksi markaksi on ollut omansa kiristämään meillä yleistä

rahatilannetta entisestään erittäin huomattavalla tavalla. Huonosta vuodesta johtunut maatalouden pula on jo kerinnut näytämään vaikutuksiansa maamme liike-elämääkin. Yleinen ostokyvyn heikontuminen maatalousväestön keskuudessa horjuttaa jo maaseudulla olevaa liikemieskuntaa ja sen seuraukset alkavat vähitellen tuntua kaupunkien tukkuliikkeiden piirissäkin, aiheuttaen huonot konjunktuurit liike-elämään. Tuotannollinen teollisuustoiminta kärsii myös monilla aloilla sekä rahan niukkuudesta, että ulkomaisen kilpailun tuhoavasta voimasta. Ostokyvyn heikkeneminen kaikkialla Euroopassa suursodan seurauksena lyö vissit maininkinsa meidänkin vientiteollisuuteemme, lamauttaen tuotannon kehitystä ja heikentäen sen kannattavuutta. Tästä alkavat vähitellen tuntua seuraukset maamme työmarkkinoilla, josta ilmiöitä jo on havaittavissa, ensin työttömyyttä ja sitten vähitellen työväestön taloudellisen aseman heikkeneminen, seuraus, joka perustuu kansantaloudellisiin lakeihin. Verotaakka meillä valtion sekä kuntien tarpeisiin on nykyisin sovelletutuna hyviä aikoja silmälläpitäen, ja on se vaivoin joskin nuristen voitu kestää. Kunnallisiin tarpeisiin vie verotus keskimäärin noin 10 % verotettavan tuloista, ja siinä ei juuri ole huojaennusta odotettavissa. Päävastoin voi se vielä varsin huomattavasti kohota kun oppiakko kerkii täyteen vaikutukseensa, ja se voi saattaa vielä monessa kunnassa veron maksajat suorastaan epätoivoiseen tilanteeseen. Valtion välittämän veron keskiprosentin voi osapuilleen laskea 8 %:ksi, ja maatalouden manttaaliin perustuvat erikoisverot n. 6 %:ksi, niin täytyy totisesti tunnustaa että on meillä välitöntä veroa enempi kuin pulakautena voidaan kohtuudella kantaa, jos tuotannollista elämäämme ajetaan edelleen ylläpitää eikä valmistaa kaikkien yhteistä loppua. Senpätähden tuntuukin erittäin mieluiselta pienikin esitetty veronhuojaennus.

Kaikkein luonnollisimmalta, joskin vähäisemmältä huojaennukselta tuntuu esityksessä ehdotettu maksetun veron vähennys tuloista. On ollut suorastaan oikeudentunnon vastaista suorittaa veroa siitäkin, minkä on valtiolle maksanut. Se veropillinen tieteilijä, jolla sitä on nykyisessä laissa puollettu, ei ole koskaan selvinnyt veronmaksajain suurille joukoille oikeusta-

juntaa tyydyttäväksi. Sitä on pidetty lain lapsuksena, joka on hiljaisella nurinalla nieltä. Luulen että juuri tämä korjaus lakiin otetaan vastaan mitä suurimmalla tyydytyksellä ei ainoastaan veronhuojennuksena vaan yleisen oikeustajunnan loukkauksen poistamisena.

Esitykseen otettu ehdotus, verovelvollisen omien lasten tuottaman työn arvon rinnastaminen vieraalla teetetyin työn arvon kanssa ja oikeus sen vähentämiseen verotettavasta tulosta, on asiallisesti tosin pieni huojennus eikä suuria vaikuta sen maksajalle enempi kuin sen saajallekaan, mutta on nykyisellään ollen ollut kyllä veronmaksajan huomion esineenä ja käsitetty se rangaistukseksi yhteiskunnan puolelta niille, jotka perheensä tahtovat pitää koossa ja yhteisessä aherruksessa perityn elinkeinon kohottamiseksi. Muutamissa tapauksissa on tämä tullut veronmaksajalle suoranaisiksi tuntuvaksi rasitukseksi silloin kun suuren perheen yhteisesti tuottaman tulon perusteella on kapitalisoitu veronalainen omaisuus, kuten esim. kruununvirkatalojen vuokraajat sekä muut sentapaiset. Tämäkin muutos siis kaikinpuolin vastaa oikeutettuja vaatimuksia.

Aviopuolisoiden yhteenlasketun tulon verottaminen on ollut voimassaolevan lain pahin loukkauskivi. Sen aiheuttamat tapaukset ovat olleet suorastaan sääliittäviä. Siitä ovat kärsineet etupäässä pienipalkkaiset virkamiesperheet, joissa vaimo useinkin suorastaan perheen elättämisen kannalta on ollut pakotettu jättämään perheen hoidon ja etsimään sivutointoa yhteisen kodin pysyissäpitämiseksi. Näin useinkin mitä suurimmilla ponnistuksilla ja kieltäytymyksillä saavutettu tulo on tullut perheen erikoisen verokorotuksen esineeksi. Luulen, että hallituksen esitys siinäkin suhteessa saavuttaa valtiovarainvaliokunnan yksimielisen hyväksymisen.

Itse varsinaiseen veroasteikkoon on vaikea esittää mitään lievennyksiä, kun ei etukäteen tunne kuinka valtiovaraimme tila sitä sallisi. Rohkenen kuitenkin kehottaa valtiovarainvaliokuntaa tyystin harkitsemaan, eiköhän siinäkin vielä voisi tehdä lievennyksiä, sillä tuotannollinen elämä meillä on tällä hetkellä joutunut siihen pisteeseen, että valtionkin edun kannalta on lehmä parempi lypsä kuin se konnaan tappaa.

Ed. J u n e s: Samoin kuin nykyään voimassa olevassa tulo- ja omaisuusverolaissa on hallitus esillä olevassa ehdotuksessaan 23 §:n 1 momentin 3 kohdassa esittänyt veronhuojennusta annettavaksi sellaisilla seuduilla, joissa elinkustannukset ovat korkeammat kuin maan muissa seuduissa. Tämä esityksessä oleva alennus ei kuitenkaan vastaa käsittääkseni todellisuutta, sillä maassamme on seutuja, joissa elinkustannukset ovat toisiin seutuihin nähden vähintään 1/3 jopa puoltakin kalliimmat ja korkeammat kuin toisilla seuduilla. Jos todellista parannusta ja oikeudenmukaisuutta kalliimmilla paikkakunnilla tahdotaan aikaansaada, niin olisi elintasosta aiheutuvaa huojennusta nostettava hallituksen esityksestä huomattavasti. Senvuoksi rohkenen valtiovarainvaliokunnalle tästä erityisesti huomauttaa, että valiokunta käsitellessään asiaa ottaisi todelliset ja olevat olot tässä kohdassa huomioon.

Ed. A. A a l t o: Ei tietysti ole muuta kuin yksi mieli siitä, että nykyiseen verotakkaan on saatava helpoituksia ja siinä suhteessa minun mielestäni onkin tervehdittävä hallituksen esitystä tyydytyksellä. Mutta hallitus ei kuitenkaan minun mielestäni ole ottanut verohelpotusehdotuksia tehdessään riittävästi huomioon vähävaraisten veronmaksajain maksukykyä. Tosin, kuten rahaministeri täällä huomautti, alemmissa tuloluokissa verovähennys on tuntuva, mutta se ei kuitenkaan itse asiassa ole niin tuntuva kuin se verohelpotus, mikä nykyisen esityksen mukaan tulee varakaammille, varsinkin osakeyhtiöille ja osittain myös suurmaataloustuottajille. Meilähän maatalous on maksanut veroa nykyisen tulo- ja omaisuusverolain mukaan, ellen väärin muista, vain vähän päälle 8 %, ei siis ainakaan maataloustuottajilla ole ollut syytä valittaa, että maataloutta olisi liian paljon rasitettu. Minun mielestäni olisi valtiovarainvaliokunnan, jos kerran verohelpotuksia ryhdytään lailla säättämään, otettava huomioon, että alemmissa tuloluokissa, jos vähänkään tahdottaisiin saattaa aikaan kohtuullinen verotus, ottaen huomioon nim. sen, että vähävaraisilla, pienten tulojen nauttijoilla on paljon vaikeampi maksaa pienempääkin veroa kun se kuitenkin on suhteellisesti verrattain korkea, kuin niillä, joilla on suuremmat tulot.

Yleensä tässä lakiehdotuksessa useissa sen määräyksissä huomaa selvästi, että verohelpotuksia on tahdottu pääasiassa tai ainakin suureksi osaksi antaa varakkaammille luokille. On myös kyseen alaista minun mielestäni, voidaanko meillä, varsinkin, jos ei vähävaraisille palkanmauttijoille niiden tuloista anneta suurempia verohelpotuksia, mennä siihen hallituksen esitykseen, että valtiolle suoritettavat verot saada vähentää tuloista. Tosin se on pieni helpotus palkanmauttijoille, mutta se ei niille merkitse mitään. Sen kautta valtion verojen väheneminen on aivan mitätön kun sen sijaan tämän ehdotuksen mukaan juuri suurten tulojen nauttiijat saavat tuntuvaan suuria verohelpotuksia ja sellainen vero, jos verohelpotukseen kerran pyritään ja katsotaan, että valtion raha-asian tila sen salli, ei ole kohtuullista eikä tasapuolista. Siihen täytyy saada aikaan muutoksia niin, että myös vähävaraiset, joilla on vaikeampi suorittaa veroja, saavat suhteellisesti tuntuvaan verohelpotuksen.

(Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

- Esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Pöydällepanot:

(Esitellään ja panmaan pöydälle seuraavaan istuntoon:

47) Vuoden 1922 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi oppivelvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annetun lain erinäisten kohtain muuttamisesta toisiin kuuluviksi.

48) Vuoden 1923 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys laiksi tie- ja vesirakennushallinnon viroista ja palvelustoimista.

49) Vuoden 1923 valtiopäivillä lepäämään jätetty esitys laiksi vuokra-alueen lunastamisen vireillepanon jälkeen vuokramaksunsa laiminlyöneen vuokramiehen oikeuksien turvaamisesta eräissä tapauksessa.

(Seuraava istunto on ensi tiistaina kello 3 päivällä.

(Täysi-istunto päättyy kello 4,25 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

6. Tiistaina 13 p. toukokuuta 1924

kello 3 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

1) Vuoden 1922 valtiopäivillä le-
päämään jätetty ehdotus laiksi oppi-
velvollisuudesta 15 päivänä huhti-
kuuta 1921 annetun lain erinäisten
kohtain muuttamisesta toisin kuulu-
viksi 74

2) Vuoden 1923 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys laiksi tie- ja
vesirakennushallinnon viroista ja pal-
velustoimista 77

3) Vuoden 1923 valtiopäivillä le-
päämään jätetty esitys laiksi vuokra-
alueen lunastamisen vireillepanon
jälkeen vuokramaksunsa laiminlyö-
neen vuokramiehen oikeuksien tur-
vaamisesta eräässä tapauksessa "

Pöydällepanoa varten esitellään:

4) Valtioneuvoston oikeuskanslerin
kertomus virkatoimistaan ja lain nou-
dattamista koskevista havainnoistaan
vuodelta 1922 "

5) Hallituksen kirjelmä Eduskun-
nalle, koskeva Eduskunnan hyväk-
symän lakiehdotuksen vahvistamatta
jättämisestä. (Ehdotus laiksi eräiden
lainvastaisesti hankittujen kiinteistö-
jen luovuttamisesta valtiolle) "

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi
ed. Estlander, Kauranen, Kukkonen, Leino,
Mangs, Pelttari, Räsänen, Saari ja Tuomi-
vaara.

Siv.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed.
Pulkkinen ja Schauman tämän kuun 16
päivästä tämän kuun 22 päivään saakka
osan ottoa varten Suomen parlamenttaari-
sen ryhmän edustajina Pohjoismaiden par-
lamenttien välisen liiton neuvoston kokouk-
seen Kristianissa tämän kuun 18 päi-
vänä; yksityisasiain vuoksi tästä päivästä
tämän kuun 17 päivään ed. Leino; oikeus-
asian takia tämän kuun 14 päivästä lukien
viikon ajaksi ed. Asikainen ja yksityis-
asiain takia ed. Kares tämän päivän istun-
nosta.

Ilmoitusasiat:

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Hallituksen jäsen tulee
tuomaan uusia esityksiä.

Eduskuntaan saapuu nuoremman halli-
tussihteerin A. Voutilaisen seuraamana mi-
nisteri Aminoff, joka lausuu:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoi-
sat Kansanedustajat! Hallituksen mää-
räyksestä on minulla kunnia jättää Edus-
kunnalle lainmukaista käsittelyä varten
seuraavat esitykset:

n:o 67 kansakoululaitoksen kustannuk-
sista annetun lain muuttamisesta;

n:o 68 laiksi eräiden eläkeitä valtion
varoista nauttivien henkilöiden eläke-
eduista;

n:o 69 laiksi edustajanpalkkiosta 1924
vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä; ja

n:o 70 määrärahan myöntämisestä vien-
tiluoton järjestämistä varten.

Puhemies: Herra ministeri! Jätetyt hallituksen esitykset tulen esittelemään eduskunnalle valtiopäiväjärjestyksen muokaista käsittelyä varten.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Vuoden 1922 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi oppivelvollisuudesta 15 päivänä huhtikuuta 1921 annetun lain erinäisten kohtain muuttamisesta toisin kuuluviksi

esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Virkkunen: Minä valitan, että ne muutokset oppivelvollisuuslakiin, jotka sisältyvät esillä olevan, lepäämään jätetyn lakiehdotuksen 19 ja 20 §:iin, eivät jo vuoden 1922 valtiopäivillä saavuttaneet määränemmistöstä. Oppivelvollisuuden täytäntöönpanon ajan pidentäminen on kuitenkin vaatimus, jonka oikeutus on käynyt yhä ilmeisemmäksi. Pidentämisen ehdotus ei tarkoita hidastuttaa oppivelvollisuuden täytäntöönpanoa niissä kunnissa, joissa se ilman suurempia häiriöitä voi tapahtua kuudenkintoista vuoden kuluessa. Vielä vähemmän esillä oleva lain muutos tarkoittaa seisahtuttaa oppivelvollisuuden täytäntöönpanon kehitystä. Mutta kun suurelle määrälle kuntia oppivelvollisuuden toteuttaminen säädetyin ajan kuluessa on osoittautunut varsinkin nykyoloissa erittäin vaikeaksi, jotten sanoisi ylivoimaiseksi tehtäväksi, varsinkin mikäli on kysymys alakansakoulujen perustamisesta, niin näyttää välttämättömältä saada aikaan väljennys oppivelvollisuuden asteettaisessa toimeenpanossa, jota esillä oleva lain muutos ajaa. Minä toivon, että se nyt saa puolelleen tarpeellisen enemmistön sekä valiokuntakäsittelyssä että sitten eduskunnan lopullisessa päättämisessä.

Ed. Wiik: Jämte det jag förenar mig, hr talman, om remissförslaget, hoppas jag

att kulturutskottet, som i tiden gjort sig medskyldigt till detta lagförslag, denna gång skall bidra till dess avlivande. När läropliktslagen stiftades, konstaterades, att i Europa förutom Finland fanns endast ett land, nämligen Ryssland, där en läropliktslag icke fanns, och när man eftersåg förhållandena i de transoceana länderna kunde en talare konstatera, att indianbarnen i Patagonien befunno sig i avseende å skolundervisning i ett förmånligare läge än barnen i Finland. Man kan alltså icke säga, såsom man vanligen säger om reformer här i landet, att de äro förhastade och omogna. Det var helt enkelt finska folkets värdighet som kulturnation, som krävde denna reform. Så mycket sorgligare är, att klenmodigheten så snart tagit överhand över kulturintresset, att lagen knappast börjat tillämpas innan man börjat överväga dess försämrande.

För det nu förevarande lagförslaget föreligga, enligt vad också från skolstyrelsens sida vid ärendets behandling i kulturutskottet intygades, icke några pedagogiska skäl. Det är enbart finansiella skäl, som man ansett tala för detta uppskov, nämligen de fattigare kommunernas påstådda oförmåga att inom stadgad tid genomföra lagens bestämmelser. Det är huvudsakligen fråga om dessa gränstrakter, vilkas kulturella framåtskridande annars förefallit att ligga både regering och riksdag så nära om hjärtat. Men det är väl gallet, att de kulturellt mest efterblivna kommunerna i landet skola bestämma den allmänna kulturutvecklingens tempo, så att det som icke anses möjligt i Sodankylä, ej heller skall få ske i Helsingfors. Man måste hitta en utväg ur detta dilemma. Ty änskönt den senaste årade talaren påstod att avsikten icke var att fördröja läropliktens genomförande i de längre framåtskridna kommunerna, skulle detta otvivelaktigt bli följden av föreliggande lagförslag. Den utväg man har att välja, den angives klart och tydligt i lagen om kostnaderna för folkskoleväsendet, som berättigar landskommunerna att till uppförande av egna byggnader för sina folkskolor av staten erhålla i understöd 20—30 % och såsom amorteringslån 40—50 % av byggnadskostnadernas totalbelopp. Alltså kan sammanlagt icke mindre än 80 % erhållas av staten. Och för den händelse detta icke

vore tillräckligt, stadgar samma lag yttermera, att landets fattigaste och glest befolkade kommuner kan tilldelas jämväl högre understöd enligt statsrådets prövning ur av riksdagen beviljade anslag. Det ligger alltså i riksdagens fria skön att giva tillräckliga anslag för detta ändamål. Redan härintills har i budgeten funnits intaget ett anslag „för tilläggsunderstöd åt de fattigaste och glest befolkade kommunerna till anskaffande av folkskolelokaler.” Detta anslag har visserligen härintills varit försvinnande litet, i innevarande års budget endast 200,000 mark, med vilken summa knappt ett enda folkskolehus fås uppfört. Men det ligger, som sagt, i riksdagens fria skön att mångdubbla detta anslag, så att det räcker till.

Det skulle göra ett egendomligt intryck, att samtidigt man planerar ett flottprogram, som går ut på en halv miljard, skulle man uppskjuta läropliktens genomförande, fastän det ligger i öppen dag, vilkendera åtgärden är mer egnad att befästa landets ställning som kulturnation.

Jag hoppas, hr talman, att kulturutskottet skall föreslå förkastande av föreliggande lagförslag.

Ed. Hänninen: Vuoden 1921 oppivelvollisuuslain 19 §, joka koskee oppivelvollisuuden täytöntöönpanoaikaa, näyttää perustuvan osaksi väärin ennakkolaskelmiin ja otaksumisiin. Lakia laadittaessa on nähtävästi luultu kansakoulunopettajia valmistuvan enemmän lähitulevaisuudessa, kuin mitä todellisuudessa on valmistunut. Toiseksi kuntien tulot ja ihmisten veronmaksukyky on arvioitu suuremmaksi kuin ne todellisuudessa ovat. Oppivelvollisuuden täytöntöönpano niin lyhyessä ajassa, kuin voimassa oleva laki säättää, näyttää mahdottomalta. Näin on asianlaita varsinkin köyhien Lapin ja koillisten rajaseutujen kuntiin nähden. Suurin osa niistä ei ole voinut saada entisiäikään kouluja kuntoon. Opettajien puute on siellä arveluttavan suuri jo nyt. Niinpä Kuusamon pitäjän 11 opettajasta on vain 3 vakinaista, pätevää. Kuolajärven kansakoulujen opettajista on puolet epäpäteviä. Sodankylän koulujen opettajista 2/3. Koillisen rajaseudun kunnissa: Sodankylässä, Savukoskella, Kuolajärvellä, Kuusamossa, Taivalkoskella, Pudasjärvellä ja Suomensalmella on yhteensä noin 45 opettajaa ja

niistä on vain 17 kompetenttia. Tämä tilasto jo osoittaa, että oppivelvollisuuden täytöntöönpanoaikaa on opettajien puutteekin tähden pidennettävä. Opettajan puutteesta kärsivät enemmän maamme rajaseutujen kunnat ja Lapin kunnat. Mitäpä hyödyttää uusien koulujen rakentaminen, jollei niihin saada päteviä opettajia? Rajaseudun kuntien talous ei niinkään kestä sitä rasitusta, minkä oppivelvollisuuslaki, sen täytöntöönpano lyhyessä ajassa tuo mukanaan, jollei tule erinomaista taloudellista nousukautta tai jollei valtio suuremmassa mitassa kuin tähän asti ota osaa koulurasituksiin: koulujen rakentamiseen, ylläpitoon ja opettajien palkkaukseen. Kun kunnan verot yhä lisääntyvien köyhäinhuoltokustannusten tähden alituisen nousevat, esim. Taivalkoskella tekevät nykyään 20 % verotettavasta tulosta, niin ei tätä verotaakkaa voi suinkaan enää lisätä. Kuusamon kunta esim. on jaettu kolmeenkymmeneen koulupiiriin, siellä on ennestään vain 6 varsinaista kansakoulutaloa ja näin ollen pitäisi rakentaa määräjän kuluessa 24 uutta koulutaloa ja palkata niihin opettajat. Kukin koulutalo tulee maksamaan noin 350,000 markkaa, ja kunnankin osuus tässä tulee siis melko suureksi. Mutta valtiollahan on kyllä keinoja auttaa köyhiä rajaseudun kuntia kouluolojen kehityksessä, ja sentähden voin kannattaa oppivelvollisuuden täytöntöönpanoaikaa koskevaa pykälää sellaisena, kuin se on tässä esityksessä. Muissakin kohdissa olen yli vaalien lepäämään jätetyn lakiehdotuksen kannalla.

Ed. Siiklampää: Tuntuu hyvin ikävältä ottaa uudestaan esille kysymys oppivelvollisuuslain täytöntöönpanon lykkäämisestä. On väitetty, että lykkäämisehdotus tapahtuisi pääasiassa sen takia, että kunnat eivät jaksaa rakentaa kouluja ja että ei olisi päteviä opettajia saatavissa. Tämä asia voitaisiin järjestää sillä, että valtio suuremmalla määrällä avustaa niitä kuntia, jotka ovat avun tarpeessa. Äskettäin oli sanomalehdissä tietoja, kun oli kysymys verotuslakien uusimisesta, että meidän valtion finanssit ovat tällä kertaa erinomaisen hyvät. Kun niin on, niinkuin minäkin uskon, silloinhan on myöskin syytä eduskunnan päättää avustaa niitä kuntia, jotka ovat varattomia, suurem-

mallalla erällä koulutalojen rakentamiseen. Mitä tulee opettajavoimiin niin nythän meillä kaikki opetus on n. s. kiertokoulunopettajien varassa, joista sanotaan, että useat eivät itsekään ole käyneet edes kansakoulua. Kaipa sentään saataisiin kansakouluihin pätevämpiä opettajia, joskaan ne eivät täyttäisi kaikkia niitä vaatimuksia, joita opettajille on asetettu. Käsitäkseni mukaan on lasten opetus siksi tärkeä, että toivon tämän lain edelleen hyödyttävän.

Ed. I t k o n e n: Olisi valitettavaa, jos tämä nyt kysymyksessä oleva asia joutuisi samanlaisen käsittelyn alaiseksi, kuin mitä se tähän saakka on eduskunnassa ollut; nim. eri puolueitten väliseksi poliittiseksi riitakysymykseksi. Se lyhyt aika, jonka oppivelvollisuuslaki on meillä ollut voimassa, on kuitenkin ollut riittävä osoittamaan, että oppivelvollisuuslakia ei ole tarpeellisella huolella aikanaan valmistettu. Ne kustannukset, jotka lain toimeenpanosta ovat aiheutuneet, varsinkin heikommassa asemassa oleville maalaiskunnille, ovat sellaiset, että ne vaikuttavat suorastaan yllättävästi. Tähän saakka ei näistä kustannuksista ole ollut mitään täsmällisempiä numerotietoja saatavissa, mutta nyt aivan viime aikoina on Maalaiskuntien liitto saanut valmiiksi aineiston, tosin summittaisen, oppivelvollisuuslain kustannuksista, ja tämä aineisto osoittaa kuitenkin sen, että heikommassa asemassa olevat maalaiskunnat eivät ilmeisesti tätä rasitusta nykyisellään ollen jaksaa kestää. Onkin aivan luonnollista, että oppivelvollisuuden täytäntöönpano yleisenä ja koko maassa samanlaisena asiana kuuluisi ennemminkin valtion toimipiiriin ja tehtäviin kuin paikallisten itsehallinto-yhdyskuntien, nim. kuntien. Kun meillä oppivelvollisuuden täytäntöönpanon kustannuksista noin puolet on kuitenkin sälytetty kuntien kannettavaksi, niin tietää se, paitsi rasitusta kunnille, myös oppivelvollisuuden aiheuttaman kokonaisrasituksen epätasaista jakautumista. Selvään nim. on, että mitä harvemmin asuttu ja siis heikommilla taloudellisilla mahdollisuuksilla varustettu kunta on, sitä raskaampi on sen suhteellinen osuus oppivelvollisuuden täytäntöönpanossa. Mitä tiheimmin asuttu ja mitä paremmilla taloudellisilla mahdollisuuksilla varustettu

kunta on, sitä helpompi sen on tämä rasitus kestää. Kun nyt näin huomattava osa kuin suunnilleen puolet koko oppivelvollisuuden kustannuksista on sälytetty maalaiskuntien kannettavaksi, niin sillä kääritetään vain sitä ristiriitaa, mikä ilman-kin tällaisesta suurista kustannuksista vaativasta uudistuksesta aiheutuu. Olisi siis aika ryhtyä suunnittelemaan uudistuksia tai muutoksia oppivelvollisuuslakiin siihen suuntaan, että valtion osuutta huomattavassa määrässä kustannuksissa lisättäisiin. Tällä tavalla helpoitettaisiin kaikkein vaikeimmassa asemassa olevia ja kaikkein köyhimpiä maalaiskuntia tämän raskaan velvollisuuden täyttämiseksi. Sillä tavalla tasoitettaisiin kansalaisten raskasta verokuormaa ja siihenhän meillä olisi pyrittävä. On merkille pantavaa, että samaan aikaan, kun valtio kokoo huomattavia pääomasäästöjä joka vuosi, samaan aikaan varsinkin köyhemmissä asemassa olevat maalaiskunnat ovat näin menoilla rasitetut, että ne ovat menettäneet melkein kokonaan luotonsaantimahdollisuutensaakin. Niiden täytyy siis, ja valitettavasti etupäässä oppivelvollisuuden aiheuttamien kustannusten tähden, verottamalla peittää sellaisiakin menoja, jotka terveitä kunnallispoliittisia periaatteita noudattaen pitäisi peittää lainavaroilla. Alussa mainitsemani Maalaiskuntien liiton kokoama ja valmistama tilasto osoittaa suunnilleen, että oppivelvollisuuslain täysi toteuttaminen maalaiskunnissa aiheuttaisi nykyisen verorasituksen lisääntymisen noin 50 %:lla. Ja nykyäänkin jo kunnallisverorasitus on ylen suuri. Me tuskin siis voimme vaatia huonommilta ja varattommilta maalaiskunnilta sellaisia rasituksia ja sellaisia menojen lisäyksiä. Huomattava vielä on, että tämä 50 %:n menojen lisäys on laskettu sillä perusteella, että muut kunnan menot pysyvät entisellään, jollaisina ne eivät tietysti pysy, vaan ne jatkuvasti ja alati kasvavat. Verorasituksen nousu tulee siis olemaan huomattavasti korkeampi kuin 50 % silloin kun oppivelvollisuuslaki on nykyisessä mitassaan ja nykyisen lainsäädännön mukaan täyteen voimaan saatettu.

Nämä tosiasiat, jotka aivan viime aikoina on saatettu julkisuuteen, mutta joihin julkisuudessa ei ole riittävästi huomiota kiinnitetty, ovat niin museravia, että lainsäätäjälläkin on täysi syy ottaa asia vakavasti harkittavakseen ja tehdä

se sellaiselta pohjalta, jolta sitä voidaan käsitellä kiihkottomasti ja puoluenäkökoh-
tien ulkopuolella. Nyt käsillä olevan esi-
tyksen puitteissa on vähän vaikea asiaa
heti ja menestyksellisesti järjestää, mutta
toivoo sopii, että kun asia nyt menee si-
vistysvaliokuntaan, siellä koetettaisiin
harkita esim. sellaista mahdollisuutta, että
tämä nyt käsiteltävänä oleva esitys hylät-
täisiin ja eduskunta sensijaan voisi yhtyä
sellaiseen anomusponteen hallitukselle,
jossa hallitusta pyydetäisiin valmistutta-
maan esitys oppivelvollisuuskustannusten
suuremmasta siirtämisestä valtion kannet-
tavaksi. Luultavasti tällaisella ehdotuk-
sella olisi suuri mahdollisuus saavuttaa
niin suuri enemmistö että sen toteuttami-
nen voisi käydä läheisessä tulevaisuu-
dessa päinsä. On nimittäin vähän vaikea
lähteä yksityisen aloitteen pohjalta ja il-
man että on asiaa perinpohjaisemmin va-
laistu ja tutkittu, päättämään tästä oppi-
velvollisuuden ystäville erinomaisen vas-
tenmielisestä oppivelvollisuuden järjestä-
mismuodosta, joka nyt on kysymyksessä.
Minun mielestäni ei ainakaan vielä ole
syytä tällaiseen yritykseen ryhtyä, ennen-
kuin muut keinot oppivelvollisuuden jär-
jestämiseksi ovat käytetty.

Tällä evästyksellä minä toivoisin, että
sivistysvaliokunta koettaisi järjestää asian
sillä tavoin, että se eduskunnassa voisi saa-
vuttaa mahdollisimman suuren ja laajan
kannatuksen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään sivistysvalio-
kuntaan.

**2) Vuoden 1923 valtiopäivillä lepäämään jä-
tetty esitys laiksi tie- ja vesirakennushallin-
non viroista ja palvelustoimista**

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvos-
ton ehdotuksen mukaisesti valtiova-
rainvaliokuntaan.

**3) Vuoden 1923 valtiopäivillä lepäämään jä-
tetty esitys laiksi vuokra-alueen lunastami-
sen vireillepanon jälkeen vuokramaksunsa
laiminlyöneen vuokramiehen oikeuksien tur-
vaamisesta eräässä tapauksessa**

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvos-

ton ehdotuksen mukaan lausunnon anta-
mista varten maatalousvaliokun-
taan.

Pöydällepanot:

**4) Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus
virkatoimistaan ja lain noudattamista koske-
vista havainnoistaan vuodelta 1922**

esitellään ja pannaan pöydälle ensi istun-
toon;

**5) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle kos-
keva Eduskunnan hyväksymän lakiehdotuk-
sen vahvistamatta jättämisestä (ehdotus laiksi
eräiden lainvastaisesti hankittujen kiinteis-
töjen luovuttamisesta valtiolle)**

esitellään ja pannaan pöydälle ensi istun-
toon.

Puhemies: Kun eduskunnan jäse-
nille on jaettu äsken tuodut hallituksen
esitykset, niin voitaneen ne myöskin panna
pöydälle tässä istunnossa.

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi is-
tuntoon

Hallituksen esitys n:o 67

kansakoululaitoksen kustannuksista anne-
tun lain muuttamisesta,

Hallituksen esitys n:o 68

laiksi eräiden eläkettä valtionvaroista naut-
tivien henkilöiden eläke-eduista,

Hallituksen esitys n:o 69

laiksi edustajanpalkkiosta 1924 vuoden varsi-
naisilta valtiopäiviltä,

ja

Hallituksen esitys n:o 70

määrärahan myöntämisestä vientiluoton jär-
jestämistä varten.

Puhemies: Puhemiesneuvoston jäseniä pyydetään kokoontumaan Säätytalolle huomenna kello 3 i. p.

Seuraava Eduskunnan istunto on perjantaina kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 3,50 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

7. Perjantaina 16 p. toukokuuta 1924

kello 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

1) Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus virkatoimistaan ja lain noudattamista koskevista havainnoistaan vuodelta 1922

2) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle, koskeva Eduskunnan hyväksymän lakiehdotuksen vahvistamista jättämisestä. (Ehdotus laiksi eräiden lainvastaisesti hankittujen kiinteistöjen luovuttamisesta valtiolle)

3) Hallituksen esitys n:o 67 kansakoululaitoksen kustannuksista annetun lain muuttamisesta

4) Hallituksen esitys n:o 68 laiksi eräiden eläkettä valtion varoista nauttivien henkilöiden eläke-eduista

5) Hallituksen esitys n:o 69 laiksi edustajanpalkkiosta 1924 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä

6) Hallituksen esitys n:o 70 määrärahan myöntämisestä vientiluoton järjestämistä varten

Pöydällepanoa varten esitellään:

7) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee Helsinkiin suunnitellun konsertti- ja kongressitalon rakennusmääräajan pidentämistä

8) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee määrärahan myön-

Siv.

80

„

„

„

„

81

tämistä uuden talon rakentamiseen maanmittaushallituksen tarvetta varten

9) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee valtion takuun myöntämistä kuntain obligatsioonilainalle

10) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee varojen osottamista jatkuvaa miinanetsintää varten

11) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee lisämäärärahan myöntämistä Haapamäen—Jyväskylän rataosan muutostöiden jatkamiseen

12) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee lisämäärärahan myöntämistä Iisalmen—Ylivieskan rautatierakennusta varten

13) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee ylimääräisen avustuksen myöntämisestä Suomallaiselle Oopperalle

14) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksen johdosta laiksi maanmittausinsinöörin matkapalkkion suorittamisen perusteista

15) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta laiksi maanmittausinsinööreille ja heidän virka-apulaisilleen toimituksista eräissä osissa Oulun läänin maksettavan korvauksen suorittamisen perusteista

Siv.

81

„

„

82

„

„

„

Siv.

16) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1 koskeva Suomen Pankin pankkivaltuusmiesten ja tilintarkastajain sekä heidän varamiestensä vaalia ..

82

17) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle valtiovarain tilasta vuonna 1921 ..

18) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle valtiovarain tilasta vuonna 1922 ..

19) Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1921 ..

20) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1 vuoden 1923 valtiopäivillä leppämään jätetyn ehdotuksen johdosta laiksi vuokra-alueen lunastamisen vireillepanon jälkeen vuokramaksunsa laiminlyöneen vuokramiehen oikeuksien turvaamisesta eräässä tapauksessa ..

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies
Virkkunen.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Aimali, Ampuja, Anderson, Annala, Asikainen, Gebhard, Hahl, Hakala, Heikkilä, Hurme, Inborr, A. Jaskari, Junes, Junnila, Kares, Keto, Koivuranta, Kulkkonen, Kulenius, Lautala, Lehto, Leino, Lonkainen, Luostarinen, Pulkkinen, Pullinen, Saari, E. Saarinen, Schaudman, Seppänen, E. Setälä, Sjöstedt-Jussila, Sunila, Vesterinen, Vuokila, Wuokoski ja Åkerblom.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisasiain takia tästä istunnosta edustajat Inborr, Keto, Aimali, Hurme, Luostarinen, Hahl, Vesterinen ja Wuokoski; perheessä tapahtuneen sairastumisen takia tästä istunnosta ed. Seppänen, samoin Lonkainen; ed. Kares muuton toimittamisen vuoksi tästä ja tulevan viikon istunnoista; ed. Jaskari kunnallisten tehtävien takia tästä ja tulevan tiistain istunnoista; ed. Sunila sairauden takia tästä istunnosta; ed. Kulenius virkatehtävien takia tästä päivästä tulevaan maanantaihin.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Valtioneuvoston oikeuskanslerin kertomus virkatoimistaan ja lain noudattamista koskevista havainnoistaan vuodelta 1922

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan perustuslakivaliokuntaan.

2) Hallituksen kirjelmä eduskunnalle, koskeva eduskunnan hyväksymän lakiehdotuksen vahvistamatta jättämistä (ehdotus laiksi eräiden lainvastaisesti hankittujen kiinteistöjen luovuttamisesta valtiolle)

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan lausunnon antamista varten lakivaliokuntaan.

3) Kansakoululaitoksen kustannuksista annetun lain muuttamista

koskeva hallituksen esitys n:o 67 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto sivistysvaliokunnalta.

4) Ehdotuksen laiksi eräiden eläkettä valtion varoista nauttivien henkilöiden eläke-eduista

sisältävä hallituksen esitys n:o 68 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

5) Ehdotuksen laiksi edustajanpalkkiosta 1924 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä

sisältävä hallituksen esitys n:o 69 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan perustuslakivaliokuntaan.

6) Määrärahan myöntämistä vientiluoton järjestämistä varten

koskeva hallituksen esitys n:o 70 esitellään.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähettämistä valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Forsberg: Då propositionen om exportkrediter avser utvecklande av handelsrelationerna mellan Finland, Estland, Lettland och Litauen anser jag mig skyldig att som en av fiskarbefolkningens representanter framställa önskningsmålet, att den tilltänkta exportkrediten i någon mån borde omfatta jämväl fiskexporten.

Havs fisket i vårt land torde inte ha förutsättningar att såsom fallet är i nordsjöländerna utvecklas till storfiske kombinerat med anmärkningsvärdare fiskindustri stödd av kapital, utan fiskarebefolkningen torde framdeles likasom hittills bliva i berört hänseende hänvisad till sig själv. Ingen producent, det må sedan gälla industri eller naturlig produktion, är för närvarande till följd av det ekonomiska läget mera i behov av statsmaktens inskrifande i form av det föreslagna exportkreditsystemet än våra havs- eller strömmingsfiskare. Den inhemska marknaden — den enda marknad som numera står till buds för havsfiskets utöfvar vid landets långa kuststräcka — är absolut otillräcklig.

Exporten av konserverad strömming från Finland till de forna s. k. Östersjöprovinserna är som bekant inte någon ny företeelse. — Denna export hade sin upprinnelse redan under 1850-talet och utvecklades årtionde efter årtionde till den grad, att under åren närmast före världskrigets utbrott 80 à 90 % av sydvästra- och måhända även östra Finlands för export avsedda strömming försålles i Reval och Baltischport.

Då Sverige med sin höga valuta ämnar anse det möjligt, enligt vad jag hört uppgivas, att vidtaga försök att å den baltiska marknaden inarbeta sin sill, böra även vi här i Finland ej heller ställa oss oförståeliga gentemot vår fiskarbefolkningens behov att ånyo, med hjälp av staten t. ex. i den form som i denna proposition föreslås, å den baltiska marknaden försöka placera merantytta fiskeriprodukter.

Det är även dessa omständigheter jag ber att utskottet måtte taga i betraktande vid behandlingen av förevarande proposition.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Esitys lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon:

7) Helsinkiin suunnitellun konsertti- ja kongressitalon rakennusmääräajan pitentämistä

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1.

8) Määrärahan myöntämistä uuden talon rakentamiseen maanmittaushallituksen tarvetta varten

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2.

9) Valtion takuun myöntämistä kuntain obligatsioonilainalle

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3.

10) Varojen osottamista jatkuvaa miinanetsintää varten

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4.

11) Lisämäärärahan myöntämistä Haapamäen—Jyväskylän rataosan muutostöiden jatkamiseen

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5.

**12) Lisämäärärahan myöntämistä Iisalmen
—Ylivieskan rautatierakennusta varten**

koskevan hallituksen esityksen johdosta
laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö
n:o 6.

**13) Ylimääräisen avustuksen myöntämistä
Suomalaiselle Oopperalle**

koskevan hallituksen esityksen johdosta
laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö
n:o 7.

**14) Ehdotuksen laiksi maanmittausinsinöö-
rien matkapalkkion suorittamisen
perusteista**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta
laadittu laki- ja talousvaliokunnan mie-
tintö n:o 1.

**15) Ehdotuksen laiksi maanmittausinsinöö-
reille ja heidän virka-apulaisilleen toimituk-
sista eräissä osissa Oulun lääniä makset-
tavan korvauksen suorittamisen perusteista**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta
laadittu laki- ja talousvaliokunnan mie-
tintö n:o 2.

**16) Suomen Pankin pankkivaltuusmiesten ja
tilintarkastajain sekä heidän varamiestensä
vaalia**

koskeva pankkivaliokunnan mietintö n:o 1.

**17) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle val-
tiovarain tilasta vuonna 1921,**

**18) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle val-
tiovarain tilasta vuonna 1922,**

**19) Valtion tilintarkastajain kertomus vuo-
delta 1921**

sekä

**20) Ehdotuksen laiksi vuokra-alueen lunas-
tamisen vireillepanon jälkeen vuokramak-
sensa laiminlyöneen vuokramiehen oikeuk-
sien turvaamisesta eräissä tapauksissa**

sisältävä maatalousvaliokunnan mietintö
n:o 1.

Ensimmäinen varapuhemies:
Seuraava istunto on tulevana tiistaina kello
2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 6,35 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

8. Tiistaina 20 p. toukokuuta 1924

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi erään valtion omistaman tontin luovuttamisesta konsertti- ja kongressitalon rakentamista varten Helsingin kaupunkiin
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 15.

2) Ehdotus laiksi maanmittausinsinöörien matkapalkkion suorittamisen perusteista
Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 59.

3) Ehdotus laiksi maanmittausinsinööreille ja heidän virka-apulaisilleen toimituksista eräissä osissa Oulun lääninä maksettavan korvauksen suorittamisen perusteista
Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 2.

Ainoa käsittely:

4) Vuoden 1923 valtiopäivillä leppämään jätetty ehdotus laiksi vuokra-alueen lunastamisen vireillepanon jälkeen vuokramaksunsa laiminlyöneen vuokramiehen oikeuksien turvaamisesta eräissä tapauksessa
Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 1; mainittu ehdotus.

5) Ehdotus, joka koskee Suomen Pankin pankkivaltuusmiesten ja ti-

lintarkastajain sekä heidän varamiestensä vaalia

Asiakirjat: Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1.

6) Ehdotus määrärahan myöntämisestä uuden talon rakentamiseen maanmittaushallituksen tarvetta varten

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 31.

7) Ehdotus lisämäärärahan myöntämisestä Haapamäen—Jyväskylän rataosan muutostöiden jatkamiseen
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 23.

8) Ehdotus lisämäärärahan myöntämisestä Iisalmen—Ylivieskan rautatierakennusta varten
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 24.

9) Ehdotus varojen osottamisesta jatkuvaa miinanetsintää varten
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 28.

10) Ehdotus valtion takuun myöntämisestä kuntain obligatsioonilainalle
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 25.

11) Ehdotus ylimääräisen avustuksen myöntämisestä Suomalaiselle Oopperalle
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7; hallituksen esitys n:o 27.

Siv.

102

Siv.

95

97

„

„

„

103

	Siv.		Siv.
Esitellään:			
12) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle valtiovarain tilasta vuonna 1921	113	25) Ehdotuksen laiksi niistä perusteista, joiden mukaan luokkasodan aikana vuonna 1918 työläisiltä ryöstetystä ja hävitetystä omaisuudesta on korvausta suoritettava, sisältävä ed. Nurmisen y. m. edusk. esit. n:o 11	115
13) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle valtiovarain tilasta vuonna 1922	114	26) Ehdotuksen laiksi puutavaraliikkeenharjoittajain maanomistuksesta sisältävä ed. Sunilan y. m. edusk. esit. n:o 12	..
14) Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1921	..	27) Ehdotuksen laiksi avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista heinääk. 27 p:nä 1922 annetun lain 22 §:n 2 momentin muuttamisesta toisin kuuluvaksi sisältävä ed. Lehtokosken y. m. edusk. esit. n:o 13	..
15) Ehdotukset a) Suomen valtiopäiväjärjestykseksi ja b) laiksi edustajanpalkkiosta sisältävä ed. E. N. Setälän y. m. edusk. esit. n:o 1	..	28) Ehdotuksen laiksi vuonna 1918 käydyin kansalaissodan johdosta valtiollisesta syyistä erotettujen valtion palvelijain ja virkamiesten ottamisesta entisiin toimiinsa sisältävä ed. Reinikaisen y. m. edusk. esit. n:o 14	..
16) Ehdotuksen laiksi venäläisten sotilasviranomaisien maailmansodan aikana aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta sisältävä ed. von Bornin y. m. edusk. esit. n:o 2	..	29) Ehdotuksen laiksi vuoden 1918 kansalaissodan johdosta rangaistuksiin tuomittujen henkilöiden armahtamisesta sisältävä ed. J. F. Aallon y. m. edusk. esit. n:o 15	..
17) Ehdotuksen laiksi 3 p:nä elokuuta 1920 annetun tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta sisältävä ed. von Bornin y. m. edusk. esit. n:o 3	..	30) Ehdotuksen laiksi valtiollisista rikoksentekeijöistä sisältävä ed. Jokelan y. m. edusk. esit. n:o 16	118
18) Ehdotuksen laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille sisältävä ed. Tukian y. m. edusk. esit. n:o 4	..	31) Ehdotuksen laiksi vuoden 1918 luokkasotaan osaaottaneiden sekä sen jälkeen poliittisista syistä tuomittujen henkilöiden armahtamisesta ja viireillä olevien tällaisten syytteiden raukeamaan jättämisestä sisältävä ed. Nurmisen y. m. edusk. esit. n:o 17	120
19) Ehdotuksen laiksi leimaverolain muuttamisesta sisältävä ed. Ryömän y. m. edusk. esit. n:o 5	..	32) Ehdotuksen laiksi vuokra- laisten suojelemisesta asuntohädöiltä, vuokrakeinottelulta ja kiskonnalta yksityisten talonomistajain, yhtiöiden, osuuskuntain ja muiden yhtymien, kuntien ja valtion puolelta kaupungeissa, kauppaloissa, taajaväkisissä yhdyskunnissa ja tehdasseuduilla maalla sisältävä ed. Allilän y. m. edusk. esit. n:o 18	122
20) Ehdotuksen laiksi 19 p:nä joulukuuta 1921 annetun leimaverolain 6 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi sisältävä ed. Rantalan y. m. edusk. esit. n:o 6	..	33) Ehdotuksen laiksi kohtuuttomien vuokrien vaatimisesta sisältävä ed. Hakkilam edusk. esit. n:o 19	124
21) Ehdotuksen laiksi eräitten tullimaksujen muuttamisesta sisältävä ed. Schaumanin edusk. esit. n:o 7	..		
22) Ehdotuksen laiksi maahan tuodusta sillisistä vuonna 1925 kannettavasta tullimaksusta sisältävä ed. Jernin y. m. edusk. esit. n:o 8	..		
23) Ehdotuksen laiksi eräiden tavarain tuontitullista vuonna 1925 sisältävä ed. Makkosen y. m. edusk. esit. n:o 9	..		
24) Ehdotuksen laiksi eläkkeistä kansalaissodan johdosta työkykynsä menettäneille Suomen kansalaisille sekä kuolleitten Suomen kansalaisten perheenjäsenille sisältävä ed. Lehtokosken y. m. edusk. esit. n:o 10	..		

Siv.		Siv.
	34) Ehdotuksen laiksi kunnallisesta asuntotoilellisyysverosta sisältävä ed. Helon y. m. edusk. esit. n:o 20	124
	35) Ehdotuksen laiksi 23 p:nä heinäkuuta 1902 annetun kalastussäännön 10 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi sisältävä ed. Hännisen y. m. edusk. esit. n:o 21	"
	36) Ehdotuksen laiksi merilain 31 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Forsbergin y. m. edusk. esit. n:o 22	"
	37) Ehdotuksen laiksi 27 p:nä marraskuuta 1917 annetun maalaiskuntain kunnallislain 27 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Särkän edusk. esit. n:o 23	125
	38) Ehdotukset a) laiksi 15 p:nä kesäkuuta 1898 annetun maalaiskuntain kunnallislain muuttamisesta sekä b) laiksi 8 p:nä joulukuuta 1873 annetun kaupunkien kunnallislain muuttamisesta sisältävä ed. von Borinin y. m. edusk. esit. n:o 24	"
	39) Ehdotukset a) laiksi kaupunkien kunnallislain 22 §:n muuttamisesta ja b) laiksi maalaiskuntain kunnallislain 26 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Itkosen edusk. esit. n:o 25	"
	40) Ehdotuksen laiksi uskonnonvapauslain 10 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Ryömän edusk. esit. n:o 26	"
	41) Ehdotuksen laiksi vankien kuljetuksesta sisältävä ed. Kivimäen y. m. edusk. esit. n:o 27	"
	42) Ehdotuksen laiksi väkijoumain valmistuksesta, maahantuonnista ja kaupasta sisältävä ed. Schaumanin y. m. edusk. esit. n:o 28	"
	43) Ehdotuksen laiksi kättilöiden asettamisesta maalaiskuntiin sekä niiden palkkauksesta annetun lain muuttamisesta sisältävä ed. Gerhardin y. m. edusk. esit. n:o 29	127
	44) Ehdotuksen laiksi kättilöiden asettamisesta maalaiskuntiin sekä niiden palkkauksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta sisältävä ed. Neitiniemen edusk. esit. n:o 30	"
	45) Ehdotuksen laiksi kansakoululaitoksen kustannuksista 15 p:nä	
	huhtikuuta 1921 annetun lain 5 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi sisältävä ed. Kärjen y. m. edusk. esit. n:o 31	127
	46) Ehdotuksen laiksi asevelvollisille myönnettävistä lomista sisältävä ed. Niukkanen y. m. edusk. esit. n:o 32	"
	47) Ehdotuksen laiksi suojeluskuntajärjestön hajoittamisesta sisältävä ed. Nurmisen y. m. edusk. esit. n:o 33	"
	48) Ehdotuksen laiksi valtion metsämaiden asuttamisesta ja niillä olevien vuokra-alueiden lunastamisesta 20 p:nä toukokuuta 1922 annetun lain eräiden pykäläin muuttamisesta sisältävä ed. Koivurannan y. m. edusk. esit. n:o 34	130
	49) Ehdotuksen laiksi lokakuun 15 p:nä 1918 vuokra-alueiden lunastamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi sisältävä ed. Myllymäen y. m. edusk. esit. n:o 35	"
	50) Ehdotuksen laiksi vuokra-alueiden lunastamisesta 15 p:nä lokakuuta 1918 annetun lain 75 §:n kumoamisesta sisältävä ed. Mustasillan y. m. edusk. esit. n:o 36	"
	51) Ehdotuksen laiksi maan hankkimisesta asutustarkoituksiin 25 p:nä marraskuuta 1922 annetun lain muuttamisesta sisältävä ed. Salon y. m. edusk. esit. n:o 37	"
	52) Ehdotuksen laiksi vedonlyönnistä hevoskilpailuissa sisältävä ed. Kopsan y. m. edusk. esit. n:o 38 ..	"
	53) Ehdotuksen laiksi maan palkoluovutuksesta pienviljelijäin ja tilattomien maan tarpeen tyydyttämiseksi ja itsenäistyneiden maanvuokraajien vapauttamisesta lunastusveloistaan sisältävä ed. Kulmalan y. m. edusk. esit. n:o 39	132
	54) Ehdotuksen laiksi pienviljelijäin hiekka-, savi-, suomuta- ja turvepelkkatarpeen tyydyttämisestä sisältävä ed. Wuorion y. m. edusk. esit. n:o 40	"
	55) Ehdotuksen laiksi pienviljelijäin ja maaseudun työväen laidun-	

ja metsätarpeen tyydyttämisestä sisältävä ed. Wuokilan y. m. edusk. esit. n:o 41

56) Ehdotuksen laiksi merimiehen työajasta 26 p:nä huhtikuuta 1924 annetun lain 3 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi sisältävä ed. Saastamoisen y. m. edusk. esit. n:o 42 ..

57) Ehdotuksen laiksi työväen tapaturmavakuutuksesta 18 p:nä elokuuta 1917 annetun asetuksen 12 §:n, sellaisena kuin tämä pykälä on 24 p:nä lokakuuta 1919 annetussa laissa, sekä 19 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi sisältävä ed. Kivimäen y. m. edusk. esit. n:o 43

58) Ehdotuksen laiksi työväen tapaturmavakuutuksesta sisältävä ed. Paasivuoren y. m. edusk. esit. n:o 44 ..

59) Ehdotuksen laiksi työajasta maa- ja kotitaloudessa sisältävä ed. A. Aallon y. m. edusk. esit. n:o 45 ..

60) Ehdotuksen laiksi lasten ja nuorten henkilöiden työajasta sisältävä ed. Toivosen y. m. edusk. esit. n:o 46

61) Ehdotuksen laiksi työttömyysapukassoista 2 päivänä marraskuuta 1917 annetun asetuksen 11 §:n 1 momentin muuttamisesta toisin kuuluvaksi sisältävä ed. Paasivuoren y. m. edusk. esit. n:o 47

62) Ehdotuksen laiksi 1 p:nä kesäkuuta 1922 annetun työ sopimuslain eräiden kohtien muuttamisesta sisältävä ed. A. Aallon y. m. edusk. esit. n:o 48

63) Ehdotuksen laiksi kahdeksan tunnin työajasta 14 päivänä elokuuta 1918 annetun lain muuttamisesta toisin kuuluvaksi sisältävä ed. A. Aallon y. m. edusk. esit. n:o 49 ..

64) Ehdotuksen laiksi työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apurahaa yleisistä varoista, 2 p:nä marraskuuta 1917 annetun asetuksen 11 §:n 1 momentin ja 17 §:n 2 momentin muuttamisesta sisältävä ed. Huttusen y. m. edusk. esit. n:o 50 ..

65) Ehdotuksen laiksi 1 p:nä kesäkuuta 1922 annetun työ sopimuslain 14 §:n 3 momentin ja 32 §:n 1 mo-

Siv.

132

„

„

„

„

„

„

„

„

133

mentin muuttamisesta sisältävä ed. Huttusen y. m. edusk. esit. n:o 51 ..

66) Ehdotukset a) laiksi muutoksista 11 p:nä marraskuuta 1922 annettuun asevelvollisuuslakiin ja b) laiksi lisäyksestä 11 p:nä marraskuuta 1922 annettuun lakiin asevelvollisuuslain voimaannapamisesta sisältävä ed. Mannerin y. m. edusk. esit. n:o 52

67) Laintarkastuskunnan perustamista koskeva ed. Schaumanin anom. ehd. n:o 1

68) Kuntaestökirjallituksen aikaansaamista ja tilankaupan moitetta koskevien lainsäädännöksiin uudistamista tarkoittava ed. Kivimäen y. m. anom. ehd. n:o 2

69) Esityksen antamista laiksi lainanannossa otettavasta korosta koskeva ed. P. Saarisen y. m. anom. ehd. n:o 3

70) Anomus- ja valituskirjain jättämistä hallintovirastoihin postitse tarkoittava ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 4

71) Esityksen antamista laiksi huoneustojen hankkimisesta kihlakunnanoikeuksien istuntoja varten koskeva ed. Nökkasen y. m. anom. ehd. n:o 5

72) Köyhäintalon ja lastenkodin aikaansaamista Petsamoon koskeva ed. Heikinheimon y. m. anom. ehd. n:o 6

73) Useampien kuntien alueella toimintaansa harjoittavien liikkeitten kunnallisverotusta koskeva ed. Kalliokosken y. m. anom. ehd. n:o 7 ..

74) Esityksen antamista muutoksiksi voimassaolevaan tilusrauhotuslakiin koskeva ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 8

75) Lapin kihlakunnan asukkaitten tuomarille ja kruununvoudille suoritettavan kyydityksen lakkauttamista tarkoittava ed. Neitiniemen anom. ehd. n:o 9

76) Laatokalla olevan Igolkan kalastusalueen kalastusolojen järjestämisestä tarkoittava ed. Kuisman y. m. anom. ehd. n:o 10

Siv.

133

„

„

„

„

„

„

„

„

„

„

134

Siv.		Siv.
	77) Määrärahan myöntämistä ka- lastuselinkeimon edistämiseksi tar- koittava ed. Österholmin y. m. anom. ehd. n:o 11 134	kylvetyn ruis-, ohra- ja kaurasadon koskeva ed. Niukkanen y. m. anom. ehd. n:o 23 136
	78) Esityksen antamista erinäisiksi muutoksiksi irtolaislakiin tarkoittava ed. Voionmaan y. m. anom. ehd. n:o 12 "	90) Määrärahan myöntämistä Osuuskassojen Keskuslainarahasto Osakeyhtiölle osuusmeijerien raken- tamista varten koskeva ed. Hiiden- heimon y. m. anom. ehd. n:o 24 "
	79) Esityksen antamista melisai- rashoidon saattamisesta valtion asiaksi koskeva ed. Helon y. m. anom. ehd. n:o 13 "	91) Oulun lahjoitusmaapeltojen omistajien oikeuksien turvaamista koskeva ed. Pelttarin y. m. anom. ehd. n:o 25 "
	80) Esityksen antamista yleiseksi elintarpeiden valmistusta, maahan- tuontia ja kauppaa koskevaksi laiksi tarkoittava ed. Gebhardin y. m. anom. ehd. n:o 14 "	92) Esityksen antamista muutok- siksi 25 p:nä marraskuuta 1922 an- nettuun lakiin maan hankkimisesta asutustarkoituksiin koskeva ed. Sirol- an anom. ehd. n:o 26 "
	81) Toimenpiteitä kieltolain val- vontan tehostamiseksi koskeva ed. Lehtokosken y. m. anom. ehd. n:o 15 .. "	93) Laitumen hankkimista maaseu- dun pieneläjäin karjalle koskeva ed. Harvalan y. m. anom. ehd. n:o 27 .. "
	82) Kansakoululaitoksen kustan- nuksista annetun lain eräitten koh- tien muuttamista tarkoittava ed. Ai- lion y. m. anom. ehd. n:o 16 "	94) Lisämaan antamista itsenäis- tyneille pikkutiloille koskeva ed. Myllymäen y. m. anom. ehd. n:o 28 .. "
	83) Lisämäärärahan myöntämistä Suomen Olympialaiselle Komitealle koskeva ed. Heikinheimon y. m. anom. ehd. n:o 17 "	95) Liikennevostojärjestelmään pe- rustuvan teollisen kansanvallan voi- maansaattamista tarkoittava ed. Ke- don y. m. anom. ehd. n:o 29 "
	84) Määrärahan myöntämistä Ori- veden kesäkansanopistolle tarkoit- tava ed. Linnan y. m. anom. ehd. n:o 18 "	96) Esityksen antamista laiksi naisten yötyön kiellosta teollisuu- dessa koskeva ed. Leinosen anom. ehd. n:o 30 "
	85) Tornion keskikoulun laajenta- mista yliopistoon johtavaksi linjaja- koiseksi yhteislyseoksi tarkoittava ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 19 .. "	97) Esityksen antamista laiksi sai- raus-, hautaus- ja äitiysvakuutuk- sesta sekä laiksi työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeestä tarkoittava ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 31 .. "
	86) Esityksen antamista lasten ja nuorison suojelua koskevaksi lainsäät- dännöksi tarkoittava ed. Lonkaisen y. m. anom. ehd. n:o 20 "	98) Työntekijäin valitsemien työ- paikkojen luottamusmiesten tehtä- vien tarkempaa määrittelyä koskeva ed. A. Aallon y. m. anom. ehd. n:o 32 .. "
	87) Esityksen antamista lasten ja nuorison suojelua koskevaksi lainsäät- dännöksi tarkoittava ed. Vuiran y. m. anom. ehd. n:o 21 "	99) Vapaudenlainojen obligatioi- den kuoletuksuunnitelman muutta- mista koskeva ed. Hiidenheimon y. m. anom. ehd. n:o 33 "
	88) Hallan tuhojen estämistä tar- koittavan yhtenäisen suunnitelman laatimista vesiperäisten alueitten kui- vattamiseksi koskeva ed. Manner- maan y. m. anom. ehd. n:o 22 135	100) Ulkomaisen lainan ottamista tuotannollisten laitosten perustamista ja asutustoiminnan rahoittamista var- ten tarkoittava ed. Linnan y. m. anom. ehd. n:o 34 "
	89) Valtion sitoutumista ostamaan uudismaahan vuosina 1925—1926	101) N. s. kapina- ja sotavahinko- lainojen korottoman maksuajan pi-

	Siv.		Siv.
dentämistä tarkoittava ed. Linnan y. m. anom. ehd. n:o 35	137	113) Määrärahan myöntämistä rakennustöiden aloittamista varten Oulun—Vaalan—Kontiomäen rataosalla tarkoittava ed. Pelttarin y. m. anom. ehd. n:o 47	138
102) Määrärahan myöntämistä XV—XXX palkkausluokkiin kuuluvain valtion virkailijain palkkojen korottamiseksi ja tasoittamiseksi koskeva ed. Schaumanin anom. ehd. n:o 36 ..	„	114) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Joensuu—Ilomantsiin koskeva ed. Ryynäsen y. m. anom. ehd. n:o 48	„
103) Työnantajan velvoittamista kantamaan valtion ja kunnan verot työssään olevilta henkilöiltä koskeva ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 37 ..	„	115) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Siilinjärven tai Alapitkän asemalta Karjalan radalle koskeva ed. Heikkisen y. m. anom. ehd. n:o 49	„
104) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Suomen—Ruotsin yhdysradalta Tornion ulkosatamaan koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 38	„	116) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Helsingistä Risteen asemalle koskeva ed. Hildenheimon y. m. anom. ehd. n:o 50	„
105) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Porista Kankaanpään kautta Haapamäen asemalle koskeva ed. Härmän y. m. anom. ehd. n:o 39	„	117) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Helsingistä Lohjan aseman kautta Risteen asemalle koskeva ed. Palmgrenin y. m. anom. ehd. n:o 51	„
106) Määrärahan myöntämistä Suojärven radan jatkamista varten koskeva ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 40	„	118) Määrärahan myöntämistä töitten aloittamiseksi Lahden—Heinolan radalla koskeva ed. Kinnusen y. m. anom. ehd. n:o 52	„
107) Määrärahan myöntämistä rautatieyhdistelmän Riihimäki—Jyväskylä, Suolahti—Haapajärvi rakentamista varten koskeva ed. Vesterisen y. m. anom. ehd. n:o 41	„	119) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Haapajärven kirkolta Suolahteen ja Jyväskylästä Kuhmoisten kautta Hämeenlinnaan koskeva ed. Eerolan y. m. anom. ehd. n:o 53	„
108) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Rovaniemeltä Kemijärvelle koskeva ed. Jusilan anom. ehd. n:o 42	„	120) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Viipurista Laatokan rannalle koskeva ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 54	„
109) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Laskelästä Salmiin koskeva ed. Piitulaisen y. m. anom. ehd. n:o 43	„	121) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Lappeenrannasta Vuoksenniskan kautta Elisenvaaran asemalle koskeva ed. Vertasen y. m. anom. ehd. n:o 55	„
110) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Lappeenrannasta Elisenvaaran tai Syväoron asemalle koskeva ed. Ruotzin y. m. anom. ehd. n:o 44	„	122) Määrärahan myöntämistä oikoradan rakentamista varten Tuovilan asemalta Voltin asemalle koskeva ed. Jacobssonin y. m. anom. ehd. n:o 56	„
111) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Rovaniemeltä Kemijärvelle koskeva ed. Koirurannan y. m. anom. ehd. n:o 45 ..	„	123) Määrärahan myöntämistä Kontiomäen ja Kiehimän välisen rataosan rakentamista varten koskeva ed. Salon y. m. anom. ehd. n:o 57 ..	„
112) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Värtsilän asemalta Ilomantsiin koskeva ed. Reinikan y. m. anom. ehd. n:o 46	„		

Siv.		Siv.
	124) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Risteeltä Kauvatsan y. m. paikkakuntain kautta Kristiinankaupunkiin koskeva ed. Tarkkasen y. m. anom. ehd. n:o 58.	
138	125) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Epilän pysäkillä Kyröskosken, Ikaalisten kauppalan y. m. seutujen kautta Seinäjoen asemalle koskeva ed. Pojanluoman y. m. anom. ehd. n:o 59. ...	
139	126) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Matkaselän asemalta Savonlinnan y. m. paikkakuntien kautta Lahteen koskeva ed. Luostarisen y. m. anom. ehd. n:o 60.	
..	127) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Kokkolasta Suolahden asemalle koskeva ed. A. Jaskarin y. m. anom. ehd. n:o 61 ..	..
..	128) Uuraan rataa varten myönnetyn määrärahan käyttämistä koskeva ed. Pohjalan y. m. anom. ehd. n:o 62 ..	..
..	129) Kustannusarvion laatimista rautatien rakentamiseksi Porista Tuovilan aseman kautta Jepualle tai Pännäisiin koskeva ed. Hästbackan y. m. anom. ehd. n:o 63.	..
..	130) Tutkimuksen toimittamista rautatien rakentamista varten Kontiomäeltä Kiantajärven rantaan koskeva ed. Janhosen y. m. anom. ehd. n:o 64.	..
..	131) Taloudellisen tutkimuksen toimittamista rautatien rakentamista varten Nurmes—Vaalán radalta Kuhmoniemen kirkolle tarkoitettava ed. Arffmanin y. m. anom. ehd. n:o 65.	..
..	132) Rautatien rakentamista Suolahden asemalta Saarijärven kautta Pännäisiin koskeva ed. Inborrin y. m. anom. ehd. n:o 66.	..
..	133) Määrärahan myöntämistä taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimittamiseksi normaaliraitteista rautatieta varten Oulun—Pudasjärven—Kuusamon ratasuunnalla tarkoitettava ed. Hännisen y. m. anom. ehd. n:o 67.	..
	134) Määrärahan myöntämistä valtion asuntopoliittista toimintaa varten koskeva ed. Helon y. m. anom. ehd. n:o 68.	139
	135) Määrärahan myöntämistä avustukseksi Porin kaupungille sillan rakentamista varten Kokemäenjoen yli koskeva ed. Härmän y. m. anom. ehd. n:o 69.	..
	136) Määrärahan myöntämistä Turun sataman laajennustöitä varten koskeva ed. Tulenheimon y. m. anom. ehd. n:o 70.	..
	137) Määrärahan myöntämistä Kemian Pitkänkarin sataman ja satamaradan rakentamista varten koskeva ed. Jussilan y. m. anom. ehd. n:o 71.	140
	138) Määrärahan myöntämistä puhelinlinjan rakentamiseksi Seinäjoelta Tampereelle koskeva ed. Mannermaan y. m. anom. ehd. n:o 72 ..	..
	139) Määrärahan myöntämistä Lapin maanteitten rakentamista varten koskeva ed. Neitiniemen anom. ehd. n:o 73.	..
	140) Määrärahan myöntämistä Sulkavan kosken kanavoimista varten koskeva ed. Vuokosken anom. ehd. n:o 74.	..
	141) Määrärahan myöntämistä Akonveden—Vuotjärven kanavan rakentamista varten koskeva ed. Paasosen y. m. anom. ehd. n:o 75.	..
	142) Valtion rautateiden konepajojen työläisten aseman vakiinnuttamista koskeva ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 76.	..
	143) Määrärahan myöntämistä sotaorpojen avustamista varten koskeva ed. Wuokilan y. m. anom. ehd. n:o 77.	..
	144) Määrärahan myöntämistä työväen asuntojen rakennuttamista varten koskeva ed. Tenhusen y. m. anom. ehd. n:o 78.	143
	145) Määrärahan myöntämistä Suomen Rautatieläisten Ammattiliitolle valistustyön harjoittamista varten tarkoitettava ed. Annalan y. m. anom. ehd. n:o 79.	..

	Siv.		Siv.
146) Määrärahan myöntämistä koteollisuuskoulun perustamiseksi Perkjärvelle koskeva ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 80	143	158) Määrärahan myöntämistä Föreningen för Österbottens historiska museum nimiselle yhdistykselle museotalon rakentamista varten tarkoitettava ed. Estlanderin y. m. anom. ehd. n:o 92	144
147) Määrärahan myöntämistä kirjon rakentamista varten Kiviniemen kasarmialueelle koskeva ed. Kuismen y. m. anom. ehd. n:o 81	„	159) Korottoman rakennuslainan myöntämistä Helsingin kasvatustaloukselle talouskoululle tarkoitettava ed. Gebhardin y. m. anom. ehd. n:o 93	145
148) Määrärahan myöntämistä avustukseksi kunnille niiden asettamien kotitalouslautakuntien toiminnan tukemiseksi tarkoitettava ed. Gebhardin y. m. anom. ehd. n:o 82 ..	144	160) Määrärahan myöntämistä kotitalouskurssien toimeenpanemiseksi kansakoulunopettajille koskeva ed. Sillanpään anom. ehd. n:o 94	„
149) Määrärahan myöntämistä maakunta-arkistojen perustamista varten koskeva ed. Voionmaan anom. ehd. n:o 83	„	161) Määrärahan myöntämistä Helsingin Sokeain Yhdistykselle koskeva ed. Sillanpään anom. ehd. n:o 95	„
150) Määrärahan myöntämistä kuntain arkistojen järjestämistä ja hoitoa varten koskeva ed. Åkerblomin anom. ehd. n:o 84	„	162) Määrärahan myöntämistä kotitalousopetuksen tarkastajan viran perustamista varten kouluhallitukseen koskeva ed. Hannulan y. m. anom. ehd. n:o 96	„
151) Määrärahan myöntämistä rakennusavuksi Oriveden kansanopistolle koskeva ed. Peltosen y. m. anom. ehd. n:o 85	„	163) Määrärahan myöntämistä Petsamon kansakoulurakennusten uudistus- ja korjaustöitä varten koskeva ed. Heikinheimon y. m. anom. ehd. n:o 97	„
152) Määrärahan myöntämistä Kotkan suomalaisen yhteiskoulun ottamiseksi valtion huostaan koskeva ed. Kilpeläisen y. m. anom. ehd. n:o 86	„	164) Määrärahan myöntämistä kansalaissodan johdosta turvatomiksi joutuneiden avustamista varten koskeva ed. Lehtokosken y. m. anom. ehd. n:o 98	„
153) Määrärahan myöntämistä Kemmin yhteiskoulun ottamiseksi valtion huostaan koskeva ed. Jussilan y. m. anom. ehd. n:o 87	„	165) Määrärahan myöntämistä Hangon ruotsalaisen yhteiskoulun jatkoluokkien ottamista varten valtion huostaan koskeva ed. Palmgrenin y. m. anom. ehd. n:o 99	„
154) Määrärahan myöntämistä työhuoneitten rakentamista varten maalaisveistokouluille koskeva ed. Åkerblomin anom. ehd. n:o 88	„	166) Kuoletuslainan myöntämistä O. Y. Teknilliselle opistolle Helsingissä tarkoitettava ed. Palmgrenin y. m. anom. ehd. n:o 100	„
155) Määrärahan myöntämistä Saksan hätäakarsivien lasten avustamiseksi koskeva ed. Wiikin y. m. anom. ehd. n:o 89	„	167) Määrärahan myöntämistä Suomen Sosialidemokraattiselle Työläisnaisliitolle luentojen pitämistä varten kodinhoidon järjestämisestä tarkoitettava ed. Seppälän y. m. anom. ehd. n:o 101	„
156) Määrärahan myöntämistä paikallismuseoiden ja Suomen Museoilidon avustamiseksi koskeva ed. Ailion y. m. anom. ehd. n:o 90	„	168) Määrärahan myöntämistä Työväen Järjestönuorten Liitolle tarkoitettava ed. Allilan y. m. anom. ehd. n:o 102	„
157) Määrärahan myöntämistä Pohjanmaan historialliselle museo-yhdistykselle museotalon rakentamista varten Vaasaan koskeva ed. Lahdensuon y. m. anom. ehd. n:o 91 ..	„		

Siv.

- 169) Määrärahan myöntämistä Mustalaislähetykselle r. y. tarkoittava ed. Kärjen y. m. anom. ehd. n:o 103 146
- 170) Määrärahan myöntämistä kirjastotoimintaa varten koskeva ed. Vuorion y. m. anom. ehd. n:o 104 .. „
- 171) Määrärahan myöntämistä kasviviljelyskoeaseman perustamista varten Perä-Pohjolaan koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 105 .. „
- 172) Määrärahan myöntämistä maataloudellisten koeasemain perustamista varten koskeva ed. A. Jaskarin y. m. anom. ehd. n:o 106 „
- 173) Määrärahan myöntämistä asutusrahastolle käytettäväksi kuoleuslainoina itsenäistyneille pienviljelijöille maan lunastushinnan suorittamista varten koskeva ed. A. Jaskarin y. m. anom. ehd. n:o 107 .. „
- 174) Määrärahan myöntämistä pienviljelysmallitilojen perustamista varten eräisiin Koillis-Suomen kuntiin koskeva ed. Hännisen y. m. anom. ehd. n:o 108 „
- 175) Määrärahan myöntämistä pienviljelijäin ammattitaidon kohottamista varten koskeva ed. Halosen y. m. anom. ehd. n:o 109 „
- 176) Määrärahan myöntämistä siitosonnien ostamista varten pienviljelijöille koskeva ed. Alestalon y. m. anom. ehd. n:o 110 „
- 177) Määrärahan myöntämistä varattomien pienviljelijäin opiskeluavustuksia varten koskeva ed. Makkosen y. m. anom. ehd. n:o 111 „
- 178) Määrärahan myöntämistä kanatalouden edistämiseksi koskeva ed. Gebhardin y. m. anom. ehd. n:o 112 „
- 179) Määrärahan myöntämistä Suomen Kotitalouskeskukselle kotitalouspoliittista toimintaa varten koskeva ed. Gebhardin y. m. anom. ehd. n:o 113 147
- 180) Määrärahan myöntämistä maataloustyöstipendejä varten koskeva ed. Särkän y. m. anom. ehd. n:o 114 „

Siv.

- 181) Määrärahan myöntämistä Pienviljelijäin Liitolle kananhoidon opetuksen järjestämistä varten pienviljelijöille tarkoittava ed. Bryggarin anom. ehd. n:o 115 147
- 182) Ulkomaisen lainan hankkimista pientilallisten talouden kohottamista varten koskeva ed. Vuokosen y. m. anom. ehd. n:o 116 „
- 183) Ulkomaisen lainan hankkimista käytettäväksi Osuuskassojen Keskuslainarahaston välityksellä pienten ja keskipikkokokoisten viljelystilain haltijain avustuslainoiksi koskeva ed. Virkkusen y. m. anom. ehd. n:o 117 „
- 184) Määrärahan myöntämistä lainan antamista varten Osuuskassojen Keskuslainarahasto Osakeyhtiölle edelleen lainattavaksi maataloutta kohottaviin uudistoihin koskeva ed. P. Saarisen y. m. anom. ehd. n:o 118 .. „
- 185) Määrärahan myöntämistä Osuuskassojen Keskuslainarahaston välityksellä jaettavaksi lainoina syrjäseutujen osuusmeijerien rakentamista varten tarkoittava ed. Branderin y. m. anom. ehd. n:o 119 „
- 186) Määrärahan myöntämistä lainan antamista varten Osuuskassojen Keskuslainarahasto Osakeyhtiölle käytettäväksi Laatokan kalakauppaa järjestävien osuuskuntien avustamiseksi koskeva ed. Pitkäsen y. m. anom. ehd. n:o 120 „
- 187) Määrärahan myöntämistä Pienviljelijäin Keskusliitolle koskeva ed. Tuomiojan y. m. anom. ehd. n:o 121 „
- 188) Määrärahan myöntämistä pienviljelysneuvojaopiston perustamista varten koskeva ed. Tuomiojan y. m. anom. ehd. n:o 122 „
- 189) Määrärahan myöntämistä pienviljelysneuvojaopiston perustamista varten koskeva ed. Typön y. m. anom. ehd. n:o 123 148
- 190) Erinäisten määrärahojen myöntämistä maanviljelys- ja talousseuroille sekä maataloudellisille erikoisyhdistyksille koskeva ed. Jyskeen y. m. anom. ehd. n:o 124 „

Siv.	Siv.
191) Määrärahan myöntämistä rajaseutujen uudisviljelysraivausten kustannuksiin koskeva ed. Saarelaisen y. m. anom. ehd. n:o 125	keva ed. Kilpeläisen y. m. anom. ehd. n:o 136 149
192) Määrärahan myöntämistä meijeriliittojen toiminnan edistämiseksi koskeva ed. Hirvensalon y. m. anom. ehd. n:o 126	203) Määrärahan myöntämistä Kyminjoen väylän vesijärjestelyä varten koskeva ed. Viljasen y. m. anom. ehd. n:o 137 "
193) Määrärahan myöntämistä Karjalan kannaksen maamieskoulun rakentamista varten tarkoittava ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 127 ..	204) Määrärahan myöntämistä Ahtävänjoen alajuoksun perkaamista varten koskeva ed. Hästbackan y. m. anom. ehd. n:o 138 "
194) Määrärahan myöntämistä koulurakennuksen rakentamista varten Högre svenska lantbruksläroverket i Åbo nimiselle opistolle koskeva ed. Laurénin y. m. anom. ehd. n:o 128	205) Määrärahan myöntämistä Kiviniemen kosken perkaamista varten koskeva ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 139 "
195) Määrärahan myöntämistä Pohjois-Karjalan karjanhoitokoulun rakennusavuksi koskeva ed. Kukkonen y. m. anom. ehd. n:o 129	206) Määrärahan myöntämistä eräitten Muolan, Valkjärven ja Kivennavan pitäjissä olevien järvien vedenpinnan alentamista varten koskeva ed. Kaurasen y. m. anom. ehd. n:o 140
196) Määrärahan myöntämistä maamieskoulun perustamista varten Salkkolaan koskeva ed. Kuusman y. m. anom. ehd. n:o 130	207) Määrärahan myöntämistä Kyrönjoen perkaamiseen koskeva ed. Åkerblomin y. m. anom. ehd. n:o 141 ..
197) Määrärahan myöntämistä yksivuotisen käytännöllis-tietopuolisen maanviljelyskoulun perustamiseksi Lappia ja Perä-Pohjolaa varten koskeva ed. Neitiniemen y. m. anom. ehd. n:o 131	208) Määrärahan myöntämistä Kyrönjoen perkaamiseen koskeva ed. Pojanluoman y. m. anom. ehd. n:o 142 150
198) Määrärahan myöntämistä tietopuolisen karjanhoitokoulun perustamista varten Elisenvaaraan koskeva ed. Pitkäsen y. m. anom. ehd. n:o 132	209) Määrärahan myöntämistä Pyhäjoen alajuoksun perkaamista varten koskeva ed. Seppäsen y. m. anom. ehd. n:o 143 151
199) Määrärahan myöntämistä maamieskoulun perustamista varten Etelä-Pohjanmaalle koskeva ed. Lahdensuon y. m. anom. ehd. n:o 133 ..	210) Tilattoman väestön kalastusoikeuksien laajentamista tarkoittava ed. Österholmin anom. ehd. n:o 144 ..
200) Määrärahan myöntämistä kiinteän maanmieskoulun perustamista varten maan koilliselle ja läntiselle rajaseudulle koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 134	211) Määrärahan myöntämistä Ammattienedistämislaitoksen toiminnan tukemista varten koskeva ed. Viljasen y. m. anom. ehd. n:o 145 "
201) Määrärahan myöntämistä Perhonjoen perkaustöitä varten koskeva ed. Kalliolosken y. m. anom. ehd. n:o 135	212) Määrärahan myöntämistä tuberkuloosin vastustamistyön tukemista varten koskeva ed. Ryömän y. m. anom. ehd. n:o 146 "
202) Määrärahan myöntämistä Kyminjoen perkaustöitä varten kos-	213) Määrärahan myöntämistä kuntayhtymien toimenpiteestä perustettavien langettavatautisten hoitolaitosten tukemista varten koskeva ed. Virkkusen y. m. anom. ehd. n:o 147 "
	214) Määrärahan myöntämistä kaatuvatautisten hoitolaitosten perustamista varten koskeva ed. Tavas-tähden y. m. anom. ehd. n:o 148 "

Siv.		Siv.
	215) Määrärahan myöntämistä keuhkotautiparantolan perustamista varten Perä-Pohjolaan koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 149	151
	216) Määrärahan myöntämistä tylsämielisten kasvatus- ja huoltolaitosta varten koskeva ed. Somersalon y. m. anom. ehd. n:o 150	„
	217) Määrärahan myöntämistä lääninsairaalan rakentamista varten Vaasaan koskeva ed. Jacobssonin y. m. anom. ehd. n:o 151	„
	218) Määrärahan myöntämistä Loviisan yleisen sairaalan laajentamista ja uudistamista varten koskeva ed. von Bornin y. m. anom. ehd. n:o 152	„
	219) Määrärahan myöntämistä lääninsairaalan rakentamista varten Seinäjoelle koskeva ed. Lahdensuon y. m. anom. ehd. n:o 153	„
	220) Määrärahan myöntämistä Röntgen-laitteiden hankkimista varten Kajaanin yleiseen sairaalaan koskeva ed. Salon y. m. anom. ehd. n:o 154	152
	221) Määrärahan myöntämistä Kittilän sairaalan rakentamiseen tarkoittava ed. Neitiniemen anom. ehd. n:o 155	„
	222) Määrärahan myöntämistä ruotsalaiselle Pohjanmaalle perustettavaa piirimielisairaalaan varten koskeva ed. Kuleniuksen y. m. anom. ehd. n:o 156	„
	223) Määrärahan myöntämistä sairastuvan perustamista varten Turtolan kuntaan koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 157	„
	224) Määrärahan myöntämistä Turun lääninsairaalan laajentamista varten koskeva ed. Tulenheimon y. m. anom. ehd. n:o 158	„
	225) Määrärahan myöntämistä valtion sairaalan perustamista varten Haapajärven kirkonkylään koskeva ed. Seppäsen y. m. anom. ehd. n:o 159	153
	226) Määrärahan myöntämistä sairashuoneen rakentamista varten Hyrynsalmen kirkonkylään tarkoittava ed. Janhosen y. m. anom. ehd. n:o 160	„
	227) Määrärahan myöntämistä Samfundet Folkhälsan nimiselle seuralle koskeva ed. von Bornin y. m. anom. ehd. n:o 161	153
	228) Määrärahan myöntämistä kuolemuslainoiksi maalaiskunnille kunnalliskotien rakentamista varten koskeva ed. Kopsan y. m. anom. ehd. n:o 162	„
	229) Määrärahan myöntämistä Maaseudun Sähköyhtymien Liitto r.y:n toiminnan avustamiseksi koskeva ed. Heikinheimon y. m. anom. ehd. n:o 163	„
	230) Määrärahan myöntämistä kuntien avustamista varten koskeva ed. Helon y. m. anom. ehd. n:o 164	„
	Pöydällepanoa varten esitellään:	
	231) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksen johdosta Suomen ja Islannin välisen kauppaja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä	„
	232) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta Suomen ja Puolan välisen kauppaja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä	„
	233) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksen johdosta Suomen ja Suurbritannian ja Irlannin välisen kauppaja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä	„
	234) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksen johdosta Suomen ja belgialais-luxemburgilaisen taloudellisen liiton välisen väliaikaisen kauppasopimuksen hyväksymisestä	154
	235) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksen johdosta Petsamon kihlakunnan ja Finmarkin läänin välistä valtakunnan rajaa koskevan sopimuksen hyväksymisestä	„
	236) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee lisämäärärahan	

Siv.

myöntämistä kaupunkeja ja esikaupunkien poliisilaitosten henkilökunnan vaatetusavustuksia varten vuonna 1924 154

337) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee 12,000,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämistä valtion asuntopoliittista toimintaa varten "

238) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee määrärahan myöntämistä avustuksen antamista varten Osakeyhtiö Petsamo Aktiebolag nimiselle yhtiölle "

239) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee määrärahan myöntämistä ikäläisän suorittamiseksi puolustuslaitoksen palkanottajille ... "

240) Lakivaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksen johdosta laiksi ulkomaalaisen Suomessa olevasta, hoidotta jätetystä omaisuudesta "

241) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi edustajanpalkkiosta 1924 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä "

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Anderson, Asikainen, Bergroth, Hakala, Hakkila, Heikkinen, Kares, Kontio, Muhonen, Pulkkinen, Ramstedt ja Schauman.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat sairauden tähden kymmenen päivän ajaksi tästä päivästä alkaen ed. Bergroth, samaksi ajaksi lääkärintodistuksella näytetyn sairauden perustuksella ed. Anderson, yksityisten asiain takia tämän päivän istunnosta ed. Heikkinen ja Ramstedt, yksityisten asiain takia huomisesta päivästä alkaen viikon ajaksi ed. Heikura, kunnallisten tehtävään takia viikon ajaksi ed. Muhonen.

Ilmoitus eduskunta-alotteista.

Puhemies: Edustajille ilmoitetaan, että edustajien tekemät alotteet ovat eduskunnan kansliassa saatavana, jos joku edustaja katsoo tarvitsevänsä alotetta sitä valiokuntaan lähetettäessä.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Hallituksen jäsen saapuu jättämään esityksiä.

Istuntosaliin saapuu nuoremman hallitussihteerin A. Voutilaisen saattamana ministeri *Relander*, joka lausuu suomeksi ja ruotsiksi:

Kunnioitettava herra Puhemies, arvoisa eduskunta! Hallituksen määräyksestä on minulle kunnia eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset:

n:o 71 Esitys Uuraan radan rakentamisehtojen muuttamisesta;

n:o 72 Esitys laiksi vankien tapaturmakorvauksesta;

n:o 73 Esitys laiksi vakuutusneuvostosta;

n:o 74 Esitys työväen tapaturmavakuutuslaiksi;

n:o 75 Esitys laiksi metsänmyynnistä eräänlaatuisilta asutustiloilta;

n:o 76 Esitys sisältävä ehdotuksen laiksi lunastusoikeuden käyttämisestä Ahvenanmaalla sijaitsevaa kiinteistöä myyessä;

n:o 77 Esitys laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta;

n:o 78 Esitys laiksi vakinaisessa väessä palveleville asevelvollisille annettavista lomista;

n:o 79 Esitys korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille;

n:o 80 Esitys laiksi puutavarayhtiöitten lainvastaisesti hankkimista kiinteistöistä;

n:o 81 Esitys ynnä ehdotus laiksi vuokra-alueitten lunastamisesta 15 päivänä lokakuuta 1918 annetun lain 54 §:n sekä laiksi maanhankkimisesta asutustarkoituksiin 25 päivänä marraskuuta 1922 annetun lain 42 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi;

n:o 82 Esitys laiksi kunnallis- ja paikallisteistä;

n:o 83 Esitys määrärahan myöntämisestä koulutilan ostamista varten maatalousoppilaitoksille Uudellamaalla;

n:o 84 Esitys laiksi maalaiskuntain asutslautakunnista annetun lain muuttamisesta.

Puhemies: Herra Ministeri! Jätetyt hallituksen esitykset tulen esittelemään eduskunnalle perustuslain mukaista käsittelyä varten.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi erään valtion omistaman tontin luovuttamisesta konsertti- ja kongressitalon rakentamista varten Helsingin kaupunkiin.

Hallituksen esityksen n:o 15 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintöön n:o 1 sisältyvä edellä mainittu lakiehdotus esitellään ensimmäistä käsitteleyä varten.

Keskustelu:

Ed. Furuhjelm: Kesäkuun 3 päivänä 1920 eduskunta päätti oikeuttaa valtioneuvoston ilmaiseksi luovuttamaan perustettavaksi aiotulle konserttitalo-osakeyhtiölle tontin n:o 8 Kaivokadun varrella Helsingin kaupungissa avustuksena konsertti- ja kongressitalon rakentamista varten. Ehdoksi kuitenkin asetettiin, että talo olisi rakennettava valmiiksi ennen vuoden 1923 loppua. Koska näin ei ole tapahtunut ja eduskunnan valtuus siis nyttemmin on rauennut, on hallitus nyt kyseessä olevassa esityksessä pyytänyt, näinkuin se sanoo, rakennusmääräajan pidentämistä.

(Valtiovarainvaliokunta on sitä mieltä, ettei ole kysymyksessä määrääjän pidentäminen, sillä aika on jo viime vuoden päätyessä kulunut umpeen. Itse asiassa on valiokunta asettunut sille kannalle, ettei kysymystä voi ratkaista yksinkertaisella eduskunnan päätöksellä. Hallitusmuodon pykälä n:o 74 nim. säättää seuraavaa: „Valtion maaomaisuutta sekä veroja ja tuloa tuottavia oikeuksia älköön toisen omaksi

luovutettako tai pantattako, ellei sitä ole laissa myönnetty”. Heinäkuun 27 päivänä 1922 annetussa laissa taasen luetellaan ne tuloa tuottavat oikeudet ja maaomaisuudet, jotka valtioneuvostolla on oikeus luovuttaa toiselle. Ne saadaan kuitenkin luovuttaa vain siinä tapauksessa, että valtion ilmeinen etu sitä vaatii, mitä ei voi nyt kyseessä olevassa tapauksessa väittää. Muuten laki puhuu vain rakentamattomista tonteista, kun taasen konserttitaloa varten tarkoitettu tontti on osaksi rakennettu. Näihin seikkoihin katsoen on valtiovarainvaliokunnan mielestä säädettävä erityinen laki tontin luovuttamisesta.

Asian ratkaisuun ei voi vaikuttaa se seikka, että vuonna 1920 tehtiin päätös ponnien muodossa eikä lain, sillä hallitusmuodon määräykset ovat aivan selvät, ja muuten on vasta senjälkeen astunut voimaan jo mainittu laki valtioneuvoston oikeudesta luovuttaa toisen omaksi valtion omaisuutta. Joko on valtioneuvostolla oikeus ilman eduskunnan suostumusta luovuttaa valtion omaisuutta taikka on säädettävä laki. Koska hallitus itse ilmeisesti on sitä mieltä, että eduskunnan suostumusta tarvitaan, johon käsitykseen valiokunta myös yhtyy, niin jää jällelle vain yksi ainoa menettelytapa, nim. valiokunnan nyt ehdottama.

Ed. Lohi: Minä olen valtiovarainvaliokunnassa asiaan nähden ollut samalla kannalla, että ilman lainsäädäntöä ei voi tällaista lahjoitusta tehdä. Mutta minä olen valiokunnassa lausunut jo epäilyksen siitä, onko valtiopäiväjärjestyksen säännösten mukaista nimittää niiden säännösten, jotka koskevat asioitten vireillepanoa valtiopäivillä, onko valiokunnalla oikeutta tehdä lakiehdotus sellaisen hallituksen esityksen pohjalla, joka ei sisällä mitään lakiehdotusta. Tämän kysymyksen tutkimisen minä tahtoisin suosittaa suuren valiokunnan huomioon.

Mitä itse asiaan tulee, niin minun käsittääkseni, näinkuin meidän valiokunnan mietintöön liittämastamme vastalauseesta näkyy, ei ole valtiota edun mukaista ollenkaan, että tällaisia lahjoituksia tehdään pääkaupungissa, kun lahjoitus pääasiassa, näinkuin hallituksen esityksestä näkyy, tulee Helsingin kaupungin lopulliseksi omaisuudeksi. Valtiovallalla on tonttien

tarvetta myötään pääkaupungissa ja niitä esiintyy tulevaisuudessa yhä enemmän. Minun käsittääkseni on siis kovin huonoa valtion edun valvomista, että tällä lailla kevytmielisesti tällaisia lahjoituksia menettämään tekemään.

Ed. Furuhjelm: Ed. Lohen lausunnon johdosta pyydän saada huomauttaa siitä, että m. s. Kultaranta-kysymyksessä meneteltiin aivan samalla tavoin kuin tässäkin kysymyksessä. Silloin hallitus nimittäin ehdotti, että eduskunta päättäisi näin ja näin pönnen muodossa, mutta jo talousvaliokunta, johon asia lähetettiin lausunnon antamista varten, laati lakiehdotuksen, minkä ehdotuksen eduskunta sitten lopullisesti hyväksyi.

Ed. Helo: Mitä tulee ed. Lohen tekemään väitteeseen, niin lienee selvää, että Eduskunnalla on, huolimatta siitä muodollisesta muutoksesta, jonka se on tehnyt, oikeus hyväksyä tämä lahjoitus lain muodossa. Myöskin on selvää, että lahjoitus tapahtuu todellakin yleiseen tarkoitukseen eikä Helsingin kaupungille, kuten hallituksen esityksen perusteluissakin selvästi ilmenee. Myöskin vasemmisto on asettanut tätä lahjoitusta puoltamaan, mutta on kuitenkin lausunut sen toivomuksen, että koska tästä tulee yleinen kongressitalo, niin sitä olisi myös käytettävä sillä tapaa, että kaikki kansankerrokset pääsisivät sitä käyttämään hyväkseen. Tähän tällaiseen vaatimattomaan toivomukseen ei kuitenkaan valtiovarainvaliokunnan enemmistö ole suostunut, joka osottaa sitä, että tätä taloa tulnaisiin käyttämään tulevaisuudessa puolueellisesti. Kun asia menee suureen valiokuntaan, olisi siis toivottavaa, että tämä varsin vaatimaton toivomus, joka on vasemmiston puolelta esitetty, otettaisiin siellä huomioon, koska muuten voi tapahtua siten, että tästä lahjoituksesta ei tulisi yhtään mitään. Kuten näyttää, niin voi nimittäin Eduskunnassa muodostua enemmistö sellaiselle ehdotukselle, että laki jäisi lepäämään, ja jos niin tapahtuisi, niin se itse asiassa tulisi merkitsemään lahjoituksen raukeamista. Minä sentähden toivoisin, että suuressa valiokunnassa asiaa käsiteltäisiin siten, että otettaisiin huomioon se näkökohta, joka on esitetty mietintöön liitettyssä vasemmiston vastalauseessa.

Ed. Nurmisen: Täällä ed. Helo mainitsi siitä näkökannasta ja vastalauseesta, joka vasemmiston taholta on tässä kysymyksessä esitetty. Me emme tahdo myöskään kieltää kokonaisuudessaan tämän tontin luovuttamista, sille rakennettavaksi yleisen kongressitalon. Myönnetään sen tarpeellisuus, sillä meidän maassamme, ainakaan Helsingissä, ei sellaista vielä ole, joten se olisi tarpeen vaatima. Mutta käytöstavasta tai niistä ohjeista, mitä sen käyttöön määrättäisiin, on erimielisyyttä. On aikaisempia esimerkkejä ei samanlaisissa mutta hyvin samanluontoisissa tapauksissa, joissa tällaisia tapauksia on sattunut, että niitä yhteisillä varoilla rakennetaan, niiden käyttö silloin kun se tulee valmiiksi, muodostuu ainoastaan jonkun yksityisen ryhmän, jonkun pienemmän koplan käytettäväksi. Ja ollaanpa varmoja jo täällä vasemmistossa siitä, että ellei tähän myöskin Eduskunnan taholta mitään ehtoja tai asetusmääräyksiä laiteta, niin tulee myöskin tämä muodostumaan silloin kun se tulee valmiiksi, joidenkin vissien joukkojen, voidaanpa sanoa melkein etupäässä suojeluskuntalaisten kongressi- ja konserttitaloksi ja tämän estääksemme vaaditaan myös, että niihin perusteluihin täytyy saada myöskin määräyksiä, jotka takaavat edes osapuulleen sen, että se on tasapuolisesti kaikkien kansankerrosten käytettävissä, ja jollei näitä vaatimuksia oteta huomioon, niin silloin tietenkin on tällainen talo aivan tarpeeton. Rakentakoon silloin jokainen ryhmä itselleen niitä niin paljon kuin haluaa ja huvittaa; silloin ei ole tietenkään millään muilla ryhmillä mitään sanomista. Mutta jollei niitä saada, teemme voitavamme, että tällainen yritys raukeaa kokonaisuudessaan.

Ed. Niukkanen: Ed. Helon ja Nurmisen lausuntojen johdosta minä pyydän huomauttaa, että jos alkuperäinen suunnitelma tämän tontin käyttämisestä pitää paikkansa, niin tarkoituksena on rakentaa ensiluokan hotelli kaikkein mahdollisine mukavuuksineen, talvipuutarhoineen j. n. e. ja että senvuoksi myös rakennuspaikka on valittu aivan aseman vastapäätä. Minä luulen, että kaikilla kansankerroksilla olisi kyllä myös tilaisuus tätä hotellia käyttää sikäli kuin rahat riittävät.

[Keskustelu julistetaan päättyneeksi.]

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään V. J:n 57 §:n mukaisesti suureen valiokuntaan.

2) Ehdotus laiksi maanmittausinsinöörien matkapalkkion suorittamisen perusteista.

Hallituksen esityksen n:o 59 johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroja ei haluta.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

3) Ehdotus laiksi maanmittausinsinööreille ja heidän virka-apulaisilleen toimituksista eräissä osissa Oulun lääniä maksettavan korvauksen suorittamisen perusteista.

Hallituksen esityksen n:o 2 johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroja ei haluta.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

4) Vuoden 1923 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi vuokra-alueen lunastamisen vireillepanon jälkeen vuokramaksunsa laiminlyöneen vuokramiehen oikeuksien turvaamisesta eräissä tapauksessa.

Mainittu ehdotus, josta maatalousvaliokunta on antanut lausunnon mietinnössä n:o 1, esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiassa keskustelu, ja sen jälkeen toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Jos vähintään 2/3 anne-

tuista äänistä kannattaa lakiehdotuksen hyväksymistä, on lakiehdotus valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n mukaan hyväksytty; muuten se on hylätty.

Keskustelu:

Ed. Peltomäki: 15 päivänä lokakuuta 1918 vuokra-alueiden itsenäistytymisestä annetun lain 33 ja 63 §:n mukaan saatava vuokramies jo ennenkuin vuokra-alue on kantatilasta erotettu päästä suorittamasta entistä vuokramaksua sillä tavoin, että hän tehdessään maanomistajalle ilmoituksen siitä, että hän tahtoo lunastaa vuokra-alueensa itsenäiseksi, samalla ilmoittaa haluavansa vapautua entisen vuokramaksun suorittamisesta. Tällainen vapaus alkaa silloin sen marraskuun 1 päivästä, joka vuoden kuluttua ilmoituksen jälkeen ensiksi seuraa, ja vuokramaksun asemasta tulee vuokramiehen suoritettavaksi 5 %:n korko lunastushinnalle. Ensiksi mainitsemani lainpaikan mukaan on itsenäistytymistä haluavan vuokramiehen tehtävä myös asianomaiselle vuokralautakunnalle ilmoitus siitä, että hän haluaa lunastaa vuokra-alueensa itsenäiseksi, ja se ilmoitus on toimitettava 30 päivän kuluessa siitä, kuin ilmoitus maanomistajalle tehtiin. Näitä niin maanomistajille kuin vuokralautakunnillekin tehtäviä ilmoituksia varten painatutti hallitus aikansa lomakkeita. Nyt oli siihen lomakkeeseen, joka oli tarkoitettu käytettäväksi ilmoitusta tehtäessä vuokralautakunnille, painettu myös lausuma, että vuokramies haluaa lunastuslain 63 §:n edellyttämällä tavalla vapautua vuokramaksusta, mutta tätä lausumaa ei oltu otettu maanomistajalle annettavaksi tarkoitettuun lomakkeeseen. Sitä että näin oli tapahtunut, katsottiin siinä esityksessä, jonka hallitus antoi asiasta viime vuoden valtiopäivillä eduskunnalle ja joka nyt juuri on asiassa käsittelyn pohjana, virheelliseksi, erehdykseksi, ja tätä erehdystä, tätä virheellisyyttä esityksellä tahdottiin korjata. Sen komitean taholta taas, joka oli laatinut mainittujen lomakkeiden luonnokset, oli selitetty, että ainakin komiteassa ei asian suhteen mitään erehdystä ole tapahtunut, vaan että lomakeluonnokset tarkoituksellisesti laadittiin sellaisiksi, millaisina hallitus ne sitten hyväksyi, koska komiteasta ei näytännyt mahdolliselta

panna irtisanomisvaatimusta jokaiseen kaavakkeeseen, jotta välttyisi irtisanoutuminen päivätoista ilman erityistä harkintaa asian eri puolista. Sen sijaan otettiin sitä koskeva kohta vuokralautakunnalle annettavaan ilmoituskaavakkeeseen, jotta se osoitaisi, miten tuollainen vaatimus voitaisiin kirjoittaa. Minun käsitykseni mukaan komitea on ollut aivan oikeassa siinä, että jo osoittanut, että vuokramaksunsa suorittamisesta olisi tullut tapahtua vasta sitten, kuin kukin vuokramies oli asiaa eri puolilta harkinnut, ja ettei lomakkeisiin siis ollutkaan jo etukäteen valmiiksi painettava sitä ilmoitusta, että vuokramies joka tapauksessa lakkaa entisen vuokrakorvauksen suorittamisesta. Kokemus on nimittäin nyt jo osoittanut, että vuokramaksunsa suorittamisen lakkauttaneet vuokramiehet eivät yleensä olekaan tehneet vastaavia säästöjä tahi muulla tavalla vastaavasti kohottaneet maksukykyänsä siltä varalta, että vuokra-alueen lunastussumma heille tulee melkoisesti suuremmaksi, kuin miksi se olisi tullut, jos vuokrakorvaus olisi vuotuisesti suoritettu. Näin tavoin ei mainituissa lomakkeista, kaavakkeissa, siis mitään virheellisyyttä olekaan.

Niinkuin jo mainitsin, perustuu hallituksen tässä asiassa antama esitys siihen edellytykseen, että puheena olevat lomakkeet ovat virheellisiä, harhaanjohtavia ja että sen vuoksi uusi lainsäädäntö asiassa on tarpeen. Olen jo edellä huomauttanut, ettei lomakkeita voida sanoa virheellisiksi. Mikään uusi lainsäädäntö sillä perusteella, että virheellisyyttä olisi olemassa, ei siis saata tulla kysymykseen. Mitä sitten tulee siihen edellytykseen, että lomakkeet olisivat harhaanjohtavia, niin saattaa kyllä yksi ja toinen olla, joka niiden vuoksi on erehtynyt. Mutta ei yleensä mitään lomakkeita, enempää kuin mitään lakiakaan, voi laatia sellaisiksi, ettei siihen nähden joku voisi erehtyä. Ja se uusi lakiehdotus, jota nyt ehdotetaan hyväksyttäväksi, tulee minun ymmärtääkseni erikoisesti olemaan sellainen, että se tuottaa erehdyksiä. Lakiehdotus koskee nim. ainoastaan sellaisia vuokramiehiä, jotka ovat lunastuslain 33 ja 63 §:n mukaisesti, 30 päivän kuluessa sen jälkeen kuin ovat maanomistajille tehneet ilmoituksen, vuokralautakunnalle ilmoittaneet haluavansa vapautua vuokrakorvauksen suorittamisesta. Muihin tapauksiin ei

lakiehdotus sovellu. Kuitenkin on nyt jo sattunut varsin useita tapauksia, että sellaisetkin vuokramiehet, jotka jälkeempain, jossain myöhemmässä vuokralautakunnan kokouksessa ovat ilmoittaneet tahtovansa vapautua vuokrakorvauksen suorittamisesta, ovat tällä perusteella ilman muuta lain määräämän ajan kuluttua jättäneet vuokramaksunsa suorittamatta. Tällaisia vuokramiehiä ei esillä oleva lakiehdotus koske. Mutta lakiehdotus toteutettuna tulee ilmeisesti melkoisesti lisäämään sitä nyt jo siellä täällä olemassa olevaa käsitystä, että viimeksi mainitutkin vuokramiehet voisivat vapautua vuokramaksun suorittamisesta. Tästä taas syntyy todennäköisesti uusia riitajuttuja ehkä saman verran kuin mitä nyt tahdotaan kysymyksessä olevalla lakiehdotuksella lakkauttaa. Ja jos silloin ollaan johdonmukaisia, niin tullaan taas ajattelemaan uutta lainsäädäntöä näiden viime mainittujen, uusien riitajuttujen lopettamiseksi. — Tahdon erittäin huomauttaa, että tässä ei ole kysymys ensinkään niistä vuokramiehistä, joiden vuokra-alueiden itsenäistyttäminen on tapahtunut maanomistajain vaatimuksesta tai muuten ilman vuokramiehen alotetta ja jotka vakiintuneen käytännön mukaan ovat oikeutetut ilmoittamaan haluavansa päästä vapaiksi vuokrakorvauksen suorittamisesta ensimmäisessä vuokralautakunnan tai toimitusmaanimittarin pitämässä kokouksessa.

Kun on periaatteellisesti aivan väärin, että se vahinko, joka vuokramiehille ehkä on tullut sentakia, että mahdollisesti ovat lomakkeiden vuoksi erehtyneet, pannaan maanomistajien kannettavaksi, jotka eivät millään tavoin ole olleet osallisina sanottujen lomakkeiden laatimisessa, niin ja kun ei muutenkaan ole asianmukaista, että laki laaditaan muutamia, joka tapauksessa veraten harvoja oikeusjuttuja silmälläpitäen, minä pyydän ehdottaa, että puheena oleva lakiehdotus hyljättäisiin.

Ed. Pojanluoma: Pyydän kannattaa ed. Peltosen tekemää ehdotusta.

Ed. Sirola: Kun nyt esillä oleva laki on yksi mitä tärkein laki onnettomien harhaanjohdettujen torpparien pelastamiseksi, on täällä lausuttu, että siinä ei olisi lomakkeiden laatijain syytä. Mutta ilmeisesti hallituksen taholta on nuo väärät, harhaan-

johtavat lomakkeet painettu. Lomakkeessa n:o 1, siinä jolla vuokramies ilmoittaa vuokranantajalle lunastusvaatimuksesta, ei mainita tuota verosta vapaaksi pääsemistä, mutta lomakkeessa n:o 2, jossa tehdään vasta ilmoitus vuokralautakunnalle, on tuo verovapaus, että vuokramies haluaa samalla lunastuslain 63 §:n mukaan vapautua entisistä vuokramaksuista siitä marraskuun 1 päivästä, joka vuoden kuluttua ensiksi seuraa. Ja jos nyt hallitus olisi tahtonut tässä menetellä puolueettomasti, olisi se voinut merkitä ensimmäiseen lomakkeeseen, minkä merkitsi toiseen. Ja siinä juuri vuokramiehet ovat erehtyneet, että ovat usko- nettomasti lomakkeet oikeiksi, koska ne ovat hallituksen taholta painetut, ja että se ilmoitus on silloin pätevä, kun se on tehty lomakkeessa n:o 2, jolla on vasta vuokralautakunnalle ilmoitus tehtävä. Mutta yleensä- hän tiedetään, että oikeudenkäynnissä on asia haastettava niinkuin oikeudenkäyn- nistä on säädetty, ja tämä n:o 1 on alkuperäisen haasteen arvoinen, ja kun vuokramies ei ole osannut vuokravapautta siihen merkitä lisäyksenä, niin tämä on juuri saattanut monet tuhannet vuokramie- het sille ikävälle tielle, missä niitä nyt oi- kendet käsittelevät. Jopa niitä on määrätty häädettäväksi juuri tuon virheen takia. Ja onhan selvää, että kun vuokra-asetuksessa sanotaan, että jos vuokramies lakkaa luv- tomasti vuokranteosta eli vuokraehtojen täyttämisestä, on hän vuokraoikeutensa menettänyt, niin juuri tässä kohden tulki- taan näiden vuokramiesten vuokraoikeus menetetyksi. Ja senvuoksi hallitus on oi- keassa, kun se on antanut tuon esityksen eduskunnalle ja tahtonut tuon virheen kor- jata. Mitä täällä sanotaan taas toiselta puolelta, että muutamat maanomistajat tuli- sivat kärsimään senvuoksi, niin olisiko se oikein, että toiset maanomistajat, joiden vuokramiehet ovat osanneet tehdä oikein il- moituksen saavat tuon 5 % korkoa lunas- tushinnasta, jota vastoin toiset tahtoisivat näiden onnettomain yksinkertaisuutta tai ymmärtämättömyyttä hyväkseen käyttää ja sen kautta saada moninkertaisen veron- maksun rahaksi laskettuna, saamalla mo- ninkertaisen hinnan torpasta. Maatalous- valiokunta, jossa tämä asia oli lausunnon antamista varten, puolsi tämän lakiehd- otuksen hyväksymistä, ja minä kannatan maatalousvaliokunnan lausuntoa.

Ed. Niukkanen: Minunkin täytyy ed. Peltosen lausunnon johdosta huomaut- taa, kun hän lausui, että tässä olisi kysy- myksessä siirtää se vahinko, mikä vuokra- miehille mahdollisesti on tapahtunut, maan- omistajalle, että tähän ei pidä paika- kaansa, sillä tässähän ei ole kysymyksessä muuta kuin asettaa ne torpparit, jotka ovat joutuneet tällaisen erehdyksen uhriksi, sa- maan asemaan kuin kaikki muut torpparit. Siihen samaan asemaan, jonka vuokra- alueiden lunastamislaki on heille taannut ja maanomistajat myöskin samaan asemaan, kuin ne muutkin maanomistajat, jotka eivät ole joutuneet tällaisen erehdyksen kautta hyötymään. Ja sitä ei kukaan voine väit- tää, etteivät kaavakkeet todellakin olisi ol- leet sellaiset, että ne olivat omansa johta- maan vuokramiehiä harhaan. Sillä eihän vuokramieheltä voi vaatia, että hän tuntee mitä vaikeimmin tulkittavat lainpaikat ja viittaukset lunastamislaisissa. Hänelle pi- täisi riittää, jos hän osaa käyttää niitä oh- jeita, joita lain toimeenpanosta on annettu. Ja koska se seikka, että maanomistajalle annettavassa kaavakkeessa ei ollut sanalla- kaan annettu ohjeita siitä mitenkä vuokra- miehen tulee menetellä, jos hän tahtoo va- pautua vuokramaksun suorittamisesta, on ollut omiansa antamaan hänelle väärän kä- sityksen menettelytavasta ja johtamaan häntä harhaan ja koska se on valtion aiheuttama olisi toivottava että eduskunta, joka viime kerralla suurella enemmistöllä hyväksyi tämän lakiehdotuksen jätettäväksi lepäämään, nyt sen lopullisesti hyväksyisi, että siitä ikävästä sekamelskasta, mikä nyt tässä suhteessa vallitsee, vihdoinkin selvit- täisiin.

Ed. Mustasilta: Kun kieltämättä jokainen tämän eduskunnan jäsen on tietoi- nen siitä, että nämä onnettomat torpparit ovat tämän velvollisuutensa laiminlyöneet syystä, että eivät ole käsitäneet näitä kaa- vakkeita oikein, kuten täällä ed. Sirolakin on maininnut, niin minun täytyy siis vain lyhyesti yhtyä kannattamaan ed. Sirolan tekemää ehdotusta, että tämä lakiehdotus hyväksyttäisiin.

Ed. E. Setälä: Täällä ovat kaikki tä- hänastiset puhujat lausunnossaan kutsuneet tätä tekoa virheeksi hallitukselta. Se on enemmän kuin virhe hallitukselta. Hallitus

suorastansa johti vuokramiehet harhaan siinä, että se painatti lomakkeeseen n:o 2 vuokran irtisanomista koskevan tekstin, mutta jätti sen lomakkeesta n:o 1:stä pois missä sen olisi pitänyt olla, eikä tehnyt siitä edes muistutusta. Selvää lienee, että kaikissa hallituksen taholta annetuissa lomakkeissa on ollut sellainen teksti, johon niiden lomakkeiden täyttäjien täytyy luottaa. Lunastuslain suurimpia virheitä oli se, että annettiin vuokralautakuntien tehtäväksi sen toimeenpano ja tämä välillisesti vaikuttaa myös tähän tilanteeseen, mihin on jouduttu. Tehtävä oli vuokralautakunnille ylivoimainen. Sellainen maareformin toteuttaminen olisi vaatinut paljon laajempia sekä juridillisiä että teknillisiä tietoja, joita vuokralautakunnilla ei ollut. Tällöin jouduttiin sellaiseen välitilaan, että meillä tällä kertaa on suuri joukko vuokramiehiä, joista ei tiedä, ovatko ne torppareita vaiko itsenäisiä tilallisia. Sillä lopultakin täytyi näissä erottamisissa käyttää maanmittaus-insinöörejä. Niiden tehtävän jättäminen vuokralautakunnille johti tuossa välillä vain tällaisiin rettelöihin, missä ollaan. Muuten minä tahtoisin kannattaa ed. Silrolan täällä tekemää ehdotusta, että hallituksen esitys hyväksyttäisiin. Tahtoisin vielä huomauttaa nimenomaan, että tässä hallitus teki enemmän kuin virheen, kun se suorastaan johti harhaan vuokramiehet.

Ed. Tenhunen: Täällä ovat jo useat edustajat tuoneet esille tämän lepäämään jätetyn lakiehdotuksen synnyn vaiheita ja niitä syitä, jotka olivat aiheuttaneet tämän lakiehdotuksen, että minä en tässä suhteessa halua toistaa sitä, mitä ennen on jo sanottu. Minä tahtoisin kiinnittää huomiota vain muutamaan seikkaan. Sikäli kuin ne koskevat niitä eduskuntapiirejä, jotka olivat viime valtiopäivillä aiheuttaneet tämän lakiehdotuksen lykkäämisen yli vaalien, niitä tekijöitä, jotka ovat olleet pääasiallisimpina vaikuttamina samaisen lakiehdotuksen kohtaloon.

Täällä ed. Peltonen, joka oli viime valtiopäivillä maatalousvaliokunnassa ja oli yhtenä allekirjoittajana siinä vastalauseessa, jossa kannatettiin lakiehdotuksen hylkäämistä, nyt väittää, että tämä lakiehdotus, jos se hyväksyttäisiin, tulisi luultavasti aiheuttamaan myöskin uusia sekaannuksia sanotussa laissa selitettyjen oikeuksien tul-

kitsemiseen nähden. Mutta viime valtiopäivillä ei tätä seikkaa esitetty edellä mainitsemassani valiokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa, vaan pääasiallisimpana syynä sille kannalle, että tällaista lakiehdotusta ei olisi hyväksyttävä, on pidettävä sitä maanviljelijäin taholta etupäässä juuri suurmaanviljelijäin taholta, jotka kieltämättä ovat suuresti hyötynet tästä hallituksen virheellisyydestä puheena olevien kaavakkeiden painattamisen suhteen, esitettyä väitettä, että lunastuslain mukaiset oikeudet vuokramiesten ja maanomistajain suhteen merkisivät sitä, että maanomistajat joutuivat erikoisen epäedulliseen asemaan. Siinä esitettiin jonkinlaisia tilastoja, joiden tarkkuudesta minä en voi mennä mitään sanomaan, joiden mukaan lunastusmenettelyn kautta torppareille ynnä muille lunastukseen oikeutetuille tulevien maiden hinnat kohoaisivat vain noin $\frac{1}{10}$ tai $\frac{1}{25}$:aan niiden täydestä arvosta eli näiden lunastettavain maiden käyvästä arvosta. Ja tämän seurauksena pidettiin erikoisen epäedullisena sitä, että vielä lisäksi vuokramiehillä olisi oikeus kieltäytyä jo ennakolta, ennenkuin lunastusmenettely on loppuunsuoritettu, suorittamasta vuokramaksuja sitä korvausta vastaan, mikä sitten lunastushintaan oli lisättävä. Tämä se on ollut kaikkein suurimpana tekijänä tämän lakiehdotuksen lepäämään jättämiseen vaikuttaneista syistä. Minä kuitenkin tiedän useita tapauksia — yleensä voidaan sanoa, että tämä hallituksen kaavakkeissa oleva virheellisyys johti lukuisiin oikeusjuttuihin, — joiden seurauksena oli, että vuokramiehet joutuivat kokonaan menettämään lunastusoikeutensa, vieläpä joutuivat hädettäviksikin niiltä mailta ja konnuilta, joita olivat vuosikymmeniä hallinneet. Ja mitä taas tulee sen väitteen periaatteelliseen oikeuteen, jota etupäässä suurmaanomistajain taholta on esitetty, jonka mukaan nämä eivät saa riittävää korvausta niistä maista, jotka joutuivat lohkaistuksi lunastusmenettelyn yhteydessä maanvuokraajille, itsenäistyville torppareille y. m., niin sen johdosta voinee huomauttaa, että kyllä tässä maassa kuitenkin valtava enemmistö torppariväestöstä, maanvuokraajista, ovat olleet juuri sellaista väkeä, jotka ovat vuosikymmeniä työskennelleet tiloillaan ja tehneet niistä sen, mitä ne nykyään ovat, rakentaneet niille raken-

nukset, ja ovat pääasiallisina tekijöinä lisäämässä juuri asianomaisten maiden arvon nousua. Ei ole oikein, että maanomistajat, jotka eivät millään tavalla ole vaikuttaneet siihen, että nuo maat käytettäisiin sillä tavoin, että niiden arvo kohoaisi, että nämä maanomistajat, jotka päinvastoin vuosikymmenien kuluessa ja useissa tapauksissa moneen sukupolveen ulottuvan vuokrasuhteen kautta ovat suuria rikkauksia jo ansainneet, esittävät tällaisen väitteen, että tässä lunastusmenettelyssä heitä muka kohdaisi vääryys siinä muodossa, että eivät saa noista maista sellaista hintaa kuin mitä käypäin maanhintain mukaan olisi arvioitava. Ei tällaisissa tapauksissa voidakaan sovelluttaa sellaista vapaan kaupan periaatetta, jota voidaan joissakin toisissa tapauksissa pitää suotavana. Minä asetun sille kannalle, että tämä hallituksen lakiesitys olisi hyväksyttävä ja olen myöskin sitä mieltä, että tähän esitykseen olisi ollut sisällytettävä sellainen määräys, joka tekisi tämän lain siinä määrin taannehtivaksi, että se koskisi myöskin niitä tapauksia, joissa jo eri oikeusmenettelyn kautta vuokramiehet ovat joutuneet hädetyiksi tiloiltaan ja joiden kautta he ovat joutuneet menettämään ne oikeudet, mitkä lunastuslain mukaan heille kuuluvat. Tässä suhteessa on hallituksen esityksessä kyllä olemassa määräys siitä, että lunastusmenettelyyn ovat oikeutetut ne vuokramiehet, jotka ovat tehneet muodollisen virheen mainittujen kaavakkeiden täyttämisessä, mutta myös olisi siihen luettava nekin tapaukset, joissa tämä virhe jo on johtanut sellaiseen tulokseen, että nämä vuokramiehet ovat tulleet hädetyiksi tiloiltaan ja vuokrasuhde julistettu kumotuksi. Samoin olisi siihen ollut lisättävä sellainen määräys, joka koskee sellaisia tapauksia, jolloin vuokramiehet ovat joutuneet pakotetuiksi suorittamaan vuokria tämän puutteellisen menettelyn kautta. Tällaiset lisäehdotukset minä tekisin tähän lakiehdotukseen samalla kuin minä ylipäänsä hyväksyn hallituksen ehdotuksen.

Ed. Ingman: Olen nyt niinkuin vuosi sitten, kun tätä asiaa käsiteltiin, sitä mieltä, että lakiehdotus olisi hyväksyttävä. En nimittäin voi huomata, että se asettaisi maanomistajille mitään sellaista raskautta, joka ei lunastuslain mukaan olisi heitä koh-

dannut, jos vuokramiehet olisivat ymmärtäneet noudattaa kaikkia muodollisuuksia paremmin, kuin valtio kaavakkeillaan on heitä opettanut. Ja mielestäni maanomistajien ei tule saada etua siitä, että vuokramiehet tässä, puutteellisen opastuksen takia ovat erehtyneet. Lausun nyt, niinkuin vuosi sitten sen vakaumuksen, että meidän maanviljelijämme, jotka nurkumatta ja isänmaallisella mielellä ovat panneet toimeen suuren maareformin, eivät halua itselleen tapahtuneesta erehdyksestä mitään etua.

Ed. Wiik: Också mig synes det uppenbart, att det nu föreliggande lagförslaget endast avser att rätta ett misstag, som de ifrågavarande innehavarna av lego-områden äro oskyldiga till, men genom vilket de blivit svårt lidande. Det är beklagligt att, då saken senast var föremål för behandling i riksdagen, en tämligen ringa minoritet med utnyttjande av lantdagsordningens stadganden förmådde få lagförslaget uppskjutet. Så mycket mer har man skäl att hoppas, att lagförslaget nu skall bli antaget och träda i kraft och vederbörande brukare sålunda befrias från den pinsamma ovisshet, i vilket de utan egen förskyllan befunnit sig.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asiasta on siis äänestettävä. Sihteeri lukee äänestysesityksen.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puheena olevan lakiehdotuksen sellaisena kuin eduskunta on sen 1923 vuoden valtiopäivillä lepäämään jätettäväksi hyväksynyt, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on ehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 163 jaa- ja 12 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus, joka koskee Suomen Pankin pankkivaltuusmiesten ja tilintarkastajain sekä heidän varamiestensä vaalia.

Pankkivaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Mietintö hyväksytään keskustelutta.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus määrärahan myöntämisestä uuden talon rakentamiseen maanmittaushallituksen tarvetta varten.

Hallituksen esityksen n:o 31 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Mietintö hyväksytään keskustelutta.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus lisämäärärahan myöntämisestä Haapamäen—Jyväskylän rataosan muutosten jatkamiseen.

Hallituksen esityksen n:o 23 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Mietintö hyväksytään keskustelutta.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus lisämäärärahan myöntämisestä Iisalmen—Ylivieskan rautatierakennusta varten.

Hallituksen esityksen n:o 24 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 6 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Mietintö hyväksytään keskustelutta.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus varojen osottamisesta jatkuvaa miinanetsintää varten.

Hallituksen esityksen n:o 28 johdosta

laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Mietintö hyväksytään keskustelutta.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Ehdotus valtion takuun myöntämisestä kuntain obligatsioonilainalle.

Hallituksen esityksen n:o 25 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Harvala: Pyydän ehdottaa, että mietintöön liitettyssä vastalauseessa tehty ehdotus hyväksyttäisiin.

Ed. Puittinen: Minä pyydän kannattaa ed. Harvalan tekemää ehdotusta.

Ed. Nurminen: Pyydän minäkin yhtyä kannattamaan mietinnössä olevaa vastalauseetta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Harvala ed. Puittisen ja ed. Nurmisen kannattamana vastoin valiokunnan ehdotusta ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi vastalauseessa olevan ehdotuksen. Nimitän tätä ehdotusta ed. Harvalan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Harvalan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voittola.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

11) Ylimääräisen avustuksen myöntämistä Suomalaiselle Oopperalle

koskevan hallituksen esityksen n:o 27 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 7 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Lohi: Mietintöön liitetyn ensimmäisen vastalauseen mukaisesti ehdotan, että eduskunta hylkäisi tämän hallituksen esityksen. Minun käsittääkseni on aivan kohtuutonta, että tälle yhdelle taidelaitokselle yhtenä ainoana vuonna näin suunnaton rahamäärä annetaan, taidelaitokselle, jonka siveellisestä arvosta voi olla hyvin eri mielipiteitä. Meidän taholta oltiin jo tämän vuoden budjettia valmistettaessa sitä mieltä, että näin suurta avustusta, mikä tänä vuonna nyt jo on, ei olisi tälle laitokselle ollut annettava, mutta nyt hallitus ehdottaa näin suunnattoman lisäyksen. Tämä on meidän mielestämme aivan, sanoisinko, häikäilemätöntä yrittää valtion rahoja tämänlaiseen tarkoitukseen näin suunnattomasti tuhlaata.

Ed. Ainali: Kuten perusteluista näkyy, on kyseessä oleva ooppera edistynyt jättäiläisaskelin ainakin mitä valtioavustuksiin tulee. Nehän ovat viiden vuoden aikana kasvaneet 25,000:sta 600,000 markkaan, siis 24-kertaisiksi. Ja jos vielä pyydetty summa myönnetään, tekee nousu 62 kertaa. Jos kehitys kulkee samaa latua, niin 5 vuoden perästä tarvitaan jo valtiovaroja vähän yli 96 miljoonaa, sillä kuka takaa, että perusteluissa mainitut „koristeet ja pukuväsit” vastaavat „taidenautinnon” vaatimuksia 5 vuoden perästä. Minä kuitenkin tahtoisin tehdä muutamia kysymyksiä. Eikö tuota taidelaitosta voisi järjestää itseään kannattavaksi? Onko tuo niin välttämätön että sen pystyssäpitämiseksi täytyy osaltaan uhrata varojaan myöskin katovuodesta nälkiintyneen kansan Pohjanmaalta? Jos me nyt suostumme myöntämään sanotut 950,000 markkaa, on se mielestäni mitä ajattelemattomin ja kevytmielisin teko, sillä toimintaamme seurataan ei ainoastaan Helsingissä vaan koko maassa. Ja kuten sanomalehdistä on näkynyt, pidetään evästyskokouksia, joissa jyr-

kästi paheksutaan tämän laatuista menoja. Vielä on otettava lukuun, että kyseessä oleva laitos ei ole vieras näyttely- ja tanssitaiteelle eli oikeammin sanottuna raivolle, jota huomattava osa kansastamme pitää ei ainoastaan turhuutena, joka vie-roittaa perheen jäsenet pois kodeistaan tunne-elämän pyörteisiin, joihin niin moni on upponut, vaan myöskin syntinä, joka myrkyttää ensin sielun ja kuinka monelta ruumiinkin. Muistuu mieleeni eräs tilasto Amerikassa oloajaltani. Siellä nimittäin tutkittiin eräällä paikkakunnalla langenneiden naisten alkusyytä lankeemukseensa ja tulos oli, että 75 % ilmoitti sen saaneensa tanssitalaisuuksista. Ikävintä kaikista onkin, että taidekäsitteeseen nykyään voi sisällyttää melkein mitä hyvänsä. Nythän puhutaan tanssitaiteilijoista, shakkitaitelijoista, näyttelytaiteilijoista, ja nähdään alastomuustaitelijoita ynnä muita, joista kuvia ja kirjoituksia on sanomalehdissä ja huoneiden seinissä, ja kaikkea tuollaista viheliäisyyttä jaetaan vielä henkisen ravinnon nimellä. Minun täytyy kuitenkin sanoa, että tässä maassa löytyy ihmisiä, joiden henki ei tyydy noin matalaan ravintoon. Olenpa melkein varma että se ihmisen, jonka kuolemattomalle sielulle on kirkastunut se näytelmä, joka kerran toimitettiin Golgatalalla, ei viihdy sivistyksen nimelläkään kaunistetussa synnissä. Ihmiselämä on mielestäni liian lyhyt ja korkea-arvoinen istuakseen kaikenlaisissa ajan tapamis- ja tunne-elämän matalimpien viettien kiihoituslaitoksissa. Esittämistäni syistä ehdotan esityksen hylättäväksi sen mukaan, kuin sitä vastalauseessa ehdotetaan.

Ed. Junes: Minustakin asia oopperan avustamisesta tällaisena vaikeana aikana on herätetty aiheettomasti ja senvuoksi, kun meillä on paljon tärkeämpiä rahojen käyttämistarpeita niissä suurissa kysymyksissä, mitä hallituksen samoin kuin yksityisten edustajainkin taholta on esitetty, sen vuoksi kannatan vastalauseen hylkäävää pontta.

Ed. Huttunen: Jos olisi kysymyksessä sellainen taidelaitos, josta voisi päästä osalliseksi edes tämän kaupungin koko väestö, niin silloin voisi mielihyvin kannattaa hallituksen ja myöskin valtiovarainvaliokunnan esitystä. Niin ei kuitenkaan

ole nyt kyseessä olevan taidelaitoksen kanssa, ei ainakaan tähän asti ole niin ollut, sillä tuo taidelaitos on keskittynyt ainoastaan pienen väestöryhmän taideharrastuksia palvelemaan, ja siihen on vaikuttanut se, että sisäänpääsylippujen hinnat ovat kyseessä olevassa taidelaitoksessa olleet korkeammat kuin missään muussa taidelaitoksessa täällä Helsingissä on ollut, ja tämä on vaikuttanut sen, että palkkannautijat eli n. s. vähävaraiset eivät ole vähäskään määrässä päässeet osallisiksi siitä. Viime aikoina, voidaan sanoa viime kuukausien aikana, on jonkunlainen muutos havaittavissa. On nim. siten, että Suomalainen Ooppera on antanut eräänlaisia kansannäytäntöjä, ja nuo kansannäytännöt ovatkin olleet siinä määrin onnistuneita väestön osanottoon nähden, että jokaiseen kansannäytäntöön ovat liput loppuunmyytyt. Tämän tahdon mainita siksi, kun yleisesti kuulee väitettävän, että oopperan talous ei kannata mitenkään sitä, että pääsylippujen hinnat olisivat halvemmat. Nyt kuitenkin havaitaan, että taloudellisesti on kannattavampaa se, että pääsylippujen hinnat ovat halvat, sillä pääsylippujen ostajia on runsaammin, kuin että pääsylippujen hinnat ovat siinä 30 mk ja siitä ylöspäin, jolloin tuota taidetta katsomassa on sata tai korkeintaan parisataa henkeä.

Me emme ole asettuneet vastustamaan taidelaitoksien avustamista, päinvastoin meidän käsityksemme mukaan taidelaitoksia on avustettava niin paljon kuin mahdollista, mutta emme myöskään voi hyväksyä sitä, että yksi taidelaitos pääsee niin suuresti osalliseksi yhteiskunnallisista varoista kuin nyt kyseessä oleva taidelaitos on päässyt, ja sitäkin suuremmalla syyllä, kun mainitsin, että se on ollut ainoastaan yhden pienen väestöryhmän taidenautintojen tyydyttäjänä. Siksi me ehdotammekin, ettei kokonaan hylättäisi vielä tätäkään laitosta, ei hylättäisi sitä siksi, kun siinä on, kuten mainitsin, viime kuukausina osottautunut eräitä parannuksen merkkejä. Se on antanut halpahintaisia näytäntöjä, sillä tavalla saanut mukaan yhä laajemmat kerrokset ja sillä tavalla voinut lisätä työväestönkin taideharrastuksia, ja siksi ehdotan, että nyt tällä kertaa myönnettäisiin sille vielä sen vakituisen 600,000 markan määrärahan lisäksi 500,000 markkaa. Voidaan ehkä väittää, että ooppera ei voi pelastautua niistä sitoumuksista,

mitä se on viimeisten kolmen vuoden aikana tehnyt, jos sille ei myönnetä sitä määrää, mitä valtiovarainvaliokunta ehdottaa, tai toisin sanoen sitä määrää, minkä oopperan hallinto on ehdottanut, sillä valiokunnan ehdotus tosiasiallisesti käsittää sitä. Tätä voidaan ehkä kuitenkin epäillä, että niin ei ole, koska tiedämme sen, että monet muut taidelaitokset tässä maassa, jossa taiteellinen taso on verrattain korkea, haluan mainita vaan porvarillisia taidelaitoksia, kuten Kansallisteatteri, jossa ei ole valtioavustus läheskään sellainen, mitä on nyt kyseessä olevalla laitoksella, ja niitenkin täytyy toimia, niitenkin täytyy mennä eteenpäin. Ehkä sanottanee, ettei niillä ole sellaisia menoja, kuin on laulunäyttämöllä, sillä laulunäyttämön täytyy palkata orkesteri j. n. e., mutta on kuitenkin paljon esitetty Kansallisteatterissakin kappaleita, jotka tarvitsevat orkesteria, tarvitsevat sellaisia avustajia, jotka tietävät sille lisämenoja, kuten oopperassakin on tapahtunut. Jos ooppera yhä enemmän kiinnittää huomiota halpahintaisiin näytäntöihin, sitä mukaa se saa enemmän kannattajia, sitä mukaa sille lisääntyy enemmän tuloja.

Minä en halua ruveta arvostelemaan sitä, millä tavalla on oopperan taloudellinen tila hoidettu, onko siinä sellaisia kustannuksia, joita hyvällä harkinnalla olisi voitu välttää. En halua lähteä sanomaan sitä, huolimatta siitä, että eräät sanomalehtikirjoitukset ovat antaneetkin aihetta siihen, että tuollaiselle arvostelullekin tilaa löytyy. Mainitsen vain niitä ulkomailta tilattuja taiteilijoita, joiden olemassaolo on täällä tehty puheen alaiseksi, onko se vastannut tarkoitustaan. Mutta mielestäni riittäisi tällä kertaa 500,000 markkaa, ja sekin vielä sillä ehdolla, kuten valiokunta ehdottaa, että entistä enemmän annetaan kansannäytäntöjä.

Ed. R y ö m ä: Jokaisesta asiasta näyttää voitavan olla jyrkästikin eri mieltä. Minä olisin tässä kysymyksessä sitä mieltä, että jos tahdotaan, että maamme esiintyy sivistysmaana sekä sisään- että ulospäin, niin on, päinvastoin kuin täällä erään oikeistolaisen ja ed. Lohen taholta on esitetty, pidettävä huolta siitä, että tällaisia sivistyslaitoksia kuin ooppera maassa toimii. On vain kysymys siitä, onko ooppera oleva yksityisen yritteliäisyyden varassa ja val-

tion avustamana vaiko kokonaan valtion omistamana ja johtamana. Edellinen tapa on tähän asti ollut käytännössä, ja voitaneekin katsoa varmaksi, että jos valtio itse ottaisi oopperan omaan haltuunsa ja hoitoonsa, niin se tulisi valtiolle monta vertaa kalliimmaksi kuin tähänastiset valtioavut tekevät, ja vieläpä, jos laskee mukaan nyt kysymyksessä olevan 950,000 markan valtioavun oopperalle sen näinä vuosina saamien velkojen suorittamiseen. Minä olenkin senvuoksi sitä mieltä, että on ehdottomasti parempi, että tällainen yhtiö kuin oopperayhtiö on olemassa ja pitää huolta tällaisesta maalle välttämättömästä laitoksesta, ja että valtio puolestaan on valmis tukemaan sitä niin paljon, että tosiaankin laitos voi toimia ja voi myöskin antaa helppohintaisia näytäntöjä, niin että sitä voivat kaikki kansanpiirit käyttää hyväkseen.

Muuten tahdon huomauttaa, että edellinen puhuja, kun hän painoi alas tätä valtion apumäärää ja samalla kuitenkin toivoi, että ooppera entistä enemmän antaisi helppohintaisia näytäntöjä, toimii epäjohtomukaisesti. Sillä on huomattava, että nämä helppohintaiset näytökset tuottavat oopperalle joka kerta suoranaista tappiota ja että siis ooppera, jos sen raha-asiat ovat huonot ja sillä on paljon maksamattomia velkoja, on sitä hitaampi tällaisia kannattamattomia näytöksiä antamaan ja sitä vähemmän myöskin sellaiseen kykenee. Muuten edellinen puhuja myöskin teki virheen siinä, kun hän sanoi, että vasta viime vuonna on näitä helppohintaisia näytöksiä ollut. Asia on niin, että aikaisemmin on ollut korkeintaan 15 markan paikkaisia „helppohintaisia” ja viime aikoina lisäksi korkeintaan 10 markan paikkaisia „kansannäytännöitä”, siis ainoastaan astero, mutta ei asiaeroa. Mikäli olen kuullut, aijotaan sanottuja kansannäytännöitä vastaisuudessa entistä enemmän antaa. Minä olisin toivonut, että tällä kertaa kannatettaisiin esitettyä määrärahaa oopperan velkojen suorittamiseksi, jotta samalla voitaisiin vaatia, että ooppera enemmän antaisi juuri näitä kaikkein helpoimpia näytöksiä, jotta myöskin vähävaraisemmat piirit voivat oopperaa käyttää hyväkseen.

Minä siis, samalla kun minä yhdyin siihen toivomukseen, että oopperan johdon pitäisi toimia niin, että oopperaa voivat kaikki kansalaispiirit käyttää hyväkseen, että eduskunta nyt, myöntämällä hallituk-

sen esittämän avustuksen, tekisi tällaisen toimenpiteen oopperalle mahdolliseksi. Minä näin ollen kannatan valtiovarainvaliokunnan ehdotusta ja hallituksen esitystä 950,000 markan kertakaikkiseksi avustukseksi oopperan velkojen maksamiseen.

Ed. M a n t e r e: Ensimmäisessä vastalauseessa tehty huomautus, että oopperan apuraha, tehden kuluvalta vuodelta 600,000 markkaa, on suurempi kuin minkään muun taidelaitoksen, on oikea. Saahan esim. Kansallisteatteri, jonka merkitys omaperäiselle taiteelle ja sivistykselle on epäilemättä suurempi kuin oopperan, valtiolta vain 200,000 markan vuotuisen kannatuksen. Paikallaan on kieltämättä sekin huomautus, että monien muidenkin taidelaitosten täytyy taistella suuria taloudellisia vaikeuksia vastaan. Vuosikausia läheltä seuratesani Kansallisteatterin toimintaa ja joutuen vähän väliä harkitsemaan, miten laitoksen taloudellinen asema saataisiin edes sikäli turvatuksi, ettei sodanaikaisissa vaikeissa oloissa syntynyt velkataakka pääsisi kasvamaan, olen saanut henkilökohdasta kokemusta näistä vaikeuksista ja samalla nähnyt, ettei niiden voittaminen ole suinkaan helppo asia. Vastikään on mainitun taidelaitoksen johtokunta jälleen ollut pakotettu perusteellisesti pohtimaan kysymystä, mitä keinoja olisi keksittävä teatterin talouden estämiseksi joutumasta rappiolle. Asia on todella niin, että sellainen taidelaitos kuin Kansallisteatteri, joka on pyrkinyt ja jonka tulee pyrkiä pitämään niin ohjelmistoon kuin esittämistaitoon nähden taiteellinen taso mahdollisimman korkealla, joka ei arvonsa säilyttääkseen voi turvautua operetteihin ja muihin sellaisiin „kassakappaleihin”, tällainen taidelaitos ei nykyään kannata itse itseänsä taloudellisesti, ei sittenkään, vaikka menot koetetaan äärimmilleen supistaa, ja vaikkapa taiteilijain palkkaus on alhaisin mahdollinen. Mitä erityisesti juuri palkkoihin tulee, ovat ne ainakin Kansallisteatterissa ja arvatenkin muissakin teattereissa näihin asti olleet suorastaan hätäajan palkkoja ja tätä nykyäkin etevimpäinkin näyttelijäin, henkilöiden, jotka suorittavat kulttuurillemme ensiarvoista ja samalla erittäin kuluttavaa ja rasittavaa työtä, näiden henkilöiden palkat ovat valtion alemman virkamiesten palkkojen tasalla. Eikä

heille ole kuten virkamiehille edes turvattu minkäänlaista vanhuudeneläkettä.

Asia on siis niin, että arvokkaat, kansallissivistyksellemme tärkeät taidelaitokset, muutkin kuin Suomalainen ooppera elävät ja toimivat jatkuvan, alinomaisen taloudellisen ahdingon alaisina. Tästä huomauttaessaan ensimmäisen vastalauseen allekirjoittajat ovat osuneet kyllä oikeaan. Mutta kun he siitä vetävät sen johtopäätöksen, ettei eduskunnan pitäisi hyväksyä hallituksen esitystä oopperran tukemiseksi, niin silloin he minun nähdäkseni ovat ehdottomasti väärässä. Ei suinkaan se auta maan muita sivistys- ja taidelaitoksia vähäkään, jos oopperan talous yhä edelleen pysyy retuperällä. Ei siitä esim. Kansallisteatterille ole pienintäkään hyötyä, jos oopperaa yhä on painamassa tavattoman suuri velkataakka, joka uhkaa koko sen olemassaoloa. Ooppera on nyt autettava. Toisten taidelaitosten vuoro on toivottavasti tuleva aikanaan. Ja siihen on minun nähdäkseni, tahdon sen tässä mainita, parhaana keinona, mikäli on kysymys valtion avustuksesta, huviveron poistaminen, josta muuten olen yhdessä tohtori Ryömän kanssa tehnyt eduskunta-alлотteen siinä toivossa, että asia tällä kertaa saataisiin onnelliseen päätökseen.

Ehdotettu avustusmäärä oopperalle on epäilemättä huomattavan korkea, varsinkin verrattuna, kuten jo huomautin, toisten taidelaitosten avustukseen. Sitä arvioitaessa on kuitenkin muistettava, että nyt on kysymyksessä aikaisempina vuosina syntneiden tappioiden, oopperan velkain, suoritus. Apurahan myöntäminen ei tiedä sitä, että oopperan vuotuinen valtion apuraha olisi korotettava samalle tasolle. Hallituksen esityksestä päinvastoin näkyy, että oopperan johtokunta on sitoutunut jatkamaan ensi vuonna oopperan toimintaa edelleen samalla avustusmäärällä kuin mikä sille on tänä vuonna suoritettu. Lisäksi on oopperan taloutta yleensä arvosteltaessa ja verrattaessa muiden näyttämöiden talouteen muistettava, että oopperan ylläpitokustannukset ovat helposti ymmärrettävistä syistä huomattavasti suuremmat kuin puhenäyttämöiden. Oopperan on palkkattava orkesteri, johon kuuluu useita kymmeniä soittajia, sen on harjoitettava ja palkkattava kuoro, jossa niinkään on sangen suuri jäsenmäärä, ja etevimmät oopperalaulajat vaativat verraten korkeita palk-

koja, korkeampia kuin puhenäyttämöllä työskentelevät taiteilijat. Nämä seikat tekevät mielestäni ymmärrettäväksi, että oopperan menot ovat tuntuvat, tuntevamat kuin puhenäyttämöiden.

Että näin on asianlaita muuallakin maailmassa, se käy esille m. m. hallituksen esityksen perusteluista, joissa huomautetaan, että esim. Tukholman ooppera on edellisen näytantökautensa toiminnasta saanut tappiota puolitoista miljoonaa kruunua yli laitoksen nauttiman valtioavustuksen, joka nousee noin 1/2 milj. kruunuun. Ei ole siis mitään merkillistä meidän maallemme, että Suomalainen Ooppera on joutunut kärsimään huomattavia tappioita.

Minä en omalta kohdaltani osaa sanoa mitään siitä, onko oopperan taloutta hoidettu riittävällä säästäväisyydellä ja taroituksenmukaisuudella. Ei minulla liioin ole halua yrittää antaa seikkaperäisiä neuvoja oopperan johtokunnalle siitä, miten sen työ taloudellisia näkökohtia silmälläpitäen olisi vastedes järjestettävä. Erään huomautuksen rohkenisin kuitenkin tehdä tässä tilaisuudessa. Näytantökausi olisi mielestäni lyhennettävä. Nyt se kestää noin 9 kuukautta. Minä luulen, että näytantökauden lyhentäminen parilla kolmella kuukaudella olisi meidän toistaiseksi pienissä oloissamme paikallaan. Siten saataisiin kustannukset tuntuvasti supistetuiksi, osa näin pidennetystä loma-ajasta voitaisiin käyttää esiintymiseen pääkaupungin ulkopuolella, joka varmaankin voitaisiin järjestää myös taloudellisesti kannattavaksi. Jos näin meneteltäisiin, niin minä luulen, että oopperan olisi helpompi järjestää taloutensa pysyväiselle ja vakavaraiselle kannalle sillä apurahalla, mikä sille nyt vuotuisesti on tänä vuonna myönnetty.

Oopperan yleisestä merkityksestä tahdon vielä lausua muutaman sanan. Suomalainen Ooppera on täyttänyt aukon kansallisessa kulttuurielämässämme ja ilman sitä jäisi tämä tärkeää muotoa vaille, muotoa, jolle kaikissa maissa pannaan suuri arvo ja joka kaikkialla on laajain kansankerrosten erikoisesti suosima. Suomalainen Ooppera on 5 vuotta työskennellyt menestyksellisesti, hankkien arvokkaan kantaohjelmiston musiikkikirjallisuuden parasta, samalla kun sen vaikutus kotimaisten laulu-taiteilijain kehittämiseksi on hyvin tuntuva.

On näkynyt usein muistutuksia siitä, että

oopperassa ei ainakaan tähän saakka ole tarpeellisessa määrässä kiinnitetty huomiota siihen, että kotimaiset taiteilijat siellä esiintyisivät. Tämän johdosta minä tahdon puolestani lausua, että näissä muistutuksissa minunkin ymmärtääkseni on ollut jossakin määrin perää. Erittäin huomattavat, meidän parhaat oopperalaulajat-taremmet ovat saaneet esiintyä ulkomailla. Olisi erittäin toivottavaa, että asia voitaisiin järjestää siten, että etevät kotimaiset taiteilijat voitaisiin pysyväisesti kiinnittää kotimaisen taidelaitoksen palvelukseen. Tämä on mielestäni siksi tärkeä vaatimus, että eduskunnankin olisi kiinnitettävä siihen huomiota. Mutta kun minä tiedän, että oopperan johtokunnan pyrkimyksenä on koettaa järjestää asiat niin, että ooppera tulisi työskentelemään yhä enemmän ja enemmän yksinomaan kotimaisten voimain varassa, niin en puolestani tahdo tässä suhteessa tehdä mitään ehdotusta. Että johtokunta todellakin on näin menettelevä, siitä on todistuksena m. m. se, että ensi vuoden alusta ei mitään ulkomaalaista tenoria ole oopperan palvelukseen enää kiinnitetty, vaan toivotaan voitavan tämä asia järjestää kotimaisten lauluvoimain avulla. Oopperan johtajana, niinkuin tunnettua, on ollut pitkän aikaa ulkomaalainen henkilö. Hänen merkityksensä oopperan taiteellisen tason kohottamiseksi on varsin huomattava. Mutta toivottavaa olisi, että tällekin paikalle saataisiin kehityksi kotimainen mies. Sikäli kuin minä asioita tunnen, ei se kuitenkaan vielä tällä hetkellä ole mahdollista. Mutta tässäkin oopperan johtokunta on tehnyt voitavansa, kun se on antanut muutamille nuorille alottelijoille tilaisuuden toimia tällä oopperan toiminnalle erittäin tärkeällä paikalla ja toivottavaa on, että jonkun vuoden kuluttua voidaan asia järjestää siten, että oopperan kaikissa johtavissa paikoissa ovat todellakin kotimaiset taiteilijat työskentelemässä. Muuten on huomautettava, että usein ulkomaalaisissakin oopperoissa käytetään ulkomaalaisia voimia, ja tunnetuahan on, että esim. tällä hetkellä Tukholman oopperan johtajana on suomalainen mies. Joka tapauksessa on minun mielestäni pyrittävä siihen, että kotimaiset musiikki- ja lauluvoimat yhä enemmän ja enemmän tulevat kiinnitetyiksi oopperan palvelukseen.

Minäkin katson, että ooppera on mei-

dän koko sivistyselämällemme ja varsinkin musiikkikulttuurille siksi tärkeä laitos, että se lisäavustus, minkä hallitus nyt on ehdottanut, olisi tälle laitokselle myönnettävä.

Ed. Nurminen: Täällä meidän tahollamme ei myöskään lähdetä siltä pohjalta, että avustus olisi kokonaisuudessaan hyljättävä, niinkuin täällä jo ed. Huttunen mainitsi. Taidelaitoksia meidän maassamme ei ole vielä mielestäni tarpeeksi, puhumattakaan sitten, että niitä olisi liian paljon. Niiden merkitykselle annetaan työväestön keskuudessa myöskin hyvin suuri arvo. Työväestön keskuudessa on omaperäisesti pyritty saattamaan mahdollisimman paljon omia teattereita, näyttämöitä pystyyn, ja tämän kautta on yritetty kohottaa työväestön sivistystasoa siltä puolelta niin paljon kuin se on ollut mahdollista. Tämän eteen on työväestö ponnistellut tavattoman voimaperäisesti ja tuloksia on myös siinä jo saavutettu. Porvariston taholla tietenkin tässä kysymyksessä ollaan edellä. Onhan heillä vanhemmat taidelaitokset ja myöskin niiden talous paremmin taattu sen kautta, että valtioavustus on ollut näille paljon pitempiaikainen ja myöskin tavattoman paljon suurempi. Vuosittain on myönnetty yhteisesti valtion taholta eri taidelaitoksille varsin huomattavia summia. Mutta kun lähtee vertailemaan, miten tämä jako on tapahtunut, ovatko työväen taidelaitokset päässeet läheskään samassa mitassa osallisiksi kuin porvarilliset, niin tulee tässä tarkkailussa havaitsemaan sen, että on annettu ikäänkuin silmänlumeeksi joitakin markkoja työväen taidelaitoksille, silloin kuin porvariston taidelaitoksille on heitetty kouran täydeltä. Tässä on yksi epäkohta ja ristiriita, joka mielestäni meidän valtiomme taholta olisi korjattava. Olisi avustusraha tälläkin puolen saatava niin tasan jaetuksi, että kaikki kansankerrokset olisivat tältäkin puolen tyytyväisiä valtion avustukseen. Ja jos näin olisi, silloin voitaisiin myöskin lähteä yhtenäisemmin ajamaan ja myöntämään kaikille taidelaitoksille suurempia avustuksia, kuin mitä tähän asti on ollut. Tämä avustusraha, joka koskee Suomalaiselle Oopperalle myöntämistä, menee ainakin tähänastisten kokemusten perusteella myöskin puhtaasti porvarilliselle taidelaitokselle. Oopperan

tähänastinen toiminta on ollut sellaista, että työväestö on tietänyt ainoastaan sen, että sellainen taidelaitos on ollut olemassa, mutta sen esityksistä ja niistä nautinnoista, joita siellä olisi ollut mahdollisuus saada, on työväki ollut estettynä sentähden, että sen varallisuus ei ole antanut myöten käydä siellä nauttimassa sen esityksistä. Oopperan taloutta silmälläpitäen tietenkin on järjestetty näin, sikäli kuin sieltä on tietoja annettu. On väitetty nimenomaan, että halpahintaisia näytäntöjä siellä ei kannata järjestää. Ehkäpä tämä on niiden järjestäjien kannalta ja heidän mielestään myös oikein, mutta sen ei silti tarvitse olla totuuden kanssa yhtäpitävä eikä paikkaansa pitävä kaikissa kysymyksissä ja kohdissa. Siinä voidaan olla eri mieltä. Täällä ed. Ryömä mainitsi, että siellä voitaisiin järjestää n. s. halpahintaisia kansannäytäntöjä, jos vain talous sen kannattaisi, mutta koska niistä tulee kaikista puhdasta tappiota, niin sentähden niitä ei voida siellä järjestää. Minä en lähde myöskään väittämään sitä, ettäkö nämä halpahintaiset näytännöt oopperassa kannattaisivat itsensä. Niistä voi tulla tappiota. Mutta samanaikaisesti haluaisin myöskin kysyä, että ovatko nämä kallishintaiset näytökset oopperassa kannattaneet. Koska tähän asti on yksinomaan järjestetty näitä kallishintaisia näytäntöjä siellä, niin mistä johtuu tämä velka, jonka maksamiseksi tarvittaisiin tämä 950,000 markkaa? Nekään siis eivät ole kannattaneet itseään, vaan avustaa täytyy niitäkin. (Eduskunnasta: Paremminkin kannattaneet!) Täällä väitetään, että ne kannattavat paremmin. Mutta on myös myönnetty, että siellä pitää usein saada uusia kappaleita, ensi-esityksiä, jotka tulevat oopperalle tavattoman kalliiksi näyttämölle asetuksen ja kaikkien muiden siinä tarvittavien välineiden kautta. Ja tämän perusteeksi on esitetty, ettei riitä yleisöä tarpeeksi, jotta voitaisiin usein näitä samoja kappaleita näytellä. Mutta tämä väite ei pidä paikkaansa. Siellä näistä kappaleista, vaikkakaan niitä ei kovin monta kertaa samaa kappaletta esitetä, on ilmoitettu, että katsomossa on yleisöä 100:sta 300 henkeen suurimmaksi osaksi. Voi tietenkin olla joitakin esityksiä ja näytöksiä, jolloin voi olla mahdollisesti täynnäkin. Mutta valtiovarainvaliokunnassa joltakin taholta tuotiin esille että 100—300 henkeen

vaihtelee katsojain luku. Silloin kun lakemme, kuinka paljon tästä voi tällainen katsomo kassaa hyvittää, niin vaikkapa on kalliitkin hinnat, niin ei siitä kartu suurempaa summaa kuin siitä että olisi halvat hinnat ja katsomo täynnä väkeä. Silloin tämä katsomon täyteläisyys hyvitäisi kassaa niin paljon, että nämä alhaiset hinnat tulisivat tällä tavoin korvatuiksi. Ja tältä puolen uskallankin väittää, että yhtä hyvin ainakin näitten tietojen perusteella kannattaa nämä halvemmat näytännöt kuin nämä kallishintaiset ja myöskin se etu olisi siitä, että silloin pääsisivät myöskin tästä taiteesta osallisiksi kaikki kansankerrokset ja silloin olisi myöskin tämän avustuksen myöntäminen paljon mieluisampaa myöskin työläisten taholta. Tänä keväänä on tosin viime aikoina järjestetty siellä joitakin kansannäytäntöjä, joissa hinnat ovat olleet 5 ja 10 markkaa, mutta kun samanaikaisesti on esitys tehty näin huomattavan avustusmäärärahan myöntämisestä tälle taidelaitokselle, niin tulee pakostakin mieleen kysymys, että eikö näitä halpahintaisia kansannäytäntöjä ole sittenkin annettu vaan niinkuin silmälumeeksi saadakseen! myöskin täältä vasemmiston kannatus tämän avustusmäärärahan myöntämiseen. Mutta tässä kysymyksessä myöskin lähdemme siitä, että täällä vasemmistossa vastaisuudessa odotamme parempaa ja sen perusteella näihin ehtoihin täällä olemme myöskin vaatineet, että siinä pitäisi näkyä, että kun avustusmäärärahoja sinne myönnetään, esitettäisiin, että halpahintaisia kansannäytäntöjä on myöskin vastaisuudessa mahdollisimman paljon järjestettävä. Ja jos näin tulee myös käytännössä tapahtumaan, niin silloin myöskin katoa se ennakkoluulo ja se tietoisuus, joka vasemmiston taholta tässä on olemassa, että tätä taidelaitosta pidetään vaan jotain pientä yläluokan osaa varten pystyssä. Tämän vuoden avustusmäärärahoistakin, kun niitä on jaettu ottaen huomioon sen, miten paljon on porvarillisille taidelaitoksille ja teattereille myönnetty, niin tekee summa miltei kokonaan sen määrän, joka valtion puolelta on koko tarkoitukseen myönnetty. Sillä onhan huomattavimmille työväenteattereille myönnetty avustusta muistaakseni ainoastaan 25,000 tai 30,000 mk., suurin määrä, ja siitä alaspäin, samanaikaisesti on oopperalle myönnetty 600,000 markkaa, Kansallis-

teatterille 200,000 markkaa, muistaakseni Kansan Näyttämölle 175,000 markkaa ja näin huomattavia summia kaikille porvarillisille taidelaitoksille. Tässä on myöskin tämän vuoden avustusmääräraha jaossa siksi suuri epämääräisyys olemassa, että korjausta siihenkin puoleen olisi saatava. Ja vielä on huomioonotettava, että työväestön on täytynyt itse itsensä meidän maassamme kehittää ja kasvattaa kaikin puolin, kun se on eteenpäin pyrkinyt. — Se on näitten teattereittensa, kaiken toimintansa avulla pääasiallisesti itse itsensä kehittänyt ja niin uskon että se, saa vastaisuudessaakin tehdä —, niin pitäisi valtion myöskin sitä tasapuolisesti avustaa, Jos todella tahdotaan viedä kansansivistystä ja kehitystä eteenpäin, niinkuin täältä eduskunnan puhujalavalta joka paikkaan tahdotaan väittää ja uskotella. Näytettäköön se myös täällä meillä käytännöllisessä työnteossa eikä ainoastaan puheissa. Niitä voidaan näyttää silloin, kun näitä avustusmäärärahoja jaetaan. Emme tahdo kuitenkaan, että tätä määrärahaa Suomalaiselta Oopperalta nyt kokonaisuudessaan evättäisiin, koska olemme vielä siinä uskossa, että vastaisuudessa pääsisi työväestökin sen esityksistä osalliseksi, ja tämän perusteella esitämme, niinkuin vastalauseessakin näkyy, että nyt supistettaisiin tämä avustusmääräraha 500,000 markaksi. Se mielestämme riittäisi tämän vuoden osalle Suomalaiselle Oopperalle aivan täydellisesti, sillä jo myönnetty 600,000 markkaa vakinaisena ja nyt ylimääräisenä 500,000 markkaa tekee 1,100,000 markkaa ja sen täytyy tälle taidelaitokselle yhdeksi vuodeksi riittää.

Ed. Swentorjetski: Ed. Ryömän ja ed. Mantereen lausuntojen lisäksi minulla ei ole enää paljon sanottavaa. Parisanaa haluaisin kuitenkin tästä asiasta lausua. Kun on puhe oopperasta, niin on aina muistettava, että se on aivan erikoislaatuinen taidelaitos, niin muualla kuin meilläkin, ja siinä suhteessa se on ollut ja tulee olemaan aina paljon kalliimpi kuin muut laitokset. On otettava huomioon, että Suomessa on vaan yksi ainoa ooppera ja siinä suhteessa sitä ei voi rinnastaa avustukseen nähden muihin näyttämölaitoksiin niin yksinkertaisella tavalla kuin täällä on tehty. Sillä on yleinen merkitys, se tar-

joo kaikille nautintohetkiä niin kaupunkilaisille kuin maalaisasukkaille, ja siinä suhteessa ei tässä voi minkäänlaista ryhmitystä tehdä. Täällä oopperan vastustajat ovat menneet niinkin pitkälle, että ovat lausuneet, että musiikki on syntiä. Minusta synty on sellaista lausua, vieläpä eduskunnan puhujalavalta. Täällä on puhuttu alastomuudesta. (Ed. Ryömä: Ei kannata vastata!) Minä vastaan. Minä sanon, että minusta henkinen alastomuus on se, jota on syytä kaikista enin hävetä.

Ed. Huttunen on oikeassa esittäessään sitä vaatimusta, että halpahintaisten kansannäytäntöjen lukumäärää lisättäisiin, jotta työväestökin pääsisi nauttimaan oopperasta. Siinä suhteessa olisi paljon parempi, jos perusteluissa olisi suorastaan sanottu se, kuinka monta sellaista helppotajuista näytäntöä olisi annettava, että esitettäisiin jonkunmoinen minimivaatimus tässä suhteessa. Mutta koska sitä ei ole tehty, niin en minäkään muutosehdotusta halua tehdä. Minä kannatan siis valtiokunnan ehdotusta, koska pienempi summa ei pelastaisi oopperaa siitä taloudellisesta pulasta, siitä vaikeudesta, johon se on joutunut. Ja minä toivon, että ainakin meidän puolueemme, sosialidemokraattinen puolue, ei mene missään tapauksessa tukahduttamaan mitään taidekeskusta. Demagogiset yritykset vaikuttaa kansaan tuskin tulevat onnistumaan, koska minun mielestäni työväestö on kehittänyt paljon korkeammalle kehitystasolle, kuin yksinkertaiset demagogit itse sitä luulevat.

Ed. Seppänen: En tunne oopperan taiteellista arvoa enkä sen tähden myöskään tahdo puhua siitä puolesta asiaa. Olen kuitenkin siitä mieltä että taidelaitoksena siitä voi nauttia ainoastaan pieni ryhmä „hienosti sivistyneitä” ihmisiä, mutta että jonkunlaisena huvittelupaikkana siitä kyllä nauttivat suuremmatkin kansanjoukot. Mutta minä olen saanut tietää, että kun maalainen astuu tähän taidelaitokseen, sen siveellisiä tunteita loukkaa moni siellä annettu esitys, ja sen tähden tietääkseni suuri osa maalaisväestöä pitää kerrassaan turhana, että valtio olenkaan kannattaa oopperaa. Mutta vielä suuremmalla syyllä tämä kansa täällä kertaa pitää pahana sitä, että hallitus on esittänyt ja myöskin valtio-

varainvaliokunta on ottanut kannatustaakseen tämän lisämäärärahan myöntämistä oopperalle ja ennen kaikkea että ne vielä tahtovat sitä varten käyttää sitä pääomasaastoa, joka on säästynyt entisen hallituksen ajoilta. Jos edelliset hallitukset ovat katsoneet tarpeelliseksi säästää tälle maalle jonkun verran pääomaa ahtaita aikoja varten, niin ei kai tarkoitus liene ollut, että sitä käytettäisiin semmoisiin tarkoituksiin, joita kansan suuri enemmistö, voisin sanoa, suorastaan vastustaa, ja ennen kaikkea tänä aikana, jolloin suuri osa kansaa näkee nälkää ja odottaa uutta katoavuotta. Sentähden vastustaisin tämän määrärahan myöntämistä ja kannattaisin ed. Lohen tekemää ehdotusta ensimmäisen vastalauseen mukaisesti.

Ed. R y ö m ä: Tahtoisin ed. Nurmisen lausunnan johdosta sanoa, etten puolestani kuulu oopperan johtoon enkä ole siitä vastuunalaisuudessa ja voin, valitettavasti, vielä sanoa, että olen hyvin vähän ehtinyt siellä käymään itsekkään, jotenka olen huonosti oopperan toimintaa seurannut, mutta minä olen ottanut selvää oopperan toiminnasta oopperan taloudenhoitajalta, joka ilmoitti, että siellä tavalliset näytökset eli näytökset tavallisilla maksuilla keskimäärin tuottavat vähän alle 9,000 markkaa vuodessa, ja taas aikaisemmat helppohintaiset näytännöt, joissa 15 markkaa on korkein maksu, ovat tuottaneet noin 7 1/2 tuhatta markkaa keskimäärin sekä, viimeksi toimeenpannut kansannäytökset 5,700 markkaa keskimäärin. Minä olen omaista puolestani ollut jonkun verran sivusta mukana näitä kaikkein halvimpia kansannäytöksiä aikaansaamassa ja olen kuullut, että niitä nytkin edelleen yritettäisiin jatkaa juuri sen vuoksi, että niillä on ollut niin erinomaisen suuri kannatus, mutta minä pysyn edelleen siinä, että ne ovat sittenkin kaikkein huonoimminkin kannattavia oopperan omien tietojen mukaan, ja jos minä tahdon olla mukana näitä lisää vaatimassa ja pyytämässä, niin silloin minä myös olen mukana antamassa oopperalle lisää sen avustuksen, minkä se pyytää, voidakseen tosiaan pitää taloutensa pystyssä ja päästäkseen riippumattomaksi ainaisista veloistaan. Tälle pohjalle minä rakennan kantani esittäessäni oopperalle juuri niin suurta määrärahaa, jota

se pyytää. Luulen, että kaikkien niiden, jotka tahtovat, että ooppera toimii hyvin ja tarkoitustaan vastaavasti ja että se myös voi järjestää tällaisia mahdollisimman helppohintaisia näytöksiä, on myöskin kannatettava oopperalle sen pyytämää määrärahaa. Minä tahtoisin, kun meillä kerran on näin sivistysystävällinen hallitus, joka on tällaisen esityksen tehnyt, että eduskunta myös asettuisi hallituksen taakse tässä asiassa.

Ed. P i t k ä n e n: Tähän asiaan ei maksaisi vaivaa kajota sen takia, että mitään muutosta voisi aikaansaada siihen mitä valtiovarainvaliokunnan enemmistö on asiassa päättänyt. Vieläpä senkin takia ei maksaisi vaivaa kajota, kun tietää että kaupunkilaisedustajat niin oikeistossa kuin vasemmistossa, joita kummassakin on suhteettoman paljon kaupunkilaisia, ajavat yksissä neuvoin tätä asiaa. Ainoastaan muutamia huomautuksia ajattelin tehdä. Tämän huonon asian puoltamiseksi on esitetty seikkoja sellaisiakin, joita muistakseni oikeiston sanomalehdistö on vetänyt esille, nim. koettaen väittää, että nämä varat, mitkä nyt oopperalle annetaan, eivät lähde suorastaan yhteiskunnalta, vaan lähtevät niistä varoista, joita tämä puheena oleva huvilaitos on verona runsaasti kartuttanut. Tämä löysä puolustus ei ole oikeaan osunut. Jos kaikissa veronmaksumuodoissa asetuttaisiin tälle kannalle, niin todellakin hullusti olisivat asiat. Oopperan puoltajat eivät muista, että yhteiskunta vaatii veroja myöskin maaseudulla toimivilta huvi- ja taideyrityksiltä, niin vaatimattomia kuin ne ovatkin. Vielä näyttää asia aivan häikäilemättömyyteen menevältä sen takia, että samaan aikaan kuin virkamiehille on saatu aikaan verraten ylen määrin korkeat palkat, pakotetaan näiden samojen Helsingissä asuvien virkamiesten ja rahaylimysten käyttämälle huvilaitokselle yhteiskunta suorittamaan mahdottomia summia avustukseksi. Tämä kaikki tapahtuu samaan aikaan kuin suuri osa kansasta näkee nälkää ja vielä suurempi osa näantyy verokuorman alle. (Ed. Keto: Viljaveron alla!) ja sittenkin tässä kaikessa ovat köyhälistön edustajat mukana.

Täällä ed. Huttunen teki uuden esityksen ja perusteli sitä sillä seikalla, että kun nyt tämä ooppera on ruvennut antamaan

huokeita näytäntöjä nykyisin, aivan viime aikoina, osottaa se sitä, että se todellakin on kääntänyt katseensa myös vähävaraisten puoleen. Todella lyhytnäköisyyttä, josta kommunistinen puolue on tunnettu. Ei ole huomannut ed. Huttunen, että se on juuri tarkoituksella ruvennut antamaan näitä helppoja näytäntöjä tätä tilaisuutta varten, jossa on kysymys 950,000 markasta, sen kannattaa antaa muutamia helppoja näytäntöjä vasemmistolle. Toivoisin sittenkin että ensimmäisessä vastalauseessa esitetty ajatus saisi eduskunnan enemmistön kannatuksen.

Ed. Viennola: Kansanvaltaisen kehityksen vastustajat ovat hyvin usein tehneet sen syytöksen kansanvaltaa vastaan, että se pyrkii hävittämään sivistysarvoja, on sivistysvihollinen. Kun kuulee niitä lausuntoja ja eritoten viimeistä, mitä täällä on annettu, näin tulee mieleen tämä syytös. Mutta toiselta puolen voi ilahuttavana tosiasiana merkitä, että vasemmiston taholta, niin hyvin sosialidemokraattien kuin kommunistienkin, on asetuttu tällaista sivistysvihollisuutta vastaan ja avoimesti myönnetty sen sivistyslaitoksen tarpeellisuus kansallisessa kulttuurityössä, mistä nyt on kysymys. Tämä tosiasia torjuu sen syytöksen, josta mainitsin.

Olemme valmiit kaikilla tahoilla iloitsemaan jokaisesta voitosta, mikä saavutetaan kansallisen sivistyksen hyväksi. Illoitamme siitä, jos kotimainen säveltämme saa mainetta ulkomailla ja levittää tietoa maastamme, sen kulttuurista, sen musiikista, sen henkisistä harrastuksista muun maailman tietoon. Me ylopeilemmekin siitä. Mutta kun pyydetään ylläpitoa ja avustusta sellaiselle laitokselle, joka on tällaisten musiikkielämän harrastusten keskuslaitoksena ja kasvattajana, silloin asetutaan kynsin hampain vastustamaan. Minulla on ollut tilaisuus seurata tämän taidelaitoksen kehitystä sen takia, että tämä taidelaitos on ollut hyvin usein eduskunnan vieraana anomassa viime vuosien kuluessa avustusta toimintansa tukemiseksi. Olen myös ollut tilaisuudessa seuraamaan, kuinka sen taloutta on hoidettu, kuinka sen palkat ovat äärettömän alhaiset, kuinka taiteilijain palkat siellä eivät useinkaan nouse paljon vahtimestarien palkkoja yleemmäksi, kuinka useimmat

toimivat siellä sellaisissa taloudellisissa oloissa, että henki juuri ja juuri pysyy. Kun näin on laita, ja kun tuntee tämän, niin ei voi antaa sitä arvostelua tämän taidelaitoksen taloudesta, mitä täällä on annettu. Olen puolestani sitä mieltä, että eduskunta tekisi erittäin epäviisaasti, jos se nyt hylkäisi tai edes pienentäisi pyydettyä määrärahaa.

Tuntuu ensi katsaukselta oudolta myöntää 950,000 markkaa nyt kerta kaikkiaan. Mutta on huomattava, että tämä vajaus on syntynyt monen vuoden kuluessa, ja että tämä summa, samoin kuin ne vuotuiset avustukset, mitä valtion varoista tälle taidelaitokselle annetaan, ovat suhteellisen pieniä, verrattuna monien muiden maiden avustuksiin samanlaisille taidelaitoksille. Hallituksen esityksestä käy selville, että esim. Tukholman ooppera nauttii 500,000 kruunun avustusta vuosittain, joka on noin 5 miljoonaa markkaa, ja siitä huolimatta oli sen vajaus hiljakkoin 1 1/2 miljoonaa kruunua, lähemmäs puolentoistakymmentä miljoonaa markkaa. Kun ottaa huomioon, mitenkä meidän vastaava taidelaitoksemme työskentelee, niin ei voitane syyttää sitä tuhlaavaisuudesta. Voi ehkä moni olla eri mieltäkin tällaisen sivistyslaitoksen tarpeellisuudesta. En tahdo ryhtyä arvostelemaan sen arvoisan puhujan oman tunnon vakaumusta, mikä tämän asian yhteydessä puhui synnistä, alastomuudesta, naisten lankeemuksista ja muusta sellaisesta. Tahdon kuitenkin sanoa, että hän taisi panna liian paljon oopperan laskuun, kun hän kaiken tämän luki oopperan syyksi.

Olisin sitä mieltä, että Suomen eduskunnan, Suomen kansanvaltaisen eduskunnan, ei pitäisi asettua — sanoisinpa: olisi onnetonta jos se asettuisi — sille kannalle, että se hyljeksisi kansallisen sivistyksen viljelemistä, sellaisen kuin ooppera, kotimaisen laulu- ja säveltäiteen ylläpitäjää, sillä muistettakoon, että ooppera on juuri niiden kasvattaja. Kun joku mainitsi, että täällä on kysymys ainoastaan pääkaupunkilaisten eduista ja että vain he saavat nauttia oopperasta, niin tahtoisin alleviivata että ooppera ulottuu vaikutuksiltaan yli koko maan ja ylläpitää juuri kansallista henkistä viljelystä sillä alalla, josta tässä on kysymys. Olen sitä mieltä, että Suomen kansa jaksaa kantaa ne uhraukset,

jotka tässä ovat kysymyksessä, ja myös-kin olen sitä mieltä, että sen velvollisuus on se tehdä. Minä kannatan hallituksen esitystä.

Ed. Wehka-oja: Minä olen tähän asiaan nähden sillä kannalla, kun edellinen puhuja tässä mainitsi, että ollaan niin helposti sivistysvihollisia ja saadaan hyvin usein siitä kiitoksia. Mutta minä olen sitä mieltä sittenkin, että nykyhetkellä, kun arvostelea eri sivistyslaitoksia eri puolilla maata, niitä on niin paljon sellaisia laitoksia, jotka kärsivät yleisen taloudellisen pulan tähden, niin minä pidän sopimattomana, että me tällä kertaa ryhdyimme yksin oopperalle myöntämään avustuksia. Sillä minä olen sitä mieltä, joskin sitä pidetään niin tärkeänä, kuin edellinen puhuja mainitsi, pitäisin oikeudenmukaisena, että ne, jotka nauttivat siitä lystistä, myös maksavat sen, ja olen valmis ottaen huomioon vielä tämän raskaan Suomen maataloudellisen aseman ja ne ahtaat olot, mitkä nykyään jokainen edustaja tuntee, niin olen sitä mieltä, että me emme voi tällä kertaa mennä tätä ylimääräistä apurahaa myöntämään, vaan minä yhdyn ensimmäiseen vastalauseeseen, joka siis kieltää tämän apurahan myöntämisen.

Ed. Pennanen: Valiokunnan mietinnöstä käy ilmi, että kansalliseen kokoomuspuolueeseen kuuluvat valiokunnan jäsenet ovat yksimielisesti asettuneet mietinnön taakse, myös me maaseutuedustajat. Minä puolestani annan täyden arvon sille mielipiteelle, joka — sanoisinko oman tunnon syistä — on asettunut vastustamaan kysymyksessä olevaa hallituksen esitystä, mutta pitäisin suvaitsemattomuutena tämän mielipiteen puolelta, että ilman muuta mennään väärtämään häikäilemättömyydeksi vastakkaista mielipidettä. Meidän maattamme on sanottu — ainakin täällä omassa keskuudessa sanotaan, — soiton ja laulun kotimaaksi. Mitenkähän mahtaisi meidän maamme sävellystaitteen käydä, ellei sillä olisi välittäjänä kysymyksessä olevaa taidelaitosta? Mitenkähän se mahtaisi päästä kuuluville ainakaan maan rajojen ulkopuolella? Missä olisi olemassa se laitos, joka ottaisi esittääkseen esim. suomalaisen säveltäjän valmistaman oopperan, ellei kotimaassa sellaista laitosta löy-

tyisi? Puhumattakaan asian taiteellisesta puolesta, niin jo reklaamin kannalta, maamme tunnetuksi tekemisen kannalta maan rajojen ulkopuolella minä katson tämän taidelaitoksen olemassaolon välttämättömäksi, ja siis myös välttämättömäksi sen rahallisen tuen valtion puolelta, jota tämä laitos tällä kertaa tarvitsee. Ei meidän maattamme vielä liiaksi tunneta ulkomailla. Meidän on käytettävä m. m. urheilulliset ja taiteelliset mahdollisuudet niin tarkoin, kuin ne käytettävissä ovat, voidaksemme kiinnittää huomion maan rajojen ulkopuolella itseemme mahdollisimman paljon. Tästä syystä minä kannatan valiokunnan ehdotusta, ja huomaatan vielä, että tämäkin taidelaitos, niinkuin monet muut, on tähän asti, huviveroina tuottanut valtiolle takaisin osan sitä avustusta, jonka valtio on sille antanut.

Ed. Salo: Sanotaan, että ruokahalu kasvaa syödessä, ja se näyttää täällä pitävän paikkansa tässäkin kysymyksessä. Tuskin oli tämä suursyömäri taidelaitos muutamia kuukausia takaperin saanut suuren suupalan, kun se kesken syönnin alkoi himota melkein miljoonapaisteja. Minä luulen, että tuota himoa läsäsi sopiva aika pyynnön tekemiseen. Tuskin olisi kato-vuonna mitään muulta kuin virkamieshallitukselta tällaista huikeata summaa tähän tarkoitukseen tullut esitetyksi. Hyvät helsinkiläiset, kun te kerran tahdotte tällaista huvia nauttia, maksakaa se myös, älkää vaatikko, että ihmiset, jotka eivät koskaan joudu sitä näkemään, joutuvat veroina sitä teille kustantamaan. Minä pyydän myöskin arvoisia kokoomuslaisia kiinnittämään huomiota heikäläisen edustajan Ainalin lausuntoon, joka uutena miehenä, kenties vaalivoittona tuo sinne ryhmäänsä uusia mielipiteitä. Minä saan kai hiukan toivoa sieltäpäin uutta orienteerausta tässä asiassa. Minä uskon myös ruotsalaisen Hästbackan kannan valtiovarainvaliokunnassa viittaavan samaan suuntaan ruotsalaisessa ryhmässä, joten voimme vaikkakin ehkä myöhemmin, toivoa vastakkaistakin päätöksiä tässä asiassa. Siitäkin saamme olla kiitollisia.

Ed. Jussila: Jos helsinkiläiset katsovat olevansa tällaisen laitoksen kuin oopperan tarpeessa, ovat he itse velvolli-

set pitämään sitä pystyssä. Se, että ooppera yritetään panna maaseutulaisten, seläistenkin kannettavaksi, jotka eivät pidä sitä tarpeellisenä, on mielestäni kohtuutonta. Ilmoitan yhtyvänä niihin, jotka ovat esittäneet ensimmäisen vastalauseen hyväksymistä.

Ed. Sventorjetski: Ed. Seppänen sanoi täällä, että ooppera loukkaa maalaisliiton siveellisiä tunteita. (Huudahduksia eduskunnasta: Maalaisten!) Tehän olette maalaisia. Eikö se ole sama, vai tahdotteko te sen kieltää. Mutta minä tahdoisin kiinnittää teidän huomiotanne eräaseen seikkaan. Joka kerta kun minä olin oopperassa — ja minä olin siellä verrattain usein — minä olen aina nähnyt, että teidän maalaisliittonne on siellä edustettuna. Siellä aina on ollut teidän puolueenne edustajia. Ja tämä on siis omiaan todistamaan, että teidänkin joukossanne ollaan asiasta eri mieltä. **Ed. Pitkänen** on täällä sanonut, että täällä oikeisto ja vasemmisto ajaa tätä ooppera-politiikkaa. Minä tahdon nyt täydentää tätä taulua ja sanoa, että me rehellisesti ajamme täällä tätä asiaa. Te sitä vastustatte, mutta oopperassa käynte.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Lohi ed. Ainalin kannattamana ehdottanut, että määrärahaehdotus ensimmäisen vastalauseen mukaisesti hylätään. Nimittäin tätä ehdotusta ed. Lohen ehdotukseksi. Niinikään on ed. Huttunen ed. Nurmisen kannattamana ehdottanut, että sanotulle laitokselle annettaisiin 500,000 markkaa toisen vastalauseen mukaisesti. Nimittäin tätä ehdotusta ed. Huttusen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Asiasta on äänestettävä. Ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään valtiovarainvaliokunnan ja ed. Huttusen ehdotusten välillä, ja kumpi tässä äänestyksessä voittaa, se asetetaan vastaehdotukseksi ed. Lohen ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys valtiovarainvaliokunnan ehdotuksesta ja ed. Huttusen ehdotuksesta.

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Huttusen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 90 jaa- ja 88 ei-ääntä.

Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

2) Äänestys valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen ja ed. Lohen hylkäävän ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lohen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 100 jaa- ja 81 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään nyt ja jatketaan kello 7 tänään.

Istunto keskeytyy kello 5 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Vapautusta eduskuntatyöstä saa sairauden takia ed. Wuolijoki toistaiseksi.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

12) Hallituksen kirjelmä eduskunnalle valtiovarain tilasta vuonna 1921

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

13) Hallituksen kirjelmä eduskunnalle valtiovarain tilasta vuonna 1922

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

14) Valtion tilintarkastajain kertomus vuodelta 1921

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

15) Ehdotukset a) Suomen valtiopäiväjärjestykseksi ja b) laiksi edustajanpalkkiosta

sisältävä ed. E. N. Setälän y. m. edusk. esit. n:o 1 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

16) Ehdotuksen laiksi venäläisten sotilasvianomaisten maailmansodan aikana aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta

sisältävä ed. von Bornin y. m. edusk. esit. n:o 2 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

17) Ehdotuksen laiksi 3 p:nä elokuuta 1920 annetun tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta

sisältävä ed. von Bornin y. m. edusk. esit. n:o 3 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

18) Ehdotuksen laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille

sisältävä ed. Tukian y. m. edusk. esit. n:o 4 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

19) Ehdotuksen laiksi leimaverolain muuttamisesta

sisältävä ed. Ryömän y. m. edusk. esit. n:o 5 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

20) Ehdotuksen laiksi 19 p:nä joulukuuta 1921 annetun leimaverolain 6 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä ed. Rantalan y. m. edusk. esit. n:o 6 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

21) Ehdotuksen laiksi eräitten tullimaksujen muuttamisesta

sisältävä ed. Schaumanin edusk. esit. n:o 7 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

22) Ehdotuksen laiksi maahantuodusta silmistä vuonna 1925 kannettavasta tullimaksusta

sisältävä ed. Jernin y. m. edusk. esit. n:o 8 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

23) Ehdotuksen laiksi eräiden tavarain tuontitullista vuonna 1925

sisältävä ed. Makkosen y. m. edusk. esit. n:o 9 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

24) Ehdotuksen laiksi eläkkeistä kansalais sodan johdosta työkykynsä menettäneille Suomen kansalaisille sekä kuolleitten Suomen kansalaisten perheenjäsenille

sisältävä ed. Lehtokosken y. m. edusk. esit. n:o 10 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

- 25) Ehdotuksen laiksi niistä perusteista, joiden mukaan luokkasodan aikana vuonna 1918 työläisiltä ryöstetystä ja hävitetystä omaisuudesta on korvausta suoritettava**

sisältävä ed. Nurmisen edusk. esit. n:o 11 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

- 26) Ehdotuksen laiksi puutavaraliikkeenharjoittajain maanomistuksesta**

sisältävä ed. Sunilan y. m. edusk. esit. n:o 12 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

- 27) Ehdotuksen laiksi avioliiton ulkopuolella syntyneistä lapsista heinäk. 27 p:nä 1922 annetun lain 22 §:n 2 momentin muuttamisesta toisin kuuluvaksi**

sisältävä ed. Lehtokosken y. m. edusk. esit. n:o 13 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

- 28) Ehdotuksen laiksi vuonna 1918 käydyin kansalaissodan johdosta valtiollisesta syystä erotettujen valtion palvelijain ja virkamiesten ottamisesta entisiin toimiinsa**

sisältävä ed. Reinikaisen y. m. edusk. esit. n:o 14 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

- 29) Ehdotuksen laiksi vuoden 1918 kansalaissodan johdosta rangaistuksiin tuomittujen henkilöiden armahtamisesta**

sisältävä ed. J. F. Aallon y. m. edusk. esit. n:o 15 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. J. F. Aalto: Huolimatta siitä, että kaikki ponnistelut kansalaissodan joh-

dosta vielä vankilassa istuvien vapauttamiseksi usein tuntuvat toivottomilta, ei sosialidemokraattinen puolue voi sittenkään vaihtoehtona sivuuttaa sitä vääryyttä, minkä alaisina vielä monet saavat virua. Vaikka näyttääkin siltä, että huomattava osa porvaristoa ei näe tai ei tahdo nähdä lainkaan sitä että terve yhteiskuntapolitiikka vaatisi ehdottomasti jo viimeinkin kansalaissodassa iskettyjen haavojen arpeuttamista, vaan tuntuu siltä kuin vielä osa eläisi sokean luokkakoston vallassa, on sittenkin sosialidemokraattinen ryhmä päättänyt tehdä lakiesityksen näiden vuoden 1918 kansalaissodan johdosta tuomittujen armahtamiseksi. Tämä kysymys on koko työväenluokalle yksi tärkeimmistä kysymyksistä eikä voida tästä kysymyksestä vaieta eikä toimeettomaksi heittäytyä, niin kauan kuin tämä kysymys on saatettu pois päiväjärjestyksestä hyväksymällä laki, jolla kaikki kansalaissodan johdosta vankilassa istuvat vapautetaan. Tällaiseen vaatimukseen on meillä sitäkin suurempi oikeus, kun tiedetään, että kaikki valkkoisen puolen rikolliset, sellaisetkin, jotka ovat tehneet itsensä syyllisiksi suuriin joukkomurhiinkin, ovat kokonaan vapautetut kaikesta rangaistuksesta. Ja kun jo on kulunut kuusi vuotta, jolla ajalla jo luulisi jonkun verran kiihkeimmissäkin piireissä mielialan tasaantuneen, niin olemme me siinä toivossa esittäneet tämän lakiesityksen, että jo nyt voitaisiin kuuden vuoden kuluttua katsella tätä kysymystä vähän objektiivisemmin, kuin mitä sitä tähän asti on katseltu. Minä tässä suhteessa pyydän erikoisesti kiinnittää keskustan huomiota tähän kysymykseen ja viittaan tässä professori Vennolan lausumiin ajatuksiin kirjassaan „Kansanvaltainen valtiolämämme”. Tässä kirjassaan hän asettuu jo aika paljon toisenlaiselle kannalle kuin mitä yleensä porvarillisella taholla on aikaisemmin tähän kysymykseen suhtauduttu. Siinä käsitellään kysymystä jo aika paljon objektiivisemmin kuin mitä sitä on aikaisemmin käsitelty ja myöskin ymmärretään toisella tavalla sitä tilannetta, missä ne yksityisrikoksiksikin leimatut teot tapahtuivat. Aikaisemmin porvarilliselta taholta yleensä tahdottiin leimata kaikki ne, jotka olivat kansalaissotaan työväen puolella osaa ottaneet ja yleensä se että työläiset olivat myöskin aseisiin tarttuneet, il-

maukseksi jonkunlaisesta työväenliikkeessä vallitsevasta rikollisesta mielialasta. Ei ole tahdottu aikaisemmin lainkaan ymmärtää tai myöntää siinä olevan mitään muuta kuin halua vain kapinoimiseen ja rikollisuuteen. Sosialidemokraattisen puolueen puolelta on kylläkin useampaan kertaan osoitettu että tällä liikkeellä ei suinkaan ollut rikollista leimaa siinä mielessä, kuin sitä porvariston taholta on esitetty, mutta nämä väitteet ja selitykset ovat olankohotuksella sivuutetut. Ei ole tahdottu, kuten mainittu, lainkaan työvälkeä ymmärtää. Nyt kuitenkin mainitsemani professori Vennola kirjassa suhtaudutaan tähän kysymykseen toisella tavalla. Minä viittaan tähän kirjaan sentakia, koska en pidä sitä ainoastaan yksityisenä tekijän mielenilmauksena, vaan käsitan että siihen sisältyy keskustan ajatus tai ainakin suuren osan keskustaa. Vennola esiintyy siinä tavallaan keskustan nimessä. Professori Vennola myöntää tässä kirjassaan, että kansalaissota ei ollut mikään irrallinen ilmiö, joka voitaisiin lukea ainoastaan tämän kansan vastuulle. Hän lausuu että se oli yleinen ilmaus siitä virtauksesta, mikä silloin oli yleensä käynnissä Europassa. Hän mainitsee siinä muiden muassa seuraavasti: „Emmeköhän enemmän osu oikeaan, jos käsittelemme sitäkin maailmanpoliittisena tapahtumana, jonka silloinen vallankumouksellinen aika loi.” Hän tällä tavalla käsitellessään tätä kysymystä puolustaa myöskin amnestiaa, lausuen sen välttämättömyydestä m. m., että ne jotka kuvailivat synkäksi maan tulevaisuutta ja ennustivat sisäisiä mullistuksia, kapinan uudistumista sen johdosta, että keskustahallitus julkaisi aikaisemmin n. s. amnestian, eivät ymmärtäneet amnestian merkitystä eivätkä osanneet arvostella asioita objektiivisesti. Hän pitää suurena virheenä myöskin sitä, että mentiin niin pitkälle, ettei nähty toisessa puolessa kansassa mitään hyvää, vaan leimattiin se jonkunlaiseksi rikolliseksi joukoksi. Hän lausuu, että toista puolta Suomen kansaa kuviteltiin pahantekijöiksi ja rosvojoukoksi, mutta ovat ne ennustukset, joita silloin lausuttiin, joutuneet häpeään. Hän osoittaa ettei ollut sellaisia seurauksia niistä amnestioista, joita aikaisemmin on annettu, ja että nämät henkilöt, joita rikollisiksi ja pahantekijöiksi kuviteltiin, eivät sellaisiksi osoittautuneet, vaan että he

olivat yhtä kunnollisia ihmisiä kuin ken tahansa. Vennola tietekin tässä kirjassaan, johon viittasin, porvarillisena henkilönä tuomitsee punaisten aseisiin tarttumisen raskaaksi rikokseksi, mutta hän käsittää sitä kuitenkin toisella tavalla, kuin ne luokkakoston vallassa elävät fanatikot, jotka tahtomatta ymmärtää mitään, huutavat kostopolitiikkaa edelleenkin. Tästä rikoksen laadusta lausuu professori Vennola mainituksessa kirjassaan seuraavasti: „Rikosta arvostellessa on muistettava, että tässä oli kysymyksestä joukkoliike, jossa joukkopsykoosi näytteli erinomaisen suurta osaa ja yksilöt toimivat useinkin huutavien joukkopakkovallan alaisina.” Hän siis tässä myöntää, että ei ole kysymys mistään rikollisesta joukosta ja että ei ole kansalaissotaan osaaottaneita arvosteltava minään pahantekijöinä, vaan että se on ollut joukkoliikettä, jolla joukkoliikkeellä sitäpaitsi on ollut pyrkimys ei mihinkään rikollisuuteen vaan parempaan yhteiskuntaan. Lisäksi hän puolustaessaan amnestian välttämättömyyttä, esittää syyksi myöskin sen, että oli aivan mahdottomuus jatkaa yhteiskunnallista elämää ilman sitä. Hän lausuu siitä m. m.: „Ei voinut ajatella ajanpitkään jatkuvan sellaisen asiain tilan, että kansamme olisi ollut jaettuna kahteen osaan, voittajiin ja voitettuihin, jotka sovittamattomina, katkeruus mielessä, seisovat toisiaan vastaan.” Hän leimaa sokeaksi politiikaksi sellaisen, että ei tahdota lainkaan ryhtyä millään tavalla näitä syitä sovittelemaan ja poistamaan sitä katkeruutta, minkä suurien työläisjoukkojen vankilassa pitäminen aiheuttaa.

Hän mainitsee kirjassaan: „Nykyajan valtiomiehen suuri tehtävä onkin pitää eri kansankerrosten ja niiden eri intressiryhmien pyrkimykset ja vaatimukset sellaisessa tasapainossa, että ne alistuvat ratkaisemaan omakohtaiset etunsa ja pyrkimyksensä koko kansan yhteishyvän näkökohdista silmälläpitäen.” Nämä ajatukset ovat, kuten jo mainitsin, lausutut keskustan nimessä. Hän sanoo, että „keskustapuolueiden oma vakaumus on ollut se, että rikkinäinen kansamme on sellaisen onnetoman keskinäisen taistelun jälkeen, mikä punakapinassa tapahtui, cheytettävä ja luotava mahdollisuudet uudelle yhteistyölle kansan jäsenten kesken”. Nämä ovat oikeita ajatuksia, jotka meidän, vasemmiston, puolelta myöskin allekirjoitetaan,

mutta samalla me pyydämme tästä juuri ensi tilassa keskustalle huomauttaa, ettei riitä se, jos tunnustetaan tämä asia periaatteessa. Pitäisi myöskin käytännössä menetellä näiden periaatteessa tunnustettujen ajatusten mukaisesti. Huolimatta siitä, että on annettu jo muutamia amnestioita, tiedetään vieläkin viruvan vankiloissa useita satoja työväen puolella taisteluun osaa ottaneista ja vieläpä niitakin, jotka eivät ole oikeastaan siihen millään tavalla sekaantuneet. Amnestia on siis vielä kesken. Tässä mainitsemassani professori Vennolan kirjassa puhutaan kylläkin asiasta siinä hengessä, ikäänkuin tämä työ olisi jo suoritettu tai sen mukaan toimittu, mitä siinä periaatteessa tunnustetaan, mutta, kuten sanottu, asia on vielä keskeneräinen ja kaipaa lopullista ratkaisua.

Vaikka ei porvarillisella taholla yleensä vielä myönnettäisikään sitä, että kansalaisodassa työväen puolella oli jotain kaunistakin, hyviä pyrkimyksiä, niin sittenkin luulisi, kun voittajat ovat saaneet jo lähes kuusi vuotta pitää voitettuja vankilassa, että heidän, kiihkeimpienkin, kostontunne olisi tullut tyydytetyksi ja tämä teko heidänkin mielestään hyviteteksi. Lisäksi tiedetään, että monet ovat saaneet tuomionsa aivan väärin syytösten perusteella — onhan monia tapauksia todettu sellaisia, että on syytetty murhiin, ryöstöihin ja kaikenlaisiin yksityisluontoisiin rikoksiin syyllisyydestä sellaisia, jotka sittenkin ovat olleet puhtaasti poliittisia vankeja. Minä pyydän viitata esim. Lautasaloön, jota väärin syytettiin murhasta. On voitu todistaa, että hän ei ole siihen itseänsä syy-pääksi tehnyt, ja on se täydytty porvarillisellakin taholla jo myöntää. Tällä tavalla ovat siis monet nekin, jotka ovat yksityisrikoksista joutuneet tuomitulksi, saaneet tuomionsa väärin syytösten perusteella ja joutuneet siis kärsimään useissa tapauksissa moninkertaisen rangaistuksen. Ja vielä lisäksi olisi otettava huomioon myöskin se tilanne, missä puheena olevia tekoja suoritettiin. Tällaisena rauhattomana aikana on tietysti aina suurempi mahdollisuus hairahtua myöskin todellisiin rikoksiin. Tämä tilanne onkin otettu huomioon silloin, kun on ollut puhe valkoisen puolen rikoksien tekijöistä, niitä on puolustettu juuri sillä perusteella, törkeisiin murhiinkin syy-pääksi itsensä tehneitä, että tilanne

oli silloin epänormaalinen. Totta kai tilanne oli samanlainen myös punaisella puolella taistelleisiin nähden.

Minä lisäksi pyydän vielä mainita ehdonalaisista. Tiedetään, että on useita satoja sellaisia, jotka ovat jo joitain aikoja sitte vapautetut vankilasta, mutta jotka edelleen ovat ehdonalaisia, joilla ei ole kansalaisoikeuksia. Tällaisella toimenpiteellä, että heitä edelleen näinkin monen vuoden kuluttua vielä pidetään tällaisessa paria-asemassa, ei voi olla mitään asiallista perustetta eikä voida puolustaa sitä suinkaan sillä, että tällä yritettäisiin turvata porvarillista yhteiskuntajärjestystä jotain uutta vallankumousta vastaan. Tässä ei ymmärtääkseni voida löytää mitään muuta syytä, kuin että tahdotaan tällä tavalla vain näyttää voittaneen puolen valtaa, että näin voidaan pitää poliittista vastustajaa oikeudettomassa asemassa. Mutta siitä ei ymmärtääkseni ole porvarillisellekaan maailmalle mitään hyötyä. Pääinvastoin sillä vain katkeroitetaan ja vaikeutetaan yhteiskunnallisen elämän pääsyä normaalisille raiteille. Porvarillisella taholla hyvin paljon puhutaan kansan eheydestä, entistä suuremman yhteisymmärryksen luomisesta, puhutaan siitä valittavassa äänilajissa, kuinka työväen keskuudessa puuttuu oikeata isänmaan tunnetta, kuinka työväki ei oikealla tavalla suhtaudu isänmaahan. Mutta jos tahdotaan tätä asiaa vähän ajatella, ettei ilman muuta vain puhuta työväen menettelyä vastaan, täytynee myöntää porvarilliseltakin puolelta, että on kohtuutonta vaatia työväeltä, että se tuntisi sellaista isänmaantunnetta, mitä porvaristo siltä odottaa silloin, kun sille ei anneta oikeuksia. Silloin jos vaaditaan jotain velvollisuuksia, täytynee kai saada myöskin vastineeksi oikeuksia. Samoin on asia maanpakolaisiin nähden. Onhan monia vielä maamme rajojen ulkopuolella, jotka eivät rangaistuksen pelosta uskalla kotimaahan palata, sellaisia jotka eivät ole tehneet sanottavasti mitään rikosta. Suurin osa on sellaisia, jotka ovat taistelleet vain tavallisina sotilaina punakaartilaisien riveissä, eivät ole sekaantuneet sellaisiin tekoihin, että voitaisiin edes minkäänlaisilla tekosyillä yksityisluontoisista rikoksista syyttää. He eivät ole tehneet mitään sen enempää kuin niistäkään monet, jotka jo ovat päästetyt vapaiksi. Näin ollen olisi välttämätöntä, että vii-

meinkin jo näillekin sallittaisiin tilaisuus palata kotimaahan, ilman että heitä täällä asetettaisiin enää niistä teoista syytteen. On huomattava lisäksi, että sillä, jos toisia edelleen pidetään vankilassa ja toisia maan rajojen ulkopuolella, ei rangaista ainoastaan niitä, vaan myöskin heidän viattomia perheitään, jotka sentakia joutuvat kärsimään äärimmäistä kurjuutta, että heillä ei ole sitäkään turvaa, mitä heillä olisi silloin, kun perheen huoltaja voisi olla heidän keskuudessaan ja työskennellä perheensä hyväksi.

Voidaan oikeastaan sanoa, että nyt, kun jo monet ovat saaneet 6 vuotta istua vankilassa, toiset kärsien maanpakollaisen raskasta elämää, mikä useissa tapauksissa on ollut heille ainakin yhtä raskasta kuin niidenkin kärsimykset, jotka ovat vankiloissa olleet, ei vapautus tulisi enää minään todellisenä armona, vaan olisi se paremminkin heidän oikeuksiinsa palauttamista. Kun lisäksi on tunnustettu jo porvarilliseltakin taholta, että nämä tuomioistuimet, valtiotrikosoikeudet, joissa nämä tuomiot ovat annetut, ovat olleet sellaisia, ettei niiden työ kestä oikeudellista arvostelua, niin ei luulisi enää nyt olevan syytä pitää kiinni näistä mahdottomista tuomioista, jotka, kuten mainitsin, useat ovat annetut vielä kokonaan väärin syytösten perusteella.

On lisäksi vielä mainittava eräs tapaus, Valppaan asia, jossa voidaan sanoa, että häntä vastaan ei ole voitu oikeaa tekosyytäkään osoittaa, mistä häntä olisi voitu tuomita. Onhan puhuttu usein että hän on tuomittu vain siitä, mitä hän on tekemättä jättänyt, eikä teoistaan.

Kun monet muut ovat saaneet tuomion yhtä perusteettomasti ja kun jo porvarillisellakin taholla on myönnetty suuriakin virheitä tuomittaessa tehdyn, luulisi että nyt kuuden vuoden kuluttua jo tahdotaan saattaa tämä asia pois päiväjärjestyksestä ja poistaa se häpeä, joka meidän mielestämme tätä maata seuraa niin kauan kuin eletään kostopolitiikan merkeissä. Siksi minä pyydänkin, kuten jo alussakin huomautin, kiinnittää erikoisesti keskustapuolueiden huomiota tähän kysymykseen, että he valiokunnassa koettaisivat oikealla tavalla tähän asiaan suhtautua ja viimeinkin saattaa se pois päiväjärjestyksestä, hyväksymällä vuoden 1918 tapahtumain johdosta tuomituille täydellisen amnestian.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään lakivaliokuntaan.

30) Ehdotuksen laiksi valtiollisista rikosten tekijöistä

sisältävä ed. Jokelan y. m. edusk. esit. n:o 16 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämäkin asia lähetettäisiin lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Jokela: Tunnettu tosiasia on, että tässä maassa varsinkin viime vuosina on poliittisten rikollisten lukumäärä tavattomasti kasvanut. Minä en tällä suinkaan tarkoita sitä, että ne asiallisesti olisivat niinkään paljon kasvaneet. Mutta joka tapauksessa ovat tuomioistuimet julistelleet satoja tuomioita henkilöille, jotka ovat puhtaasti poliittisista syistä vangitut. Nämä asiat ovat oikeastaan muodostuneet sellaisiksi, että näyttää siltä ikäänkuin vallassaolijain taholta pyrittäisiin harjoittamaan suurtuotantoa tällä alalla. Kun asiat ovat näin, kun satoja työläisiä, työväen liikkeessä vähänkin näkyvämmillä paikoilla toimivia alituisesti kytketään vankiloihin, niin on myös varsin luonnollista, että yhdeksi päivän polttavimmaksi kysymykseksi on myös muodostunut kysymys siitä minkälaisiin olosuhteisiin ja minkälaiseen seuraan joutuvat ne sadat työläiset, jotka joko mielipiteidensä julkituonnin tai sellaisen poliittisen teon, joka voimassaolevien lakien mukaan voidaan rikoksena tuomita, johdosta joutuvat tuomittaviksi ja vapautensa menettämään. Eduskunta on jo tosin aikaisemmin, nim. 21. 1. 1921 annetulla lailla, joka koskee rangaistusten täytäntönnpanosta 19. 12. 1889 annetun asetuksen II luvun 8 §:n muuttamisesta, tunnustanut oikeaksi sen periaatteen että valtiollisten ja muiden rikollisten välillä on tehtävä tarkka ero. Mutta vaikka eduskunta tällä lailla periaatteessa tuon tunnusti, niin samalla se kuitenkin silloin jätti mainitun lain puolinaiseksi useamassa suhteessa, vaikka m. m. korkein oikeus lausunnossaan oli ehdottanut paljon

täydellisempää muotoa kuin mikä sitten laiksi lopulta hyväksyttiin. Edellä mainittu 21/1 1921 annettu laki sisältääkin periaatteessa vain palaamista sille kannalle, missä oltiin jo yli 30 vuotta sitten, toisin sanoen, ennenkuin tsaarivallan pakoituksesta rikoslaki sai näiltä kohdin nykyisen muotonsa ja eipä kaikilta kohdin päästy edes sinnekään asti, missä yli 30 vuotta sitten oltiin. Sillä tämäntapaisessa kohdassa m. m. on huomattava, että valtiosäätyjen alkuaan hyväksymässä rikoslaissa oli nimenomaan säännöksiä, ettei valtiopetoksesta, eipä törkeimmästä maanpetoksestaakaan ehdottomasti seurannut kansalaistuottamuksen menetystä. Paitsi sitä, että valtiollisen rikoksen käsite mainituissa laissa on tavattoman suppea, niin suppea, etteivät likimainkaan kaikki valtiollisista syistä tuomitut mahdu sen puitteisiin, niin sen lisäksi ovat valtiollisille vangeille myönnetty oikeudet aivan mitättömän pienet, nim. niillekin, jotka tuon lain mukaan vielä luetaan valtiollisiksi vangeiksi.

Edellä mainitun lain alan suppeudesta johtuu sitten kaiken lisäksi varsin pahoja ristiriitoja. M. m. rikoslain 16 luvun 8 §:n mukaan tuomitut eivät saa osakseen minäkäänlaisia valtiollisen vangin oikeuksia, vaikka nyt ei suinkaan kukaan voine väittää tai käsittää asiaa siten, että mainitun lain kohdan nojalla tuomitut voitaisiin mitenkään verrata yksityisrikollisiin. Mutta kuitenkin tämän lainkohdan nojalla tuomitut nykyisin laitetaan m. m. samaan koppiin rosvojen ja ryövärien ynnä muiden yksityisrikollisten kanssa. Samanlaista ja vieläpä monesti pahempaaakin vääryyttä joutuvat kärsimään myös monet rikoslain 11 ja 12 luvun mukaan tuomituista. Voimassaolokanaan on 21/1 21 annettu laki osoittautunut tarkoitustaan vastaamattomaksi. On tullut näkyville, että tuo laki täytyy uusia, täytyy saada siihen uusia määräyksiä ja muuttaa koko lain sisältöä varsin suurella määrässä.

Sitten niistä vankien oikeuksista — tarkoitan nim. niitä, jotka vielä tuon lain puitteissa valtiollisiksi vangeiksi luetaan — niin heidänkin oikeutensa on varsin pienen supistettu. M. m. mahdollisuus itseopiskeluun on tällä kertaa jokseenkin rajoitettu. Kirjallisuuden avulla itsensä kehittäminen on samalla tavalla myös supistettu varsin pieneksi. Ruoka-aineiden van-

kilan ulkopuolelta vastaanottaminen, omaisten vaatteiden käyttäminen y. m. tällaiset oikeudet, jotka valtiollisille vangeille pitäisi kuulua, ovat siksi vähäiset, ettei niistä oikeastaan paljon mainitsemaan pääse. Sellaiset kuin omaisilta kirjeen vastaanotto-oikeus, on sekin niin pieniin rajoitettu, että kirjeitä saa ottaa vastaan ainoastaan kerran kuukaudessa. Tällaiset rajoitukset ovat minun mielestäni ainakin, enemmän turhanpäiväisen kiusanteon vuoksi järjestetyt kuin minkään asian vuoksi. Lisäksi valtiollisilla vangeilla kurinpidolliset rangaistukset ovat samanlaiset kuin yksityisrikollisillakin. Asunto-olot meidän valtiollisissa vankiloissamme ovat myös siksi kehnot, että ne eivät vastaa edes niitä vaatimuksia, mitä laki asettaa yksityisrikollisten asunto-oloille. Kurinpidollista tietä, joskin varsin lainvastaisesti, ovat viranomaiset myöskin varsin useasti riistäneet nuokin pienet oikeudet valtiollisilta vangeilta ja heidät on monissa kymmenissä tapauksissa saatettu yhteyteen yksityisrikollisten kanssa. Myöskin terveydellisistä oloista, terveydenhoitoa koskevista seikoista, niistä voisi hyvin pitkästikin täällä puhua, voisi tuoda esimerkkejä ja todisteita, jotka kourautuntuvalla tavalla osottavat, että ne ainakaan eivät ole sellaisia, että niitä voitaisiin poliittisiin vankeihin sovelluttaa enempää kuin kehenkään muihinkaan. Mutta tällä kertaa minä en lähemmin tähän puoleen kajoa siitä huolimatta, vaikka minulla onkin käytettävissä kirjallisia todisteita tällaisista tapauksista. Mielestäni on jo aika laajentaa valtiollisten vankien oikeuksia, laajentaa niitä käsittäviksi ainakin sopivilta kohdiltaan sen, minkä laki säättää tutkintovangeille. Tällaisia esimerkkejä, joita tässä muutamia mainitsin, niitä voisin luetella kuinka paljon tahansa, mutta tyydyn vain lausumaan murto-osan näistä epäkohdista, epäkohdista, jotka ovatkin aiheuttaneet kyseessä olevan eduskuntaesityksen jättämisen, ja toivon, kun asia lähetetään valiokuntaan, että valiokunta kiinnittää kysymykseen todella ansaittua huomiota ja että myöskin eduskunta kokonaisuudessaan ottaa esillä olevan kysymyksen sillä tavoin käsiteltäväksi ja ratkaisee sen siten, että nuo epäkohdat, joista tässä osan olen maininnut, tulevat poistetuiksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään lakivaliokuntaan.

31) Ehdotuksen laiksi vuoden 1918 luokasotaan osaaottaneiden sekä sen jälkeen poliittisista syistä tuomittujen henkilöiden armahdamisesta ja vireillä olevien tällaisten syytteiden raukeamaan jättämisestä

sisältävä ed. Nurmisen y. m. edusk. esit. n:o 17 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Nurminen: Täällä äsken ed. Aalto samasta kysymyksestä jo toi verrat-
tain laajasti yhden puolen esille, mutta kun asiassa ei siltä taholta esitetty kaikkia puolia, joita välttämättömästi pitää esille tuoda, niin täytynee siihen kai uudelleen vielä kajota.

Tämä armahduskysymys on ollut meillä siksi pitkän ajan päiväjärjestyksessä, että todellisuudessa sen pitäisi jo olla haudattuna kokonaisuudessaan pois päiväjärjestyksestä. Ne poliittiset vangit, jotka vuoden 1918 tapauksista joutuivat kärsimään, pitäisi myöskin olla ajat sitten jo saatettu pois niistä vankileireistä, joihin ne porvaristo luokkakostonsa sokaisemana silloin telkesi. Tästä on annettu useita armahduksia. Näitä on annettu miltei joka vuosi, toisinaan kai useampiakin, ja jo näiden armahdustenkin perusteella pitäisi näiden vankien olla kokonaan pois sieltä. Mutta niin omituista kuin se onkin, niin niitä aina vain siellä riittää ja jumalaties koska ne sieltä loppuvat. On annettu armahduksia, joita on sanomalehdissä selostettu niin, että nyt ovat kaikki poliittiset vangit armahdetut. Mutta näitä armahduksia annettaessa on pidetty silmällä pääasiassa sitä, että osallisiksi näistä ovat tulleet ne, jotka ovat tehneet itsensä syypäiksi rikoksiin valkoisella puolella. Armahduksia riennettiin antamaan jo näille valkoisille rikoksentekijöille ennen, ennenkuin heitä oli edes missään muodossa rangaistukaan. Tämä oli sellaista ennakkotoimintaa, jota ei olisi uskonut meidän maassamme tarvittavan, koska ei ollut aikomustakaan heitä

siitä rangaista. Kun samanaikaisesti heitä ylistettiin sankareiksi, — tehtiin kaikenlaisia kunniasankareita, mitähän heistä lopulta tehtiinkään —, niin jo riennettiin heille kumminkin armahdusta antamaan. Tämä tehtiin siinä mielessä, että jos sittenkin tilanne muuttuu sellaiseksi, että joidenkin seikkain pakottamina olisi heitäkin pitänyt vetää oikeuden eteen teoistaan vastaamaan, niin olisi tältä varalta olleet nämä armahdukset jo valmiiksi laaditut ja sitä mukaa kuin oikeusistuimet olisivat heille tuomioita antaneet, olisi heidän annettu kävellä vapauteen. Näihin armahduksiin, sikkäli kun ne ovat tarkoitetut ja olisivat tulleet myöskin koskemaan punaisten puolella olleita, on löydetty myöskin keino, antamalla lähempiä määräyksiä vankien vapaaksi päästämistä ynnä muista seikoista, joilla on supistettu niiden armahdusten todellinen luonne niin, että vankiloissa yhä edelleenkin viruu vielä ihan puhtaasti poliittisia henkilöitä. Työväestön mielestä he eivät voi olla muuta kuin puhtaasti poliittisia kaikki, jotka siellä ovat. Mutta porvariston taholla on tahdottu leimata heitä yksityisrikollisiksi, syytetty heitä murhista, kaikenlaisista rikoksista, ottamatta huomioon ollenkaan sitä, minkälaisissa olosuhteissa nämä teot ovat tapahtuneet ja ovatko henkilöt ollenkaan niihin syypäitä taikka ei. On tapauksia, jolloin henkilölle on annettu tuomioita tai tuomittu rikoksiin osanotosta siitä huolimatta vaikka on todistettu, että henkilö ei samaan aikaan edes ole ollut samalla paikkakunnallakaan. Joissakin tapauksissa on täytynyt perääntyä tästä niin paljon, että on annettu tuomio siitä, että henkilö ei kumminkaan estänyt rikosta. Tällaisia kouraaantuntuvia asioita meillä olisi yksityiskohtaisestikin mainittavana täällä kuinka paljon tahansa. Mutta kun ne ovat aikaisemmin tulleet täällä esille tuoduiksi, niin ovat ne kai tarpeettomia.

Porvariston taholta väitetään, että puhtaasti poliittisia ei ole enää kuin joitakuita. Mutta miksi sitten ei vapauteta niitä, jotka ovat puhtaasti poliittisia? Minkä tähden tahdotaan heitä edelleen siellä pitää? Niitähan vielä porvaritkin myöntävät, että siellä on esim. Valpas, Kirvanta, Louhikko, Uksila, Summanen ynnä monet muut. Niissä on myös henkilöitä, joista ei voida porvaristonkaan taholla sanoa, että he olisivat tehneet yhtään

mitään, kuten esim. Valpas, jota syytetään ainoastaan siitä, että hän ei ole estänyt näitä tapauksia, kun samanaikaisesti porvaristonkin taholla tunnustetaan, että se ei ollut työväenluokkaan estettävissä mitä silloin tapahtui, sitä vähemmän vielä yksityisten miesten. On hyvin epäjohdonmukaista lähteä syyttämään ja tuomitsemaan henkilöitä siitä, etteivät he estäneet näitä tapahtumia. Tässä myös näkyy se kaksinaamaisuus ja kostonhimo, jolla edelleen tahdotaan näitä henkilöitä vankilassa pitää. Näistä tuomioista työväenluokalla onkin se käsitys, että ne ovat alun pitäen olleet tuomioita, joista ei ole tahdottu selkoa ottaa, ovatko henkilöt olleet siihen syyllisiä vai ei, joista heitä syytetään, on vaan annettu tuomioita, jotka ovat puhtaasti luokkatuomioita ja sellaisina ne myös työväen mielestä tulevat pysymään. Sitä ei porvaristo ole tahtonut eikä voisi-kaan sitä muuksi todistaa.

Toinen puoli asiassa, joka myös kaipaa kipeästi parannuksia maassamme ja armahdusta, on se, että myöskin 1918 vuoden eli kansalaissodan jälkeisistä tapauksista tuomitut ovat saatavat myös armahdetuiksi pois vankileireistä. Ei riittänyt porvaristolle se, että se olisi 1918 vuoden tapahtumista tuominnut, vaan jatkuvasti sen jälkeenkin on keksitty syitä ja tehty kaikenlaisia verukkeita, joilla on saatettu sadotain työläisiä vankiloihin. Aina sitä mukaa kuin on ilmautunut työväen joukkoon henkilöitä, jotka ovat kulkeet työväenjärjestötoiminnassa eturiveissä, asettuneet porvariston pyyteitä vastustamaan, sitä mukaa on porvaristo myös aina joidenkin tekosyiden perusteella teljennyt nämä henkilöt vankiloihin, heidän lukumääränsä tällä kertaa saadaan laskea useissa sadoissa. Ja nämä ovat vain puhtaasti sen tähden, että henkilöt ovat porvaristolle vastenmieliset. Heitä syytetään ja kun ei löydetä muuta, on näittenkin varana aina 1918 vuotiset tapahtumat. Täällä on viime aikoina esim. Sydänmaan-juttu osottanut sen, että on yritetty pitää kiinni 1918 vuoden tapahtumista, ja syytetty ja onpa vielä osaltaan vaikuttanut tämä tuomioonkin. Samaten oli asianlaita Suomen Ammattijärjestön puheenjohtajaan Matti Väisäseen nähden. Häntä yritettiin ensin syyttää muka pohjolassa jostakin salaisesta toiminnasta tai maanalaisesta toiminnasta siellä vallinneiden lakkoliikkeiden yhteydessä.

Tämä kun ei onnistunut, valtiollinen poliisi, ohrana kun ei keksinyt minkäänlaisia syitä, niin siltä osalta täytyi vapauttaa. Silloin turvauduttiin taas aikaisempiin 1918 vuoden toimintoihin ja tuomio annettiin niistä. Nämä ovat siis vielä jälkeensäkin ikäänkuin reservinä, ellei muuta syytettä keksitä, niin annetaan tuomio niistä.

Sitten on meillä myöskin eräs joukko, joista osa vieläkin on vankilassa, nimittäin Suomen sosialistisen työväenpuolueen perustajat. Puolueen perustavassa kokouksessa vangittiin henkilöitä, kokous hajotettiin ja lähdettiin syyttämään siitä, että kokouksessa oli tehty ehdotus jonka mukaan piti liittyttämän punaiseen eli kolmannen internationaaleen. Tästä yritettiin syyttää, mutta kun tämä ei yksinomaan riittänyt tuomion perustaksi, otettiin ohjelma. Ohjelmasta kun ei myöskään saatu riittävää aineistoa syytettävä varten, ei löytynyt mitään todellista syyttämisen arvoista siinä, silloin otettiin taas lisäksi menettelytapaperiaatteet. Kaikki nämä syyteaineistot yhteisestikin ontuivat niin paljon, että kun niitä vähänkin järkipärseltä kannalta katselee, ei voi tulla tästäkään mihinkään muuhun tulokseen kuin siihen, että oli vain päätetty laittaa nämä henkilöt vankilaan, tuomio täytyi saada aikaan keinolla millä tahansa. Ja näitä myöskin löytyy vielä vankiloissa, ja olisi jo sangen korkea aika saada myös heidätkin sieltä vapautetuiksi. Tämä juttu ei myöskään yksinomaan päättynyt tähän. Tästä oli jatkona myös se, että lopulta mentiin sellaiseen otteeseen kuin viime vuonna tapahtunut Sosialistisen Työväenpuolueen lakkautus oli eli suuri kommunistijuttu. Annettiin puolueen toimia yli kaksi vuotta, vuosikaupalla ei nähty siinä mitään rikollista, jota siinä todellisuudessa ei ole voitu osottaa olleen vielä tähänkään mennessä. Tästä huolimatta katsottiin tilanne porvaristolle siksi edulliseksi, että voitiin sadottain henkilöitä vangita ja vangita myös kokonainen eduskuntaryhmä. Ei siis kansanedustajienkaan loukkaamattomuus, joka lain mukaan pitäisi olla turvattu, tullut kysymykseen. Tässä oli yksinomaan määräävänä joku yksityinen henkilö, jonka käskystä kaikki täällä toimitettiin, kuten täällä edellisessä eduskunnassa täysin selvästi se osotettiin. Siinä ei tarvittu edes hallituksen päätöstä, vaan

siinä erään hallituksen jäsenen yksityisestä määräyksestä ryhdyttiin tällaisiin toimenpiteisiin ja myöskin silloin täällä jo lausuttiin epäilyksiä siitä, että oliko siinä alunperin tällaistaakaan perustetta, vaan epäilykset kävivät silloin siihen, että tässä ehkä ohrana toimi aivan omiin laskuihinsa. Mutta ehkä tulevaisuus senkin lopullisesti selvittänee. Tätä kommunistijuttua kun on oikeudessa käsitelty, niin on myös tullut esiin se, ettei minkäänlaista todellista syytöshistoriaa ole ilmennyt. Tämä tapaus on sellainen ilmeinen vääryys, että myöskin ulkomaalaiset sanomalehdet, jopa porvarillisetkin sanomalehdet, ovat tuominneet sen sellaiseksi, että maassamme on lähdetty suoraan laittomuuden tielle. Tällaisia lausuntoja oli Ruotsin ja Norjan y. m. maiden sanomalehdistössä kautta linjan. Myöskin ruotsalaiset lakimiehet, joitten pätevyyttä lakialalla ei voida eikä tahdotaakaan kieltää, ovat antaneet lausuntonsa, että tämä ei ole muuta kuin laitonta kostopolitiikkaa, jota meidän maassamme näytään voitavan harjoittaa niin paljon kuin sitä vaan porvaristolla on halua ja jota siltä taas ei puutu. Myöskin omituista tässä jutussa on se, että päätöstä ei vielä tähänkään mennessä ole annettu, vaikka noin vuosi on kulunut siitä, kun se alulle pantiin. Oikeusvaltioissa, sikäli kuin niitä seurataan, on tapana, että tällaiset jutut käsitellään mahdollisimman pian ja useimmissa tapauksissa tuomiot niissä ovat vapauttavia, kuten viime vuosina olemme useissa tapauksissa saaneet nähdä Ranskassa, jota on pidetty maailman mustimpana maana viime vuosina. Mutta kaikesta huolimatta siellä ne tulevat vapauttavia, kun sitävastoin meidän maassamme pidetään tutkintovankina vuosikaupalla ja sen jälkeen mätäkätään pitkiä tuomioita. Tämä osottaa eletävän kaikessa muussa mutta ei oikeusvaltiossa ja tämä myös antaa näille armahduskysymyksille sen pohjan, että niitä täytyy edelleen jatkuvasti ajaa siksi, kuin ne on onnellisesti loppuun saatettu, ajaa siksi kunnes nämä syyttömästi vankiloihin teljetty työläisten edustajat ovat sieltä vapautetut ja myös täysiin oikeuksiinsa saatetut.

Tässä esityksessä, joka täällä eduskunnalle on esitetty, pyritään juuri siihen, että ne henkilöt, jotka tällaisista tapauksista ovat tuomitut, ovat saatettavat ensi tilassa pois vankiloista, niin 1918 vuoden tapahtu-

mista kuin senjälkeisistäkin sinne teljetty ja myöskin kaikki syytteet, joita on vireille pantu ja joita vastaisuudessa niistä on aijottu vireille panna, täytyy ehdottomasti raueta. Silloin kun tämä on saatettu myöskin voimaan ja käytännössä toteutettu, silloin vasta voimme ruveta puhumaan siitä, että elämme edes jonkunlaisessa kansanvaltaisessa oikeusvaltiossa, mutta niin kauvan kuin sitä ei ole tehty, on tämä kaikki tällainen puhe turhaa lorua, jolla ei ole minkäänlaista todellista pohjaa. Täällä myöskin tahdon mainita siitä, että porvariston taholta vielä jälkeenkäinkin on tällaisia tekoja tapahtunut, jotka ovat johtaneet aina murhatekoihin asti, mutta siellä taholla on kyllä osattu nämä rikosentekijät, jotka ovat todellisia rikosentekijöitä, tehdä joko hulluiksi tai muuten vapauttaa ne syytteestä. Mutta että näin on tapahtunut, ei voi ihmetellä, sillä kaikki nämä viimeiset 6 vuoden tapahtumat osoittavat sitä, että koko meidän porvariluokamme on enemmän tai vähemmän samanlaista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään lakivaliokuntaan.

32) Ehdotuksen laiksi vuokralaisten suojelemisesta asuntohädöiltä, vuokrakeinottelulta ja kiskonnalta yksityisten talonomistajain, yhtiöiden, osuuskuntain ja muiden yhtiöiden, kuntien ja valtion puolelta kaupungeissa, kauppaloissa, taajaväkisissä yhdyskunnissa ja tehdasseuduilla maalla

sisältävä ed. Allilan y. m. edusk. esit. n:o 18 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Allila: Täällä Suomessa on ollut n. s. vuokrasäännöstelylaki voimassa useampia vuosia. Nyt kumminkin tämän vuoden kesäkuun 1 päivään se säännöstelylaki loppuu eikä hallituksen taholta ole esitetty uutta lakiehdotusta samanlaiseksi

säännöstelylaiksi. Näinollen jääpi vuokra-
raisaantien ja talonomistajain keinottelun
uhreiksi, suuri joukko vuokralaisia, mitkä
eivät ole kyennet tavalla tai toi-
sella hankkimaan itselleen vakinaista asun-
toa. Kun on tällainen kysymys esillä, niin
täytyy toiselta puolen kysyä, ovatko yhteis-
kunnalliset olosuhteet tällä alalla jo niin
paljon tulleet normaalisiksi, että tällainen
vuokrasäännöstely ei enää olisi tarpeel-
lista. Minun käsitykseni mukaan kuiten-
kin on meillä yhä edelleenkin vielä suuri
asuntopula vallitsemassa. Se asuntopula on
erittäinkin räikeä suuremmissa kaupun-
geissa, mutta myöskin vielä räikeämpi suu-
rissa teollisuuskeskuksissa jopa suurem-
missa maaseutukeskuksissakin. Käsityk-
seni mukaan täytyisi yhteiskunnan puo-
lelta jollain tavalla suojata sellaisia yh-
teiskunnan jäseniä, jotka joutuvat tämän
edellisen lain loppumisen kautta ulkopuo-
lelle lakien, siis vapaan vuokrakeinottelun
ja asunnosta häätöjen alaisiksi. Katsel-
kaamme yhteiskunnallisia asioita siltä
kannalta, kuin porvarit. Nämä väittä-
vät, että niin kauan kuin säännöstelyä
on olemassa, niin kauan ei myöskään saada
tarpeeksi paljon asuntoja eikä asuntopula
lakkaa, vasta sen perästä saadaan muka
normaaliset olosuhteet tällä alalla aikaan.
Ainakin minun ja myös uskon, että suu-
ren osan työläisluokkaa, käsitys tässä koh-
den on toisenlainen; meidän käsityksemme
mukaan pitäisi yhteiskunnan puolelta yh-
teiskunnalliset olot järjestää sellaisiksi,
että yhteiskunta suoranaisesti tukisi pien-
eläjien asuntohankkeita ja sillä tavalla ai-
kaa voittaen järjestäisi asunto-olot niin
siedettäväiksi, että palaaminen vapaisiin olo-
suhteisiin ei enää tuottaisi minkäänlaisia
hankaluuksia, ei saattaisi yhteiskuntaa
tällä alalla anarkistiseen tilaan, kuten se
tulee saattamaan nyt, jos asiat menevät sii-
hen mittaan, että minkäänlaista asuntokei-
nottelusäännöstelyä ei enää jatketa. Siis
yhteiskunnalliselta kannalta katsottuna on
erittäin tärkeätä, että tätä asuntokeinot-
telulakia jatketaan tai säädetään uusi laki.
Mielestäni olisi parempi säätää tässä suh-
teessa uusi laki niillä perusteilla, millä
tuossa allamainitussa esityksessä juuri sii-
hen pyritään, jossa pyritään säännöstele-
mään myöskin asuntokysymystä muillakin
aloilla ei ainoastaan vuokrakeinottelun
alalla. Siis eduskunnan on minun käsi-
tykseni mukaan välttämätöntä ryhtyä täl-

laiseen asiaan, mikä on ehdottomasti vähä-
varaisten ja pieneläjien päivän polttavin
kysymys tällä kertaa ja mikä myöskin on
niin suuri kysymys, että siitä tulevat kär-
simään useihin tuhansiin, ehkäpä kymme-
mintuhansiin nousevat työläisjoukot tässä
maassa. Minulta ovat esim. muutamien päi-
vien aikana sadat työläiset jo kyselleet ja
valitelleet siitä, etteikö eduskunnan ta-
holta ryhdytä minkäänlaisiin toimenpitei-
siin tätä vuokrakeinottelua säännöstele-
mään, koska heidän talonomistajansa
pakottavat muka heitä tekemään ai-
van sietämättömiä vuokratontrahteja, te-
kemään sellaisia vuokratontrahteja, missä
tahtovat yhdestä 16 à 18 neliömetrin
asunnosta 500—800 markkaa vuokraa
kuukaudessa ja vielä huonossa kunnossa
olevista ja mitään mukavuuksia vailla ole-
vista huoneista. Kysymys on siis hyvin
kriittillinen ja koskee suuria kansankerrok-
sia, vähävaraisia kansankerroksia, se ei
koske ainoastaan työläisiä, mutta se koskee
myös kaikenlaisia pienellä palkalla eläjiä,
virkamiehiä, nim. alempia virkamiehiä ja
valtion palveluksessa olevia henkilöitä
ynnä muita niihin verrattavia. Siis jo kes-
kiluokankin taholta minun käsitykseni mu-
kaan olisi aivan välttämätöntä myöskin
lainsäädäntötietä ryhtyä säännöstelemään
tätä yhteiskunnallisesti hyvinkin tärkeätä
kysymystä. Minä en tahdo tässä tämän pi-
temmältä lähteä tuomaan asioita esille ja
penkomaan päivänvaloon, sillä tiedän, että
useat edustajat ovat tästä asiasta selvillä.
Itse porvarilehdissikin on ollut kirjoituk-
sia tästä asiasta ja hyvinkin räikeitä kir-
joituksia asuntokurjuuksista ja näinollen
minä toivon, että kun tämä asia menee va-
liokuntaan, niin siellä valiokunnan jäsenet
ottavat tämän asian siltä kannalta, että
vuokrakeinottelu on tästäkin eteenpäin eh-
käistävä, sitä on säännösteltävä ja yleensä
asunto-olot on säännösteltävä suuremmissa
mittakaavassa, kuin mitä on viime edus-
kunnassa viimeaikaisella lainsäädännöllä
säännöstelty. Kun tältä pohjalta lähemme
asiaa eteenpäin viemään, silloin myöskin ne
suuret työläisluokkakerrokset ja pieneläjä-
kerrokset tässä maassa tulevat tyydyte-
tyiksi ja tulevat tälle eduskunnalle anta-
maan sen arvon, mikä sille silloin tulee näi-
den vähäväkisten auttajana, mutta jos asiat
menevät niin, että porvaristo katselee yli
olkain tällaista yhteiskunnallista kysymys-
tä, niin silloin myöskin voi syntyä sellai-

nen anarkismin tila mikä pahentaa tilannetta myös monilla muilla aloilla. eikä ainoastaan tällä asuntoalalla tässä maassa. Voi nim. syntyä sellaisia seurauksia, jotka johtavat suurempiin sekamelskoihin, suuriin työtaisteluihin ja muihin sellaisiin siten että asunto-olot, äärettömän suuret vuokrat, pakottavat työläisiä lähtemään tällaisiin toimenpiteisiin. Ehdottomasti silloin tulee käymään niin, että yhteiskunta kärsii paljon enemmän tällaisista selkkauksista kuin jos se säännöstelyn kautta järjestäisi olot niin ettei tästä myös tulisi tämän suurempaa anarkistista tilannetta tähän maahan, vaan että säännöstely antaisi takeet vähävaraisille edelleen asua niissä asunnoissa, missä asuvat kohtuullisella vuokralla, mitä he olosuhteittensa mukaan kykenevät maksamaan.

Ed. Virta: Minä pyytäisin vaan lisätä edellisen puhujan lausuntoon sen että tämä esitys ainakin tähän tapaan mitä tässä on esitetty olisi saatava siksi ajoissa valmiiksi tässä eduskunnassa, että voitaisiin ne lukuisat hädät estää, jotka kohtaavat niitä onnettomia, jotka joutuvat mahdollisesti asunnoistaan hädettäviksi 1 päivän kesäkuuta jälkeen. Kuitenkin tiedetään jokainen, että tässäkin kaupungeissa asunto-olot työläisillä ovat sellaiset, että suuri määrä asuu tuolla kallioilla kaikkennäköisissä hokeleissa kuin myös saattaa niitä olla paljaan taivaan allakin. Myös tiedetään se seikka, että vuokrakiskonta on niin äärettömän suuri tässä kaupungissa niinkuin monissa muissakin, että työläiseltä, joka usein on pienellä palkalla tottunut töitä tekemään, menee ansiostaan enemmän kuin puolet paljaaseen vuokranmaksuun. Tästä jo jokainen käsittää, että työläisen elämä muuttuu silloin kaikeksi muuksi vaan ei ihmiselämäksi. Jos vähänkin silmäilee niiden onnettomien köyhien asemaa, jotka tuolla valittavat, varsinkin ne, joilla sattuu olemaan noita onnettomia lapsia, niin ei tässä maassa niille ollenkaan tahdota huoneita vuokrata millään tavoin. Minä en kuitenkaan käsitä: jos kerran sanotaan, että elämme yhteiskunnassa, jossa jokaisella kansalaisella tulisi olla edes alkeellisimmat elämisen oikeudet, niin tulisi sentähden omistavien luokkien tähän puoleen tässä huomiota kiinnittää. Onhan sentään verrattain surkea tilanne silloin kun

ihmisten täytyy mennä taivasalle asumaan, kun ei ole asuntoa, mihin voisi lapsensa ja itsensä yöksi majoittaa. Niin ollen minä toivon että tätä asiaa ei tässä eduskunnassa kylmäkiskoisesti käsiteltäisi, vaan että tästä asiasta joudutettaisiin sellainen säännös, että nämä henkilöt, ihmiset, jotka hädönalaisiksi uhkaavat joutua, saisivat asunnoissaan asua ja että heille myös kohtuullinen vuokra säännösteltäisiin. Tässä mielessä lausuisin valiokunnalle, johon tämä lähetetään, toivomuksen, että se tätä asiaa kiirehtisi ja että eduskunta myös toimisi tähän suuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään laki valiokuntaan.

33) Ehdotuksen laiksi kohtuuttomien vuokrien vaatimisesta

sisältävä ed. Hakkilan eduskuntaesitys n:o 19 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki valiokuntaan.

34) Ehdotuksen laiksi kunnallisesta asuntollessuysverosta

sisältävä ed. Helon y. m. eduskuntaesitys n:o 20 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

35) Ehdotuksen laiksi 23 päivänä heinäkuuta 1902 annetun kalastussäännön 10 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä ed. Hännisen y. m. eduskuntaesitys n:o 21 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki ja talousvaliokuntaan.

36) Ehdotuksen laiksi merilain 31 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Forsbergin y. m. edusk. esit. n:o 22 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki ja talousvaliokuntaan.

37) Ehdotuksen laiksi 27 p:nä marraskuuta 1917 annetun maalaiskuntain kunnallislain 27 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Särkän edusk. esit. n:o 23 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

38) Ehdotukset a) laiksi 15 p:nä kesäkuuta 1898 annetun maalaiskuntain kunnallislain muuttamisesta sekä b) laiksi 8 p:nä joulukuuta 1873 annetun kaupunkien kunnallislain muuttamisesta

sisältävä ed. von Bornin y. m. edusk. esit. n:o 24 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

39) Ehdotukset a) laiksi kaupunkien kunnallislain 22 §:n muuttamisesta ja b) laiksi maalaiskuntain kunnallislain 26 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Itkosen edusk. esit. n:o 25 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

40) Ehdotuksen laiksi uskonnonvapauslain 10 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Ryömän edusk. esit. n:o 26 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Ryömä: Vaikka tämä eduskuntaesitys koskee uskonnonvapauslakia, tarkoittaa se kuitenkin sellaista kunnallishygienistä toimenpidettä kuin kirkkoon kuulumattomien hautausasian järjestämistä, ja senvuoksi ei asia kuulu perustuslakivaliokunnalle vaan paremmin talousvaliokunnalle. Pyydän senvuoksi ehdottaa, että esitys lähetettäisiin talousvaliokuntaan käsiteltävä varten.

Ed. Itkonen: Minä kannatan ed. Ryömän ehdotusta samoilla perusteilla. Minusta tuntuu omituiselta, että perustuslakivaliokunnan tulisi käsitellä, missä järjestyksessä kunnallisia hautausmaita voidaan perustaa. Ei suinkaan se nyt liene mikään perustuslakikysymys.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian lähettämisestä perustuslakivaliokuntaan on syntynyt eri mieliä. Keskustelun kuluessa on ed. Ryömä ed. Itkosen kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ryömän ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 88 jaa- ja 59 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt puhemiesneuvoston ehdotuksen.

Asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

41) Ehdotuksen laiksi vankien kuljetuksesta

sisältävä ed. Kivimäen y. m. edusk. esit. n:o 27 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

42) Ehdotuksen laiksi väkijuomain valmistuksesta, maahantuonnista ja kaupasta

sisältävä ed. Schaumanin y. m. edusk. esit. n:o 28 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Valikama: Joka vähänkin oloja tuntee, hänen täytyy myöntää, että raittiustilanne nykyään maassamme on hyvin vakava, miltei huolestuttava. Mutta ei kuitenkaan toivoton. On monenlaisia syitä, joiden takia raittiustilanne on niin vakava kuin se on. Monet näistä syistä ovat jo kauemman aikaa olleet vaikuttamassa. Ajatellaan esim. sortovallan aikoja, jolloin tehtiin luvalliseksi se, mitä ennen pidettiin luvattomana. Ajatellaan, mitenkä luvaton kirjallisuuden levittäminen tehtiin luvalliseksi. Vieläpä mentiin niin pitkälle, että tehtiin valtiolliset murhat luvallisiksi. Tällä tavalla astuttiin jo silloin laittomuuden niljakkaalle polulle. Ja sitten edelleen otettakoon huomioon elintarvelaki, rajahintain määräykset ja muut sellaiset. Näin totutettiin kansaa lakia rikkomään, kun ei näitä lakeja pidetty yhtä pyhinä, loukkaamattomina kuin entisiä lakeja. Tällä tavalla jouduttiin sitten vähitellen sellaiseen tilanteeseen, missä me nyt olemme kieltolakiin nähden.

Tämä nykyinen raittiustilanne on siis johtunut siitä, että tätä kieltolakia ei kunnioiteta, ei pidetä pyhinä, eikä loukkaamattomana. Tämän lain rikkominen on tehty eräillä tahoilla miltei kunnia-asiaksi. Se on ehkä monen mielestä liian paljon sanottu, mutta se on kuitenkin totuuden mukaista. Ajatellaan, mitenkä arvokkaat sanomalehdet ovat suhtautuneet tähän kyseessä olevaan kieltolakiin. Jos olisi yhtä paljon sanomalehdissä kirjoitettu yleisen mielipiteen oikeaan johtamiseen tämän lain kunnioittamiseksi, kuin on kirjoitettu tämän lain häpäisemiseksi, niin julkkinen mielipide olisi toinen. Joku hyvä kirjoitus tosin silloin tällöin on ollut sanomalehdissä pääkirjoituksen paikalla, joka puhuu asiallisesti kieltolain puolesta, mutta samassa lehdessä tapaamme palkinoissa jo sellaista, joka kumoo kaiken sen, mitä tuossa pääkirjoituksessa ehkä sanotaan kyseessä olevasta asiasta. On minusta todellakin ihmeellistä, ettei vielä enemmän rikota tätä lakia kuin rikotaan. Joku ehkä ajattelee: Sitä rikotaan jo aivan tarpeeksi. Minä en ole niiden kannalla, jotka väittävät, että Helsingissä ja maaseudulla joka kodissa juodaan ja että nyt juodaan yleensä enemmän kuin ennen kieltolakia. Minä en usko sitä. Mutta juoppoja näh-

dään nyt enemmän kuin ennen. Ennen mies sai kulkea viinalekkeri kainalossa, eikä kukaan siihen kiinnittänyt mitään huomiota. Mutta jos nyt joku kulkee vähän horjuen, niin se kohta nähdään, se huomataan ja osotetaan että tuossakin on yksi kieltolain rikkoja.

Ed. Schauman, joka on tämän esillä olevan eduskuntaesityksen isä, on sanonut, että tämä kieltolaki on ennenaikainen, huomauttaen perusteluissaan, että kansamme alkoholihamo ei ole kesytetty vielä kylliksi, se pitää ensiksi jonkunlaisella säännöstelyllä, tuollaisella annosjärjestelmällä kesyttää tuo alkoholihamo. Mutta minusta se ei kesyynny tällä tavalla, vaan päinvastoin se villiintyy. Jos ruvetaan sitten odottamaan, milloinkin olisi sopiva aika, jolloin tuo alkoholihamo olisi kansassamme kesyynyt, niin minä luulen, että tässä voidaan muistaa sitä vanhaa sananpartta, joka kuuluu: Ennen kurki kuolee kuin suo sulaa. En minä usko, että nautinnonhalun orjat enempää kuin voitonhimon orjataan olisivat koskaan niin valmistetut ja kypsytetyt tätä lakia vastaanottamaan, että he sen ilolla tervetulleeksi sanoisivat. Minä edelleen myönnän sen, että raittiustilanne nykyään on ikävä, mutta ei silti toivoton. Ja minä ajattelen, että tuskinpa voidaan keksiä sellaista lakia, joka alkoholihamoa pitää kurissa. Minä olen sitä mielipidettä, että tämä kyseessä oleva ehdotus ei ainakaan korjaa raittiustilannetta, ja niin kauvan, kun ei ole keksitty parempaa, kuin mitä kieltolaki on, niin kauvan emme myöskään suostu kieltolain kumoamiseen. Se lääke, jota meillä nyt tarjotaan tämän suuren sairauden parantamiseksi, se ei ole tehokas lääke. Ennenkuin me olemme oikeutettuja ottamaan pois raajarikolta kainalosauvat, täytyy meidän opettaa raajarikko kävelemään paremmin ilman kainalosauvoja. Ja koska kerran ei ole parempaa vielä keksitty, kuin kieltolaki on, tämän väkijuomakysymyksen ratkaisemiseksi, niin minun mielestäni on ennenäikaista tällaisen esityksen julkituominen. Kokeillaan nyt ensistään vähän enemmän aikaa kieltolailla ja koetetaan todella panna se täytäntöön, eikä tyydytä vain siihen, että sitä moititaan ja arvostellaan. On sanottu, että kieltolakia rikotaan paljon. Ja se on totta, sen minä myönnän. Mutta mitäpä lakia ei maassamme rikotaisi, kaikkia lakeja rikotaan. Jos olemme

johdonmukaisia, niin ovat tällöin kaikki toisetkin lait kumottavat ja muutettavat.

Sitten on tässä kyseessä olevassa ehdotuksessa huomautettu siitä, mitenkä tämän ed. Schaumanin lain käytäntöön ottamisesta tulevat voittorahat käytettäisiin yleishyödyllisiin tarkoituksiin. On varsinkin huomautettu siitä, mitenkä sitten työväenkin vanhuus turvattaisiin näillä voittorahoilla. Mutta ei ole ensinkään otettu huomioon sitä, mitenkä paljon varsinkin juuri köyhällistä tulisi yhä kurjemaksi ja onnettomammaksi, jos tällainen ed. Schaumanin suunnittelema laki olisi meillä olemassa. Sillä ennenkuin voitaisiin saada runsaasti avustusrahoja, täytyisi runsaasti juoda, muuten ei voitaisi avustaa auliisti. Minä olen kuitenkin sitä mieltä, pidettävä, ettei ainakaan työväestön taholla tulla kiinnittämään mitään huomiota siihen syöttiin, joka tarjotaan tällä tavalla.

Minä en tahdo estää tätä kyseessä olevaa ehdotusta pääsemästä asianomaiseen valiokuntaan (Oikealta: Ei voikaan estää!), mutta minä olen vakuutettu siitä, että asianomainen valiokunta ymmärtää menettellä tässä suhteessa niinkuin tulee — s. o. että se esittää sen hylättäväksi ja hiljaisesti haudattavaksi ilman ylösnousemustoivoa.

Ed. von Born: Då denna fråga senast var före i riksdagen, kom den upp i form av en petition. Denna blev emellertid av riksdagen strypt redan i sin linda, i det att riksdagen vid remissdebatten vägrade densamma remiss till utskott och därmed behandlade den som en okynnespetition. Frågan är dock alltför allvarsam, för att den på detta sätt skulle få skjutas åt sidan av folkrepresentationen. För att förhindra dess behandling på samma sätt hava motionärerna, till vilka även jag hör, denna gång väckt densamma i form av en motion; och jag vill hoppas, att riksdagen skall ägna detta allvarliga samhällsproblem den samvetsgranna prövning det otvivelaktigt är i behov av. Jag tillåter mig också gentemot den senaste ärade talaren framhålla, att jag tror mig rätt väl känna förhållandena med avseende å förbudslagen på landsbyggden såväl i svenska som i finska trakter, och jag kan försäkra, att dessa förhållanden, åtminstone på de orter jag känner, för närvarande äro så pass allvarsamma, så fruktansvärda, att jag för

min del är böjd att acceptera så gott som vilken annan ordning som helst framom den nuvarande förbudslagen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään talousvaliokuntaan.

43) Ehdotuksen laiksi kättilöiden asettamisesta maalaiskuntiin sekä niiden palkkauksesta annetun lain muuttamisesta

sisältävä ed. Gebhardin y. m. edusk. esit. n:o 29 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan talousvaliokuntaan.

44) Ehdotuksen laiksi kättilöiden asettamisesta maalaiskuntiin sekä niiden palkkauksesta annetun lain 5 §:n muuttamisesta

sisältävä ed. Neitiniemen edusk. esit. n:o 30 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan talousvaliokuntaan.

45) Ehdotuksen laiksi kansakoululaitoksen kustannuksista 15 p:nä huhtikuuta 1921 annetun lain 5 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä ed. Kärjen y. m. edusk. esit. n:o 31 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan sivistysvaliokuntaan.

46) Ehdotuksen laiksi asevelvollisille myönnettävistä lomista

sisältävä ed. Niukkasen y. m. edusk. esit. n:o 32 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan sotilasasiainvaliokuntaan.

47) Ehdotuksen laiksi suojeluskuntajärjestön hajoittamisesta

sisältävä ed. Nurmisen y. m. edusk. esit. n:o 33 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähettämistä sotilasasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Nurminen: Kysymys suojeluskuntien lakkauttamisesta oli jo viimeisessä eduskunnassa esillä. Silloin se ei tuottanut mitään tulosta. (Keskustasta: Ei tuota nytäkään.) Paljon mahdollista, ettei se tuota nytäkään tulosta, mutta kun asia on sellainen, että työväestöllä on velvollisuus ajaa sitä, niin sen täytyy jatkuvasti uusia aloitteensa siksi, kunnes se on toteutettu. Nämä suojeluskunnat, jos katselee niiden syntyä, ovat syntyneet niin, että ne ovat porvariston perustamia ajalla, jolloin se on katsonut omien luokkaetujensa joutuneen jonkun verran uhatuksi ja näitä turvatakseen on se myöskin ryhtynyt perustamaan suojeluskuntia. Niitä ei ole kylläkään ainoastaan meidän maassamme perustettu viime vuosina, vaan näyttää, että tällaiset luokkakaartit ovat saaneet jalansijaa Euroopassa eri maissa. Aikaisempina aikoina oli kaikissa maissa riittävänä vakinainen sotaväki. Silloin ei työväestön ja porvariston luokkainvälinen kamppailu ollut kohonnut niin kriittilliseksi, kuin miksi se on kehityksen kulkiessa viime aikana muodostunut. Ja kun työväestön taholta on järjestynein joukoin ja voimin lähdetty vaatimaan jonkunlaisia parannuksia oloihin, saamaan taloudellisten taistelujen y. m. avulla olojansa parannetuksi, niin sitä mukaa on myöskin porvaristo ryhtynyt varustamaan itsensä voidakseen aina tehokkaammin vastustaa näitä työväestön oikeutettuja parannusvaatimuksia. Näin on jouduttu siihen tilanteeseen, että porvaristo ei ole voinut luottaa yksinomaan vakinaiseen armeijaan, sotaväkeen, vaan on sen lisäksi täytynyt turvautua noihin luokkakaarteihinsa. Kun työväestön keskuudessa tietoisuus ja sivistys on noussut, niin ovat samalla myöskin henkilöt, jotka ovat joutuneet sotapalvelukseen, tulleet tietoisiksi, että ne eivät ole kaikissa asioissa ja tapauksissa lähteneet sokeasti tottelemaan määräyksiä, jotka ovat tähdätyt työväestön elinietujen ja lakkotaistelujen y. m. tuhoamiseksi. Ja tämän tähden on jouduttu sellaiseen tilanteeseen, että suojeluskuntia on ryhdytty perustamaan. Näin on meidänkin maassamme tapahtunut, että porvaristo juuri riisto-edellytyksiään turvatakseen on lähentynyt perustamaan näitä luokkakaarteja. Se aika, jonka ne ovat meidän maassamme

voimassa ja koossa olleet, on kyllin riittävästi jo kaikille kansankerroksille, jos ovat rehellisiä sen tunnustamaan, kerinnyt näytämään sen, mitä ne todellisuudessa ovat. Ne teot, joita ne ovat olemassaolonsa aikana tehneet, osoittavat kyllin selvästi, että se nimi, joka niillä on, ei ole todellisuudessa se, joka niillä pitäisi olla. Niiden kontolla on kaikenlaisia, voidaanpa sanoa roistontöitä, joita ei uskoisi, että missään sivistysvaltiossa enää sallittaisiin tehtävän. Mutta kun ne on järjestön tekemiä, joka on luotu turvaamaan yksinomaan porvariston etuja, niin onhan sillä tietenkin oikeus tehdä työväestöön nähden välillä sellaistaakin, jota ei aina voida porvarilliseltaakaan taholta hyväksyä, mutta siunataan teot kuitenkin sillä edellytyksellä, että ne joskus taas hyvinkin kriittisissä tilanteissa täyttävät kaikki ne käskyt, määräykset ja pyyteet, joita niille asetetaan.

Monenlaisia tekoja näillä suojeluskunnilla ilmenee ja viimeiset urotyöt ovat ne, joita ne ovat kivityömiessammassa tehneet. Tarkoitin hautapatsaitten räjäyttämisiä. Nämä ovat niitä viimeisiä urotyitä, joita työväen on ikäväkseen täytynyt todeta, ja joita siltä taholta oikeastaan spesialimaisella ammattitaidolla on tehty. Toisissa paikoissa niitä on varastettu ja heitetty järveen, toisissa paikoissa ne on räjähdysaineilla ammuttu rikki. Hautausmaitten pyhyyttä on näin loukattu. Nämä eivät ole porvaristolle merkinneet mitään, kaikki tämä on ollut luonnollista. Niille on annettu siunaus ei ainoastaan virkavallan vaan vieläpä papistonkin taholta. Tämä kaikki on sellaista, joka siellä oikeistossa nähdään sellaiseksi, että se voidaan aivan hyvällä omallatunnolla hyväksyä, koska ei minkäänlaista vastalauseita näitten tekojen johdosta ole esitetty. Kaikki nämä viittaavat minun mielestäni siihen, että tällaisen järjestön tarpeellisuudesta ei voida missään tapauksessa puhua, vaan päinvastoin sen vahingollisuudesta. Työväestölle on myöskin viime aikoina aina entistä selvemmin selvinnyt se, mitenkä vahingollinen tämä järjestö on yksinpä esim. taloudellisissa taisteluissa — työlaikoissakin. Meillä on selviä esimerkkejä siitä, mitenkä eri paikoissa maassamme juuri näitten järjestöjen avulla on koetettu työläisten lakkotaisteluja murtaa, esim. Varkaudessa. Varkauden tehtailla ollut

työlakko osoitti, miten­kä siellä suojeluskuntalaisten taholta seipäillä ja pampuilla varustettuna koetettiin provosera­rata, saada epäjärjestystä aikaan lakko­laisten keskuudessa, jossa kuitenkin ei onnistuttu. Kun yleinen provokatsioni ei johtanut tuloksiin, ryhdyttiin vangitsemaan työlakossa olevien työläisten johtomiehiä. Osaksi niitä siellä jo kiristyskeinoin, pakkokeinoin, koetettiin saada taitutetuksi toimimaan siihen suuntaan, että tämä lakko lopetettaisiin. Toisille annettiin paikkakunnalta karkoitussääräyksiä puhumattakaan siitä, että nämä tämmöiset terroristiset toimenpiteet pakottivat useita työläisiä pelosta matkustamaan pois paikkakunnalta. Useissa paikoin on lakko­taisteluiden yhteydessä tällaista tapahtunut, puhumattakaan siitä, että suojeluskuntalaiset ovat auliisti rikkureiksi alistuneet kaikissa työtaisteluissa, missä he ovat vähänkin siihen pystyneet. Tällaisia rois­konte­koja on heidän taholtaan harjoitettu ja kun tällaisia jatkuvasti ilmenee, eikä parantumisen oireitakaan näy­tä tulevan, niin on luonnollista, että työväestön taholta on välttämätön pakko ajaa asioita siihen suuntaan, että tällaiset luokkajärjestöt saataisiin hajoitetuiksi. Nämä vaatimukset tulevat olemaan vireillä niin kauan, kunnes ne on lopullisesti saatu perilleajetuksi.

Täällä on myös­kin keskustan taholta kaikissa kysymyksissä asetuttu pauhaamaan siitä, miten­kä valtiotaloutta hoide­taan huonosti tuhlaamalla valtion varoja sellaisiin tarkoituksiin, jotka eivät ole tarpeellisia. Tässä todella olisi yksi syy, joka myös­kin maalaisliiton pitäisi ottaa huomioon marratessaan kaikista muista määrärahoja pois. Tälle järjestölle vuosit­tain valtion taholta myönnetään kymme­nissä miljoonissa avustusta ja vielä kun­nilta sitä enemmän. Ne siis ovat talou­dellisesti yhteiskunnalle suurena rasituk­senä. Jos kerätään tilastoa valtion ja eri kuntien avustuksista, niin saadaan siitä satoihin miljooniin nouseva summa, joka tälle järjestölle vuosittain tuh­lataan ja jotka menevät kaikki aivan hukkaan. Täl­läkin kannalta pitäisi siis jo kaiken jär­jen nimessä lopultakin ryhtyä siihen, että tällaiset järjestöt saataisiin hajoitetuiksi. (Keskustasta: Punakaartit tilalle!). Kyllä kai te sitten taas ne hajoitatte, kun niitä tulee ja jos teillä on voimaa. Ne ovat

ajan synnyttämiä eikä niitä synnytä yksilö. (Keskustasta: Aika se on suojeluskunnatkin synnyttänyt!)

Täällä puhutaan siitä, että Suomessa eletään kansanvaltaisessa maassa. Edellyttääkö tämä, että yhdellä luokalla pitää olla tällaiset luokkakaartit pystyssä, silloin kuin toiset eivät saa edes kirjallisen valistuksenkaan avulla levittää tietopuoli­suutta joukkonsa keskuuteen? Onko tämä kansanvaltaista tasapuolisuutta, vai mitä tämä on? Jos tässä vähänkään ollaan ta­sapuolisia, niin kyllä kai silloin täytyy myöntää, että luokkakaartit olisi viipymättä hajoitettava. Mutta me tiedämme, että ainakin tällä kertaa, mahdollisesti vielä seuraavallakin kerralla vaatimuksemme tulee kaikumaan kuuroille korville, mutta olkaa varmat siitä, että ennemmin tai myöhemmin työväestö nämä teidän luokkakaartinne hajoittaa, tahdottepa sitä taikka ette.

Ed. Huttunen: Vaikka emme tah­toisikaan lähteä välttämään suojeluskun­tia järjestöiksi, jotka olisivat tarkoitetut työväestön puhtaasti taloudellisen taistelun kulkistamista varten, on kuitenkin eräät toisetkin syyt, jotka pakottavat työläisiä yleensä toimimaan siten, että suojeluskun­nat tästä maasta lakkautetaan, sillä ne aiheuttavat vahinkoa yleensä koko yhteis­kunnalliselle kehitykselle. Nyt jo on useassa paikassa todettu, miten paikalli­sesta suojeluskunnasta on muodostunut eräänlainen valtio pitäjään, s. t. s. siitä on muodostunut sellainen elin, joka määrää pitäjän asiat. On maalaiskuntia monta, kun on todettu, että suojeluskunta on korkein laki, joka paikkakunnalla määrää. Sen lisäksi tiedämme, kuten edellinen pu­huja mainitsi, että useassa kunnassa ovat suojeluskunnat kuntien rasituksena, jopa siinä määrin, että kuten Viipurin kunnassa muutama vuosi takaperin oli vaivaistalon lehmätkin jo merkitty kruununvoudin lei­malla myyntiä varten ja ainoastaan suoje­luskunnan lahjasaatavista. Tämä todis­taa jo, minkälainen järjestö suojeluskunta yleensä on. Sen lisäksi voimme todeta, että suojeluskunta on muodostunut tässä maassa valtioksi valtiossa, sillä ei tarvitse muuta kuin muistele­mme niitä muutamia aikoja takaperin olleita suojeluskuntapääl­likön jupakoita. Olivathan ne jo sellaiset, että valtiokoneiston täytyi ruveta kiinnit-

tämään huomiota, täytyi ruveta tarkastamaan, että minkälainen on se pohja, millä tässä liikutaan. Nyt jo voidaan sanoa, että ennemmin tai myöhemmin on tässä maassa valtiovallan kiinnitettävä huomiota myöskin suojeluskuntiin, valtiovallan on kiinnitettävä huomiota siksi, että niiden järjestöjen taholta saattaa uhata paljoa suurempi vaara ainakin n. s. keskustahallitusta, kuin tällä kertaa voi uhata kommunistien taholta, vaikka sitä ovatkin useat porvarit väittäneet, ettei muka niin olisi, mutta kuitenkin niin on, ja siksi jo ainakin keskustan luulisi mielihyvin asettuvan sille kannalle, että suojeluskunnat mitä pikemmin saadaan tästä maasta hävitetyiksi ja sen pikemmin rauhalliset olotkin voivat palautua.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään sotilasasiainvaliokuntaan.

48) Ehdotuksen laiksi valtion metsämaiden asuttamisesta ja niillä olevien vuokra-alueiden lunastamisesta 20 p:nä toukokuuta 1922 annetun lain eräiden pykälien muuttamisesta

sisältävä ed. Koivurannan y. m. edusk. esit. n:o 34 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

49) Ehdotuksen laiksi lokakuun 15 p:nä 1918 vuokra-alueiden lunastamisesta annetun lain 1 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä ed. Myllymäen y. m. edusk. esit. n:o 35 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

50) Ehdotuksen laiksi vuokra-alueiden lunastamisesta 15 p:nä lokakuuta 1918 annetun lain 75 §:n kumoamisesta

sisältävä ed. Mustasilan y. m. edusk. esit. n:o 36 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

51) Ehdotuksen laiksi maan hankkimisesta asutustarkoituksiin 25 p:nä marraskuuta 1922 annetun lain muuttamisesta

sisältävä ed. Salon y. m. edusk. esit. n:o 37 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

52) Ehdotuksen laiksi vedonlyönnistä hevospilpailuissa

sisältävä ed. Kopsan y. m. edusk. esit. n:o 38 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämäkin asia lähetettäisiin maatalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kulenius: Av allt att döma ligger drivfjädern till föreliggande initiativ i intresset för travsporten. För det nöje sportmännens haft av denna gren av tävlingar har man hittills vädjat till allmänhetens offervillighet, och staten har också årligen anvisat ansevärliga belopp för hästrasens förädling. I innevarande års budget finnes också upptaget ett belopp om 852,400 mark för samma ändamål, men av allt att döma anse travsportens vänner dessa bidrag icke tillräckliga, och nu begär man genom införande av totalisatorn rätt att på sådant sätt förskaffa sig ökade penningetillgångar för befrämjande av hästförädlingen.

Otvivelaktigt är detta syftemål gott och värt att bliva gynnat, men jag tror, att det medel, varigenom man vill nå ifrågavarande mål, icke är tillräckligt gott. Man kan åtminstone hysa olika åsikter om det samma, och jag skall genast erkänna, att jag hör till dem, som anse att vadhållning förkastlig. Varken statens sanktion av en vadhållning eller det goda ändamålet, till vilket man härmed syftar, kan helga ifrågavarande förkastliga medel. Genom legalisering av vadhållningen komme man helt säkert att befrämja, väcka och nära en spelpassion hos vårt folk på ett sätt, som ytterligare komme att kosta en skugga över oss. Då det är mycket troligt, att

agrarrutskottet, dit detta ärende nu remitteras, ställer sig på samma ståndpunkt som agrarrutskottet vid 1923 års riksdag, anser jag det vara skäl att med några ord erinra om de motiv agrarrutskottet då vägleddes av.

Utskottet säger, efter att först hava erinrat om att inom detsamma uttalats betänkligheter i den riktning, att den föreslagna lagen kunde uppmuntra spelpassionen och i övrigt leda jämval till andra missbruk, strax därefter, att de jämförelsevis små insatser, som enligt lagen vore tillåtna, bleve ägnade att förhindra uppkomsten av missbruk. Enligt mitt förmenande åter äro dessa små insatser egnade att framkalla och befrämja uppkomsten av missbruk. Ty om insatserna äro små, är också risken liten, och denna lilla risk kommer helt säkert att locka den tanklösa allmänheten att delta i vadhållningen, och för denna allmänhet blir också vadhållningen säkert ett hasardspel. Visserligen försöker man göra gällande, att vadhållningen försiggår under offentlig kontroll och att man på förhand med ganska stor sannolikhet kan beräkna de deltagande hästarnas utsikter till seger, varför allt sådant, som vi kalla hasardspel, skulle förekommas. Jag erkänner, att fackmän, som äro fullt förtrogna med de deltagande hästarnas tidigare rekord och tillfälliga kondition, kunna på förhand något så när exakt beräkna tävlingsresultatet, men den stora allmänheten, till vars börs och till vars lättsinne man härigenom vädjar, kan icke beräkna detta resultat på förhand, och för denna allmänhet blir vadhållningen ett hasardspel.

Vidare säger utskottet att i flertalet kulturländer, där totalisator kommit till användning, man icke har gjort några ogynnsamma erfarenheter om densamma. Nu har det väl icke varit obekant för utskottet, att man t. ex. i Amerika har i hög grad förargats och fortfarande förargas över den hejdlösa spelpassion, som har gripit omkring sig som en följd av vadhållningen vid travtävlingar och andra tävlingar. Ej heller kan det hava varit obekant för utskottet, att det finnes också andra, längre humna kulturfolk än vårt, som icke infört totalisator, utan att därigenom resp. länders häst-rasers förädling på något sätt hämmats.

Och då utskottet längre fram i sin motivering framhåller, att tävlingar i samband med vadhållning utomlands i märkbar grad befordrat hästförädlingen, gör utskottet ett påstående, som icke kan bevisas. Väl kan jag tro, att vadhållningar i samband med travtävlingar och andra tävlingar hava varit ägnade att befrämja sportintresset och öka möjligheterna för de s. k. hästvännerna att egna sig åt sina speciella nöjen, men att travtävlingar i samband med vadhållning skulle i högre grad än tävlingar utan vadhållning befrämja hästförädlingen är dock ett väl djärft påstående. För resten är det ju också omöjligt att fysiologiskt bindande bevisa, att travtävlingar överhuvud taget äro effektiva medel för hästrasens förädling. De goda egenskaper man vill framkalla och befrämja hos hästen kan man också påvisa och förädla genom andra medel än travtävlingar. Travtävlingar äro icke alls absolut nödvändiga för hästens förädling. För övrigt är det ju också blott en liten procent av landet 312,000 hästar, som skulle få det tvivelaktiga nöjet att få sin ädla natur frampiskad för att lysa på travtävlingsbanan. 95 % av landets hästar äro arbetshästar. För deras förädling behöves ingen totalisator eller officiell vadhållningsbyrå. Jag tror icke heller, att för den ringa återstoden av landets hästar, som vi kunde benämna lyxhästar, behöves någon särskild lagstiftningsåtgärd. Man kunde tänka sig, att utskottet hade detta på känn, även om det icke direkt utsäger det, då det säges här längre fram i motiveringen, att en viss prövningsrätt bör anses vara av nöden för att statens andel må kunna ställas låg, så länge man ännu icke i landet vant sig vid en dylik lag. Alltså erkänner utskottet på sätt och vis, att behovet av en totalisator icke förefinnes, och att det fordras en viss tid, innan vårt folk skall vänjas vid denna lag. Jag hoppas för min del, att vårt folk skall befrias från vanan att slå vad, och jag förutser också, att utskottet, dit nu föreliggande ärende remitteras, ville egna detta ärende en allvarigare och mer allsidig behandling än som kom förslaget till del vid 1923 års riksdag.

Keskustelu julistetaan päättäneeksi.

Asia lähetetään maatalousvaliokuntaan.

53) Ehdotuksen laiksi maan pakkoluovutuksesta pienviljelijäin ja tilattomain maantareen tyydyttämiseksi ja itsenäistyneiden maanvuokraajien vapauttamisesta lunastusveloistaan

sisältävä ed. Kulmalan y. m. edusk. esit. n:o 39 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

54) Ehdotuksen laiksi pienviljelijäin hiekkasavi-, suomuta- ja turvepehkkutarpeen tyydyttämisestä

sisältävä ed. Vuorion y. m. edusk. esit. n:o 40 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

55) Ehdotuksen laiksi pienviljelijäin ja maaseudun työväen laidun- ja metsätarpeen tyydyttämisestä

sisältävä ed. Vuokilan y. m. edusk. esit. n:o 41 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

56) Ehdotuksen laiksi merimiehen työajasta 26 päivänä huhtikuuta 1924 annetun lain 3 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä ed. Saastamoisen y. m. edusk. esit. n:o 42 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

57) Ehdotuksen laiksi työväen tapaturmavakuutuksesta 18 päivänä elokuuta 1917 annetun asetuksen 12 §:n, sellaisena kuin tämä pykälä on 24 päivänä lokakuuta 1919 annetussa laissa, sekä 19 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä ed. Kivimäen y. m. edusk. esit. n:o 43 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

58) Ehdotuksen laiksi työväen tapaturmavakuutuksesta

sisältävä ed. Paasivuoren y. m. edusk. esit. n:o 44 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

59) Ehdotuksen laiksi työajasta maa- ja kotitaloudessa

sisältävä ed. A. Aallon y. m. edusk. esit. n:o 45 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

60) Ehdotuksen laiksi lasten ja nuorten henkilöiden työajasta

sisältävä ed. Toivosen y. m. edusk. esit. n:o 46 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

61) Ehdotuksen laiksi työttömyysapukassoista 2 päivänä marraskuuta 1917 annetun asetuksen 11 §:n 1 momentin muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä ed. Paasivuoren y. m. edusk. esit. n:o 47 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

62) Ehdotuksen laiksi 1 p:nä kesäkuuta 1922 annetun työsopimuslain eräiden kohtien muuttamisesta

sisältävä ed. A. Aallon y. m. edusk. esit. n:o 48 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

63) Ehdotuksen laiksi 8 tunnin työajasta 14 päivänä elokuuta 1918 annetun lain muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä ed. A. Aallon y. m. edusk. esit. n:o 49 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

- 64) Ehdotuksen laiksi työttömyyskassoista, joilla on oikeus saada apurahaa yleisistä varoista, 2 p:nä marraskuuta 1917 annetun asetuksen 11 §:n 1 momentin ja 17 §:n 2 momentin muuttamisesta**

sisältävä ed. Huttusen y. m. edusk. esit. n:o 50 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

- 65) Ehdotuksen laiksi 1 p:nä kesäkuuta 1922 annetun työsopimuslain 14 §:n 3 momentin ja 32 §:n 1 momentin muuttamisesta**

sisältävä ed. Huttusen y. m. edusk. esit. n:o 51 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

- 66) Ehdotukset a) laiksi muutoksista 11 p:nä marraskuuta 1922 annettuun asevelvollisuuslakiin ja b) laiksi lisäyksestä 11 p:nä marraskuuta 1922 annettuun lakiin asevelvollisuuslain voimaannapamisesta**

sisältävä ed. Mannerin y. m. edusk. esit. n:o 52 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sotilasasiasiainvaliokuntaan.

- 67) Laintarkastuskunnan perustamista**

koskeva ed. Schaumanin anom. ehd. n:o 1 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

- 68) Kiinteistökirjalaitoksen aikaansaamista ja tilan kaupan moitetta koskevien lainsäädännöksen uudistamista**

tarkoittava ed. Kivimäen y. m. anom. ehd. n:o 2 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

- 69) Esityksen antamista laiksi lainanannossa otettavasta korosta**

koskeva ed. P. Saarisen y. m. anom. ehd. n:o 3 esitellään ja lähetetään puhemies-

neuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

- 70) Anomus- ja valituskirjain jättämistä hallintovirastoihin postitse**

tarkoittava ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 4 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

- 71) Esityksen antamista laiksi huoneustojen hankkimisesta kihlakunnanoikeuksien istuntoja varten**

koskeva ed. Nikkasan y. m. anom. ehd. n:o 5 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

- 72) Köyhäintalon ja lastenkodin aikaansaamista Petsamoon**

koskeva ed. Heikinheimon y. m. anom. ehd. n:o 6 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

- 73) Useampien kuntien alueella toimintaansa harjoittavien liikkeiden kunnallisverotusta**

koskeva ed. Kalliokosken y. m. anom. ehd. n:o 7 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

- 74) Esityksen antamista muutoksiksi voimassaolevaan tilusrauhotuslakiin**

koskeva ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 8 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

- 75) Lapin kihlakunnan asukkaiden tuomarelle ja kruununvoudille suoritettavan kyydyksen lakkauttamista**

tarkoittava ed. Neitiniemen anom. ehd. n:o 9 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

**76) Laatokalla olevan Igolkan kalastus-
alueen kalastusolojen järjestämistä**

tarkoittava ed. Kuisman y. m. anom. ehd. n:o 10 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

**77) Määrärahan myöntämistä kalastuselin-
keinojen edistämiseksi**

tarkoittava ed. Österholmin y. m. anom. ehd. n:o 11 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää siitä maatalousvaliokunnan lausuntoa.

**78) Esityksen antamista erinäisiksi muutok-
siksi irtolaislakiin**

tarkoittava ed. Voionmaan y. m. anom. ehd. n:o 12 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

**79) Esityksen antamista mielisairashoidon
saattamisesta valtion asiaksi**

koskeva ed. Helon y. m. anom. ehd. n:o 13 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

**80) Esityksen antamista yleiseksi elintarpei-
den valmistusta, maahantuontia ja kauppaa
koskevaksi laiksi**

tarkoittava ed. Gebhardin y. m. anom. ehd. n:o 14 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

**81) Toimenpiteitä kieltolain valvonnan
tehostamiseksi**

koskeva ed. Lehtokosken y. m. anom. ehd. n:o 15 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan.

**82) Kansakoululaitoksen kustannuksista an-
netun lain eräiden kohtien muuttamista**

tarkoittava ed. Ailion y. m. anom. ehd. n:o 16 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

**83) Lisämäärärahan myöntämistä Suomen
olympialaiskomitealle**

koskeva ed. Heikinheimon y. m. anom. ehd. n:o 17 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

**84) Määrärahan myöntämistä Oriveden kesä-
kansanopistolle**

tarkoittava ed. Linnan y. m. anom. ehd. n:o 18 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

**85) Tornion keskikoulun laajentamista yli-
opistoon johtavaksi linjajakoiseksi yhteis-
lyseoksi**

tarkoittava ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 19 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

**86) Esityksen antamista lasten ja nuorison
suojelua koskevaksi lainsäädännöksi**

tarkoittava ed. Lonkaisen y. m. anom. ehd. n:o 20 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

**87) Esityksen antamista lasten ja nuorison
suojelua koskevaksi lainsäädännöksi**

tarkoittava ed. Virran y. m. anom. ehd. n:o 21 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämäkin asia lähetettäisiin sivistysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Virta: Kapitalistisen järjestelmän tuomista ilmiöistä on se kurjuus, mihin alaluokan lapsimaailma on vajoamassa, kaikkein huutavin. Se kuuluu kiinteästi nykyiseen järjestelmään ja nykyinen järjestelmä on sen alkujuuri ja kehitys. Saksan kansakunnan nousevan nuorison tila on siitä parhain todistus. Me emme voi siis muuta odottaakaan, että mitään suuremmoisia korjauksia tässä suhteessa nykyisen talousjärjestelmän aikana aikaansaataisiin, mutta toisekseen kun elävien voimien pelastaminen ja ylöspäin kohottaminen kuuluu jo luonnonjärjestykseen ja jokapäiväisenä ilmiönä on silmäimme edessä nähtävänä, kuinka alaluokan lapset eivät olosuhteiden takia saa sellaista hoitoa ja kasvatusta, kuin heille kuuluisi, ja yhteiskunta esiintyy sangen useissa tapauksissa heidän painajanaan eikä ojentajanaan ja auttajanaan, niin emme voi olla koroittamatta huutoamme heidän puolestaan. Meillä olisi tässä asiassa sangen pitkälle ulottuvia vaatimuksia ja tulemmekin niitä toiste esittämään, mutta tällä kertaa olemme tyytyneet esillä olevan vaatimattoman anomusehdotuksen eduskunnalle jättämään. On nim. niin, että työväen laajat kerrokset pohtivat sangen hartaasti myöskin kasvatuskysymyksiä ja seuraavat tämänlaatuisia asioita. Näissä piireissä on herättänyt mitä suurinta kummastusta, että vaikka porvariston itsensäkin keskuudessa on voimakkaita ääniä, jotka vaativat lasten asiassa heidän suojelustaan ruumiillisilta ja siveellisiltä vaaroilta koko laajalle tähtääviä parannuksia, niin kuitenkin ylemmällä virallisella taholla suhtaudutaan asiaan mitä kylmäkiskoisimmin. Osa joutohetkillään jotain sisällystä haluavaa porvaristoa hääriilee jossain mannerheimiläisissä lastensuojeluhoitotoimissa. Lastensuojelutyö on täten tahdottu saada leimatuksi jonkinlaiseksi armeliaisuustoiminnaksi ja monopolisoiduksi vain määrätuille tekijöille. Tällöin on lähdetty tielle, joka ei luonteensa puolesta takaa läheskään niitä menestysmahdollisuuksia, mitä yhteiskunnan itsensä järjestämällä lastensuojelulla saattaisi olla. Tässä mannerheimiläisessä suojelussa lienee myös olennainen syy, miksei tätä koskevaa lainsäädäntöä ole joudutettu. Kolme vuotta on kulunut siitä, kun asianomainen valtion komitea

antoi hallitukselle mietintönsä, jossa oli yksityiskohtaiset suunnitelmat lastensuojelua koskevaksi lainsäädännöksi. Laajoissa työläispiireissäkin on odotettu, että eduskunta saisi siihen pohjaavan lakiehdotuksen. Erikoisesti olemme me työläisedustajat saaneet evästyksiä tämän kiirehtimiseksi. Suomi on tässä suhteessa hirvittävän paljon jälellä muista sivistysmaista. Niin on lausunut eräs porvarillinenkin asianharrastaja. Samoin on muutamissa porvarillisissakin piireissä kiinnitetty asiaan niin paljon huomiota, että tietääkseni on useampia jouduttamiskehotuksia annettu hallitukselle. Onpa sellainen tullut kansainväliseltä järjestöltäkin. Kansan laajat kerrokset, joita asia lähinnä koskee, yhä uudelleen tuovat ilmi niitä puutteellisuksia, mitä tällä alalla on. On sangen synkkää, jos ei eduskunta tartu jo nyt viimeinkin asiaan ja arvovallallaan selitä arvottomiksi ne selittelyt, joihin nojaten asia on tähän asti pidetty vihreän veran alla. Tarkotan niitä neuvoja, joita eräs huomattu henkilö, suurta luottamusta nauttiva, antoi lähes pari vuotta sitten, selittäen, että tällä maalla ja kansalla on nykyhetkellä muita paljon tärkeämpiä tehtäviä ja raskuuksia suoritettavana, että sen täytyy lastensuojelukysymyksen järjestäminen siirtää toiseen aikaan. Lapset ovat kansan arvokkainta omaisuutta, ja yhteiskunnan ensimmäinen velvollisuus on estää hukkaan ja harhaan joutumasta ne ainekset, jotka kerran muodostavat kansan ja sen merkittävimmän osan.

Toivon siis, että valiokunta, johon asianomainen kysymys lähetetään, suhtautuu siihen suopeasti ja että myös eduskunta myöhemmin tämän esityksen hyväksyy.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

88) Hallan tuhojen estämistä tarkoittavan yhtenäisen suunnitelman laatimista vesipe-
räisten alueitten kuivattamiseksi

koskeva ed. Mannermaan y. m. anom. ehd. n:o 22 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

**89) Valtion sitoutumista ostamaan uudis-
maahan vuosina 1925—1926 kylvetyn ruis-
ohra- ja kaurasadon**

koskeva ed. Niukkanen y. m. anom. ehd. n:o 23 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

**90) Määrärahan myöntämistä Osuuskassojen
Keskuslainarahasto Osakeyhtiölle osuusmei-
jerien rakentamista varten**

koskeva ed. Hiidenheimon y. m. anom. ehd. n:o 24 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

**91) Oulun lahjoitusmaapeltojen omistajien
oikeuksien turvaamista**

koskeva ed. Pelttarin y. m. anom. ehd. n:o 25 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

**92) Esityksen antamista muutoksiksi 25
p:nä marraskuuta 1922 annettuun lakiin
maan hankkimisesta asutustarkoituksiin**

koskeva ed. Sirolan anom. ehd. n:o 26 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

**93) Laitumen hankkimista maaseudun pien-
eläjiin karjalle**

koskeva ed. Harvalan y. m. anom. ehd. n:o 27 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

**94) Lisämaan antamista itsenäistyneille
pikkutiloille**

koskeva ed. Myllymäen y. m. anom. ehd. n:o 28 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

**95) Liikeneuvostojärjestelmään perustuvan
teollisen kansanvallan voimaansaattamista**

tarkoittava ed. Kedon y. m. anom. ehd. n:o 29 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

**96) Esityksen antamista laiksi naisten yö-
työn kiellosta teollisuudessa**

koskeva ed. Leinosen anom. ehd. n:o 30 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

**97) Esityksen antamista laiksi sairaus-, hau-
taus- ja äitiysvakuutuksesta sekä laiksi työ-
kyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeestä**

tarkoittava ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 31 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

**98) Työntekijäin valitsemien työpaikkojen
luottamusmiesten tehtävien tarkempaa
määrittelyä**

koskeva ed. A. Aallon y. m. anom. ehd. n:o 32 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

**99) Vapauden lainojen obligatioiden kuole-
tussuunnitelman muuttamista**

koskeva ed. Hiidenheimon y. m. anom. ehd. n:o 33 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

**100) Ulkomaisen lainan ottamista tuotannol-
listen laitosten perustamista ja asutustoi-
minnan rahoittamista varten**

tarkoittava ed. Linnan y. m. anom. ehd. n:o 34 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

101) N. s. kapina- ja sotavahinkolainojen korottoman maksuajan pidentämistä

tarkoittava ed. Linnan y. m. anom. ehd. n:o 35 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

102) Määrärahan myöntämistä XV—XXX palkkausluokkiin kuuluvain valtion virkailijain palkkojen koroittamiseksi ja tasoittamiseksi

koskeva ed. Schaumanin anom. ehd. n:o 36 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

103) Työnantajain velvoittamista kantaan valtion- ja kunnanverot työssään olevilta henkilöiltä

koskeva ed. Lohen y. m. anom. ehd. n:o 37 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

104) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Suomen—Ruotsin yhdysradalta Tornion ulkosatamaan

koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 38 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

105) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Porista Kankaanpään kautta Haapamäen asemalle

koskeva ed. Härmän y. m. anom. ehd. n:o 39 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

106) Määrärahan myöntämistä Suojärven radan jatkamista varten

koskeva ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 40 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

107) Määrärahan myöntämistä rautatieyhdistelmän Riihimäki—Jyväskylä, Suolahti—Haapajärvi rakentamista varten

koskeva ed. Vesterisen y. m. anom. ehd. n:o 41 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

108) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Rovaniemeltä Kemijärvelle

koskeva ed. Jussilan anom. ehd. n:o 42 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

109) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Läskelästä Salmiin

koskeva ed. Piitulaisen y. m. anom. ehd. n:o 43 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

110) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Lappeenrannasta Elisenvaaran tai Syväoron asemalle

koskeva ed. Ruotzin y. m. anom. ehd. n:o 44 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

111) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Rovaniemeltä Kemijärvelle

koskeva ed. Koivurannan y. m. anom. ehd. n:o 45 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

112) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Värsilän asemalta Ilomantsiin

koskeva ed. Reinikan y. m. anom. ehd. n:o 46 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

113) Määrärahan myöntämistä rakennustöiden aloittamista varten Oulun—Vaalan—Kontiomäen rataosalla

tarkoittava ed. Pelttarin y. m. anom. ehd. n:o 47 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

114) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Joensuusta Ilomantsiin

koskeva ed. Ryynäsen y. m. anom. ehd. n:o 48 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

115) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Siilinjärven tai Alapitkän asemalta Karjalan radalle

koskeva ed. Heikkisen y. m. anom. ehd. n:o 49 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

116) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Helsingistä Risteen asemalle

koskeva ed. Hiidenheimon y. m. anom. ehd. n:o 50 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

117) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Helsingistä Lohjan aseman kautta Risteen asemalle

koskeva ed. Palmgrenin y. m. anom. ehd. n:o 51 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

118) Määrärahan myöntämistä töitten aloittamiseksi Lahden—Heinolan radalla

koskeva ed. Kinnusen y. m. anom. ehd. n:o 52 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

119) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Haapajärven kirkolta Suolahteen ja Jyväskylästä Kuhmoisten kautta Hämeenlinnaan

koskeva ed. Eerolan y. m. anom. ehd. n:o 53 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

120) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Viipurista Laatokan rannalle

koskeva ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 54 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

121) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Lappeenrannasta Vuokseniskan kautta Elisenvaaran asemalle

koskeva ed. Vertasen y. m. anom. ehd. n:o 55 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

122) Määrärahan myöntämistä oikoradan rakentamista varten Tuovilan asemalta Voltin asemalle

koskeva ed. Jacobssonin y. m. anom. ehd. n:o 56 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

123) Määrärahan myöntämistä Kontiomäen ja Kiehimän välisen rataosan rakentamista varten

koskeva ed. Salon y. m. anom. ehd. n:o 57 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

124) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Risteeltä Kauvatsan y. m. paikkakuntain kautta Kristiinankaupunkiin

koskeva ed. Tarkkasen y. m. anom. ehd. n:o 58 esitellään ja lähetetään puhemies-

neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

125) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Epilän pysäkiltä Kyröskosken, Ikaalisten kauppalan y. m. seutujen kautta Seinäjoen asemalle

koskeva ed. Pojanluoman y. m. anom. ehd. n:o 59 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

126) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Matkaselän asemalta Savonlinnan y. m. paikkakuntien kautta Lahteen

koskeva ed. Luostarisen y. m. anom. ehd. n:o 60 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

127) Määrärahan myöntämistä rautatien rakentamista varten Kokkolasta Suolahden asemalle

koskeva ed. A. Jaskarin y. m. anom. ehd. n:o 61 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

128) Uuraan rataa varten myönnetyn määrärahan käyttämistä

koskeva ed. Pohjalan y. m. anom. ehd. n:o 62 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

129) Kustannusarvion laatimista rautatien rakentamiseksi Porista Tuovilan aseman kautta Jepualle tai Pännäisiin

koskeva ed. Hästbackan y. m. anom. ehd. n:o 63 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksesta valtiovarainvaliokuntaan.

130) Tutkimuksen toimittamista rautatien rakentamista varten Kontiomäeltä Kiantajärven rantaan

koskeva ed. Janhosen y. m. anom. ehd. n:o

64 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

131) Taloudellisen tutkimuksen toimittamista rautatien rakentamista varten Nurmes—Vaalan radalta Kuhmoniemen kirkolle

tarkoittava ed. Arffmanin y. m. anom. ehd. n:o 65 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

132) Rautatien rakentamista Suolahden asemalta Saarijärven kautta Pännäisiin

koskeva ed. Inborrin y. m. anom. ehd. n:o 66 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

133) Määrärahan myöntämistä taloudellisen ja koneellisen tutkimuksen toimittamiseksi normaaliraiteista rautatietä varten Oulun—Pudasjärven—Kuusamon ratasuunnalla

tarkoittava ed. Hännisen y. m. anom. ehd. n:o 67 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

134) Määrärahan myöntämistä valtion asuntopoliittista toimintaa varten

koskeva ed. Helon y. m. anom. ehd. n:o 68 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

135) Määrärahan myöntämistä avustukseksi Porin kaupungille sillan rakentamista varten Kokemäenjoen yli

koskeva ed. Härmän y. m. anom. ehd. n:o 69 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

136) Määrärahan myöntämistä Turun sataman laajennustöitä varten

koskeva ed. Tulenheimon y. m. anom. ehd. n:o 70 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

**137) Määrärahan myöntämistä Kemin—
Pitkänkarin sataman ja satamaradan raken-
tamista varten**

koskeva ed. Jussilan y. m. anom. ehd. n:o 71 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

**138) Määrärahan myöntämistä puhelinlinjan
rakentamiseksi Seinäjoelta Tampereelle**

koskeva ed. Mannerman y. m. anom. ehd. n:o 72 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

**139) Määrärahan myöntämistä Lapin maan-
teitten rakentamista varten**

koskeva ed. Neitiniemen anom. ehd. n:o 73 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

**140) Määrärahan myöntämistä Sulkavan
kosken kanavoimista varten**

koskeva ed. Vuokosken anom. ehd. n:o 74 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

**141) Määrärahan myöntämistä Akonveden—
Vuotjärven kanavan rakentamista varten**

koskeva ed. Paasosen y. m. anom. ehd. n:o 75 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

**142) Valtion rautateiden konepajojen työ-
läisten aseman vakiinnuttamista**

koskeva ed. Paasivuoren y. m. anom. ehd. n:o 76 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

**143) Määrärahan myöntämistä sotaorpojen
avustamista varten**

koskeva ed. Vuokilan y. m. anom. ehd. n:o 77 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämäkin asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Vuokila: Minä en olisi laisinkaan ollut halukas tässä yhteydessä, esillä olevasta anomusehdotuksesta käyttämään puheenvuoroa, jos olisin ollut etukäteen vakuutettu siitä, että tämän eduskunnan porvarillinen enemmistö samoin kuin asianomainen valiokunta tulisivat suhtautumaan kysymykseen sillä huomaavaisuudella, jota se todellisesti heidänkin taholtaan ansaitsisi. Mutta kun minua suuresti epäilyttää tämä porvariston humanisuus tässäkin suhteessa työväenluokan parantamiseksi, vaikka epäkohdat todellakin ovat niin huuhtavat, kuten sen jokainen tietää, tällä alalla, siksi pidän velvollisuutenani muuttamalla sanalla puolustaa tässä lähetete keskustelussa mainittua anomusehdotusta. Tuntuu tosiaankin miltei käsittämättömältä se, että eduskunnassa on pakko tehdä aloitetta tällaisesta asiasta, maassa sellaisessa kuin Suomikin on, joka nimittäin kulkee kansanvaltaisen sivistysvaltion nimellä, länsimaisen sivistyksen läpitunkema maa, kuten ollaan valmiit sanomaan ja myöskin oikeusvaltio, kuten porvariston taholta yleensä selvitetään. Tämä viimeksi mainittu käsite kylläkin työväestön taholta suuressa määrin horjuu. Jokaisen vähänkin oikeudentuntoa omaavan ihmisen mielestä pitäisi olla silloin päivänselvä, että edelläviitattamanlaisen valtion ja yhteiskunnan velvollisuus olisi juuri huolehtia kaikista niistä jäsenistä, jotka eivät voi tulla toimeen omin neuvoinsa. Jos tämä velvollisuus yleensä katsottaisiin olevan yhteiskunnalla kaikkiin työkyvyttömiin jäseniin nähden, niin monin kerroin suurempi velvollisuus luonnollisesti silloin pitäisi olla niihin turvattomiin ja avuttomiin pienokaisiin nähden, joita me täällä Suomessa nimitämme sota-orvoiksi ja joista työväenluokan lapset ovat kärsineet ja edelleen luonnollisesti saavat kärsiä tavattoman suuresti ja monessa muodossa. Ja sittenkin on yhteiskunta tehnyt verrattain vähän näiden yhteiskunnan kovaosaisten hyväksi. Oikeastaan voisi sanoa, että tämä välinpitämättömyys yhteiskunnan taholta on ollut suorastaan rikos näitä lapsukaisia kohtaan. Mitä ovat sitten nämä

meidän sotaorpomme? Meidän maassamme on sotaorpo-käsite kokonaan toinen, paljon kaameampi käsite, kuin maailmansodan jaloissa olleissa maissa on. Meidän maamme sotaorvot ovat suurimmaksi osaksi sellaisia, joiden isät ja äidit valkoisen vallan raa'at ja sydämettömät vapausjoukot surmasivat ilman mitään todellista syytä tai pakkoa, ellemme tällaiseksi syyksi ottaisi sitä, että näiden lapsukaisten vanhemmat olivat työväenluokan jäseniä, siis eri maailmaan kuuluvia kuin ne, jotka heidät orvoiksi saattoivat. Useasti joutuivatkin nuo pienokaiset, nyt sotaorpoina olevat ihmis-taimet olemaan todistajina, kun nuo rauhoittajat tekivät heistä orpoja suorastaan mielettömästi surmaten heidän vanhem-pansa. Jo tässä olisi yksi mitä painavin syy yhteiskunnalla koettaa hyvittää sitä vääryyttä, jota se on näille pienokaisille tällä lailla tehnyt. Mutta tähän ei näytä porvariston taholta olevan todellakaan vieläkään halua, vaikka on jo kulunut kuusi vuotta tuosta maallemme, voi sanoa, ikui-sena häpeänä säilyvästä rauhoituskaudesta. Kysyn, mistä sitten johtuu tuo porvariston tuollainen välinpitämättömyys noita pienokaisia kohtaan? Se johtunee ensinnäkin siitä, ettei porvaristomme ole voinut luopua siitä suunnattomasta kostonjanoistaan, mikä sille kansalaissodan ajoilta jäi, sen takia, että ennen niin rauhallisesti orjan asemaansa tyytynyt työväenluokka uskalsi lähteä porvariston luokkaetujensa puolustamiseksi luomia asekaarteja vastaan puolustaakseen niitä vähäisiä oikeuksiaan, mitä työväenluokka oli aikaisemmin saavuttanut, joita porvariston taholta uhattiin, ja samalla valloittaakseen työväenluokalle pa-remman elämismahdollisuuden, joka kapitalistisen kehityksen ja sitä seuranneen maailmansodan johdosta oli päivä päivältä silloisissa oloissa kurjistunut. Tämän porvaristossa elävän raivokkaan kostontunteen voisi vielä jotenkin käsittää silloin, jos se kohdistuisi yksinomaan noihin porvaristoa vastassa olleisiin työläisjoukkoihin, mutta että se kohdistuu pieniin viattomiin lapsu-kaisiin siitäkin huolimatta, että ne ovat porvariston vihaamien punikkien lapsia, tämä on jo niin ennen kuulumatonta, ettei tälle vedä todellakaan vertoja edes raaka-laiskansojenkaan menettely. Raakalaiskan-sojenkaan keskuudessa ei moista sydämettö-myyttä tapaa muuta kuin aivan harvoissa poikkeuksissa. Esim. professori E. Wester-

marck sanoo teoksessaan „Tapojen histo-ria”, että raakalaisyhteiskunnan jäsenet tuntevat sympatiaa toisiaan kohtaan. Jos hyökätään jonkun yhteiskunnan jäsenen kimppuun, niin silloin rientävät toiset to-verit tuota hyökättävää puolustamaan. Tapa kieltää heitä riistämästä toistensa henkeä. Miksi näin on? Varsinaisesti siksi, että yhteiskunnan muut jäsenet tuntevat sympatiaa kärsivää kohtaan, paheksuvat vääryyttä, vihastuvat vää-ryyden tekijöille. Professori jatkaa edel-leen: Tapa on velvollisuuden käsky. Yh-teiskuntaelämä tuottaa siis ihmisille vel-vollisuuksia hänen oman yhteiskuntansa jäseniä kohtaan, ja nämä velvollisuudet ovat jo alkeellisissakin yhteiskunnissa suu-reksi osaksi samat, jotka nim. sivistyneet kansat ovat tunnustaneet yleensä velvolli-suudekseen. Kaikki yhteiskunnat, joista meillä on tietoa, vaativat, että niiden jäsen-ten on pidettävä arvossa toistensa henkeä ja kunniaa. Tässä on huomautettava muu-ten sivumennen, että professori Wester-marck ei ole sanottua teosta kirjoittaessaan kai tuntenut Suomen porvaristoa. Jos hän olisi tuntenut sen suhtautumista tekemiinsä sotaorpoihin nähden, olisi hän varmaan huomauttanut että ainoa sivistyskansaa, joka on tässä suhteessa tehnyt poikkeuksen, on Suomen kansa, jonka minä voisin sanoa, Suomen porvaristo, joka on vallassa. (Edus-kunnasta: Onko Venäjällä samoin?). Minä en ole käynyt Venäjällä enkä tunne Venä-jän oloja tässä suhteessa, mutta mikäli mi-nä olen lukenut sanomalehdistä, muiden muassa porvarillisista ja juuri porvarillis-ten lausuntoja, niin ainakin tässä suhteessa Venäjä on edellä monista muista maista. Täytyy sanoa, että nekin raakalaiskansat, jotka ovat surmanneet heikot ja avuttomat lapset, joista ei heidän mielestään ole mi-tään hyödyn toivoa, ovat olleet sittenkin in-himillisempiä monessa suhteessa kuin 20-vuosisadan sivistynyt porvaristo, kuten voidaan verrata meidänkin maamme porva-ristoa, joka tahtoo jättää nämä tuhannet ja taas tuhannet pienokaiset hoidon ja tar-peellisen ravinnon puutteessa kitumaan ja kärsimään. Eläimissäkin tapaamme suu-rempaa säälintuntoa rotunsa jäseniä koh-taan, kuin mitä meidän päivinämmme omis-tavan ja hallitsevan luokan taholta yleensä tavataan työväenluokkaa kohtaan. Darwin kertoo tunnetussa tutkielmassaan esim. mi-tenkä joukko variksia hoiti ja ruokki so-

keita tovereitaan. Tämähän on meille kaikille tunnettu. Tällaisesta esimerkistä pitäisi tuki sivistyneiden ihmisten ottaa oppia oman kansansa jäseniin nähden, kuten meilläkin tässä suhteessa, ettei tuki tarvitsisi muun maailman silmissä hävetä, kuten esillä olevassa sotaorpokysymyksessä meillä ehdottomasti täytyy tehdä. Kun porvariston taholta pidetään ääntä esim. Saksan lasten hädästä, hankitaan niille hoitopaikkoja maassamme ja toimeenpannaan keräyksiä saksalaisten lasten hyväksi, niin samaan aikaan on omassa maassamme näiden rauhoitustoimenpiteiden aiheuttama sotaorpojen asema todellakin mitä sääliävin. Niin herättää tuo porvariston teeskentely tällä alalla, kun sitä tarkemmin ajattelee, suorastaan inhoa. Kuitenkin tämän porvariston menettelyn todellinen tarkoitus onkin näytellä vaan muulle maailmalle ihmisystävällisyyttä, mutta omassa maassa sen sijaan voi esiintyä tällä lailla oikeassa karvassaan. Ettei tästä ole suinkaan meidän maassamme porvaristolle mitään vaaraa, siitähän pitävät huolta porvariston eri luokkalaitokset, kuten ohrana, suojeluskunnat y. m. Ovatko sitten nuo pienokaisemme mitenkään ansainneet tuollaista kohtelua, joka heidän osakseen on meidän maassamme tullut? Ei suinkaan, se kai täytyy meidän jokaisen rehellisen ihmisen myöntää. Jos heidän vanhempansa olisivat olleet rikollisia, joita he eivät suinkaan olleet, niin ei sittenkään oltaisi oikeutettuja kohtelevaan heidän jälkeensä jääneitä pienokaisiaan noin kovasydämisesti. Heiltähän puuttuu isän ja äidin huoltava ja hoitava käsi, vanhempien rakkaus, joka on ensimmäinen ja välttämätön ehto elämäntaipaleella ensi ohjaajana. He tylsistyvät henkisesti hellyyden puutteessa, raihaantuvat vieraan säälimättömästi riistäessä heidän nuorta työvoimaansa. Minkälaisia sukunsa jatkajia tuollaisista kurjuudesta ja puutteesta elävistä pienokaisista aikaihmissiksi sitten vartuttuaan tulee, on sanomattakin kaikille ajatteleville ihmisille päivän selvää. Sängen huolestuttava ilmiö on työläisluokan lasten keskuudessa nykyisinkin ilmenevä suunnattoman suuri kuolevaisuusprosentti. Esim. vuonna 1920 kuoli maassamme jokaisesta sadasta syntyneestä lapsesta ensimmäisenä ikävuonna lähes 10 %, kun samaan aikaan esim. Ruotsissa ja Norjassa vastaavat luvut olivat 6 à 8 %. Jos nämä pienokaiset saisivat kunnollista hoi-

toa, kunnollista ravintoa, niin voisimme vähentää kuolevaisuuden heidän keskuudessaan viimeksi mainittuun määrään, joten säilyisi elämälle silloin vuosittain noin 500 pienokaista maassamme. Yhtenä syynä porvariston kylmäkiskoisuuteen näitä lapsia kohtaan on mielestäni myöskin se, että porvaristo jättämällä heidät oman onnensa nojaan toivoo pakottavansa heidät kauppaamaan työvoimaansa verrattain vähäisillä vaatimuksilla niin pian kuin he suinkin siihen kykenevät. Ja täytyy myöntää, että tässä suhteessa on porvaristo verrattain hyvin onnistunutkin. Ken on ollut tilaisuudessa liikkumaan maaseudulla, hän on voinut todeta, että ne orvot samoin kuin muutkin orpolapset, joita on sijoitettu yksityisiin porvarillisiin perheisiin hoidettaviksi, saavat tehdä monin kerroin raskaamman päivätyön kuin monet aikuisemmatkaan tekevät. Niin kummalliselta ja uskomattomalta kuin se teistä monesta tuntuukin, niin täytyy ihmisyyden nimessä vakuuttaa niiden kokemusten perusteella, joita olen tässä suhteessa saanut, että se on kuitenkin totta. Olen ollut aivan omin silmin näkemässä tapauksia, jotka eivät milloinkaan lähde minun sisimmästäni pois näiden lasten suhteen. Esimerkiksi sellaisiakin tapauksia, että juuri näistä edellä viittaamistani syistä ovat lapsukaiset olleet pakotettuja lähtemään esim. hoitopaikoistaan pois niin kaukaa kuin sieltä Pohjanmaalta aina Viipuriin asti. Näin on kuitenkin asia tapahtunut. Tämä on aivan luonnollistakin, sillä eiväthän tuollaiset pienet raukat voi puolustaa itseänsä työnantajiansa vastaan edes siten kuin työläisaikaihmiset voivat tehdä. Täytyy yhtyä erään huomaton taloustieteilijän lausuntoon, kun hän sanoo, että yhteiskunta, joka näin elää tulevaisuuden kustannuksella, on loiseläjä eli loisyhteiskunta. (Eduskunnasta: Kuka se on?) Se on Herkner, olkaa hyvät ja lukekaa Herknerin Työväenkysymys. Se imee mehun kansan tulevasta nousevasta sukupolvesta. Tämä on tappio, jota ei mikään voi korvata. Yhteiskunnan velvollisuus on huolehtia siitä, että lapset saavat riittävän hoidon ja ravinnon sekä mahdollisuuden kasvaa ja varttua niin henkisesti kuin ruumiillisesti ja käydä koulua sen sijaan, että joutuvat kapitalistien riistonhimon uhreiksi jo liian nuorina. Kuten tunnetaan, kansalaissodan seurauksena jäi tässä

maassa huomatuksi paljon, yli 20,000 sotaorpoa, joista 75 % jäi avuntarpeeseen, työläisten lapsista. Kun jo vuosina 1914 ja 1917 oli tilaston mukaan köyhäinhoidon huollettavana 18,303 lasta, niin käsitämme toki, kuinka suunnaton yhteiskunnallinen merkitys oli tuolla vuosien 1918 ja 1919 lisääntyvällä orpolasten luvulla nimittäin tässä suhteessa. Se avustus mitä näille lapsille on valtion ja köyhäinhoidon muodossa kuntien puolesta annettu, on ollut todellakin aivan riittämätön. Yhteiskunnalta on vaadittava toki suurempia uhrauksia kuin tähän asti noitten pienokaisten hyväksi. Luonnollisesti oikeampi ja oikeudenmukaisempi olisi se menettely että ne, jotka ovat syytä näitten sotaorpojen olemassaoloon, velvoitettaisiin myöskin elättämään heidät. Voimassaoleva rikoslakimme antaa tähän kyllä tilaisuuden, jos sitä vaan noudatettaisiin näihin rauhoittajiin nähden yhtä tiukasti kuin esim. valtiopetospykälää noudatetaan työläisiin nähden. Rikoslain 9 luvun 3 §:hän nim. säättää, että jos surmatun vaimo tai lapset rikoksen johdosta jäävät tarpeellista elatusta vaille, on heille rikoksentekeijän varoihin sekä muihin kohtiin katsoen tuomitava vahingonkorvaukseksi, mitä vaimo ja lapset tarvitsevat, siksi kuin he itse nim. kykenevät itseään elättämään, ja määrätäköön se suoritettavaksi joko yhdellä kertaa taikka eri osissa. Saman luvun 4 § säättää, että jos kaksi tai useammat ovat olleet rikoksessa osallisina, vastatkoont kunkin heistä täyden vahingonkorvauksen suorittamisesta, niin että näitten pykälien määräykset ovat kyllä selvät, jos vaan viranomaiset, joitten tehtäviin se kuuluisi, haluaisivat niitä soveltuttaa. Mutta kun ei ole toivoa laisinkaan siitä, että porvaristo ryhtyisi suinkaan lukemaan lakia tässä suhteessa omilleen, huolimatta siitä, että laki pitäisi olla kaikille sama, niin on ollut pakko juuri anoa, että tähän tarkoitukseen myönnettäisiin kansan yhteisistä varoista tuo vaatimaton summa 15 milj. markkaa ensi tulevaa vuotta varten, joka jaettaisiin anomuksessa määrättyllä tavalla. Täten voisi yhteiskunta edes vähäisessä määrässä korjata sitä vääryyttä, mikä on noita pienokaisraukkoja kohdannut heidän menettäessään kasvattajansa ja holhoojansa, sekä ilman omaa syytensä joutuneena kärsimään sellaisia kärsimyksiä, joita orvon elämä yleensäkin, mutta eritoten vielä pu-

naorvon elämä sisältää. Minä tiedän omasta kohdastani orvon kohtalon. Minä olen ollut itse myöskin orpo.

Samalla kun rohkenen toivoa, että valiokunta asettuu suosiollisesti puolustamaan nyt käsiteltävänä olevaa anomusehdotusta, toivoisin myös, että valiokunta asettaisi tämän anomusehdotukseni työjärjestyksessään sellaiselle paikalle, että se tulisi tällä istuntokaudella käsitellyksi ja kuten myöskin toivoisin eduskunnan päättäväksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

144) Määrärahan myöntämistä työväenasuntojen rakennuttamista varten

koskeva ed. Tenhusen y. m. anom. ehd. n:o 78 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

145) Määrärahan myöntämistä Suomen Rautatieläisten Ammattiliitolle valistustyön harjoittamista varten

tarkoittava ed. Annalan y. m. anom. ehd. n:o 79 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

146) Määrärahan myöntämistä kotiteollisuuskoulun perustamiseksi Perkjärvelle

koskeva ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 80 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

147) Määrärahan myöntämistä kirkon rakentamista varten Kiviniemen kasarmialueelle

koskeva ed. Kuisman y. m. anom. ehd. n:o 81 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

148) Määrärahan myöntämistä avustukseksi kunnille niiden asettamien kotitalouslautakuntien toiminnan tukemiseksi

tarkoittava ed. Gebhardin y. m. anom. ehd. n:o 82 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

149) Määrärahan myöntämistä maakunta-arkistojen perustamista varten

koskeva ed. Voionmaan anom. ehd. n:o 83 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

150) Määrärahan myöntämistä kuntain arkistojen järjestämistä ja hoitoa varten

koskeva ed. Åkerblomin anom. ehd. n:o 84 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

151) Määrärahan myöntämistä rakennusavuksi Oriveden kansanopistolle

koskeva ed. Peltosen y. m. anom. ehd. n:o 85 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

152) Määrärahan myöntämistä Kotkan suomalaisen yhteiskoulun ottamiseksi valtion huostaan

koskeva ed. Kilpeläisen y. m. anom. ehd. n:o 86 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto sivistysvaliokunnalta.

153) Määrärahan myöntämistä Kemian yhteiskoulun ottamiseksi valtion huostaan

koskeva ed. Jussilan y. m. anom. ehd. n:o 87 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto sivistysvaliokunnalta.

154) Määrärahan myöntämistä työhuoneitten rakentamista varten maalaisveistokouluille

koskeva ed. Åkerblomin anom. ehd. n:o 88 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto sivistysvaliokunnalta.

155) Määrärahan myöntämistä Saksan hätäkärsivien lasten avustamiseksi

koskeva ed. Wiikin y. m. anom. ehd. n:o 89 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

156) Määrärahan myöntämistä paikallismuseoiden ja Suomen Museoliiton avustamiseksi

koskeva ed. Ailion y. m. anom. ehd. n:o 90 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto.

157) Määrärahan myöntämistä Pohjanmaan historialliselle museoyhdistykselle museotalon rakentamista varten Vaasaan

koskeva ed. Lahdensuon y. m. anom. ehd. n:o 91 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto.

158) Määrärahan myöntämistä Pohjanmaan historialliselle museoyhdistykselle museotalon rakentamista varten

tarkoittava ed. Estlanderin y. m. anom. ehd. n:o 92 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto.

159) Korottoman rakennuslainan myöntämistä Helsingin kasvatusopilliselle talouskoululle

tarkoittava ed. Gebhardin y. m. anom. ehd. n:o 93 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto.

160) Määrärahan myöntämistä kotitalouskurssien toimeenpanemiseksi kansakoulunopettajille

koskeva ed. Sillanpään anom. ehd. n:o 94 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto.

161) Määrärahan myöntämistä Helsingin Sokeain Yhdistykselle

koskeva ed. Sillanpään anom. ehd. n:o 95 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto.

162) Määrärahan myöntämistä kotitalousopetuksen tarkastajanviran perustamista varten kouluhallitukseen

koskeva ed. Hannulan y. m. anom. ehd. n:o 96 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto.

163) Määrärahan myöntämistä Petsamon kansakoulurakennusten uudistus- ja korjaustoita varten

koskeva ed. Heikinheimon y. m. anom. ehd. n:o 97 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto.

164) Määrärahan myöntämistä kansalaisseuran johdosta turvattomiksi joutuneiden avustamista varten

koskeva ed. Lehtokosken y. m. anom. ehd. n:o 98 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

165) Määrärahan myöntämistä Hangon ruotsalaisen yhteiskoulun jatkoluokkien ottamista varten valtion huostaan

koskeva ed. Palmgrenin y. m. anom. ehd. n:o 99 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto.

166) Kuoletuslainan myöntämistä O. Y. Teknilliselle opistolle Helsingissä

tarkoittava ed. Palmgrenin y. m. anom. ehd. n:o 100 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto.

167) Määrärahan myöntämistä Suomen Sosialidemokraattiselle Työläisnaisliitolle luen-tojen pitämistä varten kodinhoidon järjestämisestä

tarkoittava ed. Seppälän y. m. anom. ehd. n:o 101 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto.

168) Määrärahan myöntämistä Työväen Järjestönuorten Liitolle

tarkoittava ed. Allilan y. m. anom. ehd. n:o 102 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto.

169) Määrärahan myöntämistä Mustalais-lähetykselle r. y.

tarkoittava ed. Kärjen y. m. anom. ehd. n:o 103 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto.

170) Määrärahan myöntämistä kirjastotointaa varten

koskeva ed. Vuorion y. m. anom. ehd. n:o 104 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää sivistysvaliokunnan lausunto.

171) Määrärahan myöntämistä kasviviljelys-koeaseman perustamista varten Perä-Pohjolaan

koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 105 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

172) Määrärahan myöntämistä maataloudellisten koeasemain perustamista varten

koskeva ed. A. Jaskarin y. m. anom. ehd. n:o 106 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

173) Määrärahan myöntämistä asutusrahastolle käytettäväksi kuoletuslainoina itsenäistyneille pienviljelijöille maan lunastushinnan suorittamista varten

koskeva ed. A. Jaskarin y. m. anom. ehd. n:o 107 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

174) Määrärahan myöntämistä pienviljelysmallitilojen perustamista varten eräisiin Koillis-Suomen kuntiin

koskeva ed. Hännisen y. m. anom. ehd. n:o 108 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

175) Määrärahan myöntämistä pienviljelijäin ammattitaidon kohottamista varten

koskeva ed. Halosen y. m. anom. ehd. n:o 109 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

176) Määrärahan myöntämistä siitossonnien ostamista varten pienviljelijöille

koskeva ed. Alestalon y. m. anom. ehd. n:o 110 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

177) Määrärahan myöntämistä varattomien pienviljelijäin opiskeluavustuksia varten

koskeva ed. Makkosen y. m. anom. ehd. n:o 111 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

178) Määrärahan myöntämistä kanatalouden edistämiseksi

koskeva ed. Gebhardin y. m. anom. ehd. n:o 112 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

179) Määrärahan myöntämistä Suomen Kotitalouskeskukselle kotitalouspoliittista toimintaa varten

koskeva ed. Gebhardin y. m. anom. ehd. n:o 113 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

180) Määrärahan myöntämistä maataloustyöstipendiä varten

koskeva ed. Särkän y. m. anom. ehd. n:o 114 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

181) Määrärahan myöntämistä Pienviljelijäin Liitolle kananhoidon opetuksen järjestämistä varten pienviljelijöille

tarkoittava ed. Bryggarin anom. ehd. n:o 115 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

182) Ulkomaisen lainan hankkimista pien-tilallisten talouden kohottamista varten

koskeva ed. Vuokosken y. m. anom. ehd. n:o 116 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

183) Ulkomaisen lainan hankkimista käytettäväksi Osuuskassojen Keskuslainarahaston välityksellä pienten ja keskikokoisten viljelystilain haltijain avustuslainoiksi

koskeva ed. Virkkusen y. m. anom. ehd. n:o 117 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

184) Määrärahan myöntämistä lainan antamista varten Osuuskassojen Keskuslainarahasto Osakeyhtiölle edelleen lainattavaksi maataloutta kohottaviin uudistoihin

koskeva ed. P. Saarisen y. m. anom. ehd. n:o 118 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

185) Määrärahan myöntämistä Osuuskassojen Keskuslainarahaston välityksellä jaettavaksi lainoina syrjäseutujen osuusmeijerien rakentamista varten

tarkoittava ed. Branderin y. m. anom. ehd. n:o 119 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

186) Määrärahan myöntämistä lainan antamista varten Osuuskassojen Keskuslainarahasto Osakeyhtiölle käytettäväksi Laatokan kalakauppaa järjestävien osuuskuntien avustamiseksi

koskeva ed. Pitkäsen y. m. anom. ehd. n:o 120 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

187) Määrärahan myöntämistä Pienviljelijäin Keskusliitolle

koskeva ed. Tuomiojan y. m. anom. ehd. n:o 121 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

188) Määrärahan myöntämistä pienviljelysneuvojaopiston perustamista varten

koskeva ed. Tuomiojan y. m. anom. ehd. n:o 122 esitellään ja lähetetään puhemies-

neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

189) Määrärahan myöntämistä pienviljelysneuvojaopiston perustamista varten

koskeva ed. Typön y. m. anom. ehd. n:o 123 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

190) Erinäisten määrärahojen myöntämistä maanviljelys- ja talousseuroille sekä maataloudellisille erikoisyhdistyksille

koskeva ed. Jyskeen y. m. anom. ehd. n:o 124 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

191) Määrärahan myöntämistä rajaseutujen uudisviljelysraivausten kustannuksiin

koskeva ed. Saarelaisen y. m. anom. ehd. n:o 125 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

192) Määrärahan myöntämistä meijeriliittojen toiminnan edistämiseksi

koskeva ed. Hirvensalon y. m. anom. ehd. n:o 126 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

193) Määrärahan myöntämistä Karjalan kannaksen maamieskoulun rakentamista varten

tarkoittava ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 127 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtio-

varainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

194) Määrärahan myöntämistä koulurakennuksen rakentamista varten Högre svenska lantbruksläroverket i Åbo nimiselle opistolle

koskeva ed. Laurénin y. m. anom. ehd. n:o 128 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

195) Määrärahan myöntämistä Pohjois-Karjalan karjanhoitokoulun rakennusavuksi

koskeva ed. Kukkosen y. m. anom. ehd. n:o 129 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

196) Määrärahan myöntämistä maamieskoulun perustamista varten Sakkolaan

koskeva ed. Kuisman y. m. anom. ehd. n:o 130 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

197) Määrärahan myöntämistä yksivuotisen käytännöllis-tietopuolisen maanviljelyskoulun perustamiseksi Lappia ja Perä-Pohjolaa varten

koskeva ed. Neitiniemen y. m. anom. ehd. n:o 131 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

198) Määrärahan myöntämistä tietopuolisen karjanhoitokoulun perustamista varten Elisenvaaraan

koskeva ed. Pitkäsen y. m. anom. ehd. n:o 132 esitellään ja lähetetään puhemies-

neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

199) Määrärahan myöntämistä maamieskoulun perustamista varten Etelä-Pohjanmaalle

koskeva ed. Lahdensuon y. m. anom. ehd. n:o 133 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

200) Määrärahan myöntämistä kiinteän maamieskoulun perustamista varten maan koilliselle ja läntiselle rajaseudulle

koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 134 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

201) Määrärahan myöntämistä Perhonjoen perkaustöitä varten

koskeva ed. Kalliokosken y. m. anom. ehd. n:o 135 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

202) Määrärahan myöntämistä Kyminjoen perkaustyötä varten

koskeva ed. Kilpeläisen y. m. anom. ehd. n:o 136 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

203) Määrärahan myöntämistä Kyminjoen väylän vesijärjestelyä varten

koskeva ed. Viljasen y. m. anom. ehd. n:o 137 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtio-

varainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

204) Määrärahan myöntämistä Ähtävänjoen alajuoksun perkaamista varten

koskeva ed. Hästbackan y. m. anom. ehd. n:o 138 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

205) Määrärahan myöntämistä Kiviniemen kosken perkaamista varten

koskeva ed. Pullisen y. m. anom. ehd. n:o 139 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

206) Määrärahan myöntämistä eräitten Muolan, Valkjärven ja Kivennavan pitäjissä olevien järvien vedenpinnan alentamista varten

koskeva ed. Kaurasen y. m. anom. ehd. n:o 140 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää asiasta maatalousvaliokunnan lausunto.

207) Määrärahan myöntämistä Kyrönjoen perkaamiseen

koskeva ed. Åkerblomin y. m. anom. ehd. n:o 141 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan, jonka on pyydettävä lausunto maatalousvaliokunnalta.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Jämte det jag ber att på det livligaste få understöda den petition, som här är i fråga och som gäller

anslag för upprensning av Kyrö älf, ber jag att få fästa uppmärksamheten vid särskilda omständigheter, som äro förenade med denna petition.

Förödelser genom de översvämningar, som det nu gäller att avhjälpa, beror icke på något övergående förhållande, den beror icke på att högvatten under ett par år varit exceptionellt kraftigt, utan den beror på förhållanden, som småningom hava uppkommit och som redan bestått en ganska lång tid.

Denna översvämning av älven beror, till stor del åtminstone, därpå att tillflödet numera permanent under långa tider av året är större än älven förmår avleda, medan återigen avflödet på grund av landhöjning och uppgrundning är i lika måtto varaktigt försvårat. Att på detta sätt tillflödet är beständigt större än avflödet, beror återigen, såsom bland annat i en framställning till vederbörande myndigheter av Österbotens Svenska Lantbrukssällskap har blivit utrett, därpå att flere forsrensningar hava ägt rum högre uppe utmed älven — och detta har icke skett endast under förgångna årtionden, utan också under de senaste åren —, utan att motsvarande förhållanden med avseende å älvens avloppsgrenar egna tillbörlig uppmärksamhet. Sällskapet utlåter sig i den av mig återopade inlagen härom på följande sätt: „Det ligger i öppen dag att genom alla dessa forsrensningar och den möjlighet till intensivare odling av till älven gränsande sankmarker som därigenom yppat sig vattentillflödet i Kyrö elv skulle bliva rikligare samt att detta ovillkorligen påkallade en utvidgning av älvens utloppsgrenar. Följderna av det rikligare vattentillflödet och älvens oförmåga att bereda detsamma dess naturliga utflöde, översvämningarna inom delar av Kveflax och Mustasaari kommuner, hava också under de senaste 20 åren blivit ett årligen återkommande ont, vilket dessutom varje gång tilltagit i omfattning och haft ödesdigra påföljder. Kveflax kommun har därför allaredan 1912 uppmärksamgjort vederbörande på detta.”

„Det är nämligen”, fortsättes i inlagen, „icke numera endast vårfloden, som anställer förödelser, utan översvämningar både sommar och höst hava regelbundet vid större nederbörd under senare tid förekommit. Utefter hela den stora älvens övre lopp hava genom kärrutdikningar och ny-

odlingar ökade vattenmassor under kortare tid än förut tillförts elven samt forsrensningarna möjliggjort att vattenmassorna hastigare nedrinna. Mot dessa olägenheter står traktens jordbrukande befolkning maktlös.” Detta förhållande, som här skildras och likaså också av petitionärerna beskrivits, påkallar oavvisligen statens melankomst i och för utförandet av de omfattande och kostsamma arbeten, som krävas och som borde omedelbart vidtagas. Det gäller här en stor landsorts odlingsmöjligheter och detta borde väl om något anses vara ett berättigat krav på statshjälp.

Det torde från någon myndighets sida gjorts gällande att i ett fall som detta borde tillämpas statsrådets beslut av den 12 oktober 1923, som i korthet innefattar att jordägarna själva skola taga del i kostnaderna för torrlägningsarbeten beträffande kärr och vattensjuka marker i den mån de kunna draga ökat gagn av sina odlingar genom de utförda arbetena. Jag önskar i detta sammanhang särskilt betona, att detta påtagligen icke kan vara riktigt eller tillämpligt i en sådan fråga som angående översvämningarna av Kyrö älv. Ty det gäller ingalunda för de av översvämningarna drabbade att genom nu påyrkade åtgärder vinna nya odlingsmöjligheter, utan det gäller för dem endast att skydda det som de av ålder hava haft samt under generationer genom idoghet och tungt arbete och genom uppoffrande av pennningar gjort odlingsdugligt. Jag vågar därför hoppas, att statsutskottet skall egna en särskild uppmärksamhet åt denna petition och också därvid beakta de av mig anförda omständigheterna.

Keskustelu julistetaan päättäneeksi.

(Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto.

208) Määrärahan myöntämistä Kyrönjoen perkaamiseen

koskeva ed. Pojanluoman y. m. anom. ehd. n:o 142 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto.

209) Määrärahan myöntämistä Pyhäjoen alajuoksun perkaamista varten

koskeva ed. Seppäsen y. m. anom. ehd. n:o 143 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää maatalousvaliokunnan lausunto.

210) Tilattoman väestön kalastusoikeuksien laajentamista

tarkottava ed. Österholmin anom. ehd. n:o 144 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

211) Määrärahan myöntämistä Ammattien-edistämislaitoksen toiminnan tukemista varten

koskeva ed. Viljasen y. m. anom. ehd. n:o 145 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

212) Määrärahan myöntämistä tuberkuloosin vastustamistyön tukemista varten

koskeva ed. Ryömän y. m. anom. ehd. n:o 146 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

213) Määrärahan myöntämistä kuntayhtymien toimenpiteestä perustettavien langettavatautisten hoitolaitosten tukemista varten

koskeva ed. Virkkusen y. m. anom. ehd. n:o 147 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

214) Määrärahan myöntämistä kaatuvatautisten hoitolaitosten perustamista varten

koskeva ed. Tavastähden y. m. anom. ehd.

n:o 148 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

215) Määrärahan myöntämistä keuhkotauti-parantolan perustamista varten Perä-Pohjolaan

koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 149 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

216) Määrärahan myöntämistä tylsämielisten kasvatus- ja huoltolaitosta varten

koskeva ed. Somersalon y. m. anom. ehd. n:o 150 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

217) Määrärahan myöntämistä lääninsairaalan rakentamista varten Vaasaan

koskeva ed. Jacobssonin y. m. anom. ehd. n:o 151 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

218) Määrärahan myöntämistä Loviisan yleisen sairaalan rakentamista ja uudistamista varten

koskeva ed. von Bornin y. m. anom. ehd. n:o 152 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

219) Määrärahan myöntämistä lääninsairaalan rakentamista varten Seinäjoelle

koskeva ed. Lahdensuon y. m. anom. ehd. n:o 153 esitellään ja lähetetään puhemies-

neuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

220) Määrärahan myöntämistä Röntgen-laitteiden hankkimista varten Kajaanin yleiseen sairaalaan

koskeva ed. Salon y. m. anom. ehd. n:o 154 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

221) Määrärahan myöntämistä Kittilän sairaalan rakentamiseen

tarkoittava ed. Neitiniemen anom. ehd. n:o 155 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

222) Määrärahan myöntämistä ruotsalaiselle Pohjanmaalle perustettavaa piirimielisairaala varten

koskeva ed. Kuleniuksen y. m. anom. ehd. n:o 156 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

223) Määrärahan myöntämistä sairastuvan perustamista varten Turtolan kuntaan

koskeva ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 157 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

224) Määrärahan myöntämistä Turun läänin sairaalan laajentamista varten

koskeva ed. Tulenheimon y. m. anom. ehd. n:o 158 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

Keskustelu:

Ed. Molin: Föreliggande initiativ fördelar sig på två olika förslag och utmynnar därför också i två särskilda klämmor. I den första klämman föreslås, att riksdagen ville besluta i utgiftstaten för förstinstundande år upptaga ett anslag av minst 3 miljoner mark för utvidgningsarbeten vid länesjukhuset i Åbo. I petitionen är med nog så talande siffror utrett, huru skandalöst tillståndet vid länesjukhuset för närvarande är beträffande den där rådande bristen på utrymme och huru nödvändiga de föreslagna utvidgningsarbetena därför äro. Jag ber därför även på det varmaste få understöda ett godkännande av denna kläm.

IVad däremot den andra klämman beträffar, så skulle dess antagande enligt mitt förmenande kunna leda därhän, att det med den första klämman avsedda syftet kunde väsentligen fördröjas. I den andra klämman hemställles nämligen, att riksdagen ville uppmåna regeringen att, då den slutliga planen för fastställandet av utvidgningsarbetet uppgöres, taga hänsyn jämväl därtill, att sjukhuset, för den händelse i Åbo komme att grundläggas en medicinsk fakultet, kunde utnyttjas för medicinsk undervisning. Jag anser mig icke vid detta tillfälle hava anledning inlåta mig på frågan, huruvida det kan anses nyttigt och önskipt, att den medicinska undervisningen i landet fördelas på tvenne särskilda högskolor, men jag anser mig böra fastslå, att dessa planer än så länge befinna sig på ett så förberedande stadium, att deras realiserande under inga förhållanden under en lång tid kan ifrågakomma. Därför synes det mig fullkomligt oegentligt att nu förknippa fordran på länesjukhusets utvidgning, vilken är en fullständigt aktuell fråga, med frågan om en möjlig medicinsk undervisning vid detta länesjukhus och med frågan om vilka förändringar vid planerandet av utvidgningsarbetena denna omständighet skulle förorsaka, då otvivelaktigt härigenom ett synnerligen stort dröjsmål med byggnadsplanernas realiserande skulle åstadkommas. Med av-

seende härå vågar jag till utskottets omprövning hemställa, huruvida icke den andra klämman i förslaget borde underkännas.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

225) Määrärahan myöntämistä valtion sairaalan perustamista varten Haapajärven kirkonkylään

koskeva ed. Seppäsen y. m. anom. ehd. n:o 159 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

226) Määrärahan myöntämistä sairashuoneen rakentamista varten Hyrynsalmen kirkonkylään

tarkoittava ed. Jantosen y. m. anom. ehd. n:o 160 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

227) Määrärahan myöntämistä Samfundet Folkhälsan nimiselle seuralle

koskeva ed. von Bornin y. m. anom. ehd. n:o 161 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää talousvaliokunnan lausunto.

228) Määrärahan myöntämistä kuoletuslainoiksi maalaiskunnille kunnalliskotien rakentamista varten

koskeva ed. Kopsan y. m. anom. ehd. n:o 162 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtio-

varainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää laki- ja talousvaliokunnan lausunto.

229) Määrärahan myöntämistä Maaseudun Sähköyhtymien Liitto r. y:n toiminnan avustamiseksi

koskeva ed. Heikinheimon y. m. anom. ehd. n:o 163 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää laki- ja talousvaliokunnan lausunto.

230) Määrärahan myöntämistä kuntien avustamista varten

koskeva ed. Helon y. m. anom. ehd. n:o 164 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää laki- ja talousvaliokunnan lausunto.

Pöydällepanot:

231) Suomen ja Islannin välisen kauppaja merenkulkusopimuksen hyväksymistä

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

232) Suomen ja Puolan välisen kauppaja merenkulkusopimuksen hyväksymistä

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan seuraavaan istuntoon.

233) Suomen ja Suurbritannian ja Irlannin välisen kauppaja merenkulkusopimuksen hyväksymistä

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö

n:o 3 esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan seuraavaan istuntoon.

234) Suomen ja belgialais-luxemburgilaisen taloudellisen liiton välisen väliaikaisen kauppasopimuksen hyväksymistä

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

235) Petsamon kihlakunnan ja Finmarkin läänin välistä valtakunnan rajaa koskevan sopimuksen hyväksymistä

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

236) Lisämäärärahan myöntämistä kaupunkien ja esikaupunkien poliisilaitosten henkilökunnan vaatetusavustuksia varten vuonna 1924

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

237) 12,000,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämistä valtion asuntopoliittista toimintaa varten

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

238) Määrärahan myöntämistä avustuksen antamista varten Osakeyhtiö Petsamo Aktiebolag nimiselle yhtiölle

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö

n:o 10 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

239) Määrärahan myöntämistä ikälisän suoriuttamiseksi puolustuslaitoksen palkanantajille

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

240) Ehdotuksen laiksi ulkomaalaisen Suomessa olevasta hoidotta jätetystä omaisuudesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

241) Ehdotuksen laiksi edustajan palkkiosta 1924 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Puhemies: Koska tähän istuntoon tuodut hallituksen esitykset ovat jaetut edustajille, niin voitane ne myöskin panna pöydälle.

Esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon:

Uraan radan rakentamishotien muuttamista

koskeva hallituksen esitys n:o 71;

Ehdotuksen laiksi vankien tapaturmakorvauksesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 72;

Ehdotuksen laiksi vakuutusneuvostosta

sisältävä hallituksen esitys n:o 73;

Ehdotuksen työväen tapaturmavakuutuslaiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 74;

Ehdotuksen laiksi metsänmyynnistä eräänlaatuksilta asutustiloilta

sisältävä hallituksen esitys n:o 75;

Ehdotuksen laiksi lunastusoikeuden käyttämisestä Ahvenanmaalla sijaitsevaa kiinteistöä myytäessä

sisältävä hallituksen esitys n:o 76;

Ehdotuksen laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 77;

Ehdotuksen laiksi vakinaisessa väessä palvelulle asevelvollisille annettavista lomista

sisältävä hallituksen esitys n:o 78;

Ehdotuksen laiksi korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille

sisältävä hallituksen esitys n:o 79;

Ehdotuksen laiksi puutavarayhtiöitten lainvastaisesti hankkimista kiinteistöistä

sisältävä hallituksen esitys n:o 80;

Ehdotuksen laiksi vuokra-alueitten lunastamisesta 15 päivänä lokakuuta 1918 annetun lain 54 §:n sekä laiksi maan hankkimisesta asutustarkoituksiin 25 päivänä marraskuuta 1922 annetun lain 42 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 81; sekä

Ehdotuksen laiksi kunnallis- ja paikallisteistä

sisältävä hallituksen esitys n:o 82;

Määrärahan myöntämistä koulutilan ostmista varten maatalousoppilaitoksille Uudellamaalla

koskeva hallituksen esitys n:o 83, esitellään.

Puhemies: Esitän, että asia pöydällepanematta lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Ehdotus hyväksytään yksimielisesti.

Asia lähetetään keskustelutta valtiovarainvaliokuntaan.

Ehdotuksen laiksi maalaiskuntain asutuslautakunnista annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 84 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Seuraava istunto on huomenna kello 7 illalla.

Täysi-istunto päättyy kello 10.45 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

9. Keskiviikkona 21 p. toukokuuta 1924

kello 7 i. p.

Päiväjärjestys:

Ilmoituksia:

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Islannin välisen kauppaja merenkulkusopimuksen säännöksiä hyväksymisestä

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 3.

2) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Puolan välisen kauppaja merenkulkusopimuksen säännöksiä hyväksymisestä

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 35.

3) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Suurbritannian ja Irlannin Yhdistyneen Kuningaskunnan välisen kauppaja merenkulkusopimuksen säännöksiä hyväksymisestä ...

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 48.

4) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja belgialais-luxemburgilaisen taloudellisen liiton välisen väliaikaisen kauppasopimuksen säännöksiä hyväksymisestä

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 49.

5) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Norjan välillä 28 päivänä huhtikuuta 1924 solmitun Petsamon kihlakunnan ja Finnmarkin läänin välistä valtakunnan rajaa koskevan sopimuksen määräysten hyväksymisestä ..

Siv.

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 54.

6) Ehdotus laiksi ulkomaalaisen Suomessa olevasta, hoidotta jääneestä omaisuudesta

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 11.

7) Ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta 1924 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä

Asiakirjat: Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 69.

Esitellään:

8) Hallituksen esitys n:o 71 Uuraan radan rakentamiseksi muuttamisesta

9) Hallituksen esitys n:o 72 laiksi vankien tapaturmavakuutuksesta ...

10) Hallituksen esitys n:o 73 laiksi vakuutusneuvostosta

11) Hallituksen esitys n:o 74 työväen tapaturmavakuutuksesta ...

12) Hallituksen esitys n:o 75 laiksi metsänmyynnistä eräänlaatuista asutustiloilta

13) Hallituksen esitys n:o 76 sisältävä ehdotuksen laiksi lunastusoikeuden käyttämisestä Ahvenanmaalla sijaitsevaa kiinteistöä myytävässä

14) Hallituksen esitys n:o 77 laiksi rangaistusten täytäntöönpanosta annetun asetuksen muuttamisesta

Siv.

162

163

164

165

166

170

15) Hallituksen esitys n:o 78 laiksi vakinaisessa väessä palveleville asevelvollisille annettavista lomista

16) Hallituksen esitys n:o 79 korvauksen antamisesta maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja kärsineille

17) Hallituksen esitys n:o 80 laiksi puutavarayhtiöiden lainvastaisesti hankkimista kiinteistöistä

18) Hallituksen esitys n:o 81 laiksi vuokra-alueiden lunastamisesta 15 päivänä lokakuuta 1918 annetun lain 54 §:n sekä laiksi maan hankkimisesta asutustarkoituksiin 25 päivänä marraskuuta 1922 annetun lain 42 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

19) Hallituksen esitys n:o 82 laiksi kunnallis- ja paikallisteistä ..

20) Hallituksen esitys n:o 84 laiksi maalaiskuntain asutuslautakunnista annetun lain muuttamisesta ..

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Wuolijoki, Anderson, Bergroth, Hakki, Heikura, Huttunen, Hästbacka, Kares, Keto, Koivuranta, Kulmala, Leino, Louhelainen, Myllymäki, Pulkkinen, Schauman, Tanner, Voionmaa, Wuokoski ja Wuorio.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta edustajat E. N. Setälä, Huttunen ja Louhelainen sekä tästä päivästä lauantaihin ed. Hästbacka.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Islannin välisen kaupp- ja merenkulkusopimuksen säännöksiä hyväksymisestä.

Hallituksen esitykseen n:o 3, josta ulkoasiainvaliokunta on antanut mietinnön

Siv.

n:o 1, sisältyvä edellä mainittu lakiehdotus esitellään ensimmäistä käsittelyä varten.

170

Puhemies: Tulee käsiteltäväksi tässä yhteydessä vain lakiehdotus.

Keskustelu:

171

Ed. Vennola: Yhtenä tärkeänä pyrkimyksenä Suomen itsenäisyyden lujittamisessa on maallamme ollut myös saada aikaan taloudellinen vuorovaikutus eri maiden kanssa. Tästä pyrkimyksestä ilmauksena ovat ne kauppasopimuksia koskevat esitykset, joista neljä eri esitystä on tällä hetkellä eduskunnan käsiteltävänä. Tämä lienee osoituksena siitä, että Suomi on tässä pyrkimyksessä onnistunut. Se on useiden, monasti pitkien neuvottelujen jälkeen, voinut tulla siihen positiiviseen tulokseen, että sopimukset on molemmin puolin allekirjoitettu ja on nyt eduskunnan hyväksyttävänä ja arvosteltavana. Tämä on sentakia ilahuttavaa, että se on omiansa lujittamaan suhteitamme kansainvälisellä työvainiolla, avaamaan mahdollisuuksia maallamme taloudelliseen vuorovaikutukseen ulkomaiden kanssa, kehittämään taloudellisia voimiaan ja sillä tavalla esiintymään myöskin ei ainoastaan poliittisena vaan myöskin taloudellisenä tekijänä kansainvälisessä yhteistyössä.

En tahdo yksityiskohtaisemmin ryhtyä käsittelemään näiden sopimuksien sisältöä. Se ei tässä tilaisuudessa liene aivan sopivaakaan. Mutta tahtoisin kuitenkin mainita muutaman huomautuksen siitä yleisestä suunnasta, mihinkä Suomi näissä sopimuksissaan on pyrkinyt.

Englannin kauppasopimuksen ensimmäisessä artiklassa sanotaan, että „molempien sopimuspuolten alueiden välillä sovelletaan vastavuoroisesti kaupan ja merenkulun vapauden yleistä periaatetta”, ja jatketaan, että „kummankin sopimuspuolen kansalaisilla tai alamaaisilla on oikeus tulla aluksineen ja lasteineen vapaasti kaikkiin niihin toisen sopimuspuolen alueen paikkoihin ja satamiin, mihin tämän sopimuspuolen kansalaiset tai alamaiset nyt tahi vastedes saavat tulla, ja nauttivat kauppaa ja merenkulkua koskeissa asioissa samoja oikeutuksia, etuoikeuksia ja vapautuksia”. Samaten säädetään, että „kummankaan so-

pimuspuolen kansalaisia tai alamaisia alkoon asetettako minkäänlaisten muiden tai korkeampien, heidän henkilönsä tai omaisuuteensa tai heidän kauppaansa tai heidän teollisuuteensa kohdistuvien verojen, yleisten tai paikallisten, tai rasitusten tai velvoitusten alaisiksi, olkoot ne minkäläisiä tahansa, kuin mitä toisen sopimuspuolen kansalaisten tai alamaisten tai suositumman maan kansalaisten tai alamaisten kannettavaksi on pantu tai pannaan". Samassa sopimuksessa käy myös ilmi, että sopimuspuolet suostuvat „kaikessa mikä koskee ammatteja, kauppaa, merenkulkua ja teollisuutta, ulottamaan kaikki ne etuoikeudet, edut ja vapautukset, jotka jompikumpi sopimuspuoli on myöntänyt tai tämän jälkeen myöntää minkä muun vieraan valtion aluksille tai kansalaisille tai alamaaisille tahansa, samalla kertaa ja ilman ehtoja, vaatimatta ja ilman vastakorvausta”.

Samaten säädetään saman sopimuksen 5 artiklassa, että „tavaraita, jotka ovat toisen sopimuspuolen alueiden tuotteita tai valmisteita ja jotka tuodaan toisen sopimuspuolen alueille, ei ole, saapuivatpa ne mistä paikasta tahansa, asetettava muiden tai korkeampien tullien tai maksujen alaisiksi, kuin mitä minkä muun vieraan maan tahansa tuottamista tai valmistamista samanlaisista tavaroista maksetaan”. Samaa henkeen jatkuvat sitten ne yksityiskohtaiset säädökset, mitkä sopimus eri kohdissa taloudellisen vuorovaikutuksen ja kaupan alalla sisältää.

Minun ei tarvitse yksityiskohtaisemmin ryhtyä selkoa tekemään, koska eduskunnan jäsenet ovat tilaisuudessa tutustumaan näihin itse sopimuksesta, mutta tahtoisin alleviivata sen perustuksella, mitä olen lausunut, että Suomi on sopimuksissaan pyrkinyt toteuttamaan enimmänsuosimusjärjestelmän periaatetta, asettumaan vapaaseen vuorovaikutukseen tämän periaatteen perusteella, samaten kuin keskinäisen vuorovaikutuksen tai eri kohdissa kansallisen kohtelun perusteella. Mitä tämä merkitsee Suomelle m. m. sellaiseen maahan kuin Englantiin, käy selville jo siitä tosiasiasta, että samalla kun Suomen tuonti Englannista esim. viime vuonna oli ainoastaan 835 milj. markkaa, niin sen vienti Englantiin oli 1,815 milj. eli siis lähemmäs yli miljoona vienti Englantiin suurempi kuin sieltä tuonti. Että meidän maamme on saa-

nut Englannin kaupallisessa vuorovaikutuksessa enimmänsuosituksen maan aseman, on omiansa antamaan toiveita siitä, että Suomelle avautuu uusia mahdollisuuksia koettelemaan taloudellisia voimiaan ja taloudellista kykyään tämän suuren kulutusmaan markkinoilla.

Muihin maihin nähden ei Suomi ole voinut menetellä yhtä vapaasti. Ranskan sopimus, joka jo aikaisemmin on tehty, on tässä suhteessa vississä määrässä sitonut Suomen käsiä. Puolan sopimukseen nähden samaten kuin myöskin belgialais-luxemburgilaisen liiton sopimukseen nähden on Suomi menetellyt niin, että se on antanut näille molemmille maille vissejä samanlaisia etuoikeuksia kuin se on antanut Ranskalle Ranskan ja Suomen välisissä sopimuksissa. Niistä luetteloista, jotka ovat hallituksen esityksessä sopimukseen liitetyt, käy selville, mihin tavaroihin nähden Suomi on näitä samoja etuoikeuksia myöntänyt. Vastapalveluksena on Suomi saanut asianomaisilta mailta taas helpotuksia niihin tavaroihin nähden, jotka Suomen viennin kannalta katsoen ovat maalle edullisia ja joissa viennin kehitystä on mahdollisuus saada aikaan tai sitä toivotaan. Tällä tavalla rakentuu näittenkin maitten kanssa kauppasopimus molempien puolten etujen perusteelle. On kuitenkin huomattava, että näihin sopimuksiin sisältyy määräys, että Suomi tulee pyrkimään siinäkin vapaampaan järjestykseen niin pian kuin ne edut, jotka ovat myönnetty Ranskalle, tulevat myönnettyiksi useammalle kuin yhdelle muulle maalle.

Mitä Islannin sopimukseen tulee, niin se on enemmän muodollista laatua, ennen kaikkea jo motiveerattu sen seikan takia, että eduskunta aikaisemmin on hyväksynyt sopimuksen Tanskan ja Suomen välillä ja koska Islanti on persoonallisessa unionissa Tanskan kanssa, niin on luonnollista, että Suomi myös tämän maan kanssa on solminut sopimuksen. Tulevaisuus näyttää, missä määrin tämä sopimus antaa aihetta vilkkaammalle kauppayhteydelle ja hyödylliselle vuorovaikutukselle puheena olevien maitten välillä.

On tietysti tällä hetkellä vielä aivan liian aikaista mennä ennustelemaan ja arvostelemaan yksityiskohdissa tai edes yleissisältään kvantitatiivisissa määrissä, missä määrässä nämä nyt solmitut kauppasopi-

mukset tulevat edistämään ja hyödyttämään maan taloudellista elämää. On useinkin pitkäaikaisten kokemusten kautta saavutettavissa tieto, miten asia tulee muodostumaan, samaten kuin ei ole pois suljettavissa sekään, että taloudelliset vaihtelut ja yllätykset maailman taloudellisessa elämässä voivat saada aikaan sellaisia muutoksia, että se mikä tällä hetkellä näyttää edulliselta, voi toisella hetkellä olla epäedullista. Se mikä on varma, on kuitenkin, että näitten sopimusten kautta on Suomi avannut mahdollisuuksia taloudelliseen vuorovaikutukseen puheena olevien maitten kanssa ja se merkitsee paljon nuorelle maalle, joka solmii ensimmäiset kansainväliset sopimuksensa tällä alalla. Kun muistamme, että aikaisemmin on solmittu Ranskan ja Viron kanssa, samaten kuin Tanskan ja Hollannin kanssa, ja niihin tulee lisäksi nyt Suurbritannian, Puolan ja belgialais-luxemburgilaisen taloudellisen liiton kanssa sekä Islannin kanssa ja kun tiedämme, että sopimukset ovat joko valmistumassa tai tekeillä Japanin ja Italian, keskustelun alaisina Espanjan kanssa samoin kuin Amerikan ynnä erinäisten muitten maitten kanssa, niin voimme ymmärtää, että Suomi tällä alalla on viime aikoina koettanut tehdä voitavansa, jotta sen kansainvälinen taloudellinen vuorovaikutus tulisi järjestetyksi.

Valiokunta, joka on näitä sopimuksia käsitellyt, on kuullut asiantuntijoita, samoin kuin se on kuullut niitä henkilöitä, jotka Suomen hallituksen puolesta ovat olleet neuvottelemassa näistä sopimuksista. Valiokunta on yksimielisesti tullut siihen, että se on voinut puoltaa näiden sopimusten hyväksymistä. Uskallan toivoa, että eduskunta tulee myötätuntoisesti suhtautumaan näihin sopimuksiin.

Kauppa- ja teollisuusministeri Procopé: Även jag för min del ber att få rekommendera de föreliggande handelsfördragen till riksdagens godkännande. I likhet med utrikesutskottets ärade herr ordförande anser jag dem vara av icke ringa betydelse för Finlands handelspolitik och för Finlands utrikespolitik överhuvudtaget. Då herr Vennola emellertid på en punkt gav en förklaring av vår handelspolitik, som måhända kan vara missvisande, skall jag be att få göra ett litet rättande tillägg.

Såvitt jag kunnat förstå framställningen rätt, innebär den, att endast i avtalet med England Finland skulle hava vunnit klart och obegränsat mestgynnande, medan i de övriga avtalen det mestgynnande, som Finland hade vunnit, skulle hava varit inskränkt till endast vissa artiklar. Detta kan ju endast hava berott på antingen en missägning av herr Vennola eller en missuppfattning från min sida. Den inskränkning, om vilken herr Vennola nämnde, äger sin riktighet med hänsyn till det polska och det belgisk-luxemburgiska fördraget, icke med hänsyn till Finlands övriga handelsfördrag. Det märkliga är nämligen att vi i våra övriga handelsfördrag i allmänhet, trots att vi icke på grund av de speciella handelsrelationerna till en för oss handelspolitiskt synnerligen betydande makt kunnat giva åt de stater, med vilka vi hava slutat fördrag, ett klart och obegränsat mestgynnande, dock å vår sida hava vunnit mestgynnande utan några egentliga inskränkningar, åtminstone vad tullarna vidkommer. Detta är ur Finlands synpunkt av en utomordentlig betydelse, ty såsom den föregående ärade talaren alldeles riktigt framhöll, är mestgynnandet den öppnade dörren för vår export till främmande länder, är det trygghet för att denna dörr icke kommer att slås igen för exporten från Finland till fördel för andra länders export.

Minäkin pyytäisin puolestani mitä lämpimimmän kannattaa, että eduskunta hyväksyisi nyt esillä olevat kauppasopimukset erinäisten vieraiden maiden kanssa. Minäkin olen sitä mieltä, että nämät sopimukset ovat hyvin tärkeät ja että niillä on tärkeä merkitys meidän kauppapolitiikkaamme ja meidän ulkopoliitiikkaamme nähden yleensä. Kun kumminkin hra ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtajan lausunnosta ehkä voisi vetää yhdessä kohden väärän johtopäätöksen, pyytäisin puolestani saada vähän valaista asiata.

Voitiin ed. Vennolan lausunnosta saada se käsitys, että me olisimme ainoastaan englantilaisessa sopimuksessa saavuttaneet, mitä tulleeihin tulee, ehdottoman suosituimmuuden että muissa sopimuksissa se suosituimmuus, johon me olemme päässeet, olisi rajoitettu. Tämä on tavallaan harhaanvievä käsitys. Se pitää paikkansa puolaiseen ja belgialais-luxemburgilaiseen sopimukseen nähden. Muuten olemme kauppasopimuksissamme yleensä kyllä tullisuh-

teessa saavuttaneet ehdottoman suosituimmuuden, vaikkapa me emme ole voineet myöntää vieraille valtioille samaa etua ilman rajoituksia. Minusta tämä on ollut meille äärettömän tärkeä saavutus, sillä kuten ed. Vennola aivan oikein huomautti, nämä kauppasopimukset merkitsevät sitä, että ovi avataan tai oikeastaan pidetään avoinna meidän viennillemme vieraisiin maihin.

Ed. Vennola: Joko herra kauppaministeri ei ole ymmärtänyt minua tai mahdollisesti minä olen ehkä epäselvästi lausunut. Minä puhuin yleisestä kauppasopimuksemme suunnasta siteeratessani erinäisiä kohtia Englannin kauppasopimuksesta, ja kun tällä kertaa on juuri puhe belgialais-luxemburgilaisesta ja Puolan kauppasopimuksesta, niin lienee asia käynyt selvälle. Mitä muuten enimmänsuositantaan tulee, niin sehän on erilainen näissä eri sopimuksissa, niin että kävisi liian pitkälle siitä väitellä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

2) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Puolan välisen kauppaja merenkulkusopimuksen säännöksiä hyväksymisestä.

Hallituksen esityksen n:o 35 johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään, mikäli se koskee mainittua lakiehdotusta, ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Käsiteltäväksi esitellään tällä kertaa vain esitykseen sisältyvä lakiesitys.

Puheenvuoroja ei haluta.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

3) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Suurbritannian ja Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan välisen kauppaja merenkulkusopimuksen säännöksiä hyväksymisestä.

Hallituksen esityksen n:o 48 johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään mainitun lakiehdotuksen ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Tässäkin asiassa käsiteltäväksi esitellään tällä kertaa vain esitykseen sisältyvä lakiehdotus.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

4) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja belgialais-luxemburgilaisen taloudellisen liiton välisen väliaikaisen kauppasopimuksen säännöksiä hyväksymisestä.

Hallituksen esityksen n:o 49 johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään, mikäli se koskee esitykseen sisältyvää lakiehdotusta, ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroja ei haluta.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

5) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Norjan välillä 28 päivänä huhtikuuta 1924 solmitun Petsamon kihlakunnan ja Finmarkin läänin välistä valtakunnan rajaa koskevan sopimuksen määräysten hyväksymisestä.

Hallituksen esityksen n:o 54 johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään, mikäli se koskee esityksessä olevaa lakiehdotusta, ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroja ei haluta.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

6) Ehdotus laiksi ulkomaalaisen Suomessa olevasta hoidosta jääneestä omaisuudesta.

Hallituksen esityksen n:o 11 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Molin: Jag har icke något att påminna emot lagförslaget i sak, men jag kan icke underlåta anmärkningen, att dels den terminologi, som i utskottets förslag kommit till synes, är inexact såväl i den finska som svenskspråkiga texten, dels även att översättningen till svenska i en del fall har utfallit mindre lyckligt. Jag konstaterar redan i 1 §, att man beträffande bolag, andelslag o. s. v. använt uttrycket „hemvist”, vilket väl bör hänföras till en fysisk person, i st. f. „hemort”, vilket hittills i lag använts som den motsvarande termen för juridiska personer. Likaså talas i samma 1 § om att man „har fastighet eller arrendejord”. Det är även ett inexact uttryck. Det bör vara „äger fastighet eller innehar jord på arrende”. Likaså förefaller uttrycket „främmande” — där talas om „av främmande utan laga rätt innehaves” — som alltför obestämt, och borde även för detta uttryck ett mera koncist sådant kunnat påfinnas, måhända „obehörig person” eller något motsvarande. Detsamma är fallet med den sista meningen i 1 §, där det säges: „Lika med fastighet skall härvid jämväl anses visst från stomlägenhet överlätet, men ännu icke avskilt område”, då det borde vara: „Med fastighet skall härvid likställas visst från stomlägenhet överlätet område”. Jag skulle alltså för denna 1 § vilja föreslå följande avfattning: „Där utlänning, som icke vistas i Finland, eller anstalt, stiftelse, bolag, andelslag, förening eller annan sammanslutning, som ej har sin hemort i Finland, härstädes äger fastighet eller på arrende innehar jord, som lämnats utan vård eller vilken av obehörig person utan

laga rätt omhändertagits, är staten berättigad” o. s. v. Och i stället för den sista meningen i förslaget skulle det heta: „Med fastighet skall härvid likställas visst från stomlägenhet överlätet, men ännu icke avskilt område”. Motsvarande ändringar torde även å övriga ställen i lagtexten beaktas.

Ed. Björk: Med anledning av den anmärkning, som gjordes emot lagförslaget svenska text, ber jag att först vad uttrycket „hemvist” beträffar få framhålla, att detta är ett tryckfel, emedan i översättningen en sådan korrigering införts, som av den föregående talaren yrkats, men sedermera synes vid tryckningen igen ha bortfallit.

Vad beträffar förslaget om ändring av uttrycket „har fastighet” vill jag endast påpeka, att det förslag, som av den senaste talaren gjordes, icke kan accepteras, emedan det för mycket komme att avvika från den finska texten. Uttrycket „obehörig” kan likaså icke heller här användas, emedan det icke väl sammangår med texten i övrigt. Att uttrycket „främmande” icke är ur terminologisk synpunkt lyckligt funnet vill jag gerna medgiva; och är jag beredd att överlämna åt någon annan att utfundera ett lyckligare uttryck. De som gått igenom den svenska texten hava icke i brådskan kunnat hitta på något bättre. Jag ber att få tillägga, att det finska uttrycket „syrjäinen” icke är terminologiskt mera riktigt än „främmande”. Den sista anmärkningen förefaller mig icke heller vara i sak befogad, och vill jag endast tillägga, att jag gerna medgiver, att den finska texten icke är lyckad, men huvudsaken härvid är att den svenska texten så noga som möjligt följer den finska.

Ed. Leino: On kyllä totta, että tässä valiokunnan mietinnössä on jonkun verran stilistisiä virheitä, mutta siihen puoleen asiassa en tahdo kajota, koska tuntuu selvältä, että ne myöhemmin tulevat korjatuiksi. Mutta minä tahtoisin mietinnön ehdotuksen 1 §:n sen kohdan johdosta, missä sanotaan „on valtio oikeutettu otta-
maan sen ja sen omistajalle kuuluvan, siinä löytyvän irtaimen omaisuuden haltuunsa”, huomauttaa, että tämä olisi tehtävä niin väljäksi, että kaikki ulkomaalai-

sen henkilön omistama omaisuus, joka tällaisella maalla mahdollisesti löytyy, voisi tämän lain mukaan tulla valtion huostaan. Saattaa nimittäin hyvinkin edellyttää sellaisen tapauksen, jolloin siellä saattaisi olla jonkun toisen ulkomaalaisen omaisuutta, jota tämä lakiehdotus ei koske. Sitä paitsi vielä saattaisi olla myös mahdollisuuksia väärinkäytöksille sikäli että kauppa- ja teollisuusministeriön koe-tetaan siirtää sitä irtainta omaisuutta, joka mahdollisesti alueen omistajalle kuuluisi, muiden henkilöiden nimiin ja sillä tavalla yritettäisiin tätä omaisuutta viedä pois. Mitä sitten tulee 8 §:n säännökseen, jossa puhutaan lähtöajasta, niin minä tahtoisin lyhyesti kiinnittää eduskunnan huomiota siihen, eikö lähtöajaksi voitaisi määrätä sellainen aika, mikä on yleensä maanvuokralainsäädännössämme omaksuttu, nimittäin maaliskuun 14 päivä. Mitä tulee 9 §:ään, niin siinä pannaan m. m. ehdoksi ulkomaalaiselle maansa ja omaisuutensa takaisin saamiselle, että hän myös maksaisi erinäisiä veroja. Tämä minusta on kohtuuton määräys, sillä riittää vallan hyvin se, että tällaiset verot peritään tavallista ulosottotietä. Tämän tahtoisin evästyksenä lausua suurelle valiokunnalle.

Ed. Virkkunen: Kun eduskunnan työjärjestyksen mukaan lakiehdotusten ruotsinkielistä tekstiä viimeistelee toimitusvaliokunta, niin mielestäni ei ole mitään käytännöllistä merkitystä sillä, että ruotsinkielistä tekstiä koskevia huomautuksia esitetään eduskunnan täysi-istunnossa; pidän vähän asianmukaisena, että eduskunnan aikaa kulutetaan sellaisilla.

Ed. Estlander: Jag ber att få gentemot den senaste ärade talaren anmärka, att det som här gjordes gällande i fråga om oriktigheter i den svenska texten genom ordförandens i utskottet bemötande överfördes till en granskning av den finska terminologin, och är det att hoppas, att dessa anmärkningar om den svenska texten i detta fall, liksom ofta förut, skola leda till en förbättring även av den finska. Ut-låtandet var så mycket mer påkallat som ärendet nu går till stora utskottet.

Ed. Molin: Med anledning av rdgsm. Virkkunens yttrande ville även jag fram-hålla, att min huvudanmärkning gällde den

inexakta terminologi, som kommit till sy-nes i denna lag såväl i den finska som i den svenskspråkiga texten, fastän jag även i förbigående sedermera berörde några ut-tryck, som synbarligen i den finska tex-ten hade en bättre avfattning, men vilkas avfattning i den svenska texten under inga förhållanden kunde godkännas.

Ed. Virkkunen: Huolimatta edellisen arvoisain puhujain lausunnoista minulla mielestäni on ollut täysi syy huo-mauttaa eduskunnan työjärjestyksen mää-räyksestä.

Ed. Kaila: Ainoa muistutus, mikä täällä on tehty suomalaista tekstiä vastaan, on se, että siinä käytetään sanaa „syrjäi-nen” sellaisesta henkilöstä, joka ei ole oi-keutettu pitämään hallussaan ulkomaalai-sen omaisuutta. Ei ole kuitenkaan täällä ehdotettu mitään parempaa sanaa ja valio-kunnassa myöskin se suomalainen lakimies, joka siellä on valiokunnan jäsenenä, piti tätä sanaa sopivana. Luultavasti ei ole olemassa mitään muutakaan sanaa, joka tämän käsitteen ilmaisee sen paremmin. Minä olen myöskin sitä mieltä, että kysy-mys ruotsalaisen tekstin muodosta mie-lummin kuuluu toimitus- ja tarkastusva-liokuntaan.

Ed. Estlander: Jag nödgas uttala min förvåning över den senaste ärade tala-rens yttrande. Såsom mångårig ordförande i expeditionsutskottet torde hr Kaila mer än de flesta hava varit i tillfälle att erfara, hurusom just en granskning av de bägge texterna är egnad att kunna förbättra också den finska texten. Och att detta icke mer är möjligt i expeditionsutskottet torde också rdgsm. Kaila känna till.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päätty-neeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyk-sen 57 §:n mukaan suureen valio-kuntaan.

7) Ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta 1924 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä.

Hallituksen esityksen n:o 69 johdosta laadittu perustuslakivaliokunnan mietintö

n:o 1 esitellään mainitun lainsäätämisen ensimmäistä käsittelyä varten.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan suureen valiokuntaan.

8) Uraan radan rakentamiseksi muuttamista

koskeva hallituksen esitys n:o 71 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Pullinen: Sen lisäksi, mitä esityksen perusteluissa lausutaan, pyydän kiinnittää valiokunnan jäsenten huomiota muutamiin seikkoihin, jotka mielestäni puoltavat tämän esityksen hyväksymistä.

Karjalan rataa rakennettaessa tapahtui aikoinaan se virhe, että rataa ei rakennettu suorastaan meriulkosatamaan saakka, vaan pysäytettiin se Viipurin lahden pohjukkaan Viipurissa. Seurauksena tästä on ollut, että suuri osa tältä radalta tulleista ulkomaille menevistä tavaroista on hakenut tiensä edelleen Viipurin ohi rautateitse länteenpäin etupäässä Kotkan ja osaksi Hangon satamiin. Nykyään nousee Karjalan radalta länteenpäin menevien tavaravaunun luku vuodessa lähes 50,000:een. Osa Karjalasta tulleista tavaroista taas on etsinyt luonnollisempaa tietä Viipurin lahden kautta Uraan ulkosatamaan. Tällä tiellä on, kuten esillä olevan esityksen perusteluistakin selviää, ollut suuret vaikeudet voitettavina. Ahtaat Viipurin satamaolot ja monet purkaukset sekä lastaukset ovat kallistuttaneet suunnattomasti kuljetuskustannuksia ja liikkeen alituisesti luonnollisen kehityksen mukaisesti lisääntyessä ovat kaikki nämä hankaluudet vuosi vuodelta tulleet yhä suuremmiksi ja vaikeammiksi. Kaikki tämä on vaikuttanut Karjalan sekä

osaksi Savon puutavarahintoihin ja metsänomistajat ovat saaneet tyytyä metsistään pienempiin kantorahoihin täällä kuin muualla Suomessa. Maakunnan taholta ryhdyttiinkin tämän johdosta jo 15 vuotta sitten puuhiin Karjalan radan jatkamiseksi Koiviston ulkosatamaan saakka. Vuoden 1909 valtiopäivillä tehtiinkin päätös tämän radan rakentamisesta, mutta sen alullepanossa on ollut monet vaikeudet ja vastukset. Ensinnäkin rakennettiin venäläisen vallan painostuksesta rata Terijoelta Koivistolle aivan toisia ja vastakkaisia tarkoituksia varten kuin eduskunnan päättämä Viipurin—Koiviston rata. Myöhemminkin, kun tälle radalle on koetettu saada varoja, on sillä ollut vaikutusvaltaisia vastustajia ja niin on se saanut siirtyä vuodesta toiseen. Vasta pari vuotta sitten tuli varoja riittävästi sekä rataa että satamaa varten ja tämän vuoden lopussa tahi ensi vuoden alussa on toivo saada nämä molemmat, sekä rata että satama liikennöitäviksi. Liikemat Itä-Suomessa ovat tällä välin kuitenkin lisääntyneet niin suuressa määrässä, että se lisäys tavarankuljetusmahdollisuuksissa, mikä Koiviston radan kautta avautuu, ei mitenkään riitä tyydyttämään lisääntyneitä ja yhä lisääntyvää tarvetta, vaan tarvitaan uusia tehokkaita toimenpiteitä. Tässä tarkoituksessa onkin parin vuoden ajan ollut vireillä kysymys satamaradan aikaansaamisesta Koiviston radalta Uraan satamaan, jota esityskinn tarkoittaa. Kilpailevina tälle ratsuunnalle on myös ollut vireillä anomuksia, että rata Uraaseen olisi rakennettava Viipurinlahden länsipuolitse Tienhaaran asemalta, jolla olisi se etu, että vastaisuudessa mahdollisesti Karjalan radalta pääradalle rakennettavan oikoradan kautta tavarat voitaisiin viedä suoraan Uraaseen tarvitsematta niiden läpikuljetuksen vaikeutta Viipurin ahtaita ratapihoja. Molemmista näistä suunnista on rautatiehallitus toimittanut tutkimukset ja tullut itäistä suuntaa puoltaviin tuloksiin, johon myöskin satamakomitea on yhtynyt. Näillä perusteilla eduskunta jo viime valtiopäivillä teki tavallaan päätöksen radan rakentamisesta. Ehto, joka silloin päätöksen toteuttamiselle asetettiin ja jonka poistamista nyt käsillä oleva esitys tarkoittaa, oli kohtuuton ja on osoittautunut sellaiseksi, että sitä ei ole voitu läpiajaa. Jos kysymyksessä oleva rata tulisi muutamien suurliik-

keiden yksityiseksi hyödyksi tai jos se tahdottaisiin heille erikoisesti luovuttaa, niin silloin olisi luonnollista, että he suoritettaisivat niin suuren osan kuin kolmanneksen radan kustannuksista. Mutta niin ei ole mahdollista. Kaikille Karjalassa toimiville liikemiehille on varattava tilaisuus käyttää tätä rataa ja niillekin, jotka eivät siirry sinne liikennöimään, koituu tästä radasta hyötyä, sillä silloin saavat he Koivistolla ja Maksilahdella mukavammat ja tilavammat ulosvientimahdollisuudet. Tällä tavoin koituu tästä radasta hyötyä kaikille liikennöitsijöille, eikä ainoastaan heille vaan koko laajalle maakunnalle. Tämä rataksymys on siis arvostettava yleisenä rataksymyksenä eikä minään yksityisten asiana. Ja sellaisena on käsitykseni mukaan vaikea asettaa tätä rataa mihinkään erikoisemaan maan muiden ratojen rinnalla. Meidän on nim. otettava huomioon, että maamme puutavaraviennin painopiste on viime aikoina siirtynyt Itä-Suomeen. Siellä on nim. avautunut Suojärven radan kautta uusia suuria mahdollisuuksia; siellä ovat laajat Annantehtaan metsät joutuneet valtion haltuun; siellä on liike-elämä Laatokan rannoilla nopeasti lisääntynyt ja voipi se helposti ulottua Laatokan takaisillekin maille. Sille kehitykselle, mikä kaikista tästä voisi johtua, on varattava mahdollisuuksia, ja ensimmäinen edellytys tässä suhteessa on, että satamaolot Itä-Suomessa saadaan kuntoon kuten muuallakin maassa. Viime vuosien liikenne- ja vientinumerot Itä-Suomesta ovat sekä lohdulliset että velvoittavat, ja täysi syy on edellytykseen, että nämä numerot tulevat lähivuosina varmasti moninkertaistumaan. Totta on, että Itä-Suomessa on tällä kertaa yhtäaikaa vireillä useampia satamakysymyksiä, mutta se vain osoittaa, että tässä suhteessa on aikanaan tehty laiminlyöntejä, jotka suurimmaksi osaksi ovat johtuneet tämän maankolkan vaikeasta asemasta rajamaana. Nämä laiminlyönnit olisivat nyt korjattavat ja varattava tälle rajaseudulle mahdollisuus kaikinpuoliseen taloudelliseen nousuun. Sitä vaatii koko maan etu.

Näillä syillä yhdyn puoltamaan tämän esityksen hyväksymistä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Esitys lähetetään puhemiesneuvoston eh-

dotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

9) Ehdotuksen laiksi vankien tapaturmakorvauksesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 72 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään työväenasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kivimäki: Esillä oleva lakiehdotus on annettu, kuten perusteluistakin käy ilmi, eduskunnan 1922 vuoden valtiopäivillä tekemän anomuksen johdosta. Itse lakiehdotusta vastaan ei liene painavampia muistutuksia tehtävänä. Laki on tarpeen vaatima. Mutta tässä yhteydessä siirtyy ajatus erääseen toiseen asiaan. Tuntuu vähintään oudolta, että hallitus on pitänyt kiireellisempänä lakiehdotuksen antamista vankien, s. o. yhteiskuntaa vastaan nousseiden henkilöiden tapaturmakorvauksesta, kuin asevelvollisten tapaturmakorvauksesta, s. o. henkilöiden tapaturmakorvauksesta, jotka sotapalveluksessa ovat joutuneet taudin tai tapaturman esineeksi, s. t. s. henkilöiden jotka ovat yhteiskuntaa puolustamassa, ei ole tehty ehdotusta. Asevelvollisuuslain 65 §:n mukaan on ali-pääallystään tai miehistään kuuluvalla henkilölle, jota sotapalvelusta suorittaessaan on kohdannut tauti tai ruumiinvamma tai joka muuten ilman omaa syytään on tullut työkyvyttömäksi, samoin kuin sellaisen henkilön omaisille ja turvattomille lapsille myönnettävä yleisistä varoista avustusta sen mukaan, kuin siitä erikseen säädetään. Tällaista lakia ei eduskunnalle ole vielä annettu, vaikka kohta kaksi vuotta on kulunut siitä, kuin asevelvollisuuslaki vahvistettiin. Että tällainen laki kuitenkin on ehdottoman välttämätön ja kiireellinen, siitä ei voi olla muuta kuin yhtä mieltä. Tämän tästä saadaan sanomalehdistä lukea järkyttävistä ilmailuonnettomuuksista, joiden uhreiksi ovat joutuneet meidän asevelvollistemme parhaat voimat. Tuntuu, kuten sanottu, vähintään oudolta, että hallitus on pitänyt tärkeäm-

pänä ja kiireellisempänä ehdottaa vankien tapaturmakorvausta koskevaa lainsäädäntöä. Hallituksen toimettomuus ei ole lainkaan puolustettavissakaan, ellei sen tueksi voida esittää joitakin päteviä syitä, joita ei ole kuultu. Minun nähdäkseni olisi hallituksen annettava mitä kiireimmin eduskunnan hyväksyttäväksi laki asevelvollisille tulevasta tapaturma- ja sairauskorvauksesta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Esitys lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

10) Ehdotuksen laiksi vakuutusneuvostosta

sisältävä hallituksen esitys n:o 73 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

11) Ehdotuksen työväen tapaturmavakuutuslaiksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 74 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että tämäkin asia lähetettäisiin työväenasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kivimäki: Esillä olevalla lakiehdotuksella tahdotaan täyttää huomattava aukko tapaturmalainsäädännössämme. Voimassaoleva 1917 vuoden tapaturmavakuutusasetus kaipa kielteittä monia muutoksia ja täydennystä. Paitsi sitä, että mainitussa asetuksessa säädetyt tapaturmakorvaukset ovat rahan arvon alenemisen johdosta käyneet riittämättömiksi, on asetus puutteellinen sikäli, että sen alaisia ovat vain erityisesti luetellut ammattiliikkeiden ja -yritysten ryhmät. Asetuksen ulkopuolella ovat pienissä maataloustöissä sekä maaseudulla käsityöliikkeissä ja pienissä rakennusyrityksissä toimivat työntekijät ynnä henkilökohtaiset kotitalousapulaist sekä kotiteollisuustyöntekijät. Kokemus

osoittaa, että tapaturman vaara muissakin ammateissa, kuin niissä, jotka ovat 1917 vuoden asetuksen alaisia, on huomattavan suuri. Skandinavian maiden esimerkkiä seuraten on oikeus tapaturmakorvauksen saamiseen lakiehdotuksessa ulotettu paljon laajemmalle. Jokainen toisen johdon ja valvonnan alainen ruumiillista työtä tekevä henkilö tulee lakiehdotuksen mukaan saamaan tapaturmakorvausta. Tästä määräyksestä ovat poikkeuksena ainoastaan henkilökohdaiset palvelijat sekä työnantajan lapset ja ja lastenlapset, vanhemmat ja esivanhemmat sekä tilapäistä työtä enintään 6 päivää suorittavat työntekijät sellaisessa työssä, jonka teettäjä muuten tulisi olemaan lainsäädännön alainen. Lakiehdotusta on tässä suhteessa pidettävä oikeaan osuneena, oikeaan osuneena ei ainoastaan sikäli, että se tarpeen mukaisesti laajentaa tapaturmakorvaukseen oikeutettujen piiriä vaan myös siinä, ettei se kuten esim. on Ruotsin uuden tapaturmakorvauslain laita, vedä lain piiriin henkisen työn tekijöitä, joiden tapaturmavaara on verrattain vähäinen. Onnistuneena on myös pidettävä lakiehdotuksen säännöksiä tapaturmakorvauksen suorittamisperusteista ja -määrästä.

Sen sijaan on omiansa herättämään vakavia epäilyksiä ne lakiehdotuksen määräykset, joiden varassa lain toteuttaminen, mitä työnantajan velvollisuuksiin tulee, tapahtuu. Lakiehdotuksen 1 §:n mukaan on työnantaja, jolla on työssä tapaturmakorvaukseen oikeutettuja työntekijöitä, velvollinen vakuuttamaan nämä tapaturman varalta. Tämä säännös ja muut sen yhteydessä olevat säännökset tulevat vammaan käytännössä johtamaan mahdottomuuksiin.

Lakiehdotuksen mukaan on vakuutusvelvollinen jokainen työnantaja maaseudulla ja kaupungissa, jolla on työssään yksi tai useampia ruumiillisen työn tekijöitä. Kaikki maanviljelijät, olivat ne sitten tilanomistajia, lampuoteja, torppareita tai mäkkitupalaisiakin, joilla on vuosipalkollinen, tulevat vakuutusvelvollisiksi, niinikään jokainen käsityöläinen, oli hän sitten suutari tai räätäli tai nahkuri, jolla on kisällejä työssään, niinikään jokainen kauppias, joka pitää kauppa-apullaisia, samoin jokainen työapulaista käyttävä seppä, puuseppä tai leipuri j. n. e. Mutta ei tässä kyllin, sekin, jolla ei ole vakinaisia työapulaista, mutta joka tilapäisesti tarvitsee työapua, on vel-

vollinen vakuuttamaan työntekijänsä, jos työ kestää pidemmän ajan kuin 6 päivää. Myöskin siinä tapauksessa, että vakuutusvelvollisuuden alainen työnantaja, s. o. työnantaja, jolla on vakuutettavia työntekijöitä esim. palkollisia, mutta joka tarvitsee sanokaamme heinänteon tai elonkorjuun t. a. apuvoimia, on velvollinen vakuuttamaan tähän tarkoitukseen käyttämänsä työntekijät, vaikka työ kestää vähemminkin kuin 6 päivää, joskin viimeksi mainitussa tapauksessa erityisen vakuutuslain tekemisen ei ole tarpeen, vaan otetaan tilapäisen työvoiman käyttäminen huomioon vakuutusyhtiön ja työntekijän välejä vuosittain selvitettyä.

On todennäköistä, että vakuutusmaksut eivät tule sanottavasti rasittamaan vakuutusvelvollisia. Sen sijaan tulee vakuutuslain tekemisen ja muut sen yhteydessä olevat toimenpiteet aiheuttamaan vakuutusvelvollisille paljon harmia ja vastuksia. Jokainen, joka pestaa itsellensä palkollisen tai muuten ottaa vakinaisesti toimeensa työntekijöitä, on pakotettu lähettämään vakuutusyhtiön asiamiehen luokse tekemään vakuutuslain tekemistä. On luonnollista, että vakuutusyhtiöt eivät voi järjestää vakuutusasiamiehiä likimainkaan jatkaiseen kyliin. Vakuutusasiamiehiä tulee etupäässä olemaan kirkkoilla, s. o. useissa tapauksissa ehkä peninkulmien päässä työnantajan asunnosta. Palkollisen ottaminen merkitsee siis ainakin matkaa vakuutusyhtiön asiamiehen luokse, ehkä useampia matkoja, jos vakuutusasiamies ei satu olemaan kotosalla. Niinikään on se, joka tarvitsee tilapäistä työntekijää pidemmän ajan kuin kuusi päivää esim., kuten jo mainitsin, heinäntekoon tai rakennuksen rakentamiseen tai korjaukseen, myöskin velvollinen tekemään matkan vakuutusyhtiön asiamiehen luokse kenties juuri kiireimpänä työaikana. Samanlainen matka on työnantajan tehtävä vakuutusmaksuja yhtiön asiamiehelle suorittaessaan. Mutta tämä ei vielä riitä. Kunnallisen veroilmoituksen yhteydessä on työnantajan sitäpaitsi joka vuosi ilmoitettava, onko hänellä työssään vakuutettavia työntekijöitä sekä jos hänellä niitä on, missä vakuutuslaitoksessa ne ovat vakuutetut. Ellei hänellä vuoden alussa ole tällaisia työntekijöitä, mutta hän ottaa niitä vuoden kestäessä esim. juuri joltain tilapäistä tarvetta varten, tulee hänen paitsi

vakuutuslain tekemistä vielä tehdä ilmoitus siitä kunnallislautakunnan puheenjohtajalle ja sitäpaitsi käydä yhtiön asiamiehelle suorittamassa vakuutusmaksu. Kun vakuutettavien työntekijöiden käyttäminen loppuu, on sitäpaitsi tehtävä ilmoitus vakuutusyhtiön asiamiehelle.

Uskooko kukaan, että laki tulee tässä muodossaan noudatetuksi? Nykyistäkään tapaturma-asetusta, joka ei kuitenkaan sisällä niin monia deklaratsioneja ja ilmoituksia kuin tekeillä oleva, ei ole likimainkaan aina noudatettu, kuten työväenasiainvaliokunnan mietinnössä vuoden 1921 valtiopäivillä todettiin. Ajateltavissakaan ei ole, että vakuutusvelvollisuus tulee uuden lakiehdotuksen mukaan edes mainittavassa määrin täytetyksi. Eivät edes ne oikeusseuraamukset, jotka vakuutusvelvollisuuden laiminlyömisestä ehdotetaan säädettäväksi, tule tässä suhteessa mitään auttamaan. Esityksen mukaan olisivat ne työntekijät, joita ei ole vakuutettu, katsottava vakuutetuiksi joko valtion tapaturmavakuutuslaitoksessa, jos sellainen perustetaan, tai yksityisten vakuutusyhtiöiden sitä varten perustettavassa keskusyhtiössä, jonka muodostamiseen vakuutusyhtiöitten esityksen perusteluissa ilmoitetaan suostuneen. Työnantaja, joka on laiminlyönyt vakuutuksen ottamisen, on velvollinen maksamaan tälle keskusyhtiölle vakuutusmaksun siltä ajalta, jonka hänen työntekijänsä ovat olleet ilman vakuutusta. Lakiehdotuksen laatijain taholta on ilmoitettu, että keskusyhtiö näiltä on tuleva perimään korkeampia vakuutusmaksuja kuin vakuutuksen ottaneilta. Lakiehdotuksen tekstissä ei tästä kylläkään mitään puhuta, mutta kun mitään rajoittavia säännöksiä tässä suhteessa ei ole annettu, on luultavaa, että näin tulee käymään. En tahdo puhua mitään siitä, että yksityinen vakuutuslaitos, jolla ei ole mitään kilpailijaa, saa määrätä vakuutusmaksut miten korkeiksi tahansa ja siten joutua rankaisemaan niitä, jotka eivät ole lakia noudattaneet, en myöskään siitä, että vakuutuksensa laiminlyöneiltä ilman tutkintoa otetaan ulos hänelle määrätty vakuutusmaksu ja hän veloitetaan kääriä riitelemään takaisin vakuutusmaksuja, jotka hänelle ehkä ilman aihetta on pantu maksettaviksi. Ne eivät ole lakiehdotuksen vähäisimpiä varjopuolia. Tahdon kuitenkin kiinnittää huomion vain siihen,

ettei keskusyhtiö parhaalla tahdollaankaan voi saada ilmi lähestulkoonkaan kaikkia vakuutusvelvollisuutensa laiminlyöneitä. Kuka voi ottaa selvän siitä, onko salokylän asukkaalla vuoden kuluessa ollut palvelija tai onko heinänteossa tai elonkorjuussa käytetty tilapäistä työväkeä yli kuusi päivää? Työnantajalle itselleen ei vakuutuksesta ole huomattavaa etua. Työnantaja luottaa tietenkin siihen, että tapaturmaa ei satu, sitäkin enemmän, kun hän tapaturman sattua pääsee sillä, että hän suorittaa korotetut vakuutusmaksut. Siinä suhteessa nykyinen tapaturmavakuutusasetus on tehokkaampi. Sen mukaan työnantaja itse on vastuussa vahingonkorvauksesta, jos hän ei ole ottanut tapaturmavakuutusta. Kun tällaista seuraamusta ei ole otettu esillä olevaan lakiehdotukseen, johtaa se välttämättömästi siihen, että työnantaja, joka vaan tapaturman sattua joutuu laiminlyönnistään kiinni ja joka laiminlyönnistään pääsee verrattain vähällä, huolehti voi jättää vakuutusvelvollisuuden täyttämättä ja onkin sen epäilemättä useimmissa tapauksissa tekvä, ei niin paljon vakuutusmaksujen suuruuden vuoksi, vaan sen monen vaivan ja touhun vuoksi, jonka laki hänen kannettavakseen asettaa. Mutta tästä on oleva seurauksena, että ne ehkä harvat, jotka käyttävät vakuutusvelvollisuutensa, joutuvat maksamaan vakuutusmaksuja niidenkin puolesta, jotka ovat sanotun velvollisuuden laiminlyöneet.

Lakiehdotuksen laatijat ovat itse täysin selvillä siitä, että näin on tuleva käymään. Senvuoksi on lakiehdotukseen otettu sangen ankaria rangaistus määräyksiä vakuutusvelvollisuuden laiminlyömisestä. Laiminlyönyt sakotetaan ensin korkeintaan kymmenellä päiväsakolla ja sen lisäksi enintään kymmenellä päiväsakolla kullakin täydeltä viikolta, jonka hän on jättänyt työntekijänsä vakuuttamatta. Korkein rangaistus tulee tämän mukaisesti esimerkiksi maanviljelijälle, joka on unohtanut vakuuttaa palvelijansa koko vuodelta, 530 päiväsakkoa eli jos hänen keskimääräinen työansionsa lasketaan 100 markaksi päivältä, on hän saava sakkoa 53,000 markkaa. Näiden ankarain rangaistusten tehoon uskokoon kuka tahdo. Omasta puolestani olen jo pitkän ajan sitten menettänyt uskoni rangaistusten tehoavaisuuteen ainakin eräillä aloilla. Mis-

sään tapauksessa lain valvominen ei onnistu ilman valtiovallan tarmokkaita toimenpiteitä. Ja niin me olemme pian ehkä siinä, että meillä paitsi raittiuspoliisia on erityiset vakuutuspoliisit. Joka tapauksessa osoittaa tällaisten rangaistusmääräysten tarpeellisuus, että väkinäisesti koetaan saada toteutetuksi järjestelmä, joka on luonnoton ja meidän harvaan asuttuun maahamme soveltumaton.

Ruotsissa ja Norjassa ei ole tahdottu eikä ole pidetty mahdollisena lähteä yrittämään lain toteuttamista tällä tavoin. Siellä on säädetty automaattinen eli itsestään syntyvä vakuutusvelvollisuus. Jokainen työntekijä on ilman muita toimenpiteitä työnantajan taholta vakuutettu valtion vakuutuslaitoksessa ja vakuutusmaksut peritään työnantajilta kruununverojen yhteydessä. Ihmetellen kysyy jokainen, mikä on saattanut lainlaatijat meillä olemaan omaksumatta tätä yksinkertaista järjestelmää ja ajamaan kerrassaan mahdottoman systeemin toteuttamista. Syitä on ilmoitettu olevan kaksi.

Ensimmäinen on se, joka mainitaan perusteluissakin, että valtion vakuutuslaitos tulee kalliiksi. Tätä vastaan voidaan ensiksikin huomauttaa, että valtion vakuutuslaitokselta joka tapauksessa jäisivät pois kaikki kustannukset vakuutussopimuksien päättämisestä. Tätä kustannusta ei varmaankaan voi pitää minään vähäpätöisenä, kun ottaa huomioon että lakiehdotuksessa omaksuttu järjestelmän mukaan yhtiöiden on pidettävä kaikilla paikkakunnilla asiamiehiä yhteensä monia satoja, ehkä tuhansia, jotka eivät tietenkään ilmaiseksi tee vakuutussopimuksia ja kanna vakuutusmaksuja. Satojen tuhansien vakuutussopimusten voimassa pysymisen valvonta kysyy epäilemättä myöskin suuria kustannuksia. Mutta tähän tulee lisäksi se kerrassaan arvioimaton suunnaton kansantaloudellinen tappio, joka johtuu siitä, että ehkä kymmenettuhannet, sadattuhannet kansalaiset joutuvat vuosittain tekemään turhia matkoja vakuutussopimuksien tekemistä ja lopettamista sekä deklarationeja varten samoin kuin vakuutusmaksujen suorittamistakin varten. Kun tämä otetaan lukuun, ei ole luultavaa, että valtion vakuutuslaitoksen kansakunnalta viemä kustannuksia voidaan pitää suurempina kuin yksityisten yhtiöidenkään. Mutta

epäillä saattaa, tulevatko valtion vakuutuslaitoksen suoranaisetkaan kustannukset suuremmiksi kuin yksityisten. Vuoden 1922 tilaston mukaan tekivät näet yksityisten vakuutusyhtiöiden pakollisen työväen tapaturmavakuutuksen aiheuttamat kustannukset pyörein luvuin 4,600,000 markkaa. Samana vuonna maksoivat yhtiöt tapaturmakorvauksia noin 8 miljoonaa markkaa. Yhtiöiden hallintokustannukset tekivät siis enemmän kuin puolet siitä määrästä, joita yhtiöt suorittivat tapaturmakorvauksina. Vaikka otettaisiinkin huomioon, että työnantajilta sanottuna vuonna kerättiin kaikkiaan 24 miljoonaa vakuutusmaksuja tapaturmakorvauksia ja elinkorkeja varten, ovat kustannukset, mainitut lähes 5 miljoonaa markkaa, kuitenkin erittäin suuri osa vakuutusmaksuista ja absoluuttisesti katsoen niin suuri menoera, että sillä pitäisi yllä jo kokomoisen valtion vakuutuslaitoksen. On huomattava, että sanottu 4,600,000 markkaa ovat kustannuksia ajalta, jolloin vakuutusvelvollisuus on niin rajoitettu, kuin se on 1917 vuoden asetuksessa. Absoluuttisesti nämä kustannukset tulevat epäilemättä suuressa määrin lisääntymään, kun vakuutusvelvollisuus tulee käsittämään lisäksi kymmeniätuhansia, ehkä satatuhatta uutta työnantajaa. Missään tapauksessa eivät valtion vakuutuslaitoksen kustannukset joutuisi valtion kannettaviksi, jos laitos järjestetään itse-kannattavaisuuden pohjalta, kuten esityksessään oletetaan. Mutta jos tästä huolimatta epäillään valtion vakuutuslaitoksen perustamista senvuoksi, että valtion yritykset joka tapauksessa tulevat kallimmiksi kuin yksityisten, ei mikään estä asiaa järjestämästä niinkin, että yksi yhteinen yksityinen vakuutuslaitos ottaa huolehtiaakseen asiasta. Pääasia on, että vakuutus on automaattinen ja säästää työnantajat turhista vakuutushommista ja että vakuutussopimuksien tekemisestä koituvat kustannukset vältetään. Tässä yhteydessä kannattaa mainita, että suunniteltu sairausvakuutus ehdotetaan automaattiseksi ja yhden ainoan laitoksen hoidettavaksi. Miksi olisi tapaturmavakuutus ja sairausvakuutus, jotka tavoittelevat samaa yhteiskunnallista päämäärää, eri tavoin säännösteltävät?

Toinen muistutus automaattista vakuutusta vastaan on, että se hävittää jo toimi-

vat yksityiset tapaturmavakuutusyhtiöt. Onpa lausuttu jopa sekin väite, että se loukkaisi näiden yhtiöiden saavutettuja oikeuksia, väite, joka meillä aina nostetaan esiin, kun jotain tärkeätä uudistusta tahdotaan vastustaa. Mikäli tämä muistutus on otettava vakavalta kannalta, on siihen vastattava, että yksityisten vakuutusyhtiöiden edut eivät paina mitään niiden etujen rinnalla, jotka saavutetaan automaattisella vakuutuksella. Ja että ainakin useimpain yksityisten yhtiöiden toimihenkilöt eivät menetä paikkaansa, vaikka muodostetaan yksi ainoa vakuutuslaitos, koska he voivat siinä saada toimia. Sitä paitsi jää yksityisille yhtiöille joka tapauksessa hoidettavaksi vapaaehtoinen vakuutus, jolle lain voimaan tultua jää melkoinen toimiala, vakuutusvelvollisuus kun ei koske korvausta 14 ensimmäiseltä päiväältä tapaturman jälkeä. Miltä kannalta asiaa siis katsellaankin, ei siitä pääse, että esillä oleva lakiehdotus n. s. teknilliseltä rakenteeltaan on aivan väärä. Ehdotettu järjestelmä on tekevä tapaturmavakuutuslaitoksen sangen vähän suosituksi, jos se velvoittaa kansalaiset moniin kiusallisiin ilmoituksiin ja deklaratsioneihin, joita tässä yhteiskunnassa jo on yllin kyllin muutenkin. Siihen ei ole mitään välttämättömyyden tarvetta, kun samaan päämäärään, johon ehdotuksella pyritään, päästään paljon mutkattomammoin ja yksinkertaisempia menetelmiä käyttäen, omaksumalla automaattinen vakuutusjärjestelmä.

Sen perusteella, mitä olen lausunut, rohkenen kehottaa työväenasiainvaliokuntaa tarkasti harkitsemaan, eikä neljäs luku esillä olevassa lakiehdotuksessa olisi kokonaan uudelleen muodosteltava esittämäni periaatteiden mukaan. Ellei valiokunta katso voivansa tätä työtä tehdä, on mielestäni lakiehdotus ennemmin hylättävä ja annettava hallituksen toimesta uudelleen valmisteltavaksi kuin hyväksyttävä monine epäkohtineen, joiden suuruus — siitä olen vakuutettu — käytännössä tulee olemaan vielä monin verroin suurempi kuin mitä etukäteen osaa kuvitella ja kuvailla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti työväenasiainvaliokuntaan.

**12) Ehdotuksen laiksi metsänmyynnistä
eräänlaatuksilta asutustiloilta**

sisältävä hallituksen esitys n:o 75 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan maatalousvaliokuntaan.

**13) Ehdotuksen laiksi lunastusoikeuden
käyttämisestä Ahvenanmaalla sijaitsevaa
kiinteistöä myydessä**

sisältävä hallituksen esitys n:o 76 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

**14) Ehdotuksen laiksi rangaistusten täytän-
tönnäpanosta annetun asetuksen muutta-
misesta**

sisältävä hallituksen esitys n:o 77 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

**15) Ehdotuksen laiksi vakinaisessa väessä
palvelevalle asevelvollisille annettavista
lomista**

sisältävä hallituksen esitys n:o 78 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan sotilasasiainvaliokuntaan.

**16) Ehdotuksen korvauksen antamisesta
maailmansodan aikana erinäisiä vahinkoja
kärsineille**

sisältävä hallituksen esitys n:o 79 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Lindberg: Är 1915 förstördes väldiga arealer jord genom då pågående befästningsarbeten; och likaså ödelades

vidsträckta skogsmarker genom de s. k. „strategiska rysshyggena”, varigenom en stor del av landsbygdens befolkning berövades all den skog de ägt. Dessa enorma skador hava för många varit rätt tunga att bära och saktmodigt hava de nu i snart åtta år väntat på den från staten rättvisligen tillkommande skadeersättningen härför. Innebörden i nu föreliggande regeringsproposition innebär sist och slutligen förslag till gottgörelse för dessa skador, men några punkter i propositionen äro inte tillfredsställande. Då ärendet nu remitteras till utskottet ber jag från staten rättvis utskottets uppmärksamhet vid motionen n:o 16, som inlämnats i enahanda syfte, tillika som jag vågar hoppas, att utskottet skänker beaktande åt de i motionen närmare formulerade skadeståndskraven.

Ed. Österholm: Jag anhåller att få fästa statsutskottets uppmärksamhet vid att lagförslaget 1 §, där de sammanslutningar och enskilda personer som bliva ersättningsberättigade uppräknas, icke i alla avseenden är fullständig och tillfredsställande. Det finnes nämligen en, visserligen liten, kategori av ersättningsberättigade, som icke kan hänföras till sådana, som fått sin egendom skadad genom verkställda skogshyggen och befästningsarbeten eller genom olaga inkvartering, nämligen sådana personer, som fått sin egendom förstörd av den ryska militären av s. k. strategiska skäl eller av rent okynne eller förstörelselusta. Även om de naturligen och sakligt äro berättigade till ersättning enligt denna lag, borde dock 1 § avfattas så tydligt, att något tvivel icke kan råda därom, att även dessa äga rätt utfå ersättning för den skada som ågätt dem.

Ed. von Born: Jag ber för min del att få uttala min tillfredsställelse över att regeringens nu föreliggande proposition innebär en väsentlig förbättring utav det förslag, som från regeringens sida inlämnades i slutet av senaste riksdag och som då av mig betecknades såsom ett tämligen tvärligt försök att lösa en klar rättsfråga. Jag beklagar blott, att icke propositionen tagit steget fullt ut och från det ursprungliga förslaget ytterligare putsat bort några stadganden, som synas mig både omotiverade och orättvisa, såsom t. ex. stadgan-

det i § 2 av den föreliggande propositionen därom, att ersättning i allmänhet icke ifrågakommer då egendom övergått till tredje person.

Jag ber för övrigt i likhet med rdgsm Lindberg att få till vederbörande utskotts benägna beaktande rekommendera den i samma ärende inlämnade motionen, under tecknad bland annat av hr Lindberg och mig.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

17) Ehdotuksen laiksi puutavarayhtiöiden lainvastaisesti hankkimista kiinteistöistä

sisältävä hallituksen esitys n:o 80 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

18) Ehdotuksen laiksi vuokra-alueiden lunastamisesta 15 päivänä lokakuuta 1918 annetun lain 54 §:n sekä laiksi maan hankkimisesta asutustarkoitukseen 25 päivänä marraskuuta 1922 annetun lain 42 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi

sisältävä hallituksen esitys n:o 81 esitel-

lään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

19) Ehdotuksen laiksi kunnallis- ja paikallisteistä

sisältävä hallituksen esitys n:o 82 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti laki- ja talousvaliokuntaan.

20) Ehdotuksen laiksi maalaiskuntain asutuskunnista annetun lain muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 84 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

Seuraava eduskunnan istunto on ensi perjantaina kello 2 päivällä.

Istunto päättyy kello 8,40 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

10. Perjantaina 23 p. toukokuuta 1924

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi erään valtion omistaman tontin luovuttamisesta konsertti- ja kongressitalon rakentamista varten Helsingin kaupunkiin..

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 1; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 15.

2) Ehdotus laiksi maanmittausinsinöörien matkapalkkion suorittamisen perusteista

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 2; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 59.

3) Ehdotus laiksi maanmittausinsinööreille ja heidän virka-apulaisilleen toimituksista eräissä osissa Oulun läänin maksettavan korvauksen suorittamisen perusteista

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 3; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 2.

4) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Islannin välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen säännöksiä hyväksymisestä

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 4; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 3.

5) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Puolan välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen säännöksiä hyväksymisestä

Siv.

175

”

”

176

”

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 5; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 35.

6) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Suurbritannian ja Irlannin Yhdistyneen Kuningaskunnan välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen säännöksen hyväksymisestä

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 6; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 48.

7) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja belgialais-luxemburgilaisen taloudellisen liiton välisen väliaikaisen kauppasopimuksen säännöksiä hyväksymisestä

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 7; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 49.

8) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Norjan välillä 28 päivänä huhtikuuta 1924 solmitun Petsamon kihlakunnan ja Finmarkin läänin välistä valtakunnan rajaa koskevan sopimuksen määräysten hyväksymisestä ..

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 8; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 54.

9) Ehdotus laiksi ulkomaalaisen Suomessa olevasta, hoidotta jääneestä omaisuudesta

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 9; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 11.

10) Ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta 1924 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä

Siv.

177

”

”

”

”

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 10; perustuslaki-valiokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 69.

Ainoa käsittely:

11) Ehdotus lisämäärärahan myöntämisestä kaupunkien ja esikaupunkien poliisilaitosten henkilökunnan vaatetusavustuksia varten vuonna 1924

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 44.

12) Ehdotus 12,000,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtion asuntopoliittista toimintaa varten

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9; hallituksen esitys n:o 47.

13) Ehdotus määrärahan myöntämisestä avustuksen antamista varten Osakeyhtiö Petsamo Aktiebolag nimiselle yhtiölle

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10; hallituksen esitys n:o 56.

14) Ehdotus määrärahan myöntämisestä ikälisän suorittamiseksi puolustuslaitoksen palkannauttijoille ..

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11; hallituksen esitys n:o 52.

Pöydällepanoa varten esitellään:

15) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksen johdosta Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välisen, järjestyksen ylläpitämistä aluevesien ulkopuolella olevassa Suomenlahden osassa sekä merenkulkulaitosten ylläpitämistä ja luotsipalvelusta mainitulla lahdella koskevan sopimuksen hyväksymisestä

16) Sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi upseerien opetuslaitoksista

Siv.

179

180

206

—

217

„

Siv.

17) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee voimansiirtojohtojen asettamista Imatran voimalaitoksen rakentamisen yhteydessä .. 217

18) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee lisämäärärahan myöntämistä vuoden 1924 vakinaisessa tulo- ja menoarviossa erinäisiin ullkomaisen edustuksen menoja varten osotettuihin määrärahoihin

19) Eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1923 218

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Wuolijoki, Anderson, Bergroth, Heikura, Hästbacka, Kares, Keto, Kontio, Kuisma, Makkonen ja Reinikainen.

Ilmoitusasiat:

Uusi edustaja.

Puhemies: Ilmoitetaan, että Oulun läänin eteläisestä vaalipiiristä valittu edustaja Mauritz Rosenberg on puhemiehelle esittänyt asianmukaisesti tarkastetun edustajavaltakirjansa ja on siis oikeutettu asettumaan paikallensa eduskunnassa.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Wiik maanantaipäiväksi kunnallistehtävien talkia, ed. Pennanen tästä illasta tämän kuun loppuun ja ed. Raatikainen yksityisasiain talkia maanantaiksi, tiistai- ja keskiviikoksi.

Suomen Pankin pankkivaltuusmiehet ja tilintarkastajat.

Puhemies: Pankkivaliokunnalta on saapunut kirjelmä, joka koskee Suomen Pankin pankkivaltuusmiesten ja tilintarkastajain vaalia.

Sihteeri lukee:

Eduskunnan
Pankkivaliokunta.

Helsingissä
toukokuun 21 p. 1924
N:o 2.

Suomen Eduskunnalle.

Eduskunnan päätöksen nojalla sekä Valtioapäiväjärjestyksen 74 §:n mukaisesti ovat Pankkivaliokunta ja Eduskunnan valitsijamiehet toimittaneet Suomen Pankin pankkivaltuusmiesten ja heidän varamiestensä sekä Suomen Pankin tilintarkastajain ja heidän varamiestensä vaalin. Tällöin ovat valituiksi tulleet:

pankkivaltuusmieheksi olemaan kolmen vuoden aikana osallisena kaikissa valtuusmiesten käsiteltävinä olevissa asioissa toimitusjohtaja Hugo Wasenius;

pankkivaltuusmieheksi olemaan kolmen vuoden aikana osallisena niiden asiain käsittelyssä, jotka ovat kaikkien pankkivaltuusmiesten yhteisesti ratkaistavat, agronomi Eero Yrjö Pehkonen;

pankkivaltuusmiesten varamieheiksi seuraavat henkilöt, nimittäin ensimmäiseksi varamieheksi agronomi Eero Hahl, toiseksi varamieheksi johtaja Ilmari Auer, kolmanneksi varamieheksi varatuomari Yrjö Rafael Pulkkinen, neljänneksi varamieheksi johtaja Kaarlo Richard Heinonen, viidenneksi varamieheksi toimitusjohtaja Axel Palmgren sekä kuudenneksi varamieheksi toimitusjohtaja Kaarlo Toivo Salmio;

Suomen Pankin tilintarkastajiksi seuraavat henkilöt, nimittäin johtaja Paavo Nikodemus Raittinen, kansakoulunopettaja Aleksander Fränti, professori Kyösti Järvinen ja pankinjohtaja Tyko Reinikka sekä

Suomen Pankin tilintarkastajain varamieheiksi seuraavat henkilöt, nimittäin ensimmäiseksi varamieheksi filosofianmaisteri Gösta Söderholm, toiseksi varamieheksi toimittaja Artturi August Aalto, kolmanneksi varamieheksi kansanopistonjohtaja Aarno Fredrik Pesonen sekä neljänneksi varamieheksi filosofiantohtori Frans Vihtori Härmä.

Pankkivaliokunnan puolesta:

Tyko Reinikka.

Harry Brotherus.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Ehdotus laiksi erään valtion omistaman tontin luovuttamisesta konsertti- ja kongressitalon rakentamista varten
Helsingin kaupunkiin.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 1 ja otetaan toiseen käsitte-lyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esityksen n:o 15 johdosta laadittu yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 1.

Puheenvuoroja ei haluta yleiskeskustelussa.

Eduskunta hyväksyy suuren valiokunnan mietinnön lakitekstin.

Lain johtolause hyväksytään keskustelutta, samoin lain nimike.

Lain toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

- 2) Ehdotus laiksi maanmittausinsinöörien matkapalkkion suorittamisen perusteista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 2 ja otetaan toiseen käsitte-lyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 59, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 2.

Yleiskeskustelua ei haluta.

1—3 §:t, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Lain toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

- 3) Ehdotus laiksi maanmittausinsinööreille ja heidän virka-apulaisilleen toimituksista eräissä osissa Oulun läänin maksettavan korvauksen suorittamisen perusteista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 3 ja otetaan toiseen käsitte-

lyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 2, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 3.

Puhemies: Esitellään lakiteksti.

Keskustelu:

Ed. Salo: Minä ehdottaisin, että tämä laki hyväksyttäisiin laki- ja talousvaliokunnan mietintöön n:o 2 liitetyn vastalauseen mukaisesti.

Ed. Junes: Pyydän kannattaa ed. Salon ehdotusta.

Ed. Tulenheimo: Täällä tehdyn ehdotuksen johdosta minä pyydän saada ilmoittaa, että valiokunta asiassa kuuli asiantuntijana ylitirehtööri Haatajaa, joka ilmoitti, että hänen käsityksensä mukaan kysymyksessä olevat toimitukset voidaan Hyrynsalmen ja Puolangan kunnissa hoitaa ilman tällaista avustusta. Hän tosin mainitsi että hyvähän saattaisi olla laajentaa tämä avustus näitäkin kuntia koskevalle, mutta, että hänen käsityksensä mukaan se ei ole ehdottomasti välttämätöntä. Kun valiokunta oli nämä tiedot saanut, ei valiokunta tahtonut hyväksyä ed. Salon tekemää ehdotusta, koska silloin helposti olisi edelleen uusia kuntia tähän lisättävä. Minä siis kannatan ehdotusta sellaisena kuin se on valiokunnan mietinnössä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Salo ed. Junesen kannattamana ehdottanut, että lakitekstille hyväksyttäisiin se muoto, joka on laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 olevassa vastalauseessa. Kutsun tätä ehdotusta ed. Salon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan eh-

dotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Salon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Lain johtolause ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Islannin välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen säännöksiä hyväksymisestä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 4 ja otetaan toiseen käsitte-lyyn siinä sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitykseen n:o 3 sisältyvä yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 4.

Lakiteksti, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Puolan välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen säännöksiä hyväksymisestä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 5 ja otetaan toiseen käsitte-lyyn siinä sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitykseen n:o 35 sisältyvä yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 5.

Lakiteksti, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Suur-Britannian ja Irlannin Yhdistyneen Kuninkaskunnan välisen kauppaja merenkulkusopimuksen säännösten hyväksymisestä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 6 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitykseen n:o 48 sisältyvä yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 6.

Lakiteksti, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja belgialais-luxemburgilaisen taloudellisen liiton välisen väliaikaisen kauppasopimuksen säännösten hyväksymisestä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 7 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitykseen n:o 49 sisältyvä yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 7.

Lakiteksti, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi eräiden Suomen ja Norjan välillä 28 päivänä huhtikuuta 1924 solmitun Petsamon kihlakunnan ja Finmarkin läänin välistä valtakunnan rajaa koskevan sopimuksen määräysten hyväksymisestä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 8 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä ulkoasiainvaliokunnan

mietinnössä n:o 5 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitykseen n:o 54 sisältyvä yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 8.

Lakiteksti, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi ulkomaalaisen Suomessa olevasta hoidosta jääneestä omaisuudesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 9 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 11.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 9. Ensin sallitaan yleiskeskustelu. Sen jälkeen tulee lain yksityiskohtainen käsittely.

Yleiskeskustelussa ei kukaan halua puheenvuoroa.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä eduskunta järjestänsä keskustelutta hyväksyy 1—12 §§:t, lain johtolauseen ja lain nimikkeen.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta 1924 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 10 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 69.

Keskustelu:

Ed. R y ö m ä: Allkuiperin oli edustajanpalkkio määrätty 15 markaksi päivältä. Tästä jo 1918 vuoden eduskunta kohotti

sen 30 markkaan, jona se on nykyään valtiopäiväjärjestyksen mukaan voimassa. Mutta eduskunta on sittemmin aina rahanarvon laskemisen tapahtuessa kohottanut edustajapalkkiota vastaavasti. Tällä tavalla kohotettiin edustajapalkkio 1919 vuoden eduskunnassa 50 markkaan ja siitä asteittain, niin että se on nyt viimeiseksi ollut 125 markkaa päivältä. Kun vertaa nykyistä rahanarvoa siihen, mikä se oli silloin kuin rahanarvo vielä oli normaali, niin voi helposti huomata, että edustajapalkkio ei enää nykyään vastaa sitä arvoa, mikä sillä aikaisemmin oli. Edustajapalkkion nykyisenä ollessa on tilanne sellainen, että sellaisten edustajien, jotka ovat riippuvaisia satunnaisista töistä ja joidenka kokonaan on elettävä tästä palkkiosta, asema on hyvin huono. Ja on ilmeistä, että tämä tällainen ei ole kohtuullista. Nythän on eduskunta kohottanut myöskin virkamiesten palkkiot, joskaan ei vastaamaan sitä, mitä kaikilla asteilla oli aikaisemmin, niin kuitenkin esim. lehtorien ja muiden sen palkkaisten virkamiesten palkat jotenkin suhteellisesti vastaamaan entisiä palkkoja. Minun mielestäni olisi kohtuullista, että myöskin edustajain palkat korotettaisiin sellaisiksi, että sellaisetkin kansanedustajat, jotka ovat kokonaan tästä palkasta riippuvaisia, voisivat sillä täällä elää ja myöskin perheensä elättää. Minä ehdotan näin ollen, että edustajapalkkio korotettaisiin 150 markkaan päivältä, jossakaan korkeudessa, kuten nähdään, ei se vastaa sitä, miksi se alkuperin oli ajottu, nimittäin normaaliaikojen 15 markkaa päivältä. Minä uskallan näin ollen tehdä sellaisen muutoksen tähän tekstiin, että teksti tulisi kuulumaan: „Edustajapalkkio 1924 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä on kahdeksantoistatuhatta markkaa, taikka jos eduskunta on hajoitettu tahi edustajantoimi lakannut ennenkuin satakaksikymmentä päivää on kulunut valtiopäiväin alusta, sataviisikymmentä markkaa päivältä.”

Ei ole demagoogista tällaista ehdotusta tehdä, mutta minä olen kuitenkin täällä erinäisiä kertoja ottanut tämän epäkiittolisen tehtävän, koska tiedän asian ryhmätovereitteni suurelle osalle olevan elinkysymyksen, ja minä toivoisin, että eduskunnassa niissäkin piireissä, jotka eivät ole tästä 25 markan korotuksesta millään tavalla riippuvaisia, tämä tilanne ymmärret-

täisiin ja hyväksyttäisiin tämä vaatimaton palkkionkorotusehdotus.

Ed. I t k o n e n: Minä pyydän kannattaa ed. Ryömän tekemää ehdotusta.

Ed. L o h i: Minä tunnustan sen, että nykyinen edustajapalkkio ei ole erittäin korkea niille edustajille, joiden kotipaikka on muualla kuin Helsingin kaupungissa. Edustajapalkkio luonteeltaan minun käsittääkseni on sen luontoinen, että se on katsottava korvaukseksi niistä kustannuksista, jotka edustajatoimesta syntyvät. Kustannukset tässä suhteessa ovat kokonaan toisenlaiset maaseudulta olevilla edustajilla ja pääkaupungissa kotipaikkaa nauttivilla edustajilla, ja sentakia minun käsittääkseni olisi oikeinta, että myöskin edustajapalkkio olisi järjestetty sen mukaan, että edustajatoimen täyttäminen kävisi yhtä helpoksi kaikille. Tämän suuntaisia ehdotuksia on useamman kerran maalaisliiton eduskuntaryhmän taholta tehty, mutta ne eivät ole koskaan saavuttaneet eduskunnassa kannatusta ja sentakia me emme ole tahtoneet nyt sellaista esittää, mutta olemme päättäneet tyytyä siihen palkkioon, mikä hallituksen esityksessä on ehdotettu.

Ed. M a k k o n e n: Täytyy ihmetellä, että sellaisen olotilan vallitessa kuin nyt on yleensä maaseudun vähävaraisten kesken, jolloin katovuosi tekee heidän elämänmahdollisuutensa tavattoman pieneksi, täytyy ihmetellä, että eduskunnan oman itsensä keskuudessa tulee palkkojen korotus niiden taholta, jotka sanovat olevansa näiden vähäväkisten etujen ajajia, he eivät siis ymmärrä maaseutupieneläjien toimeentulomahdollisuuksia. Minä vastustan palkkojen korottamista.

Ed. I t k o n e n: On verrattain epäjohdonmukaista sillä perusteella vastustaa tätä palkkojen korotusta, kuin ed. Lohi teki. Hänen täytyy itsensäkin tietää ja myöntää, että jos se linja, jonka ed. Lohi täällä mainitsi heidän ryhmänsä linjaksi, hyväksytään, niin joudutaan siihen, että on hyvin vaikea määrätä, kuka edustaja on Helsingistä ja kuka maaseudulta. Monet edustajat asuvat aivan Helsingin lähellä, mutta kuitenkin maaseudulla, joten he ovat aivan samassa asemassa kuin Helsingissä asuvat edustajat. Juuri tämän

vaikeuden tähden onkin se linja mahdoton käytännössä toteuttaa ja senvuoksi myös tullut hylätyksi. Senvuoksi tuntuvat verrattain tehdyiltä ne syyt, millä ed. Lohi vastusti korotusta.

Mitä ed. Makkosen huomautukseen tulee, niin, jos kadon aiheuttamat vahingot ajetaan korjata edustajain palkkioiden korottamisella tai entisellään pysyttämällä, niin minä luulen, että edustajat saavat luopua koko palkastaan ja sittenkään se ei vaikuta kadon seurauksiin sinne eikä tänne. Ainoastaan ed. Makkosen tapainen demagogi voi sellaisia syitä tuoda tämän kysymyksen vastustamiseksi.

Ed. R y ö m ä: Ed. Lohielle tahdon huomauttaa, että se ei suinkaan tasaa oloja, onko edustaja maalta tai kaupungista. Esim. suuri osa maalaisliiton jäseniä omistaa talon, jossa heidän perheensä asuvat ilman vuokraa, kun sen sijaan esim. kaupungeissa, m. m. Helsingissä asuvat saavat maksaa perheidensä vuokrat. Tiedän kyllä, että vaikka tämä edustajapalkkio korotetaan, ei se sittenkään monelle helsinkiläiselle riitä kuin puoleen vuokraan, eikä sillä siis voi tulla toimeen. Palkkiota ei näin voida koskaan tasata sen mukaan, kuinka paljon kullakin on toimeentulomahdollisuuksia. Minä tahtoisin, että se tulisi sellaiseksi, että jokainen, jolla ei ole omaa asuntoa eikä saa eväitä kotoa, jokainen, joka on kokonaan tästä palkkiosta riippuvainen, myös voi perheensä ja itsensä kunnollisesti sillä elättää. Ei tässä auta mikään demagogiseeraus. On yleinen asiantila, että edustajapalkkion korotuksia ylipäänsä vastustetaan oikeiston taholta, kun taas vähävaraisten luokkien edustajien taholta sitä koetetaan pitää siksi korkeana, että todella kaikki voivat ottaa osaa eduskuntatyöhön.

Ed. M a k k o n e n: Pyydän vain panna merkille, että vasemmiston toiminnassa tässäkin ilmenee se, että se pyrkii ajamaan omia itsekkäitä etujaan, eikä yhteiskunnan vähäväkisten etuja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Ryömä ed. Itkosen kannattamana tehnyt lakitekstiin sen muutosehdotuksen,

että 15,000 muutettaisiin 18,000:ksi ja sana 125 muutettaisiin 150:ksi. Kutsun tätä ehdotusta ed. Ryömän ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ryömän ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 76 jaa- ja 108 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on hyväksynyt ed. Ryömän ehdotuksen.

Päätöksen johdosta lausuvat

Ed. T u l e n h e i m o: Minä pyydän saada panna vastalauseeni tätä eduskunnan päätöstä vastaan. Se ei minusta ole eduskunnan arvon mukainen. Kun vasemmiston taholta suuressa valiokunnassa tehtiin ehdotus edustajapalkkion korottamisesta, äänestivät kaikki porvarilliset puolueet sitä vastaan. Nyt kun äänestys on salainen, osoittautuu, että se on saanut enemmistön. Se ei ole minun nähdäkseni eduskunnan arvon mukaista, ja aikanaan minä tulen ehdottamaan, että lakiehdotusta ei julistettaisi kiireelliseksi.

Ed. H a h l: Minä yhdyn edelliseen lausuntoon.

Lain johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

P u h e m i e s: Koska eduskunta ei ole hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotusta muuttamattomana, niin asia menee takaisin suureen valiokuntaan ja toinen käsittely jatkuu.

11) Ehdotuksen lisämäärärahan myöntämisestä kaupunkien ja esikaupunkien poliisilaitosten henkilökunnan vaatetusavustuksia var- ten vuonna 1924

sisältävän hallituksen esityksen n:o 44 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 8 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Helo: Niillä perusteilla, jotka on esitetty vastalauseessa, ehdotan, että hallituksen esitys hylätään.

Ed. Järvinen: Kolmannen vastalauseen mukaisesti ja hyväksyen hallituksen esityksessä olevat perustelut pääasiassa ehdotan, että eduskunta hyväksyisi hallituksen esityksen ponnet tässä asiassa vastoin valiokunnan ehdotusta.

Puhemies: Käsiteltävänä on hallituksen esitys n:o 44.

Puhuja: Anteeksi. Erehdyin.

Ed. Huttunen: Minä pyydän kannattaa ed. Helon tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Helo ed. Huttusen kannattamana ehdottanut, että esitys vastalauseen mukaisesti hylättäisiin. Nimitän tätä ehdotusta ed. Helon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”, jos „ei” voitaa, on ed. Helon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 114 jaa- ja 61 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Ehdotus 12,000,000 markan suuruisen lisämäärärahan myöntämisestä valtion asunto-poliittista toimintaa varten.

Hallituksen esityksen n:o 47 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 9 esitellään ainoaan käsitellyn.

Keskustelu:

Ed. Seppälä: Sota-ajan aiheuttama asuntopula on maassamme yhä edelleen sangen suuri. Asuntovajaus, joka on syntynyt luonnollisen väenlisäyksen ja rakennustuotannon seisahtumisesta johtuneista seikoista, lasketaan maassamme vielä noin 5,000—6,000 asunnoksi ja suoranaisesti asunnottomien perheiden ja sellaisten, joilla ei ollut tyydyttävää asuntoa, luku laskettiin maamme kaupungeissa viime joulukuussa saatujen tietojen mukaan, noin 4,500:ksi. Tilanne tällä kertaa ei ole suurestikaan muuttunut paremmaksi. Päinvastoin vuokrasäännöstelyn lakkautuksen vuoksi sangen monet perheet joutuvat edelleenkin lisäämään asunnottomien lukua siitä syystä, että heillä ei ole varaa maksaa niitä suunnattoman korkeita vuokria, joita nyt vaaditaan, eikä myöskään ole mahdollisuutta ostaa asunto-osaketta yhtiöistä, joiksi useimmat työväen asumat vanhatkin talot muutetaan. Nyt on jo tapahtunut asunnostaan häätöjä paljon ja yhä käy tilanne vaikeammaksi. Sanomalehdissä on kerrottu äideistä, jotka ovat etsineet tällaisesta surullisesta tilanteesta vapautta vapaaehtoisien kuoleman kautta, koska eivät ole voineet katsella sitä, että heidän lapsensa ovat nääntyneet viluun. Hallituksen esityksessä mainitaan m. m., että maamme kaupungeissa, Helsinkiä lukuunottamatta, on yli 500 perhettä sijoitettu sillä tavalla, että perheenjäsenet ovat eri paikoissa, yksi jäsen yhtäällä, toinen toisaalla. Helsingistä ei ole lähempiä tietoja tämän suuntaisesta sijoituksesta, mutta ei liene varsin vähäinen se määrä, mikä Helsingissäkin on tällä tavalla perheitä sijoitettu. Lisäksi tiedämme, että kaikissa kaupungeissa on sijoitettu perheitä kasarmeihin, ja että yleensä nämä perheet, jotka tällä tavalla ovat joutuneet sijoitetuiksi, ovat lapsirikkaita perheitä, sillä sellaisten perheiden on aina vaikeampi saada muualta asuntoa. Nyt jos tarkastaa, mitä muualta yleensä tämän suuntaisesta asumisesta on tulevaisuudelle, millä tavalla se vaikuttaa tulevaan sukupolveen, niin todentotta ei luulisi kenenkään lohdullisesti sellaista tulevaisuutta katselevan. Minä olen ollut tilaisuudessa näkemään, miten näissä kasarmeissa asutaan, olen ollut tilaisuudessa keskustelemaan niiden äitien kanssa, jotka ovat näihin tällaisiin

asuntoihin joutuneet ja heidän käsityksensä mukaan ei minkäänlainen suoranainen vankeusrangaistukseen voisi olla ihmisille paljon vaikeampaa kuin tämän suuntainen „asuminen”. Me tiedämme, että esim. täällä Helsingissä Suvilahden kasarmiin, jonka nimeltä kai jokainen tuntee, oli tammik. 1 p:nä t. v. sijoitettu 115 perhettä, niissä jäseniä yhteensä 502, ja tästä määrästä on lapsia 183. Nyt täällä kasarmissa saattaa asua minkälaista ainesta hyvänsä. Siellä lapset saavat seurata kaikkea, mitä tässä ympäristössä tapahtuu. Tämän tästä on ollut lehdistä selostuksia, että siellä on tapahtunut väkivaltaisuuksia, siellä on haavoitettu järjestysmiehiä, siellä nähdään juopuneita, siellä kuullaan kaikenlaista huonoa esiintymistä, ja tätä kaikkea saavat lapset kuten sanottu seurata vieressä. Jos ne henkilöt, jotka näitäkin määrärahoja vastustavat, tahtoisivat hiukankin tähän syventyä, niin pitäisi tällaisten esimerkkien vaikuttaa sillä tavalla heihin että he koettaisivat kaikkensa tehdä sen hyväksi, että tällaiset tulevan polven „kasvatustalokset” häviäisivät. Ne vanhemmat, jotka näissä olosuhteissa joutuvat kasvattamaan lapsiansa, joutuvat sangen vaikeaan asemaan. Sillä vaikkapa nuo vanhemmat olisivat sellaisia, että ne tahtoisivat kasvattaa lapsensa hyväksi kansalaisiksi, ne eivät voi tällaisten olojen vallitessa sitä tehdä. Ja vaikka se aineskin, josta niitä kasvatetaan, olisi vielä vähän parempaakin, kun se useissa tapauksissa on, niin tammöisissä oloissa se varmasti tulee ennemmin tai myöhemmin sellaiseksi, että yhteiskunta joutuu korvaamaan kaiken sen, mitä se on tässä laiminlyönyt. Tahtoisimme vielä kysyä, että missä esimerkiksi tarttuvat taudit voisivat viihtyä paremmin kuin juuri huonojen asunto-olojen tuomissa tilaisuuksissa? Saammekin nähdä, että esim. keuhkotauti, joka on maassamme tavattoman laajalle levinnyt, ei suinkaan tällaisten asunto-olojen vallitessa vähääkään väisty niillä toimenpiteillä, mitä toiselta puolen koetetaan tehdä keuhkotaudin poistamiseksi. Kun toisaalta myönnetään joitakin miljooneja keuhkotaudin parantamisen hyväksi, niin toiselta puolen säilytetään laitoksia, joissa keuhkotauti leviää, ja joissa sitä mahdollisimman moniin henkilöihin jo lapsena istutetaan. Oli hiljattain lehdistä, muistaakseni Turusta, jonkinlainen virallinen selostus siitä, että

siellä mielenvikaisuus on levinnyt huomattavasti tämän asuntopulan aikana. Tämä johtuu tietenkin siitä että henkilöiden, joiden pitäisi saada rauhaa ja lepoa hermostuneisuutensa alkuasteella, pitää asua ahtaassa, mahdollisesti samassa huoneessa useampia perheitä käsittävissä asunnossa eivätkä saa tarpeellista hoitoa heti ja näin ollen sitten lopulta tilastot osoittavat, että mielisairaus on laajentunut. Valtion taas täytyy myöntää varoja mielisairashoitoa varten, täten ryhtyen parsimaan aikaisempia laiminlyöntejä. Nyt kuitenkin on aivan varmaa, että kaikki sekä rikollisuudesta johtuvat, johon tämä huono kasvatus johtaa, kuin myös kaikki sairaaloisuudesta johtuvat kulut loppujen lopuksi, kuten olen sanonut, täytyy yhteiskunnan korvata. Luulisi olevan paljon mieluisampaa sen ehkäisevän työn tekemisen, jonka kautta voidaan kasvattaa ja hoitaa lapset silloin, kun ne ovat terveitä henkisesti ja ruumiillisesti, kuin sen työn, jota tehdään sen jälkeen kun lapsi on jo turmeltunut. Minun mielestäni sellainen työ, jota asuntojen rakentamisen muodossa tehdään, on juuri sellaista työtä, jossa lähdetään alusta, ja jonka kautta koetetaan säilyttää terveitä taimia yhteiskunnalle, joista sitten voidaan kasvattaa terveitä yhteiskunnan jäseniä. Samalla myöskin luodaan pohja sellaiselle yhteiskuntatyölle, joka ei sitten horju ensimmäisten tuulien ja tuiskujen tullessa.

Tämän yhteydessä minä tahtoisin erikoisesti huomauttaa siitä, että niiden ryhmäin taholta erikoisesti, jotka tätäkin määrärahaa kokonaan vastustavat, hyvin usein puhutaan isänmaanrakkaudesta ja maan puolustamisesta y. m. sellaisista asioista, joissa koko kansan yhteisvoimat olisivat heidän mielestään tarpeen. Tahdotaanpa asettaa epäilyksen alaiseksi ne, jotka eivät tätä käsitystä täydellisesti hyväksy. Minä tahtoisin kysyä, voiko sellainen henkilö, joka tällaisissa oloissa kasvaa, jolloin hän ei koskaan saa yhteiskunnan puolelta vähintäkään huomaavaisuutta osakseen, ei edes vaatimatonta suojaa talven tuiskuja vastaan, rakastaa tätä maata omana isänmaanaan ja puolustaa sitä vereen ja henkeen asti? Minun mielestäni se on aivan liiaksi vaadittu niiltä henkilöiltä, jotka kaikkia työväestön vähäisempiäkin vaatimuksia vastustavat.

Ettei vielä tämän vuoden aikana voitaisiin edes siinä määrin avustaa asuntojen rakenta-

mista kuin mitä tällä kertaa on ilmennyt anomuksia, joita viimeksi saatujen tietojen mukaan on saapunut noin 25 milj. markan edestä, niin olisi tämä määräraha edes vähintään siihen määrään korotettava.

Mitä sitten tulee valtion omaisten työläisten ja virkamiesten asunto-olojen järjestelyyn, on se paikallaan, että tähän kysymykseen kiinnitetään myöskin huomiota. Sillä onhan luonnollista, että valtionkin on huolehdittava työntekijänsä asunto-oloista. Nyt kuitenkin tämän kysymyksen esittäminen tässä yhteydessä ja tässä muodossa ei ole mielestämme oikeaan osunut. Emme pidä oikeana, että tästä hallituksen esittämästä vähäisestä määrärahasta näin huomattava osa merkitään yksinomaan valtion toimihenkilöiden asuntojen rakentamiseen aikana, jolloin suuri määrä maan sellaisista asukkaista, joilla ei ole edes jokakuukautista toimeentuloa, ovat aivan ilman asuntoa. Valtion puolesta palvelus- ja virkakunnalle asuntojen rakentaminen voisi käydä aivan erillisenä tästä yleishyödyllisestä rakennustavasta ja yksinomaan valtion laskuun. Senvuoksi olisikin toinen ponsi nyt esillä olevasta valiokunnan mietinnöstä poistettava ja valtion virkailijain ja työläisten asuntoyhtymä voitaisiin avustaa samassa suhteessa kuin muitakin perustettavia asuntoyhtymä. Tulevan vuoden menoarvion yhteydessä tulee käsiteltäväksi valtion palvelijain asuntokysymys, sillä on tehty sen suuntainen alote, ja olisi silloin niiden, jotka nyt kiinnittävät tähän kysymykseen huomiotaan, tehtävä kaikki voitavansa, että tämä kysymys silloin voitaisiin hyvällä menestyksellä viedä perille.

Maaseudun asunto-olot ovat useilla paikoilla aivan sietämättömät, josta julkisuudessaakin on ollut useita räikeitä esimerkkejä. Onpa jo porvarillisten lehtienkin täytynyt käydä näitä pahimpia seikkoja penkomaan. Niinpä esim. Huoltaja-lehdessä on ollut hiljattain eräs selonteko erään loisperheen asunnosta, joka on minun mielestäni niin kuvaava, etten malta olla sitä tällä kertaa tässä yhteydessä lukematta. Tässä selostetaan:

„Köyhällä avioparilla oli 11 lasta. Tämän suuren lapsilauman kanssa täytyi heidän asua n. s. loisina toisen huoneen nurkassa. Jo pieninä saivat lapset usein kärsiä ruuanpuutetta, hoidosta puhumattakaan. 4 lapsista kuolikin suorastaan puut-

teeseen; jällellä olevat, kaikki tyttöjä, kasvoivat ilman minkäänlaista opetusta, vain saaden kuulla alinomaista toruskelemista, että olivat muka aina tiellä.

Lasten vielä ollessa pieniä täytyi äidin käydä työssä. Talvella hoitivat isommat lapset kotona nuorimpia, kesällä vei äiti nuorimman lapsensa mukaansa ruispeliloille ja heinäniityille, jossa hän teki työtä saadakseen työn välillä antaa rintaa sille.

Kun lapset tällaisissa oloissa kasvoivat isoiksi, tuli heistä ihmisiä, joita ei suoraan osaa sanoa vajajärkiseksi, mutta jotka tyhmyytensä ja tietämättömyytensä takia joutuivat olemaan ihmisten pilkkana ja joiden siveellinen taso oli alennustilassa.

He menivät palvelukseen sitä mukaa kuin kykenivät. Vanhin puolisokea tytär synnytti lapsen sen talon pojalle, jossa hän palveli. Hänet ajettiin pois ja vanhempien täytyi hoitaa hänet heikkoutensa aikana. Heillä oli nyt palstatila, jossa oli pienen pieni sisäänlämpiävä mökki.

Kun lapsi tuli isommaksi, meni äiti palvelukseen ja vei lapsen mukanaan. Täällä oli äidillä niin paljon työtä, ettei lapsen hoitoon riittänyt aikaa. Lapsi sairasteli alituisesti silmistään. Huomattiin myös, että hänestä on tulossa heikkojärkinen. Lapsen ollessa 3 vuoden vanha kuolema vapautti hänet kärsimyksistä. Hän kaatoi kuuman vesipadan päällensä polttaen itsensä. Sittenkään ei talosta annettu hevosta, jolla olisi lasta voinut viedä lääkäriin. Kun hevonen vihdoin saatiin ja lapsi vietiin lääkärin luo, läksi nahka kääreen mukana. Kolmen tuskallisen vuorokauden perästä lapsi kuoli.

Toiset tyttäret saivat myös aviottomia lapsia heti tultuaan täysin kehittyneiksi. Vanhimma nuorempi tytär sai 3 vuoden sisällä 3 aviotonta lasta, joista yksi oli seudun „arvossapidetyn” kansakoulunopettajan lapsi. Neljäs tytär sai „pahan taudin” ja hänelläkin on kaksi lasta. Viides tytär oli 15 ikäinen synnyttäessään ensimmäisen lapsen. Jällellä olevat kaksi tyttäret ovat vielä lapsuuden iässä. Nuorin on kansakoulussa, mutta hänessä ei huomata minkäänlaista edistystä.

Mainittakoon vielä, että neljä näiden tyttären lasta on isän hoidettavana. He saavat nukkua vetoisella lattialla likaisten ryöpysten sisällä. Kaikkiaan 8 henkeä asuu tuossa huoneessa. Kun äiti ja tyttäret ansiokseen kehäävät karvoja, niin voi

arvata, millainen ilma huoneessa on pienten lasten hengitettäväksi."

Tässä sanotaan sitten noin vaan kevyesti: „Sietäisi parempiosaisten ottaa huomionsa asiantila, jotta saataisiin tällainen kurjuus edes osapuilleen poistetuksi."

Näin sanoo tuo porvarillisten hyväntekeväisyysihmisten toimittama „Huoltaja". Tässä on sellainen surullinen kuva siitä, mihinkä todella huonot asunto-olot voivat johtaa kokonaisen perheen. Tässä perheessä on nyt jo menossa toinen sukupolvi jotenkin samaa tietä, ja suureksi osaksi vaan asuntokurjuuden vuoksi, jotenka maaseudun asunto-oloihimme olisi kiinnitettävä huomiota suuremmassa määrässä. Tiedämme, että näitä loisia ja päivätyöläisiä, joilla ei ole omaa asuntoa, oli v. 1920 263,960 henkeä. Vielä tahtoisin mainita, että niillä perusteilla, joilla hallitus tällä kertaa esityksessään ehdottaa varat myönnettäväksi, eivät nuo myönnettyt varat tuottaisi valtiolle mitään suoranaista menoa, vaan olisivat ne tavallaan rahansijoituksia, sillä ehdotetaanhan ne myönnettäväksi vain lainoina eikä suoranaisina avustuksina. Kun siis pidämme välttämättömänä yleishyödyllisen rakennustoiminnan avustamista valtion puolelta suuremmassa määrässä kuin valiokunta mietinnössään ehdottaa, ehdotamme, että tähän tarkoitukseen valiokunnan mietintöön liitetyn toisen vastalauseen mukaisesti myönnetään 25 milj. markkaa ja että se jaetaan siten kuin sanotussa vastalauseessa on ehdotettu. Ehdotan, että eduskunta hyväksyisi mietintöön liitetyn toisen vastalauseen.

Ed. Sch auman: Statsutskottet har i enlighet med regeringens proposition föreslagit beviljande av 12,000,000 mark för trenne särskilda ändamål, dels för uppförande av bostäder åt statens befattningshavare, dels för understödande av byggnadsbolag i allmänhet och slutligen för förbättrande av lantbruksarbetarnas bostadsförhållanden. Jag måste säga, att jag nog i grunden delar den åskådning, som har tagit sig uttryck i den fjärde reservationen i följande sats: „De som lida under ett verkligt bostadselände hava knappast kunnat och torde icke heller i framtiden kunna draga nytta av de byggnadsaktieföretag, som erhållit eller i framtiden erhålla statsunderstöd." Detta uttalande av hrr Pennanen och Hiidenheimo

kan jag underskriva. Men icke desto mindre måste väl erkännas, att bostadsbristen i städerna och andra befolkningscentra lindras genom beviljande av ett anslag sådant som av regeringen har föreslagits och av statsutskottet förordats och likaså förbättras därigenom, även om det kommer att verka endast såsom en droppe i havet, lantbruksarbetarnas bostadsförhållanden. Vid sådant förhållande kan jag icke ställa mig avböjande gentemot propositionen och gentemot statsutskottets förslag.

Jag kan naturligtvis icke alls dela den besynnerliga nationalekonomiska uppfattning om företrädes av fem representanter i första reservationen, om vilken också min vän rdgsm. Hästbacka har förenat sig. Där uttalas, att staten icke borde genom dylika åtgärder främja befolkningens inflyttande från landsorten till städer och andra bostadscentra. Jag tror jag icke är ensam om att hava svårt att förstå, att dylika åtgärder skulle verka därhän, att befolkningen började flytta från landet till städerna; nog är det helt andra orsaker som verka i den riktningen.

Jag sade att jag icke för min del vill avböja propositionen, men i en punkt kan jag icke godkänna propositionen och statsutskottets därmed överensstämmande förslag, nämligen den punkt där det säges, att 3 milj. mark borde användas för understödande av byggnadsbolag som bildas av statens befattningshavare. Jag har icke emot att statens befattningshavare, i synnerhet de lägre, få det ekonomiskt bättre; tvärtom har jag petitionerat om ett större anslag för förbättrande av dessa lägre befattningshavares löneförmåner. Men den form i vilken man här vill förbättra de små befattningshavarens ställning kan jag icke vara med om. Jag tror att dessa smulor komma att tillfalla ett litet fåtal, och kanske icke ens de små befattningshavarna, utan åtminstone delvis de bättreavlönade.

Redan därför är jag emot beviljande av 3 milj. åt bolag, som bildas av statens befattningshavare. Men härtill kommer ännu en omständighet, som statsutskottet måhända har reda på, men som utskottet har förtegit, nämligen den, att under åren 1922 och 1923 och även under detta år av statens fonderade medel beviljats 14,150,000 mark åt byggnadsbolag, som bildas av

statens befattningshavare. Av dessa 14,150,000 mark hava 6,430,000 mark tagits ifrån invaliditets- och ålderdomsförsäkringsfonden och 7,720,000 mark ifrån lagmanstingsgästningsfonden. Räntan är 7 %, och lånetiden är: från invaliditets- och ålderdomsförsäkringsfonden 10 år — amorteringen fortgår under de 8 sista åren — och från lagmanstingsgästningsfonden 20 år.

Då jag en gång har bragt denna fråga på tal, kan jag icke underlåta att göra en anmärkning, som har bort framställas i riksdagen för länge sedan i samband med budgeten, nämligen den, att av dessa 14 miljoner mark, som regeringen på eget bevåg — det var finansminister Ryti som tog initiativet därtill — beviljade åt bolag bildade av statens befattningshavare, över 4 miljoner beviljats åt bolag, som icke uppfört nya hus utan köpt gamla. Detta är också ett sätt att utöva bostadspolitisk verksamhet: man driver ut de gamla hyresgästerna och placerar sig själv i stället. Jag ber att få rikta statsrevisorernas uppmärksamhet på detta förfarande. Det är icke ett eller två bolag som på detta sätt blivit gynnade i sin rena affärsverksamhet. I Viborg ha två bolag, det ena benämnt „Alfa”, det andra „Pelikan”, fått ettvar 1/2 milj. mark för detta ändamål, utan några närmare villkor. Det har t. o. m. uppdagats, att åtminstone i ett fall aktielokal senare överlåtits åt person, som icke alls är statens befattningshavare, utan att dock regeringen har kunnat skrida till några åtgärder i anledning härav. I Helsingfors ha tre bolag fått, det första bolaget 1,200,000 mark, det andra 900,000 mark och det tredje 1 milj. mark för inköp av gamla hus, nämligen Creutzgatan n:o 7, Skatuddsgatan n:o 4 och Köpmansgatan n:o 8—10. Inalles ha på detta sätt över 4 miljoner statsmedel använts.

Då, såsom jag framhöll, staten har drivit en bostadspolitisk verksamhet av tvivelaktigt slag på sidan om den bostadspolitiska verksamhet, för vilken nu begäres anslag, då staten har bedrivit en sådan bostadspolitisk verksamhet för sina egna tjänstemän och befattningshavare och fortsätter därmed, ty enligt uppgifter som jag i dag erhållit i finansministeriet givas fortfarande lån från dessa fonder, finnes enligt min åsikt ingen anledning att nu bevilja ett särskilt anslag ur dessa 12 milj.

för dylika ändamål. Jag ber således, hr talman, att få föreslå, att andra klämman i statsutskottets betänkande måtte utgå och att tredje klämman måtte erhålla följande lydelse: „att av detta anslag 6 milj. mark skall användas enligt nu gällande grunder för amorteringslån åt byggnadsbolag och andra, som uppföra små bostäder i städer och andra befolkningscentra, där avsevärd bostadsbrist är rådande”. De övriga momenten i statsutskottets slutyrkande skulle kvarstå oförändrade.

Ed. Lohi: Jo useampana vuonna on huomattava määrä valtion varoja käytetty asuntopoliittisiin tarkoituksiin ja uusien rakennusten syntymiseen etupäässä kaupungeissa ja muissa asutuskeskuksissa. Maalaisliiton eduskuntaryhmän taholta on aina tällaiseen valtion talouspolitiikkaan suhtauduttu hyvin epäillen ja vastahakoisesti. Mutta on ollut ymmärrettävissä jotenkin valtion sekaantuminen tähän sentakia, että sota-ajan jälkeen tapahtuneet arvojen vaihtelut veivät siihen että rakennustoiminta kaupungeissa ja asutuskeskuksissa lamautui miltei kokonaan, josta luonnollisesti oli seurauksena, että asuntopuutaa esiintyi tavallista enemmän. Mutta näyttää siltä, että tätä politiikkaa yritetään jatkaa aivan säännöllisenä vielä senkin jälkeen kuin nämä sota-ajan mainingit alkavat olla vaikutuksiltaan loppuneet. Sitä todistaa se hallituksen esitys, joka meillä nyt on käsiteltävänä.

Täällä edustaja rouva Seppälä puhui erittäin kauniita sanoja niiden onnettomain puolesta, joilla ei ole omaa kotia, ja huomautti siitä, kuinka voidaan odottaa isänmaallista mieltä tällaisilta henkilöiltä. Minä olen täysin tietoinen siitä ja yhtä mieltä, ettei voi odottaa kovinkaan suurta isänmaallista mieltä sellaisilta henkilöiltä, jotka eivät tunne mitään kiinnekohtaa heillä olevan tässä maailmassa, joka heitä yhdistäisi tähän yhteiskuntaan. Mutta minä olen myöskin vakuutettu siitä, että tällaisilla toimenpiteillä ei tuota isänmaarakkautta kovinkaan suuressa määrin edistetä noiden henkilöiden mielessä. Siihen tarvitaan toisenlaisia toimenpiteitä. Ei sitä edistetä sillä, että valtio toimenpiteillään pyrkii edistämään sitä kehitystä, että tilaton väestö yhä suuremmassa ja suuremmassa määrässä pyrkii keskittymään kaupunkeihin ja asutuskeskuksiin. Ja minun

täytyy olla aivan päinvastaista mielipidettä kuin ed. Schauman, että juuri se, että valtio toimenpiteillään edistää asuntomahdollisuuksia kaupungeissa, se on omansa kehitystä tähän suuntaan viemään. Minun käsitykseni mukaan näitä onnettomia, omaa kotia vaille olevia on kyllä kaikin keinoin autettava oman kodin saantiin, mutta se tapahtuu meidän käsityksemme mukaan sitä tietä, johon meikälainen yhteiskuntapoliittikka on viime vuosina pyrkinyt, nimittäin että maaseutujen asutustoiminnan kautta pyritään omia koteja luomaan ja samalla antamaan mahdollisuutta oman talouden ja toimeentulon saantiinkin oman kodin yhteydessä. Onhan itsestään selvää, että kuta enemmän kaupunkiin tuollaista tilatonta työväestöä keskittyy, sen toimeentulo aina tulee riippumaan niistä työansioista, mitä näissä kaupungeissa ja kulutuskeskuksissa on saatavana. Nämä yhä lisääntyvät joukot tulevat aina lisäksi kilpailemaan leipäpalasta siellä varsinaisesti entuudestaan olevan työväestön kanssa. Mutta että valtio toimenpiteillään avustaa tätä kehitystä, se myöskin johtaa käytännössä siihen, että teollisuuslaitokset pyritään aina keskittämään juuri asutusköyryksiin, sillä se on teollisuudenharjoittajalle silloin edullista, sen täytyy, jos perustaa teollisuuslaitoksen maaseudulle, laskelemissaan ottaa huomioon sen, että työväenrakennukset ovat rakennettavat teollisuuslaitoksen yhteyteen sille työväestölle, jonka hän teollisuudessaan tarvitsee. Mutta kun valtio rakentaa kaupunkiin asuntoja, se voi rakentaa teollisuuslaitoksensa kaupunkiin välittämättä ollenkaan oman työväkensä asunnoista. Kehitys johtaa aivan selvästi tähän ja sentakia meidän käsityksemme mukaan tuollainen valtion politiikka, kun aletaan päästä säännöllisiin oloihin, on lopetettava. Ja kaikki ne varat, mitä meillä on mahdollisuus käyttää, ne ovat käytettävät niiden asutusköyryjen nojalla, joita me viime vuosina olemme säätäneet ja sitä tarkoitusta varten perustettujen rahastojen kautta tilattoman väestön asuttamiseen, oman kodin saamiseen maaseudulla. Meidän kielteinen kantamme tähän kysymykseen ei johdu siitä, että me emme säälisi niitä onnettomia, joilla ei ole asuntoja, mutta me käsitämme, että tätä tietä tätä yhteiskunnan onnettomuutta ei korjata, mutta päinvastoin edistetään vain kurjuutta. Ja juuri tästä syystä ovat maa-

laisliiton valtiovarainvaliokunnan jäsenet liittäneet tähän valiokunnan mietintöön vastalauseen. Ja minä rohkenen ehdottaa, että eduskunta hyväksyisi valiokunnan mietintöön liitetyn ensimmäisen vastalauseen, jossa ehdotetaan, että kysymyksessä oleva hallituksen esitys tällä kertaa saisi raueta.

Ed. Furuhielm: I statsutskottet har jag förordat godkännande av regeringens proposition och jag anser, att utskottet icke har anfört tillräckliga motiv för ändring av det i propositionen ingående förslaget. Jag ber få föreslå, att riksdagen måtte godkänna regeringens proposition.

Med anledning av rdgsm. Schaumans yttrande ber jag först och främst få säga, att statsutskottet icke har haft någon önskan att dölja någonting, men de av honom berörda omständigheterna stå icke i något direkt sammanhang med förevarande ärende. För övrigt är statsutskottet medvetet om att överhuvud ingenting kan döljas för rdgsm. Schauman. (Ed. Schauman: Tack.)

Ed. Jacobsson: Såvitt jag varit i tillfälle att följa med statens bostadspolitiska verksamhet hittills har densamma enligt mitt förmenande på ett rätt så lyckligt sätt målmedvetet strävat till att lindra ett samhällsont, som särskilt under dessa svåra krisår oförskyllt drabbat vida samhällslager. Denna verksamhet har drivits fram av ett faktum, som fortfarande obestriddligen gör sig gällande, nämligen den enskilda spekulationens, den enskilda företagsamhetens av kapitalbrist beroende oförmåga att tillfredsställa ett växande behov av sunda småbostäder till ett någorlunda överkomligt pris. De siffror, vilka i sammanhang med handläggningen av liknande frågor, som nu förevarande, tidigare angivits och de uppgifter, vilka i samma avseende anföras i den nu föreliggande regeringspropositionen, bestyrka detta på ett övertygande sätt.

Denna disproportion mellan tillgång och efterfrågan, som sålunda det enskilda initiativet icke förmått utjämna ens tillnärmelsevis, ställer, synes det mig, ett legitimt krav på statens mellankomst. Främst därför att frågan faktiskt avser tillgodoseende av ett samhällsintresse av största bärvidd — för så vitt man nämligen

icke vill bestrida en sund och i övrigt tillfredsställande bostads synnerliga betydelse — särskilt ur hygienisk synpunkt, främst med hänsyn till de klimatologiska förhållanden som hos oss äro rådande. Såsom ett bevis för den utomordentliga betydelse man tillmätt bostadsfrågan såsom en samhällelig fråga, den där bör kunna påräkna bistånd från det allmännas sida, vill jag i förbigående endast hänvisa till det omfattande intresse bostadsproblemet egnats i t. ex. Tyskland redan långt innan världskriget utbröt och vilket intresse praktiskt ådagalades från statens sida dels genom uppförandet av bostäder för statens lägre tjänstemän och befattningshavare, dels också genom lån till förmån för allmännyttiga byggnadssammanslutningar. De uttömmande och i alla avseenden vederhäftiga utredningar svenska bostadskommisionen i Sverige publicerat rörande det sätt, varpå bostadsproblemet handlagts i olika länder, utgör också i sin mån ett bevis för frågans karaktär av allmän angelägenhet.

Hos oss har frågan ryckts fram i första planet först sedan den långvariga stagnationen på bostadsbyggnadsområdet under världskriget skapat en mängd bostadslösa. Den allmännyttiga byggnadsverksamhet, som med tillhjälp av statens understöds- och amorteringslån sedan igångsattes och vilken under de följande åren fortsattes, har måhända numera på många ställen, med undantag av huvudstaden, avhjälpt bostadsbristen såvitt med denna avses den av krigstiden tillspetsade situationen och den rena bostadslösheten. Men vad den helt säkert icke ännu fått bukt på är trångboddheten och de absolut mindervärdiga bostäderna, vilket har till följd att bostadsinpektörerna även där förhållandena i övrigt påkallat detta icke kunnat utdöma alldeles underhålliga lägenheter. Ett fortsatt statsunderstöd för den allmännyttiga byggnadsverksamheten är därför enligt mitt förmenande oavvisligt. Detta så mycket mera, som vi i trångboddheten och de mindervärdiga bostäderna få söka den feta jordmännen för tuberkulosen, för vars motarbetande jämförelsevis stora anslag även komma att krävas. Det anslag, som tidigare begärts och som åter begäres för produktionen av småbostäder, innefattar därför praktiskt sett i själva verket också delvis ett anslag för tuberkulosens motarbetande. Genom verksamt bidrag till småbostadspro-

duktionens höjande undanryckes tuberkulosen en av de bästa och gynnsammaste förutsättningarna. Och vill man en gång vara med om en verksam kamp mot denna vår hemska folksjukdom, så böra väl förnuftsenslign de verksammaste förebyggande åtgärderna icke försummas.

Jag kan icke vänja mig för intrycket att de, vilka nu motsätta sig det begärda anslaget beviljande, icke tillräckligt beaktat frågans utomordentligt stora sociala betydelse, icke satt sig tillräckligt in i det omfattande problem frågan innefattar. Det i första reservationen gjorda påståendet, att staten genom underlättandet av denna bostadsproduktion skulle främja befolkningens inflyttande från landsorten till städerna, är obevisat och torde nu knappast kunna tagas på allvar. Vore så verkligen fallet bör väl i all rimlighets namn detta motarbetas på annat sätt än genom stadsbefolkningens hållande vid hälsovådlig bostadsnivå, t. ex. genom en liknande bostadsproduktion ute på landsbygden, vilket ju propositionen även åsyftar.

Bland de villkor, som skulle med lånen förknippas, märkes att kommunerna borde deltaga i finansieringen av byggena med 3/5 av statens amorteringslån. Detta villkor anser jag onödigt samt därför saklöst kunna bortfalla, enär det i flere fall kan bli direkt hinderligt för de tillämnade byggena. Ihågkommas bör nämligen att flere kommuner redan blivit i förevarande avseenden tungt belastade, varför de med skäl kunde befinnas ovilliga att vidare deltaga. I dylika fall kunde sålunda byggandet icke bli av även om den allmännyttiga sammanslutningen på annat sätt finge ihop erforderligt kapital. I stället kunde statens amorteringslån i sådana fall, där kommunerna vägra att medverka, något höjas.

Med hänsyn till vad jag har framhållit och med beaktande av att det ju denna gång icke gäller räntefria understödslån, av vilka en del framdeles kunna avskrivas, utan räntebärande amorteringslån, som innefatta kapitalplacering för allmännyttiga ändamål, ber jag att få ansluta mig till tredje reservationen, vilken jag understöder. Med beaktande av frågans allmänna sociala natur finner jag dessutom motiverat hemställa: „att riksdagen ville uppmana regeringen att icke bland villkoren för lånens utgivande uppställa några förpliktel-

ser för kommunerna att i byggena finansiellt delta".

Sosiaaliministeri Bööck: Lisäykseksi ja selvittelyksi niihin perusteluihin, jotka esiintyvät itse hallituksen esityksessä, pyydän saada tässä antaa muutamia tietoja ja tehdä muutamia huomautuksia, osaksi niitten lausuntojen johdosta, mitkä tässä keskustelussa on tehty.

Eräässä valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa samoin kuin eräissä lausunnoissa täällä esiintyy se käsitys, että asuntojen tuotannon edistäminen kaupungeissa aikaansaisi muuttoliikettä maaseudulta kaupunkiin. Minä pyytäisin saada huomauttaa, että ennen sotaa ei kannatettu valtiovaroilla asuntotuotantoa kaupungeissa, sodan jälkeen tämä on tapahtunut. Ennen sotaa oli muuttoliike kaupunkeihin melkoista suurempi, kuin mitä se jälkeensä on ollut. Itse asiassa se asuntojen tuotanto valtion avustuksella tai luottokannatuksella, josta nyt on puhetta, ei ole tarkoittanut sellaista asuntojen tarjonnan lisäämistä että se olisi omansa ketään tänne Helsinkiin tai muihin kaupunkeihin houkuttelemaan. Kysymys on ollut, niinkuin joku puhui edelläkin täällä on lausunut, asuntovajauksen täyttämisestä. Aivan tuonnoin sosiaaliministeriössä Tilastollisen Päätoimiston avustuksella suoritettut laskut osoittavat, että maamme kaupungeissa asuntovajaus, ottamalla huomioon väestölukumäärän ja ottaen huomioon aivan luonnollisen väestön lisäyksen, ei ole, niinkuin luullakseni joku aikaisemmin täällä lausui, noin 6,000 huonetta vaan noin 10,000 huonetta. On sitäpaitsi laskettu, että säännöllinen asuntojen tuotanto, jos yleensä odotetaan, että kaupunkien väestö kuitenkin aivan luonnollisesti ja hitaasti lisääntyy, olisi noin 6,000 huonetta vuodessa. Se asuntovajaus, josta olen maininnut, se syntyi, niinkuin hyvin tiedetään, sota-ajan vaikutuksesta ja myöskin sen jälkeen vallitsevan rahain niukkuuden johdosta.

Viime vuosina tosin rakennustoiminta on jonkun verran elpynyt. En tahdo mitenkään salata sitä asianhaaraa, että kahden viime vuotena 1922 ja 1923 huoneitten tuotanto kaupungissa on jonkun verran ylittänytkin mainitsemani 6,000:n vuotuismäärän, mutta ei kuitenkaan siten, että tuntuvammalla tavalla itse asuntovajaus vielä olisi vähentynyt.

Täällä on ilmilauseutu se käsitys, että me nyt jo olisimme täysin säännöllisissä, rahataloudellisesti vakavissa oloissa. Minä olen iloinen siitä, että monessa suhteessa suurin piirtein taloutemme on päässyt joksinkin säännöllisiin oloihin, mutta sodanedellistä tämä talous ei suinkaan vielä ole. Ja niitten tuotannon haarojen joukossa, jotka vasta viime sijassa tulevat nauttimaan rahaolojen parannuksesta ja niitten joukossa, jotka aina ensiksi tuntevat rahaolojen huonontumista, on juuri rakennusteollisuus ja sen johdosta asunto-olot. Minä tahtoisin huomauttaa siitä, että viime vuosina meidän asuntopoliitikassamme, sellaisena kuin valtio sitä on harjoittanut on askel askeleelta koetettu siirtyä niihin säännöllisiin oloihin, mitkä ovat olleet odotettavissa. On askel askeleelta lievennetty vuokrasäännöstelyä ja ollaan juuri siirtymässä vapaisiin vuokramarkkinoihin. Mitä asuntojen tuotantoon tulee, myönnettiin ensin niin kutsuttuja avustuslainoja, joista edellytettiin, että osa aikanaan pyhittäisiin pois ja jotka kymmenen vuotta olisivat korottomia. Siitä on jo luovuttu, on siirrytty varsinaisiin korollisiin kuoletuslainoihin. Ainoastaan näiden tuella on vilkkaampi rakennustuotanto viime vuosina voitu aikaansaada ja ne ovat olleet tarpeelliset osaksi ja suureksi osaksi myöskin sentähden, että kuten tunnettu ne hypoteekkilaitokset, jotka täällä toimivat ennen sotaa, sodan jälkeen ovat olleet lamaanustilassa. Hallitus on senvuoksi eräälle asiantuntijalle antanut toimeksi selvittää, mitä mahdollisuuksia olisi saada niin pian kuin mahdollista maamme hypoteekkimarkkinat uudistetuiksi. Tämä kysymys on vielä selvityksen alaisena ja niin kauan kuin me emme ole tuohon uudistukseen tulleet, pitäisin omasta puolestani, ja sitä mieltä on myöskin hallitus ollut, toivottavana että voitaisiin vielä jatkaa sitä luoton antoa valtion varoista, jota viime vuosina on harjoitettu sosiaaliministeriön välityksellä.

En tahdo tässä erikoisesti enkä pitemmästi ruveta selittelemään niitä lainoja, joista ed. Schauman täällä mainitsi, ja mitkä on annettu valtiovarainministeriöstä. Minä tahdon ainoastaan ilmoittaa sen, että joskin alussa muutamia lainoja myönnettiin, joita käytettiin valmiitten talojen ostamiseen, tästä on jo ainakin vuosi sitten luovuttu ja että näitä lainoja sittemmin, sikäli kuin niitä on annettu, on käytetty yksinomaan tuotannollisiin tarkoituksiin.

Täällä muistaakseni ensimmäinen puhuja puhui niistä kurjista oloista, joita on hätä-asunnoissa, mitkä muun muassa Helsingin kaupungin on täytynyt tarjota asunnon puutteesta oleville. Sille joka epäilee, että hätää on olemassa, sille voin neuvoa ainoastaan, että hän menisi niin kutsuttuun Suvilahden kasarmiin, jossa perheitä kymmenittäin asuu suurissa saleissa ainoastaan joku pahviseinä välissä. Mutta jos joku silminnähtävästi tahtoo nähdä myöskin, mitä on voitu aikaansaada valtion kannatuksella, valtion luotolla aikaansaadulla rakennustoiminnalla, sille voin neuvoa, että hän kävisi Käpylän esikaupungissa Helsingin kaupungin porteilla, jossa ei suinkaan eletä suurkaupunkimaista kasarmielämää, vaan jossa melkein jokaisella perheellä on oma puutarhatilkkunsa, jossa näitä heidän puutarhaviljelyksiään palkitaan, jossa näkee puutarhaviljelyksiä, jotka olisivat esimerkiksi kelpaavia missä hyvänsä.

Olen myöskin kuullut mainittavan, että epäillään, että näillä valtion lainoilla olisi rakennettu suurenpuoleisia huoneustoja. Voin vakuuttaa, että tämä on täydellinen erehdys. Eduskunta on itse määrännyt, kuinka suurille asunnoille voidaan tällaisia lainoja myöntää. Keskimäärä asuntoa kohti on 2 1/2 huonetta, toisin sanoen: pääasiallisesti on rakennettu huoneustoja, joissa on huone ja keittiö tai kaksi huonetta ja keittiö. On myös rakennettu jonkun verran huoneustoja joissa on kolme huonetta ja keittiö, mutta näiden huoneustojen pinta-ala on ollut rajoitettu enintään sataan neliometriin, ja toiselta puolen taosituksena on mainittava, että on rakennettu yhdenkin huoneen asuntoja. Tämä on kuitenkin asuntotyyppi, josta meidän pitäisi sekä Suomen kaupungeissa että Suomen maaseudulla päästä kuta enemmän sitä parempi.

Olen tahtonut antaa nämä selvitykset ja nämä selitykset lisäykseksi niihin perusteluihin, mitkä hallituksen esitykseen sisältyvät.

Ed. Huttunen: Porvaristo ei eduskunnassa enemmän kuin eduskunnan ulkopuolellakaan ole halunnut lähteä väittelemään sitä, että eikö tässä maassa olisi asutopula vielä tällä kertaa sellainen, että siihen olisi kaikella voimalla käytävä yhteiskunnan puolelta käsiksi. On myöskin useasti, sekä sanomalehdistössä että

myöskin puheissa sekä eduskunnassa osoitettu niitä vaaroja, joita asutovajavaisuus voi aikaansaada. On osoitettu niitä kärsimyksiä, joita asutopuute voi ihmisille tuottaa. Erikoisesti on tässä istunnossa ed. Seppälä osoittanut, millä tavalla ja minkälainen on niiden ihmisten toimeentulo, jotka ovat joutuneet asumaan noissa niin kutsutuissa Suvilahden kasarmeissa. Mutta on mainittava, että nämä eivät vielä ole niitä kaikkein onnettomimpia, jotka asunnonpuutteen tähden ovat kärsimään joutuneet. Voidaan merkitä vieläkin enemmän kurjistuneita. Ei tarvitse muuta kuin lähteä katsomaan hökkeleitä, joita on laita-kaupungilla, lähellä Huopalahtea j. n. e., joissa on ainoastaan yksinkertaiset lautaseinät ja joku läkipelti kattona, nähdään, että sielläkin asuu ihmisiä. Eivät suinkaan ne asu siellä huviksensa, kyllä se on välttämättömyyden pakko, joka on heidät sinne ajanut. Nämä ovat niitä kaikkein kovaosaisimpia, ja — voidaan sanoa — on suorastaan rikos yhteiskunnalta, ettei näiden asemaa ruveta korjaamaan paremmin kuin tähän asti on edes ajateltu korjata. Mainitsin jo, että porvaristokin on todennut sen, että asutokurjuutta on olemassa, mutta ainoastaan siihen asti riittää porvariston ja työläisten välillä yksimielisyys. Siitä, että onko autettava asutopulan johdosta hätään joutuneita, on jo erimielisyyttä. Erityisesti ovat täällä maalaisliiton edustajat, m. m. Lohi, tehneet ehdotuksen valtiovarainvaliokunnan mietintöön, jossa tuo — voisi sanoa — vaatimaton 12 milj. markkaa, mitä hallitus on asutopulan lieventämiseksi valtion varoista ehdottanut, ehdotetaan hylättäväksi. Mutta ne perustelut, jotka ed. Lohi täällä on esittänyt, eivät riitä puolustamaan hylkäävää ehdotusta. Sillä ei voida sanoa, että maalaiset muuttaisivat kaupunkiin sitä varten, että pääsisivät kaupunkiin. Kyllä jotkut vaikuttavammat tekijät siihen pakottavat. Minä olen vakuutettu, jos maalaisliittolaiset voivat tarjota maaseudulla työläisille sellaisen toimeentulon, etteivät ne ole siinä äärimmäisessä hädässä, missä ne ovat, niin ei niiden mieltä tee kaupunkiin, eivät ne tule tänne muuta kuin sitä varten, että hankkisivat itsellensä toimeentulon, ja se resepti, minkä ed. Lohi täällä esitti, millä tavalla tuota maalaisköyhälistön asemaa voidaan parantaa, ei riitä. Voidaan olla varmoja,

ettei ole odotettavissakaan sitä, että esim. Lex Kallion avulla voidaan maalaishöyhälistön asemaa siinä määrin parantaa, ettei se olisi pakotettu hankkimaan toimeentuloansa myös kaupungeista. Hallituksen esitys 12 milj. markan myöntämisestä, kuten mainitsin, on vaatimaton, eli kerrasaan riittämätön. Lisäksi hallituksen esityksessä on eräs kohta, joka erikoisesti kiinnittää huomiota, nim. se, että asuntopurjuudesta kärsivät kaikkein kovaosaisimmat eivät vielä sittenkään pääse avusta osallisiksi. Siihen on vaikuttamassa n. s. luotonantopoliittikka, kun valtio ei välittömästi rakenna asuntoja, se antaa ainoastaan asuntolainoja, joka edellyttää sitä, että asunnon tarvitsijalla täytyy itsellään olla jo huomattavat pääomat, ennenkuin se voi päästä osalliseksi valtioavusta. Välillisesti senkin kautta poistetaan asuntopulaa, vapautuuhan niistä taloista asunnot, joista mahdollisesti nuo osakkeenomistajat valtion avustuksella rakennettaviin taloihin muuttavat. Mutta vain välillisesti. Kuten sanoin, kaikkein kovaosaisimpien on vaikea hankkia asuntoja, ja niihin nähden olisi juuri yhteiskunnan kiinnitettävä entistä suurempaa huomiota, ja se merkitsisi sitä, että yhteiskunnan olisi välittömästi rakennettava asuntoja ja vuokrattava niitä. Se olisi vasta mielestäni johdonmukaista, mutta sitä ei edellyttä hallituksen esitys. Me emme ole tahtoneet valtiovarainvaliokunnassa erikoisesti panna vastalauseita sitä vastaan, ettei noita perusteita vielä pidettäisi edelleen, mitä hallitus on ehdotuksessaan esittänyt ja mitä ne ovat tähän asti olleet, mutta me olemme panneet vastalauseen sitä varten, että tuo määräraha, 12 milj. markkaa, on niin riittämätön, ettei sillä voida asuntopulaa poistaa, ei edes voida tuntuvasti lieventää. Jos aiotaan jotain tehdä, niin on tehtävä enemmän. Ehdotuksessamme eli 5 vastalauseessa ehdotetaan tarkoitusta varten 50 milj. markkaa. Tuo summa on numeroissa suuri, mutta tarkoitus, mihin se myönnetään, on vielä suurempi, ja niin ollen, jos me vähänkin ajattelemme sitä, että asuntopulaa täytyy edes jollain tavalla lieventää, niin ei se ole siihen nähden ensinkään suuri, pikemmin voidaan sanoa pieni. Sillä tuollakaan summalla ei asuntopula vielä tule poistetuksi, mutta se tulee edes siinä määrin lievennetyksi, että voidaan sanoa, että jotain asiassa on tehty. Minä

siis ehdotan, että eduskunta hyväksyisi valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetyn viidennen vastalauseen.

Ed. Helo: Näyttää jotensakin turhulta ryhtyä kuvaamaan asuntopulan laajuutta ja sen luonnetta, sillä varmaankin jokaisen, joka vähänkin on seurannut kehitystä, täytyy olla tietoinen siitä, miksi suorastaan yhteiskunnalliseksi onnettomuudeksi asuntopula on meillä muodostunut. Ei myöskään, jos vähänkin katselee asiaa yleiseltä ja yhteiskunnalliselta kannalta, voi olla epätietoinen siitä, että yhteiskunnan on pakko ryhtyä tätä yhteiskunnallista onnettomuutta lieventämään. Sitäkin suuremmalla syyllä on yhteiskunnalla tähän velvollisuus, koska tulokseen voidaan päästä niinkin pienillä uhrauksilla kuin ainoastaan rahan sijoituksella. Se tapa nim., joka nyt on ehdotettuna asuntopulan lieventämiseksi, ei itse asiassa tiedä muuta, kuin että valtio sijoittaa rahojaan rakennustuotannon edistämiseksi. Että kuitenkin tällaisessa tärkeässä asiassa on voinut muodostua siksi paljon vastaintä, johtuneen epäilemättä siitä, että löytyy niitäkin, vieläpä kansanedustajia, jotka eivät ole huomaavinaan, että tässä on mitään yhteiskunnallista onnettomuutta olemassa, vaan päinvastoin pitävät tällaista tilannetta hyvänsä suotavana, ehkä iloitsevatkin siitä ja toivovat että tällaista tilannetta tulisi edelleenkin kestämaan. He lähtevät siitä, että tämä tilanne estää maalaisia siirtymästä kaupunkiin ja sen kautta saataisiin palkat maaseudulla pysymään mahdollisimman alhaalla.

Minä kyllä yhdyin ed. Loheen siinä suhteessa, että tällä kysymyksellä on jotain merkitystä muuttoliikkeeseen nähden. Se voi nim. vaikuttaa, ei niin paljon estämässä väkeä siirtymästä maaseudulta kaupunkiin, mutta kylläkin se pakottaa maalaisväestöä maaseudulta siirtymään muihin maihin. Se aikaansaa kyllä siirtolaisuuden nousemista mikäli tämä on tarkoitus.

Minä en kuitenkaan pyytänyt puheenvuoroa esittääkseni tätä määrärahaa korotettavaksi, sillä määrärahojen korotus kilpistyy siihen luokkaitsekkyyteen, jota täällä eräät puolueet näyttävät häikäilemättä ajavan, joten ei näy olevan minikäänmoista mahdollisuutta saada edes kohtuullisia rahajohdotuksia sellaiseen tarkoi-

tukseen, jonka pitäisi olla yhteinen ei ainoastaan vasemmistolle, vaan koko kansalle. Jo ennen kuin nykyistä asuntopulaa on ollut, ovat sosialipoliitikot joka maassa kiinnittäneet huomiota siihen epäkohtaan, jonka asuntopula aiheuttaa yhteiskunnalle kokonaisuudessaan ja vaatineet puolueisiin katsomatta, että asunto-olot olisi parannettava ja varsinkin olisi se ollut tehtävä meillä, jossa asunto-olot jo ennen sotaa olivat tilaston mukaan huomattavasti huonommat kuin muissa maissa. Jo ennen kuin asuntopulaa oli olemassakaan sen nykyisessä merkityksessä, tehtiinkin paljon suunnitelmia asunto-olojen parantamiseksi. Tuntuu aivan itsestään selvältä asialta, että nyt tässä tilanteessa edes ne pienet rahansijoitukset, joista nyt on kysymys, hyväksyttäisiin eduskunnassa ilman minkäänlaista keskustelua. Tämä, kuten sanoin, näyttää kuitenkin jotensakin toivotomalta ja minä pyysinkin puheenvuoroa erään toisen seikan takia, nim. kiinnittääkseni huomiota erääseen keinoon, mitenkä asuntopulaa voitaisiin lieventää, ilman että nimenomaan talousarviossa siihen osoitetaan varoja. Ja minä toivoisin että sosialiministeri, joka on täällä läsnä, tulisi myös tekemään voitavansa, jotta tätä keinoa käytettäisiin. On nim. monesti huomautettu, ettei nyt ole kysymyksessä mikään suoranainen avustus, vaan ainoastaan rahansijoitus. Nyt on valtiolla paljon mahdollisuuksia tällaiseen rahansijoitukseen myös talousarvion ulkopuolella. Valtiolla on nim. hoidettavanaan suuret lahjoitusrahastot, joissa on olemassa huomattavasti varoja ja joissa on yksistään vapaitakin varoja useita kymmeniä miljoonia markkoja. Näitä olisi valtion jo aikoja sitten pitänyt käyttää asuntopulan rahoittamiseksi, ja mikäli näin olisi menetelty, olisi asuntopulaan saatu melkoinen lievennys. Tätä ei ole kuitenkaan tehty muuta kuin vasta aivan viimeisinä aikoina ja silloinkin monessa tapauksessa vielä sillä tavoin, josta ed. Schauman täällä mainitsi muutamia esimerkkejä. Osotukseksi, mitenkä näitä lahjoitusrahastoja käytetään, voisi vielä mainita, että noin puolitoista kuukautta sitten ostettiin näillä varoilla eräitä obligatsioneja noin 6 milj. markan edestä. Käteisiä varoja oli rahastossa olemassa, ja mitään pakkoa ei ollut uhrata niitä näihin obligatsioneihin, mutta koska ne keran oli johonkin sijoitettava, niin ostettiin

niillä obligatsioneja. Täällä eduskunnassa käsitellään nyt suurena kysymyksenä 12 milj. markan sijoittamista asuntotarkoituksiin, mutta hallitus olisi vähällä vaimalla omin luvuin voinut samaan tarkoitukseen ja jotensakin samoilla ehdoilla osoittaa 6 milj. markkaa. Mutta tämä 6 milj. markkaakin on ainoastaan pieni osa niistä lahjoitusrahastoista, joita voitaisiin tähän tarkoitukseen käyttää, mikäli todella olisi olemassa halua näitä käyttää yhteiskunnalle mahdollisimman korkoa tuottavalla tavalla. Tosin eivät nämä varat ole yksistään sosialiministerin käytettävissä. Siinä on myös valtiovarainministerillä sanottavaa. Mutta mikäli valtioneuvosto ottaisi asian käsiteltäväkseen, ei mitään esteitä näiden varojen käyttämiseksi asuntotoiminnan edistämiseksi pitäisi olla olemassa. Minä sentähden tahtoisin kiinnittää valtioneuvoston huomiota siihen, että kaikki mahdolliset sijoitukset lahjoitusrahastoista, jotka eivät ole kiinteästi sijoitettuja, ja jotka eivät ole sellaisiin tarkoituksiin varattuja, joita voitaisiin yhteiskunnalliselta kannalta puolustaa, sanottaisiin irti ja siten saadut varat samoin kuin myös jo vapaina olevat varat käytettäisiin asuntotoiminnan rahoittamiseksi. Minä luulen että ei ole mikään vaikeus saada tällä tavoin noin 40—50 milj. markkaa asutustoiminnan rahoittamiseksi, ja jokainen tietää, mikä merkitys tällakin summalla olisi asuntopulan lieventämisessä.

Lopuksi minä pyydän saada kannattaa ed. Seppälän tekemää ehdotusta.

Ed. Linna: Jokaisen, joka on joko pakosta tai muuten joutunut seuraamaan asutusoaloja kaupungeissa, täytyy myöntää ja tunnustaa, että asuntopulaa ja asuntokurjuuttakin on näissä olemassa. Tämä johtuu monestakin syystä. Osaksi siitä, että meillä kaupungeissa asutus ennen maailmansotaa oli liian tiheä, toisin sanoen, pienissä huoneistoissa oli vielä asukijärjestelmä olemassa, joten yhden huoneen huoneistossa voi asua jopa toistakymmentäkin henkeä, ja osa näistä vielä vieraan perheen jäseniä. Osaksi johtuu erinäisissä kaupungeissa tämä asuntokurjuus siitä, että kapinan aikana kokonaisia kaupunginosia muutamissa kaupungeissa tykkänään hävitettiin. Ja maailmansodan jälkeen valitseva rahan niukkuus on estänyt tätä van-

haakaan asutusta uudelleen rakentamasta. Emme voi siis lähteä siitä, ettei asuntokurjuutta olisi olemassa ja etteikö yhteiskunnalla olisi velvollisuuksia tässä suhteessa täytettävänä.

Täällä on ed. Lohi väittänyt, että tästä kaupunkien asuntokysymyksen järjestelystä valtiovaroilla seuraisi se, että maaseudulta siirtyminen kaupunkiin tulisi tapahtumaan tavattoman suuressa mittakaavassa. Minun täytyy sanoa, sen tuntemuksen perusteella, mikä minulla on kaupungin lähellä asuvana, että vaikkakin voitaisiin ajatella ajan oloon sellaisenkin tilanteen syntyvän, jolloin tämä siirtyminen asunto-olojen vuoksi tapahtuisi, sen vielä kumminkin nyt määräävät taloudelliset lait, eikä suinkaan vielä pitkään aikaan se, että asunto-olot kaupungeissa olisivat paremmat. Sillä vuokrat ovat nykyään kaupungeissa siksi korkeat, että ani harva uskaltaa juuri sen vuoksi muuttaakaan kaupunkiin, vaikka siellä muuten työnsaantimahdollisuudet olisivat paremmat ja palkat suuremmat. Ja tarvitaan vielä pitkän aikaa työtä, ennenkuin asunto-olot kaupungeissa tulevat sellaisiksi, että sen vuoksi maaseudulta kaupunkiin siirrytään. Tällainenkin aika voi kyllä koittaa, ellei samaan aikaan ryhdytä parantamaan myöskin maaseudun asunto-oloja ja parantamaan niitä vallan toisessa mittakaavassa kuin mitä tähän asti on tehty.

Täällä huomautettiin, että se tapahtuu yksinomaan ja kokonaan asutustoiminnan kautta. Minä myönnän, että tällä toiminnalla tulee olemaan tavattoman suuri merkitys tässäkin suhteessa. Mutta minä uskallan epäillä, että asutustoiminta ei sittenkään kykene kokonaan korjaamaan asutusoloja juuri niissä kohden, mihin nämä rahat ovat tarkoitettut. Ei nimittäin voida saada kaikkia maaseudun vähäväkisiä viljelys-, eikä edes asuntotilallisiksi, vaan tulee siellä olemaan suuri joukko sellaisia maataloustyöntekijöitä, jotka omistavat vain joko oman tai vuokratun tontin ja sillä olevat rakennukset, ja näitä varten on minun mielestäni tästä rahastosta rahoja myönnettävä. Ja minä luulenkin, että jos valtiovarainvaliokunnan mietintö hyväksytään, suhde kaupungin ja maaseudun välillä tulee olemaan oikea ja että silloin ei myöskään mitään siirtymistä maaseudulta kaupunkiin muka parempien asunto-olojen vuoksi tule tapahtumaan.

Ed. R y y n ä n e n: Kannatan ed. Lohen täällä tekemää esitystä.

Ed. V e n n o l a: Pyysin puheenvuoroa merkitäkseni kantani valtiovarainvaliokunnan käsittelyyn nähden tässä kysymyksessä. Valiokunnan mietinnöstä käy vastalauseesta selville, että maalaisliittolaisten taholta, samoin kuin erinäisten kokoomuspuoleen edustajain taholta, on tätä kysymystä katsottu niin vähäarvoiseksi, että on ehdotettu koko hallituksen esityksen hylkäämistä. Minä en voi muuta kuin todeta, että tässä varsinkin suuressa määrässä ilmenee koko asuntokysymyksen sosiaalisen merkityksen aliarvoiminen, joka ei perustu asiallisiin oloihin eikä myöskään kysymyksen oikeaan arvioimiseen. Maalaisliittolaisten esittämässä vastalauseessa vedotaan syyksi kieltäytymiselle se, että valtion ei olisi toimenpiteillään edistettävä väestön siirtymistä maaseudulta kaupunkiin ja muihin asutuskeskuksiin ja luetaan juuri tällaisen asuntopulan auttaminen sellaiseksi toimenpiteeksi. Olen sitä mieltä, että tämä perustelu on erehdyttävä eikä asiallinen. Meidän maassamme ei vielä keskittyminen kaupunkiin ole niin erinomaisen pelottava, sillä muistammehan, että kaupungeissamme asuu ainoastaan noin 16 % maan väestöstä, joka on verrattain pienen pieni määrä siihen verraten, mitä muissa maissa kaupungeissa asuu. Eikä kaupunkien kasvaminen suinkaan riipu siitä, että niissä valtio jonkun verran avustaa estääkseen asuntopulan kärjistymistä, mutta on siihen aivan kokonaan toisenlaiset syyt. Vasta sen toiminnan kautta mihin viime vuosina on ryhdytty, nimittäin olojen parantamiseen maaseudulla erityisesti asutustoiminnan y. m. toimenpiteiden kautta, vasta sen kautta saadaan estetyksi ihmisten halu siirtyä suuriin väestökeskuksiin. Ei voi lähteä siltä kanalta, että tätä siirtymistä olisi estettävä sen kautta, että pidettäisiin asuntokurjuutta yllä näissä kaupungeissa sekä että valtion ja yhteiskunnan puolelta ei siihen kajottaisi. Se on käsitykseni mukaan aivan väärää ja harhaan johdettua sosialipoliittikkaa.

Mitä niihin ehdotuksiin tulee, joita hallituksen esitys ja valtiovarainvaliokunnan mietintö sisältävät, niin päättyy se lopusumma, mikä ehdotetaan annettavaksi, 12 milj. markkaan. Erinäisissä vastalau-

seissa on ehdotettu suurempia summia, ja minun täytyy sanoa, että minä mielelläni kannattaisin näitä suurempia ehdotuksia. Mutta kun ottaa valtion raha-asiaiden tilan huomioon ja että meidän täytyy joka paikassa koettaa säästää, koska monet menot nuoren valtion rakentamistyössä vieläkin odottavat ratkaisua, niin asetun valtiovarainvaliokunnan ja hallituksen esityksen loppusumman kannalle, 12 miljoonaa markkaa, vaikka se onkin pienen pienen erä tämän kysymyksen järjestämiseksi, aivan kuin pisara meressä.

Mitä tulee sitten itse niihin tarkoituseriin, joihin tätä määrärahaa olisi käytettävä, niin eroavat hallituksen esitys ja valtiovarainvaliokunnan esitys toisistaan siinä ennen kaikkea, että hallituksen esityksessä on ehdotettu annettavaksi 6 miljoonaa markkaa kuoletuslainoiksi pienasuntojen rakentajille kaupungeissa ja muissa väestökeskuksissa, kun sensijaan valtiovarainvaliokunnan mietinnössä on ehdotettu annettavaksi ainoastaan 3 miljoonaa markkaa ja 6 miljoonaa maaseudulle 3 miljoonan sijasta, joka on hallituksen esityksessä ehdotettu. Olen sitä mieltä, että asuntokysymyksen laajuuteen ja sen kipeään tarpeeseen nähden hallituksen esitys on osunut enemmän oikeaan. Kaikissa maissa on se huomio eittämättömästi tehty, että asuntokysymys on kipein ja kurjin kaupunkikeskuksissa, joihin väestöä kokoontuu, siitähän ei päästä meillä eikä muualla, ja niissä asunto-olojen järjestämiseen valtion on myös erinäisissä tilaisuuksissa kajottava. Se 3 miljoonaa markkaa, minkä valtiovarainvaliokunta on kaupungeille ehdottanut, on aivan mitättömän pieni. Jos lasketaan, että siitä annettaisiin kuoletuslaineja noin 25 % rakennusmäärästä, rakennusten arvosta, niin sillä rakennettaisiin tämän avustuksen turvin noin 12 miljoonan markan arvosta asumuksia, ja kun lasketaan noin 24,000 markkaa huonetta kohti, niinkuin rakennuskustannukset nykyisin ovat, niin saataisiin tämän 3 miljoonan markan avustuksella noin 500 huonetta Suomen kaupungeissa aikaan. Täytynee tunnustaa, että tämä noin 500 huonetta Suomen kaupungeille asuntokysymyksen ratkaisemiseen on aivan mitättömän pieni. Jos pysytään hallituksen esityksen kannalla, että annetaan 6 miljoonaa kaupunkia varten, niin saadaan silloin saman laskuperusteen mukaan noin

1,000 huonetta lisää kaupungeissa. Tämä on kuitenkin parempi ja paremmassa suhteessa siihen kipeään asuntotarpeeseen, mikä kaupungeissa on jo vuosikaudet vallinnut. Olisin siis sitä mieltä, että hallituksen esitys paremmin vastaa asuntokysymyksen nykyistä tilaa ja asuntokysymyksen todellista kipeätä tarvetta.

Tällä en suinkaan tahdo väheksyä myöskään asuntokysymyksen merkitystä maaseudulla. Olen sitä mieltä, että siihen on liian vähän kiinnitetty huomiota sekä yhteiskunnan että yksityisten puolelta, ja että sen takana piilee yksi niistä syistä, jotka ajavat väestöä maaseudulta kaupunkeihin. Se on yhtenä tällaisena vaikuttavana momenttina monien muiden toimeentulomahdollisuuksien rinnalla. Meidän täytyy epäilemättä myös maaseudulla tehdä korjauksia ja avustaa sitä. Se politiikka, mihinkä viime aikoina on pyritty, että myös maaseudun asuntokysymykseen kiinnitetään huomiota, on mielestäni aivan oikea ja terve. Mutta jokaista sosiaalista epäkohtaa on parannettava siellä, missä hätä on suurin ja käsitykseni mukaan on asuntohätä tällä hetkellä suurin kaupungeissa. Sen takia minä asetun tässä suhteessa hallituksen esityksen kannalle.

Täällä on herättänyt erilaista arvostelua valtion palveluksessa olevan toimihenkilökunnan ja valtion tehtaiden työläisten keskuudessa syntyvien yleishyödyllisten rakennusyhtiöiden ja rakennusyritysten tukeminen. Olen sitä mieltä, että tämäkin kysymys ansaitsee paljon suurempaa huomiota, kuin mitä siihen on kiinnitetty, enkä puolestani voisi yhtyä siihen vastustavaan kantaan, että tähän ei tarvitsisi puuttua. Yhteiskunta vaatii kunnilta, yksityisiltä huolenpitoa työläistensä ja toimihenkilöittensä toimeentulosta myöskin asuntokysymykseen nähden. Vaikka ei tässä varsinaisesti lainsäädäntöä vielä olekaan olemassa, niin jonkunmoinen mielipiteen väkaumus on kuitenkin olemassa siitä, että kunnallisten laitosten ja yksityisten on yhä enemmän kiinnitettävä huomiota työväkensä toimeentuloon myöskin asuntoon nähden. Ja tämä katsantokanta mielestäni on aivan oikea. Siinä suhteessa on paljon laiminlyöty ja paljon tehtäviä. Mutta ei voi kieltää, että valtiolle sinänsä voidaan ja on asetettava myöskin samanlaisia velvollisuuksia. Valtiolla on erinomaisen laajat työpaikat juuri väestö-

keskuksissa ja kaupungeissa ja silloin asettuu sosialipoliittiseksi vaatimukseksi, että valtion erityisesti on pidettävä huolta siitä, että sen palveluksessa olevilla henkilöillä todellakin on asumuksia ja että valtio niiden hankkimista todellakin tukee, mikäli on välttämätöntä. Tällä tavalla valtio myös palvelee yleistä asuntokysymystä ja estää asuntokysymyksen kärjistymistä, kun asunnot vapautuvat siitä että valtion palveluksessa olevat henkilöt niitä käyttävät. Sikäli kun nämä henkilöt asettuvat valtion avustuksella rakennettuihin omiin asumuksiinsa, sikäli myös asuntokysymys helpottuu. Helsingissä esim. painaa asuntokysymystä erinomaisen suuressa määrässä se, että valtio monine suurine laitoksineen ei ole tarpeeksi pitänyt huolta toimihenkilöittensä ja työväkensä asuntokysymyksen järjestämisestä. Tämän takia pitäisin erinomaisen tarpeellisenä, että valtio näitä avustaisi. Minä mielihyvällä merkitse sen, että sekä hallituksen esityksessä, että valtiovarainvaliokunnan käsittelyssä on asetettu asiaa tukemaan.

Kun täällä on esiintynyt viittauksia siitäkin, että tämä valtion huolenpito tai tukeminen olisi jonkunmoista lahjaa kaupungeille tai työväestölle niissä, niin tahtoisin alleviivata sen, että tässä on kysymys ainoastaan kuoletuslainoista, jotka valtiolle tulevat ajanmittaan takaisin. Valtio tekee siis tässä vain erityistä sijoitusta ja samalla palvelee sosialipoliittisia tarkoituksia. Olen siis sitä mieltä, että hallituksen esitys ansaitsee kaikkea kannatusta ja puolestani asetun sen kannalle.

Ed. Pennanen: Jos valtiolla olisi käytettävänä tai sijoitettavanaan, niin kuin toiset edustajat ovat sanoneet, rajaton määrä miljoonia asuntopoliittisiin tarkoituksiin, niin minulla ei olisi mitään epäilyksiä hallituksen esityksen suhteen. Mutta kun, kuten kaikki tiedämme, joka tapauksessa on käytettävissä vain rajoitettu määrä, niin joutuu harkitsemaan millä tavalla voitaisiin tämä rajoitettu määrä miljoonia paraiten käyttää asuntopulan lieventämiseksi. Allekirjoittamasani vastalauseessa, sen viimeisessä kappaleessa, esitetään ajatus, että valtio voisi-kin näitä miljoonia ainakin allekirjoittaneen mielestä hyödyllisimmin käyttää aivan välittömästi omien palkannauttijoi-

densa ja omien työntekijöidensä asunto-olojen parantamiseksi, siis juuri sillä tavalla, johon edellisenkin puhuja viittasi. Joka tapauksessa silläkin tavalla käytettynä nämä miljoonat tulisivat lieventämään sitä asuntopulaa, jonka olemassa oloa kukaan ei ole pyrkinyt kieltämään, joka tosin on lievenemässä elpyvän rakennustoiminnan kautta, mutta joka ei ole loppunut ja tuskinpa heti paikalla loppuukaan. Jo tästä syystä eikä mistään muusta, minäkin olen tullut siihen, että hallituksen esitys tällaisena hylättäisiin ja hallitus pitäisi huolta siitä, että ne miljoonat, enemmän tai vähemmän, mitä mahdollisesti voitaisiin valtion varoista tarkoitukseen käyttää, käytettäisiin etusijassa suoranaisesti valtion omien työntekijöiden ja palkannauttijoiden asunto-olojen korjaamiseksi. Mitä sitten tulee ehdotettuihin maaseudun asunto-olojen parantamista tarkoitaviin miljooniin, niin siinä minä yhdyn ed. Lohen kantaan, että maaseudun asunto-olot voidaan paremmin kuin tällä tavalla järjestää jo olemassa olevien asutuslakien ja asutusrahastojen kautta. Ed. Linna esitti täällä, että tästäkin rahastosta voitaisiin saada lainoja tilatontakin väestöä varten, jos se toimii maatalous-
toissa. Asianlaite ei kuitenkaan ainakaan nykyisten säännösten mukaan liene sillä lailla. Näitä lainojahan, joista nyt on kysymys, voivat saada ainoastaan ne, joilla on olemassa oma maapalsta, oma asunto-alue tai sitten kunnan tai valtion mailta vuokrattu alue, mutta eivät ollenkaan sellaiset maatyöntekijät, jotka aikoisivat rakentaa asumuksen toisen maalle, vaikkapa työnantajansakin. Tämän maapohjan hankkimiseksi tarvitaan näiden jo olemassa olevien rahastojen apua, jotka myös-kin antavat rakennustarkoituksiin lainoja ja tästä syystä, mikäli valtiolla lienee varoja käytettävissä, minunkin nähdäkseni maaseudun asutusoloja voidaan paraiten tukea entisten jo olemassa olevain rahastojen kautta, joista saadaan, kuten mainitsin, lainoja ei vaan asuntoja vaan myöskin maapohjan hankkimista varten.

Ed. Hahl: Minä pyysin puheenvuoroa Herra Sosialiministerin lausunnon johdosta. Minun täytyy valittaa, että hän nyt juuri poistui, kun minä sain puheenvuoron.

Hän esitti meille joukon numeroita asuntotuotannosta kaupungeissa. Olisin odottanut, että hän olisi esittänyt vastaavia numeroita myöskin maaseudulta. Tässä ovat edelliset puhujat huomauttaneet siitä, että apua on tarjottava sinne, missä hätä on suurin. Kuinka me voimme ratkaista, missä hätä on suurin, ellei meille esitetä numeroita, joilla näytetään toteen, että hätä on suurin täällä Helsingissä ja muissa suurissa kaupungeissa. Minä ainakin vahvasti epäilen, että hätä on suurin siellä maaseudulla ei ainoastaan asuntokurjuuteen nähden, vaan myöskin toimeentuloon nähden. Ja tämän asian yhteydessä minä olen täällä ennen käyttänyt muutamia numeroita, jotka minä luulen, että Herra Sosialiministeri olisi myöskin voinut todistaa oikeiksi. (Sosialiministeri saapuu.) Minä olen täällä numeroilla osoittanut, että huonetta kohti m. m. ennen sotaa asui Helsingissä enemmän ihmisiä kuin sodan jälkeen, niin että asuntokurjuus siitä päätäten on pienempi kuin hyvinä aikoina ennen sotaa. Niin, minulla on siis se käsitys, että huoneustopula nykyään Helsingissä m. m. on pienempi kuin ennen sotaa, että asukkaita ennen sotaa huonetta kohti on enemmän kuin nykyään ja olen sen täällä ennen numeroilla esittänyt. On mainittu numeroita, että ennen sotaa oli huonetta kohti 2.1 asukasta ja nyt sota-ajan jälkeen on ainoastaan 1.7. Minä en tiedä, mitenkä aivan viime vuosina on tämä kehitys käynyt, olisi hauska kuulla, jos Herra Sosialiministerillä on numeroita tässä suhteessa, mitenkä kehitys Helsingissä on käynyt. Samalla minä uudistan sen tiedustelun Herra Sosialiministeriltä, onko hänellä mahdollisesti numeroita asuntotuotannosta maaseudulla, joittenka avulla voitaisiin tehdä vertauksia ja osoittaa, onko hätä suurin Helsingissä vai onko se jossain maaseudulla. Sillä siitä minun käsitykseni mukaan on lähdettävä, apu on tarjottava sinne, missä hätä on suurin. Sen periaatteen minäkin hyväksyn.

Tämän ohessa on minun tehtävä muutamia huomautuksia eräitten lausuntojen johdosta. Ensimmäinen muistiinpano on minulla rouva Seppälän lausunnon johdosta, joka niin kauniisti ja liikuttavasti kuvaili sitä kurjuutta, mikä täällä Helsingissä m. m. on niillä perheillä etenkin, joilla on paljon lapsia. Minulla on se käsitys tästä valtion lainaustoiminnasta, että

tuskin yksikään näistä monilukuisista semmoisista perheistä, joilla on monta lasta, tulee osalliseksi näistä asunnoista. Se on aivan läpikäyvä piirre täällä Helsingissä, että kukaan ei ota mielellään asumaan niitä perheitä, joilla on lapsia, ja tuskin ne kelpaavat tällaiseen yhtiöönkään jäseniksi. Minulla on semmoinen käsitys, että näillä valtion lainoilla avustetaan sitä varakkaampaa osaa vasemmistosta, Helsingin työväestöstä, edelleenkin, mutta se köyhin, se kaikkein heikoin osa jää aivan osattomaksi näistä. Minä luulen että olot Helsingissä ovat korjautumassa nyt aivan pian siitä syystä, että vuokrasäännöstely viimeinkin loppuu. Meillä on se vahva usko, että tämä asuntopula on syntynyt suureksi osaksi vuokrasäännöstelystä, että ihmiset ovat vuokrasäännöstelyn turvissa asuneet leveämmin kuin mitä he muuten tavallisissa oloissa olisivat asuneet. Se käsitys minulla oli jo huhtikuun lopussa tänne tullessa. Minulle tarjottiin huoneita monestakin paikasta sensijaan että ennen sain hakea melko lailla ennenkuin sain asunnon. Nyt ilmoitettiin jo olevan tyhjiä ja minä luulen, että se suunta jatkuu. Kun säännöstely loppuu ja vuokrat rupeavat kohoaamaan siinä määrässä mihin taloudelliset olot ne vievät, siitä on se seuraus, että niiten, jotka ovat liian leveästi asuneet, täytyy supistaa vähän asuntojaan ja huoneita jää tyhjäksi ja tyhjiä huoneita ei talonomistajan kuitenkaan kannata pitää, hänen täytyy alentaa vuokraa. (Ed. Tainio: Vuokrat nousevat ja laskevat!) Minä toivon helpotusta tätä tietä.

Tämän yhteydessä en voi olla muistuttamatta sitä ilmiötä, mikä on lähes aivan säännöllinen täällä Helsingissä, että aina kun me olemme näitä miljoonia myöntäneet ja rakennustoiminnan pitäisi alkaa, silloin käyttää rakennustyöväki tilaisuutta hyväkseen ja tekee lakon. Ja se mitä mahdollisesti valtion varoja tällä tavalla myönnetään, tulee näitten lakkolaisten hyväksi, kun loppujen lopuksi syksyn tullen katsovat parhaaksi lopettaa lakon ja ryhtyä työhön, silloin kun paras työaika on mennyt sivu. Ja oireita on tänäkin keväänä ollut siihen suuntaan, että lakkoja suunnitellaan ja tuntuu hyvin katkeralta, että meidän pitää olla myöntämässä rahoja silloin, kun me näemme, että työväestö täällä Helsingissä esim. on niin hyvin palkattu, että sen säästölaitokset kasvavat säännöllisesti. Sin-

ne tuodaan uusia säästöjä joka kuukausi miljoonia markkoja (Eduskunnasta: Eikö se ole hyvä?). Se on hyvä se, mutta tuntuu oudolta, että meiltä vaaditaan vaan lisää miljoonia, vaikkei mitään puutetta ja pulaa ole ja palkat ovat niin riittävät, että niistä riittää myöskin säästää. Minua huvitti kuulla ed. Helon lausunto ja kehoitus herra sosialiministerille, että hän ryhtyisi tyhjentämään niitä kassoja, mitä mahdollisesti valtioneuvoston käytettävissä olisi. Minä annan omasta puolestani ja luultavasti ryhmäni puolesta päinvastaisen kehoituksen, ettei hän ryhtyisi tyhjentämään kaikkia kassoja tämmöiseen tarkoitukseen, vaan jättäisi jotakin muihinkin tarpeisiin, kunnes ainakin selvitetään, missä tarve on suurin. Ja minä olen huomannut, että varsinkin Helsingissä on erinomaisen hyvä tilaisuus saada rahoja. Jos tiedot ovat oikeita, täällä on nytkin ainakin 40 suuremmoista kivimuuria tekeillä, eikä niitä rakenneta noilla 12 miljoonalla markalla. Kyllä ne rahat ovat jostakin muualta. Ei näytä olevan rahasta puute. Mutta minä tahtoisin kysyä, missä suhteessa tämä asuntotuotanto on maaseudulla. Ehkä minä saan siitä numeroita, jotka pakottavat minua mahdollisesti peruuttamaan lausuntoni. (Ed. Tainio: Ei nämäkään ole työväen asuntoja.)

Ainoa tapa käyttää valtion varoja rakennustoimintaan tällä kerralla olisi lähinnä se, että korjattaisiin ne rakennukset, mitä valtiolla jo on, semmoiseen kuntoon, että ihmiset eivät olisi alituisessa vaarassa terveytensä nähden näissä asunnoissa. Minä tarkoitan lähinnä sotilaskasarmeja, joista meillä on tieto, ettei siellä lämpö määrä nouse talvella kuin 6—7 asteeseen, ja minulla on hyvin monta esimerkkiä siitä, kuinka ne nuorukaiset, joita pakotetaan tänne kasarmeihin, suorastaan sairastuvat ja saavat pahoja pitkäaikaisia tauteja hengityselimiinsä ja lähetetään kotiin toisinaan heikkoina sairaina, toisinaan kuoleina. (Välihuudaus eduskunnasta). Sotilaiden asema on toisenlainen kuin vapaiden ihmisten. Vapaat ihmiset voivat muuttaa, mutta sotilaan pitää asua siinä huoneessa, minne hänet sijoitetaan. Muut ihmiset voivat lisätä vaatetta ja peitettä päälleen nukuessaan, mutta sotilalta se on kielletty, ja tämän vuoksi minua erittäin huolestuttaa tämä puoli valtion rakennustoiminnassa.

Toinen tapa käyttää valtion varoja rakennustoimintaan on minun mielestäni se, että valtion olisi lähinnä rakennettava asuntoja niille virka- ja palvelusmiehilleen, joiden palkkaetuihin kuuluu valtion asunto. Mitä järkeä on siinä oikeastaan, että valtio rakentaa semmoisille ihmisille, jotka eivät ole valtion palveluksessa, ja valtion omassa palveluksessa olevat henkilöt asuvat sitten vuokralla ja synnyttävät sitä asuntopulaa? Olisihan minun käsitykseni mukaan paljon yksinkertaisempaa, että valtio rakentaisi omille toimihenkilöilleen asunnon. Tottahan silloin ne vuokrahuneet, joissa he nyt asuvat, jäisivät tyhjiksi. (Ed. Tainio: Miksei maalaisliitto ole sellaista esitystä tehnyt? Nehän ovat tosiaan valtion omia.) Niin, tämän tapaisiin mietteisiin me aina tulemme tämän asian esillä ollessa. Me olemme jo tälle vuodelle myöntäneet melkoisen summan. Nyt pyydetään yhä lisää, ei muisteta, että olemme jo kerran myöntäneet tälle vuodelle. (Ed. Itkonen: Ettehan te myöntäneet silloinkaan.) Meidät äänestettiin kumoon. Tosiasia on että valtion varoja on käytetty tähän tarkoitukseen. Tällä kerralla me luonnollisesti äänestämme taas vastaan. Minä niinkuin muutkin meikäläiset yhdyn ed. Lohen ehdotukseen, että hallituksen esitys tällä kertaa hylättäisiin. (Ed. Itkonen: Palkankorotuksen puolesta äänestitte!)

Ed. Nurmisen: Tämä asuntokysymys on omituinen siitä, että olkoon täällä sitten vasemmiston tai oikeiston puolesta puhujat, lukuunottamatta maalaisliittolaisia, niin kaikki puhuvat kauniisti siitä ja myös toteavat sen, että asuntokurjuutta on meidän maassamme tällä kertaa olemassa tavattoman paljon. Tältä osalta ei näytä olevan erimielisyyttä asiasta ollenkaan. Todetaanpa vielä sekkin, mitenkä vahingollista tämä on, kuinka siitä aiheutuu tautteja ja kaikenlaista vahinkoa juuri noille asunnon puutteessa olijoille. Mutta kun on tultu siihen kohtaan, jolloin pitäisi asiaa ruveta jollain tavoin auttamaan, niin silloin kyllä selviää rajat ja oikeistossa aina poikkeuksetta ryhdytään vastustamaan tämän asian eteenpäin viemistä, asuntojen rakentamista sellaisille, jotka niitä todella tarvitsevat. Tämä onkin luonnollinen asia, kun tuntee sen itsekkyyden, jolla meidän maamme porvarisluokat kaikkiin kysy-

myksiin suhtautuvat, jotka koskevat vähänkin työväestön parasta. Ja niin on tässäkin kysymyksessä. Onhan heille ominaista, että silloin kun he eivät omakohtaisesti vähääkään tunne eivätkä kärsi asuntokurjuudesta mitään, niin eivät he myöskään silloin välitä toisten kurjuudesta, eivätkä lähde sitä poistamaan pienimmäskään määrässä.

Meillä on tilanne muuttunut täällä sel-laiseksi, että ennen sotaa asuttiin paljon tasaisemmin kuin nykyään. Silloin ei ollut parempiosaisillakaan niin suuria ja le-veitä asuntoja, kuin mitä nyt on. Työläi-sillä oli silloin hiukan parempi mahdolli-suus sijoittua asumaan edes siedettävästi. Sota-aikana muuttui tilanne kumminkin aivan toisenlaiseksi. Silloin oli kaikenlai-silla gulasheilla ja porvaristolla yleensä mahdollisuus ansaita tavattoman suuria pääomia. Tästä johtuu myös se, että he sodan aikana sijoittuivat asumaan tavatto-man leveästi. Olen joutunut työskentele-mään aikaisempina aikoina sellaisessa am-matissa, jossa tämän huomaa varsin sel-västi. Olen joutunut huoneiston korjauk-sissa työskentelemään ennen sotaa noissa porvariston asunnoissa. Silloin heille riitti 3—4 huonetta ja kaksikin huonetta, ja keskiluokassa oleville huone ja keittiö. Mutta nyt, kun joutuu työskentelemään heidän huoneistoissaan korjaustoissa, niin huomaa, että on 10—12 huonetta ja että on paljon sellaisia, jotka ennen asuivat yh-den ja kahden huoneen huoneistoissa, mutta asuvat nyt pienemmissä taloissa yksin, toisilla kokonainen kerros hallussaan. Täl-lainen on aivan yleinen ilmiö Helsingissä ja uskon, että samanlainen on tilanne myös toisissa kaupungeissa. Tätä ei voi kieltää, jos todella tuntee, mitenkä ny-kyään asuntosuhteet jakaantuvat. Ja tä-män kun ottaa huomioon ja lähtee jaka-maan, kuinka paljon ennen sotaa Helsin-gissä asui perheitä tai henkeä huonetta kohti, ja ottaa myös saman vertausluvun, niin voi olla mahdollista, että nykyään ei asuta sen tiheämmin koko kaupungissa ti-lastoa laskettaessa kuin ennen sotaa, mutta tämä ei vähääkään todista sitä seikkaa, etteikö juuri vähävaraisempi väestö asu paljonkin tiheämmin ja ahtaammin kuin ennen sotaa. Jos tuntee yksinomaan sen puolen, mitenkä työväestö asui ennen so-taa, ja mitenkä se asuu nyt, niin alaspäin on menty siinä tavattoman paljon. Ennen

sotaa ei kaikenlaisissa laatikkokojuissa asunut työläisiä, ainakaan sanottavasti. Nyt niitä löytyy tavattoman paljon. Hel-singissä löytyy asukkaita miltei poikkeuk-setta sellaisissa kopeissa, joissa on aikai-semmin pidetty maistraatin työmiesten työ-kaluja. Nämä ovat vain laudoista lyödyt kasaan, mutta asunnon puutteessa on sinne täytynyt ihmisten sijoittua asumaan. On lyöty pahvit sisäpuolelle, että edes vähän olisi tuulen ja sateen suojaa, mutta minkä verran on pakkasensuojaa, sen tietää jo-kainen itse. Näitä asuntoja on tavattoman paljon, joita talven aikana saa päivät päästään lämmittää, mutta illalla, kun ka-miina sammuu, tulee kylmä ja aamulla on kymmenkunta astetta, ehkä enemmänkin pakkasta. Mitenkä asuminen käy tällai-sissa huoneistoissa päinsä? Olisi hyvin hauskaa nähdä, että siellä kävisi joku maalaisliiton edustaja myös talvisaikaan koettamassa, niin uskonpa, että he pyrki-sivät jonkun verran laiveampiin ja parem-piin asuntoihin eivätkä ryhtyisi vastusta-maan näitä määrärahoja, joita asuntotar-koituksiin pyydetään. Täällä myöskin useissa kysymyksissä vedotaan siihen, kun valtionavustuksia myönnetään erinäisille laitoksille, mitenkä ulkomailta käydään niissä kysymyksissä edellä. Minä olisin myöskin hyvin halukas kuulemaan täällä, mitenkä ulkomailta on tähän kysymykseen suhtauduttu, niin varmasti tultaisiin sa-maan tulokseen, että ulkomailta on valtion taholta pitkän aikaa ja myöskin suurem-missa avustummäärissä käyty edellä asuntopulan lieventämisessä, kuin meidän maasamme. Kaikki nämä seikat jätetään kyllä tällaisen kysymyksen yhteydessä porvaris-edustajain taholta tarkkaan mainitsematta, mutta sopisi myös niitä siltä puolen ottaa esiin. Ei saataisi ulkomailta ainakaan huonompaa esimerkkiä tässä suhteessa. Täällä ed. Vennola mainitsi, että hän mie-luisasti asettuisi kannattamaan suurempaa määrärahaa, niinkuin täällä näkyy useissa vastalauseissa olevan mainittu, mutta esteenä on muka se, ettei valtiolla ole siihen varoja. Kun ottaa huomioon sen tärkey-den, minkä ed. Vennolakin asetti tälle asun-tokysymykselle, niin täytyy ehdottomasti myöntää, että valtion varat myöntävät myös suuremman summan tähän tarkoituk-seen asian tärkeyteen katsoen, kuin mitä hallituksen esityksessä siihen nyt esite-tään annettavaksi. Täällä maalaisliiton

edustajain taholta on kaivattu tilastoa siitä, missä tämä asuntopula olisi suurin, onko se suurin maaseudulla vaiko kaupungeissa. Ei meidän kannata siitä riidellä, missä se on suurin. Tunnustetaan pois, että asuntopula on olemassa niin maaseudulla kuin kaupungeissa. Hallituksen esityksessä esitetään, että yksin Helsingissä on noin pari tuhatta perhettä ilman asuntoa, enkä minä usko, että hallituksen esitys on ainakaan liioiteltu, niitä vähintään tämä määrä löytyy. Tässä numerot siis osoittavat sen, että asuntopula on tavattoman ankara. Myös mainitaan, että parissakymmenessä muussa kaupungissa on noin tuhat perhettä ilman asuntoa, jotka siis tarvitsisivat välttämättä asuntoa. Minä en lähde väittämään sitä, etteikö näin olisi myös maaseudulla laita, mutta kun kysymys on esillä, on lähdettävä siltä pohjalta, että autetaan molempia, ei ainoastaan kaupunkilaisia, vaan myös maaseutulaisia, ja lähdetään myöntämään määrärahoja ja rakennetaan asuntoja kaikkialla, missä vain tarvitaan. Silloin autetaan asiaa eteenpäin, eikä sillä päästä mihinkään, että kielletään kaikki määrärahat. Eivät sillä pääse eteenpäin maalaiset eivätkä kaupunkilaiset. Jotain on asian eteen tehtävä. On myös omituista, mitenkö edellinen puheenvuoron käyttäjä mainitsi että kun näitä miljoonia myönnetään ja aletaan rakentaa, silloin työläisten taholta tehdään lakkoja ja näiden lakkojen kautta tuhlataan miljoonat aivan hyödyttömiin. Mutta kuka täällä on viimeksi niitä lakkoja tehnyt ja kuka tässä on viimeisen ruhkan rakennustyöalalla saanut aikaan? Eikö se ollut työnantajaleirissä eikä työläisten taholta? Mutta minä uskon että täällä työnantajat viimeisestä jupakasta niin paljon oppivat etteivät enää rettelöi, etteivät lähde niin tyhmiä rettelöitä pitämään. Se olisi hyvin toivottavaa. Ne todella saivat selkäänsä siinä, mikä oli hyvin terveellistä. Ja jos toisten tekee mieli, niin ottakoot taas selkäänsä, ei se meille ikävää tuota, sikäli kuin asia näin menee.

Jos vertailemme nyt sitä lopullista summaa 12 miljoonaa markkaa koko maahan nähden ja myös sitä asuntojen tarvetta, jota on esitetty olevan kaupungeissa olemassa — noin 3,000 perhettähän hallituksen tietojen mukaan välttämättömästi tarvitsisi asuntoa — niin saadaanko tällä 12 miljoonalla markalla edes osakaan siitä

tyydytetyksi. Ja kun otetaan huomioon se että huomattava osa tästä myöskin täytyy sijoittaa maaseudulle asuntojen rakentamista varten, niin ei saada edes murtoosaakaan tyydytetyksi yhteisestä tarpeesta. En minäkään tahdo lähteä siltä pohjalta, että sitä nyt saataisiin tai voitaisiinkaan saada yhtenä vuonna tyydytetyksi, tätä asuntojen tarvetta, mutta on yritettävä että sitä saadaan edes jonkun verran lievennetyksi, ja kun vaan hyvää halua on, niin kyllä meillä valtiolta tällä kertaa sen verran riittää varoja että tähän lieventämiseen voidaan tosisteolla ryhtyä. Hyvää halua kun on, niin muuta ei tarvita, kyllä asia silloin tulee autetuksi. Jos myönnettäisiin tämä summa, mitä täällä viimeisessä vastalauseessa ehdotetaan, nim. 50 milj. markkaa, jakautuen siten, että 15 miljoonaa käytettäisiin valtion tehtaiden ja työväestön asuntojen rakentamiseksi, 20 milj. markkaa määrärahasta annettaisiin kuolelainsäilytys pienasuntojen rakennuttamiseksi kaupungeissa ja muissa asutuskeskuksissa ja 15 milj. markkaa maaseudulle, silloin tulisi aluksi edes vähäisen autetuksi niin kaupunki- kuin maaseutu- väestö, silloin olisi myöskin edes jonkun verran jo yritetty auttaa sitä kysymystä, ja kun sitä edes siinä suhteessa samassa mittakaavassa lähivuosina jatkettaisiin, niin silloin voitaisiin sanoa, että valtio on myös tässä kysymyksessä osapuulleensa täytännyt velvollisuutensa. Tällä perusteella minä yhdyn kannattamaan viimeistä vastalauseetta että tarkoitukseen myönnettäisiin 50 miljoonaa markkaa.

P u h e m i e s: Istunto keskeytetään nyt ja jatketaan kello 7 i. p.

Istunto keskeytyy 5,20 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Ilmoitusasia:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat ed. Valkama lauantaiksi ja maanantaiksi yksityisasiain takia ja ed. Kontio tämän päivän istunnosta.

P u h e m i e s: Jatketaan päiväjärjestyksessä olevan 12) asian käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Järvinen: Olen sitä mieltä, että hallituksen esitykseen sisältyvä suunnitelma nyt kysymyksessä olevan asuntoliittaisen määrärahan jaoksi on asiallisesti oikeampi kuin se ehdotus, joka esiintyy valtiovarainvaliokunnan mietintönä, vaikkakin sen takana on vain kaksi valiokunnan 21 jäsenestä. Näin ollen minäkin, niinkuin jotkut toisetkin puhujat jo ennen minua, kannatan ed. Furuohjelman tekemää ehdotusta.

Ed. Österholm, poissa.

Ed. Tenhunen: Tänä iltana on puhuttu asuntokysymyksestä puolin ja toisin. Mutta minun mielestäni harvoissa puheenvuoroissa on kajottu siihen seikkaan, mikä on itse asian ydin, nimittäin asuntotilanteen, monta vuotta kestäneen asuntokurjuuden syihin. On kyllä sangen hauska kuulla, että porvariston taholta on myönnetty asuntokurjuutta olevan olemassa, asuntopula hyvinkin vakavaksi — vaikkakin toiselta puolen on esitetty sellaisiakin väitteitä, että vähitellen oltaisiin siirtymässä tässä suhteessa normaalisempiin oloihin — hauska senvuoksi, että minä pidän porvaristoa suurimmaksi osaksi vastuunalaisena vallitsevaan tilanteeseen. On otettava huomioon, että porvaristo on hallinnut tätä yhteiskuntaa, ja kun tilasto osoittaa tällaisenkin räikeän yhteiskunnallisen epäkohdan olleen olemassa jo vuosikymmeniä eikä sitä vielääkään ole voitu poistaa ja kysymystä saattaa pois päiväjärjestyksestä, niin silloin täytyy ehdottomasti pitää niitä yhteiskuntaluokkia, jotka ovat hoitaneet maan asioita, vastuunalaisina siitä tilanteesta, missä me nykyään elämme.

Asuntokysymys ei suinkaan ole mikään erillinen kysymys ja sellainen kysymys, joka ei olisi riippuvainen yhteiskunnallisesta tilanteesta muilla taloudellisen elämän aloilla. Minä pidän vallitsevaa tilannetta aivan luonnollisena seurauksena niistä perusteista, joille yhteiskunta on rakennettu, joiden päällä yhteiskunta seisoo. Se seikka, että vapaan kilpailun pohjalle

nojautuva talousjärjestelmä johti suuriin, koko maailmaa käsittäviin katastrofeihin, kuten maailmansotaan, ja että tällaisen järjestelmän, tällaisen yhteiskunnan taloudellisten perusteiden mukaisesti kävi mahdolliseksi syrjäyttää väestön valtaavan enemmistön todelliset tarpeet ja ohjata taloudellinen toiminta meidänkin maassamme sellaisille aloille, jotka eivät suinkaan olleet eduksi yhteiskunnalle kokonaisuudessaan, se seikka, että vallitseva järjestelmä sellaisenaan antoi hyviä edellytyksiä kaikenlaiselle keinottelulle liike-elämässä, sensijaan että se olisi voinut taata edellytyksiä rakennustoiminnan jatkuvalle kehittymiselle ja tarpeita vastaavalle rakennustuotannolle, se johtuu juuri vallitsevan järjestelmän perusteista, eikä tämä nykyinen asuntokysymys ole siis mikään satunnainen ilmiö. Kun tältä pohjalta katselee asiaa, niin täytyy myöskin tulla siihen tulokseen, ettei suinkaan tämä epäkohta ole korjattavissa ehdotetuilla puolinaisilla toimenpiteillä, sellaisilla pienillä avustusmäärillä rakennustoiminnan tukemisen hyväksi, kuin mitä täällä tänä päivänä valtiovarainvaliokunnan mietinnön yhteydessä on esitetty. Kahdentoiista miljoonan markan uuraaminen tähän tarkoitukseen ei tule vaikuttamaan tilanteen korjaantumiseen puolin eikä toisin, ei ainakaan kovin paljon. Täällä ed. Vennola jo huomautti, että sellainen rahaerä on aivan kuin pisara meressä verrattuna siihen tarpeeseen, mitä varten se on tarkoitettu. Näin ollen minä pitäisin luonnollisena, että kun kerran valtiolla on käytettävissä varoja ja kun tarve on myönnetty, tunnustettu niin kipeäksi, niin täytyy silloin suurempiin toimenpiteisiin ryhtyä. Viidennessä vastalauseessa ehdotettua 50 milj. mk. ei voida vielä pitää minään epäkohtaa lopullisesti poistavana määrärahana, vaan tämän epäkohdan korjaamiseksi olisi uhrattava vuosittain jatkuvasti karttuvia määrärahoja. Mutta silloinhan luovuttaisiinkin siitä periaatteesta, mille vallitseva järjestelmä rakentuu, vapaan kilpailun, tarjonnan ja kysynnän periaatteesta.

Täällä ed. Lohi, ed. Hahl y. m. ovat erityisesti alleviivanneet sen, että tällaista muotoa vallitsevan asuntopulan ja asuntokysymyksen ratkaisemiseksi kuin suora-naisten määrärahaan määräämistä siihen tarkoitukseen, ei ole suositeltava, vaan sensijaan varsinkin maaseutuväestön tarpeita

silmällä pitäen olisi ryhdyttävä suuressa mittakaavassa toteuttamaan tilattoman väestön maahan kiinnittämistä tarkoittavia lakeja kuten asutuslakeja ynnä muita. Mutta minä tämän johdosta tahdon yhtyä niihin, jotka ovat jo huomauttaneet siitä, ettei tätä keinoa voida pitää minään tähän asiaan soveliaana keinona. Sillä se väestö, joka kärsii asuntokurjuudesta, pääomia omistamaton väestö, ei ole tilaisuudessa nykyisen asutuslain enemmän kuin aikaisempain lunastuslakienkaan mukaan pääsemään kiinni omavaraistalouteen sen paremmilla edellytyksillä kuin aikaisempikaan tilaton väestö, tilaton väestö ennen vanhaan, silloisissa olosuhteissa. Meidän täytyy lähteä siitä näkökohdasta, ettei ole oltava niin turhan tarkka sille perusperiaatteille, että meidän täytyisi kunnioittaa yksityistä omistusoikeutta sellaisissakin tapauksissa, jolloin se on yhteiskunnalle vahingoksi, niinkuin on juuri osottautunut ja on epäilemättä tapahtunut asutuskysymyksen ratkaisuun nähden maaseudulla. Ei voida päästä mihinkään lopullisiin tuloksiin väestön sijoittamisen suhteen omavaraistalouteen ja heidän kiinnittämiseensä maataloustuotantoon ja siirtämiseensä pois kaupungeista ja taajaväkisistä yhdyskunnista sellaisilla toimenpiteillä kuin mitä on ehdotettu, että huikeita lunastushintoja vastaan luovutettaisiin tilattomille maata viljeltäväksi yhteistä hyvää palveleviin tarkoituksiin, vaan siinä tarvitaan paljon pitemmälle meneviä uudistuksia.

Asutuskysymys nykyhetkellä on kuitenkin sellainen kysymys, että siihen täytyy suoralla kädellä tarttua kiinni valtion suoranaisilla toimenpiteillä, mutta se, mitä täällä on ehdotettu, että sijoitettaisiin valtiovaroja kuolelainsaloina asutusryityksiiin, ei vielä epäkohtia voi suoranaisesti poistaa, niinkuin täällä jo on aikaisemmin eräissä puheenvuoroissa riittävän tyhjentyvästi huomautettu. Tämän vuoksi vastaisuudessa täytyisikin pyrkiä siihen, että valtio välittömästi rakentaisi asunnottomille terveellisiä asuntoja niillä seuduilla, missä asuntokurjuus on polttavin. Mutta asiain tilaa välillisesti korjaavana toimenpiteenä minä kuitenkin pidän sitä ehdotusta, mitä täällä viidennessä vastalauseessa on ehdotettu, että kuolelainsaloihin myönnettäisiin 50 milj. markkaa. Sekin on vielä, minä tahdon huomauttaa, aivan piasara meressä verrattuna siihen tarpeeseen,

mihin se tulee. Mutta onhan se kuitenkin parempi kuin ei mitään, varsinkin jos se myönnetään sillä edellytyksellä, että eteenkinpäin jatkuvasti tuetaan rakennustoimintaa ei ainoastaan lainoilla mutta myöskin valtion suoranaisella rakennustoiminnalla siksi kunnes vallitsevasta asuntokurjuudesta on päästy.

Ed. Witting: Jag ber att få understöda rdgsm. Jacobssons förslag.

Ed. Savolainen: Tähän valiokunnan mietintöön liitetyn ensimmäisen vastalauseen alla on niiden edustajain nimia, jotka ovat semmoisilta seuduilta maata, missä on mitä kurjimmat asunto-olot. M. m. tämän vastalauseen alla on ed. Ryynäsen nimi. Millähän tavalla ed. Ryynänen aikoo köyhille savokarjalaisille valitsijoilleen kantaansa tässä asiassa puolustaa. Tiedetään että useat kunnat ovat juuri ed. Ryynäsen vaalipiirissä tehneet pyyntöjä valtioneuvostolle, että sieltä myönnettäisiin varoja asutustarkoituksiin, useat kunnat ovat itse koettaneet hankkia maa-aloja sellaisille kunnan asukkaille, joilla ei edes itsellä ole maata, mutta vähävaraisilla kunnilla ei riitä varoja rakennuslainojen myöntämiseen. Kun torppa ei tule rakennetuksi ilman ettei ole myöskin varoja niin on useassa kunnassa viime vuotenakin tehty valtioneuvostolle pyyntöjä että myönnettäisiin rakennuslainoja pienasuntojen rakentamista varten. Valtioneuvostolta saivat vastauksen, että ennen myönnettyt varat ovat loppuneet. Valtioneuvoston tiedonannossa mainittiin, että luultavasti tuleva eduskunta tulee taas myöntämään uusia varoja ja silloin otetaan huomioon niiden kuntien pyynnöt, jotka viimeisestä rahamäärästä ovat ilman jääneet. Kymmeniä tuhansia työläisvalitsijoita sekä maalla että kaupungissa, niihin luettuna myös maalaisliiton edustajain äänestäjät, odottavat eduskunnalta tässä suhteessa myönteisiä toimenpiteitä. Minä kannatan valiokunnan mietintöön liitettyä toista vastalauseetta.

Ed. Jokela: Minä olen oikeastaan ihaillut sitä isäntämäistä urhokkuutta, millä maalaisliiton edustajat ovat vastustaneet tätä aloitetta, jossa on sentään ollut tarkoituksena sellaisen niinkin huutavan epäkohdan edes osittainen korjaaminen, kuin mitä esillä oleva ehdotus tarkoittaa. Mielenkiin-

toa vailla ei ole muuten m. m. ed. Hahlin neuvo meille kaupunkilaisille, että kylmällä pitää lisätä vaatteita. Tästä kannattaisi kiittää, jos se olisi uusi neuvo, mutta tämä on jo aika varhain tunnettu. Mutta tosiasia on, että työtä tekevältä väestöltä, köyhälistöltä ei puutu yksin asunto, mutta siltä puuttuu myöskin kunnolliset vaatteet. Se ei voi muuttaa vaatteita eikä voi lisätä niitä sen mukaan kuin kylmä ahdistaa joissakin lautahökeleissä.

Minä muuten ymmärrän varsin hyvin maalaisliiton edustajien kannan tässä kysymyksessä. Minä ymmärrän sen melkein yhtä hyvin kuin ed. Virkkunen ymmärtää fascistisia upseereja, koska nimittäin on sillä tavoin, että maalaisliittolaiset edustajat omistavat useampi maatalon ja kyllä ei siellä asuntopulasta mitään tiedä varsinkaan jolleivät viitsi sanomalehdestä lukea. Olen ed. Hahlin kanssa samaa mieltä siitä, että kasarmitkin pitää korjata, ainakaan ei suinkaan vasemmistossa kukaan tahdo, että sotilaat pitää palelluttaa ja että niitä lähetetään kuolleina kotiin kuten ed. Hahl mainitsi. Kyllä minä olen kuten sanottu sitä mieltä, että kasarmitkin pitää korjata ja pitää sotilaita kasarmeissa vain niin paljon, että ne siellä elävät ja jaksataan elättää.

Täällä sanottiin, maalaisliiton taholta, että asuntopula on säännöstelyn seuraus, ja onpa erikoisemmin juuri tätä puolta painostettu, lisäksi, että kunhan nyt tuosta kirostusta säännöstelystä päästään, niin hyvä tulee, nyt ei enää kenenkään tarvitse olla asuntopulassa, ja minä en ollenkaan epäile sitä, etteikö varsinkin maalaisliiton taholta täydestä oteta tuollaistakin ajatusta. Mutta ettei nyt sentään kovin paljon liene toiveita tässä suhteessa, ja senvuoksi kun täällä on niin paljon puhuttu vuokralaisten puolesta ja toivottu heille kaikkea hyvää, ja vieläpä todisteltu kuinka hyvää nyt tulee, niin ei liene pahasta vaikka täällä hiukan tuodaan julki toisenkin asianomaisen, toisin sanoen talonomistajien mielipiteitä tässä kysymyksessä. Varsinkin koska se erinomaisesti kuvastaa sitä tilannetta mikä nyt odottaa niitä, jotka eivät taloja omista. Tässä muutama aika sitten talonomistajien ammattilehti antoi kehoituksen vuokrien korottamisesta. Sanottiin, että vuokrat pitää kohottaa vähintään kahdeksan kertaisiksi siitä mitä ne olivat ennen sotaa. Mutta tämäkään

ei vielä noita talojobbareita tyydytä, koska aivan äskettäin ovat antaneet talonisännille uudet määräykset. On annettu eränläiset kymmenen käskyä, jotka minä pyydän tässä esittää, koska ne niin paljon valaisevat myöskin tätä kysymystä. Näissä kymmenissä käskyissä, jotka on annettu ohjeiksi sen jälkeen kun säännöstely loppuu, näissä ensimmäinen käsky kuuluu näin: „Vuokrien tulee perustua kannattavuuslaskelmiin, joissa m. m. aikaisemmat tappiot vuosilyhennyksinä otetaan huomioon. Huoneistojen luokitus on suotava, monin paikoin välttämätön.” Kai huomattiin, että vuokralaisten pitää tästä lähtien kun säännöstely loppuu, maksaa kaikki noiden talonisäntien vanhatkin tappiot, ja niitä saattaa toisilla olla aika paljon. Sitten toinen käsky kuuluu näissä näin: „Talon vanhoille vuokralaisille on asetettava alhaisemmat vuokrat kuin uusille vuokralaisille.” Se kai tarkoittaa sitä, että ajetaan vanhat vuokralaiset ulos kadulle ja otetaan uusia ja sitten näillä on luonnollisesti korkeampi vuokra kuin vanhoilla. Kolmas käsky näissä kuuluu näin: „Suurten huoneustojen vuokrat asetettakoon jonkun verran alhaisemmiksi kuin samanlaisten pienten huoneistojen, koska viime mainitut enemmän rasittavat taloja.” Tämä on näin, selvällä suomenkielellä sanottuna. Se merkitsee sitä, että suurista huoneustoista varakkailta ei kiskota niin paljon kun kiskotaan niiltä köyhiltä, jotka eivät voi noita suuria huoneustoja vuokrata, toisin sanoen kuuluvat omistamattomaan luokkaan. Neljänneksi täällä sanotaan: „Vuokralaiset, jotka huoneensa varaavat yksinomaan perheelleen, saakoot huoneustonsa halvemmalla kuin ne, jotka ansaitakseen pitävät alivuokralaisia.” Niin, yleinen käytäntö näissä kaupunkipaikoissa on se, että köyhän työläisen, jos hän on onnistunut huoneen saamaan, siinä on niin korkea vuokra, ettei hän voi sitä maksaa, hänen on täytynyt pitää noita alivuokralaisia, ja nyt tehdään tämäkin mahdolliseksi. Jos pidät alivuokralaisia niin isäntä kiskoo kaiken sen tulon, mitä siitä on, t. s. asuntokumppania kyllä saa pitää, mutta hyötyä siitä ei saa tulla. Viidenneksi täällä sanotaan: „Liike- ja asuntotuoneistojen välistä vuokraeroa on koettava tasoittaa.” Toisin sanoen, että sitä tästä lähtien saadaan maksaa asuntuhuoneista sen verran kuin liikepalatseistakin.

Sellaista se on teidän asuntopoliitikkanne! Kuudenneksi määrätään: „Vuokrat ovat maksettavat kuukausittain etukäteen, suurrempien talojen vuokrat pankkilaitoksiin.” Kyllähän se olisi kovin mukavaa! Ei tarvitsisi joka kuukausi juosta maksamassa vuokria kun tuuppaisi kerralla koko vuoden vuokran. Se on vaivoja säästävää. Mutta silläkin hyvällä on se paha vika, että meillä työväenluokan jäsenillä ei ole rahaa niin paljon kelläkään, ja siis ei tämäkään kohta osoita sitä, että vuokrasäännöstelyn loputtua työläisiltä loppuisi asuntopula. Sitten täällä sanotaan seitsemänneksi: „Uusia vuokralaisia alkoon taloon otettako ilman luotettavuustietoja.” Tämä nyt kyllä alkaa olla hiukan hebreaa minun luettavakseni. Tuo luotettavuustieto, mistähän se pitäisi oikeastaan hakea? Se on kai tarkoitettu niin, että pitää hakea suojeluskunnan esikunnasta todistus ennenkuin pääsee taloon asumaan. Työväenluokan jäsenillä tahtoo kuitenkin olla se „vika” ettei nekään anna työläiselle sieltä todistetta, ja jos eivät edelliset pykälät olisi kadulle meitä saattaneet niin kyllä tämä ainakin kadulle saattaa. Kahdeksanneksi sanotaan: „Niin kauan kuin huoneenvuokrausta ovat uhkaamassa tuhoisat lainsäädäntötoimenpiteet, niin että huoneenvuokrauksessa tapahtuva luotonanto tyydyttävillä ehdoilla ei ole taattu, on vuosi- ja muita pitempiaikaisia vuokrasopimuksia suuremmalla varovaisuudella tehtävä.” Yhdeksänneksi määrätään: „Yksityisomaisuuden vastustajat loitonnettakoot yksityisten omistamista vuokrataloista, jotta yhteiskunnan kannattajille voitaisiin kaupungeissa sitä paremmin asuntoja varata.” Siis tämäkin selvästi osoittaa, etteivät herrain aikeet ainakaan työväenluokan jäsenille lupaa mitään loistavaa tulevaisuutta asuntokysymykseen nähden. Kymmenes käsky kuuluu näin: „Yhteiskunnan huostaan heittäytyneitä alkoon vuokralaisiksi enää hyväksyttävä.” Minä en ainakaan voi käsittää, että tällä tarkoitettaisiin mitään muuta kuin sitä, että sellaiset työväenluokan jäsenet, jotka ovat jo raataneet itsensä niin voimattomiksi, etteivät enää voi tuottaa lisäarvoa joillekin työnantajille, kapitalisteille, niin heillä ei ole oikeutta asua missään. Tässä oli nyt sitten se uusin talonmistajien päätös, josta kuvastaa se tilanne, mikä meillä vuokrasäännöstelyn loputtua alkaa —, ja kun nyt

tällä tavoin ovat toisenkin asianomaisen mielipiteet ja päätökset tulleet meidän tietoomme, niin joutuu väkisin siihen lopputulokseen, että ne, jotka ovat vastustaneet kyseessä olevien varojen myöntämistä sillä perusteella, että vuokrasäännöstelyn loputtua asuntopula itsestään poistuu, niin kyllä nämä ovat taitaneet puhua jotakin sellaista, jota ei eduskunnan puhujalavalta ole soveliasta sanoa. Lopuksi minä olevien olojen vallitessa en voi tulla muuhun tulokseen kuin siihen, joka ilmenee viidennessä vastalauseessa.

Ed. Lohi: Minä en katso tarpeelliseksi vastata kaikille niille puhujille, jotka ovat ensimmäiseen lausuntooni kosketelleet. Ainoastaan ed. Linnan lausunnon johdosta, kun hän teki sen väitteen, että minun käsitykseni valtion asuntopoliittisen toiminnan vaikutuksista ei ole sellainen, mitä minä tahdoin otaksua, tahdon huomauttaa, että kun vuonna 1922 käsiteltiin samaa kysymystä, niin ed. Linna oli täydellisesti samalla kannalla kuin minä. Hän nimittäin 3 päivänä lokakuuta lausui tästä kysymyksestä näin: „Mutta yhtä varmaa on myöskin, että tämä valtion avustuksella tapahtuva rakennustoiminta on pahan lääkittämistä eikä pahan poistamista. Mitä enemmän valtion varoja kiinnitetään kaupunkirakennuksiin, sitä suuremmaksi epäilemättä tulee myös siirtolaisuus maalta kaupunkiin ja tästä jatkuvasti seuraa asuntojen puutetta.” Siis hän tässä kysymyksessä silloin oli samalla kannalla kuin minä. Toisessa suhteessa hän oli myös samalla kannalla. Hän huomauttaa nimittäin: „Täällä mainittiin että niiden hakiain joukossa, jotka anovat avustusta, on verrattain vakavaraisia ja suuria yhtymiä, nimittäin Elanto ja Kone- ja Siltarakennusosakeyhtiö. On epäilemättä väärin, että muutamat yhtiöt joutuvat edullisempaan asemaan kuin toiset, jotka ovat rakentaneet tai paraikaa rakentavat omilla varoillaan työväenasuntoja.” Siis tässäkin suhteessa me oltiin täysin yksimielisiä ja ed. Linna sillä hetkellä vielä puolsi avustuksen myöntämistä tällaisena tilapäisenä hädän poistamisena, mutta hän huomauttaa, että „olen varma siitä, että tällä toiminnalla ei sittenkään asiaa lopullisesti voida ratkaista, vaan että siihen on käytettävä toisia keinoja ja täytyykin ajatella, että nämä varat alkavat olla viimeisiä, jotka tässä muodossa

tähän tarkoitukseen myönnetään". Siis ed. Linna on ollut minun kanssani aivan samaa käsitystä aikaisemmin, mutta tuntuu siltä, että meillä käsitykset nyt ovat muodostumassa toisenlaisiksi. Mitä siihen tulee että nyt valiokunta ehdottaa suuremman määrän maaseudun rakennustoimintaa varten kuin aikaisemmin on näissä alotteissa ollut, niin minä sen kyllä panen ilolla merkille, mutta olen sitä käsitystä, että maaseudun asutuskysymystä ja tilattoman väestön asemaa paljon onnellisemmasti voidaan hoitaa sitä tietä, että koetetaan kaikin voimin toteuttaa niiden asutuslakien tarkoitusta, joita me olemme yhdessä ed. Linnan kanssa olleet täällä säätämässä.

Ed. Österholm: Jag anhöller, hr talman, att få understöda det förslag, som framställles av rdgsm. Schauman.

Sosialiministeri Bööck: Pyysin puheenvuoroa toistamiseen pääasiallisesti vastatakseni muutamiin kysymyksiin, mitkä ed. Hahl täällä aikaisemmin päivällä teki. Hän kysyi, eikö ole oikein, että Helsingin kaupungissa asumistiheys huonetta kohti on alentunut 2:sta 1.7, mikä oli keskimääräinen luku vuonna 1919. Minä vastaan, että näin on. Asumistiheys on vähentynyt. Siitä huolimatta vuonna 1919 Helsingissä toimitetussa asuntolaskennassa todettiin, että liika-asutuissa huoneissa asui yli 60,000 henkeä eli 38 % kaupungin asukasluvusta. (Ed. Hahl: Entäs maalla?) Mitä tuohon asumistiheyden vähenemiseen tulee, tahdon sen selitykseksi lisätä vielä pari tietoa. Toinen niistä on ilahuttava, toinen on vähemmän ilahuttava. Toinen on se, että viime vuosikymmenen kuluessa on asukkijärjestelmä, kaupunkien loiskjärjestelmä, jonkun verran vähentynyt, ja siitä ei ole mitään muuta kuin hyvää sanottavaa. Olisi toivottava, että samaa voisi tapahtua myöskin maaseudulla. Toinen seikka, joka selvittää tämän saman asianhaaran, seikka, jonka mainitsin vähemmin ilahduttavaksi, on se, että koko maassa, mutta erikoisesti kaupungeissa, syntyväisyys on viime vuosikymmenen kuluessa vähentynyt. Kaupungeissa syntyväisyys v. 1910 oli 27.3 1,000 kohti, vuonna 1920 19.1. Siis perheessä on vähemmän lapsia kuin ennen. Mutta se seikka, että jossakin perheessä, jossakin asunnossa on yksi lapsi vähemmän, se vähentää kyllä asumistiheyttä

mutta ei asuntojen kysyntää. Nämä selityksenä siihen asumistiheyden vähenemiseen, mistä oli puhetta.

Mitä erityisesti tulee siihen osaan nyt kysymyksessä olevaa määrärahaa, jota olisi aikomus käyttää maataloustyöntekijäin asunto-olojen parantamiseksi, tahdon vielä lisätä sen, että muistaakseni pari vuotta sitten määräys siitä, että osa määrärahaa olisi käytettävä tähän tarkoitukseen, tuli eduskunnan päätökseksi, muistaakseni jonkun maatalouden edustajan ehdotuksesta, ja tottakai maalaisliitonkin kannatuksella. Samaa päätöstä on uudistettu myöskin siihen määrärahaan nähden, joka viime joulukuussa myönnettiin tätä vuotta varten. Täysin lojaalisesti hallitus esityksessään on noudattanut tätä samaa linjaa, vieläpä säilyttäen saman suhteen kaupunkilais- ja maalaisasuntotuotannon osain kesken kuin mitä aikaisemmin on ehdotettu ja hyväksytty.

Ed. Huotari: Joka kerta kun täällä eduskunnassa tulee kysymys asuntomäärärahoista, vastustetaan maalaisliiton puolelta rahojen myöntämistä sillä perustuksella, että jos kaupungeissa asunto-olot paranevat, silloin maalaistyöväki tuppautuu kaupunkeihin ja isännät maalla jäävät ilman halpaa työvoimaa. Ikäänkuin sillä olet maalla paranisivat, jos kaupungeissa ne kurjistuvat. Minun mielestäni viisas isäntä ottaisi näitä varoja vastaan ja rakentaisi työläisilleen kunnollisia asuntoja. Sillä ei liene sellaista, joka maalla vähäsenkin on liikkunut, joka ei sanoisi, että maatyöväen asunto-olot ovat mitä kurjimmat. Silloin kun isännällä on 6—7:kin huonetta ihan tyhjänä seisomassa, on työläisillä kerrassaan kurjat asunto-olot. Ottaisivat näitä miljoonia, joita täällä tarjotaan, ja auttaisivat työläisiä, etteivät ne tuppautu kaupunkeihin, vaan tekevät työtä heidänkin edukseen. Siis pitäisi isäntäin näitä kannattaa oman edun kannaltakin.

Täällä ed. Lohi sanoi, että asutuslain mukaan maaseudun tilattomia on avustettava. Pitäisikö meidän siis odottaa siksi, että tulemme siihen tilaan, että voimme heille itsenäiset maatilat hankkia? Mutta sellaisen hankkiminen on mahdotonta köyhälle maamiehelle. Me odotamme tässä kuin vedenpaisumusta, emmekä ota näitäkään vastaan! Minusta maalaisten päinvaltoin olisi äänestettävä näiden varain puo-

lesta, eikä vastaan. Se olisi heidän tehtävä edes oman edun kannalta, sillä ei suinkaan voida odottaa, että he säälisivät niitä työläisiä, jotka heille rikkauksia koakoavat.

Ed. Linna: Ed. Lohi siteerasi minun lausuntoani v. 1922 valtiopäiviltä. Minun täytyy sanoa, että minä olen johdonmukainen siinä. Minä uskon nimittäin silloin, että asuntokurjuus saadaan poistetuksi, ja että ne rahat, jotka silloin myönnettiin, olivat viimeiset. Minä olen nyt nähnyt, ettei se ollut mahdollista. Mitä tulee siihen seikkaan, että minä olin sitä mieltä silloin, ettei sillä että avustus myönnetään yksinomaan kaupungeille, voitaisi päästä lopullisiin tuloksiin, niin täytyy muistaa, että silloin ei ollutkaan maaseutu saanut juuri mitään ja ehdotinkin myöskin maaseudun avustamista. Ensin saatiin 2 milj. ja sitten 3 milj. markan erä maaseudulla. Nyt on esitetty sinne 6 milj. Ja kun vain tässä samassa suhteessa käytetään rahoja maaseudun ja kaupunkien kesken, niin olen varma, ettei asunto-olojen vuoksi siirry maaseudulta ketään kaupunkiin. Tässä ei siis ole kannan muutoksesta kysymys. Muuten se on sillä tavalla, että olen vielä kehityskykyinen, mutta ed. Lohi ei nähtävästi sitä enää ole.

Ed. Kivimäki: Minä tahtoisin kiinnittää huomiota siihen seikkaan, että kulvana vuonna on asutusrahastoon siirretty asutustarkoituksia varten 40 milj. markkaa ja että asianomaisilta viranomaisilta saamani selvityksen mukaan tänä vuonna tästä rahaerästä sängen huomattava osa tulee käytettäväksi etupäässä asuntotilain muodostamiseen ja rakennuksien rakentamiseen niille, se on, maaseudun työväestön asunto-olojen parantamista varten. Minä olen ed. Linnan kanssa täysin yhtä mieltä siitä, että maaseudun työväestön asunto-oloja on yhtä lailla kuin kaupunkien työväestön parannettava. Mutta minusta tuntuu, että tällä erää ja tässä yhteydessä riittäisi 3 miljoonaa siihen tarkoitukseen, koska maaseutu, kun otetaan huomioon, mitä juuri mainitsin sanottujen 40 milj. markan käytöstä, tulee tänä vuonna saamaan täyttä oikeutta. Tästä syystä minä olisin sitä mieltä, että hallituksen esitys olisi tässä suhteessa hyväksyttävä.

Ed. E. Saarinen: Kun myönnettiin varoja asutushallitukselle ja Osuuskassojen Keskuslainarahastolle, asutushallitukselle 40 milj., Osuuskassojen Keskuslainarahastolle 60 milj. mk., niin esittelin minä silloin asian käsittelyssä, että nämä summat vaihdettaisiin, jotta asutustoimenpiteitä voitaisiin kehittää asutushallituksen välityksellä suuremmassa mittakaavassa maaseuduille, koska asutuslakien mukaan voidaan rahoja käyttää kahdella tavalla, joko siten, että niitä käytetään kuntien välityksellä, taikka välittömästi myöntämällä lainoja johon asutushallituksella on oikeus. Maaseudulle on tänä vuotena käytettävänä varoja riittävästi. Olisin toivonut, että tämä hallituksen esitys olisi valtiovarainvaliokunnassa muutettu siten, ettei tämän esityksen yhteydessä olisi maaseudun asutustarkoituksia varten rahoja myönnetty lainkaan, vaan viitattu asutushallitukselle aikaisemmin myönnettyihin varoihin. Tässä esitetyt rahat pitäisi käyttää kaupunkien ja taajaväkisten yhdyskuntien asunto-olojen parantamiseksi. Esitetty summa 12 milj. on liian pieni. Toisessa vastalauseessa esitetty summa ei myöskään ole nykyajan tilanteeseen verraten läheskään liian suuri, vaikkapa se käytettäisiin yksinomaan kaupunkienkin asunto-olojen parantamiseksi. Kun ymmärrän, ettei tässä tilanteessa ole enää mahdollisuutta muuttaa esitystä haluamaani suuntaan, niin yhdy minäkin kannattamaan toista vastalauseetta, vaikka sinäkin esitetään varoja maaseutua varten. Kannatan sitä senvuoksi, että siinä esitetään suurempi summa kaupunkia varten, kuin mitä valiokunnan mietintö sisältää.

Ed. Leino. Tässä keskustelussa on jäänyt varteen ottamatta yksi seikka joka minun nähdäkseni tulee vaikuttamaan koko lailla huomattavasti asunto-olojen kurjistumiseen ja huonontumiseen. On nimittäin sillä lailla, että kaiken todennäköisyyden mukaan ei ehditä ennen kesäkuun 1 päivää tänä vuonna säätämään minkäänlaista päänöstelylakia vuokramaksuihin nähden. Mainitun päivän jälkeen nimittäin joudutaan senvuoksi vapaisiin vuokramarkkinoihin kaupungeissa, ja silloin tulee seurauksena tästä olemaan myöskin, että suuret joukot varsinkin vähävaraisia vuokralaisia joutuu kadulle, ollen ilman minkäänlaisia asuntoja, saavat he tyytyä siihen, että jonkun

hyvän ystävän tai armollisen henkilön luo saavat tavaransa suojaan, saaden itse kesäkuukausiksi painautua maille. Tämäkin näkökohta minun nähdäkseni puhuu sen puolesta, että tällä kertaa olisi määräraha korotettava 25 milj. markaksi, kuten toisessa vastalauseessa mainitaan, minkävuoksi minä yhdyn sitä kannattamaan.

Ed. Hahl: Minun täytyy vielä väärinkäsityksen välttämiseksi ed. Kivimäen ja Saarisen lausunnon johdosta huomauttaa, että ne 40 milj. joista he puhuivat, eivät ole menoarvioon otettuja varoja, vaan ne ovat niitä varoja, joista ed. Schauman ja Helo puhuivat ja joista meillä ei ole laisinkaan tietoa, kuinka paljon niitä on käytetty kaupunkien rakentamiseen. Täällä ed. Schauman mainitsi ainoastaan 14 miljoonaa, mutta se on vain kai pieni osa niistä, luultavasti.

Ed. E. Saarinen: Minun tietääkseni ei ainakaan aikaisempina vuosina asutushallituksen toimenpiteellä ole kaupunkia asutettu, eikä siihen varoja käytetty, mutta sen sijaan asutushallitus on käyttänyt varoja maaseuduille, sekä kuntien välityksellä että antamalla lainoja välittömästi pikku asumusten rakennuksiin.

Ed. Helo: Kyllä ed. Hahl äskeisessä lausunnossaan on erehtynyt. (Vasemmalta: Ei se ensimmäinen kerta ole! Puhuja: Eikä nähtävästi myöskään viimeinen kerta!) Sillä se siirto, joka talousarviossa suoritettiin siirtämällä nuo 30 tai 40 milj. markkaa rahastosta toiseen, se tapahtui sellaiseen rahastoon nähden, joka on valtion suoranaudessa hoidossa. Ne rahastot, joista ed. Schauman ja minä olemme puhuneet, ovat lahjoitusrahastoja, ne ovat yksityisiä rahastoja, jotka eivät käy lainkaan budjetin kautta.

Ed. Hahl: Eivät ne ole veroina kannettuja varoja, niinkuin nämä, joita te nyt tahdotte ottaa.

Ed. Helo: Minun täytyy huomauttaa, että kyllä ne ovat sittenkin aikoinaan veroina kannettuja varoja. Ennenhän budjetti oli laadittu sillä tapaa että oli olemassa erinäisiä rahastoja, joihin oli koottu valtion tuloja, myös verotuloja. Näistä rahastoista, jotka alkujaan oli koottu valtion

tuloista, otettiin varoja tarvittaessa ja käytettiin valtion menojen peittämiseksi. Kyllä nekin alkujaan ovat verovaroja tai muita valtion tuloja.

Ed. Harvala: Minun täytyy ed. Hahlin täällä esittämien viisastelujen johdosta sanoa, että hänen on turhaa tiedustella, mitenkä on käytetty asutusrahastoon myönnetty varat, sillä ed. Hahl oli itse tänä talvena mukana asutustoiminnan rahoittamiskomiteassa, jossa tehtiin perusteellisesti selkoa siitä, kuinka näitä varoja on käytetty. Ed. Hahl tietää varsin hyvin, kuinka monta tilaa niillä on aikaansaatu ja myöskin, ettei niitä ollenkaan ole kaupungeissa käytetty. Hän tietää myös hyvin, millä tavoin on asutukseen käytetty Osuuskassojen Keskuslainarahastolle myönnetty varat. Ed. Hahlin ei pitäisi näitä asioita ruveta täällä tiedustelemaan, koska hän luultavasti parhaiten tietää nämä asiat itse.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Seppälä ed. Helon kannattamana ehdottanut, että hyväksyttäisiin toinen vastalause. Kutsun tätä ehdotusta ed. Seppälän ehdotukseksi. Niinikään on ed. Schauman ed. Österholmin kannattamana ehdottanut, että mietinnössä oleva toinen ponsi poistettaisiin ja että kolmas ponsi tulisi näin kuuluva: „että määrärahasta 6,000,000 markkaa olisi käytettävä nykyään voimassa olevien perusteiden mukaan kuoletuslainoiksi rakennusyhtiöille ja muille, jotka rakentavat pienasuntoja kaupungeissa ja muissa väestökeskuksissa, missä huomattavampi asuntopula on olemassa”. Nimitän tätä ehdotusta ed. Schaumanin ehdotukseksi. Ed. Lohi ed. Ryynäsen kannattamana on ehdottanut ensimmäisen vastalauseen mukaisesti esitystä hylättäväksi. Kutsun tätä ehdotusta ed. Lohen ehdotukseksi. Ed. Furuhielm ed. Jacobssonin y. m. kannattamana on ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi hallituksen esityksen, kuten kolmannessa vastalauseessa ehdotetaan. Ed. Huttunen ed. Nurmisen y. m. kannattamana on ehdottanut, että hyväksyttäisiin viides vastalause. Sen lisäksi on vielä ed. Jacobsson ed. Wittingin kannattamana ehdottanut, että eduskunta kehottaisi hallitusta olemaan asettamatta lainansaantiehdoksi sitä, että kuntien tulee

rahallisesti ottaa osaa rakennusten rakentamiseen. Kutsun tätä ehdotusta ed. Jacobssonin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä äänestykseen tulee, niin ehdotan meneteltäväksi seuraavalla tavalla: Ensin asetetaan vastakkain ed. Seppälän ja ed. Huttusen ehdotus, sitten voitettava ehdotus ed. Schaumanin ehdotusta vastaan, sitten voitettava ehdotus ed. Furu-hjelmin ehdotusta vastaan ja voitettava ehdotus sitten valiokunnan mietintöä vastaan ja lopullisesti voitettava ehdotus ed. Lohen hylkäävää ehdotusta vastaan. Erilisenä tulee äänestettäväksi ed. Jacobssonin ehdotus, ellei ed. Lohen ehdotus tule hyväksytyksi.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. Seppälän ja ed. Huttusen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Seppälän ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Huttusen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 152 jaa- ja 17 ei-ääntä.

Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Seppälän ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Seppälän ja ed. Schaumanin ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Schaumanin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Seppälän ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 96 jaa- ja 72 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Schaumanin ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Furu-hjelmin ja ed. Schaumanin ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Furu-hjelmin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Schaumanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 151 jaa- ja 22 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Furu-hjelmin ehdotuksen.

4) Äänestys valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen ja ed. Furu-hjelmin ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Furu-hjelmin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 75 jaa- ja 103 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Furu-hjelmin ehdotuksen.

5) Äänestys ed. Furu-hjelmin ja ed. Lohen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Furu-hjelmin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lohen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 97 jaa- ja 73 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Furu-hjelmin ehdotuksen.

6) Äänestys ed. Jacobssonin ehdotuksesta.

Ken hyväksyy ed. Jacobssonin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on sanottu ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 61 jaa- ja 91 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt ed. Jacobssonin ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Ehdotus määrärahan myöntämisestä avustuksen antamista varten Osakeyhtiö Petsamo Aktiebolag nimiselle yhtiölle.

Hallituksen esityksen n:o 53 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 10 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Furuholm: Till utskottsberäkandet i förevarande ärende hava herr Hästbacka och jag fogat en reservation, i vilken vi yrka på att regeringens proposition måtte förkastas. Till stödande av detta yrkande och för att belysa ärendet ber jag att få anföra några data från en tid, som är icke alltför långt avlägsen, vilka data visa arten av det företag, som riksdagen nu eventuellt kommer att understöda.

Regeringen lämnade den 6 oktober 1922 till riksdagen en proposition, däri föreslogs, att såsom tillägg till årets statsförslag skulle beviljas ett anslag av 2,500,000 mark för understödande av O. Y. Petsamo A. B. Denna proposition remitterades som sig bör till statsutskottet, som emellertid fann sig föranlåtet att föreslå avböjande av propositionen, vilket sedan även blev riksdagens beslut. I motiveringen till sitt avböjande förslag anförde statsutskottet i december 1922 att „den uppgift, för vilken sagda bolag huvudsakligen grundades, nämligen främjande av fisket i Petsamo, genom omständigheternas makt gestaltade sig rätt obetydlig och att under nuvarande förhållanden några nämnvärda möjligheter till effektivare verksamhet på detta område icke förefinnas”. Utskottet fortsätter: „Bolagets verksamhet har i främsta rummet utvecklats till en affärsrörelse, vars uppgift är att åt befolkningen anskaffa och förmedla livsmedel och övriga förnödenheter. För bedrivande av dylik rörelse synes bolagets återstående kapital vara tillräckligt, vadan bolaget icke torde vara i behov av stöd från statens sida. Vid sådant förhållande förefinnes enligt utskottets mening icke anledning att bifalla det i propositionen ingående förslaget, särskilt som dess godkännande innebure en extra förmån för de enskilda personer, vilka ännu innehava ifrågavarande bolags aktier.”

Riksdagen förenade sig som sagt om statsutskottets förslag och propositionen förkastades.

Med detta resultat var regeringen emellertid icke nöjd, utan inlämnade i januari 1923 en ny proposition till riksdagen, icke överensstämmande med den tidigare, utan från denna avvikande i tvenne punkter. För det första var summan nedsatt från 2 1/2 miljon till 1 1/2 miljon mark, och för det andra skulle anslaget givas såsom lån och icke såsom direkt understöd. Den sistnämnda propositionen blev av statsutskottet förordad och sedermera också av riksdagen godkänd. Såsom motivering anförde statsutskottet, att då nu anslaget gäves i form av lån, så komme det icke enskilda aktionärer till godo.

Man hade i allmänhet den föreställningen, att då detta lån beviljades bolaget Petsamo, skulle de krav, som från bolagets sida ställdes på staten, småningom vara tillfredsställda. Emellertid tyckes det icke förhålla sig på sådant sätt. Nu anhålles ånyo om ett understöd, denna gång icke i form av lån, utan i form av ett anslag, som utan några villkor skulle givas till bolaget, och med en motivering som icke kan anses tillfredsställande. Sedan riksdagen senast behandlade ärendet, har man varit i tillfälle att konstatera, att de anmärkningar som riktades mot bolagets verksamhet, äro berättigade. En del medlemmar av riksdagen reste under senaste år till Petsamo och blev sålunda i tillfälle att på ort och ställe taga kännedom om bolagets verksamhet, och de nämnda personerna intyga, att denna verksamhet är av den beskaffenhet, att den kan karakteriseras lindrigast så, som reservanterna göra det, att den icke visat sig motsvara sitt ändamål. Under sådant förhållande skulle jag för min del anse det vara ett direkt slöseri med statsmedel att bevilja bolaget detta ytterligare understöd, och jag ber på den grund i enlighet med reservationen, att få föreslå, att propositionen måtte förkastas. Godkänner riksdagen detta förslag, så är därigenom naturligtvis ingalunda all verksamhet till fromma för inbyggarna i Petsamo omöjliggjord. Staten kan se till att denna verksamhet bedrivs genom något av dess egna organ, eller genom ett nytt organ på ett sätt, som gör en ständig kontroll från statens sida möjlig. Jag är därför av den åsikten att vi icke välla

Petsamo-områdets inbyggare något men, ifall riksdagen nu avböjer propositionen.

Ed. Sch auman: Regeringens proposition i detta ärende är daterad den 1 maj. En vecka tidigare återgavs i samtliga huvudstadstidningar en artikel ur tidningen „Rovaniemi”. I denna artikel ingick ett uttalande av Petsamobon Nikolai Oja, som hade besökt Helsingfors och enligt tidningens uppgift där konsulterat framstående personer inom vår administration och inom andelsrörelsen. Om Petsamo-bolaget uttalar sig Oja på följande sätt. „Petsamobolaget har visat sig helt ur stånd att anskaffa livsförnödenheter åt befolkningen. Då Petsamo hade egen länsstyrelse, erhöilo även Utsjoki- och Enare-borna proviant genom myndigheternas försorg. Nu få inbyggarna i dessa trakter själva förskaffa sig dessa livsförnödenheter i Norge, där prisen sedan början av året starkt stigit. Allt sedan senaste vår har Petsamo-bolaget ej alls kunnat förse Petsamo-borna med proviant.” Så fortsättes det i artikeln: „Som belysande för Petsamo-bolagets sätt att sköta affärerna framhöll „Rovaniemis” meddelare det kända förhållandet, att bolaget senaste vår, då fiskerisäsongen ingick, icke hade ett enda kg salt på lager. Gränskommandanten i Petsamo nödgades då inskrida och rekvirerade telegrafiskt från Norge 10,000 kg. Bolaget skulle dessutom kunnat arbeta för införandet av tidsenligare saltningsmetoder genom uppförande av fiskupplagsmagasin av beten. Ordentliga ställningar för torkning av fisken har bolaget icke heller, ehuru dyliga äro fullkomligt nödvändiga, då priset på torkad fisk är betydligt högre än på saltad. Senaste sommar uppsattes fisken till torkning på rostiga taggträdsstängsel, från vilka den droppade bort. Från Norge införskrevs då ett mindre parti granribbor, av vilka uppfördes några torkställningar. Dessa blevo dock mångdubbelt dyrare än om ribborna tagits från eget land, från stränderna av Patsjoki. Under föregående vinter hade det varit lätt att avverka erforderligt virke och släpa det till kusten. Alla dessa omständigheter ha gjort att missnöjet med bolaget är allmänt. Man väntar därför stora förhoppningar vid en andelsaffär, som Petsamo-borna ha för avsikt att grunda.”

Att trots detta uttalande, som dessutom

kommenterats åtminstone i någon tidning — jag vill minnas i Uusi Suomi — regeringen dock inkommit med proposition till riksdagen om understödande av detta bolag, förefaller ju rätt besynnerligt. Man söker då efter de skäl, som bestämt regeringen för dess förfarande, men några sådana skäl kan jag, lika litet som statsutskottets ordförande, icke finna i propositionen. Man ser endast att företaget har misslyckats, och det gäller nu att på något sätt hjälpa upp bolaget i dess misär. Som bekant — vi ha ju en ganska stor erfarenhet i riksdagen om huru det plägar gå till — finnes det tre metoder härför. Den första metoden är att giva lån — man kan också börja med den andra metoden, men det är ju detsamma i vilken ordning det sker. Den andra metoden innebär att giva direkt understöd. Den tredje är att giva antingen lån eller understöd och tillika anhålla om att en undersökning av det sätt, på vilket bolagets affärer ha skötts, måtte av regeringen skyndsammast föranstaltas, och det är denna tredje metod statsutskottet förordar att användas i detta fall.

Nu veta vi att dessa undersökningar tjäna till ingenting. Vi ha anhållit om undersökning av Gutzeit-bolagets affärer, men resultatet av denna undersökning ha vi ej fått se. Och i tiden, när licensväsendet florerade och sköttes som det sköttes, så anhölls åter om undersökning, och undersökningen verkställdes och undersökningskommissionens betänkande sändes till regeringen, men med vilket resultat? Jag har icke funnit annat resultat av denna undersökning än att den, som främst bar ansvaret för licensväsendet, nu har med det frisinnade framstegspartiets hjälp kommit in i riksdagen. Nej, dessa undersökningar, de leda till inga resultat. Jag tror också att statsutskottet självt har varit medvetet om att detta icke ens är plåster på ett sår.

Med hänsyn till att Petsamo-bolaget tydligen icke kan sköta sig såsom det borde sköta sig och med hänsyn jämväl till sakens förhistoria, som vi lärt känna genom den föregående ärade talarens framställning, ber jag i likhet med rdgsm. Furu-hjelm att få yrka på avslag.

Jag måste tillägga att jag är förvånad över att denna fråga om understöd av ett bolag, som har svårt att stå på egna ben, blivit en språkfråga, ty de enda, som reserverat sig mot utskottets förslag, äro de

svenska medlemmarna av utskottet. I ingen händelse torde detta emellertid vara en verklig språkfråga, men det är möjligt att i Petsamo-bolagets styrelse och förvaltningsråd sitta medlemmar av alla andra partier utom det svenska. (Ed. Kulenius: Och kommunisterna!) Ja, kommunisterna, de funnos inte den tiden med, då bolaget grundades, eljes skulle de nog fått plats där, också de. Jag måste säga, att det verkligen är ett mycket lämpligt sätt, då det gäller dylika bolags affärer, att i styrelsen placera medlemmar av alla partier. Jag skulle därför an hålla om att man ville taga i övervägande, huruvida ej någon medlem även av svenska folkpartiet finge plats i Petsamo-bolagets styrelse — då kanske vi ej skulle få någon reservation alls mot förslaget om bolagets understödande. Då jag emellertid tror, att det finnes personer från alla partier, som reagera mot detta sätt att sköta statens affärer, t. o. m. på venstra sidan, trots det personliga förtroendet för rdgsm. Tanner, så vågar jag hoppas att riksdagen skall avböja denna proposition. Petsamo-borna an hålla om detta; de begära intet bättre än att slippa bolaget. Jag motser med intresse det försvar, som av bolagets till samtliga andra partier utom det svenska hörande styrelsemedlemmar nu skall presteras.

Ed. Neitiniemi: Vaikka kyllä tunnen ja tiedän, ettei Petsamo-yhtiön toiminta ole siellä sellainen kuin sen tulisi olla, mutta kun toisaalta ottaa huomioon sen, että ne olot siellä ovat aivan erikoisoaloja, poikkeuksellisia oloja, että matka lähimmältä rautatieasemalta, Rovaniemeltä, on yli 500 kilometriä, niin täytyy myöntää, että, perustettakoon sinne mikä yhtymä hyvänsä, se ei ainakaan alkuvuosina mene siellä ilman valtion avustusta. Tämä on minun vakaumukseni. Senvuoksi, koska tässä nyt valiokunnan ehdotus perustuu siihen, että kehoitetaan hallitusta kiireimmiten panemaan toimeen tarkka tutkimus Osakeyhtiö Petsamon tähänastisesta toiminnasta ja että ensi vuoden tulo- ja menoarvion yhteydessä esitetään suunnitelma siitä, miten Petsamon alueen hoito olisi valtion etua ja väestön tarpeita silmälläpitäen järjestettävä, niin minä voin yhtyä tähän valiokunnan ehdotukseen, että Petsamo-yhtiölle myönnetään valtion avustusta. Sitäkin suuremmalla syyllä koska täällä pe-

rusteluissa sanotaan, että tästä valtion avusta käytetään 320,000 markkaa rakennusten ja kalakellarin laittamiseen.

Täällä eduskunnassa lienee ainakin muutamia jäseniä, jotka ovat kulkeneet Petsamon alueella ja tietävät, että juuri asunnoista ja varsinkin kalasäiliöistähän siellä meidän Petsamon alueella on kaikkein suurin puute. Tämä avustus, joka tulee suorastaan muuttumaan pääomaksi, ei ole suinkaan hukkaan heitettyjä valtionvaroja, niinkuin toisaalta voitaneen väittää. Jos siellä joku muu järjestö ottaa Petsamon muonituksen ja kauppa-asiat hoitaakseen likitulevina aikoina, niinkuin minäkin toivoisin, ja varsinkin toivoisin sitä, että jos saataisiin järjestetyksi osuustoiminnallista tietä asiät, niin se olisi kaikista onnellisin, ja silloin nämä valmiit rakennukset ovat sen käytettävissä. Minä siis näillä huomautuksilla ja sen mukaan kuin minulla on olojen tuntemusta, yhdyn tähän valiokunnan ehdotukseen ja toivon, että se saisi eduskunnan enemmistön puolelleen. Sillä meidän tulee muistaa se puoli asiassa että, jos sikäläinen yhtiö, mikä siellä nyt kuminkin pitää tavaroita kaupan ja ostelee kaloja ja muuta maakunnan tuotetta, yhtiäkkiä on pakotettu toimintansa lakkauttamaan, niin täältä Helsingistä hallituksesta asti johdettuna asiät sinne ei minun käsittääkseni uutta järjestöä saada niin nopeasti toimimaan, että asukasten elintarvepula olisi siellä poistettavissa.

Täällä on huomautettu, että onhan siellä valtiolla varastoja maantien tekoa varten. Siihen minä voin puolestani huomauttaa, että ne varastot suurimmaksi osaksi tarvitaan maantierakennustyöväelle, joten niiden varaan ei auta perustaa Petsamon asukasten elämää. Tuon enempiä tässä nyt kai ei tarvinne asiaa selostaa, koska täällä valiokunta perusteluissa, jotka liittyvät tähän hallituksen esitykseen, on tuonut nämä asiat selville ja näiden tuloksena esittää loppupontensa, jota minä yhdyn kannattamaan.

Ed. Lohi: Valiokunnassa on meillä ollut jotenkin vaikeata tehdä ratkaisu miten on suhtauduttava tähän hallituksen esitykseen, sillä kaikki tiedot mitä Petsamosta on saatu, todistavat sitä että yhtiön toiminta ei ole siellä sellaista kuin sen pitäisi olla. Ja tämä kai johtuu nähtävästi siitä että yhtiön johtokunta näin kau-

kana ollen ei voi valvoa tarpeeksi sitä, millä tavalla siellä sen asioita hoidetaan. Kaikesta päättäen tuntuu todennäköiseltä, että yhtiön toimeenpaneva johtaja siellä on epäonnistunut. Häntä vastaan tuntuu yleinen mielipide itse Petsamon väestön keskuudessa yksimielisesti olevan. Tämän miehen entisyys on monelle myöskin jo tunnettu ja sentähden suuresti epäiltiin, kun tuli tiedoksi, että yhtiö on toimitusjohtajakseen valinnut henkilön, jonka entisyydestä tiedettiin, että hän kyllä kykenee rahoja kuluttamaan, mutta ei todellista hyötyä rahallakaan saamaan aikaan. Mutta toiselta puolen meillä on ollut ratkaistavissa, miten käy Petsamon väestön, jos tämä hallituksen esitys hyljätään, ja toistaiseksi, kun ei ole millään tavalla järjestetty tämän väestön auttamista, niin tällainen oloilla on meidät pakottanut sittenkin hyväksymään tämän hallituksen esityksen, nimenomaan sillä edellytyksellä, kuin valiokunnan mietinnön perusteluista näkyy. Minä rohkenisin myös tässä yhteydessä lausua sen vakavan toivomuksen, että Petsamo-yhtiön johtokunta kiinnittäisi juuri vakavaa huomiota siihen kysymykseen, eikö olisi sillä mahdollisuutta saada sinne henkilö, johon sekä täällä että Petsamossa paremmin luotetaan kuin siihen, joka siellä nykyään on.

Ed. Tanner: Kun ed. Schauman erikoisesti on haastanut Petsamo-yhtiön hallintoon kuuluvia henkilöitä vastaajiksi tässä asiassa, täytynee minun, jonka valtioneuvosto aikanaan valitettavasti on tämän yhtiön hallintoneuvostoon valinnut jäseneksi, ilmoittautua täällä altavastaaajaksi. En ole tosin millään tavalla varustautunut, kun luulin, että asia täällä käsitettäisiin yksinkertaisena ja selvänä. Mutta kun keran keskustelu on syntynyt, koetan lyhyesti selittää kysymystä siltä osalta kuin minä sitä tunnen.

Petsamo-yhtiön asian käsittely eduskunnassa palauttaa meille automaattisesti keran vuodessa mieleen Suomen suuruuden ajan unelmia. Silloin tahdottiin väkisin saada liitetyksi suuriakin alueita Suomeen. Yhtenä niistä ja samalla tärkeimpänä oli Petsamon alue, jonka kuviteltiin olevan meille ensinnäkin aivan välttämätön ja toiseksi tavaton rikkauden lähde, josta me voisimme ryhtyä ammentamaan kaikkea maallista hyvää. On hyvä, että

edes tällä tavalla joudumme muistelemaan tuota aikaa ja huomaamaan, kuinka tuomoiset siirtomaanunelmat lopulta johtavat suuriin pettymyksiin. Sillä meidän uusi siirtomaamme, Petsamo, on sekin tähän saakka ollut yksinomaan pettymyksiä. Mitään ruusunhohteisia unelmia meillä ei enää ole lupa eikä oikeus siitä uneksia.

Kun tämä uusi maan ääri liitettiin Suomeen, oli tietysti vakavan harkinnan alaisena, millä tavalla sitä ruvetaan hallitsemaan ja hoitamaan, millä tavalla onnellistuttamaan näitä Suomen uusia kansalaisia ja millä tavalla hankkimaan rikkauksia sieltä muuhun Suomeen. Aluksi ei löydetty parempaa ratkaisua kuin se, että asetettiin lääninhallitus, erityinen maaherra lääninsihteereineen ja muine virkamiehineen, ja tämän lääninhallituksen piti ottaa asia kokonaan hoitoonsa. Mutta minä luulen, että kaikki ne, jotka ovat olleet tilaisuudessa tutustumaan tämän lääninhallituksen työskentelyyn Petsamossa, ovat valmiit itselleen ja muille myöntämään, että ainakin se oli täysin epäonnistunut koe. Lääninhallitus ei pystynyt järjestämään mitään. Se ei saanut mitään aloitteita siellä läpiviedyksi. Sen sijaan se kyllä pystyi antamaan suunnattomasti lupauksia. Ja nämä lupaukset päättyivät aina siihen, että kunhan uusi Petsamo-yhtiö sinne tulee, niin sitten alkaa hyvät olot.

Sillä välin, kun tämä lääninhallitus siellä toimi, oli nimittäin syntynyt semmoinen yhtiö, kuin Petsamo-yhtiö. Se syntyi alkujaan yksityisestä aloitteesta. Siinä oli paljon muilla aloilla tunnettuja jobbareita ja muita sota-ajan haikalvoja, jotka luulivat, että heille Petsamon alueella aukenee suuret voitonmahdollisuudet. He perustivat Petsamo-yhtiön ja esittivät asian niin kauniissa valossa hallitukselle, että saivat valtion mukaan puolella osakepääomalla. Valtion piti tällä tavalla osittain tukea yhtiötä, osittain ansaita niitä suuria voittoja, joita siellä oli saatavissa. Asia järjestettiin kuitenkin siksi ovelasti, että valtiolla oli yksinomaan velvollisuudet, mutta ei paljon mitään oikeuksia. Sillä ei ollut muuta kuin 1/3 puhevaltaa yhtiökokouksessa; hallintoneuvostot ja johtokunnat asetettiin yksityisten osakkeenomistajain tahdon mukaan. Sillä tavalla valtio kyllä joutui maksamaan osakepääoman, mutta ei saanut mitään määräysvaltaa. Ja hyvin pian paljastuivatkin näi-

den yhtiön perustajain petkutushommat — siksi kai niitä on lupa ainakin asian tässä vaiheessa jo kutsua. He olivat muodostaneet yhtiön yksinomaan huijaustarkoituksessa. Yksikään näistä perustajista ei maksanut penniäkään osakepääomasta. He väärinkäyttivät valtion maksamaa osakepääomaa ostamalla tuttaviltaan kalliilla hinnalla tavaroita, ostamalla Norjasta provisionia vastaan tarpeettoman laivan, maksaen siitä 1,300,000 markkaa, ja nyt tästä laivasta ei päästä eroon edes 300,000 markalla. He ostivat kaikki varastosuojansa täällä Helsingissä täyteen tavaroita mutta ainoakaan heidän tekemänsä kauppa ei kestänyt arvostelua.

Tämä petkutushomma tuli kyllä verrattain pian ilmi — sitä ei kestänyt kuin noin pari kuukautta — mutta sillä ajalla oli pesä heikentynyt niin että siitä oli ehtinyt tulla häviötä noin 2 1/2 milj. markkaa. Silloin oli ensimmäinen vaihe, jolloin valtiolla oli aihetta harkita, mitä Petsamo-yhtiölle tehdään. Jotta yksityisten valta yhtiössä olisi saatu murretuksi, täytyi ryhtyä keinotekoisiiin toimenpiteisiin. Valtio perusti erään apuyhtiön nimeltä „Turska”, joka otti osan osakkeista ja sillä tavalla osakkeet jakaantuivat kahteen käteen ja yhtiökokouksessa saatiin enemmistö. Tämän enemmistön nojalla nakattiin yksityiset osakkeenomistajat ulos yhtiöstä. Mutta silloin oli yhtiön asema jo kovin heikentynyt, rahat olivat menneet, tavaraa oli tosin jonkun verran varastossa, mutta se oli osittain huonoa ja osittain liian kalliilla hinnalla ostettua, niin että siitäkään ei paljon ollut saatavissa varoja.

Toiminta aloitettiin kuitenkin reippain mielin ja ryhdyttiin järjestämään työskentelyä sen verran kuin sekä yhtiön rahalliset mahdollisuudet että yleensä mahdollisuudet tuolla pohjoisessa myöten antoivat. Mutta jo heti ensimmäisinä viikkoina tuli se vaikeus vastaan, että huomattiin väestön odottavan aivan tavattomia yhtiöltä. Lääninhallitus ei ollut sieltä päässyt rauhassa lähtemään ilman että se oli luvannut kaikkien asiain tulevan järjestetyksi Petsamoyhtiön toimesta, ja kaikki asettivat sen vuoksi toiveensa tähän yhtiöön.

Yhtiö ryhtyi työskentelemään pääasiassa kahdella linjalla. Osaksi se päätarkoituksensa mukaisesti koetti edistää kalastusta. Kalastukseen yhtiön toimesta ei aluksi eikä vielä tähänkään saakka ole ollut paljon

mitään mahdollisuuksia. Sensijaan järjestettiin kalanostopaikkoja, joissa ostettiin kalastajilta kalaa, joka perattiin, suolattiin ja toimitettiin markkinoille. Toinen pääasiallinen työala oli hankkia väestölle elintarpeita ja kaikkea muuta, mitä ihmiset tarvitsevat varsinkin tuossa maanääressä. Sitä varten perustettiin useita sekatavaramyymälöitä, joita tätä nykyä on joko 7 tai 8. Näihin sekatavaramyymälöihin hankittiin kelin aikana tavaraa ja sitä myytiin niin huokealla hinnalla kuin yleensä kannatti myydä. Tämä jälkimäinen toimiala, myymälöiden avaaminen on nostattanut suurta vastustusta, koska sikäläisten yksityiskauppiaiden puolesta pidettiin sopimatona että valtion omistama liike kilpaillee heidän kanssaan ja alentaa hintoja.

Mitä kalastuksen edistämiseen tulee, on siinä ollut aivan tavattomat ja toistaiseksi voi sanoa, ylivoimaiset vaikeudet. Jokainen, joka on voinut seurata kalastusolojen tilaa viime vuosina, tietää, että markkinat ovat olleet monta vuotta suorastaan pilalla. Suurimpana ostajana esiintyi aikaisemmin Venäjä. Nyt kun se on ollut miltei kokonaan suljettuna ei esim. semmoinenkaan kalastajamaa kuin Norja ole voinut moneen vuoteen saada kalastustaan kannattavaksi. Päinvastoin on valtion sielläkin täytynyt joka vuosi tukea kalastajia maksamalla joko osan hinnasta tai takaamalla niille kauppahinnan saannin silloin kun ne poikkeustapauksessa ovat Venäjälle tuotteitaan myyneet. Petsamossa on kalan myynti ollut sikäli vielä huonompaa kuin Norjassa, että siellä ei ole toistaiseksi ollut mahdollisuutta edes kuivata päätuotetta, turskaa ja seitä. Tämä johtuu siitä, että kalan ulkona kuivaaminen on Petsamossa miltei mahdotonta. Kala saapuu sinne pari kolme viikkoa myöhemmin kuin Lofoteneille ja Ruijan rannikolle, ja siihen aikaan alkaa jo olla paljon hyönteisiä ja ne laskevat munansa kuivavaan kalaan, joka alkaa pilaantua. Kaikki kala, mikä siihen aikaan on pantu kuivamaan, on yleensä joko toisen luokan tavaraa tai suorastaan pilaantunutta. Näyttää siltä, että Petsamon alueella kalan kuivaamista ei voida harjoittaa muuten kuin erikoisissa kuivauslaitoksissa, mutta ne ovat hyvin kalliita eikä niitä ainakaan tähänastisilla yhtiön varoilla ole voitu ajatella. Kun ei kuivattua kalaa ole voitu saada kauppaan ei Petsamossa ole ollut muuta mahdolli-

suutta ottaa talteen turskaa, seitä ja muita tuotteita kuin suolata ne semmoisenaan, raakana. Se on kuitenkin tuote, jota ei mikään muu kansa syö, kuin venäläiset. Sitä on toivotonta yrittääkään mihinkään muualle kauppaan. Sen täytyy mennä Arkangelin kautta Venäjälle ja täten on Petsamon kalastus nykyään niinkuin aina aikaisemminkin kokonaan riippuvainen Venäjän kalamarkkinoista. Missä kunnossa nämä markkinat ovat, senhän me hyvin tiedämme. Silloinkin kun saadaan jotain myydyksi, ei ole tahtonut saada kunnollista hintaa. Esim. viime vuonna sai laskea, että kaikesta kalasta, mikä tällä tavalla suolattiin ja myytiin tuli vähintään 20, usein 40:kin penniä kilolta suoranaista tappiota. Muitakin kaloja, varsinkin lohta siellä pyydetään melkoisen paljon. Sitä on Petsamo-yhtiö myös ostanut ja suolannut. Sen kauppaansaanti on ollut vaikeaa senvuoksi, ettei ole ollut jääkellaria, jossa sitä olisi voinut säilyttää laivakulkuun saakka. Yhtä ja toista muuta sekä metsän että meren tuotteita on myös osteltu ja koetettu saada kauppaan tuoduksi. Mutta tämä kaikki ei riitä. Kun Petsamon väestö on niin pieni kuin 1,700 henkeä, niin eduskunnan jäsenten ei liene vaikea ymmärtää, että niiden „riistämisellä” ei hyödy niin paljon, että joku yhtiö voisi kannattaa. Siellä on niin pieni kuluttaja- ja kalastajamäärä, että niiden ostokset toiselta puolen ja niiden kalastustulokset toiselta puolen eivät anna riittävästi tuloja. Yhtiö on vuosi vuodelta koettanut supistaa menojaan, se on järjestetty niin afaärimäiselle kannalle kuin suinkin on mahdollista, jotta sen tulot ja menot saataisiin menemään tasan. Aikaisemmin on luultu, että tähän on mahdollisuuksia, mutta tällä hetkellä yhtiön hallintoelimissä on se käsitys vakiintunut, että yhtiö ei ole kannattava. Sille tulee joka vuosi jokunen määrä tappiota. Toistaiseksi tappio on arvioitu noin 800,000 à 1 milj. markaksi vuodessa. Onko tämä summa liian korkea tai liian matala, sen saa kokemus vastedes osottaa.

Jos yhtiöllä olisi ollut kaikkien taholta kannatus puolellaan, niin luulen että sen toiminta olisi ollut paljon helpompaa kuin se tähän saakka on ollut. Valitettavasti on kuitenkin näyttäytynyt, että sillä erisyistä ja eri tahoilla on paljonkin vastustajia. Äskén jo mainitsin yksityiskauppaat, jotka tuon tuostakin lähettävät Hel-

singin lehtiin, varsinkin Hufvudstadsbladetiin, lähetettyjä kirjoituksia, joissa maalaavat yhtiön toiminnan aivan pataluhaksi. (Ed. Schauman: Rovaniemi-lehti.) Aijoin juuri mainita Rovaniemi-lehden, joka on ottanut oikein elämäntehtäväkseen vähintään kerran kuukaudessa kirjoittaa Petsamo-yhtiöstä, samoin kuin eräs toinenkin pohjoisessa ilmestyvä lehti „Perä-Pohjolainen”. Minulle on mainittu — en uskalla väittää tätä todeksi —, että näitten kirjoitusten takana on pari henkilöä, joitten hartaimpana pyrkimyksenä on ollut ja ehkä vieläkin on päästä Petsamo-yhtiön johtajaksi. Sehän olisi kyllä inhimillinen motiivi arvostella yhtiön toimintaa —. Herra Nikolai Ojaa, jonka lausuntoa ed. Schauman täällä siteeraili, en tunne. Ilmeisesti hän ei ole erittäin arvostelukykyinen henkilö. Hän kyllä kuuluu käyneen täällä Helsingissä ja juosseen joka paikassa kertoilemassa Petsamo-yhtiön ja yleensä Petsamon asioita, mutta saivat ainakin ne henkilöt, jotka hänen kanssaan olivat keskustelussa, sen käsityksen, ettei hänen puheisiinsa vallan paljon ollut luottamista.

Viime kesänä tapahtui sitten Petsamon äärille se erinomainen onni ja kunnia, että suuri joukko kansanedustajia teki sinne matkan, ja silloin olisi voinut toivoa, että käsitykset Petsamosta tulevat oikeammiksi ja että Petsamon asukkaitten ja tämän maan äären etu tulee myöskin varteen otetuksi. Tämä käynti oli valitettavasti kuitenkin liian lyhytaikainen, niin että perusteellisempi tutustuminen oloihin oli vaikea. Me tiedämme hyvin minkälaiseksi suhde väestön ja kansanedustajain välillä muodostuu varsinkin jos kansanedustajat noin joukolla tulevat. Heidän luokseen tullaan valituksilla kaikista epäkohdista, mitä suinkin sillä puolella maailmaa on pitkiin aikoihin ollut, ja kansanedustajat sanovat, että „herranen aika, kun emme ole ennen tienneet tätä asiaa, kyllä tämän jälkeen kaikki järjestyy”. Jotenkin tähän malliin vastattiin Petsamossakin viime kesänä. Seurauksena oli, että väestö sai sen käsityksen etteivät herrat Helsingissä tiedäkään, millä kannalla asiat ovat. Syntipukiksi jäi tietysti Petsamo-yhtiö ja varsinkin sen toimitusjohtaja. Vastenmielisyyys varsinkin Petsamo-yhtiön toimitusjohtajaa vastaan kasvoi tämän jälkeen yhä enemmän. Täytyy myöntää, että hänen auktoriteettinsa ainakin sillä kertaa sai niin vai-

kean iskun, että tuskin se siitä enää korjaantuu.

Näistä asioista olisi sangen paljon juteltavaa, mutta olen ehkä nyt jo ottanut liiankin kauan eduskunnan aikaa. Tahtoisin kuitenkin lopuksi kajota ed. Furuhielmin loppuajatuksen. Hän arveli, että valtiolla on muitakin keinoja järjestää asiat tuolla Jäämeren rannoilla. Ei ole ensi kertaa kuin on ajateltu, mikä keino olisi paras ja jonkunlaisen taloudellisen nousun aikaansaamiseksi Petsamossa ja Petsamon asukkaiden toimeentulon turvaamiseksi. Kuten jo mainitsin, koetettiin alussa viraston avulla Petsamoa hoitaa. Se silloin epäonnistui ja minulla on sangen vakava aihe uskoa, että se tulisi vastedeskin epäonnistumaan. Ei virastolla voida hoitaa kokonaisen ison kihlakunnan taloudellista elämää, myydä heidän tuotteitaan, hankkia heille elintarpeita ja vastedes myöskin hoitaa kuljetus- ynnä kaikki muut asiat, jotka siihen liittyvät. — Toinen muoto on se, jota nyt viimeksi on koeteltu, yhtiömuoto. Minun vakaumukseni on se, että tämä tulee sittenkin huokeammaksi. Joskaan yhtiö ei ole kannattava, niin koska valtiolla joka tapauksessa on velvollisuus katsoa, että asiat Petsamossa sujuvat ja että Petsamon väestö ei kuole nälkään ja että sillä on pyydystämiensä tuotteiden myyntimahdollisuuksia, niin on osakeyhtiön avulla hoidettu toiminta sittenkin käytännöllisin. Meidän täytyy vain lopulta alistua siihen, ettei yhtiökään ole itsekannattava, vaan että valtion on vuosittain avustettava sitä. Siinäkin tulisi siis valtion subventioni jatkuvasti kysymykseen. Mutta ratkaiseva kai on lopulta se, millä tavalla saadaan paras ja huokein tulos. Minä puolestani uskon, että tällainen vapaasti toimiva yksityinen yhtiö on sittenkin notkeampi toiminnassaan ja samalla huokein. Sanoin yksityinen yhtiö, mutta kaiken väärinkäsityksen välttämiseksi tahdon mainita erään seikan, joka tosin lienee kaikille tunnettu. Yhtiö ei ole enää yksityinen siinä mielessä, että yksityiset henkilöt omistaisivat siinä osakkeita. Miltei kaikki osakkeet ovat valtion käsissä. Ainoastaan joku harva osake on enää pienten osakkeenomistajain käsissä; joten yhtiö on todellisuudessa valtion oma. On siis vain muoto- kysymys, harjoittaako valtio toimintaansa tässä muodossa vaiko viraston avulla.

Viime aikoina on kuitenkin herännyt

ajatus erästä kolmannestakin muodosta ja sen ajatuksen toi täällä esille myös ed. Neitiniemi. Paikallinen väestö on saanut sen vakaumuksen, että he itse hoitaisivat paraiten asiansa perustamalla itselleen osuuskunnan, joka huolehtisi sekä tuotteiden myynnin että tarpeiden oston. Minulla ei ole tapana vastustaa osuustoiminnan leviämistä maassa, mutta kyllä minä uskon, että tässä tapauksessa olisi suorastaan erehdys yrittääkään osuuskunnan avulla järjestää asioita Petsamossa. Ei sen väestö ole vielä sillä tasolla, että se voisi itsenäisesti hoitaa osuuskuntaa. Sillä ei ole siihen vaadittavaa kulturellista eikä taloudellista tasoa, ja sitäpaitsi asutusta on siksi harvassa, että sekin jo asettaa sille esteitä. Minä senvuoksi luulen, ettei vielä pitkään aikaan voida ajatellakaan tuollaista osuustoiminnallista järjestöä näiden asiain hoitoa varten. Mahdollisesti siihen joskus myöhemmin tullaan. Silloinhan olisi tällainen yhtiö valmis pohja, valmis järjestö, joka silloin voisi siirtyä omaisuuksineen ja laitteineen osuuskunnalle.

Valiokunnan mietinnön perusteluissa luvutaan toivomus, että hallituksen olisi toimeenpantava tarkka tutkimus toiselta puolen Petsamo-yhtiön asioista, toiselta puolen siitä, millä tavalla Petsamon alueen hoito olisi vastaisuudessa järjestettävä. Minä luulen, että Petsamo-yhtiön toiminnan tutkiminen ei hyödytä mitään. Sitä on hoidettu, niinkuin afääriä yleensä hoidetaan. Se on kaikille siinä mielessä julkinen laitos, että jokainen saa siitä ilman erikoista tutkimistakin kaikkia tietoja, mitä hän ikänä haluaa. Sanomalehtienkin avulla niitä on annettu niin auliisti, kuin sanomalehtien toimitukset ovat halunneet julkaista. Sen sijaan on tärkeämpi se toinen puoli, johon valiokunta viittaa, tutkimus siitä, millä tavalla Suomen valtion olisi pysyväisesti ryhdyttävä hoitamaan Petsamon asioita. Luulen, että siinä ei riitä se, että hallitus yrittää virkamiehillään sitä selvittää. Olisi kai syytä asettaa joku komitea, jossa on Petsamon olojen ja tarpeiden tuntijoita ja joka kerta kaikkiaan laatii varman ohjelman, jonka mukaisesti asiat siellä vastedes olisi järjestettävä. Tuolla maanäärellä on paljonkin tarpeita. Se tarvitsisi satamia, majakoita, varastopaikkoja, kalavarastoja, jääkellareita y. m. s. Toiselta puolen olisi selvitettävä eri toimintamuotojen mahdollisuudet: olisiko se oleva valtion virasto, joka

asiat hoitaa, vaiko osakeyhtiö tai osuuskunta, y. m. suorastaan elinkysymyksiä, joista paikkakunnalla käydessään saa elävän kuvan. Kaikki nämä kysymykset vaativat tarkkaa selvittelyä, jotta ei alituisen hapuileminen Petsamon asiain hoitoon nähden enää tulisi kysymykseen. Tuntuu nimittäin ikävältä, että tästä asiasta joka vuosi täytyy käydä keskustelua. Keskustelu loppuisi, jos valtiomahti kerta kaikkiaan viittaisi sen tien, jota tullaan kulkemaan.

Joka tapauksessa saavat edustajat olla vakuumetettuja siitä, että runsaasti valtion avustusta tarvitaan Petsamossa lähivuosina ja luultavasti vielä pitkät ajat. Eikä ole ihme, jos sitä Petsamossa tarvitaan, koska Norjankin valtio avustaa Finnmarkenin läänin eli n. s. Ruijaa vuosittain ainakin kymmeniä kertoja suuremmilla summilla kuin meillä on Petsamoon uhrattu.

Ed. Vennola: Valtiovarainvaliokunnan herra puheenjohtaja mainitsi aamupäivän keskustelussa, että ed. Schauman on sellainen mies, ettei siltä pysy mikään salassa. Hän kaivaa esille ja penkoo, tuo synnit päivänvaloon ja huvittaa niillä eduskuntaa. Jos voisi ajatella kolmattatoista ministeriä valtioneuvostoon, niin minä ehdottaisin siksi herra Schaumania, yleiseksi epäkohtien ministeriksi, sillä hän on siinä suhteessa niin kunnostautunut, että minä luulen, että tasavallalla olisi hänestä erityisissä tapauksissa hyötyä, vaikka hän välistä hyökkäisikin suotta. Se siitä.

Mutta minun täytyy sanoa, että tämä Petsamo-kysymys alkaa kokolailla kyllästyttää, sillä meillä on se kokemus että joka vuosi uudistuu täällä eduskunnassa tällainen kiusallinen keskustelu. Siinä syytetään ja vedetään kaikenlaisia asioita esille, paljastetaan asiainhoitoa, maalataan sitä erinomaisen epäedullisessa valossa, tutkimatta useinkaan tarkemmin syitä, uskomalla usein milloin minkäkinlaisiin väitteisiin, niin että sivustakatsoja saa sen käsityksen, että valtakunta ei pysty hoitamaan tuota pientä aluetta, jonka se on saanut itsenäiseksi tullessaan entisen alueensa lisäksi, vaan että se hapuilee ja kiusottelee sen järjestämisessä. On se nyt laitaa että esim. tänäpäivänä tulee ed. Schauman tänne ja saatuaan Rovaniemen sanomalehden, jota hän tuskin koskaan juuri paljoa seurannee, jonkin numeron käsiinsä ja lukee siitä kaikenlaisia

juttuja, kuinka siellä ei olla tyytyväisiä, kuinka sitä ja sitä ei olla tehty ja vetää sitten siitä laajat johtopäätökset, kuinka huono tämä Petsamo-yhtiö on ja kuinka nurinkurisesti siellä asioita hoidetaan, ja sitten loppujen lopuksi että sille yhtiölle ei kannata antaa yhtään mitään! Minun täytyy sanoa että tällainen menettely on jokseenkin edesvastuutonta. Ed. Schauman on täällä hyökkäillyt aikaisemmin hallituksen menettelyä vastaan, kireän sota-ajan lisenssisysteemiä vastaan, eikä malttanut tänäkään päivänä olla uudistamatta rakkaita muistoja, vaikka ne tuottivat ed. Schaumanillekin hyvin ikäviä kokemuksia aikanaan sama lisenssisysteemi. Tällä tavalla kulutetaan eduskunnan aikaa ilman että käytäisiin asioihin käsi. Minun täytyy sanoa että se lausunto, jonka edellinen puhuja täällä antoi Petsamo-yhtiön hallinnon puheenjohtajana, oli erinomaisen asiallinen ja toi sääliä esille sen, mikä tässä Suomen kansalla on edessä. Siitä lausunnosta ja kuten ne, jotka asioita ovat hiukan seuranneet, tietävät, niin tätä Petsamon asiata ei voida hoitaa ilman että valtio uhraa siihen suunnilleen miljoona markkaa vuodessa. Se on uusi alue, joka on Suomen valtion hoidettavaksi tullut, siellä tarvitaan, niinkuin on käynyt selville, satamia, suolaamoita, erilaisia laitoksia, jotta alueen taloudellinen elämä saataisiin kuntoon. Siellä tarvitaan erilaisia rakennuksia, jotta tämä alue ja sen väestö voi päästä säännöllisiin oloihin. Nämä ovat kaikki uuden alueen perustamiskustannuksia eikä se parane sillä, että me haukumme Petsamo-yhtiötä tai valtion huonoa asiainhoitoa silloin kuin meillä on aina vuosittain myönnettävänä tuo puuttuva erä. Ei se ole minkäänlaista asianhoitoa se, että ainoastaan haukutaan.

Minä olen samaa mieltä kuin edellinen puhuja, että olisi kerta kaikkiaan päästävä näistä joka vuosi uudistuvista näytelmistä ja laadittava selvä ohjelma, katsottava asioita suoraan silmiin, valmistauduttava siihen että meidän toistaiseksi täytyy ainakin miljoona markkaa vuodessa Petsamon laitoksiin panna ja sen mukaan toimia. Eihän voi ajatella sitä, että kun olemme saaneet tuon alueen, me jättäisimme väestön oman onnensa nojaan. Ei mikään valtio sellaista tekisi. Norja uhraa monen kymmenen kertaisia suuria summia vastaaviin tarkoituksiin Finnmarkenissa, Venäjä tekee samoin ja meillä on juuri kasvatustyö siellä tehtä-

vänä. Voimme tulevaisuudessa toivoa ja ajatella, että väestö, kun se on kasvatettu, sille saatu aikaan sellaisia taloudellisia elin-
ehtoja ja välineitä, voi siellä tulla ilman
avustustamme toimeen. Silloin me voimme
vaatia suurempia. Tällä hetkellä ei. Minä
en omasta puolestani tarkoin tunne, min-
käläinen Petsamon johtaja oikeastaan on
ja onko se Petsamo-osakeyhtiö todellakin
niin suuri syntipukki kuin ed. Schauman
on täällä tahtonut sanoa. Mutta minä ai-
nakin epäilen, että niin ei ole laita. Jos
epäkohtia on, niin poistettakoon ja vaihet-
takoon johtaja, mutta älköön sentakia, että
johtajaa vastaan voidaan tehdä muistutuk-
sia, hylättäkö koko tätä asiaa, ja jätettävä
väestöä oman onnensa nojaan. Ja lisäksi
tulisi kai ottaa myöskin vähän tarkemmin
selkoa, miten asianlaita todella on, eikä sa-
nomalehtikirjoitusten tai tyytymättömien
yksityisten kauppiaiden valitusten perus-
teella lähteä syyttämään mitä syytöksiä ta-
hansa koko tästä hommasta. Olen sitä miel-
tä, että eduskunnan olisi yhtiölle myönnet-
tävä edelleen käytettäväksi esityksessä
pyydetty summa. Onhan muistettava, että
tämä ei ole yhtiö varsinaisessa merkityk-
sessä, koska valtio omistaa melkein kaikki
osakkeet, 5,000 osakkeesta on ainoastaan 90
osaketta muilla. Valtiolla on tilaisuus har-
joittaa niin tarkkaa kontrollia kuin se suin-
kin tahtoo tällaisessa asemassa ollen.

Täällä on valtiovarainvaliokunnan herra
puheenjohtaja lausunut, että olisi koko tä-
män yhtiön toiminta lopetettava ja että oli-
si jonkunlaisten virastojen kautta toteutet-
tava sama päämäärä. Minun täytyy epäillä,
olisikohan tällainen muutos Petsamon hoi-
dossa kyllin motiveerattu. En ainakaan
tällä hetkellä jaksa uskoa, että virastomai-
nen enemmän tai vähemmän byrokraatti-
nen systeemi sinne vietyä voisi ajaa asioita
paremmin perille kuin tällainen yhtiö-
muoto, jossa valtio omistaa miltei kaikki
osakkeet. Olen myöskin edellisen puhujan
kanssa sitä mieltä, että on ainakin suuressa
määrin epäiltävää, voiko tuo väestö vielä
käyttää osuustoimintamuotoa menestyksel-
lisesti niin laajakantoisen asian hoidossa
kuin tässä on kysymys. Pantakoon siis sin-
ne mikä muoto tahansa, niin sittenkin vaa-
ditaan varoja aivan huomattavia summia
lähivuosien aikana, jotta toiminnalle olisi
siellä mahdollisuuksia. Muuten se ei mene.
Minä katson puolestani myös, että Suomen
valtion velvollisuus on nämä uhraukset

tehdä. Valitettavasti en ole tässä tilaisuus-
dessa esittämään kuinka suuria summia
maksaa meille, kun pidämme yllä kalastus-
mahdollisuuksia ja kulkuyhteyttä niille
ruotsalaisille kalastajille, jotka asuvat saa-
ristossa ja Ahvenanmaalla. Minä luulen
että summat nousevat moninkertaisiksi,
mutta minä luulen että ne ovat välttämät-
tömät. Valtion täytyy tehdä sellaisissa pai-
koissa, missä yksityiset eivät pysty liiken-
neyhteyttä eikä erinäisiä laitoksia pitämään
pystyssä, uhrauksia. Siitä mikään valtio
ei pääse, ja sama tehtävä on meillä Petsa-
mossa.

Minä olen siis sitä mieltä, että eduskun-
nan täysi syy ja velvollisuus on myöntää
se avustussumma, mikä esityksessä on pyy-
detty. Yhtyisin myös siihen toivomukseen,
jonka valtiovarainvaliokunta on lausunut,
että hallitus tekisi nyt kerta kaikkiaan sel-
vän suunnitelman näiden asiain hoidosta,
aivan avoimin silmin ottaisi huomioon ne
menot, mitkä on tehtävä, jotta päästäisiin
näistä kiusallisista keskusteluista, jotka
eivät siinä muodossa kuin ne esiintyvät,
ole muuta kuin omiansa halventamaan
maan arvoa.

Ed. Heikinheimon: Ensiksi yhdyin
edellisen puhujan valitteluun sen johdosta,
että tässä on tullut tavaksi esittää syytte-
lyitä yhtä ja toista vastaan, joiden täytyy
sitten vastata puolestansa. Ed. Schaumanin
syyttelyn johdosta on ed. Tanner esiinty-
nyt altavastajana, ed. Tanner on esittänyt
lausunnon, jonka johdosta minun täytyy
esiintyä nyt altavastajana. Minä toivon
kuitenkin voivani esittää lausuntoni niin,
ettei kenenkään tarvitse minun lausuntoni
johdosta esiintyä vastaamassa.

Ed. Tanner on lausunut että ne kansan-
edustajat, jotka vuosi sitten kävivät Petsa-
mon aluetta tutkimassa ja ottamassa selvää
sen osakeyhtiön toiminnasta, ovat siellä
kuulleet kansan mielipiteitä Petsamo-yh-
tiön toiminnan suhteen, ja sanoneet: „herra-
nen aika, emmehan me tieneet”, tai miten
ne sanat kuuluivat. On kai tavallisen oi-
keudenkäyntijärjestyksen mukaista, että
syyttäjä esittää todistuksia myös. Niin
kauan kuin niitä todisteita ei ole esitetty,
— niin minä olen yksi niistä kansanedusta-
jia, joilla oli ilo käydä Petsamon aluetta
katselemassa huvi- ja opintoretkellä —
minä uskallan väittää, että siinä sanassa ei
ole perää. Kun kansanedustajia käy paik-

kakunnalla, joka vasta on valtakuntaan liitetty, niin onhan luonnollista, että keskustellaan paikkakuntalaisten kanssa, jotka pyytämättä ilmoittavat haluavansa sellaista keskustelua. On luonnollista, että kun nämä esittävät valitteluja paikallisten epäkohtain suhteen, niin valittelut pannaan mieleen. Mutta mitään semmoista kuin ed. Tanner kertoi meidän lausuneen, emme ole missään tilaisuudessa lausuneet. Päinvastoin katsoimme velvollisuudeksemme koettaa sovittaa niitä ristiriitaisuuksia, joita siellä ilmeni, sikäli kuin se meidän vallassamme oli. Oli myös luonnollista, että me Petsamo-yhtiön johtokunnan esimiehelle ilmoitimme, mitä olimme kuulleet, mutta oma arvostelumme siitä asiasta jäi kyllä paikkakuntalaisilta kuulematta. Sikäli kuin arvosteluun kykenimme, ei se ollut mitenkään kategorista yhdessä tai toisessa suhteessa, sillä emme olleet katsoneet tehtäväksemme ryhtyä tutkimaan Petsamo-yhtiön sisällisiä asioita; siihen ei meillä ollut minkäänlaisia mahdollisuuksiakaan. Yhden ainoan seikan voimme todeta, että tyytymättömyys Petsamo-yhtiön silloiseen johtajaan oli erinomaisen suuri, jopa tavan takaa vakuutettiin, että yhtiöstä ei ollut penninkään hyötyä väestölle. Me olimme vakuutettuja että siinä valittelussa oli erinomaisen suuri prosentti liioittelua.

Mitä nyt itse asiaan tulee, niin kyllähän se on totta, että ne kauniit unelmat, jotka meidän kansamme melkoisessa osassa olivat vallassa silloin, kun Petsamo valtakuntaamme liitettiin, ovat suurimmalta osalta pettäneet. Senvuoksi monet toivisivatkin, että me pääsisimme koko Petsamon alueesta, jos se mahdollista olisi jollakulla sopivalla keinolla. Kuitenkin useat — ja niiden joukossa tunnustan olevan minäkin, ja toivottavasti eduskunnan jäsenistä enemmistö ainakin — ovat sitä mieltä, että tämä alue on siksi arvokas osa valtakunnan kokonaisuudesta, että se on hoidettava, maksakoon mitä tahansa. Niitä varten taasen, jotka valittavat sitä, että me olemme Petsamon alueen saaneet, voin esittää lohdutukseksi sen, että tuo alue sittenkin on verrattain pieni. Ja jos Norja kykenee hoitamaan monta kymmentä kertaa suuremman alueen siellä Jäämeren rannalla, niin täytyyhän meidän jo kunniammekin tähden kyetä hoitamaan se pieni alue, jonka me olemme haltuumme ottaneet, varsinkin kun se monessa suhteessa on koko paljon edul-

lisempi kuin se luonnon puolesta erinomaisen karu ja vaikeasti hoidettava alue, joka Norjalla on siellä pohjoisessa hoidettavana. Myönnän mielelläni, että yhtiö-muoto näiden asiain hoitamiseen ei ole paras, mitä ajatella voi. Hallituksen esityksessäkin viitataan siihen mahdollisuuteen, että aluetta voitaisiin hoitaa osuustoiminnan perustuksella. Jospa kerran pääsisimmekin kehittämään niin pitkälle, että osuustoimintahenkeä olisi riittävästi tälläkin kaukaisella valtakuntamme kolkalla, silloin tietysti olisi aika mielihyvällä lopettaa Petsamo-yhtiön toiminta. Mutta niin kauan kuin tätä mahdollisuutta ei näytä olevan, eikä mitään muutakaan mahdollisuutta, mitenkä edullisimmasti asioita hoidettaisiin, niin on meidän sekä Petsamon että koko valtakuntamme kunnian tähden hoidettava se niin, että meille ei tule siitä häpeää eikä paikkakunnalle turmiota. Senvuoksi minäkin puolustan pyydetyn määrärahan myöntämistä.

Ed. Sch a u m a n: Jag skall börja med att bemöta den senaste ärade talaren. Han gick ut från att jag hade utkastat någon beskylldning mot herr Tanner. Det har jag icke gjort. Jag har överhuvudtaget icke beskylld någon. Jag har endast uppläst ett uttalande ur tidningen Rovaniemi, vilket ingick i samtliga huvudstadstidningar. Jag läste det på svenska från Huvudstadsbladet. Jag kan tydligt erinra mig att, då detta uttalande återgavs i Uusi Suomi, åtföljdes det av några ord av professor Antti Tulenheimo, som hade varit med om riksdagsmännens expedition till Petsamo; han instämde däri, att befolkningen var synnerligen missnöjd med bolaget och dess sätt att handhava affärerna där. Jag vill ytterligare tillägga gentemot herr Heikinheimo, och gentemot herr Vennola också, att jag icke har sagt ett ord om verkställande direktören i bolaget, vars namn jag icke ens känner. Jag har uteslutande citerat en Petsamo-bos uttalande, som har återgivits i alla huvudstadstidningar, och när Petsamoborna kunna uttala sig såsom de gjort både i tidningspressen och inför riksdagsmännen Heikinheimo, Tulenheimo m. fl. måste det ju nog vara något på tok, det böra vi erkänna.

Jag är ense med herr Vennola därom, att det icke går för sig att årligen diskussion uppstår, om huru Petsamobolaget skall finansieras, i vilken form understöd skall gi-

vas åt O. Y. Petsamo. A. B. Här är i själva verket endast fråga om förvaltningskostnaderna för Petsamo härad, och det riktiga är att vi helt enkelt besluta oss för att upptaga en dylik post uti budgeten. Icke vore det, såsom herr Vennola tyckes förmena, den enda post i budgeten som rör Petsamo. Jag ber att få uppmärksamgöra därpå, att i ordinarie statsförslaget 10 H. T. 13 kap. 3 mom. finnes upptaget ett anslag av 500,000 mark för skol- och kyrkliga ändamål i Petsamo, att i 12 H. T. 7 kap. 7 mom. finnes upptaget ett anslag av 176,000 mark för posts och telegrafs upprätthållande i Petsamo, och i extra ordinarie statsförslaget finnes rörande Petsamo upptaget under 4 kap. tre moment, 11, 12 och 13, innehållande en summa av tillsammans 1,090,000 mark. Jag tycker det vore i alla avseenden mera tilltalande, att införa i budgeten också de utgifter, som bliva nödvändiga för proviantering av Petsamos befolkning. Icke är den kurrögömmalek, som vi nu leka här, sympatisk. Icke förstår jag mig heller på varför, då staten faktiskt äger så gott som hela aktiestocken i bolaget Petsamo, affären skall bedrivas uti form av ett bolag. Det är ju icke någon vanlig affär. Herr Tanner säger själv, att den alltid måste gå med förlust. En affär måste gå med vinst, men det måste tillika finnas ett riskmoment, som gör en förlust möjlig. Här är möjlighet till vinst utesluten. Det hela är ingenting annat än en utgift för staten, som vi måste taga regelbundet med i betraktande. Jag tror visserligen att denna utgift kunde minskas, om vi skulle få någon duktig karl, t. ex. herr Tanner, på ett par år att sköta om Petsamos förvaltning.

Vad herr Vennola yttrat om mig personligen skall jag icke uppehålla mig vid, men jag anholder i alla fall att han är så god och förklarar, och återtager med detsamma, den antydning han gjorde om att jag skulle hava haft licensaffärer. Jag har aldrig haft någon licensaffär, aldrig. Jag har alltid varit en motståndare till dylikt också i min privata verksamhet och icke haft någon anledning att tigga hos dåvarande handelsministern eller dåvarande överdirektören för licensväsendet om någon grace, aldrig. Den enda erfarenhet jag gjort från reglementeringssystemet var den, att jag fick några kilo smör beslagtagna för det allmännas räkning för att jag från landet

ville proviantera mig själv i Helsingfors, men det har ingenting med licensväsendet att göra.

Jag vidhåller, att den form, i vilken understöd för proviantering av Petsamos befolkning nu begäres, icke är den riktiga. Alla de andraganden, som här hållits av herrar Heikinheimo, Vennola, Tanner, m. fl., ha styrkt den uppfattning rdgsm. Furuholm och jag hysa om att denna form icke är den lämpliga. Låt oss alltså avböja propositionen i den tanke att regeringen upptager ett anslag i budgeten för Petsamo befolknings proviantering.

Ed. V e n n o l a: Minä hyvin mielihyvällä täytän ed. Schaumanin pyynnön. Ilmoitan, että minulla ei ole tiedossani mitään ed. Schaumanin lisenssiasioita. Minä en ole mitään niistä maininnut. Olen ainoastaan maininnut, että lisenssijärjestelmä tuotti ed. Schaumanille suuria ikävyvyyksiä niinkuin meille muillekin. Se on aivan toista kuin että ed. Schaumanilla oli lisenssiasioita.

Ed. T a n n e r: Minä valitan, jos ed. Heikinheimo sai aiheen loukkaantua siitä, mitä leikillisessä muodossa sanoin kansanedustajain matkasta viime kesänä Petsamoon. Jonkun verran perustetta minun lausunnollani kuitenkin oli. Kansanedustajat ryhtyivät nimittäin Petsamossa käytössään erinäisiin toimenpiteisiin, jotka antoivat aiheita väestölle otaksua, että vasta sen jälkeen heidän asiansa läksivät kulkemaan eteenpäin. Kansanedustajat sähköittelivät hallitukselle esittäen, että kalastajilta olisi ryhdyttävä ostamaan kalaa, ja tämän sähkösanoman johdosta hallitus nopeasti antoi ratkaisunsa. Tosiasiasa oli Petsamo-yhtiön johdon taholta jo pari viikkoa aikaisemmin tehty samanlainen esitys hallitukselle, mutta kun siihen ei vastausta ollut tullut, ei voitu ryhtyä kalaa ostamaan, koska osto olisi tuottanut joka kilolta suuren määrän tappiota. Tämä oli yksi seikka, joka antoi väestölle aiheen otaksua, että kansanedustajat olivat erinomaisesti heidän puolestaan toimineet. Toisena syynä olivat ne monet haastattelut, jotka tämän retken jälkeen esiintyivät sekä pääkaupungin lehdistä että varsinkin Perä-Pohjolan lehdissä ja joissa annettiin sensuuntaisia kuvauksia Petsamon oloista, että Petsamo-yhtiön toiminta niiden kautta ei ainakaan joutunut

parempaan valoon. Sitä paitsi retkeilijain mukana ollut sanomalehtireportteri katsoi asiakseen lähettää sieltä Helsinkiin eräitä onnettomia sähkösanomia, joissa hän nähtävästi välittömän vaikutuksen alaisena kuvaili oloja hyvinkin vaikeiksi. Tämä kaikki oli omiaan suuressa määrässä vaikeuttamaan yhtiön toimintaa.

Ed. Schaumanin äskeisen lausunnon johdosta pyytäisin vielä lisätä, että ei Petsamo-yhtiön johtokunnalla eikä hallintoneuvostolla puolestaan ole mitään sitä vastaan, että heidät vapautetaan tästä sangen vaikeasta ja kiittämättömästä toimesta. Näiden orgaanien puolelta onkin vain kääntynyt valtioneuvoston puoleen ja pyydetty hallitusta ratkaisemaan, onko yhtiön toimintaa edelleen jatkettava, jossa tapauksessa se tarvitsee valtion avustusta vai onko yhtiö lopetettava. Yhtiön johto on toisin sanoen ilmoittanut, että nykyisellä tavalla asiat eivät kävele. Meillä on kuitenkin se toivo, että jos muutamia vuosia eteenpäin päästään ja kalamarkkinat tulevat samaan kuntoon, kuin ne olivat ennen sotaa, tulee Petsamossa kyllä olemaan sangen vilkasta toimintaa, ja silloin siellä kyllä kannattaa sekä kalastajien itsensä kalastaa että Petsamo-yhtiön myöskin saattaa näitä kaloja markkinoille. Siellähän on ollut aikoja, jolloin toisinaan on kymmenkuntakin isoa laivaa ollut keräämässä kaloja kulettaakseen niitä Venäjälle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Furuhielm ed. Schaumanin kannattamana ehdottanut, että sanottu ehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Furuhielmin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Furuhielmin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 96 jaa- ja 36 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Päiväjärjestykseen tehdään sellainen muutos, että poistetaan 14) asia.

Pöydällepanot:

15) Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välisen, järjestyksen ylläpitämistä aluevesien ulkopuolella olevassa Suomenlahden osassa sekä merenkululaitosten ylläpitämistä ja luotsipalvelusta mainitulla lahdella koskevan sopimuksen hyväksymistä

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6 esitellään ja pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

16) Ehdotuksen laiksi upseerien opetuslaitoksista

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

17) Voimansiirtojohtojen asettamista Imatran voimalaitoksen rakentamisen yhteydessä

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12 esitellään ja pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

18) Lisämäärärahan myöntämistä vuoden 1924 vakinaisessa tulo- ja menoarviossa erinäisiin ulkomaisen edustuksen menoja varten osotettuihin määrärahoihin

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13 esitellään ja pannaan pöydälle ensi tiistain istuntoon.

19) Eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1923

esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Seuraava istunto on ensi maanantaina kello 12 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 10,50 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

11. Maanantaina 26 p. toukokuuta 1924

kello 12 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi upseerien opetuslaitoksista
 Asiakirjat: Sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 50.

Kolmas käsittely:

2) Ehdotus laiksi maanmittausinsinöörien matkapalkkion suorittamisen perusteista
 Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 2; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 59.

3) Ehdotus laiksi maanmittausinsinööreille ja heidän virka-apulaisilleen toimituksista eräissä osissa Oulun lääniä maksettavan korvauksen suorittamisen perusteista
 Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 3; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 2.

4) Ehdotus laiksi ulkomaalaisen Suomessa olevasta, hoidotta jääneestä omaisuudesta
 Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 9; lakivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 11.

Ainoa ja kolmas käsittely:

5) Ehdotus Suomen ja Islannin välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä

Siv.

220

228

„

„

„

Siv.

229

„

„

230

„

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 4; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 3.

6) Ehdotus Suomen ja Puolan välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 5; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 35.

7) Ehdotus Suomen ja Suurbritannian ja Irlannin välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 6; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 48.

8) Ehdotus Suomen ja belgialais-luxemburgilaisen taloudellisen liiton välisen väliaikaisen kauppasopimuksen hyväksymisestä

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 7; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 49.

9) Ehdotus Petsamon kihlakunnan ja Finmarkin läänin välistä valtakunnan rajaa koskevan sopimuksen hyväksymisestä

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 8; ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 54.

Esitellään:

10) Eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1923 ..

Siv.

Pöydällepanoa varten
esitellään:

11) Sivistysvaliokunnan mietintö
n:o 1 lisämäärärahan myöntämisestä
Suomen Olympialaiselle Komitealle 230

12) Valtiovarainvaliokunnan mie-
tintö n:o 14 hallituksen esityksen joh-
dosta, joka koskee määrärahan myön-
tämistä koulutilan ostamista var-
ten maatalousoppilaitoksille Uudella-
maalla

13) Valtiovarainvaliokunnan mie-
tintö n:o 15 hallituksen esityksen joh-
dosta, joka koskee korottoman lainan
myöntämistä Suomen Höyrylaiva
Osakeyhtiölle

14) Valtiovarainvaliokunnan mie-
tintö n:o 17 hallituksen esityksen joh-
dosta, joka koskee määrärahan myön-
tämistä vientiluoton järjestämistä
varten

15) Valtiovarainvaliokunnan mie-
tintö n:o 18 vuoden 1923 valtiopäi-
villä lepäämään jätettäväksi hyväk-
sytyt lakiehdotuksen johdosta, joka
sisältää ehdotuksen laiksi tie- ja vesi-
rakennushallinnon viroista ja palve-
lustoimista 231

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi
edustajat Wuolijoki, Anderson, Bergroth,
von Born, Estlander, Hakila, Heikura,
Härmä, M. Jaskari, Junnila, Kirra, Kopo-
nen, Kopsa, Makkonen, Manner, Molin,
Niukkanen, Pennanen, Procopé, Raatikai-
nen, Reinikka, Rosenberg, Ryyänen, Su-
nila, Särkkä, Tanner, Tulenheimo, Wal-
kama, Vertanen, Vesterinen ja Wiik.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat kun-
nallisten tehtävien takia tämän viikon
ajaksi ed. Särkkä, yksityisasiain tähden
täksi ja huomiseksi päiväksi edustajat Ro-
senberg, Koponen ja Reinikka sekä tämän
päivän istunnoista edustajat M. Jaskari,
Vertanen, Makkonen, Kirra ja Vesterinen.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Hallituksen jäsen saapuu
jättämään esityksiä.

Istuntosaliin saapuu nuoremman halli-
tussihteerin A. Voutilaisen seuraamana mi-
nisteri Bööök, joka lausuu suomeksi ja
ruotsiksi:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa
Eduskunta!

Hallituksen määräyksestä on minulla
kunnia eduskunnalle jättää seuraavat hal-
lituksen esitykset:

n:o 85 esitys valtiotakuun myöntämi-
sestä maan teollisuuden aseman vakaannut-
tamiseksi ulkomailta otettavalle lainalle.

n:o 86 esitys ulkomaisen obligationilai-
nan ottamisesta Imatran voimalaitoksen ra-
kentamiseen ja

n:o 87 esitys hallituksen valtuuttami-
sestä lyhytaikaisen ulkomaisen luoton
käyttämiseen.

Puhemies: Herra Ministeri! Jätetyt
hallituksen esitykset tulen esittelemään
eduskunnalle perustuslainmukaista käsit-
telyä varten.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi upseerien opetus- laitoksista.

Hallituksen esityksen n:o 50 johdosta
laadittu sotilasasiainvaliokunnan mietintö
n:o 1 esitellään mainitun lainsäätämis-
asian ensimmäistä käsittelyä var-
ten.

Keskustelu:

Ed. A m p u j a: Jos hallituksen esityk-
sessä olisi perusteltu vaatimusta sotakor-
keakoulun perustamisesta sattuneen up-
seeriselkkauksen johdosta, joko siten, että
eroa pyytäneille upseereille myönnetään
ero ja koulutetaan heidän tilalleen uusia
taikka siten, että lakkoilevien upseerien
vaatimukset hyväksytään, jolloin on kou-
luttettava ylempi johto uudelleen, olisi
eduskunnalla epäilemättä vakava syy ot-
taa järjestääksensä upseerien koulutus

kokonaisuudessaan. Mutta mitään sellaista hallitus ei esityksensä hyväksymisen perusteeksi esitä. Hallitus siinä vaan toteaa, että tähänastinen käytäntö on puutteellinen senvuoksi, että korkeamman opetuksen saanti ulkomailta käy vähemmän tarkoituksenmukaiseksi senvuoksi että kussakin maassa sovelletaan sotilasopetus oman maan oloja silmälläpitäen. Erityisesti muutamat ulkomaisissa oppilaitoksissa käyneet upseerit, jotka ovat valiokunnalle antaneet tietoja tämän opetuksen tarkoituksenmukaisuudesta, ovat olleet näkevinään suuria puutteellisuksia siinä, että ulkomailta saatu korkeampi opetus ei vastaa tarkoitustaan. He ovat kuvailleet niitä vaikeuksia mitä on siinä että toisissa maissa käytetään harjoitusalueena varsin pieniä alueita, parin neliökilometrin alueita, kun meillä samoille joukko-osastoille pitäisi olla puolentoistakymmenen neliökilometrin alueet j. n. e. Onpa runollisesti kuvailtu Pohjolan valkeita kesäöitä ja niitten vastapainona eteläisten maitten pimeämpiä aikoja. Kaikki nämä muka vaikuttaisivat sotatieteen opetukseen niin paljon, ettei voi tulla kysymykseen näitten muutamien harvojen ylempien upseerien ulkomailta kouluuttaminen. Tätä puolta asiaa harkitessaan voisi asettaa kyseen alaiseksi, miksikä tämä pieni köyhä maa lähettää upseerinsa hakemaan sotilasopetusta juuri suuremmista maista, miksikä etupäässä on aikaisemmin palattu siinä suhteessa Saksaan, myöhemmin poliittisista syistä Ranskaan, miksi ei Skandinaavian maihin, joissa ilmasto ja maasto on lähinnä Suomeen verrattava ja jossa maan puolustusjärjestelmä on myöskin lähinnä Suomeen verrattava? Me olemme tottuneet kyllä siihen, että taiteilijat lähetetään vähintään Pariisiin opintomatkoille. Voitaanee kyllä sitä puolustaa, mutta puolustuslaitos on suuressa määrässä kustannusten vuoksi enempi kansantaloudellinen kysymys ja siinä käsittääkseni olisi pyrittävä lähempään vuorovaikutukseen Skandinaavian maitten kanssa. Epäilemättä kelpaisi varsinkin esimerkiksi tässä Tanska, jossa hallitus tulee kai kohtapuolin antamaan eduskunnalle esityksen puolustuslaitoksen järjestämisestä, siten että jää ainoastaan vaatimaton järjestysmiliisi, jonka kustannukset nousevat noin 7 à 10 miljoonaan kruunuun vuodessa. Sellaisista toimenpiteistä meidän ylemmälle sotilasjohdollemme

olisi epäilemättä oppimista ja hallitus siis voisi ulkomaista kouluutusta järjestäessään muuttaa suuntaa siten, että käytäisiin lähimmissä maissa opintomatkoilla. Mutta olkoonpa nyt tämän kysymyksen kanssa kuinka tahansa, saatakoon ulkomailta korkeampaa opetusta tarkoituksenmukaisesti tai ei, ei ole kumminkaan se tällä kertaa pääasia. Ennen kaikkea meillä olisi saatava selvitettyksi puolustuslaitoksesamme yleensä vallitsevat epäkohdat. Minä luulen ettei yhdelläkään porvarillisen puolueen edustajalla ole nyt oikeutta tulla tekemään vasemmistolle syytöstä, että antaa toki tämä yksi laitos itsenäisessä Suomessa olla arvostelun ulkopuolella, alkää puuttuko tähän kaikkein pyhimpään. Selasta varoitusta meille ei luultavasti voida antaa, koska arvostelut ovat olleet erittäin ankaria juuri porvariston taholta. Onhan siinä Holman komitean mietinnöt, kaikki muut laajat tutkimukset paljastaneet mitä räikeimpiä epäkohtia. Kun asia on tällä tavalla, ei minusta olisi eduskunnan syytä silmät ummussa ruveta hyväksymään tällaisia pikkuparannuksia, suuressa määrässä muodollisia parannuksia, jotka eivät vaikuttaisi asiaan yhtään sitä eikä tätä. Kysymyshän tässä on korkeintaan noin puolentoistakymmenen ylempien upseerin kouluuttaminen vuodessa ja näistä upseereista enemmän kuin puolet, nim. insinööriupseerit, tulevat saamaan suurimman osan kouluutustaan ilman muuta teknillisessä korkeakoulussa, ainoastaan 6—8 esikuntaupseerin kouluutus voisi vaatia lähinnä erikoista sotakorkeakoulua. Tämä noin kymmenkunnan miehen kouluutus siis itse asiassa vaatisi melkoisen huomattavia kustannuksia, puolitoista, pari miljoonaa markkaa vuodessa. Minä en tiedä, jos mitään virkamiehiä tässä maassa on sentään noin kalliilla kustannuksilla kouluutettu. Kuten sanottu, ovat muut epäkohdat armeijassamme paljon suurempia kuin mitä tässä korkeimpien upseerien kouluutuksessa on havaittavissa ja niihin olisi käytävä käsiksi. Myöskin on selvää, että se tilanne, mikä armeijan upseeriston keskuudessa tällä kertaa vallitsee, olisi kokonaisuudessaan saatava sentään selvemmälle pohjalle, kuin se nyt on. Tuntuisi suurten asiain salaamiselta, tosiasioilta silmänsä ummistamiselta, jos ennen näiden suurten riitakysymysten selvittelyä lähdetäisiin aivan kuin normaalioloissa jär-

jestämään tätä viimeistä ylempää lenkkiä sotilaskouluutuksen alalla. Siihen, kuten sanottu, ei ole mitään syytä ja se ei suinkaan ole omansa poistamaan epäkohtia, pikemmin niitä lisäämään. On nimittäin otettava huomioon, että sotilasasiain erikoistuntijat ovat tämän hallituksen esityksen hyväksymistä vaatineet sellaisillakin perusteilla, että upseeristo ei ole sopiva aines harjoittamaan opintojaan siviiliväestön keskuudessa teknillisessä korkeakoulussa. Teknillisen korkeakoulun johtaja, professori Hjelmman kyllä perin murhaavasti arvosteli sellaisia näkökohtia huomauttamalla, että jos maan puolustuksesta on kysymys, merkitsee siinä sentään koko kansa jotain eikä vain se, kuinka tarkasti on upseeristo eristetty siviiliväestöstä. Olen tullut asiantuntijain lausunnosta ja muista syistä siihen tulokseen, että upseeriston opetus voidaan järjestää melko tyydyttävällä tavalla asiain nykyisellään ollessa. Jo toista vuotta on teknillisessä korkeakoulussa annettu insinööriupseereille opetusta ja sitä voidaan siellä epäilemättä edelleenkin tehdä. Se tulee myöskin halvemmaksi ja se tulee varmaan joissakin tapauksissa käytännöllisemmäksi. Kun asia on tällä tavalla, pitäisin suotavana, että suuressa valiokunnassa jo tullaan siihen tulokseen, että hallituksen esitys sotakorkeakoulun perustamisesta ei ole tarpeen vaatima ja että se voidaan hyljätä.

Ed. J o k e l a: Kun esillä oleva lakiehdotus joka tapauksessa tietää myöskin huomattavia lisämenoeriä sotalaitoksen tarpeisiin, on siihen kiinnitettävä tarpeellista huomiota jo senkin vuoksi, koska tuollaiset menot tietävät menopuolen lisäystä veronmaksajille, ja verojahan on maan vähävikisen osan kannettavana jo nytkin enemmän kuin maksukyky edellyttää. Mutta esillä oleva asia on myöskin kiinteässä yhteydessä erään toisen asian kanssa, asian, joka tällä kertaa muodostuu käänteentekeväksi esillä olevaan lakiehdotukseen nähden. Kuten edellinen puhuja mainitsi, tiedetään paraillaan olevan upseerien keskuudessa aikalailla pahaa liikehtimistä, jonka tarkoituksena on pakoittaa maan hallintoelimet tanssimaan kiltisti jonkun klikin pillin mukaan. Olen tehnyt sellaisen havainnon, että eräät porvarillisetkin, tosin vaikutusvaltaa vailla olevat piirit ovat nyt jonkun verran säpsähtäneet,

kun ovat huomanneet tuota mainitsemaani liikehtimistä upseeriston keskuudessa. He ovat nyt säikähtäneet jossain määrin, mutta he eivät silloin ole siihen puuttuneet ollenkaan eivätkä siitä mitään välittäneet, päinvastoin auttaneet niitä piirejä ja niitä henkilöitä, jotka ovat alun perin aiheuttaneet tuollaisen liikehtimisen. Kun meillä n. s. Suojelusliiton taholta on tuontapaista liikettä ylläpidetty, pidetty etupäässä työväestöä vastaan, niin silloin siinä ei mikään porvariston osa ole nähnyt mitään pahaa, on päinvastoin se hyväksytty ja kaikin tavoin eteenpäin tämän tapaista toimintaa viety, mutta nyt kun tuo samainen liike on saanut aikaan häiriöitä jo sellaisessa laitoksessa kuin upseeriston keskuudessa, niin nyt tosin nämä porvariston radikaalisemmat ainekset ovat, kuten äsken mainitsin, jonkun verran säpsähtäneet. Mutta suurin osa ja siis myös vaikutusvaltainen osa porvaristosta koettaa ymmärtää tätä liikehtimistä, he koettavat selittää ja silitää koko jutun olemattomaksi. Tämän asian käsittelyssä ei ole kajottu siihen tekijään, joka on tuota liikehtimistä aikaansaanut. Vaikka, kuten äsken mainitsin, keskustaporvarien taholta on tuossa nähty viimeinkin jotain pahaa, on nähty että se ei saata viedä mihinkään onnellisiin tuloksiin, niin siitä huolimatta ei siltä taholta liene odotettavissa, että siellä ryhdyttäisiin toimimaan siihen tapaan, että tuollaiset epäkohdat ja tuollainen fascismiin pyrkimys saataisiin lopetetuksi. Me emme suinkaan käsitä asiaa siten, että tuo liikehtiminen itse asiassa olisi alunperin syntynyt upseeriston omassa keskuudessa, että se itse olisi sen aikaansaanut. Päinvastoin on vähintään todennäköistä että se on järjestetty ulkopuolelta, järjestetty n. s. Suomen Suojelusliiton nimisen fascistijärjestön taholta. Onhan pitkät ajat päässyt tietoja julkisuuteenkin, että tuo järjestö ottaa jäseniltään sitoumuksia noudattaa liiton ohjeita kaikissa kysymyksissä. Toisaalta tiedetään myös, että jäseniä tuolla järjestöllä on upseeristossa, on korkeampain virkaherrojen keskuudessa j. n. e. Ja kun lisäksi tiedämme, mikä on päämäärä, johon tuo fascistinen liike, joka ei ilmene yksinomaan upseeriston keskuudessa vaan koko porvariston keskuudessa, tiedämme että sen päämääränä on monarkia, tiedetään myös Italian ja Espanjan esimerkeistä sen menettely-

tavat, ja silloin kun upseeristosta lähtee tuollainen fascistinen henki näkyville, niin ei luulisi keskustaporvarienkaan olevan halukkaita myöntämään varoja tuollaisen laitoksen ja tuollaisen upseeriston tarpeisiin. Mutta jos meillä odottaisi keskustaporvaristolta jotain tämän tapaista, niin erehtyisi varmasti. Sillä meillä, vaikkakin nimellisesti on olevinaan parikin radikaalista porvaripuoluetta, niin asiallisesti ne ovat radikaalisia sikäli kuin edellä mainittu Suomen Suojelusliitto sen sallii, joten me täällä vasemmistossa tiedämme jo etukäteen, että esillä oleva ehdotuskin tulee hyväksytyksi, vaikka kuten sanottu, ennenkuin uusia varoja upseeriston kouluttamiseen käytetään, ennenkuin mitään uutta tukea tällaiselle järjestölle ja upseeristolle annetaan, pitäisi armeijassa sitä ennen olla toimitettu kokonaan perinpohjainen uudistus. Meillä, työläisten edustajilla on lisäksi paljon muuta nykyistä upseeristoa ja siellä vallitsevaa henkeä vastaan. Työväestö ei nimittäin voi mitenkään käsittää, mitä tekemistä on yleensä armeijan upseereilla työläisten palkkataistelujen ja palkkakysymysten kanssa. Mutta nyt kuitenkin tiedämme ja kokemus on osottanut, että armeijan upseeristö käyttää pakotuskeinoja, kehottaa j. n. e. sotilaita muiden muassa lakkotapausten sattuessa, lähtemään rikkureiksi. Olemme pariin otteeseen m. m. Helsingin satamassa saaneet katsella tällaisia sotilasrikkureita, joita upseeristö on sinne tavalla tai toisella lähettänyt. Upseeristossa vallitseva henki ja sen toiminta on suurin piirtein katsotuna tällä kertaa sellaista ettei se suinkaan ole eduksi eikä palvele mitään maanpuolustusta eikä mitään kansan yhteistä hyvää. Kaikki merkit osottavat että se päinvastoin, kuten m. m. tämä viimeksi tapahtunut liikehtiminen, että se pyrkii palvelemaan joittenkin suurkapitalistien monarkistisia pyrkimyksiä ja että se pitkän aikaa on myös tehnyt palveluksia työnantajille, t. s. koko sen toiminta antaa sellaisen leiman että se palvelee ja puolustaa kapitalistien riistotuja, mutta minäkään muun puolustukseen se ei kykene. Ja silloin kun armeijan johto, armeijan upseeristö on tuollaisessa rappiotilassa, tuollaisessa kunnossa, silloin työväenluokka tietää että sen toiminta tähtää ja palvelee työväenluokan riistäjiä. Niin kauan ei työväestö myöskään voi mukau-

tua siihen että siltä kiskotuista verorahoista tuon tuosta myönnellään uusia ja uusia entistä suurempia erä tällaisten laitosten käytettäväksi ja siis joittenkin kapitalistien riistäjätuja palvelemaan. Tulen yhtymään toisen vastalauseen ponteen.

Ed. Kinnunen: Koska ei ainoastaan muualla Europan maissa, vaan bolsheviki-Venäjälläkin on useita korkeampia sotaoppilaitoksia ja Venäjä pitää erityistä huolta siitä, että armeija kasvatetaan sota-kuntoiseksi, eikä ainoastaan tätä, vaan että myöskin upseeristö tulee pystyväksi armeijaa voitollisesti taisteluissa johtamaan, on tarpeen, että myös meidän maassamme upseeriston sivistystasoa korotetaan perustamalla korkeampi oppikoululaitos. Se sivistysmäärä, mikä kadettikoulussa meidän maassamme annetaan, ei upseeristolle ole lähimainkaan täysin riittävä. Pääseehän sinne ylioppilaita, mutta oppikouluista menee usein oppilaita sinne 7 ja 8 luokalta, jopa sellaisiakin, jotka eivät voi eteenpäin opintojaan menestyksellisesti harjoittaa. Sentakia kadettikouluopetus ylimalkaisesti on pidettävä vielä heikkona. Se ei anna sellaista sisäistä rakennetta upseerille, että hän vielä olisi kyllin kypsynyt johtajan toimeen. Jopa voi sanoa, että tällaisessa koulussa vaaditaan, ei ainoastaan ammattitaitoa, mutta siellä pitäisi istuttaa myös siveellistä ryhdikkäisyyttä, ja siinä suhteessa lienee jopa nykyisessäkin kadettikoulussa jossain määrin toivomisen varaa. On mielestäni sangan tärkeätä, että korkea oppilaitos upseereja varten perustetaan ja että tähän saadaan kyllin kelvollisia opettajavoimia. Jokainen meistä tietää, että yksin kansakoulun niinkuin muunkin oppilaitoksen menestys paljon riippuu siitä, minkälainen opettaja koulussa on. Korkeampi sota-koulukin, jos siellä on heikkotaitoisia ja siveellisesti — voisi sanoa — heikkokuntoisia opettajavoimia, ei kyllin riittävässä määrässä täytä tarkoitustaan. Olisi aikaan sentakia päätettävä sotakorkeakoulun perustaminen vakinaiselle kannalle. Jos korkeakoulu perustetaan vain väliaikaisesti koekouluksi 6 vuodeksi, niin minä pelkään, ettei opettajia näin lyhyeksi ajaksi ole niin riittävässä määrässä, ainakaan kunnollista, hyvää opettajavoimaa, saatavissa, kuin silloin, jos koulu perustetaan pitemmäksi ajaksi. Tällainen koulu-

opetustoimi edellyttää kokolailla opinnoihin syventymistä, ja muutamiksi vuosiksi harvemmat ryhtyvät tällaiseen syventymistoimintaan, erityisesti lähemmin laajentamaan ammattiopintojaan. Vaan jos koulu tulisi pysyväiseksi, niin silloin luultavasti saataisiin, ei ainoastaan ammattikykyisiä, vaan myöskin isänmaallisia, henkisesti voimakkaita ja siveellisesti ryhdikkäitä miehiä opettajiksi. Minä nimenomaisesti panen puolestani suuren painon tälle sisäiselle hengelle, joka koulussa tulee elävöittämään koko opetusta. Meidän maassamme upseeristo on minusta liiaksi vähän herännyt henkisiin harrastuksiin oman toimensa ohella. Upseeristo kenties vieläkin, ainakin osa siitä, liiaksi viljelee väliaikoina kahvila- ja kapakkaelämää. Sensijaan olisi paljon enemmän juuri upseeriston keskuudessa koetettava herättää harrastusta henkiseen sivistyselämään. Me emme tarvitse enää pelätä, niinkuin kansainvaelluksen aikana goottilaisten kuningas pelkäsi, että jos heidän miehillensä annetaan roomalaista sivistystä, he heikkenevät sotilaallisessa kuntoisuudessa. Sivistys ei voi heikontaa sotilaallisessa kuntoisuudessa, vaan se päinvastoin lujittaa henkistä tarmoa, ja meidän maassamme pitäisi olla ei ainoastaan ammattitaitoisesti etevät upseerit, vaan ammattitaitoisesti ylipäänsä etevä sotajoukko ja myöskin sellainen, joka on ylipäänsä miehistä miehistä kokoonpantuu. Tällainen sotajoukko on näin pienessä maassa, jossa voidaan kenties suuria vihollislaumoja vastaan panna vähäinen määrä joukkoja kokoon, luja suojamuuri.

Minusta olisi myös paikallaan lieventää hallituksen esitystä siihen, mistä mainitaan ensimmäisessä vastalauseessa, jossa huomautetaan, että korkeaan sotakouluun pitäisi päästää myöskin opiskelijoita ei ainoastaan vakinaisen armeijan upseeristoa, vaan myöskin kenties juuri reserviarmeijan upseeristoa. Reservijoukko tulee muodostamaan suuren osan armeijasta ja reserviupseerien tarvitsee myöskin olla perehtyneitä hyvin nykyaikaiseen sotataitoon. Jokainen meistä tietää sotahistoriasta, että tuhansia miehiä on mennyt kuolemaan olleenkaan hyödyttämättä sitä tarkoitusta, jonka hyväksi he ovat verensä uhranneet, heikkokykyisen upseerin taitamattomuuden vuoksi. Ihmishenki on kallis ja ne, jotka sitä taistelussa johtavat, niiden tulee olla

sellaisia, jotka kykenevät seuraamaan taistelua ja niin paljon kuin mahdollista viemään juuri ne joukot, joita he johtavat, voittoon.

Ed. Helo: Kun tänään oli valtiovarainvaliokunnassa esillä kysymys sotakorkeakoulun perustamisesta, niin vasemmiston taholta, nojautuen asiantuntijain lausuntoihin, osoitettiin, miten riittämättömälle perustalle hallituksen esitys rakentuu. Kun on kysymyksessä jokin pienikin epäkohta sotalaitoksessa, on aivan säännöllisesti menetelty siten, että tutkimatta sen enempää epäkohdan todellista syytä, esitetään uhrattavaksi sotalaitokselle miljoonia toisensa jälkeen. Siten tapahtui esim. n. s. Holman komitean tutkimusten jälkeen, jolloin todettiin, että suuria väärinkäytöksiä oli tapahtunut. Mutta sensijaan, että olisi käyty käsiksi näihin väärinkäytöksiin, joiden johdosta valtion varoja oli suuressa määrässä väärinkäytetty, esitettiin, että näitä valtion varoja yhä suuremmassa määrässä edelleenkin tarkoitukseen varattaisiin. Samaten on myöskin menetelty mielestäni tässä kysymyksessä. Jos tahdotaan upseerien tasoa kohottaa, niin on olemassa toisiakin keinoja yhtä tehokkaita, mutta vähemmän varoja kysyviä, kuin hallituksen esitys. Ensi sijassa voitaisiin käyttää hyväksi teknillistä korkeakoulua ja varsin suuri osa sotakorkeakoulun tarpeesta voitaisiin tyydyttää tätä tietä. Tosin ei tämä yksistään vielä riitä, mutta voitaisiin käyttää samaa menettelytapaa, kuin tähänkin asti, nimittäin lähettää kyvykkäitä ja riittävän lahjakkaita oppilaita ulkomaille opiskelemaan siellä sotakorkeakouluissa. On kyllä tapahtunut niin, että tulokset tähänastisesta upseerien lähettämisestä ulkomaille, eivät ole vastanneet täydelleen tarkoitustaan, joka on johtunut pääasiassa siitä syystä, että ei ole pidetty riittävän tarkkaa valintaa niihin upseereihin nähden, keitä ulkomaille on lähetetty. Minusta olisi edelleenkin tätä vanhaa menettelytapaa noudatettava, mutta tehostettava, että erikoisesti huolella valitaan ne upseerit, joilla katsotaan olevan riittäviä edellytyksiä. Ja jos näin menetellään, niin päästään esitettyyn tarkoitukseen, mutta huomattavasti pienemmillä kustannuksilla. Tähän käsitykseen on myöskin valtiovarainvaliokunnan vasemmisto kokonaisuudessaan, kahta jäsentä lukuunottamatta,

yhtynyt. Kun tämä tietää kustannusten huomattavaa vähentämistä, niin olen minäkin sitä mieltä, että hallituksen esitys olisi hylättävä.

Ed. Savolainen: Minä en ryhdy tässä yhteydessä arvostelemaan sotalaitoksen siveellistä enkä taloudellista puolta sellaisenaan. Mainitsen vain, että jos sotatekniikassa Suomi aikoo kilpailla muiden sotilasvaltioiden kanssa, niin minun mielestäni ennen pitkää vie se tämän maan taloudellisen aseman konkurssitilaan. Minusta olisi viisainta, että uhrattaisiin entistä enemmän voimia sekä varoja rauhanaatteen kehittämiseen ja sitä tietä pyrittäisiin eteenpäin kansan sekä sivistystä että taistelukuntaa kohottamaan. Siten pystytettäisiin lujempi pohja tämän valtion olemassaololle ja päästäisiin kaikin puolin paljon paremmin tuloksiin kuin sotalaitoksen kehittämällä. Minä kannatan ed. Ampujan tekemää ehdotusta.

Ed. Nurminen: Sotalaitokselle meidän maassamme myönnetään miljoonia, satoja miljoonia toisensa jälkeen sillä perusteella, että isänmaan onni ja sen puolustus sitä vaatii. Ei ollenkaan lähdetä toiselta puolen selostamaan sitä, millä tavalla voitaisiin tätä maata todellisuudessa meidän armeijallamme puolustaa silloin, jos vihollinen lähtisi tänne hyökkäämään tai jos joutuisimme sotaan jotakin naapurivaltiota vastaan. Tämä puoli olisi mielestäni hyvin välttämätön saada selville myös, nim. se että onko meillä mahdollisuuksia pienimmässäkin määrässä puolustaa tätä maata — vaaran tullen — omilla sotavoimilla. Minä ainakin omasta puolestani uskallan suuresti epäillä sitä. Meillä on naapureina sellaiset valtiot, jotka ovat meitä paljon suurempia. Jos joudumme niiden kanssa tekemisiin, niin ne jossakin pienessä ajassa tekevät meidän armeijallemme, mitä ne itse haluavat, ja silloin käsitykseni mukaan ei olisi saavutettu niillä sadoilla miljoonilla markoilla muuta, paitsi ainoastaan maamme sotatantareeksi, kansallemme tavattoman suuria, verisiä ja raskaita uhrauksia. Tämä on todellinen tulos siitä sotapolitiikasta, mitä meidänkin maassamme on harjoitettu ja näytään edelleen pyrittävän harjoittamaan. Sen sijaan, kuten täällä edellisen puheenvuoron käyttäjä mainitsi, olisi tavattoman

tärkeätä ja hyödyllistä käyttää ne sadat miljoonat maan taloudellisen puolen elvyttämiseksi, sen sivistystason kohottamiseksi ja kansan kaikinpuolista hyvää tarkoittaviin toimenpiteisiin. Silloin olisi tehty oikein ja myöskin nostettu kansamme siveellistä ja taloudellista tasoa, silloin myöskin eduskunta tekisi oikeata työtä. Ne ajat ja vuodet, jotka meillä on itsenäisenä eletty, ovat kyllin selvästi näyttäneet ja on saatu kyllin selviä esimerkkejä siitä, mihinkä tällainen sotakiikhoilupolitiikka ja joidenkin aktivististen toimenpiteet meidän maamme johtavat. Meillä on koetettu porvarillisten sanomalehtien taholta pitää sotainnostusta, sotakiikhoilua yllä kaikenlaisilla toimenpiteillä, on sepitetty lauluja, kaikenlaisia, niitä on laulettu, on koetettu saada koulupoikien sota into nostetuksi, niitä vapaaehtoisin joukkoihin liitettyiksi, jotka, sittenkun niitä on ensin saatu joukkoihin värvätyksi, on puolitain salaa, puolittain julkisesti, kuljettu Aunukseen, Karjalaan, Viroon ja mihin tahansa. Näin on edesvastuuttomasti hukattu, voidaan sanoa, tuhansien nuorukaisten henki. Onko tämä kaikki sitä isänmaan edun mukaista toimintaa tai vaatiiko myöskin meidän maamme itsenäisyys tällaista? — Siltä voidaan korkeintaan sellaisella politiikalla, yleisten tapahtumain suotuisiksi muuttuessa, saada sellaisia alusmaita kuin esimerkiksi Petsamo, jota saadaan sitten elättää ja riidellä määrärahan myöntämisestä sinne. Sikäli kuin on yritetty saada Suur-Suomea luoduksi meidän maamme sotatekniikan avulla, niin Aunuksessa ja Karjalassa on selviä esimerkkejä, mihinkä tämä aktivististen toiminta johtaa. Täällä ed. Kinnunen mainitsi, mitenkä heikko, kyvytön upseeri voi johtaa sellaisiin hyökkäyksiin, sellaisiin tilanteisiin sotilaat, joissa menettävät huomattavatkin joukot henkensä. Tällaisia esimerkkejä ikävä kyllä meillä on. Onhan nähty, mitenkä Aunuksessa tällaiset kyvyttömät upseerit veivät sellaisiin tilanteisiin, että kujat muuttuivat liian kapeiksi takaisin tultaessa. Tällaisia esimerkkejä kyllä löytyy hyvinkin paljon. Mutta kun tällaisia esimerkkejä meillä on, niin onko porvarillisen sanomalehdistön taholta kertaakaan asiallisesti tai oikein arvosteltu niitä? Eikö niitä ole väristellyillä tiedoilla koetettu kaikilla tavoin ylistää ja kehua, osanottajista on tehty sankareita, on

tehty vaikkapa mitä. Tämä johtaa vissein väliajoin aina uudestaan tällaisiin seikkailuihin. Ja myöskin nämä toimenpiteet, joita tällaisen pienen valtion puolelta pyritään tekemään, että perustellaan aina uusia ja uusia kouluja sotilasopetusta varten maassamme, niin varmasti myöskin johtavat lopulta siihen, että arvioivat omat voimansa liian suuriksi ja eri tilanteiden vallitessa saavat edelleenkin sellaisia hyökkäyksiä aikaan, joita meillä jo on riittävästi ollut. Ja kun kaikki seikat tähän viittaavat, niin olisi käsitykseni mukaan eduskunnan jo nyt viimeistään ryhdyttävä niihin toimenpiteisiin, että tällaiset saataisiin estetyiksi. Kuten alussa mainitsin, ei meidän maamme sen maantieteelliseen asemaan, pitkiin rajoihin ja muihin seikkoihin nähden voida puolustaa meidän maamme sotavoimilla. Sen sijaan olisi mielestäni pyrittävä siihen suuntaan, että sotalaitos olisi saatava kansanvaltaiselle pohjalle, eikä minäkään valloituspolitiikan pohjalle sitä rakennettava. Rakentakaa se niin lujalle kuin tahdotte, niin kyllä kirveenne kiveen iskette silloin kun tosi tulee kysymykseen. Mutta minä uskonkin, että nämä, jotka nyt kaikkein parhaiten koulutetaan, että ne taas uhanalaisen tilanteen aikana pikemmin pääsevät kellareihin. Ja tällaista opetusta meillä ei kannata sotilaille antaa. Ryhtykäämme kerrankin rakentamaan maassamme sivistyksellistä ja taloudellista tasoa eteenpäin eikä tällaista, joka varmasti lopulta vie onnettomuuksiin. Näiden seikkojen perusteella katson, että kyseessä olevat lakiesitykset olisi kaikkein viisainta hyljätä.

Ed. Tainio: Kun täällä äärimmäisen vasemmiston taholla puhutaan työväen nimissä ja sanotaan, ettei Suomen työväki haluaisi maata puolustaa, niin kyllä se on väärä todistus Suomen työväestä. Suomen työväkeä edustaa myöskin sosialidemokraattinen puolue ja sen käsityksen mukaan maata on puolustettava. Se on kokonaan eri asia, minkälaiset ja kuinka riittävät meidän voimamme siihen ovat. Jo ennen olen tältä samalta paikalta lausunut, että maata voidaan puolustaa ja täytyy puolustaa monilla muilla keinoilla, kuin armeijan kautta. Mutta vaikka me eläisimme mallikelpoisen kansanvaltaisessa valtiossa ja vaikka täällä isänmaanrakkaus kansan keskuudessa olisi kuinka suuri tahansa,

maamme tarvitsisi jonkunlaisen armeijan sittenkin. Ja sille kannalle sosialidemokraattinen puolue aikaisemminkin on asettunut. Kun taas myönnämme armeijan tarpeellisuuden maan puolustusta varten — minä en tällä kertaa puhu siitä, pitäisikö sen olla seisova armeija, niinkuin meillä, kaateriarmeija tai kansan yleiseen aseistukseen perustuva armeija, sitähan meidän ohjelmamme vaatii, mutta armeija kun armeija, niin tällä armeijalla pitää olla myös mahdollisimman hyvä johto, mahdollisimman kehittynyt ja ammattitaitoinen päällystö. Muussa tapauksessa, jos sillä on kehittymätön ja huono upseerikunta, varsinkin ylin upseeristo, niin silloin suuremman armeijan teho käy mitättömäksi. Suuretkaan armeijat eivät merkitse mitään, jos niillä on huono johto, pienikin armeija sensijaan saattaa merkitä jotain, jos sillä on hyvä, tehokas, täysin tehtävänsä tasalla oleva johto. Yleisesti myönnetään, ettei meidän upseerikunnallamme ole eikä voi olla niissä oloissa, kuin nyt on eletty, sellaisia kehittyneitä kykyjä, kuin tarvitaan kokonaisen valtakunnan puolustusta varten. Ja tältä kannalta lähtien minä olen valiokunnassa puolustanut sitä, että meidän upseeristollemme hankitaan mahdollisimman perusteellinen ja hyvä ammattisivistys. Siihen uhratut varat eivät mene hukkaan, mutta muut armeijan ylläpitoon uhratut varat menevät hukkaan, jollei sillä ole hyvää johtoa. Siitä minä kyllä en ole vakuutettu, olisiko pitänyt perustaa vakinaista sotakorkeakoulua kuudeksi vuodeksi, enkä minä ole valiokunnassa sillä kannalla ollut. Minä olen ollut samalla kannalla, minkä täällä ed. Helo lausui, käyneen ilmi asiantuntijain lausunnoista valtiovainvaliokunnassa — niistä lausunnoista kyllä sotilasasiainvaliokunta myöskin sai tietää, — että suurin osa tätä opetusta voidaan hoitaa teknillisessä korkeakoulussa — ei tietysti kotimaisten opettajavaimien avulla, sillä kotimaisia opettajavaimia meillä ei ole lainkaan myöskään tähän vakinaiseen korkeakouluun, vaan täytyy hankkia sotilastieteiden opettajat, luennoitsijat ulkomailta. Mutta sotilastieteelliset luennot voitaisiin myöskin suorittaa teknillisen korkeakoulun yhteydessä ja niin ollen vakinaisen sotakorkeakoulun perustaminen, vaikkapa vain kuudeksi vuodeksi, on mielestäni tarpeetonta. Tällä kannalla oli enemmistö aluksi sotilasasiainva-

liokunnassakin. Nimenomaan tehtiin sellainen päätös, että järjestettäisiin kuuden vuoden kuluessa erityisiä kursseja upseeristolle näissä erityisissä sotilastieteissä, vaan sitten valiokunnan enemmistön mielipide siinä asiassa muuttui, minä en tiedä mistä syystä. Mutta tämä on enemmän muutoseikka. Tämän asetuksen mukaan hallitukselle jää tilaisuus järjestää tämä upseereille annettava opetus mahdollisimman käytännöllisellä tavalla. Ei se ole velvoitettu perustamaan sotakorkeakoulua, eikä siitä tarvitse eikä minun mielestäni pitäisikään syntyä mitään erityistä laitosta, vaikka sotakorkeakouluksi sanottaisiinkin sitä yhteistä opetusta, minkä sekä teknillisissä että sotatieteellisissä asioissa nämä upseerit teknillisessä korkeakoulussa tulevat saamaan.

Täällä eräs puhuja huomautti, ettei maamme voi kilpailla suurempien maiden kanssa sotavoimien suuruudessa ja kunnossa. Ei tietenkään. Tässä ei ole siitä lainkaan kysymys. Tässä on kysymys siitä, annetaanko kansan nuoriso kehittymättömän ja taitamattoman upseeriston johdettavaksi taistelukentillä, vai vaadimmeko maamme upseeristolta täyttä pätevyyttä, kykyä ja kuntoa. Jos sen teemme silloin olemme tehneet puolestamme, mitä voimme nuorison, sotilaittemme hengen turvaamiseksi. Jos tällaisesta toimenpiteestä kieltäydyimme, silloin me asetamme tyhjän, typerän sotilasvastaisen mielialan vallassa nuorisomme teurastuspenkille ilman että sillä on edes tilaisuutta itseään ja maataan puolustaa.

Ed. Nurminen: Täällä on kysymys maan puolustuksesta, mutta käsitykseni mukaan meidän maatamme voidaan puolustaa paremmin muuten kuin armeijalla. On esimerkkejä siitä, mitenkä sellaiset maat paremmin on säilytetty sodan jalkoihin joutumasta, joissa armeija ei ole sellaisella kannalla, että ulospäin hyökkävää tarkoitusta siinä näkyisi, kun taas sellaisissa maissa, joissa tällainen sotakiikhoilupoliittikkaa on ollut, jota meidänkin maassamme on viime aikoina harjoitettu, on poikkeuksetta sotkeuduttu sodan temmellyksiin. Tästä on ainoa seuraus se, että sota on käynyt ylitse, maa on tallattu ja sitä saadaan rakentaa niin kauan, kunnes se on taas uudestaan tallattu. Sosialidemokraattisen puolueen puhuja täällä tarkoittaa

juuri tällaista, mutta minä uskon, että suurin osa Suomen työväestöä ei sellaista puolustusta hyväksy. Minä olen kyllä havainnut, että osalla työväestöä on sellaisia johtajia, jotka sanovat, että mennään rajalle, mutta eri asia on, saavatko työväen vapaaehtoisesti mukaansa tai viedäänkö se pakolla. Siitä heidän pitäisi ottaa selvä. Minä luulen, että silloin kun rajalle mennään, työväestö menee pakkokeinoin, mutta vapaaehtoisesti ei se sellaiselle valloitusretkelle lähde. Ja koska tällaiset toimenpiteet enemmän tai myöhemmin johtavat käsitykseni mukaan sellaiseen hyökkäykseen maamme rajojen ulkopuolelle, kuin tähän asti epävirallisesti on tapahtunut, niin silloin ei sovi puhua maamme puolustuksesta. Tällä tavalla lähdetään paremmin kehittämään sotalaitosta hyökkäyspolitiikkaa varten, vaikka tässä puolustuksesta puhutaan. Olen edelleen sitä mieltä, että parempi palvelus tehdään, jos lähdetään vain tätäkin sotalaitosta järjestämään toiselle pohjalle, kuin mitä se tällä kertaa on.

Ed. Tainio: Minä puhuin maan puolustuksesta ja Suomen armeijaa ei ole tietääkseni vielä mihinkään hyökkäystarkoitukseen käytetty ja eduskunnan asia on koettaa järjestää asiat niin, ettei sitä koskaan tullakaan käyttämään hyökkäystarkoituksiin. Minä oletan, että Suomen kansa eduskuntansa kautta pystyy sillä tavalla toimimaan, että armeija on yksinomaan maan puolustusta varten, ja jos silloin on kysymys, meneekö Suomen työväki rajalle isänmaataan puolustamaan, niin minä olen varmasti vakuutettu siitä, että kommunistit erehtyvät väittäessään, ettei menisi. Meillä on täällä Suomessa työväellä jotakin puolustettavaa. Suomen työväkikään ei sentään halua tänne uudelleen venäläistä valtaa, olkoon se sitten vaikka bolshevistista. (Kättentaputuksia).

Ed. Jokela: Tässä ed. Tainio edellisessä puheenvuorossaan paheksuen sanoi, että työväen nimessä on esitetty myöskin jotakin upseeristoa vastaan ja yleensä esillä olevaa ehdotusta vastaan. Kyllä minä olen ainakin valitsijoiltani, työväeltä saanut sen evästyksen, että heidän käsityskantansa on, että sellainen armeija, sellainen upseeristo, jossa vallitsee se henki, mikä siinä nykyään vallitsee, ja joka, niin sanotun rauhan aikanaikin on aina käytettävissä ka-

pitalistien palvelukseen työläisiä vastaan, niin tällaisten ylläpitoon, sellaisten upseerikoulujen värkäämiseen ei työväestö halua varoja uhrata, eikä kärsiä nälkää sen vuoksi että tällaisille laitoksille kiskotaan heiltä korkeita veroja.

Lisäksi ed. Tainio mainitsi, että eduskunta kykenee pitämään huolen siitä, ettei armeijaa voida käyttää hyökkäyssotiin. Mutta ed. Tainiollekin pitäisi se liikehtiminen, mikä on armeijassa upseeriston keskuudessa viime aikoina ollut havaittavissa, olla jonkunlaisena varoituksena siitä, että tuollaisen upseeriston johdossa saattaa se armeija lähteä minne tahansa. (Ed. Tainio: Eikä lähde!). Minä olen edelleen sitä mieltä, että armeija on kokonaan uudistettava, ennenkuin sille voidaan mitään varoja myöntää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

2) Ehdotus laiksi maanmittausinsinöörien matkapalkkion suorittamisen perusteista.

Hallituksen esitys n:o 59, jota on valmistelevalle käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 2, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Eduskunta hyväksyy toisessa käsittelyssä päättämänsä lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi maanmittausinsinööreille ja heidän virka-apulaisilleen toimituksista eräissä osissa Oulun lääniä maksettavan korvauksen suorittamisen perusteista.

Hallituksen esitys n:o 2, jota on valmistelevalle käsitelty laki- ja talousvaliokun-

nan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 3, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Eduskunta hyväksyy toisessa käsittelyssä päättämänsä lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi ulkomaalaisen Suomessa olevasta, hoidotta jääneestä omaisuudesta.

Hallituksen esitys n:o 11, jota on valmistelevalle käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 9 esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Eduskunta hyväksyy toisessa käsittelyssä päättämänsä lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus Suomen ja Islannin välisen kauppa- ja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä.

Esitellään kolmanteen käsittelyyn suuren valiokunnan mietinnössä n:o 4 sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevalle käsiteltyyn hallituksen esitykseen n:o 3 sisältyvä lakiehdotus sekä ainoaan käsittelyyn ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä oleva ponsi.

Puhemies: Ensin tehdään kolmannessa käsittelyssä päätös hallituksen esitykseen sisältyvän, toisessa käsittelyssä pää-

tetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, senjälkeen esitellään ainoaan käsittelyyn ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä oleva sopimuksen hyväksymistä koskeva ponsi.

Eduskunta päättää pysyä toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä.

Lain kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Esitellään ainoaan käsittelyyn valiokunnan mietinnössä oleva ponsi.

Ponsi hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotus Suomen ja Puolan välisen kauppaja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä.

Esitellään osittain kolmanteen ja osittain ainoaan käsittelyyn suuren valiokunnan mietinnössä n:o 5 sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 35.

Puhemies: Ensin tehdään kolmannessa käsittelyssä päätös hallituksen esitykseen sisältyvän toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Senjälkeen esitellään ainoaan käsittelyyn ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä oleva sopimuksen hyväksymistä koskeva ponsi.

Toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä oleva ponsi hyväksytään ainoassa käsittelyssä.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus Suomen ja Suurbritannian ja Irlannin välisen kauppaja merenkulkusopimuksen hyväksymisestä.

Esitellään osittain kolmanteen ja osittain ainoaan käsittelyyn suu-

ren valiokunnan mietinnössä n:o 6 sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 48.

Puhemies: Ensin tehdään kolmannessa käsittelyssä päätös hallituksen esitykseen sisältyvän toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Senjälkeen esitellään ainoaan käsittelyyn ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä oleva sopimuksen hyväksymistä koskeva ponsi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä oleva ponsi hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus Suomen ja belgialais-luxemburgilaisen taloudellisen liiton välisen kauppasopimuksen hyväksymisestä.

Esitellään osittain kolmanteen ja osittain ainoaan käsittelyyn suuren valiokunnan mietinnössä n:o 7 sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 49.

Puhemies: Ensin tehdään kolmannessa käsittelyssä päätös hallituksen esitykseen sisältyvän toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Senjälkeen esitellään ainoaan käsittelyyn ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä oleva sopimusta koskeva ponsi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä oleva ponsi hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotus Petsamon kihlakunnan ja Finmarkin läänin välistä valtakunnan rajaa koskevan sopimuksen hyväksymisestä.

Esitellään osittain kolmanteen ja osittain ainoaan käsittelyyn suuren valiokunnan mietinnössä n:o 8 sekä ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 5 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 54.

Puhemies: Ensin tehdään kolmannessa käsittelyssä päätös hallituksen esitykseen sisältyvän toisessa käsittelyssä hyväksytyn lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Sen jälkeen esitellään ainoaan käsittelyyn mietinnössä oleva ponsi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnössä oleva ponsi hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

10) Eduskunnan pankkivaltuusmiesten kertomus vuodelta 1923

esitellään.

Puhemies: Tämä kertomus on annettu pankkivaliokunnalle, jonka valtiopäiväjärjestyksen 44 §:n mukaan tulee tutkia Suomen Pankin hallintoa.

Keskustelu:

Ed. Schuman: Då bankfullmäktiges berättelse för år 1922 föredrogs, tillät jag mig framhålla, att bankfullmäktige hade på flere sätt nonchalerat riksdagen och icke blott visat nonchalans utan också arrogans gentemot riksdagen, dess bankutskott och dess justitieombudsman. Helt nyligen ha bankfullmäktige givit ett nytt prov på detta övermod. Då riksdagens elektor och bankutskott utsågo bankfullmäktige och en medlem av bankfullmäktige icke återvaldes, ha de återstående funnit lämpligt att uttala sitt „djupa ogillande” över

detta val och icke blott uttalar detta ogillande, utan även givit all nödig offentlighet åt denna sin uppfattning. Detta kan jag icke anse vara överensstämmande med god sed, och jag har därför icke velat låta detta tillfälle gå förbi utan att åtminstone för min del inlägga en protest emot att bankfullmäktige på detta sätt behandla sin uppdragsgivare, riksdagen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asia ei anna aiheutta muuhun toimenpiteeseen kuin ilmoitukseen pankkivaliokunnalle, jolle myös annetaan tieto tapahtuneesta keskustelusta.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle huomispäivän istuntoon:

11) Lisämäärärahan myöntämistä Suomen Olympialaiselle Komitealle

koskeva sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1,

12) Määrärahan myöntämistä koulutilan ostamista varten maatalousoppilaitoksille Uudellamaalla

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14,

13) Korottoman lainan myöntämistä Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiölle

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15 ja

14) Määrärahan myöntämistä vientiluoton järjestämistä varten

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17; sekä

seuraavaan istuntoon:

**15) Ehdotuksen laiksi tie- ja vesirakennus-
hallinnon viroista ja palvelustoimista**

sisältävän, vuoden 1923 valtiopäivillä le-
päämään jätettäväksi hyväksytyn lakiehdotuksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18.

P u h e m i e s: Pöydällepanoa varten voitaneekin esitellä äsken tuodut hallituksen esitykset.

Esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon:

Hallituksen esitys n:o 85

valtiotakuun myöntämisestä maan teollisuuden aseman vakaannuttamiseksi ulkomailta otettavalle lainalle,

Hallituksen esitys n:o 86

**ulkomaisen obligatsioonilainan ottamisesta
Imatran voimalaitoksen rakentamiseen, ja**

Hallituksen esitys n:o 87

**Hallituksen valtuuttamisesta lyhytaikaisen
ulkomaisen luoton käyttämiseen.**

Ensi istunto on tänään kello 2 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 1,35 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

12. Maanantaina 26 p. toukokuuta 1924

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimmäinen käsittely:

1) Vuoden 1923 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi tie- ja vesirakennushallinnon viroista ja palvelustoimista 233
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18; mainittu lakiehdotus.

Esitellään:

2) Hallituksen esitys n:o 85 valtiotakuun myöntämisestä maan teollisuuden aseman vakaannuttamiseksi ulkomailta otettavalle lainalle
3) Hallituksen esitys n:o 86 ulkomaisen obligationilainan ottamisesta Imatran voimalaitoksen rakentamiseen
4) Hallituksen esitys n:o 87 hallituksen valtuuttamisesta lyhytaikaisen ulkomaisen luoton käyttämiseen ..

Puhemies: Nimenhuudon asemesta merkitään läsnäolleiksi ne, jotka ottivat osaa edelliseen istuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Vuoden 1923 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi tie- ja vesirakennushallinnon viroista ja palvelustoimista.

Mainitun lakiehdotuksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o

18 esitellään tämän lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaan suureen valiokuntaan.

2) Ehdotuksen valtiotakuun myöntämisestä maan teollisuuden aseman vakaannuttamiseksi ulkomailta otettavalle lainalle

sisältävä hallituksen esitys n:o 85 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

3) Ehdotuksen ulkomaisen obligationilainan ottamisesta Imatran voimalaitoksen rakentamiseen

sisältävä hallituksen esitys n:o 86 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

4) Ehdotuksen hallituksen valtuuttamisesta lyhytaikaisen ulkomaisen luoton käyttämiseen

sisältävä hallituksen esitys n:o 87 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan valtiovarainvaliokuntaan.

Seuraava eduskunnan istunto on huomenna kello 2 päivällä.

Istunto päättyy kello 2,05 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Eino J. Ahla.

13. Tiistaina 27 p. toukokuuta 1924

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi erään valtion omistaman tontin luovuttamisesta konsertti- ja kongressitalon rakentamista varten Helsingin kaupunkiin
 Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 1; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 15. 236

Toinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta 1924 vuoden varsinaisilla valtiopäivillä
 Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 10 ja 10 a; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 69. 237

3) Vuoden 1923 valtiopäivillä läpäämään jätetty ehdotus laiksi tie- ja vesirakennushallinnon viroista ja palvelustoimista
 Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 12; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18; mainittu lakiehdotus. 242

4) Ehdotus laiksi upseerien opetuslaitoksista
 Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 11; sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 50. 243

Ainoa käsittely:

5) Ehdotus määrärahan myöntämisestä ikälisän suorittamiseksi puolustuslaitoksen palkannauttijoille .. 247

Siv.

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11; hallituksen esitys n:o 52.

6) Ehdotus korottoman lainan myöntämisestä Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiölle 247

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15; hallituksen esitys n:o 10.

7) Ehdotus määrärahan myöntämisestä vientiluoton järjestämistä varten

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17; hallituksen esitys n:o 70.

8) Ehdotus lisämäärärahan myöntämisestä vuoden 1924 vakinaisessa tulo- ja menoarviossa erinäisiin ulkomaisen edustuksen menoja varten osotettuihin määrärahoihin.

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13; hallituksen esitys n:o 64.

9) Ehdotus määrärahan myöntämisestä koulutilan ostamista varten maatalousoppilaitoksille Uudella- maalla

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14; hallituksen esitys n:o 83.

10) Ehdotus voimansiirtojohtojen asettamisesta Imatran voimalaitoksen rakentamisen yhteydessä

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12; hallituksen esitys n:o 30.

11) Ehdotus Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välisen, järjestyksen ylläpitämistä aluevesien ulkopuolella olevassa Suomenlahden osassa sekä merenkulkulaitos-

Siv.

ten ylläpitämistä ja luotispalvelusta mainitulla lahdella koskevan sopimuksen hyväksymisestä

Asia kirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 55.

12) Ehdotus lisämäärärahan myöntämisestä Suomen Olympialaiselle Komitealle

Asia kirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Heikinheimon y. m. anom. ehd. n:o 17.

Pöydällepanoa varten esitellään:

13) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle ynnä Ahvenanmaan maakuntapäivien esitys n:o 1 laiksi toukokuun 6 päivänä 1920 annetun Ahvenanmaan itsehallintoa koskevan lain 27 §:n muuttamisesta

14) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle ynnä Ahvenanmaan maakuntapäivien esitys n:o 2 laiksi eräitä Ahvenanmaan väestöä koskevia säännöksiä sisältävän, 11 päivänä elokuuta 1922 annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta

15) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee kuoleuslain myöntämistä Osakeyhtiö Lokomo Aktiebolag nimiselle yhtiölle

16) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee Uuraan radan rakentamiseksi muuttamista

17) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee määrärahan myöntämistä sotakorkeakoulun perustamiseksi ja sen palkkausmenoja varten vuodeksi 1924

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Wuolijoki, Anderson, Bergroth, Gebhard, Kilpeläinen, Pennanen, Raatikainen, Rosenberg, Särkkä ja Vertanen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa perheessä sattuneen sairauden tähden huomiaksi päiväksi ed. Kärki.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi erään valtion omistaman tontin luovuttamisesta konsertti- ja kongressitalon rakentamista varten Helsingin kaupunkiin.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 1 valmistellun hallituksen esityksen n:o 15 johdosta laadittu lakiehdotus esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä hyväksytyn lakiehdotuksen voi eduskunta joko hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Lohi: Kun tämä asia oli ensimmäisessä käsittelyssä eduskunnassa, lausuin minä jo sen käsityksen, ettei mielestäni ole valtion edun mukaista, että tällaisia lahjoituksia tehdään yksityiselle kaupungille, ja sentähden ehdotan minä nyt, että tämä lakiehdotus hylätään.

Ed. Ryyänänen: Kannatan ed. Lohen tekemää ehdotusta.

Ed. Huttunen: Koska laista nähtävästi tulee sellainen, että se ei anna vähintäkään takeita siitä, että mainittu kongressitalo muodostuisi sellaiseksi, että kaikki kansankerrokset voisivat käyttää sitä hyväksensä, niin minä kannatan ed. Lohen ehdotusta.

Ed. Niukkanen: Minä ehdotan, että tämä lakiehdotus pantaisiin lepäämään seuraaviin vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin.

Ed. Vesterinen: Minä kannatan ed. Niukkasen tekemää ehdotusta.

Ed. Ryömä: Minä ehdotan, että eduskunta hyväksyy tämän lain.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Lohi ed. Ryynäsen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Ed. Niukkanen ed. Vesterisen kannattamana on ehdottanut, että se pantaisiin lepäämään yli vaalien.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska on tehty ehdotus, että asia jätettäisiin lepäämään yli vaalien, tulee tämä ratkaistavaksi seuraavassa istunnossa, johon asia pannaan pöydälle.

2) Ehdotus laiksi edustajapalkkiosta 1924 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 10 a ja otetaan jatkuvaan toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 10 ja perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 69.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 10 a, josta näkyy, että suuri valiokunta ei ole yhtynyt eduskunnan päätökseen, vaan on pysynyt entisessä ehdotuksessaan. Eduskunnan tulee nyt päättää, hyväksyykö se suuren valiokunnan ehdotuksen vai pysyykö se entisessä päätöksessään.

Keskustelu:

Ed. Ryömä: Minä olen sitä mieltä, että sillä eduskunnan enemmistöllä, joka viime kerralla teki päätöksen, ei ole sen vuoksi mitään syytä muuttaa kantaansa, vaikka suuri valiokunta ei olekaan asettunut sen päätöksen taakse. Muuten mitä tulee ed. Tulenheimon viime kerralla tekemään vastalauseeseen, niin pyydän huomauttaa, että täällä eduskunnassa on moninaisia kertoja aikaisemminkin muutettu valiokuntain tekemiä päätöksiä, niin että eduskunnan päätökset ovat olleet toisenlaisia kuin ne, jotka valiokunnissa ovat syntyneet. Minä ehdotan, että eduskunta pysyy aikaisemmin tekemässään päätöksessä.

Ed. Schaubman: För min del anser jag att det beslut, som senast fattades av riskdagen vid plenum, fattades på oriktiga grunder. Man hade då uppgivit, att levnadskostnaderna sedan riksdagsmannaarvodet senast fastställdes skulle hava stigit. Emellertid visar den enda statistik vi hava att hålla oss till, nämligen den som publiceras i „Social Tidskrift”, att levnadskostnadsindex i slutet av 1921, då riksdagsmannaarvodet senast fastställdes, utgjorde 1,279 för oktober och 1,231 för november. I februari 1924, den sista uppgift som är tillgänglig, utgjorde levnadskostnadsindex 1,143. Härav framgår att levnadskostnaderna icke hava stigit utan tvärtom sjunkit. Då jag icke kan förutsätta, att något annat motiv än det att levnadskostnaderna hava stigit var det som bestämde riksdagen senast, vågar jag hoppas, att riksdagen nu skall förena sig om stora utskottets förslag. Jag gör detta också därför, att jag anser det vara med riksdagens värdighet mest förenligt att icke själv höja riksdagsmannaarvodet, när regeringen har föreslagit ett annat arvode och det icke kan på något vis ledas i bevis att levnadskostnaderna skulle hava stigit.

Ed. Hahl: Ppydän vain pöytäkirjaan lausua, että maalaisliiton eduskuntaryhmä on yksimielisesti päättänyt yhtyä suuren valiokunnan mietintöön.

Ed. Eerola: Tuntuu oudolta ja epäjohdonmukaiselta, että vasemmiston taholta, jossa paljon puhutaan köyhälistön riistamisestä, tehdään kuitenkin ehdotus edustajapalkkion koroittamisesta, vaikka hyvin tiedetään, että tästä olisi rasitusta maamme vähävaraisellekin väestölle ja hyötyä ainoastaan niille muutamille, jotka tuo väestö on tänne edustajiksi valinnut. Tätä täytyy ihmetellä sentähden, kun edustajapalkkion koroitukseen tällä kertaa ei ole tosi syytä eikä oikeutettua perustusta. Eiväthän elintarpeiden hinnat eivätkä työpalkkatkaan ole lähinnä edellisiin vuosiin verraten kohonneet. Kummallista oli myöskin se, kun osa porvarillisten ryhmien edustajista puheenaolevaan koroitukseen viime äänestyksessä yhtyi. Teko semmoisenaan oli vähemmän harkittu. Eduskunnasta ei saa tulla äärimmäisen vasemmiston ammattiagitatsionin rahoituslaitosta. Hyväksyn suuren valiokunnan mietinnön semmoisenaan.

Ed. R y ö m ä: Niiden edustajain taholta, joita minä tässä olen edustanut, on näinä vuosina valitettu, ettei tämä palkkio ole kunnollisesti riittänyt heidän ja perheittensä ylläpitoon, ja senvuoksi on asia kerran tullut esille, niinkuin nyt on tapahtunut. Mitä tulee niihin ehdotuksiin, joita on tehty valiokunnassa, että olisi oleva erilainen palkkio kaupunkilaisille ja maalaisille, olen minä aina vastustanut tällaista erottamista. Mutta minä ehkä yhtyisin siihen, että tehtäisiin esim. sellainen päätös, että korotetun palkkion saisivat sellaiset, joilla ei ole tuloa tuottavaa omaisuutta eikä mitään sivutuloja, niinkuin maatilasta, virkatoimista tai muista sellaisista, niin että niillä, jotka ovat kokonaan riippuvaisia tästä palkkiosta, olisi jonkun verran korkeampi palkkio kuin semmoisilla, joilla on tuloa tuottavaa omaisuutta tai sivutoimia. Tällä kertaa ei kuitenkaan enää ole mahdollista tällaista ehdotusta tehdä, jotenka on paras pysyä eduskunnan aikaisemmin tekemässä päätöksessä.

Ed. L e i n o n e n: On kuvaavaa, että tämän asian yhteydessä puhutaan valtionvarojen säästämistä. Eiköhän, arvoisat herrat, siellä oikealla olisi sopivampaa puhua valtionvarojen säästämistä jonkun toisen asian yhteydessä. Ne porvarilliset edustajat, jotka viimeksi äänestivät tämän lakiehdotuksen puolesta, olivat niitä, joilta suuri osa parhaasta vuoden ajasta menee tässä työssä ja työ ei ole palkattu niin, että se korvaisi sitä menetettyä aikaa, mikä eduskuntatyöhön menee. Jos kerran ed. Schauman ajattelee siltä kannalta asiaa, että elintarpeet eivät ole kallistuneet, niin muistetaan täällä vasemmistossa myöskin tämä seikka eräiden toisten asiain yhteydessä, joita epäilemättä tämän luontoisia asioita tulee olemaan tämän istuntokauden aikana. On mielestäni ihan naurettavaa puhua tämän asian yhteydessä valtion varain säästämistä.

Ed. A. A a l t o: Ed. Schaumanin täällä mainitsemalla indeksillä ei ole oikeastaan mitään tekemistä eduskuntapalkkion kanssa. Meidän täytyy käsitellessä eduskuntapalkkiota muistaa, että indeksi edustajiin ei sovellu ensinkään. Silloin kun tämä palkkio määrättiin, saivat maalaisedustajat vuokrata halvemman asunnon, 200

—250 markalla kuukaudessa, joka kuuluu myöskin edustajain elinkustannuksiin. Nyt saa vuokrata huoneen kaikkein halvimmalla 300 markalla, mutta saa maksaa aina 5—6—700 markkaa kuukaudessa, ja kun eduskunta kokoontuu ensi syksynä, niin on todennäköistä, koska talonomistajat korottavat Helsingissä vuokria 50—200 %:lla, että edustajat saavat myös maksaa satakunta markkaa kuukaudessa lisää. Ja mitä elinkustannusten halpenemiseen tulee, niin ei sitä edustaja ainakaan ravintoloissa, ei edes täällä säätytalon ja eduskunnan ravintoloissa ole havainnut, että se olisi halventunut. Indeksissä kohden on siis aivan perusteeton. Yhtä vähän on perusteita sillä ed. Eerolan väitteellä, että hän osoittaisi jonkinlaista vähävaraisten asian ajamista. Jos ed. Eerola varakkaana miehenä sanoo, että tämä on liikaa, niin minä kehoitan hänen lahjoittamaan liian vähävaraisille, ja silloin vielä saa kaupantekijäisiksi yleisen hyväntekijän nimen.

Ed. T a i n i o: Minä ilmoitan ainoastaan, että tiedossani on useita sellaisia tapauksia, jolloin kyvykkäiden edustajaehdokkaiksi aiottujen on täytynyt kieltäytyä ehdokkuudesta siitä syystä, että edustajapalkalla ei voi elättää perhettään itse ollessa täällä, kun ei mitään muuta tuloa ole kuin edustajapalkkio. Se on tosiasia, joka pitää paikkansa, että nykyinen palkka estää käsityöläisiä ja sen sellaisia maaseudulta ja maaseutukaupungeista ottamasta vastaan edustajatoimintaa, sillä heidän perheensä ei elä sillä palkalla miehen ollessa täällä.

Ed. H o r n b o r g: Instämmande i vad rdgsm. Schauman här har yttrat vill jag till vad som tidigare anförts endast tillägg, att för närvarande landsortsbor, vilka i egenskap av medlemmar i statskommittéer vistas i Helsingfors, erhålla 100 mark i dagtraktamente. Ännu för ett par månader sedan utgjorde summan endast 80 mark. Man kan visserligen säga att detta är väl litet, men då är det också att observera, att i regeringens proposition är upptagen en summa, som med 25 % övertiger kommittémedlemmarnas nuvarande dagtraktamente. I enstaka fall kan det väl vara riktigt, vad rdgsm. Tainio här

anförde, men överhuvud torde ingen, som icke har överdrivna anspråk, kunna bestrida, att man icke med 125 mark om dagen kan komma till rätta.

Ed. Vehkaja: Jokaiselle kai on tunnettua, että maalla yleensä nyt eletään selaista aikaa, jolloin täytyy maanviljelijäin ja maalla elävien yleensä noudattaa mitä suurinta säästäväisyyttä. Sentähden minä olen sitä mieltä, että tämä 125 markan päiväraha sekin on kyllä riittävä, kun sitä säästämällä täällä Helsingissäkin käyttää. Ja muutenkin pitäisin eduskunnan arvolle sopivampana hyväksyä tämä entinen päiväraha ja yhdyin kannattamaan siis tätä suuren valiokunnan mietintöä.

Ed. Tukia: Edustajapalkkion korotuksen puoltajat väittävät, että ne edustajat, jotka ovat palkoistaan riippuvaisia, eivät voi edustajatoimintaa suorittaessaan säästää niin paljon, että jäisi riittävästi toisella paikkakunnalla olevan perheen ylläpitämiseen. Siinä voi olla perää, kun ottaa huomioon sen, että viime vuosina on virkamiesten ja työväestön palkkoja jatkuvasti korotettu ja luonnollista on, että elämän vaatimukset ovat kasvaneet rinnan palkkojen kanssa. Minä olen kuitenkin sitä mieltä, että palkkojen korotusta ei enää pitäisi jatkaa ja että eduskunnan tässä on annettava esimerkki. Minä nim. olen vakuutettu siitä, että jos nyt korotetaan edustajain palkkoja, niin kohta saamme taas korottaa virkamiesten palkkoja. Jos vertaamme sitä tilannetta, jossa maataviljelevä väestö nykyään elää, niin suhde on arveluttavan epäedullinen viime mainituille. Maanviljelijäväestön on täytynyt viimeisinä vuosina tyytyä niin vähään, ettei mikään muu kansaluokka tässä maassa olisi samassa tilanteessa kestänyt yhtä rauhallisena. Eikä ole mitään toiveita siitä, että maanviljelijän asema lähi tulevaisuudessa paranisi. Päinvastoin näyttää asema entistä synkemmältä. Täällä on aikaisemmissa lausunnoissa mainittu, että maanviljelijäin asemaa ei parannella sillä, vaikka edustajat lahjoittaisivat kaiken palkkionsa maanviljelijäin hyväksi ja että 25 markan palkkion korotus on valtion varoissa hyvin vähän merkityksellinen. Minun käsittääkseni ei ole tästä kysymys, vaan kysymys on siitä, että kun tiedämme suuren osan kansastamme olevan siinä asemassa, että niiden

täytyy taistella olemassaolostaan, niin meidän kansanedustajain on rajoitettava myöskin vaatimuksiamme ja osotettava, että palkkojen korotuksia ei ole enää jatkuvasti tarjottavana muissakaan tapauksissa. Tulen äänestämään suuren valiokunnan mietinnön puolesta.

Ed. Tulenheimo: Minäkään en epäile, ettei ed. Tainion mainitsemanlaisia tapauksia löydy. Minäkin niitä tunnen. Mutta tämä ei mielestäni todista edustajapalkkojen korottamisen välttämättömyyttä. Kun eduskunta on kunnallisverolain yhteydessä säättänyt, että edustajapalkka on kunnallisesta verosta vapaa, on se tällä omaksunut sen nimenomaisen periaatteen, että tätä palkkaa ei voida pitää minään tulona, vaan se on ainoastaan korvaus siitä lisämenosta, minkä edustajanaolo kullekin aiheuttaa. Ja kun tämä kanta on omaksuttu, minun täytyy katsoa, että 125 markan päiväpalkkio on täysin riittävä.

Täällä joku vasemmiston edustajista lausui, että edustajain työ ei ole nykyisellä palkalla kyllin riittävästi palkattu. Sillä taholla usein annetaan erittäin suuri merkitys valitsijoiden katsantokannalle, ja lie nee sentähden selvittävää mainita, että suurissa valitsijapiireissä vallitsee se käsitys, että nykyiselläkin palkalla edustajan työstä maksetaan liian suuri palkka. Minä puolestani kannatan suuren valiokunnan tekemää ehdotusta.

Ed. J. F. Alto: Minä kyllä ymmärrän miksi oikeistossa vastustetaan palkankorotusta, sillä eihän se merkitse oikeastaan monille siellä mitään. Onhan useita, jotka nauttivat 6—9,000 markkaan vakinaista kuukausipalkkaa lukuunottamatta sitä, minkä he täältä eduskunnasta saavat. On professoreita ja kirjastonhoitajia, joilla on sangen huomattavat palkat ja nauttivat siis täyttä palkkaa vakinaisesta toimestaan. Näille ei tietysti merkitse mitään, onko edustajapalkka päivässä 50 markkaa tai 25 markkaa pienempi tai suurempi. Mutta työmiehille se merkitsee. Eikä näihin viimeksi mainittuihin nähden pidä paikkaansa tämäkään, mitä ed. Tulenheimo mainitsi, että edustajapalkkio on vain korvaus lisämenosta. He joutuvat elämäänsä kokonaan siitä. On lisäksi otettava huomioon varsinaisen ruumiillisen työn tekijäin kohtalo. Kun esim. eduskunta ottaa loman, eivät he saa

siltä ajalta eduskunnasta palkkaa eivätkä voi tällaisena lyhyenä aikana saada muutaakaan työtä, vaan joutuvat siis kokonaan työttömiksi ja elämään ilman minkäänlaista palkkaa. Lisäksi on otettava huomioon, että silloin kun eduskunnan istuntokausi päättyy, voivat he monissa tapauksissa joutua olemaan työttöminä kuukauden päivät ja ehkä enemmän, ja näin ollen eduskunta tuottaa heille tappiota enemmän kuin he kestävät. Lisäksi pyydän minä huomauttaa lopuksi, että kun tämä kysymys oli perustuslakivaliokunnassakin käsiteltävänä, myönnettiin oikeiston taholta siellä, ettei suinkaan tämä kohtuuton ole, ja että kyllä palkkaa pitäisi saada vähintään 150 markkaa päivälle, mutta täytyy valitsijain edessä vain teeskennellä, että päästään sanomaan, että emmehän me korkeampaa palkkaa nauti, vasemmisto se vain on, joka pyrkii lisää saamaan. Minä yhdyn ed. Ryömän ehdotukseen.

Ed. I t k o n e n: On hyvin mielenkiintoista todeta, miten tässä kysymyksessä erikoisesti oikeiston johdolla tahdotaan tehdä karpäsestä härkänen, miten oikeiston miehet, ja mikä merkille pantavinta, kaikkein varakkaimmat heistä, kuurnitsevat hytysisiä tässä valtion tulojen säästämässä, mutta nieleksivät kameleita silloin kun on kysymyksessä heille mieluisan määrärahan lisääminen valtion menoihin. Mutta mikä minua ihmetyttää enimmäen, on se, että ed. Schauman, joka kuitenkin yrittää olla myöskin kansanvallan kannalla ja sillä kannalla, että kaikille ihmisille varallisuudesta huolimatta on varattava samanlainen tilaisuus ottaa osaa valtiollisiin tehtäviin ja myöskin ottaa vastaan valtiollinen luottamustoimi, että hänkin tässä asettuu edustajapalkkion kohtuullisen korottamisen kiivaaksi vastustajaksi. Ja huvittavinta siinä on se, että hän laskee edustajapalkkiota indeksin mukaan. Mutta hänen ryhmätoverinsa Witting eilen suuressa valiokunnassa indeksin mukaan todistikin, että edustajapalkkion pitäisi ennen sotaa olleeseen 15 markkaan verraten nyt olla noin 170 markkaa. Ed. Schaumanin indeksit siis puhuvat häntä itseänsä vastaan. Tällä oikeiston pyrkimyksellä palkan alhaalla pysyttämiseksi on kyllä määrätty tarkoituksensa, se nimittäin, että varattomia, tavallisia kansanmiehiä estetään suorittamasta edustajatehtävää ja ottamasta sitä

vastaan. Ja heidän kannaltaan minä kyllä hyvin ymmärrän tämän pyrkimyksen. Mutta minun on vaikeampi ymmärtää, että ed. Schauman ja myöskin muutamat maalaisliittolaiset kansanmiehet yhtyvät tähän vaatimukseen. Kukaan ei voine perustelluilla syillä väittää, että nykyinen edustajapalkkio entiseen verraten olisi kohtuullinen. Päinvastoin kaikki ovat kernaasti myöntäneet, että se on kohtuuton. Puhutaan tässä yhteydessä eduskunnan arvonalentamisesta ja sen kohottamisesta, puhutaan siitä, että eduskunnan ei ole sopiva omasta aloitteestaan palkkoja korottaa. Mutta nämä nyt ovat enemmän makuasioita. Minä olen vakuutettu siitä, että eduskunnan arvoa ei ainakaan koroteta tällaisilla kinasteluilla. Eduskunta viimeisessä äänestyksessään osoitti, että sen voimakas enemmistö on korotetun määrärahan puolella. Miellyttävämpään tietysti olisi päättää tämä asia hallituksen esityksen mukaan, mutta minä olen varma siitä, että hallitus ei ole myöskään tiedustellut niitä mielipidevirtauksia, joita eduskuntapiireissä tässä asiassa on ollut, ennenkuin se esityksensä on tehnyt, enkä minä luule, että hallitus ottaa epäluottamuslauseeksi sitä, vaikka eduskunta tässä poikkeaa sen esityksestä.

Ed. K e t o: Minäkin pyysin puheenvuoroa lausuakseni ihmettelyni ed. Schaumanin kannasta. Hänhän on täällä eduskunnassa edustavinaan jonkunlaista kansanvaltaista kantaa, mutta tältä kannalta lähtien on mielestäni ymmärtämätöntä se, että koetaan pitää edustajapalkkio niin alhaisena, että sellaisetkaan henkilöt, joilla on edellytyksiä eduskuntatyöhön, eivät voi antautua eduskuntaehdokkaiksi. Minä luulen, että tällaista kantaa kansanvaltaiseksi itseään nimeävän edustajan puolelta eivät hänen ulkomaalaiset aatetoverinsa saata ymmärtää. Minulla on ollutkin kerran tilaisuus keskustella eräässä seurassa, jossa ed. Schaumankin oli läsnä, erään ulkomaalaisen vapaamielisen politiikon kanssa tästä asiasta, ja hän myöskin lausui silloin mielipiteenään, että edustajapalkkio on kaikkien todella kansanvaltaisten ainesten koettava saada sellaiseksi, että sillä saadaan todella pystyviä edustajia niihinkin puolueisiin, joiden jäsenillä ei ole suuria omaisuuksia. Täällähän ed. Tulenheimo muuten jo ilmaisi, mihin oikeiston taholta tässä

asiassa pyritään. Hän myönsi, että tulo, josta edustajan olisi eletävä, edustajapalkkio, on riittämätön, ja minun ymmärtääkseni hän teki sen johtopäätöksen myöskin, että näin ollen kaikilla, jotka edustajiksi rupeavat, tulee olla persoonallista omaisuutta. Tämä tällainen mielipide sehän rajoittaa edustajien rekryteerausalueen hyvin pieneen piiriin, ja sellainen kanta ei ole puolustettavissa. Mitä sitten ed. Schaumanin asialliseen väitteeseen tulee, niin tosiasiahan on, että elinkustannusindeksi nykyään on 11 kertaa suurempi kuin ennen sotaa, niin että tosiasiassa siis edustajapalkkion olisi oltava paljon suurempi, kuin se nykyään on. Mutta lisäksi on otettava huomioon, että indeksi ei osoita todella niitä kustannuksia, mitä Helsingissä oleskelevalla maalaisedustajalla on. Hänhän joutuu maksamaan elannostaan aivan ylimää räisiä kustannuksia, jotka, niinkuin sainoin, eivät ilmene Tilastollisen päätoimiston sosialitilastollisen osaston elinkustannusindeksissä. Nykyäänhän juuri vuokrameno on Helsingissä oleskeleville maalaisedustajille paljon suurempi, kuin minä tämä meno ilmenee elinkustannusindeksissä. Näin ollen minusta on aivan kohtuullista, juuri ajatellen sitä suurta joukkoa maalaisia, jotka tänä aikana ovat pakotetut elämään yksistään edustajapalkkiosta ja elättämään tällä palkkiolla vielä maaseudulla, toisella paikkakunnalla olevan perheensä, että edustajapalkkio edes sen verran koroitetaan, kuin mitä nyt on ehdotettu.

Ed. Tuomioja: Kun asia oli ensi keran esillä toisessa käsittelyssä, äänestin minä myös tämän pienemmän palkkion puolesta ja aijon sen tehdä nytkin. Mutta minun täytyy sanoa, että se keskustelu, joka täällä on tapahtunut, ei suinkaan ole tehnyt miellyttävää vaikutusta eivätkä niiden puheenvuorot, jotka ovat puhuneet tätä suurempaa palkkiota vastaan, suinkaan ole minua vakuuttaneet siitä, että he olisivat ehdottomasti oikealla kannalla. Minä en voi välttää sitä tunnetta, että tässä harjoitetaan agitatsionia asiassa verrattain löyhällä perusteilla. Ei voi sanoa, että 150 markan palkkio nykyisissä oloissa olisi liian paljon sellaiselle, jolla on elätettävään perhe muualla ja jonka täytyy itse elää täällä. Ainakaan se ei ole niin suuri, että sellaista siveellistä suuttumusta tarvitsisi tätä palkkiota vastaan esiintyä kuin

tässä on esiintynyt. Minä muuten luulisin, että kohta olisi aika jo järjestää tämä edustajapalkkio pysyväiseksi, jotta ei enää tällaisia verrattain kiusallisia tilaisuuksia tarvitsisi täällä eduskunnassa syntyä. Hintataso nähdäkseni jo alkaa olla siihen määrään vakiintunut, että se voidaan pysyväksi määrätä ja minä toivon, että hallitus silloin ottaa huomioon ne mielipiteet, jotka täällä eduskunnassa on lausuttu ja tekee ehdotuksensa sillä pohjalla, että tuo palkkio todellakin tulee riittäväksi.

Ed. Witting: Det förefaller mig som om det skulle hava gjorts en alltför stor affär av hela denna sak, man har till och med sagt att det rör riksdagens heder och ära. Om man ser lungt på saken, är det ju dock endast en fråga om prövning. Utgående från rdgsm. Schaumans grunder, måste man giva honom rätt. Alltså beräknar man att riksdagsmannaarvode utgående från tjänstemännens löner, så är det för högt. Utgår man åter från rdgsm. Hornborgs grunder och jämför med dagtraktamentet åt kommittémedlemmar från landsorten, kommer man också till det resultat, att riksdagsmannaarvodelt är för högt. Man kan se saken annorlunda, och det har riksdagen gjort. Den har i första behandlingen konstaterat, att rdgsm. Schaumans grunder och rdgsm. Hornborgs grunder äro oriktiga. Jag för min del ställer mig också gärna på denna ståndpunkt och kunde då konstatera att lönerna varit för låga och att kommittéarbetet blivit för lågt avlönat. Man kan emellertid fatta saken på annat sätt än de två nyss berörda. Om jag icke minnes orätt, var riksdagsmannaarvodelt före kriget 15 mark. Detta var ett arvode, som var avsett att ersätta den merkostnad en riksdagsman hade genom vistelsen i huvudstaden, alltså ett rent underhåll, och på detta kan en beräkning enligt indextal naturligtvis tillämpas. Man kommer då till ett arvode, som är större än 150 mark, också om man beaktar, att riksdagen i vissa avseenden gjort sitt arvode skattefritt. Det kan vara nyttigt att riksdagen, då den behandlar en fråga sådan som denna och får pröva den på sig själv, verkligen noga överväger saken. Men när den kommer till liknande frågor, som röra andra, bör den anlägga samma synpunkt.

Jag kan för min del gerna ansluta mig till förslaget om förhöjning.

Ed. Tulenheimo: Olen pakotettu huomauttamaan, että ed. Keto selosti lausuntoani väärin. Minä en omasta puolestani sanonut, että tätä palkkiota ei saataisi pitää tulona, vaan minä sanoin, että eduskunta tekemällä sellaisen päätöksen, että tämä tulo on kunnallisverosta vapaa, on periaatteellisesti tälle kannalle asettunut ja ellen minä suuresti erehdy, niin on ed. Ketokin ollut silloin eduskunnassa, kun eduskunta tämän päätöksen on tehnyt. Ja minä en toiselta puolen saata ollenkaan edellyttääkään, että ed. Keto päättäisi, että joku tulo olisi kunnallisverotuksesta vapaa. Koska hänkin siis on ollut mukana — ellen erehdy — myötävaikuttamassa sellaisen päätöksen syntymiseen, että edustajapalkkio on kunnallisverosta vapaa, on hänkin omaksunut sen periaatteen, että se ei ole mitään tuloa vaan lisämenojen korvausta.

Ed. Itkonen: Minä pyydän ed. Tulenheimolle vaan huomauttaa, että tällä asialla ei ole minkäänään tekemistä eduskunnan kunnallisverotuksessa tekemän päätöksen kanssa, ja mitä taas sen päätöksen aikaansaamiseen tulee, niin kyllä ed. Tulenheimo tekee parhaiten, jos kääntyy sinne oikeallepäin hakemaan sen päätöksen aikaansaaajia ja ehdottajia. On parempi kääntyä sinne kuin tänne, sieltä se on alote siihen päätökseen. Sitten vielä pyydän ed. Tulenheimolle, kun hän äskeisessä puheenvuorossaan mainitsi valitsijansa, huomauttaa, että hänellä näyttää olevan kyllä vaikea selviytyä valitsijoistaan muuten kuin siten, että hän täällä tällaisissakin asioissa harjoittaa verrattain halpahintaista vaaliagitatioonia. Mutta jos hän näilläkään puheenvuoroillaan ei vielä selviydy valitsijoistaan, niin sopii osoittaa valitsijat tänne meidän puoleen, me kyllä valistamme heidät tässä asiassa ja ehkä monessa muussakin.

Ed. Ingman: Minä kyllä luulen, että siinä, mitä herrat Ryömä, Keto, Tainio ja monet muut ovat esittäneet, voi olla varsin paljon perää. Mutta kun otan huomioon sen, että meillä täällä viime eduskunnassa oli kokonainen eduskuntaryhmä, vasemmalla herroista, joka katsoi nykyistä palkkiota niin runsaaksi, että sen jäsenet sitoutuivat suorittamaan siitä puoluekassaan 25 markkaa joka päivältä, niin minä en

voi äänestää korotetun päiväpalkkion puolesta. Korotus voisi todennäköisesti vastaisuudessa tietää korotettua verotusta.

Ed. Itkonen: Minun mielestäni hyvin tämän asian sopii järjestää niin, että jos jotkut edustajat katsovat palkkiota liian korkeaksi, niin voivat päättää lahjoittaa vaikka 50 markkaa puolueensa kassaan. Eihän sitä mikään estä.

Ed. Nurminen: Tahtoisin huomauttaa tässä ed. Ingmannille, että mitä yhteyttä on niillä edustajilla tämän asian kanssa, saavatko ne vielä jollakin tavalla palkkaa täältä. Minun nähdäkseni juuri niillä toimenpiteillä, joita viime kesänä toimitettiin, se palkkio kai katsottiin sinne kassaan liian pieneksi, koska he vietiin tekemään työtä semmoisella palkalla, että palkka menee kaikki johonkin kassaan, eivät he saa itse siitä mitään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Ryömä ed. Leinosen y. m. kannattamana ehdottanut, että eduskunta pysyisi entisessä päätöksessään. Kutsun tätä ehdotusta ed. Ryömän ehdotukseksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

Äänestyksessä annetaan 89 jaa-ääntä ja 96 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Vuoden 1923 valtiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi tie- ja vesirakennushallinnon viroista ja palvelustoimista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 12 ja otetaan toiseen käsitte-

lyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 18 valmistelevasti käsitelty yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsitteilyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 12.

Eduskunta päättää yhtyä suuren valiokunnan ehdotukseen.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi upseerien opetuslaitoksista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 11 ja otetaan toiseen käsitteilyyn siinä sekä sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 50, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Ensін sallitaan yleiskeskustelu ja kun se on julistettu päättyneeksi, ryhdytään lain yksityiskohtaiseen käsitteilyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. von Born: Jag beklagar, att icke det önskningsmål, som jag vid det föreliggande ärendets remiss till utskott framställde rörande säkerställandet av yrkesutbildningen för officerare med hänsyn till de båda språkgrupperna, vunnit beaktande och förståelse vid ärendets förberedande behandling. I det stadium, vari frågan nu befinner sig, synes det mig lönlöst att vidare framställa något ändringsförslag, och skall icke heller göra det för att icke därmed ytterligare försvåra eller fördröja det slutliga avgörandet av denna utomordentligt viktiga fråga. Jag inskränker mig därför endast till att uttala den förhoppning, att vid uppgörandet av den uti § 8 av lagförslaget förutsatta förordningen angående tillämpning av lagen hänsyn lojalt skall tagas till de önskningsmål, som uti nu ifrågavarande avseende förefinnas på svenskt håll.

Ed. Witting: Någon egentlig diskussion om de principer, enligt vilka vår armé borde inrättas eller snarast omorganiseras,

torde väl knappast här komma i fråga. Det är klart att det är arméns kvalitet, som vid en sådan skulle träda i förgrunden och frågan om en god utbildning speciellt för ledarna är därvid det viktigaste. Det är också det, som detta lagförslag siktar till. I allt som vid behandlingen av lagförslaget härintills förelupit, åtminstone i allt, som man kan taga på allvar, har man varit ense, så när som om sättet för krigshögskolans organisation. Nödvändigheten av dess inrättande har icke blivit motsagd; men man har velat vinna ett uppskov, velat göra den till ett provisorium. Lösningsen bör ges av, huru man effektivast och med icke alltför stora kostnader kan uppbygga krigshögskolan. Den utbildning, som tills nu givits, har ägt rum i olika land och är därför rätt brokig, och vid tjänsten måste naturligen den bristande enhetligheten starkt framträda. Dessutom har fortsatt utbildning kunnat givas endast ytterst få.

Vidare har vid utredningen konstaterats att denna krigshögskolebildning kommer att kosta, även i dess nuvarande brokiga och otillräckliga form, lika mycket som en krigshögskola hemma i landet. Då det föreslås att efter dessa sex år eventuellt, återgå till det nuvarande systemet, kan man således trots lika dryga kostnader icke vänta resultat, som kunde tänkas tillfredsställa. Man kan således fastslå att, om man skall få väsentliga förbättringar till stånd, denna krigshögskola skall inrättas så att den icke blott arbetar under sex år framåt.

Till de sakliga skälen kan man även räkna, att ifall man ger en högskola sådan som denna en provisorisk organisation, att ifall man avvägbringar undervisningsmaterial och lärarkrafter för en tid, och att ifall man har klart för sig att allt återigen skall upphöra, man därigenom kommer, då man i alla fall i framtiden blir tvungen att skrida till inrättande av en högskola på ordinarie bas, att bestrida en del utgifter dubbelt. Vidare är det tydligt att de utländska lärarkrafter, som skola bindas vid krigshögskolan, och vilka komma att taga hälften av de pengar, som åtgå till skolans underhåll, att de komma att fördröja utbildningen av inhemska lärarkrafter. Vi se att slutet blir, att vi få till stånd ett provisorium, som säkerligen

icke är synnerligen billigare, kanske i längden dyrare än taga ut steget fullt, som i första reservationen har föreslagits. Och vi komma återigen till det, att vi till alla de provisorier, vi ha i armén, lägga ett nytt provisorium, och detta på en punkt av stor vikt. Jag för min del vill därför se att den första reservationen godkännes och föreslår att den lägges till grund för behandlingen. Det är egentligen blott i denna enda punkt, om krigshögskolan skall bli ordinarie eller icke, som första reservationen skiljer sig från betänkandet och med det principiella beslutet får frågan sin lösning i den ena eller den andra riktningen.

Ed. Lohi: Minun käsittääkseni sotilasasiainvaliokunta ja suuri valiokunta ovat osuneet aivan oikeaan tämän lakiehdotuksen suhteen. Kysymys upseerien opetuslaitoksesta, se on meillä tällä hetkellä meidän armeijan kaikkein tärkein ja kriittisin kysymys. Juuri se seikka, että meidän nuori armeijamme piti yhtäkkiä kokoonpanna ja meillä ei ollut ylempää upseeristoa, sellaista, joka oli kotimaisen koulutuksen saanut ja kaikin puolin tehtäväänsä tasalla, se on epäilemättä ollut kaikkein suurimpana aiheena siihen kriisiin, mikä meidän sotalaitoksesamme nyt on. Yhtäkkiä meillä oli pantava kokoon armeija ja silloin luonnollisesti täytyi haalia ylempi upseeristö kokoon kaikista aineksista, mitä oli meillä saatavissa, ja näin ollen on luonnollista, että tähän voi tulla verrattain kirjavia aineita. Yleensä on ollut tunnettua kaikille ne epäkohdat, mitä meillä armeijassa on, ja suuressa joukossa isänmaallisia upseereja on hyvin suurella levottomuudella odotettu sitä aikaa, että epäkelpoiset ainekset saataisiin poistetuksi meidän armeijasta. Mutta tätä oikealle tolalle armeijan saamista on suuressa määrin vaikeuttanut se seikka, että meillä ei ole ollut kypsää, pätevää aineita siinä määrin, että olisi valinnan varaa tarpeeksi ollut. Mahdollisuudet saada ulkomaille tätä korkeampaa sotateknillistä opetusta ovat olleet verrattain rajoitettuja, ja sitä vaillinkia, mikä meillä on olemassa, ei nähtävästi saada muuta tietä täytetyksi, vaan täytyy ryhtyä kotimaassa antamaan tällaista korkeampaa sotateknillistä opetusta. Mutta toiselta puolen on huomattava, että mei-

dän pienessä armeijassamme on vuosittainen lisätarvis, senjälkeen kuin vakanssi on saatu täytetyksi, siksi pieni, että voi hyvällä syyllä asettaa kyseenalaiseksi, onko meillä järjestettävä sotakorkeakoulu vakinaiseksi. Voi olla mahdollista, että kun olosuhteet pääsevät pitemmälle vakiintumaan ja saadaan vaillinki täytetyksi, niin tarvis tulee olemaan niin pieni, että tämän sotakorkeakoulun ylläpito tulee kohtuuttoman kalliiksi ja voi olla silloin mahdollisuuksia lähettää etevämpiä kykyjä se määrä ulkomaisiin vastaaviin oppilaitoksiin mikä välttämättömästi vuosittain tarvitaan, ja sentakia minun mielestäni sotilasasiainvaliokunta ja suuri valiokunta on tämän kysymyksen onnistunut ratkaisemaan mahdollisimman parhaalla tavalla. Sittenkuin tämä 6 vuoden aika on kulunut, joksi tämä oppilaitos nyt on suunniteltu, silloinhan on meillä tilaisuus harkita, mitä tietä eteenpäin paraiten ja taloudellisesti edullisimmin voidaan tämä kysymys järjestää. Näin ollen minä mielihyvällä kannatan ensinnäkin, että suuren valiokunnan ja sotilasasiainvaliokunnan mietintö otetaan käsitteilyn pohjaksi ja hyväksytään siinä muodossa, kuin valiokunta on ehdottanut.

Ed. Saastamoinen: Minä pyydän saada ensiksikin kannattaa ed. Wittingin tekemää ehdotusta siitä, että eduskunta hyväksyisi sotakorkeakoulun vakituiseksi laitokseksi. Ed. Lohen lausunnon johdosta tahdon sanoa, että minä en luule, että senkään jälkeen kuin nyt Suomessa oleva erittäin suuri korkeamman sotilaallisen sivistyksen saaneiden upseerien puute on muodollisesti poistettu, tulisi sotakorkeakoulun oppilaista olemaan millään tavalla puute. Minun käsitykseni ja vakaumukseni on se, että meillä, joilla miesluku on hyvin pieni, täytyy taistella aina hyvin kehitetyillä henkisillä voimilla ja sentähden minun mielestäni sotakorkeakoulu vakituksena laitoksena on tärkeämpi kuin juuri missään muussa maassa Europassa. Toivon siis, että eduskunta hyväksyy sen esityksen, mikä sotilasasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäisessä vastalauseessa on tehty.

Ed. Hornborg: Då jag i betänkandet är nämnd såsom en av de medlemmar i militärutskottet, som tagit del i behandlingen av föreliggande ärende, anser jag mig

böra meddela, att jag ansluter mig till reservationen I, men att jag icke har under-tecknat den, emedan jag i utskottet endast tagit del i första läsningen av ifrågavarande lagförslag.

Ed. N i u k k a n e n: Sen lisäksi, mitä ed. Lohi täällä huomautti, tahdon edellisen lausunnon johdosta mainita, että sotilas-asiainvalidikunta, kuten sen mietinnöstä näkyy, on lähtenyt siltä pohjalta, että korkeamman kouluutuksen saaneiden upseerien tavattoman suuri puute tyydytetään mahdollisimman nopeasti, eli 6 vuoden kuluessa. Valiokunnan mietintöön sisältyvä suunnitelma sotakorkeakoulusta, on senvuoksi verrattain kallis. Mutta kuten täällä on jo huomautettu tarvitaan senjälkeen kun vakanssit on saatu täytetyksi, korkeintaan viides osa vuosittain valmistaa siitä upseerimäärästä, mikä nyt alussa tulisi valmistettavaksi, ja huomioonottaen että tähän korkeakouluun tulisi m. m. 7 professoria ja suuri joukko muita opettajia ja virkailijoita, olisi järjetöntä, että tällaista sotakorkeakoulua siitä huolimatta, että siinä olisi oppilaita vain viides-osa siitä kuin alkuvuosina, edelleen jatkuvasti pysytettäisiin alkuperäisessä koossa. Lisäksi on myöskin eräs seikka, jota sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä ei ole nimenomaan mainittu mutta, joka on ratkaisevasti vaikuttanut valiokunnan enemmistön kantaan, nim. se, että tällä kertaa ei tähän perustettavaan sotakorkeakouluun ole mahdollista saada kenties ainoatakaan täysin pätevää ja sopivaa kotimaista opettajaa eli professoria, ja että jos tällä kertaa, kuten hallitus ehdottaa, perustettaisiin vakinainen sotakorkeakoulu, jouduttaisiin epäilemättä siihen, että professorinvirat täytettäisiin vakinaisina verrattain epäilyttävillä opettaja-aineksilla. Ja tämä seikka tietysti tulisi suu-resti myöhemminkin, kun tätä koulua voitaisiin muuten järjestää säännöllisiä oloja silmälläpitäen, vaikeuttamaan koulun järjestämistä tarkoituksenmukaiseksi. Valiokunnan kannan ja sen kannan välillä, joka esiintyy mietintöön liitetystä ensimmäisessä vastalauseessa, ei ole siis mitään periaatteellista eroa, mutta yksistään käytännölliset ja taloudelliset näkökohdat ovat saattaneet valiokunnan enemmistön omaksumaan sen kannan, joka sisältyy sotilasasiainvaliokunnan ja suuren valiokunnan mietintöön.

Ed. H e i k i n h e i m o: Minä kannatan ed. Wittingin tekemää ehdotusta.

Ed. A m p u j a: Sotakorkeakoulun perustamista on keskusteluissa perusteltu sekä upseerien puutteella että myöskin epäkel-poisen aineksen poistamisella. Nämä mo-lemmat perusteet ovat käsittääkseni sitä laatua, etteivät ne pidä paikkaansa. On hyvin yleisesti tiedossa, että upseereita poistuu armeijasta huonojen asunto-olojen vuoksi ja osaksi myös muista syistä. Mitä taas epäkel-poisiin aineksiin tulee, eivät ne ainakaan liene pääasiassa sitä laatua, että olisi vain korkeamman sotilasopetuksen puute kysymyksessä. Laskettaneehan suurin piirtein epäkel-poiseksi aineeksi ne, jotka ovat korkeamman sotilasopetuksen saaneet Venäjän armeijassa palvellessaan ja ovat venäläisen sotakorkeakoulun käyneet. Täl-laisia ristiriitaisia ovat siis ne perustelut, joilla sotakorkeakoulua ajetaan. (Kun asia on tällä tavalla, olisi ainoa oikea menet-tely, että koetetaan ne ristiriidat ensin selvittää ja vasta sitten ajatellaan upseerien kouluutusta. Aikaisemmin olen maininnut, että eräät sota-asia-ain tuntijat, jääkäriup-seerit ja myöhemmin ulkomailta opintoja jatkaneet ovat lausuneet käsityksensä, että meidän maamme varallisuuden ja maantieteellisen aseman puolesta olisi oi-keampi puolustuslaitos kansan miliisi, mutta sitä ei voida panna käytäntöön, koska upseeristo ei siihen alistu. Tämä nykyinen upseeristo kaikkine epäkel-poine ja kelvol-lisine aineksineen on sitä vastaan. Kun minä en usko, että näitä epäkohtia kyke-nee upseeriston keskuudessa poistamaan se ajateltu sotakorkeakoulu, mikä nyt on ky-seen alaisena, niin tulen kolmannessa kä-sittelyssä esittämään lakiehdotuksen hyl-käämistä.

Ed. P a a v o l a i n e n: Pyydän tehdä saman ilmoituksen kuin ed. Hornborg. Olin asiaa valiokunnassa käsiteltäessä sitä mieltä, että sotakorkeakoulu olisi perustet-tava vakituiselle kannalle, mutta muiden eduskuntatöiden tähden en saanut tilai-suutta yhtyä vastalauseen allekirjoittajiin. Kannatan sotilasasiainvaliokunnan ensi-mäistä vastalauseetta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Yleiskeskustelun kuluessa on ed. Witting ed. Heikinheimon kannatta-

mana ehdottanut vastoin puhemiehen ehdotusta, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin sotilasasiainvaliokunnan mietintöön liitettyssä ensimmäisessä vastalauseessa oleva lakiehdotus. Kutsun tätä ehdotusta ed. Wittingin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Puhemies: Pyydän puhemiesneuvoston jäseniä kokoontumaan äänestyksen jälkeen puhemiehen huoneeseen.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa käsittelyn pohjaksi suuren valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Wittingin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 124 jaa- ja 49 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis käsittelyn pohjaksi hyväksynyt suuren valiokunnan mietinnön.

Lain 1, 2 ja 3 §:t esitellään ja hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Leino: Valiokunnan mietinnössä on 1 momentissa käytetty sellaista sanaa kuin upseeri, ilman että siinä on minkään näköistä tarkempaa rajoitusta, minkäläisistä upseereista mahdollisesti on kysymys ja mitä upseereja tällä sanalla mahdollisesti tarkoitetaan. Minun mielestäni tällainen ylimalkainen maininta ei saisi laissa tulla kysymykseen, vaan siinä pitäisi olla jonkunlaisia määräyksiä varsinkin silloin kun on tarkoituksena antaa sotakorkeakoulussa opetusta sellaisille henkilöille, joilta täytyy odottaa jotain hyvää työtä maan puolustuksessa. Mutta minä uskalalan epäillä, että tällaisen nimen alla saat-
taa olla sellaisiakin henkilöitä, joita maan puolustus tuskin tarvitsee milloinkaan,

vaan jotka voivat olla suurena vaarana maan puolustukselle. Senvuoksi minä katsonkin, että hallituksen esityksen sanamuoto on paljon parempi, kun siinä nimenomaan mainitaan, että upseerin pitää olla vakinaisessa väessä ja minä pyytäisin ehdottaa senvuoksi, että 1 § hyväksyttäisiin siinä muodossa kuin se on hallituksen esityksessä. Tämän minä teen sitäkin suuremmalla syyllä, kun minä katson, etteivät sellaiset henkilöt, jotka eivät ole vakinaisessa väessä palveluksessa, voi saada tuollaista erikoista opetusta korkeakoulussa, vaan minun mielestäni niiden täytyy olla ehdottomasti sellaisia henkilöitä, jotka palvelevat maan vakinaisessa armeijassa. Mitkään muut henkilöt eivät minun ymmärtääkseni voi tulla kysymykseen, silloin kun oppilaitosta ylläpidetään valtion varoilla.

Ed. Puittinen: Minä kannatan ed. Leinon tekemää ehdotusta.

Ed. Niukkanen: Tämä muutos, jonka valiokunta on pykälään tehnyt, ei merkitse suinkaan sitä, mitä edellinen puhuja sen arvelee merkitsevän. Sillä lain 8 §:n mukaan tullaan tarkemmat määräykset tämän lain soveltamisesta ja kysymyksessä olevasta laitoksesta antamaan asetuksella. Tässä asetuksessa tulee luonnollisesti olemaan yhtenä ehtona se, niinkuin on ollut tähänkin asti, että upseeri, joka saa kouluutusta valtion kustannuksella, palvelee määrääjän valtiota. Valiokunta on sitä silmälläpitäen, että sellaisetkin upseerit, jotka syystä tai toisesta ovat eronneet vakinaisesta väestä, mutta haluavat uudelleen liittyä puolustuslaitokseen, voisivat saada tämän kouluutuksen, tehnyt tämän muutoksen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Leino ed. Puittisen kannattamana ehdottanut, että 4 §:n 1 momentti saisi sen muodon kuin on hallituksen esityksessä. Kutsun tätä ehdotusta ed. Leinon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Leinon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 105 jaa-ääntä ja 70 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

5—8 §:t, lain johtolause ja nimike hyväksytään keskustelutta.

Lain toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotuksen määrärahan myöntämisestä ikälisän suorittamiseksi puolustuslaitoksen palkkannauttijoille

sisältävän hallituksen esityksen n:o 52 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 11 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Huttunen: Niillä perusteilla, kuin valtiovarainvaliokunnan mietintöön liittyvässä vastalauseessa esitetään, esitän kyseessä olevan hallituksen esityksen hylättäväksi.

Ed. Virta: Minä pyydän kannattaa ed. Huttusen tekemää ehdotusta.

Ministeri Procopé: Jag avstår.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Huttunen ed. Virran kannattamana ehdottanut, että sanottu ehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ed. Huttusen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Huttusen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 110 jaa- ja 64 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotuksen korottoman lainan myöntämisestä Suomen Höyrylaivaosakeyhtiölle

sisältävän hallituksen esityksen n:o 10 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 15 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Keskustelu:

Kauppaministeri Procopé: Esillä olevan esityksen on edellinen hallitus laatinut. Pyydän kuitenkin saada ilmoittaa kannattavani sen ajatusta, että valtion puolelta tavalla tai toisella annettaisiin avustusta säännöllisen viikkoliikenteen ylläpitämiseksi Suomen ja Hullin välillä. Kun tämä kai on ensimmäistä kertaa pariin vuosikymmeneen, jolloin tulee kysymyksen valmistaa merenkululle avustusta muuta kuin Suomen ja Ruotsin välistä liikennettä varten, niin on syytä lähemmin valaista asiaa.

Tahdon silloin ensinnäkin huomauttaa, että useimmissa maissa annetaan merenkululle avustusta tavalla tahi toisella. Niin on asianlaita Englannissa, Norjassa, Ruotsissa, Ranskassa, Japanissa, mainitakseni muutamat erikoisen tärkeät maat. Jos tutkii, millä tavoin näitä avustuksia annetaan, niin havaitaan, että apurahoja voi esiintyä eri muodoissa ja eri edellytyksin. Niitä voidaan antaa joko välittöminä avustuksina, s. o. raha-apuina, ilman takaisinmaksuvelvollisuutta, taikka voidaan niitä antaa lainain muodossa. Tavallisesti ovat nämä lainat silloin joko korottomia taikka on korkokanta hyvin alhainen; jälkimmäisessä tapauksessa on laivanvarustajan etu se, että hän saa rahoja halvemmalla kuin yleensä vallitseva korkokanta on. Hyvin usein näissä tapauksissa määrätään myöskin, että lainoja ei tarvita ensimmäisinä vuosina kuolettaa, vaan että kyoletus alkaa vasta jonkun ajan perästä. On nimitäin selvää, että avustus tulee tämän johdosta tehokkaampi, koska korkovapauden

tai alhaisen koron tuottama etu on sitä tuntuvampi, jota suurempi pääoma on, ja pienenee sikäli kuin pääoma kuoletuksen johdosta vähenee. Myös avustusten laatuun ja saajain oikeuteen nähden voidaan järjestää avustukset eri muotoihin. Voidaan jakaa avustukset tässäkin suhteessa kahteen eri ryhmään. Ensimmäinen ryhmä käsittää kotimaisten laivaisännistöjen kantamat apurahat siitä, että ne yleensä ylläpitävät merenkulkua ilman erikoista sitoumusta heidän puoleltaan. Toinen ryhmä taas käsittää ne tapaukset, jolloin asianomainen hallitus antaa avustuksen sillä ehdolla, että laivan isännistö sitoutuu täyttämään jonkun määrätyn tehtävän, s. o. täyttämään eräitä edeltäkäs määrättyjä ehtoja. Avustus saa tässä tapauksessa hallituksen ja laivan isännistön välisen sopimuksen luonteen, jossa sopimuksessa valtiolta sitoutuu antamaan avustusta korvaukseksi määrättyistä sitoumuksista laivanvarustajain puolelta. Likeisessä yhteydessä viimeksi mainittuun määrittelyyn on, että avustukset useasti voivat tarkoittaa joko asianomaisen merenkulun tukemista yleensä tai myös eritoten liikenteen kannattamista jollain määrättyllä linjalla, jonka ylläpitäminen maan elinkeinoelämän kannalta osottautuu erittäin suotavaksi. Tässä viimeksi mainitussa tapauksessa on avustus luonteeltaan maan kaupan, eritoten sen viennin edistämistä yhtä paljon kuin laivan isännistön elinkeinon auttamista, ja ensin mainittu näkökohta, s. o. yleinen taloudellinen näkökohta voi käydä avunantamisessa vallitsevaksi.

Jos tarkastelee nyt ehdotettua apurahaa, havaitsee ensinnäkin, että se on kytketty erinäisiin vastasuorituksiin vastaanottajan taholta, ja toiseksi, että se tarkoittaa maalemme erinomaisen tärkeän ulkomaisen liikenneyhteyden ylläpitämistä. Minun ei tarvitse tässä yhteydessä huomauttaa kuinka tärkeä ja suurimerkityksellinen Suomelle meidän kauppavaihtomme Englannin kanssa on ja eritoten, kuinka paljon se merkitsee meidän viennillemme. Riittää huomautus, että Suomen vientimaista Englanti on ensimmäinen, että Suomen paperille, tulitikuille, rihmarullille, selluloosalle, puutavaroille ja viilulle sekä voille Englanti on ensimmäinen ostajamaa. Meidän vientiämme Englantiin voitaisiin vieläkin kehittää. Tahdon erityisesti huomauttaa siitä, että lihan vientiä sinne voisi

tapahtua, mutta tuommoinen vienti vaatii erityistä tonnistoa. Esityksen perusteluista käy myöskin ilmi, mikä merkitys puheena olevalla Suomen—Hullin linjalla on meidän kauppavaihdollemme Englannin kanssa. Koko meidän voinvientimme Englantiin käy tätä tietä, ja kun ottaa huomioon, että voinvientiämme noin 91 % käy Englantiin, niin huomaa myöskin, mikä merkitys tällä linjalla kansantaloudessamme on. Semmoisen linjan ylläpitäminen on myöskin ehtona lihanviennin aikaansaamiseksi mainittuun maahan. Molempien näiden näkökohtien varteenottaminen on sen uudisrakennuksen tarkoituksia, jota varten nyt anotaan valtion apua. Tähän voidaan ehkä sanoa, kun minä olen näin voimakkaasti painostanut tämän linjan merkitystä maatalouden tuotteille, että merkillinen kauppaministeri, joka ainoastaan puhuu maatalouden eduista ja niiden tukemisesta. Siihen minä vastaan ensinnäkin, että tämä linja on kylläkin tärkeä maataloudelle, mutta toiseksi, että se myöskin on teollisuusviennille erinomaisen tärkeä, ja kolmanneksi että se seikka, että tämän linjan kautta voidaan ylläpitää täsmällistä ja säännöllistä liikennettä Suomen ja Englannin välillä myöskin talvisin, on yleisedun kannalta erinomaisen suotavaa, ja viimeiseksi minä sanoisin, että se henkilö yleensä huonosti ymmärtää maan taloudellisia asioita, joka ei kykene arvostelemaan, mikä merkitys maataloustuotteiden viennillä meidän maassamme on.

Tämän linjan ylläpitäminen vaatii kumminkin erittäin varustettua tonnistoa. Laivojen täytyy voidakseen täsmällisesti ylläpitää säännöllisiä kulkuvuoroja talvikuljetuskautenakin olla erittäin lujasti ja kalliisti rakennettuja. Voinvienti ja samoin lihan vienti vaatii laivoihin järjestettäväksi erikoisia jäähdytyslaitteita. Näiden puutteessa eivät nämä tuotteemme voi Englannin markkinoilla päästä laatuunsa nähden siihen asemaan, mikä niillä pitää olla. Mutta tämäkin vaatii erinäisiä kustannuksia laivan varustamisessa ja tämä seikka saa aikaan, että siitä uudesta höyrylaivasta, jonka Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiö haluaa asettaa linjalle ja joka on välttämätön sodan aikana menetettyjen alusten sijalle, on oleva erinäisiä menoja niiden lisäksi, mitä tavallisiin höyrylaivoihin tarvittaisiin. Jäähdytysluoneiden laittamisesta sekä jäähdytyskoneiden hankkimis-

sesta putkijohtoineen ynnä useista muista tähän liittyvistä rungon varusteista voi arvioida olevan lisäkustannuksia noin 1 1/2 miljoonaa markkaa. Laivan isännistön kustannukset eivät kuitenkaan ainoastaan tässä kohden kohoa puheen alaisesta sitoumuksesta harjoittaa säännöllistä viikkoliikennettä, vaan myöskin senvuoksi, että itse koko laivan rakenteen muuten täytyy olla erikoisen voimakkaan, jotta voitaisiin talvisin säännöllisesti joka viikko kulkea myöskin jäästeiden ollessa vaikeimmillaan. Senvuoksi on esim. tässä laivassa ehdotettu olemaan aivan uskomattoman suuri konevoima, 4,200 hevosvoimaa, mikä kumminkin on näyttäytynyt aivan välttämättömäksi, jotta säännöllisyys laivavuoroissa voitaisiin ylläpitää. On laskettu, että lisäkustannukset tästä rungon vahvistamisesta, konevoiman lisäämisestä y. m. sellaisesta tekevät noin 30 % koko rakennuskustannuksista. Lopuksi lisättäköön, että jäähdytyshuoneiden kuutiosisällys arvioidaan noin 38,000 kuutiojalaksi, ja on tätä kuutiota määrättäessä neuvoteltu maataloushallituksen viranomaisten kanssa, jolloin on arvioitu voitavan todeta, että tällä kuutiolla, Arcturuksen kuution ohella, voinviennin tarve huomattavaksi ajaksi, noin 15 vuodeksi, tulee täysin turvatuksi.

Jos nyt ottaa huomioon jäähdytyshuoneista ja aluksen erikoisesta jäävahvistuksesta aiheutuvat lisäkustannukset, niin huomaa, että varsin tuntuva pääoma, useita miljoonia markkoja, kiinnitetään höyrylaivaan ylimääräisesti, jotta saataisiin höyryalus erikoisen sopivaksi tälle linjalle. Siihen tulee lisäksi vielä käyntikustannusten lisääminen jäähdytyslaitteiden kautta. Nämä lisäkustannukset ovat siksi suuret, että tuskin mikään yksityinen toimintamiini tai yhtiö tahtoisii niitä niskoilleen ilman muuta ottaa ilman jonkunlaista avustusta valtion puolelta. Jos nyt vertaa näitä mainittuja ylimääräisiä kustannuksia siihen etuun, jonka yhtiö saavuttaisi saamalla ehdotetun valtiolainan, toisin sanoen jos vertaa yhtiön sitoumuksia siihen etuun, minkä valtio niistä tarjoo korvaukseksi, niin täytynee tunnustaa, että tämä korvaus on erittäin vaatimaton. Jos oletamme vastaavan pääoman muualta olevan saatavissa 9 % korolla, olisi yhtiön etu esityksen ja siinä olevan kuoletussuunnitelman mukaan siis korottomuuden perusteella 450,000 markkaa ensimmäisenä vuonna

vähentyäkseen 45,000 markkaan viimeisenä vuonna eli keskimäärin hiukan enemmän kuin 230,000 markkaa vuodessa. Valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen mukaan, joka tarkoittaa, että korkovapauden sijasta määrättäisiin 5 %:n vuosikorko pysyttämällä esityksen kuoletussuunnitelman, olisi yhtiön välitön etu lainasta 4 %:n koroitusero, mikä keskimäärin lainan koko juoksuaikana tulee olemaan noin 112,000 markkaa vuodessa. Jos toiselta puolen ottaa huomioon, että jo vain jäähdytyslaitokseen menee lisäkustannuksia 1 1/2 miljoonaa, niin havaitsee, että etu on vain hiukan enemmän kuin 7 % näistä lisäkustannuksista. Minusta tuntuu ettei valiokunnan ehdottama ratkaisu täysin vastaa sitä tarkoitusta, joka ehdotetulla lainalla on tarkoitettu saavuttaa. Puolestani katson esityksessä ehdotetun edun olleen kohtuullisen. Mutta kun täydellistä korkovapautta ehkä erinäisistä syistä ei täällä pidettäisi sopivana, pyydän, hyväksymällä periaatteessa valiokunnan kannan, ehdottaa vähäistä muodostelua, joten avustus tulisi tarkoituksenmukainen. Niinkuin minulla ennen oli kunnia huomauttaa, on laivanvarustajaliikkeille myönnettyissä ulkomaalaisissa lainoissa yleensä määräys, että kuoletus on lykätty niin, että se alkaa vasta muutamien vuosien perästä. Todellisuudessa on tämä järjestely niin sanoakseni asian luonnosta riippuva. Esillä olevassa tapauksessa näyttäisi minun mielestäni sopivalta, kun korko säädetään, että laina, pysyttämällä 12 vuoden maksuaika, määrättäisiin takaisin suoritettavaksi viitenä viimeisenä vuotena miljoonan markan kuoluserillä. Toisin sanoen, että näinä viimeisinä vuosina yhtiö suorittaisi, paitsi säädettyä korkoa jälellä olevalle lainamäärälle, miljoonan vuodessa, jota vastoin ensimmäisinä vuosina ainoastaan korko maksettaisiin. Tämän johdosta tulisi yhtiön vuotuinen etu olemaan noin 150 à 160,000 markkaa vuodessa eli ei täyttä 11 % yksinomaan jäähdytyslaitteiden vaatimasta lisäpääomasta.

Katsoen uuden aluksen ja Hullin linjan merkitykseen yleiseltä kannalta ja maamme viennin etuja silmälläpitäen pyydän siis saada ehdottaa, että, pysyttämällä 5 %:n korkomääräys, kuoletussuunnitelma muutettaisiin siten, että lainaa maksetaan takaisin 12 vuoden kuluessa miljoona vuodessa viitenä viimeisenä vuotena, eli toisin

sanoen, että ponnen ensimmäinen kohta muutettaisiin seuraavaksi: että eduskunta lisäyksenä vuoden 1924 ylimääräisen menoarvion X lukuun uutena 12 momenttina myöntäisi 5 milj. markan suuruisen määrärahan annettavaksi Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiölle lainaksi 5 % :n korolla, jäissä kulkua varten vahvistetun nopeakulkuisen ja tarkoituksenmukaisilla jäähdytyslaitteilla varustetun uuden höyrylaivan hankkimista varten, ehdolla, että yhtiö sitoutuu yhdellä matkavuorolla viikossa kautta vuoden ylläpitämään säännöllistä liikennettä Hangon ja Hullin välillä, sekä takaisin maksamaan lainan 12 vuoden kuluessa siten, että viitenä viimeisenä vuotena on suoritettava miljoona markkaa vuodessa.

Den föreliggande propositionen är utarbetad av den föregående regeringen. Jag ber emellertid för min del att få på det varmaste uttala mitt understöd av själva tanken på att med statsmedel stöda den regelbundna trafiken Finland—Hull. Då detta torde vara första gången på ett par decennier det kommer ifråga att understöda sjöfarten, annat än den sjöfart, som äger rum på linjen Finland—Stockholm, skall jag be att med några ord få belysa saken.

Till att börja med ville jag framhålla, att en subventionering av sjöfarten förekommer hos de flesta mera betydande sjöfarande nationer. Granskar man de olika formerna för understödens utgivande, kan man finna där tvenne huvudtyper. Antingen utgår understöden såsom direkta penningbidrag utan någon återbetalningsskyldighet eller också utgå desamma i form av lån mot ingen eller låg ränta. I sistnämnda fall är det vanligt att lånets återbetalning framskjutes sålunda att amorteringen icke genast börjar, utan först efter ett antal år. Understöden kunna för övrigt vara ordnade på olika sätt, beroende på om vid desamma vissa villkor äro bundna eller ej. De kunna givas utan villkor för att överhuvudtaget tjäna den inhemska rederinäringen till stöd eller ock kunna de bindas vid vissa motprestationer från emottagarens sida, exempelvis för upprätthållande av någon viss given linje, som betraktas såsom särskilt viktig med hänsyn till landets utrikes handel. I detta sistnämnda fall kan det lätt hända, att den allmänt-ekonomiska synpunkten, hänsynen för landets handel, tages överhand över den

synpunkt, att rederinäringen skall understödas.

Granska vi nu det förevarande förslaget, finna vi att här är fråga om ett understöd som dels är bundet vid vissa givna villkor, vid vissa motprestationer från emottagarens sida, och vidare att detta understöd avser att befrämja och upprätthålla trafiken på en för vårt land utomordentligt viktig trade. Jag behöver icke betona, vilken vikt handeln på England har för vårt land. Det kan vara nog att erinra därom, att England är vårt största exportland, att England är den största avnämaren av våra trävaror, av vår pappersindustris produkter, av vårt fanér, av trådrullor och sist och slutligen av smör. Det är denna sistnämnda synpunkt, som särskilt i denna fråga är av betydelse.

Av propositionens motivering framgår även, vilken betydelse den av Finska Ångfartygs Aktiebolaget upprätthållna linjen Finland—Hull har för vår export på England. Praktiskt taget får hela vår smör-export till England med denna linje, och då England tager ungefär 91 % av smör-exporten, är det uppenbart, att denna linje har för smörproduktionen i landet den allra största betydelse. Skola vi komma till att utveckla en köttexport till England, så förutsätter också detta att vi hava särskilt tonnage utrustat för denna export.

Men, mina herrar, jag står icke här endast såsom en förespråkare för agrar-intressen. Jag understöder beviljandet av detta lån åt Finska Ångfartygs Aktiebolaget lika mycket med hänsyn till landets allmänna ekonomiska och industrins intressen. Det är av utomordentlig vikt, att vi hava regelbundna veckoturur på England. Det är av vikt för vår export av industrialster och för våra förbindelser med England överhuvudtaget.

Emellertid fordrar upprätthållandet av denna linje alldeles särskilt tonnage. Smör-exporten fordrar kylinrättningar och för att fartygen skola kunna gå med nödig precision, jag vill påpeka, att även under de svåraste isvintrar bolaget har lyckats upprätthålla denna precision, måste fartygen vara utomordentligt starkt utrustade. Den föreslagna ångaren skulle komma att vara utrustad ungefär 60 % högre än vad Lloyds fordra för fartyg i högsta klass.

Allt detta påkallar naturligtvis speciella kostnader. Man har beräknat att enbart kylanordningarna skulle komma att kosta c:a 1 ½ miljon. De särskilda förstärkningarna av skrovet, vilka bliva nödvändiga för att fartyget skall motsvara sitt ändamål, öka också kostnaderna med ett belopp, som beräknats till inemot 30 %.

Man finner alltså att det är ett högst avsevärt merkapital som Finska Ångfartygs Aktiebolaget måste nedlägga i fartyget för att göra det sådant att det tillfullo motsvarar de anspråk, som med hänsyn till denna linje kunna ställas på det samma.

Till dessa anläggningskostnader komma ytterligare driftkostnader, vilka bli större till följd av kylinrättningarna och övriga i samband därmed stående inrättningar.

Om man nu jämför vad dessa extra kostnader för bolaget innebära och väger dem å ena sidan och å andra sidan de förmåner, som det föreslagna lånet skulle medgiva bolaget, så finner man att dessa förmåner äro synnerligen blygsamma. Om vi antaga, att samma kapital kunde på annat håll uppnegocieras för en räntesats av 9 %, skulle förmånen för bolaget enligt propositionen och dess amorteringsplan komma att utgöra 450,000 mark under första året för att sedermera småningom sjunka ned till 45,000 mark det sista, eller i medeltal komma att vara något över 230,000 mark per år. Enligt statsförslaget, vilket går ut på att i stället för räntefrihet skulle bestämmas 5 % ränta med bibehållande propositionens amorteringsplan, skulle bolagets direkta förmån av lånet vara en differens av 4 %, vilket i medeltal under lånets hela löptid skulle motsvara omkring 112,000 mark per år. Tager man merkostnaden för frysinrättningen d. v. s. 1 ½ milj., i beaktande, finner man att enligt utskottets förslag förmånen blir blott något över 7 % av dessa kostnader, alltså icke ens motsvarande ränta och amortering på desamma.

Det synes mig, som skulle den förmån utskottet tänkt sig icke fullt motsvara det syftemål, som med lånet har avsetts. För min del vore jag böjd för att understöda propositionens förslag utan några ändringar och finner detsamma skäligt, men då fullständig räntefrihet måhända av särskilda orsaker icke ansågs lämpligt, ville jag, med acceptering av utskottets stånd-

punkt, föreslå däri en mindre modifikation, varigenom understödet bleve mer ändamålsenligt. Såsom jag tidigare har framhållit äro rederilånen utomlands oftast så anordnade, att någon avbetalning å själva lånebeloppet under de första åren icke förekommer, utan att blott räntan erlägges den första tiden. I själva verket är detta en anordning, som ligger i sakens natur, när det gäller att understöda någonting nytt. I förevarande fall synes det vara lämpligt att lånet med bibehållande av 12 års betalningstid skulle återgäldas under de fem sista åren med 1 milj. mark per år, d. v. s. under dessa år skulle bolaget erlägga utom stadgad ränta å det återstående beloppet 1 milj. mark årligen, medan under de sju första åren blott räntebetalning skulle förekoma.

Hänvisande härtill ber jag att få föreslå, att den första klämman i utskottsbetänkandet måtte få följande lydelse: „att riksdagen såsom tillägg till extraordinarie statsförslaget för år 1924 kapitel X såsom ett nytt moment 12 ville bevilja ett anslag av 5,000,000 mark att utgivas såsom ett med fem procents ränta löpande lån åt Finska Ångfartygs Aktiebolaget för anskaffande av ett isförstärkt och snabbgående, med ändamålsenliga kylinrättningar försett nytt ångfartyg, på villkor att bolaget förbinder sig att en gång i veckan året om underhålla regelbunden kommunikation mellan Hangö och Hull samt återbetala lånet under förloppet av tolv år sålunda att under varje av de sista fem åren erlägges 1,000,000 mark i året.”

Ed. H a r v a l a: Eduskunnassa joudutaan usein käsittelemään kysymystä joko valtioavun tai valtiolainan myöntämisestä erinäisille ahdinkotilaan joutuneille yksityisille liikelaitoksille, ja tässä eduskunnassa mahdollisesti huomenna tulee myöskin sellainen jälleen esille. Tällä kertaa meillä kuitenkin ei ole kysymys valtiolainan myöntämisestä yhtiölle, joka olisi heikko tai joka vaikeissa oloissa toimien olisi joutunut taloudelliseen ahdinkoon. Päinvastoin on se yksi maamme vakavaimpia yhtymiä, joka tällä kertaa anoo valtiolainaa, pitääkseen kunnossa liikelaitoksiaan, rakentaakseen itselleen laivan, jolla se aikoo pitää yllä yhteyttä maamme ja Englannin välillä. Tämä yhtiö siis on sikäli toisenlaisessa asemassa kuin ne yh-

tymät, joille valtioavustusta tai valtiolainoja myönnetään sitä varten, että ne voisivat jatkaa toimintaansa. Tämä yhtiö on sikäli erityisessä asemassa, että se näyttää olevan niin vahva, että se ei muuten välitä niistä yleisistä näkökohdista, joita valtion täytyy valvoa, ellei se saa tällaista valtiolainaa, mistä nyt on kysymys ja mitä valtiovarainvaliokunta ehdottaa myönnettäväksi. Päätetään nim. siitä, mitä tämä yhtiö on jakanut osakkeenomistajilleen, täytyy tulla siihen johtopäätökseen, että se on verrattain kannattava laitos ja että se kyllä itsekin, jos se tahtoi, pystyisi suorittamaan sen tehtävän, jota varten se kuitenkin tällä kertaa katsoo tarpeelliseksi pyytää valtion apua. Yhtiön antamien tietojen mukaan on se ainakin jo vuodesta 1915 lähtien toiminut niin edullisissa olosuhteissa, että se on voinut jakaa osakkeenomistajilleen suurempia osinkoja, kuin mitä meillä on tavallista ollut, alkaen 15 %:sta, kohoten eräinä vuosina 25 prosenttiin. Yhtiö jakoi esim. vuodelta 1920 osakkeilleen kaikkiaan 17 1/2 milj. markkaa siten, että se antoi yhden ilmaisen osakkeen kahta entistä osaketta kohti ja 25 % osinkoa. Tällainen yhtiö, joka jakaa näin suuria osinkoja osakkeilleen, monia miljoonia joka vuosi, on minun nähdäkseni niin vahva ja voimakas, että se kyllä pystyy laittamaan itse liikevälineensä, joilla se affääriä harjoittaa, eikä valtion ole syytä siihen avustusta myöntää. Tämä lainanpyyntö luultavasti on johtunutkin oikeastaan siitä, että valtio aikaisempina aikoina, silloin kun yhtiö vielä oli heikko ja toiminta pienempää, avusti sitä laivojen rakentamisessa.

Herra kauppaministeri mainitsi täällä, että tässä olisi kysymys ei ainoastaan siitä, että on tarpeellista säännöllisen yhteyden ylläpitäminen meidän maastamme Englantiin, vaan että olisi kysymys myös maatalouden tärkeistä eduista; että siis maataloustuotteiden vienti kaipaa sitä toimenpidettä valtion puolelta, mistä tässä nyt on kysymys. Minä puolestani en luule, että maataloudella on mitään etua siitä, että tämä valtiolaina myönnetään. Asiahan on nyt niin, että yhtiöllä on joka viikko tiedossa voilasti Hangosta Hulliin ja se ottaa siitä sellaisen rahdin, kuin se itse määrää ja se rahti on maatalouden maksettava. Mutta nyt tahdotaan lisäksi, että valtion pitäisi avustaa vielä sen lai-

van rakentamisessa, jonka käyttämisestä yhtiö itse määrää maksun. Tämä ei minun nähdäkseni auta maataloutta, mutta kylläkin antaa yhtiölle tilaisuuden vähemmillä kustannuksilla päästä kiskomaan rahtia niistä maataloustuotteista, joita meiltä ulkomaille on vietävissä. Ja hulluinta tässä asiassa on vielä se, että valtio mahdollisesti avustaa tällaisen laivan rakentamista sitä varten, että voi paremmin muka kulki Englantiin, jossa sitä sitten myydään halvemmalla kuin kotimaassa. Tällaiseen tarkoitukseen minun nähdäkseni ei valtion varoja voida käyttää.

Mutta paitsi sitä, että minä siis katson sopimattomaksi myöntää valtiolainaa tällaiselle yhtiölle, joka on näin vahva ja voimakas ja voi kyllä itsekin omat laivansa rakentaa — Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiöhän on rakentanut kolme laivaa maailmansodan jälkivuosina — niin on vielä huomattava, että kun on kysymys niin tärkeästä yhdysliikkeestä, kuin on Englannin linja, yhtiö tässäkin vaatii valtioapua saadakseen yhden laivan kuntoon, vaikka yhtiön taholta samalla myönnetään, että tämä linja juuri on heille kaikkein edullisin. Hangon—Hullin linja on se, jolla välillä kulkevat Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiön laivat kaikkein parhaiten kannattavat. Tämä yhtiö siis on minun nähdäkseni kyllä niin vahva ja sellaisissa varoissa, että se ilman tällaista valtiolainaa voi laivansa laittaa kuntoon, varsinkaan kun se tarkoitus, millä tässä valtiolainan myöntämistä puolustetaan, ei ole sellainen, että siihen yleisistä syistä olisi syytä suostua.

Mutta minä tahdon vielä erittäin mainita, että tämä yhtiö lisäksi, vaikka se on päässyt siihen asemaan, että se osakkeen omistajiaan muistaa ja pystyy niille jakamaan paljon suurempia osinkoja kuin ennen maailmansotaa, se kuitenkin työväkeänsä kohtelee verrattain kovakouraisesti. Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiön laivoissa eivät palkat ole nousseet lähimainkaan siinä määrässä kuin niitten olis pitänyt nousta verrattuna siihen, mitä ne olivat ennen maailmansotaa. Minä voin mainita, että vuonna 1914 tämä yhtiö maksoi laivoissaan kirvesmiehille ja pursimiehille 70 markkaa kuukaudessa, mutta nyt se maksaa ainoastaan 360 markkaa kuukaudessa, matruuseille ja lämmittäjille maksettiin ennen sotaa 60 markkaa, nyt

350, puolmatruuseille maksettiin 40 markkaa, nyt 250 markkaa. Työntekijäin palkat ovat siis jääneet näin erinomaisen alhaisiksi, mutta osakkeenomistajille kyllä on voitu ruveta jakamaan 4—5 kertaa niin paljon kuin ennen maailmansotaa. Tällainen yhtiö minun mielestäni on sellainen laitos, joka saa itse omilla varoillaan laittaa liikelaitoksensa kuntoon.

Ja minä lisään vielä, että meidän maamme maalaisväestön keskuudessa, ja varsinkin siirtolaisväestön keskuudessa tämän yhtiön maine on niin huono, että valtio sitä tuskin voi käydä avustamaan. Sen laivoilla kulkiijat valittavat siellä saamaansa kohtelua, moittivat sen toiskielyyttä ja katsovat että sen yhtiön pitäisi enemmän kuin tähän asti ottaa huomioon meidän maamme suomenkielisen väestön yleisiä toivomuksia, ennenkuin se vaatii ja tekee anomuksia valtioavun saamisesta sitä varten, että se voisi helpommilla kustannuksilla hankkia itselleen työvälineitä ja ilman, että se edes sitoutuu siihen, että valtio voisi tarkastaa rahtien määrää. Minä ehdotan että hallituksen esitys hylättäisiin.

Ed. Palmgren: Jag understöder det förslag, som framställts av minister Propé och förenar mig i alla avseenden om den av honom framställda motiveringen till detsamma.

Ed. Jussila: Minä vastustan korottoman valtiolainan myöntämistä Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiölle. Tämä yhtiö on vain yksi muiden joukossa. Miksi erästä niistä nyt suositaan erikoisesti ja toisia siinä sivuutetaan. Sitten ajattelen, että jos tämän yhtiön kotipaikka olisi jossakin muualla, sanotaan jossakin Perä-Pohjassa, Karjalassa tai niin poispäin, minä ajattelen, ettei oltaisi ollenkaan niin auliita suosittamaan sille tällaista valtiolainaa. Mutta minulla oli eräs toinen asia, josta minä tahdon puhua pääasian yhteydessä, varsinkin siltä varalta, jos kaikesta huolimatta yhtiölle tällainen valtiolaina myönnetään.

Jos Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiön toimintaa tuetaan valtion varoilla, jota korottoman lainan myöntäminen sille tietää, on valtion velvollisuus huolehtia myös siitä, että suomenkieliset matkustajat saavat säädyllistä kohtelua yhtiön laivoilla ja

että he voivat siellä saada asiansa toimeen tämän maan asukasten enemmistön kielellä. Että asiointila tässä suhteessa Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiön laivoilla ei ole sellainen kuin sen pitäisi olla, siitä on kuulunut alinomaa valituksia. Olen itse ollut omin silmin näkemässä ja omin korvin kuulemassa, kuinka muudan mainitun yhtiön laivan palvelushenkilö kieltäytyi käyttämästä suomenkieltä erään suomalaisen merimiespapin tahtoessa suorittaa ravintolalaskunsa ja hänen käyttäessään suomenkieltä. Tuo naishenkilö esitti ainoaksi syyksi sen, että hän oli kuullut pastorin käyttävän ruotsin, saksan ja englannin kieltä muiden matkustajien kanssa pöytäseurassa ja sanoi: „Minä olen kuullut, että herra osaa ruotsinkieltä, miksi herra sitten tahtoo käyttää suomenkieltä?” Tämä on jo liian paksua. Tämän tahdon sanoa tältä paikalta koko tämän maan suomenkielisen kansan puolesta. Jos keran vakavaraiselle yhtiölle, jonka kannattaa suuria voittoja jakaa osakkaillensa, valtion varoista tällaisia lainoja myönnetään, niin vähintäinkin on yhtiön velvollisuus mainitsemassani asiantilassa saada pikainen ja perinpohjainen korjaus aikaan.

Ed. Kukkonen: Ed. Jussila näkyy perin puutteellisesti lukeneen valiokunnan mietinnön, koskapa hän ei ole jaksanut havaita, että kysymyksessä ei ole suinkaan korottoman vaan korollisen lainan myöntäminen Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiölle. Tosinhan hallitus oli selasta esittänyt, mutta valiokunta on siinä suhteessa asettunut toiselle kannalle. Minä puolestani en epäröi, etteikö Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiö pystyisi rakentamaan tarkoitukseen soveltuvan laivan ilmankin valtiolta saatavaa lainaa, mutta selvää minun mielestäni myöskin on, ettei yhtiötä voida pakottaa varustamaan nyt rakenteella olevaa laivaa niillä laitteilla, jotka tekevät sen kelpoiseksi voin, lihan y. m. maataloustuotteitten kuljettamiseen maailmanmarkkinoille. Aivan päinvastoin kuin ed. Harvala minä katson, että yleisetu vaatii eduskunnan puolelta myötätuntoa kyseessä olevalle lainahankkeelle. Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiö, niin paljon kuin sitä vastaan voitaneekin syyllä muistuttaa, kuitenkin on osoittanut melkoista huomiota yleisedun vaatimuksille, varsinkin mitä tulee maataloustuotteitten kuljettukseen ul-

komaille. Ne jotka lähemmin tuntevat näitä oloja, myöntävät että yhtiö on ollut verraten hyvä asiakas niille, jotka sen kanssa tässä suhteessa ovat joutuneet tekemisiin. Se ikävä olotila, missä nykyisin eletään, kun toinen niistä talviliikettä varten hyvin varustetuista laivoista, jotka yhtiöllä ennen maailmansotaa on ollut käytettävissä Hangon—Hullin linjalla, on pois, ei saata kauemmin jatkua. Puutteen poistaminen ei ole tärkeätä suinkaan yksinomaan laivayhtiön kannalta, vaan ennen kaikkea juuri maataloustuotteitten viennin kannalta. Kyseen alainen vienti edellyttää ennen kaikkea täsmällisyyttä. Muutamienkin tuntien myöhästyminen voi aiheuttaa melkoisia vaikeuksia ja ennen kaikkea tavaran hinnan polkeutumista. Viime vuodet ovat osoittaneet, että ikäviä myöhästymisiä tapahtuu tuhka tiheään ja eritoten sellaista on sattunut viime talvena. Minä olen valiokunnassa alkuaan asettunut sille kannalle, että hallituksen esitys olisi ollut hyväksyttävä, s. t. s. minä olisin puolestani ollut valmis myöntämään yhtiölle korottomankin lainan. Valiokunnan enemmistö ei ole kuitenkaan tähän ajatukseen taipunut. Minä saatan yhtyä kannattamaan ed. Procopén ehdotusta, että Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiölle kuitenkin valmistettaisiin se helpotus, mikä sisältyy hänen ehdotukseensa, että lainaa ei tarvittaisi takaisin maksaa aivan alkuvuosina. Minä myönnän kyllä, että eräät — jos voisin sanoa — tunnesyyt voivat puhua lainan myöntämistä vastaan, eikä suinkaan höyrylaivayhtiö itsekkään kieltäne, etteikö siirtolaisia olisi kohdeltu tavalla, joka antaa aihetta muistutuksiin, mutta mikäli yhtiön taholta on ilmoitettu, koetetaan nyt rakenteella olevassa laivassa järjestää myöskin siirtolaisten kuljetus sillä tavoin, ettei aihetta muistutuksiin tulisi entisessä määrässä enää esiintymään. Monet muutkin enemmän tai vähemmän tunnesyyt luontoiset syyt voisivat puhua lainan myöntämistä vastaan, mutta kun maatalouden etu ja siis yleisetu minun mielestäni vaatii myöntämielisyys laivayhtiötä kohtaan, minä antaisin tämän asiallisen syyn vaikuttaa enemmän kuin tunnesyitten ja puolalan siis ed. Procopén ehdotuksen hyväksymistä.

Ed. Järvinen: Olen valiokunnassa kannattanut hallituksen esitystä, jossa eh-

dotettiin korottoman lainan myöntämistä Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiölle. Mielestäni tätä ehdotusta voidaan puoltaa ennen kaikkea yleisillä liikennepoliittisilla syillä. Sillä niinkuin herra kauppaministeri ed. Procopé äskettäin esitti, on kaikissa sivistysmaissa jo vuosikymmenien kuluessa katsottu säännöllisen liikenteen ylläpitämistä omasta maasta sen tärkeimpiin menekkimarkkinoihin niin tärkeäksi asiaksi, että tällaista tarkoitusta varten on valtionkin taholta uhrauksia tehty. On ihan luonnollista, että tällaiset avustukset etusijassa joutuvat suurille yhtiöille, sillä juuri suuret yhtiöt ovat ainoat, jotka voivat ylläpitää säännöllistä liikeysteitä kaukaisempiin maihin. Senvuoksi on luonnollista, että meillä Suomessakin juuri Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiö on se, joka likinnä tulee kysymykseen, kun tällaisista avustuksista on puhe. Täällä on huomautettu, että Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiö on muutamina viime vuosina jakanut hyviä osinkoja osakkailleen. Se onkin totta, että sodan aikaisina ja jälkeisinä hyvien rahtimarkkinain vuosina 1915—1920, niiltä vuosilta yhtiö on todella voinut jakaa hyvät osingot. Mutta jos katselee yhtiön toimintaa koko siltä, nyt jo noin 40 vuotta käsitänneeltä ajalta, jonka kuluessa se on tehnyt erinomaisen tärkeän ja suuren palveluksen Suomen kansantaloudelle liikennepoliittikan alalla, niin koko siltä ajalta keskimääräinen yhtiön osinko on verrattain vaatimaton. Kun minun mielestäni hallituksenkin esitystä korottomasta lainasta olisi voitu puoltaa, niin katson että se pienehkö helpotus lainaehtoihin, jonka ed. Procopé täällä esitti, on kaikin puolin puollettavissa ja kannatan hänen ehdotustaan.

Ed. J. F. Aalto: Se on merkillistä että voidaan puolustaa yleisedun nimessä valtiolainan myöntämistä tällaiselle yhtiölle, jonka tiedetään jakaneen vuosittain aivan tavallisuudesta poikkeavan suuria voitto-osinkoja. Täällä ed. Harvala jo todisteli, millä tavalla tämä yhtiö on voittoja jakanut. Esim. vuonna 1920, jolloin lisäosakeitakin jaettiin, tuli yhtiö jakaneeksi asiallisesti 100 % voitto-osinkoa jäsenilleen. Ei ole siis köyhyys kysymyksessä eikä yhtiö siis sellaisessa asemassa, etteikö se voisi omin voiminsa laittaa kuntoon laivojansa ja saada ne ajanmukaisiksi. Sen lisäksi, mitä täällä on mainittu näillä lai-

voilla vallitsevista epäkohdista, tahdon mainita, että varsinkin kolmannessa luokassa ovat olot aivan mahdottomat. Ensiksi jo sekin on huomattava epäkohta, että suomenkielistä ihmistä ei siellä juuri ihmisenä pidetä. Olen minäkin joutunut matkustamaan sekä Stettinin että Hullin linjalla mainitun yhtiön laivoilla ja havainnut että siellä pidetään suomenkielellä esiintyvää matkustajaa niinkuin jonakin kerjäläisenä. Ja varsinkin kolmannessa luokassa ovat olot sellaiset, että jos herra kauppaministeri tai eduskunnan jäsenet, jotka puolustavat tämän lainan antamista, kävisivät katsomassa siellä, niin minä luulen, että tuskinpa kehtaisivat enää puhua tälle yhtiölle valtiolainan antamisesta. Ei ole yhtään liioiteltua, kun sanoo, että siellä saavat kolmannen luokan matkustajat elää sellaisissa oloissa, että kunnon talonpoika ei kotieläimiään pidä sellaisessa siivottomuudessa, mikä siellä vallitsee. Siellä on varsinkin Hullin linjalla, jossa siirtolaisia enemmän kuljetetaan, päättäen siitä näystä, mikä siellä vallitsee, viikkokausien liat korjaamatta kolmannen luokan hyteissä, niissä suurissa roomuissa, joissa siirtolaisia kuljetetaan, rotat molskivat veden seassa ja hyppivät samoille vuoteille, missä siirtolaiset makaavat. Tämä on sanalla sanoen niin siivotonta elämää, ettei siellä tavallinen ihminen voi olla, jos vain on jonkunlainen mahdollisuus päästä ylös kolmannen luokan roomusta. Useat matkustajat ovatkin, jotka ovat kolmannen luokan lipun ostaneet, joilla varoja suinkin on ollut, olleet pakotetut pyrkimään toiseen luokkaan, koska olo siellä on tullut aivan mahdottomaksi. Täällä on myönnetty niidenkin taholta, jotka ovat puolustaneet lainan antamista sille, että vikaa siellä on, mutta toivottu samalla, että kyllä sitten, kun valtion koroton laina annetaan ja yhtiö saa laivansa laitettua parempaan kuntoon, epäkohdat poistuvat. Minun luulakseni ei ole mitään syytä uskoa sitä. Niin kauan kuin minä muistan, on Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiötä vastaan tehty muistutuksia. Siitä on ollut pitkiä kirjoituksia sanomalehdissä, vastalauseita, joihin ovat yhtyneet laivan kaikki kolmannen luokan matkustajat, tuotu esille näitä kurjia oloja, mutta minkäänlaista pienintäkään parannusta ei ole aikaansaatu. Minä luulen, että olot tässä suhteessa eivät vähääkään paran-

tuisi, jos valtio sinne lainan myöntäisikin ja sitä paitsi jos heillä on halu näitä oloja paremmiksi muuttaa, he kyllä kykenevät sen omillakin varoillaan toimittamaan, sillä se on, kuten täällä on jo osoitettu, varakaimpia yhtiöitä meidän maassamme. Minä kannatan ed. Harvalan tekemää ehdotusta.

Kauppaministeri Procopé: Minä tahdoisin ensin ilmoittaa, että minä en omista yhtään ainoata osaketta tässä yhtiössä enkä 10 vuoden aikana ole omistanut mitään osakkeita siinä. Mutta sattumalta minä vähän tunnen tämän yhtiön asioita ja jos tarkastaa vähän lähemmin, niin huomaa kyllä, että nämät huimaavat osingot eivät olekaan niin kovin suuret. Yhtiön osakepääoma on 30 milj. markkaa. Jo maailmansodan alkuvuosina oli kumminkin tämä pääoma 10 milj., siis 10 milj. kultamarkkaa. Se on sen jälkeen lisätty sillä, että kerran on annettu vapaita osakkeita ilman maksua ja pari kertaa on otettu uutta osakepääomaa, paperimarkkoissa siis. Herrojen pitäisi ottaa huomioon, että kun te puhutte 15 %:n osingosta, niin tämä tarkoittaa 15 % tälle paperimarkkaosakepääomalle. Mutta ajatelkaa nyt, että on pieni osakas — sillä tässä yhtiössä on pieniäkin osakkeita ja yltymäri maata eikä ainoastaan Helsingissä tai rannikkokaupungeissa, niinkuin joku puhuja täällä väitti — ajatelkaamme että tämä osakas aikoinaan parikymmentä vuotta sitten on maksanut 1,000 kultamarkkaa osakkeesta ja nyt saa tälle nimellismäärälle 15 % parimarkkoissa, niin tuskin se mitään suurta osinkoa on. Minulla on lista yhtiön osinkojaosta ja huomaa, että useina vuosina ennen sotaa ei jaettu mitään, toisina vuosia jaettiin sitten verrattain pieni osinko 4—5 %. Nyt osakas saa kyllä tuolle tuhannelle markalle, minkä hän silloin on maksanut kullassa, 15 % paperimarkkoissa, ja hän saa lisäksi vielä 15 % tuolle osakekirjalle, jonka hän on ilmaiseksi saanut. Mutta jos ruvetaan laskemaan mitä tämä oikeastaan tekee osinkona ja voittona sille kultapääomalle, minkä hän kerran on siihen pannut, niin herrat tulevat huomaamaan, että hän saa 4—5 % välillä. Tällä minä en suinkaan tahdo sanoa ettei yhtiön asema olisi hyvä, mutta sen minä tahtoisin lisätä, että vaikka yhtiön asema on hyvä, niin kyllä täytyy ymmärtää, ettei yhtiö ilman muuta tahdo

rakentaa yhtä ainoata laivaa, joka tulisi maksamaan $\frac{2}{3}$ osakepääomasta, niinkuin olisi tämän uuden laivan laita, se kun tulisi maksamaan noin 20 miljoonaa markkaa.

Mitä rahteihin ja erityisesti voirahtiin tulee, niin se on kyllä seikka, mikä on minuakin arveluttanut. Mutta minä tiedän, että tässä on läsnä henkilöitä, jotka voivat antaa lähempiä tietoja tästä asiasta ja voivat todistaa minun väitteeni, että rahdit yleensä ja määrätty yhteisymmärryksessä ja sopuinnassa suurimpain liikennöitsijain, eritoten suurimpain voinviejain kanssa.

Minä täydellisesti yhdyn siihen puhujan, joka lausui että tämä kysymys III luokan matkustajain kohtelusta ei oikeastaan ole yhteydessä tämän asian kanssa, mutta minä ymmärrän toiselta puolen, että on katkeruutta, jos olot todellakin ovat olleet sellaiset kuin herrat ovat sanoneet. Nyt minäkin sattumalta vähän tunnen siirtolaisuusoloja ja minäkin olen kuullut hyvin paljon valituksia juuri samanlaisista seikoista kuin täällä esim. viimeinen puhuja mainitsi. Että on epäkohtia, sitä minä en suinkaan tahdo epäillä. Mutta luuletteko te, että nämä epäkohdat käyvät paremmiksi, ellei tätä uutta laivaa rakenneta. Pyytäisin viitata siinä kohden esitykseen, jossa mainitaan, että on ajateltu tuohon uuteen alukseen rakentaa ja laittaa erityiset laitteet ja hytit III luokan matkustajille. Minäkin toivon hartaasti että ne meidän siirtolaiset, jotka kulkevat tällä ja muilla linjoilla, tulisivat nauttimaan hyvää kohtelua kaikissa suhteissa.

Ed. Reinikka: Minä olen ed. Kukkonen kanssa aivan yhtä mieltä siinä, ettei tässä tapauksessa asian ratkaisuun saa antaa lopullisesti vaikuttaa yksinomaan tunnesyiden, vaan on tässä asiallisten syiden astuttava tunnesyiden edelle. Jos olisi tämä määräraha kysymyksessä tarkoitukseen, että laiva varustettaisiin suuremmilla mukavuuksilla matkustajille, niin silloin minusta olisi paikallaan ottaa huomioon nämä syyt, mitkä täällä on tuotu esille suomenkielisiin matkustajiin nähden. Mutta minä uskon, että tämä keskustelu, joka täällä eduskunnassa on käyty, kyllä on omiaan yhtiöön vaikuttamaan terveellisesti siinä suhteessa, että se toivottavasti koettaa tässäkin kohden saada korjauksia aikaan.

Minä olisin mielihyvällä nähnyt, että hallituksen esitys olisi tässä hyväksytty. Mutta koska kauppaministeri on tehnyt uuden esityksen ja kun otaksun että Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiö niilläkin ehdoilla tulee laivan tarkoitusta varten rakentamaan, niin kannatan tätä ehdotusta.

Ed. Saastamoinen: Minun sanani tässä eivät tule koskemaan pääasiaa, mutta kuitenkin pidän oikeana, että lausun tässä yhteydessä muutaman sanan.

Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiön laivoilla olen minäkin tullut matkustaneeksi aika usein yli 20 vuoden aikana. Ja vaikkakin olen matkustanut I luokassa tietysti, niin olen ollut tilaisuudessa näkemään, minkälaiset olot siellä ovat siirtolaisosastolla, ja minä en voi olla esiintuomatta sitä että kohtelu ja järjestys siellä jättää kaikkein lievimminkin sanoen tavattoman paljon toivomuksille sijaa. Olen ollut tilaisuudessa käymään siirtolaisten puolella myrskyn aikana. Ja minun täytyy sanoa, että on ollut suorastaan enemmän kuin liikuttavaa nähdä, mitä siellä on ollut näkemistä. En ole suinkaan millään tavoin kielikiikkoinen, päinvastoin. Mutta kyllä minäkään en voi olla mainitsematta, kun on kysymys tästä. Minun täytyy sanoa, että matkustipa sitä missä luokassa tahansa Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiön laivoilla, niin harvoin voi liikkua siellä niin, ettei joutuisi suoranaisesti loukkauksen alaiseksi, kun koettaa toimittaa asiansa suomenkielillä. Ja minä pyytäisin saada täältä eduskunnasta käsin kolkuttaa Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiön sydäntä tässä asiassa ja kehoittaa yhtiötä kiireimmän kaupalla korjaamaan ne epäkohdat, mitä siellä valitettavasti tosiasiallisesti on, sitäkin suuremmalla syyllä, jos kysymykseen voi tulla tämmöinen valtiolainan myöntäminen.

Ed. E. Setälä: Minä olisin ollut halukas tietämään, kun täällä on selitetty, mitä kaikkea Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiö kuljettaa Suomen ja Englannin välillä. Minun mielestäni tuo huomattava siirtolaisjoukko, joka viime vuosina on kulkenut mainitulla linjalla, on siksi huomattava rahatulo jo yhtiölle, että se vaikuttaa jo huomattavasti yhtiön tuloihin, sillä laivayhtiön matkustajalippujen hinnathan ovat kaksikymmen kertaiset normaaliaikoi-

hin verraten. Se tosiasiakin kai täytynee jokaisen tunnustaa, josta tuntee näitä oloja Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiön laivoilla lukuunottamatta kielikysymystä. Kielikysymys on yleisesti sellainen, että Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiöllä ei yleensä ole laivoillaan mitään muuta suomalaisuutta kuin Suomen lippu, mutta sinänsä se kohtelee sillä tavalla tuota huomattavaa siirtolaisjoukkoa, että sitä oikeastaan voi rinnastaa niihin oloihin, jotka on esim. Englannin ja Kanadan välisillä linjoilla, joilla kulettavat karjaa. Kerta kaikkiaan on yleisesti niin, että jos esim. katsotaan höyrylaiva Astreaa, joka kohta on 40 vuotta kulettanut siirtolaisia Suomen ja Englannin välillä, jos katsotaan eturuumaa ja verrataan sitä laivoihin, jotka Englannin ja Amerikan välillä kuljettavat karjaa, niin olot ja puhtaus ovat samanlaiset. Se on tosiasiakin, josta ei pääse mihinkään Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiön siirtolaisten kulestusta arvosteltaessa. Esim. vuonna 1914 sen palveluksessa oli sellainen henkilökunta — minä tiedän muutamia esimerkkejä — se hoiti niiden huostassa olevia siirtolaisia sillä tavalla, että se ei ole Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiölle kunniaksi. Mitä tulee siihen, mitä herra kauppaministeri on täällä esittänyt sellaisen laivan kustannuksista, mitä tarvitaan juuri Suomen ja Englannin väliseen liikenteeseen, minä luulen, että siinä on hieman liioiteltu. Eihän Astrea ole kovin vankkarakenteinen laiva ja se on 40 vuotta pitänyt säännöllisesti laivaliikettä Suomen ja Englannin välillä. On verrattu, että esim. Englannin hallitus avustaa huomattavasti yksityisiä laivayhtiöitä. Se on totta, mutta otetaan huomioon toisenlaiset kuljetus- ja jäähdytysvaikeudet Englannin siirtomaalaivoissa. Eihän esim. jäähdystyslaitoksiin nähden Suomen ja Englannin välillä kulkevia laivoja voi verrata niihin, mitä tarvitaan Englannin ja Austraalian välisellä linjalla, siihen mitä tarvitaan Hangon ja Englannin välillä 4 vuorokauden ajalla. Eihän tässä ilmasto jäähdytyslaitoksiin nähden vaadi sellaisia varustuksia. Näin, ollen minäkin yhdyin täällä ed. Harvalan tekemään ehdotukseen, että hylätään tuo korottoman tai korollisen lainan myöntäminen.

Ministeri Procopé: Myönnän mielelläni, että Astrea ei ole sopiva laiva tälle

linjalle, mutta juuri sen vuoksi olisi aikaansaattava uusi laiva. Mitä sitten tulee vertailuun tämän avustuksen tai tämän lainan välillä ja niiden avustusten välillä, mitä Englannin hallitus antaa, niin kyllä siinä on erokin itse summissa. Pyydän vain mainita, että jo vuonna 1914, siis ennen sotaa, maksoi Englannin hallitus tietääkseni yhdelle ainoalle yhtiölle 755,000 puntaa.

Ed. P a a s o n e n: Herra kauppaministerin edellisen puheen johdosta pyydän huomauttaa, että Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiö on jo tilannut laivan, jota varten se nyt pyytää valtiolta lainaa, ja kun se kerran on laivan tilannut, niin kyllä kai se on tilatessaan tiennyt, että se niistä maksuvaikeuksista selviytyy. Tässä mietinnössä huomautetaan, että siihen laivaan tulisi erikoisia mukavuuksia myös III luokan matkustajia varten ja olisi toivottavaa, että niitä todellakin tulisi. Näin ollen en katso olevan enää minkäänlaista syytä myöntää valtiolainaa tätä tarkoitusta varten, kun yhtiö omilla varoillaankin voi hyvin toimeentulla.

Ed. N u r m i n e n: On omituista, minä tähden pitäisi lähteä myöntämään taas valtion avustusta yhtiölle, jonka taloudellinen asema on siksi hyvä, että ilman pienimpiäkään vaikeuksia voi omilla varoillaan tällaisen laivan rakentaa. Laiva on tilattu, ja sikäli kuin sieltä on ilmoitettu, se myöskin valmistuu ensi syksyyn mennessä. Yhtiö on siis ottanut huomioon sen, että siitä huolimatta, vaikkapa valtiolainaa ei myönnetä, he voivat tämän laivan rakentaa, ja silloin kun asiat yhtiöllä ovat näin hyvät, niin ei ole mikään tarvis lähteä valtion puolesta avustusta myöntämään. Toiselta puolen on myöskin huomioonotettava se seikka, että yhtiö ei oikeastaan anna minkäänlaista sananvaltaa kuljetusmaksujen määräämiseen tai soviteluun siltä puolelta, vaan yhtiö yksinomaan pidättää itselleen kaikki oikeudet määrätä ne sellaisiksi, kuin haluaa. Näin ollen minäkin katson asian aivan yksinkertaisesti sellaiseksi, että yhtiö rakentakoon laivan niin komeaksi kuin se haluaa. Mitä näihin jäähdytyslaitteisiin tulee, niin on kieltämätön tosiasia, että ne tulevat mak samaan. Mutta jos ne ovat laivalla vält-

tämättömät, kuljetus sitä vaatii, niin yhtiö ne kyllä rakentaa siihen. Valiokunnassa kun oli keskustelua tästä, niin siellä tuli esiin se seikka, että tätä vastaavassa laivassa, joka on ollut käytännössä jo useita vuosia, on jäähdytyslaitteet, mutta siitä huolimatta, vaikka ne laivalla ovat olemassa, niitä ei ole käytetty viime vuosina yhtään kertaa. Ovatko ne siis välttämättömiä tällaiset laitteet siinä laivassa olemassakaan, koska niitäkään joita siellä on, ei ole käytetty. Mitä sitten tulee tähän osinkojen jakoon, niin kyllä se on sellainen seikka myös, joka ainakin täällä vasemmiston silmiin pistää. Jakaa 25 % osinkoa, se on siis $\frac{1}{4}$ koko pääomasta yhtenä vuonna. Samana vuonna annetaan vielä ilmainen osake jokaista kahta osaketta kohti. Nämä kun kaikki lasketaan, niin yhtenä vuonna tullaan jakamaan 100 % osinkoa. Ja kun niin suuria osinkoja kannattaa maksaa, niin kannattaa myös rakentaa laiva, ellei muuten, niin pienennettäköön hiukan niitä osinkovoittoja. Seuraavana vuonna sen jälkeen kuin nämä ilmaiset osingot on jaettu, jaettiin myös 25 % voittoa. Ja kun ottaa huomioon sen, että tällaiselle ilmaiselle osingolle myöskin annetaan prosenttia tai osinkoa jaetaan, niin silloin tulee senkin vuoden osingoksi noin 37 %. Se on verrattain hyvää tuloa. Sitä voidaan kyllä rinnastaa ja laskea sillä tavalla kuin herra kauppa-ministeri, että ennen oli kultamarkka ja nyt on paperimarkka. Kyllä tämä on laskutapa, mutta se on prosentti ja osinko kuin osinko, ei siitä mihinkään pääse. Mitä tulee käytökseen laivoilla, niin uskon, että siinä on paljon toivomisen varaa, ja etenkin, mitä tulee III luokan matkustajiin, niin jos vertaa ulkomaalaisiin laivoihin, niin ollaan tavattoman paljon jälessä. Ja korjausta tähän myöskin on saatava. Ja uskon, että näissä uusissa laivoissa yhtiö on pakotettu ottamaan jonkunlaista korjausta huomioon, jos se aikoo edes hiukan jäljitellä ulkomaalaisia vastaavia laivoja. Uskon, että tähän on pakko, sillä silloin kun ulkomaalaisissa vastaavissa taivoissa ja laivoissa mennään edellä, niin meilläkin täytyy, vaikkakin pitkän ajan jalestä, mennä myöskin siihen samaan, mitä siellä on. Työläisten kohteluun nähden siellä en usko olevan taas siltä puolen syytä valittaa, että se huono kohtelu ai-

heutuisi siitä, että on ruotsalaisia isäntinä. Minulla on se käsitys, että te suomalaiset porvarit käsittelette työväkeä samalla tavalla, yhtä hävyttömästi, kuin ruotsalaiset. Jos mennään Saimaan vesien laivoille, niin siellä ensimmäisessä luokassa on kapteeni nöyränä lakki kainalossa. Mutta kun mennään III luokkaan, niin olette aivan yhtä hävyttömiä. Ei meidän työväen ole asetettava toista korkeammalle kuin toista. Kaikki olette samanlaisia.

Kauppaministeri Procopé: Valitan, että minun täytyy pitkittää tätä keskustelua, mutta tässä on pari väärinkäsitystä olemassa. Edellinen puhuja mainitsi siitä, että Arcturus-laivassa ei ole pantu jäähdytyslaitteita käyntiin viime vuosina. Se johtuu siitä, että linjan toisessa laivassa, Astrea-laivassa, ei ole jäähdytyslaitteita. Jos nyt yhdessä laivassa käytettäisiin näitä jäähdytyslaitteita, niin tulisi toisella viikolla Suomen voi paremmassa kunnossa Englantiin kuin toisella. Maataloushallitus itse on tahtonut, että näitä jäähdytyslaitteita ei nyt käytettäisi. Se siis ei ole yhtiön syy.

Mitä aluksen tilaukseen tulee, niin yhtiö on tehnyt tilauksen neuvoteltuaan viranomaisten kanssa ja toivossa saada avustusta. Tilaus ei ole minun tietääkseni siinä määrin lopullinen, ettei erinäisiä laitoksia voitaisi vielä muuttaa, ellei yhtiö katso voivansa näin kallista laivaa rakentaa. Mitä sitten osinkoihin tulee, niin minä tahtoisin vain sanoa, että muuttamat minun hyvät ystäväni ovat minulle kertoneet, ettei ole niinkään hauska omistaa osakkeita laivanvarustusliikkeessä. Siitä saattaa olla paljonkin ikävyyksiä ja vähän voittoa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Procopé ed. Palmgrenin kannattamana ehdottanut, että hyväksyttäisiin valtiovarainvaliokunnan mietinnössä oleva ponsi muuten, mutta ensimmäisen ponnin viimeinen sivulause tulisi kuulumaan, että „viitenä viimeisenä vuotena on suoritettava 1 milj. markkaa vuodessa”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Procopén ehdotukseksi. Sitten on ed. Harvala ed. Aallon kannattamana ehdottanut, että sanottu esitys hylättäisiin.

Kutsun tätä ehdotusta ed. Harvalan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla että ensin äänestetään valiokunnan ehdotuksen ja ed. Procopén ehdotuksen välillä. Kumpi näistä voittaa, otetaan lopuksi vastaehdotukseksi ed. Harvalan hylkäävää ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen ja ed. Procopén ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Procopén ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 118 jaa-ääntä ja 76 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

2) Äänestys valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen ja ed. Harvalan ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa” jos „ei” voittaa, on ed. Harvalan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 90 jaa-ääntä ja 76 ei-ääntä.

Äänestyksen jälkeen ryhtyy puhetta johtamaan ensimmäinen varapuhemies **Virkunen**.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valiokunnan mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

Ensimmäinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan asiat 7, 8, 9, 10, 11 ja 12.

Pöydällepanot:

13) Hallituksen kirjelmä eduskunnalle ynnä Ahvenanmaan maakuntapäivien esitys n:o 1 laiksi toukokuun 6 päivänä 1920 annetun Ahvenanmaan itsehallintoa koskevan lain 27 §:n muuttamisesta

esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

14) Hallituksen kirjelmä eduskunnalle ynnä Ahvenanmaan maakuntapäivien esitys n:o 2 laiksi eräitä Ahvenanmaan väestöä koskevia säännöksiä sisältävän 11 päivänä elokuuta 1922 annetun lain 3 ja 5 §:ien muuttamisesta

esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

15) Kuoletuslainan myöntämistä Osakeyhtiö Lokomo Aktiebolaget nimiselle yhtiölle

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

16) Uuraan radan rakentamisehtojen muuttamista

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19 esitellään ja pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

17) Määrärahan myöntämistä sotakorkeakoulun perustamiseksi ja sen palkkausmenoja varten vuodeksi 1924

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20 esitellään ja pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Seuraava istunto on huomenna keski-
viikkona kello 1 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 6.10 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

14. Keskiviikkona 28 p. toukokuuta 1924

kello 1 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi erään valtion omistaman tontin luovuttamisesta konsertti- ja kongressitalon rakentamista varten Helsingin kaupunkiin.

Asiakirjat: Suuren valtiokunnan mietintö n:o 1; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 15.

Ainoa käsittely:

2) Ehdotus määrärahan myöntämisestä vientiluoton järjestämistä varten.

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17; hallituksen esitys n:o 70.

3) Ehdotus lisämäärärahan myöntämisestä vuoden 1924 vakinaisessa tulo- ja menoarviossa erinäisiin ulkomaisen edustuksen menoja varten osotettuihin määrärahoihin.

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13; hallituksen esitys n:o 64.

4) Ehdotus määrärahan myöntämisestä koulutilan ostamista varten maatalousoppilaitoksille Uudella- maalla.

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14; hallituksen esitys n:o 83.

5) Ehdotus voimansiirtojohtojen asettamisesta Imatran voimalaitoksen rakentamisen yhteydessä.

Siv.

263

268

Siv.

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12; hallituksen esitys n:o 30.

6) Ehdotus Suomen ja Sosialististen Neuvostotasavaltain Liiton välisen, järjestyksen ylläpitämistä aluevesien ulkopuolella olevassa Suomenlahden osassa sekä merenkulkulaitosten ylläpitämistä ja luotsipalvelusta mainitulla lahdella koskevan sopimuksen hyväksymisestä.

Asiakirjat: Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 55.

7) Ehdotus lisämäärärahan myöntämisestä Suomen Olympialaiselle Komitealle.

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1; ed. Heikinheimon y. m. anom. ehd. n:o 17.

Esitellään:

8) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle ynnä Ahvenanmaan maakuntapäivien esitys n:o 1 laiksi toukokuun 6 päivänä 1920 annetun Ahvenanmaan itsehallintoa koskevan lain 27 §:n muuttamisesta.

9) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle ynnä Ahvenanmaan maakuntapäivien esitys n:o 2 laiksi eräitä Ahvenanmaan väestöä koskevia säännöksiä sisältävän, 11 päivänä elokuuta 1922 annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta.

Pöydällepanoa varten esitellään:

10) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2 määrärahan myöntämistä Ori-

veden kesäkansanopistolle tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta 276

11) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3 Tornion keskikoulun laajentamista yliopistoon johtavaksi linjajakoiseksi yhteislyseoksi tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta

12) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta sen suosituksen toteuttamisesta, jonka kansainvälisen työjärjestön yleinen konferenssi on hyväksynyt ammattientarkastuksen yleisten periaatteiden määrittelystä, jotta turvataisiin työntekijäin suojelua koskevien lakien ja asetusten soveltaminen

13) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee ulkomaisen obligationsollaan ottamista Imatran voimalaitoksen rakentamiseen

14) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 22 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee valtiotakuun myöntämistä maan teollisuuden aseman vakaannuttamiseksi ulkomailta otettavalle lainalle 277

15) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee hallituksen valtuuttamista lyhytaikaisen ulkomaisen luoton käyttämiseen

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Wuolijoki, Anderson, Bergroth, Hakkila, Halonen, Kaila, Kauranen, Kärki, Leino, Pennanen, Raatikainen, Reinikainen, Sunila, Särkkä ja Österholm.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat sairauden tähden täksi päiväksi ed. Sunila ja samasta syystä perjantaiksi ja lauantaiksi ed. Bergroth; yksityisasiain takia tämän päivän perjantain istunnoista ed. Kaila sekä perjantaiksi ja lauantaiksi ed. Jyske.

Siv.

Ed. Nurmisen y. m. välikysymys toimenpiteistä Suomen Sosialistista Työväenpuoluetta vastaan.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään ed. Nurmisen jättämä välikysymys, jonka sihteeri lukee.

Eduskunnalle.

Viime vuoden elokuun 3 päivänä toimitettiin silloisen hallituksen toimesta suuri joukko vangitsemisia, joiden poliittisena tarkoituksena oli — kuten hallitusta lähellä olevissa piireissä julkisesti selitettiin — saattaa Suomen Sosialistisen Työväenpuolueen eduskuntaryhmä pois Eduskunnasta ja mainitun puolueen toiminta esitettyksi. Vastoin yhdistys- ja painovapauslakien selviä määräyksiä lakkautettiin samanaikaisesti Suomen Työväenpuolueen toiminta, sen omaisuus samoin kuin useiden kirjapainoyhtiöiden kirjapainot ja muu omaisuus takavarikoitiin sekä joukko työväen sanoma- ja aikakauslehtiä kiellettiin ilmestymästä ilman että asianomaisia lehtien toimittajia vastaan vielä tähänkään päivään mennessä on nostettu syytettä painovapauslain säätämässä järjestyksessä.

Tällainen hallinnollinen mielivalta herätti työväestön keskuudessa suurta siveellistä suuttumusta ja oikeudettomuudentunnetta sekä tavatonta huomiota maan rajojen ulkopuolellakin. Silloin jo tiedettiin, mikä vangittujen kuulusteluissa sittemmin selvästi todettiin, että kysymys ei ollut mistään sellaisista teoista, joiden perusteella olisi ketään voitu lain mukaan vangita, puhumattakaan kansanedustajista, joille perustuslait takaavat erikoisen turvallisuuden. Sekä poliisikuulusteluissa että oikeuskäsittelyssä on kysymyksessä olevia henkilöitä syytetty toiminnasta, joka vuosiakausia on ollut julkista ja kaikille asioita seuraaville tunnettua eikä millään lailla poikkeaa minkään poliittisen puolueen toimintatavoista, eikä siitä, mikä kaikissa siivystysmaissa on sallittua.

Kaikki nämä puheenaolevat toimenpiteet ovatkin selitettävissä vain siten, että silloinen hallitus ei omaryhtisesti jaksanut hallita tilannetta, vaan antoi hallitusvastuusta vapaan oikeiston ja työväkeä vastaan tähdättyjen porvarillisten järjestöjen painostaa ja johtaa itseään umpikujaan. Toimenpi-

teille kyllä myöhemmin koetettiin saada laillisen oikeusjutun muoto, mutta samoin kuin juttu oli porvaristolle edullista tilannetta tavoittelevan poliittikan aikaansaannos, samoin on ollut sen oikeudellinen käsittely mielivallan leimaa kantavaa ja tavallista hitaampaa. Jo poliisikuulustelujen alkaminen muutamiin vangittuihin nähden lykkäytyi parikin viikkoa yli lain salliman ajan, oikeuden ensimmäinen käsittely oli vasta yli 3 kuukauden perästä ja vaikka kuluvan vuoden helmikuun 4 päivänä juttu vangittuihin ja useihin muihin syytettyinä oleviin nähden julistettiin loppuunkäsittelyksi, ei siitä vielääkään ole annettu päätöstä. Yli 50 syytettyä on vielä tutkintovankeudessa; toiset heistä ovat olleet jo kohta 10 kuukautta, toiset lähes kokonaisen vuoden. Kaikki poliittiset jutut ovat osoittautuneet olevan suuressa määrässä riippuvaisia yleisestä poliittisesta tilanteesta, eikä niiden käsittelyssä yleensä ole koetettu asioita jouduttaa. Mutta nyt kysymyksessä oleva oikeusjuttu ylittää kaikki edelliset niin käsittelyn hitauteen kuin muuhunkin nähden. Vallassaolevat tahtovat odotella sopivaa tilannetta voidakseen täydelliseksi fiaskoksi muodostuneen jutun kääntää vielä omaksi edukseen.

Tällä tavoin — nähtävästi hallitusneuvotteluistakin riippuen — jatkuu viikko viikolta, kuukausi kuukaudelta epänormaalitilaa. Työväenluokan jäseniä pidetään vankeina ja epävarmuudessa. Työväkeä esitetään kirjapainojaan hoitamasta ja käyttämästä, sen sanomalehtiä pidetään laittomasti lakkautettuina. Laittomuus on mennyt niin pitkälle, että viime elokuunkin jälkeen rekisteröityjä järjestöjä estetään toimimasta, samoin monin paikoin maata vaalitoimintaakin häirittiin sillä perusteella, että mielivallan alaisiksi joutuneilla ammatillisilla järjestöillä, nuorisoyhdistyksillä ja vaalitoiminnalla on aatteellista yhteyttä syytteessä olevan puolueen kanssa.

Kun viranomaisten tällainen menettely on työväestölle taattujen perustuslaillisten oikeuksien julkeaa loukkausta, tahdomme valtiopäiväjärjestyksen 32 §:ään nojaten esittää Valtioneuvoston asianomaisten Herrojen Ministerien vastattaviksi seuraavan välikysymyksen:

Tietääkö hallitus, että Suomen Sosialistisen Työväenpuolueen edus-

kuntaryhmää ja useita sanotun puolueen jäseniä sekä työväen kirjapainojen johtokuntia vastaan nostettua poliittista oikeusjuttua ja sen käsittelyä ovat oikeusviranomaiset viivytelleet hämmästyttävän kauan ja siten syytteessä olevat henkilöt ovat joutuneet olemaan kohtuuttoman pitkän ajan tutkintovankeudessa; ja

mitä hallitus on tehnyt tai aikoo tehdä mainitun oikeusjutun päätöksen kiirehtimiseksi sekä hallinnollisella toimenpiteellä lakkautettujen työväen sanoma- ja aikauslehtien ja takavarikoitujen kirjapainojen oikeuksiinsa saattamiseksi?

Tietääkö hallitus, että viime vuoden elokuulla silloisen hallituksen toimittaman Suomen Sosialistisen Työväenpuolueen lakkauttamisen perusteella laittomasti estetään rekisteröityjen ammatillisten ja sivistysjärjestöjen toimintaa; ja

mitä hallitus aikoo tehdä tällaisen mielivallan estämiseksi?

Helsingissä toukokuun 26 päivänä 1924.

Uno Nurminen.

Puhemies: V. J:n 32 §:n mukaan tulee asian olla pöydällä johonkin seuraavaan istuntoon ja sentähden asia pantane pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Asia pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi erään valtion omistaman tontin luovuttamisesta konsertti- ja kongressitalon rakentamista varten Helsingin kaupunkiin.

Hallituksen esityksen n:o 15 johdosta laadittu yllämainittu lakiehdotus, jota on valmistelevalti käsittely valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 1, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Edellisessä istunnossa esitettiin vaatimus asian jättämisestä le-

päämään, josta nyt on äänestettävä. Ensin sallitaan asiassa keskustelu. Sen jälkeen on toimitettava lippuäänestys; jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimäisiin uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on ehdotus lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä hylätty ja asian kolmas käsittely tulee siinä tapauksessa jatkumaan, jolloin otetaan huomioon myöskin viime istunnossa ed. Lohen ja Ryynäsen tekemä ehdotus esityksen hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. Niukkanen: Olen tehnyt ehdotuksen tämän asian jättämisestä lepäämään seuraaviin uusiin valtiopäiviin seuraavista syistä: Ensinnäkin se tapa, jota tässä nyt ajetaan käyttää saadakseen valtion huomattavaa avustusta erääseen sellaiseen tarkoitukseen, joka Helsingin kaupungille on erittäin läheinen, on minun mielestäni kerrassaan sopimaton. Tässä tahdotaan säädättää eduskunnalla laki, jonka mukaan eduskunta luovuttaisi tämän tarkoituksen tukemiseksi erään sellaisen valtion hallussa olevan tontin, joka epäilemättä valtiolle itsellensä on mitä tarpeellisin. Tämä tontti nim., kuten arvoisat edustajat tietävät, sijaitsee aivan Helsingin asemaa vastapäätä ja on nähdäkseni niillä tienoin ainoa tontti, jota valtio vastaisuudessa voisi tarkoituksenmukaisesti käyttää moniin rautatien lisääntyviin tarpeisiin, kuten m. m. rautatiehallitus on tästä asiasta antamassaan lausunnossa huomauttanut, samalla vastustaen tämän tontin luovuttamista anottuun tarkoitukseen. Huomioon otetaan tämän tontin erinomaisen aseman, se on valtiolle jo myöskin kauppatavarana hyvin arvokas. Sen arvo voidaan siitä huolimatta, että pinta-ala on verrattain pieni, laskea useissa miljoonissa markkoissa. Sen lisäksi se paikka, missä tämä tontti sijaitsee, on sellaiselle talolle, josta tässä on kymys, mitä sopimattomin. Kuten mainitsin, sijaitsee se aivan rautatieasemaa vastapäätä Helsingin kaikkein vilkasliikkeisimmän kadun varrella ollen pinta-alaltaan sitäpaitsi ahdas. Minun käsittäkseni muodostuisi Helsingin aseman edustalla ja siinä kadulla, joka kulkee tämän tontin vieritse, aivan

mahdoton tilanne, jos siihen joskus rakennettaisiin konsertti- ja kongressitalo, josta lyhyessä ajassa tulvaisi kadulle kenties tuhansittain ihmisiä. Se auttamattomasti pysähdyttäisi tällä kadulla ja aseman edustalla koko liikenteen. Sitäpaitsi minä olen kuullut, että niiden keskuudessa, jotka hanketta ajavat, ollaan myöskin hyvin vahvasti eri mieltä tämän paikan sopivaisuudesta kysymyksessä olevaan tarkoitukseen. Muistaakseni otettiin tämä paikka alunperin kysymykseen pääasiassa siitä syystä, että ne kannattavaisuuslaskelmat, jotka tästä konsertti- ja kongressitalosta alussa laadittiin, perustuivat siihen, että sen yhteyteen rakennetaan ensimmäisen luokan, kaikilla mahdollisilla mukavuuksilla varustettu hotelli, ja että sen asema näin ollen tulee olla aseman kanssa mahdollisimman välittömässä yhteydessä. Mutta kieltolain astuttua voimaan lienevät nämä laskelmat menettäneet arvonsa ja siitä lienee myöskin johtunut se, että tätä hanketta ei saatu toteutetuksi siinä ajassa, kuin on alkuaan suunniteltu, ja näin ollen siis nyt niitä edellytyksiä, joilla eduskunta aikoinaan tämän tontin päätti luovuttaa, ei enään liene olemassakaan. Minä luulenkin, että jos eduskunta nyt menee siihen, että tämä tontti päätetään edelleen tähän tarkoitukseen luovuttaa, saa eduskunta ennen pitkää käsiteltäväkseen esityksen, jossa pyydetään että hankkeen ajajat saisivat oikeuden vaihtaa taikka myydä tämä kyseessä oleva tontti ja rakentaa kongressi- ja konserttitalo johonkin muuhun sopivampaan paikkaan, sillä sikäli kuin minä olen kuullut, Helsingin kaupungilla on nimenomaan tätä tarkoitusta varten varattuna ainakin yksi tontti ja paljon sopivammalla paikalla kuin tämä nyt kyseessä oleva. Lisäksi on minun mielestäni sopimatonta, että ryhdyttäessä tällä tavalla tällaista yritystä avustamaan ei ole ollenkaan tietoa siitä, mitä lopultakin valtion osuus tällaisessa yrityksessä tulee olemaan. Sillä minä olen aivan varma siitä, että tätä yritystä ei saada pysyyn vielä tällä avustuksella ja että tämän tontin luovuttamisen lisäksi tulee kysymykseen rahallista avustamista. Miksei eduskunta voi odottaa niin kauan, kunnes ne, jotka tätä hanketta ajavat, ovat täydellisesti selvittäneet tämän kysymyksen ja laatineet suunnitelman sen toteuttamisesta ja esittäneet koko suunnitelman eduskunnalle. Näin ollen minä siis olen sitä mieltä,

että tämän asian lykkääminen yli vaalien olisi hyvin perusteltu jo senkin vuoksi, että vaalien jälkeen olisi eduskunnalla jo tiedossaan kiinteämpiä suunnitelmia tämän hankkeen toteuttamisesta, kuin mitä tällä kertaa vielä on ja silloin voitaisiin paremmin arvioida myöskin sitä seikkaa, onko tämä tontti tosiaankin sellainen, että se voidaan valtiolta ollenkaan luovuttaa, vai eikö todellakin rautatiehallituksen vastustava kanta ole sellainen, joka valtion kannalta asiaa katsellen on huomioonotettava.

Ed. M a n t e r e: Minäkin pyydän lausua pari sanaa esillä olevan asian johdosta ja ilmoitan heti, että olen toisella kannalla kuin edellinen puhuja. Lakiehdotuksen hylkäämis- ja lepäämisehdotusta on nähdäkseni perusteltu etupäässä kahdella syyllä, ensiksikin sillä, ettei muka olisi maan etujen mukaista tehdä ehdotettua uhrausta valtion puolelta, ja toiseksi sillä, että tämä uhraus ei mitenkään tulisi hyödyttämään, niinkuin äärimmäisessä vasemmistossa eilen viimeksi lausuttiin, laajoja kansankerroksia. Kumpikaan näistä perusteista ei minun nähdäkseni pidä paikkaansa. Ensiksikin on tunnettua kaikille niille, jotka hiukankin ovat seuranneet pääkaupungin ja maan musiikkielämää, että uuden ajanmukaisen konserttitalon aikaansaaminen on erinomaisen tärkeä asia koko meidän musiikkielämämme kehitykselle. Jokainen asioita tunteva tietää, että suurten konserttien aikaansaaminen pääkaupungissa on suuressa määrin vaikeutunut sen johdosta, että kaupungissa ei ole täysin tarkoitustaan vastaavaa konserttisalia. Niinikään tiedetään, että tämä seikka on tullut mitä suurimmassa määrässä vaikeuttamaan varsinkin pääkaupungin orkesterin kehitystä ja että orkesterin ylläpitäminen on tuottanut ylen suuria kustannuksia tälle yhdelle ainoalle yhteiskunnalle. Nyt on asianlaita niin, että suuren ajanmukaisen orkesterin ylläpitäminen ei kuulu vain pääkaupungille. Se on koko maan asia. Ajanmukainen orkesteri ja sen kehittäminen on niin tärkeä koko maan musiikkielämän kehitykselle, että se on pidettävä valtion ja yhteiskunnan yhteisenä asiana. Minusta jo nämä lyhyet huomautukset kumoavat sen väitteen, että konserttitalon aikaansaaminen ei olisi maan etujen mukaista.

Lisäksi on huomautettava myöskin siitä, että samalla kuin tällä tavoin saataisiin pääkaupunkiin tarpeeksi tilava, ajanmukainen, täysin tarkoitustaan vastaava konserttisali, myöskin saataisiin kongressitalo, jommoista ei liioin ole pääkaupungissa. Maamme arvo itsenäisenä maana, niinkuin usein on huomautettu tämän asian yhteydessä, vaatii, että tällainen talo saataisiin syntymään. Minä huomautan tälläkin kertaa, että sellaisella pienellä maalla kuin Virolla on ajanmukainen kongressitalonsa, Estonia, joka on syntynyt valtion avustuksella. Ei siis mielestäni mitenkään voida sanoa, että valtio tekisi tarpeettoman uhrauksen, joka ei ole maan etujen mukainen, jos se nyt myöntäisi kysymyksessä olevan tontin sille yhtymälle, joka yrittäisi aikaansaada ajanmukaisen konserttitalon pääkaupunkiin.

Paikkansa pitämätön on myös se väite, ettei kysymyksessä olevan talon rakentamisesta olisi muka 'hyötyä laajoille kansankerroksille. Niillekin on minun käsitykseni mukaan tärkeätä, että mahdollisimman hyvät edellytykset luodaan musiikkielämän yleiselle kehitykselle maassa, ja minun täytyy sanoa, että vasemmiston taholla onkin osoitettu yleensä ilahuttavaa ymmärtämystä näille pyrinnoille. Jos nyt asetutaan tätä ehdotusta vastustamaan, niin silloin täytyy tehdä se johtopäätös, että tätä ymmärtämystä ei enää ole olemassa. Mutta tämmöisen talon rakentamisesta on myös suoranaista välitöntä hyötyä juuri laajoille kansankerroksille. Se seikka, että meidän kaupungissamme ei ole suurta tilavaa konserttisalia, jossa kuulijakunta olisi mahdollisimman suuri, aikaansaa sen, että pääsylippujen hinnat täytyy pitää erittäin korkeina. Jos uusi talo voitaisiin rakentaa, niin se aiheuttaisi tietenkin sen, että ensiluokkaisiin sekä orkesteri- että kuorokonsertteihin voitaisiin päästää yleisöä huomattavasti alemmilla hinnoilla. Laajain kansankerrosten etujen mukaista on siis, että tällainen talo saataisiin syntymään. Ei ole mitään epäilystäkään siitä, etteikö tätä taloa tulisi tasapuolisesti käyttämään kaikkien kansankerrosten hyväksi.

Se, mitä ed. Niukkanen mainitsi talon asemasta, ei liioin ole minun ymmärtääkseni sitä laatua, että sentakia pitäisi esitys hyljätä. Ne, jotka ovat tämän aloitteen takana, ovat toisella kannalla ja katsovat, että paikka hyvin voidaan käyttää siihen

tarkoitukseen, johon tonttia pyydetään. Tottakai nämä henkilöt voivat arvostella, mikä paikka tällaiselle talolle on sopiva, mikä ei.

Lopuksi pyydän huomauttaa siitä, että eduskunta vuoden 1919 valtiopäivillä jo kerran on tehnyt positiivisen päätöksen tässä asiassa. Nyt ei ole kysymys muusta kuin siitä, että eduskunta uusisi ennen tekemänsä päätöksen. Minusta ei näytä olevan mitään syytä eduskunnan asettua tällä kertaa toiselle kannalle, ja minä siis puolestani vastustan niin hyvin hylkäämiskuin lepäämäänjättämisehdotusta.

Ed. Ryömä: Sen jälkeen kuin eduskunta aikaisemmin on kysymyksessä olevan tontin esitettyyn tarkoitukseen myöntänyt, ei ole tapahtunut mitään sellaista, mikä antaisi aiheita sen päätöksen muuttamiseen, jota kuitenkin itse asiassa merkitsisi, jos nyt tämä laki joko äänestetään yli vaalien tai sitten hyljätään. Minä kuitenkin pitäisin kiinni siitä, että eduskunta nimenomaan tämän lain perusteluissa merkitsisi kannakseen sen, että se tosiaankin tulee kaikkien kansankerrosten tarpeita tyydyttävällä tavalla käytettäväksi, ja ehdotan senvuoksi, että perusteluihin hyväksytään toisen vastalauseen ehdottama muutos. Ja minä toivon, että ed. Mantere, joka sanoi asettuvansa samalle kannalle, kannattaa tätä perustelun muutosta. Minä merkitsen, että tämän vastalauseen alla on myöskin edustajat U. Nurminen ja E. Huttunen, jotka ovat valiokunnassa kannattaneet tämän lain hyväksymistä, mutta vaativat perusteluihin tällaista ehdotettua muutosta. Minä toivon, että, jos tämä lakiehdotus tulee hyväksytyksi, nämä perustelut silloin hyväksytään ehdottamassani muodossa.

Ed. Gebhard: Niille, jotka vastustavat tätä ehdotusta, pyydän saada huomauttaa, miten tuoreita esimerkkejä meillä on niistä vaikeuksista, jotka syntyvät siitä, että pääkaupungissa ei ole kongressitaloa. Meillä on tuoreita esimerkkejä siitä juuri näinä viikkoina, jolloin Helsinkiin koontuu suuria kongresseja. Ei ole voitu, ei ole ollut mahdollista sijoittaa näitä kongresseja saman katon alle. Niihin tulee runsaasti maalaisia. Toiseen ottaa osaa 1,500 henkeä. Ei ole Helsingissä sellaista taloa, mihin nämä olisi voitu sijoittaa,

vaan osanottajia ja kokouksia on täytynyt sijoittaa useampaan eri paikkaan. Minä en ymmärrä, ettei tästä olisi haittaa itse osanottajille, esim. tässä tapauksessa maalaisille. Ei missään pääkaupungissa, jota tunnen, ole niin, että siellä ei olisi suurempaa kongressitaloa. Itsenäisessä Suomessa kai tämä tarvitaan yhtä paljon kuin paljon muuta, mikä meidän on ollut pakko hankkia itsenäisyytemme takia. Kannatan suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. Paasonen: Yhdyn kannattamaan ed. Ryömän perusteluihin tekemää ehdotusta.

Ed. Mantere: Kuten jo äsken lausuin, niin minä pidän itsestään selvänä, että puheena olevaa taloa, jos se kerran saadaan syntymään, tultaisiin käyttämään tasapuolisesti kaikkien kansankerrosten hyväksi. Mikään muu ei voi tulla kysymykseen. Mutta minä puolestani en tahdo vastustaa sitä, että asia näin nimenomaan perusteluissa julkilausutaan.

Ed. Schaurman: Bristen på ett kongresshus i Helsingfors avhjälpes lättast genom uppförande av ett nytt riksdagshus. Detta kan då användas för större kongresser och ständerhuset för mindre kongresser. Vad ett konserthus beträffar är det en sak, som enligt min åsikt icke ankommer på staten att ordnas. Jag motsätter mig detta lagförslags antagande liksom jag tidigare har motsatt mig det beslut i ärendet, som riksdagen då fattade.

Ed. Huttunen: Vasemmalla käsitetään aivan hyvin, että tässä maassa tarvittaisiin sekä ajanmukainen konserttitalo, että myös ajanmukainen kongressitalo, sillä onhan yleensä havaittu, että m. m. työväestön suuremmat kokoukset, joihin osanottajain määrä on suuri ja joihin osanottajia saapuu ei ainoastaan kotimaasta, vaan myös ulkomailta, näiden tällaisten huoneistojen saanti on kysynyt verrattain paljon vaikeuksia, siitä huolimatta, että yksi sellainen talo, Helsingin työväentalo, onkin jo tässä kaupungissa olemassa. Sen lisäksi tiedetään, kuten täällä on osotettu, että kunnollisen konserttitalon puute on oikeastaan häpeä koko Suomelle. Mutta yksi seikka, mihin vasemmistossa erikoisesti on huomiota kiinnitetty, on se, että tässä

maassa on aikaisemmin jo tuollaisia yleisiä laitoksia, joiden kilpenä komeilee koko maan etu, koko kansan hyvyys, mutta sitenkin ovat ne muodostuneet vain yhden määrätyn luokan käytettäviksi. Ja tässä näyttää olevan aivan samoin. Kun me valtiovarainvaliokunnassa puhuimme myöskin tuollaisen konserttitalon puolesta, niin me samalla esitimme, että nyt saataisiin jonkunlainen vakuutus siitä, että tuo talo tulisi todellakin olemaan sellainen, jossa ei ensimmäisenä paistaisi joku puolueväri, josta ei heti ensimmäisenä sanottaisi, kuuluuko se oikeistoon tai vasemmistoon, niin valiokunnan porvarilliset jäsenet yksimielisesti äänestivät tuon meidän ehdotuksemme kumoon. Tämä on parhain todistus siitä, että porvaristo tästä talosta aikoo muodostaa samanlaisen luokkatalon, joita tässä maassa on useampia muitakin. Näin ollen emme voi uskoa, että eduskunta nykyään voisi hyväksyä noita perusteluja, kuten olemme vastalauseessakin esittäneet, ja senvuoksi täytyy meidänkin yhtyä hylkäävään ehdotukseen.

Ed. Wiik: Minun täytyy valittaa, että on ehdotettu tällaisen asian lykkäämistä yli vaalien. Minusta tällainen ehdotus tietää valtiopäiväjärjestyksen säännösten väärinkäyttämistä. Jos joku asia menee yli vaalien, niin se kaikei tapahtuu siinä tarkoituksessa, että valitsijat saisivat lausua siitä mielipiteensä. Mutta ei suinkaan tämä asia ole sitä laatua, että se sopisi valitsijain ratkaistavaksi.

Ed. Niukkanen: Minun nähdäkseni on yli vaalien usein lykätty paljon vähempiarvoisia asioita. Tässä on taasen kysymyksessä Helsingin kaupungin etujen liian yksipuolinen ajaminen, ja minä odotan, että jos tämä eduskunta jatkaa tämän vaalikauden sitä politiikkaa, johon se tässä suhteessa on antautunut, että siitä aiheutuu, että ensi eduskunta tulee kokoonpanoltaan sellainen, joka ottaa vähän tasapuolisemmin huomioon koko maan edun kuin tämä eduskunta.

Ed. Vennola: Kyllä minun täytyy ed. Niukkanen lausunnon johdosta ihmetellä, että hän ei tahdo käsittää sitä, että tällainen konsertti- ja kongressitalo ei ole ainoastaan Helsinkiä varten, vaan että se on koko maata varten. Jos tämä maa kut-

suu jonkun suuremman kongressin kokoon, johon, niinkuin nykyisissä kansainvälisissä kongresseissa, tulee väkeä parituhatta henkeä, niin asianlaita on se, että nykyisen tilanteen vallitessa meillä ei ole sellaista huoneustoa, jossa tällaista voitaisiin pitää. Jos täällä tulisi kansainvälinen maatalouskongressi pidettäväksi, niin Suomen täytyisi kieltäytyä siitä, ja se olisi vallan noloa ja ikävää itsenäiselle maalle, sillä maatalouskongresseja pidetään eri maissa nykyään, koska sellainen kansainvälinen toiminta ja opin ottaminen toisilta on tunnustettu aivan erinomaisen hyödylliseksi. Kun siis esimerkiksi maalaisliiton taholta tätä asiaa vastustetaan, niin minä luulen, että on harhakäsitystä, kun arvelaan, että tästä ei olisi hyötyä millekään muulle kuin Helsingin kaupungille. Minusta tuntuu useista lausunnoista sekä tämän asian yhteydessä että ennenkin käyneen selville, että jonkunmoinen epäluulo kaupunkia vastaan ja niiden hyödyttämisen pelko on maalaisliiton keskuudessa ainakin erinäisten jäsenten ajatuksissa vallalla. On tietysti hyvä pitää tasapuolisuutta yllä, mutta kyllä tässä tapauksessa ainakin johdetaan harhaan tällä tavalla tasapuolisuutta tavoitellessa. Mitä maan arvoon tulee, niin minun täytyy yhtyä niihin, jotka pitävät, että tällaisen kongressitalon puute on Suomen tasavallalle häpeä. Mitä taas tulee asian lykkäämiseen vaalien yli, niin minä yhdyn ed. Wiikin lausuntoon, että tällaisen juoksevan asian lykkääminen yli vaalien valitsijain ratkaistavaksi ei ole sen hengen mukaista, mitä valtiopäiväjärjestys lykkäämisellä tarkoittaa.

Ed. Niukkanen: Edellisen lausunnon johdosta huomautan, että minun tietääkseni yhtään ainoata kongressia ei ole vielä tarvinnut peruuttaa senvuoksi, ettei niitä olisi voitu tänne sijoittaa, ja minä olen vakuutettu siitä, ettei niin vastaisuudessaakaan tarvitse tehdä. Tämä on siis enemmän veruke kuin asiallinen syy. Mitä taas tulee siihen, etteikö asian paneminen yli vaalien olisi perusteltu, niin minä ymmärtääkseni ensimmäisessä lausunnossani perustelin sen asian aivan pätevällä tavalla huomauttamalla, että asia on aivan kysymättömän m. m. sen vuoksi, että ei edes se yhtymä, joka tätä asiaa ajaa, ole selvillä, saako se rakennetuksi tämän talon sinäkään määrääjakana, joka tässä on kysymyksessä,

ja mihin se sen rakentaa, ja että tämä asia vaalien jälkeen olisi mahdollisesti paremmin selvillä.

Ed. Vennola: Minä pyytäisin huomauttaa viimeisen lausunnon johdosta, että Suomi itsenäisenä valtiona on verrattain nuori, ja kansainvälinen kanssakäyminen on ainoastaan viimeisten vuosien asia, mutta on ollut monasti erilaisissa piireissä puhetta erinäisistä kongresseista, joita ei ole voitu ajatellakaan täällä pidettäväksi siitä syystä, ettei mitään sellaista kokouspaikkaa ole olemassa. Mitä asian kypsyneisyyteen tulee, niin on sitä vuosikausia käsitelty ja sen pitäisi olla aivan kypsä. Mitä taas tulee siihen, että puuhaava yhtiö ei ole voinut hanketta toteuttaa näinä erinomaisen kalliina rakennusvuosina, niin se on aivan luonnollista. Kun eduskunta asetti ainoastaan muutamana vuoden rakennusajan, niin eduskunta teki sellaisen päätöksen, joka oli mahdoton yhtiölle toteuttaa. Näillä syillä ei voida asiaa hylätä.

Ed. Niukkanen: Minun tietääkseni sillä yhtymällä, joka tätä asiaa ajaa, ei liene vielä pientä murto-osaakaan siitä pääomasta, mikä tarvitaan tämän talon rakentamiseen. Ja jos eduskunta menee nyt antamaan tämän tontin, saa se todennäköisesti panna useita miljoonia markkoja lisää.

Ed. Leino: Minä en ensinkään ihmetele, että maalaisliitto asettuu poikkiteloin tässä asiassa, varsinkaan sen jälkeen kun sain kuulla, miten se suhtautui esim. oopperakysymykseen. Voihan sattua nim. sillä tavalla että tässä konserttitalissa esitetään, niinkuin nähtävästi tullaan esittämään, myös laulua ja soittoa ja muuta sellaista taidetta, joka hipaisee arveluttavasti oopperaa ja maalaisliittolaiset tahtovat välttämättä estää tuollaisen suunnitelman toteuttamisen. Mutta minä ihmettelen, että myöskään sellaiset henkilöt, jotka katsovat välttämättömäksi tällaisen kongressi- ja konserttitalon perustamisen ja luomisen, eivät voi yhtyä siihen perusteluun, mikä on sosialidemokraattien vastalauseessa esitetty. Tämä minun mielestäni on välttämätöntä ja kohtuullista ja ellei siihen suostuta, niin se voi myös olla omiaan vaikuttamaan kielteiseen suuntaan tässä asiassa, mikä minun nähdäkseni olisi

verrattain suuri vahinko. Omasta puolestani pyydän yhtyä ed. Ryömän tekemään ehdotukseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On äänestettävä lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä yli vaalien. Jos kolmas käsittely jatkuu, otetaan ed. Ryömän ehdotus huomioon.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestys ja päätös:

Joka kannattaa vaatimusta, että esillä oleva lakiehdotus, sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, jätetään lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jäljellä kokoontuviin valtiopäiviin, äänestää „jaa”; joka ei sitä kannata, äänestää „ei”. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jäljellä kokoontuviin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on ehdotus lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä hylätty.

Äänestyksessä annetaan 68 jaa- ja 39 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt lain lepäämään yli vaalien.

Puhemies: Näin ollen raukeavat ed. Lohen ja ed. Ryömän tekemät ehdotukset.

Puhemies: Päiväjärjestykseen tehdään se muutos, että nyt esitellään 5:s päiväjärjestyksessä oleva asia.

5) Ehdotusta voimansiirtojohtojen asettamisesta Imatran voimalaitoksen rakentamisen yhteydessä

koskevan hallituksen esityksen n:o 30 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 12 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Eduskunta hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Suomen ja Sosialististen Neuvostotasa-valtain Liiton välisen, järjestyksen ylläpitämistä aluevesien ulkopuolella olevassa Suomenlahden osassa sekä merenkulkulaitosten ylläpitämistä ja luotsipalvelusta mainitulla lahdella koskevan sopimuksen hyväksymistä

tarkoittavan hallituksen esityksen n:o 55 johdosta laadittu ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 6.

Ulkoasiainvaliokunnan ehdotus hyväksytään keskustelutta.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotusta lisämäärärahan myöntämisestä Suomen Olympialaiselle Komitealle

koskevan ed. Heikinheimon y. m. anom. ehdotuksen n:o 17 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Heikinheimo: Niitä välttämättömiä menoja varten, jotka aiheutuvat Suomen osanotosta olympialaisiin kisoihin, on katsottu tarvittavan Olympialaisen Komitean laskelmien mukaan 1,710,000 markkaa. Viime joulukuussa myönsi eduskunta 500,000 markkaa Olympialaisen Komitean menoihin. Sen lisäksi on vapaaehtoisia lahjoja saatu 250,000 markkaa ja on luvattu tai toivotaan saatavan lisäksi 450,000 markkaa vapaaehtoisia lahjoja tähän tarkoitukseen. Vajaus tekee siis noin 510,000 markkaa. Näin ollen Olympialainen Komitea ei voine missään tapauksessa suorittaa kaikkia tarpeellisia menoja käyttämättä luottoa tähän tarkoitukseen. Kuitenkin, jotta luotontarve ei tulisi ylen

suureksi eikä Suomen osanottoa olympialaisiin kilpailuihin tarvitsisi rajoittaa siinä määrässä, että kävisi mahdottomaksi jatkaa niitä kunniakkaita traditioneja, jotka Suomella tällaisissa kilpailuissa aikaisemmin on ollut, on Olympialainen Komitea katsonut tarpeelliseksi pyytää lisämäärärahaa 250,000 markkaa, ja valiokunta on katsonut voivansa puoltata tätä anomusta. Niinkuin jo aikaisemmin on eduskunnassa ollut puhe, ottaa Suomi jonkun verran sekavin tuntein osaa tällaisiin kilpailuihin, joista eräät kansakunnat ovat poissuljetut. Se seikka ei kuitenkaan voine estää meitä, senjälkeen kun osanotto jo varmasti ja peruuttamattomasti on päätetty, myöntämästä tarpeellista määrärahaa siinä mielessä, että kun kerran Suomi esiintyy, niin sen täytyy esiintyä sen ennen saavuttaman arvon mukaisella tavalla. Minä toivon, että valiokunnan mietintö hyväksytään.

Ed. Kulenius: De olympiska spelens första uppgift är att väcka folk till insikt om betydelsen av hälsa, kraft och harmoni i fysiskt och etiskt avseende. Spelens andra uppgift är att, oberoende av nationalitet, börd, rikedom och andra yttre fördelar, samla världens ungdom till en fredlig och förbrödrande kraftmätning på idrottsfältet, där alla borde vara jämnbördiga och där jämlikhetens och brödraskapets vackra idé borde kunna slå rot och växa stark på verklighetens mark.

Men vid Paris-spelens organiserande har hat och nationalistisk trångsynthet varit en härskende faktor. Den slagna titanens ungdom är inte värd att mäta sina krafter i fredlig idrott bland världens övriga folk.

Då årets s. k. olympiad så urartat, att den är egnad att ingjuta ett förtärande gift i ungdomens sinnen, hade jag hellre sett, att vår ungdom uteblivit från Paris, där synbarligen hat och tvedräkt fortfarande gå framom de ideella syften, varav de olympiska spelen borde uppbäras.

Vid de preliminära tävlingar, som dessa dagar ägt rum i Paris, har som bekant amerikanska segrare av värdsfolket mottagits på ett sätt, som strider mot idrottens och tävlingsandans etiska innehåll. Under nuvarande förhållanden saknar de s. k. olympiska spelen alla förutsättningar för att fylla sin bestämmelse. De olympiska

spelen i sin nuvarande gestalt motsvara icke de tidigare spelen från tiden före världskriget, än mindre deras klassiska förebilder.

På grund av de här framförda principerna skälen har jag tidigare varit emot anslag för Finlands deltagande i Paris-olympiaden och jag ber därför att få föreslå, att det nu äskade tillskottsanslaget icke måtte beviljas.

Ed. Leino: Minun täytyy heti kohta huomauttaa, että minä en kuulu niihin, jotka asettuvat poikkitelein tällaisessa asiassa, asettuvat vastustamaan tämän suuntaisia valtiovalan edesottamisia. Päinvastoin minun täytyy mielihyvällä tunnustaa, että valtiovalta meidän maassamme viime aikoina on myötätunnolla suhtautunut urheilupyrintöihin, urheilukulttuuriin meidän maassamme, ja tämä on hyvä asia. Mutta tässä yhteydessä minä en voi olla koskettelematta eräitä seikkoja sen tavan suhteen, jolla valtiovalta on suhtautunut näihin meidän maassamme oleviin urheilupyrintöihin. Me tiedämme, että täällä Suomessa toimii tällä kertaa kaksi verrattain elinvoimaista voimistelu- ja urheiluliittoa. Täällä ovat vanha Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitto ja Työväen Urheiluliitto-nimiset urheilujärjestöt, joiden jäsenluku, sikäli kuin minä tiedän, on suunnilleen yhtä suuri. Työväen Urheiluliiton jäsenmäärä on yli 30,000. Kun näin on asianlaita, olisi myöskin tietysti luonnollista, että valtiovalta suhtautuisi tasapuolisesti näihin kumpaankin liittoon, kun se tahtoo tämän laatuudessa asiassa urheilua edistää ja urheilumiesten pyrintöjä tukea. Niin ei kuitenkaan valitettavasti ole ollut asianlaita. Me tiedämme, että siitä 600,000 markan suuruisesta määrärahasta, joka on varattu kuluvaan vuoteen varten jaettavaksi näiden liittojen kesken, on Työväen Urheiluliiton osalle tullut ainoastaan 140,000 markkaa, ja tämä minun mielestäni ei suinkaan osoita mitään tasapuolisuutta, vaan pikemminkin se on selvä todistus siitä, että toista liittoa suositaan enemmän kuin toista, ja vielä samoilta tahoilta, joilla tahdotaan erinomaisesti tehostaa urheiluelämän ja urheilun puolueettomuutta. Jos tätä puolueettomuutta tahdottaisiin käytännössä noudattaa, sisältäisi se minun mielestäni myös ennen kaikkea sen, että tällaiset määräraha-

kysymykset järjestettäisiin kaikkia tyydyttävällä tavalla. Minä en mitenkään voi hyväksyä sellaista menettelyä, että toinen liitto on, vaikka minun nähdäkseni sen toimintaa vastaan urheilullisessa ja muussakaan suhteessa ei saata mitään painavia muistutuksia tehdä, suhtaudutaan sillä tavalla, kuin tämä liitto olisi jossakin lapsipuolen asemassa työvainiollaan. Minun mielestäni olisi pikemmin päinvastoin osoitettava juuri Työväen Urheiluliitolle mitä erinomaisinta huomiota sen tähden, että sen toimiala on juuri vähäväkisten keskuudessa, on niiden keskuudessa, joiden keskuudessa vallitsee esimerkiksi tautisuus ja sairaloisuus paljon suuremmassa määrässä kuin niiden keskuudessa, jotka kuuluvat Suomen Voimistelu- ja Urheiluliittoon. Olisi siis yhteiskunnalliselta ja terveydelliseltä kannalta suotavaa, että juuri sellaisten piirien urheilupyrintöjä erikoisen tehokkaasti tuettaisiin. Ja on siihen vielä toinenkin syy. Me tiedämme, että tällaisten pyrintöjen eteenpäin vieminen vaatii rahaa ja Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitolla on minun nähdäkseni monin verroin parempi tilaisuus pääomaa itselleen hankkia tällaiseen tarkoitukseen, kuin mitä koskaan on Työväen Urheiluliitolla. Tässä yhteydessä minun täytyy erikoisesti kiinnittää eduskunnan huomiota myös siihen tapaan, millä yleensä valtion viranomaiset ovat suhtautuneet eri liittoihin kuuluvien järjestöjen omiin yrityksiin, omiin pyrintöihin saada taloudellinen asemansa turvattu. Minä en saata olla tekemättä mitä painavinta muistutusta esim. siinä suhteessa, että erinäisten Työväen Urheiluliiton alaisten järjestöjen arpajaislupa-anomuksiin ei ole suostuttu. Minä tiedän, että kun näitä asioita maaherranvirasto ja sisäasiainministeri ratkaisee, ne pyytävät m. m. niin hullunkuriselta kuin se minusta tuntuukin, lausuntoa etsivältä keskuspoliisilta. Asetuksen mukaan riittää, kun lausunto pyydetään asianomaiselta paikalliselta poliisiviranomaiselta, ja tällöin minun nähdäkseni näiden poliisiviranomaisten lausunto montakaan kertaa minun mielestäni ei kohtuussyistä voi olla eikä olekaan mikään muu kuin puoltava, mutta sitten tulee tämä etsivän keskuspoliisin lausunto, jossa säännöllisesti leimataan Työväen Urheiluliittoon kuuluvat seurukset joiksikin kommunistisiksi seuroiksi, jotka mahdollisesti harjoittavat

etsivän keskuspoliisin mielestä mitä suurinta maanpetoksellista ja valtiopetoksellista toimintaa. Minä olen itse lämmin urheilun ihailija ja vieläpä sen harrastajakin ja kuulun itse Työväen Urheiluliittoon jäsenenä, kuulun vielä sellaiseen seuraan jäsenenä jonka osaksi on viime aikoina monta kertaa tullut tällainen karvas kohtalo. Minä voin sanoa, että kolme kertaa jo tähän mennessä on m. m. voimistelu- ja urheiluseura Veikkojen, jonka kotipaikka on Turun kaupunki, arpajaislupahakemukset jätetty huomioonottamatta ja yksinomaan etsivän keskuspoliisin lausunnon perusteella, vaikka paikallinen poliisiviranomainen, poliisimestari on puoltanut hakemusta ja sitäpaitsi vielä kunnallinen urheilulautakuntakin on asettunut sellaiselle kannalle, että kaikille paikkakunnallisille seuroille olisi annottaessa lupa myönnettävä. Mutta siitä huolimatta on etsivän keskuspoliisin epäävän lausunnon perusteella tämä lupa evätty sillä seurauksella, että tämä seura, joka on Suomen suurimpia voimistelu- ja urheiluseuroja, ja joka harjoittaa kaikkia voimistelua ja urheilualaan kuuluvia muotoja, on joutunut taloudellisiin vaikeuksiin. Ja minä tiedän, että vieläpä sisäasiainministeriö on nähnyt kerran hyväksi hylätä koko Työväen Urheiluliiton Turun piirin arpajaislupahakemuksen. Tämä ei ole suinkaan mitään kaunista peliä. Tämä jos mikään osottaa tavatonta puoluekiihkoa, silmitöntä, sanoisinko kateutta ja vihaa toisen samalla alalla työskentelevän liiton toimintaa kohtaan, ja tällainen ei saisi millään tavoin valtiovallan taholta tulla kysymykseen, vaan valtiovallan pitäisi ottaa asiat vähän kaukonäköisemmältä kannalta, lähteä terveeltä pohjalta. Terveeltä pohjalta ei suinkaan ole lähtenyt sisäasiainministerikään, silloin kun se on nähnyt hyväksi viime vuonna hylätä kokonaisen piirin arpajaislupahakemuksen jonkun etsivän keskuspoliisin lausunnon perusteella. Minä tunnen persoonallisesti vielä ne henkilöt, jotka ovat tämän piirin johdossa ja tuncn tämän piirin toiminnan siksi tarkkaan, että minä voin vakuuttaa, että sen toiminnassa ei ole suinkaan esiintynyt mitään muuta kuin puhdasta voimistelua ja urheilua edistävää toimintaa. Mitään valtiopetosta tai mitään muutakaan määrää maanalaista toimintaa ei milloinkaan ole edes ajateltu ja on häpeäksi minun mielestäni,

että yleensä voidaan ajatella sillä tavalla tässä maassa, että urheilujärjestöt täällä rikoksia suunnittelisivat. Niillä on niin paljon työtä omissa asioissaan ja niillä on niin kiitollinen maaperä myöskin omalla työvainiollaan, ettei heille riitä edes aikaa, puhumattakaan että heillä nyt olisi innostusta, sellaisiin hämäriin ja todella tuomitaviin edesottamisiin, jollaisia niissä nyt tahdotaan vainuta. (Vasemmalta: Ei auta!) Ei, sen näkee. Mutta tämä on hyvin väärin ja senvuoksi olen tullut tänne puhujalavalle huomauttamaan tästä nurjasta seikasta.

Mahdollisesti tahdotaan myöskin huomauttaa siitä seikasta, että Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitto esim. tulostasoltaan, kun sitä mitataan senttimetreissä ja sekunnin kymmenesosissa on parempi kuin Työväen Urheiluliitto. Tämän minä myönnän. Mutta urheilua ja voimistelua ei suinkaan saa lopullisesti arvioida senttimetrien, millimetrien ja sekunnin kymmenesosien perusteella, vaan täytyy arvostella syvemmältä näkökannalta, kaukonäköisemmin. Minun mielestäni on urheilun ja voimistelun lopullinen ja korkein päämäärä koko kansan terveeksi saaminen. Mens sana in corpore sano, terve sielu terveessä ruumiissa, sehän oli jo kreikkalaisten tunnussana muinoin ja se pitää vielä paikkansa tänäänkin. Ja kun Työväen Urheiluliitto tahtoo ennen kaikkea toimia juuri kansan syvien rivien keskuudessa terveyden ylläpitämiseksi, niin täytyy minun mielestäni antaa tälle seikalle ehdoton etusija ennen noita millimetrejä ja sekunnin kymmenesosia.

Mitä sitte tulee tähän asiaan itsessään, niin minä en lähde ollenkaan vastustamaan tätä valiokunnan ehdotusta, päinvastoin minä ilmoitan, että minä tulen äänestämään sen puolesta. Mutta minä teen sen siinä toivossa, siinä uskossa, että kun ensi vuonna Työväen Urheiluliitto kääntyy eduskunnan puoleen määräraha-anomuksella, kun se lähettää edustavan urheilijajoukkueen Frankfurt am Mainissa pidettävään työväen olympialaisiin kisoihin, silloin myös ymmärrettäisiin täällä, että on heidänkin pyrintöjään tuettava, heitäkin silloin avustettava. Minä uskallan vakuuttaa, että niissäkin kisoissa Suomen edustajat tulevat niittämään kunniaa, tekemään maataan tunnetuksi niin paljon sillä taholla

kuin suomalainen urheilijajoukkue tällä kertaa tulee tekemään tätä maata tunnetuksi Pariisin olympialaisissa kisoissa. Nämät kisat ovat kyllä senlaatuiset, että niiden suhteen voi esittää tällä kertaa eräitä muistutuksia. Näiden kisojen tarkoitushan on, kuten täällä eräs puhuja huomautti, olla yhdyssiteenä eri kansallisuuksien kesken, niiden tarkoitus on kerätä kaikki kansat rauhalliseen voimain mittelyyn rauhan aseisiin. Mutta tällä kertaa siellä kaikki kansallisuudet eivät tunnetuista syistä ole edustettuina. Ja tämä on kyllä varjopilkku ja tahrä näiden kisojen historiassa. Mutta sitä me emme voi auttaa. Ja minä katson, että nämät kisat kaikesta huolimatta ovat siksi suuriarvoiset ja siksi suurimerkitykselliset urheilukisat, että kokonaisen kansakunnan, varsinkin niin etevän urheilukansakunnan, kuin mitä Suomen kansa on, poisjääminen niistä olisi suorastaan vahingollista. Minä myönnän kernaasti sen suuren vaikutuksen, mikä suomalaisilla urheiluvoitoilla on ollut tämän maan ja kansan tunnetuksi tekemisessä ulkomailla, ja minä väittäisin mielelläni, että urheilu se tässä maassa on ollut juuri se, jolla me eniten olemme tätä maata ja kansaa ulkomailla tunnetuksi tehneet. Minä en kylläkään tahdo väittää, että tällaiset urheilukilpailut, olkoonpa ne niinkin suuria, kuin ne ovat ja niin laajamerkitykselliset kuin ne ovat, olisivat urheilun tarkoitus, sillä sitä ne eivät ole. Mutta ne ovat kuitenkin keino, jonka avulla ylläpidetään innostusta urheiluaatteen, urheilu-kulttuurin eteenpäin viemiseksi, ja siinä merkityksessä minä lähden kannattamaan määrärahan myöntämistä nyt lähetettävän suomalaisen joukkueen kustannusten peittämiseksi, sillä varmasti kisat tulevat edistämään myöskin meidän maamme urheiluelämää, samalla kun ne tulevat edelleen tekemään tunnetuksi meidän maatamme ja kansaamme sivistysmaana ja -kansana.

Ed. Jern: Jag avstår.

Ed. Nurmisen: Kun aikaisemmin on valtioavustuksia urheiluliitoille myönnetty, niin on se ollut sillä perustuksella annettu, että niiden pitäisi sillä valtion myöntämällä avustuksella tehdä mahdollisimman perinpohjaista ja hyvää kasvatustyötä ruumiillisen kulttuurin kohottamiseksi maas-

samme. Näiden valtioavustuksien ehdoksi on asetettu jonkunlainen kontrolli siten, että urheiluliitot ovat valtion urheilulautakunnille olleet tilivelvolliset, selostamalla, mihinkä rahamäärät on käytetty ja millä tavalla. Aikaisempina vuosina on Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitto niinkuin nytkin saanut huomattavasti suuremman määrärahan kuin Työväen Urheiluliitto. Aina silloin, kun valtion urheilulautakunta on vaadittaessa saanut selitykset, millä tavoin eri urheiluliittojen taholta on tämän kasvatustyön tukemiseksi tätä määrärahaa käytetty, niin on Työväen Urheiluliiton taholta kaikkina vuosina annettu täysin tyydyttävät selostukset tämän avustuksen käytöstä, on taas sattunut, tämän toisen urheiluliiton taholta aikaisempina vuosina joskus sellaista — parista viime vuodesta minulla ei ole tietoa — että valtion urheilulautakunta ei kaikkilta kohdilta ole voinut täydellisesti hyväksyä sitä menetelmää, millä tavoin niitä rahoja on käytetty. Niitä ei siis ole käytetty puhtaasti kasvatukselliseen tarkoitukseen ja siitä kai on huomautuksia sille taholle tehtykin. Tässä on jo mielestäni esimerkki, joka puhuu sen puolesta, että sellaiselle liitolle, joka täysin pätevästi ohjeiden mukaan on nämä määrarahat käyttänyt, olisi siis myös ollut lisättävä sitä avustusmäärää. Mutta päinvastoin on tapahtunut. Jos rinnastaa sitä kasvatustyötä, jota meidän maassamme on näiden eri urheilujärjestöjen taholta varsinaisten joukkojen keskuudessa tehty, niin rehellisesti tunnustuen täytyy sanoa, että Työväen Urheiluliitto on paljon edellä Suomen Voimistelu- ja Urheiluliittoa. Se on edellä sentakia, että Työväen Urheiluliiton toiminta kokonaisuudessaan tähtää suurten joukkojen kasvattamiseen ja kehittämiseen, kun toisella sijalla vasta on n. s. huippukykyjen, tähtiurheilijoiden kehittäminen. Porvarillinen urheiluliitto, Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitto pyörii taas kokonaan näiden huippukykyjen ympärillä. Varsinainen kasvatustyö siellä joukkojen keskuudessa on paljon pienempää, kuin mitä on Työväen Urheiluliitossa. Tämä on rehellisesti ja totuudenmukaisesti tunnustettava joka taholta, jos asiaan oikein perusteellisesti syvennytään. Ja kun näin on, niin silloin myöskin ne menettelytavat, jota varsinkin viimeistä määrärahaa jaettaessa tapahtui,

nim. että Työväen Urheiluliitolta niitä pienennettiin ja Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitolle niitä myönnettiin pienentämättä, niin tuntuu tämä enemmän kuin ikävältä. Ja tämä pienentäminen, mikä tapahtui, se tapahtui juuri käsittääkseni saman henkilön taholta, joka juuri nyt tässä tätä suurempaa avustusmäärärahaa porvarilliselle urheiluliitolle on lähtenyt ajamaan. Jos henkilössä olisi vähänkin puhdasta urheilumiehen innostusta, urheilutuntemusta, niin ei tämän edellisen edesottamuksensa jälkeen olisi lähtenyt enää tällaista aloitetta tekemään, vaan, niin hyvä kuin se alote onkin, olisi antanut sen toisen paremman ja kykenevämmän urheilumiehen tehtäväksi. Tämän perusteella myöskin uskallan lausua käsityksenäni sen, minkä jo ed. Leino mainitsi, että kun vastaisuudessa näitä määrärahoja jaetaan, niin on tasapuolisesti ainakin yhtä suurella summalla myöskin Työväen Urheiluliitto otettava huomioon, koska meillä on juuri Työväen Urheiluliitossa sellainen järjestö, joka suurten joukkojen keskuudessa tavattoman voimaperäisesti tätä kasvatustyötä tekee, eikä lähdekö kaikenlaisten tekosyiden nojalla entistäkin määrärahaa pienentämään. Toivoisin, että vastaisuudessa tämä otettaisiin huomioon, kun niitä jaetaan.

Täällä puhutaan paljon urheilun puolueettomuudesta, ja kuinka siihen ei saa sekoittaa minkäänlaista puolueellisuutta tai politiikkaa. Jos tätä puolta vähän tarkastelee, niin tulee siihen tulokseen, että juuri porvariston taholta sekoitetaan sekä puolueellisuutta että politiikkaa jota ei kuitenkaan pidetä puolueellisuutena. Nyt kuluvan vuoden aikana on tavattoman runsaassa määrässä erinäisissä paikoissa maata saatu nähdä, miten työväen urheiluseurojen toimintaa on estetty sillä syyllä, että ne ovat kommunistisia järjestöjä. Ei kuitenkaan ole voitu tuoda yhtään esimerkkiä niistäkään seuroista, joiden toiminta on estetty, että ne olisivat ryhtyneet millään tavalla politiikoimaan tai millään tavalla eteenpäin viemään poliittista toimintaa, vaan niiden ainoana harrastuksena on ollut kehittää keskuudessaan jäsentensä ruumiillista kuntoisuutta, saada vietyä urheilullista tasoa jäsentensä keskuudessa eteenpäin. Ja tämä on paikallisten viranomaisen taholta katsottu kommunismin kasvat-

tamiseksi. Silloin täytyy sanoa, että siltä taholta juuri on sekoitettu, ehkä kateudesta tai mistähän syystä, politiikkaa ja puolueellisuutta juuri urheiluelämään. Ja tällainen olisi vastaisuudessa saatava estetyksi.

Täällä ed. Leino mainitsi, miten on arpaajalupa-anomuksia estetty, joka on aivan totta. Ei ainoastaan Turussa mutta useilla muilla paikkakunnilla on työväen urheiluseuroilta nämä arpaajalupa-anomukset evätty. Ja se on evätty yksinomaan etsivän keskuspoliisin, ohranan, lausuntojen perusteella, joka näkee valtiopetosta kaikessa, mitä työväen taholta harjoitetaan.

Tätä määrärahaa puolustetaan tietysti sillä, jota en minäkään lähde vastaan väittämään, että sillä tehdään maatamme tunnetuksi ulkomailla. Mutta näin tehdään myös Työväen Urheiluliiton taholta, on tehty jo tähänkin asti huomattavassa määrässä maatamme tunnetuksi ulkomailla. Työväen Urheiluliiton taholta on lähetetty hyvin edustavia joukkueita ulkomaille. Saksassa on Työväen Urheiluliiton voimistelujoukkue saanut saksalaisten, belgialaisten ja ranskalaisten sanomalehtien palstoilla aikanaan tavattoman suurta kiitosta. On suorastaan kehu, miten loistavasti joukkue siellä voimisteli, ja näytti niin ollen sitä korkeata tasoa, mihin suomalaiset voimistelijat pystyvät. On lähetetty painijajoukkue Työväen Urheiluliitosta Saksaan, Itävaltaan, Unkariin, Ruotsiin ja Norjaan. Kaikissa näissä maissa on tämä joukkue esiintynyt kerrassaan loistavasti. Ulkomaiden sanomalehdet ovat kirjoittaneet mitä loisteliaimpia kirjoituksia näistä, yksinpä porvarilliset lehdetkin. Kun tämän ottaa huomioon, niin ei voi väittää muuta kuin sen, että Työväen Urheiluliitto on myös osaltaan tehnyt maatamme tunnetuksi ulkomailla ja näin ollen olisi myös aikaisemmin jo, kun on avustusta anottu, huomattavammin pitänyt tätä liittoa siinä suhteessa avustaa. Ja ne kisat, missä työväen urheiluliitot ovat olleet, niihin ovat päässeet kaikkien maiden urheilijat. Ei ole millään väkivallalla estetty minkään maan urheilijoita osaaottamasta niihin. Ne ovat olleet kaikkien maiden työläisurheilijain kilpailuja ilman mitään rajoituksia. Ne ovat siis olleet tosi urheilukilpailuja, eikä mitään sapelinkalistajain

kilpailuja, niinkuin nämä nykyiset olympialaiset, jotka nyt tänä tulevana kesänäkin tulevat pidettäväksi, todellisuudessa ovat. On huomioon otettava, että nämä olympialaiset kisat ovat aikaisemmin olleet puhtaasti urheilullisia kilpailuja, joille tunnustus täytyy sinänsä antaa. Mutta maailmansodan jälkeen, kun tarkkailee, millä tavalla on niitä pidetty, mitkä rajoitukset ovat olleet olemassa, niin täytyy ehdottomasti tulla siihen tulokseen, että ne ovat vain voittajamaiden kilpailuja joihin eivät saa ottaa osaa muut kuin ne, ketä nämä suosiollisesti tahtovat sinne vastaanottaa. Sellaiset urheilukansat kuin esim. Saksa, joka on tavattoman korkealle kehittynyt urheilullisessa tasossa, ovat estetyt sinne osaa ottamasta. Tietääkseni ne ovat estetyt vielä nyt tuleviinkin olympialaisiin kilpailuihin osaaottamasta. Tällainen ei ole mitään tosiurheilullista ja sitä pitäisi myös lähteä meidän maamme urheilijain taholta poistamaan siten, että sellaisetkin pakkomääräykset saataisiin sieltä poistetuiksi. Mutta ehkä on toiselta puolen edullistakin, että sieltä ovat jotkut hyvät kyvyt poissa — pääsevät itse silloin paremmin loistamaan.

Täällä on myönnetty näitä tarkoituksia varten, kuten ed. Heikinheimo mainitsi, jo puoli miljoonaa markkaa. Tämä summa ei kokonaisuudessaan luonnollisestikaan riitä niin suureen edustukseen kuin sinne näyttää sanomalehtitietojen perustuksella olevan aikomus lähettää. Mutta tämä määräraha minun mielestäni on tällä kertaa sellainen, joka sille taholle saisi riittää, koska kerran toiselle urheilujärjestölle ei ole annettu edes läheskään niitä määrärahoja, joita se ansioittensa mukaan olisi ollut oikeutettu saamaan. Ja sen perusteella minun nähdäkseni eduskunnan ei pitäisi lähteä myöntämään enää tätä lisämäärärahaa, vaan tämä puoli miljoonaa tällä kertaa riittäisi.

Tahdon vielä mainita siitä, kun täällä vedotaan siihen seikkaan, että on olemassa parempia urheilijoita porvarillisessa urheilujärjestössä. Minä en lähde väittämään, etteikö siellä sellaisia löydy. Mutta uskallan myös väittää sitä, että Työväen Urheiluliitto edustaa eräissä lajeissa paljon voimakkaammin ja loisteliaammin itseään niin sisään- kuin uloskinpäin kuin Suomen Voimistelu- ja Urheiluliitto. Ja jos tar-

kastaa, millä tavalla täällä Suomen Urheilu- ja Voimisteluliitossa huippukykyjä kehitetään, ja yleensä sen toimintaa, niin havaitaan, että aina suurten kilpailujen edellä siellä toiminta herää huippuunsa. Silloin se on vilkasta, mutta kun nämä kilpailut menevät ohi, siellä nukutaan vuosi, pari, verrattain rauhallisesti. Silloin sen toiminta on hyvin heikkoa. Ja silloin kun toiminta tältä puolen heikkenee, niin silloin myös varsinainen kasvatustyö, uusien kykyjen kehittäminen siellä keskuudessa rajoittuu sängen vähäiseen määrään. Ja tästä juuri johtuukin se seikka, että näiden kilpailujen edellä täytyy kaikenlaisilla keinoilla kohdistaa mitä ankarinta jahtia kaikkiin sellaisiin henkilöihin nähden, jotka kykenevät tätä porvarillista urheiluliittoa tällaisessa kilpailussa edustamaan. Näin on tapahtunut näiden olympialaisten kisojen edellä ja samoin on tapahtunut aikaisemminkin. Kun ei itse jaksaa kasvattaa itselleen kykyä, täytyy niitä lähteä rahalla ostamaan. Se menettely, mitä viime talven ja viime vuosien edellä on harjoitettu erinäisiin työväen urheiluliiton jäseniin nähden, ei ole mitään kaunista peliä. On nim. tapauksia, jolloin Työväen Urheiluliiton edustavimmat jäsenet sattuvat työskentelemään jossain työpaikoissa, esim. vaikkapa jossain valtion laitoksessa, niin tämän laitoksen johdon taholta annetaan sellainen ukaasi, että ellei hän liity tähän porvarilliseen urheiluliittoon ja ottaa osaa Työväen Urheiluliiton järjestämiin kilpailuihin, niin hänet erotetaan työpaikasta. (Eduskunnasta: Sanokaa esimerkkejä?) Tällaisia uhkavaatimuksia on annettu ainakin voimistelu- ja urheiluseura Jyryn painijoille viime talven aikana. Olen itse tämän seuran jäsen ja seuran puheenjohtaja, tiedän aivan tarkkaan, mitenkä täällä, en muista sen työpaikan nimeä, mutta parillekin henkilölle on annettu ukaasi, että jos otatte osaa sinne, niin saatte eron työpaikasta. Samalla on myös yritetty värvätä mahdollisimman voimakkaasti niitä liittymään porvarilliseen urheiluliittoon. Onko tämä puhdasta urheilullista toimintaa ja myös puolueetonta urheilutoimintaa? Kyllä se on enemmän likaista toimintaa, kuin mitään puhdasta urheilutoimintaa. Kun tällaista ilmenee, niin ei voi sanoa, että silläkään taholla liikutaan aivan puhtailla jäljillä. Kaikkien näiden seikkojen perusteella tahtoisimme painos-

taa, että ainakin kun eduskunta vastaisuudessa avustuksilla ja muilla puuttuu näihin, niin ei ainakaan tältä taholta saisi tulla minkäänlaista painostusta kumpaankaan kysymykseen, vaan annettaisiin vapaasti kummankin hoitaa ja kehittää ja kasvattaa jäsenistöään, kohottaa niiden ruumiillista tasoa mahdollisimman korkeaan määrään. Silloin oltaisiin tehty oikein. Mutta, kuten jo alussa mainitsin, näiden määrärahan ollessa esillä viimeisessä eduskunnassa täällä syytettiin mitä likaisimmin, halpamaisimmin keinoin Työvän Urheiluliittoa, josta oli seurauksena sen valtioavun pienentäminen. Ja näiden seikkojen perusteella myöskin katson, että lisämäärärahaa tällä kertaa ei olisi enää myönnettävä, vaan se puoli miljoonaa markkaa tällä kertaa saisi riittää. Sen jälkeen kuin on osotettu myöskin jo teossa, käytännössä, että kumpikin urheiluliitto maassa asetetaan samalle tasolle, silloin minäkin lähdän taas puolustamaan kummallekin liitolle suurempia määrärahoja kuin nyt.

Ed. Kulenius: Jag begärde ordet för att bli i tillfälle att i formellt avseende få andra mitt tidigare gjorda förslag. Jag ber nu att få föreslå, att kulturutskottets betänkande n:o 1 angående beviljande av tilläggsanslag åt Finlands olympiska kommitté måtte förkastas.

Ed. Jern: Jag ber att få understöda rdgsm. Kulenius.

Ed. Leino: Minä pyysin puheenvuoroa vielä ed. Nurmisen hylkäämisehdotuksen johdosta. Minä tahtoisin erikoisesti huomauttaa äärimmäiselle vasemmistolle siitä, että jos se lähtee kannattamaan hylkäävää ehdotusta, niin se voi koitua vahingoksi Työvän Urheiluliitolle. Ja minä en usko, että äärimmäisessä vasemmistossakaan tahdotaan sitä. Minä pelkään, että jos lähdette äänestämään hylkäämisen puolesta, niin silloin Työvän Urheiluliitto ei tule saamaan ensi vuonna minkäänlaista määrärahaa. Te tiedätte, että se on anonut puolen miljoonan suuruista määrärahaa lähettääkseen joukkueen työvän olympialaisiin kisoihin. Minä en ymmärrä, että ryhdytään tekemään hylkäävä ehdotus tällaisessa asiassa, vaikka tiedetään,

että hylkäävälle kannalle asettuminen koituisi vahingoksi sille, jota tahdotaan auttaa.

Ed. Nurminen: On jokseenkin naita lähteä siitä käsityksestä, että täällä porvariston puolella tullaan vastaisuudessa hylkäämään kokonaan Työvän Urheiluliiton määräraha, ellei tätä nyt myönnetä. Jos sillä taholla tehdään se, niin minä luulen, että kaikesta huolimatta tähänastiset esimerkit näyttävät sen, että silloin kun heillä on tilaisuutta, kyllä otetaan kaikki pois, mitä vain vähänkään tähänkin asti on annettu. Ei heillä ollut pienintäkään syytä silloin lähteä pienentämään tai epäämään työvänliiton valtioapua, kun se viimeksi tehtiin. Oliko minkäänlaisia esimerkkejä vielä silloin? Mutta kaikesta huolimatta se tehtiin, ja minä myöskin olen vakuutettu siitä, että jos he, niinkuin väittävät, ovat puhtaasti urheilumiehiä, niin ei tämä anna pienintäkään aihetta siihen, koska porvarillinen urheiluliitto määrärahoissa on kulkenut tavattoman paljon edellä ja sitä korvatakseen olisi Työvän Urheiluliiton valtioapua nyt jo nostettava.

Ed. Vuokila: Tuntuu tosiaankin kyllä hyvin ikävältä, kuten täällä ed. Leino huomautti, että vasemmiston on melkein ikäänkuin pakosta asetuttava hylkäävälle kannalle esillä olevassa kysymyksessä, mutta se porvariston puoluekiikho, mikä on ilmennyt viime aikoina työvän järjestöjä vastaan, se saa väkistenkin tavattoman vastenmielisyyden, nimittäin työväestön taholta porvariston urheilujärjestöjä ja esillä olevaa kysymystäkin vastaan. Nyt tänä aikana, jolloinka poliittinen vaino on ollut muihin järjestöihin nähden tavattoman suuri porvariston taholta työväenluokkaan nähden, ovat vainot, kuten täällä on osoitettu, kohdistuneet myös Työvän Urheilujärjestöjä vastaan. Muiden muassa siellä pohjolassa on tämä suuressa määrässä tapahtunut. M. m. Oulussa sijaitsevaa työvän urheilujärjestöä Tarmoa vastaan on tämä mielivalta kohdistunut mitä räikeimpänä, tämän järjestön, joka on koko pohjanperän suurimpia urheilujärjestöjä, toimintaa on tahdottu estää. On menty niin pitkälle, että on kielletty tuolta järjestöltä iltamien pito, suljettu huoneet; onpa menty niin pitkälle, että pohjolan

työväen urheilupiirin toimintaa on häiritetty. Nämä seikat ovat juuri seikkoja, jotka kuten sanoin, saattavat meidät niin vastenmielisiksi esillä olevaan kysymykseen nähden. Jos porvariston taholta olisi puoleuttomasti suhtauduttu työväen urheilujärjestöihin, niin on aivan luonnollista, että sama olisi meidän taholtamme myöskin. (Siksi kannatan ed. Nurmisen hylkäävää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kulenius ed. Jernin kannattamana ehdottanut, että sivistysvaliokunnan mietinnössä oleva ehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kuleniuksen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy sivistysvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kuleniuksen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voittola.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt sivistysvaliokunnan ehdotuksen.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan siinä olevat asiat 2), 3) ja 4).

8) Ehdotuksen laiksi toukokuun 6 päivänä 1920 annetun Ahvenanmaan itsehallintoa koskevan lain 27 §:n muuttamisesta

sisältävä Ahvenanmaan maakuntapäivien esitys n:o 1 ja asiaa koskeva hallituksen kirjelmä eduskunnalle esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan perustuslakivaliokuntaan.

9) Ehdotuksen laiksi eräitä Ahvenanmaan väestöä koskevia säännöksiä sisältävän, 11 päivänä elokuuta 1922 annetun lain 3 ja 5 §:n muuttamisesta

sisältävä Ahvenanmaan maakuntapäivien esitys n:o 2 ja asiaa koskeva hallituksen kirjelmä eduskunnalle esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaan perustuslakivaliokuntaan.

Pöydällepanot:

10) Määrärahan myöntämistä Oriveden kansanopistolle

tarkoitavan anomusehdotuksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2,

11) Tornion keskikoulun laajentamista yliopistoon johtavaksi linjajakoiseksi yhteislyseoksi

tarkoitavan anomusehdotuksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3 sekä

12) Sen suosituksen toteuttamista, jonka kansainvälisen työjärjestön yleinen konferenssi on hyväksynyt ammattientarkastuksen yleisten periaatteiden määrittelystä, jotta turvattaisiin työntekijäin suojelua koskevien lakien ja asetusten soveltaminen

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ja pannaan pöydälle perjantain istuntoon.

13) Ulkomaisen obligatsioonilainan ottamista Imatran voimalaitoksen rakentamiseen

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21,

14) Valtiotakuun myöntämistä maan teollisuuden aseman vakaannuttamiseksi ulkomailta otettavalle lainalle

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 22 sekä

15) Hallituksen valtuuttamista lyhytaikaisen ulkomaisen luoton käyttämiseen

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö

n:o 23 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on tänään kello 1½ 4 i. p.

Istunto päättyy kello 3 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

15. Keskiviikkona 28 p. toukokuuta 1924

kello 3,30 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus ulkomaisen obligatsioonilainan ottamisesta Imatran voimalaitoksen rakentamiseen. 279

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21; hallituksen esitys n:o 86.

2) Ehdotus Hallituksen valtuuttamisesta lyhytaikaisen ulkomaisen luoton käyttämiseen. ”

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23; hallituksen esitys n:o 87.

Nimenhuudon asemasta merkitään läsnä-oleviksi ne, jotka ottivat osaa edelliseen istuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus ulkomaisen obligatsioonilainan ottamisesta Imatran voimalaitoksen rakentamiseen.

Hallituksen esityksen n:o 86 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21 esitellään mainitun asian ensimmäistä käsittelyä varten.

Kun ei kukaan halua puheenvuoroa, julistetaan ensimmäinen käsittely päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

2) Ehdotus hallituksen valtuuttamisesta lyhytaikaisen ulkomaisen luoton käyttämiseen.

Hallituksen esityksen n:o 87 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23 esitellään mainitun asian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri R e l a n d e r: Valtiovarainvaliokunta on ehdottanut nyt puheena olevan hallituksen esityksen hylättäväksi. Pyytäisin siitä syystä saada ehkä täällä vielä viitata niihin näkökohtiin, jotka ovat aiheuttaneet hallituksen tekemään puheena olevan esityksen.

Minun ei tarvitse täällä enää yksityiskohtia mainita, koska minulla on ollut tilaisuus tehdä näistä seikoista selvää sekä valtiovarainvaliokunnan jaostossa että myöskin valtiovarainvaliokunnan kokouksessa tänään. Olen niissä viitannut erinäisiin asianhaaroihin, jotka tekisivät välttämättömäksi, että tulevan kesän aikana olisi tällainen luotto käytettävissä. Minä pelkään, että jos tämä esitys evätään, kuten valtiovarainvaliokunta esittää, niin tehdään sille hallitukselle, joka tulevana kesänä istuu, vaikeuksia erinäisten suunnitelmien saattamiseksi onnelliseen loppuun, jotka nyt on vireille pantu. Minä pyytäisin siis saada mitä lämpimimmän suositella hallituksen esitystä. Toivoisin, että eduskunta, kun asia tulee lopullisesti esille, tahotoi osoittaa sitä luottamusta tulevalle hallitukselle, että tällaiset valtuudet myönnetään. Jos ne myönnetään, niin — kuten sanoin — on todennäköistä, että eräät koko maan etua tarkoittavat toimenpiteet saadaan onnelliseen loppuun saatetuksi.

Ed. L i n n a: Koska minun mielestäni ne syyt, jotka tämän lainan ottamisen puolesta

esitettiin, olivat täysin päteviä, tulee hylkääminen mielestäni tuottamaan maamme rahataloudelle suuria vaikeuksia. Hylkäämisen puolesta ei ole myöskään tarpeeksi päteviä syitä esitetty, varsinkin kun, kuten rahaministeri huomautti, tulee kesäaikana mahdollisesti tarvittavaksi luottoa, johonka ne rahoitus suunnitelmat, jotka valtiovarainvaliokunnassa ovat olleet esillä, eivät ehdi. Niin ollen olisi mielestäni tähän summaan suostuttava ja sentähden toivoisin, että eduskunta hyväksyisi mietintöön liitetyn ensimmäisen vastalauseen, toisin sanoen, hallituksen esityksen.

Ed. P a a s o n e n: Kun eduskunnassa on jo aikaisemmin hyväksytty valtion takuu kuntien lainalle ja sen lisäksi täällä vielä tulee käsiteltäväksi kaksi lainakysymystä, joiden kautta saadaan rahaa maahan noin 1 miljardi markkaa, niin on valtiovarainvaliokunta katsonut sen näissä oloissa riittäväksi. Nyt kysymyksessä oleva laina olisi vain sellainen hyvin lyhytaikainen luottolaina ja on luonnollista, että jos tämä laina hyväksytään, niin tulisi muutamien kuukausien perästä esille kysymys sen takaisin maksamisesta ja silloin täytyisi eduskunnan hyväksyä välttämättömänä toimenpiteenä uusi pitempiaikainen laina, jolla taas vuorostaan maksettaisiin nyt kyseessä oleva lyhytaikainen laina.

Näistä syistä ja kun valtiovarainvaliokunnassa olen tullut siihen käsitykseen, että aikaisemmin hyväksytty ja ne lainat, jotka valiokunta nyt ehdottaa hyväksyttäväksi tulisivat tyydyttämään valtion rahan tarvetta, olen valiokunnassa asettunut sille kannalle, että tätä puheena olevaa lainaa ei hyväksyttäisi.

Ed. T a n n e r: Kokemus on osottanut, että kaikki lainakeskustelut eivät johda tuloksiin. Varsinkin on aina olemassa vaara, että milloin pyritään saamaan pitkäaikaista lainaa, siinä voikin jossakin vaiheessa tulla vaikeuksia ja koko lainahanke raukeaa. Tämän varalta olisi minun mielestäni aihetta antaa hallitukselle se valtuus myöskin lyhytaikaisen lainan ottamiseen, jota hallituksen esityksessä pyydetään. Lyhytaikaisia lainoja on aina ollut paljon helpompi saada ja ilmeisesti on nytkin asema semmoinen, että lyhytaikaisen lainan voi jotensakin varmasti uskoa saavansa, vaikkakin hankkeet pitkäaikaisesta

lainasta joutuisivat raukeamaan. Minä käsittäisin kuitenkin tämän lyhytaikaisen lainan valtuuden ainoastaan jonkunlaisena varakeinona siltä varalta, että pitkäaikaisia lainoja ei osoittautuisi mahdolliseksi saada ja tässä mielessä pyytäisin puolestani kannattaa hallituksen esitykseen suostumista. Teen sen nimenomaan sillä toivomuksella, että valtuuksiin lisättäisiin ehto, että laina olisi käytettävissä vain siinä tapauksessa, että joku näistä toisista lainahankkeista epäonnistuisi.

Ed. V u o k o s k i: Koska on tunnettua, että maassa vallitsee huomattavan suuri pääoman puute, jo tämän vuoksi yksistään on syytä hyväksyä hallituksen esitys ja valtuuttaa hallitus siinä tapauksessa, että niitä pitkäaikaisia lainoja, jotka on vireillä, ei nopeasti saada päätettyä, käyttämään sitä valtuutta lainan järjestämiseksi mitä se tällä esityksellä pyytää. Näin ollen minä kannatan hallituksen esityksen hyväksymistä.

Ed. H e l o: Hallitus on antanut useampiakin esityksiä, joiden tarkoituksena on saada ulkomaista pääomaa maahan. Niitä on yhteensä, kuten valiokunnan mietinnössä mainitaan 1,250,000,000 markan arvosta ja jos ottaa vielä huomioon kuntien yhtymän suunnitteleman lainan, josta hallitus on myöskin saanut oikeuden antaa valtion takuun, niin tässä on kysymyksessä yhteensä enemmän kuin puolitoista miljardia markkaa. Se asia, jota koskee nyt käsiteltävänä oleva kysymys, ei itse asiassa enää sisällä sitä, että olisi saatava maahan ulkomaista pääomaa, nimittäin pysyvää pääomaa, vaan se tarkoittaa ainoastaan hetkellistä tilannetta. Se ei ole niin paljon pääomakysymys kun valuuttakysymys. Se on nähtävästi tarkoitettu sellaiseksi varaventiiliksi, josta ed. Tanner täällä mainitsi, mutta sellaiseksi se ei kelpaa, jos ottaa huomioon ne tarkoitukset, mihin tämä määräraha ajottaisiin käytettäväksi. Minä olen ollut tilaisuudessa niin hyvin jaostossa kuin myöskin valtiovarainvaliokunnassa saamaan selvitystä siitä, mihinkä tämä määräraha käytettäisiin, ja sen selvityksen perusteella olen tullut siihen käsitykseen, että edellytyksenä on, että ne pääomat, joista hallitus on antanut esityksen, myöskin todella saadaan. Jos kaikki ne lainayritykset joista hallitus on

antanut esityksen, tulisivat raukeamaan, niin silloin myöskään hallitus ei voisi käyttää tätä lyhytaikaista luottoa siihen tarkoitukseen, sillä eihän suinkaan missään tapauksessa voisi pitkäaikaista luottoa mennä muuttamaan lyhytaikaiseksi luotoksi, jos ei ole varmuutta siitä, että myöhemmin saataisiin pitkäaikaista luottoa ainakin se määrä, jolla koetetaan korvata entistä pitkäaikaista luottoa.

Minä olen jaostossa ollut tämän esityksen hylkäämisen kannalla. Tosin on olemassa eräitä näkökohtia, jotka myöskin puhuisivat tämän esityksen puolesta mutta kuitenkin se selvitys, mikä asiassa on annettu, osottaa, että tätä eivät puolla ne näkökohdat, jotka on esitetty ulkomaisen pitkäaikaisen pääoman saamisesta maahan. Tässä aivan yksinkertaisesti ei ole kysymys ulkomaisesta pääomasta. Tässä on valuuttakysymys esillä. Asia on oikeastaan sellainen, joka koskee Suomen Pankkia, ja minä olen siinä käsityksessä, että Suomen Pankin pitäisi voida hoitaa tämä asia eikä koettaa saada siihen valtiota sekaantumaan. Sentähden minä olen edelleenkin sitä mieltä, että hallituksen esitys voitaisiin hyljätä.

Ed. Furuhjelm: Jag ber att få framhålla, att till föreliggande proposition hör en reservation, och jag gör det av den anledning att det svenska betänkandet icke har någon sådan, emedan den reservation, som hör till propositionen n:o 87, i själva verket har fogats till propositionen n:o 86. Egentligen borde man ju icke få tala om de svenska texterna i plenum, men jag tager mig dock friheten att göra detta. Orsaken till att detta misstag har inträffat är den febrila brådska, med vilken statsutskottet fått lov att handlägga detta ärende och som gjort att man på svenska kansliet icke haft tillräcklig tid till sitt förfogande. Statsutskottet har varit presat å ena sidan av riksdagen, som måste avsluta sin verksamhet om lördag innevarande vecka — av vilken orsak vet jag icke — och å andra sidan av regeringen, som i sista minuten lämnat till riksdagen tre viktiga propositioner.

Ed. Tanner: Ed. Helo on aivan oikeassa huomauttaessaan, että pääpaino tämän asian kohdalla on pantava valuuttapolitiikkaan eikä niin suuressa määrässä maan uuden pääoman tarpeisiin. Mutta juuri valuuttapoliittisista syistä on tärkeää, että eduskunta nyt keväällä varustaa hallituksen riittäville valtuuksilla. Kesäaika on aina osottautunut vaikeammaksi valuuttapolitiikkaa hoidettaessa, koska silloin uusia valuuttoja tavallisesti ei tule maahan, mutta sensijaan kyllä tuonti kuluttaa suuressa määrässä maassa olevia valuuttavarastoja. Niin pian kuin päästään syys- tai lokakuuhun, muuttuu asema täydellisesti sen kautta, että vienti silloin pääsee vauhtiin. Mutta jos nyt sattuisi kesäaikana tulemaan vaikeampi tilanne, josta olisi huono selviytyä ilman uutta ulkomaista valuuttaluottoa, olisi erittäin suotavaa, jopa välttämätöntäkin, että hallituksella on tämän varalta valtuudet. Minä arvelen, että valuuttapolitiikan hoitaminen on maalle siksi tärkeä asia, että sen varalta on syytä antaa kaikki ne mahdolliset aseet hallituksen käytettäväksi, joita se suinkin tulee tarvitsemaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaan suureen valiokuntaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Lahdensuo: Suuri valiokunta kokoontuu tässä huoneessa heti tämän istunnon jälkeen.

Seuraava eduskunnan istunto on tänä iltana kello 7.

Täysi-istunto päättyy kello 3,50 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

16. Keskiviikkona 28 p. toukokuuta 1924

kello 7 i. p.

Päiväjärjestys:

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

1) Ehdotus ulkomaisen obligatsioonilainan ottamisesta Imatran voimalaitoksen rakentamiseen. 283

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 13; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21; hallituksen esitys n:o 86.

2) Ehdotus Hallituksen valtuuttamisesta lyhytaikaisen ulkomaisen luoton käyttämiseen. ”

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 14; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23; hallituksen esitys n:o 87.

Nimenhuudon asemasta merkitään läsnä-oleviksi ne edustajat, jotka ovat ottaneet tämän päivän toisiin istuntoihin osaa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän illan istunnosta: sairauden takia ed. E. Saarinen, kunnallisten tehtävien takia ed. Toivo Halonen sekä yksityisasiain takia edustajat Koivulahti-Lehto, Reinikainen ja Kauranen.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus ulkomaisen obligatsioonilainan ottamisesta Imatran voimalaitoksen rakentamiseen.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 13 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 21 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 86, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 13.

Puheenvuoroja ei haluta.

Eduskunta hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen.

Toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus hallituksen valtuuttamisesta lyhytaikaisen ulkomaisen luoton käyttämiseen.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 14 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 23 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 87, joka sisältää yllämainitun ehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 14.

Keskustelu:

Ed. Vesterinen: Minä ehdotan, että eduskunta palaisi valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen, siis tulisi hylkäävään päätök-

seen. Minun mielestäni niissä varoissa, mitkä jo ovat hallitukselle varattuna, ja niissä lainoissa, mitkä täällä nähtävästi tullaan hyväksymään, on riittävä määrä valuuttaa käytettäväksi, joten tämä lyhytaikainen luotto toistaiseksi ei ole niin tarpeellinen. Hallituksen olisi pitänyt tuoda eduskunnalle aikaisemmin näin laajakantoiset kysymykset. Nyt tuodaan moneen sataan miljoonaan, jopa miljaardiin kohoavat laina-anomukset viimeisessä tiukassa, ja ne pitäisi eduskunnan muutamassa tunnissa käydä läpi. Siitä seuraa että kun valtiovarainvaliokunnan mietintö tulee suureen valiokuntaan, se muutetaan ja mahdollisesti eduskunta muuttaa taas suuren valiokunnan ehdotuksen. Me emme oikeastaan voi silloin löytää sitä pohjaa, jolle näin suuria kysymyksiä voitaisiin rakentaa. Jo tämä mielestäni puhuu hylkäämisen puolesta. Joka tapauksessa silloin kuin meillä ulkomaisia lainoja, niin suuria, tullaan ottamaan kuin nyt on tarkoituksena, on syytä antaa eduskunnalle jonkun verran ennen tietoa ja aikaa asian päättämiseen.

Ed. Helo: Suuri valiokunta on jossain määrin muuttanut hallituksen esitystä ja näkee kyllä, että suuri valiokunta on koettanut saada hallituksen esitystä paremmaksi ja estää erästä yritystä, johonka hallituksen esityksellä pyritään. Mutta suuren valiokunnankaan ehdotus ei vie siihen tarkoitukseen, johon valiokunta nähtävästi pyrkii. Suuri valiokunta sanoo, että lyhytaikaista luottoa olisi saatava ottaa esityksessä mainittua tarkoitusta varten. Nämä tarkoitukset ovat esityksessä mainitut hyvin epämääräisesti. Siihen mahtuu myöskin se pääasiallinen tarkoitus, joka on tämän lyhytaikaisen luoton aiheuttanut, ja siitä tarkoituksesta minä olen sitä mieltä, että se on siksi uskallettua, että missään tapauksessa siihen askeleeseen ei olisi ryhtyvä kun vasta senjälkeen kun on todellakin olemassa pitkäaikainen laina, jolla voidaan suunniteltu operationi toimittaa. Minulla ei kyllä ole mitään sitä toimenpidettä vastaan, jota hallitus suunnittelee, se voi olla kyllä paikallaankin, kun mahdollisesti saadaan ehdot sopiviksi, mutta minä olen täydellisesti sitä vastaan, että sellaiseen suureen toimenpiteeseen ryh-

dytään ilman, että on varmaa tietoa siitä, että on olemassa pysyväistä ja riittävää ulkomaista luottoa, jota tämä toimenpide edellyttää. Minä sentähden olen sitä mieltä, että esitys olisi hylättävä.

Ed. Lohi: Valtiovarainvaliokunta tuli kielteiseen päätökseen tähän lainahankkeen nähden siitä syystä, kuten mietinnön perusteluista näkyy, että ulkomaista valuuttaa jo näillä toisilla lainoilla hankitaan verrattain paljon. Mutta täällä ensimmäisen käsittelyn kestäessä huomautettiin siitä, että on se mahdollisuus, vaikka näyttää todennäköiseltä, että tämä Imatran rakentamista varten otettava laina saadaan, mutta että mahdollisuus on vielä että neuvottelut johtavat lopulta siihen ettei kohtuullisilla ehdoilla voida saada ja silloin voi käydä niin, että ensi kesän aikana ei ole hallituksella ja Suomen Pankilla valuuttavaroja käytettävänä, niin minäkin yhdyin suuressa valiokunnassa, vaikka olin valtiovarainvaliokunnassa asettunut kielteiselle kannalle, yhdyin suuressa valiokunnassa siihen pontteen, minkä suuri valiokunta on nyt hyväksynyt, että siinä tapauksessa että epäonnistuvat nämä vakautuslainat, niin ei ole syytä jättää hallitusta aivan pulaan ja niinollen minä voin kannattaa suuren valiokunnan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa ovat ed. Vesterinen ja Helo ehdottaneet, että suuren valiokunnan ehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Vesterisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Vesterisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 112 jaa- ja 57 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Seuraava istunto on ensi perjantaina kello 1 päivällä.

Täysi-istunto päättyy klo 7.35 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

17. Perjantaina 30 p. toukokuuta 1924

kello 1 päivällä.

Päiväjärjestys:

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi edustajanpalkkiosta 1924 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä. 288

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:o 10 ja 10 a; perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 69.

2) Vuoden 1923 valtiopäivillä päämäärään jätetty ehdotus laiksi tie- ja vesirakennushallinnon viroista ja palvelustoimista. 290

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 12; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 18; mainittu lakiehdotus.

3) Ehdotus laiksi upseerien opetuslaitoksista. "

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 11; sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 50.

Ainoa käsittely:

4) Ehdotus määrärahan myöntämisestä vientiluoton järjestämistä varten. 300

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17; hallituksen esitys n:o 70.

5) Ehdotus lisämäärärahan myöntämisestä vuoden 1924 vakinaisessa tulo- ja menoarviossa erinäisiin ulkomaisen edustuksen menoja varten osotettuihin määrärahoihin. 314

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13; hallituksen esitys n:o 64.

Siv.

6) Ehdotus määrärahan myöntämisestä koulutilan ostamista varten maatalousoppilaitoksille Uudellamaalla. 316

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14; hallituksen esitys n:o 83.

7) Ehdotus valtiotakuun myöntämisestä maan teollisuuden aseman vakaannuttamiseksi ulkomailta otettavalle lainalle. 319

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 22; hallituksen esitys n:o 85.

8) Ehdotus kuoletuslainan myöntämisestä Osakeyhtiö Lokomo Aktiebolag nimiselle yhtiölle. 336

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16; hallituksen esitys n:o 36.

9) Ehdotus Uuraan radan rakentamiseksi muuttamisesta. 340

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19; hallituksen esitys n:o 71; ed. Pohjalan y. m. anom. ehd. n:o 62.

10) Ehdotus määrärahan myöntämisestä sotakorkeakoulun perustamiseksi ja sen palkkausmenoja varten vuodeksi 1924. —

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20; hallituksen esitys n:o 53.

11) Ehdotus sen suosituksen toteuttamisesta, jonka kansainvälisen työjärjestön yleinen konferenssi on hyväksynyt ammattientarkastuksen yleisten periaatteiden määrittelystä, jotta turvattaisiin työntekijäin suojelua koskevien lakien ja asetusten soveltaminen. 346

Siv.

Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 45.

12) Ehdotus määrärahan myöntämisestä Oriveden kesäkansanopistolle.

349

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2; ed. Linnan y. m. anom. ehd. n:o 18.

13) Ehdotus Tornion keskikoulun laajentamisesta yliopistoon johtavaksi linjajaksoiseksi yhteistyöksi. ..

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Juneksen y. m. anom. ehd. n:o 19.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Anderson, Arffman, Bergroth, Gebhard, Jyske, Kaila, Kares, Kauranen, Leino, Lonkainen, Nurminen, Paavolainen, E. Saarinen, Seppänen, Sunila, Särkkä ja Österholm.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: perheessä sattuneen kuolemantapauksen johdosta täksi ja huomiseksi päiväksi edustajat Seppänen ja Lonkainen sekä perheessä sattuneen sairauden tähden ed. Arffman; yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta ed. E. Saarinen; sairauden tähden täksi ja huomiseksi päiväksi ed. Sunila; komiteatöitten tähden täksi ja huomiseksi päiväksi ed. Paavolainen; yksityisasiain takia huomiseksi päiväksi ed. Pulkkinen ja virkatehtävien takia huomiseksi päiväksi ed. Molin.

Ed. Nurmisen välikysymys.

Puhemies: Eduskunnalle ilmoitetaan, että koska ed. Nurmisen välikysymykseen, joka viime keskiviikkona pidetyssä täysistunnossa pantiin pöydälle tämän päivän istuntoon, ei ole yhtynyt valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n 3 momentin edellyttämää määrää edustajia, raukeaa sanottu välikysymys.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi edustajapalkkiosta 1924 vuoden varsinaisilta valtiopäiviltä.

Hallituksen esitys n:o 69, jota on valmistelevasti käsitelty perustuslakivaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnöissä n:ot 10 ja 10 a, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiassa keskustelu. Sitten tehdään lippuäänestyskäsillä päätös suuren valiokunnan mietinnössä olevasta ehdotuksesta, että lakiehdotus käsitellään siinä järjestyksessä kuin valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n 2 momentissa on säädetty, se on kiireellisenä. Jos mainittu ehdotus hyväksytään toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä, mutta ellei kiireelliseksi julistamista tapahdu, äänestetään siitä onko lakiehdotus hyväksyttävä lepäämään ensimäisiin uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin vaiko hylättävä.

Keskustelu:

Ed. Tulenheimo: Viitaten siihen, mitä minä tämän kysymyksen aikaisemmissa käsittelyissä olen lausunut, pyydän saada ehdottaa, että eduskunta ei julistaisi lakia kiireelliseksi. Tämähän tietysti kyllä tietäisi lain tosiasiallista hylkäämistä sen nykyisessä muodossa, mutta mitään vaaraa käytännöllisesti katsoen siitä ei olisi, sillä hallitus antaisi luonnollisesti heti syksyllä asiasta uuden esityksen, jossa edustajapalkkio toivottavasti olisi määrätty 15,000 markaksi ja jonka eduskunta sitten viipymättä voisi hyväksyä.

Ed. Lohi: Maalaisliiton eduskuntaryhmä yksimielisesti äänesti hallituksen esitystä, että edustajapalkkio olisi pysytetty 125 markkana, mutta kun eduskunta nyt jo kaksi kertaa enemmistöllä on päättänyt toisin, niin maalaisliiton eduskuntaryhmä ei asetu käyttämään tätä valtiopäiväjärjestyksen suoma vähemmistön oikeutta. Meidän käsityksemme on, että tämä valtiopäiväjärjestyksen määräys on tarkoitettu vakavampia kysymyksiä varten, sellaisia, jotka meidän perustuslakejamme

olennaisesti muuttavat. Meidän käsityksemme on, että jos missään niin tässä tapauksessa käytetään väärin tätä valtiopäiväjärjestyksen pykälää.

Ed. Swentorjetski: Minä en olisi pyytänyt tässä asiassa puheenvuoroa, jollei keskustelu olisi niin pintapuolinen ja niin asiaton kuin se oli. Sitäpaitsi itse esiintymistapa palkankorotusta vastaan tuli esille aivan sopimattomassa muodossa. Eivät suinkaan kansanedustajat ole tulleet tänne ansaitsemaan rahoja. Se lisäys, josta on puhe, ei suinkaan rikastuta täällä ketään. Teki mieli vaatia, että koko asian käsittely olisi tapahtunut suljetussa eduskunnan istunnossa, sillä se ilmakehä, joka täällä tämän kysymyksen yhteydessä muodostui, oli tosiaankin sen laatuinen, ettei se suinkaan ollut omiaan eduskunnan arvovaltaa kohottamaan, vaikka itse asia ei ollut lainkaan mikään sen ihmeellisempi. Luulen kuitenkin, että nekin, jotka vastustavat palkankorotusta, eivät ole ajatelleet ajatusta loppuun saakka. Luulen, että ne vähentävät kansanedustajien merkitystä itse sitä huomaamatta. Porvariston taholta on ainoastaan ed. Witting asettunut sille kannalle, että edustajilla täytyy olla mahdollisuus tulla taloudellisestikin toimeen eduskuntatyön aikana, mutta valitettavasti ed. Wittingkään ei nähnyt koko tässä asiassa muuta kuin tavallisen leipäkysymyksen. Kyllä se on, hyvät herrat, muutakin kuin leipäkysymys. Kansanedustajilla täytyy toki olla mahdollisuus hankkia itselleen myös henkistä ateriaa eikä ainoastaan sitä maalaisleipää, jota meille on täällä niin runsaasti syötetty. Ei edustaja vain siitä leivästä tule viisaaksi eikä luomiskyvyn taitoiseksi. Hän vaatii vähän enemmän. Minun täytyy sanoa, että ne jotka tyytyvät vain ruokaan ja kortteeriin, ovat hyvin huonoja kansanedustajia. Ne ovat huonoja sentakia etteivät ne kaipaa lainkaan mitään itseopiskelua, eivät tahdo nähtävästi hankkia itselleen kirjallisuutta, sanomalehtiä, tilastollisia julkaisuja, uutta litteratuuria y. m. kansanedustajan toimessa aivan välttämättömiä henkisen työn tuloksia. Tällaista jokapäiväistä leipää eivät kaikki herrat edustajat kaipaa ja tämä ei ole suinkaan heidän kunniakseen. Ed. Schauman on täällä puhunut indeksistä. Minä olisin mielelläni nähnyt, että meidän

ainoa länsimaiseen radikaalisuuteen pyrkivä porvariedustajamme olisi tässä yhteydessä puhunut sellaisesta indeksistä, joka ei tarkoita niin paljon tavallista hintojen tasoa kuin sitä kansanedustajan kehitystasoa, joka on myös eräs tärkeä tekijä eduskunnan toiminnassa. Minä toivoisin, että sitä vähemmistödiktatuuria, jota täällä eräältä taholta tässä yhteydessä on koitettu harjoittaa, eduskunta ei ottaisi huomioon.

Ed. Witting: Minä edellisen puhujan lausunnon yhteydessä tahdon huomauttaa, että minä en sanaa „brödfråga” käyttänyt, vaikka sanomalehdissä niin on referoitu ja vaikkakin tulkki niin käänsi. Minä sanoin „prövningsfråga”, joka on aivan toinen juttu, siis että asia riippuu harkitsemisesta eikä leivästä.

(Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Toimitetaan äänestys kiireelliseksi julistamisesta. Sihteeri lukee äänestysesityksen.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puheena olevan ehdotuksen asian kiireelliseksi julistamisesta, äänestää „jaa”; joka sitä ei hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään $\frac{5}{6}$ annetuista äänistä kannattaa mainittua ehdotusta, on se hyväksytty, mutta muuten on ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 167 jaa-ääntä ja 15 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis julistanut asian kiireelliseksi.

Puhemies: Nyt on äänestettävä lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; joka sitä ei hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään $\frac{2}{3}$ annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 160 jaa-ääntä ja 21 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia on loppuun käsitelty.

2) Vuoden 1923 vakiopäivillä lepäämään jätetty ehdotus laiksi tie- ja vesirakennushallinnon viroista ja palvelustoimista.

Mainittu lakiehdotus, jota on valmisteluvasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 18 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 12, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Eduskunta on toisessa lukemisessa hylännyt sanotun lakiehdotuksen.

Eduskunta päättää pysyä ennen tekevässään päätöksessä.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi upseerien opetuslaitoksista.

Hallituksen esitys n:o 50, jota on valmisteluvasti käsitelty sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 11, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä hyväksytyn lakiehdotuksen voi eduskunta nyt joko hyväksyä tai hyljätä.

Keskustelu:

Ed. Jokela: Ehdotan hylättäväksi esillä olevan lakiehdotuksen.

Ed. J. F. Aalto: Tätä kysymyksessä olevaa lakiehdotusta on puolustettu oikeiston puolelta maamme itsenäisyyden nimessä. On uskoteltu, että jos ei tätä lakiehdotusta hyväksytä, niin silloin tulee Venäjän bolshevikkiarmeija. Tämä on sellainen tavanmukaiseksi tullut pelottelu-

keino jota on viime aikoina porvariston puolelta käytetty miltei kaikissa kysymyksissä, milloin on ollut kysymyksessä porvariston luokkaetujen ajaminen. Tässä tapauksessa kuitenkin liioitellaan tuota vaaraakin, kuten tavallisesti muissakin asioissa. Mutta paitsi sitä, että minä en puolestani näe tuota vaaraa niin hirveänä kuin miksi sitä on uskoteltu, on lisäksi otettava huomioon vielä asiassa se puoli, että tällä toimenpiteellä, jos tämä laki hyväksyttäisiin, ei tuota vaaraa, vaikkapa se olisi olemassakin, poistettaisiin. On otettava huomioon, ettei yksinomaan tuollaisilla militaristisilla ja sen tukemista tarkoittavilla toimenpiteillä pienet maat voi itsenäisyyttään yksinomaan suojella, jos ei ole muita tekijöitä. Minä tässä suhteessa pyydän huomauttaa siitä, mille kannalle on asettunut esim. Ruotsin puolustusvaliokunta. Eduskunnalle on kai tunnettua yleensä se, että juuri Ruotsissakin, vaikka se on huomattavasti suurempi, voimakkaampi maa kuin Suomi, on sielläkin selitetty, etteivät sellaiset pienet maat, kuten esim. Ruotsikin, kykene itsenäisyyttään pelkillä militaristisilla toimenpiteillä turvaamaan. Täytyy pyrkiä muodostamaan yleispolitiikka sellaiseksi, että se ei ole ärsyttävää, ja muilla rauhallisilla toimenpiteillä vakiinnuttamaan elämää sellaiseksi, että itsenäisyyksinkin tulee turvatuksi.

Mutta tässä on lisäksi vielä muitakin syitä, joiden takia täytyy vastustaa tämän lakiehdotuksen hyväksymistä. Minä olen kyllä sillä kannalla yleensäkin vakinaiseen armeijaan nähden, että sitä on vastustettava, koetettava päästä siitä, koetettava pyrkiä kansanmiliisin kannalle, mikä on sosialistisissa piireissä tunnustettu kaikissa maissa. Mutta vaikka ottaa asian siltäkin kannalta, että kun meillä kerran toistaiseksi on seisova armeija, että sitä olisi pyrittävä saattamaan tarkoitustaan vastaavaksi ja poistettava sieltä heikkouksia ja puutteellisuuksia, vaikka tämänkin tunnustetaan, niin sittenkin joudutaan lopuksi toteamaan se, että tällä toimenpiteellä, tällä lailla, jos se hyväksytään, ei itse asiassa meidän armeijaamme edes paranneta. Lisäksi on otettava huomioon, että tässä ei ole kysymys yksinomaan ulkonaisen vaaran vastustamisesta, vaan täytyy ottaa huomioon myöskin ne virheet, jotka ovat itsessään armeijassa, ja ryhtyä sillä tavalla toimimaan, että ensiksi poistuisi armei-

jasta nykyään siellä olevat vaarat ja virheet, ennenkuin lähdetään sitä entisen järjestelmän pohjalla vakiinnuttamaan ja kehittämään. Kuten minä alussa mainitsin, porvarillisella taholla puhutaan aina, milloin on kysymys joko varustusten lisäämisestä tai jostakin sotilaallisesta koulutuksesta, puhutaan siinä mielessä, kuin ei olisi mitään muuta huomioonotettavaa, kuin se n. s. ulkonainen vaara. Nyt on kuitenkin kaikille tunnettua, että armeija meillä on siinä kunnossa, että se muodostaa vaaran koko tasavallalle sinänsä. Olisi ensin koetettava poistaa armeijasta sellaiset ainekset, jotka muodostavat vaaran tasavallalle ja sitten vasta ryhdyttävä sellaisiin koulutustoimenpiteisiin, jotka katsotaan tarpeelliseksi maan puolustuksen kannalta. Täällä on jo aikaisemmin tämän kysymyksen esillä ollessa viitattu niihin retelöihin, joita upseeriston keskuudessa on tapahtunut. On myös todettu, että niissä rettelöissä ei ole ollut takana mitkään persoonakysymykset, vastenmielisyyttä näihin päällikköihin, joita on tahdottu pois, vaan että siinä on ollut takana selvä fascistinen vallankaappaussuunnitelma. On nimenomaan kerrottu ja tunnetaan yleisesti, että juuri sentakia on vaadittu sellaisia miehiä armeijan ylijohtoon, jotka eivät suinkaan panisi vastaan silloin, kun fascistiset ainekset yrittäisivät nousta vallankaappaukseen. Kun nämä upseerit, jotka tällaiseen toimenpiteeseen ovat ryhtyneet, ehkä suureksi osaksi ulkoapäin tulevasta yllytyksestä, mutta kuitenkin ovat tehneet itsensä siihen syyllisiksi, eikä näitä ole ryhdytty sieltä pois perkaamaan, ei ole silloin ymmärtääkseni porvarilliseltakaan tasavaltaismieliseltä kannalta katsoen viisasta eikä maan etujen mukaista lähteä koulutamaan sellaisia upseereja, jotka toimintansa tulevat todennäköisesti vastaisuudessakin tähtäämään tasavaltaa vastaan. Olisi siis mielestäni ensin, ennenkuin voidaan puhua valtiovarain uhraamisesta upseerien opettamiseksi, perattava pois sieltä sellaiset ainekset, jotka ovat tasavaltaa vastaan. Nyt kun ei ole tällaiseen toimenpiteeseen ryhdytty, ei ainakaan julkisuudessa sellaisesta tiedetä, niin on kai pidettävä selvänä, että nämä rettelöivät, kapinoivat upseerit aijotaan jättää edelleenkin tasavallan armeijaan ja lisäksi tämän lain mukaan, jos se tulisi hyväksytyksi, opettaa niitä ammatittaitoisemmiksi, että ne vastaisuudessa

paremmin osaisivat tapella fascistien vallankaappauksen puolesta sen johtajina. Minun ymmärtääkseni ei ole mitään syytä lähteä tällaisia aineksia opettamaan eikä niin kauan kuin tällaiset ainekset saavat pesiä armeijassa, ole syytä hyväksyä myöskään puheena olevaa lakia.

Lisäksi on vielä otettava huomioon eräs toinen seikka. Vasemmiston puolelta on jo tämän lain toisessa käsittelyssä tehty ehdotus, että siellä määriteltäisiin tähän korkeakouluun osaaottaviksi ainoastaan armeijan vakinaisessa väessä palvelevat upseerit. Tähänkään ei ole porvariston puolelta menty. On nimenomaan tahdottu muuttaa tätä kohtaa toisenlaiseksi, kuin mitä oli hallituksen esitys, sen takia että saadaan osallisiksi tähän myös porvariston luokkakaartin upseerit. Tämä on yksi sellainen syy, joka myöskin pakottaa ainakin vasemmiston esiintymään tätä lakia vastaan. Me emme katso voivamme lähteä edesauttamaan sellaisten aineiden koulutusta ja opettamista ja niiden hyväksi varojen tuhlaamista, joidenka toiminta on tähdäty etupäässä työväenluokkaa vastaan ja koska ei ole tahdottu hyväksyä edes sellaista määritelmää, että koulutusta saisivat ainoastaan vakinaisessa väessä palvelevat upseerit, emme me voi mennä tätä lakiehdotusta hyväksymään. Mutta kun sitä todennäköisesti ei saada hylätyksi, niin siksi minä ehdotankin, että se jätettäisiin lepäämään yli vaalien.

Ed. Pensas: Kun tämän kysymyksen yhteydessä on keskusteltu m. m. sosialidemokraattisen nuorison suhteesta militarismiin, niin katson velvollisuudekseni alleviivata mainitun nuorisonkin ajatuksia asiasta.

Viime vuosina on milloin miltäkin taholta tarjottu vekseliä sosialidemokraattisen nuorison lunastettavaksi, mutta kauppa ei ole tullut, kun yritykset on katsottu epävarmoiksi ja periaatteittemme vastaisiksi. Tämän kysymyksen yhteydessä on mainittava, että kaikissa sivistysmaissa on sosialidemokraattisen nuorison tärkeimpänä tehtävänä rauhanaatteen eteenpäin vieminen, jonka kannan omaksui m. m. kansainvälinen sosialistikongressi v. 1900 perustaan kansainvälisen sosialistitoimiston, jonka tehtäväksi annettiin erikoisesti toimia militaristisia pyrkimyksiä vastaan kaikissa maissa. Etupäässä sosialidemo-

kraattisen nuorisoliikkeen lopullisena päämääränä on sotilaskysymyksessä yleinen aseistariisuminen, joka toimeenpantaisiin kansainvälisin sopimuksin, ja jonka säilymistä samoin kuin sen seurauksena syntyvän maailmanrauhan ylläpitämistä valvoisi kaikkien kansojen muodostama todellinen kansainliitto. Tämän periaatteen tunnus- taen sosialidemokraattinen nuoriso vastustaa militaristisia pyrkimyksiä, sillä se on joukkoa, joka käytännössä sekä teoriassa pyrkii rauhan teille.

Onhan sosialidemokraattinen nuoriso sen kansanluokan jäseniä, jotka elävät omasta tuotannollisesta työstään. Sentähden se har- rastaakin kansain veljellistä ja rauhallista yhteistyötä, jota sodat eivät häiritse, sillä tuotannollinen työ ei muuten ole mahdol- lista.

Käsitykseni on, että myöskin pienten valtioiden etupäässä tulisi asettua pysy- väisen rauhan kannalle pyrkimään, sillä todellisuus on, että ne eivät sodilla voi puolustaa itsenäisyyttään ja kansallisuut- taan. Sotakorkeakoulun perustaminen tie- täisi sotahullutuksen tunnustamista maas- samme kaikkine siellä esiintyneine rötkö- sineen. Totta kyllä, että meidän upseeris- tomme tarvitsisi sivistystä, vaan vaikkapa lähdemme siltäkin kannalta asiaa käsitte- lemään, että tasavaltaamme puolustellaan asevoimalla, ajatellaan Suomen olevan sellainen suurvalta, joka aseillaan kykenee niinkin pitkiä rajoja vartioimaan kuin Suomella on, niin sittenkin, ennenkuin pu- humme upseerien korkeakoulusta, täytyy saada se kauan puheena ollut uudistus ar- meijassa toimitetuksi.

Kun silmäilee eri puolueiden sanomaleh- tiä, niin kaikki puhuvat uudistuksesta, vaan eri tarkoituksessa. Monarkisteilla on tarkoitus saada pumpattua sinne enemmän mannerheimiläistä henkeä, ja tasavaltalai- set tahtovat uudistaa sen sille vieraista ai- neksista. Viimeksi mainittuihin yhtyy Suo- men työväestö, vaan sillä on velvollisuus lisätä tähän vielä, että armeija on puhdis- tettava myöskin aineksista, jotka kielto- lakirikkoksillaan y. m. sopimattomilla esiin- tymisillään ovat alentaneet tasavallan ar- meijan arvoa, sekä lisäksi aineksista, jotka armeijassa harjoittavat typerää luokkakos- toa niitä kohtaan, joiden tietävät siviilielä- mässään kuuluneen esim. sosialidemokraat- tiseen puolueeseen. Kun tämän johdosta voisi porvaristo väittää, että sellaista ei

ole tapahtunut, niin todistelen väitteeni eräällä tositapahtumalla.

Liperin pitäjän Taipaleen kylään perus- tettiin v. 1922 sosialidemokraattinen työ- väenyhdistys, johon valittu sihteeri Aari Lasaroff joutui sotaväkeen huhtikuun 17 päivänä 1923. Siellä meidän Karjalassa on keskuspoliisi niin ahkera että on ottanut urakakseen myöskin sosialidemokraattisten järjestöjen sekä yksityisten jäsenten vai- noamisen. Niinpä nytkin lähetti Joensuun ohrana tiedon Utin leirille, että käsiinne on saapunut sosialidemokraattisen yhdis- tyksen sihteeri. Ja hallussani olevien, vi- rallisesti oikeaksi todistettujen pöytäkir- janotteiden mukaan, jotka olen hankkinut oikeusasiata varten, oli tutkintoa pitänyt luutnantti Kauppinen, jossa uhkauksilla pakotettiin Lasaroffilta semmoinen kirjal- linen tunnustus, jonka johdosta Lasaroffia kidutettiin kuukaussimääriä vankilassa. Kun Lasaroff saman vuoden elokuun 15 päivänä joutui ihmisellisemmän tutkijan reservivänrikki Aarnion kuulusteltavaksi, joka ei käyttänyt pakkokeinoja, niin Lasa- roff peruutti mainitun pakoituksella an- tamansa perättömän kirjallisen todistuk- sen, josta on merkitty kuulustelupöytäkir- jaan seuraavaa: „Kun kertojalle luettiin luutnantti Kauppinen laatiman kuulustelu- pöytäkirjan loppu, sanoi kertoja niin tosin myöntäneensä kuulustelussa kuin luut- nantti Kauppinen oli edellä puhunut, ja oli kertoja peloissaan omistanut ne omiksi puheikseen”. Tämän tapaisia upseeriston typerästä luokkakostosta aiheutuneita soti- lasten rääkkäyksiä on tapahtunut usein ar- meijassamme; eikä ihmekään, onhan tähän järjestelmällisesti pyritty.

Tältä samalta paikalta on jo todettu, että armeijamme sotilaat on luokitettu kol- meen luokkaan luotettavuudessa. Tämä ei ole oikeusvaltiona itseään pitävän tasa- vallan arvon mukaista, eikä sillä liioin ko- hoteta isänmaallisuuskäsitteitä armeijassa. Isänmaallisuuskäsitteitä on kohotettava kansanvallan pohjalla niin armeijassa kuin sen ulkopuolellakin. Kaikki diktatuuriin perustuvat toimenpiteet ovat luonnottomia, johdettakoonpa niitä sitten oikealta tai va- semmalta. Kun tasavaltamme armeijassa on eri puolueisiin kuuluvia henkilöitä, niin politiikoinen samoin kuin eri puolueisiin kuuluneitten henkilöitten vainoaminenkin on armeijassa saatava loppumaan ja ulo- tettava puhdistus sillekin alalle.

Vaikka ajattelempa asiaa aseellisen puolustuskuntoisuuden kehittämisenkin kannalta tasavaltalaisessa hengessä, niin sittenkään ei mainitun korkeakoulun perustamiseen ole kiirettä ennenkuin saadaan usein mainittu puhdistus suoritetuksi ja armeijamme johto sellaisiin käsiin, jotka joutavat sitä tasavallan arvon mukaisesti kaikista puoluepyyteistä syrjässä. Vaikka armeijamme onkin tulos veljesvihan ajoilta, niin sittenkin on se saatava sille pohjalle, että eri yhteiskuntaluokkiin kuuluvia ihmisiä kohdellaan samalla tavalla. Uudistuksista armeijassa on pidetty puhetta koko sen olemassaolon ajan ja menot ovat lisääntyneet joka vuosi muodostuen ylivoimaiseksi kuormaksi Suomen kansan hartioille. Suurista uhrauksista huolimatta näyttää tämä laitos aina vain enemmän rappeutuvan. Niin ollen on kysymyksen alaista, kannattaako koko hommaan uhrata kansan varoja, niin kauvan kuin sen asioita tällä tavalla hoidetaan.

Edellä mainitsemani perusteella ehdotan, että keskustelun alaisena oleva laki jätetään lepäämään yli vaalien.

Ed. Keto: Katson tarpeelliseksi ilmoittaa, että olen sotilasasiainvaliokunnassa puolustanut sotakorkeakoulun perustamista sellaisessa muodossa, joka sisältyy sotilasasiainvaliokunnan mietintöön. Tähän kantaan olen tullut seuraavilla perusteilla:

Epäilemättä me sosialidemokraatit pyrimme säilyttämään rauhaa kansojen välillä. Tulemme kaikin voimin ponnistelemaan siihen suuntaan, ettei enää saataisi nähdä sellaista verileikkiä, joka niin tavattomassa määrässä järkytti kansainvälistä järjestystä viimeisen maailmansodan aikana. Mutta minä olen sitä mieltä, että tähän tällaiseen tilaan ei päästä muuten kuin hitaasti aste asteelta käyttämällä hyväkseen niitä keinoja, mitä maailmansodan jälkeenkin on entistä enemmän ilmestynyt, ennen kaikkea luomalla sellainen kansainvälinen oikeusjärjestys, joka tekee mahdolliseksi ratkaista kansainväliset selkkaukset sovintomenettelyn ja välitystuomioistuinmenettelyn kautta ja joka asettaa kansainvälisen valtiollisen järjestön yleensäkin tuomitsemaan valtioiden välisissä asioissa. Mutta ymmärtääkseni sosialidemokraatit kaikissa maissa ovat sitä mieltä, ettei mikään maa tällä hetkellä, kun ei

tällaiseen kansainväliseen oikeusjärjestykseen ole vielä päästy, tulisi toimeen ilman kohtuullista puolustuslaitosta. (Vasemmalta: Mikä on kohtuus? Puhuja: Se on ratkaistava joka maassa erikseen.) Useat ovat kai huomanneet, että Englannin työväenhallitus, jonka etunenässä on mies, joka maailmansodan aikana vastusti jyrkästi Englannin sekaantumista maailmansotaan ja joka sen vuoksi oli julkisen mielipiteen tavattoman vainon alaisena, on ilmoittanut, että nykyisessä tilanteessa ei voida ajatella puolustuslaitoksen yhtäkäristä hävittämistä Englannista. Vielä vähemmän meidän maassamme, jonka asema on erityisesti uhattu suurvallan liepeillä, jonka valtiollisesta kehityksestä ei tällä haavaa voi mitään sanoa, mutta jossa voi kuitenkin joko läheisessä tai kaukaisessa tulevaisuudessa päästä voimaan hyvinkin kansalliskiihkoiset ja imperialistiset voimat. Näin ollen ei Suomi ymmärtääkseni voi ajatella, kun kansainvälinen tila on tällainen, tulla toimeen ilman puolustuslaitosta. Kun se on välttämätön, niin on kuitenkin katsottava, että ne varat, jotka tähän puolustuslaitokseen uhrataan, tulevat mahdollisimman tehokkaasti käytetyiksi ja että puolustuslaitos itse on sellainen, että se tehtävänsä pystyy. Meillä on nyt joka tapauksessa asianlaita sellainen, että on tavaton puute yleisesikuntaupseerisivistyksen saaneista upseereista. Tätä ammattisivistyksen puutetta ei voida korvata millään niistä keinoista, joita on täälläkin keskustelussa mainittu, nim. lähettämällä ulkomaille taikka perustamalla teknilliseen korkeakouluun erityinen sotatieteellinen osasto. Kumpikin ajatus on epäonnistunut. Ulkomaille ei voida upseereita lähettää muuta kuin pikkuinen määrä. Meillä on tarvittaisiin lähivuosina useita kymmeniä sellaisia upseereita, joilla olisi mainitsemani ammattikouluutus. Näistä ei voida muuta kuin pikkuinen osa kouluuttaa ulkomaisissa sotakorkeakouluissa. Teknillisessä Korkeakoulussa taas ei kukaan ole ajatellut antaakaan yleisesikuntaupseerikouluutusta. Sekin komitea, joka meillä on ehdottanut Teknilliseen korkeakouluun perustettavaksi erityisen sotateknillisen osaston, on ajatellut tällaista osastoa vain tykistö- ja insinööriupseereita varten, mutta kaikki ovat pitäneet välttämättömänä, että yleisesikuntaupseerikouluutusta annettaisiin erityisessä sotakor-

keakoulussa, koska tällaisessa koulussa yleisesikuntaupseerikoulutukseen ei kuulu muuta kuin hyvin vähäiseksi osaksi sellaisia teknillisiä aineita, joita teknillisessä korkeakoulussa opetetaan. Asiahan on sillä tavalla, että tällaista korkeamman ammatillisuustyksen saanutta upseeriaineistoa, sitä tarvitsee jokainen sotilaallinen järjestelmä. Sitä tarvitsee miliisijärjestelmä paljon paremmin kuin kaaderijärjestelmä, joiden järjestelmän välillä ei olekaan muuten niin suurta eroa kuin täällä jotkut luulottelevat. Miliisijärjestelmälleen on tunnusmerkillistä juuri se, että siinä ovat vakituisesti palkattu yleisesikuntaupseeriainees, kun sen sijaan tavallista alokaskoulutusta antavat reserviupseerit. Se on ainoa ero miliisijärjestelmän ja kaaderijärjestelmän välillä. Mutta kumpikin, niinkuin sanottu, ja vielä enemmän tämä miliisijärjestelmä tarvitsee hyvästi koulutetun yleisesikuntaupseeriainees. Niinpä Sveitsissä, jossa miliisijärjestelmä on voimassa, onkin sotakorkeakoulu olemassa.

Mitä tulee sitten esim. Ruotsin sosialidemokratian kantaan tällaisessa kysymyksessä, niin minä olen jonkun verran tutustunut Ruotsin sosialidemokratian kantaan puolustuslaitoskysymyksessä. Olen seurannut koko tarkasti sitä keskustelua, mitä Ruotsissa on puolustuslaitoksen uudestaanjärjestämisestä käyty, ja tunnen Ruotsin puolustusrevisionin sosialidemokraattisten jäsenten kannan. He eivät suinkaan ole ehdottaneet Ruotsin upseerien korkeampaa koulutusta poistettavaksi, vaan kaikki puolustusrevisionin jäsenet edellyttävät sen säilytettäväksi ja kehitettäväksi. Sosialidemokratian kantahan Ruotsissa, sivumennen mainiten, on se, että Ruotsin maa-armeijaa tosin olisi jonkun verran supistettava, niin että se tulisi supistumaan noin 21,000 mieheen. Mutta Ruotsin puolustuslaitoksen painopiste olisikin asetettava laivastoon, koska Suomen itsenäistymisen jälkeen Ruotsin puolustuspoliittinen asema on muuttunut sillä tavalla, että laivasto Ruotsin puolustuksessa näyttää suurempaa osaa. Mutta niinkuin sanottu, mikäli minä tunnen, niin Ruotsissa ei siis sosialidemokratia suinkaan vaadi korkeamman upseerikoulutuksen poistamista.

Tällä asialla on kuitenkin poliittinen puoli, jota täällä jo ed. Aalto kosketteli, ja minä yhdyin useassa suhteessa hänen aja-

tukseensa, vaikkakin tulen käytännössä toisenlaiseen lopputulokseen. On epäilemättä mieltäkuohuttavaa, että meidän puolustuslaitokssamme on niin tavattoman paljon aineksia, jotka ovat kurittomia ja jotka eivät tunne, mitä heidän velvollisuutensa upseereina vaatii, vaan jotka ryhtyvät aksioniin, toimintaan laillista hallitusta ja esivaltaa vastaan. Minä tahdon lausua tältä paikalta, että juuri se liike, jota me viime viikkoina olemme saaneet nähdä, se on ollut turmiollinen maamme puolustusajatuksen kannalta. Monissa sellaisissa henkilöissä, jotka periaatteessa ovat sitä mieltä, että puolustuslaitos on tässä maassa nykyisen kansainvälisen tilanteen aikana välttämätön, on käsitys, että meidän puolustuslaitokssamme on paljon sellaisia aineksia, jotka ovat maan valtiosäännön turvallisuudelle vaarallisia. Mutta vaikka minä ymmärrän siis tämän poliittisen puolen tässä asiassa, niin kuitenkin omasta puolestani tulisin siihen tulokseen, että tässä paikassa ei sittenkään tämä tosiasia saisi vaikuttaa kyseen alaisen asian kohtaloon. Nämä asiat ovat minusta sittenkin kaksi eri asiaa. Meidän ei ole estettävä syntymästä laitosta, joka on kuitenkin maan puolustukselle välttämätön ja jossa saisivat koulutuksensa nekin ainekset, jotka eivät harrasta sellaista menettelyä, mikä nyt on ollut suuressa osassa upseerikuntaa huomattavissa. Näitä tällaisia valtiosäännölle lojaalisia aineksia ei ole estettävä saamasta sitä ammattikoulutusta, mikä on maan puolustuksen kannalta ehdottomasti välttämätön. Meidän on vain ymmärtääkseni vaadittava, että hallitus, kun se lähettää oppilaita tällaiseen oppilaitokseen, ei lähetä sinne sellaisia aineksia, joihin ei voi luottaa tämän maan valtiosäännön turvallisuuden kannalta katsoen. Näin ollen minä puolestani ilmoitan, että tulen hyväksymään sotilasasiainvaliokunnan esityksen väliaikaisen sotakorkeakoulun perustamisesta.

Ed. Kulmala: Tämä kysymys sotakorkeakoulun perustamisesta ei ole mikään irrallinen kysymys, vaan se on kiinteästi yhteydessä suunnitelman kanssa, lujan armeijan luomisesta maahamme. Kun tätä kysymystä lähdetään tarkastamaan, lähdetään katsomaan työväen näkökan-

nalta, lähdetään katsomaan historian meille antamia terveellisiä opetuksia, niin meille selviää kysymys kaikessa alastomuudessaan, että sotilasjärjestöjä on luotu ja rakennettu aina samojen kauniiden tunnuslauseiden varjolla, joita m. m. ed. Keto täällä tahtoi uskotella. Se maailmansota, mikä tuotti ennen kuulumatonta häviötä 1914 alkaneena ja 4 vuotta jatkuneena, eikä sitä myöskin valmisteltu samojen viattomalta näyttävien tunnuslauseiden varjolla ja kiskottu varat kansalta sen järjestelmän mukaan. Ne ovat näännyttävinä pakkoveroina kansalta kiskotut isänmaan puolustuksen, kansan puolustuksen nimessä, sillä minä en ainakaan tiedä, että mihinkään hyökkäystarkoituksiin koskaan olisi sotilasjärjestöjä nimellisesti järjestetty. Se on aina maan puolustusta, niin kauan kuin näiden järjestöjen varusteluja suunnitellaan, niin kauan kuin myönnetään määrärahoja, niin kauan kuin myös eduskunnalla ja muilla sellaisilla laitoksilla on määräysvalta näiden järjestöjen toiminnassa. Mutta silloin kun on kysymys porvarien riistoeuista, silloin kun tilanne on vakava ja porvarillisten valtioiden olotila kärjistyy siihen pisteeseen, että porvarien riistoeuille on edullista tai välttämätöntä, että pitää käydä ihmisteurastukseen, silloin ei mikään eduskunta pääse enää mistään määräämään. Niin ollen minä käsitan, että jos tämän päiväistä kysymystä käsiteltäessä lähdemme siltä pohjalta, kuin edellinen puhuja ed. Keto ja kuin myös porvaristo on täällä kysymyksen esille tuonut ja tämän kysymyksen kestäessä myöskin asiaa käsitellyt, me tavallaan teemme rikollisiksi itsemme kansoja raateleviin uusiin sotiin, uusiin verilöylyihin j. n. e.

Työväen on niin ollen ja työväenedustajain määrättävä suhteensa tässä kysymyksessä, onko työväen etujen mukaista lähteä tukemaan militaristisia järjestelmiä. Ja työväki onkin jo kaikkina aikoina määrännyt suhteensa tähän tärkeään kysymykseen. Se on jyrkästi asettunut vastustamaan kapitalististen valtioiden sotilasjärjestelyä, koska nämä militaristiset, aseelliset joukot ovat yksinomaan olemassa kapitalistisen järjestelmän puolustamiseksi, ne ovat olemassa puolustamassa sisäisesti tätä järjestelmää tukemalla porvariston toimenpiteitä työväen vainoamisessa kuin myöskin taloudellisten leipätaistelujen, lakko-

jen ja muiden liikkeiden tuloksellista työtä. Ja myöskin kansainvälisessä mittakavassa se on kaikkialla sitä varten, että se puolustaisi näiden porvarillisten maiden sitä riisto-osuutta, jota se työväestöltä on kyennyt itselleen hankkimaan.

Tahdon vielä erikoisemmin kosketella siihen seikkaan, mikä täällä on ilmennyt eri työväestönkin tänne valitsemain edustajain välillä. Minä en oikeastaan käsitä, miksi työväestön valitsemat edustajat täällä tällä kertaa kokonaan puhuvat ristiin, nimittäin sosialidemokraattiseen ryhmään lukeutuvat edustajat. Toiset puhuvat innokkaammin kuin porvarit militaristisen järjestelmän puolesta, johon minä tämän upseerikoulun luen, sos. dem. vasemmisto taas vastaan niillä perusteilla, ettei upseerikoulusta tule „kansanvaltainen” vielä tällaisena. Pitäisi militaristisuus paremmin kai verhota? Meidän ryhmämme sensijaan lähtee siltä pohjalta, mitä maailman työväki on jo vuosikymmeniä taaksepäin lähtenyt, nimittäin sotaa vastaan, eli toisin sanoen työväestön yhtenäinen ja kiinteä esiintyminen militarismia vastaan. Ja tämä käsite työväen keskuudessa ei suinkaan ole uusi, sillä jo 70—80 vuotta on työväen kirjallisuudessa tämä käsite tuotu julki ja myöskin jo noin 20—30 vuotta työväestön kansainvälisenä juhlapäivänä, vappuna, on myös yhdeksi kiinteäksi tunnuslauseeksi otettu taistelu sotaa ja militarismia vastaan. Kuten aikaisemmin jo huomautin, ei militarismin luonnetta muuta se, että sitä serveerataan kansalle „kansanvaltauuden” mausteella ja „isänmaan puolustuksen” mausteella höystettynä. Se on aina sama, ja myös porvariston sotilasvarustelut ovat aina varustetut sotaa varten, ja ei myöskään, milloin on kysymys sodan syttymisestä tai sodan vastustamisesta, se on silloin jo ulkopuolella työväenluokkain. Nyt me olemme kysymyksen edessä, tahdommeko me asettua työväestön edustajina puolustamaan militaristista järjestelmää, aseellista järjestelmää, tahdommeko olla siinä osallisina, vai tahdommeko asettua sitä vastaan. Täällä m. m. edellinen puhuja mainitsi, miten Englannissa nykyään työväen johtomies on pääministerinä eli hallituksen päänä ja miten se myös on asettunut isänmaan ja kansan puolustuksen nimessä varustautumaan. Tämä ei ensinkään muuta asiaa,

joskin se näyttää kuinka kaukana herrat Keto, Mac Donald y. m. jo ovat työväestä. Minä uskon, että esim. Mussolini, joka nykyään on Italian fascistien johtaja, silloin kun hän vielä lukeutui työväen piiriin, silloin hän ehkä myös omaksui sen käsityskannan, minkä maailman proletariaatit ovat suhteessaan militarismiin kaikkina aikoina omaksuneet. (Eduskunnasta: Entä Trotski Venäjällä!) Ei miliarismi, ei myöskään porvariston sotilaallinen varustelu muutu siitä, jos sen puolesta on puhunut työväen valitsema edustaja tai porvarillinen edustaja, se on aina varustelua uuteen ihmisteurastukseen ja työväen näin ollen ja myöskin sen edustajain, jos se tahtoo säilyttää työväen käsityskannan ja myös edustaa työtätekeviä joukkoja, niin ne eivät tässäkään kysymyksessä voi tulla mihinkään muuhun kuin siihen tulokseen, että tätä yritystä on työväen taholta jyrkästi vastustettava. Ja jos me katsomme esimerkiksi kansantaloudelliselta kannalta tätä kysymystä, niin meidän täytyy myöntää, että Suomi ei mitenkään kestä sitä laajasuuntaista suunnitelmaa, minkä tämän meidän maamme puolustuksen ja isänmaan puolustuksen nimellä suunnitellun armeijan luominen kokonaisuudessaan käsittää. Jos kansan varoja tullaan näin suuressa määrässä uhraamaan tähän tarkoitukseen, niin silloin on ehdottomana seurauksena, että meidän taloudellinen elämämme tästä tyrehtyy ja niin myös emme voi taloudellisesti päästä siihen olotilaan, joka parhaiten takaa meille rauhan sekä sisäisesti että ulkonaisesti. Näin ollen kaiken tämän perusteella yhdyin siihen ehdotukseen, jonka ed. Jokela täällä on tehnyt, että tämä ehdotus kokonaan hyljättäisiin.

Ed. J. F. Aalto: Minä kyllä käsitän sen, että meilläkin on toistaiseksi vakinaista armeijaa siedettävä ja myös siitä mainitsin jo ensimmäisessä puheenvuorossani, että niin kauvan kuin se meillä on, on parempi, että se on kunnollinen, kuin että se on sellainen, jolla ei ole sitä merkitystään, mitä varten sen pitäisi olla. Mutta kun armeijan kokoonpano on sellainen, että siinä piilee vaara omaa vastaan ja koska siihen ei voi luottaa, mikä totuus on porvarillistenkin taholta silloin kuuluisan upseerirettelön aikana lausuttu, niin silloin ei voi puheena olevaa lakia hyväksyä.

Minä pidän meidän armeijaamme nykyisessä kunnossaan sellaisena, että se tosiasiallisesti on pahempi vaara tälle tasavallalle, kuin mikään ulkoapain uhkaava vaara, josta niin paljon puhutaan. Kuka voi mennä takuuseen silloin kun armeijan upseeriston muodostavat tuollaiset rettelöivät fascistiainekset, että ne silloin, jos tulisi tositarve puolustaa tätä maata, että ne ryhtyisivät edes puolustukseen. Ne voisivat helposti käyttää tällaista epänormaalista tilannetta hyväksensä vallankaappauksen toteuttamiseksi. Tämähän on niin selvästi osotettu ja kuten mainitsin, se on jo porvarillisellakin taholla osaksi myönnetty, että tällainen vaara siellä on. Ja kun ei ole ryhdytty minkäänlaisiin toimenpiteisiin, kuten minä edellisessä puheenvuorossani mainitsin, tuollaisen epäluotettavan tasavaltalaista järjestelmää vastustavan aineksen armeijasta poisperkaamiseksi, niin ei ole mielestäni syytä lähteä tällaisia herroja kouluuttamaan. Ei ole mielestäni niin kiire sillä asialla. Jos asetutaan sillekin kannalle, että ammattiopetusta on upseereille annettava, niin mielestäni voidaan hyvällä syyllä odottaa niin kauvan, kuin saadaan nämä epäluotettavat, epäkelvot ainekset pois peratuksi armeijasta, ja jos tarpeelliseksi nähdään, sitten ryhtyä ammattiopetusta antamaan. Tässä tapauksessa, kuten minä jo olen maininnut, jouduttaisiin kasvattamaan ja kouluuttamaan sellaisia upseereita, jotka tulisivat oppineisuutensa ja kykynsä kohdistamaan tasavaltaa vastaan. Näin ollen minä en katso voivani äänestää tämän lain puolesta. Täällä kylläkin ed. Keto puolusteli tätä lakiehdotusta tavallaan hyvin, joka kelpaisi puolustusministerin puheeksi, mutta minä en senkään jälkeen ole tullut vakuutetuksi siitä, että näilläkään perusteilla, mitä hän esille toi, voitaisiin yhtyä tätä lakiehdotusta kannattamaan.

Minä lisäksi vielä tahdon kiinnittää huomiota siihen muutokseen, jonka valiokunta on tehnyt hallituksen esitykseen, jonka 4 §:ssä sanotaan, että sotakorkeakoulussa annetaan ylempää sotilaallista opetusta vakinaisessa väessä palveleville upseereille. Valiokunta on tahtonut ottaa pois tästä pykälästä sanat „vakinaisessa väessä” tarkoituksella saada siitä sellaisen, että saadaan myöskin suojeluskuntaupseerit opetuksesta osalliseksi. Ja tätä minun ym-

märtääkseni ei kenenkään sosialidemokraatin pitäisi voida hyväksyä tällaisessa muodossa. Minä en voi pitää suojeluskuntia kaikesta huolimatta, mitä niiden hyväksi on porvarilliselta taholta puhuttu, muuna kuin pääasiassa porvariston luokka-armeijana. Niiden toiminta on kohdistunut aikaisemmin ja tulee kohdistumaan etupäässä työväenluokkaa vastaan. Ja kun kaiken lisäksi tähän lakiehdotukseen on varattu mahdollisuus suojeluskuntaupseereille päästä opetuksesta osalliseksi, niin en sitäkään suuremmalla syyllä voi hyväksyä tätä lakiehdotusta. Muuten sellaiset toivomukset, joita täällä on esitetty hallitukselle tehtäväksi, ettei se laittaisi korkeakouluun näitä epäluotettavia upseereja, eivät mitään merkitse. Kyllä me saamme niitä lausua kuinka paljon tahansa, mutta ei niistä mitään tulosta tule. Mielestäni ei sitä paitsi ole mitään vahinkoa tasavallallekaan, nimittäin koko maan etua silmälläpitäen vaikka tämä asia lykätään yli vaalien. Ehkä porvaristokin siihen mennessä oppii harkitsemaan sitä kysymystä vähän toisella tavalla, ehkä se silloin on valmis poistamaan siitä tuon muutoksen tai toisin sanoen ottamaan siihen takaisin sen, minkä hallitus on siihen asettanut, että se tarkoittaa vaan vakinaisessa palveluksessa olevia upseereja, ja ehkä se olisi toiselta puolen opetus myöskin siltä kannalta, että nämä fascistiset ainekset sieltä perattaisiin pois, että voisi vähän paremmalla omallatunnonla lähteä sitä kannattamaan. Tällä kertaa minä en näe muuta mahdollisuutta kuin vastustaa sitä ja siis äänestää sen yli vaalien.

Ed. Reinikainen: Minä pyydän myös yhtyä ed. J. F. Aallon täällä tekemään ehdotukseen. Koetan sitä parilla sanalla perustella. Silloin kun tähän maahan luotiin nykyinen, maan nykyinen puolustusjärjestelmä, niin vasemmiston taholta tehtiin kaikkensa, että sellaista ei olisi tänne saatu aikaan. Me yritimme voimiemme mukaan saada tähän maahan aikaan miliisijärjestelmän niin kauaksi, kunnes me pääsisimme lopulliseen päämääräämme, joka on yleinen aseista riisuutuminen. Me emme tässä onnistuneet. Me emme onnistuneet sentähden, että maalaisliittolaiset, niiden muassa ed. Niukkanen, joka on nykyisin sotilasasiainvaliokunnan puheenjohtaja, luo-

puivat vuosi sen jälkeen, kuin tämä asia tuli ratkaisevaan käänteeseen, siitä kannasta, joka heillä aikaisemmin oli. Kuten muistetaan, olivat he vielä tynkäeduskunnassa sillä kannalla, että tähän maahan olisi saatava aikaan miliisijärjestelmä, kansanvaltainen puolustuslaitosjärjestelmä. Ne kokemukset, joita meillä on ollut näiden muutamien vuosien aikana, ovat saattaneet minut yhä enemmän vakuutetuksi siitä, että meidän on edelleen tehtävä voitavamme, että todellakin maan puolustuslaitos tässä maassa saataisiin kansanvaltaiselle pohjalle. Minä en tahdo tässä huomauttaa niistä suurista taloudellisista rasituksista, joita nykyinen järjestelmä on saanut aikaan, mutta minä huomautan vain siitä, josta useat edelliset ryhmätoverini ovat huomauttaneet, siitä upseerirettelöstä, joka niin selvästi osottaa, että ne aikaisemmat otaksumisemme ovat olleet oikeat, että nykyinen järjestelmä on omiaan luomaan tuollaisen eristetyn upseerikastin, upseerikastin, joka muodostuu valtioksi valtiossa ja joka tulee olemaan, kuten ed. Aalto huomautti, vaarallisempi tämän maan puolustukselle kuin mikään ulkomainen vihollinen. Kun näin on, niin olisi meidän siis yritettävä saada tähän maahan puolustuslaitos kansanvaltaiselle pohjalle ja niin kauan kun tähän yritykseen ei mennä, niin kaikki nämä ehdotukset, jotka nykyisin tehdään, olkoot ne sitten kivääripanostehtaan perustamiseksi, ruuti-
tehtaan perustamiseksi tai sotakorkeakoulun perustamiseksi, olisivat minun käsittääkseni vastustettavia. Mutta minä teen tämän vielä suuremmalla syyllä sen tähden, että lakiehdotuksen 4 § sai sen onnetoman muodon, jonka se on saanut, ja josta ed. Aalto huomautti. Luulen että on vaikea kenenkään vasemmistoedustajan sen jälkeen kun tämä pykälä sai sellaisen muodon kuin sai, sen jälkeen kun nimenomaan tahdottiin tässä varata mahdollisuus saada kouluutusta suojeluskuntaupseereille, joitten pääasiallisena tarkoituksena ei ole maan puolustus, vaan joitten tehtävä on kaikkea muuta, tätä lakiehdotusta hyväksyä. Minä en tässä halua puhua maan puolustuksen periaatteellisesta puolesta. Minä olen siitä, jo aikaisemmin useasti huomauttanut ja olen vakuutettu, että meidän ryhmämme taholla ei ole yhtään puolustusnihilistiä. Me tahdomme saada fascistiupseerit puhdiste-

tuksi armeijasta, ja jos näiden tilalle halutaan saada kunnollista ainesta, niin näiden kouluutus voitaisiin järjestää, kuten useasti täällä on puhuttu, järjestämällä heille opetusta polyteknillisessä opistossa ja lisäksi voitaisiin heitä lähettää ulkomaille jatkamaan opintojaan. Käsittääkseni olisi tämä matka ulkomaille senkin tähden erittäin tärkeä, että meidän upseeriatine oppisi näkemään sitä kansanvaltaista henkeä, jota on länsimaiden puolustuslaitoksessa, olkoonpa, että ne eivät olekaan miliisin kannalla. Tämä seikka olisi siis erinomaisen tärkeä itse puolustuslaitoksenkin kannalta katsottuna, ja lisäksi, kun tämä sotakorkeakoulu tulisi, niinkuin ed. Niukkanen täällä huomautti, tavattoman kalliiksi ja kaikki sen opettajat toistaiseksi täytyisi kuitenkin tilata ulkomailta, 7—8 professoria, niinkuin hän sanoi, olisivat kaikki ulkomaalaisia, niin eikö olisi parempi, että nämä muutamats Suomen upseerit, jotka haluavat jatkaa opintojaan, lähetettäisiin sinne eikä professoreja haettaisi tänne. Minä yhdyin, kuten sanottu, ed. Aallon tekemään ehdotukseen.

Ed. Niukkanen: Edellisen lausunnon johdosta minä pyydän huomauttaa, että minä en ole koskaan lausunut, että 7—8 professoria olisi tilattava kaikki ulkomailta, minä olen maininnut, että koulussa tulisi olemaan hallituksen esityksen mukaan 7 professoria, joista osa olisi ulkomaisia, osa kotimaisia. Edelleen pyydän ed. Reinikaisen lausunnon johdosta huomauttaa, että minä olen kyllä yhä edelleen puolustuskysymykseen nähden samalla kannalla kuin minä olen aina ollut, nimittäin sillä, että meidän on koetettava tulla toimeen puolustuskysymyksessä mahdollisimman vähillä uhrauksilla ja koetettava kaikki keinoin pitää silmällä, että tämä rasitus ei tule maalle ylivoimaiseksi ja että sitä on tässä nykyisessä muodossaan ylläpidettävä vain sikäli, kuin se on maalle ehdottoman välttämätöntä mutta ei vuottakaan kauempaa, ja että niin pian kuin käy mahdolliseksi se järjestetään jollain uudella halvemmalla tavalla. Mutta — kuten sosialidemokraattienkin taholta myöskin ed. Reinikainen ja ed. Aalto ovat myöntäneet — tilanne toistaiseksi on sellainen, että meidän maassa tarvitaan puolustuslaitos ja samalta taholta on myöskin myönnetty,

että kun tällainen laitos kerran tarvitaan, niin on parempi että se on hyvässä, kuin huonossa kunnossa ja on samalla vaadittu toimenpiteitä siihen suuntaan, että puolustuslaitos saadaan mahdollisimman hyvään kuntoon. Tämä on yksi tällaisia toimenpiteitä. Sen sijaan ed. J. F. Aallon vaatimus, kun hän vaatii, että puolustuslaitoksesta on puhdistettava kaikki huonot, tasavallalle ja valtiojärjestykselle vaaralliset ainekset, mutta ei saa kouluuttaa kunnollisia aineksia tuohon puolustuslaitokseen, on epä johdonmukainen. Minun nähdäkseni olisi meneteltävä luonnollisesti siten, että ryhdytään kiireimmän kaupalla kouluuttamaan kunnollista upseeriatine sen upseeriatineen sijaan, joka ei täytä niitä toivomuksia, mitä sille voidaan asettaa. Ed. Aallon lausunnossa täytyy vielä huomauttaa eräästä kohdasta. Hän nim. painosti ensinnäkin että pienien maiden itsenäisyyttä ei suojata militaristisilla toimenpiteillä, mutta että on noudatettava sellaista politiikkaa, jolla ei ärsytetä naapureita. Minä pyydän kysyä, eikö todellakin ole liiaksi suurta hienotunteisuutta sellainen ajatus, että se seikka, että Suomen valtio ryhtyy antamaan upseereille koulutusta, voisi millään lailla ärsyttää naapurivaltioita? Jos tällainen ajatus omaksutaan, niin sehän tietää sitä, että myöskään miehistöä ei saa kouluuttaa, vaan täytyy se tarvittaessa lähettää kouluuttamatta tulilinjalle. Mutta minä uskon, että jos tällainen tulisi kysymykseen koskien se joko ed. Aaltoa itseään tai hänen poikaansa, niin hänen kantansa tulisi varmasti asiassa olemaan toinen kuin nykyään.

Ed. J. F. Aalto: Ed. Niukkanen kysymykseen täytyy minun vastata, etten minä ole tarkoittanut enkä sanonut, että sotakorkeakoulun perustaminen olisi sellainen ärsyttävä toimenpide, että se provosoisi sotaa. Minä olen vain sanonut, että meillä pannaan painoa niin paljon militaristiseen voimaan, että sillä voidaan maan itsenäisyys yksinomaan säilyttää, ja sen nimessä puolustetaan tämän korkeakoulunkin perustamista. Sellaisilla ärsyttävillä toimenpiteillä minä tarkoitin sellaisia kuten esim. Aunuksen retket, ne Karjalan nousut, joita on nostatettu, ja minä epäilen, että juuri se upseeriatine, mikä siellä armeijassa

on, olisi aina valmis tuollaisiin provokaatioihin toimenpiteisiin saadakseen häiriötä aikaan ja tällaisessa häiriintyneessä tilanteessa haluaisivat panna toimeen valankaappauksen. Tätä minä tarkoitin näillä enkä suinkaan sotakorkeakoulun perustamista sinänsä pitänyt ärsyttävänä. Minun lisäksi ed. Niukkaselle täytyy mainita, ettei suinkaan ed. Niukkanen mahdane käsittää asiaa sillä tavalla, että tähän sotakorkeakouluun ajottaisiin nahkapotkia viedä. Sotakorkeakoulussa tarkoitetaan antaa opetusta entisille upseereille. Jos ed. Niukkanen on käsittänyt toisin, niin hän on erehtynyt. Ja kun näistä entisistä on joukko näitä fascistisia aineksia, niin jouduttaisiin siis näitä kouluuttamaan, kuten mainitsin, ja antamaan ammattiopetusta juuri sellaiselle ainekselle, joka on tasavaltaisvastaista.

Ed. K e t o: Minä pyysin oikeastaan puheenvuoron vastatakseni ed. Kulmalalle, joka meille selitteli, miten maailman työväki on vuosikymmeniä suhtautunut militarismiin. Oikeastaanhan tämä selvitys ei ansaitsisi vastinetta, siinä kun asiat asetetaan päälaelleen. Työväki on kyllä vastustanut militarismia vuosikymmeniä ja vastustaa edelleenkin, mutta aina on erotettu silloin, kun militarismia on vastustettu, toinen asia, joka on maan puolustamisen oikeus silloin, kun sen kimppuun hyökätään. Niin ovat tehneet työväenliikkeen suuret teoreetikot aikoinaan. Se kanta, jota ed. Kulmala täällä esittää, se on sangen myöhäinen keksintö, jonka ed. Kulmalaan aatetoverit keksivät maailmansodan aikana, mutta jyrkästi eroaa siitä, mitä työväenliikkeessä on aikaisemmin esitetty. Asiahan on muuten sillä tavalla, niinkuin täällä on ryhmäni taholta aikaisemminkin esitetty, että normaalisenä aikana sellainen pieni maa kuin meidän maamme ei juuri hevin voi ajatellakaan sellaista politiikkaa, joka johtaisi sotaan, vaan kyllähän tavallisesti on asianlaita niin, että tällaisen maan puolustaminen on juuri se normaalin tapaus, jota varten puolustuslaitos on toistaiseksi tarpeen.

Ed. Reinikaiselle huomautan vain lyhyesti, että minusta hänen lausunnossaan oli ristiriitaa. Hänhän tuntui joka tapauksessa puolustavan upseerien lähettämistä ulkomaille sotakorkeakouluihin. No, näitä

upseereita voidaan lähettää tällä haavaa Ranskan, Belgian, Ruotsin ja Italian sotakorkeakouluihin. En minä nyt luule, että ne siellä niin erinomaisen kansanvaltaista henkeä saavat, varsinkaan Italiassa, jossa on enimmän paikkoja meidän upseereillemme tarjolla. Ja tällaista politiikkaa vastaan on ainakin esitettävä se, että rahat menevät jotenkin hukkaan, silloin kun upseereja ulkomaille lähetetään. Asianlaita on sillä tavoin, että se sotatieteellinen opetus, jota tällaisessa korkeakoulussa annetaan, on sovellettua sotatiedettä, jossa tarkasti lähdetään kunkin maan maastosta, kun strategiaa ja taktiikkaa opetetaan, ja jossa opetetaan operoimaan niillä armeijaosastoilla, jotka kussakin maassa ovat käytännössä. Näiden suurvaltain korkeakouluissa opetetaan operoimaan suurilla armeijaosastoilla ja divisioneilla, kun sensijaan meillä täytyy opettaa esikuntaupseerit käyttämään paljon pienempiä joukkoyksiköitä, niin että sellaisten upseerien, jotka tällaisen ulkomaisen sotakorkeakoulun käyvät, on oikeastaan täällä kotimaassa oppinsa opittava aivan uudestaan. Jos siis joku vastustaa sotakorkeakoulun perustamista, hänen on ainakin oltava johdonmukainen ja vastustettava minkäänlaisen sotakorkeakouluopetuksen antamista upseereille. Mutta mielestäni tästä kannasta, opetusta vastustavasta kannasta olisi tehtävä myös toinen loogillinen johtopäätös, vastustettava m. m. kadettikoulun määrärahoja, koska meidän sivistyneistössämme, josta rekrytoidaan tähän kadettikouluun ainekset, on tavattoman paljon fascistisia mielialoja ja mielipiteitä. Mutta minusta tuntuu niinkuin oikea tapa sittenkin olisi, että tällaisia laitoksia, jotka ovat niin sanoakseni asiallisesti oikeutettuja, puolustettaisiin, mutta mikäli niissä ilmenee sellaisia ilmiöitä, jotka eivät ole valtiollisen elämän terveyden kannalta puolustettavissa, niitä sitten aina kulloinkin esiintyvänä arvosteltaisiin ja vastustettaisiin. Ja minusta tuntuu siltä, että se arvostelu, joka on sosialidemokraattien taholta lausuttava sellaista liikehtimistä vastaan, mikä meidän upseeristossamme ilmenee, olisi osoitettava juuri silloin kun hallitus lähettää upseereita tällaiseen laitokseen.

Ed. Kulmala: Ed. Kedon lausunnon johdosta tahdon erikoisesti vielä painostaa

sitä kohtaa edellisestä puheenvuorostani, että kaikki armeijat jotka ovat tähän asti olleet olemassa, on porvaristokin aina kietonut „kansan ja isänmaan puolustuksen” y. m. kauniitten fraasien varjoon, siis samojen pettävien lauseiden, joilla Keto puolusti upseerikoulun perustamista. Samat korulauseet ed. Kedolla ja porvareilla, ja myös samat perusteet. Minä myönnän ettei meidän porvaristomme yksinään voikaan mitään sotaisia suunnitelmia pitää eikä myös varustella sitä varalta, että se yksinään lähiti taisteluun Neuvosto-Venäjää vastaan. Mutta kun kerran on olemassa laaja militaristinen järjestelmä ja hyvä sotilaskunta, niin maailman porvaristo käyttäisi sitä aseenaan, ja mitä siihen kohtaan tulee että me voisimme sitä eduskunnassa tai jossain muualla kontrolloida, mitä kulloinkin sotilaallisesti tehdään, niin sillä ei ole mitään merkitystä. Mehän muistamme viimeisen Aunuksen retken ajoilta, eihän silloin Suomen armeija ollut nimellisesti mukana, mutta sen rajavartiosto ei kyennyt eikä tahtonut vastustaa niitä ryöstöjoukkoja, joita lähetettiin rajan yli ja niin olen tämä toimenpide olisi voinut johtaa sotaan, olisi voinut käydä niin, että Venäjän puna-armeija olisi tullut Suomen valkoisien perässä pitemmällekin kuin rajalle, ja silloin täällä luonnollisesti olisi ollut velvollisuus mennä puolustamaan „isänmaata”. Minä tahdon vielä painostaa sitä tosiseikkaa, että vaikka me täällä eduskunnassa päätämme, ettei nyt lähdetä sotaan, niin emme täällä voi päättää, koska on puolustettava porvarien isänmaata. Minä uskon ettei ed. Keto eivätkä myöskään ne toiset sosialidemokraatit täällä tänä päivänä, jotka ovat puolustaneet upseerikoulua, eivätkä ainakaan täällä eduskunnassa tule pitämään kiihottavia puheita vielä sotaanlähden puolesta. Mutta minä olen siinä varmassa käsityksessä, että kysymys sodasta tai rauhasta se ratkaistaan jossain muualla eikä eduskunnassa. Täällä voidaan ainoastaan esittää kysymys, että porvareille militaristisia voimia, on jatkuvasti lisättävä. Olemmeko niitä tukemassa, ja kietomassa „kansanvallan ja isänmaan puolustuksen” huntuu, ettei kansa olisi niitä näkemässä kaikessa alastomuudessaan, ja tästä minä en ainakaan näe, että työväen edustajat tällaisessa kysymyksessä voivat olla muuta

kuin jyrkästi vastustamassa tätä niinkuin muitakin esille tulevia kysymyksiä, jotka tähtäävät sotilaallisen militaristisen voiman kasvamiseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Jokela ed. Kulmalan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Jokelan ehdotukseksi. Ed. J. F. Aalto ed. Pensaana y. m. kannattamana on ehdottanut, että lakiehdotus jätettäisiin lepäämään yli vaalien. Kutsun tätä ehdotusta ed. J. F. Aallon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska asia on ehdotettu jätettäväksi lepäämään yli vaalien, niin on se valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan pantava pöydälle ensi istuntoon.

Asian kolmas käsittely tulee siis jatkuamaan.

4) Ehdotus määrärahan myöntämisestä vientiluoton järjestämistä varten.

Hallituksen esityksen n:o 70 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17 esitellään ainoaan käsitellyyn.

Keskustelu:

Ed. Wuolijoki: Tällaisen vientiluoton myöntäminen, jota hallituksen esityksessä esitetään, on verrattain epämieluisia ja johtuukin tällainen esitys epäilemättä nykyisistä poikkeuksellisista oloista. Jos olisivat normaaliolot Europassa ja Europan maitten kesken, niin tuskin tällaisen vientiluoton myöntäminen tulisi kysymykseen. Mutta nythän ensinnäkin valuuttasuhteet eri maissa ovat tavattoman vaihtelevat ja sitten raha-asema eri maissa on vielä kovin erilainen. Tässä tarkoitetaan myönnettäväksi vientiluottoa pääasiallisesti niille viejille, jotka veisivät suomalaisia teollisuustuotteita ja maataloustuotteita läheisiin naapurimaihin, Itämeren maihin. Asianlaita on kuitenkin tällä hetkellä niin, että näissä Itämeren maissa, Virossa, Liettuas-

sa, Latviassa, on rahaa sangen niukalta ja korkokanta tavattoman korkea, niin että jos tahtoo saada siellä markkinoita tavaroilleen, niin on melkein hallituksen tässä tavalla tai toisella avustettava, koska meidän teollisuutemme on niin vähävaraista, omistaa niin pienet pääomat, että se ei itse pysty tällaista vientiä hoitamaan. Ja ennen kaikkea tällainen vientiluoton myöntäminen on sen takia välttämätön, että useat naapurimaat ovat olleet pakotetut jo ennen myöntämään tällaista vientiluottoa saadakseen tavaransa näille kysymyksessä oleville markkinoille. Minulla siis asiassa tällä kertaa, näissä poikkeuksellisissa oloissa kun olemme, ei ole mitään tällaisen vientiluoton myöntämistä vastaan. Mutta kun minä sitten katson hallituksen esityksestä, mille kaikille tällaista vientiluottoa olisi myönnettävä, niin silloin herää epäily, onko syytä todellakin kaikille tällaisille artikkeleille tällä kertaa vientiluottoa myöntää. Minä ymmärrän, että meidän maassamme on maanviljelyskone-teollisuusaloja, jotka tuotteittensa laadun vuoksi pystyvät hyvin kilpailemaan ulkomaiden kanssa ja jotka tällaista vientiluottoa tarvitsevat. Ei ole muuta kuin hyvää sanottavana, että tällaiset teollisuusyritykset koetetaan saada viemään tuotteitaan ulkomaille. Sellaisia ovat etenkin meijerikone-teollisuus — separaattorit — ja maanviljelyskone-teollisuus — aurat, äkeet j. m. s. — ja onpa meidän maanviljelykselämmeikin sellaisia tuotteita, joita voidaan hyvällä syyllä ulkomaille viedä ja joita meillä on riittävästi vietäväksi, kuten esim. meidän hevosemme. Maassamme on riittävästi hevosia, ja epäilemättä niitä ei tulla tarvitsemaankaan niin paljon, koska maanviljelys siirtyy suureksi osaksi koneelliseksi ja meidän hevosrotumme taas on tunnettu, niin että on kyllä syytä tehdä hevostemme ulosviennin hyväksi jotakin.

Mutta hallituksen esitys osuu harhaan siinä, että esitetään myös jalostetun maatiaiskarjamme ulosvientiä. Nythän tiedämme, että meillä tässä maassa on kaksi suuntaa maatiaiskarjan jalostuksessa, Länsi-Suomen karjanjalostusliitto ja Itä-Suomen karjanjalostusliitto. Kumpikin jalostussuunta on verrattain nuori, noin 20—30 vuotta vanha ja kumpikin on voinut näyttää verraten ilahduttavia tuloksia. Mutta

jos numerollisesti tarkastamme, kuinka suuri tämä jalostustyö on ollut, niin huomaamme, että koko meidän lehmäkannastamme on vasta tavattoman pikkuinen määrä sellaisia, jotka on voitu ottaa näiden asianomaisten siitosyhdistysten kanta-kirjoihin. Minulla ei ole tällä kertaa numeroita, mutta luulen, että se supistuu kummassakin liitossa muutamiin tuhansiin. Ei voi puhua edes kymmenistä tuhansista. Kun tässä maassa on toista miljoonaa lehmää ja kantakirjalehmiä on vain joitakuuta tuhansia, ehkä vain yksi prosentti koko maan lehmistä, on todellakin syytä kysyä, onko meidän nyt erikoisesti ruvettava avustamaan näiden meidän jalostettujen kantakirjalehmäimme ulosvientiä. Tämä on etenkin sentakia kipeä kysymys, että meidän maassamme on juuri luotu suuri määrä itsenäisiä pienviljelijöitä, joilla on suuri halu parantaa talouttaan ja joiden keskuudessa pitää saada välttämättömästi karjanjalostustyö käyntiin. Pitää saada muodostetuksi m. m. sonniihdistyksiä. Ja niihän valtiokin avustaa. Mutta nythän on tapahtunut jo monta kertaa, että näitä valtioapuja ei ole voitu saada sentakia, ettei ole ollut saatavissa kunnollisia siitoseläimiä. Jos me nyt tästä vähäisestä siitoskarja-aineksesta, joka meillä on, vielä rupeamme viemään ulos, niin mistä siitossonneja sitten on saatavissa. Minä arvaan, että maataloustaholta väitetään tähän, että se kiihoittaa vain jalostusta, jos saataisiin viedä ulos. Minä pyydän kysyä, mitä täältä oikein vietäisiin ulos? Parhaitako? Eikö jokainen myönnä, että olisi maallamme tavaton taloudellinen tappio, jos parhaita eläimiä viedään ulos. Vai huonompiako, pilataksemme jo alussa meidän maineemme ulkomaan markkinoilla, kun meillä ehkä vastaisuudessa olisi suurempi määrä kunnollisia eläimiä ulosvietäväksi? Mehän tiedämme, että kotimaassa maksetaan verrattain korkeita hintoja nykyään kunnollisista siitoseläimistä. Maksetaanhan meillä semmoisia hintoja kuin 20,000 markkaa siitossonnista j. n. p. Ja jos meillä ei ole kunnollisia eläimiä ulosvietäväksi — ulosviennissä ei voi olla puhuttakaan sellaisista hinnoista kuin 20,000 — niin huonot eivät voi meille avata hyviä markkinapaikkoja. Päinvastoin meidän pitäisi välttämättä pysyttää kaikki se hyvä materiaali, joka meillä tällä kertaa on, tois-

taiseksi maassa, ja koettaa levittää sitä omassa maassa sinne, mihin se vielä ei ole levinnyt. Niitähän on suunnattomia alueita vielä, joissa tällainen karjanjalostus ei ole päässyt siihen vauhtiin, että ihmiset osaisivat ostaa kunnollisia siitoseläimiä.

Minä siis olisin valmis hyväksymään hallituksen esityksen ja siis valiokunnan mietinnön sillä poikkeuksella, että perustelujen lause, joka on ennen pontta, hyväksyttäisiin näin kuuluvana: Koska ne perustelut, jotka hallitus on ehdotuksensa tueksi esittänyt, eduskunnan mielestä muuten ovat pätevät, paitsi että maatiaiskarjan siitoseläinten vientiä ei olisi sallittava, ehdottaa Eduskunta kunnioittaen esityksen mukaisesti — ja siis ponsi samanlainen kuin mitä valtiovarainvaliokunta on ehdottanut. Minä toivon, että eduskunnassa löytyy etenkin pienviljelyn kannattajia niin paljon, että ne yhtyvät näihin perusteluihin, sillä se on juuri erikoisesti pienviljelijöiden tähden kuin tällainen perustelu on välttämätön.

Maatalousministeri Elfving: Tietoisena siitä, että parhaillaan on niin hyvin balttilaisissa maissa kuin Venäjälläkin vilkas siitoseläinten kysyntä, ja että tällaisia eläimiä runsaasti sinne tuodaan muista maista, on luonnollista, että hallitus on ryhtynyt tarkkaamaan niitä mahdollisuuksia, joita meillä Suomessa on kilpailuun näillä markkinoilla. Monelta taholta saatujen tietojen mukaan ja eritoten sen jälkeen kuin hallitus on ollut tilaisuudessa maatalousattashan kautta saada luotettavia tietoja siitoseläinten vientimahdollisuuksista balttilaisiin maihin, on hallitus epäilyksettä asettunut tällaista vientiä puoltamaan. Täällä on huomautettu, että siitoskarjan vienti Suomesta saisi vahinkoa aikaan siinä suhteessa, että oma jalostettu eläinkanta heikontuisi ja vähenisi. Tällainen pelko on kuitenkin aiheeton. Päinvastoin täytynee luottaa siihen, että tällä, niinkuin muillakin tuotannon aloilla, kasvava kysyntä tulee vaikuttamaan vilkastuttavasti eläinjalostukseemme ja lisäämään tuotantoa tällä alalla. Onhan juuri se seikka, ettei ole ollut riittäviä markkinoita meidän kotimaiselle karjallemme ja hevosille, pääasiallinen syy siihen, että tämä jalostustyö ei kehity niin nopeasti kuin suotavaa olisi. Meillä ei totisesti tätä ny-

kyä ole varaa lykätä luotamme maataloudellemme edullisia tulolähteitä. Päinvastoin tulisi meidän ilolla tervehtiä uusia aloitteita tässä suhteessa ja niitä kaikin keinoin kannattaa. Joka luulee eläinjalostajistamme, että he olisivat valmiit ulkomaille myymään parhaat eläimensä ja täten hävittämään suurilla ponnistuksilla ja uhrauksilla saavutettuja tuloksia tässä jalostustyössä, ei heitä ja heidän työtään tunne.

Mitä viennin järjestämiseen muuten tulee olisi se ja tuleekin pakosta järjestettäväksi etupäässä niiden järjestöjen kautta, jotka jalostusta ohjaavat ja jotka huolehtivat myös kaupasta tällä alalla.

Sopii muuten kysyä, minkä vuoksi eläinten vienti Suomesta täällä saisi karjan ja hevoshoidollemme vahinkoa aikaan. Muualla maailmassa tällaisesta viennistä on vain hyötyä. Rohkenen senvuoksi toivoa, että eduskunta tahtois hyväksyä hallituksen esityksen muuttamattomana.

Ed. Sirola: Minä ensinnäkin yhdyin kannattamaan ed. Wuolijoen ehdotusta ja samalla minä huomautan, että kun maatalousvaliokunnassa oli käsiteltävänä valtiovarainvaliokunnalle annettavat erityiset lausunnot määrärahoista ja hallituksen budjetissa on m. m. määrärahoja karjanjalostusyhdistyksille, joita tulisi käytettäväksi myöskin siitoskarjan ostoon Pohjois-Suomeen Ruotsista, minä käsitin, että tämä koko toimenpide on ainoastaan keinnottelutarkoituksena. Nythän kävisi sillä tavalla, että maasta vietäisiin siitoskarjaa sekä sillä rahalla ostettaisiin ulkomailta siitoskarjaa takaisin.

Ed. Hästbäck: Då jag uti statsutskottet icke varit närvarande då ifrågavarande ärende behandlades får jag för riksdagen tillkännagiva min avvikande mening och på samma gång yrka på att propositionen måtte förkastas.

Beviljandet av exportkrediter är en fråga, som allsidigt diskuterats uti många länder. Och frågan ansågs för några år tillbaka vara av så stor internationell betydelse att den i oktober 1920 upptogs till behandling på Brysselkonferensen. Såsom vi veta har man på sagda konferens behandlat frågor, som man ansett äga betydelse i syfte att möjliggöra en återgång till

mera normala ekonomiska förhållanden i Europa efter krigsårens ekonomiska förstörelsepolitik och rovdrift. Och som ett verksamt medel i detta arbete ansåg man nödigt att vidtaga vissa extra mått och steg för beredande av möjligheter till en utsträckt och långfristig kredit för skilda produktionsgrenar i återuppbyggnadssyfte. Så uppkom skilda kreditsystem bland dem det nu ifrågavarande exportkreditsystemet, som ytterst bygger på det bekanta Ter Meulen-systemet. Något enhetligt system nådde man som bekant icke, utan de enskilda staterna vidtogo på olika sätt mer eller mindre omfattande åtgärder i syfte att bereda ökade möjligheter och lättnader för kreditgivning i och för export, särskilt av industriprodukter. Men syftet med dessa krediter var icke enbart, att söka tillföra det egna landets industriförmåner i form av leveransavtal för export, utan fastmer att därigenom söka minska rådande arbetsbrist.

Regeringens nu föreliggande proposition bygger i stort sett på det system, som Sveriges riksdag fastslog år 1920, då staten iklädde sig betalningsansvar intill ett belopp av högst 10 milj. kronor för varor, som kunde komma att på kredit exporteras till vissa angivna länder i Central-Europa, vilka genom kriget blivit lidande. Det var med andra ord ett steg av samma art som förordades på Brysselkonferensen, och som omfattades och vidtogs av andra länder för att lindra krigsnöden. Överallt ha dessa statliga krediter emellertid blott i ringa utsträckning tagits i anspråk av orsaker, som jag längre fram skall redogöra för. I Sverige ville emellertid vissa affärskretsar och sammanslutningar fortfarande bibehålla kreditsystemet och begärde i sådant syfte senaste höst ett nytt anslag stort 25 miljoner kronor.

Då såsom redan antytts, erfarenheten från eget land och även från andra länder givit vid handen att systemet icke varit lyckat, fick kommerskollegium i uppdrag att avgiva utlåtande i frågan. Kollegium beredde järnkontoret och rikets samtliga handelskammare tillfälle att ge utlåtande i ärendet. Och de utlåtanden som avgavs voro av så nedslående innehåll, att det synes mig högst märkvärdigt att vår regering kunnat upptaga detta kreditsystem och söka införa detsamma i vårt land. Det

är självfallet att jag nu icke kan i detalj redogöra för de olika synpunkter som man på särskilda håll i Sverige framlagt till kommerskollegiums begrundande. Icke heller för de upplysningar Westminster bank lämnat om dylika krediter i olika länder. Detta skulle föra mig för djupt i frågan. Jag skall därför inskränka mig till att blott delge riksdagen kontentan av de anmärkningar, som riktades mot systemet i Sverige och som publicerats av kommerskollegium.

Herr Wuolijoki har redan lämnat några detaljuppgifter om syftemålet. De gjorda anmärkningarna äro sammanfattade uti följande punkter:

1. Beviljandet av statliga hjälpkrediter för export innebure i realiteten ett bortskänkande i större eller mindre utsträckning av svensk arbetskraft och svenska varor till utlandet.

2. Det ifrågavarande anslaget skulle sålunda endast tjäna till att finansiera en fingerad export till marknader, vilka med hänsyn till deras bristande betalningsförmåga för närvarande vore föga eftersträvsvärda.

3. Betraktat såsom en form för arbetslöshetsunderstöd, vore exportkrediten olämplig i så måtto, som arbetsresultaten ej kunde förväntas komma det egna landet till godo. Särskilt borde för sådana ändamål användande av lånemedel ej ifrågakomma.

4. Det ifrågasatta anslagsbeloppet — 25 milj. kronor — vore i verkligheten alltför obetydligt att spela någon roll i förhållande till hela vår exportproduktion och därför meningslöst.

Här synes det mig behövt att genast draga en jämförelse mellan det i Sverige föreslagna beloppet och den uti regeringens proposition upptagna summan. Man ansåg från fackmannahåll i Sverige att 25 milj. kronor icke hade någon som helst betydelse i förhållande till landets produktion. Och detta kan med ännu större skäl sägas om föreliggande anslag, ty med 10 milj. finska mark kan man icke göra något av nationalekonomisk betydelse; — möjligen upphjälpa ett par tre affärsföretag eller rädda någon kreditanstalt från förluster på statens bekostnad.

I detta sammanhang vill jag särskilt fästa riksdagens uppmärksamhet på den

omständigheten, att beviljandet av statskrediter åt affärer i andra länder lett därhän att staten småningom nödgats övertaga hela ansvarigheten för de affärer som statskredit beviljats. Och orsaken därtill har varit, att så snart staten beviljat kredit åt någon affär och sökt få säkerhet därför så ha de andra fordringsägarna, vanligen banker, som tidigare beviljat krediter, gjort anspråk på motsvarande säkerhet. Och följden av den strid som uppstått mellan staten och de privata kreditanstalterna om säkerheten har, i många fall, lett till detta slutmål att staten nödgats övertaga hela ansvarigheten och anhålla om nytt anslag. Har staten vägrat giva mera pengar för detta ändamål så har följden blivit den att de affärer, som i god tro anlitat statens hjälpkredit fått göra konkurs, — i många fall t. o. m. utan att affärens ställning varit dålig. Staten har, med andra ord lockat affärerna att begagna sig av ett kreditsystem, som ansetts vara förmånligt och därmed föranlett affärerna att övergiva sina gamla långivare, och då staten som är beroende av riksdagens beslut, icke i längden kunnat uppehålla krediten ha affärerna själva därav fått lida. Den vackra skylt som man lagt på detta kreditsystem, att detsamma för framtiden skulle stärka den nationella produktionen för vinnande av en fast fot på den utländska marknaden, har den antydd följden av systemet för länge sedan kullkastat. Och risken att begagna sig av dessa krediter har varit så stor att affärer som haft andra möjligheter att få pengar, icke begagnat sig av statens reserverade medel och till följd därav har, t. ex. i Sverige, ännu sistviken februari månad, icke ett enda öre använts av det av Sveriges riksdag år 1920 beviljade garantibeloppet, 15 milj. kronor. Så te sig förhållandena i verkligheten ifråga om sagda kreditsystem.

Jag skall ännu lämna ett par upplysningar ur den kritik, som i Sverige riktats mot systemet.

Kommersekollegium säger bl. a.:

Det är principiellt förkastligt att på konstlad väg genom statssubvention uppehålla vissa industrier, vilka utan sådan hjälp ej vore livsdugliga.

De eventuella fördelar, vissa exportindustrier skulle kunna vinna genom att tack vare beviljade hjälpkrediter erhålla insteg

på nya marknader är av tvivelaktigt värde, enär vid återgång till normala förhållanden de vanliga ekonomiska faktorerna icke bleve ensamt utslaggivande i konkurrens-kampen.

Såsom härav framgår synes det mig täm-ligen klart, att det statsliga ingripandet genom beviljande av hjälpkrediter innebär ett alldeles omotiverat och till sina verkningar i längden skadligt stödjande av svagare industriella företag gentemot starkare och mera livskraftiga sådana.

Jag var övertygad om att man från re-gerings och andra håll skulle bemöta mina påståenden och anföra andra synpunkter, sådana som t. ex. anföras uti propositionens motivering, och sådana som man i andra länder påklätt frågan såsom skylt för att densamma skall få en allmän prä-gel. Men dessa motiv äro dock av under-ordnad betydelse, sedan erfarenheten av systemets tillämpning i verkligheten gi-vit ett sådant resultat att icke ens de som förfäktat detsamma kunna förorda systemet utan reservation. Herr Wuolijoki har redan lämnat några detaljuppgifter, som visa huru svårt det blir att gå intressegrup-perna tillmötes. Det kan icke tillbakavisas att trådarna i systemet leda, såsom vägar-na till Rom, till detta slutmål: hjälpkredit för ett par tre affärer på bekostnad av andra.

Och jag vill särskilt understryka, att ett statligt ingripande för stödjande av expor-ten genom åtgärder av detta slag, som icke kan anses öka statens kapitalbehållning utan snarare medföra förluster, icke borde få ifrågakomma. Ty inslår man på den vägen så är man, såsom redan antytts, tvungen att fortsätta med understöddandet och vad detta medför för utgifter för sta-ten är firman Gutzeit ett tydligt och var-nande exempel. Låt vara att denna affär är av ett annat slag, så åtnjuter den i alla fall stora förmåner av staten.

Såsom av det relaterade framgår visar världserfarenheten med hänsyn till dessa tillfälliga statskrediter, att desamma ej äro synnerligen uppmuntrande. De ha skjutits undan på en snäv plats där normal bank-verksamhet funnit riskerna för stora och förts till det område där riksdagen har att bevaka statsintresset vid statsmedlens för-valtning, så att enskilda icke erhålla för-delar på andras bekostnad. Denna uppgift synes mig riksdagen i hög grad åsidosätta

om den beviljar medel för dylika ändamål som nu ifrågavarande. Därjämte vill jag fästa uppmärksamheten på att detta kreditssystem är nytt i vårt land och hade därför bort mera allsidigt prövas, särskilt med hänsyn till nuvarande förhållanden. Industri- och affärsorganisationerna på skilda orter i landet hade bort få offentligt uttala sig om lånesystemet förrän man går att förverkliga detsamma. Ty såsom redan framhållits har erfarenheten från utlandet visat, att statlig exportkredit förorsakat strid mellan exportörerna inbördes, och haft ringa effekt såsom medel till exportens ökning. Och anledning saknas även att förutsätta att resultatet skulle bli annorlunda i vårt land. Och därför kan jag icke vara med om att införa ett kredit-system med så vittgående följder, varav andra länder haft ett ytterst nedslående resultat.

För mig är det icke obekant att såväl jordbruk som industri just nu ha behov av allt det stöd de kunna erhålla. Men i landets intresse kan det ej ligga att hjälpa genom att skänka bort varor till utlandet. Och man har dessutom vant sig vid att bankverksamheten räknar som en av sina allra främsta uppgifter att finansiera handeln. Kräves här för långfristiga krediter brukar man lämna sådana i form av fonderade lån, som utgör den normala vägen för en stat att erhålla medel, erforderliga för att finansiera en överskottsimport. Det är den naturliga vägen att diskontera framtida export, och icke såsom man nu avser att genom statssubvention uppehålla vissa industrier.

Och slutligen vill jag fästa riksdagens uppmärksamhet på en viktig omständighet, nämligen att det icke i propositionen är fastslaget huru medlen skola fördelas emellan dem som ansöka om statshjälp. I Sverige fastslog man genast då medlen beviljades, vissa grundprinciper, bl. a. att anslaget skulle delas så att Industriförbundet skulle erhålla $\frac{2}{3}$ och Lantbrukssällskapet $\frac{1}{3}$. Här ger man öppen fullmakt åt regeringen att handla efter förgottfinnande. Och jag är övertygad om att denna öppna fullmakt för regeringen kommer att medföra, att det gamla licenssystemets delningsprinciper följas. Det må sedan vara statsrådet eller en särskild nämnd som upp-tager till prövning och avgörande de in-

komna ansökningarna. Den ena får, den andra icke; — och vanligen går det så till att sådana som stå de bestämmande närmast eller äro flitigast att uppvakta myndigheterna erhålla fördelar. Redan minnet av licenssystemets sorgliga och för landet skadliga följder borde vara ett så påtagligt bevis, att riksdagen icke borde upprepa ett fördelningssystem som kommer att medföra samma olyckliga följder. På anförda grunder föreslår jag att riksdagen måtte förkasta statsutskottets föreliggande förslag rörande exportkrediter.

Ed. Linna: Minä voin yhtyä pääasiassa siihen, mitä herra maatalousministeri lausui. Sen sijaan tahtoisin ed. Vuolijoen lausunnon johdosta huomauttaa muutamista lisäseikoista. Karjankasvatukselle, karjanjalostukselle on yhtä tärkeä se, että jalostettu karja antaa runsaamman tuotannon, on sille aivan yhtä tärkeätä myöskin, että tällaisella karjalla on menekkimahdollisuuksia. Jokainen karjankasvattaja tietää, että se yhtä paljon kuin tuotannon lisääntyminen vaikuttaa siihen, miten intensiivisesti karjaa jalostetaan. On todellakin myönnettävä, että karjanjalostus meillä on verrattain nuorta ja että vallan suuria määriä jalostettua karjaa ei ole. Mutta toiselta puolen ei ole suinkaan tähän harvalukuisuuteen syynä se, että meillä olisi ollut jalostettua karjaa kaupaksi alhaisista hinnoista. Päinvastoin on myyty hyvistä karjoista verrattain pitkän suvon omistavia yksilöitä, vasikoita ja vanhempia eläimiä sellaisiin hintoihin, että ne hinnat eivät ole vastanneet kasvattamiskustannuksia. Tästä seuraakin, että ennenkuin karjanjalostus pääsee intensiiviseksi, täytyy kysynnän lisääntyä. Vasta silloin voidaan päästä tässä suhteessa toivottuihin tuloksiin. Minä luulen, että se toimenpide, jota ed. Vuolijoki esitti pienviljelijäin jalostetun karjansaantimahdollisuuksien lisäämiseksi, ei vie tuloksiin, vaan päinvastoin. Pienviljelijäin jalostusharrastusten heikkouteen on suurimpana syynä se, että niissä piireissä vain aniharvat vielä käsittävät jalostetun karjan merkityksen, joten valistustyötä on enempi kuin tähän asti tehtävä. Minä luulen, että nykyiset hinnat eivät ole suinkaan olleet esteenä. Täällä mainitsi ed. Vuolijoki huippuhinnoista, joita muutamista yksilöistä on saatu.

Mutta kyllä kai ed. Vuolijoki tietää yhtä hyvin kuin minäkin, että ne ovat hyvin harvinaisia hintoja. Harrastusta pienviljelijöidenkin keskuudessa karjanjalostustyöhön on muilla valtion toimenpiteillä edistettävä. Minä luulen, että ed. Vuolijoen toimenpiteet tässä suhteessa eivät suinkaan vie sellaisiin tuloksiin, kuin hän toivoi vaan päinvastoin tulevat ne tuottamaan aivan päinvastaisia tuloksia.

Sitten tahtoisin huomauttaa eräästä toisesta seikasta. Karjanjalostajille, karjan kauppiaalle on tavattoman tärkeä, että tällä karjalla on vissit markkinapaikat ulkopuolella oman maan. Tällaisia markkinapaikkoja on tällä hetkellä luotava, jos mielittää näitä ollenkaan saada. Me tiedämme, että suomalaisella karjalla ei läheisessä tulevaisuudessa ole mahdollisuuksia saada levikkiä muualle kuin balttilaisiin maihin, Viroon, Latviaan ja Liettuahan. Myöhemmin on mahdollisuus saada sitä kenties menemään Venäjälle, mutta tälle mahdollisuudelle on verrattain vähän rakennettava. Nyt Ruotsi ja Tanska tekevät kaikkensa saadaakseen nämä markkinat vallatuiksi, saadaakseen työnnettyksi meikäläisen karjan pois markkinoilta. Aikaisemmin olemme nähin maihin vieneet, nyt siellä on, kuten ed. Vuolijoki myönsi, rahan korko korkea ja rahan niukkuus, nyt ne eivät pysty ostamaan. Ruotsi ja Tanska tarjoavat vientiluottoa ja sillä tavoin valtaavat markkinoita ja työntävät sieltä pois senkin vähän, mitä me olemme siellä saaneet, jotta sitten, kun me olemme ed. Vuolijoen mukaan tilaisuudessa karjaamme lähettämään, nämä markkinat jo ovat kerrassaan vallatut. Näitten markkinain valtaamisesta on juuri pienviljelijöille suurin hyöty. Sillä minä luulen, että vastaisuudessa tulee juuri pienviljelijäin siitoskarjan kasvattaminen ja kauppaan vienti olemaan yksi näiden tärkeimpiä tuotantohakeroja ja olen varma, että tehdään karhunpalvelus, jos nyt myönnytään siihen esitykseen, jonka ed. Vuolijoki täällä teki. Kannatan valiokunnan mietintöä.

Ed. Inbör: Då de skäl, som här anförts av rdgsm Hästbacka för detta förslags förkastande synas mig vara väl grundade, ber jag för min del få understöda rdgsm Hästbackas förslag. Jag har kun-

nat göra detta så mycket hellre, som frågan icke synes vara tillräckligt förberedd. Det synes mig hava varit önskligt att de ekonomiska organisationerna inom landet givit utlåtande ang. nyttan och nödvändigheten av att dessa exportkrediter beviljas, men för såvitt jag åtminstone har mig bekant föreligger icke något uttalande här om. Under sådant förhållande anser jag, att frågan icke är tillsvdare så utredd att den kan godkännas. Under sådant förhållande anser jag att förslaget bör förkastas.

Ed. Wuolijoki: Täällä on ensin näkin Herra Maatalousministerin taholta sanottu, että ne, jotka ovat olleet sillä kannalla kuin minä, jotka siis vastustavat siitoskarjan ulosvientiä, ne eivät tunne karjanjalostajia. Minä en tiedä kuinka paljon karjanjalostajia minä tunnen, mutta minä tunnen ihmiset, että jos ne saavat hyvät hinnat, niin ne myyvät tavarat ulkomaille. Sehän on selvää, eihän siinä mitään erimielisyyttä pitäisi olla. Ja ei suinkaan ole tarkoitus viedä ulkomaille mitään muuta kuin kunnollista tavaraa, kantakirjalehmiä. Minä luulen että maatienskantakirjalehmien luku supistuu alle 10,000. Ei ole siis yhteensä kuin 10,000 kantakirjalehmää, kun kaikkiaan on toista miljoonaa lehmää maassamme, siis ei ole yhtä prosenttia hyvin jalostettuja tuottavia eläimiä. Näitä tahdottaisiin nyt viedä muualle, näitä tuottavia eläimiä, jotta ne siellä oikein tuottaisivat. Jos ne kerran ovat hyviä, niin pidetään ne täällä, jos ne ovat huonoja, alkoon vietäkö ulos pilaamaan nimeä, kun niitä kerran on niin vähän. Minä olen erinomaisen harras ulosviennin kannattaja, silloin kun on jalostettuja eläimiä niin paljon kuin muissa maissa, joista Herra Maatalousministeri mainitsi, silloin kun on niinkuin Hollannissa, jossa on noin 800 vuotta vanha rotu, koko karja on jotenkin samanlaista, tai monissa muissa maissa, joissa tietysti on 100 kertaa enemmän ulosvietävää kuin meillä. Enhän mitään salaisuutta paljasta, kun mainitsen että Tampereen näyttelyn jokainen eläin kävi konsulentin silmien kiirastullen kautta ja silloin saatiin ne kauniit ryhmät, mitkä siellä olivat. Mutta eivät nekään olleet yhtenäinen korkean mittakaavan mukaan jalostettu ryhmä. Mutta yleensä siis kaikki hyvä, mitä meillä on, se oli jo Tam-

pereella. Mitä on siitä ulkopuolella, se ei ole enää mitään extra priimaa. Onko tästä nyt sitten ulosvietäväksi!

Kun on sanottu, että kotimaassa ei ole menekkiä, niin minä vastaan: Herran tähden, hankkikaa menekkiä. Valistakaa, herrat agronomit, nuo pienviljelijät ja muut, että ne ostavat näitä lehmiiä ja anetaan avustusta, että ne jaksavat niitä ostaa. Käytetään ne varat, mitä ulosvientiin ehdotetaan, pienviljelijöille, jotta ne jaksavat maksaa paremmat hinnat. Mutta nyt ehdotettu suunta on varmasti meidän maallemme turmiollinen, sillä minäkin uskon että ne ovat hyviä lehmiiä ne maatiaislehmät. Minä annan kyllä ayshire-rotuiset lehmät viedä ulos, sillä se on rotu, joka viedään muistakin maista ja kilpaillaan siitä, mutta maatiaisrotua, jota ei löydy muualla kuin meillä, on minusta liian aikaista ruveta ulosviemään, vaan te maa-miesseurojen herrat agronomit ja konsulentit, tehkää sellaista valistustyötä, että pienviljelijät ja muut ymmärtävät, että heidän etunsa mukaista on ostaa ja maksaa jalostetuista eläimistä niistä pyydytyn hinnat.

Mitä sitten tulee siihen, että meidän olisi saatava valloitetuksi nuo markkinat, meidän olisi muka kilpailtava Tanskan kanssa ja Ruotsin kanssa valloittaaksemme markkinat, niin eihän meillä ole sitä määrää tavaraa, että me voisimme ollenkaan ajatella kilpailla markkinoista. Emmehän voi vaikka kuinka tahtoisimme viedä vallan paljon ulos. Mutta minä väitän, että jokainen eläin joka ulos viedään, jos se on vähänkään kunnollinen eläin, siitä tulee meidän maallemme vahinkoa, ja siksi ei pidä viedä, vaikka viejä saisikin vähän korkeamman hinnan siitä kuin täällä omassa maassa. Minä toivoisin, että eduskunta hyväksyisi minun kantani, sillä se on epäilemättä tämän maan kokonaisuutta silmäläpäitään oikea kanta.

Ed. Tuomioja: Tämä esitys on merkillepantava ensinnäkin siitä syystä, että se on, sikäli kuin tiedän, lähtenyt maataloustuottajien taholta, mutta että se siitä huolimatta pääasiassa tarkoittaa teollisuuden etujen valvomista. Ei kai voine ymmärtää asiaa niin, että tämän esityksen päätarkoituksena olisi maataloustuotannon kohottaminen näissä vieraisissa maissa, joiden viljelijöille tätä luottoa tahdotaan an-

taa. Minä kyllä myönnän, että itse asiassa tämä toimenpide siihen johtaa. Me tai tämän esityksen takana olevat ne tahtovat varustaa nämä balttilaisten maiden viljelijät uudenaikaisilla koneilla ja mahdollisimman hyvällä siitoskarjalla ja siten kohottaa niiden maataloutta siinä määrin, että ne toivovat jo näiden vastaisuudessa ilman tällaista valtioapuakin voivan hankkia täältä koneita sekä siitoseläimiä. Jo tämä sinänsä on hiukan omituista, että me tahdomme tukea kilpailevien maatalousmaiden maataloutta. Mutta etupäässä tämä esitys on minusta arveluttava sen vuoksi, että ei pyritä tukemaan meidän omaa maataloustuotantoamme eikä meidän omia vastikään itsenäistyneitä ja vielä heikolla pohjalla olevia pienviljelijöitä. Ei suinkaan meidän pienviljelijät vielä ole niin uudenaikaisilla koneilla ja apuneuvoilla kyllästytyt, etteivät ne tarvitsisi tällaista valtioavustusta maataloustuotantonsa kehittämiseksi, eikä niillä, niinkuin jo täällä on vallan riittävästi selvinnyt, myöskään vielä ole tarpeeksi sellaista kunnollista siitoskarjaa, jota ne välttämättä tarvitsisivat. Senvuoksi on minusta nurinkurista lähteä, niin kauan kuin omassa maassa tarvitaan sekä tällaisia koneita että myöskin siitoskarjaa, tukemaan muiden maiden viljelijöitä niiden saamisessa. Toisella tavalla on käsitetty asia eräissä muissa maissa. Minä esim. voin mainita, että Norjassa vv. 1916—1920 käytettiin lähes 6 milj. kruunua avustukseksi maatalouskoneosuuksunnille koneiden hankkimista varten etupäässä pienviljelijöitä varten. Aluksi annettiin avustusta $\frac{1}{4}$ koneiden hinnasta ja korkeintaan 200 kruunua. Myöhemmin tämä rajoitus poistettiin, ja annettiin avustusta $\frac{1}{3}$ kaikista hankituista koneista. Ja tämän toimenpiteen vaikutus oli se, että vuodesta 1916 vuoteen 1920 näiden maatalouskone-osuuskuntien luku lisääntyi 300:sta 10,000:een ja asiantuntijain lausunnon mukaan se vaikutti erinomaisen edullisesti Norjan maataloustuotantoon ja erityisesti Norjan pienviljelijöiden asemaan. Minusta meilläkin olisi ensi kädessä pidettävä huolta siitä, että oman maan pienviljelijät ja viljelijät yleensäkin saavat uudenaikaisia koneita ja että niille myöskin etusijassa varataan ne siitoseläimet, mitä täällä on jalostettu ja jalostetaan. Senvuoksi asetun minäkin kannattamaan sitä ehdotusta, jonka ed. Wuolijoki täällä on tehnyt.

Ed. Brander: Pyysin puheenvuoroa ed. Wuolijoen lausunnon ja ehdotuksen johdosta. Siitä ovat jo täällä herra maatalousministeri ja ed. Linna antaneet oikean arvostelunsa. Mutta katson asian periaatteellisesti siksi tärkeäksi, että on mielestäni pari huomautusta tähän vielä lisättävä.

On merkille pantavaa, että ed. Wuolijoki ei itse pääasiaan nähden asetu kielteiselle kannalle, mutta hän tahtoo asettaa osan maatalouden harjoittajia poikkeusasemaan ja holhouksen alle. Ja silloin hän arvioi tämän maan karjanjalostajat liian alhaiselle tasolle. Tampereen näyttelyn olisi pitänyt olla omiaan myöskin ed. Wuolijolle, niinkuin kävi lukuisille ulkomaalaisille, todistamaan, että Suomessa on jo karjanjalostajia myöskin pienviljelijäin keskuudessa sellaisia, että ne eivät tarvitse holhousta yhteiskunnan puolelta, vaan että ne nimenomaan tarvitsevat tukea ja avustusta ja ymmärtämystä yhteiskunnan puolelta. Meidän karjanjalostuksemme ja nimenomaan suomalainen karjanjalostuksemme on sillä tasolla, että ei ole minkäänlaista vaaraa antaa viennin ulkomaille olla vapaan, ja vielä lisäksi voidaan sitä nimenomaan kiihottaakin. (Ed. Wuolijoki: Montako kantakirjalehmää?) Tässä ei ollenkaan ratkaise asiaa, montako kantakirjalehmää meillä on; niitä on toistaiseksi vähemmän kuin olisi suotavaa, mutta meillä on hyviä kantakirjakelpoisia lehmiä paljon enemmän kuin ed. Wuolijoki tietää, niinkuin meillä on jalostusta harjoittavia pienviljelijöitä enemmän kuin luullaankaan (Ed. Wuolijoki: Mikä lukumäärä?) Sitä lukumäärää ei mikään tilasto pysty osottamaan. Mutta on hyvin ymmärrettävää että nimenomaan meidän pienviljelijämme Savossa ja Karjalassa ja Pohjois-Hämeessä ovat täydellä syyllä katkeroituneita, jos heidät asetetaan tällaisessa asiassa poikkeusasemaan. Minä voin vedota erääseen aivan tuoreeseen kokemukseen. Olen saanut tehtäväkseni huolehtia rajasentujen pienviljelijäin m. m. karjanjalostuksen edistämisestä. Siellä on parasta aikaa meillä lukuisia sonniyhtymiä, useille on jo oltu avustusta tilaisuudessa antamaan, toiset saavat piakkoin sitä mukaa kuin nämä yhtymät tulevat järjestetyiksi. Eikä ole ollut minkäänlaisia vaikeuksia saada näille siitossonneja. Niitä on nykyään saatavissa enemmän kuin on kysyntää. Ja mitkä ovat

hinnat? Minä tiedän aivan tarkoin, 3,000—4,000 markkaa korkeintaan ja poikkeustapauksissa 6,000 markkaa siitossonneista, joilla on takanaan 5—6 sukupolvea kanta-kirjassa. Mikä tämä on hinta, että pelättäisiin viennillä johdettavan karjanjalostusta harhaan? Päinvastoin meidän olisi saatava paljon suurempi siitossonnien kysyntä aikaan, jotta todellakin ne sankat parvet jalostajia, joilla on siitosainesta, ammattitaitoakin ja kaikki muut edellytykset, saataisiin lisäämään jalostusta nimenomaan kauppaa varten.

Hevosjalostajat näkyvät olevan korkeammassa kurssissa. Niin ovat olleet vuosikymmeniä. Mutta kyllä me nyt jo tänä aikana saamme karjankasvattajat panna hevosjalostajain rinnalle. Jos sallimme hevosviennin ja sitä tuemme, meidän tulee tehdä samoin karjanjalostukseen ja vientiin nähden.

Mitä erityisesti Pohjois-Suomeen tulee, josta ed. Sirola täällä mainitsi, niin asema on siellä aivan toinen. On aivan totta, että eräissä tapauksissa on ehkä tarpeen tuoda sinne muutamia harvoja siitossonneja Norrlannista tai Jemtlandista. Mutta Pohjois-Suomen jalostuskarjan puutetta me emme pysty täyttämään Etelä-, Länsi- tai Itä-Suomen karjanjalostusaineksella. Maaperälliset ja ilmastolliset oloet ovat siellä sellaiset, että täytyy tarvittava jalostusaines saada samanlaisista oloista. Mutta tämä vähäpätöinen tuonti ei tässä asiassa merkitse kerrassaan mitään.

Mitä sitten tulee vielä itse asiaan, niin on herra maatalousministeri täällä huomauttanut, että tämä karjanvienti tulee olemaan niin luotettavissa käsissä, että meillä ei ole minkäänlaista pelkoa siitä, että siinä tapahtuu väärinkäytöksiä. Lisäksi on huomattava, että pienviljelijää, niin hyvin karjanjalostuksessa kuin maatalouskoneiden hankinnassa, kuten ed. Tuomioja sanoi, me olemme valmiit yhteiskunnan puolelta avustamaan, mutta toisilla keinoilla. Olisi toimimista myötä ja vastaan yhtä aikaa, jos kieltäisimme siitoseläinten viennin, mutta toisaalla koettaisimme saada jalostusyhtymiä aikaan. Minä olen aivan varma siitä, että ne yhtymät, joita toivottavasti entisille torpparialueille syntyy, saavat aivan riittävästi siitoseläimiä, ja jos hinnat niinkuin toivottavaa on, jonkun verran nykyiseltä aivan liian alhaiselta tasolta nou-

sevat, niin alhaiselta, ettei kannata monenkaan kauppaa varten siitoseläimiä kasvattaa, niin se hinnannousu ei estä suinkaan uusien yhtymien perustamista niissä pienviljelijäpiireissä, joissa jalostukseen nähden ollaan vielä huomattavasti jälessä. Minä siis vastustan ed. Wuolijoen tekemää ehdotusta, pitäen sen karhunkalveluksena nimenomaan meidän niille hyvin lukuisille pienviljelijöille jotka harjoittavat karjanjalostusta. Pidän sen myöskin epäluottamuksena tämän maan karjanjalostajia kohtaan yleensä.

Ed. J u n e s: Samalla kun minäkin kannatan hallituksen esityksen hyväksymistä, niin tahtoisin kuitenkin asianomaisille esityksen toimeenpanijoille ja etupäässä itse hallitukselle huomauttaa erästä vientiarikkelista, joka meillä varemmin on ollut melkoisen huomattava mutta nykyaikana nähtävästi monien laiminlyöntien takia jäänyt vähemmälle. Tämä artikkeli on kalastuselinkeinon kautta saatu kalanvienti. Ja mikäli tunnen, niin meillä esim. silloin kun säädettiin Viron kanssa kauppasopimusta, niin monia kysymyksiä järjestettiin juuri tämän artikkelin pohjalle. Kun tämän lajin vienti on siltä osalta näyttänyt jäävän koko lailla heikoksi, joka kuitenkin olisi välttämätöntä saada mahdollisimman suureksi, niin olisi syytä hallituksella kiinnittää tähänkin kysymykseen enemmän huomiota. Sen lisäksi on meillä varhaisempina aikoina melkoisessa määrin ollut kalojen vientiä Amerikkaan, mutta sekin on nähtävästi jäänyt pois päiväjärjestyksestä. Myöskin on Pohjanlahden pohjoisja keskiosasta suuressa määrin vielä käymässä verrattain arvokkaan lohikalan vientiä Ruotsiin, Tanskaan ja Norjaan. Ja kun me tiedämme, että tällä alalla, varsinkin muutamina vuodenaikoina on kilpailua eri maiden tahoilta, niin olisi välttämätöntä, että tämänkin alan edistämiseksi, kysymyksessä olevasta luotosta käytettäisiin huomattavia erä, jotta me voisimme sitäkin puolta pitää täysin vientikykyisenä. Kun maamme suuret vesirikkauudet antavat yleensä mahdollisuuksia kalastuselinkeinon kohottamiselle ja myöskin kalojen viennin lisäämiselle, niin olisi syytä toivoa, että tämä puoli saisi kaikilta tahoilta riittävää huomiota. Kun niin ei kuitenkaan ole nykyään ollut, niin olisi syytä myöskin

käyttää näitä varoja mainittuun tarkoitukseen, jotta vientimme saataisiin mahdollisimman voimakkaaksi, ja jotta sen kautta kalastuselinkeinon harjoittajat tulisivat yhä enemmän kiinnittäneeksi sille alalle huomiotaan.

Monia muita vientimahdollisuuksia on meillä olemassa myöskin maatalouden alalla, kunhan vain asiat järjestetään oikeaan suuntaan ja luottoa siinä suhteessa riittävästi myönnetään. Senvuoksi kannatan mietinnön hyväksymistä.

Ed. S c h a u m a n: Det är klart att jag icke för min del kommer att tala om avelsdjur eller tjurföreningar; jag beklagar att denna debatt har förts något på avvägar, ehuru det andragande, genom vilket den kom att föras på sidan om huvudfrågan, i och för sig nog var sakligt.

Huvudfrågan här rör industrin, det gäller beviljande av en exportkredit för en industri, som är av det slaget, att den icke kan reda sig utan en dylik extra statshjälp. I denna huvudfråga kan jag icke annat än fullständigt ansluta mig till det alltigenom riktiga och väldokumenterade andragande, som här hölls av herr Hästbacka.

Det förvånar mig icke alls att handelsministern, som åtminstone ännu nyss var tillstades på regeringens banker, icke har försvarat den proposition som han har kontrasierat. Det torde i själva verket bliva rätt svårt att ur handelspolitiska och allmänna ekonomiska synpunkter försvara denna proposition. Hela det system, av vilket också detta förslag utgör ett led, är ett bakvänt system, som icke kan försvaras av den som företräder köpmannakåren och landets handelsintressen, den sunda handeln och industrin, som står på egna ben och som kan reda sig utan att statshjälp anropas.

Här säges visserligen i propositionen att regeringen skall försöka så begå, att icke genom denna kredit skall uppstå konkurrens till förfång för de affärsföretag, som uti vederbörande länder allaredan förskaffat sig avsättningsmarknad och kunnat bibehålla densamma. Det skulle bara fattas att saken skulle ordnas så att det bleve till förfång för dem som reda sig utan statshjälp, men icke desto mindre föreligger här ett uppenbart gynnande från sta-

tens sida av sådana mindre betydande industrier, som icke kunna reda sig med vanlig kredit. Detta är ett oriktigt system, och därför har handelsministern åtminstone tillsvidare tigit. Han kan synbarligen icke försvara propositionen och vill icke ställa sig i strid med resolutioner, som antagits på internationella konferenser.

De motiv som anföras i propositionen äro hämtade ifrån länder, som icke kunna jämföras med vårt land. De äro hämtade från länder med stark valuta och arbetslöshet, men ett sådant läge som skildras i första och andra stycket av propositionen föreligger icke hos oss. Jag har därför intryck av att denna proposition är ett uttryck för det projektmakeri, som har blivit så vanligt hos oss och som isynnerhet florerar när på något vis de agrariska intressena tangeras. Att projektera, att göra allmännyttiga förslag, därom är intet ont att säga, men det vanliga är numera, åtminstone när det gäller jordbruket, att vara projektmakare och det är icke alls någonting som är värt efterföljd eller beröm. Det är för övrigt underbara auktoriteter som numera användas av lantbruksministeriet och lantbruksstyrelsen. Den främsta auktoriteten är en före detta marinofficer i rysk tjänst, det är han som utarbetar regeringens propositioner om gynnande av spannmålsodling och allt möjligt annat.

Här talas i propositionen om avsättningsmöjligheter i de baltiska länderna för den exportindustri, som nu skall gynnas. Herr Wuolijoki har velat bestrida möjligheten av export av avelsdjur, såväl hästar som nötboskap och svin. Lantbruksministern har visserligen i sitt bemötande av herr Wuolijokis andragande åberopat vår lantbruksattachés meddelande, enligt vilket dylika avsättningsmöjligheter skulle finnas i de baltiska länderna. Jag har för min del icke reda på vilken förmåga vår lantbruksattaché i dessa länder besitter, jag ber endast få konstatera att man i Sverige kommit till att man ingen nytta har av lantbruksattachéerna överhuvudtaget, varför man beslutit indraga dessa tjänster. Jag vill icke bestrida möjligheten av att avsättning skulle kunna fås för boskap och avelsdjur, men meningarna tyckas dock vara delade härom.

Så komma vi till en uppgift i propo-

sitionen som låter rätt besynnerlig. Det säges: „Även har från Estland varit efterfrågan på superfosfat”. Här säges icke att den superfosfat, som vi tillverka skulle vinna avsättning i Estland, utan här säges blott att där är efterfrågan på superfosfat. Jag tänker att det är denna punkt som stämt herr Wuolijoki till förmån för propositionen. (Ed. Wuolijoki: Nej!) Ja, det är i själva verket så, att herr Wuolijoki icke kan utbjuda sin superfosfat i Estland till samma pris som gjorde en avsättning möjlig. Meningen „Även har från Estland varit efterfrågan på superfosfat” kunna vi således stryka åtminstone i expeditiönsutskottet och justeringsutskottet, innan vi godkänna regeringens motiv till denna proposition, under förutsättning nämligen att propositionen blir antagen.

Så återstå jordbruksmaskinerna. Jag kan icke bedöma i vilken grad det är möjligt att sälja dem; jag vill blott anförä det, då lantbruksministern och herr Linna åberopade Sveriges exempel, att man i Sverige kommit underfund med att föreställningarna om marknad i de baltiska länderna för svensk export varit i hög grad överdrivna. Det var för en tid sedan en modesak att bevilja exportkredit just för handeln på de baltiska länderna i Sverige, men man har kommit underfund med att man har misstagit sig. Detta är nu det färskaste, men underrättelsen har väl icke nått alla här i denna församling. (Ministeri Procopé: Jo för all del, åtminstone ministerierna).

Jag finner således i motsats till flere andra talare denna proposition vara svagt motiverad, och då jag anser att den utgör ett led, såsom jag redan sade, i ett system av ekonomisk politik, som jag anser vara oriktigt, och då det här ytterligare har bevisats av herr Hästbacka att man i Sverige icke alls är benägen att gå så tillväga som här har föreslagits, så ber jag herr Talman, att få ansluta mig till herr Hästbackas yrkande på avslag på denna proposition.

Ed. Hirvensalo: Tulin pyytäneeksi puheenvuoroa vastatakseni eräisiin ed. Vuolijoen täällä tekemiin väitteisiin. Myöhemmin osa näistä väitteistä on jo saanut vastineen ed. Branderin ja ed. Linnan lausunnoissa. Kumminkin mielestäni ansaitsevat jotkut seikat vielä jonkin verran jälkিতarkastelua. Ne toimenpiteet, joita ed.

Vuolijoki täällä suositteli olivat suunnatut siihen, että saataisiin siitoskarjan hinnat kotimaassa niin alhaisiksi, että pienviljelijäinkin kannattaisi hyvää siitoskarjaa hankkia. Olen varma siitä, että sillä toimenpiteellä, että hintoja poletaan, ei suinkaan millään tavalla eikä millään alalla voida tavarantuo- tuotantoa lisätä, vaan päinvastoin sillä painetaan tuotantoa alas ja suorastaan taitetaan se kiihoitin, joka olisi muutoin omansa tuotantoa kohottamaan. Tiedän, että tässä eduskunnassa ei ole ainoatakaan, joka ei muistaisi esim. elintarvepuolan ajoilta niitä kokeiluja, mitä tuollainen hintojen polkemisjärjestelmä sai aikaan tuotantoon nähden. Muistamme varmaan, miten esim. voin rajahintojen määrittäminen niin alhaisiksi, ettei voin tuotanto kannattanut, sai aikaan suoranaisena seurauksena sen, että voi, jota aikaisemmin oli runsaasti meidän maastamme ulkomaillekin voitu viedä, tyystin loppui kotimaankin kulutuskeskuksista, ja sitä löytyi ainoastaan tuotantopaikoilla ja sielläkin niukasti. Myöskin muistamme, että voin tuotanto saatiin kohoamaan sitten juuri sillä keinolla, että vähitellen alettiin sallia voin vientiä ja sitä mukaa kuin vientiä lisättiin, kohosi myöskin tuotanto. Ainoastaan viennin avulla päästiin takaisin sellaisiin säännöllisiin oloihin, että tuota elintarvetta rupeesi meidänkin maassamme riittävästi olemaan.

Aivan samanlaisen esimerkin voisi mainita sianlihan tuotannon alalta. Niin kauan kuin sianlihan kauppa oli epävarmain, satunnaisten kotimaisten markkinain varassa, ei huomattavaa elpymistä myöskään sianhoidon alalla meidän maataloudessamme voitu huomata. Mutta niin pian kuin turvauduttiin ulkomaisiin markkinoihin ja sianlihan vientiin, alettiin myöskin sianlihan tuotannossa huomata joka puolella maata pyrkimyksiä siihen suuntaan, että oltiin halukkaat tuotantoa lisäämään.

Meillä on myös kokemuksia esimerkiksi aikaisemmasta karjakaupasta, — siirtyäksemme karjakauppaan, — Aunuksen kanssa. Silloin kuin Aunuksen pari vuosikymmentä sitten ruvettiin kysymään itäsuomalaista maatiaiskarjaa, oli tuo kysyntä omansa myöskin itäsuomalaisen karjan kasvattajia innostamaan. Siitokseen kelpoista ainesta ilmaantui kauppaan

juuri noiden Aunuksen markkinain vaikutuksesta paljon runsaammin kuin mitä sitä oli ollut aikaisemmin. — Samaten kai jokainen tuntee, että esim. Itä-Suomessa jo monet vuosikymmenet on Venäjän kaupan turvin harjoitettu aika suurta hevosten kasvatusta, ja kuten ed. Vuolijokin mainitsi, on meillä nykyään riittävästi meidän maastamme hevosia vietäväksi. Tuskinpa asiain tila olisi tällainen, jolleivät jo aikaisemmin hevoskasvattajat olisi saaneet innostusta juuri siitä, että ulkomaiset markkinat ovat tuolle tavaralle olleet avoinna.

Myöskin epäiltiin täällä sitä, ettei meillä ole riittävästi kotimaista karja-ainesta ulkomaille vietäväksi. Ed. Vuolijoki nimenomaan mainitsi, että lasketaan ainoastaan muutamissa tuhansissa se karjamäärä, mitä meidän karjanjalostusyhdistyksissämme nykyään on kantakirjoihin merkittynä. Se on kylläkin totta. Ainoastaan tuhansissa eli oikeammin kymmenissätuhansissa ne lasketaan. Tulkoon mainituksi, että esimerkiksi Itä-Suomen karjanjalostusyhdistyksen kantakirjoissa nykyään on lehmii noin 8,000 kappaletta ja sonneja vähän yli 3,000 kappaletta ja Länsi-Suomen karjanjalostusyhdistyksessä lehmii kantakirjoissa noin 6,000 kappaletta ja sonneja noin 2,000 kappaletta. (Ed. Vuolijoki: Elossa?) Ei elossa, mutta kantakirjoissa. (Ed. Hakkila: Kuolleet mukana!) Nuo kantakirjoihin merkityt eläimet tietysti ovat useampien vuosien kuluessa sinne merkityt ja joka vuosi merkitään uusia. Kokemus niistä seuroista, niistä maamiesten yhdistyksistä, jotka harjoittavat karjakauppaa, osoittaa kylläkin, että siitoskarjan tarjontaa on paljon enempi kuin kysyntää. Olen useita vuosia ollut verrattain läheisessä yhteistoiminnassa sellaisten yhdistysten ja liikkeiden kanssa, jotka harjoittavat siitoskarjakauppaa, ja katson voivani useampi-vuotisen kokemuksen perusteella tuon väitteen tehdä ja tarvittaessa olen kyllä valmis sitä numeroillakin puolustamaan, vaikkakaan en katso tässä yhteydessä tarpeelliseksi sen lähemmin käydä väitettäni perustelemaan, muuta kuin ainoastaan todeta sen, että siitoskarjan tarjontaa maamiesten taholta todella on ollut paljon enemmän kuin kysyntää. Ja siinä suhteessa olisikin suuri merkitys sillä, että kysyntää m. m. avustamalla vientiä saataisiin lisää-

tymään. Pienviljelijät siitoskarjakaupassa ja karjansa jalostuksessa ovat tietysti pakotetut pääasiassa turvautumaan jonkinlaisiin yhdistyksiin, pääasiassa kai sonniyhdistyksiin. Niitä ei meidän maassamme nykyään ole kuin 300 seutuvilla. Suotavaa olisi, että niitä muodostuisi ja syntyisi paljonkin enempi. Mutta kun vertailemme tätä 300 sonniyhdistystä niihin lukuihin, joita mainitsin kantakirjoissa olevan merkittyinä eläimiä, niin vaikkapa vähennettäisiinkin pois noista tuhansista ne määrät, mitkä nyt jo ovat tulleet teurastetuiksi eivätkä siis enää ole jälkeläisiä tuottamassa, niin siitä huolimatta lienee sanomattakin selvää, että nämä kantakirjaeläimet riittäisivät ylenmäärin tuottamaan sen määrän jälkeläisiä, mitä nykyään olemassaolevia ja vastasyntyviä sonniyhdistyksiä ja kotimaista kysyntää varten tarvitaan. Latvian, Viron ja Liettuan eli valiokunnan mietinnöissä mainittujen maiden karjan tarve ei kai liene niin suuri että siitä meille vaaraa olisi. Täällä viitattiin siihen, että me emme vähäisellä karjamäärällämme kykene kilpailemaan sellaisten maiden kuin Tanskan y. m. maitten kanssa, jotka voivat työntää samoille markkinoille tuhansia eläimiä vuodessa. Se on kylläkin totta. Emme me sitä kykene tekemään emmekä tahdokaan tehdä. Mutta jos me emme näytä minkälaista tavaraa meillä on, niin me jäämme ikiajoiksi noilta markkinoilta pois. Jo sillä, että me edes vähemmänkin määrän siitoskarjaa vuosittain viemme ulos, on suuri merkitys juuri siinä suhteessa, että me pysymme markkinavaatimusten tasalla ja meidän tavaramme pysyy siellä tunnettuna ja vientimahdollisuudet sillä tavalla meille tuleviksi ajoiksi säilyvät. Myöskin lienee aivan selvää, että tulevaisuudessa niinhyvin pienviljelijöillä kuin suuremmillakin viljelijöillä on tilaisuus ottaa osaa tuohon vientiin, ja entisen kokemuksen mukaan voivat pienviljelijät hyvällä menestyksellä toimia karjanjalostajina. Pienviljelijät perustaessaan esim. sonniyhdistyksiä, hankkivat jalostukseen sopivaa ja pätevää ainesta ja heillä on tietysti vain etua siitä, jos tuon tavarahan hinta viennin turvin tulee olemaan riittävän korkealla. Sillä tavallahan he saavat karjanhoitonsa ja viljelyksensä kannattavamaksi kuin mitä ne muutoin olisivat tilaisuudessa saamaan.

Yhdyn kannattamaan valiokunnan mietintöä.

Kauppaministeri Procopé: Minä en aikonut ottaa osaa tähän keskusteluun, koska minusta tämä on siksi hyvä asia, että se itse puhuu puolestaan, niin ettei sitä tarvitse puolustaa. Mutta koska nyt tässä nimenomaan on kysytty, onko kauppaministeri todellakin tämän esityksen takana, niin täytynee kai minun parilla sanalla valaista, minkä verran. Minä olen tämän esityksen tehnyt, jopa aloitteenkin tässä asiassa ottanut.

Tahtoisin muuten muistuttaa siitä, että ulkomailla viimeisinäkin vuosina on hyvin usein ja eri tahoilla kannatettu viennin tukemista. Tahtoisin vaan mainita n. s. Termeulen-systeemin, joka aikoinaan oli keskustelun alaisena kansainliitossa ja joka aikoinaan sai hyvin suuren kannatuksen osakseen. Toiselta puolen minä tietysti hyvin hyvästi tunnen kaikki ne vastaväitteet, jotka voidaan vientiluottojärjestelmää vastaan tehdä. Ed. Hästbacka ei suinkaan maininnut niitä kaikkia. Teoreettiselta kannalta voidaan mainita paljon enemmänkin, kuin mitä hän teki. Mutta minusta tämä ei ole teoreettinen kysymys, vaan tämä on käytännöllinen kysymys ja siltä kannalta se on otettava. Ja silloin on ensinnäkin todettava, että Suomen osuus Baltian maiden kauppaan on vuosi vuodelta vähentynyt. Niin hyvin suhteellisesti kuin absoluuttisesti on meidän vientimme Baltian maihin vähentynyt. Minä voisin esittää erikoisnumeroita, jotka koskevat esim. maatalouskoneitten vientiä. En tahdo vaivata eduskuntaa niillä. Minä totean vain tämän tosiseikan. Se on muuten hyvin helposti selitettävissä. Syy siihen on siinä, että p. o. ostajamaissa, se täytyy myöntää, on verrattain vaikea krediittipula, korkokanta on erinomaisen korkea. Siellä lasketaan useasti korko kuukausittain eikä silloin aina prosentin murto-osissa vaan täysissä prosenteissa. On aivan selvä, että se myyjä, joka myy näille markkinoille ja joka ei voi luottoa antaa, on huonommassa asemassa kuin se, joka voi pitkäaikaista luottoa myöntää. Meidän kilpailumaamme ovat näillä markkinoilla myöntäneet hyvinkin pitkää luottoa. Meidän viejämme eivät ole voineet sitä tehdä luonnollisista syistä, koska, kuten ed. Wuolijoki täällä

huomautti ensimmäisessä lausunnossaan, meidän viejämme eivät ole siinä taloudellisesti asemassa, että ne olisivat voineet luottoa myöntää. Nyt on asema siis semmoinen, että meidän asemamme Baltian markkinoilla yhä voi käydä huonommaksi, elleimme joihinkin toimenpiteisiin ryhdy. Toiselta puolen taas ei tähän vientiluottoon, jonka kautta ainakin osaksi kauppa Suomen ja Baltian maitten välillä voisi käydä vilkkaammaksi, tarvita suuria summia. Jo ehdotettu suhteellisen pieni summa voisi kauppavaihtoon vaikuttaa. Sen vuoksi on hallitus tämän esityksen antanut.

Mitä sitten tulee kysymykseen siitoskarjan viennistä, niin minä en tahtois seikkaperäisesti sitä kosketella. Totean vain mielihyvällä ja suurella intressillä, että tämä kantakirjoihin merkitty karjakanta on 2 tunnin kuluessa suuresti kasvanut. Ensin keskustelun alussa se oli vain pari tuhatta, sittemmin se oli 10,000 ja viimeisessä lausunnossa se oli jo kai kolmattakymmentätuhatta. Tämä minusta joka tapauksessa näyttää toteen, että meillä on tilaisuus viedä myös siitoskarjaa näihin maihin. Että meillä on tilaisuus sitä sinne myydä, nimittäin että siitä on kysyntää, siitä viittaaan Herra Maatalousministerin lausuntoon. Joka tapauksessa on siitoskarjan vienti ollut sopusoinnussa koko systemin kanssa ja senvuoksi olen sitäkin puoltanut.

Nu måste jag emellertid be att få rikta några ord till herrar Hästbacka och Schauman.

Jag vill då upprepa att initiativet nog är mitt och att jag står för det. Att jag underlät att i början av debatten uttala mig, berodde enbart på det att jag ansåg saken vara tämligen klar. Ur teoretisk synpunkt vet jag fullkomligt väl, vilka invändningar som kunna göras och jag har själv i hög grad delat de betänkligheter, som av herrar Schauman och Hästbacka hava anförts. Jag tillägger emellertid att det är rent praktiska skäl, som hava lett mig till att i regeringen föreslå denna propositions framläggande, och de praktiska skälen hava kort om gott varit följande:

Vår export på de baltiska länderna har minskats. Orsaken därtill har i hög grad varit att finska säljare icke i samma mån

som konkurrenterna kunnat erbjuda kredit, och å andra sidan har det varit uppenbart att vi med jämförelsevis ringa kreditbelopp skulle kunna bevara en viss ställning på dessa marknader. Att vi bevara vår ställning där är enligt mitt förmenande av rätt stor betydelse. Det är ju här huvudsakligen fråga om export av jordbruksmaskiner. Nu är ju faktum det, att jordbrukarena trots allt är ett rätt konservativt släkte. Hava de en gång vant sig vid vissa typer av maskiner och redskap, så vilja de gärna hålla fast vid dem. Om vi nu låta oss helt undanträngas från den marknad, som här är ifråga, kommer det att erbjuda stora svårigheter att i framtiden återerövra den. Verkställda kalkyler hava för övrigt givit vid handen, att det belopp, som här anhålles om, borde förslå.

Jag skall f. ö. be att få rätta några misstag i ett par av utlåtandena i dagens diskussion. Det förslag, som av regeringen framställts, ansluter sig ingalunda till det svenska systemet av 1920. Överhuvudtaget går det icke efter någon direkt utländsk mall. Har det likhet med något i Sverige tillämpat system, så är det närmast med systemet av 1921, vilket avsåg direkt kredit till ett belopp av 10,000,000, ett belopp, som, såvitt jag har mig bekant, för närvarande i det närmaste är utnyttjat.

Herr Hästbacka läste upp ordagrannt en större del av kommerskollegiets i Sverige betänkande. Jag skall icke besvara riksdagen med att polemisera häremot. Jag skall endast rekommendera för riksdagen att läsa den senare delen av samma betänkande, där kommerskollegiet uttalar sin egen åsikt och där kommerskollegiet förordar exportkredit. Det ingår i kommerskollegiets meddelande för detta år n:o 3 sid. 83.

Slutligen ville jag meddela, att uti detta ärende kompetenta organisationers utlåtanden hava inhämtats. Centralhandelskammaren har däri avgivit tillstyrkande utlåtande, Importindustriernas Centralförbund och Lantbruksproducenternas Centralförbund hava båda väckt initiativ i saken genom en till statsrådet framställd skrivelse. Jag anför detta endast för att påpeka, att saken har varit under behandling och jag vill härvid särskilt understryka, att den varit under behandling i

Centralhandelskammaren, där ju så många olika ekonomiska intressen som möjligt äro företrädda.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Wuolijoki ed. Sirolan kannattamana tehnyt muutosehdotuksen valtiovarainvaliokunnan mietinnön perusteluihin, ponnellen edellä olevaan kappaleeseen, jonka hän on ehdottanut kuulumaan: „Koska ne perusteet, jotka hallitus on ehdotuksensa tueksi esittänyt, eduskunnan mielestä muuten ovat pätevät, paitsi että maatiaiskarjan siitoseläinten vientiä ei olisi sallittava, ehdotetaan” j. n. e. Kutsun tätä ehdotusta ed. Wuolijoen ehdotukseksi. Sitten on ed. Hästbacka ed. Imborrin kannattamana ehdottanut, että esitys hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Hästbackan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensiksi äänestetään perusteluista ja sitten mietintö, sellaisena kuin miksi se tässä äänestyksessä on tullut, asetetaan ed. Hästbackan hylkäävää ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen ja ed. Wuolijoen ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Wuolijoen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 98 jaa- ja 73 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt mietinnön siinä muodossa kuin valtiovarainvaliokunta on ehdottanut.

2) Äänestys valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen ja ed. Hästbackan ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Hästbackan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään nyt ja jatketaan sitä tänään kello 7 i. p.

Täysi-istunto keskeytetään kello 4,50 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

5) Ehdotuksen lisämäärärahan myöntämisestä vuoden 1924 vakinaisessa tulo- ja menoarviossa erinäisiin ulkomaisen edustuksen menoja varten osotettuihin määrärahoihin

sisältävän hallituksen esityksen n:o 64 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 13 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Jokela: Koska kyseessä olevissa maissa lähettiläillä ja lähetystövirkailejoilla palkat samoin kuin lähetystöjen määrärahat ovat siksi korkeat, että kurssi- ja indeksivaihtelusta huolimatta heille edelleen jää riittävän korkea palkka, niin tästä syystä esitän, että esillä oleva ehdotus hylätään.

Ed. Helo: Kun valtiovarainvaliokunta on asettunut kannattamaan hallituksen esitystä miltei muuttamatta eikä myöskään valtiovarainvaliokunnan mietintöön ole liitetty mitään vastalauseita, niin voi siitä saada sellaisen käsityksen kuin valtiovarainvaliokunta epäilyksettä olisi hyväksynyt hallituksen esityksen. Niin ei ole kuitenkaan asian laita. Paitsi että valtiovarainvaliokunnassa on esitetty hallituksen

esitystä suorastaan hylättäväksi niin myöskin valtiovarainvaliokunnan enemmistöllä, johon minäkin olen kuulunut, on ollut epäilyksiä hallituksen esitystä vastaan ja se onkin sen hyväksynyt ainoastaan eräillä edellytyksillä. Eduskunnalla on useasti ollut tilaisuus huomata, että ulkomaisen edustuksen palveluksessa olevat henkilöt ovat hyvinkin useasti koettaneet saada eri keinoillakin palkkojaan korotetuksi ja varsinkin minulla valtion tilintarkastajana tarkastaessani erikoisesti ulkoasiainministeriön tilejä vuosilta 1920, 1921 ja 1922 on ollut tilaisuus havaita, että asianomaiset henkilöt ovat tässä pyrkimyksessään saavuttaneet jotenkin pitkälle menevän taituruuden. Varsinkin on siinä käytetty hyväksi sitä menomomenttia, josta nyt on kysymys, nimittäin kurssimomenttia. Siinä suhteessa nimittäin ovat eduskunnan tekemät päätökset olleet jossain määrin epämääräiset ja tätä seikkaa on juuri käytetty hyväksi siten, että palkkoja on maksettu, vieläpä kaksi kertaa korkeampina kuin mikä on ollut eduskunnan alkuperäinen tarkoitus.

Mitä tulee tähän kysymyksessä olevaan korotukseen, niin perustelee hallitus korotusta sillä, että elinkustannukset erinäisissä maissa ovat nousseet. Tämä pitääkin paikkansa erinäisiin maihin nähden ja siten esimerkiksi vielä valiokunnassakin on perusteltu tätä korotusta sillä, että elinindeksi Saksassa on noussut aivan huomattavasti. Eikä ainoastaan Saksassa vaan niissä muissakin maissa, joissa on palattu kultakantaan, nimittäin Puolassa ja Venäjällä, on ollut myöskin samanlainen hintojen kohoaminen seurauksena. Mutta on omituista, että kun hallitus perustelee tätä palkkojen korotusta juuri hintojen nousulla Saksassa, joka myös, mikäli olen huomannut, on vaikuttanut valtiovarainvaliokunnan päätökseen, niin on huomattava, että hallituksen esitys itse asiassa ei ensinkään kohota Saksassa olevien viranpitäjien palkkoja. Hallitus nimittäin ehdottaa nämä palkat korotettaviksi kuusikertaisiksi, mutta eduskunnan ennen tekemän päätöksen mukaisesti palkat voidaan Saksassa nostaa jo ennestäänkin kuusikertaisiksi. Siis vaikka hallituksen esityksessä esitetään yhtenä puoltavana syynä se tosiasia, että elinindeksi Saksassa on noussut, niin itse päätöksessä ei tähän seikkaan lainkaan kajota.

Hallituksen esitys tietää palkkojen nousua aivan huomattavassa määrässä, useamassa tapauksessa noin 50 %:lla ei ainoastaan heikkovaluuttaisissa maissa vaan myöskin eräissä korkeampivaluuttaisissa maissa. Niinpä esimerkiksi Norjassa tulisi palkkojen korotus olemaan yli 50 %. Samaten Ranskassa ja Italiassa noin 50 %. Ranskassa nousivat todellakin hinnat aikaan, silloin kun frangin arvo aleni, mutta kun siinä ryhdyttiin vastatoimenpiteisiin ja kun myöhemmin vielä frangin arvo nousi uudelleen, ovat elintarpeiden hinnat itse asiassa jääneet miltei muuttumatta. Siitä huolimatta hallitus ehdottaa tässä palkkojen korotuksia aina 50 %:iin asti. Mitä taas tule esimerkiksi Norjaan, niin viime vuoden lopussa, jolloin ulkomaisissa edustuksissa olevien henkilöiden palkat määrättiin, oli siellä elinkustannusindeksi noin 235. Nyt viimeisinä kuukausina on indeksi noussut 260:een, joten siis hintojen nousu ei olisi kuin noin 10 %. Mutta vaikka indeksi on noussut 10 %, hallitus pyytää valtuutta nostaa palkkoja aina 50 %:lla.

Mikäli minä olen voinut saada selkoa asian käsittelystä valtiovarainvaliokunnassa, onkin oltu sitä mieltä, että ei olisi syytä niin huomattaviin korotuksiin, joita hallitus esittää. Kun valtiovarainvaliokunta on kuitenkin ehdottanut hallituksen esitystä hyväksyttäväksi, niin se tapahtuu sillä nimenomaisella edellytyksellä, että näitä korotuksia ei panna toimeen umpimähkäisesti yhdellä kertaa kaikissa maissa, vaan että kukin korotus, joka katsotaan tarpeelliseksi, tulisi tapahtumaan kussakin eri tapauksessa suoritetun harkinnan perusteella. Valiokunta nimenomaan sanoo, että valiokunta ei ole voinut tulla vakuutetuksi siitä, että lisämäärärahan käyttö kaikissa kohdin sillä tavoin kun hallitus on suunnitellut, on tarpeen vaatima, mutta valiokunta sillä nimenomaisella edellytyksellä, että korotukset tulevat kussakin yksityistapauksessa tarkoin harkituksi, voi kannattaa hallituksen esitystä. Se on juuri tämän valtiovarainvaliokunnan tekemän edellytyksen vuoksi kun minä olen pyytänyt puheenvuoroa. On nimittäin odotettavissa, että hallitus lukee ainoastaan eduskunnan hyväksymät ponnet, joittenka mukaan se saisi valtuuden korottaa palkkoja ja mikäli entinen kokemus pitää paikkansa, niin on pelättävissä että hallitus heti suorittaisi korotuk-

sen yleisesti näistä edellytyksistä välittämättä. Valtiovarainvaliokunnan tarkoitus kuitenkin on että ainoastaan poikkeustapauksissa korotukset saavat tulla kysymykseen, eikä suinkaan siten, kuin hallitus asiassa on suunnitellut.

Vaikka minä valiokunnassa olenkin lopulta samoin kuin jaostossa yhtynyt kannattamaan tätä hallituksen tekemää ehdotusta, niin on se tapahtunut juuri sillä nimenomaisella edellytyksellä, mikä on mainittuna valtiovarainvaliokunnan mietinnössä, ja minä sentähden lausuisin toivomuksen, että valtioneuvosto ja varsinkin ulkoministeri todellakin lukee tämän valtiovarainvaliokunnan perustelun, ennenkuin ryhtyy käyttämään sitä valtuutta, minkä eduskunta nähtävästi tulee tässä asiassa antamaan.

Ed. Vuokila: Yhdyn kannattamaan ed. Jokelan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Jokela ed. Vuokilan kannattamana ehdottanut, että valtiovarainvaliokunnan ehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Jokelan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Jokelan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Määrärahan myöntämistä koulutilan ostamista varten maatalousoppilaitoksille Uudellamaalla

koskevan hallituksen esityksen n:o 83 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 14 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Kukkonen: Valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä ilmenee, että valtiokunta on periaatteessa asettunut hallituksen esityksen kannalle. Perusteluissa nimenomaan mainitaan, että kiinteistö soveltuu hyvin valtiolle ostettavaksi esityksessä mainittuihin tarkoituksiin käytettäväksi. Valiokunta on kuitenkin pitänyt kiinteistöstä maksettavaksi ajateltua hintaa liian korkeana ja senvuoksi esittänyt hallituksen esityksen hylättäväksi. Tämä valiokunnan käsitys on nyttemmin, kun huutokauppa on tapahtunut, kuitenkin osoittautunut paikkansa pitämättömäksi. Kiinteistön hinta huutokaupassa on noussut likipitain siihen summaan, mitä hallitus kiinteistön ostamiseen pyytää. Minä olen useammalta taholta saanut kuulla sen ajatuksen, että kiinteistö todella on ainakin sen arvoinen, millä hallitus olisi ollut valmis sen ostamaan. Mainitaan nimenomaan, että kiinteistöillä sijaitsevat rakennukset ovat huomattavan kalliit. Kun nyttemmin on käynyt ilmi, ainakin on varmalta taholta vakuutettu, että se henkilö, joka huutokaupassa on kiinteistön ostanut, olisi valmis sen varsin kohtuullisesta hinnasta valtiolle myymään, olisi minun mielestäni varattava hallitukselle tilaisuus tämän kiinteistön ostoon. Minä senvuoksi ehdotankin, että hallituksen esitys hyväksyttäisiin.

Ed. Gebhard: Tämä esitys on menettänyt aktualiteettinsa, mutta vaikutelma siitä jää pysyväiseksi. Täällä maatalousministerit tulevat ja menevät, toinen on tarmokkaampi kuin toinen ja toinen on aloiterikkaampi kuin toinen, mutta yksi piirre on heille kaikille yhteinen, se että he kaikki painavat pöydän alle erään eduskunnan päätöksen, jonka se teki pian jo 6 vuotta sitten. Eduskunta päätti silloin, että ensi tilassa on perustettava kotitalousopettajain opisto. Sen jälkeen kuin tämä päätös tehtiin, on useita uusia oppilaitoksia sekä maatalouden että kotitalouden alalla perustettu, osaksi hallituksen omasta aloitteesta, osaksi hallituksen myötävaikutuksella, mutta kotitalousopettajain opistoa vain ei tule, vaikka se oli ensi tilassa perustettava. Ne perustelut, joilla hallitus puolustaa tätä esitystään, ovat suurim-

mäksi osaksi sellaisia, että ne kohta kohdalta voisi lausua tästä eduskunnan päättämästä opistosta, mutta niitä ei nyt lausuta siitä, vaan ne lausutaan aivan uudesta aloitteesta, aivan uudesta opistosta. Minulla ei ole tähän mitään muuta lisättävänä, kuin että tahdon pöytäkirjaan saada „ceterum censeo” (Eduskunnasta: Caveant consules.).

Ed. Tuomivaara: Maatalouskoulun opettajain valmistus on tietääkseni ollut jo pidemmän aikaa vireillä, mutta sitä ei ole kuitenkaan saatu järjestetyksi, ja nyt jo joka tapauksessa maatalouskoulujen opettajat tarvitsisivat ohjausta ja suoraan valmistusta opettajatehtäväänsä. Mielestäni hallituksen esityksessä juuri tämä seikka tuodaan esille. Kannatan tämän perusteella ed. Kukkosen tekemää ehdotusta.

Ed. Auer: Senjälkeen kuin Latokartanon maanviljelyskoulu toistakymmentä vuotta sitten lakkautettiin, ei Uudellamaalla ole ollut ainoatakaan oppilaitosta, jossa annettaisiin maataloudellista alkuopetusta. Tämän asiain tilan auttamiseksi on kyllä paljon puuhattu, mutta vaikeudet ovat olleet ylivoimaiset. Niinpä 14 vuotta sitten oli asia kehittynyt niin pitkälle, että tällaista koulua varten oli ostettu tila Tikkurilan lähistöllä ja muutenkin oli asia järjestyksessä. Mutta silloiset valtiolliset olot panivat esteen tällaisen koulun perustamiselle, valtioapua kun ei saatu. Tämä paikka oli valittu sitä silmällä pitäen, että opettajavoimien saanti osaksi yliopistosta, osaksi valtion Koeasemalta Tikkurilasta olisi ollut helpompi ja opetus olisi voitu järjestää niin, että jokaista ainetta olisi ollut opettamassa sen alan erikoistuntija. Samalla olisi syntynyt terveellinen vuorovaihtus varsinaisen opiskelevan rahvaan nuorison ja yliopiston opettajaynnä muitten erikoisasiaintuntijapiirien kesken, josta molemmat olisivat hyötynneet. Maataloushallitus oli silloin jo hyväksynyt suunnitelman ja päättänyt puoltaa määrärahan myöntämistä tähän tarkoitukseen, mutta silloisen valtiovallan puolelta selitettiin, että „valtionvarat eivät riitä”. Senjälkeen oli useita muita yrityksiä. Vasta viime vuonna päästiin niin pitkälle, että saatiin määräraha tulo- ja menoarvioon ja

ensi syksynä pitäisi tämän maatalouskoulun alottaa toimintansa. Vaan toistaiseksi koulu on koditon ja sen sijoittaminen on näyttänyt kohtaavan aivan erikoisen suuria vaikeuksia, vaikka kuinka vaatimattomasti aloitettaisiin. Kun Uudellemaalle perustettavaan kouluun jo pääkaupungin läheisyyden vuoksi tullaan kiinnittämään sekä suurta huomiota että suuria toiveita, niin olisi varsin suotavaa, että tämä laitos saataisiin jo alunperin, varsinkin kun oppilasmäärä ilmeisesti tulee olemaan hyvin suuri, sijoitetuksi tyydyttävään huoneistoon. Koulu tulisi olojen pakostakin olemaan erikoisasemassa. Senkin vuoksi on suurempaa huomiota kiinnitettävä sen asunto-oloihin. Tämä tapahtuisi, jos eduskunta hyväksyisi hallituksen nyt esillä olevan esityksen. Esitetty paikka Järvenpäässä olisi koululle erittäin sopiva ja vastaisi täysin niitä toiveita, joita aikaisemminkin on tällaisen koulun sijoittamiseen asetettu. Siinä voisi toteuttaa kaikki aikaisemmat, edellä esitetyt, suunnittelut opetukseen y. m. nähden, mikäli ne vieläkin tarkoituksenmukaisiksi havaitaan. Lisäksi on hallituksen esityksessä viitattu seikka, normaalikouluasia, joka sekin on jo vanha ajatus, maataloushallituksessa kaikinpuolin kypsytetty, vuosikausien takaa siirtynyt nykyhetken toteutettavaksi. Tilan erinomainen asema lähellä pääkaupunkia ja rautatieasemaa tekisi mahdolliseksi sen, että tulevaa koulua voitaisiin käyttää sangen monipuolisesti. Paitsi varsinaista koulua talvella voisi siellä pitää mitä erilaisimpia kursseja, esim. yleisiä muutamia päiviä kestäviä erikoiskursseja tai viikon, parin kestäviä maatalouskursseja pienviljelijöille, joita oma talous ja varojen puute estää varsinaista maimieskoulua käymästä. Siellä voisi pitää emäntäpäiviä, käsityökursseja, esitelmätilaisuuksia y. m. Sinne olisi helppo saada esitelmäitsijöitä y. m. avustajia sekä Hel싱istä että valtion koelaitokselta Tikkurilasta. Siitä voisi muodostua varsinaisen keskuspaikka ja opinahjo pienviljelijäin ammattiopetuksen alalla.

Mainitusta kiinteistöstä vaaditaan 900,000 markan hinta. Sitä hintaa on pidetty korkeana. Toimitetun arvion ja hallituksen harkinnan mukaan olisi tämä kauppa valtion kannalta ollut hyväksyttävä. Mutta valtiovarainvaliokunta arveli, että tila huutokaupassa voitaisiin

saada halvemmalla ja laati mietintönsä sen mukaan. Perusteluissahan puollettiin asiallisesti tilan ostoa sopivaan hintaan hallituksen harkinnan mukaan. Nyt pidetty huutokauppa on osottanut, että ilman valtion kilpailua, ilman että tiedettiin valtion asiamiehen läsnäolleen, tilan hinta nousi likipitään hallituksen esittämään summaan. Tämä siis osottaa, että tilan käypä arvokin on noin 900,000 markkaa. Eikä se ihmetytäkään niin paljon, kun tietää, että tila on rautatieaseman viressä, jossa maan arvo on erittäin suuri. Tilalla on myös siksi paljon rakennuksia, että niiden rakentaminen nykyään nousee melkoisiin summiin. Kun lisäksi ottaa huomioon, että tilaa kaupassa olisi seurannut suuri joukko irtaimistoa, arvokasta irtaimistoa, niin käsittää kyllä, että semmoista omaisuutta ei halvemmalla voisi saada. Moni sisämaan maamieskouluhan on maksanut toista miljoonaa markkaa jopa puolentoistakin miljoonaa markkaa, joten tästä ei pitäisi korjauksineen ja lisärakennuksineenkaan tulla liian kallis koulu.

Kauppaan sisältyisi myös mitä arvokain aineisto maanviljelyskasvien jalostustyötä varten. Jo viiden vuoden aikana on siellä suoritettu jalostustyötä tavalla, josta m. m. sellainen maailmankuulu auktoriteetti kuin professori Nilsson-Ehle on antanut mitä kiittävimman lausunnon. Tämä työ on tullut maksamaan melkoisia summia, joten olisi suuri kansantaloudellinen tappio, jos sen tulokset päästettäisiin häviämään. Sekin olisi ostettava valtiolle ja siirrettävä valtion koelaitokselle jatkuvan työn alaiseksi. Se sisältyisi kysymyksessä olevaan kauppaan. Saataisiinhan siten ainakin 5—6 vuoden ajanvoitto jalostustyössä ja tämän merkitys maalle on tietysti erinomaisen suuri.

Kun nyt on saatu varmuus siitä, että tämä tila on vieläkin saatavissa valtiolle 900,000 markan hinnasta, niin minä rohkenen toivoa, että eduskunta hyväksyy hallituksen esityksen ja myöntää tämän summan.

Ed. Paasonen: Tämän kysymyksen käsittelyä valtiovarainvaliokunnassa on vaikeuttanut se, että valiokunnalle annettiin esitys asiasta niin myöhään, ettei valiokunta kerinnyt täysin tutustua asiaan. Tilan ostotarjous on nimittäin tehty hal-

litukselle jo viime syksyn aikana ja olisi näin ollen hallituksella ollut tilaisuus riittävän ajoissa tehdä asiasta eduskunnalle esitys, ja valtiovarainvaliokunnalla olisi silloin ollut tilaisuus tutkia onko tila todellakin siitä vaaditun hinnan arvoinen. Valtiovarainvaliokunnalla oli ainoastaan pari kolme päivää aikaa päättää asiasta ja kun ei ollut tilaisuutta ottaa tilan ja siinä olevien rakennusten arvosta selvää, niin oli luonnollista, että valiokunta teki asiasta hylkäävän päätöksen. Nyt on kerrottu, että tila on myyty huutokaupassa siitä hinnasta, mistä sitä valtiolle tarjottiin. Mutta se ei vielä todista mitään. Sillä mikäli minä olen kuullut, on tilan ostanut pankki omista saatavistaan, veloistaan, siis joutunut, saadakseen omansa, ostamaan sen huutokaupassa mahdollisimman korkeasta hinnasta. Mielestäni voisi tilasta mahdollisesti maksaa 700,000 markkaa, jonkalaista hintaa valtiovarainvaliokunnan muutamat jäsenet ovat esittäneet siitä maksettavaksi, ja jos tila sillä hinnalla olisi edelleenkin valtiolle saatavana, niin olisin minäkin valmis kannattamaan sen mainittuun tarjoitukseen ostamista.

Maatalousministeri Elfving: Minä pyydän saada eduskunnan tietoon saatua, että maatalousministerille tänään tämän kiinteistön nykyinen omistaja on tehnyt kauppatarjouksen, vaatien siitä 900,000 markkaa. Käymättä lähemmin kiinni tähän tarkoitukseen, mihin tämä tila voitaisiin käyttää, pyydän vain muutamalla sanalla koskettaa sen arvoa.

Tilaaan kuuluu 43 hehtaaria maata. Maa on Järvenpään aseman luona kallista; siitä on maksettu 5—10,000 mk ha:lta, sillä sitä käytetään siellä etupäässä asuntotilojen perustamista varten. Jos lähdetään laskelmista 43 ha à 5,000 markkaa, tekee tämä 215,000 markkaa. Rakennuksia ovat arvioineet ammattimiehet m. m. maataloushallituksen arkkitehti Paatela, ja ilmoitti hän vielä tarkastettuaan vanhoja arviolaskelmiaan, että näistä rakennuksista hyvin voidaan 600,000 markkaa maksaa. Tällä rahalla ei kuitenkaan tällaisia rakennuksia sinne pystytetä. On lisäksi otettava huomioon, että kauppa seuraa hyvin arvokas irtaimisto, ennen kaikkea laboratoriorirtaimisto, jota voitaisiin hyvin käyttää niillä pienillä kasviviljelyskoeasemilla,

joita on aikomus lähitulevaisuudessa perustaa eri paikkakunnille maata, että lisäksi tähän kuuluu harvinainen kirjasto ja miltei täydellinen maatalousirtaimisto tätä tilaa varten, puimakoneet siihen yhteen laskettuna ja sitäpaitsi vielä keittiöirtaimistoa tätä ruokalaa varten. Kun ottaa nämä huomioon, niin hallitus ei ole voinut epäillä puoltaessaan tätä kauppaa 900,000 markalla.

Ed. Juutilainen: Minä pyydän vain ed. Paasonen lausunnon johdosta, kun hän mainitsi, että pankki olisi huutanut tämän kiinteistön, mainita että sen on huutanut eräs yksityinen, joka kyllä vastaa huutonsa. Tietävästi ei millään pankilla ole kiinnitystä tähän tilaan, vaan Suomi-yhtiöllä on tähän kiinteistöön kiinnitys, joten ed. Paasonen on tässä erehtynyt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kukkonen ed. Tuomivaaran y. m. kannattamana ehdottanut, että vastoin valtiovarainvaliokunnan mietintöä hyväksyttäisiin hallituksen esitys. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kukkonen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kukkonen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 84 jaa- ja 74 eia-

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotuksen valtiotakuun myöntämisestä maan teollisuuden aseman vakaannuttamiseksi ulkomailta otettavalle lainalle

sisältävän hallituksen esityksen n:o 85 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 22 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri Relander: Valtiovarainvaliokunta on käsitellessään tätä kysymystä ehdottanut sen lainamäärän, jolle valtion takuu piti myönnettävän, alennettavaksi 550 milj. markan määrästä 350 milj. markan määrään. Pyydän saada tämän johdosta vieläkin alleviivata muutamia hallituksen esittämiä näkökohtia.

Hallituksella on lähtökohtana ollut se erityinen merkitys, mikä teollisuudella ja varsinkin vientiteollisuudella on koko maan talouden kannalta. Ei liene epäilystäkään siitä, ettei tämän tuotantoalan menestyminen ole terveen taloudellisen kehityksen ja varsinkin markan arvon pysyvyyden tärkeimpiä edellytyksiä. Nyt on syntymässä yritys, joka hankkimalla maahan ulkomaista pääomaa välittömästi tuottaisi suurta huojennusta niissä tuotto-oloissa, joiden painostuksen alla teollisuus tätä nykyä toimii. Puheena olevan lainan hanke on jo suunniteltu pääpiirteissään valmiiksi ja se, kuten sanoin, tuottaisi suoraan naimemmin kuin muut näinä päivinä täällä puheena olleet samanlaiset hankkeet helpoitusta rahamarkkinain alalla ja siten apua koko tuotantotoiminnalle. Suunniteltu luottolaitos on nimenomaan ajateltu järjestettäväksi siten, että mahdollisten kurssivaihtelujen aiheuttamat tappiot joutuvat lainanottajan itsensä eikä laitoksen kannettavaksi. Luotto tulisi myönnettäväksi kiinteistöluoton vakavaraisten periaatteiden mukaan, sen lisäksi vielä erityistä varovaisuutta noudattaen. Valtio tulisi olemaan edustettuna laitoksen hallituksessa. Luulisi näin ollen löytyvän riittävät takeet siitä, että laitosta tullaan hoitamaan yleistä etua silmälläpitäen, ja siten, että valtiolle koitua tappion vaara jää mitättömäksi.

Näillä perusteilla pyytäisin siis saada vieläkin kerran vedota arvoisaan eduskuntaan toivossa, että tämä valtioneuvosto myönnetään siihen täyteen määrään, johonka hallitus on sitä esittänyt myönnettäväksi.

Ed. Tarkkanen: Hallituksen esityksessä mainitaan, että Suomessa vallitseva pääoman puute vaikeuttaa monella tapaa ansiotoimintaa. Ja samalla myöskin tahdotaan alleviivata sitä seikkaa, että kansakunnan säästökyky ei voi synnyttää riittävästä pääoman lisäystä. Nämä ajatukset

ovat oikeita ja ehdottomasti jokaiselle ainakin maalaiseläjälle, maanviljelijälle, niin kouraantuntuvia, että mihinkään muuhun tulokseen ei voi päästä kuin siihen, että todellisuudessa meillä pääoman puute on hyvin valtavana tekijänä. Mutta kun tarkastelee tässä esityksessä olevia puolia, millä tapaa tahdotaan juuri tätä pääomanlisäystä saada ja mihinkä tarkoitukseen etupäässä tämä lisäys tarkoitetaan, silloin maanviljelijä tulee ajatelleeksi, onko hän todellakin semmoinen unhotettu tekijä tässä yhteiskunnassa, jonka asemaa ei muisteta, silloin kuin tällaisista suurista kysymyksistä esityksiä annetaan. Tässä ei nimeksikään mainita sitä, että maatalous todellakin olisi ensimmäisenä autettava ja siten annettava sille mahdollisuus, että voimaperäinen maatalous olisi mahdollinen kehittyä meillä ja että se olisi omiansa lisäämään tätä pääoman lisää, jota hallitus juuri alleviivaa, että tämän takia on näitä tällaisia lainoja maahan hankittava. Sillä jokaisen täytyy myöntää, että esimerkiksi juuri tänä vuonna, jolloin viime vuoden kato meille toi semmoisen tilanteen, että me olemme joutuneet maahan tuottamaan elintarpeita enemmän kuin normaalisina vuosina, silloin meillä myöskin kauppatase on muuttunut sellaiseksi, että se on mitä epäedullisin. Tällöin meidän tulisi huomata, että juuri maatalousmiesten uskon parantamiseksi on heille hankittava pääomia, jotka ovat helpompikorkoisia kuin ne, mitä nykypäivinä on saatavissa, jos sitä ollaan saadaan. Ja juuri sillä olisi autettava maanviljelijöitä jälleen työskentelemään parempien tuloksien saavuttamiseksi ja elintarpeiden lisäämiseksi tähän maahan ja pyrkimään kohti omavaraisuutta.

Tässä kauniisti kyllä esitellään, niin kuin edellä valtiovarainministeri jo kuvaili, että tässä on tarkoitus juuri kaikkia tuotantoaloja tyydyttää näillä pääomilla ja että nämä juuri ennen kaikkea tulevat kaikkia piirejä hyödyttämään. Välillisesti mahdollisesti se tulee koskemaan kyllä kaikilla elämänaloilla, mutta kun tiedämme, millä tavalla tämä yhtymä, jos se todellisuudessa syntyy, josta vielä tälläkään hetkellä ei aivan varmoja tietoja ole, niin tässä tulee olemaan osakkaina vain suuryhtymät, jotka nytkin jo liian painavasti trustivoimallaan vaikuttavat alempiin kansankerroksiin ja siten jo hyvinkin johtavaa asemaa meidän

talouselämässämme hallitsevat. Tässä ei myöskään ole todettu, että tämä yksin tulisi vain vientiteollisuuden hyväksi, ja on hyvin epäilyttävää, miten ja minkälaisista yhtymistä tulee tämä keskeinen yhtymä muodostumaan, tuleeko se olemaan niin varma taloudellisesti, kuin mitä tässä edellä on tahdottu esittää.

Tahtoisin vielä kiinnittää juuri huomiota siihen, minkälaiset vientiteollisuusyhtymät tässä mahdollisesti tulevat osallistumaan. Tässä hallituksen esityksessä nimenomaan sanotaan, aivan samoin kuin valtiovarainministeri äsken huomautti, että kiinteistöt tulisivat tässä olemaan semmoisia, joiden perusteella tultaisiin tätä luottoa antamaan ja niihin ottamaan ensimmäiset kiinnitykset ja sillä tavalla ottamaan huomioon ne arvot, mitä nämä yhtiöt tällä kertaa omistavat. Myöskin valtiovarainvaliokunnassa on selvinnyt, että esimerkiksi pieniyhtymät, joilla ei löydy maakiinteistöjä eikä muita semmoisia suuria tehdaslaitoksia, ne eivät ole mahdollisia tätä lainaa saamaan. Silloin me myöskin hyvin varmasti voimme epäillä, että meidän maanviljelijäin yhteinen laitos, Metsäkeskus, joka on maanviljelijäin omana laitoksena käynyt kilpailemaan niitä trusteja vastaan, jotka puutavaramarkkinoita tähän asti ovat hallinneet, Metsäkeskus tulee kokonaan jäämään luontonsaannin ulkopuolelle ja me tiedämme silloin, minkälaiset mahdollisuudet tällä laitoksella on työskennellä niissä oloissa, jolloinkaan tätä luottoa saavat suuryhtymät käyvät taisteluun tätä meidän keskeistä laitosta vastaan. Myöskin on meillä eri paikkakunnilla syntynyt maanviljelijäin omia yhtymiä, jotka ovat koettaneet suoraan ulkomaalaisten kanssa olla kauppasuhteissa ja siten järjestää puutavaraa vientiä ulkomaille. Nämä tulevat olemaan samassa asemassa ja ehdottomasti tulevat kaatumaan siinä taistelussa, jossa he korkeampikorkoista rahaa käyttäen joutuvat tappiolle ja jossa heillä myöskin on paljon epäedullisemmat suhteet ulkomaalaisten kanssa tehdä kauppasopimuksia, siitä syystä että heidän täytyy ennen kaikkea turvautua etumaksuihin ja sillä tavalla rahoittaa sitä liikennetoimintaa, jota he harjoittavat.

Vielä tahtoisin viitata siihen, että jos todellisuudessa tämä yhtymä tulee muodostumaan vain sellaisista teollisuuslaitok-

sista, joitten luonne ei mitenkään selviä näistä esityksistä, ei hallituksen esityksestä sen paremmin kuin valtiovarainvaliokunnan mietinnöstäkään, niin meillä on hyvä syy epäillä, että juuri semmoiset, jotka tällä kertaa ovat vararikon partaalla, voivat muodostaa tämän yhtymän ja siten valtiotakuuta tarkoituksilleen saada. Me voimme hyvin epäillä, että näissä yhtymissä voi olla mukana Lokomo, Rauma Wood, Liittopankki y. m., silloin me myöskin tiedämme, että tämä ei ole niin vaarantonta kuin mitä meille yritetään selvittää, että tässä ei ole mitkään rahapääomat kysymyksessä, vaan että tässä on vaan yksinkertaisesti takuun myöntäminen sille yhtymälle, joka mahdollisesti tulee näitten toimenpiteitten kautta syntymään, koska hallitus ei ole voinut varmempia takeita tämän yhtymän perustamisesta antaa eikä myöskään ole voinut selvittää, minkälaisista yhtymistä se todellisuudessa tulee muodostumaan eikä valtiovarainvaliokunta myöskään ole voinut sen parempia perusteluita mietintöönsä saada, vaan lausuu tässä vain tuollaisin ylimalkaisin sanoin: „Kuten esityksestä käy ilmi, ei sitä yhtymää, johon tulisi kuulumaan teollisuuslaitoksia sekä yksityispankkeja ja jonka lainasta hallituksen ehdottama valtion takuu tulisi annettavaksi, ole vielä muodostettu” ja myöskin tahtoo vielä perusteluissaan lausua sentakia, että tätä takaussummaa pienennetään nim. siten, että eräissä muissakin kohdissa ei ole vielä riittävästi tätä asiaa valmisteltu. Tästä syystä ovat maalaisliiton valtiovarainvaliokunnan jäsenet tulleet siihen tulokseen, että tämä asia näin valmistelemattomana sekä myöskin jonkun verran vaarallisena juuri niille pyrkimyksille, mitä maaseutu tahtoo tässä maassa ajaa, että tämä pääomain antaminen juuri semmoisille laitoksille, jotka meitä jo nyt ovat ahdistamassa tällä hetkellä, että se meidän mielestämme ei ole oikeaan osunut ja näinmuodoin tällaisena valmistelemattomana yrityksenä olisi toistaiseksi ainakin jätettävä, joten minä ehdotan ja suosittelen valtiovarainvaliokunnan mietinnössä olevaa ensimmäistä vastalauseita, jossa esitetään, että esitys saisi raueta.

Ed. Furuholm: Enligt uppgifter, som jag inhämtat, skulle det komma att bereda svårigheter vid bildandet av den

ifrågavarande kreditanstalten, om beloppet av krediten i enlighet med utskottets förslag skulle minskas. På den grund ber jag få föreslå, att det av regeringen föreslagna beloppet måtte godkännas eller m. a. o., att den andra reservationen till betänkandet måtte av Riksdagen omfattas.

Då jag en gång har ordet, kan jag icke underlåta att beklaga det faktum, att regeringens proposition i detta viktiga ärendet har kommit riksdagen och statsutskottet så sent tillhanda, att statsutskottet icke har kunnat ägna frågan den ingående prövning, som hade varit av nöden, och jag ber att få uttrycka förhoppningen att sådant framdeles icke måtte inträffa.

Ed. Vuokoski: On kohtuullista myöskin hallituksen esitysten käsittelyyn nähdä asettaa se vaatimus, että niin tärkeät esitykset jätetään eduskunnalle hyvissä ajoin, jotta eduskunta ja sen valiokunnat voivat vakavasti asiaan perehtyä ja omata kannan, jota voi puolustaa. Esillä oleva hallituksen esitys ei ole täyttänyt tätä kohtuullista vaatimusta ja se on vienyt siihen, että useat edustajat, jotka ovat pääasiassa hallituksen esityksen kannalla, eivät ole voineet tällä hetkellä sitä täysin hyväksyä.

Mitä itse asiaan tulee, niin mitään hyödykettä ei synny ilman säästövaroja ja tämän vuoksi on kaikkina aikoina kehoitettu ihmisiä säästämään. Tätä kehoitusta ovat erikoisemmin seuranneet ja noudattaneet maataloustuottajat. Maataloustuottajain ja maatalouden pääomia on sijoitettu suurpankkeihin näiden talletuksien määrästä noin 70 %. Nämä talletetut pääomat ja varat ovat pankkien välityksellä joutuneet palvelemaan teollisuutta ja myöskin vientiteollisuutta. Tästä ei ole mitään pahaa sanottavaa, koska maatalous itse ei ole kyennyt niin hyvin näitä säästö pääomia käyttämään kuin teollisuus ja varsinkin vientiteollisuus. Hallitus esityksen antamisella ja esityksessä mainittuun tapaan pyrkii ratkaisemaan vientiteollisuuden pääomakysymyksen. Olisin mielihyvin nähnyt, että tämä kysymys olisi käsitelty yhdessä niiden eduskunta-alotteiden kanssa, jotka tarkoittavat myöskin maataloustuottajain luottokysymyksen järjestämistä, sillä eduskunnalle on jätetty useampikin anomus maatalousluottokysymyksen järjestämi-

seksi. Minä en tällä tahdo sanoa, että eduskunnan tulisi perustella ulkomaalaisen lainan otto maataloustuotannon tarpeita varten, sillä minä arvaan, että meikäläinen maataloustuotanto katsotaan ulkolaisen luoton antajan silmissä sellaiseksi, jolle ei mielellään luottoa anneta. Mutta minä olisin tahtonut samassa yhteydessä, kun vientiteollisuus-luottokysymys käsitellään, turvata maatalous-luottokysymyksen järjestelyn siten, että tämän kysymyksen yhteydessä perusteluissa tai jollain muulla sopivalla tavalla olisi sanottu, että senjälkeen kun maahan saadaan riittävä määrä ulkolaista valuuttaa, pääomasäästö, joka nyt on myöskin sijoitettu palvelemaan vientiteollisuutta, vapautetaan sieltä ja käytetään maatalousluoton tyydyttämiseen. Tätä tilaisuutta ei ole tullut sen kautta, että eduskunta-alotteet eivät ole joutuneet eduskunnassa esiin. Itse asiassa olisin ollut valmis valiokunnan herra puheenjohtajan kanssa yhtymään siihen, että hallituksen esitys olisi hyväksytty summaan ja määrään nähden, enkä nytkään tahdo asettua tämän valiokunnan mietinnön hyväksymistä vastaan, vaan valitan sitä, johon jo alussa viittasin, että tällaisen suuren kysymyksen käsittelyyn ei jää riittävä aikaa.

Ed. Pulkkinen: Kuta enemmän on näinä päivinä saatu aikaa eduskunnalle aivan viime tilassa annettujen raha-asemaa koskevien kolmen eri esityksen tutkimiseen ja ollut myös tilaisuudessa neuvottelemaan näistä asioista niiden viranomaisten kanssa, jotka ovat ottaneet aloitteen esityksiin, sitä selvemmin on käynyt ilmi, että kaikki nämä kolme esitystä, vaikkakin ne kukin erikseen koskettelevat erilaisia luottotarpeita, kuitenkin pohjaantuvat saman, yhteisen, tärkeän päämäärän saavuttamiseen, nimittäin vallitsevan rahanpuutteen poistamiseen ja maamme rahan arvon, markkamme arvon, vakiinnuttamiseen. Kysymyksen tulleita esityksiä ja erikoisesti tätä käsillä olevaa esitystä on sentähden katsottava juuri tässä valossa ja tämä tarkoitusperä selvästi näkyvänä taustana. Ainoastaan siten voidaan tässäkin asiassa päästä onnelliseen lopputulokseen.

Täällä ei kaivattane yksityiskohtaista selvittelyä kotimaisten rahamarkkinain luonnottoman pingoitetusta tilasta. Siitä

saamme selvän kuvan jo yksin Suomen Pankin joka viikko julkaisemista bilansseista. Me tiedämme lisäksi, että Suomi jo kuuluu pääomista köyhiä maiden joukkoon, huolimatta siitä että Suomella on suuret luontaisrikkauudet. Mutta näitä luontaisrikkauksia ei pidä yliarvioida, sillä niiden käyttämismahdollisuudet ovat pienet juuri sentakia että meiltä puuttuu käteispääomaa. Lisäksi tulee, että syrjäinen maantieteellinen asemamme, joka rahtikulkjetuksessa korottaa niin tuotettavain kuin vietäväinkin tavarain hintoja, maan karu ilmasto, väestön harvalukuisuus, nuori sivistyksemme ynnä monet muut tekijät ovat hidastuttamassa pääoman muodostusta meidän maassamme. Onhan tunnettua että meidän maassamme asuinrakennukset, tehtaot, maatalousrakennukset, koulut, sairaahuoneet ja muut laitoksemme olemme pakotetut rakentamaan kalliimmasti kuin eteläisissä lämpöisissä maissa, joten jo peruskustannuksiin meillä menee suurempia pääomia kuin muissa maissa. Työväestön tarpeet, varsinkin asuntoon ja ravitsevampaan ruokaan nähden, ovat myöskin meillä suuremmat, pakottaen siten elintason korkeammaksi kuin lämpimämmissä maissa ja tehden siten kotimaisen tuotannon niin maatalouden kuin teollisuudenkin alalla kilpailuheikommaksi muiden onnellisemmissa oloissa toimivien kansojen tuotannollisen toiminnan rinnalla.

Jos jo luonnollisissakin olosuhteissa pääoman lisääntyminen meillä olisi toivottavaa, niin se erikoisesti nyt vallitsevissa poikkeuksellisissa rahataloudellisissa oloissa on vieläkin välttämättömämpää, varsinkin kun tavattoman korkea korkokanta, joka juuri johtuu pääoman puutteesta, myöskin lamauttaa sekä teollisuutta että maataloutta. Samalla se myöskin häiritsee valtiotalouttamme ja siihen olennaisena osana kuuluvaa kauppa- ja maksutasettamme. Ja myöskin pääomanpuute vähentää työväestön ja ehkä vielä vaikeammassa asemassa tällä kertaa elävän keskisäädyn mahdollisuuksia elintasonsa kohottamiseksi.

Kaikissa yhteiskuntamme piireissä ollaan myös aivan yksimielisiä siitä, että rahamme arvoa on vakiinnutettava ja että tämä tehtävä on niin tärkeä, että sen hyväksi on ryhdyttävä suuriakin uhrauksia vaativiin toimenpiteisiin. Tässä suhteessa-

han kaikki olemme hyväksyneet myöskin Suomen Pankin politiikan päämäärän, nim. maamme rahanarvon vakiinnuttamisen. Kysymys maamme rahanarvon vakiinnuttamisesta on kuitenkin niin arkaluontoinen, ettei liene sopivaa sitä koskevasta politiikasta tässä yhteydessä sen enempää keskustella, joskin se, kuten jo mainitsin, sangen oleellisesti sisältyy myöskin niin tähän esitykseen kuin myöskin niihin kahteen esitykseen, jotka huomenna ovat kolmannessa käsittelyssä esillä. Koko talouselämämme ja kaikkien kansankerrosten etujen mukaista on saada maahamme ulkomaista pääomaa. Mutta ulkomaista pääomaa ei ole enää niinkuin tähän asti yrittävä tilapäisillä, lyhytaikaisilla lainoilla, siitä menetelmästä on meillä jo maassamme sangen ikäviä kokemuksia. On niinollen saatava tämä ulkomainen pääoma pitkäaikaisina kuoletuslainoina, jota tarkoittaa niin hyvin tämä esitys kuin myöskin ehdotus Imatran voimalaitoksen rahoittamiseksi, jonka esityksen eduskunta jo toisessa lukemisessa on hyväksynyt ja joka siis yksimielisesti tulee huomenna hyväksytyksi. Sanotulla tavalla, nim. Imatran sähkövoimalaitoksen rahoittamista tarkoittavalla kuoletuslainalla, saatavat rahat, joita lähivuosina ei tarvita Imatran voimalaitosta varten, liikenevät siten ensi aikoina pääoman puutteen torjumiseksi tai lieventämiseksi ja tulevat sijoitettaviksi maamme talouselämän käytettäväksi. Nyt käsiteltävänä olevan esityksen päämäärä on siis aivan sama, eikä pitäisi sillä, joka on hyväksynyt Imatrania koskevan lainaesityksen, olla mitään muistutettavaa tätä toista esitystään vastaan, joskin kyllä sen ulkonainen kyltti eli se nimike eli otsike on toisen niminen sen eri keinon mukaan, jolla ulkomaista pääomaa esityksen mukaan koetetaan maahan hankkia. Eihän Imatran voimalaitosta varten tarvittavalla kuoletuslainalla saada tyydytyksi pääoman puutetta meidän maassamme. Ainoastaan siten että hyväksytään molemmat nämä esitykset, ja vielä paremmin, jos olisi hyväksytty myös kolmas hallituksen esitys 300,000,000 mk. tilapäisten lainojen ottamisesta, ainoastaan siten olisi saatu edes jossain määrin irti ne pääomat, jotka ed. Vuokosen ja Tarkkasen ilmoituksen mukaan nyt ovat kiinni eivätkä tule maatalouden hyväksi. Tällaisen toiminnan

avustaminen on jo itsessään erinomaisen hyvä tarkoituserä ja se saa yhä enemmän kantavuutta sentakia, että teollisuuden vaikeuksista joutuvat kärsimään myös puutaran-, s. o. metsänomistajat, t. s. maanviljelijät ynnä myös työväestö ja välillisesti valtiotalous. Esitys tarkoittaa kuitenkin etusijassa edellä mainitsemani yleisen ulkomaisen pääoman lisäämistä ja markan arvon vakiinnuttamista ja sentähden onkin alote lähtenyt, ei teollisuusmiehistä, vaan Suomen Pankista, jonka tehtävänä on maamme rahan vakavana pitäminen, kun sen sijaan yksityiset teollisuudenharjoittajat, joille koko riski lainan otosta aiotaan siirtää, ovat olleet pidättyvällä kannalla tähän laina-asiaan nähden, ehkä kuitenkin alistuen tähän pakkomobilisointiin, joksi tätä menetelmää oikeastaan voidaan kutsua.

Tältä kannalta asiaa katsoen minä en saata ymmärtää, minkä tähden esitystä on vastustettu tai määrärahaa on tahdottu alentaa hallituksen esittämästä summasta, 550 milj. markasta, 350 milj. markkaan. Imatrania koskevassa laina-asiaassa tulee nim. lainasta menevä tuntuva pääomanalennus, korko, provisioni, välityspalkkiot ja mahdolliset agio- eli kurssierotappiot valtiolaitoksen kärsittäviksi, siis budjetissa menoina merkittäväksi. Itse lainan pääomakin voi tulla valtion kärsittäväksi, jos esim. Imatran voimalaitosta kohtaisi joku onnettomuus, joka sen hävittäisi. Sensijaan kysymyksessä oleva esitys tarkoittaa vain takauksen antamista luottolaitokselle, jonka perustavat yksityispankit ja teollisuusyritykset ja jonka vakuutena siis on, eivät ainoastaan nämä laitokset ja niiden kyky hoitaa laitosta, vaan myös teollisuuslaitosten ensimmäiset kiinnitykset. Tässä suhteessa ed. Tarkkasen huomautus Lokomosta y. m. mainitsemistaan teollisuuslaitoksista ei ansaitse niin paljon huomiota, sillä ensiksikin on muistettava, että sekä hallitus että Suomen Pankki luonnollisesti olisivat edustettuina tällaisen luottolaitoksen hallituksessa, ja sitä paitsi teollisuuslaitokset, jotka ovat niin lähellä yrityksessä intresseerattuja, ja yksityispankit, jotka panevat tähän pääomaa, tietysti kontrolloisivat ja valvoisivat toisiansa, niin että minkäänlaiset huonot ja itsestään mahdottomat liikeyritykset eivät tulisi osallisiksi näistä rahamääristä. Jo itsesäilytysvaistokin suo-

jelle perustettavaa luottolaitosta liian heikoilta teollisuusyrityksiltä.

Tämä esitys on siis yksimielisesti hyväksyttyyn päämäärään nähden kaikkein edullisin, koska se ei millään tavalla tule rasittamaan budjettia, vaan kaikki siitä johtuvat menot, kuten pääoma-alennukset, korko, provisioni ja agiotappiot joutuisivat luottolaitoksen ja sen osakkaiden ja luotonkäyttäjien maksettaviksi, joten valtiolle ei koituisi minkäänlaisia vuotuisia menoja tästä yrityksestä. Siis valtio pääsisi tässä muodossa kaikkein edullisimmin ja kivuttomimmin tärkeään päämäärään, joka on, niinkuin olen jo useasti maininnut, pääoman lisääntyminen maassa ja markan arvon vakiinnuttaminen. Aivan yksimielisesti eduskunta sitäpaitsi viime viikolla myönsi takauksen kuntien otettavalle aivan samanlaiselle pohjalle rakennetulle 300 milj. markan kuoletuslainalle, ja sitä vastaan ei kukaan noussut eduskunnassa esiintymään. Sehän hyväksyttiin, ellen väärin muista, pääasiaan nähden yksimielisesti; ainoastaan muutoseikoista oli täällä erimielisyyttä.

Ne viranomaiset, jotka ovat valmistaneet kysymyksessä olevan hallituksen esityksen, ovat yksityiskohtaisen harkinnan ja laskelmien mukaan tulleet siihen johtopäätökseen, että tarkoitukseen tarvittaisiin koko esityksessä mainittu määrä, 550 milj. markkaa. Näin ollen ei liene viisasta rikkoo tätä yleissuunnitelmaa alentamalla takausmäärä 350 milj. markkaan, ja olisi esitys myönnettävä vähentämättömänä jo yksin siitäkin syystä, että eduskunnalle annettu esitys 300 milj. markan lyhtyaikaisen lainan ottamisesta toisessa lukemisessa sai sellaisen ehdollisen muodon, että sitä tietä tuskin ulkomaista pääomaa tulee maahan saatavaksi. Koko se suunnitelma, jonka Suomen Pankki ja maamme hallitus yhteisesti ovat tehneet maan raha-aseman parantamiseksi, tulisi siten oleellisin osin rikutuksi, jos hyväksyttäisiin valtiovarainvaliokunnan ehdotus takauksen vähentämisestä 350 milj. markkaan.

Vastustus kysymyksessä olevan esityksen hyväksymistä vastaan johtuu, kuten täälläkin jo on muutamissa puheenvuoroissa viitattu, siitä, että samalla kertaa ei ole tehty eduskunnalle esitystä myöskin maatalouden luoton järjestämisestä, josta kuitenkkin eduskunnalle kaikkien porvarillisten

puolueryhmien taholta on tehty tärkeitä aloitteita ja jolla ajatuksella sentähden on sangen voimakas kannatus eduskunnassa. On kyllä erinomaisen valitettavaa, ettei ole ennätetty vielä antaa siitä esitystä, mutta kun eduskunnassa yleensä maatalousintressit ovat voimakkaasti edustettuina ja niitä eduskunnassa ei tahdota vastustaa ja syntymässä oleva hallituskin todennäköisesti tulee saamaan voimakkaasti maatalousintressejä kannattavan kokoonpanon, niin ei pitäisi nyt olla huolissaan siitä, että tähän kiireelliseen asiantilan korjaamiseen mennessä ei ole vielä ennätetty saada valmiiksi esitystä maatalouden hyväksi tulevan ulkomaisen luoton hankkimisesta. Sitäpaitsi olisi varsin lyhytnäköistä olettaa, kuten täällä on tehty, että nyt kysymyksessä olevat rahat tulisivat vain teollisuuden hyväksi. Kuten jo olen esittänyt, on se päämäärä, johon tälläkin takausesityksellä pyritään, paljon laajemmin yleistua tavoitteleva ja se tulee kaiken tuotannonollisen toiminnan, sekä maatalouden että teollisuuden, hyväksi samoin kuin kaikkien muidenkin kansankerrosten hyväksi. Minä siis esittämälläni perusteilla saatan yhtyä ed. Furuheimin täällä tekemään ehdotukseen, joka on toisen vastalauseen mukainen ja jonka mukaisesti siis takausmäärä saisi nousta hallituksen esityksen mukaisesti 550 milj. markkaan.

Mutta minä tahtoisin vielä huomauttaa erästä pienestä muutoseikasta, joka sisältyy hallituksen esityksen perusteluihin. Kuten hallituksen esityksestä selviää, on hallitus ajatellut, että kuoletuslainalla saatavat rahat luovutettaisiin erityiselle luottolaitokselle, jonka asiaksi sitten jäisi sijoittaa rahat maan teollisuusyritysten kesken. Hallituksen esityksessä on jo mainittu, että tämä luottolaitos varovaisuussyistä antaisi teollisuusyritykselle lainoja vain „ensimmäistä kiinnitystä vastaan” asianomaisen yrityksen kiinteään omaisuuteen. Ja tämä periaate on luonnollisesti varovaisuussyistä, jotta valtiolle ei syntyisi mitään riskiä, hyväksyttävä. Mutta on syytä mainita, että löytyy meidän maassamme vakavaraisimmilla teollisuuslaitoksilla vanhoja kiinnityslainojen jäännösmääriä, joille aikanaan on myönnetty ensimmäinen kiinnitys, mutta jotka nykyisiltä määriteltään, kun kuoletuksia on tapahtunut vuosikymmenien kuluessa, ovat sangen mitättömät var-

sinkin rahanarvon laskemisen jälkeen. Jos nyt esityksessä käytetty sanamuoto „ensimmäistä kiinnitystä vastaan” otettaisiin ankarasti sanamuotonsa mukaan, niin siten ehkä parhaimmat ja täysivaraissimmat teollisuuslaitokset, joilla on tuommoisia pieniä kuoletuslainain jäännöksiä vielä olemassa, voisivat jäädä tämän erheellisen sanamuodostelman nojalla estetyiksi saamasta tarkoitettua luottoa, koska kuoletusasiakirjoja, vaikka ne olisivat kuinka pienelle summalle, ei voida kuolettaa, kun itse obligationit voivat sattua olemaan joko tuntemattomissa tai ulkomaalaisissa käsissä. Väärinkäsityksen välttämiseksi tahdon sentähden huomauttaa, että joskin on pidettävä sääntönä, että laina on myönnettävä ensimmäistä kiinnitystä tai ehkä myöskin pankkitakausta vastaan, niin tätä sääntöä ei ole ymmärrettävä sanan ahtaimmassa merkityksessä sikäli, että mitätön lainajäännöserä, jolla nyt on muodollisesti ensimmäinen kiinnitys, jota syystä tai toisesta ei voida saada kuoletetuksi, ei saisi olla esteenä todellisen ja pätevän kiinnityksen järjestämiseksi lainan vakuudeksi, kunhan vain kiinnitykset yhteenlaskettuina eivät nouse yli 50 %:n kunkin yrityksen kiinteistön arvosta, josta esityksessä mainitaan.

Ed. Ryömä: Vaikka me emme olekaan liittäneet mietintöön vastalauseita, olen minä ja eräät muut sosialidemokraattiset valtiovarainvaliokunnan jäsenet myös kannattaneet asiassa hallituksen esitystä. Me nimittäin olemme lähteneet siitä, että niistä valuuttatoimenpiteistä, joihin hallituksen ja Suomen Pankin taholta on katsottu olevan välttämätöntä ryhtyä ja joista hallitus on tehnyt viime päivinä esityksiä, on sittenkin kyseen alaisesta toimenpiteestä vähimmän riskiä valtiolle. Sillä vaikka ei olekaan varmaa tietoa, minkälainen kyseessä oleva yhtymä tulisi olemaan, niin on kuitenkin hallituksen esityksessä tarkkaan määriteltä sen ehdot, niin että niistä näkyy, että tästä ei missään tapauksessa voi tulla olemaan vaaraa, jos nimittäin, kuten luonnollista on, hallitus tulee näistä ehdoista pitämään kiinni, ennenkuin se takuuseen menee. Ja kun toiselta puolen tällaisesta takuusta ei ole myöskään valtiolle budjettimenoja eikä mitään vaaraa siltä varalta, että maan raha joskus vastaisuudessa tulisi laskemaankin, niin mi-

nusta kaikki puhuu sen puolesta, että ennen kaikkea on juuri tätä hallituksen esitystä kokonaisuudessaan ja alkuperäisessä muodossaan kannatettava. Minä niin muodoitin yhdyn niihin, jotka ovat täällä kannattaneet hallituksen esityksen hyväksymistä.

Ed. Pitkänen: Yhdyn ed. Tarkkasen esittämiin perusteluihin ja pyydän saada kannattaa hänen tekemäänsä ehdotusta.

Ed. Helo: Minä päinvastoin kuin ed. Pulkkinen ja ed. Ryömä näkisin tässä, en varsinaista valuuttakysymystä, vaan yrityksen saada ulkomaista pääomaa maahan. Ja minun mielestäni rahaministeri on aivan oikeassa, kun hän katsoo valtion velvollisuudeksi ryhtyä nykyisissä oloissa koettamaan saada ulkomaista pääomaa maahan. Myöskin minusta tämä keino tähän päämäärään on varsin sopiva ja mielestäni myöskin tästä tulevat hyötymään ei ainoastaan kysymyksessä olevat teollisuusalat, nimittäin vientiteollisuus, vaan myöskin maa kokonaisuudessaan, myöskin maaseutu ja samoin osittain rakennusteollisuuskin kaupungeissa. Myöskin se, että ulkomaisen pääoman hankkiminen maahan jätetään näille eksporttifirmoille on varsin paikallaan, koskapa ne kaikista vähimmin joutuvat kärsimään valuuttavaihteluista.

Mutta kun on kysymys siksi suuresta summasta kuin hallituksen esityksessä on mainittu nimittäin 3 milj. punnasta, niin odottaisi, että ennenkuin tällaiseen yritykseen yhdytään, ennenkuin sitä edes eduskunnalle esitetään, niin olisi oleva täysi selvyys siitä, miten se yhtiö on järjestetty, joka tämän hankkeen toteuttaa, sekä myöskin siitä, miten tullaan valtion puolesta pitämään silmällä, että tämä hanke tulee muodostumaan yleisen edun mukaiseksi. Se kokemus, mikä on saatu näistä valtion suurista finanssiyrityksistä, m. m. esim. skandinaavisesta lainasta, jota saatiin noin 230 milj. markkaa ja josta, kun jonkun vuoden kuluttua täytyy ryhtyä lainaa takaisin maksamaan, on suoritettava miltei miljaardi markkaa, siis noin 3—4 kertaa niin paljon, kuin tästä lainasta on alkuaan saatu, juuri tämä kokemus pakottaa eduskuntaa vähitellen vaatimaan hallitukselta lähempää selostusta näi-

den suurempien finanssiyritysten yksityiskohdista.

Minulla on ollut tilaisuus sekä jaostossa että myös valtiovarainvaliokunnassa saada selvitystä tästä yrityksestä, joka tulisi lainan ottamaan, ja minun täytyy sanoa, että se selitys on ollut siksi ristiriitainen, että minä olen tullut siihen lopputulokseen ettei minkäänmoisia varmempia perustuksia vielä ole olemassakaan. Niiden molempien instanssien puolelta, jotka tätä asiaa hoitavat, on annettu tietoja, jotka käyvät ristiin. Toisaalta on sanottu, että tämän yrityksen takana ovat ainoastaan pankit, mutta eivät teollisuuslaitokset. Toisaalta taas selitetään, että siinä myös ovat teollisuuslaitokset ja että on nimenomaan asetettu ehdoksi, että siihen tulevat teollisuuslaitokset määrättyllä osalla mukaan. Samaten myöskään ei, mikäli minä olen saanut selville, valtiolla ole riittävästi keinoja kontrolloeratakseen sitä, että tätä yritystä todella johdetaan maan etujen mukaisesti. Siinä johtokunnassa, joka tulisi yritystä johtamaan, tulee kyllä valtiolla olemaan sanavaltaa, mutta aivan liian vähäisessä määrässä. Minun mielestäni tässä kuitenkin tulee siksi suuri etu niille liikkeille, jotka ovat yrityksessä mukana ja kysymys muutenkin on siksi laajapiirteinen, että täytyisi valtiolle joka tapauksessa miltei ratkaisevassa määrässä antaa tilaisuus kontrolloerata yritystä ja samalla myös vaikuttaa siihen suuntaan, mitenkä tätä liikettä johdetaan. Kun siitä ei ole mitään takeita olemassa ja kun samoin kuten mainitsin, tämä yritys muutenkin on varsin epämääräinen, niin olisi oikeastaan, eduskunta pakotettu, esityksen hylkäämään. Mutta sitä ei olisi hyljättävä siitä syystä, kun on esittänyt esimerkiksi ed. Tarkkanen, että se ei olisi maalle hyödyllinen, että se hyödyttäisi vain eräitä piirejä ja jättäisi kokonaan esimerkiksi maaseudun osattomaksi, sillä itse asiassa tulee hyöty tästä lankeamaan koko maalle. Kun minä kuitenkin olen valtiovarainvaliokunnassa asettunut kannattamaan tätä ehdotusta, pienennettynä 2 milj. punnaksi, niin on se johtunut pääasiassa siitä vaikeasta tilanteesta, jossa maa rahallisessa suhteessa nykyään on ja johonka se varsinkin voi joutua. Kuten täällä on jo ennen mainittu, on nimittäin maassa suuri määrä liikkuvaa ulkomaalaista pääomaa, joka pääoma on al-

kanut virrata takaisin ulkomaille ja tätä virtaamista jatkuu ja tulee nähtävästi edelleenkin suuremmassa määrässä jatkumaan. Sellainen tilanne voisi aikaansaada onnettomuuksia, ja niiden välttämiseksi olisi pakko ryhtyä sopiviin toimenpiteisiin. Yhtenä sellaisena toimenpiteenä olisi juuri se, mitä hallitus on esittänyt, nimittäin että antamalla valtion takuu näille teollisuusyrityksille saataisiin uutta pysyväästä ulkomaista pääomaa sen liikkuvan pääoman tilalle, jota nähtävästi tulee maasta virtaamaan pois. Minä kyllä myönnän, että se menettely, että asetetaan pääasiassa hallituksen esityksen kannalle, on itse asiassa heikko. Täytyisi vaatia, että ennenkuin siihen mennään, niin hallituksella olisi esitettävänä tarkemmat perusteet tästä yrityksestä ja samoin myös, millä tavalla se aikoo kontrolloerata tätä yritystä. Mutta katsoen juuri siihen vaikeaan tilanteeseen, mistä mainitsin, niin minä puolestani kannatan valtiovarainvaliokunnan esitystä. Myöskin sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on asettunut tälle samalle kannalle.

Minä haluaisin vielä lausua muutaman sanan ed. Pulkkiselle. Hän nimittäin ihmetteli, että voidaan paitsi hallituksen ehdotuksen hylkäämistä asettua sille kannalle että summaa pienennetään, kuten valiokunta ehdottaa. Yleensä ei ole sallittua, että kansanedustaja ihmettelee, mutta kun tässä on ihmetelty toiselta puolen, niin minäkin pyydän lausua ihmettelystäni ed. Pulkkisen lausunnon johdosta, koskapa hän itse valtiovarainvaliokunnassa on ollut kannattamassa tämän summan pienentämistä juuri siihen määrään, kuin valtiovarainvaliokunta ehdottaa ja lausunut käsityksensä, ettei ainoastaan tämä summa, vaan kaikki muutkin lainasummat olisivat alennettavat noin puoleen siitä määrästä, mitä hallitus oli ehdottanut. Tämäkin muuten puolestaan osottaa, mitenkä epämääräisellä kannalla näissä asioissa on oltu, että valiokunnalla on ollut yhtä epämääräinen kanta, kuin mitä yritys itsekin näyttää olevan.

Kuten sanottu, huolimatta siitä heikkoudesta, mikä tässä esityksessä on, minä puolestani tulen kannattamaan valtiovarainvaliokunnan tekemää ehdotusta.

Ed. Linna: Minä olen samaa mieltä kuin ed. Vuokoski, siinä, että lainakysy-

mykset olisivat olleet käsiteltävät yhtenä kokonaisuutena ja että senvuoksi olisivat myöskin näitä koskevat eduskunta-alotteet olleet tässä yhteydessä käsiteltävät. Kun tämä kumminkaan ei ole ollut mahdollista sen kiireellisyyden vuoksi, jolla asiain käsittelyä on täytynyt jouduttaa, on siitä seurannut se, että nämä tulevat erillisinä. Olen myöskin samaa mieltä siinä, että nämä esitykset ovat olleet ainakin joissakin suhteissa heikosti perusteltuja ja on ollut hyvin vaikea saada selvää tietoa siitä, mikä lainojen todellisenä tarkoituksena on. Kun minä siitä huolimatta olen yhtynyt kannattamaan hallituksen esitystä, joskin pienennetyssä muodossa, olen minä sen tehnyt seuraavista syistä. Ensiksikin ulkomaalaisen pitkäaikaisen lainan saanti puhtaasti maatalousluottoon käytettäväksi on minun mielestäni ja sikäli kuin olen useilta asiantuntijoilta kuullut, verrattain vaikeaa, jopa suorastaan mahdotonta. On nim. se kireys, joka rahamarkkinoilla vallitsee, johtanut siihen, että näillä markkinoilla myönnetään luottoa etupäässä teollisuustuotantoa varten. Toiseksi on korkokanta niin korkea, että pitkäaikaista puhtaasti maanviljelijäin vastuulla tapahtuvaa luotonottoa on vaikea ajatella, enkä luule esim. Suomen Hypoteekkiyhdistyksen tällä hetkellä uskaltavan mennä ottamaan vähänkään tuntuvampaa ulkomaista luottoa. Kun maatalous on kuitenkin rahan tarpeessa, on siihen käytettävä minun mielestäni muita keinoja. Jos teollisuustarkoituksiin saadaan ulkomaalainen laina, siis lisää pääomaa, seuraa siitä se, että valtio, ja sitä tietä Suomen Pankki, voi käyttää ne pääomasäästönsä, jotka nyt ovat yksityispankkeihin sijoitetut ja joita on luullakseni noin 430 miljoonaa markkaa, muihin tarkoituksiin käytettäväksi ilman, että liiallinen kireys rahamarkkinoilla senvuoksi aiheutuu. Minun mielestäni voidaan ja tulee juuri nämä säästöt käyttää maatalousluoton parantamiseen, maatalouden luottotarpeen tyydyttämiseen ja senvuoksi luulenkin, että tämä laina, samalla kuin se helpoittaa teollisuutta ja tekee sille mahdolliseksi kilpailun, se tulee samalla myöskin suuressa määrässä helpottamaan sitä rahaniukkuutta ja rahan vähyyttä, jota maatalous tällä kertaa kärsii. Vielä olen katsonut voivani kannattaa tätä takausmuotoa senvuoksi, että mielestäni

maan talouselämä on yksi kokonaisuus, jossa jokaisen eri tuotantomuodon parempi tai huonompi menestyminen suuressa määrässä vaikuttaa koko maan tuotannollisen elämän kehitykseen. Ja luulenkin, että vain silloin, kun maan tuotantoelämää tällaisena käsitetään, voimme päästä sellaisiin tuloksiin, jotka ovat hyödyksi koko maalle ja jokaiselle tuotannonhaaralle erikseen.

Ed. Vesterinen: Nämä lainat minun käsitykseni mukaan ja ne tiedot, mitkä minä olen valiokunnassa saanut ja mieliteet jotka olen kehittänyt niistä, mitä meille on annettu tietää, osoittavat sen, että nämä lainat kaikki ylipäänsä, mitä nim. tämä 1,118 miljoonaa markkaa, ovat tarkoitettuna Suomen markan arvon pysyttämiseksi siinä kai, missä se tällä pyrkä on. Tästähan voidaan olla eri mieltä, onko markan arvo oleva tämä tai tämä, mutta minun käsitykseni mukaan se tapa vakiinnuttaa markan arvoa, että käytetään yhä suurempaa luottoa, otetaan ulkomaista velkaa ja tahdotaan sillä peittää se aukko, mikä syntyy siitä, että markan todellinen ostokyky ei ole se, miltä se näyttää, ei ole oikea. Sitten on vielä otettava huomioon, että jos meillä kaikesta huolimatta markan arvoa ei voi pysyttää korkeassa arvossa, jos se pääsee romahtamaan aikana, jolloin meillä ei ole mahdollisuutta saada enää lisäluottoa ulkomailta, niin siitä on seurausena, että me joudumme helpolla rahalla maksamaan sen, minkä ulkomailta olemme kalliilla rahalla lainanneet ja silloin minun nähdäkseni olemme lähellä sellaista tilannetta, joka voi käydä maallemme verrattain kohtalokkaaksi. Meillähan on, mikäli minä sain tietää valiokunnassa, esim. tämä dollarilaina, josta on vakuutettu, että se oli meillä edullisimpia lainoja. Jos ne tiedot olivat oikeita, mitä valiokunnassa annettiin eikä erehdyttäviä, niin siitä saimme 84 markkaa sadalta. Jos meidän tällaisilla lainoilla täytyy pinnistää markkamme korkeammalle kuin sen arvo on, niin silloin meillä ei olla yhteiskunnallisesti ja valtiollisesti oikeata suuntaa ja oikeata pohjaa kohden kulke-massa. Nämät ovat panneet minut epäilemään näitä suuria luottoja, sillä minun järkeni sanoo vain sen, että lainaamalla korkealla korolla ja peittämällä tap-

piota, mitä markan arvo tuottaa, emme voi jatkuvasti pysyttää taloudellisia arvoja pystyssä. Sitten on minut pannut epäilemään tähän lainaan nähden myös se, että hallituksen ja Suomen Pankin taholta annetut tiedot ovat olleet ristiriitaisia, josta tässä ed. Helo jo mainitsi. Hallitus sanoi, että tämä takaus, minkä pankit aikovat antaa tai tämä yhtymä syntyy näistä suurista teollisuusyhtymistä yksinään. Toinen sanoo, että yhtymä syntyy pankeista ja teollisuuslaitoksista. Näin epäselvällä kannalla ollaan vielä asiasta näittenkin kesken. Hallituksen ja Suomen Pankin johdon kesken ei tiedetä, millä perusteilla ajotaan yhtymä synnyttää, jolle aikoo valtio antaa noin yli puolen miljaardin markan takuun. Se osoittaa sitä, ettei ole tarpeellista harkintaa hallituksen taholta tähän asiaan kiinnitetty eikä ole myöskään eduskunnalle annettu mahdollisuutta tämän asian harkitsemiseen, niin paljon kuin siihen joka tapauksessa olisi syytä ollut.

Tuntuu omituiselta se sosialidemokraattien menettely, se että „jos syntyy sellainen yhtymä”, niin annetaan puolen miljaardin takuu valtiolta. „Jos syntyy semmoinen yhtymä”! Äskes oli täällä ed. Paasonen juttelemassa Uudenmaan maanviljelyskoulun ostamiskysymyksestä, jossa oli kysymyksessä vain 900,000 markkaa, ja ed. Paasonen sanoi, että se on tullut liian äkkiä tälle eduskunnalle ja valtiovarainvaliokunnalle saadakseen tästä asiasta täyden varmuuden, voidaksensa myöntää maataloudelle vain tämän 900,000 markkaa kiinteistön ostoon, joka on — minä vakuutan sen — yhtä varmasti sijoitettu pääoma kuin tähän takuuseen sijoitettu (Ed. Ryömä: Ei tähän sijoiteta mitään!). Siihen sijoitetaan sentään. Niinkuin ed. Pulkkinen lausunnosta kävi selville, ei edellytetä, että valtio pääsisi täyteen varmuuteen takaamastansa pääomasta. (Ed. Ryömä: 50 % niitten omaisuudesta). Sosialidemokraateille, juuri herra Ryömälle, joka on Uudenmaan pienviljelijäin edustaja täällä, ei sopinut myöntää 900,000 markkaa, mutta nyt hän myöntää teollisuuslaitoksille puolen miljaardia ja valtion täyden takuun. Se on juuri sitä sosialidemokraattien maatalousohjelmaa ja politiikkaa, joka on kuvastanut tässäkin eduskunnassa tälläkin istuntokaudella erinomaisen selvänä kauttaaltaan. Ja tässä me löydäm-

me myöskin ed. Pulkkinen yhteistyössä sosialidemokraattien kanssa. Hänen ansionsa oli se, ettei meillä Uudenmaan läänin maanviljelyskoulun kiinteistöostoa voitu saada tehdyksi. Hänen keksintönsä oli se, että hän muodosti perustelut valtiovarainvaliokunnan mietintöön sellaisiksi kuin ne tulivat, joita hallitus ei voinut käyttää hyväksensä. Mutta nyt kun on tämä asia esillä, niin ed. Pulkkinen sanoo, ettei ole hallituksessa vielä voitu täydelleen valmistaa suuria maataloudellisia kysymyksiä. Hänen intressinsä ovat nyt hyvin lähellä maataloutta tänään. Vieläpä ed. Pulkkinen haluaa, että tässä pitäisi saada kaikissa tapauksissa muutos näihin perusteluihin, että sanontatapa „ensimmäinen kiinnitys”, jonka nuo perustelut edellyttävät, voitaisiin muuttaa niin, että toinenkin kiinnitys olisi pätevä valtiolle. Se osoittaa minun käsittääkseni sitä menettelytapaa, että kun puhuu täyden luoton saannista takajalle niin samalla on valmis siirtämään varmuuden epävarmuudeksi tai huomenna, jos jatkuisi istuntoja ja tämä asia olisi esillä, ehkä myöntämään oikeuden vielä kolmannenkin kiinnityksen jälkeen valtion takuuseen.

Minä yhdyin kannattamaan ed. Tarkkasen tekemää ehdotusta ja minun käsittääkseni tätä asiaa on erinomaisen vakavasti mietittävä se mikä tässä vähäinen hetki on, sillä kysymys on paljon suurempi kuin Uudenmaan maanviljelyskoulun kiinteistön osto, herra Ryömä! (Ed. Ryömä: Ne ovat kaksi eri asiaa.)

Ed. Tarkkanen: Täällä ed. Helo tavattoman seikkaperäisesti ja selvästi selvitti, kuinka epävarmalla kannalla asiat ovat tämän lainan suhteen. Hän perusteli sen siten, että olisi yksinkertaisesti jo ollut eduskunnan helppo päättää, mitä tässä asiassa on tehtävä. Hän kuitenkin lopputuloksena tuli siihen, että meidän on välttämätöntä tämä laina ottaa sentakia, että meillä tarvitaan suuria pääomia nykyisessä tilanteessa ja juuri sen täyttämiseksi on tämä laina hankittava. Mutta hän on itse ennen valtiovarainvaliokunnassa perustellut tämän seikan sillä, että oikeammin se raha, mikä tällä kertaa tarvittaisiin, tulisi kuntien lainasta sekä myöskin Imatralle otettavasta lainasta ynnä, jos hallituksen 300 miljoonan laina hyväksytään, tulee

noin 1,000 miljoonaa, mikä tällä kertaa tarvittaisiin, joten sillä perusteella ei mitenkään tarvittaisi enää tätä huikeata summaa.

Ed. Pulkisen lausuntoon pyytäisin vielä huomauttaa, että hän täällä mainitsi, kuinka se tulisi koko yhteiskuntaa hyödyttämään ja myöskin maataloudelle siten antamaan sen avun, mitä tällä kertaa maatalous tarvitsee. Se on kyllä totta, että se tulee sitä tietä, että lainasta tulevat pankkiliikkeet saamaan pääomia ja voivat antaa lainoja korkeata korkoa vastaan muilla elämäntaloilla työskenteleville kansalaisille, kun nämä vientiteollisuuden sekä muitten teollisuuksien harjoittajat ensin saavat luottoa itselleen, jolla he lunastuttavat sen ensimmäisen kiinnityksen. Silloin kun tarkastelemme juuri millä tavalla tämä välillistä tietä tulee maatalouden sekä muiden ammatinharjoittajain hyväksi, niin silloin myös heti ymmärrämme, että tämä ei ole samassa suhteessa, kuin mitä ne teollisuuslaitokset tulevat tästä hyötymään, jotka suoranaisesti saavat tämän hyvityksen osakseen, joten mitenkään ei sitä kaunista selvitystä yhteiskunnan hyvinvoinnin kannalta, joka tässä koetettiin antaa, ole otettava täydestä. Se ei tule tässä saamaan sitä apua kuin mitä sillä tahdotaan todistaa, joten täytyy ehdottomasti tulla epäilemään, että tässä on tarkoitus meillä oikeiston taholta auttaa trustiutumisen kehittymistä maassa sekä myös vasemmiston taholta saattaa tähän maahan sellainen asema kuin mitä he odottavat, että ne yksityiset pienyrittäjät, jotka koettavat tässä maassa myöskin jotain ammattia harjoittaa, että ne sortuisivat ja siten meillä tulisi kriisi ja myöskin heidän mahdolliset tulevaisuudensuunnitelmansa tulisivat tätä tietä toteuttamaan.

Ministeri Procopé: Jag har bett om ordet i denna fråga för att få belysa den icke blott ur industrisynpunkt utan för att om möjligt söka påvisa — då här uppenbarligen föreligger vissa missförstånd — att landet i dess helhet alldeles direkt har fördel och nytta av den föreslagna kreditoperationen. Det råder ju inga tvivel om att vår exportindustri är rätt starkt skuldsatt. Dess svävande skuld till utlandet, dels i form av direkta förskott, dels i form av lånekonton har beräknats till

1 à 1½ miljarder mark. Med en årsproduktion, som blott går upp till 4 miljarder är detta ett utomordentligt högt belopp för den svävande skulden. Det är uppenbart att exportkrediten skulle hava en mycket stor nytta av att denna svävande skuld åtminstone delvis kunde fonderas.

Om jag också ur denna synpunkt, såsom handelsminister, vill förordna denna kredit är detta dock icke den för mig ensamt avgörande synpunkten, utan enligt mitt förmenande bör denna fråga särskilt tagas i betraktande, att det med hänsyn till landets finansiella läge överhuvudtaget vore önskvärt att denna kredit från utlandet skulle indragas. Det är måhända ett faktum, som har undgått en del av de ärade talarena, nämligen att ett utländskt lån, som till landet indrages, det må sedan vara upptaget av exportindustrierna eller någon annan, länder landets hela finansväsende till gagn och lättar den finansiella ställningen. Att det är önskvärt att vi komma till en lättnad i det finansiella läget, behöver knappast understrykas. Några få siffror äro nog för att bevisa huru situationen på penningemarknaden tillstramats. Rediskonterna äro i detta avseende en synnerligen god barometer. Vid årsskiftet 1922—1923 steg rediskonterna i Finlands Bank till 168 miljoner mark, i mars 1923 hade de gått upp till 175 miljoner mark och för närvarande röra de sig omkring 1½ miljard, alltså en rätt betänklig ökning.

Samtidigt har som bekant statens direkta utlåning till privatbankerna ökat mycket starkt. Vid årsskiftet 1922/1923 var denna utlåning mellan 110 och 120 miljoner mark — jag har icke alldeles exakta siffror — för närvarande ligger den väl väsentligt över 400 miljoner mark.

Allt detta visar huru stramt läget på penningemarknaden är och, mina herrar, under detta lider icke blott exportindustrin utan även övriga näringsgrenar och också jordbruket. Vi komma sålunda till, att det i det allmännas intresse är önskvärt, att denna kredit upptages, och då man en gång går till att upptaga densamma, är det skäl att taga den tillräckligt stor också därför, att det gäller att såvitt möjligt utnyttja ett gynnsamt moment. Huru förhållandena gestalta sig på världens penningemarknad, ifall denna kredit upptages eller upptagan det av en del därav uppskjutes på ett eller

annat är, är svårt att säga, men många skäl tala för att det då kan vara svårare än nu att erhålla denna kredit.

Minä tahtoisin huomauttaa, että tämän ulkomaisen luoton ottaminen, mikä tässä on kysymyksessä ja josta valtio menisi takuuseen, ei suinkaan ainoastaan ole vientiteollisuudelle eduksi, vaan myös koko maan kannalta suotava ja edullinen. En tahdo kieltää, ettei vientiteollisuus olisi verrattain kovasti velkaantunut ja että sen häilyvä velka on siksi suuri, että monelta kannalta katsottuna olisi toivottavaa ja suotavaa, että ainakin osa tästä häilyvästä velasta muutettaisiin pitkäaikaiseksi luotoksi. Mutta minä tahtoisin erikoisesti korostaa, että maalle kokonaisuudessaan on hyödyksi, että ulkomaista pääomaa maahan saadaan. On väärinkäsitys luulla, että ulkomaisen lainan ottaminen olisi hyödyksi vain sille, joka lainan ottaa. Koko maalla on siitä etua ja hyötyä. Kireä asema rahamarkkinoilla käy siitä tietysti helpommaksi.

Että asema rahamarkkinoilla tällä haavaa on hyvin kireä, sen kai me kaikki tiedämme. Kaikki olemme kärsineet siitä korkeasta korkokannasta, joka nykyään valitsee maassa, ja muutamat numerot osoittavat hyvin selvästi, mitenkä asema on käynyt yhä kireämmäksi ja kireämmäksi. Pyytäisin vain saada viitata siihen, mitenkä rediskontaukset Suomen Pankissa ovat kasvaneet. Vuoden 1922 lopulla olivat rediskontaukset 168 milj. markkaa. Tällä kertaa, siis 14 kuukautta myöhemmin ne ovat noin 500 milj. markkaa. Samaan aikaan on valtion suoranainen lainaus yksityispankeille noussut noin 110 à 120 milj. markasta yli 400 milj. markan. Nämä numerot jo osoittavat, mitenkä kireä tilanne on rahamarkkinoilla ja mitenkä suotavaa kaikkien kannalta olisi, että ulkomaista pääomaa maahan saataisiin. Minusta ei pidä tätä tuonemmaksi lykätä. Tiedetään suunnilleen, mimmioiset mahdollisuudet saada luottoa nykyään ovat; mimmioiset ne tulevat olemaan jonkun ajan kuluttua, puolen vuoden tai vuoden kuluttua, sitä ei tiedetä. Tahtoisin tehostaa, että tämä ehdotettu toimenpide olisi hyödyksi ei ainoastaan vientiteollisuudelle, vaan maan elinkeinoelämälle yleensä ja myöskin maataloudelle.

Ed. Tanner: On erittäin hyvin ymmärrettävää, että kansanedustajat, jotka yhtäkkiä saavat eteensä 4 isoa laina-asiaa, jonkun verran joutuvat epäilemään, ovatko asiat enää oikealla tolalla ja eikö liian paljon yhtäikaa aseteta maan luottoa vaaraan. Onhan meillä aivan viime päivinä ollut esillä: ensinnäkin kuntain laina 300 miljoonaa, Imatralaina 350 miljoonaa ja vielä valtuus 300 miljoonan lyhytaikaiseen luottoon, mutta siitä huolimatta pyydetään edelleen hallitukselle valtuuksia ottaa erikoinen 550 miljoonan markan suuruinen teollisuuslaina. Kun näin yhtäikaa 1,500 milj. markkaa ajotetaan lainata ulkoa, on todella syytä tehdä itselleen kysymys, olanko oikealla tiellä.

Nämä lainat ovat tietysti kaikki erikseen harkittavat ja kuhunkin nähden erikseen kanta otettava. Toisiin lainoihin nähden eduskunta onkin jo tämän harkinnan suorittanut: tällä kertaa on vain kyseessä teollisuuden hyväksi otettavan lainan taakaaminen.

Minä luulen, että meidän on kaikkien myönnettävä, että tärkeimpiä tehtäviä, mitä meillä tässä maassa nykyään on, on tuotannon kehittäminen. Jos me emme saa tuotantoa säilymään ainakin nykyisessä tasossaan ja aikaa myöten kehittymään vielä korkeampaan tasoon, ei meillä ole mahdollisuutta vakiinnuttaa taloudellista elämäämme siihen asemaan, johon me kuitenkin kaikki pyrimme. Ja erilaisen tuotannon joukossa on tietysti ennen kaikkia tärkeä se tuotanto, joka työskentelee viennin hyväksi. Meidän vientiteollisuutemme hankkii maahan 4 miljardin markan arvosta vuosittain rahaa. Senvuoksi kannattaa sen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi tehdä koko paljon uhrauksiakin, ja ennen kaikkea ei millään tavalla saa estää tätä tuotannon haaraa pääsemästä kehittymään siihen asemaan, joka sille kuuluu.

Ne jotka tuntevat meidän vientiteollisuutemme asemaa, tietävät kuitenkin, että se työskentelee rahallisesti verrattain vaikeissa oloissa. Tuskin missään maassa tunnetaan sellaista olotilaa kuin meillä, että vientiteollisuudella ei ole minkäänlaista pitkäaikaista luottoa käytettävänä, vaan että se työskentelee joko lyhytaikaisen luoton varassa taikka suorastaan vekselivipeillä. On suorastaan epätaloudellista, jopa järjetöntä, että tehdasrakennuksia rakennetaan, ostetaan metsäkiinteistöjä ja harjoi-

tetaan semmoista teollisuutta, jonka kiertokausi on vähintään puolitoista à kaksi vuotta, yksinomaan lyhytaikaisilla lainoilla taikka vekseliluotolla. Tämä on ollut yksi epäterveimpiä puolia maamme teollisuuselämässä ja senvuoksi on ollut erittäin hyvä ajatus, että on pyritty aikaansaamaan hypoteekkipankki teollisuustuotantoa varten. Se olisi pankki tai luottolaitos, joka pyrkii samaan, mihin aikanaan hypoteekkiyhdistys pyrki maatiloihin ja kaupunkien hypoteekikassa kaupunkirakennuksiin nähden. Ainoastaan tällä tavalla voidaan toivoa saatavan järjestetyksi teollisuuden tuoton tarve kiinnitysluoton muotoon ja pitempiaikaiseksi, niin että siitä ei ole joka-vuotista huolenpitoa ja hoitoa.

Jos siis jo ajatus teollisuushypoteekkilaitoksen muodostamisesta on erittäin onnistunut ja terve, niin on toiselta puolen myöskin erittäin edullista tällä hetkellä antaa juuri teollisuuslaitosten huollettavaksi ulkomaisten lainan otto. Nythän eivät ulkomaalaiset lainamarkkinat ole niinkään keveät. Ei sieltä nykyään kuka tahansa voi saada lainaa. Eivät valtiotkaan, ainakaan Suomen valtioasemassa olevat, voi odottaa saavansa yleisluontoista lainaa, ei ainakaan ilman erittäin raskaita ehtoja. Tällä hetkellä on luultavinta, että semmoista ei ole ensinkään saatavissa. Sen sijaan näyttää tendenssi ulkomaisilla lainamarkkinoilla olevan semmoinen, että johonkin erikoistarkoitukseen taikka myöskin, niinkuin tässä on kyseessä, kiinteistöluottoa, panttia vastaan on helpompi saada luottoa ja se saadaan myöskin huokeam-malla hinnalla kuin muuten. Samaa laskelmaan perustuu sekin, että yritetään ottaa erikoinen laina Imatra-yritystä varten. Sekin on semmoinen erikoistarkoitus, joka kiinnittää ulkomaalaisen kapitalistin mieltä ja johon hän mielellään rahaa luovuttaa. Sen sijaan voinee luullakseni jokseenkin kokonaan sysätä syrjään kaikki mahdollisuudet saada tällä hetkellä semmoista luottoa kuin täällä varsinkin keskustassa useat puhujat ovat tänä iltana vaatineet, nimittäin valtion otettavaa luottoa yleensä maanviljelystuotannon kohottamiseksi. Se on niin ylimalkainen tarve eikä siinä voi antaa semmoista kiinteistövakuutta, kuin teollisuuslaitokset voivat antaa, että voi lyödä melkein vetoa siitä, ettei semmoista lainaa tarvitse tänä vuonna edes yrittääkään.

Jos nyt suunniteltu teollisuuslaina onnistuttaisiin järjestämään, olisi siitä melkoisia etuja meidän maamme taloudelliselle elämälle. Jos teollisuuslaitokset saavat käytettäväkseen noin 500 milj. markkaa, voivat ne vastaavassa määrässä vähentää luottoaan pankeilta. Ja tämä luotto, kuten tiedetään, on nykyään verrattain suuri, sillä se nousee noin 2 miljardiin markkaan. Jos pankit saavat tällaisen summan yhtäkkiä sisään, voivat ne puolestaan vähentää teollisuusvekselien rediskonttauksia Suomen Pankissa ehkä parilla kolmellasadalla miljoonalla ja lopulla maksaa pois sitä luottoa, mitä ne nykyään valtiolta nauttivat ja joka nousee 440 milj. markkaan. Tällä tavalla voisi siis täällä saada jonkinlaisen clearingin käyntiin teollisuuslaitosten, pankkien, valtion ja Suomen Pankin välillä. Kaikki vapautuisivat keskinäisistä sitoumuksistaan ja asema tulisi koko paljon keveämmäksi. Tämä kevennys on niin suuri myöskin noille lainan ulkopuolella oleville laitoksille, että teollisuusmiehet yhteen aikaan jo laskivat, että sekä valtio että Suomen Pankki hyötyvät lainasta niin paljon, että he voivat jo asettaa ehtojakin, ennenkuin suostuvat tällaisen lainan ottamiseen. He yrittivät senvuoksi kytkeä tähän lainahankkeeseen monenlaisia poliittisia ehtoja, m. m. vaatimuksen verohelpoituksen aikaansaamisesta. Myöhemmin ovat he kuitenkin järkiintyneet ja huomanneet, että heille itselleen sittenkin on siksi suuri asia saada laina otetuksi, että heidän on kaikista ehdoista luovuttava.

Tosin on myönnettävä, että vientiteollisuus ja varsinkin meidän suuret ja taloudellisesti vahvat puutavaraliikemiehemme voivat saada ulkomaista luottoa itsekin ilman valtion takuuta. Ovathan ne sitä tähänkin saakka saaneet, jopa siihen määrään, että lasketaan niiden nytkin ottaneen etuanteja tulevaa vientiä vastaan 1,500 milj. markkaan saakka. Mutta tällaisella luotonotolla, johon edelleenkin on mahdollisuutta, on tietysti erinäisiä varjopuolia. Se on ennen kaikkea lyhytaikaista, ja ottamalla tällä tavoin luottoa tulevaa vientiä vastaan ei viejä voi myöskään koskaan pitää hintaansa niin korkeana kuin hän vapaasti myydessä voisi tehdä. Sen vuoksi on suotavaa, että tämä luotto saataisiin muuttumaan pitempiaikaiseksi valtion takuun tukemana, jolloin korkokin tulisi olemaan alhaisempi.

Erinäiset puhujat, jotka ovat olleet vakuutetut siitä, että tammöiseen luotonottoon on ryhdyttävä, ja että se on sekä maalle että teollisuudelle tervetullutta, ovat kuitenkin halunneet alentaa otettavan lainan määrän 350 miljoonaan markkaan. Tammöistä logiikkaa minä en ymmärrä. Jos kerran epäilee tarkoitusta tai epäilee siitä jälkeensä koituvan vaikeuksia tai valtion joutuvan kärsimään, niin logiikka vaatisi, että luotosta on luovuttava ja kokonaan vastustettava sen ottoa. Näin nämä herrat eivät kuitenkaan tee, vaan myöntävät osan ja arvelevat kai, että tappio tulee kai silloin sen verran pienempi, jos on tulakseen.

Minun nähdäkseni eduskunnan ei tarvitse tässä suhteessa sen enempää selvityksiä odottaa kun mitä jo on saatu. Ei meille ole tärkeätä tietää, millä tavoin valtion kontrolli tulevaan luottolaitokseen nähdessä järjestetään. Jos me kerran tiedämme, että valtiolla on vakuutena pantti, joka on riittävän arvokas, koska valtion takuu myönnetään vain puoleen pantin koko arvosta, silloin emme muuta selvitystä asiassa enää tarvitse, sillä silloin on valtion asema jo täysin turvattu.

Tämän lainan otto on käsittääkseni siis tärkeä sekä teollisuuden, valtion että Suomen Pankin ja yksityispankkien kannalta ja lisäksi uuden pääoman saamiseksi maahan. Mutta sillä on myöskin vissejä valuuttapolitiittisia etuja puolellaan. Meidän täytyy itsellemme avonaisesti tunnustaa, että jos tahdomme harjoittaa voimakasta valuuttapolitiikkaa, täytyy meillä aina olla käytettävänä riittävän suuri valuuttareservi. Tähän saakka meillä on kyllä ollut muutamia satoja miljoonia, mutta tehdyt laskelmat ovat osoittaneet, että voidakseen kaikissa oloissa suojella itseään, tarvittaisiin vähintään 1,500 milj. tai 2,000 milj. markan suuruinen valuuttareservi. Silloin vasta voisi olla turvallinen ja torjua kaiken mahdollisen spekulatsioonin. Mutta tähän sanoo ed. Vesterinen epäillen: mihin tällä tiellä lopulta joudutaan, jos harjoitetaan valuuttapolitiikkaa, joka nojaa yksinomaan ulkolaisiin lainoihin. Hän pelkää, että tämä voisi muodostua meille kohtalokkaaksi, ja että myöhemmin voidaan joutua maksamaan kalliimmalla rahalla se mitä nyt huokeassa rahassa saadaan. Ed. Vesterinen ei nähtävästi tiedä, että kaikki maat tekevät tällä lailla. Joko niillä on riittävä

vientiylijäämä, jolla ne pitävät maksutaksuksensa tasapainossa, taikka ne lainaavat kriittisinä aikoina itselleen samaa tarkoitusta varten riittävästi pääomia. Näin tekevät varakkaammatkin maat kuin Suomi. Niin on meidän tehtävä, ja me olemme aina ennenkin niin tehneet, eikä vasta nyt näinä pula-aikoina. Jo ennen sotaa lainattiin tähän maahan vuosittain keskimäärin siksi paljon ulkomaista pääomaa, että se nykyisessä rahassa tekisi noin 200 milj. markkaa vuodessa. Vuodesta 1914 tähän saakka on tämä ulkomainen lainaus sensijaan ollut paljon pienempi, sillä keskimäärin se tekee ainostaan 140 à 150 milj. markkaa vuodessa. Pääoman saantiin nähden on siis oikeastaan olemassa jonkunlainen vajuus säännöllisiin oloihin verraten ja niinollen ei ketään pitäisi ihmetyttää, jos tätä vajuusta jonkun verran koetetaan täyttää. Että sitä todella on täytettävä, se on mielestäni selvää. Tämä maa on pääomaköyhä maa. Jos täällä tahdotaan nopeammin kehittyä ja edistyä kuin mitä omilla säästöillä voidaan tehdä, niin ovat ainakin kaikki uusien laitosten perustamiskustannukset maksettavat ulkomalaisella pääomalla, niin rautatiemme, niin kanavamme kuin myös Imatran rakennukset y. m. s. laitokset. Ja sitä paitsi: jos se ed. Vesteristä voi jonkun verran lohduttaa, ei juuri tässä tapauksessa ehkä lopultakaan uutta luottoa oteta, koska vientiteollisuus voinee vähentää jonkun verran ottamiaan etuanteja, joita sillä tällä hetkellä on noin puolitoista miljaardia markkaa.

Minä puolestani pidän oikeaan osattuna sitä ehdotusta, mikä hallituksen esityksessä on tehty ja kannatan omasta puolestani 550 milj. markan suuruiseen takaukseen menemistä. Nähdäkseni eduskunnalla on syytä, yhtymällä tähän ehdotukseen, osottaa, ettei täällä tarvita mitään erikoista kaupan ja teollisuuden edustusta, vaan että eduskunta kokonaisuudessaankin antaa täyden kannatuksensa kaupalle ja teollisuudelle silloin kun niillä on kerran oikea asia ajettavanaan.

Ed. R y ö m ä: Ed. Vesterisen minuun kohdistuneen lausunnon johdosta, tahdon sanoa, että minä valitettavasti myöhästyin tämän istunnon alkuosasta ja jouduin tänne vasta tämän asian käsittelyyn. Minä luulin, että ed. Vesterisen mainitsema kuudes asia jo oli loppuun käsitelty, mutta kun

ed. Vesterinen siihen palasi, tahdon huomauttaa, että valtiovarainvaliokunnassa hylättiin esitys senvuoksi, että pidettiin tilan hintaa liian korkeana, mutta samalla koetettiin antaa hallituksen ymmärtää, että oltaisiin kyllä valmiita osto hyväksymään, jos hinta laskisi. Ja minä en jaksa käsittää, että Uudenmaan pienviljelijäin etu vaatisi, että eduskunnan pitää epäedullisella tavalla ostaa jokin omaisuus, jonka omistaja on joutunut konkurssiin jonkun maalaisliittolaisen johtomiehen toimenpiteen johdosta.

Mitä tähän nyt käsiteltävänä olevaan asiaan tulee, niin niihin takuihin nähden, joista on puhuttu, pyydän huomauttaa, että valtiovarainvaliokuntakin perustelee asiaa sillä, että siihen yhtymään tulisi kuulumaan sekä teollisuuslaitoksia että myöskin pankkeja, ja että yhtenä ehtona on, että lainoja myönnetään ainoastaan ensimmäistä kiinnitystä vastaan ja 50 %:iin asti teollisuuslaitosten omaisuudesta. Tästä näkyy, että tässä takuussa itse asiassa ei ainakaan kovin suurta riskiä ole. Ja mitä taas rahojen saantiin tulee, niin on varmaa, että tästä tulee myös maanviljelys suoranaisestikin hyötymään, kun vientiteollisuus tulee saamaan niinkin huomattavia pääomia käytettäväkseen ja sillä tavalla hankkimaan itselleen raaka-aineita, kuten metsiä y. m. Sillä tavalla luulen, että on harhaan osuttua ryhtyä kaikkia asioita käsittelemään aina kulloinkin jonkun yksityisen yhteiskuntaluokan kannalta, vaan että ne ovat päinvastoin käsiteltävät koko maan yhtenäisyyden kannalta.

Ed. Vennola: Täytyy ainakin jossain määrin valittaa sitä, että nämä rahaesitykset ovat tulleet niin myöhään, että eduskunnan on mitä suurimmassa kiireessä täytyy nyt niitä käsitellä. Minä luulen, että yksimielisyys olisi paljon suuremmassa määrässä voitu saavuttaa, jos aikaa olisi ollut hiukan enemmän näihin perhehty ja niiden laajakantoisuutta tarkastaa.

Mitä tähän nyt esillä olevaan asiaan tulee, niin tahdon erityisesti alleviivata niille, jotka pelkäävät, että valtio taas sitoutuu yhä uusiin sitoumuksiin rahataloudellisesti, että tässä on kysymys ainoastaan valtion takuusta eikä mistään uusista lainanotoista valtion hyväksi. Se siis jossain määrin helpottaa sitä edesvastuun tunnetta, mikä edustajilla on ratkaistessaan tätä asiaa.

On huomattava, että sen jälkeen kuin olemme tulleet itsenäiseksi, niin meidän täytyy kokonaan toisella tavalla kuin aikaisemmin käsitellä myöskin taloudellista elämää ja sen vaatimia mahdollisuuksia. Ei riitä ainoastaan se, että olemme poliittisesti itsenäisiä, meidän täytyy, ja välttämättä täytyy luoda myöskin taloudellinen itsenäisyytemme. Ja se merkitse sitä, että meidän täytyy kehittää taloudelliset voimamme eri aloilla niin, että ne voivat palvella tätä taloudellista itsenäisyyttä ja samalla myöskin poliittista itsenäisyyttä. Tämä taas ei ole mahdollista ilman, että maassa on kylliksi pääomia, joilla eri taloudelliset alat saadaan käyntiin ja tuottaviksi kansakunnan tarkoituseriä palvelemaan. Minun ei tarvitse tarkemmin selittää sitä, että meidän maamme tässä suhteessa on epäedullisessa asemassa, koska me yleensä olemme pääomasta köyhyä maa. Siinä tempossa ja siinä laajuudessa, missä teollisuutemme on aikaisemmin työskennellyt, emme sitä voi eteenpäin pitää. Meidän täytyy pyrkiä suurisuuntaisemmin sitä suunnittelemaan ja käyttämään taloudellisia voimiamme toisella tavalla, paremmalla tavalla kuin aikaisemmin, ennenkuin voimme kustantaa kaiken sen, mitä itsenäisenä valtiona olemisen maksaa. Mutta jo se laajuus, missä määrässä tällä hetkellä taloudellinen elämä on kehittynyt, tietää sitä, että me tarvitsemme erittäin kipeästi ulkomaista pääomaa. Kun tiedämme, että esim. teollisuutemme on lähes kahden miljaardin arvosta velkaantunut sellaisella velalla, joka on aivan häilyvää ja joka tekee aina noin 50 % sen vuotuisesta tuotantoarvosta, niin onhan se asiointila, joka panee ajattelemaan, että vakaantuneempaa krediittia taloudellisessa järjestyksessä tässä kaivataan.

Mitä taas maan raha-asiaihin tilaan tulee, niin, kun tiedämme että tällä hetkellä rediskonttaukset Suomen Pankissa ovat lähes puoli miljaardia markkaa niin onhan se myöskin tosiasia, jota ei voi sivuuttaa, ja joka ilmoittaa meille, että raha-asiallinen tilanne on monessa suhteessa kiristynyt.

Kun ottaa siis huomioon, että meidän on hoidettava toiselta puolen kansallisten voimien käyttöä ja kehitystä taloudellisen itsenäisyytemme luomiseksi ja vakiinnuttamiseksi, toiselta puolen rahanarvomme vakiinnuttamista ja valmistumista suoriutu-

maan siitä rahanarvon huonontumisesta, mikä sodan johdosta on tapahtunut, niin on meillä niin tärkeitä pyrkimyksiä ajettava maan yleisten etujen kannalta, että meidän täytyy tämänkin nyt esillä oleva asia ottaa erittäin tarkan harkinnan alaiseksi ja myöskin, mikäli mahdollista, myötätuntoisesti siihen suhtautua.

Kun täällä maalaisliiton edustajain taholta on eri lausunnoissa alleviivattu sitä, että tässä erityisesti teollisuutta suositaan ja että maatalous ainakin tällä kertaa on syrjäasemassa niin tahtoisin alleviivata, että emme taloudellista elämää ja taloudellisia prosesseja voi ylenmäärin eritellä toisistaan. Mitä rahalliseen kysymykseen tulee, niin se mitä toinen voi luottoa saada ja finanssitaloudellisia olojaan järjestää, tulee myöskin toisen hyödyksi. Se että teollisuus saa vakiinnutetuksi ulkomaisen lainan avulla luotto-olojaan, merkitsee, että tulee helpotus rahatilanteessa ja se tulee myöskin hyödyksi muillekin tuotannon aloille. Ei siis voi lähteä siitä, että näiden rahavarojen hankkiminen maahan olisi ainoastaan palveluksia teollisuudelle, kyllä palvelukset tulevat koko maan tuotantoelämälle. Mitä taas takuuden varmuuteen tulee, niin kuin käy esityksestä selville, että luotto on aiottu järjestää niin vakaville perustoille, että lainoja myönnettään ainoastaan 50 % kiinteistön arvosta, niin täytynee myöntää, että valtiolla suostuessaan tällaiseen takuuseen ei ole suurempia riskejä pelättävänä.

Omasta puolestani kannattaisin myöskin sitä, että tämä valtion takuu myönnettäisiin ei niinkuin valtiovarainvaliokunta on ehdottanut ainoastaan 350 milj. markalle, vaan koko hallituksen pyytämälle summalle 550 miljoonalle. Olen sitä mieltä, että pääomantarve maassamme on siksi suuri, että ei ole syytä tästä tinkiä. Näin siitä syystä, että se supistaisi niitä hyviä vaikutuksia, jotka katson tämän asian maallemme tuottavan. Puolestani siis yhdyin kannattamaan ilman epäilyksiä hallituksen esitystä.

Ed. Tukia: On suorastaan masentavaa kuulla sellaista kuin täällä ed. Tanner mainitsi, kun hän sanoi, että maanviljelijät eivät lähitulevaisuudessakaan ulkomailta luottoa saa, sillä ei niitä uskota siellä, kun taas teollisuus on siinä asemassa, että sille luottoa saadaan. Samalla

kuitenkin tunnetaan, että rahan tarve maaseudulla on ainakin yhtä suuri, meidän mielestämme suurempi, kuin teollisuudessa ja liike-elämässä. Ne jotka puolustavat täällä tämän lainan hyväksymistä, ovat vakuuttaneet meille, että samalla kuin tämä laina saadaan maahan pankeille ja teollisuusyhtymille se vaikuttaa myös välillisesti maatalouteen. Minä ainakin luulen, että ne puhujat kaikki ovat vilpittömissä mielessä tämän tehneet, sillä he uskovat, että samalla kun teollisuus nousee, aivan automaattisesti nousee myöskin maanviljelys. Mutta kokemus kuitenkin varsinkin viimeisiltä vuosilta osoittaa aivan päinvastaista meillä. Se osoittaa meille sitä, että vaikka meillä pankeissa olisi rahaa kuinka paljon ja vaikka teollisuuspiireissä olisi kuinka paljon rahaa tahansa käytettävänä, niin niin kauan kuin korko on näin korkea, kuin se nyt on ja niin kauan kuin työpalkat ovat niin korkeat kuin ne nykyään ovat ja samalla maanviljelystuotteet ja myöskin metsä tuotteet ovat niin alhaiset, että ne pysyvät samassa tasossa kuin näihin aikoihin, niin meillä maanviljelijöillä on hyvin vähän hyötyä siitä, jos saadaan ulkomaista valuuttaa maahan, ja jos on, se on hyvin pikkuinen. Siitä huolimatta minun on kuitenkin hyvin vaikea asettua tässä asiassa vastustavalle kannalle lainakysymykseen nähden. Se johtuu siitä, että minä olen vakuutettu, että vaikka teollisuus ei saisi lainaa ja se joutuisi tässä tapauksessa tavalla tai toisella pienemmässä tai suuremmassa määrässä kärsimään, ei se meidän asioitamme korjaa. Se ei korjaa suinkaan talonpojan asemaa, päinvastoin voi olettaa, että samalla kuin teollisuus kärsii, osalta kärsii myöskin maanviljelijäluokka. Mutta kun täällä on jo ennenkin valitettu sitä, että hallitus valmistaessaan tätä esitystä ei ole samalla kerinnyt valmistamaan, niin kuin siellä on mainittu, myös sellaista esitystä, että maanviljelijäluokka olisi myöskin tullut osalliseksi lainansaannista, niin tuntuu hyvin vastenmieliseltä lähteä tätä asiaa kannattamaan, mutta kuten jo alussa mainitsin, en mielelläni lähde kieltämään juuri niistä syistä kuin tässä lausunnossani toin esille.

Ed. Helo: Eräs puhuja lausui ihmetelevänsä niiden ajatuksen juoksua, jotka tahtovat pienentää summaa sillä perus-

teella, että tästä yrityksestä ei ole olemassa aivan selviä tietoja. Kun minullakin on tällainen ajatuksenjuoksu, niin pyytäisin huomauttaa, että se johtuu siitä luonnollisesta seikasta, että kun mennään takaukseen, niin takaussumman suuruus luonnollisesti riippuu siitä henkilöstä tai yhtymästä, jolle takaus annetaan. Ne tiedot, jotka minulle on annettu tästä yhtymästä ovat kyllä olleet ristiriitaisia, mutta joka tapauksessa ne ovat huonommassakin tapauksessa olleet sitä laatua, ettei mielestäni ole olemassa suurempaa riskiä, jos tämä takaus annettaisiin sille summalle, 350 miljoonalle markalle, kun valtiovarainvaliokunta ehdottaa. Tästä syystä olen joutunut kannattamaan valtiovarainvaliokunnan ehdotusta.

Ed. Vesterinen: Täällä ed. Tanner huomautti siitä, että maataloudella ei ole kiinteistöjä, mitä se voisi saada velkansa vakuudeksi, että Suomen valtio voisi mennä takuuseen niistä lainoista, mitä se mahdollisesti ulkomailta tulisi saamaan. Minä luulen, että siinä ed. Tanner ei ole ajatellut loppuun asiaa. Kyllä kai Suomen maataloudella on kiinteistöjä ja kyllä kai niillä on yhtä suuri mahdollisuus muodostaa yhtymä, joka voi anoa ulkomailta lainaa ja pyytää Suomen eduskuntaa ja Suomen valtiota takaamaan, kuin konsanaan Suomen teollisuudella on. Se väite minusta oli niin löyhä ja kepeä, että sitä minä en olisi luullut ed. Tannerin täällä lausuvan. Mutta minä ymmärrän asian kyllä omalla tavallani. Ed. Tannerin sanat kuuluivat, „ei koskaan voi Suomen maatalous saada tämänluontoista lainaa”. Ja kun tämän lausuu Suomen Pankin johtokunnan varapuheenjohtaja, suurimman puolueen edustaja eduskunnassa, kyllä kai Suomen talonpojan järki nyt jo selvittää, mihinkä ollaan menossa ja kenen asioilla sosialidemokraatit kulkevat. (Vasemmalta: Hyvä demagoogi!). Tässä ei ole mitään demagogia, tämä on selvää järkeä. Hän huomautti velan otosta vielä, että meidän täytyy elää velassa ja meidän täytyy ottaa velka ja huomautti samassa yhteydessä, että Suomen pääomat ovat pienet ja vähäiset. Lisääntyvätkö Suomen pääomat lisäämällä velan ottoa yhä eteenpäin, eikö niiden loppu ole verrattain lähellä? Taikka sitten tulee se seuraus, että Suomen kansan eri osat, siis etupäässä Suomen maa-

laisväestö saa maksaa sen eron, mikä kulutetaan yli varojen keskuspaikoissamme, siis sen koron ja tappion joka syntyy Suomen kansan veron suorittamisen peitteeksi sille, mitä tosiasiasa Suomen markka ei ole.

Ed. Ryömä täältä meni pois, mutta en tällä kertaa muuta tahdo sanoakaan kuin että hän vaan kierteli asiaa kuin kissa kuumaa puuroa ja lopuksi yhtyi siihen, mitä ed. Pulkkinen oli ehdottanut saadaksen tämän Uudenmaan maanviljelyskoulun kiinteistön oston menemään nurin, ja minä olisin odottanut, että hän olisi sen verran rehellinen, että sanoisi suoraan.

Niin tämä ed. Tannerin lausunto loppujen lopuksi oli niin selvä todistus, että meillä ei ole maalaisliiton näkökantojen mukaan syytä mennä tähän valtion takuuseen.

Ed. Tanner: Ed. Vesterinen puhui nähtävästi ilman että hän etukäteen ajatteli, mitä hän lausui. Ensinnäkään minä en ole sanonut, että maataloudella ei ole annettavana mitään kiinteistövakuutta, vaan että sillä ei ole annettavana sopivaa kiinteistövakuutta. Mitä pienviljelijät voivat antaa, se on pienissä erissä kerättävä ja sitä on vaikea kerätä yhteiseksi kiinteistöpankiksi. Suurviljeliöillä taas on jo hypoteekkiyhdistyksensä, joka tiettävästi on antanut suurtiloille lainoja niin paljon kuin niitä vastaan on voitu antaa. — Toiseksi minä en ole sanonut, että maatalous ei koskaan voi saada ulkomaista lainaa. Minä olen sanonut, että tällä hetkellä on toivotonta lähteä hakemaan lainaa erikoisesti maataloutta varten. Jos ed. Vesterinen ei sitä usko, kehoitan häntä koettamaan, silloin hän ainakin uskoo.

Lähiaikoina on sitäpaitsi riskin alaista lähteä ottamaan erikoista lainaa semmoisiin tarkoituksiin kuin maataloutta varten, koska meillä ei vielä ole täyttä varmuutta siitä, pysyykö rahan arvo nykyisellään. Jos laina olisi joskus toisessa hinnassa maksettava takaisin, silloin kärsisi siitä sekä maatalous että sen luottolaitos. Vientiteollisuuden laita on aivan toinen, se saa punnissa ulkomaisen lainansa, mutta myy myös tuotteensa punnissa. Silloin on samantekevää, muuttuuko kurssi myöhemmin. Minä lyhyesti totean, että edustaja Vesterinen on puhunut, mitä hän luulee, minä olen puhunut, mitä minä tiedän.

Ed. P. Saarinen: Kun minä tämän keskustelun kuluessa olen muodostanut mielipiteeni, niin olen tullut siihen lopputulokseen, että kun on kysymyksessä tällainen laina, josta lainaaja myöntää pantiksi omaisuutta 200 % siitä, mitä se lainaksi saa, ja kun meidän maassamme on pääomasta puute, niin minä en ainakaan omasta puolestani mene vastustamaan sellaista asiaa. Kyllä minun täytyy sanoa, että olemme sellaisessa taloudellisessa tilanteessa, että meidän ei ole syytä tällaista takuuta kieltää. Minä yhdyin niiden mielipiteeseen, jotka puolustavat tämän takuun myöntämistä.

Ed. Pitkänen: Kun olen tarkkaan seurannut tätä keskustelua, niin olen huomannut, oikealta ja vasemmalta yhteen ääneen julistettavan, että tämän lainan hankkiminen ei hyödytä yksinomaan teollisuutta ja kauppaa vaan myöskin maanviljelystä ja maaseutua yleensä. Mutta ei siitä edemmäksi ole jatkettu, ei enempää oikealla kuin vasemmalla. Siihen se on loppunut. Ei ole sitä sanottu, millä tapaa se hyödyttää maaseutua ja eritoten maanviljelystä. Luulen, että se hyöty, jonka runsas pääomien käyttely teollisuudessa tuottaa maaseudulle, se on päinvastaista hyötyä. Ne suuret yhtymät jotka lainasta hyötyvät tulevat vain voimakkaammiksi keritsemään heikossa taloudellisessa asemassa elävää maaseutua vielä voimakkaammalla tavalla, kuin tähän asti.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Tarkkanen ed. Pitkäsen kannattamana ehdottanut, että ehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Tarkkasen ehdotukseksi. Sitten on ed. Furuhjelm ed. Pulkisen y. m. kannattamana ehdottanut, että mietinnössä oleva ponsi muutettaisiin siten, että summa 350,000,000 markan sijasta tulisi 550,000,000 markkaa, kuten hallituksen esityksessä. Kutsun tätä ehdotusta ed. Furuhjelm ed. Tarkkasen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään valiokunnan

mietinnön ja ed. Furuhjelm ed. Tarkkasen ehdotuksen välillä. Kumpi näistä voittaa, asetetaan vastaehdotukseksi hylkäävää ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen ja ed. Furuhjelm ed. Tarkkasen ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Furuhjelm ed. Tarkkasen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 80 jaa- ja 90 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Furuhjelm ed. Tarkkasen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Furuhjelm ed. Tarkkasen ehdotuksen ja hylkäävän ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan mietinnön sellaisena, kuin se edellisessä äänestyksessä päätettiin, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Tarkkasen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 114 jaa- ja 52 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen sillä muutoksella, jonka ed. Furuhjelm on ehdottanut.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotuksen kuoletuslainan myöntämisestä Osakeyhtiö Lokomo Aktiebolag nimiselle yhtiölle

sisältävän hallituksen esityksen n:o 36 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 16 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Voionmaa: En voi puolestani yhtyä valtiovarainvaliokunnan hylkäävään mielipiteeseen esitetyssä asiassa. Meidän maassamme on kerta kaikkiaan eräitä tärkeitä elinkeinon haaroja, jotka luonnon tai historiallisen kehityksen vuoksi erityisen suuressa määrässä vaativat valtion suojaa ja kannatusta. Sellainen elinkeino on, muita mainitsematta, ollut meriliikenne, joka sen kautta, että valtio entisinä aikoina erinomaisen tehokkaasti on kehittänyt ja kannattanut laivanrakennusteollisuutta ja merenkulkua, on kehittynyt siksi kansalliseksi elinkeinonhaaraksi mikä se nykyään on. Ja onhan nyt koossaoleva eduskuntakin jo ehtinyt osottaa panevansa arvoa merenkulun ylläpitämiselle ja tämän elinkeinon vaurastumiselle.

Merkityksensä puolesta siihen verrattava elinkeinonhaara on mielestäni nykyään kone-teollisuus. Kone-teollisuushan on kaikille teollisuuden haaroille yhteinen teollisuksien teollisuus, joka on pohjana kaikelle nykyaikaiselle teolliselle tuotannolle. Valtion on oman etunsa ja pystyessä pitämisensä vuoksi tehokkaasti kannatettava tämän teollisuuden menestymistä ja pidettävä huoli siitä, että maassa on olemassa ammattitaitoinen, toimeensa pystyvä kone-teollisuustyöväestö.

Mutta kone-teollisuudessa on vielä eräs haara joka on erityisen läheinen valtiolle. Se on veturiteollisuus. Mehän tiedämme, kuinka kallisarvoisen omaisuuden veturivarasto meidän valtiollemme muodostaa. Tuo veturivarasto on pidettävä kunnossa, lisättävä ja alituisesti uusittava. Minulla on ollut tilaisuutta, ja kaikilla muilla on ollut sama tilaisuus, rautatietilastosta näkemään, mitenkä tärkeä koko valtion rautateiden taloudelle jo yksin sellainen tekijä kuin veturien polttoaineen, kulutus on. Yksi vanha veturiräyskä saattaa tulla valtiolle kalliimmaksi kuin uusi kallisarvoinen uudenaikainen veturi sen kautta, että tuo vanha koneräyskä kuluttaa polttoaineita kaksi kertaa enemmän kuin uusi kone, joka on vielä voimakkaampikin. Tällaiset näkökohdat ja yleensä rautatielaitoksen ylläpitäminen tekevät sen, että veturivaraoston huoltaminen on erityisen tärkeä meidän valtiollemme.

Oikeastaanhan pitäisi veturien valmis-

tuksen, jonka pääasiakas on valtio, olla valtion teollisuutta. Mutta kun meidän maassamme ei nyt ole astuttu sille tielle, on silloin luonnollista, että tämä teollisuus olisi kuitenkin valtion silmälläpidon jo huollon alaisena sikäli, että valtio tehokkaasti myötävaikuttaisi yksityisen veturiteollisuuden syntymiseen, kehittymiseen ja pystysäpitämiseen meidän maassamme, koskapa tämän teollisuuden erikoistehtävänä on juuri valtion oman tärkeän ja koko kansantaloudelle suuriarvoisen tuotannon harjoittaminen.

Mutta minkälaista on ollut meidän maamme veturipolitiikka? On toisin ajoin oltu kokonaan rakentamatta vetureita — sellaisia vuosia olemme äskettäin eläneet. Toisinaan on taas tullut hirmuinen kiire lyhyessä ajassa saada aikaan kasvaneen liikenteen vuoksi suuri määrä vetureita. Silloin on riennetty niitä tilaamaan ulkomailta ilmeiseksi vahingoksi kotimaiselle työlle alalla, jossa kotimainen työ olisi mielestäni jokseenkin itseoikeutettu. Voi lyhyesti sanoa, että valtion veturipolitiikka on ollut suorastansa olematonta tähän saakka. Toivottavaa olisi, että nyt vihdoin saataisiin selvät suunnat tällä alalla, että ne valtion laitokset, joiden tehtävänä on johtaa rautatieliikennepolitiikkaa, laatisivat selvän, määrätietoisen ohjelman veturien kotimaista valmistamista varten.

Mutta vaikka tällaista ohjelmaa vielä nähtävästi saamme odottaa, niin mielestäni valtiolla on aivan erityisiä velvollisuuksia sitä veturitehdasta, konepajaa kohtaan, josta tänä iltana on kysymys, Lokomoa kohtaan. Pyydän huomauttaa, että tuo melkoinen laitos on syntynyt, jos ei kokonaan, niin melkoiseksi osaksi juuri valtion omasta kehoituksesta. Se on rautatiehallituksen suopeasti suhtautuessa perustettu täyttämään etupäässä juuri valtion tarvetta, ja valtion töitä odotellessaan se on ryhtynyt työhönsä ja sen työpajoihin on kokoontunut ja siellä kehittynyt verraten lukuisa veturityöläisryhmä, jollaisen ylläpitäminen on, kuten olen esittänyt, varsin tärkeä. Tämä kysymys koskee myös tuon työväenryhmän parasta.

Hallituksemme näyttääkin itse kyllä tunteen velvollisuutensa tässä kohden. Se on mielestäni erinomaisen selvillä ja pitävillä perusteilla esittänyt eduskunnalle,

että myönnettäisiin Lokomo-yhtiölle avustusta, ei minään lahjana, vaan lainana, verraten edullisena lainana, ja sillä tavalla edistettäisiin tämän laitoksen pystyssäpysymistä ja toimintaa. Kaikkia lainojakin tärkeämpää olisi tietenkin se, että valtio rupeaisi teettämään vetureita tässä laitoksessa, joka on, niinkuin olen asiantuntijain lausunnoista voinut havaita, tähän tuotantoon erinomaisen hyvin varustautunut ja jonka tuotteet ovat tähän asti olleet täysin hyvät ja tarkoituksenmukaiset. Sehän olisi tietysti Lokomolle kaikkein tärkeintä, että se saisi paljon tilauksia. Mutta voidaksensa niitä nyt jo verraten pitkälle kehittyneen pulansa estämättä suorittaa, tarvitsee se sitä tilapäistä apua, josta nyt on kysymys.

Mielestäni Lokomo ansaitseekin tämän avustuksen, sillä sen varustukset ovat kiellettyä kunnolliset ja voivat sen tuotteet sekä teknillisesti että taloudellisesti täysin kilpailla minkä muun hyvänsä kotimaisen vastaavan laitoksen tuotteiden kanssa. On muuten kummallista, että valtio veturilaitoksia avustaessaan tähän saakka on jokenkin runsaskätisesti antanut apua sille laitokselle, joka ei ole ollut veturituotannossa niin vaikeassa asemassa kuin Lokomo. Tarkoiton Tampereen toista veturitehdasta, Pellava- ja Rautateollisuus O. Y:n laitosta. Tuo voimakas yhtiöhän sai alkaessaan veturituotannon suorastansa neljännes miljoonan markan lahjan, joka nyt merkitsisi puolenkolmatta miljoonaa markkaa, sen lisäksi 5 milj. markan korottoman tai halpakorkoisen lainan ja tilauksiakin koko suuressa määrässä. Jos nyt valtio kerran käyttää yksityisiä veturitehtaita ja katsoo, että yksityiskapitalistisena aikana kilpailu on tarpeellista, niin kaiken järjen nimessä sen ei pitäisi yhtä ainoata laitosta jättää monopoliasemaan, vaan ylläpitää näitä laitoksia useampiakin, siksi kunnes se itse pystyy tämän tärkeän tarpeen täydellisesti tyydyttämään. Näillä syillä minä puolestani en ole voinut olla tulematta samaan tulokseen kuin hallituskin on tullut, nim. että Lokomolle olisi tämä laina myönnettävä. Eihän se ole oikeastaan kuin ropo kaikkien niiden runsaiden avustusten rinnalla, joita eduskunta näinä aikoina on elinkeinoille antanut ja joita eduskunnan tuleekin elinkeinoille suoda. Lisään, että rautatiehallituskin on ollut sitä mieltä, että

tämä laina Lokomolle olisi myönnettävä. Näin ollen rohkenen esittää, että hallituksen ehdotus hyväksyttäisiin.

Ed. Lohi: Valtiovarainvaliokunta mietintönsä perusteluissa tunnustaa ne näkökohdat, joita edellinen puhuja tässä esitti, mutta kielteiseen tulokseen tulee siitä syystä, että valtiovarainvaliokunta tuli siihen käsitykseen, ettei ole mitään takeita eikä selvitystä siitä, että tämän lainan avulla Lokomon asiat paranisivat ollenkaan. Jos tämä laina annettaisiin, niin kuin hallituksen esityksessä esitetään, ensimmäistä kiinnitystä vastaan, se voisi johtaa ja luonnollisesti johtaisi siihen, että ne rahalaitokset, joilla nyt on ensimmäinen kiinnitys, saisivat nämä rahat, velka muutuisi valtiolle, ja näin ollen kun ei ollut tässä lähempää selvitystä, valtiovarainvaliokunta tuli siihen tulokseen, että tässä ei asiallisesti muuta tapahdu, kuin että valtio ottaa niskoilleen sen velan, mikä nyt on yksityispankeista Lokomolle annettu.

Ed. Harvala: Tunnettua on, että viime syksynä käytiin neuvotteluja Lokomon konepajan ostamisesta valtion tarpeeseen, mutta nämä neuvottelut kuitenkin erityisistä syistä raukesivat, eikä kauppaa syntynyt. Senjälkeen on yhtiö kääntynyt valtion puoleen anomuksella saada 10 milj. markan suuruisen kuoetuslaina voidakseen jatkaa toimintaansa. Anomuksessa, jossa lainaa pyydetään, mainitsee yhtiö, että sen on täytynyt kilpailla pitkän aikaa ulkomaisen veturiteollisuuden kanssa, joka on painanut hinnat niin alas, ettei veturien valmistaminen meidän maassamme ole tahtonut kannattaa, ja Lokomo-yhtiö aikaisemmin velkaantuneena on siitä syystä tuottanut tappiota, varsinkin kun sen on täytynyt maksaa lainoistansa niin korkea korko, mikä meidän maassamme viime aikoina on ollut tavallista.

Laina-anomuksen johdosta antamassaan mietinnössä valtiovarainvaliokunta ehdottaa sen hylättäväksi, ja mietintö esiintyy yksimielisenä, vaikka valiokunnassa kyllä oli vähemmistö, joka puolsi lainan myöntämistä. Valiokunta lausuu, ettei lainan myöntämistä voida puoltaa, koska ei ole takeita siitä, että yhtiö sittenkään voisi jatkaa toimintaansa. Tällaisia takeita ei valiokunta kuitenkaan voinut etsiä eikä

ottaa selkoa, olisiko niitä saatavissa. Ja kun joka tapauksessa täytyy katsoa, että yhtiön omaisuus, joka luvataan ensimmäisen kiinnityksen muodossa lainan vakuudeksi, tällaiseen lainaan riittää, koska se viime syksynä laskettiin 18 milj. markaksi, niin olen sitä mieltä, ettei tämä sijoitus valtiolle olisi niin epävarma, ettei lainaa voitaisi myöntää. Kun lisäksi rautatiehallitus laina-anomuksen johdosta antamassaan lausunnossa mainitsee, että se voi kaiken todennäköisyyden mukaan taata veturitilauksia maan molemmille veturitehtaille ainakin 5 vuodeksi eteenpäin, niin täytyy tulla siihen tulokseen, että tämä laina Lokomo-yhtiölle olisi myönnettävä. Siihen kehoittaa myöskin se, että siten säilytettäisiin metalliteollisuudessa ammattitaitoa, eikä työttömyys sillä alalla lisääntyisi. Minä senvuoksi pyydän kannattaa ed. Voionmaan tekemää ehdotusta.

Ed. Bryggari: On merkille pantava ilmiö, tulkoonpa lainaesityksiä tai takausvaatimuksia miten suuria summia tahansa, niin loppujen lopuksi on kaikki nuo esitykset ja vaatimukset tehty työväen etua silmälläpitäen. Nyt tahdotaan taas yksi konkurssin partaalla oleva liike työväen edun nimessä pelastaa. Omituisinta on se, että aina silloin, kuin joku liike syystä tai toisesta ei ole kilpailukykyinen eikä ole tuottanut tarpeeksi suurta voittoa siihen sijoitetulle pääomalle, silloin on valtion ryhdyttävä tätä epäkohtaa poistamaan, jotta voitaisiin osakkaille antaa tarpeeksi suuri voitto siihen kiinnitetyle pääomalle. Vasemmiston taholta on hyvin myötämieleisesti suhtauduttu näihin vaatimuksiin ja esityksiin. Mutta yhdestä seikasta minä haluaisin huomauttaa. Kuka maksaa sen vajauksen, mikä on työpalkan ja elämisen kustannusten välillä? Kenen laskuun se lasketaan? Kuka siitä avustaa? Toinen kysymys: Ovatko nämä herrat liikkeenhoitajat valmiit myöntämään työväestölle oikeuksia, kun niitä esitetään? Silloin ei työläinen merkitse mitään, mutta täällä se merkitsee, kun tarvitaan pönkittämään teollisuutta. Minä asetun valiokunnan mietinnön kannalle enkä halua keinotekoisesti ryhtyä liikelaitoksia pönkittämään, johonka eduskunnalla ei mielestäni erikoista syytä ole. Sillä esitettyä summaa ei käy-

tettäisi teollisuuden edistämiseen vaan entisen velan maksamiseen.

Ed. Hiidenheimo: Minä olen valtiovarainvaliokunnassa ollut asian ensimmäisessä käsittelyssä sitä mieltä, että tähän hallituksen esitykseen olisi ollut suostuttava. Kun en kuitenkaan ole ollut tilaisuudessa ottamaan osaa asian toiseen käsittelyyn valiokunnassa, ei minulla myöskään ole ollut mahdollisuutta esittää eriväätä mielipidettä. Pyydän siis yhtyä kaikinpuolin siihen, minkä täällä ed. Voionmaa lausui, ja tahdon lisätä, että meillä ei ole varaa menettää toista veturitehdastamme, koska jo viime vuosina on ollut huomattavissa, että nämä kaksi maassamme olevaa veturitehdasta eivät ole edes voineet koko valtionrautateiden tarvetta tyydyttää. Valtiolla pitäisi olla mahdollisuus lainan muodossa tukea tätä välttämättömän tärkeätä kotimaista teollisuutta yhtä hyvin kuin se on monissa muissa tapauksissa katsonut voivansa myöntää lainoja liikeyrityksille, jotka eivät ole olleet samassa merkityksessä, kuin Lokomo, tällaisen avustuksen tarpeessa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Voionmaa ed. Harvalan kannattamana ehdottanut, että hyväksyttäisiin hallituksen esitys. Kutsun tätä ehdotusta ed. Voionmaan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voitaa, on ed. Voionmaan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 125 jaa- ja 37 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Ehdotuksen Uuraan radan rakentamistehojen muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen n:o 71 ja ed. Pohjalan y. m. anom. ehdotuksen n:o 62 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 19 esitellään ainoastaan käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Hästbacka: Redan senaste år då frågan om byggandet av Trångsund järnväg var före uti statsutskottet ställde jag mig avvisande till byggandet av nämnda järnväg. Jag anser det icke vara riktigt att samtidigt bygga tvenne järnvägar så nära varandra som Koivisto- och Trångsund-banorna komma att löpa. Den ena av dessa banor, kanske båda, komma därigenom att bli oräntabla.

Man har som huvudmotiv för byggandet av sagda järnväg framhållit i statsutskottet och likaså i riksdagen, att Trångsunds hamn är landets största exporthamn, och detta är ju riktigt. Men jag vågar betvivla om det ur landets allmänna intresse är klokt att så ordna, att till denna hamn allt framgent transporteras en sådan mängd exportvaror att hamnen överbelastas. Meningen med byggandet av Koivisto-banan var ju att få överfört en del av varuexporten till Koivisto hamn då man ansåg att Trångsunds hamn var överbelastad. Man ansåg det naturligt att de trävaror, som komma ned efter Saima-kanal och i närheten av Viborg skulle utskeppas såsom hittills över Trångsund och att de trävaror, som komma ned med järnväg från de karelska järnvägarna, skulle gå över Koivisto. Därigenom ansåg man att den trängsel, som varit rådande i Trångsund hamn, skulle bli avhjälpt, och man betecknade då Koivisto hamn som landets förnämsta hamn. En stor del av representanter från Viborg och dess omnejd uppträdde i riksdagen och gav ett sådant vittnesbörd om östra Finlands hamnar och riksdagen fann motivet beaktansvärt och beviljade medel för byggandet av en järnväg till Koivisto hamn. Nu är järnvägen till sagda hamn under arbete och blir sannolikt färdig i år, men samtidigt yrkar man på att en ny järnväg även skall dragas till Trångsund och framhåller som motiv, att Koivisto hamn har ingen som helst betydelse som

exporthamn. Motiven synas således växla efter behovet, och t. o. m. personer, som för tre år sedan höjde Koivisto hamn till den förnämsta och naturligaste hamnen för östra Finland, hava nu icke ett gott ord att säga om hamnen, utan förorda Trångsund. Redan den omständigheten att personer som förordat Koivisto hamn såsom hjälphamn nu söka undergräva densamma genom att få järnväg till Trångsund, har gjort mig tveksam till frågan. Man tycks icke taga landets allmänna intressen i så noggrann omprövning utan fastmer lokala fördelar.

Bygger man nu Trångsund-banan, blir, såsom redan antytts, syftemålet med Koivisto-banan förfelad. Man undergräver denna järnvägs möjlighet att ge det ekonomiska utbyte man beräknade då byggandet av banan fastslogs. Enligt mitt förmenande är byggandet av Trångsund-banan från statsfinansiell synpunkt sett icke nödvändig, och knappt heller av synnerlig ekonomisk betydelse för exportörerna. De komma i alla fall att föra ut sina varor med pramar, ty utlastning av trävaror från kaiplatser är oekonomiskt och nästan outförbart i större mängd.

Men jag vill uppriktigt säga, att jag funnit, att huvudmotivet för byggandet av Trångsund-banan icke är behovet av en järnväg utan fastmer att söka rädda åt Viborgs stad de inkomster staden haft av exporten över Trångsund. Viborgs stad fruktar att en stor del av exportvarorna skall komma att gå över Koivisto och därmed gå miste om inkomsten. Det var med hänsyn till dessa synpunkter man även senaste år ansåg det rättvist att Viborgs stad eller de exportörer, som anse sig hava nytta av järnvägen, skulle bidra med 5 milj. mark.

Nu kan man fråga, då man sökt göra gällande att mer än 1/3 av landets trävaruexport går över Trångsund, om det varit obilligt att dessa exportörer bidragit med ett så anspråkslöst belopp som 5 milj. mark för att få järnvägen dragen till hamnen, eller om detta anspråk mot Viborgs stad är ogint från statens sida. Därtill vågar jag svara nej.

Kan vederbörande icke åstadkomma detta belopp bevisar det med all tydlighet att järnvägen icke är av så stort behov som man sökt göra gällande.

I detta sammanhang nödgas jag även framhålla, att det enligt min uppfattning icke är väl motiverat att använda så stor del av statens medel för utnyttjandet av alla hjälpkällor i södra och östra Finland, vilket de senaste åren varit fallet, och nästan helt och hållet åsidosätta de mera berättigade intressena i andra delar av landet. De flesta och största statsanslag gå till östra och södra Finland. Vi hava de senaste åren byggt flere nya järnvägar och som bäst utbygges Imatrafallet för att tillgodose östra och södra Finland med billig kraft. Man ställer småningom de nämnda delarna av Finland under rovdrift medan andra delar lida brist på de nödvändigaste kommunikationslederna. Och det framgår med all tydlighet att man söker ordna trafiken så, att varor som behövas för norra Finland även skola nödgas gå över de södra hamnarna. Jag vill påminna om att varufrakterna till och från norra Finland till hamnarna i södra Finland äro ingen obetydlighet: det är en väsentlig del av varuvärdena och likaså av våra järnvägars inkomster, som denna landsdel får betala mera än andra.

Jag har härmed velat få fram de synpunkter som göra sig gällande t. ex. i Österbotten och jag tror att en var vid närmare eftertanke måste medgiva, att norra Finland har anledning att vara missnöjd med den statspolitik som i antytt avseende gör sig gällande.

Jag vill blott nämna att på Imatra-bygget kommer att nedläggas minst 500 miljoner mark, varav nyttan tillfaller utslutande östra och södra Finland. Hamnarna utbyggas även på statens bekostnad i södra Finland; Hangö hamn kommer att kosta minst 30 miljoner mark.

Skulle man velat beakta statsmedlemmarnas olika intressen och tillgodose dem efter enahanda grunder hade det varit en förpliktelse för staten att se till att de skattebetalare, som bo avlägsnare, även erhålla fördelar av statens utveckling. Men som redan antytts hava dessa synpunkter icke tillräckligt beaktats i fråga om statens hamn- och järnvägspolitik.

Det synes mig att vederbörande bort tänka litet mera på andra delar av landet än man gjort förrän man framlagt denna proposition, ty det är icke väl motiverat att börja med byggandet av denna järnväg som

kommer, förrän hela projektet är färdigt, att kosta hundratals miljoner mark och således omöjliggöra byggandet av mera berättigade järnvägar för en lång tid framåt.

De antydda förhållandena kunna sammanfattas sålunda, att jag anser att staten i främsta rummet borde se till att norra Finland får en vinterhamn — t. ex. Mäntyluoto — och att en järnväg drages från denna hamn så att de nordligare delarna av landet skulle erhålla en lindring uti fraktkostnaderna. Detta är en berättigad fordran från den landsdel jag företräder.

Då jag är övertygad om att, ifall denna järnväg bygges, möjligheterna minskas att få anslag för mera berättigade järnvägar nödgas jag föreslå, att riksdagen måtte förkasta statsutskottets förslag rörande Trångsund-banan.

Ed. Jern: Jag ber att få understöda herr Hästbackas förslag.

Ed. Pohjala: Edellinen puhuja, joka on vastustanut Uraan radan rakentamista, on ottanut asian kovasti pohjalaiselta kannalta ymmärtämättä ollenkaan Itä-Suomea. Kun eduskunta viime joulukuun 6 p:nä teki päätöksensä, että yksityisten ja kuntain tulisi avustaa Uraan rataa 5 milj. markalla, jos radasta jotain syntyisi, niin tämän johdosta Viipurin kauppakamari kutsui sekä yksityisiä liikennöitsijöitä että myöskin Viipurin seudun kuntien edustajia kokoon neuvottelemaan, voitaisiinko tätä rahamäärää saada kokoon. Silloin Viipurin seudun liikennöitsijät yksimielisyydellä huomauttivat, että nykyoloissa, kun oli jouduttu taloudellisesti ahtaisiin oloihin, tällöisen summan kokoonsaaminen monestakin syystä oli tuiki vaikeata. Rahamarkkinat olivat käyneet ahtaiksi, verot olivat nousseet, työpalkat kohonneet, ainakaan eivät osottaneet minkäänlaista taipumusta alenemiseen. Nämä seikat vaikuttivat, että liikennöitsijäin oli hyvin vaikea ajatella mitään tällaisia uhrauksia. Toiselta puolen ajateltiin niitä suuria menoja, joita mahdollisesti rakennettava rata tulisi tuomaan mukanaan. Satamia olisi silloin lastauspaikoilla korjattava, silloin olisi myöskin uusia tavarasuojia rakennettava. Näistä syistä liikennöitsijät puolestaan eivät katsoneet voivansa uhrata vaadittua 5 miljoonaa. Olisi vielä ollut ajateltavissa.

että jotkut kunnat, joita asia lähemmin koski, olisivat ottaneet vaaditun summan suorittaakseen. Lähinnä silloin tulee ajatelleeksi Viipurin kaupunkia, mutta tiedetään, että Viipurin kaupungin raha-asiat eivät ole missään loistavassa kunnossa niin, että se voisi tällaisiin uhrauksiin mennä. Kaupunki on saanut panna melko suuret summat satamiinsa ostanalla ensiksi venäläisiltä etelävallit, tasoittamalla maata sen edustalla, rakentamalla uusia laitureita, syventämällä merta näitten laiturienvierellä. Viipurin kaupungin on tarvinnut kiinnittää suuria summia myöskin tavaravajoihin, „kiertoradan” rakentamiseen, joka tosin tapahtuu yhdessä valtion kanssa. Jos Uuraan radasta jotakin tulee, niin kaupungilla on edessä uudet menot, uudet uhraukset meren syventämiseen y. m. Viipurin kaupparein ja Viipurin kaupungin puolesta oli näistä syistä pakko valtioneuvostolle ilmoittaa, että kaupunki ei voi asiain nykyisellä kannalla ollessa, kun raha-asema oli perin vaikea, saada vaadittua summaa kokoon. Uuraan radan merkitystä edellinen puhuja suuresti vähäksyi, joka osoitti myöskin, ettei hän tunne ensinkään paikallisia oloja ja mitenkä suuri merkitys tällä radalla tulisi olemaan ei vain yksityisille liikennöitsijöille, tai Viipurin kaupungille, vaan myös koko Itä-Suomelle ja välillisesti, sen kautta koko maalle. Tällä radalla olisi epäilemättä oleva suuri kansantaloudellinen merkitys laajoille alueille koko Itä-Suomessa, sillä ne summat, joita liikennöitsijöiden nyt täytyy maksaa proomuihin lastaamisesta Viipurissa, lottien kuljettamisesta Viipurista Uuraaseen, tekevät tietystikin kuljetusmenot liikennöitsijöille verrattain kalliiksi. He eivät voi maakunnassa metsien omistajille silloin maksaa likimainkaan niitä hintoja, jotka olisivat mahdolliset, jos nämä liikekuletmaksut olisivat poissa. Uuraan radalla on suuri merkitys myöskin Suomen valtiolle, sillä tiedetään, että Suomen valtiolla on Itä-Suomessa suuria metsiä. Jos ei tällaisia lisäkustannuksia olisi lastauksesta ja kuljetuksesta Viipurissa, niin silloin myöskin valtion puiden hinnat koko joukon nousisivat. Me voisimme sanoa, että maatalousväestöllekin Uuraan rata merkitsee paljon, sillä metsien omistajat saisivat tuntuvasti suuremman hinnan metsistään, jos liikennöitsijöillä ei olisi tarpeettomia lastauskuluja Viipurissa.

Myöskin työväestölle olisi puheena olevasta radasta etua, sillä nykyisin virtaa kevään tullen Viipuriin lastauspaikoille Karjalan ympäristöstä koko joukon työväestöä. Talven tullen he joutuvat työttömiksi, mutta jos lastaustöitä voitaisiin ulottaa pitemmälle vuodenajalle, kuin nyt on asianlaita, niin silloin myöskin työväestön asema muuttuisi koko joukon edullisemmaksi.

Rautatiehallitus ja valtion merisatamakomitea ovat oivaltaneet tämän radan merkityksen ja, että tästä radasta tulee kannattava rata. Ne ovat senvuoksi myöskin puolittaneet, että rata valtion varoilla kokonaisuudessaan kustannettaisiin. Tahdon tässä käyttää tilaisuutta tuodakseni esiin muutamia lukuja, jotka osoittavat tämän radan suurta merkitystä.

Vuonna 1920 sahattua tai veistettyä puutavaraa sekä halkoja vietiin Viipurista pyörein luvuin 1,118,000 kuutiometriä. Vuonna 1922 summa oli noussut jo 1,940,000 kuutiometriin. Vuonna 1923 2,340,000 kuutiometriin. Siis vuodesta 1920 tämän laatuisten puutavarain vienti on noussut noin kaksinkertaisesti. Muuta puutavaraa Viipurista vietiin ulkomaille vuonna 1920 niinkään pyörein luvuin 1,400,000 kiloa, vuonna 1922 2,560,000 kiloa, mutta vuonna 1923 vienti oli noussut jo 5,152,000 kiloon. Jos verrataan vuosia 1922 ja 1923 sahattun tai veistetyn puutavarain ja halkojen vientiin nähden koko Suomessa ja Viipurissa, niin koko Suomessa oli vientilisäys v. 1923 13,100 standerttia, mutta Viipurissa se nousi 201,271 standerttiin. Tämä merkitsee sitä, että Karjalassa on viime vuosina ratojen varsille perustettu koko joukko sahalaitoksia. Muistakaamme erityisesti Suojärven rataa, niitä sahateollisuuslaitoksia, joita sinne on syntynyt viime huomaamme, mitenkä sieltä käsin rupeaa vuosi vuodelta yhä enemmän tulvamaan sahattua puutavaraa kohti Viipuria. Ei ole siis epäilystäkään siitä, ettei Uuraan radasta tulisi suuressa määrin kannattava rataosa. Sen kautta tulisi myös koko Koiviston rata kannattavaksi. Ja tämä ulosvienti on lisäksi niin suurta, että siinä on sekä Koiviston satama että myöskin Uuraan satama tarpeen. Ei tarvitse ajatella, että Koiviston satama tulee tarpeettomaksi silloin, kuin Uuraan rata saadaan valmiiksi.

Tahdon lyhyesti merkitä kantani, että

Uuraan rata ei ole suinkaan mikään yksityisten Viipurin tai sen lähiseudun liikennöitsijän kysymys. Se ei ole myöskään Viipurin kaupungin ja sen lähimmän ympäristön kysymys; se on koko Karjalan kysymys, Itä-Suomen kysymys ja välillisesti se on sen kautta myöskin koko maan suuri taloudellinen kysymys. Kannatan sen vuoksi valiokunnan ehdotusta, että rahat Uuraan rataa varten myönnetään ilman ehtoja.

Ed. Pullinen: Ed. Hästbacka on vastustavassa lausunnossaan maininnut, että 3 vuotta sitten kun Koiviston sataman rakentamisesta päätettiin, katsottiin että se riittäisi tyydyttämään Itä-Suomen tarpeita. Tähän on sanottava, että sen jälkeen on Itä-Suomen liikenne niin paljon lisääntynyt, että on varsin ilmeistä, että Koiviston satama ja sen lisäksi Maksalahden satama eivät riitä tätä tarkoitusta tyydyttämään, vaan on välttämätöntä saada lisää ulosvientipaikkoja. Puutavarain ulosvientiliikenteen painopiste on näinä vuosina siirtynyt juuri Itä-Suomeen, niinkuin edellisen puhujan numerot osoittivat, ja nousut niin suuressa määrässä, että siellä tarvitaan erityisiä toimenpiteitä, jotta tätä liikennettä voidaan tyydyttävästi hoitaa. Myös mainitsi ed. Hästbacka, että liikennöitsijät tulisivat edelleen, vaikka tämä rata rakennettaisiinkin, käyttämään proomuja siirtääkseen rautateiltä tavaroita Uuraaseen. Se on aivan mahdotonta käsittää, sillä liikemiehet ovat viime vuosina laskeneet, että se ylimääräinen kustannus, joka aiheutuu Viipurin ja Uuraan välisestä kuljetuksesta, tulee heille maksamaan 10 milj. markkaa vuodessa. Eivät meidän liikemiehet tule tällaista rahaa turhanpäiten käyttämään, kun ne voivat viedä rautateitse tavaroita paljon mukavammin ja huokeammin suorastaan perille.

Ed. Hästbacka vertaili sitten Itä-Suomea muiden maanosien kanssa. Minun mielestäni ei tässä suhteessa olisi syytä kadehtia Viipurin puolen etuja, sillä enemmän kuin 1/3 koko maan puutavaratuotannosta viedään Viipurin kautta ulos, ja tähän saakka ei siellä ole ollut yhtään satamaa rautatien kanssa yhteydessä. Itä-Suomi ei kestä millään tavalla vertailua Pohjanmaan kanssa, joka tässä suhteessa on paljon edullisemmassa asemassa.

Ed. Reinikka: Minun mielestäni on mielihyvällä todettava, että valtiovarainvaliokunta on ryhtynyt puoltamaan hallituksen tekemää esitystä Uuraan radan rakentamiseen nähden, ryhtynyt puoltamaan sitä, että poistetaan se ehto, että kuntien ja yksityisten tulisi hankkeeseen panna 5 milj. markkaa. Ja minä toivon, että tämä valtiovarainvaliokunnan mietintö myöskin tulee täällä eduskunnassa hyväksytyksi.

Asian tähänastinen kulku näyttää minusta todistavan sitä, että kun asia pääsee tarkemman harkinnan alaiseksi, niin päätös voi olla aivan toisenlainen, kuin silloin, kuten viime vuonna budjettikäsittelyssä, jolloin tämä uusi ratakysymys ratkaistiin muistaakseni verraten iltamyöhällä, keskellä yötä. Silloin monet edustajat eivät enää olleet normaalitilassa asiaa käsiteltäessä. Minun täytyy sanoa, että on häpeä Suomelle, ettei se ole järjestänyt satamaoloja kunnollisiksi sellaisissa paikoissa, joissa, kuten tiedämme esim. Viipurissa olevan, on suurin puutavaravienti koko pohjoismaihin nähden. Jokainen, joka paikan päällä on käynyt ja tutustunut satamaoloihin Viipurissa ja niihin epäkohtiin, mitkä siellä vallitsevat, täytyy myöntää, että nyt jos koskaan on jo aika tullut tuon pienen satamaradan rakentamiseen, jonka kustannusarvio ei ole enempää kuin 17 1/2 milj. markkaa. Minä en tahdo tässä yksityiskohtaisemmin käydä kuvailemaan niitä puutteellisuuksia, mitä tuolla satamassa viennillä on ja miten puutteellinen koko Viipurin sisäsatama on, koska siitä on jo täällä annettu aikaisemmin tänäkin iltana yksityiskohtaisia tietoja. Tahdon vain todeta vielä tässä, että hankalista lastausoloista on seurauksena, että standardia kohti nykyään lisäkustannukset tekevät keskimäärin 75 à 100 markkaa, joka määrä tulee säästymään, kun satamarata Uuraaseen saadaan. Ja tämän lisäkustannuksen, sen maksavat ei ainoastaan viejät, vaan lopultakin metsänomistajat.

Jos tarkkaa satamain kehitystä ulkomailla, esim. Englannissa, niin huomaamme, miten valtavalla tavalla siellä kiinnitetään huomiota satamain kehittämiseen ja miten suuria pääomia siellä niihin kiinnitetään. Äskettäin olemme lehdistä meilläkin lukee, että siellä on tehty suunnitelma nykyisten satamain kun-

toonsaattamiseksi ja korjaamiseksi, joka kustannusarvio päättyy noin 20 milj. puntaan. Jos se nykyisen kurssin mukaan muutetaan Suomen rahaksi, niin sehän on jo kerrassaan huimaava summa; sehän tekee 3,400 milj. markkaa. Tosin Englannissa olot ovat aivan toisenlaiset kuin meillä, mutta kuitenkin tämä on jonkunlainen vertauskohta osottamaan, kuinka paljon enemmän siellä kiinnitetään huomiota näihin seikkoihin. Ei riitä, että me rakennamme uusia rautateitä sisämaahan ja metsäalueille, meidän pitää myöskin pitää huolta siitä, että uloskin pääsy meidän maastamme on mahdollisimman hyvä ja ennen kaikkea että vientisatamat ovat meillä kunnossa. Ja kun Uuras, kuten sanottu, on Pohjoismaiden suurin puutavaravientisatama, niin on meidän velvollisuutemme ennen kaikkea pyrkiä siihen, että ne huutavat epäkohdat, mitkä siellä vallitsevat, saadaan mahdollisimman pian poistettua; ja osittain tulevatkin epäkohdat poistetuksi, kun satamarata Uuraaseen saadaan. Sen jälkeen lähivuosien tehtävä on väylän syventäminen sinne. Mutta siihen en tahdo lähemmin puuttua, koska se ei tämän asian yhteyteen suoranaisemmin kuulu. Minä toivon, että tämä valtiotavarainvaliokunnan mietintö tulisi sellaisenaan hyväksytyksi.

Ed. Hästbacka: Herr Pohjala har här sökt göra gällande att Trångsund hamn icke skulle komma till rätta om den ej skulle få järnväg. Jag vill göra herr Pohjala uppmärksam på att de senaste tre åren exporten varit den största som någonsin ägt rum i Trångsund hamn och att man mycket väl har kommit till rätta där att utföra alla de varor, som kommit dit ända från östra Finland. Nu tillkommer Koivisto hamn genom byggande av Koivistobanan och till denna hamn kommer således c:a $\frac{1}{3}$ av de varor att föras, som exporteras över Trångsund. Som bekant hava c:a $\frac{1}{3}$ av dessa varor kommit ned med järnväg från de östra delarna av landet och vanligen pråmlagts i Viborg och utförts till Trångsund. Sedan Koivisto-banan blir färdig slipper man denna omlastning och kan föra varor direkt till Koivisto hamn, vilket betydligt kommer att underlätta hamnförhållandena i Trångsund.

Jag har icke betvivlat att Trångsund-banan skulle hava en viss betydelse, men

jag har här velat draga i tvivelsmål, huruvida vårt land har råd att bygga två järnvägar så nära varandra och huruvida det är rättvist att bygga dem så nära varandra då en stor del av landet ännu saknar möjlighet att få sina varor importerade och utförda från närbelägen hamn utan måste föra dem långa vägar från och till de södra hamnarna.

Ed. Pohjala: Tahtoisin vain huomauttaa, että edellinen puhuja on mennyt puhumaan asioissa, joissa hän yhä enemmän ja enemmän osottaa, ettei hän niitä tunne. Hän ei luultavasti ole ollenkaan selvillä siitä, että esimerkiksi saha- ja puutavarateollisuusmiehet eivät uskalla myydä vuosittain ulkomaille sitä tavaramäärää, jonka he voisivat myydä, jos ei olisi pelkoa, että puutavaroiden kuletuksella Uuraaseen käy heille ylivoimaiseksi nykyisten huonojen liikenneolojen vallitessa Viipurissa. Ja puhujalle lienee myös tuntematon se seikka, että monet liikennöitsijät vievät tavaransa Kotkaan yksinkertaisesti sen vuoksi, etteivät voi niitä viedä Uuraan sataman kautta. Niinpä on laskettu, että esimerkiksi vuonna 1920 vietiin puujalostustuotteita Kotkaan niin suuressa määrin, että pelkät lisärautatierahdit nousivat sen kautta $5\frac{1}{2}$ milj. markkaam.

Ed. Hästbacka: Jag förstår mycket väl att frakterna komma att medföra ganska stora kostnader, men det är så att de fördelar, som staten vinner genom dem, icke motsvara det kapital, som staten måste lägga ned för att skapa åt vissa industrier några fördelar. Det är icke $17\frac{1}{2}$ milj. mark som banan kommer att kosta, utan det stiger till hundratal miljoner, som man därmed förbinder sig att nedlägga. Denna bana är beräknad till $17\frac{1}{2}$ miljoner, men det är hamnbyggnaderna som komma att kosta flerdubbelt mer än själva banan.

För resten tror jag icke att det är riktigt att Östra Finlands möjligheter utnyttjas på engång såsom hittills gjorts; där har byggts för mycket industrier. Man har därmed i stor utsträckning ställt hela Östra Finland på rovdrift. Däremot borde man rikta uppmärksamheten mer på Norra Finland och också bereda denna del av landet möjligheter till utveckling.

Ed. Pullinen: Ed. Hästbackan lausunnan johdosta, että tämä satamarata tulisi maksamaan satoja miljonnia markkoja, saan huomauttaa, että tämän radan rakentamisella ei ole tarkoitus samalla päättää tuontisataman perustamisesta Uuraaseen, vaan ainoastaan viennin järjestämisestä Uuraaseen. Samat laitteet, joita nykyään käytetään Uuraassa proomuilla tuottaessa tavaroita, voidaan käyttää tavaroita ulosviettäessä myöskin silloin, kun sinne tulee rautatie. Siis ei tule kysymykseen mitään suuria satamalaitteita. Vastaisuudessa on ehkä paikallaan ja oikeutettua, että tulee kysymys tuontisataman rakentamisesta Uuraaseen ja silloin, vaikka se nousisi useampaan kymmeneen miljoonaan markkaan, niin ei ole sanottua, että ne rahat olisivat poisheitettyjä, vaan voisivat ne tulla koko maalle suureksi hyödyksi. Mutta siitä ei ole tällä kertaa kysymys. Ed. Hästbacka mainitsi, että viime vuosina, vaikka liike on ollut suuri, on voitu kuitenkin asia hyvin hoitaa Viipurissa. Niin ei ole asian laita. On tullut Karjalan maakunnalle hyvin kalliiksi, kun on saatu maksaa suuret lastauskustannukset. Ja viimevuotinen tavattoman sateinen kesä tuotti Karjalalle lisäksi suuria tappioita juuri sentakia, että tavarat moninkertaisessa lastauksessa pilaantuivat. Muuten täytyy lausua, että ed. Hästbacka ei ole seurannut viime vuosina asiain kehitystä eikä ottanut huomioon sitä, että läheisinä vuosina siellä vienti tulee varmasti nousemaan. Täällä on osotettu, että se on nousut tavattomasti näinä parina kolmena viime vuonna ja varmasti se tulee vielä läheisinä vuosina nousemaan enemmän.

Ministeri Procopé: Jag ber att också för min del få förordad bifall till regeringens proposition. Rdgsm Hästbacka kan icke komma från att den hamn, som här är ifråga, Trångsunds hamn, troligen är världens största trävaruhamn och i alla fall Finlands mest betydande, över vilken omkring en fjärdedel av vår trävaruexport går och att det under sådana förhållanden är fullkomligt oförklarligt, om man lämnar denna hamn utan järnväg. Det är icke blott fråga om ökade kostnader, utan det är också fråga om varans kvalitet, ty varan lider betydligt av de många omlastningar, vilka delvis få lov att ske vid dåligt

väder. Det som landet ärligen förlorar tack vare reklamationer på grund av dåligt virke, som har passerat via Trångsund och som tagit skada genom de ofördelaktiga lastningsförhållandena, är ingalunda små summor, utan att därigenom det från Finland härstammande virkets allmänna anseende på världsmarknaden lider. Det vore mer än sorgligt om riksdagen icke nu skulle bifalla till det förslag som från regeringens sida gjorts.

Ed. Reinikka: Yleensähan on tunnettua, että kesäiseen aikaan vallitsee meidän maassamme rautateillä vielä verrattain suuri liikkuvan kaluston puute. Varsinkin Karjalan radalla, jossa puutavari-liike on huomattavan suuri, on aina tuottanut suuria vaikeuksia se ettei rautatiehallitus voi vauvoja riittävästi luovuttaa. Mutta jos tämä 7 kilometriä pitkä satamarata saada rakennetuksi, tulee se myös tuottamaan tässä suhteessa helpotusta rautatieliikenteelle. Silloin viejät voivat läpi vuoden, ainakin jo aikaisin keväällä ja kevättalvella ruveta kuljettamaan varastoihinsa Uuraaseen puutavaraa ja sillä tavalla tasoittaa sitä vauvukysyntää, mikä lyhyenä sesonkiaikana aina on. Siis tässä on toiselta puolen etua valtiolle ja rautatiehallitukselle, sen kautta että liikkuvan kaluston käyttö voidaan jakaa tasaisemmin, pitemmälle ajalle ja sillä tavalla välttää liikkuvan kaluston puutetta. Ja toiselta puolen on siitä hyötyä viejille siinä suhteessa että he, kun voivat varastoon aikanaan tavaraa kuljettaa, myöskin uskaltaavat myydä tavaransa toimitettavaksi ensi avovedellä, jota he eivät tähän saakka ole voineet tehdä. Tämä on minun mielestäni yksi hyvin tärkeä seikka, joka tätä satamarataa rakennettaessa on huomioon otettava monen muun tärkeän seikan rinnalla.

Ed. Nukari: Hyvä asia puhuu puolestaan. Olen omin silmin nähnyt, miten Viipurin satamassa suurella vaivalla kantetaan monien kiskoparien takaa lautata-varaa lotjiin, ja kun tätä on tehtävä tuhansia vauvulasteja vuosittain, on itsestään selvää, että Uuraan rata ei ole ainoastaan tarpeellinen vaan suorastaan välttämätön.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Hästbacka ed. Jernin kannattamana ehdottanut, että hallituksen esitys hyljätäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Hästbackan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin ehdotan menetettäväksi siten, että ensin tehdään päätös valiokunnan mietinnössä olevasta ensimmäisestä ponnesta, joka koskee hallituksen esitystä, jolle vastaehdotukseksi asetetaan ed. Hästbackan hylkäävä ehdotus ja sen jälkeen esitellään erillisenä anomusehdotuksen johdosta laadittu ponsi.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Hästbackan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä oleva toinen ponsi hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

Muutos päiväjärjestykseen.

Puhemies: Esityslistaan tehdään se muutos että kymmenes asia siirretään huomisen päivän päiväjärjestykseen ja poistetaan nyt päiväjärjestyksestä.

11) Ehdotus sen suosituksen toteuttamisesta, jonka kansainvälisen työjärjestön yleinen konferenssi on hyväksynyt ammattientarkastuksen yleisten periaatteiden määrittelystä, jotta turvattaisiin työntekijäin suojelua koskevien lakien ja asetusten soveltaminen.

Asiaa koskevan hallituksen esityksen n:o 45 johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ainoaan käsitteilyyn.

Keskustelu:

Ed. Helo: Kun Suomessa voimassa olevat ammattitarkastusta koskevat lait ja asetukset ovat, kuten hallituksen esityksessä on mainittu, nyt jo suunnilleen sellaiset, miksi ne suosituksessa ehdotellaan, niin on luonnollista, että hallitus, samoin kuin myöskin valiokunta on esittänyt, että kysymyksessä oleva suositus hyväksytään. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että ammattitarkastus meillä todellakin olisi järjestettynä sille kannalle kuin pitäisi. Asia riippuu nimittäin paljon myöskin siitä, miten järjestelmää sovelletaan käytäntöön. Hallituksen esityksessä mainitaan että myös käytäntö nyt jo suunnilleen on sellainen, kuin se tässä suosituksessa ehdotetaan. Jos tämä merkitsee sitä, että käytäntö täällä meillä ammattitarkastuksessa on sellainen miksi se olisi muodostettava, niin tässä on olemassa aivan ilmeinen erehdys. Meillä on jo käytännössä sellainen tapa, joka esitetään tässä suosituksessa, että ammattitarkastajat ovat oikeutetut erityisissä tapauksissa ja varsinkin kun on kysymys lievemmistä rikkomuksista tai sellaisista tapauksista, joissa olisi saatava epäkohta heti korjatuksi, heti tekemään huomautuksen ja vaatimaan heti korjausta asiaan, mutta että he muussa tapauksessa voivat ilmoittaa asian yleiselle syyttäjälle, jotta hän vaatisi epäkohdan korjaamista sekä asianomaiselle rangaistusta rikkomuksesta. Millaisiin tuloksiin ammattitarkastus johtaa, riippuu siis lopulta suuressa määrässä siitä, miten oikeusviranomaiset, syyttäväviranomaiset ja oikeusistuimet asiaan suhtautuvat, ja valitettavasti juuri tässä kohden on meillä olemassa laiminlyöntejä hyvin suuressa määrässä.

Mitenkä oikeusistuimet suhtautuvat niihin rikkomuksiin, joita ammattitarkastajat heille esittävät, käy m. m. selvästi esille tarkastaessa niitä kertomuksia, joita on virallisesti annettu ammattitarkastajain toiminnasta. Minulla on esim. tässä esillä vuosikertomus ammattientarkastuksesta vuonna 1922 ja tämä kertomus todella osoittaa, että tässä suhteessa olisi hyvinkin paljon toivomisen varaa. Niinpä esim. Helsingin piirin ammattitarkastaja tämän kertomuksen mukaan on ilmoittanut, että hänen saamiensa tietojen mukaan ainoastaan

7 niistä 15 yleisestä syyttäjistä, joille on ilmoitettu työväensuojelulakia vastaan tehtyjä rikkomuksia, on ryhtynyt asianomaisiin toimenpiteisiin, niin että 64 rikkomuksesta ainoastaan 23 on saatettu syytteeseen asti. Samoin Lahden piirin ammattitarkastaja kertoo, että yleiset syyttäjät muutamia poikkeuksia lukuunottamatta ovat olleet sangen huolimattomia saattaessaan hänen ilmoittamansa asiat syytteeseen sekä että he ammattitarkastajan pyynnöstä huolimatta eivät ole ilmoittaneet ammattitarkastajalle, koska asia tulee oikeudessa esille, eikä mitenkä asia on lopullisesti ratkaistu. Samoin valitetaan yleisesti että yleiset syyttäjät ainoastaan poikkeustapauksissa valittavat hovioikeuteen alioikeuksien päätöksistä.

Tämän tapaisia ovat ne kertomukset, joita ammattitarkastajat esittävät oikeusviranomaisten suhteesta niihin rikkomuksiin työväensuojelulakeja vastaan, joita ammattitarkastajain puolesta on heille ilmoitettu syytteeseen saattamista varten. Yleisenä piirteenä mainitaankin kertomuksessa, että vaikka syytteenpano ilmoituksen todisteeksi ammattitarkastajat ovat liittäneet poliisitutkintopöytäkirjoja, joista voi nähdä että rikkomuksia on todella tehty, niin siitäkin huolimatta asianomaiset yleiset syyttäjät ovat tavallisesti laiminlyöneet syytteen nostamisen tai asian tarpeeksi tehokkaasti ajamisen sekä korvausvaatimusten esittämisen. Tämä siis osoittaa, että laiminlyöntejä on olemassa juuri tässä tärkeimmässä kohdassa, nimittäin kun on kysymys ryhtymisestä toimenpiteisiin havaittujen rikkomusten johdosta. Ja tämä on sitä valitettavampaa, kun juuri tässä tulevat kysymykseen useinkin vaikeimmat tapaukset ja raskaimmat rikkomukset työväensuojelulakeja vastaan.

(Kun minä viime vuoden loppupuolella olin Työtoimiston konferenssissa Genevessä, olin tilaisuudessa siellä työväen edustajain kokouksessa esittämään millä kannalla ammattitarkastus oli järjestettynä Suomessa, ja kun minä esitin näitä samoja seikkoja, miten oikeusviranomaiset ovat suhtautuneet ammattitarkastajain ilmoittamiin rikkomuksiin, selostamalla asiaa edellisen vuoden ammattitarkastuskertomuksen mukaan, niin tämä seikka he-

rätti siellä hyvinkin suurta ihmettelyä. Oli sentähden kysymyksessä saada suositukseen lisää sellainen ponsi, jossa olisi kiinnitetty hallitusten huomiota siihen, että he ryhtyvät toimenpiteeseen valvoakseen sitä, että oikeusviranomaiset todellakin koettaisivat omasta puolestaan tehdä voitavansa työväensuojelulakien voimaansaattamiseksi. Silloin ilmoitettiin kuitenkin muiden maiden työläisten taholta, että sellaista esiintymistä oikeusviranomaisten puolelta kuin Suomessa on virallisten tarkastuskertomusten mukaan yleistä, ei ole muissa maissa tapahtunut, ja sen takia koska tällainen laiminlyönti on vallalla vain Suomessa, eivät he katsoneet olevan syytä että tähän suositukseen olisi otettava yleinen kaikkia maita koskeva ponsi.

Jos siis tahdotaan saada ammattitarkastus todellakin tehokkaaksi, niin ei riitä se, että asia järjestetään vain siten, kuin tässä suosituksessa on mainittu, vaan on erikokoisesti kiinnitettävä huomiota myöskin siihen, että oikeusviranomaisten puolelta tehdään kaikki mahdollinen ja autetaan ammattitarkastajia valvomaan, että työväensuojelulakeja noudatetaan niin tarkkaan kuin mahdollista. Sen suosituksen lisäksi, mikä tässä nyt on esitetty hallituksen esityksessä, minä sentähden suositteaisin valtioneuvostolle, että se omasta puolestaan kiinnittäisi tähän seikkaan mahdollisimman suurta huomiota, ja minä luulen, että hallituksella olisi siihen syytä sitäkin enemmän, koska myöhemmin tulee kuitenkin työkonferenssissa esitettäväksi selostuksia siitä, millaisiin toimenpiteisiin on ryhdytty näiden tämän konferenssin päätösten johdosta, sekä mille kannalle asia on järjestetty. Ja jos silloin meiltä esim. ammattijärjestön puolesta esitetään, millainen tilanne itse asiassa meillä vallitsee, jos siellä yleisessä keskustelussa lyödään esiin esimerkiksi nämä tarkastuskertomukset, jos niiden perusteella osoitetaan, miten huonolla kannalla kaikista suosituksista huolimatta asia todellisuudessa on, niin minä luulen, että tämä seikka ei suinkaan ole maallemme miksiäkään kunniaksi.

(Tämän johdosta minä siis haluaisin erikokoisesti kiinnittää huomiota siihen, että ei ainoastaan tyydyttäisi siihen, että paperilla näitä suosituksia kannatetaan, vaan että ne koetetaan myöskin todellisuudessa saada

voimaan siten, että myöskin ylemmissä instansseissa, nimittäin oikeusistuimissa, otetaan kokonaan toisenlainen kanta työväensuojelulakeihin nähden kuin mitä tähän asti on ollut voimassa, näiden virallisten tarkastuskertomusten mukaan ja että mahdollisimman suuressa määrässä ryhdytään tukemaan ammattitarkastajia niiden pyrkimyksessä saada ammattitarkastus meillä mahdollisimman tehokkaaksi.

Ed. Huttunen: Hallitus esityksensä selittää, että kansainvälisen työtoimiston viime vuonna tekemä päätös, koskeva ammattientarkastusta, ei aiheuta tässä maassa minkäänlaista lakien tai asetusten muutosta, ainoastaan eräitä pienempiä täydennyksiä ammattitarkastajain ohjesääntöön. Ja todellisuudessaahan se niin onkin. Tässä maassa lainsäädäntö ammattientarkastuksessa jo menee vähintään yhtä pitkälle, mitä tuo kansainvälisen työtoimiston suosituskun edellyttää. Mutta kuitenkin käytännöllisessä elämässä on suuresti erilainen se tapa, mitä tässä maassa noudatetaan, kuin yleensä ne lait, mitä on säädetty. Edellinen puhuja mainitsi niistä esimerkkejä, miten syyttäväviranomaiset ovat laiminlyöneet tehtävänsä asettaa syytteen lainrikkokojat. Nuo numerot, joiden todenperäisyyttä ei voitane epäillä, osoittavat todellakin sitä, että työväensuojelulainsäädäntö on tässä maassa muodostunut sellaiseksi, että se on ainoastaan painettuna, mutta sitä ei käytännössä noudateta. On erikoisesti merkileppäntävää, miten m. m. yhteiskunnalliset elimet ovat ryhtyneet vastustamaan niitä pyrkimyksiä, mitä lainsäätäjät ammattientarkastuksesta asetuksella on tahtonut määrätä. Mainitsen m. m. kunnallisen ammattientarkastuksen. Kunnallinen ammattientarkastus on useammalle kunnalle muodostunut eräänlaiseksi välttämättömäksi pahaksi. Asetus edellyttää, että jokaiseen kuntaan tai ainakin naapurikuntain kanssa yhdessä on muodostettava kunnallinen ammattientarkastaja, joka valvoo heille kuuluvia tehtäviä. Nyt kuitenkin tiedetään, ja numerot osoittavat, että tässä maassa on 37 sellaista kuntaa ja 1 kauppalaa jotka eivät ole lainkaan kunnallista ammattientarkastajaa valinneet. Ja niihinkin kuntiin, mihin tarkastaja on valittu, on se, kuten edellä jo mainitsin, vain pidetty eräänlaisena välttämättömänä

pahana, josta on koetettu päästä pois niin vähällä kuin mahdollista. Tätä todistavat m. m. kunnallisten ammattitarkastajain palkat. Ammattientarkastajain kertomuksissa ilmenee, että ammattientarkastajilla on m. m. 14 sellaista kuntaa, kun ei tarkastajalla ole minkäänlaista palkkaa, se on eräänlainen kunnan luottamustoimi, ja 74 sellaista kuntaa, joissa vuosipalkka on alle 500 markkaa. Tämä jo todistaneekin, millä pohjalla kunnallinen ammattientarkastus on olemassa. Sen lisäksi kun tarkastelemme, minkälainen sivistys tai minkälaiset eri ammatit ovat edustettuina kunnallisessa ammattientarkastajain toimessa, nähdään, että maanviljelijät muodostavat suurimman osan, niitä on 151, käsityöläisiä 60, koulunopettajia 52. Yhdessä kunnassa ilmoitetaan, että kättilö on ottanut ammattientarkastajan tehtävän. Nämä jo osoittavat sen, miten kunnallinen ammattientarkastus tulee hoidettua. Siis kuten edellä mainitsin, joskin lainsäädäntö jo tässä maassa on jonkun verran pitemmälläkin muutamin paikoin, kuin mitä tuo kansainvälisen työtoimiston suositus edellyttää, niin käytännöllinen elämä ei lähestulkoonkaan sitä ole. Porvaristo, jota en luule väärin tuntevani, ei tässä maassa noille suosituksille suurempaa merkitystä anna, silloin kun se havaitsee, että sen luokkaidut jollakin tavalla tulevat vähenemään, olkoonpa kansainväliset suositukset tai oman maan lainsäädäntö minkälainen hyvänsä. Kun me työväen edustajat tällä kertaa asetumme sille kannalle, että tuo esitys on ratifioitava, niin se merkitsee sitä, että me odotamme, että tämän maan porvarit todella ryhtyisivät noudattamaan kansainvälisen työtoimiston päätöksiä, erityisesti juuri siksi, koska tässäkin maassa porvaristo on antanut erikoisen tunnustuksen vaikkapa vaan teoriassa tuolle virastolle. Kun se m. m. viime vuonna viisipäiväisen työnsä tuloksena on voinut esittää tuollaisen tekeleen ja porvaristo sen tunnustaa, niin me odotamme, että porvaristo tässä maassa myös ryhtyy käytännössä sen mukaisiin toimenpiteisiin, ja jos se siihen ryhtyy, niin se merkitsee koko lailla suurta muutosta siitä, mikä tällä kertaa käytännöllisessä elämässä on olemassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

12) Määrärahan myöntämistä Oriveden kesäkansanopistolle

koskevan ed. Linnan y. m. anom. ehdotuksen n:o 18 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Sivistysvaliokunnan ehdotus hyväksytään keskustelutta.

Asia on loppuun käsitelty.

13) Tornion keskikoulun laajentamista yliopistoon johtavaksi linjajakoiseksi yhteislyseoksi

koskevan ed. Juneksen y. m. anom. ehdotuksen n:o 19 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Sivistysvaliokunnan mietintö hyväksytään keskustelutta.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemiehelle tuleva korvaus.

Puhemiehen paikalle siirtyy ensimmäinen varapuhemies ed. Virkkunen.

Ensimmäinen varapuhemies: Valtiovarainvaliokunnalta on saapunut kirjelmä, joka koskee puhemiehelle valtiopäiväjärjestyksen mukaan tulevaa korvausta. Kirjelmä luetaan.

Sihteeri lukee:

Eduskunnan
Valtiovarainvaliokunta

Helsingissä,
toukokuun 30 p:nä 1924.

N:o 22.

Eduskunnalle.

Valtiovarainvaliokunta saa Eduskunnalle kunnioittaen ilmoittaa, että valiokunta valtiopäiväjärjestyksen 43 §:n 4 momentin mukaisesti Eduskunnan päätettäväksi ehdottaa Eduskunnan puhemiehelle 4,000 markan kuukautisen määrärahan niiden kulujen korvaukseksi, joita hänellä on valtiopäiväin aikana.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

Ragnar Furuholm.

J. W. Minni.

Valtiovarainvaliokunnan ehdotus hyväksytään.

Ensimmäinen varapuhemies:
Seuraava istunto on tänään, lauantaina kello 12 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 12.03 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

18. Lauantaina 31 p. toukokuuta 1924

kello 12 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi upseerien opetuslaitoksista. 353

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 11; sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 50.

2) Ehdotus ulkomaisen obligatsionilainan ottamisesta Imätran voimalaitoksen rakentamiseen. 355

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 13; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 21; hallituksen esitys n:o 86.

3) Ehdotus Hallituksen valtuuttamisesta lyhytaikaisen ulkomaisen luoton käyttämiseen. "

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 14; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 23; hallituksen esitys n:o 87.

Ainoa käsittely:

4) Ehdotus määrärahan myöntämisestä sotakorkeakoulun perustamiseksi ja sen palkkausmenoja varten vuodeksi 1924. 356

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20; hallituksen esitys n:o 53.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi, edustajat Wuolijoki, A. Aalto, Anderson, Arffman, Auer, Bergroth, Hahl, Haverinen, Hänninen, Ingman, Itkonen, Jyske,

Kalliokoski, Kukkonen, Lahdensuo, Lehtokoski, Lonkainen, Molin, Nurminen, Paavolainen, Palmgrén, Procopé, Pulkkinen, Raatikainen, Reinikainen, Saarelainen, E. Saarinen, Seppänen, Sunila, Särkkä ja Wuorio.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta yksityisasiain takia saa tämän päivän istunnosta ed. Saarelainen.

Ed. Ryömän y. m. kysely apteekkilaitoksesta.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestuksen esitetään edustajien Itkosen ja Ryömän asianomaiselle hallituksen jäsenelle osoittama kysymys, joka koskee apteekkilaitoksen järjestämistä. Sanottu kysymys ja asianomaisen ministerin lähettämä kirjallinen vastaus luetaan. Valtiopäiväjärjestuksen 32 §:n 2 momentin mukaan ei asiasta sallita keskustelua eikä siitä tehdä päätöstä.

Sihteeri lukee:

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Apteekkilaitoksen järjestäminen lainsäädäntötietä uusille perusteille on ollut maassamme vireillä jo vuosikymmeniä. Tämä tärkeä lainsäädäntökysymys on pari kertaa ollut eduskunnankin käsiteltävänä, nimittäin v. 1922 ja v. 1923 valtiopäivillä. Helmikuun 16 päivänä v. 1923 hyväksyi Eduskunta anomuksen apteekkilaitoksen järjestämisestä, jossa päätettiin „kehottaa Hallitusta ensi tilassa valmistamaan ja Eduskunnalle antamaan esityk-

sen apteekkilaitoksen uudelleen järjestämisestä". Tällaista esitystä Hallitus ei ole vieläkaan Eduskunnalle jättänyt.

Useimpien maamme apteekkien erioikeudet kuitenkin päättyvät jo kuluvan vuoden 1924 umpeen kuluessa. Ellei apteekkikysymyksen ratkaisuun eduskunnallista lainsäädäntötietä ryhdytä mitä kiireellisimmin, „ensi tilassa”, kuten vuoden 1923 Eduskunnan toivomus edellä mainitussa anomuksessa kuuluu, on syytä pelätä, että tämäkin uudistus, jonka aikaansaamisesta riippuvat niin suuressa määrin lääkkeitä kuluttavan yleisön edut ja sairashoito-olomme kehitys, tulee lykkääntymään epämääräiseen tulevaisuuteen. Tähän suuntaan viittaa ainakin lääkintöhallituksen asettain sisäministeriölle tekemä ehdotus, jonka mukaan kuluvana vuonna päättyviä apteekkien erikoisoikeuksia pidennettäisiin aina vuoteen 1931.

Meidän nähdäksemme ei apteekkikysymyksen ratkaisun lykkäämiseen niin pitkäksi ajaksi, kuin mainittu ehdotus edellyttää, ole mitään päteviä syitä. Apteekkilaitoksen uudistuskysymys on aina vuodesta 1828 ollut useamman kerran mitä monipuolisimman ja perusteellisimman tutkimuksen esineenä valtion asettamissa komiteoissa ja valtiopäivävaliokunnissa, joissa lainoppineet, lääkintöviranomaiset, apteekkarit, lääkärit ja eri yhteiskuntaluokkia edustavat kansalaiset ovat antaneet siitä tyhjentäviä lausuntoja. Lainsäädäntöainehistoa pitäisi siis olla riittävästi tarjolla. Koska meillä lisäksi ei ole syytä olettaa, että tämä nyt jo välttämättä ratkaisua odottava tärkeä yhteiskunnallinen uudistus sivuuttamalla yhteiskunnan edut lykättäisiin epämääräiseen tulevaisuuteen vain lukumäärältään sängen pienen ammattikunnan yhteisetujen takia ja vastoin Eduskunnan toivomusta, pyydämme, viitaten Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n 2 momentin säädökseen, esittää asianomaisen Hallituksen jäsenen vastattavaksi seuraavat kysymykset:

Mitä Hallitus on tehnyt apteekkilaitoksen uudistuksen jouduttamiseksi ja milloin Hallitus aikoo antaa asiassa Eduskunnalle esityksen; sekä

kuinka pitkäksi ajaksi Hallitus

aikoo pidentää kuluvana vuonna päättyviä apteekkien erioikeuksia?

Helsingissä, toukokuun 8 päivänä, v. 1924.

Rieti Itkonen.

Hannes Ryömä.

Sisäasiainministeri.

Helsingissä,
toukokuun 30 p:nä 1924.

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Eduskunnan Herra Puhemiehelle osoitetussa kirjelmässä, josta Herra Puhemies kirjeen ohella kuluvan toukokuun 12 päivänä on minulle lähettänyt jäljennöksen, ovat edusmiehet Rieti Itkonen ja Hannes Ryömä, viitaten Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n 2 momentin säädökseen, esittäneet asianomaisen Hallituksen jäsenen vastattavaksi seuraavat kysymykset:

„Mitä Hallitus on tehnyt apteekkilaitoksen uudistuksen jouduttamiseksi ja milloin Hallitus aikoo antaa asiasta Eduskunnalle esityksen; sekä

kuinka pitkäksi ajaksi Hallitus aikoo pidentää kuluvana vuonna päättyviä apteekkien erioikeuksia.”

Tämän johdosta saan kunnian antaa seuraavat vastaukset:

Sittenkuin Eduskunta helmikuun 16 päivänä 1923 oli päättänyt „kehoittaa Hallitusta ensi tilassa valmistamaan ja Eduskunnalle antamaan esityksen apteekkilaitoksen uudelleen järjestämisestä”, joka anomus saapui Sisäasiainministeriöön saman vuoden huhtikuun 26 päivänä, jätti Tasavallan Presidentti Sisäasiainministerin esittelyssä seuraavan toukokuun 5 päivänä Valtioneuvoston tehtäväksi ryhtyä anomuksen johdosta asianmukaisiin toimenpiteisiin.

Kun Eduskunnan anomuksen perusteissa oli tuotu esille uusia näkökohtia siihen järjestelmään nähden, jota apteekkilaitoksen uudistamisessa olisi noudatettava, kääntyi Sisäasiainministeriö asian jouduttamiseksi erään jo aikaisemmin apteekkikysymykseen täydellisesti perehtyneen lakimiehen puoleen pyytäen tätä laatimaan ehdotukset lainsäädäntötoimenpiteiksi apteekkilaitoksen uudelleen järjestämiseksi. Kun puheena oleva henkilö ei kumminkaan kohta

voinut antaa lopullista vastausta, lykkäantyi asia kesän yli syksyyn, jolloin Sisäasiainministeriö sai kieltävän vastauksen. Tämän johdosta päätti Valtioneuvosto viime marraskuun 2 päivänä jättää lainvalmistelukunnan tehtäväksi kiireellisesti laatia ehdotukset lainsäädäntötoimenpiteiksi sekä apteekkilaitoksen uudelleen järjestämiseksi että myöskin rohdoskauppaa koskevan lainsäädännön uudistamiseksi, jonka kysymyksen Eduskunta anomuksessaan 6 päivältä toukokuuta 1921 oli katsonut olevan järjestettävä yhtä aikaa apteekkilainsäädännön kanssa. Lainvalmistelukunnalta saadun ilmoituksen mukaan voinee se aikaisintaan tämän vuoden lopulla jättää ehdotuksensa puheena olevista laajakantoisista kysymyksistä, joiden suhteen käytäntöön otettavasta järjestelmästä ei meillä aikaisemmin ole päästy yksimielisyyteen. Näin ollen voidaan Hallituksen esitys asiasta jättää Eduskunnalle vasta ensi vuonna.

Mitä tulee kuluvana vuonna päättyvien apteekkierioikeuksien pidentämiseen hallinnollista tietä, jota koskeva lääkintöhallituksen lausunto saapui sisäasiainministeriön viime huhtikuun 30 päivänä, on asia valmisteltu sisäasiainministeriössä, vaikka sitä sen laajakantoisuuteen nähden ja heti sen jälkeen alkaneiden hallitusvaihdos-neuvottelujen takia ei vielä ole Valtioneuvostolle esitelty.

Y. J. Eskelä.

Valtiopäivätöiden keskeyttäminen.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että Eduskunta, nojautuen valtiopäiväjärjestyksen 17 §:ään, sellaisena kuin se kuuluu 29 päivänä lokakuuta 1918 annetussa laissa, päättäisi tänä päivänä keskeyttää istuntonsa ja kokoontua uudelleen ensi lokakuun 1 päivänä, ellei puhemies katso olevan syytä jo sitä ennen kutsua eduskuntaa koolle.

Ehdotus hyväksytään.

Valtiovarainvaliokunnan koossaoloaika.

Puhemies: Valtiovarainvaliokunnalta on tullut kirjelmä, jonka sihteeri lukee.

Eduskunnan
Valtiovarainvaliokunta.
Helsingissä,
toukokuun 28 p. 1924.
N:o 21.

Eduskunnalle.

Viitaten valtiopäiväjärjestyksen 35 §:n 4 momenttiin saa valtiovarainvaliokunta kunniottaen anoa oikeutta jatkaa istuntojansa myöskin sillä väliajalla, joksi näitten valtiopäivien istunnot tulevat keskeytettäväksi.

Valtiovarainvaliokunnan puolesta:

Ragnar Furuholm.

J. W. Minni.

Puhemies: Puhemiesneuvosto puoltaa valtiovarainvaliokunnan ehdotusta.

Ehdotus hyväksytään.

Valtiovarainvaliokunnan jäsenet.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että valitsijamiehiä kehoitettaisiin valitsemaan kaksi jäsentä valtiovarainvaliokuntaan ministerien Pulkkinen ja Kukkonen tilalle.

Hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi upseerien opetuslaitoksista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 11 ja otetaan jatkettuun kolmanteen käsittelyyn siinä sekä sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 50.

Puhemies: Edellisessä istunnossa esitettiin vaatimus asian jättämisestä lepäämään. Ensin sallitaan asiassa keskustelu. Sen jälkeen on toimitettava lippuäänestys. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on ehdotus lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä hylätty ja asian kolmas käsittely jatkuu, jossa tapauksessa otetaan myös huomioon edustajain Jokelan ja Kulmalan tekemä ehdotus, että lakiehdotus hylättäisiin.

Keskustelu:

Ed. Sch a u m a n: Det förslag, som här har gjorts, att lagförslaget måtte bli vilande, måste jag beteckna såsom ett missbruk av den rätt, som är tillerkänd en minoritet att uppskjuta det definitiva antagandet av en lag. Ett annat liknande missbruk var det, då förslaget till lag om upplåtande av en tomt för ett konsert- och kongresshus lämnades vilande. Jag ber att få i detta sammanhang meddela att, ehuru jag var emot själva lagförslaget och förkastade det, jag icke bidragit till att lagförslaget blev lämnat vilande. Överhuvudtaget bör en minoritet, som motsätter sig en lag, med stor urskiljning begagna sig av den rätt, som L. O. tillägger minoriteten att lämna lagförslag vilande. I detta fall är det uppenbart, att här föreligger ett missbruk. Lagförslaget innehåller ingenting annat utöver det som redan består än att en krigshögskola skall inrättas för sex år framåt. Nu yrka förslagsställarna på att lagen härom skall förklaras vilande, vilket innebure, ifall förslaget bleve godkänt, att under de närmaste tre åren ingenting skulle få tillgöras i denna sak, som är avsedd att ordnas provisoriskt för sex år. Det är, såsom jag redan sade, ett uppenbart missbruk, att förslag därom att lagförslaget skall göras vilande framställles.

Jag har endast velat uttala detta till protokollet såsom en allmän anmärkning mot detta, jag kunde nästan säga okynne, som har börjat inrota sig i kammaren uti dylika fall.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Sihteeri lukee äänestysesityksen.

Äänestys ja päätös:

Joka kannattaa vaatimusta, että esillä oleva lakiehdotus sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, jätetään lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jäljellä kokoontuviin valtiopäiviin, äänestää „jaa”; joka ei sitä kannata, äänestää „ei”. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on ehdotus lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä hylätty.

Äänestyksessä annetaan 46 jaa- ja 75 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt tehdyn lepäämäänjättämisvaatimuksen.

Asian kolmas käsittely jatkuu.

Keskustelu:

Ed. A m p u j a: Tämä lakiehdotus varmaan tulee hyväksytyksi kaikesta siitä vastustuksesta huolimatta, mikä vasemmiston taholta on esitetty. Pidämme kuitenkin sen yhtenä niistä epäonnistuneista päätöksistä, mitä tämän eduskunnan toimesta on puolustuskysymyksen järjestelyssä yleensä tehty. Tämä ei ole niin suuri rahallinen kysymys kuin epäilemättä monta kertaa puolustuslaitoksen yhteydessä on esiintunut. Mutta se on ennen kaikkea periaatteellinen kysymys. Tahdotaanhan tässä varmentaa se periaate, että sota sellaisenaan olisi myöskin jotain korkeampaa tieteellisyyttä, jota varten pitäisi olla oikein erityinen korkeakoulu. Kumminkin ovat kaikkien eri valtioiden kansalliset varsinakin viimeisen kymmenen vuoden aikana tulleet kokemaan, ettei sota sellaisenaan ole sopusoinnussa inhimillistä elämää hyödyttävän toiminnan kanssa, vaan että se on ristiriidassa kaikissa oleellisissa kohdissa yleensä sekä tieteen että oikeustajunnan kuin myöskin syvimmän ja oikean uskon- tokäsitteen kanssa. Ei ole pappeja kyllä tullut tätä lakia puolustamaan, mutta he ovat joka tapauksessa äänestäneet sen puo-

lesta. He eivät löydä varmaankaan omasta uskonnostaan puolustusta tappamiselle, joka on sodan oleellisin tunnusmerkki ja tarkoitus. Ei tässä kelpaa puolustukseksi myöskään se, että jos kerran puolustuslaitos sellaisenaan hyväksytään, on mahdollisimman kunniakasta silloin uhrata verensä korkeasti koulutettujen johtajien ohjaimina. On selvää, että ihmiselämän hävitys on aivan samanarvoinen silloin kun se tapahtuu sotatieteellisten korkeampien laskelmien mukaan, kuin silloin, kun se tapahtuu tavallisen, sanokaamme vapaamman ja vähemmän kouluuntuneiden armeijain toisiaan vastaan hyökätessä, mutta voisi kai rikoksen pitää vähempänä silloin, jos ei koko kansaa kaikissa eri muodoissa pyritä kasvattamaan siihen käsitykseen, että sota ja hävitys sellaisenaan myös olisivat jotain tieteellisyyttä. Meidän puolustuslaitoksemme on yleensä kyllä nykyisin siinä vaiheessa, ettei se kyllä vastaa alkeellisimpiakaan sille esitettyjä vaatimuksia, mutta niitä puutteita ei missään tapauksessa poisteta sillä, että asetetaan vuosittain koulutettavaksi puolentoista tai parikymmentä tieteellisesti koulutettua upseeria. Se on kuten sanottu virhe entisten virheiden lisäksi, joka ei tuota kunniaa tälle nuorelle valtakunnalle ja jota luultavasti eivät ne muutamat vasemmistoon lukeutuvat työväen edustajat, jotka ovat myötävaikuttaneet tämän lain hyväksytyksi tulemiseen, voi menestyksellä valitsijoidensa keskuudessa puolustaa. Tulemme äänestämään lain hylkäämisen puolesta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on edellisessä istunnossa ed. Jokela ed. Kulmalan ja ed. Ampujan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Jokelan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, sellaisena kuin se on päätetty toisessa lukemisessa, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Jokelan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 115 jaa-ääntä ja 41 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä hyväksytty.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia on loppuun käsitelty.

Saatuun puheenvuoron lausuu

Ed. Jokela: Pyydän ryhmämme puolesta ilmoittaa vastalauseemme tätä sosialidemokraattien enemmistön avulla aikaansaatua ikävää päätöstä vastaan.

2) Ehdotus ulkomaisen obligatsioonilainan ottamisesta Imatran voimalaitoksen rakentamiseen.

Hallituksen esitys n:o 86, jota on valmistelevalle käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 21 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 13, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä tehty päätös voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Eduskunta päättää pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus hallituksen valtuuttamisesta lyhytaikaisen ulkomaisen luoton käyttämiseen.

Hallituksen esitys n:o 87, jota on valmistelevalle käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 23 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 14, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Eduskunta päättäneen pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

Keskustelu:

Ed. Huttunen: Minä pyydän ehdottaa eduskunnan hyväksyttäväksi valtiovarainvaliokunnan hylkäävän ehdotuksen.

Ed. Tenhunen: Kannatan ed. Huttusen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Huttunen ed. Tenhusen kannattamana ehdottanut, että tämä valtiolaina-anomus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Huttusen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puheena olevan ehdotuksen valtiolainan ottamisesta, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Huttusen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 113 jaa- ja 40 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotuksen määrärahan myöntämisestä sotakorkeakoulun perustamiseksi ja sen palkkausmenoja varten vuodeksi 1924

sisältävän hallituksen esityksen n:o 53 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 20 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Jokela: Ehdotan, että esillä oleva ehdotus määrärahan myöntämisestä mainitulle sotakorkeakoululle hylättäisiin.

Ed. Kulmala: Kannatan ed. Jokelan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Jokela ed. Kulmalan kannattamana ehdottanut, että valtiovarainvaliokunnan eh-

dotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Jokelan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Jokelan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voittola.

Asia on loppuun käsitelty.

Puhemies: Istunto keskeytetään 20 minuutiksi ja kehoitetaan valitsijamiehiä valitsemaan jäsenet valtiovarainvaliokuntaan eduskunnan äskeisen päätöksen mukaan. Kansliatoimikuntaa pyydetään kokoontumaan puhemiehen huoneeseen tällä ajalla.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Niukkanen: Eduskunnan valitsijamiehiä pyydän kokoontumaan heti tässä huoneessa jäsenten valitsemista varten valtiovarainvaliokuntaan.

Istunto keskeytyy kello 1.20 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 1.40 i. p.

Uusia jäseniä valtiovarainvaliokuntaan.

Puhemies: Valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä, joka luetaan.

Eduskunnan
Valitsijamiehet

Helsinki,
31 p:nä toukok. 1924.

Eduskunnalle.

Pyydämme kunnioittaen ilmoittaa, että valitsijamiehet ovat tänään pitämässään kokouksessa Eduskunnan kehotuksen johdosta

valtiovarainvaliokuntaan jäseniksi hallitukseen kutsuttujen tilalle valinneet:

Ministeri A. Kukkosen tilalle ed. A. Kuisman sekä ministeri Y. Pulkkinen tilalle ed. F. V. Härmän.

Kun valtiovarainvaliokunnan jäseniksi valitut ed. A. Kuisma ja ed. F. V. Härmä olivat sanotun valiokunnan varajäseniä, valittiin heidän tilalleen varajäseniksi: Ed. A. Kuisman tilalle ed. A. Alestalo ja ed. F. V. Härmän tilalle ed. O. H. Jussila.

Valitsijamiesten puolesta:

Juho Niukkanen.

F. V. Härmä.

Eduskuntatyön keskeytys.

Puhemies: Eduskunnan äsken tekemän päätöksen mukaisesti keskeytetään nyt eduskunnan istunnot keväällä. Eduskunta kokoontuu uudelleen ensi lokakuun 1 päivänä, ellei puhemies katso olevan syytä jo sitä ennen kutsua eduskuntaa koolle.

Täysi-istunto päättyy kello 1.45 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

19. Keskiviikkona 1 p. lokakuuta 1924

kello 2 päivällä

Päiväjärjestys:

Ilmoituksia:

Pöydällepanoa varten esitellään:

- 1) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksen johdosta maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain ja kunnallisen vaalilain muuttamisesta sekä ed. Särkän eduskuntaesityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi maalaiskuntain kunnallislain 27 §:n muuttamisesta, ja ed. Itkosen eduskuntaesityksen johdosta, joka sisältää ehdotukset a) laiksi kaupunkien kunnallislain 22 §:n muuttamisesta ja b) laiksi maalaiskuntain kunnallislain 26 §:n muuttamisesta. 366
- 2) Lakivaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta laiksi 29 päivänä maaliskuuta 1858 annetun vekselisäännön 81 §:n muuttamisesta. ..
- 3) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen uudeksi työnvälityslaksi.
- 4) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen.
- 5) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi tullitariffin soveltamisesta.
- 6) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi

Siv.

Siv.

- erinäisten muutosten tekemisestä tulo- ja omaisuusverolakiin, sekä eduskuntaesityksen johdosta, joka koskee muutoksen tekemistä saman lain 64 §:ään. 366
- 7) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi henkirahan lakkauttamisesta. "
- 8) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi eräiden maaverojen lakkauttamisesta. ..
- 9) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi ruplaveron lakkauttamisesta. "
- 10) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 30 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi kruununkymmennysten lakkauttamisesta. "
- 11) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 31 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi maakauppamaksun lakkauttamisesta. ..
- 12) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 32 valtiovarain tilasta ja valtiontilintarkastajain kertomuksesta vuodelta 1921. "

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Huttunen, Junnila, Jussila, Kirra, Kivimäki, Laurén, Leino, Louhelainen, Pennanen, Schauman, Särkkä, Tulenheimo, Vennola, Vertanen, Voionmaa ja Vuokila.

Ilmoitusasiat:**Uusia esityksiä.**

Puhemies: Hallituksen jäsen saapuu jättämään esityksiä eduskunnalle.

Nuoremman hallitussihteerin A. Voutilaisen seuraamana istuntosaliin saapuu ministeri Kukkonen, joka lausuu:

Kunnioitettava herra puhemies! Arvoisa eduskunta!

Hallituksen määräyksestä on minulla kunnia eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset:

n:o 88 esitys tulo- ja menoarvioiksi vuodelle 1925,

n:o 89 esitys eräitten yksityiskoulujen ottamisesta valtion huostaan sekä yhden uuden valtion oppikoulun perustamisesta vuonna 1925,

n:o 90 esitys laiksi yksityisten kansakoulujen valtioavusta,

n:o 91 esitys laiksi tasavallan presidentin palkkiosta,

n:o 92 esitys laiksi tasavallan presidentin eläkeoikeudesta,

n:o 93 esitys laiksi Petsamon kihlakunnassa olevain valtion maitten luovuttamisesta paikkakunnan entisille asukkaille ja uusien asutustilojen perustamisesta,

n:o 94 esitys tulitikkuverosta,

n:o 95 esitys laiksi määrärahan myöntämisestä maanparannustöitä varten,

n:o 96 esitys laiksi Rikoslain 1 luvun 7 §:n muuttamisesta,

n:o 97 esitys laiksi todistelusta ulkomaan viranomaisen edessä rikosasioissa sekä ulkomaan viranomaiselle sellaisissa asioissa annettavasta virka-avusta,

n:o 98 esitys laiksi verojen ja maksujen vanhentumisesta sekä laiksi etuoikeusasetuksen muuttamisesta.

Puhemies: Herra ministeri! Nyt jätetyt hallituksen esitykset tulen esittelmään eduskunnalle perustuslain mukaista käsittelyä varten.

Valiokuntain jäsenet.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta kehoittaisi valitsijamiehiä valitsemaan jäseniä ja varajäseniä seuraaviin valiokuntiin:

ulkoasiainvaliokuntaan neljä jäsentä ministerien Ingmanin, Auerin, Hahlin ja Pulkkinen tilalle,

laki- ja talousvaliokuntaan jäsenen ministeri Lahdensuon tilalle,

pankkivaliokuntaan varajäsenen ministeri Pulkkinen tilalle,

maatalousvaliokuntaan jäsenen ministeri Hahlin ja varajäsenen ministeri Ingmanin tilalle,

työväenasiainvaliokuntaan jäsenen ministeri Palmgrenin tilalle,

toimitusvaliokuntaan kaksi varajäsentä ministerien Ingmanin ja Palmgrenin tilalle sekä

tarkastusvaliokuntaan kolme jäsentä ministerien Auerin, Kukkoson ja Pulkkinen tilalle sekä varajäsenen ministeri Lahdensuon tilalle.

Hyväksytään.

Suuren valiokunnan jäsenet.

Puhemies: Ilmoitetaan, että suuren valiokunnan jäseneksi ministeri Lahdensuon tilalle astuu varajäsen ed. Koivu-ranta.

Valitsijamiehet.

Puhemies: Ilmoitetaan, että valitsijamieheksi ministeri Kukkoson tilalle astuu ed. Kuisma.

Kansliatoimikunnan jäsenet.

Puhemies: Ministeri Auer on lähettänyt kirjelmän, jossa hän pyytää vapau-

tusta kansliatoimikunnan jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto on päättänyt puoltaa anomusta.

Hyväksytään.

Puhemies: Ilmoitetaan, että kansliatoimikunnan yhden jäsenen vaali toimitetaan ensi istunnossa.

Vapautus valiokuntain jäsenyydestä.

Puhemies: Ed. Huttunen, joka on valittu jäseneksi ulkoasiainvaliokuntaan, valtiovarainvaliokuntaan ja työväenasiainvaliokuntaan, pyytää vapautusta ulkoasiainvaliokunnan ja valtiovarainvaliokunnan jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto on päättänyt puoltaa anomusta.

Hyväksytään.

Puhemies: Tämän johdosta kehoitetaan valitsijamiehiä valitsemaan jäsenet ulkoasiainvaliokuntaan ja valtiovarainvaliokuntaan.

Ed. Vuokilan julistaminen edustajatoimeen oikeudeksi.

Puhemies: Korkeimmalta oikeudelta on saapunut kirjelmä, joka luetaan.

Sihtööri lukee:

Korkeimman oikeuden
Kansliapäällikkö.

Helsingissä,
syyskuun 29 p:nä 1924.

N:o 3570.

Eduskunnan Puhemiehelle.

Täten saan kunnioittaen ilmoittaa, että Korkein oikeus toukokuun 30 päivänä 1924 antamallaan päätöksellä on rikoslain 11 luvun 4 ja 6 §:n nojalla tuominnut Nivalan pitäjän Nivalan kylästä olevan työmiehen Karl Konstantin Vuokilan valtiopetoksen valmistelusta pidettäväksi kolme vuotta kuritushuoneessa ja menettämään

kansalaisluottamuksen viideksi vuodeksi yli vapausrangaistuksen ajan sekä samalla määrännyt, että Vuokila oli heti vangittava.

Uno Strömstén.

Puhemies: Koska luetusta kirjelmästä käy selville, että ed. Vuokila on tuomittu menettämään kansalaisluottamuksen ja hän niin ollen on katsottava olevan hyvää mainetta vailla, ei ed. Vuokilalla valtiopäiväjärjestyksen 6 §:n mukaan, verrattuna valtiopäiväjärjestyksen 5 §:n 2 momentin 8 kohtaan, ole edustajakelpoisuutta. Senvuoksi ehdotan, että eduskunta, valtiopäiväjärjestyksen 22 §:n nojalla, julistaisi ed. Vuokilan edustajatoimeen oikeudeksi.

Hyväksytään.

Ed. Tenhusen julistaminen edustajatoimeen oikeudeksi.

Puhemies: Turun Hovioikeudelta on saapunut kirjelmä, joka luetaan.

Sihtööri lukee:

Turun Hovioikeus.

Turussa,
Kesäkuun 20 p:nä 1924.

N:o 1702 a

Suomen Eduskunnan Puhemiehelle
Kyösti Kalliolle.

Tänään antamallaan päätöksellä Hovioikeuden ensimmäisenä tuomioistuimena käsittelemässä jutussa, jossa täkäläinen Kanneviskaalinvirasto on muun muassa asettanut syytteeseen valtiopetoksen valmistelusta, paitsi muita, Kansanedustajan Sanomalehdentoimittaja Bruno Armas Tenhusen, Kuopion kaupungista, on Hovioikeus, nojautuen Rikoslain 11 luvun 4 ja 6 §:ään, kuten nämä lainkohdat ovat muutettuina Huhtikuun 21 päivänä 1894 annetussa Keisariillisessa asetuksessa, tuominnut Bruno Armas Tenhusen sanotusta rikoksesta pidettäväksi yhden vuoden ja kuusi kuukautta kuritushuoneessa sekä

menettämään kansalaisluottamuksen kuudeksi vuodeksi yli vapausrangaistusaajan; minkä Hovioikeus kunnioittaen täten Teidän, Herra Puhemies, tietoonne saat-
taa.

Turun Hovioikeuden puolesta:

J. W. Havu.

L. F.

R. Fahlgren.

Puhemies: Koska luetusta kirjelmästä käy selville, että edustaja Tenhunen on tuomittu menettämään kansalaisluottamuksen ja hän niin ollen on katsottava olevan hyvää mainetta vaille, ei edustaja Tenhusella V. J:n 6 §:n mukaan, verrattuna V. J:n 5 §:n 2 mom. 8 kohtaan, ole edustajakelpoisuutta. Senvuoksi ehdotan, että Eduskunta, V. J:n 22 §:ään nojautuen, julistaisi ed. Tenhusen edustajatoimeen oikeudettomaksi.

Keskustelu:

Ed. Rosenberg: Edelliseen, mitä koskee ed. Vuokilan asiaa, niin siinä tietysti ei ollut mitään sanomista, sillä tuomioon tässä tapauksessa oli saavuttanut lainvoiman. Mutta esillä olevassa tapauksessa asia ei ole samanlainen. On kyllä totta että eräässä viime eduskunnan aikana tapahtuneessa istunnossa päätettiin kyllä samasta asiasta, mutta kun katselee ja tutkii pöytäkirjaa, niin huomaa, että siinä ei kuitenkaan ole asiaa tutkittu siksi tarkoin, joten minusta tuntuu, että tämä asia on uudelleen otettava esille. Ensimmäinen on nimittäin niin, että valtiopäiväjärjestyksen 5 §:n 1 momentin 8 kohdassa esitettyä käsitettä „laillinen tuomio”, josta viime kerralla väitettiin että tämän sanamuodon mukaan voidaan myös edustaja julistaa vaalikelvottomaksi, kun hän on saanut tuomionsa jossakin alaoikeudessaakin, niin tämä „laillinen tuomio” on kuitenkin ehdottomasti ymmärrettävä siten, että se tarkoittaa sitä oikeudenpäätöstä, joka on lopullinen ja jota siis ei voida enää toiseksi muuttaa. Sanalla „laillinen” ei muuten tulkittuna ole mitään käytännöllistä merkitystä, sillä siihen asti kunnes jokin tuomio on tullut lainvoipaiseksi, on

sen laillisuus kyseenalainen. Asiaa ei muuta sekään, jos väitetään „laillisen tuomion” tarkoittavan laillisen oikeuslaitoksen antamaa päätöstä, sillä niin kauan kun päätös on valituksen alainen, on kysymys siitäkin, onko päätös syntynyt laillisessa järjestyksessä, vielä ratkaistamatta. Tähän tulee lisäksi vielä se, että voi käydä niin, tässä tapauksessa on hyvin todennukaista, että Korkein oikeus purkaa tai kumoaa Turun hovioikeuden antaman päätöksen ja silloin eduskunta ottaessaan vaalikelvottomuuden ed. Tenhuselta pois on tehnyt ennakkopäätöksen, joka eduskunnan saattaa tilanteeseen, jossa se tehtyään laittomuuden on omistanut itselleen niitä seuraamuksia, joita tällä päätöksellä on. Pitäisi enemmän tutkia asiaa kuin mitä viime kerralla tapahtui. Näemme siis kuinka tällaisen menettelyn johdosta voisi johtua sangen ikäviä seurauksia. Tästä syystä siis ehdotan, että asia lykätään perustuslakivaliokuntaan siellä tutkittavaksi etenkin juuri seuraamuksiin nähden. Mitä itse asiaan tulee, niin se on selvä; tässä tapauksessa ei voida edustajaa julistaa kelpaamattomaksi, ennenkuin Korkeimmasta oikeudesta on annettu lopullinen tuomio, mutta seuraamukset huomioonottaen olisi asia lähetettävä perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Tanner: Kun eräässä aikaisemmassa eduskunnassa käsiteltiin ed. Matti Väisäsen asiaa jokseenkin samanlaisissa olosuhteissa, käytiin kysymyksestä edustajakelpoisuuden menettämisestä melkoisen laaja keskustelu. Silloin koetettiin kyllä eräiden puhujain taholta todistaa, että jo hovioikeuden tuomio olisi käsitettävä semmoiseksi lailliseksi tuomioksi, joka velvoitaisi eduskunnan erottamaan jäsenyydestään tämantapaisen henkilön. Meidän ryhmämme taholla edustettiin silloin sitä mielipidettä, että eduskunnalla ei ole oikeutta ja vielä vähemmin velvollisuutta erottaa jäseniään, ennenkuin viimeinen instanssi, siis Korkein oikeus, on asiasta tuomionsa antanut. Minun nähdäkseni on syytä tässäkin tapauksessa asettua samalle kannalle. Jotta kerrankin saataisiin täysi selvitys siitä, mikä on lain ajatus tämmöisissä tapauksissa, pyydän kannattaa ehdotusta asian siirtämisestä perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Jokela: On surullista todeta että tässä maassa, jossa sanotaan hallittavan parlamenttaarisella tavalla, että täällä joka istuntokaudella kansanedustajia jollain oikeuslaitoksen päätöksellä ilmoitetaan menettäneen edustajakelpoisuutensa. Ed. Vuokilan asiasta jo olisi äärettömän paljon sanomista. Mutta kuten täällä huomautettiin aikaisemmin, eduskunta ei oikeastaan voi sille mitään. Mutta tässä kysymyksessä ehdottomasti asetun kannattamaan edellistä puhujaa. Tahdon huomauttaa lisäksi, että jos näin menetellään, jos tällä tavoin voidaan evätä edustajan edustuskelpoisuus, niin silloin hallitus voi milloin tahansa vastustuspuolueiden edustajia mielensä mukaan täten poistaa eduskunnasta ja saattaa siten itsellensä rajattoman määräämisvallan kaikissa kysymyksissä. Se on kyllä hallituskeinoksi erinomaisen hyvä, mutta se ei ole enää mitään kansanvaltaa, siinä ei ole enää olemassa jälkeäkään parlamenttaarisuudesta.

Ed. E. N. Setälä: Koska tätä asiaa on ehdotettu lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan, niin minun puolestani täytyy lausua, että se näyttää sängen epäilyttävältä, sillä eihän tämä ole mikään sentapainen aloite, joka saatettaisiin lähettää perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi, vaan tässä on kysymys puhemiehen ehdotuksesta. Perustuslakivaliokuntaan minun ymmärtääkseni tämä asia voi joutua sillä tavoin, että puhemies valtiopäiväjärjestyksen 69 §:n nojalla kieltäytyisi tästä asiasta äänestysesitystä tekemästä ja eduskunta silloin ei tyytyisi puhemiehen päätökseen, vaan päättäisi pyytää perustuslakivaliokunnan lausuntoa.

Ed. Molin: Det är ju något svårt att nu, utan att riksdagsmännen kunnat närmare lägga sig in i de av talmannen åberopade paragraferna, uttala sig om vilketera förfarandet är riktigare, det som av talmannen här har föreslagits eller det som har föreslagits av särskilda vänstertalare. Det synes mig dock som om rätt goda skäl kunde tala för den senare uppfattningen, nämligen den att ett sådant uteslutande som det föreslagna icke borde ifrågakomma förrän laga kraft vunnet utslag föreligger. Jag fattar också hovrättens brev så, att hovrätten har velat uppmärksam-

göra riksdagen på ifrågavarande sakförhållande för att riksdagen, efter det riksdagen har inhämtat upplysning om huruvida hovrättens utslag har vunnit laga kraft eller icke, skall fatta därav föranlett beslut. Har utslaget vunnit laga kraft, vilket icke är mig bekant, så är saken klar, har däremot besvär anförts i högsta domstolen så inträder ett förhållande, som ännu icke är klart. Jag skulle därför också ansluta mig till de talare, som hava yrkat på remiss till utskott.

Ed. Virkkunen: Minä puolestani käsitan herra puhemiehen ehdotuksen sillä tavoin, että sen lähtökohtana on se velvoitus, minkä valtiopäiväjärjestyksen 47 §:n 1 momentti puhemiehelle asettaa. Tästä johtuu, että minun käsitykseni mukaan herra puhemieskään ei voisi alistaa äänestysten alaiseksi sitä ehdotusta, mikä täällä on tehty hänen ehdotuksensa lähettämisestä perustuslakivaliokuntaan. Ja muutoin minä puolestani täydellisesti hyväksyn herra puhemiehen kannan kysymyksessä ja kannatan hänen ehdotustaan.

Ed. Rosenberg: Minun mielestäni asia ei ole vielä niinkään selvä, sillä valtiopäiväjärjestystä voidaan tulkita sitenkin että puhemiesneuvosto ei ole oikeutettu tekemään ehdotusta. Siellä sanotaan että siinä tapauksessa kun tällainen asia on tapahtunut, täytyy eduskunnan käsitellä ja ratkaista asia ja Ahavankin selityksen mukaan tapahtuu se siten että asiasta tehdään eduskunnan taholta muistutus jossain sopivassa tilaisuudessa. Tällä kertaa on puhemiesneuvosto tehnyt valmiin päätösehdotuksen. Tällöin on jouduttu sellaiseen umpikujaan, jossa asiaa ei voida tutkia ja tätä ei poisteta sillä etteikö eduskunta itse joudu tekemään sellaista päätöstä, jossa se joutuu tavallaan laittomaan tilanteeseen. Minä pyydän huomauttaa edustajia siitä, että jos näin tehdään, me joudumme todellakin kummalliseen tilanteeseen. Ja täällä me emme kuitenkaan voi mennä väittämään, pitääkö tämä tuomio paikkansa. Kukaan ei voi sitä mennä ennakolta sanomaan. Siis juuri tämänkin tähden olisi tämä lähetettävä perustuslakivaliokuntaan, voidaksemme tutkia, niinkuin jo äsken sanoin, mitkä ovat seuraamukset. Muutoin on asia aivan avoinna. Siitä on

valitettu aikoinaan ja siitä on minulla tässä diaritodistus käsissä, niin että asia ei siis silläkään tavalla ole vielä saanut lain voimaa, ettei siitä olisi valitettu.

Ed. Estlander: För min del skulle jag icke anse några skäl föreligga att ärendet borde remitteras till grundlagsutskottet. Ett alldeles analogt ärende har redan tidigare, för något år sedan, såvitt jag kan erinra mig, blivit avgjort, och en tolkning från riksdagens sida förefinnes således redan beträffande ifrågavarande bestämmelse i riksdagsordningen. Någon ytterligare utredning angående lagens mening torde knappast vara att erhålla, och det är ju icke önskligt att riksdagen skulle förordna att förfara annorlunda än den tidigare förfarit.

Ed. Nurminen: Täällä ed. Molin toi myöskin epäilevän kannan siitä, onko asia sellainen, joka voidaan ratkaista ilman valiokunnan lausuntoa. Koska ed. Molin on myös hyvin lähellä tätä asiaa ja tuntee sen perinpohjin, niin tämä jo mielestäni on todistus siitä, että se on lähetettävä valiokuntaan. Täällä edellisessä puheenvuorossa mainittiin, että on aikaisemmin ollut samanlainen tapaus, joka tapaus nyt näyttää kuitenkin olevan hyvin kyseenalainen, onko se valtiopäiväjärjestyksen mukainen, niin tässä tapauksessa mielestäni olisi täysi syy ottaa kerrankin selvä asiasta, voidaanko se täällä suoralta kädeltä ratkaista. Ei ole mikään puolustus se, että jos aikaisemmin on tehty sellainen päätös, niin meidän pitäisi taas mennä sen perässä tälläkin kertaa. Päinvastoin, kun asia kerran on epäselvä, niin pitäisi siitä kerrankin saada täysi selvyys, eikä aina kulkea hämääriä latuja.

Ed. Tanner: Minun nähdäkseni täällä ei ole esitetty päteviä syitä perustuslakivaliokuntaan lähettämistä vastaan. Muodollisesti tämä siis voi hyvin käydä päinsä ja asiallisesti olisi tietysti erittäin tärkeätä, että tällainen kysymys kerrankin tulisi selvitettyksi. Jos kuitenkin herra puhemies sattuisi olemaan sitä mieltä, että asiaa ei voisi perustuslakivaliokuntaan lähettää eikä siis siitä edes äänestää, niin pyytäisin, että hän tämän ilmoituksen annettuaan antaisi tilaisuuden uudelleen jatkaa

keskustelua, koska aikomukseni on silloin ehdottaa, että hänen ehdotuksensa hylättäisiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Rosenberg ed. Tannerin y. m. kannattamana ehdottanut, että kysymys lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Rosenbergin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska tällaisen ehdotuksen teko ei mielestäni ole mitenkään valtiopäiväjärjestyksen vastainen, niin en tahdo estää siitä eduskuntaa päätöstä tekemästä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Rosenbergin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittoa, on sanottu ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 84 jaa- ja 90 ei-ääntä.

Puhemies: Ed. Rosenbergin ehdotus on siis hylätty.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Tanner: Asian saatua tämän käänteeseen pyydän ehdottaa, että puhemiehen ehdotus hylättäisiin.

Ed. Rosenberg: Täytyy ikävällä todeta, että eduskunta ei ole tahtonut ryhtyä asiallisesti käsittelemään tätä asiaa, sekä ottamaan selkoa juuri siitä, mihin usein olen viitannut. Se olisi tavattoman tärkeätä, sillä on aivan selvää, että nykyisen tilanteen vallitessa enemmän kuin yhden kerran tällaisia asioita tulee esiintymään ja silloin joudutaan sellaiseen tilanteeseen, jolloin eduskunta itsekin toteaa, että on jouduttu laittomuuteen. Tämän takia pyydän saada yhtyä edellisen puhujan ehdotukseen, että puhemiesneuvoston ehdotus hylätään.

Ed. Jokela: Jos tällä tavoin edelleen annetaan edustajain edustajakelpoisuus viedä tällaisessa tapauksessa, jolloin tuomio ei ole saavuttanut vielä edes lain voimaa, ja jos eduskunta tällaisen menette-

lyn hyväksyy, niin eduskunta tällä hyväksymisellä vähentää omaa arvoaan ja sitä valtaa, joka eduskunnalla pitäisi olla tällaisten kysymysten ratkaisussa. Minun nähdäkseni ei voida missään tapauksessa hyväksyä puhemiehistön ehdotusta, koska se tietäisi sitä, että käytännössä tulisivat vallassaolijat aina vastaisuudessaakin poistamaan eduskunnasta vastustajien ryhmästä niin suuren osan, että vallassaolijat voivat mielensä mukaan asiat päätellä. Ja sitä tässä on nyt tapahtunut, ja selaista ei voida mitenkään hyväksyä. Yhdyin siis edelliseen puhujaan.

Ed. Tuomioja: Minä olen myös sitä mieltä, että eduskunta ei voi sellaisen oikeuden päätöksen nojalla, joka ei ole voittanut lain voimaa, julistaa edustajaa toimeensa kelpaamattomaksi, ja yhdyin sen vuoksi ed. Tannerin ehdotukseen.

Ed. Virkkunen: Niinkuin jo minun aikaisemmasta, tässä asiassa antamastani lausunnosta käy ilmi, minun käsittääkseni herra puhemies ei voi asettaa äänestyksen alaiseksi ehdotusta, jonka ed. Tanner täällä on tehnyt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Koska valtiopäiväjärjestyksen 5 § puhuu laillisesta tuomiosta ja eduskuntakin on ennen asettunut sille kannalle, että hovioikeuden tuomio on pidettävä sellaisena, niin en katso voivani alistaa äänestettäväksi ed. Tannerin ehdotusta.

Tämän johdosta lausuu.

Ed. Tanner: Minä pyydän ehdottaa, että herra puhemiehen ehdotus siirrettäisiin perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi.

Ed. Ryömä: Pyydän kannattaa ed. Tanneria.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Tanner ed. Ryömän kannattamana ehdottanut, että puhemiehen kieltäytyminen alistettaisiin perustuslakivaliokunnan käsiteltäväksi. Kutsun tätä ehdotusta ed. Tannerin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiehen menettelyn. äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Tannerin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 95 jaa- ja 78 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Tannerin ehdotuksen ja puhemiehen ehdotus ed. Tenhuseen nähten tulee siis voimaan.

Päätöksen johdosta lausuu

Ed. Rosenberg: Sen johdosta, että tämä eduskunnan päätös johtaa siihen, että ed. Tenhuselta vastoin kaikkia järjestyttä riistetään edustajavaltuudet pyydän saada pöytäkirjaan liittää seuraavan vastalauseen: Eduskunnan porvarillisen enemmistön tekemää päätöstä vastaan, jonka nojalla ed. Bruno Tenhuselta on tänään evätty edustajaoikeus, tahdon merkitä vastalauseeni, koska pidän kyseenalaista päätöstä täysin lainvastaisena ja parlamenttaaristen oikeuksien törkeänä loukkauksena.

Asia on loppuun käsitelty.

Vapautus valtiovarainvaliokunnan jäsenyydestä.

Puhemies: Ed. Vuokoski pyytää vapautusta valtiovarainvaliokunnan jäsenyydestä.

Ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Eduskunta kehoittanee valitsijamiehiä valitsemaan jäsenen ed. Vuokosken tilalle.

Hyväksytään.

Lomanpyynnöt.

Vapautusta eduskuntatyöstä toistaiseksi ulkomaamatkan takia saa ed. Voionmaa, samoin ed. Vennola, sairauden takia täksi ja huomispäiväksi ed. Kivimäki, ulkomaamatkan takia tämän kuun 5 päivään ed. Huttunen, lauantapäiväksi ed. Heikinheimo sekä yksityisasiain takia tämän kuun 11 päivään ed. Tulenheimo.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

Esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi istuntoon seuraavat mietinnöt:

1) Ehdotukset laiksi maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain ja kunnallisen vaalilain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen sekä kahden eduskuntaesityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3;

2) Ehdotuksen laiksi 29 päivänä maaliskuuta 1858 annetun vekselisäännön 81 §:n muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 2; sekä

3) Ehdotuksen uudeksi työväilylaiksi

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1.

Esitellään ja pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain istuntoon seuraavat mietinnöt:

4) Ehdotuksen laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24;

5) Ehdotuksen laiksi tullitariffin soveltamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25;

6) Ehdotuksen laiksi erinäisten muutosten tekemisestä tulo- ja omaisuusverolakiin

sisältävän hallituksen esityksen sekä eduskuntaesityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26;

7) Ehdotuksen laiksi henkirahan lakkauttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27;

8) Ehdotuksen laiksi eräiden maaverojen lakkauttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28;

9) Ehdotuksen laiksi ruplaveron lakkauttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29;

10) Ehdotuksen laiksi kruununkymmenysten lakkauttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 30;

11) Ehdotuksen laiksi maakauppamaksun lakkauttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 31; sekä

12) Valtiovarain tilaa ja valtion tilintarkastajain kertomusta vuodelta 1921

koskeva valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 32.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat:

Ed. Hakikila: Suuri valiokunta kokoontuu huomenna kello 11 Säätytalolle valitsemaan puheenjohtajaa.

Ed. Niukkanen: Valitsijamiehiä pyydetään kokoontumaan huomenna kello 10 tässä huoneessa.

Seuraava eduskunnan istunto on huomenna kello 1 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 3,24 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

20. Torstaina 2 p. lokakuuta 1924

kello 1 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

1) Kansliatoimikunnan jäsenen
vaali. 369

Ensimmäinen käsittely.

2) Ehdotukset laeiksi maalaiskun-
tain kunnallislain, kaupunkien kun-
nallislain ja kunnallisen vaalilain
muuttamisesta. "

Asiakirjat: Laki- ja talousva-
liokunnan mietintö n:o 3; hallituk-
sen esitys n:o 21; ed. Särkän edusk.
esit. n:o 23; ed. Itkosen edusk. esit.
n:o 25.

3) Ehdotus laiksi 29 päivänä maa-
diskuuta 1858 annetun vekselisään-
nön 81 §:n muuttamisesta. 379

Asiakirjat: Lakivaliokunnan
mietintö n:o 2; hallituksen esitys
n:o 13.

4) Ehdotus työnvälityslaksi. ... 380

Asiakirjat: Työväenasiainva-
liokunnan mietintö n:o 1; hallituk-
sen esitys n:o 42.

Pöydällepanoa varten esitellään.

5) Hallituksen esitys n:o 88 tulo- ja
menoarvioksi vuodelle 1925. 386

6) Hallituksen esitys n:o 89 eräiden
yksityiskoulujen ottamisesta valtion
huostaan sekä yhden uuden valtion
oppikoulun perustamisesta vuonna
1925. "

Siv.

7) Hallituksen esitys n:o 90 laiksi
yksityisten kansakoulujen valtio-
avusta. 386

8) Hallituksen esitys n:o 91 laiksi
tasavallan presidentin palkkiosta. ... "

9) Hallituksen esitys n:o 92 laiksi
tasavallan presidentin eläkeoikeu-
desta. "

10) Hallituksen esitys n:o 93 laiksi
Petsamon kihlakunnassa olevain val-
tionmaiden luovuttamisesta paikka-
kunnan entisille asukkaille ja uusien
asutustilojen perustamisesta. "

11) Hallituksen esitys n:o 94 tuli-
tinkuverosta. "

12) Hallituksen esitys n:o 95 lisä-
määrärahan myöntämisestä maan-
parannustöitä varten. "

13) Hallituksen esitys n:o 96 laiksi
rikoslain I luvun 7 §:n muuttami-
sesta. "

14) Hallituksen esitys n:o 97 laiksi
todistelusta ulkomaan viranomaisen
edessä rikosasioissa sekä ulkomaan
viranomaiselle sellaisissa asioissa an-
nettavasta virka-avusta. "

15) Hallituksen esitys n:o 98 laiksi
verojen ja maksujen vanhentumisesta
sekä laiksi etuoikeusasetuksen muut-
tamisesta. "

16) Kertomus suomalaisen kirjalli-
suuden edistämisrahaston toimikun-
nan toiminnasta vuonna 1923. "

17) Kertomus ruotsalaisen kirjalli-
suuden edistämistä varten asetetun
valtuuskunnan toiminnasta vuonna
1923. "

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Wuolijoki, Alestalo, Asikainen, Auer, Hahl, Huttunen, Ingman, Juutilainen, Kauranen, Keto, Kivimäki, Kukkonen, Lautala, Palmgrén, Procopé, Pulkkinen, Reinikainen, Schauman, Tulenheimo, Venola ja Voionmaa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta ed. Reinikainen, samoin yksityisasiain takia lauantain istunnosta ed. Kärki.

Valiokuntain puheenjohtajat.

Puhemies: Ilmoitetaan, että suuren valiokunnan puheenjohtajaksi on valittu ed. Mänterö, ja maatalousvaliokunnan puheenjohtajaksi ed. Sunila.

Uusia jäseniä valiokuntiin.

Puhemies: Valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä, joka luetaan.

(Sihteeri lukee:

Eduskunnan valitsijamiehet.

Helsingissä,
lokakuun 2 päivänä 1924.

Eduskunnalle.

Pyydämme kunnioittaen ilmoittaa, että tänään pidetyssä valitsijamiesten kokouksessa on eduskunnan kehotuksesta eri valiokuntiin jäseniksi ja varajäseniksi eronneitten tilalle valittu seuraavat edustajat:

Valtiovarainvaliokuntaan:

Vapautusta pyytäneitten edustajien Vuokosken ja Huttusen tilalle vakinaiseksi jäseniksi edustaja Vuokosken tilalle ed.

Viljanen sekä ed. Huttusen tilalle ed. Allila; varajäseniksi ed. Viljasen tilalle ed. Hirvensalo ja ed. Allilan tilalle ed. Wirta.

Laki- ja talousvaliokuntaan:

Ministeri Lahdensuon tilalle vakinaiseksi jäseneksi ed. Junes; varajäseneksi ed. Juneksen tilalle ed. Lautala.

Pankkivaliokuntaan:

Ministeri Pulkkinen tilalle varajäseneksi ed. Junnila.

Maatalousvaliokuntaan:

Ministeri Hahlin tilalle vakinaiseksi jäseneksi ed. Niukkanen sekä pääministeri Ingmanin tilalle varajäseneksi ed. E. N. Setälä.

Työväenasiainvaliokuntaan:

Ministeri Palmgrenin tilalle vakinaiseksi jäseneksi ed. Jacobsson.

Ulkoasiainvaliokuntaan:

Pääministeri Ingmanin tilalle vakinaiseksi jäseneksi ed. Pohjala, ministeri Hahlin tilalle vakinaiseksi jäseneksi ed. Vesterinen, ministeri Pulkkinen tilalle vakinaiseksi jäseneksi ed. Nikkanen ja ministeri Auerin tilalle vakinaiseksi jäseneksi ed. Brander, ed. Huttusen tilalle vakinaiseksi jäseneksi ed. Rosenberg.

Toimitusvaliokuntaan:

Pääministeri Ingmanin tilalle varajäseneksi ed. Pohjala ja ministeri Palmgrenin tilalle varajäseneksi ed. Hornborg.

Tarkastusvaliokuntaan:

Ministeri Auerin tilalle vakinaiseksi jäseneksi ed. Kivimäki, ministeri Pulkkinen

tilalle vakinaiseksi jäseneksi ed. Tavas-
tähti, ministeri Kukkonen tilalle vakina-
iseksi jäseneksi ed. Tuomivaara, ministeri
Lahdensuon tilalle vakinaiseksi jäseneksi
ed. Lautala. Vakinaiseksi jäseneksi vali-
tun varajäsenen ed. Tavasthden tilalle va-
littiin varajäseneksi ed. Nukari.

Valitsijamiesten puolesta:

Juho Niukkanen.

F. V. Härmä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Uusi jäsen kansliatoimikuntaan.

Puhemies: Nyt on toimitettava yh-
den kansliatoimikunnan jäsenen vaali.

Ed. Tuomioja: Kansliatoimikunnan
jäseneksi pyydän ehdottaa ed. Vuokosen.

Ed. A. Jaskari: Minä pyydän kan-
nattaa ed. Tuomiojan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Koska on tehty vain yksi
ehdotus, niin voitaneen katsoa ed. Vuok-
oski valituksi kansliatoimikunnan jä-
seneksi.

Hyväksytään.

2) Ehdotukset laeiksi maalaiskuntain kunnal- lislain, kaupunkien kunnallislain ja kunnalli- sen vaalilain muuttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 21 sekä ed.
Särkän edusk. esityksen n:o 23 ja ed. It-
kosen edusk. esityksen n:o 25 johdosta
laadittu laki- ja talousvaliokunnan mie-
tintö n:o 3 esitellään mainittujen lainsää-
tämisasiain ensimmäistä käsitte-
lyä varten.

Keskustelu:

Ed. Molin: I propositionen föreslås,
att de kommunala valen hädanefter skulle
försiggå vartannat år, varvid hälften av

fullmäktige bleve underkastad omval. Ut-
skottets majoritet däremot hemställer, att
valen skulle försiggå vart tredje år, var-
vid samtliga fullmäktige komme att avgå
och kommunalrepresentationen sålunda få
en helt och hållet ny sammansättning. I
propositionen har förslaget motiverats bl.a.
därmed att genom det i propositionen före-
slagna förfaringssättet nödig kontinuitet i
fullmäktige skulle ernås. Utskottet har
icke velat fränkänna denna omständighet
betydelse, men har gjort gällande, att
även vid fullständigt nyval en hel del av
de tidigare fullmäktige bleve omvalda.
Det synes mig dock oegentligt att lagstift-
ningen skulle bygga på ett dylikt osäker-
hetsmoment, varför jag håller före att pro-
positionen i detta fall har träffat det
rätta.

Den andra frågan, i vilken jag i utskot-
tet har uttalat skiljaktig mening, utgör
den om utseendet av revisorer. Utskottet
är fullt ense med propositionen därom att
revisorerna framdeles borde utses av full-
mäktige, likaså därom att ifall av behov
även utom kommunen bosatta medborgare
kunna bliva till revisorer utsedda; men
utskottsmajoritetens uppfattning avviker
från propositionens däri, att enligt den-
samma fullmäktige kunna överläta sin val-
rätt till en fullkomligt utom kommunal-
förvaltningen stående institution, ity att i
utskottets förslag hemställes, att även en
kommunal centralorganisation, vilken där-
till av regeringen godkänns, kunde ombet-
ros utseende av revisorer. Särskilt detta
sistnämnda förslag är rätt betänkligt, då
det otvivelaktigt strider mot den kommu-
nala självstyrelseprincipen. Det förelig-
ger dess mindre skäl att omfatta sådana
åsikter, då ju praktiskt fullkomligt samma
resultat ernås, ifall propositionen i denna
del godkännes. Det har närmast varit med
tanke på en del mindre landskommuner,
där tillgången på kvalificerade krafter är
liten, som stadgandet har tillkommit, men
för dessa står alltid till buds, att bland
personer, som av den kommunala central-
organisationen föreslås, utse lämpliga re-
visorer, jämte suppleanter för dem.

Med avseende härå och med beaktande
jämväl av vad jag redan i motiveringen till
den av mig undertecknade reservationen
anfört, ber jag få föreslå, att riksdagen
ville godkänna föreliggande lagförslag i
den form reservationen vidhandengiver.

Ed. Niukkanen: Minä olen aivan samaa mieltä kuin edellinen puhuja, että valiokunnan ehdotus, mikäli se koskee valittujen toimikautta ja heidän eroamistansa, ei ole niin onnistunut, kuin mitä oli hallituksen esitys. Valiokunnan pyrkimys vähentää mahdollisimman suuressa määrin kunnallisia vaaleja on oikea, mutta toiselta puolen se mahdollisuus, mikä avautuu sen kautta, että kaikki valtuutetut yhdellä kertaa valitaan ja samoin eroavat, on minun nähdäkseni siksi arveluttava, että näitä seikkoja keskenään verrattaessa olisi sittekin asetettava sille kannalle, että vaalit toimitettaisiin joka toinen vuosi, kuten hallitus on esittänyt.

Valiokunta perusteluissansa lyhyesti sanoo, että suuri osa entisiä valtuutettuja sen käsityksen mukaan tavallisesti tulisi aina uudelleen valituksi. Näin epäilemättä yleensä olisi asianlaista. Mutta se, joka tuntee kunnallista elämää lähemmin, käsittää, että hyvin lähellä on myöskin sellainen mahdollisuus, että joko suurin osa taikkapa melkein kaikki valtuutetut tulevat kolmen vuoden päästä muuttumaan. Ajatellaan esim. sellaista tapausta, että kunnanvaltuusto varsinkin lähellä vaaleja käsittelee jotakin kunnalle hyvin suurimerkityksellistä ja kauvaskantoista kysymystä, joka vaatisi kunnalta suuria rahallisia uhrauksia. Sitä päätöstä, jonka valtuusto näissä asioissa tekee, ei tavallisesti yleensä kuntalaisten keskuudessa ymmärretä kehittymättömillä paikkakunnilla. Tällaista päätöstä olisi niillä, jotka tahtovat saada kunnan asioiden hoidossa valankumouksen toimeen, erinomaisen hyvä tilaisuus käyttää hyväkseen vaaliagitatsioonissa. Ja minä olen vakuutettu, että esim. tällaisessa tapauksessa kehittymättömillä paikkakunnilla voitaisiin saada vaaleissa sellainen tulos aikaan, että hyvin harva niistä valtuutetuista, jotka olivat tuota päätöstä kannattamassa, tulisivat valituiksi ja tulisivat melkein kokonaan uudet miehet tilalle. Myöskin pikkuisen asiamiehille tapahtuvan erehdyksen kautta voi käydä siten, että jokin puolue jää kolmeksi vuodeksi kokonaan vaille valtuutettuja, voipa käydä silläkin lailla, että yksi ainoa puolue aivan vähäpätöisen virheen kautta voi saada kaikki valtuustopaikat kolmeksi vuodeksi.

Tällaiset mahdollisuudet ovat minun nähdäkseni siksi arveluttavia, että ne huo-

mioonottaen täytyisi voida mennä siihen, että vaalit toimitettaisiin joka toinen vuosi, kuten hallitus on ehdottanut. Näin ollen minä myöskin pyytäisin puolestani suositella suurelle valiokunnalle tässä kohden hallituksen esitystä hyväksyttäväksi.

Ed. Itkonen: Mitä tulee valtuutettujen toimikauteen ja siihen, onko ne valittava yhtä aikaa kaikki vai kahdessa osassa, niin minä pyytäisin suositella siinä suhteessa valiokunnan enemmistön mielipidettä. Ne muistutukset, jotka tätä menettelyä vastaan ovat esitetyt, tuntuvat hyvin tehdyiltä, eivätkä käytännössä ole mitenkään osoittautuneet paikkaansa pitäviksi ainakaan ulkomailla. Kaikissa Skandinavian maissa on nykyään kerta kaikkiaan valittavat kunnanvaltuustot ja jopa on Ruotsissa niinkin pitkä toimiaika kuin neljä vuotta. Muualla on kolme vuotta. Mutta kaikissa on yhteistä se, että koko valtuusto eroaa ja valitaan yhtä aikaa. Meidän vaaleissamme käyvät myöskin kunnallisvaalit yleensä valtiollisten puolueiden raamien sisällä, joten ei ole minkäänlaista perustelua syytä otaksua, että jatkuvaisuus valtuustossa ei riittävästi säilyisi. Päinvastoin on useimmiten pelättävissä, että jatkuvaisuus pyrkii säilymään niin tarkkaan, että mitään uutta vaihtelua valtuustoon ei tahdo tulla.

Mitä taas siihen seikkaan tulee, että tilapäiset sattumat ja tilapäiset virheet voisivat vaikuttaa valtuuston yksipuoliseen kokoonpanoon, niinkuin ed. Niukkanen huomautti, niin se ei nyt enää pidä paikkaansa. On nim. huomattava, että valiokunta on samalla muuttanut myös näiden virheiden korjaamistapaa, se on helpoittanut sen ja laajentanut niin, että melkein pä kuinka virheellinen perustamisasiakirja tahansa voidaan määrättyssä ajassa korjata ja sillä tavalla saattaa siis asianmukaiseen kuntoon. Tähän saakka kyllä on lalki tässä suhteessa ollut tiukempi ja ankarampi, mutta nyt sitä samaan aikaan juuri väljennetään sillä tapaa, että tällaisia sattumia ei voi niin useasti tapahtua. Jos sitten on niin ymmärtämättömiä ja tökeröitä valitsijamiesyhdistysten asiamiehiä, että laittavat aivan mahdollottomia valitsijamiesyhdistyksen perustamiskirjoja, niin sillehän ei kukaan

voi mitään. Sitähän voi tapahtua, olkoonpa laki minkälainen tahansa, ja sitä voi tapahtua kaksi kertaa peräjälkeenkin ja siis sama olotila tulee vallitsevaksi kuin nytkin.

Mitä sitten taas tulee huomautukseen siitä, että tilintarkastajiksi ei voitaisi valita muita kuin nimeltä määrättyjä henkilöitä, niin siinä suhteessa asia minusta on ratkaistava pelkästään käytännön kannalta, eikä vanhojen ja minusta ainakin verrattain heikosti perusteltujen periaatteiden kannalta. Jokaisenhan täytyy myöntää, joka on tällaisen keskusjärjestön tilintarkastuksia joutunut seuraamaan ja varsinkin niitä järjestämään, että käytännössä on mahdotonta keskusjärjestön määrätä etukäteen, mikä tilintarkastaja minikin kunnan tilejä tulee tarkastamaan. Jos sellainen velvoitus lakiin asetetaan, että se pitää olla määrätty henkilö, joka tulee tarkastamaan, merkitsee se käytännössä sitä, että keskusjärjestöjen tilintarkastusoikeus tehdään mahdottomaksi. Ja aivan sama menettely, jota tässä ehdotetaan kuntiin nähden, on jo käytännössä m. m. osuuskuntien säästökassoihin nähden. Näissäkin valtioneuvosto hyväksyy vain sen järjestön, joka tarkastaa osuuskaupan ja säästökassan tilit ja tämä järjestö sitten saa lähettää sen edustajansa, mikä kulloinkin sattuu joutamaan ja minkä lähettäminen on käytännöllisin. Muunlaista menettelyä tuskin käytännössä voidaankaan ajatella.

Mutta sitten on eräs kohta vielä tässä mietinnössä, johon minä pyytäisin kiinnittää suuren valiokunnan huomiota. Ja se on ensimmäisen vastalauseen ehdotuksessa mainittu. Hallitus on nimittäin esityksessään muuttanut niin arkaluontoista kunnallislain kohtaa, kuin määritelmää äänioikeudesta. Ja tähän on, niinkuin hallituksen esityksessä sanotaan, teknillinen lainparannus, jossa siis otetaan huomioon vain sellaiset seikat, joilla ei ole mitään puolumerkitystä. Mutta jokainenhan myöntää, että äänioikeuden rajoittaminen on yksi kaikkein arkaluontoisimpia kysymyksiä sekä kunnallislaisissa että yleisessä valtiollisessa vaalilaissa. Ja sentähden täytyy olla erinomaisen perustellut syyt, ennenkuin lainsäädännöstä ruvetaan tässä kohdin muuttamaan. Ainoa syy, jonka hallitus ilmoittaa

tässä tapauksessa, on se, että kunnallislaki täytyy saada yhdenmukaiseksi köyhäinhoitolain kanssa. Mutta samaan aikaan, kun hallitus tässä erittäin arkaluontoisessa kysymyksessä ehdottaa muutoksia, se jättää koko joukon muita kunnallislain pykäläiä muuttamatta, joissa ei olisi minkäänlaista ristiriitaa pelättävissä eikä minkäänlaista erimielisyyttä, jotka siis varmasti menisivät läpi ja jotka olisivat ainakin yhtä tärkeitä lainsäädännölliseltä kannalta, kuin nyt kyseessä oleva. Muun muassa kunnallislakiin jätetään muuttamatta se kohta, jossa sanotaan, että kunnallislautakunta toimii köyhäinhoitolautakuntana, ellei ole erikseen köyhäinhoitolautakuntaa valittu. Uusi köyhäinhoitolaki aivan päinvastoin sanoo, että köyhäinhoitolautakunta on jokaiseen kuntaan erikseen asetettava, ellei poikkeusta myönnetä. Tässä nämä lait ovat ilmeisessä ristiriidassa keskenään, jota ne eivät ole äänioikeutta koskevassa pykälässä. Tämän on hallitus kuitenkin jättänyt muuttamatta ja perustelee sitten kuitenkin tätä nyt tehtyä muutosta yhdenmukaistuttamisella. Minusta tämä hallituksen perustelu on suorastaan harhaanjohdava. Se ei ole oikein. Jos kerran tahdotaan perustella muutosta jollakin, niin perusteltakoon muulla tavalla, mutta ei sillä tavalla, että jokainen, joka hiukanakin lakeja tuntee, voi sen osottaa suorastaan vääräksi. Tämä, mitä hallituksen perusteluihin tulee.

Asiallisesti tämä muutos on myös aivan yhtä tuomittava. Tässä ehdotetaan muutettavaksi lakia niin, että äänioikeuden menettää se, joka kunnalliskodissa tai muuten on täyden köyhäinhoidon varassa. Se, joka tuntee käytännöllistä kunnallista elämää, tietää, että määritelmä „täyden köyhäinhoidon varassa” on mahdollisimman epäselvä ja epävarma. Ja joskin lainsäätäjällä on tiedossaan, mitä tällä tarkoitetaan, niin lainkäyttäjillä ei ole siitä usein hämärintäkään aavistusta. Pieninkin köyhäinhoitoavustus tulkitaan täyden köyhäinhoidon varassa olemiseksi. Nykyään voimassaoleva laki tässä suhteessa on tarkka, täsmällinen ja selvä. Sitä ei voi tulkita väärin. Minusta ei lainsäätäjän pidä, kun ei ole välttämätöntä tarvetta, lähteä laatimaan sellaista lakitekstiä, jota

voidaan ja tullaan varmasti tulkitsemaan useimmissa paikoin väärin. Ja kun tällä tavoin teknilliseen lainsäädäntöparannukseen, jolla muuten näyttäisi olevan verrattain suuret hyväksymisen mahdollisuudet, on tarpeettomasti kytketty aivan ensiluokkainen poliittinen riitakysymys, niin on tehty vaaranalaiseksi kokonainen hyväksytyksi tuleminen. Ja niinkuin minä olen osottanut, tällaiseen muutokseen ei ole minkäänlaista syytä eikä tarvetta, ja se tulisi johtamaan vain käytännössä hyvin vaikeisiin tulkitserimielisyyksiin. Sentähden minä toivoisinkin, että suuri valiokunta, jos se nimittäin vakavasti aikoo tästä laista lakia saada, muuttaisi tämän kohdan sellaiseksi, kuin se on voimassaolevassa laissa. Mikään pakko ei vaadi tätä kohtaa muuttamaan.

Ed. I s a k s s o n: Det föreliggande förslaget om ändring av kommunallagarna har framträtt i sådan form, att det ingalunda upphjälper ställningen för lönarbetarna och småfolket, utan tvärtom.

Grunden för kommunallagarna lades då när arbetarrepresentationen i riksdagen var stark. Men sedan dess har den borgerliga majoriteten använt tillfället att godkänna församlingar av lagen, och om man vågat hade man förstört denna grund helt och hållet. Frågans förekomst nu är endast en konsekvent fortsättning på förslärandet av denna lag, något som förslaget till alla delar ger vid handen.

Men den klass, arbetarklassen nämligen, vilken jag har äran företräda i denna kammare, har i kommunala frågor fått utstå så många och svåra prövningar, att den icke med tystnad kan förbigå denna fråga. På arbetarhåll har man i kommunalfullmäktige talrika gånger alldeles offentligt fått erfara sådana orättvisor, att deras förslag icke i lagens och rättvisans namn tagits i beaktande. Deras förslag ha lagts åsido utan vidare och därtill har det, såsom till exempel i stadsfullmäktige i Vasa, på ett synnerligen fräckt sätt framhållits, att man icke länge mera kommer att tillåta arbetarrepresentanterna att sitta i fullmäktige. Detta tillvägagångssätt mot arbetarklassen är om något egnat att uppväcka oro inom de vida folk-

lagren och ängslan däröver att vi gå mot sådana förhållanden som totalt behärras av de borgerliga. Och det vet man redan utan vidare, att detta borgarnas totala behärrande av situationen betyder en fullständig ödeläggelse av arbetarklassens fördelar, om också detta ödeläggande sker blott stegvis och småningom, såsom man denna gång försöker göra.

Hos oss har man på de senare tiderna både sett och erfarit, att moralen också i kommunala värv är ett okänt begrepp. Försnillningar, den ena större än den andra, har inträffat. Vi hava härvid betagits av besvikelse just därför att vi tvärtom hoppats på ett förbättrande inom det kommunala livet. Och att allt detta kan vara möjligt härleder sig till stor del av den byråkratiska stelheden i vilken det kommunala livet försjunkit. Denna stelhets härleder sig naturligt därav att valperioderna allaredan äro för långa, vilket till slut, om detta får fortgå eller om valperioderna ytterligare förlängas, leder dithän att dessa oegentligheter bliva ännu talrikare. Borgarklassen vill förvandla fullmäktige till samma slags oavhängiga tjänstemän som domarena nu äro. Det råder intet tvivel därom att icke borgarna gärna såge att livstidsbefattningar inrättades inom varje kommun. Brädslande skulle de borgerliga elementen då stöda dessa livstidsfunktionärer, emedan man visste att i sådana fullmäktige det funnes säkra borgerliga åsikter. Viljan tyckes icke tryta hos borgarna om de blott därtill också egde tillräcklig styrka.

Då man i offentligheten talat om behovet av två eller tre års valperioder så har man som orsak angivit medborgarnas trötthet vid de varje år förrättade valen, vilket kan tänkas skulle bevisa att kommunernas medlemmar icke skulle hava tillräckligt intresse för sina kommunala angelägenheter. Men enligt min uppfattning är orsaken till ett sådant påstående av blott tillfällig natur, om man också för detsamma i någon mån kan finna stöd i vissa undantagsfall. Naturligtvis kan man observera denna trötthet om samma år råka inträffa också andra val, men sådant inträffar icke varje år. Vi hava också erfarit från de politiska valen att i en del kommuner deltagit knappt 40 % om också i vissa av dessa kommuners

röstningsområden deltagandet uppgått ända till 90 %. Påståendet om valtrötthet håller således icke sträck. Några andra giltiga orsaker för denna lags försämrande har man icke framlagt. Man har dock överhuvud sagt att det förstås skulle vara till fromma för saken, om man skulle förrätta valen vartannat eller tredje år.

Men då man vidare med frågan om två eller treårs val sammanknippar också valet av revisorer, blir denna omständighet synnerligen belysande för den försämring, för vilken kommunallagarna nu löpa fara. Redan i början omnämnde jag de stora förnissningar av kommunala medel som på senare tider faktiskt blivit vardagliga företeelser, och detta härleder sig till stor del därav, att revisorerna ofta varit de borgerliga representanternas brännvinskusiner, vilket bidragit till att vederbörande under en lång verksamhetsperiod fortgående lyckats dölja sina förnissningar. Detta förhållande kommer än ytterligare att försämrars därigenom, att valen av dessa funktionärer undandrages valmännens medverkan samt förläggas i händerna på kommunalfullmäktige själva, vilka sålunda sättas i tillfälle att åtminstone delvis kontrollera sina egna åtgöranden och handlingar på kommunens ekonomiska områden.

Enligt arbetarklassens uppfattning är ej heller det lämpligt att kommunen underlydande nämnder och styrelser tillsättes på längre tid än ett år och bör denna princip utvecklas därhän, att den omfattar det kommunala livet i alla dess delar. Då vore vi i tillfälle att alltid övervaka skötseln av de kommunala angelägenheterna och detta skulle otvivelaktigt egga intresset inom valmanskåren. Man har velat göra troligt att årligen återkommande nyval av kommunens nämnder och styrelser skulle inskränka sakkännedomen, men så torde icke bliva fallet, ity att de avgående som uppfyllt sina valmans fordringar kunna återväljas.

Vi leva i ett parlamentariskt samhälle vilket alltid inpräntats hos oss, varför vi också fordra prövningsrätt i de kommunala angelägenheterna. Om denna prövningsrätt begränsades genom att göra valperioden längre, vore det ett synnerligen stort steg tillbaka, vilket Finlands arbetarklass icke komme att godkänna. Bor-

garna komme genom denna åtgärd att skaffa än mera glödande kol på sitt huvud.

I detta sammanhang bör påpekas en omständighet som ganska ofta kommit till synes inom de kommuner, där arbetarrepresentationen är svag, nämligen den att gällande lag icke uttryckligen stadgar att den proportionella valmetoden måste komma till användning vid val inom fullmäktige, varför majoriteten helt kan bestämma över valens utgång. Detta borde därför också ändras och uttryckligen fastslås, att det proportionella valsystemet skall användas vid alla inom fullmäktige samt fullmäktige underlydande styrelser och nämnder företagna val.

Ytterligare vill jag fästa representationens uppmärksamhet på den i gällande lag för deltagandet i kommunala val fastställda åldersgränsen. 1917 års lag är i detta avseende överensstämmande med arbetarklassens fordringar. Försämringarna tillkommo på den tiden då riksdagen var stympad. Det bevisar för oss mer än klart att de försämringar som då gjordes vore en följd av den svartaste reaktion och ingalunda avsågo att gagna samhällets omedelbara utveckling. Denna skamfläck är riksdagen förpliktad att borttaga, om den vill betala sin skuld till arbetarklassen.

Jag anhåller att stora utskottet, till vilket ärendet nu går, tar dessa synpunkter i beaktande.

Ed. P. Saarinen: Ken on ollut mukana kunnallisessa toiminnassa, hän on tullut käytännössä pian huomaamaan, että valtuusmiehet säännöllisesti hyvin huomattavassa määrässä aina valitaan uudestaan. Niinikään on kai yleisesti tunnettua, että liian tiheät vaalit ovat yleisesti ruvenneet kyllästyttämään valitsijoita. Vuosi vuodelta kunnallisissa vaaleissa vaaleihin osanotto on näyttäytynyt yhä laimeammaksi ja laimeammaksi. Tätä tosiseikkaa silmälläpitäen on valiokunta ottanut ohjeeksi ja sen johdosta vetänyt johtopäätöksensä ja tullut niihin tuloksiin, jotka ilmenevät valiokunnan mietinnössä. Valiokunnassa tätä asiaa käsiteltäessä sitä pohdittiin varsin monelta puolelta ja valiokunnan huomattava enemmistö, muutamaa poikkeusta lukuunottamatta, tuli yksimieliseksi siitä, että ne väitteet, joita täällä ed. Molin ja

Niukkanen ovat esittäneet, eivät sittekään merkitse käytännöllisessä elämässä juuri mitään. Tietysti ei voida laatia lakia, jonka suhteen jonkunmoinen poikkeus ei voisi aiheuttaa yllätyksiä. Mutta minä uskon ettei lainlaatija koskaan onnistu selaista lakia laatimaan että kaikkien poikkeusten varalta kaikki mahdollisuudet voitaisiin torjua. Ja niinkään se pelko, joka valiokunnan mietintöä vastaan on tässä suhteessa esitetty, tuntuu minusta verraten teoreettiselta. Ja niin ollen olisi vahinko käytännölliselle elämälle, käytännölliselle kunnalliselle toiminnalle, jos tässä kohden ruvettaisiin ottamaan toisia suuntaviivoja.

Niinkään muistutukset siitä, että kunta luovuttaisi osan toimivallastaan valtioneuvostolle siinä, että kunnanvaltuusto voisi valita tilintarkastajaksi jonkun kunnallisen keskusjärjestön edustajan, sellaisen keskusjärjestön, jonka valtioneuvosto siihen hyväksyy, ei myöskään ole ensinkään pelättävissä. Täällä ed. Itkonen jo varsin valaisevasti toi esiin ne mielipiteet, jotka valiokunnan päätökseen tässä kohden ovat vaikuttaneet. Tahdon vaan vielä siihen lisätä, ettei tässä pienimmälläkään tavalla ole tahdottu loukata kunnallista itsehallintoa, sillä laissa on ainoastaan varattu mahdollisuus, eikä ole suinkaan pakotettu kuntia tällaisia valitsemaan. Kunnalla on siis täysi vapaus toimia parhaan harkintansa mukaan eikä missään tapauksessa ole, kuten sanoin, kunta tässä suhteessa sidottu eikä pakotettu valitsemaan tällaista edustajaa. Käytännöllinen elämä kumminkin on näyttänyt, että on aivan välttämätöntä tällainen mahdollisuus luoda, sillä useassa maalaiskunnassa ei valitettavasti aina ole käytettävissä ammattihenkilöitä, jotka täysin pätevästi pystyisivät kunnallisen tilintarkastuksen toimittamaan. Sen sijaan on maalaiskunnilla yhteenliittymä, Maalaiskuntain Liitto, jonka palveluksessa on täysin päteviä ammattihenkilöitä tässä kohdin ja tämä liitto voi tarjota palvelustaan maalaiskunnille, ja tästä syystä on minun mielestäni ja yleensä valiokunnankin mielestä laissa varattava mahdollisuus, että maalaiskunnat tällaista etua voivat hyväkseen käyttää.

Ed. Itkonen: Muutamia reunamuistutuksia ed. Isakssonin puheen johdosta lie nee tarpeen. Hän näyttää olevan siinä käsityksessä että äänioikeuspykälät ovat

kunnallislaissa tynkäeduskunnan jäljiltä. Sitä ne kuitenkin eivät ole. Sosialidemokraattien taholta vuoden 1920 valtiopäivillä tynkäeduskunnan äänioikeuspykälään tekemät huononnukset melkein kokonaan poistettiin. Minusta me voimme hyvin tyytyä siihen, jos saamme nykyään voimassa olevan lain säilymään, mutta hallituksen esityksessä yritetään, kuten huomautettiin, huonontaa sitä jossain määrin.

Mitä sitten tulee hänen huomautukseensa suhteellisista vaaleista, se on minusta aiheutonta, sillä nykyisessä kunnallislaissa on niin yleinen pakko toimittaa suhteellisia vaaleja, niin silloin aina suhteellista vaalia on noudatettava, jos 1/4 vaakiin osaaottajista sitä vaatii, ja sen pitemmälle minusta ei ole juuri syytä mennä. Hän näyttää olevan kokonaan tietämätön siitä, että nykyisessä laissa on jo hyvin pitkälle menevä suhteellisuus säädetty ja tätä kohta ei ehdoteta muutettavaksi.

Mitä sitten taas tulee vaalin laimeuden syyhyn, niin ed. Isaksson väitti, että sitä ei olisi ollut havaittavissa. Siinä suhteessa minä pyydän häntä valaisemaan itseään virallisella tilastolla. Virallinen tilasto osoittaa, että vuodesta 1922 alkaen on kunnallisiin vaaleihin osaaottajien lukumäärä sekä kaupungeissa että maalla jatkuvasti vuosi vuodelta pienentynyt ja nykyään on jo arveluttavan vähäinen, ja tämä ilmeisesti johtuu siitä, että valitsijat ovat kylästyneet jokavuotisiin vaaleihin. Jollei ed. Isaksson halua niin porvarilliseen lähteeseen kuin viralliseen tilastoon turvautua, niin pyydän huomauttaa, että sosialidemokraattisen puolueen 25-vuotisjulkaisussa on myöskin tehty selkoa tästä tilastosta, niin että voi vasemmistonkin kannalta siihen perehtyä.

Ed. Nurmisen: Kysymyksessä oleva lakiehdotus, joka m. m. koskee kunnallisaalien väliajan pidentämistä, on laadultaan sellainen, ettei sitä voi vaitiollen sivuuttaa.

Että tällaisen aloitteen hyväksyy sosialidemokraattinen ryhmä nykyään eletävänä olevana ajankohtana, on hiukan oudoksuttavaa. Sosialidemokratit puhuvat hyvin mielellään kansanvallasta. Se sana toistuu heillä erilaisissa yhteyksissä. Mutta sanoista huolimatta osoittaa m. m. tämän esityksen esilletulo, etteivät sosialidemokratit sittenkään todenteolla pyri säilyt-

tämään edes „porvarillisen kansanvallan” muotoja sanan varsinaisessa merkityksessä, vaan tavoittavat, kuinka sanoisin, enää vain jonkunlaista „virallisen kansanvallan” ulkokuorta. Mutta tällaisen ulkokuoren kanssa on kansanvallan sisus ja olemus kovin huonosti sopusoinnussa. Siinä tulee kansanvalta pian kokonaan hengiltä otettua.

Kansanvaltaisuudella minun käsitykseni mukaan tarkoitetaan kai sellaista yhteiskunnan asiain hoitotapaa, jonka mukaan kansanjoukot ovat joko välittömästi kansanäänestyksellä tai sitten edustajainsa kautta määräämässä asioitaan. Näin kai se yleisestikin ymmärretään. Tämä kansanvaltaisuuden käsityskanta luonnollisesti edellyttää, etteivät m. m. vaalien väliajat saa olla pitkiä ja ettei muutenkaan rajoittavilla määräyksillä ja toimenpiteillä estetä joukkojen äänen ja tahdon mahdollisimman välitöntä ilmitulemistä, vaan että kansalla on tahtonsa toteuttamiseen alituinen tilaisuus ja mahdollisuus. Porvarillisessa yhteiskunnassa ei tietenkään koskaan toteuteta ehdotonta kansanvaltaa. Kansanjoukoilta puuttuu kansanvaltaisuuden edellyttämät muut keinot ja mahdollisuudet saadaakseen tahtonsa väärentämättömänä ilmi ja toteutetuksi. Tuntuukin sentakia merkiksellistä, että vähiäkin kansanvallan mahdollisuuksia pyrkivät rajoittamaan juuri ne, jotka — kuten sanoin — kaikissa tilaisuuksissa ovat kansanvalta-sana huulillaan. Sanoissa ollaan demokraatteja, toreilla ja turuilla sitä kuulutetaan kuin fariseukset, mutta teoissa ollaankin kapitalismin epäjumalan palvelijoita. Sanojen sisäisestä olemuksesta ei pidetä kiinni, vaan vain ulkokuoresta, joukkojen silmänlumeeksi. Esillä oleva ehdotus on siitä yhtenä esimerkkinä.

Kunnallisvaalien väliajan pidentämisen tarvetta on porvariston taholta pääasiassa perusteltu sillä väitteellä, että kansanjoukot ovat väsyneitä jokavuotisen vaalitoimituksen takia. Vaaleihin osanotto on siity syystä laimea ja vaalien tulokset eivät vastaa todellista mielipidettä, minkätähden esitetään parannus: harvemmin vaaleja!

Käsitykseni mukaan tämä väite ei pidä paikkaansa. Minä en pidä sitä seikkaa, että kunnallisvaalit toimitetaan joka vuosi, heikkouden syynä, vaan tähän ovat syynä kokonaan toiset tekijät. Nähdäk-

seni on vaaleihin osanotto työtätekevän kansan keskuudessa ollut verrattain vilkas, joskaan ei riittävän hyvä. Mutta samalla on sentään otettava huomioon ne olosuhteet, joissa vaalit toimitetaan. Työtätekevä kansa on ollut ja on edelleen vailla niitä mahdollisuuksia, joiden avulla tehokas kunnallisvaaleihin osanotto voi tapahtua. Siltähän viedään äänioikeus useissa tapauksissa erilaisilla teko-tyillä, siltä puuttuu useinkin sanomalehtiä, painovapautta, lausuntovapautta, kokoontumisvapautta, jotka kaikki ovat kansanvaltaisen vaalitoiminnan ja vaalien välttämättömiä edellytyksiä (Ed. A. Aalto: Myöskin Venäjällä!) Me olemme nyt Suomen parlamentissa ja puhumme nyt siellä, jos ed. Aallolla on halu, niin voi lähteä Venäjälle, meillä ei ole mitään sitä vastaan, tervemenoa meidän puoleltamme. — — Näinollen ei olekaan ihme, että vaaleihin osanotto jääkin työtätekevän kansan keskuudessa heikommaksi. Porvaristo tietysti pitää puoliaan, sillä kun on valta ja voima. Mutta olisi tuhkana heittämistä työväen silmille, jos näitä oleellisia syitä, huutavien vääryyksien aiheuttamia seurauksia yritetään sivuuttaa sellaisella väärällä kyllillä, että muka meillä liian usein olisi vaaleja. Sehän kuulostaa samalta, kuin jos lääkäri uskotelisi potilaansa poteman vatsasyövän paranevan hiustenpesulla, vaikka leikkausveitsi olisi siinä todellisena pelastajana. Kun siis sosialidemokraatitkin innostuvat ajamaan kansanvallan mahdollisuuksien rajoittamista mainituilla perusteilla, niin he ovat itse asiassa porvariston asianajajia työväen etuja vastaan.

Etä sellainen halu on syntynyt porvaristossa (nim. halu kieltää entiset ihan- teensa, sillä ovathan hekin ennen ajaneet kansanvallan asiaa), ei voi suuresti ihmetellä. He ovat hallinneet ja olleet kansanvaltaisia aikanaan, nyt on yhteiskunta heidän käsissään menettänyt jo elinky- kynsä, alkanut lahota. Tämän tietäessään on porvaristo ruvennut pelkäämään kansanvaltaa, ruvennut pelkäämään tiheästi suoritettavia vaaleja. Otaksuttavastikin edesottamisiensa arvostelu tuntuu kiusallisel- ta. Vaalien yhteydessä tulee näet aina yhtä ja toista mätää pengottua ja tarkas- tetta, joten työtätekevät kansalaiset voi- vat oppia yhä enemmän halveksimaan sitä elämää kahlitsevaa kuorta, jota sanotaan

porvarilliseksi demokratiaksi. Ilmankos nykyisin suositellaan yksinvaltiutta parhaimpina hallitsemisen ja yhteiskunnan koossapysymisen muotona koska sen arvellaan olevan lahon yhteiskunnan parhaan tuen ja turvan. Eikä Suomestakaan puutu keisarillisen despotismin ihailijoita, sen hyvin tiedämme.

Mutta jos porvariston taholta esiintyykin pyrkimys pidentää vaalikausi — tietysti heikäläisten mielestä sitä parempi, mitä pitempiä olisivat väliajat — niin olisi enemmän kuin uskallettua — parempi sana olisi julkeata — koettaa tyrkyttää sanottua kantaa sillä puolustuksella, että se olisi muka taistelevan ja oikeudenmukaiseen yhteiskuntaan pyrkivän työväenluokan etujen mukaista. Vaalien väliaikain pidentämisvaatimukset ovat itse asiassa vain pyrkimyksiä kansanvallan rajoituksiin ja työväen edun vastaisia. Työväki on aina ollut kansanvallan puoltaja ja vilpittömästi se puoltaa nytkin sitä. Mutta sen on toiminnallaan ensin luotava kansanvallalle lujat perusteet, ennenkuin tämä tärkeä oikeusperiaate tulee täyteen mittaansa toteutetuksi. Kaikissa vaiheissa tulee työväki sitä valvomaan.

Nyt puheena oleva esitys kulkee toiseen suuntaan. Se tahtoo rajoittaa sorrettujen kansanjoukkojen äänen julkituloa ja siten palvelee se vain todellisen kansanvallan vihollisten tarkoituksia. Siksi on työväenedustajain velvollisuus sitä vastustaa.

Jos sosialidemokraatit tahtoisivat puolustaa työväenluokan ja kansanvallan asiaa, niin eivät he tällaisia esityksiä tekisi ja lähtisi ajamaan.

Kunnallisen vaalilain ja muitten lakien muuttamista koskevain esitysten pitäisi mennä siihen suuntaan, että työtekevä kansan tahto pääsisi oikeaan arvoonsa, ettei työväenluokan mahdollisuuksia tahtonsa ilmituomiselle kahlittaisi ja rajoitettaisi. Mutta siihen kuuluu paljon muutakin, kuin vain vaaliajan määrääminen ja mitä taasen viimeksi mainittuun tulee, niin vuosittain suoritettavat vaalit eivät suinkaan tapahdu liian usein. Kuten sanoin muodollisen kansanvallan toteuttamiseen kuuluu muutakin.

Ryhtymättä sen lähemmin tarkastamaan esillä olevaa esitysehdotusta, tahdon vielä lopuksi huomauttaa, että kunnallinen kansanvalta ei ole toteutet-

tavissa pelkästään vaaliajan, edustajavaltuuksien edustajain poiskutsumisoikeuksien määräämisellä. Kunnallinen kansanvalta edellyttää paljon muuta, kuten jo olen viitannut. Kansanvalta edellyttää yleensä samanlaisia kansalaisoikeuksia kaikille. Suomessa nämä oikeudet on kansan työtätekevilta luokilta riistetty. Yhdistymis-, kokoontumis-, lausunto- ja painovapaus on vain omistavain luokkain ja heitä liehakoivain etuoikeutena. Niin kaupan kuin ne eivät ole taattuina, ei olla kansanvallan aakkosissakaan ja tämän tulee työtätekevä kansa yhä syvemmälle sydämeensä kätkevä ja yhä kuuluvammin vaatimaan oikeuksiaan sekä toimimaan niiden saavuttamiseksi.

Ed. Itkonen: Edellisen puhujan suitsutuksen johdosta täytyy vielä muutama sana uhrata. Ensiksikin on hyvin vaikea lähteä puhumaan mitään äärimmäisen vasemmiston kannasta tässä asiassa kun sitä kantaa ei oikeastaan näy olevan ollenkaan. Ed. Nurminen puhui suuriäänisesti siitä, miten sosialidemokraatit ovat olleet hyväksymässä sitä ja sitä ja tätä ja tätä, mutta hän jätti mainitsematta, — ja minun täytyy hänen referaattiaan siinä suhteessa parantaa — ettei tässä mietinnössä näy kommunistien vastalauseita ollenkaan. Siihenkään äänioikeuden supistukseen nähden, jota nyt hallitus esittää, eivät he ole edes suvainneet yhtyä sosialidemokraattien vastalauseeseen. Mitä sitten heidän esiintymiseensä valiokunnassa tulee, niin heidän edustajillaan ei ollut ainoatakaan ehdotusta missään suhteessa. Sensijaan me kuulumme ensiksi ed. Isakssonin puheen, jossa hän suosittelee meille ed. Molinin kantaa, sitä että joka toinen vuosi valittaisiin puolet valtuutetuista, mikäli minä hänen puheitaan ymmärsin. Mutta ed. Nurminen ilmoitti, että joka vuosi toimitettavat vaalit eivät tapahdu liian usein. Kuinka monta kertaa vuodessa pitäisi toimittaa vaalit, että ne tapahtuisivat tarpeeksi usein? Ne pitäisi toimittaa varmaankin vähintään kaksi kertaa vuodessa, koska kerran vuodessa toimitettavat vaalit eivät tapahdu liian usein. Mutta jos nyt palataan siihen kantaan, mikä näyttää ed. Isakssonin puheesta päättävän olevan ainakin mahdollisuuksien rajoissa nim., joka

toinen vuosi tapahtuvat vaalit, niin on huomattava, että juuri joka toinen vuosi tapahtuvilla vaaleilla pidennetään valtuutettujen valtakautta, siis sitä jota vastaan ed. Nurminen kaikkein tehokkaimmin polemisoi. On nim. huomattava, että valiokunnan kannassa valtuutettujen vaalikausi on kolme vuotta, mutta joka toinen vuosi toimitettavissa vaaleissa neljä vuotta. Jos yleensä kansanvallan kannalta jotakin muistuttamista on, niin on ainakin muistutus tehtävä vaalikauden pituutta vastaan, eikä sitä vastaan kuinka usein vaalit toimitetaan. Jos ne toimitetaan joka toinen vuosi, kestää kauemmin saada valitut vaihtumaan, jos ne ovat kelvottomia. Sen sijaan meidän kannallamme ollen päästään jo kolmen vuoden kuluttua määrämään koko valtuustosta. Ja vaikka vielä olisikin niin, että tässä asiallista eroa olisi, niin ei ole syytä semmoiseen suitsutukseen, että se joka kannattaa vaaleja joka kolmas vuosi, olisi kansanvallan perivihollinen, ja se joka kannattaa joka toinen vuosi, olisi kansanvallan sisin ja lämpimin ystävä, niin kuin ed. Nurminen tahoi kuvata. Kuinka voisi yhden vuoden ero näin suuria asioita matkaan saattaa. Kyllähän joku asia voi aikaansaattaa suuriakin asioita, jopa ihmeitäkin, mutta en luule, että se yhden vuoden ero tässä olisi sellainen asia. Minä siis suosittelisin äärimmäisen vasemmiston puhujille, ennenkuin lähtevät meidän kantaamme moittimaan, sellaista menettelyä, että he edes ilmoittaisivat oman kantansa, mutta ed. Nurminen pitkän ja raivoisan puheensa jälkeen ilmoitti nytkin, että yksityiskohtiin hän ei tahdo kajota. Milloin saisimme kuulla näitä yksityiskohtia, jotka ovat sitä oikeata ja kunnollista ja sisintä kansanvaltaa?

Ed. Isaksson: Talaren har förstått mig orätt, i mitt tal yrkade jag på ett års val. Orsaken till att till betänkandet icke hör någon reservation, känner talaren bäst till själv. Orsaken är att sådan icke blev mottagen.

Ed. E. Setälä: Minä en vanhana kokeneena kunnallismiehenä käsiti mitä sellaiset kunnallisvaalit hyödyttävät, joista joka vuosi vaalien osanottajat vähenevät. Minä ihmettelen, miksi eivät kommunistit nyt ole käyneet vaaleissa, kun niitä on

joka vuosi. Myöskin kommunistien vaaliin osanottajat vähenevät joka vuosi ainakin yhtä säännöllisesti kuin sosialidemokraattien tai kenenkään muun puolueen tahansa. Se on niin selvä tosiasia, joka voidaan kunnallisvaalien tilastolla todistaa. Säännöllisesti meillä vähenee kunnallisissa vaaleissa äänestäjien luku. Se pelko, että jos vaalit toimitetaan joka kolmas vuosi, että valtuustoihin tulee kokonaan uusi jäsenistö, on aivan aiheeton. Se on kerta kaikkiaan sellaisten henkilöiden teoreettinen käsite, jotka eivät ole olleet ottamassa osaa käytännölliseen kunnalliselämään ainakaan maaseudulla. Kaupungeissa lienee asialaita sillä tavalla, mutta kyllä maaseudulla on siitä tähän asti jo saatu varmoja kokemuksia, että valitaan sinne samat henkilöt eri ryhmistä, toimitetaan ne vaalit siten vaikka kaksi kertaa vuodessa. Minä luulen, että siitä ovat kaikki sellaiset henkilöt yhtä mieltä, jotka ovat joutuneet käytännöllisesti ottamaan osaa kunnalliseen toimintaan. Mitä siihen väitteeseen tulee, kun täällä on väitetty, että kuntain itsemääräämisoikeus kärsii siitä, jos annetaan tilaisuus sen keskusjärjestöjen ottaa osaa tilien tarkastukseen, niin minä toivoisin, että sellaiset henkilöt, jotka väittävät, että siitä kärsii kuntain itsehallinto, joutuisivat jonkun kerran tarkastamaan suurempain tai isommanpuoleistenkin maalaiskuntain tilejä, joiltakin kohdilta, niin ne varmaan muuttaisivat käsityksensä. Se valiokunnan ehdotus, jossa annetaan kunnille tilaisuus valita, jos ne haluavat — siihenhän ei pakoteta keskusjärjestöjen osanottajia kunnan tilien tarkastukseen — se tulee lähitulevaisuudessa aivan välttämättömäksi. Sellaisella kannalla meillä on ainakin maalaiskuntain tilintarkastus suurimmalta osalta vielä, että se joka tapauksessa tarvitsee keskusjärjestöjen ohjausta. Siitä lienee tämänkin vuoden aikana saatu aivan kouraantuntuvia esimerkkejä. Olemmehan me lukeneet vähän päästä sanomalehdistä minkälaisia tapauksia on sattunut kunnan tilien ja kunnan rahastonhoidon kanssa. Minä en tahdo enempää sanoa. Minä toivoisin muuten, että valiokunnan ehdotus hyväksyttäisiin, sillä se on minun käsittääkseni osannut oikeaan.

Ed. Nurminen: Täällä mainittiin siitä, ettei näy äärimmäisen vasemmiston vastalauseita ja että siellä ei ole mitään

eroavaisuutta esitykseen, joka on valiokunnan esitys, ja yleensä tähän nykyiseen kunnallislakiin. Asia nyt todellisuudessa on niin, että tähän lakiin ei ole annettu tehdä muutosehdotuksia, muuta kuin ainoastaan niihin pykäliin, joihin hallitus on esittänyt. Ja tämän tähden on jätetty juuri se vasemmiston vastalause myös esityksestä pois. Tämä on totuudenmukaista, jos ed. Itkonen haluaa siitä tietoa. (Ed. Itkonen: Ei ole totuudenmukaista.) Se on jätetty pois, sitä ei ole otettu sentähden, että on mainittu, ettei saa tehdä muutosehdotuksia muuta kuin niihin pykäliin, joihin hallitus on esittänyt.

Sitten ed. Itkonen mainitsi myös kaksi kertaa vuodessa toimitettavista vaaleista. Ei suinkaan sitä ole tässä yhteydessä kukaan maininnut. Minä mainitsin, että kerran vuodessa toimitettavat vaalit eivät tapahdu liian usein, ja kun nyt on puhe vaalien väliajan pitentämisestä, niin eivät suinkaan ne silloin tule kysymykseen kaksi tai kolme kertaa vuodessa toimitettaviksi, kun tapellaan juuri yhden kerran puolesta. Ed. Itkonen mainitsi edelleenkin, että sosialidemokraattien kanta on lyhyt valitsijatoimi. Tässä esityksessä, joka nyt valiokunnan esitys on, ei kylläkään valtuusmiesoloaikaa pidennetä mutta vaalien väli-aika pitenee kahdella vuodella. Ja onko tämä nyt sitä todelliseen kansanvaltaan pyrkimistä, ettei anneta edes kerran vuodessa tällaisen tahdonilmauksen joukkojen keskuudessa esille tulla? Mainitsin, että on sellaisia asioita, joiden tähden ei haluttaisi ehken joukkojen arvostelua, eikä haluttaisi niitä penkoa ainakaan julkisuudessa niin usein, tätä sillä tahdotaan estää, eikä todellisuudessa mitään muuta. Tässä on kysymys vain lyhyemmästä pidennyksestä ensin, mutta onhan meillä selviä esimerkkejä monessa asiassa, kun ei saada yhdellä kertaa kaikkea, niin otetaan vähän kerrassaan. Ensin pidennetään se näin ja mikä meille antaa takuun siitä, etteikö sen jälkeen tehdä esitystä, että se pidennettäisiin vaikka kymmeneksi vuodeksi. Tämä on liian naivia uskoa siihen, että se pysähtyy tähän. Kyllä aika tuo aina uusia vaatimuksia tullessaan. Ja sitä mukaa, kuinka katsotaan, että edut vaativat, niin sitä mukaa siellä näitä pidennysvaatimuksia myöskin tehdään.

Sitten täällä mainittiin myöskin, että sos. dem. ryhmä jo paransi ne paikat, joita

tynkäduskunta 1917 vuoden kunnallislakiin teki. Minä haluaisin kysyä ed. Itkoselta, että ovatko nämä kunnallislait nyt jo aivan samanlaiset kuin ne, jotka laadittiin ja voimaan astuivat 1917, vai onko niissä mitään muutoksia huonompaan päin? Ed. Itkosenkin kai täytyy myöntää, että sellaista todella on olemassa. (Ed. Itkonen: Minä olen aina sen myöntänyt!) Mutta nyt on sen ottanut takaisin. (Ed. Itkonen: En ole koskaan!) Äskeisessä puheessaan kyllä. (Ed. Itkonen: Ei, ed. Nurminen kuuli väärin!)

Tässä käsillä olevassa lakiehdotuksessa olisi paljonkin tehtävä useihin paikkoihin parannusehdotuksia. Mutta koska tulkinta on sellainen, että ainoastaan niitä pykälä voidaan tällä kertaa muuttaa, joihin hallitus on muutosesityksen tehnyt, niin eihän silloin voi laajempia parannuksia muihin kohtiin kysymykseen ottaakaan. Sehän on aivan turhaa, koska siitä ei kumminkaan mitään tule.

Ed. T u k i a: Täällä edellisessä puheen-vuorossa ei ole kiinnitetty huomiota eräaseen kohtaan tässä lakiehdotuksessa, joka mielestäni tuottaa ristiriitaisuuksia käytännössä, toisin sanoen, tekee kunnista, jos lakiehdotus tällaisenaan hyväksytään, lainrikkoojia. Täällä 20 §:ssä nimittäin mainitaan ne aikamäärät, jolloin valtuuston on kokoonnuttava tärkeitä asioita päättämään. Mainitaan m. m. 3 momentissa, että huhtikuussa on kokoonnuttava päättämään kunnallislautakunnan ja muiden lautakuntain edellisen vuoden esittämistä kertomuksista, tilintarkastuskertomuksesta ja tilivapauden myöntämisestä. Asia on kuitenkin sillä tavalla, että suuremmissa kunnissa jo on vakiintunut sellainen käytäntö olosuhteiden pakosta, että näitä kunnallisia tilejä ei voida toimittaa niin ajoissa, että ne jo huhtikuussa olisivat valtuuston tarkastettavina. Se edellyttäisi nimittäin, että jos huhtikuussa tilit olisivat siinä kunnossa, että ne olisivat valtuustolla, niin ne olisi päätettävä jo helmikuussa ja tarkastettavaksi jätettävä maaliskuussa. Käytäntö on nimittäin muodostunut sellaiseksi, että lautakunta on painattanut vuosikertomuksen tilintarkastajain lausuntoineen ja antanut sen valtuusmiehille etukäteen tarkastettavaksi. Se vie aina aikaa noin pari kuukautta tämä tilintarkastus ja painatus. Kun kunnissa, joissa asukasluku lähentelee

pariakymmentätuhatta tai vähän yli ja talousarvio on 6 à 8 miljoonaa — varsinkin Viipurin läänissä on tällaisia kuntia, niissä on niin paljon alitilintekijöitä kuten kansakoulujen johtokunnat, rakennustoimikunnat ja köyhäinhoito, että millään opilla ei saada niiltä niin varhain ja aikaisin tilejä, että ne voitaisiin päättää jo helmikuussa ja että ne huhtikuussa olisivat jo valtuuston käsiteltävinä. Tästä johtuu se, että kunnat eivät voi täyttää lakia. Niiden täytyy sitä rikkoa. Ja kun olisi kysymys ainoastaan muutamista harvoista kunnista, mutta suurin osa tulee olemaan niitä kuntia, jotka käytännössä eivät voi tätä lakia noudattaa. Täällä on kaupunkikuntain lakiehdotuksessa samasta asiasta mainittu, että tilit on tarkastettava kesäkuussa. Mielestäni olisi aivan kohtuus myöskin, että maalaiskuntain tilinteolle annettaisiin tuo aika, sillä käytäntö sen joka tapauksessa siihen vie. Mikään ei estä enemminkin niitä tilejä valmistamasta ja tarkastamasta. Mutta ettei joutuisi käytäntö ristiriitaan tämän lain kanssa, niin silloin olisi laissa myös tämä asia korjattava.

Minä siis toivoisin että suuri valiokunta kiinnittäisi huomiota tähän kohtaan ja muuttaisi sen sillä tavoin että se tulisi yhdenmukaiseksi kaupunkikuntien kunnallisasetuksen kanssa, siinä kohden mikä koskee tilien tarkastusta ja kuntien tilinpäätösten hyväksymistä.

Ed. Itkonen: Minä pyydän vaan lopuksi ilmoittaa ed. Nurmelle ja Isaksosille että äärimmäisen vasemmiston vastalauseetta ei voitu ottaa valiokunnan mietintöön sentähden, että siinä esitettyjä ehdotuksia ei valiokunnassa käsittelyn aikana oltu tehty. Siitä johtui hylkääminen eikä ollenkaan siitä etteikö tällaista vastalauseetta olisi muuten saanut tehdä. Mutta äärimmäisellä vasemmistolla ja heidän edustajillaan on yleensä se tapa että he, silloin kuin ovat jossain pienessä piirissä niinkuin esim. valiokunnassa, eivät ilkeä esittä sellaisia aivan asiattomia ja perättömiä ehdotuksia, sillä niitä vastaan voitaisiin polemisoida ja heti paikalla tuoreeltaan niinkuin tässä istunnossa osottaa, miten mahdottomia ne ovat, vaan mieluummin he vaikeenevat koko ajan ja sitten kun tulee vastalauseen kirjoittamisen aika, tuovat sellaisen koneella naputellun vastalauseen, josta ei kukaan vastaa ja jota ei

kukaan puolusta. Tällaista ei missään valiokunnassa voida sallia eikä missään muusakaan, vaikka kuinka „kansanvaltaisessa” laitoksessa. Kyllä kansanvaltaikin edellyttää, että henkilön tulee vastata siitä mitä sanoo ja kyetä sitä puolustamaan. Tässä siis on se syy miksi äärimmäisen vasemmiston vastalauseetta ei hyväksytty.

Mitä vielä tulee siihen kansanvaltaisuuteen, niin minä en käsitä, onko kansanvaltaisempaa se, että valtuusto valitaan kolmella kertaa, kullakin kerralla kolmas osa, vaiko se että valitaan se kerrallaan ja kokonaan joka kolmas vuosi. Kansanvallan kannalta ei ainakaan edellinen menettely ole parempi. Kansanvalta voi antaa tuomionsa tällaiselle valtuustolle kolmen vuoden kuluttua niin voimakkaana „tärsäkyksenä” että koko valtuusto heilahtaa. Nykyään ei voida saada, vaikka kuinka yleisesti otettaisiin osaa vaaleihin, valtuustosta muuttumaan sen enempiä kuin kolmas osa. Jos tätä systeemin eroa ryhdytään pohtimaan, niin sitä on kai arvosteltava työtehon, työn säästön kannalta. Nykyinen järjestelmä haaskaa työtä, sillä valtuuston kokonaan kaatamiseen vaaditaan kolmet vaalit. Sen sijaan valiokunnan ehdotuksen mukaan se tapahtuu yksillä vaaleilla. Mutta minä olenkin äärimmäisen vasemmiston puheista niin tässä keskustelussa kuin aikaisemminkin tullut siihen käsitykseen että he eivät suosi työtehoa porvarillisessa yhteiskunnassa ja se kai antaa jonkunlaisen selityksen siihen, miksi he haluavat mahdollisimman monia vaaleja ja kolmen vaalin kautta päästä siihen päämäärään, mihin valiokunnan enemmistö ehdottaa päästäväksi yhdellä ainoalla iskulla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

3) Ehdotus laiksi 29 päivänä maaliskuuta 1858 annetun vekselisäännön 81 §:n muuttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 13 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään mainitun lainsäädäntöasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Somersalo: Valiokunta on tähän hallituksen esitykseen tehnyt varsin tärkeitä muutoksia nimittäin neljään pykälään 6, 8, 12 ja 13 §:iin. 6 § koskee työnvälitystoimistojen johtokuntien —

Puhemies: Nyt on käsiteltävänä kolmas asia päiväjärjestyksessä.

Puheenvuoroja ei tästä asiasta haluta.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

4) Ehdotus työnvälityslaki.

Hallituksen esityksen n:o 42 johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään mainitun lainsäätämisen ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Somersalo: Valiokunta on tähän hallituksen esitykseen tehnyt varsin tärkeitä muutoksia nimittäin neljään pykälään, 6, 8, 12 ja 13 §:iin. 6 § koskee työnvälitystoimiston johtokuntien kokoonpanoa. Hallituksen esitys nojautuu tässä ratifioituun kansainväliseen sopimukseen, jossa sanotaan 2 artiklassa: Komiteoja, joihin kuuluu sekä työntekijäin että työnantajain edustajia, on asetettava antamaan neuvoja kaikessa, mikä koskee näiden toimistojen toimintaa. Tässä käytetty nimitys „edustaja” edellyttää, että ne järjestöt, joita tämä koskee, ovat valinneet heidät taikka saaneet lausua mielipiteensä siitä, edustavatko nämä edustajat näitä järjestöjä. Hallituksen esityksen mukaan onkin annettu tilaisuus asianomaisille työntekijä- ja työnantajajärjestöille esittää kaupungin ja kunnan valtuustoille nämä ehdokkaat. Valiokunta on poistanut tämän kohdan sillä perusteella, ettei työnantajilla olisi sopivia järjestöjä, joilta ehdotus voitaisiin saada. Kun 27 työnvälitys-

toimistosta 21 on kaupungeissa, ei ehdotuksen saanti kohdanne voittamattomia vaikeuksia. Hallituksen esityksessä oleva määräys takaa toimistojen johtokunnille suuremman auktoriteetin. 8 §:ssä on valiokunta ehdottanut sen muutoksen, ettei työnvälitystoimistojen tarvitsisi hankkia tietoja muuta kuin oman piirinsä työriidoista. Käytännölliseltä kannalta katsottuna on kuitenkin tärkeätä, että työnvälitystoimistot tietävät, mitä työriidoja kulloinkin on. Jos pykälä laadittaisiin siihen muotoon, että työnvälitystoimistojen tulee hankkia tarkka selvitys kaikista niiden tietoon tulleista työriidoista, ilmoittavat sekä työnantajat että työntekijät riidoista työnvälitystoimistoille. Näin ei myöskään asetettaisi kohtuuttomia vaatimuksia työnvälitystoimistoille eikä työnvälitysamiehille.

Laajimmat seuraukset on valiokunnan 12 §:ään ehdottamilla muutoksilla. Hallituksen esityksen mukaan myönnetään työnvälitystoimistoille apuraha vain valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan. Valiokunnan ehdotuksen mukaan saisivat kaikki työnvälitystoimistot riippumatta siitä, ovatko hyviä vaiko huonoja, toimivatko ripeästi taikka toimivatko ne ollenkaan, ja myöskin siinä tapauksessa, että työnvälitys toisessa toimistossa tulisi maksamaan parikymmentä penniä henkeä kohti ja toisessa parikymmentä markkaa henkeä kohti, aina kolmannen osan kaikista kustannuksista. Valiokunta perustelee tätä muutosehdotusta siten, että se perustuu siihen kokemukseen, että kunnallisen työnvälityselimen toiminta on säännöllisesti varsin suuressa määrässä kuntainvälistä, joten se tulee koko yhteiskunnan hyväksi. Työnvälitystoimiston vuosikertomuksessa ilmoitetaan kuitenkin, että työnvälitykset koko maassa viime vuonna olivat 26,221, joista kuntienvälisiä ainoastaan 3,265, siis vajaa 1/8. Ja samalla ilmoitetaan, että kuntienväliset välitykset ovat vähenemässä. Nykyään suoritetaan korvausta jokaisesta kuntainvälisestä työnvälityksestä 10 markkaa. Ennen sotaa oli tämä korvaus 3 markkaa. Nykyisen korvauksen perusteella sai Helsingin kaupunki esim. vuodelta 1923 14,000 markkaa. Helsingin kaupungin työnvälitystoimiston menosääntö nousee tänä vuonna 440,000 markkaan, josta vuokran osalle

kaupungin omassa huoneistossa lasketaan 52,000—62,625 markkaan riippuen indeksistä. Valtion olisi siis jo tälle yhdelle ainoalle kaupungille maksettava yhdeltä vuodelta noin 146,000 markkaa ja valtion siis korvattava kaupungeille myöskin osa vuokrasta kaupungin omista huoneistoissa. Valtion osuus kustannuksiin koko maassa on nykyään 40,000 markkaa. Valiokunnan ehdotus tietäisi siis huomattavaa menojen kohoamista ilman, että hallitus voisi valvoa, että niistä koituisi vastaavaa hyötyä. Jos korvaus kuntien välisestä työnvälityksestä katsotaan liian alhaiseksi, voidaan sitä korottaa ilman, että lakiin tehdään mitään muutosta, korottaa se hallinnollista tietä.

Lopuksi on valiokunta säästääkseen viranomaisten työtä tehnyt 13 §:ään sen muutoksen, että lupa yhdistykselle harjoittaa työnvälitystä annettaisiin 3 vuodeksi. Tässä tapauksessa voidaan siis lupa peruuttaa ainoastaan tuomioistuimen päätöksen nojalla, kun hallituksen esityksen mukaan se annettaisiin vain vuodeksi ja siis voitaisiin myöskin jättää uudistamatta. Tällaisia lupaa saavia yhdistyksiä tulee olemaan varsin harvoja. Jos toimilupaa ainoastaan ensi kertaa pyydetäessä vaaditaan kaupungin- ja kunnanvaltuuston lausunto, niin ei yhden vuoden toimilupa tuota enemmän työtä viranomaisille kuin kolmenkaan vuoden ja se on käytännöllisempää.

Suosittelena näitä näkökohtia suurelle valiokunnalle huomioon otettaviksi työnvälityslakia käsiteltäessä.

Ed. Paasivuori: Minä suosittelen suurelle valiokunnalle tähän mietintöön liitettyä toista vastalauseita, että siinä esitetty näkökohdat otettaisiin huomioon. Hallituksen esityksessä muutetaan voimassa olevan työnvälitysasetuksen 1 §:ssä säädettyä periaatetta siinä suhteessa, kun nykyään säädetään, että työnvälitystä ovat oikeutetut harjoittamaan ainoastaan kunta ja yhdistykset ja että työnvälityksen kummassakin tapauksessa tulee olla maksuton. Nyt hallituksen esityksen mukaan ja valiokunnan ehdotuksen mukaan voivat yhdistykset harjoittaa työnvälitystä ja kantaa välityksistään maksua. Tämä tämänmoisen periaatteen hyväksyminen voi johtaa hyvin arveluttaviin tuloksiin. Esim.

työnantajain yhdistys voi perustaa työnvälitystoimiston ja kantaa maksuja sekä työnantajilta että työntekijöiltä, ja tämänmoista periaatetta ei olisi hyväksyttävä. Senvuoksi ehdotetaan toisessa vastalauseessa, että se kohta hyväksyttäisiin samoisena kuin se on voimassaolevassa asetuksessa.

Sitten valiokunta on muuttanut hallituksen esitystä työnvälitysasetuksen 6 §:ään, joka muutos johtuu siitä seikasta, että eduskunta on hyväksynyt Washingtonin konferenssissa hyväksytyn työttömyyttä ja työnvälitystä koskevan kansainvälisen sopimuksen. Sen on eduskunta päättänyt ratifioida ja hallitus on myöskin sen hyväksynyt. Samoin on myös Genuan kongressissa hyväksytty merimiesten työnvälitystä ja työttömyyttä koskeva sopimusehdotus. Ja näistä kansainvälisten sopimusten hyväksymisestä on johtunut koko tämä hallituksen esitys. Nykyiset työnvälitystoimistojen johtokunnat eivät täytä niitä ehtoja, joita niissä sopimuksissa edellytetään.

Edellinen puhuja kosketteli jo siihen seikkaan. Tässä sopimuksessa sanotaan, että on asetettava komitea, johon kuuluu sekä työnantajain että työntekijäin edustajia, jotka ovat neuvoja antavia työnvälitysasioissa. Kaupunkien valtuustot ja kuntien valtuustot eivät ole kokoonpantuja pariteettisesti, eivät ne takaa että työnvälitystoimistojen johtokuntaan tulee yhtä monta työnantajain ja yhtä monta työntekijäin edustajaa. Kaupunkien ja kuntien valtuustothan ovat kokoonpantuja sen mukaan, minkälaisia puolueita kunnassa esiintyy, kuinka voimakkaita nämä puolueet ovat. Eräissä kaupunkikunnissa on sosialidemokraateilla enemmistö, m. m. Tampereella ja Kotkassa ja muutamissa muissa taajaväkisissä yhdyskunnissa. Jos nämä käyttävät valtaansa ja valitsevat omat miehensä työnvälitystoimistoon, niin eivät suinkaan työnantajat ole tyytyväisiä siihen, että tuon työnvälitystoimiston johtokunta on yksipuolisesti kokoonpantua. Toisissa kunnissa on porvareilla enemmistö. Jos työnantajat niissä taas käyttävät valtaansa väärin ja valitsevat yksipuolisesti edustajat työvälitystoimiston hallintoon, niin se hallinto ei täytä niitä vaatimuksia, joita kansainvälisissä sopimuksissa edellytetään. Hallitus on tahtonut

tällä esityksellään päästä siihen, että työnvälitystoimistojen hallinnot täyttäisivät ne vaatimukset, joita kansainväliset sopimukset edellyttävät. Vastalauseessa ehdotetaan, että tässä kohdin palattaisiin hallituksen esityksen kannalle. Porvariston taholta on tässä ne motiivit, että nyt ei tahdottaisi tunnustaa meidän ammatillisia järjestöjä, sillä työnantajain järjestöt ja työntekijäin järjestöt tässä tulisivat kysymykseen, jotka ehdokkaat asettaisivat näihin työnvälitystoimistojen hallituksiin. Se ei tosin näy valiokunnan perusteluissa, mutta se siinä on takana, että tahdotaan nykyisiä ammatillisia järjestöjä vähän boikotteerata eikä päästä niitä esittämään ehdokkaita näihin valtuustoihin, mutta semmoinen näkökanta ei saisi tässä asiassa tulla ratkaisemaan.

Mitä sitten tulee edellisen puhujan lausuntoon siitä, että valtion varoja on ehdotettu annettavaksi työnvälitystoimistoille suuremmassa määrässä kuin mitä tähän asti on ollut käytännössä, niin minä pyydän huomauttaa siitä seikasta, että esim. Ruotsissa ja Norjassa maksaa valtio paljon enemmän työnvälitystoimistojen ylläpitämiseen kuin mitä meillä on valtion varoja tähän tarkoitukseen uhrattu, ja Englannissa on työnvälitys kokonaan valtiollinen laitos, joka pidetään valtion varoilla kokonaan yllä. Englannissa se on valtion toimesta perustettu, koko maata käsittävä järjestö ja kunnat eivät maksa sen ylläpitämiseen mitään, vaan se maksetaan kokonaan valtion varoista. Tämä onkin niin yleinen asia, että valtion tosiaankin tulisi uhrata suuremmassa määrässä varoja työnvälitystoimistojen ylläpitämiseen, kuin mitä tähän asti on tapahtunut. Ei Helsingin kunta tulisi suhteellisesti hyötymään siitä, jos valiokunnan ehdotus siinä suhteessa hyväksyttäisiinkin, sillä Helsingin kunta saa maksaa niistä ulkokuntavälityksistä nyt enemmän kuin mitä valtio niistä Helsingin kunnalle maksaa. Siinä suhteessa minä yhdyn edelliseen puhujaan, että tuo lupa yhdistyksille myönnettäisiin vuodeksi kerrallaan, sillä se ei ole mitään muuta kuin se järjestelmä, mikä nykyisessä työnvälitysoikeudessa on jo säädetty. Siinä on määrätty, että semmoinen lupa on yhdistykselle annettava vuodeksi kerrallaan eikä kolmeksi vuodeksi, niinkuin valiokunta nyt ehdottaa. Minä

suosittelen suurelle valiokunnalle toista vastalauseetta hyväksyttäväksi.

Ed. J. o k e l a: Olisi saattanut odottaa, että hallitus esityksessään, samoin kuin työväenasiainvaliokunta mietinnössään olisi lähtenyt parantamaan edes jossakin määrin lainsäädäntöä tällä alalla. Sillä parannukset ennen kaikkea olisivat tarpeen. Mutta nyt, kuten täällä m. m. ed. Paasivuori totesi, on päinvastoin tehty huononuksia. Esillä olevasta valiokunnan mietinnöstä näkyykin tavattoman selvästi, että valiokunnan enemmistö on tahtonutkin tästä laista valmistaa myöskin lisää yhden uuden asean työnantajain käteen, vaikka alunperin lieneekin ainakin kunnallisella työnvälitystoiminnalla ollut yhtenä tarkoituksena työnhankinnan helpottaminen. Yksipuolista työnantajain etujen valvomista pilkistää esiin kauttaaltaan koko mietinnöstä, mutta ennen kaikkea siinä mietinnön kohdassa, jossa vielä hallituksen esitystäkin on huononnettu. Siinä kun valiokunta mietinnössään ehdottaa hallituksen esityksen 6 §:stä poistettavaksi sanat: „senjälkeen kuin asianomaisille työnantaja- ja työntekijäjärjestöille on annettu tilaisuus esittää niiksi ehdokkaitaan”. Jos nyt eduskunta hyväksyisi tämän pykälän valiokunnan ehdottamalla tavalla, tietäisi se sitä, että työnvälitystoimistojen johtokunnat joutuisivat suuremmalta osaltaan kysymykselle vieraiden henkilöiden, etupäässä porvariston, yksipuoliseen hallintaan. Ja tähän nähtävästi onkin pääpaino kiinnitetty valiokunnan mietinnössä samoin kuin myöskin hallituksen esityksessä. Onpa lisäksi hallituksen esityksessä samoin kuin valiokunnan mietinnössä asetettu sellaisellekin kannalle, että työriitaisuuksien sattuessa työnvälitystoimistoa voidaan varsin hyvin käyttää m. m. rikkurivärväyslaitoksena ja sen sellaisina. Tässä kohden valiokunnan samoin kuin hallituksen esityksessä 8 § on siitä osoituksena.

Valiokunnan mietintö on siinä määrin puutteellinen ja työnantajain etujen mukainen, että jos se tulisi laiksi, ei se laki eivätkä myöskään senmukaiset työnvälitystoimistot koskaan saavuttaisi työläisten, ei ainakaan järjestyneen työväen minkäänlaista luottamusta eikä tukea, eikä työnvälitystoiminta niin ollen voi muodostua

vähääkään tarkoituksenmukaiseksi, toisin sanoen se ei voi menestyksellä palvella sitä tarkoitusta, jota työnvälitystoiminnalla ainakin nimellisesti pyritään palvelemaan. Työnvälitystoiminnasta voimassa oleva laki kaipaisi meillä, kuten jo mainitsinkin, perinpohjaista muutosta; perinpohjaisia parannuksia eikä, kuten nyt ehdotellaan, huononnuksia. Mutta kun meidän oloissamme tällä kertaa ei mitään kunnollista työväkeä koskevassa lainsäädännössä voitane aikaansaada eikä voida odottaa tässäkin suhteessa, niin yhdyn myöskin kannattamaan mietintöön liitettyä toista vastalauseetta, koska siinä sentään ehdotetaan muutamia kaikkein pahimpia epäkohtia poistettavaksi mietinnöstä.

Ed. Gebhard: Ed. Somersalo arvosteli täällä eräitä pykälä. Ensimmäinen oli 6 pykälä. Otaksun, että useimmilla edustajilla ei ole edessään hallituksen esitystä ja pyydän senvuoksi lukea ne kohdat, jotka on jätetty pois valiokunnan ehdotuksesta. Ne kuuluvat näin 6 §:ssä: „sen jälkeen kuin asianomaisille työnantaja- ja työntekijäjärjestöille on annettu tilaisuus esittää niiksi ehdokkaitaan”. Kysymys on siis ainoastaan siitä, että asianomaiset yhdistykset esittäisivät vissejä nimiä valtuustolle, joka sitten valitsisi johtokunnan jäseniä työnvälitystoimistoon. Valiokunta on poistanut tämän määräyksen ainoastaan käytännöllisistä syistä. Kaupungeissamme ei tosiasiallisesti nim. ole yleisiä työnantajajärjestöjä. Meillä voi olla käsityöläis-, niinkuin niitä nyt kutsutaan, tehdas- ja käsityöläisjärjestö, s. o. pikku käsityömasterien järjestö, mutta meillä ei ole kaupungeissa mitään yleisiä työnantajajärjestöjä. Esitys puhuu siis semmoisista elimistä, joita ei ole olemassa eikä liene syytä koettaa lainsäädäntötoimenpiteiden kautta kutsua esille tällaisia työnantajajärjestöjä, jotta ne saisivat mainita ehdokkaita ilman että asianomaiset valtuustot ovat pakotetut millään tavalla ottamaan johtokunnan jäseniksi nämä tällä tavalla mainitut henkilöt. Tämä aivan käytännöllinen syy on siis saanut valiokunnan poistamaan nämä sanat esityksestä. Kun tietää, että kunnallishallinnon muutoksen jälkeen kuntien valtuusto kokoonpannaan aivan toisella tavalla kuin ennen, niin että siinä on sekä työnantajien että työntekijäin

edustajia, niin on valiokunta katsonut, että ehdokkaita työnvälitystoimistoihin voidaan ryhmien kesken siellä asettaa, ennenkuin valtuusto valitsee jäsenet. Tällainen puhtaasti käytännöllinen syy on siis johtanut valiokunnan tähän.

Ed. Somersalo kääntyi sitten 12 pykälää vastaan. Siinä ovat, niinkuin näkyy vastalauseesta n:o 1, ainoastaan maalaisliiton jäsenet olleet muutettua sanamuotoa vastaan. Syy siihen, että valiokunta ehdottaa valtionvarojen käyttämistä työnvälitystoimistojen ylläpitoon, on se, että ei mitenkään voitane katsoa, että työnvälityksen tarve, siis työttömyys, riippuu paikallisista syistä, vaan riippuvat ne tietysti yleisistä taloudellisista syistä, joiden poistaminen ei ole kuntien vallassa. Jos on niin, että työttömyys ja työnvälityksen tarve on yleinen taloudellinen ilmiö, niin totta kai loogillisesti myöskin valtion täytyy paremmin kuin tähän asti ottaa osaa välitystoimistojen ylläpitoon. Niinkuin ed. Paasivuori täällä osoitti, tapahtuu näin melkein kaikkialla muualla toisella tavalla kuin Suomessa. Yksi ainoa esimerkki osoittakoon tämän. Helsingin kaupungin työnvälitystoimiston ylläpito maksoi yli 400,000 markkaa. Siitä suoritti valtio korkeintaan noin 20,000 markkaa. Aina-kin valiokunnalle on jätetty nämä tiedot. Kuulin, että ed. Somersalolla on toisia tietoja. Tämä ei merkitse muuta kuin 5 % koko työnvälitystoimiston kuluista. Miten on muualla? Saksassa ja Englannissa eivät työnvälitystoimistot tuota kunnille juuri mitään menoja. Ruotsissa valtio maksaa viidennen osan kaikista menoista, jonka lisäksi maakäräjät maksavat suurimman osan niiden menoista. Tanskassa valtio maksaa kolmannen osan kaikista työnvälitystoimistojen menoista. Suomessa valtio ottaa osaa menoihin aivan erityisten perusteiden mukaan, joiden nojalla esimerkiksi Helsingin kaupunki saa korvaukseksi, niinkuin mainitsin, ainoastaan 5 % menoista. Meillä ollaan siis huonommalla kannalla kuin muualla tässä suhteessa. Ja kun nyt, niinkuin sanoin, työnvälityksen tarve riippuu maan yleisistä taloudellisista oloista, niin on tämä otettava huomioon ja silloin tullaan siihen, että valtion asia myöskin on ottaa osaa kustannuksiin. Ymmärsin ed. Somersalon lausunnosta pelättävän, ettei voida kontrolloida, millä ta-

valla kunnat käyttävät näitä rahoja. Mutta valtiolla, joka niin runsaasti kannattaa muita kunnallisia yrityksiä, lieene mahdollisuus tässäkin asiassa asettaa vissejä ehtoja valtion kannatuksen nauttimiselle. Ed. Somersalo polemisoi lopuksi 13 §:n viimeisiä sanoja vastaan. Pykälän viimeisessä kappaleessa on valiokunta muuttanut yhdestä vuodesta kolmeksi vuodeksi ajan, joksi lisenssi on annettava niille yhdistyksille, jotka tahtovat ylläpitää työvälistöimistöjä. Tämähän muutos on tehty kokonaan käytännöllisistä syistä. Ei voida ajatella, että mikään yhdistys rupeaisi järjestämään itsellensä toimistoja, hankkisi huoneita, palkkaisi henkilöitä, hankkisi inventaarioita, kaikenlaisia kirjoja ja työvälineitä, joita tarvitaan työvälistöimistön ylläpitämistä varten, jollei sillä ole edes varmuutta siitä, että se pari tai kolme vuotta saa ylläpitää tätä toimistoa. Jos sen pään yllä alituisesti riippuu se Damokleen miekka, että seuraavana vuonna sen toiminta jo on lakkautettava, niin on tämä semmoinen este yhdistyksen toiminnalle, ettei voida ajatella köyhien yhdistysten rupeavan työvälistystä harjoittamaan. Sanon „köyhät yhdistykset”, sillä ei ole kysymys pääomilla varustetuista työnantaja- ja työntekijäyhdistyksistä, vaan tässä ajatellaan sellaisia yhdistyksiä, jotka toimivat jäsentensä hyväksi jo nyt, vaikka eivät saa ottaa maksua, kuten esim. sairaanhoitajatyöyhteistyö, kotitalousopettajain yhdistys, maanviljelyksessä työnjohtajayhdistys. Tällaiset verrattain vähävaraiset yhdistykset koettavat mielellään auttaa omia jäseniään työvälistyksessä ja niiden pitäisi saada ottaa pieni maksu. Näille voidaan kyllä antaa tämä oikeus kolmen vuoden ajaksi. Näillä syillä on valiokunta tehnyt muutokset ja kun niitä vastaan täällä on puhuttu, olen tahtonut selittää asian, jotta suuri valiokunta ottaisi huomioon, että valiokunnassa on esitetty perusteluja, jotka puhuvat näiden muutosten puolesta.

Ed. Ainali: Vaikkakin edellinen puhuja on jokseenkin hyvin sanonut mitä olisi sanottava, niin pyytäisin vielä lisäksi joihinkin kohtiin viitata. Täällä on varsinkin vasemmiston taholta, niinkuin yleensä on tapana, maalattu mitä mustimmilla väreillä koko valiokunnan työt. Mitä ensin-

näkin tulee ensimmäiseen vastalauseeseen, jossa vastustetaan varojen myöntämistä, niin siinä on useita tekijöitä. Se ei tule, niinkuin siinä väitetään, yksinomaan kaupunkien hyväksi. Ajatellaan maalaishuoneita, joihin laskee suuret vesistöt. Uittojen mukana tulee sinne paljon työväkeä ja tuo työ loppuu tavallisesti kevätkesästä, jossaakin tapauksessa menee syksyyn asti. Siellä tulee löysää työväkeä äärettömän paljon ja tämän lain mukaan on pakko, jos tarvetta ilmaantuu, täällä sanotaan, laittamaan työvälistöimistö. Ne ovat siis asemansa perusteella tavallaan, sanoisinko, sakotettuja siinä, että vaikka nuo työskentelevät ovat muualta tulleita, niin ne ovat pakotettuja maksamaan. Sen lisäksi ovat juopot, jotka tavallisesti menettävät työnsä. Ne tulevat suuressa määrässä sitä käyttämään, sillä kun ne ovat kaikki työpaikat käyneet paikkakunnalla, sitten ne kääntyvät tietysti välistöimistön puoleen, kun niitä ei enää kukaan tahdo huolia, ja tahtovat että heille olisi hankittava työtä. Juoppous on yhteiskunnallinen pahe ja sentähden semmoiset henkilöt myöskin on ohjattava yhteiskunnan varoilla mielestäni. Sitten voi olla sellaisia, jotka ovat rettelöihaluja, jotka eivät enää sentähden saa työtä. Niiden tähden täytyy pitää työtoimisto ja ne tulevat olemaan alituisina kunnoina tuolla työvälistöimistössä. Ne ovat myöskin sellaisia, joista yhteiskunnan olisi mielestäni enemmän velvollisuus kokonaisuudessaan huolehtia kuin yksityisen paikkakunnan. Tuota voitaisiin jatkaa äärettömiin. Niitä on sitten sellaisia rettelöihaluja ja sellaisia, jotka menettävät työkykynsä heti, kun saavat muutaman satamarkkaa taskuunsa. Nuo kaikki kun ne vetäytyvät muihin paikkoihin ympäri maata, tulevat olemaan alituisena rasituksena, ja nuo kaikki puhuvat sen puolesta, että yhteiskunnan on huolehdittava niistä. Sitten saattaa olla kyllä oikeita hyviä työmiehiä, mutta tulee työnsulku eli sillä lailla työ lopetetaan, niin siinäkin tapauksessa mielestäni yhteiskunta on velvollinen pitämään huolta niistä.

Mitä sitten toiseen vastalauseeseen tulee, jota täällä eräs puhuja lämpimästi suositeli, se pelkää kovasti työnantajain välistystä. Minä ajattelen että työvälistyksen päätarkoituksena on se, että saadaan työtä niille, jotka sitä tarvitsevat, ja jos annettaisiinkin työnantajain yhdistykselle se oi-

keus, niinkuin täällä sanotaan, joko maksusta tai maksutta, kaikessa tapauksessa tuo maksu ei tule olemaan mielivaltainen, niinkuin jokainen, joka on tähän lakiin perehtynyt, on sieltä huomannut, mutta kaikkein varminta minä luulen, että olisi kääntäjä sellaisen järjestön puoleen, joka voi tarjota työtä suorastaan kuin sellaisen, joka ei voi mitään tarjota mutta kysellä työtä. Minä ajattelen, että jos markan eli kaksi joutuisi maksamaan semmoisesta työnvälityksestä, joka antaa työtä, niin se olisi edullisempi kuin käydä kymmeniä kertoja sellaisen välitystoimiston luona, jolla ei ole antaa työtä.

Mitä sitten tuohon 6 §:ään tulee, jos se hyväksyttäisiin tuon vastalauseen mukaan, niin, niinkuin täällä on jo edellinen puhuja huomauttanut, ei ole työnantajilla mitään järjestöä. Käytännössä se veisi siihen, että ehdotuksia kunnan valtuustolle tekisi siis ainoastaan työväenjärjestö. Työnantajat eivät voisi ehdottaa mitään sen vuoksi, kun niillä ei ole olemassa lailista järjestöä. Eikö tässä tapauksessa tulisikaan siis tuo välitystoimisto olemaan puolueellinen? Minä tahtoisin kysyä. Sitteen siellä sanotaan yhdessä kohti, jota esittävät tuolle 8 §:lle, että kun ne saavat ilmoituksen, niin ei saa lähettää sinne sitten enää työväkeä jostakin paikkakunnasta nimittäin mutta täällä on jätetty sanomatta, keneltä saa ilmoituksen, ehkäpä joltakin vallankumousta tavoittelevalta kommunistilta. Silloin ei saa sinne enää lähettää työläisiä, vaikka sieltä pätevältä taholta ilmoitetaan, että kyllä sinne saa lähettää. Kaikki nämä syyt huomioon ottaen on valiokunta tullut siihen tulokseen, mihin se on tullut, ja minä kuitenkin, joka olen ollut myötävaikuttamassa enemmistön mukana, ehdotan sen semmoisenaan hyväksyttäväksi.

Ed. Pitkänen: Minua tyydyttää tämä käsiteltävänä oleva lakiehdotus semmoisenaan, kuin työväenasiainvaliokunta on sen ehdottanut, muuten paitsi 12 §, jonka työväenasiainvaliokunta on muuttanut alkuperäisestä hallituksen esityksestä toislaiseksi. Ei liene mikään vaara siinä tarjolla, jos tämä työnvälityksen kustannuksista jaettava korvaus tulee hallituksen käsiteltäväksi ja määrättäväksi. Luulisi silloin tarkemmin tulevan otetuksi varteen useammat seikat ja senmukaisesti, miten

tarve vaatii, korvaus maksetuksi. Ei myöskään pitäisi pelottaa se, jos esim., niinkuin täällä on mainittu, Helsingin kaupunki joutuu työnvälityksestä maksamaan hyvin paljon, ettei hallitus tuota seikkaa myös oivaltaisi ja maksaisi samassa suhteessa Helsingin kaupungille korvausta. Mutta onhan toiselta puolelta hyvä, että myös hallitus voi perehtyä esim. sellaisten kuntien työnvälitykseen, joissa voitaisiin työnvälitystä harjoittaa enemmän tavan vuoksi ja sen mukaisesti myöskin siten korvauksen suorittaa. Sentähden olen kirjoittanut tämän ensimmäisen vastalauseen alle ja suosittelen suurelta valiokunnalle, että tämä laki muuten hyväksytään aivan sellaisena kuin työväenasiainvaliokunta ehdottaa, paitsi 12 § ensimmäisen vastalauseen mukaisesti.

Ed. Paasivuori: Parin edellisen puhujan lausunnon johdosta, nim. ed. Gebhardin ja ed. Ainalin, mikäli se koskee 6 §:n muuttamista siitä, mitä se oli hallituksen esityksessä, tahdon lausua, että se tosin ei näy perusteluista, millä syillä valiokunta on muutoksensa tehnyt, mutta minä tiedän, että yksityisesti ovat porvarilliset edustajat huomauttaneet, että ammatilliset järjestöt meillä ovat kommunistien johdossa ja heille ei voi uskoa sellaista tehtävää kuin ehdokkaitten asettaminen työnvälitystoimistojen hallintoon. On turhaa kaunistella sitä, että siihen olisi joitakuuta muita perusteluja (Keskustasta: Uskooko ed. Paasivuori?). Uskoo ja tietää, että se on todellinen perustelu.

Mitä sitten tulee ed. Ainalin lausuntoon siitä, ettei siinä olisi mitään vaaraa, jos työnantajat perustaisivat välitystoimiston, niin mainittakoon tässä, että eräs poryarillinen yhteiskuntapolitiikko ennen maailmansotaa kertoi, että esim. Saksassa ovat työnantajat vallanneet melkein kokonaan työnvälityksen haltuunsa ja he kontrolloeraavat, mikä työntekijä minkin työnantajan luo pääsee työhön. Muodollinen asia, sanoi hän, on, jos joku työntekijä kääntyy jonkun yksityisen työnantajan puoleen, niin työnantajan konttori sen itse asiassa kuitenkin määrää, mihin kukin työntekijä saa mennä työhön. Työnantajan konttorissa pidetään mustaa kirjaa, johon on merkitty jokaisen työntekijän hyvät ja huonot puolet. Ed. Ainali ei ole ajatellut kai ollenkaan, minkälaiseksi

sorron välikappaleeksi työnvälitystoiminta voi muodostua työnantajain käsissä, ja jos tätä nykyistä asetusta siihen määrin muutetaan, kuin tässä aijotaan tehdä, niin kyllä se on voimassa olevaan asetukseen suuri huononnus ja minä puolestani sitä vastustan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon:

- 5) Tulo- ja menoarviota vuodelle 1925
koskeva hallituksen esitys n:o 88;
- 6) Eräiden yksityiskoulujen ottamista valtion huostaan sekä yhden uuden valtion oppikoulun perustamista vuonna 1925
koskeva hallituksen esitys n:o 89;
- 7) Ehdotuksen laiksi yksityisten kansakoulujen valtioavusta
sisältävä hallituksen esitys n:o 90;
- 8) Ehdotuksen laiksi tasavallan presidentin palkkiosta
sisältävä hallituksen esitys n:o 91;
- 9) Ehdotuksen laiksi tasavallan presidentin eläkeoikeudesta
sisältävä hallituksen esitys n:o 92;
- 10) Ehdotuksen laiksi Petsamon kihlakunnassa olevain valtion maiden luovuttamisesta paikkakunnan entisille asukkaille ja uusien asutustilojen perustamisesta
sisältävä hallituksen esitys n:o 93;

11) Tulitikkuveroa

koskeva hallituksen esitys n:o 94;

12) Lisämäärärahan myöntämistä maanparannustöitä varten

koskeva hallituksen esitys n:o 95;

13) Ehdotuksen laiksi rikoslain I luvun 7 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 96;

14) Ehdotuksen laiksi todistelusta ulkomaan viranomaisen edessä rikosasioissa sekä ulkomaan viranomaiselle sellaisissa asioissa annettavasta virka-avusta

sisältävä hallituksen esitys n:o 97;

15) Ehdotuksen laiksi verojen ja maksujen vanhentumisesta sekä laiksi etuoikeusasetuksen muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 98;

16) Kertomus suomalaisen kirjallisuuden edistämisrahaston toimikunnan toiminnasta vuonna 1923; ja

17) Kertomus ruotsalaisen kirjallisuuden edistämistä varten asetetun valtuuskunnan toiminnasta vuonna 1923.

Puhemies: Seuraava eduskunnan istunto on lauantaina kello 11 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 3.18 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

21. Lauantaina 4 p. lokakuuta 1924

kello 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 88 tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1925	388
2) Hallituksen esitys n:o 89 eräiden yksityiskoulujen ottamisesta valtion huostaan sekä yhden uuden valtion oppikoulun perustamisesta vuonna 1925	476
3) Hallituksen esitys n:o 90 laiksi yksityisten kansakoulujen valtioavusta	"
4) Hallituksen esitys n:o 91 laiksi tasavallan presidentin palkkiosta ..	"
5) Hallituksen esitys n:o 92 laiksi tasavallan presidentin eläkeoikeudesta	"
6) Hallituksen esitys n:o 93 laiksi Petsamon kihlakunnassa olevain valtionmaiden luovuttamisesta paikkakunnan entisille asukkaille ja uusien asutustilojen perustamisesta	"
7) Hallituksen esitys n:o 94 tulitikkuverosta	477
8) Hallituksen esitys n:o 95 lisämäärärahan myöntämisestä maanparannustöitä varten	"
9) Hallituksen esitys n:o 96 laiksi rikoslain 1 luvun 7 §:n muuttamisesta	"
10) Hallituksen esitys n:o 97 laiksi todistelusta ulkomaan viranomaisen edessä rikosasioissa sekä ulkomaan viranomaiselle sellaisissa asioissa annettavasta virka-avusta	"

Siv.

Siv.

11) Hallituksen esitys n:o 98 laiksi verojen ja maksujen vanhentumisesta sekä laiksi etuoikeusasetuksen muuttamisesta

477

12) Kertomus suomalaisen kirjallisuuden edistämisrahaston toimikunnan toiminnasta vuonna 1923

478

13) Kertomus ruotsalaisen kirjallisuuden edistämistä varten asetetun valtuuskunnan toiminnasta vuonna 1923

"

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Björk, von Born, Bryggari, Estlander, Gebhard, Hakkila, Halonen, Heikinheimo, Inborr, Itkonen, Junnila, Juutilainen, Kärki, Louhelainen, Luostarinen, Pullinen, E. Saarinen, Tanner, Tulenheimo, Turja, Vennola ja Voionmaa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat virkatehtävien takia tämän päivän istunnon alkuosasta ed. Estlander, yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta ed. Luostarinen ja Inborr, virkatehtävien takia tämän päivän istunnosta ed. Louhelainen ja Björk, kunnallisten toimien takia ed. Halonen sekä keskiviikkoiltaan edustaja Gebhard.

Valiokuntien puheenjohtajat.

Puhemies: Ilmoitetaan, että työväenasiainvaliokunta on valinnut puheenjohtajakseen ed. Gebhardin.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Tulo- ja menoarviota vuodelle 1925

koskeva hallituksen esitys n:o 88 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Valtiovarainministeri Pulkkinen: Kunnioitettu Herra Puhemies! Arvoisa Eduskunta! Eduskunnan käsiteltäväksi nyt annetun tulo- ja menoarvion valmistaminen kävi tällä kertaa vaikeaksi sen johdosta, että eduskunnan valtiovarainvaliokunta kesäkuussa saattoi valtiovarainministeriön tietoon, että valiokunta kokoontuu jo syyskuun 1 p:nä käsittelemään tulo- ja menoarvioehdotusta, jonka siihen päivään mennessä, siis aikaisemmin kuin konsanaan ennen, tuli olla valmiina. Budjetin laatimiseen päästiin kuitenkin kesän kuluessa paljon myöhemmin kuin edellisinä vuosina siitä syystä, että eri ministeriöiden päälliköt, jotka hallitusvaihdoksen tapahduttua astuivat toimiinsa viime kesäkuun 1 p:nä, luonnollisesti tarvitsivat aikaa tutustuakseen kukin omaa ministeriötään koskeviin menoeriin siten voidakseen laatia ministeriötään käsittävän luonnoksen ensi vuoden talousarvioksi, joka oli lähetettävä valtiovarainministeriölle lopullista valmistelua varten. Kun lisäksi otetaan huomioon, että budjetin valmistelun ollessa kiireimmillään, keskusvirastojen päälliköt ja jäsenet sekä monet muut virkamiehet ja yhteiskunnalliset toimihenkilöt nauttimansa kesäloman takia eivät aina olleet neuvotteluja varten tavattavissa, oli luonnollista, että valtiovarainministeriössä uudelleen virisi eloon aikaisemminkin toisinaan esitetty ehdotus varainhoitovuoden ja kalenterivuoden eroittamisesta toisistaan. Kuten eduskunnan jäsenet ovat havainneet, on tätä ajatusta sivumennen myöskin kosketeltu tulo- ja menoarvioon liitetystä selostuksesta valtion tulo- ja menoarvion laskelmista ensi vuoteen, tehtäessä siinä laskelmia tulo- ja omaisuusveron arvioidusta tulosta ensi vuoden ku-

luussa. Siitä, mistä päivästä budjettivuosi on laskettava, ei hallitusmuodossa ole tosin nimenomaista säännöstä, mutta hallitusmuodon 69 §:n 1 mom. näyttää edellyttävän, että varainhoitovuosi on kalenterivuosi, joten näitä vuosia ei voitane meillä eroittaa toisistaan muuta kuin perustuslain säätämisestä voimassa olevassa järjestyksessä säädetyllä lailla. Useissa muissa maissa varainhoitovuosi poikkeaa kalenterivuodesta; ja, kuten jo mainitsin, on meilläkin erinäisistä käytännöllisistä syistä julkisuudessa jo aikaisemminkin ehdotettu varainhoitovuoden muuttamista ja määrittämistä olemaan esimerkiksi 1 p:stä huhtikuuta lähinnä seuraavan maaliskuun 31 p:ään tai 1 p:stä heinäkuuta kesäkuun 30 p:ään. Kun eduskunta on kehoittanut hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin valtion kassa- ja tililaitoksen uudistamiseksi ja tähän toimenpiteeseen juuri viime päivinä on ryhdytty, avautuu sen työn yhteydessä varsin sopiva tilaisuus ottaa lähemmin harkittavaksi myöskin nyt viittaamani ajatus.

Tarkastaessa budjetin menopuolta huomataan, että menojen kokonaislisäys kuluvan vuoden menoarvioon verrattuna on 11,66 %. Lukuunottamatta puolustusmenoja on muiden menojen lisäys kuitenkin 8,4 %. On käynyt tavaksi, että talousarviota eduskunnalle esitettäessä tehdään prosenttilukuvertailuja aikaisempien vuosien budjettiesityksiin. Avomielisesti on myönnettävä, että vertaus viime vuoden syksynä eduskunnalle annettuun menoarvioon ei muodostu nyt esitetylle budjetille eduksi, jos nimittäin kiinnitetään huomiota vain näihin prosenttilukuihin, koska viime vuoden syksynä eduskunnalle esitetty hallituksen menoarvioehdotus osoitti nousua edellisen vuoden budjettiin nähden ainoastaan noin 3,7 %. Olkoon tässä mainittuna, että syksyllä vuonna 1922 n. k. virkamieshallituksen antama talousarvio osoitti nousua 16 % sekä että syksyllä v. 1921 vuodeksi 1922 annettu budjetti osoitti lähes 5 % nousua. Nämä prosenttilukuvertaukset ovat kuitenkin hyvin harhaan johtavia, koska prosenttiluvun kyllä voi saada alhaiseksi, kuinka alhaiseksi tahansa, jos esim. arviomäärärahoja, joita hallituksella tarpeen tullen on lupa ylittää, ei oteta talousarvioon todellisten menojen mukaisesti tai jos välttämättömiä tarpeita ei riittävästi budjettiin oteta ja sensijaan eduskunta pakoitetaan ne budjettiin val-

tiovarainvaliokunnan esityksestä jälkeenpäin lisäämään. Vertauksen varalta on lisäksi muistettava, että valtiovarainvaliokunta syksyllä viime vuonna joutui koroitamaan hallituksen silloisessa esityksessä olevien menojen loppusummaa noin 170 milj. markalla ja eduskunta vieläkin suuremmalla määrällä. Tämä tosin osaksi johtuu siitä, että hallitus valtion liikeyrityksiin sekä erinäisten keskusvirastojen maatiloihin nähden oli noudattanut nettobudjettijärjestelmää, mikä muodollisesti oli omiaan vähentämään menoarvion loppusummaa, mutta jota menetelmää eduskunta puolestaan ei hyväksynyt. Niinpä kuluvan vuoden talousarvio, sellaisena kuin eduskunta sen hyväksyi, osoittaakin nousua edellisen vuoden menoarvioon nähden 11,49 % eli siis melkein täsmälleen saman määrän, minkä hallitus nyt on ollut pakotettu lisäämään ensi vuoden budjettiin kuluvan vuoden budjettiin verrattuna. Syksyllä vuonna 1922 vuodeksi 1923 annettua budjettiesitystä, joka, kuten jo edellä olen maininnut, osoitti nousua 16 %, moitittiin eduskunnassa liian tuhlailevaksi, mutta toiselta puolen on myönnettävä, että ylitykset 1923 vuoden tilinpäätöksen mukaan olivat vain 7 milj. markkaa suuremmat kuin säästöt muilla momenteilla, joten tuo moitetta saanut budjetti, eduskunnan siihen tekemine vähennyksineen todellisuudessa osottautui hyvinkin paikkansa pitäväksi, kun sen sijaan esim. syksyllä v. 1921 vuodeksi 1922 hyväksytty budjetti aiheutti ylityksiä 45 milj. markkaa yli menomamenteilla ilmestyneiden säästöjen. Prosenttilukuvertaukset sellaisenaan siis eivät anna oikeata kuvaa noudatetusta säästäväisyydestä tai tuhlaavaisuudesta. Arvostelu näissä kohdin on varovaisinta jättää joko siksi, kunnes valtiovarainvaliokunta ja eduskunta kulloinkin ovat ennättäneet menoarvioesitystä käsitellä, tai vielä oikeammin siksi kunnes tilinpäätös asianomaiselta vuodelta on saatu ja siten on numeroilla havaittu, miten tunnontarkasti budjetti on tehty todellisten, peittelemättömien olosuhteitten ja välttämättömien tarpeitten mukaisesti. Tällä tavoin eduskunta myös saa havainnollisen kuvan siitä, mitä kulloinkin vireillä olevat uudistukset tulevat maksamaan, ja tietää siten myös ottaa varten todelliset menot uusia laitoksia perustettaessa ja uusia lakeja säädettäessä, mikä valitettavasti ei ole aina tapahtunut.

On nimittäin tarkoin muistettava, että ne menoerät, joissa suurimmat nousut viime vuosien kuluessa ovat havaittavissa, niihin luettuna myöskin osa puolustusmenoista, perustuvat tarkalleen joko eduskunnan säätämien lakien määräyksiin tai eduskunnan tekemiin päätöksiin tai johtuvat esim. ensi vuodeksi siitä, että viimeisinä vuosina säästäväisyyden merkeissä ei ole myönnetty kaikkia välttämättömiäkään menoja, kuten korjaus- ja ylläpitokustannuksia y. m., joten luuloteltu säästäväisyys nyt on kostanut itsensä ja lopultakin pakottaa talousarvioon ottamaan vastaavat tai lisääntyneet menomäärät.

Jo hallituksen esityksen yleisperusteissa on ilmoitettu ne syyt, mitkä ovat aiheuttaneet nousua talousarvion menopuolella. Minä sentähden vain viittaan mainittuihin näkökohtiin ja suuntaviivoihin, rajoittuen tällä kertaa koskettelemaan ainoastaan muutamia menoeriä, joihin nähden minun huomatakseni julkisuudessa tai yleisön keskuudessa on esiintynyt harhakäsitystä.

Menoarvion laatimista vaikeuttaa suuresti se seikka, että yleiseen mielipiteeseen maassamme näyttää olevan juurtumassa se käsitys, jonka mukaan kaikissa hyvissä asioissa voidaan rajattomasti turvautua valtion raha-avustukseen. Viime talvena toimeenpantu tiedustelu siitä, mitä rahamääriä valtion virastot ja laitokset ensi viisivuotiskautena tarvitsisivat suunnitellun toimintaohjelman, n. k. finanssisuunnitelman, laatimista varten, osoittaa, ettei edes tällä pätevällä tahollakaan osattu arvioida toivottavan ja realisesti mahdollisen oikeata suhdetta toisiinsa. Yhtymät, yhdistykset ja yksityiset henkilöt ovat myös aivan liian valmiita lähtemään siitä edellytyksestä, että heidän yritystensä taloudellinen perus on laskettava valtion avustuksella ja vuosikustannuksetkin toisinaan miltei kokonaan ylläpidettävä valtiorahaston varoista. Ei edes ulkomaanmatkoja enää suunnitella ajattelematta, että valtio saa ottaa kustannuksiin osaa. Tässä yleisessä käsitykskannassa on muutos saatava aikaan. Valitettavaa on, että hyödyllisten ja itsessään kaikin puolin kannatettavien aloitteiden täytyy jäädä avustusta vaille, koska valtion varat eivät sitä myönnä. Vielä valitettavampaa on, että menoarviossa tästä lähtien ehkä sellaisiakin avustuksia täytyy käydä supistamaan, joihin

jo on totuttu. Mutta tämä on välttämättömyys, johon yleisen ajatuskannan täytyy mukautua. Näin jyrkästi ei ole voitu heti yhdellä kertaa menetellä, mutta asianomaisille on tarpeen jo etukäteen tietää, että valtion rahoja vastaisuudessa ei voida yhä kasvavassa määrässä sanottuihin tarkoituksiin myöntää.

Tässä yhteydessä lienee myöskin syytä mainita, että valtiovarainministeriössä on ryhdytty valmistaviin toimenpiteisiin yleisten määräysten aikaansaamiseksi yhdistyksille, järjestöille ja yksityisille annettujen valtion avustusten ja apurahojen käytön valvonnan tehostamiseksi.

Muihin hallinnonhaaroihin verraten, joissa menojen lisäystä on pääasiassa pidettävä seurauksena olojen säännönmukaisesta kehityksestä ja valtion tehtävien laajentumisesta osottaa hallituksen ehdotus puolustuslaitoksen menoarvioiksi niin hyvin absoluuttisesti kuin suhteellisesti suurinta nousua. On ollut luonnollista että hallituksen, jonka ohjelmaan tärkeänä tehtävänä kuuluu puolustuslaitoksen kaikinpuolinen kehittäminen ja varustaminen maan varallisuuden rajoissa kaikilla niillä tarpeilla, jotka isänmaan menestyksellistä puolustamista varten ovat välttämättömiä, täten on täytynyt puolustuskuntoisuutemme nykyiseen tilaan katsoen kiinnittää menoarvioehdotuksessa aivan erikoista huomiota puolustuslaitokseen ja sen määrärahatarpeisiin.

Rahaministerinä olisi minulle henkilökohtaisesti luonnollisesti ollut mieluisaa rajoittaa puolustuslaitoksen budjetti joko entiseen määräänsä tai sitä vielä supistaaikin entisestään, koska puolustuslaitoksen menoarvio, kuten jo esityksen yleisperusteluissa on mainittu, on lisännyt koko budjetin menopuolta huomiota herättävällä prosenttiluvulla ja koska suuren yleisön silmissä usein on arvosteltu budjettia vain sen mukaan, miten rahaministeri kulloinkin on pyyhkinyt menopuolta, ja koska puolustuslaitoksen menot asian luonnosta johtuen jo itsessään tuntuvat taloudellisesti tuottamattomilta. Mutta yleiset isänmaalliset puolustuskäsitteet ovat tehneet menolisäykset välttämättömmiksi. Näin ollen puolustuslaitoksen budjetti, lukuunottamatta muutamia menoeriä, joihin nähden valtioneuvostossa olin katsonut vähennyksiä mahdollisiksi, yleensä vastaa sitä minimiä, jonka alittamista ainakaan minä en tahdo ottaa vastuulleni.

Menoarvioehdotuksen laadinnan yhteydessä toimitettu perusteellinen selvitys ja muutenkin viime keväänä julkisuuteen tulleet tosiasiat ovat nimittäin selvästi osoittaneet, että tähänastisia huomattavasti suuremmat määrärahat puolustuslaitoksen kehittämiseksi ja varustamiseksi hyökkäyksen varalta ovat välttämättömät, jos mieli pyrkiä vaatimattomaankin puolustusvalmiuteen.

Mitä puolustuslaitoksen vakinaiseen menoarvioon tulee, niin on ollut välttämättöntä varata määrärahoja enemmän kuin tähän asti kipeän upseeri- ja aliupseeripuutteen poistamiseksi, tehokkaamman koulutuksen aikaansaamiseksi sekä ennen kaikkea taisteluvälineiden ylläpitoon ja asevelvollisten sotilaskasvatuksessa kuluviin taisteluvälineiden hankkimiseen, koska hyökkäyksen varalta pidettävien varastojen käyttäminen, kuten tähän saakka varojen riittämättömyyden vuoksi on täytynyt tapahtua hankkimatta vastaavaa määrää uutta sijaan, lyhyessä ajassa johtaa jo olemassa olevienkin puolustusedellytysten menettämiseen.

Rauhan aikana maan asekuntoiset miehet koulutetaan ja kasvatetaan sotilaiksi sodan ajaksi. Ne varat, mitkä rauhan aikana tähän käytetään, ovat suurimmaksi osaksi hukkaan heitetty, ellei samalla omisteta tarpeeksi huolta siihen, että valtakunnalla on, kun sen olemassaoloa on asevoimin puolustettava, annettava kouluuttamilleen sotureille ne tarpeet, välineet ja teknilliset apuneuvot, joita ilman puolustus ei ole mahdollinen. Laiminlyönnit tässä kohden saadaa sodan sattuessa moninkertaisesti maksaa ja lisäksi kärsiä korvaamatonta ihmishengen hukkaa, jos maan terveimmät voimat sotarintamalla, varustusten ja apuneuvojen puutteessa, olisivat alttiina vihollisen hävitettäväksi. En tahdo uskoa, että ainoakaan Suomen sotilaan isä tai äiti, puoliso, sisar tai veli tahtoisi nähdä isänmaansa puolustavan soturin näin avuttomassa tilassa sotatantereella. Näitä sodanajan tarpeita varten, joita monessa tapauksessa ei sen puhjettua enää voida nopeasti eikä riittävässä määrässä tai ei ollenkaan hankkia, s. o. puolustuslaitoksen perusmenoja varten, emme toistaiseksi ole uhranneet sanottavasti mitään. On suurin piirtein eletty siinä luulossa, että me näistä perusmenoista olisimme pääasiassa suoriutuneet niiden sodankäyntitarpeiden avulla, jotka venäläiseltä sotalaitokselta jäivät maahan.

Vaikkakin on myönnettävä, että tämä n. s. sotasaalis muodostaa arvokkaan lisän ja avun Suomen puolustuslaitoksen perustuskustannusten suorittamisessa, niin että me niistä voimme selviytyä huomattavasti vähemmällä kuin ne maat, joiden on ollut puolustuslaitoksensa varustettava aivan alusta alkaen, niin on kuitenkin huomattava, että se suurelta osaltaan on käsittänyt enemmän tai vähemmän käyttöön kelpaamattomaksi kuluneita ja vanhentuneita välineitä, minkä ohessa erittäin tärkeitä apuneuvoja kuten varsinaisia sota-aluksia, lentokoneita, kevyitä konekiväärejä, erittäin kuljetus- ja yhteysvälineitä j. n. e. puuttui kokonaan. Tähän tulee lisäksi, että maailmansodan kokemusten perusteella on kaikkialla ryhdytty tehostamaan ja muuttamaan sotavoimien varustusten kokoonpanoa ja laatua. Täten esiintyy, kuten jo julkisuudessa lienee käynyt selväksi, armeijan varustuksessa arveluttavia aukkoja, joiden täyttäminen maan turvallisuuden kannalta on katsottava lähivuosien tärkeäksi tehtäväksi.

Puolustuslaitoksen tarkoituksenmukaisin ja maan kantokykyä vastaava järjestely ynnä puolustuslaitoksen eri aselajien keskinäinen suhde samoin kuin maan sodanaikaisen talouden järjestelykysymykset ovat paraikaa mahdollisimman yksityiskohtaisen ja tarkan tutkimuksen ja valmistelun alaisina, ja on tässä tehtävässä pyritty käyttämään hyväksi mahdollisimman monipuolistista ja täysipainoista asian tuntemusta. Näin ollen ei hallituksen sotilasmenoarvioehdotus sinänsä sisällä puolustuslaitoksen kaikkiin aloihin kohdistuvaa kokonaisohjelmaa, vaan on määrärahoja ehdotettu vain sikäli kuin kypsiä suunnitelmia on voitu saada valmiiksi. Tästä syystä puutuu ehdotuksesta m. m., määräraha laivaston perustamista varten, joka kysymys, vaikkakin siitä eduskunnalle jo on esitys annettu, on erittäinkin, mitä sen suhteeseen muuhun puolustuslaitokseen tulee, näyttänyt kaipaavan lisätarkistusta. Edelleen on kiinteän rannikopuolustuksen järjestely avoimena, samaten sotavoiman lopullisen sijoituksen vaatimat määrärahat j. n. e. Asiain näin ollen on perustamismäärärahoja ehdotettu vain sellaisten kipeiden tarpeiden varalle ja sen verran kuin on katsottu voitavan vuoden kuluessa mahdollisimman laajassa määrässä kotimaisen tuotannon avulla käyttää.

Eri asia on, missä määrin me taloudellisesti vastedes kestämmä puolustuslaitoksen kehittämiseen nykyisessä laajuudessaan tarpeellisten menojen suorittamisen. Jos tämä uhraus näyttäytyisi vaikeammaksi kuin mitä se tällä hetkellä on, niin voitaneen silloin aikanaan ottaa harkittavaksi armeijamme määrävahvuuden mahdollinen vähentäminen, joka ei ole kädenkäänteessä tehtävissä ja joka toimenpide epäilemättä tulee puolustusrevisionissa tarkastuksen alaiseksi. Ne määrärahat, joista nyt on kysymys, ovat joko säännöllisiä vuosimenoja tai perustamiskustannuksia ja sentähden riippumattomia armeijan vastaisesta määrävahvuudesta. Puolustuskuntoisuuksiemme lujittaminen ei kuitenkaan ole yksinomaan niiden määrärahojen varassa, mitkä siihen myönnetään, vaan yhtä suuressa määrässä riippuva myös puolustuslaitoksessa, niin upseeristossa kuin miehistössäkin, vallitsevasta siveellisestä hengestä, isänmaallisesta mielialasta, itseuhrautuvaisuudesta ja kurista. Yhtä tärkeätä kuin puolustuslaitoksen aineellinen varustaminen on sentähden oleva myös hallituksen tehtävä puolustuslaitoksen kehittämisessä ja siinä havaittujen epäkohtien perusteellisessa korjaamisessa. Voidessaan jo osittain aikaansaada toimenpiteitä asiointilan korjaamiseksi tässä kohden ja pyrkinessään edelleen jatkamaan työtään puolustuslaitoksen saattamiseksi korkean tehtävänsä tasalle on hallitus vakuutettu siitä, että ne määrärahat, mitkä nyt on esitetty puolustuslaitosta varten myönnettäviksi, nyttemmin tulevat parhaalla tavalla maan turvallisuuden hyväksi käytetyiksi.

Oppikoulumenot ovat jossain määrin lisääntyneet, etupäässä sen johdosta, että valtion kouluihin, oppilasluvun yhä lisääntyessä, on tarpeen perustaa huomattava määrä uusia rinnakkaisluokkia ja että on katsottu asianmukaiseksi, oppikouluopetuksen kohottamiseksi ja yhä useampien seutujen varustamiseksi valtion oppilaitoksilla, ehdottaa neljän maaseutukaupungin yksityiskoulun ottamista valtion haltuun ja yhden uuden koulun perustamista pääkaupunkiin. Viime aikoina on tosin julkisuudessa esitetty mielipide, että oppikouluja on maassa liiaksi ja että teoreettisten opintojen harrastus on alkanut käydä arveluttavan yleiseksi. Tahtomatta tässä yhteydessä lähemmin puuttua tähän itsestään tärkeään ja mielenkiintoiseen kysymykseen katson

asiakseni huomauttaa, että puhe liikatuotannosta opillisella alalla on asiantuntevalla taholla — tarkoitan yliopiston rehtorin äskeistä avajaispuhetta — osoitettu liioitelluksi ja että maalaisväestönkin keskuudessa on voimakkaana herännyt korkeamman sivistyksen tarve, jonka tyydyttäminen on pidettävä maalle suuriarvoisena.

Tällä en tahdo kieltää, että kouluolomme vastaisessa ja yleisessä järjestyksessä on entistä enemmän pantava huomiota erilaisten, tarkoitustaan vastaavien ammatikoulujen ja opistojen perustamiseen ja nuorison ohjaamiseen käytännöllisille aloille. Tässä kohdin on huomautettava, että koululaitoksen kehitys oppikoulun ja kansakoulun alalla viime vuosina on kylläkin ollut voimakas, mutta ammatillisten koulujen alalla varsin hidas ja heikko. Esim. lukuvuonna 1920—1921, jolta ajalta minulla on tilastotietoja käytettävänä, oli oppilaita: kansakouluissa noin 234,000, oppikouluissa 32,000, maatalouskouluissa 3,265, kauppakouluissa 3,283, teollisuutta ja käsityötä edistävissä kouluissa 7,438. Nämä luvut osoittavat, että maamme nuorisoo harrastaa paljon enemmän oppikoulusivistystä kuin ammattitaidon kehittämistä. Aivan samalla tavalla kuin opiskelijain lukumäärään nähden ovat ammattikoulut takapajulla myös valtion kannatuksen suhteen, kuten kylläkin selviää tarkastettaessa menoarvion vastaavia momentteja. Onko näin ollen ihme, että ammattitaito ei ole edistynyt, vaan esim. käsityöteollisuuden alalla taantunut. Teknillisten ja ammatillisten koululaitosten tarmokkaaseen kehittämiseen on sentähden kiireellisesti ryhdyttävä, vaikka siihen tätä budjettia laadittaessa ei ennätetty vielä saada valmiiksi mitään suunnitelmaa.

Kansakoululaitoksen kohdalla on suurin lisäys havaittavana niissä momenteissa, joista annetaan avustusta ja kuoletuslainaa maalaiskunnille omien kansakouluhuoneistojen rakentamiseksi. Lisäys tekee pyöreän luvun 19 1/2 miljoonaa. Tämän vuoden menoarvion otetut erät ovat nim. osoittautuneet riittämättömiksi, nousten huomattavasti arvioituja korkeammiksi. Samaten on koulujen yhä lisääntyvän luvun takia ollut välttämätöntä korottaa 10 pääluokan VI luvun 25 momenttia, jolta kansakoulujen kustannuslain 14 §:n perusteella annetaan avustusta maalaiskuntien kansakoulukustannuksiin. Lisäys on arvioitu 4 1/2 mil-

joonaksi. Vaikka ei ole ehdotettu muutosta kansakoulun opettajain palkkoihin, nousee palkkausmomenttien yhteissumma kuitenkin noin 2 milj. markalla, mikä johtuu opettajain luvun tuntuvasta lisääntymisestä.

Mitä erityisesti vieläkin oppivelvollisuuden aiheuttamiin kustannuksiin tulee, jotka vuonna 1925 kaikkiaan tulevat nousemaan 220 miljoonaan markkaan, ovat ne, kuten sanottu, tuntuvat. Maan yleisen edistymisen, niin henkisen kuin välillisesti myöskin taloudellisen, kannalta tämä menojen kohtaminen on kuitenkin pidettävä välttämättömyytenä. Oppivelvollisuuden toimeenpano on niitä tehtäviä, joita itsenäiseksi tullut maamme ei ole voinut vetäytyä suorittamasta eikä näyttäisi oikealta lykätä sitä kauaksi eteenpäin.

Oikein ja niin hyvin valtiotalouden kuin kuntien taloudenkin kannalta välttämätöntä on sensijaan tarkoin harkita, eikä olisi löydettävissä keinoja, joiden avulla kansakoululaitoksen aiheuttamia menoja voitaisiin supistaa, ilman että itse kansanopetus joutuisi kärsimään. Siinä tarkoituksessa asetettiin valtion komitea tekemään ehdotusta kansakoulun kustannuslain tarkistamisesta. Niin pian kuin komitea on työnsä suorittanut, on hallitus puuttuva asiaan ja tekevä tarpeelliseksi havaitut ehdotuksensa eduskunnalle, jota paitsi on tarpeenmukaisesti tarkastettava, että kunnat, vaatiessaan lakimääräyksiin perustuvaa kouluavustusta valtiolta, merkitsevät valtion avustusta oikeuttaviksi menoiksi vain ne todelliset kustannukset, joista avustusta lain perusteella on annettava.

Verrattaessa sosiaalihallinnon menoja koko menoarvioon huomataan, että ne, kun lasketaan pois alkoholiliike, ovat noin 30 miljoonaa markkaa eli suunnilleen 1 % kaikista valtion menoista. Tarkastaessa taas tätä suhdetta muiden maiden vastaaviin oloihin on todettava, että nuo menot meillä ovat varsin alhaiset. Esim. Tanskassa ja Ruotsissa sama suhde vaihtelee 15—7 %:iin. Meidän maamme suhteellisen alhaiset menot sosiaalihallinnon alalla riippuvat pääasiallisesti siitä, että meillä ei vielä ole valtiovaroilla järjestettyä sairaus-, vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta, mitkä muualla nielevät pääosan sosiaalimenoista. Toistaiseksi on meillä varattu tulevaa vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta varten noin 60 miljoonan markan suu-

ruinen rahasto, mutta ilmeistä on, ettei tämä määrä riitä, kun meillä aikanaan toteutetaan vastaava vakuutus.

Vaikka mielestäni on ollut paikallaan, että kuluvana pulakautena on koetettu pysyttää sosialihallinnon menot mahdollisimman pieninä ja vaikka samaa periaatetta on ollut pakko edelleen noudattaa nyt esillä olevassa menoarvioehdotuksessa, emme toisaalta saa — huolimatta siitä mikä valtiollinen maailmankatsomus kullakin meistä on — ummistaa silmiämme siltä tosiasialta, että tämän hallinnonhaaran järjestely meillä vielä on keskeneräinen ja että se tulevaisuudessa todennäköisesti tulee vaatimaan suurempia menoeriä kuin nykyään. Tässä suhteudessa en luonnollisestikaan unohta sitä seikkaa, että sosialisissa uudistuksissa, esim. työaikalainsäädännön alalla, on menty liian pitkälle, mikä on omiansa heikontamaan elinkeinoelämämme kilpailukykyä muiden maiden kanssa, mutta toiselta puolen en saata olla mainitsematta, että sosialihallinnon kustannukset eivät erikoisesti ole aiheuttaneet valtion menoarvion nousua, kuten julkisuudessa usein lukee väitettävän.

Julkisuudessa on myöskin esiintuotu, että tuloarvion laadinnassa olisi oltu liian optimistisia ja että varsinkin tulli- ja liikennetulot olisivat merkityt liian korkeiksi. Minä saatan vakuuttaa, että yhtä tarkasti kuin on koetettu laskea talousarvion menopuoli, varsinkin mitä arviomäärärahoihin tulee, jotta ensi vuoden kuluessa ei olisi välttämätöntä sallia ylityksiä tai tarpeen lisämenoarviossa anoa uusia määrärahoja, kuten aikaisempina vuosina on ollut laita, yhtä tunnollisesti on koetettu myöskin todellisiin määriinsä laskea vuositulot, joiden harkinnassa on nojaututtu ammattiviranomaisten laskelmiin ja aikaisempien vuosien kokemuksiin. Kun saan tilaisuuden valtiovarainvaliokunnassa yksityiskohtaisemmin perustella kysymyksen tulleita tuloneriä, niin sivuutan tämän kysymyksen, huomauttamalla, että valtiotalouden kannalta on toivottavaa, että laskelmat niin tuloihin kuin menoihin nähdään tehdään tosilojen mukaisesti, jotta Suomen kansalta, tulopuolen tullessa liian alhaiseksi arvioituksi, ei otettaisi tarpeettomasti raskaita veroja menopuolen tasoittamiseksi. Silti en tahdo väittää, etteikö tuloarviossa, joka laadittiin viime elokuun alkupuolella, voisi olla aihetta muuttuneitten taloudellis-

ten edellytysten johdosta vielä tarkistaa muutamia tuloneriä, toisia ehkä vähentäen, toisia tulomääriä taas korottaen. Mutta siitä saanen, kuten sanoin, aikanaan tarkemmin neuvotella valtiovarainvaliokunnan tai sen asettaman jaoston kanssa.

Olisi luonnollisesti mielenkiintoista ryhtyä tutkimaan, onko Suomen valtiotalouden viimeaikaista kehitystä pidettävä oikeana ja onnellisena ja tietääkö menoarvion nousu Suomen kansan nykyisiin varoihin verrattuna liian suurta rasitusta. Valtiotaloutemme tuntija, professori Ernst Nevanlinna on kyllä eräässä viime keväänä julkisuuteen saatetussa tutkielmassaan osoittanut, että valtion vakinaiset menot viime 12-vuotiskautena ovat kasvaneet tosiasiallisesti pienemmällä prosenttimäärällä kuin edellisenä yhtä pitkänä aikana, jos nimittäin numeroiden vertailussa nykyinen markka lasketaan 10:nneksi osaksi sodan edellisestä eli n. k. vanhasta markasta. Saattaa kuitenkin panna kysymyksen alaiseksi, johtaako mainittu vertausmenettely todellisuuden mukaiseen lopputulokseen. Mutta jos se pidettäisiinkin oikeana, niin on professori Nevanlinna tutkielmassaan samalla tullut myös siihen vähemmän lohdulliseen tulokseen, että mainittuna ajanjaksona hyvin huomattavat uudet ja korotetut verot ovat olleet välttämättömiä tarpeellisten tulojen hankkimiseksi valtiolle ja että ne voivat jatkua ainoastaan, jos kansakunnan varallisuus, lähinnä vuotuinen kansallistulo, kasvaisi suunnilleen samassa suhteessa. Tästä vaikeasti selvitetävästä asiasta tieto kuitenkin on varsin puutteellinen. Joka tapauksessa on varmaa, että maamme viimeksi kuluneen vuosikymmenen aikana on taloudellisessakin suhteessa tuntuvasti edistynyt. Maanviljelyksen tuotto on ilahuttavasti kasvanut. Tilaston mukaan oli rukiin, ohran ja vehnän sato v. 1922 määrältään 16, kauran 40 ja kylvöheinän kokonaista 71 % suurempi kuin v. 1913. Laskettuna viimekeväisen hintatason mukaan oli sadon raha-arvo v. 1922 noin 1,100 miljoonaa markkaa suurempi kuin v. 1913. Mitä tulee teollisuuteen, eivät laskelmat, joita on toimitettu sen teollisuuden tuotannosta, joka työskentelee etupäässä kotimaan tarvetta varten, osota yhtä ilahduttavia numeroita, mutta pätevät asiantuntijat ovat vakuutetut siitä, että tämäkin osa kansallistuloamme on nyt suurempi kuin vuosikymmen sitten. Vienniteollisuudessa taas, jonka tuotanto edus-

taa suurinta osaa Suomen kansallistulosta, on sitten v. 1913 tapahtunut suuri edistys. Pätevästä lähteestä hankkimiansa alkutietojen nojalla on senaattori J. K. Paasikivi viime talvena pitämässään esitelmässä arvioinut vientiteollisuuden nettotuotannon olleen viime vuonna raha-arvoltaan noin 750 miljoonaa markkaa suuremman kuin v. 1913. Näiden viimeksi luettelemaini rauhoittavien numeroiden vastapainona on kuitenkin mainittava, että maamme teollisuus päästäkseen ylläkerrottuihin edullisiin tuotantotuloksiin, on ollut pakotettu, kuten senaattori Paasikivi myös on selvittänyt. huolestuttavasti lisäämään velkataakkaansa.

Edellä mainitsemani numerot ovat kaikki absoluuttisia lukuja ja valaisevat senvuoksi kysymystämme puutteellisesti. Muistettava on myös, että nykyään maamme väestö on noin 7 % suurempi kuin v. 1913 ja että monet muut tärkeät puolet maassamme vallitsevasta taloudellisesta asemasta eivät numerojen valossa esiinny niin edullisina, kuin olisi kyllä menoarvion nousuun nähden toivottavaa. Hallitus onkin pyrkinyt budjettiehdotuksessaan välttämään kaikkea tarpeetonta menojen lisäystä, vaikka ei ole katsonut oikeaksi evätä varoja sellaisilta tarkoituksilta, joiden tyydyttämistä erityäin tärkeät maan ja valtakunnan edut näyttävät välttämättä vaativan.

Hallituksen menoarvioehdotus on laadittu edellyttämällä, että Suomen markan saavuttama kurssiarvo ylläpidetään. Rahataloudellinen tilanne maassa on yhä edelleen raskas. Tuotannollinen elämä kärsii pääoman puutetta ja pääomankorko pysyy edelleenkin sietämättömän korkeana. Vaikeuksien voittamiseksi on ponnistettava voimat tuotannollisen toiminnan ylläpitämiseksi ja markan arvon pysyttämiseksi sillä tasolla, jolle se viimeisten kahden ja puolen vuoden aikana on voitu vakauttaa. Seuraava askel on tämän vakauttamisen turvaaminen sen kautta, että markka, saavuttamallaan kurssitasolla, jälleen sidotaan kultaan.

Saatan lopettaa lausuntoni valtiovarainministerin virka-asemaan hyvinkin soveltuvalla toivomuksella, ettei eduskunta antaisi valtion raha-asiaain nykyisen tyydyttävän tilan ja yli miljoonien markkaan nousevan pääomasäästön houkutella itseään lisäämään valtion menoja ja poikkeamaan viime vuosien säästäväisyyspolitiikasta, koska

tarkalleen on pidettävä mielessä, että maamme nykyään tärkeimmät ratkaisua odottavat rahataloudelliset reformit, nimitäin rahalaitoksemme järjestäminen säännölliselle kannalle ja verojen helpoittamispyrkimykset ovat tehtäviä, jotka varsinkin näinä rahakireinä ja elinkeinoelämälle vaikeina aikoina vaativat koko kansalta ja erikoisharrastusten ajajilta erinomaista pidättyväisyyttä ja kestävyyttä.

Ärade medlemmer av riksdagen! Jag har i mitt uttalande på det andra inhemska språket behandlat frågan om finansärets skiljande från kalenderåret, uppställt en jämförelse mellan de senaste årens budgetpropositioner, behandlat frågan om statsbidrag åt privata föreningar och enskilda, om kontroll över användandet av statsbidrag, om försvarsväsendets utgiftsstat, om utgifter för lärdomsskolor och om yrkesskicklighetens utvecklande. Vidare har jag inlätit mig på kritik av läropliktslagen och socialförvaltningens utgifter samt slutligen behandlat budgetens inkomstsida. Det skulle upptaga för mycket av riksdagens dyrbara tid om jag här återgäve i detalj vad jag nyss yttrade med avseende å regeringens budget. Jag vill därför inskränka mig till att återgiva de reflexioner av mera allmän natur, vilka jag ansett nödiga framställa i anslutning till budgetförslaget.

Det vore naturligtvis intressant att undersöka, huruvida Finlands statshushållnings utveckling de senaste tiderna bör anses riktig och lycklig eller huruvida stegringen av utgiftsstaten i förhållande till Finlands folks nuvarande tillgångar innebär en för hög belastning. Kännaren av vår statshushållning, professor Ernst Nevanlinna har visserligen i en senaste vår till offentligheten bragt studie utvisat, att statens ordinarie utgifter under senaste 12-årsperiod tillvuxit med faktiskt mindre procenttal än under föregående lika långa tid, därest nämligen vid jämförelse av siffrorna den nuvarande marken beräknas till en tiondedel av marken före kriget eller den s. k. gamla marken. Det kan dock ifrågasättas, huruvida nämnda jämförelse leder till ett med verkligheten överensstämmande slutresultat. Men även om detta förfarande skulle anses riktigt, har professor Nevanlinna i sin undersökning samti-

digt kommit till det mindre trösterika resultat, att under nämnda tidsperiod mycket betydande nya förhöjda skatter varit oundgängliga för anskaffande av nödiga inkomster åt staten och att de kunna fortgå endast om nationens förmögenhet, närmast den årliga nationalinkomsten, skulle växa i ungefär samma proportion. Kunskapen om denna mycket svårutredda sak är dock synnerligen bristfällig. I varje fall är det säkert, att vårt land under det senast förflutna decenniet även i ekonomiskt avseende kännbart förkovrats. Lantbrukets avkastning har tilltagit på ett glädjande sätt. Enligt statistiken var skörden av råg, korn och vete år 1922 till sin kvantitet 16, av havre 40 och av sätt hö hela 71 % större än 1913. Beräknat efter prisnivån senaste vår var skördens penningvärde år 1922 omkring 1.100 miljoner mark större än år 1913. Vad beträffar industrin utvisa beräkningarna, vilka verkställts rörande den industris produktion, som främst arbetar för eget lands behov, den s. k. hemmainsindustrin, icke lika glädjande siffror, men kompetenta sakkunniga äro övertygade därom, att även denna del av vår nationalinkomst nu är större än för ett årtionde sedan. Inom exportindustrin åter, vars produktion representerar en stor del av Finlands nationalinkomst, har sedan år 1913 en stor förkovran ägt rum. Med stöd av från kompetent håll införskaffade uppgifter har senator J. K. Paasikivi i ett föredrag senaste vårvinter beräknat, att exportindustrins nettoproduktion år 1923 till sitt penningvärde varit omkring 750 miljoner mark större än år 1913. Såsom motvikt till dessa lugnande siffror bör dock nämnas, att landets industri, för att komma till ovanrelaterade gynnsamma produktionsresultat, varit tvungen att, såsom senator Paasikivi även utrett, på bekymmerväckande sätt öka sin skuldbörda.

Dessutom äro dessa siffror alla absoluta tal och belysa förty bristfälligt vår fråga. Ihågkommas bör även, att vår befolkning för närvarande är omkring 7 % större än år 1913 och att viktiga sidor av den ekonomiska ställningen i landet icke i sifferbelysning framträda så fördelaktiga som önskvärt vore. Regeringen har även i sitt budgetförslag försökt undvika all onödig ökning av utgifterna, ehuru den icke ansett riktigt att vägra medel till sådana ända-

mål, vilkas tillfredsställande för landet och riket synnerligen viktiga intressen synes fordra.

Regeringens förslag till utgiftsstat har uppgjorts under den förutsättning, att finska markens nuvarande kursvärde upprätthålles. Det finansekonomiska läget i landet är fortfarande svårt. Det produktiva livet lider av brist på kapital och kapitalräntan håller sig outhärdligt hög. Till svårigheternas övervinnande är det nödvändigt att anstränga alla krafter för den produktiva verksamhetens upprätthållande och markvärdets bibehållande på den nivå, på vilken det under senaste två och ett halft år kunnat stabiliseras. Och följande steg är att trygga denna stabilisering därigenom, att marken på det uppnådda kursstadiet åter bindes vid guldmet.

Jag kan avsluta mitt uttalande med den med finansministerns ämbetsställning förbundna förhoppningen, att riksdagen icke måtte låta statsfinansernas nuvarande tillfredsställande läge och den till över en miljard mark uppgående kapitalbehållningen locka till ökning av statens utgifter, emedan man nogsamst bör hålla i minnet, att landets viktigaste finansiella reformer, som för närvarande avvakta sin lösning, nämligen penningväsendets omreglering på normal fot och strävandena att lätta skatterna, äro uppgifter, som isynnerhet under dessa penningefattiga och för det produktiva livet svåra tider av nationen och särskilt av ivrare för specialintressen fordra synnerlig avhållsamhet och uthållighet.

(Ed. Sunila: Kun hallitus budjettiesityksen perusteluissa tekee selkoa niistä budjetin kohdista, jotka ovat aiheuttaneet huomattavimmat lisäykset menosääntöön, mainitaan siinä m. m. seuraavaa: „Maatalouden tukemiseen sekä sen edistämiseksi varsinkin viime vuosina alkuunpantuun tehokkaampaan opetus- ja neuvontatoimintaan tarvitaan lisämäärärahoja, jotta aloitettuja uudistus- ja parannustoimenpiteitä voitaisiin suunnitelman mukaisesti jatkaa.”

(Tässä lausutaan selvästi julki valtiovalan velvollisuus maatalouden tukemiseen. Tämä huolenpito maan pääelinkeinosta on kaikinakin aikoina tärkeä, mutta erityisen tärkeä sellaisena vaikeana pula-aikana, johon Suomenkin maatalous on joutunut ja jonka tuhoisia seurauksia viime vuoden

kato on suuresti lisännyt. Mikäli voidaan viimeisistä tutkimustuloksista päättää, on se osa maatalouden tuotosta, mikä on jäänyt velkain korkoja ja perheen yksityiskulutusta varten, parhaimmillakin tiloilla tässä maassa alentunut 2 vuodessa noin neljanteen osaan ja varsin suurella osalla tiloista on täytynyt suuresti kuluttaa entistä pääomaa ja muutenkin niukkaa työansiota.

Kuluvana aikana on todettu maataloudestamme arveluttavia heikkouksia, toiselta puolelta taas on saatu yhä enemmän vahvistusta sille, että maatalous voi Suomessakin täyttää tärkeän tehtävänsä, jos sille m. m. valtiovallan puolelta annetaan sitä tukea, mikä jo maan itsenäisyyden kannalta on välttämätön. Juuri tämä saavutettu itsenäisyys on maatalouden aseman ja merkityksen kokonaan muuttanut, sen uudelle tasolle nostanut.

Menosääntöesityksessä onkin hallitus onnessa kohdin esittänyt lisäyksiä nykyisiin maatalousmäärärahoihin, mutta tälläkään kertaa ei hallituksen esitys maatalousmäärärahoihin nähden ole sellainen, että se tyydyttäisi ajan kasvaneet vaatimukset. Siitä tahdon antaa muutamia esimerkkejä.

Vallitsevasta ahdinkoajasta selviytymisen vaatii ensinnäkin maataloustuotteiden menekien ja hintojen varmentamista. Varmimpana tukena tässä ovat maanviljelijöiden omat osuuskunnat ja tuotantolaitokset. Meijerien, teurastuslaitosten, myllyjen, sahalaitosten y. m. maanviljelijöiden tuotantolaitosten perustaminen ja tukeminen on tällä kertaa rahanpuutteen vuoksi ainoastaan valtiovallan avulla mahdollinen. Kuluvan vuoden menosäännössä on tällaisille tuotantolaitoksille myönnettäviä lainoja varten varattu yhteensä 5 miljoonaa markkaa. Keskuslainarahasto oli arvioinut osuusmeijerien rakennuslainatarpeen ensi vuonna 10 milj. markaksi. Osuusteurastamoitten ja lihanjalostuslaitosten rakentamista sekä entisten laitosten täydentämistä varten tulee valtioapuanomuksia ainakin 5 milj. markkaan, muita tuotantolaitoksia varten todennäköisesti vielä enemmän. Hyvin tuntien tämän tarpeen esitti maataloushallitus ensi vuoden menosääntöön osuusmeijerien rakennuksia varten 8 milj. markkaa, osuusteurastamoitten lainoja varten 4 milj. markkaa ja muita maataloudellisia tuotantolaitoslainoja varten 3 milj. markkaa. Hallitus

on yhteensä kaikkia näitä maataloudellisia tuotantolaitoksia varten varannut vain saman määrän, 5 milj. markkaa, mikä on kuluvan vuoden menosäännössäkkin. Eduskunnan asia on korjata hallituksen tekemä erehdys. Tuotantolaitoksia avustamalla voi valtiovalta maataloutta kaikista parhaiten tukea. Eikähän tässä ole kysymyksessä mikään lahja vaan laina, jonka antaminen valtiolle on sekä rahataloudellisesti mahdollinen että koko maan kansantaloudelle erityisen tärkeä. Tahdon erityisesti viitata niihin suuriin uhrauksiin, joihin äskettäin Englannissa ja Yhdysvalloissa on valtiovallan puolelta ryhdytty maataloudellisten tuotantolaitosten avustamiseksi.

Suoranaisesti maataloustuotannon kohottamista tarkoittavat myös ne lainat, joita valtio myöntää kuivatuslaitteita varten. Tuleehan siten uutta maata viljelykselle ja vanhan tuotanto tuntuvasti kohoamaan. Kuluvan vuoden 7 milj. markan suuruisen kuivatusmäärärahaan on hallitus esittänyt ainoastaan 1 milj. markan lisäyksen. Tämän esitetyn määrärahan riittämättömyys selviää jo siitä, että kuluvana vuonna oli elokuun loppuun käytetty tarkoitukseen yli 8,700,000 markkaa, joten maataloushallitus on ollut pakotettu esittämään, että tämän vuoden lisämenoarvioon varattaisiin 5,5 milj. markan lisäys syyskuukausia varten. Kun otetaan vielä huomioon, että maanviljelynsinöörin johdolla suoritettavat kuivatusyöt ovat uuden asetuksen johdosta lokakuun 12 p:ltä 1923 suuresti lisäytymässä, niin voidaan käsittää, että maataloushallituksen esittämä 3 milj. markan lisäys nykyisiin kuivatusmäärärahoihin on vähin määrä, millä voidaan laskea tul-tavan toimeen.

Tuntien koetoiminnan tarkeyden maatalouden kohottamistyössä ja sen seikan, että meillä koetoiminta on kulkenut paljon muista sivistysmaista jäljessä, on eduskunta äskettäin huomattavasti lisännyt koetoimintamäärärahoja. Niinpä esim. paikallisten koeasemain perustamista varten on kuluvaksi vuodeksi myönnetty 1,200,000 markkaa. Näyttää kuitenkin siltä, että tehtyjä suunnitelmia ei päästäisi lainkaan toteuttamaan tarpeellisella nopeudella, jos hallituksen nyt tekemä esitys koetoimintamäärärahoiksi tulisi hyväksytyksi. Niinpä on hallitus esim.

pienentänyt paikalliskoeasemain perustamismäärärahan melkein puoleen tämänvuotisesta, ja esitetyllä määrärahalta olisi vielä avustettava sallaojituskokeita ja työtehotutkimuksia. Pitäisi kuitenkin olla tunnettua, että juuri paikalliskoeasemia eri puolille maata meillä mitä kipeimmin kaivataan maataloudellista edistystyötä ohjaamaan. Ja että joka puolella maata on asia saavuttanut voimakasta kannatusta, sitä osoittaa eri maakuntain puolesta tehdyt lukuisat koeasemapyyntöesitykset ja ne rahastotkin, jotka altaista ajoista huolimatta on saatu syntymään. Kaikissa sivistysmaissa saavutettu kokemus osoittaa, että hyvin johdettu koetointatyö on maataloudellisen neuvontatyön samoin kuin asutustoiminnankin tärkeimpiä ehtoja. Ei tunnuta tarkoituksenmukaiselta säästämällä koetointtavaroja vähentää sitä mahdollisuutta, että mainittuihin tarkoituksiin myönnettävät määrärahat tulevat tarkoituksenmukaisesti käytetyiksi.

Maatalousopetus on tässä maassa suureksi osaksi yksityisten oppilaitosten varassa. 120:sta maataloudellisesta oppilaitoksesta yhdessä maataloushallituksen alaisten kotitalouskoulujen kanssa on ainoastaan 23 valtionlaitosta. Valtion avustus on näillä oppilaitoksilla ollut aivan riittämätön, mikä seikka on suureksi osaksi vaikuttanut useiden koulujen heikkouteen. Varsinkin ovat useimpain koulujen huoneustot tarkoitukseen sopimattomat. Niiden uusiminen ja korjaaminen on vain valtion tukemana mahdollista. Nykyinen ahdas aika tekee sen suorastaan mahdottomaksi yksityisten kannatusten varassa. Sen vuoksi oli tämän vuoden menoarvioon otettu 2 milj. markan määräraha rakennuslainoja varten maatalousoppilaitoksille erittäin suuriarvoinen. Muutamat koulut saatiin jo tänä vuonna kuntoon, mutta ainoastaan pieni osa laina-anomuksista voitiin tyydyttää. Tuntien koulujen rakennusten tilan ja sen suuren harrastuksen, mikä eri paikkakunnilla on koulujensa kuntoon saattamiseksi, esitti maataloushallitus ensi vuoden menoarvioon otettavaksi 4 milj. markkaa mainittuihin rakennuslainoihin. Hallitus on tämän erän vähentänyt 2.5 milj. markkaan. Tämä ei ole suinkaan mikään iloinen sanoma niille monille

yksityisille, jotka ovat koulujensa takia vekseli- ynnä muissa korkeakorkoisissa lainoissa kiinni, yhtä vähän kuin niille monille kouluille, jotka viime jaossa jäivät kokonaan ilman tai saivat lainaa vain ensimmäisten perustustöiden alkuunpanoa varten. Eduskunnan jäsenissä on varmaan useita, jotka nykyisen tilanteen sietämättömyyden tuntevat ja ovat valmiit hallituksen esitystä korottamaan.

Kaikista valitettavimpia poistoja, joita hallitus on tehnyt maataloushallituksen esittämiin määrärahoihin, on niiden lisäysten poistaminen, joita oli esitetty opiskelua vustuksiksi maamieskoulujen, tietopuolisten karjanhoitokoulujen ja kotitalouskoulujen varattomille oppilaille. Jo se seikka, että menetetään yhden perheen jäsenen työ kouluvuonna, tuottaa monelle vähävaraiselle kodille vaikeuksia. Koulun käynnin aiheuttamat rahalliset menot taas tekevät yleensäkin ja varsinkin nykyisenä aikana opiskelun useimmissa tapauksissa mahdottomaksi. Näin ollen on luonnollista, että maatalouskoulut jäävät etupäässä varakkaampien käytettäväksi, ellei opiskelupurahoja saada lisätyiksi rahan arvon mukaisesti ja siten varattomien koulunkäynti helpotetuksi. Tällainen huolenpito kuulunee valtiolle ja on se sopusoinnussa niitten toimenpiteitten kanssa, joihin valtiovallan puolelta on ryhdytty uusien viljelmien synnyttämiseksi ja avustamiseksi. Omituisen näön on hallituksen menettely saavuttanut siinä, että samalla kun se on poistanut maataloushallituksen esityksestä maamies- karjanhoito- ja kotitalouskoulujen opiskelupurahoiksi, se on menosääntöön ottanut maanviljelyskoulujen oppilasstipendeissä lisäyksen. Hallitus on siis — todennäköisesti huomaamattaan — tullut suosimaan työnjohtajien valmistamista suurtiloille enemmän kuin pienviljelijäin poikien ja tyttörien avustamista oman kodin tarvetta varten.

Mutta vaikka oppilasavustuksia maatalouskouluihin pääsyä varten jaettaisiin runsaamminkin, ei kuitenkaan suurin osa pienviljelijäin pojista sittenkään tule pääsemään maamieskouluihin, puhumatta- kaan siitä väestöstä, jonka hallussa isännöys pientiloilla on. Sitä varten tarvitaan lyhyempiäaikaisia tilaisuuksia s. o. käytännöllisesti järjestettyjä kursseja, joilla

annetaan pienviljelyksen tärkeimmiltä puolilta käytäntöön perustuvaa opetusta, kernaimmin osottamalla itse työn suoritusta ja työn tulosta käytännössä. Kuluvaksi vuodeksi saatiin menosääntöön 150,000 markan määräraha tarkoitusta varten. On selvää, että koko maan osalle jaettuna tämä määräraha on aivan riittämätön. Senvuoksi esitti maataloushallitus määrärahan koroitettavaksi kaksinkertaiseksi. Hallitus ei ole ottanut tätä esitystä varten.

Tässä yhteydessä voidaan mainita, että ammattivirasto oli esittänyt nykyisen siipikarjan- ja mehiläishoidon määrärahan koroitettavaksi 150,000 markasta 300,000 markkaan, koska nämä alat voivat tuntuvasti helpottaa erityisesti pienviljelijäin ja muiden vähäväkisten vaikeata asemaa, mikäli nämä alat tarpeellisen valtioavun ja johdon turvin pääsevät oikealla tavalla kehittymään. Hallitus on esittänyt vain 50,000 markan koroituksen.

Tämän maan elinkeinoluokista lienee nykyisin ehkä kalastajaväestöllä kaikkein vaikein asema. Sen tukala tila ja kalastuksen huolto yleensäkin ei voine jäädä ilman valtioavun huomiota. Senvuoksi olisi odottanut, että hallitus olisi voinut menosääntöesityksessään tähän asiaan enemmän huomiota kiinnittää. Maataloudellisille järjestöille ja nimenomaan maanviljelysseuroille on hallitus esittänyt huomattavasti lisättyjä määrärahoja. Yksi ala järjestöjen avustamisessa on kuitenkin jäänyt kokonaan näistä lisäyksistä osattomaksi, nimittäin kalastus. Maataloushallituksen ja maatalousvaliokunnan esitykset maanviljelysseurojen ja varsinaisten kalastusyhtymien avustamiseksi tässä tarkoituksessa on hylätty. Samoin on yleensä menetelty muitakin esityksiä kohtaan kalatalouden hyväksi, siitä huolimatta, että eduskunta on osoittanut huolehtivansa myös kalastuksen ja kalastajaväestön asemasta. Niin esim. kuluvan vuoden menosääntöön otettiin 690,000 markkaa Tytärsaaren ja edellisen vuoden menosääntöön 55,000 markkaa Vossinansaaren kalastusasemaa varten. Tällaisten tuiki tarpeellisten kalastus- ja hätäasemien edelleen rakentamiseksi Laatokalla ja Suomenlahdella ehdotti maataloushallitus ensi vuoden meno-

sääntöön otettavaksi 500,000 markkaa. Hallitus on sen poistanut. Samoin on käynyt silakan jalostamiskokeita varten esitetyn määrärahan, vaikkakin silakan käsittely nyt yleensä suolasilakaksi valmistamisesta sekä kotimaisen kysynnän puutteen että viennin mahdollisuuden takia on saatava muutetuksi kokonaan uusille laduille.

Melkein samanlaisen kohtelun alaiseksi ovat joutuneet myöskin hevoshoitomäärärahat. Hevossiittolan aikaansaaminen tähän maahan on ollut vireillä ainakin vuodesta 1907 alkaen ja on kysymys senjälkeen ollut monien vaihteitten alaisena. Kun vihdoinkin äskettäin Kurkijoen koulutilan luovuttaminen hevossiittolaa varten näytti tekevän tämän tärkeän kysymyksen ratkaisemisen suhteellisen halvoilla kustannuksilla mahdolliseksi, esitti maataloushallitus hevossiittolan sinne perustettavaksi ja ensi vuoden menosääntöön otettavaksi 460,000 markan suuruisen määrärahan perustamiskustannuksia varten, jotka on yhteensä arvioitu 840,000 markaksi. Tätä määrärahaa ei hallitus ole ottanut menoarvioesitykseen. Jääneekö siis hevossiittolakysymys, joka pian saavuttaa 20 vuoden iän, edelleen lepäämään? Nykyisen 150,000 markan määrärahan valtion siitosoriiden ostoon ja hoitoon, mikä summa rahan alenemisen vuoksi on osoittautunut kokonaan riittämättömäksi, esitti maataloushallitus koroitettavaksi 100,000 markalla. Myös esitettiin että, kun suomalainen hevonen olisi kehitettävä ensi sijassa kestäväksi työhevoseksi eikä kilpa-ajohhevoseksi, mitä nykyinen suunta yksipuolisesti suosii, niin olisi edes pienempikin määräraha myönnettävä työkelpoisuuskilpailujen järjestämistä varten. Nämäkin määrärahat ovat jääneet huomioonottamatta.

Minä palaan vielä, ennenkuin lopetan maatalousopetusmäärärahoihin. Maataloudellisia oppilaitoksia on viime aikoina saatu syntymään verraten runsaasti, voidaanpa sanoa, niin runsaasti, ettei oppilasmäärä ole jaksanut seurata tätä kehitystä. Meillä on paljon heikkoja kouluja huonoine huoneustoineen ja välineineen sekä vähäisine oppilasmäärineen. On ymmärrettävä se paikallinen harrastus, joka ilmenee siinä, että kunkin paikkakunnan on saatava oma koulunsa. Mutta on var-

maan riittävästi kokemusta siitä, etteivät tällaiset kituvat koulut, joissa on pieni oppilasluku, voi vaikuttaa maakunnassakaan herättävästi. Sellaisissa täytyy toistaiseksi tyytyä kiertäviin kouluihin ja kursseihin. Suurempia, hyvin varustettuja, elinvoimaisia kouluja, siinä lyhyt ja selvä kouluohjelma. Uusien koulujen perustamiseen olisi siis käytävä varsin varovaisesti. Näiden syiden vuoksi ja kun niistäkään maamieskoululuista, joita varten eduskunta on aikaisemmin määrärahoja myöntänyt, ei kahta ole vielääkään saatu perustetuksi, ei maataloushallitus esittänyt ensi vuoden menoarvioon määrärahaa muuta kuin yhtä uutta maamieskoulua varten. Hallitus on tässä ollut avokätisempi, se on esittänyt perustettavaksi kaksi uutta maamieskoulua maatalousvaliokunnan lausunnon mukaisesti.

Tietopuolisia karjanhoitokouluja sitä vastoin esitti maataloushallitus perustettavaksi kaksi uutta ensi vuonna, sillä nimenomaan tällä alalla on tuntuva puute, puute karjakoista ja karjanhoitajista. Hallitus sitä vastoin ottaa menoarvioon vain yhtä tällaista karjanhoitokoulua varten määrärahan. Kuinka epätarkoituksenmukainen hallituksen esitys on, sitä osoittaa m. m. se seikka, että viime lukuvuonna oli tietopuolisissa karjanhoitokouluissa keskimäärin 34 oppilasta, maamieskouluissa taasen ainoastaan 24. 12 maamieskoulussa oli oppilasmäärä alle 20, 7:ssä alle 15. Jollei ensi syksystä saada muuta kuin yksi uusi tietopuolinen karjanhoitajakoulu, ei mitenkään saada sijoitetuksi kouluihin sitä karjanhoitoharjoittelijamäärää, mikä on maanviljelysseurojen toimesta tänä syksynä otettu. Näiden koulujen oppilasmäärä oli jo viime talvena paljon suurempi kuin asetus sallii ja tänä syksynä lisääntyy harjoittelijain lukumäärä lähes 50:llä, joten kahden uuden koulun perustaminen on ehdottomasti tarpeen.

Tämän viime mainitun asian rinnalla tuntuu toisarvoiselta kysymys uuden kiertävän karjanhoitokoulun perustamisesta, kuten hallitus maataloushallituksen esityksen mukaisesti on esittänyt. Mutta varsin oudokuttavaa on, ettei hallitus ole voinut puoltaa maataloushallituksen esitystä karjanhoitokoulun perustamisesta Jokioisiin, jossa valtiolla on suuri päärakennus edelleen käyttämättä ja samoin suuri karjasto, sikala ja meijeri, tuottamatta minkään-

laista hyötyä karjanhoito-opetukselle tässä maassa.

Ja sitten lopuksi se kotitalousopettajaopisto! Yksi eduskunnan kaikkein mielenkiintoisimpia mutta samalla sitkeimpiä kysymyksiä. Kuten muistetaan, on eduskunta jo pari kertaa päättänyt tämän opiston perustettavaksi ja sitä varten myöntänyt määrärahan. Kun eduskunnan viimeinen päätös asiassa näytti saattavan kysymyksen vihdoin ratkaisuun, esitti maataloushallitus, kun hallituksen puolelta ei kuulunut asiasta mitään, että se saisi ryhtyä kiireellisiin toimenpiteisiin kotitalousopettajaopiston perustamiseksi Orimattilaan. Asiaan ei ole tähän mennessä saapunut minkäänlaista vastausta. Sitä vastoin on saatu se odottamaton tieto, että tarkoitusta varten menosäännössä ollut 460,000 markkaa ei ole siirtynyt kuluvana vuonna käytettäväksi. Kaikesta päättäen jää myöskin tämän vuoden menosäännössä oleva 700,000 markan määrärahaakin käyttämättä. Ensi vuoden menosäännössä on hallitus kuitannut asian seuraavasti: vanhan hyvän tavan mukaan on se ottanut 115,000 markan määrärahan vakinaiseen menoarvioon tämän opiston juoksevia menoja varten. Mutta rakennus- ynnä muita perustamiskustannuksia varten, johon eduskunta jo aikaisemmin oli myöntänyt 1,160,000 markkaa, mutta jotka rahat ovat jääneet kokonaan käyttämättä, eivätkä ensi vuonna enää ole käytettävissä, ei hallitus ole ottanut penniäkään. — Tuskinpa on vähintäkään epäilystä siitä, etteivät eduskunnan naisjäsenet tule tyytymään sellaiseen hiljaiseen hautaukseen, jota hallituksen esittämä kysymyksen järjestely tietäisi.

Minä en ole lainkaan tahtonut kajoja pienempiin yksityiskohtiin budjettiesityksessä. Niihin nähden saadaan tarpeellinen selvitys maataloushallituksen budjettiesityksestä. Olen vain poiminut muutamia tärkeimpiä puolia, joihin nähden hallitus on ollut tälläkin kertaa liian kitsas tai joihin nähden hallituksen esitys ei muuten ole oikeaan osunut. Onhan kyllä myönnettävä, ettei ole suinkaan mikään helppo asia päättää, kun hallituksessa ylivoimaa vaatii tinkimistä, missä sitä kulloinkin kivuttomimmin on tehtävä. Varsinkin saatavat usein eduskunnassa tehdyt aloitteet, joita ehkä asianomainen valiokuntakin on vielä polttanut, vaikuttaa ratkaisussa se-

koittavasti. Minä rohkenen toivoa, että valtiovarainvaliokunta, jossa on melkoisesti maataloudellista asiantuntemusta, korjaisi käsittelemäni kohdat hallituksen esityksessä ja kiinnittäisi muutenkin huomiota ammattiviraston ja koetoinnin keskusvaliokunnan laatimaan budjettiesitykseen.

Eduskunnan jäsenille ei ole suinkaan mikään uutuuus, että meidän maassamme valtion puolesta maataloutta tuetaan heikosti. Viittaa esim. „Suomen Maatalous” nimisessä julkaisussa olevaan vertailevaan kirjoitukseen ja samalla huomautan siitä, että tarpeellisina esitetyt lisäykset maatalousmäärärahoihin tuntuvat senvuoksi suhteellisesti runsailta, että itsenäisen Suomen tulee korvata venäläisen senaatin laiminlyöntejä ja kaikkea sitä, mitä vieraan valalan alaisuus mukanaan toi.

On erityisesti huomattava, ettei ainoastaan maatalousväellä ole se käsitys, että maatalous on meillä saanut liian vähän tukea valtiovallan puolelta. Kaikki asian objektiivinen tarkastelu on vienyt samaan tulokseen. Tahdon vain mainita yhden varsin huomattavan tutkijan, johon erityisesti kuluttajilla ja vasemmistolla pitäisi olla luottamusta, nim. professori Väinö Voionmaan. Talusmaantieteensä kaksi vuotta sitten ilmestyneessä painoksessa lausuu hän seuraavasti: „Suomen maatalous on alati ollut valtion tärkeimpiä tulolähteitä, mutta valtio puolestaan on tähän saakka tehnyt sängen vähän uhrauksia maatalouden hyväksi. Valtion menot maatalouden hyväksi tekivät vuonna 1845 ainoastaan 46,065 markkaa, suon kuivatus- ja järvenlaskutöitä lukuunottamatta. Vuonna 1876 tekivät valtion menot „maanjäilyksen, kaupan ja elinkeinojen hyväksi” yhteensä vain 906,142 markkaa. Vuonna 1911 olivat valtion säännölliset menot maatalouden hyväksi nousseet 4,5 milj. markkaan ja vuoden 1921 talousarviossa ne ovat saavuttaneet 13,9 milj. markan määrän. Valtion menotaloudessa nämä erät ovat vähäisiä erinä, vuonna 1911 vain 3,2 % valtion kaikista menoista, mutta vuonna 1921 enää vain 0,8 % suuresti kasvaneesta menosäännöstä. Vaikka laskuissa otettaisiin huomioon valtion menot maanmittauksesta sekä tilapäiset ylimääräiset menot maatalouden hyväksi, on kuitenkin myönnettävä — sanoo professori Voionmaa — että valtion uhraukset maan pääelinkeinon hyväksi ovat yhäkin kovin pie-

net. Maataloustuotteiden ja -tarvikkeiden rautatierahteja alentamalla ja järjestämällä maatalouskoneiden, apulantojen ja muiden tarvikkeiden hankkimista halvemmalla joko kotimaista tuotantoa avustamalla tai tuontia ulkomailta tullialennuksella edistämällä, sopivilla lainoilla, apurahoilla ja palkinnoilla y. m. semmoisilla keinoilla valtio varmaan voisi tehdä kansallisen maatalouden hyväksi paljon enemmän, kuin se nyt tosiasiallisesti tekee.”

En voi mitään hartaammin toivoa, kuin että valtiovarainvaliokunta ja eduskunta kokonaisuudessaan kiinnittäisivät huomiota esittämäni professori Väinö Voionmaan objektiiviseen arvosteluun käsitellessään maatalousmäärärahoja ensi vuoden budjetissa. Silloin tullaan myöskin ottaneeksi varteen nekin huomautukset valtion budjettiesitykseen, joita olen katsonut velvollisuudekseni tehdä.

Ed. Helo: Useissa parlamenttaarisesti hallituissa maissa on käytännössä vakaantunut tapa, että uusi hallitus „astuessaan remmiin” — kuten sananparsi kuuluu — hahmoittelee eduskunnalle suuntaviivat siitä politiikasta, miten maata ryhdytään hallitsemaan. Tämä hyvä tapa ei ole pääsyt käytäntöön meillä ja samoin ei myöskään nykyinen hallitus ole eduskunnalle tehnyt selvää ohjelmastaan. Tähän olisi ollut sitäkin suurempi syy, kun nykyinen hallitus on kokoonpantu siksi erilaisista aineksista, että yksistään tämä kokoonpano on antanut aihetta erilaisiin käsityksiin hallituksen politiikasta. Puutteellisuus tässä kohden tulee kuitenkin korvatuksi sen kautta, että hallitus on nyt antanut eduskunnalle budjettiehdotuksensa, sillä tästä budjettiehdotuksesta käy yhtä hyvin ja vieläkin paremmin selville, kuin mistään ohjelmapuheesta, millaista politiikkaa hallitus todellisuudessa aikoo maassa noudattaa. Ohjelmapuhe jää useinkin pelkkiin sanoihin, jota vastoin budjetissa näkyy selvästi, mitä todellisuudessa tullaan tekemään. Onkin tässä suhteessa kuvaavaa, että hallitus kokonaisuudessaan asettui paikoilleen tänne vasemmalle puolelle, kuten on tapa, kun on kysymyksessä välien selvittely tai ohjelman selvittely eduskunnan ja hallituksen kanssa. Myöskin on kuvaavaa, että tältä vasemmalta puolelta puuttuu rahaministeri, mutta tämän saattoi hyvin

helposti ymmärtää kuullessaan rahaministerin lausunnon, sillä tästä lausunnosta kävi selville jokaiselle, että häntä edustaa hallituksessa sotaministeri. Ja onkin juuri kuvaavaa hallituksen budjetille, että se näyttää olevan tehty ilman sitä keskeistä henkilöä, jollaisen rahaministerin tulee hallituksessa olla, jonka hallituksessa tulee pitää kiinni maan eduista eri ministerejä varten, jotka koettavat yksistään saada määrärahoja omiin tarkoituksiinsa. Budjetti näkyy olevan tehty ilman rahaministeriä, mutta sen sijaan näkyy hallituksessa olleen kaksi sotaministeriä, sotaministeri ja sen apulaiseksi ryhtynyt rahaministeri.

Ensimmäinen kysymys, mikä budjetissa kiinnittää huomiota, on tietysti kysymys, mitenkä budjetti „saadaan lukkoon”, se on mitenkä tulot riittävät menoihin. Budjettiehdotuksen mukaan tulevat menot ensi vuonna olemaan 3,278 miljoonaa ja tulot 3,112 miljoonaa, joten siis vajeus tulee olemaan 166,4 miljoonaa markkaa. Tästä vajauksesta ei luonnollisesti vielä voida sinänsä päättää, että budjetti olisi huono tai heikko. Riippuu tietysti myöskin paljon siitä, minkälaisiin menoihin on varoja osotettu. Jos on olemassa menoja, jotka korottavat valtion pääomaa, on luonnollista, että sellaiseen tarkoitukseen voidaan myöskin käyttää pääomasäästöä ja jos tarkastaa hallituksen esitystä, niin näkyykin, että siellä löytyykin sellaisia menoeria, joihinkä voidaan käyttää pääomasäästöä lainavarojen muodossa, ja minä luulen, että hallitus on arvioinut aseman oikein, kun se on arvioinut niitä menoja, joita voidaan peittää lainavaroilla, olevan 138 miljoonaa markkaa. Siis todellinen vajeus on, kuten hallituskin lausuu, 28 miljoonaa markkaa. Tämä on siis se todellinen vajeus, jota käytetään enemmän juokseviin menoihin tahi juoksevien menojen tapaisiin menoihin ilman, että sitä peittämässä olisi valtion tuloja, vaan johon käytetään pääomasäästöä. Tämä siis osottaa sitä, että hallitus aikoo käyttää juoksevien menojen peittämiseksi sitä pääomasäästöä, mikä edellisinä vuosina on saatu kootuksi ja suureksi osaksi vielä lainojen avulla.

Tässä on ensimmäinen kohta hallituksen ohjelmassa, nimittäin, että hallitus aikoo käyttää juoksevien menojen peittämiseksi säästy-

nyttä pääomasäästöä. Kysymyksessä oleva summa, 28 miljoonaa markkaa, sinänsä ei ole suuri, mutta se antaa kuitenkin käsityksen siitä yleisestä hengestä, jossa budjetti on laadittu. Itse asiassa vajeus tulee monta kertaa suuremmaksi. On otettava huomioon myöskin se, mitenkä budjetti muuten on laadittu. Rahaministeri lausunnossaan mainitsee aivan oikein, että budjettia rakennettaessa täytyy kiinnittää huomiota siihen, että määrärahat, varsinkin arviomäärärahat, tulevat arvioituiksi riittävän suuriksi, ettei niitä tarvitse myöhemmin lisätä. Tämä neuvo, minkä hän antoi budjetin rakentamisesta, on aivan paikallaan, ja olisi ollut vain suotavaa, että hän itse olisi tästä neuvosta myöskin ottanut oppia. Juuri tämä heikkous, josta hän huomautti, on nimittäin myöskin olemassa hallituksen esitykseen nähden. Minä huomautan esim. niistä määrärahoista, jotka on osoitettu kansakoulumenoja varten, jotka ovat arviomäärärahoja ja joista ammattivirastot ovat lausuneet, että määrärahat eivät tule ensi vuonna riittämään samoin kuin ne eivät ole riittäneet edellisinäkin vuosina. Samaten mainitakseni suuremman määrärahan, on metsähallitus ehdottanut sahojen raaka-aineen hankintakustannuksia varten 7 miljoonaa markkaa enemmän, kuin mitä hallitus on ottanut. Ja tätä vähennystä, 7 miljoonaa markkaa, hallitus ei voi millään tosiasiallisella syyllä perustella. Ja on kuvaavaa, että samalla kun hallitus on menopuolelta vähentänyt tämän 7 miljoonaa markkaa arviomäärärahasta, se on kuitenkin jättänyt tekemättä vastaavan vähennyksen tulopuolella, joka tulo juuri tulisi johtumaan tästä vastaavasta menoerästä.

Tämä jo antaa kuvan siitä, mitenkä budjettia on yleensä laadittu. Menoeria ei suinkaan ole koetettu nostaa sellaisiin määriin, millaisiksi ne todellisuudessa tulevat nousemaan, mutta sitävastoin on tulopuolella tuloja koetettu pingoittaa niin korkeiksi, kuin se vaan on ollut mahdollista. Ja juuri tämän jälkimäisen seikan rahaministeri myöskin lausunnossaan tunnusti.

Sitäpaitsi on arvosteltaessa tätä budjetissa olevaa vajeusta otettava huomioon, missä määrin on odotettavissa uusia menoja ensi vuoden aikana. Mikäli tällaisia menoja on suuremmassa määrin odotetta-

vissa, on tietysti paikallaan, että budjetti laaditaan mahdollisimman varovasti, jotta jäisi vielä edelleen varoja käytettäväksi näihin vuoden aikana esiintyviin lisätarpeisiin. Ja juuri siitä, että edellisinä vuosina budjetissa tulot ovat yleensä aliarvioidut, on johtunut se, että vuoden aikana on ollut varoja käytettäväksi niihin lukuihin lisämäärärahoihin, joita tavallisesti on eduskunnalle esitetty.

Ensi vuoden aikana ei suinkaan tule olemaan puutetta lisämäärärahoista, mikäli nykyinen hallitus saisi asiasta määrätä. Selonteossaan nim. hallitus nimenomaan huomauttaa useistakin tällaisista menoista. M. m. mainitaan, että useat virastot ovat jättäneet hallitukselle esityksiä palkkojen korottamisista, ja lupaa hallitus tästä seikasta antaa myöhemmin eduskunnalle esityksen, samoin kuin tarvittavasta lisämäärärahasta. Samanlaisia muitakin erii on. Erikoisesti on mainittava hallituksen esitys laivaston perustamisesta rannikkopuolustusta varten. Myöskin tästä lupaa hallitus antaa lisämäärärahaesityksen ensi vuoden aikana, ja kuten eduskunnan jäsenet tietävät, jos tästä todella tulee lisämäärärahaesitys, se ei suinkaan pääty mihinkään pieniin summiin. Hallituksella on siis ollut tiedossaan erittäin lukuisia lisämäärärahoja ensi vuoden aikana, mutta siitä huolimatta ei se ole varannut varoja lisämenoja varten. Päinvastoin on se koettanut pingoittaa budjetin tulopuolen mahdollisimman suureksi ja menot arvioinut mahdollisimman pieniksi, joten ei enää ole olemassa mahdollisuutta, että budjetti antaisi ylijäämää, jota voitaisiin käyttää vuoden aikana esiintyviä lisätarpeita varten.

Jos tätä vastaan arvostelee budjetissa nyt jo olevaa vajeusta, ei voi tulla muuhun tulokseen, kuin että budjetti itse perusteeltaan on sängen heikosti rakennettu. Lisäksi se osoittaa siis, että hallituksen ohjelman ensimmäisenä kohtana on, että säästynyt pääomaa säästöä käytetään kulutusmenoja ja sellaisia menoja varten, joihin ei ole oikeutta käyttää lainarahoja.

Tällaista keinotekoisia budjetin rakentamista huomaa budjetissa useissa kohdissa. M. m. tulopuolella mainitsee hallitus, että se on tulo-omaisuuden tuoton arvioinut 25 milj. markkaa suuremmaksi sen tähden, että on odotettavissa erinäisiä jälkeinpäin kertyviä tuloja tulo- ja omaisuusverosta,

jotka ennen on tilinpäätöksessä kirjattu varsinaisen menoarvion ulkopuolella. Nyt nämäkin tulot, jotka johtuvat siitä, että tuloja omaisuusveroa kertyy suuremmassa määrässä kuin mitä on aikoinaan oletettu — yhteensä 25 milj. markkaa — on käytetty budjetissa tulojen lisäämiseksi. Tällaisella kirjanpitoimenettelyllä on siis tulopuolelle saatu 25 milj. markan tulo peittämään tai pienentämään sitä vajeusta, mikä budjettiin muuten olisi syntynyt. On vain omituista, että hallitus samalla kun se täten kirjanpidollisesti koettaa suurentaa tulopuolta ottamalla säännölliseen tulo- ja menoarvioon ne tuloerät, jotka ovat olleet tuloja menoarvion ulkopuolella, on samalla unohtanut vähentää sen osan, mikä perimättömistä verorästeistä on asetettu menoksi tulo- ja menoarvion ulkopuolelle. Nämä vähennykset eivät tosin ole kovin suuret, mutta on niitä esim. vuoden 1923 menoarviosta yksi ainoa tällainen erä noin 2 milj. markkaa. Tämän menopuolen näyttää hallitus kuitenkin kokonaan unohtaneen.

Kaikesta tästä huolimatta on vajeus budjetissa muodostunut niin suureksi, että hallitus on pakotettu lisäksi ottamaan varoja erinäisillä lisäverotuksilla. Lisäverotukseen olisi hallituksella ollutkin hyvin kiitollinen mahdollisuus. Se olisi nim. saanut lisävaroja huomattavassa määrässä korottamalla omaisuusveroa. Tämä on näet se vero, josta aikoinaan lakia säädettyä miltei kaikki olivat yksimielisiä siitä, että vero on hyvin alhainen, mutta puolustettiin silloin veron alhaisuutta sillä, että jos esim. budjettia laadittaessa tarvitaan tuloja lisää, niin voidaan juuri sopivasti käyttää pääomaverotuksen pienuutta korottamalla veroa tilapäisesti. Nyt olisi hallituksella siis ollut erinomaisen kiitollinen tilaisuus korottaa tätä ja omaisuusveroa, joka aivan yleisesti on tunnustettu liian pieneksi ja jonka korotus 100 %:lla olisi tuottanut lisätuloja noin 70—80 milj. markkaa. Tämän kiitollisen tilaisuuden on hallitus kuitenkin jättänyt käyttämättä, mutta sensijaan ryhtynyt korottamaan ja ottamaan käytäntöön erinäisiä sellaisia verotuksia, jotka ensi kädessä tulevat kohtaamaan kuluttajia ja joiden verojen vaikutuksena tulee olemaan hintatason kohominen. Yksi tällainen vero, joka pääasiassa kohtaa kuluttajia, on tulitikkuvero, joka on ollut voimassa tämänkin vuoden ai-

kana ja johon hallitus näyttää uudelleen turvautuvan. Tämän veron tuotto on esityksessä arvioitu 19 milj. markaksi ja tämä 19 milj. markkaa kootaan tasaisesti kaikilta, riippumatta laisinkaan niiden taloudellisesta asemasta tai veronmaksukyvystä. Samoin tullivero nousee hallituksen esityksessä 100 milj. markalla, tehden kaikkiaan 1,050,000,000 markkaa eli siis enemmän kuin $\frac{1}{3}$ kaikista tuloista. Jos lasketaan tuloista pois liikennetulot, kuten useiden valtioiden budjetissa on tapana, niin tekevät siis yksistään tullitulot noin 50 % kaikista valtion tuloista. Jos tähän vielä lisää sen huomattavan verotulon, minkä hallitus aikoo koota tupakkavalmisteverolla, niin pitäisi tämän jokaiselle osottaa, että välilliset verot meillä ovat nousseet sellaiseen määrään, ettei voitaisi millään perustella niitten lisäämistä, vaan päinvastoin on syytä ryhtyä niitä nopeasti alentamaan.

Samaten on hallitus myöskin ehdottanut, että rautatien liikennetuloja korotettaisiin siten, että tariffia ryhdyttäisiin järjestelmään. Rautatiehallitus on arvioinut, että rautatietulot käyttämällä samanlaista tariffia kuin on voimassa kuluvana vuonna, tulisivat nousemaan 630 milj. markkaan. Kun hallitus arvioi tulojen nousevan 710 milj. markkaan, tulisi siis näistä tariffijärjestelyistä kertymään 80 milj. markkaa, toisin sanoen tariffeja on korotettava keskimäärin noin 13 %. On kyllä ilmoitettu, että tämä korotus ei tulisi koskemaan tavaratarriffia vaan ainoastaan henkilötarriffia, mutta siitä huolimatta, että niin tapahtuisi, mikä tuntuu hyvin vähän epätodennukaiselta, joka tapauksessa tällainen menettely tulisi nostamaan yleistä hintatasoa. Viime aikoina on huomattu, mitenkä hintataso alkaa nousta ja jos hallitus omasta puolestaan ryhtyy verottamaan tällä tapaa, niin tämä luonnollisesti tulee antamaan lisäaihetta yleiseen hintojen nousuun eikä siis ole mitään toivetta, kuten on odotettu, että hintataso ja samaten myös markan arvo pääsisi meillä vakaantumaan.

Tästä käy jo selville, mikä on toisena kohtana hallituksen ohjelmassa. Ja tämä kohta on se, että hallituksen tarkoituksena on verottaa kuluttajia, nostaa yleistä hintatasoa, ja samalla suosia pääomanomistajia. Tämä on hallituksen ohjelma, mitä tulee budjetin tulopuoleen.

Myöskin menopuolella huomaa useita-kin sellaisia menoeriä, jotka antavat hyvän kuvauksen hallituksen suunnittelemasta politiikasta. Ensiksikin on siellä sellaisia suoranaisia luokkamenoja, jotka antavat budjetille varsinaisen luokkabudjetin luonteen, kuten etsivän keskuspoliisin määräraha, samaten suojeluskuntamääräraha, jota hallitus vielä ehdottaa tuntuvasti lisättäväksi tämänvuotisesta määrärahasta.

Ennenkuin siirryn kysymykseen, mistä varsinaisesti johtuu budjettimenojen kasvaminen, voinee tehdä kysymyksen siitä, mistä menoeristä budjetissa on tehty säästöjä. Säästöjä on nim. hallitus myös tehnyt joitakuita ja lienee syytä mainita muutamia sellaisia menoeriä.

Ensiksikin on lääkintöhallitus tehnyt useita ehdotuksia määrärahojen myöntämisestä keuhkotaudin vastustamiseksi ja tämä kai on se tarkoitus, johonka meillä jokaisen hallituksen, muodostetaanpa se mistä puolueesta hyvänsä, olisi varoja auiliisti myönnettävä. Kuitenkin on hallitus tinkinyt lääkintöhallituksen ehdotuksesta tässä kohden noin 50 %. Määräraha on vähennetty kaikkiaan 6 milj. markalla, josta 4 milj. markkaa olisi ollut tarkoitettu käyttää keuhkotautiparantolan rakentamiseksi. Samaten on lääkintöhallituksen ehdotuksesta määrärahoja vähennetty suuressa määrässä, mikäli niitä on ehdotettu mielisairashoidon parantamiseksi. Samaten ei hallitus myöskään ole voinut ehdottaa asuntohädän korjaamiseksi muuta kuin ainoastaan $7\frac{1}{2}$ milj. markkaa. Aivan äskettäin on painosta ilmestynyt kansainvälisen työtoimiston julkaisu asuntokurjuudesta eri maissa sekä niistä toimenpiteistä, joihinka eri maiden hallitukset ovat asian johdosta ryhtyneet. Ja juuri tästä julkaisusta ja selonteosta käy selville, että monessa maassa hallitukset ovat aivan huomattavassa määrässä uhranneet varoja tähän tarkoitukseen pitäen tätä sellaisena tärkeänä sosialipoliittisena toimenpiteenä, johonka hallituksen, kuten mainitsin, olkoon se kokoonpantu mistä puolueesta hyvänsä, on varoja myönnettävä. Meillä kuitenkin, vaikka täällä on tunnustettu, että asuntokurjuus on paljon suurempi kuin muualla — se oli täällä suurempi jo ennen sotaa — tästä kaikesta huolimatta hallitus ehdottaa tarkoitukseen myönnettäväksi ainoastaan $7\frac{1}{2}$ milj. markkaa. Kun tietää, millainen asuntokurjuus

meillä on, ja samaten tietää, että kysymyksessä ei ole suinkaan varsinainen avustus vaan ainoastaan laina, joka korkoa vastaan tulisi annettavaksi rakennusyrityksille, ei voi pitää tällaista määrärahaa muuta kuin ylimielisyytenä hallituksen puolelta vakavassa asiassa.

Näistä jo käy selville, mitkä ovat ne menoerät, joita hallitus on katsonut voitavansa käsitellä yliolkaisesti ja joista määrärahojen tinkimisiä on tapahtunut.

Pääasiallisena syynä menojen kasvamiseen on kuitenkin, kuten rahaministerin lausunnostakin kävi selville, sotilasmenot. Nämä menot nimittäin hallitus ehdottaa korotettavaksi vakituksessa budjetissa noin 51 milj. markalla sekä ylimääräisessä budjetissa 72,2 eli yhteensä 123,1 milj. markalla ja tämä lisäys tekee, kuten rahaministeri myös mainitsi, noin 30 % sotilaitoksen tämänvuotisista menoista. Tämä on pääkohtana hallituksen budjetissa ja tähän seikkaan on myös eduskunnan nyt otettava kanta.

Kun sotalaitos aikoinaan perustettiin tähän maahan, niin sangen monessa piirissä vallitsi huolestuminen siitä, että sotalaitos tulisi meillä muodostumaan samanlaiseksi, kuin se on useimmissa muissa maissa, nimittäin että siitä tulisi muodostumaan sellainen omasta voimastaan paisuva laitos, joka myös tulisi muuttumaan ei enää tarkoituspäraseksi maan puolustusta varten, vaan itse omaksi tarkoitukseksi. Senhäden heti alussa ainakin vasemmiston puolelta ryhdyttiin voimakkaasti näitä menoja vastustamaan ja silloin mainittiin muiden ryhmien taholta, että myöskään heidän puolestaan ei tulla näitä määrärahoja pitämään korkeina, mutta että sellaisena ylimenoaikana, jolloin armeija luotiin, ja jolloin vielä oli puolittain sotatila, sellaisena aikana ei näistä määrärahoista voitu tinkiä. Silloin oli määräraha myönnettävä, mutta että kun päästään vakinaisiin oloihin, oli päästy sotatilasta, sen jälkeen näitä määrärahoja ryhdyttäisiin vähentämään. Itse asiassa onkin eduskunta koettanut näitä määrärahoja rajoittaa josain määrin. Aivan läpikäyvässä piirteessä kaikissa eduskunnan vastauksissa on ollut vaatimus siitä, että näitä määrärahoja olisi alennettava. Vuonna 1919 tekivät sotilasmenot kaikkiaan noin 375 milj. markkaa, ja ehdotti hallitus vuoden 1920 budjettiehdotuksessaan tarkoitukseen käytettäväksi

411 milj. markkaa. Eduskunta kuitenkin silloin lausui, että katsoen summan suuruuteen on otettava vakavasti harkittavaksi eikä näitäkin kustannuksia voitaisi supistaa ja itse asiassa eduskunta silloin näitä menoja vähensikin noin 66 milj. markalla niin, että ne vuoden 1920 budjetissa tekivät kaikkiaan 345 milj. markkaa. Ja tässä samassa yhteydessä eduskunta vielä lausui, että on äskettäin herätetty kysymys lainsäädäntötoimenpiteestä joka tekisi mahdolliseksi vähentää rauhanaikaisen armeijan mieslukua. „Eduskunta pitää rahallista syistä tarpeellisenä, että tämä toimenpide toteutuu ja että sen jälkeen sotaväen mieslukua viipymättä supistetaan niin paljon kuin suinkin maan turvallisuutta vaaraan panematta.” Määrärahat vuoden 1920 menoarvioon on eduskunta kuitenkin ottanut nykyisen miesluvun mukaan, mutta eduskunta samalla lausuu, että jos voidaan ryhtyä toimeenpanemaan armeijan supistamista, niin niistä määrärahoista, joita eduskunta on tarkoitusta varten myöntänyt, on jäävä säästöä ja tätä säästöä ei saada käyttää armeijan muihin tarpeisiin. Kun seuraavana vuonna 1920 ole käsiteltävänä vuoden 1921 menoarvio, eduskunta ensiksikin huomauttaa siitä, että se oli olettanut, että vuoden 1920 budjetista, joka teki kaikkiaan 345 milj. markkaa, oli jäävä säästöä sotilasmenojen kohdalla, ja että siis myöskin vuoden 1921 budjetissa olisi määrärahat esitettävä eduskunnalle suuressa määrässä pienennettynä. Eduskunta kuitenkin mainitsee, että nyt puheena olevassa tulo- ja menoarvioesityksessä hallitus ehdottaa sotilasmenoihin myönnettäväksi yhteensä noin 505 milj. markkaa, joten lisäys kahtena edellisenä vuotena menoarvioon otettuihin määrärahoihin on 130 milj. markkaa eli 35 %. „Kun eduskunta on vakuutettu siitä, että maan rahallinen asema ei tätä nykyä salli sotilasmenoihin kahtena viime vuotena käytettyjen määrärahojen lisäämistä, on eduskunta ottanut vakavasti harkittavaksi eikä hallituksen ehdottamia määrärahoja voitaisi huomattavasti supistaa” ja eduskunta lausui, että siitä on ajankohta näyttänyt tässä tarkoitettujen menojen vähentämiseen sopivalta. Sotatila Neuvosto-Venäjän kanssa on saatu lopetetuksi, joten aseissa olevan armeijan mieslukua voidaan vähentää. Edellä mainitun heinäkuun 15 päivänä 1920 annetun lain perusteella,

joka koski juuri rauhanaikaisen armeijan pienentämistä, voidaan vähentämiseen viivytyksettä ryhtyä. Näistä syistä sanoi eduskunta tehneensä melkoisia vähennyksiä niihin määrärahoihin, joita ehdotukseen on otettu sotilastarkoituksia varten. Vähennykset tekivät kaikkiaan 169,2 milj. markkaa, joten siis eduskunta vähensi hallituksen ehdottamat sotilasmenot 505 milj. markasta 335 milj. markkaan. Tässä on se menettely, jota eduskunnan tulisi noudattaa myöskin nyt käsiteltäessä ensi vuoden budjettia. Hallitus ehdottaa jokseenkin saman määrän kun hallitus vuonna 1921, mutta silloinen eduskunta vähensi tätä määrärahaa noin 170 milj. markalla ja tämä määräraha on myöskin se määräraha, jollainen vähennys ainakin on myös ensi vuoden budjettiin saatava aikaan.

Käsiteltäessä vuoden 1922 budjettia tapahtui se merkittävä ilmiö, että silloinen hallitus teki ehdotuksen sotilasmenoista, joka sisälsi määrärahan vielä pienemmässä määrässä kuin mitä eduskunta oli tarkoitusta varten edellisenä vuonna osottanut. Eduskunta silloin mainitsee, että sille jätetyssä tulo- ja menoarvioesityksessä hallitus oli ehdottanut sotilastarkoituksiin myönnettäväksi kaikkiaan 319,8 milj. markkaa eli noin 16 milj. markkaa vähemmän kuin kuluvan vuoden tulo- ja menoarvioon on otettu. Siis sen jälkeen kun eduskunta aivan huomattavassa määrässä oli vähentänyt silloisen hallituksen tekemää ehdotusta, sotilasmenojen lisäämisestä, vielä sen jälkeen hallitus seuraavana vuonna antoi esityksen, jossa näissä vähennyksissä on menty pitemmälle kuin eduskunta edellisenä vuonna oli uskaltanut lähteä. Mutta tästäkin lausuu eduskunta, että vaikka eduskunta on huomannut, että hallitus on tehnyt suuria vähennyksiä niihin laskelmiin, joita sotilasviranomaiset ovat tulo- ja menoarviota varten esittäneet, niin rahalliset syyt ovat velvoittaneet eduskuntaa ottamaan harkittavaksi, eikä sotilasmenoihin voitaisi saada aikaan vielä suurempaa vähennystä kuin mitä hallitus ehdottaa, ja eduskunta teki silloin vielä tähänkin hallituksen ehdotukseen vähennyksiä kaikkiaan noin 13 milj. markkaa, joten kaikkiaan sotilasmenoja vuoden 1922 budjetissa oli noin 307 milj. markkaa. Seuraavina vuosina, sen eduskunnan aikana, josta muodostui sittemmin toinen tynkäeduskunta, ei enää eduskun-

nan puolelta kiinnitetty niin vakavaa huomiota sotilasmenojen vastustamiseen, ja seurauksena siitä olikin, että määrärahat pääsivät nousemaan. Vuoden 1923 budjetissa oli sotilasmenoja kaikkiaan 377,6 milj. markkaa sekä kuluvan vuoden budjetissa vielä enemmän, nim. 428,4 milj. markkaa. Tähän summaan ehdottaa siis hallitus vielä lisäyksiä kuten rahaministerin lausunnosta kävi selville noin 30 %. Tällaiset lisäykset eivät voi olla herättämättä mitä vakavinta huomiota, ja eduskunta ei tällaisissa tilanteissa voi tehdä muuta kuin yhtyä niihin vakaviin huomautuksiin joita vuoden 1919—21 eduskunta asiassa on tehnyt. Niinä vuosina olivat sotilaitoksen menot kaikkiaan yli 300 milj. markkaa, eräänä vuonna noin 300 milj. markkaa ja sen jälkeen on tilanne muuttunut niin että aihetta sotilasmenojen pienentämiseen on runsaasti olemassa. Sen jälkeen kuin määrärahat olivat noin 300 milj. markassa, on tehty rauha, on loppunut se sotatila, johon vedoten määrärahoja aina ennen ehdotettiin korotettavaksi. Nyt on tullut se tilanne, josta monet ryhmät aikoinaan mainitsivat, että he ovat valmiit sotilasmenoja pienentämään, mikäli päästään rauhanaikaiseen tilanteeseen. Nyt on siihen päästy ja nyt olisi siis aika lunastaa se vekseli, ne lupaukset, joita annettiin, kun määrärahoja korotettiin vähän yli 300 milj. markan.

Vielä lisäksi näiden määrärahojen vähentämiseen pakottavat rahalliset syyt, jotka, kuten tämäkin budjettiehdotus osoittaa, ovat saattaneet maan rahallisen aseman paljon epävarmemmalle pohjalle kuin missä se on ollut edellisinä vuosina. On hyvin merkittävää että hallitus ehdottaa juuri nyt näitä sotilasmenoja lisääväksi, juuri siihen aikaan, jolloin kuitenkin koko maailmassa on olemassa liike aivan päinvastaiseen suuntaan. Aivan äskettäin oli Genevessä ja Bernissä parlamenttien välisen liiton kongressi, joka myös käsiteli näitä samoja asioita, käsitelti kysymystä sotilasrasitusten vähentämisestä, ja kaikki siellä olevat edustajat olivat yksimielisiä siitä että tuon painajaisen pienentämiseksi, jonka rasituksia jokainen maa saa kestää, olisi vihdoinkin tullut aika. Ja mentiinpä siellä vielä niinkin pitkälle että siihen nähden että useat parlamenttikongressin päätöksistä olivat jääneet paperille, tehtiin vielä nimenomainen päätös siitä, että kaik-

kien parlamenttiryhmien, jotka mainittuun liittoon kuuluvat, velvollisuutena on myös kunkin eduskunnassaan ajaa läpi ne vaatimukset, joita tämä kongressi on esittänyt. Tähän parlamenttiliittoon kuuluu myös Suomen eduskunnan enemmistö ja tämä enemmistö on siis myöskin ollut mukana hyväksymässä sellaista päätöslauselmaa, jossa kehoitetaan kutakin ryhmää ajamaan läpi näitä sotilasrasituksen vähennyksiä. Ikäänkuin vastauksena tähän parlamenttiliiton vaatimukseen tulee nyt hallituksen ohjelma, koskeva näitä sotilasrasituksia ja vastauksena parlamenttien kongressin vaatimuksiin sotilasmenojen vähentämisestä vastaa hallitus korottamalla noita sotilasmenoja noin 30 %. Ja korotus tapahtuu vielä juuri sellaisena hetkenä, jolloin maan rahallinen asema on suuresti muuttunut ja uhkaa muuttua edelleenkin siinä määrin että tulee kysymyksen alaiseksi, mitenkö voidaan pitää yllä sitä vakavaraisuutta maan rahasioissa, josta me viimeisinä vuosina olemme suuresti ylpeilleet. Jos todellakin maan varoja ryhdytään käyttämään näin kevytmielisesti, kuin mitä hallitus ehdottaa, niin voinee olla varma siitä, että pian on loppunut se pääomasaasto, joka on saatu kokoon vielä suureksi osaksi lainain kautta, ja silloin alkaa samanlainen turvaaminen setelipainoon, mikä oli täällä ennen vuotta 1922 käytännössä, samanlainen epävakainen hintataso, josta yleisesti toivottiin päästävän.

Hallituksen ehdotus sotilasmäärärahojen korottamisesta 30 %:lla, tulee hyvään aikaan vastauksena parlamenttiliitolle sen vaatimukseen sotilasmenojen vähentämisestä ja jää nähtäväksi, tulevatko todellakin parlamenttiliittoon kuuluvat edustajat täällä, jotka muodostavat enemmistön tässä eduskunnassa, tulevatko he todella tässä kysymyksessä asettumaan parlamenttiliiton kannalle ja siis vähentämään määrärahoja, vai hyväksyvätkö he hallituksen ohjelman, joka tietää sotilasmielettömyyden kohottamista huippuunsa ja uhkaa tehdä kaiken taloudellisen kehityksen tässä maassa mahdottomaksi.

Perustellessaan sotilasmäärärahain lisäämistä hallitus erikoisesti huomauttaa siitä, että näitä määrärahoja olisi käytettävä ampumatarpeiden ja asevarastojen täydentämiseen. Nyt ei ole kuitenkaan kysymyksessä minkäänmoiset kulutus-

aseet, vaan on kysymyksessä perusvarastojen lisääminen. Voi kyllä ymmärtää, että sellaisina aikoina, jolloin vielä ollaan puolittain sotatilassa, voi herättää huolestumista se seikka, ovatko perusvarastot, joita tarvitaan sodan syttyessä, todella siksi täydelliset, että niihin voidaan turvautua, jos sota tulisi syttymään. Mutta nyt on huomattava, että sen jälkeen on siirretty sotatilasta rauhantilaan ja tämä sama asevarasto, joka on ollut silloin, kun oltiin sotatilassa, sitä ei ole käytetty vuosittaiseen kulutukseen, se on edelleen koskemattomana. Ja sitäpaitsi sitä on vuosien aikana vielä suurennettu. Tästä varastosta on siirretty kulutukseen huonoimmat osat ja niiden asemasta on aina varasto täydennetty uusilla taisteluvälineillä. Sen jälkeen kuin tehtiin rauha Neuvosto-Venäjän kanssa, on asevaraston uusimiseen, siirtämällä siitä kulutusvarastoon, käytetty miltei 70 milj. markkaa. Voidaan väittää, että tämä taisteluvälineosasto, taisteluvälineet, jotka armeijan hallussa olivat, oli saatu sotasaalisvarastosta, että ne olivat vanhentuneet, että ne olivat käyttökelvottomia. Mutta nyt on kuitenkin tätä varastoa, sen jälkeen kuin tehtiin rauha, uusittu noin 70 milj. markalla. Tämän uusimisen lisäksi on varastoa vielä lisätty varsin huomattavasti. Jos lasketaan ne menoerät, mitä siihen on kulutettu vuoden 1921 jälkeen, siis sen jälkeen kuin tehtiin rauha, nousee tämä määräraha yli 50 milj. markan. Sen jälkeen kun siis on tehty rauha, ollaan päästy siitä syystä, jolla asevarastojen lisäämistä ennen perusteltiin. Sen jälkeen on näitä asevarastoja vielä uusittu noin 70 milj. markalla, sitä on lisätty noin 50 milj. markalla ja nyt kuitenkin hallitus ilmoittaa, että tämä asevarasto on riittämätön turvaamaan maan puolustusta ja että maan turvallisuus välttämättä vaatisi tämän asevaraston lisäämistä sellaisella huomattavalla tavalla kuin 60 milj. markalla. Ei suinkaan voi kenenkään päähän mennä sellainen väite, ettei se asevarasto, ne taisteluvälineet, jotka meillä olivat silloin kun oltiin sotatilassa, etteivät ne lisättyinä sellaisella huomattavalla summalla kuin mainitsin, pystyisi turvaamaan turvallisuutta nyt, jolloinka ulkonainen asema on huomattavassa määrässä vakaantunut.

Hallituksen perustelut sotamenojen lisäämisestä eivät voi kenenkään tehdä va-

kuuttavaa vaikutusta. Päinvastoin näyttää siltä kuin olisivat sotakiihkoilijat käyttäneet hyväkseen sitä asemaa, mikä niillä tällä hetkellä sattuu olemaan nykyisen hallituksen aikana, käyttäneet hyväkseen sitä asemaa, että hallituksessa ei ole henkilöä, jonka rahaministerin ominaisuudessa tulee katsoa maan etua yksityisten ministerien pyyteitä vastaan, ovat käyttäneet hyväkseen tätä tilaisuutta ja sellaisilla fraaseilla, joista rahaministeri mainitsi, puhumalla puolisoista, sisarista ja morsiamista, koettaneet saada eduskunnan hyväksymään tällaisia suunnattomia lisäyksiä, jotka, kuten mainitsin, tulevat saattamaan maan raha-asiat epävarmalle kannalle.

Kuten mainitsin, on hallituksen budjetti samalla hallituksen ohjelma. Ja kuten edellisestä on käynyt selville, hallituksen ohjelma sisältää sen, että pääomassäästöä on kulutettava juokseviin menoihin, veroilla on rasitettava vähävaraisia ja kuluttajia, mutta on säästettävä pääomanomistajia, hintatasoa on korotettava ja suunnattomia summia on uhrattava sotilasmenoihin. Tämä on hallituksen ohjelma. Ja tämä ei ole ohjelma ainoastaan sanoissa. Tämä ohjelma on todellisuudessa. Se on esitetty luvuissa ja numeroissa, jotenka siis se on sellainen ohjelma, joka pitää.

Herra rahaministeri lopetti puheensa siihen, että hän varoitti eduskuntaa siitä, ettei eduskunta antaisi pääomassäästön houkutella sitä sellaisiin menoihin, jotka eivät ole maalle välttämättömiä. Tämä toivomus on todellakin hyvin paikallaan, ja minä myös yhdyin rahaministeriin siinä. Se oli minun mielestäni paras kohta hänen puheessaan ja minä haluaisin sentähden myöskin lopuksi lausua sen toivomuksen, että huolimatta siitä, että hallitus on tällaisen budjettiesityksensä eduskunnalle esittänyt ja — kuten rahaministerin lausunnosta kävi selville — hallitus yksimielisesti seisoo sen takana, niin siitä huolimatta eduskunta ei anna pääomassäästön houkutella itseään heittämään maan varoja hukkaan siinä määrässä, kuin mitä hallitus esittää, vaan päinvastoin eduskunta ottaa ohjeekseen sen menettelyn, jota vuoden 1919—1921 eduskunta aikanaan noudatti. Ja samalla tavalla kuin mainittu eduskunta, on myös nyt hallituksen ehdottamiin määrärahoihin so-

tilastarkoituksia varten tehtävä huomattavia supistuksia. Mikäli näin ei tapahdu, vaan eduskunta todellakin hallituksen esityksen hyväksyy, niin silloin on avattu myöskin tie näiden sotilasmenojen yhtämittaiselle nousulle. Ne eivät tule pysähtymään tähän, vaan — kuten hallituksen esityksestä ilmenee — on tarkoitus niitä jatkaa, ja ohjelmassa olisi seuraavana numerona sotalaivaston rakentaminen, sellaisen sotalaivaston, joka tulisi maksamaan noin puoli miljardia markkaa. Jos siis tahdotaan tällaisesta menosta päästä, on syytä, että eduskunta heti alussa, kun näitä menoja yritetään lisäämään, lausuu mielipiteensä näistä lisäyksistä siten, ettei mikään hallitus tule enää tekemään eduskunnalle näin kevytmielistä esitystä, kuin on käsiteltävänä oleva hallituksen esitys.

Pääministeri Ingman: Minä pyydän yksinomaan kosketella kysymystä puolustuslaitokselle ehdotetuista määrärahoista.

Siitä voidaan tietysti olla eri mieltä, kuinka paljon voimme uhrata puolustuslaitoksemme hyväksi. Mutta siitä ei pitäisi mielestäni voida olla eri mieltä, että minkä me suinkin voimme uhrata, se meidän myöskin on sen hyväksi uhrattava.

Tosin on meilläkin niitä, jotka nykyoloissa kehottavat meitä, niinkuin täällä äsken kuulumme, maailmanrauhan nimissä riisumaan aseemme ja takomaan miekkamme vannaiksi. Maailmanrauha on kautta vuosituhsien häämöittänyt kansoille ihanteena, johon on pyrittävä. Kuka ei tunnustaisi sitä tavoiteltavaksi päämääräksi. Olemmehan me viime päivinäkin suurella mielenkiinnolla ja mielihyvällä seuranneet tietoja niistä päätöksistä, joita Genévässä on tehty maailmanrauhan turvaamiseksi, kansojen turvallisuuden lujittamiseksi, ja jotka toteutettuina, toivomme mukaan, tulevat olemaan omansa edistämään näitä korkeita päämääriä. Mutta tämä ei suinkaan vielä tiedä sitä, että rauha kaikkialla nykyhetkellä olisi oven edessä. Suunnitteleeen Kansainliittokin pyrkiessään rauhaa turvaamaan, maailman kansojen rauhaa ja turvallisuutta puolustettavaksi myöskin aseilla. Selittihän vain muutamia päiviä sitten eräs Englannin edustajista Genévässä, Henderson, Englannin sosialidemokraattinen sisäasiainministeri — nimi tai-

taa olla täällä vasemmalla tunnettu — että sotilaalliset pakkotoimenpiteet sisältyvät jo liittosopimuksen 16 §:ään ja että ne myöskin ovat välttämättömiä, koska juuri pikkuvaltioita ei voida tehokkaasti auttaa ainoastaan taloudellisesti ja raha-asiallisesti niiden joutuessa jonkun suurvallan hyökkäyksen alaiseksi. Ja sama sosialidemokraattinen Englannin hallituksen valtuutettu huudahti: „Katso-kaahan vain, kuinka tulette selviytymään! Juuri pienet vallat kärsivät pahasti, jos sotilaallisia pakkotoimenpiteitä ei otettaisi sopimukseen.” Ainoa lohdutus, minkä hän saattoi antaa, oli siinä, „ettei ketään pakoteta tekemään enempää, kuin minkä hän voi”. Siis vain vanha sääntö: „Ultra posse nemo obligatur.” Tälle tehokkaalle sotilaallisten pakkotoimenpiteiden puolustusteorialle antoi ranskalainen valtuutettu Jouvenel tunnustuksensa, sanoen katso- vansa enää tarpeettomaksi esittää ranskalaisten käsitystä, koska Henderson oli sitä niin mainiosti puolustanut.

Tällaisia ovat, hyvät herrat ja naiset, ne „maailmanrauhan” äänet, jotka demokraattiselta taholta kuuluvat. Meidän on totisesti annettava niille enemmän arvoa kuin esim. sille, mitä edellinen puhuja täällä eduskunnalle esitti. (Ed. Virkkunen: Hyvä!)

Se valta, josta meidän „sotamme ja rauhamme” riippuu, ei osota mitään aseistariisumisen merkkejä. Sieltäkäs tosin harjoitetaan, meidänkin keskuudessamme, väkevästi propagandaa aseistariisumisen puolesta. Mutta tuo aseistariisumisvaatimus kohdistetaan muihin. Omalla taholla koetetaan kaikella tavoin parantaa puolustuslaitosta, saattaa sotalaitos kuntoon, lisätä ilmailuvoimia, omistetaan erikoista huomiota kaasuaseen kehittämiseksi j. n. e. Sanalla sanoen, sieltäpäin kaivetaan maata muiden maiden puolustuslaitosten alta ja koetetaan saattaa oma sotalaitos ensiluokkaiseen kuntoon. Onko se ensimmäinen kerta, kuin tämä maailmassa tapahtuu? Ja sen sotalaitoksen korkein johtaja kehittää sotatieteellisen seuran hallituksen istunnossa kysymystä, joka käytännöllisesti katsoen kuuluu: koska me iskemme?

Sallittaneen minun sota-asiainkomisarin Trotskin 29 päivänä heinäkuuta pitämästä esitelmästä esittää joitakin kohtia. Tämä esitelmä sisältää erittäin paljon sellaista,

joka valaisee kysymystä, millaiset ovat ne herra Helon ylistämät rauhanolot, joissa meidän nyt muka on tehtävä budjettimme. Ne osottavat, mitä edellytyksiä meidän tosiasiallisesti on otettava huomioon järjestäessämme puolustuslaitostamme ja sen budjettia. Tähän tapaan puhui mainittu sota-asiainkomisari: „Vallankumouksellisen strategian tehtävänä on aluksi tukikohtain järjestäminen kapinalliliikkeelle tehtäisiin ja likeyrityksiin kätkeytyneiden kommunististen solujen muodossa, vallankumouksellisen johdon muodostaminen rautateillä ja kaupungeissa, samoin kuin erikoiset valmistukset taloudellisen elämän keskuksien valtaamiseksi kaupungeissa. Tämä valmistava työ on suoritettava salassa” — meillä se tosin ei ole tapahtunut niin vallan salassa, mutta se riippuu siitä, että me suomalaiset olemme kömpelöitä, tässä niin kuin muussakin! — siis „salassa, ilman että porvarillisen yhteiskunnan poliisilaitokset ja sotilasjärjestöt saavat siitä vihiä. 9/10 tästä työstä käytetään hajanuksen järjestämiseksi sisällepäin ja ainoastaan 1/10 aseiden jakamiseen ja oman vallankumouksellisen armeijan muodostamiseen. Mitä lähemmäksi kapinan alkamishetki tulee, sitä suurempaa huomiota on kiinnitettävä omien vallankumouksellisten joukkojen, — toisin sanoen, punakaartien — kehittämiseen. Kun ratkaisevana hetkenä juuri on siirtyminen valmistustyöstä ratkaisevaan hyökkäykseen, on tämän ryhmän jo kauan edeltä käsin päätettävä ja perinpohjaisesti keskusteltava kaikista kysymyksistä sekä johdettava keskustelu yhä konkreettisemmalle maaperälle, mitä enemmän vallankumouksen hetki lähenee. Tällöin me — nimittäin Moskova — annamme tarvittavaa avustusta”. Siinä se kuullaan! Näin jatketaan: „Länsi-eurooppalaiset kommunistit eivät, ikävä kyllä, ole tähän mennessä voineet vapautua onnettomasta odottavasta kannasta vallankumouksen perustehtäviin nähden. He luulevat, että on vain harjoitettava kiihoitusta ja odotettava sen tuloksia. Tästä onnettomasta passiivisuudesta on nyt luovuttava. Itse kapina ei nimittäin tule itsestään, se on saatet-

tava liikkeeseen. Ja johdolla täytyy olla arvostelukykä voidakseen määrätä, milloin sen on tapahduttava. Sen on seurattava työläisjoukkojen rytmillisiä liikkeitä voidakseen edeltäkin päättää, milloin ratkaiseva hetki lähestyy. Ei riitä, että näkee sen päivää aikaisemmin, sillä silloin uhkaa se vaara, ettemme pysy kehityksen herroina, vaan että muut puolueet johtavat kehityksen toiseen suuntaan.

„Me edellytämme siis”, sanoo Trotski, „että aika määrätään yksi tai kaksi kuukautta aikaisemmin. Niin paljon aikaisemmin on keskuskomitean tai puoluejohdon annettava merkki ratkaisevaan kiihoitustyöhön ja viimeisiin valmistaviin toimenpiteisiin. Jälleäolevan kuukauden aikana on lopullisesti otettava selville, että työväestön enemmistö ratkaisevissa kohdissa maassa tukee vallankumousta ja että valtiovallan omat elimet ovat joutuneet riittävän suureen hajaannustilaan. Kun siihen on päästy, on eri tehtäviä toimitettava työläisneuvostojen ja sen jälkeen neuvostokeskuskokouksen vaalit. Jolleivät poliittiset olosuhteet salli näiden neuvostojen vaalia ennen itse kapinan alkua, on vaalit toimitettava heti taistelun alettua. Kapinaa varten määrättyinä päivinä on muistettava, ettei taistelua voida käydä niinkuin säännöllistä sotaa, vaan niinkuin sissisotaa, jossa jokaisen järjestön on paikallisten olosuhteiden mukaan itsenäisesti valittava sopivin hyökkäysaika ja -kohta. Eri sissijoukkojen välisenä yhdyssiteenä ei tähän aikaan voi olla mikään yhtenäinen sotasuunnitelma, vaan ainoastaan puoluekuri, yhteiset tehtävät ja yhteinen päämäärä. Vasta sitten, kun valta on saatu käsiin, asema muuttuu täydellisesti ja silloin keskitetty johto voidaan muodostaa ja on muodostettava.”

Tämä ei ole ihan samaa kuin mitä tohtori Helo meille julistaa, siinä on, niinkuin sanotaan „bien’ ero”. Mutta tällaiset ovat ne „rauhansäveleet”, joita yhtä vastuunalaiselta kuin arvovaltaiselta taholta lähimmästä naapurimaasta kuullaan. Siis kapinan valmistelua salassa, hajaannuksen järjestämistä sisältäpäin, tukikohtain järjestäminen kapinaliikkeelle, ratkaiseva kiihoitustyö, työläisneuvostot ja neuvostojen keskuskokoukset, „ja sitten me annamme

tarvittavaa avustusta”. Siinä on se rauhanohjelma, jota tältä taholta esitetään. Ja mistä piiristä löydetään ne, jotka meillä täällä kotona toimivat tällä linjalla, se tässä arvoisassa kamarissa myöskin vallan hyvin tiedetään. Sentähden myöskin tiedetään, keitä meidän ensisijassa on kiittäminen siitä, että meidän on pakko puolustuksemme hyväksi kantaa ylen raskaita taakkoja.

Vastakaikuna sille ohjelmalle, jonka tässä luin, ovat sellaiset uutiset kuin muutamia päiviä sitten Tallinnasta saatu, että sotilaskapina oli suunniteltu Virossa alkavaksi lokakuun 28 päivänä. Tosin komitea toimi siellä myös niin kömpelösti, että joutui kiinni ennenkuin pääsi alkamaan. Valaiseva on myöskin eräs toinen tieto, joka oli pari päivää sitten eräässä suuressa Ruotsin lehdessä, siinä kun kerrottiin, että Moskovan internationalen toimeenpaneva komitea syyskuun 4 päivänä tänä vuonna oli tehnyt päätöksen „Karjalan kommunin levittämisestä yli Pohjois-Suomen ja Skandinavian aina Atlantille saakka, koska se pidettiin erittäin suurmerkityksellisenä seikkana, kun ottaa huomioon nopean meriyhteyden sieltä Suur-Britanniaan, jonka työläisjoukot kasvavan työttömyyden aikana voisivat saada entistä suurempaa myötätunnon ynnä muuta tukea Neuvosto-Venäjältä. Toimeenpaneva komitea päätti valita Skandinavian maiden välisen direktorion, jonka tehtäväksi jäi yllämainittujen suunnitelmien edistäminen. Tämän direktorion jäseniksi valittiin toimeenpanevan komitean Tukholmassa oleva edustaja Nuorteva — nimi, joka on kuultu täällä! — ja Kuusinen, joka edelleen jäisi Moskovaan, sekä Kihlborn Ruotsista ja Sandberg Norjasta”.

Minä pyydän esittää erään toisenkin todisteen siitä mielialasta, joka vallitsee lähimmässä naapuriuudessamme.

Sen johdosta, että syyskuun 1 päivänä päästettiin Venäjän sotaopistoista 5,000 uutta upseeria, kirjoitti Trotski, Pravda-lehdessä — minä käytän täällä Suomen Sosialidemokraatin käännöstä — seuraavaa:

„Sotaopistojen ahjoista heitetään syyskuun 1 päivänä armeijaan 4,914 uutta ko-

mentajaa; se on ainoas sotilaalliseen rakennustyöhön. Näistä on 3,242 jalkaväkijoukkojen, 556 ratsujoukkojen, 490 tykistöosastojen komentajaa, 307 sotilasinööriä, 319 muiden aselajien upseereja. Sellainen on meidän sotakouluissamme säännöllisen valmistuksensa nyt päättänyt kolmas komentajaparvi. 5,000 upseeria — sehän on noin 1 % meidän armeijastamme, mutta pivollinen suolaa antaa maun suu- rellekin kattilalle. Kaikki me toivomme, että nämä 5,000 uutta komentajaa ovat yleensä korkeammalla tasolla kuin edeltä- jänsä, koska sotilaallinen kasvatus meillä on hiljalleen yhä edistynyt." Trotskin mielestä on tärkeää, että uudet upseerit heti tuntisivat armeijassa „komentajan ja käskijän korkean asemansa" — tämä kuuluu oikein porvarilliselta! Kehitys neuvostoarmeijassa käy yhä nopeammin siihen suuntaan, selittää Trotski edelleen, että poliittisen komisaarin ja joukkojen komentajan tehtävät uskotaan samalle henkilölle. Upseeriston taloudellinen asema on tosin vielä vaikea, eikä kellään ole oikeutta ylikomisaarin mielestä ummistaa silmiänsä tälle asian puolelle. Mutta neuvostohallitus on tietoinen tästäkin ja huolehtii edelleen niin sotilaiden kuin komentajain, komisaarien ja poliittisten toimisijain palkkojen korottamisesta sekä yleensä armeijan aineellisen aseman parantamisesta. „Hallitus on jo päättänyt ensi lokakuusta alkaen korottaa palkat armeijassa paljon suuremmassa määrässä kuin viime kesäkuussa."

Tuona merkkipäivänä julkaisi Ivestija kirjoituksen, jossa sanotaan, että Venäjän sotamiesten palkkoja korotettiin viime kesänä 50 %, päällystön palkkoja noin 20 — 25 % verraten edelliseen budjettivuoteen. Kuinka suuressa määrin nyt lokakuussa tullaan armeijan upseeriston ja miehistön palkkoja korottamaan, siitä ei Trotski lähemmin mainitse. Mutta sensijaan tietää Ivestija laintoa, että kansankomisaarien neuvoston lainvalmistelukunta viimeistelee dekreettiä, jonka mukaan tullaan sotilaille ja upseereille myöntämään huomattavia erikoisetuja maan käyttöön ja verotukseen nähden, samoin kuin armeijan palveluksessa olevien henkilöiden perheiden yhteiskunnalliseen huoltoon, hei-

dän lastensa kouluun, lastenhoitoloihin ja lastentarhoihin sijoittamiseen nähden. Näiden erikoisvapauksien lisäksi saisivat parannuksia itse sotilashenkilöt rautatien ja postin käytössä, opiskelijoiksi pääsyssä j. n. e. Tämän lisäksi kauvempaa keskuksista olevien joukko-osastojen komentajille, taloudellisille ja poliittisille virkailijoille myönnetään kaksi kertaa korkeampi palkka ja päivärahat. Viime mainittuja etuja tulevat nauttimaan myös laivastotosilasvirkailijat ollessaan kauemmin kuin kuusi kuukautta kestäväällä merimatkalla. Tällainen on huolenpito puolustuslaitoksessa sotilaista ja upseereista siellä!

Sotaneuvoston varapuheenjohtaja Frunse kirjoitti samassa lehdessä tämän tapauksen johdosta: „Nykyään on meillä armeijassa yhtenäinen komentajaperhe, jonka ytimen muodostavat sotaopistoissa valmistautuneet punaiset komentajat ja vanha komentajakunta, joka on suorittanut säädetyn kertauskurssin. Muitten komentajain on lyhimmässä ajassa kohottava näitten tasalle." Hän terottaa, että valmistuneitten komentajain on erityisesti huolehdittava „niistä olosuhteista, jotka takaavat komentajan yksin vallan toteuttamisen laajassa mittakaavassa". Nuorten upseerien ei ole ainoastaan valmistauduttava teknillisiksi komentajiksi, vaan myös poliittisiksi johtajiksi. Ensimmäiset kokeilut tässä suhteessa ovat osoittautuneet onnistuneiksi. Tämä komentajan ja siihen yhdistyneen poliittisen agitaattorin tehtävän suorittaminen, vakuuttaa Frunse, on tärkeä pitää mielessään erittäinkin niitten upseerien, jotka tulevat toimimaan milisijärjestelmän pienissä territorialijoukoissa. Kun kehitys neuvostoarmeijassa käy edelleen tähän suuntaan, silloin voidaan neuvostoliiton aseellisten voimain järjestely valaa ja vakiinnuttaa lo- pullisesti varmoihin muotoihin.

Minä mainitsen vielä, että sen saman tapauksen johdosta sotaneuvoston jäsen, tunnettu kasakkakenraali Budenyi lausuu kommunistipuolueen pää-äänenkannattajassa ilonsa sen kauvan toivotun mahtavan voimain lisäyksen johdosta, joka nyt sotaopistoista virtana valuu neuvostoarmeijaan. Hän vakuuttaa olevansa varma siitä, että aseharjoituksiin kutsuttu nuori polvi saa näiltä uusilta komentajilta kaiken taistelutantereella tarvittavan tiedon ja

taidon, „sotilaallisen ajatuksen ja sotatekniikan viimeisten saavutusten valossa”. Nuoret komentajat eivät tule olemaan ainoastaan puna-armeijalaisten opettajia, vaan myöskin näitten „aatteellisia johtajia”, mikä on sitä tärkeämpää, kun vakinainen harjoitusaika armeijassa kestää vain kaksi vuotta. „Ainostaan rakkausotapalvelukseen antaa varmuuden siitä, että komentaja on antautunut köyhälistön eduille ja siten myös yleensä on uskollinen meidän nuorelle tasavallallemme.”

Minä en tiedä, miksi ei ed. Helo lukenut tällaisia otteita, nehan olisivat olleet paljon valaisempia kuin koko hänen puheensa, ja kun nämä vielä ovat Suomen Sosialidemokraatista, niin herra Helolla olisi ollut tilaisuus niihin helposti perehtyä. Sitä mielialaa, josta tällaiset lausunnot ovat lähteneet, samoin kuin sitä toimintaa, joka siitä johtuu, on jokaisen vastuunalaisen hallituksen ja vastuunalaisuutensa tuntevan eduskunnan meillä otettava huomioon. Ei tosiaan tahdo voida ymmärtää, mitä ajatella niistä, jotka tällaisissa oloissa meillä hyräilevät maailmanrauhasta ja kehoittavat meitä riisumaan aseet. Tai ehkä niitä kyllä ymmärtääkin. Osa ilmeisesti vetää vahvasti yhtä köyhtä maailmanvallankumouksen valmistajain kanssa, ja toiset taas ovat idealisteja, jotka eivät tiedä mitään tämän maailman ankarasta todellisuudesta, mutta joiden toiminta ei silti ole vähemmän vaarallista.

Me täällä emme pyydä muuta kuin rauhaa. Me haluamme rauhaa kaikkien naapureittemme kanssa. (Vasemmalta: Valmistamalla sotaa!) Mutta emme silti toki heikentämällä tahi hävittämällä puolustuslaitostamme saa nostattaa epäilyksiä siitä, pidämmekö me itsenäisyyttämme ja vapauttamme missään arvossa. Sellainen menettely olisi rikos maan itsenäisyyttä ja vapautta vastaan.

Nyt on tosin myöskin niitä, jotka sanovat: Emme missään tapauksessa, hyvästä tahdostamme ja ponnistuksistaamme huolimatta, kykene puolustautumaan. Heidän käytännöllinen neuvonsa on sentähden, että on heitettävä koko yritys sikseen. He sanovat, että ainoa maa, joka voi meitä uhata, on siksi voimakas, ettemme pysty mihinkään sitä vastaan. Vaihdellessa maailmanrauhan julistuksen kanssa koete-

taan tällä epätoivon vaikerruksella luoda mielialaa puolustuslaitoksen hävittämisen hyväksi. Mutta kun näin sanotaan, niin saatetaan koko meidän puolustuskysymyksemme väärään asemaan. Kysymyksen itse asiassa ei ole siitä, voimmeko sotilaallisesti päästä tasaväkisiksi itäisen naapurimme kanssa, vaan siitä, voimmeko me asettaa sellaisen puolustuksen, ettei kannata uhrata sitä, mikä olisi uhrattava, jotta vieras valta voisi saada Suomen haltuunsa. Siitä on kysymys, ja sen me uskomme voivamme. Ne edut, jotka Suomen omistaminen voi muille tuottaa, ovat suhteellisesti vähäiset. Maamme on köyhyä ja siksi se jää, eikä sen valloittamiseksi kannata kenenkään tehdä aivan suuria uhrauksia. Ja meidän asiamme on pitää huolta siitä, että meidän maatamme ei suuritta uhrauksitta orjuuteta. Siihen me toki kykenemme. Se on puolustuslaitoksen korkea tehtävä. Ja kansan kasvatuksen tehtävä on herättää sellainen isänmaallinen mieli, sellainen vapaudenrakkaus, että maailma tietää, että tämän maan orjuuttamiseen ei sen kansa koskaan suostu.

Me pyydämme, niinkuin sanoin, vain saada elää rauhassa. Me pyydämme saada vakaannuttaa olojamme lakiemme pohjalla. Muiden kansojen kanssa me pyydämme saada ylläpitää säännönmukaisia suhteita. Meitä ei voida syyttää militarismista enempää kuin imperialismistakaan. Meidän puolustuslaitoksemme on tosiaan vain ja yksinomaan puolustuslaitos. Mutta me tukimme vahvasti korvamme niille, jotka virittämällä meille nykyoloissa maailmanrauhan kauniisti ihanteellisia taikka oman voimattomuutemme alakulaisia säveliä itse asiassa, mitkä tahtoen mitkä tahtomattaan, valmistavat meille kommunismin diktatuuria ja neuvostovaltaa.

Toiselle tasolle siirtyy tämä puolustuskysymyksemme, jos kansainliiton joskus onnistuu luoda sellaisia riittäviä ja kestäviä takeita, jotka tekevät meille, meidän erikoisissa oloissamme, mahdolliseksi, saatamatta itsenäisyyttämme ja vapauttamme vaaraan, vähentää puolustuslaitostamme. Ja se tulee myöskin toiseen asemaan, jos sisäiset oloimme muodostuvat sellaisiksi, että mitään epäisänmaallisia pyrkimyksiä ei siellä ole enää havaittavissa. Mutta meidän näemme selvästi, että t ä t ä nykyä

ei voi olla puhetta meillä vielä täydestä turvallisuudesta muiden avun nojalla. Matka siihen on pitkä ja vaikea ja epätoiselta näyttää, tuleeko ja milloin kuletuksi se välimatka, joka erottaa meitä ja muita maailman kansoja sellaisesta turvallisuudesta. Nykyään meitä alinomaan muistutetaan siitä, että meidän on ensi sijassa rakennettava turvallisuutemme omiin ponnistuksiimme, omiin uhrauksiimme. Meitä muistutetaan, niinkuin eräs Ruotsin lehti muutamia päiviä sitten sattuvasti kirjoitti, alituisesti meidän kuolevaisuudestamme. Ja varmaa myöskin on, että kuta suurempia uhrauksia me teemme, kuta selvemmin me teossa osotamme, minkä arvon panemme vapaudellemme ja itsenäisyydellemme, sitä suuremmat ovat mahdollisuudet, että muutkin sanoin ja teoin tunnustavat itsenäisyytemme arvokkaaksi. Mutta jollemme itse osoita selvää puolustustahtoa, ellemme itse tahdo uhrata vapautemme edestä, minkä me ikinä voimme, niin emmehän toki voi odottaa, että muut vieraat pitäisivät Suomen itsenäisyyttä niin arvossa, että he tuntisivat velvollisuutta uhrata jotakin sen edestä.

Se on siis minulle selviö, että meidän on itsenäisyytemme ja vapautemme turvaamiseksi uhrattava minkä me vain voimme, saattamatta taloudellista ja sivistyksellistä normaalista kehitystämme vaaraan. Mutta siitä voidaan, niinkuin jo alussa sanoin, keskustella, kuinka paljon me voimme uhrata joutumatta tällaiseen vaaraan. Tätä asian puolta on nyt käsiteltävänä olevaa esitystä hallituksessa valmisteltaessa koetettu mahdollisimman tarkoin harkita. Ja tulos on tulo- ja menoarviossa oleva ehdotus. Suurin piirtein katsoen tämän ehdotuksen nähdäkseni pitäisi vastata, mitä maa nykyoloissa jaksaa kantaa samoin kuin myöskin sitä, mitä tällä hetkellä on pidettävä aivan välttämättömänä.

On siinä julkisessa keskustelussa, joka hallituksen budjettiehdotuksen tultua tunnetuksi, on virinnyt, myöskin viitattu epäkohtiin puolustuslaitoksessa. Niiden olemassaoloa ei voida kieltää. Päinvastoin on tunnustettava, että niitä on, ja on kaikella tarmolla toimittava niiden poistamiseksi. Minä uskallan sanoa, että hallitukselta ei puutu hyvää tahtoa ja vakavaa

pyrkimystä niiden poistamiseksi. Mutta samalla kuin siinä tarkoituksessa tehdään työtä, on puolustuslaitoksessa myöskin tehtävä määrätietoista uutisrakennustyötä. Ja se ei ole mahdollista, jos puolustuslaitokselta kielletään välttämättömät taloudelliset edellytykset. Puolustuslaitostaan, olipa se parempi tai huonompi, ei mikään kansa uhatussa asemassa saa kohdella ynseästi. Sitä ei saa kohdella ikäänkuin jotakin vierasta, jolle sanotaan, että — saata ensin asiasi kuntoon, niin katsotaan sitten perästä päin, mitä sinulle voidaan antaa. Päinvastoin kaikki kansan parhaat voimat ovat koottavat puolustuslaitoksen tukemiseksi. Puolustuslaitoksen tulee saada elävästi tuntee, että kansa odottaa siltä paljon, vaatii siltä paljon, mutta tahtoo myöskin uhrata paljon sen hyväksi. Jos puolustuslaitos näin huomaa, että kansan lämmin, vakava harrastus kohdistuu siihen, niin on tämä omansa siveellisesti kohottamaan puolustuslaitoksessa toimivien velvollisuudentuntoa, herättämään heissä uhrautuvaa mieltä ja tekemään puolustuslaitoksen isänmaallisuuden kasvattamisen työssijaksi nuorille miehillemme, jotka siinä harjoittautuvat isänmaansa itsenäisyyttä ja vapautta puolustamaan.

Ed. N i u k k a n e n: Hallituksen tulo- ja menoarvioesitystä silmäillessä saa heti tehdä sen vähemmän lohdullisen havainnon, että ne valtiotaloutemme vakiinnuttamiselle välttämättömät vuodet, joita asken on eletty, jolloin budjetti ilman mitään suurempia vaikeuksia saatiin tasapainoon ja joka vuosi valtion pääomasäästö huomattavasti lisääntyi, että nämä ajat ovat nyt ohi. Tästä esityksestä heti huomaa, että hallituksella on ollut tällä kertaa hyvin vaikea tehtävä saada kirjoitetuksi edes muodollisesti lukkoon lyövä budjetti. Minä olen vakuutettu siitä, että tämä eduskunnalle jätetty budjetti, silloin kun herra rahaministeri ensi kerran on verrannut sen tulojen ja menojen yhteissummaa toisiinsa, on päättynyt hyvin suureen vajaukseen, ja että herra rahaministerillä on ollut varmasti hyvin raskas päivätyö koettaessaan saada tätä vajausta pienemään, jossa herra rahaministeri sittemmin onkin siinä määrin onnistunut, että hallituksen esityksen mukaan tämä vajuus olisi 166.5 milj. markkaa.

Lähemmin tätä budjettia tarkastellessa huomaa, että se tilanne, että budjetti päättyy meidän oloissamme verrattain huomattavaan vajaukseen, ei johdu siitä, että tulot olisi laskettu pienemmiksi kuin edellisenä vuonna, mikä kumminkin useiden mielestä olisi tuntunut luonnolliselta taloudellisen pula-ajan edelleen jatkuessa, vaan että päinvastoin nämä tulot ovat lasketut 200 milj. suuremmiksi kuin miksi ne oli merkitty kuluvana vuonna. Lisäksi huomaa, että vajuus ei johdu myöskään siitä, että n. s. tuottaviin tarkoituksiin ja uutisrakennuksiin ja sen sellaisiin olisi ehdotettu myönnettäväksi entistään suurempia määrärahoja. Päinvastoin näihin ehdotetut määrärahat ovat jonkun verran pienemmät, kuin mitä ne ovat olleet äsken kuluneina vuosina. Samoin huomaa, että vajuus ei myöskään johdu siitä, josta herra rahaministeri mainitsi, nim. että n. s. arviomäärärahat olisivat yleensä arvioidut korkeammiksi kuin edellisenä vuonna. Päinvastoin on täällä jo huomautettu että eräitä arviomäärärahoja tässä budjetissa niinkuin kaikissa budjeteissa on huomattavassa määrässä aliarvioitu. Budjetin vajuus johtuu siitä, että kulutusmenot, n. s. tuottamattomat menot ovat läpi budjetin huomattavasti lisääntyneet, ollen näiden menojen lisäys jokseenkin sama, mikä on hallituksen esityksessä oleva koko menojen nousu, yli 340 milj. markkaa.

Kun lisäksi tätä esitystä tarkasteltaessa otetaan huomioon, että budjetin menopuolelta on, kuten hallituksen esityksessä huomautetaan, jätetty pois eräitä huomattavia, tärkeitä ja välttämättömiä menoeria, jotka hallituksenkin käsityksen mukaan varmaankin tulisivat ensi vuonna suoritettaviksi ja siis asiallisesti kuuluisivat tähän nyt jätettyyn esitykseen, huomaa tästä, että valtiotaloutemme hoidossa on tapahtunut sellainen käänne, joka tietää, että ainakin lähiaikoina tulee eduskunnalla olemaan edessään hyvin vaikea työ koettaessaan saada valtion tulot ja menot tasapainoon.

Kuten on mainittu, päättyvät esityksen laskelmat 166 $\frac{1}{2}$ milj. markan vajaukseen. Ainakin herrat valtiovarainvaliokunnan jäsenet, jotka lähemmin ovat hallituksen esitykseen tutustuneet, lienevät kanssani yhtä mieltä siitä, että hallituksen esityksessä lasketut tulot yleensä ovat yliarvioit.

Kun otetaan lukuun täällä jo mainittu eräs keinotekoinen 25 miljoonan tulojen korotus, ja jos ei oteta lukuun rautatietariffien korotuksen muodossa suunniteltua uutta verotusta, tekee minun laskelmieni mukaan tämä yliarviointi ainakin 200 milj. markkaa. Hallitus on aikaisemmin antanut esitykset kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta ja maatalouskorkeakoulun perustamisesta, joiden hyväksyminen tietysti edellyttää jo ensi vuonna muutamien kymmenien miljoonien markkojen lisämenoa. Asutustoiminnan rahoittamiseen on esitykseen otettu vähän yli 20 milj. markkaa pienempi määräraha, kuin mikä tarkoitukseen on laskettu ammattiviranomaisten puolelta tarvittavan. Maatalouden liikeluottoon, jonka hallitus myöskin sanoo tärkeäksi, on varattu siksi vähän varoja, että hyvin huomattavat lisäykset ensi vuoden kuluessa ovat tähän tarkoitukseen välttämättömiä. Hallitus ilmoittaa antavansa lisäksi esityksen virkamiesten palkkojen tasauksista, joka tasaus entisen kokemuksen mukaan merkitsee muutamien kymmenien miljoonien markkojen lisäystä virkamiesten palkkoihin. Ja lisäksi ilmoittaa hallitus antavansa uuden esityksen sotalaivaston rakentamisesta, ja tarvittavan siihen jo ensi vuonna varoja, mikä esitys huomioonottamalla hallituksen omaksuma, täällä äsken herra pääministerin maanpuolustuskysymyksessä esittämä kanta, ei tietysti tule olemaan summittansa aivan pieni. Kun tämä kaikki otetaan tätä budjettiesitystä arvosteltaessa huomioon, tietää se minun käsittääkseni sitä, että tosiasiaassa ehdotettu budjetti päättyy yli puolen miljoonin markan vajaukseen, eli toisin sanoen se tietää sitä, että jos valtiovarainvaliokunta ja eduskunta ei pysty siinä esiintyvää kulutusmenojen suurta nousua estämään, että ensi vuoden kuluessa kulutetaan suurin osa siitä yli 1,000 miljoonan pääomasäästöistä, joka äsken kuluneina vuosina osaksi lainojen ja osaksi sen kautta, että valtion vähemmän välttämättömissä menoissa on osotettu pidättyväisyyttä, on saatu kootuksi. Minun täytyy siis hallituksen esitystä tarkastellessani olla sitä mieltä, että meidän valtiotaloutemme, sen nykyisestä verrattain edullisesta tilasta huolimatta, ei voi kestää sellaista kulutusmenojen nousua, jota hallitus on suunnitellut, kuin kor-

keintaan ensi vuoden, ja että jos sellaista nousua sen jälkeen jatkuisi, valtiomme — kun nim. täytyy ottaa huomioon, että verotusta näissä oloissa ei voida lisätä — jo seuraavana vuonna välttämättömästi joutuu siihen samaan vaikeaan rahalliseen asemaan, jossa se oli vuosina 1919 ja 1920, jolloinka setelipainoa pyörittämällä täytyi suorittaa valtion juoksevia menoja, ja valtio parka oli yksityispankeista aivan arveluttavassa määrin riippuvainen.

Minulla olisi paljonkin huomautettavaa myös budjetin erinäisiin pääluokkiin ja yksityiskohtiin. En kuitenkaan tahdo käydä arvoisaa eduskuntaa niistä puhumalla vaivaamaan, koska siihen tulee tilaisuus myöhemminkin. Mutta minä rohkenen lausua herroille valtiovarainvaliokunnan jäsenille sen vakavan toivomuksen, että valtiovarainvaliokunta tällä kertaa, kuten joskus aikaisemminkin, ne seikat huomioonottaen, joista tässä olen maininnut, hyvin huomattavassa määrässä koettaisi saada esityksessä esiintyviä varsinaisia kulutus- ja tuottamattomia menoja supistetuksi, samalla kun se tietysti tällä kertaa, kuten aina ennenkin, tulee tekemään lisäyksiä erinäisiin, pääasiassa tuotannollisiin tarkoituksiin.

Ed. Vuokoski: Hallituksen esitys tulo- ja menoarvioksi vuodelle 1925 rakentuu samoille perusteille kuten aikaisemmatkin hallituksen esitykset samasta asiasta, joten siihen nähden ei ole mitään huomautettavaa.

Mitä ensiksikin esityksen tulopuoleen tulee, niin on siinä minunkin mielestäni eräät tulot arvioitu liian korkeiksi. On tuskin luultavaa, että esim. tullitulot, jotka ensi vuonna on arvioitu tuottavan 1,050,000,000 markkaa, tuottavat sitä, jos kansakunnan ostokyky heikkenee jatkuvasti, niinkuin nyt on asianlaita. Samoin on huomautettava majakkamaksuihin nähden. Tässä nim. on otettava huomioon se seikka, että uusia kauppasopimuksia on tehty hyvin useita ja niiden voimaan astuttua vähenevät mainitut majakkatulot huomattavasti. Ylimalkaan, kun hallituksen budjettiesitystä arvostellaan, niin on siinä otettava huomioon se seikka, että valtionkin tulojen vähennys kautta linjan on odotettavissa aina silloin, kun maan tuotannollinen toiminta on lamaannustilassa tai kulkee sitä kohti, kuten nykyään on

asianlaita. Tämän huomioon ottaen on minun pakko asettua sille kannalle, kuten jo mainitsin, että yliarviointia valtion tuloihin nähden on ilmeisesti olemassa, ja senvuoksi tulisi mielestäni valtiovarainvaliokunnan käyttää melko ankarampaa mittapuuta valtion tuloja arvosteltaessa kuin minkä hallitus on tehnyt.

Menopuolta tarkasteltaessa on taaskin todettava se välttämätön paha, että menot ovat kasvamassa ja kasvaneet ja ylittävät tällä kertaa viimevuotisen budjetin 342,398,390 markalla. Näistä huomattavin menojen lisäys on havaittavissa puolustulaitoksen menoissa. Tähän nähden on minun huomautettava, että nuoren valtakunnan on itsensä suojelemiseksi nurkumatta uhrattava varoja armeijan kuntoon saattamiseksi, mutta samalla vaadittava hallitukselta ja armeijan johdossa olevilta määrätietoista ja tarkkaa suunnitelmaa varojen käyttöön nähden. Tällainen suunnitelma jos olisi eduskunnan nähtävänä, olisi paljon helpompi saada puolustusmääräraha onnelliseen ratkaisuun.

Maatalousmäärärahain kohdalla on hallitus ilokseni merkinnyt korotetut määrärahat maatalousseuroille, vastoin maataloushallituksen esitystä. Tämä mainitsemani määrärahain korotus ei sellaisenaan ole katsottava riittäväksi, sillä valtiovalan, jos se valtiolta on viisas, sen täytyy tukea sitä ainutlaatuista toimintaa valtakunnassa, joka pystyy ja voi synnyttää uusia pääomia ja jonka pystyy ja voi tehdä ainoastaan maatalous silloin, jos sillä on ensimmäiset edellytykset siihen, nim. tieto ja taito. Useita muita menoneriä olisi mainittava, mutta täällä on jo niihin viitattu. Tahdon kuitenkin vielä huomauttaa, että se tapa, jolla hallitus kattaa budjetin, ei mielestäni ole suositeltava. Viimeisten vuosien kuluessa on onnistuttu saamaan kokoon miljaardin suuruisen pääomasäästö, josta pääomasäästöä noin 600 milj. markkaa välttämättömästi tarvitaan, jotta valtion toiminta olisi mahdollinen. Sillä nykyisin rautateiden varastot, sotalaitoksen varastot, tullilaitoksen ynnä muiden varastot, lääninhallitusten rahavarat, ne jo yksin nousevat mainitsemaani summaan. Ja kun hallitus esittää budjetin katteeksi käytettäväksi noin 166 milj. markkaa pääomasäästöä, tietää se ensinnäkin sen, että pääomasäästö, joka on rahana talletettuna yksityispankkeihin,

että se säästö, ne rahat sieltä otetaan pois. Ei tarvitse olla kovinkaan talouselämän tuntija, kun voi heti havaita, minä vaikutuksen tekee se maan rahalliseen asemaan ja ennen kaikkea tuotannolliseen elämään, jos liikkeestä otetaan pois puolitoistasatamiljoonaa markkaa. Sensijaan olisin minä kernaammin nähnyt, että hallitus olisi esittänyt tämän vajauksen peitettäväksi lainavaroilla, koska budjettia silmäillessä saattaa helposti havaita, että siellä on sellaisia menoeriä, jotka hyvin olisi voitu peittää lainavaroilla. Tähän voidaan huomauttaa, että pääomasäästöön jo sisältyy eräitä lainavaroja, niinkuin asianlaita on. Mutta koska ne ovat sijoitettuina yksityispankkeihin ja ne ovat käyttäneet sitä tuotannollisen elämän palvelukseen, niin olisi ollut viisaampaa ottaa uusi laina ja antaa näiden varojen avulla tuotantoa. Pienen valtakunnan valtion budjetti on samalla koko sen kansan budjetti, ja tässä mielessä täytyisi erikoista huomiota kiinnittää tähän näkökohtaan.

Olin myöskin kaivannut hallituksen esityksen perusteluissa viittauksia siitä, miten tulevaisuudessa järjestetään ja voidaan järjestää virkamiesten palkkain nousu. Sillä uusien lakien säätämisellä tullaan siihen, että virkamieskuntaa on lisättävä ja sen kautta myöskin palkkamenot lisääntyvät. Minun nähdäkseni olisi täysi syy koettaa tehostaa virkamiesten työtehoa ja sen kautta päästä jonkunmoiseen säästöön lähiaikoina. Sillä ennemmin tai myöhemmin on meidän pakko lopettaa palkkojen nostaminen, jos virkamieskunta edelleen lisääntyy.

Minä rohkenisin valtiovarainvaliokunnan jäsenten huomioon suositella niitä näkökohtia, joihin tässä viittasin.

Ed. H ä n n i n e n: Meillä on paljon puhuttu rajaseutujen taloudellisen ja henkisen kehitystason kohottamisesta, ja onhan siitä olemassa hallituksen esityskin eduskunnalla käsiteltävänä talousvaliokunnassa. Mutta tässä esillä olevassa valtion tulo- ja menoarviossa ei näy merkkejä siihen suuntaan, että rajaseutuasiialle olisi kohdistettu siihen kuuluvaa tarpeellista huomiota. Vanhastaan laiminlyöty rajaseutu näyttää tässä tulo- ja menoarvioehdotuksessa jääneen tälläkin kertaa laiminlyödyksi. Rajaseutujen kehitys — sekä taloudellinen että henkinen — tarvitsee

myöskin varoja, vieläpä suhteellisesti enemmän kuin samanlaiset toimenpiteet eteläisimmillä seuduilla, sillä valistustyöntekijäin palkat nehan ovat ja täytyy olla täällä kalliissa oloissa vähän suuremmat, mutta valtiovarat eivät näy riittävän välttämättömmimpiinkään. Tässä tulo- ja menoarvioehdotuksessa on 9 pääluokan, eli maan puolustuslaitoksen menojen kohdalla huomattavan suuri nousu, sanoisinko pelottavan suuri. Väärinkäsitysten välttämiseksi tahdon tässä kuitenkin huomauttaa, etten tahdo vastustaa armeijamme puolustuskuntoisuuden kehitystä, mikäli se ei tule maalle ylivoimaiseksi. Maamme omituinen muoto, sen pitkät maarajat ja poliittinen asema, — sehän on tuollainen väli-valtio, — kaikki nämä seikat yhteensä vaikuttavat siihen, että maalla täytyy olla verrattain luja armeija, jota ei vähillä uhrauksilla saada pystyssä pysymään. Mutta kysymyksen alaiseksi tahtoisin kuitenkin asettaa, onko näin suuri menojen lisäys tässä pääluokassa aivan välttämätön; kysymyksen alaiseksi asettaisin, eikö löydy rauhallisen kehityksen alaa, johon uhraamalla valtion varoja lisättäisiin maamme puolustuskuntoisuutta ja samalla autettaisiin maan rauhallista kehitystä, ja minä vastaisin siihen, että löytyy. Ja se ala on rajaseutujen taloudellisen ja henkisen kehitystason korottaminen. Eiköhän edes joitakin miljoonia tuosta yli puoleen miljoonin nousevasta määrärahasta, mikä on ehdotettu puolustuslaitokselle, voitaisi tinkiä ja käyttää mainitsemaani tarkoitukseen, nimittäin rajaseututoimintaan. Me olemme nimittäin ennen sortovallan aikana tottuneet luottamaan myöskin rauhallisiin puolustuskeinoihin ja käyttämään niitä hyvällä menestyksellä. Käyttäkäämme niitä edelleenkin, sillä yhdessä tällaisen aseellisen toiminnan kanssa tekevät ne maamme vahvaksi. Useimmissa Euroopan maissa on alettu kiinnittää ja on jo kiinnitetty verrattain suurta huomiota rajaseutujen kohottamiseen ja lujittamiseen, ei ainoastaan linnoituksilla, mutta rauhallisin keinoin. Tässä mainitsen esimerkkinä Ruotsin, joka Suomen rajan puolella taloudellista kehitystä kohottaa tarmokkaasti, mainitsen Saksan ja Ranskan, jotka rajaseuduilla tekevät tarmokasta työtä, jotta väestö tulisi hyvinvoivaksi ja voisi kestää ensi rynnäkön vihollisen puolelta. Samoin olisi meidänkin tehtävä. Ei liene meille

maan puolustuksenkaan kannalta katsoen yhdistettävää, asuuko esim. uhatun itärajan lähellä köyhä, tyytymätön ja kehitymätön kansa, vai taloudellisesti hyvinvoiva ja sivistynyt. Eristetty asema, puute ja alhainen sivistystaso luovat maaperää valtionvastaiselle toiminnallekin ja heikentävät siten maan puolustuskuntoisuutta. Rajaseutuasiasia näin ollen ei ole paikallinen asia, vaan se on yleisvaltakunnallinen, ei ole paikallinen, niinkuin monet pyrkivät sitä selittämään. Rajaseutujen pitäisi päästä entistä läheisempään kosketukseen muun Suomen kanssa, että virkeämmät tuulet joka alalla pääsisivät puhaltamaan sen ainakin toisin paikoin ummehtuneisiin oloihin. Uusia rautateitä pitäisi rakentaa, neidän auttaisivat sekä taloudellista että henkistä kehitystä näillä seuduilla. Mutta niihin rautateihin, jotka varsinkin koillista ja pohjoista rajaseutua tulisivat auttamaan, ei ole valtion varoja myönnetty, ei ole ollut nähtävästi varoja. Tässä mainittakoon Kemijärven ja Rovaniemen rata, jolle ei hallitus eikä valtiovarainvaliokunta ensi lukemisessa ole penniäkään ehdottanut ja kuitenkin tuo rata tulisi suuressa määrässä vaikuttamaan Koillis-Suomen kehitykseen. Ei ole myöskään ehdotettu määrärahoja Oulun—Kuusamon välisen radan tutkimiseksi, vaikka päätös sen radan tutkimisesta on jo ollut 1909:stä lähtien ja anomus siitä on tällekin eduskunnalle jätetty. Se rata tulisi vaikuttamaan laajalle alueelle ja hyödyttämään lähes 40,000 ihmistä, joista kaukaisimmat asuvat 250 kilometrin päässä nykyaikaisista kuluneuvoista. Rajaseutujen maantieverkon kehitykskään ei ole saanut tampeellista huomiota osakseen. Useita määrärahoja, joita tie- ja vesirakennusten ylihallitus on ehdottanut, on pyyhitty pois. Tässä mainitsen esimerkiksi Puolangan—Pudasjärven, Posion—Vasaraperän ja Meltauksen—Sodankylän väliset tiet, jotka kaikki osaltaan myös tulisivat vaikuttamaan maan puolustuskuntoisuuden kehittämiseksi. Tässä herra pääministeri mainitsi, että idästäpäin suunnitellaan hyökkäystä Pohjois-Suomen yli Atlannille ja minä pyytäisin erityisesti juuri kiinnittää huomiota tähän seikkaan, sillä ei itärajamme ole uhattuna yksinomaan täältä etelästä, vaan myöskin pohjoisesta. Kun nämä asiat tulevat uudestaan valtiovarainvaliokunnassa esille, niin pyytäisin, että näille

maantiesuunnille myönnettäisiin määrärahoja. Siihen velvoittaa jo paikkakuntien työttömyyskin. Niinkuin tiedämme, puoliikkeet ensi talvena tulevat olemaan Pohjois- ja Koillis-Suomessa verrattain vähäiset. Ei ole voitu myöä kaikkea puutarvaa ulkomaille ja yhtiöt nähtävästi uusia liikkeitä sinne hyvin vähän perustavat. Näin on pelättävässä työttömyydessä näillä seuduilla ja senkin tähden pitäisi valtiovaltan puolelta jo varustautua, että ihmiset saisivat siellä jokapäiväisen leipänsä.

Viellä on tässä mainittava rajaseutujen postinkulku. Se on nimittäin näillä koillisilla rajaseuduilla ja Pohjois-Suomessa monin paikoin huonolla kannalla, sanoisinko toisin paikoin aivan kurjalla kannalla. Esim. Kuusamossa, Taivalkoskella ja Kuolajärvellä on kiertävien postien kulkua rajoitettu viime aikoina huomattavassa määrässä, niin että sellaiset linjat, joilla ennen maailmansotaa kulki posti 3 kertaa tai 2 kertaa viikossa, nyt kulkee vain kerran tai ei kertaakaan. Olin kesällä tilaisuudessa toteamaan, että jalkapostit kulkevat siellä tavattoman epäsäännöllisesti, olipa seutuja, joissa jalkaposti ei ollut käynyt kahteen viikkoon, vaikka olisi pitänyt käydä 2 kertaa viikossa. Tällä postivarojen vähentämisellä on ollut ikäviä seurauksia, nimittäin väestö ei voi tilata sanomalehtiä ja varsinkaan aikakauslehtiä, sillä postimiesten taakat ovat siellä ylen raskaiksi tulleet, ja näyttää siltä, kuin ne omavaltaisesti pyrkisivät vähentämään taakkaansa, sillä postiteiden varsilta on löydetty keväisin kokonaisia suuria paketteja varsinkin aikakauslehtiä, Yhteishyvää ja Pellervoa, ja yleensä sellaisia, joihin väestö ei kiinnitä tarkempaa huomiota, milloin ne tulevat. Tällaista on tapahtunut Taivalkoskella ja Kuusamossa, ja minulle vakuutettiin, että ne voidaan todistaa siellä. Näin ollen pitäisi näitä postinkulkuja tihentää siellä ja uusia posti-piirejä perustaa. Tässä budjetissa on kyllä määräraha korotettu 100,000 markalla, mutta luulen, että tuota määrärahaa pitäisi korottaa ainakin 200,000 markalla, jotta rajaseutujen postinkulut saataisiin edes sille kannalle, kuin ne olivat ennen maailmansotaa.

Kansakoululaitos on monissa paikoissa rajaseuduilla potanut opettajain puutetta. Viellä nytkin tänä vuonna on suuri luku kansakouluja, joissa ei ole pätevää vaki-

naista opettajaa ja joissa väliaikaiset opettajat, vuodeksi valitut, suorittavat tärkeätä valistustyötä. Valtion pitäisi osoittaa varoja, että opettajain palkkauskaut näillä harvaan asutuilla rajaseuduilla saataisiin sellaiseksi, että sinne kytenevät, tarmokkaat opettajat siirtyisivät ja siellä pysyisivät. Näillä tuloilla, mitä ne nyt saavat, eivät kytenevät opettajat lähde tänne pitkien matkojen taa. Viime keväänä, kun oli puhe oppivelvollisuusasiasta, tein tästä tilaston ja huomautin, että esim. Kuusamon 12 opettajasta oli vain 9 kompetenttia.

Samoin olisi rajaseutujen kansanopistoille korotettava valtioapua. Kansanopistoillahan on hyvin terveellinen vaikutus rajaseutujen kehityksessä ja niiden toimintaa olisi täällä tarmokkaasti edistettävä.

Sitten olisi mainittava maatalouden kehitys. Mehän tiedämme, että maatalous täällä rajakulmilla varsinkin pohjoisilla ja koillisilla rajaseuduilla on kehityksessään jäänyt ainakin 50 vuotta muusta Suomesta jällelle. Siellä ei ole vielä päästy säännölliseen vuoroviljelykseenkään ja sentähden pitäisi niitä erikoisia määrärahoja, joita on myönnetty rajaseutujen maatalouden kehittämiseksi, korottaa tuntuvasti. Minun mielestäni se 1 1/2 milj. olisi kerrottava ainakin 2:lla ja tuo määräraha korotettava 3 miljoonaksi. Sitten lopuksi voisin mainita vielä sairaala-asiat. Täällä on eduskunnalla useita anomuksia sairaalain perustamisesta Pohjois-Suomen kuntiin. Turtolaan, Kittilään ja Hyrynsalmelle, ja talousvaliokunta, jossa nämät sairaala-asiat ovat olleet, on lämpimästi puoltanut niiden perustamista. Mutta nyt ei tässä valtion tulo- ja menoarviossa ole lainkaan määrärahoja näitä sairaaloita varten ehdotettu, vaikka ne olisivat tuiki tarpeelliset. Sillä niinkuin tiedämme, täällä Pohjois-Suomessa toimii tavattoman paljon kulkevaa tyväestöäkin ansiotöitänsä etsien, ja sairastuvat siellä usein. Heilläkin täytyisi olla joku paikka, johon menevät sairastamaan ja parantumaan taikka kuolemaan. Tämänkin tähden pitäisi kiirehtiä näiden sairaaloitten rakentamista, jotka minun mielestäni ja talousvaliokunnan mielestä ovat aivan välttämättömät.

Ed. Nurmisen: Kun porvarillinen hallintojärjestelmä perustuu yhteiskunnal-

liseen, oikeudettomaan työtätekevän luokan taloudelliseen riistämiseen, niin on luonnollista, että nyt kyseessä oleva valtion tulo- ja menoarvioehdotus on laadittu myös sellaisille edellytyksille, että valtion tulot saataisiin etusijassa kiskottua työtätekevältä kansalta, oikeammin sanottuna on valtiotalouden koko kuorma työtätekevän kansan kannettavana, sillä kaikki arvothan ovat työn tuloksia. Nykyisen kieron talousjärjestelmän ansioksi voidaan nimittäin lukea, että porvarilliset luokat ovat etuoikeuksiansa, kuten pääomakorkojen, kaupan ja tuotantovoittojen ynnä muiden keinojen avulla tilaisuudessa muodossa tai toisessa perimään työtätekevältä kansalta niitä summia, joita he joutuvat nimellisestikin suorittamaan luokkavaltion ylläpitämiseksi. Tarkastellessa valtion tulo- ja menoarviota viime vuosien ajoilta, huomaamme niissä silmään pistävänä piirteenä valtiomenojen huimaavan nousun, jolla ei näytä olevan mitään rajaa. Menojen puoli on kohonnut kuluvana vuotena siksi tuntuvasti, että sen olisi jo luultu saattavan vuoden 1925 kulunkiarvioehdotuksen laatijoita epäroimään suunnitellensa menopuolelle uusia lisäyksiä. Mutta porvaristoa ei näytä pelottavan lisätesään työtätekeväle kansalle kuormaa kuorman päälle. Osoitukseksi tästä mainittakoon esimerkiksi tässäkin menoarviossa lisätyt tullitulot. Se osoittaa, että porvaristo on pakotettu yrittämään vaikka mitä keinoja valtion tulojen lisäämiseksi. Näillä on hallitus koettanut saada budjettisuunnitelmaa jonkunlaiseen tasapainoon, siinä kuitenkin onnistumatta. Vajaus on kokonaista 166,470,540 markkaa, joka ilmoitetaan täytettävän valtion pääomasäästöstä. Tulo- ja menoarviota silmäillessämme ja ajatellessamme, millä tavalla tuo meidän talousoloissamme pöyristyttävä summa 3,878,582,190 markkaa ajotetaan koota, huomaamme sen räikeän epäoikeudettomuuden, mikä on olemassa varattomien ja varakkaiden luokkien verotuksessa varattomien luokkien vahingoksi. Tuloista muodostavat niin sanotut välilliset verot suurimman summan. Tulli- ja valmisteverot nousevat 1,239,100,000 markkaan, jotka raskaimmin painavat työtätekevää väestöä. Työväki tullien alaisten tarvikkeiden korkeina hintoina saa pienistä ansioistaan maksaa sanotut verot, sekä sen lisäksi vielä muita tuntuvia ve-

roja. Valtiolla on myös tuntuvasti tuloja omista teollisuuslaitoksistaan, jotka tulot samoin suoranaisesti kiskotaan työväestöltä. Tällä kertaa kiinnittää valtion tuloja menoarvio vielä siinäkin suhteessa huomiota, että hallitus on esityksellään tuloja omaisuusverolain uusimisesta lähtenyt vähentämään ensi sijassa varakkaiden kansanluokkien veroja. Sanottu vero on ollut ainoa, jossa jonkinlaista, vaikkakin työväenluokan elinotuihin nähden riittämätöntä, varallisuusseikkojen mukaista suhteellisuutta on noudatettu ja senvuoksi hallituskin on kiirehtinyt esittämään sen uudistamista siten, että huojuennusta annettaisiin pääasiassa varakkaille veronmaksajille ja suurille yhtiöille. Vähennys tässä kohden onkin niin suuri, että se supistaisi valtion tuloja hallituksen laskelmien mukaan 130 milj. markalla. Näemme tässäkin mitä tyypillisimmän esimerkin siitä, miten kaikki tulot yritetään kiskoa työtekevältä kansalta, sillä samanaikaisesti laskee tulo- ja omaisuusveron tuotto 130,000,000 markalla kun se tullituloja laskelmiensa mukaan lisää 100 miljoonalla markalla. Tämä on sellaista asioitten hoitoa, jota ei voi muuksi sanoa, kuin että se on mitä räikeintä työväenluokan riistämistä.

Tarkastellessaan menopuolta ja sitä, millä tavalla näitä kansalta kerättyjä veroja pyritään käyttämään, antaa tämä kulunkiarvioehdotus siitä hyvin surullisen, joskin selvän todistuksen. Puuttumatta sitä selostamaan kaikilta kohdin tässä yhteydessä, otan siitä esimerkkejä ainoastaan räikeimmistä kohdista. Ensiksikin 7 pääluokan V luvun 7 momentti erikoisesti kiinnittää huomiota. Siinä on osoitettu 3,122,000 markkaa poliisitarkoituksiin. Samassa pääluokassa on jo eri kohdassa määräraha järjestyspoliisia varten, joka nousee lähes 80,000,000 markkaan valtion osuudelta, joten ei enää uskoisi sitä tarvittavan lisätä erinäisissä määrärahoissa. Mutta tästä 3 miljoonan markan summasta pitäisi tietämäni mukaan maksettaman ainakin noin 1 milj. markkaa etsivälle keskuspoliisille eli ohranalle, joksi sitä kansa kutsuu.

Jos sitten tutustuu 9:een pääluokkaan, jossa ovat puolustuslaitoksen menot, niin nähdään siellä mitä hirveimpiä summia. Tämän pääluokan menot, vakinaiset ja ylimääräiset yhteensä, nousevat 551,513,600

markkaan. Nousu on edelliseen vuoteen verrattuna 123 milj. markkaa. Jo itsessään tämä vuotuinen nousu panee ajattelemaan sitä huseerausta, jota täällä valtion varoilla pidetään. Tässä muistuu mieleeni eräs lause, jonka eräs tunnettu porvarillinen runoilija on aikanaan lausunut ja jonka herra pääministeri näytti täällä myös varsin hyvin muistavan, koskapa puheessaan sen mainitsi, nim.: On Suomi köyhä, siksi jää. Tätä on kai hallitus pitänyt. silmämääräänään tätäkin pääluokkaa suunnitellessaan, että ainakin tuo viimeksi mainittu ajatus toteutuisi. Lisäksi on otettava huomioon, että kaikki nämä tämän pääluokan osalle tulevat menot ovat sellaisia, jotka eivät hyvitä valtion tulopuolta ollenkaan, jotenka tämän pääluokan osalle tuleva summa on aivan puhdasta varojen haaskausta.

Tässä yhteydessä voi myös luoda silmäyksen siihen, onko hallitus yhtä aulis sellaisen määrärahojen ehdottamiseen, jotka todella tarkoittavat koko kansan parasta. Jos katsoo esim. sitä rahaerää, joka on määrätty sivistys- ja taidetarkoituksiin, niin löytää sieltä vähäpätöisen 2,395,000 markkaa. Tästä summasta annetaan pieni murto-osa työväen taidelaitoksille; se ei ole muuta kuin almuja, ja luulisi hallituksen jo ajattelevan, kehtaako tuollaista valtioapua antaa, siksi mitätön se todella on. Toinen seikka, joka sietää tulla mainituksi, on se, paljonko on määrärahoja myönnetty ruumiillisen kasvatuksen hyväksi. Niihin löytyy ainoastaan mitätön summa 600,000 markkaa, josta määrarahasta annetaan työväen urheilujärjestöille noin 1/5. Siis tässäkin näkyy mitä räikein puolueellisuus. Ja vielä voin jatkoksi mainita, että asuntopulan lieventämiseksi ehdottaa hallitus myönnettäväksi 7 1/2 milj. markkaa. Tässä kohden olisivat varat hyödylliset ja huutavan tarpeen vaatimat, mutta hallitus ehdottaa vain siksi pienen summan, että sillä ei mitenkään voida asiaa auttaa. Tässä lankeaisi osa hyödyistä myös työväen osalle, minkä vuoksi määrärahaa onkin ehdotettu niin pieneksi. Näitä esimerkkejä voisi jatkaa, mutta asian valaistukseksi riittävät jo nämä. Tällaista valtionvarojen hoitoa ei työväestö ole hyväksynyt eikä tule koskaan hyväksymään, sillä tämä tietää työväestölle aina vaan entistä räikeämpää riistoa kaikissa muodoissa.

Sotalaitoksen menoihin yksityiskohtaisemmin tutustuttuaan, huomaa siellä määrärahaajaottelun, joka panee arvelemaan, että budjetin teossa ovat määränneet makuasiat enemmän kuin asiantuntemus. Ei ainakaan minkäänlaista vastuuntunnetta valtiovarain hoidossa näytä tällainen ehdotus osottavan. Ensinnä upseerien palkkausmenot lisääntyvät noin 20 miljoonalla markalla. Perusteluissa mainitaan päällystölle lisättävän palkkoja ikälisien y. m. muodossa samanaikaisesti kuin sotamiehet saavat markan päivältä ja kerrassaan kehon ruuan ja ylläpidon. Taisteluvälineisiin ja räjähdysaineisiin on määrätty yhteensä pyöreissä luvuissa noin 100 milj. markkaa. Tämä määräraha saattaa ehdottomasti ajattelemaan, mitä niillä todellakin räjäytetään. Taidetaan kyllä kohottaa markan arvoa ruutitynnörin avulla? Rakennusten hoitoon, korjaukseen sekä uusien teettämiseen on ehdotettu yhteensä noin 70 milj. markkaa. Nämä summat ovat suorastaan hirtittäviä. Tuollaisten summien käyttö aiheuttaa arveluita, tokko hallituksella on sittenkään kunnollista suunnitelmaa niiden käyttöön, vai ovatko makuperusteet olleet arvioiden pohjana. Kasarmien korjaus on kyllä tarpeen, sillä sotamiesten asunnot ovat siksi kurjassa kunnossa, että ne parannusta kaipaavat. Mutta kun toisaalta tuntee sen epäjohtomukaisuuden, jolla näitä töitä on aikaisemmin teetetty, niin panee se vakavasti epäilemään, kykeneekö hallitus järkipäisesti ja hyödyllisesti käyttämään näin suuria summia tarkoitukseen. Olen siis siitä mieltä, jonka minä pyydän valtiovarainvaliokunnan ottamaan huomioon, että juuri sotilasmenoja on tuntuvasti vähennettävä.

15 pääluokan 4 luvun 5 momentissa määrätään suojeluskunnille 30 milj. markkaa. Tämä suojeluskuntien avustusmääräraha on jatkuvasti rasittamassa veronmaksajia. Tämä kaarti on alunpitäen ollut puhtaasti porvariston luokkakaarti, heidän etuoikeutettujen luokkapyyteittensä tukena ja niinollen työläisiä vastaan, ja sellaisena se on koko ajan pysynyt. Porvaristo on aina sanoissaan ylpeillyt tuosta kaartista, ja kun se siitä kerran ylpeilee, niin luulisi sen myös pitävän tuon lellikaartinsa itse pystyssä eikä kerjäävän sille valtion ja vielä lisäksi kuntienkin avustusta. Mutta näin ei ole asianlaita. Tarkastakaamme sitten tuon kaartin toimintatapoja ja edes-

ottamisia, millaisia ne „jalot” teot ja tarkeitukset ovat, joita porvaristo vakuuttaa sillä olevan. Eri puolilta maata on jatkuvasti viime vuosien aikana ollut kyllin selviä tapauksia, miten juuri tuohon järjestöön kuuluvat henkilöt ovat tehneet jos jonkinlaisia roistontöitä eri paikoissa maata ja näitä sanomalehtileikkeitä minä olisin odottanut herra pääministerin täällä lukevan, kun hän esitti muitakin leikkeitä. Pääasiallisimpina työnä on niillä ollut rauhallisten työläisten terrorisointinen, työväeniltä tilaisuuksien häiritseminen y. m. Usein on myös saatu nähdä, mitenkä ne ovat ryhtyneet murtamaan työväen taloudellisia lakkoja ja terrorisoineet työläisiä lakkojen aikana. Näitä esimerkkejä voisi mainita vaikka kuinka paljon. Mutta kun olen vakuutettu, ettei tarvitse odottaa montakaan päivää, kun niitä saadaan kuulla uusia, niin en mainitse niitä enempää. Sillä en usko näiden kaartien tapojansa muuttavan niin alkkia. Pitäisi siis olla jokaiselle itsestään selviö, että järjestöltä, joka on ilmeisesti todistettu tekojensa kautta kaikin puolin turmiolliseksi yleiselle rauhalle ja juuri sille osalle väestöä, joka maassa suorittaa hyödyllisen, tuottavan työn, olisi ehdottomasti evättävä valtion avustus. Pitäköön porvaristo itse luokkakaartinsa pystyssä, ja ellei siihen pysty, niin olkoon ilman. Valtion tehtävänä olisi päinvastoin velvollisuus pitää noita kaarteja kurissa ja opettaa niille hyviä tapoja eikä avustaa niitä.

Tässä olen jo osoittanut yhdelle luokkakaartille menevän summan, jota kieltämällä voisi säästää valtiolle 30 miljoonaa, ja luulisi ettei niitä enempää löytyisi. Niin ei kuitenkaan ole asianlaita. Kun tarkastelee tulo- ja menoarvion sisäministeriön osalle tulevaa ylimääräistä osaa, niin on siellä 3:s momentti, jossa on etsivälle keskuspoliisille määrätty 7 1/2 miljoonaa markkaa. Tämä etsivä keskuspoliisi eli ohrana on jo takanaan olevilla toimivuosillaan kerinnyt hankkimaan itselleen ulkomaillekin ulottuvan surullisen kuuluisan maineen työläisten vainoamisessa. Mitkään lain takaamat oikeudet eivät tule meillä kysymykseen, silloin kuin tuon mustan kabinetin miehet ovat liikkeellä. Tekipä se minkälaisia kotirauhan häiritsemisiä tai raakuuksia tahansa työläisten keskuudessa, eivät siihen laitokseen ulotu lain määräykset. Olisi turhaa luetella niitä eri ta-

pauksia, jolloin työläisiä on joutunut vi-
rumaan sen komeroissa, ja jolloin se on
laittomasti pidättänyt työläisiä, pitänyt
heitä kuukausia vangittuina, ennenkuin on
katsonut tarpeelliseksi vapauttaa syyttö-
minä, kun ei ole pystynyt millään tavalla
syytettä keksimään. Ne edesottamiset ja
keksinnöt, joiden avulla sadottain työläisiä
on saatettu vankilaan, ovat myöskin ennes-
tään tarpeeksi tunnettuja. Tämänkin laitos
on puhdas porvariston luokkakaarti, peili
josta kuvastuu porvarillisen yhteiskunnan
rappeutuneisuus. Erinäiset seikat näyttä-
vät viittaavan siihen, ettei tälle laitokselle
riitä ne 7 $\frac{1}{2}$ miljoonaa markkaa, jotka
sille erikseen on määrätty. Onhan aikai-
sempina vuosina käytetty sen tarkoituk-
seen usealta toiselta momentilta muutama
miljoona. Niinpä esim. tänä vuonna sen
käyttämät varat tietääkseni nousevat ai-
nakin 10 miljoonaan markkaan. Olisi jo
korkea aika lakata tuhlaamasta varoja täl-
laiselle häpeätahralle, joten moiset määrä-
rahat eivät saa mielestäni enää missään ta-
pauksessa tulla kysymykseen, vaan ovat
ne suorastaan poistettavat valtion tulo- ja
menoarviosta.

Tässä yhteydessä on myös merkille pan-
tava se, että useilla laitoksilla on määrä-
rahoja monella eri momentilla. Varataan
varoja eri nimikkeisiin, mutta käytetään
sitten aivan eri tarkoituksiin. Tätä kau-
nista peliä on jo jatkunut monessa koh-
dassa aikaisempina vuosina. Samoin voi-
daan huomata, että määrärahoja on siir-
retty pääluokasta toiseen, mutta siitä huoli-
matta ei summa vähene siltäkään momen-
tilta, jolta on siirto tehty. Tämä on sel-
laista salakuljetusta, joka ei missään ta-
pauksessa saisi tulla kysymykseen. Eri
momenttiin otettujen määrärahojen käyttö
muihin tarkoituksiin, kuin mihin ne on
määrätty, on suorastaan lain ja hallitus-
muodon vastaista, josta viimeinkin olisi teh-
tävä loppu. Moinen valtiovarojen käyttö
on leimattava hallinnolliseksi mielivallaksi
ja mitä ankarimmin tuomittava.

Koko tämä tulo- ja menoarvioehdotus on
laadittu sille pohjalle, jota ei työtätekevän
kansan taholta voida hyväksyä, mutta
koska asialle ei täällä ole odotettavissa
mitään muutoksia tai korjauksia, niin olen
tässä esittänyt muutamia räikeimpiä koh-
tia, joiden suhteen tehtyjä muistutuksia
olisi valiokunnan työtätekevän kansan etu-
jen nimessä otettava huomioon.

Sitten tahtoisin lopuksi vielä tässä kajota
niihin huomautuksiin, joita tässä keskuste-
lussa on tehty. Herra pääministeri täällä
selosteli, mitenkä maailmanrauhaa on edis-
tettävä, että tässä suhteessa päästäi-
siin eteenpäin lisäämällä aseita. Herra
pääministerin puheesta kävi myöskin
selvästi ilmi, että Kansainliittoa olisi
meidän kunnioitettava ja totettava ai-
noastaan silloin, kun sieltä saadaan
jotain tulopuolelle, mutta silloin, jos
sen päätökset ovat sellaiset, että ne
ovat jotenkin menopuolelle merkittäviä,
on osoitettava tykit tätä laitosta kohti.
Tämä on siltä taholta hyvin tyypillinen
lausunto siitä, mikä merkitys tuolla Kan-
sainliitolla todellisuudessa on. Aivan sel-
västi hän myös mainitsi sen, että Kansain-
liitto ei kykene turvaamaan pienten kan-
sain etuja niin suuressa määrin, kuin sitä
uskotaan. Tällaisen ajatuksen selvästi sain
herra pääministerin puheesta. Mutta kun
näin on asia ja koska hallituksen pää-
mieskin asiat tässä valossa näkee, niin sil-
loin kummastuttaa se seikka, minkä tähden
sitten tuhlataan varoja siihen edustukseen,
jota ylläpidetään meidänkin taholta Kan-
sainliitossa? Jos kerran rehellisesti tun-
nustetaan, että sieltä ei apua saada, niin
silloin ei myöskään pitäisi tällaiselle lai-
tokselle edustuksen kautta varoja tuhlat.
Mutta tarkoitus kai onkin se, että saavat
valtion edustajat olla hienossa seurassa,
esiintyä ulospäin, ja siinä on tarkoitus, jo-
honka jo hallituksenkin mielestä kannat-
taa varoja uhrata. Toiseksi osoitti herra
pääministerin puheen sotalaitosta koskeva
kohta sen, että ei meidän sotalaitostamme
ole pyritty laajentamaan eikä sitä kuntoon
saattamaan muuta kuin niissä merkeissä,
mitä ulkoapäin nähdään. Niiden perässä
on siis mentävä. Sellaisen käsityksen täy-
tyy ehdottomasti pääministerin puheesta
saada. Kuinka paljon tämä on oikein, sen
tietysti ratkaisevat edustajat aina siltä nä-
kökannalta, mihin ryhmään kuuluvat. Oi-
keiston ja keskustan mielestä näyttää ole-
van oikein, että heitettäisiin kaikki, mitä
meillä on, tänne sotalaitokseen, sillä isän-
maan „etu” ja „onni” ja lisäksi vielä rak-
kausseikat, kuten herra rahaministeri mai-
nitsi, vaativat kaiken.

Suomalaisen kömpelyydestä mainitsi
herra pääministeri. Tässä meillä on kyllä
esimerkkejä vaikka kuinka runsaassa mi-
tassa, jos niitä haluamme lähteä esiin kai-

vamaan. Tahtoisin vain asettaa kysymyksen, olivatko kömpelyyksiä tai ei-kömpelyyksiä ne edesottamiset, joita täältä Suomessa tehtiin n. s. Aunuksen, Karjalan ja Viron retkien ja sellaisten yhteydessä. Oliko tämä hienoa diplomatiaa vai kömpelyyttä, jota silloin Suomen taholta osoitettiin. Ainakin takaisintulo noilta retkiltä osoitti, etteivät ne kovin hienoja poliittisia tai diplomaattisia vetoja tainneet olla. Tarkoitushan niillä tietenkin oli: „Suomi suureksi ja Viena vapaaksi” ja ennen kaikkea halu saada tukkiporhojen pussiin Karjalan metsistä tuleva hyöty, mutta käytäntö vei kuitenkin toiseen tulokseen. Tällaisia kömpelyyksiä meillä todella on suomalaisten taholta viime aikoina suuresti osoitettu.

Tämä herra pääministerin puhe olikin ymmärtääkseni pääministerin ominaisuudessa puhuttu valtiolle, jonka kanssa hallitus tälläkin kertaa vakuuttaa olevansa ystävällisissä suhteissa. Sellaisena sitä kai on pidettävä. Siinähan piili niin tuntuva „rauhanrakkautta”, jota täytyykin ymmärtää olevan sellaisella kansalla kuin Suomi, missä uskonnolliset tekijät, etenkin sen hallituksen päämiehellä, ovat hyvin korkealla. Niin, eihän siltä taholta voidakaan muuta antaa, kuin tällaisia „tosi-rauhaa” tarkoittavia ajatuksia.

Ed. J. F. Aalto: Pikainenkin silmäys hallituksen esitykseen tulo- ja menoarvioksi saattaa käsittämään, että se lyhyesti sanoen on mahdoton. Siinä on muistuttamisen syitä kauttaaltaankin. Mutta erikoisesti kiintyy huomio sotalaitokselle esitettyihin määrärahoihin ja siihen liittyviin suojeluskuntamenoihin. Erikoisesti minä ensiksi pyydän huomauttaa täällä niille, jotka ovat suojeluskuntalaitosta tahoneet selittää puolueettomaksi, vain ulkonaisia vaaroja vastaan pystyssä pidettäväksi laitokseksi, että kumpiako väitteitä on uskottava, niitäkö, joita esitetään silloin kun suojeluskunnille rahoja tahdotaan, vain niitä väliajoilla annettuja lausuntoja. Aivan askettain on tästä kysymyksestä kirjoitettu sanomalehdistössä ja on eräs huomattava porvarillinen henkilö ja suojeluskuntain ihailija, herra Lavonius, kirjoittanut Helsingin Sanomissa, että kyllä ne suojeluskunnat ovat tarkoitetut sekä sisäistä että ulkopuolista vihollista vastaan. Mitä täällä sisäisellä vihollisella tarkoite-

taan, se kai ymmärretään. En minä käsitä porvaristolla olevan mitään muuta sisäistä vihollista, joita varten se suojeluskuntia tarvitsee kuin työväki. Näin siis on porvaristonkin puolelta tullut todetuksi aivan viime aikoinakin, että suojeluskunnat ainakin osittain on tähdätty työväkeä vastaan. Se toisinaan voi näyttää vähän keisymältä, mutta se riippuu vain tilanteista, mahdollisuuksista, millä tavalla sitä voidaan käyttää. Näin ollen, kun rehellisesti suojeluskuntien ihailijoidenkin taholta myönnetään, että ne ovat ainakin osiksi tähdätyt työväkeä vastaan, ei luulisi silloin voitavan ainakaan hyvällä omallatunnolla, jos sitä olemassa on, vaatia, että työväen pitää pitää pystyssä niitä, jotka sitä piiskaavat tai sen piiskaamista varten ovat pystytetyt. Tälle kuitenkin on ehdotettu yhä suurempia määrärahoja. Näistä ei kai ole tarpeellista sen pitemmälle puhua, minä vain yhdyin niihin, jotka ovat ehdottaneet, että ainakin suojeluskuntamääräraha olisi poistettava.

Ja mitä tulee varsinaisen sotalaitoksen hyväksi ehdotettuihin määrärahoihin, niin mahdottomiahan ne ovat nekin. Sitä on kyllä samoin pääministeri kuin rahaministerikin puolustanut sillä, että isänmaa vaatii, ja onpa vakuutettu vielä, että ne ovat mitä parhaiten harkitut. Aina, kun näistä on kysymys, vedotaan maamme itsenäisyyden säilyttämiseen j. n. e. Mutta kuitenkin, vaikka niitä sen nimessä puolustetaan, ei kyetä asiallisesti osottamaan, että ne todella olisivat niin tarpeellisia. Täällä kyllä herra pääministeri tänään nousi eduskunnan eteen ravistelemaan venäläisiä turkkeja, peloittelemaan eduskuntaa samalla tapaa niinkuin aikaisemmin maaseudulla lapsia säikyteltiin, että jos nyt ette tee niin ja niin, niin reppuryssä tulee. Tällaista se oli herra pääministerin puhe yleensä. Asiallisesti ei hän kyennyt, ei yrittänytäkään millään tavalla puuttua ed. Helon tekemiin väitteisiin, joita vastaan hän oli polemisoivinaan. Tämä oli minun ymmärtääkseni suuri köyhydentodistus. Todistus siitä, että pääministerikään ei kykene hallituksensa budjettia puolustamaan. Ja kun budjettiehdotus on niin mahdoton, ettei sitä itse pääministerikään kykene minkäänlaisilla asiallisilla väitteillä puolustamaan, täytyy hänen kertoa näitä vanhoja tuttuja kaskuja, jotka kaikille ovat tunnettuja ja moneen kertaan esitettyjä

venäläisestä vaarasta ja siitä, mitä Trotski on joskus puhunut ja mitä Venäjällä suunnitellaan. Hän edelleen viittasi siihen, että täällä mahdollisesti tullaan vetoamaan siihenkin puoleen, ettei Suomi kykene varusteluissa kilpailemaan niin suuren valtakunnan kanssa, kuin on Venäjä. Minä uskallan kuitenkin pääministerin ennakkovaroituksista huolimatta lausua sen ajatuksen, että jos meillä sitä silmälläpitäen ryhdytään sotilasvarustuksia lisäämään ja sille varoja myöntämään, mitä Venäjällä tapahtuu, niin siihen saadaan uhrata koko Suomen kansallaisomaisuus, eikä se sittenkään riitä. Ja toiselta puolen minä esimerkkinä pyytäisin esittää länsimaisia ajatuksia, joita meidän porvaristomme on hyvin usein suositellut meille sosialidemokraateille. Länsimaissa, kuten täällä jo ed. Helo puheessaan mainitsi, puuhataan aseistariisumista ja on useimmissa maissa jo menty huomattaviin varustusten vähentämisiin. Meillä pyritään päinvastaiseen suuntaan. Tähän kyllä ehkä herra pääministeri puheessaan tarkoitti vastaukseksi sen, että meillä on vaarallinen punainen valtakunta naapurinamme, jota ei ole länsimaissa. Mutta asiallisesti lienee kuitenkin niin, että Tanska on jokseenkin samassa asemassa kuin Suomikin. Tanskan naapurina ei ole kylläkään venäläistä kommunistista valtaa, mutta kyllä sillä on kai vähintään yhtä vaarallinen naapuri, jos sitä nimittystä käytetään, kuin Suomellakin. Tällä hetkellä on kylläkin Saksa taloudellisessa heikkouden tilassa, mutta samoin on Venäjkin, eikä Saksassa ole kommunistinen hallitusvalta. Mutta voidaanko nyt uskoa siihen, että se on ainoastaan kommunistinen hallitus, joka uhkaa naapuriansa. Saksassa on viime aikoina näyttänyt hyvinkin merkitsevällä tavalla taantumuksellinen, imperialistinen aines levittelevän siipiänsä, eikä ole yhtään varmaa, mitä Saksassa tulee vastaisuudessa tapahtumaan, joten voimme hyvällä syyllä sanoa, että Tanskalla on etelässä yhtä vaarallinen naapuri kuin Suomella on idässä. Mutta tästä huolimatta on Tanskan hallitus tehnyt kokonaan toiseen suuntaan tähtäävän esityksen, kuin mihinkä pyrkii Suomen hallitus. Tanskan puolustusministeri on todistellut, että Tanska ei kykene asevoimilla itsenäisyyttäänkään turvaamaan. Ja on huomattava, että tähän

ajatuksen Tanskassa eivät ole yhtyneet ainoastaan kaikki sosialidemokraatit, vaan sitä kannattaa myöskin huomattava osa Tanskan vapaamielistä porvaristoa. Siellä, kuten tunnetaan, on asetuttu sille kannalle, että Tanskan voimat eivät riitä aseellisilla keinoilla maan puolustukseen eikä itsenäisyydenkään säilyttämiseen ja siitä syystä on Tanskassa hallituksen puolesta tehty ehdotus vakinaisen sotalaitoksen lopettamiseksi ja sen tilalle vartiopoliisin asettamiseksi. Jos Tanskassa tahdotaisiin, voitaisiin siellä aivan yhtä hyvällä syyllä kuin Suomessakin puhua varustusten lisäämisestä, koska sillä on siis samanlainen naapuri, ehkä toisissa suhteissa voimakkaampikin kuin Suomella, ja rajat ja rannikot ovat Tanskassa yhtä pitkät kuin Suomessakin. Pääministeri kyllä mainitsi, että hänkin uskoo, ettei Suomi kykene niin vahvaa armeijaa luomaan, että se kykenisi voimissa kilpailemaan Venäjän armeijan kanssa, mutta hänellä oli siinä toinen laskutapa. Pitää saada armeija niin voimakkaaksi, ettei Venäjän kannata hyökätä, että se enempi siinä menettää kuin hyötyy. Kun pääministeri ei esittänyt minkäänlaisia faktoja, numeroita, esimerkkejä eikä muita määritelmiä tämän väitteensä tueksi siitä, minkälainen armeija tekee hyökkäyksen kannattamattomaksi, jää tämäkin kokonaan ilmasta riippuvaksi, niin ettei siihen oikeastaan osaa vastatakaan, jollei puhu muuten vain niinkuin ehkä herra pääministeri teki. On merkillistä muuten tällainen „rauhanohjelma”, jota herra pääministeri sanoo Suomen hallituksenkin noudattavan. Ilmiölellä, kuten hän mainitsi, on seurattu niitä keskusteluja, joita on aseistariisumisen ja rauhan puolesta pidetty ja hyvällä mielellä otettu vastaan niitä päätöksiä, mutta kuitenkin menetellään täällä päinvastaisesti. Näin ollen siis hänen ohjelmaksensa tuleekin, että otetaan mielihyvällä vastaan mitä muualla maailmassa tehdään ja suunnitellaan, mutta pidetään huolta siitä, että itse menettelemme toisin. Se, mitä hän puhui rauhanohjelmasta, on siis sangen merkiliistä. Hänen lausuntonsa perusteella se kuuluu, että aseistariisumisenhan mekin pyrimme lisäämällä varustuksia. Hänhan mainitsi, että aseistariisumisajatus on hyvä ja voitaisiinkin siihen mennä, mutta se on sellainen idealistien ajatus, johon ei voi mennä ainakaan tällä kertaa tai ei edes

siihen suuntaan pyrkiäkään, vaan täytyy päinvastoin ruveta lisäämään varustuksia, jotta sitten varustusten voimalla päästäisiin ehkä aseistariisumiseen. Muuten mitä hän mainitsi Englannin hallituksen taholta lausutuksi varustusten välttämättömyydestä rauhan turvaamiseksi, ei pitänyt paikkaansa laisinkaan. Ei Englannin hallituksen taholta ole esitetty sellaisia ajatuksia rauhan turvaamiseksi, mitä herra pääministeri väitti, nimittäin että itseksensäkin maassa pitäisi kovalla kiireellä yhä edelleen varustautua rauhan säilyttämiseksi. Tämä oli hänen omia johtopäätelmiään.

Kun tällaista politiikkaa harjoitetaan, jota hallituksen budjetti osoittaa, tuntuu siltä kuin tämä meidän maamme papillisen käden alla toimiva hallitus olisi ottanut kokonaan tehtäväkseen sodanjumalan palveluksen. Militarismen alttarille pyritään uhraamaan kaikki, välittämättä vähääkään siitä, kykeneekö kansa sitä suorittamaan ja jääkö mitään enää muihin sivistyksellisiin ja yhteiskunnallisiin uudistuksiin. Ne määrärahat, mitä on sivistystarkoituksiin ja yhteiskunnallisiin uudistuksiin ehdotettu, ovat, kuten täällä on jo huomautettu, perin pieniä. Ja onhan se ymmärrettävääkin, että kaikkiin ei riitä, kun on tahdottu mahdollisimman paljon varoja heittää sotalaitokseen ja muihin tällaisiin aseellisiin tarkoituksiin porvariston luokkapyrkimysten tukemiseksi. Minun muistuu mieleeni eilen illalla eri ryhmäkokouksissa kierrelleen erään lähetystön toivomukset ja ehdotukset eduskunnalle ja erikseen sen eri ryhmille pienviljelijäin aseman turvaamiseksi. M. m. eräs kokoomuspuolueeseen kuuluva kansanedustaja puhui kovalla lämmöllä, että olisi koetettava entistä huomattavamassa mitassa myöntää varoja pienviljelijäinkin taloudellisen aseman korottamiseksi, niitten säästökassojen hyväksi j. n. e. Ja samalla muistan, että myöskin nykyinen hallitus ohjelmassaan ilmaisi toimivansa näitten samojen tarkoitusten hyväksi, mutta nyt näyttää tästä tulo- ja menoarvioehdotuksesta päättäen, että kaikki nämä lupaukset on unohdettu, ainoastaan se on muistettu ja toteutettu budjettiehdotuksessa, mitä on luvattu sotalaitokselle. Valtiovarainvaliokunta voisi erinomaisen hyvin täyttää muiden muassa näiden pienviljelijäin toivomuksen, johon viittasin, siirtämällä suojeluskunnille ehdotettu määräraha

pienviljelijäin säästökassan hyväksi. Se tulisi silloin käytetyksi oikeaan tarkoitukseen ja siis tulisi kohottamaan kansan yhteistäkin hyvinvointia.

On hyvin merkillistä, että samalla kertaa kuin tunnustetaan, että niin pienviljelijäin kuin muidenkin vähäväkisten kansankerrosten asema kaipaasi korjausta, ei kuitenkaan niille varoja ehdoteta; päinvastoin, kuten täällä ovat eräät puhujat osoittaneet, on monissa suhteissa niistä pienennettykin. Ja kun tämä kaikki tehdään siinä mielessä ja sillä perusteella, että isänmaan etu muka vaatii yhä suurempien ja suurempien varojen uhraamista sotalaitoksen hyväksi, niin silloin, jos tämä ajatus yleensä hyväksytään, joudutaan viimein sellaiselle tielle, että koko kehitys taloudellisen elämän alalla pysähtyy. Ja tästä on seurauksena lopuksi se, jos tätä tietä lähdetään kulkemaan, mitä nykyinen hallitus viittooo tulo- ja menoarvioehdotuksessaan, että lopuksi heikennetään itse maanpuolustustakin. On otettava nimittäin huomioon, että ei sillä ole vielä maan puolustuskuntoisuuskaan taattu, jos on saatettu varustukset mahdollisimman voimakkaiksi. Voi käydä niin, että kun aseelliset varustukset on kehitetty siihen määrään, että luullaan jo voitavan lähteä niitä kalistelemaan hyvinkin varmoina, ei olekaan markkoja, mitä kalistellaan. Joudutaan tilanteeseen, josta ruotsalainen puoluetoveri Branting huomautti näistä samoista kysymyksistä keskustelun käynnissä olleen Ruotsissa. Siellä myöskin peloteltiin tällä ikuisella venäläisellä vaaralla, mistä herra pääministeri sanomalehtileikkelleitä luki tänäpäivänä eduskunnassa. Mutta Branting ei säikähtänyt, vaan huomautti siihen, että mahdollisesti Venäjä voi kalistella aseita, mutta se ei kalistele ruplia ja silloin, jos ei ole ruplia, ei aseiden kalistelemissakaan ole suurta merkitystä. Tämä sama pitää paikkansa myöskin meidän maahamme nähden. Jos täällä aseiden kalisteluun pääsemisen toivossa uhrataan Suomen koko kansallisuus sotavarustuksiin, pysähdytetään taloudellisen elämän ja yleensä kehityksen kulku tähän, rasitetaan kansaa tällaisilla suunnattomista sotalaitokseen uhratuista menoista johtuvilla veroilla, tulee koko maa viimein sellaiseen tilaan, että se ei kykene todella mitään enää aikaansaamaan. Varustukset ja aseet voivat olla voimakkaat, mutta eivät ne tee työtä itsestään.

Ennenkuin parhaimmankaan aseistuksen ja varustelun ollessa kyetään edes niitä menestyksellisesti käyttämään, jos nimittäin siihenkin luotettaisiin, täytyy olla aseiden rinnalla myöskin jotakin muuta, kehitystä ja varallisuutta. Kun tältä kannaltakin asiaa katselee, tulee pakostakin siihen jehotopäätökseen, että hallituksen budjettiehdotus on militarismihullutuksen budjetti. Sitä laadittaessa ei ole otettu huomioon lainkaan kansan varallisuuskykyä eikä mitään muita seikkoja kuin vain se, että meillä on paljon ruutia ja kivääreitä ja paljon muita varustuksia. Tämän takia, jos ei ajota tämän maan taloutta ryhtyä rappeuttamaan ja saattamaan kansaa aivan uuvuttavan verotaakan alle, olisi valtiovarainvaliokunnan koko lailla rohkealla kädellä koetettava pyyhkiä pois muutama satamiljoonaa hallituksen sotamäärärahoista ja ennen kaikkea päältä poispyyhkiä suojeluskuntamiljoonat kokonaan.

Ed. M a n t e r e: Minä rajoitun lausumaan mielipiteeni vain esityksen X pääluokasta ja koskettelen siinäkin ainoastaan niitä lukuja, jotka sisältävät määrärahoja kouluhallituksen alaisille laitoksille. Minä en puhu lehtereille enkä suurelle yleisölle, vaan minä toivoisin, että eduskunta, ja ennen kaikkea valtiovarainvaliokunnan jäsenet haluaisivat kuulla, mitä minulla on sanottavaa.

Tahdon aluksi mielihyvällä todeta, että hallituksen esitys yleensä on kysymyksessä olevissa luvuissa pidettävä oikeaan osuneena. Asianomaisen keskusviraston ehdotukset, joita onkin pyritty huolellisesti ja suurinta säästäväisyyttä noudattaen valmistaamaan, kuin myöskin tarpeellisella asiallisuudella perustelemaan, on useimmissa tapauksissa otettu varteen ja hyväksytty sellaisinaan, erinäisissä momenteissa on ehdotettuja määrärahoja tosin jonkun verran alennettu, onpa joku ehdotettu määräraha kokonaan poistettukin, mutta ei ole kuitenkaan tehty alennuksia niin paljon, että korottaminen ehdotettuihin määriin olisi katsottava aivan välttämättömäksi, vaikka se olisikin suotavaa. On ymmärrettävää, että hallituksen, jonka täytyy menosääntöehdotusta tehdessään pitää silmällä kaikkien hallinnonhaarojen tarpeita ja niin sanoakseni tasapuolisesti jakaa oikeutta kaikille, että hallituksen on pakko katsoa erinäisiä asioita jossain määrin toisin kuin

keskusviraston, joka koettaa, niinkuin luonnollista on, saada alaisilleen laitoksille joka kohdassa täysin riittävät varat, vaikka senkin tietysti on ankarasti pidettävä huoli siitä, ettei pienintäkään tuhlausta tapahdu ja elävästi tunnettava vastuunsa kansan yhteisien varojen käytössä.

Niin tyydyttävänä kuin hallituksen esitykset puheenalaisissa luvuissa ovatkin yleensä pidettävät, antaa tämä esitys kuitenkin aihetta muutamiin huomautuksiin ja muistutuksiin.

En tahdo puuttua niihin momentteihin, jotka sisältävät määrärahat oppikoulun opettajain palkkaukseen, koska hallitus ilmoittaa esityksensä yleisperusteluissa, ettei se ole voinut riittävästi omistaa aikaa virkamiesten palkankorotusvaatimuksille, luovaten antaa asiasta, tarpeen vaatiessa, erityisen esityksen. Oppikoulun opettajat samoin kuin muut valtion palknauttijat, jotka toivovat korjausta nykyisiin palkkoihinsa, jäävät odottamaan hallituksen toimenpidettä tässä kohden.

Sitä vastoin en voi aivan vaieten sivuuttaa sitä momenttia, VI luvun 20:nnettä, joka sisältää määrärahan maalaiskansakoulunopettajain kalliinajan palkanlisäyksiin. Nykyään on maalaiskansakoulunopettajilla lainmukaisen valtiolta tulevan rahapalkan lisäksi seuraavat kalliinajanlisäykset: yläkoulun perheellisellä opettajalla 6,000 markkaa, perheettömällä 4,000 markkaa, alakoulun opettajalla 1,800 ynnä lapsiavustusten kalliinajanlisää 720 markkaa lasta kohden. Kouluhallitus ehdotti mainittu lisäykset seuraaviksi: yläkoulun perheelliselle opettajalle 8,400 markkaa, perheettömälle 6,000 markkaa ja alakoulun opettajalle 3,600 markkaa. Lapsiavustuksen kouluhallitus ehdotti pysytettäväksi entisellään, mutta esitti ikälisät, jotka tähän asti ja yhä edelleen ovat aivan mitättömät, korotettaviksi 100 %:lla. Ehdotetaan kouluhallitus perusteli seuraavasti: „Kouluhallitus on jo usean kerran, viimeksi kirjeessään maaliskuun 11 päivästä 1924 huomauttanut, miten kuntien suorittamat vapaaehtoiset opettajapalkkaukset ovat supistuneet vähiin, miten valtion kansakoulunopettajille suorittamat kalliinajanlisät ovat viime vuosina nousseet vain muutamilla sadoilla markoilla samaan aikaan kun valtion virkamiesten palkat ovat nousseet monilla tuhansilla ja miten tuntuvampi korotus kansakoulunopettajien kal-

liinajanlisiin on välttämätön, kunnes heidän palkkauksensa laissa uudelleen järjestetään. Eritoten on huomattava, että ikälisät eli lisäpalkkiot, jotka ennen sotaa nousivat 80 % :iin valtion pohjapalkasta ja kustannuslainkin mukaan 24 % :iin, tekevät nykyään vain 12 à 14 prosenttia valtion pohjapalkasta kalliinajanlisineen ja tämä prosentti laskee 8 % :iin, kun opettajapalkkaukseen otetaan myöskin kunnan suorittamat luontais- ynnä muut palkkaedut. Kun valtion pohjapalkan kalliinajanlisiäkin on ehdottomasti korotettava, vastaisi 100 % kalliinajanlisä kansakoulunopettajain lisäpalkkoihin jotenkin tarkalleen valtion virkamiesten nauttimaa ikälisää, 16 % koko pohjapalkasta. Vaikka kouluhallitus pitääkin selvänä, että kansakoulunopettajien palkkauksen uudelleen järjestelyssä kouluhallituksen nyt esittämät lisät eivät tule opettajia tyydyttämään, niin kouluhallitus, kun on kysymyksessä kalliinajanlisien korottaminen, ei katso hyödyttävän mennä pitemmälle ehdotuksessaan kuin esittää, että ylä- ja supistettujen koulujen perheellisten opettajien kalliinajanlisä korotettaisiin 2,400 markalla ja perheettömien 2,000 markalla, sekä alakansakoulujen opettajien 1,800 markalla. Alakoulun opettajien kalliinajanlisää olisi korotettava suhteellisesti enemmän sentähden, että heidän nykyinen kalliinajanlisänsä pohjapalkkaan verrattuna on paljon pienempi kuin yläkoulunopettajien."

Näitä kouluhallituksen ehdotuksia ei ole otettu esityksessä huomioon. Kaikki opettajien kalliinajanlisät on pysytetty nykyisen suuruisina, niinkuin herra valtiovarainministerikin esittelypuheessaan nimenomaan mainitsi.

Kun ottaa huomioon, että opettajien, varsinkin perheellisten, joilla on monta henkeä huolehdittavanaan, asema on ollut tukala, kun lisäksi panee merkille, että hintataso on nousemassa, ja kun moni kuntaakaan ei katso voivansa lain määräämien luontaisetujen lisäksi maksaa opettajille minkäänlaista rahapalkkaa, niin ymmärtää, että valtion lisäpalkka olisi todellisen tarpeen vaatima. Minä en sentakia saata olla kiinnittämättä valtiovarainvaliokunnan jäsenten huomiota tähän kohtaan ja katson olevani pakotettu kehottamaan valiokuntaa asiaa tarkoin harkitsemaan ja m. m. vertailemaan maalaiskansakoulunopettajain palkkoja erinäisiin samalla yhteiskunnalli-

sella tasolla olevien valtion palkannauttijaryhmien palkkoihin.

Tässä samassa yhteydessä pyydän tehdä huomautuksen myös saman VI luvun 35 momentista, jolla on määräraha maan kansakoulujen ylläpitämiseksi maan köyhimmässä ja harvimmin asutuissa osissa sekä rajaseuduilla. Tätä määrärahaa käytetään miltei yksinomaan rajaseutujen pätevien opettajien ylimääräiseksi palkkausavuksi. vaihdellen tämä avustus 500—3,000 markkaa opettajaa kohti. Avustuksia annetaan kolmessa eri ryhmässä, joissa kussakin avustukset ovat erisuuruisia. Ensimmäisessä ryhmässä saa alakoulun opettaja 1,000 markkaa, yläkoulun naisopettaja 2,000 ja miesopettaja 3,000 markkaa. Toisessa ryhmässä maksetaan tätä valtion lisäpalkkaa alakoulun opettajalle 800 markkaa, yläkoulun naisopettajalle 1,500 ja miesopettajalle 2,400 markkaa, ja vihdoin kolmannessa ryhmässä alakoulun opettajalle 500 markkaa, yläkoulun naisopettajalle 900 ja miesopettajalle 1,500 markkaa. Määräraha on tänä vuonna 950,000 markkaa. Kouluhallitus ehdotti sen korotettavaksi 1,200,000 markkaan, mutta hallitus on alentanut kouluhallituksen ehdotuksen 1,050,000 markkaan. Tässä kohden olisi kouluhallituksen ehdotus välttämättä hyväksyttävä. Ne lisäavustukset, mitä rajaseudun köyhille kunnille on voitu opettajien palkkojen korottamiseksi antaa, ovat osottautuneet aivan riittämättömiksi, ja niinkuin äsken ilmoittamani numeroista kävi selville, ne ovat olleetkin, varsinkin toisissa tapauksissa, aivan minimaalisia. Näillä avustuksilla on aniharvoissa tapauksissa, kuntien suorittamat lisäpalkkiot kun ovat varsin pienet. saatu kaukaisen rajaseudun opettajien palkka kohotetuksi sille tasolle kuin mitä opettajat saavat varakkaammilla paikkakunnilla. Yleensä ovat opettajien palkat mainituilla seuduilla tuntuvasti alhaisemmat kuin mitä ne ovat muissa osissa maata. Tästä on luonnollisena seurauksena, että rajaseutujen kunnissa on suuri määrä epäpäteviä tai muuten heikkoja opettajia. Ja kuitenkin on meidän kansallisista ja valtiolisista syistä pyrittävä, kuten vähän väliä on julkisuudessa huomautettu ja usein myöskin täältä eduskunnan puhujalavalta lausuttu, siihen että rajaseuduilla eri tomissa olisi mahdollisimman pätevät, jopa ensiluokkaiset työvoimat. Erityisen tärkeätä henkisen ja taloudellisenkin viljelyk-

sen kohottamiseksi ja vahvistamiseksi on saada rajaseutujen kaukaisiin kouluihin parhaita opettajavoimia, mitä saatavissa on. Tahtoisinpa äsken tekemälläni matkalla näihin seutuihin saatujen omien havaintojen perusteella sanoa senkin, että täällä tarvitaan erikoisesti ja vielä paljon suuremmassa määrässä kuin muualla maassa, kyvykkäitä, toimitarimoisia, tehtäväänsä innostuneita miesopettajia. On selvää, että tähän ei päästä, ellei opettajain palkkoja voida pitää näillä seuduilla yhtä korkeina, jopa hiukan korkeampinakin kuin muualla maassa. Tämä taasen on mahdollista vain runsaammalla valtion avustuksella.

Kouluhallituksen ehdotus, 1,200,000 markkaa, on ilmeisesti alin mahdollinen. Sillä lisäyksellä, mitä hallituksen esityksessä ehdotetaan, ei voitaisi, kun pätevien opettajain luku näissäkin kunnissa lisääntyy, avustuksia nykyisestään korottaa, onpa pelättävissä, että sillä ei voitaisi suorittaa edes niinkään suurta erikoislisää kuin tähän saakka on suoritettu. On nim. otettava huomioon, että pätevien opettajien luku — ja ainoastaan pätevälle opettajillehan avustusta annetaan — on näilläkin seuduilla myös kasvamassa. Minä siis rohkenen erityisesti pyytää, että valtiovarainvaliokunnan jäsenet tähän seikkaan kiinnittäisivät huomiotaan.

Samoin VI luvun 23 momentissa on määräraha lisäavustusten antamiseen köyhemille ja harvaanasutuille kunnille kansakouluhuoneustojen hankkimiseksi. Tämäkin on tavallaan rajaseudun määräraha. Se on kuluvan vuoden menoarviossa 200,000 markan eränä. Kouluhallitus ehdotti tähän määrärahaan 300,000 markan korotusta, mutta hallitus ei ole katsonut voivansa hyväksyä tätä ehdotusta, vaan on jättänyt määrärahan entisen suuruiseksi. Kouluhallituksen ehdotus on kuitenkin tässäkin kohdassa mielestäni pätevästi perusteltu. Edellisinä vuosina, jolloin rajaseudun kunnissa uusia koulutaloja rakennettiin verrattain vähän, ei lisäavustuksen tarve ollut varsin suuri. Tässä kohden on nyt kuitenkin tapahtunut käänne, niinkuin jokainen, joka on näillä seuduilla liikkunut, on helposti voinut havaita. Näissäkin kunnissa on alettu rakentaa runsaammin uusia koulutaloja tai lisähuoneita entisiin. Näiden kustantamiseen mainitut köyhät kunnat tarvitsevat valtion avustusta yli sen, mikä kansakoulujen kustannuslain mukaan voi-

daan niille antaa, ja jo tänä vuonna on momentilla ollut määräraha osottautunut riittämättömäksi. Kouluhallitus olisi monessa tapauksessa köyhäin kuntain valtioapuanomuksia käsitellessään pitänyt oikeana ja asianmukaisena ehdottaa lisäavustusta. mutta varojen puutteessa ei ole voinut sitä tehdä enempää kuin hallitukseen, jolla ei tietenkään, kun määräraha on kiinteä, ole ollut mahdollisuutta mennä pitemmälle, kuin mitä menoarviossa oleva määräraha sisältää.

Kun puheenaolevan avustuksen tarve ensi vuonna tulee olemaan tuntuvasti suurempi kuin nyt kulumassa olevana, on selvää, että korotus on todellisen tarpeen vaatima. Siitä syystä on mitä toivottavinta, että kouluhallituksen ehdotus tässä kohdin hyväksytään ja että siis puheenalainen määräraha koroitetaan ainakin 500,000 markaksi.

Lopuksi pyydän vielä kiinnittää huomiota eräeseen määrärahaan. Valtion kirjastotoimintaa varten olevan määrärahan kouluhallitus ehdotti korotettavaksi 850,000 markasta 1,200,000 markkaan. Tätäkään lisäysehdoista ei hallitus ole katsonut voivansa hyväksyä. Kouluhallituksen ehdotuksen hylkääminen on tässäkin kohden mielestäni valitettava. Minä tahdon vain lyhyesti huomauttaa, että vapaassa valistustyössä kirjastoilla ja kirjastotoiminnalla on aivan ensiarvoinen merkitys. Ja sitä mukaa kuin kansakoulu ja kansakoulusivistys pääsee kehittymään ja leviämään yhä laajemmalle, sitä mukaa myös kirjojen ja kirjastojen merkitys kasvamisestaan kasvaa. Tähän työhön olisi mielestäni kiinnitettävä yhä enemmän huomiota, se olisi pyrittävä järjestämään meidän maassamme samalla tavalla kuin läntisissä sivistysmaissa jo on tapahtunut. Minusta ei esim. sillä luontoiminnalla, mitä maassa harjoitetaan, ole läheskään samaa merkitystä kuin oikealla tavalla suunnitellulla ja asianmukaisesti järjestetyllä kirjastotoiminnalla on. Mutta tämä järjestäminen ei ole mahdollista, ellei saada riittäviä varoja käytettäväksi. Siitä syystä olisi erittäin suotavaa, että tässäkin kohden tulisi määräraha korotetuksi ja ainakin siihen summaan, mitä kouluhallitus on ehdottanut.

10 P. 1:n niissä luvuissa, jotka koskevat lähinnä kouluhallituksen alaisia laitoksia, on eräitä muitakin määrärahoja, joihin olisi syytä tässä kiinnittää huomiota, mutta

minä en tahdo sitä tässä tehdä. Minä jätän ne, koska toivon, että ne valtiovarainvaliokunnan jäsenet, joiden lähinnä tulee valmistella 10 P. 1. kohdalla olevaa budjettiehdotusta, suvaitsisivat vielä lähemmin tutustua kouluhallituksen ehdotuksiin ja mahdollisesti antautua neuvottelemaan asianomaisten kouluhallituksen jäsenten kanssa.

Ed. Rosenberg: Tarkastaessamme esillä olevaa talousarviota huomaa heti, kuinka nykyinen hallitus sitä rakentaessaan on seurannut niitä periaatteita, joita jokainen porvarillinen valtio on asettanut kulmakiviksi valtiotaloudessaan. Voidaanpa sanoa, että hallitus ei ole ainoastaan tunnontarkasti seurannut niitä, vaan vieläpä sangen tarmokkaasti niitä edelleen kehittänytkin.

Ensimmäisenä perusperiaattina on hallituksella tarvittavien rahasummien kokoonhaalimisessa ollut se, että varat, mikäli mahdollista, ovat otettavat työtä tekevän kansan tuloista. Tässä ei hallitus ole, niin kuin jo sanoin, mitenkään poikennut vanhoilta tutuilta laduilta, vaan päinvastoin yhä edelleen keventänyt omistavien luokkien osuutta, siirtääkseen taloudellisen taakan työtä tekevän kansan hartioille. Toinen vallitseva perusohje on, että hallitus näin koottuja varoja ehdottaa käytettäväksi mahdollisimman hyödyttömällä ja osittain vahingollisella tavalla. Nykyinen hallitus on tällä tiellä astunut pitemmän askeleen kuin mikään muu tätä ennen maassamme vallassa ollut hallitus, vieläpä pitemmälle kuin mikään hallitus muissakaan maissa.

Ennenkuin ensi vuoden talousarvio joutuu asianomaisen valiokunnan käsittelyn alaiseksi, suotanee näiden periaatteiden johdosta lausua joku sana, sitäkin suuremmalla syyllä, kun nyt jo on aika käsissä ryhtyä rakentamaan talousarviota hieman toisenlaisilla perusteilla kuin mitä hallitus on ohjeanaan pitänyt tällä kertaa. Olisi jo vihdoinkin aika ottaa valtioasioissa huomioon yhteiskunnan enemmistön elämänvaatimukset.

Tarkastellessamme siis hallituksen ehdotamaa tapaa varojen kokoamiseksi valtion ensi vuonna tarvittavien menojen peittämiseksi, huomaamme heti, kuinka silmäänpistävällä tavalla hallitus aikoo vapauttaa omistavat luokat verotaakasta, siir-

tääkseen sen työtä tekevien hartioille. Niinpä muinaisista ajoista saakka peritytneet välittömät verot, kuten henkirahat y. m., jotka tosin nekin ovat raskaimmin rasittaneet vähävaraisia väestökerroksia, mutta joista myöskin varakkaat ovat joutuneet osan maksamaan, on ehdotettu kokonaan poistettaviksi sekä esitetty tulo- ja omaisuusverotusmuotoa kehitettäväksi siten, että suurtulaiset ja varakkaat tässäkin pääsisivät vähemmällä verotuksella, mutta että sen sijaan työtä tekevilta luokilta, joihin kuuluvat kansalaiset eivät kaiken lisäksi ole porvariston tavoin tilaisuudessa väärentämään kirjanpitoaan ja siten keinoittelemaan itsensä irti veroista, otettaisiin heidän osalleen tulevat verot viimeistä penniä myöten työnantajan tarkoitusta varten laati-
taman tulotiedoituksen perusteella.

Mutta tämäkään ei porvaristolle riitä, sillä kun tarkastaa asiaa edelleen, huomaa saman pyrkimyksen kulkevan punaisena lankana kautta koko talousarvion. Tuontitulleja on ehdotettu koroitettaviksi ei vähemmän kuin 100 milj. markalla, mutta vientitulleja sensijaan vähennettäväksi 8 miljoonalla markalla eli 40 %. Tämä ei merkitse muuta, kuin että kuluttajat ja etenkin palkastaan eläjät saavat osalleen tämänkin summan, toisin sanoen että köyhät kuluttajat saavat maksaa 100 miljoonaa enemmän, samalla kun suuromistajat pääsevät verotuksestaan 40 % vähemmällä. Tästä saa sen käsityksen, että maassa vallitseva suuri tyytymättömyys on saapunut hallituksenkin korviin ja hallitus tällä tavoin yrittää helpottaa tilannetta. Tämä helpotus kuitenkin merkitsee vain verojen siirtämistä köyhimpien kannettaviksi tavalla, jolla tämä kansanosaa ei sitä huomaa. Sillä mitä kansa siitä hyötyy, jos välittömiä veroja helpotettaisiinkin, kun samalla kuitenkin välillisten verojen, tullien ja aksiiisien avulla pakoitettaisiin työtä tekevä kansa maksamaan tärkeimpien elintarpeidensa kohtuuttomina hintoina huimaavaa tulliveroa sellaisen luokkavaltion luokkalaitosten ylläpitämiseksi, joiden pelkkä olemassaolo tarkoittaa työtä tekevien kansankerrosten taloudellista ja valtiollista orjuuttamista.

Olisi tärkeätä tutkia, miten välilliset verot tullien muodossa vaikuttavat työtä tekevän kansanosan elintasoon, mutta tällainen ei tässä yhteydessä ole mahdollista. Vähäistenkin laskelmien avulla voidaan

kuitenkin saada tulokseksi, että työläisperhe, johon kuuluu 5 jäsentä, joutuu vuositain maksamaan tulliveroa noin 4,000 markkaa. Jos tähän lisätään vielä valmisteverot, osaltaan myöskin leimaverot sekä valtiolle ja kunnalle suoritettavat välittömät verot, voidaan pian käsittää, miten hirtittävästi verotaakka tässä maassa kohoaa.

Mitä tämä merkitsee työtä tekevän kansan elämässä, saa helposti selville, kun tarkastaa, mitä työläinen voi vuodessa ansaita perheensä ylläpidoksi. Suomessa löytyy työpaikkoja etenkin Uudenmaan ruotsalaisilla paikkakunnilla, joissa ammattiinsa totunut vanhempi työläinen saa 2 tai 3 markkaa tunnilta. Urakkatyössä voi näillä paikkakunnilla työläinen ansaita korkeintaan 4 markkaa tunnilta. Kuitenkaan ei tarvitse ottaa huomioon näiden Etelä-Suomen ruukkipatruunain maksamia nälkäpalkkoja, vaan voimme ottaa pohjaksi yleisen maassamme vallitsevan palkkatason, jonka mukaan keskipalkka voidaan arvioida korkeintaan 5 markaksi tunnilta, mikä tekee 46 viikkotunnin mukaan vuodessa tuloja 11,980 markkaa, jolloin tässä on otettava huomioon se seikka, että työläiselle ei ole annettu yhtään vapaapäiviä. Tällaisesta summasta menee veroihin yli 5,000 markkaa vuodessa eli noin puolet koko vuoden ansiosta.

Porvarilliselta taholta on koetettu väittää, että työläiset muka pääsevät vähemmällä veronmaksulla. Edellä olevan valossa on helppo nähdä, että työtä tekevä kansa joutuu kuitenkin maksamaan veroissa siksi suuren osan tuloistaan, että siinä suhteessa ei mikään muu kansanluokka kykene kilpailemaan. Jos teidän tiedossanne on joku väestönosa, joka joutuu yhtä raskaasti verotetuksi, niin olkaa hyvä ja ilmoittakaa. Asia on niin, että työtä tekevä luokka on nykyään siinä asemassa, että sen kätensä työllä saadut ansiot tarvittaisiin kokonaan jokapäiväisen elämän ylläpitämiseksi, olematta silti tilaisuudessa hankkimaan itselleen lähimainkaan inhimillisiä oloja. Näin ollen on suurin yhteiskunnallinen väärä, että tämä kansanosa pakotetaan suorittamaan huimaavia veroja huonosti hoidetun porvarillisen valtiokoneiston käynnissä pitämiseksi.

Tällainen työtä tekevän kansan taloudellisen tilan kurjistaminen vie myöskin samalla momenlaiseen yhteiskunnalliseen epäkohtaan. Näitä olisi valiokunnassa jonkun

verran punnittava, ennenkuin se ryhtyy allekirjoittamaan hallituksen ehdotusta. Muistutan tässä yhteydessä maassa vallitsevasta asuntokurjuudesta. Työväenluokka kokonaisuudessaan asuu epäterveellisissä oloissa suurimmassa ahtaudessa ja useissa kaupungeissa asuvat edelleenkin kymmenet perheet taivasalla, puuliitereissa, kellareissa tahi muissa asuttaviksi kelpaamattomissa hökkeleissä. Näidenkään kovaosaisten olot eivät parane hallituksen ehdottamilla elinkustannuksia lisäävillä tulleilla. Porvarit puhuvat myöskin paljon moraalista ja etenkin pitävät suurta suuta työläisluokan tietämättömyydestä ja sivistyksen puutteesta. Luuleeko hallitus nostavansa maamme sivistystasoa sillä, että se välillisillä veroilla kurjistuttaa yhteiskunnan taloudellisesti heikkoa luokkaa? Minä sitä vastoin olen vakuutettu siitä, että tällä tavoin juuri kasvatetaan sitä yhteiskunnan kurjalistoa, josta kaikenlaiset rikolliset ainekset versoavat. Luulen että tällainen talousarvio lopulta kostaa itsensä siten, että saamme rakentaa lisää vankiloita ja hullujenhuoneita sekä lisätä poliisivoimaa yhä enemmän. Ainakin tilastot eri maissa osottavat, kuinka taloudellisesti painostavissa tilanteissa juoppous samalla kasvaa sekä kuinka työtä tekevän kansan taloudellisen tilan parantuu juoppous samalla vähenee. Tätä viime mainittua seikkaa ei edessämme oleva talousarvio mitenkään ole omiaan edistämään.

Kaikkein kummallisista asioista on kuitenkin se, että porvarilliset ainekset eivät loistavassa viisauudessaan koskaan huomaa, kuinka heidän taloudellinen politiikkansa on omiaan viemään kansan kohti turmiota. He puhuvat kaunni sanoja isänmaanrakkaudesta ja samalla vannovat kirousta ja kuolemaa tälle vasemmistolle siitä, että me muka tahtoisimme hävittää kansamme tulevaisuuden. He eivät häikäile ryhtyä voimakeinoin silloin, kun ei mikään muu näytä autavan luokkavaltansa säilyttämisestä. Ja kuitenkin jos yhteiskunnallinen elämä edelleenkin saa kulkea porvariston tässä tulo- ja menoarvioehdotuksessa viittomaa suunnatta, on se johtava kansan turmion partaalle. Sellainen on seuraamuksiltaan se luokkapolitiikka, jota porvaristo valtionsa asioissa on sokeudessaan noudattanut. Tässäkin talousarviossa on suurimmat menoerät varattu sodankäyntiä ja asevarustelua varten. Mutta luuleeko porvaristo esim. sodan syt-

tyessä varmentavansa voittoaan sillä, että se kokoonpanee armeijansa kauttaaltaan tyytymättömistä, taloudellisesti kurjisteista aineksista? Edelleen, luuleeko porvaristo, että sellainen valtio, joka ei voi tarjota kansalaisilleen muuta kuin orjan ruoskan ja kahleita, on oikeutettu vaatimaan kansaltaan velvollisuuksia? Minun käsitykseni mukaan olisi valtion huolehditava siitä, että sen alamaisten taloudelliset ja sivistykselliset olot olisivat mahdollisimman korkealla tasolla, ennenkuin se käy komentamaan heitä sodassa puolustamaan porvariston etuoikeuksia. Tämän yksinkertaisen selviön pitäisi olla perusteena tässä talousarvioehdotuksessa ja siitä syystä olisi siirrettävä sotilasmaiden varattuja miljoonia sellaisiin tarkoituksiin, joiden kautta voitaisiin edistää työtä tekevän kansan hyvinvointia.

Tässä suhteessa juuri, kun pääministeri äsken piti tuon loistavan puheensa, hän ei ottanut ollenkaan huomioon sitä seikkaa, että näillä kurjistuneilla työläisillä pitäisi olla todella jotain puolustettavaa. Tahtoisin tietää, minkä arvoinen on sellainen armeija, joka on etukäteen tehty tyytymättömäksi. Ei riitä suinkaan sodassa se, että ostetaan ruutia, kuulia ja kiväärejä, ei niillä tapella, vaan ne tappelevat, jotka näitä käsissään pitävät, ja heidän asemastaan riippuu myöskin sodankäynti. Olisi luullut, että siksi viisas mies kuin pääministeri, olisi ottanut jotakin oppia maailmansodasta. Niin ei kuitenkaan ole tapahtunut. Ei hän ole ottanut huomioon, mikä tosiaan oli voima, joka lopetti sodan. Katsellessani menneitten eduskuntain aikana tapahtunutta keskustelua, tulen huomaneeksi sen, että, päästäkseen määrättyyn tarkoitukseen yksi ja sama henkilö, se, joka nyt on hallituksen pääministerinä, aina käyttää yhtä ja samaa valttia. Hän heittelee tuota kommunismin lippua sillä edellytyksellä, että saa kaikki porvarilliset ainekset sillä mukaan. Mutta kukaan ei tule koskaan ajatelleeksi, että hän juuri tällä tavalla johtaa meidänkin maamme tilanteeseen, jossa hänen kertomansa Trotskin edellytykset ovat mitä parhaimpina. Ja kummallista kyllä, — oikeastaan se on jonkun verran traagi-koomillista, — niin juuri tämä budjetti, jonka nyt tarkoituksena pitäisi olla saattaa meidän maamme sellaiseen puolustuskuntoon, että Trotskin edellyttämät kapinat ja hyökkäykset ovat

mahdottomia, kuitenkin juuri tosiasiaa sitä edistää. Äsken jo sanoin, että jos meidän armeijamme tosiaan tehdään niin kurjaksi, tai oikeastaan ne ainekset, jotka tämän armeijan muodostavat, taloudellisesti painetaan niin alas, että heillä ei ole todella halua tapella, silloin tulee tilanne, jota Trotski edellyttää ja silloin pääsemme siihen, että se pyrkimys, mikä budjetissa on, kompletteeraa niitä edellytyksiä, joilla Trotski rakentaa hyökkäystään.

Voimme sanoa loppujen lopuksi, että jos meillä olisi sellainen tapana, niinkuin Ranskassa, että voisimme päättää painattaa tämän pääministerin puheen ja asettaa kunnantalojen porteille, niin se pitäisi sinne asettaa. Yhdeltä puolen näyttääksemme kaikille työntekijöille maassa, millä tavalla vallankumouksia suunnitellaan, sillä minä en ole ainakaan koskaan niitä papereita nähnyt, mitä pääministeri luki. Toiselta puolen hän edistäisi vallankumousta siten, että kehottaisi porvaristoa jatkamaan tätä taloudellista tilannetta. Ja näin yhteistyö kävisi hyvin. Ja sitten otsikoksi tahtoisin pantavaksi esim.: Rauhan nimissä vahvemman asevarustelun kautta vallankumoukseen. Silloin olisivat molemmat puolet tyydytetyt.

Ed. Huotari: Vaikkakin herra pääministeri leimasi vaarallisiksi meidät idealistit, jotka puhumme maailmanrauhan puolesta, en voi yksinkertaisena työläisnaisena ja vähäväkisen kansan edustajana väikemällä hyväksyä tällaista tulo- ja menoarviota, jossa suunnattomasti on lisätty menoja sotilastarkoituksiin, kun sen sijaan vähän riittää kansanvalistuksen, maatalouden edistämiseksi ja murto-osia vain yhteiskunnallisiin uudistuksiin. Täällä sanoi herra rahaministeri, että mitä me sanoisimme, jos meidän poikamme vietäisiin rajalle aseettomina tappelemaan. Me emme tahdo, että meidän poikamme viedään rajalle aseellisina enempää kuin aseettomina. Me toivomme, että minäkään maan poikien ei huolisi lähteä rajalle murha-ase kädessä toista tappamaan tai itse mennä tapettavaksi. Kaikkien maiden parhaimmisto nostaa tällä hetkellä äänensä rauhanaatteen puolesta, ja ennen kaikkea naiset ovat kaikissa maissa nostaneet äänensä, että se päivä saataisiin piankin tulemaan, jolloin eivätkä kansat

aseistuisi kynsin hampain toisiaan murhaamaan, ei keksittäisi murhakeinoja toinen toistaan kamalampia, ihmisiä tappaamaan, vaan että asiat kansainvälisesti saataisiin päätetyiksi rauhallisesti.

Kun katselemme tätä meidänkin tulo- ja menoarviota, näemme mitenkä vähän on riittänyt muihin kuin sotilastarkoituksiin. Täällä sanoo rahaministeri, että vanhuudenvakuutus on vielä meillä toteuttamatta, meidän vanhuksemme, työväen vanhukset kulkevat turvatta. Niillä on joko kunnantalo tai jonkun talollisen sauna tai muu sellainen turvapaikkana, ja meillä on varoja kymmeniä tuhansia uhrata pelkkiin paukahduksiin ja räjähdysaineisiin. Meidän lapsemme ovat vielä turvaa vailla. Meillä on suuri joukko sotaorpoja, punaisia sotaorpoja, joille on jonkunlainen määräsomma joka vuosi myönnetty. Olemme aina koettaneet taistella sen puolesta, että tätä summaa saataisiin vähän korotetuksi, että todella avustusta annettaisiin. Nyt on tässä tulo- ja menoarviossa vähennetty siitä miljoona markkaa. Samaan aikaan on suojeluskunnille, sen vaatteisiin ja muihin, lisätty kymmenisen miljoonaa. Heillä on varaa lisätä suojeluskunnille niitä, mutta nuo sotaorvot ja niiden onnettomat äidit, ne jäävät osatomiksi. Minä toivoisin, että valtiovarainvaliokunta ottaisi nyt huomioon, että tätä sotaorpojen avustussummaa lisättäisiin, ja nimenomaan mainittaisiin siinä pykälässä, että äiditkin saavat tätä avustusta. Sillä nyt kun lastensuojelulautakunnat avustavat näitä orpoja, jos äidit tarvitsivat vaikka sairaustapauksissa avustuksia, niin niistä valtio ei korvaa kunnille ja me tiedämme, kuinka paljon kunnat saavat jo lasten huollon eteen uhrata.

Vuonna 1920 eduskunta teki päätöksen, että pikkulasten hoidon neuvominen otetaan valtion haltuun ja että sitä ruvetaan toteuttamaan. Tähän saakka ei siitä ole mitään kuulunut. Mikäli tiedämme, on hallitus — silloinen hallitus — asettanut jonkun komitean tätä asiaa eteenpäin viemään ja se on siinä asteessa. Maassa, jossa pikkulapsia kuolee niin paljon hoidon puutteesta ja tietämättömyydestä, tarvitsisi neuvoa kansalle juuri pikkulasten hoitoa, ja se on otettava valtion huostaan, ei siinä auta että yksityiset hyväntekeväisyyslaitokset tekevät työtä vähäsen. Teh-

kööt työtä, mutta tämä on niin tärkeä asia, että se on otettava valtion huostaan, että kaikki kansa voisi käyttää sitä hyväkseen ja koko kansa tuntee sen omakseen. Nyt on ilolla merkittävä, että tämä erä, joka ennen on ollut ylimääräisenä, on otettu vakinaiseksi, mutta siihen on riittänyt vain 500,000 markkaa ja se on jaettava yksityisille, ei valtiolle itselleen. Kun ajattelemme, että riittää 60 milj. markkaa pelkkiin räjähdys- ja paukahdusaineisiin ja vain 500,000 markkaa pikkulasten hoitoon, niin se on surkea sellainen tulo- ja menoarvio. Minä toivon, että valtiovarainvaliokunta varaa tähän suuremman summan ja että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin, että tämä saataisiin valtion haltuun sekä että siinä todenperään ruvetaan tekemään työtä, samalla kuin toivon, että meillä sotilasmenoja supistetaan ja yhteiskunnallisiin uudistuksiin lisätään varoja ja koetetaan sitä tietä saada kansa voimakkaammaksi ja kykenevämmäksi puolustamaan isänmaataan.

Ed. Myllymäki: Hyvin ymmärrettävistä syistä ei nykyisissä oloissa mikään hallitus pysty laatimaan ehdotusta tulo- ja menoarvioksi, minkä voisivat eri kansalaispiirejä edustavat edustajat lähimainkaan yksimielisesti hyväksyä, sillä ratkaistaanhan tulo- ja menoarvion yhteydessä kysymyksiä, joilla on mitä suurin ja laajakantoisin merkitys ja missä luokkavastakohdat törmäävät mitä räikeimmin vastakkain. Ratkaistaanhan m. m. tulo- ja menoarvion yhteydessä osittain sekin, minkälaiseksi lähimmässä tulevaisuudessa tulee vähävaraisten ja yleensä kuluttajaväestön asema muodostumaan ja osaksi sekin, millä tavalla maan sekä sisä- että ulkopoliittikka tullaan hoitamaan. Ei myöskään voi olla yhdentekevää vähävaraiselle kansalle, millä tavalla valtion varoja käytetään, enempi kuin sekään mitä menetelytapoja noudattaen näitä hankitaan. Mutta vaikka ei voidakaan vaatia, että hallitus esittäisi tulo- ja menoarvion, mikä voitaisiin yksimielisesti hyväksyä, niin siltä ollaan oikeutettuja asettamaan rajoja, minkä yli ei sentään saisi tulo- ja menoarviota laadittaessa mennä. Ennen kaikkea siinä pitäisi mielestäni ottaa huomioon maan taloudellinen asema ja kansan varallisuus, jonka kannettavaksi tulo- ja me-

noarvion aiheuttamat rasitukset jäävät. Nyt käsiteltävänä oleva tulo- ja menoarvio ei suinkaan näitä aivan kohtuullisia vaatimuksia täytä. Siitä voidaan aivan hyvällä syyllä sanoa, kuten täällä jo on huomautettukin, että se on mitä tyypillisin luokkabudjetti. Siinä ei vähimmäskään määrässä ilmene sitä säästäväsyyttä, minkä välttämättömyydestä meidän maassamme on kaikkien puolueitten keskuudessa niin paljon puhuttu. Viime vaalien edellä kirjoitettiin kaikkien puolueitten sanomalehdissä hyvin paljon säästäväsyydestä ja samaa puhuivat myöskin edustajaehdokkaat vaaliagitatsionimatkoillaan. Samalla koettivat porvarilliset puhujat väittää, että sosialidemokraatit muka harjoittavat valtion varojen tuhlausta ja kehoittivat äänestäjiä äänestämään porvarillisten puolueitten ehdokkaita, etteivät sosialidemokraatit pääsisi tyhjentämään valtion kassaa. Mutta nyt käsiteltävänä olevan budjetin laatimisessa ovat kaikki porvarilliset puolueet osallistuneet, sillä onhan meillä hallitus missä kaikki porvarilliset puolueet ovat mukana. Mutta voidaanko nyt esitetystä budjetista huomata säästäväsyyttä? Tämä budjettiesitys mitä tyypillisimmin osoittaa, että porvarillisten puolueitten keskuudessa pidetään äänestäjiä sellaisena vaalikarjana, joille annettuja lupauksia ei tarvitse täyttää. Valtion menot epäilemättä ovat koko Suomen itsenäisyyden ajan olleet sangen raskaat. Kaikissa kansalaispiireissä on toivottu, että niitä voitaisiin supistaa, mutta nyt esitetty budjetti osoittaa aivan odottamattoman suurta nousua. Mihin nyt tällä kertaa niin äärettömän paljon varoja tarvitaan? Tässä suhteessa olisi aihetta kiinnittää huomiota moneen seikkaan ja yksityiskeskustelussa luonnollisesti niin tulee tapahtumaankin, mutta ei voida yleiskeskustelussakaan kokonaan vaitiololla sivuuttaa sitä roimaa nousua, mikä ilmenee sotilasmenojen alalla. En minä eikä ryhmätoveriniakaan kuulu niihin, jotka odottaisivat tähän maahan jostakin muusta maasta apua. Mutta siitä ei seuraa, että me asettaisimme Suomen itsenäisyyden puolustamisen ehdoksi suuren ja ylivoimaisen rasituksen aiheuttavan armeijan. Voidaan asettaa kyseen alaiseksi, mitä merkitystä on armeijalla puolustuskysymyksessä, jos maa sen painon alla taloudelli-

sesti näantyy, kuten nyt näyttää olevan asianlaita.

Ed. Sunila aivan oikein mainitsi, että maatalousmäärärahoihin on kiinnitetty liian vähän huomiota. Se oli aivan oikein sanottu, mutta ed. Sunila ei jaksanut vetää siitä oikeata johtopäätöstä. Ed. Sunila ei kai sentään ajatellut, että tulo- ja menoarvion menopuolta on lisättävä niillä menoerillä, mitä hän toivoisi maatalouden hyväksi luovutettavan. Ei kai voida myöskään vaatia, etteikö jonkun muun ammatin harjoittajat, m. m. työläiset, voisi myöskin täällä esittää vastaavia toivomuksia. Mutta ennenkuin ne voidaan täyttää, täytyy saada toisaalta sitä vastaavia säästöjä ja tällöin tulisi kysymykseen sotilasmenojen supistaminen. Mutta nyt näyttää olevan vallalla se henki, että aurat ja ehkäpä muutkin työkalut ovat taottavat aseiksi ja sivistystyöhön aiotut varat käytettävä upseerien palkoiksi ja ehkäpä annettava pelot pensoittua, koska niiden suojissa on parempi piileskellä silloin, kun aletaan tapella.

Kun rahaministeri ensimmäisenä selosti budjettia, niin ed. Helo sen johdosta sattuvasti huomautti, että hän edusti sotilasministeriä. Sen jälkeen täällä esiintyi pääministeri, minkä tehtäviin olisi pitänyt ennen kaikkea kuulua kulttuuriasian hoito, mutta hän myöskin näyttäytyi mitä itsetietoisimmaksi sotilasministeriksi. On myönnettävä, että ne leikkeleet, joita hän täällä esitti, sisälsivät voimakkainta propagandaa sotilaskysymyksen hyväksi, mitä täällä on esitetty tai mitä tullaankaan esittämään. Ne varmasti tekivät tehtävänsä, ja minä uskon, että hyvin harva niistä porvarillisista edustajista, jotka mahdollisesti ennen sitä olisivat ajatelleet sotilasmenojen vähentämistä, uskaltavat tämän jälkeen sitä esittää. Tällaisten leikkeleiden lukeminen, jota täällä on harjoitettu kautta aikojen, on selvä näyte siitä mitä kevytmielisesti harjoitettu politiikka siellä äärimmäisellä vasemmalla saattaa aikaansaada.

Se, että Venäjällä varustaudutaan, että siellä esiintyy vihamielisyyttä rauhan-
aatetta kohtaan, ei kuulu teille vasemmistolle. Mutta se että, kun me arvostelemme militaristisia ja imperialistisia pyrkimyksiä Venäjällä, niin te heti esiinnytte tässä Venäjän asianajajina ja puolustajina, se

vierittää edesvastuun teille, ja tätä seikkaa hyväkseen käyttäen voidaan täällä harjoittaa agitatsionia, joka tekee aivan päinvastaisen vaikutuksen rauhanasialle, kuin mihin työväenedustajilla olisi oikeus pyrkiä. On selvää, ettei missään maassa voida supistaa sotilasmenoja, jos ei samalla tehdä työtä rauhanaatteen hyväksi kaikissa maissa. Mutta kun me harjoitamme rauhanpropagandaa tässä maassa, niin tapaamme me vastassamme ei ainoastaan oikeistoa vaan myöskin vasemmiston. Oikeisto tuomitsee rauhan propagandan nykyisissä oloissa rikollisiksi haaveiluiksi ja samalla tavalla tekee myöskin vasemmisto. Oikeisto väittää, että ei minikäänlaisilla puheilla voida sodan vaaraa poistaa ja vasemmisto sanoo aivan samalla tavalla. Mistä syystä te oikeastaan keskenänne riitelette, sillä tähän ruokitte toinen toistanne. Ei voitaisi tässä maassa harjoittaa sellaista sisäpolitiikkaa kun nyt harjoitetaan eikä voitaisi niin paljon myöntää varoja armeijalle, jos meillä ei olisi sellaista vasemmistoa kuin meillä on, eikä meillä olisi sellaista vasemmistoa kuin nyt on, jos meillä ei olisi sellaista oikeistoa kuin meillä on. Te vaan riitelette siitä, että te molemmat pyrkisitte samaan päähän pistimiä, mutta pistimiä te haluatte molemmat. (Välihuudahduksia eduskunnasta.) En tiedä kumpiko teitä enemmän miellyttää kiväärit vaiko tykit, kotimaassa valmistetut kuulat vaiko ulkomailta tuodut, mutta tähän ei itse asiassa mitään merkitse. Jos teillä olisi kuten meillä selkärankaa tuomita militaristiset pyrkimykset yhtä hyvin Englannissa, Ranskassa kuin Venäjälläkin, niin teidän puheenne asevarustusten supistamisesta kävisivät täydestä, mutta muussa tapauksessa ei teidän puheitanne voida ottaa vilpittömältä kannalta. — (Eduskunnasta: Onko Englannin ministeri tuominnut? Puhemiehes: Ei saa häiritä puhujaa!) — Me olemme tuominneet Englannin militaristiset pyrkimykset silloin kun ne ovat siellä esiintyneet, mutta venäläistä militarismia te ette jaksa tuomita.

Kun meillä puhutaan sotilasmenoista, niin sanotaan, että kansan, joka aikoo elää itsenäisenä kansana, on pakko uhrautua. On tavattoman hyvä puhua uhrautuvaisuudesta silloin kun saa ottaa varat, mitä tässä uhrautuvaisuudentyössä tarvitaan,

toisen taskusta. Teidän, hyvät herrat, on kuitenkin myönnettävä, että kun tulee kysymykseen varain hankkiminen sotilastarkoituksiin, niin silloin teistä on uhrautuvaisuushalu kaukana.

Kun valtion menot aina vuosi vuodelta kasvavat, niin olisi aivan oikeutettua vaatia, että silloin verotuskysymystä ryhdyttäisiin järjestämään sellaiselle pohjalle, jolloin se kohtaisi raskaimmin niitä, joilla on veronmaksukykyä, jolloin tulisi kysymykseen välittömät verot. Mutta nyt eduskunnalle jätetty hallituksen esitykset osoittavat, että pyrkimys on vähentää suoranaisia veroja ja siirtää verorasitus kulutustarpeiden verotuksen kautta melkein yksinomaan köyhän kansan kannettavaksi. Huolimatta siitä että suoranaisia veroja aijotaan huomattavasti vähentää, aijotaan tämän budjettikauden aikana kiskoa tulleilla yhä enemmän kuin tähän asti on ollut asian laita.

Hallitus näyttää olevan tyytyväinen kun se on voinut esittää budjettiehdotuksen, jossa on löydetty tuloja niin paljon, että menot ovat tulleet peitetyiksi. (Eduskunnasta: Osaksi!) Osaksi todella ja käyttäen menettelytapoja, jotka eivät todella ole terveen finanssipolitiikan kannalta katsoen oikeutettuja. Mutta hallitus on ummistanut kokonaan silmänsä siltä, mitä vaikuttaa tämä tavattoman raskas tulliverotus. Se on nyt jo kohottanut elintason tässä maassa niin korkealle, että se häiritsee epäilemättä koko tuotannollista elämää. Onhan selvää, että jota korkeammalle kulutustarpeiden hinnat kinnataan, sitä korkeammalle täytyy myös pakostakin vaikkakaan ei vastaavassa määrässä työpalkkojen kohota, ja kun työpalkat kohoavat, kohoavat tuotantokustannukset edelleenkin ja tämä ei suinkaan voi olla vaikuttamatta suomalaisen tuotannon kilpailukykyyn ulkomailta. Jos tällä lailla yhä kohoavilla menoilla rappeutetaan Suomen kansan talous ja näännytetään sen yksilöitä, niin ei silloin voi olla puolustuskysymyskään varsin vahvalla pohjalla.

Nyt on keskustelu budjetista nähdäkseni enemmän toisarvoista, syystä, että niistä lienee suurin osa jo valtiovarainvaliokunnassa käsitelty, mutta minäkin puolestani toivon, että ne näkökohdat, mihin täällä on koetettu kiinnittää huomiota va-

semmiston taholta, otettaisiin valtiovarainvaliokunnassa huomioon, sikäli kuin siihen enää tilaisuutta on.

Edellisen puheenvuoron aikana on puhetta johtamaan ryhtynyt ensimmäinen varapuhemies **Virkkunen**.

Ed. Junes: Katsoen siihen, että siinä mitä myöhemmin ehkä tulen esittämään, tulen koskettelemaan samoja asioita, joita tältä paikalta eräiltä muilta talhoilta on jo joko suuremmassa tai pienemmässä määrässä esitetty, pyydän etukäteen ilmoittaa että ajatukseni lähtevät kuitenkin aivan toisista näkökohdista, toisista vaikuttimista ja senvuoksi toivon, ettei minua väärin käsitetä.

Hallituksen esitykset tulo- ja menoarvioksi seuraavalle vuodelle kiinnittävät varmaan aina ei ainoastaan jokaisen edustajan, vaan myös jokaisen valvontuneen kansalaisen mieltä ja huomiota tavallista enemmän senvuoksi että sen puitteissahan suurimmaksi osaksi viitoitetaan suunta, jota maan sivistys- ja talouselämän alalla kunakin vuonna ajetaan valtiovallan taholta noudattaa ja toteuttaa. Esillä oleva samanlainen ehdotus vuodelle 1925 johtaa meitä taas monenlaisiin ajatuksiin; monenkaltaisiin mietteisiin hallituksen tarkoituksesta ja sen isällisen huolenpidon oikeudenmukaisuudesta. Tällä kertaa kiinnittää huomiota erikoisemmin ei ainoastaan kokonaismenoarvion suunnaton nousu kuluvaan vuoteen verrattuna, vaan erittäinkin sen 9 pääluokka, joka käsittää puolustusministeriön hallinnon haarat. Tämän pääluokan ensimmäistä momenttia koskevasta hallituksen selonteosta näkyy jo se suunta, mihin tällä alalla yleensä ajetaan pyrkiä, ja sama esiintyy mainitussa pääluokassa pitkän linjaa. Näitä ehdotettuja lukuja tarkastellessa ja verrattaessa niitä varsinkin maan tuotantoa edistäviin tarkoituksiin ehdotettuihin määrärahoihin johtuu pakostakin kysymään, kuinka pitkälle tällä alalla meillä tosiaankin ajetaan pyrkiä, kuinka vaikutusvaltaiseksi ja suurilukuiseksi armeijan upseeristo kehittää ja kuinka suurilla kansan varoilla loppujen lopuksi sen mielihaluja tyydyttää. Minun täytyy, vaikka kuinkakin tahtoisin olla isänmaallinen ja mahdollisimman pitkälle

mukautua varusteluhulun kasvamisessa, suoraan ilmoittaa että meidän, talonpoikien mukautumisellakin on rajansa, meidän raskaalla työllä ja hiellä kokoamiamme ja valtion kassoihin suorittamiamme suunnattomia varoja tarvitaan muuallakin, tarvitaan ennen kaikkea tuotannon lisäämiseen, kansan terveydenhoitoon ja sen oppi- ja valistustarpeen tyydyttämiseen. Sotalaitoksen kehittämisen ja sen puolustuskelpoisuuden täytyy meillä kyllä olla toistaiseksi verrattain tehokkaan ja vieläpä kulkea etualallakin. Mutta siinä määrin, sellaiseksi kehitettynä kuin meidän ammattimiehemme tahtoisivat sen johtaa, ei meillä totisesti ole mahdollisuuksia eikä kansa voi sitä kestää. Suomen kansa, ainakin sen valtavan suuri enemmistö on, kuten tiettyä, aina ollut ja epäilemättä tulee vastakin olemaan myötätuntoinen, avulias ja altiskin niille pyrkimyksille ja vaatimuksille, jotka oikealla tavalla, oikein järjestettyinä, oikein ja rehellisesti käytettyinä turvaavat sen itsenäisyyttä, sen vapautta ja sen omintakeista henkistä ja aineellista viljelystä omien tarkoituseriensä mukaisesti. Ja sitä varten on se edustajainsa kautta valmis nytkin aivan äärimmäisiin uhrauksiin, sen pyydän jo etukäteen ja sikäli kun käsitan tilannetta, vakaumuksenani tältäkin paikalta ilmoittaa. Mutta samalla se ei voi sokeasti ja vastaan sanomatta suostua siihen, että militarismi korotetaan melkein yksinomaiseksi palvomisen esineeksi ja että sotalaitoksen vuoksi uhraataan sellaisia henkisiä ja taloudellisia arvoja sekä muita yhteiskunnallisesti tärkeitä tekijöitä, jotka m. m. ovat a:na ja o:na puolustuskelpoisuudessammekin ja erityisesti juuri käytännöllisessä itsenäisyytemme turvaamisessa. Kun tällainen militaristinen pyrkimys esiintyy meillä voimakkaammin ja laajemmassa mittakaavassa kuin milloinkaan ennen juuri samaan aikaan kuin yleinen kansojenliitto ja m. m. meidän edustajamme siellä hyväksyy aivan päinvastaiseen suuntaan tähtääviä toimenpiteitä, niin tuntuvat hallituksemme kotoiset suunnitelmat ja aiheet lievimmin sanoen hätäkoimiselta. Tähän voidaan minulle esittää syitä ja vastasyitä, kuten herra pääministeri täällä on jo lausunnossaan esittänytkin, läheisen naapurimaamme vaatimuksesta ja pyrkimyksistä. Eivätkähän ne ole-

kaan niin levollisia ja rauhallisia, senhän meidän täytyy kyllä myöntää ja tunnustaa. Mutta käsitykseni mukaan tällä naapurimaallamme on nykyään muualla kyllin tekemistä, ja muihin maihin nähden suuremmat intressit valvottavana kuin meihin nähden. Ja senvuoksi en tahtoisi melkein koko talous- ja sivistyselämäämme ainakaan vielä uhrata enemmän tai vähemmän tehottomaan ja epämääräiseen varusteluun.

Valtiovarainvaliokunnalla minun käsittääkseni on täysi syy, ja mielisinpä sana, isänmaallinenkin velvollisuus, sellaisena kuin isänmaallisuuden minä käsitän, tarkoin harkita, onko parhain puolustusvalmiutemme siinä, että kansamme varustetaan kiireestä kantapäähän, vai olisiko tämän ohella ja rinnalle kohotettava vielä muitakin inhimillisempiä ja tarkoitukseenmukaisempia toimenpiteitä. Että valiokunnalla on tässä vaikea urakka edessään, lienee kylläkin tunnettua ja sen puolestani hyvin käsittän, varsinkin sen suunnan takia, mikä meillä on käymässä. Mutta se kuitenkin sellaisenaan ei saisi valiokuntaa peloittaa, vaan pitäisi ottaa myöskin huomioon maan kaikkien kansalaisten ja nimenomaan maan syrjäisten ja kovaosaistenkin seutujen tarpeet ja toivomukset. Näiden seutujen toivomukset eivät suinkaan tähtää siihen, että kaikki meidän kokoamamme tai ainakin suurimmat osat kokoamistamme varoista käytetään sotalaitoksen hyväksi.

Ne erikoiset alat ja ne yksityistapaukset, jotka hallitus tässä esityksessään näyttää jättäneen joko kokonaan tai ainakin riittävää huomiota vaille tämän viimeisen sotilaskuumeen vuoksi, ovat muun muassa yleinen rajaseututoiminta, maataloudellisen tuotannon kohottaminen, koe-toiminta, rautateiden ja maanteiden runsaampi rakentaminen sekä oppikoulujen perustaminen tai valtion haltuun ottaminen perimmässä Pohjolassa. Sen lisäksi näyttää terveysolojen parantamista tarkoittava tuberkuloosin vastustamistyö, samoin kuin erinäisten syrjäseutujen sairaalatarpeetkin, jääneen aivan lapsipuolen asemaan. Kun kaikille pitäisi olla selvänä, että juuri voimaperäinen ja tarkoituksenmukainen rajaseututoiminta, sen väestön elinehtojen parantaminen, sinne liikennevälineiden lisääminen ja kehittäminen, sa-

moinkuin tarpeellisten koulu- ja valistuslaitosten perustaminen ja tarkoitustaan vastaavaksi saattaminen, ovat tehokkaimpia ja samalla jatkuvasti kestävimpiä toimia itsenäisen maamme itsenäisenä, arvokkaana ja voimakkaana pysymiseen, senvuoksi on syytä toivoa, että valtiovarainvaliokunta kiinnittää erityisesti huomiota juuri asiain tähänkin puoleen ja lisää käyttövaroja niihin menomomentteihin, jotka tarkoittavat rajaseutujen niin henkisen kuin taloudellisenkin elämän kohottamista ja edistämistä sille tasolle, että sisämaatkin voivat olla luottavaisia rajaseutuväestöön ja sen kulttuurisaavutuksiin.

Tässä yhteydessä en voi myöskään olla huomauttamatta siitä hallituksen nurinkurisesta ja Perä-Pohjolalle kohtalokkaasta ehdotuksesta, että yhtään sen kolmesta yhteiskoulusta ei aiota vielääkään valtion toimesta saattaa täysiluokkaisiksi ja kokonaan valtion laskuun hoidettaviksi, vaan sen sijaan ja muuttamalla kouluhallituksen ehdotusta katsotaan sopivaksi ja tarpeelliseksi Etelä-Suomen suurkaupungeihin, joissa mahdollisuudet yksityiskoulujen ylläpitämiseen ja niihin pätevän opettajain saamiseen ovat monin kerroin parempia kuin tuolla kaukaisessa Perä-Pohjolassa, ottaa sittenkin valtion haltuun jo ensi vuonna kokonaista neljä koulua, ja lisäksi pääkaupunkiin perustaa vielä yhden uuden koulun lukemattomien entisten koulujen lisäksi. Tällaista toimenpidettä ja tällaista hallituksen huolenpitoa maan kaikkia osia ja, niinkuin tässä tapauksessa, eritoten sen syrjäseutuja kohtaan, ei voi käsittää oikeudenmukaiseksi ei parhaalla halullakaan. Sen vuoksi on mielestäni eduskunnan nytkin ja nimenomaan valtiovarainvaliokunnan aluksi puututtava asiaan ja korjattava tämä maakuntaa uuvuttava ja niin suuresti katkeroittava vääryys. Siihen mielestäni on erinomaisen hyvä ja, jos samalla säästäväisyysnäkökohtiakin pidetään silmällä, verrattain pieniä lisäkustannuksia vaativa tilaisuus sen suunnitelman mukaisesti kuin asianomainen kouluhallitus on jo vuonna 1920 ja viimeksi tänä vuonna ehdottanut.

Jos täällä yleensä rajaseutupolitiikallakin aiotaan tehdä täyttä totta, niin mielestäni eduskunnalla siihen on tässäkin asiassa oivallinen tilaisuus. Vastakkaista toimenpidettä en voi eikä sikäläinen

väestö Perä-Pohjolassa enää voi muuksi käsittää kuin iskuksi — niinkuin sanotaan — vasten kasvoja.

Paitsi monia muita ja varsinkin jo edellä mainitsemiani asioita tulisi valtiovarainvaliokunnan mielestäni kiinnittää huomiota vielä 7 pääluokan III luvun 47 momentilla mainittuun tuberkuloosin vastustamistyöhön. Onhan tunnettua, että mainittu tuholainen tällä alalla tekee kansamme keskuudessa ammottavia aukkoja ja senvuoksi eivät hallituksen ehdottamat määrärahat, niinkuin m. m. lääkintöhallituskin on jo hallitukselle ilmoittanut, läheskään riitä välttämättömiinkään tarpeisiin. Jollei sanotulle momentille koroiteta määrärahoja, niin esim. eduskunnan aikaisemman päätöksen mukaan Perä-Pohjolaan perustettavan ja kaikinpuolin valmiiksi suunnitellun, osittain jo alotetun keuhkotautiparantolan pystyynsaamiselle ei näytä olevan varmoja takeita ja sen rakentaminen niinollen voipi joutua vaaranalaiseksi. Monilla muilla seuduilla on samanlaisia suuria tarpeita olemassa ja parantolarakennusyrityksiä käymässä ja ne, jos mitkään, vaativat eduskunnan erityisempää huomiota. Toivon senvuoksi, että valtiovarainvaliokunta järjestää asiat niin, ettei äsken mainitsemani Perä-Pohjolan maakunnan hartain ja kaikissa suhteissa yksimielinen toivomus tule pettämään.

Uusien rautateiden rakentamiseen ehdotetut määrärahat näkyy hallitus nytkin supistavan mahdollisimman vähiin huolimatta siitä, että eduskunta aikaisemmillä valtiopäivillä omasta aloitteestaan on jo ilmoittanut tarkoituksensa ja pyrkinyt aina korottamaan rautatierakennusmäärärahoja. Kun eduskunta sen lisäksi on moneen kertaan lausunut myöskin toivomuksensa ulkomaisten lainain ottamisesta ja käyttämisestä mainittuun tarkoitukseen, niin olisi hallitukselta odottanut nyt erityisiä toimenpiteitä tässä suhteessa ja halua käyttää enemmän varoja uusiin rautatierakennuksiin, kuin mitä sen ehdotuksessa huomataan. Valtiovarainvaliokunnan asiaksi jää siis oikaisun tekeminen tässäkin suhteessa ja riittävien määrärahojen osottaminen mainittuun tarkoitukseen.

Paitsi monia uusia rautatierakennuksia, jotka ovat joko käymässä tai pyritään rakenteille saamaan aivan pian, tahtoisin

valiokunnan huomiota kiinnittää viime vuonna päätettyyn Karungin—Tengeliönjoen rautatierakennukseen ja sen mahdollisimman pikaiseen valmiiksi jouduttamiseen. Hallituksen ehdotus 5 miljoonan markan osoittamisesta sanottuun tarkoitukseen on mielestäni liian pieni ja viivyttää tarpeetomasti ja ilmeistä vahinkoa tuottaen rajaseudun kehitykselle liian pitkälle sanotun rataosan valmistumista. Sitäpaitsi tuottaa se esteitä rautateiden yleiselle rakennuspolitiikallekin sen suunnitelman mukaisesti, jonka eduskunta aikaisemmin on jo moneen kertaan lausunut ja tavallaan jo hyväksynyt. Valiokunnan harkintaan pyydän suosiollisimmin sulkea sanotun radan ja sen rakentamiseksi osoitetun määrärahan korottamisen.

Edellä sanotusta lienee käynyt myöskin selväksi, että ne erikoistarpeet, joista maataloushallituksen ylijohtaja ed. Sunila on useita täällä maininnut, ovat kannatettavia ja ehdottomasti varteenotettavia. Senvuoksi lopuksi toivon, että valtiovarainvaliokunta käydessään lopullisesti hyväksymään hallituksen tulo- ja menoarvioehdotusta ottaa, mikäli suinkin mahdollista, huomionsa edellä lausutut toivomukset ja järjestää tulo- ja menoarvion loppupäättöksen sellaiseksi, että ilman suurempia kokonaislisäyksiä mainitsemani korjaukset ja muutokset voitaisiin asianomaiseen menosääntöön sisällyttää.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta ottanee nyt päivällisloman. Istuntoa jatketaan kello 7.

Täysi-istunto keskeytetään kello 5.3 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies V i r k k u n e n.

Ed. Ryömän kysymys, koskeva kulkulupien antamisessa sotilaallisesti varustettuihin paikkoihin noudatettavia periaatteita.

Ensimmäinen varapuhemies: Ennenkuin ensimmäisen päiväjärjestyksessä

olevan asian käsittely jatkuu, esitellään ulkopuolella päiväjärjestyksen ed. Ryömän asianomaiselle hallituksen jäsenelle osotama kysymys, joka koskee kulkulupain antamisessa sotilaallisesti varustettuihin paikkoihin noudatettavia periaatteita. Kun kysymys on luettu, antaa puolustusministeri vastauksen siihen.

Sihtööri lukee:

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Pari viikkoa takaperin kääntyi Suomenlinnassa olevan valtion lentokonetehtaan johto helsinkiläisen Osuusliike Elannon puoleen pyytäen tätä avaamaan tehtaan pariin sataan henkeen nousevalle työvälle ruokalan. Tähän ehdotukseen Osuusliike Elanto suostui aikoen avata ruokalan tämän viikon alussa. Siinä tarkoituksessa pyydettiin ruokalan hoitoa varten tarpeelliselle nimeltä luetellulle henkilökunnalle kulkulupa Suomenlinnaan.

Kesti monta päivää, ennenkuin Suomenlinnan komendantti, everstiluutnantti Palmroth kykeni aikaansaamaan mitään ratkaisua näin yksinkertaisessa asiassa. Ja kun tämä ratkaisu tämän kuun 2 päivänä lopulta saatiin, oli siinä myönnetty kulkuoikeus kaikille muille esitetuille henkilöille, paitsi Elannon ruokalain tarkastajalle, kansanedustaja Miina Sillanpäälle, jonka toimensa vuoksi olisi välttämätöntä perustettavassa ruokalassa käydä.

Tämä vastuunalaisella paikalla olevan sotilashenkilön kömpelö ratkaisu herättää kiusallista huomiota. Yleinen käsitys on, että kansanedustaja on oikeutettu käymään kaikissa valtion laitoksissa ja hankkimaan kaikkea haluamaansa selvyyttä siitä, miten näitä hoidetaan. Yleensä ei tässä suhteessa ole mitään esteitä asetettukaan. Sitä omituisempaa on, ettei tässä tapauksessa kansanedustajaa, jota kuitenkin esim. keväällä v. 1918 suorastaan kehoitettiin järjestämään Suomenlinnan nälkäänäkeville vangeille ruokaloita, tällä hetkellä havaita kelpolliseksi käymään saarilla tarkastamassa valvontansa alla olevaa ruokalaa. Tämä tapahtuu samaan aikaan kuin Suomenlinnassa päivittäin käy sadottain työläisiä töissä ja saarilla sitäpaitsi asuu verrat-

tain laaja ulkopuolinen asutus, vieläpä useita vierassyntyisiäkin.

Kun tämän tapaisten pikkuvirkamiesten härnäävälle menettelylle pitäisi saada joku raja asetetuksi, pyydän kunnioittaen, nojautuen Valtio päiväjärjestyksen 32 §:n 2 momenttiin, esittää asianomaisen hallituksen jäsenen vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Mitä periaatteita noudatetaan annettaessa kulkulupia Suomenlinnaan tai muihin sotilaallisesti varustettuihin paikkoihin?

Helsingissä, 3 päivänä lokakuuta 1924.

Hannes Ryömä.

Kysymykseen vastaten lausuu

Puolustusministeri Malmberg: Valtio päiväjärjestyksen 32 §:n 2 momentissa mainitussa tarkoituksessa on Herra Puhemies lähetteellä kuluvan lokakuun 3 p:ltä N:o 570 minulle lähettänyt jäljennöksen ed. Hannes Ryömän tekemästä kysymyksestä, jossa hän pyytää selitystä siitä, mitä periaatteita noudatetaan annettaessa kulkulupia Suomenlinnaan tai muihin sotilaallisesti varustettuihin paikkoihin.

Tämän johdosta pyydän saada esittää seuraavaa:

Kysymyksen perusteluista havaitaan ed. Ryömän saaneen aiheen tekemäänsä kysymykseen siitä, että hänen ilmoituksensa mukaan asianomainen sotilasviranomainen ei olisi Elannon ruokalain tarkastajalle kansanedustaja Miina Sillanpäälle, jonka toimensa vuoksi oli käytävä Suomenlinnaan perustettavassa Elannon ruokalassa, antanut tarvittavaa lupaa, vaikka kulkuoikeus Suomenlinnassa on annettu muulle ruokalan hoitoa varten tarpeelliselle henkilökunnalle ja vaikka yleensä ei ole tässä suhteessa minkäänlaisia esteitä asetettu. Hankkimani selvityksen mukaan on asian kulku kuitenkin seuraava.

Viime syyskuun 29 päivänä jätettiin Suomenlinnan komendantille seuraava anomus:

Täten anon tilapäisen passin Elannon palveluksessa oleville henkilöille 29/9—30/9—24.

neiti I. Kivinen
 „ M. Hammar
 „ L. Vihtonen

Elannon sekataavaramyymälä

k:tta H. Löfman.

Allekirjoittaja neiti H. Löfman on Suomenlinnassa sijaitsevan Elannon haaramyymälän hoitaja. Passianomuksesta puuttuivat tarpeelliset valokuvat. Seuraavana eli syysk. 30 p:nä jätettiin komendanttivirastoon osuusliike Elannon puolesta ja allekirjoittajina O. Valmari ja A. Linko täydennetty kulkulupa-anomus edellä mainituille henkilöille ja oli näiden lisäksi anomuksessa vielä kansanedustaja Miina Sillanpään nimi. Anomuksen mukana seurasivat tarkastusvalokuvat.

Koska kuukauden vaihteessa komendanttivirastossa on aina laadittava kulkulupia satamäärin, on säännöllisesti käynyt niin, että lupatodistusten kirjoittaminen rajoitetun henkilökunnan vuoksi pakosta on jäänyt osittain seuraavaan päivään, ja olivat tällä kertaa seuraavana päivänä kirjoitettaviksi jääneiden joukossa myöskin nyt kysymyksessä olevat kulkuluvat.

Kaikki neljä lupatodistusta kirjoitettiin siis seuraavana eli lokak. 1 p:nä ja merkittiin luparekisteriin seuraavilla numeroilla:

N:o 781 I. Kivinen
 „ 782 M. Sillanpää
 „ 783 M. Hammar
 „ 784 L. Vihtonen.

Lokakuun 2 p:nä kävi Elannon Suomenlinnassa olevan myymälän lähetti komendanttivirastossa noutamassa lupatodistusta ruokalan henkilökunnalle, jolloin hänelle annettiin I. Kiviselle, M. Hammarille ja L. Vihtoselle kirjoitetut todistukset, kun sitävastoin kansanedustaja M. Sillanpäälle kirjoitettu lupalippu edelleen jäi komendanttivirastoon siitä syystä, ettei lupalippuja jakava henkilö tiennyt tätä lähetille antaa, koska tämä nimenomaan oli pyytänyt saada lupaliput ainoastaan ruokalan

henkilökunnalle eikä erityisesti ollut maininnut ed. Sillanpään nimeä. Syy siihen, ettei kansanedustaja Miina Sillanpäällä täten ehkä vielä ole hänelle pyydettyä kulkulupaa, ei siis ole sotilasviranomaisen, vaan siinä, ettei kansanedustaja Miina Sillanpää itse eikä kukaan muukaan hänen puolestaan ole lupalippua asianomaisesta virastosta käynyt noutamassa.

Lisättäköön tähän, että Suomenlinnan verraten taajan asutuksen vuoksi kulkulupien antamisen käytännöllinen järjestely on kyllä tuottanut jonkun verran hankaluutta, mutta on nykyisin kuitenkin suunnittelun alaisena toimenpiteitä, joilla järjestelyä koetetaan yksinkertaistuttaa.

Mitä lopuksi niihin periaatteisiin tulee, joita mainitun laatuista kulkulupia annettaessa noudatetaan, niin voin tähän vastata aivan lyhyesti siten, että kulkulupia Suomenlinnaan ja muihin varustettuihin paikkoihin annetaan kaikille niille henkilöille, joilla on luvallista ja tarpeellista asiaa sellaisille paikoille.

I enlighet med mom. 2 § 32 riksdagsordningen har herr talmannen medels remiss av den 3 innevarande oktober n:o 570 mig tillställt en avskrift av rdgsm. Hannes Ryömäs spörssmål, vari han anhåller om utredning därom, vilka de principer äro, enligt vilka tillstånd till besök å Sveaborg eller andra militärt befästa orter givas.

Med anledning härav ber jag få framföra följande:

Ur motiveringen till spörsmalet framgår, att anledningen till rdgsm. Ryömäs förfrågan ligger däri, att vederbörande militärmyndigheter ej, enligt hans uppfattning, skulle beviljat tillstånd för besök å Sveaborg åt inspektrisen för Elantos matserveringar, riksdagsrepresentanten Miina Sillanpää, till vilkens tjänstetövning besök å matserveringen på Sveaborg hör, och detta oaktat rätt till besök därstädes beviljats den övriga för matserveringen erforderliga personalen samt oaktat i detta hänseende i allmänhet inga hinder hava ställts. Enligt av mig införskaflade uppgifter är sakens förlopp emellertid följande:

Den 29 sistlidne september inlämnades till kommandanten å Sveaborg följande anhållan:

„Härmed anholder jag temporärt tillståndsbefvis för vid Elanto anställda personer 29/9—30/9 24:

fröken I. Kivinen
 „ M. Hammar
 „ L. Vihtonen

Elantos kolonialvaruhandel
 gnm. H. Löfman.”

Undertecknaren H. Löfman tjänstgör såsom föreståndare för Elantos filialbutik på Sveaborg. Uti ansökningsskrivelsen saknades de nödiga fotografierna.

Följande dag eller den 30 september inlämnades en kompletterad ansökan för andelslaget Elanto, undertecknad av O. Valmari och A. Linko, uti vilken förutom förutnämnda namn även upptagits rdgsm. Miina Sillanpää. Denna ansökan åtföljdes av fotografier.

Då det vid kommandaturen vid varje månadsskifte är nödvändigt att utskrive hundratals tillståndsbefvis, har det på grund av den begränsade personalen ständigt inträffat, att utskrivandet av endel tillståndsbefvis fördröjts till följande dag, och voro bland de denna gång fördröjda tillståndsbefvisen även de nu ifrågavarande.

Alla fyra tillståndsbefvisen utskrevos sålunda följande dag eller den 1 oktober och inregistrerades under följande numror:

N:o 781 I. Kivinen
 „ 782 M. Sillanpää
 „ 783 M. Hammar
 „ 784 L. Vihtonen

Springpojken från Elantos kolonialvarubutik på Sveaborg avhämtade följande dag å kommandaturen tillståndsbefvisen för matserveringens personal, varvid honom överlämnades de för I. Kivinen, M. Hammar och L. Vihtonen utskrivna bevisen, då däremot det för riksdagsrepresentanten Miina Sillanpää utskrivna beviset kvarblev å kommandaturen, enär personen, som har att utdela tillståndsbefvisen, ej visste, att detta skulle utgivas åt springpojken, då denna uttryckligen begärt bevisen endast för matserveringens personal utan att särskilt nämna riksdagsrepresentanten Miina Sillanpää. Skulden till att riksdagsrepresentanten Miina Sillanpää så-

lunda måhända ännu ej besitter det att henne ansökta beviset stannar sålunda ej militärmyndigheterna till last, utan bör tillskrivas den omständigheten, att riksdagsrepresentanten Miina Sillanpää varken själv eller någon annan å hennes vägnar avhämtat tillståndsbefviset å vederbörande ämbetsverk.

Härtill må ännu tilläggas, att det praktiska ordnandet av tillståndsbefvisens utfärdande å en relativt tätt bebodd ort som Sveaborg nog har vållat vissa olägenheter, men planeras för tillfället emellertid några åtgärder, som kunde förenkla det nuvarande förfaringssättet.

Vad slutligen principerna beträffar, som följas vid beviljandet av tillståndsbefvisen, så kan jag besvara den ställda frågan i korthet med meddelandet, att dylika tillstånd till besök å Sveaborg och andra befästa orter beviljas alla dem, som i lovligt och nödigt ärende härom anhålla.*

Ensimmäinen varapuhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n 2 momentin mukaan ei asiasta sallita keskustelua eikä siitä tehdä päätöstä.

Asia on loppuun käsitelty.

Tulo- ja menoarvio vuodelle 1925.

Ensimmäinen varapuhemies: jatketaan esityslistalla olevan ensimmäisen asian käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Pohjala: Talousarviota käsiteltäessä on tänään tehty hyökkäyksiä erityisesti niitä menoja kohtaan, jotka hallitus on ehdottanut sotalaitoksemme hyväksi. Kun edustan sitä puolta maata, joka ensinnä joutuu hyökkäyksen alaiseksi, jos hyökkäys maattamme vastaan tehdään, en saata olla täällä vaijeten kun olen kuulut kaiken sen, mitä täällä tänään on esitetty.

On puhuttu paljon kaunista rauhanaatteesta. En tahdo kieltää, että se on kaunis aate — aate, jota meidän tulisi koettaa toteuttaa. Vississä suhteessa me voim-

mekin sitä toteuttaa, poistamalla esimerkiksi ristiriitoja eri valtioitten välillä, koettamalla saada oikeudenmukaiset suhteet niitten kesken syntymään. Kuitenkin on todellisuus sellainen, että tätä rauhaa me emme nykyoloissa voi saavuttaa, silloin kun valtiot ovat sellaisia kuin ne ovat. Jokaisen kansakunnan, jokaisen valtion tulee sen vuoksi itsenäisesti punnita, voiko ja milloin se voi ryhtyä päättäviin toimenpiteisiin puolustusmenojen vähentämiseksi. Mutta rauhanasian ajajat ovat Eduskunnassa tänään esiintyneet sillä tavalla että, jos itäisen naapurimme komisaarit olisivat olleet diplomaattiaitiossa keskusteluja kuulemassa, he olisivat erittäin tyytyväisinä hykerrelleet käsiänsä yhteen, mutta sisimmässään ajatelleet: „Ei se ole narri, joka narraa, vaan se, joka itsensä narrata antaa”.

Suomen tasavallan puolustusmenoja voidaan ajatella vähennettäväksi ainoastaan kahdella ehdolla. Ensimmäinen ehto on se, että kaikki naapurimme kunnioittavat meidän itsenäisyyttämme, kunnioittavat niitä rauhanehtoja, joita kanssamme ovat solmineet, kunnioittavat ennen kaikkea Tarton rauhaa, josta täällä on tänään puhuttu. Kysyn vaan: Näyttävätkö merkit viittaa siihen, että tätä rauhaa pidetään arvossa? Näyttääkö siltä, että niitä muita rauhapäätöksiä kunnioitetaan, joita samainen naapuri, joka kanssamme Tarton rauhan solmi, on tehnyt muiden uusien valtioiden kanssa? Onko rauhaa Viron kanssa kunnioitettu? Onko rauhaa Puolan kanssa pidetty kunniaissa? Me täällä Suomessa olemme ainakin tulleet siihen kokemukseen, että emme voi paljon luottaa siihen allekirjoitukseen, joka Tartossa piirrettiin.

Toinen ehto ennenkuin voidaan ehdotettuja sotilasmenoja ajatella alennettavaksi, on se, että omassa keskuudessamme ei löydy niitä aineksia, jotka yhteiskuntajärjestystämme häiritsevät. Me tiedämme kuitenkin, että sellaisia aineksia löytyy. Niistä on yksi toisensa jälkeen joutunut kolttosistaan satimeen. Tunneimme myöskin, mitä kiihoitusta väestömme keskuudessa rajan toiselta puolen harjoitetaan. Sattumalta on käsiini joutunut eräs pieni vihkonen, jonka päällekirjoituksena on: „Kiireellisiä toimintaohjeita Suomen vallankumoukselliselle työväelle ja sotaväelle”. Yläreunassa on huomautus: „To-

veri, anna tämän vihkon kulkea kädestä käteen luotettavien toverien kesken.” On kuitenkin käynyt niin onnettomasti, että vihkonen on joutunut vähäsen epäluotettavan toverin käsiin, ja että tämä epäluotettava toveri ei osaa pitää kirjan sisällystä takanaan, vaan tuntee sisäistä vaatimusta lukea ainakin eri lukujen päällekirjoitukset tässä tilaisuudessa. Ensimmäinen luku koskee valmistelemaa agitatsionia. Toinen luku salaisia järjestöjä. Päällekirjoituksena siinä on: „Perustakaa kiireellisesti salaisia vallankumouksellisia järjestöjä”. Kolmas luku puhuu yleisistä tehtävistä vallankumouksen puhjettua ja siinä vahvoilla kirjaimilla painetaan: „Tehkää lahtarien sotavoiman käytölle niin paljon kuin mahdollista estettä, vahinkoa ja turmiota — missä ja millä tavalla se suinkin on teille mahdollista — arvelematta ja siekailematta.” Ohjeena on myöskin: „Saattakaa rautatieliikenne häiriötilaan koko maassa.” „Sähkölennätin ja puhelinjohto on niinkään saatettava käyttökelvottomiksi kaikkialla.” „Lahtarien ase- ja ampumatarvevarastoja on ahdistettava ja muonan hankintaa kaikkialla häirittävä.” Neljäs ohje: „Suurlakko vallankumouksellisen ensimmäisestä päivästä alkaen.” Neljäs luku esittää aseellisten taistelujärjestöjen erikoistettavia ja siinä on ensimmäinen momentti: „Lahtaripäälliköt on ensi työksi tuhottava”, toinen „Lahtarien ase- ja ampumatarvevarastot on samoin ensi työksi hävitettävä”, kolmas, „Sotajoukon enemmistön vetäminen vallankumouksen puolelle”, ja neljäs „Sissisota”. Kun tämmöistä kiihoituskirjallisuutta levitetään, niin ei ole ihme, jos ne, jotka yhteiskuntajärjestystä tahtovat maassa ylläpitää, eivät näissä oloissa voi yhtyä sotilasmenojen vähentämiseen siitä mitä hallitus on esittänyt. Vielä tahdon lukea Vaasan hovioikeuden pöytäkirjasta erään pienen otteen, koskeva miestä, joka tuli kiinniotetuksi etappitietä järjestäessään. Hän tunnustaa pöytäkirjan mukaan, että matkan tarkoituksena oli järjestää etappitie Kuolajärvestä Sisä-Suomeen. Saatuaan etappitiet järjestykseen oli hänen piirrettävä etappitiestä kartta ja tuotava se Petroskoille. Tätä etappitietä oli tarkoitus käyttää aseitten kuljettamiseen Suomeen. Aseita oli Petroskoilla varastossa Pohjois-Suomea varten 500 kivääriä ja 200 panosta

kivääriä kohti, 20 Madsen konekivääriä ja 8 panoskasettia kuhunkin, 40 Bergmannin konepistoolia ja 1,000 panosta kutakin kohti, joku määrä valopistooleja, Nagan revolvereja sekä käsikranaatteja.

Kun tämantapaista myyräntyötä meidän saloseuduillamme, kylillä ja kujilla harjoitetaan, tuntisiko se edustaja edesvastuun alaisuutta kansaansa kohtaan, joka silloin menisi kansansa suojelusmenoja vähentämään siitä, mitä Hallitus pitää tarpeellisena.

Täällä on jo huomautettu, miten itäinen naapurimme varustaa armeijaansa, varustaa sen ehkä voimakkaammaksi kuin mitä se milloinkaan on ollut. Meidän rajamme ovat tätä naapuria vastaan tavattoman pitkät: Suomenlahdesta aina Jäämerelle. Lisäksi Suomenlahden ja Pohjanlahden rannikot ovat aina hyökkäykselle alttiita, soveltuvat myöskin vihollisen maahanousuyrityksille. Tämä voisi tehdä meidät pessimisteiksi, niin että ajattelisimme: me emme, vaikka uhraisimme kuinka paljon, voi mitään vihollisellemme tehdä, joka on mieslukuunsa nähden meitä paljon ylivoimaisempi. Mutta tätä pessimismia en voi omaksua. Uskallan katsoa asiaa vähän optimistinkin silmillä. Joskin meidän rajamme ovat laajat ja pitkät, niin meillä on kuitenkin maastossamme paljon sellaista joka voi meitä hyökkäyksen sattuessa suojella. Voisihan vedota myös siihen, että suomalainen on erinomaista sotilasainesta, sotilasainesta, joka etsii vertoja. Niin paljon kuin on koetettukin hävittää tästä sotilasaineksesta maanpuolustushenkeä, niin sitä löytyy vielä jällellä. Vielä on otettava huomioon sekin: että meidän sivistystasomme on korkeammalla kuin itäisen naapurimme ja se puolustuksessa merkitsee myös jotain.

Uskallan siis näin optimistina katsella meidän mahdollisuuttamme puolustautua. Mutta sen teen kuitenkin yhdellä ainoalla ehdolla nim. sillä että meidän puolustulaitoksemme on järjestetty mahdollisimman hyvään kuntoon. Kysyn vain, onko se kunnossa silloin, kun huonojen palkkojen vuoksi upseeristomme paraimmiston täytyy palveluksesta erota; onko se kunnossa silloin, kun niiden miesten täytyy poislähteä, jotka meille ovat itsenäisyyden hankkineet; onko se kunnossa silloin, kun sotamiesten täytyy asua asunnoissa, joi-

den ikkunapuitteet ovat mädäntyneet, ja niissä niin suuria reikiä ettei niitä saa kunnolleen korjatuksi, kun lattiapalkit ovat lahonneet, kun lattiainalusta on kostea ja löyhkää huonoa ilmaa huoneisiin; onko kaikki järjestyksessä, silloin kun uunit ovat niin vanhentuneet, ettei niillä saada tarpeellista lämpö määrää huoneisiin, joissa sotilaat asuvat? Tästä asiantilasta on sotilasyliääkäri aikanaan antanut hyvin murhaavan lausunnon.

Myöskin komitea, joka on asetettu käsittelemään valtion rakennusten kuntoonpanoa, puhuu hyvin huomattavia sanoja. Minä tahdon siiskin lukea tässä pienen otteen: Kun sotilasarakennusten tila on paljon huonompi kuin siviilirakennusten — niissä on enemmän kelvottomia uuneja, enemmän lahoja ja puutteellisia välipohjia, enemmän maalaamattomia puurakennuksia — ja kun komitean mielestä asevelvollisen nuorisomme terveys ja menestys ovat jotain sellaista, jonka suhteen ei mikään tinkiminen saa tulla kysymykseen, varsinkaan kun ne voidaan turvata verraten kohtuullisilla kuluilla, rohkenee komitea kannattaa runsaiden määrärahojen myöntämistä tässäkin tapauksessa ja katsoo, että rappion laajuuden ja perinpohjaisuuden vuoksi tällaista runsasta rahankäyttöä on tarpeen mukaan jatkettava muutamia vuosia, kuten on ehdotettu siviilirakennustenkin alalla, siksi kunnes rakennusten kunto on saatu tyydyttäväksi. Vähän aikaisemmin komitea lausunnossaan tekee erittäin valaisevia huomautuksia: „Meillä joutuu nuori mies sotapalvelukseen aikana, jolloin hän on vielä parhaassa kehitysjässä ja herkkä saamilleen vaikutuksille. Jos hän terveyttään menettämättä saattaakin talven ajan asua ja nukkua huoneessa, jossa lämpö pakkassäällä tuskin kohoaa 7 astetta korkeammalle, yöllä vain ohut sotilashuopa peitteensä, tuntuu hänestä palvelus kaikissa tapauksissa ilottomalta ja kärsimystä tuottavalta ja hänelle jää varmasti näin kalseasta kasarmielämästä ikävä ja masentava muisto. Sotapalvelukseen saapuneella nuorukaisella, hänen isällään ja äidillään on oikeus odottaa ja vaatia, että isänmaa tarjoo hänelle sellaisen asunnon, ettei se pane hänen terveyttänsä vaaranalaiseksi ja että se täyttää hygieniset ja viihtyisyyteen kohdistuvat vaatimukset, jotka hän on totunut jo alkeellisellekin asunnolle asetta-

maan." Luen komitean lausunnosta vielä kappaleen, johon pyytäisin kiinnittämään erityisesti huomiota: „Kulkiessaan ympäri toiselta puolen kasarmeissa, toiselta esim. Turun kuritushuoneen erilaisissa huoneryhmissä tarkkaavainen huomiontekijä hämmästyen toteaa, että nuoret sotilasmme suorittavat kunnia-kasta asevelvollisuuttansa, asuvat ja työskentelevät ei ainoastaan huonommissa, vaan todella paljon huonommissa huoneissa kuin kuritushuonevangit, jotka ovat vankilassa kärsimässä rangaistusta häpeällisistä rikoksistaan." Tämä oli masentava toteaminen, lukiessani komitean lausuntoa. Olisin sen vuoksi odottanut, että kun täällä niin ankarasti sotilasmenoja aamupäivällä arvosteltiin, olisi vähäisen huomautettu näistä sotilasrakennuksista ja tunnustettu tarpeelliseksi edes niiden korjaukset. Nämä puutteellisuudet eivät ole tuntemattomia. Tiedämme myöskin, että hallituksen talousarviossa sotilasrakennusten parantamiseen on pantu suuri huomio. Tämä kohta osaltaan juuri korottaakin ensi vuoden sotilasmenoja talousarviossa. Meidän täytyy olla kiitollisia hallitukselle siitä, että se kerran on katsonut tätä kysymystä suoraan silmiin, punninnut asioita semmoisina, kuin ne ovat, eikä koettanut niitä väistää siirtämällä korjauksia vuodesta toiseen, niinkuin tähän asti on tapahtunut. En tahdo syyttää yksistään edellisiä hallituksia tässä suhteessa. Tiedämme, että moni hallituksen puolustusmäärärahaesitys on juuri tässä huoneessa hylätty, ja jos aikanaan olisi myönnetty varoja, vaatimukset eivät tällä hetkellä olisi niin suuret, kuin ne nyt ovat. (Vasemmalta: Paljon suuremmat.) Me olemme nyt vasta, kun olemme kuusi vuotta olleet itsenäisiä, joutuneet sille asteelle, että me todenteolla olemme ruvenneet ajattelemaan sotalaitoksemme perustamiskustannuksia. Perustamiskustannuksiin me emme vielä suuriakaan ole uhranneet, se on ollut aivan minimaalista laatua. On ollut eräs seikka, joka meitä tässä suhteessa on eksyttänyt, nim. se sotasaalis, jonka me saimme venäläisiltä. Me olemme silmät ummessa katselleet sitä ja ajatelleet, että siinä meillä on sellainen saalis, jonka turvissa voimme elää pitkät ajat eteenpäin. Me emme ole tarkanneet

sitä, että siinä voi olla vanhentunutta tavaraa, ja että siitä toiselta puolen puuttuu tavaraa. Me olemme kuitenkin sellaisessa asemassa, että jos sota syttyy, meidän täytyy sillä hetkellä olla myös kaikin puolin taisteluvalmiit. Meillä ei ole aikaa siten vasta ryhtyä johonkin laiminlyötyihin varustautumistoimenpiteisiin. Meiltä ei saa puuttua sillä hetkellä mitään välttämätöntä, sillä nopeasta toiminnasta meidän puoleltamme puolustuksemme kokonaan riippuu. Minulla on ollut tilaisuus sen verran vilkaista sen verhon taakse, joka näitä asioita peittää, että voin todeta, että perustamiskustannuksiin meidän on vielä paljon uhrattava. Nämä asiat ovat siksi arkaluontoisia, kuten jokainen tietää, että lähemmin todistelemaan tätä en voi ruveta, mutta sellainen kuitenkin on asianlaita. Siksi minua ihmetyttää, että valtiovarainvaliokunnan jäsen, joka epäilemättä tietää nämä asiat paljon paremmin tai jonka ainakin pitäisi tietää ne paljon paremmin, vakuuttelee täällä, että kaikki on hyvin ja ettei mitään puutu ja että meillä on yllin kyllin kaikkea. Meidän asemamme on vielä sellainen, että meillä on sodan syttyessä käytettävänä suhteellisesti vähän „elävää voimaa". Sen vuoksi meidän tarvitsee turvautua sitä enemmän teknillisiin apuneuvoihin. Näitä meidän on hankittava, sillä niistä meidän puolustuksemme riippuu. Nämä teknilliset välineet maksavat. Vähillä summilla niitä ei hankita. Voimme olla kiitollisia hallitukselle, että se tähänkin puoleen on kiinnittänyt tarpeellista huomiota.

Täällä on tänään viitattu Tanskan esimerkkiin. Saatoin jo ennakolta arvata, että tähän vedottaisiin. Tämä ei kuitenkaan monta sanaa minun puoleltani kaipaakaan vastaukseksi. Tanskan asema on toinen kuin meidän. Tanskalla on toisenlaiset naapurit kuin meillä. Ja meidän ei tarvitse antautua sen pessimismin varaan, johon mahdollisesti Tanskassa on jouduttu, nimittäin että jos Tanskassa hyökkäys tulee Saksan puolelta, sille ei voida mitään, oli heillä armeija tai ei. Sen pessimismin turviin meidän ei tarvitse antautua. Ja hyvin kuvaavaa on vielä, miten Ruotsissa Tanskan menettelyä arvostellaan. Sellainen johtomies kuin Branting on arvostellut asiaa jotenkin siihen suuntaan, että jos aseista riisuutuminen vielä menisi

mukiin Tanskassa, Ruotsissa se ei missään tapauksessa vetelisi. Ja kun se ei sovellu Ruotsissa, niin vielä vähemmän meillä.

Tavanmukaista on, että talousarvioon kohdistuvan keskustelun yhteydessä viirää jonkunlainen puhe suojeluskunnistakin. Tätä keskustelua meille on tarjottu tänäkin päivänä. Tässäkin suhteessa voin ajatukseni lausua aivan lyhyesti. Suojeluskuntalaitos on se sotavoimamuoto, joka meille tulee kaikkein halvimmaksi. Se mitä uhrataan suojeluskunnille, on kaikkein halvinta sotilasmaailmaa. Ellei meillä suojeluskuntia olisi, niin uhrauksemme sotilaitoksen hyväksi ensi vuonna täytyisi olla paljon tuntuva määrä kuin miksi ne nyt on ehdotettu. Ja toiseksi sitä puolustushenkeä, jota suojeluskunnissa löytyy, ei saataisi puhalletuksi meidän vakinaiseen armeijaamme, kun tiedetään, mitä salakavalaa työtä armeijan keskuudessa ulkopuolelta tehdään vastapainoksi sille oikealle puolustushengelle, jota siellä myös koetetaan istuttaa.

On valitettavaa, että tämän keskustelun yhteyteen myös vedetään esiin kulttuurimenot ja puhutaan siitä, miten paljon sotilaitokselle uhratut menot vähentävät näitä kulttuurimenoja tarkoituksena heikentää maan puolustusta. (Vasemmalta: Se on opettaja joka puhuu.) Niin on, se on opettaja joka puhuu, sillä minä tiedän mitä tekisin enää koulussani, mitä siellä toiset opettajat opettaisivat, mitä pojat oppisivat, jos kävisi niin, että maa joutuisi vihollisen valtaan. (Vasemmalta: Johan siellä nytkin suojeluskunnat harjoittelevat koulussa. Ed. Rosenberg: Kivääritemput on pääasia.) Kulttuuriharrastuksia ei tässä maassa silloin enää ylläpidetä, kun idän joukot tämän maan rajain sisäpuolelle tulvaavat. Sanokaa, minkä verran on kulttuuriharrastuksia enää Venäjällä. (Vasemmalta: Yhtä paljon kuin täällä.) Myöskin on koetettu tämän päiväisessä keskustelussa sotilasmaailmaa vähentää rajaseutupolitiikan vuoksi. Ei sotilasmaailmaan, vaan rajaseutupolitiikkaan enemmän. Rohkenen kysyä, lieneekö mitään niin tärkeätä rajaseutupolitiikan haaraa kuin suojella rajoja. Vaikka uhraisimme rajaseudun maanviljelykseen ja teollisuuteen, rajaseudun teihin ja kulkuneuvoihin vaikka miten paljon, niin jollemme rajojamme turvaa sa-

malla hyökkäykseltä, nuo muut uhraukset ovat silloin jotenkin vähäarvoiset. Tähän tässä vielä tilastolla todistaa, että meidän uhrauksemme sotilaitoksen hyväksi eivät ole olleet mitään erikoisen suuret verrattuna siihen, mitä muut meidän kaltaistemme valtiot ovat sen asian hyväksi tehneet. Parhaimpia vertauskohtia meille tarjoavat ne itsenäistyneet valtiot, jotka muodostuivat suuren maailmansodan jälkeen. Katselkaamme mitkä sotilastarkoituksiin myönnetty varat niissä ovat olleet verrattuina muihin menoihin. Puola esimerkiksi on vuosina 1918—1924 keskimäärin vuotta kohden pannut kokonaismenoistaan puolustustarkoituksiin 46.96 %, Liettua, joka on toisella sijalla, 45.58 %, kolmannella sijalla on pieni Viro, jonka prosenttimäärä on 32.55 %, neljännellä sijalla olevan Jugoslavian prosentti on 22.42 %, viidennellä sijalla Latvia 18.07 %, kuudennella sijalla Tšekko-Slovakia 16.02 % ja viimeisellä sijalla on Suomi 15.85 %. Samalla lailla jos me tarkastelemme niitä vuosia kussakin valtiossa, joina ne eniten ovat uhranneet, niin siinäkin Suomi tulee viimeisenä, tai jos tarkastelemme niitä vuosia, jolloin kussakin näistä valtioista on vähimmin menetetty puolustusta varten, niin silloinkin Suomi taas tulee kaikkein muiden jälessä. (Vasemmalta: Onko se paha?) Kuinka? Se osoittaa vain sitä, että sotilaitoksen perustamiskustannuksiin me emme ole vielä mitään uhranneet niinkuin toiset valtiot, joiden sotilasmaailman menot ovat olleet paljon suuremmat. (Ed. Rosenberg: Ja seurauksena että me emme ole vielä Balkanin valtojen tasalla.) Kuvaava meille on vielä eräs toinenkin vertailu, nimittäin vertailu siitä, kuinka paljon meidän puolustuslaitoksemme sotilaan ylläpito päivässä tulee maksamaan, ja kuinka paljon meidän vankiemme vastaava päiväraha on. Vuonna 1922 puolustuslaitoksen meno keskimäärin sotilasta kohti päivässä oli Smk. 11:95, vangin taas Smk. 9:65. Vuonna 1923 näiden suhde oli Smk. 12:21 ja Smk. 9:23. Jos otetaan huomioon, että sotilaspuku ja monet sotilaille välttämättömät varusteet ovat verrattain kalliit ja jos tämä meno vedetään pois päivittäisistä kustannuksista, niin on kysymyksen alaista, maksaako sotilas meidän valtiollemme sitten enää sitäkään kuin vanki, joka on menettänyt va-

pautensa törkeästä rikoksesta tai kärsii rangaistusta häpeällisestä teosta.

Luin joku aika sitten muistaakseni „Kansan Työ”-nimisestä lehdestä pääkirjoituksen, jossa käsiteltiin hallituksen talousarviota. Kirjoituksen päällekirjoituksena oli: „Militarismihulluuden näyte”. Olen tänä päivänä kuullut nämä samat sanat täällä, niin että luulen voivani vetää jotenkin oikeita johtopäätöksiä siitä, mistä päin kirjoituskin on lähtöisin. Täytyy kuitenkin tunnustaa, että niin opettaja kuin olenkin, olen semmoinen „militarismihullu”, että tahdon sotilaillemme kunnollisen asunnon, niin että heidän ei tarvitse niissä kylmää kärsiä. Olen „militarismihullu” vielä siinäkin merkityksessä, että kun me lähetämme poikiamme rajalle, vaadin, että niiden ei tarvitse sinne mennä ruostunein, vaan käyttökelpoisin asein. (Vasemmalta: Koulupojilla kynän asemasta kivääri!). (Ensimmäinen varapuhemies koputtaa.) Olen „militarismihullu” vielä siinäkin mielessä, että luulen kunnollisen puolustuslaitoksen kohottavan meidän kansallista itseluottamustamme. „Militarismihulluuteni” esiintyy lopuksi siinäkin, että kunnollinen puolustuslaitos luullakseni herättää meissä jokaisessa suuren turvallisuuden tunteen ja että se samalla tuottaa koko meidän kansallemme toimintahalua niin hyvin sivistyksellisen kuin käytännöllisen elämän eri aloilla.

Mielestäni on hallituksen talousarvio sotilasmaisoihin nähden laadittu suurella pidättyväisyydellä ja harkinnalla. On ehdotettu vain semmoista, minkä me voimme kestää ja kantaa. On kohdistettu menot sellaisiin asioihin, jotka ovat kerrankin välttämättömät suorittaa. Sentähden uskallan myöskin toivoa, että valtiovarainvaliokunta hyväksyy hallituksen esityksen tinkimättä.

Ed. Neitiniemi: Tästä käsillä olevasta Suomen valtion tulo- ja menoarviosta ensi vuotta varten on kyllä puhuttu jo niin paljon, että siitä tässä tietysti edelleen puhuminen jo kyllästyttää. Mutta kuitenkin on velvollisuuteni jonkun sanan lausua, sillä edustan maamme pohjoisinta, suurinta maakuntaa täällä yksin ja tahtoisin muutamia niiden toivomuksia tuoda esille siinä suhteessa, että valtiovarainvaliokunta vielä käsitellessään tätä valtion

tulo- ja menoarviota ottaisi niitä huomioon, ja sitä tietä tultaisiin onnelliseen päätökseen.

Tarkastellessani tätä valtion tulo- ja menoarvioehdotusta olen huomannut siihen Perä-Pohjolan, pohjoisen osan, maamme rajaseutujen ja Lapin olojen kannalta muutamia toivomuksen syitä. Ensimmäkin siinä on kymmenennen pääluokan kohdalla kansakoulumäärärahoissa kaksi sellaista menoerää, joiden suhteen minulla olisi toivomus, että niitä lisättäisiin. Täällä jo äsken kouluhallituksen johtaja Mantere niitä samoja asioita kosketteli ja ilokseni kuulin, että kouluhallituksella olikin ollut saman suuntainen ehdotus määrärahoista, joita minullakin on maakunnassa pidettyjen neuvottelujen ja tilastojen kautta saatujen tietojen mukaan ollut tilaisuus suunnitella. Ensimmäkin määräraha avustusten antamiseen kaukaisimmille ja harvaanasutuimmille kunnille kansakouluhuoneiston hankkimiseen on ehdotettu 200,000 markaksi. Tämä määräraha kaiken todennäköisyyden mukaan ei tule ensi vuonna riittämään muuta kuin tuskin puoleen siitä määrästä, mitä varmasti tarvittaisiin. Kansakoululaitoksen kustannuslain mukaanhan hallituksen tulisi avustaa näitä harvaan asuttuja köyhimpiä seutuja yli sen, mitä laissa on suostaan määrätty. Ja minulla onkin toivo, että hallitus kyllä sen tulee tekevänsäkin, kunhan sen käytettävissä vain on määrärahoja. Ajattelemmme nyt tuota 200,000 markan määrärahaa, minkä verran hallitus siitä voipi avustuksia jakaa. Koulurakennukset siellä Pohjolassa, tehtyjen kustannusarvioiden ja ammattimiesten antamien menoarvioiden mukaan nousevat 300,000:sta 500,000 markkaan. Se on vähin määrä, millä yksi ajanmukainen koulurakennus saadaan rakennetuksi. Jos lisäavustuksena annettaisiin vaikkapa vain 10 % tuosta summasta, niin se jo yhtä koulua kohti tekisi 30—50,000 markkaa. Mutta minun käsitykseni mukaan useille kouluille syrjäseuduilla pitäisi antaa enemmänkin kuin tuo mainitsemani summa, niin että tällaisesta 200,000 markan määrärahasta ei näin ollen voisi hallitus jakaa muuta kuin korkeintaan neljälle koululle, jos annettaisiin 50,000 mk. koulua kohti. Nyt kuitenkin tämän oppivelvollisuuslain säännösten mu-

kaan täytyy sielläkin pohjoisessa ryhtyä kouluja rakentamaan, joka kunnassa vuositain ainakin yhtä koulurakennusta, ehkä suurimmissa kunnissa kahtakin. Tämän perusteella voidaan siis jo tässä helposti arvioida, että määrärahat eivät riitä.

Sitten on toinen kohta siinä samassa kansakoulumenoarviossa, jossa on määräraha kansakoulujen ylläpitämiseksi maan köyhimmissä ja harvimmin asutuissa osissa sekä rajaseuduilla otettu 1,050,000 markaksi. Tämän määräraha tuntuu minusta liian pieneltä, ja olen siitä täydellisesti vakuutettukin, että se on riittämätön. Jos tahdotaan kansakoululaitosta opetuslaitoksena siellä pohjoisissa ja itäisissä rajaseuduissa saattaa sille tasolle, kuin sen pitäisi siellä olla, nimittäin että sinne saataisiin kunnollisia opettajia, niin silloin tämä raha ei riitä. Kaikki tietänevät, että pohjoisessa elinkustannukset ovat paljon korkeammat kuin muissa osissa maata. Tämä jo yksistään vaikuttaa sen, että pätevien opettajain saanti tavallisella palkalla on epävarmaa. Vieläpä niilläkin palkkaeduilla, mitä nykyisestä määrarahasta lisäpalkkioina voidaan antaa, ei se ole sellainen, että senkään avulla saadaan sinne päteviä opettajia. Pitäisi Lapin ja muitten syrjäseutujen opettajilla olla tuntuvasti suuremmat palkat. Minä voin esimerkkinä mainita vain, että nykyisin Sodankylän kunnan seitsemästä opettajasta on yksi ainoa pätevä opettaja, Kittilän kunnan saman suuruudesta opettajaluvusta on nyt kolme pätevää. Muissa Perä-Pohjolan syrjäkunnissa tietojeni mukaan olosuhteet tällä alalla ovat samanlaiset. Minulla olisiakin se toivomus, että nämä määrarahat näissä molemmissa momenteissa korotettaisiin ainakin siihen summaan, mitä kouluhallitus on ehdottanut.

Sitten tahtoisin kosketella kulkulaitosastoa eli 12 pääluokkaa. Siellä esiintyy kyllä aika huomattava summa määrärahoja maanteiden ylläpitämiseen, vanhojen maanteiden kunnostamiseen ja muutamia määrärahoja myöskin uusien maanteiden tekoa varten. Mutta Perä-Pohjolan ja Lapin laajan maakunnan tarpeen tyydyttämiseksi tuntuvat kuitenkin tulo- ja menoarvioon otetut määrarahat liian suppeilta. Lukuunottamatta Petsamon tietä, johon ehdotetaan 5 milj. markkaa, on siellä Perä-Pohjolan itäosaa ja Lapin itäosaa

varten ehdotettu kolmea maantietä varten 1,400,000 markkaa. Minun tietojeni mukaan tie- ja vesirakennusten yllähoidoksen ehdotuksessa on ollut useammalle uudelle tielle määrärahaehdotus, mutta hallituksen menoarvioehdotuksessa on se ainakin tällä kertaa jätetty pois. Sellaiset tärkeät uudet maantiet kuin Perä-Pohjossa on esim. Meltauksen—Sodankylän tie, joka on ollut jo kymmeniä vuosia ei ainoastaan puheen alaisena vaan myöskin päätettynä asiana ja on osaksi rakennetukin toisesta päästä, eivät enää sietäisi siirtymistä eivätkä viivyttelemistä ollelleen. Tällä satakilometrisellä välimatkalla, minkä tämä tie kokonaisuudessaan käsittää, on Etelä-Lapin suurin ja väkiriikkain järvikyläasutus ja samalla asukkaat ovat niin hankalissa olosuhteissa, että heillä ei ole juuri minkään kelpoista vesireittiäkään kesäkuukauden varten, joten täytyy tavaratkin hankkia sinne talvikelillä, jos voipi, mutta kaikilla ei ole siihen tilaisuutta ja kesällä tavaranhankinta on peräti hankalaa, joten se tulee kalliiksi. Puhumattakaan tästä tavaranhankinnan vaikeudesta, tietttömyys ehkäisee kaiken taloudellisen nousun. Etelä-Lapissakin on pyrkimys käymässä siihen suuntaan, että suoviljelys yhä enemmän ja enemmän siellä otettaisiin päiväjärjestykseen, taloudellinen elämä saatettaisiin karjatalouteen perustuvaksi ja niinollen tukevammalle pohjalle kuin mitä se nykyisin on. Kuitenkin ilman kulkuneuvoja tällainen kehitys on, jos ei kokonaan mahdollon, niin se on peräti vaikeaa. Tästä syystä olisi erinomaisen toivottavaa ja sitä koko maakunnan asujamisto siellä toivoo, että maanteitä nyt lähivuosina saataisiin rakennetuksi. Sentakia voinkin nimetä, niinkuin jo äsken mainitsinkin, niistä pohjoisimmista maanteista tämän Meltauksen—Sodankylän tien ja sen rinnalla toisen yhtä tärkeän maantien, joka yhdistäisi siellä Lapin hallinnollisen keskuksen Kittilän ja Muonion toisiinsa, se olisi Kittilän—Muonion välinen maantie. Näitä varten olisi varattava menoarvioon ainakin 1 milj. markan määräraha. Perä-Pohjolan muitakin teitä varten olisi myöskin määrärahoja lisättävä, sillä siellä itäkulmalla on ainakin yksi tiesuunta, jota siellä erinomaisesti kaivattaisiin ja tarvittaisiin, se olisi Rovaniemeltä Posiolle johtavan

maantien yhdistäminen Kuusamon maanteihin. Tätä varten olisi myöskin valtion menoarvioon saatava tarvittava määräraha. Paikallisteitten avustamiseen valtion menoarviossa esiintyy yksi määrärahaerä, josta tietysti annetaan avustuksia kautta maan, mutta vakaumukseni mukaan sitäkin määrärahaa, jos suinkin olisi mahdollista, olisi korotettava, että hallitus voisi siitä antaa useampia avustuksia niitä paikallisteitä varten, joita Pohjois-Suomessa ja Lapissa on useampia tekeillä ja toisia tullee tekeille niin pian kun niihin avustuksia saadaan; on nim. olemassa jo valmiita ja valmistumaisillaan olevia suunnitelmia useille paikallisteillekin.

Mitä sitten tulee siihen asian puoleen, josta on joskus huomautettu, että on puute ammattimiehistä, rakennusmestareista maantienrakennusosalalla, tahtoisin huomauttaa, ettei suinkaan puute sentään ole niin suuri, ettei muutamia uusia maantierakennustöitä voitaisi alottaa, varsinkin kun Rovaniemeltä, joka on pohjoisen maakunnan keskus, johtaa sentään jo yleisiä maanteitä itään ja pohjoiseen ja niitä myöten insinöörien matkustus työpaikoille käypi kesäaikana nyt jo aika lailla nopeasti ja autoilla kulkien joutuisasti.

Vielä tahtoisin tässä yhteydessä koskettaa kahteen tosiaan pienempään asiaan kuin edelliset, mutta silti Perä-Pohjolan ja Lapin oloissa erinomaisen tärkeisiin ja välttämättömiin, nim. puhelinlaitoksen ja postinkulun kehittämiseen ja parantamiseen siellä. Valtion menoarviossa on ehdotettu uusien puhelinlinjojen rakennuksiin Pohjois-Suomessa kaksi määrärahaa, jotka tekevät yhteensä 800,000 markkaa. Sitten on ministeriön käytettäväksi esitetty 200,000 markan suuruinen määräraha ja puhelinlinjain rakennusavuksi vielä lisäksi 100,000 markkaa. Nämät määrärahat olisi korotettava ainakin muutamalla sadallatuhannella markalla sentakia, että lennätinhallituksessa on jo useampia puhelinlinjoja suunniteltu sinne rakennettaviksi. Ja näin ollen olisi valmiita suunnitelmia jo muitten muassa Rovaniemeltä Ranualle johtavalle puhelinlinjalle, Rovaniemen pohjoispuolella olevasta Siinestä Yli-Torniolle johtavalle puhelinlinjalle sitten Sodankylästä järvikylien kautta Kittilän eteläosaan Alakylään ja

siitä taas järvikylien kautta Kolariin johtavalle poikkilinjalle. Tietääkseni on ainakin ministeriössä näistä tarkempi ehdotus, niin että minun ei tarvinne niistä sen enempää selostaa. Toivoisin vaan, että valtiovarainvaliokunta ottaisi ne huomioonsa kun vielä toisessa lukemisessa on siihen tilaisuus.

Postilaitoksen kehittämiseen nim. uusien postitoimistojen ja postilinjojen laittamista varten, on määräraha ehdotettu entisestä 150,000 markasta korotettavaksi 250,000 markkaan. Joka tuntee ne puutteellisuudet, mitä kaikkia siellä Perä-Pohjolan syrjäseuduilla ja Lapissa vielä on postinkulussa, niin tuntuu siltä, että hallituksen pitäisi tätäkin asiaa voimakkaammin edistää. Ja tämä edistämistyö tietysti vaatii myöskin rahaa, sillä siellä pohjoisessa vaikeilla välimatkoilla ei n. s. jalkapostinkantajia saada samanlaisilla palkoilla kuin muissa osissa maata. Useastikin on niin, että siellä jo olevilla linjoilla monta kertaa postinkulku lakkautuu sentähden, että kantaja palkan vähyyden takia sanoo itsensä toimestaan irti. Minulla olisikin toivomus, että sanotulla momentilla olevaa 250,000 markan määrärahaa korotettaisiin ainakin noin 100,000 markalla, että hallitus voisi tätä asiaa siellä eteenpäin viedä.

Perä-Pohjolan ja Lapin taloudellisen ja henkisen kehityksen edistämiseksi on olemassa m. m. rajaseutusunnitelma, joka viime keväänä jätettiin tänne eduskunnalle hallituksen esityksenä n. s. määräperäisen rajaseututoiminnan toteuttamiseksi. Tätä varten pitäisi siis antaa lisämäärärahoja niin, että tämä toiminta siellä tulisi voimaperäisemmäksi kuin mitä se ehdotetuilla määrärahoilla näyttää tulevan. Minulla on halu vielä mainita yhdestä näitä rajaseutuja erinomaisen tärkeästi koskevasta määrärahasta vaikka kyllä tiedän, että täällä joku jäljempänä seuraava puhuja erityisesti siihen koskettelee, mutta katson kumminkin velvollisuudekseni maakunnan edustajana tuoda jo edeltäpäin esille sen toivomuksen, että tätä maataloudellista rajaseututoimintaa varten varattua 1,500,000 markan määrärahaa olisi korotettava. Tämä raha tällaisenansa kyllä näyttää aika huomattavalta, mutta kun ottaa huomioon sen, että n. s. rajaseutu käsittää koko Suomen itäisen rajan Laatokasta aina Petsamoon asti ja samalla sit-

ten ympäri pohjoisen rajan ja läntisen rajan aina Tornioon asti, niin sanottu määräraha siinä tapauksessa tuntuu liian suppealta kaikkia niitä toimintamuotoja varten mitä tällä määrärahalla on suunniteltu maatalouden eri aloilla edistettäväksi. Tämähän minun tietoni mukaan käsittää maataloudellisen, karjataloudellisen ja metsätaloudellisen edistystyön. Niin että minulla olisikin toivomus, että valtiovarainvaliokunnassa koetettaisiin tätä määrärahaa saada korotetuksi. Tämän enempää en tahdo tässä enää arvoisaa eduskuntaa väsyttää. Olen tahtonut vaan nämä toivomukset maakunnan edustajana tuoda esille ja sillä luottamuksella, että valtiovarainvaliokunta koettaa suhtautua myötätuntoisesti näihin toivomuksiin.

Ed. • B r a n d e r: Ei ole lainkaan ihme että nuoren itsenäisen valtion parlamentti käsitellessään talousarviotaan huomaa nykyisessä tilanteessaan puolustuslaitoksen ehkä keskeisimmäksi kysymyksekseen. Onhan aivan ilmeistä, että nuoren valtion täytyy pitää huolta siitä, että sen itsenäisyys sekä säilyy että kehittyy ja tarpeen tullen saa kansan mikäli mahdollista kaikki piirit tätä itsenäisyyttä puolustamaan, jos tiukka tulee, niin aseinkin. Vaikka täällä on koeteltu raskaalla työllä kuormitetun valtiovarainvaliokunnan jäsenten kärsivällisyyttä pitkällä evästyskeskustelulla, niin pyydän kuitenkin minäkin omalta kohdaltani valaista asiaa eräältä näkökulmalta, jolta puolustuslaitosta on myöskin katseltava. En tahdo käydä asian yksityiskohtiin, toivon saavani tilaisuuden asiaa myöhemmillä asteilla muun ohessa asianomaisen valiokunnan jäsenille valaista.

Valtakunnan puolustuskuntoisuuden kehittämiseen kuuluu useampia puolia. Tällä kertaa on erikoisesti ja syistä, joita ei tarvitse uudelleen mainita, varsinaisen puolustuslaitoksen kehittäminen ja varmentaminen ollut etualalla. Puolustuskuntoisuuden kuitenkin kuuluu myöskin paljon muuta. Siihen kuuluu kansan tuotantoelämän sellaiseksi kehittäminen, että se tältä pohjalta pystyy olemassaoloaan suojaamaan ja turvaamaan. Siihen kuuluu kansan sivistystason, kaikkien eri kerrosten sivistystason sellaiseksi kohottaminen, ettei jää sellaisia piirejä, joissa ei ymmär-

rettäisi, mitä valtakunnan eheyden puolustaminen merkitsee. Ei ole lainkaan väärin, että sivistyselämän tarpeet juuri tämän tällaisen kysymyksen yhteydessä tulevat täällä riittävän ponnekkaasti esille. Puolustuslaitoksen kehittäminen nimenomaan siten, että kaukaisemmat, irralliset osat valtakuntaa joutuvat vedettyiksi muun valtakunnan yhteyteen, on ilmeisesti puolustuslaitoksen kaikkein tärkeimpiä puolia. Nyt on vaan kysymys siitä, kuinka valtiomahti, eduskunta ja hallitus, kykenee nämä valtakunnan puolustuskuntoisuuden eri puolet tasapuolisesti niin järjestämään, ettei toista silloin unohdeta, kun toista täytyy voimien ja tarpeiden mukaan niin paljon kuin mahdollista tukea ja rakentaa. Kun tässä käytän puheenvuoroa sekä rajaseutuviranomaisena että rajaseuturahvaan yhtenä kansanedustajana, niin minun on tarvis vakuuttaa tässä arvoisalle eduskunnalle, että rajaseuduilla asuu väestöä, ja vakuutan, että se on väestön enemmistö, joka on sillä kannalla, että se on valmis uhraamaan osaltaan, joskin vähäiseltä osaltaan, veroilla ja mieskohtaisella asevelvollisuudella nuorison puolelta ja hädän tullen vanhankin polven puolelta, niin paljon, kuin sillä suinkin edellytyksiä ja mahdollisuuksia on. Se ymmärtää, että nuori valtio tarvitsee hyvin huomattavia menoja kehittämiseen puolustuslaitostaan. Mutta tämä väestö vaikeasti ymmärtää, jos sen oikeutettuja tarpeita silloin laiminlyödään, kun vihdoinkin senkin vuoro on tullut. Ja tätä meidän on tässä muun ohella myöskin muistettava. Olen valmis myöntämään ja tunnustuksella lausumaan, että hallitus on osoittanut erikoista myötätuntoa ja huomaavaisuutta syrjäisiä ja erityisesti rajaseutuja kohtaan esimerkiksi kulkulaitosbudjettia laatiessaan. Totuuden nimessä meidän on pakko tunnustaa, että Itä- ja Pohjois-Suomen rautatiet ja maantiet ovat kulkulaitosbudjetissa etualalla. Mutta meidän on tähän lisättävä: meillä on takanamme kymmenien vuosien laiminlyönnit, jolloin meillä ei ollut tilaisuutta itsenäiseen toimintaan eikä siis mahdollisuutta rakentaa maanteitä ja rautateitä sinne, missä niitä jo silloin kipeästi tarvittiin, ja siksi ja nimenomaan maan puolustuskuntoisuuden nimessä meidän täytyy rakentaa vieläkin enemmän rautateitä ja

maanteitä niin hyvin yleisiä kuin paikallisteitä, kuin hallitus niissä varkeuksissa, mitä sillä on ollut budjettia laatiessaan, on rojhennut valtion talousarvioon ottaa. Mutta kun tässä ilmeisesti on kysymyksessä perustusluontoiset menot ja vanhojen laiminlyöntien korjaaminen, niin tässä jos missään avautuu sellainen tehtävä, jossa ulkomaalainen pitkäaikainen luotto on kaikkein parhaiten perusteltu, sillä eihän nykyinen polvi yksinään tarvitse rakentaa kaikkia näitä kalliita ja pitkiä teitä; meidän täytyy osata siitä taakasta säilyttää osa myöhempien aikojen kannettavaksi.

Mitä itse puolustuslaitokseen tulee, niin olen siitä jo lyhyesti kantani esittänyt. Sivuutan sen äskeisellä maininnallani ja pyydän vain lisäksi huomauttaa lyhyesti parista seikasta, nytkään lähtemättä yksityiskohtiin. Ne menoerät, joita oli ehdotettu esim. rajaseutujen maataloudellista ja sivistyksellistä kohottamistyötä varten, olivat varsin vaatimattomia. Maan taloudellista rajaseututoimintaa varten on asianomaiselta taholta ehdotettu 3 milj. markkaa. Siihen on kuitenkin hallituksen esityksessä otettu vain 1 1/2 milj. Voin ymmärtää, että hallitus on koettanut säästää siinä, missä se suinkin on sen mielestä ollut mahdollista. Mutta käsitykseni mukaan ei ole oikein harkittua säästämistä, jos rajaseutujen väestö saa katkerasti ja pettyneenä huomata, että sen tarpeita ei nytkään riittävässä määrässä oteta huomioon. Minun on ilmoitettava, että hallussani on raha-arvossa noin neljännes miljoonaan markkaan nouseva asiakirjapinkka anomuksia eri rajaseuduilta, joissa anotaan hyvin harkitusti valtion tukea erinäisille toimenpiteille, joissa rahvas itse on ottanut alotteen ja on myöskin selvittänyt itselleen, että se aikoo omaan apuun turvaten vedota valtion tukeen. Rajaseututyössä on sinä lyhyenä aikana, jona siinä on voitu toimia, koetettu herättää ja valistaa rajaseudun väestöä huomaamaan taloudelliset mahdollisuutensa ja on koetettu ohjata se toimimaan niin ettei he vastaisuudessa tarvitsisi kovinkaan paljon valtioapuun turvautua. On koetettu ohjata heitä sellaiseen toimintaan, että tulisivat omillaan toimeen. Ja edellytykset ovat sellaiset, että siihen kyllä ennen pitkää päästään. Mutta muistakaamme, että kädenkäänteessä ei ole tuo saavutettu.

Pyydän palauttamaan niiden lukuisain edustajain mieleen, jotka eilen olivat suuremmoisessa juhlassa Kansallisteatterissa kuulemassa osuustoimintaisän, Gebhardin arvokkaita sanoja, kuinka hän siellä esitti, mitenkä nyt osuustoimintaväki itse käyttää kymmenisen miljoonaa valistustyöhön osuustoiminnan edelleen kehittämiseksi. Aikaisemmin täytyi tässäkin valistustyössä turvautua valtioapuun, mutta vähitellen on osuustoimintaväki itse ottanut tästä menot suorittaakseen. Mutta osuustoiminta on meillä jo 25 vuotta vanha. Työ rajaseutujen hyväksi on vain pari vuotta vanha. Ei ole ihme, jos siellä edelleenkin tarvitaan sekä yleistä valistustoimintaa että taloudellista valistustoimintaa vielä monta vuotta, ja tähän täytyy Suomen valtiolla olla varoja ja nimenomaan siinä mielessä, että tämä valtakunta olisi puolustuskykyinen.

Minä toivon, että valtiovarainvaliokuntakin, jolla on harvinaisen vaikea urakka suoritettavanaan, vieläkin vaikeampi kuin ehkä hallituksella on ollut, että se löytää keinoja niiden vaatimattomien menojen tyydyttämiseksi, jotka tällä kertaa ovat rajaseutujen hyväksi kysymyksessä. On keväällä edellisen hallituksen toimesta annettu esitys, joka tarkoittaa tämän rajaseututyön säännöstelemistä ja vakiinnuttamista. Eduskunnalla on täysi tilaisuus ja vapaus lausua sanansa, millaiseksi ja millälaisen ohjelman mukaiseksi tahtoo tämän työn vastaisuudessa kehitettäväksi. Mutta kun hallitus on katsonut velvollisuudekseen, noudattaen eduskunnan aikaisempaa päätöstä valmistaa asiassa esityksen, niin olisi outoa, jos ei eduskunta tästä aiheutuvan työn suorittamista varten myöskin varaisi riittäviä varoja.

Lopuksi pyydän huomauttaa rajaseudun oloista erään seikan. Ei siellä tehdä eroa porvarin taikka työmiehen välillä. Sillä siellä korpien keskellä, siellä on talollisen, lampuodin tai metsätyöläisen osa sama. Kaikkien näiden piirien elintaso on suunnilleen samanlainen, sillä huomautuksella ja lisäyksellä, että voi olla aikoja, jolloin palkkatyöläinen tulee turvatummin toimeen, kuin pientilallinen tai firman lampuoti. Muistettakoon myöskin, että silloin kun maanviljelijän elintaso siellä paranee, niin paranevat myöskin metsätyöläisten olot. On kevytmielisiä

lausua, niinkuin joskus julkisuudessa lausutaan, että olisi Suomen kansalle helpompaa, jos rajaseudulta väestö siirrettäisiin rintamaille. Mitenkä Suomen arvokkaat metsävarat jalostettaisiin ja käytettäisiin, jos näin menetettäisiin? Mitenkä siellä tilapäinen työväki tulisi toimeen, jos vähäinenkin asutus sieltä vielä poistettaisiin? Siellä nousee talonpoika ja työmies rinnan, ja siksi olisi mielestäni helppo sopia siitä, mitenkä täällä näitä molempia rinnan autetaan ja viedään eteenpäin. Kun maanpuolustuslaitosta vahvistetaan, täydennetään ja uhrataan ne peruspääomat, mitkä siinä ovat välttämättömät, niin muistettakoon kumminkin, ettei pelkkä armeija, eivät yksin aseet auta. Rajat eivät ole turvatut, jos rajoilla asuu väestö, jonka sivistys- ja elintaso on liian alhainen. Valtakunta ei ole suojattu, jos sen rajaseuduilla asuu kansalaisia, jotka siinä määrin ja niin usein tulevat unohdetuiksi, että ne katkeruudella ajattelevat niitä menoja, joihin heidänkin on osallistuttava, mutta jotka apein mielin muistavat niitä uusiintuvia tapahtumia, jolloin heidät unohdetaan, kun kuitenkin heidän asiansa on ottaa vastaan iskut ensimmäisinä, silloin kun kovat ajat tulevat.

Olen katsonut velvollisuudekseni nämä näkökohdat tässä esittää hartaasti toivoen, että valtiovarainvaliokunta on löytävä teitä ja keinoja ottaakseen huomioon sen, minkä tässä olen lausunut.

Ed. Swentorjetski: Ed. Junes oli ainoa porvarillinen puhuja, joka kylmäverisesti ja objektiivisesti suhtautui vakavaan budjettikysymykseen, ja se olkoon hänelle kunniaksi. Hän alleviivasi sen oikean ajatuksen, että kysymys ei ole tällä kehitystasolla siitä, mikä olisi hyvä tai paha, vaan ainoastaan siitä, mihinkä saakka kansa voi mennä taloudellisessa uhrauksessaan valtiokassan hyväksi. Ed. Junes oli aivan oikeassa, kun hän sanoi, että budjettipolitiikka alkaa yhä enemmän kiinnittää kansan huomiota. Taistelu kapitalistista talousjärjestelmää vastaan, johon vihdoinkin talonpoikakin tulee vedetyksi, astuu päiväjärjestykseen kaikkialla, missä kansa on saanut tuntea porvarillisen talousarvion kielteisiä puolia. Tämä taistelu käy meille sosialidemokraateille sitä helpommaksi, kun enemmän

kansalaiset tulevat seuraamaan eduskunnassa tapahtuvia keskusteluja siitä, mikä talousarvio, porvarillinen vai sosialistinen on kansamme valtavalle enemmistölle edullisempi.

Se budjettipolitiikka, jota porvaristo meille suosittelee, on tyypillinen kapitalistisen valtion politiikka. Se ansaitsee meidänkin valitsijain taholta suurta huomiota, koska taistelu kansanvaltaisesta talousarviosta alkaa työväestönkin silmissä olla tärkeämpi kuin taistelu barrikaadeilla. Talousarviosta näkyy paraiten valtion poliittinen ohjelma, koska poliittiset virtaukset ja luokkapyyteet heijastuvat siinä paljon paremmin kuin puolueen virallisessa ohjelmassa ja vaalijulistuksessa. Valitsijat, jotka ovat saaneet kuulla porvariston ruusunhohteiset puheet ennen vaalia, saavat nyt tutustua samojen edustajain kantaan vaalin jälkeen sekä huomata, miten suuri ero on lupauksien ja niiden täyttämisen välillä. Me sosialidemokraatit emme voi toistaiseksi ajaa täällä lävitse työväen talousarviota, mutta proletariatin edustajina me olemme velvolliset selittämään veronmaksajille tärkeimmät eroavaisuudet porvarillisen ja sosialistisen finanssiohjelman välillä.

Porvariston budjettipolitiikkaa on vaikea seurata, koska budjetin alkuvalmistelu tapahtuu hallituksen kanslioissa, joissa ministereillä ja virkamiehillä on suurin sananvalta. Kun hallituksen esitys tulee valmiiksi, joutuu se valtiovarainvaliokuntaan, jonka istunnot meillä Suomessa ovat valitettavasti myös suljetut. Sanon valitettavasti, koska se on mielestäni suureksi vahingoksi itse asialle. Jos mikään, niin juuri valtion talousarvio on sellainen asia, jonka käsittelyn alkuvaiheetkin pitäisi olla kansanedustajille ja suurelle yleisölle tunnettuja. Se seikka, että budjetti joutuu jälestäpäin eduskunnan tarkistettavaksi, ei riitä, jos tahtoo talousarvion luonteen perinpohjaista ymmärtämystä. Eduskunnallehan esitetään jo valmiiksi muokattu ohjelma, jonka muuttaminen käy paljon vaikeammaksi eduskunnassa kuin valiokunnassa. Perinpohjaiseen asian syventymiseen ei eduskunnalla ole edes riittävästi aikaa eikä se usein ole liioin halukaskaan vaivaamaan itseään niissä kysymyksissä, joissa valtiovarainvaliokunnan jäsenet ovat jo suvainneet määrätyn kar-

nan ottaa. Jotta eduskunnassa olisi helpompi seurata budjetin valmistelua ja käsittelyn alkuvaiheita, jolloin asiat faktillisesti päätetään, olisi suotavaa, että valtiovarainvaliokunnan istunnot olisivat julkiset edes siinä mielessä, että talousarviosta huvitetut kansanedustajat olisivat oikeutetut olemaan läsnä niinkuin esim. suuressa valiokunnassa. Englannin parlamentaarinen järjestelmä, jonka mukaan valtiovarainvaliokuntaan kuuluvat ne edustajat, jotka sitä itse haluavat ja jonka työtä saa seurata jokainen asioista huvitettu, on epäilemättä asialle edullisempi. Kun tällaisissa oloissa talousarvio joutuu parlamentin käsiteltäväksi, niin ovat asiata seuranneet edustajat jo ennakolta tietoiset siitä, millä pohjalla keskustelu kussakin eri kysymyksessä on valiokunnassa liikkunut ja millä perusteella eri puolueiden jäsenet ovat hallituksen esitystä kannattaneet tai vastustaneet. Tämä tietoisuus helpottaisi suuressa määrässä budjetin käsittelyä eduskunnan täysi-istunnossa, joten sekin supistettu aika, joka meillä talousarvion käsittelemiseksi myönnetään, voipi tulla paremmin käytetyksi. Siitä johtuu se omituinen ilmiö, että kansanedustajat esittävät kauniita pyyntöjä juuri valtiovarainvaliokunnan jäsenille niinkuin se olisi joku korkein, viimeinen instanssi. Niin teki ed. Sunila, puolustaan maataloudellisia etuja, näin teki ed. Mantere, puolustaan koululaitoksen ja kirjastojen etuja, y. m. edustajat. Ja ottaen huomioon se muuten hyvin huvittava tosiseikka, että mainitut edustajat pyysivät siis omia puoluejäsentään valiokunnassa puoltamaan heidän kantaansa omia hallituksessa olevia puoluejäsentä vastaan. Ja tämä on jo merkillinen ilmiö. Ainaakaan se ei ole edullinen kokoomusperiaatteelle.

Meillä yleensä annetaan yleiskeskustelulle pienempi merkitys kuin mitä se ansaitsee. Periaatteellinen ohjelmakysymys vaihdetaan mieluummin pieneksi rahaksi, jonka arvo arvioidaan paikallisissa nurkkaintresseissä, joilla usein ei ole mitään yhteyttä valtion ja kansan kokonaisetujen kanssa. Pitkiä keskusteluja eivät herrat kansanedustajat varsinkaan budjetin käsittelyn loppupuolella liioin suvaitse. Puhujilta pyydetään suorastaan, etteivät he pitkäittäisi budjettikäsittelyä turhanpäiväi-

sillä arvosteluilla, koska talousarvioehdotus jo on tullut muka panssaroiduksi valtiovarainvaliokunnassa. Tällaista budjetin käsittelyä ei voi hyväksyä, jos tahtoo, että meidän valitsijamme saisivat tilaisuuden seurata tarkemmin niitä asioita, jotka välittömästi koskevat Suomen kansan kukkaroa.

„Talousarvio kansan tarkastettavaksi” olisi ihanteellinen tunnuksena, jos teknilliset vaikeudet eivät olisi toistaiseksi esteenä tulo- ja menoarvion asettamiselle erikoisen budjettireferendumin eli kansanäänestyksen alaiseksi. Jos kansa saisi itse päättää, mihin tarkoitukseen sen omia varoja saisi käyttää, niin olen vakuutettu siitä, että silloin menisi loistavasti läpi sosialidemokraattinen työväenbudjetti. Ehkä joskus meilläkin Suomessa pannaan käytäntöön sellainen järjestelmä, niinkuin muutamissa Sveitsin kantooneissa ja Amerikan pikku tasavalloissa, esim. Pensylvaniassa, Illinoisissa ja Kaliforniassa, joissa kansa itse päättää referendum kautta, jollei vielä koko talousarviosta, niin ainakin uusista ja ylimääräisistä veroista sekä suurista ulkomaan lainoista. Kuta pitemmälle kehittyy valtiokoneiston demokratisoiminen, sitä kansanvaltaisemmaksi tulee myös talousarvion käsittelytapa ja sitä tehokkaammaksi kansan oma kontrolli. Jos Suomen kansa saisi referendum kautta päättää verojen suuruudesta ja valtiovarain käyttämisestä, niin ei porvaristonkaan kokoomusbudjetti saisi koskaan samanlaista kannatusta kuin mitä se saa porvarillisen edustajakuntaryhmän taholta. Minä luulen, että ed. Juneksen takana olisi teidän oman valitsijajoukon valtava enemmistö.

Talousarvion jakaminen kahteen eri osaan vaikeuttaa myös rahallisen aseman arvostelua, koska ylimääräinen budjetti, varsinaisesta talousarviosta eristettynä kappaleena, tekee sen, että lopulliset laskelmat käyvät ei-asiantuntijoille paljon monimutkaisemmiksi kuin siinä tapauksessa, että kumpaisetkin talousarvion osat, vakainainen ja ylimääräinen, olisivat samassa budjettiesityksessä. Ylimääräisten budjettien alkuperäisenä tarkoituksena lienee ollutkin halu salata kansalta liian suuret valtion menot jakamalla ne kahteen eri osaan, jotta kokonaissumma ei olisi kovin silmään pistävä. Parlamentarismin malli-

valtio, sama Englanti, josta olen jo maininnut, ei tunnusta ylimääräisiä budjetteja erikoisena esityksenä, vaan ovat kumpaisetkin budjettiehdotukset samassa hallituksen esityksessä. Toisessa tilaisuudessa saan esittää tämän ajatuksen tueksi muutamia konkreettisia esimerkkejä.

Mistä kapitalistinen valtio ottaa rahat? Porvarillinen valtiovalta, joka palvelee kapitalistisen ryhmän etuja, huolehtii ainoastaan siitä, että valtion kassa olisi täynnä, koska siitä riippuu valtiovallan poliittinen hyvinvointi. Työtä tekevä kansa, pieneläjät ja yleensä kaikki ne, jotka eivät ole toisten työn eksplaatöörejä, joutuvat kapitalistisen budjettipolitiikan takia valtioverojen pääesineeksi. Valtio ottaa kansalta rahat monella tavalla. Se nostaa rahat välittöminä ja välillisinä veroina, ja joka kerran kun valtion koneisto omassa rahannosto-operatsionissaan onnistuu, väittää valtiovalta, että kansalaisten verotaakka ei olekaan liian raskas, koska kansa jaksaa kaikki verot suorittaa. On kyllä totta, että Suomenkin kansa on toistaiseksi, hyvästi tai huonosti, koettanut omat verovelvollisuutensa täyttää. Mahdollista on, että se jaksaa ne täyttää vielä muutamia vuosia eteenpäin. Mutta tässä suhteessa kansa on kuin hevonen, joka vetää ylivoiimaista kuormaa. Ajuri kyllä todistaa, että hevonen vetää jokaisen kuorman perille, ja sen perusteella väittää, että kuorma ei ole silloin ylivoiimainen. Mutta me kysymme, mitä sama ajuri tekee kuorman kanssa, jos hänen nöyrä, mutta ylläritetty hevosensa kaatuu kuorman eteen. Niinhän voi käydä myöskin ylivoiimaista verotaakkaa kantavan yhteiskunnan kanssa. Kansalaiset kyllä maksavat veroja ja suorittavat velvollisuutensa, mutta onko hallitus, jonka penkit ovat tyhjiä, tiedustellut kansalaisilta, millä tavalla ne nuo omat verorahansa saavat kokoon? Onko valtiovalta kysynyt, kuinka kauvan Suomen kansa jaksaa maksaa? Silloin hallitus saisi kuulla sen vastauksen, että kansa jaksaa maksaa niin kauvan kuin kansalaiset saavat lainaksi tai voivat säästää. Ne ovat ne kaksi vastausta. Että suurin osa kansaa ei jaksaa taloudellisen pulakauden aikana säästää, sen pitäisi kansanedustajain itsensäkin mainiosti tietää. Omien tavarain myynnillä tai velaksi rahaa ottamalla ei myös-

kään pitkälle päästä. Ja jos yksityinen ottaa velan, niin sen täytyy myös sen saman velan maksaa takaisin. Kansalaisen asema ei ole tässä suhteessa niinkuin valtion, joka ottaa kansalta niin paljon kuin tarvitsee, maksamatta rahat takaisin. Yllärasitus veronmaksujen suorituksessa synnyttää sellaisen lainausoperationin, jolla on säännöllinen ja kroonillinen luonne ja jolla kansantaloudellisesti on hyvin arveluttava ja kielteinen merkitys. Kansalaiset joutuvat vähitellen riippuvaisiksi valtiosta ja niistä lainanantajista, jotka korkeammassa asteessa muodostavat juuri sen saman kapitalistisen ryhmän, jota porvarillinen valtiovalta palvelee. Avuttomassa tilassa oleva kansalainen joutuu, itse sitä huomaamatta, kahden tulen väliin jaksamatta lopussa suorittaa maksujansa kuumallekään puolelle. Silloin taloudellinen pohja romahtaa valtionkin jalkojen alta ja taloudellinen pula sitoo koko Suomen kansan samanlaisilla puutteen siteillä.

Valtio voi tulla jonkun aikaa toimeen ulkomaalaisilla lainoilla, ja minä tiedän, että lainauspolitiikkaan nähden meidän joukossamme on jokseenkin paljon optimisteja. Mutta nämä lainat eivät kuitenkaan tuota itse kansantaloudelle kovinkaan suurta lohdutusta. Valtion ulkomalaiset lainat ovat meidän aikanamme hyvin arveluttavia, koska rahakurssien eroavaisuus ja valuuttapolitiikan epävarmuus ovat niin suuria, ettei paraskaan asiantuntija voi tehdä mitään patenttiennustuksia huomaisesta finanssiasemasta ainakaan kansainvälisillä rahamarkkinoilla. Ulkomalaisia lainoja voi kyllä saada, mutta nekin ovat joskus maksettavat takaisin. Miten ne maksetaan ja kuka ne maksaa, jos korko esim. muuttuu moninkertaiseksi samalla kuin kansan maksukyky on mennyt alas-päin? Lainauspolitiikka on sangen pettävä siinäkin suhteessa, että se kansan polvi, jolta vaaditaan ainoastaan korkojen suoritusta, suostuu verrattain helposti lainan ottamiseen. Mutta tämä johtuu vain siitä, ettei se ajattelekaan niitä mahdollisia jälkikaikuja, joita saa nähdä lainan johdosta saman kansan tuleva polvi. Tämä on myös eräs tärkeä tosiseikka, jota talousarvion laatijat eivät ole kovin taipuvaisia ottamaan huomioon. Hallitukset eivät yleensä pelkää vedenpaisumista niiden jälkeen. Se on vanha tunnettu asia.

Ja mitä numerot puhuvat? Numeroista on tänä päivänä jo niin paljon puhuttu, että se ei velvoita minua liian paljon samasta asiasta puhumaan. Porvarillinen talousarvio on vienyt kansalaisten talouden arveluttavaan asemaan suurentamalla valtion menoja seuraavan taulukon mukaan. Otan esimerkiksi vain ylimääräisen budjetin numerot. Ylimääräiset menot ovat kasvaneet seuraavasti. Vuonna 1922 ne olivat, mainitsen pyöreissä luvuissa, 245 miljoonaa, seuraavana vuonna 432 miljoonaa, 1924 ne olivat 448 miljoonaa ja vuonna 1925 niitä nostetaan 590 miljoonaa. Nämä numerot puhuvat niin selvää kieltä, ettei elävä sanakaan pysty niiden merkitystä sen paremmin tulkitsemaan. Ovatko porvarilliset puolueet ja hallitus sitä mieltä, että tämä jättäjäisyyttä jo alkaa köyhälle Suomen kansalle riittää? Hallituksen esityksestä ja rahaministerin puheesta käy selväksi, että niin ei ole asianlaita. Päinvastoin. Sotalaitos ei ole hallituksen mielestä kylliksi rahoitettu. Saadakseen sen sellaiseen kuntoon, joka tyydyttäisi porvaristoa, tullaan vaatimaan varoja loppumattomiin. Työväen edustajat ilmoittavat senvuoksi, että siihen tarkoitukseen rahoja tarvitaan monta kertaa enemmän kuin mitä Suomen kansa jaksaa veroina maksaa. Meiltähän puuttuu hallituksen mielestä kokonaan sotalaivasto, ilmalaivasto ja uusimalliset taisteluvälineet, ehkäpä paljon muutakin hyvää. Mistäs saadaan kaikki nämä rahat? Eikö herra rahaministeri tahtois antaa meille tähän kompetentin vastauksen? Se on kyllä turha kysymys koska herra rahaministeri ei ole läsnä. Jos porvarillisia edustajia (Vasemmalta: Rahaministeri ei olekaan läsnä) — Sitä minä juuri valitan, uhkaavat rahaperspektiivit eivät huolestuta, niin ovatko porvariston valitsijajoukot tässä kysymyksessä samalla kannalla, se on kysymys, joka erikoisesti huvittaa (Ed. Vesterinen: Eiköhän!). Niin, herra Vesterinen, se on tärkeä kysymys juuri teidän puolueellenne. Rohkenemme ennustaa, ettei kestä enää kauan, kun meilläkin Suomessa raskaassa taloudellisessa asemassa oleva keskisääty, pienet virkamiehet ja muut alkavat siirtyä sosialidemokraattiseen leiriin, niinkuin on tapahtunut Englannissa, Saksassa ja Ranskassa, missä sivistyneistö jo kauan sitten omaksui sociali-

demokratian kannan valtion talouspolitiikassa.

Millainen on työväen talousarvio? Työväen budjetti on rakennettu aivan toiselle pohjalle. Työväen finanssimiehet eivät erota valtion ja kansan taloudellisia etuja samalla tavalla kuin porvarit. Sosialidemokraatit näet käsittävät sen, että köyhällä kansalla ei voi olla rikasta valtiokassaa. Meitä työväenedustajia ei petetä sillä, että paperibudjetti näyttää hyvältä ulospäin ja että tulot peittävät menot. Me tahdomme pääasiallisesti tietää sen, miten kansa suoriutuu veronmaksusta, s. t. s. onko sillä ollut helppo kantaa veroja vai onko se muodostunut sille ylivoimaiseksi taakaksi. Ja jos me sosialidemokraatit saamme kuulla, että kansa lainaa ja myy omat viimeiset tavaranansa voidakseen valtion kassan vaatimuksia täyttää, niin silloin me tältä lavalta julistamme, että virallinen budjetti on sellainen asiakirja, jossa kansan taloudellista asemaa ja valtion finanssilannetta valaistaan kansalle virheellisellä tavalla. Työväen talousarvio on sellainen, jossa kansan veroja käytetään vaan sellaisiin yrityksiin, jotka muodossa tai toisessa antavat kansalle takaisin sen. minkä valtio on ollut pakotettu siltä ottamaan. Mutta tällaisiakin veronmaksuja sosialidemokratia hyväksyy ainoastaan niin kauan kun veronmaksajain yksityinen taloudellinen asema sen kestä, s. t. s. niin kauan kuin ei huomaa, että valtion talouden alkulähde, kansantaloudellisen aseman kestävyys, ei ala horjua. Valtiotalouden terveistä periaatteista ja työväen talousarvion erikoispiirteistä voisi puhua tietysti paljon, mutta minä rajoitan kuitenkin tällä kertaa sanojani.

Kun eduskunnan tärkein asia menee nyt virallisesti valiokuntaan, niin haluaisin lausua sen toivomuksen, että valtiovarainvaliokunnan porvarilliset jäsenet eivät pyrkisi panssaroimaan kokoomushallituksen menoarvioesitystä sellaisena kuin se on. Valtion menoja ei saa enää lisätä, päinvastoin meidän on pyrittävä elämään niinkuin kansan omat varat sallivat ja että nuo köyhän kansan varat eivät tule koskaan kestäämään porvariston hyväksymiä talousarvioita, siitä tosiseikasta sosialidemokraatit tahtovat jo ennakolta varoittaa Suomen kansaa. Valtiotalouden ilmapun-

tari, arvoisat kansanedustajat, ei ole valtion kassassa, jota voi keinotekoisella tavalla täyttää, vaan on tuo ilmapuntari siinä, missä näkyy kansan kukkaron pohja. Katsokaamme sinne, eikä hallituksen virallisiin esityksiin. Minä toivon, että valtiovarainvaliokunnan jäsenet tekisivät niin.

Herra rahaministeri täällä tunnusti, että taloudellinen tilanne on jokseenkin epävarma, mutta hän sanoi, että toinen kysymys on se, kuinka kauan kansa kestää tällaista tilannetta. Ei se ole mikään toinen kysymys, vaan se on juuri ainoa ja pääkysymys, se on „a” ja „o” valtio- taloudellisessa ohjelmassa. Rahaministeri pyysi, että eduskunta ei pyytäisi enää lisäyksiä, ei suurentaisi budjettia, mutta merkillistä kyllä, kaikki porvarilliset edustajat juuri sitä pyysivät, ja aivan luonnollisista syistä, koska kaikki rahat hallituksen taholta on annettu sotabudjetin hyväksi. Pääministerille vastaa luultavasti toveri Helo, minä olen vaan pakotettu muutamia huomautuksia tekemään. Minä olen varma, että pääministeri ei suorastaan uskaltaisi pitää sellaisia aseellista politiikkaa puoltavia puheita kansainliiton täysi-istunnossa, niinkuin hän on uskaltanut täällä. Ikävä, että täällä ei ole ulkoasiainministeriäkään, joka oli äsken kansainliiton yleiskokouksessa ja tuntee hyvin siellä vallitsevan ilmakehän. Hän ihan varmasti olisi pakotettu tunnustamaan, että meidän pääministerimme puhe rauhanaatetta vastaan olisi ainakin siinä porvarillisessa seurassa hyvin „malplacé”. Minä olen yleensä odottanut pääministeriltä aivan toisenlaista puhetta kun hän täällä esiintyi. Minä luulin, että me saamme kuulla nyt ohjelmallisen puheen, joka koskee finanssipolitiikkaa ja että hän kertoisi meille jotakin uutta. Mutta pääministeri Ingman oli sama henkilö kuin kansanedustaja Ingman. Kansanedustajalle oli kyllä sallittu lukea sattuvia vitsejä leikkauksia sanomalehdistä. Mutta tässä tapauksessa se ei ollut lainkaan paikallaan. (Eduskunnasta: Vielä kymmenen vuoden kuluttua.) Sitä ei voi kieltää. Voi kaksikymmentäkin vuotta puhua samasta asiasta. Herra pääministeri siteerasi täällä Trotskia ja m. m., minä en muista mikä paikka se oli, hän sanoi, etteikö se kaikunut porvarilliselta. Minä tahtoisin sii-

hen vastata, että tietysti se kaikuu porvarilliselta. Me sosialidemokraatit pidämme, että herrat Trotski ja koko se järjestelmä, joka Neuvosto-Venäjällä kehittyy, on porvarillista, ja siitä juuri johtuu, että herra pääministeri niin mainiosti ymmärtää Trotskia ja sitä aseellista järjestelmää, joka on Venäjällä ja minä olen vakuutettu siitä, että herra Trotski ymmärtää meidän pääministeriämme aivan yhtä hyvin.

Puhemies Kallio asettuu paikalleen.

Ed. Helo: Minä olin pyytänyt puheenvuoroa tehdäkseni muutamia reunamuistutuksia sen pääministerin puheen johdosta, jonka hän kohdisti lausuntooni.

Kaikki eduskunnassa ovat jo ennen tietoisia siitä, että pääministeri harrastaa vasemmistolaista yhteiskunnallista kirjallisuutta, mutta minä luulen, että sangen monet olivat kuitenkin pettyneet siitä, että hänen lähdekirjallisuutensa oli ehtynyt siinä määrässä, ettei hän voinut esittää eduskunnalle sen enempää kuin Englannin sisäministerin Hendersonin lausunnon sekä Trotskin ja Fruntsen lausunnot.

Mitä ensiksikin Hendersoniin tulee, niin minun käsittääkseni on varsin paikallaan, että pääministeri koettaa asettaa hänet sellaiselle jalustalle, että olisi otettava esikuvaksi kun tulee kysymykseen sotalaitoksen järjestäminen. Mutta ei ole lainkaan minusta paikallaan, että pääministeri koettaa selittää Hendersonia sillä tavalla kuin eräs sangen tunnettu oljo erästä yhtä tunnettua teosta. On kyllä totta, että Henderson on lausunut ne sanat, jotka pääministeri täällä luki ja jotka olivat kohdistetut Brantingille, mutta ne koskivat aivan toista asiaa. Ne eivät kajoa lainkaan siihen onko sotalaitos pidettävä niin suurena kuin hallitus ehdottaa, vai onko se pienennettävä, vaan se koskee yksinomaan sitä seikkaa, ovatko eri valtiot velvoitettavat ottamaan osaa yhteiseen rangaistusretkeen, joka Kansainliiton toimesta pannaan jotain valtiota vastaan, joka on tehnyt itsensä syylliseksi rikkomukseen Kansainliittoa vastaan. Ainoastaan tästä seikasta on ollut kysymys, kun Henderson on maininnut kysymyksessä olevat sanat Brantingille, eikä se siis ratkaise ollenkaan sitä kysymystä, onko sotalaitos pidettävä suurena vai pienenä. Se on kokonaan toinen asia.

Mutta kun herra pääministeri on kuitenkin ottanut Hendersonin jonkinmoiseksi esikuvaksi tässä kysymyksessä, niin minulla ei myöskään ole mitään sitä vastaan ja siinä suhteessa voin mainita, mitenkä Henderson tässä kysymyksessä tulisi suhtautumaan. Hän nimittäin on myöskin lausunut mielipiteensä siitä sotilaallisesta järjestelmästä, jonka Tanskan sosialidemokraattinen hallitus aikoo panna toimeen Tanskassa, ja jonka mukaan siellä sotaväki tulisi supistettavaksi noin 8,600 mieheen. Hän on lausunut kannattavansa tätä ohjelmaa, pitävänsä sitä aivan oikeana, antanut sille tunnustuksensa. Jos siis todella ajotaan Hendersonin mielipiteelle antaa jotakin tunnustusta tällaisessa asiassa, niin johtaisi se siihen, että meidän armeijamme mieslukua olisi tuntuvasti supistettava. Siellä on ollut ennen noin 20,000 miestä siihen aikaan kun oltiin vielä sotatilassa ja jos se supistettaisiin samaan määrään kuin on Tanskassa ja jota Henderson pitää sopivana määränä, niin saisimme tämän budjetin supistetuksi noin 1/3 osaan siitä, mikä se on nykyään. Minulla ei siis ole periaatteessa mitään sitä vastaan, että kysymys ratkaistaisiin pääministerin täällä esittämän auktoriteetin, Englannin sisäministerin Hendersonin reseptin mukaan.

Mitä tulee muihin pääministerin esittamiin lausuntoihin, nimittäin Trotskin ja Fruntsen lausuntoihin, niin luulen, että eduskunta ei anna niille samaa merkitystä kuin pääministeri. Ne ovat niitä tunnettuja puheita, joita on kuultu täällä eduskunnassa pitkät ajat, noin 4—5 vuoden aikana, niin että tällaiset fraasit, tällaiset lauseet ovat todennäköisesti jo menettäneet merkityksensä. Niitähan on kuultu aikanaan silloin kun sotalaitoksen menoarvio oli siinä 300 milj. korvilla. Eivät ne silloin saattaneet sotilasmenoarviota lisäämään ja yhtä vähän on otaksuttava, että eduskunta antaa nytkään houkutella itseänsä tätä menoarviota korottamaan, kuten hallitus ehdottaa.

Muuten oli pääministerin puheessa eräs kohta, joka oli varsin vakava sisällykseltään, suorastaan loukkaava ei ainoastaan vasemmistoa vaan myöskin ainakin entisiä eduskunnan enemmistöjä kohtaan. Hän mainitsi, että ne, jotka asettuvat sotalaitoksen vähentämisen kannalle, ovat joko sellaisia, jotka suosivat rajantakaisia hommia tai ovat ne idealisteja, joiden toiminta on yhtä vahingollista jollei vahingollisempaakin

kuin edellisten. Hän siis rinnastaa nämä molemmat ryhmät ja mainitsee niiden olevan isänmaanvastaisia. Nyt on kuitenkin asianlaita siten, että eduskunta vuosina 1919, 1920 ja 1921:kin on hyväksynyt sellaisen budjetin, joka ei ole kovin paljon yli puolet siitä budjetista, jonka pääministeri täällä on esittänyt. Siis eduskunnan entinen enemmistö kuuluu niihin, jotka pääministerin mukaan ovat käsitettävät isänmaanvastaisina elementteinä. Minusta tällainen lausunto sellaiselta henkilöltä, joka on likellä niitä piirejä, joista 20 vuotta sitten levitettiin kuvia ympäri maan allekirjoituksella „Fosterlandsförrådare” („isänmaanpettäjä”), ei ole paikallansa.

Mitä tulee ed. Pohjalan lausuntoon, voitaisiin siihen nähden tehdä hyvinkin paljon huomautuksia. M. m. hän mainitsi, että jos täällä olisi ollut Venäjän lähettiläs aitiassa, niin hän epäilemättä olisi hyvinkin miellissään hykertänyt käsiään niiden lausuntojen johdosta, joita täällä on esitetty. Minä luulen, että jos Venäjän lähettiläs haluaa hykertää käsiään tällaisten lausuntojen johdosta, niin hänen ei tarvitse matkustaa tänne, vaan hän voi matkustaa Berniin ja Geneveen. Siellä hän voi kuulla tällaisia lausuntoja ei sellaisilta maailmanpolitiikassa vähänmerkityksellisiltä henkilöiltä kuin Suomen eduskunnan jäseniltä; hän kuulee siellä samanlaisia lausuntoja henkilöiltä, jotka ovat maailmanpolitiikan keskipisteessä. Samaten ed. Pohjalan muutkin väitteet ovat sellaisia, että niihin ei tarvitse kajota. Ne tekivät vähän sellaisen vaikutuksen, kuin ne tulisivat samoista lähteistä, joista aivan äskettäin on lähetetty kirjoitus sanomalehtiin henkirahan poistoa vastaan ja koetettu osoittaa, kuinka se on jollei suorastaan valtiopetoksellinen toimenpide niin kuitenkin vastoin sellaisten käsitystä, jotka ovat yhteiskunnan pystyssäpitäjiä.

Kerta kaikkiaan pidän herra pääministerin puheessa erittäin onnistuneena sitä kohtaa, jossa hän mainitsi sisäministeri Hendersonista ja minä toivon, että eduskunta ottaisi myös tästä pääministerin auktoriteetista niin paljon vaaria, että käsitellessään sotilasbudjettia asettuisi jotakuinkin samalle kannalle, jollenko Tanskan sosialidemokraattinen hallitus on asettunut, ja siinä mielessä ryhtyisi supistamaan budjettia siten, että armeijan lukumäärää tuntuvasti

pienennettäisiin, pienennettäisiin ainakin siihen määrään, mikä oli eduskunnan tarkoituksena käsiteltäessä vuosien 1920—1921 budjettia. Jos näin tehdään, saadaan budjetista pois ei ainoastaan ne lisäykset, jotka hallitus on ehdottanut, vaan vielä lisäksi varsin huomattava summa, joka voitaisiin käyttää niihin moniin hyödyllisiin tarkoituksiin, joista täällä on mainittu ja jotka varmastikin tulevat hyödyttämään maan puolustustakin suuremmassa määrässä kuin niiden tykkien ja kanuunain osto, joita hallitus on eduskunnalle esittänyt.

On jo käynyt useiden edustajain lausunoista täällä selville, että ehdotetut sotilasrasitukset kerta kaikkiaan ovat sellaisia rasituksia, että maa niitä ei kestä. Jos ne todellakin tulevat hyväksytyiksi, niin ne tulevat saattamaan maan raha-asiat sekasortoon ja silloin ne tulevat tekemään mahdolltomaksi kaiken taloudellisen kehityksen maassa.

Ed. K i n n u n e n: Minä aion puhua tulo- ja menoarviosta sen asian johdosta, joka koskee seminaarin opettajain ja opettajattarien valmistusta ja josta mainitaan tulo- ja menoarvion 6 luvussa. On kulunut 25 vuotta, kun viimeinen seminaari perustettiin meidän maahamme. Vuosi sitä ennen perustettiin toinen ja lyhyt aika sitä ennen pari suomalaista seminaaria tämän lisäksi. Nyt on kuitenkin asian laita niin, että viime vuosina, varsinkin oppivelvollisuuslain johdosta, on tarvittu paljon kansakoulunopettajia. Miten on sitten suoriuduttu tästä opettajatarpeesta? Siten että on muodostettu kaksi uutta seminaarimuotoa. Toinen niistä perustuu keskikouluopetukseen. Jyväskylän seminaarin naisosaston viisivuotinen opettajakurssi on muutettu kolmi-vuotiseksi, joka perustuu keskikoululuokkiin. Samoin on tehty Rauman seminaarille. Sen viisivuotinen kurssi on muutettu kolmivuotiseksi, joka sekin pohjautuu keskikoulukurssiin. Niin on tullut entisen seminaarimuodon lisäksi uusi muoto, jota ajetaan yhä edelleen laajentaa, koska Rauman seminaarille on annettu oikeus perustaa myös rinnakkaisluokkia opettajain valmistusta varten.

Toinen seminaarimuoto perustuu hospitanttiluokkiin. Hospitanttiluokat ottavat valmistaakseen yhden lukuvuoden kuluessa opettajia ja niihin otetaan oppilaita, jotka

ovat suorittaneet ylioppilastutkinnon tai käyneet läpi kahdeksanluokkaisen oppikoulun tai jatkoluokat. Tällaisia hospitanttiluokkia oli viime vuonna toiminnassa kahdeksan, ja kuluvana vuotena niitä on kaikkien sama määrä. Nämä hospitanttiluokat ovat yhdistetyt suomalaisiin seminaareihin tai toimivat ne niistä erillään kuten seminaarikurssit hospitantteja varten Jyväskylässä ja kaksi luokkaa Helsingissä. Näiden hospitanttiluokkien avulla on valmistettu viime aikoina suurempi määrä opettajia kuin nykyisten seminaarien toimesta, ja on myönnettävä, että tällainen opettajavalmistus tulee valtiolle huokeaksi ja sen kautta autetaan nopeasti opettajapuutetta, joka on viime aikoina ollut tuntuva. Nyt voidaan ajatella että tässähän ei ole mitään epäkohtaa, että asia nyt on oikealla suunnalla. Minusta siinä sentään on korjattavaa. Ei ole paikallaan se, että esim. Helsingissä toimii kaksi tällaista hospitanttiluokkaa. Näistä hospitanttiluokille tulevista oppilaita Helsingissä on ainakin puolet muualta kotoisin jopa eräästä sisämaan kaupungistakin useita oppilaita. Miten on Helsinkiin nämä hospitanttiluokat helposti saatu muodostetuksi? Siten että toisen hospitanttiluokan johtajaksi on otettu eräs Sortavalan seminaarin lehtori ja toisen Jyväskylän seminaarin lehtori, ja kansakoulussa paikakunnalla saavat tietysti nämä opettajaksi valmistuvat antaa käytännöllistä opetusta. Voidaan väittää että tällaisia luokkia voidaan yhtä hyvin perustaa Viipuriin tai Kuopioon tai Ouluun kuin Helsinkiin. Ajatukseni mukaan on opettajavalmistuksessa kansakouluja varten maataviljelevän väestön etu aikaa myöten tullut osittain syrjäytyä, ja siitä minä tahdon erikoisesti huomauttaa. On päivän selvää, että näiden hospitanttiluokkien kautta tulee kyllä maaseudulle opettajia itse maataviljelevänkin väestön keskuudesta, sillä käyttäväthän oppikouluissa maanviljelijätkin lapsiaan. Mutta suurin osa sittenkin hospitanttiluokkavalmistuksen välityksellä opettajiksi tulevista on kaupungin lapsia. Ovatko nämä sitten erikoisesti sopivia toimimaan opettajina sisämaassa tai Pohjois-Suomessa? Minusta on aina tuntunut siltä että ainakin useimmissa paikoissa maaseudulla paraiten sopisivat opettajatoimeen ja tässä toimesta viihtyisivät sellaiset opettajat, jotka ovat lähteneet maakansan keskuudesta ja tuntevat oloja maaseudulla ja rakastavat näitä

oloja. Nyt viime syksynä pyrki kyllä maaseudulta koko runsaasti oppilaita seminaariin. Mutta niitä täytyi melko määrässä lähettää takaisin kotiinsa, sillä seminaareissa, jotka perustuvat kansakouluoppimäärään, ei ollut riittävästi näille sijaa. Sentakia opettajavalmistus olisi koetettava saada lavennetuksi siten että uusia seminaareja tulisi lisäksi, jotka suorastaan ottavat oppilaita kansakouluoppimäärän perustalla, ja silloin olisivat myös maaseutulapset enemmän tilaisuudessa hyväksensä käyttämään seminaareja.

Mihin itse asiassa sijoittuvat nuo monien pikkutilallisten tyttäret tai pojat? Eihän nykyään lapsilauma voi mitenkään sijoittua isänsä konnulle. Eikö olisi hyvä että heidänkin keskuudesta enemmän voisi päästä juuri seminaariopetuksen avulla opettajatoimeen. Ylimalkaisesti on niin asianlaita, että kaupungin lapset valmistuvat etupäässä maan virkamiehiksi. Eikö olisi toivottavaa että myös maakansan lapsille olisi ainakin opettajaseminaarin ovet auki? Luin äskettäin erästä maailmanhistoriasta tämänsuuntaisen merkillisen lausunnon: Maakansa ahertelee maalaistöisensä aamusta iltaan ja ei tule kyllin suuressa määrässä kiinnittäneeksi huomiota henkisiin harrastuksiin ja opinnoihin. Osaksi sattunee tämä myös meidän kansaamme. Ei tule ajatelleeksi sitä, että täytyy muiden kanssa rientää kilvan eteenpäin myöskin henkisen työn vainiolla ja saavuttaa sellainen henkinen kehitys, että myös maaseutuväestö voi olla tasaväkisessä kilpailussa ja taistelussa maan muun väestön kanssa. Tämän vuoksi olenkin asiassa pyytänyt puheenvuoroa ja toivon, että valtiovarainvaliokunta ottaa harkittavakseen epäkohdat, jotka nykyisin löytyvät kansakoulun opettajain valmistuksessa.

Toisesta seikasta minä aion aivan lyhyesti mainita jonkun sanan. Rautatiemenoihin nähden on minunkin mielestäni hallitus ehdottanut liian pieniä määrärahoja käytettäväksi rakennettavia rautateitä varten. Minä olisin toivonut, että hallitus olisi ottanut huomioon Lahti—Heinolan radan, jonka eduskunta on päättänyt rakennettavaksi 1909 ja jota varten koneellinen tutkimus on toimeenpanttu ja asemat myöskin määrätty, jolta vain puuttuu määrärahoja voidakseen tulla rakenteille. Tämän radan ympärillä oleva väestö alkaa jo ajatella, että sen oikeuksia tahdotaan sivuuttaa. Yksin-

kertainen lain sääntö sanoo: annettakoon kullekin, mitä hänelle on tuleva, ja minä toivon, että tällekin radalle jaetaan oikeutta ja siihen kiinnitetään huomiota.

Ed. Rosenberg: Edellisessä istunnossa kiinnitin jo huomiota siihen, millä tavalla hallitus aikoo koota niitä suuria summia, mitkä se toiselta puolen aikoo käyttää kansalle täysin vahingollisesti. Samalla huomautin jo siitä, että sama periaate, jota hallitus käyttää kootessaan varoja, nim. että se pyrkii yhä enemmän siirtämään verotakan omistavien luokkien hartioilta työtätekevien, omistamattomien luokkien kannettavaksi, sama piirre vallitsee ei ainoastaan hallituksessa yleensä, tässä budjetissa yleensä, vaan myös pienemmissäkin virastoissa. Olen juuri kiinnittänyt huomiota 18 pääluokan VI luvun kohdalle, missä puhutaan valtion rautateistä, ja siirryinkin nyt etupäässä katselemaan sitä tapaa, millä näitä valtion rautateitä on hoidettu, ja huomaan siinäkin vallitsevan saman säännön, kuin kaikissa hallituksen edesottamisissa. Jo kymmeniä vuosia on rautatielaitoksen taloudenhoitoa arvosteltu ja tultu siinä sellaisiin tuloksiin, kuten edelleen nytkin, että mitään kaukonäköistä talouspolitiikkaa ei siellä koskaan ole kyetty harjoittamaan. Kun tänä vuonna rakennetaan joku laitos, tärkeä rakennus, niin ensi vuonna revitetään se ja muutetaan toiseen sopivampaan paikkaan. Tällä tavalla on rautateiden talouspolitiikka muuttunut sellaiseksi „kiliikkujaksi”, ettei rakentaminen ja purkaminen lopu koskaan, ei edes siellä, missä luullaan valmista olevan. Erinomaisen huvittava ja samalla mieliä katkeroittava on Helsingin asemarakennuskin, joka arkkitehtuurin kannalta katsoen on kyllä komea ja sellaiseksi rakennettu oikeastaan prameilun vuoksi, osoittaaksemme ulkomaalaisille turistilahtareille, että näin komeaa se valkoinen komento kykenee luomaan. Nyt kulkee miehestä mieheen puhe, että kaukoliikenne olisikin tilanahtauden vuoksi siirrettävä tältä asemalta pois ja rakennettava Helsingin asema uudestaan Fredriksbergin metsään, joka kylläkin tuntuu luonnolliselta ja välttämättömältä, mutta joka rautatiehallituksen olisi jo silloin pitänyt avoimesti nähdä, sillä paikallisliikenne ei tietenkään kaipaa lainkaan tällaista asemataloa. Näin joutuukin tämä komea miljoonatalo vain Käpylän ja Mosa-

backan viinaturisteille ihailtavaksi ja suunnitelman tekijät ovat ampuneet täten näinkin suuren panoksen yli maalin. Tällaisia miljoonajuttuja saataisiin kokoon sangen viljalti, jos niitä poimittaisiin ympäri maata, mutta riittänee tämäkin kyllin todistamaan riittämätöntä huomaavaisuutta kansan varojen hoidossa. Kuvaavana seikkana voidaan tässä yhteydessä vielä mainita, että taka-aikana haettiin rautateitten pääjohtoon miestä, joka täyttäisi sähköinsinöörin mitan ja sitä enemmänkin palkan, jotta luotaisiin pohja rautateittemme sähköistämiseksi. Sellaiseksi saatiin insinööri B. Vuolle, jolle alettiin maksaa palkkaa rautateitten historiassa ennen tuntemattomalla, julkealla tavalla. Sitä ei kehdattu edes asettaa palkkaluokkiin, vaan maksettiin hänelle salaisen yksityissopimuksen mukaan, jonka tiedettiin sittemmin tehneen sellaisen summan, johon olisi sopinut pari sataa alemmilla palkkaluokilla olevaa työläistä. Mutta korkeasta palkasta huolimatta on kuitenkin käynyt niin, ettei mainittu herra olekaan tuossa suuripalkkaisessa virassaan tehnyt sähköistämiskysymyksen eteen mitään. Vasta nyt, kertovat lehdet, senjälkeen kuin hän jätti tuon kiinteän palkkaviran, on häntä käytetty tuota suunnitelmaa tekemään, josta hän nauttii uuden hyvän palkan, vaikka se kohtuuden mukaan pitäisi olla juuri sitä työtä, jonka hän virka-aikanansa on jättänyt tekemättä.

Tällaista voi tapahtua meillä, jossa aina ollaan valmiit kerskumaan hyvistä virkamiehistä ja oikean kansallisen kunnan ja omantunnon omaavista porvareista, jotka todellisuudessa antavat palttua kaikelle muulle, kunhan vaan saavat loistavan palkan niiden kurjain kustannuksella, joilla tänään ei ole tietoa huomisen päivän leivästä.

Sitten siirtykäämme katselemaan kone-tilauksia. Yhä edelleen kiinnittää mieltä rautatielaitoksessa sen toimittamat kone-tilaukset. Siitä huolimatta, että omassa maassa olisi voitu suorittaa paljon suurempia määriä veturitilauksia, on niitä sittenkin tilattu ulkomailta ja saatu huonoa tavaraa. Ne ovat kyllä näennäisesti olleet hankkijoille halvempia, mutta kun niiden jokaviikkoinen korjaus otetaan huomioon, tulevat ne suunnattomasti kalliimmiksi käytännössä, eivätkä ne sittenkään

vastaa kunnan vetureita. Niiden kelvottomuus ilmenee parhaiten ja näkyvimmin veturiputkien vuodoissa, muodostaen kylmänä aikana sellaisen höyrypatsaan veturin ympärille, että sen sisästä on mahdollonta erottaa annettuja säännönmukaisia merkkejä, joten tapaturmiakin on jo sen vuoksi sattunut ja epäilemättä tulee lisää, jos tällaisia „vuotavia seuloja”, joiksi niitä jo rautatieläisten keskuudessa yleensä nimitetään, edelleen hankitaan. Kun samalla katselee sen ulkomaalaisen velkakaan lisäämistä, joka vuosittain tapahtuu valtion varoissa, ja kun tämä kaikki lopulta otetaan ulos työläisten selkänahasta, niin ei voi sivuuttaa tällaista menettelyä vaikeumalla. Porvaristo saarnaa meille joka päivä kotimaisen teollisuuden suuresta merkityksestä ja kuitenkin sen johtomiehet ovat aina tekemisissä ulkomaalaisten kaupparatsujen kanssa. Tässä asiassa, samoin kuin muissakin samanlaatuissa, täytyy siis olla koira haudattuna ja joidenkuiden yksityisten täytyy tässäkin kohdin nauttia joitakin etuisuuksia, sillä muulla tavoin sitä ei voi ymmärtää.

Kotimainen työväestö potee samaan aikaan työttömyyttä ja mittaillee kilometritehdasta, kun ulkomailla tehdään meidän työmme. Jos meillä olisi edes jonkunlaanlainen työttömyysvakuutus valtion taholta järjestetty työläisille, niin sitä vielä jaksaisi sietää, mutta kun sellaistaakaan ei ole, lukuunottamatta pientä nappiavustusta ammattiliittojen työttömyyskassoille, niin on tässäkin asiassa ruvetta-va kulkemaan toisia teitä, jotta työttömyyskurjuutta voitaisiin välttää ja järjestettävä ne työt kotimaisille tehtaille, jotka työt kerran on mahdollisuus kotimaassa suorittaa.

Yhä edelleen on myös pantava painoa erikoisen veturi- ja vaunutehtaan perustamiseksi maahamme, mutta on senkin perusta laskettava sellaiseksi, että siitä todellakin tulee työpaja, eikä virkapaja, jossa vaan istutaan laskemassa erinäisiä titteli- ja palkka-arvoja. Työstä maksetakoon riittävä palkka, mutta samalla myöskin katsottakoon, että jotain saadaan myöskin aikaan. Raskas virkakoneisto sellaisessa konepajassa ei voi johtaa ja järjestää töiden käsittelyä niin, että se vastaisi tarkoitustaan, vaan prostituoi se itsensä niin, että siinä jonkun ajan kuluttua

ovat asiat kuten nykyisessä Gutzeit-yhtiössä, johon täytyy aina syyttää lisää miljoonia, että voitaisiin pitää ne entiset miljoonat edes puolessa arvossaan.

Siirtykäämme senjälkeen vähän katselemaan myös tariffikysymystä. Tämä puoli rautatietaloudessa muodostuu kuitenkin tärkeimmäksi, koska se tavallaan on myös samalla kansan verotuskysymys. Siinähan, kuten muissakin asioissa, voidaan ajaa kapitalismin etuja ennenkuulumattoman voimakkaasti. Tähän asti ovatkin suurkapitalistit käyttäneet hyväkseen rautatielaitosta suoranaisten tulojensa lisääjänä. Niinpä on rautatiehallitus todennut itse lukuisia kertoja julkisuudessaakin, että eräät tavaratariffit ovat nousseet vain tuskin viidenkertaisiksi rauhanajaksista, joka yleisen hintatason mukaan pitäisi olla kymmenkertainen, ja rautateiden tarveaineet vaatisivat yksitoistakertaista nousua tariffeihin. Tehdaskapitalistit, jotka muodostavat rautateillä erinäisiä neuvottelukuntia ja tariffikomiteita, ovatkin saaneet tuon laitoksen johdon tariffikysymykseen nähden aivan omiin käsiinsä. Rautatiehallitus vain nyökkää päättään kaikille ehdotuksille, laskee käden sydämeleen, sulkee silmänsä ja sanoo: „Nöyrin palvelijanne”, ja taas menee valtioneuvostolle ehdotus koko kansan nimessä, jossa tariffiluokat ovat mitä edullisimmat suurkapitalisteille. Kun lopulta kuitenkin tänä vuonna valtioneuvostokin asettui tariffien koroitusta puoltamaan rautatielulojen lisäämiseksi, niin tuli hallitukselle kiire. Silloin kutsuttiin neuvottelukunta kiireimmän kaupalla koolle ja ruvettiin etsimään ulospääsyä tuosta umpikujasta. Se löydettiinkin taasen pian ja loppuehdotus tuli sellaiseksi, että rautateiden tulojen parannus oli tapahtuva henkilöliikenteen, etenkin paikallisliikenteen avulla.

Tässä sitä ollaan. — Vähäväkiset huvila-asukkaat, työläiset, jotka asuntopula on häätänyt pois kaupungista, pantaisiin taaskin maksamaan viulut. Me näemme tässä selvästi edessämme häikäilemättömän luokkasorron, jossa rautatiehallitus, näiden vähäväkisten hätää hyväkseen käyttäen, haluaisi kiristää juuri näiltä sen, mikä on tarkoituksena saada ylijäämäksi valtion kukkaraan. Henkilöliikenteessäkin yleensä kolmannen luokan matkustajat muodostavat suunnattoman enem-

mistön, joten tuo koroitus koskee kipeästi yli maan, eikä yksinomaan käsitä esikaupunkeja, vaikkakin viime mainitut siitä raskaimmin kärsivätkin. Me olemme periaatteessa sitä mieltä, että rautateitten tariffeja ei tarvitse lainkaan korottaa, koska ylijäämää on ollut havaittavissa viime vuodeltakin kymmeniä miljoonia. Mutta jos nyt kaikesta huolimatta olisimmekin pakotetut näkemään tässäkin asiassa koroituksen tapahtuvaksi niin tapahtukoon se ainoastaan pienipalkkaisten hyväksi verottamalla suurkapitalisteja ja jättäen jo paljon kärsineet kolmannen luokan matkustajat ja paikallismatkustajat kokonaan rauhaan. Onhan todistettu vuodesta vuoteen, ettei ensimmäinen ja toinen luokka rautateillä ole koskaan kannattanut, eikä vastannut niitä kuluja, mitä niistä on. Mutta rautatiehallitus ei ole tästä ojentunut eikä viisastunut, sillä se ei ole sitä tahtonut! Se istuu vain kuten mielipuoiliintu aina samalla oksalla, ampuukoon metsämies sitä miten monesti tahansa.

Tariffiasiaan yhteydessä on vielä myöskin huomautettava siitä, että postihallitus ei maksa rautateille mitään siitä huomattavan suuresta liikenteestä, jota postilaitos harjoittaa. Sen tavarankuljetus käy siis vain hyväntekeväisyyden laskuun siitä huolimatta, että rautatielaitos päivittäin kuljettaa moniin kymmeniin nousevaa postivaunujoukkoa. Siitä on myöskin tehtävä loppu ja kannettava postilaitoksella kohtuullinen maksu ja ennen kaikkea merkittävä se tileihin! Nyt eletään vain summanmutikkaista elämää, eikä edes laskea, mitä se maksaisi, joten rautateitten talouselämästä ei saa mitenkään selvää kuvaa. Eduskunnan on tässäkin asiassa sanottava sanansa ja ojennettava voimakkaalla kädellä asia siihen kuntoon, jotta se edes itse olisi tietoinen siitä, mitä tämä laitos todella tuo ja mitä se vie.

Sitten siirtykäämme erinäisiin seurauksiin tästä poliittisesta. Näistä seurauksista ovat ensiksikin kuuluisat junavauriot, joista porvarilliset lehdetkin ovat pitäneet suurta suuta. Viime aikakausi on ollut näistä junavaurioista sangen rikas. Vuoden sisällä nousevat näiden vaurioiden taloudelliset kulut moniin miljooniin. Tällaista aikakautta, josta nyt on puhe, ei rautatielaitoksen historia entuudesta ollekaan tunne. Se hakee turhaan vertais-

taan siinä kaameassa kauheudessaan, johon se on kehittynyt. Mutta jos meillä olisi ollut sellainen johto rautateillä, joka olisi ollut tehtävänsä tasolla kurinpidossa, niin varmaan ei tällaista olisi esiintynyt. Ellei vielä pannaakaan suurta arvoa sen rahalliselle puolelle, niin ne menetetyt ruumiin jäsenet ja ihmishenget ovat niin suuriarvoisia vahinkoja, ettei niitä voi korvata millään. Ja kun tällaisiin tapauksiin ovat olleet syyllisiä joko selvät tai humalaiset rautatieläiset, niin se on anteeksiantamaton rikos, jota ei voida millään sovittaa. Että niihin kaikkiin vaurioihin on ollut syynä huono kuri, on porvarillisten taholta todettu ja heidän sanomalehtensä ovat sängen terävästi kysyneet syytä tällaisiin tapauksiin. Mutta enemmän kuin missään muualla on syytä etsittävä siitä rappeutuneisuudesta oikeuskäsitteihin nähden, mihin porvaristo on viime vuosina vajonnut. Selvä luokkasorto kaikkialla. Alemmat tuomitaan ylitsepääsemättömiin rangaistuksiin, jota vastoin n. s. virkamiehet aina ovat päässeet joko aivan vähällä tai sitten kokonaan vapautuneet. Kuvaavana esimerkkinä voidaan tässä mainita tapaus Vaasassa, jossa vaihdemies nukkui liikaa ja sai senvuoksi sakkoo ja korvausta vähintään 60,000 enintään 120,000 markkaa. Siilinjärven vauriossa vapautettiin kirjuri syytteestä, koska hän myöhästyi kalamatkallaan. Nyt voipi syyllä kysyä, eikö, hyvät herrat ja porvarit, myöhästymisen aina ole sama ja mitä eroa on siinä, jos myöhästyy nukkumisen tai kalamatkan vuoksi? Että junien lähettäminen asemilta tapahtuu umpimähkään, ottamatta selvää naapuriasemalta, se on jo meillä kehittynyt yleiseksi tavaksi, josta ne lukuisat tuhoiset seuraukset ovat olleet lähtöisin. Ja on tämä tapa kehittynyt sellaisesta tuttavuuslankoilusta laiskuuden ja juoppouden ohella, ettei virkakunta edes katso asiakseen tehdä ilmoitusta laiminlyöneestä virkaveljestaan, kun sellaisesta ei kukaan ole pitänyt tiliä.

Asemapääalliköt ovatkin etenkin pienemmillä asemilla asettautuneet aivan diktaattoreiksi ja työntävät työt ja järjestyksen pidon joko nuorille harjoittelijoille tai sitten alemmille virkamiehille, jotka järjestelmää vastaan kyllä napisevat, vaan järjestyksensä eivätkä voi valvoa oikeuksiaan, vaan tekevät useinkin

tällaisessa painostuksessa satumaisen pitkiä työpäiviä, jolloin kenen henkilön tahansa normaalisuus tulee kyseen alaiseksi ja kansan kukkaro saapi kantaa ne miljoonat, jotka vaurioiden johdosta syntyvät.

Sitten tulee vielä eräs asia, joka on tähän vaikuttava, nimittäin työväen ottaminen rautateille. Kaikki tietävät edelleen, että rautatielaitosta on puhdistettu vapaaksi punaisista aineksista ja saatu moraalisesti aivan rappeutunutta väkeä. Suojeluskunnan esikunnan todistus „luotettavuudesta” pidetään tosiaankin kelpoisuuden mittapuuna. Nyt on viime aikoina asiaa muka lievennetty siten, että suositukseksi kelpaa jo kahden „luotetun” henkilönkin todistus. Mutta kun tiedetään, että „luotettavuus” on aivan samaa kuin suojeluskuntakäsitemin, niin asiahan ei muutu. Tämän vuoksi ja kun suojeluskuntalainen meidän maassamme saa tehdä mitä tahansa joutumatta edesvastuuseen, onkin rautatieläisaines tullut sellaiseksi, kuin se on, niin että asemapääalliköidenkin jo täytyy antaa ukaseja siivomasta elämästä alaisten keskuudessa, joka sekä tapa on vasta viimeaikaista „tiedonantoa”. Sanomalehdet alkavat jo aivan säännöllisesti kertoa murhista, tappeluista, raikauksista, juopotteluista ja siihen kuuluvasta yörauhottomuudesta, jota rautatieläiset harjoittavat sekä keskenään että suurta yleisöä kohtaan kaikkialla. Se on ilmiö, joka paisuu edelleen, ellei siihen kiihaasti panna sulua eteen. Mutta vaikka tähän olisikin jo aikoja sitten ollut tilaisuus, niin ei ainakaan julkisuudessa ole näkynyt, että asiassa olisi mitään tehty. Päinvastoin on juopottelusta johtuneita kauhun töitä painettu vain villasella, etenkin jos tekijä on ollut vain vankka suojeluskuntalainen. Mutta puniksi epäilty henkilö, olkoon hän sitten vaikka itse kunniallisuuden perikuva kaikissa asteissaan, ei kelpaa sen laitoksen palvelukseen. Tämä on häpeä Suomen kansalle, häpeä tälle nuorelle tasavallalle, joka pyrkii kansakuntien joukossa olemaan muka ensiluokkaisine hyvine järjestyksineen, vaan joka järjestys ja ensiluokkaisuus tällä tavoin on mennyt kaikkien luokkien alapuolelle, olkoon niitä sitten kuinka paljon tahansa.

Tässä eduskunnassa on kansan ja sen

työtätekevän luokan silmäin lumeeksi annettu erisuuruinen määrä amnestioita, joista yksi on tipahtanut poliittisista syistä erotetuille rautatieläisillekin. Mutta sen amnestian merkitys oli vain siinä, että se vaan vahvisti asianomaisten asema- y. m. päälliköiden valtaa ja totesi niiden jo aikaisemmin tehneen oikein siinä, ettei punikkeja yleensä otettu takaisin, vaan otettiin ainoastaan ne porvarit, jotka huomattiin aikoinaan tulleen vahingossa erotetuiksi. Nyt uskotellaan sitten kansalle suurta sovinnonhalua ja eritoten anteeksiantamusta, jota ei kuitenkaan ole. Rehellinen punikki ei pääse rautatielle työhön, vaikka polvillaan rukoilisi, jota parhaiten todistaa se seikka, että meillä on vielä takaisinottamatta vuosien 1906—10 eroitettuja poliittisia. Amnestiayritys oli vain vuoden 1918 erotettuja varten nimetty, eikä niitä, jotka olivat aikaisemmin lähtöpassin saaneet. Näin ollen, jos uusia tällaisia ilveilyjä vielä tullaan yrittämään, on hyvä muistuttaa niistä, jotka on tahdottu kokonaan haudata muistojen alle ja joita ei millään tahdota edes tunnustaa olevan olemassa. Ihmetellään sitten vielä, mistä luokkaviha syntyy, kun tällaista kylvää tehdään vuodesta toiseen yli miespolven. Mutta eihän rautatiehallitus olisi-kaan meidän maassamme se kaikkein mustin, ellei näin olisi asian laita. Valtiollisen keskuspoliisin rinnalla tämän laitoksen punikkiviha vie ehdottomasti voiton. Mutta vaikka uhri olisi sieltä kuinka hyvin selvinnyt tai kärsinyt vaikkapa elinkautisen tuomion sovittaen lain edessä luokkatuomionkin, niin rautatiehallituksenkin kurinpitopiiska lyö aina ja yhä edelleen punikkia niin kauan edelleen, kun se maan päällä liikkuu. Sillä laitoksella on sisua, ja se rohkenee sitä myös käyttää. Mutta minä kysyn vain, hyvät herrat: Miten kauan? Ettekö te lainkaan pelkää sivistyneitten kansakuntain arvostelua ja ennen kaikkea, ettekö te pelkää oman maan työväen luokkaa? Tämä kamari on jo tänä syksynä kerinnyt antaa porvariluokasta „siivon” näytteen, teke-mällä laittomuuden työn jo ensi päivinä, joten se kyllä on siinä suhteessa lisännyt sisua muillekin porvareille, mutta työväkikin on otettava lukuun ihmisenä ja ennen kaikkea sellaisena, joka vielä kerran tätä maata hallitsee.

Kahdeksan tunnin työpäivästä on myös

paljon ollut puhetta ja 8-tunnin työajasta riippuu paljon rautatielaitoksemme tulevaisuus ja kunto. Katsellessamme edelleen rautatielaitoksen työoloja havaitsemme, että lailla säädetty 8-tunnin työpäivä ei ole rautateilla käytännössä. Se on surullinen ilmiö, että tämä laitos käsittelee niin monen ihmisen elämänlankoja. Muilla aloilla on pitkä työpäivä uhkaamassa vain työläisen omaa henkeä, mutta rautateilla on asia aivan toinen. Matkustaja ei koskaan tiedä minkälaiseen kyytiin joutuu astuessaan junaan. Turvallisuuskäsitteitä silmälläpitäen ei ole yhdentekevää, ovatko vaihteissa ja veturin päällä väsymyksen uuvuttamat miehet vaiko normaalisella tarkkaavaisuudella ja työkyvyllä varustetut työntekijät. Työpäivän ollessa rajoittamaton ei väsymystä voida välttää tai torjua, vaikkapa koetettaisiin saada aikaan minkälainen kuri tahansa. Kun rautatieläisten työaikaa koskevassa asiassa on valtioneuvosto viime aikoina tiedustellut rautatiehallituksen mieltä pidettävä, on sieltä vastattu, että työajan rajoittaminen pakottaisi rautateita ottamaan lisähenkilökuntaa siinä määrässä, että sitä ei olisi saatavissa. Tämä, jos mikään, on ennenkuulumaton veruke ja totuuden julkeata vääristelyä, sillä eihän kukaan konepajalainen, joista veturimiehet yleensä on otettava, lähdekään konepajoista, 8-tunnin työpäivän äärestä, veturin päälle, jossa työpäivällä ei ole mitään rajaa. Tämähän on selvä, jonka mainitun hallituksenkin täytyy tietää. Ja ellei se sitä tiedä, ei se ole tehtävänsä tasalla (mitä tämä hallitus muutoinkaan ei ole). Mutta porvaristolla on rautatielaitoksen johdossakin samat kapitalismia palvelevat tarkoitukset kuin muussakin toiminnassaan.

Edelleen on tällaisesta työaikapolitiikasta seurauksena kunnollisen ammattitaitoisien miehistön puute, joten esim. veturit etenkin talvella kärsivät vakavia vaurioita. putkiosien jäätymisen y. m. johdosta, joissa asiantuntemus veturin hoitoon nähden on välttämätöntä. Täten saapi valtio kärsiä suunnattomia vahinkoja ajanmittaan, jotka kylläkin menevät veturien korjausten tilille, mutta rasittavat silti yhteistä kassaa.

Tällä kerralla jääköön sivuseikaksi, mitä työväki sanoo 8-tunnin työajan periaatteellisesta puolesta ja merkityksestä, ja johon todistajaksi on yhtynyt porvarillinen tiedemiespiirikin. Sen sijaan huomautettakoon vielä eräästä esimerkistä, joka kuvaa sitä

tapaa, jolla rautatielaitoksemme käsittelee tällaisia asioita. Kun valtioneuvosto tänä vuonna pyysi sanotun hallituksen lausuntoa 8-tunnin työpäivän käytäntöönottamisesta, niin ei tämä arvon hallitus suvainnut siihen vastata edes kustannusarviolla. Jos valtioneuvosto olisi rautatiehallitukselta saanut kustannusarvion, olisi se silloin tiennyt mitä se maksaa. Mutta nyt ei sitä tiedä edes hallitukseen. Rautatiehallitus vaan ylimalkaan sanoi asian mahdolltomaksi käytännössä toteuttaa, koska miehiä ei muka ole saatavana, mutta jätti sanomatta samalla, että ei tässä ole järjestettykään mahdollisuuksia sellaisten saannille. Toivottavasti valtioneuvosto on vaativa rautatiehallitukselta kiinteätä kustannusarviota tästä välttämättömästä uudistuksesta, jonka perusteella voitaisiin arvostella asiaa.

Edellä mainitsemani syyt kunnollisen veturimiesaineksen hankkimiseksi rautateille saavat lisäyksen vielä huonoista palkkausoloista. Siinä on toinen tekijä, minkä vuoksi ei ole yleensä saatu rautateille kunnollista työainesta. Yksinpä alemmpipalkkaisten virkamiestenkin eroaminen on ollut aivan yleistä. Ammattimiehillä on ollut aivan samat syyt ja he ovat jättäneet laitoksen eikä uusia kunnollisia tulokkaita ole ilmestynyt. Virkamiesten suhteen on asia saanut sellaisen luonteen, että virkamiehet joko luvalla tai luvatta harjoittavat sivuelinkeinoja. Monet heistä ovat kyllä tyytyneet kunniallisiin sivuansioihin, mutta suuri osa on vajonnut liikekeinotteluun, vieläpä luvattomilla tavaroilla, kuten sprillä y. m. väkijuomilla. Ei ole pitkää aikaa siitä, kun rautatielaitos antoi alaisilleen luvan sivuelinkeinon harjoittamiseen. Tämä toimenpide, joka johtui juuri pienistä palkkoista, on kuitenkin turmiollinen, koska suuripalkkaisuimmilla on eniten aikaa sivutoimien harjoittamiseen, pienipalkkaisten, joilla on pitkä työpäivä, jäädessä sen sijaan entiseen nälkäkurjuuteensa. Sivutoimien harjoittaminen rautateillä olisi jyrkästi kiellettävä, olivatpa nuo toimet minkälaituisia tahansa eikä varsinkaan joidenkin suojeluskunta-toimien vastaanottaminen olisi missään nimessä sallittava. Viimeksi mainittujen virkojen ottamisesta antoi hallitus aivan erikoisen luvan. On narrimaista, että rautateille täytyy palkata väkeä, jotka elävät sivutoimilla ja rautatieläisen ammatissa saavat vain juomarahoja, jotka eivät sellaisiksikaan riitä.

Rautateitten palkkatariffi, joka nykyään käsittää yli 30 luokkaa, nuorempaa, vanhempaa, I:tä, II:tä, III:tä ja kukaties kuinka monennetta luokkaa, täytyy saada rajoitetuksi. Riittihän ennen 17 luokkaa eikä mikään tarve ole vaikuttanut siihen, että olisi ollut lisättävä, vaan päinvastoin. Kaikki tämä todistaa vain sitä, että tuo laitos pyrkii edelleen toteuttamaan ohjelmaansa kastilaitoksena, joten me kohta kaiketikin saamme odottaa luokkien lukua vain lisättävän. Mielestäni olisi neljässä luokassa toistaiseksi riittävä liikkumistila palkkausolojen järjestelyssä, kunnes päästään siihen tilanteeseen, että nämä luokat voidaan kokonaan poistaa. Valtioneuvostolle jättämässään kirjelmässä ovatkin rautatieläiset anoneet, että kaikki ne vakinaiset toimenhaltijat, jotka n. s. palkkauslain käytäntöönpanoasetuksen mukaan ovat kuluvana vuonna nauttineet 19—27:n palkkausluokan mukaista palkkaa, siirrettäisiin ensi vuoden alusta alkaen nauttimaan 18:sta palkkausluokan mukaista 24,000 markan suuruisia vuosipalkkaa, että valtion rautateiden palveluksessa oleville ylimääräisille miehille maksettaisiin vakinaisten miesten alinta peruspalkkaa vastaava palkkaus, paitsi alle vuoden palvelleille, joiden palkka saisi olla enintään 10 % alhaisempi; ja että valtion rautateiden palveluksessa oleville siivoojattarille, naispuolisille laiturihoitajille, veräjänvartijoille y. m. heihin verrattaville normaalisia työpäiviä suorittaville maksettaisiin sama palkka kuin alle vuoden palvelleille ylimääräisille miehille ja lyhempiä työpäiviä suorittaville suhteellisesti vähemmän.

Mitä tulee näiden vaatimusten oikeudenmukaisuuteen, niin ovat ne ehdottomasti kieltämättömät. 2,000 markan kuukausipalkkavaatimus on nykyoloissa siksi tasapuolinen että kenelläkään ei liene syytä väittää sitä kohtuuttomaksi. Se on ankanan puutteen ja voimmepa sanaa, suoranaisen nälän synnyttämä vaatimus, jossa ei ole lainkaan tinkimisen varaa. Tämän todetaksemme tarvitsemme vain viitata tämän vuoden loppupuoliskolla tapahtuneeseen huikeaan vuokrien nousuun, jonka ainakin asutuskeskuksissa voidaan laskea keskim. noin 40—50 prosentiksi. Myöskin on huomioon otettava, että elantokustannuksen indeksi ei lainkaan osota laskusuuntaa vaan päinvastoin nousua. Viime vuoden lopulla eduskunnassa hyväksytty palkkauslaki teki siinä

suhteessa ainakin rautatieläisiin nähden aika lailla taantuvan askeleen. Ei aivan suotta olekaan siis rautatieläiskunnassa vallassa se käsitys, että täytyy välttämättä olla kansanvaltaisesti valittu eduskunta, joka voi määritellä näin suurta virkavaltaisuutta edustavan kastijärjestelmän palkka- taulukoksi valtion virka- ja palveluskunnalle. Mutta nykyään voimassa olevan palkka- ja järjestelyn tarkoituksena onkin vain löytää pohja niissä intresseissä, mitkä ovat vallalla rautatien ylemmän virkakunnan keskuudessa. Nämä intressit ovat: On pyrittävä kasvattamaan mahdollisimman kaavamainen ja kankea virkakunta ja sille vastapainoksi nöyrä ja itsetietoisia palvelijakunta, joka uskoo olevansa ensi sijassa virkamiehiä ja sen jälkeen vasta liikennettä ja yleisöä varten.

Alemman rautatieläiskunnan palkkaus aina ylimääräistä henkilökuntaa ja naispuolisia työntekijöitä myöten on saatava kohtuuden vaatimalle tasolle, joten nämäkin tulevat ymmärtämään itsellään olevan ihmisarvon yhteiskunnassamme.

Rinnan kaikkien muiden taloudellisten etujen puutteellisuudessa esiintyy myöskin asuntokurjuus. Se merkitsee juuri rautatieläisille enemmän kuin muille siinä suhteessa, että rautatieläisillä on aina työssään myöskin yöpalvelusta, jonka vuoksi käypi välttämättömäksi päivän aikainen lepo. On silloin ymmärrettävää, että ahtaissa asunto-oloissa päivän lepo käypi mahdottomaksi. Joten rautatieläisen on lähdettävä aina töihin, ellei kokonaan lepäämättömänä, niin huonosti levänneenä. Mitä se vaikuttaa yleisön turvallisuuteen, on jo edellä kosketeltu. mutta yksilöstä se tekee ennen pitkää epänormaalin, raihnaisen, joka kuihtuu ja vanhettuu ennenaikojaan sekä kuolee tämän rasituksen uhrina.

Sellaista uhria ei meidän kansamme kuitenkaan tarvitse ja on suuri häpeä ellei se sitä epäkohtaa aikanaan korjaa.

Rautatieläiset ovat tässäkin kysymyksessä varsin tukalassa asemassa. Vähävaraisina eivät he ole voineet liittyä edes tarjonna oleviin asunto-osakeyhtiöihinkään. Ja jos he niin rikkaita olisivatkin, niin eihän heidän huonosta taloudellisesta asemastaan olisi silloin puhuttakaan.

Katkeralta tuntuu sellaisen talousarvion käsittely, jossa tällaisiin asioihin ei ole omistettu lainkaan mitään huomiota. Ei olisi yhtään liikaa, tuskin tarpeeksikaan

vaadittu, jos rautatien palveluskunnalle ja alimmille virkailijoille järjestettäisiin edes siedettäviä asuntoja ja käytettäisiin vuosittain tarpeellinen määräraha tätä tarkoitusta varten. Aluksi voitaisiin ajatella vaikkapa vain 50 milj. suuruisia rakennusmäärärahaa, jolla huutavampi kurjuus poistettaisiin ja jota sitten edelleen vuodesta vuoteen jatkettaisiin ehkä vähän pienemmällä summalla.

Edelleen on mainittava vielä eläkeasioista. Rääsyisinä, kuoleman kalpeina varjoina hiipivät vanhat rautatieveteraanit vielä työpaikoilleen. Se on surullinen näky kulkijalle, joka ei ole sellaiseen tottunut. „Eläke on pieni, riittämätön, ei kannata ottaa eroa vaan täytyy yrittää, kunnes kaatuu,” vastaa tuollainen rautatieläisvarjo kun häneltä kysytään, miksi hän ei ota eroa ja eläkettä.

Eläkelaitos on hoidettu huonosti ja sen varoja kiinnitetty sotalainoobligatsioneihin jo tsaarivallan ajoilta ja nykyiseen „vapaudenlainaan” erinäisiä miljoonia, joiden pörssiarvo on 5 % aikana, jolloin vekselikorko on 12—13 %. Yleiset valtion varat sitäpaitsi eivät tietenkään yritäkään korvata tälle ammattiryhmälle mitään, vaan mieluummin nylkee sitä edelleen.

Tässä tulkoon mainituksi kuitenkin yksi surullinen tapaus, joka on saanut jälkeensä lukuisia seuraajia. Valtioneuvosto antoi vuoden 1918 jälkeen rautatiehallituksen asiaksi tutkia kaikki eläkeoikeudet ja luokitella ne tilapäisesti siksi, kunnes oikea, pysyvä eläkenormi voitaisiin löytää. Näin tehtiinkin ja erälle konduktöörille tutkitiin ja havaittiin oikeaksi hyväksyä 11,000 markkaa maksettavaksi hänelle kuuluvia eläkerahoja. Mutta kun tuota summaa mentiin nostamaan, niin selitti silloinen kulkulaitosministeri, ettei makseta mitään, kun ei ole rahaa. Näin petti rikas valtio köyhää miestä monella tuhannella ja meidän yhteiskunnassa kuuluu tämäkin menettely olevan „oikein ja laillista”, eikä tämä tapaus ole ainoa, kuten sanoin, vaan on sellaisia paljon.

Tällä kertaa on kuitenkin kyllä tekeillä uusi eläkelaki valtion virkamiehiä varten, mutta ei siihenkään vielä ole otettu rautatien koko työläisainesta, joten sekään ei ole aiottu asiaa tyhjentävästi korjaamaan. Kun tämä asia tulee kuitenkin aivan erillisessä esille, niin palaamme siihen myöhemmin.

Tahdommekin vaan saada sanotuksi, että valtio työnantajana on myös velvollinen huoltamaan sen työssä raihaantuneista työläisistä viimeiseen mieheen, sillä se on ainoa oikea ja inhimillinen elämäntapa, johon se ei ole ainoastaan oikeutettu, vaan sitä enemmän velvoitettu.

Edellä lausutun johdosta pyydän asianomaista valiokuntaa kiinnittämään huomionsa talousarvion 18 pääluokkaan ja sen kuudenteen lukuun sekä ottamaan varteen esittämäni näkökohdat. Varat kulkulaitoksessa toimitettaviin parannuksiin saadaan helposti kun siirretään talousarvioehdotuksessa esitettyjä sotilasmiljoonia kysymyksessä olevaan tarkoitukseen.

Ed. Allila: Tänä iltana käydyssä budjettisodassa on esiintynyt hyökkääjänä ministereitä, pappeja, koulunopettajia ja sen sellaisia arvokkaita henkilöitä. Hyökkäys tässä budjettisodassa on kohdistunut yksinomaan tänne vasemmalle. On syytetty työväkeä siitä, että se on tyytymätön, työväki muka harjoittaa kaikenlaista isänmaan salakuljetusta ja sen sellaista vehkeilyä. Tätä vastustaakseen täytyy hallituksen tietysti varata vastaavat sotilasmenot, luoda vahvoja sotilasarjoja turvaamaan isänmaata. Käsitkseni mukaan asiat eivät ole näin yksinkertaisesti ratkaistuja. Hallitus ja porvaristo syyttäessään työväkeä, koettaa näennäisesti salata todellisen syyn, nimittäin sen, että minkä tähden hallituksen budjetti on tällainen kuin se tällä kertaa on. Toiselta puolen täytynee kaikkien ajattelevien kansalaisten myöskin todeta, ettei suinkaan työväkikään aina niin vain äänettömänä ilman, että se ei vähääkään edes vastaanpanisi, anna itseään nylkeä. Kahdenkymmenennen vuosisadan työläinen jo ymmärtää yhteiskuntapolitiikasta jotain. Se käsittää yhteiskunnallisen kehityksen, tietää myöskin, että yhteiskunnalla on jo varoja tarjota sille paremmat elinehdot kuin mitä työväelle tähän saakka on tarjottu. Ja se näkee myöskin, millä tavalla yhteiskunnan puolelta kohdellaan sitä työläistä, mikä on hyvä ja kiltti olento silloin kun se esiintyy kapitalistin työpaikassa rikkauksien luoja. Silloin kyllä se kelpaa herroille, silloin ei haittaa mikään vaikka olisi minkälainen kommunisti kun tekee hyvää työtä ja sen työn tuloksista porvari rikastuu. Mutta kun se tahtoo saada kuuluville jotakin,

tahtoo esittää jotain vaatimuksia omasta puolestaan, silloin se on paha olemassa. Ja sama juttuhan tässä valtion budjetissäkin on näkynyt. Silloin kun on tulopuolesta kysymys, silloin kyllä työläinen on hyvä kun siltä voidaan mahdollisimman paljon nylkeä joko välillisten tai välittömien verojen kautta. Heti kun tulee kysymys menopuolesta, niin silloin työläisellä ei ole mitään arvoa, se on aivan toisarvoinen olento, ei sen eteen kannata valtion uhrata mitään. Etten minä aivan roskaa puhuisi, koetan hiukan tämän budjetin avulla todistella tätä puolta asiasta. Kun katselemme hallituksen budjettiesityksessä niitä kohtia, mitkä juuri pitäisi turvata vähävaraiselle väestölle ja työväestölle hiukankin parempia elämisen ehtoja, edistää niiden yhteiskunnallisia ja sivistyksellisiä pyrkimyksiä, niin silloin näemme, että näihin kohtiin hallituksen esityksessä ei ole ainakaan sanottavasti riittänyt varoja. Tai jos niitä on riittänytkin, niin aivan vain silmään lumeeeksi sen verran vain, että voidaan sanoa: Onhan sitä sinnekin annettu, ei tällä kertaa enempää jouda. Täällä ovat jo useat puhujat puhuneet siitä, kuinka suhteettoman vähän hallituksen esityksissä annetaan alemmalle kansansivistykselle varoja, kuinka suhteettoman vähän esim. kansakoululaitos saapi varoja. Vaikkakin Suomessa pitäisi olla oppivelvollisuuslaki käytännössä, niin siitä huolimatta valtio ei kykene tai toisin sanoen ei tahdo läheskään siinä määrässä avustaa tätä oppivelvollisuutta, että se voitaisiin toteuttaa edes osapuolleenkaan. Tästä onkin johtunut, että useat kunnat ovat anoneet oppivelvollisuuslain lykkäämistä, kunnat kun ovat köyhiä eivätkä valtion varat riitä näihin, kun ne menevät muihin hallituksen mielestä parempiin tarkoituksiin. Mutta minä en lähdekään tästä puolesta pitemmälle juttelemaan, koska täällä ovat jo useat puhujat näistä asioista ennemmin maininneet. Kun katselee vapaaseen valistustyöhön käytettyjä varoja, millä tavalla ne on jaettu hallituksen puolelta, niin tästä kohdasta juuri saamme kaikkein räikeimmän kuvan, kuinka vähän yleensä tahdotaan panna painoa köyhän kansan edistys- ja valistuspyrkimyksiin sekä yleensä yhteiskunnallisen tason kehittämiseen. Entä se suunta, mikä on yleinen oppikouluissa valtion avustukseen nähden, sekin on minun käsitykseni mukaan epänormaali. Täällä Suomessa ke-

hitetään verrattain suuressa määrässä n. s. viisastelijoita mutta verrattain vähän kouluutetaan ammattimiehiä. Valitetaan aina, kuinka sillä ja sillä alalla on puute ammattimiehistä. Insinööreistä, teknikoista, arkkitehteistä ja kaikista sellaisista maassa on puute itse valtion laitoksissakin, mutta samaan aikaan valtion puolelta aivan mitättömän vähässä määrässä koetetaan tätä puolta kehittää ja tähän puoleen uhrata varoja. Käsitakseni mukaan tämä olisi korjattavissa kyllä, kun vain valtion puolesta, itse hallituksen taholta enemmän kiinnitetäisiin tähän huomiota. Varsinaiset avustukset, mitä tulee erinäisille valistus- ja kasvatustajajärjestöille, ovat aivan suhteettoman pieniä, vaikkakin vapaa valistustyö on mielestäni yksi tärkeä pohjatyo kansan syvien kerrosten valistamiseksi. Esim. 10 pääluokassa VIII luvulla on avustuksia erinäisille valistusjärjestöille kaiken kaikkiaan 346,000 markkaa. Kun tätä kohtaa katselemme vielä erikseen, millä tavalla nämä avustukset jaetaan, niin siitä näkee selvästikin, että tästä pienestä menoerästä murto-osan saavat työväen valistusjärjestöt käytettäväkseen ja sellaiset työväen valistusjärjestöt mitkä on puhtaasti pantu työläisistä kokoon, eivät saa ensinkään avustusta. Pelätään, että ne ovat kommunisteja, harjoittavat kommunistista kiihoitusta valistustyön nimellä. Esimerkkinä voin mainita, että Suomen Työväen Järjestönuorten Liitto on anonut jo useina vuosina peräkkäin aivan pientä, mitättömää summaa 50,000 markkaa kasvatustajajärjestöjen tukemiseksi. Tämä liitto on verrattain suuri ja sen työ on suurisuuntainen ja hyviäkin tuloksia tuottava, mutta varojen puutteessa ei kykene läheskään toimimaan siinä mittakaavassa, kuin sillä olisi edellytyksiä. Tätä ei ole vielä kertaakaan tähän saakka otettu huomioon ja tuskinpa sitä tälläkään kertaa otetaan huomioon.

Otan eräitä toisenlaisia esimerkkejä. Meillä on pantu hyvinkin suuri arvo ruumiillisen kulttuurin kehittämiseksi. Täällä 10 pääluokalla esiintyy 600,000 markkaa voimistelu- ja urheilujärjestöille. Katselemme erikseen, millä tavalla tämä jaetaan. Mehän tiedämme kaikki, että Suomessa on Suomen työväen voimistelu- ja urheiluliitto sekä porvarillinen voimistelu- ja urheiluliitto eli Suomen voimistelu- ja urheiluliitto, kuten sitä nimellisesti sanotaan. Suomen työväen voimistelu- ja ur-

heiluliitto sai tästä 600,000 markasta vain 140,000 markkaa. Koko muu summa joutui porvarillisen urheilujärjestön käytettäväksi. Mielestäni tämä jakoperuste ei ole oikea, sillä käsitykseni mukaan Suomen työväen urheiluliitto on ajanut urheilukulttuuria, kansan fyysillisen kulttuurin kehitystä yhtä voimakkaasti kuin porvarilliset urheilujärjestötkin, vaikkakin sen riveissä tällä kertaa lieenee vain muutamia harvoja niin huomattavia tähtiä kuin siellä on. Mutta se on aivan eri kysymys, tähdet eivät itse asiassa pitkällekkään kansanruumiillista kulttuuria vie eteenpäin.

Eräs huomattava seikka vielä tämän voimistelu- ja urheiluseurojen avustuksen yhteydessä on mainittava. Tänä vuonna oli Pariisin olympialaiset joihin myönnettiin valtionvaroja kahteen eri kertaan yhteensä n. 1,100,000 markkaa osanottoa varten näihin olympialaisiin Suomen voimistelu- ja urheiluliitolle. Suomen työväen voimistelu- ja urheiluliitto on aikonut lähettää miehensä ensi kesänä Saksassa pidettäviin työväen olympialaisiin ja sitä varten pyytänyt määrärahaa 500,000 markkaa ja tätä määrärahaa on puoltanut valtion urheilulautakunta ja kuitenkin puollostaa huolimatta ei ole ylimääräiseen budjettiin otettu tätä kohtaa, tätä avustussummaa. Tällaiset seikat vain näyttävät meille, kuinka pikkumaisia ollaan tällaisissa suurissa kysymyksissä, kuinka takerrutaan tällaisiin aivan mitättömiin seikkoihin, kuinka tingitään silloin kun eivät tinkimiset itse asiassa valtion tulo- ja menoarviota mihinkään vie, mutta joista muutamista sadoistatuhansista markoista mainitulle järjestölle olisi suunnattoman suurta hyötyä ja jotka tavallaan myös hyvittäisivät työväenluokkaa ja rauhoittaisivat sen mielipiteitä.

Vieläkin raikeampia epäkohtia kuin tämä esiintyy 14 pääluokalla. Siltä pääluokalta myönnetään m. m. varoja raittiusliikkeen tukemiseksi. Me tiedämme että viime keväänä hajaantui työväen raittiusliitto kahtia ja siltä entiseltä raittiusliitolta on otettu valtioapu kokonaan pois ja annettu sille uudelle syntyneelle liitolle. Käsitakseni mukaan on tämä mitä katalinta ja törkeintä vääryyttä varsinaista työväkeä ja työväen raittiushenkilöitä ja raittiusaatetta vastaan. Sillä ne voimasuhteet, mitkä tämän uuden ja vanhan liiton välillä ovat, ne ehdottomasti puhuvat sen vanhan puolesta. Ja kun tältä vanhalta on

kielletty avustus ja siirretty se uudelle, niin käsitykseni mukaan tässä on hallitus tehnyt yhden sellaisen virheen, joka ei niin vähällä lähde työväestön mielestä pois. Kyllä se pysyy työläisten mielessä ja katkeroittaa työläisiä. Tämä olisi korjattavissa hyvin helposti myöntämällä tälle työväen raittiusliitolle samanlainen avustus kuin sillä on ennenkin ollut. Ja se voidaan vieläkin korjata. Mutta eri kysymys on, onko eduskunnalla halua sitä korjata.

Tällaisia kohtia tässä tulo- ja menoarviossa esiintyy hyvin useita ja hyvinkin räreitä; useita sellaisia menoeriä on, mitkä nimeltään kyllä ovat sellaisia että niistä pitäisi muka työväenkin hyötyä. Mutta kun ne asetetaan käytäntöön, niin näkyy että niistä ei itse varsinainen työväki, sen järjestöt, hyödy yhtään. Kun hallituksen taholta asetetaan näin suvaitsemattomalle kannalle itse varsinaista työväkeä kohtaan, joka pääasiassa luopi rikkauudet tähänkin maahan, niin ei suinkaan tarvitse odottaa myöskään hallituksen taholta sitä, että työväki olisi tyytyväinen kaikkiin niihin olosuhteisiin, mitkä Suomessa vallitsevat ja mitkä yleensä ilmenevät tässä tulo- ja menoarviossa. Ei suinkaan tällainen menettelytapa tyydytä varsinaista työväkeä. Kyllä kai jos tahdotaan, että työväkeäkin jollakin tavalla tahdotaan tyydyttää, niin sille myöskin täytyisi jotain antaa. Ei nykyinen työväki enää tule tyydytetyksi sillä, että se saa leipäpalasen ja piiskaa. Se tarvitsee jo muutakin, sillä on jo muitakin harrastuksia ja yhteiskunnallisia menoja ja se tarvitsee näihin myös käyttövaroja ja näin ollen hallituksen ja valtion on näitä tuettava.

Minä näkisin hyvin mielelläni että eduskunta korjaisi tällaiset pikkuvirheet. Tavallaan ne ovat pikkuvirheitä tällaisessa suuressa tulo- ja menoarviossa, jossa käsitellään satoja miljoonia ja miljardeja, kun kysymys on vain muutamista sadoistatuhansista markoista. Se kyllä suuressa määrässä myös rauhoittaisi ja tyydyttäisi työväenluokkaa ja siitä olisi työtä koko maalle. Etenkin mitä tulee sotilaskysymykseen, niin eivätköhän tällaiset muutamat sadattuhannet markat auttaisi enemmän näillä budjettikohdilla kuin niissä sotilasmenojen kohdissa. Eiköhän isänmaallisuuden henki työläisissäkin ja ymmärtämys maata kohtaan kohoaisi paljon enemmän tällä tavalla, kuin että sitä suorastaan

ärsytetään viranomaisten ja hallituksen taholta ja koetetaan kaikilla keinoilla vieroittaa sen elämää ja tehdä se aivan sietämättömäksi.

Ed. Tainio: Pääministeri Ingmanin lausunnossa oli se sävy, josta ed. Helokin huomautti, että ne jotka eivät ole halukkaita myöntämään toistasataa miljoonaa markkaa lisää puolustuslaitoksen hyväksi, olisivat vähemmän isänmaallisia kuin ne, jotka tätä määrärahaa puoltavat. Siitä lausunnosta ja eräistä toisistakin käy ilmi, aivan kuin käsitettäisiin, että vasemmisto kokonaisuudessaan ei olisi maan puolustuksen kannalla tai että koko vasemmisto olisi välinpitämätön maan puolustuksen suhteen. Tällainen käsitys täytyy voimakkaasti torjua. Sosialidemokraattinen puolue syntymästään saakka on ohjelmassaan nimenomaan maininnut, että se vaati venäläisvalan aikana Suomen sisäisen itsenäisyyden säilyttämistä ja suojelemista. Siihen aikaan puolue taisteli sisäisen itsenäisyyden puolesta ja työskenteli myöskin, sikäli kuin olosuhteet myötäntoivat, ulkonaisenkin, täydellisen itsenäisyyden saavuttamiseksi. Sen puolesta on työväki taistellut ja taistelee vastakin, ase kädessäkin. Itsenäisyys ei ole tullut vähemmän rakkaaksi, sen jälkeen kuin se on saavutettu, siitä huolimatta, että sen ensimmäiset vuodet eivät ole olleet Suomen työväelle ilahuttavia.

Muuten minä yhdyn pääministeriin siinä, että maan asema on kyllä vaaranalainen. Minä en luota, eikä ole syytä luottaa ainaakaan vielä, kansainliiton kongressien puolivalmiisiin päätöksiin eivätkä ne päätöksetkään sitä paitsi ole sellaisia, että ne minäkään kansan itsenäisyyttä turvaisivat. Jokaisen kansan itsenäisyyden puolustus on sen oma asia. Mutta ei se vaara niin suuri ole eikä juuri sellainen, miksi sitä pääministeri kuvitteli. Minusta oikeastaan tuntui, niinkuin hän oli käyttänyt silmänkääntäjätemppejakin esittäessään Trotskin lausuntoja, esittäessään eräitä sanomalehti-uutisia Karjalan kommuunin levittämisestä Atlannin merelle j. n. e. Minusta tuntui, niinkuin hän olisi tehnyt tässä ainoastaan reklaamia neuvostoherroille niiden tarkoituksen mukaisesti. Nehän tunnetaan hyviksi reklaamimaakareiksi, ja sitähän tämä Neuvosto-Karjalan levittäminen on ja sitähän ovat nuo puheet kapinasta ja sen sel-

laisista. Ed. Pohjala kai luki jostakin kirjasta, että pitäisi syntyä suurlakko ensi marraskuussa. Kumma kun sitä ei itseään naurattanut. (Ed. Helo: Se on kolme vuotta vanha kirja.) Sitten se on petollista menettelyä, jos 3 vuotta vanhaa kirjaa tässä tilaisuudessa käytetään, ja sellainen petollinen menettely ei uskonnonopettajaa kunnista. — Ei todellakaan niistä kapinahupsutuksista maksaisi vaivaa puhua täällä vakavaa sanaa. Kyllähän kommunistien keskuudessa on joku koplakunta, joka niitä levittelee, mutta sehän tekee sitä vain palikan edestä. Pitäähän tehdä jotain saadaksesen ne ruplat, mitä siitä maksetaan. Kyllä pääministeri Ingman tuntee tämän maan asiat ja kansan mielialan siksi hyvin, ettei hän itse pelkää mitään kapinaa, mutta on niin hyvä tällä kapinapelolla säilyttää tuhmaa porvaristoa. Se on vain keino hermostuttaa, ja silloin kuin tarvitaan 120 miljoonaa maanpuolustusjoukkojen lisäämiseen, niin silloin se kelpaa hyvin aseeksi. Ja siihen kommunistien salaiset hupsutellut kelpaavat, mutta ei mihinkään muuhun! Sehän haitta niistä on. Usuttelevat porvaristoa vastaan, antavat taantumukselle aseita ja itsekään eivät usko niitä. Eivät ne niinkään paljon kuin Ingman. Joka ainoa kommunisti itse tietää, että tämä kaikki on sulaa humpuukia ja hullutusta, mutta, kuten sanoin, niin jotain täytyy tehdä maksun edestä. Meidän kommunistinen liike olisikin tehnyt jo aikoja sitten konkurssin, jos se olisi ollut rehellinen itselleen ja rehellinen Suomen työväelle. Mutta Venäjälle täytyy myös uskotella, että täällä on kapina tulossa, täällä on suuria mahdollisuuksia. Lähettäkää lisää ruplia! Ja niitä kai on saatu.

Se siitä. Mutta siitä huolimatta: Kyllä maan täytyy olla varustautunut puolustautumaan ja käyttämään siihen kaikki mahdolliset voimat. Sillä väikka ei tätä sisäistä vaaraa olekaan, niin bolshevistinen kuin porvarillinenkin Venäjä on meille alituksena vaarana. Venäjää ei ole suinkaan innostuttanut Kansainliiton aseistariisumispyrinnöt eivätkä Venäjän vaatimukset mahtavan Itämeren laivaston ylläpitämisestä ole suinkaan sen kanssa soposoinnussa. Ja Georgian, Armenian, kohtalo, ne osoittavat, mitä meilläkin on sieltä odotettavissa joskus. Niin ollen siis onkin harkittava meidänkin taholtamme, ja on harkittu, millä tavalla parhaiten ja tehokkaimmin

voisimme itsenäisyyttämme ja vapauttamme suojella.

Mutta meidän tutkimustemme tulos eroaa hyvin huomattavasti siitä tuloksesta, mihinkä nykyinen hallitus ja porvaristo yleensäkin on tullut. Me emme alunpitäen ole pitäneet nykyistä sotilasjärjestelmää, tätä kaaderijärjestelmää tehokkaimpana ja parhaana keinona. Me olemme väittäneet, että se tulee kaalliiksi, kalliimmaksi kuin maan varat sietävät, eikä ole kuitenkaan tarpeeksi tehokas. En minä aio tässä puhua miliisijärjestelmän puolesta erityisesti. Huomaan vain, että asiaa ei ole porvariston taholla laisinkaan tarkoin tutkittu. Mutta kyseessä eivät ole ainoastaan nämä kaksi järjestelmää, jotka ovat vastakkain, vaan voisi olla niiden välimuotojakin. Esim. sellainen välimuoto kuin meillä oli vanhan Venäjän vallan aikana, meidän reservijärjestelmämme: Pienemmät seisovat joukot, suuremmat lyhkäsen harjoituksen saaneet reservijoukot. Itse puolestani minä tällä kertaa arvelen, että sellainen vanha reservijärjestelmä hieman muutettuna, parannettuna, olisi nykyistä järjestelmää paljon parempi.

Niin kauan kuin nämä asiat ovat eri-
näisten upseeripiirien lausuntojen ja mielialan varassa, niin kauan kuin niitä asioita ei ole tarkoin tutkittu, niin kauan olisi kevytmielistä myöntää näitä satoja miljoonia tällä kertaa puolustuslaitoksen hyväksi. Sitä paitsi meillä vasemmistossa lienee hyvin suuret epäilykset siitä, etteivät nämä varat tälläkään kertaa tulisi vielä käytetyiksi mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla nykyisenkään järjestelmän parantamiseksi. Sotilaspiireissä kerrotaan, että maan nykyinen puolustusasema on hyvin huono, paljon huonompi kuin julkisesti uskalletaan ilmoittaakaan, niistä tuhansista miljoonista huolimatta, mitä sinne on myönnetty! Ja kun näitä huhuja kuulee, niin tulee kysyneeksi itseltään, mihin nämä rahat ovat joutuneet? Mitä niillä on tehty? Tai sitten: Missä on niiden ihmisten järki, jotka ovat niitä käyttäneet? Jaa, viimekeväinen upseerilakon uhka, jonka alaisena nykyinen hallitus vielä toimii ja joka tänä päivänä painaa eduskuntaa, se on ikävä merkki, se on surullinen kokemus ja se ei suinkaan ole lujittanut, en minä sano yksinomaan vasemmiston, mutta kenenkään järkevästi ja terveesti ajattelevan ihmisen luottamusta nykyiseen sotilasjohtoon. Ei-

vätkä sitä ole lujittaneet eräät muutokset armeijan johdossakaan.

Pääministeri sanoi puheessaan, että meidän on uhrattava maamme vapauden ja itsenäisyyden hyväksi niin paljon kuin suinkin jaksamme. Ei ihan niin paljon. Siinä voisi mennä kaikki. Vaan ainoastaan niin paljon kuin tarvitaan. Siinä on suuri ero. Pääministerin sana, että „niin paljon kun jaksamme” merkitsee sitä, että Suomen kansa saa työntää kaikki varansa, mitä se vain säästämällä, ahertamisella saa irti — ja sitten tästä kaikesta riittää 7 1/2 milj. asuntopulan torjumiseksi yli koko maan. Kyllä meidän täytyy harkita ja visusti harkita sitä, minkä me jaksamme maksaa. Me saatamme myöskin maksaa itsemme niin köyhiksi, panna puolustukseen niin paljon varoja, että puolustuskkin kärsii siitä. Se kärsii siitä sillä tavalla, että kansan vero- taakka tulee niin raskaaksi, että siitä kasvatetaan sitä tietä kommunisteja. Meidän vasemmistolaisten mielipide ei yleensä olekaan, että armeija olisi ainoa ja paras keino maan itsenäisyyden suojelemiseksi ja säilymiseksi. Vaikka työväki, sivistyneempi, valistuneempi työväki onkin isänmaallista, niin meillä on suuret joukot, oli Venäjän vallan aikana ja on nyt, jotka eivät ymmärrä kansallisen itsenäisyyden arvoa, vaan odottavat hädissään, epätoivossaan apua jostakin muualta, ymmärtämättä sitä, että jokaisen maan työväen täytyy omin voimin valloittaa, minkä se aikoo pitää, ja ymmärtämättä sitä, että meillä on helpompi valloittaa työväelle oikeuksia parlamentaarista tietä, äänioikeuden kautta kuin aseellisella kapinalla. Tätä masentuneisuutta, tätä epätoivaisuutta ja kansallistunnon puutetta, sitä pitäisi vastustaa. Pääministeri Ingman sanoi, että jos meillä ei sisäistä vaaraa olisi, niin armeijan menot voisivat olla pienemmät. Minä luulen Suomen kansan suuren enemmistön olevan sitä mieltä, että jos käytettäisiin nämä 120 miljoonaa toisella tavalla tämän sisäisen vaaran torjumiseksi, — kouluihin, raittius-työhön, urheiluun, vapaaseen kansanvalistustyöhön, pienviljelyksen aseman parantamiseen, — niin siten meillä kommunismi olisikin lopussa. Meidän porvaristomme meillä on ylläpitänyt kommunismia sillä omituisella härkäpäisellä vanhoillisuudellaan, mitä se on viime vuosina esittänyt. Jos porvaristo olisi ymmärtänyt sen, mitä meidän sosialidemokraattien esittämä kan-

sanvaltaisuus merkitsee tässä suhteessa, niin kommunismihan olisi tässä maassa muutamien ammattiagitattorien tehtävänä ilman, että sillä olisi mitään kannatusta tyhimpäinkään työläisten joukossa. Ja tätä työläisten tyhmyyttä vastaan täytyy taistella. Mutta sitä vastaan ei taistella kuritushuoneilla eikä kivääreillä, se tarvitsee toisenlaista työtä.

Vasemmiston taholta on suojeluskuntamiljoonia vastustettu, ehkä enemmän kuin olisi syytä ollut. Mutta eihän se ole ihme. Kun me näemme, kuinka suojeluskunnille porvaristo myöntää auliisti niiden pyytämät miljoonat, mutta jos työväen sivistyspyrinnöistä on kysymys, niin silloin tingitään kymmenistä tuhansista. Ei se ole ihme. vaikka sellaista järjestelmää kirottaisiin katkeramminkin ja vaikka viha suojeluskuntia kohtaan olisi paljon suurempi kuin se nyt on.

Niin, raha-asiainministerin lausunnossa oli eräs seikka. Hän sanoi, että hallitus on hyväksynyt ne suunnitelmat puolustuslaitoksen turvaamiseksi, mitkä ovat kypsät. Meistä tuntuu täällä, että ne suunnitelmat eivät ole kypsiä. Niitä täytyy kypsyttää, ne täytyy ottaa tarkemman harkinnan alaisiksi, ja enemmän ottaa huomioon maan maksukyky. Ei ole kysymys puolustushallituksen puutteesta, vaan maksukyvyn puutteesta. Ja ne täytyy koettaa saada jollakin tavalla sopusointuun. Mutta nykyisin, niinkuin sanoin, minusta tuntuu siltä, että tätä puolta asiasta ei ole laisinkaan otettu huomioon. Ja niin kauvan kuin sitä ei huomioon oteta, niin kauvan täytyy vasemmiston tällaista umpimähkäistä, summittaista peliä vastustaa. Minä muistan entisen rahaministerin Rydin puheen tältä lavalta keran ennen budjettia käsiteltäessä. Hän varoitti silloin eduskunnan porvarillista enemmistöä, ettei saa verojuhdan selkärankaa katkaista. Nykyinen rahaministeri ja nykyinen hallitus ei ole lainkaan kiinnittänyt huomiota tähän entisen rahaministerin varotukseen.

Sitä paitsi vielä minusta tuntuu siltä, niinkuin hallituksen laatima tulo- ja menoarvio olisi tahallisesti epärehellinen. Minä tarkoitan sillä sitä, että se ei vastaa todellisia oloja. Sinne on hallitus saanut ja pannut ne miljoonat, mitä hallitus tarvitsee ja tahtoo, ja saanut silloin talousarvion jonkunlaiseen sopusointuun. Mutta hallitus ei ole ottanut huomioon niitä rahoja, joita

eduskuntakin haluaisi ja joita hallitus on jättänyt pois talousarviosta siinä mielessä, että kyllä eduskunta panee ne sinne. Mutta silloin jää vastuu eduskunnalle maan rahasiain tilasta ja siitä, että eduskunta on hyväksynyt niin paljon uusia menoja, joita hallitus ei ollut talousarvioon ottanut. Tämä käsitys syntyy tätä talousarviota tutkiessa. Ja kyllähän tämän ymmärtää. Minä sanoin sitä epärehelliseksi, ehkä pitäisi sanoa vaan diplomaattiseksi, mutta sama asia se on.

Niin, kyllä minä olen samaa mieltä kuin ed. Helo, että eduskunnan tulisi osoittaa samaa varovaisuutta kuin vuonna 1920 ja 1921 näitten uusien sotilasmäärärahojen lissäämisen suhteen eikä ainoastaan sitä, vaan pitäisi pyytää hallitukselta tämän asian koko sotilasjärjestelmän täydellistä tutkimista tullaksemme vakuutetuiksi siitä, että meillä on mahdollisimman paras ja käytännöllinen ja kansan maksukyvyyn kanssa tasapainossa oleva puolustusjärjestelmä.

Ed. Meriläinen: Täällä herra pääministeri puheessaan huomautti kansan eheyttämisestä. Laadittua valtion tulo- ja menoarviota katsellessa nähdään, että siellä m. m. suojeluskunnille ehdotetaan 42 milj. markkaa ja silloin kun suojeluskunnan varoja käytetään sellaisiin tarkoituksiin kuin tähän saakka, niin ei suinkaan silloin ole puhe mistään kansan eheyttämisestä. Viime talven aikana esim. Keski-Pohjanmaan suojeluskunnan piiriesikunta järjesti puhujamatkoja verenhajuisista puheistaan kuuluisaksi tulleet Martti Pihkalalle. Puhujamatkallaan kierrellen ympäri Keski-Pohjanmaata olivat ne puheet todellakin sangen kauheita, innoituksellisia, niinkuin useimmat kuulijat ovat näissä esitelmätilaisuuksissa läsnäollessa kertoneet minulle. Pihkala sanoi, että sellaiset sosialidemokraattisen puolueen johtajat ja luottohenkilöt kuin Voionmaa, Wuolijoki, Tanner ynnä monet muut ovat rosvopäälliköitä. Minkälaisia tunteita todellakin synnyttää silloin niissä valitsijoissa, pienviljelijöissä ja talonpojissa, jotka ovat antaneet luottonsa näille sosialidemokraattisen puolueen toimihenkilöille, valinneet heidät eduskuntaan j. n. e., se, kun niitä nimitellään rosvopäälliköiksi. Tästä on luonnollisena seurauksena että se synnyttää vaan yleensä sosialidemokraattisesti ajattelevien kansalaisten keskuudessa yhä suurempaa katke-

ruutta ja vihaa suojeluskuntaa ja sitä yhteiskuntaluokkaa kohtaan, joka ylläpitää ja suojelee ja turvaa suojeluskuntajärjestöä. Myöskin on tärkeätä ottaa huomioon kansan eheyden kannalta muutoksia. Silloin kun otamme käsiimme esim. uudemman painoksen Maamme-kirjasta, niin nähdään m. m. Maamme-kirjaan liitettynä kenraali Mannerheimin kuva. Jokainen nykyinen kansakouluoppilas joutuu siis tekemään tuttavuutta tämän arvoisan herran kanssa. Silloin kun se tutkii ja lueskelee Maamme-kirjaa. Mutta millä tavalla esim. työläisten äidit ja isät puhuvat ja minkälaisia uutisia he kertovat tästä herrasta, niin tiedämme silloin minkälaisia muistoja se jättää näitten lasten sydämiin. Olisi siis syytä todellakin kansan eheyttämisen kannalta katsottuna myöskin Maamme-kirjan uusi painos kokonansa hävittää ja ottaa sellainen painos käytäntöön, jossa ei Mannerheimin kuva komeile, koska ei myöskään hänen isänmaallisuutensa oikeastaan sitä vaadi. Katsellessamme Mannerheimin politiikkaa vuodelta 1919 nähdään, ettei suinkaan hänessä kovinkaan suuri Suomi- ja isänmaanrakkaus ja maamme itsenäisyyden rakkaus ole elänyt. Niistä vehkeilyistä ja toimenpiteistä, joita hän harjoitti silloin vanhojen Suomi-syöjien venäläisten kenraalien kanssa armeijan ja sotahankkeiden valmistamiseksi Neuvosto-Venäjää vastaan ja lupaili venäläisille kenraaleille muodostaa 100,000 miestä käsittävän armeijan, jolla olisi hyökätty Pietariin, seurauksenaan niistä olisi ollut, innoituksellisesti monet sotilasasioita tuntevat henkilöt nykyään vakuuttavat, maamme itsenäisyyden menettäminen. Niin ollen jos tahdotaan, että maamme puolustuskuntoisuus tahdotaan saada sangen voimakkaaksi, niin ei ole kiinnitettävä yksinään huomiota siihen, että on vaan vahvistettava armeijamme fyysillistä voimaa ja myöskin sen teknillisiä voimia, vaan on maamme ja itsenäisyytemme puolustuskuntoisuuden voimistuttamiseksi ja vahvistuttamiseksi tehtävä työtä itse kansan keskuudessa, koetettava sitä rikkinaisyyttä, joka kansamme tällä kertaa erottaa, sovittaa uudistuksilla. Totta on kyllä, että nykyisessä luokkayhteiskunnassa aina tulee olemaan luokkataisteluja ja katkeroitakin taisteluja, mutta silloin kun porvaristonkin puolelta todellakin tahdotaan lähteä tekemään työtä kansan eheyttämiseksi, niin

seurauksena siitä on, että yhteisymmärrys seuraa eri yhteiskuntaluokkien keskuudessa ja silloin kun koko maan onni ja menestys vaatii yhteistä ponnistusta, niin silloin myös jokainen, huolimatta siitä, mihinkä yhteiskuntaluokkaan kuulumme, niin jokainen myös silloin yhteen hiileen puhalttaa. Toivon siis, että kun tämä asia valtiovarainvaliokunnassa tulee esille, että näistä suurista ehdotetuista lisämäärärahoista, jotka puolustuslaitokselle ehdotetaan käytettäväksi, että ne käytetään ennen kaikkea asunto-olojen korjaamiseksi maaseudulla ja myös pienviljelijäluokan ammattitaidon kehittämiseksi ja yleensä sen elinkeinoaseman turvaamiseksi. Nykyään suureksi osaksi maamme pienviljelijäluokka elää sangen turvattomassa asemassa. Hehän ovat puolittain palkkatyöläisiä ja puolittain maanviljelijöitä. Tästä on seurauksena, että tämä ahtaassa köyhässä asemassa elävä pienviljelijäluokka vaikeuttaa myös maaseudulla elävän irtolaisväestön toimeentuloa, koska myöskin pienviljelijäin täytyy samalla kertaa kun ovat maanviljelijöitä olla palkkatyöläisiä. Silloin kun paikkakunnalle ilmenee jotakin palkkatyötä, niin silloin talolliset ovat etupäässä ja ovat pakotettuja hyökkäämään tähän ansiotyöhön ja kilpailemaan työpaikan saannista ja useissa tapauksissa siis joutuvat sivuuttamaan irtolaiset ja valtaavat niiltä työpaikan ja elämisen oikeuden. Tämä synnyttää siis suurempaa katkeruutta paikallisissakin oloissa pikkutalollisten ja irtolaisväestön keskuudessa, mutta silloin kun me käytämme enempi yhteiskunnan varoja ja annamme yhteiskunnan taholta suurempaa apua pienviljelijöille, kohotamme heidän ammattitaitoansa, tuemme ja turvaamme heitä myös avustuksilla, niin silloin heistä tulee sellaisia maanviljelijöitä, jotka hankkivat elantonsa ja toimeentulonsa maanviljelijöinä, eivätkä ole rasituksena, painolastina ja uhkana maaseudun irtolaisväestölle, ja tällä keinoin edistämme kansan eheyttämistä. Mutta niin kauvan kuin supistamme ja kitsastelemme varojen käytössä tällaiseen yleishyödylliseen tarkoitukseen, mutta käytämme varoja sotilastarkoituksiin, jota eivät tuota uusia taloudellisia arvoja, vaan ovat jokainen miljoona, joka sinne käytetään, aivan kuin kaivoon heitettyjä, niin niillä vain yhä enemmän kärjistämme kansan sisäisiä eheyttä ja re-

vimme sen vähäisenkin yhteenkuuluvaisuuden tunteen siitä ja tällä tavalla heikennämme itsenäisyytemme ja myös teemme itsestämme puolustuskyvyttömän silloin kun isänmaa meidän puolustustamme kaipa-

Ed. Rannikko: Olen pyytänyt puheenvuoroa tuodakseni esiin sen huolestuneen mielialan, joka painaa Turun läänin asukkaita sen johdosta, että hallituksen antamassa menoarviossa ei vielä kukaan löydy määrärahaa Turun lääninsairaalan rakentamiseksi. Jo vuosikautia on tilan puute Turun lääninsairaalaossa ollut hyvin vaikea, kehittyen viime aikoina varsin huolestuttavaksi. On todettava, etteivät sairaalalot maassamme ole yleensä sellaisessa kunnossa, jota voisi toivoa, mutta Turun lääni tässä suhteessa on kenties kaikkein huolestuttavimmassa asemassa. Turun lääni sairaspaiikkojen lukuun nähden on siinä määrin epäedullisessa asemassa, että jos otetaan huomioon ei ainoastaan valtion sairaaloiden sairassijat, vaan myöskin kuntien ja läänin kaupungeissa kaikki yksityistenkin sairaalain sairassijat eli lasarettipaikat, mielisairaaloita ja veneeristen tautien osastoja lukuunottamatta, löytyy läänissä ainoastaan 0,7 sairassijaa kutakin läänin tuhatta asukasta kohti, kun vastaavat luvut ovat toisissa lääneissä: Viipurin, Kuopion ja Oulun läänissä 0,9, Vaasan läänissä 1, Mikkelin ja Hämeen läänissä 1,1, Ahvenanmaan läänissä 1,3, ja Uudenmaan läänissä 3,7. On siis sanomattakin selvää, että jo yksistään kirurgista intressiä silmällä pitäen tilanne Turun läänissä on varsin toivoton. Samoin on sanoin kuvaamaton se epätoivontila, johon joutuvat tuhannet läänin asukkaat vuosittain etsiessään sairasapua sairaille omaisilleen, joita sadottain on palautettava tilan ahtauden takia sairaalan ovelta ja joiden monenkin täytyy avuttomana sortua ennenaikaiseen hautaan. Sairaalan viranomaiset samoin kuin lääkäritkin ovat koettaneet kaikkensa mitä ovat voineet ylimääräisten sairassijain sijoittamiseksi, ovat tehneet mitä ihmiselle ja lääkärielle sellaisessa tilassa on mahdollista, mutta vähäinen on se apu. Vastaansanomaton tosiasia on siis, että Turun lääninsairaalan laajentaminen on mitä välttämättömin tehtävä.

jonka toteuttamiseen viivyttlemättä on ryhdyttävä. Tietoni mukaan on lääkintähallitus puolestaan ehdottanut varattavaksi 15 milj. markkaa käytettäväksi tulevan kolmivuotiskauden aikana uutis- ja laajennusrakennuksiin Turun lääninsairaалassa, josta 3 milj. ensi vuotta varten. Minulle on tuntematonta, mitkä painavat seikat ovat olleet vaikuttamassa, että lääkintähallituksen ehdotus valtiovarainministeriössä on tullut hylätyksi. Mutta viimeiseen asti uskallan odottaa, että valtiovarainvaliokunta ja vihdoinkin eduskunta hyvällä tahdolla on löytävä valtakunnan yli 3 miljoonaisen menoarvion joukosta jonkun menoerän, joka vähemmän vauriota tuottamatta toistaiseksi voisi vuoroaan odottaa, jos se ei muuten ole mahdollista, jotta lääkintähallituksen ehdotus ja läänin asukkaiden ja lääkäreiden harras toivomus voitaisiin toteuttaa. Myöntämällä ensi vuoden menoarvion yhteydessä 3 milj. markkaa Turun lääninsairaalan uutis- ja laajennusrakennusten aloittamiseksi voimme sen tehdä ja ainakin silloin voimme sen tehdä, jos muistamme vain, että terveet eivät tarvitse parantajaa vaan sairaita.

Ed. Sch a u m a n: Det mest i ögonen fallande i regeringens proposition är regeringens krav på ökade anslag för militära ändamål. Det är också den punkten, som har sysselsatt de flesta talarna i dag. Jag måste för min del tillstå att det känns föga sympatiskt och tilltalande, i synnerhet då man återvänder från en interparlamentarisk kongress, vid vilken beslut fattats att de nuvarande militärbudgeterna icke borde få överskridas — jag säger att det känns föga tilltalande att då mottaga en budgetproposition som innebär en avsevärd ökning av den nuvarande militärbudgeten. Men icke desto mindre är jag beredd att medverka till beslut i denna riktning. Jag är vald på ett program som innebär att de försummelser, som tidigare skett ifråga om militärens bostadsförhållanden och beklädnadsförhållanden och ifråga om krigsmaterial, nu måste gottgöras.

Men jag måste tillika säga, att jag hade väntat att regeringen skulle hava gjort riksdagen några utfästelser ifråga om kontrollen över användningen av de medel, som den nu av riksdagen äskar. Jag är ense med herr Tainio däri att riksdagen har full anledning att fordra en noggrann kontroll

över det sätt på vilket militärförvaltningen kommer att använda de medel, som eventuellt beviljas. Särskilt gäller detta inköpen av krigsmaterial, och alldeles särskilt gäller detta de 36,000,000, som regeringen anholder om för inköp av material för luftstridskrafterna, ty det kan icke nekas att inom luftstridskrafterna någonting måste vara på tok, och när någonting är på tok inom någon ressort, är det nog chefen som bär ansvaret för det. Jag skulle kunna anföra ett och annat rörande förhållandena inom luftstridskrafterna, lämna uppgifter, som meddelats mig från absolut trovärdigt håll, men jag skall denna gång inskränka mig till att redan i detta skede av frågan fästa regeringens uppmärksamhet vid nödvändigheten av en sträng kontroll ifråga om inköp av krigsmaterial särskilt för luftstridskrafterna.

Jag är ense med rdgsm Tainio också där om att vissa personalförändringar på de ledande posterna inom armén varit ägnade att minska förtroendet för arméns ledning. Då till generalstabschef — en av de allra viktigaste posterna i armén — förordnas en officer, för vilken kort förut anhallits om plats som elev vid en utländsk krigshögskola, måste man säga, att utnämningen gör på vanligt folk åtminstone ett rätt egendomligt intryck. Men Napoleons soldater hade ju marskalkstaven i ränslan, och vi skola hoppas att våra jägare också ha det. Såsom det ter sig för en vanlig människa, är dock denna utnämning, såsom jag redan sade, rätt egendomlig. En blivande elev vid en krigshögskola utnämnes till generalstabschef!

Vad som man också hade kunnat vänta sig av regeringen ifråga om försvarsbudgeten är att regeringen nu äntligen hade uppfyllt riksdagens tre, fyra gånger framställda yrkande på att försvarsbudgeten skall uppgöras på samma sätt som alla andra ministeriers budgeter. Huru länge skola vi se dessa moment spöka utan några kapitel, utan någon närmare uppdelning av utgifterna enligt de regler, som i allmänhet gälla för budgeten? Varför skall försvarsministeriet få befinna sig i undantagsställning, och huru länge skall detta undantagstillstånd få fortgå med regeringens begivande? Den ena ministern går och den andra kommer, men ingen är i stånd att bringa ordning i försvarsministeriet så mycket, att en ordentlig budget skulle kunna

uppgöras. Detta verkar nog icke civiliserad stat, med förlov sagt.

Min avsigt var emellertid icke att nu överhuvudtaget diskutera budgetpropositionen. Jag anser nämligen hela denna debatt, som i dag har försiggått, vara tämligen betydelselös och förfelad. Den har varit rätt imponerande, om man tager i betraktande dess längd och antalet andraganden, 10 timmar och 25 andraganden. Men den har icke desto mindre, såsom jag sade, varit i stort sett förfelad. Den har, kan man säga, helt enkelt varit en parodi på remissdebatt, och detta därför att i själva verket beredningen av budgeten redan har pågått i en månad i statsutskottet. Huru betydelselös denna remissdebatt är, det visar också det, att på länge varken finansministern eller statsutskottets ordförande synts i denna sal.

Såsom jag redan sade, har statsutskottet detta år, likasom senaste år, förrän budgetpropositionen överlämnades till riksdagen, begynt behandlingen av denna proposition. Riksdagen har som bekant rätt att besluta, att statsutskottet „må fortsätta sin verksamhet även under avbrott i riksdagens sammanträden”, såsom det numera heter i 35 § av L. O. Men detta innebär att utskottet må fortsätta behandlingen av ärenden, som tidigare hänskjutits till utskottet. Tillståndet för statsutskottet att fortsätta sin verksamhet kan ej innebära ett överträdande av den allmänna, även utan att den särskilt vore uttalad, självklara regeln, att proposition ej må av utskott behandlas, innan den överlämnats till riksdagen. Remissdebatten avser att låta representanterna uttala sina önskemål och sina anmärkningar i anledning av regeringens proposition. I fråga om budgeten, såsom varande den viktigaste, regelbundet återkommande regeringspropositionen, har remissdebatten en alldeles särskild betydelse, emedan budgeten föredrages till en enda behandling i riksdagen. Nu har, som sagt, denna remissdebatt varit betydelselös. Statsutskottet kan visserligen säga, att detta allt sker med riksdagens goda minne. Det är måhända sant. Det är emellertid fullkomligt likgiltigt för mig, var felet ligger; huvudsaken är, att detta sätt att behandla budgeten icke bör få fortgå. Det är oförenligt med L. O. och dess anda, och det är oförenligt med parlamentets värdighet.

Vi måste väl också här i Finland kunna

komma dit, där man för länge sedan befinner sig i andra länder. I Sverige t. ex. överlämnas budgetpropositionen för följande år strax på nyåret, då riksdagen sammanträder, och samtidigt för övrigt även proposition om tilläggsbudgeten för det löpande året. Om det för vår regering är omöjligt att åtminstone nu komma därhän, att budgetpropositionen överlämnas i början av året, då riksdagen regelrätt sammanträder, måste det då gå så till, att budgeten överlämnas på sommaren, när den blivit färdig, och riksdagen omedelbart därefter sammankommer, låt vara blott för en vecka. Det är det enda sätt som — på sidan om det regelrätta, att budgeten överlämnas i början av året, — kan försvaras och som är förenligt med ett parlaments värdighet. Om icke heller detta låter sig göra, återstår ännu en möjlighet, nämligen den att ändra budgetåret, så att det icke sammanfaller med kalenderåret.

Huru som helst, jag upprepar, att det nuvarande sättet för behandlingen, med denna parodi på remissdebatt, det får icke längre förekomma, och då jag vet, att riksdagen än angelägen om att upprätthålla sin värdighet, föreställer jag mig att det önskemål jag nu uttalat skall bli allmänt omfattat. Jag vet för övrigt att flera medlemmar av olika fraktioner äro av samma åsikt som jag. Men även om jag vore ensam därom, är denna åsikt den rätta, och den måste bli den gällande. Nuvarande praxis går icke för sig.

Ed. Rosenberg: Tahdon tässä vain lisätä jonkun sanan ed. Tainion puheenvuoron johdosta. Luin tässä vanhoja eduskunnan pöytäkirjoja ja sain käsiini siinä eräistä paikasta erään lauseen. Eräs edustaja oli nimittäin noussut täällä ja sanonut toiselle siten kuin vanha sananlasku sanoo, että jos taivaassa kuultaisiin koiran rukous, niin luita sataisi sieltä. Kun kuulee ed. Tainion puheen, niin muistuu tämä elävästi mieleen. On nimittäin niin, ei ainoastaan nyt vaan kaikissa edellisissä istunnoissa, että missä niinkuin pääministeri tänään, pidetään juuri sellaista puhetta kuin hän piti tänään, niin voi lyödä veikkaa vaikka kuinka paljon hyvänsä että ed. Tainio esiintyy jatkaakseen tätä omalla tavallaan. Niin onkin tilanne muuttunut siten, että koiran rukous on taivaasta kuultu.

Puhemies: Kiellän käyttämästä loukkaavia sanoja.

Ed. Jokela: Minä en ole ollut tilaisuudessa perinpohjin tutustumaan esillä olevaan budjettiin. Olen ainoastaan pintapuolisesti siihen vilkaissut sinne tänne. Mutta tämän päivän keskustelun kuluessa on esiintynyt yhtä ja toista, joka oikeastaan aiheutti minut puheenvuoroa käyttämään. Mutta jos minä en ole budjettiin ehtinyt tutustua tarpeeksi hyvin, niin ei se ole kaikille muillekaan aivan selvillä tai sitten se on niin huono, että sitä ei millään asiallisilla syillä voida puolustaa, koska jo itse herra pääministeri täällä puolusteli mainittua budjettiaan vanhoilla sanomalehtileikkeleillä, jotka lienee jo useampaan kertaan leikeltty, esitetty, painettu uudelleen ja nyt taas esitettiin. Tällaista, mitä herra pääministerin esityksestä kävi selville, on meillä hyvin paljon kuultu jo myöskin aikanaan ed. Ingmanin esityksistä. Joten siinä ei juuri paljoa mitään uutta ole. Kuitenkin siinä eräs seikka kiinnitti vähäisen huomiotani. Herra pääministeri nimittäin mainitsi jostakin Skandinavian neuvostovallasta, jota jonkun, Trotskinko vai kennekä sitä pitikään suunnitella; niin, minun muistui mieleeni että sillä taholla mistä tuo esitys nyt tuli, siellä on jotakuinkin samantapaista joku aika takaperin haaveiltu. Vai eivätköhän ne Suur-Suomen maantieteelliset rajat liene jotenkin samantapaiset kuin pääministeri täällä aikaisemmin esitti?

Sitten ed. Pohjala, niin opettaja kuin onkin, antoi myöskin jotakuinkin tyhjän selostuksen tai oikeammin puolustuksen tälle budjetille. Ed. Pohjalan esityksessä pääministerin esitykseen verrattuna oli jo sentään jotain vähän repäisevämpää. Siinä jo puhuttiin 500 kivääristä. Jos nuo 500 kivääriä lienevätkin joskus 3 vuotta takaisin olleet, niin miten saattavat ne lisätä joillakin kymmenillä miljoonilla Suomen budjettia sotilasmenojen kohdalla v. 1925. Sitten lisäksi ed. Pohjala koetti vaikuttaa edustajiin puhumalla sotilaskasarmien huonoston kunnosta, mitenkä siellä sotilaat joutuvat kärsimään kaikenlaista kurjuutta. Permannot ovat kasarmeissa rikki, ikkunoissa niin suuria reikiä, ettei voi millään tukkia j. n. e. Näitä on, kuten ed. Pohjala mainitsi, joku lääkäri tai tohtori tutkinut ja antanut niistä lausuntonsa.

Hyvä on, että epäkohdat poistetaan; hyvä on, että laitetaan asuttavaan kuntoon kaikki sellaiset talot, joissa kerran ihmisiä asustaa, olkoot ne sitten kasarmeja tai mitä tahansa. Eikä suinkaan täällä vasemmallaan kukaan vaadi, että ne kasarmit, joissa sotilaita on, olisivat sellaisessa kunnossa, etteivät ne asuttaviksi kelpaa. Ne luonnollisesti pitää korjata, mutta tällaiset korjaukset eivät budjettia kovinkaan monella kymmenellä miljoonalla kohota eikä saa sitä siihen kuntoon, missä se tällä kertaa esiintyy.

Toiseksi, meillä olisi tällaista asuntojen tarkastamista tässä maassa niin äärettömän paljon. Meillä on sadottain perheitä, joilla ei ole asuntoa ollenkaan. Meillä on tuhansittain työläisperheitä, jotka joutuvat asumaan yhteensullottuina joihinkin pieniin hökkeleihin. Meillä on tuhansittain siis ihmisiä, jotka kärsivät asuntokurjuudesta, jota meillä esiintyy, ja kun näiltä sitten kiskotaan kaikki ne miljoonat, joita hallitus on suvainnut esittää ensi vuonnaakin haaskattavaksi sotalaitokseen, suojeluskuntiin, ohranalaitokseen j. n. e., niin minä pyytäisin huomauttaa ed. Branderille, jos hän on täällä vielä, että on vaikea saada kurjuudessa elävää työväestöä ymmärtämään, mitenkä „tärkeätä” on uhraaminen sotalaitokselle. Vaikeata on sellaisten työläisten, joilla ei ole itsellään asuntoa, jotka joutuvat raatamaan nälkäisinä, vaikea on heidän enää sitä käsittää, ja mahdoton heidän on vapaaehtoisesti alistua sellaisiin uhrauksiin.

Sitten ed. Pohjala mainitsi vankien aseman olevan sotilaitten aseman kanssa miltei yhtä hyvän, eräässä suhteessa paremman, ja todennäköisesti hallitus myöskin omaksuu saman kannan, tai on nähnyt myöskin tuon seikan, minkä ed. Pohjala nim., että vangeilla on muka liian hyvä asema. Täällä budjetissa nim. esiintyy 6 pääluokassa VI luku, joka koskee vankeinhoitolaitosta. Tämän luvun 8 momentissa on arviomäärärahaa katsottu voitavan vähentää 10,000 markalla. Tämä arviomääräraha tässä koskee sairaanhoitoa. Tässä maassa vankilakomento ei ole tähänkään asti hyvä ollut, siitä huolimatta, vaikka ed. Pohjala koetti sitä kiittää. Erikoisesti on sairaanhoidosta nim. Tammissaaren pakko-työlaitoksesta samoin kuin muistakin vankiloista tullut muistutuksia. Tunnen henkilöitä, jotka ovat näistä vankiloista aivan

äskettäin päässeet, nim. poliittisista syistä vankeina olleita. Heidän kertomustensa ja kuvaustensa mukaan, joita ei ole syytä epäillä, sairaanhoito m. m. Tammisaaressa on mitä alkeellisimmalla asteella. Ja siis tätä aiotaan edelleen huonontaa, koska määräraha ehdotetaan 10,000 markalla vähennettäväksi. Sitten ne vankien asunto-olot. Niitä tietysti aiotaan ja voidaan myöskin edelleenkin huonontaa, koska saman luvun 10 momentissa esiintyy ehdotus rakennusten korjauksista vähennettäväksi, tosin vain 1,200 markkaa. Mutta se on kuitenkin vähemmän päin, ja tosiasiat kuitenkin ovat sellaisia, että useimmissa tapauksissa pidempiä aikoja jouduttuaan vankeudessa olemaan, poliittiset vangit menettävät siellä terveytensä juuri huonojen asunto-olojen vuoksi. Siis olisi päinvastoin pitänyt tälläkin kohdalla jossakin määrin korottaa määrärahaa, eikä sitä vähentää. Vankien kustannuksella nähtävästi aiotaan sotilasmenoja vähän enemmänkin korvata, koska saman luvun 15 momentissa on määrätty vähennettäväksi 25,000 markkaa sellaisia apurahoja, joita on tähän asti jaettu vankiloista päästetyille henkilöille. Tästä siis näemme että ne evästyksiset ja mielipiteet, joita ed. Pohjala esitti, ovat olleet jo määrävänä silloin kun tätä budjettia on laadittu.

Myöskin ed. Branderin lausunnossa kiinnitti eräs seikka huomiota. Täällä ovat tosin eräät toisetkin edustajat kyllä puhuneet rajaseutuelämän taloudellisen ja henkisen tason kohottamisesta. Ja siinä suhteessa tosiaan on tehtävän ja parantamisen varaa. Mutta minä en huomannut, että porvarillisista edustajista yksikään olisi kiinnittänyt huomiota siihen seikkaan, joka pääasiassa vaikuttaa varsinkin Pohjois-Suomen rajaseutuväestön äärettömän huonoon taloudelliseen asemaan. Teistä ei kukaan, edellisistä puhujista nimittäin, liene huomannut sitä, että taloudellisen elämän rajaseudulla, varsinkin Pohjois-Suomessa, määräävät yksinomaan suuret kapitalistiyhtiöt. Pari suurta puutavarayhtiötä. Niin, niiden konttorissahan on määritelty ja määritellään se, minkälaisessa taloudellisessa asemassa rajaseudun väestö joutuu elämään ja olemaan. Minä en tällä kertaa lähde tätä puolta pitemmälle käsittelemään. Minä uskon, että ne edustajat jotka ovat rajaseudulta, esim. Kainuusta, tai siellä päin joutuvat liikkumaan, jos vähänkin asiaa

ajattelevat, niin helposti tuon huomaavat.

Budjetin yhteyteen se ei tosin kuulu, mutta hallituksella, joka tämän budjetin on laatinut, sillä on myöskin rajaseudun kurjuuteen osuutta, koska nimittäin hallituksen taholta pidetään edelleen yllä sellaista komentoa, että siellä väestö estetään toimimasta omaksi edukseen, estetään m. m. liittymästä järjestöihin ja taistelemasta elinehtojensa puolesta sikäläisiä puutavarayhtiöitä vastaan. Ja kun hallituksen taholta tätä komentoa ylläpidetään, niin yksilöinä sikäläinen väestö on helposti alistettavissa tukkiyhtiöiden mielivallan alaisuuteen.

Täällä ed. Tainio vakuutti taaskin isänmaallisuuttaan, jota ei suinkaan täällä kukaan ole epäillytkään. Se näyttää hänellä olevan ominainen tapa. Hänen täytyy tuohon tapaan aina puhua, jotta ei vain kukaan alkaisi hänen isänmaallisuuttaan epäillä. Hyvä on. Mutta sitten ed. Tainio puhui edelleen erästä seikasta, johonka minun pitänee hiukan kajota. En tiedä, oliko hänellä tarkoitus puhua tänne äärimmäiselle vasemmalle, mutta tänne hän nähtävästi tapansa mukaan ainakin pääasiassa koetti lausuntonsa kohdistaa. Hän sanoi, että työväestön on helpompi valloittaa, mitä se valloittaa tahtoo, parlamentin kautta, parlamentaarisen toiminnan kautta. Tämä nyt on sellainen juttu, että sitä ei Tainion olisi tarvinnut ainakaan tänne vasemmalle sanoa. Sitä on täällä vasemmalla puolella yritetty, ja on verrattain vaikeissa olosuhteissa sitä parlamentarismia aivan niihin asti ylläpidetty, vaikka vasemmistolta aina tämän tuosta tehdään mahdottomaksi koko parlamentaarinen toiminta. Se parlamentaarisuus m. m. sai 1923 elokuussa verrattain ankaran kolahduksen, silloin nim. kun kokonainen eduskuntaryhmä täältä vietiin. Se on saanut niitä jälkeenkin päin m. m. kun tälle istuntokaudelle kokoonnuttiin, niin taas oltiin sinnepäin menossa jo aika pitkälle. Ed. Tainio puhui jotakin työväen tyhmyydestä. Mutta ei se työväki niinkään tyhmää ole. Kyllä se käsittää varsin hyvin, että se toimii eduskunnallista tietä vain niin kauan kuin se on sille mahdollista. Mitä tulee sitten tähän valtion tulo- ja menoarvioon, ensi vuoden budjettiin, niin lienee turhaa lausua valtiovarainvaliokunnalle mitään kiinteitä toivomuksia, sillä valtiovarainvaliokunnan enemmistökin katselee asioita samalla tavalla kuin budjetin laatijatkin. Mutta olen

tässä tahtonut mainita vain näitä muutamia seikkoja senvuoksi, että tahdon osaltani muistuttaa, että ei työväkikään sentään niin tyhmää ole, ettei se näe, millä tavoin maan asioiden kanssa pelataan, ja etteikö se myöskin seuraa ja tiedä, mihin käytetään niitä varoja, joita siltä sekä välillisten että välittömien verojen kautta kiskotaan.

Ed. Tuomivaara: Ed. Sunila täällä päivällä puheenvuorossaan toi esille niitä toivomuksia, joita syyllä maatalouden kannalta esillä olevaan valtion tulo- ja menoarvioon nähden voidaan esittää. Erikoisesti pyytäisin vielä tänä myöhäisenä hetkenä muutaman sanan lausua parista mielestäni sangen tärkeästä seikasta. Mitä tulee niihin opiskeluapurahoihin, joita hallitus tässä tulo- ja menoarvioehdotuksessaan esittää, ovat ne, niinkuin saimme kuulla, alennettuja huomattavasti siitä, mitä ammattivirasto on esittänyt. Alennus tekee maamieskouluihin nähden 150,000, karjanhoitokouluihin nähden 120,000, kotitalouskouluihin nähden 100,000 markkaa. Nyt kuitenkin voimme sanoa, että suuri osa näistä kouluista toimii sellaisilla alueilla, joissa pienviljelys on vallitsevana. Ja myöskin rajaseuduilla on näitä kouluja. Sikäläisissä oloissa tämä ahdas aika, tiedän sen aivan varmasti, on vaikuttanut enemmän vielä kuin entisestään varakkaammissa seuduissa. Ja tähän nähden juuri, jos ajattelemme pienviljelijäin nousevan nuorison ammattiopetusta ja tuohon tärkeään, paljon kysyvään tehtäväänsä valmistamista, on mielestäni väärin silloin ottaa näitä suhteellisesti pieniä menoeriä pois, katsoen siihen hyötyyn, mitä ne aiheuttavat. Tälläkin kertaa on pienviljelijäseuduissa paljon sellaisia nuoria ihmisiä, jotka haluaisivat ensi talvikauden aikana hankkia itselleen ammattitietoja, mutta käytännölliset, rahalliset vaikeudet tekevät sen mahdottomaksi. On melkein sula mahdottomuus useammalle pienviljelijälle saada kokoon pari tuhatta markkaa liikeneviä varoja, joidenka avulla hän lähettää lapsensa hankkimaan ammattitietoja, silloin kuin hänen verojensa suoritus jo suureksi osaksi tapahtuu ulosmittauksen kautta. Jos me pidämme tärkeänä pienviljelijäin ja varsinkin sen nousevan polven kehittämistä, silloin meiltä täytyy riittää nämä suhteellisesti pienet

erät heidän lastensa avustamiseksi maataloudellisiin ammattikouluihin. Toivoisin, että eduskunta ja varsinkin valtiovarainvaliokunta ottaisi nämä menoarviota edelleen käsitellessään tulo- ja menoarvioon.

Toinen seikka, johon pyytäisin kiinnittää niinikään huomiota, on maataloudellinen normaalikoulu. Meillä tunnustetaan aivan välttämättömäksi se, että opettaja joka joutuu kasvattamaan nousevaa polvea, nuorisoa, valmistetaan tehtävänsä mahdollisimman hyvin, mutta kuitenkin ei meillä maamme pääelinkeinon kasvavan polven opettajia, kasvattajia ole katsottu tarvittavan mitenkään tähän tehtäväänsä valmistaa. Kun nuori agronomi on suorittanut opintonsa, hän joutuu silloin useinkin tällaiseen oppilaitokseen, maamieskouluun tai johonkin toiseen, jossa hänen on ruvettava ohjaamaan näitten nuorten maamiesten tietojen hankintaa ja hänen olisi onnistuakseen tässä opetuksessa kyettävä antamaan nuo tiedot niin käytännölliseen elämään soveltuvina kuin mahdollista. Mutta kun hänen opetuksensa on ollut teoreettista, opetusopillisista seikoista hänellä ei ole paljon tietoa, ymmärtää meistä jokainen, mitenkä hapuilevaa, mitenkä heikkoa hyvillään edellytyksillä ja luontaisilla taipumuksilla varustetun opettajan opetus ainakin useana ensimmäisenä vuotena on. Vasta pitempiäikainen kokemus opettaa hänet löytämään oikeat menettelytavat ja oikean tien voidakseen vaikuttaa oppilaisiinsa ja antaa oppilaillensa tuona hyvin lyhyenä 6 kuukauden opiskeluaikana sen, mistä heillä on käytännöllistä hyötyä, jättämällä pois sen, mikä on enemmän teoriaa, jota he eivät käytännössä tarvitse, sen enemmistä puutteista mainitsematta. Meillä oli täällä toukokuussa käsiteltävänä hallituksen esitys, joka koski varojen myöntämistä tähän tarkoitukseen. Eduskunta hylkäsi tämän ja nytkin on hallituksen tulo- ja menoarvioehdotuksesta, vaikka ammattivirasto ehdotti siihen 300,000 markkaa, tämä erä jätetty pois. Minusta tuntuisi aivan välttämättömältä että valtiovarainvaliokunnassa tämä menoerä otettaisiin tähän tulo- ja menoarvioon, sillä ansainnee toki maan pääelinkeinon tulevien harjoittajien kasvattaminen ja heidän opettajiensa tähän tärkeään tehtävään valmistaminen sen arvon, että siihenkin riittää uhrata tuo määrä, jonka ammattivirasto on ehdottanut. Toivon kaikkien maatalouskoulujen opettajain ja maa-

talouskoulujen oppilaitten yhtyessä toivomukseeni sitä, että tämä menoerä otetaan tulevan vuoden menoarvioon.

Ed. Ihamuotila: Siitä huolimatta, että maatalous ja maanviljelys on Suomessa pääelinkeino, on se aina ollut meillä lapsipuolen asemassa. Se on lapsipuolen asemassa myös silloin, kun hallitus ja eduskunta määräävät valtakunnan tulo- ja menoarvion. Me käytännölliset maanviljelijät, meissä heräsi viime vuonna toivo, että olisi käänne tapahtunut parempaan päin, kun nimittäin tämän hallituksen edellinen hallitus laati sitä tulo- ja menoarviota, jota nyt noudatetaan, ja kun se siinä oli ottanut huomioon jo melkoisessa määrässä maatalouden hyväksi välttämättömiä määrärahoja. Me toivoimme, että maatalous kerrankin ja vihdoin viimein pääsee meillä oikeutettuun asemaan, mutta tämä meidän hyvä toivomme pettyi; se tulo- ja menoarvio, joka meillä nyt on käsiteltävänä, se näyttää meille suurta pettymystä. Täällä on jo tänä päivänä näytetty toteen, mitenkä hallitus on moniaita eria tärkeitä määrärahoja, joita varsinainen ammattihallitus on esittänyt, pyyhkinnyt pois. Se tuntuu meistä käytännöllisistä maanviljelijöistä oudolta, että kun varsinkin ammattihallituksen, joka ennen kaikkea tuntee maatalouden tarpeet ja joka tietää, millä tavalla tätä maataloutta olisi meidän maassamme kohotettava, kun se tekee ehdotuksia, niin sen hyvin tärkeät ehdotukset joko pyyhkitään pois tai huomattavasti vähennetään. Minä tahtoisin tällä kertaa myöskin erityisesti kiinnittää eduskunnan ja valtiovarainvaliokunnan huomiota siihen seikkaan, että meillä on nyt niinkuin tiedetään toiminnassa maataloudellinen koetoimintalaitos ja sen keskusvaliokunta, joka saapi valtion kannatusta. Tämä keskusvaliokunta oli tehnyt myöskin ehdotuksen, mitenkä se tätä toimintaansa rupeaa toteuttamaan. Me maanviljelijät kesän aikana siellä maaseudulla, kuin saimme seurata tämän keskusvaliokunnan suunnitelmia, me todella iloitsimme siitä, että nyt meille koittaa uusi aika, kun tämä maatalouskoetoinnin keskusvaliokunta pätevän ja tieteellisen koetoinnin kautta voi meille näyttää, millä tavalla me lannoitamme maatamme, mitä apulantoja me käytämme

ja millä tavalla me niitä käytämme. Samalla tavalla se ohjaa ja näyttää meille, millä tavalla me karjaa hoidamme, mitä karjaa me jalostamme ja millä tapaa ruokimme ja mitä rehuaineita sille annamme. Tätä kaikkea me luulimme ja toivoimme, että tämä koetoiminta tulee meille oikein opettamaan, mutta tämä toivomme on pettänyt siinä, kun tältä koetoinnilta hallitus on varat vähentänyt näin pieneen, että se tuskin pääsee ollenkaan alkuunkaan ja sentähden minä toivoisin, että valtiovarainvaliokunta ottaisi ne määrärahat tähän tulo- ja menoarvioon, joita tämä maataloudellisen koetoinnin keskusvaliokunta on ehdottanut. Vielä minä tahtoisin kiinnittää yhteen seikkaan huomiota, josta täällä jo tänä päivänä puhuttiin. Maataloushallitus oli ehdottanut, että tämän kuluvan vuoden tulo- ja menoarvioon olisi otettu myös kahden uuden karjanhoitokoulun perustamiseksi määrärahat, mutta hallitus on niistä toisen pyyhkinnyt pois, ainoastaan toinen on jäänyt jällelle. On kaksi sellaista maakuntaa, joissa näiden koulujen tarve on erittäin kiipeä, sellaisia maakuntia, joissa jo vuosikausia on tehty valmistavaa työtä uutta koulua varten, joka toivottiin saatavan käyntiin jo tänä syksynä, mutta varojen puutteen tähden on täytynyt oppilaat sijoittaa läheisimmän toisen maakunnan koulun yhteyteen rinnakkaisosastoksi, joka toimii nyt perin puutteellisissa oloissa. Sentähden oli hallitus ehdottanut, että nyt otettaisiin tähän tulo- ja menoarvioon kahden uuden koulun perustamiseksi määräraha ja kun tämä ehdotettu määräraha on vielä niin pieni koulua kohden, ainoastaan 37,000 markkaa, niin se meistä maanviljelijöistä herättää ihmettelyä, sillä me toivoisimme, että hallitus käsittäisi, mitenkä tärkeä nykyaikana karjanhoito on, nyt kun pienviljelijätkin ovat alkaneet tulla siihen käsitykseen, että heidänkin tulee saada ammattitaitoisia karjanhoitajia. Nykyiset karjanhoitokoulut eivät mitenkään voi tyydyttää sitä tarvetta, ne eivät voi valmistaa niin paljon karjakoita, kuinka suuri on kysyntä. Ja sentähden on suuri pettymys näissä maakunnissa, joissa jo useamman vuoden aikana on toimittu siihen suutaan, että saisivat oman karjanhoitokoulun. Minä toivon, että valtiovarainvaliokunta ottaisi huomioon tämänkin seikan, että tämä määräraha tulisi otettua tä-

hän tulo- ja menoarvioon, että nämä kaksi karjanhoitokoulua voitaisiin perustaa.

Ed. Huttunen: Vasemmalla tuskin kukaan on toiveissansa pettynyt odottaessaan kyseessä olevaa tulo- ja menoarvioehdotusta. Sillä onhan tämä aivan tyypillinen näyte siitä ohjelmasta, jonka nykyinen hallitus esitti silloin kun se toimeensa astui. On kuitenkin eräs seikka, johonka on kiinnitettävä huomiota, nimittäin se, onko tämä esitys oikeudenmukainen, vastaako se niitä pyrkimyksiä, sitä tarkoitusta mitä tällä kertaa jo olevat olot vaativat. Täällä valtiovarainministeri ensimmäisessä puheenvuorossaan mainitsi, että m. m. sosialiministeriön alainen osasto tai pääluokka, kun siitä otetaan pois valtion alkoholiosasto, on ainoastaan 1 % koko tulo- ja menoarviosta. Vieläpä hän mainitsi, että ulkomailla m. m. Tanskassa, tekee tämä menoerä 17 %. Tuo ei ole erittäin lohdullista, mutta se on oiva kuva meidän porvaristomme, ja meidän hallituksemme ohjelmasta, välittämättä mitenkä muissa maissa jo on tähän pääluokkaan huomiota kiinnitetty. Tässä maassa ei ole muuta kuin arveltu, että se aika joskus ehkä tulee, jolloin siihenkin on huomiota kiinnitettävä, mutta nyt se ei vielä ole tarpeellista. Ymmärtää kyllä, että huomion kiinnittäminen juuri tähän pääluokkaan ei ole mahdollista silloin, kun muutamia muita pääluokkia on rasitettu sellaisilla menoerillä, kuten nykyinen tulo- ja menoarvio osoittaa, m. m. sotilasmenot. Lähtemättä väittelemään siitä, onko nykyinen puolustuslaitos tarkoituksenmukainen vaiko ei, voimme kuitenkin sen todeta, että puolustuslaitokseen sijoitetuista varoista, niin useat sadat miljoonat kuin siihen jo tämän itsenäisyyden aikana on uhrattukin, on niistä huomattava osa mennyt sellaisiin tarkoituksiin, joihin porvaristokaan ei ollut niitä ajatellut. On kuitenkin sanottava, että tällä kertaa olisi jo tämänkin maan porvariston ollut kiinnitettävä huomiota sosialipoliittisiin kysymyksiin. Tarkastakaamme vain esim. vanhuusvakuutuslainsäädännön, miten se on jo muissa maissa järjestetty, mutta nehan ovatkin enemmän sivistysmaita kuin mitä tämä maa on, siitä huolimatta, että täälläkin se hyvin mielellään omistetaan. Samoin, jos tarkastellaan tapaturmavakuutuslainsä-

däntöä, millä kannalla se on tässä maassa? Ja jos tarkastetaan sitä asuntokurjuutta, jota täälläkin on jo esitetty. Jos tarkastellaan sosialipoliittista lainsäädäntöä yleensä, jonka olisi luullut asettavan eräänlaisia velvollisuuksia tulo- ja menoarviota käsitellessä, m. m. ammattien tarkastuksessa. Onhan useita lakeja laadittu, mutta niiden lakien valvominen ei käy päinsä ellei ole sitä varten erikoisia lainvalvojia tai ellei ole riittävää määrää toimihenkilöitä niillä virastoilla, jotka tämän lain noudattamista valvovat. Ammattientarkastajat, jotka tässä maassa ovat sosialipoliittisen lain lähimpiä valvojia, niistä on asianomainen flakkivirasto, sikäli kuin olemme saaneet ennakkotietoja, esittänyt nykyistä tulo- ja menoarviota käsitellessään, että olisi määrärahoja huomattavasti lisättävä, jotta voitaisiin palkata riittävä määrä ammattien tarkastajia, etteivät nuo lait jäisi kokonaan kuolleiksi kirjaimiksi, kuten tällä kertaa nähdään olevan. Asuntokysymys on yksi, johonka luulisi porvaristonkin paremmin suhtautuvan sentähden, että asuntoihin sijoitetut pääomat, sillä järjestelmällä mitä tähän asti niissä on noudatettu, ei ole ollut mitään hyväntekeväisyyttä, ei se ole ollut mitään lahjoitusta, vaan se on ollut ainoastaan valtion pääoman sijoitusta, mutta siihenkään ei porvaristo ole taipunut. Sotailaitosten, suojeluskuntien ja ohranan määrärahojen tarpeellisuutta ja niiden aina lisäämistä perustellaan sillä, että tällä maalla on sellainen naapuri, joka on siksi vaarallinen, että aina täytyy varustautua siltä varalta, että kykenemme puolustautumaan. Vieläpä täällä herra pääministerikin esitti, että me emme ehkä mahdollisesti pääse siihen, että me kykenisimme suorastaan voimalla torjumaan tämän itäisen naapurimme, mutta että kuitenkin kykenisimme sellaisen puolustuslaitoksen muodostamaan, joka olemassalolollaan hillitsi tuota naapuria. Nyt kuitenkin lienee asia sillä tavoin että 3 miljoonainen kansa tuskin kyennee kilpailemaan sadan miljoonaisen kansan kanssa. Siitä saattanee olla eri mieltä.

Toinen seikka, jolla puolustellaan korkeita sotilasmäärärahoja, on kotoinen vaara. On selitetty että on olemassa henkilöitä, jotka odottavat jotain sellaista liikettä, joka ei sopisi nykyisen yhteiskunta-

järjestelmän puitteisiin ja tältä varalta on määrärahaa lisättävä. Tähän voitaneen sanoa, että se vaara on paraiten poistettu siten, että lisätään suuremmat määrärahat sosialipoliittiseen osastoon. Siis sosialimministeriön alainen pääluokka on erältä osiltaan sellainen, että jos siihen lisätään määrärahoja huomattavasti, silloin myös tuo kotoinen vaara poistuu. Sillä on varmaa, jos ne, jotka nytkin asuvat jossain juokshauodoissa tai sellaisissa tilapäisesti rakennetuissa lautohokkeissa, jotka ovat ilman uuneja ja akkunoita, jos niille varataan kunnollinen asunto ja kunnollinen ravinto ja elintaso, niin kyllä silloin kumoushaaveet häviävät. Samoin myös uskon, että jos tuo itäinen, vaarallinen naapuri tulee myös vakuutetuksi siitä, että täältäpäin ei minkäänlainen vaara sitä uhkaa, niin tuskinpa se sieltäkäänpäin silloin uhkaisi. Mutta kuten aikaisemmat esimerkit ovat osottaneet, hyvin helposti on tuo vaara myös tuota naapuria vastaan täältä uhkaamassa, ovathan siitä yhtenä tyypillisenä todistuksena ne useat kansannousut, joita juuri tämän maan kamaralta sinne on järjestetty.

Siis jos tahdomme näitä vaaroja poistaa, niin menoeriä olisi lisättävä kokonaan toisiin pääluokkiin kuin mihin hallitus on niitä ehdottanut lisättäväksi. Mutta, kuten sanottu, tämä hallituksen esitys on vain tyypillinen näyte, ja se perustuu siihen ohjelmaan, minkä hallitus on itselleen ottanut.

On luultavaa että ainakin osa porvaristoakin muutamissa, ehkäpä tärkeissäkin kysymyksissä, asettuu hallituksen ehdotukseen nähden poikkiteloin. Tässä m. m. pari edellistä puhujaa mainitsi sellaisista seikoista, joihin olisi lisämäärärahoja saatava. Mutta kuten budjetin loppunumerot osottavat, ellei käydä yhä suuremmassa määrässä pääomasäästöön, niin silloin on varat otettava joistakin muista pääluokista ja lähin sellainen pääluokka kai lienee sotalaistosta koskeva osa ja sen lisäksi sisäministeriön alainen pääluokka niiltä osilta, mikäli se koskee suojeluskuntia ja ohranalaitosta. Toivon, että silloin kun nämä osat tulevat esille niin ainakin ne edustajat, jotka ovat täällä lisämäärärahoja maatalouteen y. m. s. esittäneet, ovat silloin myös valmiit poistamaan tuollaiset tarpeettomat määrärahat, mistä edellä on mai-

nittu ja lisäämään siihen, missä niitä välttämättömästi tarvitaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

2) Eräiden yksityiskoulujen ottamista valtion huostaan sekä yhden uuden valtion opikoulun perustamista vuonna 1925

Koskeva hallituksen esitys n:o 89 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

3) Ehdotuksen laiksi yksityisten kansakoulujen valtioavusta

Sisältävä hallituksen esitys n:o 90 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sivistysvaliokuntaan.

4) Ehdotuksen laiksi tasavallan presidentin palkkiosta

Sisältävä hallituksen esitys n:o 91 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

5) Ehdotuksen laiksi tasavallan presidentin eläkeoikeudesta

Sisältävä hallituksen esitys n:o 92 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

6) Ehdotuksen laiksi Petsamon kihlakunnassa olevain valtion maiden luovuttamisesta paikkakunnan entisille asukkaille ja uusien asutustilojen perustamisesta

Sisältävä hallituksen esitys n:o 93 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti maatalousvaliokuntaan.

7) Tulitikkuveroa

koskeva hallituksen esitys n:o 94 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

8) Lisämäärärahan myöntämistä maanparannustöitä varten

koskeva hallituksen esitys n:o 95 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Sunila: Aivan oikein on hallitus tämän esityksen perusteluissa huomauttanut siitä, että nyt kuluvana vuonna ovat kuivatustyöt edistyneet erittäin hyvin. Tänä vuonna onkin näitä töitä suoritettu paljon suuremmalla alalla kuin aikaisemmin. Yhteensä on 100 työmaata ollut käynnissä, sensijaan että viime vuonna niiden luku oli 73. Kuluvana vuonna on ollut käytettävänä näihin töihin yhteensä 8,661,566 markkaa. Nyt on kuitenkin jo elokuun loppuun käytetty valtion varoja kuivatustöihin tiliraporttien mukaan yli 8,700,000 markkaa, siis varsinaisesti 3 kesäkuukauden aikana. Kaksi kuukautta tämän jälkeen on vielä jälellä. Kuukautta kohden on keskimäärin käytetty noin 2,900,000 markkaa. Näin ollen tulisi siis ylitetyksi tämä määräraha lokakuun loppuun noin 5,800,000 markalla. Tämän mukaisesti on maataloushallitus esittänyt lisäbudjettiin otettavaksi yhteensä 5 1/2 miljoonan markan erän. Hallitus on tämän esityksen vähentänyt 2 miljoonaan markkaan. Tämä hallituksen tekemä vähenys ei ole ainoastaan tavattoman vaikea, vaan se tuottaa aivan mahdollottomat olot, sillä tämä 2 miljoonan markan määrä on todennäköisesti jo aikojen sitten käytetty, eikä maataloushallitus ole katsonut olevan syytä, yhtä vähän kuin aikaisemminkaan, näitä töitä lopettaa ennen työkauden loppua. Valtiohan on kyseessä ole-

viin töihin määrättyillä ehdoilla myöntänyt lainat, ja on ne siis suoritettava. Eikä ole mitään intressiä vitkastuttaa töitä, vaan päinvastoin on valtionkin edun mukaista niitä mahdollisimman paljon jouduttaa silloin kun työt edullisten olosuhteiden vallitessa tulevat halvoiksi. Eikä ole myöskään mitään intressiä saattaa syyskausiksi työttömäksi sitä suurta työläisjoukkoa, mikä on ollut koko kesän maanparannustöihin kiinnitettynä. Eikä ole mitenkään tarkoituksenmukaista, että ne kallitit koneet maanparannustöitä varten, jotka äskettäin on hankittu, jätettäisiin tämän syyskauden aikana käyttämättä.

Esitetyn perusteella minä siis toivon, että valtiovarainvaliokunta korottaisi hallituksen esittämän 2 miljoonan markan suuruisen lisämäärärahan kuluvan vuoden kuivatustöihin 5 1/2 miljoonaan markkaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia menee puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

9) Ehdotuksen laiksi rikoslain 1 luvun 7 §:n muuttamisesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 96 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

10) Ehdotuksen laiksi todistelusta ulkomaan viranomaisen edessä rikosasioissa sekä ulkomaan viranomaiselle sellaisissa asioissa annettavasta virka-avusta

sisältävä hallituksen esitys n:o 97 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti lakivaliokuntaan.

11) Ehdotuksen laiksi verojen ja maksujen vanhentumisesta sekä laiksi etuoikeusasetuksen muuttamisesta

koskeva hallituksen esitys n:o 98 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

**12) Kertomus suomalaisen kirjallisuuden
edistämisrahaston toimikunnan toiminnasta
vuonna 1923**

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston
ehdotuksen mukaisesti sivistysvalio-
kuntaan.

**13) Kertomus ruotsalaisen kirjallisuuden
edistämistä varten asetetun valtuuskunnan
toiminnasta vuonna 1923**

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston
ehdotuksen mukaisesti sivistysvalio-
kuntaan.

Seuraava eduskunnan istunto on ensi
tiistaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 12,06 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

22. Tiistaina 7 p. lokakuuta 1924

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Ensimmäinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen 480

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24; hallituksen esitys n:o 4.

2) Ehdotus laiksi tullitariffin soveltamisesta 491

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25; hallituksen esitys n:o 39.

3) Ehdotus laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta —

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26; hallituksen esitys n:o 66.

4) Ehdotus laiksi henkirahan lakkauttamisesta 495

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27; hallituksen esitys n:o 8.

5) Ehdotus laiksi eräiden maaverojen lakkauttamisesta "

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28; hallituksen esitys n:o 9.

6) Ehdotus laiksi ruplaveron lakkauttamisesta "

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29; hallituksen esitys n:o 19.

7) Ehdotus laiksi kruununkymmenysten lakkauttamisesta "

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 30; hallituksen esitys n:o 34.

Siv.

8) Ehdotus laiksi maakauppamaksun lakkauttamisesta 496
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 31; hallituksen esitys n:o 40.

Ainoa käsittely:

9) Kertomus valtiovarain tilasta vuonna 1921 ja valtiontilintarkastajan kertomus vuodelta 1921 "

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 32; mainitut kertomukset.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Bergroth, Gebhard, Hannula, Junnila, Komulainen, Leino, Pensas, Piippo, Procopé, Pulkkinen, Rosenberg, Tulenheimo, Vennola ja Voionmaa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa tämän päivän istunnosta sairauden takia ed. Hannula; oikeusasiain takia tästä päivästä perjantaihin ed. Leino; samoin ed. Komulainen; yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta ed. Bergroth sekä yksityisasiain takia perjantaihin ed. Rosenberg.

Vapautuksia valiokuntain jäsenyydestä.

Puhemies: Ed. Jacobsson, joka on ollut jäsenenä lakivaliokunnassa ja työ-

väenasiainvaliokunnassa sekä varajäsenenä sotilasasiainvaliokunnassa, pyytää vapautusta työväenasiainvaliokunnasta. Puhemiesneuvosto on päättänyt puoltaa anomusta.

Hyväksytään.

Puhemies: Ed. Niukkanen, joka on jäsenenä perustuslakivaliokunnassa, sotilasasiainvaliokunnassa ja maatalousvaliokunnassa, pyytää vapautusta perustuslakivaliokunnan jäsenyydestä. Puhemiesneuvosto on päättänyt tätäkin anomusta puoltaa.

Myönnetään.

Puhemies: Eduskunta kehoittanee valitsijamiehiä valitsemaan jäsenen työväenasiainvaliokuntaan ed. Jacobssonin tilalle ja perustuslakivaliokuntaan ed. Niukkanen tilalle.

Hyväksytään.

Muutos päiväjärjestykseen.

Puhemies: Päiväjärjestykseen tehdään se muutos, että poistetaan tämän päivän päiväjärjestyksestä 3:s asia.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

- 1) Ehdotus laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen.

Hallituksen esityksen n:o 4 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24 esitellään ensimmäiseen käsitteilyyn.

Keskustelu:

Pääministeri Ingman: Kysymykseen valtion toimenhaltijain palkkojen järjestämisestä kuuluu myöskin heidän eläkeoikeutensa järjestäminen. Kun varsinainen palkkauskysymys tuli järjestetyksi kuluvan vuoden alusta, niin olisi erittäin tärkeätä saada myöskin eläkekysymys mitä pikim-

min ratkaisuun. Kiireellisen ratkaisun puolesta puhuvat myöskin tärkeät käytännölliset seikat. Nykyään on eri hallinnonhaaroilla — siitä ovat myöskin keskusvirastojen johtajat valtioneuvostolle huomauttaneet — melkoinen joukko virkamiehiä, jotka ovat siinä iässä tai siinä terveyden-tilassa, että he eivät voi virkaansa täysin työkykyisen ja -taitoisen henkilön työtehoa vastaavalla tavalla hoitaa. Suuri osa heistä olisi myöskin halukas ottamaan eron, mutta eläkeasiain nykyinen tilanne tekee sen mahdottomaksi, koskapa eron ottaminen tietää kaiken toimeentulomahdollisuuden loppumista. Heitä ei voida, oikeudellisten edellytysten siihen puuttuessa, velvoittaa eroa ottamaan, eikä se olisi kohtuullistakaan eläkeasian ollessa nykyisessä tilassaan. Tällaisia toimenhaltijoita on sekä alemmissa että korkeammassa toimissa, ja siitä kärsii arveluttavasti koko hallinnon hoito. Jos tilanne tällaisena edelleen jatkuu, tulevat sen haitalliset vaikutukset ilmenemään entistä tuntuvampina ja olemaan todella huolestuttavia. Näin ollen on pidettävä erittäin tärkeänä, että eläkeasia saataisiin tällä istuntokaudella viedyksi myönteiseen ratkaisuun.

Mitä tulee mietinnön ensimmäisen vastalauseen ponnassa tehtyyn ehdotukseen uuden esityksen antamisesta, jossa kaikille valtion palveluksessa oleville henkilöille myönnettäisiin eläke, niin valmistuttaa hallitus paraikaa selvitystä siitä, millä edellytyksillä voitaisiin myöntää eläkeoikeus niillekin valtion palveluksessa oleville henkilöille, joihin nyt käsiteltävänä oleva ehdotus ei kohdistu, ja minkälaisiin määrisiin kustannukset sellaisesta eläkeoikeuden laajentamisesta tulisivat nousemaan. Mutta sen seikan, että tätä selvittelyä ei käden käänteessä voida aikaansaada, ja vielä vähemmän suorittaa sitä harkintaa, johon ehdotuksen teon tässä asiassa täytyy nojautua, ei pitäisi estää eduskuntaa saattamasta eläkeasiaa nyt jo ratkaisuun siltä osalta kuin se on ratkaistavaksi riittävästi valmistettu. Toivottavasti eduskunta näin ollen saattaa eläkeasian siinä laajuudessa kuin se nyt on käsiteltävänä myönteiseen ratkaisuun.

Ed. Furuhjelm: I denna remissdebatt vill jag icke yttra mig i egenskap av vederbörande utskotts ordförande, den där hade att presentera och mähända även för-

svara utskottsbetänkandet inför riksdagen, ty jag kan självfallet icke på något sätt känna mig solidarisk med utskottets majoritet, som föreslår lagförslagets förkastande.

Beträffande betänkandet som sådant skall jag blott framhålla, att, då utskottet gör sitt avböjande förslag utan motivering, detta är fullt naturligt, enär majoriteten varit sammansatt av två olika grupper, vilka kommit till samma slutresultat på alldeles skilda vägar. En motivering, som skulle tillfredsställa båda grupperna, har därför varit omöjlig att finna. Vidare skall jag framhålla, att en konsekvens av utskottets avböjande ståndpunkt i avseende å nu föreliggande lagförslag har varit den, att en del andra regeringsinitiativ, som också beröra pensionsfrågor, blivit obehandlade. Utskottet har först velat avvakta riksdagens beslut angående denna lag, innan det samma upptager de övriga lagförslagen, som bygga på eller äro beroende av det föreliggande förslaget. Av denna anledning har t. ex. propositionen angående lag om de personers pensionsförmåner, som redan åtnjuta pension ur statsmedel, icke blivit handlagd.

För min del anser jag, att reglerandet av statstjänstemännens pensioner genom lagstiftning icke vidare kan uppskjutas, och her jag således att få uttala önskningsmålet, att stora utskottet till grund för behandlingen av ärendet måtte lägga den till betänkandet fogade andra reservationen.

För ett år sedan ordnades statstjänstemännens lönefråga genom lagen av 29 december 1923 angående grunderna för avlöning i statens tjänster och befattningar, och till denna lag hör en pensionslag såsom ett alldeles naturligt och fullt nödvändigt supplement. Statstjänstemännens ekonomiska ställning är icke fullständigt ordnad, innan dem genom lag tillförsäkrats en tillräcklig pension. Pensionsregleringen är för övrigt så mycket mer brådskande, som de dyrtidstillägg, vilka tillsvidare årligen beviljats, icke på långt när motsvarat levnadskostnadernas stegring. Medan tjänstemannalönerna redan före antagandet av lagen om dessa dock genom dyrtidstillägg stigit sålunda, att de voro i de lägsta kategorierna 11, i de högsta 7 å 6 gånger så stora som de ursprungliga, är stegringen för pensionerna genom dyrtidstillägg så obetydlig, att den för klasserna 6,000 till 15,000 mark blott utgör 300 å 100 %, så

att den största pension, som nu utbetalas, är dubbelt så stor som det ursprungliga beloppet. Det är uppenbart, att staten här låtit en grov försummelse komma sig till last gentemot dem, som egnat staten de bästa åren av sin verksamhet och som vid tillträddandet av sin tjänst tillförsäkrats en tryggad existens efter avskedstagandet. Det kan för övrigt, såsom hr statsministern redan framhöll, på intet sätt ligga i statens intresse att negligera eller förhala pensionsfrågans lösning. En sådan politik tvingar blott de gamla tjänstemännen att kvarstå i statens tjänst även efter det deras arbetsförmåga avsevärt minskats. Härigenom förlorar staten säkert mer, även finansiellt, än genom den ökning av utgifterna som en höjning av pensionsbeloppen skulle medföra. I detta sammanhang kan nämnas att regeringen i sin budgetproposition beräknat den utgiftsökning, som skulle betingas av att pensionerna för de nu pensionerade skulle höjas i enlighet med regeringens förslag, till omkring 5 miljoner mark.

I avseende å detaljerna av regeringens förslag och i det av reservanternas förordade lagförslaget skall jag nu inskränka mig till att beröra blott en enda punkt, nämligen den om pensionsbeloppet i procent av grundlönen. Regeringen föreslår fastställande av 60 % som pensionens maximalbelopp. Härvid bör dock märkas, att de flesta statstjänstemännen vid avskedstagandet redan åtnjuta alla ålderstillägg, som sammanlagt stiga till 16 eller 12 % av grundlönen, beroende på avlöningsklassen. Pensionen skulle därför i flertalet fall, enligt regeringens förslag, komma att utgöra endast 54 å 52 % av de faktiska löneförmånerna vid avskedstagandet. Skulle däremot i enlighet med andra reservationen procenten fastställas till 66 $\frac{2}{3}$, skulle den stora differensen mellan lön och pension vid avskedstagandet åtminstone i någon mån minskas. Jag förordar därför godkännande av andra reservationens ståndpunkt även i detta hänseende.

Slutligen upprepar jag här ännu en gång samma ord som jag vid flere tillfällen förut yttrat från denna plats. Det är en heder sak för riksdagen att ordna statens befattningshavares pensionsfråga. Ärendet tål icke längre något uppskov.

Ed. R y ö m ä: Vaikka valiokunnan mietintö päättyykin kielteiseen eli hylkäävään

ponteen, ei valiokunnassa kuitenkaan ole ollut mitään ryhmää eikä ketään edustajaa, joka periaatteessa olisi ollut tätä esitystä vastaan. Mitä tulee niihin perusteluihin, joilla sosiaalidemokraattien ja yleensä vasemmiston taholta on tultu hylkäävään päätökseen, on niitä pääasiassa kaksi. Ensimmäisin se, että me olemme olleet sitä mieltä, että eläkkeitä järjestettäessä tulisi asia järjestää niin, että pienipalkkaisten eläkeprosentti peruspalkkaan nähden olisi korkeampi kuin korkeampipalkkaisten eläkeprosentti. Olemme ajatelleet esim. sellaista järjestelmää, että prosentti alkaisi — sanotaan — 75 %:sta peruspalkasta ja laskisi siitä asteittain sen mukaan kuin peruspalkka nousisi ja että korkein eläke olisi 40,000 markkaa tai jonkun verran siitä alle. Jos eläkeasiat tällä tavalla järjestettäisiin, niin tulisi pienipalkkaisillekin, joiden palkka useimmiten on välttämättömän elintason tasalla, mahdollista vetäytyä vanhuuden lepoon tuon 30-vuotisen asevelvollisuuden jälkeen, ja jos korkein eläke tulisi olemaan noin 40,000 markkaa, niin tämä eläke jo vastaisi lähimain sitä, mitä esim. lyseoitien lehtorit nykyään nauttivat palkkaa, niin että minun mielestäni voisi katsoa, että tällainen eläke olisi jo hyvinkin kohtuullinen.

Toinen syy meidän kielteiselle tulokselle on ollut se, että kun tässä nyt järjestetään valtion virkailijain eläkkeet, niin on jätetty syrjään kokonaan ne valtion palveluksessa olevat henkilöt, jotka eivät nauti vakinaista kuukausipalkkaa. Kun täällä puhutaan, että eduskunnan ja valtion velvollisuus on pitää huolta virkamiesten eläkkeistä, niin on aivan väärin unohtaa tämä ryhmä, jonka olot muutenkin on järjestetty epäedullisemmin kuin valtion virkailijoiden. Tämän vuoksi olemme olleet sitä mieltä, että hallituksen olisi pitänyt samassa yhteydessä antaa myöskin esitys valtion työläisten eläke-etujen järjestämiseksi vakinaiselle kannalle. Tätä kuitenkin ei ole tapahtunut, ja vaikka hallituksen tietoon jo keväällä ilmeisesti on tullut, että eduskunnassa voimakas mielipide on ajamassa tätä kantaa, niin ei hallitus kuitenkaan ole kiirehtinyt tätä asiaa ratkaistaan vielä tällä yhdennellätoistakaan hetkellä.

Mitä tämän kysymyksen rahalliseen puoleen tulee, niin lausuin minä jo keväällä, kun tämä asia oli esillä, aivan summaari-

sesti ottaen, että tässä on kysymys korkeintaan parin miljoonan markan summasta, joka siis näihin muihin eläkesummiin verrattuna ja lisättyä on verrattain pieni kysymys. Nyt syksyllä antoi hallitus tämän asian järjestelyn herra Onni Hallsténille ja minä olin pari päivää sitten tiedustelussa hänen tuloksiaan ja hän ilmoitti, että ne ovat jo verrattain loppuun saatetut ja niiden mukaan nousee tämä eläkeosa noin miljoonaan tai puoleentoista miljoonaan markkaan. Tämä asia on siis rahallisesti sangen pieni, mutta se on periaatteellisesti kuitenkin sangen tärkeä ja minä olin sitä mieltä, että olisi ilmeisesti eduskunnan taholta väärin menetelty, jos se menettelisi samoin kuin hallitus, että se ainoastaan yhden osan valtion palveluksessa olevista henkilöistä ottaa suojeluksensa ja jättää sensijaan toisen osan sen ulkopuolelle. Minä kuitenkin luulen, ettei tämä asia ole niin kiireellinen, ettei näitä molempia kysymyksiä voisi samalla kertaa järjestää ja senvuoksi minä yhtyisin siihen toivomukseen, että hallitus hetimiten niitten tietojen perusteella, joita jo on koossa ja joita on aivan helposti saatavissa, valmistaisi esityksen valtion työläisten eläkeoikeuksista samalle perusteelle, kuin on valtion virkailijoillekin järjestetty. Olen sitä mieltä, etten voi olla mukana hyväksymässä tätä virkailijoihin eläkelakia, ennenkuin kysymys kokonaisuudessaan samalla kertaa tulee järjestetyksi.

Ed. Molin: I sak har jag blivit förekommnen av rdgsm. Furuhielm och kan därför i huvudsak inskränka mig till att beröra den form i vilken utskottsbetänkandet framträder. Jag tvekar icke att beteckna denna form som rent ut skandalös. Utskottet föreslår ett avslag på regeringens proposition, men anför icke ett enda motiv till stöd för denna sin uppfattning. Om det här hade gällt ett helt och hållet nytt gebit på vilket lagstiftning nu skulle fås till stånd, kunde man hava förstätt detta. Det hade betytt att lagstiftning på detta område icke av riksdagen ansetts nödig och önskelig. Men här föreligger ju ett område, som redan är genom lag reglerat; och det är alltså blott fråga om förändring av de normer, som nu äro rådande.

Statsutskottets ordförande antydde, vari orsaken till det av mig påtalade förhållandet beror, men denna förklaring är nog icke

tillfredsställande. Jag vet faktiskt icke i detta nu på vilka motiv de personer inom utskottet, som dikterat utskottsbetänkandet, hava stött sitt förslag. Synbarligen hava de inga motiv haft, eftersom dessa icke hava framhållits. Det hänvisas till att man har kommit till ifrågavarande resultat på grund av den faktiska samverkan, som rått mellan agrarer och socialdemokrater. Men någon sådan föreligger icke. Socialdemokraterna föreslå visserligen även avslag, men synbarligen på alldeles andra motiv, på motiv, som i varje fall uttryckligen framhållas. Det kan ju icke heller nekas, att de motiv, som av socialdemokraterna framförts, hava ett visst sakligt berättigande. Felet ligger blott däri, att de båda frågor, som socialdemokraterna velat sammankoppla, icke i sakens nuvarande skede kunna på en gång behandlas, ity att yrkandet på pensionering av statens arbetare innefattar någonting fullkomligt nytt, var emot det föreliggande förslaget, såsom jag tidigare redan antytt, innebär en reglering genom ny lag av redan i lagstiftningsväg ordnade förhållanden.

Det synes mig därför som om man på vänsterhåll väl skulle kunna åtnöjas med den förklaring som av statsministern här avgavs. På sin höjd kunde man tänka sig, att man, jämte positivt förslag i själva huvudfrågan, skulle godkänna en kläm, däri regeringen skulle uppmärksamgöras på även den av socialdemokraterna väckta frågans brådskande beskaffenhet för att förslag även i den delen så snart som möjligt skulle föreläggas riksdagen. Det synes mig därför som om de på höger och vänsterhåll uttalade åsikterna icke vore så oförenliga, att icke stora utskottet skulle kunna få till stånd ett förslag, som tillfredsställande vardera parten och av riksdagen sedermera kunde antagas. I varje fall kan på de skäl rdgsm Furuhielm redan framförde frågans avgörande icke längre uppskjutas. Den har varit på dagordningen länge nog. Både inom tidningspressen och uttalanden i riksdagen har frågans brådskande natur så grundligt och sakenligt motiverats, att det här torde vara överflödigt att ytterligare upprepa dessa motiv.

Ed. Linna: Kuten hallituksen tätä asiaa koskevasta esityksestä näkyy, on valtion virkamiesten eläke osa heidän palkastaan, joka heidän katsotaan säästäneen

vanhojen päiviensä tai työkyvyttömyyden ajan varaksi. Ei siis tällä kertaa ole kysymys siitä, myönnetäänkö eläkettä vai eikö sitä myönnetä. Kysymys on siitä, järjestetäänkö se lailla kuten heidän palkkansa muissa kohdin on järjestetty, vai pidetäänkö edelleenkin vallitsemassa tämä nykyinen tilanne pienine eläkkeineen ja epämääräisine kalliinajanlisäyksineen, joiden varaan jättäytyminen jokaiselle virkamiehelle on perin arveluttavaa. Jos olisi kysymys tilapäisestä rahan arvon alenemisesta ja siitä seuraavasta kalliista ajasta, olisi asia selvä ja menettely olisi epäilemättä aivan oikea, mutta kaikkihan tiedävät, että asia on aivan päinvastoin. Nykyinen tilanne on vakiiintunut tilanne ja parhaan todisteen siitä saa herra valtiovarainministerin viime istunnossa antamasta lausunnosta, jossa hän huomautti markan arvon vakiintumisesta nykyisen tasanteen perusteelle. Tästä on myöskin todisteena eduskunnan hyväksymä laki virkamiesten palkasta, jonka olennaisena osana eläkeasiaa koskeva laki epäilemättä on. Valtiovarainvaliokunnan enemmistö on kuitenkin hylännyt hallituksen esityksen ja tilanne jää nähtävästi yhtä epämääräiseksi ja kestävämmäksi kuin tähänkin saakka. Varmaankaan ei tämä ole eduksi maallemme.

Tämän enemmistön hylkäävän kannan syistä on vaikea saada täyttä selvää edes senkään, joka on ollut mukana asioiden käsittelyssä valtiovarainvaliokunnassa. Sosialidemokraattisten valtiovarainvaliokunnan jäsenten vastalause on mahdollisimman niukkasanainen, ja he perustelevat siinä hylkäävän kantansa sillä, että tämän lain yhteydessä on myönnettävä eläkeoikeus myös muille valtion palveluksessa olleille, eikä vaan niille, jotka saavat palkkansa joulukuun 29 päivänä 1923 valtion viroista ja toimista suoritettavan palkkauksen perusteista annetun lain mukaan. Vastalause on — kuten sanoin — mahdollisimman niukkasanainen, eikä siitä ollenkaan selviä, miten laajalti ja missä muodossa he tahtovat tämän eläkeoikeuden muihin palveluksessa oleviin henkilöihin ulottaa. Eikä tämä myöskään selvinnyt valiokunnassa käydystä keskustelusta. Ei ole niinkään siltä taholta tuotu esiin mitään päteviä syitä, minkä tähden tämä nyt kysymyksessä oleva laki, jota on pidettävä monista syistä kiireellisenä, on kytketty

yhteen toisen aivan valmistamattoman ja laajoja perinpohjaisia esitöitä vaativan lain kanssa, jonka oikeudellisuudesta, — se kun turvaisi vain yhden osan työväkeä, — itse työväenkin keskuudessa ollaan eri mieltä. Sitä paitsi tulee muistaa, että vaikka oltaisiinkin yksimielisiä siitä, että valtion on turvattava myös varsinaisten työläistensä vanhuudenpäivät, ei tämä ole heille etukäteen taattu etu, kuten on laita valtion virka- ja palvelusmiesten, joita kysymyksessä oleva laki koskee, ja joilla tämä on kuitenkin aikaisemmin sanoin, oleellisena osana heidän palkastaan. Tämän vuoksi onkin tällaista yhteenkytkemistä mahdoton käsittää. Se siirtää nyt kyseessä olevan lain aikaansaamisen kauaksi epämääräiseen tulevaisuuteen.

Toinen enemmistöryhmä, maalaisliitto, ei perustele kantaansa, mutta sikäli kuin muistan, ei sen hylkäävä päätös perustunut samoihin syihin suinkaan kuin sosialidemokraattien. Päinvastoin johtui, ellen väärin muista, maalaisliiton hylkäävä kanta siitä, että he katsoivat eläkkeiden olevan liian suuria. Mitä mieltä sitten oltaneekin eläkkeiden suuruudesta tai pienuudesta, on tällainen tulos mielestäni muodoton. Jos sitä ruvettaisiin yleensä noudattamaan kaikissa valiokunnissa, tulee se tekemään lain-säädäntötyön kerrassaan mahdottomaksi, sillä lain tappaminen sen ensimmäisellä asteella, silloinkaan kun ollaan jokseenkin yksimielisiä tämän lain välttämättömyydestä ja tarpeellisuudesta, vaikkakin ollaan eri mieltä sen yksityiskohdista, on muodotonta. Onhan nimittäin mahdollista lain käsittelyn eri asteilla saada siihen ne muutokset, joita halutaan ja ellei saada, on myös mahdollisuus lain kolmannessa käsittelyssä äänestää se joko yli vaalien tai kerrassaan hylätä. Kumpikin muoto on oikeampi. Jos noudatetaan tätä nyt esiintyvää tapaa, tekee se, niinkuin sanoin, kaiken lain-säädäntötyön mahdottomaksi. On väitetty, että lain hyväksyminen tietää tavattoman suurta valtion menojen nousua, ja ettei sitä tämän vuoksi voi puolustaa. Tämä on kyllä osaksi totta, mutta mikään ratkaiseva syy se ei ole. Sillä paitsi alussa mainitsemani syyt, jonka mukaan eläke on olennainen osa palkasta, johon tämän lain alaisilla on oikeus, on vielä olemassa toinenkin, aivan täysipainoinen syy tämän lain hyväksymisen puolesta. Mehän kaikki tiedämme, että nykyisten eläkkeiden pienuus ja ennen

kaikkeaa niiden epämääräisyys, nehan riippuvat kulloinkin myönnettävistä kalliin-ajanlisäyksistä, on aikaansaanut sen, että jokainen valtion virka- ja palvelusmies vaan pakosta eroaa toimestaan ja antautuu eläkkeelle. Tästä seuraakin, että kaikilla aloilla palvelee henkilöitä, jotka vain nimellisesti kykenevät täyttämään tehtävänsä ja joitten aikoja sitten olisi pitänyt siirtyä eläkkeelle, pois palveluksesta. Meillä moititaan ja syytstä kylläkin valtiolaitosten huonoa työtehoa, mutta usein unohtetaan, että hyvin suurena, kenties määräävänä syynä tähän, on se, että liian vanhoja tai muuten työkykynsä menettäneitä henkilöitä toimisissaan pakolla pysytetään. On epäilemättä väärää säästäväisyyttä kun näin menetellään. Se on samanlaista kuin joku henkilö toimittaisi työnsä huonoilla työkaluilla siten säästääkseen uusien työkalujen ostokustannukset. Valtiolle se varmaan tulee ajan pitkään hyvin kalliiksi.

Asia näyttää olevan umpikujassa, ja siitä on mielestäni koetettava päästä. Tällöin on mielestäni mahdollista kaksikin menettelytapaa, joko niin, että suuri valiokunta ottaa käsittelynsä pohjaksi toisen vastalauseen, tai niin että valiokunta käyttäen valtiopäiväjärjestyksen sille suomaa oikeutta palauttaa asian takaisin valtiovarainvaliokuntaan. Jos suuri valiokunta hyväksyy edellisen tavan, tahtoisin silloin suosittaa toista vastalauseetta niine erikoisine huomautuksineen, joita ed. Viljanen ja minä olemme tehneet, ja jotka koskevat lain 2 ja 5 §:ää. Mitä 2 §:ssä mainittuun ikärajaan tulee, olisi se alennettava 55:stä 50 vuoteen, sillä onhan erinäisiä ammattajeja, erinäisiä aloja, joissa virka- ja palvelusmies palvelee, joissa jo 50 vuoden ikäkin tekee vaikeaksi virassapysymisen. Tällaisia on esim. veturinkuljettajan ammatti, jossa se hermojännitys, jossa asianomaisen täytyy joka päivä olla, varmasti tekee miehen jo 50 vuoden iässä palvelukseen kykenemättömämmäksi, kuin monessa muussa ammatissa jopa 60—70 vuoden ikä. Kun sitä paitsi hallitus asetuksella määrää nämä erikoiset ammatit, joissa tällainen helpotus myönnetään, ei ole pelkoa siitä, että tätä liian laajassa mitassa käytettäisiin. Mitä 5 §:ään tulee, olemme olleet sitä mieltä, että hallituksen esittämä eläkkeiden määrä on riittävän suuri ja että tässä kohden olisi hyväksyttävä hallituksen esitys.

Mitä tapaa lain aikaansaamiseksi käytetäänkin, on sen nopea aikaansaaminen välttämätön niin hyvin valtion oman edun kannalta, koska vaatimuksia valtiolaitosten työtehosta voidaan silloin paljoa suuremmalla oikeudella tehdä, kuin myöskin eläkkeeseen oikeutettujen kannalta, joista jo osa eläkkeellä olevia elää suoranaisessa kurjuudessa nykyisen pienen eläkkeen ja riittämättömän pienen kalliinajanlisäyksen varassa, osa taas koettaa päivästä päivään pysytellä virassaan toivoen vihdoin eläkelain saantia, joka takaisi heille edes kohtalaisen toimeentulon vanhoilla päivillään. Tämän asian kytkeminen toisiin vaikkapa hyviinkin asioihin ei ole varmaan työläistenkään edun mukaista. Ja sellaisia työläisiähän itse asiassa suuri osa tämänkin lain alaisista eläkkeensaajista on.

Ed. Lohi: Harvoin tapahtune, että valiokunnan hylkäävä mietintö esiintyy niin laivoilla perusteilla, kuin tämä mietintö esiintyy, sen minä valtiovarainvaliokunnan jäsenenä rehellisesti tunnustan. Mutta asia on nyt, niinkuin täällä valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja jo huomautti, että ne syyt, joilla valiokunnan enemmistö tuli hylkäävään päätökseen, olivat toisilla toisenlaiset. Maalaisliittolaisten valiokunnan jäsenenä kanta, että he tulivat lopulta hylkäävään tulokseen, johtui siitä, että maalaisliittolaiset jäsenet eivät katsoneet mahdolliseksi nykyiseen taloudelliseen tilanteeseen verrattuna hyväksyä lakia, joka niin kohtuuttoman suuressa määrässä olisi tehnyt lisärasitusta valtion rahastolle, kuin mitä se laki olisi tehnyt siinä muodossa. miksi se valtiovarainvaliokunnassa yksityiskohtaisessa käsittelyssä muodostui. Jo hallituksen esitys oli meidän käsittääksemme sellainen, että tuntui hyvin arveluttavalta, onko tällä hetkellä oikein, että juuri nyt, kun valtion virkamiesten palkkaukset on korotettu niihin määriin, että suuressa osassa kansaa suorastaan tyytymättömyyttä eduskuntaa kohtaan on suuressa määrin ilmaantunut, ja kun suurella osalla kansaa taistelu elämästä on niin kova, onko sopiva hetki juuri samalla kertaa näille valtion palveluksessa oleville tarjota niin suuret eläkkeet, kuin mitä hallitus esittää. Mutta asian käsittely valtiovarainvaliokunnassa meni sillä lailla, että valtiovarainvaliokunta ei tyytynyt edestähän hallituksen esi-

tykseen, mutta huomattavasti korotti valtion velvoitusta valtion virkamiesten eläkkeisiin nähden. Kun asia sai valiokunnassa tällaisen käänteen, niin maalaisliittolaiset edustajat eivät katsoneet olevan muuta mahdollisuutta kuin asettua vastustamaan kaikissa asteissa sellaisen lain hyväksytyksi tulemistä. Tästä johtuu se, että myös maalaisliittolaiset valiokunnan jäsenet tai ainakin enemmistö niistä asetti hylkäävälle kannalle. Siihen käsitykseen, että tätä esitystä olisi ollut laajennettava vielä laajemmille aloille, sellaiseksi että se tulisi yhä suuremmassa määrässä kysymään valtiovaroja, johon sosialidemokratit pyrkivät, maalaisliittolaiset eivät ole voineet yhtyä juuri siitä syystä, että ne katsovat, että jo siinä laajuudessa, kuin hallituksen esitys oli, tämä oli liian raskas valtion rahastolle. Minä kyllä olen valmis myöntämään, että on aivan oikein, että yhteiskunta pyrkii turvaamaan kaikkia niitä kansalaisia, jotka vanhuuden ja työkyvyttömyyden takia ovat joutuneet siihen asemaan, että heidän toimeentulonsa omin voiminsa on käynyt mahdottomaksi. Mutta minä en voi katsoa oikeaksi sitä käsityskantaa, mikä niin yleisenä on, että joku määrätty osa yhteiskunnan jäseniä täytyy asettaa aivan mahdottoman erikoiseen asemaan, että täydellisesti vanhuudenpäivät täytyy olla turvattuna huolimatta siitä, olipa tämä elämänsä kuluttanut kuinka tuhlaavasti tahansa, vaikka hänellä olisi ollut mahdollisuus aivan yhtä hyvin säästää kuin monella muulla kansalaisella. Yleisenä käsityksenä tuntuu ainakin porvarillisissa piireissä olevan, että valtion ehdoton velvollisuus on pitää huolta siitä että ei yksikään, joka kerran valtion virassa on ollut, joudu vanhoilla päivillään missään suhteessa puutetta kärsimään. Tämä käsitys voi olla oikea, mutta miksi ei sitä aivan yhtä hyvällä syyllä voida ulottaa kaikkiin kansalaisiin?

Kun me lähemme asiaa katselemaan tältä pohjalta ja toiselta puolen tiedämme, että minkäänlaista mahdollisuutta nykyoloissa ei ole tätä täydellistä turvaa asettaa kaikille kansalaisille, niin meidän käsittääksemme on silloin kohtuutonta ryhtyä yhtä kansanluokkaa niin täydellisesti turvaamaan kuin muutamissa piireissä tahdotaan tehdä. Minun mielestäni on aivan yhtä epäoikeutettu myöskin sosialide-

mokraattien kanta että he jonkun osan työläisistä tahtoisivat eläkkeellä turvata, mutta toinen osa saisi yhä edelleen jäädä pitämään itse huolta siitä, miten vanhuuden päivät on turvattu. On kyllä totta, että nyt voimassa olevat lakisäännökset valtion virkailijain eläkkeistä ovat vanhentuneet rahanarvon täydellisesti muuttuessa, ja kohtuullisessa määrässä voisi niitä uudella lainsäädännöllä ryhtyä korjamaan, ja olisi ehkä toivottavaa että jo tämä eduskunta saisi siinä parannusta aikaan. Mutta siinä muodossa kuin valtiovarainvaliokunnan enemmistö tätä kysymystä tahtoo ajaa, me maalaisliittolaiset emme voi olla mukana.

Ed. Bryggari: Valiokunnan mietintö on osunut oikeaan kun se ehdottaa hallituksen esityksen hylättäväksi. Jos eduskunnan päätökseksi tulisi se, mitä ensimmäisessä vastalauseessa on esitetty niin jouduttaisi se asian ratkaisua. Täällä on huomautettu, että virkamiesten eläke on yksi osa heidän palkastaan. Myönnettäköön niin. Mutta minä haluan palauttaa porvarillisten edustajain mieleen, missä muodossa suhtaudutaan siihen toimintaan, kun työläiset tahtovat myöskin työpalkkoissaan saada korotuksia siinä mittakaavassa, että siitakin olisi mahdollisuus jäädä vanhuuden ajaksi. Hallitus, siinä mukana myöskin virkamiesten keskusliitto ja työnantajajärjestöt ovat yleensä työväen palkan korotuspyrkimyksen tahtoneet leimata kapinan valmisteluksi. Herra pääministeri ilmoitti että valiokunnan mietinnön hyväksyminen ei olisi tarpeellista, koska hallitus on ryhtynyt jo niihin toimenpiteisiin, mitä ensimmäisessä vastalauseessa esitetään, on ryhtynyt tutkimaan niitä edellytyksiä, kuinka on mahdollista valtion työläisten eläkkeen järjestäminen. Otamme kiitollisuudella vastaan herra pääministerin ilmoituksen, että siellä todellakin on ryhdytty toimenpiteisiin myöskin työläisten vanhuuden turvaamiseksi. Mutta jos tuo ilmoitus oli lausuttu siinä tarkoituksessa että tahdotaan eduskunta saada toisen vastalauseen taakse, silloin herra pääministeri siinä täydellisesti erehtyy. Mitä ensinnäkin tulee meihin vasemmiston edustajiin, niin me emme nykyiseltä hallitukselta odota parannuksia, ja sen on nykyinen hallitus ilmaissut m. m. talousarviossaan, ettei se työläisten eduille omista huomiota. Tyy-

pillisimpänä todistuksena siitä pyydän esimerkkinä mainita, että hallitus aikoo käyttää keskusvankiloiden rakentamiseen yli 10 milj. markkaa 5 vuoden aikana. Siinä on työläisille edellytysten tutkiminen vanhuuden turvaksi.

Ed. Lohi täällä mainitsi vasemmiston tahtovan ainoastaan osalle työläisiä turvata vanhuuden päivät. Sosialidemokraatit pyrkivät tässä kysymyksessä siihen, että jokainen työkyvytön olisi turvattu vanhuudenpäivinä. Mutta olisihan väärin, jos tässä yhteydessä, kun on kysymys valtion virkamiehistä, yhdistettäisiin koko työväenluokka. Sopivinta tässä on menetellä siten kuin ensimmäisessä vastalauseessa esitetään, että ratkaistaan sekä valtion virkamiesten että valtion työläisten eläkeasia. Ja jos todellakin hallituksella on aikomuksena työläisten vanhuuden eläke saada ratkaistuksi, niin minä uskon, että tämän esityksen hylkääminen jouduttaa sitä tutkimustyötä, jossa hallituksen taholla ilmoitettiin oltavan.

Ed. Witting: Jag har blivit förekommnen i rätt mycket av vad jag här skullegå ha kunnat anföra i frågan. Jag vill kort inskränka mig till att kommentera två av de ståndpunkter, som här hava anförts. Från vänstern har sagts, att denna fråga kan komma att lösas först då en vidsträcktare pensionslag förts fram. Nu ligger ju saken i själva verket så att denna fråga behandlats av kommittéer, inom regeringen, genom sakförstående under en längre tid och under hela denna tid har intet krav på en utvidgning i denna riktning rests. Det är således ett förslag, som man reser för att kunna stjälpas saken nu. Såvitt jag kan förstå komma dock mycket flera av de personer, som stå bakom vänstern att träffas av detta avböjande, än de äro, som draga någon nytta av en utvidgning. Jag kan helt kort beteckna denna ståndpunkt som de obotfärdigas förhinder.

Vad centern beträffar har rdgsm. Lohi framhållit, att Finlands folk icke har råd att giva tjänstemännen en gåva om fem eller sex miljoner. Jag vill icke ingå på hans resonemang för öfrigt, men framhåller att detta rör en tjänstemännens vunna rätt, rätten att pensioneras, då de egnat sitt livs arbete åt staten. Det är då skäl att försöka se vad pensionen värligen blir för den enskilda personen. Några få, de

högstställda tjänstemännen, komme, om man avdrager de skatter, som utgå från deras pensioner, att njuta 120 mark om dagen, ett flertal får omkring 50 mark och ett ännu rätt stort flertal kommer enligt de föreliggande förslagen att få något över 20 mark. Man kan gärna jämföra dessa pensionsbelopp med riksdagsmännens arvode 150 mark om dagen, vilket är skattefritt i kommunerna och enligt det förslag, som snart kommer att föreläggas, också får frälse från statens inkomstskatt, och ändå förspörjes ju redan att de 150 äro för små. Såsom saken nu ligger kan den karaktäriseras såsom en hedersskuld, vilken riksdagen och regeringen ha att inlösa.

Ed. H u t t u n e n: Vasemmiston taholta ei ole, kuten jo ed. Ryömä mainitsi, asetuttu vastustamaan hallituksen esitystä sentähden, etteikö vasemmistokin soisi virkamiehille määrätyn työajan suorituksen jälkeen tai, kun he ovat työkyvyttömiksi tulleet, myöskin turvan vanhuuden päiville. Päinvastoin vasemmiston taholta ollaan sitä mieltä, että ei ainoastaan virkamiesten vaan myöskin työläisten olisi päästävä niihin oikeuksiin. Mutta tähänastiset toimenpiteet hallituksen tai yleensä valtiovallan puolelta eivät ole antaneet vasemmistolle vähintäkään tukea siitä, että edes lähitulevaisuudessa ryhdyttäisiin järjestämään myöskin työläisille vanhuudenvakuutusta, ei edes ole ollut taakeita siitä, että niillekään työläisille, jotka ovat välittömästi valtion palveluksessa, olisi tahdottu mainittua oikeutta myöntää. Tämän tähden onkin vasemmisto yleensä asettunut sille kannalle, että silloin kun virkamiesten kyseen alaiset oikeudet järjestetään, niin niihin aivan kiinteästi myös täytyy kiteyttää varsinaisesti valtion palveluksessa olevien työläisten oikeudet. Siinä ei saa olla määräämässä se, tekeekö työläinen työtä vuosi-, kuukausi- tai mahdollisesti tunti- eli päiväpalkalla, vaan se, kuinka kauan ne ovat valtion palveluksessa työssä olleet. Ed. Lohi mainitsi, ettei ole oikeudenmukaista, että yksi määrätty väestönosa asetetaan erikoisiin oikeuksiin. Yhdyn täydellisesti tuohon ajatukseen. Se, että vasemmiston taholta on puolustettu virkamiesten kuin myöskin valtion työläisten eläkeoikeutta huolimatta siitä, että yleistä vanhuudenvakuutusta ei vielä ole, ei se johdu sitä, että me tahtoisimme si-

vuuttaa yleisen työläisten vanhuudenvakuutuksen. Päinvastoin me sen puolesta myöskin taistelemme kaikissa mahdollisissa tilaisuuksissa, sillä tämä, että valtion työläiset otetaan yhteen valtion virkamiesten eläke-etujen kanssa, olisi osaltansa edistämässä tuota ajatusta. Minä toivon, että kun työläisten puolelta tehdään esityksiä eduskunnalle työläisten vanhuudenvakuutuksesta, niin ed. Lohi silloin lunastaa ne vekselit, mitä hän edellisessä puhevuoronsa mainitsi, ja silloin jos tuollainen esitys tulee maalaisliittolaisten puolelta hyväksytyksi, olemme päässeet jo siihen, että olemme saaneet sen työläisosan, joka täytynee pitää yhtä välttämättömänä yhteiskunnassa kuin joku virkamieskin, niihin oikeuksiin, mitä sille ihmisenä kuuluu.

Herra pääministerin selitys, että hallitus on ottanut tutkiaksensa, missä määrin olisi mahdollisuutta valtion työläisille eläkettä myöntää, se ei vähimmässäkään määrässä anna toivoa työläisille, että tuo kysymys edes lähitulevaisuudessa tulisi järjestetyksi. Päinvastoin tuntuu uskottavalta, että sitä määrätty aika tutkitaan ja sen jälkeen tullaan tulokseen, jotta se on mahdottomuus järjestää. Huolimatta siitä, että onkin osoitettu, että valtion työläisten eläke niillä perusteilla, mitä nyt on otettu hallituksen esityksessä virkamiesten eläkeisiin, tulisi ainoastaan 1 ½ tai korkeintaan 2 milj. markkaa maksamaan, siitä huolimatta on meillä se vahva usko, että hallitus ei lähitulevaisuudessa tule tuollaista esitystä antamaan. Tämän tähden emme voi muuta kuin asettua sille kannalle, että annetaan virkamiestenkin eläkeoikeuden olla niin kauan järjestämättä, kuin siihen on myöskin saatu yhdistetyksi valtion rautateillä ja yleensä valtion palveluksessa olevat työläiset. Sen jälkeen voi asia saada uuden vaiheen; silloin voidaan myöskin saada vasemmisto eläkeoikeutta puolustamaan.

Ed. Tuomioja: Täällä on ed. Lohi ihmetellyt sitä, minkä vuoksi vaaditaan eläkettä vain muutamille kansalaisryhmille, vain virkamiehille, ja tahdotaan turvata niiden vanhuuden päivät mutta ei samalla muiden kansalaisten. Ja sikäli kuin huomasi, yhtyi myöskin ed. Huttunen tähän ihmettelyyn. Minusta tällainen ihmettely on kuitenkin aivan aiheeton. Valtionvirkamiehet toki ovat valtioon nähden

toisessa suhteessa kuin muut kansalaiset. Ne ovat valtion palvelijoita, jotka ovat sitoutuneet tekemään valtiolle määrättyä palkkaa vastaan työtä, ja sillä edellytyksellä, että heidän vanhuudenpäivänsä turvataan. Toinen asema valtioon nähden on toki esim. ed. Lohella itsellään ja myöskin ed. Lohen palvelijoilla. Samassa tosiasiallisessa, jos kohtakaan ei muodollis-oikeudellisessa, suhteessa kuin jonkun yksityisen henkilön palvelijat ovat tähän, ovat virkamiehet valtioon nähden. Ja meillähän jo vanhastaan on lainsäädäntö pakottanut yksityisetkin henkilöt huolehtimaan niistä, jotka ovat heidän palveluksessaan tulleet työhön kyvyttömiksi. Ja tällä kannalla on myöskin voimassa oleva oikeus. Nykyisen köyhäinhoitolain 5 §:ssään säädetään, että „jos työntekijä on ollut saman työnantajan työssä tai palvellut samassa liikkeessä tai yrityksessä vähintään 20 vuotta ja sinä aikana tullut niin kivuloiseksi tai muutoin työhön kyvyttömäksi, ettei hän enää voi itseään elättää, olkoon oikeutettu voimainsa mukaista työtä vastaan saamaan kuolinpäiväänsä asti elatuksensa työnantajalta, tai jos niin kohtuulliseksi harkitaan, hänen perillisiltään tai liikkeen tai yrityksen omistajilta”. Jos nyt kerran valtio on pakottanut yksityiset henkilöt huolehtimaan siitä, että heidän työssään vanhentuneet ja työkyvyttömiksi joutuneet henkilöt saavat tarpeellista elatusta vanhuudenpäivinä, niin kohtuutonta olisi valtion silloin omia palvelijoitaan kohtaan asettua toiseen asemaan ja kieltää niiltä, jotka ovat valtiota uskollisesti elämänsä palvelleet, vanhuudenpäivillä turva ja eläke.

Ed. Pohjola: Minua ihmetyttää, kuten monia muitakin, se, että valiokunta on ehdottanut eläkelain hylättäväksi ilman minkäänlaista perustelua. Täällä on kuitenkin tuotu tänään esille syitä, jotka selittävät, mistä syystä tämä on tapahtunut. Kuitenkin kummastuttaa vieläkin, miksi näitä syitä ei ole tuotu esille valiokunnan mietinnössä.

Ed. Ryömä viittasi siihen, että hänen ryhmänsä olisi suonut, että prosenttimäärä olisi aleneva niin, että alemmissa palkkausluokissa eläke maksettaisiin korkeamman prosenttiluvun mukaan, kuin ylemmissä palkkaluokissa. Voin hyvästi ymmärtää tämän käsityskannan, mutta en voi käsittää sitä, että tämän tarvitsisi joh-

taa koko lain hylkäämiseen. Olisihan ollut tilaisuus vastalauseessa ehdottaa aleneva asteikkomäärä ja eduskunta olisi silloin voinut päättää, hyväksytäänkö se vai hyväksytäänkö sama asteikko kaikille. Myöskään toinen täällä esiintuotu näkökanta, joka ilmenee ensimmäisessä vastalauseessakin, että nim. virkamiehille ei voida myöntää eläkkeitä elleivät valtion työläiset tule siitä samalla osallisiksi, ei ole minusta sellainen, jonka olisi tarvinnut johtaa ehdottamaan lain hylkäämistä. Voin ymmärtää hyvästi tämänkin motiivin, sillä jos esimerkiksi valtion rautateillä työmies on ollut töissä kymmeniä vuosia, niin onhan valtiolla velvollisuuksia tällaisia henkilöitä kohtaan silloin kuin ne tulevat työhön kykenemättömiksi. Tai jos jossakin koulussa on siivoojatar, joka siellä uskollisesti yhtämittaisesti on kymmeniä vuosia palvellut, on kohtuullista, että hänelle myöskin vanhuuden eläke myönnetään. Tämä asia voitaisiin hyvästi järjestää ilman, että asia kytketään yhteen varsinaisten virkailijain eläkkeiden kanssa.

Ed. Lohi huomautti, että hetki ei ole sopiva eläkelain säätämiseksi. Myönnettäkään, että sopivampia hetkiä olisi ollut, mutta kunnianmies koettaa vaikeinakin aikoina suorittaa velkansa, kun näkee että velanantaja joutuu muuten ahtaalle. Monta hetkeä on ollut, jolloin asia olisi ollut otollinen järjestää. Kysymyksessä on todella velka-asia, sillä kun palkkalaki hyväksyttiin, tehtiin se sillä nimenomaisella lisäyksellä, että eläkelaki seuraa tuonnempana. (Ed. Lohi: Vekseliä ei ole kukaan tunnustanut!) Lopputuloksena siis mielestäni on, että ei ole mitään päteviä syitä yhdistää kyseessä olevaa eläkelakia muille valtion palveluksessa oleville mahdollisesti myönnettäviin eläkkeisiin, jonka vuoksi toivoin, että suuri valiokunta koettaa saada eläkelain säädetyksi ensimmäisen vastalauseen pohjalla.

Ed. Makkonen: Täällä keskustelussa on tahdottu selittää, että valtionvirkamiesten eläke on katsottava yhdeksi osaksi virkamiesten palkoista ja arvosteltava sen mukaan. Kun näin on ja kun nyt tämän keskustelun aikana on tahdottu suurta valiokuntaa evästää sillä toivomuksella, että tämä eläkelaki olisi hyväksyttävä, niin tämän vuoksi on syytä lyhyesti selvittää, onko meidän valtion virka- ja palvelus-

miesten varsinaiset palkat jo riittävän suuret verrattuina muiden kansalaisryhmien saamiin palkkoihin, ja pidän tällöin velvollisuutenani verrata niitä maamme pienviljelijöiden saamiin tuloihin. Onhan maassamme pienviljelijöitä nykyään jo noin 200,000 viljelijää, joten, jos kuhunkin ruokakuntaan arvellaan kuuluvan keskimäärin viisi henkeä, tähän ammattiryhmään kuuluu noin miljoona henkeä, joka käsittää likimain 1/3 maamme väestöstä, joten niin suuren kansamme osan toimeentulo on otettava huomioon arvosteltaessa ja harkitessa valtion virkamiestenkin toimeentuloa. eli palkkoja. Hiljattain on ilmestynyt Maataloushallituksen Tiedonantoja n:o 163. Tutkimuksia Suomen maatalouden kannattavuudesta, ennakkotietoja tilivuodelta 1922—23. Tämän mukaan on varsinaisen maatalouden keskimääräinen kokonaistuotto viljelysmaahehtaaria kohti ollut koko maassa 2,234 markkaa, kun se edelliseltä tilivuodelta on ollut 2,513 markkaa. Kun maamme varsinaisilla pienviljelijöillä täytyy olla yksi työntekijä keskimäärin ainakin kolmea viljelysmaahehtaaria kohti, tulee kunkin työntekijän vuotuiseksi palkaksi 6,702 markkaa tilivuodelta 1922—23 ja edelliseltä tilivuodelta, jota vuotta on pidetty maatalouden parhaimmin tuottavana, 7,539 markkaa. Vaikka tässä on mukana maatalouden kokonaistuotto, jossa on paljon sellaisia menoja, joita olisi poislykättävä, jos tahtois tarkalleen laskea pienviljelijäin maataloudesta kunkin työntekijän osalle tulevan palkan, niin näinkin laskettuna se osoittaa, että meidän pienviljelijämme ja keskilviljelijätkin, joilla on yksi työntekijä noin neljää viljelysmaahehtaaria kohti, ovat paljon pienempipalkkaiset, kuin valtion virka- ja palvelusmiehet ilman näiden ikäkorotuspalkkoja ja perheellisyysavustuksia lukuunottamatta. Tämän johdolla voi jo ymmärtää, miksi maamme pienviljelijät elävät niin vaatimattomasti, niin puutteellisesti. Niiden on suorastaan pakko niin elää, jos mieli konnallaan pysyä. Heidän elämänmahdollisuutensa, heidän toimeentulotasonsa tietäen ei voi hyväksyä niin suuria eläkkeitä, joita kysymyksessä olevassa hallituksen esityksessä esitetään, jotka nousevat kymmenkertaisiin määriin pienviljelijäin saamista vuotuisista työpalkoista. Meidän maamme pienviljelijät ovat ainakin yhtä tärkeät Suomen taloudelliselle kehitykselle

ja itsenäisyyden puolustamiseen, kuin meidän virkamiehemme, eikä meillä ole syytä yhtä kansanluokkaa paljon paremmin kohdella kuin toistakaan, jos mieli tätä maata kansanvaltaisena ja kehityskykyisenä säilyttää. Sen vuoksi jos tästä laista tahdotaan eläkelaki kehittää, on korkein eläke määrättävä paljon alemmaksi kuin virkamieshallitus on ehdottanut, jos mieli eläkelaista saada sellainen, että sen varsinaisen kansa kestää köyhtymättä. Meillä ei ole syytä suuria eläkkeitä myöntämällä edistää tuhlaavaisuutta virkamiesten keskuudessa. Onhan Suomen kansa jo nykyäänkin hyvin herkkä yli varojensa elämiseen ja ulkomaisten tavarain käyttämiseen, niin herkkä, että tämä pahe uhkaa vakavasti koko kansantalouttamme, ja eduskunnan on tässä suhteessa kiinnitettävä vakavaa huomiota ja asetettava esteitä tälle kansallisheikkoudelle, missä vaan voi. Tässä asiassa on yksi tilaisuus asettaa jonkunlainen este, asettaa eläkkeet jonkun verran kohtuullisemmiksi, pienemmiksi, joka seikka kehottaisi virkamiehistöä elämään vähän vaatimattomammin ja säästeliäämmiin ja säästämään vanhojen päivien varalle, jos silloinkin tahtoisivat elää vähän hienommin kuin varsinaisen kansan, etenkin pienviljelijäin, täytyy elää. Pienemmät eläkkeet velvoittaisivat näin virkamiehistön perheenjäsenen myös jotain toimimaan yhteisen toimeentulon eteen, sillä niin kauan kuin virkamiesten perheiden keskuudessa on mielipiteitä, ettei se tai se taloustoimi sovi hänen asemassaan ollevalle, ei näitten perheitten nousevia menoja voida kohtuudella täyttää. Täytyyhän pienviljelijäin kaikkien perheenjäsenten tehdä tosiötä niukan toimeentulonsa eteen ilman ikäkorotuksia, ilman kesälomia ja ilman toiveita valtion eläkkeistä.

Ed. Swentorzet ski: Minä tahtoisin vielä kerran sanoa, että me sosialidemokraatit olemme valmiit korottamaan virkamiesten eläkkeitä ja on hauskaa kuulla, että porvaristonkin taholta vihdoin tämä yksinkertainen asia käsitetään. Mutta me haluamme, että samalla tulisivat turvatuiksi myöskin työläiset. Ed. Molin ja pääministeri Ingman ihmettelevät sitä, mikä syy on sosialidemokraateilla estää tämän esityksen hyväksymistä, jos kerran hallitus valmistaa toisen työväen eläkettä koskevan ehdotuksen. Minä tahtoisin puo-

lestani esittää sekä ed. Molinille että pääministerille seuraavat kysymykset: Millaisia takeita voi ed. Molin antaa meille sosiaalidemokraateille siitä, että eduskunnan porvarilliset puolueet tulevat kannattamaan hallituksen uutta ehdotusta työväen eläkkeistä, jos se tulee esitetyksi erikseen, ja pääministeri Ingmanilta minä tahtoisin kysyä, että mitä takeita hän voi antaa siitä, että sama kokoomushallitus istuu paikallaan siihen saakka, kuin tämä uusi esitys tulee valmiiksi?

Ne, jotka eivät käsittäneet maalaisliittolaisten kantaa, ovat nyt saaneet kuulla maalaisliiton perustelut. Ed. Lohi sanoi, että maalaisliitto ei näet anna eläkettä pienille ryhmille, mutta on valmis antamaan eläkkeen kaikille sitä ansaitseville kansalaisille. (Ed. Lohi: Silloin kun kukkaro sitä kestää!) Ja tämä kanta olisi suuremmoinen, jos se olisi tullut ajoissa esille. Jäämme siis odottamaan ed. Löhen esitystä asiassa ja lupaamme sitä puolestamme kaikin puolin kannattaa.

Ed. Kinnunen: Täällä lausuttiin, että on hyvin tärkeää saada tämä lakiehdotus hyväksytyksi, ja onhan asianlaita niin. Nykyisin on valtion virassa henkilöitä, jotka ovat täyttäneet 70 vuotta, jopa ylikin ja jokainen ymmärtää, että heidän iässään jo puuttuu sekä henkisiä että ruumiillisia voimia riittävässä määrässä voidakseen palvella valtion menestystä. Olisi tavallaan valtion menestyksen ja onnen kannalta hyvä, että nämät miehet voisivat jättää virkansa pystyvempien ja nuorempien voimien käytettäväksi. Nyt he eivät voi sitä tehdä, sillä he luulevat, että he joutuvat viimeisiksi elämänsä päiviksi köyhyyden vankilaan, ja ei kukaan täällä tahtone ketään asettaa tällaiseen tukalaan asemaan. Sitä voi sietää vielä kun ihminen on voimakas, silloin hän voi taistella vielä köyhyyttä ja puutetta vastaan, mutta vanhuudelle on tällainen olotila liian raskas. Keskusteluista päätäten ovat kumminakin asiassa mielipiteet vielä sellaiset, ettei ole onnellista tulosta lain hyväksymiselle vielä odotettavissa. Olisi vaikeaa jättää asia tuohon paikkaan. Nähtävästi sittenkin jonkunlainen sovittelun tie voisi viedä asian lopulliseen toivottuun päätökseen. Eiköhän voitaisi ylipäänsä ajatella niin, ettei ole mikään niin korkea ikä, 63 vuotta, jolloin eläke olisi annettava. Toiset kyllä ovat

sitä mielipidettä, että tällainen eläke voitaisiin jo antaa nuoremmallakin iällä, mutta kumminkin voidaan väittää, että 63 vuoden ikäänkin voi työskennellä valtion hyväksi, kun sairauden takia jo sitä ennen on mahdollista saada eläke. Olisi minusta sen takia syytä, kun asia on näin, luopua koettamasta saada alennetuksi tätä ikärajaa. Onhan luonnollista silloin, että jos koetetaan alentaa sitä, niin täytyy toisten ajatella, että maksu virkamiesten eläkkeestä tulee suuremmaksi. Asia on niin, että jollei pakko ole luopua 63:nkaan vuoden iässä, niin monet vielä voimissaan olevat kauemminkin työskentelevät eteenpäin, sillä ei missään tapauksessa nähtävästi eläke tule niin houkuttelevaksi, että se runsauden puolesta kehoitaisi lakkauttamaan työpäivän aikaisemmin kuin on tarpeellista. Eikö voitaisi ehkä myöskin ajatella niin, että ainoastaan harvoissa poikkeustapauksissa viran laatuun nähden — niinkuin esim. veturinkuljettajat hoitavat senlaatuista virkaa — he voisivat päästä eläkkeelle jo 55 vuoden vanhana, mutta ettei missään tapauksessa koetettaisi alentaa tätä rajaa, sillä jo sekin tavallaan toiselta puolen rauhoittaisi niitä, jotka pelkäävät virkamiesten eläkkeiden tulevan köyhälle maalle liian kalliiksi. Pääasiahana on, kuinka suureksi sitten olisi arvioitava tuo virkamiesten täysi eläke. Täällä on esitetty, niinkuin hallituksen ehdotuksessaakin, että 60 % peruspalkasta olisi paikallaan. Vielä on myöskin kannatettu sitä, että peruspalkasta 2/3 olisi maksettava eläkkeenä. Minusta tässä korkeimmassa eläkkeenmaksuäärässäkin voitaisiin ajatella sovittelua. Ainakin minä puolestani, sanon sen suoraan, että minä en kannata niin korkeaa eläkemäärää kuin 2/3 palkasta, syystä, että minä en ole vakuutettu siitä, että tämä todellakin olisi kohtuullista meidän kansantaloudelliseen tilaan nähden. Minä ymmärrän kyllä sen, että tämä ei ehken olisi liikaa varsinkin niille eläkkeennauttijoille, joilla on perhettä, mutta nykyisin olemme siinä kohdassa, että missään tapauksessa näin korkealle emme voi päästä. Sentakia minä soisin, että tämä asia vielä menisi perustuslakivaliokuntaan ja että sitä siellä koetettaisiin uudestaan käsitellä ja ehken juuri sovitteluissa päästäisiin siihen, että virkamiehet voivat saada paremmat eläkkeet. Nykyiset eläkkeet tekevät kenties — minä en ole täysin varma asiassa —

noin 30 %, ainakin toisten, heidän nykyisestä palkastaan. Kaikessa tapauksessa nyt voitaisiin kumminkin päästä sovittelujen kautta paljon korkeammalle tässä suhteessa ja siis ainakin osa virkamiehistä voisi kenties katsoa saaneensa riittävänkin eläkkeen. Aina niitä tulee olemaan suuri osa sellaisia, jotka eivät palkoissaan eivätkä eläkkeissään vähään tyydy. Minä puolestani olisin siis sillä kannalla, johon täällä jo joku puhuja viittasikin, että olisi vielä lähetettävä asia perustuslakivaliokuntaan uudestaan siellä käsiteltäväksi.

Ed. Pohjola: Pyydän ainoastaan oikaista „lapsuksen”, jonka tein äsken edellisessä lausunnossani. Yhdyin nim. siinä ensimmäiseen vastalauseeseen. Pitäisi tietysti olla toiseen.

Ed. Pensas: Tässä valtion työläisten eläkekysymyksessä eräs työläisryhmä jätetään kokonaan syrjään, nim. rautatierakennustyöläiset. Täällä maalaisliittolaisten taholtakin on huomautettu, ettei suosituta laajentamaan tätä eläkelakia sillä siitä tulisi valtiolle liian suuria menoja. On kuitenkin otettava huomioon että meillä on tämän ammattikunnan keskuudessa muodostunut vakinainen joukko jotka kulkevat rautatierakennuksesta toiselle ja vanhoille päiville tultuaan joutuvat vaivashoidon varaan ja usein kuljetellaan heitä niinkuin joitain hylkiöitä kunnasta toiseen. Mikään kunta ei tahdo huolia heitä vaivashoittoon, joten valtiolla on velvollisuus heistäkin huolehtia. Yleensä kun katselee tätä hallituksen esitystä eläkelaiaksi niin tämä on siksi puutteellinen, että tästä ei paikkaamallaan saa sellaista, että siitä tulisi mitään lakia. Edellinen puhuja huomautti myöskin siitä, että eläkkeen määrä on liian korkea. Minä olen valmis yhtymään siinä kohden edelliseen puhujaan, sillä eläkkeen määrä olisi rajoitettava noin 3,000 ja 25,000 markkojen välille, mutta kuitenkin ulotettava niin, että tämä eläkelaki tulisi kaikkia niitä koskevaksi, jotka valtion työmailla työskentelevät joko virkamiehinä tai työläisinä. Sentähden minäkin suosittelen suurelle valiokunnalle tätä valiokunnan mietintöön liitettyä ensimmäistä vastalauseetta.

Ed. Kinnunen: Minä pyytäisin vain oikaista. Mainitsin puheessani, että asia

olisi lähetettävä perustuslakivaliokuntaan. Tarkoitus oli lähettää se valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

2) Ehdotus laiksi tullitariffin soveltamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 39 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Nyt esitellään ensimmäiseen käsittelyyn valiokunnan mietinnössä oleva lakiehdotus. Mietinnön sivulla 2 oleva anomusponsi perusteluineen esitellään lakiehdotuksen kolmannen käsittelyn yhteydessä.

Keskustelu:

Ed. Hästbäck: Föreliggande lagförslag är ett av de allra viktiga i fråga om reglering av näringslivets inbördes förhållanden, men även i syfte att stöda den inhemska produktionen mot utlandet, ty lagen i fråga bildar även grunden för den blivande nya tulltariffen. Utiskottet hävdade jag därför till en början den uppfattningen, att denna lag hade bort behandlas i samband med uppgörandet av en ny tulltariff. Men särskilda omständigheter rörande sättet för tullbehandlingen av vissa varor talade för en snar ändring av nu gällande tullag, varför jag slutligen nödgades böja mig för de motiv, som framhöllos från tullmyndigheternas sida, ehuru, som sagt, lagen och tulltariffen rätteligen bort behandlas samtidigt.

Under behandlingen av lagförslaget kom emellertid en hel del saker fram, som bestyrkte mig uti att den förra uppfattningen hade varit den riktiga, ty det visade sig med all tydlighet av de framställda

förslagen, som sedan godkändes av utskottet, att det icke enbart var fråga om att få lagen bättre i avseende å tullbehandlingen av vissa varor, utan fastmer att kunna tillföra regeringen en vidsträcktare rätt i fråga om höjningen av särskilda tullsatser. Enligt förslaget äger regeringen att nu höja vissa tullsatser med 700 och 500 %.

Denna ändring har gjort på mig ett så beklämt intryck, att jag numera ställer mig högst betänksam till ändringsförslaget, ty såsom erfarenheten visar från föregående tid, då regeringen hade vidsträckta fullmakter, medförde desamma ett sorgligt och för landet ödesdigert resultat, ett resultat som icke talar för att lämna åt regeringen vidsträckta fullmakter. Såsom ett förmedlingsförslag har jag uti utskottet föreslagit, att regeringen skulle berättigas att höja tullsaterna för uti § 8 omnämnda positioner med högst 100 och 50 %. Denna uppfattning vann dock icke tillräckligt stöd uti utskottet varför jag nödgats framföra min avvikande mening uti den av mig undertecknade andra reservationen.

Jag ber att få fästa stora utskottets uppmärksamhet på innehållet uti sagda reservation i hopp om att utskottet ville omfatta densamma.

Ed. Puittinen: Valtiovarainvaliokunnan mietintö tullitariffin soveltamisesta on n. s. korjattu painos hallituksen esityksestä tässä asiassa. Tässä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä on hallituksen esityksestä karsittuna pois eräitä vaarallisimpia kohtia, m. m. esityksen 9 ja 10 §:t. Mutta huolimatta siitä, että esitys onkin parantunut valtiovarainvaliokunnassa, on se sittenkin eräissä suhteissa sellainen, että sitä eivät ole voineet valiokunnan sosialidemokraattiset jäsenet hyväksyä. On ensinnäkin huomattava, että tämä lakiesitys perustuu kahdelle periaatteelle. Ensimmäinen periaate on se, että kaikki maahan tuotava tavara on tullin alainen. Toinen periaate tietää sitä, että tämän lain avulla vapautetaan kaikki vientitavara tullin alaisuudesta. Minä en suinkaan tällä tahdo sanoa sitä, että olisi kaikissa olosuhteissa vientitavara asetettava suuressa määrässä tullin alaiseksi, mutta kun nyt tällainen periaate laissa

hyväksytään, tietää se sitä, että kaikki se raskas tullipolitiikka, etten sanoisi epäinhimillinenkin tullipolitiikka, jota viime vuosien aikoina on maassamme harjoitettu, siunattaisiin sen kautta pysyväiseksi laiksi. Meidän mielestämme aivan hyvin voidaan tässä laissa niin tuotava kuin vietäväkin tavara asettaa saman arvoiseen asemaan, ja sitten jos tarpeeksi kulloinkin nähdään, määrätä sen mukaan niille tulli. Toinen mielestämme tärkeä kysymys, joka olisi tämän lain yhteydessä ratkaistava, on kysymys viljatulleista. Tämän kysymyksen ratkaiseminen, kuten sanoin, ehdottomasti kuuluisi tämän lain puitteisiin. On huomattava, että tässä laissahan annetaan erinäisille piireille aika huomattavan suuria etuisuuksia tulleihin nähden. Sellaisista etuisuuksista puhutaan m. m. valtiovarainvaliokunnan mietinnön 13 ja 16 §:ssä. Me emme ole suurin piirtein sanottuna asettuneet niitä etuisuuksia vastaan, joita näissä mainitsemisani pykälissä on myönnetty eri piireille. Me olemme valiokuntakäsittelyssä tunnustaneet että ne suurin piirtein ansaitsevat ne etuisuudet, mistä tässä nyt on kysymys. Mutta meidän mielestämme täytyisi myöskin antaa tämän lain yhteydessä etuisuuksia suurille kuluttajajoukoille, ja sellaisena on ennen kaikkea — eikä vain etuisuutena mutta etujen tasoittajana asetettava viljatullit, siis t. s. määrättävä vilja vapaiden tavaroiden joukkoon. Kun me tämän vaatimuksen olemme vastalauseessa esittäneet, olemme lähteneet siitä periaatteesta, että olisi päästävä tuosta viljatuotannon turvaamisesta epäoikeudenmukaisella tavalla. Kun minä mainitsen sen epäoikeudenmukaiseksi, on huomattava silloin, että se on epäoikeudenmukainen jo senkin vuoksi, että sen tarjoama etu koskee vain pientä osaa kansastamme, n. s. suurviljelijöitä. Kun viljatulleja on puolusteltu täällä — joka vuosihan se on joutunut käsittelyn alaiseksi, — silloin sen puolustajat ovat aina lähteneet siitä periaatteesta, ettei tällä yksinään turvata suurviljelijöitä, suurviljelijäetuja, vaan tällä pyritään turvaamaan pikkuviljelijäinkin etuja. Minä en mitenkään ole voinut saada päähäni, enkä ole voinut taipua uskomaan sitä väitettä, että siitä olisi hyötyä pikkuviljelijöille. Päinvastoin vahinkoa. Kun minä väitän pikkuviljelijöille tämän vahingoksi, minä

otan eräällä esimerkillä mainitakseni asiasta. Yleensähan nyt on tosiasia se, että suuressa osassa maatamme pikkuviljelijöille ei riitä oma vilja perheensä kuluttavaksi koko vuoden ajaksi. Suuressa määrässä ne joutuvat kuluttamaan ostoviljaa. Minä mainitsen erään esimerkin, 6-henkinen, pikkuviljelijän perhe joutuu toisen puolen vuotta kuluttamaan ostoviljaa, jota on pakko ostaa senvuoksi ettei hänen viljantuotantonsa riitä tarvittavaan kulutusmäärään. Minä en sano liikoja, jos mainitsen, että tuo 6-henkinen perhe joutuu 6 kuukauden aikana ostamaan 1,000 kiloa viljaa. Tästä ostamastansa viljamäärästä joutuu tuo pikkuviljelijä maksamaan ylihintaa, se on viljatullien kallistamaa hintaa nykyiseen tulliin verrattuna 500 markkaa. Kuten jo mainitsin, en voi saada taipumaan itseäni siihen uskoon, että tästä olisi pikkuviljelijälle hyötyä. Minä en voi nähdä olevan hyötyä siitä, että pikkuviljelijä joutuu tuon 500 markkaa maksamaan ylihintana. Tuo pikkuviljelijä olisi tarvinnut sanotun 500 markkaa juuri viljantuotannon lisäämiseksi siten, että hän tämän rahan itsellensä ollessa, olisi voinut käyttää sen uuden ojan kaivamiseen, uuden pellon perkaamiseen, joka minun käsittääkseni on todellakin viljantuotannon edistämistä. Mutta nyt hän, kuten mainitsin, on joutunut sen menettämään käsitänsä ja sen menetettyään hänen on ollut pakko lähteä, kuten niin yleensä tehdään, hankkimaan tuota rahaa tukkiyhtiöltä. Kun minä mainitsin, että tällainen verottaminen on epäinhimillistä, otan erään esimerkin. Asetetaanpa toiselle puolelle henkilö, sanokaamme 100,000 markan vuosipalkkaa nauttiva virkamies.

Puhemies: Pyydän puhujaa pysymään asiassa; tullitariffin soveltamisesta on kysymys.

Puhuja: Mutta vastalauseessa on esitetty tämä vaatimus, kai minulla on oikeus sitä perustella. — Toiselle puolelle asetetaan kerjäläisasteella olevan työläisen ja nämä kaksi vastakohtaa ostavat viljaa ja maksavat samalla tavalla siitä veroa valtiolle. Tämä tällainen verottaminen ei todellakaan ole oikeudenmukaista. Me emme suinkaan tällä vaatimuksellamme, jonka me olemme esittäneet tässä yhteydessä, ole

lähteneet siitä, etteikö viljantuotantoa tarvitsisi turvata, mutta siihen käsittääksemme on toisia pätevämpiä keinoja, keinoja, jotka eivät rasita kansan huonompiosaisia, vähävaraisimpia niin rasakaasti, kuin mitä tämä menettelytapa tekee. Sellaisena keinona voin mainita m. m. sen, että valtiovalta varaa riittävässä määrässä pääomaa, jota se helppokorkoisina lainoina voisi viljantuotannon edistämiseksi myöntää, ja minä puolestani menen niin pitkälle, että kun on kysymyksessä pikkuviljelijän viljantuotannon lisääminen, silloin voitaisiin noita lainoja minun käsitykseni mukaan antaa ilman korkoa.

Kun asia menee suureen valiokuntaan, pyydän suositella, että suuri valiokunta ottaisi huomioon kolmannessa vastalauseessa esitetyt seikat.

Ed. Viljanen: Näihin asti on säännökset tullitariffin soveltamisesta, kuten hallitus esityksessään lausuu, pantu toimeen asetuksella, joka annettiin ensimmäisen itsenäisen tullitariffimme ohella vuonna 1919. Kun hallitusmuotomme mukaan tulliverotus kuitenkin kuuluu eduskunnalle, on hallitus nyttemmin pitänyt välttämättömänä laatia erikoisen lain asiasta ja on tällöin ottanut huomioon ne muutokset, jotka maamme itsenäisyys, sen taloudellisen elämän kehitys y. m. seikat ovat tehneet välttämättömiksi. Suurin piirtein katsoen onkin hallituksen esitys olosuhteita vastaava ja tuotantoelämän kannalta hyväksyttävä. Se nimi lähtee siitä, että maamme erikoisasema, sen äsken saavuttama valtiollinen ja taloudellinen itsenäisyys vaatii tullilainsäädännösäkin ryhdyttäväksi toimenpiteisiin, jotta tuotannollinen kehitys maassa voisi jatkuvasti mennä eteenpäin. Olisi näin ollen otaksunut, että valtiovarainvaliokunta laakiehdotusta käsitellessään olisi tarkastanut asiaa samalta näkökulmalta. Näin ei valitettavasti kuitenkaan ole ollut asian laita. Valtiovarainvaliokunta nim. ehdottaa, että pykälät 9 ja 10 hallituksen lakiehdotuksesta poistettaisiin, eli toisin sanoen valiokunta ei siis pidä välttämättömänä, että maan tuotantoelämälle tullisäännön avulla tultaisiin avuksi, silloin kun se saa taistella ylivoimaista ulkomaista kilpailua vastaan. Tällainen mah-

dollisuus on hallituksella ollut ja on vieläkin sen asetuksen kautta, jota korvaamaan kyseessä oleva lakiehdotus on tarkoitettu. Hallitus ei ole kuitenkaan tätä valtuuttanut käyttänyt, ja mikäli asiaa tunnen, ei se ole tapahtunut siksi, että kysymyksen alaisia dumping-tapauksia ei olisi maassamme tapahtunut ja että niiden toteaminen ei olisi ollut mahdollista, vaan syynä on ollut se, että hallitus tai oikeammin hallitukset eivät ole uskaltaneet määräystä sovelluttaa, hyvin tietäen että asetuksen tulkinta hallitusmuotomme kannalta on ollut kyseenalainen. Tähän viittaa myös se tosiasia, että hallituksen käsiteltävänä olevassa lakiluonnoksessa ehdotetaan kaikesta huolimatta entinen määräys huomioonotettavaksi, ja vielä sen lisäksi uusi määräys, jolloin kotimaisen tavaran valmistuskustannukset pannaan lisätullin perusteeksi. Mielestäni riittäisi jo tämä lisämääräys yksin, kun sen kautta kuitenkin saadaan takeita siitä, että ylivoimaisen ulkomaisen kilpailun vuoksi kotimaiselle tuotannolle annettu suoja tulee tarkoin perustelluksi ja harkituksi.

Olen yleensä niiden kannalla, jotka pitävät maamme asemaa niin taloudellisesti kuin poliittisestikin siksi erillisenä ja ominaisena, että kaikkea sitä, mikä muualla soveltuu ja on pantu käytäntöön, ilman muuta ei sovi eikä tulekaan sovelttaa omiin oloihimme. Tämä koskee myös tullilainsäädäntöä. Mutta niitä varten, jotka haluavat tietää, miten muualla maailmassa kyseenalainen asia on järjestetty, olkoon mainittu, että esim. Amerika suojelee tällaisella lainsäädännöllä visusti tuotantoelämänsä. Samoin on Englanti tehnyt ja tekee edelleen. Itävallassa pohditaan asiaa par'aikaa hyvin tarkoin, ja luultavaa on, että laki ennen pitkää astuu voimaan. Samoin on myös Belgiassa asian laita. Useitten maiden hallituksilla, kuten esim. Virossa, on valtuudet ilman muuta tulla tullikorotuksella tuotantoelämän suojaksi. Nämä vain mainitakseni esimerkkeinä siitä, että n. s. sosialidumping-tulli, jonka toimeenpanon esityksen 9 § todellisuudessa sisältää, tarkoittaa vakavaa asiaa, sanoisinko oikeastaan vakuutusmaksua siitä, että oman maan työntekijöille määrättyillä tuotantoaloilla, kaikille niille, jotka niistä elatuksensa ja ansionsa saavat, taataan mahdollisuus toi-

meentuloon, ja että heidän työtään ei ilman muuta siirretä ulkopuolelle maan rajojen vieraan maan kansalaisten hyväksi.

Tulo- ja menoarvion lähetekeskustelussa korostettiin erityisesti sitä seikkaa, että maamme asema vaatii erikoisia toimenpiteitä puolustuksen kannalta ja että varsin suuria uhrauksia tässä mielessä on pakko tehdä. Olen aivan samaa mieltä, mutta luulen, että kaikki ei ole sillä tehty, että sotalaitoksen käytettäväksi annetaan melkoiset rahavarat, tekemättä itsellensä selväksi sitä, että maan puolustusvalmius ja mahdollisuus suurelta osalta riippuu siitä, miten maan tuotantoelämä kykenee antamaan tukea antamaan. Ja ellei tätä linjaa seurata, ollaan epäilemättä väärällä tiellä. Mitä hyödyttävät meitä tykit, kiväärit ja ammukset, ellei samalla toimita niin, että sodankäyntiin välttämättömät muut tarvikkeet, leivästä alkaen, ainakin nykyisissä mittasuhteissaan voidaan saada ja valmistaa omasta maasta, omin keinoin ja käsivarsin. Jos ulkomaiselle ylivoimaiselle kilpailulle annetaan tilaisuus tyrehdyttää maan tuotantoelämä, on se vaara tarjona, että puolustusta varten myönnettyt suuret varat tulevat hukkaan heitettyiksi. Sellainen menettelytapa on mielestäni kynttilän polttamista kummastakin päästä, joka vie lopulta siihen, että se pian sammuu. Hallitus on tässä kysymyksessä ollut varsin selvänäköinen. Tarjoomalla eduskunnan hyväksyttäväksi lakiehdotuksensa 9 §:n on se tahtonut torjua äsken mainitsemani vaaran. Vieläpä hallitus on ollut niin varovainen, että se esittää antamansa asetuksen heti eduskunnan hyväksyttäväksi. Tälle jää siis lopullisesti asian tarkistaminen ja ratkaiseminen. Pelko siis siitä, että hallitus tulisi valtuuttanut asiattomasti käyttämään, tuntuu näin ollen varsin aiheettomalta.

Tässä yhteydessä pyydän vielä eduskuntaa ja suuren valiokunnan jäseniä kiinnittämään huomiota siihen valtiovarainvaliokunnan perustelujen kohtaan, jossa se esittää hallitukselta pyydettyä yksityiskohtaiset määräykset n. s. tulliperuutuksesta. Tämä tarkoittaa sitä, että lailistutettaisiin ne muodot ja ehdot, joilla kotimaiset tuotantolaitokset saavat raaka-aineesta maksetun tullin takaisin, milloin näistä jalostettuja tuotteita viedään ulkomaille. Tosiasiallisesti on tätä jo seurattu

pitemmän aikaa, joten asia ei ole mitään uutta. Tulliperuutusta on nim. myönnetty jo maassamme. Mutta määräykset ovat olleet siksi rajoitetut ja epämääräiset, että ne monissa tapauksissa ovat antaneet tullikinnalle sijaa, vieläpä ovat olleet esteenä varsin oikeutetuille tulliperuutusvaatimuksille. Hallituksen lakiehdotuksessaan esittämät pykälät ovat saman tapaiset. Kun asia on maan tuotantoelämälle erittäin tärkeä siksi, että se saisi varmuuden siitä, milloin tulliperuutus on saatavissa ja milloin ei, on valiokunta pitänyt välttämättömänä, että asiasta laaditaan erikoinen erityinen laki, jonka kautta annettaisiin määräyksille pysyvämpi luonne kuin jos muuten asetusta käytettäisiin, joka on helpommin muutettavissa. Samalla tulisi tämä erittäin tärkeä toimenpide tarkemman ja asiallisemman harkinnan alaiseksi. Pyydän sentähden, että suuren valiokunnan ja eduskunnan jäsenet kiinnittäisivät huomiota erikoisesti näihin mainitsemiini kohtiin ja antaisivat lopulta äänensä neljännen vastalauseen puolesta.

Ed. H u t t u n e n: Vasemmiston taholta yleensä on aina vastustettu suojelustulleja. Sitä suuremmalla syyllä on viljatulleihin huomiota kiinnitetty. Kun nyt kyseessä olevassa tapauksessa jäisi hallitukselle mahdollisuus määrätä edelleen nyt voimassa olevia viljatulleja, niin tämän tähden ehdotan hyväksyttäväksi valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetyn ensimmäisen vastalauseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaisesti suureen valiokuntaan.

4) Ehdotus laiksi henkirahan lakkauttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 8 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

5) Ehdotus laiksi eräiden maaverojen lakkauttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 9 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

6) Ehdotus laiksi ruplaveron lakkauttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 19 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

7) Ehdotus laiksi kruununkymmenysten lakkauttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 34 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 30 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

8) Ehdotus laiksi maakauppamaksun lakkauttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 40 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 31 esitellään mainitun lainsäätämisen ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Hästbacka: Till föreliggande fråga synes det mig behövt att föga ett par anmärkningar och komplettera en del av de siffror statsrevisorerna och statsutskottet lämnat.

Den första anmärkningen berör aktiebolaget V. Gutzeit & C:o — — — — —

Puhemies: Minä esittelin kahdeksannen asian.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

Puhetta ryhtyy johtamaan ensimmäinen varapuhemies Virkkunen.

9) Kertomusta valtiovarain tilasta vuonna 1921 ja valtion tilintarkastajain kertomusta vuodelta 1921

koskeva valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 32 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Hästbacka: Till föreliggande fråga synes det mig behövt att föga ett par anmärkningar och komplettera en del av de siffror statsrevisorerna och statsutskottet lämnat.

Den första anmärkningen berör aktiebolaget V. Gutzeit & C:o. Statsutskottet har beräknat statens utlägg för sagda firma till ett belopp av 686,661,189:51. Dessa uppgifter äro icke fullt riktiga, ty statens utlägg stiger i runt tal till c:a 1,000 miljoner om man räknar med de räntor staten betalt för sagda belopp, som staten tillskjutit.

Den andra anmärkningen rör livsmedelsministeriets affärsverksamhet. Statsrevisorerna hava beräknat, dock med anmärkning, att livsmedelsministeriets verksamhet vid 1921 års bokslut skulle visa en vinst av 5,191,616:06 mark. Denna beräknade vinst har uppstått sålunda, att statsrådet eller livsmedelsministeriet vid fastställandet av bokslutet beräkna tillgångarna av utländsk valuta efter en kurs: D.kr. efter 10/60, Doll. å 51/50 å 54/—, Pund å 233:— och Fr. å 4/23 å 4/35; — men skulder till utlandet efter en mångdubbel lägre kurs, nämligen för N.Kr. 9/—, Doll. 10/—. o. s. v.

Skulle livsmedelsministeriet vid bokslutets uppgörande beräknat skulderna efter samma kurs som tillgångarna, så hade bokslutet visat en förlust på c:a 200,000,000 mark i stället för i böckerna upptagna vinsten av 5,191,616:06.

Då jag granskade livsmedelsministeriets räkenskaper beräknade jag förlusterna till c:a 90 milj. mark. Man stämplade mig då som synnerligen oförmögen att bedöma ekonomiska spörsmål. Sagda bokslut visar emellertid att jag icke överdrivit vid uppgörandet av mina beräkningar. Resultatet av sagda granskning visar med all tydlighet, att jag träffat det rätta om man tager i betraktande kursförändringarna sedan sagda tid.

Jag har icke anledning att gå närmare in uti detaljerna, då jag i samband med granskningen av 1922 års räkenskaper blir i tillfälle att ingå uti en detaljerad redogörelse för frågan.

Ed. Helo: Kuten valtion tilintarkastajain kertomuksesta käy selville, ei valtion tilien tarkastelu vuodelta 1921 ole antanut aiheita niin lukuisiin huomautuksiin kuin vuodelta 1920. Tämä kuitenkin jottuu osaksi siitä syystä, että erinäiset huomautukset ovat vuodelta 1921 jätetty uusi-

matta, sen tähden, että ne ovat jotenkin saman tapaisia kuin vuodelta 1920 ja eduskunta käsitellessään vuoden 1920 kertomusta hyväksyi valtion tilintarkastajain tekemät huomautukset siinä suhteessa. Sen tähden eivät valtion tilintarkastajat ole katsoneet asiakseen uusia näitä huomautuksia jälleen vuodelta 1921, koskapa silloin eivät ainakaan suuremmissa määrässä asianomaiset tiliviranomaiset voi enää ottaa vaaria siitä kannasta, jonka eduskunta omaksui käsitellessään valtion tilintarkastajain edellistä kertomusta. Osaksi huomautusten väheneminen johtuu myös siitä, että todellakin on havaittavissa jonkun verran parantumista valtiovarain käytössä. Näyttää siltä kuin se kanta, jonka eduskunta otti vuoden 1920 tilintarkastajain kertomukseen nähden, olisi terveellisesti vaikuttanut valtion viranomaisten rahavarain käyttöön. Sen saattaa esim. havaita siitä, että useitakin valtioneuvoston päätöksiä on myöhemmin muutettu siihen suuntaan, että ne käyvät yhdenmukaisiksi eduskunnan kannan kanssa.

Mitä valtion tilintarkastajain tekemiin huomautuksiin tulee, on valtiovarainvaliokunta samalla tavalla kuin vuoteen 1920 nähden pääasiassa niihin yhtynyt. Valiokunta nimittäin sanoo, että sillä ei ole ollut aihetta erikseen kosketella kaikkia valtion tilintarkastajain tekemiä muistutuksia, etenkin kun valiokunta on voinut todeta, että tilintarkastajat ovat niitä tehdessään toimineet ohjesääntönsä mukaisesti ja että riittävää aihetta on ollut muistutuksiin.

Minä haluaisin kuitenkin kiinnittää huomiota eräisiin kohtiin valtion tilintarkastajain kertomuksesta ja sitäpaitsi erinäisiin väärinkäytöksiin vuodelta 1921, joihin mielestäni olisi syytä huomiota kiinnittää.

Valtion tilintarkastajat mainitsevat kertomuksessaan sivulla 19 että sotalaitoksen tileissä vuodelta 1921 esiintyy vuoden päättyessä järjestämättä olevia ennakkomaksuja muitten muassa vaatetus- ja varustarpeiden hankinnasta noin 18 milj. markkaa sekä ampu- ja ainevarusteiden hankinnasta noin 2 milj. Kun näihin summiin sisältyy eräitä aikaisemmista toimenpiteistä johtuvia erä, joiden tileissä pysyttämistä ei enää voida pitää asianmukaisena, olisi ensi tilassa ryhdyttävä toimenpitei-

siin niiden tileistä poistamiseksi. Tässä ovat myös kysymyksessä ne suuret ampu- ja ainevarustehankinnat, joihin ryhdyttiin jo useita vuosia sitten, jo vuonna 1919 ja 1920 ja osaksi vielä vuoden 1921 aikana. Näissä hankinnoissa on tapahtunut väärinkäytöksiä ja laiminlyöntejä huomattavassa määrässä ja näiden väärinkäytösten tutkimiseen olisi vihdoinkin aika ryhtyä. Olen tehnyt huomautuksia tästä samasta asiasta jo käsiteltäessä vuoden 1919 kertomusta ja tämä asia on myöskin esitetty valtion tilintarkastajain kokouksessa tarkoituksella, että asiaan käytäisiin perusteellisemmin käsi. Myöskin valiokunta näkyy kiinnittäneen tähän seikkaan huomiota ja mainitsee valiokunta, että koska nämä erät ovat bilanssista ainakin suuremmaksi osaksi poistetut vuosien 1922, 1923 ja 1924 tileissä, niin valtion tilintarkastajain tehtävänä on silloin katsoa, mitenkä tämä tileistä poistaminen on tapahtunut, ja siinä yhteydessä voivat tehdä ne huomautukset, joihin asia antaa aihetta. Minä puolestani olisin ollut sitä mieltä, että tämä asia on sellainen, että se olisi saatava pois päiväjärjestyksestä nimenomaan kehottamalla hallitusta tekemään asiasta tarkan tutkimuksen. Tämä asia on kyllä olevinaan salainen, mutta kuten käsiteltäessä vuoden 1920 tilintarkastuskertomusta valtiovarainvaliokunnassa eräs entinen ministeri huomautti, se on julkinen salaisuus, jonka kaikki tuntevat, ja juuri sentähden olisi syytä, että siihen kiinnitetään riittävä huomiota.

Täällä ed. Hästbacka jo huomautti erästä erikoisuudesta vuoden 1921 tileissä nim. siitä, että elintarvetoiminnassa oli tapahtunut erikoinen menettely dollarikurssin määrittämisessä, joka aikaansai sen, että elintarvetoiminnan tulos tuli täydellisesti muuttumaan. Kuten ed. Hästbacka jo mainitsi, on silloin dollarikurssi velkojen puolella alennettu 35 markasta 10 markkaan, joten siis on saatu aikaan huomattava kurssivoitto, joka on myöskin vaikuttanut lopputulokseen niin, että elintarvetoiminta näyttää sen johdosta voittoa ja itse asiassa on kuitenkin voiton asemasta tullut huomattava tappio. Tällaisella kirjanpitolämpällä elintarvetoiminnan tulos on saatu näyttämään aivan toiselta kuin mitä se itse asiassa on.

Valtion tilintarkastajat eivät ole kuiten-

kaan kiinnittäneet sen enempää huomiota tähän seikkaan siitä syystä, joka käy myöskin selville tilintarkastajain lausunnosta, että näistä valtion elintarvekautosta tulee aikanaan annettavaksi yhtenäinen esitys. Kun valtion elintarvetointa on loppunut ja tilit on nyt saatu päätetyiksi, niin tulee vuoden 1922 tilintarkastajain kertomuksessa esille tämä kysymys ja siinä yhteydessä on eduskunta myöskin tilaisuudessa lausumaan mielipiteensä edellä mainitusta kirjanpitotempusta.

Kuten valtion tilintarkastajain kertomukseen liitetystä vastalauseesta ilmenee, on edelleenkin bilanssiin merkittynä ennakkomaksuna eräs huomattava summa, joka on käytetty suojeluskuntien hyväksi. Tämä summa oli vuoden 1921 lopussa noin 5 milj. markkaa ja on se johtunut siitä, että suojeluskunnille on annettu etumaksua taisteluvälineiden hankkimista varten. Suojeluskunnat saavat kuitenkin eduskunnalta määrätyn avustuksen ja hallituksella ei ole minkäänlaista oikeutta mennä antamaan suojeluskunnille avustusta ylis määrän, minkä eduskunta on tarkoitusta varten osottanut. Hallitus kyllä sanoo, että tämä ennakkomaksu on vain ikäänkuin etumaksu siitä määrärahasta, mikä suojeluskunnille ehkä tullaan myöntämään seuraavana vuonna. Hallitus ei näy itskään olevan varma, että suojeluskunnat todella saavat avustusta seuraavana vuonna, ja täten tietysti asia on käsitettäväkin ja sentähden tällainen etumaksu on suoranaisesti hallitusmuodon vastainen.

Jos tapahtuisi, että avustusta suojeluskunnille ei myönnettäisikään, jos vasten olettamusta eduskunta siinä suhteessa viisastuisi siinä määrässä, että avustusmääräraha hylättäisiin, niin silloin valtioneuvosto joutuisi sellaiseen asemaan, että sen jäsenet olisivat pakotetut tällaisen määrärahan omista varoistaan suorittamaan. Tällaista hallitusmuodon vastaista menettelyä on jatkunut myös edelleen, aivan samoin on tapahtunut myös vuonna 1922. Tätä erää 5 milj. markkaa, mikä on ollut maksettava takaisin siitä avustuksesta, minkä eduskunta myönsi suojeluskunnille v. 1922, ei ole v. 1922 suoritettu, vaan valtioneuvosto on vielä myöhemmin tehnyt toisen päätöksen, jossa se on siirtänyt huomattavan osan tästä etumaksusta vielä ker-

ran vuodeksi eteenpäin ainakin vuoteen 1923. Tällaista menettelyä näkyy siis yhtämittaisesti jatkettavan, mutta siitä olisi saatava loppu. Kuten on selvää, on se hallitusmuodon vastaista. Myöhemmin on summa nähtävästi saatu pois bilanssista, mutta se on saatu sitä tietä, että eduskunnassa on hommattu suojeluskunnalle ylimääräistä avustusta ja tällä ylimääräisellä avustuksella on bilanssista saatu kysymyksessä oleva etumaksu pois. Parina viime vuotenaan on eduskunta myöntänyt suojeluskunnille hallituksen esityksen mukaisesti paitsi vuotuista avustusta myöskin ylimääräistä avustusta, milloin taisteluvälineiden, milloin varustusten hankintaa varten, ja juuri nämä summat ovat nähtävästi johtuneetkin siitä, että oli välttämätöntä saada bilanssista pois ennakkomaksut, koska ne olivat joutuneet julkisen arvostelun alaisiksi. Olisi sentähden syytä, että tällaisen poikkeamiseen ja hallitusmuodon vastaiseen tekoon eduskunta kiinnittäisi huomiota ja lausuisi, että sellaista ei saisi uudistua. Muuten ovat valtion tilintarkastajat myös jo vuoden 1922 kertomuksessa muuttaneet kantansa tähän nähden, niin ettei asia enää ole jäänyt, kuten vuonna 1921 vastalauseeseen, vaan ovat valtion tilintarkastajat, nähdessään että asia jatkuu, katsoneet velvollisuudekseen tehdä siitä huomautuksen varsinaisessa kertomuksessa.

Edelleen näkyy tilintarkastajain kertomukseen liitetystä vastalauseesta, että etsivän keskuspoliisin määrärahoja on ylitetty siten, että sille on myönnetty miltei miljoonan markan määräraha eräältä toiselta momentilta, nimittäin itärajan rajavartiostoa varten myönnetystä määrärahasta. Tämä on myöskin hallitusmuodon vastainen teko. Siinä on etsivälle keskuspoliisille myönnetty lisämääräraha sen määrärahan lisäksi, minkä eduskunta on määrätyn momentin kohdalla tälle laitokselle myöntänyt. Tämä on myöskin jatkuvaa hallitusmuodon loukkaamista, sillä samoin on tapahtunut myös v. 1922 ja vieläpä suuremmassa määrässä. Kun aikanaan tulee vuoden 1922 tilintarkastajain kertomus eduskunnalle, niin eduskunta on tilaisuudessa huomaamaan, että mainitulle poliisille osotetun määrärahan lisäksi on se eri momenteilta, noin 7 eri momentilta saanut lisämäärärahaa noin kaksi kertaa

niin paljon kuin eduskunta itse asiassa sille on myöntänyt. Näitä lisämäärärahoja on otettu kaikilta sellaisilta momenteilta, joiden nyt voidaan vähänkin ajatella koskevan poliisin toimintaa. Kuten mainitsin, tulee tästä jo huomautus valtion tilintarkastajain kertomuksessa v:lta 1922. Olisi sentähden syytä, että eduskunta nyt jo, käsitellessään vuoden 1921 kertomusta, kiinnittäisi tähän huomiota ja hyväksyisi tässä suhteessa sen huomautuksen mikä on esitetty valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa.

Mitä muuten valtion tilintarkastajain toimintaan tulee, on se vuonna 1921 samoin kuin edellisinäkin vuosina ollut supistettuna pääasiassa muodolliseen tarkasteluun siitä, onko varat käytetty niihin tarkoituksiin kuin eduskunta on ne osoittanut ja juuri sillä tavoin kuin eduskunta on määrärahat myöntäessään tarkoittanut. Tämä ei ole kuitenkaan valtiontilintarkastajain yksinomainen tehtävä, vaan kuuluu niille myöskin kiinnittää huomiota asialliseen puoleen, ottaa selville, onko asiallisesti valtion varat käytetty valtiolle mahdollisimman edullisella tavalla. Tähän seikkaan kuten mainitsin, eivät valtion tilintarkastajat ole voineet kiinnittää huomiotaan siitä syystä, että viranomaiset eivät näytä olleen tottuneita ainakaan ensimmäisinä vuosina niihin rajoituksiin, joita hallitusmuto asettaa valtiovarain käytölle. Kuitenkin tässä suhteessa on saatu parannusta aikaan suureksi osaksi sen tähden että eduskunta, käsitellessään v:n 1920 kertomusta, hyväksyi sen ankaran kannan, jolle valtion tilintarkastajat siinä olivat asettuneet. Seuraavina vuosina nähtävästi tulee valtion tilintarkastajain työ tässä kohden vähenemään ja ovat ne silloin tilaisuudessa kiinnittämään huomiota enemmän asialliseen puoleen, nimittäin niihin asiallisiin väärinkäytöksiin, joita valtionvarojen käytössä on ollut. Ja voinen mainita että esim. vuoden 1922 kertomuksessa onkin jo paljon suuremmassa määrin kuin ennen kiinnitetty huomiota juuri tähän puoleen.

Kuten mainitsin on valtiovarainvaliokunnassa samoin kuin valtion tilintarkastajain keskuudessa oltu eri mieltä valtion tilintarkastajain enemmistön kanssa eräistä yksityiskohdista, joihin myös valtion tilintarkastajain enemmistö pääasiassa on myö-

hemmin vuoden 1922 kertomuksessa yhtynyt ja tulen näihin yksityiskohtiin nähden tekemään eri ehdotuksia asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Ensimmäinen varapuhemies: Pyydän puhujan viimeisten sanojen johdosta huomauttaa, että nyt on myöskin mietinnön yksityiskohtainen käsittely esillä.

Ed. Helo: Siinä suhteessa minä haluaisin tiedustella puhumieheltä, eikö myöhemmin tämä kertomus tule käsiteltäväksi määrättyllä tavalla sivuittain?

Ensimmäinen varapuhemies: Tämä kertomus käsitellään nyt kokonaisuudessaan.

Ed. Nurmisen: Valtion tulo- ja menoarvio v:lta 1921 on jo laadittu sellaiselle pohjalle, että luulisi rahojen käytön suojeluskunnalle, ohranalle y. m. jo riittävän, mutta näyttää että todellisuudessa ne sitenkään eivät vielä riitä. Siinä vuonna, jonka kertomus nyt on esitetty, on ollut määrättynä 2 1/2 miljoonaa markkaa ohranalaitokselle, mutta tilinpäätöksen mukaan näyttää, että sitä kuitenkin on ylitetty yli 4 miljoonalla markalla. Tämä todellakin on sellaista valtiovarojen käyttöä, jota ei millään tavalla voi vaikeneamalla sivuuttaa. Viimeisinä vuosina on näitä määrärahoja lähdetty huomattavasti korottamaan. Ja jatkuvasti näyttää vielä myöhemmiltäkin vuosilta, että ylityksiä näistä on aina tapahtunut. Pitäisi kerrankin päästä sellaiseen käytäntöön, että edes ne summat riittäisivät, joita tulo- ja menoarviossa sellaisiin hyödyttömiin tarkoituksiin myönnetään.

Sitten myöskin on esille tullut, että sotilashankinnoissa niiltä ajoilta on tapahtunut kaikenlaisia tapahtumia, joita ei voi myöskään hyväksyä. Onhan sanomalehdissäkin kerrottu kaikenlaisista aasinvaljaiden ostoista ja kaupoista ja sen sellaisista. Kun tällaista tulee esille, olisi mielestäni eduskunnan ja valtiontilintarkastajain velvollisuus ottaa perinpohjainen selko asiasta, miten ne ovat todellisuudessa tapahtuneet ja kutka siihen ovat syyppäät. Tällainen selko pitäisi eduskunnan ehdotomasti saada. Sillä eduskunnanhan pi-

täisi täydellisesti kontrolloida, kuinka valtionvaroja käytetään ja mihin tarkoitukseen niitä käytetään. Mutta vaikenemalla sivuuttaen tällaiset kysymykset eduskunta antaa siunauksensa hallitukselle, niin että vastaisuudessaakin hallituksella on vapaat kädet toimia tällaisissa kysymyksissä, niinkuin haluaa. Keskustelussa siitä useinkin kyllä puhutaan ja moititaan, että sellaista ei saisi tapahtua, mutta eduskunta ei ratkaisevasti sano sanottavaansa hallitukselle, niinkuin tällaisissa asioissa pitäisi. Mielestäni myöskin nämä sotilashankinnat, — julkinen salaisuus, nim. on että niissä on väärinkäytöksiä tapahtunut, — olisi ehdottomasti myöskin lopulta selvitettävä. On kuitenkin turhaa lähteä hakemaan näistä tilikertomuksista ja tilintarkastajain huomautuksistaan yksityiskohtaisesti kaikkia esille. Näissä suojeluskunta- ja ohranamäärärahoissa mielestäni on kaksi siksi räikeätä epäkohtaa, jotta olisi kerrankin saatava päätettyä ja hallitukselle annettua sellaisia huomautuksia, että niitä ei enää kuluvana vuonna eikä vastaisuudessa tulisi tapahtumaan. Sotailaitosta koskevassa osassa pitäisi ottaa hankinnoista ja kaikesta huushollista tarkkaa selvää ja sanoa hallitukselle, millä tavalla niissä vastaisuudessa on meneteltävä. Sellainen menettely, että varoja otetaan toiselta momentilta toiselle eli käytetään toisiin tarkoituksiin, kuin mitä tuloja menoarviossa on osotettu, on kokonaan jo lainvastaista, jollaista ei luulisi hallituksen uskaltavan edes yrittääkään tehdä. Mutta hallitus tuntien hyvin eduskunnan enemmistön mielipiteen, ja kun niitä varoja käytetään porvariston luokkapyyteiden hyväksi, niin silloin eduskunnan porvarillinen enemmistö antaa sille siunauksensa, ja hallitus myös uskaltaa ryhtyä tällaisiin lainvastaisiin toimenpiteisiin. Mutta jos eduskunta tahtoo omaa arvovaltaansa säilyttää ja todella maan parasta katsoa, niin tällaisesta olisi jo kerrankin saatava loppu.

Ed. Swentorzeski: Sosialidemokraattien vastalauseessa sanotaan, että hallitus on menetellyt hallitusmuodon vastaisesti. Tämä on sellainen syytös, jota porvarilliset edustajat eivät saisi minun mielestäni vaitiololla sivuuttaa, ja senvuoksi minä olisin hyvin halukas kuulemaan,

millä perusteella tämä vastalauseessa esilletuotu ajatus ei tullut otetuksi huomioon. Minä jään odottamaan tätä selostusta. Täytyy muuten suuresti ihmetellä sellaista kantaa, joka peittää villaisella sellaisiakin hallituksen laiminlyöntejä, joilla on selvästi lainvastainen luonne. Eduskunta, joka ei vaatisi hallitukseltaan omaan päätösten noudattamista, kadottaisi sen arvovallan, mikä parlamentilla korkeimpana lainsäädännöllisenä laitoksena on. Eduskunnan enemmistön välinpitämätön suhtautuminen hallituksen lainvastaisiin tekoihin muodostuisi siitä paitsi niin vaaralliseksi prejudikaatiksi, että se voisi rohkaista hallituksia astumaan yhä pitemmälle eduskunnan antamain valtuuksien ulkopuolelle. Tämä käytännössä todistaisi sitä, että kansanedustajat, hyväksyen talousarvion, eivät voisi silti antaa Suomen kansalle takeita siitä, ettei hallitus tule edelleenkin menettelemään kansan varojen kanssa eduskunnan päätöksistä riippumatta, mikä olisi omiaan tekemään tyhjäksi koko parlamentaarisen kontrollin ja valtion tilintarkastajain toiminnan merkityksen.

Ed. Helo: Kuten edellisessä lausunnossa mainitsin, ovat valtiovarainvaliokunnan sosialidemokraattiset jäsenet vastalauseessaan, johon myöskin koko vasemmisto on yhtynyt, vaikka pari nimeä on erehdyksessä jäänyt täältä vastalauseen alta pois, ehdottaneet lausuttavaksi kahdessa kohdin mietintöä toisin kuin valiokunnan enemmistö. Tämän vastalauseen mukaisesti ehdotetaan, että sivulla 5 toisen palstan viimeiseksi kappaleeksi hyväksyttäisiin seuraava lausunto:

„Tässä kohden on eduskunta kiinnittänyt huomiota myöskin siihen, että itärajan rajavartiostoa varten myönnetystä määrärahasta on 960,200 markkaa käytetty etsivän keskuspoliisin palkkaukseen, mikä on katsottava ylimääräisen menoarvion 4 luvun 4 momentin ylitykseksi. Tämä hallituksen menettely on ollut hallitusmuodon vastainen.”

Edelleen ehdotan, että valtiovarainbilanssia koskevaan kohtaan sivulla 7 hyväksyttäisiin seuraava lausunto:

„Valtion bilanssiin vuodelta 1921 on varain joukkoon merkitty 4,997,497 markkaa 49 penniä, mikä on myönnetty ennakkomaksuna suojeluskuntain yliesikunnalle

aseiden ostamiseksi Englannista. Kun eduskunta ei ole tätä varten määrärahaa osoittanut, on hallitus sen myöntäessään menettänyt hallitusmuodon vastaisesti. Hallituksen olisi sanottu ennako heti takaisin perittävä."

Kuten edellinen puhuja mainitsi, ovat nämä molemmat tapaukset siksi selvästi ristiriidassa hallitusmuodon kanssa, että jos eduskunta todellakin tahtoo, että sen sääntämää hallitusmuotoa on noudatettava, se ei voi olla hyväksymättä näitä kahta huomautusta, jotka vastalauseessa ovat esitettyt.

Ed. Lohi: Täällä ed. Nurminen äsken tahtoi todistella sitä, että valtiovarainvaliokunta ja ehkä eduskunnan enemmistö aivan vaihtiollen sivuuttavat ne väärinkäytökset, mitä valtiovarain hoidossa on kyseessä olevana tilivuotena tapahtunut. Minä luulen, että jokaisen, joka lukee valtion tilintarkastajain kertomuksen ja tämän valtiovarainvaliokunnan mietinnön, täytyy todeta, että tällainen käsitys ei ole oikea. Valtiovarainvaliokunta tässä mietinnössään toteaa valtion tilintarkastajain tekemät huomautukset ylipäänsä oikeiksi sekä myöskin toteaa, että useissa tapauksissa on menetelty kuluvana varainhoitovuotena hallitusmuodon vastaisesti. Loppuarvostelusaan kyllä valiokunta toteaa sen, että ollaan kulkemassa säännöllisiin oloihin siinä suhteessa, että budjettia on noudatettu paremmin kuin edellisenä vuotena, jolta valtion tilikertomus on ollut eduskunnan käsiteltävänä. Ja juuri tämän toteamalla valiokunta tahtoo nimenomaan merkitä, että ollaan pääsemässä enemmän säännöllisiin oloihin. Ikävä kyllä, että sinäkin tilivuotena, jolta tämä kertomus on meillä käsiteltävänä, täytyy todeta hyvin paljon toimisen varaa olevan valtiovarain hoidossa. Vieläpä on ilmaantunut aivan suoranaisia väärinkäytöksiä ja myöskin kavalluksia esim. puolustuslaitoksen tileissä. Mutta valiokunta ja toivottavasti myöskin eduskunta tällaisista antaa tuomionsa, joka merkitsee sitä, että se velvoittaa tulevia hallituksia yhä kiinteämmin pitämään kiinni siitä, että eduskunnan hyväksymää tulo- ja menoarviota on noudatettava. Mutta toiselta puolen myöskin minun persoonallinen käsitykseni on, että tänäkin tilivuotena on esiintynyt muutamia tapauksia, joissa täytyy ymmärtää myöskin niitä syitä, jotka

ovat olleet suorastaan pakottamassa hallitusta jonkun verran käymään yli heidän valtuutensa. Ja tähän on ymmärrettävää senvuoksi, että meillä oma valtion itsenäinen elämä on niin vasta-alkanut, että hallitus aikaisemmin, samoin kuin eduskuntakaan, tulo- ja menoarviota laatiessaan ei ole voinut kaikkia tapahtumia edeltäkäsikin niin tarkasti arvioida, että joka suhteessa olisi ollut täysin mahdollista puhtaasti tulo- ja menoarviota noudattaa. Mutta kokemus tähän asti jo on osoittanut, että tilanne tässä suhteessa vuosi vuodelta on paranemaan päin. Ei meidän maalaisliittolaistenkaan tarkoitus ole se, että me tahdomme antaa hallitukselle täyden valtuuden, välittämättä eduskunnan hyväksymästä tulo- ja menoarviosta, käytellä valtion varoja, ja ikäväksemme olemme huomanneet, että usein meidän itsenäisyytemme alkuaikoina vielä useammin on tapahtunut, että valtion varoja on tullut suorastaan väärinkäytetyksi. Mutta niistä tätä edellisen vuoden kertomuksessa ja tilintarkastajain lausunnossa ja valtiovarainvaliokunnan mietinnössä, jonka eduskunta hyväksyi, annettiin jyrkkä lausunto, että selaista ei saa vasta tapahtua. Ja niinkuin jo huomautin, kun kokemus nyt näyttää menevän siihen suuntaan, että ollaan pääsemässä siinä suhteessa säännöllisiin oloihin. että hyväksyttyä tulo- ja menoarviota hallitus pyrkii noudattamaan kaikissa suhteissa, niin valtiovarainvaliokunnalla ei ole ollut mitään syytä erikoisia toimenpiteitä tässä suhteessa eduskunnalle esittää, kuin ainoastaan sen, että ne muistutukset, mitkä valiokunta tässä esittää, saatetaan hallituksen tietoon. Muuten on merkillistä. ed. Nurmisen kanta, joka näin murhaavasti täällä lausunnossaan arvostelee tätä valtiovarainvaliokunnan mietintöä, mutta hänellä ei ole tähän valiokunnan mietintöön ollut liitettävänä mitään vastalauseita. Saman verran oli hänellä mitään ehdotusta nyt tehtävänä.

Ed. Harvala: Valiokunnan mietinnössä sivulla 2 kerrottaessa ulkoministeriön kohdalla käytetystä 200,000 markasta, lausutaan, että hallituksen menettely käyttäessään tämän määrärahan kaluston ostoon ja lisäpalkkojen maksamiseen virkamiehille, on ollut hallitusmuodon vastaista. Tässä pienessä tapauksessa valiokunta siis

lausui sen, mitä sen pitääkin lausua. Mutta kun valiokunnassa oli esillä nämä kaksi tapusta, joista ed. Helo puhui, ja joista vastalauseessa mainitaan, kieltäytyi valiokunta näistä hyväksymästä tätä samaa lausumaa, vaikka asia niissä kohdin on ihan yhtä selvä ja väärinkäytökset ovat olleet vielä suurempia. Minusta olisi sen vuoksi johdonmukaisuuden takia eduskunnan hyväksyttävä ne ehdotukset, jotka ed. Helo täällä teki ja joita minä kannatan. Valiokunta ei ole kuitenkaan enempää vuoden 1920 kuin vuoden 1921 tilikertomuksen käsittelyssä pysynyt johdonmukaisena, sillä jos valiokunta olisi vetänyt sen johtopäätöksen, mihinkä tilintarkastajain kertomus ja tämä mietintö ehkä olisi antanut aihetta, niin valiokunnan olisi pitänyt ehdottaa, että hallitus olisi asetettava syyteeseen valtakunnanoikeudessa. Siitä asiasta keskusteltiin kyllä valiokunnassa vuosi takaperin, mutta ei sitä kuitenkaan silloin hyväksytty. Mutta kun edellisen vuoden väärinkäytökset olivat paljon suurempia kuin ne, joista täällä nyt kerrotaan, emme mekään katsoneet tässä tapauksessa olevan aihetta ottaa tätä kysymystä esille. Kuten sanottu, minä kannatan ed. Helon ehdotusta.

Ed. P a a s o n e n: Luovun.

Ed. H ä r m ä: Sen lisäksi, mitä ed. Lohi täällä jo lausui, pyydän vielä ed. Sventorzetskin kysymyksen johdosta lausua, että se jaosto, joka tätä valtion tilintarkastajain kertomusta käsitteli, asettui yleensä sille kannalle, ettei ole mentävä yli sen, mitä valtion tilintarkastajat ovat kosketelleet ja ehdottaneet, toisin sanoen ei tahtonut toimeenpanna uutta valtion tilintarkastusta, koska sellainen valtion tilintarkastajille kuuluu ja he sen tehtävänsä olivat tehneet. Missä siis tilintarkastajat eivät olleet tehneet jonkun tapauksen johdosta mitään huomautusta, ei jaostokaan yleensä tahtonut siihen enempää puuttua. Ja sama käsityskanta oli vallalla valiokunnassa. Olipa tapauksia, joissa jaosto ei edes aina tahtonut hyväksyä niitäkään huomautuksia, mitä tilintarkastajat olivat tehneet. Minä tahdon esimerkkinä mainita n. s. Hakalan jutun, josta puhutaan sivuilla 17, 18 ja 19 tilintarkastajain kertomuksessa. Siinä tilintarkastajat ehdottavat kiireellisen puo-

lueettoman tutkimuksen toimeenpanoa myös siitä j. n. e. (Sivu 19) Tämän asian suhteen jaosto ensimmäisessä lukemisessa asettui sille kannalle, että vaikka väärinkäytöksiä tässä on ollut, niin tuskin kannattaa mitään erikoista tutkimusta toimeenpanna siihen nähden, että asia on oikeuslaitosten tutkittavana ja suurempaa selvyyttä kuin mitä valtion tilintarkastajat sekä jaosto, joka tätä asiaa käsitteli, ovat jo saaneet, uudistetussa tutkimuksessa tuskin saadaan esille. Kun ei kumminkaan ollut perusteltua syytä asettua toiselle kannalle kuin valtion tilintarkastajat, vaikkakaan tuo tutkimus ei johtaisikaan mihinkään erikoiseen tulokseen, niin toisessa lukemisessa luovuttiin tästä kannasta. Minä tahdon mainita tämän esimerkkinä siitä, että valiokunta ja jaosto ei suinkaan ole tahtonut millään tavalla peitellä tai katsoa läpi sormien niitä asioita, joita tilintarkastajain kertomuksessa on kosketeltu. mutta ei se myöskään ole tarpeettomasti tahtonut mennä yli sen, mitä tilintarkastajat ovat ehdottaneet. Ja se asia, mistä täällä on ollut puhe, ja jota vastalauseessa kosketellaan, on juuri sellainen asia, josta tilintarkastajat sellaisenaan eivät ole mitään muistutusta tehneet.

Ed. N u r m i n e n: Siitä seikasta, ettei tässä näy vasemmiston nimiä vastalauseessa, ed. Helo jo äsken huomautti, joten se riittää. Äskeisessä puheenvuorossa myöskin mainitsin, että eduskunnassa puhutaan aina siitä, ettei tällaisia väärinkäytöksiä, ylityksiä ja siirtoja hallituksella olisi oikeutta tulo- ja menoarviossa tehdä, mutta kun tulee päätöksen teko, niin ollaan aina valmiita hyväksymään nämä väärinkäytökset. Ed. Lohen äsken puheenvuoro on siitä täysin selvä ja riittävä todistus. Ed. Lohin täällä mitä suurimmalla paatoksella puhui siinä äänilajissa, että tällaista ei saa tapahtua, mutta kun tuli loppupuoleen puheessaan, niin hänen mielestään nuoren tasavallan itsenäisyyden nimessä nämä väärinkäytökset ovat ymmärrettäviä. Puheesta sai lopullisesti sen käsityksen, että ne ovat hyväksyttäviä. Äsken lausuntoni siis pitää siinä kohdassa paikkansa ja sikäli kuin ne väärinkäytökset koskevat porvariston etuoikeuksia, niin silloin ed. Lohikin maalaisliiton nimessä täydellisesti ne ymmärtää ja hy-

väksyy. Muuta tässä ed. Lohen puheessa ei asiallisesti ollut.

Valiokunnassa pyydettiin saada m. m. täysi selvyys näistä sotilashankinnoista. Siellä oli myöskin eräitä toisia kohtia, joista ei päästy valiokunnassa täydellisesti selvyyteen, mihinkä rahat niillä kohdin on käytetty. Siellä myöskin tuotiin esille, että yleisesikunnan käytettäväksi olisi annettu joitakin summia, ilman tilintekovelvollisuutta. Vasemmiston taholta pyydettiin valiokunnassa, että siitä myöskin otettaisiin selvää, mutta oikeiston taholta vastattiin, että valiokunnassa on niin epäluotettavia henkilöitä, joitten aikana ja kanssa ei voi kaikkia asioita selvittää. Tämä oli siis sellainen lausunto oikeiston edustajien taholta, jossa selvästi annetaan ymmärtää, että väärinkäytökset ovat sellaisia, joita ei sovi käsitellä sellaisten henkilöitten läsnäollessa, jotka myöskin uskaltavat ne julkisuudessa esittää. Ja tästä tulinkin siihen käsitykseen, että oikeistolla ei ollut edes haluakaan ottaa selvää. Äänestyksen jälkeen valiokunnassa tulikin päätös, joka tiesi sitä, että niitä väärinkäytöksiä ei oteta selväksi, vaan kaikkia vasemmiston ääniä vastaan valiokunta päätti ne hyväksyä sellaisenaan. Ellei tällaisesta ole oikeus myöskin täällä eduskunnassa huomauttaa, niin minä en ymmärrä silloin, mitä tällä eduskunnalla oikeastaan tehdään ja mitä varten tänne edustajia valitaan. Ellei näihin saa tehdä huomautuksia, niin on koko eduskunnan koossaoalo aivan turha.

Yhdyn kannattamaan ed. Helon viimeisessä puheenvuorossa tekemää esitystä.

Ed. Savolainen: Valtio on kiinnittänyt erikoista huomiota Gutzeit-yhtiön taloudelliseen tukemiseen ja sen asioiden muuhunkin hoitamiseen. Valiokunnan mietinnön 6—7 sivuilla tätä asiaa on selostettu: „Kun mainittu yhtiö sen jälkeen kun valtio on siinä omistanut osakkeita, on tullut erikoisesti huomion esineeksi myöskin eduskunnan ulkopuolella — —.” Julkisuudessa ovat sanomalehdet kertoneet jo sen yhtiön taloudenhoidosta ja tämän johdosta kaiketi valiokuntakin on siihen huomiota kiinnittänyt. Kun verrattain suuria summia on valtio uhrannut tämän yhtiön ylläpitämiseen, niin on minun mielestäni syytä eduskunnallakin asiaan huomiota kiinnittää. Eihän ole samanteke-

vää, mihinkä valtion varoja käytetään, joita varoja tämän maan vähävaraisilta kansalaisilta niin monella tavalla valtion menoihin kootaan. Gutzeit-yhtiön tukemiseksi valtiovarojen käyttäminen ei kuitenkaan näytä valtiolle tuottaneen sitä hyötyä, mitä ehkä valtio tämän yhtiön osakkaaksi ryhtyessään on toivonut. Luullakseni on ollut tarkoitus, että yhtiön osakkaana olisi valtiolle tuloja yhdellä ja toisella tavalla, mutta se onkin nähtävästi käynyt päinvastoin. Seitsemättäsataa miljoonaa on tämän yhtiön tukemiseksi, osakkeitten ostamiseksi y. m. avustamiseksi uhrattu valtion varoja ja ei täyttä kahdeksaa miljoonaa ole sen yhtiön tuloista voittoa-osinkoja valtiolle jaettu niinä vuosina, jolloin valtio on yhtiön osakkaana ollut. Tämä siis todistaa, että yhtiön taloudellisia asioita ei ole mallikelpoisesti hoidettu, sanomalehtiutiset ovat yhtä ja toista yhtiön asiain hoidosta kertoneet. Minulla on tässä joku sanomalehtileikkele kädessäni, jossa Heinävedeltä kerrotaan viime keväänä, miten yhtiön metsätoita siellä johdettiin. Utisessa kerrotaan seuraavaa: „Kuluneen talven aikana oli täällä mainittu yhtiöllä ajettavana useitakin metsiä kunnan ja yksityisten tiloilta. Näissä metsäajoissa, joitten kauppaa-aika loppuu ensi syksyyn, omituisena ilmiönä pistää silmään, että useat jäivät kesken ajon. Esim. mainittakoon kunnan koulutilan metsä Malkkilan kylässä, jonka piti tulla viime talvena ajettua, kun ensi syksyyn loppuu kontrahtiaika, mutta jäikin ajo kesken. Liikkeen puolesta kylläkin pyydettiin kaupalle jatkoaikaa, vaan kunta ei siihen suostunut. Työnteettäjien kerrotaan selittäneen, ettei muka ole saatu riittävästi työvoimaa, jonka vuoksi tämä ja monet toiset metsät mikä enempi tai vähemmän on jäänyt kesken ajon. Asiantuntevat kuitenkin selittävät syyn olevan siinä, että ei ole työntekijöille maksettu kunnollista palkkaa.” Työnjohtajia on moitittu työläisten kanssa rettelöimisestä. „Yhtiön johdon sie-täisi pohtia näitäkin seikkoja ja selittää, kumpi on edullisempaa liikkeelle, jättääkö ostetut metsät ajamatta tai maksaako työntekijöille sen verran palkkaa, että työstään eläisivät ja työ tulisi suoritetuksi. Tätä selitystä on oikeus vaatia, koska yhtiö nauttii valtion myöntämiä miljoonia, joita jokainen veronmaksaja valtiolle kokoo.”

Tämä uutinen koskee Heinäveden pitäjää ja samanlaisia uutisia voisi monesta muusta pitäjästä kertoa. Työntekijäin keskuudessa on tullut aivan yleiseksi se käsitys, että Gutzeit-yhtiö sen jälkeen kuin valtio siihen tuli osakkaaksi, ei enää noudata oikeudenmukaista menettelyä työpalkkojen maksuun, työpäivien pituuteen eikä työpaikoilla asuntojen järjestämiseen nähden yleensä. Työläisten toimeentulosta huolehditaan vähemmän kuin sitä ennen kun valtio ei ollut osakkaana. Tämä yhtiö on kaikkein huonommassa huudossa muitten tukkiyhtiöitten rinnalla ja useissa seuduissa maata metsätoissa yhtiön työpaikoilta siirtävät työntekijät toisten yhtiöitten työpaikoille. Siitä johtuu, niinkuin tässäkin uutisessa kerrotaan, että ostetut puut jäävät paikoilleen, yhtiön herrat eivät tietenkään välitä niistä vahingoista, joita yhtiö tämän johdosta kärsii, koska on tilaisuus kourasta valtion pussista tarvittavat rahat. Heille on yhdentekevää, miten työläisten asema ja toimeentulo yhtiön työmailla turvataan. Luullakseni yhtiön asiain huonosta hoidosta on johtunut, että ainoastaan vajaa 8 miljoonaa on koko 5 vuoden aikana valtio saanut voitto-osinkoa. Tässä valtiokunnan mietinnössä mainitaankin, että vuodesta 1919 lähtien ei ole penniäkään tämän yhtiön tuloista valtiolle jäänyt. Kun näin on asian laita ei eduskunta voi niitä vaitiollon sivuuttaa. Sen täytyy kiinnittää huomiota tähänkin asian puoleen ja huomauttaa yhtiön johdossa oleville herroille, että niillä on velvollisuuksia tämän maan veronmaksajia kohtaan ei ainoastaan siinä muodossa, että yhtiön johto puuttuvia rahaeria pyytää valtion varoista vaan että he myös osaltaan toimivat niin, että yhtiön omaisuus tulee sillä tavalla hoidetuksi, että siitä on myöskin tuloja, ei ainoastaan menoja valtiolle. Mitenkä muuten tämän yhtiön asioita yhtiön tiloilla hoidetaan, siinäkin on kuulunut viime aikoina valituksia julkisuudessa. Yksikamarinen eduskunta on toiminut kaiken aikaa siihen suuntaan, että tässä maassa pääsisi vähävarainen tilaton väestö maankamaraan kiinni ja eiköhän valtiolla ryhtyessään osakkaaksi Gutzeit-yhtiöön ollut myös tarkoitus sillä tavalla tuota samaa asiaa edistää, koska, niinkuin tiedetään, yhtiö omistaa laajoja maa-alueita ympäri Suomen. Millä tavalla tämä yhtiö tilattoman väestön asutusta on edistänyt, siitä minä mainitsen vain yh-

den esimerkin. Yhtiön tilalla Rautavaaran Nurmesniemellä on asunut kolmattakymmentä vuotta kolme eri perhettä samaa sukua kahdessa eri paikassa, johon kuuluu päätalo ja torpanalue. Viime heinäkuun 31 päivänä yhtiö hääti kaikki nämä kolme perhettä taivasalle. Yhden tunnin muuttoaika annettiin, jonka ajan kuluessa oli asunnot tyhjennettävä. Yksinkertaiset köyhät asukkaat uskoivat yhtiön herroihin, kun aikaisemmin oli luvattu, että annetaan palstatiloja mainitulla alueella niille asukkaille, jotka tilaa ovat kymmeniä vuosia viljelleet, mutta hiljaisuudessa kuitenkin haettiin häätötuomio maaherranvirastosta ja pantiin se myös viivyttelemättä täytäntöön. 16 henkeä, joista 11 alaikäistä lasta, ajettiin yhden tunnin ajalla asunnoistaan pois. Kaukas-yhtiön verkkokodassa sai hädätyistä 6-henkinen perhe viikkokauden asua, kun ei ollut tilaisuudessa saamaan suojaa edes naapureilta. Asunnot hajoitettiin niin perinpohjin, että katot ja seinät otettiin paikoiltaan. Yhtiön herrat kielsivät vielä viljan leikkaamisen ja heinättämisen kokonaan. Viljan leikkaaminen kiellettiin, vaikka ei kielletty keväällä kyntämästä; myöhemmin on kuitenkin leikkuukiello peruutettu. Kun tällaisia tapauksia asuntopolitiikan edistämiseksi yhtiön omistamilla tiloilla ilmenee, niin ei sovi ihmetellä jos valituksia yhtiön johtoa kohtaan tehdään; tuskin mikään muu tukkiyhtiö on niin epäinhimillisesti kohdellut asukkaita kuin Gutzeit-yhtiön herrat ovat kohdelleet. Ei ainoatakaan uudistorppaa sen yhtiön tiloilla, ainakaan niissä seuduin, missä minä olen liikkunut, ole saatu syntymään. Hajoitetaanpa vielä entisiäkin asumuksia, kuten edellä osoitin. Nämä tapaukset, joita tässä olen maininnut, osottavat, että valtiovallan täytyy, yhtiön osakkaana, tulla avuksi omille kansalaisilleen, yhtiön herroja vastaan. Valtiovallalle ei saa olla samantekevää, millä tavalla köyhiä veronmaksajia kohdellaan niillä tiloilla, joissa valtiolla on niin huomattava osuus yhtiön omaisuuteen. Valtion velvollisuus taloudellisestikin, on olla tukemassa vähävaraisia asukkaitaan, eikä antaa harjoittaa tällaista menettelyä, mitä yhtiön johdon taholta viime aikoina on harjoitettu. Useat tämän maan vähävaraiset kansalaiset toivovat saavansa ei ainoastaan asua entisissä asunnoissaan, mutta vie-

läpä pystyttää uudisasumuksia, mainitun yhtiönkin maataloilla. Valtiovallan on käytettävä kaikki se valta mikä sillä on ohjatakseen yhtiön johtoa oikealle tolalle. Nämä olen tahtonut tuoda eduskunnan tietoon, että asia saataisiin korjatuksi. Kaikissa tapauksissa pitäisi päästä siihen, että yhtiön omistamia maataloja entistä enemmän viljelykselle raivattaisiin ja annettaisiin viljelyshaluisille maapaloja, eikä entisiä asumuksia hävitettäisi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Helo ed. Harvalan kannattamana ehdottanut, että valiokunnan mietintöön tehtäisiin ne lisäykset, jotka ehdotetaan mietintöön liitetystä vastalauseesta. Kutsun tätä ehdotusta ed. Helon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Tästä ehdotuksesta on äänestettävä valiokunnan mietintöä vastaan.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voitaa, on ed. Helon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 90 jaa- ja 66 ei-ääntä.

Ensimmäinen varapuhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

Seuraava istunto on tulevana perjantaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 5,30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

23. Perjantaina 10 p. lokakuuta 1924

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

1) Ehdotukset laeiksi maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain ja kunnallisen vaalilain muuttamisesta. 508

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 15; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 21; ed. Särkän edusk. esit. n:o 23; ed. Itkosen edusk. esit. n:o 25.

2) Ehdotus laiksi 29 päivänä maaliskuuta 1858 annetun vekselisääntön 81 §:n muuttamisesta. 515

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 16; lakivaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 13.

3) Ehdotus työnvälityslaksi. ”

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 17; työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 42.

4) Ehdotus laiksi tullitariffin soveltamisesta. 529

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 18; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25; hallituksen esitys n:o 39.

5) Ehdotus laiksi ruplaveron lakkauttamisesta. 530

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 19; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29; hallituksen esitys n:o 19.

6) Ehdotus laiksi kruununkymmenysten lakkauttamisesta. ”

Siv.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 20; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 30; hallituksen esitys n:o 34.

7) Ehdotus laiksi maakauppamaksun lakkauttamisesta. 530

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 21; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 31; hallituksen esitys n:o 40.

Ensimmäinen käsittely:

8) Ehdotus laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta. ”

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26; hallituksen esitys n:o 66; ed. von Bornin edusk. esit. n:o 3.

Pöydällepanoa varten esitellään:

9) Lakivaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksen johdosta julkisia kuulutuksia koskevaksi lainsäädännöksi. 551

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Kontio, Myllymäki, Procopé, Pulkkinen, Raatikainen, Sunila, Tarkkanen, Tulenheimo, Vennola ja Voionmaa.

Ilmoitusasiat:

Uusi edustaja.

Puhemies: Ilmoitetaan, että Suonenjoen kunnasta kotoisin oleva torppari

Pekka Strengell, joka on Kuopion läänin läntisestä vaalipiiristä valittu eduskunnan jäseneksi edustaja B. A. Tenhusen varamiehenä, on esittänyt puhemiehelle asianmukaisesti tarkastetun valtakirjan ja on siis oikeutettu asettumaan paikalleen eduskunnassa.

Vapautusta eduskuntatyöstä kunnallisten tehtävien takia tiistaiksi saa ed. Muhonen, yhteiskunnallisten tehtävien takia ensi keskiviikkoamuun ed. Raatikainen, yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta ed. Kontio, yksityisasiain takia maanantaiksi ja tiistaiksi ed. Tainio, samoin oikeusasiain takia ed. Halonen, perheessä sattuneen sairauden takia tämän viikon ajaksi ed. Myllymäki, yksityisasiain takia ensi viikon ajaksi ed. Hirvensalo.

Valiokuntain jäsenet ja varajäsenet.

Puhemies: Ed. Viljanen, joka on jäsenenä valtiovarainvaliokunnassa, pyytää vapautusta talousvaliokunnan jäsenyydestä.

Myönnetään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta kehoittaisi valitsijamiehiä valitsemaan ed. Tenhusen tilalle jäsenen lakivaliokuntaan sekä varajäsenen perustuslaki- ja sivistysvaliokuntaan, ed. Vuokilan tilalle varajäsenen työväenasiainvaliokuntaan ja ed. Viljasen tilalle jäsenen talousvaliokuntaan.

Hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotukset laeiksi maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain ja kunnallisen vaalilain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 15 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti kä-

sitellyt hallituksen esityksen n:o 21 sekä ed. Särkän edusk. esityksen n:o 23 ja ed. Itkosen edusk. esityksen n:o 25 johdosta laaditut yllämainitut lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 15. Ensin sallitaan yleiskeskustelu, ja kun se on julistettu päättyneeksi, siirrytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn, jolloin esitellään eri lakiehdotukset pykälittäin erikseen. Jos yleiskeskustelun kuluessa tehdään muutosehdotuksia lain yksityiskohtiin, ovat nämä ehdotukset tullaan äänestyksen alaisiksi yksityiskohtaisessa käsittelyssä uudistettavat ja kannattavat.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Ed. Molin: På de skäl jag redan tidigare vid behandlingen av detta ärende i riksdagen anförde ber jag att få föreslå, att den andra reservationen måtte läggas till grund för behandlingen av ärendet.

Ed. Sch a u m a n: Jag ber att få understöda det av rdgsm. Molin väckta förslaget. Andra reservationen är i huvudsak det samma som regeringens proposition, och jag måste anse, att regeringens proposition är bättre övervägd än utskottets förslag, varför jag, såsom jag redan sade, biträder rdgsm. Molins förslag. Att nu gå ifrån alltför ofta skeende kommunala val till val, som komme att ske endast vart tredje år, är egnat att förlama det politiska intresset.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Molin ed. Schaumanin kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin toinen vastalause. Kutsun tätä ehdotusta ed. Molinin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa käsittelyn pohjaksi suuren valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Molinin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan mietinnön käsittelyn pohjaksi.

Ehdotus laiksi maalaiskuntain kunnallislain muuttamisesta.

6 § hyväksytään.

7 §.**Keskustelu:**

(Ed. Kulmala: Ehdotan, että eduskunta hyväksyisi 7 §:n sellaisena kuin se on nykyisessä kunnallislaisissa tai oikeammin sanoen eduskunta hylkäisi mainittuun pykälään tehty muutokset.

(Ed. Virta: Kannatan ed. Kulmalan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kulmala ed. Virran kannattamana ehdottanut, että 7 § poistettaisiin; sillä sitä kai ehdotuksen täytyy merkitä, että se jäisi ennalleen.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on ed. Kulmalan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

8 §.**Keskustelu:**

(Ed. Virta: Minä ehdotan, että eduskunta hylkäisi hallituksen esityksen maalaiskuntain kunnallislain tämän pykälän muuttamisesta.

(Ed. Nurminen: Minä kannatan ed. Virran tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Virta ed. Nurmisen kannattamana ehdottanut, että 8 §:n muutosehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Virran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla. Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

9 §.**Keskustelu:**

(Ed. Itkonen: Jo ensimmäisessä käsittelyssä minä kiinnitin huomiota tähän pykälään ja olin tilaisuudessa asian joutuessa suureen valiokuntaan myös siellä koettamaan saada tarkoittamani muutoksen hyväksytyksi, mutta siellä valitettavasti asia joutui arpaan, jolloin hallituksen esitys ja erikoisvaliokunnan mietintö tuli hyväksytyksi.

On sängen valitettavaa, jos tämä kanta jää pysyväiseksi, sillä niinkuin minä olen jo aikaisemmin sekä täällä että suuressa valiokunnassa ilmoittanut, ei sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä millään tavalla katso voivansa sallia sitä, että teknillisen lainmuutoksen yhteydessä ruvetaan huonontamaan äänioikeutta koskevia määräyksiä. Äänioikeutta koskevat määräykset olivat

viimeksi vuonna 1919 eduskunnan käsiteltävinä, ja silloin verrattain suurella yksimielisyydellä ja hankalan kompromissin jälkeen sovittiin nykyään voimassa olevista määräyksistä, jotka varsinkin köyhäinholaitosten äänioikeuteen nähden ovat hyvin selvät eikä niitä voi väärin tulkita. Nyt aiotaan tässä suhteessa muuttaa laki, niin että se tulee mahdollisimman paljon tulkinna- varaan, ja sitä eivät sosialidemokraatit missään tapauksessa tule hyväksymään. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä onkin päättänyt, että ellei tässä suhteessa saada muutosta aikaan, se tulee tekemään kaikkensa estääkseen näiden lakien voimaan tulemisen; ja jokainen joka kunnallista elämää tuntee, tietää, että tällainen asiointila olisi hyvin valitettava, jokainen myöntää, että näiden muutosten tarkoituksenmukaisuus ja toivottavuus on mitä suurin. Sentähden minä toivonkin, että eduskunta vakavasti suhtautuu siihen ehdotukseen, jonka minä tulen tekemään. Minä haluan kuitenkin sitä ennen vielä tarkemmin perustella ehdotusta, jotta edustajille kävisi helpommaksi huomata, mitenkä epätarkoituksenmukaista, jopa suorastaan vahingollista on, että tätä pykälää lähdetään nykyään voimassa olevasta muuttamaan.

Hallitus perustelee muutosta sillä, että kunnallislaki ja köyhäinholilaki on tässä suhteessa saatava yhdenmukaisiksi. Minä olen jo huomauttanut, että tähän yhdenmukaistuttamiseen ei ole minkäänlaista perusteltua syytä, kaikkein vähimmin tämän pykälän yhteydessä. On nim. huomattava, että tämän pykälän tulkitseminen ei millään tavalla vaikeudu, vaikka yhdenmukaistuttamista ei tapahdukaan. Sillä ei siis ole minkäänlaista asiallista vaikutusta. Seuraus on vain se, että tulkinta tulee mahdollisimman kirjavaksi ja sellaiseksi, jota lainsäätäjä ei ole tarkoittanut. Samaan aikaan kuin hallitus tällaista arkaluontoista ja tarpeetonta pykälää ehdottaa yhdenmukaistutettavaksi, jättää se yhdenmukaistuttamatta kunnallislajissa koko joukon pykälä, jotka todella ovat ristiriidassa nykyisen köyhäinholilain kanssa. Minä pyydän vain lukea voimassa olevan maalaiskuntain kunnallislain 58 §:n, jossa sanotaan: „Kunnallislautakunnan on pidettävä huolta kunnan köyhäinhoidosta, ellei kunta ole uskonut sitä tointa erityiselle köyhäinholihallitukselle”. Nykyinen köyhäin-

hoitolaki sanoo: „Kussakin kunnassa tulee olla köyhäinholilautakunta, ellei maaherra köyhäinhoidon tarpeen vähäisyyden vuoksi kunnassa myönnä tästä poikkeusta”. Siis aivan päinvastainen määräys. Ja tämän sivuuttaa hallitus yhdenmukaistuttamatta ja lähtee yhdenmukaistuttamaan sellaista pykälää, joka ei ole millään lailla sen tarpeessa. Edelleen sanotaan maalaiskuntain kunnallislain 59 §:ssä: „Kunnallislautakunnan tulee erittäin pitää huolta siitä, että mielisairaille hankitaan soveliaista hoitoa ja että varattomat, jotka ovat tulleet mielisairaiksi tahi muuten sairastuneet, saavat kunnan kustannuksella tarpeellista hoitoa ja huolenpitoa.” Ja edelleen: „Samoin tulee lautakunnan valvoa, että sokeille, kuuromykille ja viallisille henkilöille, jotka eivät voi itseään hoitaa, toimitetaan tarpeellista hoitoa, ja mikäli mahdollista, tarpeenmukaista opetusta.” Köyhäinholilaki kuitenkin säätää nämä velvollisuudet köyhäinholilautakunnalle. Siis toinen aivan jyrkkä ristiriita näiden kahden lain välillä. Luultavasti näillä sitaateilla on jokaiselle eduskunnassa olijalle selvinnyt, että minkäänlainen yhdenmukaistuttamisen tarve ei vaadi äänioikeuspykälän muuttamista. Kun näin on asialla, niin sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei ole voinut tulla muuhun tulokseen, kuin siihen, että tässä tahdotaan teknillistä lain muuttamista käyttää hyväkseen saadakseen äänioikeuspykälän muutetuksi vähävaraisille hyvin epäedulliseen suuntaan. Ja siinä emme tahdo olla missään tapauksessa mukana, olkoonpa tämän teknillisen lain muutoksen tarpeellisuus kuinka suuri tahansa.

Minä ehdotan siis, ottamalla huomioon sanamuodollisen yhdenmukaistuttamisen köyhäinholilain kanssa, mutta ei asiallista, kysymyksessä olevan 9 §:n 2 momentin 3 kohdan kuuluvaksi näin: „Se, joka kunnalliskodissa, muussa kunnallisessa köyhäinholilaitoksessa tahi vuosihoitokina on täyden köyhäinhoidon varassa”. Tämä on asiallisesti aivan sama kuin voimassa oleva laki, mutta tässä vaan yhdenmukaistutetaan nämä nimitykset eli termit samoiksi, mitä köyhäinholilaki nykyään käyttää. Kellään, joka asioita arvioi puolueettomasti ja tahtoo vilpittömästi pyrkiä niihin lainmuutoksiin, jotka ovat hallituksen esityksen päätarkoituksia,

ei pitäisi olla tätä ehdotusta vastaan mitään muistuttamista, sillä tämä ei muuta olevia oloja. Se ainoastaan pysyttää ne entisellään ja yhdenmukaistuttaa ainoastaan sanamuodollisesti kunnallislain köyhäinhuoltolain kanssa. Ja sellainen yhdenmukaistuttaminen on kai luovallista ja sopivaa.

Ed. Virta: Ryhmämme ei myöskään tässä kysymyksessä voi olla hallituksen ehdotuksen eikä laki- ja talousvaliokunnan esityksen kannalla juuri siitä syystä, että tässäkin pyritään huonontamaan eli toisin sanoen, rajoittamaan äänioikeutta köyhältä väestöltä. Mehän tiedämme, kuinka suuressa määrässä kunnissa jo tällä kertaa rajoitetaan satunnaisten vaivaihoidon avun varjolla äänioikeutta köyhältä väestöltä. Ja jos köyhän kunnan asukkaan käypi niin onnettomasti, että sen on mentävä vaivaistaloon, vaikkakin henkilö olisi sellainen, joka vielä kyllin täysin pystyisi omansa ja kunnan asioista mielipiteensä sanomaan, niin tämän pykälän nojalla tältä henkilöltä voidaan äänioikeus riistää. Myöskin tiedämme sen seikan, että usein varattomuustodistusta köyhäinhuoltolautakunnan puheenjohtajalta on verrattain vaikea saada. Näin ollen ehdotan, että 9 § maalaiskuntain kunnallislaissa hyväksyttäisiin seuraavan laiseksi: „Oikeus valita valtuutettuja ja tilintarkastajia on jokaisella maalaiskunnan jäsenellä, sekä miehellä että naisella, jolla on Suomen kansalaisuus ja joka ennen vaalivuoden alkua on täyttänyt 20 vuotta ja joka viimeksi toimitetussa henkikirjoituksessa on kunnassa hengille kirjoitettu. Vaalioikeutta vailla on kuitenkin 1) se, joka on holhouksen alainen; 2) se, joka oikeuden lainvoimaisen päätöksen nojalla on kansalaisluottamusta vailla taikka on kelvoton maan palvelukseen tai toisen asiaa ajamaan; sekä 3) se, joka on todistettu syypääksi siihen, että hän kunnallisissa vaaleissa on ostanut tai myynyt ääniä tai äänestännyt useammassa kuin yhdessä vaalipaikassa taikka väkivallalla taikka uhkauksella häirinnyt vaalivapautta tai sitä yrittänyt, aina kolmannen kalenterivuoden loppuun siitä lukien kuin päätös on saanut lainvoiman.” Myös voin ilmoittaa, että ryhmä tulee kaikissa muodoissa vastustamaan lain hyväksyntäsi tuleamista, jos tällainen rajoitus kuin hallituksen esityksessä ehdotetaan tähän lakiin tullaan liittämään.

Ed. Lohi: Minun käsittääkseni vasemmisto on nähnyt turhaan pöpöjä tässä sanamuodossa, mikä on hallituksen esityksessä ja valiokunnan mietinnössä. Asiallisesti minun käsittääkseni on tämä oikeastaan sama. Tarkoitushan on se, että ne, jotka ovat vakituisesti kunnan vaivaihoidon huostassa, ovat ilman äänioikeutta. Hallituksen esityksessä ja valiokunnan mietinnössä sanotaan, että „kunnalliskodissa, vaivaistalolla tai muuten ovat täyden vaivaihoidon varassa”. Voimassa olevassa laissa on vaan sanottu: „Köyhäintalolla, kunnalliskodissa tai vuosihoidokkina”. Käytännöllisesti katsoen nämä määrättyt tapaukset, jotka voimassa olevassa kunnallislaissa ovat, ovat ne tavallisimmat muodot, millä täyden vaivaihoidon varassa olevat henkilöt hoidetaan. On muutamia tapauksia kyllä, että voi olla täyden vaivaihoidon varassa oleva henkilö esim. sairaalassa j. n. p., mutta asiallista äänioikeuden supistusta ei minun käsittääkseni hallituksen esitys eikä valiokunnan mietintö tarkoita, enkä minä luule, että kenelläkään eduskunnan jäsenellä enempää kuin hallituksellakaan on ollut mitään tarkoitusta varsinaista äänioikeuden supistusta tässä yhteydessä toimeenpanna. Mutta kun nyt vasemmiston taholla niin ankarasti pelätään näitä pöpöjä, niin maalaisliiton eduskuntaryhmä on päättänyt suostua siihen, että pysytetään sanamuoto vaan ennallaan ja näin ollen minä voin kannattaa ed. Itkon ehdotusta.

Ed. Salo: Luovun.

Ed. Allila: Minä pyydän kannattaa ed. Virran tekemään ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Itkonen ed. Lohen kannattamana ehdottanut, että 9 §:n 3:s kohta saisi seuraavan sanamuodon: „se, joka kunnalliskodissa, muussa kunnallisessa köyhäinhuoltolaitoksessa tai vuosihoidokkina on täyden köyhäinhoidon varassa”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Itkonen ehdotukseksi. Ed. Virta ed. Allilan kannattamana on ehdottanut, että 9 § saisi seuraavan sanamuodon: „Oikeus valita valtuutettuja ja tilintarkastajia on jokaisella maalaiskunnan jäsenellä, sekä miehellä että naisella, jolla on Suomen kan-

salaisoikeus ja joka ennen vaalivuoden alkua on täyttänyt 20 vuotta ja joka viimeksi toimitetussa henkikirjoituksessa on kunnassa hengille kirjoitettu. Vaalioikeutta vailla on kuitenkin

se, joka on holhouksen alaisena,

se, joka oikeuden lainvoimaisen päätöksen nojalla on kansalaisluottamusta vailla taikka on keltvoton maan palvelukseen tai toisen asiaa ajamaan, sekä

se, joka on todistettu syypääksi siihen, että hän kunnallisissa vaaleissa on ostanut tai myynyt ääniä tai äänestänyt useammassa kuin yhdessä vaalipaikassa, taikka väkivallalla tai uhkauksilla häirinnyt vaalivapautta tai sitä yrittänyt, aina kolmannen kalenterivuoden loppuun siitä lukien, kuin päätös on saanut lainvoiman." Kutsun tätä ehdotusta ed. Virran ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Asiasta on siis äänestettävä. Mitä menettelytapaan tulee, ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että koska nämä ehdotukset ovat vastakkaisia, ensin pannaan vastakkain ed. Itkosen ja ed. Virran ehdotukset ja se, joka tässä äänestyksessä voittaa, pannaan vastaehdotukseksi valiokunnan ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Itkosen ja ed. Virran ehdotuksista.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Itkosen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Virran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 160 „jaa”- ja 23 „ei”-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Itkosen ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Itkosen ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos

„ei” voittaa, on ed. Itkosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Itkosen ehdotuksen.

10—11, 13, 15 §:t hyväksytään.

20 §.

Keskustelu:

Ed. Tukia: Tämän 20 §:n 3 mom. mukaan on kunnan valtuustojen kokoonnuttava huhtikuussa, jolloin päätetään kunnallislautakunnan ja muiden hallintokuntien edellisen vuoden hallinnosta antamasta kertomuksesta ja tilin teosta sekä tilintarkastajain sen johdosta antamasta lausunnosta. Ne kunnallismiehet, jotka suuremmissa maalaiskunnissa ovat olleet mukana kunnallisessa elämässä vastuunalaisissa toimissa, tietävät vallan hyvin, että tilit vuosikertomuksineen ja tilintarkastajalausuntoineen eivät joudu huhtikuuhun mennessä valtuuston tarkastettavaksi. Voidaan kyllä sanoa, että suuremmissa kunnissa on ammattimiehiä, kunnankirjureita, jotka säännöllisesti hoitavat kirjanpidon ja pitävät tilikirjat siinä kunnossa, että tilien päättäminen käy verrattain nopeasti. Käytännössä ei asia ole kuitenkaan niin helposti toteutettavissa. Suurissa maalaiskunnissa, joissa asukasluku on 20,000 jopa ylikin — ja Viipurin läänissä on useita sellaisia kuntia, joiden asukasluku lähentelee 20,000 — on paljon alitilintekijöitä, kuten kansakoulujen johtokunnat, köyhäinhoito, rakennustoimikunnat, asutuslautakunnat, tien-tekolautakunnat, lainajyvästöjohtokunnat sekä monia muunlaisia alitilintekijöitä ja ennenkuin kaikilta on saatu tilit sellaisessa kunnossa, että ne voidaan viedä kirjoihin, niin siihen kuluu aikaa. Sehän pitäisi olla aivan tuttua mukana olleille, että kun monien pyyntöjen jälkeen on saatu tilit joltain alitilintekijältä, ne ovat sellaisessa kunnossa, että ne täytyy palauttaa korjattaviksi ja kun ne sitten korjattuina palautuvat, on ne tehtävä aivan uudestaan. Näiden alatilintarkastajien tilien mukana esiintyy tulo- ja menotähteitä, jotka kaikki on saatava selväksi, ennenkuin lopullinen kir-

jain päättäminen voi tapahtua. Suurissa kunnissa ei myöskään tilientarkastus ole muutamassa päivässä toimitettu. Kun vielä joka kolmas vuosi on tarkastettava kaikki kuntien kiinteistöt ja näissä oleva irtaimisto, niin vie se paljon aikaa, varsinkin jos se tehdään sellaisella huolellisuudella ja tarkkuudella niinkuin se pitäisi tehdä, että kaikki väärinkäytös tulisi estetyksi. Sen lisäksi on nykyään jo useissa kunnissa käytännössä sellainen menettely ja tämä menettely tulee epäilemättä käytäntöön kaikissa kunnissa vastaisuudessa, että vuosikertomus tilintarkastajain lausuntoineen painatetaan ja jaetaan kunnan valtuutetuille kotiin, että saavat siihen tutustua ennenkuin tiliasiat tulevat valtuustoissa esille. Nämä kaikki kysyvät siksi paljon aikaa, että sellaisissa kunnissa, joissa asukasluku lähentelee 20,000 ja talousarvio 5 à 6 miljoonaa, eivät ne joudu huhtikuussa valtuustoissa esille. Jokainen kunnallista elämää tunteva on myöskin selvillä siitä, että tilienteko ja varsinkin tilientarkastus ovat sellaisia tehtäviä, joita ei sovi ottaa urakkatyön kannalta, sillä melkein kaikissa tapauksissa, joissa väärinkäytöksiä on tapahtunut kunnan varojen hoidossa, ovat väärinkäytökset jatkuneet vuodesta toiseen ja tällaisten väärinkäytösten jatkuminen on ollut mahdollista sentähden, että valvonta ja tilientarkastus on ollut leväperäistä. Ja niin tulee olemaan aina, jollei varsinkaan tilientarkastukseen uhrata kylliksi aikaa. Kun tässä samassa mietinnössä on kaupunkikuntien kunnallislakien 17 §:ssä määräys, että tilinpäätöksen ja vastuuvapauden myöntäminen käsitellään kesäkuun kokouksessa, olisi johdonmukaista, että maalaiskunnille annettaisiin yhtä pitkä aika tilien valmistukseen kuin kaupunkikunnille. Onhan kaupunkikunnissa paljon paremmat edellytykset pätevempien työvoimien avulla saada tilit kuntoon kuin maalaiskunnissa. Tämän pykälän 6 momentissa on kyllä määräys, että jos tässä mainittuja asioita, siis myöskin tiliasioita, ei voida käsitellä määrättyinä aikana, on valtuuston puheenjohtajan niin pian kuin mahdollista määrättävä uusi kokous asian käsittelemistä varten. Tämä ei vähennä kuitenkaan sitä ristiriitaa, mikä tulee olemaan käytännössä, jos 3 momentti pysytetään. Ehdotan siis, että 20 §:n 3 momentti poistetaan ja 4 mo-

mentti muutetaan näin kuuluvaksi: „kesäkuussa, jolloin päätetään kunnallislautakunnan ja muitten hallintokuntain edellisen vuoden hallinnosta antamasta kertomuksesta ja tilinteosta sekä tilintarkastajien senjohdosta antamasta lausunnosta sekä sinä vuotena, jolloin valtuutettujen varsinainen vaali on toimitettava, valitsemaan jäsenet keskuslautakuntaan ja vaalilautakuntaan yleisiä vaaleja varten.” Kun tällainen muutos ei millään tavalla vahingoita kunnallisten asiain hoitoa, vaan antaa tilaisuuden perusteelliseen toimintaan tilien hoidossa ja tarkastuksessa ja kun ei mielestäni mitenkään maalaiskunnilta voida vaatia suurempaa nopeutta erittäin tärkeiden asiain hoidossa kuin kaupunkikunnilta niin toivon, että eduskunta hyväksyy ehdottamani muutoksen nyt käsiteltävänä olevaan pykälään.

Ed. Molin: I enlighet med vad jag i den av mig undertecknade andra reservationen har hemställt och på de skäl jag däri framfört ber jag att få föreslå, att 20 § skulle av riksdagen antagas i enlighet med stora utskottets förslag i allt övrigt utom att den senare meningen i andra stycket „fullmäktige kunna dock överlämna valet av en revisor och en revisorssuppleant åt någon av statsrådet i detta syfte godkänd kommunal centralorganisation” måtte utgå.

Ed. Pitkämäen: Vaikkakin kunnallislaki antaa tilaisuuden valtuustolle lykätä jonkun asian päättämisen johonkin toiseen kokoukseen, niin siitä huolimatta katson tämän ed. Tukian tekemän korjauksen 20 §:ään olevan aivan välttämättömän. Tällainen asioiden lykkääminen kokouksesta toiseen johtaa hyvin helposti, erittäinkin maalaiskunnissa, epäsiälliseen asioiden hoitoon. Mutta kun se aika, milloin tilit ovat käsiteltävät, on laissa tarkalleen sanottuna, on se aina varmemmin myöskin toteutuva. Kannatan siis ed. Tukian ehdotusta.

Ed. Kulenius: Då det av rdgsm. Molin här framförda förslaget synes mig vara i alla avseenden befogat, ber jag att få understöda hans förslag.

Ed. Wiik: Pyysin puheenvuoroa kannattaakseni ed. Tukian tekemää ehdo-

tusta, koska tiedän, että erinäisissä, ehkä useissakin kunnissa saadaan tilintarkastajain kertomus kesällä ja muutamissa kunnissa vasta syksylläkin, joten nämä kunnat, jos laki jää tässä suhteessa entiselleen, joutuvat pakostakin säännöllisesti rikkomaan lakia.

Ed. Itkonen: Tämä ed. Tukian tarjoittama ehdotus oli kyllä erikoisvaliokunnassa käsillä, mutta tuli siellä hylätyksi. Mutta kun asiaa nyt ajattelee tarkemmin ja kun ottaa huomioon myöskin sen, että kaupunkikunnissa tämä samainen asia päätetään kesäkuussa, niin minä luulen, että ehdotuksen voi hyväksyä. Ei siinä ainkaan mitään suurempaa vaaraa ole, varsinkin kun lait tulevat siten yhdenmukaisemmiksi. Minäkin yhdyin kannattamaan ed. Tukian ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Tukia ed. Pitkäsen y. m. kannattamana ehdottanut, että kolmas kohta poistettaisiin ja neljäs kohta saisi seuraavan sanamuodon: „kesäkuussa, jolloin päätetään kunnallislautakunnan ja muiden hallintokuntien edellisen vuoden hallinnosta antamasta kertomuksesta ja tilinteosta sekä tilintarkastajain niiden johdosta antamasta lausunnosta, sekä sinä vuonna j. n. e.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Tukian ehdotukseksi. Ed. Molin ed. Kuleniuksen kannattamana on ehdottanut toisen vastalauseen mukaisesti, että 20 § saisi sen sanamuodon, kuin toisessa vastalauseessa ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Molinin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska ehdotukset ovat erillisiä, niin on niistä äänestettävä kummastakin erikseen valiokunnan mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Tukian ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 57 jaa- ja 118 ei-ääntä.

Puhemies: Ed. Tukian ehdotus on siis hyväksytty.

2) Äänestys ed. Molinin ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Molinin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

23, 26—27 ja 46 §:t sekä lain voimaantumista koskeva säännös, lain johtolause ja nimike hyväksytään.

Laki kaupunkien kunnallislain muuttamisesta.

§:t 7—9 hyväksytään.

10 §.

Keskustelu:

Ed. Itkonen: Minä ehdotan tämän pykälän 2 mom. 3 kohdan hyväksyttäväksi samassa muodossa kuin eduskunta päätti hyväksyä maalaiskuntain kunnallislain 9 mom. 3 kohdan.

Ed. Wiik: Kannatan ed. Itkosen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Koska ed. Itkosen ehdotus on yhtäpitävä sen muutoksen kanssa, jonka eduskunta on päättänyt tehtäväksi edelliseen lakiehdotukseen, voitane se ilman äänestystä hyväksyä.

Hyväksytään.

11—12, 14, 17—19, 22, 27 §:t, lain voimaantumista koskeva säädös, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Laki kunnallisen vaalilain muuttamisesta.

1, 3, 4, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 28, 34, 37, 38, 42, 43, 45, 47 ja 49 §:t, lain voimaantumista koskeva säädös, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Puhemies: Koska lakiehdotuksia ei ole muuttamatta hyväksytty, niin palaavat ne valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan ja lain toinen käsittely jatkuu.

2) Ehdotus laiksi 29 päivänä maaliskuuta 1858 annetun vekselisäännön 81 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 16 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 13, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen 81 §, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Lain toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

3) Ehdotus työnvälityslainiksi.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 17 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 42.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 17. Ensin sallitaan yleiskeskustelu, ja kun se on julistettu päättyneeksi, siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Helo: Kun kuunteli niitä lausuntoja, joita annettiin tämän lain ensi käsittelyssä, niin saattoi helposti tulla siihen käsitykseen, ettei ole mitään pakollisia syitä tämän esityksen antamiseen, vaan että se mahdollisesti on johtunut vain liiallisesta reformiharrastuksesta. Ja myönnet-

tävä onkin, ettei työnvälitystoiminta nykyään ole varsin tähdellistä, mutta tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, ettei toiminnalla sinänsä olisi huomattavaa merkitystä, ja että niin on asianlaita, sen näkee siitäkin, että kansainvälinen työtoimisto on antanut tälle kysymykselle siksi suurta huomiota, että se on käsitellyt sitä ensimmäisten asiain joukossa, nim. jo vuonna 1920.

Jotta työnvälitystoimisto vastaisi sitä tarkoitusta, mikä sille asetetaan, tulee sen täyttää eräitä yleisiä suuntaviivoja, jotka yleisesti on hyväksytty oikeiksi työnvälitystoiminnan järjestämiseen nähden. Jos tarkastaa hallituksen esitystä ja samoin myös valiokunnan ehdotusta, niin huomaa, että lakiehdotus monessa suhteessa ei täytä näitä vaatimuksia, mitä tälle laille olisi asetettava.

Ensimmäisenä tällaisena vaatimuksena on n. s. monopolisoiminen, t. s. asian järjestely siten, että paitsi virallisia työnvälitystoimistoja ei saisi olla sen kanssa kilpailemassa yksityisiä työnvälitystoimistoja. Tällaisia yksityisiä työnvälitystoimistoja ovat ensiksikin ne, joita harjoitetaan ammattimaisesti, s. o. puhtaasti elinkeinona. Edelleen työnvälitystoimistot, joita on perustettu aikanaan erilaisten järjestöjen, esim. työntekijäjärjestöjen ja työnantajajärjestöjen toimesta. Lisäksi on sellaisia, jotka toimivat n. s. karitatiivisessa merkityksessä, jotka ovat luonteeltaan yleishyödyllisiä tai suorastaan armeliaisuuslaitoksia. Mitä näihin toimistoihin tulee, niillä on kyllä ollut merkitystä aikanaan. Työnantajain perustamilla työnvälitystoimistoilla on ollut aikanaan huomattava vaikutus esim. Saksassa, jota vastoin työntekijäin työnvälitystoimistoilla on ollut perustava merkitys Englannissa. Mutta kaikista näistä muodoista ollaan kuitenkin pyrkimässä pois, ja ennen kaikkea ainakin sellaisista työnvälitystoimistoista, joita harjoitetaan ammattimaisesti, s. o. puhtaasti elinkeinona. On huomattu, että varsinkin silloin, kun vallitsee suurempi työttömyys, nämä elinkeinoa harjoittavat työnvälitystoimistot toimivat mitä suurimmassa määrin työttömäin hädänalaisen aseman väärinkäyttämiseksi. Jos katsoo hallituksen esitystä tässä suhteessa, niin siinä kyllä jossakin määrässä rajoitetaan tällaisten yksityisten työnvälitystoimistojen toimintaa,

mutta ei kuitenkaan täydellisesti. Hallituksen esityksessä, jonka myöskin valio-kunta on hyväksynyt, sanotaan nimittäin, että työnvälitystä saa hoitaa myöskin yhdistys. Kun tarkastetaan 1 §:n 3 momenttia, käy selville, että on kysymyksessä joko työnantajain taikka työntekijäin yhdistykset, joilla olisi oikeus välittää työtä tai työntekijöitä omille jäsenilleen. Tämä vastaa siis ennen yleisesti käytännössä olutta menettelyä, että työntekijäin ja työnantajain yhdistykset tällaisen välitystojiston perustaisivat. Olisi kyllä ollut paikallaan, että olisi näistäkin laitoksista kokonaan päästy, mutta siinäkin tapauksessa, että ne pidettäisiin edelleen voimassa, on niille ehdottomana vaatimuksena asetettava se, että ne toimivat ilman minkäänmoisia maksuja, toisin sanoen, että maksuttomuuden periaate, joka on sovellettu näihin yleisiin työnvälitystojistoihin, laajennettaisiin koskemaan kaikkia työnvälitystojistoja. Tähän nähdessä minusta vastalauseessa esitetty vaatimus on täysin paikallaan.

Hallituksen esityksessä perustellaan sitä, että tällaisia työnvälitystojistoja edelleenkin pysytettäisiin, sillä että on olemassa erinäisiä ammattikuntia, esim. sairaanhoito- ja apteekkialalla, joilla järjestettyä työnvälitystä tarvitaan, mutta jotka ovat luonteeltaan siinä määrässä erikoista laatua, että kunnallinen työnvälitys ei niillä voi menestyksellä toimia. Tässä on kyllä jonkun verran perää, mutta ei tämä kuitenkaan vielä tee mahdottomaksi sitä, että työnvälitys, mikäli se järjestetään kyllin pätevästi, voisi myöskin hoitaa tällaisetkin alat. Mutta ainakin olisi tämän asian voinut järjestää siten, että kunnallisten työnvälitystojistojen lisäksi olisi perustettu työnvälitystojistoja, jotka olisivat käsittäneet laajempia alueita, esim. kokonaisia piirejä, ja näille piirivälitystojistoille olisi voinut ättää sellaisen välitystojiston, joka koskee tällaisia erikoisia aloja. Hallituksen esityksessä ei kuitenkaan, yhtä vähän kuin valiokunnankaan ehdotuksessa, puhuta mitään tästä laajemmasta työnvälitystojistosta, joka käsittäisi suurempia alueita. Tässäkin kohden on mielestäni olemassa heikkous hallituksen esityksessä.

Toinen peruste, jota tulisi soveluttaa työnvälitystojistoihin, jotta ne vastaisi-

sivat tarkoitustaan, on se, että työnantajat olisivat velvolliset määrääjän kuluessa tekemään ilmoituksen työnvälitystojistolle, milloin heidän liikkeissään joutuu työpaikkoja vapaiksi, taikka milloin vapaiksi ilmoitettuja paikkoja täytetään. Vaikkakin tätä pakollista ilmoittamisvelvollisuutta ei voitaisikaan soveluttaa aivan täydellisesti, s. o. kaikkiin ja kaikenlaatuisiin liikkeisiin, niin olisi kuitenkin saatu suuri hyöty siitä, jos sitä olisi sovellettu edes tärkeimpiin, työväestölle enimmäns kysymyksiin tuleviin liikkeisiin. Tällaiselle ilmoituspakolle on pantu siksi suuri merkitys, että muualla on se lainsäädännössä jo hyväksytty. Kysymyksessä olevassa esityksessä ei tällaisesta ilmoituspakosta puhuta mitään.

Kolmanneksi tulisi kysymykseen työnvälitystojistojen hallinnan järjestäminen siten, että se vastaa kysymykseen tulevien järjestöjen, s. o. työnantajain ja työntekijäin järjestöjen itsehallintaperiaatetta. Nykyään työnvälitystojiston johtokunnan tai lautakunnan valitsee kunnanvaltuusto henkilöistä, joita se katsoo siihen toimeen päteviksi. On kuitenkin pyritty siihen, että tämä johtokunta pannaisiin kokoon niistä piireistä, joita työnvälitystojiston toiminta likeisimmin koskee, se on, työnantajain ja työntekijäin edustajista. Tämä on sellainen vaatimus, joka epäilemättä tulee tekemään näiden toimistojen toimintaa paljon hedelmällisemmäksi kuin mitä se nyt on käytännössä. Tähän seikkaan on myöskin kansainvälinen työtoimisto kiinnittänyt huomiota, ja on se nimenomaan esittänyt, että työnvälitystojistot olisivat järjestettävät tämän periaatteen mukaan. Se on ehdottanut, että niihin komiteoihin, joiden vaikutuksen alaisina työnvälitystojistot toimivat, valittaisiin sekä työnantajain että työntekijäin edustajia antamaan neuvoja kaikessa, mikä koskee näiden toimistojen toimintaa. Tämä on sellainen vaatimus, jonka m. m. Suomen eduskunta on hyväksynyt ratifioi-dessaan sanotun konferenssin päätökset. Nyt koetetaan tätä itsehallintavaatimusta noudattaa siten, että valtuuston tulisi valita työnvälitystojistoihin henkilöitä, jotka osaksi kuuluvat työntekijöihin, osaksi työnantajiin. Tämä ei kuitenkaan vielä merkitse sitä, että työnvälitystojistojen lautakunnissa olisi todella työntekijäin ja

työnantajain edustajia. Se, että valitut henkilöt kuuluvat molempiin ryhmiin, ei vielä lainkaan merkitse sitä, että ne olisivat todella ryhmien edustajia. Hallitus oli esityksessään ehdottanut, että ennenkuin valtuusto valinnan suorittaa, olisi sen pyydettävä lausuntoa asianomaisilta järjestöiltä. Tämäkään ei vielä merkitse sitä, mitä kansainvälinen työtoimisto itse asiassa on ajatellut, eikä se myöskään vastaa sitä, mitenkä asia on käytännössä järjestetty esim. Saksassa. Siellä on nimittäin tälle seikalle pantu siksi suuri merkitys, että edustajain valinnan toimittavat asiallisesti asianomaiset järjestöt itse eivätkä kunnan valtuustot. Siellä on asianomaisilla järjestöillä oikeus esittää ehdokkaita ja nämä ehdokkaat ovat myös valittavat. Jos vielä on eri järjestöjä niin hyvin työnantajain kuin työntekijäin keskuudessa, on määrätty, että on käytettävä suhteellista vaalia, jolloin kutakin järjestöä kohden tulevat edustajat ovat valittavat järjestöissä olevien työntekijäin luvun mukaan, taikka, jos on kysymyksessä työnantajat, on perusteeksi pantava näiden työnantajain liittoon kuuluvissa liikkeissä työskentelevien työläisten lukumäärä. Tämä siis osoittaa, mitenkä suuri paino on juuri pantu sille seikalle, että työntekijät ja työnantajat todella itse saavat valita edustajansa näihin työnvälitystoimistoihin. Se esitys, minkä hallitus on tässä asiassa antanut, menee vain puolitiehen. Se antaa järjestöille oikeuden esittää ehdokkaitaan, joista valtuusto saa vapaasti valita. Mutta tätäkään ehdotusta, vaikka se pysähtyy vain puoliväliin, ei valiokunta ole hyväksynyt. On selitetty, että valiokunta on hylännyt tämän ehdotuksen sillä perustuksella, että muka eräitä järjestöjä, nimittäin työnantajajärjestöjä, ei olisi olemassa joka paikkakunnalla. Mutta, kuten täällä ensi käsitelyssä ed. Paasivuori jo mainitsi, tämä syy ei ole mikään todellinen syy, vaan veruke, jolla pyritään erääseen toiseen tarkoitukseen. Mutta vaikka niin olisikin olisi asia voitu hyvin järjestää siten, että ehdokkaiden esittämisoikeus olisi annettu järjestöille edes niillä paikkakunnalla, joissa kysymyksessä olevia järjestöjä todella on olemassa.

Mitä tähän itsehallintakysymykseen tulee, on siis ilmeistä, että sitä ohjetta, minkä kansainvälinen työtoimisto tässä suhteessa

on antanut, ei toteuteta sillä ehdotuksella, jonka työväenasiainvaliokunta on tehnyt. Mikäli tahdotaan saada päätös yhdenmu-kaiseksi työtoimiston ohjeen kanssa, olisi ainakin joka tapauksessa hyväksyttävä vastaava kohta siinä muodossa kuin se esiintyy valiokunnan toisessa vastalauseessa.

Neljäntenä kohtana työnvälitystoimistojen menestyksellisessä toiminnassa on se, että ne noudattavat täydellistä puolueettomuutta niin hyvin työnantajin kuin työntekijöihin nähden. Tätä periaatetta on myös yleensä koetettu soveluttaa käytäntöön niin paljon kuin se yleensä voi käydä päinsä. On tietysti aivan perusteellista toimistojen työlle, että ne suhtautuvat niin puolueettomasti kuin mahdollista molempiin niihin ryhmiin, joita niiden toiminta likeisemmin koskee. Tämä puolueettomuus tulee ensi kädessä kysymykseen silloin, kun on kysymyksessä työnvälitystoiminta sellaisiin liikkeisiin, sellaisiin työpaikkoihin, joissa työt on keskeytetty. Jos hyväksytään valiokunnan tekemä ehdotus, niin tämä tietää sitä, että työnvälitystoimistosta annetaan tietoja työtä hakeville siinä määrässä kuin työnvälitystoimisto on asiasta perillä, mutta jatkaa kuitenkin työnvälitystoimintaa, ja m. m. jouduttaisiin siis siihen, että työnvälitystoimistot lakon aikana koettavat hankkia lakkorikkureita lakon alaisille työmaille. Jos todellakin työnvälitystoimistojen toiminta täten muodostuu lakkorikkurien hankkimiseksi lakon alaisille työpaikoille, on luonnollista, minkä merkityksen se tulee saamaan työläisten keskuudessa. Ja on selvää myöskin, että työnvälitystoimistot eivät tule vastaamaan tarkoitustaan, vaan toimistot tulevat edelleenkin samassa puutteellisessa määrässä, kuin tähänkin asti, täyttämään tehtävänsä, jonka merkitys kuitenkin olisi varsin huomattava. Olisi päästävä siihen, että työnvälitystoimistot eivät, kuten ne usein joutuvat olemaan, ole jonkunlaisena taistelukenttänä työntekijäin ja työnantajain välillä, vaan on toimistojen toiminta tehtävä puolueetomaksi, johonka niin hyvin työntekijät kuin työnantajat voivat täydellä luottamuksella suhtautua. Jos tähän tarkoitukseen pyritään, niin mielestäni olisi ainakin hyväksyttävä sellainen lausunto, mikä sisältyy toiseen vastalauseeseen. Sekään

mielestäni ei ole riittävä saamaan nämä välitystoimistot täysin puolueettomalle kannalle, mutta, minä luulen, että sellainenkin lausunto kuitenkin jossain määrin vaikuttaisi siihen suuntaan.

Lisäksi on huomattava, että tämän lain mukaan työvälitystoimistojen perustaminen ei vielä tule täysin yleiseksi, vaan että se rajoittuu varsin harvoihin paikkoihin. Lain 2 §:n mukaan olisi työvälitystojen perustettava ainoastaan sellaiseen kaupunkiin, jossa on asukkaita yli 5.000 henkeä. Työvälitystojen tarve useilla muilla paikkakunnilla on kuitenkin siksi ilmeinen, että olisi ollut syytä että toimiston perustamisvelvollisuutta olisi jossain määrin laajennettu. Myöhemmin kyllä on tässä samassa pykälässä mainittu, että sosiaaliministeriö voi asianomaisia viranomaisia kuultuaan myöskin määrätä, että toimistoja on perustettava eräisiin muihinkin paikkoihin, kuten esim. esikaupunkieihin. Kuitenkin näyttää kuin olisi tästä lakiehdotuksesta jäänyt huomaamatta eräät alat tai eräät seudut, joissa työvälitystojen toiminta voi tulla useinkin kysymykseen, kuten esim. sellaiset työalat kuin rautatierakennustyöt ja metsätyöt. Sellaisilla seuduilla, joissa harjoitetaan suuressa määrässä niin hyvin rautatierakennustoita kuin metsätoita, olisi välitystojen toiminta usein tarpeen, mutta se sanamuoto, joka on 2 §:llä, ei kuitenkaan velvoita eikä oikeuta hallitusta välitystojen perustamiseen.

Mielestäni tämä lakiehdotus on monessa kohden puutteellinen, eikä täytä niitä yleisiä vaatimuksia, joita työvälitystojen toimintalle voidaan asettaa ja joita sille myöskin on yleensä muissa maissa asetettu.

Lisäksi on huomautettava myöskin erästä tärkeästä seikasta, nim. näitten toimistojen rahoittamisesta. On luonnollista että jotta toimistojen toiminta saataisiin vakavalle pohjalle, niin täytyy ennen kaikkea näitten rahallinen asema olla siksi vakava, että ne voivat jatkaa toimintaansa vuodesta vuoteen ilman että on edessä se mahdollisuus, että rahallisten vaikeuksien tähden toimintaa tulee pakko supistaa. Tähän on myöskin ulkomailla kiinnitetty huomiota, ja siellä onkin varsinaisten kuntien osuus toimistojen kustannuksista pieni, jota vastoin suurin osa kustannuksista lankeaa joko valtion tai suurempien kuntayhtymien suoritettavaksi.

Hallitus ei tässä kohden ollut tehnyt ehdotusta asiain nykyisen tilan parantamiseksi, mutta työväenasiainvaliokunnassa oli tämä kohta saanut sellaisen muutoksen, jota on pidettävä melkoisena parannuksena. Nyt näkyy kuitenkin, että suuri valiokunta on luopunut tästä työväenasiainvaliokunnan ehdotuksesta ja päättänyt yhtyä hallituksen esitykseen, joka tietää sitä, että tähänastinen epävarma tilanne näihin toimistoihin nähden tulisi jatkumaan. Mielestäni tämäkin on sellainen seikka, joka on suuresta merkityksestä näitten toimistojen toiminnalle ja olisi myöskin siinä suhteessa saatava muutos, ainakin siinä määrässä että kustannukset toimistojen ylläpidosta suoritettaisiin siten, kuten työväenasiainvaliokunta esityksessään on ehdottanut.

Nämä poikkeukset siitä, mitenkä toimistojen työ olisi järjestettävä, ovat siksi suuret, että minä epäilen, voivatko nämä toimet todella menestyksellä täyttää tehtävänsä. Voisi olla paikallaan, että laki lähetettäisiin uudelleen työväenasiainvaliokuntaan evästyksellä, että siihen tehtäisiin muutoksia siihen suuntaan kuin olen maininnut ja joista myöskin on osaksi mainittu valiokunnan mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa. Niistä lausunnoista päätäten, mitä täällä annettiin lain ensi käsittelyssä, ei liene kuitenkaan paljoa toiveltava siitä, että lakiehdotus saataisiin paremmaksi, joten sen lähettäminen takaisin työväenasiainvaliokuntaan tuskin aikaansaisi tässä suhteessa parannusta. Minä pöydän kuitenkin huomauttaa siitä, että vaikkakin eduskunta täällä yksinkertaisella enemmistöllä voi antaa tälle laille minkälaisen sisällyksen hyvänsä, niin kuitenkin kiinnittäisin huomiota siihen, että tällä lailla ja näillä toimistoilla on siksi suuri merkitys, että olisi syytä luopua sellaisista ahtaista näkökannoista, joita esitettiin täällä ensimmäisessä käsittelyssä ja koettaa saada laki sellaiseen muotoon, että toimistot saavuttavat myös työläisten kannatusta, joka on välttämätön että niistä lähtisi todella se hyöty, jota niistä odotetaan. Siinä muodossa kuin tämä lakiehdotus nyt on, minä pelkään, että asiointila tulee jäämään jotenkuten sellaiseksi kuin se on ollut tähänkin asti. Jos tahdotaan saada parannusta, niin olisi joka tapauksessa hyväksyttävä ne muutosehdotukset, jotka on esitettyinä.

valiokunnan mietintöön liitetyssä toisessa vastalauseessa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lain yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Paasivuori: Minä ehdotan, että 1 § hyväksyttäisiin työväenasiainvaliokunnan mietintöön liitetyn 2 vastalauseen mukaisesti, sillä se olisi silloin asialliselta sisällykseltään samanlainen, kuin on voimassa olevan työnvälitysasetuksen 1 §. Se muutos, mikä sisältyy hallituksen esitykseen ja valiokunnan mietintöön, ei ole mielestäni riittävästi perusteltu. Sen muutoksen perusteluksi on esitetty, että muka eräillä aloilla tarvittaisiin erikoista työnvälitystä, jota asianomaiset yhdistykset harjoittavat. Viime keväänä esitettiin m. m. Helsingissä hotellien ja ravintolapalvelijain yhdistyksen taholta tuommoinen vaatimus perustaa Helsinkiin erikoinen työnvälitystoimisto ravintolapalvelijoita varten. Siihen ei kuitenkaan voitu suostua, koska voimassa oleva työnvälitysasetus ei myöntänyt maksullista työnvälitystä millekään yhdistykselle. Ravintolapalvelijain välitys järjestettiin Helsingin kunnan työnvälitystoimiston yhteyteen ja mikäli kokemus on osoittanut, on se siellä menestynyt erinomaisen hyvin. Välitykset sillä alalla ovat lisääntyneet viikko viikolta, joten ei ole mitään tarvetta näitä varten perustaa erikoista työnvälitystä. Samaten on asianlaita kaikilla muilla aloilla kun vaan voidaan voittaa ennakkoluulot, mitkä eräillä aloilla vallitsevat. Minä puolestani olen vakuutettu siitä, että muutoksen tarpeellisuus ei ole pätevästi perusteltu ja ehdotan, että tästä 3 mom. poistetaan tämä loppu: „kuitenkin olkoon yhdistyksillä” j. n. e. Silloin se tulee olemaan saman sisältöinen kuin voimassa olevassa asetuksessa.

Ed. Helo: Minun mielestäni olisi tässä kohden saatava aikaan niin suuri työnvälitystoimistojen monopolisoiminen kuin mah-

dollista ja olisi sentähden yksityisten työnvälitystoimistojen toiminta rajoitettava tai kokonaan lopetettava. Kun kuitenkin tällaista ehdotusta täällä tuskin hyväksyttäneen, niin minä pyydän kannattaa ed. Paasivuoren tekemää ehdotusta toivomuksella, että hallitus myöntäessään lupia yksityisten työnvälitystoimistojen harjoittamiseen menettelisi siinä siten, että lupia ei annettaisi muuta kuin aivan välttämättömissä tapauksissa.

Ed. A. Aalto: Ilmoitan yhtyväni kannattamaan ed. Paasivuoren tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Paasivuori edustajien Helon ja A. Aallon kannattamana ehdottanut, että 1 § saisi sen sanamuodon kuin sille on valiokunnan mietintöön liitetyssä toisessa vastalauseessa ehdotettu, toisin sanoen että viimeisen momentin viimeinen lause poistetaan.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on ed. Paasivuoren ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 105 jaa- ja 70 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2—5 §:t hyväksytään.

6 §.

Keskustelu:

Ed. A. Aalto: Minä ehdotan, että tämä pykälä hyväksyttäisiin siinä muodossa, kun se oli hallituksen esityksessä. Hallitus jo perusteluissaan nimenomaan huomauttaa siitä, että Suomeakin koskeva kansainvälinen sopimus, joka koskee työn-

välitystä, vaatii nimenomaan tähän pykälään muutoksia, ja senkin johdosta täytyy siis työnvälityslaki uudistaa. Nyt on kuitenkin valiokunta poistanut hallituksen esityksestä sen kohdan, jossa sanotaan, että asianomaisille työnantaja- ja työntekijäjärjestöille annettaisiin tilaisuus tehdä ehdotus. Minä en ymmärrä, millä tavalla porvaristo luulee näitä edustajia sitten asetettavan. Arvellaanko että esim. maalaisliittolaiset voisivat esittää jotakin työntekijäin edustajaa tai että työntekijät esittäisivät jotakin työnantajain edustajaa? Jo koko kansainvälinen työjärjestö on rakennettu juuri sille perusteelle, että sekä työntekijä- että työnantajajärjestöt huolehtivat omistaan. Ei voi olettaa, että kukaan muu voisi enemmän työnantajain kuin työntekijäinkään puolesta ehdottaa, ketä näiden edustajiksi tällaiseen toimeen valitaan kuin niiden omat järjestöt. Jos eivät kansainvälisen työtoimiston periaate ja päätökset olisi tällaiset kuin olen huomauttanut, niin tuskinpa hallitus olisi siten ehdottanutkaan, mutta hallitus on huomannut, että koska meillä on kansainvälinen sopimus allekirjoitettu, niin on meidän myös sen mukaan toimittava. Minä siis, kuten sanoin, ehdotan, että pykälä hyväksyttäisiin hallituksen esityksen mukaan.

Ed. Paasivuori: Kannatan ed. A. Aallon tekemää ehdotusta.

Ed. Pensas: Minäkin kannatan ed. A. Aallon tekemää ehdotusta.

Ed. Helo: Kuten yleiskeskustelussa mainitsin, ei se sanamuoto, jota valiokunta ehdottaa tässä pykälässä, täytä sitä vaatimusta, mikä työnvälitystoimistoille on asetettu kansainvälisen työtoimiston konferenssissa. Myöskään hallituksen esitys ei sitä täydellisesti totenta, mutta kuitenkin jossain määrin, ainakin paljon suuremmassa määrässä kuin valiokunnan ehdotus. Hallituksen esitystä vastaan on esitetty, että näitä kysymyksessä olevia järjestöjä ei paikkakunnalla löytyisi, joten niiden lausuntoa ei voitaisi saada. Jotta tämän verukkeen kautta ei pykälää saataisi huononnettua sillä tapaa, kuin valiokunta ehdottaa, niin minä ehdotan nimenomaan lausuttavaksi, että tilaisuus esittää

ehdokkaita on myönnettävä vain siinä tapauksessa, että järjestöjä todellakin on olemassa. Minä ehdotan sentähden, että 6 §:n 1 momentti hyväksyttäisiin seuraavassa muodossa:

„Työnvälitystoimiston johtokuntaan on kaupungin tai kunnanvaltuuston valittava jäseniksi yhtä monta työnantajain ja työntekijäin edustajaa sen jälkeen kun asianomaisille työnantaja- ja työntekijäjärjestöille on, mikäli sellaisia löytyy, annettu tilaisuus esittää niiksi ehdokkaita, sekä puheenjohtajaksi puolueeton henkilö. Johtokunnan varajäsenet valittakoon samalla tavalla.”

Tässä on siis poistettu se syy, johon perustuen työväenasiainvaliokunta on muuttanut hallituksen esitystä. Jos tämänkin jälkeen halutaan pitää kiinni työväenasiainvaliokunnan ehdotuksesta, niin sen selvästi osoittaa, että ehdoin tahdoin ei haluta hyväksyä asian järjestelyä sillä tavalla, kuin kansainvälinen työtoimisto on ehdottanut ja minkä periaatteen hallitus myöskin on hyväksynyt.

Ed. Huttunen: Kannatan ed. Helon tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. A. Aalto ed. Paasivuoren kannattamana ehdottanut, että 6 § saisi sen sanamuodon joka sillä hallituksen esityksessä on. Kutsun tätä ehdotusta ed. Aallon ehdotukseksi. Sitten on ed. Helo ed. Huttusen kannattamana ehdottanut, että 6 §:n 1 momentti saisi seuraavan sanamuodon: „Työnvälitystoimiston johtokuntaan on kaupungin- ja kunnanvaltuuston valittava jäseniä yhtä monta työnantajain ja työntekijäin edustajaa sen jälkeen kuin asianomaisille työnantaja- ja työntekijäjärjestöille, mikäli sellaisia löytyy, on annettu tilaisuus sekä” j. n. e. Kutsun tätä ehdotusta ed. Helon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Asiassa on siis äänestettävä. Ehdotan meneteltäväksi sillä tavoin, että asetetaan vastakkain ed. A. Aallon ja ed. Helon ehdotukset ja kumpi

tässä äänestyksessä voittaa, asetetaan vastaehdotukseksi valiokunnan mietintöä vastaan.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. A. Aallon ja ed. Helon ehdotuksista.

Joka hyväksyy ed. Aallon ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Helon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Helon ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan mietinnön ja ed. Helon ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Helon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 99 jaa- ja 76 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

7 § hyväksytään.

8 §.

Keskustelu:

Ed. A. Aalto: Minä ehdotan, että 8 § saa sen sanamuodon, mikä on toisessa vastalauseessa sivulla 7. Se muoto, minkä valiokunta on antanut tälle pykälälle, on nykyään voimassa olevan työnvälityslain vastaavaa määräystä paljon huonompi. Nähtävästi on tarkoituksena ollut se, että työnvälitystoimisto ei voisi työtä välittäessään antaa mahdollisimman tarkkoja tietoja siitä, onko ja millä paikalla sattuu olemaan työriitoja. Sillä mitään muuta minä en tällä ymmärrä. Työnvälitystoimiston piiristä on vaikea puhua, ottaen esim. huomioon Helsingin työnvälitystoimiston, joka välittää työntekijöitä ympäri maata, ei ainoastaan Helsinkiin. Nykyinen käytäntö on

jo osoittanut, että työnvälitystoimistolla on täysi mahdollisuus saada tietoonsa kaikki ne työriidat, mitä kullakin paikkakunnalla on, ja siis ilmoittaa tarkoin työtä hakevalle, että siinä ja siinä on työriita. Jos taas työnvälitystoimisto lähtee sille tielle, että se huolimatta siitä, vaikka jollakin työpaikalla on riita, koettaa värvätä sinne lakonrikkureita, niin silloin sillä työnvälitystoimistolla ei ole mitään merkitystä; se ei vastaa ollenkaan sitä tarkoitusta, mitä työnvälitystoimistolle yleensä on annettu. Minä siis ehdotan, että pykälä saa toisessa vastalauseessa ehdotetun sanamuodon.

Ed. Paasivuori: Mitä täällä ed. A. Aalto on asiasta lausunut, täysin pitää paikkansa, sillä valiokunnan tekemä muutosehdotus on huononnus voimassa olevaan asetukseen ja samalla myöskin hallituksen esitykseen. Sillä hallituksen esitys asiasta on lähes saman sisältöinen kuin voimassa oleva asetus. Hallituksen esityksessä tämä pykälä kuuluu: „Työriidan aiheuttama työnseisaus ei vaikuta muutosta kunnan työnvälitystoimistoon eikä asiamiehen toiminnassa. Kuitenkin tulee niiden hankkia tarkat tiedot riidan laadusta ja laajuudesta sekä antaa niistä tieto työnvälitystä hakeville henkilöille.” Valiokunta nyt on rajoittanut tämän tietojen hankkimisen sanoihin „työnvälitystoimiston piirissä tai sen lähimmässä ympäristössä olevasta riidasta”. Jokainen, joka viitsii verrata näitä kahta eri ehdotusta toisiinsa, huomaa, että valiokunnan ehdotus on ehdottomasti huononnus sekä hallituksen esityksen että voimassa olevan asetuksen pykälään. Minä kannatan ed. A. Aallon tekemää muutosehdotusta.

Ed. Virta: Yhdyn kannattamaan myös edellisiä sillä huomautuksella, että jos tämä työnvälityslaki kaikissa muodoissaan tulee hyväksytyksi työväenasiainvaliokunnan ehdotuksen mukaan, niin tämä laki tulee entistään melkein huonompi. Toivoisinkin siis, että tämä kohta erittäinkin juuri tulisi hyväksytyksi toisessa vastalauseessa ehdotetulla tavalla sen johdosta, että nämä työnvälitystoimistot eivät muodostuisi miksiäkään rikkurien värväyslaitoksiksi ja näin ollen tulisi johtamaan harhaan niitä työläisiä, jotka tämän

kautta joutuvat työtä itselleen hankkimaan. Näin ollen yhdyin edellisiin tässä kysymyksessä ja toivon, että eduskunta ottaisi huomioon, että voi tulla kysymykseen lain hylkääminen, jos kaikissa muodoissa nämä tärkeät muutosesitykset hyljätään, mitkä toisessa vastalauseessa esitetään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. A. Aalto ed. Paasivuoren y. m. kannattamana ehdottanut, että 8 § saisi sen sanamuodon kuin toisessa vastalauseessa on ehdotettu. Nimitän tätä ehdotusta ed. Aallon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Aallon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa-ääntä ja 75 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Puhemies: Istunto keskeytetään nyt ja jatketaan kello 7.

Istunto keskeytyy kello 4,52 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

9—11 §:t hyväksytään.

12 §.

Keskustelu:

Ed. Paasivuori: Minä ehdotan että 12 § hyväksyttäisiin työväenasiain-

valiokunnan mietinnön mukaan. Suuren valiokunnan tekemä muutosehdotus on suuri huononnus tähän pykälään. Täällä suureen valiokuntaan asiaa lähetettäessä lausuttiin ylimalkaisia tietoja siitä, minkä verran esim. Helsingin kaupungin kunta uhraa työnvälitystoimiston ylläpitämiseksi. Minulla on tässä tämän päiväisestä Helsingin Sanomasta leikattu Helsingin Kunnan Työnvälitystoimiston johtajan kirjoitus, jossa sanotaan, että Helsingin toimiston kustannukset vuonna 1923 nousivat 407,123 markkaan. Valtion apu paitsi vapaata kirjoitusta, vapaita välitystoimistossa käytettäviä kaavakkeita, teki 13,940 markkaa. Sen verran valtio maksoi Helsingin kunnalle tuosta ulkokuntaisten työnvälityksestä. Kun asia tulee järjestettäväksi sillä tavalla kuin ehdotus sisältää, että tulee lisäksi merimiesten työnvälitys, niin nuo kustannukset nousevat sen johdosta melkoisesti. On väärin luulla, etteivät maalaiskunnat tulisi hyötymään siitä, että valtion apu määrättäisiin jo laissa niin suureksi, kuin mitä se on valiokunnan ehdotuksessa ehdotettu. Maalaiskunnat tulisivat siitä hyötymään suhteellisesti. Kokemus osoittaa Ruotsista, sanoo kirjoittaja, että sen jälkeen kun valtio on suorittanut ja Ruotsissa kuntia laajemmat alueet, suuren osan työnvälitystoimistojen kustannuksista, on maalaiskuntien harrastus työnvälitystoimistojen perustamiseen kasvanut. Ja niin tulisi meilläkin varmaan käymään, mutta jos hyväksytään suuren valiokunnan ehdotus, niin se ei tuo mitään muutosta oleviin oloihin. Tämä laki semmoisena kuin se nyt on suuren valiokunnan käsistä lähtenyt, on semmoinen, että työväen kannalta asiaa katsottuna tekee kysymyksen, että missä tässä uudessa laissa on parannuksia, mutta huononnuksia tästä löytää useita, joten tulee itsellensä tekemään kysymyksen, voidaanko tällaisista lakia laskea eduskunnasta ensinkään lävitse, eikö ole parasta jäädä sen entisen varaan, antaa valtion järjestää merimiesten työnvälityksen yksinään. Eduskunta on päättänyt ratifioida merimiesten työnvälitystä ja työttömyyttä koskevat kansainväliset sopimukset. Jos hallitus tahtoo käytännössä toteuttaa nuo sopimukset, niin tehköön sen omalla kustannuksellaan. Ellei tätä pykälää hyväksytä siinä muodossa kuin se on työväen-

asiainvaliokunnan mietinnössä, niin tosiaankin työväen edustajille käy hyvin vaikeaksi koko tämän lain hyväksyminen. Nousee kysymys, emmekö tee kaikkeamme estääksemme tämän lain eduskunnassa valmiiksi tulemistä?

Edl. A. Aalto: Minä kannatan ed. Paasivuoren tekemää ehdotusta. Minä olen kuullut, että tätä pykälää siinä muodossa kuin se työväenasiainvaliokunnassa on hyväksytty, on vastustettu silläkin perusteella, että jos valtio antaisi avustusta kuntien työnvälitystoimistoille, niin nämä kunnat löisivät kokonaan laimin silloin työnvälitystoimistopuuhat ja työnvälitystoimi kärsisi siitä enemmän kuin mitä nyt, eikä pääsisi kehittymään ollenkaan. Tällaiset väitteet eivät kuitenkaan ole sellaisia, että niitä tarvitsisi pelätä. Päinvastoin minä puolestani uskon, että jos kunnat saavat avustusta myöskin valtiolta, ne mieluummin silloin itse uhraavat sen hyväksi, koska se ei tule silloin niin raskaaksi kunnille kuin nykyään, varsinkin kun tällaiset kuntien työnvälitystoimistot yleensä eivät välitä työläisiä ainoastaan omille paikkakunnille vaan usein ympäri maan.

Edl. Gebhard: Vasemmiston taholta on tänään monta muutosehdotusta tuotu esille. Näitä samoja muutosehdotuksia on myöskin asianomaisissa valiokunnissa ajettu. Kaikista näistä muutosehdotuksista on se, joka sisältyy nyt esillä olevaan pykälään, ehkä se ainoa, joka on työväenasiainvaliokunnassa saavuttanut valiokunnan enemmistön puolelleen. Siten se esiintyy myöskin työväenasiainvaliokunnan mietinnössä sen muotoisena kuin ed. Paasivuori äsken ehdotti sen nyt otettavaksi lakiin. Kun valiokunnan enemmistö tällä tavoin on tämän muutosehdotuksen takana, on sitä enemmän valitettavaa, että suuri valiokunta ei ole katsonut voivansa hyväksyä muutosehdotusta.

Minun pitää valittaa, että hallituksen esitys tässä suhteessa on puutteellinen ja vähemmän tyydyttävä, sillä esitys ei sisällä mitään selontekoa siitä, voisi sanoa, siitä uudemmassa kannasta, mikä työnvälitystä koskevassa lainsäädännössä on päässyt käytäntöön ulkomailla. Niinkuin viime kerralla minulla oli tilaisuus mai-

nita, olemme varsinkin siinä suhteessa, millä tavalla kuntien ja valtion sisäiset suhteet ovat työnvälityssasiassa järjestettävät, aivan takapajulla ulkomaihin verraten. Ja minusta näyttää ei ainoastaan epäjohtonmukaiselta, vaan myös aivan epäoikeutetulta, että valtio velvoittaa kuntia lisäkustannuksiin, niinkuin nyt työnvälityssasiassa tapahtuu, ilman että valtio katsoo olevansa pakotettu sitä enemmän ottamaan osaa näihin lisäkustannuksiin. Valtio yksinkertaisesti määrää, että kuntien täytyy ottaa niskoilleen nämä lisäkustannukset. Ja kumminkin on nyt kysymys työttömyyden torjumisesta, joka muuten katsotaan valtion asiaksi. Sillä eihän koko työnvälitystoimi ole mitään muuta kuin työttömyyden torjumista sen ensi askeleella. Kun nyt näkee, että semmoiset suuret maat kuin Saksa, Englanti, Ranska ja Pohjoismaissa Tanska ja Ruotsi aivan oleellisessa määrin ottavat osaa näitten kustannusten kantamiseen, niin minusta eduskunta voisi yhtyä työväenasiainvaliokuntaan siinä, että valtio meilläkin suuremmassa määrässä kuin tähän asti ottaisi osaa näihin kustannuksiin.

Näillä perusteluilla minäkin yhdyn siihen katsantokantaan, minkä ed. Paasivuori on lausunut ilmi, ja ehdotan senvuoksi, että eduskunta hyväksyisi 12 §:än sellaisena kuin se on työväenasiainvaliokunnan mietinnössä.

Edl. Jokela: Kun suuressa valiokunnassa tätä pykälää työväenasiainvaliokunnan ehdottamassa muodossa vastustettiin, niin sain sen käsityksen, että sitä vastustettiin sen vuoksi, että siitä on jonkun verran menoja. Tahdotaan säästää. Jos nyt järkähtämättömästi noudatetaan sitä periaatetta, että mihinkään sellaiseen tarkoitukseen, joka välillisestikään joutuisi työväestön hyväksi, ei penniäkään anneta, niin sitten täytyy luonnollisesti hyväksyä tuo suuren valiokunnan mietintö. Mutta jos vähänkään ajatellaan työnvälitystoiminna tehtävän tai saatavan aikaan sitä, mikä sillä on tarkoituksena, niin silloin täytyy kokonaan menetellä toisin, sillä meillä käytäntö on nyt jo sellainen, että työnvälitystoimintaa yleensä työväestön taholta katsotaan jotakuinkin ylimielisesti. Ja minkätähden? Sentähden että työväestö ei sitä laitosta omakseen tunne.

Siellä voi saada varrota viikkokaupalla eikä sittenkään saa mitään työtä, ei saa senvuoksi että työnvälitystoiminta on järjestetty sellaiseksi, mitä se nyt on. Työntantajatkaan eivät sinne töitään ilmoita. Toisekseen on niitä käytetty rikkurien värväyslaitoksina j. n. e. Tänä päivänä tätä kysymystä käsiteltäessä on eduskunnan enemmistö tahtonut myöskin varata sen samanlaiseksi, mitä se on ollutkin, vieläpä huomattavasti huonontaa useissa kohdin voimassa olevaa asetusta. Minun käsitykseni mukaan koko tämä lakitekele tulee siksi huonoksi, että työläiset entistä vähemmän tuntevat työnvälitystoiminnasta itselleen olevan hyötyä, jos nyt hyväksyttäisiin suuren valiokunnan ehdotus. Minä siis puolestani yhdyin myös kannattamaan pykälän hyväksymistä työväenasiainvaliokunnan mietinnön ehdottamassa muodossa.

Ed. Ki v i m ä k i: Sitä muutosehdotusta, joka täällä on tehty esillä olevaan pykälään, ei ymmärtääkseni voi kannattaa. Ehdotus tarkoittaa pykälän palauttamista siihen muotoon, jossa se oli työväenasiainvaliokunnan ehdotuksessa. Mutta tämän ehdotuksen perustelut olivat varsin puutteelliset ja eräissä suhteissa harhaanjohtavat.

Työväenasiainvaliokunta perustelee muutosehdotustaan sillä, että kunnallisten työnvälityselinten toiminta muka on säännöllisesti varsin suuressa määrin kuntainvälistä, joten se tulee koko yhteiskunnan hyväksi, ja että välitystoimen tuottama rasitus muka kohtaa epätasaisesti eri kuntia, sekä ettei kustannusten suuruus aina riipu sellaisista seikoista, jotka hyödyttävät sitä kuntaa, jota rasitus kohtaa. Viimeksi mainittu näistä perusteluista on niin epämääräinen, ettei sen arvostelu ole mahdollinen. Luultavasti siinä tarkoitetaan samaa kuin ensimmäisessäkin perustelussa. Toinen motiiveista on omituinen jos kaikille kunnille on, kuten työväenasiainvaliokunta ehdottaa, myönnettävä valtioapua sama prosenttimäärä eli 33 % työnvälityskustannuksista, tulevat ne kustannukset, jotka jäävät kuntain kannettaviksi, kuitenkin epätasaisesti jakaantumaan eri kuntia kohden. Tämä puoli asiasta ei siis tule ehdotetulla muutoksella yhtään autetuksi. En ole jättänyt tällöin huomioonottamatta, että valiokunta ehdottaa sanotun osuuden vähintään $\frac{1}{3}$:ksi. Tämä seikka ei näet korjaa sanotun perustelun kestäättömyyttä, kun mainitun

osuuden yli käyvän kustannusten korvaaminen valtion varoista jäisi riippumaan tulo- ja menoarviosta ja voi siis tulla yhtä hyvin hyväksytyksi kuin hyljättyksikin ja kun valiokunta ehdottaa pakolliseksi eli lakiin perustuvaksi avustukseksi mainitun kolmasosan.

Mitä sitten tulee ensimmäiseen perusteluun työväenasiainvaliokunnan ehdotuksessa, eivät siinä esitetyt väitteet ole tosilojen mukaisia, kun siinä sanotaan, että kuntain välinen välitystoiminta on säännöllisesti varsin suuressa määrin kuntain välistä. Niin ei ilmeisestikään ole laita. Julkisesta työnvälityksestä julkaistun virallisen tilaston mukaan viime vuodelta välittivät ne 27 kunnallista työnvälitystoimistoa, jotka maassamme nyt ovat, työtä kaikkiaan 26,221 henkilölle. Näistä sai ainoastaan 3,265 henkilöä työtä ulkopuolella sen paikkakunnan, jossa työnvälitystoimisto sijaitsi. Kahdeksan välitystoimistoa 27:stä ei välittänyt yhtään työntekijää ulkopuolelle kotipaikkakunnan, vaan ainoastaan omaan kuntaansa. Näillekin toimistoille tulisi valtion antaa avustusta $\frac{1}{3}$ niiden kustannuksista. Sitä on mahdotonta puolustaa sillä valiokunnan perustelulla, että välitys on ollut kuntain välistä. Sen sijaan, että valiokunta lausuu, että työnvälitystoiminta suuressa määrin on kuntain välistä, tahtoisin minä väittää, että työnvälitystoiminta tähänastisen kokemuksen mukaan sangen vähäisessä määrin on kuntain välistä.

Mitä erityisesti tulee Helsingin kaupunkiin, jossa työnvälitys on suurin, eivät numerot sielläkään osoita työnvälityksen olleen suuressa määrin kuntain välistä, vaan päinvastoin olleen sangen vähäisessä määrin kuntain välistä. Tämän kaupungin työnvälitystoimisto välitti työtä kaikkiaan 18,619 henkilölle, joista ainoastaan 1,407 henkilöä eli siis noin 6 % sai työtä Helsingin ulkopuolella.

Työnvälitystoimiston kustannuksista olen saanut selkoa ainoastaan 19 työnvälitystoimistoon nähden. Ne tekivät viime vuodelta kaikkiaan noin 800,000 markkaa. Helsingin kaupungin osalle tuli tästä määrästä 440,000 markkaa. Jos lasketaan, mikä määrä tästä summasta tulee niiden 1,407 henkilön osalle, jotka Helsingin kaupungin välitystoimiston kautta ovat saaneet työtä ulkopuolella Helsingin, saadaan luvuksi 27,000 markkaa. Se olisi se osuus, joka Helsingin kaupungille olisi tuleva. Työ-

väenasiainvaliokunnan ehdotuksen mukaan olisi kuitenkin valtion avustusta annettava Helsingin kaupungille 150,000 markkaa.

Nyt voidaan tietysti sanoa, että esim. Helsingin kaupungin työnvälitystoiminta on ollut kuntain välistä myöskin siten, että toimisto on hankkinut työtä ulkopaikkakunnilta tänne tulleille työnhakijoille. Tällainen työnvälitystoiminta on kuitenkin minun ymmärtääkseni etupäässä Helsingin kaupungin hyödyksi tulevaa, koska se ehkäisee työttömyyden syntymistä tässä kaupungissa, ja on sangen kyseen alaista, onko valtion avustettava työkykyisen väestön siirtymistä maaseudulta, jossa puute työvoimasta alkaa käydä huutavaksi, kaupunkeihin. (Ed. Paasivuori: Kuulkaa edistysmielisiä!) Mutta mainittukaan työnvälitystoiminta ei nähtävästi ole ollut kovin suuri. Tilasto ei tosin anna suoraa vastausta kysymykseen, kuinka monta ulkopaikkakuntalaista on sen kautta saanut työtä Helsingissä. Se kuitenkin käy tilastosta ilmi, että kun työnhakijoita on ollut Helsingissä kaiken kaikkiaan 24,690, on näistä ollut ulkopaikkakuntalaisia ainoastaan 2,466.

Työväenasiainvaliokunnan ehdotus on epäoikeudenmukainen vielä sikäli, että sen mukaan tulisivat kaikki kunnat saamaan avustusta samassa suhteessa. Kuitenkin eri kuntain työnvälitystoimistot tulevat olemaan ja ovat sekä kustannuksiin että välitystehoonsa nähden aivan erilaisia. Toimiston kustannukset saattavat olla sangen suuret, mutta työnvälitysteho voi olla sangen pieni ja päinvastoin. Aivan loistava todistus on tässä suhteessa vertaus Kotkan ja Turun työnvälitystoimistojen kustannusten ja tehon välillä. Kun Turun kaupungin työnvälityskustannukset tämän vuoden talousarvioon on otettu 23,000 mkksi ja kun työnvälitysten lukumäärä Turussa viime vuonna oli 1,036, olivat sanotut kustannukset Kotkassa jonkun verran suuremmat, 23,878 markkaa 67 penniä, mutta välityksien luku oli ainoastaan 56 — sanoo 56 (Ed. Lohi: Kallista lystiä.) Ja kuitenkin pitäisi näiden toimistojen saada valtion avustusta yhtä suuressa määrässä, ja valtion esim. Kotkan kaupungille suorittaa 8,000 markkaa 50 hengen työnvälityksestä eli noin 150 markkaa jokaista henkeä kohti, joka on välitystoimiston kautta saanut työtä, ja siitä huolimatta, että Kotkan kaupungin välitystoimisto ei toimittanut työtä ainoallekaan ulkopaikkakuntalaiselle. Oli

kuinka edistysmielinen tahansa, niin näiden numerojen edessä ei voi lähteä Paasivuoren linjalle.

Työväenasiainvaliokunnassa arveltiin, ettei valtion avustus, kun se on vain 33 %, olisi omiansa kiihoittamaan kuntia aiheellomasti perustamaan työnvälitystoimistoja. Tässä suhteessa on varovaisinta asettua epäilevälle kannalle. Joka tapauksessa on valtion avustus viekoittelemassa maksamaan työnvälitystoiminnasta suurempia kustannuksia kuin siihen muuten uhrattaisiin.

Sillä, mitä edellä olen sanonut, en suinkaan tahdo vastustaa sitä, että kunnat saavat kuntain välisestä työnvälityksestä korvatuksi kaikki ne menot, jotka lankeavat sanotun välityksen osalle. Tähän asti maksettu korvaus, 10 markkaa henkeä kohti, on epäilemättä aivan vähäinen, ja Helsingin kaupungin osalle langennut avustus, 14,000 markkaa, on tietysti aivan riittämätön. Myöskään en mitenkään tahdo aikoaan, sittenkun se budjetin yhteydessä tulee esille, asettua vastustamaan sitä, että työnvälitystä maassa yleensä avustetaan valtion varoilla siitäkin riippumatta, onko se kuntain välistä vai ei. Olen tahtonut ainoastaan vastustaa sitä, että valtion varoja umpimähkäisesti ja ilman mitään perustelua selvitystä luovutetaan kunnille, ja vain senvuoksi, että ulkomaille on ollut tapana näin menetellä. Kukaan ei voi edeltäkään sanoa, mihin summaan valtio tässä laissa itsensä velvoittaa. Kukaan ei voi tietää, minkä määräiset työnvälityskustannukset ovat esim. 10 vuoden kuluttua. Helsingin kaupungissa ne ovat nousseet vuodesta 1921 50 %:lla eli 291,857 markasta 440,000 markkaan ja osoittavat yhä nousua. Sen sijaan ei työnvälityksen lukumäärä ole sanottavasti kasvanut. Ja vuotuinen tilasto osottaa sitäpaitsi, että kuntienvälinen työnvälitys on vähenemässä. Tällaisissa oloissa on valtion varoja järkevästi käyteltävä, mutta siinä suhteessa tarjoaa vain hallituksen esitys, jota suuri valiokunta on yhtynyt kannattamaan, takeita.

Työväenasiainvaliokunnan ehdotuksesta seuraa muuten lisäksi sekin epäkohta, että valtio tulee pakotetuksi epäämään avustuksen sellaisilta yhdistyksiltä, jotka välittävät työtä jäsenilleen ja jotka eivät voi kantaa jäseniltään välitysmaksua. Sellaisia yhdistyksiä on tosin toistaiseksi vain yksi, nim. nuorison välitystä toimittava Mars,

mutta valtion avustuksen lopettaminen tältäkö ei minun ymmärtääkseni ole tarkoituksenmukaista.

Esittämälläni syillä katson, ettei tehtyä ehdotusta palautumisesta työväenasiainvaliokunnan ehdotuksen kannalle esillä olevaan pykälään nähden voi mitenkään suositella.

Ed. Helo: Kuten ed. Paasivuori mainitsi, on työväenasiainvaliokunta tehnyt yhden ainoan parannusehdotuksen hallituksen esitykseen, ja juuri tämän parannuksen on suuri valiokunta ehdottanut poistettavaksi. Suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan tulee kunnille avustusta myönnettäväksi valtioneuvoston vahvistamien perusteiden mukaan valtion menosäännön rajoissa. Juuri se määräys, että avustus myönnetään menosäännön rajoissa, olisi saatava muutetuksi sillä tavalla kuin työväenasiainvaliokunta ehdottaa.

Ed. Kivimäki mainitsi, että esim. Helsingin kaupunki tulisi saamaan suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan avustusta 150,000 markkaa, kun se nykyään saa alle 20,000 markkaa. Minä en tiedä, mihin ed. Kivimäki tuon laskelmansa perustaa, koska kerran tätä avustusta annetaan valtion menosäännön rajoissa. On paljon esimerkkejä siitä, mitä sellainen avustaminen merkitsee, ja minä olen esim. monasti ollut tilaisuudessa havaitsemaan miten avustus jaetaan, milloin on kysymyksessä ammattilaiskoulu sekä myös lastenkodit, joissa nimittäin myöskin avustus maksetaan valtion menosäännön rajoissa. Kun menosääntöä käsitellään täällä eduskunnassa, voi se tulla yhtenä vuonna suuremmaksi, toisena vuonna pienemmäksi. Kun näissä rajoissa on tätä avustusta myönnettävä, merkitsee tämä sitä, ettei koskaan voi olla varma siitä, mitä avustusta todellisuudessa saadaan. Kun ed. Kivimäki sanoi, että joka tapauksessa tulisi tämä 150,000 markan avustus sellaisissa oloissa kuin Helsingin kaupungissa on ollut viimeisinä vuosina, niin hän siinä erehtyy. Eduskunta voi jonakuna vuonna asettaa koko momentille ainoastaan 50,000 markkaa ja se merkitsee sitä, että avustus pysyy sellaisena kuin se on nykyään. Tästä on olemassa jo siksi paljon esimerkkejä, että tällaisista epämääräisistä avustustavoista kuin on suuren valiokunnan ehdotuksessa mainittu, eduskunnan pitäisi yleensä päästä. On paljon parempi että tie-

tää sen määrärahan, minkä saa varmasti kuin että mahdollisesti saa suurenkin, joka kuitenkin vaihtelee vuosien mukana ja siten estää kehitystä eteenpäin. Sillä eiväthän kunnat, jotka yleensä eivät mielellään tahdo varoja tällaiseen uhrata, ryhdy mihinkään uudistuksiin ja kehittämään laitosta, kun eivät tiedä, mitenkä apurahan käy seuraavina vuosina. Juuri siinä on kysymyksen ydin että on saatava määrättyä apuraha, jota voi odottaa myös seuraavina vuosina.

Mitä tulee ulkokuntavälityksiin, niin en minäkään ole sitä mieltä, että näitä tapahtuisi niin varsin suuressa määrässä, mutta on niitakin kuitenkin jonkun verran. Täällä ed. Kivimäki mainitsi joitakin numeroita, joista olisi käynyt selville, että ulkokuntavälitystä ei juuri lainkaan ole olemassa. Mitä tulee esim. vuoteen 1922, niin ed. Kivimäen omassa kaupungissa, Turussa, oli niitä ulkokuntavälityksiä noin 31 %, samoin oli esim. Porissa niitä 24 %, Tampereella 22, Hämeenlinnassa 34, Jyväskylässä 60 %. Sen sijaan kyllä kuten ed. Kivimäki mainitsi, ei Kotkassa samoin kuin myös Kuopiossa näitä ulkokuntavälityksiä ole ollut ensinkään. Tämä siis osoittaa, että näitä ulkokuntavälityksiä todella on olemassa. Mutta tässä ei olekaan pantava painoa yksistään niihin, vaan itse kysymyksessä olevan toiminnan laatuun. Jos käytetään sellaista mittapuuta, jolla ed. Kivimäki haluaa mitata valtioavun suuruutta, niin silloin voidaan myös väittää ja vaatia ettei kaupunki- ja maalaiskuntia olisi ollenkaan avustettava oppivelvollisuuden toteuttamisessa, koska ei siinäkään tule kysymykseen ulkokuntalaisten oppivelvollisten koulunkäynti, vaan asia koskee miltei yksinomaan itse asianomaista kuntaa. Mutta kysymyksessä oleva meno on sellaista yleistä laatua olevaa rasitusta, että katsotaan valtion velvollisuudeksi ottaa siihen osaa. Ja näin ovatkin asian käsittäneet myöskin muut maat, josta seikasta on myös esitetty useitakin esimerkkejä.

Sen lisäksi mitä asian ensimmäisessä käsitelyssä täällä esitettiin pyydän mainita että esim. Englannissa valtio miltei kokonaisuudessaan suorittaa nämä kustannukset. Kunnat eivät suorita sitä ollenkaan. Kustannukset jakautuvat suurempien kuntayhtymäin, kreivikuntien ja valtion kesken. Samaten esim. Ranskassa, josta täällä ei ole esimerkkejä mainittu, on vuosina

1921—22 avustus keskimäärin ollut noin 36 %. Tämän pitäisi osoittaa, että tällaiset rasitukset katsotaan muualla sellaisiksi yleisluontoisiksi, joihin valtion täytyy ottaa osaa. Jos valtio ei ota niihin osaa, eivät kunnatkaan käsitä tätä velvollisuudekseen ja työnvälitystoiminta tulee silloin kehittymään alaspäin, ja on ilmeistä, että tämä tapahtuu vastoin maan etua. Tässä ei ole siis pantava painoa ainoastaan siihen, kuinka paljon ulkokuntavälityksiä on, vaan itse toiminnan laatuun ja se on sellainen yleisluontoinen rasitus, johon valtion pitäisi ottaa mahdollisimman suuressa määrässä osaa, kehittääkseen tällaista toimintaa, koska se muun puutteessa ei tule kunnallisesti hoidettua.

Minä myös olen sitä mieltä, että tähän lakiin on jo tehty niin paljon huononnuksia, että jos tässäkin kohden tehdään suuren valiokunnan ehdottama huononnus, niin silloin on parasta hylätä laki kokonaisuudessaan. Mikäli hallitus tahtoo seurata kansainvälisen työtoimiston antamia ohjeita ja välttää sitä, että taas työtoimistolle osoitetaan, miten vastenmielisesti täällä halutaan noudattaa niitä yleisiä ohjeita ja suuntaviivoja, joita kansainvälisestä työtoimistosta on esitetty eri maiden hallituksille, on sen annettava asiasta uusi esitys. Minä olen siis sitä mieltä, että, jollei tällaista parannusta tähän pykälään saada, on laki muuttunut sellaiseksi että vasemmisto ei voi olla enää mukana sitä hyväksymässä.

Ed. Kivimäki: Ed. Helolle tahdon huomauttaa ainoastaan, että kun lakiehdotuksen mukaan, sellaisena kuin se on työväenasiainvaliokunnan mietinnössä, valtio tulisi velvoitetuksi valtion varoista suorittamaan vähintään kolmannen osan kuntien työnvälitystoimistojen ja asiamiesten edellisen kalenterivuoden kustannuksista, niin en voi ymmärtää, kuinka eduskunta voi budjettikäsittelyssä tästä määrärahasista, joka on laissa säädetty, päästä.

Mitä tulee niihin numeroihin joita ed. Helo täällä mainitsi, niin hän varovaisuudesta tyytyi mainitsemaan ainoastaan prosentit. V. 1922 välitettiin Turun kaupungissa työtä kaikkiaan 1,000 hengelle. On helppo sanoa ja vedota suuremmoisesti siihen, että Turun kaupunki on välittänyt ulkopaikkakuntalaisille työtä 30 %, todellisuudessa tuo 30 % tekee vain 300. Samalla tavalla voisin osottaa ne muutkin numerot

jotenkin pieniksi, jotka ed. Helo on saanut prosenttiluvuillaan kylläkin jotenkin kau- niiksi ja suuriksi.

Ed. Helo: Kun on kysymyksessä, mikä osa välityksistä tapahtuu muiden paikkakuntien hyväksi, niin ei mielestäni tätä voida ilmoittaa millään absoluuttisilla luvuilla vaan juuri prosenteissa, montako on kaikista välityksistä tapahtunut muiden paikkakuntien hyväksi.

Mitä tulee siihen, että avustusta tulisi joka tapauksessa myöskin suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan 1/3, niin näin ei tule tapahtumaan. On olemassa tapauksia, jolloin asetuksessa, mikä on astunut voimaan ennen uutta hallitusmuotoa, on määrätty tällaisia prosenttimääräyksiä ja siitä huolimatta valtioavustus on pienentynyt. Minä mainitsin siitä jo yhden sellaisen esimerkin, nimittäin juuri ammattilaiskoulut. Siitä on sanottu, että valtioavustus on oleva vähintään 50 %, korkeintaan 75 %, mutta tätä pienintä määrää on hyvin harvoin saatu. Tapahtuu usein, että saadaan valtioavustusta vaan joku 25—30 %. Ei siis ole luottamista, että valtioapua saadaan riittävästi niin kauan kuin laissa sanotaan nimenomaan, että valtioavustusta myönnetään vain sen määrärahan rajoissa, joka menosääntöön on hyväksytty.

Ed. Kivimäki: Jos näin on laita, jos eduskunta ei ole velvollinen myöntämään niitä varoja, mitä laki säättää, niin silloin on minun mielestäni turhaa ottaa esillä olevaa määräystä lakiehdotukseen.

Ed. Helo: Jos kerran tätä avustusta ei saada silloin kuin siitä nimenomaan mainitaan laissa, niin vielä vähemmän sitä voidaan saada silloin, kun ei siitä lainkaan laissa mainita. Jos se mainitaan laissa, niin voi olla ainakin se mahdollisuus, että esim. valtion tilintarkastajat voivat aikanaan tehdä siitä huomautuksen, joka panee asianomaiset tottelemaan.

Ed. Kivimäki: Omasta puolestani huomautan, että minusta on paljon mieluisampaa myöntää vapaasti näitä varoja, kuin että minut pakoitetaan myöntämään 150 markkaa jokaista työnvälitystä kohden Kotkan kaupungissa.

Ed. Paasivuori: Ed. Kivimäen lausunnon johdosta tahdon vaan huomauttaa, että eikö ole paras, että hylätään tämä lakiehdotus. Ei työväki tätä tarvitse, kyllä me tulemme toimeen sillä asetuksella mikä on voimassa. Ei meidän tarvitse järjestää tätä merimiesten työnvälitystä, minkä tähden tämä määräys täällä nyt esiintyy. Kun on päätetty ratifioida se merimiesten työnvälitystä ja työttömyysvakuutusta koskeva sopimus, niin perustakoon valtio ja kustantakoon yksinään ne merimiesten työnvälitystoimistot, sillähän siitä päästään eikä se tule paljon maksamaan.

Ed. Leinonen: Niissä maissa, missä työttömyysasia pidetään tärkeänä poistaa, on pidetty tarpeellisenä sitä, että työnvälitystoiminta on hyvällä kannalla, mutta siitä asiasta tuntuu olevan eri mieltä ed. tuomari Kivimäki, koska hän kolmannen kerran on pitänyt tämän saman puheen ja samat tilastot täällä esittänyt. On hyvin halpahintaista vastustaa asiaa näillä numeroilla, jotka tuskin pitävät paikkaansa. Työnvälitystoiminta ei ole jaksanut kohota tehtävänsä tasalle siitä syystä, että kuntien on täytynyt omilla varoillansa työnvälitystoimintaa harjoittaa. Toimistoilta on puuttunut niitä edellytyksiä, mitä työnvälitystoiminnalla täytyisi olla, ja siksi tämä valtioapu on tärkeä ja sitä varten se on ehdotettu valiokunnan mietinnössä.

Ed. Kivimäki: Minä havaitsen, että minä en ole tarpeeksi monta kertaa näitä numeroja esittänyt, koska en ole saanut ed. Leinosta vakuutetuksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Paasivuori ed. A. Aallon y. m. kannattamana ehdottanut, että 12 § hyväksyttäisiin siinä muodossa, kuin työväenasiainvaliokunta on ehdottanut. Kutsun tätä ed. Paasivuoren ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”;

jos „ei” voittaa, on ed. Paasivuoren ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 91 jaa-ääntä ja 69 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

13 §.

Keskustelu:

Ed. Paasivuori: Minä ehdotan, että pykälän viimeisessä kappaleessa sanat „kolmeksi vuodeksi kerrallaan” muutettaisiin „vuodeksi kerrallaan”, sillä se olisi voimassa olevan asetuksen mukainen, ja mitään perustetta ei ole sillä ehdotuksella, että tämä aika yhdestä vuodesta pidennetään kolmeksi vuodeksi. Sillä ainoastansa vähennetään hallituksen kontrollitilaisuutta pitää silmällä niitä yhdistyksiä, jotka harjoittavat työnvälitystä. Minä pyydän ehdottaa, että se muutetaan semmoiseksi kuin se on voimassa olevassa asetuksessa ja myös hallituksen esityksessä.

Ed. A. Aalto: Pyydän kannattaa ed. Paasivuoren ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Paasivuori ed. A. Aallon kannattamana ehdottanut, että 13 §:n viimeisen momentin viimeiseltä riviltä sana „kolmeksi” poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Paasivuoren ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Paasivuoren ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

14 ja 15 §:t hyväksytään keskustelutta.

16 §.

Keskustelu:

Ed. Paasivuori: Minä ehdotan, että tämä pykälä saisi sen sanamuodon, mikä sillä on työväenasiainvaliokunnan mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa: „rangaistakoon vähintään kymmenellä ja enintään sadalla päiväsakolla”.

Ed. Jokela: Pyydän kannattaa ed. Paasivuoren ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Paasivuori ed. Jokelan kannattamana ehdottanut, että 16 § saisi sen sanamuodon, joka on ehdotettu toisessa vastalauseessa. Kutsun tätä ehdotusta ed. Paasivuoren ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Paasivuoren ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

17—20 §:t, lain johtolause ja lain nime hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi tullitariffin soveltamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 18 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 25 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 39, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 18. Ensin

sallitaan yleiskeskustelu ja kun se on julistettu päättyneeksi siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Viljanen: Minä ehdotan, että kyseessä oleva lakiehdotus jätettäisiin pöydälle. Minä perustelen tätä käsitystäni sillä, että laki on erittäin tärkeä, kauaskantoinen ja koskettelee myös meidän kansainvälisiä suhteitamme. Olisi sentähden tärkeätä saada vielä asiallisemmin ja perinpohjaisemmin perehtyä erityisesti lakiehdotukseen liittyviin vastalauseisiin.

Ed. Järvinen: Kannatan ed. Viljanen ehdotusta.

Puhemies: Kun on tehty ehdotus asia pöydällepanosta ja sitä on kannatettu, keskeytetään asian asiallinen käsittely. Pyydetään siis seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa pöydällepyyntöön.

Ed. Schuman: Jag ber att få motsätta mig yrkandet om bordläggning. De två representanter, som framställt detta yrkande, borde åtminstone för sin del vara fullt beredda att nu deltaga i diskussionen, då dessa herrar varit medlemmar i statsutskottet, som behandlat propositionen och de dessutom reserverat sig emot betänkanterna. Jag inser icke att missnöje med utskottets betänkande giver full anledning till yrkande på bordläggning.

Keskustelu asian pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kun asiaa on pyydetty pöydälle ja ehdotusta on kannatettu, on siitä äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Viljanen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 25 jaa- ja 128 eianta.

Asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

5) Ehdotus laiksi ruplaveron lakkauttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 19 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 29 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 19, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 19. Ensimmäinen sallitaan yleiskeskustelu, ja kun se on julistettu päättyneeksi, ryhdytään asian yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelussa ei kukaan halua puheenvuoroa.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 ja 2 §:t, lain johtolause ja sen nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi kruununkymmenysten lakkauttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 20 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 30 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 34, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 20. Ensimmäinen sallitaan asiassa yleiskeskustelu. Kun se on julistettu päättyneeksi, siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelussa ei kukaan pyydä puheenvuoroa.

Eduskunta siirtyy lain yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1, 2 ja 3 §:t, lain johtolause ja sen nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi maakauppamaksun lakkauttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 21 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 31 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 40, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 21.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Lakiteksti ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 66 sekä ed. von Bornin edusk. esityksen n:o 3 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puhemies: Nyt esitellään ensimmäiseen käsittelyyn valtiovarainvaliokunnan mietinnössä oleva lakiehdotus sekä sivulla 24 oleva lausunto ed. von Bornin eduskuntaesityksestä n:o 3. Sivulla 5 olevat ponnet perusteluineen esitellään asian kolmannen käsittelyn päätyttyä.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Furuhjelm: Nyt voimassa oleva laki tulo- ja omaisuusverosta vahvistettiin elokuussa vuonna 1920. Jo kolmen vuoden

kuluttua, eli lokakuussa 1923, katsoi hallitus tarpeelliseksi antaa eduskunnalle esityksen erinäisten muutosten tekemisestä sanotun lakiin. Koska kuitenkin eduskunta mainitun vuoden valtiopäivillä ei ehtinyt esitystä käsitellä, antoi hallitus tämän vuoden toukokuussa asiasta uuden esityksen, joka pääasiallisesti on yhtä pitävä edellisen kanssa.

On hyvin luonnollista, että lain muuttaminen niin pian on käynyt välttämättömäksi. Koska nim. ennen vuotta 1920 tässä maassa ei vakinaista yleistä valtionveroa oltu kannettu, oli silloin hyvin vaikea ennakkolta päättää, millä tavoin lain määräykset tulisivat vaikuttamaan. Rahan arvo oli muuten vuonna 1920 aivan toisenlainen, kuin mitä se nyt on. Persoonallisesti olen muuten vakuutettu siitä, että jos lakia säädettäessä eduskunta olisi voinut arvioida, mil-laisiin summiin veron tuotto tulisi nousemaan, niin olisivat veroasteikot tulleet ainakin jossain määrin lievemmiiksi, kuin miksi ne voimassa olevassa laissa muodostuivat.

Kuten valiokunnan mietinnöstä käy selville, ei valiokunta ole voinut kaikissa kohdin hallituksen esitystä hyväksyä, vaan on se lakiehdotuksen tärkeimpiin pykäliin tehnyt muutoksia. Sen lisäksi valiokunta on muuttanut myöskin sellaisia voimassa olevan lain pykäläiä, joita hallituksen esitys ei ollenkaan koske. Tällaista menettelytapaa vastaan tullaan kenties muistuttamaan, että riittävää alotetta tähän ei ole ollut olemassa. Valiokunta on kuitenkin ollut sitä mieltä, että hallituksen esitys tosiasiallisesti merkitsee koko tulo- ja omaisuusverolain uudistamista, koska se sisältää ehdotuksia lain oleellimpien kohtien muuttamiseksi, ja on valiokunta senvuoksi katsonut olevansa oikeutettu käsittelemään koko voimassa olevaa lakia. Käytännöllisistä syistä on valiokunta muuten ottanut lakiehdotukseensa myöskin ne pykälät sanotussa laissa, joita ei ole muutettu, joten laki tulisi julkaistuksi kokonaan uudestaan. On nimittäin katsottu tarkoituksenmukaiseksi, ettei näin tärkeällä lainsäädäntöalalla saman lain määräyksiä esiintyisi kahdessa eri paikassa. Tällä tavoin vältettäisiin esimerkiksi viittauksia tulo- ja omaisuusverolain siihen ja siihen pykälään, niinkuin se kuuluu sinä ja sinä päivänä annettussa laissa.

Tahtoisin parilla sanalla kosketella huomattavimpia valiokunnan tekemiä muutoksia hallituksen esitykseen.

Ensi sijassa on kiinnitettävä huomiota valiokunnan laatimaan tuloasteikkoon. Ne muutokset, jotka hallitus on ehdottanut nykyiseen asteikkoon, merkitsevät veron lievennyksiä ainoastaan alimmissa ja keskimäisissä tuloluokissa, kun taas valiokunta on katsonut kohtuulliseksi myöntää lievennyksiä melkein kaikissa tuloluokissa. Valiokunta on lähtenyt siitä periaatteesta, mikä myönnettäneen oikeaksi, että veron progressiivisuus olisi vähennettävä samassa suhteessa kuin rahan arvo on alentunut. On otaksuttu, että rahan arvo vuonna 1920 oli noin 50 % korkeampi kuin nyt, niin että siis esimerkiksi 10,000 markkaa silloin vastaisi 15,000 markkaa tällä haavaa. Tämän perusteella on asteikko laadittu uudestaan sillä tavoin, että prosenttimäärät ovat jääneet muuttamatta, mutta tuloluokkain rajat korotettu 50 %:lla. Kun tähän asti esim. on maksettu 1 % 10,000 markan tulosta, olisi vastedes maksettava 1 % 15,000 markasta j. n. e. Vain kahdessa alimmassa luokassa on käytännöllisistä syistä vähäisen poikettu tästä säännöstä.

Mitä taas omaisuusveroasteikkoon tulee, on se nykyisessä laissa rakennettu sille pohjalle, että n. s. fondeerattu tulo, nimittäin se, joka lähtee tuloa tuottavasta pääomasta, on verotettava 60 % raskaammin kuin ansiotulo. Viime aikoina on kuitenkin korkokanta huomattavasti kohonnut. Tähän nähden on valiokunta laatinut omaisuusveroasteikkonsa seuraavilla perusteilla. Ensin on asteikko muutettu samalla tavalla kuin tuloveroasteikkokin, minkä jälkeen verokannan kohoamisen takia kaikki promille-määrät ovat korotetut $\frac{1}{3}$. Otan yhden esimerkin. Voimassa olevan lain mukaan maksetaan 1,5 promillea miljoonan markan omaisuudesta. Koska yksi miljoona vuonna 1920 vastaisi 1,5 miljoonaa nykyisissä oloissa, olisi siis 1,5 promillea maksettava 1,5 miljoonasta. Tämä promillemäärä on kuitenkin korotettu $\frac{1}{3}$:lla, joten siis 2 % olisi maksettava viime mainitusta omaisuudesta.

Osakeyhtiöiden tuloverotukseen nähden on hallitus ehdottanut otettavaksi käytäntöön uuden periaatteen. Tämän mukaan tulisi veron progressiivisuus riippumaan tulon suuruudesta, laskettuna prosenteissa pääomasta, eikä siis tulon absoluuttisesta määrästä, kuten tähän asti. Tätä ehdotusta valiokunta kuitenkin ei ole voinut hyväksyä. Mietinnössä sanotaan, että uusi järjestelmä merkitsisi niin suurta muutosta ny-

kyisiin oloihin, etteivät sen vaikutukset ole arvioitavissa. Tähän voidaan lisätä, että uudistuksella ei saataisi aikaan sanottavaa huojuennusta suurempain yritysten verotukseen, kun taas pienemmät yhtiöt tulisivat paljon raskaammin verotetuiksi kuin tähän asti. Ei ole oikeudenmukaista, että pienet liikeyritykset saisivat maksaa paljon suuremman veron kuin yksityiset henkilöt, joilla on sama tulo. Valiokunta on osakeyhtiöihin nähden asettunut sille kannalle, että nykyinen järjestelmä olisi pääasiallisesti säilytettävä, myöntäen kuitenkin nykyisiin määräyksiin verraten pari lievennystä, joista mietinnössä tehdään lähemmin selkoa.

Verovelvollisten kesken on herättänyt suurta tyytymättömyyttä se seikka, etteivät ne nykyisen lain mukaan saa tuloistaan vähentää valtiolle maksettua veroa. Tämän epäkohdan on hallitus esityksessään ehdottanut poistettavaksi. Viitaten valtion taloudelliseen asemaan ei valiokunta kuitenkaan ole katsonut voivansa yhtyä tähän ehdotukseen, vaan on tehnyt sen välitysehdotuksen, että puolet maksettusta valtioverosta olisi vähennettävä. Periaatteellisesti minusta on ainoa oikea, että koko maksettu vero olisi verosta vapaa, niinkuin erinäiset valiokunnan jäsenet, niiden joukossa allekirjoittanut, vastalauseissa ehdottavat.

Huomattavimpia niistä muutoksista, jotka valiokunta on tehnyt nykyiseen lakiin, on se, joka koskee maatalouskiinteistöjen verotusta. Tähän nähden on valiokunta ehdottanut otettavaksi käytäntöön n. s. pinta-alaverotuksen, mikä järjestelmä jo kunnallisverotukseen on sovellettu. Vaikka tätä vastaan voidaan, kuten esim. ed. Hästbacka vastalauseissaan, tehdä oikeutettujakin muistutuksia, on se minun mielestäni valtion edun kannalta katsoen tarkoituksenmukaisempi kuin nykyinen verotus, ilman että se kohtuuttomasti rasittaisi edes niitä verovelvollisia, joilla vähävaraisina ei ole ollut varoja tietojen hankkimiseen maan hoidosta.

Minun on lopuksi sanottava muutamia sanoja siitä tuotosta, jonka tulo- ja omaisuusvero valiokunnan ehdotuksen mukaan tulisi antamaan. Hallitus on ehdotuksen perusteissa arvioinut ehdotetut lievennykset synnyttävän veron tuottoon noin 130 milj. markan vähennyksen. Valiokunta on tosin lakiehdotuksen tuloveroasteikkoon tehnyt muutoksia, jotka tulevat vähentämään veron tuottoa. Mutta toiselta puolelta on

omaisuusveroasteikkoa kovennettu. Vielä on otettava huomioon, että valiokunnan ehdotuksen mukaan vain puolet lain nojalla maksetusta verosta saadaan verotettavasta tulosta vähentää. Valiokunnassa tehtyjen laskelmien perusteella voidaan sentähden otaksua, vaikkakin arvio luonnollisesti on epävarma, että tulo- ja omaisuusvero valiokunnan hyväksymässä muodossa antaisi tuoton, joka olisi noin 40 milj. markkaa suurempi kuin se, mitä hallitus on arvioinut sanotun veron oman ehdotuksensa mukaan antavan.

Pääministeri Ingman: Tulo- ja menoarvioehdotukseen on merkitty eduskunnalle viime keväänä annetuissa esityksissä ehdotetut verovähennykset niihin määriin, joihin silloinen hallitus oli ne laskenut. Tämä merkintä on tapahtunut siltä varalta, että eduskunta hyväksyisi sanotut esitykset semmoisinaan, mutta siihen ei sisälly määrättyä nykyisen hallituksen kannanottoa puheen alaisten eri esitysten asialliseen sisältöön nähden. Mitä nyt käsiteltävänä olevaan ehdotukseen tulee, niin pyydän ilmoittaa, että hallitus kysymyksessä oikeudesta saada lukea pois maksettu valtiovero verotettavasta tulosta kannattaa sen suuntaista sanotun oikeuden rajoittamista tällä kertaa, kuin valiokunnan ehdotukseen sisältyy.

Ed. von Born: Jag kan icke underlåta att vid detta tillfälle yttra några ord om en förändring, som av statsutskottet vidtagits i det föreliggande betänkandet, nämligen i § 10, där fråga är om beskattning av lantbruksfastighet.

För min del kan jag icke annat än ställa mig avvisande gentemot statsutskottets förslag i denna del. Hela den förändring, som statsutskottet förordar, ligger strängt taget, — såsom också statsutskottets ärade ordförande redan antytt, — på sidan om det regeringsinitiativ, som utgjort grunden för behandlingen i utskottet. Även om man vill bortse från denna omständighet, varför ju vissa skäl, och framför allt tidigare praxis, kunna åberopas, synes mig i varje fall den föreslagna förändringen vara av så pass stor och genomgripande art såväl i princip som praktiskt taget, att den icke hade bort åvägabringas utan en grundlig och allsidig utredning av frågan, en bered-

ning, som knappast kunnat tillfredsställande nog ske i statsutskottet. Redan på denna grund hade jag för min del helst sett, att frågan om en omställning av beskattningen för lantbruksfastigheter fått förfalla för denna gång och möjligen blott en utredning därom äskats t. ex. i form av en petitionskläm.

I sak ställer jag mig i övrigt på samma standpunkt som undertecknaren av reservationen n:o 3 och vill, utöver vad i denna redan anförts, ytterligare tillägga ett par omständigheter.

Meningen synes ju vara, att de vid kommunaltaxeringen fastställda normalbeskattningsgrunderna, för så vitt det gäller lantbruksfastigheter, oförändrade skola tillämpas jämväl vid beräkandet av inkomster för utgörandet av inkomst- och förmögenhetsskatten för samma år. Följden härav kan emellertid lätt bli en stor ojämnhet och orättvisa. Avkastningsgrunderna fastställas ju, och hava åtminstone hittills merändels fastställts mycket olika i olika, t. o. m. närbelägna kommuner, vilket i motsvarande grad kommer att verka ojämnhet och orättvisa i fråga om statsbeskattningen. Den ena kommunen håller kanske en relativt låg skala vid uppskattningen av inkomsten från jord, de andra en hög sådan, och endast i den mån besvär däröver anföras från den enskildes sida kunna dessa skalor bli föremål för jämförelse sinsemellan och en rättvis utjämning enligt högre myndighets prövning och avgörande. En kommun, som till huvudsaklig del består av jordbruks- och bondebefolkning och som kanske har relativt små uttaxeringsbehov, fastställer medelavkastningen synnerligen låg, och om ej detta genom någons tilläventyrs anförda besvär i saken ändras, kommer befolkningen i denna kommun att åtnjuta vid statsbeskattningen en oskäligen lättnad i jämförelse med befolkningen på andra orter. En annan kommun består kanske åter till största delen av arbetarbefolkning och fastställer en högre medelavkastning från jorden, då åter statsbeskattningen där för den jordbrukande befolkningen kommer att bli i hög grad betungande. Det bör även ihågkommas, att taxeringen inom varje kommun egentligen gäller blott en värdesättning av dess olika skatteobjekt i förhållande till varandra, medan taxeringen för statsskattens utgörande måste innefatta en jämförelse av dem icke

blott sinsemellan, utan även utåt med hänsyn till likartade föremål på andra orter.

Vid den kommunala taxeringen är för övrigt icke den ena eller andra beskattningsgrundens användande i och för sig av så stor betydelse. Det gäller därvid endast uttagande från de skattskyldiga av ett på förhand fixerat belopp, det kommunala årsbehovet, och det är endast i och för fördelning av detta belopp mellan skattdragarna som desse med hänsyn till sina inkomster taxeras. Är taxeringen genomgående hög eller genomgående låg, så verkar detta icke så mycket på storleken av vars och ens skattebelopp, blott taxeringen hålles något så när jämn och likformig över alla skattebetalande i kommunen. En hög taxering giver visserligen ett större antal inkomstören för envar, men tillika ett mindre skattebelopp för varje öre, och tvärtom. Det hela jämnar sålunda lätt ut sig av sig självt utan att nämnvärd orättvisa sker. Så är däremot icke förhållandet, då fråga är om taxering för utgörande av inkomst- och förmögenhetsskatten. Denna taxering avser ju icke fastställandet blott av fördelningsgrunden mellan skattedragarna inbördes med hänsyn till ett visst begränsat skattebelopp, som skall av dem gemensamt sammanskjutas, utan utgör grunden för beräkning och uttagande av en uti det oändliga stegringsbar skatt. Här tages alltså för varje fall ut från den enskilde så mycket, som blott enligt skatteskalen kan fås, på grund av den en gång fastställda skattegrunden och envars i enlighet därmed beräknade inkomster. I samma mån som värderingen av skatteobjekten hålles hög, blir alltså även det slutliga envar påförda skattebeloppet högt; och faran för en överbeskattning är härvid så mycket större, som ju inkomst- och förmögenhetsskatten påföres progressivt och icke såsom den kommunala endast proportionellt emot de beräknade inkomsterna.

Kommunaltaxeringen kan därför enligt min tanke icke vara lämplig och riktig såsom grund för den på andra principer vilande statsbeskattningen.

En taxering enligt en på förhand fastställd normalskala för beräkande av envars inkomst, m. a. o. enligt den inkomst envar med hänsyn till sin rörelses omfång och beskaffenhet bör hava, har ju en viss hävd för sig vid den kommunala beskattningen och kan där på rätt goda grunder

försvaras, men dess införande med avseende å statens inkomst- och förmögenhetsskatt synes mig, även om den ordnades oberoende av kommunaltaxeringen, vara i hög grad betänkelig. Här böra icke några mer eller mindre fiktiva värden, utan verkliga sådana, alltså envars faktiska inkomst och förmögenhet, läggas till grund för beräkningarna. Denna beskattning rör ju först och främst i regeln rätt betydande belopp. Den största noggrannhet och hänsyn till varje särskilt fall borde därför, för undvikande av orättvisa, iakttagas, något som icke blir möjligt vid det summariska förfarande som normaltaxeringsprincipens genomförande innebär. Beskattningen är vidare progressiv och därmed även ägnad att progressivt stegra de ojämnheter och orättvisor, som vid en dylik taxering lätt kunde förekomma. Och slutligen kan ju intet vara naturligare och riktigare, än att inkomst- och förmögenhetsskatten, så betungande den i själva verket är, skall motsvara icke den förmåga, som envar måhända borde hava, utan den, som han på grund av sina verkliga inkomster faktiskt i varje särskilt fall har att bära en sådan beskattning. Eljes kan det lätt inträffa, att hela detta beskattningssystem blott kommer att medföra lättnad för den, som kanske har det lätt och bekymmerfritt förut och ytterligare lägga bördan på den, som har tillräcklig bördan förut att bära.

Måhända kan, såsom statsutskottets ordförande nyss framhöll, det nya systemet ur statens synpunkt vara ändamålsenligt, men lika visst är, att det ur skattedragarnes synpunkt lätt är ägnat att leda till orättvisa och otillfredsställande resultat.

Jag tillåter mig därför för min del avstyrka det förslag till ändring av § 10 i lagen om inkomst- och förmögenhetsskatt som statsutskottet framlagt.

Ed. Järvinen: Ppytäsinn kiinnittää suuren valiokunnan huomiota niihin valtiovarainvaliokunnan mietinnöstä eriiisiin ehdotuksiin, joita kolmas vastalause sisältää. Ensimmäinen eriiävä ehdotus on se, joka koskee 13 §:n 4 kohtaa. Siihen nähden vastalauseessa ehdotetaan, että hyväksyttäisiin hallituksen esitys ja siis myönnettäisiin verovelvollisille oikeus vähentää verotettavasta tulosta valtiolle maksettu vero. Valiokunnan puheenjohtaja on jo tätä käsityskantaa myöskin kannattanut. Täytyy

pitää kohtuullisena, että tuloveroa maksettaessa tätä veroa ei tarvitse maksaa sellaisista tuloista, jotka jo edellisenä vuonna on valtiolle verona suoritettu.

Toisekseen vastalauseessa ehdotetaan, että 28 §:n ensimmäisen momentin neljäs kohta, joka velvoittaa osakeyhtiöt ilmoittamaan edellisenä vuonna kullekin osakkaalle maksetun osingon, poistettaisiin. Tämä velvollisuus on nimittäin käytännössä erinomaisen vaikea, voi sanoa suorastaan mahdoton toteuttaa. Ja se tuottaa monelle osakeyhtiölle ihan kohtuuttoman suurta vaihua eikä se kuitenkaan koskaan tule täysin täytetyksi. Onhan maassa osakeyhtiöitä, ei ainoastaan suuret pankit vaan muitakin, joiden osakasten määrä kohoaa tuhansiin ja joiden osakkaat asuvat erinomaisen useilla verotuspaikkakunnilla. Kirjanpito näistä, varsinkin kun osakkeet monessa tapauksessa ovat haltiapaperien veroisia ja voivat siirtyä melkein päivä päivältä eri käsiin, kirjanpito näistä osakkaista on aivan mahdoton, varsinkin kun vielä lisäksi osinkolipulla oikeastaan kuka tahansa tavaksi tulleen kutyymän mukaan on oikeutettu osingon nostamaan.

Mitä osakeyhtiöiden verotukseen muuten tulee, niin kaipaisi, se kai yleisesti myönnetään, juuri niiden verotus ennen kaikkea huomattavia lievennyksiä. Onhan niin, että osakeyhtiöt meidän maassamme nykyään maksavat erinomaisen suuren osan valtion tulo- ja omaisuusverosta, tuloverosta runsaasti 2/3, 67 % eräältäkin vuodelta, vaikka niiden taksotetut tulot tekevät vain vajaan viidenneksen eli 19 % kaikista taksoituista tuloista. Kuitenkin on osakeyhtiöiden asettamista aivan samanlaisen progressiivisen tulo- ja omaisuusveron alaiseksi kuin yksityisetkin henkilöt, sitä on sekä teoreettisesti että kansantaloudellisesti pidettävä vähemmän puolustettavana. Onhan muistettava että tulo- ja omaisuusvero aina on henkilövero. Tulo- ja omaisuusveron määräykset toimeentulominimistä, progressiivisesta verottamisesta ja vakautetun tuloan ankarammasta verottamisesta, kaikki nämä tällaiset nykyaikaiselle tulo- ja omaisuusverolle erittäin tyypilliset määräykset, ne ovat syntyneet pitämällä silmällä yksityishenkilöiden tulosuhteita ja veronmaksukykyä. Alkuaan kyllä, silloin kuin 1890-luvulla eri maissa tällainen progressiivinen tulo- ja omaisuusvero ensi kerran tuli käytäntöön, alkuaan kyllä kaik-

kialla asetettiin osakeyhtiöt aivan samanlaisen verotuksen alaisiksi kuin muutkin veronmaksajat. Mutta silloin oli vielä tuloveron progressiooni varsin vaatimaton. Se pysähtyi esim. Preussin tuloverolaissa vuodelta 1891 4 %:iin, joka oli korkein veromäärä kaikista suurimmista tuloista. Nytemmin sodan jälkeen on kaikissa maissa tulo- ja omaisuusveron progressiooni tehty jyrkemmäksi kuin ennen, mutta nyt on myös useimmissa maissa osakeyhtiöt asetettu erikoisen verotuksen alaisiksi eikä yhteisen tulo- ja omaisuusveron. Monessa maassa osakeyhtiöt maksavat yhdenmukaisen, samana prosenttina voitosta tai tulosta lasketun veron, Ranskassa esim. 1920 annetun lain mukaan 8 % nettovoitosta, Hollannissa $6\frac{2}{3}$ % tulosta j. n. e. Onhan nimittäin niin, että osakeyhtiöissä ei suinkaan suuri tulo sellaisenaan ilman muuta merkitse suurempaa veronmaksukykyä.

Varsin kohtuuttomana täytyy myöskin pitää omaisuusveron vaatimista osakeyhtiöiltä, koska omaisuusvero yhteydessä tuloveron kanssa on alkuaan syntynyt vain siitä pyrkimyksestä, että tahdotaan fondeerattu, vakautettu tulo ankarammin verottaa kuin työllä saatu tulo. Mutta tätä eroa erilaisista lähteistä johtuvain tuloerien välillä ei voida osakeyhtiöihin soveltaa. Osakeyhtiöthän edustavat yleensä liikeyrityksiä, jotka tarvitsevat melkoisen suuria pääomia voidakseen ylimalkaan ollenkaan mitään saada aikaan. Olen varsin pätevältä ammattitaholta saanut laskelmia siitä, että esim. puujalostusteollisuuden alalla nykyään uuden paperitehtaan perustaminen, sellaisenkin, jolla olisi vain yksi paperikone, tulee maksamaan ainakin 30 milj. markkaa. Tällaista liikeyritystä ei siis voida ajatellakaan missään muussa muodossa kuin osakeyhtiön, koska siihen tarvittavaa pääomaa ei millään muulla tavalla voida kokoon saada. Tällainenkin liikeyritys on nyt heti alunperin velvollinen maksamaan 240,000 mk. vuodessa omaisuusveroa ja kuitenkin se on sellainen liikeyritys, joka meille kansantaloudellisesti olisi erinomaisen tärkeä ja tarpeellinen, joka edistäisi meidän vientiämme, edistäisi meidän tuotteittemme menekkiä maailman markkinoilla, mutta jonka myöskin maailman markkinoilla on taisteltava vaikeaa kilpailua vastaan muitten maitten taholta. maitten, joille liikepääomat ovat erinomaisen paljon halvempaa korkoa vastaan saa-

tavissa kuin meikäläisille yrityksille. Periaatteellisesti oikein kanta olisi, että tulo- ja omaisuusvero olisi niin järjestetty, että tuloveroa täydentävä omaisuusvero kohtaisi vain yksityisiä henkilöitä vaan ei osakeyhtiöitä. Koska näin pitkälle tuskin missään tapauksessa kuitenkaan meillä suostuttaisiin menemään, on kolmannessa vastalauseessa ehdotettu, että 22 §:ään tehtäisiin sellainen määräys osakeyhtiöistä, että ne maksavat omaisuusveroa puolet siitä, mitä yksityiset henkilöt.

Mitä itse tuloveroon sitten tulee, niin olen jo maininnut, että useissa maissa, vaikkakin näissä maissa on käytännössä progressiivinen tulovero, tulovero osakeyhtiöistä kuitenkin on määrätty vain määrätyn prosentiksi, muuttumattomaksi. Sellaiseen olisi meilläkin pyrittävä. Mutta koska ei sekään voine saada riittävää kannatusta, niin olisin puolestani sitä mieltä, että se periaate, joka hallituksen esitykseen tässä kohden sisältyy, on epäilemättä onnistuneempi kuin valiokunnan omaksuma. Kuitenkin olisi, jos hallituksen esitys osakeyhtiöitten tuloveron määräämiseen nähden perustukseksi otettaisiin, siinä otettava huomioon, ettei osakeyhtiöittenkään vero missään tapauksessa saisi kohota yli 20 %:in. Ei ole mitään järkeä mielestäni siinä, että juuri osakeyhtiöltä vaaditaan vielä suurempi vero kuin keltään yksityiseltä.

Ne muutokset, joita kolmannessa vastalauseessa ehdotetaan, tietysti supistaisivat tulo- ja omaisuusveron tuottoa jossain määrin, mutta ne tuskin tätä tuottoa sittenkään paljon sen enempää vähentäisivät kuin mitä hallituksen esitys edellyttää. Ja terveessä veropolitiikassa — sen kai kaikki myöntävät — täytyy pitää silmällä, ei ainoastaan finanssitaloudellisia vaan myöskin sosiaalisia ja kansantaloudellisia näkökohtia. Mitä sosialipoliittisiin näkökohtiin tulee, niin niitä ottaa kyllä tulo- ja omaisuusvero tähänastisessakin muodossaan ja vielä enemmän nyt ehdotetussa muodossa kylläkin huomioon monin tavoin, esim. kun säädetään verovapaa toimeentulominimi tai kun määrätään alhaiset veromäärät pienheikoista vuosituloista tai kun säädetään helpotuksia perheellisille veronmaksajille. Osakeyhtiöitten verotus on ala, jossa tärkeitä kansantaloudellisia näkökohtia ei olisi unohdettava. Kun esim. maan tärkeimmät vientiteollisuudet, joittenka varassa koko

kauppataseemme on, kun ne ovat suuria osakeyhtiöitä ei niiden ylen korkeaa, ylen kohtuutonta verottamista pelkästään sen vuoksi, että mukavuussyistä sovelletaan yksityisten suurrikkaitten ankaraa verotusta niihinkin, vieläpä sitä kovennetaan, tämäkin verottamista ei voida pitää kansantaloudellisesti tarkoituksenmukaisena ja hyväksyttävänä.

Ed. J. F. Aalto: Puheena oleva hallituksen esitys ja sen johdosta esitetty valtiovarainvaliokunnan mietintö on oikea tyyppillinen näyte siitä, kuinka häikäilemättömällä tavalla yritetään kaikessa palvelu suurtuloisten etua ja tietysti samassa suhteessa lisätä pieniä tuloja nauttivien verokuormaa. Minä pyydän kiinnittää huomiota vain tämän lakiesityksen pariin kohtaan.

Ensimmäinen, joka on esitetty jonkunlaisena uudistuksena ja veronhuojennuksena vähävaraisillekin, on pääasiassa vain suurten tulojen nauttijain helpottamista eikä siis vähävaraisille suinkaan merkitse mitään. Se että verotettavista tuloista valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaan saisi vähentää puolet edellisenä vuonna maksettusta verosta merkitsee kyllä suurten tulojen nauttijoille paljonkin, mutta mitä se itse asiassa työväelle merkitsee, siitä minä esimerkkinä pyydän mainita esim. 20,000 markan vuositulojen nauttijat. Valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaan tulisivat 20,000 markan vuositulojen nauttijat saamaan verohelpotusta vuodessa kokonaista — 4 markkaa 50 penniä. Erikoisesti pyydyttäisiin maalaisliittolaisten huomiota kiinnittää tähän puoleen sentakia, että heidän valitsijoissaan on myöskin huomattava osa sellaisia, jotka tällaisia pieniä tuloja nauttivat. Ja jos tällainen esitys hyväksytään, merkitsee se siis vain helpotusta suurten tulojen nauttijoille ja samassa suhteessa tulee se tietysti lisäämään verotaakkaa pienten tulojen nauttijoille. Kun nimittäin suurten tulojen nauttijat tällä tavoin joutuvat saamaan huomattavia helpotuksia ja tämän takia valtion tulot vähenevät noin 45 miljoonalla markalla, johtaa se tietysti lopuksi siihen että vähentyneet verotulot muulla tavalla otetaan niiltä vähävaraisilta, jotka nyt ovat näin suuren hyödyn tästä reformista saaneet nauttiakseen kuin on 4 markkaa 50 penniä vuodessa. Tätä ei siis voi millään tavalla kutsua parannukseksi

kansan suurimpaan osaan nähden vaan on se päinvastoin, kuten sanottu, huononnus ja kokonaan tarkoitettu palvelemaan niiden etuja, jotka kyllä kykenisivät veronsa maksamaan.

Toinen puoli, joka on sangen räikeä epäkohta, on niin sanotuksi toimeentulominimiksi määrätty raja, on niin alhainen, että jo 6,000 markan tuloista aletaan verottaa. Jokainen kai käsittää, että tällaisilla tuloilla ei mitenkään nykyoloissa kukaan kykene ainakaan kunnollisesti elämään. Kahdentoistakintuhannen markan toimeentulominimi, mikä esitetään ensimmäisessä vastalauseessa, on liian pieni. Ei sellaisenkaan tulojen nauttija enää, varsinkaan jos sillä on perhe elätettävänä ja saa 12,000 markkaa vuodessa palkkaa, kykene enää veroa maksamaan eikä kunnollisesti muutenkaan sillä elämään. Valtiovarainvaliokunta ei kuitenkaan ole katsonut voivansa kohottaa tätä määrää edes tuohon vaatimattomaan summaan 12,000 markkaan, vaan on ehdottanut sen 6,000 markaksi. Jos vähänkään tahdottaisiin pitää silmällä vähävaraisen kansanosan elämisen mahdollisuuksia ja sen maksukykyä, olisi se pitänyt nostaa vähintään 15,000 markkaan eikä se sittenkään olisi korkea. Minä olen kyllä kuullut sellaisia väitteitä, että täytyyhän sitä köyhemmälläkin kansanosalla tai pienempien tulojen nauttijoilla olla velvollisuuksia ja että se muka merkitsisi heidän velvollisuuksistaan vapautumista yhteiskuntaa kohtaan jos määrättäisiin tämä toimeentulominimi niin korkealle, kuin palkan pitää olla työläisellä, tullakseen kutakuinkin toimeen. Tämä väite on kuitenkin perin heikko. Ensiksi joutuvat työläiset yleensä jo jatkuvalla työllään hyödyttämään yhteiskuntaa. Joka-päiväisen työnsä tuloksista, luomistaan arvoista joutuvat he yhteiskunnan hyväksi luovuttamaan jo suuren osan ja siis sillä tavalla täyttämään velvollisuuttaan yhteiskuntaa kohtaan. Suuri, huomattavin osa siitä menee tietenkin työnantajain hyväksi, siis näiden hyväksi, joille verohelpotusta tarkoitetaan tässä esityksessä. Tällä tavalla joutuu työväki jo yhteiskunnan hyväksi uhraamaan voimiansa jokainen päivä ja tulee siis velvollisuutensa ainakin yhtä hyvin täyttäneeksi kuin joku tehtailijakin, vaikkakaan ei hänen enää nälkäpalkastaan tarvitsisi veroa maksaakaan, koska hän, kuten sanottu, jatkuvalla työllään hyödyttää yhteiskuntaa.

Lopuksi tästä ei ole hyötyä yhteiskunnallekaan huolimatta siitä, että niin uskotellaan, jos tällä tavalla jatkuvasti ja edelleen yritetään vähävaraisten verokuormaa lisätä, mitä tämä esitys tietäisi, jos se tulisi hyväksytyksi. Kun työläisiä, vähävaraisia verotetaan näin raskaasti, saattaa se useat sellaiseen asemaan, että heidän toimeentulonsa tulee sitäkin hankalammaksi. Usein heiltä viedään tällaisen kohtuuttoman verotuksen kautta pois niitakin edellytyksiä elämiseensä, joita heillä aikaisemmin on ollut. On tunnettua että lukemattomia työläisperheitä on joutunut jo nykyäänkin voimassa olevan verotuksen kautta sellaiseen asemaan, että heiltä on viety huonekalut, sanalla sanoen koko irtain pikku-omaisuus, kaikki mitä irti saadaan ja mitä katsotaan ulosottolakien mukaan voitavan ulosmitata. Tällä tavalla joutuvat monet perheenelättäjät sellaiseen asemaan, että se vaikeuttaa entistäkin enemmän heidän työnsä perheen elättämiseksi, ja viimein kun tällaista menoa jatketaan, veroilla kiristetään, ryöstövuodeilla ahdistetaan, ajetaan nämä vähävaraisemmat kovaosaisimmat semmoiseen asemaan, että heidän on viimein pakko turvautua yhteiskunnan apuun, köyhäinhoitoon. Tällöin ollaan siis jouduttu asemaan, että ensin kiristetään ulos veroina aivan ylenmääräisesti ja lopuksi ollaan pakotetut köyhäinhoitoavun kautta perhettä jollain tavalla huoltamaan silloin, kun se alkaa joutua jo nälkäkuoleman partaalle. Tällaiseen tulokseen päästään, jos tätä verotuspolitiikkaa aletaan noudattaa tai tämä esitys hyväksyttäisiin. Sen takia minä pyydänkin kiinnittää, kuten jo alussa huomautin, erikoisesti maalaisliittolaisten huomiota tähän kysymykseen, kun se uudelleen tulee käsittelyn alaiseksi, että he koettaisivat miettiä kysymystä ja toisessa käsittelyssä olisivat selvillä siitä, mitä tämä merkitsee heidänkin valitsijoilleen. Minä suositan hyväksyttäväksi valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitettyä ensimmäistä vastalauseetta.

Ed. H u t t u n e n: Hallitus antaessansa esityksen nyt voimassa olevan tulo- ja omaisuusverolain muutoksiksi on todennut, että tässä maassa verovelvollisilla on siinä määrin raskas verotaakka, jotta siihen on ryhdyttävä huojennusta aikaansaamaan. Kohtuulliseksi huojennukseksi on hallitus ajatellut noin 130 miljoonaa

markkaa vuosittain. Ei olekaan väärin esittää, että tässä maassa verovelvolliset ovat verrattain ankaran verorasituksen alaisia. Mutta hallituksen esitys, kuin myöskin valtiovarainvaliokunnan mietintö perustuu sille pohjalle, että niille jotka ovat kaikkein ankarimmin veroilla rasitettuja, joiden toimeentulo on kaikkein vaikeinta ja jotka ovat suorastaan maksukyvyttömiä, ei hallitus, enempää kuin valtiovarainvaliokuntakaan, ole havainnut tarpeelliseksi verohelpotuksen aikaansaamista. Valtiovarainvaliokunnan mietintö ei merkitse pientuloisille vielä riittävää verohuojennusta. On nimittäin siten, että 6,000 markan tuloista suoritettava veroerä, vaikkapa se valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaisesti ei nousisikaan kuin 24 markkaan, on kuitenkin siksi suuri tuolle 6,000 markan ansaitsijalle, että se merkitsee sille paljon raskaampaa rasitusta kuin sille, joka maksaa veroa 1,500,000 markan tulosta. On aivan selvää, että ainakin kalliimmilla paikkakunnilla 6,000 markan tulot ovat riittämättömiä, niillä ei tule edes huonostikaan toimeen. Ellei ole tuloja muuta kuin 6,000 markkaa, täytyy silloin olla joko välillisesti tai välittömästi jo yhteiskunnan hoidon alaisena, ja silloin tuntuu aivan luonnottomalta, että sitä vielä verotetaan.

Valiokunta ei kaikissa kohdissa ole yhtynyt hallituksen esitykseen, mutta kuitenkin on se suurin piirtein seurannut hallituksen esitystä. Eräissä kohdin, kuten täällä jo mainittiin m. m. maksetun veron vähennyksessä, valiokunta on mennyt eräänlaiseen välimuotoon, se kuitenkin tietää sitä, että suurituloiset, kuten ed. J. F. Aalto jo mainitsi, saavat lievennyksestä tuntuvamman osan, vieläpä prosenteissakin, kuin mitä pientuloinen voi saada. Siis sitä ei siltäkään kannalta voida puolustaa. Ei voida myöskään puolustaa työntekijäin kannalta sitä ehdotusta, joka on 23 §:n 4 kohdan 3 momentissa. Tuo sanamuoto, joka on muutettu nyt voimassa olevaan lakiin nähden, merkinnee sentään aika paljon, sillä veron vähennykset, joita ovat aikaisemmin osakeyhtiöt saaneet tehdä ainoastaan vissin prosenttimäärän pääomasta, on nyt muutettu omaisuudeksi, ja tiedetään, että osakeyhtiön omaisuus on paljon suurempi kuin niiden pääoma, ja sillä tavalla tuo veron vähennys muodostuu paljon suuremmaksi, kuin mitä nyt voimassa

oleva laki edellyttää, joka myös tietää näille suuryhtiöille entistä huomattavam-paa veron helpotusta, sen sijaan työläiset s. o. pientuloiset jäävät siitä, jos ei kokonaan osattomiksi, niin ainakin niin vähälle, joka ei mitään merkitse.

Mainitsin jo, että 6,000 markan tuloista ei olisi oikeutta verottaa. Ja kun tarkas-telemme sitä veron määrää, mikä 6,000 markan tuloista on nyt voimassa olevan lain mukaan tullut, niin havaitsemme, että se on vuodelta 1921 ollut verrattain pieni, 10,058,700 markkaa. Valtiovarainvalio-kunnan mietintö tietäisi pientä helpotusta 6,000 markan tuloista, mutta kuitenkin, kuten sanoin, ei se työläiselle, pienveron-maksajalle tule tietämään veron helpotusta, sillä hänen toimeentulonsa on muodostunut niin huonoksi, ettei hän tuota pientäkään veroa voi suorittaa. Silloin olisi luonnol-lisempaa, että minimi kohotettaisiin ylem-mäksi, eli vähintään 15,000 markkaan. Sitä pienemmillä tuloilla tuskin voidaan sanoa kunnollisesti toimeentulevan.

Useita kohtia valtiovarainvaliokunnan mietinnössä on sellaisia, joita pientuloisten kannalta ei voida hyväksyä. On vielä eräitä kohtia, jotka kaipaavat mainintaa, m. m. kun aikaisempi tai nyt voimassa oleva laki samoin kuin valtiovarainvalio-kunnan mietintökin suo huomattavia veronvähennyksiä kotimaisille osuuskunnille, sellaisille yhtymille, jotka eivät ja'a 6 % suurempaa vuotuista voitto-osuutta, on kui-tenkin eräitä sellaisia yhtymiä, jotka eivät aikaisemman, eivätkä tämänkään ehdotuk-sen mukaan pääsisi veronvähennyksestä osallisiksi. Ne ovat sellaisia työväenjärjes-töjä — aatteellisia yhtymiä, jotka toimin-tansa taloudelliseksi tueksi ovat pakotetut järjestämään jonkinlaista liiketoimintaa m. m. ravintolaliikettä j. n. e. ja siitä huoli-matta, vaikka osuuskunnat ja muut yhty-mät, jotka nyt valtiovarainvaliokunnan mietinnön mukaan pääsevät osallisiksi en-tistä tuntuvampiin veronvähennyksiin, ei-vät työväenjärjestöt, s. o. työväen omista-mat yhtymät ole siitä päässeet osallisiksi, ja kuten mainitsin, ei tämäkään ehdotus niitä vielä siihen edellyttäisi. Tämä on mielestäni luonnontonta. Sen tähden olisi-kin nyt lakiin saatava sellaiset määräyk-set, jotka edellyttäisivät sen, että työväes-tönkin aatteelliset yhtymät, jotka toimin-tansa tueksi harjoittavat jonkunlaista ra-vintola- ja ruokaliikettä ja joiden pääasial-

lisina kuluttajina ovat yhtymän omat jä-senet, että ne pääsisivät edes niihin oikeuk-siin, mihin osuuskunnat pääsevät, jotta ne voisivat tuloistaan edes puolet vähentää. Kun tätä kysymystä käsitellään suuressa valiokunnassa, toivoisin, että nämä mainit-semani seikat otettaisiin huomioon.

Ed. J o k e l a: Verotuslakien uusiminen on kieltämättä tarpeen vaatima toimenpide. etenkin meillä Suomessa, sen vuoksi, että meillä vallitsee tavaton epäsuhte eri yhtiiskuntaluokkiin kuuluvien yhteiskunnan jäsenten verottamisessa. Kun ottaa huo-mioon sen, että omistava luokka etuoikeuk-siensa avulla on päässyt siihen asemaan, että se voi sälyttää kaikki yhteiskunnalli-set rasitukset työtätekevien, toisin sanoen teollisuus- y. m. palkkatyöväen ja pikku-talonpoikain kannettaviksi, niin jo tämä edellyttää lainsäädännössä sellaisia muu-toksia, ettei kellekään jäisi mahdollisuutta työntää omia velvollisuuksiaan toisten niskoille. Nykyisin maksavat suurkapitalistit ja teollisuusyhtiöt veroja vain nimelli-sesti, mutta asiallisesti ei ollenkaan. Mi-käli tuotanto- ja kauppavoittoja y. m. sel-laista verotetaan, niin siirretään veroihin menneet erät kiireen kaupalla luovan työn tekijäin maksettavaksi joko palkan alen-nuksen, työpäivän pitennyksen, työtehon kiristämisen tai kulutustavaran hinnan ko-hottamisen muodossa. Samat herrat, jotka näin tekevät, valmistavat myös menot ver-orahoille. Viime lauantaina käsitteli edus-kunta v. 1925 budjettia, josta ei suinkaan kukaan voine väittää, että se olisi ollut koko kansan parhaan mukaan laadittu. siksi huikeita summia siinä esiintyi todis-tamassa varsinkin menopuolen luokkaluon-netta. Kun tosiasia-in valossa katselee eri yhteiskuntaluokkien taloudellista ja yhtiiskunnallista asemaa, niin verotuskysy-myksessä tulee väkistenkin siihen tulok-seen, että verot kokonaisuudessaan kuulu-vat rikkaiden kannettaviksi ja että köyhät, työtä tekevät, ovat kokonaan veroista va-pautettavat. Vasta sitten, kuin sinne asti päästään, poistuu verotusjärjestelmästä se epäsuhte, joka sälyttää kaiken yhteiskun-nallisten rasitusten kuorman työtä tekevien hartioille.

Käsilä oleva valtiovarainvaliokunnan mietintö kuitenkin osoittaa edelleen vallan päinvastaista suuntaa. Valiokunta ehdottaa tosin verojen huojennuksia, mutta kenelle?

Niillekö, joiden tulot eivät riitä riittävän ravinnon hankintaan? Ehdottaako hallitus ja valtiovarainvaliokunta verohelpotusta työläisille, joilta verot ulosmitataan palkasta, koska niitä muuten ei voida saada. sillä viikkotilin käteensä saatuaan työläinen mieluummin ostaa sillä välttämättömiä kulutustarpeita ja maksaa tilikauden aikana syntyneitä ruokavelkojaan, ennenkuin maksaa veroja. Ehdotetaanko verohelpoituksia pienviljelijöille ja pikkutalonpojille, joiden nurkissa paukkuu ulosottomiehen vaasara vaatien nopeaa suoritusta ylivoimaisiksi käyneille veroille? Se, että toimeentulominimi ehdotetaan 6,000 markaksi, osoittaa jo, ettei valiokunta suinkaan ole köyhiä säästänyt. Sillä jokainenhan tietää, ettei 6,000 markan vuosituloilla kukaan voi elää. Ollakseen edes siedettävä, täytyy rahan arvon nykyisellään ollessa verovapaan tulorajan olla alhaisintaan 15,000 markkaa, kuten mietintöön liittyvässä toisessa vastalauseessa ehdotetaan, koska nimittäin pienistä tuloista elävien täytyy jo ennen tuota rajaa maksaa tavattoman kalliit välilliset verot. Maan vähävaraisten maksukykyä ei olekaan valiokunnassa pidetty minkään arvoisena huomioon otettavana seikkana, koska tuntuva asiallinen verohelpotus ehdotetaan annettavaksi niille, joiden maksukyky edellyttäisi niin suurta verojen nousua, että ne, joiden on pakko vähentää verorahat välttämättömistä kulutustarpeista, voitaisiin kokonaan veroista vapauttaa. Valiokunnan mietinnöstä käy selville, että vähätuloisten verottamisinto on niin suuri, että heitä pitää verottaa silläkin uhalla, vaikka koko verotulot menisivät perimiskustannuksiin. Ainakin suhteettoman suuri osa vähätuloisilta kiskotuista veroista tulee edelleen menemään verollepano- ja perimiskustannuksiin, jos esillä oleva lakiehdotus valiokunnan mietinnön mukaisena hyväksytään, joten valtion hyöty tällaisesta verottamisesta jää lopultakin varsin pieneksi, jos nyt asiaa koettaisi siltäkin kannalta arvostella. Valiokunnan verotusintoa ja niitä johtavia periaatteita, joita valiokunta mietintöä laatiessaan on noudattanut, kuvaa varsin sattuvasti toimenpide, jota valiokunta mietintönsä perustelujen ensimmäisessä ponnassa ehdottaa. Olen kuullut eräältä valiokunnan jäseneltä, että valiokunta itsekin ei usko mokomalla verolailla tuloja saatavan, mutta se toivoo siten avioliittojen lukumäärän kasvavan.

Ankarasti verottamalla perheettömiä, usko valiokunta voitavan pakottaa nämät muodostamaan perheitä kielteisistä edellytyksistä huolimatta. Koko ajatus on siis lähtöisin tunnuslauseesta: „Lisääntykää ja täyttäkää maa”. Valtio kyllä sopinee tuollaisen naittajan eli puhemiehen tehtävään, mutta saattaa siinä ammatissa käydä niin, että puhemiehen matkakulut nousevat palkkioita korkeammiksi. Joka tapauksessa muistuttaa tuollainen veroperuste Nummisuutarin Eskon naimapuuhia. Valtiovarainvaliokunta on mietintöä laatiessaan noudattanut siis sellaisia periaatteita, että minunkin täytyy suositella mietintöön liittyvää toista vastalauseetta.

Ed. Haverinen: Näin verolain käsittelyssä muistuu mieleen satu linnusta, joka lensi tervatulle sillalle. Tässä joutuu lainsäätäjä kokemaan samanlaista pulaa kuin tuo lintu parka. Yhden kohdan tultua laissa sovitetuksi tyydyttävään kuntoon, toinen kohta antaa aihetta painaviin muistutuksiin. Ja tuskinpa koskaan voidaan säätää sellaisia verolakeja, että ne kaikkia veronmaksajia täydellisesti tyydyttäisivät. Mutta sellaisia yleistä oikeudentuntoa tyydyttäviä periaatteita on kuitenkin pyrittävä noudattamaan, että verotus joutuu kohtuudenmukaisesti jokaisen veronmaksukykyisen kannettavaksi. Tällöin täytyy tarkoin harkita mikä on se raja, josta verotus voi alkaa ilman että verona viedään välttämättömimmät elämismahdollisuudet verotettavalta. Myös on huomioon otettava verotettavan veronmaksukykyyn heikkeneminen hänen joutuessaan veronalaisesta tulostaan kustantamaan läheistensä ylläpidon; sillä eihän ole sen henkilön veronmaksukyky läheskään yhtä kiireälle jännitetty, joka yksin saa nauttia sellaisen tulomäärän, mistä toinen joutuu elättämään suuren perheen. Suomessa ei ole vielä tähän asti läheskään oikeudenmukaisesti huomioon otettu tätä veronmaksukykyyn heikkenemistä; se raja, mihin asti verohelpotusta on sallittu läheisten omaisten elättämisen, sairauden, tapaturman tai muun laillisen syyn vuoksi, on ollut liian alhainen. Jos osapuolienkin kohtuullisesti olisi laskettu se kulunki, mikä tällaisista syistä on ollut verovelvollisen maksukykyä vähentämässä, ei useassa

tapauksessa ollenkaan olisi voitu veroittaa tällaisia ylikuormitettuja kansalaisia. Mutta veronmaksajat ovatkin tähän asti ikäänkuin erityisellä hartaudella pyrkineet sijoittamaan verokuorman juuri perheenelättäjäin hartijoille. Niinpä esim. aviopuolisoiden yhdessä verottaminen on muodostunut sellaiseksi kiskomiskeinoksi, jolla tehdään selvää vääryyttä näille veronmaksajille. Perusteluna tällaiselle yhdistetyistä tuloista verottamiselle on esitetty sitä hyötyä, jota aviopuolisot nauttivat yhteisestä taloudestaan. He elävät muka helpommalla yhteenlasketuilla tuloillaan kuin yksityiset maksajat omillaan. Mutta ei esim. kahta yhteistaloudessa elävää sisarusta veroteta sen korkeamman kannan mukaan, joka aiheutuisi heidän tulojensa yhteenlasketuista summista, eikä sellaisia pariskuntia, jotka verottajalle voivat osoittaa, etteivät ole laillinen aviopari, veroteta yhteenlasketuista tuloista. Laillistettu avioliitto on siis näin ollen joutunut Suomessa verokohteeneksi. Yksinäiset henkilöt, vaikka elävätkin yhteistaloudessa, eivät joudu samasta tulosta maksamaan samaa veromäärää kuin aviopuolisot ja kuitenkin on aviopuolisoiden yhteistalouden hyöty useimmissa tapauksissa jaettu monien kesken. Siinä elätetään ja kouluutetaan lapset, siinä hoidetaan ja avustetaan heikkoja vanhuksia ja muita avuttomia sukulaisia, aviopuolisoiden lieden lämmöstä nauttivat monet, eivät he yksin saa nauttia tuloaan. Näyttää siis siltä kuin avioliiton laillistuttaminen olisi tullut sellaiseksi seikaksi, josta yhteiskunnan pitää kiirehtiä sakottamaan asianomaisia. Onhan tapauksia, että tulovero on silloinkin laskettu aviopuolisoiden yhteisen vuositulon mukaan kun heidän avioliittonsa on solmittu verovuoden lopussa, eivätkä verotetut ole suinkaan yhteistaloudestaan hyötäneet asuessaan matkojen päässä toisistaan. Mutta verottaja on tuijottanut lain kirjaimen, eikä valittamisestakaan ole ollut apua. Voimassa ollut laki on kyllä sallinut aviopuolisoiden erikseen verottamisen määrättyssä tapauksessa, mutta silloinkin vero on ollut yhtä suuri kuin jos heitä olisi yhteenlasketusta tulosta verotettu; vain kuitenkin ovat kumpikin saaneet erikseen, muuta helpotusta ei siitä ole ollut. Lain sallimat vähennykset on aina laskettu verrattuina

aviopuolisoiden yhteenlaskettuihin tuloihin. Pienipalkkaisille on tällaisesta menettelystä ollut lisäkuormitusta. Jos kummankin puolison tulot olisi verotettu todellisesti erikseen, olisivat paljon useammat perheenelättäjät saaneet hyväkseen käyttää lain sallimaa tulojen vähennystä. Yhteenlasketuista tuloista verotettaessa ei tämä alennusta koskeva lainpykälä useinkaan enää ole sattunut näihin verotettaviin. Heidän yhteenlaskettujen tulojensa summaa pidetään niin huikaisevana, vaikka se jaettuna perheen eri jäsenten kesken jäisi monin verroin pienemmäksi kuin yksinäisten verovelvollisten nautittavaksi jääneet tulot. Aviopuolisoiden verottamisessa on hallitus ehdottanut luovuttavaksi nykyään voimassa olevan lain omaksumasta kannasta. Mutta valtiovarainvaliokunta lausuu, että se merkitsisi niiden aviopuolisoiden asettamista epäedullisempaan asemaan, joita on yhteisesti verotettava. Valiokuntakin kuitenkin tunnustaa epäkohdan olevan olemassa ja ehdottaa sellaista helpotusta, että verovelvolliset ovat oikeutetut vähentämään silloin kuin molemmat aviopuolisot ovat olleet ansiotyössä kodin ulkopuolella, puolet sen aviopuolison tulosta, joka vähemmän on ansainnut, ei kuitenkaan enempää kuin 5,000 markkaa. No, onhan tämäkin pieni helpotus. Vähän parempi olisi sosialidemokraattien esittämä ensimmäisessä vastalauseessa tehty ehdotus: „että saataisiin vähentää tuloista, silloin kun molemmat aviopuolisot ovat olleet ansiotyössä kodin ulkopuolella, 2/3 sen aviopuolison tulosta, joka vähemmän on ansainnut, ei kuitenkaan enempää kuin 6,000 markkaa”. Mutta, täytyy kysyä, miksi juuri aviopuolisoita pitää ollenkaan yhdessä verottaa? Miksi ei jokaista kansalaista veroteta juuri hänen tulostaan, saakoon sen kodissa tai sen ulkopuolella, avioliitossa tai yksin ollen, varsinaisella ansiotyöllä tai muunlaisella toimella? Jos verotettaessa tahdottaisiin oikeutta tehdä, niin ei avioliittoa pidettäisi, kuten nyt, jonakin „ansiottomana arvonnousuna”, jonka vuoksi on erikoisesti kohotettava asianomaisten verovelvollisuuksia. Sillä tulevatthan ainakin ne perheenäidit jo ylenmäärin muuten verotetuiksi, jotka eivät ansiotyönsä vuoksi ehdi itse edes välttämättöimpiä omia tai lastensa vaatteita valmistaa. He maksavat jo siitä erikseen.

siis joutuvat kuluttamaan ylimääräisesti sitä veronalaista ansiotuloa, josta silti jokaista penniä myöten on veroa maksettava. Eikä ansiotyössä käyvän perheen äidin voimien ja varain kuluttaminen pysähdy vain tähän. Kodissa on jokaisella vähävaraisella perheenäidillä ansiotyön lisäksi tuhansia velvollisuuksia, jotka kuluttavat hänen sielunsa ja ruumiinsa voimia. Ei hänen työpäivänsä saa milloinkaan supistua 8 tai 10 tuntiin, hänen täytyy tehdä usein pyöreitäkin työpäiviä. Työn ja velvollisuuksien paljouden vuoksi muuttuu hänen elämänsä alituisesti ahdistavaksi kärsimykseksi. Ja se on julmaa veronmaksua sekin. Perheenäitien verotettavat tulot ansaitaan siis paljon jännittävemmän ja voimia kuluttavamman ponnistelun kautta kuin muiden verovelvollisten.

Oikeudettomalta tuntuu myös sekin, että perheen äidin, ottaessaan kotiinsa apulaisen itse ollessaan pakotettu menemään kodin ulkopuolelle ansiotyöhön, tämän apulaisen palkkaa ja ylöspitoa ei sallita vähentää verotettavasta tulosta, vaikka verotettavaa tuloa ei olisi mahdollisuus saada ilman kotiapulaista. Muissa tapauksissa tulojen hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneet kustannukset saadaan vähentää. Perheenäidin vaatimaton apulainen katsotaan ylellisyyspalvelijaksi, jonka aiheuttamista kustannuksista ei sallita helpotusta veroa laskettaessa.

Kun nykyään usein kehaistetaan, että valtion varat ovat kasvaneet niin, että säästöäkin on voinut jättää miljoonamäärin, niin tulisi muistaa, että näitä miljoonia koottaessa on moni perheenäiti joutunut ponnistelevaan äärimmäisiin kärsimyksiin asti. Eikä monikaan heistä voi edes sillä tyydyttää itseään, että noilla miljoonilla olisi hoidettu yhteiskunnan asioita kaikkien yhteiseksi hyväksi. Teeke masentavan vaikutuksen tieto, että ankaralla vaivannäöllä kerätyt veromarkat joutuvat useissa tapauksissa kuin veteen viskatuiksi tai vieläkin pahemmin väärin käytetyiksi, kuten esim. valtion tilintarkastajain kertomuksesta vastikään nähtiin.

Olen siis sitä mieltä, että aviopuolisoidenkin tulot ovat verotettavat samojen perusteiden mukaan kuin yksityistenkin veronmaksajain tulot. Nyt on tämä laki kaikessa laajuudessaan uudistettavana. Älköön siis jätettävä siihen sellaisia epäkoh-

tia, jotka kuitenkin ovat ennemmin tahi myöhemmin korjattavat.

Sitten vielä suosittelisin sitä valiokunnan ehdotusta huomioon otettavaksi, joka kuuluu: „että eduskunta kehottaisi hallitusta ottamaan harkittavakseen, voitaisiinko säätää lisätty tulovero sellaisten henkilöiden maksettavaksi, joilla ei ole perheen tai läheisten ylläpitovelvollisuutta, sekä, jos katsoo siihen syytä olevan, siitä aikanaan tekemään eduskunnalle esityksen.”

Ed. Pennanen: Kun ollaan tekemisessä niin monimutkaisen ja talouselämään läheisesti ja meillä kieltämättä syvästi vaikuttavan asian kanssa kuin tulon ja omaisuuden asteittain ylenevä verotus on, niin ei juuri sovi odottaakaan kaikin puolista yksimielisyyttä edes niidenkään kesken, jotka tahtovat asian asiallisesti ottaa. Niin oikeutettu kuin asteittain ylenevä verotus periaatteeltaan onkin, on se kumminkin osoittautunut verrattain vaikeaksi oikeudenmukaisesti soveltuttaa sekä erilaisista lähteistä saatuihin tuloihin kuin myöskin nykyaikaisen talouselämän moninaisiin eri muotoihin. Myöskin heikkoudet itse veroissa, tahi sattuvat virheet ja epätasaisuudet tulojen ja omaisuuksien arvioimisessa, ne vaikuttavat suhteelliseen verotukseen verrattuna sitä räikeämmin, mitä jyrkempi ja pitemmälle menevä progressioni on. Tämän kaiken huomioon ottaen käsittää hyvin, että valiokunnankin mietinnössä esiintyvää lakiehdotusta vastaan voidaan tehdä, kuten on tehtykin, muistutuksia, joilta kaikilta ei voi kieltää ainakaan kaikkea perää. Valiokunnan ehdotushan on monilta tärkeiltäkin kohdiltaan äänestysten ja yhteensovittelujen tulos, johon toiset ovat tyytyneet siinä mielessä, että saataisiin edes nämä ehdotetut parannukset nyt aikaan. Ehdotus on siis mainituksa mielessä kompromissin tulos. Siinä on ehkä sen heikkous, mutta siinä on varmaankin myös sen vahvuus.

Minä pyydän nyt eräitten niitten muistutusten johdosta, joita vastalauseissa ja myöskin tässä tapahtuneessa keskustelussa on esitetty, hiukan puhua myöskin valiokunnan ehdotuksen puolesta.

Lakiehdotuksen 10 §:n kohdalla on valiokunta tehnyt hallituksen esitykseen sen huomattavan muutoksen, että maatalous-

kiinteistöjen tulo arvioitaisiin samalla tavalla ja saman perusteen mukaan kuin kunnallisverotuksessa, siis pinta-alan tuoton mukaan. Tätä ehdotusta vastaan voidaan tietysti esittää kaiketi painaviakin syitä. Tällä muutoksella, jota valiokunta on ehdottanut, ei kuitenkaan ole periaatteellista merkitystä, sen hyväksyminen vain yksinkertaistuttaisi sekä lain säännöksiä että myöskin maatalouskiinteistöistä laskettavan verotettavan tulon arvioimista ja tämä juuri, tämä tulojen arvioiminen, se on — sen kai useimmat myöntävät — suurelle joukolle veronmaksajia jotenkin aikaansaamaton tehtävä. Sen lisäverotuksen johdosta, mitä ensimmäisessä vastalauseessa esitetään metsänmyynnistä saadusta tulosta, on vain sanottava, että tällainen verotus metsän lisäkasvuverotuksen rinnalla saattaa vielä mennä mukiin esim. kunnallisverotuksessa, joka on suhteellinen mutta jossa siinäkin pyritään tästä verotustavasta pääsemään, mutta se on jo osoittautunut aivan kohtuuttomaksi progressiivisessa verotuksessa, kuten tulo- ja omaisuusverotus on.

Valiokunnan ehdotus 13 §:n ensimmäisen momentin 4 kohdassa, koskeva puolen tämän lain mukaan maksetun veron vähennystä verotettavasta tulosta, on antanut aihetta kahden aivan vastakkaisen vastalauseen ja mielipiteen esittämiseen. Kolmannessa vastalauseessa nimittäin ehdotetaan, että tulo- ja omaisuusvero voitaisiin kokonaan lukea tulon vähennykseksi. Se on periaatteellisesti aivan oikea ehdotus, mutta sillä on yksi paha vika: sillä ei näytä olevan läpimenon mahdollisuuksia. Tästä syystä ainakin allekirjoittaja on katsonut olevansa velvollinen puoltamaan valiokunnan ehdotusta, jolle paremmin sopii toivoa riittävää kannatusta.

Ensimmäisessä vastalauseessa vastustetaan tätä puolenkin maksetun veron vähennystä tuloista ja aivan havainnollisesti osoitetaan mainitun säännöksen tuottavan muka riikeän verohelpotuksen suurempi-tuloisille. Tämä väite on kuitenkin harhaanjohtava ja se on sitä kahdestakin syystä. Toinen syy on se, ettei kysymyksessä oleva verohuojennus ole ainoa lievennys lakiehdotuksessa. Muista puhumattakaan, onhan tuloluokkien rajoja siirretty siten, että se tuottaa helpotusta pienempien ja myöskin keskikokoisten tuloluokkien eduksi eikä suinkaan suurempi-

tuloisten. On siis otettava lukuun niin toinen kuin toinenkin veron huojennus, ja katsottava, miten lakiehdotus kokonaisuudessaan vaikuttaa eri tuloluokkien veromääriin. Toiseksi on ensimmäisen vastalauseen graafisessa taulukossa esitetty suhteellinen vertailu. Huojennus muka tekee niin ja niin monta penniä jokaista sadan markan tuloa kohti siinä ja siinä veroluokassa. Kysymyksessä oleva verohan ei ole suhteellinen, sen kyllä vastalauseajat hyvin tietävät. Jos vero on alimmassa tuloluokassa 40 penniä 100 markalta ja ylimässä 2,000 penniä 100 markalta, niin käsitteellisesti kyllä, ettei vähennykskään saata olla aivan suhteellinen. Mitenkä esim. 30,000 markan tulosta suoritettavasta verosta voitaisiin vähentää saman verran kuin esim. miljoonan markan tulosta eli 213 penniä kultakin sadalta markalta, kun 30,000 markan tulosta ei suoritetakaan veroa kuin 200 penniä 100 markalta. Vielä vaikeammaksi käy samanlainen suhteellinen vähennys 6,000 markan tulosta, josta veroa ei menekään muuta kuin 40 penniä jokaiselta 100 markalta. Vertailu nykyisen ja ehdotetun verotuksen välillä on siis tehtävä prosenteissa, jos mieli osoittaa, miten se vaikuttaa eri tuloluokkiin, ja kun näin tehdään, niin silloin havaitaan aivan toista kuin mitä ensimmäisen vastalauseen tekijät tahtovat osoittaa. Minä esitän eräitä vertailuja. Ne saattavat olla siinä suhteessa epätarkkoja, että ensimmäisenä verotusvuonna tämän uuden lain mukaan tulee valiokunnankin ehdotuksen mukaan vähennettäväksi nykyisen lain mukainen, siis suurempi vero, vasta seuraavina vuosina tasaantuu vero aivan tämän ehdotetun lain mukaisesti. Nyt esim. suoritetaan 30,000 markan tuloista veroa 900 markkaa. Valiokunnan ehdotuksen mukaan olisi saman tulon vero 590 markkaa. Vähennys olisi siis 34.5 %; ja 100,000 markan tuloista olisi vähennys 29 %, vähän päälle. 50,000 markan tuloista vähennys noin 18 %, 1 milj. markan tuloista vähennys noin 16.5 % ja 2 milj. markan tuloista 9 %. Edelleen on vielä muistettava, että valiokunta on ehdottanut omaisuusveroa lievennettäväksi pienemille ja korotettavaksi suuremmille omaisuuksille. Sekin vaikuttaa varakkaiden yksityisten ja suurten yhtymäin verotuksessa sen, että jos tuollaisella onnellisella yksityisellä tai suurella yhtymällä, jolla

on 1 milj. markan tulot on sitten vielä ris-
tinään 30 milj. markan omaisuus, niin hän
saa suorittaa nykyiseen veroonsa noin
0.3 % veronlisäyksen. Jos sama yhtiö pa-
rantaa tulojaan puolella, siis 2 milj. mark-
kaan, silloin on vero melkein samanlainen
kuin nykyinen. Vasta sitten kun verotet-
tava on saanut kilvoitelluksi tulonsa 3 milj.
markkaan, hän valiokunnan ehdotuksen
mukaan saa nykyiseen verotukseensa noin
3 %:n vähennyksen. Räikeistä verohelpo-
tuksista, kuten ensimmäisessä vastalauseessa
sanotaan, siis tuskin voitaneen puhua va-
liokunnan ehdotuksen yhteydessä. Valio-
kunnan ehdotuksen vahva puoli on se, että
se tuottaisi veronhuojennusta käytännöl-
lisesti katsoen kaikille veronmaksajille; vain
joillakin ajateltavissa olevilla suurilla
omaisuuksilla varustetuilla mutta huonosti
kannattavilla yhtymillä voisi lohdutus olla
aivan minimaalinen.

Mitä nimenomaan tulee osakeyhtiöiden
verotukseen, joita sekä 3 vastalauseessa
että myös täällä keskustelussa on koske-
teltu, niin hallituksen ehdotus tuloveron
määräämisestä voittoprosentin perusteella
näyttää kyllä teoreettisesti oikealta, mutta
pienille yhtiöille se tietäisi huikeata li-
säystä nykyisiin veroihin. Niinpä esim.
osakeyhtiö, jolla on 500,000 markan pää-
oma ja 10 %:n vuositulot, voi päästä nyt
1,290 markan verolla. Hallituksen esityk-
sen mukaan se joutuisi maksamaan veroa
noin 4,600 markkaa. Yhtiö, jolla on milj.
markan pääoma ja siitä 10 %:n tulot, suo-
rittaa nykyään noin 5,100 markkaa. Hal-
lituksen esityksen mukaan tämä vero nou-
sisi noin 11,000 markkaan. Tällaistaakin
nousua, kuten sanoin, sitä kyllä saattaa
teoreettisesti puolustaa, mutta eri asia on
sitten se, miten pienemmät osakeyhtiöt
kestäisivät tällaisen veronlisäyksen.

Sitten vielä pyydän lausua muutaman
sanan siitä yksityiskohdasta, johon viimei-
nen puhuja kosketteli ja joka varmaan tu-
lee antamaan eduskunnassa paljon puheen-
aihetta, nimittäin aviopuolisoiden verotta-
misesta. Valiokunta on tässäkin kohden
pyrkinyt sovittamaan niitä aivan vastak-
kaisia mielipiteitä, joita asiassa on esitetty
ja joita kumpaakaan yksinään sovelletut-
una ei voida pitää kaikin puolin oikeu-
denmukaisena. Jos toisille tehdään oi-
keutta, tapahtuu toisille veronmaksajille
epäoikeutus. Valiokunnan ehdotuksen poh-

jalla on tässäkin asiassa nähdäkseni etsit-
tävä kohtuullinen ratkaisu tällekin kiista-
kysymykselle. Ensimmäisen vastalauseen
ehdotus samassa kohden tietää suurempaa
tasotusta. Sen ja valiokunnan ehdotuksen
välillä ei ole periaatteellista eroavai-
suutta ja näiden ehdotusten kesken kyllä
pitäisi voida sopia.

Edellä esittämäni nojalla ja tahtomatta
nyt pitemmästi viipyä asian yksityiskoh-
dissa, niihinhan on tilaisuus kosketella
vielä hyöhemmin, minä pyytäisin suosittaa
valtiovarainvaliokunnan ehdotusta sekä
suurelle valiokunnalle, että sittemmin
eduskunnalle. Käsitykseni nimittäin on,
että vaikka valiokunnan ehdotusta vastaan
voitaneen ja voidaankin tehdä erinäisiä
muistutuksia, niin sen pohjalla pysyen
näyttää mahdolliselta saada yleisesti toi-
vottu, kipeästi kaivattu ja myös yleisesti
luvattu verojen huojennus edes jossain
määrin toteutetuksi.

Ed. H a n n u l a: Pyydän kiinnittää
eduskunnan ja suuren valiokunnan huo-
miota erääseen sellaiseen tulo- ja omai-
suusverotuksen kohtaan, joka on herättä-
nyt suurta tyytymättömyyttä laajoissa ve-
ronmaksajapiireissä ja jonka tyytymättö-
myyden syytä ei valtiovarainvaliokunnan
mietinnön mukainen lakiehdotuskaan tule
poistamaan. Tarkoitin samaa, mihin
täällä jo aikaisemmin ed. Haverinen viit-
tasi, nimittäin niitä säädöksiä, jotka kos-
kevat perheen eli aviopuolisoiden verotta-
mista. Niinkuin tiedetään, lasketaan voi-
massa olevan tulo- ja omaisuusverolain mu-
kaan verovelvollisen tuloksi ja omaisuu-
deksi myös hänen vaimonsa tulo ja omai-
suus. Vaimoa verotetaan erikseen ainoas-
taan siitä tulosta ja siitä omaisuudesta,
mikä lakiemme mukaan on hänen omassa
hallintavallassaan ja meidän hyvin van-
hentuneiden avioliittolakiemme mukaan on
vaimon hallintavallassa pääasiallisesti vain
se tulo, jonka hän hankkii ansiotyöllään
kodin ulkopuolelta. Siis vain näistä an-
siotuloista voi vaimo saada erillisen ve-
ron. Mutta tämän erillisen verotuksenkin
hyöty on tehty jotenkin näennäiseksi ja
olemattomaksi. Asiallisesti siitä ei ole
paljon muuta jälellä kuin erityinen vero-
kuitti miehelle ja vaimolle. Tämä on ai-
heutunut siitä, että voimassa olevan vero-
lakimme 19 §:n 2 momentin mukaan on

vero pitänyt tällaisessa erillisessäkin tapauksessa määrätä sen verokannan mukaan, jota olisi ollut sovellettava, jos puolisoille olisi asetettu yksi ja yhteinen vero.

Tämä outo säädös on ollut niitä säädöksiä verolaissamme, joka on ehkä eniten herättänyt erimielisyyttä ja tyytymättömyyttä. Käytännössä on myös juuri tätä kohtaa sovellettu eri tavoin. Myös lain varsinainen sommittelija ja korkein hallinto-oikeus ovat juuri tästä kohdasta olleet eri mieltä ja sitä eri tavoin tulkinneet. Ihmekö sitten, että asianomaisessa veronmaksajapiirissä on tämä kohta herättänyt ankaraa ja oikeutettua tyytymättömyyttä, sillä tämä määräys on tehnyt verokuorman suhteettoman raskaaksi niille aviopuolisoille, joiden on täytynyt hankkia ansiotuloja kodin ulkopuolelta. He ovat joutuneet maksamaan tuloistaan paljoa suuremman veron kuin avioliiton ulkopuolella muuten saman suuruisista tuloista suoritetaan.

Valaisen tätä epäsuhdetta elävästä elämästä otetulla esimerkillä. Kaksi henkilöä, mies ja nainen, palvelee samassa laitoksessa. Miehellä on tuloja toimestaan 26,000 markkaa ja naisella sanokaamme 18,000 markkaa. Tuloveroa menee mieheltä tällöin nykyisen lain mukaan 700 markkaa ja naiselta 340 markkaa. Yhteensä he siis maksavat tuloveroa 1,040 markkaa. Mutta sitten nämä kaksi henkilöä menevät keskenään naimisiin jääden kuitenkin samoihin toimiin ja samoille tuloille. Nyt aletaan heille laskea veroa sen verokannan mukaan, mikä olisi ollut sovellettava, jos tulot olisivat olleet yhden henkilön tuloja. Tällöin tulee miehelle tuloveroksi 1,158 markkaa ja vaimolle 802 markkaa. Yhteensä he nyt aviopuolisoina samasta tulosta maksavat tuloveroa 1,960 markkaa. He kaksi, voi sanoa, melkein pieneläjäjä ovat vain siitä syystä, että he menivät naimisiin ja alkavat kasvattaa uusia jäseniä yhteiskunnalle, uutta työvoimaa kansalle, saaneet lisäveroa 920 markkaa.

Tällainen erikoisen raskas verotus on kohdannut hyvin suurta määrää aviopuolisoita meillä. Niitä on tällaisia tapauksia niin hyvin työläispiireissä kuin myös niin sanottujen pikkuporvarien ja keskisäädyn keskuudessa. Sillä viime vuosina ollut ja yhä jatkuva kallis aika on pakottanut per-

heen emäntiäkin yhä suuremmassa määrässä hankkimaan lisätuloja kodin ulkopuolelta, jos on mielittyy perhettä jotenkuten viedä eteenpäin ja myös lapsille jonkun verran kasvatusta ja kouluutusta hankkia. Lain epäsuhde on siis koskenut paitsi yleensä suurta joukkoa perheitä vielä erikoisesti sellaisia perheitä, joiden maksukyky muutenkin on ollut heikko.

Hallitus olikin suhtautunut tähän veronmaksajaryhmään myötätunnolla ja oli ehdottanut esityksessään laille sellaista muotoa, että aviopuolisot, silloin kun niitä on erikseen verotettava, olisivat saavat kumpainenkin vero-osuutensa sen verokannan mukaan, mikä olisi ollut heidän kummankin erikoistulojen mukainen. Valtiovarainvaliokunta on kuitenkin tämän mielestäni selvän kannan sotkenut. Se on palauttanut esityksen 19 §:ään vanhan kiistanalaisen momentin. Se haluaa siis jättää aviopuolisoiden verotuksen samalle suurta tyytymättömyyttä herättäneelle kannalle kuin tähänkin asti. Huolimatta siitä että vaimon tulo useinkin on hankittu äärimmäisin ponnistuksin kotitöiden ja ansiotyön kaksinaisen taakan alla ja useimmissa tapauksissa myöskin vain todellisen puutteen pakottamana, haluaa valtiovarainvaliokunta nyt kuitenkin ja edelleenkin verottaa tuollaista tuloa ankarammin kuin mitään muuta saman suuruisia tuloa.

Valiokunta perustelee kantaansa sillä, että hallituksen esityksen mukainen aviopuolisoiden verotus asettaisi epäedullisempaan asemaan ne aviopuolisot, joita ei voida erikseen verottaa. Mutta eiköhän vain sittenkin loppujen lopuksi tällaiseen epäedulliseen asemaan joutuvia perheitä ole peräti vähän. Sillä on muistettava, että vaimon työtä kodissa ei ole tähänkään saakka eikä uudenkaan ehdotuksen mukaan, selitetty sellaiseksi hyödykkeeksi, jolle olisi veroa määrättävä. Vaimon kodissa suorittama työ on selitetty veropaaksi. Se työ, jonka vaimo suorittaa kodissa, ei siis muuta perheen verotusta sinne eikä tänne.

Valiokunnan onkin täytynyt tarkoittaa näillä epäedulliseen asemaan joutuvilla perheillä joitain muita kuin niitä perheitä, joissa vaimo työskentelee kotitaloudessa. On nähtävästi tarkoitettu sellaisia tapauksia, joissa vaimo avustaa miestänsä esim. pikkuliikkeessä tai jossain tuotan-

nollisessa hommassa ja joissa hommissa heidän tuloansa on vaikea toisistansa erottaa. Tällaisia tapauksia lienee kuitenkin verraten vähän. Lisäksi vielä tällaisille liikkeenharjoittajille asetetaan veroa usein vain arviokaupalla eikä useinkaan niin ankarasti pennilleen, kuin lasketaan palkkatuloista. On siis turhaa sääliä yksin tätä ryhmää niin voimakkaasti, että sentähden joutuu rankaisemaan paljon suurempaa ryhmää veronmaksajia vallan kohtuuttomalla verorasituksella.

Ehkä myöskin valiokunta on ajatellut, vaikka ei olekaan sitä mietinnössä mainittu, että suurituloiset aviopuolisot voisivat käyttää hyödykseen hallituksen esittämää verotustapaa siirtämällä esim. osan tuloista vaimon nimiin ja pääsisivät siten alempiin verotusasteikkoluokkiin. Jos näin on ajateltu, on tämäkin pelko ollut mielestäni turha, sillä on huomattava, että hallituksen esityksen mukaan erillinen verotus tulisi kysymykseen vain niistä tuloista, jotka ovat vaimon hallinnassa, ja kuten jo huomautin, sellaista tuloa on vaimolla vain hänen kodin ulkopuolelta saamansa ansiotulot. Harvoin lienee tapahtunut, että suurituloisissa perheissä aviovaimo hankkii ansiotuloja merkittävämässä määrässä kodin ulkopuolelta ja että näiden nimissä päästäisiin lakia millään tavalla kiertämään.

Muuten kyllä valiokunta näkyy olevan tietoinen itsekin siitä, että sen tekemä muutos hallituksen esitykseen perheellisten verotuksessa tietää epäoikeudenmukaisuutta ja sentähden se onkin jonkun verran pyrkinyt lieventämään ehdotuksensa vaikutusta. Se ehdottaa vastapainoksi, että niissä tapauksissa, joissa molemmilla aviopuolisoilla on ansiotyötä kodin ulkopuolella, saisi se puoliso, jolla on vähemmän tuloja, vähentää tuloistaan puolet, ei kuitenkaan enempää kuin 5,000 markkaa. Mutta on selvää, ettei ehdotettu vähennysjärjestelmä tasota lähimainkaan riittävästi epäkohtaa, sillä muistettava on, että jällelle jäänyt vaimon tulopuolisko on jälleen lisäävä miehen tulojen jatkoksi, ja se siirtää miehenkin tulot korkeampaan veroasteikkoluokkaan, kuin mitä olisi tapahtunut, jos ei tätä vaimon tuloa lisäyksenä olisi siihen asetettu.

Myös on huomattava, että se tulo, jonka perheen emäntä hankkii kodin ulkopuolelta,

ei ole läheskään kaikki puhdasta tuloa, sillä tällaisella tulolla on varsin huomattavat kustannuksensa. Kodissa on tarvittu palkattua apua, että vaimo olisi voinut suorittaa ansiotyötä kodin ulkopuolella. Mutta näitä kustannuksia ei perheenemäntä saa vetää tuloistaan pois, niinkuin kaikkien muiden ammattien harjoittajat saavat työkustannukset vähentää tuloistaan. Tulemme siis siihen, että kaikki oikeudenmukaisuusyyt ahkeria, kodin hyväksi uurastavia aviopuolisoita kohtaan vaativat lakiehdotuksen tässä kohdassa palauttamaan hallituksen esityksen mukaiseksi. Se on sitäkin helpompaa tehdä, kun tällainen oikeudenmukainen menetelmä ei merkitse valtion tuloillekaan minikäänlaista suurempaa vähennystä. Rohkeuden siis toivomuksena suurelle valiokunnalle lausua, että 19 §:n 4 momentti tulisi poistetuksi.

Mitä sitten tulee valiokunnan tekemiin muihin muutoksiin, niiden arvostelemiseen ei asiantuntemukseni minua oikeuta, enkä sentähden lähde niitä koskettelemaan. Useimmat muutosehdotukset lienevät kuitenkin oikeudenmukaisia tai siihen tähtäviä.

Lopuksi kuitenkin en malta olla muutamalla sanalla koskettamatta mietinnön perusteluihin liitettyä ensimmäistä anomuspontta, jossa kehoitetaan hallitusta harkitsemaan, eikö sellaisille henkilöille, joilla ei ole huoltovelvollisuuksia, voitaisi asettaa erityinen tulovero. Ehdotetaan siis saatettavaksi toimeen erityinen naimattomien verotus. Epäilemättä naimattomat henkilöt, vallankin keski-ikäiset ja sitä vanhemmat naimattomat henkilöt, ovat veronmaksukykyisempiä kuin ne, joilla on huoltovelvollisuuksia. Mutta tuskin kuitenkaan osutaan oikeaan, jos tällaisessa pienessä maassa, jossa naimattomien veronmaksajain ryhmä on tavattoman vähälukuinen, tälle säädetään erityinen tuloveronsa. Eikä sillä ainakaan valtion tulot paljoakaan lisäännä. Käytännöllisimmin ja kivottomimmin järjestyisi asia, jos sallittaisiin niiden, joilla on huoltovelvollisuuksia, tehdä suurempia poistoja tulossaan esim. lapsiluvun mukaan kuin niiden, joilla ei ole mitään huoltovelvollisuuksia. Tällöin päästäisiin aivan samoihin päämääriin kuin mihin nähtävästi valtiovarainvaliokuntakin on pyrkinyt, ni-

mittain saataisiin verokuorma sijoitetuksi oikeudenmukaisesti kullekin ja hänen kantokykyänsä vastaavaksi. Näinollen minä siis rohkenen lausua epäilykseni sanotun ponnien tarkoituksenmukaisuudesta.

Ed. Lohi: On aivan luonnollista, että nyt käsiteltävänä oleva valiokunnan mietintö on sellainen, että valtiovarainvaliokunta on saanut moitteita työstään joka puolelta. Onhan verotuskysymys jo luonteeltaan sellainen, että kukaan ei mielellään tahtoisi suorittaa veroa, tai tahtoisi ainakin päästä niin vähällä kuin suinkin mahdollista.

Valtiovarainvaliokunnan työ näiden verolakien käsittelyssä ei ole ollut kovinkaan hauskaa. Sillä valtiovarainvaliokunnan ikävänä velvollisuutena on myöskin valtion tulo- ja menoarvion valmistaminen. Ja nämä kysymykset ovat likeisessä yhteydessä toistensa kanssa. Kun ensi vuoden tulo- ja menoarvio oli täällä lähetekeskustelussa, annettiin täällä hyvin pessimistisiä lausuntoja siitä suunnasta, mihin meillä valtion talous on nyt menossa. Valtion menot vuosi vuodelta näyttävät aivan väkisin kasvan. Aukko budjetin loppupäässä on jo hallituksen esityksen mukaan verrattain suuri. Ja jo yksinään tämä lakiehdotus, joka nyt on käsiteltävänä, tekee valtion tuloissa ainakin 80 milj. markan vähennyksen. Tässä valossa meillä on verolakeja käsiteltävä. Ne vähennykset, mitä valtiovarainvaliokunta tässä ehdottaa, ovat minun käsitykseni mukaan tällaisessa tilanteessa, missä näyttään oltavan, rohkeasti tehtyjä. Alennukset ovat verrattain suuret kaikkiin veronmaksajiin nähden ja minun käsittääkseni valtiovarainvaliokunnan mietintö, niin paljon kuin sitä moitittaneen, on kumminkin kokonaisuudessaan rakentunut sille pohjalle, että valiokunta on koettanut tasapuolisesti suhtautua eri veronmaksajaluokkiin nähden näitä vähennyksiä suunnitellessaan.

Täällä herra valtiovarainvaliokunnan puheenjohtaja ja sittemmin myöskin ed. Penanen ovat jo esittäneet niitä näkökohtia, mitkä ovat olleet määräävinä ja mitkä ovat johtaneet siihen tulokseen, mihin valtiovarainvaliokunta tämän lain käsittelyssä on tullut, joten minun ei tarvitse niitä kerrata. Mutta yksi suuri muutos, jolla on oleellinen merkitys meidän talonpoikaiskansa- ja maataomistavaan kansanluokkaan,

on sellainen, johon tahdon muutamalla sanalla kosketella. Tähän on tähän mennessä ainoastaan ed. von Born kosketellut.

Valiokuntahan ehdottaa, että varsinaisesta tuloverosta maatalouskiinteistöön nähden luovutettaisiin ja astutettaisiin ehkäpä, voi sanoa, taka-askele siinä, että käännetään takaisin arvioituun tuottoveroon. Minä en voi kieltää, että suurten epäilysten jälkeen olen valtiovarainvaliokunnassa tähän muutokseen yhtynyt, ottaen huomioon sen seikan, että on aivan likellä se mahdollisuus, että maatalous tulee tämän jälkeen verotuksessa joutumaan raskaamman verotuksen alaiseksi kuin muut tuloa nauttivat kansanluokat. Tähän pelkoon on minun käsittääkseni aihetta siinä, että mikäli tilastoa olemme seuranneet, sen jälkeen kuin kunnallisverotuksessa tultiin tälle kannalle, niin useimmissa tapauksissa maatalouden puhdas tuotto hehtaaria kohti on tullut arvostelluksi korkeammaksi, kuin mitä osoittavat numerot niillä koetiloilla, joissa täydellinen kirjanpito on ollut olemassa. Epäilemättä se vaara myöskin on edelleen, että tämä voi johtaa siihen, että maataloutta verotetaan liian raskaasti tai sen puhdas nettotuotto hehtaaria kohti tullaan arvioimaan liian korkeaksi. Mutta kaikesta tästä huolimatta minäkin olen valiokunnassa tähän yhtynyt. Ja tähän on ollut minulla vaikuttavimpana syynä se seikka, että kokemus tämän 4 vuoden ajalla, jolloin tämä tulo- ja omaisuusverolaki on ollut meillä voimassa, kokemus on selvästi osottanut sen surullisen tosiasian, että voimassa olevan lain nojalla rehellisyys veroilmoituksessa on tullut palkituksi sillä tavalla, että rehellinen on tavallisesti joutunut maksamaan paljon korkeamman veron kuin sellainen maataloudesta tulon nauttija, jolla kunnia ja omatunto ei ole ollut niin suuresta merkityksestä. Ja kun tällaista kerta toisensa perään tapahtuu, onhan aivan ilmeistä, että kaikkein rehellisinkin joutuu erittäin kovalle koetukselle toisella kertaa tuloja ilmoittaessaan, kun näkee, että epärehellisyys naapurin suhteen on auttanut sen, että se on päässyt paljon vähemmällä verotuksella. Toiselta puolen voipi toivoa, että kuta enemmän tällaista tuottoverojärjestelmää ruvetaan soveltamaan, kuta enemmän tässä kokemuksta saadaan, sitä enemmän päästään vakiintumaan tuoton määräämisessä niihin oikeisiin määriin, mitä tulo todellisuudessa maata-

louskiinteimistöistä on. Kehitys kunnallisverotuksen alalla näyttää selvästi viittaavan siihen suuntaan, että tasaantuminen vuosi vuodelta on käynyt yhä ilmeisemmäksi.

Täällä on keskustelun kuluessa samoin kuin vastalauseissa sekä oikealta että vasemmalta moitittu tätä valiokunnan mieltä ja väheksytty niitä veronhuojennuksia, mitä valiokunta on tehnyt. Mutta niinkuin alussa jo huomautin, valiokunta ei ole voinut ummistaa silmiään sille tosiasialle, että yhteiskuntakehitys on yhäti kulke-massa siihen suuntaan, että valtion menojen huomattavampaa supistusta on hyvin vaikea uskoa lähimmässä tulevaisuudessa tapahtuvaksi. Mutta toiselta puolen nykyisen välitön verotus se on ollut siksi raskas ja tyytymättömyys siihen niin yleinen kaikissa maksajaluokissa, että se on välttämättömyyden pakosta pakottanut hallituksen samoin kuin valtiovarainvaliokunnankin koettamaan mennä siihen, että välitöntä verotusta saataisiin jonkun verran lievennetyksi. Mutta kun veroja vähennetään, niin silloin pitäisi myöskin muistaa kaikkien kansalaisten ja kansalaisryhmien, että sen vähemmän valtiolta kykenee kansakunnan yleisiä taloudellisia ja sivistyksellisiä tarpeita tyydyttämään. Tämän pitäisi myöskin muistaa eduskunnan jäsenen, että silloin kun he pyrkivät verotaakkaa vähentämään, niin meillä täytyy kieltäytyä yhteiskunnan varoilla kustantamasta monta erittäin hyvää ja hyödyllistä tarkoitusta. Sillä onhan selvää, että valtiolla itsellään ei ole mitään, jos ei se ota sitä kansan kukkarosta. Nykyaikana on kehitys kaikkialla maailmassa kyllä kulkenut siihen suuntaan, että yhteiskunnan ja valtiovalan tehtävät ovat laajentuneet ja moninkertaistuneet kaikkialla maailmassa. Ja on aivan luonnollista, että kuta korkeammalla kehitystasolla kansa on, niin yhteiset tarpeet tulevat sen suuremmiksi. Mutta toiselta puolen on myöskin selvää, että tätä tietä jos loppumattomiin jatketaan, se johtaa lopullisesti samanlaiseen yhteiskuntajärjestelmään, johon kommunistit tahtovat yhdellä hyppäyksellä päästä. Ja nykyaikainen kokemus kommunismista on sellainen, että sen ei pitäisi kehoittaa sivistyneitä kansoja kovin pitkälle tälläkään tiellä pyrkimään.

Ed. Sjöstedt-Jussila: Valtiovarainvaliokunta ehdottaa maatalouskiinteistöjen verotuksessa siirryttäväksi samanlaiselle tuottoverotuksen kannalle, kuin jo on voimassa kunnallisverotuksessa, ja on näin ollen ottanut ehdotetun lain 10 §:n toisen momentin viimeiseen lauseeseen määräyksen, joka kuuluu: „Tätä tuottoa arvioitaessa noudatetaan saman vuoden kunnallistaksoitusta varten vahvistettuja tuotto-perusteita.”

Minusta, jos lakiin tulee tällainen määräys, joutuvat monessa kunnassa maakiinteistöjen omistajat maksamaan aivan kohtuuttomia ja ylenmäärin raskaita veroja valtiolle, sillä tulee muistaa, että veroperusteet monessa kunnassa ovat arvioidut ja vahvistetut todellista tuottoa monin veroin korkeammiksi, riippuen siitä minkälaiset voimasuhteet kuntain valtuustoissa näistä perusteista kulloinkin päättelevät, ja kun vielä maanomistajille valittaessaan kohtuuttomista veroperusteista valitustie päättyy maaherranvirastoon, jossa useimmiten puuttuu maataloustuoton arviointiin perehtyneitä henkilöitä ja näin ollen aivan kohtuuttomat tuotto-perusteet voivat tulla vahvistetuiksi, asianomainen veronmaksaja joutuu täten maksamaan aivan väärän tuotto-perusteiden mukaan ylen raskasta veroa, ei ainoastaan kunnalle, vaan tämän lisäksi vielä nyt valtiolle. Toivon että suuri valiokunta poistaisi kyseessä olevan lauseen, tai säilyttäisi nykyisen voimassa olevan lain vastaavan pykälän.

Ed. Isaksson: Under de närmast föregående åren ha de år för år stigande skatterna blivit en sådan börda för det arbetande folket, särskilt lönearbetarna, att en lättnad måste inträffa, såvida man icke önskar bringa hela arbetarklassen till undergångens brant. Arbetsgivarnas intensiva strävanden att nedsätta de redan förut under svältgränsen varande lönerna, har haft det resultat med sig, att en genomgående försämring av lönerna varit märkbar. Samtidigt som arbetarna således sett sina löner minskas har skatterna däremot stigit i förut oanad grad. Vart detta redan lett och vart det slutligen kommer att leda, berättar de otaliga utmätningarna och exekutivauctionerna å bohem i arbetarhemmen sitt nog så tydliga språk, liksom också det ständiga be-

hovet av ökning av skatteindrivningspersonalen i städerna — ett resultat av de årligen svällande restlängderna — tala för att folket icke med bästa vilja i världen mäktat med de stora skatterna. Vad exekutivauctionerna betyda för arbetarhemmen borde envar kunna inse, de tala om skövlade hem, om sorger och elände, vilket naturligtvis envar försöker undslippa om blott möjligheter därtill förefinnas. Får detta fortgå såsom hittills, så dröjer det icke alltför länge förrän hela arbetarklassen är hemlös, utarmad och utsvulten, ett offer för det kapitalistiska samhällets hänsynslösa utpressning och okloka finanspolitik. I stället för att nedlägga miljonerna i inkomstbringande företag kastar man hundratals miljoner i militarismens gap och ökar blott därigenom utsikten till ännu större skatter för framtiden.

Redan under remissdebatten om budgeten blev det framhållet från denna talarstol, att arbetarnas nuvarande löner genomsnittligt sett icke räcka till ett nödortförtigt uppehälle. Och detta håller sträck. Med en genomsnittslön av 5 mk per timme kan en arbetarfamilj knappast hålla sig med för livsuppehållet nödvändig föda, för att nu icke nämna andra för livsuppehållet nödvändiga saker, ett ordentligt hem, kläder m. m., huru sedan hopspara de för deras förhållande stora summor, som nu gå till skatterna. Resultatet blir att skatterna bli obetalda och slutligen genom utmätning uttagna, vadan den förut utblottade skattebetalaren har att ytterligare betala dryga räntor och andra av utmätningen härledande utläggningar. Under tiden som detta sker har arbetaren ingen annan utväg än att sätta nya hål i svältremmen — att än ytterligare inknappa på den förut underhaltiga födan.

Men det är icke enbart lönearbetarna som lida under de tryckande skatterna. Förhållandet är detsamma med en stor del av mellanklasserna, bland vilka överhuvudtaget den småbrukande befolkningen alla redan kommit i en sådan situation, att också småbrukarna se utmätningar och exekutivauctioner som sitt närmaste framtidsperspektiv. För denna folkgrupp har det gått så länge besparingarna från 1919 och 1920 räckt till, men sedan de numera i de flesta fall blivit förbrukade, så återstår för dem ingen annan lösning än att följa lönearbetarnas förut trampade stig till — auktions-

lokalerna. Varifrån skall staten sedan taga de för budgetens balanserande nödvändiga miljonerna, sedan de producerande folkelementen gjorts hemlösa, utblottade och urståndsatta att fylla sin uppgift som skattebetalare? Säg det den som kan!

Man hade hoppats att regeringens förslag till nya skattelagar också tagit den frågan under skärskådande, huru mycket envar folkklass orkar med utan att duka under. Men så har icke skett. Ty då skulle det nya förslaget byggts på helt andra grunder, än vad som nu är fallet. Då skulle man sökt en sådan grund för sitt förslag att skatterna hårdast skulle drabba de befolkningslager, som verkligen ha råd att betala skatterna, utan att därför behöva inskränka på den förut knappa brödbiten — de befolkningslager som har nytta av att skatterna betalas.

Utskottets föreliggande betänkande är icke bättre än regeringens förslag för de mindre skattebetalarna. Icke heller utskottet har tagit hänsyn till om folket har råd att betala skatterna eller ej. Ty utskottet föreslår som minimigräns för skatternas påläggande en inkomst av 500 mark per månad eller 6,000 per år. Med en inkomst av 500 mk per månad orkar nog ingen betala skatter. Minimigränsen borde åtminstone för städernas befolkning höjas tredubbelt, innan man kommer till en sådan inkomst, att folk kunna betala skatterna. Utskottet har emellertid också det stannat vid 6,000 mark och fastslår som sin uppfattning således, att folk med denna inkomst orkar betala sina skatter.

Utskottet framhåller i sitt betänkande också bland annat, att den vid kommunalbeskattningen använda metoden vid uppskattandet av avkastningen från lantbruksfastigheter lett till goda resultat, varför utskottet tagit denna form till grund också för inkomst- och förmögenhetsskatten. Här om råder emellertid olika uppfattningar. Ty åtminstone i de kommuner som gränsa till städerna eller som inom sig sluta industricentra synes kommunalbeskattningen enligt denna princip blivit allt annat än rättvis. Ty en vanlig arbetare med en timlön mellan 4—6 mk per timme kommer sig till större kommunala utskylder än medelstora „självständiga” småbrukare. Att detta icke är rätt torde stå i öppen dag. En lönarbetare, som med sin lilla timlön skall föda sig och sin familj, kommer sig

till flere skattören än en hemmansägare, som i sitt arbete använder hela sin familjs samlade arbetskraft. Detta kan ju icke vara rättvist. Jag vill härmed icke få fram att småbrukarna skulle ha det för fett, men en jämförelse mellan ett småbrukarhem och ett arbetarhem just nu säger mer än tydligt, att denna beräkningsgrund är missvisande. Därför borde en mera rättvis beräkningsgrund utfinnas, som skulle fördela skattebördorna mera rättvist i förhållande mellan jordbrukarna och lönearbetarna.

Jag ansluter mig för övrigt till andra reservationen i statsutskottets betänkande.

Ed. Viljanen: Tässä korkeassa huoneessa oltaneen kaikissa piireissä yksimielisiä siinä, että nykyinen verorasitus, joka pantiin toimeen aikana, jolloin rahaolot olivat huokeat ja elinkustannukset alempia kuin nykyään, alkaa olla sietämätön ja on omiaan, jos se sellaisena jatkuu, heikentämään veronmaksajien taloudellista asemaa ja yritteliäisyyttä sekä samalla koko kansakunnan kykyä muodostaa pääomaa maahan. Pääomathan syntyvät kansalaisten säästämisellä ja yrittäjätoiminnalla: kumpiakin tulisi sentähden mahdollisuuden mukaan edistää. Pääomamuodostuksen vähentyminen raskaan verotuksen vuoksi tuo mukanaan korkean korkokannan, tämä taas rajoittaa tuotantoa ja vähentää tuloja koko kansan taloudessa. Kun maamme, kuten tunnettua on, on pääomista köyhä, on yhteiskunnalle sentähden erityinen syy järjestää verotuksensa niin, ettei sen kautta pääomamuodostumista heikennetä ja kilpailukykyisyyttämme tuotannon eri aloilla tehdä mahdottomaksi. Sentähden on tyydytyksellä otettu vastaan hallituksen muutosesitys voimassa olevaan tulo- ja omaisuusverolakiin, mutta erimielisyyttä ilmenee siinä, missä määrin veron huojuunusta valtiotaloutemme asemaa silmälläpitäen olisi annettava ja mihin piireihin sen tulisi kohdistua.

Esillä oleva hallituksen esitys poikkeaa erityisesti kahdessa suhteessa merkittävästi nykyään voimassa olevasta verolaista. Ensiksikin siinä, että se myöntää oikeuden verotettavasta tulosta vähentää maksetun veron ja ehdottaa osakeyhtiöiden verotukseen nähden otettavaksi käytäntöön uuden oikeudenmukaisemman järjestelmän, jonka mukaan osakeyhtiöt maksaisivat veroa ei

tulojen todellisen määrän, vaan sen perusteella, miten niiden voitto suhtautuu niiden omaisuuteen.

Mielestäni on entinen hallitus kummassakin tapauksessa tarkastanut asiaa oikealta näkökulmalta. Se on nim. lähtenyt siitä, että verotuksenkin perustana täytyy olla oikeudenmukaisuus. Sillä onhan aivan väärin ja mielivaltaista verottaa kansalaisia tuloista, joita ei heillä todellisuudessa ole ollut, samoin kuin on väärin sovelttaa osakeyhtiöihin nähden samaa järjestelmää kuin fyysillisiin henkilöihin, joita nämä todellisuudessa eivät ole. — Anglosaksisessa maailmassa, jonka yhteiskuntajärjestys enemmän kuin muualla perustuu perinnäistavoille ja oikeudenmukaisuusperiaatteelle, ei — mikäli tietoni ovat oikeat — meillä nykyään voimassa oleva verotusjärjestelmä kysymyksen alaisissa kohdissa olisi mahdollinen. Tuntuu siltä, kun nämä anglosaksiset käsitykset soveltuisivat paremmin omaankin oikeustajuntaamme ja psykologiaamme ja että ne verolainsäädäntöömme tulleet periaatteet, jotka hallitus haluaa poistettaviksi, ovat lainatavaraa, josta tulisi mahdollisimman pian päästä.

On sentähden varsin outoa, että valtiovarainvaliokunta ei pysynyt maksetun veron vähentämisehdotuksessa samalla suoralla linjalla kuin entinen hallitus, vaan on jäänyt haparoimaan puolitiehen: ehdottaa vähennettäväksi vain puolet maksetusta verosta aivan samoin kuin nykyinen hallitus, kuten pääministeri äskettäin esitti. Samoin ei valiokunta ole päässyt selville vesille osakeyhtiöiden verottamiseen nähden. Totta on, että osakeyhtiöitä lain kannalta pidetään juridisina henkilöinä, mutta taloudellisesti asiaa tarkastaen ovat osakeyhtiöt vain osakkeenomistajien eli yrittäjien yhteistointamuoto, joka muuten on varsin demokratinen hengeltään. Pääomasta köyhässä maassamme on sentähden niiden käyttäminen varsin sopiva keino koota pieniä pääomia yhteen suurtuotantoa palvelemaan. Voipa sanoa, että kansainvälinen liiketoiminta, johon kaikilla aloilla pyrimme ja tuleekin pyrkiä, tekee osakeyhtiömuodon käytön välttämättömäksi, koska vain tätä tietä saadaan kokoon suuria yrittäjäpääomia, joita ilman tällainen toiminta esim. monilla teollisen tuotannon aloilla ei olisi mahdollista. Tämän vuoksi olisi otaksunut, että edellä sanottua silmälläpitäen verottaja,

valtio, olisi asettunut osakeyhtiöihin nähden suopeammalle kannalle, kuin mitä on tapahtunut. Pitäen osakeyhtiöitä fyysisinä henkilöinä on se verottanut niitakin progressiivisen asteikon mukaan, joten näiden verotus todellisuudessa on tullut korkeammaksi kuin muiden yhtymien ja yksityisten henkilöiden. Tästä onkin johtunut, että nämä ovat saaneet maksaa noin $\frac{2}{3}$ koko veromäärästä, samalla kuin niiden todelliset tulot ovat tehneet vain n. $\frac{1}{5}$ koko verotettavasta tulomäärästä. Seurauksena onkin ollut, että pääomien sijoitus esim. teollisuustarkoituksiin on vähentymässä. Luottamus teollisuuden toimintamahdollisuuksiin on pienentynyt ja ovat ne tämän tähden joutuneet riippuvammaksi tilapäisestä luotosta. Tällainen asiointi, johon raskas verotus osaltaan on ollut syynä, alkaa olla varsin vaarallinen teollisuudelle itselleen ja samalla koko yhteiskunnalle työolojen ja valtiolle verotulojen kannalta. Onhan itsestään selvää, että omin varoin toimiva teollinen tuotanto, kuten mikä liikeala yleensä, on vakavarampi kuin etupäässä luotolla elävä ja pystyy paremmin kilpailemaan ulkomaisilla ja kotimaisilla markkinoilla kuin sellainen, jonka omat varat ovat pienet ja lainat vakautumattomia.

Verotuskysymystä uudelleen järjestetäessä on minusta täysi syy kiinnittää edellä sanottuun huomiota. Sillä tuotanto-olojen kärjistymisen vuoksi alkaa monilla teollisilla tuotantoaloilla tilanne käydä varsin kriittilliseksi. Tulee nimittäin muistaa, että teollisuutemme vasta v. 1922 tuotannon bruttoarvossa ylitti ennen sotaa olleet arvot. Niin merkittävästi on se tänä aikana jäännyt kehityksessään jäljelle. Sen mahdollisuuksia ei edessä olevana kriisiaikana ole sentähden yliarvioitava, kuten yleensä pyritään tekemään. Sellainen käsitys voi helposti kostaa itsensä ja viedä väärin laskelmiin, nim. niihin, että ne verorahat jäävät tulematta, jotka arvellaan teollisuudelta saatavan.

Ottaen huomioon asian oikeudenmukaisuuden sekä sen seikan, että nykyinen varsin progressiivinen tuloveroasteikko, kuten nekin ehdotukset, jotka valtiovarainvaliokunta esittää käytäntöön otettavaksi, heikentävät kaikilla liiketoiminnan aloilla tärkeäksi käyneiden osakeyhtiöiden toimintaa ja pääomain muodostumista ja käyttöä maassa, ehdottaa hallitus uutta järjestel-

mää, joka on niihin nähden oikeudenmukaisempi. Vaikka voikin olla eri mieltä siitä, onko asteikko onnistunut tai ei — vastalauseessa 3 on muutosehdotus sellaiseen olemassa — on hallitukselle silti annettava tunnustus tekemästään tärkeästä aloitteesta ja tulee toivoa, että suuri valiokunta ottaa asian perusteellisen harkinnan alaiseksi ennenkuin se ilman muuta hyväksyy valtiovarainvaliokunnan tekemän ehdotuksen.

Ensimmäisen vastalauseen tekijät ovat ottaneet vaivakseen numeroilla osoittaa, miten paljon valiokunnan ehdottama verohelpotus tekisi, jos puolet ennen maksetusta verosta saisi vähentää veronalaisesta tulosta. Laskelma on kyllä aivan oikea, mutta se edellyttää, että tulojen tulisi pysyä kahden vuoden aikana samana. Täyttä kuvaa kyseen alaisesta verolievennyksestä ei taulukko siis anna.

On sanottu, että tilastonumeroilla voipi yleensä todistaa minkä asian tahansa oikeaksi, tietenkin edellyttäen, että asiaan kuuluvia tilastonumerotietoja on saatavissa. Aivan samoin on graafillisen esityksen kanssa, silloin kuin sen avulla tahdotaan tehdä jokin asia havaittavaksi. Sen voi tällöin esittää sekä vastenmielisessä että miellyttävässä valossa. Näin on asianlaita siihen graafilliseen kuvaan nähden, jolla ensimmäisessä vastalauseessa koetetaan osoittaa, miten merkityksellön kysymyksessä oleva verohelpotus olisi vähätuloisille. Äkinäisellä jyrkkyydellä, jonka käyrä tekee, on tahdottu luoda tilanteeseen sopiva kuva siitä asiasta, jota sillä tahdotaan todistaa. Myönnän, että siinä on onnistuttu. Mutta on se tapahtunut varsin mielivaltaisella tavalla riippuen siitä, että vaakasuoralle viivalle on asetettu viittasataatuhatta markkaa esittävä viiva yhtä suureksi kuin pystysuoralla 50 penniä esittävä viiva. Muut suhteet ovat saman mukaiset. Sellainen graafillinen esitys vie harhaan, tahtomatta silti sanoa, että se on tapahtunut tarkoitukseksi.

Sekä nykyään voimassa olevassa laissa, että myöskin hallituksen esityksessä on varsin merkillinen määräys siitä, että osakeyhtiöiden tulee verotusta varten ilmoittaa edellisenä vuonna kullekin osakkaalle maksettu osinko. Valtiovarainvaliokunta on tämän määräyksen myöskin hyväksynyt. Mielestäni on se verolakiin aivan sopimaton ja tarkoitustaan vastaamaton toimenpide. Tunnettuahan nimittäin on, että useat

osakkeet nykyisin ovat pörssitavaraa, jotka kädestä käteen kulkien vaihtavat omistajaa. Sellaisina niitä varsin harvoin rekisteröidään, ellei erikoisesti tahdota ottaa osaa yhtiökokouksiin ja sitä tietä vaikuttaa yhtiöiden hoitoon. Osingon nostoon ei osakkeiden rekisteröiminen mitenkään vaikuta. Osinkohan maksetaan sille, jolla on hallussaan osinkotalonki. Näin ollen jää osakerekisteri enemmän tai vähemmän vajanaiseksi ja epäluotettavaksi, joten siitä on verotusviranomaisille varsin vähän hyötyä. Sen sijaan tuottaa se niin osakeyhtiöille kuin veroviranomaisille suurta vaivaa ja harmia antamatta silti sitä tulosta, jota toimenpiteellä halutaan saavuttaa. Epäkäytännöllisenä määräyksenä olisi se saatava laista pois.

Ylläolevilla perusteilla pyydän jättää vastalauseen 3, johon olen yhtynyt, suuren valiokunnan jäsenten huomioon.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

Pöydällepano:

9) Julkisia kuulutuksia koskevaa lainsäädäntöä

käsittävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Uusia jäseniä valiokuntiin.

Puhemies: Valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä, joka luetaan.

Sihteeri lukee:

Eduskunnan
Valitsijamiehet

Helsingissä
lokak. 10 p:nä 1924.
N:o 4.

Eduskunnalle.

Eduskunnan valitsijamiehet saattavat täten kunnioittaen eduskunnan tietoon, että tänään pidetyssä valitsijamiesten kokouksessa on valittu:

Perustuslakivaliokuntaan vapautusta pyytäneen ed. Niukkanen tilalle jäseneksi ed. Manner, edustajatoimeen oikeudettomaksi julistetun varajäsenen ed. Tenhusen tilalle varajäseneksi ed. Strengell.

Lakivaliokuntaan edustajatoimeen oikeudettomaksi julistetun ed. Tenhusen tilalle jäseneksi ed. Komulainen.

Talousvaliokuntaan vapautusta pyytäneen ed. Viljasen tilalle jäseneksi ed. Vuokoski.

Sivistysvaliokuntaan edustajatoimeen oikeudettomaksi julistetun ed. Tenhusen tilalle varajäseneksi ed. Tabell.

Työväenasiainvaliokuntaan vapautusta pyytäneen ed. Jacobssonin tilalle jäseneksi saman valiokunnan varajäsen ed. Kulenius, sekä edustaja Kuleniuksen tilalle varajäseneksi ed. Åkerblom; edustajatoimeen oikeudettomaksi julistetun työväenasiainvaliokunnan varajäsenen ed. Vuokilan tilalle valittiin varajäseneksi ed. Tabell.

Valitsijamiesten puolesta:

Juho Niukkanen.

F. V. Härmä.

Seuraava istunto on ensi tiistaina kello 2 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 11.03 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

24. Tiistaina 14 p. lokakuuta 1924

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi 29 päivänä maaliskuuta 1858 annetun vekselisäännön 81 §:n muuttamisesta 554

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 16; lakivaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 13.

2) Ehdotus työnvälityslaksi „

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 17; työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 42.

3) Ehdotus laiksi ruplaveron lakikauttamisesta 561

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 19; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 29; hallituksen esitys n:o 19.

4) Ehdotus laiksi kruununkymmenysten lakkauttamisesta 562

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 20; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 30; hallituksen esitys n:o 34.

5) Ehdotus laiksi maakauppamaksun lakkauttamisesta 563

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 21; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 31; hallituksen esitys n:o 40.

Toinen käsittely:

6) Ehdotukset laeiksi maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kun-

Siv.

nallislain ja kunnallisen vaalilain muuttamisesta 563

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 15 ja 15 a; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 21; ed. Särkän edusk. esit. n:o 23; ed. Itkosen edusk. esit. n:o 25.

7) Ehdotus laiksi tullitariffin soveltamisesta 569

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 18; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25; hallituksen esitys n:o 39.

Ensimmäinen käsittely:

8) Ehdotus laiksi julkisista kuuluksista 584

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 12.

Pöydällepanoa varten esitellään:

9) Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1922 „

10) Oikeuskanslerin kertomus vuodelta 1923 „

11) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi tasavallan presidentin palkkiosta .. „

12) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi tulitikkuverosta „

13) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35 hallituksen esityksen johdosta, joka tarkoittaa lisämäärärahan myöntämistä maanparannustoita varten

Siv.

584

14) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksen johdosta, joka koskee yksityisistä rautateista yleistä keskuusliikettä varten annetun asetuksen muuttamista

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Halonen, Kilpeläinen, Laurén, Makkonen, Pensas, Procopé, Pulkkinen, Pullinen, Raatikainen, Ryömä, Räsänen, Savolainen, Tainio ja Vennola.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: muiden eduskuntatehtävien takia tämän päivän istunnosta ed. Ryömä ja Hiidenheimo, kunnallisten tehtävien takia tämän päivän istunnosta ed. Laurén, yksityisasiain takia samoin ed. Pullinen, kunnallisten tehtävien takia ensi perjantaihin saakka ed. Räsänen ja yksityisasiain takia tästä päivästä tiistaiamuun ed. Savolainen.

Vapautus valiokuntain jäsenyydestä.

Puhemies: Ed. Manner, joka on valittu valtioneuvoston jäseniksi ja siten paitsi on jäsenenä laki-, sotilasasiain- ja perustuslakivaliokunnissa sekä varajäsenenä tarkastusvaliokunnassa, pyytää vapautusta laki- ja sotilasasiainvaliokuntain jäsenyydestä.

Vapautus myönnetään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi 29 päivänä maaliskuuta 1858 annetun vekselilain 81 §:n muuttamisesta.

Hallituksen esitys n:o 13, jota on valmistelevasti käsitelty lakivaliokunnan mie-

tinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 16, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Eduskunta hyväksyy lakiehdotuksen siinä muodossa kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Lain kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus työväkäläslaki.

Hallituksen esitys n:o 42, jota on valmistelevasti käsitelty työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 17, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. A. Aalto: Hallitus antamansa esityksen perusteluissa huomauttaa, että muutos voimassa olevaan työväkäläslakiin on tarpeellinen senvuoksi, että Suomi on hyväksynyt pari kansainvälisen työjärjestön konferenssin sopimusta sekä ratifioinut ne, minkä vuoksi täytyy meillä voimassa oleva laki muuttaa sen mukaiseksi kuin nämä kansainväliset työsopimukset edellyttävät. Kun vuonna 1919 Washingtonissa kokoontui kansainvälinen työkonferenssi ja kun Suomen hallitus lähetti sinne myöskin, paitsi ammattijärjestön ja työnantajain edustajia, myöskin hallituksen edustajat, niin nämä siellä yleensä hyväksyivät ne käsitykset, mitä kansainvälisissä työkonferensseissa silloin ja myöhemminkin on hyväksytty ja jotka edellyttävät siis erinäisten sopimusten voimaansaattamiseksi muutoksia maamme lainsäädäntöön, mikäli se koskee sellaisia asioita, joista kansainväliset sopimukset on olemassa, näitten sopimusten mukaiseksi.

Sillon annettiin yleensä myöskin ymmärtää, että meidän maamme porvaristo ja hallitus on siksi edistysmielinen, että se haluaisi toteuttaa käytännössä ne sopimukset ja päätökset, jotka kansainvälisissä konferensseissa ovat hyväksytyt. Myöhemmin kyllä on osoittautunut, että ne puheet silloin ovat olleetkin vaan tuollaisia paraatipuheita, ja tarkoituksena ei suinkaan ole ollut käytännössä soveltua niitä maamme oloihin ja maamme lainsäädäntöön, soveltua niitä päätöksiä, joita näissä konferensseissa on tehty. Nyt esitetty lakiehdotus, siinä muodossa kuin eduskunta sen nyt on hyväksynyt, osoittaa, ettei maamme porvaristolla ole tarkoituksena saattaa tätäkään kysymystä sopuuntuun kansainvälisen työjärjestön hyväksymän ja Suomen hallituksen ja eduskunnan ratifioiman työttömyyttä koskevan ja merimiesten työnvälitystä koskevan sopimuksen kanssa. Jo se periaate, minkä nojalla kansainvälisissä työjärjestöissä päätetään asioita, edellyttää, että niissä on edustettuna faktillisesti sekä työnantajain että työntekijäin järjestöt ja että nämä kumpainkin itse valitsevat asiallisesti ehdokkaansa, edustajansa tuonne, vaikka hallitus ne lopullisesti nimittää. Ja yleensä niistä ohjesäännöistä, työjärjestysmääräyksistä, mitä näissä kansainvälisissä työjärjestön konferensseissa on säädetty, käy selville, että samaa periaatetta yleensä olisi noudatettava myöskin kussakin maassa niihin sopimuksiin nähden, joita konferensseissa on hyväksytty ja jotka kukin maa sitten on myöhemmin ratifioinut. Nyt tämän lain suhteen voi sanoa, että eduskunnan porvaristo ei kuitenkaan halua noudattaa niitä määräyksiä, jotka ovat siinä sopimuksessa, jonka Suomenkin hallitus on ratifioinut, nimittäin työttömyyttä ja samalla myöskin työnvälitystä koskevasta asiasta. Tämän sopimuksen toisessa artikkelissa sanotaan nimenomaan, että „jokaisen jäsenvaltion, joka ratifioi tämän sopimuksen, on järjestettävä julkisia, maksuttomia työnvälitystoimistoja, jotka ovat keskusviranomaisten valvonnan alaisia. Komitea, johon kuuluu sekä työnantajain että työntekijäin edustajia on asetettava antamaan neuvoja kaikesta, mikä koskee näiden toimistojen toimintaa.” Nyt edellyttäisi, niinkuin hallitus oli esittänytkin, että työnvälitystoi-

mistojen johtokuntiin tulisi nimitettäväksi jäseniä sillä tavoin että työnantajain ja työntekijäin järjestöt saisivat tehdä ehdokkaita niihin, mutta työväenasiainvaliokunnan porvaristo ja niinikään myös eduskunnan porvarillinen enemmistö ovat asettuneet toiselle kannalle, joka on päinvastainen kuin se sopimus, jonka Suomi on ratifioinut, edellyttää. Tämän lakiehdotuksen 6 §:ssä sanotaan kyllä että kunnanvaltuustojen on valittava jäseneksi näihin työnvälitystoimistojen johtokuntiin yhtä monta työnantajain kuin työntekijäinkin edustajaa, mutta kuka nämä ehdokkaat näiden johtokuntain jäseniksi tekee? Hallituksen esityksessä oli nimenomaan sanottu, että asianomaisille työnantaja- ja työntekijäjärjestöille on annettu tilaisuus esittää ehdokkaitaan, mutta tämä on kuitenkin poistettu, joten voi edellyttää, että tarkoituksena lienee soveltua johtokuntain jäsenten vaalissa muuta menettelytapaa kuin mitä jo kansainvälinen työttömyyttä koskeva sopimus edellyttää, jossa nimenomaan myös mainitaan työnvälityksestä. Minä en ymmärrä, millä tavoin voidaan kunnan valtuustoissa asettaa esim. työntekijäin edustajia, elleivät niitä työntekijäin järjestöt itse tee. Lienee tarkoituksena noudattaa sitä menetelmää kuin nykyäänkin on muutamissa paikoin noudatettu, nim. että porvaristo ehdottaa ja nimittää työntekijäin edustajaksi sen, jota itse katsoo sopivaksi ja työnantajienkin edustajiksi samaan tapaan, vieläpä sellaisiakin, jotka eivät ole työnantajia. Mutta tämä menettely on vastoin sen sopimuksen henkeä, joka on meillä voimassa ja jota ei voida irti sanoa ennenkuin kymmenen vuotta on kulunut siitä kuin sopimus on asianomaisesti ratifioitu. Myös toinen kysymys, joka on läheisessä yhteydessä ratifioitun kansainvälisen työttömyyttä koskevan sopimuksen kanssa, on juuri 12 §:ssä, jossa työväenasiainvaliokunta ehdotti, että valtio ottaisi osaa kuntien työnvälitystoimistojen kustannuksiin vähintään 1/3:lla siitä, mitä kunnille työnvälityksestä aiheutuu. Sekin poistettiin ja ihme kyllä juuri etupäässä edistysmielisten edustajain aloitteesta. Saman puolueen aloitteesta, jonka pää-äänenkannattaja sitten tänään valittaa haikeasti, että tällainen tyhmyys on tullut tehdyksi, koska tämä laki nyt siinä muodossa kuin se on

nyt eduskunnassa saanut, ei enää vastaa niitä vaatimuksia, joita hyväksytty kansainvälinen työttömyyttä koskeva sopimus edellyttää. Tosin lain mukaan kunnat ovat velvolliset perustamaan työvälistötoimistoja, mutta eihän valtio voi mennä pakottamaan millään näitä järjestämään työvälistötoimistoja sillä tavoin, että ne tyydyttäisivät tarvetta ja vastaisivat sitä tarkoitusta, jota kansainvälinen työttömyyttä koskeva sopimus edellyttää. Kunnat voivat, aivan niin kuin edistysmielisten pää-äänenkannattajassa tänään, vastoin heidän puolueensa edustajain mielipidettä, sanotaan, järjestää näitä sopimuksia vain näennäisesti ja myöntää niihin vain sen verran varoja, että laki on täytetty, ettei voitaisi sanoa, ettei meillä olisi kansainvälisen sopimuksen edellyttämiä työvälistötoimistoja. Mutta ne eivät täytä tehtäväänsä sillä tavalla, että se vastaisi tarkoitustaan, koska niihin ei ole riittävästi käytettävissä varoja. Kansainvälinen sopimus työttömyydestä edellyttää minun käsittääkseni sitä, että valtion täytyy myöskin pitää huolta siitä, että meillä on sellaisia kuntien työvälistötoimistoja, jotka vastaavat tarkoitustaan. Kun asia oli toisessa käsittelystä täällä esillä, mainitsi edistysmielinen edustaja Kivimäki, että meillä viimevuotinen kokemus työvälistyksistä ei ole omiaan kehoittamaan valtiovarojen uhrausta kunnan työvälistötoimistojen hoitoon siinä määrin, kuin työväenasiainvaliokunta on ehdottanut, koska se muka tulee liian kalliiksi valtiolle, kun välitettävien työpaikkojen ja työntekijäin luku on kovin pieni. Nyt kuitenkin on otettava huomioon, että työvälistötoimistojen toiminta riippuu taasen siitä, minkälainen konjunktuuritilanne kunakin aikana valitsee. Vanha kokemushan meillä on osoittanut, että silloin kuin on hyvät teollisuuskonjunktuurit, jolloin työntekijät saavat helposti työtä tarvitsematta sitä pitkältä hakea, kun menee lähimmän työpaikan portille ja tiedustelee, jolloin saa sieltä työtä ja työnantajat usein noudattavat myös tällaista suorinta menettelytapaa ja ottavat työntekijänsä sieltä, silloin ei ole työvälistötoimistoilla paljonkaan työtä. Mutta kokemus on osoittanut myös jo meillä Suomessakin, että huonoina työaikoina työvälistötoimistoissa on paljon työntekijöitä, kun muualta ei ole

työtä saatavissa. Ja silloin on kaupunkien työvälistötoimistoilla huomattavan suuri merkitys. Jos kunnan työvälistötoimistot silloin ovat huonosti järjestetyt, ellei niillä ole varoja järjestää toimintaansa tarkoitustaan vastaavaksi, niin silloin näillä ei ole muuta merkitystä, kuin että näennäisesti on täytetty ne vaatimukset, jotka kansainvälinen maassa ratifioitu sopimus asettaa. Mutta asiallisesti tilanne ei suinkaan ole muuttunut sellaiseksi kuin tuo sama kansainvälinen sopimus edellyttää.

Monia muita seikkoja on vielä tässä puheena olevassa laissa, jotka ovat huononuksia siihenkin työvälistölakiin, mikä meillä nykyään on voimassa. Minä vain tahdon huomauttaa, että se kohta, missä mainitaan työvälistötoimistojen velvollisuudesta hankkia tietoja maassa olevista työriidoista, on uudessa nyt käsiteltävänä olevassa lakiehdotuksessa paljon huonompi kuin siinä laissa, joka v. 1917 säädettiin. Yleensä voi sanoa, että lakiehdotusta käsitellessä ei ole voinut tulla mihinkään muuhun käsitykseen kuin siihen, että tahdotaisiin säätää laki, joka oleellisesti huonontaisi niitä säädöksiä, mitkä jo ovat voimassa, mutta jotka kuitenkin muuttaisivat eräitä kohtia sikäli, että voitaisiin näennäisesti väittää meidänkin maamme lainsäädännön tässä kohden olevan säädetty kansainvälisessä sopimuksessa edellytetyllä tavalla. Kun näin on asian laita, niin ei minusta ole mitään syytä eduskunnassa hyväksyä sellaista lakia, joka asiallisesti ei sisällä kuitenkaan sitä, mitä sen tulisi hyväksytyn kansainvälisen työttömyyttä koskevan sopimuksen mukaan sisältää. On parasta, että antaa asian olla ennallaan ja osoittaa siten maailmalle, että meillä porvaristo ei välitä ollenkaan niistä määräyksistä, joita kansainvälinen sopimus edellyttää. Se nimittäin määrää, että jokaisen maan, joka on ratifioinut tämän sopimuksen, on otettava se käytäntöön myös noudatettavaksi, muistaakseni heinäkuun 1 päivänä 1924 ja ryhdyttävä toimenpiteisiin siinä olevain määräysten noudattamiseksi. Meillä on nyt jo kulu-
nut monta vuotta siitä, kun tämä ratifioiminen Suomessa toimitettiin, ja siis siitä, kun se on tullut voimaan. Tähän saakka meillä ei ole vielä ryhdytty mihinkään erinäisiin toimenpiteisiin, jotta sopimuksen määräyksiä tässä maassa noudatetta-

siin. Kun vihdoin muutamien vuosien kulu-
luttua on ryhdytty jonkinlaisiin toimen-
piteisiin, niin sitten koetetaan saada ai-
kaan laki, joka ei täyty niitä ehtoja, joita
sopimus asettaa sille maalle, joka sopimuk-
sen on vahvistanut. On parempi silloin,
ettei maailmallekaan näytetä minkään-
laista edistysmielisyyttä, olematonta edis-
tysmielisyyttä, koska se kuitenkin on
asiallisesti, vaikka se onkin pukeutunut
jonkinlaiseen edistysmieliseen kaapuun,
mitä patavanhoillisinta, ei ainoastaan pai-
kallaan pysymistä, vaan taaksepäin me-
noa. On parasta, että maailma saa sen
todellisen kuvan, mikä tässä maassa so-
sialisiin kysymyksiin nähden porvariston
taholla vallitsee, kuin se, että hyväksyt-
tiin laki, joka antaa valheellisen kuvan
siitä porvariston mielipiteestä, mikä so-
sialisissa kysymyksissä tässä maassa val-
litsee. Ja siitä syystä, kun tällaisen
lain hyväksyminen johtaisi aivan koko-
naan toisenlaisiin tuloksiin, kuin mitä hy-
väksytty kansainvälinen sopimus edellyt-
tää, ehdotan minä, että tämä lakiehdotus
hylätään. Ollaan ilman sellaista lakia,
jota kansainvälinen sopimus edellyttää,
kunnes tämän maan porvaristo oppii nou-
dattamaan niitä kansainvälisiä sopimuksia,
joita se on itse eduskunnassa ollut ratifioi-
massa ja hyväksymässä.

Ed. Paasivuori: Lakiehdotus sem-
moisena kuin se nyt on toisessa käsittelyssä
tullut hyväksytyksi, oikeuttaa sekä velvoit-
taa vasemmiston edustajaa asettumaan tä-
män lakiehdotuksen suhteen hylkäävälle
kannalle. Eduskunta ei ole tyytynyt sii-
hen, että se olisi tehnyt ne muutokset voi-
massa olevaan työnvälityslakiin, jotka olisi-
vat olleet välttämättömät, vaan se on ilman
tarvetta lähtenyt voimassa olevaa lakia huo-
nontamaan. Ehdottomasti ovat ne huonon-
nuksia, mitä on tehty voimassa olevaan
työnvälitystä koskevan asetuksen 1, 8 ja
13 §§:iin. Näistä muutoksista se, mikä on
tehty 8 §:ään, on jotenkin suuri ja ruma
muutos. Sen muutoksen kautta ikäänkuin
pyritään työnvälitystoimistoista muodosta-
maan rikkurien väräystoimistoja. Työn-
välitystoimiston johdon ei tarvitse ottaa
huomioon, mitä toisen työnvälitystoimiston
piirissä tapahtuu, minkälaisia lakkoja tai
sulkuja siellä on. Se on oikeutettu lähet-
tämään sinne työläisiä huolimatta siitä, että

se on saanut tietoonsa, että asianomaisella
työpaikalla on lakko tai sulkua. Tähän asti
on laki määrännyt, että työnvälitystoimis-
ton johtokunnan ja johdon on otettava sel-
vää kaikista työriidoista, pantava toimiston
seinälle ilmoitus näistä työriidoista ja työn-
hakijalle osoitettava se ilmoitus. Hän saa
itse päättää, lähteekö hän lakon tai sulun
alaiselle paikalle työhön vai ei. Mutta nyt
ainoastaan omassa piirissään, lähimmässä
ympäristössään, niistä riidoista on otettava
selvää. Helsingin toimiston ei enää tarvitse
välittää mitä Turussa tai Viipurissa tapah-
tuu, tai Hämeenlinnassa tapahtuu, puhu-
mattakaan muista vähän edempänä olevista
toimistoista.

Jos te ajattelette tätä asiaa, niin teidän
täytyy myöntää, että tässä on tehty joten-
kin suuri huononnus voimassa olevaan la-
kiin. Ja aivan tarpeeton oli myöskin se
muutos, mikä tehtiin 13 §:ään, jonka mu-
kaan yhdistyksille annetaan lupa työnväli-
tyksen harjoittamiseen 3 vuodeksi kerral-
laan.

Tässä lakiehdotuksessa on yksi ainoa pa-
rannus voimassa olevaan asetukseen, ja se
on 2 §:ssä, 2 §:n 3:s momentti, joka mää-
rää, että esikaupunkien ja kaupunkien raj-
autuvien taajavälikisten yhdyskuntien on
otettava osaa yhteisen työnvälitystoimiston
kustannuksiin. Sen minä myönnän, että
tämä on parannus voimassa olevaan asetuk-
seen, mutta mitään muuta parannusta ei
tästä asetuksesta löydy, vaikka kuinkakin
tarkkaan sitä lukisi ja etsisi. Mitä sitten
tulee kustannuksiin, joista säädetään 12
§:ssä ja valtion osuuteen niissä, niin työ-
väenasiainvaliokunta teki siihen pykälään
huomattavan muutosehdotuksen, mutta
eduskunta ja suuri valiokunta pyyhkivät
pois ja palattiin hallituksen esityksen kan-
nalle. Koko tämä merimiesten työnväli-
tystä koskeva asia tahdotaan järjestää mu-
tamien meriliikettä harjoittavien kaupun-
kien kustannuksella. Hallituksen esityk-
sessä, menoarvioehdotuksessa on tätä tarkoi-
tusta varten varattu 10,000 markkaa. Hal-
litus harjoittaa suurta tuhlaavaisuutta näi-
den sosialisten kysymysten suhteen. Se
ehdottaa kokonaista 10,000 markkaa meri-
miesten työnvälitykseen. Minkä verran
kunnille tulee maksamaan tuo asian järjes-
tely, siitä ei hallitus eikä eduskunta tahdo
tietää mitään. Se säätää 4 §:ssä, että meri-
miesten työnvälitys on järjestettävä erik-

seen, on perustettava erityinen osasto työnvälitystoimistoon, se tahtoo sanoa, että on hankittava vähintään kaksi huonetta lisää työnvälitystoimistoon, ja että johtajaksi tälle osastolle on palkattava meriasioita tunteva henkilö, joka tuntee merimiesten työoloja. Ja tällaisia henkilöitä, ovat ainoastaan merimiehet ja merikapteenit. Porvaristo ei suinkaan hyväksy semmoisissa kaupungeissa, kuin Helsingissä, Viipurissa, Turussa, Vaasassa, Oulussa, että siinä olisi tavallinen merimies tuon osaston johtajana, vaan sen pitää olla merikapteeni. Luuletteko te, että te saisitte niillä ja näillä palkoilla merikapteenit tällaisten osastojen johtajiksi. Niille on maksettava vähintään 3,000, mutta luultavasti 5,000 markkaa kuussa, ennenkuin lähtevät semmoisen toimiston johtajaksi. Sitä edellyttää nyt 4 ja 6 §:n säädös. Työnvälityshallinnon johtokunnassa, se myöskin määrätään, pitää olla laivanvarustajain ja sitten merimiesten edustaja ja työnvälitystoimiston johtokunnan puheenjohtaja puheenjohtajana. Siis johtokunnan on pidettävä 2 kokousta sen sijaan kuin se ennen on pitänyt yhden kokouksen. Ja näille hallinnoille pitää myös jonkun verran maksaa palkkaa, joten hallintokustannukset tulevat kaksinkertaisiksi, puhumattakaan siitä, että vuokra on maksettava myöskin niistä huoneista, jotka ovat merimiesten työnvälitykselle varattavat. Kyllä merikaupungit tuntevat, mitä merkitsee tämä merimiesten työnvälitys. Minä en rohkenisi, niinkuin Kivimäki, mennä tätä lakiehdotusta hyväksymään, vaan yhdyin täällä ed. A. Aallon tekemään ehdotukseen, että tämä laki hyljätään.

Ed. J. Jokela: Minä en tätä kysymystä käsittele siinä mielessä, että tulisivat ne kansainväliset sopimukset täytetyiksi, jotka eduskunta on aikaisemmin ratifioinut. Minä pidän pääkysymyksenä sitä, minkä verran käytännöllisessä elämässä tästä esillä olevasta lakiehdotuksesta saattaisi olla työväestölle hyötyä. Työnvälitystoiminnalla Suomessa on tällä kertaa, sen käytännöllinen elämä osoittaa, hyvin vähän merkitystä. Ensiksikin m. m. työväenasiainvaliokunnan mietinnön perusteluissa mainitaan jotain siitä, että työnvälitystoiminnalla voitaisiin m. m. työttömyyttä lieventää, mutta sitähan nyt ei millään työnvälitystoimistoilla voida lieventää, ellei

myt ota lukuun juuri niitä henkilöitä, niitä yksilöitä, jotka joutuvat palkattuina näiden työnvälitystoimistojen palvelukseen. Sillä jokaisen täytyy myöntää, että suurina työttömyyskausina eivät nämä välitystoimistot ole kyenneet juuri sanottavasti vaikuttamaan työläisten eduksi; eikä työttömyyttä kapitalistisen järjestelmän vallitessa millään työnvälitystoimistoilla voidakaan poistaa, koska tuotannon välikappaleet ovat yksityisomaisuutta, joita käytetään, t. s. tuotantoa harjoitetaan ei kulutusta, vaan markkinoita varten. Tällaisen tuotannonollisen anarkian vallitessa syntyy työttömyyskausia, jotka, kuten mainitsin, eivät ole työnvälitystoimistoilla poistettavissa. Mutta jotakin ehkä työntönnässä saataisiin aikaan, jos olisi tämä lakiehdotus tullut hyväksytyksi edes siinä muodossa kuin työväenasiainvaliokunnan mietintöön liittyvässä toisessa vastalauseessa on ehdotettu. Meillä on nykyisessä käytännössä työnvälitystoimistot yleensä järjestetty mahdollisimman huonosti. Ne ovat järjestetyt ikäänkuin silmälläpitäen sitä, että sinne ei vaan kukaan työläinen menisi ja käytäntö osoittaa, ettei sinne työnantajiakaan haluta. Yleensä valtion ja kunnan puolelta on myös tahdottu näitä laitoksia tällaisina pitää. Nykyisellään ollessa työnvälitystoimistot eivät pysty suorittamaan edes sellaista tehtävää kuin on työttömyystilaston kokoaminen, koska nuo työnvälitystoimistot ovat, kuten mainitsin, sellaisia, että sieltä ei työtä voida välittää, työläisiä ei niissä käy; eihän heidän kannata turhanpäiten juosta sellaisiin laitoksiin, joista ei mitään apua ole, ja siis ne työttömyystilastot, joita nykyiset työnvälitystoimistot kokoavat, ovat varsin puutteelliset, ne osoittavat ainoastaan murto-osaa siitä työttömien lukumäärästä, mitä meillä kulloinkin on olemassa, toisin sanoen ne osottavat vain sen määrän, minkä verran työläisiä näissä laitoksissa käy. Yleensä työnvälitystoimistojen toiminnasta kokonaisuudessaan käy esiin vaivaishoitoa muistuttava sävy, sellaisiksi vaivaishoitolaitosmallisiksi niitä on pyritty tekemään ja sellainen leima niissä edelleen on olemassa. Jos eduskunta kolmannessa käsittelyssä hyväksyisi esillä olevan lakiehdotuksen sellaisena, kuin se hyväksyi sen toisessa käsittelyssä, niin asemaan ei tulisi suinkaan vähääkään parannusta vaan pikemmin päin-

vastoin. Täytyy oikeastaan ihmetellä, että eduskunnan enemmistö ei hyväksynyt esillä olevaa lakiehdotusta toisessa käsittelyssä edes työväenasiainvaliokunnan mietinnön mukaan —, vaikka tuohon mietintöön liittyvä toinen vastalausekin, jota täältä vasemmiston taholta suositeltiin, oli vain kansainvälisen työjärjestön periaatteiden mukaan kokoonpantu. Siis niitten periaatteiden mukaan, joita eduskunta ratifioimalla ne sopimukset, joista täällä on mainittu, on aikaisemmin sanonut noudattavansa. Jos tuo kansainvälinen työjärjestö olisi joku kansainvälinen työväenjärjestö tai edes pariteettisesti, tasapuolisesti työläisten ja porvarien taholta kokoonpantu, niin silloin helposti saattaisi ymmärtää meidän porvariston kauhun sen tekemiä päätöksiä kohtaan. Mutta pitäisihän porvaristollekin olla tunnettua, että tuo kansainvälinen työjärjestö ei suinkaan ole mikään työväenjärjestö, koska siinä ainoastaan $\frac{1}{4}$ on työväen edustajia ja vielä tuohon neljännesedustukseenkin m. m. meillä Suomessa, joka kerta kun sinne on mies lähetetty, niin tuon neljänneksen miehen valintaan on porvariston taholta vaikutettu. Tuon neljänneksen miehen on täytynyt omata vissi määrä porvariston luottamusta, ennenkuin sekään on voinut sinne päästä. Siis toisin sanoen ainakaan tästä maasta ei vapaasti työväestön itsensä lähettämää edustusta ole ollenkaan voitu aikaansaada. Tällaisesta järjestöstä, jossa $\frac{3}{4}$ on työnantajien ja porvarillisten valtioitten edustusta, ja vain $\frac{1}{4}$ porvariston kontrollin ja vaikutuksen alaisena valittuja työväen edustajia, niin eihän tuosta laitoksesta nyt pitäisi ainakaan tulla sellaisia päätöksiä, joita porvariston tarvitsisi pelätä. Tuo kansainvälinen työjärjestöhän on perustettu juuri porvariston kansainvälisten riistoetujen turvaksi. Se seikka, että meillä eivät vallassaolijat edes senkään tekemiä päätöksiä noudatta, johtuu vain siitä, että siinä järjestössä noudatetaan kaukonäköisempää porvarillista politiikkaa kuin mihin meidän maan vallassaolijat ovat tottuneet. Kun tämä esillä oleva lakiehdotus siinä muodossa kuin se toisessa käsittelyssä hyväksyttiin tietääkäytännössä yksinomaan huononnuksia vielä nykyiseenkin tilanteeseen, niin minäkin puolestani asetun kannattamaan niitä, jotka ovat ehdottaneet kyseessä olevan lakiehdotuksen hylättäväksi.

Ed. Tuomioja: Täällä asian toisessa käsittelyssä ollessa esitti ed. Kivimäki eräitä numeroita tästä työnvälitystoiminnasta ja tahtoi niiden nojalla osoittaa, ettei hallituksen avustusta pitäisi millään tavalla järjestää sillä tavalla kuin työväenasiainvaliokunta oli ehdottanut. Osaksi nämä numerot jo yksityiskohdissaan olivat erehdyttäviä. Niinpä ed. Kivimäki lausunnossaan mainitsi, että Helsingin kaupungissa olevat työnvälityskustannukset vuodesta 1921 nousivat 50 %:lla eli 291,857 markasta 400,000 markkaan ja osoittavat yhä nousua. Sensijaan ei työnvälitysten määrä ole sanottavasti kasvanut. Todellisuudessa on asianlaita kuitenkin seuraava: Toimiston kustannukset vuonna 1921 olivat kylläkin 291,857 markkaa ja vuonna 1923 407,123 markkaa, ollen lisäys 115,266 markkaa eli 39.5 % eikä siis 50 %. Mutta välitysten luku oli vuonna 1921 12,000 ja vuonna 1923 18,619, joten välitysten lisäys teki 6,015 välitystä eli 47.7 %. Välitysten määrä oli siis kasvanut suhteellisesti enemmän kuin kustannusten eli siis täysin päinvastoin kuin mitä ed. Kivimäki selitti. Mutta nämä numerot jo sinänsäkin, esitettynä siinä valossa ja niillä johtopäätöksillä kuin ed. Kivimäki teki, ovat suuressa määrässä harhaan johtavia. Me olemme nyt olleet siinä onnellisessa asemassa, että työttömyyttä meillä on ollut sangen vähän, ja tällaisina aikoina on luonnollista, että työnvälitystoimistojen kustannukset, välitysten lukumäärään nähden, ovat suhteellisesti suuret. Mutta väärin ja harhaan johtavaa on minusta tämän vuoksi päätellä ja vaatia, ettei valtio saa ottaa osaa, ainakaan määrättyllä osalla, näiden työnvälityskustannusten peittämiseen. Tämä työnvälitys jo sinänsä on sellaista toimintaa, joka lähinnä kuuluu juuri valtiollalle, vaikkakin se sopivimmin voidaan jättää kuntien hoidettavaksi. Ja lisäksi tähän nyt juuri valtio on kunnat pakottanut tähän, pakottaa edelleen ja vielä juuri tämän lain kautta lisää kuntien velvollisuuksia. Senvuoksi on minusta kohtuutonta asettua sille kannalle, että joskin välitykset jonakin aikana tulevat suhteellisesti kalliiksi niin valtion ei muka silloin pidä ottaa niihin osaa, ei ainakaan myöntää mitään varmaa määräosuutta. Päinvastoin on minusta valtion kohtuullista, että valtio ainakin osalta ja juuri määräosalta, ottaa osaa tällaisten

kustannusten peittämiseen ja senvuoksi se kanta, jolle työväenasiainvaliokunta oli asettunut, oli mielestäni vallan kohtuullinen ja oikea. Meillähän valtio yleensäkin antaa kunnille suuria velvollisuuksia. Sitävastoin se itse on pidättänyt itsellensä kaikki verolähteet. Näin ollen kuntien rasitukset kasvavat yhä ja niitä nyt on tarkoitus tällä lailla vielä lisätä. Senvuoksi odottaisi, että valtio ainakin niin pienellä määräsalla kuin 1/3:lla ottaisi osaa näihin kustannuksiin. Valtiolle se ei sanottavia rasituksia tuota. Sikäli kuin tiedän, nousevat nämä työnvälityskustannusten menot nykyään noin 800,000 markkaan eikä 1/3 siitä valtiota ylemmäärin rasita. Yksityisille kunnille, sellaisille kunnille, joissa työnvälitystä suuremmassa määrin esiintyy ja joiden täytyy senvuoksi perustaa täydellisemmät ja suuremmat työnvälitystoimistot, niille se muodostuu varsin huomattavaksi rasitukseksi.

Täällä myöskin puhuttiin varsin yliol-kaisesti siitä esimerkistä ja kokemuksesta, mitä ulkomailla on tässä asiassa saatu ja puhuttiin verraten ylimielisesti siitä, että tämä työväenasiainvaliokunnan ehdotus oli vain ulkomaista jäljittelyä. Minä puolestani en tahtoisin näin halveksivasti puhua siitä kokemuksesta, mitä ulkomailla on tästä työnvälityksestä saatu. Useissa muissa maissa on työttömyys viime aikoina ollut erikoisen päivänpolttavana ja huolestuttavana kysymyksenä ja niissä on ollut suoranainen pakkokin kiinnittää tähän asiaan vallan toista huomiota ja huolenpitoa kuin meillä ja niissä saavutetut kokemukset ovat senvuoksi mielestäni täydellä syyllä otettavat huomioon, ja kuten tiedetään, ei työnvälitystä muualla maailmassa liene sillä lailla pantu yksityisten kuntien rasitukseksi kuin tässä lakiehdotuksessa nyt esitetään. Senvuoksi minäkin olen tullut sille kannalle, että tämä lakiehdotus olisi nyt hylättävä ja hallitus voisi sen jälkeen antaa asiasta uuden esityksen, joka tähän valtion avustukseen nähden olisi sen mukainen, kuin työväenasiainvaliokunta on ehdottanut.

Ed. K i v i m ä k i: Hallituksen esityksen perusteluissa mainitaan, että muutokset voimassa olevaan työnvälityslakiin ovat tarpeelliset osaksi senvuoksi, että voimassa oleva laki ei täysin toteuta niitä vaati-

muksia, joihin Suomi on mennyt ratifioidessaan työttömyyttä ja merimiesten työnvälitystä koskevat kansainväliset sopimukset, osaksi myös sen takia, ettei se joka suhteessa anna hallitukselle riittäviä valtuuksia velvoittamaan kuntia asianmukaisella tavalla järjestämään työnvälitystoimistojensa toiminnan. Esillä oleva lakiehdotus täyttää molemmat nämä vaatimukset. Lakiehdotus on sopusoinnussa, väittäkööt vasemmiston edustajat mitä tahansa. Washingtonin konferenssin päätöksen kanssa. Samalla on lakiehdotuksessa määräyksiä, jotka velvoittavat kuntia tarpeen vaatiessa perustamaan työnvälitystoimistoja ja niitä ylläpitämään. Näistä syistä ja kun eduskunnalla on tilaisuus tulo- ja menoarviota käsiteltäessä myöntää tarpeelliset varat kuntien työnvälityskustannusten helpottamiseksi, mikä menettely minun mielestäni on ainoa asianmukainen, olen minä sitä mieltä, että lakiehdotus on hyväksyttävä. Mitä tulee edustaja Tuomion täällä tekemiin huomautuksiin minun viime istunnossa esittämiäni numeroita vastaan, mainitsen ainoastaan, että minun numeroni perustuvat Sosialiministeriöstä saatuihin tietoihin, ja että Sosialiministeriölle saapuneen ilmoituksen mukaan Helsingin kaupungin työnvälityskustannukset tältä vuodelta tekevät 440,000 markkaa ja kun ne tekivät v. 1921 291,000 mk., vähän päälle, niin en minä luule puhuneeni perättömiä, kun väitin, että nämä kustannukset ovat nousseet 50 %:lla.

Ed. A. A l t o: Edustaja Kivimäki, joka on ottanut tehtäväkseen ajaa tämän lain sellaiseksi, kuin se nyt on toisessa käsittelyssä hyväksytty, nim. ettei se vastaa kansainvälisen sopimuksen vaatimuksia, väittää kuitenkin, että se pääkohdissa muka vastaa tätä sopimusta. Mutta joka lukee kansainvälisen sopimuksen, mikä on 1920 vuoden valtiopäivien asiakirjoissa, niin huomaa, lukiessaan myös nyt tämän lakiehdotuksen siinä muodossa kuin se on eduskunnassa toisessa käsittelyssä hyväksytty, ettei se vastaa ensinkään niitä vaatimuksia, joita kansainvälinen sopimus asettaa. Mitä sitten tulee siihen, että tulo- ja menoarvion yhteydessä voidaan määrätä varoja, niin olisihan hallitus voinut ilman lakiehdotustakin määrätä varoja. Niin on tämä väite sellainen näennäinen keppihevonen, johon hätätilassa täytyy

turvautua, kun ei ole muuta asiallista syytä puolustukseksi sille menettelylle, että asettaa kuntien niskoille kokonaan sen mikä osaksi kuuluu valtiolle.

Ed. Helo: Mitä Helsingin kaupungin työnvälitysmenojen nousemiseen viime vuosien aikana tulee, — koska siitä on tehty täällä niin suuri numero, — pyydän mainita, että ed. Kivimäen numerot voivat kyllä olla oikeat, mutta että ne kuitenkin antavat asiasta väärän käsityksen. Asia on nimittäin siten, että vielä v. 1921 olivat toimiston kalliinajan lisäykset talousarviossa kokonaan toisella kohtaa, joten ne eivät sisälly niihin numeroihin, jotka ed. Kivimäki on maininnut. Jos lasketaan todelliset kustannukset, niin nousu ei ole niin huomattava. Lisäksi on otettava huomioon eräs toinen kirjanpidollinen seikka, nimittäin tapa, miten vuokra on laskettu, joka myös kirjanpidollisesti on korottanut menoja vuodelta 1923. Jos tarkastaa pelkkiä asiallisia menoja, niin itse asiassa korotus on hyvin pieni.

Mitä tähän lakiehdotukseen muuten tulee, on riittävästi osotettu, että uuden lakiehdotuksen kautta tilanne ei lainkaan parane, päinvastoin eräissä suhteissa huononee. Kaiken lisäksi lakiehdotus ei täytä niitä vaatimuksia, joita kansainvälinen työtoimisto on tässä kohden asettanut ja jotka myös eduskunta on aikanaan hyväksynyt ratifioidessaan sanotun toimiston asiata koskevat päätökset. Jos nyt tämä laki tulisi täällä hyväksytyksi, kuten varmasti tulisi tapahtumaan, niin se tietäisi ettei asiassa pitkään aikaan saataisi parannusta aikaan. Minä sen tähden ehdotan, että tämä laki jätetään lepäämään ensimäisiin uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin, sillä toivomuksella, että sitä ennen hallitus on tilaisuudessa jättämään eduskunnalle uuden esityksen asiasta, joka paremmin täyttää ne vaatimukset, joita tälle laille on asetettava, samoin myös yhdenmukaisen sen päätöslauselman kanssa, joka on hyväksytty kansainvälisessä työtoimistossa ja jonka eduskunta myöskin sanotun päätöksen ratifioidessaan on omaksunut.

Ed. Huttunen: Pyydän kannattaa ed. Helon tekemää ehdotusta.

Ed. Tuomioja: Jos tämä valtionavustus jätetään sen varaan, mitä kulloinkin tulo- ja menoarvion yhteydessä päätetään, niin silloin se ei merkitse juuri mitään. Aluksi suoritettiin työnvälitystoisistoille 3 markkaa kutakin ulkokuntavälitystä kohti, sittemmin 5 markkaa ja viime vuodelta 10 markkaa, t. s. ei juuri mitään. Tällaisen avustuksen varaan eivät kunnat voi mitään rakentaa. Jotta ne voisivat järjestää tämän työnvälityksen säännölliselle ja tarkoituksenmukaiselle kannalle, täytyy niiden edeltäpäin tietää, minkä verran ne voivat valtioavustusta edellyttää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. A. Aalto ed. Paasivuoren kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Niinikään on ed. Helo ed. Huttusen kannattamana ehdottanut, että se pantaisiin lepäämään yli vaalien.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska on tehty ehdotus, että asia pantaisiin lepäämään yli vaalien, ja ehdotusta on kannatettu, niin jää asian ratkaisu seuraavaan istuntoon, jolloin myöskin, jos tämä ehdotus tulee hylätyksi, tulee ed. A. Aallon tekemä hylkäysehdotus äänestyksen alaiseksi.

Asia pannaan pöydälle seuraa-vaan istuntoon.

3) Ehdotus laiksi ruplaveron lakkauttamisesta.

Hallituksen esitys n:o 19, jota on valmistelevalle käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 29 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 19, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Lohi: Minä ehdotan, että lakiehdotus käsiteltäisiin valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n 2 momentissa säädetyssä järjestyksessä eli julistettaisiin kiireelliseksi.

Ed. M a n t e r e: Minä pyydän kannattaa ed. Lohen tekemää ehdotusta.

Ed. H e l o: Kysymys ruplaveron poistamisesta on likeisessä yhteydessä eräiden muiden verojen poistamisen, kuten esim. henkirahan, samoin kuin myöskin seuraavan kysymyksen, nimittäin kruununkymmennysten lakkauttamisen kanssa. Kaikki nämä verot ovat sellaisia veroja, jotka ovat joutuneet tarpeettomiksi sen jälkeen kuin tulo- ja omaisuusvero on astunut voimaan. Osaksi ne ovat pieniä veroja ja teknillisesti epäkäytännöllisesti järjestettyjä. On sen vuoksi paikallaan, että on tehty ehdotus näiden verojen lakkauttamisesta. Mutta on myöskin paikallaan, että jos niistä joku lakkautetaan, ne kaikki lakkautetaan samalla kertaa. Ja hallitus onkin antanut yhdellä kertaa esityksen kaikkien näiden verojen poistamisesta. Olisi sentähden ollut asianmukaista, että olisi voitu myös täällä eduskunnassa samalla kertaa käsitellä kaikkia näitä veropoistoja. Vasemmiston mielestä nimittäin nyt kysymyksessä oleva vero ei ole erikoisesti sellainen vero, joka rasittaisi vähävaraisia, jota vastoin sen sijaan kysymys henkirahan poistamisesta olisi kysymys, joka vasemmiston kannalta olisi saatava nopeasti ratkaistuksi. Olisi ollut sentähden suotavaa, että kaikki nämä veropoistokysymykset olisi myös eduskunnassa voitu ratkaista samalla kertaa ja poistaa kaikki verot yhdessä. Siihen nyt ei ole kuitenkaan tilaisuutta. Vasemmiston puolelta ei kuitenkaan ryhdytä nyt vastustamaan tämän ruplaveron, samoin kuin seuraavankaan veron poistamista, mutta se tapahtuu sillä edellytyksellä, että myöhemmin, kun tulee kysymyksen henkirahan poistaminen, niin myöskin se vero poistettaisiin samalla tapaa. Tällä edellytyksellä vasemmisto ei tule vastustamaan nyt ehdotettujen verojen poistamista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Lohi ed. Mantereen kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi asian käsitellä kiireellisenä. Eduskunnan on ensin tästä ehdotuksesta lippuäänestyksellä tehtävä päätös. Jos mainittu ehdotus hyväksytään, toimitetaan sen jälkeen lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä

tai hylkäämisestä. Ellei kiireelliseksi julistamista tapahdu, äänestetään siitä, onko lakiehdotus hyväksyttävä jätettäväksi leppämään ensimäisiin uusien vaalien jälestä kokoontuviin valtiopäiviin, vai hylättävä.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys asian kiireelliseksi julistamisesta.

Joka hyväksyy puheena olevan ehdotuksen asian kiireelliseksi julistamisesta, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään 5/6 annetuista äänistä kannattaa mainittua ehdotusta, on se hyväksytty, mutta muuten on ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 154 jaa-ääntä ja 25 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis päättänyt julistaa asian kiireelliseksi.

2) Äänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 164 jaa- ja 6 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä sanotun lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi kruununkymmennysten lakkauttamisesta.

Hallituksen esitys n:o 34, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokun-

nan mietinnössä n:o 30 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 20, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Mantere: Pyydän ehdottaa, että tämäkin asia käsiteltäisiin valtiopäiväjärjestyksen 60 §:n 2 momentin säätämässä järjestyksessä, toisin sanoen kiireellisenä.

Ed. Lohi: Kannatan tehtyä ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Mantere ed. Lohen kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi asian käsitellä kiireellisenä. Eduskunnan on ensintästä tehtävä lippuäänestyksellä päätös. Jos mainittu ehdotus hyväksytään, toimitetaan sen jälkeen lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Ellei kiireelliseksi julistamista tapahdu, äänestetään siitä, onko lakiehdotus hyväksyttävä jätettäväksi lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin vai hylättävä.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys asian kiireelliseksi julistamisesta.

Joka hyväksyy puheena olevan ehdotuksen asian kiireelliseksi julistamisesta, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään 5/6 annetuista äänistä kannattaa mainittua ehdotusta, on se hyväksytty, mutta muuten on ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 160 jaa- ja 11 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt asian käsitellä kiireellisessä lainsäädäntöjärjestyksessä.

2) Äänestys asian hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; joka sitä ei hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 164 jaa- ja 6 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt sanotun lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi maakauppamaksun lakkauttamisesta.

Hallituksen esitys n:o 40, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 31 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 21, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Eduskunta päättää hyväksyä toisessa käsittelyssä päättämänsä lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotukset laiksi maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain ja kunnallisen vaalilain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 15 a ja otetaan jatkuvaan toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 15 ja laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 3 hallituksen esityksen n:o 21, ed. Särkän edusk. esityksen n:o 23 ja ed. Itkosen edusk. esityksen n:o 25 johdosta valmistelevasti käsitellyt yllämainitut lakiehdotukset.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 15 a, josta näkyy, että suuri valiokunta on hyväksynyt lakiehdotuksen muuten eduskunnan päättämässä muodossa, paitsi maalaiskuntien kunnallislain 20 § 3 momenttia,

jonka suuri valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi aikaisemmin tekemänsä ehdotuksen mukaisesti. Eduskunnan on nyt tähän kohtaan nähden päätettävä, hyväksyykö se suuren valiokunnan ehdotuksen vai pysyykö eduskunta entisessä päätöksessään.

Keskustelu:

Ed. T u k i a: Suuri valiokunta on päättänyt pysyä ennen tekemässään päätöksessä tämän nyt käsiteltävänä olevan kunnallislain 20 §:n 3 mom. suhteen. Valiokunnalla ei kuitenkaan mielestäni ole ollut riittäviä perusteita tähän. Mitä nyt tulee ensiksikin siihen, että kunnan tilit maalaiskunnissa olisi käsiteltävä huhtikuun kokouksessa, niin tämän asian ollessa eduskunnassa viime perjantaina toisessa käsittelyssä osoitin lausunnossani jo silloin, että se on käytännössä mahdotonta, varsinkin suuremmissa maalaiskunnissa, jos nimittäin tilien päätös ja sen tarkastus toimitetaan sillä huolellisuudella ja tarkkaavaisuudella, niinkuin se kuntien oman edun kannalta on välttämätöntä. Se muutos, jonka eduskunta teki valiokunnan mietintöön toisessa lukemisessa, sanotaan olevan ristiriidassa kunnallislain pykälän kanssa siinä, joka jää entiselleen, jossa määrätään, että alatilintekijäin on jätettävä tilit vuosikertomuksineen maaliskuun kuluessa kunnallislautakunnalle. Käytännössä ei asia ole kuitenkaan aivan kirjaimellisesti hoidettavissa tämänkään vanhan asetuksen mukaan, sillä useissa tapauksissa ei saada alatilittajilta määräaikana tilejä, ja vaikka ne joutuisivatkin, niin kunnan tilien päättämiseksi on sitä edullisempää, mitä enemmän saadaan aikaa niiden lopulliselle päättämiseksi, sillä jos tilien päättämistä koetetaan jouduttaa mahdollisimman aikaisin, niin silloin jää kirjoihin viemättä tulojen ja menojen tähteitä ja tilit jäävät niin ollen epätarkoiksi, mutta jos annetaan useampi kuukausi tilien päättämiseen, niin kaikki tulojen ja menojen tähteet silloin joutuvat kirjojen päättämisessä kirjoihin ja silloin myös todellinen kunnallinen rahatalouden tila tulee selvästi näkyviin. Mutta erikseen on tilintarkastus suurissa kunnissa siksi aikaa kysyvää, että se ei ole toimitettu kuten jo viime lausunnossani mainitsin muutamassa

päivässä. Se voidaan toimittaa sillä tavoin, kuten vanhaan hyvään aikaan ja ehkä muutamissa kunnissa vielä tapahtuu, siten että tilintarkastajat kokoontuvat jonnain määrättyinä iltana tupakoimaan ja seilailemaan kirjoja ja kirjoittavat nimensä tilien alle. Mutta jos se toimitetaan perusteellisesti, niin siinä menee viikkoja aikaa ja varsinkin silloin kun täytyy toimittaa kiinteistöjen tarkastus myös niissä olevine irtaimistoineen, niin silloin kuluu jo suuremmissa kunnissa kuukausi. On otettava huomioon se seikka ettei maalaiskunnissa, tuskin kaupunkikunnissakaan ole mitään vakinaisesti palkattuja tilintarkastajia jotka voisivat tuon tehtävän yhtäjaksoisesti toimittaa, vaan ne henkilöt, jotka tilintarkastajiksi valitaan, ovat toimitessaan, useinkin vastuunalaisissa toimissa, ja ne eivät voi toimittaa sitä päivittäin vaan ke-äytyvät aina iltaisin toimittamaan tilintarkastusta, ja tällä tavoin sille täytyy varata riittävästi aikaa.

Nyt on kunnallislakiin vielä otettu se määräys että tilintarkastajaksi voidaan valita joitakin keskusjärjestön valitsema henkilöitä, tarkoitetaan lähinnä Maalaiskuntain liittoa, jolla nyt jo on vakituksia tilinpidonneuvoja käytettävänä. Ei millään keskusjärjestöllä, ei myöskään Maalaiskuntain liitolla ole niin paljon palkattuja virkamiehiä, jotka voisivat lähteä useampaan kuntaan samalla kertaa, vaan niiden samojen henkilöiden täytyy toimittaa tilien tarkastus useammassa kunnassa ja tämä myös vie aikaa, että ei voida vaatia silloin että nuo tilit täytyy joka tapauksessa olla huhtikuuhun mennessä valmiit. Vuosikertomuksen laatiminen myös nykyäikana on käytännössä vakiintunut edistyneimmissä kunnissa niin, ettei sitä enää toimiteta puolelle paperiarkille kuten on ollut tapana vaan siitä tehdään seikkaperäinen kertomus, josta käyvät selville kunnan tulot ja menot ja koko kunnallinen talouselämä kuluneen vuoden varrelta niin että sen avulla voi todella perehtyä kuka kuntalainen hyvänsä kunnan asioihin ja sen talouteen. Kun tämä kertomus on välttämätöntä toimittaa valtuutetuille kotiin jo etukäteen tutkittavaksi ja tarkastettavaksi, sillä eihän suuremmissa kunnissa voi syntyä yhdessä päivässä kunnan talouteen vaikka tilintarkastajatkin ovat antaneet kertomuksen, sillä se on hyvin suppea use-

assa tapauksessa, ja kun näin on, niin täytyy ottaa huomioon että tämä vie siksi paljon aikaa että on mahdotonta toimittaa niin lyhyessä ajassa tilit että ne olisivat valtuuston käsiteltävinä huhtikuun aikana.

On vastustettu tätä muutosta sillä että kuntien rahatalous tulee kärsimään siitä kun tilien tarkastuksesta riippuu valtioavun saanti kansakouluille. Asia on kuitenkin sillä tavoin että sikäli kuin kansakoulun tilit joutuvat siihen kuntoon, että ne voidaan läpikäydä ja tarkastaa, niin tilintarkastajat antavat tästä lausuntonsa ilman että ne vielä koko kunnan tilit ovat tarkastaneet ja tämän lausunnon perusteella kouluhallitus on antanut maksu-määräyksen kansakoulumenoihin nähden. Käytännössä kuitenkin asiat ovat sillä tavoin että tuo kouluhallituksen maksu-määräys lähetetään vasta sen jälkeen kuin kouluhallituksen virkamiehet ovat palanneet kesälomaltaan, siis vuoden toisen puoliskon loppupuolella.

Tämä asiallinen syy ei siis voi olla minään pakottavana siihen että tämä valiokunnan mietintö pysytettäisiin. Muita asiallisia syitä, jotka voisi ottaa huomioon, ei ole tätä muutosta vastaan esitettykään. Mutta nyt sikäli kuin olen kuullut suuressa valiokunnassa, on lain muodolliseen, tämän muutoksen muodolliseen, siis teknilliseen puoleen takerruttu. Mutta jos kerran asiallisia syitä ei ole ollut, niin suuressa valiokunnassa tämä muodollinen puoli olisi hyvällä tahdolla saatu kyllä korjatuksi ja siis asianmukaiseen kuntoon. Mutta nähtävästi siihen ei ole ollut kylliksi aihetta, koska se on jätetty semmoiseksi ja niinollen minusta tuntuu että tätä ei voida vastustaa ei asiallisilla eikä myöskään muodollisilla syillä.

Kaupunkien tilien hyväksymiselle on annettu aikaa kesäkuuhun mennessä juuri siitä syystä että suuremmissa kaupunkikunnissa ei voida järjestää asioita niin nopeasti että ne olisivat valtuustossa huhtikuussa käsiteltävinä. Samat syyt, mitkä ovat kaupunkikunnissa, ovat myös suuremmissa maalaiskunnissa, ja se ei tuota mitään vahinkoa pienillekään kunnille että tilit hyväksytään vasta kesäkuussa, sillä käytännöllinen kunnallinen elämä ei siitä ollenkaan kärsi, mutta se antaa kuitenkin tilaisuuden perusteelliseen tilien päättämiseen, tarkastukseen ja myös vuosikertomuksen laatimiseen. Jos ne sitten viipyvät

valmiina yhden kuukauden tai pari, ei se mitään merkitse, sillä niinkuin äsken mainitsin, kunnan talouteen se ei vaikuta kerrassaan mitään.

Minä siis ehdotan, että kun kerran eduskunta on päättänyt tämän muutoksen hyväksyä, se myös pysyy tässä päätöksessään ja hylkää suuren valiokunnan mietinnön.

Ed. Louhelainen: Ed. Tukia on täällä jo viime perjantain istunnossa ja myöskin äsken pitämässään puheenvuorossa väittänyt, että hänen ehdotustaan vastaan kohdistetuilta väitteiltä puuttuu kokonaan asiallinen pohja. Minä kuitenkin tulen osoittamaan, että sillä kannalla, minkä suuri valiokunta on toistamiseen asian suhteen ottanut, on hyvinkin voimakaat ja pätevät asialliset perusteet. Sen sijaan ed. Tukian ehdotukselta puuttuvat kokonaan sellaiset asialliset perusteet. Enninnäkin minusta tuntuu, että lainsäädännön yleisenä perusteena täytyy olla kaiken leväperäisyyden ja hidastuttamisen ja muun sellaisen viivyttelyn ehkäiseminen. Tässä tapauksessa, minun mielestäni, täytyy pyrkiä kannustamaan hidastelevia kunnallisia viranomaisia toimittamaan mahdollisimman hyvissä ajoissa tilinsä hyväksyttävään kuntoon, eikä suinkaan pyrkiä määrääikoja jatkamalla edistämään viivyttelystä ja leväperäisyyttä kunnallisissa asioissa. Lisäksi on tässä seikassa huomattava myös se, että viime vuosinahan ja erikoisesti nykyään ollaan kunnallisessa elämässä menemässä hyvin voimakkaasti ja pitkin askelin täsmällisyyteen, säännöllisyyteen ja hyvään järjestykseen asioiden hoidossa. Onko siis nyt oikea aika lähteä säätämään mitään taantumuspykälää tässä suhteessa? Onko nyt sen paremmin tarpeen säätää juuri tässä kohdin poikkeuksia, kuin on ollut aikaisemminkaan? Minä ainakaan en ole kuullut, että yksikään kunta tai yksikään kunnallismies olisi joutunut ikävyyksiin sen vuoksi, että olojen pakosta on täytyntä jossain määrin rikkoa tätä aikamäärää mikä tässä suhteessa laissa esiin-tyy, toisin sanoen lain kirjainta. Sitä paitsi nykyinen käytäntö, että tilit käsitellään kevätkuukausina, tavallisimmin huhtikuussa, on niin vakiintunut ja vuosikymmeniä käytäntöön sovellettu, että yhtäkkiä sen muuttaminen ei minusta ole ollenkaan soveliaista. Enemmistö maalaiskun-

nista on laatinut itsellensä ohjesäännöt, joissa tämä määräaikaisuus on edellytetty. Jos nyt ed. Tukian ehdotus tässä suhteessa hyväksyttäisiin, tulisi se merkitsemään kuntien ohjesäännön muuttamista ja sanomattoman paljon muita muutoksia kunnalliselämässä. Ed. Tukia asettaa väitteitensä tueksi kaikkein pahimman asiailman. Minusta tuntuu siltä, että se kunta, jota ed. Tukia tässä tahtoo esityksensä perusteihin sovelluttaa, on jotenkin remapeäinen asioittensa hoitoon nähden. Hän nim. väittää, että tulo- ja menotähteet voidaan vasta saada selville tuolla puolivuoden vaihteissa, s. t. s. vasta kesäkuun alussa. Minusta, sen verran kuin minä tunnen kunnalliselämää, täytyy tulo- ja menotähteet olla selvillä kunnan tilinpidossa jo heti ensimmäisellä kuukaudella seuraavalla vuodella, nim. tammikuussa. Jos nim. jätetään tulo- ja menotähteet sattuman varaan, että ne saavat löytyä sieltä, jos sattuvat löytymään, silloin on totta toisesti kunnan tilinpito ja kunnan asioiden hoito retuperällä ja sellaisten retuperäisten kuntain asioiden mukaisiksi ei meidän tietenkään tarvitse lainsäädäntöä ryhtyä kehittämään. Sitä paitsi nykyään voimassa olevassa asiaa koskevassa lain pykälässä, ja siis suuren valiokunnan ehdotukseen sisältyvässä lain kohdassa on jälkimaininta, joka myöntää sellaisille kunnille, jotka syystä tai toisesta eivät ehdi saada ajoissa tilejensä hyväksyttävään kuntoon, oikeuden määrätä myöhäisempikin aika tilien loppuunkäsittelylle. Tämä on mielestäni aivan riittävä sellaisia kuntia varten, joita ed. Tukia täällä edustaa. Ed. Tukia myöskin väitti, että millekään kunnalle ei hänen ehdottamastaan lain muutoksesta aiheutuisi vahinkoa. Tällä muutoksella kuitenkin tultaisiin sitomaan niidenkin kuntien kädet, jotka voivat saada tilinpäätöksensä aikanaan kuntoon, sidottaisiin ne siinä määrin, että niiden olisi pidettava kesäkuulle saakka tilinsä hyväksymättä ja kärsittävä siitä aiheutuvia epäkohtia rahasioiden hoidossa. Minä myöskin uskallan väittää sitä ed. Tukiam väitettä vastaan, että muka kansakouluavustusten valtiolta periminen kävisi päinsä ilman pätevää tilintarkastusta. Jos sellaista valetilintarkastusta sovelletaan, kuten ed. Tukia tuntui täällä edellyttävän, silloin suoraan sanoen tehdään vääryyttä tai väärennetään kouluhallitukselle annettavia tilityksiä.

Sillä niissä tilintarkastajain täytyy vaakuuttaa, että tileissä tai tilityksessä löytyvät menoerät ovat sen mukaisia kuin kunnan tileissä löytyy, ja että mitään niihin ei ole otettu sellaista, joka niihin lain mukaan ei saisi kuulua. Tämä määräys, jos tilintarkastajat allekirjoittaessaan tilityksen tahtovat tämän määräyksen takana seistä, edellyttää sitä, että tilintarkastus on ennen kouluhallitukselle annettavaa lopputilitystä suoritettava. Ja minä pidän verrattain suurena asiana sen, että kunnat, jotka kevätkuukausilla poikkeuksetta kärsivät huutavaa rahapulaa ennen kunnalliseröjen kantoaikaa, ovat tilaisuudessa perimään valtiolta tulevan 2/3 avustuksen kansakoulukustannuksista. Se nousee suurissa kunnissa jopa satoihin tuhansiin markkoihin, mutta pienemmissäkin kunnissa kymmeniin tuhansiin, ja se korkotappio, mikä muutamien kuukausien viivyttelemisellä kunnille aiheutuisi, ei ole niinkään pieneksi arvioitava, puhumattakaan sitten muusta hankaluudesta, joka rahapulajohdosta nykyisen ahtaan rahatilanteen vallitessa kunnille aina on aiheutumassa.

Kun ed. Tukia perjantaina teki esityksen tämän lainkohdan muuttamisesta, niin sikäli kuin minä hänen ehdotustaan muistan, oli perusteena se, että alitilittäjät eivät ehdi nyt määrättävään aikaan, helmikuun 15 päivään mennessä, saada tilityksiänsä kuntoon. Mutta ed. Tukia ei tehnyt muutosehdotusta tätä määräaika koskevan lainkohdan muuttamista varten ja mikäli minä nytkin viimeisestä ed. Tukian lausunnosta käsitin, ei hän nytkään pitänyt tarpeellisenä sitä että maalaiskuntain kunnallishallinnosta annetun asetuksen 93 § olisi jollain tavalla muutettava. Tässä mainituksessa pykälässä nim. säädetään, että alitilittäjän on 15 päivään helmikuuta mennessä jätettävä kunnallislautakunnalle tilityksensä ja kertomuksensa ja kunnallislautakunnan on ne edelleen jätettävä kunnanvaltuuston puheenjohtajalle 15 päivään maaliskuuta mennessä. Nämä lainkohdat jäisivät siis, ed. Tukian ehdotuksen ja viime perjantaina tehdyn eduskunnan päätöksen mukaan, edelleen voimaan. Minä en ymmärrä, mitä kunnanviranomaiset osaisivat tehdä kunnallistileille sillä välillä, joka jää maaliskuun 15 päivän ja kesäkuun loppu välille. Maaliskuun 15 päivänä lain mukaan tulisi kunnallistilit olla täydellisesti kunnossa, ja ed. Tukian ehdotuksen

mukaan ne voitaisiin hyväksyä vasta kesäkuulla. Minusta on aivan nurinkurista ehdottaa tällaista turhaa tilien seisottamista, kun ne kuitenkin lain mukaan jo aikaisemmin oltaisiin pakotetut laatimaan kuntoon. Maalaiskuntain kunnallislain 65 ja 66 §:t säätävät tästä samasta asiasta, eikä ed. Tukian ehdotukseen sisälly myöskään näiden pykäläin muuttaminen.

Minua muuten ihmetyttääkin, että viime perjantaina eduskunnan istunnossa niin yhtäkkiä ilman minkäänlaista valmistelua esille heitetty ehdotus sai eduskunnan enemmistön kannatuksen. Ei ole ollut yleisenä tapana, että valiokuntain ehdotusten ulkopuolelta tehtyjä yksityisiä esityksiä enää eduskunta niinkään helpolla menee hyväksymään. Tässä kuitenkin tapahtui jonkinlainen ihmeteltävä poikkeus ja tähän poikkeukseen oli syynä ehkä se hyvä solidarisuus, mikä tunnetun äänioikeuspykälän onnellisen ratkaisun jälkeen eduskunnan sekä oikeistossa että vasemmistossa näytti sillä hetkellä vallitsevan.

Minä en voi muuta kuin puoltaa, että eduskunta hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, joka kaikissa suhteissa vastaa sekä asiallisesti, että muodollisesti ja käytännössäkin parhaiten niitä vaatimuksia, mitä nykyiselle kunnalliselämälle on tässä suhteessa asetettava.

Ed. Seppänen: Samalla kuin ilmoitan kannattavani ed. Louhelaisen tekemää ehdotusta ja ilmoitan yhtyväni niihin perusteluihinkin, joilla hän tämän ehdotuksensa teki, tahtoisin selitykseksi siihen, mitä varten suuressa valiokunnassa ehdotin asiassa palattavaksi suuren valiokunnan edelliselle kannalle, huomauttaa yhtä asiahaaraa, sitä nimittäin, että minusta on se puoli tärkeämpi tässä kysymyksessä, pidetäänkö yleensä vakinaista valtuuston kokousta myöskin huhtikuussa vai eikö. Eduskunnan viime perjantaina tekemä päätös poisti tämän vakinaisten kokousten luvusta. Minä soisin, että vakinaisia kokouksia olisi myös tammikuun ja kesäkuun välisellä ajalla, ja että semmoinen olisi juuri huhtikuussa. Tämä puoli minusta on paljon tärkeämpi kuin kysymys siitä, onko huhtikuussa toimitettava kunnallisen tilinpäätöksen vahvistaminen vai eikö.

Mutta minusta on myöskin tärkeätä, että tilinpäätöksen vahvistaminen määrätään juuri huhtikuuksi. Sillä semmoinen määräys, niinkuin tässä jo äsken huomautettiin, on sopusoinnussa kunnallislain muiden pykälien kanssa ja se on myös sitä varten tärkeä, että kunnat, niinkuin jo äsken huomautettiin, olisivat kiireellisempiä toimitaessaan tiliensä päätökset ja tiliensä tarkastukset, sillä nämä toimet maalaiskunnissa sopivat parhaiten talviajaksi, jolloin maalaisväki on joutilaampaa. Minulla on kokemusta siitä, että milloin tilien tarkastus syystä tai toisesta on jäänyt kesäpuolelle, niin se useinkin on lykkäytynyt syksyyn, lykkäytynyt siksi, kunnes kiireelliset työt on saatu tehdyiksi. Sillä tilintarkastajat eivät useinkaan katso olevansa veloitettuja kokoontumaan kiireellisinä aikoina tilejä tarkastamaan. Ja sillä tavalla voi mennä tilinpäätöksen vahvistaminen aina myöhäiseen syksyyn, jopa joulukuuhun asti, niinkuin on tapauksia sattunut. Kun laki niissä tapauksissa, että tilejä ei voida saada tarkastettua huhtikuun kokoukseen, antaa tilaisuuden määrätä sitä varten eri kokousajan, ei mielestäni ole mitään perusteltua syytä jättää huhtikuun kokousta pois laillisten kokousten joukosta. Voi ajatella, että kunnanvaltuuston esimies on jostakin syystä haluton pitämään väliaikaisia kokouksia; silloin voi käydä niin, että pitkä aika tammikuusta kesäkuuhun, jolloin voisi olla hyvinkin tärkeitä asioita päätettävänä, voi jäädä ilman kokouksia. Ja lainvoimalla pakoittaminen kokouksenpitoon ei usein voi tulla kysymykseenkään. Ed. Tukian esittämät syyt eivät mielestäni paina tämän rinnalla paljoa.

Etä tämä ei estä lakia kaupunkikuntia varten, joiden talous on yleensä monimutkaisempi, tilit laajemmat, toisella tavalla järjestämästä kuin maalaiskuntia varten, on selvää. Yhdenmukaisuus ei vaadi sen mukaista muutosta myöskään maalaiskuntien kunnallislakiin.

Ed. Lohi: Kun tätä asiaa käsiteltiin suuressa valiokunnassa, niin huomautettiin, että kysymyksessä oleva momentti siinä muodossa, kuin eduskunta oli sen päättänyt, olisi aiheuttanut sen, että tilinpäätöstä maalaiskunnissa ei olisi voitu vahvistaa ennenkuin kesäkuussa. Toiselta puolen tuotiin esiin esimerkkejä, että suuri osa maa-

laiskuntia on tähänkin asti voinut tilinpäätöksen vahvistaa jo huhtikuussa. Siis olisi aiheetta viety laillinen pohja siltä, että kuntien tilit jo huhtikuussa ovat päätetyt. Suuressa valiokunnassa tehtiin useamman laatuksia ehdotuksia, miten voitaisiin järjestää sanamuoto sillä tavalla, että kävisi mahdolliseksi myös vahvistaa tilinpäätös aikaisemmin. M. m. ehdotettiin siellä, että sanotaisiin: „viimeistään kesäkuussa”. Toiselta puolen huomautettiin, että se veisi siihen, että niissäkin tapauksissa, milloin tilientekijät ovat laiminlyöneet velvollisuuksiaan ja rettelöitä syntyisi, laillista tilinpäätöstä ei voitaisi enää antaa, se olisi aivan mahdotonta silloin. Sittenkun asiasta pitempään suuressa valiokunnassa keskusteltiin, luopuivat kaikki ehdotuksen tekijät ehdotuksistaan ja yksimielisesti hyväksyttiin entinen kanta, koska nimittäin niissä tapauksissa, jolloin tilinpäätöstä ei voida vahvistaa huhtikuulla, laki- ja talousvaliokunnan ehdotuksen mukaan se voi käydä päinsä myöhemmin. Sillä viimeisessä momentissa sanotaan: „Ellei valtuusto voi jotakin tässä pykälässä mainittua asiaa käsitellä säädettynä aikana, on valtuuston puheenjohtajan niin pian kuin mahdollista määrättävä kokouspäivä asian käsittelemistä varten”. Siis, jos tilinpäätöstä ei voida vahvistaa huhtikuulla, niin niin pian kuin asia on joutunut siihen kuntoon, valtuuston puheenjohtajan on määrättävä kokous. Siis asiallisesti eduskunnan tarkoituserä saavutetaan myös sillä sanamuodolla, joka on aikaisemmin hyväksytty, ja sentähden minäkin yhdyin siihen, että suuren valiokunnan ehdotus eduskunnassa hyväksyttäisiin.

Ed. Pitkänen: Kannatan ed. Tukian tekemää ehdotusta ja perustelen sitä osaksi samoilla syillä, kuin ed. Louhelainen täällä vastusti. Jos tahdotaan lainpykälällä kasvattaa täsmällistä toimintaa maalaiskunnissa, on huhtikuu kerrassaan sopimaton kuntien valtuustoille tilien hyväksymisajaksi. Jos lainpykälä määrää tilien vahvistamisajaksi huhtikuun, ei sinänsä saisi olla se venyvä momentti perässä, että ellei siihen aikaan mennessä saada tiliä valmiiksi, niin voidaan ne vahvistaa perästäpäinkin. (Kun tahdotaan päästä täsmällisyyteen, niin on laissa määrättävä tarpeeksi pitkä aika ja vaadittava sitten maalaiskunnissakin sen toteuttamista. Kesäkuuhun

asti on mahdollista, sen kokemus osoittaa, saada tilit suurissakin kunnissa asianmukaiseen kuntoon. Näin ollen kannatan ed. Tukian ehdotusta.

Ed. Tukia: Olin tänään tilaisuudessa puhuttelevaan Maalaiskuntien liiton tilinpitoneuvoja ja he olivat aivan yksimielisiä siitä, että tällainen muutos, jonka eduskunta teki, ei ole ainoastaan hyvä vaan välttämätön. He mainitsivat, että niistä kunnista, joissa he ovat käyneet ympäri Suomea tilejä tarkastamassa ja tilejä päättämässä, korkeintaan 10 % on niitä, jotka ovat kerinneet laittaa tilit siihen kuntoon, että ne ovat valmiita huhtikuussa. He nimittäin perustelevat sen sillä, että nykyinen tilintarkastusjärjestelmä ja sen tarkastus sekä vuosikertomuksien laatiminen ei ole tehty niin kädenkäänteessä.

Ed. Louhelainen: Minulta jäi askeisessa lausunnossani mainitsematta siitä, että Maalaiskuntien liitto ei tietenkään nykyisillä voimillaan ole tilaisuudessa täyttämään sitä tilintarkastajain tarvetta, mikä mahdollisesti tämän lainmuutoksen voimaan tultua aiheutuu, mutta eihän lainsäädäntöä tarvitse, eikä voidakaan ryhtyä muodostamaan sellaiseksi, kuin jonkun liiton tai yhdistyksen tilapäinen asema kulloinkin sattuu vaatimaan. Maalaiskuntien liitto — minä olen varma siitä — kykenee järjestämään päteviä tilintarkastajia riittävästi niihin tapauksiin, joita mahdollisesti tulee esiintymään tämän lain voimaan tultua.

Mitä tähänastiseen Maalaiskuntien liiton tilintarkastukseen tulee, mainitsi ed. Tukia, että ainoastaan noin 10 % on lain määräämässä ajassa niistä kunnista, joissa on tilintarkastuksia toimitettu, ehtinyt tilinsä lailliseen kuntoon saattaa. Nyt on asianlaita kuitenkin niin, että Maalaiskuntien liiton apua on käytetty ainoastaan niissä kunnissa, joissa on jotain rötöksiä huomattu eivätkä yleensä Maalaiskuntien liiton tilintarkastajat ole koskeneet eikä niillä ole ollut oikeuttakaan yleisemmin sekaantua kuntien tilintarkastukseen. Minä olen saanut sen käsityksen, että tavallisesti on pidetty Maalaiskuntien liiton tilintarkastajia silloin tarpeellisina, kun omat kunnan tilintarkastajat ovat osoittaneet kykenemättömiksi selvittämään esiintyneitä sekouksia.

Ed. Tulenheimon: On vaikeata ymmärtää ed. Tukian kantaa, kun hän ehdottomasti tahtoi poistettavaksi huhtikuun kokouksen. Pykälähän on laadittu niin, että niissä kunnissa, missä tilinpäätöstä ei saada huhtikuuhun mennessä valmiiksi, sen laatimista ei tarvitse hätiköidä, vaan saadaan se aivan rauhassa tehdä ja myös aivan rauhassa antaa tarkastaa, sillä viimeinen momentti tässä pykälässä juuri koskee tällaisia tapauksia. Nyt sekä laki- ja talousvaliokunnassa samoin kuin suuressa valiokunnassakin saapuvilla olleet kunnallismiehet saattoivat ilmoittaa, että huomattavasti suurin osa meidän maalaiskunnistamme hyvin saa tilinpäätöksensä huhtikuuhun mennessä valmiiksi ja että olisi onnetonta viivyttää näitten tilinpäätösten vahvistamista kokonaista puoli vuotta. Sentähden säilytettiin vanhan käytännön mukaisesti kosketeltu huhtikuun kokous. Kun pykälä on näin laadittu, ei siitä saata olla vahinkoa kenellekään, ei niille kunnille, jotka aikaisemmin saavat tilinpäätöksensä valmiiksi, yhtä vähän kuin niille kunnille, joista ed. Tukia on huomauttanut, jotka eivät saa tilinpäätöstä valmiiksi. Jos pykälä laadittaisiin hänen ehdottamaansa suuntaan, silloin siitä olisi ensin mainituille vahinkoa. Nyt on pykälä paljon joustavammin laadittu.

Kannatan suuren valiokunnan mietintöä.

Ed. Tukia: Edustaja Louhelaisen lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että hän käsitti lausuntoni väärin, kun hän sanoi minun puoltaneen kansakoulutilien keskeneräistä tarkastamista. Lausunnotsani kuitenkin aivan selvästi huomautin, että sitten kun kansakouluja koskevat tilit ovat siinä kunnossa, että ne voidaan viedä kirjoihin, niin tilintarkastajat antavat niistä lausuntonsa ja niiden lausunnon perusteella antaa kouluhallitus maksumääräyksen koulujen valtioavustuksesta. Samalla hän sanoi, että jollei huhtikuuhun mennessä saada kunnan tilejä valmiiksi niin sellaisessa kunnassa ovat asiat retuperällä. Tähän saan huomauttaa, että jos niin tärkeissä asioissa kuin on tilien päättäminen ja tarkastus liiaksi hutiloidaan, on syytä pelätä, että kunnan raha-asiat joutuvat retuperälle. Meidän kunnassa ne eivät ole retuperällä.

Edustaja Tulenheimolle pyydän huomauttaa, että kyllä minäkin olen ottanut

huomioon 20 § viimeisen momentin, jossa myönnetään poikkeus tilien hyväksymiseen. Mutta käytännössä tuo poikkeus tulee säännöksi ja minä olen sitä mieltä, että laki on tehtävä sellaiseksi että poikkeus vain harvoissa tapauksissa tulee kysymykseen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Tukia ed. Pitkäsén kannattamana ehdottanut, että eduskunta pysyisi entisessä päätöksessään.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi tullitariffin soveltamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 18 ja otetaan toiseen käsitteilyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 25 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 39, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 18. Ensin sallitaan yleiskeskustelu ja kun se on julistettu päättyneeksi, siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsitteilyyn. Jos yleiskeskustelun aikana tehdään muutosehdotuksia lakiehdotuksen yksityiskohtiin, on se, tullakseen äänestyksen alaisiksi, yksityiskohtaisessa keskustelussa uudistettava ja kannatettava.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelussa ei kukaan halua puheenvuoroa.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Paasonen: Pyydän ehdottaa, että pykälä hyväksyttäisiin kolmannen vastalauseen mukaisesti.

Ed. Puittinen: Minä kannatan ed. Paasonen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Paasonen ed. Puittisen kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi sen muodon, kuin kolmannessa vastalauseessa on ehdotettu. Kutsun tätä ehdotusta ed. Paasonen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Paasonen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt pykälän suuren valiokunnan ehdotuksen mukaisesti.

2—7 §:t hyväksytään keskustelutta.

8 §.

Keskustelu:

Ed. Paasonen: Pyydän ehdottaa, että 8 § hyväksyttäisiin kolmannen vastalauseen mukaisesti.

Ed. Hästbacka: För att vinna en behörig stadga uti affärslivet erfordras en lagstiftning som ger affärsmannen en behörlig trygghet vid uppgörandet av sina kalkyler. All affärsverksamhet som är av större betydelse för folkhushållningen kräver en förberedelse och organisation på lång sikt, och måste affärsmannen därför vara övertygad om att från statens sida icke vidtages sådana förändringar, som kan kullkasta alla gjorda beräkningar. En fullmakt, som denna, vilken inrymmer rätt för regeringen att höja vissa tullsatser efter förgottfinnade med 700 och 500 %, kanske efter en sträng tolkning av lagen med ända till 1,200 %, gör alla kalkyler osäkra, ty ingen vet i denna stund vilka möjligheter de ständigt skiftande regeringarna hava att bedöma affärslivets invecklade förhållanden och med stöd av tullsatser reglera prisförhållanden eller upptaga ett tullkrig med de mindre gynnade nationerna. Sådana åtgärder, att upptaga ett handelskrig med andra länder, är av stor ekonomisk bärvidd och fordrar både ekonomisk och praktisk vidsynthet, en vidsynthet som de ständigt skiftande regeringarna i vårt land knappt ägt eller framdeles komma att äga.

I ett land som vårt, där varje regering är beroende av vissa gruppers gunst, kan man icke påräkna någon säker plan efter vilken det ekonomiska livets lagar tillämpas. Allt är beroende av stundens krav, och därför är det förenat med ytterst stor risk att lämna i sådana personers makt att göra insats uti det ekonomiska livet efter förgottfinnande, synnerligast som man icke på förhand vet vilka som komma att begagna dessa fullmakter. Att införa uti lagen dylika fullmakter, är även att sporra affärsfolket att söka sin gunst hos varje ny regering i egoistiskt syfte. Och erfarenheten från den tid då regeringarna ägde dylika fullmakter ger vid handen att det förekom sådant som man med skäl kan kalla gunstlingsåtgärder, och som bland allmänheten slutligen väckte sådan uppmärksamhet, att man icke mer gav regeringen förnyade fullmakter.

I denna lag söker man emellertid på nytt få fastslaget ett nytt system efter vilket regeringen äger efter stundens krav handla efter förgottfinnande. Denna rätt för regeringen gör hela affärslivet osäkert samt har till följd, att så länge regeringen

har en dylik rätt komma vi icke att få en ny tulltariff utan fästes år för år vid en provisorisk tulltariff.

Föreslår antagandet av andra reservationen.

Ed. Sch a u m a n: För min del måste jag anse denna paragraf, så avfattad som den nu är, omöjliggöra hela lagförslaget antagande, och jag ber därför för min del att nu få fästa riksdagens uppmärksamhet särskilt på denna paragrafs brister och de konsekvenser, som en tillämpning av densamma skulle medföra. Jag är i huvudsak av samma åsikt som herr Hästbacka, men jag går ännu längre. Jag anser, att denna paragraf icke alls kan kvarstå i lagförslaget. Den har tydligen intagits i lagförslaget under förutsättning att själva tulltariffen därförinnan skulle vara av riksdagen antagen. Detta framgår också uttryckligen av motiverna till regeringens proposition. Nu har emellertid denna tulltariff icke blivit till riksdagen överlämnad, ännu mindre antagen, och vid sådant förhållande sammangår paragrafen, såsom jag närmare skall visa, alls icke med den nu gällande tullagstiftningen.

Såsom vi veta och såsom också nämnes i motiverna till regeringens proposition, har riksdagen redan beslutit att låta regeringen höja vissa tullsatter, utmärkta i tariffen men en stjärna, med högst 300 %:s belopp, d. v. s. ända till fyrdubbelt. Nu begäres av regeringen — icke den nuvarande, men den avgångna regeringen — att dessa förhöjda tullsatter ytterligare skola av regeringen få förhöjas med 300 % eller ytterligare fyrdubbelt. För att taga ett enkelt exempel betyder detta att, om tullen för en vara är 1 mark per kilo och denna har blivit av regeringen på grund av den fullmakt, som riksdagen redan tidigare givit, förhöjd till 4 mark, så kan den enligt denna paragraf ytterligare fyrdubbelt förhöjas, så att den slutliga tullen bleve i stället för 1 mark 16 mark. Detta kan omöjligt ha varit regeringens mening. Jag upprepar ännu att man måste tänka sig, att regeringen förutsatt att stjärnpositionerna definitivt skulle avlägnas från den nya tulltariffen, som borde av riksdagen antagas. Det är, som jag säger, sextondubbelt som tullen enligt denna paragraf kunde av regeringen förhöjas och

icke åttadubbelt, såsom herr Hästbacka i sin reservation framhållit.

Men så kommer en sak till. Regeringen önskar, och statsutskottet förordar det, att också på varor, som icke i den nuvarande tulltariffen äro försedda med stjärna, tullen skall kunna höjas med 300 %, eller, om tullen är värde-tull, med varans fulla värde. Ett dylikt stadgande kan leda till en ännu starkare förhöjning än den, som skulle komma ifråga beträffande de s. k. stjärnpositionerna. Och det som tyckes mig allra betänkligast är det att också på tullfria varor skulle regeringen få åsätta tull, som får uppgå, heter det, ända till 100 % av varans värde.

Alla dessa förhöjda tullsatter — det skall jag be att få tillägga, jag glömde att göra det i början — skulle dock ifrågakomma endast i sådana fall, att Finland behandlas såsom en mindre gynnad nation av andra stater.

Vi ha ett konkret fall, då Finland behandlas såsom en mindre gynnad stat i tullavseende. Spanien behandlar oss såsom en mindre gynnad stat. Följden av denna paragrafs tillämpning skulle bliva icke blott det att åtskilliga nyttiga, hälso-samma och närande sydfrukter skulle åsättas en tull, som vore fullkomligt absurd. Redan nu kan jag trots valutaförhållandena i Stockholm köpa bananer, appelsiner och dylikt betydligt billigare än här. Men följderna skulle också bliva att priset på en sådan nödvändighetsartikel som salt skulle fördubblas, och det kan jag icke vara med om, att riksdagen skulle utan vidare på detta sätt giva regeringen fullmakt att fördyra de nödvändigaste levnadsartiklarna. Överhuvudtaget synes det mig mycket betänkligt att, sedan riksdagen på sätt och vis avhänt sig en del av sin viktiga tullbeskattningsrätt genom att införa stjärnpositionerna i tulltariffen och tillåta regeringen att för dem höja tullen med ända till 300 %, riksdagen nu ytterligare skulle avhända sig en del av denna dyrbara rätt.

Det är således icke blott ur praktisk synpunkt, och ur traktatpolitisk, utan också ur statsrättslig synpunkt, som jag anser detta stadgande vara omöjligt att godkänna. Jag hoppas att riksdagen, uppmärksamgjord på svagheter och bristfälligheterna i paragrafen, icke nu vid

andra behandlingen skall godkänna paragrafen.

Även enligt herr Hästbackas reservation skulle, trots att han yttrat sig hysa jämförelsevis litet förtroende för regeringar överhuvudtaget, dock en alltför stor befogenhet lämnas åt regeringen. Även enligt hans reservation skulle tullfria varor få sättas tull, om också icke så hög som enligt propositionen. Även enligt hans förslag skulle regeringen ytterligare kunna höja tullen på stjärnpositionerna. Detsamma gäller också delvis socialdemokratiska reservationen, som i huvudsak sammangår med herr Hästbackas, egendomligt nog: ytterligheterna träffa varandra.

Jag för min del kan således icke komma till något annat resultat än att denna paragraf, som logiskt sammangår med en färdig ny tulltariff, nu icke borde ingå i detta lagförslag, om därav skall bliva lag. Jag föreslår förty att paragrafen i dess helhet måtte utgå. Även om detta sker, har regeringen befogenhet att gentemot en stat, som betraktar Finland såsom mindre gynnad nation, tillämpa tillräckligt höga tullsatsen.

Kauppaministeri Palmgren: Vaikakakin hallituksella aina vuodesta 1919 alkaen on ollut oikeus tarpeen vaatiessa korottaa tullia sellaisista maista tuotaville tavaroille, joissa suomalaisia tavaroita tai aluksia tullietuihin nähden käsitellään vähemmän suosiollisesti, ei tällaista valtuutta kuitenkaan ole tarvittu käyttää. Etusijassa olisi tällaista valtuutta tarvittu tullivapaisiin ja sellaisiin tullin alaisiin tavaroihin nähden, joita tullitariffissa ei ole varustettu tähdellä. Mutta 8 §:n säädöstä tarvitaan, vaikka tähtijärjestelmä olisikin olemassa, myöskin siksi että kokemus on osottanut kansainvälisen kaupan saaneen voimakkaita vaikutteita siitä yleisestä sekaannuksesta, mikä on seurannut sotajapula-ajan jälessä. Kun jokin maa on menettänyt vientimahdollisuutensa vanhoille kuluttajilleen, on sen täytynyt etsiä uusia markkinapaikkoja. Muuten olisi tuotanto ollut supistettava, vieläpä eräissä tapauksissa tykkäänän lopetettava, mistä seurausena olisi ollut työttömyys. Tällaiset tapaukset loihtivat esiin n. s. tullisodan, milloin sitä vähimmän voi odottaa. Tällöin on välttämätöntä toimia tarkoituksenmukaisesti, voimakkaasti ja ennen kaik-

kea suurella nopeudella. Jotta toimenpiteistä saataisiin tuloksia, täytyy, jos niin saan sanoa, sotatullit voida määrätä kyllin korkeiksi. Onhan tunnettua, että esityksen 8 §:n säädöksiä vastaavat määräykset esiintyvät useimpain maiden tullilainsäädännössä. On ilahuttavaa että valtiovarainvaliokunnan useimmat jäsenet empiimättä ovat hyväksyneet puheena olevan pykälän. Toivon, että samoin käy eduskunnassakin.

Ehuru regeringen alltsedan 1919 haft rätt att i förekommande fall höja tullen å varor från sådana länder, där finska varor eller fartyg beträffande tullförmåner äro underkastade mindre gynnsam behandling, har en sådan befogenhet dock icke behöft tagas i anspråk. Främst skulle ifrågavarande befogenhet erfordras för tullfria och sådana tullbelagda varor, vilka i tulltariffen icke äro försedda med stjärna, men stadgandet i 8 § behöves, även om det s. k. stjärnsystemet förefinnes, också på den grund att erfarenheten ådagalagt, att den mellanfolkliga handeln tagit starkt intryck av den förvirring som mångenstädes följt krigs- och kristiden i spåren. När ett land förlorat möjligheten till export till sina gamla avnämare måste nya marknadsplatser uppsökas. Annars måste produktionen minskas eller i vissa fall kanske till och med inställas. Därav skulle följa arbetslöshet.

Inför sådana företeelser frammanas, då man kanske minst väntar det, s. k. tullkrig. I dem är det nödvändigt att handla målmedvetet, kraftigt samt framför allt med den största skyndsamhet. För att åtgärderna då skola få resultat, måste, om jag så får uttrycka mig, krigstullen kunna sättas tillräckligt hög.

Det är ju bekant att stadganden, motsvarande propositionens 8 §, återfinnas i de flesta länders tullagstiftning.

Det är glädjande att statsutskottets flertal icke tvekat att godkänna ifrågavarande paragraf. Jag hoppas att detsamma skall bliva fallet i riksdagen.

Ed. Inbör: Jag ber att få understöda herr Hästbackas förslag.

Ed. Puittinen: Minunkin mielestäni on sangen arveluttavaa, jos hallitukselle annetaan oikeus korottaa tullia siinä

määrässä, kuin tämä pykälä edellyttää, huolimatta siitä, että kyseessä olevan pykälän säädökset eivät koske niistä maista tuotavia tavaroita, joiden maiden kanssa on olemassa kauppasopimus. Minä sen vuoksi kannatan ed. Paasosen ehdotusta.

Ed. Sch a u m a n: Jag beklagar att herr handelsministern icke begagnat sig av det tillfälle, som erbjöds honom, att föreslå en modifikation av paragrafen sådan den nu lyder. I stället uttryckte han förhoppningen, att riksdagen skulle godkänna paragrafen just sådan den nu är, oaktat han själv anförde vissa motiv emot dess godkännande i den nuvarande formen. Vid sådant förhållande nödgas jag vända mig emot handelsministern och den nuvarande regeringen, som tyckes ställa sig solidarisk med den regering, som har överlämnat propositionen.

Herr handelsministern anförde bland annat att en dylik fullmakt, som nu begäres för regeringen, redan finnes i gällande lagstiftning. Det är alldeles riktigt, men det är en sanning med modifikation. För det första är att komma ihåg, att den lagstiftning, som nu gäller på området, är administrativ. Det är en förordning och icke en lag som bestämmer om våra tullar. Det är en förordning, tillkommen visserligen efter det riksdagen redan hade antagit en lag enligt vilken tullbeskattningen tillhörde riksdagen. Det är en förordning, tillkommen under en regering, då också den nuvarande statsministern fungerade såsom statsminister. Det vore eljest, tycker jag, nu ett ypperligt tillfälle att komma ifrån denna sak, och på sätt och vis komma vi ju ifrån den genom att antaga en lag, men denna lag bör då vara sådan att den verkligen passar i stycket. Jag upprepar: vad nu är bestämt om regeringens rätt till höjda tullsatser gentemot vissa stater, är bestämt, utom för såvitt det gäller stjärnpositionerna, i en förordning, då regeringen hade rätt att ensam lagstifta på detta område.

Men så kommer ännu till, att också enligt denna förordning har regeringen icke en så vidsträckt rätt som man nu begär att riksdagen i lag skall tillerkänna regeringen. Enligt den gällande förordningen av den 26 mars 1919 kan regeringen höja tullavgiften utöver den i tulltariffen

stadgade till högst samma belopp som den gällande tullsatsen. Det är en stor skillnad, herr handelsminister, mellan detta stadgande och det, som nu herr handelsministern onödigtvis har engagerat sig för.

Ja, jag påstår, att här föreligger ett rent attentat emot riksdagens tullbeskattningsrätt, som det är riksdagens skyldighet att i tid avvärja, och det är främst på denna grund, men också med hänsyn till de omöjliga praktiska konsekvenserna och emedan jag icke kan hysa förtroende för varje regering, som kommer och går, som jag föreslår att denna paragraf måtte utgå och att vi måtte vänta till dess att vi få en ny tulltariff. Få vi först se om stjärnpositionerna äro borta från denna tulltariff, så kan vi sedan gå in på ett sådant stadgande som nu föreslås, men icke därförinnan.

Ulkoasiainministeri P r o c o p é: Minulla ei ole ollut aikomusta esiintyä tässä keskustelussa, mutta koska näkyy olevan tässä erinäisiä väärinkäsityksiä ja koska asia tavallaan koskee ulkopoliittikaa, niin pyytäisin saada tehdä pari huomautusta. Ne tulevat kyllä olemaan oikeastaan vain sen toistamista, mitä herra kauppaministeri täällä jo on lausunut. Mutta ehkä ne voivat kumminkin valaista paria kohtaa tässä asiassa.

Tahtoisin ensin huomauttaa, että kysymys näistä sotatulleista on täydellisesti riippumaton tähtijärjestelmästä. Olkoon meillä mikä tullijärjestelmä tahansa, niin tarvitsemme joka tapauksessa sotatulleja. Ne ovat poikkeustulleja, joita käytetään ainoastaan siinä tapauksessa, että me olemme joutuneet tullisotaan jonkun maan kanssa. Jos joku maa käyntelee meidän tavaroitamme sillä tavoin huonosti, että meidän täytyy ryhtyä retortisionitoimenpiteisiin, niin silloin meillä täytyy olla aseita sitä tapausta varten. Tämä pykälä tarkoittaa juuri antaa hallitukselle semmoisen asean.

Sanokaamme, että joku maa panee meidän vientitavaroillemme niin korkean tulin, ettemme voi mitään sinne viedä. Silloin voi erinäisissä tapauksissa olla meille edullista tavalla tai toisella sulkea pois tämän maan tuonti meidän maastamme. Tällöin on ensi kädessä otettava huomioon semmoi-

sia tavaroita ja tavaralajeja, joita ei välttämättömästi maassa tarvita. Sanokaamme esim., että joku maa, jolla on suuri automobiiliollisuus, kohtelee Suomen tavaroita huonosti, silloin meille tietysti on eduksi, jos me voimme korottaa tullit tästä maasta tuleville automobiileille, ilman että minun ymmärtääkseni siitä olisi mitään haittaa tai vahinkoa oman maan elinkeinoelämälle.

Jos lähdetään siitä, että tämä on sotatullin tarkoitus ja käsitys, nimittäin olla aseena mahdollisessa tullisodassa, niin huomaa myöskin, ettei tässä piile mitään vaaraa siinä suhteessa, että hallitus sen kautta voisi saada liian laajan tullilainsäädäntövallan. Tämän pykälän käyttäminen on tietysti rajoitettu, niinkuin sanamuodostakin käy ilmi, ainoastaan määrättyihin tapauksiin, jolloin tullisotaa on olemassa. Finanssi- tai yleisessä protektionistisessa tarkoituksessa sitä ei saada käyttää, ellei hallitus riko lakia. Ja sitähan ei tarvitse edellyttää.

Mutta jos nyt tämä pykälä on ase tullipolitiikassa, niin täytyy meidän järjestää asia niin, että meillä todellakin on hyötyä tästä aseesta. Ja tämän pykälän käytännöllinen hyöty ja tehokkuus on tietysti siinä, että ero normaalitullimäärän ja sotatullin määrän välillä on kylliksi suuri. Tämä ero pitää järjestää niin suureksi, että se faktillisesti vaikuttaa prohibitiivisesti siihen maahan nähden, jonka kanssa olemme tullisodassa. Ja näin ollen on minusta hallituksen esitys tässä suhteessa parempi, kuin se tulos, johon erinäisissä vastalauseissa valiokunnan mietintöön on tultu.

Tahtoisin lisätä, että pykälä, joka sisältää samankaltaisia määräyksiä, kuin nyt on tässä esityksessä ehdotettu, yleensä löytyy ulkomaalaisessakin tullilainsäädännössä. Minulla on juuri täällä edessäni Norjan nykyinen tullilainsäädäntö, josta käy ilmi, että nykyään Norjassa, kun on kysymyksessä arvotulli, tämä tullisodan sattuuessa voidaan korottaa aina 4-kertaiseksi. Periaate siis on, että voimassa oleva tullimäärä voidaan korottaa. Ja voimassa oleva tullimäärä meillä on se tullimäärä, joka on määrätty tähtijärjestelmää käyttämällä. Jos meillä on 5 markan pohjatulli appelsiineille ja tämä tulli tähtijärjestelmän perusteella on korotettu

15 markkaan, niin tuolla 5 markan tullimäärällä ei ole mitään käytännöllistä merkitystä, vaan ainoastaan 15 markan määrällä. Ja valtuus hallitukselle on järjestettävä niin, että ero 15 markan ja sotatullin välillä saadaan kyllin suureksi, jotta se tehokkaasti vaikuttaisi. Norjassa suunnitellaan paraikaa, niinkuin meillä, uutta tullilakia. Siinä ehdotuksessa, joka tässä suhteessa on laaditu, löytyy määräys, joka sekin edellyttää tullien korottamista nelinkertaiseksi, jos tullisota sattuu.

Jag skall icke upprepa på svenska allt vad jag nu har sagt. Det förefaller mig emellertid som om man borde hava klart för sig att man i detta fall icke kan taga någon hänsyn till vilka tullar som äro fixerade såsom grundtullar, utan det väsentliga är vilken tull som faktiskt gäller och att det är denna tullsats som måste höjas så starkt att därigenom införseln av varor från ett land, med vilket vi befinna oss i tullkrig, blir omöjliggjord. Endast därigenom får man av åtgärden en verklig retorsionsåtgärd till återställandet av normala förhållanden mellan de båda länderna. Tullkrig är väl någonting som är rätt sällsynt och jag vill hoppas att vi i vårt förhållande till utlandet icke skola behöva komma därhän; jag hoppas att vi skola kunna sköta vår utrikes handelspolitik så att vi icke bliva tvungna till dessa yttersta åtgärder. Men för att kunna sköta handelspolitiken på ett effektivt och kraftigt sätt behövs det sådana vapen som denna 8 § innebär.

Det kan ju naturligtvis alltid vara en smaksak, om man vill stadga att tullen får höjas till det dubbla, tredubbla eller fyrdubbla. Jag har tagit mig friheten att referera till det nya förslaget till norsk tulllag, där man har förutsatt att tullen skulle kunna höjas till det fyrdubbla. Då denna kamptull kan användas endast under vissa noggrannt angivna omständigheter, i lagen förutsatta och definierade, kan jag för min del icke förstå riksdagsman Schaumans påstående att här ett attentat emot riksdagens tullagstiftning skulle föreligga, i varje fall är det då ett attentat som man i de flesta av Europas länder liksom i utomeuropeiska länder ansett sig kunna utan fara för riksdagens överhöghet och lagstiftande makt begå.

Puhemies: Istunto keskeytetään nyt ja jatketaan tänä iltana kello 7.

Istunto keskeytyy kello 5.20 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Puhemies: Jatketaan 7:nnen asian käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Sch auman: Olen tavallani hyvin tyytyväinen siihen, että herra ulkoasiainministeri tänään esiintyi tässä kysymyksessä, sillä en olisi voinut löytää parempaa liittolaista kuin hän. Joka kuunteli herra ulkoasiainministerin lausuntoa, huomasi kai, että siinä oli ilmeinen risti riittaisuus sen lausunnon kanssa, jonka herra kauppaministeri on täällä antanut. Kun herra kauppaministeri selitti, samoin kuin tehdään myös esityksen perusteluissa, että ainoastaan niitä tullinimikkeitä varten, jotka eivät ole tähtinimikkeitä, tarvitaan tämä pykälä, niin herra ulkoasiainministeri päinvastoin selitti, että tämä pykälä on kaikkia nimikkeitä varten. Siis hän vahvisti sen, mitä minä jo esiin toin, että tullia voi koroittaa 16 kertaa tämän pykälän mukaan. Hän selitti kyllä, että tämä tarvitaan ainoastaan sotatapauksia varten. Minä kyllä tiedän, että nykyinen hallitus on harrastanut sotavalmeutta, ja minäkin olen taipuvainen myöntämään kyllä ne määrärahat, jotka tarvitaan todellista sotavalmeutta varten, mutta että myös tullisotavalmeutta varten tarvitaan erityisiä pykäläitä tälle hallitukselle, sitä en ole aikaisemmin tiennyt enkä ole taipuvainen myöntämään sellaisia valtuuksia.

Herra ulkoasiainministeri vetosi m. m. Norjan esimerkkiin ja sanoi, että Norjakin tullilainsäädännössä on sellainen pykälä, joka antaa hallitukselle samanlaisia valtuuksia kuin nyt pyydetään meidänkin hallitukselle. Samalla herra ulkoasiainministeri selosti Norjan lainsäädäntöä sillä tietyksi oikealla tavalla, että ainoastaan

neljä kertaa voi koroittaa tullia Norjassa, mutta hän, meidän ulkoasiainministerimme, vaati, että tullia ilman eduskunnan myötävaikutusta voisi täällä Suomessa 16 kertaa koroittaa. Se esimerkki, johon herra ulkoasiainministeri vetosi, ei siis ollut onnistunut. Ja muutenkin, kuten jo sanoin, herra ministerin esiintyminen oli siltä kohdalta onnistumaton, että hän joutui risti riitaan virkaveljensä, herra kauppaministerin kanssa. Muuten tämä asia ei suorastaan koske kauppaministeriä eikä ulkoasiainministeriä, sillä tämän esityksen on allekirjoittanut rahaministeri, mutta en löydä rahaministeriä en valtioneuvoston penkeiltä enkä eduskunnan penkeiltä, minä olen muutenkin hakenut häntä täällä ennen päivällislomaa. Siis vielä on ennenkuin herra pääministeri itse esiintyy, epävarmaa, onko hallitus tämän esityksen takana tai ovatko ainoastaan hallituksen ruotsalaiset jäsenet tämän pykälän takana. Jos niin on, niin minä valitan todella asemaani; ruotsalaisena edustajana minun pitäisi tietysti kannattaa juuri etupäässä näitä ryhmätovereitani, mutta minä en voi tässä tapauksessa kannattaa heitä, sillä he ovat minusta väärässä, ja he koettavat nyt saada eduskunnan myötävaikutamaan sellaiseen lainsäädäntöön, joka riistää eduskunnalta hyvin tärkeän ja arvokkaan oikeuden: itse tullilainsäädännön alallakin verottaa kansaa.

Jag tror att jag icke behöver särskilt på svenska utlägga vad jag här sagt, emedan jag hoppas att alla förstått mig nu. Jag har talat på finska därför att jag har polemiserat direkt med utrikesministern, som också i huvudsak yttrat sig endast på finska.

Ed. H ä s t b a c k a: Jag begärde också ordet för att göra en jämförelse mellan handelsministerns och utrikesministerns uttalanden i frågan, men herr Sch auman har redan dragit kontentan av båda andragandena, och jag kan i huvudsak förena mig om hans uttalande utan att vidare ingå på saken.

Ulkoasiainministeri Procopé: Ikävä kyllä minä en voi niin hyvin leikkiä laskea kuin täällä on laskettu viimeisessä puheenvuorossa, minun täytyy tyytyä vain asiallisesti huomauttamaan parista sei-

kasta. (Ed. Hakkila: Ed. Hästbackan puhenvuorossa!). Sekin oli hyvin leikkilistä.

Herra Schaumanin pääväite minua vastaan oli se, että minä olisin ollut ristiriidassa virkaveljeäni vastaan, siis esimerkiksi siitä, mitä kutsutaan: Det rike som uppreser sig mot sig självt. Tämä esimerkki oli kuitenkin väärä. Minulla on täällä herra kauppaministerin puhe pikäkirjoitteessa ja siinä sanotaan: „Etusijassa olisi tällaista valtuutta tarvittu tullivapaisiin ja sellaisiin tullin alaisiin tavaroihin nähden, joita tullitariffissa ei ole varustettu tähdellä, mutta 8 §:n säännöstä tarvitaan vaikka tähtijärjestelmä olisikin olemassa”. Se on juuri mitä minäkin olen sanonut, nim. että 8 § on aivan riippumaton tullijärjestelmästä. Tämä oli ed. Schaumanin pääasiallinen väite minua vastaan. Toinen väite oli se, että Norja ei kelpaisi esimerkiksi tässä asiassa. Minä olen väittänyt, että käytännöllistä on antaa hallitukselle valtuudet tullisodan sattuessa korottaa voimassa olevat tullit nelinkertaiseksi, sekä että Norjan tullilaki sisältää, että hallitus semmoisissa tapauksissa, jolloin norjalaisia tavaroita jossain maassa kohdellaan huonommin kuin muiden maiden tavaroita, voi tämän maan tuontia vastaan sovelluttaa tullitariffin määriä nelinkertaisina, siis että hallitus Norjassa voi nelinkertaiseksi korottaa voimassa olevat tullimäärät. Minusta on tässä täydellinen kongruenssi ja analogia.

Loppujen lopuksi tiedusteli ed. Schauman, missä määrässä hallitus on kauppaministerin ja minun lausuntoni takana. Minä myönnän suoraan, tämä asia ei kuulu hallituksen ohjelmaan ja, ikävä kyllä, minun täytyy myöskin suoraan sanoa, että käyköön kuinka tahansa tässä asiassa, niin tästä ei synny hallituspulaa. Mutta sitenkin on minun kantani asiallisesti hyvin perusteltu.

Ed. Wuolijoki: Minä en kyllä ole siinä asemassa kuin ed. Schauman, että minun pitäisi kannattaa näitä ruotsalaisia hallituksen jäseniä, mutta kun olen asiallisesti heidän kannallaan, niin minä kannatan heitä. Tässä nimittäin ei ole kysymys, niinkuin ed. Schauman aina sanoo, tullin korotuksesta yleensä, jolla tarkoitamme tavallisesti sitä, että tulli korotetaan kaikille tavaroille, joita maahan tuo-

daan ja jolloin se siis maassa kallistuttaa näiden tavaroiden hintaa, vaan tässä on kysymys antaa hallitukselle valtuus korottaa, jotakin maata vastaan, siitä tuoduille tavaroille tullia, jolloin se ei siis tarvitse, eikä tavallisesti tietysti vaikutakaan tavarain hintain korkenemiseen omassa maassa. Ed. Schauman otti esimerkin, että voidaan suolatulleja korottaa 16-kertaiseksi. Jos se korotetaan jostakin maasta tuotaessa 16-kertaiseksi, niin se toisesta maasta tuodaan entisellä tullilla, joten ei suolan hinta suinkaan tule 16-kertaiseksi. Ja jos nyt ollaan sillä kannalla, että me tarvitsemme tuollaisen asean hallituksen käsiin antaa, jolla kannalla sosialidemokraattisetkin vastalauseen tekijät ovat olleet, niin minä puolestani antaisin täyden asean, sellaisen, jota hallitus pyytääkin. Siis oikeuden korottaa tullin 4-kertaiseksi eikä ainoastaan 2-kertaiseksi, niinkuin sosialidemokraatit ehdottavat. Tämän vuoksi minä olen tässä asiassa hallituksen kannalla.

Ed. Schauman: Ministeri Procopé unohti lisätä, kun hän puhui Norjasta, että siellä ei ole tähtijärjestelmää olemassa niinkuin meillä. Siis täällä tulli korotettaisiin sotatapauksissa, mistä nyt on kysymys, 16 kertaa ja Norjassa ainoastaan 4 kertaa. Siitä ei nyt kukaan pääse. Mitä taas ed. Vuolijoen lausuntoon tulee, niin tahdon vain huomauttaa siitä, että en ole koskaan puhunut siitä, että suolatulli korotettaisiin 16 kertaa, vaan minä olen puhunut siitä, että suolatulli korotettaisi suolan hinnan kaksinkertaiseksi, enkä mitään muuta. Kun ei voi saada suolaa muusta maasta kuin Espanjasta, — Puolasta tuskin koko määrä saadaan —, niin tietysti tämä merkitsee, että suola tulee kaksi kertaa kalliimmaksi. Tästä ei ed. Vuolijoki pääse. Olen varma siitä, että tästä ei tule hyvää lakia, ennenkuin tämä pykälä joko poistetaan tai kokonaan muutetaan.

Ulkoasiainministeri Procopé: Herra Schauman yhä puhuu tästä Norjan esimerkistä. Herra Schauman on kyllä oikeassa siinä, että Norjassa ei ole tähtijärjestelmää. Näin hienoa ja hyvää järjestelmää ei yleensä ole muualla kuin Suomessa. Mutta herra Schauman on väärässä siinä, kun hän väittää, ettei tämä

esimerkki olisi hyvä, sillä Norjassa, niin-
kuin hallituksen esityksessä edellytetään,
saadaan korottaa voimassa olevat tullit nel-
linkertaisiksi, ja jos herra Schauman
tahtoo vielä toista esimerkkiä, joka lähen-
telee enemmän meidän systeemiämme, niin
minä pyytäisin saada viitata Ranskaan.
Ranskassa on, kuten tunnettua, kaksois-
tariffi, siis minimimäärät ja maksimimää-
rät periaatteellisesti jokaiselle tullinimik-
keelle. Ranskassa löytyy myös sotatulli-
pykälä ja tätä sotatullipykälää sovelleta-
taan maksimitullimääriin eikä minimitul-
limääriin, siis niihin määriin, jotka vas-
taavat meidän tähtitullejamme. Muuten
herra Schauman lienee väärässä siinä,
että me voisimme saada suolaa vain Es-
panjasta. Sikäli kuin minä tänään ha-
vaitsin tarkastaessani numeroitani voidaan
aivan hyvin saada myöskin muualta suolaa.
Ja muutenhan tämä ei ole suolatulli.

Ed. Wuolijoki: Minun piti tästä
suolaesimerkistä huomauttaa samaa, kuin
ministeri Procopé, että kyllä sitä saadaan
ja tuodaan muualtakin kuin Espanjasta,
niin että ei tämä pykälä suolanhintoja ko-
roita. Yleensä voidaan todeta, että 8 §:n
kautta, sen valtuuden kautta, joka tässä
annetaan hallitukselle, ei kuluttajille ta-
vara kallistu ja se on meille vasemmistossa
pääasia.

Ed. Viljanen: Olen samalla kan-
nalla kuin hallituksen edustajat ovat täällä
lausuneet. Pidän välttämättömänä, että
sellainen valtuus, jonka hallituksen esitys
edellyttää, tähän pykälään nähden, myön-
netään. Itse asiassa eihän tässä ole ky-
symys mistään tullisodasta, vaan kysymys
koskee ainoastaan sitä, miten voimme puo-
lustaa itseämme silloin kun vientimahdol-
lisuuksiimme vieraalle maalle tahdotaan
ehkäistä. Minusta tuntuu siltä, että mi-
kään hallitus itse asiassa ei tulisi käyt-
tämään näitä valtuuksia väärin, sen käyt-
täminen tulee vain kysymykseen kun
meidän tulee etujamme puolustaa. Ed.
Hästbacka, joka on allekirjoittanut toisen
vastalauseen, on sitä mieltä, että tämän
pykälän tähden pitäisi poistaa erinäisissä
tullinimikkeissä löytyvät tähdet. Täällä
on jo osoitettu, että hänen ehdotuksensa on
aivan erheellinen. Vaikka asia ei näin
olisikaan, niin tuntuisi nykyoloissa mah-

dottomalta sellaista ajatellakaan, että täh-
det tullijärjestelmästäme poistettaisiin.
Meidän tulee muistaa, että koko meidän
kauppasopimuspolitiikkamme perustuu tul-
linimikkeiden tähtiin. Vain yhdellä ky-
nänvedolla pyyhkiä ne pois ei ole mah-
dollista, koska me silloin tulisimme rikko-
maan niitä sopimuksia ja lupauksia, jotka
eri maiden kanssa olemme tehneet kaup-
pasopimuksia laatiessamme. Kannatan sen
tähden tämän pykälän ottamista tähän
lakiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on
ed. Paasonen ed. Puittisen kannattamana
ehdottanut, että pykälä saisi sen sanamuod-
on, kuin kolmannessa vastalauseessa eh-
dotetaan. Nimitän tätä ehdotusta ed. Paa-
sosen ehdotukseksi. Ed. Hästbacka ed.
Inborrin kannattamana on ehdottanut, että
pykälä saisi sen sanamuodon, kuin toisessa
vastalauseessa ehdotetaan. Nimitän tätä
ehdotusta ed. Hästbackan ehdotukseksi.
Sitten on ed. Schauman ehdottanut, että
8 § poistettaisiin, vaan tätä ehdotusta ei
ole kannatettu, joten se ei tule äänestyk-
sen alaiseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan
tulee, niin ehdotan meneteltäväksi sillä
tavalla, että ensin asetetaan vastakkain ed.
Paasosen ja ed. Hästbackan ehdotukset, ja
kumpi tässä äänestyksessä voittaa, aseteta-
aan vastaehdotukseksi valiokunnan mie-
tintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Joka hyväksyy ed. Hästbackan eh-
dotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa,
on ed. Paasosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 79 jaa-ääntä ja
80 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä
äänestyksessä hyväksynyt ed. Paasosen
ehdotuksen.

2) Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Paasosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 103 jaa- ja 66 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Suuren valiokunnan ehdotuksessa oleva 9 §.

Keskustelu:

Ed. Viljanen: Siinä lähetekeskustelussa, joka pidettiin tämän lakiehdotuksen johdosta, esitin ne mielipiteet, joiden mukaan esillä oleva 9 § olisi välttämättä hyväksyttävä. Minä lähdin silloin siitä, että erinäisissä oloissa, kuten tämä 9 pykäläkin edellyttää, hallituksella tulisi olla oikeus ryhtyä auttamaan tuotantoelämää, kun se joutuu hädänalaiseen tilaan. Ja lisäksi vielä esitin sen seikan, että mitään vaaraa tässä ei ole olemassa, koska hallituksen, sen jälkeen kuin se on toimenpiteisiin ryhtynyt, tulee antaa eduskunnalle esitys asiassa. Näihin johtopäätöksiin, joihin tässä asiassa olen tullut, on vienyt minut se, että erinäiset yleispoliittiset toimenpiteet nykyaikana näkyvät viittaavan siihen, että meilläkin täytyy tulla heikon tuotantoelämän avuksi, kun Europan rappiolle joutunut talous jälleen tahdotaan kuntoon saada.

Minun käsissäni on eräs saksalainen lehti nimeltä Ostwirtschaft, — Idän Talouselämä — jossa merkillistä kyllä, on suomenkielinen artikkeli pääkirjoituksena: „Saksa, maailman talous ja Dawes'in suunnitelma”. Niinkuin kaikki tietävät, tämä Dawes'in suunnitelma edellyttää sitä, että Saksan tulisi visin määräajan kuluessa maksaa vahingonkorvausta sodankäynnistään, joka korvaus viiden vuoden jälkeen nousee aina 2,5 miljardiin kultamarkkaan. Voidaksensa tämän suorittaa täytyy Saksan kiristää tuotantonsa korkeimpaan huippuunsa ja pakottaa tavaransa maailman markkinoilla kaikkiin sen nurkkiin. Että tähän nähden on varsinainen suunnitelma olemassa, osoittaa se, että Saksan tulisi, voidaksensa maksaa korvauksen, laajentaa vientinsä jopa 50 % ennen rauhanaikaista vientiä suuremmaksi. Kun Saksan rauhanaikainen vienti arvos-

teltiin noin 10 miljardiksi kultamarkaksi, pitäisi siis sen muutamien asiantuntijain lausunnon mukaan tulla melkoisesti tätä suuremmaksi. Tässä artikkelissa esitetään myöskin ne toimenpiteet, joihin muut maat tuotantoelämänsä suojelemiseksi ovat tämän johdosta ryhtyneet. Siinä mainitaan, että erinäisissä maissa, kuten Englannissa, Itä-vallassa, Belgiassa y. m. on ryhdytty lain-säädännöllisiin toimenpiteisiin siinä mielessä, että maiden tuotantoelämää voitaisiin suojella ja että toisin sanoen Saksan vientiä tässä mielessä olisi ehkäistävä.

Mutta hyvin merkillistä tässä artikkelissa on se, että siinä nimenomaan huomautetaan, että tämä suunnitelma tulee myöskin kohtaamaan Suomea. Siinä mainitaan, että balttilaisissa maissa, Virossa, Liettuassa, Puolassa ja Suomessa, on viime vuosina syntynyt nuori teollisuus, jonka pyrkimyksiin Saksan nouseva vientitoiminta myös tulee vaikuttamaan. Epäilemättä näin tulee tapahtumaankin ja erinäiset merkit viittaavat siihen, että tuotantoalojamme, erityisesti teollisuudenaloja, ulkolaiset kilpailijamme pyrkivät lamaannuttamaan ja ovat osaksi onnistuneetkin saamaan erinäisiä tuotantoaloja käsiinsä. Tämä on kansantaloudellisessa mielessä vaarallista. Mutta erittäin vaaralliseksi se voi käydä, jos merkittävät tuotantoalat sillä tapaa kuin tässä 9 §:ssä esitetään, voivat maassamme tuhoutua.

Sentähden olen edelleen sitä mieltä, että tämä pykälä olisi hyväksyttävä siitä huolimatta, että suuri valiokunta ja valtiovainvaliokunta eivät ole sitä tehneet. Minusta tuntuu, niinkuin ei tätä asiaa, tätä varsin vakavaa asiaa olisi tarkastettu oikealta näkökulmalta ja että sitä ratkaistaessa on ollut enemmän rohkeutta kuin monissa muissa maissa, mutta että tämä rohkeus voi ennen pitkää kostaa itsensä. Sentähden esitän, että 9 § siinä muodossa, kuin olen sen vastalauseessani esittänyt, täällä hyväksyttäisiin.

Puhemies: Olen esitellyt suuren valiokunnan ehdotuksessa olevan 9 §:n. Edellisen puhujan lausunto koski hallituksen esityksen 9 §:ää. Koska kumminkin hallituksen esityksessä oleva 9 § kuuluu tähän kohtaan ja vastalauseessakin on sitä koskeltu, niin kehoitan seuraavia puhujia kohdistamaan lausuntonsa tähän hallituksen esityksessä olevaan pykälään.

Ed. Keto: Pyysin puheenvuoron ed. Viljasen lausunnon johdosta tuodakseni ilmi mielipiteeni siitä ehdotuksesta, jonka hän täällä teki erityisen dumpingtullia koskevan pykälän sisällyttämisestä tähän tullitariffin soveltamista koskevaan lakiin. Minä myönnän, että dumpingilmiö ei ole sellainen, johonka oikeastaan voisi suhtautua välinpitämättömästi. Jonkun maan kansantaloudelle saattaa tuottaa sängen huomattavia häiriöitä se seikka, että jonkun toisen maan teollisuus myymällä tuotteitaan halvemmalla, kuin millä se myy omassa maassa tai toisissa maissa, saattaa ensin mainitun maan teollisuuden uhattuun asemaan. Tällainen dumping se saattaa kohdata sellaistaikin kotimaista teollisuuden haaraa, jossa on yhtä hyvä tekniikka ja yhtä halvat tuotantokustannukset kuin dumpingia harjoittavassa ulkomaisessa teollisuuden haarassa. Teoreettisesti on siis tällainen dumpingtulli puolustettavissa ja on se ymmärtääkseni periaatteellisesti aivan toisen luontoinen, kuin tavallinen suojelutulli, joka pysyväisesti estää tuotantoa ja joka estää luonnollisen työvoiman ja pääoman siirron. Kuitenkin olen sitä mieltä, että näiden 9 ja 10 §:n poistaminen hallituksen esityksestä, jonka poistamisen valtiovarainvaliokunta on suorittanut, ei sitenkään liene niin vaarallista, kuin täällä ed. Viljanen on tahtonut useampaan otteeseen väittää. Varsinkaan ei 9 §:n poistaminen mielestäni ole sitenkään niin vaarallista, kuin mitä täällä on väitetty. Olen nim. sitä mieltä, että jos joku dumpingiin kohdistuva pykälä olisi tullitariffissa säilytettävä, niin se olisi juuri 10 §, joka koskee varsinaisen dumpingin ehkäisemistä, nim. sitä tapausta, että joku maa, sanokaamme Saksa, myy Suomeen tuotteita halvemmalla, kuin mitä niitä tuotteita myydään Saksassa tai muissakin ulkomaissa, tarkoituksella nimenomaan juuri tällä halvemmalla myynnillä tuhota Suomen teollisuus. Tätä tapaustahan koskee 10 §, ja omasta puolestani olen ollut halukas säilyttämään sen. Mutta nythän ovat juuri edustajat Viljanen ja Järvinen ehdottaneet vain 9 §:n säilytettäväksi. Tämä 9 §, sehän ei tarkoita oikeastaan vain varsinaisia dumpingtapauksia ja nimenomaan n. s. valuuttadumpingia, vaan muitakin tapauksia, joissa ei voi mistään dumpingista puhua. Tämä 9 § hallituksen esityksessä edellyttää nimittäin, että halli-

tukselle olisi annettava oikeus asettaa tulli jotakuta ulkomaata vastaan, jos ulkomaan hinnat ovat alhaisemmat, kuin millä Suomessa samanlaisia tai laadultaan niihin verrattavia tavaroita käy tuottaminen tai valmistaminen ajanmukaisin apuneuvoin. Hallitukselle ehdotettua oikeutta saatettaisiin nimittäin käytännössä soveltaa siten, että ei vain kansantaloudellisesti ajanmukaiset ja paikkansa puoltavat teollisuudenhaarat saisi suojaa ulkomaista dumpingia vastaan äsken mainitsemani erikoisen vaaran niitä uhatessa, vaan tällaista suojaa voitaisiin antaa tämän pykälän nojalla myös sellaisille teollisuudenhaaroille, jotka eivät sellaista suojaa ansaitsisi. Tästä asiasta on Ruotsissa toimitettu tutkielma. Siellä on Ruotsin tulli- ja traktaattikomitea dumpingtulleja tutkinut ja tullut sellaiseen tulokseen, että käytännössä on mahdollotonta oikeastaan ratkaista, riippuuko ulkomaan teollisuuden kyky myydä tuotteitaan toisen kotimaan tuotteiden tuotantokustannuksia alemmilla hinnoilla tilapäisistä eduista, esim. sellaisista seikoista kuin alhaisista työpalkoista, alhaisesta valuutasta tai muusta sellaisesta seikasta vai riippuuko se ulkomaisen teollisuuden pysyväisestä alalisesta ylivoimaisuudesta, s. o. täydellisemmästä tekniikasta ja täydellisemmästä kaupallisesta organisatsioonista. Minusta olisi kansantaloudellisesti epäjärkevää ruveta rajoittamaan asiallisesti ylivoimaisen teollisuuden kilpailua sen tapaisilla tulleilla, joita hallituksen esityksen 9 §:ssä ja ed. Viljasen ja Järvisen ehdottamassa pykälässä on ajateltu. Tämä tällainen „dumping“-tulli se epäilemättä tulisi käyftäntöön sovelletuttuna ehkäisemään myöskin sellaista tervettä kilpailua, joka olisi omiansa viemään kotimaista teollisuutta eteenpäin teknillisessä ja kaupallisessa organisationissa. Onhan huomattava, että ulkomaillaakin, siellä missä on ollut oikeus asettaa tämän tapaisia tulleja, niitä ei yleensä ole paljon tietääkseni käytetty.

Näitä tullejahan on vaadittu ennen kaikkea Saksan kilpailua vastaan, jonka selitetään nyt Dawes'in suunnitelman hyväksymisen jälkeen muodostuvan kaikkien maitten teollisuudelle erittäin uhkaavaksi. Epäilemättä Dawes'in suunnitelman hyväksyminen pakottaa Saksan teollisuuden työskentelemään entistä innokkaammin ja pakottaa Saksan kansantalouden lisäämään

vientä mahdollisesti vähintään 50 %:lla, niinkuin eräissä kirjoituksissa on mainittu. Mutta luulen kuitenkin, että Saksan teollisuuden kilpailun tuhoisuutta sentään näissä tällaisissa keskusteluissa jonkun verran liioitellaan. Täytyyhän ottaa huomioon se seikka, että Saksassa on valuuttadumping jo aikojen sitten lakannut vaikuttamasta, ja edelleen se seikka, että työpalkat Saksassa, jotka valuutan aletessa siellä huomattavasti laskivat, ovat viime aikoina nopeasti olleet nousumassa tavattomasti kohonneen hintatason mukana. Lisäksi on otettava huomioon, että Saksan teollisuus joutuu maksamaan korkeita korkomenoja, koska Saksassa on tavaton pääomapula, josta johtuu tavattoman korkea korkokanta. Minä luulen siis, että tämä Saksan teollisuuden kilpailu meidänkään markkinoillamme ei tule olemaan niin ylivoimainen kuin miksi sitä tahdotaan väittää, ja joka tapauksessa minä tahdon huomauttaa siitä, että tällä 9 §:llä ei tulisi pääsemään käsiksi tuohon varsinaiseen valuutta-dumping-ilmiöön, jonka torjumista 10 § tarkoittaa. Näin ollen minun mielestäni eduskunnalla ei liene syytä muuttaa suuren valiokunnan päätöstä, mikäli se koskee 9 §:ää.

Ed. Järvinen: Pyydän kannattaa ed. Viljasen ehdotusta.

Ed. Viljanen: Minä olen tietenkin erittäin kiitollinen ed. Kedolle siitä että hän suosittelee seuraavaa 10 §:ää. Kun en ottanut sitä vastalauseeseen, niin se johtui siitä, että olin vaatimaton ja tyydyin vaan 9 §:ään, koska 10 § löytyy jo nykyisessä asetuksessa ja hallitukset, joita tässä maassa — niinkuin tiedämme — on ollut erittäin monta, ovat olleet sitä mieltä, että pykälää sellaisenaan ei voi käyttää. Senvuoksi minusta on ollut joutavaa pyytääkään lakiin tätä 10 §:ää, koska minulla on jo ehkä kymmenkunnan hallituksen kanta tästä asiasta selvillä nim. sikäli, etteivät ne sitä kuitenkaan tulisi käyttämään. Mutta tämä 10 § sisältääkin, niinkuin ed. Keto täällä jo mainitsi, sen että erikoisissa tapauksissa juuri ottamalla huomioon n. s. valuutta-dumping sitä voitaisiin käyttää. Minä alan olla jo niin optimisti tähän maahan sikäli, että luulen meidän oman markkamme ainakin vastaiseksi antavan pohjan pykälän käyttämiselle. Minä

rupean vähitellen uskomaan, jos nim. tätä maata oikealla tavalla hoidetaan, että meidän markkamme lopultakin tulee niin vakavaksi, että tämä 10 § siinä mielessä ei ole tarpeeton. Kun minä suosittelen 9 §:ää, johtuu siitä, että tämä pykälä sisältää erään toisen dumping-muodon, nimittäin sosiaalidumpingin. Se merkitsee sitä, että erinäisissä maissa tuotantokustannukset voidaan, esimerkiksi valtion myötävaiikutuksella ja niin edespäin laittaa edullisemmiksi kuin itsellämme ovat ja voivat tämän kautta erinäiset tuotantoalat joutua maassamme vaaran alaisiksi. Tässä 9 §:ssä mainitaankin erikoisesti juuri sellaiset olosuhteet ja sen tähden on pykälä 9 se, johon meidän erikoisesti tulee kohdistaa huomiomme. Mutta koska ed. Keto suosittelee 10 §:ää, toivoisin, että hän loppuun saakka olisi tässä suosituksessaan mukana, ja jos tämä 9 § sattuu kaatumaan, niin saanen silloin häneltä apua, kun teen sen ehdotuksen, että maan tuotantoelämän turvaksi annetaan ainakin tämä 10:s pykälä. Ehkä joskus tähän maahan tulee sellainen hallitus, joka todella uskaltaa sitä käyttää.

Kauppaministeri Palmgren: Kun hallitus 9 ja 10 §:iin otti erityisiä määräyksiä kotimaisen elinkeinoelämän suojelemiseksi n. s. dumpingilta, ei tämä merkinnyt sitä, että olisi uskallettu ryhtyä joihinkin uusiin ennen tutkimattomiin kekkeluihin. Niinkuin esityksen perusteissa huomautetaan, on hallituksella tullitariffeista nykyään voimassa olevan asetuksen mukaan jo vuodesta 1919 lähtien ollut oikeus määrätä erikoinen lisätulli, n. s. dumpingtulli sellaisille ulkomaalaisille tavaroille, jotka Suomessa myydään halvemmalla, kuin mitä niiden hinnat ovat tuotantomaassa. Vastaavat määräykset löytyvät myös useimpien muiden maiden tullilainsäädännössä. Se että hallitus ei tähän mennessä ole käyttänyt oikeuttaan määrätä dumpingtullessa, johtuu erinäisistä asianhaaroista, mutta ei vähennä näiden määräysten merkitystä. Vaikkakin hallitus esityksen 9 §:ssä on ehdottanut niiden säännösten laajentamista, jotka aikaisemmin on annettu, dumpingtullin määrittämisestä sellaisillekin tavaroille, jotka Suomessa tarjotaan hinnalla, joka on pienempi niitä kustannuksia, millä tavara voidaan

Suomessa valmistaa, en ole kuitenkaan voinut olla tuntematta eräänlaista yllätystä, sanoisinko pettymystä siitä, että valtiovarainvaliokunta on yhtäkkiä huomannut arveluttavaksi antaa hallitukselle niin yleisiä valtuutuksia, kuin 9 ja 10 §:ssä ehdotetaan, ja poistanut sanotut pykälät. Tiedän että huomattava osa maan teollisuudesta puoltaa mahdollisuuden antamista hallitukselle tarpeen vaatiessa määrätä dumpingtulleja ilman niitä muodollisuuksia ja sitä viivytystä, jonka eduskunnan puoleen kääntyminen aiheuttaisi. Näiden teollisuuksien harjoittajat valittaisivat suuresti, jos eduskunta kieltäisi heiltä tällaisen mahdollisuuden suojan. Samalla kun olen tahtonut kiinnittää eduskunnan huomiota nyt esitettyihin seikkoihin, en voi olla huomauttamatta, että määräperäisen kauppapolitiikan kannalta katsoen olisi viisasta pysyttää ne määräykset, jotka löytyvät hallituksen esityksen 9 ja 10 §:ssä.

När regeringen i 9 och 10 §§ av propositionen införde särskilda bestämmelser i syfte att skydda det inhemska näringslivet emot s. k. dumping, betydde detta icke att man skulle hava vågat sig in på några nya och oprövade experiment. Såsom i motiveringen till propositionen framhålles har regeringen enligt nu gällande förordning angående tulltariffen allt sedan år 1919 redan haft rätt att med en särskild tilläggstull s. k. dumpingtull belägga sådana utländska varor, som i Finland försäljas under de pris varan betingar sig i produktionslandet. Motsvarande stadgande återfinnes också i de flesta länders tullagstiftning. Att regeringen härintills icke begagnat sig av rätten att utsätta dumpingtullar beror av särskilda omständigheter, men förringar icke betydelsen av bestämmelserna härom.

Även om regeringen genom 9 § i propositionen föreslagit en utvidgning av de tidigare stadgandena om dumpingtull till varor, vilka i Finland utbjudas till pris, som understiga de kostnader, till vilka de kunna tillverkas i Finland, har jag dock icke kunnat värja mig för en viss överraskning, för att icke säga besvikelse däröver, att statsutskottet nu med ens funnit det betänkligt att giva regeringen så allmänna befogenheter som i 9 och 10 §§

föreslås samt strukit berörda paragrafer. Jag vet att en betydande del av landets industri håller på möjlighet för regeringen av att ifall av behov utfärda dumpingtullar, utan de omgångar och den tidsutdräkt en hänvändning till riksdagen skulle föranleda. Utöfverena av dessa industrigrenar skulle också i hög grad beklaga om riksdagen skulle förvägra dem en sådan möjlighet till skydd.

Samtidigt som jag velat fästa riksdagens uppmärksamhet vid de nu antydda omständigheterna, kan jag icke underlåta att uttala att det ur synpunkten av en målmedveten handelspolitik vore klokt att bibehålla de stadganden, vilka återfinnas i 9 och 10 §§ av regeringens proposition.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Viljanen ed. Järvisen kannattamana ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi 9 §:ksi sellaisen ehdotuksen, kuin neljännessä vastalauseessa ehdotetaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Viljasen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Viljasen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on sanottu ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 39 jaa-ääntä ja 127 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt ed. Viljasen tekemän ehdotuksen.

Ed. Viljanen: Minä esitän että tämän lakiehdotuksen 9 §:n asemesta otetaan 10 §:n kaksi ensimmäistä momenttia.

Ed. Järvinen: Minä kannatan ed. Viljasen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Viljanen ed. Järvisen kannattamana ehdottanut, että 9 §:ksi otettaisiin halli-

tuksen esityksessä olevan 10 §:n 1 ja 2 momentti. Kutsun tätä ehdotusta ed. Viljasen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Viljasen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on sanottu ehdotus hylätty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hylännyt sanotun ehdotuksen.

Suuren valiokunnan 9 § esitetään ja hyväksytään.

10 § ja ensimmäisen luvun nimike hyväksytään.

11 §.

Keskustelu:

Ed. Paasonen: Minä pyydän ehdottaa, että 11 § hyväksyttäisiin kolmannen vastalauseen mukaisesti.

Ed. Puittinen: Kannatan ed. Paasonen tekemää ehdotusta.

Ed. Allila: Esillä oleva lakiesitys on sellainen, että se hyvin läheisesti koskee juuri vähävaraista kansanosaa, työväkeä ja pienviljelijöitä. Suomen työväki on aina vastustanut viljatulleja, sillä se on havainnut siinä erinomaisen elinehtojensa kurjistajan. Tämä ilmiö olikin kyllin selvästi nähtävissä pari vuotta takaperin, jolloin työväki mitä ankarimmin tuomitsi hallituksen viljapolitiikan. Työväki silloin kokoontui suuriin vastalausekokouksiin viljatulleja vastaan. Siitä huolimatta kohotettiin viljatulleja. Se oli teko, jolla vahvistettiin vain viljakapitalistien ja manttaaliporhujen asemaa ja taloudellisia etuja. Jos vertaamme tämän maan eri väestöluokkia toisiinsa, niin havaitsemme, että löytyy suuri osa sellaisia pientilallisia, joiden on pakko ostaa itselleen viljaa. Heidän lisäksi on koko maan tilaton työ-

väki sellaista, jotka joutuvat maksamaan suunnattomat määrät vuosittain välillistä veroa valtiolle. Mutta valtio on vain välikäsi, joka jakaa nuo köyhän kansan leivästä kiskotut verot suojeluskunnille, ohranoille, korkeille sotapäälliköille sekä kaikenlaisille kapitalistisille yrityksille avustuksena niille ja niiden tukemiseksi. Sellaisesta menettelystä ovatkin tulokset niin räikeitä, että jokainen maallikkoihminenkin voi ne havaita. Mainitsen tässä erään esimerkin. Viime vuoden aikana tuotti eräs tämän maan suurimmista viljamyllyistä liki 30 milj. markkaa puhdasta voittoa. Tuo samainen liike on jo trustiutunut niin pitkälle, että se kykeni joku aika takaperin ostamaan kahdesta kaupungista kilpailevat myllyt ja pani ne seisomaan. Onhan niin ollen luonnollista, että jokaisesta jauhakilosta joudutaan maksamaan enemmän, ensinnäkin korkea tullivero ja sen lisäksi vielä veroa kapitalisteille.

Mutta tilanne muuttuisi aivan toisenlaiseksi, jos viljatullit poistettaisiin. Silloin saisi laaja kuluttajaväestö halvempaa viljaa ja samalla saisivat kapitalistit tyytyä vähän pienempiin voittoihin, kun heidät pakotettaisiin maksamaan valtiolle veroina sen osuuden, joka tällä kertaa peritään viljatulleina. Tässä on siis suoranaisesti kysymys siitä, minkä luokkain eduksi tämä kysymys tullaan täällä eduskunnassa ratkaisemaan.

Haluan tässä sivumennen viitata siihen, millä touhulla eri porvaripuolueet viime vaaleissa puhuivat maalaisväestölle siitä, että vähävaraisten etuja tullaan valvomaan ja elintarvetulleja alentamaan, jos vain porvarit saavat paljon edustajia eduskuntaan. Nyt on heillä valtava enemmistö. Täyttäkäähän nyt lupauksenne. Poistakaa viljatullit. Mutta jos te ette sitä tee, niin taasen tulee uusiintumaan entinen juttu: Te olette puhuneet kansalle vaaleissa vain pettääkseen sitä.

Työväen ja pienviljelijäin asema tässä maassa on siksi tukala, että sitä olisi ehdottomasti saatava huojennetuksi. Tämän kysymyksen esillä ollessa on siihen kylliksi mainio tilaisuus. Riippuu vain siitä, haluavatko eduskunnan porvarilliset jäsenet tehdä edes pienintäkään myönnytystä vähävaraisten elinehtojen huojentamiseksi, vai tahtovatko he panna taloudelliset kaarteet työväen ja pienviljelijäin kaulaan entistä tiukemmin.

Edellä olevan johdosta esitän, että käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen 11 §:ään liitettäisiin uusi 21:n kohta samanlaisena kuin se on ensimmäisessä vastalauseessa.

Ed. Asikainen: Minä kannatan ed. Allilan tekemää ehdotusta.

Ed. Molin: Statsutskottet har från 13 § i regeringens proposition avlägsnat 2 mom. De skäl, som i statsutskottets motivering härför anföras, synas mig dock icke tillräckligt väl grundade. Det hänvisas kort och gott till stadgandet i 16 § och göres gällande att denna redan vore för det nu avsedda ändamålet tillräcklig. De båda stadgandena i 2 mom. av 13 § och 1 mom. i 16 § beröra dock väsentligen skilda saker. I 16 § avses varor, vilka icke fabriksmässigt tillverkas inom landet, och sådana persedlar, skeppstillbehör m. m., som behövas till utrustning av fartyg, som byggas i Finland, varemot i 13 § avses förnödenheter och inventarier, vilka medförts med fartyg kommande från utlandet till Finland. Redan av tulltekniska skäl synes regeringens förslag vara att föredraga, ty det kan vara svårt att avgöra, vilka förnödenheter å ett inkommande fartyg kunna vara nya, vilka gamla. Då jag håller före att regeringens proposition är lyckligare än utskottets förslag och ingalunda giver någon ting för mycket med den lilla lättnad för sjöfarten, som detta skulle innebära, ber jag därför få föreslå, att i 11 § av utskottets förslag, som motsvarar propositionens 13 §, måtte införas ett 2 mom. av det innehåll propositionen vidhandengiver.

Ed. Virta: Minäkin pyydän kannattaa ed. Allilan ehdotusta.

Ed. Forsberg: Jag ber få understöda rdgsm Molins förslag.

Ed. Järvinen: Minä pyydän myöskin kannattaa ed. Molinin ehdotusta. Teen sen sitä mieluummin, kun olen valiokunnassa edustanut aivan samaa kantaa, kuin mitä hän täällä esitti. Minunkin mielestäni ne asiat, jotka sisältyvät tämän pykälän 2 momenttiin hallituksen esityksen mu-

kaan ja 16 §:n ensimmäinen kohta, ne ovat kuitenkin aivan eri asia. Jo tullitekniliseltä kannalta johtuisi, niinkuin ed. Molin mainitsi, vaikeuksia, jos ei säilytetä sitä kohtaa, minkä hallitus tässä pykälässä toisena momenttina esittää. Kannatan siis ed. Molinin ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Paasonen ed. Puittisen kannattamana ehdottanut, että 11 § saisi sen sanamuodon, kuin kolmannessa vastalauseessa ehdotetaan. Nimitän tätä ehdotusta ed. Paasosen ehdotukseksi. Niinikään on ed. Allila ed. Asikaisen kannattamana ehdottanut, että pykälä saisi sen sanamuodon, kuin ensimmäisessä vastalauseessa ehdotetaan. Nimitän tätä ehdotusta ed. Allilan ehdotukseksi. Ed. Molin ed. Forsbergin kannattamana on ehdottanut, että 11 §:ään toiseksi momentiksi otettaisiin hallituksen esityksessä oleva toinen momentti. Kutsun tätä ehdotusta ed. Molinin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä käsittelyjärjestykseen tulee, niin ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensiksi asetetaan vastakkain ed. Paasosen ja ed. Allilan ehdotus, ja kumpi näistä ehdotuksista voittaa, asetetaan vastaehdotukseksi valiokunnan mietintöä vastaan. Ed. Molinin ehdotus on erillinen ja äänestetään siitä erikseen.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Paasosen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Allilan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Paasosen ehdotuksen.

2) Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”;

jos „ei” voittaa, on ed. Paasosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 103 jaa- ja 66 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

3) Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Molinin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 118 jaa-ääntä ja 44 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

12—20 §:t, 2 luvun nimike, 21—23 §:t, 3 luvun nimike, 24—32 §:t, 4 luvun nimike, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi julkisista kuulutuksista.

Hallituksen esityksen n:o 12 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään mainitun lainsäätämisen ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroja ei haluta.

Lain ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon:

9) Valtion tilintarkastajain kertomus vuodelta 1922;

10) Oikeuskanslerin kertomus vuodelta 1923;

11) Ehdotuksen laiksi tasavallan presidentin palkkiosta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33;

12) Ehdotuksen laiksi tulitikkuverosta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34;

13) Lisämäärärahan myöntämistä maanparannustöitä varten

tarkoittavan hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35; sekä

14) Yksityisistä rautateistä yleistä keskuusliikettä varten annetun asetuksen muuttamista

koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4.

Valiokunnan jäsenet.

P u h e m i e s: Sen johdosta, että ed. Mannerille istunnon alussa annettiin vapautus laki- ja sotilasasiainvaliokunnan jäsenyydestä, kehoitettaneen valitsijamiehiä valitsemaan jäsen lakivaliokuntaan ja sotilasasiainvaliokuntaan.

Hyväksytään.

Seuraava eduskunnan istunto on ensi perjantaina kello 11 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 9,5 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Eino J. Ahla.

25. Perjantaina 17 p. lokakuuta 1924

kello 11 a. p..

Päiväjärjestys.

		Siv.
Ilmoituksia:		
Kolmas käsittely:		
1) Ehdotus työnvälityslainsi	589	
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 17; työnväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 42.		
2) Ehdotukset laeiksi maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain ja kunnallisen vaalilain muuttamisesta		
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 15 ja 15 a; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 21; ed. Särkän edusk. esit. n:o 23; ed. Itkosen edusk. esit. n:o 25.		
3) Ehdotus laiksi tullitariffin soveltamisesta	590	
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 18; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25; hallituksen esitys n:o 39.		
Ensimmäinen käsittely:		
4) Ehdotus laiksi tasavallan presidentin palkkiosta	598	
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33; hallituksen esitys n:o 91.		
5) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta ..		
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34; hallituksen esitys n:o 94.		
6) Ehdotus laiksi yksityisistä rautateista yleistä keskuusliikettä var-		
ten annetun asetuksen muuttamisesta		598
Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 22.		
Ainoa käsittely:		
7) Ehdotus lisämäärärahan myöntämisestä maanparannustöitä varten ..		
Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35; hallituksen esitys n:o 95.		
Esitellään:		
8) Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1922	599	
9) Oikeuskanslerin kertomus vuodelta 1923	604	
Pöydällepanoa varten esitellään:		
10) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten vuoden 1924 valtiopäivillä	607	
11) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta laiksi sokerijuurikkaan viljelyn edistämisestä		
12) Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi joukkotyöriitojen sovittelusta		
13) Lakivaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksen johdosta laiksi rikoslain 1 luvun 7 §:n muuttamisesta		

Siv.

14) Lakivaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksen johdosta laiksi todistelusta ulkomaan viranomaisen edessä rikosasioissa sekä ulkomaan viranomaiselle sellaisissa asioissa annettavasta virka-avusta .. 607

15) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 3 hallituksen esityksen johdosta laiksi tehdastiloihin kuuluvien viljelmien lunastamisesta .. „

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Eerola, Hänninen, Kilpeläinen, Koivuranta, Kontio, Kontula, Lehto, Lonkainen, Nikkanen, Paasivuori, Pelttari, Piippo, Pohjala, Rosenberg, Saastamoinen, Savolainen, Särkkä, Tarkkanen ja Venola.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat seuraavat edustajat: sairauden tähden tästä istunnosta ed. Saastamoinen ja Rosenberg, perheessä sattuneen kuolemantapauksen johdosta tästä istunnosta ed. Lonkainen, kunnallisten tehtävien takia tästä istunnosta ed. Särkkä ja samoin kunnallisten tehtävien takia ed. Lehto, yksityisasiain takia tästä istunnosta ed. Eerola, yksityisasiain takia tästä illasta keskiviikko-aamuun ed. Heikkinen, virkatehtävien takia tämän päivän istunnosta ed. Pelttari, yksityisasiain takia tästä päivästä 21 päivään ed. Paasivuori, yksityisasiain tähden lauantaiksi ja maanantaiksi ed. Kulenius.

Uusi edustaja.

Puhemies: Ilmoitetaan, että Iin pitäjältä kotoisin oleva työmies Jaakko Liedes, joka Oulun läänin pohjoisessa vaalipiirissä on valittu eduskunnan jäseneksi ed. Vuokilan varajäsenenä, on puhemiehelle esittänyt asianmukaisesti tarkastetun ja hyväksytyn valtakirjan ja on niin ollen oikeutettu asettumaan paikalleen eduskunnassa.

Ed. Österholmin ja Estlanderin kysymys merikalastuksen avustamisesta ja siihen annettu vastaus.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään ed. Österholmin ja ed. Estlanderin asianomaiselle hallituksen jäsenelle osoittama kysymys, joka koskee merikalastuksen avustamista. Sittenkuin kysymys on esitetty, luetaan maatalousministerin lähettämä kirjallinen vastaus.

Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n 2 momentin mukaisesti ei asiasta sallita keskustelua eikä tehdä päätöstä.

Sihteeri lukee:

Till Riksdagens Herr Talman.

I samband med behandlingen av Kap. VIII av extra ordinarie utgiftsstaten för år 1924 beslöt Riksdagen uppmånat regeringen „att utse sakkunniga för att verkställa utredning och framställa förslag angående fiskerinäringens, särskilt havsfiskets upphjälpande”. Ehuru mer än tio månader förgått, sedan beslutet fattades, har regeringen icke verkställt detsamma. Detta dröjsmål framstår så mycket mer anmärkningsvärt som från olika håll, jämväl i offentligheten gjorts påminnelser om nödvändigheten av skyndsamt åtgärd i detta avseende. Det torde icke vara för regeringen obekant, att fiskarbefolkningens läge redan under flera år varit synnerligen allvarligt och att Riksdagen, som av eget initiativ vidtagit en del åtgärder till fiskerinäringens gagn, med sitt ifrågasvarande beslut uppenbarligen avsett att inledda en planmässig understödsverksamhet från statens sida i likhet med vad som skett i våra skandinaviska grannländer, där fiskerinäringen även befunnit sig i svårt trångmål. Regeringens underlåtenhet att verkställa Riksdagens uppdrag har till följd att den avsedda utredningen uppskjutits och de nu rådande, i flera hänseenden synnerligen beklagansvärda förhållandena få fortbestå och förvärras. Med anledning härav anhålla undertecknade vördsamt att med hänvisning till 32 § mom. 2 L. O. till besvarande av vederbörande regeringsledamot få framställa följande spörsmål:

När ämnar regeringen skrida till åtgärd i syfte att verkställa Riksdagens ovannämnda beslut?

Helsingfors den 10 oktober 1924.

John Österholm. Ernst Estlander.

Maatalousministeri.

Helsingissä,
lokakuun 16 päivänä 1924.
N:o 4511.

Eduskunnan Herra Puhemiehelle.

Sittenkuin Eduskunta, käsitellessään kuluvan vuoden ylimääräisen menoarvion VIII lukua, oli päättänyt kehoittaa Hallitusta „valitsemaan asiantuntijoita toimittamaan selvityksen ja tekemään ehdotuksia kalastuselinkeinon, erikoisesti merikalastuksen avustamiseksi”, ovat edustajat John Österholm ja Ernst Estlander lokakuun 10 päivälle 1924 päivätyssä, Herra Puhemiehelle jättämässään kirjelmässä mainituilla perusteilla ja viitaten valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n 2 momenttiin esittäneet asianomaisen Hallituksen jäsenen vastattavaksi kyselyn:

koska aikoo Hallitus ryhtyä toimenpiteisiin edellämainitun päätöksen täytäntöönpanemiseksi?

Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n 2 momentissa mainitussa tarkoituksessa olette Te, Herra Puhemies, minulle lähettänyt jäljennöksen edustajain Österholmin ja Estlanderin edellä mainitusta kirjelmästä ja asianomaisen Hallituksen jäsenen vastattavaksi esittämästä kyselystä.

Siihen nähden, että kalataloudelliset asiat kuuluvat Maatalousministeriön hallinnonhaaraan ja alote Eduskunnan puheen alaisen päätöksen täytäntöönpanemiseksi siis on kuulunut lähinnä Maatalousministeriölle, pyydän esitettyyn kyselyyn saada vastata seuraavaa:

Eduskunnan päätöksen täytäntöönpanon viivytyksen ovat aiheuttaneet erinäiset syyt, joihin tahdon lyhyesti viitata. Eduskunnan päätös tarkoittaa selvityksen toimittamista ja ehdotuksien tekemistä erikoisesti merikalastuksen avustamiseksi. Merikalastuksena on pidettävä myöskin

Laatokalla harjoitettavaa kalastusta. Asiantuntijain tehtävä käsittäisi siis selvityksen toimittamisen ja ehdotusten tekemisen kalastuksen avustamiseksi myöskin Laatokalla, missä kalastuksen harjoittaminen Suomen itsenäiseksi tultua on monestakin syystä ollut erittäin vaikeata. Merkittävän suurena haittana kalastuksen harjoittamiselle Laatokalla on ollut se seikka, että kalastuksen järjestämisestä siellä Suomen ja Venäjän välillä kauan vireillä olleet neuvottelut ovat Suomesta riippumattomista syistä vasta äskettäin johtaneet lopulliseen tulokseen.

Kun kalastusolot Laatokalla vielä olivat Suomen ja Venäjän välillä käytyjen neuvottelujen varassa ja siis järjestämättä, olisi tällöin toimitetulta selvitykseltä ja tehdyiltä ehdotuksilta kalastuksen avustamiseksi puuttunut riittävää pohjaa, mikäli koskee toimenpiteitä Laatokalla harjoitettavan kalastuksen avustamiseksi.

Mainittakoon edelleen, että Hallitus on viime vuoden heinäkuussa asettanut komitean tutkimaan maamme merisatamia ja Suomen Laatokan satamia sekä tekemään ehdotuksia niistä ja m. m. kalastuselinkeinon kannalta tärkeistä kalastajasatamia koskevista kysymyksistä. On sentähden näyttänyt olevan tarkoituksenmukaista, että Eduskunnan edellä mainitussa päätöksessä tarkoitettujen asiantuntijain tiedossa olisivat ne komitean ehdotukset, jotka tarkoittavat toimenpiteitä kalatalouden edistämiseksi ja avustamiseksi.

Mitä tulee edustajien Österholmin ja Estlanderin kyselyyn, „koska aikoo hallitus ryhtyä toimenpiteeseen Eduskunnan edellä mainitun päätöksen täytäntöönpanemiseksi”, niin on siihen vastattava, että sellaisiin toimenpiteisiin on jo ryhdytty. Maatalousministeriö on nimittäin tämän kuun alkupäivinä asettunut asiassa yhteyteen Maataloushallituksen kalataloudellisen osaston kanssa antaen sen tehtäväksi tehdä Maatalousministeriölle ehdotus niin hyvin ohjelmaksi asiantuntijoille uskottavaa tehtävää varten kuin myös siitä, keitä henkilöitä olisi kysymyksessä olevalla alalla asiantuntijoina ja muutenkin sopivina kutsuttava tehtävän suorittamiseen. Ilmoituksen mukaan eivät ne henkilöt, joille tehtävää on tarjottu, kuitenkaan vielä ole antaneet vastaustaan.

Jalo Lahdensuo.

Lantbruksministeriet

Helsingfors,
den 16 oktober 1924.
N:o 4511.

Till Riksdagens Herr Talman.

Sedan Riksdagen, vid behandling av VIII kap. av extraordinarie utgiftsstaten för innevarande år, beslutit uppmana Regeringen „att utse experter för framställande av utredning och uppgörande av förslag till understödande av fiskerinäringen, särskilt havsfisket”, ha riksdagsmännen John Österholm och Ernst Estlander på uti en den 10 oktober 1924 daterad, till Herr Talmannen inlämnad skrivelse anförda grunder och med återopande av 32 § 2 mom. Lantdagsordningen till vederbörande regeringsledamots besvarande framställt följande spörsmål:

„när ämnar regeringen skrida till åtgärd i syfte att verkställa ovan nämnda beslut?”

Uti det i 32 § 2 mom. lantdagsordningen nämnda syfte har Ni, Herr Talman, tillställt mig avskrift av riksdagsmännen Österholms och Estlanders uti förenämnda skrivelse till vederbörande regeringsledamots besvarande framställda spörsmål.

Med hänsyn därtill, att fiskerihushållningsärendena höra till Lantbruksministeriets förvaltningsområde och initiativet till verkställighet av Riksdagens ifrågavarande beslut alltså närmast ankommit å Lantbruksministeriet, ber jag att såsom svar å det framställda spörsmålet anför följande:

Dröjsmålet med verkställigheten av Riksdagens beslut har vållats av särskilda orsaker, vilka jag i korthet vill beröra. Riksdagens beslut avser framställande av utredning och uppgörande av förslag speciellt för understödande av havsfisket. Till havsfiske måste räknas även det fiske, som bedrivs i Ladoga. Experternas uppdrag skall alltså omfatta utredning och uppgörande av förslag beträffande understödande av fisket jämväl i Ladoga, varest idkande av fiske, sedan Finland blivit självständigt, av många orsaker varit förenad med betydande svå-

righeter. Till särskilt stort förfång för bedrivande av fiske i Ladoga har den omständigheten varit, att de sedan lång tid tillbaka mellan Finland och Ryssland bedrivna underhandlingarna om fiskets ordnande därstädes av orsaker, som icke berott av Finland, först nyligen lett till slutligt resultat.

Då fiskeriförhållandena å Ladoga ännu voro beroende av underhandlingarna mellan Finland och Ryssland och förty icke ordnade, skulle en verkställd utredning och uppgjorda förslag till fiskets understödande saknat tillräcklig grund, för så vitt angår åtgärder till det i Ladoga bedrivna fiskets understödande.

Nämnas må vidare, att Regeringen i juli månad sistlidna år tillsatt en kommitté för undersökning av vårt lands havs- hamnar och hamnarna i den finska delen av Ladoga samt uppgörande av förslag beträffande dem och bl. a. de ur fiskerinäringens synpunkt viktiga, fiskhamnarna berörda frågor. Det har fördens skull synts ändamålsenligt, att de uti Riksdagens förenämnda beslut avsedda experterna ägt kännedom om kommitténs förslag i den del desamma avse åtgärder för fiskerihushållningens befrämjande och understödande.

Vad beträffar riksdagsmännen Österholms och Estlanders spörsmål, „när regeringen ämnar skrida till åtgärd i syfte att verkställa Riksdagens ovan nämnda beslut”, så kan därtill svaras, att sådana åtgärder redan vidtagits. Lantbruksministeriet har nämligen i början av denna månad trätt i förbindelse med Lantbruksstyrelsens fiskerihushållningsavdelning, uppdragande åt denna att till Lantbruksministeriet inkomma med förslag till program beträffande det uppdrag, som skulle anförtros experterna, ävensom därom, vilka personer såsom sakkännare på ifrågavarande område och även eljest lämpliga borde kallas till utförande av uppdraget. Enligt ingånget meddelande hava de personer, åt vilka uppdraget erbjödits, likväl icke ännu avgivit svar.

Jalo Lahdensuo.

Asia on loppuun käsitelty.

1) Ehdotus työnvälityslaksi.

Hallituksen esitys n:o 42, jota on valmistelevalti käsitelty työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 17, esitellään jatkuvaa kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Edellisessä istunnossa esitettiin vaatimus lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään. Tämä kysymys on nyt ratkaistava. Ensin sallitaan asiasta keskustelu; sen jälkeen toimitetaan lippuäänestys. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on ehdotus asian lepäämään jättämisestä hylätty ja asian kolmatta käsittelyä on jatkettava. Siinä tapauksessa otetaan myös huomioon viime istunnossa tehty ehdotus lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Äänestys ja päätös:

Joka kannattaa vaatimusta, että esillä oleva lakiehdotus sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, jätetään lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jalestä kokoontuviin valtiopäiviin, äänestää „jaa”; joka ei sitä kannata, äänestää „ei”. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on ehdotus lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä hylätty.

Äänestyksessä annetaan 69 jaa- ja 57 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt jättää asian lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin.

Näin ollen raukeaa päätöksenteko hylkäsehdotuksesta.

2) Ehdotukset laeiksi maalaiskuntain kunnallislain, kaupunkien kunnallislain ja kunnallisen vaalilain muuttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 21, ed. Särkän edusk. esityksen n:o 23 ja ed. Itkonen edusk. esityksen n:o 25 johdosta laaditut lakiehdotukset, joita valmistelevalti on käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnöissä n:o 15 ja 15 a, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Jokainen lakiehdotus esitellään erikseen. Eduskunta voi nyt joko hyväksyä tai hylätä toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset.

Ensimmäinen lakiehdotus esitellään.

Puhemies: Eduskunta hyväksynee lakiehdotuksen.

Keskustelu:

Ed. Nurmisen: Koska lakiehdotuksessa nykyisin voimassa olevaan lakiin tehdään sellaisia muutoksia, jotka joka tapauksessa ovat huononnuksia entiseen, kuten esim. vaalien väliajan pidentäminen ja useita muitakin seikkoja, joita ei työväestön taholta voida hyväksyä, niin esitän, että laki hylättäisiin.

Ed. Virta: Minä kannatan ed. Nurmisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Nurminen ed. Virran kannattamana esittänyt, että ensimmäinen lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Nurmisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Nurmisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 153 jaa- ja 19 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt ed. Nurmisen ehdotuksen.

Toinen lakiehdotus esitellään ja hyväksytään.

Kolmas lakiehdotus esitellään ja hyväksytään.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi tullitariffin soveltamisesta.

Hallituksen esitys n:o 39, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 25 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 18, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin tehdään kolmannessa käsittelyssä päätös lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä. Kun lakiehdotuksen kolmas käsittely on päätynyt, esitellään ainoaan käsittelyyn valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 25 sivulla 2 oleva ponsi perusteluineen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. E. Saarinen: Ymmärtääkseni tämän lain hyväksymisellä on suurin käytännöllinen saavutus se, että tältä alalta hallinnollisia määräyksiä saadaan lainsäädännön alaan kuuluviksi, johonka ne todellisuudessa pitääkin kuulua. Mutta tämän lain hyväksymisellä on eräs periaatteellinen puoli, johonka täytyy kiinnittää huomiota. 1 §:ssä esitetään, että tavara, joka ulkomaalta tuodaan Suomeen, on tullia suoritettava, ellei sitä ole tullitariffissa tullivapaaksi merkitty. Tämä periaate merkitsee sitä, että tässä maassa suljetaan se tullipolitiikka, joka tunnetaan

nimellä „avoimen oven tullipolitiikka”. Kun meillä tulliasian lainsäädäntö on vielä järjestämättä kaikille muillekin aloille, niin onkohan tarve nyt mennä tässä tätä sulkuperiaatetta kulkemaan. Eiköhän terveellinen tullipolitiikan kehitys vaadi kulkemaan tulevaisuudessa juuri avoimen oven tietä. Vasemmisto on valiokunnassa koettanut tätä sulkuperiaatetta hylkiä, esittämällä vastalauseen tämän lain 1 §:ään. Jos tarkkailee tässä vastalauseessa esitettyä ajatusta ja vertaa sitä eduskunnan hyväksymän lakiehdotuksen 1 §:n ajatuksiin, niin siinä on tavattoman suuri oleellinen ero. Vastalause sisältää periaatteen tulevaisuuden tullikehitykselle, avoimen oven politiikassa. Hyväksytty lakiesitys sisältää periaatteen tullijärjestelmän pysyttämisen politiikassa. Tähän ei ole kiinnitetty huomiota. Ei ole syytä naulata nyt lain hyväksymisellä tätä periaatetta kiinni, ennenkuin tullilainsäädäntö saadaan käsittelyn alaiseksi. Kokonaisuudessaan se olisi enemmän kuin uskallettua. Se käytännöllinen etu, mikä saavutettaisiin tämän lain hyväksymisellä, ei ole niin suuri, kuin se vaara, mikä tästä lainsäädännön hyväksymisestä tässä suhteessa tulevaisuudelle tulee. Tätä ajatusta voitaisiin väittää vastaan, selvittämällä, että kun tässä 1 §:ssä sanotaan: „ellei sitä ole tullitariffissa tullivapaaksi merkitty”. Mutta ajateltakoonpa, että jos kerran päästäisiin siihen, että tulo- ja menoarviota tulopuolellaankin on hallituksen noudatettava eduskunnan hyväksymissä puitteissa, eikö silloin hallitus selvittäisi tämän lain säätämällä oikeudella, että on ollut välttämätön pakko asettaa tullia, ehkäpä vielä vientiteollisuudellekin. Mielestäni asia on sitä laatua, että nyt, kun meillä tulee lähitulevaisuudessa koko tulliasian järjestely säädettäväksi, niin taksoihin kuin muihinkin nähden, niin silloin on pyrittävä avoimen oven tielle tullipolitiikassa. Se on tavattoman pitkä ja vaivaloinen tie, ei siinä helpolla hypitä, sillä koskeehan se taloudellisen tuotannon perusteita ja verotuskysymyksenä valtion menoarviota. Siinä täytyy olla pitkäaikaiset järjestelyt. Se tie on kumminkin tulevaisuuden tie, eikä tämä tie, mihin tämä 1 § viittaa. Minä en näe hyötyä tämän lain hyväksymisellä niin suureksi, kuin se vaara on, minkä tämän lain hy-

väksyminen tuottaa vastaisuudelle. Sitäpaitsi tämä on eräässä suhteessa vielä puutteellinen. Kai nyt tarkoituksena yleensä tulliasiainkin hoidossa on tulevaisuuteen nähden, että lainsäädännöllä ei sidota tullia missään muodossa, enempiä verotullissa kuin suojelustullissa, seisovaan ankurijärjestelmään, vaan että niillä täytyy olla liukuva pohja, jos pyritään tulliasiain järjestelyssä siihen, että kansaa ei veroteta tarpeettomasti. Silloin tulee kysymykseen, mikä on se tullitaksan sovittelevä järjestely, jolla hallitus eduskunnan hyväksymässä luearvion puitteissa hoitaa tullitaksia. Ne määritelmät, mitä tässä suhteessa tämä laki tullitaksan soveltamiseen sisältää, ne ovat verrattain puutteelliset vielä.

Tämä laki ei ole yksinomaan käytännön sovitteleva laki, tässä myöskin ratkaistaan jo tulliperusteita. Jos tämän lain 16 §:ää lukee sanamuodoltansa, niin ei kukaan saa sitä käsitystä, että tässä on paljas tullitaksan sovitteleva kysymyksessä, vaan tässä ratkaistaan jo suorastaan kysymyksiä, mitkä ovat tullivapaita ja mitkä eivät. Sitä paitsi tämän lain suurin puute on se, että lähemmin säännöstelemättä myönnetään liukumisperuste prosentteissa liian korkeaksi, ilman että määriteltäisiin selvästi, missä tarkoituksessa liukumista pitää tehdä. Kaipaako sitä budjetin verotullina vai maan teollisuuden suojaksi sitä kaipaa? Tämä kohtakin laissa on vallan puutteellinen. Kun vasemmiston vastalause sisältää vaatimuksia saada tullivapaaksi määrätty elintarpeet, niin se on valan oikeutettua jos kerran lainsäätäjä jo on tässä hyväksynyt säännöstelyä 16 §:ssä, joka on tapahtunut tulliveron määrittämiseen nähden. Täytyy olla myöskin oikeus vastaavasti esittää verovapauksia, joten tuo vastalause tässä suhteessa on aivan paikallaan. Mutta tämän lain tarkoituksena itse asiassa ei liene määrittellä, mikä on tullista tai missä on tullivapaus, mutta kun kerran on jo 16 § hyväksytty, niin kyllähän silloin on luonnollista, että sitä vapauttavatkin pykälät ovat hyväksyttävissä. Mainitsin jo, että tällä lailla ei ole suurta käytännöllistä merkitystä nykyisen tullijärjestelmän käytäntöön soveltamisessa. Sillä olisi sitä ollut, jos olisi hyväksytty hallituksen esitys mikäli koskee niin nimitettyä dum-

pingia, mutta kun ne ovat jääneet pois, niin ei tämän lain merkitys itse käytännössä ole suuri, enkä minä tiedä olisiko se käytännöllisessä elämässä ollut niin suuri vaikka tähän olisi nämä dumpingia koskevat pykälät sisällytetty. Periaatehan sillä olisi voinut olla, ja se periaate olisi ollut se, että jokaisella kansakunnalla samoin kuin yksityisellä ihmiselläkin on elämänsä taistelun puolustusoikeus. Jos nimittäin joku maa haluaisi lähteä tullipoliitikassa määräämään jonkun maan sisäpolitiikan kehitystä, jota se kansa ei hyväksy, tietysti sillä on puolustusoikeus, ja se taloudellinen pohja olisi ollut hallituksen esityksen hyväksymisellä. Olisiko sillä ollut käytännöllistä merkitystä, se on tykkäänään kyseen alaista. Sitäpaitsi on kyseen alaista, olisiko tällaisen lainsäädännön vallitessa voitu uskoa lailliselle hallitukselle niin laajoja valtuuksia kuin dumpingia sisältävät pykälät edellyttävät. Edellisessä keskustelussa muistaakseni ulkoministeri huomautti täällä, ettei mikään hallitus tulisi käyttämään näitä oikeuksia väärin, mutta mikään parlamentti ei anna itseltänsä oikeuksia hallitukselle, jolle niiden oikeuksien käytön periaate myöskin ole hallitukselle määrätty, ja sen vuoksi on tässä hallituksen esityksessä suuri parannus tapahtunut ehdotettuun hyväksyttävään lakiin, että nämä pykälät ovat siitä poistettut. Se on siis jäänyt siltä osalta tämä laki käytännöllistä merkitystä vaille, mutta kun kumminkin tämä laki esitetään pysyväiseksi säädännöksi ennen varsinaista tullitaksan säädäntöä ja kun tiedämme, että tämä on väliaikaisessa järjestelyssä ja kun tämä laki sisältää tärkeitä periaatteita käytännölliseksi menettelyksi vastaiselle lainsäädännölle, niin ehdottomasti tulee siihen ajatukseen: tällä lailla ei voi olla muuta kohtaloa kuin hyljätä, ei ole sidottava käsiä vastaiselle tullijärjestelmän kehittymiselle, johon tällä lailla pyritään sitomaan. Senvuoksi minä ehdotan, että tämä laki hylättäisiin.

Ed. Allila: Minä pyydän kannattaa täällä tehtyä ehdotusta. Käsitykseni mukaan lakiehdotus on sellainen, että se on vastoin työväenluokan periaatteita varsinkin siinä kysymyksessä, missä hallitukselle jäävät vapaat kädet asettaa viljatulli sellaiseksi kuin se kulloinkin tarpeelli-

seksi katsoo, ja kun työväenluokan pyrki-
mys on vapautua viljattulleista, niin ei
meidän puoleltamme mikään muu voi tulla
kysymykseen kuin hyljätä tämä lakiehdotus.

Ed. H ä s t b a c k a: Jag ber att få föreläsa till riksdagens antagande den kläm som ingår uti andra reservationen, dock ändrad sålunda „att riksdagen måtte uppmana regeringen att till riksdagen överlämna proposition angående ändring av gällande tulltariff i sådan riktning, att regeringens rätt att förhöja tullavgifterna för de med stjärna försedda positionerna upphäves”.

Antagandet av denna kläm i syfte att få stjärnorna bort från sagda positioner är så mycket mer påkallad, sedan riksdagen antog paragrafen enligt statsutskottets förslag, med rätt för regeringen att höja tullsatserna med 300 och 100 %.

Såsom vid frågans andra behandling framgick, innebära dessa fullmakter, i vissa fall, en rätt för regeringen att höja tullsatserna ända till 16 gånger.

Utrikesministern framhöll visserligen, att stjärnor uti tulltariffen göra vår tulltariff finare än andra länders tulltariffer. Om han avsåg därmed att stjärnorna höjde tariffens utseende, eller om dess praktiska värde, lämnades emellertid osagt.

För min del har jag aldrig kunnat inse nyttan av stjärnsystemet uti tulltariffen och jag ifrågasätter om någon ens kan bevisa ett enda fall där stjärnsystemet skulle medfört någon nytta. Däremot kan man nog anföra exempel på då stjärnornas tillämpning på tullsatserna varit till ren skada, och medfört ett osäkerhetstillstånd mellan affärsverksamheten inbördes. Jag skall blott anföra ett enda exempel.

Vid behandlingen av tullpropositionen vid 1922 års riksdag lyckades metallindustrins företrädare få infört stjärnor för bl. a. stångjärn och sådana halvfabrikat, som användas vid spik- och järntrådtillverkningen. Följden av dessa stjärnors införande uti tulltariffen blev att spik- och järntrådsindustrins företrädare följande år kommo och begärde stjärnor, som skydd för sin tillverkning, ty de föregående år införda stjärnorna till skydd för den del av metallindustrin, som förfärdigade stångjärn m. m. dylikt, hade förorsakat, att spikindustrin hotade att gå under.

Härmed är icke sagt att förädlingsindustrin av alla slag icke vore i behov av skydd, men nackdelarna uti systemet är att tullsatsernas storlek kan bli högst orättvisa, beroende av ett tillfälligt inflytande på regeringen. Ja, man kan t. o. m. draga konsekvenserna av systemet ännu längre, att t. ex. uti regeringen sitta personer, som kunna hava nytta utav att begagna sig av stjärnas fördel. Och erfarenheten ger vid handen att så länge dessa stjärnor finnas uti tulltariffen få vi ingen stadga uti vårt tullsystem, utan komma vissa tullsatser att alltid bliva beroende av tillfälliga inflytanden och regeringens förgottfinnande. Erfarenheten ger även vid handen att våra regeringar icke alltid varit så skickade att taga de allmänna synpunkterna under den allsidigaste omprövning, utan även begagnat sina fullmakter på ett sätt, som givit anledning till det skarpaste klander från riksdagens sida.

Den finhet, som stjärnsystemet uti tulltariffen möjligen vid en ytlig blick kan förete, förändras nog om man riktigt ingående granskar stjärnornas betydelse i verkligheten.

Att dessa här äro avsedda att tillämpas i ett tullkrig mot utlandet, kommer icke heller att höja deras glans, ty de hava haft, och komma alltid att hava en mörk sida.

På anförda grunder ber jag få föreläsa antagande av klämman sålydande:

„att riksdagen måtte uppmana regeringen att till riksdagen överlämna proposition angående ändring av gällande tulltariff i sådan riktning, att Regeringens rätt att förhöja tullavgifterna för de med stjärna försedda positionerna upphäves”.

Ed. P a a s o n e n: Lakiehdotus tulltariffin soveltamisesta on mielestäni ennenaikainen siitä syystä, että ennenkuin tämä laki hyväksytään olisi tullitariffi kaikessa laajuudessaan lopullisesti hyväksyttävä. Mutta kun tullikysymys kaikessa laajuudessaan on vasta järjestelyn alaisena olisi siis tämä laki tällä kertaa hylättävä ja päätettävä tullitariffin yhteydessä kokonaan uudestaan. Tämä laki on sitäpaitsi siinä suhteessakin puutteellinen, että siitä puuttuvat tarkemmat määräykset tulliperuutuksesta. Näistä tarkemmista tulliperuutusmääräyksistä lakiin tehtiin valiokunnassa kyllä aikanaan ehdotus, mutta kun tultiin

siihen käsitykseen, että ne kaipaavat perusteellisempaa tutkimusta, ei valiokunta voinut ottaa mietintöönsä ehdotettuja tarkempia määräyksiä tulliperuutuksista. Pyydän sentähden kannattaa ed. E. Saarisen tekemää ehdotusta, että lakiehdotus tällä kertaa hylättäisiin.

Ed. Bryggari: Lakiehdotuksen tullitariffin soveltamisesta ollessa ratkaisuvaiheessa, on syytä asialle omistaa huomiota, sillä laki sisältää, kuten täällä ed. E. Saarinen mainitsi, erään periaatteen, jota ei ainakaan tässä yhteydessä voida vielä tunnustaa oikeaksi, sen hyväksymistä. On kysymys nimittäin vapaakaupasta tai suojelustulleista. Kummalle tielle Suomi silloin asettuu kun varsinainen pääkysymys tulee ratkaistavaksi, siitä ei tällä kertaa voida vielä pätevää sanoa. Sallittanee tässä yhteydessä kiinnittää huomiota myöskin siihen tapaan, jolla hallitus on kysymyksen aikaisemmin ratkaissut ja siihen tilanteeseen, joka hallituksen toimenpiteen, raskaitten välillisten verojen kuluttajain kannettavaksi säilyttämisen kautta, on muodostunut.

Välillinen verotus on, kuten jo mainitsin. Suomessa lailla järjestämättä. Asetuksen tullimaksuista ja tullitariffin soveltamisesta antoi aikoinaan hallitus, joka lienee kantanut monarkistista leimaa, maaliskuun 26 päivänä 1919. Tämä asetus annettiin aikana, jolloin ei eduskunnan valintaan enää ollut monta päivää ja jota toimenpidettä vastaan silloin yleinen mielipide asettui. Silloin hallitus ei nähtävästi uskaltanut jättää välillisiä veroja koskevaa lakiehdotusta eduskunnalle, jossa niinkin huomattavasti olivat vähäväkisten ja yleensä kuluttajain etujen puoltajat edustettuina. Välillisen verotuksen hallitus jouduttautui ratkaisemaan hallinnollisin keinoin. Silloinen hallituksen antama ja vieläkin voimassa oleva asetus tullitariffin soveltamisesta ja itse tulliveroista oli luonnollisesti yläluokan luokkaetujen mukainen, ja on se toimenpide jatkunut kuluttajille rasittavana muistona, painavana välillisten verojen taakkana sen hartioidella.

Nykyinen hallitus on jättänyt eduskunnalle ehdotuksen laiksi tullitariffin soveltamisesta mutta pääkysymys, tullimaksujen järjestely, tavalla, jossa kuluttajain oikeudet vaatimukset olisi huomioon otettu, on edelleen jäänyt oikeudenmukai-

seksi järjestämättä. Nyt hallitus tahtoo eduskuntaa hyväksymään lakia välillisten verojen soveltamisesta, vaikka itse verotus on vielä lailla järjestämättä. Tämän johdosta on huomautettava hallitukselle: Kuluttajat eivät odottaneet hallitukselta lakiehdotusta tullitariffin soveltamisesta vaan ehdotusta laiksi tullimaksuista, jossa olisi kevennetty kuluttajain kantamaa vero-
taakkaa.

Että välillisinä veroina on kuluttajille asetettu liian suuret velvollisuudet, siitä ei luulisi olevan erimielisyyttä. Samoin on kumoamaton tosiasia sekin, että välillinen verotus kohtaa epäoikeassa suhteessa kunkin kansalaisen maksukykyä. Onhan esim. ensi vuoden talousarviossa tuontitulli, tulitikki- ja tupakkavalmisteveroina arvioitu tuottavan 1,224 miljoonaa markkaa. Tämä tulojen summa muodostuu suurimmalta osalta välttämättömistä kulutustavaroista, kuten kahvista, sokerista, ryyneistä, jauhoista, tulitikuista ja tupakkavalmisteista. Että välillinen verotus kohtaa epäoikeassa suhteessa kunkin kansalaisen maksukykyä, on asia, jonka seurauksille ei olisi ummistettava silmiä. Kantaaahan valtio välillistä veroa tavarakilosta tai kangasmetristä, yhtä paljon kunnan hoidokissa elävältä, mökkiläisen perheen huoltajalta kuin suurten omaisuuksien ja tulojen ansaitsijalta. Tämän epäkohdan poistamista ovat kuluttajat, etenkin pienipalkkaiset, hallitukselta ja eduskunnalta odottaneet, mutta surullista todeta, — tuloksetta. Ei edes ravintoaineista tärkeintä, leipää, ole tullitariffin soveltamislaissa jätetty verottamatta.

Seurauksiin, jotka aiheutuvat ravintoainesten verotuksesta, pyydän esittää Saksan sosialidemokraattisten lääkärien mielipiteen, jonka he julkaisivat esittäessään vastalauseensa Saksan hallituksen tullitariffin johdosta ja joka oli varustettu otsikolla „Leipäkiskontaa vastaan”. Siinä lausutaan suojelustulleista m. m. seuraavaa:

„Missä ovat lääkärit, jotka mielellään esiintyvät kansan terveyden vaalijoina? Miksi eivät korota ääntään tätä kansan terveyden turmioksi suunniteltua ryöstöviljelystä vastaan? Alituisen saarnataan, että ihminen on valtio-omaisuutemme arvokkain, korvaamattomin osa, ja että juuri sodan vuoksi olisi harjoitettava „ihmista-

loutta" enemmän kuin ennen. Nämä piirit ovat unohtaneet aikaisemmat valituksensa nälkäsaarron johdosta, rintalasten kuolemista, synnytysten vähenemisestä, sillä tarkoituksena on palauttaa jälleen suurpääoman ja maanomistajain käsiin heidän menettämänsä valta-asema. Suojelustulien säätäminen merkitsee nälkäkuolemaa tuhansille köyhälistöläisille. Sittenkun taistelu ulkonaista vihollista vastaan menetettiin, on sisäinen vihollinen, työväenluokka, unohdettu setelitulvan ja liittoutuneiden maanomistajain toimeenpanemalla nälkäkuristuksella. 12 miljoonaa saksalaista tuhoutui sodan ja sen seurausten johdosta. Miljoonia odottaa jälleen nälkäkuolema. Mutta lääketiede ja sen edustajat ovat aivan liian nöyriä porvarillis-kapitalistisen yhteiskunnan palvelijoita, antavat vallan vaitiolon naisten ja lasten joutua uuteen kurjuuteen. Porvarillinen lääkärijärjestö, joka on yksimielinen taistelussa sosialivakuutusta vastaan, edistää vaitiolollaan tätä kehitystä. Suojellakseen työtätekeviä joukkoja näiden saksalaisten piirien suunnittelemaa nälkäsaartoa vastaan korhoittavat sosialidemokraattiseen lääkäriliittoon kuuluvat lääkärit, jotka omasta kokemuksesta tuntevat köyhälistön nälän, rintalasten sekä äitien kuihtumisen, varoittavan äänensä. Sosialidemokraattisen puolueen tehtävänä on käyttää taistelua kaikkinaista riistoa vastaan tieteen tuloksien tarjoomilla aseilla. Suojelustullit merkitsevät sairautta ja kuolemaa kymmenvuotisen puutteen heikontamalle kansalle. Jos vetoomuksemme kaiaku turhaan, kuolee lyhyessä ajassa tuhansia lapsia maanomistajain ja suurtuotajain suojelustullipolitiikan kautta Saksan kapitalismin uusina uhreina." Näin esittävät saksalaiset lääkärit, joita lienee pidettävä asiantuntijoina, niitä seurauksia, mitä suojelustullijärjestelmän säilyttäminen aiheuttaa. Vaikka Saksassa suojelustullien seuraukset nykyisen tilanteen aikana ovat tuhoisammat kuin meillä, niin samanlaatuiset ne seuraukset ovat myöskin Suomessa.

On muistettava, että välilliset verotulot asiantuntijain lausuntojen mukaan muodostavat Suomessa noin 50 %. Sen seurauksena on äitien ja rintalasten kuihtuminen ja tuhansien ennenaikainen kuolema. Sallitkeko tämän tapahtua? Te osoitate humanisuutta saksalaisille lapsille ja Ve-

näjän pakolaisille. Miksi olette kylmiä oman maan kansalaisten kärsimyksille? Siksikö, että suojelustullit ovat suurpääoman ja harvojen suurmaanomistajain etujen mukaisia? Näille seurauksille olisi nyt jo aika omistaa huomiota. Onhan ihminen valtio-omaisuutemme arvokkain ja korvaamattomin osa, jos saan käyttää näiden saksalaisten lääkärien sanontatapaa. Vaikka vallitseva tilanne on ihmistalouden ryöstöviljelystä, niin rohkeni herra ulkoministeri asian toisessa käsittelyssä esittää, että Suomessa on niin hyvä tähtijärjestelmä, jollaista ei ole yleensä missään muussa maassa. Näin ilmoittaa hallituksen jäsen maasta, jossa valtion tuloista muodostavat välilliset verot 50 %, maasta, jossa vallitsevan verorasituksen seurauksena kuihtuu ja kuolee tuon ylistetyn järjestelmän uhreina tuhansia kansalaisia. Minusta on liian harkitsematonta, että hallitus esiintyy näin julkeasti, näin kylmäkiskoisesti kansan kärsivää osaa vastaan. Se on erikoisesti tässä alleviivattava. Hallituksen edustajan lausunnosta on Suomen kansalla tilaisuus tehdä johtopäätöksensä, että kansan kärsimykset ja sen aiheuttamat seuraukset, tuhansien kansalaisten kuolema, aiheuttavat hallituksen jäsenen taholta ylistystä, että tämä on parhain järjestelmä. Se velvoittaa kansalaisia toimenpiteisiin saada tähän maahan tullijärjestelmä ja tullilakien soveltamislakien lisäksi tähän maahan hallitus, joka ottaisi nämä kansan tarpeet huomioon.

Minä kannatan sitä ehdotusta, jonka täällä teki ed. E. Saarinen, että lakiehdotus hylätään.

Ed. Sch a u m a n: Den föregående talaren har bland annat erinrat om de egenomliga förhållanden, under vilka den nuvarande tullagstiftningen tillkommit. Den 27 januari 1919 hade lantdagen i sin dåvarande stympade sammansättning beslutit antaga en lag, som innehöll bland annat följande bestämmelse: „Angående skatt, jämväl tullbeskattning, stadgas genom lag”. Detta oaktat fann den då sittande regeringen, vars chef var den nuvarande statsministern Ingman, för gott att den 26 mars 1919, fem dagar innan den nya fulltaliga lantdagen skulle sammanträda, i administrativ väg utfärda en

tulltariff och en förordning om dess tillämpning. Den 17 april, alltså tre veckor senare, blev lagen om rättsgrunderna för statshushållningen, enligt vilken alltså tullbeskattningsrätten tillkommer riksdagen, av riksförståndaren stadfast. Det enda som kunde förmå mig att antaga nu föreliggande lagförslag vore, att jag därmed kunde bidra till att undanröjda ett oskönt minnesmärke av den nuvarande statsministerns statskonst, att alltså definitivt ur gällande lagstiftning utmönstra den förordning angående tillämpningen av tulltariffen, som den 26 mars 1919 utfärdades. Men det är också det enda skälet.

Detta lagförslag, om det nu antages, antages i ett fullkomligt olägligt ögonblick. Det är onaturligt, det förstår envar, ett barn t. o. m., att man antager en lag angående tillämpning av tulltariffen, innan denna nya tulltariff ännu blivit behandlad. Regeringen visar sig också i sin proposition vara medveten härom, men då regeringen ännu icke kan överlämna själva tulltariffen, anser den sig böra överlämna detta lagsförslag, vilket, säger regeringen, huvudsakligen innehåller sådana föreskrifter, som beröra grunden för tullbeskattningen och äro av bestående natur, samt varken äro beroende av tulltariffens form eller dess innehåll.

Huvudsakligen! Men det finnes ett undantag, och det är det undantag om vilket rdgsm Hästbacka här har talat och mot vilket han och jag och många andra förgäves kämpade vid andra behandlingen, nämligen det undantag, som stadgas uti 8 § av lagförslaget. Jag ber ännu att få framhålla, att jag är fullt övertygad om, trots alla försäkringar om motsatsen från regeringshåll, att här från regerings sida begåtts ett misstag. Då stjärnsystemet antogs, förklarades det uttryckligen från regeringshåll, att detta behöves i händelse av tullkrig och att detta system kommer att verka prohibitivt. Ett härmed överensstämmande stadgande finnes, som utrikesministern framhöll, i Norges lagstiftning, där också de gällande tullsatserna, såsom hos oss enligt stjärnsystemet, kunna förhöjas fyrdubbelt. Regeringen har, såsom jag senaste gång försökt klargöra — och riktigheten därav bestreds icke av utrikesministern — regeringen har nu framställt ett förslag en-

ligt vilket, i händelse av tullkrig, tullsatserna skulle kunna höjas ända till 16-faldigt. Regeringen begär en fullmakt, som det ej kan bli tal om att den skulle behöva, ty redan 4-faldig förhöjning av tullen verkar prohibitivt. Jag tycker icke det skulle varit så farligt från regeringens sida att erkänna att ett misstag, en blunder, begåtts av den regering, som överlämnat denna proposition. Icke föreligger det något slags apostolisk succession mellan regeringarna, så att den ena regeringen skulle vara beroende av den andra. — Mot paragrafen, sådan den i andra läsningen blivit antagen av riksdagen, måste jag dessutom anmärka, att den går vida längre än den nuvarande lagstiftningen. Enligt nuvarande förordning kunna varor från länder, där finska fartyg eller varor åtnjuta mindre gynnsam behandling än andra länders, beläggas med tilläggstill utöver den enligt tulltariffen utgående tullavgiften till högst samma belopp, som denna senare, alltså med endast 100 %. Detta bekräftar ytterligare den misstanke eller övertygelse jag har att regeringen begärt alldeles för mycket, mera än den själv ansett behövt. — Ytterligare kommer det till att, såsom jag tidigare framhållit, vissa absolut nödvändiga varor såsom salt, i händelse av tullkrig t. ex. med Spanien, kommer att beläggas med tull medan saltet nu är tullfritt. Häremot invändes senast både från regeringens sida och socialdemokratiskt håll, av herr Vuolijoki, att nog får man salt från andra länder än Spanien. Jag tillåter mig i alla fall betvivla att sådant salt, som erhålles från Spanien, och det är just det vi behöva, att det kan fås från andra länder.

Den formulering § 8 har fått gör att jag icke kan antaga lagförslaget. Detta stadgande ensamt är tillräckligt för mig att förkasta lagförslaget. Men jag vill gå ännu längre. Ehuru jag anser, att en minoritets rätt att begära att ett lagförslag skall bli vilande, bör användas med stor varsamhet, måste jag i detta fall anse att detta förfarande är utav sakförhållandena betingat. Jag anser nämligen att det är ett rent lagstiftningsfjäsk och ingenting annat att antaga en lag om tillämpning av en tulltariff, som vi ännu icke ha, men som vi alla gå och vänta på här. Vi veta att en ny tulltariff är under utarbetande,

att den skall föreläggas riksdagen, och att vi därförinnan skulle gå och antaga lagen om tillämpning av denna tulltariff, det kallar jag lagstiftningsfjäsk. Och motståndare till riksdagen utanför parlamentet — det finnes som bekant sådana — kunna verkligen ha skäl att klaga över att vi stifta för många lagar, om vi stifta denna lag. Jag tror det skulle varit ett klokt drag av utrikesministern, om han, i stället för att vinna en tillfällig framgång här, skulle ha retirerat och förklarat att regeringen icke är angelägen om att denna lag nu antages. Vi kan vänta, och regeringen kan vänta. Vänta på tulltariffen, vänta om därav blir något. Sedan kunna vi vara med om att bidra till utplånandet av det osköna minnesmärke i vår konstitutionella historia, om vilket jag talat. Jag föreslår alltså, herr Talman, att detta lagförslag måtte bli vilande över nyval.

Ed. Forsberg: Jag ber att få understöda rdgsm Hästbackas förslag.

Ed. Viljanen: Oli varsin odotet i vissa, att esillä oleva kysymys tulltariffen sovelluttamisesta, siis t. s. siitä, miten tulliveronkanto on käytännössä toimeenpantava, herättäisi esiin kysymyksen tulliverotuksesta koko laajuudessaan eli antaisi aiheita sen kamppailun jatkamiseen, jota jo vuosisatoja on pidetty niiden katsantokantojen välillä, jotka pitävät tullesja sosialisesti ja taloudellisesti kaiken pahan juurena ja alkusyyä niitä vastaan, jotka, kuten allekirjoittanut, näkevät tullesja välttämättömän pahan, josta on vaikea, jopa aivan mahdoton päästä. Sillä siitä huolimatta, että tämä kysymys on ollut vuosisatoja esillä ja että sitä on koetettu selvittää ja ratkaista eri puolilta, on uhrattu aikaa ja vaivaa sanomattomat määrät, ei tässä kysymyksessä silti ole päästy pitemmälle kuin — kuten luonnollista onkin — että kukin maa ratkaisee tämän kysymyksen omalla tavallaan, niitä tuotannollisia ja valtion taloudellisia oloja silmälläpitäen, jotka kulloinkin ovat maassa etualalla. Ja tästä johtuukin, että tällä hetkellä ei ole yhtään maata maapallolla, jossa ei tulliverotusta muodossa tai toisessa löytyisi. Yksinpä Englanti, jonka maailmanvaltaansa ja kaupallista välitysasemaansa silmälläpitäen on ollut

pakko taistella tulliverotusta vastaan ja usein on tehnyt sen varsin kiihkeässä muodossa, on ollut pakko ruveta suojelemaan eräitä n. s. avaintoollisuuksiaan, eli niitä, joita se pitää välttämättömänä maan puolustuksen ja sotatilan kannalta. Ja on huolimatta siitä, että täällä puhutaan hyvin korostavasti avoimenovenpolitiikasta, on se äskettäin asettanut varsin raskaan veron Saksasta tuotaville tavaroille. Minä en pidä tarpeellisena tässä yhteydessä esittää niitä väitteitä myötä ja vastaan, joita erikoisesti tuodaan esiin silloin, kuin on puhe tulliverotuksesta tuotannon suojaamistarkoituksessa. Tahdon vain sanoa, että normeja, jotka esittäisivät tullisuojausten vaikutuksen määrää kansallistulloon nähden, ei tähän saakka ole voitu osottaa. Mutta se varmuus, jonka tuli antaa tuotannolle ja se varmuus, joka aikaansaa sen, että tämä tuotanto kykenee laajentumaan ja alentamaan tuotantokuluja ja hintoja, on aivan ilmeinen. Ja se on havaittavissa meilläkin, puhuivatpa ja kirjoittivatpa teoreetikot tästä asiasta mitä tahansa. Sillä eihän voi lähteä siitä, että tulliverotus, silloin kun on puhe tuotannon suojaamisesta, olisi erehdys, koska sitä on voitu ja yhä edelleen pidetään yllä maailmassa, niinkuin tähän saakka on tapahtunut. Tulliverotuksesta tässä mielessä on ollut kansoille hyötyä, sillä ellei siitä olisi ollut hyötyä, ei sitä myöskään olisi ylläpidetty. Ja minä luulen, että huolimatta niistä kauniista puheista, jotka täällä on pidetty tässäkin suhteessa tulliverotusta vastaan ja johon epäilemättä on sisältynyt myöskin tarkoitus jättää meidän tuotantoelämämme ulkomaisen kilpailun uhriksi, siitä kaikesta huolimatta on tuotantoelämällemme ollut kaikissa suhteissa hyötyä.

Täällä on sanottu, että kyseessä oleva laki on sellainen, että siitä ei ole mitään käytännöllistä hyötyä. Minä olen tässä asiassa aivan päinvastaisella kannalla. Minä näen, että kyseessä olevasta laista on hyötyä ensiksi siinä, että lain avulla lyödään kiinni eräät vissit periaatteet, jotka tähän saakka ovat olleet vain asetuksen puitteissa. Täällä on huomautettu, että se asetus, jolla näitä säännöksiä tähän saakka on järjestetty, on ollut tavallaan lainvastainen, ja minä myönnän, että näin on ollut asianlaita. Mutta nyt juuri onkin tarkoitus saada nämä säännökset ja määräykset lakimuotoon. Ja epäilemättä niistä

on käytännöllistä hyötyä sikäli, että tuotantoelämä tosiaan tietää, millä pohjalla se tullen käytäntöön soveluttamisessa joutuu liikkumaan. Sillä asetukset ja laki ovat kaksi eri asiaa. Asetuksen minä voin helposti muuttaa, mutta lakia en niinkään helposti. Tuotantoelämä tarvitsee nämä määräykset lain muodossa, jotta se voi varmasti sen mukaan toimia.

Täällä on tehty hyökkäys myöskin nykyistä tähtijärjestelmää vastaan. Minun täytyy heti sanoa, että minä en suinkaan ole sen ihailija. Minä olenkin ollut päinvastaisella kannalla meidän tariffijärjestelmäämme nähden sikäli, että tämä järjestelmä ei ole meidän etujen mukainen silloin, kun meidän tulee puolustaa itseämme ulkomaita vastaan tehdessämme niiden kanssa kauppasopimuksia. Mutta tämä tähtijärjestelmä syntyikin erikoisissa oloissa, se syntyi silloin, kun tahdottiin erinäisiä ylellisyystavaroita pidättää maahan tulemasta ja sen kautta vakiinnuttaa meidän markkamme arvoa. Että sitä sittemmin on käytetty kauppasopimuksellisiin toimenpiteisiin, on johtunut melkein aivan kuin sattumasta. Mutta näyttää siltä kuin täällä ei oltaisi oikein tietoisia, missä nimikkeissä nämä tähdet ovat. Nehän ovat pääasiallisesti ylellisyystavaroiden nimikkeissä. Minusta tuntuu sentähden erittäin kummalta, että täällä puhutaan erikoisen raskaasta tulliverotuksesta juuri näiden tähtijärjestelmänimikkeiden tähden. Nehän merkitsevät itse asiassa hyvin vähän tulliverotuksen kannalta. Se kokonaisuutena, joka niiden kautta nykyisin säästyy maahan, on suhteellisen pieni. Tämä laki sellaisenaan ja tähtijärjestelmä sellaisenaan, ovat aivan erillisiä toisistaan eikä niitä sentähden pitäisi sekoittaa tässä yhteydessä toisiinsa.

Niillä perusteilla, mitä tässä olen esittänyt, näkisin, että tämä tuotantoelämälle tärkeä laki tänä päivänä täällä hyväksytäisiin.

Ed. Jokela: Ehdotus laiksi tullitariffin soveltamisesta siinä muodossa kuin se täällä on tähän asti käsitelty, on maan vähävaraiselle väestölle siksi epäedullinen, ettei sen laiksi tulemistakaan mitenkään voi hyväksyä; mutta kun sen hylkääminen näyttää tällä kertaa myöskin kyseen alaiselta, niin minä yhdyin kannattamaan ed. Schaumanin tekemää ehdotusta, että se lykätään yli vaalien.

Ed. Schauman: Jag vill endast i anledning av rdgsm Viljanens yttrande säga, att jag aldrig påstått eller ens antytt, att det sätt, på vilket den nuvarande tull-lagstiftningen tillkommit, skulle varit lagstridigt. Jag har endast framhållit, att det sätt, på vilket den tillkommit, var oskönt. Men det är någonting helt annat. Det är ett omdöme ur etisk och estetisk synpunkt.

Ed. Swentorzeski: Ed. Viljasen lausunnon johdosta tahdon vain sanoa, että kysymys ei ollut siitä, että me olisimme jo nyt tällä hetkellä valmiit poistamaan kaikki tullit kaikille tavaroille ja kaikissa tapauksissa. Kysymys oli ja on vain siitä, millä periaatteellisella pohjalla ja mihin suuntaan on tullipolitiikkaa kehitettävä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. E. Saarinen ed. Allilan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hyljättäisiin. Nimitän tätä ehdotusta ed. E. Saarisen ehdotukseksi. Sitten on ed. Hästbacka ed. Forsbergin kannattamana ehdottanut, että hyväksyttäisiin näin kuuluva ponsi: „että eduskunta kehottaisi hallitusta antamaan esityksen sellaisen muutoksen tekemisestä voimassa olevaan tullitariffiin, että hallituksen oikeus korottaa tähdellä varustetuissa nimikkeissä olevia tullimääriä kumottaisiin”. Nimitän tätä ehdotusta ed. Hästbackan ehdotukseksi. Vielä on ed. Schauman ed. Jokelan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus jätettäisiin lepäämään yli vaalien. Kutsun tätä ehdotusta ed. Schaumanin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska on tehty ehdotus, että lakiehdotus pantaisiin lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jälkeen kokoon-tuviin valtiopäiviin, niin tämän asian ratkaisu siirtyy valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti seuraavaan istuntoon. Sen jälkeen kun tämä asia on päätetty, otetaan ratkaistavaksi ed. Hästbackan tekemä ehdotus.

Asia pannaan pöydälle ensi istuntoon.

4) Ehdotus laiksi tasavallan presidentin palkkiosta.

Hallituksen esityksen n:o 91 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33 esitellään mainitun lainsäätämisen ensimäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroja ei haluta.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

5) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta.

Hallituksen esityksen n:o 94 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 34 esitellään mainitun lainsäätämisen ensimäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Helo: Minä en halua tässä yhteydessä lausua mitään siitä verotuksen epäoikeudenmukaisuudesta, jota tulitikkuveron hyväksyminen tietää, mutta haluaisin kuitenkin kiinnittää suuren valiokunnan huomiota eräisiin muodollisiin seikkoihin, joiden pitäisi olla esteenä lain hyväksymiselle. Tämä laki on nimittäin ehdotettu olemaan voimassa ainoastaan ensi vuoden aikana, joten vero tulee olemaan ainoastaan n. s. budjettivero, jota kannetaan sillä perusteella, että muut ensi vuoden tulot eivät tule riittämään valtion menoihin. Tällainen perustelu ei nyt kuitenkaan pidä tällä kertaa paikkaansa, koskapa valtion tulot näyttävät riittävän valtion menoihin, vieläpä siinä määrin, että on tehty aivan huomattavia ehdotuksia vakinaisten verojen alentamisesta, vieläpä sellaisella summalla, joka nousee monta kertaa suuremmaksi, kuin se budjettivero, jota tulitikkuvero tietäisi. Ei ole siis olemassa sitä perustelua, jota budjettiverolle tavallisesti esitetään. Myöskin on eduskunta jo kahdessakin eri tilaisuudessa lausunut mielipiteensä siitä, onko tällaista veroa hyväksyttävä vakinaiseksi veroksi, ja on silloin

hyljännyt asiaa koskevan ehdotuksen. Siitä huolimatta on tällainen verotus jo ollut voimassa neljän vuoden aikana. Jos vero edelleenkin hyväksytään tällä tapaa vuosi vuodelta, osoittaa se sitä, että tässä on tarkoituksena kiertää hallitusmuodon nimenomaista määräystä, että vakinainen vero voidaan ottaa käytäntöön ainoastaan siinä tapauksessa, että se hyväksytään 2/3:n enemmistöllä. Mutta jos tällä tavalla jatketaan veroa vuodesta toiseen, eduskunta itse asiassa päättää vakinaisesta verosta tavallisella enemmistöllä. Tällaisesta hallitusmuodon asiallisesta kiertämisestä olisi aika vihdoinkin luopua. Kiinnittäisin sentähden suuren valiokunnan huomiota näihin muodollisiin seikkoihin, jotka jo yksistään riittäisivät siihen, että suuri valiokunta tällä kertaa asettautuu lakiin nähdessä hylkäävälle kannalle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

6) Ehdotus laiksi yksityisistä rautateistä yleistä keskuusliikettä varten annetun asetuksen muuttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 22 johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään mainitun lainsäätämisen ensimäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroja ei haluta.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

7) Ehdotusta lisämäärärahan myöntämisestä maanparannustöitä varten

koskevan hallituksen esityksen n:o 95 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35 esitellään ainoaan käsittelyyn.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 35.

Eduskunta hyväksyy keskustelutta mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Valtiontilintarkastajain kertomus vuodelta 1922

esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. J. F. Aalto: Silmäillessään vuoden 1922 valtion tilintarkastajain kertomusta joutuu toteamaan, että tämä on yhtä murheellinen asiakirja kuin oli vuoden 1921:kin valtiontilintarkastajain kertomus. Siitä on kylläkin eräillä tahoilla annettu sellaisia lausuntoja, että olisi huomattava parannus havaittavissa edellisestä vuodesta ja ettei enää muka muistutuksille oikeastaan olisi syytäkään. Kuitenkin tarkastellessaan tätä kertomusta huomaa, että siellä on muistutuksen syytä useampiin kohtiin. Ylityksiä on tapahtunut miltei kauttaaltaan ja aivan huomattaviakin määriä on tällä tavalla käytetty sivu eduskunnan. Täällä on monissa kohdissa havaittavissa pienempiä summia koskevia ylityksiä, joihin en tahdo kajota, mutta kuitenkin pidän tarpeellisenä kosketella muutamia huomattavimpia seikkoja, joissa on suoranaista väärinkäytöstäkin.

Ensiksi ovat tilintarkastajat tehneet muistutuksen m. m. Pariisin lähettilään palkkaukseen. Täällä näyttää olevan vuonna 1922 käytännössä ollut sama järjestelmä, suorastaan tahdittomuus, kuin mikä oli vuonna 1921. Minulla ei ole tarkkoja numeroita vuodelta 1922, mutta todennäköisesti ne ovat samat kuin vuodelta 1921:kin. Osoitukseksi siitä, millä tavalla on valtion varoja käsitelty tässä suhteessa, pyydän mainita muutamia numeroita. Silloin Pariisin lähettilään palkka lähettilästoimestaan oli 4,000 Ranskan frangia kuukaudessa. Alkuaikoina, jolloin tämä toimi alkoi, maksettiin Ranskan frangista 4 Smk. Tämän mukaan teki Pariisin lähettilään palkka 16.000 Smk. kuukaudessa, mutta

heti sen jälkeen nousi frangin arvo, niin että se maksoi 6 Smk. ja tämän mukaan siis Pariisin lähettiläs tuli saamaan 24,000 Smk. kuukaudessa. Tämän lisäksi Pariisin lähettiläälle maksettiin korvausta edustuksesta kansainliitossa 2,100 Sweitsin frangia kuukaudessa eli 15,000 Smk. ja pyörein luvuin sanottuna siis 25,000 Sweitsin frangia vuodessa. Silloin nim. Sweitsin frangi oli 7 Smk. Yhteenlaskettuna palkka varsinaisesta Pariisin lähettilään toimesta ja palkkio edustuksesta kansainliitossa, mikä hänellä oli sivutoimena, mikä ei kai kovin paljon häneltä aikaa vienyt, tuli Pariisin lähettiläs toimintansa alkuaikana saamaan 31,000 Smk kuukaudessa ja sitten myöhemmin Ranskan frangin noustua 39,000 Smk. kuukaudessa eli 468,000 mk vuodessa.

Jos joku ajattelisi sillä tavalla, että kun Sveitsin frangin arvo oli näin korkea, niin voi olla luonnollista että yhden virkamiehen palkka Suomen markkoissa laskettuna nousee noin huikeaan summaan. Sen takia jotta huomattaisiin kuinka mahdoton se on, minä pyydän vertailun vuoksi mainita, että samaan aikaan Sveitsin presidentti sai palkkaa 17,000 frangia vuodessa, jota vastoin Suomen lähettiläs sivutoimensa hoitamisesta saa 25,000 Sveitsin frangia. Nämä ovat minun mielestäni sellaisia numeroita, jotka puhuvat itsestensä tarvitsematta niiden johdosta sen enempää lausua. Ne osoittavat minun mielestäni kelvotonta valtiovarain hoitoa, suoranaista hurvittelua. Tämä on seikka, johonka olisi kiinnitettävä huomiota, sillä tämän tapaisia väärinkäytöksiä, joiksi niitä voitaneen sanoa, voi tapahtua vastaisuudessaakin.

Edelleen täällä on huomattavia epäkoh-
tia monissa muissa paikoissa. Yhtenä esimerkkinä pyytäisin mainita 6 pääluokassa korvauksesta todistajille rikosasioissa. Tällä momentilla on ylitetty menoarviota 1,767,323 markalla ja 55 pennillä. Nämä näyttävät olevan juuri niitä varoja, joista on maksettu erälle virkamiehille ansaitsemattomia korvauksia. Tähän sisältyy m. m. se sanomalehdistöissäkin ihmettäviä herättänyt Helsingin poliisimestarin palkkio kiel-
tolakirikkomuksista tuomituista sakoista. Tähän tarkoitukseen on siis käytetty lu-
vattomasti menoarviota ylittämällä tuollainen summa. Mielestäni tähän seikkaan olisi erikoisesti valtiovarainvaliokunnan kiinnitettävä huomiota kun se tulee siellä kä-

siteltäväksi. Edelleen minä pyydän vielä mainita että eräissä tapauksissa on siirretty erinäisten velallisten tilille summia, jotka eivät sinne kuulu ja rasittamaan kokonaan toisia tilejä sekä siirretty eräitä summia toisen vuoden menoarviota rasittamaan. Tällaisista on useammissakin kohdissa tilintarkastajain kertomuksessa tehty muistutuksia, mutta ei minun mielestäni niinkään vakavalla tavalla kuin asia olisi antanut aiheutta. Edelleen täällä on monia saman tapaisia tavallaan väärinkäytöksiä, m. m. yksi hyvin merkille pantava näyte siitä, missä määrin ylityksiä on harjoitettu. Tilintarkastajat osoittavat, että ylitys on useamman kerran suurempi kuin mikä on alkuperäinen määräraha. Tilintarkastajain kertomuksessa mainitaan m. m. sotaministeriöön kohdistuvasta hallinnonhaarasta 9 pääluokan kohdalla. Maan- ja asuntovuokrain arviomäärärahaksi on merkitty 500,000 markkaa, mutta samaa momenttia on ylitetty 979,390 markalla. Tämän arviomäärärahan ylittämiseen sai puolustusministeriö valtioneuvostolta luvan vasta sen jälkeen, kun ylitys jo oli tapahtunut. Samoin on menetelty monissa muissa tapauksissa. Eräissä tapauksissa on valtion revisionikonttorin puolesta tehty varainkäyttöä vastaan huomautuksia, mutta näistä muistutuksista huolimatta valtioneuvosto on katsonut voivansa pitää ne sittenkin hyväksytyinä.

Etsivän keskuspoliisin hyväksi on käytetty luvattomalla tavalla varoja monella eri muotoa. Täällä tilintarkastajat muistuttavat, että etsivän keskuspoliisin eli ohranan tarkoituksiin on käytetty niitä varoja, jotka ovat varatut avustuksena Venäjältä saapuville Suomen kansalaisille ja pakolaisille sekä korvauksina rajaseudun asukkaille. Siis kokonaan toisenlaisiin tarkoituksiin myönnettyjä varoja on käytetty etsivän keskuspoliisin hyväksi. Tästä huomataan, ettei valtioneuvostolle ole merkinnyt kovinkaan paljon, millä lailla tulevat huolletuiksi Venäjältä tulevat tai rajaseutulaiset ja pakolaiset, joille varoja on myönnetty, kunhan vain etsivä keskuspoliisi tulee saamaan riittävät summat. Tällä tavalla onkin ylitetty etsivälle keskuspoliisille myönnettyä määrärahaa 4,838,311 markkaa 45 penniä. Tämä ylitys on suurempi, kuin mitä on se alkuperäinen määräraha, mikä on myönnetty etsivän keskuspoliisin tarpeisiin.

Sitten täällä on eräs hyvin merkillinen muistutus kahden tilintarkastajan eriväinä mielipiteenään lausumassa huomautuksessa. Tässä sanotaan: „Valtion tilintarkastajat ovat saaneet tietää, että kohdalta „ylimääräisiä menoja” VI luvun 15 momentin arvaamattomia menoja valtioneuvoston käytettäväksi on myönnetty huomattavia eräiä eräille sotalaitoksen palveluksessa oleville henkilöille ilman tilityselvöllisyyksiä”. Ja vielä: „Valtiontilintarkastajille ei ole annettu selvitystä mainituista menoista, joten kysymyksessä olevat erät ovat joutupeet ulkopuolelle tilintarkastajain valvonnan”. Mitä ovat nämä menot, joita tällä lailla ylitetään ilman että edes tilintarkastajille annetaan tilaisuutta päästä selville, minne nämä varat ovat käytetyt? Tästä ei tietysti voi lausua muuta kuin arveluita. Mahdollista on että ne ovat käytetty valtioneuvoston erityisohranan palkkaukseen, tai johonkin sen tapaiseen. Mutta on olemassa myöskin mahdollisuus, että ne on käytetty suoranaisesti huvitteluun. Tällainenkin ajatus tulee mieleen, kun tietää, millä lailla on muissa tapauksissa valtion varoja käytetty. Eduskunta tunteneen sen, kuinka eräinä aikoina kerrottiin Berlinin lähetystön auton yökaudet seisoneen tanssiapaikkojen edustalla. Tämän tapaisiin menoihin on siis voitu käyttää näitäkin varoja. Kuten sanottu, se jää arvailun varaan, ja yksi ja toinen voi tehdä siitä omia johtopäätöksiään pääsemättä millään tavoin selville, mitä menoja nämä ovat. Sikäli kuin minä olen saanut tietää, on tämä summa noin 1 milj. markkaa. Kun tämä asia on kokonaan hämärän peitossa ja voi olla että tähän sisältyy suoranaista rikollisuuttakin, olisi asia senkin takia otettava tutkittavaksi, ja kehoitan minä erikoisesti tähän seikkaan valtiovarainvaliokunnan kiinnittämään huomionsa.

Edelleen on tehty tilintarkastajain kertomuksessa huomautus siitä että suojeluskunnille on määrärahaa ylittämällä annettu 3 milj. markkaa ennakkoavustusta. Täten on siis hallitus avustaessaan suojeluskuntia sivuuttamalla eduskunnan menetetty hallitusmuodon vastaisesti. Tällaisia omavaltaisuuksia näyttää täällä olevan tämä kertomus aivan kirjavanaan huolimatta siitä, että on jo joltain taholta ehditty julistamaan, että olisi suuri edistysaskel havaittavissa valtiovarain hoidossa.

Vielä on kertomuksessa todettu tapahtuneen sellaista holtittomuutta toisissa tapauksissa sekä varojen käytössä että myöskin kirjanpidossa, että täytyy ihmetellä, miten voidaan oikeastaan tällä tavalla menetellä. Täällä on m. m. Maatalousministeriön asioita hoidettu hyvin ihmeellisellä tavalla. Tilintarkastajain kertomuksessa mainitaan, että esim. tilojen tulot, eri tuotteiden myynnistä ovat merkityt tulopuolella koko kuukaudelle yhtenä ainoana summana millään tavalla niitä eristelemättä. Kun tuotteita oli myyty velaksi, tehtiin tässä usein merkintä ainoastaan irtoneiselle paperilapulle ja tileissä tulo huomattiin vasta sen jälkeen, kun saatava oli peritty. Tämä muistuttaa jonkun maaseudun alkeellisen nuorisoseuran kirjanpitoa. Täytyy sen johdosta täällä sanoa tilintarkastajain, ettei ole voitu todeta, minkälaisia nämä summat ovat olleet, koska niistä ei ole tehty minkäänlaista kirjanpitomerkintää. Tilintarkastajat kyllä ovat asettuneet sille kannalle, että asia on sillä hyvä, kun valtiovarainministeriö revisionioikeuden siitä tekemän esityksen johdosta on kehoittanut asianomaisia keskusvirastoja ottamaan harkittavakseen tarpeellisen parannuksen aikaansaamisen. Kyllä tällaiset tapaukset olisi minun mielestäni otettava vähän perinpohjaisemman tarkastuksen alaiseksi, kun ei aina voida tietää, minne varat on käytetty ja millä tavalla niitä on hankittu.

Tilintarkastajain kertomuksessa on mainittu m. m. tulojen käyttämisestä. Tuloja on käytetty, toteavat tilintarkastajat, ilman eduskunnan lupaa. Siitä puolesta täällä lausutaan 4 momentin sekalaisista maksuista, että tämän momentin kohdalla arvioituja 72,000 markan tulosta on tilinpäätöksen mukaan kannettu ainoastaan 6,116 markkaa 50 penniä. Sitten lausutaan: Vuoden 1921 tuloarviossa, jossa momentin arvio korotettiin 2,000 markasta 72,000 markkaan, perusteltiin korotusta sillä, että summaan sisältyvät puhelimen tilaajilta, Suomenlinnan ja rannikkopuolustuksen alueelta kannettavat vuosimaksut, jotka on arvioitu siellä Smk. 70,000. Sitten lausutaan täällä edelleen: Tarkastettaessa v. 1922 tilejä on havaittu, ettei mainitunlaisia vuosimaksuja lainkaan ole kirjattu kysymyksessä olevalle momentille, vaan on näillä tuloilla Smk:lla 46,003:98 hyvitetty muita menomomentteja. Tämän tapaista näyttää siis täällä olevan miltei aivan

kauttaaltaan. Milloin summat ovat vähän pienempiä, milloin suurempia, mutta ylitksiä ja suoranaisia väärinkäytöksiä on havaittavissa ja ne myöskin tilintarkastajat toteavat.

Minä vielä mainitsen yhden esimerkin, joka osottaa, että samanlainen kelvottomuus on jatkumassa edelleenkin. Rajavartioston rahoittamisesta lausuvat tilintarkastajat, että tilittämättömien ennakkomaksujen suuruus herättää erikoista huomiota ja ne näyttävät olevankin sangen huomattavat. Täällä nimetään erikoisesti Salmin rajavartioston käyttämistä Smk. 3,349,029:08 penniä, Lapin rajavartioston Smk. 7,877,918:06, Kainuun rajavartioston Smk. 108,079:42, edelleen Petsamon rajavartioston Smk. 3,101,960:63. Tilintarkastajat kyllä huomauttavat, että tässä suhteessa on vaikeuksia ja että tilitykset voivat viipyä hankaloiden matkojen vuoksi j. n. e., mutta lausutaan että kuitenkin olisi rajavartioston tilityksessä paljon toivomisen varaa. Ja edelleen he toteavat että tässä suhteessa puuttuu ohjausta, sekä todetaan, että sama kehnous on havaittavissa vielä vuodella 1923. Tilintarkastajain kertomuksessa lausutaan: Ohjeiden puutetta ja yleistä epävarmuutta osottaa myös seuraava, vaikka se koskeekin vasta 1923 vuoden tilejä. Tässä mainitaan nimittäin että Salmin rajavartiostosta lopullisesti ilmoitettu menoerä vuodeksi 1923 saapui sisäasiainministeriöstä Viipurin lääninhallitukseen vasta 30 päivänä toukokuuta 1923. Eihän alimmilta virkamiehiltä ja asioiden hoitajilta tällaisissa tapauksissa voida täyttä vaatiakaan, kun ei millään tavalla ohjeita anneta ja suorastaan ylempäin viranomaisten ja hallituksen puolelta ehkäistään heidän toimintansa säännöllistä jatkamista. Heille annetaan asioita tiedoksi vasta toukokuussa, jotka pitäisi olla heillä vuoden alussa.

Täällä olisi kyllä monia muita samanlaisia ja hyvinkin raskaita muistutuksia ansaitsevia virheitä, mutta kun näitä vilisee tämä kertomus aivan kauttaaltaan, ei niihin voi kaikkiin oikeastaan puuttuakaan niiden monilukuisuuden takia, mutta kun asia menee valtiovarainvaliokuntaan, olisi siellä koetettava kaikella tarkkuudella ja huolella tutustua tähän asiaan ja koetettava löytää sellaisia keinoja, ettei tällainen kelvottomuus vastaisuudessa ijankaikisiksi pääsisi jatkumaan.

Puhetta ryhtyy johtamaan ensimmäinen varapuhemies **Virkkunen**.

Ed. Virta: Olen minäkin tähän esillä olevaan valtiontilintarkastajain kertomukseen vuodelta 1922 kiinnittänyt huomiota ja pyydän tuoda eduskunnan huomioon muutamia seikkoja, jotka minun mielestäni ovat epäoikeudenmukaisia tässä tilintarkastajain kertomuksessa, ja siinä mielessä, että eduskunta ei tässä kysymyksessä suhtautuisi aivan ylimalkaisesti niinkuin edellisissä samanlaisissa kysymyksissä, vaan että asianomainen valtiovarainvaliokunta, johonka esillä oleva kysymys lähetetään, tutkisi perinpohjin kaikki nämä kohdat ja väärinkäytökset, mitä tässä tilintarkastuskertomuksessa on, ja ojentaisi myöskin niitä henkilöitä, jotka meiltä työläisiltä joka ainoassa mahdollisessa ja mahdottomassa paikassa vaativat tiukkaa lain kirjaimen noudattamista, että he myös itse sitä tekisivät. Esillä oleva valtiontilintarkastajain kertomus antaa oivan kuvan siitä, millä tavalla tämän köyhän maan yleisiä varoja hoidetaan; se osoittaa, että porvarien harrastukset ovat aina siellä, missä vain on paljon varoja käytettävissä ja mielin määrin tuhlattavissa. Heti kun luo silmäyksen tilintarkastajain lausunnon ensimmäiseen osaan, 3 pääluokkaan, näkee, että esim. valtioneuvoston ministeriön käyttövaroja ei käytetä mihinkään välttämättömään tarkoitukseen, vaan suoranaisesti hallitusherrain persoonalliseen kulutukseen. Siten on vuonna 1922 valtioneuvoston tarverahoista käytetty m. m. tee- ja voileipatarjoiluun 3,572 markkaa ja pääsylippujen ostoon erään taiteilijan jäähyväisnäytantöön 3,035 markkaa. Näiden merkintöjen puutteellisuus on vain siinä, ettei niistä ilmene merkintöjä sampanjan y. m. nautintoaineiden ostoon käytetyistä varoista. Vaikkakaan nämä summat määräänsä nähden eivät ole tämän suurempia, niin siitä huolimatta ne antavat käsityksen siitä, mihinkä tarkoituksiin kansalta kiskottuja verorahoja käytetään. Sen lisäksi kun korkeapalkkaiset herrat saavat 5 ä 10 kertaa suuremman palkan kuin yksinkertainen työmies, niin sen lisäksi käytetään yleisiä tarverahoja herrojen yksilölliseen mässäykseen. Liikaa on myös se, että jonkun taiteilijain näytantöön uhrataan useita tuansia yleisistä varoista.

Kertomuksen sivulla 7 on 5:s pääluokka, joka osottaa, että tilapäiseen edustukseen ulkomailla on tuhlatu varoja uskomattomassa määrässä. Osanotosta kansainliiton kokouksiin Genuassa aiheutuneet menot nousevat 149,818 markkaan, viiteen muuhun vähäpätöiseen neuvottelukokoukseen osanotto on tullut maksamaan valtiolle 178,377 markkaa. Mistään näistä kokouksista ei voida osoittaa olleen muuta hyötyä kuin sen, että hallituksen edustajat ovat saaneet olla huvimatalla ulkomailla. Tietysti herrat hallitusmiehet pitävät tarpeellisena olla mukana kaikissa tilaisuuksissa ulkomailla tekemässä Suomea tunnetuksi, mutta eri kysymys on se, onko näistä matkoista vastaavaa hyötyä.

10 pääluokassa, luku XIII, on kirkollis- ja opetusministeriön päätöksen nojalla suomalaiselle oopperalle maksettu ylimääräisenä avustuksena 10,000 markkaa siitä huolimatta, että tuolla taidelaitoksella on ollut jo huomattavan suuri vakinainen määräraha. Tämä osottaa, että hallitus on menetellyt tässäkin kohdin äärimmäisen puolueellisesti, sillä esim. useat työväen taidelaitokset eivät saa vakinaisena avustuksena niin suurta summaa, eivätkä toiset juuri mitään.

Mutta suurinta huomiota herättää kuitenkin sivulla 30 mainittu ylimääräinen varojen käyttö etsivän keskuspoliisin, eli kuten kansankielessä sanotaan, ohranan ylläpitämiseen. Tässä kohdin eivät varojen tuhlaukset rajoitu enää muutamaankin tuhanteen, vaan tämä ohranalle ylimääräisesti suoritettu summa nousee liki 5 miljoonaan eli pennin päälle sanottuna summaan 4,838,307 markkaa. Kun tähän lisätään samana vuonna ohranalle annettu vakinainen määräraha 2 1/2 milj. markkaa, niin nousevat tuon mokoman urkkilaitoksen kustannukset v. 1922 noin 7 1/2 milj. markkaan. Kun samalla rinnastaa sitä toimintaa, jota ohrana on kyseessä olevana vuonna harjoittanut, niin täytyy sanoa, että nämä ovat verisiä numeroita. Työväenjärjestöihin ja erikoisesti niiden toimiviin jäseniin nähden on näillä varoilla harjoitettu vimmattua terroria. Siten on ohrana muodostunut työväenjärjestöjen kintereillä hääriväksi kroonilliseksi painajaiseksi, joka ei esiinny vain hetkellisesti, vaan on se porvarivaltion virallisena osana, kuluttaen huimia summia kansan varoja, kansaa vastaan. Ylimääräisten menojen 8

luvussa oleva Veitsiluodon sahan toimintaa koskeva lausunto osoittaa, että tuo liike on työskennellyt valtiovarojen kustannuksella suurhuijauksen eduksi. Vuoden 1922 loppuun mennessä on tuolle laitokselle annettu määrärahoina yhteensä 27,825.000 markkaa. Mutta sen lisäksi on sille annettu samalla aikaa lisävaroina 39,139,720 markkaa. Sillä teolla on hallitus ilmeisesti mennyt yli valtuuksiensa ja sivuuttanut eduskunnalle kuuluvan budjettioikeuden. Koska puheena olevan tilivuoden loppuun mennessä ei kuitenkaan vielä ole mitään voittoa- ja tappiutiliä tuon laitoksen tileistä tehty, niin ei ilmene numerollisesti, kuinka monta miljoonaa tuo valtion omistama liikeyritys on tappiota tuottanut. Mutta vähäisiä ne eivät voi olla, varsinkin jos tuohon laitokseen sijoitetulle pääomalle laskeetaan niin suuri korko, kuin valtion täytyy maksaa korkoina pankkilaitoksille.

Mutta erikoisesti haluan painostaa tämän asian yhteydessä sitä, että tämä valtion omistama työmaa on muodostunut valkoisten emigranttien yksinoikeutetuksi pesäpaikaksi. Tämä on suoranainen häpeätahra, että valtion varoilla ylläpidetään sellaista laitosta, joka tuottaa miljoonittain tappiota ja sen lisäksi on sen palveluksessa melkein kokonaan maan varsinaiselle työväestölle vihamielistä ainesta. Minä esitän jyrkkänä vaatimuksena, että tässä kohdin on saatava parannus aikaan. Suomen työväki ei voi hyväksyä sitä, että siltä nyljetyillä verorahoilla harjoitetaan liikeyrityksiä, joissa se ei voi saada työtä, ja jos he sattumalta siellä työtä saisivatkin, niin joutuvat sellaisen terrorin alaisuuteen, että heidän on pakko jättää työmaa emigranttien haltuun. Tässä on vielä se vaara, että siten pidetään valtion varoilla yllä sellaista laitosta, jossa kasvatetaan ammattitaitoisia lakonrikkureita kapitalisteja varten. Sellaisen menettelyn täytyy kaikissa tapauksissa loppua hyvin nopeasti. Valtion liikeyrityksen täytyy tulla kannattavaksi ja kapitalistien eduksi tehdyt huijaukset eivät enää saa jatkua. Samoin on taattava, että meidän varsinaisella työväestöllä täytyy olla etusija valtion työpaikoissa ja lakonrikkuriopissa olevat emigrantit menkööt yksityiskapitalistien koulun. Ehkäpä heistä silloin lähtee myös rikkurihalu.

Sota-ajan kaupallisesta toiminnasta mainitaan kertomuksen sivulla 39, että eräät

ulkomailta tuotetut elintarpeet tuottivat tappiota yli 19 miljoonaa markkaa. Samoin ovat valtion vihannes- ja perunakuivaamot tuottaneet tappiota yli 2 miljoonaa markkaa ja eräästä siemenlähetyksen takavarikoimisesta on valtio saanut tappiota 7 miljoonaa markkaa. Sitten on kertomuksen sivulla 40 mainittu eräs liiketapahtuma, jonka tuottama suuri tappio jää kokonaisuudessaan suomalais-saksalaisen yhteistoiminnan laskuun. Senaatti oli sijoittanut 1917 amerikkalaiseen pankkiin yli 6,5 miljoonaa dollaria viljan ostoa varten. Mutta kun porvarit rupesivat sotimaan saksalaisten kanssa tämän maan työväestöä vastaan, takavarikoitiin mainittu rahamäärä. Kun sitten myöhemmin tuo takavarikko peruutettiin, ei valtio saanutkaan koko summaa, vaan tappioksi jäi 14 miljoonaa. Tämä olkoon ikäänkuin muistutuksena porvareille siitä, että heidän epäisänmaallisuutensa maksoi tälle maalle huomattavia summia. Jos porvarit eivät olisi tehneet liittoa Saksan junkkerien kanssa, niin ei tuotakaan summaa olisi menetetty ja Suomen kansa olisi saanut viljaa yli tarpeen. Myöskin tuotti kannutettu maito ja sekalaiset tavarat valtiolle tappiota alun toista miljoonaa. Petsamon muonitus tuotti niinikään tappiota 2 miljoonaa markkaa.

Edelleen mainitaan kertomuksen sivulla 41 eräästä valtion toimenpiteestä, jonka kautta on työnnetty Suomen Sokeri Osakeyhtiölle 4,5 miljoonaa markkaa. Jokainen vähänkin liikeasioita tunteva henkilö voi sanoa, että se takaus, jonka valtio antoi Suomen Sokeri Osakeyhtiölle valmiin sokerin lunastamisesta, oli toimenpide, joka on mitä ankarimmin tuomittava. Siinä ei ole pidetty silmällä mitään muita näkökohtia kuin tuon kapitalistisen yrityksen liikevoiton turvaaminen kansan verorahojen kustannuksella.

Kurssierosta johtuneet tappiot ovat merkityt 16 milj. markkaan, mutta todellisuudessa ne nousevat 76,5 milj. markkaan, sillä valtion viljakonttorin tilinpäätöksessä on dollarin kurssia alennettu mielivaltaisesti 35 markasta 10 markkaan. Eräässä valuuttakaupassa on valtio menettänyt 723,000 markkaa sen vuoksi, että eräs liikeyritys teki vararikon. Tuntuu omituiselta, että valtio ryhtyy valuuttakauppoihin sellaisten toimimien kanssa, joiden kautta voi koitua niin huomattavia tappioita.

Elintarveministeriön tileistä on poistettu eräs summa, Smk. 41,386: —, joka oli käytetty valkoisten Ranskan alamaisten avustukseen vuonna 1919, jolloin he sotiessaan Venäjän hallitusta vastaan olivat joutuneet Suomen puolelle. Täytyy kysyä, olisikohan ollut meidän hallitusherroiltamme liikaa vaadittu, jos olisivat perineet nuo varat Ranskan hallitukselta? Luullakseni kuuluisi moisten summien suoritus asianomaisille maille itselleen, eikä Suomen köyhälle raatajapäestölle.

Seuraavana haluan mainita erään menoerän, määrältään 3 milj. markkaa, jonka hallitus on antanut suojeluskunnille ennakkoavustuksena. Kuten toisessa vastalauseessa on osoitettu, on tämän summan, samoin kuin edellä mainitsemani liki 5 milj. markan luovuttaminen ohranalle tapahtunut hallitusmuodon vastaisesti. Hallitusherrat ovat nähtävästi näitä varoja myöntäessään pitäneet johtavana periaatteena jesuiittain tunnuslausetta: „Tarkotus pyhittää keinot”. Tällä tavalla rikkoivat itse valtion päämiehet voimassa olevia lakeja. Eikä se rajoitu ensinkään vähäpätöisiin tekoihin, silloin kun on kysymys kymmeniin miljooniin nousevain kansan varojen väärinkäytöstä, josta mainituissa vastalauseessakin huomautetaan. On vielä eräs kohta, johon minäkin olen ihmettelyllä kiinnittänyt huomiota. Siinä nim. luetaan, että valtioneuvoston varoista on erälle sotalaitoksen palveluksessa olevalle henkilölle myönnetty huomattavia eria ilman tilitysvelvollisuutta. Tämä väärinkäyttö tuntuu sitäkin merkillisemmälle, kun tilintarkastajille ei ole annettu selvitystä mainitusta menosta. Siten ovat nuo menoerät joutuneet kokonaan tilintarkastajain kontrollin ulkopuolelle. Olisi varsin hauska kuulla, minkä tekosyyän asianomaiset varainhaltijat tulevat esittämään näiden väärinkäytösten tueksi.

Olen esittänyt tässä eräitä silmään pistävimpiä epäkohtia esillä olevasta tilintarkastajain kertomuksen perustelusta ja pidän nämä kyllin riittävinä osottamaan sen äärimmäisen tuhlaavaisuuden, jota valtiovarain käytössä harjoitetaan.

Täällä edellinen puhuja jo äsken puheessaan lausui paljon lisää, jota on tarpeeton ruveta kertomaan ja josta jo osa tässä tuli mainittua. Mutta tahdon vielä lisätä, että nyt, kun tätä tilikertomusta valtiovarainvaliokunnassa käsitellään, että myös-

kin otettaisiin ne näkökohdat huomioon, mitä jo äsken sanoin, että eduskunta antaisi hallituksille sellaisia määräyksiä, että niiden olisi noudatettava niitä ohjeita, mitä kerran hallitusmuoto ja eduskunta ovat oikeutetut heille antamaan. Sitten vasta voidaan päästä sellaisiin oloihin, että nämä tällaiset tapahtumat ja tällaiset teot, mitä tämäkin tilintarkastajain lausunto osottaa, eivät enää uusiutuisi. Mutta melkein voidaan se jo ennakolta sanoa, että tuskinpa tähän tämän eduskunnan enemmistö tulee tälläkään kertaa suostumaan. Mutta kuitenkin siitä huolimatta me tulemme sitä jyrkästi vaatimaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Kertomus lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

9) Oikeuskanslerin kertomus vuodelta 1923 esitellään.

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto esittää kertomuksen lähettämistä perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Jokela: Tarkastellessa tätä oikeuskanslerin laatimaa kertomusta virkatoimistaan ja lainnoudattamista koskevista havainnoistaan, ei voi olla kiinnittämättä huomiota siihen tässäkin kertomuksessa ilmenevään ihan tyypilliseksi käyneeseen seikkaan, että maamme tuomioistuimet, erittäinkin niissä tapauksissa, jolloin työväenluokkaan kuuluvat henkilöt ovat syytteenalaisia, tuomioita tehdessään menettelevät tavalla, joka syrjäyttää alkeellisimmatkin edellytykset tuomarintöimen hallintaan. Luulisihan toki tuomarintöimeen ryhtyneellä olevan tiedossaan, missä tapauksessa m. m. rangaistukseen tuomittu voidaan myöskin tuomita kansalaisluottamuksensa menettäneeksi. Tällainen tieto on jo useilla maallikoillakin, ja ne, joilla sitä ei vielä ole, voivat sen hankkia itselleen tarkastelemalla rikoslakia tunnin tai parin verran. Tästä huolimatta esiintyy yhä aina uudelleen merkintöjä tämän

luontoisista virkavirheistä näissä oikeuskanslerin antamissa kertomuksissa. Aivan ilmeiseksi käy tämä aina, silloin kuin kyseessä on joku poliittinen juttu. Olemme tässä maassa saaneet siinä suhteessa tutustua yhteen jos toiseenkin merkillisyyteen. Tälläkin hetkellä on oikeuskanslerin virastossa lepäämässä eräs juttu, jonka kantavuus saattaa olla tavattoman laaja. Tarkoitin n. s. Vuokilan juttua. Siinäkin jutussa on tuomio perusteltu osaksi harhaanjohtavilla seikoilla, osaksi ovat perusteluiksi ilmoitetut väitteet tuulesta temmattuja. Koska tämä n. s. Vuokilan juttu toistaiseksi on vielä oikeuskanslerin virastossa ratkaisematta, ei tietenkään sitä tässä yhteydessä voi ottaa laajemmin puheeksi. Olkoon vaan sanottu, että todennäköistä on joka tapauksessa, että sen ratkaisu ei tule olemaan oikeudermukainen ensiksikin siitä syystä, että jo tämän kertomuksen sisältö antaa aiheita sellaiseen otaksumaan, ja toiseksi siitä syystä, että Vuokilan jutussa annettu tuomio on selvä luokkatuomio, jonka tarkoituksena on omistavan luokan hyväksi rajoittaa ja estää työväeltä lakkotaisteluvapaus. Hallitusmuodon 46 §:n 1 momentin mukaan on oikeuskanslerin tärkeimpänä velvollisuutena valvoa, että viranomaiset ja virkamiehet noudattavat lakia sekä täyttävät velvollisuutensa niin, ettei ketään oikeudellisesti sorretta. On syytä epäillä oikeuskanslerin hyvää tahtoa tämän velvollisuuden täyttämässä, sen jälkeen kuin on lähemmin syventynyt tähän esillä olevaan kertomukseen. Ottakaamme esimerkin vuoksi pari sivuilla 50—52 löytyvää juttua jotka molemmat sisällöltään eittämättömästi ovat poliittisia. Ensimmäinen niistä koskee kuuluisaksi käynnyttä Varkaudessa tapahtunutta törkeää haudan häpäisemistä, jonka yhteydessä haudalle pystytetty muistopatsas särettiin ja sen kappaleet upotettiin järveen. Teko oli siksi törkeä ja raaka, että se näiden ominaisuuksiensa kautta on ehtinyt tulla kuuluisaksi jo ulkopuolella tämän maan rajojenkin. On myöskin selvä, että tässä ei ollut kyseessä vain yksityisen muistomerkin vahingoittaminen, vaan mielenosoituksellinen teko haudassa lepäävän vainajan muistoa vastaan. Kaikesta huolimatta ei yleinen syyttäjä silloinkaan, kun jo syylliset oli saatu selville, ryhtynyt lain vaati-

miin toimenpiteisiin syyllisten edesvaatukseen saattamiseksi. Asianomaisten työläisten oli pakko kääntyä oikeuskanslerin puoleen anomuksella, että hän ryhtyisi tarpeellisiin toimenpiteisiin. Tämä asiain tila jo sellaisenaan osoittaa, miten vähän porvarillisen valtion viranomaiset huolehtivat lain ja oikeuden määräyksistä, kun on kyseessä työväenluokka ja sen etuharastukset. Asia ei kuitenkaan pysähdy tähän, vaan oikeuskanslerin omasta kertomuksesta ilmenee sama suhtautuminen edelleen. Siinä nimittäin oikeuskansleri kertoo antaneensa määräyksen syytteen nostamisesta asianomaisia vastaan rikoslain 35 luvun 2 §:n mukaan, mutta samalla sanotaan kuitenkin heti sen jälkeen, että koska tutkintopöytäkirjasta käy selville, että hautapatsas ei ollut aivan valmis ja kantelun alaisella vahingonteolla siis on loukattu vain yksityisen oikeutta, niin on syyttäjän toimesta myöskin kutsuttava oikeuteen asianomistajat kuultaviksi. Tässä olisi ensiksi oikeuskanslerin tullut ottaa huomioon sen, että sanotun kuulustelun oli toimeenpannut juuri sama nimismies, joka oli laiminlyönyt syytteen nostamisen, ja pieninkin ajatusyritys olisi pitänyt antaa tulokseksi, että sanotun nimismiehen kuulustelupöytäkirjoissa voi olla jotakin tarkoituksellista, sillä hänelle itselleen oli etua siitä, että asia tällä tavoin järjestettiin. Tässä on kuitenkin eräs toinenkin asiaan vaikuttava seikka, joka selviää saman sivun tekstin alla olevasta ilmoituksesta. Siinä ilmoitetaan nimittäin vain se, että kyseessä olevassa jutussa oli rikos vanhentunut ja syyteoikeus sen kautta rauennut. Tämä taitaa ollakin päätarkoituksena huomioonottaen sen, että oikeuskanslerin antama määräys, minkä pykälän nojalla syyte on nostettava, ei ole oikeaan osunut. Sanottu lainkohta ei puhu muusta kuin hautapatsaan vahingoittamisesta ja siinä yhteydessä voidaan myöskin ottaa huomioon onko patsas valmis eli ei. Aivan toisenlaiseksi muuttuu asia silloin, kun tarkastetaan sitä lainkohtaa, jonka mukaan syyte olisi pitänyt virittää, s. o. rikoslain 24 luvun 4 pykälä, jossa puhutaan haudan laittomasta turmelmisesta ja vahingoittamisesta, ja jossa määritellään korkeimman rangaistusmäärän olevan yksi vuosi vankeutta. Tässä tapauksessa ei syyteoikeus ollut vielä

raennut, vaan oli edelleenkin avoinna eikä tällöin ensinkään tule kysymykseen, oliko hautapatsas valmis eli ei, koska se kerran oikeuskanslerin omienkin sanojen mukaan oli jo haudalle pystytetty ja siinä siis todellakin omasi sen pyhyyden, jonka jokainen haudalle pystytetty muistomerkki omaa ja kantaa, ja joka lainsäädöksellä on suojeltu. Tässä on ilmeistä, että oikeuskansleri on menettelyllään pelastanut asianomaiset syytteestä ja samalla vähentänyt nimismiehen edesvastuun niin pieneksi, joten luultavinta on, että sanottu nimismies vain hymyilee partaansa ja on valmis seuraavalla kerralla suorittamaan vielä paremman luokkateon ansaitakseen enemmän kunniaa hyvänä porvariston luokkaharrastusten valvojana, olkoonpa se sitten vaikka ammattimaisten haudanhäpäisijäin suojelemista. Ei ole tämän jälkeen enää ihme, että näin onnistuneen tepposen jälkeen toiset haudanhäpäisijäin virkaveljet siirtyvät ruudin ja dynamiitin käyttöön vainajain haudalla pystytettyjen muistomerkkien hävittämisessä, niinkuin on tapahtunut m. m. Hämeenlinnassa ja Riihimäellä. Tai ehkäpä oikeuskansleri voinee meille todistaa R. L. 24 luvun 4 §:n suhteen, että löytyy myöskin laillista hautain häpäisemistä; sellainen selitys ei ainakaan minulle olisi odottamaton kaiken sen jälkeen, mitä lainkäytön alalla tässä maassa on toteutettu. Saman luontoinen on myös sivulla 52 esitetty juttu. Tässä se kyllä esiintyy tavattoman viattomassa muodossa. Oikeuskansleri on yksinkertaisesti antanut oikeusministerin pvvnnöstä lausuntonsa eräässä Viipurin hovioikeuden langettamassa tuomiossa. Tuomio koski erästä julistusta, joka alioikeuden mielestä oli sisällöltään rikoksellinen, mutta hovioikeus purki tuomion siitä syystä, että tuomiopaikka ei ollut oikea, joten asianomaisella tuomioistuimella ei ollut oikeutta langettaa jutussa mitään tuomiota. Tätä ennen olivat kuitenkin jo Turun ja Vaasan hovioikeudet ehtineet vahvistaa samanlaisia väärässä tuomioistuimessa langetettuja tuomioita useampia. Nyt tietysti ei tällainen Viipurin hovioikeuden lain mukaan suoritettu tuomion purkaus miellyttänyt oikeusministeriä, vaan vaati oikeusministeri oikeuskanslerin lausuntoa ja se lausunto on tässä kertomuksessa ja sanotaan siinä, että ainoastaan yksi tuomioistuin saattaa ottaa tällaiset jutut käsitel-

täväkseen niistä syistä, joita tässä mainitaan. Samalle kannalle on myöskin korkein oikeus asettunut näissä asioissa. Tätä myöten on siis asia selvä. Ainakin korkeitten herrojen omasta mielestä. Yhtä selvää ei ole kuitenkaan se, että samoihin aikoihin oli yli maan langetettu samanlaisia tuomioita tukuttain ja useammissa tuomioistuimissa aivan suhteettomasti. Suhteettomasti oli myös mitattu rangaistukset eri tapauksissa samanlaisesta asiasta. Jokainen tällainen tuomio ei ollut lainvoimainen, koska kerran oli tullut todetuksi, että kyseessä olevat tuomioistimet eivät olleet oikeutettuja ratkaisemaan asiaa. Vaikka näin oli, ei kuitenkaan oikeuskansleri ole ryhtynyt ainoankaan toimenpiteeseen saattaakseen asiat oikealle tolalle. Asia ei ollut hänelle suinkaan tuntematon, koska se esiintyi sanomalehtien palstoilla, oikeuksien asiakirjoissa, vankiluetteloissa ynnä muualla. Mutta ei vaan mitään kuulunut. Vielä vähemmän on kuulunut siitä, että yli- ja alioikeuksien tuomarit, jotka ovat tehneet näin virheellisiä tuomioita, että heidät olisi saatettu edesvastuuseen. Tämä jos mikään todistaa porvarillisen oikeuden luokkasisältöä. Vielä räikeämmästä käy se esille siitä, että langetetut tuomiot perustuivat eräaseen Kaarlo Marxin, noin 75 vuotta sitten kirjoittamaan lauseeseen, joka jonkun verran vapaasti käännettynä oli painettu kyseessä olevan julistuksen takapuolelle. Tämä samainen lause muuten on jo tätä ennen satojatuhansia kertoja puhutussa ja kirjoitetussa sanassa toistettu eri maissa ilman, että kenenkään päähän olisi pälkähtänyt nostaa siitä syytettä. Tähän tarvitaankin jo suomalaista syyttäjää ja suomalaista oikeusintuuta. Oikeuskanslerin oma toiminta on omiaan lisäämään tuomioistuinten tarmoa heidän työssään, vahvistaa ja tukea omissa luokan etuoikeuksia. Vaikea on käsittää, miten näittenkin juttujen yhteydessä, joista mainitsin, on tullut täytettyä hallitusmuodon oikeuskanslerille asettamat velvollisuudet. Minun mielestäni on eduskunnan velvollisuus käydä tämän tapaisiin rikkomuksiin käsiksi koko käytettävissä olevalla vallallaan. Siksi olen tahtonut nyt jo kiinnittää eduskunnan ja asianomaisen valiokunnan toisten jäsenten huomiota näihin pariin räikeimpään kohtaan, mitä tässä oikeuskanslerin kertomuksessa esiintyy.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon:

10) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten vuoden 1924 valtiopäivillä,

11) Sokerijuurikkaan viljelyn edistämistä koskevan hallituksen esityksen johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2,

12) Ehdotuksen laiksi joukkotyöriitojen sovittelusta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3,

13) Ehdotuksen laiksi rikoslain 1 luvun 7 §:n muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 4,

14) Ehdotuksen laiksi todistelusta ulkomaan viranomaisen edessä rikosasioissa sekä ulkomaan viranomaiselle sellaisissa asioissa annettavasta virka-avusta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 5, ja

15) Ehdotuksen laiksi tehdastiloihin kuuluvien viljelmien lunastamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 3.

Puhemies: Seuraava eduskunnan istunto on ensi tiistaina kello 2 päivällä.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Niukkanen: Valitsijamiehiä pyydetään kokoontumaan heti tässä salissa.

Täysi-istunto päättyy kello 2,10 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

26. Tiistaina 21 p. lokakuuta 1924

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi tullitariffin soveltamisesta
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 18; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25; hallituksen esitys n:o 39.

Siv.

611

Toinen käsittely:

2) Ehdotus laiksi henkirahan lakkauttamisesta
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 22; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27; hallituksen esitys n:o 8.

612

3) Ehdotus laiksi eräiden maaverojen lakkauttamisesta
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 23; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28; hallituksen esitys n:o 9.

627

4) Ehdotus laiksi julkisista kuuluksista
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 24; lakivaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 12.

628

5) Ehdotus laiksi tasavallan presidentin palkkiosta
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 25; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 33; hallituksen esitys n:o 91.

„

6) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta
Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 26; valtiovarainva-

630

Siv.

liokunnan mietintö n:o 34; hallituksen esitys n:o 94.

7) Ehdotus laiksi yksityisistä rautateistä yleistä keskuusliikettä varten annetun asetuksen muuttamisesta

634

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 27; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 22.

Ensimmäinen käsittely:

8) Ehdotus laiksi rikoslain 1 luvun 7 §:n muuttamisesta
Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 96.

„

9) Ehdotus laiksi todistelusta ulkomaan viranomaisen edessä rikosasioissa sekä ulkomaan viranomaiselle sellaisissa asioissa annettavasta virka-avusta

„

Asiakirjat: Lakivaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 97.

10) Ehdotus laiksi sokerijuuriikkaan viljelyksen edistämisestä
Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 18.

„

11) Ehdotus laiksi tehdastiloihin kuuluvien viljelmien lunastamisesta
Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 61.

„

12) Ehdotus laiksi joukkotyöriitojen sovittelusta
Asiakirjat: Työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; hallituksen esitys n:o 43.

635

Esitellään:

13) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten vuoden 1924 valtiopäivillä 637

Pöydällepanoa varten
esitellään:

14) Talousvaliokunnan mietintö n:o 1 hallituksen esityksen ja eduskuntaesitysten johdosta, jotka sisältävät ehdotuksia kättilöiden asettamisesta maalaiskuntiin sekä niiden palkkauksesta annetun lain muuttamisesta .. 643

15) Sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen sekä ed. Niukkanen y. m. eduskuntaesityksen johdosta, jotka sisältävät ehdotuksen laiksi asevelvollisille annettavista lomista ”

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Haverinen, Heikkinen, Junes, Kares, Kauranen, Koivuranta, Myllymäki, Rannikko, Sjöstedt-Jussila, Vennola ja Werthanen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat oikeusasiain takia perjantaiksi ja lauantaisiksi ed. E. Setälä, yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta ed. Koivuranta, täksi ja huomiseksi päiväksi ed. Kauranen, perjantaihin saakka ed. Rannikko ja tämän viikon ajaksi ed. Haverinen.

Valiokuntain jäsenet.

Puhemies: Ed. Allila, joka on suuren valiokunnan, valtiovarainvaliokunnan ja talousvaliokunnan jäsenenä, pyytää vapautusta talousvaliokunnan jäsenyydestä.

Vapautus myönnetään.

Siv.

Puhemies: Valitsijamiehiä kehoitetaan valitsemaan jäsen talousvaliokuntaan ed. Allilan tilalle.

Uusia jäseniä valiokuntiin.

Puhemies: Valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä, jonka sihteeri lukee.

Eduskunnan
Valitsijamiehet.

Helsingissä,
17 p:nä lokakuuta 1924.
N:o 5.

Eduskunnalle.

Saamme täten kunnioittaen ilmoittaa, että tänään pidetyssä valitsijamiesten kokouksessa on edustaja Mannerin tilalle valittu

lakivaliokuntaan jäseneksi ed. Vehkaoja,

sotilasasiainvaliokuntaan jäseneksi ed. Kopsa.

Lakivaliokunnan vakinaiseksi jäseneksi valitun ed. Vehkaojan tilalle, joka oli saman valiokunnan varajäsen, valittiin varajäseneksi ed. Makkonen.

Valitsijamiesten puolesta:

Juho Niukkanen.

F. V. Härmä.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Hallituksen jäsen saapuu jättämään esityksiä eduskunnalle.

Istuntosaliin saapuu v. t. nuoremman hallitussihteerin L. K. Soinin seuraamana ministeri L a h d e n s u o, joka lausuu suomeksi ja ruotsiksi:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Eduskunta!

Hallituksen määräyksestä on minulla kunnia Eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset:

n:o 99 esitys laiksi kirjanpitovelvollisuudesta,

n:o 100 esitys leimaverolain 6 §:n muuttamisesta.

Puhemies: Herra Ministeri! Jätetyt hallituksen esitykset tulen esittelemään eduskunnalle perustuslain mukaista käsittelyä varten.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi tullitariffin soveltamisesta.

Hallituksen esitys n:o 39, jota on valmistelevalisti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 25 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 18, esitellään jatkuvaan kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Edellisessä istunnossa esitettiin vaatimus lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään. Tämä kysymys on nyt ratkaistava. Ensin sallitaan asiasta keskustelu. Sen jälkeen toimitetaan lippuäänestys. Jos vähintään kolmasosa eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on ehdotus asian lepäämään jättämisestä hylätty ja asian kolmatta käsittelyä on jatkettava. Siinä tapauksessa otetaan myöskin huomioon viime istunnossa tehty ehdotus lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Jos lakiehdotus hylätään taikka jää lepäämään, raukeaa samalla päätöksen teko valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 25 toisella sivulla olevasta ponnesta perusteluineen, joka muussa tapauksessa esitellään lakiehdotuksen kolmannen käsittelyn jälkeen. Lopuksi tehdään erillisenä päätös ed. Hästbackan edellisessä istunnossa tekemästä ponsiehdotuksesta, jota ed. Forsberg on kannattanut.

Menettelytapa hyväksytään.

Puheenvuoroja ei haluta.

Puhemies: Toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka kannattaa vaatimusta, että esillä oleva lakiehdotus, sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, jätetään lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jäljellä kokoontuviin valtiopäiviin, äänestää „jaa”; joka sitä ei kannata, äänestää „ei”. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jäljellä kokoontuviin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on ehdotus lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä hylätty.

Äänestyksessä annetaan 31 jaa-ääntä ja 75 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt vaatimuksen lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä.

Puhemies: Asian kolmas käsittely tulee siis jatkumaan ja tulee tehtäväksi päätös ed. E. Saarisen edellisessä istunnossa tekemästä hylkäävästä ehdotuksesta.

Puheenvuoroja ei haluta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena kuin se on päätetty toisessa käsittelyssä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. E. Saarisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 104 jaa- ja 82 ei-ääntä.

Eduskunta on siis hyväksynyt sanotun lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Nyt esitellään valtiovarainvaliokunnan mietinnön n:o 25 toisella sivulla oleva ponsi perusteluineen.

Valtiovarainvaliokunnan ehdotus hyväksytään.

Puhemies: Nyt seuraa päätöksen teko ed. Hästbackan ehdottamasta ponnesta, joka oli näin kuuluva: „että eduskunta kehoittaisi hallitusta antamaan esityksen sellaisen muutoksen tekemisestä voimassa olevaan tullitariffiin, että hallituksen oikeus korottaa tähdellä varustetuissa nimikkeissä olevia tullimääriä kumottaisiin”.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Hästbackan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on sanottu ehdotus hylätty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Eduskunta on siis hylännyt tämän ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi henkirahan lakkauttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 22 ja otetaan toiseen käsitteilyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 27 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 8, joka sisältää edellä mainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsitteilyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 22.

Keskustelu:

Ed. Helo: Henkirahan poistamisesta on jo kaksi hallitusta antanut eduskunnalle esityksen, joka osoittaa, että myöskin porvarillisella taholla on tämä asia tarkkaan

tutkittu ja tultu siihen tulokseen, että henkiraha olisi poistettava. Hallituksen esityksessäkin esitetään perusteellisesti ne syyt, jotka puhuvat henkirahan poistamisen puolesta. Henkirahan poistamiseksi on sitä enemmän syytä, kun aivan äskettäin on poistettu eräitä muita veroja, jotka samasta syystä kuin henkiraha, nim. tuloja omaisuusveron voimaantulon tähden ovat menettäneet merkityksensä. Kun kerran sellaiset verot ovat poistettut, niin sitä suurempi syy on silloin poistaa henkiraha, koskapa tämä vero vielä suuremmassa määrässä kuin muut poistetut verot on sellainen, että siinä veronkanto-kustannukset ovat niin suuret, että ne tuskin peittävät edes verosta kertyvää tuloa, kuten m. m. hallituksen esityksessäkin nimenomaan mainitaan. Minä ehdotan sen vuoksi, että käsittelyn pohjaksi asetetaan valtiovarainvaliokunnan mietintö.

Ed. Leino: Kun hallitus on verraten tarkoin ja hyvin perustellut esityksensä, niin olisi luultu, että hallituspuolueiden edustajat täällä olisivat ilman muuta esim. suuressa valiokunnassa nähneet hyväksi hyväksyä tämän hyvin perustellun hallituksen esityksen. Tämä olisi minun nähdäkseni ollut heidän velvollisuutensa eikä suinkaan se, että he siellä miehissä rupesivat sitä kumoamaan, minun mielestäni vielä verraten omituisella tavalla, hankkimalla esim. varamiehiä vakinaisten suuren valiokunnan jäsenten tilaan, jotta saataisiin mieleinen äänestyksen tulos. Minun mielestäni tämä esitys on niin hyvin perusteltu, ettei sitä tuskin paremmin tarvitsikaan perustella. Täällä on selvitys siitä, paljonko tämä vero tuottaa, ja on myös tutkittu sitäkin, kuinka paljon tämä veronkanto tuottaa kustannuksia valtiolle ja haittaa viranomaisille, ja on tultu siihen lopputulokseen, että tämä on erittäin epäedullinen vero. Asialliset ja järkevät puheisivat siis sen puolesta, että tämä esitys yksimielisesti täällä hyväksyttäisiin. Lisäksi on huomattava vielä se, että nykyään on poliisiviranomaisilla tavattoman paljon työtä muista tärkeämmistäkin asioista kuin tällaisten verojen keräämisestä. Meidän tiedämme, että maalaispoliisikonstaapelit saavat tehtäväkseen tällaisten verokuittien perimisen ja täällä myöskin hallituksen esityksessä on tästäkin puolesta huomautettu.

Viime aikoina olemme saaneet olla näki-jöinä ja todistajina, minkälaiseen asemaan muun muassa poliisiviranomaiset ovat järjestysrikosten ja suurtenkin rikosten takia joutuneet. Mutta siitä huolimatta te oikealla ette tahdo, vaikka tahdottekin vakaavaa järjestysvaltaa, kuitenkaan vähentää näiden poliisiviranomaisten työtä, jotta ne voisivat kohdistaa toimintansa niille aloille, joilla heidän varsinaisesti virkansa puolesta tulisi toimia. Minä en ymmärrä tällaista järjenjuoksua. Minä en ymmärrä myöskään sellaista järjenjuoksua, että täällä puhutaan periaatteista, jotka muka vaativat, että jonkun henkilön pitäisi maksaa jonkinlainen sisäänpääsymaksu, kun he tulevat tähän yhteiskuntaan. Kyllä ne tänne tulevat ilman sisäänpääsymaksuakin, siitä minä olen ihan varma. Minä en voi myöskään ymmärtää sellaista politiikkaa, joka tähtää tällaiseen periaatteeseen, silloin kun selvät tosiasiat puhuvat toista kieltä, todellisuutta. Kyllä kai täällä on noudatettava minun nähdäkseni sellaista suuntaa, joka paremmin vastaa tosioloja, eikä sellaista, joka jossain ilmassa riippuu. Senkin tähden, että veron poistaminen taloudellisestikaan ei ole millään tavalla epäjohtonmukainen, vaan päinvastoin tukee valtiotaloutta, minä katsoisin, että tämä valtiovarainvaliokunnan mietintö voitaisiin hyväksyä sellaisenaan, minkälaisen ehdotuksen minä pyydänkin nyt tehdä.

Ed. Åkerblom: Också jag ber att få förena mig om yrkandet, att riksdagen godkänner statsutskottets förslag, som åsyftar att avskaffa mantalspenningarna. Det beslut, som stora utskottet har kommit till, är egnat att väcka förvåning, då man har i livligt minne det beslut, som riksdagen fattade för en vecka sedan. Riksdagen beslöt då med stor röstövertikt, mer än fem sjettedels majoritet, att äntligen avskaffa sådana jordskatter, som hava tyngt på bönderna under århundraden och som bönderna hava med stor ihärdighet yrkat att få avlyftade från mantalet under all den tid, som vi i vårt land haft lagstiftning. När alltså riksdagen med stor enighet beslutit sig för att avlyfta dylika bördor, då synes det vara inkonsekvent, att man med det samma vägrar att åstakomma en lindring för dem, som i vårt land betecknas som de mindre bemedlade. Man invänder att man-

talspengarna i verkligheten icke numera väga så tungt. En dylik invändning kunna väl de för sin del tycka vara sann och riktig, vilka uttala den, då de ju ofta nog råka vara i ganska goda levnadsvillkor, men för rätt många i vårt samhälle väga mantalspenningarna ganska mycket. Det skulle komma att väcka bitterhet hos sådana, om riksdagen nu vägrar att avskaffa denna skatt. Man skulle helt säkert tyda, och kanske med en viss rätt, beslutet som ett exempel på klasslagstiftning ännu i våra dagar. Då ju riksdagen under denna session kommer att åstakomma lättnader för så gott som alla samhällsklasser genom inkomst- och förmögenhetsskatten, också för dem, som äro i goda levnadsvillkor, lättnader genom pension åt olika folkgrupper, så synes mig den lilla lindring, som nu åsyftas med mantalspengarna, vara en rättvis gärd åt dem, vilka leva under de sämsta levnadsvillkoren. Jag ber, som sagt, att få understöda förslaget, att statsutskottets betänkande lägges till grund för behandlingen.

Ed. Linna: Henkiraha on epäilemättä niitä veroja, jotka ovat vanhentuneita, sen valtiolle antama tuotto on myös perin vähäinen. Sen lasketaan tuottavan 7 miljoonaa markkaa ja sen verollepano- ja kanto-kustannukset tulevat nielemään huomattavan osan verontuotosta. Ei ole siis kummaa, että tällainen vero, jota ei voida pitää valtion talouden kannalta välttämättömänä verona, on nyt jo aikansa elänyt, kun jo kerran samaan aikaan poistetaan monia muita vanhettuneita veroja. Että se todellakin on sellainen vero, jonka periminen ja kanto tuottaa valtiolle suuria kustannuksia, siitä on todistena se, että vuonna 1920 jäi rästikantoon 350,000 verokuittia. Nämä 350,000 kuittia jäivät poliiseille, jotka koettivat niiden nojalla saada veron maksetuksi. Näistä maksutilaisuudessa veronsa maksamatta jättäneistä maksoi ulosottomiehelle 220,000. Jos ajattelemme, että jokaisesta kuitista täytyy suorittaa paitsi tuota 5—10 markkaa, pariskunnilta 10 markkaa, lisäksi 10—15 markkaan veronkantajalle, ulosottomiehelle, niin ymmärrämme, että tämä vero ei ollut suinkaan valtiolle tuottava vero. Mutta se oli tuottava vero ulosottomiehille sikäli, kuin ne voivat saada näitä kuitteja

perityiksi. On puollettu tuota veroa sillä, että se olisi eräänlainen pääsymaksu yhteiskuntaan, — pääsymaksu siitä — että asianomainen saa käyttää yhteiskunnallisia oikeuksia. Jos tällainen viisimarkkanen pidetään pääsymaksuna, myy yhteiskunta todellakin kovin halvalla oikeuksia jäsenilleen. Ja eiköhän paljon parempana pääsymaksuna voi pitää asevelvollisuuden suorittamista, äitiyttä ja monia muita sellaisia. Tämä vero ei ole käytännössä Euroopassa muuta kuin Ruotsissa. Amerikassa se on käytännössä muutamissa nekerivaltioissa. Ja ylipäänsä sitä on pidetty verona, jonka maksaminen vapaalle miehelle on häpeällistä. (Ed. Virkkunen: Ohoh!). Niin se on. Jos kerran tällaista veroa pidetään välttämättömänä, olisi toki pitänyt silloin korottaa sitä huomattavasti, jos sillä mielitään jonkinlaisia tuloja saada. Jos taas syynä on se, että pelätään tämän veron poistamisesta johtuvan muutoksia puolueiden voimasuhteissa, niin tämäkin laskelma varmasti on harhaan vievä. (Vasemmalta: Häpeällinen peruste!). Sillä korkeintaan kuutisenkymmentätuhatta äänestäjää nykyisten lisäksi voisi käyttää äänioikeuttaan, jos tämä poistetaan, ja jos käytämme samaa prosenttimäärää, mikä nykyään äänestää niistä, jotka ovat äänioikeutettuja, tulee tällöin äänioikeutettujen luku lisääntymään korkeintaan 30,000:lla, sillä nykyään käyttää äänioikeutta noin 50 % äänioikeutetuista. Tämä jakautuu nyt 15 vaalipiirin kesken, ja on hyvin vaikea sanoa, muuttaako se yhdessäkään ainoassa vaalipiirissä puolueiden voimasuhteita. Minä katson, että henkiraha vanhettuneena verona on jo aikansa elänyt ja että sen poistamisen hetki on tullut. Kannatan sen vuoksi hallituksen esitystä ja valtiovarainvaliokunnan mietintöä ja ilmoitan, että edistysmielinen ryhmä tulee äänestämään tämän puolesta. (Eduskunnasta: Hyvä!)

Ed. I t k o n e n: Tämän kysymyksen asialliseen puoleen on jo kiinnitetty huomiota ja selostettu se, niin ettei minun tarvitse siihen kajota. Pyydän vain erikoisesti huomauttaa maalaisliitolle — oikeiston puoleen on tässä asiassa turha kääntyä järkisillä — että kun ruplaverot ja muut maaverot täällä eduskunnassa poistettiin, niin sosialidemokraattisen ryhmän puolelta nimenomaan ilmoitettiin, että me poistam-

me ne vain sillä edellytyksellä, että myös henkiraha poistetaan. Ja tämä ilmoitus otettiin vaikenemalla vastaan eduskunnassa. Yksikään maalaisliittolainen edustaja ei ilmoittanut vastustavansa tätä ehtoa ja edellytystä. Ja nyt sen jälkeen kuin maaverot ovat onnellisesti poistetut, sen jälkeen suuressa valiokunnassa ihan melkein suorastaan keljuillen saadaan aikaan sellainen päätös, mikä siellä on saatu, sen jälkeen kuin erikoisvaliokunta ilman vastalauseita hyväksyi vasemmiston kannan tässä asiassa. Minä vain pyydän huomauttaa, onko tämä parlamentaarisen luottamuksen oikein käyttämistä. Jos tällaista tulee jatkumaan eduskunnassa, se johtaa siihen, ettei minkäänlainen luottamuksellinen parlamentaarinen työ voi tulla kysymykseen. Täytyy seistä aivan niin kuin juutalainen kauppias, vaatia rahaa toisella kädellä, kun toisella joutain antaa. Ja se on minusta kaikkein valitettavinta. Senvuoksi minä vakavasti vetoan etupäässä maalaisliiton eduskuntaryhmään, että kun he tämän henkirahan poistamisedellytyksen ovat hyväksyneet vaikenemalla maaveroa poistettaessa, he myös sen tunnustaisivat ja noudattaisivat sitä loppuun saakka. Minä siis kannatan ed. Helon ehdotusta.

Ed. V i r k k u n e n: Että henkiraha olisi poistettava siitä syystä, niinkuin täällä on huomautettu, että sen kantaminen on ehkä vähemmän tarkoituksenmukaisella tavalla järjestetty, sehän ei ole mikään poistamisen syy. Tietysti kanto voidaan järjestää toisella tavalla, joka paremmin viepi tarkoituksen perille. Että henkirahan poistaminen ei merkitsisi mainittavampaa vähennystä valtion tuloissa, se myönnetään. Kun kuitenkin m. m. kokoomuspuolueen keskuudessa on tämän veron poistamista vastustettu ja edelleenkin vastustetaan, niin on selvää, ja ed. Leino kai siihen viittaasikin, että tämä vastustus perustuu vakaumukseen ja periaatteellisuuteen. Ed. I t k o s e l l e minun on huomautettava, että tätä kantaa on aivan avonaisesti kaikessa eduskuntakäsittelyssä kaiken aikaa edustettu. Valtiovarainvaliokunnan mietintöön liittyy vastalause, jonka alla on melkein yhtä monta jäsentä, kuin mitkä ovat valiokunnan mietinnön takana; me olemme kaiken aikaa varsin avomielisesti

ajaneet kantaamme ja sitä edustaneet. Niin onkin laita, niinkuin ed. Leino täällä arvasi, että kantaa kannattaa vakaumus ja periaate. Periaatteellinen puoli tässä asiassa on se, että jokaisen, joka valtion ääniurnalle saapuu kansalaisoikeuttaan käyttämään, hänen tulee teossa jossakin muodossa tunnustaa, että hän valtiolle on myöskin velvollinen. Ne poikkeukset, jotka valtiopäiväjärjestys tämän velvollisuuden täyttämisestä myöntää, nehän ovat niin äärimmäiset, että ne eivät millään tavoin heikennä sääntöä. On kieltämätön tosiasia, että niitten joukossa, jotka nykyisin maksavat henkirahansa, on huomattava osa sellaisia, joihinka valtion tulo- ja omaisuusvero ei ulotu. Jotta ei näille suuria oikeuksia suoda ilman mitään vastaavaa velvollisuutta, sitä varten on henkiraha pyytettävä. (Vasemmalta: Rahallako ne kaikki saadaan?). Sen poistamista voisi todenteossa puoltaa vasta silloin, kun tulo- ja omaisuusveron alin aste olisi alennettu niin paljon, että se ulottaisi vaikutustansa suunnilleen jokaiseen äänioikeutta nauttivaan Suomen kansalaiseen. Mutta sellaisesta muutoksestahan ei nyt ole kysymys. sentähden henkiraha on säilytettävä.

Minä voisin sen vakaumuksen, jonka pohjalta me puolustamme henkirahan pysyttämistä, lausua julki toisessakin muodossa. Minusta on tuntunut todellakin siltä, että nyt törmää vastakkain kaksi eri katsantokantaa, melkein — minä sanoisin — kaksi eri henkeä. Toisella luullakseni on tunnussanana tuo tunnettu „me vaadimme”, mutta se on vaarallinen tunnus ja laajoilla aloilla se tunnus on epäoikeutettu. Sitä vastaan minä tahtoisin asettaa toisen: „Me annamme”. (Ed. Hakkila: „Me otamme”!) Kyllä olisi aika, että tämä jälkimäinen tunnussana alkaisi myöskin kuulua kansalaisten yleisissä pyrkimyksissä ja veroasioissakin. (Ed. Ryömä: Materialistinen kanta.)

Ja onkohan niin vaikeata se, että kansalainen jossakin vaatimattomassa muodossa antaa valtiollekin mikä valtiolle kuuluu. Ed. Linna täällä sanoi sanan, joka minua hämmästytti, etä Suomen kansalaiset ovat tunteneet häpeätä tämän veron maksamisesta. Siihen minä vastaan, että minä tunnen ainakin yhden syvien rivien miehen, jolle tuotti hänen ihmisarvollensa ja hänen kansalaisuutensa korostusta se, että

hän saattoi puolittain kerskata: „Henkirahanihan minäkin puolestani maksan”. Se oli Suomen kansan kaikkien arvossa pitämä Esko. Tämä tyyppi on kylläkin meitä huvittava ja kenties erältä puolelta sääliäväkin, mutta hänellä oli suomalainen sydän paikallaan siinä, että hän ei pitänyt suuria puheita henkirahasta, vaan niukoista varoistaan hän sen reilusti suoritti. Luulen, että ed. Linnalla olisi hänestä oppimista.

Minä kannatan suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. Helo: Kuten täällä on jo useampikin puhuja maininnut, on hallituksen esityksessä riittävästi perusteltu ne syyt, minkä takia henkiraha olisi poistettava. Äskeisen puhujan lausunnossa on esitetty ainoastaan yksi asiallinen syy hallituksen esitystä vastaan, nimittäin se että henkirahan kanto kyllä voitaisiin järjestää tehokkaammalla tavalla, niin että veron tuotto ei tulisi pienemmäksi kuin mitkä ovat kustannukset sen kantamisesta. Minä en tiedä, kuinka ed. Virkkunen haluaisi asian järjestää, sillä voi kyllä ajatella kantotapaan parannuksia, mutta että saataisiin huomattavampia muutoksia aikaan, niin on ainakin minulle tuntematonta, mitenkä asia olisi silloin järjestettävä. Minä pyydän huomauttaa, että ainoastaan yhdessä sivistysmaassa on henkiraha jäänyt käytäntöön, nimittäin Ruotsissa, mutta sielläkin ovat veronkantoviranomaiset päässeet selvyyteen siitä, että juuri teknillisistä syistä vero on ehdottomasti poistettava. Jokunen aika sitten nimittäin veronkantoviranomaiset Ruotsissa päättivät nimenomaan tehdä ehdotuksen siitä, että henkiraha Ruotsissa olisi poistettava teknillisten epäkohtien vuoksi, jotka liittyvät tämän veron perimiseen. Ruotsissa on asia jo ennestään järjestetty käytännöllisemmällä tavalla kuin meillä ja siellä siis kuitenkin veronkantoviranomaiset itse, jotka parhaiten tietävät, mitä vaikeuksia veronkannossa on, tekevät tämän saman ehdotuksen, jonka hallitus, vieläpä kaksi hallitusta on meillä nyt jättänyt eduskunnalle.

Ed. Virkkunen toi esiin sen vanhan syyn henkirahan puolustamiseksi, että nimittäin jossain vaikka kuinkakin vaatimattomassa muodossa olisi jokaisen yhteiskuntaan kuuluvan kansalaisen annet-

tava korvausta niistä eduista, joita yhteiskunta sille tarjoaa. Tällaista lauselmää en voi pitää muuna kuin mitä suurimpana loukkauksena Suomen nuorisoa vastaan, joka on pakotettu palvelemaan isänmaataan yhden vuoden ajan, vieläpä osa pidemmänkin ajan. Tämä aika, minkä nuoriso uhraa parhaimmasta ajastaan „isänmaan alttarille”, ei merkitse ed. Virkkusen mielestä mitään sen 5 markan rinnalla, mikä olisi, vaikka suurillakin kustannuksilla, kaikilta henkirahan muodossa perittävä. En voi käsittää tätä lausuntoa muuta kuin sen suuren uhrauksen ali-arvoimiseksi, suorastaan loukkaukseksi, minkä asevelvolliset suorittavat maallemme kokonaisen vuoden aikana. Tämän lisäksi voi huomauttaa niistä monista veroista, joita vähävaraiset suorittavat monenlaisten välillisten verojen kautta, joiden verojen tuotto nousee sangen huomattavaksi, jos ne kaikki vaan laskeetaan yhteen.

Päakohtana kuitenkin siinä, että tätä veroa vastustetaan, on juuri ne eri katsantokannat, jotka esiintyivät edellisen puhujan lausunnossa. Minä haluaisin oikeastaan nämä katsantokannat määritellä siten, että toisaalla asia haluttaisiin järjestää, koska kerran on kysymyksessä verokysymys, siten kuin vakaantunut verotekniikka, verokäytäntö ja vero-opilliset seikat vaatisivat, toisaalla taas on käsityskanta, joka on lähtenyt Suojelusliitosta ja joka on esitetty myöskin mainitun liiton eräässä äskeisessä kirjelmässä. Siinä on esitetty poliittisia syitä ja kuitenkin pitäisi kai olla yksimielisiä siitä, että tällaista verokysymystä ratkaistaessa, joka on joutunut päiväjärjestykseen sentähden, että se on korvattu toisella verolla, nimittäin tuloverolla, olisi lähdettävä yksistään käytännölliseltä verotusopilliselta kannalta, eikä kytkettävä siihen sellaisia valtiollisia kysymyksiä kuin mitä edellisessä puhevuorossa mainittiin. On jo tullut aika henkirahan poistamiseen eikä siinä suinkaan tehdä mitään hyppäystä tuntemattomaan, ei mitään äkkinäistä reformia. Tehdään vain se, mikä olisi ollut tehtävä jo silloin kuin tulo- ja omaisuusvero säädettiin, jo neljä vuotta sitten.

Ed. A. Aalto: On vasta viimeaikainen keksintö, että henkiraha täytyy säilyttää sen takia, että jonkunlainen laillisen yh-

teiskunnan sisäänpääsymaksu olisi kaikilla olemassa. Silloin kuin henkiraha aikoinaan on asetettu, en luule, että sitä on sillä perusteella asetettu, vaan se on asetettu sillä perusteella, että sillä on katsottu välttämättömäksi koota valtiolle sitä tietä tuloja. Silloin on myös ollut se periaate käytännössä, että kaikkien pitäisi maksaa varallisuudesta huolimatta saman suuruisia veroja. Nyt siitä on jo valtion tulo- ja omaisuusveroa säädettäessä luovuttu ja minä pitäisin suorastaan häpeänä sellaista veroa, jota maksaa miljoonan omistaja yhtä paljon kuin hänen palvelijansa, suurtilanomistaja, jolla on suuret tulot, yhtä paljon kuin hänen palvelijansa, eikä rikas kirkkoherra maksa sen enempää kuin hänen köyhin palvelijansa. Sellaista veroa minä katson nykyisessä yhteiskunnassa suorastaan häpeäksi. En minä ainakaan puolestani ole asettunut henkirahan poistamisen kannalle yksinomaan sen takia, että se raskaasti koskee vähävaraisia, sillä se tällä kertaa todellakin on pieni, mutta se on vero, joka ei ole oikeudenmukainen vaan epäoikeutettu. Sillä verolla tahtoo porvaristo, varsinkin kokoomus ja ihmeellistä vielä, ed. Virkkunen, asettua sille kannalle, että varakkaille on asetettava sama vero kuin köyhille. Se väite, että valtion tulo- ja omaisuusveroa maksettessa osa pääsee siitä vapaaksi, on kyllä sellainen, jolla ei todellisuudessa ole suurta merkitystä. Nykyisen valtion tulo- ja omaisuusveron alimman rajan ollessa 3,000 mk. ei nykyisen hintatason vallitessa tässä maassa kukaan tule toimeen kolmella tuhannella markalla, vaan täytyy tavalla tai toisella hankkia tuloja itselleen. Ellei niitä saa, niin täytyy turvautua kunnan köyhäinhoidon apuun. Onko silloin katsottava, että näiden henkilöiden, jotka eivät tätä veroa silloin suorita, kuitenkin täytyy suorittaa henkiraha, ja ehkä sen johdosta turvautua tilapäiseen köyhäinhoidon apuun josta sitten saattaa olla seurauksena ääni-oikeuden menettäminen. Jos valtion tulo- ja omaisuusveron alin raja muutetaan 6,000 markaksi, niin hyvin vähän se nykyisen hintatason vallitessa sittenkään muuttaa asemaa. Joka tietää, minkälaiseksi hintataso nykyään on muodostunut, niin hän tietää myöskin, vaikka ei olisi koskaan kokenutkaan 6,000 markalla elämistä, vaan on tottunut käyttämään elämiseen 100,000,

ehkäpä satoja tuhansia markkoja vuodessa, niin hänen ainakin pitäisi käsittää, ettei nykyään 6,000 markan toimeentulo ole sellainen, että siltä pitäisi kiskoa eri vero yhteiskunnan pääsymaksuksi. Tosiasiassa tässä ei ole mitään todellista syytä varsinkaan kokoomuksella, joka vaalien aikana lupaa yhdeksän hyvää ja kahdeksan kunnista verokysymyksissä, asettua sille kannalle, että köyhää palvelijatarta on yhtä raskaasti verotettava eräissä veroissa kuin rikasta isäntää, olkoon tämä isäntä sitten tehtailija, suurtilanomistaja tai pappi, vaikka heihin sopii kyllä tällaisessa tapauksessa vanha sananlasku: „Kun kulta kirstuun kilahtaa, niin sielu taivaaseen vilahtaa.” Jos kokoomuksen taholla tahdotaisiin olla oikeudenmukaisia, kun siitä oikeudenmukaisuudesta kuitenkin aina puhutaan, niin heidän velvollisuutensa olisi ollut tässä kysymyksessä esittää sellainen progressiivinen vero, että kun palvelijatar pääsee viitosella, niin hänen isäntänsä, jolla saattaa olla 250,000 markkaa tuloja, saisi maksaa suhteellisesti yhtä paljon kuin tuo palvelijatar vuositulojensa perusteella. Se olisi oikeudenmukaista, mutta nyt se ei sitä ole. Nyt se on, kuten ed. Linna sanoi, vero, joka on meidän maallemme häpeäksi.

Ed. Linna: Ed. Virkkunen joko kuuli tai käsitti minua väärin. Minä en suinkaan sanonut että henkirahan maksaminen olisi Suomen kansalle häpeäksi. Minä sanoin nimenomaan, että sitä käytetään eräissä neekerivaltioissa, joissa pidetään sitä veroa vapaalle miehelle häpeällisenä. Tämä oli minun lausuntoni, se ei koskenut Suomen kansaa. Se on ollut kaikille meille vero, jonka maksaminen on ollut välttämätön, koska muuta verotusmuotoa viime aikoihin asti ei ole ollut. Ed. Virkkunen puhui myös siitä, että tämä vero on joka vuosi maksettava pääsymaksu, mutta asiallisesti maksaja maksamalla joka toinen vuosi henkirahansa säilyttää täydelleen äänioikeutensa. Näin ollen ei siis tarvitse sen, joka ei tahdo täyttää kansalaisvelvollisuuttaan kokonaan, muuta kuin tehdä sen joka toinen vuosi ja joka toisen vuoden nauttii hän vapautta silti menettämättä kansaetujaan. Täten rehellinen maksaa joka vuosi, epärehellinen joka toinen vuosi, ja edut ovat kummassakin tapauksessa kumminkin yhtä suuret.

Ed. Leino: Minä pyysin puheenvuoroa vastatakseni ed. Virkkuselle, joka täällä on suurella päätöksellä puhunut periaatteesta ja vakaumuksesta, jotka muka yksinomaan ovat hänen ja hänen hengenheimolaistensa kannustimena ja heidän perusteinan tässä asiassa. Minä en ymmärrä sellaisia periaatteita, joita käytäntö lyö korvalle. Minä en ole koskaan ymmärtänyt sellaisia ja minä uskoisin ja olisin sitä mieltä, että huonosti se edustaja täällä täyttää tehtävänsä, joka pitää kiinni joistakin periaatteista silloinkin kun selvästi näkee, että siitä on aineellista vahinkoa ja turhaa rasitusta valtiotaloudelle. On vielä huomattava, että meidän maamme poliiseilla, joita nyt sanotaan olevan riittämätön määrä, on niin paljon työtä, että suuret rikokset jäävät ilmisaamatta, eivätkä tule selvitetyn juuri sentakia, että tällaisia suunnattomia verolippumääriä jätetään poliisiviranomaisen perittäväksi. Ellei näitä tehtäviä sälytettäisi poliiseille, jäisi heille vapaata aikaa suorittaa omia virkatehtäviään, mutta sitä ei ole huomannut ed. Virkkunen, joka varmasti tahtoo, että järjestys ja rauha vallitsisi hänenkin seurakunnassaan. Mitä tulee sisäänpääsymaksuun, niin minä en tiedä, onko 18 vuotta vanha henkilö velvollinen maksamaan sisäänpääsymaksua, sillä ei hänellä ole suuria oikeuksiaakaan yhteiskunnassa. Minä luulenkin että ed. Virkkunen tarkoittaa sitä sisäänpääsymaksua joka on asetettu pian asevelvollisuusikään tulevalle siitä, että hän vähitellen pääsee suorittamaan asevelvollisuutta meidän armeijassamme. Ehkä silloin tultaisiin jonkunlaiseen sopusointuun asiatussa. Enkä minä ymmärrä ed. Virkkusen periaatteita ollenkaan muuten kuin siten, että erinäisissä uskontokunnissa ainakin ennen on ollut tapana, että jonkinlaisia sisäänpääsymaksuja maksetaan jo täällä maan päällä, ennenkuin mahdollisesti päästään onnellisempaan olotilaan jälkeen tämän elämän. Sillä tavoin minä ymmärtäisin ed. Virkkusta tässäkin kysymyksessä, mutta tämä on maallinen kysymys ja sitä ei saa sekoittaa tällaisiin asioihin.

Ed. Itkonen: Minun täytyy kiirehtiä oikeisemaan äskeisessä lausunnossani sitä kohtaa, että erikoisvaliokunnan mietintö olisi ollut yksimielinen. Siinä on tosiaan

vastalause, mutta minä korostinkin äsken etupäässä sitä seikkaa, että se edellytys, minkä sosialidemokraattinen ryhmä ilmoitti maaverojen poistamiselle, se vaike-nemalla hyväksyttiin eduskunnassa, ja se olikin minun äskeisen lausuntoni pääsisällys. Sitten minä pyytäisin kajota eräässä kohdassa ed. Virkkusen lausuntoon. Hän koetti epätoivoisesti hakea myös asiallista pohjaa lausunnolleen, peittääkseen sen pää-tarkoituksen, mikä sillä on, nimittäin että tappiota tuottavan henkirahan varjolla koe-tetaan varattomilta ihmisiltä saada äänioi-keus pois. Hän lausui, että hän olisi val-mis poistamaan henkirahan, jos tulo- ja omaisuusverolain alin raja olisi sellainen, että kaikki äänioikeutta käyttävät kansa-laiset joutuvat tulo- ja omaisuusveroa mak-samaan. Olisi hyvin hauska kuulla, kuinka alhaalla se raja pitäisi olla, kun nyt jo raja on 3,000 markkaa. Luuleeko ed. Virkkunen todellakin, että kukaan kan-salainen, joka käyttää äänioikeuttaan, tu-lee toimeen vähemmällä kuin 3,000 mar-kalla vuodessa, ja olisiko siis tulo- ja omaisuusveron, yleisen tuloveron raja pan-tava vielä alemmaksi? Siinä suhteessa minä pyytäisin häntä tutustumaan varsi-naisten vaivashoitolaisten elättämiskus-tannuksiin meidän maassamme. Olen va-kuutettu siitä, että täyden köyhäinhoidon varassa olevan hoidokin elättämiskustan-mukset eivät keskimäärin laske alle 3,000 markan. Se vapaa kansalainen, joka elää pienemmällä kuin 3,000 markan tuloilla, elää siis huonommin kuin vaivashoitolai-nen ja minä luulen, että minkään periaat-teen varjolla eikä edes lain ja oikeuden varjolla ole suotavaa että valtio tällaisilta henkilöiltä kantaa minkäänlaista veroa, ol-ko-nsa se henkirahaa tai tulo- ja omai-suusveroa. Ed. Virkkusella on nähtävästi siinä suhteessa toisenlaiset mielipiteet. Mutta minä varotan eduskunnan enemmis-töä omaksumasta näitä mielipiteitä, sillä kyllä meillä nykyisen tulo- ja omaisuus-verolain aikana varattomimmatkin kansa-laiset joutuvat veroa valtiolle maksamaan.

Myöskin puolustetaan henkirahan säilyt-tämistä sillä, että täytyy olla edes tällai-nen korvaus niistä oikeuksista mitä kansa-lainen yhteiskunnassa saa. Siitä mainitsi myös ed. Virkkunen. Tämä kaikkein hauskimmin paljastaa sen, mihin tällä to-della pyritään. Ei suinkaan kukaan näin

arvokkaita oikeuksia kuin kansalaisoikeu-det ovat, tahdo myydä eikä luovuttaa 5 markasta. Tosin uuden- ja keskiajan vai-heilla paljon arvokkaampia oikeuksia myy-tiin rahasta ja myyjinä esiintyi juuri eräs yhteiskuntaluokka, mutta en minä tiedä, onko syytä nyt enää omaksua sellaisia pe-riatteita että arvokkaiden oikeuksien saaminen pannaan riippuvaksi aivan mität-tömän maksun suorittamisesta.

Asiallisilla syillä ei siis voida henkive-ron säilyttämistä puolustaa. Siinä täytyy olla joitakuita toisia sivutarkoituksia. Mutta minä luulen, että eduskunnan ar-von mukaista ei suinkaan ole tällaisten tarkoitusten ajaminen, varsinkaan sen jäl-keen kuin, sen minä vielä haluan toistaa, eduskunta on poistanut toiset vanhentu-neet verot henkirahan poistamisen edelly-tyksellä.

Ed. Inbör: Här har framhållits av en talare att det är att anses såsom en in-konsekvens om mantalspengarna skulle bi-behållas sedan särskilda jordskatter hava avlyftats. För min del kan jag icke finna att så är förhållandet. Mantalspengarna äro ju en skatt, som icke har något sam-band med jordskatten, utan är särskilt för sig, en personell avgiftsskatt. Ett bi-behållande av mantalspengarna drabbar lika fullt jordägaren som den obemedlade be-folkningen och även bland dem, som ega jord, finnas många, som äro lika obemed-lade som de, som icke hava jord, och då dessa skola utgöra denna skatt så synes mig det icke heller vara något skäl till missnöje ifrån den delen av befolkningen, som icke äger jord även om densamma nödgas erlagga nämnda skatt. Vidare bör man ju märka att, ifall mantalspengarna skulle avlyftas, en stor del av medborga-rena i landet skulle bli skattefria. Enligt inkomst- och förmögenhetsskattelagen exi-sterar ju ett visst minimum förrän man behöver betala skatt enligt denna lag. Skulle nu mantalspengarna upphävas skulle en stor del av befolkningen bli skattefri och något sådant synes mig icke vara riktigt. Dessutom utgöra mantals-pengarna en förutsättning för utövande av politisk rösträtt och skulle de avlyftas skulle ju en hel del medborgare få röst-rätt utan att behöva betala någon direkt skatt till staten och detta synes mig icke

vara riktigt. Det synes mig, att den som vill begagna sig av de rättigheter, som finnas inom ett ordnat samhälle också måste deltaga i de skyldigheter som detsamma åvälver medborgaren. Mantalspengarna äro den lättaste formen av skyldigheter, som man kan pålägga medborgarena i det avseendet då det gäller att utöva politisk rösträtt.

Ed. Swentorjetski: Minä tahtoisin liittää tähän keskusteluun aivan lyhkäisen peräkanetin. Kun ed. Itkonen on sanonut, että parlamentaarinen toiminta muistuttaa juutalaisten kauppaa, niin minä tahtoisin vain muuttaa sen sillä tavoin, että se muistuttaa epärehellisen juutalaisen kauppaa. Minun mieleeni johtui eräs hupaisa kertomus juutalaiskaupasta. Juutalaiskauppias kehui vanhaa pukua ja sanoi: Tämä puku kestää iankaikkisesti, ja sen jälkeen sitä voi vielä kääntää. Samanlaisesta kankaasta on kai tämäkin laki tehty ja samanlaisen vaikutuksen tekevät myöskin poliittisessa suhteessa kaikki ne, jotka tätä ikuista lakia samoilla perusteilla puoltavat. Minä luulen muuten, puoluetoveri Itkonen, etteivät täällä kirjallisetkaan kontrahdit auta. Niitä tullaan täällä tulkitsemaan omalla tavalla, esim. näin: Kontrakti on sellainen sopimus, joita allekirjoittavat sellaiset rehelliset kontragentit, jotka eivät luota toinen toisiinsa. Se on kyllä ikävää, että m. m. ed. Virkkunenkin on esiintynyt sellaisessa roolissa kuin tämän lakiesityksen puoltajat täällä.

Ed. Wiik: Mantalspengarna hava beräknats under innevarande år inbringa 7 miljoner mark och regeringen betvivlar, att denna inkomst uppväger kostnaderna för skattens uppbärande. Härvid har man icke tagit i betraktande den utgift, som vållas skattebetalarna genom förlusten av den arbetstid, som åtgår till skattebetalningen. Då mer än en miljon personer erlägga mantalspengar och det stora flertalet av dem personligen måste infinna sig för att betala denna skatt samt nödgas köa. kanske en timme eller mer, för att utfä debetsedeln och betala den, så kan man antaga, att det åtgår yttermera sju miljoner mark i form av improduktivt använd arbetstid. Då denna senare utgift, av vilket staten icke har ringaste fördel, tages med

i räkningen, kan man med full visshet påstå, att mantalspengarnas bibehållande vore för Finlands folk en synnerligen dålig affär.

Gentemot rdgsm Inborrs anmärkning, att den som har nytta av statens institutioner också bör betala någonting för dem, vill jag erinra om att envar är tvungen att betala åtminstone tullavgifter, och dessa innebära en utgift, som, om den tänkes jämnt fördelad på folket — spenabarnen inberäknade — utgör per individ vidpass 40 gånger mantalspengarnas belopp per skattebetalare.

Ed. E. Saarinen: Minä en ollenkaan epäile sitä, etteikö oikeistolla ole periaatetta tässä kysymyksessä, ja se periaate on, että pelätään tämän veron poistamisen kautta valtiollista äänioikeutta laajennettavan. Kun minullakin on jonkunlainen periaate tässä asiassa, niin minä pyysin puheenvuoroa. Täällä ed. Virkkunen kuvasi näitä periaatteita vastakkain: „me vaadimme”-julistus ja „me annamme”, ja minulla on personallisia kokemuksia, minäkälaista on tämä periaate, jos sitä verrataan näihin julistuksiin. Mutta onkohan nyt syytä oikeiston pelätä tässä asiassa äänioikeuden laajentamista. Muistelemme sitä aikaa, kun valtiopäiväjärjestystä laadittiin. Silloin tosin oli ainoana valtion verona vain tämä 2 markan henkivero, jolloin myöskin puhuttiin, että se on tarpeellinen äänioikeuden kontroleeraajana kun se ei ketään rasita. Kun kuitenkin silloin sellainen hyväksyttiin niin vasemmiston taholta esitettiin periaatetta, jonka voi soveluttaa siihen „me vaadimme”, että valtiollisen äänioikeuden esteenä ei saa olla mitään ja sen periaatteen takana minä vieläkin olen enkä tyydy siihen, mitä annetaan.

Sitten täällä puhuttiin siitä, että jos tämä henkiraha poistetaan, niin eduskunnan voimasuhteet muuttuvat. Pitäisikö tämän eduskunnan aina olla tässä kokoonpanossa? Eikö tämä koskaan saisi muuttua tästä kokoonpanosta? Kyllä minun mielestäni sen pitäisi muuttua ja minä uskonkin varmasti, että se muuttuu. Me täältä vasemmalta täytämme vielä kerran oikeistonkin tuolit. Me tunnustamme „me vaadimme”-periaatetta kunnes kaikki esteet yleiseltä äänioikeudelta on pois. Kaikilla ih-

misillä, joilla on yhteiskunnallisia velvollisuuksia, niillä pitää olla myöskin yhteiskunnan asioihin edustusoikeus. Mutta sitä ei tämän kysymyksen yhteydessä ratkaista. Minä luulen, että tämä ei laajenna äänioikeutta sen enempää, kun on se korkeimman hallinto-oikeuden tulkinta, että omaisuus ja suurten tulojen verot ovat äänioikeuden ehtona. (Vasemmalta: Se on väärä tulkinta). Jaa väärä tulkinta. Ei se kuulu asiaan. Minä vain huomautan, jollen ole väärin ymmärtänyt asiaa, että eiköhän oikeiston ehdokas sentähden hylätty eduskuntaehdokkuudesta, että hän ei ollut suorittanut aikansa näitä veroja. Jos kerran pidetään tätä väärää tulkintaa äänioikeuden ehtona, niinkuin minä olen asian ymmärtänyt, niin se supistaa aika paljon äänioikeutta. Tuskin henkirahan poistaminen sitä vastaavassa määrässä voisi laajentaa. Tässä nähtävästi pelätään vasemmistön vaikutusvallan kasvavan, niinkuin minulle yksityisesti eräs oikeistoon kuuluva henkilö selosti, että se merkitsisi vasemmistolle 2—3 paikkaa lisää, ja tämä on se periaate, ettei olla halukkaita henkirahaa poistamaan.

Muuten haluaisin vielä lopuksi tästä sanoa, että se periaate, joka pelkää äänioikeuden laajentamista, symbolisoidaan täällä Nummisuutarin Eskoon, mutta minä tahtoisin arvostella tätä Eskoa siten, että se esiintyy Suomen kirjallisuudessa oikeamielisyyttä sisältävänä typeryyden kukasena.

Ed. Sch a u m a n: Jag har blivit i huvudsak förekommen av rdgsm Wiik. Då riksdagens första vicetalman här motiveerade sitt yrkande på att regeringens proposition måtte förkastas därmed att på detta sätt varje medborgare skulle komma att betala någon skatt, så trodde jag att hans yttrande innehöll endast en licentia poetica, hade uteslutande ett retoriskt syfte. Men då jag hörde samma yttrande upprepas av rdgsm Inberr, som säger, att därest vi ej bibehålla mantalspengarna, blir en del medborgare skattefria, så måste jag be få erinra såväl riksdagens första vicetalman, ehuru han nog torde hava det sig bekant, som rdgsm Inberr, vilken väl också har sig det bekant, att varje medborgare i detta land betalar i form av tullskatt till staten, och att dessa tullar i vårt

land, i synnerhet tullen på konsumtionsvaror, på nödvändighetsvaror, är större än i något annat land. Tullinkomsterna i detta land uppgå i förhållande till samtliga statsinkomster till högre belopp än i något annat europeiskt land. Då jag för min del är av den åsikten, att detta lagförslag utgör så att säga ett led i en lagstiftningskomplex, varigenom man försöker åstadkomma små skattereformer, så, och också av andra skäl, ber jag att för min del få förorda antagande av regeringens proposition och statsutskottets förslag. — Det hade eljest varit intressant att få veta, huru den nuvarande regeringen förhåller sig till denna proposition. Den nuvarande regeringen har tagit ställning till vissa propositioner, som den föregående regeringen har överlämnat, men vilka icke hava den betydelse, som denna. Nu tiger regeringen; finansministern, som saken närmast rör, är t. o. m. borta eller har avlägsnat sig.

Ed. K i v i m ä k i: Henkirahan poistamisesta, jonka puolesta kaikki asialliset syyt puhuvat, on paisuttamalla paisutettu suuri periaatteellinen kysymys. Yhtäältä tahdotaan henkiraha säilyttää sillä perusteella, että se on ainoa kaikkia kansalaisia tasavertaisesti kohtaava vero, joka olisi muistuttamassa kansalaisia heidän velvollisuustensa valtiota kohtaan. Tämän „pääsymaksuteorian” vastustajat vasemmalla taas sanovat, että henkivero on periaatteellisesti epäoikeudenmukainen, koska se ei kohtaa veronmaksajia heidän tulojensa ja veronmaksukykynsä mukaan. Mielestäni ei kummallakaan näistä näkökohdista ole ratkaisevaa merkitystä, joskaan niiltä ei voida kieltää vissiä oikeutusta. Henkiraha ei meillä ole säädetty suinkaan siinä mielessä, että se olisi oleva jonkunlainen pääsymaksu valtiolle. Se on määrätty yksinomaan lisäämään valtion tuloja. Ensi kerran se säädettiin Kustaa Adolfin aikaisten sotien avustamiseksi. Samaa tarkoitusta jäi henkiraha palvelemaan, kun se v. 1865 säädettiin kaikkien muiden siihen asti kannettujen moninaisten henkilöverojojen tilalle. Ja kun henkiraha v. 1918 koroitettiin, tapahtui korotus valtion tulojen lisäämiseksi, eikä tehostaakseen kansalaisten velvollisuuksia valtiota kohtaan. Itse asiassa vertaus pääsymaksuun ontuu pahasti. Pääsy-

maksun yleensä suorittaa se, joka tahtoo tulla osalliseksi joistakin eduista. Mutta jokainen, joka syntyy maailmaan, tulee valtion jäseneksi, tahtoo hän sitä tai ei. Johdonmukaisuus vaatisi myöskin, että henkiveron suorittaisivat kaikki kansalaiset, jotka nauttivat etua valtion jäsenyydestä. Mutta niinhän ei ole laita. Kaikki lapset ja yleensä kaikki alle 18 vuotta ovat siitä vapaat, niin myös 65 vuotta täyttäneet, samoin kuin asevelvolliset. Myöskään ei voida sanoa, että henkiraha sellaisenaan olisi poliittisten oikeuksien nauttimisen vastikkeena, koska henkiraha on maksettava, ennenkuin henkilö on täyttänyt 24 vuotta ja 65 vuotta täyttänyt on äänioikeutettu, mutta henkirahan maksamisesta vapaa.

Toiselta puolen ei kysymyksestä saa suuria periaatteita sisältävää silläkään huomautuksella, että se olisi epäoikeudenmukainen. Henkirahahan on niin mitätön, että sen tavallisesti kykenee maksamaan jokainen, jolla siihen on halua. Vain köyhät, lapsirikkaat perheet voivat olla poikkeuksena.

Kysymystä onkin mielestäni arvosteltava kokonaan siltä kannalta, onko vero valtiotalouden kannalta suositeltava, vai ei.

Hallituksen esityksen perusteluissa on mainittu, että henkivero tuotti v. 1923 talusvuon 7,844,000 markkaa ja että sen kuluvana vuonna on arvioitu tuottavan 7 milj. markkaa. Verotuoton kannalta henkiraha siis on jotenkin mitätön jo sellaisenaan. Mutta sen merkityksettömyys tulee vielä ilmeisemmäksi, kun otetaan huomioon sen kantokustannukset. V. 1920 jätti kaikkiaan pyörein luvuin noin 350,000 henkilöä henkiveronsa maksamatta josta syystä vero oli haettava ulos 350,000 henkilöltä. Ulosoton johdosta maksoi veron 220,000 henkilöä ulosottomiehille, jotka saivat jokaiselta peria erityisen henkirahaa suuremman kantopalkkion. Nämät kantopalkkiot nousivat suuriin summiin yhteensä, joskin ne maksettiin veron suorittajain kukkarosta. Kansantaloudellisesti ei ole myöskään vähäksi arvioitava sitä vaivaa, joka kansalaisilla on niin mitättömän veron maksamisessa. Paljonko valtiolle tuli maksamaan 350,000 verokuitin kiertäminen valtion virastoissa ja ulosottomieheltä toiselle, ei ole laskettu. Selvää on kuitenkin, että suunnattoman paljon aikaa on niiden

käsittelymiseen uhrattu — aikaa, jonka viranomaiset olisivat voineet käyttää paljon hyödyllisempään.

Kun kaikki nämä seikat otetaan huomioon, voi kysyä, eikö henkiraha ainakin kansantaloudellisesti katsoen olisi talousarviossa vietävä menopuolelle, eikä tulopuolelle.

Todellisenä, joskin vain harvoin julkilausuttuna syynä henkirahan säilyttämisen puolesta on pelko, että sen poistaminen lisäisi sellaisten yhteiskunta-ainesten valtiollista vaikutusta, joiden osanotto valtiolliseen toimintaan ei ole toivottavaa. Valtio-päiväjärjestyksen mukaan on äänioikeutta vailla se, joka muun kuin varattomuuden tähden on jättänyt maksamatta kahden edellisen vuoden kruununverot. Jos henkiraha poistetaan, saisivat, niin sanotaan, useat kymmenettuhannet ja ehkä sadattuhannet maankiertäjät äänioikeuden. Tämä pelko on aivan erinomaisessa määrässä liioiteltu. Edellä mainitsin, että vuonna 1920 jätti kaikkiaan noin 350,000 henkeä henkirahansa maksamatta. Useat ovat nyt siinä harhakäsityksessä, että tämä numero, joka on julkisuudessa mainittu, osottaisi äänioikeutettujen luvun lisääntymisen. Mutta niin ei ole asianlaita. Mainituista 350,000:sta maksoi henkirahansa nimismiehelle noin 220,000 henkilöä, joten henkirahansa maksamatta jättäneitä oli sanottuna vuonna kaikkiaan noin 130,000 henkeä. Mutta tähän lukuun lisältyy myös niiden luku, jotka ovat täyttäneet 18, mutta eivät 24 vuotta ja joilla siis ei ole missään tapauksessa valtiollista äänioikeutta, kuin myöskin ne joilta varattomuuden vuoksi ei saatu henkirahaa ulos. Paljonko näitä on ollut, on tietysti mahdotonta tarkalleen laskea. Mutta asiantuntevat henkilöt ovat minulle maininneet, että yhteensä korkeintaan puolet, se on korkeintaan 65,000 henkilöä tulisi henkirahan poistamisen johdosta saamaan äänioikeuden. Mutta likimainkaan kaikki näistä eivät tietenkään käyttäisi tätä oikeuttansa. Vuoden 1922 vaaleissa käytti äänioikeuttaan 58 1/2 % kaikista äänioikeutetuista. Jos olisi nyt oletettavissa, että tukki- ja muissa tilapäistöissä paikkakunnalta toiselle kuljeskelevat henkilöt ottaisivat osaa vaaleihin samassa suhteessa kuin muut, saataisiin tulokseksi, että noin 38,000 henkeä tulisi 15 vaalipiirissä koko maassa entisten lisäksi ottamaan osaa

edustajain vaaleihin, mikä luku on jotenkin vähäpätöinen. Otaksuttavissa kuitenkin on, että mainitut henkilöt moninkerroin vähemmässä määrässä kuin muut käyttävät äänioikeuttansa. Hyvin usein eivät maankiertäjät edes tiedä, missä he ovat henkirajoissa, jota paitsi vaaliotteiden ottaminen kysyy vaivaa ja kustannuksia, joihin sanottu henkilöt vain aniharvoin ryhtyvät. Niiden luku, jotka todellisuudessa tulevat käyttämään äänioikeuttansa henkirahan poistamisen johdosta, rajoittuu todennäköisesti sängen vähiin, luultavasti vain joihinkin prosentteihin mainituista 65,000:sta. Huomioonottamatta ei myöskään saa jättää, että näiden joukossa on suuri määrä sellaisiakin, joiden osanottoa vastaan valtiollisiin vaaleihin ei yhteiskunnan kokonaisuuden kannalta ole muistuttamista. Vielä en voi olla mainitsematta, että sanottua valtiopäiväjärjestyksen määräystä yleisesti kierretään siten, että asianomainen henkilö jättää henkirahansa maksamatta vain joka toinen vuosi, jolloin hän ei menetä äänioikeuttansa.

Henkiraha oli antiikin valtioissa päävero, joka pantiin orjien ja muiden epävapaiden maksettavaksi. Sitä pidettiin häpeällisenä verona, jota ei vapaan miehen sopinut maksaa. Nykyään henkirahaa käyttävät eräät Euroopan valtiot siirtomaissa neekerien verottamisessa. Etelä-Amerikassa henkiraha on säädetty estääkseen neekerien poliittista vaikutusvaltaa. Kun meillä tahdotaan säilyttää henkiraha ei rahataloudellisista, vaan muista syistä, on sitä koskevalla vaatimuksella pieni etelä-amerikkalainen sivumaku. Kansallisen edistyspuolueen eduskuntaryhmä ei ole voinut olla huomioonottamatta henkirahan säilyttämistä vastaan tehtyjä muistutuksia, ei myöskään sitä, että erinäiset maaverot, joiden poistamisen vasemmisto olisi voinut tehdä tyhjäksi, poistettiin miltei yksimielisesti. Sen vuoksi se puoltaa tätä lakiehdotusta, josta jo esitys annettiin viime vuoden valtiopäiville Kallion hallituksen toimesta. (Hyvä!)

Ed. Rosenberg: Täällä on jo tarpeeksi osotettu tämän henkirahan tarpeettomuutta valtion verona samoin kuin myöskin se, että veroteknilliset seikat jo puolestaan puhuvat tämän veron poistamisesta.

Tahtoisin oikeastaan lausua jonkun sanan ed. Virkkusen lausunnon johdosta, sillä minusta tosiaan tuntuu, että ne moitteet, mitä tältä puolen on hänen ohjelmastaan annettu, ovat jonkun verran epäoikeutettuja. Hänhän sanoi niin selvästi, että he ovat täällä koko ajan ajaneet johdonmukaisesti ja avonaisesti tämän henkirahan säilyttämistä, ja sitä hän he ovat tehneet, oikeastaanhan ovat tehneet sitä koko eduskunnan olemassaolon ajan. Sillä heidän vaikutuksesta tuo henkirahapykälä aikoinaan saatiin vaalilakiin tarkoituksella säilyttää porvariston omia etuoikeuksia. Tämän ajatuksen hän muovaili myös hyvin selvästi siihen tunnuksen, jonka hän antoi lausuntonsa alussa. Ja minusta tuntuu, että kun joku esiintyy johdonmukaisesti asiansa puolesta, ei ole syytä häntä siitä moittia. Hänhän sanoi, että tässä kysymyksessä eivät oikeastaan ole niin paljon kyseessä ne veroteknilliset y. m. seikat, vaan siinä törmää vastakkain kaksi eri ajatuskantaa. Ja hän vielä antoi niille molemmille tunnukset, jotka ovat aivan oikeat. Hän sanoi, että toisen ajatuskannan takana, jota vasemmisto edustaa, on ajatus päästä eteenpäin, vaatia itselleen yhä enemmän oikeuksia. Hän puki tämän sanoihin: Me vaadimme. Sitähän se oikeastaan onkin. Onhan työväki ainoastaan sillä päässyt eteenpäin, että se aina on pyrkinyt hankkimaan itselleen yhä suurempia oikeuksia. Tämäkin syy tässä on eräänlainen, vaikkakin hyvin pieni asia, mutta joka kuitenkin lopulta sekin antaa erälle työläisille, jotka suuriperheisinä ovat jättäneet usein veronsa laimin, mahdollisuuden käyttää äänioikeuttaan. Toiselta puolen en ole tuskin koskaan kuullut annettavan niin selvää sanontaa oikeiston ohjelmasta kuin ed. Virkkunen antoi. Hän sanoi sen olevan „me annamme”, ja siinä hän se onkin. He seisovat juuri tämän ohjelman takana kuitenkin antamatta työväelle koskaan mitään. ellei työväki olisi pala palalta kaiken anastanut. Se on kyllä totta, että he eivät ole aina voineet toteuttaa ohjelmaansa; he eivät ole voineet pidättää yhteiskuntaa sellaisena että se olisi voinut säilyä heidän käsissään yksinomaan — — —

P u h e m i e s: Kaksi minuuttia on kulunut, puhuja tekoe hyvin ja jatkaa lavalta.

Puhuja siirtyessään lavalle: — tuolaisena „me annamme”-yhteiskuntana, mutta että he kaikissa tilaisuuksissa koettavat sitä sellaisena säilyttää, sehän on aivan johdonmukaista ja siis tässäkin kysymyksessä tietysti tulee vastakkain juuri tuo työläisten „me vaadimme”-ohjelma ed. Virkkusen „me annamme”-ohjelmaa vastaan. Ketä tässä yhteydessä oikeastaan voitaisiin moittia, se on noita maalaisliittolaisia, jotka ulkona köyhille aina puhuvat, kuinka he yrittävät hankkia heille uusia ja uusia etuoikeuksia, varmistaa heidän taloudellista asemaansa y. m., mutta täällä he kaikissa kysymyksissä rientävät salaa oikeiston avoimen ohjelman taakse. Ja nytään tässä tilaisuudessa heillä ei ole sanaa sanottavana, vaan he tietysti ajattelevat, että tämä menee kaikessa hiljaisuudessa ja he voivat sitten jotakin muuta puhua tuolla eduskunnan ulkopuolella noille köyhille valitsijoille.

Mitä sitten tulee vielä tähän ed. Virkkusen mainintaan, että valtiolle pitäisi antaa se mikä valtiolle kuuluu, niin on täällä jo sitä vastaan asetettu ja huomautettu siitä, että työläisethän joutuvat maksamaan muitakin veroja eikä ainoastaan tätä pientä 5 markan veroa, mutta ei ole huomautettu siitä, että työläiset joutuvat maksamaan veroa paljon suuremmassa määrässä ja todellisuudessa paljon enemmän kuin mikään porvari. Eiväthän tässä tule kysymykseen ainoastaan välittömät verot vaan myöskin välilliset verot ja minusta tuntuu että työläiselle, jolla on suuri perhe ja joka joutuu maksamaan veroa 40 % vuosituloistaan, sen kai pitäisi riittää jonkunlaiseksi sisäänpääsymaksuksi ja antaa jonkunlaisia oikeuksia ed. Virkkusenkin rinnalla. Olen varma siitä, ettei ed. Virkkunen enempää kuin kukaan muukaan porvari oikeistossa ole maksanut 40 % vuosituloistaan sisäänpääsymaksuksi tähän yhteiskuntaan.

Sitten on toinen asia, josta myöskin on puhuttu, että asevelvollisuuden suorittaminenkin on eräänlainen ehto, joka jo sinänsä oikeuttaa valtiollisten oikeuksien saamisen. Aivan oikein, mutta minä tahdoisin tähän huomauttaa, että työläinen oikeastaan suorittaa tällaista asevelvollisuutta koko elinaikansa. Hänen työnsä on usein sellaista, jossa vaara uhkaa yhtenään muodossa tai toisessa, aina ja yhtä mittaa, ja silti hän ei koskaan

kykene oikeastaan taloudellisesti vakiinnuttamaan yhteiskunnallista asemaansa. eikä hän siis koskaan pääse nauttimaan sellaisia etuoikeuksia kuin on omistavalla luokalla. Ei tarvitse muuta kuin katsoa teollisuustyöläistilastoa, niin huomaa, että teollisuustyössä oleminen on samaa kuin sotarintamalla oleminen. Siellä joutuu helposti uhraamaan henkensä ja aina elämään niin suuressa vaarassa, että se on jo enemmän kuin asevelvollisuutta jossakin kasarmissa. Ja tähän nähden minun käsitykseni on se, että työläisillä pitäisi olla paljon suuremmat oikeudet kuin jollakin papilla tai hänen veroisellaan.

Sen johdosta, että puhuja oli siirtyessään paikaltaan puhujalavalle jatkanut keskeytymättä puhettaan, lausuu

Puhemies: Puhujalle katson olevan syytä huomauttaa, että on puhuttava ainoastaan paikaltaan tai puhujalavalta.

Ed. Tainio: Ed. Kivimäki kosketteli useita niistä asioista, joista minunkin piti huomauttaa, nimittäin kruununveron mahdollisuudesta sisäänpääsymaksuna, sehän on, niinkuin hän lausui, sisäänpääsymaksun täytyy olla vapaaehtoinen, ei ole pakko mennä sisään, jollei tahdo, mutta ei tässä meidän mielipidettämme kysyä, kun me tähän yhteiskuntaan tulemme. Mutta kun ed. Virkkunen puhui niin syvällä vakaumuksella ja paatoksella ja vakuutti, että tässä ovat periaatteelliset syyt takana, niin, niin halukas kuin minä olenkin kunnioittamaan toisten vakaumuksia ja periaatteita, niin kyllä minun täytyy ihmetellä, ettei sentään niitä aina voi kunnioittaa, jos ne ovat kovin löysällä pohjalla. Ja ilmeistä oli, että ed. Virkkunen esitti sellaisia periaatteita ja sellaista vakaumusta, joka voi syntyä vaan yhteiskunnan parempiosien puolelta, voi syntyä vaan yläluokkalaisten keskuudessa. Köyhälistöön kuuluvalla ihmisellä eivät sellaiset vakaumukset synny, jos on terve järki. Se saattaa toisinaan tämä kruununvero — ei se vero sinänsä, vaan se että sitä ei ole joutunut eikä ole ollut tilaisuudessa maksamaan — kantokustannuksineen toisinaan riistää leivän veronmaksajan tai hänen lastensa suusta, tekee sen tosiasiallisesti useissa tapauksissa, ja kun sama ve-

ronmaksaja tietää hyödyttäneensä yhteiskuntaa ei ainoastaan jokapäiväisellä työllä, jota on suorittanut liiankin aikaisesta nuoruudestaan läpi koko elämänsä, vaan lisäksi vielä suorittamalla suuren osan tuloistaan tulliveroina valtion hyväksi, niin ei tunne enää tarvetta erityisen sisäänpääsymaksun suorittamiseen, ja sellaisten oikeuksien puolesta, jotka itse asiassa ovat nimellisiä, näennäisiä. Se turva, jonka tämä yhteiskunta näille köyhille antaa, on niin vähäinen, että ne hyvin useat pyrkivät vapautumaan siitä, kun vaan pääsivät. Se mitä tämä yhteiskuntajärjestelmä näille köyhille, näille köyhimmille antaa, se ei ole tottaakaan erityisen pääsymaksun arvoista.

Mutta sitten minua ihmetyttää vielä tässä ed. Virkkusen periaatteessa se ihmeellinen seikka, että tämä vero pitää maksaa vaikka valtiolle vahingoksi. Minä olen ymmärtänyt että verovelvollisuus syntyy yhteiskunnan tarpeesta saada varoja eräisiin tai kaikkiinkin yleisiin tarkoituksiin. Tässä on sellainen vero, joka ei tuota yhteiskunnalle mitään, mutta vaikka se valtiolle ei tuota mitään, niin itse yhteiskuntaa kokonaisuudessaan se rasittaa paljon enemmän, on sille kokonaan rasitukseksi. Se on aivan oikein niinkuin ed. Kivimäki sanoi, että sen voisi valtion tuloissa panna menopuolelle, lukuunotettuna vielä sen lisäksi ne kustannukset ja aika ja vaiva, mitä tämän veron maksamiseen kuluu. Ja tottakin kyllä menee hyvin vähään, niin vähään kuin ed. Kivimäki sanoi, se lukumäärä mitä äänioikeus tästä syystä laajentuisi. Mutta laajentuisi se ehkä kuitenkin vähän enemmän kuin ed. Kivimäki arvelee sen vuoksi, että tätä henkirahan maksamista, sitä lain pykälää, että sen pitää olla kahdelta edelliseltä vuodelta maksettu, on käytetty tavattomassa määrässä väärin. On varmaan kymmeniätuhansia tapauksia, joka vaaleissa, joissa äänioikeus on riistetty äänestäjältä siitä syystä että häneltä ovat toiselta vuodelta jääneet verot maksamatta, vaikka ne lain mukaan saisivat toiselta vuodelta ollakin jääneet maksamatta. Tällaisia tapauksia on tuhansittain joka vaaleissa tapahtunut, että köyhiltä riistetään äänioikeus tulkitsemalla lakia väärin, ja näillä köyhillä ei ole tilaisuutta eikä taitoaakaan ryhtyä tässä asianmukaisiin valituksiin.

Se mitä täällä ed. Wiik sanoi tullista ja useat muutkin, se pitää myös paikkansa. Minä en enää sitä uusi enkä myöskään kiinnitä suurempaa huomiota tähän ed. Virkkusen edustaman mielipiteen vakauksellisuuteen ja periaatteellisuuteen. Ihmettelen vain, että nämä vakaumukset ja periaatteet ovat niin lujalla täällä Suomessa. Muissa maissa ovat ne jo aikoja sitten menettäneet merkityksensä; ei niitä kehtaisi muissa maissa enää esittää.

Mutta kajoan sittenkin vielä siihen „me vaadimme”-julistukseen ja siihen uuteen porvarien ohjelmaan, „me annamme”. Te annatte kuritushuoneita, vankiloita (Vasemmalla: Oikein!) ja suojeluskuntia, te annatte köyhille rasituksia, te riistätte köyhältä hänen työvoimansa maksamatta siitä kuin pienen murto-osan hänen palkakseen. Sen te annatte (Vasemmalla: Kaiken muun ottavat! Siitä pitää maksaa sisäänpääsymaksu!) Olisitte rehellisiä ja sanoisitte mitä te otatte. Ja te ottaisitte vielä enemmän, jos saisitte. Me vaadimme köyhille oikeuksia, tasaisia oikeuksia ja velvollisuuksia ja se ei ole häpeä sitä vaatia, ei sittenkään vaikka siitä kuritushuoneella rangaistaisiin.

Ed. Inborr: Gentemot den anmärkning, som framställdes av rdgsm Schaudman, ber jag att få framhålla, att jag i mitt uttalande särskilt ville betona att mantalspengarna äro den enda direkta beskattning som alla samhällsmedborgare deltaga i. Måhända uttryckte jag icke saken så fullkomligt klart som önskligt hade varit, men detta beror därpå att föremålet för diskussionen nu är en form av den direkta beskattningen. Att alla samhällsmedborgare mer eller mindre deltaga i den indirekta beskattningen är ju för övrigt en sak, som är klar för envar och torde knappast behöva diskuteras.

Ed. Pennanen: Minä myönnän aivan mielelläni, ettei tämä nyt esillä oleva asia ole mikään maailmoita mullistava. Ei tässä ole niilläkään, jotka puolustavat henkirahan säilyttämistä, mitään erinomaisesti pelättävää. Mutta eihän ihmisen tarvitse sentään hyväksyä kaikkea sitä, mitä ei pelkää. Minä pyysinkin puheenvuoron eräästä asian yksityiskohdasta pyrkimättä ollenkaan opettamaan toisin ajatteleville

asian periaatteellista puolta. Emme me siitä kuitenkaan voi sopia. Täällä on erinäisissä vasemmiston taholta annetuissa lausunnoissa koetettu tehdä uskottavaksi, että myöskin välitöntä veroa vähävaraiset, melkein kaikki maksukykyiset henkilöt, maksavat tulo- ja omaisuusveron muodossa. Niinhän ei ole asiantaita. Tulo- ja omaisuusverotuksessa voidaan ensinnäkin lukea jo esimerkiksi perheellisuuden perusteella osa tuloista pois ja läheskään kaikki eivät joudu jo yksinomaan siitä syystä verovelvollisiksi. Eiväthän kaikki kansalaiset maksa edes henkiveroakaan. Siitähan saa vapautuksen sekä iän että myöskin köyhyyden perusteella. Mutta henkiveroa kumminkin viime vuonna maksoi yli 1,500,000 kansalaista. Sitä vastoin tulo- ja omaisuusveroa viimevuotisen tilastollisen vuosikirjan mukaan vuonna 1920 maksoi 551,175 henkilöä, siis noin 1/3 henkiveron maksajista. Nyt on ehdotettu tulo- ja omaisuusverolakia muutettavaksi siten, että verovelvollisuus alkaisi vasta 6,000 markan tuloista. Tämän mainitsemani tilaston mukaan on vuonna 1920 ollut verotettuja henkilöitä 3,000 ja 6,000 markan tulojen välillä 173,622. Siis se väite, että tulo- ja omaisuusveron muodossa ylipäänsä maksukykyiset kansalaiset joutuisivat jo suorittamaan välitöntä veroa, se ei pidä ollenkaan paikkaansa.

Sitten täällä on m. m. viitattu siihen, että tässä asiassa olisi nyt kysymyksessä jonkinlainen sopimuksen rikkominen. Minä en tiedä mistä syystä vasemmalla nyt on innostuttu kauppa-asioihin tämän asian yhteydessä. Niitähan ei yleensä virallisesti tehdä, eikä sovikaan tehdä. Enkä minä ainakaan ole tiennyt mistään sellaista epävirallisistakaan sopimuksista. Ed. Itkonen kai nyt pitää sitä jonkunlaisena äänettömänä sopimuksena, kun hän sanoi jonkun toisen asian yhteydessä maininneensa myöskin tästä, ilmoittaneensa maaverojen käsittelyn yhteydessä, että sosialistit hyväksyvät niiden poistamisen sillä edellytyksellä, että henkirahakin poistettaisiin. Ei se ole mikään sopimus, jos henkirahan vastustajain puolesta ei tuollaisen ilmoituksen johdosta — jota minäkään en ole kuullut, en liene sattunut olemaan saapuvilla silloin — noustukaan vastaan. Eihän sen asian yhteydessä ollenkaan voinutkaan henkirahasta puhua. (Ed. Itkonen: En minä kokoo-

muslaisille yhtään puhunutkaan silloin! Puhemies koputtaa: Ei saa puhujaa häiritä!) Eivät sellaiset oletetut sopimukset merkitse yhtään mitään. Ei sopimusta ole tässä ollut olemassa. Ei pidä antaa asialle väriä, jota sillä ei ole.

Ed. Virkkunen: Minä valitan, että ed. Itkonen, joka yleensä esiintyy asiallisesti, tällä kertaa eksi pistämään lausuntoonsa henkilökohtaisen letkauksen, joka minut vapauttaa keskustelemasta edelleen hänen kanssaan siitä, millä tavalla minun mielestäni tulo- ja omaisuusvero olisi järjestettävä siten, että se ulottuisi kaikkiin äänioikeutettuihin kansalaisiin siinä tapauksessa, että henkiraha poistettaisiin. Ed. A. Aalto on hyvä mies siinä kohden, että hän puhuu asiata silloinkin, kun hän joskus ottaa julman muodon. Sen tähden minä hänelle vastaan. Minä edellytän, että ed. Aalto ja minä hyvin voisimme sopia siitä, että rikas työnantaja ja köyhä työntekijä maksavat saman henkirahaveron. Minun silmissäni on tässä suuri yhdenvertaisuuden periaate, kun köyhäkin saattaa sanoa herrallensa: Minä olen sinun kanssasi tasa-arvoinen. Ja ed. Aalto tietää vallan hyvin, että tämä yhteiskunta siltä rikkaalta työnantajalta kyllä ottaa veroa ehkäpä ed. Aallonkin mielestä tarpeeksi. Ed. Tainiosta minulla on se käsitys, että hän on paljon parempi mies, kuin minä hän tällä kertaa lausunnossaan itsensä esittää. Minä olen varma siitä, että voisin näistäkin asioista rauhassa keskustella hänen kanssaan, mutta en tällä kertaa, kun hän noin mellastelee. Minun on sanottava lopuksi, että minulla ei ole ollut sitä ajatustakaan, että täällä pelättäisiin äänioikeuden laajentuvan, jos henkiraha poistetaan, ja että henkiraha muka pitäisi olla tämän laajentumisen sulkuna, niinkuin on viitattu. Minä olen päinvastoin kuullut, että henkirahan olemassaolo vaikuttaa sen, että äänioikeutetut pitävät huolta yksinkertaisista velvollisuuksistaan ja myös siitä, että heidän nimensä tulee ääniluetteloihin. On ollut mieluista kuulla, että vero vaikuttaa sen, että ihmiset huolehtivat myös asioistansa valtiollisen elämän alalla.

Ed. Pennanen on huomauttanut siitä, että ed. Swentorzettskillä ja jollakin toisella edustajalla ei ole pienintäkään syytä puhua minkään kontrahdin tekemisestä näissä kysymyksissä.

Ed. Wuolijoki: Ed. Virkkunen väitellään ed. Linnan kanssa ihmetteli, että joku on hävennyt henkirahan puolesta. Minun täytyy ilmoittaa, että minä olen yksi sellainen, joka olen saanut mielestäni oikein pahasti hävetä sitä, että meillä on äänioikeus kytketty henkirahan maksamiseen. Kun 1918 kapinan aikana Ruotsista ja Tanskasta tuli muutamia sosialidemokraatteja tänne keskustelemaan silloisen kansanvaltuuskunnan kanssa, niin pohja, jolta he lähtivät väittelemään, oli, että kuinka Suomessa, jossa on yleisellä, yhtäläisellä äänioikeudella valittu eduskunta, lähdetään sosialidemokraattien taholta taistelemaan tätä eduskuntaa vastaan. Tällöin Kuusinen kansanvaltuuskunnassa sanoi, että eivätkö herrat tiedä, että meillä ei ole yleistä äänioikeutta, vaan on äänioikeus kytketty verotukseen. Ja nämä eivät todellakaan tienneet sitä. Minäkään en ollut osannut valaista heitä siinä ja he nolostuivat ja tulivat syyttämään minua, kun minä en ollut sitä kertonut. Ja kyllä minä todella heidän edessään häpesin, häpesin Euroopan edessä, että meillä oli vielä äänioikeus kytketty verotukseen. Minusta olisi nyt syytä päästä tästä. Ja minä erikoisesti vetoaisin maalaisliittolaisiin, joiden hallitus nykyisen puhemiehen ollessa päämiehenä on antanut esityksen tästä asiasta, että he eivät tässä olisi vaiti, vaan myös jotakin sanoisivat.

Ed. Nurmisen: Tämän kysymyksen yhteydessä, kuten tavallisesti, aina puhutaan niistä velvollisuuksista, joita työläisilläkin pitäisi olla tätä valtiota kohtaan, mutta ei koskaan oteta huomioon, mitä velvollisuuksia työläiset jo ovat pakotetut suorittamaan valtiolle. Työläisten velvollisuuksissahan meillä ensinnäkin on elättää sellaista porvaristoa, joka ei koskaan ole isänmaallinen muuta kuin silloin, kun sen kukkarolle on siitä jotakin hyötyä. Kaikissa muissa tilaisuuksissa porvaristo on valmis pettämään tätä isänmaataan. Ei ole vielä pitkiä aikoja kulunut siitä, koska minäkin muistan, kun tämä sama porvaristo tanssi venäläisten tsaarinupseerien kanssa, piti kemuja, oli heidän kanssaan mitä parhaimmissa väleissä. Kului joitakin aikoja, niin tanssittiin saksalaisten upseerien kanssa, haukuttiin entisiä tanssi-

kavereita, ja kaikki tämä tapahtui vain siksi, että heidän etunsa vaativat näin tekemään. Tämä on sitä isänmaallisuutta, jota siellä aina todellisuudessa tehdään, myydään isänmaa vaikka minkälaisesta hinnasta, jos siitä vain tulee omaan pussiin hyötyä. Toinen velvollisuus työläisillä on se, että maksavat valtion verot. Kolmantena velvollisuutena heillä on ollut antaa keplotella itseltään äänioikeudet ja yleensä kaikki oikeudet pois. Nämä ovat niitä työläisten velvollisuuksia, joita he ovat pakotetut tälle valtiolle suorittamaan. Ja se tasavertaisuus, jota ed. Virkkunen tahtoi tässäkin rinnastaa; on sellaista tasavertaisuutta, joka työläisille tunnustetaan aina silloin, kun heidän tulee maksaa ja porvaristo on saamapuolella. Mutta silloin kun tulee työläisten oikeuksista kysymys, silloin niitä ei koskaan tunnusteta tasavertaisiksi enemmän pappissäädyn kuin minkään muun porvarissäädyn kanssa. Sellaisesta tasavertaisuudesta ei todellakaan luulisi kehtaavan puhua. Siten tämä ed. Virkkusen lausunto todellisuudessa on sellainen, jonka hän tekikin kai leikillisesti, mutta kun pappissäädvssä täytyy esiintyä aina vakavalla naamalla, niin tämäkin tuli vakavasti ulos. Ed. Virkkunen puheessaan ylpeili sillä, että tuntee sellaisen työväestöön kuuluvan henkilön, joka maksaa henkirahansa. Minä voisin sanoa: että minä olen myös kulkenut sellaisen henkilön ohii, joka on maksanut henkirahansa. Se olisi aivan yhtä asiallinen huomautus. Toiseksi ed. Virkkunen rehellisesti totesi sen, että tämä työläinen maksoi pienistä varoistaan tämän veron, totesi, että vero oli tavattoman raskas hänen varoihinsa katsoen, siitä huolimatta vaikka rahasumma ei ollutkaan suuri. Tämän minä uskon olevan aivan täyttä totta. Haluaisin vain kysyä, suorittaako ed. Virkkunen tai kukaan muu siellä oikeistossa yhtä raskasta veroa. Minä uskon, että siellä ei kukaan voi väittää maksavansa yhtä raskasta veroa, vaikkakin he rahallisessa summassa maksavat yhtä suuren summan, niinkuin henkirahassa tapahtuu. Toiseksi siihen ed. Virkkusen „me annamme”-julistukseen sietää tulla vähän lisää mainituksi. Se ei ole työväestölle mikään uusi ohjelma tämä porvariston „me annamme”-julistus, vaikkakin se tuli täällä nyt julkilausutuksi.

Sitähän on työväestö kautta aikojen saanut hyvin raskaasti kokea. Sillehän on kautta aikojen annettu, vaikkakaan ei mitään mukavuuksia, vaan sen sijaan päinvastoin. Viimeisinä vuosina, jolloin meillä „isänmaallinen” porvaristo on ollut vallassa ja hallinnut tätä maata, on työväestö saanut tästä „me annamme”-julistuksesta nauttia entistä enemmän eikä ole epäilystä siitä, että niin kauan kuin porvariston valtakausi meidänkin maassamme jatkuu, niin tästä ohjelmasta myös riittää työläisille. Siitä on yhtenä todistuksena myös ensi vuoden tulo- ja meno-arvio. Siellä todellakin annetaan työväestölle, mutta ainoastaan vankiloita, ohra-noita, suojeluskuntia, siellä annetaan paljon muita tällaisia laitoksia työläisille niskaan. Tämä on sitä „me annamme”-politiikkaa, jota sieltä niin kernaasti työläisille on annettu ja annetaan, niin kauan kuin teillä on vain siihen mahdollisuus, ja sentähden täytyy työläisillä olla vastassa „me vaadimme”-ohjelma. Ja työläiset tulevat sen ohjelman pitämään myös niin kauan kuin se on lopullisesti toteutettu. Ei ole kysymys siis mistään hyväntekeväisyydestä siltä puolelta „me annamme”-julistuksen varjolla, vaan on kysymys sellaisesta ohjelmasta, joka ei tule työläisille minään mieluisana, vaan se tulee suurina ja raskaina kärsimyksinä, eikä sellaisesta ohjelmasta luulisi ainakaan sen säädyn edustajain kerskuvan, johon ed. Virkkusenkin kuuluu. Tämän veronmaksun yhteydessä sopisi mielestäni sen säädyn, joka tässä kysymyksessä on pääasiassa porvariston taholta esiintynyt, muistaa natsa-realaisen lauseen, minkä hän mainitsi erään lesken verosta, mitenkä tämä leski maksoi kaikkein suurimman veron, siitä huolimatta, vaikka hän maksoi vain yhden ainoan pennin yhteiseen kukkaroon, vaikka rahallisesti toiset panivatkin enempi. Tämä olisi ed. Virkkusenkin muistettava myöskin muulloin eikä ainoastaan silloin, kun hän on saarnatuolissa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Helo ed. Åkerblomin kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi otettaisiin valtiovarainvaliokunnan ehdotus. Kutsun tätä ehdotusta ed. Helon ehdotukseksi.

Ed. Leino on ehdottanut, että hyväksytäisiin hallituksen esitys, mikä ehdotus kai on ymmärrettävä niin, että esitys olisi otettava käsittelyn pohjaksi. Mutta tätä ehdotusta ei ole kannatettu, joten se ei tule äänestettäväksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa käsittelyn pohjaksi suuren valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Helon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 79 jaa-ääntä ja 107 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt ottaa käsittelyn pohjaksi valtiovarainvaliokunnan mietinnön.

Sen jälkeen esitellään ja hyväksytään valtiovarainvaliokunnan mietinnössä olevan lakiehdotuksen lakiteksti, lain johtolause ja sen nimike.

Puhemies: Koska suuren valiokunnan mietintöä ei ole hyväksytty, niin palautetaan asia jälleen suureen valiokuntaan ja asian toinen käsittely tulee jatkumaan.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään nyt ja jatketaan kello 7 tänään.

Istunto keskeytetään kello 4,43 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

3) Ehdotus laiksi eräiden maaverojen lakkauttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 23 ja otetaan toiseen käsitte-

lyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 28 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 9, joka sisältää ylläsanotun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 23.

Esitellään ja hyväksytään lakiteksti, lain johtolause ja sen nimike.

Toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

4) Ehdotus laiksi julkisista kuulutuksista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 24 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 12, joka sisältää ylläsanotun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 24.

Yleiskeskustelussa kukaan ei halua puheenvuoroa.

Ensimmäisen lakiehdotuksen 1—10 §:t, lain johtolause ja sen nimike hyväksytään keskustelutta.

Toisen lakiehdotuksen 16 §, lain johtolause, voimaantumista koskeva määräys ja lain nimike hyväksytään.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi tasavallan presidentin palkkiosta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 25 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 33 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 91, joka sisältää ylläsanotun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 25.

Keskustelu:

Ed. Allila: Minun käsitykseni mukaan kuuluu tasavallan presidentti myöskin virkamiehiin, koska hän valitaan erinäisillä vaaleilla määrätyn ajaksi virkaansa, ja silloin myöskin pitäisi olla itsestään selvää, että hän myös palkka-asteikkonsa puolesta luettaisiin lähinnä niihin virkamiehiin, jotka ovat korkeimmissa palkkaluokissa. Mutta asiat eivät näytä niin olevan. Täällä Suomessa on verrattain korkeapalkkaisia, 80,000—100,000 markan palkkaan saakka olevia virkamiehiä ja luulisi, että kun presidentti saa vielä kaikenmoisia muita luontaisetuja kuten asunnot ja kaiken palvelusväen tähän ilmaiseksi, niin luulisi, että jo tällaiset tavallisen virkamiehen palkat riittäisivät presidentintöimessakin olevalle herralle. Mutta näin ei näytä olevan asialla tässä maassa, ei ainakaan porvariston mielestä. Jo nykyinen presidentin palkka, sekin on verattain korkea, 150,000 markkaa vuodessa palkkaedut ja lisäksi tasku- ja muut edustusrahat erikseen. Tämä entinen palkka olisi mielestäni jo hyvinkin riittävä, mutta kuitenkin on annettu hallituksen taholta lakiehdotus, missä tämä palkka korotetaan kaksinkertaiseksi. Käsitykseni mukaan tämä ei ole oikeata, ei ole sentähden oikeata, että samaan aikaan suuri osa Suomen työväestä, suuri osa Suomen kansasta, mitä tämä samainen presidentti tulisi hallitsemaan, ei elinikensä aikana kykene hankkimaan sitä tuloerää, minkä tämä virkamies yhdessä vuodessa saa. Jos laskemme esim. seuraavan laskutavan mukaan: Otamme työ-kuntoisen työmiehen keskimääräiseksi työajaksi 30 vuotta, käsitykseni mukaan se on aivan riittävän korkea määrä ja me tiedämme kumminkin, että suuri osa työläisistä tulee työskentelemään tässä maassa alle 10,000 markan vuosipalkalla. Jos laskee 10,000 markkaa 30 vuodelle, se on 300,000 markkaa, siis keskimääräinen työläinen tässä maassa pääsee, sittenkun on elinikensä työskennellyt, sille palkkatasolle, minkä presidentti tulisi saamaan yhtenä ainoana vuotena palkkaa, siihen luetuna vielä vapaat asunnot ja muut ylöspidot ja taskurahat mitkä ovat vielä suuremmat kuin vakituinen palkka. Siis työläisten käsityskannalta katsottuna tällai-

set suunnattoman suuret palkkojen ylennykset eivät ole sopusoinnussa sen hengen kanssa, mikä yleensä pitäisi vallita tällaisia asioita järjestettäessä. Kuten jo mainitsin, pitäisi riittää se tavallinen palkka-asteikko, minkä ylemmät virkamiehet jo nyt saavat, kun presidentin eduksi luetaan paljon muitakin luontaisetuja, mitkä nousevat verrattain suuriin summiin. Presidentin palkka, käyttövarat, asunto ja asunnon ylöspito, nousevat yli 1,700,000 markan vuodessa. Tämä on sievon summa yhden virkamiehen ylöspidoksi. Koska asia on jo nyt näin hullunkurinen, ei käsitykseni mukaan pitäisi enää asiaa hullummaksi laittaa, ei pitäisi enää korottaa voimassa olevia palkkoja. Koska kaiken todennäköisyyden mukaan kumminkin eduskunta tahtonee presidentille jonkunlaista palkankorotusta, puolustaen sitä kalliinajanlisäyksenä tai sen tapaisena. niin minä ehdotan puolestani, että eduskunta ottaisi käsittelyn alaiseksi valiokunnan mietintöön liittyvän vastalauseen, jossa ehdotetaan, että presidentin palkka olisi 200,000 markkaa ja edustusrahat 300,000 markkaa.

Ed. Helo: Minä kannatan tähtyä ehdotusta, että presidentin palkka määrätään 200,000:ksi ja edustusraha 300,000 markaksi. Tämän minä teen kahdesta syystä. Ensiksikin, mikäli olen saanut tietää, niin esim. Sveitsin presidentin palkka kuuluu olevan huomattavasti pienempi kuin tämä nytkin tehty ehdotus. Myöskin Saksassa, mikäli olen havainnut, presidentin palkka on paljon pienempi huolimatta siitä, että presidentti siellä on kuitenkin kokonaan toisenlaisessa asemassa kuin meillä. Lisäksi on otettava huomioon, että presidentillä on paitsi varsinaista palkkaa ja edustusrahaansa vielä lisäksi 200,000 markkaa käyttövaroja ja ne tietysti myöskin tavallaan on laskettava kuuluvan hänen palkkaetuihinsa. Minusta siis 200,000 markan määräraha palkkausta ja 300,000 markkaa edustuskustannuksia varten pitäisi meillä olla riittävä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Allila ed. Helon kannattamana ehdotanut, että palkka määrättäisiin 200,000

markaksi ja edustusrahat 300,000 markaksi. Tämä ehdotus voidaan ottaa huomioon, kun lakiteksti esitellään.

Lakiteksti.

Keskustelu:

Ed. Kivimäki: Suuressa valiokunnassa minä en huomannut, että lakiehdotuksen 2 momentti on ristiriidassa tulo- ja omaisuusverolaista tekeillä olevan lakiehdotuksen kanssa sikäli, että edellisen mukaan asuntoedut eivät olisi vapaat verosta, kun ne taas olisivat tulo- ja omaisuusverolain mukaan vapaat. Senvuoksi pyydän tehdä toiseen momenttiin sellaisen muutoksen, että toinen momentti tulisi kuulumaan: Presidentin palkkio ja edustusraha sekä asuntoedut ovat vapaat kaikista veroista.

Ed. Linna: Minä kannatan ed. Kivimäen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Allila ed. Helon kannattamana ehdotanut, että lakiteksti muutettaisiin siten, että presidentin palkkioksi määrättäisiin 200,00 markkaa ja edustusrahoiksi 300,000 markkaa. Kutsun tätä ehdotusta ed. Allilan ehdotukseksi. Ed. Kivimäki ed. Linnan kannattamana on ehdottanut, että lakitekstin toinen momentti saisi seuraavan sanamuodon: „Presidentin palkkio ja edustusraha sekä asuntoedut ovat vapaat kaikista veroista.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Kivimäen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska ehdotukset ovat erillisiä, niin äänestetään niistä erikseen. Ehdotan menetettäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Allilan ehdotuksen ja valiokunnan mietinnön välillä ja sitten erikseen ed. Kivimäen ehdotuksesta valiokunnan mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:**1) Äänestys ed. Allilan ehdotuksesta.**

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Allilan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 96 jaa-ääntä ja 69 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden.

2) Äänestys ed. Kivimäen ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kivimäen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Kivimäen ehdotuksen.

Lain johtolause ja lain nimike hyväksytään.

Puhemies: Koska suuren valiokunnan ehdotukseen on tehty muutos, niin asia palautetaan suureen valiokuntaan ja asian toinen käsittely tulee jatkumaan.

6) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 26 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 34 valmisteltavasti käsitelty hallituksen esitys n:o 94, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 26.

Lakiteksti.

Keskustelu:

Ed. Helo: Asian ensimmäisessä käsittelyssä olin tilaisuudessa huomauttamaan

eräistä seikoista, jotka jo muodolliselta kannalta tekevät lain edelleen hyväksymisen kysymyksen alaiseksi. Tulitikkuvero on nim. ollut voimassa aina vuodesta 1920 alkaen, mutta vero on aina hyväksytty vain vuosi vuodelta, niin että siitä on tällä tavalla vähitellen muodostunut tavallaan vakinainen vero, jonka hyväksymiseen tarvittaisiin eduskunnassa 2/3 enemmistö. Epäilemättä tämä antaa aihetta sellaiseen käsitykseen, kuin haluttaisiin kiertää hallitusmuodossa olevaa määräystä vakinaisen veron hyväksymisestä, ja tällaiseen käsitykseen saa sitä enemmän aihetta, kun kysymyksessä olevaa budjettiveroa ehdotetaan hyväksyttäväksi juuri sellaisena hetkenä, jolloin budjetin kokoonpano ei tee välttämättömäksi budjettiveron hyväksymistä, vaan päinvastoin vakinaiset verot näyttävät yllin kyllin riittävän valtion talousarvion tasapainoon saattamiseksi, vieläpä näyttävät antavan tuloja yli tarvittavan määrän siten että paraikaa on käsitteilyn alaisena valtion tulo- ja omaisuusveron tuoton alentaminen noin 50 miljoonaa markalla. Mutta paitsi tätä muodollista puolta, on olemassa myöskin asiallisia seikkoja, jotka puhuvat veron hyväksymistä vastaan. On kyllä sanottu, että tämä vero on erittäin sopiva budjettivero ja yleensäkin veroksi sopiva sentähden, että veron maksaminen ei tunnu, se kertyy ikäänkuin huomaamatta, joten se siis ei ole varsinaisesti mikään raskas vero. Tällainen käsitys ei kuitenkaan pidä paikkaansa. Vaikkakin vero kertyy kyllä miltei huomaamatta, siitä huolimatta on se varsin raskas. Jo veron tuotostakin, joka tekee noin 19 miljoonaa markkaa, voi päätää, että tämä ei ole mikään toisarvoinen verotus, vaan että sen täytyy raskaasti koskea niitä, joita vero etupäässä käsittää. Esim. Saksassa, jossa tulitikkuvero on ollut voimassa kauemman aikaa, oli veron tuotto vuonna 1919 arvioitu ainoastaan noin 22 miljoonaa saksanmarkkaa, siis miltei sama määrä, mikä veron tuotto tulisi hallituksen arvion mukaan nyt olemaan Suomessa. Vuodelta 1920 olisi veron tuotto Saksassa noussut 30 miljoonaan markkaan ja jos tätä summaa vertaa tuottoon meillä, voi siitä päätätä, että tulitikkuvero meillä on suhteellisesti paljon raskaampi, kuin mitä se on ollut aikanaan esimerkiksi Saksassa. Vielä lisäksi on

otettava huomioon, että Saksassa on verotuksen alaisena ollut ei ainoastaan pelkät tulitikut, vaan myöskin kaikki muut sytytysvehkeet ja siitä huolimatta veron tuotto vuonna 1920 ei ole noussut kuin 30 miljoonaan saksanmarkkaan.

Vero tekee meillä keskimäärin jos otaksutaan sen jakautuvan tasan kaikkien kesken, noin 6 markkaa hengeltä ja siis esim. 5-henkisessä perheessä joudutaan maksamaan tätä veroa noin 30 markkaa, siis huomattavasti enemmän kuin mitä tapahtuu esim. henkirahaan nähden. Jotta vielä paremmin kävisi selville, mitenkä raskas tulitikkuvero todellisuudessa on, voi veron tuottoa verrata eräisiin muihin veroihin, jotka niinkään samalla tavalla kuin tämä kulutusvero ovat tulo- ja omaisuusveron täydennysveroja. Siten esim. omaisuusveron tuotto on arvioitu vain noin 70—80 miljoonaa markaksi, siis ainoastaan noin neljä kertaa suuremmaksi kuin tulitikkuvero, vaikka omaisuusvero on itse asiassa miltei ainoa välitön täydennysvero varsinaiselle tuloverolle. Samaten myöskin esim. vientitullin tuotto on talousarviossa arvioitu vain noin 12 miljoonaa markaksi, siis ainoastaan jonkun verran yli puolet siitä, mitä ajetaan koota tulitikkuverotuksella. Tästä pitäisi jo käydä selville, mitenkä raskas tulitikkuvero todellisuudessa on, ja että sen täytyy koskea erikoisesti juuri vähävaraisia, koskapa tulitikut ovat siksi yleinen kulutusesine, että niitä käytetään samalla tavalla riippumatta lainkaan käyttäjän yhteiskunnallisesta tai taloudellisesta asemasta.

Onkin ollut aikanaan niin että tulitikkuveroa arvosteltaessa on kiinnitetty huomiota siihen, että se on kulutusvero, joka raskaasti painaa vähävaraisia kuluttajia, mutta on hyvin omituista, että tähän puoleen asiata on kiinnittänyt huomiota aikanaan säätyeduskunta ja vieläpä säätyeduskunnassa kaikkein voimakkaimmin aatelissääty. Samaa aikaan kuin yksikamarinen eduskunta on valmis hyväksymään tällaisen raskaan veron, ovat säädyt aikanaan ja etupäässä juuri aatelissääty tehneet raskaita huomautuksia tällaisen veron säätämistä vastaan ja olleet mukana tällaisen veron hylkäämisessä. Siitä ovat osoituksena säätyeduskunnan pöytäkirjat, jotka koskevat aikanaan tehtyä ehdotusta tulitikkuveron aikaansaamisesta. Tällai-

nen ehdotus on tehty 1891 ja silloin säädetyt lausuivat mielipiteenään, että veroa ei olisi säädettävä. Siinä yhteydessä säädetyt lausuivat mainitusta verosta seuraavaa: „Mitä tulee erittäin aksiiisiin tulitikuista, katsovat säädyt velvollisuudekseen etupäässä huomauttaa, että niiden mielestä ei ole mitään syytä laskea kansamme nis-koille uutta verotaakkaa, joka, koska se kohtaisi tarvetavaraa, suhteellisesti raskaammin tulisi kohtaamaan varattomia kansanluokkia.” Tämä oli silloisen eduskunnan mielipide tulitikkuverosta, ei yksikamarisen, vaan nelisäätyisen eduskunnan, ja kuten näkyy tästä vastauksesta, on nelisäätyinen eduskunta ollut sitä mieltä, että tämä tulitikkuvero tulisi etupäässä kohtaamaan vähävaraisia ja että se sentähden olisi hylättävä. Tämäkin vero, joka aikanaan oli nelisäätyisessä eduskunnassa käsiteltävänä, ei ole vielä edes niinkään raskas, kuin on se vero, minkä eduskunta on tänään valmis kaikesta päättäen hyväksymään. Siinä verossa oli vero määrätty tavalliselta tulitikkulaatikolta noin 0.7 penniä laatikolta, jota vastoin tämä nykyinen vero laskettuna myös kultapenneissä tulee olemaan ainakin 50 % raskaampi.

Minä jo mainitsin, että käsiteltäessä tulitikkuveroa aikanaan säätyeduskunnassa varsinkin aateliston puolelta, silloin esitettiin huomautuksia veroa vastaan, ja ehkä lienee paikallaan lukea erään säädyn jäsenen lausunto, jotta kävisi selville, mitenkä tällaisia asioita ennen käsiteltiin. Aateliston jäsen Wright lausui tulitikkuverosta seuraavaa: „Samoin kuin jokainen vero välttämättömälle kulutusesineelle painaa raskaimmin varattomia, koska vero on suurempi osa niiden tuloista kuin varakkaiden tuloista, on asianlaita sama tulitikkuveroon nähden. Toivon sentähden, että valtiovarainvaliokunta katsoo olevan aihetta muiden tulitikkuveroa vastaan puhuvien syiden lisäksi kiinnittää tarkkaa huomiota esittämäni näkökohtaan ja tutkia, eikö olisi mahdollista välttää vero.” Tämän toivomuksen lisäksi kiinnitti Wright huomiota siihen, ettei ainoastaan suoranainen verotus tule nostamaan tämän jokaisessa taloudessa välttämättömän tavaran hintaa, vaan myöskin ne määräykset, joidenka alaiseksi tulitikkuteollisuus joutuisi kysymyksessä olevan veron yhteydessä. Tä-

hän mielipiteeseen yhtyy eräs saman säädyn jäsen, koskapa kysymyksessä on välttämättömän kulutusesineen verottaminen, jonka hinnan nouseminen tulee huomattavasti rasittamaan vähävaraisia.

Tämä siis on se kanta, jolle eduskunta, nim. nelisäätyinen eduskunta on aikanaan asettanut tulitikkuveroon nähden. Vaikka vero silloin on ollut vain noin 60 % nykyisestä verosta, on se siitä huolimatta pitänyt sitä siksi raskaana vähävaraisille, että se puolestaan ei ole voinut veroa hyväksyä. Jos kerran nelisäätyinen eduskunta on täten hylännyt tämän lain, niin vielä suurempi syy pitäisi olla yksikamari-sella eduskunnalla suhtautua asiaan samalla tavalla. Vielä lisäksi on muistettava, että viime vaalit ovat suuressa määrässä tapahtuneet verohelpotusten nimessä. Useat puolueet ovat luvanneet aikaansaada verohelpotuksia ja sama lupaus on myös esitetty puolueiden vaaliohjelmissa. On tietysti silloin kysymyksessä verohelpotukset siellä, missä verot raskaimmin tunnetaan, se on vähävaraisten keskuudessa. ja juuri niiden verojen alentamiseen olisi siis kaikki syy eduskunnalla kiinnittää mitä vakavinta huomiota. Äskettäin onkin ollut kysymys eräiden verojen alentamisesta, nim. tulo- ja omaisuusveron alentamisesta, ja siinä alennukset olisivat johduneet suurimmassa määrässä varakkaimpien hyväksi, niiden hyväksi, joilla on suurimmat mahdollisuudet vero maksaa. Ikäänkuin vastapainona verojen alentamiselle tulo- ja omaisuusverossa tulee nyt esille kysymys sellaisen veron aikaansaamisesta, joka pääasiallisesti, milteipä yksinomaan, koskee vähävaraisia. Minä en usko, että tämä on sen käsityksen mukaista, joka valitsijoilla on ollut kun ne ovat vaatineet verojen alentamista, enkä minä myöskään usko, että se on niiden ohjelmien mukaista, jollainen kaikkialkin puolueilla on veroasioissa ja joissa nimenomaan puhutaan siitä, että verotus olisi saatava mahdollisimman oikeudenmukaiseksi ja että helpotuksia olisi saatava varsinkin kuluttajille ja vähävaraisille. Jos tahdotaan todellakin verohelpotuksia aikaansaada, niin mitään syytä missään tapauksessa ei ole ruveta lisäämään sentapaisia kulutusveroja, kuin mikä on tulitikkuvero, vaan olisi joka tapauksessa ainakin pidätyttävä asettamasta uusia raskaita

veroja. Minä sentähden rohkenen toivoa, että yksikamarinen eduskunta tässä asiassa ei voi asettua vanhoillisemmalle kannalle, kuin mille aikanaan nelisäätyinen eduskunta on asettunut, ja että se tulee siis viimeinkin hylkäämään tämän lakiehdotuksen, joka nähtävästi aiotaan esittää eduskunnalle aina joka vuosi uudelleen. Ehdotan, että hallituksen esitys hylätään.

Ed. Isaksson: Finland är av gammalt ett tändsticksproducerande land. Därför borde också, så tycker man, tändstickorna vara billiga här i landet. Men så är icke fallet. Vi få betala våra tändstickor dyrare här, än vad t. ex. de finska tändstickorna antagligen kosta i Syd-Afrika, trots kostnaderna för transporten den långa vägen dit nere. Orsaken till detta för den kapitalistiska samhällshushållningen icke ovanliga företeelse, att man i produktionslandet skall betala varan dyrare än vad den säljes i andra världsdelar, är den gamla för oss vanliga — en oklok skattepolitik. Det är icke för mycket sagt när man så benämner denna politik, ty att taga en tredjedel av varans pris i skatt, det borde benämnas vid ett helt annat namn.

I den borgerliga tidningspressen, liksom också i de av industrikapitalet utgivna publikationerna, än den vanliga agitationsfrasen den: „Gynna den inhemska industrin”. För detta ändamål tillställles mässor och sådant för att propagera för industrin. Man arbetar för övrigt på allt sätt för att göra de inhemska industriprodukterna kända såväl i hem- som utlandet, och för detta ändamål lägger t. o. m. staten tusentals mark i blöt. Men samtidigt som detta sker passar staten på och gör propaganda på sitt sär-egna sätt för samma industri, man lägger så pass stor skatt på industriprodukterna, att folket får avsmak för allt vad inhemsk industri vill säga. Staten bidrar således själv till att väcka avsmak för den „inhemska industrin” i stället för att underlätta dess verksamhet. Tändsticksindustrin är ju av sådan art, att den med framgång kan arbeta här i landet och tillverka tändstickor till jämförelsevis billigt pris. Att staten på detta sätt ingriper och höjer prisen för eget lands invånare, det kan icke gå i längden utan att hämna sig.

Man förstår andemeningen med denna skatt alltför väl. Andemeningen är den-

samma som med allt annat här i landet, att hårdast träffa de ekonomiskt svaga i samhället. Tändstickorna äro ju en sådan alldaglig nödvändighetsartikel, som folket i sitt arbete i verkstäderna, i fabriker, ute på fälten och i skogarna icke kan undvara. Att å en dylik nödvändighetsartikel lägga en sådan skatt som en tredjedel av varans pris, det är en form för skatteutsugning, som jag icke kan undvika att här framhålla.

I detta sammanhang kan jag icke heller undgå att påpeka den i borgarpressen ständigt återkommande polemiken mot den svenska tändstickstrusten. Skatten å tändstickor, som fritar den för export fabriceerade varan, är om något egnat att locka utländska kapitalister till landet. Genom att de utländska kapitalisterna beredas tillfälle till förmånlig exploation här i landet samt på vårt folks bekostnad därigenom bli i tillfälle att tillämpa dumpingmetoden i andra land, uppmanas blott en svår konkurrens för inhemska företag. Att sedan agitera mot samma utländska kapitalister är icke på sin plats, när man först lockat dem till landet genom förmånlig lagstiftning.

Skatten å tändstickor såg dagen då när regeringen behöfde pengar och dessutom mycket pengar för att kunna föra ståt bland de större och rikare nationerna. Att man för detta ändamål tillgrepp en så förtyvlad utväg som att höja priset för eget lands inbyggare, när man låter den del som produceras för export till utlandet gå fri från skatt, det är ett misstag, som till och med de borgerliga borde vara med om att korrigera, ty den åskådliggör hela den borgerliga beskattningspolitiken på ett slående sätt. Och isynnerhet nu, då man, att döma av de enorma stegringarna inom vissa huvudtitlar i budgetförslaget anser sig ha råd att kasta hundratals miljoner mark på företag, som icke komma att lända arbetarna till någon nytta.

Riksdagen har redan tidigare beslutat upphäva en del mindre specialskatter. Tanken har väl härvid varit den, att man så småningom, genom att göra inkomst- och förmögenhetsskatten till den enda formen för direkt beskattning, skulle komma till rättvisare beräkningsgrunder vid fördelningen av skattebördorna. Inkomst- och förmögenhetsskatten fördelar genom den sti-

gande skalan åtminstone litet rättvisare skatterna, än vad dylika skatter, som den ifrågavarande, göra det. Det följdriktiga av denna tankegång är därför det, att även den nu ifrågavarande skatten slopas. På denna grund ansluter jag mig till reservationen i statsutskottets betänkande, vilken avser förslagens förkastande.

Ed. I t k o n e n: Samalla kun minä ilmoitan kannattavani ed. Helon ehdotusta, minä pyytäisin kiinnittää huomiota eräaseen seikkaan, joka nähtävästi on kokonaan sivuutettu tätä lakia säädettäessä. Joku aika takaperin, tästä ei ole kovin monta viikkoa, sanomalehdistössä julkaistiin tulitikkutehtailijoiden huomautuksia tätä lakia vastaan. Ja tämä laki on m. m. aiheuttanut sen, että nyt näinä aikoina, jollei nyt juuri ole tapahtunut, niin ainakin tapahtuu se merkillinen seikka, että Suomen suurimmassa tulitikkutehtaassa poltetaan suuret joukot n. s. sekundatavaraa, jota ei voida laskea markkinoille sentähden, että tulitikkuvero on sama prima- ja sekundatavaroille. Täten se hinnan ero, mikä tavallisesti teki sekundatavaran kaupaksi käynnin mahdolliseksi, nyt on poistunut. Sillä vero on sama molemmille ja tavarain hinnassa silloin ei voida pitää niin riittävää eroa, että sekundatavaraa ostettaisiin. Tällä tavalla aiheutetaan suunnattomia kansantaloudellisia tappioita, sillä sellaista tavaraa, joka on muuten hyvin käyttökelpoista, voitaisiin kotimaassa erinomaisten hyvin käyttää ja se osaltaan, paitsi sitä että se aiheuttaisi hyödykkeiden tarkan kulutuksen, myöskin edistäisi vientiä ulkomaille, sillä primatavaraa voitaisiin silloin tarkemmin viedä ulos. Siten tämä sekä kansantaloudellinen että kauppataloudellinen hyöty tehdään tällä verolla mitättömäksi. Ja kun muutenkin veroa vastaan esitetään hyvin painavia muistutuksia ja kun se ei valtiotalouteen mitenkään ratkaisevasti vaikuta, niin sitäkin suuremmalla syyllä olisi vakavasti harkittava, eikö olisi aika luopua tästä verosta. Minä luulen, että eduskunta-enemmistön muodostavien edustajien olisi hyvin terveellistä tutustua niihin muistutuksiin, joita juuri erikoisesti tulitikkutehtailijain taholta on tätä veroa vastaan tehty.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Helo ed. Isakssonin kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hyljättäisiin. Koska ed. Helon ehdotus tietää koko lain hylkäämistä, josta on vakiintuneen käytännön mukaan äänestettävä lain kolmannen käsittelyn yhteydessä, niin en katso asianmukaiseksi äänestyttaa hylkäämisehdotuksesta lain toisen käsittelyn yhteydessä.

Lain johtolause ja lain nimike hyväksytään.

Lain toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi yksityisistä rautateistä yleistä keskuusliikettä varten annetun asetuksen muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 27 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 22, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 27.

Yleiskeskustelussa ei haluta puheenvuoroja.

Lakiehdotuksen 2 §, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään keskustelutta.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi rikoslain I luvun 7 §:n muuttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 96 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroja ei pyydetä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lain ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

9) Ehdotus laiksi todistelusta ulkomaan viranomaisen edessä rikosasioissa sekä ulkomaan viranomaiselle sellaisissa asioissa annettavasta virkaavusta.

Hallituksen esityksen n:o 97 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroja ei haluta.

Lain ensimmäinen käsittelyä julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

10) Ehdotus laiksi sokerijuurikkaan viljelyn edistämisestä.

Hallituksen esityksen n:o 18 johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroja ei haluta.

Lain ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

11) Ehdotus laiksi tehdastiloihin kuuluvien viljelmien lunastamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 61 johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroja ei haluta.

Lain ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

12) Ehdotus laiksi joukkotyöriitojen sovittelusta.

Hallituksen esityksen n:o 43 johdosta laadittu työväenasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Jokela: Kyseessä oleva lakiehdotus sellaisena kuin se esiintyy hallituksen esityksessä ja työväenasiainvaliokunnan mietinnössä lakimuotoon puettuna, ei oikeastaan antaisi aihetta laajempaan käsitteelyyn, koska se laadultaan on siinä määrin pyöreä, ettei se asiallisesti paljonkaan vaikuta työriitojen sovitteluun. Sen sijaan hallituksen esityksen perusteluissa, joihin myöskin työväenasiainvaliokunta on yhtynyt ja joiden perusteella sekin on mietintönsä laatinut, esiintyy koko joukko mielikiintoista, sellaista, jota ei voi ilman muuta sivuuttaa.

Kun hallituksen esityksen perusteluissa ensiksikin on todettu että käsitykset siitä, mille periaatteille tällaiset lait olisivat laadittavat, ovat huomattavasti muuttuneet, toisin sanoen, että pakkotoimenpitein ei enää uskota voitavan estää työriitojen syntymistä, niin tämä jo tuntuu aika lailla järkevältä. Oikeastaan se saattaa epäilemään, mitenkö tosiaan hallituksen esityksessä voidaan jo todeta se, että pakkotoimenpiteillä ei voida estää sellaisia kuin työriitojen puhkeamisia. Täältä vasemmalta on aina tuota samaa sanottu ja tullaan edelleen sanomaan. Ensi silmäykseltä jo näyttäisi siltä kuin äärimmäinen oikeistohallitus, jonkalainen meillä nyt on, olisi yhtäkkiä omaksunut ohjeekseen olosuhteisiin soveltuvan kannan (Ed. Paasivuori: Ei se ole tämän hallituksen esitys.). Joka tapauksessa tässä hallituksen esityksessä niin sanotaan. Hallituksen takana olevien ryhmien ei sentään pidä hermostua, sillä koko tämä hallituksen puhe on vain sel-

laista puhetta, jolla ei käytännössä ole mitään merkitystä. Vaikka muissa maissa, kuten hallituksen esityksessä sanotaan, on luovuttu pakkomääräyksin ja rangaistushkauksin yrittämästä estää työriitojen syntymistä, niin meillä ei vallasalijain taholla muita keinoja ollenkaan käytetäkään. Pohjolan ammatillisen piirijärjestön juttu on vielä verrattain tuore ja nyt saapuu joka päivä ammatillisille keskusjärjestöille ilmoituksia siitä, miten sen tai sen kaupungin poliisimestari tai jonkun piirin nimismies on estänyt laillisen rekisteröidyn ammattiosaston tai ammatillisen keskusneuvoston toiminnan ja kaikissa tapauksissa puhtaasti lainvastaisesti ilman minkäänlaisen tuomioistuimen tuomiota tai edes minkäänlaisen tutkintoa. Tämän lakiehdotuksen perusteluissa hallitus kuitenkin toteaa sen tosiasian, kuten jo mainitsinkin, että useissa maissa on luovuttu tuollaisesta menettelystä työriitojen ehkäisykeinona, vieläpä myöntää sellaisen periaatteen oikeaksikin, mutta käytäntö lyö tuota teoreettista periaatetta niin pahasti korville, että väkisinikin tekee itselleen kysymyksen: Kuka tätä maata oikeastaan hallitsee? Täytyy kysyä, tietääkö hallitus, mitä tekevät nimismiehet ja poliisimestarit, tietääkö se, että suuri osa maan poliisivirkamiehistä parhaillaan toimii vallan päinvastaisen periaatteen innostamana kuin mitä hallitus tämän mietinnön perusteluissa sanoo oikeaksi omaksuneena? Jos uskaltaisi pitää hallituksen kantana sitä suuntaa työriitojen sovitteluissa, mikä ilmenee näissä perusteluissa, toisin sanoen että pakkotoimenpiteet on jätettävä sikseen, niin sitten täytyy kysyä, tietääkö hallitus, millä tavoin tässä maassa sisäasiainministeriön alainen virkamieskunta suhtautuu hallituksen kantaan ja tietääkö hallitus edes sitäkään, mitä sisältää sisäasiainministeriön kiertokirje n:o 9 kuluvalta vuodelta? Me täällä vasemmallalla tiedämme vallan hyvin, millä tavoin te herrat siellä oikealla haluatte työriitoja sovittaa. Me olemme vallan selvillä siitäkin, mitä varten teidän lehtenne pannaan pitämään surkeaa itkua Moskovan määräyksistä ja miksi te leimaatte maanpetokseksi työväen joukkoliikkeet ja työväen järjestöt. Se homma on ehdottomasti ja eroittamattomasti yhteydessä nyt esillä olevan asian kanssa ja koko juoni onkin siinä, että

te tahdotte hävittää työväenjärjestöt, hävittää ne niin ettei olisi työväellä järjestöjä, jotka heitä yhdistäisivät, ja ettei olisi järjestöjä, jotka esiintyisivät teidän järjestöjänne vastaan. Toisin sanoen, te tahdotte edelleenkin pakkokeinoin ehkäistä työn ja pääoman välisen sovittamattoman ristiriidan puhkeamasta julkiseksi kamppailuksi, sellaiseksi kuin ovat esim. työtaistelut. Hallituksen esityksessä sanotaan, että kokemus on Australiassa osoittanut, että pakkotoimenpiteet eivät johda hyviin tuloksiin. Aivan oikein. Mutta se kokemus on osoittanut samaa paljon lähempänä ja jo paljon aikaisemmin kuin Australiassa. Me tiedämme, että Ranskassa ja Saksassa, sekä useissa muissa maissa on jo kuluneen vuosisadan aikana kokeiltu ankarilla pakkotoimenpiteillä, mutta yhä huonolla tuloksella, kun asiaa katsoo nim. porvariston kannalta. Ja silloin kun Venäjä oli teidän mieleisenne niin siellä myös pidettiin narut mahdollisimman kireällä työläisiin nähden. Eiköhan se niin ollut? Sallitte minun kysyä pidätkö nyt tulosta tyydyttävänä? Tässä hallituksen esityksessä on koko paljon ihmeellisiä julkilausumia. Tässä sanotaan m. m. näin: „Niissä maissa, missä sovitteluelin neuvottelujen jäätyä tuloksettomiksi, antaa välityslausuman, olkoonpa se sitten vain sopimusehdotus tai käyköön lopullisesta ratkaisusta. on tämä elin kokoonpanttu yhtä suuresta määrästä työnantajain ja työntekijäin edustajia.” Aivan oikein. Niin menetelään muualla ja sellaisilla välityselimillä on mahdollisuus toimia työriitain sovittelijana ja mahdollisuus saada myöskin osakseen arvontaa ja luottamusta. Miksi ei sitten hallitus esitä tämän periaatteen mukaista lakia? Se selviää tässä järempänä kun samassa esityksessä sanotaan seuraavaa: „ja kun on osoittautunut, etteivät työväen ammatilliset järjestöt, joihin pariteettiperiaatteen käytännöllinen toteuttaminen vielä olennaisemmin kuin työriitain sovittelutoimi yleensä on nojattava, meillä tätä nykyä sisään- eikä ulospäin nauti sanotulle periaatteelle rakentuvan järjestelmän menestymiselle välttämätöntä luottamusta ja arvontaa”. Näin sanotaan hallituksen esityksessä. Tämä on minusta aika paljon sanottu. Kuka voi osoittaa, että ammatilliset järjestömme eivät sisäänpäin nauti pariteettiperiaatteelle rakentuvalla

järjestelmälle välttämätöntä luottamusta ja arvontaa. Sisäänpäin ne kyllä nauttivat luottamusta niin paljon kun jotkut järjestöt sitä ikinä nauttia voivat. Siinä niiden voima onkin. Porvariston luottamusta ja arvontaa ne eivät kyllä nauti. Teille ne ovat epämieluisia ja siksi te niitä vihaatte ja vainoatte sekä petätte itseänne luulottelemalla voivanne hävittää työväen yhteenliittymisen hajoittamalla siltä julkiset joukkojärjestöt. On muuten kokonaan mahdoton ajatus odottaa tulevaisuutta sellaisia työväenjärjestöjä, jotka nauttisivat porvariston luottamusta. Jos joku sellainen järjestö on, niin se ei voi olla työväenjärjestö. Arvontaa kyllä porvaristonkin taholta nauttivat työväenjärjestöt ollessaan siksi voimakkaita, että porvariston täytyy niitä kuulla, mutta se ei ole sitä arvontaa, jota hallituksen esityksessä tarkoitetaan. Hallitus ja koko porvaristo nähtävästi odottavat työväenjärjestöjen muuttuvan sellaisiksi, että niiden avulla voitaisiin ajaa porvariston asioita. Jos ne sellaisia olisivat tai sellaisiksi tulisivat, niin silloin ne luonnollisesti nauttisivat porvariston luottoa ja arvontaa sekä sisään- että ulospäin: mutta jos hallitus ja porvaristo yleensä odottavat työväenjärjestöiltä tällaista välin muutosta, ennenkuin niiden kanssa uskalletaan pariteetti-periaatteeseen nojautuvasti lähteä työriitoja selvittämään ja muuhun kanssakäymiseen, niin siinähan teille on odottamista, on odottamista sekä nykyisille vallassaolijoille että teidän jälkeläisillenne, ja lopulta sittenkin kurki kuolee ennekuin suo sulaa.

Tässä asiassa päästäisiin ehdottomasti parhaaseen tulokseen sellaisella lainsäädännöllä, jossa kiellettäisiin työnantajat maksamasta liian pieniä palkkoja ja jos sittenkin työriitoja syntyisi, olisi sovitteluelin valittava tasapuolisesti molemmista riitapuolista.

Esillä oleva lakiehdotus ei laiksi tuluaan työriitojen sattuessa tilannetta sanotavasti muuta. Porvaristo varmaan tulee edelleenkin työriidoissa luottamaan enemmän ohraan, suojeluskuntiin ja rikkurikaarteihin kuin sosialiministeriön sovittelijoihin ja selvää myös on, että ellei työväki järjestyneenä joukkona kykene pitämään puoliansa, niin häviää se jokaisen työtaistelun. Kun minä en näe tässä laissa, sellaisena kuin työväenasiainvaliokunta on

sen hyväksynyt, sentään mitään vahinkokaan työväelle, niin saattaa sen paremman puutteessa hyväksyä huolimatta niistä ihmeellisistä perusteluista, joille se on rakennettu. Suuri valiokunta kyllä voisi poistaa näistä perusteluista nuo käytännöllisen elämän ja tosiasiajn kanssa pahimmin ristiriidassa olevat kohdat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lain ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja lakiehdotus lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

13) Puhemiesneuvoston ehdotus työsuunnitelmaksi täysi-istuntoja ja valiokuntia varten vuoden 1924 valtiopäivillä

esitellään.

Puhemies: Huomautan että käsittelyn pohjana on tässä istunnossa jaettu aikaistu kappale puhemiesneuvoston ehdotusta.

Mitä tulee asian käsittelyyn, esitellään ensin käsiteltäväksi työsuunnitelman alussa olevat pykälät kukin erikseen ja sen jälkeen kutakin valiokuntaa koskeva osa erikseen.

Menettelytapa hyväksytään.

1—4 §:t hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Perustuslakivaliokuntaa koskeva osa.

Keskustelu:

Ed. Vuokoski: Vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta ehdotan, että perustuslakivaliokunnan työjärjestyksen kolmas asia, hallituksen esitys n:o 6 laiksi edustajanvaaleista otetaan perustuslakivaliokunnan työjärjestykseen toisena asiana ja hallituksen esitys n:o 5 laiksi valtiopäiväjärjestyksen erinäisten säännösten muuttamisesta kolmanneksi asiaksi. Perustelen tämän ehdotukseni sillä, että vaalilain käsittelyn jouduttaminen sisältyi nykyistä

hallitusta muodostettaessa tehtyyn sopimukseen sekä että valtiopäiväjärjestyksen käsittelyn pohjaksi on perustuslakivaliokunta ottanut eduskunta-alotteen, joka tarkoittaa koko valtiopäiväjärjestyksen muuttamista, josta johtuu että vaalilain käsittelyyn tuskin jäänee tällä istuntokaudella aikaa, jota vastoin hallituksen esitys asiasta käsitti suurimmalta osalta muodolliset muutokset valtiopäiväjärjestykseen.

Ed. von Born: Gentemot det föreliggande förslaget till arbetsplan för innevarande riksdag, — ett ärende, som inom parentes sagt mer än tillbörligt sent kommer till riksdagens avgörande, — nödgas också jag, i likhet med den föregående talaren, framställa en anmärkning, i den del fråga är om ordningen för de till grundlagsutskottet hänskjutna ärendenas handläggning.

Såsom första ärende näst efter den redan slutbehandlade propositionen angående riksdagsmannararvode är på utskottets arbetsprogram upptagen frågan om ändring av riksdagsordningen på basen av regeringens proposition n:o 5 och riksdagsmotionen n:o 1. Av dessa innebär den förstnämnda endast särskilda av riksdagen tidigare äskade rent formella ändringar av den nuvarande riksdagsordningen, medan den senare innefattar ett förslag till fullständig, såväl saklig som formell revision av densamma. Regeringens proposition genomgicks i utskottet förliden vår i första läsningsen särskilt för sig, men har utskottet nu tagit itu med motionen och lagt denna till grund för en förnyad eller fortsatt första behandling av frågan, varvid propositionen helt skjutits åt sidan.

Detta har dock icke enligt min tanke varit sakenligt och riktigt. Regeringens propositioner böra ju enligt § 72 mom. 2 i riksdagsordningen städse företagas till behandling framom övriga av enskilda riksdagsmän väckta initiativ. Här har emellertid en enskild motion på arbetsplanen placerats långt framom ett antal regeringspropositioner. Det är visst sant, att motionen sammanhänger med propositionen n:o 5, men sammanhanget dem emellan är mycket löst och sakligt sett ytterst ringa. Inskränkande sig egentligen blott till vissa av dem båda föreslagna korrigeringar av

riksdagsordningens lagtext för dennas bringande i överensstämmelse med de förändrade förhållandena, medan motionens verkliga huvuduppgift och innebörd, åstadkommandet av en ny riksdagsordning, fastmer är och förblir för propositionen alldeles främmande samt ligger helt på sidan om det initiativ denna innebär. Jämför för övrigt propositionens motivering! Alldeles formellt sammankopplad med motionen har alltså regeringens proposition n:o 5 i själva verket endast nyttjats som en förevändning att få motionen n:o 1 angående ny riksdagsordning omedelbart upp till behandling med förbigående av andra ärenden.

Vidare bör ju enligt allmänna juridiska grundsatser det stridiga och invecklade icke få uppehålla vad som ostridigt är, eller vad som snabbare kan bringas till avgörande. Av alla de frågor som för närvarande vänta på sin beredning i grundlagsutskottet är säkerligen ingen mer stridig, svårlöst och arbetsdryg än frågan om ny riksdagsordning, vilket nogsnamt dess handläggande i riksdagen senast, då förslaget förföll, utvisar, liksom även dess behandling i utskottet nu ådagalagt detsamma. Även ur denna synpunkt sett har det alltså knappast varit välbetänt och korrekt att placera denna fråga nu såsom en av de främsta på arbetsprogrammet och därigenom för lång tid framåt fördröja alla övriga ärendens handläggande i utskottet.

För den händelse utskottet icke velat eller ansett sig kunna omedelbart slutföra handläggningen av regeringens proposition n:o 5 särskilt för sig, hade förslaget i sin vid första behandlingen erhållna lydelse lämpligen kunnat få anstå till dess motionen om ny riksdagsordning i sinom tid kommit före. Framom denna sistnämnda hade emellertid andra frågor med fullt skäl bort tagas under behandling, främst frågan om en ändring av vallagen i enlighet med regeringens proposition n:o 6. Fyra särskilda gånger har regeringen till riksdagen överlätit proposition angående ändring av vallagen i syfte att bättre tillgodose proportionaliteten. Två gånger har propositionerna av riksdagen icke medhunnits, innan nyval mellankommit, en gång har den visserligen förkastats, men under uttalande tillika från olika håll av vissa önskningsmål med avseende å ett nytt förslag i saken. Med beaktande av just dessa

önskningsmål är den nu föreliggande propositionen uppgjord. Frågan, som sålunda kan anses hava varit i riksdagen anhängig alltsedan 1921 och på sätt och vis i sin nuvarande form är av denna direkte föranledd, bör onekligen hava en viss företrädesrätt att där nu komma till avgörande framom andra frågor och i varje fall framom motionen angående ny riksdagsordning, som fastmer tidigare en gång i form av en regeringsproposition med ungefär motsvarande innehåll blivit av riksdagen förkastad. Riksdagen anhöll visst även i detta sammanhang om vissa ändringar av riksdagsordningen, men dessa gällde — jag betonar det ännu en gång — uteslutande de formella ändringar, föranledda av den nya regeringsformens stadfästelse, vilka sedermera blivit föreslagna i propositionen n:o 5, alls icke de sakliga förändringar, som avses i motionen n:o 1. Något tvivel därom, att vallagspropositionen med avseende å beredningen i grundlagsutskottet bör gå före den behandling, som i utskottet nu inslagits, borde alltså icke enligt mitt förmenande förefinnas.

Det har invänts, att en ändring av vallagen vore beroende av vissa föreslagna förändringar i riksdagsordningen. Oavsett att nu detta knappast på allvar kan göras gällande, då beroendet härvidlag torde vara mer skenbart och formellt än verkligt, så kan ju i varje fall den nya vallagen med lätthet avfattas så, att den passar även för de eventuella nya stadgandena i riksdagsordningen, närmast rörande inkallandet av suppleant i riksdagen i vissa fall, liksom även riksdagsordningen kan och bör formuleras så, att den icke hindrar tilläventyrs nödiga ansedda ändringar av vallagen. Dessa båda frågor om ändring av riksdagsordningen och vallagen hava för övrigt rätt litet gemensamt med varandra och behöva därför icke onödigtvis sammanbindas med, än mindre ställas i beroende av varandra, synnerligast som den ena gäller grundlag, den andra vanlig lag och alltså även lagstiftningsordningen i vartdera fallet är rätt olika.

Alltså, regeringens proposition n:o 6 både kan och bör handläggas före den nu upptagna motionen n:o 1 såväl i utskott som vid plenum. Saken synes mig vara så självklar och rättmätig, att därpå icke behöver spillas vidare ord.

Om nu alltså vallagspropositionens företrädare framför riksdagsmotionen kan anses fastslaget, framställer sig emellertid frågan, huruvida i själva verket propositionen n:o 6 eller tilläventyrs något annat ärende borde upptagas såsom det första på grundlagsutskottets arbetsprogram. Härvid bör observeras, att utskottet redan förliden vår behandlade regeringens proposition n:o 33 angående ålänningarnas värnplikt. I frågan hördes särskilda sakkunniga och blev lagförslaget i första läsningen genomgånget och slutbehandlat samt därpå hänskjutet till en delegation. Anständigheten synes mig fordra, att denna fråga åtminstone formellt nu upptages till fortsatt behandling såsom den första på arbetsprogrammet. Även riksdagsarbetets regelrätta gång torde kräva detta, helst i annat fall hela det grundliga arbete, som i utskottet allaredan nedlagts på saken, lätt ginge förlorat, en uppfattning, som till en början syntes råda på många håll inom utskottet, ehuru majoriteten sedan frångick den och ställde motionen främst. Blev emellertid den åländska värnpliktslagen, såsom ju onekligen borde ske, placerad som första fråga på arbetsprogrammet, innebure detta att, medan den utsedda delegationen fullgjorde sitt uppdrag, det följande ärendet på arbetsplanen omedelbart kunde upptagas till behandling. Och såsom det följande ärendet borde och kunde enligt min tanke knappast ifrågakomma annat än propositionen n:o 6 angående ändring av vallagen. Såsom innebärande i själva verket endast en eller par principiella ändringar av vallagen borde propositionen med lätthet kunna slutbehandlas under den tid Ålandslagen beredes i delegationen.

Med hänsyn till vad jag nu här haft äran framhålla ber jag alltså, därmed upprepar det förslag jag redan framställt i grundlagsutskottet, att få föreslå, att grundlagsutskottets arbetsplan måtte ändras sålunda, att de däri under punkterna 2 och 4 upptagna ärendena finge byta plats med varandra.

Jag ber slutligen få erinra om, att för nu ifrågavarande omställning även tala andra rätt vägande skäl, på vilka jag icke i detta sammanhang, lika litet som i utskottet senast, anser mig behöva närmare ingå.

Ed. E. N. Setälä: Kun perustuslaki-valiokunta lokakuun alussa käsitteli ehdotusta valiokunnan työsuunnitelmaksi lähintä aikaa varten, niin ei kukaan valiokunnassa tehnyt sellaista ehdotusta kuin minä ed. Vuokoski on nyt tehnyt eikä myöskään aivan semmoista kuin vapaa-herra von Born on tehnyt. Nykyinen työsuunnitelma hyväksyttiin valiokunnassa aivan lyhyen keskustelun jälkeen ja se perustui täysin asiallisiin syihin. Valiokunnalta oli nimittäin viime toukokuun istun-tokaudelta jäänyt kaksi keskenäistä asiaa. Ensimmäisessä lukemisessa oli käsitelty hallituksen esitys valtiopäiväjär-jestyksen erinäisten säännösten muuttamisesta ja niinkään oli ensimmäisessä lukemisessa käsitelty hallituksen esitys Ahvenanmaan asukasten luotsi- ja majakkapalveluksesta. Valiokunnan keskustelu eduskunnan syksyllä kokoonnuttua koski olennaisesti sitä, kumpi keskenäisistä asioista olisi ensi sijalle otettava. Ahvenanmaan asian ja vielä erään toisen Ahvenanmaan asian esille ottamista — näistä oli olemassa kaksi hallituksen esitystä ja kaksi edus-kuntaesitystä — näiden esille ottamista ajateltiin lähinnä sillä perusteella, että niistä arveltiin, koska ne kooltaan näytti-vät vähätoisilta, aikaansaattavan nopeasti mietinnöt. Mutta tätä vastaan huomautetiin, että Ahvenanmaan asiat ovat aina näyttäneet erinomaisen sitkeiksi, niin että saattoi olla pelättävissä että saadaan hyvin vähän aikaan, jos otetaan nämä esille. Ja senvuoksi katsoi valiokunta, että oli parempi ryhtyä tärkeämpään asiaan, nimittäin valtiopäiväjärjestyksestä koskevan asian jatkamiseen. Ja ennenkuin valiokunta saattoi ryhtyä jatkamaan hallituksen esityksen toista lukemista, sen täytyi asetua määrätulle kannalle suurempaan muutokseen tähtäävään eduskuntaesitykseen nähden. Valiokunta ei nimittäin saattanut ehdottaa molempia hyväksyttäväksi, sen täytyi joko toista tai toista ehdottaa hyväksyttäväksi ja toista raukeavaksi. Sitä paitsi valiokunnan tarkastellessa hallituksen esitystä ainakin useimmille sen jäse-nille kävi selville, ettei esitys ollut riittävä. ettei se edes voinut vahvistaa sitä käytän-töä, jota valtiopäiväjärjestyksestä poike-ten on noudatettu kaikilla valtiopäivillä sen jälkeen kuin Suomi on tullut itsenäi-seksi ja uusi hallitusmuoto säädetty.

Vaikka minä työsuunnitelmaa valiokunnassa käsiteltäessä olen oikeastaan ollut aivan passiivinen, niin katson kuitenkin velvollisuudekseni puolustaa valiokunnan ehdottamaa ja toistaiseksi noudattamaa työsuunnitelmaa, koska se on asianmukainen.

Se on asianmukainen jo sen vuoksi, että perustuslakivaliokunnan sekä nimensä että valtiopäiväjärjestyksen mukaan ensi sijassa tulee käsitellä sinne lähetetyt asiat, jotka koskevat perustuslain säätämistä, muuttamista, selittämistä tai kumoamista. Tämän valtiopäiväjärjestyksen sanoo valiokunnan varsinaiseksi ja vieläpä ainoaksi tehtäväksi. Sen jälkeen kuin Suomelle säädettiin uusi hallitusmuoto, on tietääkseni ollut ei ainoastaan yksityisten edustajain, vaan koko eduskunnan toivomuksena, että myös valtiopäiväjärjestys, maan toinen pääperustuslaki, saataisiin uudistetuksi niiden olojen mukaan, jotka uusi hallitusmuoto on luonut. Niinkuin kaikki muistavat, saavutettiin sekä tämän tärkeän asian valmistelua varten asetetussa komiteassa, jossa kaikki puolueet olivat edustettuina, että myöskin komitean mietintöön perustuvan hallituksen esityksen käsittelyssä eduskunnan valiokunnissa ja itse eduskunnassakin melkoinen yksimielisyys. Asia kaatui kuitenkin lopulta siihen, että komitean ja hallituksen esityksen ja myös perustuslakivaliokunnan ehdotuksesta poiketen tehtiin muutoksia äänioikeuden ehtoja ja määränemistöjä koskeviin kohtiin, joille ei voitu eduskunnassa saada riittäviä määränemistöjä. — Se uusi yritys asian perille viemiseksi, jonka alkuunpanijoina on edustajia kolmesta eduskuntaryhmästä, perastuu siihen, mistä valtiopäivillä keväällä 1922 voitiin yhtyä, mutta palaa nykyisen valtiopäiväjärjestyksen säännöksiin niissä kahdessa kohdassa, joihin tämä ehdotus silloin kaatui. Emme tietysti tänä päivänä vielä tiedä, onko tällä yrityksellä oleva menestystä, mutta en uskoisi, että tässä eduskunnassa enempää kuin silloisessaakaan on monta, joka ei tunnustaisi itse asian tärkeyttä.

Ehdotettu työsuunnitelma on asianmukainen myös sen vuoksi, että vaalilain uudistus on olennaisesti osa sitä uudistusta, jonka valtiopäiväjärjestyksen uudistus sisältää. Keväällä 1922 käsiteltiin valtio-

päiväjärjestystä ja vaalilakia samassa yhteydessä ja ne kuuluvatkin niin läheisesti yhteen, että vaalilain sisällys osittain riippuu valtiopäiväjärjestyksestä. Jos vaalilain uudistus tehtäisiin ennen valtiopäiväjärjestyksen uudistusta, niin täytyisi ymmärtääkseni joko ennakolta asettua määrätylle kannalle valtiopäiväjärjestyksen uudistukseen nähden taikka sitten voitaisiin johtua ristiriitaisiin päätöksiin näissä kahdessa laissa. Kun siis aivan ja yksinomaan asialliset näkökohdat ovat määränneet perustuslakivaliokunnan työsuunnitelmaehdotuksen, niin on jokaista viittaus-takin siihen, että tässä olisi kysymys jarrutuksesta — jommoisia viittauksia on ollut runsaasti näinä päivinä sanomalehdissä — katseltava suoranaiseksi loukkaukseksi valiokuntaa vastaan.

Samalla kuin ehdotan, että perustuslakivaliokunnan ehdottama ja puhemiesneuvoston puoltama työsuunnitelma tässä kohdin hyväksytään, en tietenkään voi mennä takuuseen mistään muusta, kuin että perustuslakivaliokunnan tähän saakka suorittama työ osoittaa, että valiokunta tekee parastansa. Mihin kukaan muuhun takuuseen on mahdoton mennä. Valiokunnan työtä estämään saattavat tulla monet arvaamattomat tekijät, myös valiokunnan ulkopuolelta, esim. yhteensattumiset suuren valiokunnan istuntojen kanssa, niinkään eduskunnan istuntojen tiheys j. n. e. Jos suurempaa joutuisuutta kaivataan, niin on tietenkin tarjona se menettely, johon olen tänä päivänä nähnyt viittauksia sanomalehdistössä, että valiokunta jakaantuisi kahteen osastoon, joista toinen voisi jatkaa valtiopäiväjärjestyksen käsittelyä ja toinen käsitellä vaalilakia. Jos tämä saadaan aikaan, niin kukaan ei olisi sen tyytyväisempi kuin perustuslakivaliokunta, sillä sehan sisältäisi erinomaisen suuren työn helpotuksen valiokunnalle. Mutta tämän ajatuksen toteuttaminen riippuu kokonaan siitä, voiko eduskunta antaa valiokunnalle lisäjäseniä, ja se ennakolta katsoen tuntuu vaikealta, kun eduskunnan melkein kaikki jäsenet ovat kiinni muissa valiokunnissa. Siinäkin tapauksessa, että kaksi osastoa asetettaisiin, täytyisi tietysti osastojen olla jonkinmoisessa yhteisvaikutuksessa keskenään, jotta päätökset eivät tulisi ristiriitaisiksi.

Ed. Estlander: Jag anhåller om att få understöda riksdagsman von Borns förslag.

Ed. Tuomioja: Kannatan ed. Wuoskosken tekemää ehdotusta.

Ed. Seppänen: Minun mielestäni on tästä asiasta myrsky syntynyt aivan suotta. Mutta kun näyttää siltä, että tässä yhteydessä ikäänkuin syytettäisiin erittäin porvarillisten puolueitten perustuslakivaliokunnan jäseniä, että heidän puoleltaan olisi jotain vilppiä harjoitettu, niin tekee mieleni muutama sana sanoa asiasta.

Keskusteluhan käytiin, silloin kun työsuunnitelma tehtiin perustuslakivaliokunnassa, etupäässä siitä, mitenkä saataisiin valiokunnan työlle paras mahdollinen teho ja mitenkä saataisiin paraiten jotain valmista aikaan. Muistaakseni ei kukaan kajonnut silloin kysymykseen, että pitäisi vaalilaki mahdollisimman pian saada otetuksi esille tai saaduksi uudistettuun kuntoon. Sen sijaan järkeiltiin siitä, olisiko Ahvenanmaan kysymykset vaiko valtiopäiväjärjestys ensin otettava esille. Kumpaa-kin niistä, niinkuin täällä äsken huomautettiin, oli jo aloteltu ja sentähden tuntui, että ne olisivat olleet tärkeimmät saada käsitellyiksi. On erittäin huomattava se, että silloin kun tästä asiasta oli puhe, ruotsalaisen puolueen ja edistyspuolueen edustajat, ennen kaikkea juuri he, halusivat saada Ahvenanmaan asiat ensiksi läpi menemään. Ja kuten ymmärrettävää, puheenjohtaja Setälä halusi valtiopäiväjärjestystä läpi. Sitä todistavat ne ehdotukset ja ne äänestykset, mitä valiokunnassa käytiin.

Valiokunnan pöytäkirjasta näkyy, että asian yhteydessä tehtiin kolme ehdotusta. Minä nyt asian tärkeiden tähden selostan tarkemmin tuon kokouksen. Ed. von Born ehdotti järjestelyn sellaiseksi, että ensin olisi käsitelty Ahvenanmaata koskevat molemmat kysymykset, kolmantena vaalilaki ja neljäntenä valtiopäiväjärjestys. Ed. Setälä ehdotti järjestyksen muuten samaksi, paitsi että vaalilaki tulisi neljänneksi Ahvenanmaankysymysten ja valtiopäiväjärjestyksen jälkeen. Kolmas ehdotus, joka sai ed. Niukkasen ehdotuksen nimen, taasen oli semmoinen, jommoisena perustuslakivaliokunnan työjärjestys puhemiesneuvostonkin hyväksymänä nyt

näkyy. Mutta erikoisesti tahtoisin huomauttaa siitä äänestyksestä, jota käytiin tässä yhteydessä. Kun ed. von Bornin ehdotus hylättiin ed. Setälän ehdotusta vastaan, niin ruotsalaisen kansanpuolueen edustajat ynnä ed. Pullinen toisessa äänestyksessä äänestivät sen ehdotuksen puolesta, joka asetti vaalilain neljännelle sijalle, sen sijaan että olisivat yhtyneet kannattamaan ed. Niukkasta jolloin olisivat saaneet sen toiselle sijalle. Kun se nyt saatiin vastoin heidän tahtoansa toiselle sijalle ja siihen nyt piakkoin voitane käydä käsiksi, niin ei kai liene syytä moittia ainakaan maalaisliittoa, jonka puolesta tämä ehdotus oli tehty, joka nyt on tässä saanut myös puhemiesneuvoston kannatuksen, vaalilain syrjäyttämistä. Turhaa on myös häiritä perustuslakivaliokunnan työtä vaatimalla sitä lopettamaan nyt valtiopäiväjärjestyksen ensimmäisen lukemisen, joka nyt on siksikin pitkällä, että se aivan piakkoin saatane läpi. Ja siihen lienee senkin vähemmän syytä, koska on selvää, että tämä asia pannaan jaostoon ja valiokunnassa otetaan vaalilaki aivan heti käsille työjärjestyksen mukaan. Ja että asiallisestikin, niinkuin tässä on ed. Setälä jo huomauttanut, on tarpeellista, että valtiopäiväjärjestys ensin hahmoitellaan, ennenkuin siitä riippuva vaalilaki pannaan työn alle, sehän on selvää. Ei liene siis syytä muuttaa puhemiesneuvoston ehdotusta, sillä tässä ei tietääkseni eikä minun ymmärtääkseni ole tahdottu estää vaalilain esilletulemista lähimmässä tulevaisuudessa.

Ed. Virkkunen: Minä olen samaa mieltä edustajain Vuoskosken ja von Bornin kanssa siinä, että vaalilain muutosta koskeva hallituksen esitys olisi saatava mahdollisimman pian käsitellyksi ja että olisi voimat ponnistettavat sitä varten, että tämä käsittely voisi tapahtua jo tämän istuntokauden kuluessa. On ollut viime päivinä, jolloin tästä asiasta on eduskunnan keskuudessa ollut puhetta, vain punnittavana ne keinot, joita käyttämällä tämän yhteisen tarkoituksen perille parhaiten päästäisiin. Näitä punnitessa olen puolestani tullut siihen varmaan käsitykseen, että päämäärä, siis vaalilainkin tuleminen käsitellyn alaiseksi, parhaiten saavutetaan siten, että perustuslakivaliokunnan annetaan

rauhassa työskennellä sen työsuunnitelman mukaan, minkä se itsellensä on valmistanut. Puolestani olen tullut vakuutetuksi siitä, että jos nyt, asioiden ollessa tällä asteella, hyväksyttäisiin jompikumpi niistä muutosehdotuksista, joita täällä on tehty, niin sillä päätöksellä ei edistettäisi asiaa, vaan luullakseni päinvastoin pidettäisiin. Tästä käytännöllisestä syystä minä olen puhemiesneuvostossa äänestänyt perustuslakivaliokunnan suunnitelmaehdotuksen puolesta ja tulen täällä istunnossakin niin edelleen tekemään. Uusi ehdotus on nyt se, johon ed. Setäläkin on lausunnossaan viitannut, että asioiden käsittelyn jouduttamiseksi perustuslakivaliokunta mahdollisesti jakautuisi kahteen osastoon. Minä en siitä tässä yhteydessä tahdo mitään varmaa lausua, eikä se välittömästi kuulukaan tähän asiaan. Se on kysymys, johon alote lähinnä kuuluu perustuslakivaliokunnalle itsellensä, jos se katsoo asioiden jouduttamisen tätä vaativan. Mutta minun on lopuksi sanominen olevani vakuutettu siitä, että jos hyvää tahtoa ei puutu puolella eikä toisellakaan, niin pitäisi tämä kysymys, joka viime päivinä on jonkun verran kiihtymystä herättänyt eduskuntapiireissä, osattaman johtaa sellaiseen tulokseen, johon kaikki puoleet ovat tyytyväisiä.

Ed. N i u k k a n e n: Kun täällä keskustelun kuluessa on selostettu niitä äänestys ehdotuksia, joita perustuslakivaliokunnassa on asian yhteydessä tehty, joka muuten minun mielestäni ei olisi ollut ollenkaan tarpeellista, tahdon minä huomauttaa, että se ehdotus, jonka perustuslakivaliokunta hyväksyi työsuunnitelmakseen ja joka on nyt tässä painettu, ei ollut asiallisesti allekirjoittaneen ehdotus, mutta se oli valiokunnan puheenjohtajan ja sihteerin valiokunnalle jakama ehdotus.

Ed. T a n n e r: Minä pyydän vain ilmoittaa, että sosialidemokraattisella eduskuntaryhmällä ei ole mitään muistuttamista sitä työhohjelmaa vastaan, jonka perustuslakivaliokunta on laatinut, ja se tulee äänestämään sen puolesta. Samalla en voi omasta puolestani olla ihmettelemättä sitä tavatonta intoa, jota varsinkin ruotsalainen eduskuntaryhmä ja puolue nykyään osoittaa täysin oikeudenmukaisen

äänioikeuden hankkimiseksi tähän maahan. Meidän on muistettava, että sama puolue vielä 20 vuotta takaperin, jolloin sillä oli kaikki valtiollinen valta käsissään, ei ollut halukas edes pienimmässäkään määrässä saattamaan äänioikeutta oikeudenmukaiseksi.

Ed. v. B o r n: Det synes mig vara onödigt att här framdraga vad som i utskottet sagts under den behandling där föreslagna, vilka förslag där framställtts och huru omröstningarna utfallit. Men då riksdagsman Niukkanen här förklarar, att det förslag, som sedan antogs av utskottet, icke hade honom, utan riksdagsman Setälä till upphovsman, om jag förstod riksdagsman Niukkanen riktigt, ber jag få säga, att grundlagsutskottets protokoll i varje fall vidhandengiver något helt annat. Utskottets ordförande hade tvärtom föreslagit, att Ålands-lagarna skulle upptagas först på arbetsplanen, medan riksdagsman Niukkanens förslag bl. a. innebar, att riksdagsordningen skulle upptagas till först, och vid den slutliga omröstningen segrade riksdagsman Niukkanens förslag. Det är, som jag sade, onödigt att gräla härom och framdraga dessa saker inför riksdagen. De böra icke få verka på avgörandet nu. Har grundlagsutskottet felat, så bör självfallet riksdagen, oavsett vad för övrigt försiggått i utskottet, vara oförhindrad att vidtaga nödig rättelse i saken.

Ed. P u l l i n e n: Perustuslakivaliokunnan puheenjohtajan ja ed. Seppäsen lausuntojen johdosta, mikäli ne koskevat asian käsittelyä valiokunnassa, tahdon huomauttaa, että jos ed. von Bornin ehdotus, jota minäkin kannatin valiokunnassa, olisi tullut päätökseksi, niin vaalilaki olisi jo nyt käsittelyn alaisena, jota vastoin nykyisen työjärjestyksen mukaan se tuskin ehtii näillä valtiopäivillä esille. Minun käsittääkseni tämän asian piti olla selvillä kaikilla valiokunnan jäsenillä ilman erityistä keskustelua ja ilman erityistä huomautusta kehdyistä sopimuksista, sillä niin tuoreessa muistissa täytyy niiden olla.

Ed. E. N. S e t ä l ä: Pyydän lyhyesti ilmoittaa, että se silkkipaperiluonnos, joka oli perustuslakivaliokunnan jäsenille jaet-

tu, ei ollut mikään minun esittämäni ohjelma työsuunnitelmaksi, vaan ainoastaan luettelo niistä asioista, jotka oli lähetetty perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Wiik: Koska ed. Niukkanen tahoo päästä edesvastuusta, niin tahdon auttaa häntä. Se ehdotus, joka voitti, ei ollut Niukkanen ehdotus, vaan minun.

För övrigt vill jag upplysa friherre von Born om att jag hade kunnat understöda friherre von Borns förslag, ifall det hade inneburit att vallagen skulle behandlas först, liksom jag understödde det i våras, då det förslaget verkligen gjordes. Men friherre von Born väckte icke nu något sådant förslag, utan ett annat, som jag icke kunde understöda.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Vuokoski ed. Tuomiojan kannattamana ehdottanut, että perustuslakivaliokunnan työsuunnitelmassa olevat kolmas ja toinen asia vaihtaisivat paikkaansa. Kutsun tätä ehdotusta ed. Vuokosken ehdotukseksi. Niinikään on ed. von Born ed. Estlanderin kannattamana ehdottanut, että neljäs ja toinen asia vaihtaisivat paikkaansa. Kutsun tätä ehdotusta ed. von Bornin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska nämä ehdotukset ovat vastakkaisia, niin ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Vuokosken ja ed. von Bornin ehdotusten välillä, ja kumpi näistä voittaa, asetetaan vastaehdotukseksi puhemiesneuvoston ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Vuokosken ja ed. von Bornin ehdotuksista.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Vuokosken ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos

„ei” voittaa, on ed. von Bornin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Vuokosken ehdotuksen.

2) Äänestys puhemiesneuvoston ehdotuksen ja ed. Vuokosken ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Vuokosken ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 135 jaa-ääntä ja 45 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt puhemiesneuvoston ehdotuksen.

Valtiovarainvaliokuntaa, lakivaliokuntaa, talousvaliokuntaa, laki- ja talousvaliokuntaa, sivistysvaliokuntaa, pankkivaliokuntaa, maatalousvaliokuntaa, työväenasiainvaliokuntaa, sotilasasiainvaliokuntaa ja ulkoasiainvaliokuntaa koskevat osat hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Asia on loppuun käsitelty.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon

14) Ehdotuksia kättilöiden asettamisesta maalaiskuntiin sekä niiden palkkauksesta annetun lain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen ja eduskuntaesitysten johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 1; sekä

15) Ehdotuksen laiksi asevelvollisille annettavista lomista

sisältävän hallituksen esityksen sekä ed. Niukkanen y. m. edusk. esityksen johdosta

laadittu sotilasasiainvaliokunnan mietintö
n:o 2.

P u h e m i e s: Koska edustajille on
jaettu tänään tuodut hallituksen esitykset,
voitaneen myöskin ne panna pöydälle.

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi is-
tuntoon

Ehdotuksen laiksi kirjanpitovelvollisuudesta
sisältävä hallituksen esitys n:o 99; sekä

Leimaverolain 6 §:n muuttamista
koskeva hallituksen esitys n:o 100.

P u h e m i e s: Seuraava eduskunnan is-
tunto on ensi perjantaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy klo 9.20 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:
Eino J. Ahla.

27. Perjantaina 24 p. lokakuuta 1924

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi eräiden maave-
rojen lakkauttamisesta. 648

Asia kirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 23; valtiovarainva-
liokunnan mietintö n:o 28; hallituk-
sen esitys n:o 9.

2) Ehdotus laiksi julkisista kuulu-
tuksista. 650

Asia kirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 24; lakivaliokun-
nan mietintö n:o 3; hallituksen esitys
n:o 12.

3) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta. „

Asia kirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 26; valtiovarainva-
liokunnan mietintö n:o 34; hallituk-
sen esitys n:o 94.

4) Ehdotus laiksi yksityisistä rau-
tateistä yleistä keskuusliikettä var-
ten annetun asetuksen muuttami-
sesta. 653

Asia kirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 27; laki- ja talous-
valiokunnan mietintö n:o 4; hallituk-
sen esitys n:o 22.

Toinen käsittely:

5) Ehdotus laiksi henkirahan lak-
kauttamisesta. „

Asia kirjat: Suuren valiokun-
nan mietinnöt n:ot 22 ja 22 a; valtio-
varainvaliokunnan mietintö n:o 27;
hallituksen esitys n:o 8.

Siv.

6) Ehdotus laiksi tasavallan presi-
dentin palkkiosta. 653

Asia kirjat: Suuren valiokun-
nan mietinnöt n:ot 25 ja 25 a; val-
tiovarainvaliokunnan mietintö n:o
33; hallituksen esitys n:o 91.

7) Ehdotus laiksi rikoslain 1 lu-
vun 7 §:n muuttamisesta. 654

Asia kirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 28; lakivaliokun-
nan mietintö n:o 4; hallituksen esitys
n:o 96.

8) Ehdotus laiksi todistelusta ul-
komaan viranomaisen edessä rikos-
asioissa sekä ulkomaan viranomai-
selle sellaisissa asioissa annettavasta
virka-avusta. „

Asia kirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 29; lakivaliokunnan
mietintö n:o 5; hallituksen esitys
n:o 97.

9) Ehdotus laiksi sokerijuurikkaan
viljelyn edistämisestä. „

Asia kirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 30; maatalousvalio-
kunnan mietintö n:o 2; hallituksen
esitys n:o 18.

10) Ehdotus laiksi tehdastiloihin
kuuluvien viljelmien lunastamisesta. 656

Asia kirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 31; maatalousvalio-
kunnan mietintö n:o 3; hallituksen
esitys n:o 61.

11) Ehdotus laiksi joukkotyöriito-
jen sovittelusta. 658

Asia kirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 32; työväenasiain-
valiokunnan mietintö n:o 3; hallituk-
sen esitys n:o 43.

Ensimmäinen käsittely:

12) Ehdotus laiksi kättilöiden asettamisesta maalaiskuntiin sekä niiden palkkauksesta annetun lain muuttamisesta.

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 63; ed. Gebhardin y. m. edusk. esit. n:o 29; ed. Neitiniemen edusk. esit. n:o 30.

13) Ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista.

Asiakirjat: Sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 78; ed. Niukkanen y. m. edusk. esit. n:o 32.

Esitellään:

14) Hallituksen esitys n:o 99 laiksi kirjanpitovelvollisuudesta.

15) Hallituksen esitys n:o 100 leimamaverolain 6 §:n muuttamisesta. ...

Pöydällepanoa varten esitellään:

16) Lakivaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksen johdosta huoneenvuokralaiksi.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Arffman, Haverinen, Jacobsson, Mannermaa, E. Setälä ja Vennola.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat seuraavat edustajat: yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta ed. Jacobsson ja Mannermaa, yksityisasiain vuoksi ensi tiistain istunnosta ed. Salo sekä perheessä sattuneen sairauden tähden tästä päivästä ensi keskiviikkoon ed. Arffman.

Siv.

Väläkysymys työväenjärjestöjen toimintaoikeuksista.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään ed. J. F. Aallon jättämä asianomaiselle hallituksen jäsenelle osoittama väläkysymys, jonka sihteeri lukee.

Sihteeri lukee:

Suomen Eduskunnalle.

Maamme perustuslaeissa taataan kaikille tasavallan kansalaisille yhdistymis-, kokoontumis- ja lausuntovapaus, ja voimassa olevan yhdistyslain mukaan saa Suomessa perustaa yhdistyksiä semmoisen tarkoituksen toteuttamista varten, mikä ei ole vastoin lakia eikä hyviä tapoja. Nämä yhdistykset voivat olla valtion yhdistysrekisteriin merkittyjä tai merkitsemättömiä. Suomen työväen ammatilliset yhdistykset ja poliittiset järjestöt ovat ylipäänsä rekisteröityjä. Sellaisina niillä on erinäisiä tärkeitä oikeuksia. Näitä oikeuksia ovat viranomaiset viime aikoina kuitenkin loukanneet, häiriten ja estäen yhdistysten toimintaa. Esitämme siitä eräitä esimerkkejä.

Kotkan Ammatillinen Keskusneuvosto teki 23 päivänä heinäkuuta 1924 Kotkan kaupungin poliisiviranomaisille ilmoituksen, että se järjestää Kotkassa työnjuhlan elokuun 3 päivänä. Kotkan poliisilaitos teki heinäkuun 25 päivänä sen ilmoituksen johdosta päätöksen: suostutaan. Samana päivänä sai mainittu Keskusneuvosto suostumuksen iltaman pitämiseen, joka oli aiottu järjestää saman elokuun 3 päivänä. Kotkan poliisimestari kielsi kuitenkin jo myönnetyn työnjuhlan ja iltaman pitämisen sekä teki siitä sittemmin asiakirjaan merkinnän: „Poliisilaitokselle 28 päivänä viime heinäkuuta saapuneen Viipurin läänin maaherran kiertokirjeen N:o 1037 26 päivästä samaa heinäkuuta perusteella on yllämainittu lupa peruutettu 29 päivänä heinäkuuta 1924.”

Suomen Metalliteollisuusyöntekijäin Liitto r. y:n Viipurin Teollisuusneuvoston Huvitoimikunta anoi 18 päivänä elokuuta 1924 „saada toimeenpanna tanssi-iltaman” Viipurissa saman elokuun 31 päivänä. Viipurin kaupungin poliisimestari Metsävainio antoi sen johdosta päätöksen: „Koska

anova yhdistys saadun tiedon mukaan on kommunistinen, ei anomukseen suostuta." Suomen Metalliteollisuustyöntekijäin Liitto r. y. haki tuohon päätökseen muutosta maaherranvirastosta, ilmoittaen muutoksenhakukirjelmässään, että poliisimestari Metsävainion esittämä kiellon syy ei ollut totuudenmukainen, koska ei itse liitto eikä kysymyksessä oleva liiton alajärjestö kuuluu mihinkään poliittiseen puolueeseen. Viipurin läänin maaherranvirasto hylkäsi kuitenkin tämän kantelun syyskuun 27 päivänä 1924 antamallaan päätöksellä.

Suomen Saha-, Kuljetus- ja Sekatyöväen Liiton Oitin osasto r. y. anoi lupaa iltaman pitoon viime heinäkuussa. Hausjärven nimismies kielsi sen, ilmoittaen kiellonsa syyksi, että mainittu osasto kuuluu Suomen Aamattijärjestöön, jonka nimismies sanoi olevan kommunistisen.

Viime elokuun 7 päivänä anottiin lupaa Sosialidemokraattisen Työläisnuorisoliiton Viipurin piirin piirijuhlan pitoon Vuoksenniskan työväentalolla saman elokuun 10 päivänä. Ruokolahden apulaismies kielsi juhlan pidon ja julisti Vuoksenniskan Sosialidemokraattisen Työläisnuorisiosaston lakkautetuksi, mainiten päätöksessään, „että työläisnuorisiosastolla, kuuluen Suomen kommunistiseen puolueeseen, Turun Hovioikeuden suuressa kommunistisessa jutussa antaman päätöksen mukaan, ei ole oikeutta toimia maassa, vaan on julistettu lakkautetuksi”.

Tästä päätöksestä on Sosialidemokraattisen Työläisnuorisoliiton Viipurin piirin Piiritoimikunta tehnyt kantelun Viipurin läänin maaherralle ja osoittanut, että Vuoksenniskan sosialidemokraattiseen Työläisnuorisiosastoon ei millään tavalla voida sovelluttaa nimismiehen mainitsemää Turun Hovioikeuden päätöstä, koska mainittu osasto on sosialidemokraattinen, eikä ole missään tekemisessä n. k. kommunistisen puolueen kanssa. Kuitenkaan ei osastoa ole vielä palautettu oikeuksiinsa.

Samoin on eri puolilla maata loukattu useitten työväenjärjestöjen oikeuksia. Esimerkiksi edellä mainittuja työnjuhlia, joita oli saatu pitää ahtainakin puristusaikoina 12 vuoden kuluessa, kiellettiin pitämästä myöskin eräillä toisillakin paikkakunnilla.

Asikkalan pitäjän Riihilahden, Urajärven ja Mustajärven sosialidemokraattisilta työväenyhdistyksiltä on kielletty toiminta-

oikeudet, vaikka mainitut yhdistykset eivät ole millään tavalla antaneet aiheutta tällaiseen toimenpiteeseen.

Hämeen läänin eteläisen vaalipiirin sosialidemokraattinen piiritoimikunta järjesti viime huhtikuussa toimitettuja eduskuntavaaleja varten kuluvan vuoden maaliskuussa vaalivalistustilaisuuden Asikkalan pitäjän Mustajärven työväentalolla, sekä ilmoitti, että mainittuun tilaisuuteen tulee puhumaan sosialidemokraattinen kansanedustaja Kalle Myllymäki. Asikkalan nimismies kielsi edellä mainitussa paikassa puheenpidon. Kokoustilaisuudessa poliisi-konstaapeli Juvonen, joka ilmoitti toimivansa nimismiehen määräysten mukaan, uhkasi väkivalloin hajoittaa kokouksen, ellei kieltoa noudateta. Tällä uhkauksellaan pakotti poliisi kokouksen saapuneen yleisön hajaantumaan ja esti täten vaalikokouksen pidon. Mainitun lainvastaisen, mitä törkeimmin perustuslaeissamme taatuja kansalaisoikeuksia loukkaavan tekonsa perusteeksi ilmoitti nimismies, että mainittu työväenyhdistys on kommunistinen.

Selostetuista ja niihin verrattavista työväenjärjestöjen laillisten oikeuksien loukkamistapauksista on ollut paljon kertomuksia sanomalehdissä. Epäilemättä ovat ne tai ainakin useat niistä jo sitä tietä tulleet Hallituksen ja Oikeuskanslerin tietoon. Niistä on tehty myöskin ilmoituksia suoraan Sisäasiainministerille. Suomen Aamattijärjestö ilmoitti erityisellä kiertokirjeellä, että Riihimäellä olevien ammattiosastojen, jotka kuuluvat Aamattijärjestöön, valitsema huvitoimikunta oli kielletty pitämästä siellä työnjuhlaa. Heinäkuun 28 päivänä tänä vuonna kävi Aamattijärjestön Toimikunnan valitsema lähetystö selostamassa Sisäasiainministerille tapauksia, joissa oli loukattu työväenjärjestöjen laillisia oikeuksia. Saha-, Kuljetus- ja Sekatyöväenliiton puheenjohtaja kävi tämän lokakuun 8 päivänä selostamassa, että liiton osastojen oikeuksia on loukattu ja niiden toimintaa häiritty. Sosialidemokraattisen Eduskuntaryhmän valitsema lähetystö oli kuluvan lokakuun 4 päivänä Sisäasiainministerin luona selostamassa tilannetta ja tiedustelemassa, onko hallituksen taholta odotettavissa toimenpidettä paikallisten viranomaisten harjoittaman mielivallan ehkäisemiseksi ja lopettamiseksi. Julkisuuksessa ei kuitenkaan ole näkynyt, että hal-

litus olisi ryhtynyt toimenpiteisiin työväenjärjestöjen oikeuksien turvaamiseksi.

Tällaisen oikeudettomuuden ja törkeän mielivallan ei ole sallittava jatkua. Sen vuoksi on Eduskunnan ryhdyttävä valvomaan, että Suomen kansalaisille perustuslaeissa taatut oikeudet pidetään pyhinä ja loukkaamattomina niin että jokainen saa häiritsemättä nauttia niiden suojaa ja turvaa mielivaltaa ja vääryyttä vastaan. Tätä tehtävää varten on Eduskunnan ensiksi saatava tietoonsa, miten Hallitus suhtautuu tähän asiaan.

Edellä esitettyyn vedoten pyydämme Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n 3 momentin mukaisesti esittää Hallituksen asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan välityksymyksen:

Onko Hallitus ryhtynyt tai aikooko ryhtyä toimenpiteisiin

1) palauttaakseen oikeuksiinsa ne työväenjärjestöt, joiden laillisia toimintaoikeuksia on loukattu ja

2) turvatakseen yhdistymis-, kokoontumis- ja lausuntovapauden vastaisuudessa?

Helsingissä, lokakuun 24 päivänä 1924.

J. F. Aalto.

F. J. Leino.

Puhemies: Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n mukaisesti on asia pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon.

Asia pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi eräiden maaverojen lakkauttamisesta.

Hallituksen esitys n:o 9, jota on valmistelevalisti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 28 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 23, esitellään kolmannen käsittelyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä hyväksytyn lakiehdotuksen voi eduskunta nyt joko hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Kärki: Kun viime kerralla oli täällä eduskunnassa esillä henkirahojen poistaminen, niin sosialidemokraattien taholta puhuttiin paljon sopimuksista ja lehmäkaupoista ja syytettiin meitä niiden rikkomisesta. Minä tahdon käyttää tätä tilaisuutta ensiksi sanoakseni, että maalaisliitto puolestaan ei ole tehnyt minäkäänlaisia sopimuksia eikä lehmäkauppoja tässä asiassa. Se on ollut vakuutettu siitä, että tämä oikeudellinen asia, nim. maaverojen poistaminen, tapahtuu yksistään oman oikeutensa painolla. Jos sosialidemokraatit olisivat tahtoneet, olisivat he voineet estää maaverojen poistamisen laiksi tulemisen, koska ruplavero ja kruununkymmenykset ovat perustuslain luontoisia. Mutta se olisi ollut heille itsellensäkin kaksiteräisen miekan käyttämistä, sillä maataomistavat henkilöt, jotka vielä kulkevat sosialismin lipun alla, olisivat entistä selvemmin nähneet, että sosialidemokraatit eivät välitä heidän oikeudestaan eivätkä maatalouden eduista.

Kun eduskunta tämän kuun 14 päivänä poisti kaksi maaveroa, nim. ruplaveron ja kruununkymmenykset, niin nyt on esillä muutamia erinäisiä maaveroja, enemmän semmoisia tusinaveroja, joiden tuotto ei valtiolle suuria merkitse, ehkä 700,000—800,000 markkaa vuodessa.

Vaikka Suomen talonpoika ei koskaan ole ollut orjan tai maaorjan asemassa, niin kuin monissa muissa maissa muinaisina aikoina on ollut asian laita, niin on se kuitenkin saanut kantaa kaiken kuorman ja helteen verojen maksamisessa. Ruotsin vallan aikana puristettiin sen voimat usein aivan äärimmäiseen jännitykseen. Vielä 19 vuosisadan alussa n. s. maaverot nousivat 90 %:iin kaikista valtion tuloista. Kovalla työllään, kuokalla ja auralla on Suomen talonpoikaväestö saanut raivata karun ja hallaisen maan ja raskailla veroilla on se kalliisti sen itselleen lunastanut. Historia näyttää meille, että verorasitukset olivat usein niin ylivoimaiset, että vähänkin huonon vuoden tullessa lukuisat joukot menettivät talonsa ja tavaransa valtion ulosottotoimenpiteiden kautta. Yleisesti noudatettuna periaatteena oli, että talonpoikien tuli maksaa maaveroja niin paljon kuin he vaan kykenivät joutumatta hyvinä

vuosina pois tilaltaan. Etelä- ja Lounais-Suomessa oli sellainen verollepanojärjestelmäsäännös, että puolet kaikista tuloista sai jäädä talonpojalle ja toinen puoli meni maaveroksi. Mutta tämän lisäksi tuli muita veroja. Lukkari, pappi, siltavouti, jahtivoudit ja tuomarit vaativat kappansa, jopa kävivät osittain itse ne perimässä. Ja maaverorasituksien lisäksi oli talonpoikien hartioilla vielä muita veroja, kuten maanteiden ja siltain rakennus- ja kunnossapito, kyyditys, käräjähuonemaksut ja muut sen semmoiset.

Taloudellisten ja valtiollisten olosuhteiden muuttuessa ovat raskaat maaverot paljon lieventyneet; samalla ne ovat käyneet kovin vanhanaikaisiksi ja hankaliksi. Sitäpaitsi ovat ne muodostuneet yhä enemmän epäoikeudenmukaisiksi, koska aikojen kuluessa on niihin tehty paljon mitä erilaisimpia muutoksia ja poikkeuksia. Niinpä on monin paikoin esim. Etelä- ja Lounais-Suomessa, Hämeessä ja Etelä-Pohjanmaalla, missä asutus on ollut vankinta laatua, talojen manttaaliluku ollut kovin korkea, joten sellaiset ovat saaneet maksaa suhteellisesti paljon enemmän veroa kuin muut. Usein on samallakin paikkakunnalla paljon epätasaisuutta eri tilojen kesken ollut, mikä seikka on aina herättänyt yleistä tyytymättömyyttä.

Tärkeä periaate verotuksessa on, että verotuksen tulee olla oikeuden mukainen. Kun tulo- ja omaisuusverolaki v. 1920 säädettiin, vaadittiin maalaisliiton taholta jyrkästi sitä, että talonpoikaisväestöä ei ruvettaisi rasittamaan sen jälkeen kaksinkertaisilla veroilla. Se olisi silloin voinut tapahtua kahdella tavalla: Joko niin että maanomistajille olisi myönnetty oikeus vähentää maksettavasta tulo- ja omaisuusveronsa määrästä se summa, joka siltä meni m. m. maaveroihin, tai poistamalla kaikki maata rasittavat verot. Mutta tämä maalaisliiton vaatimus hylättiin, ja siitä asti on maanomistaja-luokan täytynyt maksaa kaksinkertaisia veroja. Viljan ja luonnontuotteiden arvon korkenemisen tähden ovat n. s. maaverot yhä lisääntyneet. Kaikkien näiden lisäksi on talonpoikaisväestön pitänyt maksaa veroviljan hinnanerotusrahoja, jotka eräinä edellisinä vuosina ovat olleet korkeammat kuin kaikki maaverot. Tämä laitton ja väärä veroviljan hinnanverotusmaksu on Kallion hallituksen toimesta poistettu.

Vuokra-alueiden lunastamislain kautta ja muiden asutustoimenpiteiden kautta on tullut noin 100,000 uutta tilaa. Kaikki n. s. torpat ovat tulleet tilallisiksi, joiden on maksettava maaveroa, vaikka niiden manttaalinumero voi olla usein 0,0001 suuruisen ja veron suuruus tekisi vain joitakuita pennejä. Näin ollen on ollut varsin oikein, että ruplavero ja kruununkymmenykset ovat poistettut. Vielä mainitsen, että eduskunta on uudesta evankelis-luterilaisten seurakuntain papiston palkkauslaista poistanut vanhanaikaisen maa-alueisiin perustuvan palkkausjärjestelmän, koska se nykyaikaisen kehityksen vallitessa johtaisi aivan mahdottomuuksiin. Tähänastisen kokemuksen mukaan on yleisesti tunnustettu, että siinä onkin oikeaan osuttu.

Näinä vuosina, jolloin tulo- ja omaisuusverolaki on ollut käytännössä, on tilastollisilla numeroilla usein koetettu osoittaa, kuinka maatalous teollisuuteen verraten pääsee meillä varsin vähillä veroilla. Mutta tällöin usein unohdetaan, että maatalous, joka sivuhaaroineen elättää noin 78 % koko maamme väestöstä, maksaa veroa teollisuudelle suorittamalla teollisuuden hyväksi monia raskaita suojatulleja, ja että maatalousväki n. s. maaverojen verrat on tänä aikakautena joutunut maksamaan kaksinkertaisia, epäoikeudenmukaisia veroja, jotka kenties nousevat noin pariinsataan miljoonaan markkaan. Ja se seikka, että teollisuus on kyennyt ja yhä kykenee maksamaan huomattavan suuria veroja sekä vielä tuottamaan omistajilleen melkoisen suuria voitto-osinkoja, riippuu tavaltaan maatalousväen ahtaasta tilasta, kun sen on pakosta täytynyt, jopa polkuhinnalla myydä metsiään ja siten kuluttaa pääomiaan, joka on samalla mitä arvokainta ja säilytettävää kansallista pääomaa.

Eduskunnassa on eri asiain yhteydessä monta kertaa osotettu erikoista maatalouden arvon väheksymistä. Maatalousväestön oikeudet pyrkimykset eivät ole saaneet osakseen sitä huomiota, jota se kuitenkin ansaitsee. Kun eduskunnassa on tullut esille teollisuuden, kaupan erikoisedut tai virkamiesten aseman parantaminen tai kaupunkien etujen turvaaminen, niin ne ovat saaneet osakseen suurta huomiota ja ymmärrystä, niinkuin niistä kokonaan riippuisi maamme koko taloudellinen ja valtiollinen menestyminen ja sen tulevaisuus. Tällöin on unohdettu usein maamme talon-

poikaisväestö, josta kuitenkin on sanottava, että jos talonpoika sortuu, niin kaikki sortuu, jos taas se kestää, niin kaikki kestää.

Maalaisliitto on alusta alkaen johdonmukaisesti vaatinut, että oikeudenmukaisuutta noudattaen poistettaisiin kaikki maaverot ja manttaalirasitukset.

Nyt esillä oleva hallituksen esitys laiksi eräiden maaverojen lakkauttamiseksi täydentää sitä pyrkimystä, ja minä puolestani puollan tämän lain hyväksymistä. Toivon, että kun tulee muita tällaisia asioita, esim. tuulaakivero, että sekin poistetaan, niin silloin päästäisiin epäoikeudenmukaisista verotuksista.

Ed. Helo: Edellisen vaalisaarnan johdosta minä pyydän vain lyhyesti huomauttaa, että sosialidemokraattien kanta on aina ollut se, että kaikki ne vanhanaikaiset verot, jotka ovat menettäneet merkityksensä tulo- ja omaisuusveron säätämisen jälkeen, olisi yhdellä kertaa poistettava. Mikäli ed. Kärki ei tätä asiaa tunne, niin minä kehoitan häntä lukemaan sitä vastalauseetta, minkä sosialidemokraattiset edustajat aikanaan liittivät valtiovarainvaliokunnassa tulo- ja omaisuusverolaista annettuun mietintöön. Siinä vastalauseessa nim. juuri tehdään ehdotus kaikkien näiden verojen poistamisesta. Ja sosialidemokraattien kanta onkin koko ajan ollut se että ne eivät vastusta näiden maaverojen poistamista, jotka kuitenkin koskevat suurimmaksi osaksi varakkaimpia, kunhan vain samassa yhteydessä myöskin henkiraha poistetaan. Tämä on sosialidemokraattien vanha kanta ja tällä kannalla he ovat myöskin pysyneet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta hyväksyy toisessa käsittelyssä päättämänsä lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi julkisista kuulutuksista.

Hallituksen esitys n:o 12, jota on valmistelevasti käsitelty lakivaliokunnan mie-

tinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 24, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Eduskunta hyväksyy toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi tulitikkuverosta.

Hallituksen esitys n:o 94, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 34 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 26, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Helo: Niillä perusteilla, jotka esitettiin lain toisessa käsittelyssä, ehdotan että laki hylätään. Tässä samassa yhteydessä pyydän huomauttaa eräästä ilmoituksesta, joka oli eilispäivänä Helsingin Sanomissa ja jossa mainitaan että osakeyhtiö Savo on pakotettu polttamaan tulitikkuja, sekundatavaraa, jonka arvo kaikkiaan on noin puoli miljoonaa markkaa, sen johdosta, että vero tästä määrästä tulisi nousemaan jokseenkin samaan määrään, nim. noin puoleen miljoonaan markkaan. Tämä on lisäosotus siitä, että tulitikkuvero on tosiaankin epäkäytännöllisesti järjestetty ja teknillisesti mahdoton ja että eduskunnalla on kaikki syy yksistään teknillisistä syistä poistaa vero käytännöstä. Minä sen tähden ehdotan että tämä veroesitys hylätään.

Ed. Itkonen: Minä pyydän kannattaa ed. Helon tekemää ehdotusta. Minä jo asian aikaisemmassa vaiheessa huomaustin tästä samasta seikasta ja sillä perusteella pyysin siihen kiinnittämään tarkempaa huomiota. Sitä kuitenkin ei ole tehty. On huomattava että ed. Helon mainitsema määrä koskee vain yhtä ainoata maan tulitikkutehdasta, tosin suurinta, ja sen tuotannossa jo aiheutetaan noin puolen miljoonan markan tappio, kansantaloudellisen tappion lisäksi. On varmaa, että jos muut

tulitikkutehtaat otetaan huomioon, niin tämän verotuksen tuottama tappio on hyvin huomattava.

Ed. Allila: Minä myöskin yhdyin kannattamaan ed. Helon ehdotusta.

Ed. Virta: Luovun.

Ed. Lohi: Sellainen asiantila, josta täällä ed. Helo huomautti, ei tietystikään ole kansantaloudellisesti suosittava, että käyttökelpoista tavaraa on tuhottava satojentuhansien markkojen edestä. Mutta minä luulisin että tämän ei välttämättömästi tarvitsisi johtaa siihen, että koko tulitikkuveroa koskeva laki olisi hylättävä. Rohkenen toivoo että hallitus kiinnittää tähän asiaan huomiota ja ryhtyy toimenpiteisiin, ja minä uskon että eduskunta tulee siinä suhteessa auttamaan, jos hallitus esittää sellaisia keinoja, että eduskunnan apua tarvitaan, ettei tällaista tarvitse tapahtua, vaikkakin tulitikkuverolaki hyväksyttäisiin.

Ed. Itkonen: On varmaa, että jos hallitus saa tämän veron vuodeksi eteenpäin, se ei tule korvaansa heilauttamaan asian korjaamiseksi. Mutta varma on, että jos eduskunta nyt hylkäisi lain, niin hallitus joko silloin järjestää muulla tavalla tulo- ja menoarvion tai tuo sellaisen esityksen eduskunnalle, jossa epäkohdat on korjattu.

Ed. Makkonen: Tulitikkuvero on käsitettävä etupäässä ylellisyysverona. (Naurua eduskunnassa.) Tulitikkujahan käyttävät pääasiassa tupakkamiehet, yksi tupakkamies käyttää tulitikkua enemmän kuin 10 henkinen perhe, sentähden olisi tulitikkuvero hyväksyttävä.

Ed. Juutilainen: Minuakin on ihmetyttänyt se seikka että Savon tulitikkutehdas ilmoittaa polttavansa puolen miljoonan markan edestä valmiita tulitikkua. Ja edelleen sama uutinen, joka tämän kertoo, ilmoitti, että valtioneuvosto ei ole suostunut sen anomukseen saada järjestää asia jollain toisella tavalla, että nämä tulitikut tulisivat käytäntöön. Minä hyvin mielelläni kuulisin asianomaiselta ministe-

riltä, mitä vaikeuksia ja mitä esteitä on olemassa, että tuollainen ilmeinen haaskaus voitaisiin välttää.

Valtiovarainministeri P u l k k i n e n : On tietysti hyvin valitettavaa, että nykyään voimassa olevan lainsäädännön perusteella ei voida antaa huojennusta tulitikkuveron suorittamiseen nähden niille lajittelemattomille ja toisarvoisille tulitikuille, joista tässä istunnossa on puhuttu. Mutta tulitikkuveroa käsittelevä laki ei anna valtioneuvostolle tilaisuutta järjestää tätä asiaa. Voidaan nyt kysyä, minkä tähden ei hallitus ole tehnyt eduskunnalle esitystä, että tulitikkuveroa koskeva laki uudessa muodossa voisi järjestää tämän tällaisen asian veron alentamisen muodossa? Kun Osakeyhtiö Savon anomus esitettiin valtioneuvostossa, niin tämä pyyntö aluksi tuntui hyvinkin luonnolliselta, ja se keskeyttikin hallituksen esityksen lopullisen valmistelun, jotta päästäisiin selville, onko ja missä muodossa Osakeyhtiö Savon esitykseen suostuttava. Lähempi tarkastelu kuitenkin osoitti, että kerrottuun menettelyyn kernaasti ei voitu suostua ilman että samalla loukattaisiin muita tärkeitä näkökohtia.

Toisarvoisia ja lajittelemattomia tulitikkua jää nykyaikaisissa tulitikkutehtaissa noin 7 % koko valmistusmäärästä. Voimassa olevassa laissa ja myöskin ensi vuodeksi ehdotetussa laissa on vero 10 penniä pakkaukselta, joka pakkaus sisältää korkeintaan 70 tulitikkua. Kaupoissa ei kuitenkaan löydy rasioita, joissa olisi niin monta tulitikkua, koska maamme tulitikkutehtailijat ovat katsoneet etunsa mukaisesti sijoittaa rasioihin vain noin 50 tulitikkua. Niissä lajittelemattomissa ja toisarvoisissa tulitikuissa, jotka jätettiin valtioneuvoston nähtäväksi ja joihin nähden O. Y. Savo pyytää verohuojennusta, havaittiin olevan noin 8 % tarkoitukseen kelpaamattomia.

Jos lähdetään tästä prosenttiluvusta, niin olisi veroa alennettava vain 1 pennillä rasiaa kohti, kun sen sijaan O. Y. Savo vaatii aina 50 %:n alennusta. Valtiovarainministerin käsityksen mukaan voisivat tehtailijat, lisäämällä tikkujen lukumäärän 70:ksi, koko lailla lieventää veromääräyksiä ja siten saada aikaan vastaavan alennuksen verotuksessa. Tämä siis on se

muoto, jossa tulitikkutehtailijat voivat saada suhteellisen ja oikeutetun alennuksen eikä heidän pidä O. Y. Savon esittämällä perusteella vaatia itsellensä 50 %:n alennusta.

Tämän lisäksi tulee, että yhtäjaksoista tulitikkuvuorotarkastusta tehtaissa tätä nykyä ei ole, eikä voida aikaansaada ilman suuria lisäkustannuksia. Näin ollen myöskään ei voida tarkasti valvoa alarvoisten tulitikkujen valmistusta ja myyntiä. Sitä paitsi on vielä mainittava se tärkeä seikka, että on sangen vaikea määrittellä, milloin eri tehtaiden tuotteet ovat heidän prima- tai sekundavalmistettaan ja O. Y. Savon ehdottaman menetelmän soveltaminen johtaisi siis siihen, että suurin osa tulitikkuverosta annettaisiin anteeksi ainakin puolella määrällä. Mutta tämä alennus tulisi hyödyttämään vain tehtailijoita, mutta ei kuluttajia niinkuin on edellytetty. Sitäpaitsi tiedusteltiin tässä asiassa myöskin maamme muiden tulitikkutehtailijoiden mielipidettä, ja ainakin alkulausunnot, jotka saatiin eräiltä muilta tulitikkutehtailijoilta, eivät olleet sen suuntaiset, että olisi ollut aihetta suostua O. Y. Savon esitykseen. Näissä lausunnoissa viitattiin nimittäin siihen, että tällaisen edun myöntäminen voisi olla omiansa edistämään epärehellistä tehtailijaa, mutta ei edistäisi sitä tehtailijaa, jolla on pisimmälle kehittynyt tekniikka tehtaassaan, joka on järjestänyt tehtaansa mallikelpoisimmalle kannalle ja jossa tulitikkujen valmistus on tehokkaan valvonnan alaisista ja ensiluokkaista. Näin ollen hyvä koneisto ja etevä tehdashallinto tulisi huonompaan asemaan kuin se tehdas, joka ehkä tullialennuksen perusteella koettaisi mahdollisesti edistää lajittelemattomien ja toisarvoisten tulitikkujen valmistusta.

Näillä perusteilla ja kun oli kiirehdittävä tulitikkuverolain esityksen antamista, ei valtioneuvostossa tultu muuhun tulokseen kuin että oli uusittava nykyään voimassa oleva tulitikkuveroa koskeva laki.

Ed. Itkonen: Rahaministerin puheenvuorosta me kaikkein parhaiten huomaamme, että valtioneuvosto ei kykene tai ei halua järjestää tätä asiaa niin, että kansantaloudelliset tappiot vältettäisiin. Hallitus suosittelee sellaista menettelyä, että tulitikkutehtailijat rupeaisivat laatikoihin

panemaan 70 tulitikkua. Mutta mikäli minä olen tulitikkuteollisuutta tuntevilta kuullut, niin siirtyminen 70 tikun rasioista 50 tikun rasioihin on johtunut siitä, että ulkomaiden kaupassa ja ulkomaiden markkinoilla eivät 70 tikun rasiat käy kaupan, vaan täytyy välttämättä olla 50-tikun rasioita, koska ulkomaan markkinoilla on niihin totuttu. Ja jos suomalainen teollisuus tahtoo tässä kehittyä vientiteollisuudeksi ja menestyksellä kilpailla ulkomaisen teollisuuden kanssa, niin sen täytyy noudattaa tätä ulkomaiden markkinoilla totuttua pakkaustapaa. Sentähden ei nykyinen tulitikkutehtaiden käytäntöön ottama rasia ole niin helposti muutettavissa. Minusta olisi paljon helpommin muutettavissa vero sen mukaan, mitä markkinoilla tavallinen tavara vaatii, eikä tavaralan laatua muutettava sen mukaan, miten verolaki on satuttu joskus maailmassa kirjoittamaan. Kyllä rahaministerin puhe minusta kaikkein parhaiten todistaa sen, että, jos eduskunta tahtoo valvoa tärkeitä kansantaloudellisia etuja, sen täytyy hylätä tämä esitys nyt ja vaatia, että hallitus järjestää tämän asian, sillä minä olen vakuutettu siitä, että se on järjestettävissä.

Valtiovarainministeri P u l k k i n e n: Minä unohdin äskeisessä lausunnossani huomauttaa, että hallitus luonnollisesti ei tahdo pysyä kylmäkiskoisena kotimaiseen tulitikkuteollisuuteen nähden, mutta löytyy muita keinoja, joilla voidaan edistää kotimaista tulitikkuteollisuutta paljon tehokkaammin kuin se tapa, jota täällä on suositeltu. Juuri näinä päivinä hallitus käsitellessään tullitariffia m. m. myös ottaa harkittavakseen keinot kotimaisen tulitikkuteollisuuden toiminnan edistämiseksi.

Ed. Reinikka: Ed. Itkonen täällä jo mainitsi ne syyt mistä johtuu, että maamme tulitikkutehtaiden valmistus on 50 tikun pakkauksissa. Tosin ei ole mahdoton kotimaisia markkinoita varten valmistaa 70 tikun pakkauksia, mutta se ei käy päinsä ilman suurempia kustannuksia, sillä kun useimmat tehtaot valmistavat vientiä varten tavaraa, ovat koneet monteeratut 50 tikun pakkausta varten eivätkä ne ilman suurempia kustannuksia ole muutettavissa 70 tikun tai jonkin muun määrän pakkaukseen. Minun käsittääkseni sekunda-

tavaran mahdollon kauppaaminen johtuu pääasiallisesti siitä, että tulitikkumarkkinat kotimaisilla markkinoilla epäterveen kilpailun takia, jonka ruotsalainen tulitikkutrusti on saanut aikaan, ovat menneet sellaisiksi, että on kannattavampaa hävittää nämä sekundatavarat polttamalla kuin myydä. Mehän tiedämme, että kilpailu on mennyt niin pitkälle, että ruotsalainen tulitikkutrusti eräissä paikoissa maata myy tulitikkuja puntin siitä hinnasta, mikä on valtiolle menevä vero, siis markasta. Silloinhan jokainen ymmärtää, että kun näin epäterveelle kannalle asiat menevät, on mahdollonta varsinkin sekundatavaraa kotimaisilla markkinoilla myydä. Sen lähettäminen ulkomaille, jossa markkinat ovat vielä tyydyttävät, ei voi tulla kysymyseenkään. Minun mielestäni hallituksen olisi syytä kiinnittää vakavaa huomiota siihen epäterveeseen kilpailuun, mitä tässä vieras teollisuudenharjoittaja kotimaiseen teollisuuteen nähden harjoittaa, ja käyttää niitä keinoja sen estämiseksi, mitä hallituksella mahdollisesti on.

[Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Helo ed. Itkosen kannattamana ehdotanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Helon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on hyväksytty toisessa käsittelyssä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on ed. Helon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 112 jaa-ääntä ja 78 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä toisessa käsittelyssä päättämänsä lakiehdotuksen.

Lain kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi yksityisistä rautateistä yleistä keskuusliikettä varten annetun asetuksen muuttamisesta.

Hallituksen esitys n:o 22, jota on valmistelevalle käsitelty laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 4 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 27, esitellään kolmannen käsittelyyn.

Eduskunta päättää hyväksyä toisessa käsittelyssä hyväksymänsä lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi. Asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi henkirahan lakkauttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 22 a ja otetaan jatkuvaan toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 22 ja valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 27 valmistelevalle käsitelty hallituksen esitys n:o 8, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 22 a. Mietinnöstä näkyy, että suuri valiokunta on päättänyt yhtyä eduskunnan asiassa tekemään päätökseen.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi tasavallan presidentin palkkiosta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 25 a ja otetaan jatkuvaan toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 25 ja valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 33 valmistelevalle käsitelty hallituksen esitys n:o 91, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 25 a. Mietinnöstä näkyy, että suuri valiokunta on päättänyt yhtyä eduskunnan asiassa tekemään päätökseen.

Asian toinen käsittely pidettäneen päättyneenä?

Puheenvuoron saatuaan lausuu:

Ed. Allila: Minä uudistan ensimmäisessä käsittelyssä tekemäni ehdotuksen, että presidentin palkka määrättäisiin 200,000:ksi ja edustusrahat 300,000 markaksi. Käsitykseni mukaan ei pitäisi lähteä näin pienen maan kilpailemaan suurten maitten kanssa tässä kysymyksessä. Jos ulkomaitten hallitsijat saavatkin tällaisia palkkoja, niin ei ainakaan näin pienen maan kuin Suomen pitäisi lähteä myöntämään presidentille oikeutta saada näin suuria palkkoja. Se on mielestäni aivan kohtuutonta ja epäjohtonmukaista.

Puhemies: Koska suuri valiokunta on yhtynyt eduskunnan ennen tekemään päätökseen, niin ei voida uusia ehdotuksia jatkettussa toisessa käsittelyssä enää tehdä.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi rikoslain 1 luvun 7 §:n muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 28 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 96, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 28.

Lakiehdotuksen 7 §, lain johtolause ja lain nimi kehyksytään järjestänsä keskustelutta.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi todistelusta ulkomaan viranomaisen edessä rikosasioissa sekä ulkomaan viranomaiselle sellaisissa asioissa annettavasta virka-avusta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 29 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 5 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 97, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 29.

Yleiskeskustelussa ei haluta puheenvuoroja.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä 1—5 §:t, lain johtolause ja lain nimi kehyksytään järjestänsä keskustelutta.

Lain toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi sokerijuurikkaan viljelyksen edistämiseksi.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 30 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 18, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 30.

Yleiskeskustelu:

Ed. Schaubman: Jag har i stora utskottet intagit den ståndpunkten, att detta lagförslag borde av riksdagen avböjas. Jag vet mycket väl att förslaget här om i plenum skall framställas vid tredje behandlingen, men jag anser mig nu redan böra meddela de anmärkningar jag har emot lagförslaget, så att icke yrkandet på avslag i tredje behandlingen skall framstå såsom en överrumpling.

Detta lagförslag kallas lagen om befrämjandet av sockerbetsodlingen, men i själva verket är det här fråga om en lag om understödande av Finska Råsockerfabriks A. B. Det är fråga om att understöda en industri, som jag redan tidigare här tillä-

tit mig karakterisera såsom en bortskämd industri, och denna bortskämda industri har lyckats inbilla agrarerna i kammaren, att dess intresse är solidariskt med de agrariska. Emellertid är det uppenbart, för alla utom måhända de största agrofantasterna, att Finland icke är ett land där sockerbetsodling i stort sett lönar sig. Finland kan icke jämföras, såsom regeringen tyckes vilja göra gällande, med t. ex. södra Sverige, Danmark eller norra Tyskland. Sockerbetsodlingen i detta land måste alltid inskränka sig till ett mycket litet territorium, till en mycket liten del av södra Finland. Det är vid sådant förhållande också klart att en råsockerindustri icke skall löna sig, och därför fordrar man statens ingripande.

Emellertid, såsom jag redan framhöll, här är faktiskt fråga blott om en enskild fabrik. Om denna fabrik säges det i propositionen, att dess ställning är jämförelsevis solid, men dock icke tillräckligt stark för verksamhetens fortsättande under nuvarande förhållanden. Detta uttryck „jämförelsevis solid” är något svårt att förstå; man måste i alla fall anse att soliditeten hos bolaget har stärkts betydligt genom det förhållande, i vilket bolaget nyligen har kommit till Finska Sockeraktiebolaget, en av de mest lukrativa affärer i detta land. Om åter med „jämförelsevis solid” avses att bolaget icke har goda affärer utan snarare är fallfärdigt, så finnes säkert ingen anledning från riksdagens sida att förfara på samma sätt i detta fall som riksdagen i tiden gjorde med Städernas hypotekskassa. Vi veta att detta kostade staten åtskilliga miljoner och dessutom drog med sig en lagstiftning, som har varit synnerligen olycklig och mindre hedrande för landet.

Det är för övrigt rätt egendomligt med motiveringen till propositionen. Propositionen är skriven såsom om här helt enkelt vore avtryckt Finska Råsockerfabriks Aktiebolagets inlägga. Den som läser t. ex. det sista stycket i motiveringen till propositionen finner att i själva verket kopisten har glömt att han har skrivit en regeringsproposition, glömt det till den grad, att när Finska Råsockerfabriks A. B. i sin inlägga har talat om „detta år” och därmed menat 1923, så accepterar kopisten och regeringen detsamma, fast under pro-

positionen står 11 januari 1924. Hela tiden talas blott om „fabriken”, icke vilken fabrik, ty det är naturligtvis fabriken själv som har skrivit det och den anser sig icke böra för varje gång nämna sig själv vid sitt namn.

Men så står här i detta sista stycket i propositionens motivering någonting som jag icke för min del åtminstone kan fatta, och det är det, att rörelsen skulle löna sig, därest fabriken till sitt förfogande skulle erhålla 2 å 3 gånger mer betor än „detta år”, d. v. s. än år 1923. Nu framgår emellertid av en statistik i första stycket av motiverarna, att år 1923 sockerbetsskörden uppgick till omkring 5 miljoner kilo, år 1922 till 11 1/2 miljon och år 1921 till nära 15 miljoner. Det ser således ut som om Finska Råsockerfabriks A. B. under 1921 och 1922 skulle hava förfogat just över den mängd betor, som den nu beklagar sig över att den icke mer har fått, och som den uppger sig behöva för att affären skall gå, men det oaktat lönade sig icke åren 1921 och 1922 heller för fabriken. Vi veta att vi redan tidigare hava fått bispringa fabriken och delvis också fått avböja dess oblyga anspråk på statshjälp.

Jag kan för min del icke förstå huru den agrariska fläkten har blivit så stark också bland agrarutskottets socialdemokratiska ledamöter, att detta lagförslag nu, trots sin egendomliga motivering och trots dess uppenbara syfte att gynna en enskild affär, enhälligt tillstyrkts. I stora utskottet var det på samma sätt endast några få, egendomligt nog, några få av de svenska representanterna, som motsatte sig lagförslaget antagande.

Jag skall som sagt förbehålla mig att vid tredje behandlingen yrka på lagförslaget förkastande.

Ed. Rosenberg: I anledning av rdgsm Schaumans yttrande om att propositionen i vederbörande utskott har blivit enhälligt antagen, får jag meddela, att vänsterrepresentanten därstädes nog inlämnade reservation, men den blev utesluten till följd av ett formfel. Vi ha hela tiden varit av samma åsikt att nämnda lag egentligen ingenting annat är än ett understödande av industriföretaget i fråga och att odlarna i själva verket icke komma att få någon del av det påtänkta understödet.

Därför kommer jag också att ställa mig bakom förslaget om förkastande av lagförslaget vid dess tredje behandling.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Esitellään lakiehdotuksen 1 §.

Keskustelu:

Ed. Sch auman: Jag skulle föreslå, att till denna paragraf i början fogas ordet „inhemsk” — „inhemsk sockerbetsodlare som levererar” o. s. v.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Schauman ehdottanut, että pykälän alku kuuluisi: „Kotimainen sokerijuurikkaanviljelijä” j. n. e. Mutta tätä ehdotusta ei ole kannatettu, joten se ei tule äänestettäväksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

1 § hyväksytään.

2—5 §:t, lain johtolause ja sen nimike hyväksytään keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi tehdastiloihin kuuluvien viljelmien lunastamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 31 ja otetaan toiseen käsitteilyyn siinä sekä maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 61, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Yleiskeskustelu:

Ed. Sirola: Nyt esillä olevassa laissa käsitellään ainoastaan seitsemän tilan lunastusasiaa ja nämä tilat ovat vielä kotoisin niiltä ajoilta, kun Ruotsin vallan aikana Suomen maataloja alettiin perinnöksi ostaa. Kysymyksessä ole-

vat tilat sijaitsevat lähellä rautatehtaita, jotka etuoikeudella saivat yksityistenkin tilojen metsämaita hallita hiilenpolttoa varten ja näin ollen estettiin yksityisiltä tilanhaltijoilta niiden perinnöksi lunastamisoikeus ja tämä oikeus myönnettiin tehtaille. Kysymyksessä olevat seitsemän tilaa ovat vielä alkuperäisen haltijojen perillisten ja osittain uusien viljelijöiden hallussa, mutta ovat vielä samanluontoisina tiloina. 5 päivänä kesäkuuta 1759 sovintokirjalla suostuivat silloiset tilojen haltijat luovuttamaan tilojen perinnösilunastamisoikeuden tehtaille ehdolla, että he itse ja heidän perillisensä saisivat jatkuvasti viljellä tilojen viljelysmaita, joka heille myönnettiin, sekä rajoitettu oikeus metsänsäilytykseen. Olisi oikeudenmukaista, että tehdastilat, jotka ovat itsenäisiä maakirjajäseniä, saisivat lunastaa tilansa kaikkineen mitä niihin kuuluu. Ja toinen asia, että niillä olisi, kuten hallitus esityksessään vetoaa, oikeus vaatia, että hinta määrättäisiin soveltuvilta kohdilta niin kuin 15 päivänä lokakuuta 1918 annetun lain 11 §:ssä säädetään, kun mielestäni kysymyksessä olevat tilat ovat sen luontoisia tiloja, joiden haltijain oikeus olisi rinnastettava perintötorpan vuokraajiin. Minä tulen yksityiskohtaisessa käsitteilyssä ehdottamaan, että lunastushinnan määräämiseksi 2 §:ään lisättäisiin lunastuslain 17 §, sillä 17 §:ssä säädetään, että alue, joka on luovutettu perintöosuuden vastikkeena hallittavaksi ilman vuokramaksua, erotettakoon itsenäiseksi tilaksi tämän lain säännösten mukaan lunastushintaa suorittamatta, jos se on edelleen alkuperäisen haltijan tai hänen perillisensä hallussa. Nämä eivät ole sen luontoisia tiloja, mutta pykälässä jatketaan edelleen: Sama olkoon laki, jos alue on annettu vuokralle, jatkuvasti perinnöllisellä vuokra-ajalla, siihen katsomatta, kuka vuokra-alueetta lunastusta vaadittaessa hallitsee. Ja tilojen haltijat on pidettävä oikeastaan perintötorpan haltijan arvoisina siihen nähden, että he ovat juuri tuossa luovutuskirjassa nimenomaan sillä ehdolla luopuneet tilojen omaksi lunastamisesta, että heille on varattu jatkuva, perinnöllinen oikeus tilojensa viljelemiseen.

Ed. Österholm: Med anledning av den senaste talarens andragande vill jag i

korthet endast meddela, att den synpunkt han här framförde i plenum har han också utvecklat i utskottet, men att utskottet likväl, bland annat i stöd av den juridiska utredning, som i ärendet förebragts, ansåg att 17 § i lagen av den 15 oktober 1918, om vilken rdgsm Sirola har talat, icke kan hava tillämpning på lägenheter av den natur som här är fråga om.

Ed. Sunila: Kysymyksessä oleviin tiloihin on tehtailla omistusoikeus, ne kun ovat aikoinaan saaneet ostaa nämä tilat kruunulta perinnöksi. N. s. tehdastilallsilla on vain hallintaoikeus tilojen viljelyyn ja rajoitettu metsänkäyttöoikeus, nim. oikeus käyttää metsää kotitarpeekseen. Valiokunnasta ei ole tämän vuoksi näyttänyt mahdolliselta hyväksyä vastalauseen tekijäin ehdotusta, että puheenalaiset tilat määrättäisiin lunastettaviksi kaikkineen mitä niihin kuuluu. Valiokunta on siis pyrkinyt antamaan tehdastiloille metsämaata niin paljon että se vastaisi heidän erikoislaatuista hallintaoikeuttaan ja sitä suhdetta viljelys- ja metsämaan välillä, joka on järjestetyn maatalouden kannalta katsottu tarkoituksenmukaiseksi.

Mitä sitten tulee siihen vastalauseen tekijäin ehdotukseen että lunastushinnan suhteen olisi sovellettava 1918 vuoden lunastuslain 17 §:ssä perinnöllisestä vuokraoikeudesta olevia määräyksiä, on valiokunta katsonut että n. s. tehdastilan asukasoikeutta ei ole rinnastettava mainitunlaisen vuokraoikeuden kanssa. Tällainen asukasoikeus ei ole verrattavissa vuokraoikeuteen, vaan muistuttaa se lähinnä kruunutilojen asukasoikeutta. Valiokunta onkin katsonut tarkoituksenmukaiseksi, että vakaan asukasoikeuden tuottama hyöty, kuten lakiehdotuksessa on edellytetty, tullaan arvioimaan erittäin määrättävällä tavalla. Eikä ole mitään syytä otaksua, että lunastushinta toimeenpanoasetuksessa tässä suhteessa annettavien säännösten perusteella ei tulisi olemaan oikeudenmukainen ja kohtuullinen.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen 1 § hyväksytään.

2 §.

Keskustelu:

Ed. Sirola: Minä pyytäisin ehdottaa, että pykälän keskikohdalle 11 §:n jälkeen lisättäisiin: „ja 17 §:ssä, ensin mainittu pykälä sellaisena kuin se kuuluu sanotun lain muuttamisesta 10 päivänä heinäkuuta 1919 annetussa laissa” ja eteenpäin kuten hallituksen esityksessä.

Ed. Mustasilta: Pyydän kannattaa ed. Sirolan tekemää ehdotusta.

Ed. Österholm: Då det ifrågavarande lagförslaget berör omständigheter, vilka äro av synnerligen invecklad och svårlost natur, vore det i högsta grad obetydligt, om riksdagen nu skulle företaga ändringar i ett lagförslag, som efter omsorgsfull utredning genomgått en synnerligen saklig behandling. Jag befarar att det skulle vara olyckligt för hela den saken att man vill gagna, om man skulle införa en ändring i det syfte, som föreslagits av rdgsm Sirola.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Sirola ed. Mustasilan kannattamana ehdottanut, että 2 §:n keskiosa tulisi kuulumaan: „lain 11 ja 17 §:ssä, ensiksi mainittu § sellaisena kuin se kuuluu sanotun lain muuttamisesta 10 päivänä heinäkuuta 1919 annetussa laissa, kuitenkin huomioonottaen — — —” ja sen jälkeen kuten hallituksen esityksessä. Kutsun tätä ehdotusta ed. Sirolan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohdin, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Sirolan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voittolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

3 §, lain johtolause ja sen nimike hyväksytään keskustelutta.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi joukkotyöriitojen sovittelusta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 32 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 3 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 43.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 32.

Kukaan ei halua yleiskeskustelussa puheenvuoroa.

1—3 §:t, I luvun nimike, 4—15 §:t hyväksytään.

16 §.

Keskustelu:

Ed. A. Aalto: Suuri valiokunta muutti työväenasiainvaliokunnan ehdotuksen, mikäli se koskee 16 §:ää, hyväksyen siinä hallituksen esityksen, joka asiaallisesti merkitsee tämän lain käytännössä toista, kuin mitä lailla nähtävästi on tarkoitettu. Senvuoksi minä pyydänkin tehdä ehdotuksen, että 16 §:n 1 mom. hyväksytään siinä muodossa, kuin se on työväenasiainvaliokunnan mietinnössä. Ei kai liene tarkoituksena, että tästä säädetään sellainen laki, jolla käytännössä ei tulisi olemaan suurtakaan merkitystä. Se siitä joka tapauksessa tulee, jos pykälä hyväksytään hallituksen esityksen muodossa, joka merkitsee sitä, että kun ensimmäiset neuvottelut työriidoista ovat katkenneet, valtion välitysmies ei ole enää tilaisuudessa uudistamaan neuvotteluja muulla tavoin kuin silloin, että kumpikin riitapuoli sitä yksimielisesti pyytää. Tosin hallituksenkin esityksessä on olemassa myös se lisäys, että milloin riidassa itsessään tai sen arvosteluun olennaisesti vaikuttavissa sei-

koissa on muutos tapahtunut, voi välitysmies silloin omasta aloitteestaan ryhtyä riitaa sovittelemaan. Mutta milloin riidassa itsessään tai arvostelussa tällaisia olennaisia muutoksia tapahtuu, jotka siinä tapauksessa oikeuttaisivat välitysmiehen omasta aloitteestaan, ilman että kumpikaan riitapuoli sitä yksimielisesti pyytää, ryhtyä riitaa sovittelemaan, sitä on hyvin vaikea mennä sanomaan, varsinkin silloin kun työriita ei ole vielä puhjennut työnseisaukseksi. Tämän lain tarkoituksena ei ole yksinomaan valtion välitysmiehen avulla koettaa sovittaa sellaisia työriitoja, jotka ovat puhjenneet työnseisauksiksi, joko työlakoksi tai työsuluksi, vaan tarkoituksena lienee ja täytyykin olla valtion välitysmiehen avulla koettaa sovittaa niitä työriitoja, jotka eivät vielä ole työnseisaukseksi puhjenneet, vaikka ovatkin syntyneet työpalkka-, työaika- tai jostakin muusta kysymyksestä. Ja silloinhan onkin juuri tärkeää, että saadaan neuvottelut käyntiin ja neuvottelujen kautta sovinto aikaan. Sillä kun työriita puhkee työnseisaukseksi, kärsii siitä tavallaan myös enemmän tai vähemmän yhteiskunta kokonaisuudessaan, eikä ainoastaan kumpikin riitapuoli. Mutta jos nyt hyväksytään tämä pykälä siinä muodossa, kuin hallituksen esitys kuuluu ja joksi suuri valiokunta sen muutti, merkitsee se käytännössä sitä, että jos jossakin työriidassa, joka syntyy palkkaselkkauksen johdosta ja jolloin neuvottelujen kautta täytyisi koettaa saada aikaan sovinto, ensimmäiset neuvottelut katkeavat, niinkuin ylimalkaan hyvin usein enimmältä osalta tapahtuu, ei silloin ole enää välitysmiehellä mitään mahdollisuutta ryhtyä neuvotteluihin, ellei kumpikin riitapuoli sitä pyydä yksimielisesti. Mutta sellaista harvoin tapahtuu, ei ainkaan kaikissa tilanteissa, riippuen tietysti vallitsevista konjunktoureista. Mutta useimmiten on asianlaita siten, että jompi-kumpi riitapuoli, se, joka luulee konjunkturi-tilanteen olevan hänelle edullisen, ei halua niin erikoisemmin lähteä sovittelutielle, että lähtisi välitysmiestä pyytämään neuvotteluihin, vaikkakin voi kyllä suostua neuvotteluihin, kun toinen riitapuoli pyytää valtion välitysmiestä ryhtymään neuvotteluihin. Silloin voi valtion välitysmies, niiden kokemusten mukaan, mitä meillä valtion välitysmiestoiminnasta suurissa

työriidoissa on ollut, saada toisenkin riitapuolen taipumaan neuvotteluihin, jolloin valtion välitysmiehellä on mahdollisuus tehdä erinäisiä välitysehdotuksia ja koettaa saada riita rauhallisesti sovitetuksi. Voidaan väittää kyllä, että välitysmiehellä on mahdollisuus ehkä painostaa toistakin riitapuolta niin paljon, että hän pyytäisi yhdessä toisen riitapuolen kanssa neuvotteluja. Se mahdollisuus luonnollisesti voi olla, mutta se on varsin pieni, eikä siihen ainakaan voi mitään mennä rakentamaan. Niin kauan kuin työriita ei taasen ole puhjennut työnseisaukseksi, on hyvin vaikeata yleisönkään taholta, enempää kuin miltään muultakaan taholta mennä määrittelemään, onko tapahtunut tilanteessa olennaisesti joku muutos, joka oikeuttaisi valtion välitysmiehen, ilman että häntä kumpikaan riitapuoli on pyytänyt, ryhtymään neuvotteluihin.

Kuten olen maininnut, sellainen mahdollisuus on enimmäkseen ainoastaan silloin, kun työriita on jo puhjennut työseisaukseksi. Jos nyt kerran lain tarkoituksena on se, että neuvotteluilla pyritään ehkäisemään suurten työnseisausten syntyminen, niin mitä järkeä on silloin siinä, että tehdään välitysneuvottelujen aikaansaanti niin vaikeaksi kuin suinkin mahdollista. Se, joka on ollut työriitoja sovittelemassa, tietää varsin hyvin, että monet hyvinkin pikkuset seikat vaikuttavat sen, että ensimmäiset neuvottelut katkeavat. Kävisi pitkäksi lähtee luettelemaan kaikkia sellaisia erikoisia tapauksia, jotka sen tekevät. Se johtuu monesti siitäkin syystä, että ei alussa katsota olevan niin kiirettä, sillä onhan esimerkiksi kaksi viikkoa tai kuukausi, hyvässä tapauksessa kaksi tai kolmekin kuukautta aikaa vielä neuvotella. Miksi siis ensimmäisessä neuvottelussa pyritäisiin kiinteästi sovintoon? Odotetaan, kunnes ehkä tilanne vähän kehittyy. Tullaan lähemmäksi sitä aikaa, jolloin työriita mahdollisesti puhkee. Silloinhan on vielä tilaisuus ryhtyä neuvotteluihin. Mutta valtion välitysmiehelle, sen mukaan mitä hallituksen esityksessä määrätään, on sangan vaikeata tällaista uudistettua neuvottelua saada aikaan, kun ei kumpikaan riitapuoli sitä yksimielisesti pyydä, eikä hän voi määritellä mitään olennaisia muutoksia tapahtuneen.

Minä voisin luetella hyvin paljon esimerkkejä kymmenistäkin työriidoista, jolloin neuvottelut silloinkin, kun on valtion välitysmies ollut, ovat katkenneet ensi kerralla, vaikka niitä toisen tai toisen riitapuolen taholta olisi haluttu ylläpitää. Mutta kun ei tähän saakka meillä ole ollut lakia työriitain sovittelusta, eikä siis ole ollut tällaista määräystä eikä laki ole nimenomaan kieltänyt työriitaneuvotteluihin uudestaan ryhtymästä ilman molemminpuolista pyyntöä, on valtion välitysmies, kun hän on sitkeästi ponnistellut saadaksesen sovinnon aikaan ennen työnseisausta, useasti onnistunut saada taivutetuksi myöskin toisen riitapuolen ryhtymään neuvotteluihin hyvinkin vastenmielisesti, kun toiselta riitapuolelta on tehty nimenomainen pyyntö välitysmiehelle, että hän koettaisi saada neuvottelut aikaan. Asian laita on siten, että on hyvin vaikea mennä sanomaan sitä, kumpaisenکو etu toisinaan vaatisi neuvotteluihin ryhtymistä ja kumpaisen riitapuolen etu vaatisi olemaan ryhtymättä neuvotteluihin. Meillähan on kokemus siitä, milloin työnantajan etu vaatii saada sovinto aikaan mahdollisimman nopeasti ja kokemuksia myös siitä, milloin työntekijän etu vaatii saada sopimus mahdollisimman nopeasti aikaan, koska konjunktuurit ovat työntekijöille epäedulliset. Tässä ei siis niin ollen tarvitse pelätä sitäkään, että hyväksymällä työväenasiainvaliokunnan mietintö ajettaisiin enemmän työntekijäin kuin työnantajainkaan etua. Tosin saattaa ja onkin meillä eräissä työnantajapiireissä vallitsevana se käsitys, ettei olisi ollenkaan pyrittävä neuvotteluihin, vaan annettava työriidan kehittyyä työnseisaukseksi, jolloin sitten katsotaan, kumpi on suurempi herra, työntekijätkö vaiکو työnantaja. Ja niillä teollisuuden aloilla, joissa tällainen mielipide vallitsee työnantajain keskuudessa, tosiaankin useimmin konjunktuurit ja yleinen tilanne ovat työnantajalle edulliset. Voidaan myöskin väittää, ettei välitysmies voi pakottaa neuvottelemaan toista riitapuolta silloin kun hän sen kieltää ja että siis senvuoksi ei tarvitse antaa uudistettujen neuvottelujen alkamiselle samaa mahdollisuutta kuin ensimmäiselle neuvottelulle, mutta koko lakihan perustuu sille pohjalle, että jos kerran ei toinen riitapuoli halua millään tavalla saada sovintoa aikaan, niin ei sitä

myöskään saa. Eihän tämä laki perustu pakollisen sovittelun pohjalle, sehän on rakennettu kokonaan vapaaehtoisuuden pohjalle. Eikä meillä toistaiseksi ole mahdollisuuttakaan saada enemmän työntekijäin kuin työnantajain kannalta katsoen aikaan sellaista työriidan sovittelulakia, jossa olisi pakollisen sovinnon teko mahdollinen ja määrätty. Kun se siis perustuu kokonaan vapaaehtoisuuden varaan, niin minä en ymmärrä silloin, minkä tähden tehdään uudistettujen neuvottelujen aikaansaamista vaikeaksi, jopa useassa tapauksessa mahdottomaksi. Joku väittää kyllä sitä, että jos me nyt annamme tilaisuuden päästä uudistettuihin neuvotteluihin yhtä helposti kuin ensimmäiseenkin neuvotteluun, niin silloin ensimmäisissä neuvotteluissa voidaan menetellä niin kevytmielisesti, ettei pyritäkään saamaan aikaan sovintoa, koska tiedetään, että nämä neuvottelut voidaan kumminkin jonkun päivän tai viikon kuluttua uudelleen alottaa. Ne, jotka sellaisia väitteitä tekevät, eivät ole nähtävästi milloinkaan olleet työriitaneuvotteluissa missään tekemisissä, sillä se väite tuntuu todellakin lapselliselta. Minä en tiedä, onko milloinkaan työriitasovitteluissa sillä tavalla eli niin kevytmielisesti menetelty. Ne ovat muut seikat, jotka katkaisevat työriitaneuvottelut eikä suinkaan se, että odotettaisiin uusia neuvotteluja. Tosin, niinkuin alussa mainitsin, silloin kun on hyvin pitkäaikainen sopimus esim. siitä, koska työnseisaus saadaan alottaa, jolloin täytyy sanoa palkkasopimus irti esim. kuukautta ennen tai — niinkuin on aikoinaan ollut muutamissa työehtosopimuksissa määräys, kolmenkin kuukauden ajasta, — niin silloin kyllä saattoi käydä niin, että ensimmäinen neuvottelu osaksi siitä syystäkin voi katketa, mutta katkeamiseen vaikuttivat myöskin silloin muutkin seikat, ne seikat, että toinen riitapuoli katsoi työriidan puhkeamisen alussa olevansa siksi paremmalla puolella, ettei tiukasti välittänyt sovinnon teosta, vaan odotti konjunktuurien tulevan hänelle yhä enemmän suosiolliseksi. Sellaisia on kyllä tapahtunut sängen usein. Vuonna 1921 Helsingissä suuressa työriidassa tapahtui useat kerrat neuvottelujen perinpohjainen katkeaminen konjunktuurien vaihdelleessa, mutta voin mainita, että silloin konjunktuurit, jotka työriidan alussa olivat työnantajille erit-

täin edulliset, mutta kun neuvottelut kestivät puolitoista kuukautta, ennenkuin saatiin sopimukset aikaan, muuttuivat konjunktuurit työntekijöille niin edullisiksi, että työnantajille oli välttämätöntä saada mahdollisimman pian sopimukset aikaan. Sellaisia konjunktuurivaihteluita siis saat- ta kyllä olla ja ne tietysti ovat myös omiaan vaikuttamaan toisen tai toisen riitapuolen kantaan, mutta ne ovat myöskin omiaan vaikuttamaan sillä tavalla, että toinen riitapuoli ei enää välitäkään siitä, saadaanko sovittelu aikaan, niin että hän nimenomaan pyytäisi valtion välitysmiestä välittämään neuvotteluja, varsinkin jos hän tietää, että toinen riitapuoli kaipaisi neuvottelun kautta sovinnon aikaansaamista ja sentähden koettaa saada valtion välitysmiestä saamaan toisenkin riitapuolen suostumaan neuvotteluihin. Siitä syystä minusta tuntuu, että jos tämä pykälä muutetaan hallituksen esityksen mukaiseksi, on silloin joko tarkoituksena saattaa neuvotteluille sängen suuria vaikeuksia tai sitten pyritään asiantuntemattomuudesta tai jonkun teoreettisen päätelmän mukaan määrittelemään, että kun yhdet neuvottelut ovat katkenneet, niin alkäämme antako toiselle riitapuolelle tilaisuutta vaivata toista riitapuolta yhtämittaisilla pyynnöillä, että lähdepä nyt, hyvä herra, neuvotteluun. Käytännöllisessä työriitasovittelussa ei se voi tulla kysymykseen. Minä olen kuullut eräiden taholta väitettävän, että se saattaisi hermostuttaa toista riitapuolta, jos toisen riitapuolen vaatimuksesta valtion välitysmies yhtämittaa pyytäisi neuvotteluja. Käytännöllisessä elämässä suurissa työriidoissa ovat hermostumiseen muut seikat syynä eikä sellaisella kiusanteolla kuin hermostuttamisen tarkoitus on, ole työriidassa mitään merkitystä. Jos jompikumpi työriitakumppaneista haluaa hermostuttaa tai tehdä kiusaa toiselle riitakumppanille, on hänellä tilaisuus siihen käyttää muita keinoja. Siitä syystä minä ehdotan, että 16 §:n 1 momentti hyväksyttäisiin siinä muodossa kuin se on työväenasiainvaliokunnan mietinnössä ja 2 momentti sellaisena kuin se on hallituksen esityksessä.

Ed. Bryggari: Kun suuri valiokunta on muuttanut työväenasiainvaliokunnan mietinnön 16 §:n hallituksen esityksen mu-

kaiseksi, on se tässä mielestäni menetelty harkitsemattomasti. Kun se on lähtenyt tämän muuttamaan toiseksi kuin mitä valiokunta ehdottaa, niin se samalla on saatanut tämän lain vaikutuksen vastaavassa määrässä pienemmäksi. Tämän lain tarkoituksena on saada sovittelujen kautta työriidat, jos ne ovat jo alkaneet tai sitä ennen, päättymään. Nyt kuitenkin tämä muutos johtaa siihen, että sovittelujen aloittamiselle, jos ensimmäiset sovittelut ovat rauenneet, on asetettu se ehto, että molemmat asianomaiset ovat suostuneet uusiin neuvotteluihin. Joka on ollut mukana työriitojen sovittelussa, hänelle ei ole vaikeaa ratkaista, mitenkä suuressa määrässä on vaikeutettu uusien sovittelujen alkamista tämän laatuaisella muutoksella. Kenelläkään ei luulisi olevan sen pyrkimyksen toteuttamista vastaan mitään muistuttamista, että erimielisyydet voitaisiin ratkaista sovittelujen kautta. Valiokunnan enemmistö onkin asettanut sille kannalle, että laki olisi tämän lain tarkoituksen mukainen. Mutta nyt on tahdottu tästä laista tehdä sellainen, jonka vaikutus jää hyvin vähäiseksi. Nämä huomautukset minä toivoisin täällä otettavan huomioon ja että eduskunnan päätös tulisi sen suuntaiseksi kuin mitä täällä ed. A. Aalto on ehdottanut. Minä kannatan ed. A. Aallon tekemiä molempia ehdotuksia.

Ed. Reinikka: Ne perustelut, jotka hallitus esityksessään tähän 16 §:ään on esittänyt, tuntuvat minusta niin vakuuttavilta, että en voi käsittää ed. A. Aallon kantaa tähän pykälään nähden, sillä minä käsitan että hallituksen esitys saa asianomaiset ottamaan neuvottelut vakavalta kannalta ja sentähden on ehdottomasti hallituksen ehdottama muoto tälle pykälälle paras. Minä pelkään, että jos pykälä hyväksytään siinä muodossa kuin ed. Aalto esitti, niin näistä neuvotteluista hyvin useissa tapauksissa tulevat jonkunlaiset leikkineuvottelut, johon ne eivät kuitenkaan saisi mennä. Lisäksi on huomattava, että hallituksen esittämässä muodossa ensimmäisen kappaleen loppuosan mukaan saa sovittelija silloin kun hän näkee, että riidassa itsessään on olennaisia muutoksia tapahtunut, ryhtyä itse alotteen tekoon huolimatta siitä, ovatko asianomaiset pyytäneet. Siis hallituksen esittämässä

muodossa ei tämä pykälä estä sovittelijaa määrättyissä tapauksissa ryhtymästä omasta alotteestaan sovintoneuvotteluihin. Minä kannatan näillä perusteilla hallituksen tekemää ehdotusta.

Ed. Leinonen: Pyydän kannattaa ed. Aallon tekemiä molempia ehdotuksia.

Ed. A. Aalto: Minä pyytäisin tiedustella, millä tavalla ed. Reinikka voi josakin suuressa, sanokaamme metalliteollisuudessa, kutomo- tai rakennusteollisuudessa syntyneessä työriidassa, jota voidaan käydä palkka- tai jonkun muun kysymyksen johdosta ja joka ei ole puhjennut vielä työnseisaukseksi, mennä määrittelemään, niin kauan kun ei työnseisausta ole tapahtunut, millä tavalla on olennaisesti tapahtunut muutoksia tilanteeseen, joka muutos antaisi välimiehelle oikeuden lähteä riitapuolen pyytämättä yrittämään saada alkuun neuvottelut. Eihän silloin olennaisesti vielä ole muuttunut mikään muu kuin se ainoa seikka, että tullaan yhä lähemmäksi ja lähemmäksi sitä päivää, jolloin työriita puhkeaa työnseisaukseksi, mutta eihän se ole mikään olennainen muutos, sehän on fakta työriitaan ryhdyttäessä, että työnseisaus on odotettavissa, ellei sovintoa aikaansaada. Mutta onko nyt tarkoituksena ehkäistä neuvotteluja jatkamasta ennenkuin riita puhkeaa työnseisaukseksi ja päästää työriita siis seisaukseen pakosta, koska ei ennen ole olennaisia muutoksia tapahtunut. Silloin on jo hyvin vaikeata useasti enää saada aikaan sovittelua sellaisilla perusteilla, mikä olisi mahdollista vielä niin kauan kuin työnseisaus ei ole tapahtunut tosiasia. Kun minä luin hallituksen perustelut 16 §:ään, niin minun täytyy sanoa, että minä en näe siinä mitään, jolla voisi ehdotusta puolustaa. Sen tietää kokemuksesta, jolloin työriitoja on neuvotteluilla tässä maassa sovittu ja joissa minullakin on usein ollut tilaisuus mukana olla. Hallituksen perusteluissa ei sanota mitään muuta, kuin että on löydettävä keino, jolla asianomaiset saatetaan vakavasti suhtautumaan sovittelijan kerran vireille panemiin neuvotteluihin. Mutta sehän on selvää, että silloin kun neuvottelut saadaan käyntiin niin niihin suhtaudutaan vakavasti, mutta jos tulee joku seikka, joka katkaisee neuvottelut — ja sellaisia

yhtäkkisiä tapauksia työriita-alalla jos missään tapahtuu melkein joka päivä työriidan alkaessa — niin mikä on sitten se muu keino, jota hallituksen esityksen mukaisesti voitaisiin käyttää, sillä eihän voida mennä sanomaan etteivätkö riitapuolet jo alussa ole vakavasti koettaneet suhtautua sovitteluihin, vaikka ne ovatkin katkenneet. Perusteluissa sanotaan, ettei kokonaan tahdota sulkea tietä uusilta neuvotteluilta. Sentähden hallitus on siis pannut lakiin tuollaisen määräyksen. Käytännössä hallituksen esitys kuitenkin merkitsee sitä, että neuvottelujen uusiminen useimmiten on kokonaan suljettu siihen saakka, kunnes työriita on puhjennut työnsisaukseksi, jolloin on tapahtunut esityksen edellyttämä olojen muutos. Mutta sitä varten ei kannata lakia säätää, jos sen tarkoituksena, niin kuin ensimmäisessä puheenvuorossani jo sanoin, on valvoa työriitojen sovittamista ennen työnsisauhduksen puhkeamista. Ruotsissa on tätä työnvälitysmenettelyä käyttäen päästy siihen, että noin 75 % työriidoista sovitaan neuvottelutietä, ennenkuin ne puhkeavat työnsisauksiksi. Meillähän kai on tarkoituksena pyrkiä myös siihen, ainakin minun tarkoitukseni on pyrkiä neuvotteluilla siihen, että joka ainoa työriita saataisiin sovituksi rauhallisesti, ennenkuin se pääsee työnsisaukseksi puhkeamaan, sillä silloinhan sitä on vaikea enää sopia, ilman ettei se tavalla tai toisella koidu enemmän tai vähemmän koko yhteiskunnalle vahingoksi.

Ed. M a n t e r e: Minusta on pantava pääpaino tässä pykälässä siihen, että asianomaisella sovittelijalla on tilaisuus, milloin hän katsoo asian vaativan ja oikean ajankohdan tulleen, ryhtyä, jos neuvottelut aikaisemmin ovat katkenneet, jälleen uusiin neuvotteluihin. Ja kun tämä pykälä siinä muodossa, mikä sillä on hallituksen esityksessä, tarjoo siihen täyden tilaisuuden, ei minusta pitäisi olla minkäänlaista pelkoa siitä, ettei ensimmäisten neuvottelujen katkettua voitaisi jälleen sopivassa ajankohdassa neuvotteluihin käydä. Sen vuoksi minä puolestani pidän oikeampana ja parempana sen sanamuodon, mikä tällä pykälällä on hallituksen esityksessä, kuin mitä työväenasiainvaliokunta on ehdottanut. Tässäkin kohdassa olisi siis viisainta palata hallituksen esitykseen, joka näyttää

muutenkin tulevan miltei kauttaaltaan muuttamatta hyväksytyksi, osotuksena siitä, että tämä lakiehdotus on huolellisesti valmistettu, niinkuin yleensä ne ehdotukset, mitkä ovat tulleet lainvalmistelukunnan viidennestä osastosta.

Ed. A i n a l i: Ei ole kysymys siitä, että estettäisiin sovittelija omasta aloitteestaan ryhtymästä uudistettuihin sovitteluihin silloin kun sovittelija katsoo olevan mahdollisuuksia sovinnon aikaansaamiseen. Eikä vielä siitäkään, ettei toinen riitapuoli saisi esittää välittäjälle, että tilanne on hänen mielestään muodostunut sellaiseksi, että on sovinnon mahdollisuuksia, jossa tapauksessa sovittelija tulee varmaan ottamaan selkoa vastapuolelta, olisiko maaperää sovittelulle. Vaan kysymys on siitä, onko pakotettava välittäjää turhan rettelöitsijän vaatimuksesta vastoin toisen riitapuolen tahtoa ja vastoin välittäjän omaa vakaumusta ryhtymään hyödyttömään kiusantekoon. Pyydän kiinnittämään huomiota siihen, että joka tapauksessa tulee välittäjällä olemaan oikeus omasta aloitteestaan ryhtyä tarpeelliseksi katsomaansa toimenpiteeseen olosuhteiden siihen aiheuttaessa. Minäkin pyydän lukea tuon 16 §:n, koska täällä on kosketeltu sitä. Siinä sanotaan: „taikka milloin riidassa itsensä tai sen arvosteluun olennaisesti vaikuttavissa seikoissa on muutos tapahtunut” ja sitten sanotaan loppumomentissa että „sellaisesta uudistetusta sovittelusta olkoon soveltuvin osin voimassa mitä tässä laissa on sovittelusta säädetty”, siis aivan sama oikeus kuin mitä ensi kerrallakin. Tällä on tarkoitus säätää, niinkuin sanoin, että tuo turhamainen rettelöitsijä tällä esettäisiin uudelleen valtion asettamaa välittäjää kiusaamasta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. A. Aalto ed. Brygggarin kannattamana ehdottanut, että 16 §:n 1 momentti saisi sellaisen sanamuodon kuin työväenasiainvaliokunta on ehdottanut. Kutsun tätä ehdotusta ed. Aallon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Aallon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa- ja 76 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

II luvun nimike, 17—22 §:t, III luvun nimike, lain johtolause ja sen nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Lain toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Ehdotus laiksi kättilöiden asettamisesta maalaiskuntiin sekä niiden palkkauksesta annetun lain muuttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 63 sekä ed. Gebhardin y. m. edusk. esityksen n:o 29 ja ed. Neitiniemen edusk. esityksen n:o 30 johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 1 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Gebhard: Kuten niin monta kertaa ennenkin on tapahtunut, voi nytkin tapahtua, että hallituksen esityksessä olevat ehdotukset tulevat suuressa valiokunnassa kilpailemaan valiokunnan, siis tässä tapauksessa talousvaliokunnan, mietinnössä esitettyjen ehdotusten kanssa. Tärkeimmät muutosehdotukset, jotka talousvaliokunta on tehnyt hallituksen esitykseen, koskevat kättilöiden palkkaa ja asuntoa. Ja kun tuo vaara on, että suuri valiokunta mahdollisesti nytkin menee muuttamaan erikoisvaliokunnan ehdotukset, pyydän saada kiinnittää suuren valiokunnan huomiota juuri näihin kohtiin.

Kun talousvaliokunta ehdottaa kunnan kättilöille korkeamman palkan kuin hallituksen esityksessä ehdotetaan, nim. 8,000 markkaa, niin tämä on kättilöyhdistysten ehdottama alin palkka, millä ne katsovat

heidän ammattikuntansa voivan tulla toimeen. Kuten tunnettua nauttivat nykyään kunnankättilöt 3,000 markan suurista palkkaa, siis suoranaista nälkäpalkkaa. Kun nyt tahdotaan saada parannusta aikaan tässä suhteessa, olisi kai syytä koettaa saada sellaista parannusta aikaan, että se edes osapuilleen vastaisi kohtuullisia vaatimuksia. Että kohtuullisuuteen tässä suhteessa onkin pyritty, vaikka ehdotetaan 8,000 markkaa, käy esille siitä, että pari vuotta sitten muutettiin valtion palveluksessa olevien sairaalan osastonhoitajattarien palkat siten, että ne nyt nousevat 10,000 markkaan. Että kohtuullisuutta on koetettu saada aikaan, käy esille siitäkin, että maaseudulla nuorille palvelijattarillekin, jotka eivät ole suorittaneet muuta kuin kansakoulun kurssin, nyt maksetaan vuosipalkka, joka nousee 3—4,000 markkaan, vapaa ylöspito ja n. s. parselit. Vähänkin vanhemmille palvelijoille ja karjanhoitajille maksetaan 5 à 6,000 markkaa, vapaa ylöspito ja muut luontaisedut. Minä pyydän saada huomauttaa suurelle valiokunnalle, että jo kättilöiden ammatti-valmistus tulee verrattain kalliiksi. On laskettu, että se kurssi, jonka niiden pitää läpikäydä, tulee maksamaan heille ainakin 10,000 markkaa. Niiden täytyy siis palkastaan koettaa saada kokoon korot tälle pääomalle ja jos ne ovat lukeneet lainavaroilla, on tietysti lainakin maksettava takaisin. Lisäksi tulee, että heidän 1920 vuoden kättilölain mukaan täytyy joka 10:s vuosi käydä läpi kertauskurssi ja kustantaa suurin osa kustannuksista tähän kurssiin. Pyydän lisäksi huomauttaa, että kättilöiden vaateetukseen menee tavallisesti suurempia summia, koska heidän aina täytyy esiintyä moitteettomassa puvussa, pesu tulee kalliimmaksi tämän kautta ja vaatteiden kulutus suureksi. Muistutan suuren valiokunnan jäseniä siitä, että kun kättilöiden täytyy koska tahansa ja mimmoisissa ilmoissa tahansa liikkua talvella pitkällä matkoilla, niin niiden myöskin täytyy hankkia itsellensä tavallista kalliimpia talvivaatteita j. n. e. Ja lisäksi on muistettava, että kunnankättilöiden täytyy itse kustantaa ne tarvetavarat, mitkä ne tarvitsevat synnytystilaisuuksissa. Ruotsissa esimerkiksi kustantavat kunnat nämä tarvetavarat. Näistä huomautuksista käy jo esille, että sitä 8,000

markan suuruisista palkkaa, minkä talousvaliokunta eduskuntaesitykseni mukaan ehdottaa, ei voida katsoa kohtuuttomaksi.

Kun talousvaliokunta on muuttanut hallituksen esityksen myöskin siinä kohden, mitä se koskee kunnankätilöiden asuntoa, niin on toivottavaa, että suuri valiokunta tässäkin suhteessa hyväksyy erikoisvaliokunnan ehdotuksen. Suurena suruna on nimittäin maan kunnankätilöille se, että laki ei tähän asti ole määritellyt, mitä se ymmärtää sanoilla „kunnollisella asunnolla”. Ja alituisesti on, mikäli eri kätilöyhdistysten taholta on minulle ilmoitettu, juuri tämän takia syntynyt riitoja ja hankausta kuntain ja kätilöiden välillä. Eri tahoilta maassa on ilmoitettu minulle, että vaikka laki määrää kunnankätilöille „kunnollisen asunnon”, niin kunnat voivat antaa heille kaiken arvostelun alapuolella olevan asunnon, hylkyhuoneen tai jonkun ränsistyneen mökin. On sattunut semmoisiakin tapauksia, että kunnankätilö on pantu asumaan yhteen kunnan kulkutautoja hoitavan sairaanhoitajan kanssa! Jotta päästäisiin siedettävämpiin oloihin ja jotta päästäisiin niistä alituisista hankauksista, jotka tämän kautta tietysti syntyvät, niin olisi todellakin toivottavaa, että suuri valiokunta ei tässä kohden menisi takaisin hallituksen epämääräiseen ehdotukseen, vaan hyväksyisi talousvaliokunnan ja eduskuntaesityksemme määrittelemän sanamuodon.

Sekä palkkaan että asuntoon nähden pyydän vielä huomauttaa, miten kuluttavaa kunnankätilön toimi ja siis hänen elämänsäkin on ja miten suuri vastuunalaisuus lepää hänen hartioillaan. Siksi kohtuus ja oikeus vaatiikin, että sellaisissa oloissa työskenteleville henkilöille järjestetään siedettävät olot. — Tämä siis puolestukseksi talousvaliokunnan kannalle.

Mutta pyydän samalla huomauttaa toisestakin asiasta. Vuoden 1920 kätilölain mukaan nauttivat kunnankätilöt 1,500 markkaa eläkettä. Kunnankätilöiden taholta on huomautettu, että se laki, mikä nyt säädetään, se lakiuudistus, mikä nyt on esillä, olisi tehtävä tässä kohden — jos saisin sanoa niin — taannehtivaksi.

Samaan aikaan kun hallitus jätti eduskunnalle esityksen 1920 vuoden kätilölain muuttamisesta, jätti hallitus myös esityksen n:o 68 eräiden eläkettä valtion

varoista nauttivain henkilöiden eläke-edusta, ja siinä on pykälä, joka kuuluu näin: „Helmikuun 6 päivänä 1920 annetun lain mukaan eläkettä nauttivain kätilöiden täyteen eläkkeeseen suoritetaan lisäystä 3,000 markkaa ja osa-eläkkeeseen vastaava osa tästä lisäyksestä.” Tästä käy siis ilmi, että hallituskin on katsonut oikeudenmukaiseksi, että jo eronneet, eläkettä nauttivat kunnankätilöt saisivat lisäeläkettä.

Kun tällainen hallituksen esitys on eduskunnalle jätetty, on senvuoksi ymmärrettävää, miksei asianomainen valiokunta ole pannut lakiehdotukseensa mitään erityistä pykälää, joka koskisi jo eläkettä nauttivia kunnankätilöitten lisäeläkettä. Siinä myöskin syy, miksi tämä kohta jätettiin pois siitä eduskuntaesityksestä, mikä keväällä jätettiin eduskunnalle muutamien edustajain aloitteesta. Nyt ilmeisesti tulee kumminkin tämä hallituksen esitys n:o 68 lisäeläkkeistä käsittelyn alaiseksi vastasen jälkeen kun n. k. kätilölaki on ollut eduskunnassa, ja tietysti on otettava laskuun, että mainitsemani hallituksen esitys n:o 68 joko jää käsittelemättä tai tulee hyljätynksi. Kun näin voi tapahtua ja siinä tapauksessa jo eronneet, vanhat kunnankätilöt jäisivät sille kurjalle eläkkeelle, mikä heillä nyt on, 1,500 markkaa, niin pyytäisin saada ehdottaa, että suuri valiokunta ottaisi harkittavaksi, eikö voitaisi lakiehdotukseen ottaa lisämomenttia 8 §:ään, joka sisältäisi saman ajatuksen, mikä on hallituksen esityksessä n:o 68 ja mikä lisämomentti siis tulisi kuulumaan näin:

„Kätilölle, jolle ennen tämän lain voimaantulemista on 6 päivänä helmikuuta vuonna 1920 annetun lain nojalla myönnetty eläke, suoritettakoon täyteen eläkkeeseen lisäystä 3,000 markkaa ja osaeläkkeeseen vastaava osa tästä lisäyksestä.”

Silloin vanhat kunnankätilöt jäisivät riippumattomiksi siitä, mitä eduskunta päättää hallituksen esityksestä n:o 68, ja heille olisi turvattu vanhojen päivien vara. Tämän kautta voisi siis eduskunta myötävaikuttaa siihen, että nämät yhteiskunnan vanhat palvelijat eivät jäisi kurjuutta näkemään. Siinä ei olisi kohtuutta ja oikeutta. Pyydän siis, että suuri valiokunta ottaisi huomioon tämän näkökohdan ja tämän ehdotukseni.

Ed. J a n h o n e n: Pätevien kättilöitten saaminen harvaan asuttuihin erämaan kuntiin on ollut aina erikoisen vaikeaa. Monet seikat ovat siihen ratkaisevasti vaikuttaneet. Pitkät matkat, useasti monipenikulmaiset jalkamatkat, pienet palkat, väestön köyhyys y. m. seikat ovat olleet osaltaan tähän vaikuttamassa. Tämä kuitenkin on erittäin valitettava epäkohta. Kun lääkäriä useasti ei ole kuin pitkien matkojen takana, niin joutuvat kättilöt silloin useinkin toimimaan ei ainoastaan varsinaisessa ammatissaan, mutta myöskin sairaanhoitajina ja mikseipä myöskin monessa tapauksessa lääkärinä. Ja he joutuvat useasti varsinaisessa ammattialassaan ratkaisemaan sellaisia vaikeita tehtäviä, jotka oikeastaan kuuluisivat lääkärille. On luonnollista, että tällaisissa oloissa täytyisi myöskin kättilöjen olla mahdollisimman pystyviä ja kykeneviä, mutta tällaisia ei ole suinkaan helppo saada niin kauan kuin palkat ovat siksi huonosti järjestettyinä, kuin mitä ne nykyään ovat Lapissa ja näissä laajoissa erämaan kunnissa. Siksi olisikin aika valtiovallan taholta ryhtyä viimeinkin ratkaiseviin toimenpiteisiin tämän epäkohdan korjaamiseksi ja tähän tarkoittaa sekin lakiehdotus, joka nyt on meillä käsillä. Talousvaliokunta on perusteluissaan tuonut selvästi julki ne seikat, jotka puhuvat kättilöitten palkan korottamisesta yleensä ja samat seikat puhuvat erikoisesti juuri Lapin ja erämaalueitten kättilöitten puolesta. Mutta kun erikoisesti ajattelemme Lapin ja harvaan asuttujen seutujen kättilökysymyksen ratkaisua, niin mielestämme talousvaliokunnan tekemä korotusehdotus ei vielä sellaisenaan riitä. Onhan kättilöitä erittäinkin erämaissa olemassa siksi vähän, että esim. Kuusamossa, josta minulla on tietoja, löytyy ainoastaan 2 kättilöä ja pinta-alalleen on tämäkin pitäjä noin 10,000 neliökilometriä ja asukasluku noin 14,000 asukasta, ja vieläkin tulee kättilölle matkaa pisimpiin paikkoihin noin 8 peninkulmaa. Suomussalmi on pinta-alalleen noin 5 $\frac{1}{2}$ tuhatta neliökilometriä, asukasluku 8,000 ja pisimmille perukoille 7—8 penikulmaa ja suuri osa niistä jalkamatkoja. Jokainen ajatteleva henkilö voi kuvitella, mitä järkyttäviä tapauksia saattaa useinkin sattua noissa erämaan taloissa ja tölleissä, joissa kättilöä kaivataan, mutta joissa köy-

hyyden ja matkan pituuden vuoksi ei ole mahdollisuus apua saada, ja jos viimein pitkän odotuksen jälkeen lähdetään sitten kättilöä hakemaan, niin saattaa kättilö olla-kin jossain toisaalla. Se, joka on elänyt erämaassa ja nähnyt mitä siellä tapahtuu, väkisinkin tulee ajatelleeksi: Koska hallituksen taholta ryhdytään poistamaan sitä epäkohtaa, mikä juuri tämän kysymyksen järjestelyssä vielä on? Mielestäni tässä suhteessa olisi hallituksen ryhdyttävä suorastaan palkkaamaan joihinkin etäisempiin harvaan asuttuihin erämaan kuntiin kättilöitä, jotka olisivat siellä auttamassa hätäntyneitä. Mutta kun tähän kuitenkaan ei vielä päästä, niin on välttämätöntä, että nyt toimessa olevien kättilöiden toimintaa erämaan kunnissa ryhdytään tukemaan, ja kun köyhät kunnat siihen eivät täysin pysty, jotta kättilöt saisivat riittävät palkat, niin on valtiovallan taholta ryhdyttävä huolehtimaan suuremmista palkoista kättilöille. Hyväksyen muuten hallituksen esityksen kättilöiden palkkaamiseksi toivoin, että talousvaliokunnan muutosehdotus vastalauseessa mainitulla lisäyksellä tulisi suuressa valiokunnassa hyväksytyksi.

Ed. R e i n i k a i n e n: Edellisen puheenvuoron johdosta täytyy minun tähän lisätä pari sanaa. Kuten tunnettua, on entisessä kättilölaissa samoin kuin talousvaliokunnan mietinnössä määräys, joka jo nyt antaa hallitukselle valan lisätä Lapissa ja vähävaraisissa kunnissa kättilöiden palkkaa yli sen määrän, mitä laki edellyttää. Ja kun valiokunta kyseli asiaa lääkintöhallitukselta, niin meille ilmoitettiin, että nyt on jo Lapin kaikille pitäjille, jotka ovat pyytäneet, annettu se määrä, mitä pitäjä on anonut. M. m. Muoniossa on lisätty 5,000 mk. ylimääräistä avustusta ja kun entisestään on 2,000 markkaa, niin se on juuri 7,000 mk. jota vastalauseentekijät tahtovat laissa kiinnitettäväksi. Kun nimenomaan siis laissa jo on selvä määräys, että asianomainen virasto voipi antaa avustusta niin paljon kun tarvitaan, niin minun käsittääkseni ei ole ollut tarpeellista sitä laissa määrätä. Lisäksi on meille ilmoitettu, ettei yhtään Lapin kuntaa ole vailla kättilöä, mutta jokaiseen paikkaan, mihinkä on haluttu kättilö, on voitu jo sellainen järjestää. Mutta jos laissa nimenomaan mää-

rätään tällainen määräys, niin tulee se saamaan aikaan sekaannusta, tulee vaikeaksi tietää, mikä on vähävarainen kunta. Jos vastalauseen esitys hyväksyttäisiin, pitäisi nimenomaan määrätä kaikki ne kunnat, joissa tällaista avustusta on annettava. Siis käytännölliseltä kannalta tällainen lisäys on turha eikä se johda mihinkään käytännölliseen tulokseen. Tämän lain tarkoitushan, sekä hallituksen esityksen että eduskuntaesityksen tarkoitus, on pääasiallisesti ollut koettua saada kättilöiden palkat nousemaan siltä alhaiselta asteelta, missä ne tällä hetkellä ovat. Valiokunta on tahtonut lisätä vielä 1,000 markalla hallituksen esittämää määrää sentähden, että valiokunnalle tuli selväksi, että se määrä, minkä hallitus esittää, nim. 7,000 markkaa, on liian vähäinen, etenkin kun ottaa huomioon, että kunnat ovat pyrkineet siihen, että kättilöille maksettava avustus olisi mahdollisimman pieni. Me olemme saaneet tietää, että tavallinen taksa synnytyksissä maalla on ainoastaan 5:sta 20 markkaan saakka. Ja tämä periaate on oikea. Kun tätä periaatetta noudatetaan, niin se totuttaa kansaa käyttämään kättilöitä, kun köyhätkin voivat näin vähäisellä määrällä saada itselleen oikeata avustusta. Tätä hyvää periaatetta tukeakseen on valiokunta lisännyt hallituksen esittämää palkkaa 8,000 markkaan.

Valiokunta ei ole voinut hyväksyä ed. Gebhardin tekemää esitystä 2 §:n sanamuodon stiliseeraamiseksi. Tosin se stiliseeraus, jonka eduskunta viime kättilölaissa tälle pykälälle antoi, on vähän epäonnistunut, mutta nykyään on jo käytäntö sen ratkaissut ja lääkintöhallituksella on esim. määrätty tapansa tätä pykälää tulkita, tapa, joka tyydyttää hyvin nykyistä käytäntöä. Jos olisi hyväksytty ed. Gebhardin tekemä esitys, niin se olisi merkinnyt sitä, että esim. 11,000-asukkaaisessa pitäjässä pitäisi olla 3 kättilöä, ja kaikkialta maalta saatujen tietojen mukaan tämä olisi ollut liikaa. Ei ole nyt syytä mennä lisäämään, etenkin kun kättilöitten palkkaa on nostettu näin paljon, kunnan ja valtion menoja niin paljon, etenkin kun ei minikäänlainen tarve siihen kehota. Tämän tähden on valiokunta tahtonut tämän ed. Gebhardin esityksen hylätä ja tämän ed. Gebhardin anomuksen isä ed. tohtori Heikinheimokaan valiokunnassa ei ole tahto-

nut tätä asiaa sen pontevammin ajaa, kun ei ole edes vastalauseita tähän lakiehdotukseen liittänyt. Ehkä näinollen on hyvä, ettei tämä äitikään sitä täällä edelleen aja. Siitä syntyisi sellainen lapsi, josta tulisi olemaan käytännössä harmia tarpeeksi paljon, tuollainen isätön lapsi. Minä siis toivon, että suuri valiokunta hyväksyisi tämän lakiesityksen siinä muodossa, kuin talousvaliokunta on sen ehdottanut. 3 §:ään on tietysti suuressa valiokunnassa tehtävä se muutosehdotus, että 1 momentti on laissa kokonaan mainittava. Tällä evästyksellä minä tämän asian lähetän suureen valiokuntaan.

Ed. Leinonen: Yhdyn täydellisesti niihin, jotka ovat ehdottaneet kättilöiden palkkausta korotettavaksi Lapin kihlakunnissa. Mutta olisi samalla otettava huomioon se, että on muitakin sellaisia syrjäseutuja, jotka vaatisivat tässä asiassa korjausta, ja sellaisia syrjäseutuja on esim. ulkosaaristossa, jossa ei ole edes lääkäreitä eikä ollenkaan sellaista hoitoa saatavana. Siellä on yhteisenä valituksena nim. Suursaarella, Tytärsaarella, Lavanasaarella ja Seiskarissa ja kaikissa näissä saarissa, että siellä ei kättilöä saa pysymään siitä syystä, että heillä ei ole varaa maksaa palkkaa siinä määrässä, kuin kättilöt tarvitsisivat, ja siitä johtuu, että he eivät saa siellä pysymään kättilöitä, jotenka kun tämä asia tulee suuressa valiokunnassa ja myöhemmin eduskunnassa käsiteltäväksi, niin olisi otettava huomioon myös näiden syrjäseutujen kättilöiden palkkaus. Siellä ei tule sillä samalla palkalla toimeen, millä yleensä täällä siivistyskeskuksissa ja maamme keskustaeduissa tulee. Mainittujen saarien kättilökysymys olisi otettava samalla perinpohjaisen korjauksen alaiseksi. Nämä saariseudut ovat tässäkin suhteessa paljon huonommassa asemassa kuin mikään muu maan osa.

Ed. Hänninen: Virkamiesten ja viranpitäjien palkat Lapissa ovat aina korkeammat kuin muualla sentähden, että elinkustannukset ovat siellä ainakin 50 % kalliimmat. Ja katsoen siihen, että siellä vaaditaan tarmokkaita ja etevä kättilöitä, jotka voivat näissä ankarissa oloissa täyttää kunnolla tehtävänsä, niin olisi Lapissa

myös kättilöiden palkka lailla järjestettävä korkeammaksi kuin muualla Suomessa. Tämä senkin tähden, että jos se jätetään riippuvaksi erityisestä hakemuksesta, on kuntia, joissa ei tule tehdyksi tällaista erikoista hakemusta, ja niissä silloin kättilö tulisi saamaan saman palkan kuin muualla. Mitä sitten tulee niihin muihin kuntiin, rajaseutukuntiin ja saaristokuntiin, joissa palkkaa valtion puolesta olisi korotettava, niin mielestäni ne saisivat jäädä vaikkapa lääkintähallituksen erikoisharkinnan varaan, missä määrin niille kunnille lisäavustusta kättilön palkkamiseen on annettava, ja sen tähden kehoitaisin suurta valiokuntaa tutustumaan vastalauseeseen, joka tähän talousvaliokunnan mietintöön on liitetty.

Ed. Reinikainen: Ed. Hännistä ja ed. Leinosta minä pyytäisin lukemaan talousvaliokunnan mietinnön 5 §:n 2 momentin, ja jos he sen lukevat, voivat olla rahallisin mielin.

Ed. Hänninen: Kyllä minä olen sen moneen kertaan lukenut ja tiedän tarkalleen sen momentin, mutta tahtoisin vapauttaa lääkintähallituksen ja kunnat monista erikoisanomuksista, ja sen tähden olisi nämä Lapin kunnat kerta kaikkiaan asetettava erikoisasemaan, jossa ne monissa muissakin lainsäädännöissä ovat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lain ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja lakiehdotus lähetetään valiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

13) Ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista.

Hallituksen esityksen n:o 78 ja ed. Niukkasen y. m. edusk. esit. n:o 32 johdosta laadittu sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään mainitun lainsäätämisen ensimmäistä käsitte-lyä varten.

Keskustelu:

Ed. Keto: Sotilasasiainvaliokunnan enemmistö on ehdottanut hallituksen esi-

tyksen muutettavaksi siihen suuntaan, kuin ed. Niukkasen y. m. eduskuntaesityksessä on esitetty. Hallituksen esityshän tarkoitti, että kolmen kuukauden loma myönnettäisiin vain niille erikoisaselajissa palveleville ja niille reservi- ja aliupseereiksi koulutettaville, joiden palvelusaika on nykyisen asevelvollisuuslain mukaan 15 kuukautta. Tätä ei tosin nimenomaan ollut hallituksen esityksessä sanottu, mutta sen tarkoitus oli kuitenkin loman myöntäminen ainoastaan tällaisille asevelvollisille. Maalaisliittolaiset ovat tahtoneet tätä asevelvollisten lomaa eduskuntaesityksessään laajentaa käsittämään muitakin kuin näitä mainitsemiani asevelvollisia. Heidän esityksessään ehdotetaan loma myönnettäväksi muillekin, siis niillekin, jotka palvelevat vakinaisessa väessä vain yhden vuoden, ja tämän maalaisliittolaisten eduskuntaesityksen on sotilasasiainvaliokunnan enemmistö asettanut käsitte-lyn pohjaksi. — Tietysti on hyvä, että mahdollisuutta loman myöntämiseen vakinaisessa väessä palveleville laajennetaan laajemmalle, kuin mitä hallituksen esityksessä oli tarkoitettu, mutta tätä laajennusta ei olisi mielestäni ollut tehtävä niin sanoakseni kierolla tavalla, kuin on tehty sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä. Tämä laki siinä muodossa, kuin sotilasasiainvaliokunta nyt sitä ehdottaa, tarkoittaa etusijassa myöntää lyhennystä palvelusajasta suojeluskuntalaisille, mutta jättää muut vakinaisessa väessä palvelevat asevelvolliset tällaisen loman ulkopuolelle. Tosin lakiehdotuksessa sanotaan, että asevelvolliselle, joka ennen vakinaiseen asevelvollisuuteen astumista on saanut valmistavaa koulutusta, myönnetään korkeintaan 3 kuukauden loma, ja on siis tehty mahdolliseksi erinäisille muillekin asevelvollisille tätä lomaa saavuttaa. Mutta niinkuin sanoin, pääasiassa tästä tällaisesta oikeudesta tulisivat hyötymään suojeluskuntain jäsenet.

Minun mielestäni tämä tällainen järjestely, jota sotilasasiainvaliokunta nyt ehdottaa, on harhaanosunut, on seurauksiltaan onneton. Se on harhaanosunut myös maanpuolustuksen omalle asialle. Tuollainen järjestely ei suinkaan millään tavalla olisi omiansa edistämään maanpuolustushalua asevelvollisissa. Työläisnuorukaiset tulisivat katkerin mielin näke-

mään kuinka suojeluskuntalaiset joutuivat vastedes, jos tämä laki menee läpi, erikoisasemaan lomansaantiin nähden. Tosin porvarilliselta taholta selitettäneen, että kaikilla asevelvollisillahan on mahdollisuus hankkia itselleen ehdotettu loma yhtymällä suojeluskuntaan. Tosiasiahan on kuitenkin joka tapauksessa, että koko työväenluokka vieroo suojeluskuntia eikä halua liittyä sellaisiin aseellisiin järjestöihin, joilla on suojeluskuntien tapainen menneisyys. En halua tässä yhteydessä puuttua laajemmin suojeluskuntakysymykseen. Mutta joka tapauksessa on asianlaita siten, että tällä toimenpiteellä ei suinkaan millään tavalla voida saada sitä vastenmielisyyttä, joka työväenluokassa on suojeluskuntia kohtaan, hälvenemään. — Me sosialidemokraatit, jotka olemme liittäneet tähän valiokunnan mietintöön vastalauseen, uskaltaisimme mennä siihen, että kaikille asevelvollisille myönnettäisiin 3 kuukauden loma. Tämä merkitsisi tosiasiasaassa kyllä palvelusajan lyhennystä, mutta se merkitsisi vain sen ohjelman toteuttamista, jonka maalaisliitto on itselleen asettanut ja jota se aikaisemmin on täällä ajanut, silloin kun nykyinen asevelvollisuuslaki oli eduskunnassa esillä. Nyt näyttää siltä kuin liitto olisi luopunut tästä aikaisemmasta kannastaan, kuin se olisi luopunut ohjelmastaan, tyytyen hankkimaan nyt ehdotetun lyhyen palvelusajan vain tämän erikoisen vapaaehtoisuuden aseellisen järjestön, suojeluskuntajärjestön jäsenille. Meidän ehdotuksemme olisi minun ymmärtääkseni käytännössä mahdollinen toteuttaa. Lomahan voitaisiin hyvin jakaa eri asevelvollisille myönnettäväksi heidän palvelusaikansa eri aikoina. Niille, jotka ovat ennakkokoulutuksella hankkineet taitoa eri aselajien edellyttämään koulutukseen nähden, voitaisiin myöntää tällainen loma tietysti ennakolta, kun sen sijaan se toisille olisi järjestettävä kaiketi palvelusajan lopulla.

Tämä meidän ehdotuksemme se epäilemättä tietäisi myös tuntuvaa helpotusta sotilasasitukseen nähden. Ne varat, jotka tällä lailla säästettäisiin, voitaisiin käyttää monessa suhteessa paremmin kuin nyt. Me voisimme ymmärtääkseni ne käyttää puolustuslaitoksessakin paremmin kuin siten, että miehet pidetään vakinaisessa väessä kauemman aikaa kuin mikä

näyttää tarpeelliselta heidän alokaskoulutukselleen.

Näin ollen minä puolestani tahtoisin suurelle valiokunnalle suositella sitä vastalauseetta, jonka valiokunnan sosialidemokraattiset jäsenet ovat liittäneet sotilasasiainvaliokunnan mietintöön n:o 2, kuitenkin siten muutettuna, että ensimmäiseen momenttiin lisättäisiin sana „asevelvollisille” sanojen „palveleville” ja „myönnetään” väliin.

Ed. A. Jaskari: Erotus sotilasasiainvaliokunnan mietinnön periaatteen ja ed. Kedon äskeisen lausunnon samoin kuin valiokunnan mietintöön liitetyn vasemmistöedustajain vastalauseen välillä on siinä, että valiokunta, edellyttäen asevelvollisille voitavan puolustaa enintään 3 kuukauden lomaa asevelvollisuutta suorittavien vissin kehitystason perusteella, heikentämättä silti armeijan määrävahvuutta ja puolustuskuntoisuutta, jota vastoin ed. Keto ja edellä mainittu vastalause lähtee siitä edellytyksestä, että kaikkien asevelvollisten on saatava 3 kuukauden loma, s. t. s. että asevelvollisuusaikaa on maan sotapalveluslaitoksessa lyhennettävä 3 kuukaudella. Tämä tietäisi siis ehdottomasti muutosta voimassa olevaan asevelvollisuuslakiin. Kun hallituksen esitys enempää kuin kyseen alainen eduskuntaesityskään ei koske sotapalvelusajan pituuteen sellaisenaan, rajoitan minäkin sanottavani erikoisen harjaantumisen ja koulutuksen perusteella ennen sotapalvelukseen astumista saavutetun kehityksen oikeuttamiin lomiin, jotka myönnetään silloin, kun asevelvollinen on astunut sotapalvelusta suorittamaan. Onhan tunnettua, että ensimmäiset 2—3 kuukautta palvelusajan alusta menevät sotapalveluksessa aivan alkeelliseen opetusharjoitukseen ja kasarmielmään totuttamiseen. Koulutuksen täytyy tällöin olla sellaisella tasolla, että sitä voi seurata sellainenkin asevelvollinen, joka ei ole saanut juuri minkäänlaisia kansalaisivistystä, koulutusta. Onhan joukko-osastoihin astunut nuorukaisia, jotka tuskin osaavat kunnolleen lukea; kaikki eivät osaa kirjoittaa, puhumattakaan muusta harjaantumisesta. Sotapalvelukseenhan astuu nuorukaisia, jotka eivät koskaan ole harjoittaneet minkäänlaisia määrätietoisia ruumiinliikkeitä eikä muu-

takaan henkistä viljelyä. Tällainen nuorukainen ei suinkaan voine oppia sotapalvelusopetuksessa alinomaa esiin tulevia uusia asioita yhden tai kaksi kertaa kuultuaan näitä, eikä edes muutamassa päiväsäkään. Siihen menee viikkoja, siihen menee kuukausiakin; kaikki eivät voi oppia kunnolleen koskaan, joskin toisaalta monesta huono-oppisesta saattaa vihdoin opittua tulla ja kehittyä kerrassaan kunnollinen sotilas. Kun joukko-osastoihin samalla edellämäinittujen rinnalla astuu nuorukaisia, jotka ovat pitemmän tai lyhemmän koulunkäynnin ohella samoin kuin urheilu- ja voimisteluseuroissa, ammattikursseilla y. m. sellaisissa saavuttaneet edellämäinittujen rinnalla jo melkoisen harjaantuneisuuden, jonka saavuttamiseen aivan mihinkään tällaiseen tottumattomalta saattaa mennä monia kuukausia, niin täytyy oikeutetulla syyllä nousta kysymys, eikö jonkinlaista tasoitusta eri kehitysasteella olevien asevelvollisten suoritukseen olisi aikaansaataavissa. Ed. Keto aivan samoin kuin muutkin vastalausejat ovat tässä lomanmyöntämisasiassa näkevinään melkein „yksinomaan suojeluskuntalaisille myönnettävät” lomat, joista he sanovat hyötyvän vain varakkaampiin yhteiskuntaluokkiin kuuluvien asevelvollisuusnuorukaisten. Minä en tahdo kieltää, etteikö kyseenalainen loma tulisi myös niiden suojeluskuntalaisten osalle, jotka ovat sekä kenttä- että ampu-maharjoituksissa perehtyneet sotilaalliseen toimintaan. Se nyt kyllä on varmaa, että suojeluskunnissa harjoitellut nuorukainen on asevelvollisuutta suorittamaan astuessaan toki tätä harjoitusta vailla olevista tovereistaan edellä. Se mikä toiselle niin ollen on aivan uutta ja tuntematonta, on toiselle aivan tunnettu asia. Mutta että tästä suojeluskunnissa saavutetun harjaantumisen perusteella saadusta lomasta pääsisivät osallisiksi vain, kuten sanottu, „varakkaampiin yhteiskuntaluokkiin kuuluvat asevelvolliset”, siitä minun täytyy esittää ratkaisevasti eriävä mielipide ja käsitykseni. Minä luulen koko lailla tuntevani ainakin maaseudun suojeluskuntaliikettä. Sen tuntemuksen nojalla katson uskaltavani vakuuttaa, että valtaosan enemmistön maalaissuojeluskunnista muodostavat juuri pikkutalollisten pojat, maatyöläisnuorukaiset ja heidän vertaisensa.

Jos nämä etupäässä joutoaikanaan ovat harjoitelleet kiväärin käyttöä y. m. isänmaan puolustusvalmiutta, niin ei suinkaan voida katsoa näille myönnettäviä lomavaatimustamme kohtuuttomaksi.

Kuten lausuntoni alussa jo viittasin, on lomansaantiedellytyksiä monilla muillakin kuin suojeluskuntaharjoituksissa olleilla aivan „nahkapoikaa” — kuten minun sotapalvelusiässä ollessa aivan tottumattomia kutsuttiin — korkeamman tason saavuttaneilla. Kaupunki- ja tehdasseudut etupäässä lähettävät asevelvollisiksi suuret määrät oppikoulun käyneitä nuorukaisia. Selittämättä on aivan selvää, että tällainen nuorukainen, joka kouluaineiden oppimisessa on jo kehittänyt järkeään ja terästännyt muistiaan ja huomiokykyään, oppii annetut ohjeet ja opetukset monta kertaa ennen kuin sellainen sydänmaalta tullut nuorukainen, jolta vastaavat edellytykset tykkänään puuttuvat. Huomioon on otettava, että koulua käynyt nuorukainen voi jo ennen palvelukseen astumista hankkia itselleen sotapalveluskypsyysytää enemmän kuin aivan yksinkertainen nuorukainen 4—5 kuukauden palvelusajana. Tämä on sanottava esim. urheilu-, voimistelu-, metsästys- ja ampumaseuroissa harjoitelleista nuorukaisista. Pankaamme esimerkiksi riviin harjaantunut voimistelija tai urheilija aivan kaikkea tahdon- ja liikuntokasvatuksen kehittämistä välinpitämättömän samanikäisen nuorukaisen kanssa, niin minä uskon ja rohkenen väittää, että tuon voimistelu- ja urheiluseurassa harjaantuneen nuorukaisen aika on ensimmäisinä kuukausina mennyt jokseenkin hukkaan, etten nyt sanoisi, että häntä sekä kyllästyttää että suututtaa vierustoverinsa aakkosten oppimisharjoitukset. Entäpä sitten erikoisajaloissa asevelvollisuutta suorittaneet nuorukaiset! Ajatelkaamme esim. rautatiepataljoonaa. Maaseudulta, jossa varsinkaan ei ole rautatieliikennettä, tuodaan tänne joku vaikkapa kuinkakin kunnollinen ja lahjakas nuorukainen, joka ei yhtään ole perehtynyt rautatie-elämään. Hänen rinnalleen tuodaan jonkun rautatieläisen poika tai jo rautatiellä palveluttu asevelvollinen. Millekähän mahtanee tuntuu tuolle rautatie-alan perehtyneelle nuorukaiselle, jonka mielestä annettu opetus on maailman tunnetuin asia, päivästä päivään ja viikosta viikkoon kuunnella ja

harjoitella, kun toverin päähän pönttään aivan hänelle uusia ja ennestään hänelle tuntemattomia ja käsittämättömiä asioita. Asiaan jo edeltäkin tutustunut asevelvollinen tuskastuu tottumattoman vierellä. Hän katsoo aikansa menevän polusta. Hän alkaa halveksia jopa pilkatakin tätä muuten kelpo toveria, vaikkapa muuten saataisivat olla hyvät toveruusvälit. Tällainen pilkka ja halveksiminen toverien puolelta voipi taas saattaa hyvinkin rikkinäiseksi toverihengen joukko-osastoissa. Samoin on laita muissakin erikoisajelajeissa, puhumattakaan siitä, että vähemmän kehittynyt asevelvollinen vähitellen alkaa ujoitella ja ujoitellen häpeää taitamattomuuttaan, mikä taas tekee hänen harjoittelunsa yhäkin kömpelömmäksi, hitaammaksi ja epäonnistuneemmaksi.

Kun valiokunnan ehdottama laki asevelvollisten lomista hyväksytään, on ilmeistä, että nuorukaiset, varsinkin kehittyneemmät nuorukaiset jo ennen sotapalvelukseen astumista harjoittelevat syventymistä sotapalvelustehtävään. Lakiehdotuksen kolmas momentti on taas omansa lisäämään asevelvollisissa harrastusta palveluksensa aikana sotilaallisiin kilpailuihin ja muuhun kunnostautuneisuuteen, koska siten asevelvollinen tietää saavuttavansa mahdollisuuden pitempiaikaisenkin loman saantiin palveluskauden kestäessä.

Edellä olevan perusteella rohkenen olla sitä mieltä, että kyseenalainen laki valiokunnan ehdottamassa muodossa olisi hyväksyttävä ja tämän lain edellyttämiä lomia sitten tositeossa myönnettävä. Näin menetellen saadaan raskaita sotalaitoskustannuksiakin koko joukon halvennetuiksi, tuottamatta kuitenkaan sotalaitokselle puolustuskuntoisuuden heikentymistä.

Ed. Kulmala: Silmälläkäsittävänä olevan lakitekeleen sanamuotoa selaisena kuin se sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä on, saa käsityksen, että tämän lain nimi ke „Laki asevelvollisille myönnettävistä lomista” ei vastaa lain sisältöä ja tarkoitusta, vaan tuntuisi paljon onnistuneemmalta, jos tämän lain nimi ke muutettaisiin esim. kuulumaan: „Laki suojeluskuntalaisten asevelvollisuusajan lyhentämisestä”, sillä sitä se asiallisesti tarkoittaa ja on. Lyhentää varakkaamman kansanluokan poikain ja erikoisesti suoje-

luskunnassa olevain palvelusaikaa 3 kuukaudella, on ed. Niukkanen y. m. eduskuntaesityksen selvä tarkoitus, ja samalta näkökannalta rakentuu myöskin sotilasasiainvaliokunnan mietintö. Asian käsittelyssä valiokunnassa ja vielä täälläkin edellinen puhuja viittasi, että tämä kysymys ei koske itse suojeluskuntia, vaan myöskin kouluissa, voimistelu- ja urheiluseuroissa voi saada sellaisen sotilaallisen alkeiskoulutuksen, että sotilas kykenee suorittamaan vaadittavan sotilasnäytteen tutkijalautakunnan edessä, että murka kaikilla kansanluokilla on samanlainen tilaisuus saada vastaava sotilaallinen alkeistaso. Tämä kuitenkin ei ole totta, sillä kouluissa, voimistelu- ja urheiluseuroissa y. m. ei tietääkseni opeteta eri aselajien käyttöä, sotilaallisten arvomerkkien tuntemiseen y. m. sotilaallista alkeisopetusta, mikä muodostaa näissä tutkimuksissa päävaatimukset. Mutta vaikka olettaisikin, että henkinen ja ruumiillinen kehitys, kasvatusta, voisi valmentaa nuorukaisia läpäisemään näissä tutkimuksissa, niin välttämättömänä tosiasiana on, että työtätekeviltä luokilta on riistetty melkein kaikki edellytykset henkiseen ja ruumiilliseen kasvatukseenkin. Sillä jokaisen täytyy myöntää, että harvoja poikkeustapauksia on, jos työmiehen tai pienviljelijän poika voi kouluttaa itsensä insinööriksi — käytän tätä esimerkkiä insinööri, koska valiokunnassa kymmeniä kertoja porvariston taholta huomautettiin, että myöskin insinöörit voisivat tämän kautta saada tämän lyhyemmän palvelusajan — ja sama on köyhemmän väestökerroksen suhde kaikkien lapsiensa koulutukseen. Henkinen koulutus ja kasvatusta vaatii rahaa ja köyhemmän väestökerroksen rahat menevät jokapäiväiseen elämään, riittämättä edes kunnollisesti siihenkään. Ja mikä surullisinta tässäkin asiassa, on se, että pyrkimys ja tahto mikä työläisnuorison keskuudessa on herännyt kaikesta aineellisesta vähäoisaisuudesta huolimatta hankkia itselleen henkistä kasvatusta perustamalla keskuuteensa nuorisjärjestöjä, opintolukupiirejä y. m., on tätä harrastusta hallitusten ja virkamahdin taholta koetettu tehdä mahdottomaksi. Samoin on voimistelun ja urheilun avulla tehtävän ruumiillisen kasvatuksen kanssa. Tämäkin työ vaatii rahaa huoneustojen vuokraamiseen, opettajien palkkaukseen ja koulu-

tukseen sekä välineitten y. m. tarpeitten ostoon. On itsestään selvää, että työläispiirien ruumiillisten kasvatusyhdistysten, voimistelu- ja urheiluseurojen taloudellinen puoli on paljon heikompi kuin vastaavien seurojen, jotka toimivat porvarillisten piirien keskuudessa, mutta törkeämpää luokkasortoa on vielä se, että työväen seurojen toimintaa rajoitetaan, estetään, kielletään ulkomaitten urheilijoille osanotto niitten kilpailuun, epäämällä iltaman arpa-jaislupa-anomuksia, vaikka tunnettua on, että tällaiset tilaisuudet ovat miltei ainoat tulolähteet urheiluseurojenkin taloudellisen olotilan kunnossa pitämiseksi, ja juuri tämä taloudellinen puoli se määrää myöskin sen tuloksellisuuden, mitä näistä seuroista on ja mitä ne jäsenilleen kykenevät hankkimaan. Mennäänpä joissakin tapauksissa vielä niinkin hävyttömiin törkeyksiin, kuten esim. Mynämäellä tämän kuun alkupäivinä, jolloin paikalliset poliisit ajoivat sikäläisen voimistelu- ja urheiluseuran 3 jäsentä pois voimistelurekiltä sisäministerin määräyksen perusteella, kuten poliisien selitys kuului.

Kun valiokunnassa tätä kysymystä käsiteltäessä porvariston taholta myönnettiin ja vielä täälläkin edellinen puhuja on antanut arvoa ja korostanut juuri sitä seikkaa, mikä on henkiselä ja ruumiillisella koulutuksella ja kasvatuksella ja että tästä myöskin riippuu lomienkin saanti esillä olevan lain mukaan, niin tällä porvaristo tahtoi osottaa, että kyseessä oleva asevelvollisuushelpotus koskee tasapuolisesti ja yhtäläisesti kaikkia yhteiskuntaluokkia ja että kaikilla kansalaisilla on samat mahdollisuudet kehittää itseään niin henkisesti kuin ruumiillisesti ja sitä tietä kaikilla samat edellytykset hankkia itselleen tämä asevelvollisuuslyhennys eli loma, kuten sitä tässä laissa nimitetään. Tämän tähden olen siis tahtonut luoda lyhyen katsauksen todellisuuteen, onko käytännössä todella kaikilla kansanluokilla sama tilaisuus kehittää itseään henkisesti ja ruumiillisesti. Ja tällaista tilaisuutta ei ole työtätekeväin luokkain jäsenillä, mikä on porvarillisilla jäsenillä voimistelu- ja urheiluseuroissa, kouluissa y. m., joissa nuoriso saa henkistä ja ruumiillista kasvatusta. On siis karkeaa ivaa puhua eri yhteiskuntakerrosten tasa-arvoisista kehitysmahdollisuuksista, silloin kun varallisuussuhteet

ovat sekä henkisen että ruumiillisen kehityksen ensimmäinen ja viimeinen ehto, silloin kun perustuslakien takaamat edellytykset on työväeltä poistettu ja köyhempien väestökerrosten sekä henkinen että ruumiillinen kehityskin lepää ainoastaan sisäministerin epämääräisten kiertokirjeiden ja yksityisten virkamiesten tulkinnan varassa. Missä ovat silloin laki ja samanarvoiset kehitysmahdollisuudet niin voimistelu- ja urheiluseuroissa kuin muussa työväen toiminnassa, kun on poliisi säärenpäissä vetämässä alas rekiltä työläisten voimisteluseuran jäseniä sisäministerin kiertokirjeen perusteella.

Tämän lain varsinainen tarkoitus, kuten jo alussa olen tahtonut osottaa ja lain sanamuodosta käy varsin hyvin selville, on ainoastaan myöntää suojeluskunnan ja porvarien luokkakaartin jäsenille erikoisoikeuksia ja tehdä propagandaa suojeluskuntaan liittymisen puolesta. Voidaanhan silloin osoittaa, että liittymällä suojeluskuntaan voi vapautua orjuuttavasta rekryyttipalveluksessa sotaväessä. Onko isänmaallinen innostus tähän asekalisteluun ja pussipöksyparaateihin jo niin laskenut, että täytyy lainlaadintatietä sinne lähteä joukkoja vetämään?

On myöskin puollettu tätä kysymystä sentakia, että tässä huomattavasti voitaisiin supistaa ja huomattavasti vähentää raskaita puolustusmenojamme. Ei voidakaan kieltää, etteikö tämä osaltaan vaikuttaisi ja ehkä pienentäisi puolustusmenoja, mutta onko takeita, ettei se toisaalta myöskin lisäisi niitä miljoonia, joita valtion talousarviossa on varattu suojeluskuntien osalle, eivätkö myöskin kuntien, osuusmeijerien, osuuskauppojen ja muitten yhteisten kassojen rahaerät näille porvarien suojelusenkeleille lisääntyisi, kun tähän lakiin vedoten nämä kehtaisivat edes enemmän pyytää. Ei siis ole todistettu tällä, että puolustusmenot supistuisivat, ainoastaan voidaan olettaa ja pitää varmana, että ne siirretään toiselta tililtä toiselle, suojeluskunnan tilille nykyisen armeijan tilin kohdalta. Siis tältäkin lähtökannalta ei voida tätä kysymyksessä olevaa lakia puoltaa hyväksyttäväksi.

Jos keskustelee nykyään asevelvollisuudessa palvelevien nuorukaisten kanssa, niin ne jo nyt lausuvat, miten siellä synnyttää katkeruutta se, että siellä tällä kertaa jo

myönnetään suojeluskuntalaisille erikoisoi-
keuksia, myönnetään iltalomia rekryytti-
ajalla, joita ei tehdä kaikille asevelvolli-
sille. Ja tämän lain käytäntöön tultua
nämä erikoisoikeudet lisääntyisivät ja on
myöskin luonnollista, että katkeruus toi-
selta puolen näitä parempiosaisten, varak-
kaampien kansanluokkien lapsia kohtaan
kasvaisi. Mutta tältä puolelta ei minun
olekaan tarvis puhua eikä ole tarkoitus
puhua, sillä tämä puoli ei oikeastaan tällä
kertaa vielä kuulu työväenluokan eikä
niiden piirien osalle, joita minä edustan,
sillä niillä ei voi olla mitään niin suuria
isänmaallisia intressejä siitä syystä, että
isänmaa ei niille myöskään mitään vielä
tällä kertaa tarjoa. Isänmaa tarjoaa aino-
astaan niille raskaita veroja, työtäteke-
välle luokalle lapsipuolen aseman toisiin
yhteiskuntaluokkiin verraten ja pienvilje-
lijäluokalle se tarjoaa raskaita veroja kun-
nille ja valtiolle, se isänmaa, jossa
he asuvat, se on ainoastaan koronkiskurien
kiskontavälineenä näiltä työläisiltä. On
siis selvää ettei tähän puoleen asiasta tältä
taholta tarvitse kiinnittää huomiota.

Taällä ed. A. Jaskari äskeisessä puheen-
vuorossaan mainitsi, että tämä laki kiihot-
taisi nuorukaisia ajattelemaan sotilasai-
kaansa, valmistumaan siltä varalta, jotta
voisivat saada tämän lyhennetyn palvelus-
ajan, saada tämän loman. Myöskin valio-
kunnassa muistaakseni ed. Jaskari jo ihaili,
että silloin 14—15 vuotiaat pojat jo alkai-
sivat kulkea suojeluskuntiin ja valmistau-
tua tältä varalta. Tässä on minun käsit-
täkseni porvaristollakin vakava kohta, jo-
hon kannattaisi kiinnittää ansaittua huo-
miota. Sillä onko se maamme nuorison tu-
levaa kehitystä ajatellen edullista, ja eikö
eduskunnalla ole syytä ajatella ennenkuin
se lähtee näin edesvastuulliseen tehtävään,
kuin viittomaan 14—15-vuotisille pojille
tietä suojeluskuntaan, missä järjestöissä kai-
ken toiminnan päämääränä on aseiden ka-
listelu, katkeran luokkavihan lietsominen
ja niiden veristen tekojen jatkuva ylistely.
Joilla koko tämä järjestö on itsensä kruu-
nannut. Eivätkö nykyinen aika ja jokapäi-
väiset sanomalehtitiedot meille todista, mi-
ten pitkällä tässä raakalaisuudessa jo kan-
samme elää, että kymmenin kerroin lukui-
samat ovat murhat ja rikokset, joita
Suomessa nykyään tehdään kuin monissa
muissa, niin sanotuiksi sivistysmaiksi mai-

nituisia kansoissa, ja sivistysmaaksihan
Suomeakin niin mielellään suvaitaan kut-
sua. Eikö siis ole syytä jo eduskunnan,
jonka pitäisi harkita kutakin kysymystä,
katsoa myöskin kansamme tulevaisuuteen.
onko sillä silloin myöskin mitään syytä ja
eikö sillä ole edesvastuuta viitoittaessaan
tietä 15—14-vuotisille pojille suojeluskun-
tiin. Päinvastoin porvaristonkin taholta,
jos he tahtoisivat ajatella oikein sitä tilan-
netta, jossa Suomessa ollaan, jossa raaka-
laisuus kaikkialla on huipussaan, eikö olisi
paljon viisaampaa ajatella sellaista lakia,
jolla kielletäisiin alle 20-vuotisten tai vielä
vanhempienkin liittymästä tällaisiin aseeli-
lisiin järjestöihin, sillä ei suinkaan tällais-
ten nuorten poikien mieliala siellä jalostu.
Ei se siellä kasva vaan päinvastoin se
raaistuu ja nämä raaistumisen tulokset ne
nykypäivinä saamme joka päivä lukea
maamme sanomalehdistä. Kaikkeen tähän
edellä esittämäni vedoten toivon, että
suuri valiokunta, johon asia valtiopäivä-
järjestyksen mukaan siirtyy, kiinnittää tä-
hän puoleen kysymystä huomiota, ja että
suuri valiokunta muuttaisi tämän lain sel-
laiseksi kuin se vasemmiston mietintöön
liitettyssä vastalauseessa on, että kai-
kille asevelvollisuutta suorittaville myön-
nettäisiin lomaa kolme kuukautta ja että
erinäisiä lomia sairauden, sukulaisten kuo-
leman tai muiden tärkeiden syiden sat-
tuessa voitaisiin vielä myöntää tämän jäl-
keen. Tällaisena tämä lakitekele vastaisi
myöskin tämän lain nimeä: „Laki asevel-
vollisten lomista”. Oikeastaan tuntuu kum-
malta käsittää, että ne yhteiskuntaluokat,
joilla on isänmaa puolustettavanaan ja
joille isänmaa tarjoaa jotakin etua ja jotka
aina kehuvat siitä isänmaan rakkaudes-
taan, ensimmäisinä alkavat nurkua sitä vel-
vollisuutta, minkä yhteiskunta asettaa, vie-
läpä niillekin luokille, joille ei sanan var-
sinaisessa merkityksessä isänmaa tarjoa
mitään etuja eli isänmaa ei ole isänmaa.
Olisi paljon luonnollisempaa, että tältä
puolelta olisi esitetty vastaavan ajan, kol-
men kuukauden palvelusajan pidentämistä.
Tämä olisi osoittanut todellisempaa isän-
maan intoa ja puolustusintoa kuin se, että
tahdotaan tälle osalle myöntää helpotuksia
asevelvollisuuden suorittamisessa. Minun
käsitykseni mukaan niin kauvan kuin
kasarmikierous, kasarmielämän tuottama
kierous, on asetettuna meidän nuorten mies-

temme kannettavaksi, niin kauvan myöskin porvaristo tasapuolisesti kantakoon tämän kirouksen, koska niittenkin luokkien poikien pitää sitä kantaa määrätty vuosi tai vieläkin pitempi aika, jotka, kuten jo olen tässä useampaan kertaan osoittanut, eivät joudu mitään hyötymään tästä suojeluksesta. Tämä suojelus, isänmaan puolustus heille merkitsee ainoastaan raskaita veroja ynnä muita rasituksia. Näillä evästyksillä toivon suuressa valiokunnassa tämän tekeleen muuttuvan sellaiseksi, että se vastaa todella niitä tarkoituksia ja että se vastaa myöskin sitä loman järjestelyä, jota tahdotaan tällä lailla aikaansaada.

Ed. Niukkanen: Ottaen huomioon sen seikan, että suuri osa edustajista nähtävästi haluaa lähteä päivällislomalle, minä luovun puheenvuorostani.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja lakiehdotus lähetetään valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

14) Ehdotuksen laiksi kirjanpitovelvollisuudesta

sisältävä hallituksen esitys n:o 99 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa asian lähetettäväksi lakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Järvinen: Maan talouselämän ja erityisesti maan liike-elämän kannalta on syytä suurella tyydytyksellä tervehtiä tässä nyt esillä olevaa lakiesitystä. Se poistaa jo vuosikymmeniä tunnetun puutteen maan kauppaelämää koskevassa lainsäädännössä, joka tässä samoin kuin monessa muussakin suhteessa on hyvin paljon jällessä kehittyneempien sivistysmaiden lainsäädäntöä. Tyydytystä on myöskin omaan herättämään se huolellinen valmistus, jonka lakiesitys ilmeisesti on saanut. Paitsi korkeimman oikeuden ja korkeimman hallinto-oikeuden lausuntoja, jotka esitykseen ovat liitetyt, on aikanaan lainvalmistelukunnan ja sitten asiantuntijain laatimasta lakiehdotuksesta nähtävästi han-

kittä myöskin liikejärjestöjen lausunnoita. Erityisesti olen ollut huomaavinani, että maan kauppaelämän keskusjärjestön tästä ehdotuksesta antamassaan lausunnossa tekemät yksityiskohtaiset muistutukset ovat otetut huomioon esitystä laadittaessa.

Vaikka, kuten sanottu, hallituksen lakiehdotusta onkin pidettävä hyvin valmistettuna ja yleensä onnistuneena, on siinä kuitenkin ainakin eräs kohta, josta saattaa olla eri mieltä, ja johon senvuoksi pyytäisin kiinnittää asianomaisen valiokunnan huomiota.

Lakiehdotuksen 4 § sisältää seikkaperäiset määräykset niistä periaatteista, joille liikkeen tilinpäätöstä tehdessä sen omaisuuden arvostus on perustettava. Nämä ennen kaikkea toteutumattomien voittojen bilansissa huomioon ottamisen estämiseen tähtäävät määräykset vastaavat aikaiseman ulkomaisen lainsäädännön osakeyhtiöitä koskevia säännöksiä. Uusin yksityistaloudellinen tutkimus on enimmäkseen näihin ja niiden tarkoituksenmukaisuuteen nähden epäilevällä kannalla, koska ne suurissa liikesuhteiden ja valuutta-arvojen vaihteluissa, jommoiset juuri maailmansodan jälkeiselle liike-elämälle ovat ominaiset, saattavat ehkäistä liikkeenharjoittajalle oikean kuvan saamista liikkeensä kuluista ja sen kannattavuudesta, mikä kuitenkin on kirjanpidon päätarkoitus. Epäilemättä yksityistaloudellisen tutkimuksen uusinta kantaa vastaisi esityksen 4 §:n määräysten pois jättäminen yleisestä kirjanpitolaista ja niiden huomioon ottaminen osakeyhtiö- ja tuloverotuslainsäädännössä. Jos nämä määräykset kuitenkin tahdotaan kirjanpitolaissa säilyttää, olisi niitä syytä erinäisissä kohdin ehkä lieventää. Erityisesti koskee tämä pykälän 9 kohtaa, joka joko voitaisiin jättää pois tai tehdä selvemmäksi. Mutta muutenkin toivoisin, että valiokunta yleensä omistaisi neljännelle pykälälle erikoista huomiota.

Mitä sitten tulee siihen valiokuntaan, johon lakiehdotus olisi valmisteltavaksi lähetettävä, niin myönnän kyllä, että lakivaliokunta tuntuu tässä lähinnä ehkä kysymykseen tulevalta. Toisaalta kuitenkin myönnettäneen, että talouselämään näin olennaisesti koskeva lakiehdotus hyvin soveltuu myöskin laki- ja talousvaliokunnan käsiteltäväksi. Kun viimeksi mainitulla valiokunnalla lisäksi on paremmin aikaa

kuin lakivaliokunnalla ja kun kysymyksessä olevan lakiehdotuksen käsittelyksi saamista vielä tällä istuntokaudella on pidettävä suotavana, niin ehdotan, vastoin puhemiesneuvoston ehdotusta, että lakiesitys lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan.

Ed. Hiidenheimo: Minä pyydän saada yhtyä kannattamaan ed. Järvisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Järvinen ed. Hiidenheimon kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus lähetettäisiin laki- ja talousvaliokuntaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Järvisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiesneuvoston ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittoa, on ed. Järvisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voittolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt puhemiesneuvoston ehdotuksen.

Asia lähetetään lakivaliokuntaan.

15) Ehdotuksen leimaverolain 6 §:n muuttamisesta.

sisältävä hallituksen esitys n:o 100 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Rantala: Leimaverolain 6 §, jonka muuttamista nyt käsiteltävänä oleva hallituksen esitys tarkoittaa, on synnyttä-

nyt oikeutettua tyytymättömyyttä kansalaispiireissämme. Jo pitemmän aikaa on odotettu toimenpiteisiin ryhtymistä lain-säädännön muuttamiseksi siihen suuntaan, että tässä pykälässä määrättyä, poikkeuksellisissa, valtiotaloudelle ahtaissa oloissa säädettyä veroa nyttemmin lievennettäisiin. Onkin ollut suorastaan epäjohdonmukaista, että taidelaitoksilta, jotka ovat saaneet esim. valtion vuosittaisia apurahoja, että samoilta laitoksilta osa niiden pääsymaksutuloja on leimaveron muodossa jouduttu luovuttamaan valtiolle.

Kun nyt on eduskunnan käsiteltäväksi jätetty esitys, joka koskee leimaverovelvollisuuden eräiltä taidelaitoksilta poistamista ja osittaista lievennystä eräiden taide-esitysten suoritettavaan veroon nähden, niin toivottavasti ei eduskunnassa löydy esitetyn veronhelpotuksen vastustajia. Päinvastoin olisi toivottavaa, että hallituksen esitystä eräissä kohdin jonkun verran laajennettaisiin. Pyydänkin tällaisen, jonkun verran laajemman verovapauden myöntämisen puolesta esittää muutamia näkökohtia, toivoen että valtiovarainvaliokunta asiaa käsitellessään ottaisi ne huomioon.

Hallituksen esitys sisältää m. m., että vain jollakin paikkakunnalla vakinaisesti toimiva teatteri saisi verovapauden. Näin ollen jäisivät kiertävien teatteriseurueiden antamat näytännöt edelleen veron alaisiksi samoin kuin käsitteäkseni myös sellaisten paikallisten pienempien näyttämöiden, joita lukuisasti löytyy maaseudulla. Hallitus perustelee esityksessään tätä ensin mainittuihin nähden sillä, että vakinaiset teatterit tarjoavat parempia takeita ohjelmiston ja esityksen kelvollisuudesta. Tämä pitää paikkansa osaksi, mutta vain osaksi. On kyllä valitettavasti sattunut tapauksia, että usein maaseudulla kiertelevien teatteriseurueiden ohjelmisto on ollut alarvoinen ja huonosti esitettykin. Mutta päinvastaisiakin tapauksia löytyy varsinkin lukuisasti. Monasti tapaa maaseudulla esityksiä antavia seurueita, joiden ohjelmisto on arvokas ja kohoaa verraten korkealle taiteelliselle tasolle. Muuten ei ole ollut viime aikoina harvinaista nähdä, että kerrassaan kevyttä jopa aliarvoistakin ohjelmaa on esiintynyt vakinaistenkin teatterien ohjelmistossa. Ovatpa sellaisten teatterien esitykset toisinaan jättäneet taiteellisessakin suhteessa toivomisen varaa.

Tuntuisikin tasapuoliselta, että kiertävien teatterien esitykset, joiden työskentely tapahtuu etupäässä sellaisilla paikkakunnilla, joilla ei ole mahdollisuuksia vakinaisen teatterin toiminnalle ja joiden työskentely ymmärrettävistä syistä on vaikeata, vapautettaisiin veron alaisuudesta tässä kohden.

Meillä on maaseudulla lukuisa joukko näyttämöitä, jotka olematta varsinaisia teatterilaitoksia, kuitenkin palvelevat syrjäisempien paikkakuntien taideharrastuksia. Näillä ei useinkaan ole palkattua henkilökuntaa, vieläpä niiden johtajatkin usein hoitavat toimiaan enemmän tai vähemmän sivutoimina. Maaseudun pienissä, vaatimattomissa oloissa, ei ole useinkaan mahdollista perustaa varsinaista teatteria, mutta harrastetaan siellä näyttämötoimintaa kuitenkin niin, että näyttelijät muun toimensa ohella harrastavat näyttämötyötä, saaden toisinaan pienen korvauksen, mutta hyvin paljon tehden työnsä kokonaan ilman korvausta. On kyllä ymmärrettävää, ettei näiden näyttämöiden taso taiteellisessa suhteessa aina voi kohota yhtä korkealle kuin varsinaisten ammattinäyttelijöiden esitykset teattereissa. Mutta ne palvelevat kuitenkin suurien kansalaissiirien taideharrastuksia. Näiden näyttämöiden toiminta, mikä tapahtuu ilman valtion ja usein muitakaan avustuksia, on tavallisesti taloudellisesti hyvin ahdas. Ei tahdo riittää varoja edes tarpeellistenkaan varusteiden hankkimiseen. Ne väestökerrokset, joiden keskuudessa ne toimivat, ovat enimmäkseen sellaisia, joiden elintaso ei ole niin korkea, että siitä riittäisi suurempia eria taideharrastuksien tyydyttämiseksi. Näin ollen ei pääsylippujen hintoja voida asettaa varsin korkeiksi. Jos tällaiset taideharrastuksia palvelevat, maaseudun ahtaissa ja köyhissä oloissa toimivat näyttämöt katsottaisiin voitavan jättää edelleen maksamaan veroa, toisten, kaupungeissa ja liikekeskuksissa toimivien teatterien siitä vapautuessa, merkitsisi se mielestäni sitä, että ensin mainittuja sakoitettaisiin siitä että ne ovat köyhiä ja toimivat vaikeammassa oloissa.

Epäoikeutetulta tuntuu sekin, että maaseudun sivistystyössä suurta osaa suorittavat raittiuss-, urheilu-, nuorisoy. m. seurat ja yhdistykset edelleen myöskin saisivat suorittaa kymmenykset valtiolle si-

vistystyönsä tukemiseksi keräämistään varoista. Pääasiallinen keino näille edistysseuroille on ohjelmallisten huvitilaisuuksien järjestäminen varain hankkimiseksi. Maaseudulla on huvien laatuunkin nähden kuljettu nähdäkseeni keskitietä, järjestämällä huvitilaisuudet ohjelmallisiksi iltoiksi, joissa ohjelmana esitetään puheita, runonlausuntoa, näytelmiä ja muuta niihin verrattavaa, mutta tanssia sallitaan korkeintaan yhden tunnin aikana. Kaupungeissa taas ovat pelkät tanssi-illat riittävän teatterien ja elävienkuvien kanssa käytännössä. Kun nyt näiden ohjelmallisten iltamien ohjelmaa jo itsessään pyritään saamaan tavallisesti kasvattavaksi ja kun niiden valmistelussa tapahtuvalla uhrautuvalla työllä kerätään varoja esim. sellaisiin tarkoituksiin, joihin valtion varoja ei riittävästi ole käytettävänä, kuten raittius- ja opintorenkaiden ylläpitämiseen j. n. e., olisivat nämäkin tilaisuudet vapautettavat kysymyksessä olevaa veroa suorittamasta, sitäkin suuremmalla syyllä, koska on viime toukokuun 20 päivänä julkaistu asetus, koskeva julkisia huvitilaisuuksia maaseudulla. Kun tämä asetus asettaa huvien toimeenpanemisen ehdoksi viranomaisilta hankittavan luvan, josta lupa-anomuksesta jo joudutaan suorittamaan leimaveroa valtiolle, sekä lisäksi moniaita markkoja viranomaiselle lupapäätöksen allekirjoittamisesta, niin olisi syytä toisenkertaisen verotus näiltä kokonaan poistaa. Kun hallitus esityksessään m. m. esittää verohelpotusta eräissä tapauksissa elävienkuvien teattereille, jotka nykyäänkin pystyvät esityksiinsä saamaan yleisöä runsaammin kuin teatterit ja jotka laitokset useimmiten ovat yksityisten liikelaitoksia, olisi veroa ennen kaikkea luojennettava yhdistysten ja seurojen järjestämiltä tilaisuuksilta.

Jos katsottaisiin, ettei valtion rahallinen asema antaisi myöten tällaisten laajenustien verovapautteen näiden ottamista kysymyksessä olevaan lakiin, niin olisi ehkä paras korottaa siinä tapauksessa veroa ope-retti- ja tanssiesityksiltä, tanssiaisilta ja muilta kevyemmiltä huvittelumuodoilta, mutta tehtäköön vihdoinkin oikeutta taide- ja sivistyspyrkimyksille, niin että niiden verottamisesta tähänastisessa määrässä luovutaan.

Toivon, että valtiovarainvaliokunta ottaa ne näkökohdat huomioon, jotka ovat esitetyt useiden edustajain allekirjoittamassa eduskuntaesityksessä n:o 6, koskeva kysymyksessä olevaa, leimaverolain 6 §:n muuttamista, ja sen mukaisesti laajentaa hallituksen esitystä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Pöydällepano:

16) Ehdotuksen huoneenvuokralaiksi sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 6 esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Puhemies: Seuraava istunto on ensi tiistaina kello 10 a. p.

Täysi-istunto päättyy kello 5,50 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

28. Tiistaina 28 p. lokakuuta 1924

kello 10 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi henkirahan lak-
kauttamisesta. 678

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietinnöt n:ot 22 ja 22 a; valtio-
varainvaliokunnan mietintö n:o 27;
hallituksen esitys n:o 8.

2) Ehdotus laiksi tasavallan presi-
dentin palkkiosta. 681

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietinnöt n:ot 25 ja 25 a; val-
tiovarainvaliokunnan mietintö n:o
33; hallituksen esitys n:o 91.

3) Ehdotus laiksi rikoslain 1 lu-
vun 7 §:n muuttamisesta. "

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 28; lakivaliokun-
nan mietintö n:o 4; hallituksen esi-
tys n:o 96.

4) Ehdotus laiksi todistelusta ulko-
maan viranomaisen edessä rikos-
asioissa sekä ulkomaan viranomai-
selle sellaisissa asioissa annettavasta
virka-avusta. "

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 29; lakivaliokunnan
mietintö n:o 5; hallituksen esitys
n:o 97.

5) Ehdotus laiksi sokerijuurikkaan
viljelyn edistämisestä. 682

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 30; maatalousvalio-
kunnan mietintö n:o 2; hallituksen
esitys n:o 18.

6) Ehdotus laiksi tehdastiloihin
kuuluvien viljelmien lunastamisesta. 685

Siv.

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 31; maatalousvalio-
kunnan mietintö n:o 3; hallituksen
esitys n:o 61.

7) Ehdotus laiksi joukkotyöriito-
jen sovittelusta. 686

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 32; työväenasia-
valiokunnan mietintö n:o 3; hallituk-
sen esitys n:o 43.

Toinen käsittely:

8) Ehdotus laiksi tulo- ja omai-
suusverolain muuttamisesta. 688

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 33; valtiovarainva-
liokunnan mietintö n:o 26; hallituk-
sen esitys n:o 66.

9) Ehdotus laiksi valtion viran tai
toimen haltijan oikeudesta eläkkeee-
seen. 689

Asiakirjat: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 34; valtiovarainva-
liokunnan mietintö n:o 24; hallituk-
sen esitys n:o 4.

Ensimmäinen käsittely:

10) Ehdotus huoneenvuokralaiksi. 690

Asiakirjat: Lakivaliokunnan
mietintö n:o 6; hallituksen esitys
n:o 14.

Pöydällepanoa varten esitellään:

11) Laki- ja talousvaliokunnan
mietintö n:o 5 hallituksen esityksen

johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi kunnallis- ja paikallisteistä. . .

12) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi moottoriajoneuvoliikenteestä johtuvan vahingon vastuusta.

13) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4 lasten ja nuorison suojelua tarkoittavaa lainsäädäntöä koskevien anomusehdotusten johdosta.

14) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksen johdosta laiksi kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta.

Siv.

690

691

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Arffman, Auer, Brander, Hornborg, Hurme, Janhonen, A. Jaskari, Jyske, Leino, Mannermaa, Muhonen, Procopé, Raatikainen, E. Saarinen, Salo ja Vennola.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän päivän istunnosta yksityisasiain takia edustajat A. Jaskari, Janhonen, Raatikainen ja F. J. Leino.

Välikysymys, joka koskee työväenjärjestöjen toimintavapauksia.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että viime istunnossa pöydälle pantuun ed. J. F. Aallon y. m. välikysymykseen on yhtynyt 53 edustajaa, joten tulen saattamaan sen asianomaisen hallituksen jäsenen tietoon.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Hallituksen jäsen saapuu jättämään esityksiä eduskunnalle.

Istuntosaliin saapuu nuoremman hallitussihteerin A. Voutilaisen seuraamana ministeri Sahlstein, joka lausuu:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Eduskunta!

Hallituksen määräyksestä on minulla kunnia eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset:

n:o 101 esitys avustustoimenpiteistä tulvien aiheuttamien seurausten lieventämiseksi,

n:o 102 esitys laiksi tullimaksujen kantamisesta vuonna 1925.

Puhemies: Herra Ministeri! Nyt jätetyt hallituksen esitykset tulen esittelemään eduskunnalle perustuslainmukaista käsittelyä varten.

Talousvaliokunnan jäsenet.

Puhemies: Valitsijamiehiltä on saapunut kirjelmä, jonka sihteeri lukee.

Sihteeri lukee:

Eduskunnan
Valitsijamiehet.

Helsingissä,
28 p:nä lokakuuta 1924.
N:o 6.

Eduskunnalle.

Saamme täten kunnioittaen ilmoittaa, että tänään pidetyssä valitsijamiesten kokouksessa on edustaja Ahilan tilalle talousvaliokunnan jäseneksi valittu edustaja Liedes.

Valitsijamiesten puolesta:

V. Annala.

F. V. Härnä.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi henkirahan lakkauttamisesta.

Hallituksen esitys n:o 8, jota on valmistelevalle valtiovarainvaliokun-

nan mietinnöissä n:o 27 ja suuren valiokunnan mietinnöissä n:ot 22 ja 22 a, esittelään kolmanteen käsittelyyn.

P u h e m i e s: Toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus voidaan nyt joko hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Reinikka: Ehdotan, että kysymyksessä oleva lakiehdotus jätetään leppämään.

Ed. Hästbacka: Det föreliggande beslutet att avlyfta mantalspengarna är enligt mitt förmenande icke välmotiverat.

De anmärkningar som under frågans behandling gjorts mot mantalspengarnas berättigande är icke av så avgörande betydelse att jag anser det nödvändigt att taga det steg som riksdagen nu synes ärna taga. För mig är den principiella sidan av frågan avgörande, nämligen den som fastslagits uti vallagen, att den som vill begagna sig av politisk rösträtt skall åtminstone betala sagda avgift till staten. För denna princip måste alla de skäl vika, vilka under frågans behandling anförts mot mantalspengarnas berättigande, ty annars frågar man de grundvillkor som fastslagits genomförandet av allmän och lika rösträtt och för införandet av enkammarssystemet. Tidsförhållandena hava icke heller ändrats till förmån för socialisterna och kommunisterna under de gångna 18 åren sedan sagda förändring gjordes uti representationsformen, att dylika eftergifter åt vänstern skulle vara påkallade. Tvärtom utnyttjade vänstern sin maktställning under år 1917 och 1918 på ett sätt att man icke har någon som helst anledning att bereda dem möjlighet att ånyo komma till majoritet uti riksdagen.

Vad sedan beträffar de anförda motiven för avlyftande av mantalspengarna, så synes det mig att intet av det som anförts har något skäl för sig, utan tyder på att vara ytterst eftersökt att anföras som motiv. Jag skall endast nämna ett par av dessa motiv.

Under frågans andra behandling framhölls, att det belopp, som mantalspengarna inbringar, är en obetydlig summa, blott c:a 7 milj. mark, och då uppbördskostna-

derna kunna beräknas till någon miljon mark, blir behållningen ganska minimal. Detta bevisar just huru vissa personer äro frikostiga då det gäller statsmedel. Fem, sex miljoner mark är bara obetydligheter, — och detta icke blott då det gäller inkomster, utan fastmer vid fördelningen av statens inkomster i allmänhet. Man är över allt liberal i ordets egentliga mening, vare sig det gäller statsmedel eller skänkandet av några riksdagsmandat åt vänstern.

Jag skall ännu återgå till att beröra uppbördskostnaderna, ty jag anser att de som anført som skäl för avlyftandet av mantalspengarna de dyra uppbördskostnaderna icke tänkt tanken ut. Teoretiskt kan man säga att uppbörden av 7 milj. mark av samtliga betalningsskyldige blir dyrt i förhållande till uppbördssumman, men i verkligheten ter sig saken helt annorlunda. Emedan sagda belopp mycket väl kan uppbäras i samband med inkomst- och förmögenhetsskatten.

Vi hava redan uppbördsmän för statskatten och kommer allt fortfarande att hava dessa tjänstemän om också mantalspengarna avlyftas. Någon minskning av kostnaderna för uppbörden kan således icke påräknas genom den föreslagna åtgärden, möjligen en liten lättning uti uppbördsmännens arbete. Men detta är icke ett tillräckligt skäl att åberopa som motiv för avlyftande av sagda avgift till staten.

Under behandlingen av ärendet har jag förvånats över den iver man lagt i dagen för att göra riksdagen uppmärksam på, att staten icke bör syssla med sådana små saker som icke tillföra staten mera än 7 milj. mark. Väl vore det om vårt land skulle nå en sådan utveckling, att man icke behövde samla små belopp, men jag betvivlar om vi någonsin komma så långt, åtminstone icke om vi fortfara att vara så liberala, som vi uppträtt vid denna frågas behandling. Det förvånar mig icke så mycket, att socialisterna och kommunisterna intagit denna ställning till frågan, ty de komma att draga den största nytta av att mantalspengarna avlyftas. Men det förvånar mig, att vänstern erhållit stöd från borgerligt håll. Enligt de uppgifter herrar Linna och Kivimäki lämnade under frågans andra behandling komma c:a 60,000 personer att erhålla rösträtt genom

avlyftande av mantalspengarna. Herr Linna beräknade att c:a 30,000 och herr Kivimäki att c:a 36,000 av dem skulle komma att delta uti de politiska valen, men ansåg att detta tillskott av röster skulle ha en obetydlig inverkan på själva valresultatet, blott öka några få mandat. Nämnda röstetal är emellertid ingen obetydlighet, det är c:a hälften av det röstetal som framstegspartiet förfogar över.

Det har förvånat mig högeligen, att det finnes inom de borgerliga sammanslutningarna så många som äro likgiltiga för om man vidtar en åtgärd, som kan öka vänsterns mandat så betydande. Detta bevisar emellertid, att vi icke hava vad man kunde kalla rena borgerliga sammanslutningar, som bevaka våra intressen, då det gäller att kämpa om maktställningen inom riksdagen.

Jag kan emellertid icke vara med om ett sådant undergrävande av den borgerliga ställningen uti riksdagen, som avlyftandet av mantalspengarna medför.

På anförda grunder föreslår jag, att förslaget angående avskaffande av mantalspengarna måtte förkastas.

Ed. Eerola: Tämän asian ensimmäisessä käsittelyssä lausuttiin miellipiteitä, joihin minä puolestani en voi yhtyä, vaan täytyy minun vakaumukseni mukaan lausua eriävät ajatukseni. Teen tämän kuitenkin lyhyesti, etten kuluttaisi eduskunnan kallista aikaa puhumalla joutavia.

Mainituksessa käsittelyssä esiintyi kolme puhujaa, edustajat Linna, Kivimäki ja Vuolijoki, jotka pitivät häpeänä sitä, kun heidän on pitänyt suorittaa henkilöveroa valtiolle. Minä puolestani olen pitänyt tätä päinvastoin kunnia-asiana ja olen varma siitä, että jokainen kunnan työmieskin, varsinkin maaseudulla, pitää myös kunnia-asiana suorittaa henkilömaksunsa valtiolle. Eivät ne tahdo laskeutua sille tasolle, mihin kommunistit tahtoisivat maamme työväestön painaa. Eivät ne tahdo oikeuksia ilman omaa ansiota, ilman velvollisuuksia. Ei, eivät ne sitä tahdo, vaan tahtovat osaltansa täyttää velvollisuutensa. tahtovat olla tasa-arvoisia kansalaisia ja varojensa mukaan suorittaa myöskin veronsa. Ensi käsittelyssä halveksittiin muuten puheen alaisen verorahan summaa, kun se on muka vain 5 markkaa. Ed. Vuoli-

joki sanoi, että hän talvella 1918 häpesi ruotsalaisen lähetystön edessä sitä, kun valtiollinen äänioikeus oli sidottu 5 markkaan, ja ed. Vuolijoen lausunnosta ilmeni se ajatus, että jos tuota 5 markan henkilömaksua ei olisi äänioikeuden ehtona ollut, niin koko kansalaiskapinaa ei olisi tullut. Olisikohan nyt todella ollutkin niin hullusti, että tuo kapina olikin vain 5 markan sota, toisin sanoen sota 5 markasta? Eiköhän ed. Vuolijoki silloin jostakin muusta syystä sitä häpeän tunnetta tuntenut.

Kuten jo mainitsin, pidettiin tätä 5 markan veroa ensi käsittelyssä turhan pienenä. Mutta kun se nyt on noin pieni, niin miksi sitä sittenkin niin ankarasti vastustetaan? Miksi sen pienen veron maksaminen on niin raskasta? Ei se ole pätevä syy, mikä täällä syyksi on sanottu, että tuon pienen veron kerääminen tuottaa valtiolle menoja enemmän kuin tuloja. Tuo keräys voidaan aivan hyvin toimittaa tulo- ja omaisuusveron kannon yhteydessä, joten siitä ei eri kustannuksia voi tulla. Eikä sitä joka miehen ole tarvis henkilökohtaisesti käydä verotuspaikalla suorittamassa, vaan yksi henkilö kylästä riittää. Eihän tässä ole kysymys summasta, eikä se ainakaan työväestön kannalta katsoen olisi heille eduksi, jos summa olisi suurempi, vaan on kysymys kansalaisvelvollisuuden täyttämisestä henkilömaksun muodossa, jonka periaatteellisesti täytyy olla oikeudenmukaisista. Jos nyt eduskunta päättäisi henkirahan lakkauttavaksi, niin siitä olisi samat seuraukset, kuin muutamia vuosia takaperin oli liian pitkälle menneestä armahduksesta. Silloinhan kapinallisillekin myönnettiin täydet kansalaisoikeudet ilman sen enempää aikaa kulumatta. Ja kun siitä äänimäärästä, mikä henkirahan lakkauttamisen tähden vasemmistopuolueille lisääntyisi, varmaankin suurin osa meni kommunisteille, niin en minä voi olla osallisenä luovuttamassa asetta maan viholliselle, vaan yhdyn siihen, mitä täällä on ehdotettu, että asia jätettäisiin lepäämään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Koska asia on pyydetty lepäämään yli vaalien, niin valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti tästä päättaminen siirtyy seuraavaan eduskunnan istuntoon.

Asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

2) Ehdotus laiksi tasavallan presidentin palkkiosta.

Hallituksen esitys n:o 91, jota on valmistelevasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 33 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 25 ja 25 a, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Eduskunta päättäneen pyysä toisessa käsittelyssä tekemässään päätöksessä.

Keskustelu:

Ed. Allila: Suomen tasavallan presidentin palkkaa on mielestäni lähdetty yhdellä kertaa liian paljon ylöspäin nostamaan. Nousu hallituksen esityksen mukaan tietää kokonaista 100 %:n lisäystä. Tiedämme, että se entinenkään palkka ei ollut mikään nälkäpalkka, 150,000 markkaa vuodessa on jo sinänsä suuri summa tämän maan presidentille, kun otamme vielä huomioon vapaan asunnon lämpöineen ja valoineen, valtion palvelijoineen ja vapaat kulkuvälineet, joihin kuuluu rautatievaunu, automobiili, moottorivene ja pyörät. Kun päällepäätteeksi presidentti tulee saamaan kaiken todennäköisyyden mukaan tavallista korkeamman eläkkeen, niin olen varma siitä, että presidentin paikan täyttäjää löytyy tässä maassa, vaikkakaan palkkaa ei suurennettaisi. Ja toiselta puolen onhan oikeus sellaisilla henkilöillä kieltäytyä presidentin ehdokkuudesta, joita ei palkkaus miellytä. Siis ehdotan, että esillä oleva laki hyljättäisiin.

Ed. Jokela: Pyydän kannattaa ed. Allilan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Allila ed. Jokelan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hyljättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Allilan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on hyväksytty toisessa käsittelyssä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Allilan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 128 jaa- ja 46 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt toisessa käsittelyssä päättämänsä lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi rikoslain 1 luvun 7 §:n muuttamisesta.

Hallituksen esitys n:o 96, jota on valmistelevasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 4 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 28, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Eduskunta hyväksyy toisessa käsittelyssä päättämänsä lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi todistelusta ulkomaan viranomaisen edessä rikosasioissa sekä ulkomaan viranomaiselle sellaisissa asioissa annettavasta virkaavusta.

Hallituksen esitys n:o 97, jota on valmistelevasti käsitelty lakivaliokunnan mietinnössä n:o 5 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 29, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Eduskunta hyväksyy toisessa käsittelyssä päättämänsä lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia on loppuun käsitelty.

5) Ehdotus laiksi sokerijuurikkaan viljelyksen edistämisestä.

Hallituksen esitys n:o 18, jota on valmistelevasti käsitelty maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 30, esitellään komitean teettämän käsittelyn.

Keskustelu:

Ed. Sch auman: Under hänvisning till vad jag vid ärendets andra behandling anförde ber jag att få föreslå, att riksdagen måtte förkasta lagförslaget.

Ed. Heikkilä: Jos luomme katseemme Suomen Talousseuran julkaisuihin mainitun seuran alkuaikoina, niin huomamme, että tämä silloin verrattain laaja seura sai pitkät ajat kohdistaa miltei kaiken tarmonsaa ja kaiken työnsä käytännöllisellä alalla perunanviljelyn tunnetuksi tekemiseksi. Peruna, jota meidän päivinä pidetään niin yleisenä kasvina ja jota viljelevät kaikki, jotka omaavat pieninkin maatilkun, oli silloin ainoastaan herraskartanoitten puutarhakasvina. Nykypäivinä sen sijaan sitä jo viljellään kaikkialla. Niinikään viimeisen vuosisadan keskivaiheilla sai samainen talousseura työskennellä pitkät ajat heinäviljelyn tunnetuksi tekemisessä. Vuosikymmenien työn vei, ennenkuin heinäviljelystäkään saatiin levenemään talonpojan pellolla. Herraskartanoissa se niinikään tuli käytäntöön paljoa aikaisemmin.

En tahdo väittää, että perunan- ja heinäviljelyn tunnetuksi tekemisessä olisi käytetty valtionvaroja siinä muodossa kuin nyt on kysymyksessä sokerijuurikkaan viljelemisen tunnetuksi tekemiseen. Tosin Suomen Talousseura jo silloisiin oloihin katsottuna nautti melko huomattavaa valtioapua ja tämän turvin jakoi ainakin ilmaisia perunan- ja heinänsiemeniä sekä kaikki neuvontatyö niinikään tietopuolinen ja käytännöllinen oli vapaata. Useimpien maataloustyökalujen ja varsinkin koneitten käytäntöönotto on tuottanut suuria vaikeuksia. Vieläpä niin myöhään kuin viimeisen vuosisadan lopulla käytiin ankaraa taistelua rauta-auran käytäntöön ottamisesta. Niinkuin vanhemmat vielä

elossa olevat maanviljelijät muistavat, oli valtion mahdotonta saada talonpoikaisten viljelmillä rauta-auraa vakiintuneeseen käytäntöön. Sitä piti jakaa maanviljelyskoukuksissa palkintoina ja monella muulla tavalla sitä aivan puolivälisin piti talonpojille tyrkyttää. Olipa vielä viimeisen vuosisadan vaiheessa n. s. kynnöneuvojen virkakin joka läänissä, jota hoiti valtion palkkaa nauttiva, agronomisivistyksen saanut henkilö. Ei siis pidä liioin ihmetellä, miksi ei meidän päiviemme talonpoika kykene ilman valtioavustusta viljelemään sokerijuurikasta. Onhan sokerijuurikkaan viljelys sinänsä jotakin uutta. Tosin sitä viljeltiin jo noin 30 vuotta sitten ja olipa silloin raakasokeritehdaskin olemassa vaan ikävä kyllä viljelijäin taitamattomuuden takia tehtaan oli lopetettava toimintansa. Senjälkeen onkin maataloutemme kehitys mennyt eteenpäin reipin askelin. Muitten muassa juurikasvien, turnipsin ja lantun viljelys on saanut uskomattoman jalansijan karjan rehuksi viljeltynä. Kaikesta tästä päättäen luulisi sokerijuurikkaan viljelyn menevän eteenpäin omalla painollaan. Ikävä kyllä ei näin ole asianlaita. Vielä on monia Länsi-Lounais-Suomen rintavainioiden viljelijöitä jotka sanovat, ettei sokerijuurikasviljelys meillä menesty. Useimmissa tapauksissa he lausuvat tuomionsa ilman, että olisivat edes kokeilleet tuon kasvin viljelyksellä. Tai jos ensi kerralla epäonnistuvat, niin sillä hyvä. Ellei olisi kysymyksessä näin tärkeä viljelyskasvi, kuin sokerijuurikas itsessään on, ei olisi mielestäni mitään syytä ajaa sen viljelemistä niin voimaperäisesti kuin sitä nyt ajetaan. Onhan kysymyksessä yksi tärkeimmistä ravintoainekasveista, jota voidaan kotoisessa pellossa kasvattaa, jos vain riittää sitkeyttä ja yritteliäisyyttä tämän viljelyn tunnetuksi tekemisessä. Siihen aikaan kuin tehtiin perunaviljelystä tunnetuksi, piti totuttaa väestöä vielä perunaa syömäänkin. Nyt sen sijaan osataan sokeria kyllä syödä, vaikkei osatakaan sitä viljellä. Viimeksi kuluneina vuosina on saatu kyllä jo lukuisia esimerkkejä siitä, että sokerijuurikas on siellä, missä sitä on tarkoitukseenmukaisesti viljelty, ollut kannattavin viljelyskasvi, mitä konsanaan pelloissamme viljellään. Se olisi ollut tätä ilman valtion avustustakin. Kun asiat kerran ovat

tällä tavalla, niin ei ole mielestäni vähintäkään syytä nyt tällä hetkellä heittää kirvestä järveen, jommoista tietäisi valtion tuen kieltäminen sokerijuurikkaan viljelemiseltä, vaan myöntää ehdotus valtioavustusta, jotta saadaan raaka-ainetta miljoonia maksavalle tehtaalle. Jos me tällä hetkellä asetumme kielteiselle kannalle, tietää se sokeriteollisuutemme lopulista tuhoamista vuosikymmeniksi, ehkä vuosisadaksikin. Tämän vuoksi ehdotan, että tähän hallituksen esitykseen ja lakiehdotukseen suostuttaisiin.

Ed. Rosenberg: Ed. Heikkilän todisteilla tämän viljelyksen kannattavuisuudesta, ei minun nähdäkseni ole mitään arvoa niin kauvan kuin laki ei todellakaan ole sellainen, että se antaa takeet siitä, että viljelijät saavat siinä määrätyn avustuksen. Sellaiseksi kuin laki nyt on laadittu nim. päinvastoin, minun vakaumukseni on se, että nämä viljelijöille aijutut avustuspalkinnot joutuvat tehtaan osakkaille. Siinä määrätään, että palkinnot tulee jakamaan raakasokeritehdas. Miksi ei palkintoja voida suorastaan jakaa pienviljelijöille? Silloin voidaan olla varmoja siitä, että ne todellakin tulevat saamaan ne. Tämä palkintojen jaon siirtäminen tehtailijan kautta on niinkuin eräänlaisena todisteena siitä, ettei sitä halutakaan antaa näille viljelijöille itselleen. Pieni esimerkkikin näyttää jo meille, että ellei tehdas ota itselleen kaikkea, niin on se kuitenkin tilaisuudessa saamaan osan. Esim. jako tulee paljon riippumaan näiden sokerijuurikkaiden markkinahinnasta, mutta kun maassamme ei ole kuin yksi ainoa tehdas, niin minkäänlainen kilpailu ei tule kysymykseen ja näin ollen tehdas joutuu yksinomaan määräämään myös sen hinnan, minkä se tulee noille pienviljelijöille maksamaan. Olettakaamme silloin, että markkinahinta sattuisi olemaan 40 penniä kilolta, niin kukaan ei takaa, ettei tehdas maksa kun vain 30 penniä. Siinä tapauksessa tulisi 10 penniä tehtaan hyväksi ja viljelijä saisi noin 10 penniä palkintona, jos palkinnon suuruus on 20 p. kilolta. Voi olla niinkin, että tehdas yksinkertaisesti sisältää koko palkinnon, mikä viljelijöille pitäisi tulla itse markkinahintaan ja siinä tapauksessa viljelijä ei saa ajottua palkintoa vaan se joutuu tehtaan osakkaille. Toiseksi on täl-

lainen tehdas tytäryhtiönä sellaisessa suuryhtymässä, mikä on monopoliasemassa tässä maassa ja on siinä asemassa, että se voi ilman valtion apuakin tukea tytäryhtiötään. Ehdotan sen johdosta, että laki jätetään lepäämään yli vaalien.

Ed. Hästbäck: En bland de sorgligaste åtgärder livsmedelsministeriet vidtog var givandet av statsgaranti åt Centrallaget Hankkija och Labor m. fl. för grundläggandet av Råsockerfabriken i Salo. Då sagda fabrik allt fortfarande synes betraktas såsom en statens inrättning, som äger göra anspråk på statsunderstöd, är det nödvändigt att göra riksdagen uppmärksam på statens rätta ställning till denna fabrik.

Den 10 september 1918 fattade senaten beslut att befrämja sockerindustrin och sockerbetsodlingen genom att ge en statsgaranti åt grundläggarna av „Salo råsockerfabriken”.

Enligt detta beslut förband sig staten att årligen ända till den 1 juli 1922 inlösa högst 6,000,000 kg råsocker, tillverkat av i Finland odlade sockerbeter. Förutom särskilda specialbestämmelser stadgar förordningen att för av 1919 års skörd framställt råsocker erlägger staten 10 mark pr kg. För av följande årens skörd framställt råsocker erlägger staten ett pris, som framdeles årligen bestämmes sålunda, att ägarne av råsockerfabriken, kunna under giltighetstiden amortera det för fabriksinrättningens grundande nedlagda kapitalet samt att å andelskapitalet dessutom kan utdelas 6 % årlig dividend, utan att staten likväl är skyldig bestämma priset till högre belopp än 8 mark pr kg. Sättes fabriken i gång senare än under år 1919 garanterar staten för råsockret sådant pris, att det för fabriksinrättningens grundande använda kapitalet kan amorteras 35 % samt att å andelskapitalet kan utbetalas 6 % dividend på sätt redan nämndes. Åt odlare av sockerbeter tillförsäkrade staten till maximipris såsom tillskott till de allmänna sockerransonerna, raffinerat socker till ett belopp av en halv procent av den mängd sockerbeter denne levererat till råsockerfabriken. Detta är kontentant av de förbindelser senaten år 1918 på tillstyrkan av Livsmedelsministeriet, lämnade grundläggarna av Salo råsockerfabrik.

Uti regeringens proposition säges, att statens ovannämnda garantiförbindelse till största delen förlorade sin betydelse genom nedgången i finska markens värde under tiden för fabriken grundläggning samt framhåller vidare att det höga sockerpriset år 1921 ersatte bolaget endast delvis för den förlust, som nedgången i finska markens värde tillskyndade bolaget och detta medförde att andelslaget icke kunde, såsom det med staten avslutade avtalet förutsatte, på tre år amortera anläggningskostnaderna för sina fabriksinrättningar.

Jag skall medge att råsockerfabriken icke fått full ersättning för vad den förlorade genom penningevärdets fall under den tid reglementeringen och statsgarantin gällde. Men jag vill tillägga, att råsockerfabriken har fått tillräckligt och har ingen som helst rätt att fordra vidare ersättning av staten. Det är många, såväl enskilda som sammanslutningar, som lidit genom penningevärdets fall utan att staten trätt emellan med hjälp. Det förefaller därför högst omotiverat att framställa detta sakförhållande som ett motiv för erhållandet av statshjälp.

Såsom redan framhållits var råsockerfabriken icke berättigad till högre pris för sin vara än 10 mark pr kg. Men det oaktat beviljade regeringen, enligt uppgift, ännu år 1921 fabriken rätt att debitera 27 mark pr kg. Samma år betalade fabriken åt betodlarna 50 p. pr kg. Om man utgår från detta pris för betor, så torde produktionskostnaderna stiga till högst 8 mark pr kg. Samtidigt såldes råsockerfabrikens socker till 32 mark pr kg varav på råsockerfabrikens andel kom 27 mark och distributionsaffärernas 5 mark pr kg.

Det är visserligen sant, att denna vinst icke motsvarar de förhoppningar, som råsockerfabriken kunde beräkna med stöd av den beviljade statsgarantin, nämligen för första året c:a 40 milj. mark och för de följande åren c:a 30 milj. mark. Men att vinsten blev mindre berodde icke på penningevärdets fall utan fastmer på att produktionen av sockerbetor inskränkte sig till c:a 1/6 av vad man beräknade. Trots detta torde vinsten sagda år kunna uppskattas till bortåt 10 milj. mark ifall hela årets skörd av sockerbetor skulle hava förädlats. Dessutom har staten gottgjort råsockerfabriken för den förlust den beräk-

nades haft till följd av att sockerpriset i utlandet hade sjunkit under det pris som staten enligt överenskommelse ägde betala. Denna ersättning är upptagen bland livsmedelsministeriets förluster till Fmk 4,508,208:09. Utom sistnämnda belopp beviljade riksdagen senaste år i samband med årets budget ett direkt understöd av 2,000,000 mark. Uti budgeten för år 1925 är likaledes upptaget 2,000,000 mark för befrämjandet av sockerbetsodlingen. Om detta förslag godkännes, kommer staten att bidra med minst 4 milj. mark i året för att råsockerfabriken skall bli i tillfälle att förädla c:a 1,5 milj. kg socker. Detta kallar man i regeringens proposition vara för landet nationalekonomiskt. Man skall vara ytterst ideellt och nationellt anlagd för att kunna draga dylika slutsatser, ty med verklig nationalekonomi har en dylik produktion och förädling ingen gemenskap.

Vad sedan beträffar möjligheten att här odla sockerbetor, så framgår det med all tydlighet, att sockerbetsodlingen är i vårt land dödsdömd, med det skydd tullsatserna erbjuder. Det är blott något särskilt gynnsamt år, såsom t. ex. detta år betodlingen här kan bedrivas med ekonomiskt resultat. Men sådana år då betodlingen i vårt land något så när lyckas, återkomma knappt vart femte år. Erfarenheten från de år då sockerföreningen bedrev provodlingar, bl.a. på Vuojoki gods, samt de senaste sex årens betodlingar för Salo råsockerfabriken, ger även vid handen att vårt klimat icke lämnar samma borgen för regelbundna skördar som klimatet i de länder där betodlingen bedrivs i större skala och även för export. Jordbeskaffenheten och klimatet äro mera lämpade för sädesodling och lämna således även ett säkrare och jämnare ekonomiskt utbyte än betodlingen.

Men härtill kommer vidare, såsom herr Schauman riktigt framhållit, att det är blott en ringa del av jordbrukare, som bo inom en zon där betodlingen kan bedrivas, och således draga nytta av statens hjälp på sätt lagen närmare föreskriver. Bestämmelserna äro således även i hög grad orättvisa mot jordbrukarklassen i allmänhet, ty icke nog med att de jordbrukare, som bo inom en zon där betodlingen icke går, gå misste om statens ersättning för odling av betor, komma de att ge ett direkt understöd åt de bättre lottade jordbrukarena ge-

nom att statsmedel användas till denna premiering.

Och den ersättning, som betodlare erhålla av staten är icke någon obetydlighet, ty den överstiger totalinkomsten av vad jordbrukarena i medeltal erhålla från sitt jordbruk per ha. Totala inkomsten av hö- och sädesodlingen torde knappast kunna räknas mer än till 2,500 mark per ha. Den ersättning, som staten lämnar södra Finlands jordbrukare genom detta premierings-system, torde stiga till ca 5,000 mark per ha. Det kan icke vara riktigt, om huru ideellt man än ser på saken, att de jordbrukare, som hava möjlighet att få från sin jord högst 3,000 mark per ha skall nödgas vara med om att lämna ett bidrag för att de lyckligare lottade jordbrukarena skola kunna få en totalinkomst av ca 12,500 mark per ha. Och den hjälp staten lämnar är ingen obetydlighet, den är c:a 2/5 av beloppet.

Till överdirektören i Lantbruksstyrelsen, herr Sunila, vill jag till sist ställa den frågan, om det var med full övertygelse att denna åtgärd var rättvis mellan landets jordbrukande befolkning inbördes. Ni tog initiativet till föreliggande regeringsproposition? Jag har redan betonat huru orättvist det är att ge vissa jordbrukare, som hava alla fördelar av en gynnsammare natur och av staten iståndsatta kommunikationer samt fördelen av att ligga nära konsumtionsorter, möjlighet att erhålla från sin jord ca 12,500 mark då andra med större utgifter komma till en inkomst av 2,500 mark per ha. Det är så mycket mer orättvist emedan arbetskostnaderna inom jordbruket äro c:a 30 à 40 % högre inom delar av landet, som icke åtnjuta sagda statshjälp. Upplýsningsvis får jag meddela, att den officiella statistiken visar att ett mansdagsverke i Nyland kostar i gårdens mat 22: 71 medan detsamma i Vasa län kostar 29: 07; ett kvinnodagsverke i Nyland 10: 50, i Vasa 18: 04, ett hästdagsverke i Nyland 48: 46, i Vasa län 60: —.

Det är med hänsyn till anförda omständigheter jag högeligen förväntat mig att överdirektör Sunila, som väl känner till antydda olikheter, förmått sig att kontrahera sagda proposition.

Om man mera ingående särskådar frågan i sin helhet så kan man icke komma till

någon annan slutsats än att råsocker-odlingen och premieringen av densamma bygger på motiv, som äro till skada för landet i sin helhet. Läger man härtill vidare att arealen kommer att läggas till grund för statsbeskattningen så blir orättvisan ännu mera påtaglig, genom denna statshjälp åt Södra Finlands jordbrukare.

Med hänsyn till anförda omständigheter ber jag få understöda herr Schaumans förslag.

Ed. Jokela: Pyydän kannattaa ed. Rosenbergin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Schauman ed. Hästbackan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Niinkään on ed. Rosenberg ed. Jokelan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus pantaisiin lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jälkeen kokoon tuviin valtiopäiviin. Tätä ehdotusta nimitän ed. Rosenbergin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska lakiehdotus on ehdotettu pantavaksi lepäämään, niin valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti jää tästä päättäminen seuraavaan istuntoon.

Asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

6) Ehdotus laiksi tehdastiloihin kuuluvien viljelmien lunastamisesta.

Hallituksen esitys n:o 61, joka on valmistelevasti käsitelty maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 31, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Ensin sallitaan asiassa keskustelu. Kun se on julistettu päättyneeksi, tehdään lippuäänestyksellä päätös maatalousvaliokunnan mietinnössä olevasta ehdotuksesta, että lakiehdotus käsitellään kiireellisenä. Jos mainittu ehdotus hyväksytään, toimitetaan lippuäänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkää-

misestä. Ellei kiireelliseksi julistamista tapahdu, äänestetään siitä, onko lakiehdotus hyväksyttävä lepäämään ensimäisiin uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin vaiko hylättävä.

Menettelytapa hyväksytään.

Kukaan ei halua puheenvuoroa. Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Toimitetaan äänestys lakiehdotuksen kiireelliseksi julistamisesta.

Äänestysesitys:

Joka hyväksyy puheena olevan ehdotuksen asian kiireelliseksi julistamisesta, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy äänestää „ei”. Jos vähintään 5/6 annetuista äänistä kannattaa mainittua ehdotusta, on se hyväksytty, mutta muuten on se hylätty.

Äänestyksessä annetaan 174 jaa- ja 5 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt julistaa asian kiireelliseksi.

Puhemies: Nyt seuraa äänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä tai hylkäämisestä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, äänestää „jaa”; joka ei sitä hyväksy, äänestää „ei”. Jos vähintään 2/3 annetuista äänistä on jaa-ääniä, on lakiehdotus hyväksytty, mutta muuten se on hylätty.

Äänestyksessä annetaan 166 jaa ja 2 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt sanotun lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotus laiksi joukkotyöriitojen sovittelusta.

Hallituksen esitys n:o 43, jota on valmistelevasti käsitelty työväenasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 3 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 32, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Pitkänen: Lakiehdotus joukkotyöriitojen sovittelusta, jos siitä tulee laki, on mielestäni liikalehti lakikokoelmassa. Käsillä olevassa lakiesityksessä ei esiinny varsinaisesti lain luonnetta. Lakiesitys perustuu pelkän vapaaehtoisuuden pohjalle. Sitähän saattaa noudattaa ja olla noudattamatta. Mitään seurausta ei ole laissa määrätty edes lainrikkokallekaan. Lakia ei mielestäni sopisi nimittää laiksi, sillä olisi ohjesääntö nimitys sopivampi, sillä tämä lakiesitys sisältää pelkkiä ohjeita, ponsia ja hurskaita toivomuksia, aivan kuin jonkun seuran kokouspöytäkirja. Kuitenkin aiheuttaisi tämä laki tällaisenaankin uusien virkamiesten palkkauksia, palkka- ja virastomenoja, jotka eivät aivan pieniä olisi, eivätkä ensinkään tarpeellisia. Voihan sosialiministeriö huolehtia riitaisuuksien sovitteluista ilman tällaista lakia. Edellä esittämäni perustalla ehdotan, että laki joukkotyöriitojen sovittelusta hylättäisiin.

Ed. Kauranen: Minä pyydän saada kannattaa ed. Pitkäsän tekemää ehdotusta.

Ed. Eerola: Minä myöskin pyydän kannattaa tehtyä ehdotusta.

Ed. Kivimäki: Myönnettävä on, ettei lakiehdotus sisällä määräyksiä seuraamuksista kaikkien niiden velvoitusten laiminlyömisestä, joita laki asettaa työnantajille, työntekijöille ja sovittelijoille. Silti ei lakia kuitenkaan ole pidettävä merkityksellömänä. Kokemus ulkomailta on osottanut, ettei työriitojen sovittelua koskeviin lakeihin otettuja rangaistusmääräyksiä ole käytännössä voitu soveluttaa siitä itsestään selvästä syystä, ettei joukkoilmiöitä voida rangaistuksilla ohjata. Mutta vaikka näin on ollutkin laita, eivät mainittua laatua olevat lait kuitenkaan ole

olleet vailla merkitystä. Eikä esillä oleva lakiehdotukseen ole yksinomaan ohjesäännön luotoinen, kuten täällä on väitetty. Siinä on määräyksiä, joita ei voida antaa hallinnollisessa järjestyksessä. Minä huomautan vain esimerkiksi tärkeästä säännöksestä 6 §:ssä, jonka mukaan neuvotteluihin osaaottaneiden edustajien valtuutuksen tulee olla rajoittamattoman. Tällaisen määräyksen puuttuminen on näihin asti suuresti vaikeuttanut sovittelujen onnellista päättymistä. Useita muitakin samantapaisia säännöksiä sisältää lakiehdotus ja on siinä vastoin sitä, mitä ed. Pitkänen täällä mainitsi, myöskin nimenomaisia rangaistuseuraamuksia eräiden velvoituksien rikkomisesta. Minä olen syvästi vakuutettu, että lakiehdotus voimaan tuluaan on omiansa ainakin jossakin määrin; todennäköisesti suuressakin määrin, edistämään sovittelujen syntymistä työriidoissa ja aikaansaamaan, että monet työseisaukset tulevat voitetuiksi. Senvuoksi minä kannatan lakiehdotuksen hyväksymistä.

Ed. H u t t u n e n: Kyseessä oleva lakiehdotus, sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä hyväksytty, ei ole sellainen, että se vasemmistoa tyydyttäisi. Päinvastoin siinä on useita kohtia jätetty hyvinkin heikoiksi, vieläpä eduskunta on tehnyt huononnuksia niihin ehdotuksiin, joita työväenasiainvaliokunta perinpohjaisen käsittelyn jälkeen oli ehdottanut. Mutta tämä ei kuitenkaan anna vasemmistolle vielä aihetta lakiehdotuksen hylkäämiseen. Se ei anna aihetta siihen siitä syystä, että tällä lakiehdotuksella osoitetaan eräänlainen tie, että hallituksella on eräitä muitakin toimenpiteitä työriitojen sovittamiseksi kuin mitä sillä tähän asti on ollut. Meillä useissa työriidoissa on havaittu, että hallitus on ryhtynyt työriidan sovittelijaksi, mutta tavalla, jota ei voida pitää ainakaan vasemmiston mielestä oikeana, nim. siten, että se on komentanut keskuspoliisin niiden niskaan, jotka ovat työväen eturintamassa, se tahtoo sanoa, lakkokomiteoissa ja ammattiosastojen toimikunnissa; ne ovat raastetut ohranan tyrmiin. Ja tällä tavalla on tahdottu vaikuttaa siten, että työntekijäin edut tulisivat siinä kärsimään ja työnantajat saamaan sen, mitä ne ovat tuolla taistelulla tahtoneet. Kuten sanottu, tällä lakiehdotuksella osoite-

taan hallitukselle, että muitakin teitä, kuin nuo edellämainitut, on olemassa, se tahtoo sanoa, että hallitus, jos se tahtoo katsoa yhteiskunnan etuja, niin sen on velvollisuus ryhtyä todella sovitteluihin eikä pakkokeinoin, kuten se tähän asti on tehty. Senvuoksi minä uskon, että vasemmisto tulee yksimielisenä äänestämään lakiehdotuksen hyväksymisen puolesta.

Ed. B r y g g a r i: Vaikka laki on saanut, etenkin 16 §:ssä, päinvastaisen sisällön, kuin mikä lain tarkoitus on, niin ei se kuitenkaan edellytä senlaatuista toimenpiteitä, mitä täällä ed. Pitkänen eduskunnalle suositteli. Kummallisinta onkin ed. Pitkäsen menettely, kun hän vertaa esilläolevaa lakia jonkin seuran pöytäkirjoihin. Tällainen lausunto asianomaisen valiokunnan jäseneltä tuntuu minusta hyvin kummalliselta. Minkätähden ei ed. Pitkänen ole valiokunnassa tahtonut saada tähän lakiin sellaista sisältöä, ettei tarvitsisi tässä muodossa sanoa lakia tarkoitetaan vastaamattomaksi. Ei edes hänen allekirjoittamastaan vastalauseesta voida saada selvyyttä, minkälaisen tuon lain sisällön tulisi olla. Tällaiset lausunnot ovat tarkoitetut eräänlaiseksi peitteeksi, jolla tahdotaan päästä siitä sovittelumenettelytavasta, johonka lailla pyritään. Minun käsitykseni mukaan ei pitäisi olla kansantalouden, vielä vähemmän pienviljelijäinkään edun vastaista, jos työriidat saadaan neuvottelun kautta sovitteluiksi. Minä kannatan lain hyväksymistä.

Ed. P i t k ä n e n: Ed. Bryggari syyttää minua siitä, etten ole valiokunnassa esittänyt senlaatuista sisältöä laille, että se olisi tullut enemmän sitovaksi, enemmän pakolliseksi. Ed. Bryggari muistaa, että heti asetuin valiokunnassa sille kannalle, että sosialiministeriöllä on tietääkseni jo niin laajat valtuudet tämän luontoisissa asioissa, ettei tämän muotoista lakia tarvita, ja asetuin heti hylkäävälle kannalle ja siinä olen johdonmukaisesti pysynyt. Eikä ed. Kivimäkikään tahdo edes väittää sitä, ettei laki olisi senlaatuinen, vaan vapaaehtoisuuteen perustuva, ja suorastaan sisältäisi ponsia ja hurskaita toivomuksia.

Ed. A. Aalto: Ed. Pitkäsén vastalauseesta valiokunnan mietinnössä käy selville, että hän olisi halunnut lakia, joka olisi laadittu pakollisen välityksen tuomioistuimen perusteella. Mutta hän ei ole sellaista ehdotusta ensinkään tehnyt valiokunnassa. Sillä se, että hän on huomauttanut sosialiministeriöllä olevan valtuuksia, ei suinkaan edellytä sitä, että laista olisi tehtävä pakollinen välityslaki. Ja kun ed. Pitkänen ainakin sikäli, kuin hänen vastalauseestaan käy selville, ajaa tällaista pakollista sovittelulakia, jossa kummankin riitapuolen täytyy tyytyä siihen sopimukseen, jonka välityslautakunta tekee, niin se on kaksi eri asiaa, jota varken olisi asianomaisessa valiokunnassa pitänyt tehdä ehdotus. Mutta kysymys pakollisesta tuomioistuimesta on sellainen seikka, johon puhumattakaan siitä, että työväestö ei sitä hyväksy, ei siihen saada taipumaan työnantajakaan, minkävuoksi on tarpeetonta ruveta tästä asiasta täällä nyt puhumaan.

Ed. Jokela: Kun meillä nyt parhailaan hallituksen taholta niin ennen kuulumattomalla vimmalla hajotetaan työväen ammatillisia järjestöjä, niin näyttää siltä, että jos hallitus toimenpiteissään onnistuisi —, toisin sanoen onnistuisi hävittämään työväen järjestötoiminnan ja ammatillisen järjestötoiminnan kokonaan —, niin silloin tällainen laki tosiaankin jäisi pelkäksi paperiläiksi, sellaiseksi, jollaisesta täällä ed. Pitkänen on maininnut, koska ei nim. ole ensinkään käsitettävissä, että jotkut sosialiministeriön välittäjät voisivat järjestymättömien työläisjoukkojen kanssa olla joissakin tekemisissä. Mutta nyt joka tapauksessa on varmaa, että hallitus kaikilla pakkotoimenpiteillään ei koskaan kykene hävittämään työväestön järjestäytymistä eikä ammatillista liikettä. Jos se hävitetään nykyisessä muodossaan, niin se kyllä luo itselleen uudet muodot, ja niin ollen siis lähimmässä tulevaisuudessa tämäntapaisesta laista saattaisi työriitojen sattuessa olla jotakin hyötyä. Näinollen olen myöskin sitä mieltä, että lakiehdotus on sittenkin hyväksyttävä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Pitkänen ed. Kaurasen kannattamana

ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Pitkäsén ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena, kuin se on hyväksytty toisessa käsittelyssä, äänestää „jaa”; jos „ei” voitaa, on ed. Pitkäsén ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

8) Ehdotus laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 33 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 26 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 66, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 33. Ensin sallitaan yleiskeskustelu, ja kun se on julistettu päättyneeksi, käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn. Jos yleiskeskustelun aikana tehdään ehdotuksia lain yksityiskohtiin, on ne tullakseen äänestyksen alaisiksi uusittava yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Keskustelu:

Ed. Tanner: Tämä lakiehdotus on läpikäynyt niin monet muodonvaihdokset sen jälkeen kuin hallituksen esitys siitä on eduskunnalle jaettu, että kaikkien muiden paitsi asianomaisten valiokuntien jäsenten on ollut suorastaan mahdotonta perehtyä asiaan niinä harvoina tunteina, joina suuren valiokunnan mietintö on meidän

käsissämme ollut. Varatakseni tilaisuutta ainakin itselleni ja ehkä muillekin, joilla ei ole ollut tilaisuutta lähemmin asiaan perehtyä, rohkenen pyytää, että eduskunta panisi tämän asian pöydälle seuraavaan istuntoon.

Ed. Ryömä: Minä pyydän kannattaa tehtyä ehdotusta.

Puhemies: Koska on tehty ehdotus, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon ja tämän ehdotuksen hyväksyminen keskeyttäisi lakiehdotuksen käsittelyn, niin pyydän seuraavia puhujia kohdistamaan puhevuoronsa pöydällepyyntöön.

Ed. Niukkanen: Suuri valiokunta on tehnyt m. m. lakiesityksen 23 §:ään sellaisen muutoksen, joka aiheuttaa sen, että verontuotto vähenee ainakin 1/3:lla, ehkä enemmänkin ja näin ollen minusta myöskin on hyvin perusteltu sellainen ehdotus, että lakiesitys pantaisiin pöydälle.

Ed. Tabell: Koska laki on ehdotettu pöydälle pantavaksi, yhdyn minäkin kannattamaan pöydällepanoa.

Ed. Molin: Då riksdagsmännen först vid detta plenum fått del av stora utskottets betänkande och stora utskottet, såsom här framhållits, i icke oväsentlig del föreslagit ändringar i det föreliggande förslaget, ville även jag förena mig om förslaget, att ärendet skulle bordläggas.

Ed. Lohi: Kun on luultavaa, että seuraavaan istuntoon mahdollisesti kaikki edustajat, joilla on pitkä matka — kun lienee suunniteltu, että näiden istuntojen välissä suuri osa edustajia voi käydä kotona — eivät kenties ehdi saapua, niin minä ehdotan, että lakiehdotus pantaisiin pöydälle ei ensimmäiseen vaan eduskunnan toiseen tämän jälkeen pidettävään istuntoon.

Ed. Pitkänen: Minä pyydän saada kannattaa ed. Lohen tekemää ehdotusta.

Ed. Witting: Jag ber att få förena mig om riksdagsman Lohis förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Tanner ed. Ryömän kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle seuraavaan istuntoon. Kutsun tätä ehdotusta ed. Tannerin ehdotukseksi. Ed. Lohi ed. Pitkäsén kannattamana on ehdottanut, että eduskunta päättäisi panna lakiehdotuksen pöydälle tämän jälkeen pidettävään toiseen istuntoon. Kutsun tätä ehdotusta ed. Lohen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Tannerin ja ed. Lohen ehdotusten välillä ja sen jälkeen kumpi näistä voittaa, asetetaan vastaehdotukseksi asian jatkuvaa käsittelyehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Tannerin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lohen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 44 jaa- ja 134 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Lohen ehdotuksen.

2) Joka haluaa jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lohen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Lohen ehdotuksen.

Asia pannaan pöydälle toiseen täysi-istuntoon.

9) Ehdotus laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 34 ja otetaan toiseen käsitte-

lyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 24 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 4, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Ensin sallitaan yleiskeskustelu. Kun se on julistettu päättyneeksi, käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Keskustelu:

Ed. Tanner: Kun tässäkin asiassa on vasta tänä päivänä jaettu verrattain laaja suuren valiokunnan mietintö, pyydän esittää, että tämäkin asia, kuten edellinen, pannaan pöydälle ensi viikon toiseen istuntoon.

Ed. Lonkainen: Pyydän saada kannattaa ed. Tannerin tekemää ehdotusta.

Ed. Keto: Luovun.

Ed. Virkkunen: En tahdo vastustaa pöydällepanoa, jonka kohtuullisuuden kyllä tunnustan, mutta kyllä minä eduskuntatöiden kannalta pitäisin tärkeänä, että eduskunta pääsisi näitä budjettiin vaikuttavia mietintöjä mahdollisimman pian käsittelemään, ja sentähden minä uskallan ehdottaa, että mietintö pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

Ed. Furuhielm: Jag ber att få understöda riksdagsman Virkkunens förslag och ber dessutom till förmån för detsamma få anföra, att därest pensionslagen bordlägges till nästa plenum, så komma de två viktiga lagarna, pensionslagen och lagen om inkomstskatten, att behandlas vid två särskilda plena, vilket vore till fördel för behandlingen av sagda ärenden.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Tanner ed. Lonkaisen kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan toiseen istuntoon. Kutsun tätä ehdotusta ed. Tannerin ehdotukseksi. Ed. Virkkunen ed. Furuhielmin kannattamana on ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle

seuraavaan istuntoon. Kutsun tätä ehdotusta ed. Virkkusen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestykset ja päätös:

1) Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Virkkusen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Tannerin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 62 jaa- ja 117 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Tannerin ehdotuksen.

2) Joka haluaa jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Tannerin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Tannerin ehdotuksen.

10) Ehdotus huoneenvuokralaiksi.

Hallituksen esityksen n:o 14 johdosta laadittu lakivaliokunnan mietintö n:o 6 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroja ei haluta.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

Pöydällepanot:

11) Ehdotuksen laiksi kunnallis- ja paikallisteistä

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon;

Puhemies: 12) asia poistetaan päiväjärjestyksestä.

13) Lasten- ja nuorisosuojelua tarkoittavaa lainsäädäntöä

koskevien anomusehdotusten johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6 esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Puhemies: 14) asia poistetaan päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Kun tänään tuodut hallituksen esitykset on jaettu edustajille, voitaneen ne esitellä myöskin.

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon:

Avustustoimenpiteitä tulvien aiheuttamien seurausten lieventämiseksi

koskeva hallituksen esitys n:o 101 ja

Ehdotuksen laiksi tullimaksujen kantamisesta vuonna 1925

sisältävä hallituksen esitys n:o 102.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi tiistaina kello 2 päivällä ja sitä seuraava istunto keskiviikkona 5 p:nä marraskuuta.

Täysi-istunto päättyy kello 12,28 päivällä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

29. Tiistaina 4 p. marraskuuta 1924

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoitusasiat:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi henkirahan lak-
kauttamisesta. 694
A s i a k i r j a t: Suuren valiokun-
nan mietinnöt n:t 22 ja 22 a; valtio-
varainvaliokunnan mietintö n:o 27;
hallituksen esitys n:o 8.

2) Ehdotus laiksi sokerijuurikkaan
viljelyn edistämisestä. 696
A s i a k i r j a t: Suuren valiokun-
nan mietintö n:o 30; maatalousvalio-
kunnan mietintö n:o 2; hallituksen
esitys n:o 18.

Ensimmäinen käsittely:

3) Ehdotus laiksi kunnallis- ja
paikallisteistä. —
A s i a k i r j a t: Laki- ja talousva-
liokunnan mietintö n:o 5; hallituksen
esitys n:o 82.

Ainoa käsittely:

4) Lasten ja nuorison suojelua tar-
koittavaa lainsäädäntöä koskevat ano-
musehdotukset. —
A s i a k i r j a t: Sivistysvaliokun-
nan mietintö n:o 4; ed. Lonkaisen y.
m. anom. ehdotus n:o 20 ja ed. Vir-
ran y. m. anom. ehdotus n:o 21.

Esitellään:

5) Hallituksen esitys n:o 101 avus-
tustoimenpiteistä tulvien aiheutta-
mien seurausten lieventämiseksi .. 755

Siv.

6) Hallituksen esitys n:o 102
laiksi tullimaksujen kantamisesta
vuonna 1925 755

Pöydällepanoa varten esitellään:

7) Laki- ja talousvaliokunnan
mietintö n:o 6 hallituksen esityksen
johdosta, joka sisältää ehdotuksen
laiksi moottoriajoneuvoliikenteestä
johtuvan vahingon vastuusta ”

8) Maatalousvaliokunnan mietintö
n:o 4 hallituksen esityksen johdosta
laiksi kotimaisen viljantuotannon tur-
vaamisesta 756

9) Talousvaliokunnan mietintö
n:o 2 hallituksen esityksen johdosta
laiksi lääkärintoimen harjoittami-
sesta ”

10) Talousvaliokunnan mietintö
n:o 3 mielisairaanhoidon saattamista
valtion asiaksi koskevan anomuseh-
dotuksen johdosta. ”

11) Talousvaliokunnan mietintö
n:o 4 eduskuntaesityksen johdosta,
joka sisältää ehdotuksen laiksi väki-
juomien valmistuksesta, maahantuon-
nista ja kaupasta ”

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi
ed. Arffman, Bergroth, Hakkila, Heikki-
nen, Heikkuva, Hirvensalo, A. Jaskari,
Junes, Junnila, Jussila, Kirra, Koivuranta,
Kontio, Kovanen, Kuisma, Kulmala, Leh-
tokoski, Lohi, Luostarinen, Manner, Nikka-
nen, Nurminen, Paasonen, Paavolainen,
Räsänen, E. Saarinen, E. Setälä ja Tark-
kanen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat seuraavat edustajat: ulkomaamatkan takia tämän viikon ajaksi ed. Nurminen, sairauden takia toistaiseksi ed. Manner, perheessä sattuneen sairauden tähden tämän päivän istunnosta ed. Luostarinen sekä yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta edustajat Heikura, A. Jaskari, Lehtokoski, Koi-vulahti-Lehto, Kovanen, Lohi, Jussila, Junes, ja tämän ja huomisen päivän istun-nosta ed. Bergroth.

Uusi hallituksen esitys.

Puhemies: Hallituksen jäsen saapuu jättämään esityksiä eduskunnalle.

Istuntosaliin saapuu nuoremman halli-tussihteerin A. Voutilaisen seuraamana mi-nisteri Auer, joka lausuu suomeksi ja ruotsiksi:

Kunnioitettava herra puhemies! Arvoisa eduskunta!

Hallituksen määräyksestä on minulla kunnia eduskunnalle jättää hallituksen esi-tys n:o 103 lisäyksistä vuoden 1924 tulo-ja menoarvioon.

Puhemies: Herra ministeri! Jätetyn hallituksen esityksen tulen esittelemään eduskunnalle valtiopäiväjärjestyksen mu-kaista käsittelyä varten.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi henkirahan lakkautta-misesta.

Hallituksen esitys n:o 8, jota on valmis-televasti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 27 ja suuren valiokunnan mietinnöissä n:t 22 ja 22 a, esitellään jat-kuvaan kolmanteen käsitte-lyyn.

Puhemies: Edellisessä istunnossa esitettiin vaatimus lakiehdotuksen jättämi-

sestä lepäämään. Tämä kysymys on nyt ratkaistava. Ensin sallitaan asiassa keskus-telu. Sen jälkeen toimitetaan lippuäänestys. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kai-kista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin, mutta muuassa tapauksessa on ehdotus asian lepäämään jättämisestä hylätty ja asian kolmatta käsittelyä tullaan jatkamaan.

Keskustelu:

Ed. Wiik: Herra Puhemies! Sallitta-koon minun vielä asian tällä asteella ol-lessa lausua pari sanaa, ei niin paljon itse asiasta, koska siitä on jo tuotu kaikki mah-dolliset näkökohdat esille, kuin pikemmin siitä menettelytavasta, jota kyseessäolevan undistuksen vastustajat ovat sitä käsitel-täessä noudattaneet.

Eräs nytemmin manallemennyt keskus-tapolitikko on kerran lausunut, että poli-tiikassakin pitää paikkansa tuo vanha, tun-nettu lausuma: „Rehellisyys maan perii.” On tosiaankin sellaisia kirjoittamattomia rehellisyyden lakeja, joita mikään mielipi-deryhmä, joka tahtoo perii maan, ei voi rankaisematta rikkoa. Sanon „kirjoitta-mattomia”; eihän mitään kirjoitettuja eikä edes suullisiakaan sopimuksia ollut siitä, että jos eduskunnan vasemmisto suostuisi maaverojen poistamiseen, niin keskusta puolestaan suostuisi poistamaan henkirahan. Ylipäänsä ei tätä asiaa olekaan vasemmis-ton taholla otettu minkään lehmänkaupan kannalta, vaan on koko ajan myönnetty, että maaverot vanhentuneina ja melkein tuloja tuottamattomina ovat poistettavat, mutta otaksuttiin, että muut puolueet sa-maten suhtautuisivat henkirahojen poista-miskysymykseen asiallisesti, missä tapauksessa ei voitaisi tulla muuhun tulok-seen kuin että ne on poistettava. Ja tämä otaksuma lausuttiin eduskunnassa julki silloin, kun täällä vasemmiston taholta il-moitettiin kannatettavan maaverojen pois-tamista. Silloin keskusta vaiken. Tämä vaikeneminen oli asiallisesti samaa kuin suoranaisten sitoumus. Ja kuitenkin maa-laisliiton eduskuntaryhmä äänesti lakiehdotusta vastaan.

Kun eduskunnan päätökseksi kuitenkin tuli, että henkirahat olivat poistettavat.

olisi kaiken kohtuuden nimessä voitu otaksua, että siihen olisi lojaalisesti alistuttu. Jos joku väärä kunnianäkökohta vaatikin tämän uudistuksen vastustamista, niin olisi kuitenkin mitä arimman omantunnon pitänyt voida tyytyä siihen, että kyseessä olevaa uudistusta todella oli vastustettu. sillä eihän mikään käytännöllinen tarve vaatinut sen hylkäämistä. Täytyyhän myöntää, ettei tämä vero merkitse valtiotalouden kannalta katsoen paljon mitään. että sen kanto on pikemmin Suomen kansalle taloudellisesti epäedullinen ja että se rakentuu väärälle perusteelle, niinkuin nykyisistä henkirahoista päätettäessä 1863 vuoden valtiopäivillä vapaaherra J. A. von Born lausurkin, että ehdotettu vero on „pohjaltaan järjetön vero, jommoista ei missään Euroopan maassa enää liene”. Vaikeata lienee myös väittää, että käsitys tämän veron oikeutuksesta olisi niin syvästi syöpynyt kansamme mieleen, ettei sitä kansamme oikeustajuntaa loukkaamatta voitaisi poistaa, sillä onhan tämä vero vasta noin puoli vuosisataa ollut voimassa. Tätä kaikkea silmälläpitäen on omiansa herättämään huomiota, että asian vastustamiseksi turtuttiin parlamentaarisen elämämme tarjoamaan äärimmäiseen keinoon ehdottamalla lakiehdotuksen lykkäämistä yli vaalien. Tällaisen ehdotuksen tekeminen tällaisessa yhteydessä epäilemättä vaatii rohkeutta.

Ja nyt minun täytyy vielä kerran lausua pari sanaa asiasta, jota täällä jo ennen olen kosketellut, nimittäin siitä valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n 5 momentin väärinkäyttämistä, joka viime aikoina on tullut yhä tavallisemmaksi. Kun lainsäätäjä on myöntänyt eduskunnan vähemmistölle mahdollisuuden saada jonkun lakiehdotuksen lykätyn yli vaalien, niin hän epäilemättä on otaksunut, että tällaista menettelyä vain aniharvoin tultaisiin käyttämään. Se on tarkoitettu sellaisia tapauksia varten, jolloin tilapäinen enemmistö aikoi valtaansa väärinkäyttäneen rajoittaa kansanvaltaa tai muuten ryhtyä toimenpiteisiin, jotka mitä tuntuvin loukkasivat kansan yleistä etua ja joita kansa ei ehkä pitkiin aikoihin voisi saada peruutetuiksi. Tällaisissa tapauksissa on oikein vedota kansaan, sillä sanoohan hallitusmuotomme, että valtiovalta kuuluu Suomen kansalle, jotenka ainoastaan kansa voidaan pitää oikeutettuna päättämään siitä.

onko sen luovutettava tämä valtansa. Yli vaalien lykkääminen on äärimmäinen parlamentaarinen keino, minkä oikeusjärjestyksemme tuntee ja jonka jälkeen ei muita parlamentaarisia keinoja enää ole. Täytyy siis otaksua, että ennenkuin sellaista keinoa käytetään, täytyy tilanteen olla äärimmilleen kärjistynyt, niinkuin se oli syksyllä 1918, jolloin eduskunnan keskusta äänesti yli vaalien sen hallitusmuotoehdotuksen, joka Suomesta olisi tehnyt kuningaskunnan.

Jos haemme vertauskohtia myöhemmältä ajalta, muistamme, että sama maalaisliitto viime keväänä sai yli vaalien lykätyn lakiehdotuksen koskeva konserttitalon rakentamista Helsinkiin. Tänä syksynä on sosialidemokraattisen ryhmän vaatimuksesta lykätty ehdotus laiksi työnvälityksestä ja parhaillaan meillä on päiväjärjestyksessä äärimmäisen vasemmiston vaatimus sokerijuurikasviljelyn edistämistä koskevan lakiehdotuksen lykkäämisestä yli vaalien. Ovatko siis nämä kysymykset sitä laatua, että olisi tarpeen kysyä niistä valitsijoiden mieltä, ovatko ne edes sitä laatua, että valitsijoilla voidaan otaksua niistä olevan määrätty mielipiteet, ja ovatko ne, jotka aiheuttavat tällaisten kysymysten lykkäämisen valitsijain ratkaistaviksi, valmiit tekemään niistä ne pääkysymykset, joiden ympäri tuleva vaalitaistelu on liukuva. Minä en luule saavani nähdä esimerkiksi maalaisliiton ehdokaslistoilla sellaisia tunnuslauseita kuin „henkiraha säilytettävä” tai „konserttitalon rakentamista Kaivokadun varrelle vastustettava”.

Jos kehitys tuohon suuntaan yhä jatkuu, tekee se lainsäädäntötyön miltei mahdottomaksi. Yleensähan melkein jokaiseen tärkeään lakiehdotukseen nähden on eräviä mielipiteitä. Jos säännöksi tulee, että jokainen ryhmä, joka vastustaa jotakin lakiehdotusta, pitää itseään oikeutettuna senvuoksi vaatimaan sen lykkäämistä yli vaalien, niin on seurauksena oleva, että kaikki tarpeelliset uudistukset siirtyvät pari kolme vuotta eteenpäin. Ja vaikkakin vain joku ainoa ryhmä sanotulla tavalla väärinkäyttäisi valtiopäiväjärjestyksen säännöksiä, ajaisi tämä menettely helposti muitakin ryhmiä menettelemään samalla tavalla. Eduskunnallisen työn yleinen taso tällöin painuisi yhä syvemmälle, mikä olisi omiansa synnyttämään ja kehittä-

tämään parlamentinvastaisia virtauksia. Tällainen tulos ei pitäisi olla toivottava ainakaan niiden ryhmien mielestä, joiden valta-asema perustuu juuri kansanvaltaiseen eduskuntaan. Niidenkin, jotka eivät arvele nykyisiä parlamentaarisia muotoja ikuisiksi, mutta kuitenkin tunnustavat nykyaikaisen eduskuntamuodon kaikkine vaillinaisuuksineen yhteiskunnan nykyisellä kehitystasella tarpeen vaatimaksi, täytyy valittaa sitä, jos eduskuntatyö joidenkin lyhytnäköisten nurkkaharrastusten tähden tehdään yhä vähemmän tuloksia tuottavaksi.

Rohkenen toivoo, Herra Puhemies, että ehdotus esilläolevan lakiehdotuksen yli vaalien lykkäämisestä hylättäisiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On toimitettava lippuäänestys.

Sihteeri lukee kirjallisen

äänestysesityksen:

Joka kannattaa vaatimusta, että esilläoleva lakiehdotus, sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, jätetään lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jäljestä kokoontuviin valtiopäiviin, äänestää „jaa”; joka ei sitä kannata, äänestää „ei”. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jäljestä kokoontuviin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on ehdotus lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä hylätty.

Äänestyksessä annetaan 43 jaa-ääntä ja yhtä monta ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt lakiehdotuksen lepäämään jättämistä ensimmäisiin uusien vaalien jäljestä kokoontuviin valtiopäiviin koskevan ehdotuksen.

Asian kolmatta käsittelyä jatketaan.

Keskustelu:

Ed. Estlander: Jag ber att få föreslå lagförslagets förkastande och gör det på många av de skäl, som tidigare under diskussionerna i denna sak anförts, men särskilt också därför, att genom upphävande av mantalspengarna avskaffas en i L. O. upptagen förutsättning för valrätt.

Ed. Hästbacka: Jag ber att få understöda rdgsm Estlanders förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Estlander ed. Hästbackan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Estlanderin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena kuin se on hyväksytty toisessa käsittelyssä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Estlanderin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 107 jaa- ja 62 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi sokerijuurikkaan viljelyksen edistämisestä.

Hallituksen esitys n:o 18, jota on valmistelevalti käsitelty maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 30, esitellään jatkuvaa kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Edellisessä istunnossa esitettiin vaatimus lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään. Tämä kysymys on nyt ratkaistava. Ensin sallitaan asiassa keskustelu. Sen jälkeen toimitetaan lippuäänestys. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on ehdotus lepäämään jättämisestä hylätty ja asian kolmatta käsittelyä on jatkettava. Siinä tapauksessa otetaan myös huomioon viime istunnossa tehty ehdotus lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. Sunila: Käsiteltävänäolevaa lakiehdotusta on vastustettu pääasiallisesti kahdesta syystä. Ensiksikin sen vuoksi, ettei sokerijuurikkaan viljelys tässä maassa menestyisi ja ettei se ainakaan menestyisi niin suurilla alueilla, että mikään itsenäinen sokerijuurikkasteollisuus, joka siihen perustuu, olisi mahdollinen. Ja toiseksi on sitä vastustettu sen vuoksi, että kysymyksessäoleva palkkio ei tulisi menemään itse sokerijuurikkaan viljelijöille, vaan Salon raakasokeritehtaalle. Sallittanee minun tällä ratkaisun hetkellä lausua vielä lyhyesti näistä molemmista seikoista.

Mitä ensinnäkin tulee sokerijuurikkaan viljelyn menestymiseen, niin sen pätevimpänä mittapuuna lienee tästä viljelyskasvista saadut sadot ja niiden vertailu toisiin maihin. Jos me vertailemme sokerijuurikkasviljelyksestä saatuja keskisatoja meidän maassamme, niin me huomaamme, etteivät ne suinkaan ole kovin suuret. Suotuisimpina vuosina, kuten esim. vuonna 1921, saatiin sokerijuurikasta ainoastaan vähän yli 14,000 kiloa hehtaarilta, siis sato, joka kyllä voidaan asettaa verrattavaksi sellaisten maiden kuin esim. Venäjän, Puolan, Itävallan ja Unkarin kanssa. mutta sato, mikä ei mitenkään kestä vertailussa Länsi-Europan varsinaisten sokerijuurikkasmaidan kanssa. Mutta se joka tämän perusteella tahtoi väittää, että sokerijuurikkaan viljelys tässä maassa ei menesty, tekisi varmaankin yhtä väärin kuin henkilö, joka tahtoi väittää, ettei tässä maassa heinäviljelys menesty ja pe-

rustelee väitteensä sillä tosiasialla, että tässä maassa keskinkertainen heinäsaato tekee tuskin puolta verrattavien maiden keskisadosta.

Mutta lisäksi on otettava huomioon useita muita näkökohtia ja ennenkaikkea ne korkeat vaatimukset, mitä tällä kasvilla on itse maanlaatuun, lannoitukseen, muokkaukseen ja hoitoon nähden ja joita vaatimuksia ei ole läheskään siinä mitta-kaavassa totuttu ottamaan huomioon kuin tulisi. Ja se seikka, että kaikista suurin osa niistä, jotka ovat sopimuksia yhtiön kanssa tehneet, ei ole pystynyt näitä vaatimuksia täyttämään, on hyvin suuressa määrässä alentanut sokerijuurikkaan keskimääräisiä viljelyssatoja.

Oikein tehdään vertailu silloin kun tarkastetaan minkälaisia satoja niillä tiloilla on saatu, joilla sentään on opittu sokerijuurikasta viljelemään. Ja tässä suhteessa on todellakin varsin suuria eroavaisuuksia olemassa. Niin esim. vuonna 1922, jolloin sokerijuurikkaan keskisato teki ainoastaan 10,500 kg. ha:lta, saatiin tällaisilla tiloilla, joilla yleensä hoito toimitettiin verrattain säännöllisesti, sato, joka teki 21,500 kg. ha:lta, siis enemmän kuin kaksinkertaisesti keskisatoon verrattuna. Ja yleensä siellä, missä viljelykseen on totuttu, on saatu yli 20,000 kg:n suuruisia satoja.

On aivan erityisen mielenkiintoista tarkata satotuloksia, mitä on saatu yksityisillä tiloilla yhtiön vuosikirjojen mukaan. joissa nämä sadot ovat julaistut. Minulla on edessäni v:n 1921 tulokset, mitkä yleensä kylläkin ovat verrattain hyvät. Tämä tilasto osoittaa, että on sellaisiakin viljelijöitä, jotka ovat saaneet yli 40,000:kin kg hehtaarilta ja että on yli 70 viljelijää, jotka ovat saaneet yli 30,000 kg. vieläpä yli 600 viljelijää, jotka ovat saaneet enemmän kuin 20,000 kg hehtaarilta. Ja jos me tarkastamme, mistä osasta maata nämä viljelijät ovat ja otamme tarkastaaksemme luettelon, mistä osasta nämä kaikista paraat sadot saaneet viljelijät ovat, niin me huomaamme tästä luettelosta m. m. mainittuna vuonna seuraavaa. Paraat viljelijät ovat seuraavista pitäjistä: Tuusulasta, Perniöstä, Karjalohjalta, Espoosta, Harjavallasta, Dragsfjärdistä, Oripattilasta, Kirkkonummelta, Lohjalta, Pirkkalasta, Porvoosta, Nakkilasta, Uudel-

takirkolta, Getasta, Helsingin pitäjistä. Perttelistä, Angelniemeltä, Inkoosta, Porin maaseurakunnasta, Helsingin pitäjistä. Sauvosta, Nurmijärveltä, Perniöstä ja Siipoosta. Tässä on lueteltu ne, jotka ovat saaneet yli 33,000 kg. ha:lta. Ja jos me tarkastamme toisten vuosien vuosikirjoja, niin huomaamme aivan saman asian, nim. että se alue, jossa on saavutettu tyydyttäviä satoja, on verrattain suuri. Ja jos tarkastamme toisaalta juurikkaiden sokeripitoisuutta, niin osottaa se varsin tyydyttäviä tuloksia. Asiantuntijain mielestä jo Perniön, Uskelan, Halikon ja Paimion jokilaaksot olisivat riittävät pitämään yhden hehtaarin yllä, sillä tarvitaanhan tarkoitukseen vain 1,000—2,000 ha hyvää peltoa vuosittain. Mutta sokerijuurikkaan viljelystä on harjoitettu, eikä suinkaan ilman menestystä, paljon suuremmalla alueella, jotta voitaisiin saada kokemusta laajemmasta viljelysalueelta vastaavista viljelysmahdollisuuksista uusiin keskuksiin nähden.

Toinen seikka on kuitenkin huomattavassa määrässä vaikeuttamassa tämän kasvin viljelemistä, nim. se, että meidän kesämme on suhteellisesti lyhyt ja varsinkin meidän syksymme lyhyt, niin että se tuottaa melkoisia vaikeuksia varsinkin hoitoon ja erityisesti korjuutöihin nähden. On selvää että tässäkin suhteessa vaikeudet ovat kaikista pienimpiä pienemmällä tiloilla, missä yleensä tässä viljelyksessä voidaan tarjota riittävästi työansiota talon omalle väelle. On kuitenkin näyttänyt siltä, että sitä mukaa kuin viljelykseen otetaan, sitä mukaa voidaan tässäkin suhteessa saada parempia tuloksia. Ja erityisesti on mainittava tunnustuksella se että yhtiön puolesta on viime kesän aikana kutsuttu erityisiä ammattihenkilöitä, hoitajia. Tanskasta saakka, jotka ovat tähän viljelykseen meidän maamme viljelijöitä perehdyttäneet.

Toinen väite on se, että palkkio ei menisi sokerijuurikkaan viljelijöille vaan että se menisi Salon raakasokeritehtaan pönkitämiseksi. Sokerijuurikkaan viljelys ja raakasokeriteollisuus ovat luonnollisesti kaksi eri asiaa. Yhteistä niille on se, että ilman teollisuuslaitosta ei mikään viljelys ole mahdollinen. Lakiesityksen ensimmäinen pykälä kuuluu seuraavasti: „Sokerijuurikkaan viljelijä, joka toimittaa viljelemiään

juurikkaita maatalousministeriön hyväksymälle raakasokeritehtaalte, on oikeutettu valtion varoista saamaan niistä palkkiota järempänä mainittujen perusteiden mukaan.” Tämä kysymyksessäoleva palkkio meneekin suorastaan sokerijuurikkaan viljelijöille eikä ole mitään syytä olettaa, ettei järjestelmä muutenkin takaisi vastaisuudessaakin sen, että itse sokerijuurikkaan viljelijät tulevat tästä hyötymään.

Viljelyssopimusten mukaan, jotka raakasokeritehdas tekee maanviljelijöiden kanssa, määrää kunakin vuonna sokerijuurikkaista maksettavan hinnan 7-henkinen lautakunta, johon kuuluu 3 viljelijöiden edustajaa, 3 raakasokeritehtaan edustajaa sekä maatalousministeriön määräämä puheenjohtaja. Viljelijöiden edustajat valitaan maataloustuottajain keskusliiton, Suomen Maatalousseurojen Keskusliiton sekä Svenska Lantbrukssällskapet i Finland Förbund'in toimesta, joista seuroista kukin valitsee yhden edustajan. Näin kokoonpantu lautakunta päätti m. m. viime talvena, että yhtiön tulee suorittaa viljelijöille kuluvan vuoden juurikkasadosta sama hinta kuin edellisenäkin vuonna eli 35 penniä kilolta ynnä valtion myöntämät 20 penniä kilolta. Tämä 55 pennin hinta kilolta määrätään yhtiön suoritettavaksi siinäkin tapauksessa, että juurikkaita tulisi lunastettavaksi enempi kuin 10 miljoonaa kiloa. jossa tapauksessa valtion määrärahasta ei riittäisi 20 penniä kilolta, koska määräraha on korkeintaan 2 miljoonaa markkaa tänä vuonna. Sitäpaitsi velvoitettiin raakasokeritehdas suorittamaan niille viljelijöille, joiden hehtaarialaa kohti laskettu juurikkassato on yli 15,000 kiloa, 1/2 penniä kilolta kultakin siitä yli menevältä tonnilta. Tämän viimeksimainitun tarkoituksena on vaikuttaa hehtaarisatoihin kohotavasti.

Salon raakasokeritehdasta hyödyttää tämä palkitseminen sikäli, että se saa enemmän raaka-ainetta, mikä on kannattavan liikkeen välttämätön edellytys.

Kysymyksessäoleva hallituksen esitys on suoranainen jatko sille eduskunnan toimenpiteelle, joka mukaan kuluvan vuoden menoarvioon otettiin 2 milj. markkaa jaettavaksi palkkioina maan sokerijuurikkaan viljelijöille. Mainitulla toimenpiteellä on eduskunta osoittanut, että valtiovallan puolelta on myöskin meidän maassamme kan-

natettava yritystä vakaannuttaa sokerijuurikkaan viljelys ja kotimainen raakasokeriteollisuus tähän maahan. Tämän yhteydessä lienee syytä huomauttaa tämän asian samanlaisesta käsittelystä viime kesän aikana Englannin parlamentissa. Englannin vasemmistohallituksen nim. esityksen raakasokeriteollisuuden avustamisesta maassa, mikä avustus tekisi noin 3 markkaa 45 penniä sokerikiloa kohti. Tässä yhteydessä Englannin vasemmistohallituksen valtiovarainministeri m. m. lausui seuraavasti: „Mikäli olemme voineet saada selville, ei maailmassa löydy yhtään tapausta, jossa juurikassokeriteollisuus olisi päässyt kehittymään ilman valtioavustusta. Hollannissa on erikoisen kukoistava juurikasokeriteollisuus, joka peittää koko kotimaisen tarpeen ja tuottaa vielä huomattavan ylijäämankin vietäväksi ja se sai alkuvuosina avustuksia, joskin se jo kauvan aikaa on kyennyt itse elättämään itsensä. Asiaa täydelleen harkittuamme”, jatkaa Englannin rahaministeri, „olemme sentähden tulleet siihen tulokseen, että valtioavustus 10 vuoden aikana on tarpeen tämän teollisuuden nostamiseksi ja sen saattamiseksi tarpeeksi kykeneväksi seisomaan omilla jaloillaan. On monta syytä, miksi se on tarpeellista. Tiedämme kaikki, kuinka vanhoillisia farmarit ovat ja kestää vielä kauan, ennenkuin heidät saadaan niin pitkälle, että he omaksuvat uusia menettelytapoja. Luulemme kuitenkin, että 10 vuotta riittää tähän tarkoitukseen ja tänä aikana voisi avustus olla liukuva. Tästä olisi edelleen se hyöty, että se kehoittaisi perustamaan uusia tehtaita ensimmäisinä vuosina, jolloin avustus on korkeampi.”

Luulen, että tästä Englannin rahaministerin lausunnosta on yhtä ja toista myös meillä opittavaa.

Minä uskon, etteivät läheskään kaikki, jotka ovat käsilläolevan lakiehdotuksen puolella, tee sitä senvuoksi, että he olisivat täysin vakuutetut siitä, että sokerijuurikasviljelys ja siihen perustuva raakasokeriteollisuus onnistutaan pysyvästi ja laajemmassa mittakaavassa vakaannuttaa tähän maahan. Mutta siitä he ovat luullakseni vakuutettuja, että olisi korvaamaton erehdys tällä asteella evätä suhteellisesti vähäinen avustus valtion puolelta kokeilujen loppuun saattamiseksi ja täyden varmuuden saavuttamiseksi asiassa, jolla

on tunnustettu olevan huomattava yleinen merkitys.

Kun eduskunta on tarkoitusta varten jo kuluvaksi vuodeksi myöntänyt 2 miljoonan markan suuruisen avustuksen ja kun asia käsitykseni mukaan muutenkin on jo sillä kypsyysasteella, että eduskunta on valmis tämän kysymyksen lopullisesti ratkaisemaan, niin en minä kannata tämän kysymyksen lepäämään jättämistä.

Ed. H ä s t b a c k a: De uppgifter, som här lämnades av rdgsm. Sunila, giva intet stöd för att ett premieringssystem är berättigat. Om skörden från sockerbetor är så givande, som rdgsm. Sunila har sökt göra gällande, så bevisar det just att de, som bo inom ett område, där sockerbetsodlingen går för sig, kunna företaga sådant utan att behöva något som helst stöd av staten. Då skörden stiger ända till 40,000 kilogram per hektar, bevisar det, att det med ett lägre pris för betor lönar sig att odla. Det är ju, såsom jag redan tidigare har sagt, en extra grace åt jordbrukarna i södra Finland att de erhålla statsunderstöd. Då man, såsom rdgsm. Sunila här, söker göra gällande att också odling av andra växter icke kan tävla med växtodlingen i andra länder, synes det mig vara större skäl att giva stöd åt jordbrukarna för att upphjälpa t. ex. höddlingen och spannmålsodlingen, varav alla jordbrukare i landet kunna komma att få del. Det är en ensidig jordbrukspolitik, som här har bedrivits, att man försöker hjälpa en del på andras bekostnad. Den jämförelse som rdgsm. Sunila här gjorde mellan England och Finland har ingen tillämpning. I England går sockerbetsodlingen i alla delar av landet och om en premiering där sker, så blir det ingen orättvisa mellan jordbrukarna inbördes. Här är förhållandet annorlunda, och då man i ett land som vårt är beroende av såväl spannmål, höddling som socker, så synes mig att det vore riktigare att man här skulle odla sådana växter, som säd och gräs, som går i hela landet och varav alla kunna hava nytta utan extra premiering.

Ed. S c h a u m a n: Jag är ense med lantbruksstyrelsens överdirektör däri att denna fråga är mogen att avgöras nu, och jag kan således icke understöda förslaget

om att detta lagförslag skulle förklaras vilande. Därtill tyckes mig icke finnas någon formell eller saklig anledning. Men å andra sidan måste jag vidhålla, att lagförslaget i och för sig är sådant, att det icke bör vinna riksdagens godkännande, Jag vidhåller, att det borde förkastas.

Såsom jag redan framhöll och som av rdgsm. Hästbacka har framhållits, är sockerbetsodlingen icke lönande ens i södra delen av landet. Endast vissa små territorier i södra Finland äro sådana, att det lönar sig att odla betor där. Då jag under senaste valkampanj reste omkring i Nyland, kom jag i beröring med en av Karis kommuns mest upplysta jordbrukare. Han hade under en tid lockats av premieringen och begynt odla sockerbetor, men han sade att det är något, som han aldrig borde hava företagit sig, och framför allt borde han icke hava åtagit sig att uppmåna andra i samma landsdel att också börja på med sockerbetsodling. Han påstod bestämt, att denna odling åtminstone där i hans trakter icke går, utan att det var mycket bättre att odla potatis. Jag anför detta, emedan jag ju alls icke är jordbrukare själv, men emedan jag litar på en praktisk jordbrukare nästan mer än på lantbruksstyrelsens överdirektör. — Jag skall ännu tillägga beträffande själva sockerbetsodlingen, att jag fruktar för att vi genom ett premieringssystem, sådant som nu föreslagits, komma därhän att vi locka folk, jordbrukare, att kasta sig på en odling, som i längden icke kommer att vara så lönande, som en annan odling. Det är svårt att sedan, då man en gång har börjat på med sockerbetsodling, plötsligt gå över till något annat.

Men huvudmotivet för mitt yrkande på lagförslagets förkastande är det, att lagförslaget i grund och botten främst avser att gynna en enskild fabrik och att regeringen ingenting annat har gjort än skrivit av denna fabriks inlaga, då den har överlämnat denna sin proposition. Och denna fabrik kan icke ens befinna sig i ett sådant läge, att staten skulle behöva sträcka sin hägnande hand över den. Jag tillåter mig fråga lantbruksstyrelsens överdirektör, om han icke har sig bekant att Finska råsockerfabriken numera faktiskt äges av Finska Socker A. B. Och om Finska Socker A. B. är den verkliga äga-

ren av Råsockerfabriken, så hava vi icke någon anledning att giva detta understöd åt fabriken. Det har i det moderna affärlivet börjat bliva vanligt att man grundar s. k. dotterföretag, som bära en annan skylt än den egentliga stora affären, och Finska Råsockerfabrikens förhållande till Finska Socker A. B. är numera detta. Jag tycker det nästan är en förnärmelse emot Finska Socker A. B. att komma och bjuda detta bolag denna statshjälp. Jag vet väl att också ett stort bolag lika väl som ett mindre vill bliva delaktigt av statshjälp, — ingen vill stå på egna ben, — men nog tycker jag att det går för långt i detta fall. Jag hoppas ännu att lagförslaget skall förkastas. Men att det skall läggas att vila, därpå vill jag icke gå in.

Ed. Laurén: Jag bad icke om ordet för att försöka övertyga de teoretiska motståndarne till denna lag, utan jag bad om ordet för att giva till känna, att jag för min del är fullständigt övertygad om att sockerbetsodlingen kan gå här i landet och att den också har möjlighet att utveckla sig. Jag vill framhålla det som redan lantbruksstyrelsens chef sade, att man i andra länder har fått offra stora summor för att få denna odling i gång och jag anser att vi i detta laget, då man kommit så långt att en fabrik finnes, det ankommer på Finlands folk att se till att denna odling blir säkerställd. Jag är övertygad om att den går i södra Finland, detta på grund av 25 årig erfarenhet. Jag vill också framhålla att åtminstone vad beträffar mig själv privat så har jag aldrig fått ett sämre ekonomiskt utbytte av denna odling, än av andra odlingar.

Ed. Sunila: Ed. Hästbackan lausunnon johdosta tahdon huomauttaa, etten minä suinkaan ole tahtonut kehua niitä satotuloksia, joita meidän maassamme on saavutettu. Päinvastoin minä olen valitunut, että ne ovat vielä toistaiseksi keskisoihin nähden varsin vaatimattomia. Mutta kun sellaisissakin maissa, kuin esim. Hollannissa ja Englannissa, tarvitaan valtionavustusta tässä suhteessa, niin ei ole lainkaan ihmeteltävää, että sitä tarvitaan juuri meidän maassamme, jossa

sentään ilmastolliset suhteet ovat melko lailla epäedullisemmat.

On varsin ikävää, että tässä yhteydessä on vedottu siihen, että hyväksymällä lakiesitys tehtäisiin väärin toisille maan osille ja ikäänkuin tahdottu agiteerata varsinkin Pohjolan maatalousväkeen nähden, että sieltä käsin ei millään tavalla voitaisi tätä viljelystä ja sen tukemista käydä puoltamaan. Se on selvää, että kun ilmastolliset olot niin suuresti vaihtelevat kuin ne meillä tekevät, niin ei tietysti voida tällaisia toimenpiteitä aina sillä tavalla ohjata, että jokikinen toimenpide tulisi kohdistumaan koko maahan. Mutta minkälaisiin luonnottomuuksiin hra Hästbackan mielipide voisi johtaa, sehän ymmärretään, jos ruvettaisiin sitä toteuttamaan muille aloille. Miten kävisi esim. eri paikkakunnille perustettavain koululaitosten? Miten kävisi eri paikkakuntain rautatielaitosten ja muiden, jos tällä tavalla aina täytyisi ajatella, että siitä tulisi olla hyötyä jokikiselle henkilölle, joka kysymystä päätyy lopullisesti käsittelemään?

Minä tahdon vielä mainita, että se tiedonanto, mikä täällä annettiin Raakaso-keritehdas Oy:n ja Suomen Sokeri Oy:n välisestä suhteesta, oli todennäköisesti aivan paikkansapitämätön. Mikäli tunnen, on ainoastaan kysymyksessä sellainen laina, joka kävi tarpeelliseksi senvuoksi, että valtiolaina-anomus ei tullut hyväksytyksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On toimitettava äänestys vaatimuksesta lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä.

Sihteeri lukee kirjallisen

äänestysesityksen:

Joka kannattaa vaatimusta, että esilläoleva lakiehdotus sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, jätetään lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jäljestä kokoontuviin valtiopäiviin, äänestää „jaa”; joka sitä ei kannata, äänestää „ei”. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jäljestä kokoontuviin valtiopäiviin, mutta

muussa tapauksessa on ehdotus lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä hylätty.

Äänestyksessä annetaan 25 jaa- ja 26 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt tehdyn lepäämäänjättämisehdotuksen.

Äänestys ed. Schaumanin viime istunnossa tekemästä ehdotuksesta, että lakiehdotus hylättäisiin.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena kuin se on hyväksytty toisessa käsittelyssä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Schaumanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 105 jaa- ja 49 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia on loppuun käsitelty.

Ed. J. F. Aallon y. m. välikysymys, joka koskee työväenjärjestöjen toimintaoikeuksia.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen annetaan nyt vastaus ed. J. F. Aallon y. m. välikysymykseen, joka koskee työväenjärjestöjen toimintaoikeuksia. Sitteenkuin välikysymykseen on vastaus annettu ja sen johdosta ehkä aiheutunut keskustelu julistettu päättyneeksi, esitän eduskunnan hyväksyttäväksi sen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon, joka löytyy V. J:n 32 §:ssä. Silloin on vielä tilaisuus niillä, jotka eivät hyväksy yksinkertaista siirtymistä päiväjärjestykseen, tehdä ehdotuksensa.

Välikysymykseen vastaa

Sisäasiainministeri Sahlstein:

Kunnioitettava herra puhemies! Eduskunnan arvoisat jäsenet!

Eduskunnalle osotetussa kirjelmässä äsken kuluneen lokakuun 24 päivältä ovat edustajat J. F. Aalto ja F. J. Leino, joihin valtiopäiväjärjestyksessä edellytetty määrä edustajia sittemmin on yhtynyt,

esittäneet Hallituksen asianomaisen jäsenen vastattavaksi seuraavan välikysymyksen: „Onko Hallitus ryhtynyt tai aikooko ryhtyä toimenpiteisiin 1) palauttaakseen oikeuksiinsa ne työväenjärjestöt, joiden laillisia toimintaoikeuksia on loukattu, ja 2) turvatakseen yhdistymis-, kokoontumis- ja lausuntovapauden vastaisuudessa?”

Tämän johdosta pyydän antaa tehtyihin kysymyksiin seuraavan vastauksen.

Välikysymyksentekijät väittävät, että viranomaiset viime aikoina ovat häirinneet ja estäneet Suomen Työväen ammatillisten yhdistysten ja poliittisten järjestöjen toimintaa loukaten siten näille yhdistyksille ja järjestöille lain mukaan kuuluvia oikeuksia, ja esittävät välikysymyksentekijät tällaisesta viranomaisten toiminnasta eräitä esimerkkejä.

Ensimmäinen esimerkki koskee Kotkan Ammatillisen Keskusneuvoston viime elokuun 3 päivänä Kotkassa toimeenpantavaksi aikoman työnjuhlan viettämisen estämistä. Välikysymyksessä mainitaan, että Kotkan poliisimestari edellisen heinäkuun 25 päivänä oli antanut Keskusneuvostolle luvan työnjuhlan ja iltaman pitämiseen, mutta että hän myöhemmin Viipurin läänin maaherralta saapuneen kiertokirjeen nojalla oli peruuttanut annetun luvan. Asianomaisilta saatujen tietojen mukaan on asian kulku seuraava: Kotkan Ammatillisen Keskusneuvoston puolesta anottiin viime heinäkuun 23 päivän tienoilla Kotkan kaupungin virkaatekevältä poliisimestarilta lupaa saada seuraavan elokuun 3 päivänä toimeenpanna Kotkassa Katariinaniemen juhla-kentällä juhlatilaisuus ja sen yhteydessä iltama. Tähän anomukseen antoi virkaatoimittava poliisimestari heinäkuun 25 päivänä suostumuksensa. Jälkeenpäin kävi kuitenkin selville ei ainoastaan että Kotkan Ammatillinen Keskusneuvosto itse asiassa on kommunistinen järjestö, vaan myöskin että aloite juhlan toimeenpanemiseen ei ollut lähtenyt mainitun Keskusneuvoston puolelta, vaan että juhlan toimeenpanemiseen oli annettu käsky Helsingistä käsin ja että käskyn antajana oli Helsingissä toimiva n. s. keskusvaalikomitea, jonka määräyksestä, Venäjältä saapuneen käskyn mukaan, samanlaisia propagandajuhlia oli samanlaisesti, eli heinäkuun 27 ja elokuun 3 päivän välisellä viikolla, toimeenpantava

muuallakin maassa. Kun v. t. poliisimestarille samaan aikaan saapui Sisäasiainministeriön antamaan määräykseen perustuva Maaherran kiertokirje heinäkuun 26 päivältä, jonka mukaan naamioitujen tai tunnetusti kommunististen järjestöjen sanotuksi agitationiviikoksi suunnittelemaat kokoukset, mielenosoituskulkueet tai propagandatilaisuudet olivat estettävät, katsoi v. t. poliisimestari olevansa pakotettu peruuttamaan Kotkan Ammatilliselle Keskusneuvostolle jo myöntämänsä juhlan ja iltamapitoluvan.

Toisena esimerkkinä yhdistystoiminnan estämisestä mainitsevat välikysymyksentekijät, että Viipurin kaupungin poliisimestari antamallaan päätöksellä on hylännyt Suomen Metalliteollisuustyöntekijäin Liiton R. y:n Viipurin Teollisuusneuvoston Huvitoimikunnan anomuksen saada viime elokuun 31 päivänä toimeenpanna tanssi-iltaman Viipurissa, ja huomauttavat välikysymyksentekijät, että myös Viipurin läänin maaherranvirasto, jonne poliisimestarin päätöksestä oli valitettu, kuluneen syyskuun 27 päivänä antamallaan päätöksellä on jättänyt tehdyn valituksen huomioimattomaksi. Poliisimestarin ja maaherranviraston päätökset perustuvat siihen tosiasiaan, että Metalliteollisuustyöntekijäin Liiton Viipurin Teollisuusneuvosto tosiasiallisesti on kommunistinen järjestö, josta todistuksena on m. m. se, että sanottu Teollisuusneuvosto on maksanut jäsenveroa kommunistiselle eli Suomen Sosialistiselle Työväenpuolueelle.

Kolmantena esimerkkinä esittävät välikysymyksentekijät sen, että Hausjärven piirin nimismies on kieltänyt Suomen Saha-, Kuljetus- ja Sekatyöväen Liiton Oitin osastolta iltamanpitoluvan. Syynä tähänkin kieltoon on ollut, että sanottu osasto on kommunistinen järjestö, mikä selviää siitä, että se on lokakuussa 1923 päättänyt lahjoittaa osaston varoja „Työväenjärjestöjen Tiedonantaja” nimiselle kommunistilehdelle ja viime vappuna myynyt luvatta kommunistien vappumerkkejä muillekin kuin yhdistyksen omille jäsenille. Muuten on nimismiehellä, julkisista huveista maaseudulla toukokuun 20 päivänä 1924 annetun asetuksen mukaan valta hakemusta harkittuansa kieltää huvien toimeenpano, milloin laillista syytä siihen havaitaan olevan, ja on sillä, joka

ei tyydy nimismiehen päätökseen, oikeus siitä valittaa asianomaiselle maaherralle. Edelläsanottu Oitin osasto onkin nimismiehen puheenalaisesta päätöksestä valittanut Hämeen läänin maaherranvirastolle, joka kuitenkin on valituksen hyljännyt. Asia on sittemmin valitustietä saatettu Korkeimman Hallinto-oikeuden tutkittavaksi, mutta on asia siellä vielä ratkaisematta.

Edelleen esittävät välikysymyksentekijät esimerkkinä viranomaisten mielivaltaisuuksista sen, että Ruokolahden piirin apulaisnimismies on kieltänyt Sosialidemokraattisen Työläisnuorisoliiton Viipurin piirin piirijuhlan vieton Vuoksenniskan työväentalolla viime elokuun 10 päivänä ja että nimismies samalla olisi julistanut Vuoksenniskan Sosialidemokraattisen Työläisnuorisosaoston lakkautetuksi. Hankitun selvityksen nojalla on kuitenkin käynyt ilmi ensinnäkin, että anomus piirijuhlan ja sen yhteydessä vietettävän iltaman toimeenpanemisesta oli jätetty nimismiehelle edelläkosketellussa huviasetuksessa säädetyn määräjän jälkeen, jotenka anomus siis oli myöhästynyt. Sitäpaitsi on anomus ollut puutteellinen siinä suhteessa, ettei siinä ole ollut huviasetuksessa vaadittua täydellistä selvitystä huvien ohjelmasta. Edelleen on hakemus juhlan toimeenpanemisesta jätetty nimismiehelle „Viipurin piirin Nuorisojärjestön” puolesta, jonka nimistä järjestöä ei ollenkaan löydy. Sen sijaan löytyy Viipurin läänissä „Viipurin piirin sosialidemokraattinen Nuorisojärjestö” sekä sen ohessa myös kommunistisen „Nuorisoliiton” piirijärjestö. Näiden nimiyhtäläisyyksien vuoksi oli nimismies vaatinut hakemuksen jättäjältä tarkempaa selvitystä siitä yhdistyksestä, joka aikoi juhlan toimeenpanna, muttei tällaista selvitystä kuitenkaan oltu nimismiehelle annettu. Näiden syiden perusteella ja koska Vuoksenniskan työväentalolla, missä juhla aijottiin viettää, oli eräissä viikkoa aikaisemmin pidetyissä iltamissa sattunut vakavia epäjärjestyksiä, joissa m. m. eräs juopunut henkilö oli tullut ammutuksi, oli nimismies, nojautuen edelläsanotun huviasetuksen hänelle myöntämään oikeuteen, kieltänyt anottun piirijuhlan ja iltaman toimeenpanemisen. Mitään yleistä kieltoa toimeenpanna iltamia ja kokouksia Vuoksenniskan työväenta-

lolla ei nimismies sitävastoin ole antanut. — Nimismiehen toimenpiteestä on Sosialidemokraattisen Työläisnuorisoliiton Viipurin piirin piiritoimikunta tehnyt valituksen Viipurin läänin maaherralle, mutta ei maaherra ole vielä voinut antaa asiassa lopullista päätöstä syystä, ettei valittaja, jolle on annettu tilaisuus vastata nimismiehen valituksen johdosta antamaan selitykseen, ole vieläkään vastinetta antanut.

Välikysymyksessä väitetään edelleen, että Asikkalan pitäjän Riihilahden, Urajärven ja Mustajärven sosialidemokraattisilta työväenyhdistyksiltä on kielletty toimintaoikeudet, vaikka mainitut yhdistykset eivät millään tavalla ole antaneet aihetta sellaiseen toimenpiteeseen. Hankitun selvityksen mukaan on asia kuitenkin niin, että sanotut työväenyhdistykset ovat kommunistisia, mikä selviää siitäkin, että niiden johtohenkilöt ovat paikkakunnalla tunnettuja kommunisteja, ja että he itskin avoimesti tunnustavat sellaisia olevansa, kuin myös siitä että yhdistykset vuonna 1920 ovat liittyneet Suomen Sosialistiseen Työväenpuolueeseen. Tästä seikasta on myös johtunut, että mainittujen yhdistysten toiminta ei ole saanut jatkoa.

Vielä mainitaan välikysymyksessä esimerkkinä viranomaisten laittomasta toiminnasta, että Asikkalan piirin nimismies kuluvan vuoden maaliskuussa oli kieltänyt vaalivalistustilaisuuden pitämisen Asikkalan pitäjän Mustajärven työväentalolla, missä tilaisuudessa sosialidemokraattinen edustajaehdokas Kalle Myllymäki oli aikonut esiintyä. Syynä kieltöön on ollut se että Mustajärven työväenyhdistys, kuten äsken jo mainittiin, on kommunistinen ja oli nimismies senvuoksi kieltänyt kokousten, iltamien ja muiden tilaisuuksien toimeenpanemisen Mustajärven työväentalolla. Muuten on asiassa käynyt selville että mainittu työväentalo on niin huonossa kunnossa ettei se täytä Valtioneuvoston päätöksessä jouluk. 29 p:ltä 1922 huvihuoneistoista maaseudulla annettuja määräyksiä ja on tämäkin seikka ollut nimismiehellä aiheena kieltää talon käyttämisen iltamien ja muiden tilaisuuksien pitämiseen. Kun työväentaloa näinollen ei voitu edellä sanottuun vaalivalistustilaisuuteen käyttää, oli edustajaehdokas Myllymäki pitänyt vaalipuheensa samana päivänä toisessa

huoneistossa paikkakunnalla. Asiasta on aikanaan tehty kantelu Oikeuskanslerille, joka jo viime toukokuun 27 päivänä on asian ratkaissut, katsoen ettei kantelu asiassa esiintulleisiin asianhaaroihin nähdessä antanut aihetta syytteen nostamiseen nimismiestä vastaan.

Kuten edelläesitetystä käy selville ovat välikysymyksen tekijäin esittämät esimerkit siitä „laittomuudesta ja törkeästä mielivallasta”, johon viranomaiset muka olisivat tehneet itsensä syytäviksi, erinomaisten huonosti valitut. Päinvastoin käy niistä selville että viranomaisilla on ollut täysi syy menetellä ja toimia siten kuin tehty on; ja vaikka useat esimerkiksi otetuista tapauksista jo ovat laillisessa järjestyksessä olleet korkeampien viranomaisten tutkittavina, niin ei ainoassakaan tapauksessa ole katsottu olevan syytä asettaa nimismies tai poliisipäällikkö syytteeseen virkavirheestä. Tästä ei kuitenkaan seuraa, etteivätkö viranomaiset jossain toisessa erikoistapauksessa puheenaolevaa laatua olevissa asioissa olisi voineet erehtyä; mutta on Hallitus, saatuaan tästä tiedon, aina ryhtynyt toimenpiteisiin erehdyksen oikaisemiseksi.

Mitä sitten tulee välikysymyksessä tehtyyn toiseen kysymykseen eli siihen, onko Hallitus ryhtynyt tai aikooko se ryhtyä toimenpiteisiin turvataksaan yhdistymis-, kokoontumis- ja lausuntovapauden vastaisuudessa, niin saan ilmoittaa, että Hallitus luonnollisesti huolehtii ja tulee vastedeskin huolehtimaan siitä, ettei yhdistymis-, kokoontumis- ja lausuntovapautta loukata, sikäli kuin näitä oikeuksia ei käytetä tarkoituksiin, jotka ovat vastoin lakia ja hyviä tapoja.

Mitä erityisesti iltamien ja muiden huvitilaisuuksien toimeenpanemiseen tulee, niin saan erikoisesti huomauttaa että niihin nähdessä on noudatettava edellä mainittua julkisista huveista maaseudulla annettua asetusta, jonka mukaan nimismiehellä, asetuksen määräämissä puitteissa, on oikeus myöntää tai kieltää huvien toimeenpano, ja on sillä, joka katsoo nimismiehen päätöksen loukkaavan oikeuksiansa, tilaisuus saattaa asia ylempien viranomaisten, nimittäin Maaherran ja Korkeimman Hallinto-oikeuden tutkittavaksi. Kaupungeissa on huvitilaisuuksien toimeenpano-oikeus tarkemmin määritelty eri kaupun-

kien poliisijärjestyksissä. Kun mainitut asiat kuuluvat hallinnollisen lainkäytön piiriin, on Hallituksen mahdollisuus sekaantua viranomaisten tämänlaatuisiin toimenpiteisiin suuressa määrässä rajoitettu.

Mitä taasen tulee kommunistisiin yhdistyksiin ja niiden toimintaan, niin on Hallitus sen jälkeen kuin Turun hovioikeus viime kesäkuussa n. s. kommunistijutussa antoi päätöksensä, jolla kommunistinen eli Suomen Sosialistinen Työväenpuolue julistettiin lakkautetuksi, yhdistyksistä tammi-kuun 4 päivänä 1919 annetun lain 21 §:n 3 mom. mukaisesti, antanut kaikille poliisiviranomaisille määräyksen tarkoin huolehtia siitä, että kommunistiseen puolueeseen kuuluvien yhdistysten, järjestöjen ja muiden elimien toiminta askensanotun lainkohdan määräämissä rajoissa edelleen pidetään keskeytettynä siksi, kunnes Korkein Oikeus, jonka tutkittavaksi asken sanottu kommunistijuttu on valitusteitse joutunut, antaa jutussa päätöksensä. Korkeimman Oikeuden päätöksen langettua tulee Hallitus antamaan päätöksen ehken aiheuttamat tarkemmat toimintaohjeet poliisiviranomaisille.

Hallitus ei tule sallimaan, että lainkuuliaisille kansalaisille perustuslaissa taattua yhdistymis-, kokoontumis- ja lausuntovapautta kommunististen yhdistysten ja järjestöjen, yhtä vähän kuin yksityistenkään puolelta väärinkäytetään sillä tavoin, että niiden turvissa toimitaan laillisen yhteiskuntajärjestyksen ja valtiovallan tuhoamiseksi. Mikään yhteiskunta ei voi myöntää mainittuja vapauksia käytettäväksi aseina samaa yhteiskuntaa vastaan.

Hallitus odottaa, että Eduskunta päättää hyväksyä yksinkertaisen päiväjärjestykseen siirtymisen.

Uti en till riksdagen ställd skrivelse av den 24 sistförflutne oktober hava riksdagsmännen J. F. Aalto och F. J. Leino, till vilka i Lantdagsordningen förutsatt antal riksdagsmän sedermera anslutit sig, till vederbörande regeringsmedlems besvarande framställt följande interpellation:

„Har Regeringen skridit eller ärnar Regeringen skrida till åtgärder, som avse

1) att i sina rättigheter återinsätta de arbetarorganisationer, vilkas lagliga verksamhet blivit kränkt, och

2) att för framtiden trygga förenings-, församlings- och yttrandefriheten?"

På grund härav anholder jag att på de framställda frågorna få avgiva följande svar:

Interpellanterna göra gällande, att myndigheterna på senare tider kränkt och förhindrat arbetarnas i Finland fackliga förenings- och politiska organisationers verksamhet och sålunda kränkt dessa förenings- och organisationers enligt lag tillkommande rättigheter; och anföra interpellanterna några exempel på en sådan brottslig verksamhet från myndigheternas sida.

Det första exemplet gäller inställandet av en arbetarfest, som „Ammatillinen Keskusneuvosto" i Kotka haft för avsikt att den 3 sistlidne augusti anordna i Kotka. I interpellationen nämnes, att polismästaren i Kotka den 25 föregående juli meddelat sagda „centralråd" tillstånd att anordna en arbetarfest och soaré, men att han senare med stöd av ett från Landshövdingen i Viborgs län ingånget cirkulär återkallat det meddelade tillståndet. Enligt av vederbörande erhållna uppgifter förhåller det sig emellertid med saken på följande sätt: Å „Ammatillinen Keskusneuvosto" i Kotka vägnar anhölls omkring den 23 sistlidne juli hos tjänstförrättande polismästaren i Kotka stad om tillstånd, att den 3 påföljande augusti på festplanen å Katarina udde i Kotka anordna en festlighet och i samband därmed en soaré. Denna anhållan bifölls den 25 juli av polismästaren. Efteråt framgick det dock, att „Ammatillinen Keskusneuvosto" i Kotka i själva verket är en kommunistisk organisation, samt att initiativet till festens anordnande icke utgått från nämnda „centralråd" utan från den i Helsingfors verksamma kommunistiska s. k. Centralvalkommittén, på vars order, enligt från Ryssland ingången befallning, liknande propagandafester samtidigt, eller under veckan mellan den 27 juli och den 3 augusti, skulle anordnas även annorstädes i landet. Då till t. f. polismästaren emellertid ingått Landshövdingens i länet, på ett förfogande av Ministeriet för inrikesärendena grundat cirkulär av den 26 juli, enligt vilket möten, demonstrationståg eller propagandatillfällen, som av maskerade eller erkänt kommunistiska organisationer

planlagts att försiggå under sagda agitationsvecka, borde förhindras, ansåg sig t. f. polismästaren nödsakad att återkalla det åt „Ammatillinen Keskusneuvosto" i Kotka redan beviljade tillståndet att anordna sagda fest och soaré.

Såsom andra exempel på föreningsverksamhetens kränkande nämna interpellanterna, att polismästaren i Viborgs stad avböjt Finska Metallindustriarbetarförbundets s. f. i Viborg varande industriråds anhållan om tillstånd att den 31 sistlidne augusti anordna en danssoaré i Viborg, och framhålla interpellanterna, att jämväl Landshövdingensämbetet i Viborgs län, där besvär anförts över polismästarens beslut, medelst utslag av den 27 sistförflutne september lämnat det anförda besväret utan avseende. Polismästarens och Landshövdingensämbetets beslut grunda sig på det faktum, att Metallindustriarbetarförbundets Industriråd i Viborg faktiskt är en kommunistisk organisation, vilket bestyrkes bland annat även därav, att sagda Industriråd erlagt medlemsavgift till det kommunistiska eller Finlands Socialistiska Arbetarparti.

Såsom tredje exempel anföra interpellanterna, att länsmannen i Hausjärvi distrikt förvägrat Finska såg-, transport- och utarbetarförbundets avdelning i Oitti tillstånd att föranstalta soaré. Orsaken även till detta förbud är den, att sagda avdelning är en kommunistisk organisation, vilket framgår därav, att avdelningen i oktober 1923 beslutat att till kommunisttidningen „Työväenjärjestöjen Tiedonantaja" utbetala understöd, och senaste första maj utan tillstånd sålt kommunisternas första maj-märken även till andra än föreningens egna medlemmar. För övrigt är länsman, enligt förordningen angående offentliga nöjen på landsbygden den 20 maj 1924 berättigad att förvägra rätt till föranstaltande av nöjen, då laglig orsak därtill befinnes föreligga, och äger den, som icke åtnöjes med länsmannens beslut, att däröver anföra besvär hos vederbörande Landshövding. Ovensagda Oitti avdelning har jämväl överklagat länsmannens ifrågavarande beslut hos Landshövdingen i Tavastehus län, som dock förkastat besväret. Saken har sedermera dragits till Högsta Förvaltningsdomstolen, där densamma dock ännu är oavgjord.

Vidare anföra interpellanterna såsom bevis för myndigheternas godtycke, att biträdande länsmannen i Ruokolaks distrikt förbjudit „Sosialidemokraattinen Työläisnuorisoliittos” Viborgs krets att föranstalta en kretsfest å Vuoksenniska arbetarföreningshus den 10 sistlidne augusti, och att länsmannen därjämte förklarar „Vuoksenniskan Sosialidemokraattinen Työläisnuoriso-osasto” upplöst. Av den införskaffade utredningen framgår dock för det första, att ansökan om föranstaltande av kretsfesten och den soaré, som i samband därmed skulle anordnas, inlämnats till länsmannen först efter utgången av den i ovanberörda nöjesförordning stadgade tiden, varför ansökan således var sentida inlämnad. Dessutom var ansökan bristfällig i så måtto, att den icke upptog den i nöjesförordningen föreskrivna fullständiga utredningen angående festernas program. Vidare hade anhållan om tillstånd till festens anordnande inlämnats till länsmannen å „Viipurin piirin Nuorisojärjestös” vägnar, men en sådan organisation existerar alls icke. Däremot finnes i Viborgs län en „Viipurin piirin sosialidemokraattinen Nuorisojärjestö” samt därjämte det kommunistiska „Nuorisoliittos” kretsorganisation. På grund av dessa namnligheter fordrade länsmannen av dem, som inlämnat ansökan, noggrannare utredning angående den förening, som ärnade föranstalta festen, men en sådan utredning inlämnades icke åt länsmannen. På grund av dessa orsaker och emedan å Vuoksenniska arbetarförenings hus, där festen skulle anordnas, vid en soaré, som föranstaltats en vecka tidigare, inträffat allvarliga oordningar, så att bl. a. en drucken person blivit påskjuten, förvägrade länsmannen sökandena rätt att anordna kretsfesten och soarén. Något allmänt förbud mot anordnande av soaréer och möten å Vuoksenniska arbetarförenings hus har länsmannen däremot icke utfärdat. — Över länsmannens åtgärd har kretsstyrelsen för Socialdemokratiska Arbetarungdomsförbundets Viborgs krets anfört besvär hos Landshövdingen i Viborgs län, som dock icke ännu kunnat avgöra saken, emedan klaganden, som lämnats tillfälle att bemöta kronolänsmannens förklaring, icke med sådant bemötande inkommit.

Uti interpellationen göres vidare gäl-

lande, att de socialdemokratiska arbetarföreningarna i Riihilahti, Urajärvi och Mustajärvi byar av Asikkala socken berövats sina rättigheter, ehuru sagda föreningar på intet vis givit anledning till dylika åtgärder. Enligt införskaffad utredning äro dock sagda arbetarföreningar rent kommunistiska, vilket framgår jämväl därav, att deras ledande personer äro på orten kända kommunister, som själva öppet erkänna detta, ävensom därav, att föreningarna år 1920 anslutit sig till det kommunistiska Finska Socialistiska Arbetarpartiet. Denna omständighet har haft till påföljd att nämnda föreningars verksamhet icke fått fortgå.

Ytterligare anföres i interpellationen såsom exempel på myndigheternas påstådda olagliga verksamhet, att länsmannen i Asikkala distrikt i mars innevarande år förbjudit anordnande av ett valmöte i Mustajärvi arbetarförenings hus i Asikkala socken, vid vilket tillfälle den socialdemokratiska riksdagsmannakandidaten Kalle Myllymäki haft för avsikt att uppträda. Orsaken till förbudet var emellertid, att Mustajärvi arbetarförening, såsom ovan redan nämdes, är kommunistisk, och hade länsmannen förty förbjudit anordnandet av möten, soaréer och andra sammankomster å Mustajärvi arbetarförenings hus. Vidare har i ärendet framgått, att nämnda arbetarföreningshus befinner sig i så dåligt skick, att det icke uppfyller de i Statsrådets beslut av den 29 december 1922 angående nöjeslokaler på landsbygden utfärdade bestämmelserna, och har jämväl denna omständighet utgjort anledning för länsmannen att förbjuda husets användning till föranstaltande av soaréer och andra sammankomster. Då arbetarföreningens hus under sådana omständigheter icke kunde användas som möteslokal, höll riksdagsmannakandidaten Myllymäki sitt valtal samma dag i en annan lokal på orten. — I saken anfördes sedermera klagomål hos Justitiiekanslern, som dock i resolution av den 27 sistlidne maj förklarade bl. a. att klagandena icke anfört skäl till väckande av åtal mot länsmannen.

Såsom av det ovensagda framgår, äro de av interpellanterna anförda exemplen på det „rättslösa och grova godtycke”, var till myndigheterna skulle gjort sig skyldiga, synnerligen illa valda. Tvärtom

framgår det av dem, att myndigheterna haft fullt skäl att förfara och handla såsom de gjort; och ehuru flera av de såsom exempel anförda fallen redan i laglig ordning varit föremål för högre myndigheters prövning, har det icke i ett enda fall ansetts nödvändigt att ställa länsman eller polischef under åtal för tjänstefel. Härav följer dock icke, att myndigheterna icke i några andra enstaka fall av ifrågavarande slag möjligen kunnat misstaga sig; men har Regeringen, efter erhållen kännedom härom, städse vidtagit åtgärder för misstagens rättande.

Vidkommande sedermera den andra i interpellationen framställda frågan: „Har Regeringen skridit eller ämnar Regeringen skrida till åtgärder för att för framtiden trygga förenings-, församlings- och yttrandefriheten“, får jag meddela, att Regeringen naturligtvis städse dragit och även i framtiden kommer att draga försorg om, att förenings-, församlings- och yttrandefriheten icke kränkes.

Vad speciellt frågan om föranstaltande av soaréer och andra nöjestillställningar vidkommer, önskar jag framhålla, att med avseende å dem skall tillämpas ovan nämnda förordning angående offentliga nöjen på landsbygden, enligt vilken förordning länsman har en vidsträckt rätt att medgiva eller förbjuda föranstaltande av slika nöjen, men är den, som icke åtnöjes åt länsmannens beslut, i tillfälle att draga saken inför högre myndigheters, nämligen Landshövdingens och Högsta Förvaltningsdomstolens prövning. I städer är rätten att föranstalta nöjestillställningar noggrannare bestämd i de skilda städernas polisordningar. Emedan omförmålda ärenden numera tillhöra den administrativa lagskipningens område, är Regeringens möjlighet att inblanda sig i myndigheternas åtgärder av detta slag i hög grad inskränkt.

Vidkommande sedan de kommunistiska föreningarna och deras verksamhet, så har Regeringen, sedan Åbo Hovrätt sistlidne juni månad avgav sitt utslag i det s. k. kommunistmålet, med vilket utslag Finska Socialistiska Arbetarpartiet förklarades upplöst, i stöd av 3 mom. 21 § i lagen om föreningar av den 4 januari 1919 förständigat samtliga polismyndigheter att noga draga försorg därom, att till kommu-

nistiska partiet hörande föreningars, organisationers och andra organs verksamhet i enlighet med föreskrifterna i sagda lag inställas, intill dess Högsta Domstolen, till vars prövning nyssnämnda kommunistmål i besvärsväg dragits, avgiver sitt utslag i målet. Sedan Högsta Domstolens utslag fallit skall Regeringen utfärda av utslaget mähända påkallade närmare direktiv åt polismyndigheterna.

Regeringen kommer icke att tillstadsja att förenings-, församlings- och yttrandefriheten, som i grundlag tillförsäkrats laglydiga medborgare i samhället, missbrukas av kommunistiska föreningar och organisationer lika litet som av enskilda personer till den lagliga samhällsordningens och statsmaktens störtande. Intet samhälle kan tillåta, att nämnda friheter användas såsom vapen mot samma samhälle.

Regeringen emotser, att Riksdagen skall besluta godkänna enkel övergång till dagordningen.

Annetun vastauksen johdosta viriää asiasta seuraava

keskustelu:

Ed. J. F. Aalto: Herra sisäasiainministerin tietojen mukaan ovat ensiksi kaikki ne järjestöt, joidenka toimintaa on häiritty, kommunistisia, ja hänen käsityksensä mukaan saa kommunistisille järjestöille tehdä mitä tahansa. Ennenkuin minä puutun näihin tietoihin, mitä herra sisäasiainministeri esitti, minä pyydän lausua jonkun sanan siitä käsityksestä, mikä on herra sisäasiainministerillä.

Näyttää siltä, että kun samaa asiaa vuosikausia toistetaan sanomalehdissä ja puheissa, niin sitä aletaan itsekkin uskoa. Tuntuu siltä, kuin herra sisäasiainministerikin olisi alkanut uskoa sitä jatkuvaa vaikutusta, mitä varsinkin porvarillinen sanomalehdistö on harjoittanut kommunistisista järjestöistä, että ne todellakin ovat sellaisia, joihinka ei lain suoja millään tavalla ylety, eli siis joiden kanssa saa menetellä miten tahansa. Tällä tavalla näyttää siis porvarillinen sanomalehdistö saavuttaneen tarkoituksensa ainakin osittain. Näyttää suuressa osassa porvarillista kansanosaa päässeän jo vallalle sellainen kä-

sitys, että n. k. kommunistiset järjestöt ovat rikollisia jo sinänsä ilman muuta, huolimatta siitä tekevätkö ne mitään rikollista vai ei, ja että näin ollen ne ovat kokonaan työnnettyt lain suojan ulkopuolelle. Tällä tavalla on onnistuttu terrorisoimaan huomattava osa maamme kansalaisten mielipidettä ja, kuten eräissä tapauksissa on saatu huomata, osaksi tuomioistuimet ja hallituksen jäsenetkin. Herra sisäasiainministerin puheesta sai täydellisesti sen käsityksen, että jos jotkut järjestöt onnistutaan leimaamaan kommunistisiksi, niin silloin ei hänen mielestään ole minkäänlaista virhettä olemassa, vaikka olisi millä tavalla perustuslakia vastaan rikottu. Tämä sävy oli yleensä sisäasiainministerin vastauksessa.

Mutta sitten tulee asia mielestäni vielä vähän vaikeammaksi hallitukselle ja herra ministerille sentakia, että nämä hänen tietonsa eivät juuri missään suhteessa pidä paikkaansa. Hän luuli osoittaneensa järjestöt kommunistisiksi, joilleen hänen käsityksensä mukaan saa tehdä mitä tahansa. Mutta itse asiassa nuo tiedot, kuten mainitsin, eivät pidä paikkaansa. Minä pyydän ensiksi mainita Viipurin metalliteollisuustyöväen neuvoston, jolta iltamapito kiellettiin ja joka on välikysymyksessäkin mainittu. Tämän sanoi herra sisäasiainministeri tietävänsä kuuluvan kommunistiseen puolueeseen. On merkillistä, mistä hallituksen jäsen voi saada tällaisia tietoja, ja vielä merkillisempää on se, että tämän maan hallitus ei tunne tämän maan järjestöjen rakennetta edes siinä määrässä, että se käsittäisi, minkälaiset järjestöt voivat kuulua johonkin puolueeseen ja minkälaiset ovat poliittisiin puolueisiin kuulleet. Tämä ei ole, herra ministeri, mikään perusjärjestö, sen tapainen, jonkalaisista eräät ovat kuuluneet n. s. kommunistiseen puolueeseen. Tämä on keskusjärjestö, johon alaosastoina kuuluu Viipurin metalliteollisuustyöväen osastoja, ja tämä järjestö ei ole milloinkaan kuulunut mihinkään poliittiseen puolueeseen. Jos herra ministerille on annettu tällaisia tietoja, niin ovat ne kokonaan väärä. Minä pyydän lisäksi mainita vielä tämän metalliteollisuustyöväen neuvoston johtokunnan kokoonpanosta. Minä en yksityiskohtaisesti tahdo lähteä luettelemaan kaikkia jäseniä, mutta voin ilmoittaa, että sen pu-

heenjohtajana on sosialidemokraattinen henkilö ja että jäsenenemmistö on sosialidemokraatteja. Minä en sano tätä siksi, että olisi sen suurempaa oikeutta käydä tämän järjestön kimppuun, vaikkapa se olisi pantu kokoon n. s. kommunistisista jäsenistä, mutta osoittaakseni paikkansapitämättömiksi sisäasiainministerin väitteen tahdon mainita tämän seikan.

Minä lisäksi mainitsen erään toisen tapauksen Viipurista, joka ei ole ollut välikysymyksessäkään mainittu. Suomen Maalarityöntekijäin liiton Viipurin osasto N:o 4 anoi lupaa iltaman pitoon 28 päivänä syyskuuta kuluvaan vuotta. Tämä kiellettiin sillä maininnalla, että koska anojana esiintyvä yhdistys on saatujen tietojen mukaan kommunistinen, niin ei anomukseen voida suostua. Sama resepti, joka tavallisesti kaikissa tämänlaatuissa asioissa on annettu. Mutta tämänkin asian kanssa on niin, että mainittu osasto ei ole milloinkaan kuulunut n. k. kommunistiseen puolueeseen, josta tuossa kiellossa mainitaan. Minulla on mukani täällä valituspaperi, joka on mainitusta kysymyksestä jätetty Viipurin läänin maaherralle ja on kysymyksessäolevan maalarityöntekijäin osaston pöytäkirjan mukaan merkitty tähän valituspaperiin, että tämä osasto vuonna 1921 keväällä ainoan kerran käsitteli kysymystä, olisiko liityttävä johonkin poliittiseen puolueeseen osastona jäseneksi, ja teki osasto päätöksen, joka kuuluu, että osasto ei tahdo liittyä jäseneksi mihinkään poliittiseen puolueeseen, vaan pysyy niistä erillään jättäen osaston jäsenien yksityiseksi asiaksi kuulua yksityisinä itse haluamaansa puolueeseen. Tämän jälkeen ei mainitun osaston keskuudessa ole ollut milloinkaan käsiteltävänäkään puolueisiin liittyminen. Mitä herra sisäasiainministeri tästä sanoo?

Siis osaston pöytäkirjain nojalla on todistettu, että kiellon syy on väärä. Mutta asiaan ei ole saatu korjausta. Aivan samanlainen tapaus siis, kuin on tässä metalliteollisuustyöväenneuvoston suhteenkin.

Sitten Oitin ammattiosasto, jossa kysymyksessä herra ministeri luuli ampuneensa kai oikein isollakin tykillä kysymyksen nurin. Hän sanoi tietävänsä, että osasto on lahjoittanut jonkun rahasumman Työväenjärjestöjen Tiedonantaja-nimiselle lehdelle. Minulla ei ole tietoa siitä, onko

tämä osasto tehnyt tuollaisen lahjoituksen, vaiko ei. Minulla on tieto vain siitä, että tämä osasto ei ole kuulunut mihinkään poliittiseen puolueeseen ja lisäksi minä tiedän sen, mikä on välikysymyksessäkin mainittu, että osaston toimintaa ei ole häiritty sen perusteella, että se on lahjoittanut Tiedonantaja-lehdelle varoja, vaan sillä perusteella, että se kuuluu Suomen ammattijärjestöön. Onko herra ministeri tutustunut tähän puoleen? Se on ollut muuten välikysymyksessäkin mainittu. Se maininta on kirjaimellisesti lainattu välikysymykseen Hausjärven nimismiehen lausunnosta. (Ed. Rosenberg: Ei se ole koskaan lahjoittanut mitään!) Niin, minulla ei ole siitä tietoa. Mutta vaikka olisi lahjoittanutkin, niin ei se olisi mikään rikos, koska Tiedonantaja-lehti ei ole rikollinen ja koska se saa ilmestyä, eikä hallituksen puolelta ole käyty Tiedonantaja-lehden kimppuun. Mitenkä silloin Oitin osasto on tehnyt rikoksen siinä suhteessa, jos se on lahjoittanut varoja lehdelle, joka on saanut julkisesti ilmestyä? Miten herra ministeri tämän käsittää? (Vasemmalta: Ei se sitä käsitä!) Todenmäköisesti ei käsitä. Mutta hän on lisäksi unohtanut kokonaan kysymyksen laadun, vai luuleeko hän niin, että me toiset olemme unohtaneet sen. Perustelu kuuluu, että mainittu osasto on estetty sentakia, että kuuluu Suomen ammattijärjestöön. Tietääkö herra ministeri, mikä laitos tämä on? (Ed. Rosenberg: Ei tiedä!) Ja Hausjärven nimismies sitten perustelee vielä, että ammattijärjestö on kommunistinen, että sentakia on Oitin osasto estetty toimimasta. Mutta ei ammattijärjestöä vastaan sinänsä vielä ole hallituksen puolelta eikä oikeuslaitosten puolelta esitetty hajoitusvaatimuksia. Tämä on merkillistä johdonmukaisuutta ja vielä merkillisempää laillisuutta.

Sitten se Vuoksenniskan nuoriso-osasto. Siinäkään eivät herra ministerin väitteet pidä lainkaan paikkaansa. Hän sanoo, että ei tiedetä tällaisen järjestön olemassaoloa, tiedetään vain jonkunlainen toinen nuorisjärjestö. Mutta tämä on rekisteröity yhdistys. Herra ministerin pitäisi pitää huoli siitä, että virkamiehet hoitavat tehtävänsä paremmin, etteivät niiden paperit ole sekaisin. Ei se ole mikään tuntematon järjestö ja totta kai hallituksessa pi-

täisi tiedettämän niin paljon, minkälaisia rekisteröityjä järjestöjä maassa on. Hallituksen pitäisi tietää jo sekin, että on kaksi nuorisoliittoa olemassa ja mikä ero on olemassa n. s. Sosialidemokraattisen nuorisoliiton ja Sosialidemokraattisen Työläisnuorisoliiton välillä. Ja sitä paitsi tämä entinen sosialidemokraattinen nuorisoliitto ei ole enää olemassa. Ja se, että ministeri väittää, ettei Vuoksenniskan nuoriso-osasto ole tehnyt pyydettyä lisäselvitystä, ei pidä paikkaansa, sillä se on tehnyt sen, herra ministeri, ja se on valituksessaan Viipurin läänin maaherralle osottanut, mikä osasto tässä on kysymyksessä. Ja kun ministeri väittää täällä, että tämänkin osaston toiminnan häiritseminen perustuisi siihen, että sen iltamanomuspaperi olisi ollut puutteellinen, täytyy minun kysyä, että mistä herra ministeri on tällaisia tietoja saanut. Ne eivät pidä lainkaan paikkaansa niiden tietojen kanssa, mitä ovat antaneet ne viranomaiset, jotka niitä ovat estäneet. Ruokolahden apulaisnimismies, joka kielsi mainitun iltaman pidon ja määräsi lakkautettavaksi koko osaston toiminnan, sanoi, että „työläisnuoriso-osastolla, kuuluen Suomen kommunistiseen puolueeseen Turun hovioikeuden suuressa kommunistisessa jutussa antaman päätöksen mukaan ei ole oikeutta toimia maassa, vaan on julistettu lakkautetuksi”. Ei tässä puhuta mitään anomuspapereitten puutteellisuudesta. Miten herra ministeri selittää tämän kohdan? (Vasemmalta: Ei se selitä.) Minä arvelen myös, että se jää selittämättä. Edelleen on vielä mainittava, että Suomen Työväen raittiusliiton Viipurin osasto Vapaus, joka aikoi järjestää ohjelmallisen iltaman Talikkalan työväentalolla viime lokakuun 28 päivänä, kiellettiin. Viipurin poliisimestari ilmoitti, että ei voida antaa tämän raittiusosaston panna toimeen raittiuspropagandatilaisuutta, ennenkuin se tuo osaston rekisteripaperit nähtäväksi, ja varustaa iltamalupa-anomuspaperin osaston puheenjohtajan allekirjoituksella. Osaston valtuutetmain henkilöiden kirjoittama iltamalupa-anomus on ollut sen mukainen kuin mitä anomuspaperit yleensä ovat, mutta iltama on kuitenkin kielletty. Vai olisiko tästäkin nyt joku sellainen hirveän vaarallinen yhdistys olemassa, että täytyisi olla oikein erikoiset dokumentit ja takuut, en-

nenkuin voidaan pitää iltama (Vasemmalta: Raittiusiltama!), raittiusiltama? Tässä maassa on hyväksytty kieltolaki, jota hallituksenkin velvollisuus olisi tukea (Vasemmalta: Ei se sitä tue.) ja samalla tavalla kai hallituksen velvollisuus olisi itse kohdaltaan työskennellä myöskin raittiusliikettä edistävästi, mutta nyt sen alaiset virkamiehet estävät raittiusiltamien toimeenpanon. Vaikka hallitus sattuisi olemaan raittiusasialle vihamielinenkin, niin luulisi sentään toki annettavan raittiusilaisuuksia pitää. Tätä ei kai voida puolustaa myöskään sillä, että siinä olisi joku kommunistinen vaara, kun puhutaan raittiudesta, olipa tuo raittiusjärjestö minkä niminen tahansa. (Välihuutoja vasemmalta.)

On vielä estetty myöskin urheiluliikkeen toimintaa. Työväen Urheiluliiton Tyrnävän osaston voimistelu- ja urheiluseura Vapaus oli ilmoittanut pitävänsä vuosikokouksen viime kuun 27 päivänä, mutta tämä kiellettiin. Ilmoitettiin, että kokousta ei saa pitää ja siinä tapauksessa, jos kokous kuitenkin järjestetään, tullaan se voimakeinoin hajoittamaan ja kokouksen virkailijat asettamaan lailliseen edevastuuseen. Mitähän herra sisäasiainministeri arvelee, löytyyköhän tässä vaarallista tai lainvastaista? Ollaanko Suomen hallituksessa nyt sillä kannalla, että joku urheiluosasto saattaa tehdä valtiopetollisia hyppyjä, vai arveleekohan herra sisäasiainministeri, että se voisi heittää kuulaa sillä tavalla, että siitä koituisi maanpetosta? Liian suuri kuoppa tulisi isänmaan kamaaraan, jos vastoin sääntöjä heitetään. Sopiikohan Turun hovioikeuden päätös tähänkin? (Ed. Rosenberg: Sopii mainiosti.)

Näitä tällaisia samanlaisia tapauksia on melkein miten paljon tahansa. Minä en kuitenkaan katso tarpeelliseksi ryhtyä luettelemaan näitä tuntikaupalla. Minun mielestäni nämä esimerkit, joita olen tuonut, osottavat, että herra sisäasiainministerin puhe ei millään tavalla pitänyt paikkaansa, että hänen tietonsa eivät olleet mitään tietoja. Tulee pakostakin siihen käsitykseen, — tai ei tarvitse tulla käsitykseen, sen voi todeta, — että on harjoitettu mitä törkeintä mielivaltaa, perustuslain takaamien kansalaisoikeuksien loukkausta, ja huolimatta siitä, että nämä todistetaan hallitukselle, tulee hallituksen jä-

sen eduskunnan eteen todistamaan, että ei muka mitään sittenkään ole vinossa. Niissä tapauksissa, missä hän ei ole löytänyt kommunismia, turvautuu hän erehdyksiin. Voiko tällaisiin erehdyksiinkään nyt sentään olla tyytyväinen? Jos meidän maamme virkakoneisto ja hallitus erehtyy siinä määrässä että se saattaa anarkian valtaan koko elämän tässä maassa, niin voidaanko siihen sellaiseen vastaukseen suhtautua silloin tyytyväisesti vai olisiko sen johdosta tehtävä jotakin? Nämä järjestöjen häiritsemiset ja lakkauttamiset siis näyttävät Herra ministerin mielestä olevan vain vähäpätöisiä ja oikeita asioita. Myöskään ei näytä merkitsevän mitään se, että on menty niinkin pitkälle kuin vaalipuheitten estäminen.

Minä pyydän lisäksi mainita vielä erään toisen tapauksen, samanlaatuisen kuin oli se Asikkalan Mustajärvellä sattunut vaalipuheen estäminen, joka tapaus sattui Imatralla viime eduskuntavaalien aikana. Minä olin siellä vaalipuhematkoilla ja kun vaalikokousta oli vähän aikaa pidetty, tuli poliisi Ruokolahden apulaisnimismiehen määräämänä ja keskeytti vaali-iltaman pidon eikä hänellä ollut siihen mitään perusteita muuta kuin hallituksen antama asetus julkisista huvitilaisuuksista maaseudulla. Tässä asetuksessa sanotaan, että poliisimestarit ja nimismiehet saavat harkintansa mukaan keskeyttääkin iltamien pitämiset, jos heidän mielestään jotain sopimatonta esiintyy. Mutta siinä tilaisuudessa ei ainakaan muiden kuolevaisien mielestä mitään sopimatonta esiintynyt, eikä hän sen perusteella keskeyttänytään tätä tilaisuutta, mikä jo oli esitetty vaan niitten takia, mitä esittämättä oli, tietämättä minkälaisia nämä ohjelmaesitykset olivat. (Vasemmalta: Kuulkaa!) Tästä joutuukin pakosta jonkun verran koskettelemaan myöskin tätä hallinnollista asetusta (Ed. Itkonen: Kyllä se sen sietääkin!). Täällä sanotaan, että jos huvien havaitaan tarkoittavan jotakin, joka on lakia vastaan tai loukataan säädyllisyyttä, niin silloin voi iltaman keskeyttää. Tähän pykälään se Ruokolahden apulaisnimismieskin tekonsa perusti. Mutta miten näiden tällaisten herrojen harkintaan voi luottaa. Puhumattakaan näistä maaseutunimismiehistä, jotka oikeastaan näistä asioista eivät paljon mitään ym-

märrä, eivät niistä tiedä paljoakaan kaupunkienkaan poliisimestarit. Siitä asiasta on erinomaisia esimerkkejä. Minä pyydän mainita Viipurin poliisimestarin menettelyn eräässä tapauksessa esimerkiksi siitä, mitä poliisimestarit asioista ymmärtävät. Kun Viipurissa päätettiin järjestää tavanomukainen työnjuhla viime elokuun 3 päivänä, kielsi Viipurin poliisimestari tämän juhlan pidon perustellen, että tämä anojana esiintyvä yhdistys on kommunistinen, niinkuin tämä yleinen maininta kuuluikin. Senjälkeen kun minä puhelimessa valistin vähän Viipurin poliisimestaria ja osoitin hänelle, ettei se osasto ole kommunistinen, joka iltaman on päättänyt panna toimeen, myönsi tämä herra poliisimestari erehtyneensä ja peruutti tosin kieltonsa. Näin on tapahtunut eräällä toisellakin paikkakunnalla, mutta valitettavasti liian myöhään, niin paljon myöhään, ettei ole voitu panna enää iltamaa toimeen. Tämäkin tapaus osoittaa kuitenkin, minkä Viipurista mainitsin, että poliisimestarilla ei ollut tietoa tästä asiasta. Hän vetosi sisäministerin kirjeeseen. Kun osoitettiin, ettei sisäministerinkään kirje tällaiseen velvoita, niin sitten hän sanoi, että valtiollinen keskuspoliisi on sanonut niin, että sen pitäisi olla kommunistinen (Vasemmalta: Sieltä löytyy!). Sieltä päästiin ytimeen. Mutta kun onnistuttiin todistamaan hänelle, että valtiollinen keskuspoliisi on valehdellut (Vasemmalta: Tapansa mukaan.) tai puhunut muuten tietämättömyyksissään niin saatiin tuo tilaisuus pelastetuksi. Kun tällaisia tekoja voidaan osoittaa poliisimestarien ja nimismiesten kontolle, niin millä tavalla silloin on ymmärrettävissä, että hallitus antaa tällaisten herrojen harkinnan varaan ihmisten toiminnan maassa, antaa näiden harkita, milloin lakia saa rikkoa ja milloin sitä on noudatettava. Sellaiseksi se muodostuu asiallisesti. Ruokolahden apulaisnimismieskin keskeyttäessään vaalikouksen pidon osoitti „harkintansa” olevan perustuslainvastaisen, mutta hallituksella ei nähtävästi ole mitään muistamista täsäkään asiassa. Tällaisia ne ovat yleensä tapaukset eri puolilla maata. Samoin on asianlaita näihin moniin muihin eri puolilla maata sattuneisiin tapauksiin nähden, että harkinta on ollut senlaatuista, ettei sillä ole ollut mitään yhteyttä la-

kien kanssa. Nyt kuitenkin kun ensiksi noilla virkamiehillä on hyvä halu menetellä tällä tavalla ja kun heillä on tämä hallituksen 20 päivänä toukokuuta tänä vuonna antama ja 1 päivänä kesäkuuta voimaanastunut asetus takanansa, katsovat he sen perusteella voivansa menetellä melkein miten tahansa. Sentakia pitäisiikin tämänkin asia ottaa harkinnan alaiseksi, että eikö tällainen asetuskin olisi kumottava, ettei annettaisi tällaiselle mielivaltaiselle harkinnalle niin suurta oikeutusta hallituksen puolelta.

Lopuksi täytyy todeta, että herra sisäministerin vastaus oli sellainen, joka ei asiallisuutta koskettautkaan oikeastaan missään kohtaa. Tiedot, joita hän jakeli eduskunnalle, eivät mitkään olleet totuudennukaisia. Hän koetti aivan summa-kaupalla työntää vain kommunistisiksi kaikki osastot, ja sellaisina siunata virkamiesten laittomuudet. Minä alussa jo mainitsin, että siinäkin tapauksessa, vaikka olisi kysymyksessä kommunistisiakin järjestöjä, ei niihinkään lain mukaan tällä tavoin voida suhtautua. Kommunistisilla järjestöillä ja yksityisillä henkilöillä on meidän maamme perustuslakien mukaan sama oikeus tehdä aattelevitystyötä, harjoittaa järjestötoimintaa yhtä hyvin kuin muillakin aatesuunnilla. Ymmärtääkseni vasta sitten voitaisiin käydä n. k. kommunistien kimppuun, jos he ovat tehneet jotain rikollista, samalla tavalla kuin voidaan käydä kenen kimppuun tahansa, oli se minkä aatesuunnan kannattaja tahansa. Mutta ei vielä sen takia, että lukeutuu kommunistien kannattajiin tai hyväksyy kommunistisia käsityksiä, voida tällaista mielivaltaa harjoittaa. (Välihuudahdus eduskunnasta.) Mitä? Huutakaa niin kovaa että kuuluu.

Lisäksi on tässä otettava huomioon se puoli, että nämä väitteet, kuten minä olen osoittanut, eivät pidä paikkaansa. On siis häiritty sosialidemokraattisia järjestöjä, on häiritty ammatillisia järjestöjä, jotka eivät kuulu mihinkään poliittiseen puolueeseen, on käyty työväen urheiluliiton osastojen kimppuun, on häiritty raittiusosastojen toimintaa, jotka eivät ole kuuluneet mihinkään poliittiseen puolueeseen. Tästä siis joutuu pakostakin tekemään sen johtopäätöksen, että on kysymyksessä työväen järjestötoiminnan vainoaminen yleensä.

Kommunismia käytetään astinlautana, jolta yritetään hyökätä kaiken muun työväenjärjestötoiminnan kimppuun. Ensiksi, kuten jo mainitsin, on koetettu kommunistisesta liikkeestä maalata sellainen hirveä kuva, että villat nousevat aralta pystyyn, kun kuulee sen nimen mainittavan. Tällä tavalla on koetettu istuttaa varsinkin porvarilliseen yksinkertaisempaan kansanosaan — minä en usko, että edustajat sitä uskovat — sellaista käsitystä, että se on sellainen hirveä rikollinen järjestö, joka todella tietää jonkinlaista turmiota ja vaaraa tälle maalle. Tällä tavoin on maalattu kommunistisesta liikkeestä tuollainen hirveä peikko seinälle, jota sitten aina silloin tällöin näytetään, ja sitten kun on saatu kommunistinen liike maalatuksi tuollaisilla väreillä, vedetään se esiin kaikissa tapauksissa. Silloin ei tarvitse enää porvarillisen sanomalehdistön ja sisäasiainministerin mielestä hänen puheensa perusteella muuta kuin näytetään vain, että kommunisteja täällä takana on, niin silloin eivät lait enää merkitse mitään, silloin saadaan ilman muuta hyökätä koko työväenliikkeen kimppuun. Nyt näytävät olevan erikoisen hyökkäyksen pisteenä Suomen Ammattijärjestö tai sen alaosastot. Niitä koetetaan, kommunismia keppihevosenä käyttäen, hävittää kaikella tavalla ja estää niiden toimintaa. Turun hovioikeuden päätös vedetään joka paikkaan, sellaiseenkin, johon se ei sovi siltäkään kanalta katsottuna, vaikka antaisi arvoa kuinka suuressa määrässä tuon hovioikeuden päätökselle. Tämä osoittaa, että on järjestelmällinen koko työväenliikkeen ajojahti kysymyksessä ja että koetetaan vuoron perään vähitellen päästä kaikkien järjestöjen kimppuun. Ensin hyökättiin sen niskaan, mikä havaittiin heikommaksi. Tämä niin sanottu kommunistinen puolue lakkautettiin. Sitten kohdistettiin iskut pääasiassa ammatilliseen liikkeeseen ja sen jälkeen kai on aikomus lähteä enemmän sosialidemokraattista puoluetta vastaan hyökkäämään. Siinä sivulla sitten huikitaan vuoroin raittiustiiliä ja vuoroin työväen urheiluliikettä. Siis ei voi pitää sitä muuna kuin järjestelmällisenä, tarkoituksellisenä koko työväenliikkeen vainoamisena, jota käytetään kommunismin kustannuksella, koetetaan saada näyttämään, että ne olisivat muka sitä josta on por-

varillisessa maailmassa saatu käsitys, että sen kanssa voi menetellä miten tahansa laista välittämättä. Kun asia on tällä tavoin ja kun hallituksen edustajan vastaus osottautuu kohta kohdalta näin perin heikoksi, paikkansa pitämättömäksi, ei ymmärtääkseni eduskunta voi tuollaisen vastauksen jälkeen siirtyä ilman muuta yksinkertaiseen päiväjärjestykseen, vaan olisi tässä asiassa saatava aikaan jonkunlainen tutkimus. Ehkä saataisiin täällä vähän paremmin selville näitä asioita kuin herra sisäasiainministeri on onnistunut saamaan tai ehkä eduskunnan perustuslakivaliokunnassa osattaisiin lukea oikealla tavalla tämä välikysymys ja osattaisiin ottaa sieltä kysymykset oikealla tavalla. Niitä ei ole herra sisäasiainministeri huomannut tai ainakin hän on ne kokonaan syrjäyttäneet.

Sentakia minä pyydän ehdottaa, että kysymys lähetetään perustuslakivaliokuntaan perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen sananmuodon laatimista varten.

P u h e m i e s: Istunto keskeytetään nyt ja jatketaan kello 7 tänä iltana.

Täysi-istunto keskeytetään kello 4.53 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Leino: Herra sisäministerin vastauksessa oli pääpontena, ikäänkuin johtavana lankana se, että kaikki ne yhdistykset, joiden toimintavapauksia on loukattu, ovat n. k. kommunistisia yhdistyksiä. Ja se peruste, jonka nojalla nämä yhdistykset hänen mielestään olisivat olleet kommunistisia, on se, että Turun hovioikeus tunnuttu päätöksellään, jonka se antoi 20 päivänä kesäkuuta tänä vuonna, olisi julistanut nämä yhdistykset kommunistisina lakkautetuiksi, ja yhdistyslain säännösten mukaan taas, siitä huolimatta että Turun hovioikeuden päätös ei ole saanut lain voimaa, koska siitä on valitettu korkeimpaan

oikeuteen, ovat herra sisäministerin mielestä viranomaiset oikeutetut päättämään, mitkä yksityiset yhdistykset olisi luettava tähän lakkautettuun puoluejärjestöön.

Asianlaita on kuitenkin sillä tavalla, että Turun hovioikeus äsken viitatussa päätöksessään ei ole millään tavalla yksityiskohtaisesti määritellyt, mitä tähän puoluejärjestöön kuuluu. Se on lyhyesti sanoen verattain epäselvää. Minä en kuitenkaan tahdo lähteä arvostelemaan päätöstä siinänsä, sillä se nähdäkseni ei kuulu asiaan, mutta minä tahdon lukea sen arvoisille edustajille, jotta kukin pääsisi jonkunlaiseen käsitykseen siitä, mitä tämän päätöksen nojalla mahdollisesti voidaan lukea kuuluvaksi tähän lakkautettuun järjestöön. Päätös siltä kohden kuin koskee tämän järjestön lakkauttamista, kuuluu seuraavasti: „ — — — Ja koska on näytetty, että puheenaoleva puoluejärjestö on toiminut vastoin lakia, hovioikeus harkitsee oikeaksi kanneviskaalinviraston puolesta tehdyn vaatimuksen johdosta yhdistyksistä tammi-kuun 4 päivänä 1919 annetun lain 21 ja 33 §:n nojalla julistaa tuon järjestön lakkautetuksi sekä saman lain 22 §:n nojalla määrätä Helsingissä olevan hovioikeuden-
auskultantin Joutsenlahden, joka on ilmoittanut siihen suostuvansa, selvittämään sen pesän — — — —”. Mitään muuta ei tässä hovioikeuden päätöksessä sanota, vaan on siinä lyhyesti viitattu, että puheenaoleva puoluejärjestö julistetaan lakkautetuksi.

Ken on ollut tilaisuudessa seuraamaan näitä asioita, tietää hyvin, että tämä järjestö ei, sikäli kuin minä tiedän, ollut edes rekisteröity, kun sen sijaan ne lukuisat eri yhdistykset ja ammattijärjestön osastot, joita meillä täällä maassa on, ovat jokseenkin järjestään rekisteröityjä yhdistyksiä. Näin ollen tuntuu melkein ilmeiseltä, etteivät nämä rekisteröidyt yhdistykset saata olla ainakaan kovin läheisessä yhteydessä tämän lakkautettavaksi määrätyn järjestön kanssa. Ja olipa asianlaita miten hyvänsä, missään tapauksessa ei hovioikeuden jutussa antama päätös tässä kohden ole lähestulkoonkaan niin selvä, että sitä voitaisiin soveltaa, kuten viranomaiset ovat tehneet, näihin eri yhdistyksiin, joita nyt on summa-
kaupalla melkein, niinkuin sanotaan „umpinakissa” lakkautettu ympäri maata. On nim. vielä huomattava, että ensimmäinen oikeudenkäynnin sääntö rikosproses-

sisä sentään on, että toistakin puolta täytyy kuulla ja että siis, jos joku yhdistys tahdotaan saada lakkautetuksi, on ennen kaikkea tätä yhdistystä kuultava. Ja vielä on huomattava, ettei tällaista yhdistystä saa haastaa mihinkä oikeuteen tahansa vastaamaan tällaisessakaan asiassa, vaan on siitäkin yhdistyslain 33 §:ssä määräys jonka mukaan oikeuspaikka on yhdistyksen kotipaikkakunnan tuomioistuim. Jos nyt oltaisiinkin sitä mieltä, että Turun hovioikeuden päätös on lakkauttanut sen rekisteröimättömän järjestön toiminnan, josta siinä suorastaan puhutaan, niin minun mielestäni se ei vielä tällä asteella voi oikeuttaa ainakaan poliisiviranomaista paremmin kuin mitään täytäntöönpanoviranomaista-
kaan ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin. kuin mihin ne ovat ryhtyneet näiden yhdistysten lakkauttamiseksi.

Minä en lähde ollenkaan arvostelemaan sitä puolta asiassa, ainakaan tällä hetkellä, onko mahdollisesti tässä Turun hovioikeuden päätöksessä joitakin aukkoja, jotka olisi mahdollisesti täytettävä, jotta päästäisiin siihen tarkoitukseen kuin mikä ehkä Turun hovioikeudella on ollut antaessaan tämän päätöksen. Mutta koska toistaiseksi ei vielä ole korkeimman oikeudenkaan päätöstä, joka olisi tarkemmin määritellyt, miten eri yhdistykset ovat lakkautettavat, niin minun mielestäni ei tällä kertaa vielä mikään viranomainen olisi saanut antaa sellaisia määräyksiä, kuin mitä hallituksen puolesta on annettu, ja joiden perusteella sitten alemmat poliisiviranomaiset ovat ryhtyneet tunnettuihin toimenpiteisiinsä. Minä uskon myöskin, että jokaisen, joka vähän on perillä tämänluontoisista asioista, täytyy myöskin myöntää se, ettei hallinnolliselle viranomaiselle eikä täytäntöönpanoviranomaiselle milloinkaan voida antaa oikeutta mennä tulkitsemaan mitä tämä päätös mahdollisesti sisältää. nim. tulkitsemaan siinä merkityksessä. mitä oikeudenkäymiskaaressa sanotaan päätöksen tai tuomion selittämiseksi. Jos hallitus on uskonut, että sillä on tällainen valtuus, niin se on erehtynyt. Mutta minä en usko, että se olisi erehtynyt, mutta se on tarkoituksellisesti toiminut vastoin lakia. Sillä minä uskon, että hallitus on hyvin tietoinen, että se ei ole oikeutettu ensinkään ryhtymään tällaisiin toimenpiteisiin. toisin sanoen, selittämään minkään oikeus-

istuimen päätöstä. Se on ennen kuulumatonta, mutta näinä aikoina olemme saaneet tottua tällaisiinkin. Mutta täytyy vakavasti huomauttaa, että sellaiseen ei sentään oikeusvaltiossa saisi ryhtyä, olkoon kysymyksessä kuka tahansa.

Minä en tahdo tätä sanottavaani sanoa sentähden, että minä erikoisesti tahtoisin lähteä tässä puolustelemaan kommunisteja tai kommunistisia yhdistyksiä. Minä tahdon ainoastaan — ja olen sen takia kirjoittanut välikysymyksen alle — saada sanotuksi sen, että tässä maassa täytyy perustuslaillisia oikeuksia kunnioittaa ja ne täytyy suoda myöskin kaikille maan kansalaisille, kuulukoot he sitten minkä näköiseen puolueeseen tai minkä näköiseen yhteiskuntaluokkaan tahansa. Oli ihmeellistä kuulla hra sisäministerin vastauksessa sitä kohtaa, jossa hän selitti, että hallitusmuodon säännökset muka suojaisivat vain lainkuuliaisia kansalaisia. Hallitus on ehkä kokonaan unohtanut, mitä hallitusmuodon 10 §:ssä sanotaan, ja sentähden minun täytyy lukea sekin tässä, että hallituksen edustaja, hra pääministeri, ainakin vastaisuudessa olisi siitä tietoinen. 10 § kuuluu nim. seuraavalla tavalla: Suomen kansalaisella on sananvapaus sekä oikeus kirjoituksen ja kuvallisen esityksen painosta julkaisemiseen kenenkään niitä ennakolta estämättä, niin myös oikeus edeltäpäin lupaa hankkimatta kokoontua keskustelemaan yleisistä asioista tai muussa luvallisessa tarkoituksessa, sekä perustaa yhdistyksiä tarkoitusten toteuttamista varten, jotka eivät ole vastoin lakia tai hyviä tapoja. Säännöksiä näiden oikeuksien käyttämisestä annetaan lailla, eikä suinkaan millään viranomaisten ordereilla ja määräyksillä, jotka eivät edes ole asetusten veroisia.

Minun täytyy oikeastaan tiedustella — minä olen itse nim. sitä vakavasti ajatellut — kuinka monta sellaista lainkuuliaista kansalaista täällä meidän valtiossamme, tasavallassamme, on, jotka herra sisäministerin ajatuksen ja sanontatavan mukaan lopulta mahtaisivat olla oikeutettuja nauttimaan perustuslain suojaa. Minä en tiedä. Minua ainakin arveluttaa, kuinka monta niitä mahtaisi olla. (Vasemmalta: Kuinka monta kuninkaalle kuuliaista?) Minulla ei ole siitä tietoa sen takia, että minä en ollut

täällä silloin aivan niin lähellä seuraamassa niitä asioita, enkä minä tiedä, kuuluisikohan se nyt asiaankaan niin, että niitä nyt ainakaan lueteltaisiin täällä.

Minä olen siis pakotettu toteamaan, että hallitus näyttää asettuneen tällaisen politiikan hyväksymisen kannalle, koskapa se on täällä niinsanoakseni astunut tuleen omilla housuillaan, ja puolustanut sellaisia toimenpiteitä, jotka minun nähdäkseni eivät ole sopusoinnussa perustuslakien paremmin kuin muidenkin lakien kanssa. Tällainen on varsin arveluttava ajankuva ja huolestuttaa varmasti jokaista Suomen kansalaista, joka nyt jo vähitellen tahtoi uskoa, että eletään sen verran järjestetyissä oloissa, että jokainen kansalainen eikä vain ainoastaan lainkuuliainen kansalainen saisi nauttia perustuslain suojaa. Niin ei kuitenkaan vastaisuudessaakaan näytä asianlaita tulevan olemaan, koskapa hra sisäministeri täällä nimenomaan vakuutti meille, että vastaisuuteenkin nähden tullaan noudattamaan samanlaisia toimintaohjeita ja samanlaisia suuntaviivoja, joita tähän saakka on noudatettu. Siis tultaisiin ennakolta panemaan esteitä yhdistymis-, kokoontumis- ja lausuntovapaudelle, ja tämä ei suinkaan ole kovin kaunista, enkä minä ainakaan olisi uskonut, että hallitus olisi tällaisen takana tahtonut seisoa. Sillä ei sentään missään järjestetyssä yhteiskunnassa saa mennä mikään hallitus niin pitkälle, että se jesuiittamaiseen tapaan voisi selittää itselleen ja hallittavilleen, että tarkoitus pyhittää keinot. Kyllä minun mielestäni sentään meidän maassammekin lait ovat säädetyt sitä varten, että niitä noudattavat niin hyvin tavalliset kansalaiset kuin hallitusherrat itsekin. Ei asia sentään niin ole, että hallitus täällä voi mielin määrin mennä kirjoittelemaan perustuslainsäännöksiä, mennä lisäämään niihin määräyksiä, joita siellä ei ole, ja joita, minä luulen, siellä ei koskaan tule olemaankaan.

Minua ihmetyttää erikoisesti hallituksen edustajan antama vastaus siinäkin suhteessa, että viime aikoina on yleensä sanomalehdissäkin, porvarillisissakin, myönnetty, että meidän lainsäädännössämme mahdollisesti on aukkoja, jotka olisi täytettävä, jotta nyt päästäisiin esim. kommunistien niskaan ihan suoralta kädeltä ilman muuta, mutta niin kauan kuin ei näitä

aukkoja ole täytetty, niin kauan ei sentään pitäisi lähteä aivan suoralta kädeltä ketään niskasta kiinni ottamaan, sillä ennen sitä täytyy olla tehty rangaistava teko ja sitten vasta rangaistus. Ensimmäinen on miestä tutkittava ja sitten vasta harkittava eikä niinkuin nyt on tehty, että kaikkia näitä yhdistyksiä, joita on tässä välikysymyksessä lueteltu, on lähdetty summamutikassa loukkaamaan ja häiritsemään niiden toimintavapautta. Jos asetuttaisiin sillekään kannalle, että joku viranomaislainen mahdollisesti saattaisi erehtyä siinä, mikä yhdistys on kommunistinen, mikä ei, niin onhan viranomaisen velvollisuus ensin ottaa tarkoin selvä siitä, minkälainen yhdistys on, ja kun selvyys siitä on saatu, sitten vasta ryhtyä toimenpiteisiin. Ei pidä koskaan hätiköidä niin paljon, että suinpäin lentää tekemään jotakin, jota saa jälkeensä katua ja jota ei mikään voi kunnollisesti selittää, eikä kukaan kunnollisesti auttaa, vaan johon epäilemättä jää väkistenkin ruma tahra.

Tässä minun täytyy vielä erikoisesti koskea erääseen tapaukseen, joka koskee ed. Myllymäen vaalipuhetilaisuudessa tapahtuneita seikkoja. Täällä herra sisäministeri huomautti ja teki muutenkin sellaisen loppuväittämän eräässä kohden vastauksessaan, että ei ole ainoatakaan tapausta olemassa, jolloin valitusten tai kantelun kautta alemmat viranomaiset olisivat saaneet jonkinlaisia ohjeita, muistutusta tai rangaistusta, tai että ylimalkaan kantelu tai valitukset olisivat aiheuttaneet minkäänlaista toimenpidettä ylempien viranomaisten taholta. Mitä nyt ensinnäkin tulee tähän ed. Myllymäkeä koskevaan tapaukseen, niin minä sain juuri vastikään tietää, että oikeusministeri on sentään nähnyt hyväksi antaa varoituksen sille nimismiehelle, joka tällaista on matkaansaattanut, ja siinä kohden sisäasiainministerin antama vastaus ei ollenkaan siis pitänyt paikkaansa, vaan on suorastaan totuudenvastainen ja sellaista ei nyt sentään pitäisi herra sisäministerinkään vastauksessaan lähteä sanomaan. (Eduskunnasta: Missä on ministeri?) Ei näy täällä. Minä olisin tahtonut sitä häneltä itseltään tiedustaa, sillä minua ei ollenkaan saa vakuutetuksi tällaisesta asiasta eikä muistakaan asioista sellainen todistustapa, jolloin luetaan joitakin sanomalehtileikkeitä, joille

minä puolestani en osaa antaa mitään arvoa, mutta joita minä pelkään, että täällä tullaan esittämään pitkiä pätkiä. Minä en koskaan ole missään oikeudessa nähnyt, että tällaisille annettaisiin minkäänlaista arvoa, mutta täällä meidän Suomen parlamentissa kaikki näyttää käyvän täydestä. Näyttää nim. olevan sääntönä, että kaikki on totta, mikä on prantattu, mutta minä en ainakaan usko tällaista enkä ole tullut uskomaan, vaikka olen ollut tilaisuudessa kuulemaan pitkiä loruja, jotka on luettu sanomalehdistä. Niille tavallisesti oikeudessa nauretaan, enkä minä aio niille myös muuta tehdä, sillä minä en voi uskoa, että sellaisille kukaan vakava ihminen voi mitään arvoa antaa.

Täällä on edellinen puhuja tuonutkin puheenvuorossaan esille ne yksityiskohtaiset tapaukset, joita välikysymys koskettaa, ja todistanut, että herra sisäasiainministerin antamat tiedot eivät ole olleet totuudenmukaisia, minkä vuoksi minä en tahdo enää lähteä luettelemaan niitä yksityiskohtaisesti. Minulla on kuitenkin täällä eräitä tapauksia, jotka koskettavat työväen urheiluliikettä, nim. Työväen Urheiluliiton toimintaa. Saattaisi nyt sentään ajatella, että tällainen liitto, joka harrastaa kulttuuriasioita — sillä minä uskallan väittää, että urheiluliikekin on eräs osa kulttuuria — että se nyt sentään saisi toimia rauhassa. Niin ei kuitenkaan valitettavasti ole ollut asianlaita. Siitä huolimatta, että siellä ja täällä ympäri maan on valituksia asiasta tehty nim. siitä, että on näiden toimintaa lakkaamatta häiritetty ja estetty milloin milläkin tavalla, milloin kieltämällä iltamapidon, milloin epäämällä arpajaisluvan, milloin kieltämällä yhdistystoiminnan kokonaisuudessaan ja kaikki sillä perusteella, että nämä muka olisivat joitakin maskeerattuja kommunistisia yhdistyksiä, on mielivalta jatkunut. Siis taas tuo sama virsi perusteluissa. Jos tällainen peruste pitäisi paikkansa, niin voitaisiin väittää, että melkein kaikki yhdistykset ovat kommunistisia. Mutta minä tunnen niin läheltä tämän urheiluliiton toiminnan, ettei sen suhteen voida esittää perusteltua syytä, että tämä liitto harrastaisi mitään kommunistisia pyrkimyksiä. En minä ymmärrä, että jos tällaisessa yhdistyksessä tai seurassa on joku henkilö, jolla on se tai tämä valtiollinen katsantokanta, että se

nyt vaikuttaisi siihen suuntaan, että tämä yhdistys olisi kommunistinen tai porvarillinen tai sosialidemokraattinen tai ties mikä tahansa. Kyllä kai jokainen sen veran ymmärtää, että on eri aatevirtauksia, eri kulttuurivirtauksia, jolloin ihminen, joka harrastaa myöskin tällaisia asioita, tahtoo liittyä johonkin kerhoon, yhdistykseen toteuttaakseen näitäkin hänelle rakkaita pyrintöjä. Näin työväen urheilijat ovat liittyneet yhdistystensä lipun juurelle ja tahtovat edistää urheilukulttuuria, eivätkä suinkaan ole yhdistyneet valmistellakseen valtio- tai maanpetosta, vielä vähemmän, että suoralta kädeltä torrakka kädessä lähtisivät hallitusta ja valtiovaltaa vastaan taistelemaan. Se on lorupuhetta, ja niitten henkilöitten aivot täytyy olla hyvin kuumat, jotka voivat kuvitella asiain tilan niin olevan. Kuvaavaa on, että valtiovalta on nähnyt hyväksi avustaa valtion varoilla tätä liittoa ja sen järjestöjä, mutta siitä huolimatta yksityiset poliisinyrkit tahtovat eri paikkakunnilla häiritä näitten laillisten yhdistysten, jotka kaikki ovat rekisteröityjä, toimintaa monta kertaa vallan sopimattomalla tavalla ja monta kertaa vallan sopimattomien aiheittenkin takia. Ja minä luulen, että hallituksella olisi täysi syy suhtautua tällaisen liiton toimintaan niin ettei sitä alinomaan häiritä milloin missäkin ja milloin milläkin tavalla. Siihen alkaisi jo vähitellen olla aika. Ei ole kaunista, että joku piirijärjestö Oulun puolella lakkautetaan kokonaan ja että jotkut urheiluyhdistykset Rautalamilla lakkautetaan niinikään jollakin tekosyyllä. Ei tällainen saisi enää jatkua, se on kovin rumaa minun mielestäni. Jos sellaista on tapahtunut ylempien viranomaisien tietämättä, niin olisi silloin ehdottomasti oikaistava alempia virkamiehiä.

Täällä herra sisäministeri selitti, ettei ole ollut mitään toimenpiteitä näitten valitusten ja kantelujen johdosta. Minä en voi ymmärtää tätä muulla tavalla kuin että ylemmät viranomaiset ovat antaneet alemmille määräyksiä Turun hovioikeuden päätöksen perustella, jolla ne ovat kehoittaneet alaisiaan tekemään niin ja niin ja niin, toisin sanoen lakkauttamaan, monta kertaa oman harkintansa mukaan, jonkun yhdistyksen toiminnan j. n. e. On luonnollista, että jos silloin jonkun nimismiehen tai poliisimestarin toimenpiteestä valitetaan maa-

herralle, ei suinkaan maaherra, joka on juuri tällaisen määräyksen antanut, lähde kurittamaan ja antamaan ojennusta alaisilleen virkamiehille, jotka ovat noudattaneet heidän määräyksiään. Eikä sitä näy tekevän hallitukseen, joka on antanut alaisilleen maaherroille samallaisen määräyksen, ja sen takia ei juuri olisi sopinut ottaa tällaista perustetta, joka ei lainkaan ole mikään peruste.

Edelläolevasta käynee kyllin selvästi ilmi, etten minä omasta kohdastani ole lähimainkaan tyytyväinen siihen vastaukseen, jonka herra sisäministeri on meille antanut. Minä en nimittäin jaksakaan sulattaa, että hallitus, olkoon se sitten minkä värinen hyvänsä, lukeutukoon minin suuntaan tahansa, saisi mennä omin määrin regleeraamaan oikeuksien päätöksiä ja mennä omavaltaisesti tulkitsemaan esim. perustuslain määräyksiä ja selittämään, että vain niillä ja niillä kansalaisilla on perustuslain suoja ja toisilla taas ei ole. Kun tällaista näyttää jatkuvan, niin minä katson, että meillä on täysi syy lähettää tämä asia perustuslakivaliokuntaan siinä tarkoituksessa kuin ed. J. F. Aalto täällä on aikaisemmin esittänyt.

Ed. Myllymäki: Tuskin missään muussa maassa on porvaristokaan niin paljon kerskunut laillisuudellaan kuin meidän maassamme viimeisinä vuosina. Miltei lakkaamatta porvarillisissa sanomalehdissä koetetaan ylistää porvariston laillisuutta ja esittää porvaristoa ainoana lainkuuliaisena kansanosana ja istuttaa samalla yleiseen mielipiteeseen sellaista käsitystä, että koko työväestö on yhteiskunnan vihollisia. Mutta siitä huolimatta on meillä jo kuuluisina Venäjän vallan aikaisina sortovuosina, samoin kuin Suomen itsenäisyyden aikanaakin jäänyt yksinomaan sosialidemokraattien puolustettavaksi perustuslakien kansalaisille takaamat oikeudet. Täällä ovat edelliset puhujat jo aivan asiallisesti ja pätevillä perusteilla osoittaneet, miten löysillä perusteilla nyt kyseessäolevissa asioissa hallitus on kansalaisten perustuslainmukaisia oikeuksia loukannut. Edellisen puhuja osoitti, miten Turun hovioikeuden päätöstä on tulkittu sangen venyvästi. Jos viranomaisilla on oikeus, kuten ne näyttävät itse luulevan, määrätä, mitkä yhdistykset ovat verrattavissa niihin järjes-

töihin, joita Turun hovioikeuden päätös koskee, niin ei kulu kauvaa kuin koko työväenliike tässä maassa tulee estetyksi. Me olemme jo monta kertaa osoittaneet, että koko kommunistista juttua on käytetty keppihevosenä, mutta sen tarkoituksena on ollut estää työväenjärjestön toimintaa koko laajuudessaan, mikä on täällä tänä päivänäkin jo osoitettu. Minä en kuitenkaan tahdo tässä käydä uudelleen läpi niitä kohtia, joista välikysymyksessä on puhuttu, mutta katson asiakseni puuttua niihin kohtiin, joista minä mieskohtaisesti itse tiedän.

Sisäministeri hallituksen puolesta ilmoitti m. m., että Oitin Saha-, kuljetus- ja sekatyöväen Ammatiosastolta kiellettiin iltamalupa siksi, että sanottu osasto oli kommunistinen, ja siksi, että se oli myöntänyt varoja Työväenjärjestöjen Tiedonantajalle. Nyt kuitenkin tiedetään, että „Työväenjärjestöjen Tiedonantaja” niminen sanomalehti ilmestyy edelleenkin ja viranomaisten tietien. Miten silloin voidaan katsoa tätä lehteä kustantavalle yhtiölle varojen myöntäminen niin suureksi rikokseksi, että sen perusteella voidaan kieltää yhdistykseltä toimintaoikeus. Jos tätä lehteä kustantava yhtiö on sellainen yhtiö, että kaikki yhteys sen kanssa on rikollista, niin miksi sitä ei silloin lakkauteta. Tästä näyttää kehittyvän samanlainen juttu kuin oli aikoinaan kommunistisen puolueen juttu. Tämä puolue sai toimia monta vuotta viranomaisten tietien, mutta sitten loppujen lopuksi tuomittiin niitä, jotka olivat kuuluneet tähän puolueeseen jäseninä, ankariin rangaistuksiin. Näyttää siltä, että viranomaiset tarkoituksellisesti tahtovat pitää yllä sellaisia pyydyksiä, joilla työläiset koetetaan kalastella kiinni. Mutta mikä pahempi! Sisäministerin antama selitys tässä asiassa ei pidä edes paikkaansa. Sanotulta ammatiosastolta ei kielletty oikeutta iltaman pitoon sentähden, että kyseessäoleva ammatiosasto olisi nimismiehen mielestä ollut kommunistinen vaan sentähden, että sanottu ammatiosasto kuului Suomen Ammattijärjestöön, mikä nimismiehen mielestä oli kommunistinen. Se seikka, että sanottu osasto oli, jos oli myöntänyt varoja Työväenjärjestöjen Tiedonantajalle, on nähtävästi jälkepäin tullut viranomaisten tietoon, jota aivan sopimattomasti käytetään perusteena tässä asiassa. Kysymyksessäolevat iltamat ai-

koi järjestää sanottu osasto yhdessä Oitin työväenyhdistyksen kanssa ja sen johdosta antoi nimismies seuraavan päätöksen, mikä on minulla tässä aivan alkuperäisenä: „Koska anojista Suomen Saha-, Kuljetus- ja Sekatyöväen liiton Oitin osasto N:o 98 kuuluu jäsenenä Suomen Ammattijärjestöön, joka on kommunistinen järjestö ja selvitystä puuttuu siitä, mikä osuus iltamatuoloista lankeaa mainitulle osastolle ja mikä Oitin työväenyhdistykselle, niin en, koska sisäänpääsymaksusta ainakin osa lankeaa kommunistisen järjestön toiminnan tukemiseksi, katso voivani suostua ilmoituksessa mainittujen iltamien pitoon.” Kuten tästä huomataan ei nimismies selittänyt sanottua osastoa kommunistiseksi vaan että Suomen Ammattijärjestö on kommunistinen. Minä nyt tämän johdosta, kun herra sisäministeri on saanut asiasta oikean tiedon, pyydän kysyä, mitä hän nyt arvelee tämän nimismiehen menettelyn johdosta? Muuten tällainen myöhemmällä hallituksen tietoon saatettu oikea tieto olkoon hallitukselle varoitukseksi, ettei se vastaisuudessa luottaisi niin paljon näihin nimismiehien antamiin selityksiin.

Mitä sitten tulee täällä jo useamman kerran mainittuihin Asikkalassa toimiviin työväenjärjestöihin, joiden toiminta on nimismiehen määräyksellä kielletty, niin siinäkin suhteessa herra sisäministerin antamat tiedot eivät pidä paikkaansa. Minä olen ollut itse tilaisuudessa kuulemaan Asikkalan poliisiviranomaisilta ne syyt, minkä perusteella sanottujen yhdistysten toiminta on kielletty ja on minulle silloin ilmoitettu, että ne ovat laskeneet taloilensa kommunistisen puolueen puhujia. Mutta voidaanko nyt lakia rikkomatta tästä syystä kieltää jonkun yhdistyksen toiminta kun kerran täällä eduskunnassakin on oikeus kommunistisen puolueen puhujilla puhua. Mitä tulee siihen puhetilaisuuteen, mikä oli järjestetty Mustajärven työväentalolle, missä minun piti esiintyä, niin tässäkin suhteessa herra sisäministerin esittämät perusteet eivät pidä paikkaansa. Tosin ne jo sellaisena kuin herra sisäministerikin ne esitti, olivat sellaisia, että tuskin hallituksen jäsenenä olisi nitentäkään perusteella ollut oikeutta nimismiehen menettelyä hyväksyä. Vaikka olisikin totta, että ei asian johdosta tehty valitus olisi antanut oikeuskanslerille aihetta

ryhtyä minkäänlaisiin toimenpiteisiin, niin ei suinkaan se olisi voinut merkitä sitä, että nimismies olisi ollut oikeutettu estämään sanotulla työväentalolla vaalikokouksen. On erikoisesti merkillepantavaa, että niitten perustelujen nojalla, mitkä herra sisäministerinkin tiedossa oli, on oikeuskansleri tullut toisenlaisiin tuloksiin kun sisäministeri, joten eivät kaikki viranomaiset tulkitse lakia sentään yhtä kevyellä tavalla. Minulla on tässä tilaisuus lukea oikeuskanslerin asian johdosta antama päätös perusteluineen mikä kuuluu seuraavasti: „Hämeenlinnan kaupungissa oleva kansanedustaja Kalle Myllymäki on minulle annettussa kirjoituksessa esiintunut, että Asikkalan piirin nimismies Toivo Pitkonen oli samassa piirissä palvelevalle poliisikonstaapeli W. Juvosella toimittanut Myllymäelle kiellon järjestää puhetilaisuuden, jonka ed. Myllymäki sosiaalidemokraattisen puolueen edustajaehdokkaana oli aikonut viime maaliskuun 14 päivänä toimeenpanna Asikkalan pitäjässä olevalla Mustajärven työväentalolla, perustellen kieltoaan sillä, että Mustajärven työväenyhdistyksen toiminta oli kielletty, koska yhdistys oli kommunistinen. Mutta kun mainitulla yhdistyksellä ei ollut mitään tekemistä puhetilaisuuden kanssa ja poliisiviranomaiset kieltämällä vaalipuheen pitämisen Myllymäen mielestä olivat loukanneet vaalivapautta, niin hän anoi, että minä asiaa tutkittuani saattaisin asiassa syyllisen rangaistukseen. Tämän johdosta on kuultu herra nimismiestä ja mainittua poliisikonstaapelia.” Minulla ei ole ollut tilaisuutta saada tutustua niihin selityksiin, mutta sikäli kuin tästä päätöksestä voi päätellä, eivät ne selityksetkään ole pitäneet paikkaansa. Selityksen saatuaan on oikeuskansleri tutkinut asian ja tehnyt siitä seuraavan päätöksen: „Tutkiessani asiaa olen havainnut, että Mustajärven työväentalon käyttäminen on voitu kieltää ainoastaan kommunististen yhdistysten ja järjestöjen kokouksiin, iltamiin tai muihin tilaisuuksiin, joissa harjoitetaan kommunistista puoluetoimintaa, minkä vuoksi ei esitetä olisi ollut asetettava mainitun talon käyttämiselle puheeksi tullutta esitelmätilaisuutta varten, jossa puhujana esiintyvä henkilö ei ollut sanottuun puolueeseen luokituttava. Mutta kun nimismies Pitkonen asiasta poliisiviranomaisille annettujen

määräysten jonkin verran epätarkkaan sanontaan nähden on saattanut katsoa olevansa velvollinen estämään Mustajärven työväentalon käyttämisen muuhunkin kuin kommunistisen liikkeen kanssa yhteydessä olevaan tarkoitukseen ja koska kansanedustaja Myllymäki kiellosta huolimatta on samana päivänä saanut pitää esitelmän toisessa huoneistossa paikkakunnalla, olen katsonut, ettei syytteen nostaminen nimismies Pitkosta vastaan ole asianhaaran vaatima, vaan olen jättänyt Teidän, maa-herra, tehtäväksenne antaa Pitkoselle sopiva ojennus asiassa siten sattuneesta virheestä, mikä teille täten ilmoitetaan.” Ei siis oikeuskansleri ole katsonut asian olevan kokonaan kaikkea aiheutta vailla. Mutta jos tässä tapauksessa olisi menetelty, niin kuin V. J:n 7 §:ssä säädetään, niin tämä nimismies olisi menettänyt virkansa. On aivan väärin lukea nimismiehelle lieventäväksi asianhaaraksi sitä, että minä vastoin nimismiehen kieltoa ilmoitin pitäväni puheen toisessa paikassa. Eihän se ollut nimismiehen ansio, vaan minun ansioni, joka pidin tiukasti kiinni laillisista oikeuksista. Nimismies ei olisi voinut estää puhetilaisuutta, jos kuulijat olisivat uskaltaneet jäädä paikalleen, mutta kun poliisi Juvonen ilmoitti, että siinä tapauksessa, ettei kokous hajaannu, tulee hän käyttämään väkivaltaa, niin ilmoitin minä hankkineeni itselleni yöasunnon noin 2 1/2 kilometrin päässä toisessa kylässä olevasta talosta ja sanoin pitäväni esitelmän siellä, jos yleisö haluaa sinne tulla. Mutta se jäi pitämättä sentähden, että poliisin antaman uhkauksen jälkeen vain pieni osa yleisöstä uskalsi sinne lähteä. Minua tosiaan kummastuttaa, vaikka olenkin tottunut jo kaikenmoisiin selityksiin, sisäministerin lausunnossa se kohta, jolla hän hyväksyi nimismiehen menettelyn tässä tapauksessa sillä perusteella, että sanottu yhdistys oli nimismiehen lausunnon mukaan kommunistinen. Eihän kommunistisella työväenyhdistyksellä ja minulla kansanedustajana ja edustajaehdokkaana ole minkäänlaista yhteyttä. Pitäisi kai sisäministerin tietää, jos ei sitä Asikkalan piirin nimismies tietäisikään, että minulla on yhtä hyvä oikeus puhua kommunisteille kuin kuninkaantekijöillekin. Siihen ei voida laillisesti panna minkäänlaisia esteitä.

Sanottu nimismies antoi samalla kieltää

minulle myöhemmin järjestetyn puhetilaisuuden Isonäinön työväentalolla, mutta katsoi kuitenkin parhaaksi siitä kiellosta luopua, jolloin siellä vaalikokous tuli pidetyksi. Olisi kai ollut luonnollista, että jos nimismiehellä oli oikeus kieltää minun esiintymiseni Mustajärven työväentalolla, että minä silloin olisin asetettu syytteeseen puheen pidosta Isonäinön työväentalolla, koska se tapahtui vastoin nimismiehen kielltoa. Toinen tai toinen meistä kaikessa tapauksessa silloin rikkoi lakia ja minä en ainakaan ole amnestian tarpeessa.

Sellaiset perustelut, että sanottu työväentalo ei ollut asianmukaisessa kunnossa, eivät olleet sen arvoisia, että niitä olisi kannattanut hallituksen antamaan vastauksen ottaa. Sanottu työväentalo on miltei uusi, tosin on juhlasali jonkun verran kylmä, keskeneräisenä ei siellä ole tulenkästävää väliverhoa, eikä erikoista tupakahuonetta eikä lämmintä pukuhuonetta, jonka perusteella voidaan talven aikana kieltää oikeus iltamanpitoon, puhetilaisuutta ei niillä syillä voida estää, eikä meillä ole huomattu aikaisemmin viranomaisten harastavan niin tavattoman suuressa määrässä työväen terveyttä. Sitäpaitsi sanottu nimismiehellä ei ole ollut mitään sitä vastaan, että samassa kunnassa Lotta Svärdit ovat pitäneet iltamia aivan mahdollomissa huoneistoissa. Muuten tässä on otettava huomioon, että puhetilaisuutta ei ollut tarkoitukseen pitää kylmässä juhlasalissa. Samalta työväenyhdistykseltä vuokraa eräs yksityinen kaksi huonetta, mistä toinen on aivan hyvässä kunnossa ja erittäin lämmin. Viranomaisille ilmoitettiin, että puhetilaisuus tullaan pitämään juuri tässä huoneessa. Mutta se ei auttanut, vaan sanottu poliisi ilmoitti nimismiehen määräyksestä huoneen vuokraajalle, että nimismies on päättänyt asettaa hänet syytteeseen siitä, että hän on antanut luvan minun tulla sanottuun taloon. Jo tämän pitäisi lukea nimismiehelle raskauttavaksi asianhaaraksi, sen sijaan kun se on luettu lieventäväksi seikaksi. Minä toivoin, että tämän jälkeen hra sisäministeri kääntyisi uudelleen sanotun nimismiehen puoleen ja koettaisi saada selville, kumpi puhuu totta, nimismies Pitkonen vai ko minä.

Sen jälkeenkin on sanotun nimismiehen kanssa tapahtunut pienempiä rettelöitä.

Mutta lienee tämä ojennus, joka muuten itse asiassa on lievä ja aivan mitätön, riittävä ojennus nimismiehelle, joten minä ainakin itse puolestani uskon, että minulle sanotussa kunnassa ei tulla tämän jälkeen panemaan minkäänlaisia esteitä.

Hra ministeri lausui, että välikysymys on tehty hyvin löysillä perusteilla. Mutta kyllä minun täytyy sanoa, että niin löysillä perusteilla ja juuri niin huonoa asiaakaan minä en lähde puolestamaan kuin hrasisäministeri (Vasemmalta: Se kuuluu virkaan!).

Tämän yhteydessä on muutoin mainittava, että myöskin Hämeenlinnassa poliisiviranomaiset estivät työjuhlan toimeenpanon. Sitten vasta myöhemmällä päivällä ennen juhlapäivää, peruutettiin iltaman pidon kiello, kun tiedettiin, että iltaman järjestämistä ei sen jälkeen enää voitu järjestää. Jos kerran iltaman ja juhlan toimeenpanoon ovat lailliset ja pätevät syyt, niin minkätähden silloin tämä kiello piti peruuttaa. Eikö juuri se, että viranomaiset itsekään eivät voi aina seisoa edes päätöksensä takana edes niin kauvan kuin ne menisivät päätökseen, osota että viranomaiset toimivat hyvin hataralla pohjalla. Samoin se osoittaa, että viranomaiset perustavat koko toimintansa hallitukselta saamiinsa ohjeisiin, jotka hallitus antaa niin sekavina, että viranomaiset eivät jaksa niitä oikein käsittää. (Vasemmalta: Ne annetaan tarkoituksella niin sekavina!).

Edelläolevien seikkain perusteella minäkin yhdyin niihin, jotka ovat ehdottaneet tämän asian lähetettäväksi perustuslakivaliokuntaan. Minä kyllä jo etukäteen olen vakuutettu, että meitä ei tässä asiassa tule kannattamaan tuskin ainoakaan porvareista. Meillä valitettavasti on istunut kiinteästi kansalaisiin se käsitys, että niin kauvan ei ole syytä moittia hallitusta laittomuudesta, kun ei itse jouduta kärsimään mielivaltaa. Meillä ei enää ole sellaista porvarillista puoluetta, joka vaatisi, että lakia on noudatettava ehdottomasti, että kaikilla kansalaisilla pitää olla lain turva. Mutta se, että hallitus tulee kaiken tämän jälkeen saamaan luottamuslauseen, ei todista sitä, että hallituksen toiminta olisi virheetöntä, sillä tapahtuneet tosiasiat eivät muutu siitä, että eduskunnan enemmistö ne siunaa. Ne jäävät sellaisiksi ja pysyvät sellaisina. Ja minä olen vakuutettu,

että siitä huolimatta, vaikka täällä tultaisiin lukemaan kuinka pitkiä sanomalehtileikkeitä, hallitus ei voi pestä itseään puhtaaksi kaikista niistä syytöksistä, mitä täällä on tehty.

Pääministeri Ingman: Ed. J. F. Aallon y. m. välikysymys esiintyy näennäisesti tukemassa laillisuuden voimassapitämistä maassa, ja mahtavia laillisuuspuheita olemme täällä, me syytetyn penkillä olevat, saaneet ravinnoksemme. Välikysymyksen perusteluissa sanotaan, että eduskunnan on ryhdyttävä valvomaan, että Suomen kansalaisille perustuslaeissa taatut oikeudet pidetään pyhinä ja loukkaamattomina, niin että jokainen saa häiritsemättä nauttia niiden suojaa ja turvaa mielivaltaa ja vääryyttä vastaan. Ja kun tähän sitten vielä perusteluissa lisätään, että eduskunnan on ensiksi saatava tietoonsa miten hallitus suhtautuu tähän asiaan, niin voin, yhtyen herra sisäministerin jo antamaan vastaukseen, vakuuttaa, että joka tapauksessa hallitus on sitä mieltä, että Suomen kansalaisille perustuslaissa taatut oikeudet todella ovat pidettävät pyhinä ja loukkaamattomina ja että jokaisen häiritsemättä tulee saada nauttia niiden suojaa ja turvaa kaikkea mielivaltaa ja vääryyttä vastaan.

Mutta näyttää mielestäni enemmän kuin epävarmalta, onko tämä välikysymys tosiaan omansa tukemaan kansalaisten laillisen toiminnan turvaamista tässä maassa. Selvää nim. on, että kansalaisille suodut lailliset vapaudet ja oikeudet ovat annetut käytettäväksi yhteiskunnan hyväksi ja parhaaksi lakien ja hyvien tapojen puitteissa, niinkuin perustuslaki määrää, eikä suinkaan yhteiskunnan vahingoittamiseksi. Ja mielestäni näyttää tuiki epäiltävältä, onko se toiminta, jonka turvaamiseksi välikysymys on tehty, todella ollut työskentelyä laillisen yhteiskuntajärjestyksen voimassapitämiseksi vai eikö pikemmin juuri sen vahingoittamiseksi. Minä en perusta epäilyksiäni tämän välikysymyksen vaikutuksiin nähdessä siihen, tosin varsin omituiseen tosiasiaan, että tämän laillisuusvälikysymyksen ensimmäisenä allekirjoittajana esiintyy sama henkilö, joka syksyllä 1917 Jyväskylän „vallankumousneuvoston” jäsenenä piti kaupungin pormestaria ja muita viranomaisia laittomasti vangittuina ja näin toteutti kansalaisten vapauksia ja

oikeuksia; joka silloin, kun eräät muut sanotun „neuvoston” jäsenet jo tahtoivat vapauttaa nämä viranomaiset, selitti että „roistot on pidettävä kiinni”, ja joka seuraavan kevään kapinassa hankki itselleen — tosin verrattain vaatimattomat — punaiset laakerit. Minä tiedän, että ihminen voi tehdä perusteellisen mielenmuutoksen. Ja minä olen jo ennen huomauttanut, että äskenkääntyneet useimmiten ovat uudessa uskossaan äkkijyrkimmät, niinkuin tässä eduskunnassakin vallan usein havaitsemme. Ei kukaan manaa entisiä jumaliaan niin kovasti ja ankarasti kuin äskenkääntynyt. Nyt olisi tosin mielestäni ollut mieluisaa nähdä ensimmäisen allekirjoittajan perusteellisesta kääntymisestä tälle vankalle ja lujalle, horjumattomalle laillisuuspohjalle myös luotettavampia esimerkkejä kuin tämä välikysymys, joka on paljasta sanaa. En niitä tunne, mutta ehkä niitä saa vielä kuulla. Mutta pääsy, miksi minun täytyy epäillä, onko tämä välikysymys todella omansa laillisuutta tässä maassa turvaamaan, on se, että siitä, niinkuin herra sisäministerin vastauksesta käy ilmi — riideltäköön jostain yksityistapauksesta viime talvena nyt kuinka paljon tahansa — kumminkin, ja se on pääasia, saa tukea yhteiskuntavastainen kommunistinen toiminta, jonka todellisten tarkoitusten verhoamiseksi laillisia kansalaisvapauksia ja oikeuksia viime aikoina meidän maassamme on pahasti väärinkäytetty. Tarvitaanko parempaa todistusta siitä, mistä on kysymys, kuin se, että herra Aallon y. m. sosialidemokraattien välikysymykseen sosialidemokraattisen vapauden muka turvaamiseksi ovat yhtyneet kaikki 18 äärimmäisen vasemmiston jäsentä, mitä meillä on, ja näin on syntynyt se kauan haluttu ja himottu yhteisrintama.

Onhan hyvin tunnettua, että kommunistisen puolueen koko toiminta maassamme on jatkuvaa yritystä yhteiskuntajärjestyksen hävittämiseksi, mutta että sitä vallitsevissa oloissa mahdollisuuden mukaan koetetaan verhota laillisiin muotoihin, joita siten väärinkäytetään. Kun mielestäni on välttämätöntä, että eduskunta yhtä hyvin kuin hallituskin tarkoin valvoo, ettei niin saa tapahtua, ettei t. s. niitä oikeuksia ja vapauksia, joita kansalaisille on annettu yhteiskunnan turvaksi, käännetä ja käytetä sen häviöksi, niin pidän velvollisu-

tenani eduskunnalle hieman yksityiskohdaisemmin valaista sitä toimintaa, jonka väliky symys tosiasiallisesti ottaa turviinsa.

On tunnettua, että kommunistisen puolueen toiminta maassamme tapahtuu rajaimme takaa kommunistisen internationaalen eli, niinkuin sitä lyhennellen kutsutaan, kominterin antamain ohjeiden mukaan. Moskovan internationale päätti jo vuonna 1920, että „maissa, missä vielä on porvaristo tai vastavallankumouksellinen sosialidemokratia vallassa, täytyy kommunististen puolueiden oppia suunnitelmallisesti yhdistämään laillinen toiminta laitoman kanssa. Tällöin täytyy laillinen työ alituisen olla alistettu laitoman puolueen tosiasiallisen kontrollin alaiseksi.” Täten annettua perusohjetta on sittemmin kommunismi eri toiminta-aloillaan edelleen kehittänyt. Varsinkin on „kommunistisen nuoriso-internationaalen” lähemmistä tehtävistä annettu yksityiskohtaisia määräyksiä viime kesänä pidetyssä kominternin viidennessä kongressissa. Siellä tehtyjen päätösten mukaan kommunistisen nuoriso-internationaalen ja sen jaostojen tulee jatkaa työtänsä aikaisempien päätösten merkeissä ja ryhtyä muuttamaan kommunistisia nuorisojärjestöjä ja koko nuoriso-internationalea todelliseksi leniniläiseksi järjestöksi. Entistä tarkokkaammin on muutettava kommunistinen nuoriso-internationale työläisnuorisoujoukkojen järjestöksi — herrat sosialidemokraatit kuulevat tässä, minkälaisia suunnitelmia on — ja juurrutettava työläisnuorisoon ajatusta, että kommunistiset nuorisoliitot ovat työläisnuorison ainoat järjestöt, johtajat ja edustajat, jotka katsovat työläisnuorison laajain kerrosten parasta. Sen ohessa tulee, sanotussa kongressissa tehtyjen päätösten mukaan, kommunististen nuorisoliittojen erikoisesti kiinnittää mitä suurinta huomiota seuraaviin kysymyksiin: läheinen osanotto kommunististen puolueiden elämään ja työläisluokan taisteluun on saatava aikaan; työpaikkasolujen pohjalla on uusittava aktiivinen työ porvarillisissa armeijoissa ja uhkaavaa sotaa vastaan; on järjestettävä käytännöllinen valmistautuminen kansalaissodan tehtäviä varten; erikoisesti on tarpeen järjestelmällinen sotilaallinen kasvatus taloudellis-ammattilliseen työskentelyyn on kiinnitettävä (Vasemmalta: Eikö tämä ole

kiellettyä kirjallisuutta?) suurta huomiota. Työskentelylle näillä eri aloilla annettiin sanotussa kongressissa seuraavat lähemmät yksityiskohtaiset ohjeet: a) poliittista aktiivisuutta, missä se ei ole vielä tarpeeksi voimakas, on voimistutettava — poliittinen aktiivisuus tarkoittaa, että kommunistiset nuorisoliitot mitä läheisimmässä yhteistoiminnassa kommunististen puolueiden kanssa ja niiden johdolla ottavat aktiivisesti osaa kaikkiin työläisluokan taisteluihin ja sitä varten mobilisoivat työläisnuorison, että ne myös ottavat osaa kommunistista puoluetta ja kominteria koskevain kysymysten ratkaisemiseen ja selvittämiseen sekä yleensä ovat osallisia aktiivisessa puolueetyössä; b) työpaikkasolujen muodostettaessa täytyy kommunististen nuorisoliittojen tarmokkaasti jatkaa aloitettua työtä; sen ohessa tulee niiden hetimiten siirtyä tavanmukaisen järjestökoneistonsa järjestelyyn; olkoon tunnuslauseena seuraavaan maailmankongressiin saakka: työpaikkasolujen pohjalla tapahtuva järjestelmällinen uudistamistyö; c) erikoista huomiota tulee nuorisoliittojen kiinnittää leniniläisen tunnuslauseen toteuttamiseen, mikä tarkoittaa solujen muodostamista porvarillisiin armeijoihin; kommunistisen nuorisoliiton tulee ponnistaa kaikki voimansa mobilisoidakseen työläisnuorison suuret joukot uutta imperialistista sotaa vastaan; d) taloudellis-ammattillista taistelua täytyy edessäolevana aikakautena voimistuttaa; on siirryttävä pelkästä propagandasta todelliseen taisteluun; e) hyvin tärkeä on toiminta maalaisnuorison puolellevoittamiseksi, sillä se useimmissa maissa on mitä tärkein tekijä köyhälistön vallankumouksen voittoon saattamiseksi — minä mainitsen täällä ohimennen, että nyt on parakaikaa juuri käymässä hyökkäysviikko, suuremmoinen kommunistinen hyökkäysviikko maalaisnuorison voittamiseksi, ja siinä kelpaavat manttaalimiehetkin ja heidän lapsensa; täällä on siitä tarkka selonteko. mutta koska tänä iltana pelätään sanomalehtiotteita, niin jääköön se selittämättä lähemmin—; f) nämä tehtävät, joiden suorittamiseen kommunististen nuorisoliittojen lähiaikoina tulee voimansa keskittämään, eivät saa lomaannuttaa toimintaa muilla aloilla; g) myös on muistettava valmistaa työtä porvariston sortotoimenpiteitä varten kommunistisia nuorisoliittoja vastaan sekä

sitä aikaa varten, jolloin näiden liittojen tulee toimia maanalaisina; h) työläisurheilujärjestöissä — paljon puhuttuja „viatomia” laitoksia — tulee kehittää vilkasta propagandaa punaisen urheilun internationalen hyväksi; i) suurta huomiota ansaitsee myös työskentely lasten keskuudessa — kaikki kelpaa! — minkä työskentelyn tärkeyttä ei vielä nytkään useinkaan ymmärretä.

Tällaisille poluille siis tahtovat kommunistimme kominterin ohjeiden mukaan johtaa maamme nuorison. Ja kun hallitus velvollisuutensa mukaisesti koettaa suojata yhteiskuntaa tällaiselta propagandalta, niin huudetaan avuksi hallitusta vastaan — lakia! Se on jo farisealaisuutta!

Saman viimekesäisen kominternin kongressin päätöslauselmassa „kommunistisen puoluejärjestön uudistamisesta työpaikkasolujen pohjalla” sanotaan, että kommunistisen puolueen, joka johtaa laajoja työläisjoukkoja vallankumoukselliseen taisteluun kapitalismin kukistamiseksi sekä vallan anastamiseksi, täytyy omistaa järjestö-rakenne, jonka perusvoima on työpaikalla työskentelevissä työläisjoukoissa. Vastapuolueen uudestirakentaminen työpaikkasoluihin saattaa puolueen pysyvään ja läheiseen yhteyteen joukkojen kanssa. Se tekee puolueelle mahdolliseksi olla selvillä työjoukkojen tarpeista ja mielialasta sekä muodostaa puolue vallankumouksellisen taistelun johtajaksi ja järjestäjäksi fascis-mia ja työnantajia sekä kapitalismia vastaan sekä vallan anastamisen puolesta. Kongressi pitää yhtenä kommunistisen puolueen tärkeimmistä tehtävistä lähimpinä aikoina, että sen uudestaan järjestely työpaikkasolujen pohjalla sen kautta toteutetaan. Työpaikkasolujen tehtävä ja asema puoluerakenteen pohjana on julkilausuttava selvästi ja päättävästi ja käytännössä toteutettava. Työpaikkasoluilla on kaikki puoluejärjestön oikeudet. Se käsittelee kaikkia puoluekysymyksiä ja määrää kantansa niihin. Tämän tulee ilmetä myös työpaikkasolujen organisoivassa toiminnassa. Työpaikkasolujen tulee hankkia jäseniä ja ottaa niitä vastaan, niiden tulee kerätä jäsenmaksut, saada niistä määrätty prosentti, rekisteröidä jäsenensä j. n. e. Työpaikkasolu jakaa kullekin jäsenelle määrätyn työn ja valvoo, että sille annettu

työ suoritetaan. On itsestään selvää, että työpaikkasolun toiminnan tulee ulottua puolueen aktiivisen toiminnan kaikille aloille. Kommunistisen nuorison työpaikkasoluja koskevaan kysymykseen nähdessä kongressi toteaa, että puolueen todellakin tulee pyrkiä siihen, että mahdollisimman suuri luku kommunistisen nuorison työpaikkasolujen jäseniä on myös kommunistisen puolueen jäseninä ja että molempien solujen välillä on yhteistoimintaa ja molemminpuolinen edustus, mutta että on tarpeen myös erikoinen kommunistisen nuorison työpaikkasolu, sillä tämä on koko nuorisoliiton järjestö-rakenteen pohja, ollen nuorisoliitolla myös puolueen ohella erikoinen järjestö-rakenne. 5:s maailman-kongressi antaa kominternin toimeenpanevälle komitealle tehtäväksi pyrkiä mitä päättävimmällä tavalla toteuttamaan tätä organisointia ja laatimaan kaikille kominternin jaostoille ohjeita puolueen paikallisjärjestöjen ja keskuselinten organisointimuotoja varten. (Vasemmalta: Milloin asiaan tullaan?)

Se seikka, että Suomen Sosialistisen Nuorisoliiton johto ilmeisesti on ollut tietoinen siitä, että sen jäsenet ovat osallisia tähän kommunistien salaiseen toimintaan, osoittaa, että se on noudattanut äskennäitsemääni kommunistisen internationalen jo toisessa kongressissa hyväksyttyä päätöstä, että „maissa, missä on vielä porvaristo tai vastavallankumouksellinen sosialidemokratia vallassa, täytyy kommunistien puolueitten oppia suunnitelmallisesti yhdistämään laillinen toiminta lait-toman kanssa. Tällöin täytyy laillisen työn olla alituisen alistettuna laittoman puolueen tosiasiallisen kontrollin alaiseksi.”

Toimien tällaisten ohjeiden mukaan on varsinkin juuri n. s. sosialistinen nuorisoliike maassamme tullut kommunistien salaisen toiminnan työssijaksi. Sanotussa nuorisoliitossa ja sen alaisissa järjestöissä työskennellään rajan takaa tulleiden ohjeiden mukaan uuden vallankumouksen valmistelupuuhiin. Nuorisoliittoon pesiytynyt salainen toiminta ulottuu laajassa mit-takaavassa, paitsi teollisuuslaitoksiin, ympäri maan myös armeijan keskuuteen. On todettu, että eri joukko-osastoissa palvelevat sosialististen nuorisoliittojen jäsenet ovat värvätyt toimimaan urkkijoina ar-

meijassa. Niinikään heitä toimii tehdaslaitoksissa ja työpaikoilla Suomen salaisen kommunistisen puolueen agentteina, ja pitävät he huolta kommunistisesta kiihoituksesta salaisen puolueen antamien ohjeiden mukaan. Vielä on todettu, että yli koko maan levinnyttä salaisten lentolehtisten jakelua hoitavat sosialistisen nuorisoliikkeen keskuudessa värvätyt agentit, ja että tätä levittämistä tapahtuu runsain mitoin. Helsingissä on melkein jokaisella suuremmalla työpaikalla ja teollisuuslaitoksella salainen kommunistisen salaisen puolueen johdon alla toimiva työpaikkaryhmä, johon kuuluu paitsi päällikköä. 3—4 hänen ympärilleen hankkimaa henkilöä, jotka kaikki ovat velvoitetut pitämään toimintansa salassa, ja joka päällikkönsä avulla pitää huolta salaisten lentolehtisten levittämisestä työpaikoilleen ja joka viikko tekee ilmoitukset työläisten mielialasta, teollisuuslaitoksien tuotannosta m. m. sotailoksen tilauksista y. m. Suomen salaiselle kommunistiselle puolueelle. Näitä työpaikkaryhmiä perustavat ja työryhmien päälliköitä johtavat organisaattorit, joiden tehtävänä on työpaikkaryhmien perustaminen ja sekä Venäjältä tulevan että muunkin kiihoituskirjallisuuden jakaminen perustamiensa työpaikkaryhmien päälliköille, jotka suorittavat jaon edelleen työläisten keskuuteen. Organisaattoreita johtaa puoluekomitea, jonka tehtävänä nähtävästi on m. m. kiihoituskirjallisuuden hankkiminen ja vakoilutietojen yhtenäistyttäminen ja edelleen toimittaminen Suomessa olevalle salaiselle byrolle ja sen kautta rajan taakse. Erikoisen huomattavana seikkana on mainittava, että salaisen kommunistisen puolueen tarkoituksena on ollut näitten alajärjestöjensä kautta saada kaikkiin työväenjärjestöihin ja ammattiyhdistyksiin sekä nyt parhaillaan ammatillisessa liikkeessä tapahtuvan uuden organisation mukaan perustettuihin työpaikkajärjestöihin omat miehensä, jotka näissä koettavat päästä johtavaan asemaan ja johtamaan niiden julkistakin toimintaa kommunistisessä hengessä omia periaatteitaan edistävästi, samalla toimien järjestöissä tiedottajina. Niinpä ovat salaisten agenttien antamat raportit sisältäneet myöskin selostuksia eri järjestöjen kokouksissa tehdyistä päätöksistä. Myöskin on todistettu, että Suomen salainen kommunistinen puolue on

salaisten työpaikkaryhmien jäsenten avulla muodostanut valitsijayhdistyksiä viime eduskuntavaaleissa saadakseen salaisen puolue-edustajan eduskuntaan. (Eduskunnasta: Kuka se on?) Salaisten lentolehtisten allekirjoittajina on ollut „Suomen kommunistisen puolueen Suomen byroo”, Helsingin komitea, Suomen kommunistisen puolueen sotilasjaosto y. m. Tällaisia julistuksia on levitetty sekä monistettu sosialistista nuorisoliikettä johtavan järjestön kansliasta, kuten Suomen nuorisoliiton kansliasta Helsingissä, Helsingin työväentalolla, ja kaunokirjallisen viikkolehden „Liekin” toimituksessa. Viimemainittu on salaiset julistukset lähettänyt maaseutuasiemiehille. Paitsi sitä, että sosialistisen nuorisoliikkeen johtohenkilöt ovat päätekijöinä toimineet näiden salaisten järjestöjen perustamispuuhiissa ollen nähtävästikin suoranaudessa kosketuksessa Suomen byroon kanssa, on todettu, että n. s. organisaattorit ja työryhmien päälliköt ovat sosialistisen nuorisoliiton toimihenkilöitä. Ei myöskään ole epäilystä siitä, että tämä salainen toiminta tässä muodossa on levinnyt ympäri koko maan, ja varmaa on, että nuoriso-osastot muuallakin ovat samanlaisia salaisia järjestöjä keskuuteensa saaneet. Mainittakoon vielä, että, niinkuin jo on huomautettu, Suomen sosialistisen nuorisoliiton liittotoimikunta on täysin tietoinen osastojen keskuudessa tapahtuvasta salaisesta järjestelystä ja että aluejärjestöjen toimikunnat myöskin ovat osittain siinä mukana.

Sosialidemokraattiselta taholta on usein täällä eduskunnassa, ja täällä tänä päivänäkin, esitetty se väite, että kommunismi olisi jokin vain aatteellinen suunta, „viation haaveilu”, jota vastaan ei yhteiskunnalla ole oikeutta esiintyä enempää kuin muitakaan aatteellisia suuntia vastaan. Onhan tunnettua, että kommunismi aikojen kuluessa on esiintynyt aatteellisenakin virtauksena, mutta se kommunismi, joka meillä pyrkii pääsemään valtaan, on, niinkuin tässäkin käy ilmi, kaikkea muuta paitsi aatteellinen suunta tai „viation haaveilu”. Se on toimintaa, se on alusta loppuun hyvin järjestettyä ja kiihkeästi harjoitettua toimintaa yhteiskunnan pääperusteitten hävittämiseksi. Sellaista toimintaa, kaiken lisäksi maan ulkopuolelta johdettua ja rahoitettua, ei mikään

yhteiskunta voi sallia eikä saa sallia. Oman elämisoikeutensa nimessä tulee jokaisen oikeusvaltion esiintyä sitä vastaan ja sen kukistamiseksi käyttää niitä keinoja, joita oikeusjärjestys on tällaisien äärimmäisyydestapauksen varalta luonut.

Johdonmukaisesti soveltaen periaatetta, että on „suunnitelmallisesti yhdistettävä laillinen toiminta laittoman kanssa” ja että laillinen työ on alituisen alistettava laitton puolueen tosiasiallisen kontrollin alaiseksi, koettavat kommunistit meillä nykyään yleensäkin käyttää hyväkseen kaikkia sellaisia toimintamuotoja, joita he pitävät itselleen turvallisina. Niinpä on aivan tunnettua, että kommunistinen liike on koettanut toimintaelimekseen käyttää Suomen ammattijärjestöä. Onhan ammattijärjestö laillisesti perustettu yhtymä, joka saa vapaasti toimia sen säännöissä ilmilauseuttujen periaatteitten mukaisesti. Ammattijärjestöllä semmoisenaan on oma tärkeä yhteiskunnallinen tehtävänsä. Vieläpä voidaan sanoa, että ammattijärjestöllä on jonkunlainen kansainvälinenkin turvallisuus. Nyt on tunnettua, että kommunistit ovat koettaneet tehdä ammattijärjestöstä kiihoituksensa tyyssijän ja välineen. Minä viittaen tässä suhteessa vain siihen, mitä joka päivä tästä asiasta on saatu lukea sosialidemokraattisista lehdistä — joka niitä lukee, niinkuin minä teen, (Naurua eduskunnassa.) — Mitä tuli ilmi n. s. Vuokilan jutussa ja korkeimman oikeuden siitä antamassa päätöksessä? Muuallakin kuin Pohjois-Suomessa on menestyksellä vedetty ammattijärjestön toiminta kommunismin palvelukseen, ja ammattijärjestöön liittyneistä yhdistyksistä koitettu tehdä kommunistisen puolueen elimiä, niinkuin ne kommunistisen puolueen sääntöjen mukaan voivat sitä olla, se on niissä nimenomaan sanottu. Selvää on, että tätä ei voida sallia. Niitä ammattijärjestöön liittyneitä yhdistyksiä, jotka ovat muodostuneet kommunistisen puolueen elimiksi, ei voi suojata se seikka, että ne kuuluvat ammattijärjestöön. Viimeksimainittu seikka ei voi tehdä niiden laitonta toimintaa lailliseksi.

Thailtavalla taituruudella ovat kommunistit koettaneet käyttää itsessään viattomia tai hyväksyttäviä kylttejä toimintansa todellisen laadun ja todellisten tarkoituksien verhoamiseksi. Sellaisena on esim. käytetty propagandaa rauhan

puolesta. Siinäkin he ovat uskollisesti noudattaneet rajan takaa heille annettuja ohjeita. „Leningradskaja Pravdassa” oli 25 p:nä kesäkuuta selostettu niitä suunta- viivoja ja ohjeita, joita kominternin 5 kongressi oli puheenalaisessa tarkoituksessa antanut. Tarkoituksena oli, niin ilmoitettiin, järjestää mahdollisuuden mukaan samanaikaisesti kaikissa Europan, Amerikan ja Idän suuremmissa keskuksissa mielenosoituksia sotaa vastaan. Kirjoituksessa m. m. sanottiin: „Taistelu sotaa vastaan saadaan menestyksellisesti suoritettua vain siinä tapauksessa, että sitä johtaa tietoisuus siitä, että ainoastaan valankumous voi pidättää sodan. Jos sota syttyy, niin työtätekevien on oltava valmiina taistelemaan sitä vastaan vallankumouksellisin keinoin.” Mielenosoitusviikon valmistamiseksi oli kaikkialla harjoitettava agitationia ja erityisesti tehosti kominterni valmistelutyön tärkeyttä entisten sotilaitten samoin kuin niittenkin työläisten ja talonpoikien keskuudessa, jotka palvelevat „kapitalistisissa armeijoissa”. Kominternin määräysten täytäntöönpanemiseksi ryhtyivät Suomen kommunistit sodanvastaisen mielenosoitusviikon järjestämiseksi. Helsingin työväentalolla pidettiin 7 p:nä heinäkuuta Työväenjärjestön Tiedonantajan — sitäkin lehteä minä luen, en halveksi sanomalehtiä, niinkuin täällä jotkut muut ilmoittavat tekevänsä. — Helsingin järjestöjen johtokuntain edustajien kokous, jossa valittiin toimikunta mainitunlaisen viikon järjestämistä varten, ja määrättiin puheenalainen viikko kautta maan vietettäväksi 27 p:stä heinäkuuta 3 p:ään elokuuta. Työväenjärjestöjen Tiedonantajankin sanotun viikon järjestelyä koskevassa julistuksessa ilmenee selvästi, joskin toisin sanoin lausuttuna, että kysymyksessä olevan viikon viettolalla ajettiin äskenmainittua tarkoitusta. Oli kuitenkin mahdollista sallia rikollista kommunistista kiihoitusta rauhanaatteen nimessä. Sensijaan saivat sosialidemokraattiset yhdistykset ja muut järjestöt myöhemmin vapaasti viettää omaa „rauhan viikkoansa”. (Vasemmalla: Ei pidä paikkaansa!).

Myöskin jo useina vuosina vietettyjä n. s. työjuhlia ovat kommunistit ahkerasti koettaneet käyttää kiihoituksensa hyväksi. Vaikka sosialidemokraatitkin ot-

tavat näihin juhliin osaa on näitä uut-
terasti käytetty edistämään kommunistisia
tarkoituspäiviä. Niinpä lähetti Suomen am-
mattijärjestö juhlapuhujiksi näihin tilai-
suuksiin viime kesänä suuren määrän kom-
munisteja, ja juhlien paikallisina järjestä-
jinä olivat lukuisissa tapauksissa kommu-
nistien uusimmat järjestöt, n. s. työväen
paikallisjärjestöt ja ammatilliset keskus-
neuvostot. Selvää on, että missä työjuh-
laa näin koetettiin käyttää kommunistiseen
propagandaan, sitä ei voitu sallia.

Lujemman perustan aikaansaamiseksi
kommunistiselle propagandatyölle Pohjois-
maissa on kominternin toimeenpaneva komi-
teaa päättänyt ja suunnitellut kiinteätä
yhteistoimintaa kommunistien kesken nel-
jässä pohjoismaassa, Ruotsissa, Norjassa,
Tanskassa ja Suomessa. Sentähden täytyy
ulkomaanmatkojakin tehdä! Komitean pää-
tös ja ohjeet ovat julaistut 3:nnen interna-
tionalen virallisessa äänenkannattajassa
„Internationale Presse-Korrespondenzin“
116 numerossa 5 p:nä syyskuuta tänä
vuonna. Nämä erittäin mielenkiintoiset oh-
jeet sisältävät m. m. seuraavaa. Sopivan
tunnelman aikaansaamiseksi maalataan en-
sin tunnettujen mallien mukaan synkkä
tausta tähän tapaan: „Neljän pohjoisen
maan taantumuksellisten poliittisten voi-
mien keskinäiset suhteet ilmenevät yhä
selvempinä. Skandinavian teollisuuden
harjoittajain liitto on hyvin solidi tosi-
asia. Norjan suuren metallityöntekijäin
taistelun aikana tuli täysin selvästi näky-
viin, että kapitalistien skandinavialainen
rintama oli valmiiksi rakennettu. Norja-
laisten rautakapitalistien tilaukset suoriteti-
in Tanskassa suureksi osaksi järjestynei-
den työläisten lakkorikkurituona. Viimei-
sen taisteluvuoden kokemukset Norjassa
ovat osoittaneet, että Skandinavian federa-
tion perustaminen on ollut suureksi hyö-
dyksi, ja että on suoritettava laajemmalla
pohjalla oleva käytännöllinen liittotyö,
jotta voitaisiin saavuttaa todellinen yhte-
näisyys kommunististen puolueiden esiin-
tymisessä ja välttämätön kasvu niiden vai-
kutuksessa laajoihin työläisjoukkoihin.
Tästä vedetään sitten asianmukaiset johto-
päätökset seuraavaan tapaan: „Liittotyö
on nykyisenä kärkeistyneiden luokkataiste-
lujen aikana käytännöllinen välttämättö-
myys. Kun esim. skandinavialainen sihteeristö
jo helmikuussa ehdotti laajaa tais-

telua ammatillisissa järjestöissä Turun oi-
keusjuttua vastaan, teki se tämän selvästi
tietoisena siitä, että suomalaisten kommu-
nistien kukistaminen merkitsi vaaraa kom-
munistiselle liikkeelle koko Skandinaviassa
ja että vastukseton suhtautuminen Suo-
messa toimeenpantuihin raakoihin vainoi-
hin tulisi taqoittamaan tien suomalaisen
politiikan käytäntöönottamiselle Norjassa.
myöhemmin myöskin Ruotsissa ja Tans-
kassa. Senjälkeen tapahtunut asiain kehity-
s on vahvistanut tämän käsityksen täy-
sin oikeaksi. Norjassa uhataan sulkea kom-
munistit eduskunnasta. — „Onko mokomaa
kuultu!“ — Suuria kommunistioikeusjut-
tuja on jo vireillä ja porvaristo varustau-
tuu kaikin keinoin kansalaissotaan. Myös-
kin Ruotsissa on havaittavissa taantumuk-
sellisten voimain lisääntyminen. Tanskassa
tyynnytellään työläisjoukkoja vielä teatte-
rivallankumouksilla ja epätodellisilla toi-
menpiteillä, mutta huomioonottaen sosialide-
mokraattisen hallituksen yhä selvemmin il-
menevän hedelmättömyyden, tuon hallituk-
sen joka ei ole mitään muuta kuin Tans-
kan horjutetun porvariston välikkappale,
tulee syntymään tilanteita, jotka voivat ai-
heuttaa suuria joukkotaisteluja ja asettaa
Tanskan kommunistiselle puolueelle samoin-
kuin Skandinavian federatiolle tärkeitä teh-
täviä.“ Lopputulos on se, että Ruotsin,
Tanskan, Norjan ja Suomen kommunistis-
ten puolueiden läheinen yhteistoiminta
skandinavialaisen sihteeristön kautta on
näiden puolueiden aktuellisten tehtävien
menestyksellisen suorittamisen edellytyk-
senä.

„Vielä tärkeämpi“, sanotaan edelleen.
„on liittotyö sen tapauksen varalta, että
jossakin federatioon kuuluvassa maassa
syntyy akuutti vallankumouksellinen til-
lanne. Suomen kansalaissodassa vuonna
1918 ei Skandinavian proletariaatti anta-
nut Suomen proletariaatille minkäänlaista
aktiivista apua, katselipa vielä päällepäät-
teeksi tyynesti, kuinka valkokaartilaisten
rintamaa vahvistettiin aseilla ja ampuma-
tarpeilla, sotajoukko-osastoilla ja tuhansin
muin keinoin. On välttämätöntä tehdä
kaikki, jotta nämä surulliset tosiasiat ei-
vät toistuisi ja jotta turvattaisiin mahdol-
listen vallankumoustaisteluiden aktiivinen
avustaminen, syntyköönpä sellaisia taiste-
luja sitten Suomessa, Norjassa tai jossakin
muussa maassa.“

Joka taholla ja kaikissa mahdollisissa muodoissa on siis saatava aikaan kommunistien yhteistoiminta näissä neljässä maassa. Niinpä on, sanotaan vielä, otettava huomioon, „että neljän pohjoismaan a m m a t i l l i s e t j ä r j e s t ö t” — siinä ne taas tulevat — „ovat keskenään läheisessä säännöissä määrättyssä yhteistoiminnassa. Näissä puitteissa on kommunistien esiinnyttävä suljettuna, suunnitelman mukaisesti toimivana ryhmänä, jouduttaakseen ammatillisten järjestöjen valtaamista köyhälistövallankumousta varten.” — Ei tarvitse, kun tämän lukee, kysyä: Taidatko sen selkiämmin sanoa! — „Myöskin osuuskuntien välillä sekä pienten maatyöläis- ja pienviljelijäjärjestöjen välillä on olemassa keskinäisiä suhteita Skandinavian maiden välillä, suhteita joita ei saa jättää huomioimattamatta.”

Ei riitä, sanotaan, että aineksien vaihtamisen avulla, skandinaviaalaisten konferenssien kautta j. n. e. näiden puolueiden konkreettiset tehtävät saadaan selvemmiksi. On pyrittävä asianomaisten puolueiden kehittämiseen sekä niiden organisaatioon nähden että poliittisesti, minkä kautta ne tulevat kykenemään todella suorittamaan tehtävänsä.

Tätä päämäärää silmälläpitäen on liittotyötä viime tammikuun skandinaviaalaisen konferenssin organisatiosuuntaviivojen pohjalla jatkettava vielä voimaperäisemmin ja järjestelmällisemmin.

Puolueen ja nuorisofederation välille on aikaansaattava mitä läheisimmät suhteet. Nuorisotyötä on puolueiden tehokkaasti kannatettava. Skandinavian puoluefederation konferensseihin on jokainen Skandinavian nuorisofederationiin kuuluva liitto oikeutettu lähettämään päätösvaltaisen valtuutetun. On huolehdittava siitä, että skandinaviaalaiset puolueet ja nuorisoliitot säännöllisesti vaihtavat kertomuksia ja aineksia.

Ja sitten seuraa n. s. usus practicus, käytännölliset toimintaohjeet, yksityiskohtaiset ja monissa punkteissa. Minä niistä mainitsen vain yhden, nim. sen, että sen sihteeristön, joka perustetaan, tehtävänä on m. m. Norjan, Ruotsin ja Suomen kommunististen eduskuntaryhmien yhteistyön välittäminen. Eikös ne ole häijyjä, kun sanovat, että Suomessa on kommunistinen eduskuntaryhmä, vaikka

meillä on paljastaan pienviljelijöitä ja työmiehiä? Mutta näin ne nyt selkeästi sanovat.

Niinkuin tästä näkyy, on kommunistisen internationalen johtava elin aivan yksityiskohtaisesti suunnitellut yhteistoimintaa kommunismin levittämiseksi ja vahvistamiseksi neljässä Pohjoismaassa. Tämän yhteistoiminnan merkitystä ei mielestäni ole aliarvioitava. Se velvoittaa eri maiden yhteiskuntaa säilyttäviä aineksia ryhtymään vastaaviin toimenpiteisiin.

On ennestään tunnettua, että kommunistista toimintaa meillä niinkuin muualla suuressa määrin rahoitetaan Venäjältä. „Krasnaja Gazetassa” oli 1 päivänä heinäkuuta tänä vuonna eräs mielenkiintoinen selostus tästä. Kysymys on siinä n. s. „Vallankumoustaistelijain kansainvälisen avustusjärjestön” saamista apurahoista. Järjestön vuoden 1923 ynnä kuluvan vuoden neljän ensimmäisen kuukauden aikana Pietarin kuvernementin puheenalaisen osaston jakamista avustuksista on Saksan osalle tullut suurin määrä, 228,000 kultaruplaa. Toisella sijalla on Bulgaria, joka on saanut 86,000 ruplaa, Puola 36,000. Italia 34,000 ruplaa j. n. e. Suomeen lähetetty määrä mainitaan vaivaiseksi 2,000 kultaruplaksi. Näyttää melkein siltä, kuin venäläiset toverit aliarvioisivat tšekalaisten henkiystäväinsä ahertelua, ellei ole niin, että laskut maksetaan suoraan ja rahat annetaan käteen Pietarissa.

Ne tosiasiat, joihin tässä olen viitannut, osoittavat, kuinka intensiivistä ja yksityiskohtia myöten järjestelmällistä kommunistinen kiihoitustyö maassamme on. Se myrkyttää laajojen kansamme kerrosten mielialaa, tekee ne haluttomiksi ja usein miltei kelvottomiksi hyödylliseen työhön yhteiskunnan hyväksi. Sitä rikosta, mikä sisältyy kommunistiseen toimintaan, varsinkin nuorisoin keskuudessa, jota kommunismi kaikella tavoin koettaa houkutella liukkaile poluilleen, on mitä ankarimmin tuomittava. Onneksi yhteiskuntamme terve osa on yhä jyrkemmin eristäytynyt kommunismista ja sen vahingollisista vaikutuksista. Sosialidemokraattinen puoluekin, vaikka se tässä välikysymyksessä kulkee hartaasti käsikädessä kommunistien kanssa. — jos saan käyttää tätä kominternin toimeenpanevan komitean nimitystä äärimmäiselle vasemmistollemme, — se on sano-

malehdistössään usein jyrkästi asettunut kommunistista kiihoitusta vastustamaan. Ja sitä valitettavampaa on, että sellaisilla välikysymyksillä kuin sillä, jota nyt käsitellään, annetaan kuin annetaankin tukea mainitulle toiminnalle. Sillä ne tapaukset, joihin välikysymyksen perusteluissa viitataan, ovat, riideltiinpä jostakin pikkuseikasta miten paljon tahansa, olleet niin läheisessä yhteydessä kommunistien toiminnan kanssa, että niissä ei ole viranomaisten puolelta voitu menetellä toisin kuin menetelty on. Kun viranomaisia tästä huolimatta välikysymyksessä syytetään lain rikkomuksista, niin tämä syytös ei juuri voi perustua muuhun käsitykseen kuin siihen, että kommunistien laitton ja yhteiskunnalle vaarallinen toiminta on saava vapaasti jatkaa. Minä olen tosin vakuutettu siitä, että yhteiskuntaruumiimme voittaa tämänkin vitauksen. Työpaikka- y. m. solut eivät kykene saamaan suuria aikaan. Teollisuutemme toimii solumiesten ponnisteluista huolimatta rauhallisesti. Mutta kommunistinen kiihoitustyö tuottaa arvaamatonta vahinkoa syville kansankerroksille, joiden ei ole mahdollista arvostella asioita laajemmalta näkökannalta, vaan jotka helposti joutuvat tunnottomain kiihkoilijain uhriksi. Näitä kansankerroksia on suojattava siltä rikolliselta kiihoitukselta, jota kommunistit harjoittavat, ja siihen tulee eduskunnanakin myötävaikuttaa. Kansamme on oikeutettu saamaan eduskunnalta aivan yhtä hyvin kuin hallitukselta selviä signaaleja tässä asiassa. Sosialidemokraattien taholta esitetty välikysymys on tuiki epäselvä tai oikeammin ilmeisesti väärä signaali. Se on vain omansa viemään yksinkertaisia harhaan, ja sikäli kuin näin on asianlaita, joutuvat sosialidemokraatitkin osaltaan vastuunalaisiksi siitä turmiosta, minkä kommunistinen kiihoitus tuottaa kansamme syville riveille.

Esilläolevan välikysymyksen ydin-kohta on, alleiviivaan sen lopuksi vielä, siinä, onko yhdistymis-, kokoontumis- ja lausuntovapauden varjolla kommunistinen toiminta maassa sallittava. Kaikki kansalaisten laillinen ja hyvien tapojen mukainen toiminta, niin hyvin poliittinen kuin taloudellinen ja sivistyksellinen, voivat ehdottomasti häiritsemättä näiden oikeuksien suojassa kehittyä. Niinpä on m. m. amatillisen liikkeen toiminta semmoisenaan

ja lailliset työväenjärjestöt sanottujen oikeuksien kautta turvattavat, niinkuin ne onkin turvattu. Mutta oikeusvaltiossa ei kukaan saa yhteiskuntajärjestyksen kumoamista tarkoittavain ja isänmaan vastaisten tekojen puolustamiseksi vedota näihin perusoikeuksiin. Kommunistisen liikkeen ohjelmaan ei kuulu ainoastaan määrätyn aatteen ajaminen aatteellisilla keinoilla, vaan ensi sijassa ryhtyminen aktiivisiin toimenpiteisiin yhteiskuntajärjestyksen hävittämiseksi väkivaltaisella tavalla. Yhteiskuntamme on epäilemättä kyllin voimakas voidakseen hyvin puolustautua tältä vaaralta. Mutta kiistämättömän selvää on, että oikeusjärjestyksen kannalta tällaista toimintaa ei voida sallia.

Ed. H u t t u n e n: Herra sisäministerin antamaa vastausta, huolimatta siitä, että vastaus ei kosketellutkaan niitä kysymyksiä, joita välikysymyksessä oli esitetty, ei ole ihmeteltävä. Se ei ole ihmeteltävä siksi, että herra sisäministeri on tietonsa perusteet ottanut sellaisista lähteistä, jotka jo aikaisemminkin ovat osoittautuneet paikkansapitämättömiksi. Nuo lähteet ovat olleet keskuspoliisi ja maaseudulla paikalliset poliisiviranomaiset. Työväestölle on vakiintunut se käsitys, että nuo paikalliset viranomaiset maaseudulla kuin myöskin keskuspoliisi, ainakin hyvin suuri osa niistä, saavat henkisen muonituksensa paikallisista työnantajista, ja silloin luonnollisesti nuo tiedot tulevat olemaan senmukaisia, mitä työnantajain edut vaativat. Ja sellaiseksi ne ovat osoittautuneet tässäkin kysymyksessä.

Sen sijaan oudolta tuntuu herra sisäministerin vastauksessa se osa, milloin rikoksesta on rangaistava. Tässä johtuu mieleen eräs vanha juttu, jossa sanotaan, että eräs mies antoi vaimoansa selkään. Vaikka vaimo sanoi, että hän ei ole tehnyt mitään pahaa, niin mies sanoi: Sinä voit kuitenkin ajatella pahaa ja siksi sinua on lyötävä. — Sisäministerin vastauksessa ilmenee aivan sama sävy, huolimatta siitä, että työväenjärjestöjen toimintaa ei ole voitu osottaa rikolliseksi, siitä huolimatta niitä voidaan rangaista. On jo osotettu, miten näissä kysymyksissä viranomaiset käyttävät keppihevosiinsa hovioikeuden tunnettua päätöstä. Sitä on alettu soveltaa jo

kaikkiin työväenjärjestöihin, se sopii urheiluliittoon, se sopii raittiusjärjestöihin, se sopii sosialidemokraattiseen nuorisojärjestöön. Mutta yhtä hyvin kuin se sopii edellämainittuihin järjestöihin, sopii se myöskin vaikka sonniyhdistyksiin, sillä samanlaisen suhteen löydämme myöskin vaikka mihin yhdistykseen, mutta tällä kertaa porvaristo ei sitä ole tahtonut näihin yhtymiin soveltaa visseistä syistä.

Ne esimerkit, joita välikysymyksessä esitettiin hallituksen vastattavaksi, eivät ole tulleet riittävästi selvitettyiksi sisäministerin puolelta. M. m. se selitys Kotkan ammatillisen keskusneuvoston työnhuhlien häiritsemisestä, ei ole paikkansa pitävä. Herra sisäministerin lausunnon mukaan olisi työnhuhla toimeenpantu Moskovon internationalen määräysten mukaisesti, ja sitä varten on muka paikallinen poliisiviranomainen ne estänyt. Mutta minä haluan tällä kertaa olla ilmiantajana ja ilman palkkiota, minä voin sanoa, että työnhuhlat ovat määrätty toimeenpantaviksi silloin, kun tässäkin eduskunnassa oleva edustaja Matti Paasivuori on ollut kyseenalaista päätöstä tekemässä, ja voin vielä lisätä, että se on 12 vuotta takaperin tehty päätös. 12 vuotta, joka vuosi elokuun ensimmäisenä sunnuntaina on pidetty työnhuhlat, eikä niitä ole ennen tätä vuotta yritetty tulkita Moskovon määräysten mukaisiksi. Minä väitän ettei 12 vuotta takaperin ed. Paasivuori ole ollut hakemassa Moskovasta määräyksiä. Siis tästä jo näkyy selvästi, miten sisäministeri vastauksessaan tahtoo kiertää kokonaan kysymyksen siltä osalta, mihin siinä vastauksella on pyydetty. Samoin ontuvat muutkin selitykset. Ed. Aalto ja ed. Myllymäki osottivat aivan oikein, Oitin kysymystä, mutta on eräitä esimerkkejä, joita vielä haluan tässä mainita. M. m. Kajaa-nissa on myöskin paikallinen poliisiviranomainen ja keskuspoliisi toiminut siten, että siellä on ammatillisten järjestöjen toiminta ehkäisty, vieläpä niin tarkoin että niiden on kielletty toimikuntienkin kokouksia pitämästä, huolimatta siitä että yhdistymislaissa nimenomaan mainitaan, että, jos yhdistys tuomioistuimen päätöksellä lakkautetaan ja ellei hovioikeuden päätöksessä siitä erikseen mainita, niin olkoon yhdistyksen hallinnolla oikeus hoitaa yhdistyksen taloudellisia asioita niin

kauan kuin tuo päätös on saanut lain voiman ja on siihen selvitysmies määrätty. Siis tämä osottaa etteivät paikalliset viranomaiset halua edes tuota muodollista lain kirjainta noudattaa, vaan sen sijaan ovat polkeneet lain kirjaimen jalkainsa alle. ja kaikille näille edesottamisille antaa hallitus ja yleensä koko porvaristo siunauksensa. Työväestö kuitenkin ei voi näitä toimenpiteitä siunata, sillä ne ovat laittomia ja epäoikeudenmukaisia.

Samanlainen tilanne on myöskin Raumalla. Sielläkin on kielletty ammattiosastojen toiminta, ja kun työläiset ovat vedonneet yhdistymislakiin on paikallinen viranomainen vastannut, että jos toimintaa jatkatte, tulevat poliisit vangitsemaan toimittajat. Millä tavoin herra sisäministeri selittäisi nämä kohdat?

Kun yleensä tarkastelee kysymystä, niin on helppo havaita, että porvaristo tällä kertaa on ryhtynyt hyökkäykseen, jossa se käyttää keppihevosenansa n. s. kommunistijutussa annettua päätöstä, ja jonka todellisena tarkoituksena on tuhota koko työväen järjestötoiminta. Siinä on sen perimmäinen tarkoitus. Siitä on selvät esimerkit olemassa, sillä paikalliset viranomaiset, enempää kuin hallitukseen eivät ole vaivautuneet ottamaan edes selvää siitä, mitkä ovat kaikki ne järjestöt, mitkä tuohon hovioikeuden päätökseen voitaisiin sisällyttää, vaan siihen on summamutikassa vedetty järjestö kuin järjestö, kun se vaan vähänkään on työväen luokkaetujen mukainen tai toisin sanoen sen toiminnasta saattaa olla haittaa vallassaolevalle luokalle.

Erittäin mielenkiintoista oli kuulla herra pääministerin pitkää lausuntoa, joka on julkaistu useimmissa sanomalehdissä jo etukäteen, ja josta ed. Leino tiesi edeltäpäin mainita, mitä se sisälsi. Lausunnossa on mielenkiintoinen kohta se, että herra pääministeri tottuneen tapansa mukaan luulee että se, mikä on kolmannen internationalen eli n. s. Moskovon internationalen päätöksen mukaista ja joka on painettua sanaa, se on Jumalan sanaa, joka täytyy sellaisenaan toteutua. Lienee kuitenkin tarpeellista mainita että näin ei ole asianlaita. Ei se silti ole Jumalan sanaa, vaikka olisikin Moskovassa kirjoitettu. Kun herra pääministeri esitteli viime kesänä eräille paikkakunnille ilmoitetun so-

danvastaisen viikon järjestelyn Suomen ammatillisen työväenliikkeen kontolle, niin minä pyydän mainita, että sekään ei pidä paikkaansa. Suomen ammattijärjestö ei, ikävä kyllä, järjestänyt minkäänlaista sodanvastaista viikkoa; se järjesti vain, kuten minä jo mainitsin, elokuun ensimmäisenä sunnuntaina työnjuhlan, ja niitä se tulee edelleenkin järjestämään. Minä uskon, ettei tässä maassa virkavallan voima voi koskaan nousta niin voimakkaaksi, että se voisi niitä ehkäistä, joskin se tilapäisesti voi joillakin paikkakunnilla niiden järjestämistä vaikeuttaa. Edelleen hra pääministeri mainitsi, että puhujiksi työnjuhlisiin oli määrätty vain kommunistisia henkilöitä. Minä luulen tämän kysymyksen tietäväni vähän paremmin kuin herra pääministeri, ja minä uskallan väittää, että siellä ei ollut kommunisteja eikä siellä ollut sosialidemokraatteja. Siinä on vain otettu huomioon ketkä ovat ammattiyhdistysliikkeelle suosiollisia. Siinä ei ole katsottu, kuka oli mihinkin puolueeseen kuuluva, ja niin siellä olikin sosialidemokraattiseen, kuin myös aikoinaan sosialistiseen puolueeseen kuuluvia. Ei ollut, kuten sanoin, puoleryhmitystä pidetty silmällä, vaan siinä oli pidetty silmällä ammattiyhdistysväkeä. Näin ollen ovat sisäministerin ja pääministerin väitteet kokonaan harhaanjohtavia. Ne eivät perustu tosiasioihin. Ja voidaan vielä tämän lisäksi todeta, että pääministeri enempää kuin sisäministerikään ei ole voinut antaa sellaista selitystä, joka olisi tosiasioihin perustuva, sillä sen täytyisi silloin tuomita omat edesottamisensa ja niinhän se ei voi tehdä. Siksi sen täytyy antaa tuollainen vastaus, mikä tänäkin iltana on kuultu.

Kun asiat näin ovat, niin minäkin yhdyän kannattamaan niitä, jotka ovat esittäneet asian lähetettäväksi perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi.

Ed. Lonkainen: Tarkoitukseni ei ole lähteä koskettelemaan yksityiskohtaisemmin herra sisäministerin vastauksessa ilmenneitä väitteitä, joiden paikkansapitävyydestä yhdyen ed. Aallon ja muiden tältä paikalta esiintyneiden ajatuksiin. Voin vain sivumennen huomauttaa, että useissa kyseenalaisissa järjestöjen laillisten oikeuksien loukkauksia koskevissa poliisiviranomaisten ja nimismiesten mieli-

valtaisuuksissa on ilmennyt suoranaista tarkoituksellista työväenjärjestöjen toiminnan vaikeuttamista. Sellaisiksi käsitäisin m. m. Vuoksenniskan sos.-dem. työläisnuorisio-osaston toiminnan lakkauttamisen ja tämän osaston aikoman piirijuhlan kieltämisen. Kun kuulun sos.-dem. työläisnuorisoliiton Viipurin piirin toimikuntaan, niin olen joutunut alusta loppuun asti olemaan tämän kyseellisen jutun kanssa tekemisissä ja siis täydellisesti asiantuntijana vakuantan, että herra sisäministerin antamat tiedot ja selitykset ovat täysin kaikkea perää vailla. Täytyy todella ihmetellä, mistä herra sisäministeri on tätä asiaa koskevat valheelliset tiedot saanut. Niissähän sanotaan juhlan kieltämiseen ollen syynä sen, että ilmoitus siitä oli liian myöhäinen. Tämä on valhetta. Ilmoitus tehtiin ensi kerran kaksi viikkoa ennen juhlan määräaikaa ja teki sen Vuoksenniskan osasto virallisella leimallaan varustetulla täysin laillismuotoisella anomuksella. Kun nimismies väitti tätä puutteelliseksi, niin tehtiin päivää myöhemmin toinen anomus, jota nimismieskään ei voinut puutteelliseksi väittää, mutta siitä huolimatta antoi päätöksen, joka on näkyvissä välikysymyksen perusteluissa ja jossa sanotaan syyksi se, että osasto muka kuuluu Suomen kommunistiseen puolueeseen. Erikoisesti ansaitsee huomiota se, että nimismiehelle selitettäessä olevan kysymyksessä ilmeisen väärinkäsityksen, ei siitä ollut mitään tulosta. Toisena kuvaavana esimerkkinä nimismiesten käsityskyvystä pyydän mainita Viipurin liike- ja taloustyöntekijäin osasto kohdanneen rettelön Viipurin pitäjän nimismiehen kanssa. Tämä rekisteröity osasto, jonka jäsenistön muodostavat — sivumennen sanoen — sosialidemokraattiset henkilöt, anoi lupaa iltaman pitämiseen viime syyskuussa Saarelan työväenyhdistyksen talolla. Viipurin nimismies kielsi iltaman pidon sillä syyllä, että osasto on muka kommunistinen. Kun sitten puhelimitse tästä väärästä päätöksestä allekirjoittanut halusi selitystä ja vaati sen peruuttamista, suostui nimismies tähän peruutukseen sillä ehdolla, että antaisiin kirjallisen vakuutuksen siitä, ettei kyseellinen osasto ollut kommunistinen. Tämän vakuutuksen annettua peruuttikin nimismies kielteisen päätöksensä. Itsellään tälläkään nimis-

miehellä ei ollut vähinkään tietoa mistään työväenjärjestöjen erilaisuudesta, vaan tuntui hän käsittävän kaikki työväenjärjestöt samanlaisiksi. Jos herra sisäministeri ja hallitus yleensä kokoavat tietonsa tällaisista lähteistä, kuten on käynyt selvälle, niin silloin voi sanoa, ettei hallituksellakaan ole paljon käsitystä sosialidemokraattisesta työväenliikkeestä.

Tämän tietäen ymmärtää, miksi tällaiset työväenjärjestöjen toiminnan ehkäisemiset ja järjestöjen vainot ovat niin tavallisia meillä, että ne kuuluvat melkein kuin kirjoittamattomina ohjesääntöinä viranomaistemme toimintaan. Meillähän on tullut melkein viranomaistemme pätevyysvaatimukseksi, että heillä täytyy löytyä riittävästi häikäilemättömyyttä työväenjärjestöjen toimintaan suhtautuessaan. Eikähän muuten voisi ollakaan, kun ottaa huomioon sen, missä oloissa ja minkälaisessa koulutuksessa meidän poliisiviranomaisemme ja nimismiehemme ovat kasvaneet virkavelvollisuuksiinsa. Tällaisten kysymysten yhteydessähän astuu vaistomaisesti eteen kuva tsaarivallan ajasta ja venäläisestä santarmista, sekä ilkeä muisto siitä suhteesta, mikä useilla meikäläisillä omilla poliisiviranomaisilla ja nimismiehillä näihin oli. Ja vaikka tässä suhteessa lieneekin jonkinlaista tuulettamista tapahtunut, niin tämän koulutuksen jäljet joka tapauksessa ovat tälläkin hetkellä näitten viranomaisten keskuudessa hyvin tuntuvat. Minä puolestani en ollenkaan ihmettele, että meikäläisillä järjestysviranomaisilla löytyy niin suoraviivaisia menettelytapoja työväenjärjestöihin, sillä minä ainakin näen näissä kysymyksessäolevissa laittomuuksissa vain jatkoa niihin laittomuuksiin, joihin tsaristisen Venäjän vallan aikana saatiin tottua, ja vieläpä tällä hetkellä useinkin räikeämmässä muodossa. Eikä yksistään vinkanyrkkieimme käsitys työväenliikkeestä eikä heidän santarmikoulutuksensaakaan ole näihin laittomuuksiin ja niitten jatkumiseen syynä, vaan on sitä terästänyt kansalaissodan jälkeinen lietsointa taantumuksellisten porvaripiirien taholta. Se suhtautuminen, mikä sillä taholla on ollut tunnusmerkillistä työväenliikkeeseen, niin käytännöllisten toimenpiteitten kuin julkisen sanankin kautta, ei ole antanut kovinkaan paljon toiveita siitä, että meillä päästäisiin koskaan lail-

lisiin oloihin ainakaan niin kauan kuin hallitus ja yleensä valtiovallan johto on näitten piirien käsissä. Minä ymmärrän varsin hyvin hallituksen kannan sen suhtautumisessa sosialidemokraattisen työväenliikkeen kohdalle sattuneihin laittomuuksiin. Vaikkapa hallituksen jäsentenkin keskuudessa lietäneeikin tietoisia sosialidemokraattisen puolueen organisatiosta, niin ei sen taholta visseistä syistä ole syytä lähteä ojentamaan alaisiaan virkanyrkkejä niiden harjoittamista laittomuuksista, kun ne kohdistuvat näihin järjestöihin. Ja olisihan liikaa vaatia, että poliisiviranomaiset, nimismiehet ja vieläpä maaherratkin meikäläisissä oloissa omaisivat niin paljon yleissivistystä, että voisivat tuntea sosialidemokraattista työväenliikettä edes sen verran, että voisivat erottaa sen järjestöt niistä, jotka Turun hovioikeuden päätöksellä on tuomittu lakautettaviksi. Miten voidaan suomalaiselta poliisiviranomaiselta ja nimismieheltä vaatia sellaisen liikkeen ja sellaisten järjestöjen tuntemusta, jotka meidän maassamme ovat vaikuttaneet vasta neljänneksivuosisadan ajan ja jotka maamme poliittisessa elämässäkkin ovat näytelleet niinkin huomattavaa osaa, puhumattakaan siitä sivistyksellisestä työstä, jota ne ovat tämän neljänneksivuosisadan aikana tehneet. Sellainen vaatimushan on toki liikaa meikäläisissä oloissa, joskin sellaista pidettäne välttämättömänä sivistysmaissa. Meillä on pystytty ja nähtävästi pystytään edelleenkin olemaan sivistysvaltiona siitä huolimatta, että perustuslaeissa taatut oikeudet useissa tapauksissa ovatkin tuntematon käsite varsinkin niille, joitten tehtäväksi on uskottu lakien noudattamisen valvonta. Minä puolestani olen sitä mieltä, että varsin useissa tapauksissa näyttää näiden viranomaisten tehtäviin kuuluvan perustuslakien ja muittenkin lakien määräysten mahdollisimman suuri muistamattomuus. En malta olla tässä yhteydessä viittaamatta, kun tässä nyt on kysymys poliisiviranomaisten ja nimismiesten edesottamisista, siihen muistamattomuuteen, jota nämä lainvalvojat ovat hyvin useissa tapauksissa osoittaneet m. m. kieltolakiin ja sen määräyksiin.

Esimerkin vuoksi tästä muistamattomuudesta voin mainita erään tapauksen. Kuluneen kesän aikana pitivät maalaisni-

mismiehet erään kokouksen Viipurissa. Kokouksen yhteydessä oli järjestetty m. m. huvimatka eräälle läheiselle paikkakunnalle, joka huvimatka tapahtui laivalla. Ja nämä lainvalvojat olivatkin tällä huvimatalla — laivamiesten kertoman mukaan — huvitelleet niin perusteellisesti, että tästä kymmeniä nimismiehiä käsittävästä joukosta oli vain yksi ainoa selvä, muitten kaikkien ollessa enemmän tai vähemmän juovuksissa. Eräskin heistä oli ollut niin täysi, että oli matkalta palattua täytynyt kantaa laivasta autoon. Ja edelleen kertoivat laivamiehet, että satamassa seisova järjestyspoliisikin, jonka tehtävänä olisi ollut lain mukaan juopuneitten syytteen saattaminen, oli hymyillen tehnyt kunniaa ja auttanut väsynyttä matkustajaa, ei poliisiputkaan, vaan autoon kotimatalle tai hotelliin. Tämä tapaus on vain yksi esimerkki siitä, millä tavalla meidän nimismiehemme ja poliisiviranomaisemme tarvitsevat muistaa niiden lakien määräyksiä, joita valvomaan he ovat asetetut. Näin ollen en minä puolestani ollenkaan kummastele, jos tällaiset viranomaiset eivät voi muistaa perustuslakienkaan määräyksiä silloin, kun on kysymyksessä työväenjärjestöjen toiminnan ehkäiseminen ja vaikeuttaminen ja eritinkin silloin, kun hallituksen taholta näihin edesottamisiin suhtaudutaan sillä tavoin kuin nytkin kysymyksessä olevassa asiassa on käynyt selville.

Minä olen melkein vakuutettu, että porvarilliset ryhmät täällä tulevat yksimielisesti äänestämään tämän hallituksen vastauksen valiokuntaan lähettämistä vastaan. Se, luulen, tulee tapahtumaan samalla aikaa kuin heidänkin keskuudessaan ollaan melkein yksimielisiä siitä, että vapaata valistustyötä olisi tehostettava ja sitä harjoittavia valistusjärjestöjä olisi tuettava. Minä pyytäisin kysyä porvaristolta, että voivatko he osoittaa joitakin muita järjestöjä, joittenka suorittama työmäärä kansan syvien rivien keskuudessa olisi suurempi sivistyksellisessä suhteessa kuin sosialidemokraattisten työväenjärjestöjen on ollut sen 25 vuoden aikana, jonka ne ovat olleet olemassa? Olen vakuutettu siitä, että jos porvaristo on vain rehellinen, niin sen täytyy tunnustaa, että sosialidemokraattinen työväenliike on jättänyt sivistystyössä kansan pohjakerroksiin syvim-

mät jäljet. Ja siitä huolimatta ovat he valmiit myöntämään oikeutuksen sille laittomuudelle ja niille vainotoimenpiteille, joita näitä kohtaan on harjoitettu.

Tässä yhteydessä palaavat mieleeni ne ajatukset, joita esim. sivistysvaliokunnassa porvarillisten edustajain taholta lausuttiin rajaseutujen taloudellisten ja sivistyksellisten tarpeitten tyydyttämistä koskevan hallituksen esityksen johdosta. Heidän taholtaankin pidettiin vapaan valistustyön ja sitä harjoittavien järjestöjen tukemista erittäin tarpeellisenä. Tästä esilläolevasta välikysymyksestä käy selville, että juuri tuolla rajaseutuja koskevan läänin alueilla on laittomia työväenjärjestöjen oikeuksien loukkauksia enemmän tapahtunut. Onko siis todellisuudessa tämä myötunto, jota m. m. rajaseutujen syvien rivien valistamista kohtaan porvariston taholta on osoitettu, vain helisevä vaski ja kilisevä kulkunen? Nämä edesottamiset, joita esilläoleva välikysymys koskee, osoittavat sitä. Mitä merkitsevät kauniit sanat, mitä merkitsevät perustuslakien määräykset, jos tällaista jatkuu ja se siunataan kerta toisensa jälkeen ilman että osoitetaan edes pyrkimystäkään laillisiin oloihin pääsemiseen sekä poliisi- ja nimismiesvallan perinpohjaiseen lopettamiseen. Olisi mielestäni korkea aika saada meidänkin maamme käytännössäkin sivistysvaltioksi eikä vain itsekylläisissä sanoissa.

Kannatan asian valiokuntaan lähettämistä.

Ed. J o k e l a: Ikävä kyllä, herra pääministeri poistui. Minä olisin tahtonut kiittää häntä siitä kokolailla laajasta luennoista, jonka hän täällä eduskunnalle piti. Tässä herra pääministerin esittämässä luennoissa nim. sanottiin koko paljon eräitä toituksia nykyisin vallitsevasta järjestelmästä ja ne kohdat on ainakin allekirjoittanut mielihyvällä kuunnellut. Muuten herra pääministeri näyttää olevan siinä määrin innostunut kommunistisen propagandan harjoittamiseen, että hän tahoo pitää sen yksinoikeutenaan, monopolinaan tässä maassa ja estää kaikki toiset sitä harjoittamasta jotta siten hänelle itselleen riittäisi kommunistisen agitatorin työntekoa. Tässä herra pääministerin luennossa muuten esiintyi muutamia tyhmyyksiä. M. m. sanottiin, että Venäjältä

on lähetetty tänne parituhatta kultaruplaa, mutta minä uskon, että jos herra pääministeri tarkoitti, että ne olisivat tänne vasemmalle tulleet ja jos hänellä oli tarkoitus halventaa vasemmistoa sillä, niin silloin ainakin tämä halventamisyritys kohdistui joko hallitukseen tai sitten herra pääministeriin itseensä. Sillä ainakaan minä, enempää kun toverinikaan täällä vasemmalla, ei ole saanut yhtään kultaruplaa, jotenka nähtävästi joko meillä on sitten postilaitos epäluotettava tai sitten hallituksen toimenpiteillä nuo ruplat tiellä häviävät ja joutuvat väärään kukkaroon. Mahdollisesti niitä saattaa olla herra pääministerinkin kukkarossa.

Puhemies (koputtaen): Kutsun puhujaa järjestykseen.

Puhuja: Mitä nyt tulee sitten tähän sisäasiainministerin vastineeseen, itse välilyksymykseen — oikeastaan herra pääministerin lausunto oli kai tarkoitettu pidettäväksi sitä varten, että eduskunta unohtaisi mistä on kysymys, sen käsityksen sain ainakin minä — niin kyllä se oli, en voi sanoa oliko se aivan tyhjä, mutta ainakaan en minä siitä voinut keksiä mitään asiallista perustelua tai mitään asiaa, jolla hän olisi osoittanut, että hallitus ja sisäasiainministeriö sekä sen alainen virkamiehistö, olisivat noudattaneet lakia tai sitten vastaisuudessa olisi sellaista odotettavissa. Päinvastoin herra sisäministerin vastauksessa koetetaan selittää, että mitään laittomuutta ei ole tapahtunut, kaikki on mennyt aivan hyvässä järjestyksessä ja prikulleen lain mukaan. Mutta ettei nyt aivan niin ole asialla, niin minä puolestani voin tässä osoittaa eräitä esimerkkejä siitä, että nämä työväenjärjestön toiminnan estelemiset ovat sittenkin puhtaasti lainvastaisia. Minulla on tässä käytettävissä yksi esimerkki, joka osoittaa, että m. m. valtioneuvoston oikeuskanslerin on täytynyt todeta tällaisen toimenpiteen laittomuus. Täällä on aikaisemmin puhuttu erään Oitissa sijaitsevan ammattiosaston toiminnan estämisestä. Samainen nimismies, nim. Hausjärven piirin nimismies Voitto Oksanen, on näitä järjestöjä lakkautellut summakaupalla, t. s., mitkä vain hänen hallintoalueeseensa kuuluvat. Eräs sellainen hänen toimenpiteensä oli se,

että hän kielsi Riihimäen Työväenyhdistys „Liitolta” toimintaoikeuden jo 1923 syyskuun 6 p:nä huolimatta siitä, että mainittu yhdistys ei ole ensinkään mikään poliittinen järjestö. Se on nim. taloudellinen järjestö, joka hoitelee taloudellisia asioitaan, taloa j. n. e. Tämänkin toiminnan Hausjärven piirin nimismies esti. Asiasta tehtiin sisäasiainministeriölle kantelu, ja sisäasiainministeriö omaksui saman kannan kuin tämä Hausjärven piirin nimismies.

Sisäasiainministerikin käsitti tai oli käsittävänä mainitun taloudellisen järjestön kommunistiseksi ja niin ollen ei ryhtynyt toimenpiteisiin tämä järjestön laillisiin oikeuksiinsa päästämiseksi. Asiasta vedottiin sittemmin myöskin valtioneuvoston oikeuskansleriin, ja päätöksessään valtioneuvoston oikeuskansleri sanoo m. m. näin: „Tutkiessani asiaa olen havainnut, että Riihimäen työväenyhdistys „Liitto” on tehnyt samanlaisen kantelun sisäasiainministeriölle, joka päätöksessään 16 p:ltä lokakuuta 1923 on lausunut, että puheenalaisen huoneiston käyttäminen oli kielletty kommunististen yhdistysten ja järjestöjen kokouksilta, iltamiin tai muihin tilaisuuksiin, vaan ettei estettä ole ollut asetettava huoneiston käyttämiselle sellaisiin tarkoituksiin, jotka eivät ole missään yhteydessä kommunistisen liikkeen kanssa. Tähän nähden ja koska kruununnimismies Oksanen vastoin sanottua päätöstä, jota vastaan minulla ei ole muistuttamista, yhä edelleen pitää mainittua huoneistoa virkasinetillä suljettuna ja sen avainta hallussaan, pyydän maaherran toimenpidettä siihen, että virkasinetti huoneiston ovelta poistetaan ja avain luovutetaan sen omistajalle.” Vaikka siis oikeuskanslerin täytyy pyytää maaherran toimenpidettä siihen, että mainittu nimismies saadaan poistamaan virkasinetti tuon huoneiston ovelta ja että avaimet saadaan luovuttamaan sen oikealle omistajalle, niin kuitenkin ei meidän hra sisäasiainministeri tiedä mitään laittomuuksia tapahtuneen työväenjärjestöjen toiminnan estelemisessä.

Sitten minä pyydän mainita lisäksi eräitä muita esimerkkejä. Lokakuun 6 p:nä tänä vuonna takavarikoi Loimolan poliisikonstaapeli piirinsä nimismiehen määräyksestä Suomen Saha-, kuljetus- ja sekatyöväen liiton osaston n:o 302 tili- ja pöytäkirjat sekä

liiton ja ammattijärjestön toimintakertomukset sekä kaikki kiertokirjeet. Kuten sanottu, niin poliisi Räsänen, kun häneltä asian laillisuutta tiedusteltiin, sanoi vain, että on saapunut sellainen määräys sisäasiainministeriöltä nimismiehelle, ja että hän sitten vain toteuttaa nimismiehen määräystä. Mihin tähän lain pykälään tuollainenkin järjestön omaisuuden takavarikoiminen mahtaa perustua? Olisi hyvä, jos hrasäministeri tai joku muu hallituksen jäsenistä selvittäisi eduskunnalle tämän toimenpiteen laillisuutta.

Ala-Tornion nimismies kielsi myöskin Rörtässä olevalta Saha-, kuljetus- ja sekatyöväenliiton osastolta n:o 87 kaikki oikeudet. Lokakuun 10 päivänä kutsui Rauman poliisimestari saman liiton osaston n:o 158 toimitsijat poliisilaitokselle, ja ilmoitti tällöin, että osaston toiminta on nyt lopetettava, tai ellei sitä tehdä niin toimitsijat viedään linnaan. Ollaankohan meillä nyt sitten jo niin pitkällä, että jonkun kaupungin poliisimestari ilman muuta määrää, että jonkun järjestön toiminta on lopetettava ja ellei sitä tehdä niin ollaanko tosiaan jo niin pitkällä, että tuo poliisimestari ilman muuta vangitsee osaston toimitsijat ja vie linnaan kuten Rauman poliisimestari lupasi? Sellainenkin poliisimestarin menettely, sen laillisuus, ainakin tavallisen maallikon mielestä, näyttää hyvin kyseenalaiselta. Kuitenkaan tämä osasto, enempi kuin nämä, jotka tässä edellä mainitsin, eivät kuulu mihinkään poliittiseen puolueeseenkaan ja vaikka ne niihin kuuluisivatkin, niin se tietysti ei vielä oikeuta poliisiviranomaisia mielivaltaisesti lakia sivuuttamalla niihin suhtautumaan. Sitten meillä on olemassa myöskin sellaisia nimismiehiä, sellaisia poliisiviranomaisia, jotka yleensä sellaisista kuin järjestöjen asioista eivät tiedä eivätkä ymmärrä hölyn pölyä. Minulla on tässä edessäni eräs asiakirja, joka kertoo, mitenkö Rovaniemen piirin nimismies kielsi mainitun liiton Rovaniemen osaston n:o 195. Jaatilan työhuonekunnalta iltamien pito-oikeuden, perustellen kieltoaan sillä, että mainittu järjestö ei ole yhdistysrekisteriin merkitty. Tämä kohdaltaan osoittaa, että tällä poliisiviranomaisella, tässä tapauksessa nimismiehellä, ei ole tietoa siitä, että meillä työväenjärjestöt ovat suurimmalta osalta rekisteröityjä siten, että keskusjärjestö on rekisteröity ja sen alajärjestöt toi-

mivat keskusjärjestön valtakirjalla. Ja kun nämä poliisiviranomaiset, nimismiehet ja poliisimestarit, eivät tunne näitä työväenjärjestöjä, niin mitenkö tällaisten herrojen huostaan sitten saatetaan jättää jonkun lain valvominen ja asioitten valvonta, asioitten, joista nämä herrat eivät tiedä yhtään mitään. 6 päivänä viime syyskuuta myöskin takavarikoitiin Suistamon nimismiehen määräyksestä Suomen Saha-, kuljetus- ja sekatyöväen liiton Leppäsyvän osaston n:o 267 kirjat ja muu omaisuus, eikä niitä ole pyynnöstä huolimatta vielääkään takaisin palautettu. Tästäkin olisi hyvä saada sisäasiainministeriöltä selvitys, että onko nyt sisäasiainministeriön määräyksestä sitten lähdetty sille tielle, että poliisiviranomaiset saavat anastaa järjestöjen omaisuuden, tai jokoahan työläisten henkilökohtainenkin omaisuus on saman vaaran alainen. Joku aika sitten Suomen Nahkateollisuustyöväen liiton Oulun osasto n:o 2 pyysi lupaa perheiltaman pitämiseen, marraskuun 1 päivänä kuluva vuotta. Tähän myöskin Oulun poliisimestari Sandman antoi kielteisen vastauksen, perustellen kieltoaan m. m. siten, että mainitun osaston puolesta on maksettu Oulun sosialistiselle kunnallisyjärjestölle veroa niiltä jäseniltä, jotka ovat sitä halunneet. Siis tämä Oulun poliisimestari ei ensinkään väitäkään, että tuo järjestö olisi kokonaisuudessaan johonkin puolueeseen kuulunut. Hän siitä huolimatta kieltää tältä järjestöltä toimintaoikeuden, vaikka tällainen järjestö ei ole mitenkään saattanut olla minkään puolueen alainen, kuten poliisimestarikin perustelussaan tunnustaa. Se on ainoastaan välittänyt rahastajansa kautta verot niiltä jäseniltä, jotka sitä ovat halunneet. Tässä on muuten muistettava, että sisäasiainministeri viime heinäkuun lopulla Suomen Ammattijärjestön edustajalle selitti, että toimintakiellot eivät koske tällaisia järjestöjä. Ketä nyt tässä uskoo? Sisäministeri sanoo, että toimintakiellot eivät näitä järjestöjä koske ja Oulun poliisimestari sanoo, että se koskee — ja estää järjestöt toiminnasta. Minä käsitän, että tällainen on anarkiaa. Kukaan toinen mestari ei tiedä mitä toinen mestari tekee.

Mutta tähän eivät nämä esimerkit lopu. Minulla on m. m. eräs, myös meikäläisiä oloja kuvaava esimerkki, Kempeleen piirin nimismies on anastanut Temmeksen työ-

väenyhdistyksen talon ja vuokrannut sen joillekin yksityisille henkilöille. Tämä virkaherra on nimittäin selittänyt, että Temmeksen työväentalo on nyt valtion omaisuutta, koska yhdistys on Turun hovioikeuden päätöksellä lakkautettu. Tämäkään nimismies ei ollenkaan tiedä eikä tunne sellaisia papereita kuin on jonkun yhdistyksen säännöt. Ei hänellä ole niistä vähääkään aavistusta. Jos hänellä olisi siitä aavistusta, niin hän olisi huomannut, että näissä säännöissä on nimenomaan määräys, että jos yhdistys lakkaa tai lakkautetaan, niin sen omaisuus siirtyy Suomen Ammattijärjestölle. Mutta Kempeleen piirin nimismies ei, kuten sanottu, tällaisista asioista tiedä. Olisi muuten hyvä saada kuulla herra sisäministeriltä tai pääministeriltä, onko tällainenkin toiminta laillista. Sitten eräs kuvaava esimerkki sattui Porissa kuluneen kesän aikana. Porissa myöskin sikäläiset ammatilliset järjestöt päättivät viettää työnjuhlia, kuten hyvä tapa on ollut jo 12 vuotta. Ja poliisimestari Uno Salmi antoi myös tälläkin kertaa näiden työnjuhlien viettämiseen luvan. Mutta sitten toisena päivänä hän kutsui työnjuhlien toimeenpanijat poliisilaitokselle ja kielsi näiden juhlien toimeenpanemisen jyrkästi. Kun asianomaiset henkilöt halusivat poliisimestarilta selvitystä tällaisen toimenpiteen laillisuudesta, niin tämä poliisimestari Uno Salmi vastasi, että „teidän kanssa ei tule mikään laki kysymyseenkään”. Kuunnellessani herra sisäministerin ja pääministerin lausuntoja minun vaikutti siltä, kuin tämä Porin poliisimestari olisi tulkinut tuolla lausunnollaan hallituksen kannan. Olisi paljon reilumpaa, jos hallitus, kun se lähtee vastaamaan tällaisiin kysymyksiin, ei koettaisi tuolla tavoin kiemurrella, kuin nyt tapahtui, vaan sanoisi myöskin rehellisesti, niinkuin Porin poliisimestari, että „teidän kanssa ei tule mikään laki kysymyseenkään”. Reposarella ovat jo pitkän ajan olleet asiat siten, että minkäänlainen työväenjärjestö ei saa toimia ensinkään. Siellä sikäläinen poliisipäällikkö ei enää viitsi vaivautua pitkien kieltojen kirjoitteluun; viimeisenkin kieltonsa hän kuittasi kahdella kirjaimella. Iltamalupahakupapereihin hän kirjoitti yksinkertaisesti „ei”, ja siinä kaikki. Raahessa on samoin myös jo 1923 syksystä alkaen työväenjärjestöjen toiminta koko-

naan estetty. Se on ollut niin tarkkaan estetty, että m. m. osastojen toimikunnat eivät ole saaneet kokoontua. Siellä on m. m. eräs satamatyöläisten ammatillinen järjestö, joka on jatkuvasti toiminut yli 15 vuotta, eikä sen toimintaan ole ennen kajottu, mutta viime vuoden syksyllä sen toiminta jo estettiin niin tarkkaan, että sen toimikuntaan ei saanut kokoontua. Näyttää siltä, jos nyt tämän perusteella lähtisi näitä hallituksen toimenpiteitä katselemaan, niin loppujen lopuksi joutuisi siihen, että hallitus pitää valtiopetoksena laivojen lastaamisenkin, sillä tämä järjestö nimittäin on sellainen kooperatiivinen järjestö, joka välittää työtä jäsenilleen ja jonka toiminta kokonaan rajoittuu satamatöiden järjestelyyn, niiden jäsenillään teettämiseen j. n. e. Mutta nyt siis sitäkään ei saa tehdä. Mutta kaikkein kummallisinta, tai ei kummallisinta, mutta meidän olojamme kuvaavinta on tässä Raahen jutussa se, että siellä ei ole pidetty edes minkäänlaista tutkintoa. Äsken mainitsemani järjestö on lukuisia kertoja kääntynyt sikäläisen poliisipäällikön puoleen kehoituksella tutkia heidän asiaansa. He ovat sanoneet: Tulkaa ja tarkastakaa meidän kirjamme, tutkikaa meidän mennyttä toimintaamme vaikka kuinka tarkkaan j. n. e. Mutta nykyään näyttää olevan oikeus, työväenjärjestöihin kohdistettu laintutkinta ja lain käyttö sellaista, ettei tarvita mitään tutkintoa eikä tarvita mitään tuomiota. Sanotaan vain että te ette saa toimia ja sitten tämä kaikki pannaan tietysti poliisivoimalla käytäntöön. Että poliisiviranomaisetkin ovat tällaisen tilanteen aikana joutuneet perin tukalaan asemaan, ainakin sellaiset poliisiviranomaiset nimittäin, jotka vielä jotain laista ja oikeudesta käsittävät ja tahtovat käsittää, siitäkin olisi useita esimerkkejä mainittava. Mutta minä voin ne syrjäyttää.

Kuvaavaa myös on tälle nykyiselle järjestöjen vainokaudelle eräskin tapaus Pohjois-Suomesta, nimittäin Kemlin piiristä. Kemlin piirin apulaisnimismies Sorri kielsi syksyllä muutamilta järjestöiltä iltamanpito-oikeuden. Allekirjoittanut silloisessa toimessaan joutui näiden asioiden kanssa myöskin tekemisiin. Kun mainittu nimismies Sorri oli kieltänyt Karihaaran ammattiosastolta iltamanpito-oikeuden, niin menin muutamien toisten henkilöiden kanssa mainitun apulaisnimismiehen puheille ja koetin

häntä vähäsen valistaa, koetin hänelle selittää lakia j. n. e. Tämä nimismies sanoikin että ei hän ainakaan ymmärrä että Karihaaran työväen ammattiosasto mikään rikollinen olisi, että se olisi sen rikollisempi kuin mikään muukaan työväenjärjestö, mutta kun sisäministeriltä on tullut määräys että se ei saa toimia, niin hän ei uskalla sille antaa iltamalupaa. Tämä nimismies poloinen muuten neuvoi meitä, että miksette pyydä samaa iltamaa jonkun toisen järjestön nimiin. Mutta kun me, jotka hänen kanssaan olimme silloin tekemisissä, emme harrasta tällaista lain kiertämistä, me päinvastoin tahdomme noudattaa lakia, me tahdomme toisin sanoen ne oikeudet, mitä vapaalle kansalaiselle yhteiskunnassa kuuluu, ja niin ollen olinkin pakotettu tälle nimismiehelle huomauttamaan että me emme lähde tällaiselle lainkiertämistielle, vaan, kuten sanottu, vaadimme laillisia toimintaoikeuksia.

Näitä esimerkkejä voisi luetella kuinka paljon tahansa, sillä m. m. yksistään Suomen Saha-, kuljetus- ja sekatyöläisliiton osastoja on yli sata sellaista, joilta on toiminta joko kokonaan taikka osaksi estetty, ja ammattijärjestön alaisia järjestöjä lieenee 400—500, ellei jo enempiä, joihin tuollaista laittomuutta on kohdistettu.

Mutta nyt on eräs piirre, johon vielä kannattaa kiinnittää huomiota. Se on nimittäin se että ei ole olemassa minkäänlaista yhtäläisyyttä. Toisessa nimismiespiirissä saavat järjestöt vapaasti toimia, toisissa ne ovat jyrkästi kielletyt j. n. e., t. s. vallitsee täydellinen anarkia lain käytöstä työläisten ja työväenjärjestöjen oikeuksiin nähden. Tätä anarkiaa ilmenee monella eri tavalla. Täällä on siitä jo lukuisia esimerkkejä sekä toiset että allekirjoittanut esittänyt. Mutta kun sisäasiainministeri väitti että asiat olisivat kaikki niinkuin ne olla pitää, aivan kohdallaan, laillisessa järjestyksessä, niin minä mainitsen vielä yhden esimerkin, joka osoittaa kuinka vähän sittenkin meillä viranomaiset, joiden haltuun on uskottu lain käyttö ja lain valvominen, mitenkä vähän ne lakia tuntevat. Täällä on nimittäin eräs asiakirja, joka koskee eräitä Suomen sosialistisen työväenpuolueen jäseninä olosta tuomittuja henkilöitä, jotka Turun hovioikeus viime kesäkuun 20 päivänä antamallaan päätöksellä on tuominnut, ollen tuomio vain yksi vuosi kuritushuonetta. Tällaisesta tuo-

miosta ei voida vangita, jos asianomainen henkilö tekee asiasta valituksen, ennenkuin se on korkeimmassa oikeusasteessa ratkaistu. Mutta nyt kuitenkin tässä tapauksessa, vaikka valitusaika hovioikeuden päätöksestä meni umpeen vasta elokuun 19 päivänä ja vaikka asianomaiset henkilöt ilmoittivat tulevansa valittamaan hovioikeuden päätöksestä, kuten he sitten tekivätkin, niin kuitenkin pidätettiin nämä henkilöt Kemian kaupungin poliisiviranomaisten toimesta jo elokuun 6 p:nä. Vasta seuraavana päivänä heidät vastalauseittensa johdosta vapautettiin. Pidättämiseen ei ilmoitettu mitään muuta syytä kuin yllämainittu hovioikeuden päätös, jonka nojalla heidät olisi sitten pitänyt vangita. Kun tällä tavoin jo tuollaisissakin kysymyksissä viranomaiset ovat täysin sekaisin, lakia ja asetuksia tuntemattomia, niin ei se ollenkaan ihme ole, että meillä nyt vallitseekin täydellinen anarkian tilanne.

Täällä on koko tänä iltana puhuttu yksinomaan rekisteröidyistä järjestöistä. Kaikki ne esimerkit, joita m. m. minä mainitsin, koskevat rekisteröityjä järjestöjä, sellaisia, jotka ovat olleet jo pitemmän aikaa toiminnassa; osa on ollut toiminnassa jo silloinkin, kun lakkautettu sosialistinen työväenpuolue oli toiminnassa. Mutta mitenkä nyt selittää herra sisäministeri sellaisten järjestöjen lakkauttamisen, jotka on perustettu sen jälkeen, kun sosialistista työväenpuoluetta ei enää ole ollut olemassa? Näitäkin järjestöjä, jotka on näin perustettu, on koko paljon estetty toimimasta. Mihinkä sitten oikeastaan meidän maan hallitus luulee näillä toimenpiteillä pääsevänsä. N. 100 vuotta sitten tällainen komento oli päiväjärjestyksessä useissa Euroopan maissa. Niillä kokeiltiin, mutta niillä täydellisesti epäonnistuttiin. Meidän nykyinen hra sisäministeri näyttää tahtovan esiintyä jonakin suurena Bismarckina, joka kykenee hävittämään luokkataistelupöyt. kykenee hävittämään sosialismin maan päältä. Ja nähtävästi hra sisäministeri onkin historiaa Bismarckin ajoilta tutkinut ja lukenut niin pitkälle kun Bismarck toteutti suokapulapolitiikkaansa Saksan valtiossa. Mutta hän on nähtävästi lopettanut siihen, koska hän ei ole nim. huomannut sitä, että Bismarck lopulta täydellisesti epäonnistui. Enkä minä usko, että meidän hra sisäministeri tässä suhteessa on kovinkaan paljon

edellä sitä herraa, jota hän nähtävästi esimerkkinään pitää. Muuten hra sisäministerille olisi ollut hyvin terveellistä lukea ja tutkia historiaa tarkemmin, että hän olisi huomannut mitenkä Saksan työväenliike sai niiltä ajoilta vain uutta kokemusta ja taistelutarmoa, ja se nousi ylös paljon voimakkaampana, mitä se oli ennen Bismarckin aikoja ollutkaan. Ja meidän herrat vallanpitäjät voitte olla myöskin vakuutetut siitä, että Suomen työväki ei koskaan tule alistumaan sellaisten nautojen tapaiseksi, joita voidaan säilytellä ja kuljetella, miten tahdotaan ja minne tahdotaan, ja että se oikeelle aina niissä karsinoissa, joihin herrat vallanpitäjät haluavat sen karsinoida. On siten että ellette te anna Suomen työväestön toimia nykyisellä järjestömuodollaan ja nykyisiä menettelytapojaan käyttäen, on se pakoitettu hakemaan sellaiset muodot, joihin teidän hajotuskaasinne eivät ulotu. Sillä selvää on, että niin kauan kuin luokkayhteiskunta on olemassa, on myös olemassa taistelua eri yhteiskuntaluokkien välillä ja niin kauan myöskin tulee olemaan järjestöjä eri yhteiskuntaluokilla, ja niitähän on teilläkin. Mitä ne ovat muuta kuin teidän luokkajärjestöjänne suojeluskunnat, työnantajajärjestöt, ohranalaitokset j. n. e.? Kun tässä maassa työnantajat järjestäytyvät, niin ei niiden järjestöjä hajoiteta. Ei siitä ole koskaan ollut puhuttakaan. Hallituksen ja omistavan luokan mielestä ei ollenkaan ole rikollista riistää työläiseltä, ei ole rikollista teettää työläisillä töitä nälkäpalkalla, ei ole vallassaolijain mielestä rikollista lisätä työtätekevän luokan kurjuutta ja kärsimyksiä. Mutta heti kun työläiset järjestäytyvät, heti kun he nousevat puolustautumaan riistäänsä vastaan, niin se jo on valtiopetosta, se on sellaista toimintaa, josta seuraa pakko-toimenpiteitä ja kuritushuonetta. Silloin jo toteutetaan sitä vallassaolijain „me annamme”-politiikkaa, (josta täällä aikaisemmin eräs vallassaolijain edustavimpia henkilöitä mainitsi. Tässä herra sisäministerin vastauksessa, niissä kohdin kun hän vastaili välilyksymyksessä olleisiin esimerkkeihin, niin jo ensimmäinen vastaus olisuoranainen valhe. (Ensimmäinen varapuhemies koputtaa: Kehoiton puhujaa järjestykseen.) Kotkan ammatillinen keskusneuvosto järjestäessään mainittuja juhlia noudatti ammattijärjestön kehoitusta ja vanhaa kauan käytännössä ollutta tapaa. Mikään keskusvaaliko-

mitea, josta sisäministeri mainitsi, enempää kuin mikään Moskovakaan ei tässä ole mitään määräyksiä antanut. Se on todistettavissa, ja toisekseen, olkoon että keskusvaalikomiteakin olisi tuollaisen kehoituksen antanut, niin itse työnjuhlia ei sillä perusteella voisi estää, koska niitä ei mitenkään ole voitu lainvastaisiksi osoittaa. Sitten Oitin osaston synniksi luettiin se, että se olisi Työväenjärjestöjen Tiedonantajalle myöntänyt jonkun rahasumman. Minä en tiedä, minkä verran tässä väitteessä on ensinkään perää, mutta kuten täällä ovat useat puhujat jo maininneet, niin mitä rikollista on siinä, jos järjestö antaa jollekin apua, avustaa jotakin sanomalehteä. Olisin toivonut, että herra sisäasiainministeri olisi selostanut tämän asian juriidista puolta että olisivat päässeet tässä toisetkin selville, onko tosiaankin tuollainenkin rikokseksi luettava. Mitä sitten tulee niihin valituksiin, joihin herra sisäministeri myöskin mainitsi, että valitustietä saattaa saada erehdykset korjatuiksi, niin kokemus on osoittanut, että tuskinpa kaksi tapausta sadasta on saatu valitustietä korjaantumaan. Minusta tämä herra sisäministerin vastaus oli ikäänkuin sellainen meriselitys, jonka antaa kapteeni, joka on joko tahallaan tai kykenemättömyyttään ajanut laivansa karille. Sitten siinä vastauksessa, samoin kuin herra pääministerinkin lausunnossa, pitkin matkaa painostettiin ja alleviivattiin sitä, että ne järjestöt, jotka on lakkautettu, ne eivät ole olleet sosialidemokraattisia, ja myöskin, että kommunistiset — ne, joita he nimittävät kommunistisiksi — ne saadaan lakkauttaa ilman muuta. Tähän puoleen en kajoa pitemmältä, mutta siinä pilkistää eräs ajatus, johon en voi olla kajoamatta. Siis näitten ministerien lausunnoista käy selville, että Suomen työväki kokonaisuudessaan ei saa ajatella yhteiskunnallisista asioista muuta kuin yhdellä tavalla. Sen pitää ajatella siten kuin herrat ministerit määräävät. Tämä on sellainen johtava periaate hallituksella, jonka hallitus varmasti enemmän tai myöhemmin tulee huomanneeksi kokonaan virheelliseksi. Mitä ajattelisi meillä kokoomus, jos teitä komennettaisiin olemaan ehdottomasti maalaisliitolaisia? Vaikkapa asiallisesti ei kyllä maalaisliitolla ja kokoomuksella ole mitään eroa, mutta noin muodollisesti, niin ainakin sivullista näyttää siltä, että kokoomuksen miehet eivät oikein halusta tahdo tunnustaa ole-

vansa maalaisliittolaisia. Näin ollen kun hallitus ja vallassaolijat yleensä, kun te pyritte tällä tavoin määräämään, miten kukin työläinen saa ajatella, niin olisi tuollainen itsetutkiskelu jonkin verran terveellinen. Silloin ainakin tulisitte huomaamaan, että ei työväkikään sen mukaan ajattele kuinka te käskette; se ajattelee sen mukaan minkälaisina se asiat ja yhteiskunnalliset olot näkee. Sisäministerin vastauksesta sai sellaisen yleisvaikutuksen, että sillä taholla tullaan edelleen harjoittamaan samaa politiikkaa työväenjärjestöihin nähden kuin tähänkin asti, toisin sanoen, ettei tutkita eikä tuomita, mutta jokainen nimismies, poliisi tai muu virkanyrkki hajoittelee työväenjärjestöjä silloin kuin heitä huvittaa. Jos te valtanpitäjät luulette tällä tavoin jotakin yhteiskunnallisia aatteita hävittävänne, jos te luulette sillä kommunismia hävittävänne, niin te olette pahasti erehtyneet. Kyllä te sillä tiellä saatte mennä vaikka kuinka pitkälle, mutta minä voin vakuuttaa teille erään historiassa tunnetun miehen sanoilla, että — se pyörii sittenkin.

Ed. T. a b e l l: Minä en ole pyytänyt siinä mielessä puheenvuoroa, että minä lähaisin lisää luettelemaan niitä tapauksia, jolloin tämän maan viranomaisten taholta on laittomasti menetelty työväenluokan täysin laillista toimintaa vastaan. En jätä tämän luettelon jatkamista siksi, että minä tuntisin sääliä erikoisemmin niitä hallitusviranomaisia kohtaan, jotka näissä kysymyksissä ovat antaneet ja joutuvat antamaan pahasti ontuvia selityksiä, mutta jätän sentähden, että minä pidän kiintoisena tarkastella myöskin erästä toista puolta tässä kysymyksessä, tarkastella sitäkin suuremmalla syyllä, kun tässä muutoin joudutaan pitämään ehdottomana tosiasiana sitä, että nämä meidän porvarimme tosiaankin ovat niin ehta isänmaallisia kuin ne pinnalta näyttävät. Minun ei tarvitse tämän epäilykseni tueksi lähteä etsimään esimerkkejä tsaarivallan ajoilta saakka, koska tämän maan etenkin fasisiporvaristo on antanut tuoreempia isänmaallisuuden näytteitä, mutta saadakseni ne paremmin ymmärretyiksi on minun asetettava taustaksi tuo tunnettu perustuslain pykälä, josta tänäkin iltana täällä on ollut paljon puhetta, jossa sanotaan että kaikki kansalaiset ovat yhdenvertaisia lain edessä. Por-

varisto on itsekin eräissä tapauksissa valmis siihen sanoissa vetoamaan. Minkälaista tämä yhdenvertaisuus on käytännössä, se on toinen asia, joka hyvin selvästi on ilmennyt niissä esimerkeissä, mitä tämän kysymyksen yhteydessä on esitetty, kuten lukemattomia kertoja muulloinkin. Harva se päivä raahataan tässä maassa syytettyjen penkille ihmisiä, joilla ei etsimälläkään voida osoittaa olevan rikosta. Työväenluokkaan kuuluminen on kyllin suuri rikos, josta tämän maan oikeuslaitokset voivat tuomita maan- ja valtionpetturiksi. Sen sijaan varsinaiset valtiokaappauksen harjoittajat saavat meillä olla edelleenkin rauhassa. Ja millä oikeudella, sillä, että nämä kuuluvat porvariston omaan leiriin. Minun nähdäkseni onkin näin ollen aivan hukkaan heitetty ne varat ja se utttera ja uskollinen työvoima, mikä on käytetty rehellisten ihmisten vainoamiseen, ja koetettu tekemällä tehdä näitten toiminta maanpetokselliseksi. Usein mainittu suuri kommunistijuttu osoitti, että vaikka syytettyjen taholta ja näitten asianajajain taholta voitiin eittämättömän selvästi ja sitovasti osoittaa ne syytteet aiheettomiksi, mistä heitä syytettiin, niin siitä huolimatta porvarillinen oikeus antoi heille raskaita kuritushuonetuomioita. Se suuri ilonpito ja juhlatunnelma, mitä porvaristo eli tämän jutun vireillääolon aikana, kuivuikin hyvin vähiin, silloin nimittäin kun tästä jutusta ryhdyttiin etsimään todellisia syitä ja voidakseen niitten nojalla antaa näille tuomioita. Mutta kun maanpetoksellisia on lähdetty kerran tekemään, niin luonnollisesti tässä ei sopinut jättää mitään keskeneräiseksi, olipa se sitten oikeuden kanssa yhtäpitävää ja yhdenmukaista eli ei. Ja kuitenkin, kuten mainitsin, porvariston omassa keskuudessa ovat ne varsinaiset valtiopetturit. Muistammehan me vielä tuon viime tammikuussa julkiannetun Suojelusliiton kiertokirjeen, jossa viipurilaisen kokoomuslehden Karjalan mukaan lausuttiin m. m. seuraavaa: „Jos punaisille suosiollinen myöntyväisyyspolitiikka jatkuu ja sosialistien vaikutusvalta lisääntyy uhaten rauhallisen, taloudellisen ja yhteiskunnallisen toiminnan edellytyksiä, rehellisten kunnan kansalaisten toimeentuloa ja valtakunnan turvallisuutta ja menestystä niin hallituksen ja ehkäpä hallitus-

muodonkin vastaisen kansalaisten oma-alotteisen itsepuolustuspyrkimyksen syntymistä ei voida välttää.” Tämä on jo minun mielestäni mitä törkeintä kiihotusta juuri valtiokaappaukseen. Tätä fascistien artikkelipajan rikollista kiihoitusta eivät voineet silloin hyväksyä kaikki porvarillisetkaan sanomalehdet. Niinpä m. m. Etelä-Suomen Sanomat kirjoitti, että: „suuren kommunistijutun taustaa vastaan ja rikoslain valtiopetosta koskevan luvun valossa katsottuna tuntuu mainitun kirjoituksen loppukappale suorastaan valtiopetokseen kiihoittavalta ja siis sellaisena rangaistavalta”. Sekä Saarijärven Paavo saman kirjoituksen johdosta lausuu: „Joka tapauksessa siis tämän uhkauksen voi selittää tosin niin tai näin, mutta pääasiaa, että Suojelusliitto suosittelee valtiomuodon vastaista toimintaa ja että tällaisen toiminnan hyväksymistä pidetään noissa piireissä jonkinmoisena isänmaallisuuden mittana, ei millään selityksellä voida muuttaa”. Mutta vaikka näin selvästi todetaan tapahtuneen kiihoituksen valtiopetokseen niin onko tätä Suojelusliittoa artikkelipajoiheen saatettu oikeuteen. Onkohan tämän Suojelusliiton toimihenkilöitä pidätetty ja kirjapainoja suljettu. Näistä tällaisista toimenpiteistä ei ole kuulunut mitään. Fascistiset ainekset ovat saaneet jatkaa rikollista toimintaansa edelleen, ilman että hallitusvallan ja sen yläpuolella olevan valtiollisen keskuspoliisin taholta olisi pantu rikkaa ristiin sen estämiseksi. Heti edellämainitun artikkelin julkisuuteen tultua kokoomuslainen Kainuun Sanomat 2 päivänä helmikuuta julkaisi uuden kirjoituksen, jossa annettiin ymmärtää, että vaikka suojeluskunnat hajoitettaisiinkin laillisin keinoin, niin se ei estä isänmaallisia kansalaisia laittominkin keinoin sellaista vastustamasta. Näistä uhkauksista ilmeneekin selvästi, että mainitun Suojelusliiton tarkoituksena on kaivaa pohjaa parlamentarisuuden alta sekä valmistaa maaperää oikeistovallankaappaukselle. Ja tätä kaikkea kun meillä sallitaan tapahtua hallituksen ja oikeusviranomaisten tietien niin tulee tosiaan kysyneeksi, että missä on silloin se kaikkien kansalaisten yhdenvertaisuus lain edessä. Jos esim. työläiseltä saatetaan tapaaman joku lehti tai lentokirjanen, joka on painettu naapurimaassa, jonka kanssa porvaristokin toteaa olevansa

ystävällisissä väleissä ja joita lehtiä porvari itsekin tilaa ja lukee, niin kuitenkin työläisille tämän katsotaan olevan valtiopetoksellista. Minua ihmetyttää se ulkokuullainen kauhu yleensä venäläisiä kohtaan, kun niitä maassamme kuitenkin niin hartaasti itse asiassa suositaan. Onhan tässä maassa nykyään sisäministeriön tilastojen mukaan ainakin 24,000 valkoryssää ja kyllä kai porvariston pitäisi tietää, että tämä valtion avustama valkoryssä-läissakki on kaikkea muuta, mutta ei Suomen itsenäisyyttä kannattavaa. Siitähän on todistuksena m. m. ne parin ruotsalaisen aatelisen kukko-pojan matkakertomukset, joista oli otteita suomalaisessakin sanomalehdistössä. Nämähän saivat tietää valkoryssäläisiltä kenraaleilta ynnä muilta tällä matkallaan sen tosiasian, että jos he saavat Neuvosto-Venäjän kukistetuksi ja pääsevät valtaan niin heille ei Suomen itsenäisyys ole mistään arvosta. He pitivät suorastaan mahdottomana kokonaan siitä seikkaa, että Venäjän ja Skandinavian maitten välillä olisi tällainen pieni itsenäinen valtio. Siitä huolimatta porvaristomme meillä suosii ja avustaa näitä itsenäisyytemme pahimpia vihollisia, joitten elämä on vielä kaiken muun lisäksi sellaista, että sitä ei luulisi oikeusvaltiossa sallittavan. Niittenhän sallitaan meillä elää kai kokonaan lain ulkopuolella. Näin siis se porvariston isänmaallisuus on yhtä kyseenalaista kuin se oli ennen tsaarivallankin aikana. Peittääkseen sitten omia rikollisia aikeitaan tämän maan fascistiset ainekset koettavat kääntää kaiken huomion työväen usein täysin lailliseen ja rauhalliseen toimintaan. Koettavat vainota ja sortaa jos jonkinlaisten tekosyitten nojalla voidakseen itse salassa punoa juonia fascistivallankaappausta varten. Ja mitäpä pelkoa näillä sitten oikeastaan onkaan oikeusviranomaisia vastaan. Sisältäähän tämän maan fascistinen sanomalehdistö useasti Mussolini-maisia oppeja ja teesejä ilman, että niiden rikollisen sisällön vuoksi nostettaisiin painokanteita tai lakkautettaisiin näitä lehtiä. Mutta annetaanpas olla, että työväen sanomalehdistö uskaltaisi suositella Neuvostovallan esimerkkejä niin kohta löydetään painokanteita ja toimitetaan vangitsemisia. Pyydään mainita vielä yhden esimerkin siitä, miten tämän maan viranomaiset soveltavat tasaver-

taisuuslakia. Kun viime syksynä ruotsalainen Nyland-lehti julkaisi kirjoituksen, jossa se kehoitti ryhtymään seuraavalla hulinakerralla perinpohjaisempiin toimiin, hirttamällä kaikki työläiset puhelin- ja sähköpölväisiin, niin tästä ei löydetty silloin rikosta. Mutta kun Työväenjärjestöjen Tiedonantaja julkaisi tästä mainitusta kirjoituksesta otteita ja havainnollistutti tuon uutisen kuvalla, niin tämä oli jo porvarillistenkin viranomaisten mielestä rikos, josta annettiin sakkoa ja takavarikoitiin tuo mainittu numero. Tässä tapauksessa voitiin nyt kuvastakin nostaa syyte, vaikka oikeusviranomaiset eivät löytäneet sopivia lakipykälää silloin, kun useammalle tunnettu Vettenhovi-Aspa asetti näytteille moraalittomia kuvia törkeästi pilkkaavine lauseineen tasavallan presidentistä ynnä muista hallintoviranomaisista.

Edelläolevan olen tahtonut mainita osoittaakseni sen „loogillisuuden”, mitä tässä maassa viranomaisten taholta noudatetaan näissä kysymyksissä. Tämä ei kylläkään aseta kovin kauniiseen valoon tämän maan lain- ja oikeudenkäyttöä. Mutta minä en sille mitään mahda, jos se näyttääkin jonkun verran „kömpelöltä”, käytäkseni siinä eräässä herra pääministerin lausunnossa antamaa nimitystä.

Ed. Helo: Edellisissä puheenvuoroissa on riittävästi tuotu esiin, että on ollut syytä tämän välikysymyksen tekemiseen ja että myöskin kansalaisvapaudet, jotka ovat perustuslaissa taatut, ovat todellakin joutuneet sellaiselle kannalle, että eduskunnalla on syytä tarttua kysymyksessä olevaan asiaan.

Mitä sisäministerin vastaukseen tulee, niin harvalle se on tullut yllätyksenä, useimmat olivat edeltäkin varustautuneet siihen, että hän samaten kuin pääministerikin tulisi ratsastamaan pääasiassa kommunismilla ja siten koettaisi kääntää huomioon pois siitä asiasta, josta nyt on kysymys, saadakseen sillä tapaa edustajat säikähtäneinä antamaan siunauksensa sille vastaukselle, minkä sisäministeri täällä esitti. Kuitenkin on myönnettävä, että sisäministerin vastauksessa oli suuressa määrässä asiallisuutta, hän kun joka tapauksessa koetti kuitenkin osoittaa, että ainakin niissä tapauksissa, jotka oli esitetty välikysymyksessä, olisi ollut sellaisia seikkoja,

jotka olisivat tehneet viranomaisten toimenpiteet oikeutetuiksi. Toinen on asia sen sijaan pääministerin vastaukseen nähden, vaikkakin häneenkin nähden on kyllä totuttu odottamaan sellaista mitä tänään kuultiin.

On kyllä hyvin ymmärrettävää, että edustaja Ingman on innostunut sanomalehtileikkeiden kokoamiseen, mutta on aivan käsittämätöntä, mitenkä parlamentissa pääministeri, silloin kun on esillä siksi vakava kysymys, kuin mikä nyt on esillä, saattaa vastata tavalla, joka ei lainkaan koske itse kysymystä. Tässä tapauksessa on heitetty parlamentin eteen kuluneita julistuksia ja väitteitä, jotka ovat kotoisin Moskovasta ja jotka eivät millään erikoisella tavalla liity sellaisiin tapauksiin, joista nyt on kysymys, eikä edes erikoisella tavalla tähän maahankaan. Nämä samat manifestit tai mitkä lienevät, ovat yleistä luonnetta, ne voidaan yhtä hyvin lukea Ranskan, Saksan tai Englannin parlamenteissa; mutta jos siellä esitettäisiin tällainen välikysymys, ei kenenkään pääministerin päähän pälkähtäisi ryhtyä vastaamaan välikysymykseen sellaisilla vanhoilla manifesteilla, joita täällä kuultiin. Jos esimerkiksi Lyonissa samalla tavalla loukattaisiin työväen koontumisvapautta kuin esimerkiksi Viipurissa, jossa teollisuusneuvosto estettiin pitämästä iltamaa, niin voi olla varma siitä että pääministeri ei siellä alentuisi siihen, että ryhtyisi lukemaan sanomalehtileikkeitä jostakin kommunistien salaisesta kiertokirjeestä. Kyllä hän sellaisessa tapauksessa toisi varmasti esille asioita, jotka koskevat kysymyksessä olevaa tapausta. Samanlainen lausunto, jonka äsken pääministeri esitti, on ennen kuultu silloin kun oli kysymys budjetissa sotilasmäärärahan korottamisesta. Sama vastaus, joka hänellä oli annettavana silloin, kelpaa esitettäväksi myös silloin, kun on kysymyksessä kansalaisvapauksien loukkaaminen. Ja saattaa olla varma, että samanlainen lausunto voidaan myöhemmin esittää, oli kysymys mistä asiasta hyvänsä. Tämä jo osottaa, mitenkä vähän pannaan hallituksen puolelta painoa itse asiaan, siihen vakavaan seikkaan, että tässä on esillä loukkaus niitä kansalaisvapauksia vastaan, jotka kuitenkin on taattu perustuslaissa. Minä kyllä ymmär-

rän, että pääministeri ei paljonkaan näistä vapauksista välitä, mutta työväki, joka vuonna 1905 on suurlakollaan nämä kansalaisoikeudet kaikille Suomen kansalaisille hankkinut, tulee myös pitämään edelleenkin niistä kiinni, oli sitten kysymyksessä niiden puolesta taistelevien venäläisiä tai suomalaisia tsaareja vastaan.

Mitä tulee sisäministerin lausuntoon, niin kuten jo mainitsin, siinä oli kuitenkin jonkun verran asiallisuutta, koskapa siinä kosketeltiin niitä tapauksia, joista myös välikysymyksessä on mainittu. Toisaalta on kuitenkin osoitettu, että sisäministerin vastauksessa esitetyt seikat eivät perustu tosiasioihin. Minä en halua ryhtyä näitä uudelleen esittämään, mutta kiinnitän kuitenkin huomiota tyypillisenä tapauksena eräaseen kysymyksessäolevaan kokoontumisvapauden loukkaukseen, nim. siihen tapaukseen, jossa saha- ja kuljetustyöläisten ammattiosasto oli kielletty pitämästä iltamaa sellaisilla perusteilla, että tämä yhdistys oli aikoinaan tehnyt jonkun lahjoituksen Työväenjärjestöjen Tiedonantajalle. Siis sen perusteella, että on suoritettu lahjoitus, katsoivat viranomaiset oikeaksi estää kysymyksessäolevan järjestön pitämästä iltamaansa. Tätä voisi tietysti jonkun verran vielä käsittää, vaikkei hyväksyä, jos sisäministeri olisi edes jollain tavoin koettanut osoittaa, että kysymyksessäoleva sanomalehti oli laitton. Mutta siitä hän ei maininnut sanaakaan, ei sanallakaan koettanut viitata että sanomalehti ilmestyi laittomasti. Kysymyksessä oli siis lahjoitus laillisesti ilmestyvälle sanomalehdelle. Ja tämän perusteella katsoivat viranomaiset asiakseen ryhtyä estämään kysymyksessäolevalta järjestöltä iltamatilaisuutta. Jos todellakin ryhdytään tulkitsemaan lakia tällä tavalla, niin ei lainkaan ole arvattavissa, mihinkä asti tällainen tulkittamistapa johtaa. Onhan esim. tapahtunut, että tehtailija Christides teki aikanaan suuria lahjoituksia työväenyhdistyksen talolle Helsingissä, joiden lahjoitusten perusteella talo on saatu oikeastaan pystyyn, ja siitä huolimatta ei Christidestä ole suinkaan pantu edesvastuuseen tästä lahjoituksesta. Samanlaisia lahjoituksia on olemassa suuri joukko, jotka hyvin ymmärrettävistä syistä eivät ole mieleen viranomaisille, mutta ei suinkaan tämä seikka anna oikeutta viran-

omaisille ryhtyä rajoittamaan niitä oikeuksia, mitkä on laissa taattu. Tämä seikka jo yksistään osoittaa, että todellakin eduskunnalla on syytä tähän asiaan tarttua ja joka tapauksessa lähettää asia valiokuntaan, jossa ollaan tilaisuudessa ottamaan lähemmin selvää niistä yksityiskohdista, jotka näihin tapauksiin liittyvät.

Hra sisäasiainministerin lausunnosta on vielä lisäksi annettava se tunnustus, että se on jokseenkin suora ja avomielinen ja siinä suhteessa mielestäni onkin huomattava tulos saatu aikaan välikysymyksellä. Ensiksi sisäasiainministeri mainitsi, että nämä oikeudet, jotka on mainittuna perustuslaissa, kuuluisivat ainoastaan „lainsäätäjille” kansalaisille, vaikkakin ne perustuslaissa ovat turvatut kaikille Suomen „kansalaisille”. Tämä sanontatapa on jonkun verran epäselvä, mitä sillä tarkoitetaan. Mutta kysymys tuli selvemmäksi sisäasiainministerin lausunnon loppuosassa, jossa mainitaan, mikä on niiden vainoamisyritysten todellisenä tarkoituksena, joiden alaisiksi työväenjärjestöt ovat joutuneet, mihin näillä toimenpiteillä pyritään. Hän nim. mainitsi — minä en muista sanontamuotoa aivan tarkkaan —, että hallituksen puolelta ei tulla perustuslaissa myönnettyjä oikeuksia antamaan käyttää aseena yhteiskuntaa vastaan. Sisäasiainministeri siis ilmoittaa, ettei niitäkään oikeuksia, joista on perustuslaissa säädetty, sallita käyttää siinä tapauksessa, että niitä käytetään yhteiskuntaa vastaan, yhteiskunnan hävittämiseksi. Tämä on jokseenkin suora ja selvä lausunto sisäministerin puolelta, ja minä toivon, että lausunto esitettäisiin julkisesti ei ainoastaan täällä, vaan myöskin ulkomailla, jossa viimeisten vainotoimenpiteiden johdosta on tehty hyvin paljon kysymyksiä, mihinkä näillä vainoilla pyritään. Hra sisäasiainministeri on ollut sitä mieltä, että kommunistinen puolue on yhteiskuntaa hävittävä puolue, yhteiskunnan vastainen puolue ja sentähden sitä puoluetta vastaan olisi kohdistettava vaino. Nyt kuitenkin asianlaita on siten, ettei ainoastaan kommunistinen puolue ole tällä kannalla, vaan että tässä eduskunnassa löytyy toinen paljon suurempi puolue, joka on tämän kapitalistisen yhteiskunnan hävittämisen kannalla, ja joka sen tilalle tahtoo asettaa uuden

yhteiskunnan. Eikä ainoastaan tässä eduskunnassa ole varsin huomattava joukko, 40 % kaikista edustajista, tällä kannalla, tätä samaa aatetta edustaa myös ulkomailta jokaisessa maassa huomattava kansanosa, vieläpä niinkin huomattava, että se eräissä maissa on ottanut hallitusohjat käteensä. Sellainen puolue, sosialistinen puolue, olkoon se kommunistinen tai sosialidemokraattinen, on myös olemassa Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa, on olemassa jokaisessa maassa, ja eräissä maissa se on, kuten mainitsin, ottanut hallitusohjat käsiinsä. Ei missään muualla ole tullut kysymykseenkään se, että ryhdyttäisiin laista välittämättä käyttämään sortotoimenpiteitä näitä puolueita vastaan, ja minä luulen, ettei kenenkään päähän voi edes palkähtääkään, että jossain tällaisessa kansanvaltaisessa maassa esitettäisiin, että huolimatta siitä, mitä sanoo perustuslaki, mitä sanovat lait, ryhdyttäisiin tällaisten järjestöjen toimintavapautta rajoittamaan ainoastaan sillä perusteella, että ne toimivat nykyisen yhteiskunnan hävittämiseksi. Sisäasianministeri haluaa tehdä tiettäväksi, että ei edes niitä keinoja, jotka laissa on myönnetty, ei siis edes laillisia keinoja käyttämällä voitaisi pyrkiä siihen päämäärään, joka on molemmille sosialistisille puolueille yhteinen. Hän tahtoo tehdä tiettäväksi, että sen suunnitelman toteuttamiseksi ei tule kysymykseen kuin ainoastaan laittomia keinoja. Tämä on se ydin kohta ja pääkohta sisäministerin puheessa ja se on todellakin sellainen, josta sisäministerille on annettava tunnustus. Aivan samaa tukee myöskin pääministeri lausunnossaan, jossa hän mainitsi, että niille puolueille, jotka työskentelevät yhteiskunnan hävittämiseksi, ei ole annettava käyttää edes laillisia muotoja, laillisia keinoja tähän päämäärään pyrkimiseksi. Pääministeri nim. koetti koko lausunnossaan todistaa, miksi on käytävä niiden oikeuksien kimppuun, jotka laissa on kaikille Suomen kansalaisille myönnetty. Hän ei sanallakaan koettanut osoittaa, että niissä tapauksissa, jotka on esitetty välikysymyksessä, olisi menetelty lain mukaan, vaan hän päinvastoin koetti osoittaa, minkätähden on laki syrjäytettävä sellaisissa tapauksissa, joista välikysymyksessä on mainittuna. Minä haluan sen johdosta muistuttaa mieleen, että kerran

on todellakin tässä maassa menetelty sillä tavalla, ja kun sen jälkeen maamme ohjaksiin tuli toinen hallitus, niin se hallitus erotessaan sai erikoisen tunnustuksen tasavallan presidentiltä siitä toiminnasta, jota se oli hallituksessa ollessaan soveltanut. Presidentti nim. mainitsi, että kysymyksessäoleva hallitus — se oli virkamieshallitus — oli hallituksessa ollessaan koettanut suojella yhteiskuntaa, itse lain rajoissa pysyen. Tällainen lausunto, että mainittiin hallituksen itse pysyneen lain rajoissa, herätti silloin hyvin suurta huomiota. Sitähän koetettiin sanomalehdissä silloin selittää. Sitä silloin pidettiin omituisena ja mahdottomana, mutta sekä sisäministerin että pääministerin täällä antamat lausunnot ovat osoittaneet, että asianlaita todella on sellainen, että sellaista mainesanaa, jonka presidentti antoi virkamieshallitukselle, ei voida joka tapauksessa käyttää eikä myöskään esim. nykyiseen hallitukseen nähden.

Minä jo mainitsin, että sisäministerille on annettava tunnustus siitä lausunnosta, jonka hän puheensa loppuosassa esitti. Minä olen ollut tilaisuudessa puhumaan näistä sortotoimenpiteistä varsinkin ammattillisia järjestöjä vastaan ulkomailta useissakin eri tilaisuuksissa, ja silloin on aina ihmetelty, mitenkä voidaan tällaisissa sortotoimenpiteissä sivuuttaa suoranaisesti lain määräykset. Minulta on myös pyydetty ulkomailta selostusta näistä ammattijärjestöjen vainoista — se on nim. siellä herättänyt huomiota — ja olen ollut tilaisuudessa kokoamaan aineistoa, mutta on tähän asti puuttunut varmaa todistetta siitä, että hallitus todella koettaa syrjäyttää lain määräykset käymällä ammattijärjestöjen kimppuun. Mutta tähän nähden on nyt herra sisäministeri tullut avuksi. Voimme siteerata hänen lausuntoaan sanasta sanaan ja sen perusteella osoittaa, että täällä todellakin eletään sellaisessa oikeusvaltiossa, jossa lakimääräykset eivät merkitse mitään, että täällä on sellainen tilanne jollainen on silloin, kun sanotaan, että „sodassa lait vaikenevat”. On todellakin tullut sellainen tilanne täällä molempien ajatuskantojen välillä, porvarillisen ja sosialistisen ajatuskannan välillä, että tässä taistelussa, kuten hallituksen taholta on ilmoitettu, Suomen laki vaikenee. Tämä on varsin huomattava tulos, mikä

tästä välikysymyksestä on saatu aikaan. Itse esilläoleva kysymys on tavallaan nyt muuttunut toiseksi. Ei ole enää vain kysymys siitä, onko hyväksyttävä vaiko tuomittava ne erinäiset yhdistymisvapauden loukkaukset, joista on mainittuna välikysymyksessä. Kysymys on tullut jo suuremmaksi, nim. nyt on kysymys siitä, onko sallittava syrjäyttää laki ja lain määräämät turvallisuudet ja vapaudet, silloin kun on kysymyksessä käydä sellaisen ajatuskannan kimppuun, jota hallitus ei hyväksy. Tämä kysymys on sellainen kysymys, että jokainen, joka haluaa olla kansanvallan kannalla, ei missään tapauksessa voi mennä antamaan hallitukselle luottamusta, vaan on jokaisen kansanvaltaisen puolueen ehdottomasti tällaisessa tapauksessa mainittava, että näin pitkälle he eivät missään tapauksessa mene yhteiskunnallisessa taistelussa, vaan että he käsittelevät sen olevan sellaista sotaa, jossa lait eivät vaiken. Kun sentähden eduskunnan keskustapuolueet ottavat kannan tähän välikysymykseen nähden, niin on heidän pidettävä mielessään sitä, että hyväksymällä sisäministerin vastauksen he samalla myöskin hyväksyvät sen katsantokannan, joka on ollut esitettynä hänen puheensa lopussa ja joka juuri tiesi sen, että täällä yhteiskunnallisessa taistelussa pantaisiin lait vaikenemaan. On tietysti mielenkiintoista nähdä, miten keskustapuolueet tulevat tähän kysymykseen suhtautumaan.

Mitä taas itse tähän asiaan tulee, joka välikysymyksessä on esitettynä, niin mielestäni on aivan riittävästi osoitettu olevan syytä välikysymyksen tekoon ja sitäpaitsi myöskin, että on olemassa erilaisia tietoja niistä tapauksista, joista välikysymyksessä on mainittuna. Erilaisia tietoja on annettu hallituksen esityksessä ja erilaisia tietoja välikysymyksen tekijäin puolelta, jotka tiedot myöskin on vahvistettu asianomaisten viranomaisten päätöksistä otetuilla otteilla. On siis olemassa aivan riittävästi syytä, että tämä kysymys lähetetään perustuslakivaliokuntaan. Minäkin sentähden yhdyin ed. Aallon tekemään ehdotukseen, että kysymys lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Rosenberg: Edellinen puhuja ihmetteli pääministerin lausunnon sisältöä

ja ihmetteli myöskin sitä, mitä jollekin ulkomailla esiintyvälle pääministerille tapahtuisi siinä tapauksessa, jos hän ryhtyisi vastaamaan jossakin ulkomaaisessa parlamentissa samalla tavalla kuin pääministeri vastasi tänään täällä. Ja ihmeteltävää siinä kyllä onkin. Mutta minä puolestani kyllä ihmettelen jonkun verran sentään vielä enemmän sisäministerin esiintymistä asiassa. Sillä luulen, että tuskin sentään missään parlamentissa on koskaan sisäministeri esiintynyt niin heikosti kuin täällä. Joka ainoa esimerkki, missä hän koetti todistaa, että viranomaiset olivat menetelleet oikein, osoitettiin täällä olevan väärän, osoitettiin, että hänen viranomaisilta saamansa todisteet eivät olleet totuudenmukaisia. Jos tämä tapahtuisi jossakin ulkomaan parlamentissa, joutuisi sisäministeri varmaankin hyvin vaikeaan asemaan. Ei ainakaan voisi olla sellaisessa asemassa kuin ministeri on täällä, missä hän hetken istuu pöydän takana ja sitten puikkelehtii pois. Sellaista tuskin missään muualla tapahtuisi. Muuten oli ikävä juttu, että ed. Aalto heti ensimmäisessä puheenvuorossa niin pahasti tätä sisäministeriä kolhi vastauksessaan ja osoitti kaikki hänen todistuksensa olevan epätohtuudenmukaisia. Seuraus oli siitä, että sisäministeri ei enää jäänyt tänne eikä vastannut enää yhtään sanaa. Ja se oli hyvin ikävää senkin johdosta, että olisi eräitä toisenlaisiakin kysymyksiä tehtävä täällä sisäministerille. Asia on nimittäin niin, että minä olen tullut huomaamaan, että viranomaiset eivät ainoastaan toimeenpane näitä negatiivisia toimenpiteitä, jotka sisäministeriön antama kiertokirje edellyttää, vaan yrittävät jotakin positiivistakin. Ja juuri tässä suhteessa olisi myös mielenkiintoista saada tietää mitenkä hallitus suhtautuu näihin positiivisiin otteihin, kuinka suuren hyödyn hallitus luulee siitä tulevan, ja aikooko hallitus nyt ottaa myös ensi vuoden tuloarvioon tulevat tulot näistä erinäisten virkanyrkkiä tai virkamiesten tekemistä otteista. Kempeleen esimerkki täällä jo mainittiin. Siellä on siis nimismies jo ryhtynyt toimenpiteisiin vuokratukseen työväentalon erinäisille sirkusseurueille y. m. ja tästäkin puolesta olisi kai jotain saatava tietää, onko hallitus antanut kiertokirjeessään määräyksiä näistä, kuinka suureksi on hallitus arvioinut

nämä tulot näistä huoneenvuokrauksista. Sillä tätä ei ole ainoastaan Kempeleellä tapahtunut, kyllä sitä on tapahtunut muuallakin ja luultavaa on, että sitä tulee tapahtumaan yhä enemmän sitä mukaa kuin hallitus nyt takavarikoi näitä työväentaloja ja nimismiehet pääsevät selville, mitä hallitus oikeastaan tahtoo. Sillä toistaiseksi ei kaikilla nimismiehillä se vielä ole oikein selvillä. Minä en usko, että, niinkuin täällä on sanottu, tämä sisäministerin kiertokirje olisi jossakin suhteessa epäselvä. Ei suinkaan, mutta epäselvyyttä on virkamiehissä ja nimismiehissä itsessään. He ovat nimittäin tottuneet vanhaan lakiin ja tahtovat sitä seurata, eivätkä ollenkaan käsitä, että hallitus on laatinut uuden hallitusmuodon, jota nyt pitää seurata ja he joutuvat tässä ristiriitaan vanhojen tottumuksiensa kanssa, jonka tähden he eivät osaa heti panna kaikkea käytäntöön.

Sitten on eräs toinen esimerkki, joka todistaa, että siellä hallituksen kiertokirjeessä on muutenkin positiivista ajatusta kuin ainoastaan tällainen työväentalojen avulla tapahtuva tienesti. Vaasan läänin maaherra esimerkiksi käski eräänä kauniina päivänä Vaasan työväenyhdistyksen puheenjohtajan ja taloudenhoitajan luokseen ja kun he olivat saapuneet sinne, niin alkaa hän tiukata heiltä, minkälaisia järjestöjä tässä työväentalossa asuu ja minkälaisia kokouksia siellä pidetään ja senjälkeen, kun tästä oli saanut jonkunlaisen selvyyden, niin kysäsee, että teiltähän on myös eräs uskonnollinen laikko käynyt huonetta vuokraamassa, mutta eivät ole saaneet. Onko se totta? Hänelle sanottiin: Tottahan se on, sillä työväentalo on niin ylösotettu, että on pakko kokonainen vuosi ennen ilmoittaa, jos haluaa sitä vuokrata. Senjälkeen se arvotaan kullekin ja joka iltä ja joka päivä on siis tarkasti edeltäpäin otettu lukuun, niin ettei sitä voida enää antaa enempää uskonlahkolaisille kuin muillekaan, vuokralle. Tämä maaherra ei kuitenkaan tyydy tähän, vaan hän antoi ymmärtää, että siinä tapauksessa, jollei taloa hänen uskonlahkolaisilleen myönnetä tuota kokousta varten, niin hän tulkitsee silloin tätä sisäministerin kiertokirjetä sillä tavalla kuin hän katsoo tilanteen vaativan. Työväenyhdistyksen miehet tiesivät vallan hyvin, mitä tämä

tarkoittaa. Se tarkoitti nimittäin sitä, että hän siinä tapauksessa selittää yksinkertaisesti työväenyhdistyksen kommunistiseksi jolloin toiminta lakkautetaan, mutta jos annetaan uskonlahkolaisten tulla sinne saarnaamaan, niin se ei olekaan kommunistinen. Tämän mukaisesti työväen luottamusmiehet peläten, että hekin joutuvat kommunistisina kiinni, päättivät antaa yhden illan. Päättivät sen ottaa eräältä ammattiosastolta, ja antaa sen tälle uskonlahkolle. Mutta asiat eivät vielääkään olleet hyvin. Seuraavana päivänä maaherrä käski heidät uudestaan luokseen, oli hyvin vihainen ja sanoi, että on todellakin kummallista se, että työväenyhdistyksen osastot saavat toimia rajattomasti ympäri vuoden ja eikä tälle uskonlahkolle riitä kuin 2 tuntia. Sille on ehdottomasti annettava enemmän. Työläiset sanoivat, että ei tällä kertaa ainakaan sovi. Se voi tulla uudella pyynnöllä. Sisäministerin kiertokirjeeseen sisältyy myös siis se, että näihin työväenjärjestöihin on valettava jotain uutta uskoa, tietysti vastapainoksi kommunismille. Tämä on hyvin viisas ote minusta, ja sentähden minä toivoisin, että jos nyt hallitus ei ole oikein selvillä tästä, niin maaherra kutsuttaisiin tänne järjestämään myös tätä puolta asiasta. Sillä eihän ole yhteiskuntaa säilyttävillä aineksilla oikeus ainoastaan repiä alas, vaan myös rakentaa jotain uutta tilalle.

Samanlaisia esimerkkejä olisi muitakin. Samassa Vaasan läänissä on maaherra myöskin havainnut, etteivät kominterniin kuulu ainoastaan kaikki ne työväenjärjestöt, mitä pääministeri täällä tänään esiteli, työväen urheilujärjestöt y. m., vaan sinne kuuluvat myös näyttämöt, etenkin maaseudulla toimivat työnväennäyttämöt. Sen johdosta onkin maaherra antanut määräyksen nimismiehille lakkauttaa näyttämöitten toiminta, ja kun sen jälkeen on pyydetty lupaa juhlien pitoon niin on yksinkertaisesti sanottu, että lupaa ei voida antaa, sillä näyttämöt ovat myöskin tuomitut lakkautettaviksi Turun hovioikeuden päätöksen perusteella. Ja miksikä ei, yhtä hyvin on luultavaa, että työväen näyttämöt voivat harjoittaa kommunismia, kuin joku urheilujärjestökin, sillä siellä näyttämöllä vielä jonkun verran saarnataan, mutta minä en ole kuullut että kuu-

laa työntäessä ja keihästä heittäessä voitaisiin saarnata. Tässä Vaasan läänin maaherran toimenpiteessä on mielestäni enemmän järkeä kuin niitten maaherrojen, jotka ovat urheilujärjestöjä estäneet toimimasta. Mitä sitten tulee pääministerin puheeseen, niin siinä on eräs kohta, joka painui minun mieleeni erikoisesti. Hän pyytää meiltä lupaa saada kutsua meitä kommunistisiksi edustajiksi. Tämä minusta tuli liian myöhään pääministeriltä, sillä tässä aikaisemmin keuhkolla on samainen pääministeri lähettänyt ulkomaille ranskankielisen kirjeen, missä hän kertoo m. m., minkälaisia puolueita tässä maassa on sekä että täällä on myös kommunistinen puolue ja sen johtajina on m. m. allekirjoittanut. Minusta tuntuu, että asia käy aivan väärässä järjestyksessä. Ensin nimittää puolueen johtajiksi ja jälkeenpäin kysyy saako hän nimittää. Tietysti hän saa, kun kerran on nimittänyt, sehän olisi allekirjoittaneelta jo hallituksen halventamista, ellei tunnustaisi pääministerin nimitystä, jonka hän on jo ehtinyt ulkomaillekin ilmoittaa.

Sitten mitä nyt tulee itse asiaan, niin täytyy todellakin yhtyä edelliseen puhujan siinä, että pääministerin vastaus tosiaankin oli hyvin heikko, niin heikko, että tuskin tässä maassa missään asiassa on niin heikkoa vastausta annettu. Uskoni oli, että sen jälkeen kuin sisäministeri oli täydellisesti nujerrettu, pääministeri josakin kohdin puolustaisi häntä mitä esim. niihin todisteihin tulee. Päinvastoin pääministeri käytti tavallista silmänkääntötempppuaan ja arvattavasti hyvin hyvällä menestyksellä, sen saamme kyllä äänestyksessä nähdä. Hän koetti selittää, että tässä nyt muka oli kysymyksessä se, minkä hän sanoi kommunistiseksi liikkeeksi ja muuta sellaista. Sitä mikä oli pääasia, nimittäin että hallitus todellakin olisi ryhtynyt sellaisiin toimenpiteisiin, jotka ovat ulkopuolella lain rajojen, sitä hän ei ollenkaan ryhtynyt selittämään, päinvastoin voidaan sanoa, että hän asettui kannattamaan ja vielä selvemmin kuin mitä sisäministeri oli esittänyt, näytti, että se on hallituksessa vallitseva suunta. Tavallaan täytyy sanoa, että tässä maassa on tällä hetkellä kaksi hallitusmuotoa. Toinen on se, joka muodollisesti on voimassa ja joka on niinsanoakseni ulospäin; toinen on se, jota hallitus noudattaa todellisuudessa asialli-

sesti, vaikka se ei tahdo sitä oikein tunnustaa suoraan, ja tämän toisen hallitusmuodon otsikkona — sillä se on jo kirjoitettuakin — sen otsikkona on sisäministerin kiertokirje 4 päivästä heinäkuuta. Tätä toista hallitusmuotoa sitä eivät kaikki virkamiehet seuraa, ja sikäli kuin eivät seuraa, niin hallitus pakottaa heidät siihen. On moniaita paikkoja Suomessa, missä eivät nimismiehet ole vielä ryhtyneet tämän kiertokirjeen vaatimiin toimenpiteisiin syystä, niinkuin jo sanoin, että ne eivät ole tämän hallitusmuodon ja muun lain puitteissa toteutettavissa, ja sentähden ovat empineet jonkun verran, mutta jonkin ajan kuluttua kun ohrana on käynyt asiaa tarkastamassa ja kun mahdollisesti on vielä ollut joku näyttämö toimesta, mahdollisesti joku vaalikokous pidetty, mahdollisesti joku urheiluseura toiminnassa, niin heti sen jälkeen on maaherralta tullut painostus, että se on heti lopetettava.

Täällä on jo sitovasti todistettu muuten, että kaikki ne esimerkit, mitä on mainittu, ovat omiaan osoittamaan, että todellakin näin on asianlaita. Minusta oikeastaan se, että useat puhujat ovat tahtoneet lähteä siltä kannalta, että hallitus olisi jonkunverran erehtynyt tai että se nyt vain tällä hetkellä on ottanut tällaisen otteen, ei ole oikein. Minusta päinvastoin hallituksen ote on aivan johdonmukainen, johdonmukainen kaikkiin niihin toimenpiteisiin, mihi tässä maassa on ryhtytty toimeenpannakseen täydellisen fascismin. On selvää, että se hallitusmuoto, joka on meillä vallassa, ei enää vastaa todellista tilannetta. Valta on täydellisesti porvariston käsissä ja nojaa suojeluskuntiin, ja näin ollen kun taloudellinen rappio vaatii pääoman vapaata toimintaa, vaatii se myöskin, että pääoma saadakseen tarpeellisen suuren voiton saa painaa työväen elintasoja alas, ettei työväki voisi taistellen nostaa palkkatasoa. Kun hallitusmuoto vielä tälle asettaa esteitä, niin täytyi käyttää niitä keinoja, joita on tarjona, ja tältä pohjalta syntyikin juuri tuo uusi hallitusmuoto. Kun tälle täytyi saada jonkunlainen laillisuuden leima, niin silloin syntyi n. s. suuri kommunisti-juttu. Jokainen joka on viitsinyt vähänkin tutustua siihen todistusaineistoon mikä siinä kertyi, on havainnut, että se oli niin heikko, ettei sen heikompaa se voisi olla. Ja lopullisen

tuomionkin perustelu päättyi ainoastaan niihin päätöksiin, mistä jo aikaisemmin oli tuomio annettu. Niistä todistuksista, joista porvarilliset sanomalehdet olivat suurusuisesti kertoneet, ei löytynyt jälkeäkään, kun asia tuli hovioikeuteen. Ja esimerkkinä siitä, että se todistusaineisto, mikä luultiin saatavan silloin, kun kaikki nuo vangitsemiset ja kotitarkastukset, kaikki tuo koneisto pantiin käyntiin, todellakin hupeni näin vähään, on se että henkilö, joka kaiken tämän johti, aikanaan lähti pois. Hän arveli kai, ettei hän voi sitä lähepeää kantaa mikä kaikesta tästä kertyy. Mutta sitäkään hänen ei kuitenkaan olisi tarvinnut tehdä, sillä joka tapauksessa Turun hovioikeus kuitenkin tuomitsi. Ei siihen olisi tarvittu niin suurta aineistoa. Tuomio oli jo edeltäpäin määrätty. Tuomio oli tarpeen vaatima tämän maan taloudellisen tilanteen ja suurporvariston etuoikeuksien tähden ja sitä se myös tuli käyttämään. Tämän tuomion seurauksena ovat kaikki ne toimenpiteet, johon hallitus on ryhtynyt ja joiden tarkoituksena on nujertaa työväenliike. Se on siis johdonmukaista ja nyt ollaankin tosiasiaa siinä, että lait on pantu vaikenemaan. Vastakkain on kaksi luokkaa: työväenluokka ja pääomanomistajainluokka ja nämä taistelevat keskenään ja taistelu ilmenee tällä kertaa tällä tavalla. Pääoman edut joutuvat jonkun verran vaaraan, niin kauan kuin meillä nykyisin voimassaolevia lakeja seurataan. Sentakia on täytynyt pääomaa omistavan luokan astua lain rajain ulkopuolelle, ja olen varma, että se siinä myös tulee pysymään. Toinen asia on se, kuinka kauan. On varma, että itse asian pohjalle, millä tätä taistelua käydään, sille ei nykyinen hallitus eikä mikään hallitus voi mitään. Taloudellisia lakeja ei mitenkään voi hallita, niitä hallitus ei voi miksikään muuttaa, käyttäkööt he väkivaltaa ja sitähän he tulevat käyttämään paljon suuremmassa määrässä kuin nyt. Mutta tämä väkivalta ei muuta taloudellisia lakeja miksikään. Se ei lopeta sitä kapitalistista rappiota, mihin nyt olemme joutuneet. Se yhä edelleen vaikuttaa ja vaikuttaa määrättyllä tavalla ja sen lopullinen tulos on se, että työtätekevät joukot kuitenkin lopulta ottavat kaiken talouden käsiinsä ja järjestävät kaiken uudelleen, kaikesta väkivallasta huolimatta.

Ed. J. F. Aalto: Minun pitänee herra pääministerille ensiksi muutamalla sanalla

vastata niistä hänen tavallaan ansiottomasta arvoni kohottamisesta Jyväskylässä vuonna 1917 marraskuun lakon aikana sattuneista teoista, joita tapauksia hän tarkoitti. Huolimatta siitä, etten minä nyt tahtoisi kaikkea sitä ansiota itselleni ottaa, koska en ole sitä ansainnut, mitä herra pääministeri tahtoi minulle antaa, en minä kuitenkaan nyt ryhdy väittelemään niitten johdosta enkä selittelemään sitä, kuinka suuri osuus minulla näissä tapahtumissa oli. Minä ensiksi mainitsen vain lyhyesti, että eiköhän sitä aina kunakin aikana pidä niiden, jotka järjestyksestä ovat vastuussa, pitää kurissa sellaisia, jotka tavataan rikoksellisesta teosta. Eikö pääministeri sitä tiedä? Jyväskylässä tavattiin silloin eräitä huomattavia porvareita tällaisessa, m. m. tämä tunnettu rikkuriarmeijan päällikkö Martti Pihkala heilui brovninki kädessä Jyväskylän puhelinlaitoksen pihamaalla ja antoi aseita toisillekin, nimittäin Jyväskylän kaupungin viskaalille, ja koetti hän järjestää aseellista hyökkäystä. Ja kun hän tällaista epäjärjestystä jo sai aikaan ja uhkasi brovningilla ihmisiä, täytyi tällainen tavallinen pahantekijänä pistää putkaan. Minä arvelen, että herra pääministeri olisi tehnyt samalla tavalla. Ja silloin Jyväskylässä oli järjestyksestä vastuussa n. s. vallankumousneuvosto, joka oli hyvässä yhteisymmärryksessä Jyväskylän poliisimestarin Sepän kanssa sopinut asiasta, niin ettei siinä erikoisempaa ollut. Mutta vaikkapa nyt asia katsottaisiin olevan niinkin, että Jyväskylässä silloin työväen puolelta meneteltiin laittomasti ja mahtoi sitä siinä vähän ollakin, sillä sitä nyt tuli syrjäytettyä vähän toisilta valtaa, niin ei suinkaan sittenkään vaikka meidän toimintaamme Jyväskylässä pidetään ainakin josain määrin lain ylittämisenä, voida sillä perusteella puolustaa toisia laittomuuksia. Pääministerin puheesta sain sen käsityksen, että hän tahtoo sanoa, että koska kerran Jyväskylän vallankumousneuvosto loukkasi lakia, niin on Suomen nykyisellä hallituksella ja virkamiehillä sen perusteella oikeus menellä samoin, ja että ne henkilöt tai siihen puolueeseen kuuluvat, jotka silloin valtaa hetkellisesti käyttelivät, eivät olisi oikeutetut millään tavalla mainitsemaan mistään törkeimmistä rikoksista. Ja sitten minä erikoisesti pyydän herra pääministerille mainita, että emmeköhän me molemmat ole vähän samanlaisiin rikoksiin syyllisiä ja pääministeri vielä vähän suuremmassa määrässä

kuin minä. Jos minä olen yksityisenä henkilönä osallistunut vuoden 1917 marraskuun suurlakon aikana laittomuuksiin niin herra pääministeri on vähän jälkeinpäin osallistunut vielä suurempiin laittomuuksiin hommatessaan kuningasta tähän maahan. (Ed. Itkonen: Ja kannattaessaan „me vaadimme”-ohjelmaa täällä eduskunnassa.) Niin, joutuui samaan rikokseen meidän kanssamme siinä. Lisäksi voin eduksen mainita sen, että minä olen näistä marraskuun suurlakko-aikana sattuneista teoista kärsinyt rangaistuksen, istunut linnassa 8 ja puoli kuukautta, mutta herra pääministeri ei ole pahojen tekojensa johdosta kärsinyt yhtään tuntia. (Ed. Itkonen: Eikä ole pääministeri saanut amnestiaa edes. — Puhemies koputtaa: Kehoitin puhujaa järjestykseen.) Minä pyydän pääministeriä, joka katsoi tarpeelliseksi yksityiskohtaisesti puuttua minun toimiini, kysymään itseltänsä, kumpi meistä suurin syyllinen on, tai onko hän nyt oikea mies kivellä minua enempi kuin muitakaan tällaisista laittomista teoista heittämään.

Sitten minä lopuksi tämän asian yhteydessä pyydän huomauttaa, että ei minun käsitykseni mukaan tällä asialla ollut mitään yhteyttä tämän välikysymyksen kanssa. Yhtä vähän oli herra pääministerin pitkillä selostuksilla yhteyttä asian kanssa, mitä hän muista puolista esitti. Minusta tuntuukin, että tällaiset vanhojen juttujen lukemiset ja kommunistisen internatsionaalin samoin kuin kommunistisen nuorisointernatsionaalin pöytäkirjojen lukeminen ei millään tavalla kosketellut välikysymyksessä esitetyjä asioita. Tällaiset asiat ovat erinomaisia tuoda esille esim. Uuden Suomen Vaali-Matin kirjoituksissa, mutta eivät ne pääministerin puheeksi minun mielestäni ole kaikkein arvokkaimpia.

Edelleen minä pyydän mainita vielä siitä, että herra pääministeri sekoitti yhteen nämä kommunistisen nuorisointernatsionaalin pöytäkirjat ja päätökset m. m. nyt vietettävän valistusviikon kanssa, nim. ammatillisen, raittius- ja kirjallisuusviikon kanssa. Minusta tuntuu kovin merkilliseltä, että tällainen kirjallisuusmies ja henkilö, joka on joutunut muilla aloilla harrastamaan sivistystyötä, pitää kirjallisuuden levitystä sellaisena, että hän katsoo olevan syytä siihen viitata ja pitää sitä pahana. En ymmärrä myöskään sitä, mitä pahaa on siinä, että tehdään propagandaa raittiusasian hyväksi ja

kieltolain puolesta ja edelleen on vaikeata käsittää, mitä pahaa on siinä, jos tehdään työtä ammatillisen liikkeen hyväksi. Itse herra pääministerikin myönsi, että ammattijärjestöllä ja ammatillisella liikkeellä sinänsä on oikeuksia ja että sillä on kansainvälistäkin kantavuutta, mutta kuitenkin hän tahtoo antaa lausunnossaan toisaalta sen leiman, että sekin olisi jotain rikollista, kun tehdään valistustyötä työväen keskuudessa ammatillisen järjestäytymisen hyväksi. Muuten mitä edelleen tulee näihin kertomuksiin, joita herra pääministeri luki kommunistisen internatsionaalin pöytäkirjoista ja sanomalehtileikkeleistä, täytyy sanoa, että on ihmeellistä, kun hän katsoi voivansa sovitaa nämä asiat sellaisiin järjestöihin, jotka eivät ole missään tekemisissä kommunistisen internatsionalin kanssa, yhtä vähän nuorisointernatsionaalin kuin varsinaisen kommunistisen internatsionaalin kanssa. Jos kommunistinen internatsionaali antaa jonkunlaisia julistuksia ja vaikkapa se lähettäisi niitä vieläkin useammille järjestöille, kuin se on tehnyt, niin ei suinkaan näitä järjestöjä voida leimata rikollisiksi sentakia, että niitä kehoitetaan jotakin tekemään, jos ei voida osoittaa, että ne ovat noudattaneet kommunistisen internatsionaalin ohjeita. Ja ainakaan ne järjestöt, joita välikysymyksessä esimerkkeinä mainittiin, eivät ole noudattaneet kommunistisen internatsionaalin ohjeita eivätkä millään tavalla sekaantuneet poliittiseen toimintaan. Ja se seikka, että kommunistinen internatsionaali on kehoittanut tekemään agitationityötä sotaa vastaan ja rauhan puolesta ja että se on kehoittanut näin menettelemään ammatillisiakin järjestöjä, ei sekään mitään todista ammatillisia järjestöjä vastaan. Minä voin herra pääministerin tietovarastoa lisätä mainitsemalla, että myöskin Amsterdamin ammatillinen internatsionaali on kehoittanut samanlaisia kokouksia pitämään sodan vastustamiseksi ja samoin on tehnyt Sosialistinen Työväen-Internatsionaali, joka on muodostettu kaikista länsimaiden sosialistisista puolueista ja johon kuuluu jäsenenä Suomenkin sosialidemokraattinen puolue. Siinä kehoituksessa ei siis sinänsä mitään pahaa ole, mutta herra pääministeri näyttää olevan sitä mieltä, että nämä kommunistisen internatsionaalin julistukset ja kaikenlaiset joittenkin järjestöjen salaiset ja julkiset kierto kirjeet sopivat valtiaksi kaikkiin kysymyksiin. Hän pitää näitä

kommunistisen internatsionaalin asiakirjoja ja Trotskin puheita yhtä pätevinä kaikkiin kysymyksiin kuin amerikkalainen pillerilääkäri Kidd, jonka samat pillerit sopivat hiustauteihin ja vatsakipuihin. Voisi lopuksi tämän internatsionaaliasian yhteydessä oikeastaan huomauttaa Moskovin internatsionaalille, että se on paljon velkaa meidän nykyiselle pääministerille. Jos ne olisivat oikein asian ymmärtäneet, niin ne olisivat ainakin tarjonneet jonkunlaista summaa kommunistisen agitationityön teosta myöskin herra Ingmanille. Hän on sitä tehnyt varmaankin paljon pontevammalla ja tuloksia tuottavammalla tavalla kuin ne, jotka ovat sitä jollain tavalla salaa tehneet ja huonommalla menestyksellä, sillä niiden kautta se ei ole suinkaan niinkään laajalle levinnyt kuin se on herra pääministerin pitämien puheiden kautta tullut tunnetuksi. Minulla onkin muuten se käsitys, että itse herra pääministeri oli täysin selvillä siitä, että hänen puheensa ei asiaa koskettanut. Hänen tarkoituksensa todennäköisesti olikin näillä vanhoilla kommunistijutuillaan johdattaa eduskunnan huomio pois asiasta. Hän huomasi, kuinka sisäministeri oli hermostunut, ja käsitti että sisäministeri ei kykene vastamaan asiaan, ja siitä syystä hän katsoi asiakseen auttaa ministeritoveriansa. Minä toivoisin, ettei tämä pääministerin harhaanjohtatuspuhe kuitenkaan saanut eduskunnan huomiota asiasta pois vedetyksi ja omalta osaltani pyydän sitä auttaa vielä kehoittamalla herra pääministeriä, koska sisäministeri ei ole paikalla, vastaamaan niihin kysymyksiin vielä uudelleen ja koettamaan todistaa, kumpi meistä puhuu totuudenvastaista, minäkö vai sisäministeri. Minä ensimmäisessä lausunnossani väitin, että sisäministerin kaikki väitteet olivat totuudenvastaisia. Hän itse ei ole niihin vastannut eikä ole pääministerikään hänen puolestaan esiintynyt.

Lisäksi minä pyydän esittää eräitä muita seikkoja osoittaakseni, että todellakin on mielivaltaa harjoitettu erittäin huomattavassa määrässä ja sillä tavalla, että siihen on aihetta eduskunnan perusteellisemmin puuttua. Kun herra pääministerikin tahtoi väittää, että ei olisi harjoitettu mielivaltaa, että olisi vain kohdistettu tällaisia kurissapitotoimenpiteitä muka niihin, jotka ovat lakia rikkoneet, niin pyydän esit-

tää vielä pari kolme uutta esimerkkiä, jotka mielestäni osoittavat, että mielivaltaa ja julmuutta on harjoitettu aivan hämmästyttävässä määrässä. Minulla on muutamia asiakirjoja, jotka puhuvat kutakuinkin selvää kieltä. Minä pyydän ensiksi mainita että meidän maassamme on aina, milloin työväenlehtien taholta on joitakin arkoja kohtia kosketeltu, viranomaisen puolelta niihin puututtu ankaralla kädellä. Vähintään siitä on seurannut lehdille, jotka näitä ovat kertoneet, sakkoja, toisissa tapauksissa vankeusrangaistuksia. Ja kun näin on yleensä menetetty, niin voisi silloin olettaa että ainakin niiden lehtien kirjoitukset, jotka ovat hallitusviranomaisten silmissä pahimpaan maineeseen joutuneet, ovat kaikki tulleet rangaistuksen alaisiksi, jos ne eivät ole totta puhuneet tai jos ne eivät ole niin selvästi todistettavissa ettei uskalleta ryhtyä niitä vastaan juttuja nostamaan. On eräs merkillinen kysymys, joka on vielä selvittämättä, ja joka on julaisu Suomen Työmiehessä 18 päivänä huhtikuuta 1922, otsikolla „Rääkkäykset ohran komeroissa jatkuvat”. Kun herra pääministeri luki täällä hyvinkin pitkiä kertomuksia ja sanomalehtileikkeitä, pyydän minäkin vaivata eduskuntaa kuulemaan tämän kertomuksen, joka ei muuten ole kovin pitkä. (Tässä sanotaan: „Noin kaksi kuukautta sitten vangitsivat ohran miehet Suomussalmen piirijärjestäjän toveri Kalle Hiltusen, Kajaanissa pidettiin häntä vangittuna kuukauden päivät minkä jälkeen hänet siirrettiin Helsingin ohran komeroihin. Heti tänne saapumisensa jälkeen alottivat ohranat tavanmukaisen kuulustelunsa, kiskoen Hiltusen tukasta, niin että hän pötkertyi lattialle, jossa häntä potkittiin. Tämän jälkeen siirrettiin Hiltunen Fabianinkadun — — — — —

Puhemies koputtaen: Minun mielestäni tämä ei kuulu välikysymyksen yhteyteen.

Puhuja: Minun täytyy tietysti luopua tämän asiakirjan lukemisesta, kun herra puhemies on niin määrännyt. Mutta ehkä minä saisin esittää erään toisen asiakirjan, joka ainakin minun mielestäni kuuluu asiaan. Kun kysymys on siitä, onko harjoitettu mielivaltaa ja laittomuutta ja kun on väitetty, että niin ei ole menetetty, katsoisin minä

kohtuulliseksi että niitä saataisiin todistaa. Mielivaltaan ei minun ymmärtääkseni kuulu ainoastaan se, että työväenjärjestöjä häiritään ja niiden toimintaa estetään, vaan yhtä hyvin sellaiset tapaukset, jolloin ihmisiä on vankiloissa pidätettynä ollessaan pidetty sillä tavoin, mikä ei ole oikeudenmukaista missään tapauksessa. Siksi minä pyytäisin esittää sellaisen tapauksen, josta on tehty valitus eduskunnan oikeusasiamiehelle, ja josta kysymyksestä ei myöskään vielä ole lopullista selvitystä annettu. Tämä olisi muuten tarpeellista ja asiaankuuluvaa sentakia että eduskunta voisi tutustua näihin kysymyksiin. Kun minä päivittäin muutamien muiden, vasemmiston puolesta esiintyjin kanssa olen sitä mieltä, että ainakin osan porvarillistenkin edustajain pitäisi yhtyä kannattamaan tämän asian lähettämistä valiokuntaan — ja jos he ovat sitä mieltä että väärinkäytökset on saatava selville ja edes alkeellisinta oikeutta noudatettava, niin silloin heidän pitäisi yhtyä sitä valiokuntaan kannattamaan, ja siinä mielessä minä pyydän lukea täällä mainitsemiä valitusten eduskunnan oikeusasiamiehelle. Sen on tehnyt eräs Bernhard Wirtanen, joka on pidätetty ja pidetty vangittuna pitemmän aikaa, ja on ilmennyt, että hän on ollut aivan syyttömästi vangittuna väärin ilmiäntöjen perusteella, eikä hänelle ole annettu tilaisuutta nostaa kannetta väärää ilmiäntajaa vastaan. Tämän johdosta hän on tehnyt valituksen, joka kokonaisuudessaan kuuluu: „Koska eduskunnan oikeusasiamiehen 10 päivänä tammikuuta 1920 annetun johtosääntönsä 1 §:n mukaisesti tulee valvoa, että tuomarit ja muut virkamiehet noudattavat lakeja ja asetuksia sekä viranomaisille annettuja ohjesääntöjä kuin myöskin erityisesti ryhtyä toimenpiteisiin, milloin tuomari tai muu virkamies on loukannut yksityisen kansalaisen laillista oikeutta tai mennyt toimivaltaansa ulommaksi, pyydän kunnioittavimmin asianomaista toimenpidettä varten Teidän, Herra Eduskunnan Oikeusasiamies, tietoonne saattaa seuraavaa: Ollessani työssä superfosfaattitehtaalla minut pidätettiin — — — — —

Puhemies. (koputtaen): Minun mielestäni ei tämäkään ole missään yhteydessä välilyksymyksen kanssa, jossa kysytään hallitukselta, onko se ryhtynyt tai aikooko ryhtyä toimenpiteisiin palauttaakseen oikeuk-

siinsa ne työväenjärjestöt, joiden toimintavapauksia on loukattu, ja turvatakseen yhdistymis-, kokoontumis- ja lausuntovapauden vastaisuudessa.

Puhuja: Minun täytyy siis jättää tämäkin asiakirja lukematta. (Ed. Paasivuori: Pääministerin erikoisoikeus puhua lörpötyksiä.) Sen minä kuitenkin saanen mainita, että Hufvudstadsbladet-lehti, joka ei liene liiaksi suosiollinen työväenluokan jäsenille ja joka ei kai pienistä syistä puutu niihin väärinkäytöksiin, joita viranomaisten puolelta harjoitetaan työväenjärjestöjä ja jäseniä vastaan, on kuitenkin tämän vuoden tammikuun 1 päivänä julkaissut kirjoituksen, jossa todetaan, että m. m. tämantapaisia väärinkäytöksiä, joita yritin esittää, on lukuisasti sattunut, ja että mainituissa laitoksissa on henkilöitä, joihinkä ei voi luottaa. Lisäksi minun mielestäni kaipaisi tutkimusta eduskunnan puolelta m. m. tunnettu Väinö Kujalan juttu. Minä olisin siittäkin esittänyt asiakirjan ja todistuksia, mutta kun herra puhemies on parin kysymyksen esittämisen jo estänyt, minä arvelen, että tätäkään ei anneta esittää, niin minä en yritäkään siihen puuttua. Minä vain lopuksi mainitsen, että nämäkin kysymykset, joita yritin kosketella, ovat tutkimisen arvoisia. Mutta myöskin ne kysymykset, joidenka ei voida väittää olevan tämän asian ulkopuolella, joita välilyksymyksessäkin erikoisesti mainittiin, ovat sellaisia, joita ei ilman perinpohjaisempaa tutkimusta voisi päästää hautautumaan, jos kerran aiotaan jonkunlaista oikeutta ja laillisuutta tässä maassa ylläpitää. Siinä tapauksessa, jos hyväksytään se kanta, jonka herra pääministeri esitti, että kun kerran työväenkin taholta on joskus ylitetty lain kirjainta, ei silloin ole oikeutta hallitukselle muistutusta tehdä eikä viranomaisille, vaikkapa ne menisivät työväenjärjestöjen oikeuksien loukkauksissa kuinka pitkälle tahansa, niin silloin on turhaa puhua mistään laillisuudesta ja oikeudesta ja oikeusvaltiosta. Oikeusvaltion menettelytapoihin eivät tällaiset teot kuulu. Ja kun täällä on tullut niin perusteellisesti osoitetuksi, että on harjoitettu mitä törkeintä työväenjärjestöjen oikeuksien loukkausta, niin luulisi, että jo porvarillisenkin maailman kunniantunto vaatii tällaisten asioiden tutkimista. Siksi minä edelleenkin uskallan toivoa, että tämä kysymys todellakin joutuisi tutkittavaksi ja

että viimeinkin päästäisiin tällaisesta laittomuuden ja mielivallan tilasta.

Ed. Leino: Hallituksen on näyttänyt olleen tänä iltana kovin vaikea pysyä asiassa. Jo herra sisäministerin antama vastaus ei ollut liialla asiallisuudella pillattu, mutta erinomaisen saavutuksen tässä suhteessa sai meidän herra pääministeri. Hän koetti silmänkääntötempuilla saada eduskunnan huomion pois siitä pääasiasta johon koko välikysymys perustuu ja rakentuu. Välikysymys alkaa siitä, että perustuslaillisia oikeuksia on tässä maassa loukattu, ja se päättyy myöskin näitä asioita koskeviin kysymysponsiin. Jos täällä jotakin asiallista tahdotaan vastata, olisi luonnollista, että vastaus olisi kohdistunut näihin kysymyksiin eikä siihen, että täällä herra pääministeri hallituksen puolesta ryhtyi selittelemään, että me välikysymysentekijät olisimme kenties tankoitukSELLISEsti tahtoneet avustaa kommunisteja näiden rikokSELLISissa toimissa. Minä en olisi uskonut, että meitä vastaan oli tällainen syytös heitetty, sillä pitäisi herra pääministerinkin tietää, että sosialidemokraattien kanta on ollut verrattain selvä tässä asiassa, ja se on se, — minun täytyy se kerran vielä sanoa — että jos joku, olkoon kuka tahansa, tekee rikoksen, joka voidaan todistaa, niin rangaistakoon. Mutta täytyy samalla ottaa huomioon, että rikoslain alaisia ovat kaikki tämän maan kansalaiset, eikä ainoastaan vain jokin osa, ja senvuoksi me vaadimme, että lakia sovelletaan samalla tavalla kaikkiin tämän maan kansalaisiin. Ken rikkoo, häntä rangaistakoon kohtuullisesti lain mukaan. Me emme, me välikysymyksen allekirjoittajat, ole siis tahtoneet lähteä välikysymyksellämme ajamaan mitään sellaista kantaa, joka tahtois avustaa jonkun ryhmäkunnan rikollisia edesottamisia. Niistä me emme ole puhuneet yhdelläkään ainoalla sanalla; mutta mitä me olemme puhuneet, se on sitä, että myös siinäkin tapauksessa, että joku tai jotkut yhdessä tekevät jonkin rikoksen, se ei suinkaan edellytä sitä, että ne viranomaiset, joitten on valvottava, että rikokSELLiset joutuvat rangaistukseen, saisivat tässä ottaa toimintaohjeekseen jonkun muun kuin lain selvän kirjaimen ja määräyksen. Päinvastoin pitää viranomaisten tässäkin tapauksessa noudattaa lakia eikä ruveta itse määrittelemään itselleen joitakin

toimintaohjeita, joihin se ei ole millään muotoa oikeutettu. On huomattava, että rikoksia rangaistaessakin ja tutkittaessa on meidän laissamme selvät määräykset, miten missäkin tapauksessa on meneteltävä. Ei kukaan minun nähdäkseni saa niistä poiketa. Kyllä ne ovat sellaisia alkeellisia kansalaisoikeuksia, joita ilman ei missään järjestetyssä yhteiskunnassa voida olla ja elää, ilman ettei seurauksena ole sellainen tilanne, joka olisi suoranainen kauhistus henkilölle, joka tahtoo rauhassa elää ja rakentaa yhteiskunnassa.

Minun täytyy sanoa, että herra pääministeri on täällä tavattomassa määrässä poikennut asiasta, puhunut aidasta, silloin kun toiset ovat puhuneet aidan seipäistä. Liekö hän ajatellutkaan, että tällainen kuuluisi asiaan, sillä se on hyvin kaukana siitä. Enkä minä olisi uskonut, että herra pääministeri olisi taas vetänyt todistuskappaleekseen sellaista minun mielestäni kelvotonta todistusaINEISTOA kuin mitä hän on täällä esittänyt. Minun muistuu mieleeni elävästi eräitä tapauksia Turun hovioikeudessa, jolloin kanneviskaalinviraston edustaja on pitänyt melkein samanlaisia esitelmiä, keskitetympiä sentään, mutta kuitenkin useissa tapauksissa on suuri osa heidän esityksistään perustunut juuri tällaisiin hämäräperäisiin kopioihin, todistamattomiin jäljennöksiin, sanomalehtikirjoituksiin, joihinkin hämäristä lähteistä kotoisin oleviin painotuotteisiin j.n.e., jollaisille minä en osaa vielä nytkään antaa mitään todistusarvoa, enkä minä usko että sellaisille kukaan järkevä ihminen voi mitään arvoa antaa. Eri asia on, jos tahdotaan pitää joku agitatsioonipuhe, toisin sanoen levittää jotakin väärää käsitystä jonkun visin päämäärän saavuttamiseksi henkilöitten keskuuteen, jotka eivät ole asioista selvillä. Silloin mahdollisesti voidaan onnistua, mutta jos herra pääministerin tarkoitus on ollut tällainen, niin se on ollut huono palvelus minun nähdäkseni tälle maalle. Ei herra pääministeri aina tule ehkä tarpeeksi ajatelleksi sitä, mitä ulkomaille ajatellaan tällaisista asioista, esim. siitä, että täällä alin omaa pelotellaan kommunistipöpillä. Ei se minun mielestäni sentään niin suuri pöppö ole, että sen joka päivä tarvitsisi turmella meidän elämämme ja ajatuksiimme, ja kaikkein vähimmin se minun mielestäni tällä hetkellä tässä maassa on sellainen, että sen avulla tarvitsisi tämän maan asioita tur-

mella ulkomaitten silmissä, sillä sitä se varmasti tekee, siitä uskaltaisin olla vakuutettu. Enkä minä ole havainnutkaan että missään muussa maassa hallitus pitäisi siitä niin tavatonta huolta, että asiasta toivotettiin alinomaa milloin missäkin tilaisuudessa. Minä uskon, että siitä lyhyesti sanoen ei ole ainakaan hyötyä tälle maalle ja tälle kansalle. Mitä muuten vielä itse asiaan tulee, niin minun täytyy edelleen todeta, ettei kumpikaan, paremmin herra sisäministeri kuin herra pääministerikään, ole puheissaan voineet millään tavalla osottaa vääräksi sitä, mitä välikysymyksessä on lausuttu ja mitä keskustelussa lisäksi on esitetty. Sen vuoksi minun täytyy edelleen olla sitä mieltä, että perustuslakivaliokunnalla olisi tässä asiassa tehtävää laatiakseen todellakin perustellun päiväjärjestykseen siirtymismuodon.

Ed. I t k o n e n: Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on useita kertoja kansalaisodan jälkeen saanut toistaa saman kysymyksen, mikä nytkin tänä päivänä on ohjelmassa, ja se on aina saanut saman vastauksen. Sen nimittäin, että tällainen kysymys, kysymys siitä, aiotaanko ja milloin maassa ryhtyä noudattamaan lakia tasapuolisesti kaikkiin kansalaisiin nähden, ei anna aiheutta eduskunnan enemmistön puolelta mihinkään toimenpiteisiin. Tämä ei siis ole sosialidemokraattiselle eduskuntaryhmälle mitään uutta. Mutta mikä tämän illan keskustelussa on uutta, on se, että hallitus on tällä kertaa kehnommin kuin koskaan ennen kyennyt vastaamaan niihin syytöksiin, joita hallituksen politiikkaa vastaan on tehty. On nimittäin huomattava, että jo pelkästään se toimenpide, että hallitus lähtee vetämään laajalle meneviä johtopäätöksiä Turun hovioikeuden kommunistisen puolueen hajoittamista koskevasta päätöksestä, on suorastaan ja korkeasti lainvastainen. Tuomioistuimen päätöstä saa tulkita ainoastaan tuomioistuin itse tai sitä korkeampi tuomioistuin, jonka ratkaistavaksi asia joko valituksen tai alistuksen kautta on toimitettu. Se on meidän oikeudenkäynnissämme ensimmäisiä sääntöjä. Toinen sääntö sekä meidän oikeudenkäynnissämme että kaikkien sivistysmaiden oikeudenkäynnissä on se, että ketään henkilöä tai yhdistystä ei saa tuomita, ellei häntä ole asiassa kuultu. Nyt hallitus on kuitenkin

tahtonut julistaa Turun hovioikeuden päätöksellä, joka koskee vain Suomen sosialistista työväenpuoluetta ja sen hajoittamista, hajoitetuksi myös kaikki paikalliset yhdistykset, jotka mitkä löysemmillä, mitkä tiukemmilla siteillä ovat olleet liittyneet tähän puolueeseen, ilman että näille yhdistyksille on annettu tilaisuutta millään tavalla lausua mieltänsä asiassa, vielä vähemmän, että heidät olisi laillisesti haastettu oikeuteen ja tuomittu. Siis koko se pohja, jota koetetaan tuoda viranomaisten menettelyn tueksi, on kokonaan lainvastainen. On luonnollista, että myös viranomaisten toimenpiteet, jotka perustuvat tähän hallituksen laittomaan toimenpiteeseen, ovat myös lainvastaisia. Vielä on otettava huomioon, että viranomaiset mitkä erilaisimmilla ja mielivaltaisimmilla tavoilla tulkitsevat hallituksen lakiin perustumattomia ohjeita ja määräyksiä, joten sekamelska, vallattomuus ja mielivalta täydellisinä rehoittavat maassa. Sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä ei suinkaan turhaan ole tahtonut saada tätä asiaa julkisen keskustelun alaiseksi, vaan on koettanut sitä ennen, muita teitäkin käyttäen saada korjausta asiaan, mutta turhaan.

Kun täällä on tämän illan kuluessa hyvin usein tuotu esille niitä erinomaisia ja merkittäviä laintulkintoja, joihin viranomaiset ovat hallituksen ohjeita soveltuaessaan tulleet, niin minä pyydän ottaa niiden valossa ja niihin verraten erään lauseen hallituksen virallisesta vastauksesta, joka minusta on paljon loistavampi näyte lain huonosta tulkinnasta kuin minkään poliisiviranomaisen toimenpide, josta tänä iltana on ollut kysymys.

Sisäministerin vastauksessa on nimittäin seuraava kohta: „Hallitus ei tule sallimaan, että lainkuuliaisille kansalaisille perustuslaissa taattua yhdistymis-, kokoutumis-, j. n. e. vapauksia j. n. e.” Me olemme kyllä kuulleet Suunta-lehdessä, Uudessa Suomessa, Ilta-lehdessä ynnä muissa oikeistolehdissä tämän tästä toistettavan ja vatkattavan sitä, että nämä oikeudet ovat varatut lainkuuliaisille kansalaisille. Mutta asia on kuitenkin niin, että meidän perustuslakimme tai hallitusmuotomme ei sano näin, vaan se sanoo, että Suomen kansalaisilla on oikeus j. n. e. Se ei siis puhu lainkuuliaisista kansalaisista, vaan kansalaisista yleensä. Ja hyvin surullisesti olisikin näiden vapauksien laita, vielä surullisemmin kuin nyt, jos ne olisivat taatut vain lainkuuliaisille kansalai-

sille. Sillä kukapa nyt on sanan korkeimmassa mielessä lainkuuliainen kansalainen? Ei ainakaan voi hallituksen vastauksesta sanoa, että se on lainkuuliainen, kun lukee minun mainitsemani lauseen tarkkaan. Sillä se lause ei esitä tarkkaan hallitusmuodon sääntöä, vaan lisää siihen asiaankuulumattoman sanan. Jos todellakin lähdetään siitä, että oikeudet yhteiskunnassa, sekä kansalaisoikeudet että muut oikeudet, kuuluvat vain lainkuuliaisille kansalaisille, niin silloin me voimme huoletta pyyhkiä kaikki kansalaisoikeudet pois, sillä niiden nautti-joita jää hyvin vähän tähän maahan. Vaikkakin siis tällainen laintulkinta voidaan ehkä jollakin tavalla selittää jossakin Suunnassa, Hiltalehdessä tai jossakin muussa, niin en minä jaksa käsittää, että se mitenkään puolustaisi paikkaansa hallituksen virallisessa vastauksessa eduskunnalle. Sille täytyy ainakin asettaa se vaatimus, että se korrektisti perustuu maan lakeihin eikä lähde niitä muovailemaan mieleisikseen eikä selaisiksi, että ne antaisivat edes jonkunlaista tukea niille lakiin perustumattomille toimenpiteille, joitten puolustukseksi hallituksen selitys on tarkoitettu. Kun me siis huomaamme tällaista mitä kevytmielisintä lakien väärintulkittamista ja sivuuttamista hallituksen virallisessa politiikassa, vieläpä hallituksen vastauksessa eduskunnalle, niin ei meidän kovin paljon sovi ihmetellä sitä, että näistä asioista verrattain rajoitetulla käsityskyvyllä varustetut poliisiviranomaiset joutuvat ymmälle ja tekemään monenlaisia mielivaltaisuuksia näitä hallituksen määräyksiä käytäntöön soveltuttaessaan.

Täytyy valittaa vielä sitä seikkaa, että meillä tällaisten kysymysten käsitteleminen eduskunnassa on muodostunut aina aikaisemmin ja näyttää nykyin muodostuvan hallituksen puolelta ainoastaan pelkäksi luottamuslauseen vaatimiseksi, ilman että hallitus millään tavalla edes yrittää suhtautua ymmärtäväisesti niihin oikeutettuihin muistutuksiin, joita viranomaisten toimenpiteistä tehdään. Tekee ihan suorastaan naurettavan vaikutuksen, vaikka pikemminkin pitäisi sanoa itkettävän vaikutuksen, kun täällä hallituksen virallisessa vastauksessa m. m. erään vaalivapauden loukkauksen puolustamiseksi tuodaan se, että huoneisto, jossa vaalitulaisuus aijottiin järjestää, oli tarkoitukseen sopimaton. Se on aivan samaa kuin jos joku Mussolini hajoittaessaan eduskun-

nan ja karrätessään sen pellolle, selittäisi, että tämä eduskunnan huoneisto on tarkoitukseen sopimaton, niinkuin tämä kyllä vähän onkin, sillä ei ole ainoastaan yhden kerran tehty sitä muistutusta, että eduskunnan istuntosali on liian lämmin tällaiselle kokoukselle, ja senhän me voimme tämäniltaisesta keskustelusta kyllä todeta. Hallituksen puolustustapaa ja asianomaisen nimismiehen menetelmää noudattaen se, joka hajoittaa tämän kokouksen, selviää vain selittämällä, että tämä huoneisto oli sopimaton tähän tarkoitukseen ja hallituksen virallisen kannan mukaan se on riittävä puolustus.

On tietysti aivan turhaa toivoa, niinkuin täällä on huomautettu, että asiassa minkäänlaista valiokuntatutkimusta saataisiin aikaan, siinä suhteessa tulee tietysti tänä iltana käymään niinkuin muulloinkin, mutta se voidaan nyt tällä kertaa todeta paljon paremmin kuin aikaisemmin tällaisessa tapauksessa, että kun hallitus voiton tässä saa ja saa luottamuslauseen, ei se sitä ainakaan saa omasta ansiostaan, ei virallisen hallituksen vastauksen ansiosta ja vielä vähemmän pääministerin siihen toimittamien selityksien ansiosta, sillä ne molemmat olivat asiallisesti tavattoman keveitä ja sivuuttivat aivan kokonaan ne pääasiat, joista tässä on kysymys, siitä nim., onko tässä maassa kansalaisille taatuilla oikeuksilla yleensä mitään merkitystä vai ei.

Ed. Virkkunen: Minut on saanut nousemaan tälle paikalle ed. Helon lausunto. Kun ed. Helo on yrittänyt antaa kiihkoiselle lausunnolleen jonkun yleiseuropalaisen osoitteen, niin Suomen eduskunnassa ei ed. Helon lausunnon johdosta saa jäädä merkitsemättä, että ed. Helo on kantanut väärää todistusta ei ainoastaan valtakunnan sisäministeriä vastaan. Hra sisäministerin, yhtä vähän kuin hra pääministerin lausunnoissa ei ole ollut sitä ajatusta, jonka ed. Helo niistä luki. Se ajatus on ollut ainoastaan ed. Helon pahassa mielikuvituksessa. Molemmat täällä esiintyneet hallituksen jäsenet ovat erityisen pontevasti alleviivanneet niitä oikeuksia, joita hallitusmuoto myöntää Suomen kansalaisille. Mutta ed. Helo on tehnyt itsensä syypääksi vielä pahempaankin vääristelyyn. Ed. Helo on kantanut väärää todistusta myöskin Suomen perustuslakeja vastaan. Ja hämmästykseni minä nyt kuulen, että ed.

Itkonen, jolta minä odotan enempää, yhtyy tässä ed. Helon lainselitykseen ja tekee sen — niinkuin minä ymmärsin — vielä koko sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän nimessä. Minä en usko, että jos sosialidemokraattinen ryhmä asiaa tarkemmin harkitsee, se seisoo ed. Itkosen ja ed. Helon lainselityksen takana. Suomen hallitusmuodon 10 § vakuuttaa Suomen kansalaisille oikeuden kokoontua keskustelemaan yleisistä asioista tai muussa luvallisessa tarkoituksessa sekä perustaa yhdistyksiä, mutta ainoastaan tarkoitusten toteuttamista varten, jotka eivät ole vastoin lakia tai hyviä tapoja. Näin sanotaan meidän hallitusmuodossamme; mutta niin pian kuin kokoonnutaan tarkoituksia varten, jotka ovat vastoin lakia tai hyviä tapoja, niin huono olisi silloin valtakunnassa se hallitus, joka sallisi tällaisen laittoman menon tapahtua, vaikkapa se yrittäisi itsensä pukea lain varjoon (Ed. Itkonen: Sitä ei ole kukaan vaatinutkaan!). Velvollisuutensa jättäisi täyttämättä se sisäministeri ja se hallitus, joka ei kaikella vallalla, mikä niillä laillisesti on käytettävänä, ponnistaisi voimiansa perustuslain ylläpitämiseksi, kun perustuslaki käskää suojaamaan perustuslaillista valtiota ja lainalaista yhteiskuntaa kaikkia niitä pahoja voimia vastaan, jotka valtion ja yhteiskunnan perustuksia tahtovat jäytää. Jos ed. Helo yrittää täältä lähettää tällaisen väärän ilmiannon Eurooppaan, niin hän saa olla aivan vakuutettu siitä, että se ei tule onnistumaan. Eurooppa kyllä saa tietää, mikä on asian todellinen laita. Eikä se olekaan luullakseni ed. Helon lausunto, joka Euroopassa tulee herättämään huomiota, vaan kyllä se on enemmänkin herra pääministerin lausunto, joka Euroopassa ja lähinnä Skandinavian maissa luullakseni havaitaan suuren palveluksen tehneeksi yhteisessä taistelussa bolshevististä ja kommunistista kiihoitusta vastaan. (Ed. Helo: Erehdys!)

Tämä surullinen näytelmä lienee nyt loppuun suoritettu. Kaiken sen murheellisen jälkeen, mitä täällä tänä iltana on ollut pakko nähdä ja kuulla valitettavasti yhtyneen ja veljeilevän vasemmiston (Ed. Keto: Ei ole totta!) taholta, eduskunta pitäneen itsensä täysin kypsyneenä toimittaakseen yksinkertaisen siirtymisen päiväjärjestykseen. (Eduskunnasta: Hyvä! — Muuta ei voi odottaakaan.)

Ed. Sunila: Täällä suoritettu keskustelu osoittaa, että tehty välikysymys on tälläkin kertaa ollut aiheeton. Mitä taas siihen vastaukseen tulee, mikä on välikysymykseen hallituksen puolesta annettu, on se sellainen, että maalaisliiton eduskuntaryhmä tulee antamaan äänensä yksinkertaisen päiväjärjestykseen siirtymisen puolesta.

Ed. Itkonen: Kun ed. Virkkunen viittasi siihen, että minä olisin jollakin tavalla yrittänyt väärin tulkita hallitusmuodon 10 §:ää, niin minun täytyy mitä jyrkimmin torjua sellainen syytös. Minä siteerasin herra sisäministerin lausuntoa pikakirjoituskonseptin mukaan ja siinä sanotaan, että hallitus ei tule sallimaan, että lainkuuliaisille kansalaisille perustuslaissa taattuja j. n. e. ja tämä ei suinkaan ole hallitusmuodon tarkoitus. Hallitusmuoto ei voi tarkoittaa sitä, että nämä oikeudet kuuluvat vain lainkuuliaisille kansalaisille. Se oli sitä, jota vastaan minä protesteerasin ja tulen aina protesteeraamaan, ja jos vähänkin eduskunnan porvarillisissa jäsenissä on, ei edes lain tuntemusta, vaan jonkun verran järkeä, niin kyllä he kiireen kaupalla myös protesteeraavat sitä vastaan, että kansalaisoikeudet kuuluisivat vain lainkuuliaisille kansalaisille. Se mitä ed. Virkkunen sitten selitti, että nimittäin hallitusmuodon 10 §:n säättämiä oikeuksia on käytettävä laillisella tavalla, se on kokonaan toinen asia. Tällä tempulla hän koetti tekopyhän tapansa mukaan peittää aivan kokonaan hallituksen virallisessa vastauksessa olevaa ilmeistä pukkia. Missä määrin hän tässä on onnistunut, se jääköön kuulijain arvoiteltavaksi.

Ed. Helo: Minä kyllä hyvin ymmärrän ed. Virkkusen lausunnon, sillä se kohtaa, johon hän kosketti, oli todella varsin vakava kohta, ja on ollut todella aivan ihmeellistä, että hallitus lausunnossaan on siinä suhteessa antanut sellaisen vastauksen, kuin mitä on tapahtunut. Minulla kyllä ei ole pikakirjoitusjäljennöstä sisäministerin lausunnosta, tästä kohdasta, mutta ainakin minä panin mieleeni, että hän lausunnossaan nimenomaan mainitsi, että hallitus ei tule suvaitsemaan sitä, että näitä vapauksia käytetään aseina yhteiskuntaa vastaan. Ja tämän saman käsityksen sain kuulles-

sani sekä suomalaista että ruotsalaista lausuntoa. Kun tällainen lausunto on annettu, niin on se myös täällä asianmukaisesti käsiteltävä, sillä kuten ed. Virkkunenkin käsitti, on se sellainen lausunto, jolla on varsin kantava merkitys.

Ed. Lohi: Minä maallikkona, ei lakimiehenä, pyydän huomauttaa, että minä olen käsittänyt aina ja käsitän edelleen, että meidän perustuslait turvaavat lainkuuliaisille kansalaisille ne vapaudet, jotka se turvaa. Meidän perustuslaki ei ylitä rikoslakia, joka panee vankilaan lainrikkajat. Niille se ei turvaa niitä kansalaisvapauksia, mitkä se turvaa lainkuuliaisille kansalaisille, ja minä olen pitänyt, että ed. Itkonen samoin kuin minäkin lukee itsensä siihen luokkaan, joka meidän lakien mukaan luetaan lainkuuliaisiksi kansalaisiksi. Sellainen tulkinta, että kaikki kansalaiset on ehdottomasti pidettävä kaikissa niissä vapauksissa, mitä perustuslaki turvaa, sehän vie siihen, että kaikki rikolliset täytyy (Ed. Paasivuori: Tappaa.) laskea täydelliseen vapauteen, mutta ei kai ed. Itkonen tarkoitus ole tämä. Sentähden tuntuu verrattain ihmeelliseltä, että ed. Itkonen, joka on jonkunlainen juristi, voi tällä tavalla perustuslakeja tulkita.

Ed. Vennola: Mielestäni on annettava täysi tunnustus sille eduskunnan pyrkimykselle, että perustuslaissa säädetty kansalaisoikeudet pidetään pyhinä ja loukkaamattomina, ja että kukin kansalainen saa niiden suojassa nauttia niiden antamia oikeuksia. Jos ei eduskunta niin tekisi, niin se olisi epäilemättä huono eduskunta. Mutta on käynyt asiassa esille myöskin toinen puoli, sekä herra sisäministerin että herra pääministerin vastauksissa, nimittäin että jokaisen hallituksen tehtävänä on myös valvoa, ettei näitä kansalaisten oikeuksia väärinkäytetä. Näistä vastauksista on myös käynyt ilmi, että erityisesti tähän aikaan, jolloin maassamme vieraan vallan käskynalaisina toimii suuri joukko kansalaisiamme maan yhteiskunnan ja valtion hävittämiseksi, on tähän valvontaan aivan erikoinen syy. Jos virkamiehistö tai hallitus tekee erehdyksiä tätä valvontaa toimittaessaan, niin ovat nämä erehdykset korjattavat ja oikaistavat. Hallitus on tänään asiaa käsitellessä antanut pääminis-

terin kautta vakuutuksen siitä, että hallitus tulee valvomaan, ettei näitä kansalaisten perustuslaissa turvattuja oikeuksia ja niiden pyhyyttä loukata. Tämän hallituksen vakuutuksen jälkeen ja sen, mitä asiassa muuten on käynyt ilmi, voin puolestani yhtyä siihen, ja myös edistysmielinen ryhmä on samalla kannalla, että siirrytään yksinkertaiseen päiväjärjestykseen.

Ed. Wuolijoki: Herroille maalaisliittolaisille pyydän vain huomauttaa, että elintarpeiden salaaajilta ei kai kielletty kansalaisoikeuksia, vaikka he eivät suinkaan olleet lainkuuliaisia. Ed. Virkkusta minä tahtoisin varottaa nousemasta siihen korkeaan kateederiin, johon hän on monta kertaa vasemmistoa vastaan noussut. Sieltä voi pudota.

Ed. Juutilainen: Minä myös soisin, että kansalaisoikeudet olisivat Valion voivarausten jakaajilla. (Naurua eduskunnassa.)

Ed. Itkonen: Ed. Lohi ilmeisesti joko tuottamuksellisesti tai tahallaan tahtoi ymmärtää asiaa väärin. Minä en tahdo väittää, että se oli tahallista vaan että se tapahtui tuottamuksellisesti. Minä pyydän ottaa yhden esimerkin. Jos esim. ed. Lohi rikkoo jotain mitätöntä lain säännöstä vastaan esim. lainsäännöstä vastaan työväen vakuuttamisvelvollisuudesta, joka hänellä lain mukaan on ja hän saa siitä rangaistuksen, niin hän ei silloin enää ole lainkuulainen kansalainen. Onko näinollen oikein, että kaikki kansalaisoikeudet mitkä hallitusmuodon 10 § varaa, otetaan häneltä pois. Minä luulen, että ed. Lohi on ensimmäinen mies protesteeraamaan sellaista „riistämistä” vastaan. Mutta nyt ed. Lohi hyväksyy sen että hallitus virallisessa vastauksessa tällaisen kannan omaksuu. Nyt hän sen hyväksyy ja on vielä valmis epäilemään minua ja minun tarkoitustani kun minä uskallan arvostella hallituksen vastausta.

Pääministeri Ingman: Kyllä on asema vasemmiston taholla jokseenkin huono, kun tällaiseen saivarteluun lopuksi viitsitään turvautua. Kun sanotaan, että puheena-olevat oikeudet ovat varatut lainkuuliaisille kansalaisille, niin tietysti sekä ed. Itkonen että ed. Wuolijoki ymmärtävät, että

se tarkoittaa, että ne ovat varatut sellaisille kansalaisille, jotka käyttävät niitä lain mukaan, niinkuin perustuslaki sanoo.

Ed. J o k e l a: Täällä ed. Vennola mainitsi, että edistysmielinen ryhmä tulee kannattamaan yksinkertaiseen päiväjärjestykseen siirtymistä, (Ed. Paasivuori: Vennola on ollut Italiassa!) hänkin nimittäin sanoi uskovansa, että sekä sisä- että pääministerin vakuutukset siitä, miten nämä järjestöt kaikki, joiden toiminta nyt on lainvastaisesti estetty, muka olisi vieraasta maasta johdettu. Mutta enempää herra sisäministeri kuin pääministerikään eivät ole yrittäneetkään todistaa, että yksikään näistä järjestöistä olisi ollut jostakin vieraasta maasta johdettu. Kaikki puhe vieraasta maasta johdetusta työväenliikkeestä, ja siitä että näitä ammatillisia järjestöjä olisi muualta johdettu, on hölyn pölyä, jota ei ole täällä eikä missään muualla kyetty vähääkään todeksi todistamaan. Näin olen minä puolestani olen sitä mieltä, että asia olisi lähetettävä perustuslakivaliokuntaan.

Ed. F u r u h j e l m: Jag ber att få meddela, att svenska riksdagsgruppen finner inrikesministerns här avgivna svar motivera, att gruppen kommer att rösta för enkel övergång till dagordningen.

Ed. V i r t a: Minulla ei luonnollisesti ole paljoa tähän asiaan enää lisäämistä. Se ilmiö, minkä minä tällä kertaa olen tästä kysymyksestä saanut on se, että hallitus tällä kertaa verrattain löyhästi on pystynyt pitämään puoliaan. Täällä on pätevästi todistettu, että hallitus itse on suuressa määrässä niitä säästöksiä rikkonut, jotka tässä huoneessa on laiksi ja noudatettavaksi hyväksytty. Me vasemmalla emme ole odottaneetkaan että porvaristo työväen oikeuksia tässä suhteessa ryhtyisi puolittamaan. Mutta tämä keskustelu on osoittanut että te yhä edelleen kuljette samalla tiellä, sorratte työläisväestöä hyväksymällä kaikki toimenpiteet silloin kuin on kysymyksessä työväenluokan oikeudet. Mutta tämä ei ollenkaan todista täällä eduskunnassa, ei sisään- eikä ulospäin, että te tässä kysymyksessä olette oikeassa, vaan päinvastoin. Vaikka te ylimielisesti tämän välikysymyksen hylkääte, niin

siitä huolimatta on tämä keskustelu osoittanut että oikeus on sittenkin tällä puolella ja että lainkuuliaisuus kuitenkin on vielä haettava vasemmalta. Tässä mielessä lope-
tan. Olen tehnyt sen havainnon, että hallitus hyvin heikosti on voinut puolustaa menettelyänsä, ja olisin toivonut että se olisi asiallisesti ja lakiin perustuvasti kyen-
nyt tähän välikysymykseen vastaamaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ehdotettu, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Tämä ehdotus otetaan huomioon, kun kysymys päiväjärjestykseen siirtymisestä otetaan ratkaistavaksi. Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n mukaan esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi päiväjärjestykseen siirtymisen, joka sanamuodoltaan on seuraava: Kuultuaan annetun selityksen, eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen. Kutsun tätä puhemiehen ehdotukseksi.

Puheenvuoroa ei enää haluta.

P u h e m i e s: Puhemiehen esittämää päiväjärjestykseen siirtymismuotoa vastaan on ed. J. F. Aalto ed. Leinon y. m. kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. J. F. Aallon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiehen ehdotuksen. äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. J. F. Aallon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 97 jaa- ja 67 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt puhemiehen tekemän ehdotuksen päiväjärjestykseen siirtymisestä.

Asia on loppuun käsitelty.

P u h e m i e s: Päiväjärjestyksestä poistetaan 3) ja 4) asia.

5) Avustustoimenpiteitä tulvien aiheuttamien seurauksien lieventämiseksi

koskeva hallituksen esitys n:o 101 esitellään.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Vuokoski: Esilläolevassa hallituksen esityksessä lausutaan m. m. seuraavaa: „Täysin tarkkojen laskelmien esittäminen siitä, kuinka suuriksi tulvien aiheuttamat vahingot ovat arvioitavat, ei ole mahdollinen, kun tällaisia arvioita tulvaseuduilla ei ole voitu toimittaa. Näinollen ja kun tiedossa ei myöskään ole, kuinka moni tuhoa kärsinyt välttämättömästi tarvitsee saada valtiolta luottoa joko kuntien tai osuuskassojen välityksellä, on vaikeata määritellä, paljonko valtionvaroja tulvasta johtuvan hädän lieventämiseksi tarvitaan.” Tämä hallituksen perusteluissa omaksuma kanta asiassa antanee oikeuden käyttää puheenvuoron näin valiokuntalähetekeskustelussakin. Minä tahtoisin erikoisesti kiinnittää huomiota Mikkelin läänin oloihin, joita lähinnä tunnen. Hallituksen esityksessä mainitaan, että Mikkelin läänin alueella on tulvasta joutunut kärsimään noin 1922 hehtaarin alaa peltoa ja 1649 hehtaarin alaa luonnonniitettä, ja tappioiden rahalliseksi arvoksi lasketaan 2,800,000 markkaa. Mikkelin läänin Maanviljelysseuran toimesta on yritetty tutkia tulvan aiheuttamia vahinkoja varsinkin läänin itäosissa. Ja ne muutamat kunnat, jotka ovat joutuneet tutkimusten alaisiksi, niillä 3—4 kunnan alueilla on jo päästy paljon korkeampaan summaan kuin mitä hallituksen esityksessä mainitaan. Sillä tässä on otettava huomioon se seikka, että Saimaan vesistön keskussäiliö sijaitsee suurimmalta osaltaan Mikkelin läänin alueella, ja että Saimaan vesistön muut haarat laskevat vetensä keskussäiliöön, joka keskussäiliö ei kerkii purkaa näin runsaasti saamaansa vettä Vuoksessa olevan Niskakosken kautta, riittävän ajoissa alas Vuoksea Laatokkaan, vaan jättää sen kesäkausiksi seisomaan keskus-

säiliöön. Tästä on ollut seurauksena, että ei ainoastaan kaurasato ja heinäsato ole tuhoutunut, vaan näillä alueilla on tuhoutunut paikoin kokonaan ruissatokin, lukuunottamattakaan metsäalueilla tapahtuneita vaurioita. Sillä lisäkasvu metsissä niillä alueilla, jotka ovat koko kesän olleet veden peittämiä, ei ole ollenkaan ottanut noustakseen ja usea puu on saanut myös kuoleman vaurion veden seistessä koko kesän näillä alueilla. Ne laskelmat, jotka siellä ovat aivan alkuasteellaan, ovat vieneet siihen, että yksin Mikkelin läänin alueella on tulvavahingot arvioitava siihen summaan, minkä hallitus arvioi koko maata kohden. Näin ollen minä en halua eduskunnan aikaa käyttää tämän pitimmältä myöhäisenä yöhетенä, tahtoisin vain tämän lausua evästyksenä asianomaiselle valiokunnalle, että se, jos mahdollisuuksia suinkin on, nostaisi näitä määrärahoja huomattavalla tavalla kautta linjan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

6) Ehdotuksen laiksi tullimaksujen kantamisesta vuonna 1925

sisältävä hallituksen esitys n:o 102 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Pöydällepanot:

7) Ehdotuksen laiksi moottoriajoneuvoliikenteestä johtuvan vahingon vastuusta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6 esitellään ja pannaan puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pöydälle ensi istuntoon.

Esitellään ja pannaan pöydälle perjantain istuntoon:

8) Ehdotuksen laiksi kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 4;

9) Ehdotuksen laiksi lääkärintoimen harjoittamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 2;

10) Mielisairaanhoidon saattamista valtion asiaksi

koskevan anomusehdotuksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 3; ja

11) Ehdotuksen laiksi väkijuomien valmistuksesta, maahantuonnista ja kaupasta

sisältävän eduskuntaesityksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 4.

Seuraava istunto on tänään kello 12 päivällä.

Täysi-istunto päättyy klo 12.35 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

30. Keskiviikkona 5 p. marraskuuta 1924

klo 12 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Siv.

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta. 758

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 33; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26; hallituksen esitys n:o 66.

2) Ehdotus laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 34; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24; hallituksen esitys n:o 4.

Ensimmäinen käsittely:

3) Ehdotus laiksi moottoriajoneuvoliikenteestä johtuvan vahingon vastuusta

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 16.

Pöydällepanoa varten esitellään:

4) Hallituksen esitys n:o 103 liksäyksistä vuoden 1924 tulo- ja menoarvioon 805

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Bergroth, Lehtokoski, Nurminen, Pitkänen ja Tanner.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saa yksityisasiain takia ensi perjantaiksi ed. Kares.

Uusi hallituksen esitys.

Puhemies: Hallituksen jäsen saapuu jättämään esityksiä eduskunnalle.

Istuntosaliin saapuu nuoremman hallitussihteerin A. Voutilaisen seuraamana ministeri Lahdensuo, joka lausuu suomeksi ja ruotsiksi:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Eduskunta!

Hallituksen määräyksestä on minulla kunnia eduskunnalle jättää

hallituksen esitys n:o 104 laiksi korvauksen suorittamisesta asevelvollisille sotapalveluksessa sattuneen ruumiinvamman tai sairauden johdosta.

Puhemies: Herra Ministeri! Jätetyn hallituksen esityksen tulen esittelemään eduskunnalle valtiopäiväjärjestyksen mukaista käsittelyä varten.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 33 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 26 valmistelevasti käsitelty hallituksen esityksen n:o 66 ja ed. von Bornin edusk. esityksen n:o 3 johdosta laadittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjaksi otetaan suuren valiokunnan mietintö n:o 33. Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu. Kun se on julistettu päättyneeksi, siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn. Jos yleiskeskustelun kuluessa tehdään muutosehdotuksia lakiehdotuksen yksityiskohtiin, ovat nämä ehdotukset tul-lakseen äänestyksenalaisiksi yksityiskoh-taisessa käsittelyssä uudistettavat ja kan-natettavat.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Ed. Witting: Den skattelag, som i dag föreligger till detaljbehandling, torde jämförd med nu gällande skattelag i en del väsentliga stycken kunna betecknas som ett framsteg, om den ock alls ej kan anses såsom någonting slutgiltigt, något som för decennier framåt kan bestå.

Vid bedömandet av den direkta statsbeskattningen hos oss, må ihågkommas, att den är ny, att den av förhållanden tvång infördes under en tid, som på många sätt ställt vårt ekonomiska liv på prov. Redan under normala förhållanden vållar en ny och ej lätt beskattning störningar. Nu då samhället i olika riktningar hade att söka jämvikt, kändes den nya direkta beskattningen mer betungande än den bort vara. Såsom en improvisation, vilket statsskat-ten var, byggde den på principer hämtade utifrån, men omöjliga att tillämpa hos oss, åtminstone om en möjlig framgång av-sågs.

Det nya förslaget avser att ge lättnader, där trycket varit störst, och förenklingar, sådana att lagen bleve lättare, eller snarast sagt möjligare att tillämpa.

En förenkling är den att för lantbruket i själva verket den direkta inkomstskatten upphäves och ersättes med en jordskatt be-räknad efter likartade grunder, som kom-munalskatten, alltså arealskatt enligt klas-sifikation.

Friherre von Born har vid första behand-lingen framfört invändningar mot denna förändring. De äro i själva verket i sak svåra att motsäga. Av likartade skäl har även jag vid frågans tidigare behandling varit tveksam om förändringen borde göras. Något bättre än detta tyckes dock nu ej kunna åstadkommas, och jag har till slut kommit till övertygelsen att vi med en över-gång till den föreslagna arealbeskattningen ändå få något bättre än det nuvarande då-liga. Jag må dock medge att arealbeskatt-ningen som sådan ej härmed kan anses vara slutligt ordnad och säkert i lagstift-ningsväg och administrativt kommer att i många hänseende utbyggas.

Men vi göra dock i ett hänseende med denna förändring ett stort framsteg. Vi komma från en av de verklighetsfräm-mande stadganden, som de senaste åren gi-vit oss. Vi komma från föreskriften om deklarationstväng för vårt lantbruk, där deklaration är omöjlig. Vi veta att inom lantbruket hos oss endast i undantagsfall en sådan bokföring finnes att deklarationen — en riktig deklaration nämligen — kan göras. Arealskatten är en övergång från ett ej realiserbart „teoretiskt” riktigt sys-tem till ett enklare, men möjligt.

Lättnaderna komma till synes i de nya skatteskalorna, den för inkomst och den för förmögenhet — de böra självfallet be-traktas som en enhet, de bilda tillsammans med de tillstadda avdragen det nya syste-met. Ännu då den nu gällande skattelagen stiftades trodde många, att vårt penninge-värde, som då var högre än nu, i en snar framtid skulle förbättras, och förbättras märkbart — varigenom beskattningen ef-terhand, om den ock då ännu var hård och ovan, skulle bli mindre betungande, och att samhället sålunda snart skulle anpassa sig till den direkta beskattningsvägen.

Men det har gått tvärtom. Genom pen-ningevärdets fortsatta försämring blev pro-gressionen hos de då antagna skatteskalorna i själva verket brantare än avsett, och isyn-nerhet för de lägre skatteklasserna för tung. Den förändring i inkomstskatteska-lan,

som nu föreslås, är i nedre delen av skalan en lättnad om ca 30 % och t. o. m. mera, och upptill är den ingen. Däremot är rätten att avdraga halva skatten i skalans nedre del praktiskt av ingen betydelse, upptill medför den för de högsta inkomstklasserna en lättnad om runt 10 %, men denna lättnad blir praktiskt tagen även den ingen, om de höga inkomsterna härröra av förmögenhet. Lättnaden kompenseras då av att förmögenhetsskatten höjts. Jag upprepar: Då alla dessa omständigheters verkan måste ses i ett sammanhang — sammanlagda — blir lättnaden sålunda runt 30 % i de nedre klasserna, efterhand avtagande till runt 10 % i de högsta, vid fall av ren inkomst på arbete, vilket väl är bra sällsynt; men såsom fallet är i verkligheten, då inkomsten till väsentlig del utgör inkomst av förmögenhet, ingen lättnad.

Den framställning om huru avdraget om halva skatten skall verka, vilken ingår i första reservationen — vänsterns — är sålunda haltande eller rättare sagt ej riktig; den sluter ögat för den ena väsentliga av sammanhörande två omständigheter, nämligen inkomstskatteskalans sänkning, medan den ensidigt framhåller den andra och den glömmer ock förmögenhetsskattens ökning.

Förmögenhetsskatteskalen har, såsom nämnts, något höjts, i själva verket är den för mindre förmögenheter en hårsman lättare än nu, först kring den andra miljonen blir den något tyngre. Och för de största i skalan är den en tredjedel större än nu. Av en enskild torde den kanske kunna bäras — men vid den dubbelbeskattning, som i vårt system förekommer, kan den bli för tung. Detta är speciellt fallet med aktiebolags-beskattningen.

Det alldeles nya system för aktiebolagens beskattning, som ingår i regeringspropositionen, har ej godtagits vid utskottsbehandlingen. Propositionens förslag är en skatt, som är progressiv med företagets godhet — prosperitet — ej progressiv med inkomsten. Redan detta är i våra ännu ej fullt stabila bokföringsförhållanden knappast välbetänkt. Detta medförde för aktiebolag, små och medelstora, en premiering av förmögenhetens uppskrivning — till vad nytta?

Mönstret för systemet har hämtats utomlands ifrån, och försvarats — visserligen

blott till sin ena hälft — såsom teoretiskt riktigt, med hänvisning till att ett givande bolag lättare tål beskattning än ett mindre givande. Det är dock rätt säkert, att ett mindre kapitalstarkt bolag ej tål en relativt lika stark avtappning som ett kapitalstarkt, och att nu införa ett system, som för våra mindre och medelstora aktiebolag gör den redan tyngande beskattningen många gånger tyngre än nu, skulle ominföretgöra den anpassning till den direkta beskattningen, som ägt rum och åter medföra rubbningar i den strävan till jämnvikt, som pågår. Det är det bestående som man dock överallt har att beakta då man gör skattepolitik, ej teorier. Och att nu taga igen ett språng ut till en alldeles ny belastning av företagsamheten är säkerligen ej sunt. Vid gestaltandet av ett lands skattesystem bör beaktas förmågan att bära och att av detta system landets ekonomiska utveckling ej förtryckes. En teori, som synes glatt, men som inför nya påfrestningar är litet värd. Hos oss försvaras det i regeringens proposition ingående systemet med likartade argument som hava sin plats, där man ej har en förmögenhetsskatt för aktiebolagen. Men så gör man helt oväntat en saltomortal och låter förmögenhetsskatten kvarstå till sin fulla tyngd, trots de anförda utländska mönstren. Det är samma ensidighet jag redan påtalat beträffande den första reservationen. Man håller sig till en sida av det hela och sluter ögat för den andra sidan, medan man ju dock tydligen bör betrakta det hela i ett sammanhang, här verkan av inkomst- och förmögenhetsskatt och alla avdrag.

Det förslag, som utgått från stats- och stora utskottets verkstad är en omformning av det nuvarande systemet. Den stora brist, som vidlåder förslaget, rör även här aktiebolagen. Den medger dem vid inkomstskattens bestämmande något lättnader, jämfört med den enskildes beskattning och även vissa sådana jämfört med den nu gällande beskattningen. Men förslaget tar ökad förmögenhetsskatt av bolagen, och ger lättnader endast i få ömmande fall. Och dock är detta, om något, tydligen dubbelbeskattning. Att vid aktiebolagens förmögenhetsbeskattning gå utöver det nu gällande är därför varken rättvist eller klokt med tanke på vad bolagen, erkannerligen exportbolagen, betyda i vårt lands

hushållning. Jag har visserligen i reservationsväg slutit mig till dem, som påyrka halv förmögenhetsskat för dem. Jag stannar dock nu vid att vid detaljbehandlingen föreslå att aktiebolagen måtte skatta med blott 3/4 av den ökade förmögenhetsskatten, alltså i huvudsak betala förmögenhetsskatt som nu.

Det förslag vi nu gå att granska är resultatet av många kompromisser, och om jag än i flere punkter önskade en annan lösning, skall jag ej försöka det lönlösa, men ovan antydda brist, som kan bli ödesdiger för den ekonomiska utvecklingen, anser jag att här måste avhjälpas.

Ed. Harvala: Käsitlettävänäolevan esityksen perusteluissa lasketaan, että jos voimassaolevaan tulo- ja omaisuusverolakiin tehdään ne muutokset, joita hallitus ehdottaa, vähenisi veron tuotto 130 milj. markalla. Tämän vähennyksen johdosta lausuu hallitus: „Mikäli lähintä tulevaisuutta voidaan arvostella, kestää valtion rahallinen tila tämän vähennyksen.” Nämä esityksen perustelut osoittavat, että tulo- ja omaisuusverolakiin olisi tehtävä muutoksia lähinnä siitä syystä, että veron tuotto vähenisi ja että veronmaksajat siten saisivat helpotuksia. Valtiovarainvaliokunnan voidaan katsoa yhtyneen hallituksen verovähennyksiä puoltavaan kantaan, joskaan ei aivan samassa määrin, kuin hallitus oli ehdottanut. — Valiokunnan mietintöön liitetystä ensimmäisestä vastalauseesta näkyy, että valiokunnan sosialidemokraattiset jäsenet ovat olleet asiasta toista mieltä. Vastalauseessa asetetaan sille kannalle, että verohuojennuksia olisi kyllä myönnettävä, mutta toisella tavalla kuin valiokunnan enemmistö ehdottaa. Verohuojennuksia olisi tehtävä pienempituloisten osalle, mutta ei muualla. Sen sijaan olisi tulo- ja omaisuusveroa suurempien tulojen kohdalla tehostettava entisestään, joskin katsoen, että se oikeuden ja maksukyvyyn mukaan kohtaa kutakin verovelvollista. Tämä kanta on minun nähdäkseni sopusoinnussa sen mielipiteen kanssa, joka tulo- ja omaisuusverolain säätämisen aikana vallitsi hallituksessa ja eduskunnassa.

Siinä esityksessä, jonka hallitus antoi tulo- ja omaisuusverolain v. 1919, lausuttiin m. m. seuraavaa: „Välitön valtion ve-

rotus Suomessa on puutteellinen ja rakentuu vanhentuneille perusteille, joitten uudistaminen jo kauan on ollut harkinnanalaisena. Olennaisin epäkohta on se, ettei ole olemassa sellaista pysyvää yleistä tulon ja omaisuuden verotusta, joka useimmissa sivistysmaissa on verotusjärjestelmän runkona.” Ja valtiovarainvaliokunta, antaessaan 1919 vuoden valtiopäiville asiasta mietintönsä, lausuu siinä m. m.: „Suomen valtionverotus on monessa suhteessa puutteellinen. Se on sekä vanhentunut että järjestelmällisyyttä vailla. Vakainainen verotus lepää pääasiallisesti tullimaksujen perusteella ja on siten etupäässä kulutusverotusta, joka aina enimmäin rasittaa vähävaraista väestöä. Suoranainen verotus, joka enemmän kohtaa varakkaampia kansanluokkia, on vakinaisessa verotuksessa aivan heikosti kehitetty ja epätuultu väästi järjestetty. Tästä seuraa, että maamme valtionverotus ei vastaa valtiotalouden eikä oikeudenmukaisuuden vaatimuksia ja antaa muissakin suhteissa mitutuksille tilaa.”

Näistä otteista näkyy, että hallitus, silloin kun tulo- ja omaisuusverolaki meillä säädettiin, oli sitä mieltä, että tulo- ja omaisuusveron pitäisi olla verojärjestelmän runkona, ja valtiovarainvaliokunta katsoi, ettei valtionverotus meillä ilman tuntuva tulo- ja omaisuusveroa vastaa valtiotalouden eikä oikeudenmukaisuuden vaatimuksia. Tästä syystä ja helpottaakseen nähtävästi tullimaksujen muodossa kannettavia kuluksveroja, jotka aina, kuten valtiovarainvaliokunta nimenomaan lausui, enimmäin rasittavat vähävaraista väestöä, säädettiin laki tulo- ja omaisuusverosta. Mutta vaikka se ei vielä ole ollut voimassa kuin neljä vuotta, on nyt jo otettu esille sen muuttaminen, pääasiassa, kuten jo huomautin, verohuojennusten saamiseksi, eikä suinkaan etupäässä siitä syystä, että se tehtäisiin oikeudenmukaisemmaksi, vaikka siitäkin asiasta sivumennen puhutaan. Ja omituisinta asiassa on se, että verohelpoituksia, silloin kun valtion rahallinen tila sellaiseen edellyttää ryhdyttäväksi, yritetään saada järjestetyksi juuri tulo- ja omaisuusverossa, vaikka siitä oli aikomus tehdä pysyväinen vero ja koko verotusjärjestelmän runko. Meillähän olisi paljon helpompaa ja yksinkertaisempaa myöntää verohelpoituksia muualla esim. tullitariffissa ja tällä-

kin eduskunnalla jo tänä syksynä tulitikuverossa, jos siinä olisi haluttu niitä myöntää. Silloin verohelpoitukset myöskin kohtaisivat semmoisia väestökerroksia, jotka enimmäin verorasituksesta kärsivät, eikä tehtäisi niitä tulo- ja omaisuusverossa, joka edes jossain määrin perustuu veronmaksajain maksukykyyn.

Mutta paitsi sitä, että verohuojennukset, mikäli niitä voidaan myöntää, tulo- ja omaisuusverossa tehtynä tulevat tehdyksi väärässä paikassa, ei myöskään valtion verotulojen suhde anna oikeutusta verovähennyksiin tässä kohdin. Tämän seikan huomaa helposti katsottaessa välittömien ja välillisten verojen suhdetta toisiinsa tulo- ja omaisuusverolain säätämisen aikoina, sen voimassa ollessa ja nykyään. Tulo- ja omaisuusverolakia sovellettiin, kuten tunnettua, ensi kerran vuonna 1921. Valtion talousarvion mukaan arvioitiin silloin tulo- ja omaisuusverojen tuottavan 320 milj. markkaa, pyöreissä luvuissa puhuen, ja tuontitullien tuotto laskettiin 555 miljoonaksi. Tulo- ja omaisuusveroa kuitenkin karttui vuonna 1921 yhteensä 512 miljoonaa ja tuontitulleja 513 milj. markkaa. Vuonna 1922 tuotti tulo- ja omaisuusvero 438 milj. ja tuontitulli 764 milj. markkaa. Mutta vuonna 1923, jolloin tulo- ja omaisuusveroa karttui vain 439 milj. markkaa, perittiin tuontitulleina 1,021 milj. markkaa; ja kuluvana vuonna karttuneen tulo- ja omaisuusveroa suunnilleen saman verran kuin viime vuonna, mutta tullituloja todennäköisesti noin 1,100 milj. Tästä näkyy, että kun tulo- ja omaisuusveroa sen alkuaikoina karttui melkein yhtä paljon kuin tullituloja, ei se kuluvana vuonna tuota 50 % tuontitullien määrästä, ja ensi vuonna on hallitus laskenut tulo- ja omaisuusveron tuoton, edellyttäen, että ehdotetut muutokset hyväksytään, ainoastaan n. 30 % siitä, mitä tulleilla verotettaisiin. Tuontitullia on hallitus laskenut v. 1925 kannettavan 1,050 milj. markkaa, mutta tulo- ja omaisuusveroa ainoastaan 340 milj. markkaa. Välillinen verotus on siis nykyään paljon raskaampi kuin tulo- ja omaisuusveron säätämisaikoina, mikä käytännössä merkitsee sitä, että vähävaraisemman väestöryhmän verokuormaa on lisätty entisestään, mutta verohelpotuksia ei ehdoteta tehtäväksi välillisessä verotuksessa, joka on kohonnut, ja josta helpotuksia pi-

täisi tehdä. Vain tulo- ja omaisuusverossa, jonka merkitys valtiotaloudessa on vähentynyt ja jota siis, jos mielittäisiin se pitää edes entisellään, olisi tehostettava siihen suuntaan kuin valiokunnan sosialidemokraattisten jäsenten vastalauseessa ehdotetaan.

Tulo- ja omaisuusveron suuruuden johdosta on olemassa paljon tyytymättömyyttä, sanotaan. Tähän voidaan vastata, että kaikkea verotusta vastaan on aina olemassa tyytymättömyyttä. Todellisuudessa lienee tässä kohden asia niin, että tulo- ja omaisuusveroa vastaan ovat tyytymättömmimpiä ne, joilla on keino saada tyytymättömyytensä julkisuuteen sillä tavalla, että se tulee huomattua. Mutta kaikista veronmaksajista he kuitenkin muodostavat vain pienen ryhmän. Sen sijaan palkkalaiset ja sellaiset kuluttajat, jotka joutuvat suuremman osan jokapäiväisen elämänsä tarpeista rahalla ostamaan, ovat paljon tyytymättömmimpiä siihen, että he saavat joka kerta kun kauppapuodissa käyvät, maksaa valtiolle veroa aika paljon. Jos he nim. ostavat 1 kilon kahvia maksavat he veroa 10 mk., 1 kilon vehnä jauhoja on vero 1:40, 1 kilon sokeria 2:80, 1 kilon teetä 25 mk., 1 kilon kaakaota 20 mk., 1 kilon tupakkaa 20 mk., 1 kilon sianlihaa 1:20, 1 kilon silliä 1 markan, 1 kilon riisiryyniä 1:15, 1 kilon ruisjauhoja 65 p. j. n. e. Tällä tavallahan valtio verottaa, kuten sanottu, kolme kertaa niin paljon kuin tulo- ja omaisuusverona, joten tämän verotuksen johdosta varmasti on tyytymättömyys paljon suurempi kuin tulo- ja omaisuusveron vuoksi. Tämän tyytymättömyyden perusteella sen vuoksi olisi käytävä verohelpotuksia myöntämään välillisissä veroissa, eikä välittömissä.

Mitä sitten tulee siihen väitteeseen, joka myöskin usein tehdään tulo- ja omaisuusveroa vastaan, että nim. se kohtuuttomasti rasittaisi tuotannollista toimintaa vaikeuttaen pääoman muodostumista maassa, on sen johdosta huomautettava, että verotuksessa saattaa kyllä olla epätasaisuutta siten, että kahdesta yhtä verokykyisestä veronmaksajasta suorittaa toinen veroa enemmän kuin toinen. Mikäli tällaista on olemassa, pitäisi se korjata. Mutta tällä kertaa ei asiaa ole siinä merkityksessä käsiteltykään, eikä tämä epäkohta suinkaan korjaannu, vaikka valiokunnan mietinnössä

ehdotetut muutokset hyväksyttäisiinkin niillä lisäyksillä, joita suuri valiokunta on ehdottanut. Tässä kohden jäisi tyytymättömyyden aihe olemaan, varsinkin mikäli se koskee osakeyhtiöitä, joiden verotuksesta paljon on puhuttu asiantuntijain keskuudessa. Voimassaolevan tulo- ja omaisuusveron vaikutuksesta pääoman muodostukseen minä tahdonkin viitata siihen lausuntoon, jonka prof. E. Nevanlinna asiasta antoi vuonna 1923 Yhteiskuntataloudellisessa aikakauslehdessä julkaisemassaan kirjoituksessa „Verotuksen vaikutus pääoman muodostukseen”. Siinä hän kertoo ensinnä, että vuonna 1922 Suomen valtio tuotti verovaroilla suoranaisesti produktiivista pääomatavaraa 196,5 miljoonalla ja „säästi” sen lisäksi 243 milj. Tämä tulos, kirjoittajan mukaan, merkitsee sitä, että Suomen valtio mainittuna vuonna kapitalisoi noin 439 milj. markkaa, mikä on enemmän kuin neljännes vuoden koko verotuksesta ja miljoonalleen yhtä paljon kuin koko tulo- ja omaisuusveron tuotto samalta vuodelta. — Edellisenä vuonna oli tämä kapitalisointi paljon suurempi, eli 526 milj. markkaa. Tämän tuloksen vaikutuksesta maan kokonaispääoman muodostukseen on kirjoittajan mielestä vaikea mitään sanoa, mutta hän lisää kuitenkin, ettei suinkaan aina voi pitää varmana, „että maan kokonaispääoman muodostus ilman tätä yliverotusta — valtion kulutus edellytettynä yhtä suureksi — olisi tullut olemaan suurempi. Esimerkiksi Suomessa, jossa säästäväisyys ei ole erityinen kansallishyve, se todennäköisesti (nimittäin pääomanmuodostus), olisi yksityistalouden tehtäväksi jätettynä muodostunut pienemmäksi, koska osa yliverotuksesta olisi siinä tapauksessa käytetty runsaampaan kuluutukseen.” Tästä näkyy, että asiantuntijat eivät anna väitteelle, että nykyinen tulo- ja omaisuusvero vaikeuttaisi pääoman muodostusta, sanottavaa merkitystä. Siitä syystä ei siis ole aihetta käydä muokkaamaan tulo- ja omaisuusverolakia siihen suuntaan, kuin nyt on ehdotettu. Valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitetystä sosialidemokraattien vastalauseesta pyritään korjaamaan veron epätasaisuuksia sekä muuten tehostamaan tulo- ja omaisuusverotusta, kuten jo alussa huomautin. Siinäkin myönnetään kyllä verohelpotuksia vähempivaraisille, jotka niitä todella kaipaavat,

mutta verotusasteikkoa hieman korottamalla koetetaan pysyttää tulo- ja omaisuusvero meillä valtiotaloudessa edes siinä asemassa, mikä sillä oli silloin, kun se säädettiin. Onkin mielestäni eduskunnalla syytä ottaa huomioon vastalauseessa tehdyt ehdotukset, kun asia tulee yksityiskohtaiseen käsittelyyn, ja järjestää tulo- ja omaisuusveron tuotto siten, ettei se meillä pienene, vaan että se yhä edelleen muodostaa ainakin yhtä huomattavan sijan valtiotaloudessa kuin tähän asti.

Ed. T a b e l l: Koska esilläoleva lakiehdotus koskee hyvin läheisesti varsinkin kaikkia pieneläjiä ja työtä tekeviä kansankerroksia, niin pyydän saada tältäkin näkökulmalta tarkastaa tätä asianomaisine reunamuistutuksineen. Tässä maassa on verotusjärjestelmä ollut aivan ammoisista ajoista sellaisilla perusteilla, että työtä tekevät luokat ovat joutuneet maksamaan suoranaisilla veroilla valtion ja kirkon ylläpitokustannukset. Ja tätä maata hallinneet, etenkin pappissääty, ovat aina muistaneet pitää huolen siitä, että verotuksessa on noudatettu tuota heille ominaista lausetta: „jolla vähän on, siltä tulee sekin ottaa pois”. Sitä periaatetta on noudatettu sekä kuninkaiden että keisarien aikana ja samaa menettelyä noudatetaan vielä tänäkin päivänä. Pienipalkkaiset työläiset kuin myöskin köyhät talonpojat ovat joutuneet kohtuuttomasti maksamaan veroja, kun sen sijaan rikkaat yksilöt ja yhtiöt ovat olleet suhteellisesti paljon pienempien verorasitusten alaisina. Viime vuosina on kuitenkin pieneläjien ja, ellen erehdy, pääasiassa työväenliikkeen vaatimuksesta täytynyt hallituksenkin ottaa tulo- ja omaisuusveroa koskeva laki tarkastelun alaiseksi. Viimekevään hallituksen antaman lakiesityksen perusteluissa sanotaan, että näyttää mahdolliselta nyttemmin lieventää jokseenkin raskasta tuloveroa. Mutta kun lähemmin ryhtyy tarkastamaan tuota hallituksen esitystä, niin huomaakin sen tarkoittavan huojoennusta pääasiassa suurten tulojen saajille. Näin ollen tulisivat ne, jotka ennestäänkin ovat nauttineet etuoikeuksia verotuksessa, saamaan nyt esilläolevan ehdotuksen mukaan uuden huojoennuksen. Samaa tarkoittaa myöskin valiokunnan mietinnössä tehty ehdotus, tosin hiukan kierommassa muodossa. Minä ha-

luan kiinnittää varsinkin herrojen porvarien huomiota erääseen seikkaan, jolla he nähtävästi ovat aikoneet vetää työväen edustajia nenästä. Hallituksen esityksessä on nimittäin arvioitu, että sen hyväksyminen tarkoittaisi noin 130 miljoonan markan tulojen vähennystä. Mutta tämä vähennys olisi kuitenkin itse käytännössä melkein merkityksetön vähävaraiselle väestölle. Sen sijaan kun otamme huomioon, että valtion menot eivät näytä vähenevän, niin joudumme lopullisesti vastaamaan kysymykseen, kuka tästä laista hyötyy ja kuka siitä kärsii. Vastaus onkin selvä. Varakkaat luokat saisivat verohuojennuksen, mutta samat varat tultaisiin kiristämään jollain muulla keinolla kansan vähävaraisilta luokilta. Tämä osottaa kylläkin porvariston hyvää laskutaitoa, sitä ei käy kieltäminen, millä tavalla he nimittäin vapauttavat kapitalistiset ainekset kantamasta sitä raskasta verokuormaa, jonka heidän oma hallituksensa tunnustaa tässä maassa vallitsevan. Minä olen kylläkin sillä kannalla, että tämän maan tulo- ja omaisuusverolaki kaipaa korjausta. Mutta se korjaus ei saa tapahtua kapitalististen työvoiman riistäjien eduksi, vaan sen täytyy tuottaa huojennusta maan työväelle sekä vähävaraisille talonpojille. Jos vertaamme tämän maan verotusjärjestelmää johonkin muun maan verotukseen, niin täytyy sanoa, että täällä vallitseva verotus ei ole kohtuullinen edes kapitalistiselle maalle, vaan se on suorastaan, sanoisinko, barbaarinen. Täällä nauttivat kapitalistiset yhtymät ja kaikenlaiset gulashit tavatoman vapaita oikeuksia kiertämällä verotuksen väärillä tilinpidoilla j. n. e., mutta köyhää työläistä verotetaan jokaisesta pennistä, jonka hän henkensä pitimiksi ansaitsee. Pieni palkka tuskin riittää elämiseen, mutta siitä huolimatta saapuu verokarhu ulosmittaamaan kaikkea tarpeellistakin irtaimistoa. Työläisten tulothan ilmoitetaan työpaikoista useimmiten aivan pennilleen, mutta kapitalistien ja kaikenlaisten liikehujarien verotus tapahtuu heidän itsensä antaman „kunnian ja oman tannon” mukaisen ilmoituksen perusteella. Jokainen kuitenkin ymmärtäne varsin hyvin, että kapitalisteille ei ole „kunnia” eikä „omatunto” mistään merkityksestä silloin, kun he voivat väärällä tiedonannolla pelastua verojen suorituksesta. Edistys-

neemmissä porvarillisissakin maissa on jo päästy siihen, että työläisiä ei veroteta ensinkään heidän palkkatuloistaan, tai siten että kaikkein parempipalkkaisimpia työläisiä ainoastaan verotetaan. Sitenhän on asianlaita esim. Yhdysvalloissa, että perheellistä työläistä siellä ei veroteta Suomen markoissa laskettuna noin 130,000 markan vuosituloista vielä ensinkään. Siellä ovat kapitalistit sentään niin paljon viisaampia, että he eivät riistä enää veroja takaisin, mitä he työvoimasta maksavat sen ylläpitokustannuksia varten. Mutta nämä koitoiset kapitalistit ovat nähdäkseni niin paljon tyhmempiä, että he eivät kykene yhteiskunnallisia oloja siten järjestämään kuin monissa muissa sivistysmaissa on. Vertailu tulisi luonnollisesti vieläkin räikeämmäksi, jos rinnastaisimme tämän maan oloja punaiseen naapurimaahamme Neuvosto-Venäjään nähden. Siellähän täytyy kapitalistien maksaa yleensä suurimmat verot ja työtätekevien osalle tuleva vero on mitättömän pieni. Mutta siellä ei hallitus tietääkseni luotakaan kapitalistien „kunniaan ja omaantuntoon”, vaan heiltä vaaditaan todelliset numerot verotusta varten. Minä en tietysti ole liian optimistinen siihen, millaisia esityksiä tässä lainlaadintakunnassa saadaan hyväksytyksi, mutta kaikesta huolimatta minä pidän oikeutemani ja velvollisuutenani vaatia, että myöskin sen kansanosan edut, joita minulla on kunnia täällä edustaa, tulevat tätä lakia laadittaessa myös huomioonotetuiksi. Sen vuoksi minä esitän, että lain 6 § hyväksyttäisiin sillä muutoksella, kuin se on valtiovarainvaliokunnan mietintöön liitettyssä toisessa vastalauseessa esitetty.

Mietinnön 7 §:n 2 momentti, joka koskee sitten alaikäisten lasten tulojen verottamista, on myöskin sellainen kohta, jota ei voida hyväksyä. On suorastaan häpeällistä, että maan laissa on sellainen kohta, joka sallii alaikäisten työntekijäin tulon verotusta. Mielestäni tekevät alaikäiset jo siinä kylliksi suuren palveluksen yhteiskunnalle, että he suorittavat yhteiskuntahyödyllistä työtä, ja sitäpaitsi on väärin eräästä toisestakin syystä, että heitä verotetaan. Heillä ei nim. ole vielä läheskään kaikkia yhteiskunnallisia oikeuksia. Kun myöskin vertaa sitä, mihin kansanluokkaan tuon pykälän käyttö kohdistuu, niin taaskin saamme yhden lisätodistuksen, ettei al-

kujaankaan ole tarkoitettu porvarien eikä yleensä varakkaiden luokkien lapsia varten tätä pykälää, vaan työtätekevän nuorison verottamiseksi. Ensimmäin tuthan, nim. porvariston lapset, saavat käydä verraten kauan koulua. Sitäpaitsi nämä rellestävät suojeluskunnissa ja muissa senkaltaisissa seuroissa ja kuluttavat niissä valtion varoja, siis juuri niitä varoja, joita heidän ikäistensä työläisnuorukaisten ja -neitosten verestä ja hiestä on kiskottu. Se on minun mielestäni mitä surkeinta vääryyttä. Eikö kaiken inhimillisyyden nimessä ole vaadittava, että alaikäisille lapsille on jätettävä heidän tulonsa ilman verotusta? Eikö heidän työskentelynsä osota juuri sitä, että heidän on täytynyt jo nuoruudessaan jättää syrjään itsensä valistaminen ja kehittäminen ja ruveta raatamaan työtä itsensä ja useissa tapauksissa myöskin omaistensa hengissäpitämiseksi? Sitten tulee valtiolta kaikkine lakeineen ja asetuksineen ryhtyen verottamaan näitä nuoria raatajia. Minä haluan edelleenkin korostaa, että tämä tällainen on väärin. Täällä porvaristo etenkin usein puhuu yhteiskunnan pelastamisesta ja myöntää sadoissa miljoonissa varoja sotalaitokselle ja suojeluskunnille. Mutta kun on kysymys työtätekevän luokan nuorisoa uhkaavasta taloudellisesta rappiosta, niin silloin herrat porvarit kohauttavat vain olkapäitään yksinkertaisesti. Minä kuitenkin pyytäisin ottamaan huomioon sen vakavan tosiasian, että sosiaalisten parannusten hylkääminen juuri voi johtaa siihen, että Suomen työväki tulee joukkovoimallaan vaatimaan tällaisten kuristuskakien poistamista. Parempi kuitenkin olisi porvareille itselleenkin, jos he edes jossain määrässä olisivat tasapuolisia lakia laadittaessa. Tulemme esittämään mainitun kohdan poistamista tästä laista.

Sitten seuraa eräs toinen kohta, jonka sisällyttäminen kysymyksessä olevaan lakiin on tapahtunut myöskin luokkanäkökohtia silmälläpitäen, mutta nimellisesti porvarien suoranaisiksi eduksi. Tarkoiton esityksen 9 §:ää. Tämä voimassaoleva lakipykälä takaa ulkomailla liikettä harjoittaville kapitalisteille verohuojennuksen täällä siitä summasta, jonka hän on ulkomailla suorittanut. Tätä oikeutta voidaan myös käyttää väärin ja senvuoksi esitän senkin kohdan poistamista kokonaisuudessaan.

Mietinnön 13 §:n 1 momentin 4:s kohta on sellainen että tuntuisi suorastaan koomilliselta sisällyttää lakiin sellainen kohta, että veronmaksaja oikeutettaisiin vähentämään puolet verovuonna maksetusta tuloja omaisuusverosta. Tälläkin esityksellä on tarkoituksena huoventaa etupäässä juuri suuria tuloja nauttivien henkilöiden ja yhtymäin verojen suorittamista. Valtion tulot jäisivät sen mukaan noin 50 miljoonaa markkaa pienemmiksi kuin aikaisemmin. Senvuoksi yhdyin tässäkin kohdassa toiseen vastalauseeseen että mainittu kohta poistettaisiin. Saman pykälän 4 momenttia koskevassa lisäyksessä yhdyin myös toiseen vastalauseeseen.

Sitten seuraa 20 §:ssä oleva ehdotus alimmasta tulorajasta verotusta varten, joka nykyään voimassaolevan lain mukaan on meillä 3,000 markkaa ja hallituksen esityksessä 6,000 markkaa. Tämä parannusehdotus on kuitenkin niin konservatiivinen, ettei se tuottaisi vähävaraisille suurtakaan helpotusta. Jos kerran ajotaan tässä kohden jonkinlaistakaan parannusta aikaansaada, niin tulisi mainittu tuloraja määrätä ainakin 15,000 markaksi. Siis tässäkin tapauksessa me tulemme luonnollisesti esiintymään toisen vastalauseen mukaisesti.

Ed. Hästbäck: Ut i den till statsutskottets betänkande bifogade tredje reservationen har jag sammanfattat de väsentligaste anmärkningarna jag har att göra mot föreliggande förslag till ändring av inkomst- och förmögenhetsskattelagen.

Såsom av sagda reservation framgår hyser jag den uppfattningen att den föreslagna ändringen av skattelagen icke innebär någon nämnvärd skattelindring för de hårdast beskattade, nämligen aktiebolagen, ty ökningen av förmögenhetsskatteskalan blir för många bolag, särskilt under dåliga tider då produktionen måste inskränkas, ett ytterst kännbart tillägg.

Den mest betänksamma förändringen, som statsutskottet vidtagit, är dock förslaget att lägga arealen till grund för fastställandet av inkomsten från lantbruksfastigheterna. Utom att detta system, såsom jag framhållit uti reservationen, strider mot lagens anda och mening, strider systemet även mot hela det progressiva skattesystemets grundprinciper, d. v. s.

normen att en var skall erlägga skatt efter förmåga.

Det progressiva skattesystemets grundprinciper, skatt efter förmåga, varpå även denna skattelag för övrigt bygger, kommer icke att tillämpas gentemot jordbrukarne, ty någon ökning av inkomstskatten från jordbrukslägenheterna kommer icke härefter att kunna påräknas på grund av förbättrade jordbruksmetoder m. m. dylikt, emedan de sämre och bättre jordbrukarne, rika och fattiga, de utbildade och i andligt avseende efterblivna äro jämnställda i fråga om skatteförmåga. Men icke nog härmed, jordbrukarne bliva genom detta system ställda i en särskild klass under statsligt förmyndarskap i så måtto, att statsmyndigheterna få rätt att på förhand bestämma skattens storlek, oberoende av den verkliga inkomsten. Detta system tillämpat på jordbrukarne är lika onaturligt som det vore att fastslå uti lagen att alla som erhållit studentmössan skall betala lika skatt till staten, eller att bestämma att våra handlande landet runt, större och mindre, skola betala skatt efter butikernas och varumagasinernas golvyta. Såsom en förenkling vid fastställandet av skatteobjektet vore ett dylikt system lika ändamålsenligt och rättvist, som att fastställa skatt till staten efter en lantbrukslägenhets jordyta. Jag förmodar att ytterst få av kammarens medlemmar skulle vara med om att införa ett dylikt system, ehuru det skulle utgöra en avsevärd förenkling vid beräklandet av inkomsterna från affärsverksamheten. Men enligt mitt förmenande är arealbeskattningen lika onaturlig, ty inom jordbruksnäringens område liksom inom alla andra verksamhetsområden finns det alltid ett högre och ett lägre, som varken lika bildningsgrad eller lika stor jordareal kan utplåna. Det är sist och slutligen den mänskliga förmågan som sätter sin prägel på varje verksamhet och bidrager till såväl jordens som kapitalets avkastning. Därför har man vid bedömandet av det Georgistiska jordskattesystemet ansett att detta icke kan rättvist tillämpas emedan systemet endast åsyftar att sätta en fix skatt på jorden med åsidosättande av den mänskliga förmågens inverkan i likhet med nu föreslagna jordbeskattningssystem. Det torde knappast kunna bestridas att föreliggande jordbeskattningssystem har en

stor likhet med det Georgistiska jordvärdeskattesystem, — dock med den skillnad att det sistnämnda skattesystemet åsyftar att efterhand lägga all skatt på jorden progressivt efter dess värde och hänförande av byggnadstomter till den högsta kategorin av jordvärdet, medan man med den nu föreslagna arealbeskattningen åsyftar att efterhand lägga all skatt på jordbrukarne. Att syftemålet är det antydda bevisa just de bestämmelser som ingå uti lagen att man endast talar om lantbruksfastigheter och lämnar städernas jord bort från skattesystemet. En var måste dock erkänna att städernas jord är såsom byggnadstomter mera inbringande än den jord som jordbrukarne innehava. Jag vet att man kommer att stämpla mina påståenden såsom rena fantasier, och jag skall medge att någon omedelbar fara icke föreligger att statsmyndigheterna skulle inom en snar framtid gripa till en sådan åtgärd att överföra all skatt på jordbrukarne. Men man har genom detta system öppnat vägen för ett skattesystem, som har till syftemål att överföra på jordbrukarne allt större och större skattetunga till både stat- och kommun.

Det obegripliga för mig är att våra agrarer, som nog bruka vara måna om sina rättigheter, vilja avhända sig sin av ålder ägande rätt att vid beskattningen uppge sina inkomster liksom medborgare inom andra intressegrupper. Det synes mig som om våra jordbruksrepresentanter i riksdagen icke tänkt tanken ut och gjort sig förtrogna med vad föreliggande skattesystem kan föranleda till för orättvis beskattning av jordbrukslägenheterna. Jag tror att agrarerna allt för mycket fäst sig vid de fördelar lagen omedelbart skänker små inkomstgrupper, och därvid förglömt själva syftemålet med lagen, att framtagna jordbrukarne all rätt vid fastställandet av skattebeloppet för att kunna påföra dem yngre skattebördor. Erkännas måste ju att de fördelar de små inkomstgrupperna erhålla genom lagens ändring äro avsevärda och därför lockande, men enligt förmenande, sett från jordbrukarsynpunkt av underordnad betydelse, ty om en hög areal-skatt pålægges jorden hjälper föga en lättad uti progressionen. Och då man vet att statsmyndigheterna och en stor del av befolkningen hyser den vanföreställningen

att jordbruket är en ytterst enkel och på samma gång vinstgivande näring, som borde beskattas hårdare för att andra samhällsklasser härutinnan finge en lättnad, så råder intet tvivel därom, att man vid fastställandet av skattefoten medräknar onaturligt stora inkomster och vinster från jordbruket.

Såsom det viktigaste motivet för införandet av arealbeskattningen har framhållits, att det är nödvändigt att få en fast skattefot för jordbrukarne emedan en stor del av dem icke uppgä någon nämnvärd inkomst från sin näring. Denna anmärkning har även de finska jordbruksrepresentanterna uti statsutskottet erkänt vara fullt berättigad, samt förklarat att då förhållandet är sådant måste man söka få ett annat system som grund för statsskatten, och därför omfattat arealbeskattningen. Sagda medgivande från agrarhåll har högeligen förvånat mig och jag har uti utskottet tillbakavisat dessa beskyllningar mot jordbrukarne såsom varande oriktiga, och innebärande en oberättigad skymf, ty mig veterligen föres en ganska skarp kontroll mellan skattedragarne inbördes uti landskommunerna. Jordbrukarna känna nog till varandras inkomster så noga att där icke kan förekomma större ojämnheter i fråga om uppgifterna — åtminstone icke större skillnad än bland skattedragarne inom andra samhällsklasser. Därtill kommer vidare att inom varje landskommun finnes härefter en mängd löntagare, såsom folkskollärare jämte kapitalister, som nog vaka över att jordbrukarne bliva fullt beskattade för sina inkomster. Anmärkningen är således enligt mitt förmenande en obehöfelig och orättvis beskyllning mot jordbrukarne.

Vidare har man anfört såsom motiv för införande av sagda skattesystem, att detsamma tillämpats med belåtenhet vid kommunalbeskattningen. Dessa uppgifter få icke heller tagas som någon allmän regel, ty personligen är jag förtrogen med ett flertal kommuner som till övervägande del icke äro nöjda med arealbeskattningen. Och jag vågar betvivla om detta skattesystem ens har majoriteten bakom sig i många av våra landskommuner.

Vad sedan beträffar systemets tillämpning såsom grund för statsskatterna, kommer detsamma att medföra en sådan

ojämnhet i fråga om skattetungan, att klassstriderna mellan jordbrukarne inbördes till följd därav ökas. I motsats till rdgsm. Witting är jag fullt övertygad om, att myndigheterna, som för hela landet skola fastslå skatt efter arealen, icke skola lyckas få skatten varken jämnare eller rättvisare fördelad mellan skattedragarne än efter det nuvarande systemet. Erfarenheten från kommunalbeskattningen ger även vid handen, att det är ytterst svårt att få arealbeskattningen tillämpad på ett rättvist sätt inom kommunen. Och denna svårighet ökas naturligtvis då lagen skall tillämpas för hela landet. Såsom exempel må här anföras att det blir ytterst svårt att få ett rättvist enhetspris för arealen mellan jordbrukare som bo nära kommunikationsleder och t. ex. en bonde i Perho. Den sistnämnda har ingen möjlighet att tillföra jorden något hjälpmedel för stärkandet av växtkraften, ty fraktkostnaderna bli för dyra, medan den som bor nära kommunikationerna åtnjuter alla fördelar i antytt avseende.

Sedan lagförslaget behandlades uti statsutskottet har jag ytterligare sökt fördjupa mig uti frågan och kommit till den slutsatsen, att systemet, såsom redan antytts, kommer att leda därhän att sedan andra skattekällor utsinat komma statsskatterna att småningom överföras allt mer och mer på jordbrukarne på sätt jag tidigare antytt. Men skattereformen kommer i första hand att medföra ett hämmande på själva jordbrukets utveckling, ty varje jordbrukare måste noga överlägga huruvida det lönar sig att vidare bryta bygd, att nedlägga arbete och kapital för att förvandla ödemarken till åker, då man har att vänta som lön för denna odlargärning en högre skatt för själva jordytan, som under många år ger föga så stor avkastning att den betäcker bruks-, sättnings- och skördekostnaderna. Till följd av sistantydde omständigheter kommer skattesystemet även att medföra att de jordlägenheter som bildats på grund av kolonisationslagarna, samt även de mindre bemedlade, som icke hava råd att hålla jorden vid högsta växtkraft, komma att uppslukas av de förmögnare och mera försigkomna jordbrukarne.

Lägger t. ex. landshövdingsämbetet, som fastställer skattegrunden, medeltalet av in-

komsterna från jordbruket till grund för beskattningen så kommer den största delen av jordbrukarne att förtryckas, ty de flesta av dem till antalet hava en inkomst från sin näring under medeltalet. Detta kommer att medföra, att de bättre situerade jordbrukarne, som draga en oförtjänt fördel av skattesystemet, bliva i tillfälle att inlösa de förtryckta jordbrukarnes jord kanske till underpris. Skattesystemet kan således medföra nya anhopningar av jorden på få händer, vilket man nu sökt motarbeta genom olika kolonisationslagar. Härmed är emellertid hela kolonisationsiden undergrävd, en idé som till sitt innehåll är både vacker och berättigad men som hos oss till följd av ett felaktigt system, såsom t. ex. Lex-Kallio, blivit totalt ledd på orätt spår.

Den enda ljusning som lagen företer är att man genom densamma kan tänka sig få ett slut på det olyckliga kolonisationssystemet, som fastslagits genom olika lagar, och infört ett sundare system, nämligen att bereda större utvecklingsmöjligheter för den gamla jordbrukarstammen i syfte att kunna binda den uppväxande ungdomen från jordbrukarhem fastare vid hembygden och jorden, på sätt jag närmare utvecklat vid behandlingen av kolonisationslagarna. Men oaktat jag hyser den uppfattningen att föreliggande skattesystem rörande jordbruket kommer att göra slut på sagda olyckliga kolonisationssystem, synes det mig icke riktigt att på detta sätt få en ändring till stånd, ty det är liktydigt med att trampa ned de svaga, att taga av dem som hava litet och skänka åt dem som mycket hava. Att införa ett skattesystem, som trycker de svaga jordbrukarne, samtidigt som man antager en mängd kolonisationslagar för att befrämja småbrukariden, synes mig vara mindre välbetänkt.

Såsom härav framgår kan jag icke godkänna lagförslaget även av den orsaken, att de förmögnare jordbrukarne erhålla en oförtjänt lindring i skattetungan och till följd därav ger upphov till nya anhopningar av jorden och således ökar det missnöje som varit rådande mellan stora och små jordbrukare samt delar desamma i ännu skarpare intressegrupper än hittills varit fallet.

Enligt mitt förmenande kommer denna

lag att i hög grad öka den sociala striden och undergräva småbruksiden.

Den grupp av skattebetalare som har den största fördelen av lagändringen äro nog löntagarne. Men då jag icke kunnat anse något berättigat uti att ändra skattelagen till största förmån för denna grupp av skattebetalare, har denna omständighet även bidragit till att jag icke kunnat omfatta utskottets förslag. Härtill kan vidare anföras att genom förändringen av minimigränsen för skatteskyldigheten från 3,000 mark till 6,000 bliva 173,622 skattskyldige befriade från direkt skatt till staten. Enligt den officiella statistiken utgör den individuella skattegruppen mellan 3,000 och 6,000 mark 173,622 personer samt aktiebolagen 273, summa 173,893 skattskyldige.

I går befriades genom mantalspengarnas avlyftande c:a 60,000 personer från alla direkta skatter till staten, vadan således genom dessa tvänne åtgärder av riksdagen c:a 233,600 personer tillerkännas alla medborgerliga rättigheter utan att behöva erlagga någon direkt skatt till staten. Med andra ord, genom denna åtgärd erhålla 26,6 % av alla som deltaga i de politiska valen frihet från att erlagga någon direkt skatt till staten. Denna omständighet har jag velat göra riksdagen uppmärksam på, ty de gjorda förändringarna uti skattelagarna äro av fullkomligt revolutionär beskaffenhet. För min del tror jag att någon annan ändring uti lagen icke behöfts än att berättiga de skattskyldige att från sin inkomst avdraga den erlagda skatten. Denna förändring hade enligt mitt förmenande nått en större rättvisa i fråga om skattelindring än det föreliggande förslaget.

Med denna komplettering av min reservation till statsutskottets betänkande ber jag få föreslå,

att riksdagen måtte lägga lagen om inkomst- och förmögenhetsskatt av den 3 aug. 1920 till grund för behandlingen.

Ed. Lohi: Verotuskysymyksen järjestyks on epäilemättä yksi kaikkein vaikeimpia tehtäviä eduskunnalla niin meillä kuin kaikissa muissa maissa, sillä verolait ovat luonteeltaan sellaiset, että mitä kohtaan tyytymättömyyttä on kaikissa maksajaluokissa, kaikissa kansalaispiireissä. Sentäh-

den on aivan luonnollista, että ei voida koskaan saada aikaan sellaista verotuslakia, että siihen kansalaiset yleensä olisivat tyytyväisiä. Mutta selvää on, että kuta monipuolisemmaksi yhteiskuntakehitys muodostuu, sen suuremmat rahalliset tarpeet on myöskin yhteiskunnalla, ja yhteiskunnan täytyy tavalla tai toisella kansalaisilta kerätä tarkoitukseen tarvittavat varat.

Täällä ed. Harvala esitti numeroita, minkälainen suhde meillä on olemassa välillisen ja välittömän verotuksen välillä nyt ja minkälainen oli silloin, kun alkuaan tuloja omaisuusverolaki säädettiin. Ja täytyy tunnustaa, että tässä valossa asioita katsellen tuntuu hyvinkin epäilyttävältä, että onko aika sellainen, että välitöntä verotusta voidaan tällä hetkellä ryhtyä huomattavasti vähentämään, kun toiselta puolen kokemus osoittaa, että valtion tarpeet yhä vuosi vuodelta lisääntyvät ja kaikissa tapauksissa valtiolle täytyy tuloja saada aina enenevässä määrässä. Minä en voi kieltää, että myöskin minulla persoonallisesti on tämän lain käsittelyssä jo valtiovarainvaliokunnassa ja myös suuressa valiokunnassa ollut niin paljon epäilyksiä, onko todella viisasta ryhtyä tällä hetkellä niinkin huomattavassa määrässä välittömiä veroja alentamaan kuin valiokunta tässä esityksessään ehdottaa. Mutta toiselta puolen on myöskin otettava huomioon, että välitön verotus ennen kaikkea on verottajan kädessä kaksitekijäinen miekka, jota täytyy hyvin varovaisesti käyttää. Välittömällä verotuksella, sellaisella kuin tämä tulo- ja omaisuusvero on, on kyllä se hyvä yhteiskunnallinen puoli, että se ottaa rohkeammin siitä, mistä sitä voi ottaa ja että valtio tällä tavalla pyrkii tasoittamaan yhteiskunnallisia epäkohtia, että niitä, jotka ovat onnistuneet pääsemään yhteiskunnassa siihen asemaan, että kykenevät suuria tuloja hankkimaan ja suuria pääomia yhteen kasaamaan, niiltä lohkaistaan suurempi osuus kuin sellaisilta kansalaisilta, joiden tulot tarvitaan elämän ylläpitämiseksi. On tietysti aivan oikein, että valtio pyrkii tätä tietä myöskin tasoittamaan juopaa eri kansalaisryhmien välillä, että niitä tuloja, joita tällä lailla raskaammasti verotetaan, koetetaan valtion käteen varata siinä tarkoituksessa, että kohotettaisiin niiden kansanluokkain asemaa, jotka elämän taistelussa sortuvat alimmalle portaalalle. On aivan oikein, että yhteiskunta

tällä keinolla koettaa myöskin pyrkiä siihen, että kansakunnan pääomat eivät pääsisi yhteiskuntaa vahingoittavalla tavalla kerääntymään muutamien harvojen käsiin ja suuret joukot toiselta puolen äärimmäiseen kurjuuteen painumaan. Verotuskysymys on verottajan kädessä yksi tärkeä avain myöskin tässä merkityksessä.

Mutta samalla on myöskin otettava huomioon, että tällaisellakaan verotuksella ei voida rajattomiin asti mennä. Verottajan täytyy myöskin asettua sille kannalle, että se ja ne henkilöt, jotka yhteiskunnassa todella yrittävät kaikkensa, kaiken tarmonsä, henkisen ja aineellisen kykynsä uhraavat tuloja hankkiakseen, niille täytyy verottajan myöskin suoda paremmat elämisen mahdollisuudet kuin sille, joka ei viitsi mitään yrittää. Jos verotuksessa mennään siihen asti, että paremmalta yrittäjältä otetaan kaikki liika pois ja tasa-arvoinen elämisen mahdollisuus pyritään varaamaan kaikille kansalaisille, silloin epäilemättä otetaan se pääkannustin pois ihmiseläältä, joka pamee todella yrittämään. Ja silloin kun se otetaan pois, silloin joudutaan siihen, että tulojen saajia ei löydykään enää koko kansakunnassa, ja koko taloudellinen elämä menee epäilemättä perikatoa kohti. Siihen ovat kommunistisen yhteiskuntajärjestelmän kokeilut jo maailmassa viime aikoinakin johtaneet. Tätä silmälläpitäen myöskin minä olen valiokunnassa tullut siihen käsitykseen, että tulo- ja omaisuusverolaki on kenties meillä nytkin niin ankara, että se yritteliäisyyttä suuressa määrin lamauttaa. Koko kansakunnan hyvinvointi, sehän riippuu ennen kaikkea siitä, että kansakunta kansakuntana ja sen yksityiset jäsenet tuottavat kukin kohdaltaan enemmän kuin kuluttavat. Mutta jos se kannustin, joka pyrkii tuotantoa lisäämään, otetaan ihmisiltä pois, niin silloin kaikki lamaantuu. Ja suuri tästä syystä on myös tarkoin harkittava, mihin asti välittömällä verotuksella veronmaksajain kukkaroa voidaan kiristää.

Täällä ed. Harvala samoin kuin ed. Tabell huomautti siitä, että välillisellä verotuksella on se ikävä puoli, että se suuressa määrässä kohtaa vähävaraisia kansanluokkia. Tämä väite ei täydellisesti pidä paikkaansa erittäinkin ylellisyyden verotuksessa. Onhan aivan selvää, että kuta paremmassa taloudellisessa asemassa

joku kansanluokka on, sen enemmän se käyttää ylellisyystavaroita ja sen enemmän se myöskin yksilöä kohti maksaa valtiolle veroa. Välittömällä verotuksella on se hyvä puoli, että sitä maksamaan voidaan pakottaa kaikki nekin kansalaiset, jotka eivät pane mitään arvoa säästämislle eikä tulojen hankkimiselle ja vielä vähemmän millekään verojen maksamiselle. Ja näin ollen välillinen vero jakaantuu paljon suuremman yksilömäärän kesken kuin mitä välitön verotus. Ne numerot, joita ed. Hästbacka vasta esitti, ovat siinä selvänä kuvauksena. Näin ollen välitön verotus johtaa siihen, että veronmaksu yksilöä kohti ei käy niin raskaaksi, kun sen kantajana tulevat olemaan suunnilleen kaikki kansalaiset.

Mutta välillisellä verotuksella on myöskin toinen, sanoinko, psykologinen puolensa, erittäinkin ylellisyysverolla. Me jokainen maksamme mieluummin 30 markkaa, kun saamme kaupantekijäisiksi kahvikilon, vaikka siitä 10 markkaa menee veroihin, kuin tuolla 10 markalla ostaisimme verolipun. Minä luulen, että vapaaehtoisesti tuota verolippua yhteiskunnalta ei suinkaan kovin suuret määrät kansalaisista mene tuolla 10 markalla ostamaan, jos ei siihen olisi pakko, mutta kahvikilon, sen me menemme ostamaan melkein kaikki. Ja tämä hyvä puoli myös on välillisellä verotuksella, että sen ihmiset sittenkin maksavat vapaaehtoisesti ilman välitöntä pakkoa. Toinen hyvä puoli sillä on, että sen maksaminen riippuu maksajan omasta tahdosta, kuinka paljon hän tahtoo kahvia juoda, kuinka paljon tupakkaa polttaa, kuinka paljon muita ylellisyystavaroita käyttää, sen mukaan hän maksaa valtiolle veroa, tai kuinka paljon kukkaro kestää.

Minä en tätä tahdo sanoa siinä mielessä, että meillä olisi välittömästä verotuksesta luovuttava, ei ensinkään. Meidän on välitöntä veroa, tätä tulo- ja omaisuusveroa edelleen kannettava siinä määrässä kuin se yleistä kansantaloutta vahingoittamatta voidaan tehdä, mutta toiselta puolen, kun meillä ovat valtion menot niin suuret, että me emme kykene tällaisella verotuksella valtion tarpeita tyydyttämään, niin meillä täytyy vielä toistaiseksi ainakin sen rinnalla hyvin suurena tekijänä säilyttää välillinen verotus.

Meillä on tällä kertaa se onnellinen asema, että valtion pääomasäästö on siksi

suuri, että tällä kertaa valtion toimeentulo ei näytä kovinkaan uhatulta, vaikkapa tätä tulo- ja omaisuusverolakia sen verran lievennetään, kuin valtiovarainvaliokunta on ehdottanut. Mutta epäilemättä meillä valtion taloudellinen tilanne on myöskin vuosi vuodelta kulkeutumassa sinnepäin, että kansaneduskunnan samoin kuin hallituksen ja kaikkien kansalaisten on pyrittävä pääsemään siihen ajatukseen, että valtio ei voi suuressa määrin yhteiskuntaelämää auttaa, jos kansakunnan jäsenet yksilöinä pyrkivät yhä suuremmassa määrin jättäytymään valtion huolenpidon alaisiksi. Valtiolla itsellään ei luonnollisesti ole mitään, millä se kykenee kansalaisia eteenpäin viemään, jos ei se ota sitä kansalaisten kukkarosta, ja senvuoksi meidän on ehdottomasti pyrittävä yhä suurempaan säästäväisyyteen valtio- talouden kaikilla aloilla.

Ed. Reinikka: Minä voin pääpiirteissä yhtyä siihen käsitykseen, minkä ed. Lohi lausui kosketellessaan täällä välillisiä ja välittömiä veroja. Minunkin mielestäni välilliset verot ovat erittäin sopiva veromuoto, kun vaan pidetään huolta siitä, että sitä ei saateta kohtaamaan pääasiallisesti vähäväkisiä kansanluokkia, joitten harteilla ed. Harvala väitti sen veron nykyään pääpiirteissään lepäävän. Ihmiselle on hyvin ominaista, että hän mielellään maksaa veroa silloin, kun hän saa siitä jotain vastinetta, mutta välittömässä verotuksessa on se vastine, minkä veronmaksaja saa maksaessaan veronsa, verrattain laiha, sillä vähän jokaista veronmaksajaa tyydyttää se veronmaksukuitti, minkä hän saa. Kuitenkaan ei minun mielestäni valtiotalouden hoidossa valtiolle tuloja hankittaessa verotus saa olla niin yksipuolinen, että se nojautuisi ainoastaan välillisiin veroihin. Sopivassa suhteessa on paikallaan, että veronmaksajat maksukykynsä mukaan maksavat myöskin välittömiä veroja.

Jos lähemme tarkastamaan nyt esillä olevia tulo- ja omaisuusverolain huojoennuksia, ja vertaamaan hallituksen esitystä, valtiovarainvaliokunnan mietintöä ja suuren valiokunnan mietintöä toisiinsa, niin minun täytyy sanoa, että ne huojoennukset, mitkä esityksen kautta saadaan, ovat kyllä verrattain huomattavat, mutta ne korjaukset, mitkä lakiin ovat tehdyt, ovat muutamissa tapauksissa asiallisesti heikot. Veronhuo-

jennuksethan voidaan saada kahta tietä tulo- ja omaisuusverolaissa aikaan: joko lisäämällä niitä vähennyksiä, poistoja, mitä verovelvollinen tuloistaan ja omaisuudestaan mahdollisesti saa tehdä, ja toista tietä laskemalla tulo- ja omaisuusveroasteikkoa. Ja minun mielestäni tämä jälkimmäinen keino on erittäin tärkeä ottaa huomioon. Tietysti tulo- ja omaisuusveroasteikon laskeminen suuressa määrässä riippuu niiden poistojen luonteista, joita tuloistaan ja omaisuudestaan verovelvollinen saa tehdä. Jos tarkastamme näitä eri esityksiä nyt, niin huomaamme, että siellä monessakin kohdin, mikäli poistoihin ja vähennyksiin tulee, periaatteessa määrättyissä tapauksissa hyväksytään poistojen tekeminen, mutta ei kuitenkaan oteta otetta niin pitkälle, kuin tuon periaatteen hyväksyminen edellyttäisi. Ja tämä minusta on nyt esilläolevan tulo- ja omaisuusverolain heikoin puoli. Jos tarkastamme esimerkiksi esilläolevan lakiehdotuksen 13 §:ää, niin siellähän myönnetään sekä valtiovarainvaliokunnan että suuren valiokunnan mietinnöissä, että periaatteellisesti on oikein saada tuloistaan vähentää tämän lain perusteella maksetun tulo- ja omaisuusveron ja että aviopuolisista saa ansiotuloistaan se aviopuoliso, jolla on pienemmät tulot, vähentää osan tuloistaan ja kun periaate näissä seikoissa tunnustetaan, niin minusta tuntuu ihmeelliseltä, minkä vuoksi ei silloin katsota asiaa pohjaan saakka ja suostuta antamaan vähentää tuloistaan kaikki tämän lain perusteella maksetut verot ja minkä vuoksi ei aviopuolisoiden anneta maksaa veroa sen veroasteikon mukaan, mikä vastaa heidän molempien omaa tuloaan. Minä olisin sitä mieltä, kun yleinen tyytymättömyys varsinkin veronmaksajien kesken on siitä suuri, kun ei saa vähentää tämän lain perusteella maksettua tulo- ja omaisuusveroa tuloistaan, kun esimerkiksi kerran kunnallisverotuksessa tuo oikeus on — maksetut kunnan verothan saa kunnallisverotuksessa tuloistaan vähentää — että olisi viisainta ollut hyväksyä tässä kohden hallituksen esitys, ja veroasteikkoa korottamalla saada valtiolle samat tulot kuin mietinnössä edellytetään. Kun nyt valtiovarainvaliokunnan ja suuren valiokunnan mietinnöissä ehdotetaan, että puolet tämän lain perusteella maksettua tulo- ja omaisuusverosta saa vähentää, niin minun mielestäni jää tähän lakiin kun se

tällaisena tulee hyväksytyksi, sellainen riitakapula, josta lopulta ei kuitenkaan päästä erilleen, ennenkuin tuo toinenkin puoli veroa saadaan vähentää. Minä myönnän, että taktillisesti lieenee viisainta niille, jotka ovat sitä mieltä, että tuloistaan saa vähentää maksetun tulo- ja omaisuusveron, hyväksyä tämä lakiehdotus nyt tässä muodossa, kuin valtiovarainvaliokunta ja suuri valiokunta ehdottavat, sillä minä käsittän, että helpompi on tulevaisuudessa saada tuokin momentti pois tästä laista, kuin jos veroasteikkoa vastaavasti kohotettaisiin. Helpompi on silloin sitä koettaa vastaisuudessa alentaa. Minä olisin mielelläni nähnyt ja olen koettanut suuressa valiokunnassa, mikäli minulla voimia on ollut, vaikuttaa siihen suuntaan, että hallituksen sitys tässä hyväksyttäisiin, mutta että veroasteikkoa vastaavasti korotettaisiin, ja sen kautta taattaisiin valtiolle ne tulot, mitkä valtiovarainvaliokunnan mietintökin edellyttää ja mitkä katsotaan valtiotalouden tasapainossa pysyttämiseksi tällä hetkellä välttämättömiksi.

Sitten toinen kohta, josta minä mainitsin, on niin sanottu aviopuolisoiden verotus. Nythän me tiedämme nykyisen voimassaolevan lain mukaan, jos esimerkiksi on joku naimaton kansakoulunopettajatar, jolla on 20,000 markan tulot, että hän maksaa veroa 400 markkaa, mutta jos on naimisissa oleva opettajatar, jolla on samat tulot ja jonka miehellä on, sanokaamme 30,000 markan tulot, niin tämä opettajatar saa maksaa silloin sen perusteella, että hän on avioliitossa, 900 markkaa ja tämä mies 1,600 markkaa, siis yhteensä 50,000 markan tuloista, kuten veroasteikko määrää, 2,500 markkaa. Minun mielestäni ei ole oikeuden eikä kohtuudenmukaista, että käydään huomattavaa verokorotusta panemaan sille, joka on joutunut avioliittoon. Minun mielestäni olisi tässäkin kohden ollut syytä saada pois päiväjärjestyksestä tämä riitakapula, joka ei valtion taloudessa paljokaan merkitse, mutta joka niille veronmaksajille, joita se kohtaa, tuottaa mielenkatkeruutta. Olisi ollut syytä katsoa tässäkin asiassa pohjaan asti eikä ottaa tuollaista välimuotoa. Kun sanotaan, että naimisissa olevista se aviopuoliso, jolla ansiotulot ovat pienemmät, saa vähentää puolet tuloistaan, korkeintaan 8,000 markkaa, niin siinäkin

siis periaatteessa tunnustetaan, että on väärin panna näiden molempien tulot yhteen ja verottaa sen korkeimman asteikon mukaan, mutta ei kuitenkaan mennä siihen saakka, mihinkä minun mielestäni olisi mentävä, että koko tuo epäkohta tulisi poistetuksi. Sitten minun mielestäni ovat lain 15 §:ssä 1 ja 2 momentti sen muotoiset, jotka olisivat ehdottomasti poistettavat. Esim. 2 momentissa sanotaan, että varoiksi ei lueta taideteoksia, sekä kirja-, taide- ja muita niihin verrattavia kokoelmia, jollei omistaja tee niillä kauppaa tai muuten hanki niillä itselleen tuloa. Minun mielestäni ne, joilla on tilaisuutta huomattavia taidekokoelmia, kirja- ja niihin verrattavia kokoelmia hankkia, ovat sellaisessa yhteiskunnallisessa asemassa että ne myös voisivat veroa niistä maksaa. Minä käsitan että henkisen työn tekijällä, jolla on huomattava kirjasto, on siinä sellainen työase, jolla hän hankkii itselleen henkistä pääomaa tullakseen maailmassa toimeen. Siis se on oikeastaan verrattavissa työaseeseen, joka esim. maanviljelijällä on ja josta hän kuitenkin saa maksaa veroa. Minun mielestäni olisi oikeus ja kohtuus, että nämä kohdat poistettaisiin.

Mitä sitten tulee osakeyhtiöitä kosvaan verotukseen, niin minun mielestäni on mielihyvällä todettava, että valtiovarainvaliokunta asettui sille kannalle, että näihin veronmaksajiin nähden on sama asteikko kuin muihinkin veronmaksajiin nähden; siis toisin sanoen se veroasteikko, joka hallituksen esityksessä on ja jossa vero perustuu siihen, montako prosenttia tulo on pääomasta, on hylätty. Minä olen jo aikaisemmin puheenvuorossani, silloin kun Kallion hallitus antoi samasta asiasta esityksen, lähetekeskustelussa huomauttanut siitä, mistä syystä minun mielestäni tuo asteikko ei ole paikallaan. Minä myönnän, että olisi osakeyhtiöihin nähden syytä päästä toisenlaiseen asteikkoon kuin yksilöihin nähden, mutta en hyväksy asteikkoa siinä muodossa kuin mikä hallituksen esityksessä on. Täällähän on jo moneen kertaan tuotu esille ne epäkohdat, mitkä se tietää, tilastolla näytetty toteen, kuinka se esim. pienille yhtiöille tietää huomattavia veronkorotuksia, jopa 500—600 % veronkorotuksia nykyiseen. Minusta tuntuu luonnottomalta, silloin kun puhutaan verohuojennuksesta joihinkin

veronmaksajiin nähden, laatia uusi veroasteikko, joka on sellainen, että se tietää niille huomattavia veronkorotuksia. Sehän silloin tavallaan on tunnustus siitä, että siihenastinen veroasteikko on ollut aivan väärä. Minun mielestäni olisi yhtiöihin nähden kehitettävä, niinkuin minä sanoin, toisenlainen veroasteikko, joka lepäisi sillä pohjalla, että otettaisiin huomioon, montako prosenttia nettotulo, minkä liike on saanut, on kaikesta siitä pääomasta, mikä tuon voiton hankkimiseen on käytetty. Mehän tiedämme, että jos jollakin yhtiöllä on esim. 100,000 markan pääoma ja se voittaa sanotaan esim. 40,000 markkaa, siis 40 % tuolle pääomalleen, että se ei ole yksinään tuon pääoman tuottoa. Yhtiön omistajat voivat ehkä olla sellaisessa taloudellisessa asemassa, etteivät itse voi lisätä pääomaansa, mutta omilla nimillään tai kiinnityksillä hankkivat sanotaan vaikkapa 500,000 mk tuottoa. Silloin se on oikeastaan 600,000 markan pääoma, joka tuottaa tuon 40,000 markan tulon. Minun mielestäni asteikon pitäisi nojautua siihen, että katsotaan, kuinka monta prosenttia tuo voitto on kaikesta pääomasta, joka on tuon tulon tuottanut. Mutta sellaisen muutoksen teko vaatii tietysti tarkkaa harkintaa ja pitkäaikaista tutkimusta, ennenkuin sopiva asteikko saadaan, ja senvuoksi sellainen ei tässä tilaisuudessa voi tulla kysymyksenäkään ja senvuoksi on minusta kaikkein onnellisinta, että on palauduttu saman asteikon kannalle kaikkiin veronmaksajiin nähden.

Asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen tekemään ne muutosehdotukset, millä katson mahdollisesti olevan edellytyksiä täällä läpimenemään. Niitä 13 §:n heikkoja kohtia, mitkä täällä mainitsin, en suinkaan maininnut siinä tarkoituksessa, että aioin tehdä mitään ehdotuksia niiden muuttamiseksi, koska minä katson, että eduskunnan kokoonpano tällä kertaa on sellainen, että niillä ei ole mitään läpimenomahdollisuuksia.

Ed. Hornborg: Det är icke min avsikt att diskutera något av det föreliggande lagförslaget huvudpunkter. Jag vill inskränka mig till att i korthet beröra ett par av de detaljer, som synas bära vittne om att statsutskottets och stora utskottets förmåga av logiskt tänkande i någon mån brustit.

I den sjätte av de punkter, som förekomma i § 11, stadgas att såsom icke skattbar inkomst skall betraktas riksdagsmannaarvode, ersättning för ledamotskap i statens kommittéer eller vad som av staten eller annan officiell sammanslutning anvisats till bestridande av med tillfälligt uppdrag förenade särskilda kostnader. Det förefaller mig ogensägligt, att motiveringen av detta stadgande icke är tillämpligt på de fall, då det allmänna uppdraget, för vilket arvode uppbäres, utföres på den med uppdraget betrodda personens hemort. I sådant fall följa med uppdraget inga särskilda kostnader. Jag har för avsikt att under detaljbehandlingen här föreslå ett tillägg av följande lydelse: „Dock bör såväl riksdagsmannaarvode som annan här nämnd ersättning för med tillfälligt allmänt uppdrag förenat arbete betraktas såsom skattbar inkomst, därest uppdraget utföres på den därmed betrodda personens hemort”.

I § 13 stadgas, att hälften av under skatteåret erlagd inkomst- och förmögenhetsskatt får avdragas från den skattbara inkomsten. Det förefaller mig, som om man här hade gått mitt emellan två principer. Man har i själva verket så gjort. Propositionen ställer sig på den ståndpunkten att erlagd skatt får avdragas. Man kan också principiellt betrakta saken så, att erlagd skatt icke får avdragas. Ur detta dilemma ha statsutskottet och stora utskottet klarat sig på ett i ordets egentliga bemärkelse salomoniskt sätt. Man har kluvit stridsäpplet, iakttagit ingendera principen och avdragit halva beloppet av den erlagda skatten. Jag anser det emellertid vara nog att påpeka detta. Saken är av mindre vikt, och jag tror mig dessutom veta, att det till ingenting tjänar att i denna punkt framställa ändringsförslag.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelun kuluessa on ed. Hästbacka ehdottanut, että eduskunta päättäisi panna nykyään voimassaolevan 3 päivänä elokuuta 1920 annetun tulo- ja omaisuusverolain käsittelyn pohjaksi, vaan tätä ehdotusta ei ole kannatettu, joten se ei tästä syystä eikä muutenkaan voi tulla äänestyksen alaiseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään 15 minuutiksi.

Täysi-istunto keskeytyy klo 1,55 päivällä.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 2,10 i. p.

Lakiehdotuksen 1—3 §:t ja 1 luvun nime hyväksytään keskustelutta.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Mantere: Minun on tehtävä huomautus eräästä painovirheestä, joka on tämän pykälän kohdalla suuren valiokunnan mietinnössä. Niinkuin mietinnöstä näkyy, on suuri valiokunta ottanut verovelvollisten joukkoon myöskin ulkomaisen valtion. Tämän johdosta on lakiehdotuksen 3, 5 ja 13 §:ään ollut otettava tätä tarkoittava lisäsana, sana „valtio”. Tähän 4 §:ään, sen 1 momentin toiseen kohtaan, olisi myöskin pitänyt tulla sama sana, mutta se on jäänyt epähuomiosta pois, olen ilmeinen painovirhe. Toisen kohdan neljänneksi sanaksi olisi pantava sana „valtiot”, joten mainitun kohdan alku tulisi kuulumaan: „ulkomaalaiset ynnä ulkomaiset valtiot, yhteisöt, laitokset” j. n. e. Minä pyydän tämän siis painovirheenä merkittäväksi tällä kohdalla.

Ed. Junes: Pyydän kannattaa ed. Mantereen tekemää ehdotusta.

Puhemies: Tämä voitaneen painovirheenä ottaa huomioon.

4 § hyväksytään mainituin korjauksin.

5 § hyväksytään.

6 §.

Keskustelu:

Ed. Helo: Sosialidemokraattien taholta on valtiovarainvaliokunnassa tehty useitaakin muutosehdotuksia, joista kuitenkin vain tärkeimmät ovat esitettynä mietintöön liitettyssä ensimmäisessä vastalauseessa. Näiden lisäksi on olemassa useita muitakin ehdotuksia, vaikka ei ole katsottu olevan syytä huomauttaa niistä vastalauseessa. M. m. tähän pykälään nähden on tehty ehdotus siitä, että myöskin sellaiset työväenjärjestöt, jotka ovat aatteellista laatua ja jotka toimivat työväen sivistyksellisen ja taloudellisen aseman kohottamiseksi, olisi saatava verosta vapaiksi. Myöskin valiokunnassa, mikäli minä olen siellä asian ymmärtänyt, on periaatteessa oltu samalla kannalla, mutta ei muodollisista syistä ole voitu hyväksyä sitä koskevia ehdotuksia, koska niitä olisi voitu väärinkäyttää sellaisiin tarkoituksiin, joita varten verohelpotusta ei oltu ajateltu. Minä ehdottaisin sentähden tähän 6 §:ään lisättäväksi sellaisen määräyksen, jonka perusteella sellaiset työväen aatteelliset yhtymät ja järjestöt, jotka tarkoittavat työväen taloudellisen ja sivistyksellisen aseman kohottamista, tulisivat veroista vapaiksi. Ehdotan, että ensimmäistä momenttia jatketaan seuraavasti: „samoin kuin myös työläisten aatteelliset järjestöt ja yhtymät, jotka tarkoittavat työväen taloudellisen ja sivistyksellisen aseman kohottamista”. Tällaiseen verohelpotukseen on eduskunnalla täysi syy yhtyä, koska tässä laissa on huomattavalla tavalla myönnetty verohelpotuksia sellaisiin taloudellisiin yrityksiin, joihinkä nähden verohelpotusta voi puolustaa paljon vähemmällä syyllä, kuin silloin, kun on kysymyksessä siksi vähäväkisten kuin työläisten aatteelliset yhtymät, jotka tarkoittavat työväen taloudellisen ja sivistyksellisen aseman kohottamista. Minä siis ehdotan, että 6 §:ään hyväksyttäisiin mainitsemani lisäys.

Ed. Huttunen: Kannatan ed. Helon tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Helo ed. Huttusen kannattamana ehdottanut, että 6 §:n 1 mom:n loppuun lisättäisiin sanat: „samoin kuin myös työläisten aatteelliset järjestöt ja yhtymät, jotka tarkoittavat työväen taloudellisen ja sivistyksellisen aseman kohottamista”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Helon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Helon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 104 jaa- ja 75 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

7 ja 8 § hyväksytään keskustelutta.

9 §.

Keskustelu:

Ed. Allila: Minä ehdotan, että tämä 9 § poistettaisiin.

Ed. Virta: Kannatan ed. Allilan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Allila ed. Virran kannattamana ehdottanut, että 9 § poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Allilan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohdin, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Allilan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Toisen luvun nimike hyväksytään.

10 §.

Keskustelu:

Ed. Helo: Tähän pykälään nähden on valtiovarainvaliokunta tehnyt muutoksen, joka mahdollisesti on tärkein koko lakiehdotuksessa. Muutos koskee nimittäin sitä, että maatalouskiinteistöjen tuoton verotukseen nähden siirryttäisiin nykyisestä puhtaasta tuloverosta samanlaisen tuottoverotuksen kannalle, joka jo on käytännössä kunnallisverotuksessa. Valtiovarainvaliokunnassa sosialidemokraatit ja yleensä vasemmisto eivät ole katsoneet voivansa vastustaa tätä muutosta niitten lukuisten esimerkkien vuoksi, joita on tuotu esille niistä epäkohdista, joihin nykyinen puhtas tulovero johtaa. Mutta siinä tapauksessa, että todellakin tällainen paljon merkitsevä muutos tehdään, on siinä meneteltävä johdonmukaisesti ja ainakin aikaansaattava se, ettei verotukseen jää minkäänmoisia aukkoja, jollaista hyvin helposti saattaa tapahtua, kun yleensä siirrytään verotusmuodosta toiseen. Tällainen huomattava aukko on kuitenkin valiokunnan ehdotuksessa syntynyt metsätuotteitten verotukseen nähden. Entisen verotuksen mukaisesti tulee metsäntuotteista johtuva tulo verotetuksi vasta silloin kun metsä myydään, jota vastoin siirtymällä tuottoverotuksen kannalle metsänkasvu verotetaan kunakin vuonna erikseen. Valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti tulisivat siis ne metsänomistajat, jotka tähän asti ovat jääneet vapaiksi vuotuisen lisäkasvun verotuksesta ja joita säännönmukaisesti pitäisi verottaa vasta metsänmyynnissä, kokonaan vapaiksi ennen verottamista jääneestä metsänkasvusta. Tämän aiheuttaisi kysymyksessä oleva siirtyminen sellaiseen tuottoverotukseen, joka on kunnallisverotuksessa käytännössä. Tällaiseen omittuiseen aukkoon verotuslainsäädännössä on valiokunta tullut siitä syystä, kuten perusteluissa mainitaan, että sen mielestä ei olisi verotuksessa paikallaan käyttää

kahdenlaisia perusteita rinnatusten. Tällainen perustelu on kuitenkin aivan onntto, eikä sellaisen teknillisen syyn tähden voi mitenkään puolustaa sitä, että verotuslainsäädäntöön jätettäisiin asiallinen aukko siinä määrässä kuin valtiovarainvaliokunnan ehdotus tietäisi. Tästä tulisivat nauttimaan suurta hyötyä ne, jotka ensi vuosina myyvät metsänsä, koskapa heitä silloin verotettaisiin ainoastaan vuotuisen lisäkasvun perusteella, pääsisivät siis vapaaksi siitä lisäkasvusta, joka on tapahtunut edellisinä vuosina ja jota siis olisi nykyisen menettelyn mukaan verotettava metsänmyynnin yhteydessä. Se asettaa kokonaan toiseen asemaan ne metsänmyyjät, jotka myyvät metsänsä tämän jälkeen, niihin nähden, jotka ovat myyneet metsänsä aikaisemmin. Tähän seikkaan on myöskin eduskunta ennen kiinnittänyt huomiota, nim. silloin, kun siirryttiin tuottoverotuksen kannalle kunnallisverotuksessa. Siinä nimenomaan tehtiin vastaava tilapäinen poikkeus sellaiseen metsämyyntiin nähden, joka tuli tapahtumaan seuraavina vuosina. Siinä nim. ainakin osaltaan, vaikkei silloinkaan kokonaisuudessaan, asetettiin verotuksen alaiseksi ennen tapahtunutta metsänkasvu, ja välittävillä määräyksillä koetettiin aikaansaada, että metsäntuotteiden verotus tuli riippumattomaksi, käytettiin sitä tai tätä järjestelmää. Paitsi vuotuista lisäkasvua otettiin verotuksen perusteeksi myöskin osa entisestä vuotuiskasvusta. Ja eduskunta on vielä myöhemmin asian ensimmäisen käsittelemisen jälkeen lisännyt sitä määrää entisestä kasvusta, joka tuottoverotuksessa olisi asetettava veronalaiseksi. Tämä on aivan oikea kanta ja tätä kantaa olisi myöskin pitänyt noudattaa, kun on kysymyksessä valtion verotuksessa siirtyminen samaan verotukseen, joka on käytännössä kunnallisverotuksessa. Kun valtiovarainvaliokunta sanoo, että sen mielestä ei ole käytettävä kahdenlaista verotusjärjestelmää rinnakkain, niin juuri tämä syy puhuu sen puolesta, että valtionverotuksessa olisi otettava käytäntöön sama menettelytapa, mikä on käytännössä kunnallisverotuksessa, koskapa juuri muuten olisi olemassa eri menettelytapoja valtion verotuksessa ja kunnallisverotuksessa. Ei ole mitään syytä, joka pakottaisi valtion verotuksessa asettumaan toiselle kannalle

asiassa kuin mitenkä on menetelty kunnallisverotukseen nähden. Päinvastoin tällainen eri menettelytapa antaa aihetta juuri sellaiseen sekavuuteen, josta valtiovarainvaliokunta huomauttaa ja jonka tähden valiokunta ilmoittaa, että se ei ole voinut yhtyä siihen ehdotukseen, joka tässä suhteessa on vasemmiston taholta tehty. Jos valtiovarainvaliokunnan ehdotus hyväksyttäisiin mutta jonkun ajan kuluttua siirryttäisiin uudelleen samaan verotusjärjestelmään, mikä on nyt käytännössä, niin siitähän aiheutuisi se, että ne metsänmyyjät, jotka myyvät metsänsä heti ensi vuosina, tulisivat nauttimaan aivan kohtuutonta verohelpotusta, koska siirryttäessä takaisin vanhaan järjestelmään heitä ei enää voitaisi verottaa taaksepäin siitä tulosta, mikä on aiheutunut metsänmyynnistä. Kun siirrytään verotusjärjestelmästä toiseen, on luonnollista, että siinä täytyy lainsäädännön mukaan suhtautua asian mukaan siten, ettei teknillisten syiden tähden myönnettäisi verohelpotusta siinä määrässä kuin mitä nyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen mukaan tulee tapahtumaan vaan ovat, milloin asianlaita niin vaatii, tarpeen välittävät säännökset, jotka aikaansaavat sen, että verotuksen suuruus ei tule teknillisten syiden tähden muuttumaan, vaan ylimenoaikana on olemassa erikoisia määräyksiä, jotka aikaansaavat tasaisuutta verotuksessa. On siis olemassa kaikki syy siihen, että metsäntuotteiden verotukseen nähden käytetään tällaista tasoitettavaa menettelytapaa ylimenoaikana, niin että samoin kuin kunnallisverotuksessa seuraavina vuosina asetettaisiin veronalaiseksi ei ainoastaan vuotuinen lisäkasvu, vaan metsänmyynnin tapahtuessa myöskin ainakin huomattava osa siitä entisestä lisäkasvusta, joka valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen mukaisesti tulisi jäämään nyt verosta kokonaan vapaaksi. Minä sentähden ehdotan, että 5 momentin viimeisen kohdan loppuun hyväksyttäisiin seuraava määräys: „Samoin on verotettavaksi tuloksi vuoden 1924 tuloja arvioitaessa luettava 75 prosenttia ja sen jälkeen kunakin vuonna sama prosenttimäärä kuin edellisenä vuonna, vähennettynä viidellä, siitä puhtaasta tulosta, joka verovuonna on saatu metsäntuotteiden myynnistä tai käytöstä lukuunottamatta kotitarvekäyttöä.”

Kuten tästä näkyy ei tämänkään ehdotuksen perusteella tulla entistä metsänkasvua aivan täydellisesti verottamaan vaan siitäkin annetaan vielä huojennusta, koska veronalaiseksi asetetaan ainoastaan 75 % koko puhtaasta tulosta ja sitäpaitsi seuraavina vuosina, vuoden 1924 jälkeen, tästäkin määrästä vielä vähennetään 5 % niin, että tämä ylimenoa välittävä pykälä tulisi kokonaan menettämään merkityksensä 15 vuoden kuluttua, siis paljon aikaisemmin kuin mitä itse asiassa voidaan laskea metsän keskimääräiseksi kasvukaudeksi.

Kun siis eduskunta on jo määrännyt kantansa tähän kysymykseen nähden kunnallisverotuksen yhteydessä, vieläpä kahdessakin eri tapauksessa, niin voi se pitää luonnollisena, että myös tähän valtion tuloveroon nähden hyväksyttäisiin tämä lisäpykälä siinä muodossa kun se on esitetty ensimmäisessä vastalauseessa.

Ed. Hästbäck: På de skäl jag tidigare har anfört ber jag att få föreslå, att § 10 antages sådan den lyder i nu gällande lag om inkomst- och förmögenhetsskatt sålydande: „Såsom inkomst på grund varav skatt skall erläggas, anses, med sådan begränsning som nedan säges, skattskyldigs samfällda årsintäkter i penningar eller penningars värde.

Som inkomst räknas även:

1) Fri bostad ävensom vad skattskyldig för sin och sin familjs räkning tillgjort sig av avkastningen från eget jordbruk eller annan näring eller av varor, som han tillverkat eller tillsaluhållit; samt

2) Vinster av tillfällig natur, därunder inbegripen vinst å icke yrkesmässig avyttring av sin fasta eller lösa egendom, som säljaren genom köp eller byte förvärvat, om den fasta egendomen varit i säljarens ägo under mindre än tio år och lös-egendomen under mindre än fem år, dock efter avdrag av möjligen liden förlust å andra likartade överlåtelse.

Ed. Itkonen: Tuntuu hyvin merkiliselä, että eduskunnassa valtion tulo- ja omaisuusverossa käy sama väittely, jota on käyty metsänverottamisesta kunnallisverotuksessa ja sitä mukaa kun eduskunta kunnallisverotuksessa on korjannut niitä virheitä, joita se aikanaan on tullut teh-

neeksi, niin sitä mukaa se valtion tuloja omaisuusverossa uudistaa nämä virheensä. Jokaiselle nim. on selvää, että se metsänmyyjä, joka tähän saakka on pidättäytynyt myymästä, pääsee metsänmyyntiverosta kokonaan vapaaksi, jos hän tämän lain ensimmäisinä voimassaolovuosina tulee metsänsä myymään. Sensijaan että tähän saakka on maksettu koko metsänmyyntitulosta veroa, nyt metsänmyyntitulo pääsee verosta vapaaksi. Sitä ei voida millään järkisyillä puolustaa. Kunnallisessa verotuksessa ajottiin tehdä samalla tavalla, mutta ei kuitenkaan niin suuressa määrässä kuin tässä. Siellä säädettiin verotettavaksi tuloksi 75 %, mutta vähennykset määrättiin niin suuriksi, että koko myyntivero olisi lakannut kuuden vuoden kuluttua. Kun nämä vähennykset olivat olleet käytännössä kaksi vuotta, niin eduskunta itse yksimielisellä päätöksellä muutti sen niin, että vähennykset pienennettiin siinä määrässä kuin vasemmiston vastalauseessa nyt esitetään. Vasemmiston vastalause on siis aivan sama kuin eduskunnan aikaisemmin omaksuma päätös kunnallisverotuksesta samassa asiassa. Sitä ihmeellisemmältä tuntuikin, että valtiovarainvaliokunnassa tämä eduskunnan aikaisempi kanta ei ole porvarillisten puolueiden taholta saanut yhtään kannatusta enempi kuin suuressa valiokunnassakaan. Olisi välttämätöntä, että ehdotus saataisiin hyväksytyksi, koska se tietää ainoastaan sellaisen hyväksytyn periaatteen soveltamista tulo- ja omaisuusverolakiin, joka on jo voimassa kunnallisverolaissa. Minä kannatan ed. Helon ehdotusta, ja toivon, että eduskunta on tässä jonkun verran johdonmukaisempi kuin eduskunnan valiokunnat.

Ed. Jern: Då jag icke kan gå in på att jordbrukarne skola ställas i en särskild kategori och att de icke få beskattas efter inkomst utan efter areal, ber jag att få understöda rdgsm. Hästbackas förslag. Försåvitt jag uppfattade rdgsm. Witting rätt uti hans yttrande i den allmänna diskussionen, ansåg han att jordbruket utan arealbeskattning saknar reell beräkningsgrund för uppskattning av årsinkomsten. Detta är dock en villfarelse. Jag tycker att erfarenheten har visat att man också vid beskattningen av lantbrukares inkomster nog har andra beräknings-

grunder än arealen. Jag har själv varit medlem i en beskattningsnämnd under flera år och jag tycker att man där kommit till gott resultat utan arealbeskattning. Då här stadgas att vid beräkandet av denna avkastning tillämpas de vid kommunaltaxeringen samma år fastställda avkastningsgrunderna, i synnerhet genom denna stilisering, synes det mig att man icke kan komma till ett gott resultat, ty vi veta att grunderna i de olika kommunerna äro ganska olika. Den ena kommunen uppskattar inkomsten per hektar högt, den andra lågt, härigenom blir ingen jämnhet. Vi hava den erfarenhet från den tid bevillningsskatten existerade, att kommunerna försökte beskatta så lågt som möjligt för att undslippa statsskatt. Jag fruktar att denna bestämmelse som här nu skall införas leder till samma resultat och på grund därav ber jag att få understöda rdgsm Hästbackas förslag.

Ed. Pennanen: Ne syyt, joilla valtiovarainvaliokunnan enemmistö hylkäsi sen ehdotuksen, jonka ed. Helo on täällä nyt esittänyt, ne syyt eivät ole yksinomaan, eipä edes etupäässäkään, muodollisia. Ehdotus tuli ainakin minun kohdaltani hylätyksi aivan asiallisilla syillä. Kunnallisverotuksessa voidaan vielä tällaista kahdenlaista verotusta, nim. pintaalaverotusta ja myydyin metsätulon verotusta, puolustaa sentakia, että aikaisemmin voimassaolleen kunnallisverolain mukaan olisi oikeastaan pitänyt, ainakin voidaan sanoa, että olisi saanut, verottaa metsätuloja lisäkasvun perusteella. Käytäntö ja tulkinta johti kuitenkin siihen, että ei niin tapahtunut, mutta metsätulot otettiin verotukseen vasta sitten, kun metsä oli muutettu rahaksi. Ja tätä vastaanhan ei mitään sanomista olekaan verotuksessa, joka on suhteellinen, mutta aivan toiseksi muuttuu asia verotuksessa, joka nousee progressiivisesti, kuten tämä vero tekee. Metsän omistajallehan on kunnallisverotuksessa vallan samantekevä, verotetaanko häntä esim. 100,000 markan metsätuloista kerta kaikkiaan sinä vuonna, kun hän myy metsän, vai kannetaanko tuo vero vuosittain metsän lisäkasvun perusteella. Tässä ei ole asianlaita niin. Jos esim. maanviljelijän verrattain pieniin muihin tuloihin lisätään tuo 100,000 markkaa, niin progres-

sioni vie veron paljoa korkeammalle, kuin mitä kunnallisverotuksessa tapahtuu. Tästä syystä ei tässä verotuksessa mielestäni ollekaan käy päinsä se, mikä kunnallisessa verotuksessa on aivan hyvin käynyt päinsä, nim. toistaiseksi tuo kahdenkertainen verotus, ja poishan sitä päästään vähitellen kunnallisessakin verotuksessa kahdenkertaisesta verotuksesta. Minusta ei ole syytä tässä laissa mennä muutamien vuosien takia laittamaan sitä lisäkeittä, jota ed. Helo on ehdottanut. Minä myönän, että niille veronmaksajille, jotka tässä takaisina vuosina ovat nykyisin voimassaolevan tulo- ja omaisuusverolain mukaan joutuneet maksamaan metsämyyntiveron, niille on asia ollut kipeä aikanaan, mutta minä en tahtoisi tätä epäkohtaa jatkaa sillä, että myöskin ne metsän myyjät, jotka lähivuosina tekevät ainakin huomattavampia metsäkauppoja, joutuisivat maksamaan samalla tavalla minun mielestäni aivan epäoikeutetusti nousevan suuren progressiivisen veron. Minusta on siis järkevintä pysyä tässä sillä yksinkertaisella kannalla, jolle valtiovarainvaliokunta on asettunut, että metsätulo tästä lähin verotetaan vuotuisen lisäkasvun mukaan.

Ed. Linna: Minä voin yhtyä useissa kohdin ed. Pennasen lausuntoon. Se verotusmuoto, jota ed. Helo ehdotti tähän tulo- ja omaisuusverolakiin ajettavaksi, on epäilemättä lakitekniillisesti muodoton, se on asiallisesti heikko, ja se asettaa saman veroesineen kaksinkertaisen verotuksen alaiseksi. Heti kun lisäkasvua verotetaan, verotetaan todellakin sitä tuottoa, minkä vissi pinta-ala antaa, mutta jos samalla kertaa verotetaan erikoisesti metsänmyynnistä, joudutaan sellaiseen tilaan, että asianomaista verotettavaa rangaistaan, verotetaan kaksinkertaisesti ja vallan toisella tavalla kuin muun omaisuuden omistajaa. Minä tahdon ottaa erään esimerkin. Ajattellaan, että A ja B omistavat kumpikin 500,000 markkaa, ja A ostaa maatilaa, mutta B ostaa esim. huvilan, jossa on suuri määrä ulkohuonerakennuksia. Kummankin vuotuiset tulot, A:lla maatilastaan ja B:llä huvilastaan, ovat 45,000 markkaa. Nyt A myy metsää, sanokaamme 100,000 markan edestä, mutta B:llä on myöskin liikoja ulkohuonerakennuksia, jotka hän tulojansa vähentämättä voi edul-

lisesti muuttaa rahaksi. Hän myy näitä myös 100,000 markan edestä. Seuraavana vuonna A:ta verotetaan 145,000 markan tuloista eli 12,400 markalla. Samaan aikaan B maksaa edelleenkin vain 45,000 markan tuloveron. Kumpaisenkin omaisuus on pienentynyt samalla summalla tai jos heillä ei ole ollut velkaa, se on muutunut vain rahaksi, mutta toista, A:ta, joka on sijoittanut omaisuutensa maatilaan, rangaistaan koroitettulla verolla, B sitävastoin nauttii kaikki entiset oikeutensa ja maksaa vain veroa sen 100,000 markan tuloista, jonka hän kenties tämän jälkeen sijoittaa rahalaitokseen, pankkiin. Mutta tämä ei vielä riitä, vaan A:n vuositulo 45,000 markkaa, josta hän lain mukaan maksaisi veroa 3 %:n mukaan, muutuu lain progressiivisuuden vuoksi sellaiseksi, että siitäkin tulosta on maksettava veroa 8 % mukaan, kun sensijaan B, joka on yhtä varakas ja nauttinut yhtä suurta tuloa, maksaa veroa vain 3 %:n mukaan. Ellei tämä ole vääryyttä, eikä mikään.

Ed. Itkonen ja ed. Helo puolustivat tätä sillä, että tämä muka on otettu kunnallislakiin. Mutta aivan niinkuin ed. Pennanen huomautti, tällöin on kysymys yksinkertaisesta verosta, tulo- ja omaisuusverossa on sitävastoin kysymys progressiivisesta verosta. Sitäpaitsi eivät metsätulot ole olleet valtion verotuksen alaisia muuta kuin vajaan 5 vuotta, eikä voida puhua siitä erittäin suuresta edusta, mikä on tullut niille henkilöille, jotka, jos tämä laki tulee hyväksytyksi, myyvät metsänsä. Päinvastoin voidaan puhua siitä, että se vääryys, mikä on tapahtunut viimeisten 5 vuoden ajalla metsää myyneille nykyisille metsänomistajille, saadaan korjatuksi. Ei siis sitä muotoa, mikä kunnallislaisissa, metsätulojen verotukseen nähden on, voida millään asiallisilla syillä puolustaa otettavaksi tulo- ja omaisuusverolakiin. Sitäpaitsi asianomainen henkilö maksaa lisäkasvuveroa maksaessaan veroa sellaisesta tulosta, jonka hän vasta pitkien aikojen, vuosikymmenien perästä saa, ja kuten minä valtiovarainvaliokunnassa ed. Itkoselle osoitin, tulee maksaneeksi jos lasketaan korkoa korolle, noin 85 % saamastaan summasta valtionveroa. Emme siis voi, kuten sanoin, millään tosisyillä puoltaa tällaisen veromuodon käytäntöön ottamista valtion tulo- ja omaisuusverossa.

Tahtoisin tässä yhteydessä eduskunnan huomion kiinnittää erääseen toiseen seikkaan, jossa myös tapahtuu kaksinkertainen verotus. Tämän pykälän 5 momentin 1 kohdassa sanotaan: „Tuloksi luetaan myös puutarhasta, kalavedestä ja laidunmaasta saatu tulo.” Nyt on asianlaita niin, että tässä laidunverotuksessa tapahtuu myös kaksinkertainen verotus. Asianlaita on nimittäin niin, että kun siirrytään tuottoveroon, silloin arvioidaan metsäntuotona kaikki metsämaa, käytettäköön sitä puutarhasta, kalavedestä ja laidunmaasta saatu tulo. Tällöin arvioidaan se kasvukyvyn perusteella ensimmäiseen, toiseen tai kolmanteen luokkaan, ja silloin lasketaan myös se tulo, minkä se tuottaa ja sen mukaan verotetaan. Voidaanhan väittää, että se kasvaa sen lisäksi myös ruohoa, josta saadaan tuloa, lehtiä laidunnetaan. Mutta jokainen tietää, että jos metsämaata käytetään laitumena, niin mitä useampia nautayksilöitä siinä käytetään, sitä pienemmäksi käy metsän lisäkasvu, ja ensimmäisen luokan maa, joka arvioidaan 3 kuutiometriä vuosittain kasvavaksi, ei milloinkaan voi, jos sitä laitumena käytetään, antaa tuskin 2 kuutiometriä lisäkasvua, sentähden että siinä nuorennos ei pääse tapahtumaan, silloin kun karja käy metsämaalaitumella. Silloin kun kysymys on pellostä, jota käytetään laitumena ja jota myös muutamissa paikoissa verotuslautakunnat ovat verottaneet samalla kertaa laitumena ja niitä on tietysti verotettu puhtaan peltotuoton mukaan, asia on vielä hullumpi, sillä ei suinkaan sen tuotto ole lisääntynyt siitä, että siitä on tuloja otettu, käyttämällä sitä laitumena, kun se toisessa tapauksessa kenties otetaan viljana, heinäinä tai muuna sellaisena. Tämän vuoksi minä ehdottaisin, että tästä kohdasta poistetaan sana „laidun” ja sanotaan: „puutarhasta, kalavedestä y. m. s. saatu tulo”.

Ed. Hiidenheimo: Minä pyydän saada kannattaa ed. Linnan tekemää ehdotusta ja sitten minä pyytäisin yhtyä ed. Penasen ja ed. Linnan lausuntoihin siinä, mikäli se koskee metsän verotusta. Minä tahdon huomauttaa erityisesti juuri siitä, että kun nyt on kysymys järjestää tulo- ja omaisuusverotuksen kanto tuottoperiaatteiden mukaan, niin on mielestäni aivan aiheellonta

lähteä valtion verotuksessa kahdenlaista veroa samaan aikaan metsän tuotosta kantamaan. Tämä jo siitäkin syystä, että siirryttäessä metsän lisäkasvun verotukseen, silloin yhdellä kertaa maan kaikki yksityismetsät joutuvat tuottoverotuksen alaisiksi ja myös tulevat antamaan valtiolle huomattavia tuloja, jotka noihin metsiin nähden ovat olleet valtiolle tuottamattomia, mikäli niissä ei mitään myyntiä ole tapahtunut.

Lisäksi tahtoisin huomauttaa, että juuri se on ollut kohtuuttomuus metsänomistajia kohtaan tähän asti, että he ovat joutuneet maksamaan sellaisissa tapauksissa kuin esim. ed. Linna mainitsi, metsänmyynnistäkin huomattavasti veroa, joka progressiivisuuden kautta on nostanut heidän veronsa korkealle tasolle. Luulisin siis, että siirryttäessä nyt myös metsänverotuksessa pinta-alan tuottoveroon, voidaan jättää metsänmyyntivero pois, varsinkin kun on voitu niin lukemattomissa tapauksissa verotuslautakunnille osoittaa, kuinka siinä on ollut havaittavissa suorastaan verotuksen kiertämistäkin. Ja lisäksi ei ole myöskään tapahtunut mitään kohtuuttomuutta niitä kohtaan, jotka aikaisemmin ovat maksaneet metsänmyynnistä veroa, sillä niinkuin tiedämme, metsänhinnat kuitenkin ovat olleet viime vuosina siksi paljon korkeammat, että se on osittain voinut korvata tämän vahingon. Sensijaan ovat nyt metsänhinnat huomattavasti alentuneet, ainakin 50 %:lla. Jos nyt siirryttäisiin valtion verotuksessa samaan aikaan koko maan metsäpinta-aloja verottamaan ja samaan aikaan myös myyntiin sovellettaisiin myynnin verotus ja se lisätäisiin progressiivisuuden perusteella veromääriin, niin siinä todella tapahtuisi metsänomistajia kohtaan kohtuuttomuus. Näistä syistä minä ainakaan en katso voivani kannattaa ed. Helon ehdotusta.

Ed. Vuokoski: Nykyaikaisen verolain tulisi levätä sillä oikeudenmukaisuusperiaatteella, että se ottaa veroa sieltä, missä se parhaiten jaksetaan kantaa. Mutta nyt esilläoleva pykälä tässä verolaissa ei täytä tätä mittaa, sillä se seikka, että lakiin on otettu sana „laidun”, antaa tälle laille sen luonteen, että se ottaa veroa kaikkein heikoimmilta. Sillä nykyisessä kunnallislaissa on sovellettu laidunveroa niihin laitumenkäyttäjiin nähden, jotka ovat pakotetut laskemaan karjansa huonosti heinää kasvaville

laitumille, ja sellaiset viljelijät, jotka ovat tilaisuudessa laiduntamaan pelloilla, jäävät tästä verosta vapaiksi. Minun ei tarvitse kuin viitata niihin 150,000 pikkuviljelijään, jotka näinä vuosina ovat saaneet pienet pinta-alansa asuttavikseen, ja heillä kaikilla on riittämättömästi peltoalaa voidakseen käyttää sitä laitumena. Heidän on pakko lähettää karjansa jo aikaisin keväällä maratonjuoksuharjoituksiin kuiville kankaille saamatta sieltä mitään tuloa. Sillä karja jo usein rehunpuutteessa on joutunut kärsimään navetassa ollessaan, ja sitten se laskeaan henkeään elättämään kankaille, ja tälle on meidän eduskuntamme valmis säätämään erikoismaksun. Joka ainoa suurempi viljelijä on tilaisuudessa pääsemään tästä verosta vapaaksi. Mutta pienviljelijä ei voi siitä vapautua. Sillä sellaista loukkausta nykyaikaista verolainsäädäntöä vastaan ei voida tehdä. Ja tämän vuoksi on ed. Linnan ehdotus aivan oikea ja ilman muuta hyväksyttävä. Minä sen vuoksi jään odottamaan eduskunnan päätöstä, että sana „laidun” poistetaan.

Ed. von Born: I enlighet med vad jag hade äran framhålla vid ärendets första behandling i riksdagen är jag av den uppfattningen, att den förändring, som vidtagits i föreliggande paragraf av gällande lag om inkomst- och förmögenhetsskatt, varit varken principiellt riktig eller praktiskt klok, och ber jag därför för min del att få förena mig om det förslag, som framställts av rdgsm. Hästbacka om återgång i denna punkt till den nuvarande lagstiftningen.

Ed. Helo: Mitä tulee metsäntuotteiden verotukseen, näyttää valtionvarainvaliokunnan kanta olevan hyvin heikko, koska sen puolesta ei voida esittää muuta, kuin mitä ed. Pennanen ja ed. Linna täällä ovat esittäneet. Jos nim. niitä lausuntoja tarkasti kuunteli, niin eihän niissä kajottu siihen asiaan, mistä on kysymys, vaan koetettiin niissä vain osottaa, että nykyinen metsäntuotteiden verotustapa on paljon raskaampi kuin verotus tuottoverotuksen perusteella. Tämä on kokonaan aivan toinen asia. Sitäpaitsi ei sekään kysymys ole arvosteltavissa siten, kuin ed. Linna ja Pennanen ovat tehneet, sillä on myöskin otettava huomioon, että progressivisuuden periaate sinänsä on tunnustettu oikeaksi ja tämän periaatteen

mukaan on suurista tuloista maksettava suhteellisesti enemmän kuin pienistä. Sitäpaitsi on nykyisen verotustavan mukaan metsäntuotteista suoritettava veroa vasta jälkeempäin. Sitä ei suoriteta kunakin vuonna vuotuisen lisäkasvun perusteella, vaan vasta useiden kymmenien vuosien kuluessa yhdellä kertaa, ja tietysti on veron arvo silloin pienempi, kuin jos laskettaisiin taaksepäin sen arvo vuotuisen kasvun perusteella. Jos otetaan huomioon tämä koronlasku korolle, niin se vaikuttaa asiaan hyvin huomattavassa määrässä, ja voi olla kysymyksenalaista, onko metsäntuotteen verottaminen nykyisen tai uuden perusteen mukaan raskaampi taikka helpompi. Mutta tämä asia sinänsä on kokonaan toinen asia. Nyt on kysymyksessä, miten asia järjestetään siirryttäessä järjestelmästä toiseen. Ed. Linnan ja ed. Pennasen tulisi ajatella, miten tulisi tapahtumaan, jos esim. vuonna 1928 siirryttäisiin siihen järjestelmään, mikä nyt on käytännössä. Jos silloin ryhdyttäisiin jälleen verottamaan metsäntuotteiden myynnistä johtuvaa tuloa vasta myynnin perusteella, niin silloinhan tulisi syntymään huomattava aukko ja epäjohtomuukaisuus verotuksessa. Ne, jotka ovat myyneet metsänsä vuonna 1925, 1926 ja 1927, olisivat suorittaneet veroa ainoastaan vuotuisen lisäkasvun perusteella, ei lainkaan enempää. Sitä vastoin ne, jotka seuraavina vuosina tulisivat verotettaviksi, verotettaisiin taasen koko metsäntuotteen aiheutusta tulosta, siis paljon huomattavammassa määrin kuin niitä, jotka edellisinä vuosina ovat metsänsä myyneet. Ja niitä, jotka ovat edellisinä vuosina metsänsä myyneet, ei voida enää jälestäpäin verottaa. Ne tulisivat siis pääsemään huomattavasti pienemmällä verotuksella yksistään sentähden, että lainsäätäjä on siirtynyt verojärjestelmästä toiseen. Jos puhutaan lakitekniikasta, johon ed. Linna viittasi, niin täytynee kai siltä kannalta vaatia, ettei tällaisten siirtymisten tähden järjestelmästä toiseen muodostu sellaisia aukkoja, että veronmaksajat tulevat joutumaan huomattavasti erilaiseen asemaan. Aivan turhaa puhetta on myös puhe kaksinkertaisesta verotuksesta. Sillä esim. metsäntuotteen, joka ei myy metsänsä 15 seuraavana vuonna, joutuu maksamaan veroa yksistään vuotuisen lisäkasvun perusteella. Joka myy metsänsä 15 seuraavan vuoden kuluessa, häntä ei veroteta koko

määrästä, vaan arvioitaessa verotettavaa määrää otetaan huomioon se, mitä hän on jo ennen maksanut veroa vuotuisen lisäkasvun perusteella. Se otetaan täydellisesti huomioon, vieläpä suuremmassa määrässä kuin mitä itse asia vaatisi. Ja siten hän on juuri vältetty kaksinkertainen vero. Jos siis pidetään järjestelystä menettelystä kiinni, niin silloin olisi asia järjestettävä sillä tapaa kuin sosialidemokraattien taholta on asiassa ehdotettu.

Ed. Pennanen: Ed. Helon on nähdäkseni turhaa huolehtia siitä, mitä vuonna 1928 tai sen jälkeen tapahtuu. Minä uskaltaa olla sitä mieltä, että jos tämä ed. Helon ehdottama momentti nyt jää pois, se ei ikinä enää nouse. Mutta jos vastoin luuloani niinkin tapahtuisi, että vuonna 1928 tai joskus sen jälkeen mentäisiin siihen, että paitsi lisäkasvuverotusta, metsänmyyntivero myöskin säädettäisiin, silloin olisi paikallaan sensuuntainen asteikko, jota ed. Helo ehdottaa, että ensimmäisenä vuonna metsänmyyjää verotettaisiin jostakin vähemmästä prosentista ja vähitellen noustaisiin 100 %:iin. Mutta ne ovat sen ajan huolia, ei niihin tarvitse tällä kertaa sen suurempaa huomiota kiinnittää.

Minä pyysinkin puheenvuoron ed. Linnan ehdotuksen johdosta, joka koski n. s. laidunverosäännöksen poistamista tästä laista. Jos verolautakunnat yleensä käsittävät asian sillä tavalla, että samasta alueesta on maksettava vero, paitsi metsäveroa, myöskin laidunverona, minä myönnän, että silloin tapahtuu kaksinkertainen verotus. Mutta eihän ole missään kirjoitettu, että verolautakunnan on niin meneteltävä. Maatahan voi olla viljelysmaata, metsämaata ja voi olla laidunmaatakin, jossa ei kasva yhtään puuta.

Tästä syystä minä en pidä ollenkaan niin vaarallisena, jos tämä laitumen verotus myös säilytetään. Mutta minä pyydänkin sen pöytäkirjaan merkitä, että minäkin katson, että silloin on tehtävä ero metsämaan ja laidunmaan välillä, ja sitä aluetta, joka verotetaan laidunmaana, ei ole verotettava enää metsämaana eikä päinvastoin. Tälläkin tavalla on menetelty m. m. siinä kunnassa, josta minä olen kotoisin, ja kellään ei ole ollut syytä puhua kaksinkertaisesta verotuksesta. Vaikka minä siis myönnän ed. Linnan v. m. hyvän tarkoituksen, niin minä puolestani en pidä tarpeellisena, että

kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tämä puheenaoleva kohta poistetaan.

Ed. Itkonen: Ed. Linna koettaa ilmeisesti johdattaa eduskuntaa harhaan aivan samalla tavalla kuin hän verokomiteassa kunnallisverotusta laadittaessa koetti metsänmyyntiverotuksessa johtaa komiteaa harhaan ja siellä onnistuikin koko hyvin. Mutta eduskunta toki kunnallisverotuksessa korjasi sen virheen, mikä verokomiteassa pääsi syntymään. On kyllä totta, että sellainen henkilö, joka ostaa metsäomaisuutta, joutuu tietysti siitä omaisuudesta maksamaan veroa enemmän kuin sellainen henkilö, joka ostaa muunlaista omaisuutta. Mutta hänen on otettava huomioon se jo silloin, kun hän ostaa omaisuutta, koska hänen tulee tietää se, että lain mukaan siitä on maksettava veroa. Aivan samalla perusteella kuin ed. Linna vaatii verovapautta tässä, niin hän voi vaatia myös verovapautta kunnallisverotuksessa. Sillä sama virhe tapahtuu myös kunnallisverotuksessa. Se henkilö, joka ottamatta huomioon sitä, että metsää rasittaa maksamaton vero, ostaa metsän täydestä hinnasta, kärsii tappion kunnallisverotuksessa, aivan niinkuin se kärsii tässä. Mitään eroa siinä ei ole. Tässä on vain erona se, että tämä vero on progressiivinen. Mutta se on hyväksytty kaikkiin muihinkin tuloihin nähden. Onko syytä metsänmyyntituloon nähden tehdä poikkeusta, se on eri kysymys. Ja minä olen sitä mieltä, ettei ole. Ei ole siis kysymys mistään periaatteellisesta muutoksesta, korkeintaan voi olla kysymys siitä, onko soveliaista metsänmyynnistä saatua tuloa verottaa progressiivisesti vai ei. Ei siis ole ollenkaan sellaisesta kysymyksestä, että metsänmyyjä joutuisi epäedullisempaan asemaan kuin se, joka myy ulkohuoneita, niinkuin ed. Linna täällä väitti. Mitä sitten laitumen verottamiseen tulee, niin tässä harjoitetaan aivan samanlaista mielivaltaista lain selvittämistä ja lainsäätäjän harhaanjohtamista. Ellei ed. Linna ole ennen tiennyt sitä, että metsän pinta-alan tuottoa määrättäessä ei veroteta laidunetua, niin kehoitan häntä lukemaan kunnallisverotuksen täytäntöönpanoa koskevan asetuksen 5 §:än, jossa hallitus antaa tarkkoja lakiin perustuvia ohjeita siitä, miten metsäntuotto on verotettava, ja siinä sanotaan, että metsänkasvua lasketaan kes-

kimääräisen tuottomäärän mukaan j. n. e. Tässä puhutaan koko ajan vain metsäntuotosta kuutiometreissä. Tahtooko ed. Linna nyt väittää, että laidunetu arvioidaan myöskin kuutiometreissä? Ainoastaan siinä tapauksessa, että väitetään laidunetun laskettavan kuutiometreissä, pitää paikkansa ed. Linnan väite, että laidunetu lasketaan jo pinta-alatuotossa mukaan, mutta sitähan nyt ei ole missään laskettu, enkä minä luule, että voidaankaan laskea, jollei tätä asetuksen 5 §:ää sivuuteta. Kun kunnallisverotuksessa järjestettiin laidunverotus, niin silloin oli kaksi vaihtoehtoa valittavana, joko se, että laidunmaa verotetaan pinta-alan mukaan, siis keskimääräisen tuoton mukaan niinkuin viljelysmaa, luonnonniitty ja metsämaakin, taikka että sitä ei veroteta keskimääräisen tuoton mukaan, vaan puhtaan tulon mukaan. Valtion verokomitea ja hallitus ehdottivat, että laidunmaa verotetaan pinta-alan mukaan ja samoin ehdotti eduskunnan laki- ja talousvaliokunta, mutta suuri valiokunta ed. Lohen ehdotuksesta muutti laidunverotuksen puhtaan tulon verotukseksi, siis tapahtuvaksi yksityiskohtaisessa taksoituksessa pinta-alaverotuksen ulkopuolella. Kysymys siis ei ole kaksinkertaisesta verotuksesta, vaan kysymys on siitä verotetaanko se pinta-alatuoton, siis keskimääräisen tulon mukaan, vai ulkopuolella pinta-alajärjestelmän yksityiskohtaisen puhtaan tulon mukaan. Siitä on kysymys. Jos laidunverotus poistetaan ed. Linnan ehdotuksen mukaan, merkitsee se sitä, että koko laidunetu sellaisenaan jää verosta vapaaksi. Kun se nyt on kerran kunnallisverotuksessa poistettu pinta-alatuoton yhteydestä, niin tässä verotuksessa, joka perustuu kokonaan kunnallisverotukseen, ei voida sitä enää saada pinta-alaverotukseen mitenkään, se jää silloin väkisin verottamatta. On aivan turhaa ed. Vuokosken tapaan puhua tässä liikuttavia sanoja siitä, miten lehmät kituvat navetassa ja miten ne sitten pääsevät kankaille, laitumelle ja mitenkä tällaiset seikat olisi otettava huomioon verotussakin. Verotuksessa otetaan huomioon vain se, että mikään tulo ei jää verosta vapaaksi ja että toisaalta kaikki tulo joutuu kohtuullisen verotuksen alaiseksi. Ed. Linnan ehdotuksen hyväksyen vapautetaan verotuksesta laiduntamisetu, joka on sangen huomattava tekijä Suomen maatalou-

dessä. Ja tuskinpa se on lainsäätäjän tarkoitus. Sen voi kyllä vielä käsittää, niinkuin kunnallisverotuksessa tehdään, että laidunetu verotetaan erikseen, mutta että se päästetään kokonaan vapaaksi, eivät voi käsittää muut kuin korkeintaan ne, jotka pääsevät tästä vapaudesta nauttimaan.

Jos sen lisäksi mitä eduskunnan valiokunnat tähän saakka ovat tehneet, nim. poistaneet kokonaan metsänmyynnin verotuksen, jos sen lisäksi vielä lasketaan verovapaaksi laiduntamisetu kokonaisuudessaan, niin silloin minä sangen vakavasti rupean epäilemään, voiko tällaista lainmuutosta enää ollenkaan hyväksyä, sillä se tietää jo silloin sellaista vallattomuutta verovapauksien myöntämisessä, ettei sitä arvonsa tunteva lainsäätäjä voi mitenkään sallia.

Ed. Linna: Minä lähden aivan samoin kuin ed. Itkonenkin siitä, että kaikkea tuloa on verotettava, mutta eroan hänen kannastaan siinä, ettei mitään tuloa ole verotettava kaksinkertaisesti. Jos laidunmaa on muodostettu metsästä tai pellostä laitumeksi eikä sitä veroteta millään muulla tavoin, on luonnollista, että sitä verotetaan silloin laitumena. Mutta nyt on asianlaita niin, että meillä ei ole tällaisia laidunmaita, meillä on vain metsää, jota käytetään laitumena, tai meillä on vain peltoa, jota niinkään käytetään laitumena, tai meillä on muodostettuja viljelylaitumia, joita hoidetaan aivan kuten peltoa ja joitten tuotto silloin verotuksessa arvioidaan aivan samalla tavoin kuin pellon tuotto. Ei siis jää mitään laidunta verottamatta, mutta niin pian kuin verotetaan sekä metsäkasvusta että laitumesta, silloin verotetaan kaksinkertaisesti, sillä jos ed. Itkonen olisi ammattimies, täytyisi tietää että niin pian kuin metsää käytetään laitumena, sen tuotto — siis lisäkasvu — samassa määrin vähenee. Kun siis metsä arvioidaan täyteen tuottoonsa ja sen lisäksi arvioidaan täyteen tuottoonsa saman maan laidunarvo, silloin on todellakin sama pinta-ala verotettu kaksinkertaisesti. Ed. Itkonen sanoi, että minä koetan viedä eduskuntaa harhaan, kuten tein muka valtion verotuskomiteassa, mutta minä väitän, että ed. Itkonen koettaa nyt viedä eduskuntaa harhaan. Hän huomautti niinkään, että jokainen maanomistaja on tiennyt, että hän tulee mak-

samaan erityisen metsänmyyntiveron jo otaessaan maatilaa, jolla on metsää. Minä väitän, että hän ei ole sitä tiennyt. Se, joka osti maatilaa vuonna 1919 tai 1920 ei tiennyt, että hän joutuu tästä metsäomaisuudestaan maksamaan erikoisveroa metsänmyynnistä, sillä siihen saakka ei mitään valtiolle menevää erikoisveroa metsänmyynnistä ollut, oli vain tavallinen maavero, joka vielä muutamia päiviä takaperin oli voimassa, ja siis ne, jotka sillä välin tulivat maksamaan valtioveroa, kärsivät vääryyden, joka vääryys nyt on oikaistava. Ed. Helo sanoi, että pitää sujuvasti muuttautua verotusmuodosta toiseen siirtäessä, ja että tämä tapahtuu silloin, kun hyväksytään kaksinkertainen verotus metsään nähden. Tällaista muuttoa ei ole mihinkään muuhun tuloon ja omaisuuteen nähden sovellettu eikä tulla sovellettamaan kuin maatalouteen nähden. Ennen tulo- ja omaisuusveron voimaantumista eivät muut kuin maanomistajat maksaneet mitään valtioveroa henkirahaa lukuunottamatta. Jos ed. Helon katsantokanta hyväksyttäisiin, silloin olisi pitänyt säätää, että kaikkien on maksettava 75 %:iin saakka valtioveroa niistä tuloista, mitä he ovat siihen saakka saneet, koska he olivat nautineet ansaitsematonta etua sen vuoksi, että heitä ei oltu verotettu, kuten maanviljelijöitä. Eivät siis ne esimerkit ja syyt, joita on tuotu tämän ed. Helon ja ed. Itkosen ehdottaman muutosehdotuksen puolesta, pidä paikkaansa missään kohden, ja eduskunta ne hyväksyessään todellakin joutuu harhaan.

Ed. Inbör: Det är ett par synpunkter, som här under diskussionen icke blivit tillräckligt beaktade, som jag för min del ber att få framhålla.

Vid fastställande av arealbeskattning lägges ju till grund den medelinkomst, som man beräknar erhålla under det beskattningsår, som är i fråga. Därav följer som naturligt är, att en del jordbrukare måste komma under den skattegräns denna medelinkomst fastställer, likasom en annan del kommer över, då det gäller deras inkomster. Den jordbrukare, vars inkomster understiga medelinkomsten kan under dylika förhållanden icke undgå att bli överbeskattad

lika litet, som den, som har inkomst, vilken överstiger medelinkomsten, undgår att bli beskattad för mindre än sin fulla inkomst. Hela arealbeskattningen är således, såsom här redan tidigare framhållits, ett avvikande från den princip, som ligger till grund för inkomst- och förmögenhetsskattelagen. Häremot kan man ju invända, att den som har inkomster under den medelinkomst, som är fastställd som skattegrund, kunde genom att öka sina inkomster komma upp till medelskatteinkomst. Men om man tänker närmare på saken, är detta omöjligt. Ty om de jordbrukare, som hava inkomster under medelinkomsten även söka öka sina inkomster, så kommer i så fall medelinkomsten att flyttas ännu högre upp och de komme att ändå bli under sträcket och bli överbeskattade. Detta är en obillighet, som jag tycker att man icke skulle söka i lagstiftningsväg få till stånd.

En annan sak, som jag ber få framhålla i detta sammanhang är att under nugälande lag kan en jordbrukare, om han anser sig vara överbeskattad, söka ändring i detta sakförhållande. Införes arealbeskattning, så kan en jordbrukare, som anser sig överbeskattad, icke hava någon möjlighet att söka ändring i detta sakförhållande, ty hans beskattning har skett enligt fullständigt lagliga grunder och ingen myndighet kan giva honom någon lättnad häruti, då han är beskattad enligt den medelinkomst, som är fastställd till beskattningsgrund, där han bor. Under sådant förhållande anser jag, att det föreliggande förslaget att införa arealbeskattning är ett av de obilligaste lagförslagen för att icke säga det allra obilligaste gentemot jordbrukarna, särskilt de ekonomiskt svaga. Ty tidigare har den ekonomiskt svaga skattebetalaren alltid haft möjlighet att få lindring i beskattningen, men genom arealbeskattningen är detta helt och hållet uteslutet. Att man på visst håll kan vara med om att arealbeskattning skall införas som grund för beskattning av jordbrukslägenheter, det kan jag förstå, men att mindre bemedlade jordbrukare kunna anse detta beskattningssätt rättvist, det kan jag icke förstå och jag måste förena mig om rdgsm. Hästbackas förslag, att denna paragraf måtte uteslutas och paragrafen godkännas enligt det nugälande lagförslaget.

Ed. Vuokoski: Tulin vähän lähemmäksi ed. Itkosta, kun keskustelu käy hänen kanssaan.

Ed. Itkosen, joka on Maalaiskuntain Liiton toimihenkilö, tulisi hyvin tarkkaan tuntea kunnallisverolaki ja myös sen soveltaminen, ja silloin minä arvaan, että hän tietää, että erinäisissä kunnissa on asetettu kunnallisverotuksessa sille kannalle, että sellaisia viljelmää ja viljelmän haltijoita, jotka käyttävät karjansa pelloilla ei panna laidunveron alaiseksi vaan sellaiset karjanomistajat, joilla ei ole tilaisuutta laiduntaa pelloilla, jotka laskevat karjansa metsään, niille säädetään erikoinen laidunvero. Voisin osoittaa, jos olisi asiakirjat mukana, että se kansan osa, se pienviljelijäaines, jonka täytyy laskea karjansa pienille metsämaalle, ei saa ollenkaan tuloa siitä, ja ed. Itkonen sanoi, että kaikki tulo on verotettava ja minä rohkenen näin umpimähkään väittää, että pienviljelijälle ei ole mitään tuloa siitä, että hän laskee karjansa laitumelle metsämaalle. Kuinka sitä silloin ollenkaan voidaan verottaa. Sen sijaan on aivan sopimatonta, että suurviljelijäksi kutsutun henkilön tulee ruveta ajamaan pienviljelijäin asiaa sillä minä osoitan ed. Itkoselle, että minulta ja usealta muulta täällä oikealla olevalta ei tämä laki ota missään tapauksessa laidunveroa jos emme tahdo. Jos lakia tulkitsee niin, että laitumella, pelloillakin käyttö on asetettava laidunveron alaiseksi, niin silloin me pidämme lehmämme navetassa ja niitämme heinän pelloilta ja viemme navettaan, silloin ei ainakaan laki pysty. Mutta olisi luonnontonta lainsäätäjän estää maanviljelijöitä käyttämästä luonnollisia niittokoneita, lehmäänsä itse ottamaan rehua kesällä pelloilta ja jos lainsäätäjä tahtoo lailla tehdä tuotannolle tällaisia esteitä niin on se luonnontonta. Minä kehoittaisin ed. Itkosta ja niitä, jotka asettuvat laidunverotuksen kannalle, liikkumaan niiden valitsijainsa keskuudessa, jotka heitä vielä ovat tänne äänestäneet, ottamaan selvää, mitä ne sanovat laidunverosta. (Eduskunnasta: Niillä ei ole laidunmaata.) Sitä käsittämättömämpi on asia. Mutta sen sijaan te olette valmiit säätämään niille laidunveroa. Sitä mahdollisempaa.

Ed. Harvala: Asia, josta keskustelussa on väitelty, on perin yksinkertainen.

Tässä kohden ei ole riitaa mistään muusta kuin siitä, että A., joka on myynyt metsänsä v. 1923 on joutunut maksamaan metsänmyynnistä saamastaan tulosta veroa, mutta B., joka on myynyt metsänsä tänä vuonna, ei maksa siitä veroa, jos tämä laki tulee voimaan ensi vuoden alusta, niinkuin on ajateltu. Minusta ei ole mitään oikeutta ja kohtuutta siinä, että viime vuonna tehdyistä metsäkaupoista otetaan veroa, mutta siitä, joka tehdään tämän lain vaikutuksen alaisena, ei enää veroa oteta. Sen vuoksi täytyy olla ed. Helon ehdotus oikea, että sellaisestakin metsäkaupasta, joka tämän lain aikana tehdään, otetaan veroa sikäli kuin sitä ei makseta jo pinta-alaverona. Ja mitä ed. Vuokoski mainitsi täällä pienviljelijöistä niin minä haluan lisätä siihen, että varsinkin kaikki ne itsenäiset pienviljelijät, jotka ovat viime vuosina viljelmänsä ostaneet, eivät saaneet ollenkaan niihin metsää, vaan varsin pieniä puita. Ne joutuvat nyt maksamaan pinta-alaverotuksen koko siltä ajalta, jonka heidän metsänsä kasvaa. Ja niitä tällä verotuksella tahdottaneekin rangaista. Hyötyä tästä laista on, jos se valiokunnan ehdottamassa muodossa hyväksytään, ainoastaan niille, joilla nyt on metsää ja jotka sitä eivät vielä ole myyneet. Minusta ei ole syytä tällaista hyötyä erälle määrätyille ryhmille myöntää, vaan olisi hyväksyttävä ed. Helon ehdotus, koska se on ainoastaan ylimenoaika koskeva.

Ed. Itkonen: Ed. Vuokoski näyttää olevan aivan kokonaan tietämätön tämän laidunverotuksen periaatteista ja tavoista. Hän väittää, että veroa pannaan siellä, missä ei laiduntamisesta ole mitään tuloa ja mitään etua. Jos näin tehdään siellä kunnassa, mistä ed. Vuokoski on kotoisin, niin siellä tehdään ilmeisesti laittomuutta ja sille ei lainsäätäjä voi mitään. Lainsäätäjä ei voi korjata niitä. Ne täytyy korjata sillä, että opiskellaan lakia ja sen oikeata käyttämistä. Juuri se seikka, että laidunverotus on siirretty yksityiskohtaiseen verotukseen, pinta-alaverotuksen ulkopuolelle, saa aikaan sen, että laidunta voidaan verottaa kussakin yksityistapauksessa erikseen. Siis siellä missä laiduntaminen ei tuota mitään tuloa, ei sitä saada verottaa tämän lain mukaan eikä kunnallisenkaan verolain mukaan. Kaikkein vähimmän voi verottaa laidunta siellä, missä ei sitä ollen-

kaan ole. Ed. Vuokoski siis, kun hän tahtoi pyrkiä esiintymään juuri näitten laitumettomien tai pien-laitumen omistajien asianajajana, sotkeutui niin pahasti, että huomasi sen, että se asianajo taisi tarkoittaaakin jotain muuta. Tämä asia tuli otettua vain kilveksi, koska siinä voi paisuttaa tällaisen pienen liikuttavan serenaadin.

Mitä sitten tulee metsänmyyntiverotukseen, niin minä ed. Linnan ottaman esimerkin johdosta pyydän saada lausua muuttaman sanan. Hän nimittäin väitti, että se, joka osti maatilan v. 1919, ei tiennyt tällaisesta metsänmyyntiverottamisesta mitään. Mutta sekin oli taas erehdys, niinkuin hänen todistelunsa melkein kauttaaltaan. Jokainen tietää, joka verolakeja on jonkun verran seurannut, että vuodesta 1916 alkaen on meillä ollut voimassa vuodesta vuoteen uusiutunut tulojen suostuntaveron, joka otettiin kokonaan kunnallisverotuksessa arvioidun tulon perusteella, ja kunnallisverotuksessa arvioitiin silloin metsänmyynnistä saatu tulo kokonaan verotettavaksi tuloksi. Se joutui siis kokonaan kunnallisverotuksen alaiseksi ja sitä tietä kokonaan myös hyvin ankaran progressioonin sisältävän tulojen suostuntaveron alaiseksi, vuodesta 1916 vuoteen 1920, jolloin tulojen suostuntaveron korvattiin vakituksella tulo- ja omaisuusverolla. Siis se, joka osti vuonna 1919 tilan, tiesi erinomaisen hyvin, että myymätöntä metsää rasittaa maksamaton vero. Jollei hän sitä tiennyt, hän tietysti kärsii sen tietämättömyytensä seuraukset ja verolain säätäjä ei koskaan voi lähteä valvomaan sellaisten henkilöiden oikeuksia, jotka eivät edes tiedä verolain säännösten sisältöä. Eri asia on, jos mennään niin kauaksi kuin aikaan ennen vuotta 1916. Silloin tosin ei tiennyt metsänomistaja sitä, että tullaan säätämään tulojen suostuntaveron ensin ja sitten tulo- ja omaisuusvero, joka ottaa melkein kaikista tuloista progressiivisen veron, mutta sitähan eivät tienneet silloin kukaan muuttakaan tulojen saajat ja omaisuuden omistajat, ja kun lainsäätäjä siitä huolimatta kerran katsoo oikeaksi, vaikka se ei ole ehkä sata vuotta ennen ilmoittanutkaan verovelvollisille, että nyt me tulemme tällaisen lain säätämään, kuitenkin ottaa tällaisen veron, niin aivan yhtä hyvin se voi ottaa sen metsänomistajiltakin. On siis kysymys vain siitä, niinkuin jo huomautin, että ed. Linna ja hänen ase-

kumppaninsa haluavat asettaa metsänomistajat parempaan asemaan kuin muut verovelvolliset, ja me emme sitä tahtoisikaan sallia. Minä otan myös yhden esimerkin käytännöstä. Jos tämä laki tulee voimaan sellaisena kuin valiokunta on sen hyväksynyt, tulee tapahtumaan seuraavaa: Joka viime vuonna myi metsää 1 milj. markan edestä, maksoi siitä paitsi kunnallisveroa, tulo- ja omaisuusveroa valtiolle 200,000 markkaa tulostaan, omaisuusvero sen lisäksi. Se, joka myy tänä vuonna ja joutuu ensi vuonna verotettavaksi, pääsee tästä miljoonan markan tulosta kokonaan verovapaaksi. Onko se oikein? Meidän ehdotuksemme mukaan tästä tänä vuonna saadusta miljoonasta katsottaisiin verotettavaksi tuloksi 75 %. Siinä siis jo annetaan neljänneksen alennus siitä yhden vuoden pinta-alaveroista, joka on myyntiveroon nähden verrattain mitätön. Minkälainen kohtuuttomuus siis tässä ei ole kysymyksessä. Kun siis väitetään metsänmyyntitulojen verotusta tämän lain yhteydessä kohtuuttomaksi, silloin väitetään koko progressiivinen verotus kohtuuttomaksi, mutta senhän lainsäätäjä meillä yleensä on hyväksynyt eikä kai kukaan tahtone vakavasti ottaa puheeksi progressiivisuuden poistamista.

Ed. Hiidenheimon: Sen jälkeen kuin maalauskunnissa on ryhdytty soveltamaan kunnallisverotusta varten viljelysmaan puhtaan tuotannon verotusta ja metsän lisäkasvun verotusta, ovat kunnat olleet pakotetut suorittamaan tällaisen luokituksen niin hyvin viljelysmaihin kuin metsämaihin nähden. Ed. Ikonen viimeistä edellisessä lausunnossaan mainitsi, että kun metsämaita on ryhdytty luokittelemaan, niin silloin on otettu erikseen huomioon laidunmaat. Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut. Ed. Ikonen nähtävästi muistaa väärin, sillä nyt arvostellaan ainoastaan viljelys- ja metsämaita, ja se on viljelijän asia, käyttääkö hän sellaisen maan, joka ei ole viljelysmaa, laiduntamiseen tai metsän kasvattamiseen, ja näin esimerkiksi tilalla, jossa tällä kertaa on maita, joissa ei ole mitään metsänkasvua, ne juuri useimmin ovat niitä maita, joita luokitetaan kaikkein korkeimpaan luokkaan metsämaana siitä huolimatta, että siinä ei ole mitään metsän lisäkasvua. Viljelijän oma

etu määrää, tahtooko hän maansa käyttää laiduntamiseen tai metsänkäyttöön. Mitään laidunmaan luokitusta ei ole olemassa.

Ed. Itkonen: Ed. Hiidenheimo on ilmeisesti kuullut minun viimeisen edellisen puheenvuoroni väärin. Minähän juuri väitin sitä samaa mitä hänkin, että metsämaan tuottoa kun arvioidaan, silloin arvioidaan vain metsää, niinkuin laki ja asetus nimenomaan sanoo. Se puhuu vain metsän kuitioista eikä mistään muusta. Minä juuri tahdoin verotettavaksi myös laidunedun, sillä, jos se nyt jätetään verottamatta, niin se vapautuu koko verotuksesta ja se ei suinkaan ole oikein.

Ed. Pitkänen: Aivan samalla tavalla kuin vasemmisto täällä tahtoo säätää maanviljelijälle erityisen laidunveron, tahtoo vasemmisto verotuslautakunnissa verottaa maanviljelijän metsämaat kaksinkertaisella verolla. Siitä on meillä selvä kokemus. Metsät luokitetaan tavallisesti maan laidun mukaan sen perusteella, minkälaista puun kasvullisuus on maalla. Sen lisäksi on jokaisessa kunnassa, ainakin missä vasemmisto saa määrätä, asetettu samalle metsämaalle laidunvero ja tulkitaan se sillä tavalla, että tuo maa sen lisäksi, että se kasvaa metsää, kasvaa myös heinää. Siltä kohdalta ed. Linnan ja Vuokosken väitös on aivan paikkansapitävä, ettei se maa ole laidunta, joka on arvioitu metsää kasvavaksi, eikä voi metsä olla laitumena, ellei se tule kaksinkertaisesti verotetuksi.

Ed. P. Saarinen: Minäkin pyydän muutamalla sanalla valistaa ed. Itkosta, koska hän näyttää olevan sellainen, ettei hän selvää asiaa vähällä ymmärrä. Onhan asia niin, että meillä maaseudulla on vain kolmenlaista maata, jossa yleensä karjaa voi laiduntaa, nim. joko pelloilla, niityillä tai varsinaisella metsämaalla, ja nämä kaikki tulevat jo pinta-alan perusteella verotettaviksi. Sillä yleensä ainakin meidän paikkakunnalla on käytännössä näyttäytynyt siltä, että se veronmaksaja, jolle laidunvero asetetaan, joutuu maksamaan laidunveroa sellaisesta maasta, josta hän joutuu pinta-alan mukaan myös maksamaan veroa, ja siksi näyttää päivänselvältä, että

tällaista vääryyttä veronmaksajia kohtaan ei saa jatkaa, vaan olisi laidunvero esilläolevasta verolaista epäoikeudenmukaisena poistettava. Mitä sitten tulee ed. Harvalan esittämään esimerkkiin muka siitä vääryydestä, mikä kohtaa sellaista metsätulojen veronmaksajaa, joka on maksanut viime vuonna metsänmyyntituloista veroa, verrattuna sellaiseen metsänomistajaan, joka myy mahdollisesti tänä vuonna metsänsä ja ei enää mahdollisesti joudu veroa siitä maksamaan, niin puolestani olen alunperin ollut sitä mieltä, että metsänmyyntivero tulo- ja omaisuusverotuksessa on ollut epäoikeudenmukainen. Siinä on tapahtunut vääryys tällaista veronmaksajaa kohtaan ja kun kerran asia on niin, niin ei minun mielestäni ole mitään syytä jatkaa tätä vääryyttä, sillä toisella vääryydellä ei voida toista vääryyttä korjata.

Ed. Vuokoski: Ed. Itkoselle minä vain pyytäisin huomauttaa, että sillä seudulla, josta minä olen kotoisin, osataan toistaiseksi lukea ja tulkitaan kunnallisverolakeja niinkuin ed. Itkonenkin, siis pyritään laissa olevan määräyksen nojalla, erityisen harkinnan perusteella, verottamaan laidunta. Täten joudutaan suorastaan mielivaltaisen verotuksen alaiseksi. Sillä useat verottajat eivät ollenkaan tunne, kuinka paljon laidun tuottaa tuloja ja tämän tähden, jotta emme joutuisi mielivallan alaisuuteen, olisi laki tehtävä selväksi.

Ed. Itkonen: Kun tästä laidunverotuksesta erikoisesti käännytään minun puoleeni ja valistetaan minua, niin se tapahtuu oikeastaan väärällä osotteella. Minä pyytäisin osottamaan ne valistukset ed. Lohelle, sillä hänen ehdotuksensa on hyväksytty kunnallisverotuksessa nimenomaan vastoin minun silloista kantaani. Ed. Lohi sai nimittäin mielipiteensä läpi suuressa valiokunnassa. Minä tahdon nyt vaan johdonmukaisuutta, että pysyttäköön herran nimessä tulo- ja omaisuusverolaissa samalla kannalla, mikä on hyväksytty kunnallisverotuksessa. En minä ole vastuussa laidunveron sisällyksestä, vaikka minun on valitettavasti täytynyt ruveta puolustamaan tätä kantaa, kun ed. Lohi viisaasti vaikenee.

Ed. Lohi: Ed. Itkosen lausunnon johdosta pyydän huomauttaa, että sellainen

kanta, mitä hän ajoi silloin kun kunnallis-verolaki säädettiin, että laidun verotettaisiin pinta-alan mukaan, on käytännöllisesti mahdoton. Jo tässä keskustelussa on osoitettu että olosuhteet ovat niin kirjavat. Toisissa paikoissa käytetään laitumena viljeltyjä maita, peltoja tai niittyjä, toisissa osissa metsämaita aivan koko laajuudessaan. Silloinhan on luonnollista että pinta-alan mukainen verotus ei käy laiduntamisen perusteena. Miten on ajateltavissa, että metsämaa jota käytetään laitumena ja verotetaan ensin metsämaana, sitten pinta-alan mukaan, se verotettaisiin vielä laitumena; silloinhan tämä menisi aivan mahdottomuuteen. Ja nyt ed. Itkosen silloinen kanta kuitenkin on aivan sula mahdottomuus. Mutta koska silloin kiinteästi pidettiin siitä kiinni että laidunetus täytyy jossain muodossa saada verotetuksi, niin minä ehdotin että pannaan se arvioitavaksi erikseen, ei pinta-alan mukaan, sillä sellainen verotustapa on kaikkein mahdottomin tässä tapauksessa.

Ed. Itkosen: Vielä minä pyydän huomauttaa ed. Lohelle, että kun hän kunnallisverotuksen käsittelyssä sai enemmistön omaksumaan hänen ehdotuksensa, se ei ollut minun ehdotukseni, mitä vastaan hänen ehdotuksensa hyväksyttiin, vaan se oli verokomitean ja silloisen hallituksen ehdotus; jos se siis mahdoton olisi ollut, niin minä voin sen verrattain hyvin kestää, sillä minä olin jökseenkin hyvässä seurassa.

Ed. E. Setälä: Minä pyytäisin vain ed. Vuokosen lausunnon johdosta hiukan lausua asiasta pienviljelijäin kannalta. Ensimmäkin tähän laidunmaaverotukseen nähdessä pienviljelijöillä ei ole mitään sitä vastaan että heitä verotetaan jos vaan meillä sellaista puhdasta tuloa on laitumesta, jota voi verottaa. Ja tämän ehdotuksen mukaan pitäisi sen olla puhdasta tuloa ja puhtaasta tulosta sanotaan tämän lakiehdotuksen täällä 12 §:ssä: „tuloa arvioitaessa olkoon lupa vähentää kaikki tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneet kustannukset”. Ja silloin kun meillä pienviljelijöillä tällaista laidunmaatuloa on, niin me maksamme siitä tietysti veroa. Minun mielestäni tästä on tehty taktillinen kysymys. Minusta on aivan selvä tämä kohta täällä, että jos jollakulla on puhdasta tuloa laidunmaasta, se on verotettava. Meillä on suuret puutava-

rayhtiöt, ainakin Etelä-Pohjanmaalla ja Keski-Suomessa, jotka perivät laidunmaista huomattavia tuloja, harjoittamatta itse lainkaan niillä laiduntamista. Se on tosiasia jota ei voitane kieltää olevista laidunmaista. Minä en käsitä mitä varten nämä kaksi kysymystä ovat täällä yhdistetyt niin kiinteästi yhteen, toinen puhtaasta tulosta verottaminen ja toinen metsänlisäkasvusta saatu vero, pinta-alan perusteella. Minusta ei näillä asioilla ole mitään välitöntä yhteyttä keskenään, eikä välillistäkään, sillä jos jollain tilalla ei ole sellaista tuloa laitumesta, jota voidaan katsoa puhtaaksi tuloksi, niin ei kai sitä voida verottaa siitä. Jos jossakin kunnassa meillä vasemmistolainen taksoituslautakunta on verottanut kunnallisverotuksessa jotain tilanomistajaa kaksi kertaa sellaisesta laiduntulosta, jota hänellä ei ole ollut, niin olisi kai ollut helppo valittamalla oikaista tuo asia, ja niin edelleen tämän lakiehdotuksen mukaan jos jotakuta verotetaan kahteen kertaan samasta tulosta, niin tähän lienee helppo oikaista valitustietä. Mutta missään tapauksessa ei voida jättää sellaista aukkoa tähän lakiin, että niin huomattavia tuloja, kuin meillä eräillä tahoilla kannetaan laidunmaasta, jätetään verottamatta. Niinkuin huomautin, meillä on suuri joukko puutavarayhtiöitä, jotka omistavat huomattavan osan maamme maatiloja, ja ne perivät niillä seuduilla, missä minä olen asustanut, 200 markkaaakin lehmää kohti laidunmaksua metsälaitumesta kesältä. Minä en käsitä, mitenkä tällaisia tuloja voidaan jättää verottamatta, jos keran yleisesti tuloja verotetaan, eli pidetään siitä periaatteesta kiinni, että puhdas tulo on verotettava. Ed. Linnan lausuntoon nähdessä uskallan olla hieman eri mielipidettä siinä, mikäli se koskee sitä, että jos metsämaalla laidunnetaan, käytetään karjaa, niin siitä kärsii metsän lisäkasvu suuresti. Ainakin puutavarayhtiöt ovat siitä eri mieltä. Sen tiedän siitä, koska ne vuokraavat laitumia. Eivät suinkaan ne vuokraisi laitumia, jos se olisi metsän lisäkasvulle niin vaarallista. Korkeintaan kai karjan käyttäminen metsämaalla, missä on kylvetty nuorennustaimistoa, voi tehdä vahinkoa, mutta ainakin väittävät puutavarayhtiöiden metsänhoitajat, ettei tavallinen karja muuten tee vanhemman metsän lisäkasvulle mitään häiriötä. Näin ollen en minä näe olevan syytä poistaa laidunmaan verottamiskohtaa lakiehdotuksesta.

Ed. Pitkänen: Viimeiselle puhujalle tarvitsee vain huomauttaa, että puutavara-yhtiöiden kantaessa metsämaasta ja yleensä vuokraamistaan tiloista vuokraa, ne eivät kannu sitä laidunmaasta, vaan siitä tilasta, jonka ovat vuokranneet. Oikeastaan pyysin puheenvuoroa todetakseni, että ed. Itkonen pistäytyessään ed. Lohen selän taakse on peräytynyt hyvässä järjestyksessä niinkuin entinen sotapäällikkö Kuropatkin, sotarintamalla.

Ed. Vuokoski: Ed. E. Setälälle minä pyytäisin huomauttaa, että sellaisissa tapauksissa, jolloin tukkiyhtiöt vuokraavat metsämaitaan laidunmaiksi, ne todennäköisesti laskevat vuokran niin korkeaksi, että se vastaa sitä lisäkasvun hukkaa, minkä lehmät siellä tuottavat. Tämän laskelman minäkin osaan tehdä. Mutta sitä laskelmaa, johonka ed. Setälä viittasi toisessa osassa, että pikkuviljelijä laskee lehmänsä laitumelle ja siitä on tuloa, sitä minä en ole kyennyt laskemaan. Jos ed. Setälän siitä pitäisi laskea jotain tuloa, niin minä uskon, että ed. Setälälle tulee tenä eteen. Siinä täytyisi laskea, kuinka paljon energiaa lehmältä kuluu, kun se kulkee kankaita ja löytää korren sieltä toisen täältä. Minä luulen, että se useissa tapauksissa kuluttaa lehmän voimia enemmän, kuin se sieltä löytää ravintoa.

Ed. E. Setälä: Jos minulla on laidunmaasta puhdasta tuloa, kyllä silloin olen velvollinen siitä maksamaan veroa. Minä en tahdo sanoa, että sitä maksetaan silloin, kun sitä ei ole. Jos verotetaan kahdesti, niin meidän on helppo valitustietä oikaista tehty vääryys.

Ed. Kovanen: Täällä on väitetty, ettei olisi laidunmaata olemassakaan, ainoastaan metsämaata, peltoa ja niittyä. Meillä kuitenkin on Suomessa vesiperäisiä maita, joilla ei kasva metsää ja jotka jäävät metsänä verottamatta ja ovat kuitenkin kolkolailla kunnollisia laitumia. Jos sellainen lehmänomistaja, jolla ei itsellään ole laidunmaata, käyttää sellaisilla maille lehmäänsä, niin hän saa maksaa korkeat hinnat. Maanviljelysneuvojat tuovat sitä kantaa esille, että näitä vesiperäisiä maita olisi laitettava laidunmaiksi, ja tällä tavalla niistä saadaan edullisempi taloudellinen tulos kuin taval-

lista viljelysmaata laitumena käyttämällä. Minusta on väärin, jos tähän lakiin otetaan, ettei laitumia ole verotettava siellä, missä kerran niitä on. Verotushan ei tule kysymykseenkään siellä, missä ei ole laitumia.

Ed. P. Saarinen: Kun tämä laidunverotus ensi kerran tuli käytäntöön kunnallisverotuksessa, niin maaseudulla yleensä taksoituslautakunnat olivat ymmällä, mitä tällä laidunverolla ymmärretään. Sillä jokainen me siellä tiesimme, että kaikki ne maat, joissa yleensä karjaa laidunnetaan, ovat tavalla tai toisella, kuten minä äsken mainitsin, pinta-alan perusteella jo verotetut. Mutta nyt kun laissa tuollainen vero oli, niin eivät siis taksoituslautakunnat mitään muuta voineet tehdä kuin verottaa yleensä kaikki laiduntaminen siitä huolimatta, vaikka sama maa, joka laitumeksi oli käytetty, oli jo ennestään verotettu pinta-alan perusteella. Ja tämä minun mielestäni on väärin. Sillä yleensä, mikäli metsäammattimiehiin saa uskoa, he kaikki yksimielisesti väittävät ja minä kokemukseni perusteella myös voin siihen yhtyä, että laiduntaminen metsämaalla tekee metsänlisäkasvulle tuntuvia vahinkoja. Siitä syystä minä pidän luonnottomana, että metsämaan laiduntamisesta, ken sitä käyttää, erikoiden verotetaan, koska metsänomistajaa pinta-alan perusteella siitä kerran muuten verotetaan. On huomioonotettava myös, että jos esimerkiksi joku yhtiö tai jotkut yksityiset vuokraavat laitumia metsämaalla, niin nämä laiduntulot tulevat verotettaviksi vuokratulojen yhteydessä, eikä niistä tarvitse erikseen mitään laidunveroa kantaa. Näin ollen ei tämä tulo jää siis verottamatta, vaikka erityinen laidunvero poistetaisiinkin.

Ed. E. Setälä: Minä tahdon vielä huomauttaa, ettei tämä laki ole mikään semmoinen ammattien edistämislaki. Tämähän on verolaki, jossa laidunmaan omistajaa verotetaan ainoastaan silloin kuin laidunmaasta saadaan puhdasta tuloa.

Ed. P. Saarinen: Minä pyydän ed. Setälälle huomauttaa, että minä olen sitä mieltä, että herra Setälä kyllä ymmärtää sen kannan, jota m. m. minä olen tässä edustanut. Mutta minä pelkään, että hän on

saanut määräyksen muualta edustaa sitä kantaa mitä hän tässä on edustanut, eikä se ole tapahtunut hänen omasta vakaumuksestaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Helo ed. Itkosen kannattamana ehdottanut, että 10 §:ään viimeiseksi momentiksi otettaisiin valtiovarainvaliokunnan mietinnössä olevan ensimmäisen vastalauseen 26 sivulla oleva kohta. Kutsun tätä ehdotusta ed. Helon ehdotukseksi. Ed. Hästbacka ed. Jernin kannattamana on ehdottanut, että 10 §:lle hyväksyttäisiin seuraava sanamuoto, joka sillä on nykyisessä laissa: „Tuloksi, jonka perusteella veroa on suoritettava, katsotaan järempänä mainituin rajoituksin verovelvollisen kaikki rahassa saadut ja rahanarvoiset vuositulot. Tuloksi luetaan myöskin: 1) vapaa asunto kuin myös mitä verovelvollinen on itseään ja perhettään varten käyttänyt maataloutensa tai harjoittamansa muun elinkeinon tuotosta taikka valmistamistaan tai kaupan pitämistään tavaroista; sekä 2) satunnaiset voitot, niihin luettuina sellaisen kiinteän tai irtaimen omaisuuden tilapäisestä myynnistä saatu voitto, jonka myyjä oli saanut ostamalla tai vaihtamalla, jos omaisuus on ollut myyjän hallussa, kiinteä kymmentä ja irtain viittä vuotta lyhyemmän ajan, muista samanlaisista luovutuksista syntyneet tappiot kuitenkin voitosta vähennettyinä.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Hästbackan ehdotukseksi. Ed. Linna ed. Hiidenheimon y. m. kannattamana on ehdottanut, että suuren valiokunnan mietinnössä olevan 10 §:n 5 momentissa ensimmäisellä rivillä oleva sana „laidun” poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Linnan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Helon ja ed. Linnan ehdotuksista, jotka ovat erillisiä, kummastakin suuren valiokunnan ehdotusta vastaan, ja sen jälkeen ed. Hästbackan ehdotuksesta suuren valiokunnan ehdotusta vas-

taan semmoisena, millaiseksi se on edellisissä äänestyksissä muodostunut.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys suuren valiokunnan ja ed. Helon ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Helon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 113 jaa- ja 73 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan ja ed. Linnan ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Linnan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 115 jaa- ja 71 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

3) Äänestys suuren valiokunnan ja ed. Hästbackan ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Hästbackan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 164 jaa- ja 22 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Puhemies Eduskunnan istunto keskeytetään nyt ja jatketaan kello 7 tänään.

Täysi-istunto keskeytetään kello 4,46 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Puhemies: Esitellään

11 §.

Keskustelu:

Ed. Hornborg: Jag ber att med den motivering, som jag under den allmänna diskussionen framförde, få föreslå följande tillägg till 6 punkten i § 11: „Dock bör såväl riksdagsmannaarvode som annan här nämnd ersättning för med tillfälligt allmänt uppdrag förenat arbete betraktas såsom skattbar inkomst, därest uppdraget utföras på den därmed betrodda personens hemort”.

Ed. Furuhielm: Jag ber att få inlägga gensaga mot det s. k. riksdagsmannaförslaget. Såsom jag uti min reservation har anfört, anser jag icke att tillräckliga skäl föreburits för att riksdagsmannaarvodet skulle befrias från skatt. Skulle detta arvode vara så utmätt, att det vore avsett att täcka endast de direkta kostnader, som en riksdagsman åsamkas vid fullgörandet av sitt värv, så kunde ett dylikt stadgande, som i denna paragraf föreslås, ännu försvaras, men så är icke fallet. Då riksdagsmannaarvodet gång på gång höjts, har det alltid föreburits, att arvodet icke räcker till för riksdagsmannens samtliga utgifter. Han är tvungen att avstå från andra inkomster under den tid riksdagsarbetet varar o. s. v. Då nu exempelvis dessa övriga inkomster, som en riksdagsman från annat håll uppburit, men får avstå ifrån, är skatt underkastad, finner jag intet skäl för att riksdagsmannaarvodet skulle befrias från skatt.

Också ur en annan synpunkt motsätter jag mig intagandet av stadgandet om riksdagsmannaförslaget. Reformen av inkomstskattelagen avser ju vissa lindringar i skattetungan, men det är icke enligt min åsikt lämpligt att riksdagen främst bereder sina egna medlemmar dessa lättnader, och den lindring, som nu komme riksdagsmännen till godo, är så avsevärd, att den åtminstone uti vissa skatteklasser är betydligt större än övriga lindringar. Vi fastställa i lagen en inkomst av 6,000 mark såsom existens-

minimum, men icke förty vore vi beredda att förklara, att 18,000 mark är ett skattefritt belopp såsnart det gäller oss själva.

På grund av vad jag har anfört ber jag att få föreslå för 6 punkten i paragrafen följande lydelse: „Stipendium eller reseunderstöd, som utgivits för vetenskapliga eller konstnärliga studier eller vetenskapliga undersökningar, ej heller vad som av staten eller annat offentligt samfund anvisats till bestridande av med tillfälliga uppdrag förenade särskilda kostnader.”

Det gör mig ont att nödgas tillägga några ord för att förklara, att jag icke kan gilla det förslag, som gjorts av min gamla sidokamrat herr Hornborg. Om det skall göras en skillnad mellan de riksdagsmän, som äro bosatta i Helsingfors, och dem, som äro bosatta i landsorten, så skall denna skillnad, om den överhuvudtaget är berättigad, observeras då arvodet självt bestämmes och icke då det blir fråga om en eventuell skattefrihet. Jag finner för min del det icke rättvist eller billigt, att i detta avseende draga en gräns mellan de riksdagsmän, som äro bosatta i Helsingfors och de övriga riksdagsmännen. Jag ber således att få motsätta mig herr Hornborgs förslag.

Ed. Makkonen: Me olemme täällä valmiit säätämään kaikenlaisia velvollisuuksia muille yhteiskuntaluokille. Senvuoksi ei ole oikeudenmukaista, että edustajat vapauttavat itsensä näistä velvollisuuksista säätämällä itselleen verovapauksia. Tämän vuoksi minäkin yhdyin kannattamaan ed. Furuhielmin ehdotusta, että edustajapalkkiot ovat verotuksenalaiset. Jos edustajapalkkiosta joku osa tahdottaisiin säätää verovapaaksi, olisi siitä säädettävä 13 §:ssä; josta on aikanaan ehdotettava.

Ed. Vehkaja: Tämän pykälän 6 kohdassa on sellainen kohta, missä vapautettaisiin edustajapalkkiot verosta vapaiksi. Samassa kohdassa myöskin vapautettaisiin valtion komiteoissa olevien komitean jäsenten palkkiot verosta. Minä olen sitä mieltä, että kaikki palkkatulot pitäisi verottaa. Muistetaan, miten aiemmin eduskunta päätti kunnallisesta verosta vapauttaa juuri nämä samat palkkiot, ja se synnytti tavattoman suurta katkeruutta kunnallisissa piireissä. On mielestäni oikeudenmukaista, että nämä palkat myöskin annetaan verot-

taa niinkuin kaikki muutkin palkat ja tuntuu siltä, että se olisi suuri vääryys, jos edustajat oman palkkansa jättäisivät verosta vapaaksi, samalla kertaa kuin kunnalliset virkailijat, jotka nauttivat kunnalta palkkatuloja, ovat pakotetut antamaan palkkansa verotettaviksi. Tällainen menettely ei mielestäni olisi eduskunnan arvon mukaistakaan. Kun viime keväänä eduskunta päätti omat palkkansa korottaa, se myös synnytti tavattoman suurta tyytymättömyyttä eri piireissä maata. Jos nyt taas tällä kertaa jätetään tämä palkkio verottomatta, se epäilemättä tulee myös synnyttämään katkeruutta eikä syyttä ainakaan minun mielestäni. Kun vielä ottaa huomioon sen, että tämän lain mukaan isännän palkka tai maatalouden hyväksi tehdyn työn arvo tullaan verottamaan, niin sellainen maanviljelijä, joka tekee kaiken työn taloutensa hyväksi, joutuu maksamaan myös siitä työstä veroa. Jos nyt edusmiesten palkat ja muiden komitean jäsenten palkat jätetään verottamatta, niin silloin niiden työstä tulee suuri osa verosta vapaaksi. Ne joutuvat siis toiseen asemaan kuin missä nämä edellämainitsemani maanviljelijät ovat. Sen tähden minä olen sitä mieltä, että meidän ei sovi mitenkään jättää omia palkkojamme verottamatta. Silloin me tulisimme toiseen asemaan, kuin ne maanviljelijät, jotka muuten vastaavat tavallansa meidän kanssamme rinnatusten ammattiveljinä. Tämän johdosta minä yhdyin kannattamaan täällä tehtyä ehdotusta, että tämä edusmiespalkka annetaan kokonaan verottaa, samaten valtion komiteoissa olevien jäsenten palkat, kuten täällä ed. Furuhielm on ehdottanut.

Ed. Tukia: Tässä 11 §:n 3 kohdassa luetellaan sellaiset rahalliset tulot, jotka eivät ole tulo- ja omaisuusveron alaisia tämän lain mukaan. Mielestäni olisi tähän luetteloon lisättävä erinäisiä tuloja, jotka olisi vapautettava tästä verosta. On joukko henkilöitä, jotka ovat olleet pakotettuja turvautumaan siihen pieneen avustukseen ja eläkkeeseen, jota valtio suorittaa vapaussodan johdosta kärsimään joutuneille. Nämä avustukset jäisivät edelleenkin tämän lakiehdotuksen mukaan tuloveron alaisiksi. Näistä henkilöistä on suuri osa sellaisessa taloudellisessa asemassa, että juuri voivat elättää itsensä joutumatta köyhäinhoitoon. Ja kun valtion avustus on siksi pieni, ettei heidän

taloudellinen asemansa siitä paljon parane, niin olisi toivottavaa, ettei tuosta pienestä avustuksesta tarvitsisi suorittaa veroa valtiolle. Minä siis pyydän ehdottaa, että tämän 11 §:n 3 kohtaan tehtäisiin sellainen lisäys, josta käy selville, että mainitut avustukset ja eläkkeet ovat vapaat tuloverosta, joten tämän pykälän 3 kohta tulisi kuulumaan seuraavasti: „vahingonkorvausta, siihen luettuna mitä on saatu sairaus- tai tapaturmavakuutuksen nojalla sekä vapaussodan johdosta suoritettavat avustukset ja eläkkeet.”

Ed. Kulenius: Jag begärde ordet för att få understöda herr Furuhielms förslag.

Ed. Sch auman: Jag är nog ense med herr Furuhielm därom, att riksdagsmannarvordet icke bör vara skattefritt, men jag skulle vilja gå litet längre än herr Furuhielm och föreslå, att också de inkomster, som äro förenade med kommitté- och tillfälliga uppdrag, icke skola få vara skattefria. Jag skulle således föreslå, att hela slutet av 6 punkten skulle utgå från och med orden „ej heller”. Det finnes personer, som samtidigt som de äro riksdagsmän, sitta i flere kommittéer och bära upp arvode för alla dessa uppdrag, och för dessa arvoden plus riksdagsmannarvordet skulle de icke skatta något till staten! Det synes mig vara orättvist. En kommitté tillsattes för en tid sedan av regeringen och denna kommitté framdrog verkligen härresande saker om kommittéuppdragen, huru vissa personer lyckats kumulera dessa uppdrag. Och att t. ex. i ett förbudsland göra inkomsten från ett så angenämt uppdrag som att avprova de av staten beställda kyrkvinerna skattefritt synes verkligen vara alltför snällt och alltför beskedligt.

Ed. Pitkänen: Yhdyin kannattamaan ed. Schaumanin tekemää ehdotusta.

Ed. Tuomivaara: Kannatan ed. Tukian tekemää ehdotusta.

Ed. Furuhielm: Jag ber att få för herr Schauman framhålla, att i mitt förslag nog innelåg, oaktat jag icke särskilt betonade det, att icke heller ersättning för ledamotskap i statens kommittéer skulle vara fri från skatt. Jag har nämligen föreslagit

att ur stora utskottets förslag skulle strykas orden: „ej heller riksdagsmannaarvode, ersättning för ledamotskap i statens kommittéer”. Här kvarstår således endast slutet: „eller vad som av staten eller annat offentligt samfund anvisats till bestridande av med tillfälliga uppdrag förenade särskilda kostnader”. Detta kan knappast vidare avse ersättning för ledamotskap i kommittéer, då detta icke uttryckligen utsäges.

Ed. Sch a u m a n: Jag tyckes verkligen hava gjort mig skyldig till ett förbiseende; jag uppfattade icke herr Furuhjelm rätt. Fortfarande kvarstår emellertid den anomalin, att ett sådant uppdrag, som jag omnämnde i mitt första andragande, och icke bara det naturligtvis, utan också andra likartade, som kunna vara nog så angenäma och synnerligen lämpliga bisysselsättningar för högre avlönade tjänstemän — att de bleve skattefria. Vore det inte klokare av dem, som önska skattefrihet för riksdagsarvodet, att besluta skattefrihet endast för detta arvode, icke för de andra uppdragen, som huvudsakligen utföras av högre tjänstemän?

Ed. L o h i: Edustajapalkkion verottaminen on tähän asti ollut eri verolautakunnissa erilaista, joten se on muodostunut jotensakin kirjavaksi. Toiset valtion verolautakunnat ovat pitäneet tämän kokonaan verotettavana tulona, mitään vähentämättä, toiset verolautakunnat ovat soveltaneet siihen 12 §:n säännöksiä, että „tuloa arvioitaessa olkoon lupa vähentää kaikki tulon hankkimisesta ja säilyttämisestä johtuneet kustannukset”. On selvää, että edustajan toimi on myöskin sellaista, jonka verottaminen olisi oikeinta sillä tavalla, että siitä johtuvat kustannukset saisi vähentää, sillä kustannukset ovat luonnollisesti erilaiset niillä, jotka ovat kotoisin Helsingistä, kuin niillä, jotka ovat maaseudulta, joiden täytyy erikoiset asunnot vuokrata sitä varten ja monta muuta lisäkustannusta. Minä tein jo valtiovarainvaliokunnassa ehdotuksen, että tämä momentti laadittaisiin siihen muotoon, että siitä kävisi selville että veropaaksi tuloksi laskettaisiin ainoastaan se osa, mikä todella kustannuksiin kuluu, mutta minä en saanut kannatusta tälle ehdotukselle. Tämän edustajapalkkion verottaminen ja koko tämä momentti on sa-

manlainen kuin voimassaolevassa kunnallislaisissa, ja sentakia minäkään en ole vastalauseetta liittänyt enkä niin ehdottomasti kiinni pitänyt, ettei se saa tähän lakiin tulla, koska se toisessa verotuslaissa on jo hyväksytty, ja toiselta puolen tuntuu erittäin nololta kun muistaa sitä, kun viime kerran omaa palkkaa säädettiin, täällä yksi toisensa perästä nousi todistamaan korotuksen mahdottomuutta, mutta äänestyksen tulos oli, että edustajapalkkio korotettiin. Sama on juttu nyt esilläolevassa momentissa. Vaikka kuinka moni täällä puhuisi, niin nähtävästi kuitenkin suurella enemmistöllä tämä tulee hyväksytyksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Hornborg ehdottanut, että 11 §:n 6 kohdan loppuun tulisi lisäys: „Kuitenkin on sekä edustajapalkkio että muu tässä mainittu korvaus tilapäisestä yleisestä tehtävästä johtuneesta työstä katsottava verotettavaksi, jos työ suoritetaan tehtävän saaneen henkilön kotipaikalla.” Tätä ehdotusta ei ole kumminkaan kannatettu, joten se ei tule äänestettäväksi.

Sitten on ed. Furuhjelm ed. Makkosen y. m. kannattamana ehdottanut, että 11 §:n 6 kohta saisi sen sanamuodon kuin kolmannessa vastalauseessa sivulla 33 on ehdotettu. Kutsun tätä ehdotusta ed. Furuhjelmän ehdotukseksi.

Ed. T u k i a ed. Tuomivaaran kannattamana on ehdottanut, että 11 §:n 3 kohdan loppuun lisättäisiin sanat: „sekä vapaussodan johdosta suoritettavat avustukset ja eläkkeet”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Tukian ehdotukseksi.

Vielä on ed. Sch a u m a n ed. Pitkäsén kannattamana ehdottanut, että 11 §:n 6 kohdasta loppuosa alkaen sanoista: „ei myöskään edustajapalkkiota j. n. e.” poistettaisiin. Nimitän tätä ehdotusta ed. Sch a u m a n i n ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Mitä menettelytapaan tulee, niin ehdotan menettäväksi siten, että päätetään eri kohdista, jolloin ensin asetetaan ed. Tukian ehdotus suuren valiokunnan ehdotusta vastaan; sitten päätetään 6 kohtaan tehdyistä muutosehdotuksista, jolloin

asetetaan vastakkain ed. Schaumanin ja ed. Furuhielmin ehdotukset, ja kumpi näistä voittaa, asetetaan vastaehdotukseksi suuren valiokunnan mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Tukian ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 106 jaa- ja 74 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Furuhielmin ja ed. Schaumanin ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Furuhielmin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Schaumanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Furuhielmin ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Furuhielmin ja suuren valiokunnan ehdotusten välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Furuhielmin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 135 jaa- ja 46 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Ed. Makkonen: Minä panen vastalauseeni tätä pikkumaista päätöstä vastaan. (Eduskunnassa naurua.)

12 § hyväksytään.

13 §.

Keskustelu:

Ed. Huttunen: Tuntuu osan verohelpotuksesta muodostanee nyt kyseessä olevan pykälän neljäs kohta, jossa määritellään, että maksetusta verosta on oikeus vähentää puolet. On arvioitu tuon helpotuksen tekevän pyöreissä luvuissa noin 50 milj. markkaa. On kuitenkin huomattava se, että tämä helpotus kohdistuu yksinomaan suurituloisiin, sillä pienempituloiset pääsevät siitä niin vähän osallisiksi, jotta sitä ei voi verohelpotukseksi sanoa. Esimerkkinä voidaan mainita, että se, jolla on 10,000 markan vuositulot, saa verohelpotuksesta osaksensa 60 penniä, 20,000 markan vuosituloista 4 markkaa 50 penniä, ja edelleen kohoaa niin, että 100,000 markan vuosituloista saa jo 400 markan helpotuksen. Puolen miljoonan markan tuloista tulee helpotusta 7,850 markkaa ja 1 milj. markan tuloista 21,300, 1,500,000 markasta 34,500 ja 2 milj. markan tuloista 40,000 markkaa. Nämä numerot osoittavat sen, että jos valiokunnan ehdotus tulee eduskunnassa hyväksytyksi, osoittaa se että verohelpotukset kohdistetaan yksinomaan niihin luokkiin, jotka ovat veronmaksukykyisiä, kun sen sijaan se osa verovelvollisia, joka tähänkin asti on kärsinyt verorasitusta enempi kuin mitä ne voivat kantaa, jätetään edelleen verohelpotuksista osattomaksi. Ehkä voidaan väittää, että suurista tuloista täytyy luonnollisesti verohelpotukset olla myöskin suuremmat, mutta nyt on kysymys siitä, että prosentteissakaan ei tämä suhde ole oikea. Kun 10,000 markan tuloista saa ainoastaan sadan markan osalle verohelpotusta 0.6 % niin 2 milj. markan tuloista 200 penniä, siis 2 %. Tässä havaitaan, että prosenttilukuihin osoittaa suhdetta, jota työväen edustajat tuskin voinevat hyväksyä. Tämän tähden ehdotankin, että 13 §:n 4 kohta poistetaan.

Edelleen saman pykälän 5 kohdan viimeisessä momentissa määritellään ne osuuskunnat ja yhtymät, joitten tarkoituksena on jäsentensä kulutustarpeitten tyydyttäminen, jotta ne voivat vähentää tuloistansa puolet. Nyt kuitenkin on useita sellaisia yhtymiä, joita muodostavat työväen järjestöt. Nämä yhtymät eivät ole päässeet tähän asti osallisiksi veronvähennykseen, huolimatta siitä,

että nyt voimassaoleva laki sen käsitykseni mukaan edellyttäisi. Ne ovat tulkitut tämän lainkohdan ulkopuolelle. Tämä ei mielestäni ole oikea. Esim. sellaista työväen yhtymää, joka on aatteellinen järjestö ja joka taloudellisen toimintansa tueksi harjoittaa jonkunlaista liikettä, olkoonpa se sitten kahvila- tai ruokalaliike, ja saa siitä tuloja, ei olisi asetettava samanlaisen veropuolteen alaiseksi, kuin mitä yksityiset liikkeet asetetaan. Tämä siitä syystä, koska nämä yhtymät eivät ja'a jäsenilleen minikäänlaista voitto-osinkoa. Mielestäni tällaisia yhtymiä voidaan verrata ainakin samanlaisiksi kuin mitä tässä laissa mainitaan kotimaisista osuuskunnista. Siis ehdotan viidennen kohdan viimeisen momentin alkaen seuraavasti: „Kotimainen osuuskunta tai aatteellinen yhdistys, jonka tarkoituksena on pääasiassa jäsentensä kulutustarpeitten tyydyttäminen” ja edelleen jatkuu kuten valiokunnan ehdotuksessa. Täten voidaan soveluttaa oikeaa periaatetta, sillä mainitsemani yhtymät ovat laskettavat ainakin samanarvoisiksi ja ainakin yhtä oikeutetuiksi verohelpotukseen osallisiksi, kuin mitä ovat osuuskunnat y. m. niihin verrattavat laitokset.

Ed. Helo: Yleiskeskustelussa aamupäivällä osoitettiin, että tulo- ja omaisuusverolakiin tehdyt muutokset tietäisivät suuria veroalennuksia, mutta itse asiassa miltei vain suurtuloisille. Tällainen tulos johtuu juuri siitä pykälästä, joka nyt on käsitellyn alaisena, nimittäin ensimmäisen momentin 4 kohdasta, että veronalaisesta tulosta saataisiin vähentää puolet verovuonna suoritetusta tulo- ja omaisuusverosta. Kun aikoinaan keskustahallitus teki ehdotuksen tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta, ei siinä ollut nyt kysymyksessä olevaa kohtaa ollenkaan ja tekivät ehdotuksen mukaan veroalennukset kaikkiaan vain noin 40 miljoonaa markkaa josta määrästä olisi niiden osalle, joilla on tuloja vähemmän kuin 20,000 markkaa, tullut kaikkiaan noin 7 miljoonaa markkaa sekä loput 33 miljoonaa markkaa suurempituloisille. Virkamieshallituksen ehdotus oli muuten jokseenkin yhtäpitävä keskustahallituksen ehdotuksen kanssa, mutta juuri tähän 13 §:n 4 kohtaan nähden oli sellainen muutos, että saataisiin vähentää ennen maksettu tulo- ja omaisuusvero veronalaisesta tulosta. Tämä tietää

sen, että keskustahallituksen veroalennuksen lisäksi olisi tullut veroalennusta vielä 90 miljoonaa markkaa eli siis kaikkiaan 130 miljoonaa markkaa. Tästä uudesta alennuksesta, 90 miljoonasta markasta, olisi suurin osa, milteipä koko alennus, joutunut suurempituloisille. Pienempituloisille johtuva alennus on siksi pieni, ettei siitä voi lainkaan puhuakaan. Se olisi tuskin noussut edes 1 miljoonaan markkaan, joten loppuosa 89 miljoonaa markkaa olisi langennut sellaisille tuloille, jotka ovat yli 20,000 markkaa. Valtiovarainvaliokunta on muuttanut tämän ehdotuksen siten, että oikeus vähentää ennen maksettu vero vähennettäisiin ainoastaan puoleen kysymyksessä olevasta veromäärästä. Mitään perustetta tällaisille ehdotuksille ei ole kuitenkaan esitetty. On selvää että jos tässä kohdin jokin muutos tehdään, niin ei tule kysymykseen muuta kuin että joko sovelletaan sellaista periaatetta, että vero voidaan vähentää kokonaan tai sitä ei voida vähentää ollenkaan. Jos tahdotaan veroalennuksia suurempituloisille, niin on se tapahtuva samalla tapaa kuin veroalennuksia muillekin myönnetään. Veroasteikkoa on sopivasti muutettava eikä veroalennuksia suoritettava tällä tavalla, josta harva tietää, mitä itse asiassa tämä veroalennus merkitsee. Ed. Huttunen jo luetteli täällä kuinka paljon alennus tekisi eri suurille tuloluokille ja oli hänen lausuntonsa siinä suhteessa tarpeeksi valaiseva. Lisäksi selvittää tätä asiaa se kuvio, mikä on ensimmäisessä vastalauseessa sivulla 27 ja josta aivan ilmeisesti käy selville, että tämän alennuksen merkitys vähävaraisille on aivan merkitykseton. Ainoastaan niille, joilla on tuloja yli 100,000 markkaa, voi sillä olla jonkinlaista merkitystä.

Kun aikoinaan vuonna 1919 käsiteltiin tulo- ja omaisuusverolakia, niin siinä yhteydessä myöskin vasemmiston esittämä vastalause, jota myökin oli selvennetty graafillisella esityksellä, tuli pääpiirteissään eduskunnassa lopullisesti hyväksytyksi. Minä toivon sentähden, että myöskin tämä vastalause siinä olevine graaillisine esityksineen, olisi tässä suhteessa siksi valaiseva, että eduskunta voisi yhtyä siihen ehdotukseen, mikä on tehty ensimmäisessä vastalauseessa. Minä pyydän lisäksi huomauttaa sellaisesta omittuisesta seikasta, johonka valtiovarainvaliokunnan ehdotus tulisi johtamaan, jos se hyväksytään. Voi nimittäin tapahtua, että

silloin varsin suuristakin tuloista voisi tulla kokonaan veroista vapaaksi. Jos oletetaan esimerkiksi, että verovelvollisella olisi jonakin vuonna tuloja 360,000 markkaa ja seuraavana vuonna esimerkiksi noin 30,000 markkaa, niin hän seuraavana vuonna joutuisi tästä verosta kokonaan vapaaksi. Valiokunnan kanta tässä kohden johtaa siis siihen, että 30,000 markan tuloista voidaan päästä kokonaan veroista vapaaksi ja tämä kai ei ole kuitenkaan valiokunnan tarkoitus. Minä sentähden yhdyin ed. Huttusen tekemään ehdotukseen, että 13 §:n 1 momentin 4 kohta poistetaan.

Edelleen on saman momentin 5 kohdassa myönnetty aviopuolisolle, jotka kumpikin ovat ansiotyössä kodin ulkopuolella, oikeus vähentää sen aviopuolison tuloista, joka on vähemmän ansainnut, puolet hänen tuloistaan, ei kuitenkaan enempää kuin 8,000 markkaa. Tämä on välitysehdotus molempien äärimmäisten ehdotusten välillä, nimittäin sen ehdotuksen, että aviopuolisot verotettaisiin kokonaan erikseen taikka että ne verotettaisiin yhdessä kuten tähän asti. Minusta tämä välitysehdotus, jollainen on käytännössä myöskin esimerkiksi Tanskan verotuslaissa, on paikallaan ja poistaa ne epäkohdat, jotka ovat liittyneet nykyiseen verotustapaan. Minusta kuitenkin tätä vähennystä olisi jonkun verran suurennettava, jotta sen vaikutus vähempituloisiin olisi merkittävämpi. Valiokunta ehdottaa, että vähennys saisi olla ainoastaan puolet vähemmän ansaitsevan aviopuolison tuloista. Minä ehdotan, että tämä määrä korotettaisiin 2/3 kysymyksessäolevasta tulosta.

Mitä tämä vähennys merkitsee, käy selville seuraavasta esimerkistä: Jos toisella aviopuolisolla olisi tuloja 18,000 markkaa ja toisella 12,000 markkaa, olisi niiden suoritettava veroa, jos niitä verotettaisiin erikseen, 342 markkaa. Jos niitä verotetaan yhdessä olisi vero 600 markkaa. Siis vero olisi 258 markkaa suurempi yhdessä kuin erikseen verotettaessa. Jos hyväksytään suuren valiokunnan kanta, molempia verotettaisiin yhdessä ja niille myönnettäisiin oikeus vähentää tuloistaan puolet vähemmän ansainneen aviopuolison tuloista, siis 6,000 markkaa, olisi vero 420 markkaa. Siis ne joutuisivat maksamaan 78 markkaa enemmän, kuin erikseen verotettaessa. Jos oikeus vähennykseen korotettaisiin 2/3:ksi, tulisi vero olemaan 360 markkaa eli siis ainoastaan

18 markkaa enemmän kuin olisi veroa suoritettava, jos aviopuolisot verotettaisiin erikseen. Siis ainakin tässä tapauksessa verotus menee jo hyvin likelle sitä tulosta, johon tulnaisiin, jos molempia puolisoita erikseen verotettaisiin. Sen sijaan on kuitenkin paikallaan, että yleensä aviopuolisot verotetaan yhdessä, koskapa erikseen verottaminen voi johtaa siihen, että suuremmissa tuloluokissa voidaan siirtää osa tulosta sopivalla tavalla toisen aviopuolison nimeen, ja se voisi johtaa sellaiseen keinotteluun, joka voisi suuressakin määrässä vaikuttaa veron määräämiseen. Jos sen sijaan hyväksytään se ehdotus, mikä on esitetty ensimmäisessä vastalauseessa, ja siis vähennys korotettaisiin 2/3:ksi, niin siitä tulisi vähävaraisille miltei sama etu, mikä niille tulisi erikseen verotettaessa, mutta kuitenkin ei tehdä mahdolliseksi ryhtyä lain kiertelyyn. Minä sentähden ehdotan, että pykälän ensimmäisen momentin 5 kohdassa sana „puoli” muutetaan sanaksi „kaksi kolmasosaa”.

Ed. K e t o: Suuren valiokunnan ehdotuksessa olevan 13 §:n viimeisessä momentissa mainitun verohelpotuksen ulkopuolelle jäisivät osuuskuntien perustamat vakuutuslaitokset, jotka ainakin toistaiseksi meillä ovat osakeyhtiön muotoon järjestetyt. Nämä tällaiset vakuutuslaitokset ovat kuitenkin itse asiassa yhtä yleishyödyllisiä laitoksia kuin keskinäiset vakuutuslaitokset, vieläpä yleishyödyllisempiäkin, koska niiden jäsenet ovat pääasiassa vähävaraisia. On näin ollen mielestäni epäloogillista asettaa esim. osuuskauppojen henkivakuutuslaitokset „Pohja” ja „Kansa” toiseen asemaan kuin keskinäiset vakuutusyhtiöt „Suomi” ja „Salama”. Ehdotan näin ollen, että 13 §:n viimeisen momentin viimeisen edellinen lause muutettaisiin kuulumaan: „Saman vähennyksen tehköön edellämainitussa tarkoituksessa ja samoin ehdoin toimiva sellainen kotimainen keskusliike, jonka jäsenet pääasiassa ovat osuuskuntia, niin myös kotimainen keskinäinen vakuutuslaitos sekä kotimainen vakuutuslaitos, jonka osakkeenomistajat pääasiassa ovat osuuskuntia.”

Lisäksi pyydän kannattaa ed. Helon tekemiä ehdotuksia.

P u h e m i e s: Asian käsittelyn jouduttamiseksi pyydän niitä edustajia, jotka aiko-

vat tehdä muutosehdotuksia, joiden sanamuotoa ei löydy vastalauseissa, jättämään muutosehdotuksensa etukäteen käännettäväksi.

Ed. Reinikka: 13 §:n 1 mom. 5 kohta olennaisesti riippuu siitä, millaisen ratkaisun saa 19 §, ja sentähden minä rohkenen esittää, että tämän 5 kohdan käsittely pantaisiin pöydälle siksi, kun lakiehdotuksen 19 § on käsitelty. Sillä onhan siten, että jos 19 § tulee hyväksytyksi hallituksen esityksen mukaan, niin silloin 13 §:n ensimmäisen momentin 5 kohta on tarpeeton. Ainoastaan siinä tapauksessa, että 19 § saa sen sanamuodon, minkä suuri valiokunta on sille antanut, tulee mielestäni käsittelyn-alaiseksi sitten tämä 13 §:n 1 momentin 5:5 kohta.

Mitä sitten tulee tämän 13 §:n 1 mom. 4 kohtaan, jossa sanotaan, että verovelvollinen on oikeutettu tuloistaan vähentämään puolet verovuonna maksetusta tulo- ja omaisuusverosta, niin siinä yleiskeskustelussa, joka tästä laista tänä päivänä aikaisemmin suoritettiin, mainitsin jo, että minun mielestäni tämä kohta on erittäin epäonnistunut. Mielestäni voi päteillä syillä puolustaa sitä kantaa ettei veroja saa yhtään vähentää tuloista ja yhtä päteillä syillä voi myös puolustaa sitä kantaa että verovelvollinen saa vähentää tuloistaan ne verot, mitä tämän lain perusteella jo on maksettu. Ja kun on verrattain yleinen se mielipide, että tähän veronmaksuun nähden tulisi noudattaa samanlaista periaatetta kuin kunnallisverotuksessa kunnallisveroihin nähden, niin minä olisin toivonut ettei olisi täällä menty puolitiehen, tunnustettu periaatteen oikeudellisuus mutta pysähdytty puolitiehen, siis sille matkalle, jolta kai eduskunnan, jos ei nyt näillä valtiopäivillä, niin joillakin myöhemmillä valtiopäivillä on perädyttävä ja poistettava sekin toinen puoli. Minun mielestäni olisi, kun olen sillä kannalla että on kohtuutonta että veroista on vielä veroa maksettava, oikein että tämä momentti olisi saanut sellaisen muodon että verovelvollinen on oikeutettu tuloistaan vähentämään verovuonna maksetun tulo- ja omaisuusveron, mutta että vastaavasti olisi tullut korottaa veroasteikkoa jotta verovelvollinen olisi tullut kuitenkin maksamaan saman veron kuin mitä tämäkin suuren valiokunnan ehdotus edellyttää. Sillä tavalla olisi mielestäni tuo

riitakapula saatu pois. Mutta minä en tahdo tässä kohden tehdä mitään ehdotusta senvuoksi että minä tiedän ettei tämä ehdotus täällä mene lävitse. Minä tiedän jo kokemuksesta suuressa valiokunnassa että tuo asteikon korottaminen on verrattain helppo, se voi kyllä mennä täällä läpi, vasemmisto on siinä kyllä mukana, mutta veron poistaminen ei mene läpi ja siksi en tahdo mitään ehdotusta siinä kohden tehdä.

Mitä sitten niiden vakuutusyhtiöiden verotukseen tulee, jotka ovat osakeyhtiön muodossa, mutta ovat itse asiassa luonteeltaan osuuskuntia, koska osuuskunnat ovat niiden omistajia, niin minä katson että on oikeuden ja kohtuuden mukaista että ne pääsevät samaan asemaan kuin keskinäiset henkivakuutuslaitokset. Ja senvuoksi pyydän kannattaa ed. Kedon tekemää ehdotusta.

Ed. Gebhard: Samasta syystä kuin ed. Reinikka olisin minäkin ehdottanut että 5 momentti pantaisiin pöydälle siksi kunnes 19 § on käsitelty. Minä voin nyt vain yhtyä kannattamaan hänen ehdotustaan.

Puhemies: Koska on tehty ehdotus, että 13 §:n 5 kohta pantaisiin pöydälle, kunnes 19 § on käsitelty, ja tämä ehdotus, jos se hyväksytään, keskeyttäisi tämän pykälän 5) kohdan käsittelyn, niin on mielestäni paras ratkaista ensin pöydällepanoksymys, ennenkuin jatketaan pykälän käsittelyä. Pyydän siis seuraavia edustajia kohdistamaan lausuntonsa tähän.

Ed. Lohi: Minun mielestäni on tarpeetonta tätä panna pöydälle, sillä minä rohkenen uskoa, että eduskunta hyväksyy 19 §:n suuren valiokunnan ehdottamassa muodossa. Tämä kysymys on jo ollut siksi monipuolisen harkinnan alaisena sekä valtiovarainvaliokunnassa että suuressa valiokunnassa ja suuressa valiokunnassa suurella enemmistöllä tullut hyväksytyksi tähän muotoon.

Ed. Pennanen: Luovun.

Ed. Ryömä: Minä yhdyn ed. Loheen siinä että on tarpeetonta lykätä tämän pykälän käsittelyä 19 §:n vuoksi, sillä jos niinkin kävisi, että viimeksimainittu pykälä muuttuisi, niin asia palaa suureen valio-

kuntaan ja ristikohta voidaan korjata. Minä ehdotan siis, että jatketaan tämän pykälän käsittelyä.

Keskustelu tästä kohdasta julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Koska on tehty ehdotus asian pöydällepanosta, niin ehdotan hyväksyttäväksi seuraavan

äänestysesityksen:

Joka haluaa jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Reinikan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Jatketaan siis pykälän käsittelyä kokonaisuudessaan.

Ed. Lohi: Ehdotan, että tämän pykälän 1 momentin 5 kohta hyväksyttäisiin siinä muodossa kuin valtiovarainvaliokunta on sen ehdottanut.

Ed. Furuhielm: Jag ber att få understöda rdgsm Lohis förslag.

Ed. Vesterinen: Kannatan ed. Lohen tekemää ehdotusta.

Ed. Itkonen: Minä pyydän kannattaa ed. Huttusen tekemää ehdotusta aatteellisten yhdistysten verovapaudesta.

Sitten minä pyytäisin vielä huomauttaa veron poistamista koskevasta kohdasta, että kun tässä nyt pyritään omaksumaan se kanta, että verot saisi vähentää myöskin tässä verotuksessa, ja vedotaan siihen, että johdonmukaisuus kunnallisverotuksen kanssa vaatisi verojen vähentämistä myöskin tässä, niin kunnallisverotuksessa on se ero, että se on suhteellinen vero ja siellä veron vähentäminen ei vaikuta veron tuottoon juuri mitään, ei ainakaan sillä tavalla kuin se vaikuttaa tässä verossa, joka on asteittain ylenevä vero. Asteittain ylenevässä verossa ei missään juuri sallita veron vähentämistä. Esim. Saksassa, jossa verolainsäädäntö sekä vähennyksiin että muihin nähden on spesialisoitunut hyvin tarkkaan, kaikissa muissa veroissa paitsi

asteittain nousevissa sallitaan veron vähentäminen. Ja tämä poikkeus asteittain nouseviin veroihin nähden ei suinkaan ole tehty sattumalta, vaan tarkoituksella, ensinnä sen tähden, että se häiritsee veroskaalan toteutumista ja toiseksi sentähden, että se järkyttää ja tekee epätasaiseksi veron tuoton. Kun hyvinä konjunktuurivuosina verotuloja kertyy huomattavan paljon ja kun sitten tulee laskukausi ja laskukauden pienistä tuloista vähennetään hyvien konjunktuurivuosien suuret verot, niin silloin valtio jää melkein kokonaan ilman verotuloja laskuvuosilta, ja se ei suinkaan ole valtiotalouden kannalta puolustettavaa. Ei tietystikään voisi ottaa ratkaisevasti asiaa käsiteltäväksi yksinomaan valtion tulojen saamisen kannalta, mutta on huomattava, että mikään oikeudenmukaisuus ei myöskään vaadi tässä veron vähentämisen sallimista. Eihän verotettavasta tulosta tehtävään vähennykseen ole mitään ehdotonta oikeutta. Esim. jokaisella verovelvollisella on sellaisia menoja niinkuin välttämättömään elämiseen käytetyt menot, joita kukaan ei saa vähentää verotettavasta tulosta. Ja aivan yhtä hyvin oikeutettu on vaatimus, että varsinkin pienemmistä tuloista elämiseen käytetty meno saadaan vähentää, kuin on vaatimus, että maksettu vero saadaan vähentää. Sitten puolletaan vähentämisen sallimista myöskin sillä, että on väärin maksaa veroa verosta. Mutta minä pyydän huomauttaa, että tässä ei makseta eikä vaadita maksettavaksi veroa verosta, vaan tulosta. Asiahan on niin, että henkilön tulot kunakin vuonna arvioidaan ja näistä tuloista hän maksaa veroa. Aivan kokonaan eri asia on sitten, mitkä ovat sellaisia menoja, jotka katsotaan saatavan vähentää tulosta. Ei mikään hyvin hoidettu liike eikä myöskään hyvin taloutensa hoitava yksityinen henkilö tee sillä tavalla, että hän maksaisi verot vasta seuraavan vuoden tulosta, vaan hän varaa määrätyn erän sen vuoden tulosta, jolta verotetaan veronmaksua varten seuraavana vuonna. Sillä tavalla tekevät kaikki osakeyhtiöt ja osuuskunnat sekä myöskin hyvin hoidetut yksityisliikkeet. Puhe siis siitä, että tässä tapahtuisi jonkunlainen vääryys sillä tavalla, että vaaditaan vero maksettavaksi siitä tulosta, mikä on jo veroihin käytetty, ei pidä paikkaansa. Asia on ratkaistava vain sen mu-

kaan, mikä on kunkin veronmaksajan maksukyvyn mukaan oikeutettu verotus. Kaikki syyt siis sekä valtiotalouden tulojen vakinaiseksi saattamisen että verotuksen muunkin järjestelyn kannalta puhuvat sen puolesta, että maksettua veroa ei saisi verotettavasta tulosta vähentää. Olisi erinomaisen valitettavaa, jos eduskunta nyt tässä kysymyksessä menisi muuttamaan lakia aivan kokonaan väärään ja turmiolliseen suuntaan, kun nykyään voimassaoleva laki on oikealla kannalla. Minäkäänlaista perusteltua syytä tähän muuttamiseen ei ole.

Ed. Helo: Hyvä parlamentaarinen tapa vaatii, että kun hallitus on jättänyt eduskunnalle esityksen, niin siinä tapauksessa, että valiokunnan mietintö suuremmassa määrässä eroaa hallituksen esityksestä, hallituksen velvollisuutena on puolustaa ehdotustaan, mikäli on kysymyksessä vähänkään tärkeämpi asia. Nyt kysymyksessä oleva pykälä koskee, ei enempää eikä vähempää kuin noin 50 milj. markkaa. Se siis on sellainen asia, jossa hallituksen olisi syytä esiintyä. Keskustahallitus, joka on antanut esityksen, ei kyllä enää ole „remmissä”, mutta siitä huolimatta, koska hallitus on aikanaan tehnyt tämän esityksen yksimielisesti, mikäli on ilmoitettu, ja täällä on paljon entisen hallituksen jäseniä, niin olisi varsin paikallaan saada heiltä kuulla, ovatko entisen hallituksen jäsenet edelleenkin entisellä kannalla, vai onko hallituksen esitys tehty siksi umpimähkäisesti, että entinen hallitus on ilman muuta peräytynyt entiseltä kannaltaan.

Myös pyydän huomauttaa, että koska tämä verohelpotus pienituloisille on aivan pieni, niin se tulee tuloilmoituksissa aiheuttamaan suuressa määrässä miltei turhaa työtä, koska entisten pienten poistojen lisäksi tulee vielä merkityksetön poisto. Tuloilmoitus tulee liian monimutkaiseksi, josta jo ennenkin on esitetty valituksia. Siis senkin tähden, että tuloilmoitus saatettiin mahdollisimman selväksi ja yksinkertaiseksi, olisi syytä, ettei tässä kohdin otettaisi käytäntöön sellaista merkityksetöntä poistoa, kuin mitä kysymyksessä oleva esitys tietää vähätuloisille. Kun tässä on kysymyksessä noin 90 % kaikista verovelvollisista, olisi siis syytä, että tässä

palattaisiin keskustahallituksen aikanaan tekemän ehdotuksen kannalle.

Ed. Virta: Kannatan ed. Huttusen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Huttunen ed. Helon kannattamana ehdottanut, että 1 momentin 4 kohta poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Huttusen ensimmäiseksi ehdotukseksi. Sitten on ed. Huttunen ed. Itkosen kannattamana ehdottanut, että 4 momentin alkuun sanojen „Kotimainen osuuskunta” jälkeen, siihen lisättäisiin: „tai aatteellinen yhdistys”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Huttusen toiseksi ehdotukseksi. Sitten on ed. Helo ed. Kedon kannattamana ehdottanut, että 1 momentin 5 kohta saisi sellaisen sanamuodon, että sana „puolet” muutettaisiin sanoiksi „kaksi kolmasosaa”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Helon ehdotukseksi. Ed. Keto ed. Reinikan kannattamana on ehdottanut, että 4 momentin viimeistä edellisen lause saisi seuraavan sanamuodon: „Samana vähennyksen tehköön edellämainitussa tarkoituksessa ja samoin ehdoin toimiva sellainen kotimainen keskusliike, jonka jäsenet pääasiassa ovat osuuskuntia, niin myös kotimainen keskinäinen vakuutuslaitos sekä kotimainen vakuutuslaitos, jonka osakkeenomistajat pääasiassa ovat osuuskuntia.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Kedon ehdotukseksi. Sitten on ed. Lohi ed. Föruhjelmin kannattamana ehdottanut, että 1 momentin 5 kohta saisi sen sanamuodon kuin valtiovarainvaliokunta on ehdottanut. Kutsun tätä ehdotusta ed. Lohen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä äänestyksessä noudatettavaan menettelytapaan tulee, niin ehdottaisin meneteltäväksi siten, että 1 momentin 4 kohdassa ed. Huttusen ensimmäinen ehdotus asetetaan suuren valiokunnan ehdotusta vastaan; 5 kohtaan nähden asetettaisiin vastakkain ed. Helon ja ed. Lohen ehdotus ja kumpi näistä voittaa, vastaehtotukseksi suuren valiokunnan mietintöä vastaan; 4 momentissa ed. Huttusen toinen ehdotus asetetaan suuren valiokun-

nan ehdotusta vastaan, samoin erillisenä ed. Kedon ehdotus suuren valiokunnan ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. Huttusen ensimmäisestä ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Huttusen ensimmäinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 92 jaa- ja 88 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Lohen ja ed. Helon ehdotuksesta.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Helon ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lohen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 89 jaa- ja 84 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt tässä äänestyksessä ed. Helon ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Helon ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Helon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 106 jaa- ja 78 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt tässä kohden suuren valiokunnan ehdotuksen.

4) Äänestys ed. Huttusen toisesta ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos

„ei” voittaa, on ed. Huttusen toinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt tässä kohden suuren valiokunnan ehdotuksen.

5) Äänestys ed. Kedon ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kedon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 87 jaa-ääntä ja 96 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Kedon ehdotuksen.

14 §.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. K a u r a n e n: Tässä pykälässä valiokunta ehdottaa, ettei varoiksi lueta huone- ja talouskaluja, vaikka ne useassa tapauksessa muodostavat varsin huomattavan omaisuuden eikä myöskään — — —

P u h e m i e s: Nyt on esitelty 14 §.

14 § hyväksytään.

15 §.

Keskustelu:

Ed. K a u r a n e n: Tässä pykälässä valiokunta ehdottaa, ettei varoiksi lueta huone- ja talouskaluja, vaikka ne useassa tapauksessa muodostavat varsin huomattavan omaisuuden, eikä myöskään taideteoksia, kirjoja, taide- y. m. niihin verrattavia kokoelmia, siis juuri sellainen omaisuus ehdotetaan verovapaaksi, jonka ainoastaan varakkaammat kansaluokat voivat itselleen ylellisyys- ja nautintotarkoituksessa hankkia. Sitävastoin pidetään esimerkiksi maanviljelijän työkaluja, joita hän välttämättä tarvitsee, verotettavana omaisuutena. Ehdotan että 15 §:n ensimmäinen ja toinen momentti poistettaisiin.

Ed. Niukkanen: Minun mielestäni se ehdotus, joka sisältyy tähän mietintöön, että huone- ja talouskaluja ja muuta asuntoirtoirtoimistoa y. m. sellaista ei siinäkään tapauksessa, että niiden arvo voi nousta hyvinkin suuriin summiin, lueta varoiksi, ei ole mitenkään perusteltu. Minun nähdäkseni m. m. asuntoirtoimisto, silloin kun se nousee hyvin huomattaviin summiin muodostaen suuria omaisuuksia mahdollisesti miljooniin nousevia omaisuuksia, silloin tämä tällainen omaisuus juuri kaikista parhaiten pitäisi olla verotettavaa omaisuutta, sillä sehän paitsi, että se on tuottamatonta omaisuutta, on suoranaista ylellisyyttä. Minä pyydän ehdottaa, että pykälän ensimmäisen momentin ensimmäinen kohta muutettaisiin siten että tässä mainittu omaisuus olisi verosta vapaa ainoastaan sikäli kuin se ei nouse yli 100,000 markan. Minä luulisin että 100,000 markan asuntoirtoimistolla m. m. köyhälistön pitäisi voida tulla toimeen, joten vasemmistonkin edustajain pitäisi voida yhtyä tällaista ehdotusta kannattamaan. Minä siis ehdotan, että tämän kohdan loppuun lisättäisiin sanat „sikäli kuin ei niiden arvo nouse yli sadantuhannen markan”.

Ed. Reinikka: Pyydän kannattaa ed. Niukkasen tekemää ehdotusta.

Ed. Pitkänen: Kannatan ed. Kaurasen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Kauranen ed. Pitkäsän kannattamana ehdottanut, että 15 §:n 1 momentin ensimmäinen ja toinen kohta poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Kaurasen ehdotukseksi. **Ed. Niukkanen ed. Reinikan** kannattamana on ehdottanut, että ensimmäisen kohdan loppuun lisättäisiin „sikäli kun niiden arvo ei nouse yli sadantuhannen markan”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Niukkasen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Äänestyksessä ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään ed. Niukkasen ehdotuksesta suuren valiokunnan ehdotusta vastaan ja sitten asete-

taan voittaja ed. Kaurasen hylkäävää ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Niukkasen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt tässä kohden suuren valiokunnan ehdotuksen.

2) Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kaurasen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 115 jaa- ja 69 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä kohden hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

16—18 §:t ja III luvun nimike hyväksytään keskustelutta.

19 §.

Keskustelu:

Ed. Gebhard: Suuri valiokunta on hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan toimenpiteen vastoin hallituksen esitystä säilyttää 19 §:ssä sen momentin, joka on saanut aikaan niin paljon tyytymättömyyttä, sen momentin nimittäin, joka koskee avio-
puolisoiden verotusta. Tämän tyytymättömyyden tulkitse lain ensimmäisessä käsittelyssä jo pari puhujaa, ed. Haverinen ja Hannula, ja tänään aamupäivän yleiskeskustelussa ed. Reinikka. Kun suuri valiokunta nyt on omaksunut valtiovarainvaliokunnan kannan, emme me, jotka vastustamme tätä kantaa, voi olla lausumatta uudestaan julki, että tämä kanta meidän mielipiteemme mukaan on väärä, epäoikeudenmukainen ja epäviisaskin.

Tämä periaate, jonka mukaan aviopuolisoiden tulot on laskettava yhteen ja siten veroasteikossa saatetaan korkeammalle tasolle, kuin mitä muuten tapahtuisi, merkitsee nim. sitä, että tuloverotus raskaammin kohtaa niitä perheitä, joissa vaimokin hankkii rahatuloja. Tulo- ja omaisuusverolaki sen uudistetussa muodossa asettuu siis, jos tämä momentti säilytetään, kuten vanhempiikin laki nimenomaan sille kannalle, että sikäli kuin perheen taloudellinen asema pakottaa aviovaimonkin ammattityöllä hankkimaan tuloja ulkopuolelta kodin, sikäli aviovaimoa ja hänen kauttansa tietysti perheittäkin on verotettava ankarammin kuin ketään muita veronmaksajia samansuuruisista tuloista. Siitä huolimatta siis, että on kaksi verovelvollista, joita lain mukaan olisi verotettava erikseen, ja että on kaksi tuloa, joista myöskin lain mukaan on verotettava erikseen, niin näiden verovelvollisten verottaminen itse asiassa toimitetaan erikseen vain nimeksi ja näennäisesti, jos he ovat keskenään avioliitossa. Jos on kysymys esim. isästä ja tyttärestä taikka kahdesta sisaruksesta taikka kahdesta työtoverista, jotka asuvat yhdessä ja ylläpitävä yhteistä taloutta, niin niitä käsitellään kahtena eri verotusobjektina, ja niinikään, jos on kysymys pariskunnasta, joka asuu yhdessä, mutta ei ole antanut viikkiä itseään. Aviopuolisot sitävastoin, jotka kasvattavat uusia jäseniä yhteiskunnalle ja muodostavat ne kodit, joilla yhteiskunta lepää ja jotka molemmat ehkä juuri sen vuoksi ovat pakotetut ansiotyön kautta hankkimaan rahatuloja, heitä rangaistaan lisäverolla. Miten tuntuviksi tällaiset lisäverot voivat tulla, siitä jätti ed. Hannula lakiehdotuksen ensimmäisessä käsittelyssä hyvin valaisevia esimerkkejä, joten en tarvitse niitä uudistaa. Tullaan vain siihen, että kun toisissa maissa koetetaan kaikki puolin helpoittaa uusien perheiden toimeentuloa ja perustamista, niin näyttää meillä siltä kuin tahdottaisiin suoraan vaikeuttaa perheiden perustamista ja toimeentuloa.

Minä olen saanut sen käsityksen, että tätä asiaa eduskunnassa monella taholla katsotaan jonkunlaisena naisasiakysymyksenä. Missä näin on asianlaita, ollaan aivan väärällä tiellä. Sillä tämä kysymys ei koske millään tavalla erityisesti naista tai aviovaimoa. Sehän koskee aivan samassa määrässä aviomiestä, se koskee koteja ja per-

hettä. Sitä ei mitenkään voida katsoa minäkäänlaisiksi naiskysymykseksi.

Ne muistutukset, jotka ovat esitetyt 19 §:n 2 momenttia vastaan, ovatkin olleet niin painavat, että hallitus esityksessään uudeksi tulo- ja omaisuusverolaiksi on katsonut kohtuuden vaativan tämän momentin poistamista. Esityksessä tämä perustellaan seuraavilla sanoilla: „Kun tämä säännös — sanoo hallitus — etupäässä rasittaa sellaisia verovelvollisia, jotka ilmankin kantavat raskasta osuutta tuloveron painosta, ja kun tämän säännöksen poistaminen tuskin voi hyvin suuresti vähentää veron tuottoa, ehdotetaan se kumottavaksi.” Tämä kanta on saavuttanut laajoissa piireissä hyväksymistä. Ja on ollut merkittävää panna merkille, että pääkaupungin molemmat suuret suomenkieliset sanomalehdet ovat hyväksyneet tämän hallituksen kannan. Helsingin Sanomat sanoi arvosteltaessa valtiovarainvaliokunnan kantaa, ettei tätä kantaa voida pitää pätevästi perusteltuna eikä oikeana. Ja Uusi Suomi sanoi, että on ilmeistä, että tällainen perheellisten rankaiseminen on epäoikeutettua. Kun näin ollen ihmetellen kysyy, mikä on saanut valtiovarainvaliokunnan ja nyt myöskin suuren valiokunnan niiden omaksumalle kannalle, niin vastaa valtiovarainvaliokunta siihen ainoastaan, että jos hallituksen esitykseen suostutaan, niin se merkitsisi niiden aviopuolisoiden asettamista epäedullisempaan asemaan, joita on yhteisesti verotettava. Se on ainoa syy, mitä valtiovarainvaliokunta tuo esille kantansa puolustamiseksi. Valiokunta tahtoo siis saada yhdenmukaisuutta aikaan niiden aviopuolisoiden välillä, jotka verotetaan yhteisesti, ja niiden aviopuolisoiden välillä, jotka lain mukaan ovat verotettavat erikseen. Valiokunta ei ole huomannut taikka ei ole tahtonut huomata, että se yhdenmukaisuus, mikä saavutetaan, on ainoastaan näennäinen. Milloin aviopuolisoja verotetaan yhteisesti, niissä tapauksissa vaimolahan myöskään ei yleensä ole mitään tuloja, poikkeuksia lukuunottamatta tietysti, ja aviovaimon kotitalouden hyväksi suorittama työ on verovapaa, vaikka tietysti sillekin voisi, jos tahtois, laskea raha-arvon.

Me, jotka vastustamme 19 §:n 2 momenttia, me olemme vakuuttettuja siitä, että aivan niinkuin hallitus esityksessään, niin eduskunta tuskin voi ajan pitkään kieltäy-

tyä ottamasta kuuleviin korviin niitä syitä, jotka puhuvat tätä epäoikeutettua ja epäviisasta säännöstä vastaan. Minä ehdotan, että 19 §:n 2 momentti hylätään ja että tässä kohden eduskunta hyväksyisi 19 §:n hallituksen esityksen mukaan.

Ed. Furuhielm: Rdgsm. Gebhard har gjort gällande, att de manliga riksdagsmännen betrakta denna sak som en kvinnofråga. Så är emellertid icke fallet, men vi hava icke kunnat undgå att lägga märke till, hurusom särskilt kvinnorna försvarat regeringens proposition i denna punkt, och det har förefallit oss ganska egendomligt. Den som förfäktar kvinnans intressen, och till dem bekänner jag mig utan vidare, bör snarare ställa sig på den motsatta ståndpunkten. Omfattar man den åsikten fru Gebhard gör till sin, så underskattar man ett arbete, som särskilt utföres av kvinnan, nämligen av den kvinna, som arbetar i hemmet. Fru Gebhard säger, att en hustru, som uteslutande är sysselsatt i hemmet icke förtjänar någonting. Jag bestrider det. Hon förtjänar minst lika mycket och kanske mer än den kvinna, som har arbetsförtjänst utom hemmet. Det arbete hon utför i hemmet är av minst lika stort värde som det, som utföres utom hemmet, låt vara att det icke uppskattas direkt i pengar. Saken är icke så enkel, som fru Gebhard föreställer sig. Det är enligt fru Gebhards åsikt utan vidare klart, att det är en orättvisa att äkta makar beskattas gemensamt. Jag skall be att få anföra två exempel, som enligt min åsikt ådaga-lägga, att man precis lika väl kan påstå motsatsen. Vi skola antaga, att det är fråga om en familj, som är synnerligen rikt begåvad med barn. I en sådan familj är det i allmänhet icke möjligt, åtminstone för kvinnor i de högre samhällsklasserna, att söka arbetsförtjänst utom hemmet. Mannen är där tvungen att förtjäna allt, som behöves för familjens uppehälle. Ligger det någon rättvisa uti, att en sådan familj skall hårdare beskattas än en annan, där t. ex. mannen är lat eller oförmögen att förtjäna vad som behöves för familjens uppehälle och där hustrun är tvungen att söka arbetsförtjänst utom hemmet? Ligger det någon rättvisa däri, att om i en barnlös familj hustrun är i tillfälle att taga arbetsförtjänst utom hemmet — i ett sådant

fall familjen skall beskattas lindrigare än i det förstnämnda fallet? Ett annat exempel: vi skola antaga, att i en familj, mannen har en viss arbetsförtjänst och kvinnan en förmögenhet som bär ränta. Vi jämföra därmed en annan familj, som sammanlagt förtjänar precis samma summa som den förra familjen, men så att mannen har både arbetsförtjänst och ränta på en förmögenhet. Vad ligger det för en rättvisa uti, att i det senare fallet familjen skall beskattas strängare än i det förra?

Som sagt, man kan se på saken från två olika sidor. Man kan betrakta de flesta saker från två olika sidor, ser man dem från höger, se de sig annorlunda än från vänster. Jag tror sanningen ligger någonstades mitt emellan den uppfattning, som företrädes av rdgsm. Gebhard och den rakt motsatta, den nämligen, som vill beskatta lika de familjer, där mannen förtjänar alltsammans, och de, där hustrun förtjänar en del av pengarna. Denna medelväg mellan de två ytterligheterna, denna rättvisa ståndpunkt, representeras av statsutskottets förslag. Jag vill därmed icke säga någonting illa om stora utskottet. Det är endast i en detalj, som dess förslag skiljer sig från statsutskottets; båda hava kommit till ett resultat, som måste anses tillfredsställande, från vilken sida man än må betrakta denna angelägenhet. Någon ändring av nu ifrågavarande paragraf kan väl för övrigt knappast vidare komma i fråga, då riksdagen godkänt 13 § i den form, som stora utskottet föreslagit.

Ed. Lohi: Tästä kysymyksestä eräät naisedustajat käyttivät verrattain pitkiä puheenvuoroja silloin kun tämä lakiehdotus oli ensimmäisessä käsittelyssä, ja näitä puheenvuoroja kuunnellaessa epäilemättä monesta, joka ei asiasta toista puolta tunne, tuntui, että nämä naiset ovat aivan oikeassa. Mutta tällä asialla on niinkuin tavallisesti kaikilla asioilla myöskin toinen puoli. Ja toinen puoli on sitä laatua, että valtiovarainvaliokunta ja suuri valiokunta eivät ole voineet oikeudenmukaisuutta silmälläpitäen mennä niihin ehdotuksiin, joita nämä naiset ovat täällä ehdottaneet ja joita myöskin virkamieshallitus ehdotti. Tässä laissa säädetään 7 §:ssä, että „verovelvollisen tuloksi ja omaisuudeksi luetaan myöskin hänen vaimonsa tulo ja omaisuus. Kui-

tenkin on vaimoa erikseen verotettava siitä tulosta ja omaisuudesta, joka lain mukaan on hänen hallittavanaan." Tämä on se perussäädös, joka minun käsittääkseni on aivan oikeudenmukainen. Kodin tulojen ja omaisuuden yhteisyys, se on sentään jo meidän kansassamme ikäänkuin syöpynyt sen olemukseen, että kaikki pidetään yhteisenä, ja yhtenä verotusobjektina nämä aviopuolisot ylimalkaan käytännössä myöskin käsitellään. Poikkeustapauksia on, joissa lain mukaan on osa tulosta ja omaisuudesta vaimon hallittavana, ja silloin on luonnollista, että ne tapaukset käsitellään erityisenä verotusobjektina. Jos lähdetäisiin sille tielle, että tästä 19 §:stä 2 momentti poistettaisiin, silloin epäilemättä tultaisiin tekemään suurta vääryyttä niille aviopuolisolle ja niille onnellisille kodeille ja perheille, joiden perustamista ed. Gebhard sanoi tämän lain vastustavan. Tämä tie, jota ed. Gebhard suosittelee, se veisi epäilemättä siihen, että näitä onnellisia koteja pyrittäisiin keinotekoisesti hajoittamaan. Onhan selvää, että silloin kun on kysymyksessä suuret tulot ja suuret omaisuudet, on houkutus kovin suuri järjestämään paperit sillä tavalla, että lain mukaan toinen puoli on toisen aviopuolison hallittavana, jolloin verotuksessa ei puoltakaan tarvitse maksaa, progressiivinen verotus vaikuttaa sen, ja silloin on se vaara, että juuri sillä tiellä tullaan tekemään vääryyttä niille kodeille, niille perheille, jotka tahtovat uskollisesti säilyttää sen pyhän periaatteen, että koti on yhteinen. Minä myönnän, että sellaisissa tapauksissa, että molemmat aviopuolisot ansaitsevat ansiotyössä kodin ulkopuolella, on vääryys, että näiden verot lasketaan yhteen ja silloin tulee progressiivi suuremmaksi. Mutta sen vääryydenhän on nyt jo eduskunta poistanut, kun äskettäin hyväksyttiin suuren valiokunnan ehdotus, että sen aviopuolison tuloista, joka vähemmän on ansainnut, saa puolet vähentää ja korkeintaan 8,000 markkaa. Siis vähemmän ansainneella puolisolalla saa olla jo tuloja 16,000 mk, niin ei tarvitse kuin puolesta maksaa. Jo tällä teolla on suuri valiokunta ja eduskunta vienyt aivan kokonaan pohjan pois siltä oikeutukselta, mitä nämä naiset ovat täällä ajaneet. Tämän jälkeen minun mielestäni ei ole enää mitään syytä yhtyä ed. Gebhardin ehdotukseen.

Ed. Hannula: Minä vastoin kahden edellisen puhujan lausuntoja olen edelleen sitä mieltä, että hallituksen esityksellä kuitenkin on tässä kohden se muoto, joka tekee oikeutta perheille verotuksessa ja sentähden minä pyydän kannattaa ed. Gebhardin tekemää ehdotusta. Täällä kyllä ed. Furu-hjelm oli huolissaan siitä, että monilapsiset äidit eivät pääse ansiotyöhön kodin ulkopuolelle. Se on kyllä murheellinen asia, mutta se ei siitä ollenkaan korjaannu, jos jotakin toista vaimoryhmää vaikka kuinka ankarasti verotettaisiin. Monilapsiset äidit joutuvat silloinkin jäämään kotiin kohtalonsa uhreina, eikä siis tämä syy ole se, joka vaatisi tässä pykälässä 2 momentin säilyttämään. Ed. Lohi taas pelkäsi jonkinlaista vaaraa siinä suhteessa, että voitaisiin lakia kiertää, jos erillinen verotus yleensä hallituksen esityksen mukaan sallittaisiin. Sitä voitaisiin kenties kiertää, jos aviovaimojen hallussa ja hallinnassa olisi enemmän tuloja kuin mitä nykyisin on, mutta kuten tiedämme, meidän vanhojen avioliittolakiemme mukaan vaimo hallitsee laillisesti vaan sitä tuloa, jonka hän ansaitsee kodin ulkopuolelta työansiona. Ei voi näin ollen ajatella, että suurituloisten miesten vaimoilla olisi tällaisia ansiotuloja kodin ulkopuolella liioin, eivätkä he siis voi tällaisten tulojen nimessä siirtää osaa omista tuloistaan vaimon nimiin, sen kiertävän ilmoituksen lautakunnat helposti huomaisivat. Jos taas ed. Lohi ajatteli, että vastedes ne miehet, jotka menevät tämän lain voimaar tulon jälkeen naimisiin, tekisivät avioehtoja nykyistä enemmän ja niihin panisivat erityisen määräyksen siitä, että vaimon omaisuuden tuottama tulokin on vaimon hallinnossa, niin silloin olisi enemmän mahdollisuuksia lakia kiertää, mutta nyt ei ole mitään syytä luulla meidän miehistämme sitä, että he tekevät näin vapaamielisiä avioehtosopimuksia, päinvastoin kyllä kaikki merkit viittaavat siihen, etteivät aviomiehet luovuta vaimon hallintoon suurempia tulomääriä, ja näin ollen ed. Lohen pelko on aivan aiheeton.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Gebhard ed. Hannulan kannattamana ehdottanut, että 19 §:n 2 mom. poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Gebhardin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Gebhardin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 153 jaa-ääntä ja 28 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

20 §.

Keskustelu:

Ed. Helo: Kun pykälä 13 koski verohelpotuksia suurtuloisille, niin sen sijaan tässä pykälässä tulee kysymykseen veroalennusten myöntäminen kaikista pienimmille tuloille. Hallituksen ehdotuksen mukaan tulisi n. s. toimeentulominimi eli siis se raja, jota pienemmät tulot olisivat kokonaan veroista vapautettavat, korotettava 6,000 markkaan. Tämä summa ei kuitenkaan vastaa likipitään sitä määrää, mikä vähintään tarvitaan välttämättömyyden ylläpitoon, niin että raja olisi tuntuvastikin korotettava. Myöskin ulkomailla on tämä raja miltei säännöllisesti huomattavasti korkeampi kuin se, miksikä tämä erä nyt ehdotetaan korotettavaksi sekä hallituksen ehdotuksessa että valiokunnan mietinnössä.

Eduskunta on siinä kysymyksessä, joka oli askettain esillä, nim. aviopuolisoiden verotuksessa, ottanut lähtökohdakseen asiain tilanteen Tanskan verotuslaissa ja senmukaisesti päättänyt, että aviopuolisoja olisi verotettava yhdessä, mutta pienemmissä tuloluokissa olisi niille myönnettävä oikeus vähentää määrätty osa vähemmän ansainneen aviopuolison tulosta. Kun kerran tässä kohden on kelvannut esikuvaksi Tanskan verotuslainsäädäntö, olisi syytä noudattaa sitä myös 20 §:ään nähden. Tanskan verotuslaissa on jo vuonna 1921 hyväksytty verosta vapaaksi tulorajaksi pääkaupungissa 1,600 Tanskan kruunua, joka erä vastaisi likipitään noin 12,000 Suomen markkaa. Tämä verosta vapaa raja on siellä hyväksytty jo vuonna 1921 ja jos

ottaa huomioon senjälkeen tapahtuneen rahanarvon alenemisen, niin tulisi vastaavan rajan meillä vielä tästä 12,000 markasta nousta. Valtiovarainvaliokunnassa olikin sosialidemokraattien puolesta tehty ehdotus rajan korottamisesta aina 15,000 markkaan asti, mutta kun tämän ehdotuksen hyväksymisestä ei ollut mitään edellytyksiä, on myöhemmin alennettu raja 12,000 markkaan asti, siis samaan erään, joka Tanskassa on hyväksytty ja siellä hyväksytty porvarillisen hallituksen ehdotuksesta. Minä sentähden toivoisin, että myös tässä kohdin asetuttaisiin samalle kannalle, kun aikanaan Tanskassa porvarillinen hallitus, ja tämä n. s. toimeentulominimi korotettaisiin 12,000 markkaan. Ehdotan sentähden, että 20 §:ään nähden hyväksyttäisiin ensimmäisessä vastalauseessa tehty ehdotus siten, että valiokunnan mietinnössä mainittu summa 6,000 korotetaan 12,000 markaksi.

Ed. Ryömä: Minä pyydän kannattaa ed. Helon tekemää ehdotusta.

Ed. Allila: Tämän lain pääasiallisena tarkoituksena on saada verovelvollisille huojennusta veroihinsa. Mutta kun katselemme, kuinka nämä huojennukset tulevat tapahtumaan, niin huomaamme, että huojennukset koskevat pääasiassa vain suurtuloisia. Tosin nimellisesti myönnetään pienituloisillekin huojennusta, mutta kun otamme huomioon myös sen, että samaan aikaan kun hallitus ehdottaa huojennusta tai verohelpotusta, mikä tietäisi valtion tuloihin noin 130 miljoonaa tai siitä yli vähennystä, niin samalla myöskin täytyy ottaa huomioon, että samaan aikaan valtion menot kasvavat. Siis hallituksen täytyy hankkia tuloja itselleen jollakin muulla tavalla ja se muulla tavalla tulojen hankkiminen käypi päinsä näköjään siten, että verotetaan välillisesti kaikkia kuluttajia. Kun täällä eduskunnassa oli muutama aika takaperin tullikysymys esillä, niin silloin vasemmiston taholta ehdotettiin viljatullien poistamista ja siinä me hävisimme. Tämä viljatullien poistaminen olisi tiennyt verrattain suurta verohelpotusta vähävaraisille ja kuluttajille yleensä. Se olisi tietänyt pienemmillekin kuluttajille tuntuvia helpotuksia. Meidän tiedämme että tullien avulla verotetaan tässä maassa kaikkia henkilöitä. Kuka jossain määrässä edes kykenee kulut-

tamaan, hänen on pakko myös maksaa silloin välillisiä veroja, ja nämä verot ovatkin meidän maassamme aivan liian raskaat, kun ei minkäänlaisia elintarpeita, ei kaikkein välttämättömmimpiäkään elintarpeita saa, ellei niistä maksa suuria välillisiä veroja, mitkä verot ovat ainakin 10 %:sta 25 prosenttiin ja eräissä kulutusaineissa vieläkin yli sen. Siis kun valtion menoja ei voida pienentää, vaikkakin valtion tuloja tällä tavalla koetetaan pienentää, niin se edellyttää, että valtion tuloja tältä puolelta siirretään vain johonkin vissiin kohtaan toisenlaiselle tulopuolelle, suurtuloisilta siirretään verot kuluttaja-ainekselle, vähävaraisen kansan kannettavaksi. On nyt aivan ilmeistä myöskin, että jos vähävaraisille kaikenmoiset verot tulevat tavattoman raskaiksi, niin ne eivät kykene niitä millään maksamaan. Eihän sellainen vähävarainen henkilö kenenkään palkkatulot ja muut tulot ovat niin alhaiset, että menevät alle 10,000 ja aina 6,000:een, niinkuin hallituksen esityksessä sanotaan, eihän sellainen henkilö kykene enää kunnolla edes elämään, saatikka niistä veroa maksamaan. Luulisi että tällaiset vähävaraiset henkilöt jo vapautettaisiin välittömistä veroista, koska he tulevat suuressa määrin maksamaan välillisiä veroja. Mutta ei hallituksen esitys eivätkä nämä eduskunnan valiokuntain esitykset ole sellaisia, että ne turvaisivat vähempivaraisten tai vapauttaisivat vähempivaraisten välittömien verojen maksusta. Minä sentähden ehdotankin, että tähän valiokunnan ehdotukseen täällä tehtäisiin sellainen muutos, että tulosta, joka on alle 15,000 markan, ei mene veroa, ei myöskään omaisuudesta joka on alle 40,000 markan; milloin aviopuolisoiden yhteenlaskettu tulo ja omaisuus on: tulo vähintään 15,000 markkaa ja omaisuus vähintään 40,000 markkaa, ovat he verovelvolliset. Tämä 20 § tulisi siis näin kuulumaan.

Minun käsitykseni mukaan vielä tästä huolimatta tulevat vähävaraiset pienituloiset henkilöt maksamaan suhteellisesti paljon raskaampia veroja kuin ne, kenen tulot nousevat jo suuriin summiin, satoihin tuhansiin ja siitä ylöspäin aina miljooniin saakka. Ei siis voida väittää että vähävaraisille tällä tavoin myönnettäisiin verovapautta. Päinvastoin heidät vaan vapautettaisiin välittömien verojen maksusta,

mutta välillisiä veroja yhtä hyvin tulevat maksamaan, ja kun tiedämme että välillisten verojen tulot valtiolle tuottavat paljon suuremmat tulot kuin mitä nämä välittömät verot, niin on aivan selvää, että nämä vähävaraiset henkilöt joutuvat myös voimainsa mukaan maksamaan aivan tarpeeksi paljon valtiolle, vaikkakin heidät tällä tavoin vapautettaisiin välittömien verojen maksusta.

Ed. Soikkeli: Pyydän kannattaa ed. Allilan tekemää ehdotusta.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Helo ed. Ryömän kannattamana ehdottanut että 20 §:n 2 momentissa 6,000 markkaa muutettaisiin 12,000 markaksi. Kutsun tätä ehdotusta ed. Helon ehdotukseksi. Ed. Allila ed. Soikkelin kannattamana on ehdottanut, että tämä määrä olisi 15,000 markkaa. Kutsun tätä ehdotusta ed. Allilan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Helon ja ed. Allilan ehdotusten välillä ja kumpi näistä ehdotuksista voittaa, asetetaan vastaehdotukseksi suuren valiokunnan ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Helon ja ed. Allilan ehdotuksista.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Helon ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Allilan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

2) Äänestys suuren valiokunnan ja ed. Helon ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Helon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 117 jaa- ja 70 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

P u h e m i e s: Tämän asian käsittely keskeytetään.

P u h e m i e s: Päiväjärjestyksestä poistetaan 2) ja 3) asia.

Pöydällepano:

4) Ehdotuksen lisäyksistä vuoden 1924 tulo- ja menoarvioon

sisältävä hallituksen esitys n:o 103 esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

P u h e m i e s: Seuraava eduskunnan istunto on ensi perjantaina klo 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy klo 10,53 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

31. Perjantaina 7 p. marraskuuta 1924

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta 809

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 33; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26; hallituksen esitys n:o 66; ed. von Bornin edusk. esit. n:o 3.

2) Ehdotus laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen 825

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 34; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24; hallituksen esitys n:o 4.

3) Ehdotus laiksi kätilöiden asettamisesta maalaiskuntiin sekä niiden palkkauksesta annetun lain muuttamisesta —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 35; talousvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 63; ed. Gebhardin y. m. edusk. esit. n:o 29; ed. Neitiniemen edusk. esit. n:o 30.

4) Ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 36; sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 78; ed. Niukkanen y. m. edusk. esit. n:o 32.

Ensimmäinen käsittely:

5) Ehdotus laiksi moottoriajoneuvoliikenteestä johtuvan vahingon vastuusta —

Siv.

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 16.

6) Ehdotus laiksi kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta —

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 17.

7) Ehdotus laiksi lääkärintoimen harjoittamisesta —

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 1.

8) Ehdotus laiksi kunnallis- ja paikallisteistä —

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 82.

9) Ehdotus laiksi väkijuomain valmistuksesta, maahantuonnista ja kaupasta —

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Schaumanin y. m. eduskuntaesitys n:o 28.

Esitellään:

10) Hallituksen esitys n:o 103 lisäyksistä vuoden 1924 tulo- ja menoarvioon —

Ainoa käsittely:

11) Mielisairashoidon saattamista valtion asiaksi koskeva anomusehdotus —

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Helon y. m. anom. ehd. n:o 13.

Siv.

Siv.

Eduskunnalle:

12) Lasten ja nuorison suojelua tarkoittavaa lainsäädäntöä koskevat anomusehdotukset —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Lonkaisen y. m. anom. ehdotus n:o 20 ja ed. Virran y. m. anom. ehdotus n:o 21.

Pöydällepanoa varten
esitellään:

13) Hallituksen esitys n:o 104 laiksi korvauksen suorittamisesta asevelvollisille sotapalveluksessa sattuneen ruumiinvamman tai sairauden johdosta 852

14) Oikeusasiamiehen kirjelmä, joka koskee oikeusasiamiehen johtosäännön selittämistä 853

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Estlander, Hornborg, M. Jaskari, Kares, Kivimäki, Koivulahti-Lehto, Kovanen, Nurminen ja Vesterinen.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: yksityisasiain takia täksi ja huomispäiväksi ed. M. Jaskari, tämän päivän istunnosta edustajat Vehkaoja ja Koivulahti-Lehto sekä huomispäiväksi ed. P. Saarinen.

Ed. Wuolijoen välikysymys, joka koskee toimenpiteitä Outokummun kaivosyrityksen tuottavaan kuntoon saattamiseksi.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään pöydällepanoa varten ed. Wuolijoen asianomaiselle hallituksen jäsenelle osoittama välikysymys, jonka sihteeri lukee.

Sihteeri lukee:

Kuten tunnettua, omistaa maamme huomattavimman malmilöydön, Outokummun kuparikaivoksen, Valtio ja Hackman & C:o yhdessä, puolet kumpikin. Kaivos vuokrattiin v. 1917 tehdyllä vuokrasopimuksella norjalaisten aloitteesta muodostetulle Ab. Outokumpu Oy. nimiselle yhtiölle. Vuokraehdot olivat kuitenkin liian ankarat, niin että osakeyhtiö näistä ja muistakin syistä ei saanut yritystä kannattavaksi, vaan osakeyhtiö olisi mennyt vararikkoon, elleivät kaivoksen omistajat, Valtio ja Hackman, olisi tulleet väliin ostamalla v. 1920 norjalaisten käsissä olleen osake-enemmistön ja suostumalla vastamaan yhtiön veloista.

Tällöin oli kuitenkin jo ilmeistä, että kaivosyritystä ei saada kannattavaksi, ellei yhtiön tuotantoa huomattavasti lisätä. Outokumpu-yhtiön johdon taholta onkin useampia kertoja tehty hallitukselle esityksiä tuotannon laajentamiseksi, mutta eivät nämä esitykset ole saaneet ratkaisua puoleen eikä toiseen. Kun sitten noin vuosi takaperin kuultiin, että Hackman & C:o oli tehnyt Valtioneuvostolle tarjouksen sekä itse kaivoksessa että Outokumpu-osakeyhtiössä omistamansa osan myymisestä valtiolle verrattain kohtuullisesta hinnasta, luultiin jo asian saavan onnellisemman ratkaisun, koska valtion olisi ollut helpompi hoitaa yritystä yksinään kuin toisen yhtiö-komppanin kanssa. Mikäli kuitenkin on kuultu, on kauppa Valtioneuvoston puolelta rauennut.

Kun Osakeyhtiö Outokummun rahallinen asema lienee tällä hetkellä sellainen, että se oikeastaan olisi kiireimmän kautta pantava konkurssitilaan, eikä Hackman & C:o, joka viime aikoina pääasiallisesti on yritystä rahoittanut, enää aio panna lisää pääomaa kiinni, jää kaivos ilmeisesti lähitulevaisuudessa seisomaan, ellei Hallitus mitä nopeimmin ryhdy toimenpiteisiin. Olisi suuri kansantaloudellinen tappio, jos työt Outokummulla olisi pakko lopettaa. Valtion rikkihappotehtaan, joka juuri Outokummun kiisun vuoksi on perustettu Lappeenrantaan, olisi pakko ruveta tuottamaan raaka-aineensa ulkomailta. Itse kaivos rappeutuisi, kalliit koneet menisivät piloille ja ennen kaikkea koko Outokummun työväestön, noin 200 perhettä, joka jo on eh-

tinyt harjaantua taitavaksi kaivosammattityöväeksi, ainoaksi maassamme, olisi haajaannuttava. Nämä kaikki olisivat sellaisia kansantaloudellisia vahingoita, joiden korvaaminen veisi vuosikausia, kun kai-vosta uudelleen pantaisiin käyntiin.

Edellä esitetyn nojalla pyydän Valtio-päiväjärjestyksen 32 §:n 3 momentin mu-kaisesti saada asianomaisen Hallituksen jä-senen vastattavaksi esittää seuraavan vä-likysymyksen:

Mitä Hallitus aikoo tehdä Outo-kummun kaivosyhtiön tuotta-vaan kuntoon saattamiseksi?

Helsingissä, marraskuun 7 päivänä 1924.

Wäinö Wuolijoki.

Puhemies: Valtioapäiväjärjestyksen 32 §:n mukaan on asia pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon.

Asia pannaan pöydälle ensi tiis-tain istuntoon.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 33 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietin-nössä n:o 26 valmistelevasti käsitelty hal-lituksen esityksen n:o 66 ja ed. von Bornin edusk. esityksen n:o 3 johdosta laadittu yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 33. Viime istunnossa käsiteltiin lakiehdotuksen 20 ensimmäistä pykälää. Nyt jatketaan laki-ehdotuksen yksityiskohtaista käsittelyä.

21 §.

Keskustelu:

Ed. Helo: Tuloveroa koskevaan asteikkoon on valiokunta tehnyt huomatta-van muutoksen siinä suhteessa, että se on

alentanut tuloveroa eräiltä sellaisilta suu-remmilla tuloluokilla, joihinka nähden hal-lituksen esityksessä on ehdotettu päinvas-toin korotusta. Tämä koskee varsinkin niitä tuloluokkia, jotka ovat suuremmat kuin 360,000 markkaa, mutta pienemmät kuin 1,000,000 markkaa. Kaikille näille tuloille oli hallitus ehdottanut korotusta, jota vastoin valiokunnan ehdotuksen mu-kaan vero tulisi alenemaan ja eräissä suh-teissa varsin huomattavastikin. Tällaiseen veron alentamiseen ei ole kuitenkaan mi-tään syytä, ja minä sentähden ehdotan, että valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen asemesta hyväksyttäisiin pykälä siinä muodossa kuin se on valiokunnan mietin-töön liitettyssä ensimmäisessä vastalau-seessa. Tämä asteikko perustuu pääasiassa hallituksen esitykseen, kuitenkin niin, että veroasteikko on edelleen korotettu miljoona markkaa suuremmalle tulolle niin, että kor-kein vero tulee tekemään 25 %. Tämä ei vielä ole mikään erikoisesti huomattava vero, koskapa sellainen vero, vieläpä suu-rempikin on käytännössä monessa muussa maassa ja saatettu siellä käytäntöön vielä porvarillisten hallitusten ehdotuksesta. Huomautan, että m. m. esim. Tanskassa nousee tuloveroasteikko aina 25 %:iin asti. Kun eduskunta on kuitenkin 20 §:ssä hy-väksynyt verosta vapaan tulon ylärajaksi 6,000 markkaa eikä 12,000 markkaa, kuten vasemmiston puolelta oli ehdotettu, on en-simmäisessä vastalauseessa olevaan asteik-koon tehtävä vastaava muutos. Asteikossa oleva ensimmäinen rivi olisi sentähden muutettava seuraavaksi: Jos tulo on yli 6,000 markkaa mutta pienempi kuin 10,000 markkaa, on vero alarajan kohdalla 10 markkaa ja alarajan yli menevältä osalta 1 %. Jos tulo on yli 10,000 markkaa mutta pienempi kuin 20,000 markkaa, on veropro-sentti alarajan kohdalla 1/2 % sekä itse vero 50 markkaa ja sen ylimenevältä osalta 2 %. Senjälkeen asteikko jatkuu samalla tapaa kuin se on esitetty vastalauseessa.

Ed. Huttunen: Kannatan ed. Helon tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Helo ed. Huttusen kannattamana ehdot-tanut, että 21 § saisi sen sanamuodon, joka

on esitetty valtiovarainvaliokunnan mietinnön ensimmäisessä vastalauseessa sivulla 29, kumminkin sillä muutoksella, että tulo 20,000:een asti muuttuisi siten, että 6,000—10,000 markkaan tulisi alin vero 10 markkaa plus 1 % ja 10,000—20,000 markkaan 1/2 %, alin vero 50 markkaa plus 2 %. Kutsun tätä ehdotusta ed. Helon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on ed. Helon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 112 jaa- ja 75 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt 21 §:n suuren valiokunnan ehdotuksen mukaisesti.

22 §.

Keskustelu:

Ed. Witting: Såsom jag redan tillät mig framhålla i den allmänna diskussionen skärar i denna paragraf tvänne grupper av skattbetalare över en kam, ehuru man rätteligen borde göra stor åtskillnad mellan dem. Alltså, förmögenhetsskatten är, såsom den utgår här, höjd för enskilda personer, och man har därvid samtidigt automatiskt höjt förmögenhetsskatten för de sammanlutningar, aktiebolag och andelslag, som arbeta på olika områden och som äro oumbärliga för det ekonomiska arbetet hos oss. Detta är såvitt jag kan se en principiellt fullkomligt oriktig ståndpunkt och den måste rättas. I den diskussion, som har ägt rum om skattelagen, har ständigt framhållits, att man måste få en förändring till stånd, och de mönster, hämtade utomlands ifrån, som vid försvaret av propositionen anförts, hava alla utgått från den synpunkten, att man borde beskatta sammanlutningars inkomster, men icke förmögenhet, emedan man eljes kommer till dubbel beskattning.

Jag vill här då göra det förslag, som jag redan antytt, nämligen att till denna paragraf skulle fogas ett andra moment sålydande: „Inhemskt aktiebolag och andelslag erlägger 3/4 av ovan stadgad skatt”. På detta sätt bleve den skatt, som kommer att utgå från aktiebolag och andelslag densamma som nu, alltså en förhöjning komme icke att äga rum.

Ed. Helo: Niin yksimielisiä kuin yleensä ollaankin siitä, että verot maassamme ovat kohonneet liian korkeiksi, on kuitenkin olemassa yksi vero, johonka nähden ainakin enemmistö on ollut sitä mieltä, että se on vielä niin alhainen, että sitä voitaisiin korottaa. Näin on juuri omaisuudesta johtuvien tulojen eli fondeerattujen tulojen verottaminen. Kun aikoinaan v. 1920 käsiteltiin fondeerattujen tulojen verottamista, niin silloin muistaakseni m. m. edistysmielisten taholta ilmoitettiin, että tämä vero on aivan liian alhainen ja että sitä voitaisiin korottaa — muistaakseni tämä oli ed. Vennolan nimenomaisen lausunto — ja sen jälkeen kun tämä lausunto annettiin on vielä korkokanta huomattavasti noussut, jotenka siis fondeeratun tulon verokyky on myöskin vastaavasti noussut. Siitä huolimatta valiokunta ehdottaa tätä veroa korotettavaksi vaan siihen määrään, että korkein verotus nousisi 6:sta 8 %:iin. Samaten kuin tuloveroon nähden niin myöskin omaisuusveroon nähden on ulkomailla käytännössä huomattavasti ankarampi verotus ja mielestäni on syytä, että myöskin meillä käytetään tätä verolähdettä hyväksi verottamalla sitä edes jossain määrin sen kantokyvyn mukaan, niin että voitaisiin muita välillisiä veroja, jotka koskevat enemmän vähävaraisia, vastaavasti alentaa.

Minä senvuoksi ehdotan, että 22 § hyväksytään siinä muodossa kuin se on ensimmäisessä vastalauseessa, kuitenkin sillä muutoksella, että 8 rivillä oleva promille-määrä 6,6 muutetaan 6,5:ksi ja seuraavalla rivillä oleva 3,6 muutetaan 3,5:ksi. Nämä ovat ainoastaan painovirheitä.

Mitä tulee osakeyhtiöitten verottamiseen, niin ed. Witting on kyllä teoreettisesti oikeassa. Myöskin sosialidemokraatit jo v. 1919 olivat sillä kannalla, että osakeyhtiöitten verotuksessa on meneteltävä pääasiassa samalla tavalla kuin on käytäntö

ulkomailla ja josta hallitus on tehnyt ehdotuksen. Mutta nykyinen hetki ei kuitenkaan ole vielä soveltuva muutoksen tekemiseen, vaan olisi jätävä odottamaan, kunnes rahayksikkö on joutunut kyllin vakavalle kannalle, ja vasta sen jälkeen olisi syytä ottaa täysi askel verotuksen muuttamiseen tässä suhteessa sillä tavalla kuin sosialidemokraatit jo vuonna 1919 ovat ehdottaneet. Minä sentähden vastustan ed. Wittingin tekemää ehdotusta.

Ed. Harvala: Kannatan ed. Helon tekemää ehdotusta.

Ed. Tulenheimo: Minä pyydän saada kannattaa ed. Wittingin tekemää ehdotusta. Minusta tämän ehdotuksen hyväksyminen on sitäkin oikeudenmukaisempaa, kun se ei tiedä omaisuusveron yhtiöltä alentamista, vaan ainoastaan sen säilyttämistä entisellään.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Witting ed. Tulenheimon kannattamana ehdottanut, että 22 §:ään lisättäisiin näin kuuluva lisämomentti: „Kotimainen osakeyhtiö ja osuuskunta suorittaa 3/4 ylläsäädetyistä verosta.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Wittingin ehdotukseksi. Ed. Helo ed. Harvalan kannattamana on ehdottanut, että 22 § saisi sen sanamuodon, joka on ensimmäisessä vastalauseessa sivulla 29 kumminkin sillä oikaisulla, että 8 rivillä oleva 6,6 muutettaisiin 6,5:ksi ja seuraavalla rivillä 3,6 muutettaisiin 3,5:ksi. Kutsun tätä ehdotusta ed. Helon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin koska tehdyt ehdotukset ovat erilisiä, on niistä äänestettävä kummastakin erikseen.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Helon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 115 jaa- ja 71 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt tässä äänestyksessä suuren valiokunnan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Wittingin ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Wittingin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 129 jaa- ja 46 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

23 §.

Keskustelu:

Ed. Reinikka: Kysymyksessä olevassa 23 §:ssä puhutaan niistä vähennyksistä, joita useat verovelvolliset olisivat oikeutetut tuloistaan tekemään. Erikoisesti kiintyy tässä huomio niihin vähennyksiin, mitkä tämän pykälän perusteella kotimaiset osakeyhtiöt saavat tuloistaan sekä omaisuudestaan tehdä. Mehän tiedämme, että varsinkin osakeyhtiöiden puolesta on viime vuosina erikoisesti painostettu sitä, että tämä liikemuoto on suuremmassa määrässä verojen rasittama kuin muut verovelvolliset. Ja eduskunta onkin tämän huomioonottaen tehnyt 13 §:ään m. m. sellaisen muutoksen, että verovelvollinen saa vähentää puolet tämän lain perusteella maksettua verosta, joka osakeyhtiöihin nähden tietää ensi vuodelle jo verohuojennusta kerta kaikkiaan 45 milj. markkaa. Ja kun ottaa huomioon, että veroasteikko aina puolentoista miljoonan markan tuloon saakka on jonkun verran laskettu, niin tältäkin kohdalta tulee sellaisille osakeyhtiömuotoisille verovelvollisille, joiden tulo ei nouse yli 1,5 milj. markan, huojennusta. Siis näidenkin muutosten kautta osakeyhtiöt saavat jo verrattain huomattavat verohuojennukset. Jos tarkastamme niitä muutoksia, mitkä suuri valiokunta on 23 §:ssä tehnyt valtiovarainvaliokunnan mietintöön,

niin lähempi tarkkailu osoittaa, että osakeyhtiöt näiden muutosten kautta tulevat saamaan siinä määrässä vielä asken mainitsemain verohuojennusten lisäksi huojoennuksia, että monessa tapauksessa on epäilyksen alaista, maksaako yhtiö lopulta esim. tuloveroa paljon mitään.

Minä pyydän hiukan lähemmin koskella tätä. Täällä sanotaan 23 §:ssä, että kotimaisen osakeyhtiön tulosta on vähennettävä puolet, ei kuitenkaan enempää kuin 5 % yhtiön omaisuudesta. Mutta tosiasia nyt on, että kymmenestä tapauksesta yhdeksässä lieene sillä tavalla, että 5 % omaisuudesta tekee jo puolet tulosta. Siis itse asiassa tämä kohta tässä pykälässä rinnastaa osakeyhtiöt osuuskuntiin, jotka saavat vähentää puolet tuloistaan. Minä otan asian valaisemiseksi pienen esimerkin. Sanokaamme, että meillä on osakeyhtiö, jonka osakepääoma on 2 milj. markkaa ja sen nettovoitto 300,000 markkaa, ja tämän yhtiön omaisuus 3 milj. markkaa. Nyt se saa tuloistaan vähentää 5 % omaisuudestaan, siis 5 % 3 milj. markasta, joka on 150,000 markkaa, ja tämä 150,000 markkaa on tässä esimerkissä täsmälleen puolet nettotulosta, joka oli 300,000 markkaa. Kun vielä otetaan huomioon, että saa vielä puolet tämän lain nojalla maksetusta verosta vähentää, niin me huomaamme jo tästä esimerkiksi, että verohuojennus on suhteellisesti paljon suurempi kuin millekään muulle verovelvolliselle tässä laissa. Mutta jos sitten eteenpäin tarkastaa, niin me huomaamme, että yhtiöt eivät ainoastaan tuloveroistaan saa huomattavaa alennusta, vaan myöskin tämän 23 §:n viimeisen kappaleen mukaan huomattavan alennuksen omaisuusverosta. Minä asetuin tätä 23 §:n viimeistä kappaletta suuressa valiokunnassa kannattamaan, kun kuulin asian esittäjän puolelta sen suullisesti. Mutta kun en ollut tilaisuudessa lähemmin painettuna siihen perehtymään, en ollut asiallisesti täysin siitä selvillä. Tämän kappaleen esittäjä mainitsi silloin, että tämä olisi sellainen katopykälä, jolla olisi tarkoitus turvata pienempi omaisuusvero niille yhtiöille, jotka menestyvät huonosti. Ja jos noin asianlaita olisi, niin olisin valmis kannattamaan sitä. Jos joku yhtiö tuottaa 5 % tai sen alle omaisuudelleen voittoa, niin minun mielestäni on oikeuden ja kohtuuden mukaista, että sopivassa suhteessa sen

omaisuusveroa lasketaan. Mutta kun lähemmin tutustuu tähän pykälään, niin huomaa, ettei tämä koske yksinomaan sellaista tapausta, vaan tämä koskee kaikkia yhtiöitä, jotka menestyköötpä kuinka hyvästi tahansa, eivät päätä osinkoa jakaa. Otetaan esimerkiksi äsken mainitsemani yhtiö. Jos siinä yhtiössä, tuosta 300,000 markan nettovoitosta osakkeenomistajat eivät päättä mitään osinkoina jakaa, niin tämän kappaleen mukaan saa tuo yhtiö vähentää 5/8 omaisuudesta, siis 5/8 3 miljoonasta, joka tekee 1,875,000 markkaa, ja lopusta 1,125,000 markasta tuo yhtiö maksaa omaisuusveroa. Minä pelkään, että jos se tähän muotoon stiliseerattuna, kuin se tässä esiintyy, tulee hyväksytyksi, niin tulee esiintymään ainakin jossain määrin väärinkäytöksiä; muodostetaan perheyhtiöitä tai, sanotaan, joku yhtiö, jossa on vaikka 10 jäsentä, siis kaikki ne henkilöt, jotka kuuluvat sen hallintoelimiin, yhtiön vuositulos on verrattain hyvä, mutta päätetään, että osinkoa ei jaeta. Silloin tästä saa sen edun, että omaisuusverosta täytyy hyvin pieni osa maksaa, ja nettovoitto jaetaan jollain muulla tavalla, esim. lahjapalkkioina. Ja senvuoksi, koska tämä 23 §:n viimeinen kappale ei käytännössä minusta vie yksinomaan siihen, mitä minä käsitin tämän kappaleen esittäjän suuressa valiokunnassa tällä tarkoittavan, en katso voivani tässä muodossa sitä hyväksyä. Kun valtiovarainvaliokunnan esitys sinänsä jo tietää tälläkin kohdalla mielestäni verrattain huomattavaa verohuojennusta osakeyhtiöille, niin ehdotan, että eduskunta hyväksyisi tämän 23 §:n 4 kohdan 3 kappaleen ensimmäisen lauseen valtiovarainvaliokunnan esityksen mukaan, joka kuuluu: „Kotimaisen osakeyhtiön tulosta on vähennettävä puolet osakkeille jaettavasta osingosta, ei kuitenkaan enempää kuin 5 % yhtiön omaisuudesta ja korkeintaan puolet tuloista, ja vero laskeaan vähennetystä tulosta säädetyn verokannan mukaan, ja loppuosa sitten suuren valiokunnan esityksen mukaan, ja että tämän 23 §:n viimeinen kappale poistetaisiin.

Ed. Lohi: Minun täytyy yhtyä edellisen puhujan käsitykseen, että ne muutokset, jotka suuri valiokunta on tehnyt tähän pykälään nähden, vaikuttavat niin oleellisesti veron tuottoon, että tekee tosiaan ai-

van arveluttavaksi, uskaltaako tätä lakia hyväksyä ollenkaan, jos tämä pykälä tulee hyväksytyksi suuren valiokunnan ehdotamassa muodossa. Minulla tosin ei ole käytettävänäni numeroita, joita onkin hyvin vaikeata, todellisia numeroita esittää, mitä nämä muutokset todellisuudessa vaikuttavat. Mutta kaiken todennäköisyyden mukaan tässä on kysymys verrattain suurista summista, mitä valtion rahasto menettää näiden suuren valiokunnan tekemien muutosehdotusten kautta.

Kun nämä muutosehdotukset olivat suuressa valiokunnassa käsiteltävänä, teki jaoston enemmistö, jossa tämä lakiehdotus oli yksityiskohtaisen käsittelyn alaisena, nämä muutosehdotukset. Kun asia oli sitten suuressa valiokunnassa esillä siinä kiireessä, millä tätä asiaa käsiteltiin, ei ollut suuren valiokunnan jäsenillä mahdollisuutta tarkemmin perehtyä, mitä nämä muutosehdotukset todella vaikuttavat, ja näin ollen nämä muutokset minun käsittääkseni ikäänkuin huomaamatta tulivat suuressa valiokunnassa hyväksytyiksi. Minä yhdyin ed. Reinikan käsitykseen ja kantaan ja ehdotan kahtena eri ehdotuksena, että tämän 23 §:n 2 mom. ensi lause hyväksyttäisiin valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen mukaan, sekä että saman pykälän viimeinen momentti poistettaisiin.

Täällä ed. Reinikka toi esiin jo muutamia esimerkkejä, mihin käytännössä voivat nämä muutosehdotukset johtaa, ja minä pelkään kanssa sitä, jos tämä pykälä tulee tällaisena hyväksytyksi, niin lakia ruvetaan kiertämään. Jokainen vähänkin suurempi yrittäjä pyrkii keinotekoisesti muodostamaan yrityksensä osakeyhtiöksi päätäkseen sillä tavoin veroa kiertämään, sillä niin edulliseen asemaan nämä muutosehdotukset asettavat osakeyhtiön.

(Ed. Niukkanen: Yhdyin pääasiassa niihin lausuntoihin, joita tässä edellä on tästä muutosehdotuksesta annettu, ja huomautan lisäksi vielä eräistä näkökohdista. Ottamalla huomioon sen seikan, että osakeyhtiöiden jakama voitto-osinko, josta osingosta ne ovat tähän saakka saaneet tehdä vähennystä tuloverotuksen suhteen, on yleensä suhteellisen pieni osakeyhtiöiden koko verotettavaan vuosituloon verraten, nim. siihen tuloon, jonka yhtiöt käyttävät

vuosittain vararahastojaan lisäämiseksi, uudisrakennuksiin, liikkeen laajentamiseen y. m. s. niin senvuoksi tämä muutos, jonka suuri valiokunta on ehdottanut pykälän 3 momenttiin, erinomaisen suuressa määrin tulee vähentämään veron tuottoa osakeyhtiöiden kohdalta. Käsittääkseni tämä alennus täytyy olla vähintään 1/3 siitä veromäärästä, minkä osakeyhtiöt ovat tähän saakka maksaneet. Osakeyhtiöille määrättiin v. 1920 maksettavaksi veroa 319 milj. markkaa. Myöskin viime vuosina on niille asetettu vero lähennellyt 300 miljoonaa markkaa. Näin ollen on jokaiselle ilman muuta selvää, mitenkä vaikuttavasti tämä vähäiseltä näyttävä muutos vaikuttaisi jo veron tuottoon. Tämä suuren valiokunnan ehdotus, paitsi että se näin kovin suuressa määrin vähentää veron tuottoa, mikä tuotto aivan varmasti budjetin tasapainoon saattamisen kannalta olisi tarpeellinen, on asiallisesti sitäpaitsi aivan kohtuuton, niinkuin täällä jo on huomautettu. Suuren valiokunnan tämän pykälän 3 momenttiin tekemä muutos asettaa osakeyhtiöt asiallisesti aivan samaan asemaan kuin osuuskunnat, ja kumminkin nämä ovat luonteeltaansa aivan erilaisia. Tässä momentissa olevan muutoksen lisäksi suuren valiokunnan saman pykälän loppuun lisäämä säännös vaikuttaa sen, että osakeyhtiöt tulisivat verotuksessa hyvin paljon edullisempaan asemaan kuin osuuskunnat. Täällä jo ed. Reinikka mainitsi erään esimerkin siitä, mitä tämä uusi momentti vaikuttaisi. Minä mainitsen vielä pari esimerkkiä asian valaistamiseksi. Ajatellaan, että kysymyksessä on esim. sellainen yhtiö, jonka omaisuus on 200 milj. markkaa ja osakepääoma esim. 50 milj. markkaa. Tämä jakaisi voitto-osinkoa 8 % osakepääomalle ja saisi siinä tapauksessa vähentää verotettavasta omaisuudesta 3/8, saaden omaisuusverossa alennusta 600,000 markkaa. Sellainen pienempi osakeyhtiö, jonka omaisuus olisi esim. 3,600,000 markkaa, saisi jos tällaista vähennysoikeutta ei olisi, maksaa omaisuudesta veroa 14,400 markkaa, mutta jos tämä yhtiö ei jakaisi osinkoa, jos se olisi esim. perhe-yhtiö ja järjestäisi vuosivoiton käytön muuten kuin osinkoa jakamalla, saisi se tämän mukaan vähentää 5/8 omaisuudesta ja jäisi maksamaan omaisuusveroa tällöin ainoastaan 2,460 markkaa, saaden siis omaisuusveron alennusta 11,940 markkaa. Minun käsittääkseni olisi suorastaan kummallista,

että eduskunnassa m. m. ne, jotka tunnustavat osuustoiminnan tärkeän merkityksen, olisivat tällä kertaa valmiit hyväksymään sellaisen verolain, joka suosisi osakeyhtiöitä, jotka useassa tapauksessa ovat juuri osuuskuntien kilpailijoita, niin suuressa määrin kuin tässä on kysymys.

Yksityisiin veronmaksajiin verraten on tämä osakeyhtiöille ehdotettu veron alennus aivan kohtuuton, kuten täällä jo on huomautettu. Tämän ehdotuksen mukaan tulisivat osakeyhtiöt saamaan verovähennystä suunnilleen $\frac{2}{3}$ siitä, mitä ne aikaisemmin ovat maksaneet. (Ed. Itkonen: Eiköhän ne laskut ole hieman epävarmat!) Mainitsen tässäkin erään esimerkin. Suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan yksityinen henkilö, joka nauttii 90,000 markan vuosituloja, saa maksaa tuloveroa 5,400 markkaa. Osakeyhtiö, joka nauttisi 90,000 markan vuosituloa, saisi maksaa tuloveroa 1,350 markkaa. Näin pienituloinen yhtiö saisi siis veroalennusta 4,050 markkaa, maksaisi siis alle $\frac{1}{3}$ siitä, mitä yksityinen — (Ed. Itkonen: Millä perusteella?) — Suuren valiokunnan ehdotuksen perusteella. Sellainen yksityinen henkilö, jonka tulo on 360,000 markkaa, maksaa tämän ehdotuksen mukaan tuloveroa 50,400 markkaa. Vastaava osakeyhtiö maksaisi 18,000 markkaa saaden tuloveron alennusta samanlaiseen yksityiseen verraten 32,400 markkaa j. n. e. Minun käsittääkseni tällainen veroalennus, jota millään kohtuussyillä ei voi puolustaa, aivan varmasti veisi siihen, josta ed. Lohi jo mainitsi, että keinotekoisesti muodostettaisiin yleensä kaikki taloudellinen homma osakeyhtiön muotoon. Minä en käsitä, että sen jälkeen jos eduskunta hyväksyisi tällaisen verolain, olisi montakaan niin järjestöntä yrittelijää tässä maassa, joka harjoitaisi jotakin ammattia yksityisessä nimessään eikä muuttaisi sitä osakeyhtiöksi, sillä, kuten tunnetaan, jonkun yrityksen osakeyhtiöksi muuttaminen, on peräti yksinkertainen ja suhteellisesti vähän kustannuksia kysyvä asia. Esimerkiksi maanviljelijä voisi hyvin muodostaa sellaisen osakeyhtiön, jossa hän itse ottaisi kaikki muut osakkeet, antaisi emännällensä yhden osakkeen ja pojalleen yhden osakkeen ja harjoittaisi ammattiansa osakeyhtiön muodossa ja pääsisi vähemmällä kuin $\frac{1}{3}$:lla siitä veromäärästä, mikä hänen täytyisi maksaa, jos hän harjoittaisi ammattiaan yksityisessä nimessään.

Täällä jo ed. Reinikka huomautti, että varsinkin n. s. perheyhtiöissä ja pienissä suljetuissa yhtiöissä on peräti helppoa järjestää asiat siten, että siellä ei jaeta voitto-osinkoa voitto-osingon nimellä, mutta muulla nimellä, esimerkiksi lahjapalkkioina tai muuna sellaisena. Minä olen siitä vakuutettu, että jos eduskunta tällaisen verolain hyväksyisi, että se tulisi viemään kehitystä aivan epäterveeseen suuntaan, ja että tätä ei voi mitenkään asiallisesti puolustaa.

Ed. Pennanen: Kun minä puolestani olen joutunut hiukan toisella tavalla arvostelemaan näitä suuren valiokunnan tekemiä muutosehdotuksia tähän esilläolevaan pykälään, niin pyysin puheenvuoron mahdollisimman lyhyesti lausukseni mielipiteeni. Suuri valiokunta on tehnyt pykälään kolmekin muutosehdotusta, yhden, joka on osakeyhtiöille epäedullinen, ja kaksi sellaista, joitten voi katsoa verotettavan kannalta olevan edullisia, ja ne kaksi ovat juuri niitä, joita edelliset puhujat kaikki ovat koskettelleet. Toinen muutos koskee tuloveron laskemista, toinen omaisuusveron laskeamista. Nämä molemmat muutosehdotukset, joista nyt on ollut kysymys, ovat kieltämättä huomattavat, ja en ollenkaan ihmetele, että ne ovat herättäneet huomiota naisäkin edustajissa, jotka eivät varsinaisia osakeyhtiömiehiä eivätkä kapitalisteja ole, ja joihin minäkin myös kuulun. Mutta kuten jo sanoin, minun käsitykseni näitten muutosehdotusten vaikutuksesta ja hyödyllisyydestä on koko lailla erilainen kuin edellisten puhujien. Nykyistä tulo- ja omaisuusverolakiahan on moitittu ja syytäkin siitä, että se liian paljon haittaa pääoman muodostamista ja kartuttamista meidän muutenkin pääomista köyhässä maassamme. Nämä suuren valiokunnan molemmat muutosehdotukset ovat minun nähdäkseni omiaan poistamaan tätä haittaa, sikäli kuin verolaki yleensä sellaiseen tehtävään pystyy, mutta samalla vaikuttavat minun käsitykseni ja laskelmieni mukaan verrattain vähän valtion verotulojen vähennykseen. Mitä nyt varsinkin osakeyhtiöitten verotukseen tulee, niin onhan se yleisesti tunnustettu, että osakeyhtiö, jonka muodostavat monet, usein sadatkin yksityiset, on toisessa asemassa varsinkin tällaiseen n. s. subjektiiviseen verotukseen nähden kuin aivan yksityiset henkilöt. Osakeyhtiöhän on, niinkuin sitä sa-

notaam, vain juriidinen henkilö, viitatakseksi tohtori Nevanlinnan sanoihin „lainopillinen kuvitelma yksityisenä”, ja verotuksen täytyy tietysti ottaa tämä huomioon, se on tunnustettukin myös nykyisessä tulo- ja omaisuusverolaissa. Mutta asianlaitahan on tästä huolimatta kuitenkin tällä kertaa sillä tavalla, että jos osakeyhtiö tahtoo saada tuloveronsa mitään lievennystä yksityiseen verraten, on osakeyhtiön jaettava osa, ehkä suurin osa vuositulosta voitto-osinkona, vaikka vuosivoitto kuinka kipeästi tarvittaisiin pääoman kartuttamiseen ja liikkeen kehittämiseen. Tämä suuren valiokunnan ehdottama muutos lakiehdotuksen 23 §:n 3 momenttiin, se eroaa nykyisestä siinä, että se tekisi mahdolliseksi rajoitetun verolievennyksen tuloveroon siinäkin tapauksessa, että voitto olisi liitetty pääomaan ja osinko jätetty jakamatta. Osakeyhtiön vastaisen elinvoimaisuuden kannalta tämä tietysti on hyvä eikä, kuten jo sanoin, se minun nähdäkseni tuota valtiollekaan niin suurta verotulojen vähennystä kuin ehkä saattaisi aivan yksipuolisesti ja äärimmäisyyksiä silmälläpitäen numeroilla voida osoittaa. Sillä luonnollistahan on, että mitä suuremmaksi yhtiö kartuttaa pääomaansa, sitä suurempaa omaisuusveroa se vastaisuudessa valtiolle aivan jatkuvasti maksaa, ja mitä vakavaraisemmaksi joku yritys voi päästä, sitä tuottavampi verotusesine se valtiolle vastaisinkin vuosina on.

Suuren valiokunnan ehdottama uusi 5 momentti tähän pykälään on myöskin mielestäni omiaan kehoittamaan yhtiöitä pidättyväisyyteen osingonjaossa ainakin silloin, kun pääomien kartuttaminen on toiminnan menestymisen kannalta tarpeen vaatima. Yhtiö, joka jonakin verotusvuotena ei jaa osinkoa tai jakaa sitä vähemmän kuin 5 % omaisuutensa arvosta, saapi, kuten täällä on huomautettukin, omaisuudestaan tehdä aikamoisen vähennyksen, niin monta 1/8 kuin jaettu osinko on prosenteissa alle 5 %:n omaisuuden arvosta. Jos osinkoa ei ollenkaan jaeta, niin totta on, kuten täällä jo mainittiin, voipi tuo vähennys olla aina 5/8 omaisuuden arvosta. Tämä omaisuusveron vähennys voipi siis olla melko suuri, esim. siinä tapauksessa, jos on yhtiö, jonka omaisuus on 5 milj. markkaa; se jos jättää jonakin vuonna osingon kokonaan jakamatta, niin se alentaa omaisuusveron siitä, mitä nykyisen lain mukaan olisi maksettava. 21.360 markasta 4.680 markkaan. Mutta

on huomattava ensinnäkin, että osingon jaosta yleensä osakeyhtiöt eivät voi ilman muuta pidättäytyä. Siihen täytyy olla tosi tarve. Kyllä kai osakkeenomistajat pitävät ja näitten on pidettäväkin huoli siitä, ettei vuosivoittoja aiheuttomasti liitetä pääomiin verovähennyksen toivossa. Ja toiseksi jos tuommoinen 5 miljoonan omaisuudella varustettu yhtiö on tuottanut jonakin vuonna voittoa 1 miljoonan ja liittää tuon miljoonansa pääomiin, niin hän seuraavana ja seuraavina vuosina jatkuvasti maksaa omaisuusveroa ei enää 5 milj. markasta, mutta 6 miljoonasta, siis 7.200 mk. vuodessa enemmän kuin jos kaikki voitto olisi jaettu osinkona. Nämä ovat minun mielestäni seikkoja, jotka ovat pidettävät mielessä silloin kuin laskelmia tehdään aivan äärimmäisiin numeroihin toiseen suuntaan.

Tämä seikka juuri, että sikäli kuin yhtiö kartuttaa pääomaansa, sikäli se joutuu maksamaan aina seuraavana vuonna suurempaa omaisuusveroa, ja toiseksi se seikka, että yhtiö runsaamalla pääomalla on aina paremmilla edellytyksillä varustettu myöskin tulojensa suurentamiseen, nämä aiheuttavat sen, että saattaa olla kysymyksenalaista, kumpiko lopulta on valtiollekin edullisempää, hyväksyäkö nämä suuren valiokunnan muutosehdotukset vai jättää tässä suhteessa osakeyhtiön verotus suunnilleen nykyiselleen. Minulle on tässä yhteydessä tullut mieleen aivan talonpoikainen vertaus lehämästä ja sen lypsäjästä ja kyllä minun on muutenkin myönnettävä, etten tahdokaan tässä asiassa enkä voikaan esiintyä minään asiantuntijana. Se mitä olen sanonut, se on pelkkää talonpoikaisjärkeilyä. Mutta monivuotinen mukanaolo valtion tulo- ja menoarvion käsittelyssä ja maan talouselämän tarkkailu, sikäli kuin siihen minulla on ollut edellytyksiä, on minulle opettanut ainakin sen, että meillä on syytä myöskin verolakeja laatiessa katsoa hiukan verran lähivuosia kauemmaksi ja huolehtia siitä, että talouselämän eri muodot, myöskin osakeyhtiöt, pystyvät tässä maassa rehellisessä kilpailussa täyttämään paikkansa tuotannon edistämiseksi. Enkä minä usko, että osuustoiminta siitä liioin voittaa, jos pakkosäännöksillä tahdotaan toista painamalla sitä toimintamuotoa viedä eteenpäin. Rehellinen kilpailu on suorastaan tarpeellinen talouden alalla. Kaikille on tässä kasassa työtä. Minun mielestäni eduskunnan on pidettävä huolta siitä, että valtiolla on vastaisuudes-

sakin ja vielä nykyistä parempia verotus-esineitä käytettävissä, muuten voi asia tulla vaikeammaksi sitten jälkeensä järjestää.

Kun nämä kosketteleman suuren valiokunnan ehdotukset molemmat ovat minun nähdäkseni sitä laatua, että ne, vaikkakin ehkä vähäisessä määrässä, auttavat asiaa tähän mainitsemaani suuntaan, niin minä puollan tätä pykälää sellaisena, kuin se on suuren valiokunnan ehdotuksessa ja huomautan lopuksi siitä, että kolmannessa momentissa on myöskin paikka, johon suuri valiokunta on tehnyt osakeyhtiöille epäedullisen muutoksen. Valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen mukaan voi hyvin tuottavan osakeyhtiön veron korottaa enintään 50 %:lla. Suuri valiokunta on sen muuttanut niin, että se voidaan korottaa kaksinkertaiseksi, toisin sanoen sadalla prosentilla. Mutta en minä tässä kohden mitään muutosehdotusta tahdo ruveta tekemään, sillä myönnettävä on, että sellainen osakeyhtiö, jonka vuosivoitto tekee enemmän kuin 62 % ja jota siis tämä suuren valiokunnan muutosehdotus tulisi koskemaan, se kyllä kykenee kaiketi maksamaan sellaisenkin veron jota suuri valiokunta on ehdottanut.

Ed. Helo: On myönnettävä, että osakeyhtiöiden nykyinen verotustapa ei perustu oikeaan periaatteeseen, samoin kuin, että niitten kannettavaksi on joutunut suhteetoman suuri osa veron kokonaistuotosta. Samoin on myönnettävä, että myöskin se suunta, johon hallituksen ehdotuksen mukaan tätä veroa olisi kehitettävä, on oikea, ja sentähden myös sosialidemokraatit ja yleensä vasemmisto, valiokunnassa on periaatteessa asettunut tälle kannalle samoin kuin ne ovat tämän kannan omaksuneet jo vuonna 1919. Siirtyminen lopullisesti tälle kannalle edellyttää kuitenkin, että maan rahayksikkö on jo täydellisesti vakautunut, koskapa uuden verotusmuodon mukaisesti veron suuruus tulee ratkaisevasti riippumaan siitä, mikä on tulon suhde pääomaan nähden ja tämä voi antaa mahdollisuuksia kiertää veron suuruutta sopivasti vesittämällä osakepääomaa. Tähän on mahdollisuus tavallisissakin oloissa ja vielä suurempi on mahdollisuus tällä hetkellä, jolloin rahayksikkö ei ole vielä vakautunut, jolloin käytännössä on kirjanpidossa rahayksikkö, joka ei ole aina saman arvoinen. Voi olla käytännössä kultamarkka, toisinaan taas on

jo täydellisesti siirrytty paperimarkan kannalle. Sentähden ei muutosta olisi vielä pantava toimeen, vaan jäätävä odottamaan siksi, kunnes rahayksikköön nähden ollaan päästy täydellisesti vakautettuun asemaan. Toistaiseksi on siis vielä edelleen jäätävä nykyiselle kannalle ja koetettava siinä saada sopivia parannuksia aikaan. Valtiovarainvaliokunta onkin pienentänyt osakeyhtiöitten verotusta tekemällä muutoksia tämän pykälän 3 momenttiin. Kun osakeyhtiöillä oli ennen oikeus vähentää korkeintaan puolet maksetusta osingosta tai 4 % osakepääomasta, on valtiovarainvaliokunta muuttanut tämän kohdan siten, että oikeus poiston suorittamiseen myönnettäisiin aina viiteen prosenttiin eikä enää ainoastaan osakepääomasta vaan koko omaisuudesta. Tässä tulee esille helpotuksen aikaansaaminen kahdella tavalla nim. siten, että ensiksi „osakepääoma” on muutettu „omaisuudeksi” ja toiseksi, että poistoprosentti 4 on korotettu viiteen. Tämän kautta jo tulevat osakeyhtiöt saamaan varsin huomattavan alennuksen vieläpä niinkin suuren, että myös vasemmiston taholta on epäilty, voidaanko sellaista hyväksyä. Suuri valiokunta on kuitenkin mennyt vielä pitemmälle. 3 momenttia on muutettu siten, että poiston yläraja tulisi olemaan, ei enää puolet maksetusta osingosta, vaan puolet itse tulosta, ja samaten myös viimeisessä momentissa on myönnetty oikeus alentaa omaisuusveroa määrättyllä tavalla riippuen maksetun osingon suuruudesta. Minä olen samaa mieltä kuin useat edelliset puhujat, että jos tällainen veroalennus panaan toimeen, tulee se aivan tuhoisalla tavalla vaikuttamaan veron tuottoon. Olisi sentähden syytä eduskunnan pysyä tässä asiassa pääasiassa valtiovarainvaliokunnan kannalla.

Minä ensiksi kannatan ed. Reinikan tekemää ehdotusta, että pykälän viimeinen momentti poistetaan. Mitä tulee 3 momenttiin niin siinä suhteessa en voisi hyväksyä ed. Reinikan tekemää ehdotusta, koska mielestäni on oikea se suunta, johon suuri valiokunta pyrkii, nim. että poiston suuruutta ei tehdä riippuvaksi maksetun osingon suuruudesta eikä sillä tavalla koetettaisi houkutella osakeyhtiöitä vararahastojen kustannuksella maksamaan osinkoja mahdollisimman suuresta määrässä. Tämän estämiseksi on suuri valiokunta ehdottanut, että osingon asemesta asetettaisiin poiston perus-

taksi itse tulo ja minusta on tämä sellainen kanta, jota voi syyllä puolustaa. Mutta jos suuren valiokunnan ehdotus tässä kohden hyväksyttäisiin muuttamatta, niin se aiheuttaisi, kuten ennen on osoitettu, siksi liian suurta verovähennystä. Kun korkein poistomäärä tulisi olemaan 5 % yhtiön omaisuudesta, kun se tähän asti on ollut 4 % yhtiön osakepääomasta, niin mielestäni olisi syytä tätä ylärajaa alentaa siten, että prosenttimäärä vielä alennetaan. Minä sentähden ehdotan, että suuren valiokunnan ehdotuksen asemesta osakeyhtiöiden oikeus poiston tekemiseen rajoitettaisiin ei 5 %:iin yhtiön omaisuudesta, vaan ainoastaan 4 %:iin.

Edelleen on pykälän ensimmäisessä momentissa myönnetty erinäisiä helpotuksia vähävaraisille. M. m. on 3:nnessa kohdassa myönnetty oikeus valtiovarainministeriölle myöntää poistoja sellaisissa tapauksissa, että elantokustannukset paikkakunnalla ovat tuntuvasti korkeammat kuin yleensä maassa. Tällä kohdalla on hyvin huomattava merkitys ja sellainen on myös säännöllisesti käytännössä muissa maissa. Valitettavasti on kuitenkin niin, että tätä kohtaa nykyään ei paljonkaan ole käytännössä. Se on jäänyt miltei kuolleeksi kirjaimeksi, eikä ole tuottanut helpotusta sellaisissa tapauksissa, joissa sitä olisi voinut hyvin perustella. Ehdotan sentähden tämän kohdan muutettavaksi siten, että kysymyksessä oleva helpotus on aina pantava toimeen, milloin todellakin elantokustannukset ovat paikkakunnalla tuntuvasti korkeammat kuin yleensä maassa. Nykyisen lain mukaan on myönnettävä tätä alennusta tällaisilla paikkakunnilla enintään 5.000 markkaa, milloin ja sen mukaan kuin valtiovarainministeriö siitä määrää, kolmeksi vuodeksi kerrallaan määrää. Minä ehdotan, että tämä kohta muutetaan sellaiseksi, että vähennys olisi vähintään 2.000 ja enintään 5.000 markkaa sen mukaan, kuin valtiovarainministeriö siitä määrää, niin että kohta saisi seuraavan muodon: „Sellaisilla paikkakunnilla, joilla elantokustannukset ovat tuntuvasti korkeammat kuin yleensä maassa, vähennettäköön verovelvollisen tuloa, jos se ei ole 40.000 markkaa suurempi, vähintään 2.000 markalla ja enintään 5.000 markalla sen mukaan kuin valtiovarainministeriö siitä enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan määrää.” Jos tämä ehdotus hy-

väksytään, niin se jossain määrässä korjaa sitä erehdystä, mikä tehtiin lain 20 §:ssä, kun niin sanottu toimeentulominimi määrättiin 6.000 markaksi. Täten saataisiin mahdollisuus, että sellaisilla paikkakunnilla, joilla elantokustannukset ovat tuntuvasti korkeammat kuin yleensä maassa, saataisiin toimeentulominimi jossain määrässä korotetuksi. Mitään pelkoa siitä, että tämä kohta voisi johtaa kohtuuttomuuksiin, ei ole olemassa, koska tämän poiston suuruudesta kuitenkin määrää valtiovarainministeriö aina kolmeksi vuodeksi kerrallaan, niin että siinäkin tapauksessa, että elantokustannukset muuttuisivat, on hallituksella aina tilaisuus vastavasti muuttaa poiston suuruutta.

Ed. Witting: Minua on vähän hämähästyttänyt se käsitys osakeyhtiön luonteesta, joka täällä on tullut esille. On sanottu, että päästään verosta suurelta osalta, jos tämän lain mukaan yksityinen henkilö muuttaa liikkeensä osakeyhtiöksi. Pitäisihän kuitenkin olla aivan selvä juttu, että jos sellaista joku tekee, niin hän saa maksaa ensin osakeyhtiön veron ja sitten yksityisen veron. Jossain määrin tietysti yleensä on mahdollisuus peittää tulojaan, mutta sellaisessa tapauksessa, että yksityinen muuttaa koko omaisuutensa osakeyhtiöksi tai koko liikkeensä osakeyhtiöksi, sellaisessa tapauksessa on paljon vaikeampi sillä tavoin peittää.

Mitä sitten tähän itse asiaan tulee, niin täällä nähtävästi on ollut vähän sotkua, kun on puhuttu tästä tuloverosta ja miten siihen 23 §:n määräykset vaikuttaisivat. Täällä on sanottu, että osakeyhtiöverot tulisi 45 miljoonaa pienemmäksi, ja tämä on tuotu esille sitä vastaan, että täällä tuo käsite „osinko” poistettaisiin ja ainoastaan „tulo” pantaisiin pohjaksi, kun vero määrätään. Se on aivan toinen asia, nämä 45 miljoonaa. Summa on jo sinänsä liian suuri, mutta tämä vähennys, josta on puhuttu, johtuu siitä, että 13 §:n mukaan, joka jo on hyväksytty, puolet verosta saa vähentää. Muuten tämä 45 miljoonan vähennys on aivan väärin laskettu, sillä niiden tilastollisten tietojen mukaan, jotka ovat käytettävissä, osakeyhtiöiden tulovero oli vuonna 1920 noin 320 miljoonaa. No, jos puolet tästä verosta vähennetään, niin siitä tulee 160 miljoonaa ja 20 % ve-

roa tästä, on 32 miljoonaa. Silloin on oletettu, että kaikki osakeyhtiöt maksavat suurimman tuloprosentin mukaan, mutta niitä on ainoastaan noin 200 sellaista osakeyhtiötä, ja yleensä meillä on monta tuhatta, muistaakseni 6,000, osakeyhtiötä maassamme. Niin, siten tämä numero on tämän tilaston mukaan liian suuri. Mutta täytyy sitten tästä vähentää se summa, jolla osakeyhtiöiden omaisuusvero kohoaa. Se kohoaa 33 prosentilla, joka tekee saman tilaston mukaan 13 miljoonaa. Jos tämä vähennetään tästä edellisestä summasta, niin tästä tulee vain 20 miljoonaa. Se, joka sanoo, että siitä tulee 45 miljoonaa, se liioittelee nähtävästi. Minä en pidä tästä 20 miljoonasta kiinni, sillä olet muuttuvat vuodesta vuoteen. Mutta ei kuitenkaan niin, että otetaan kaksi kertaa ja sitten vielä neljännes lisäksi. Kyllä se on selvää sotkua.

Mutta voidakseni nyt tätä pykälää aivan lyhyesti selvittää täällä, niin minä otan kaksi esimerkkiä. Meillä on kaksi aivan samanlaista osakeyhtiötä, joilla on aivan samat tulot, aivan sama omaisuus, toinen jakaa osinkoja toinen ei jaa, vaan käyttää parannuksiin. Se, joka jakaa osinkoja, se saa tehdä veropoistoja valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen mukaan, mutta se joka fondeeraa ja koettaa parantaa liikettään, sitä rangaistaan sillä, että siltä otetaan täysi vero, ei mitään poistoja sallita. Sehän ei ole tervettä järkeä, sellainen järjestelmä. Edustaja Helo täällä jo puhui tästä. Tämä on ollut sellainen periaatteellinen vika meidän verotusjärjestelmässämme, josta meidän täytyy päästä. Yksi niistä voitoista, joita me olemme saavuttaneet tässä uudessa ehdotuksessa.

Mitä sitten siihen n. s. katopykälään tulee, niin tämä katopykälä ei juuri vaikuta mitään pienien osakeyhtiöiden verotukseen. Se vaikuttaa suurten. Mutta meidän kansantaloudellinen elämämme on sellainen, että meillä on sellaisia osakeyhtiöitä, joilla on melkein, sanoisin, valtiollinen luonne, suuret vientiosakeyhtiöt, jotka toimittavat meidän kansantaloudellisessa elämässämme sellaista tehtävää, että jos sitä ei olisi, meidän maamme olisi aivan toisenlaisessa ja huonommassa asemassa. Sellaista toimintaa ei voida hoitaa muulla tavoin kuin juuri osakeyhtiön muodossa, vaan osuustoimintaa jos tänne

koetetaan tyrkyttää, niin siitä tulee suuri romahdus. Näitä tällaisia yhtiöitä tämä koskee, ja me olemme nyt siinä asemassa, että nämä suuret vientiyhtiöt, mikäli minä jaksan ymmärtää, ovat juuri sellaisia kansallisia laitoksia, joiden asema meidän täytyy ottaa huomioon. Me olemme siinä asemassa, että niiden veroista nykyään omaisuusvero on 40 % koko verosta. Jos tällainen osakeyhtiö, joka nähtävästi ensi vuonna tulee toimimaan vielä kehnommissa oloissa kuin nykyään, jakaa vähän päälle 4 % omaisuudestaan, niin se tulee maksamaan omaisuusveroa yhtä paljon kuin tuloveroa, ja jos me tulemme siihen, että ne voivat jakaa jonkun prosentin tai ei mitään, niin tämä omaisuusvero tulee asettamaan ne sellaiseen asemaan, että niiden täytyy ottaa lainoja niiden lainojen lisäksi, joita niiden on pakko ottaa saadakseen toimintansa kutakuinkin sujumaan, tai vielä ehkä tämä uusi laina vaikuttaa niin että tällainen osakeyhtiö voi juuri sen takia kaatua.

Se ajatuskanta, joka oli hallituksen esityksen takana, vaikkei hallitus sitä jaksanut seurata, oli oikea siinä että omaisuusvero poistettiin. Kun nyt tätä edelliseen pykälään 22 ei ole hyväksytty niitä lisäyksiä, joilla osakeyhtiöille annettaisiin lievennystä sentähden että niillä on kaksinkertainen verotus, niin sellaisessa poikkeustapauksessa jolloin nämä osakeyhtiöt toimivat tukalassa asemassa, niille katopykälän kautta annettaisiin pieni lievennys, joka, kun niillä ei ole mitään tuloja, eivätkä voi jakaa mitään voittoja, tulisi sellaiseksi, että ne maksaisivat 3/8 siitä omaisuusverosta, minkä ne maksavat silloin kun niiden otot ovat loistavia.

Ed. Harvala: Pyydän kannattaa ed. Helon tekemää ehdotusta.

Ed. Reinikka: Minä olen valmis tällä kertaa kuten aikaisemminkin, kun tämä laki oli esillä täällä, myöntämään, että osakeyhtiöiden verotus sillä perustalla, kuin se tässä laissa lepää, ei ole osunut oikeaan. Minä olen jo pari kertaa tämän asian käsittelyssä lausunut, että se veroasteikko, jonka osakeyhtiöihin nähdessä hallitus laati, ei ollut minun mielestäni onnistunut, vaan että se olisi pitänyt perustaa sille pohjalle, montako prosenttia

tulo on liikkeessä ansaitsemassa olevien pääomien koko summasta. Mutta tuollaisen asteikon laatiminen tietysti vaatii pitkäaikaisia tutkimuksia, se ei ole kädenkäänteessä tehty. Senvuoksi ei sellainen herättäminen valiokuntakäsittelyssä voi tulla kysymykseenkään.

Minulle on kokonaan vastenmielistä, että tällaisia veronhuojennuksia yleensä saa tehdä. Niistä on seurauksena se, että väärinkäytökset tavalla tai toisella tulevat mahdollisiksi. Minä mielelläni soisin, ettei mitään senluontoisia veronvähennyksiä kuin 23 §:ssä säädetään esim. osakeyhtiöille olisi olemassa vaan että koko veronhuojennus, mitä tahdotaan saada aikaan, järjestettäisiin veroasteikolla, sillä sehän on oikeastaan asteikkokysymys. Vero nousee, jos asteikko kohotetaan prosenteissa, ja vero laskee, jos asteikko laskee. Näin minun mielestäni olisi asia järjestettävä, ja kun minä olen tällä kannalla, niin siitä johtuu minun käsitykseni, jonka minä olen tuonut m. m. viime täysi-istunnossa täällä esiin. Minusta olisi oikein ja kohtuudenmukaista, että kaikki verovelvolliset saisivat vähentää tulostaan tämän lain perusteella maksetun tulo- ja omaisuusveron, mutta veron tuotto, niin paljon kuin katsotaan välttämättömäksi tämän lain perusteella valtiolle saada, olisi taattava veroasteikon järjestelyn kautta. Minä toistan vielä sen, että minä pelkään, että jos tässä 23 §:ssä osakeyhtiöihin nähden poistot sekä tuloihin että omaisuuteen nähden jäävät sellaisiksi, kuin ne tässä ovat, niin siitä osittain tulee olemaan seurauksena, että osa verovelvollisia käyttää tilaisuutta hyväkseen järjestämällä sillä tavalla omaisuutensa, että saavat tämän lain takaaman korkeimman vähennyksen tuloissaan, nim. puolet. Onhan se hyvin helppo järjestää sillä tavalla, että ilmoittaa omaisuutensa siihen arvoon verotuslautakunnalle, että 5 % omaisuudesta tekee puolet tulosta. Mehän tiedämme, että omaisuuden arvioiminen omaisuusverossa on hyvin venyvä käsite. Sen jokainen tietää, joka on verotuslautakunnassa ollut. Omaisuus pitää arvostella päivän arvon mukaan, mutta otaksutaanpa, että jollain yhtiöllä on esim. sähkölaitos. Se on rakennettu ennen sotaa; sen arvo kirjoissa on merkitty markaksi. Jos se ilmoittaa sen arvon miljoonaksi tai kahdeksi miljoonaksi,

niin verotuslautakunnan on vaikea mennä arvostelemaan, kumpi on päivän hinta. Ei niillä ole sitä kompetenssia. Ja minä käsitän, että pienempi sulettu yhtiö voi näin ollen korottaa omaisuutensa arvon tulo- ja omaisuusilmoituksessa verrattain korkealle, koska se voi järjestää sillä tavalla, ettei se maksa osinkoa yhtään, vaan jakaa voittonsa muita keinoja käyttämällä ja saa siten omaisuudestaan vähentää 5/8. Minun mielestäni olisi siis syytä pyrkiä sellaisiin määräyksiin, jotka verotuslautakunnillekin olisivat helpot kontrolloida.

Täällä ed. Pennanen otti puheeksi osuuskuntien ja osakeyhtiöiden verotukset ja mainitsi, ettei olisi syytä toista toisen kustannuksella suosia. Mutta minä pysyn vielä väitöksessäni, jonka aikaisemmin mainitsin, että jos tämä pykälä tällaiseenaan hyväksytään, niin se tulee asettamaan osakeyhtiöille, jotka tahtovat käyttää hyväkseen sitä menettelyä, etteivät jaa osinkoa, edullisempaan asemaan kuin osuuskunnat. Ja se minun mielestäni ei myöskään ole oikein.

Sanotaan, että suuri valiokunta on korottanut verokorotuksen 50 % :sta 100 % :iin ja sillä tavalla tehnyt sen epäedullisemmaksi osakeyhtiöille. Tässä suhteessa suuren valiokunnan esityksessä sanotaan: „Milloin vähentämätön tulo on enemmän kuin 12 % omaisuudesta, on vero korotettava yhtä monella täydellä prosentilla, kuin tulo nousee yli 12 % :n omaisuudesta, kuitenkin korkeintaan 100 % :lla”. Minun mielestäni ei lainsäätäjän ole yhtään syytä käydä suosimaan sellaista toimintaa, jossa nettotulo on suhteettoman suuri siihen pääomaan, mikä siinä on. Minä en tahdo sanoa että ed. Pennanenkaan sitä väitti. Minun mielestäni on sillä tavalla, että jos joku yhtiö voittaa esim. 100 % tai yli 100 % pääomalle, niin kyllä tuollaista voittoa voi kovemmin verottaa. Minusta se on juuri sellaista tuloa, että valtio voi tulla väliin ja sanoa, että tästä minä katson olevan syytä ottaa huomattavan osan itselleni. Mutta sellainen voitto, joka on kohtuullinen, esim. 12 %, joka on nykyään kohtuulliseksi katsottava, ei olekaan minkään lisäveron alainen.

Niin syvälle käyviä muutoksia, kuin tämä 23 § tietää osakeyhtiöihin nähden, on minusta vaikea lähteä hyväksymään senkään vuoksi, kun ei ole lähempiä tut-

kimuksia toimitettu, kuinka paljon nämä muutokset valtiovarainvaliokunnan esitykseen nähden tietävät lisää verohuojennusta. Minun mielestäni pitäisi tässä kohden saada tarkat laskelmat. Luulen, että valtiovarainvaliokunnan jäsenillä on ollut verrattain tarkat laskelmat silloin tiedossa, kun he ovat hyväksyneet ne kohdat sellaisiksi, kuin ne esiintyvät tässä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä. Minä toivon, että eduskunta hyväksyisi ne muutokset, jotka oli tarkoitukseni juuri erillisinä muutoksina täällä tehdä, silloin kuin minä ensimmäisen puheenvuoron käytin.

Ed. J u n e s: Kuten suuren valiokunnan mietinnöstä nähdään, on suuri valiokunta tämän pykälän ensimmäisen momentin 3 kohdan muuttanut paremmin nykyaikaa ja oloja vastaavaksi. Mehän tiedämme, että maassa eri seuduilla on olemassa sekä kalliimpia että halvempia paikkakuntia ja siis kalliimmat paikkakunnat ovat oikeutetut saamaan helpotuksia myös veronmaksussa. Kun ed. Helon täällä 3 kohtaan tekemä muutosehdotus minun nähdäkseni on parannus, joka vapauttaa asianomaisia paikkakuntia tekemästä aloitteita tässä suhteessa, niin mielestäni olisi se hyväksyttävä. Senvuoksi pyydän myös ed. Helon tässä kohden olevaa ehdotusta kannattaa.

Ed. W i t t i n g: Sen johdosta, että täällä mainittiin, että voidaan veroa vähentää siten, että omaisuutta korotetaan, minun täytyy huomauttaa, että yleensä sellaisia väitteitä kuullaan sentakia, ettei ole jaksettu ymmärtää, että valtion vero itse asiassa on kaksi veroa, tulovero ja omaisuusvero. Jos omaisuutta korotetaan, niin omaisuusveron korotus vaikuttaa päinvastoin kuin tämä katopykälä. Sellaisessa tapauksessa, että osinko on 4 % omaisuudesta, silloin vasta tämä katopykälä astuu voimaan, mutta silloin ja kohta, kun omaisuus korotetaan, omaisuusvero nousee nopeammin, paljon nopeammin kuin nämä lievennykset. Se verovelvollinen, joka tahoo valehdella sillä tavoin, että korottaa omaisuutensa päästääkseen tämän katopykälän suojaan, se menettää.

Mitä tähän toiseen seikkaan tulee, että osuuskunnat olisivat huonommassa asemassa tässä laissa kuin osakeyhtiöt, niin osuuskunnat saavat vähentää joka tapauk-

sessä puolet tuloistaan. Mutta osakeyhtiöt saavat vähentää puolet tuloistaan, kuitenkin ei enempää kuin 5 %, vasemmiston ehdotuksen mukaan 4 % omaisuudesta. Sitten tulee vielä lisävero, joka voi korottaa tämän veron. Siinä on siis kaksi seikkaa, jotka rajoittavat osakeyhtiöiden poistamis- tai vähentämisoikeutta, joita me emme voi löytää osuuskuntia koskevassa pykälässä.

Ed. R e i n i k k a: Minulta äsken jäi koskettelematta eräs kohta, josta ed. Witting edellisessä puheessaan mainitsi, nimittäin se, kuinka paljon nuo puolen veron vähennysoikeudet veron tuottoon vaikuttavat. Hän mainitsi, että 45 miljoonaa, jonka minä ensimmäisessä puheenvuorossani mainitsin, olisi liioiteltu. Minä en suinkaan ole tuota laskenut, mutta asiantuntijat, matemaatikot, sanovat, että sen se tulisi vaikuttamaan ensi vuonna, jolloin saadaan vähentää tämän vuoden vero. Mutta seuraavina vuosina jolloin on vähennetty tämän kysymyksessä olevan lain perusteella maksettu vero, se tulisi vaikuttamaan 35 miljoonaa markkaa. Siis jatkuvasti tämän kohdan vaikutuksesta tulisi osakeyhtiöiden verohuojennus olemaan 35 miljoonaa markkaa. Onko tämä oikein tai väärin, sitä minä en voi mennä vakuuttamaan, mutta asiantuntijat sanovat niin. Minä luulen, että lopullisia numeroita on hyvin vaikea kenenkään sanoa.

Ed. W i t t i n g: Minä vain tahdon mainita, että nähtävästi mainitun asiantuntijan lausunto sisälsi että puolen veron poistaminen kaikilta verovelvollisilta vaikuttaa 45 miljoonan vähennyksen osakeyhtiöiltä, siis noin puolet tai vähemmän.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Reinikka ed. Löhen kannattamana ehdottanut, että 3 momentin ensimmäinen lause saisi sen sanamuodon, millaisena se on valtiovarainvaliokunnan mietinnössä, siis: „Kotimaisen osakeyhtiön tulosta on vähennettävä puolet osakkaille jaetusta osingosta, ei kuitenkaan enempää kuin viisi prosenttia yhtiön omaisuudesta ja korkeintaan puolet tulosta ja vero lasketaan vähennetystä tulosta säädetyn verokannan

mukaan"; toinen lause kuten suuren valiokunnan mietinnössä. Kutsun tätä ehdotusta ed. Reinikan ensimmäiseksi ehdotukseksi. Ed. Reinikka ed. Lohen kannattamana on ehdottanut, että suuren valiokunnan mietinnön viimeinen momentti poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Reinikan toiseksi ehdotukseksi. Sitten on ed. Helo ed. Harvalan kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen momentin kolmas kohta muutettaisiin siten, että se saisi seuraavan sanamuodon: „Sellaisilla paikkakunnilla, joissa elantokustannukset ovat tuntuvasti korkeammat kuin yleensä maassa, vähennettäköön verovelvollisen tuloa, jos se ei ole neljääkymmentätuhatta markkaa suurempi, vähintään kahdellatuhannella ja enintään viidellätuhannella markalla sen mukaan kuin valtiovarainministeriö siitä enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan määrää". Kutsun tätä ehdotusta ed. Helon ensimmäiseksi ehdotukseksi. Lopuksi on ed. Helo ed. Harvalan kannattamana ehdottanut, että 3 momentin 3 rivillä oleva 5 % muutettaisiin 4 %:ksi. Kutsun tätä ehdotusta ed. Helon toiseksi ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin ehdotan menettäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Helon ensimmäisestä ehdotuksesta suuren valiokunnan mietintöä vastaan; sitten ed. Reinikan ensimmäisestä ehdotuksesta ed. Helon toista ehdotusta vastaan ja voittaja asetetaan vastaehdotukseksi suuren valiokunnan mietintöä vastaan, ja lopuksi äänestetään ed. Reinikan toisesta ehdotuksesta suuren valiokunnan mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksyttäneek?

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Lohi: Minun mielestäni ed. Reinikan ensimmäinen ehdotus ja ed. Helon toinen ehdotus eivät ole vastakkaiset toisilleen. Niistä olisi äänestettävä molemmista mietintöä vastaan.

Puhemies: Kyllä minun mielestäni ne ovat selvästi vastakkaiset.

Puhemiehen ehdotus hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Helon ensimmäinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 101 jaa- ja 91 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Helon toisen ja ed. Reinikan ensimmäisen ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Helon toisen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Reinikan ensimmäinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 113 jaa- ja 75 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Helon toisen ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Helon ja suuren valiokunnan ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Helon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 75 jaa- ja 116 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Helon toisen ehdotuksen.

4) Äänestys ed. Reinikan toisesta ehdotuksesta, viimeisestä momentista.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Reinikan toinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 63 jaa- ja 126 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Reinikan toisen ehdotuksen.

Eduskunnan istunto keskeytetään nyt ja jatketaan kello 7 i. p. tänään.

Istunto keskeytyy kello 5.10 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Puhemies: Jatketaan päiväjärjestyksessä olevan ensimmäisen asian käsittelyä.

IV luvun nimike ja 24—27 §:t hyväksytään keskustelutta.

28 §.

Keskustelu:

Ed. von Born: Jag tillåter mig föreslå, att ur denna paragraf måtte uteslutas det av stora utskottet nyinförda sista momentet. Jag gör det dels på den grund, att jag icke är övertygad om att det är så alldeles riktigt att låta staten deltaga i kostnaderna för här ifrågavarande uppgifter, vilka i alla fall kommunerna för egen del hava behov av, men jag gör det främst på den grund, att det förefaller mig, som om hela detta stadgande vore i hög grad oklart och tvetydigt. Här talas bl. a. om „uppgifter om lantbruksfastigheters areal”, men jag fruktar, att därmed är avsett icke blott arealstorleken, utan också fördelningen av de olika jordnaturerna på respektive fastigheter inom kommunerna, alltså en fullständig klassificering och bonitering av respektive fastigheters ägor. Gäller det endast rena arealuppgifter, kunna sådana för en ringa kostnad anskaffas av kommunerna, och kommunerna behöva icke därför utfå någon ersättning av staten. Gäller det åter fullständig klassificering och bonitering av jorden inom kommunen, är detta en så pass dyrbar historia, att det förefaller mig riskabelt att utan vidare ålägga staten skyldighet att deltaga i densamma.

Här talas vidare om att kommunerna skola erhålla „skälig ersättning” för dessa uppgifter. Det framgår emellertid icke på något sätt, huru denna ersättning skall bestämmas, av vem den skall fastställas och enligt vilka normer. Ej heller framgår det ens, vem som skall betala ersättningen. Det är väl klart, att den bör utgå ur statsmedel, men detta säges i varje fall icke i stadgandet.

Jag tror sålunda, att hela detta stadgande endast är ägnat att i praktiken leda till förvecklingar och tolkningssvårigheter, och jag ber alltså få föreslå, att detsamma måtte utgå.

Ed. Kullenius: Då jag i stora utskottet har omfattat de synpunkter, som här framhölls av friherre von Born, ber jag att få understöda hans förslag.

Ed. Itkonen: Koska ed. von Bornin ehdotusta on kannatettu, niin täytyy minun lausua muutama sana sen johdosta. Tuntuvat hyvin tekaistuilta ne syyt, millä tätä momenttia vastustetaan. Mitä ensinnäkin tulee siihen, että tässä ei kävisi selvästi ilmi se, mitä tarkoitetaan pinta-alatiedoilla, niin voin jotakuinkin varmasti vakuuttaa, että kyllä verolautakunnat tietävät, mitä tietoja näillä tarkoitetaan ja ne tietävät myöskin, että pinta-alatietoihin verotusta varten kuuluvat ei ainoastaan tiedot pinta-alamääristä, vaan myöskin tiedot maiden luokituksesta, sillä kunnallisverolaissa nimenomaan sanotaan, millä tavalla nämä pinta-alatiedot ovat järjestettävät. Maa on lain mukaan luokiteltava määrättyihin luokkiin ja on silloin luonnollista, että kun pinta-alatietoja hankitaan, siihen sisältyvät myös kaikki lain edellyttämät muut verotusta varten tarvittavat tiedot. Sitä ei tarvitse erikseen sanoa. Ei myöskään tarvitse sanoa, niinkuin ed. von Born itsekin sanoi, kuka tämän korvauksen maksaa, sillä sen tekee valtio, kun kerran valtio tiedot saa. Itsestään selvää asiaa ei tarvitse sanoa.

Mitä sitten tulee siihen, että olisi valtiolle jollain tavalla epäoikeudenmukaista ja kohtuutonta ruveta maksamaan näistä pinta-alatiedoista sillä perusteella, että kunnat muutenkin ovat ne itselleen hankineet, niin se tuntuu minusta vähän omituiselta. Jos kunnat omaa tarvettaan var-

ten hankkivat hyvin kalliit tiedot pintaaloista ja niiden luokituksista — tiedot tulevat maksamaan keskikokoisessa kunnassa noin 100,000 markkaa, suuremmissa kunnissa yli 200,000 markkaa, jos tiedot ovat tarkat ja verotukseen käytettäväksi pätevät —, niin on aivan kohtuutonta, että valtio, kun se määrää veronsa menemään kunnallisveron mukaan, ilman muuta ottaa nämä tiedot kunnilta. Laki nimittäin pakottaa kunnat ne antamaan. Tässä vain säädetään, että ne saavat siitä sitten kohtuullisen korvauksen. Tätä asiaa arvoiteltaessa on otettava huomioon, että se koskee vain maalaiskuntia. Samantapaisia korvauksia kuin tämä, maksaa valtio paria-kaa tulo- ja omaisuusverosta, mutta se maksaa ne kaupunkikunnille. Minä en tiedä, onko ed. von Bornin mielestä niin erikoisen paheksuttavaa se, että maalaiskunnat saavat kohtuullisen korvauksen siitä, minkä ne luovuttavat valtiolle, kun kerran tähän verrattavista tehtävistä kaupunkikunnat saavat korvauksen. Kaupunkikunnat nim. toimittavat omilla elimillään veronkannon, tulo- ja omaisuusveron, henkirahan ja muiden valtionverojen kannon. Tästä ne saavat korvauksen valtiolta. (Ääni eduskunnasta: Ei riittävää.) Se on eri asia, saavatko ne riittävästi eli ei, mutta korvauksen ne kuitenkin saavat. Tämänkään korvauksen maksamisesta ei ole mitään yksityiskohtaisia säännöksiä laissa, mutta siitä on tähän asti erinomaisen hyvin sovittu. Kun ed. von Born kaipaa tässä yksityiskohtaisia määräyksiä siitä, kuka määrää palkkion suuruuden, missä järjestyksessä niistä mahdollisesti riidellään j. n. e., niin minä pyydän ilmoittaa, että kaupunkikuntien korvaukset on maksettu ilman minkäänlaista erikoista instanssia. Yksinkertaisesti, kun valtio käyttää kaupungin laitoksia hyväkseen, se sopii niistä ehdoista, millä se saa niitä käyttäen. Samalla tavalla tässäkin tulee tapahtumaan. Kun valtio haluaa käyttää näitä pinta-alatietoja, se sopii korvauksesta kuntien kanssa. Jos kunta ottaa kohtuuttoman palkkion, niin niistä saa riidellä samoin kuin muutenkin palkkiosta yleensä. Minä siis mitä jyrkimmin vastustan ed. von Bornin ehdotusta tämän momentin poistamisesta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. von Born ed. Kuleniuksen kannattamana ehdottanut, että 28 §:n viimeinen momentti poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. von Bornin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. von Bornin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

29—34 §:t, V luvun nimike, 35 ja 36 §:t hyväksytään keskustelutta.

37 §.

Keskustelu:

Ed. Junes: Tässä pykälässä oleva säännös verotuslautakunnan jäsenten toimikauden pituudesta on pysytetty samana, mikä on nykyäänkin voimassaolevassa laissa. Lautakunnan jäsenten toimiaika, niinkuin tässä pykälässä näemme, on 5 vuotta, mutta on käytännössä useassa tapauksessa ja hyvin useilla seuduilla osotautunut liian pitkäksi. Monilta seuduilta on tullut valituksia, että tämä aika ei ole sopiva ja että aikamäärä olisi alennettava sellaiseksi, mikä on yleensä toimialan pituutena kunnalliselämänsäkin alalla säädetty, nim. 3 vuotta. Kun määräys lautakunnan jäsenten toimikaudesta tämän ehdotuksen mukaan kestäisi 5 vuotta, niin voi, niinkuin hyvin usein tapahtuikin, sinä aikana tapahtua muutoksia jäsenten suhteen joko iän, heikkouden tai muun vuoksi, ja sentähden olisi tarpeellista, että heidän toimiaikansa olisi lyhyempi. Kun mitään esteitä ei maaherralla ole siihenkään, että lautakunnan jäsenet, jos edelleen katsotaan sopiviksi, valitaan uudelleen seuraavaksi kolmivuotiskaudeksi, niin ei sen pitäisi vaikuttaa asian käyttelyyn. Päinvas-

toin jos toimikausi on liian pitkä, niin voi käydä niin, ettei kaikkia seikkoja tule otetuksi huomioon toimikauden kestäessä eikä tarpeellisiakaan muutoksia tehdyksi sinä vaalikautena, joksi asianomaiset jäsenet on asetettu. Jos taas se olisi lyhyempi, niin olisi maaherralla aina vapaampi harkintaoikeus järjestää verotuslautakuntien jäseniä niin sopivasti kuin asiantila kulloinkin vaatii. Senvuoksi ehdotan, että tämän pykälän 1 momentissa 6 rivillä oleva sana „viideksi” muutettaisiin „kolmeksi” ja samoin 3 momentissa 9 rivillä oleva sana „viittä” muutettaisiin „kolmea”.

Ed. Itkonen: Minustakin tuntuu siltä, että tämä muutos on paikallaan. Tällaisessa lainmuutoksessa, niinkuin nyt on käsiteltävänä, ei riittävästi tule kiinnitettyä huomiota kaikkiin asian yksityiskohtiin, kun nämä suuret muutokset vievät melkein kaiken huomion. Mutta kun ed. Juneksen ehdotusta tarkemmin tutkii, niin se tuntuu minusta sopivammalta kuin nykyinen laki. Minä siis kannatan ed. Juneksen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Junes ed. Itkosen kannattamana ehdottanut, että 37 §:n 8 rivillä oleva sana „viideksi” muutettaisiin „kolmeksi” ja 3 momentissa oleva sana „viittä” muutettaisiin sanaksi „kolmea”. Kutsun näitä ehdotuksia ed. Juneksen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Juneksen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Juneksen ehdotuksen.

38 ja 39 §:t hyväksytään keskustelutta.

40 §.

Keskustelu:

Ed. Helo: Kun valtion tulovero tulee nyt kytkettäväksi yhteen kunnallisverotuksen kanssa, saattaa siitä olla seurauksena että se mahdollisesti vaikuttaa maatalouskiinteistöjen tuoton arvioimiseen kunnallisverotuksessa. Tämän estämiseksi, josta kunnallisverotuksessa voi nostaa veroa maataloustyöväestölle, onkin valtiovarainvaliokunnassa tehty useita ehdotuksia siitä, että maaherran asiamiesten tulisi valvoa maatalouskiinteistön tuoton arvioimista jo kunnallisverotuksen yhteydessä, kun määrätään tämän tuoton perusteet. Valtiovarainvaliokunnassa ei ole kuitenkaan voitu tässä yhteydessä yhtyä lopullisesti mihinkään ehdotukseen, mutta sen sijaan tehtiin tähän pykälään nähden se muutos, että 1 momentissa 4 kohta muutettiin 1 kohdaksi. Syytä tähän muutokseen ei näy kyllin selvittää lakiehdotuksen perusteluissa, mutta tarkoituksena sillä on ollut se, että maaherran tulisi antaa riittävästi ohjeita asiamiehilleen, siten että ne jo kunnallisverotuksen aikana, jolloin tuoton perusteet määrätään, kiinnittäisivät huomiota siihen, että perusteet määrätään oikeiksi. On ollut tarkoituksena, että maaherrat määräävät asiamiehiksi, kuten on luonnollistakin, sellaisia, jotka joutuvat kunnallisverotuksen alaisiksi paikkakunnalla ja joilla siis on oikeus kunnan verovelvollisina tehdä kunnallisverotuksen tuottoerusteista valitus ja siten alistaa asia maaherran ratkaistavaksi. Tätä ei ole nimenomaan lausuttu tässä pykälässä, samoin kuin ei se myöskään käy selvästi esille perusteluista, mutta tämä käsitys on kuitenkin lausuttu valtiovarainvaliokunnassa, ja mikäli minä olen asian siellä ymmärtänyt, on valiokunta ollut tällä kannalla. En halua tehdä ehdotusta siitä, että pykälä muutettaisiin, että tämä selkeä kävisi siitä selvemmin esiin, mutta olen kuitenkin halunnut tuoda esiin, että tämä on ollut sen muutoksen takana, minkä valtiovarainvaliokunta on tähän pykälään tehnyt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Pykälä hyväksytään.

41—58 §:t, 6 luvun nimike, 59—63 §:t hyväksytään keskustelutta.

64 §.

Keskustelu:

Ed. von Born: Jag tillåter mig fästa uppmärksamheten vid, att i det svenska betänkandet på sista raden av denna paragraf står: „högsta diskontranta“, ehuru det liksom i den finska texten borde vara: „lägsta diskontranta“. Jag hoppas, att justeringsutskottet ville beakta denna omständighet.

Pykälä hyväksytään.

65 §, 7 luvun nimike, 66—80 §:t, 8 luvun nimike, suuren valiokunnan mietinnössä sivulla 20 oleva ponsi hyväksytään.

Kun lakiehdotusta ei ole muuttamattomana hyväksytty, niin palaa asia suureen valiokuntaan ja tulee asian toinen käsittely jatkumaan.

2) Ehdotus laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 34 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 24 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 4.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 34. Ensimmäin sallitaan asiasta yleiskeskustelu ja kun se on julistettu päättyneeksi, siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn. Jos yleiskeskustelun aikana tehdään muutosehdotuksia lakiehdotuksen yksityiskohtiin, ovat ne, tullakseen äänestyksen alaisiksi, yksityiskohtaisessa käsittelyssä uudistettavat ja kannatettavat.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Valtiovarainministeri Pulkkinen: Harkittaessa kysymystä valtion viran- tai toimenhaltijan oikeudesta eläkkeeseen unohdetaan usein, että virkailijan eläke-etu

ei tarkoita virkamiesten asettamista erikoisasemaan muihin kansalaisiin nähden, koskapa eläke muodostaa oikeastaan vain osan kysymyksessäolevan viran kokonaispalkkauksesta, joka näin käsitettynä suoritetaan osaksi itse virantoimituksen kestäessä osaksi sen päätyttyä. Valtion palveluksessa voimansa kuluttaneiden henkilöiden jatkuvan toimeentulon turvaaminen valtion varoista menevillä eläkkeillä ei siis tiedä hänelle toisiin kansalaisiin verraten myönnettyä erikoisoikeutta, vaan on eläke muodostunut kiinteäksi osaksi koko palkkausjärjestelmästä. Olisi varsin valitettavaa, jos eläkettä käsittelevä puoli valtion virkailijain palkkauksen uudistamiskysymyksestä, joka viime vuonna säädetyllä palkkalailla pantiin alulle, jäisi nyt loppuun suorittamatta, valitettavaa ennen kaikkea valtion itsensä ja yleisöden kannalta katsottuna. Nyt jo on varsin yleisenä ilmiönä merkillepantavissa, että vanhat työvoimiltaan jo heikontuneet virkamiehet pysyvät viroissaan kauemmin kuin mitä asiain hoidon ja virkatehtävien kunollisen suorituksen kannalta suotavaa olisi. Syynä tähän on mahdottomuus tulla nykyisillä eläkkeillä toimeen, ja erottaa näitä virkamiehiä tai pakottaa heitä eroamaan ei myöskään voida, koska sama syy on siinäkin esteenä.

Vaikka jo on ryhdytty useitten eri hallitusten aikana useilla eri toimenpiteillä poistamaan virasto-oloissa havaittuja epäkohia, kuten väärinkäytöksiä virkavapauden hankkimisessa, viransijaisten palkkaamisessa ja sivutoimien pitämisessä j. n. e., niin usein edelleenkin lukee, varsinkin maaseutulehdistössämme, valituksia ja, — myönnettäköön kernaasti, — oikeutettujakin valituksia siitä, ettei ole voimaperäisemmin maan hallituskoneistoa yksinkertaistutettu ja ettei lukuisaa virkamieskuntaa ole vähennetty. Näitä väitteitä esitettäessä unohdetaan kuitenkin, että suurimpana esteenä virastojen yksinkertaistuttamisessa ja virkamiesten lukumäärän supistamisessa, on kohtuullisia eläkeitä myöntävän lain puute, koska yhteiskuntamme luonnollisesti ei voi asettua sellaiselle kylmäkiskoiselle kannalle, että kaikki ne virkamiehet, joitten työvoimasta ei enää ole hyötyä yhteiskunnalle, heitettäisiin oman onnensa nojaan. Asiainhoidon ja työtehon kannalta tarpeellinen uudistus valtion palveluksessa

toimivan henkilökunnan keskuudessa on ainoastaan tyydyttävän eläkelain voimaan tuleminen kautta aikaansaavissa.

Mitä sitten tulee kysymyksessäolevan lain yksityiskohtiin, niin saatan omalta osaltani, vaikkakin lakiteknilliseltä kannalta hyvin epäillen, yhtyä suuren valiokunnan ehdotukseen lakiehdotuksen ensimmäisen pykälän viimeiseen momenttiin nähden, jonka kautta valtion teollisuuslaitoksissa palveleville työntekijöille on myönnettävä eläkeoikeus. Saatan kyllä ymmärtää, että valtiovarainvaliokunta viime kesänä, jolloin kerrottu ehdotus vasemmiston taholta ensiksi esitettiin, saattoi olla epäilevällä kannalla tuohon esitykseen nähden, koska silloin ei löytynyt tietoa siitä, mitä ja kuinka lukuisia työläispiirejä uusi eläkeoikeus tulisi koskettelemaan eikä laskelmia siitä, minkä verran valtion varoja tämä ehdotus toteutettuna tulisi nielemään. Mutta nyttemmin löytyvät ammattimiehen suorittamat laskelmat, joitten mukaan eläkkeitten suorittamiseen valtion teollisuuslaitoksissa palveleville työntekijöille tarvittaisiin tällä erää 1 1/2 miljoonaa markkaa, ja viiden vuoden kuluessa ehkä noin 2 miljoonaa markkaa vuotta kohti. Lisäksi on otettava huomioon, että, kuten vanhempi hallitussihteeri Minni äskettäin suomenkielisissä Helsingin aamulehdissä olleissa kirjoituksissa on esittänyt, on jo kauan pysyväisesti valtion teollisuuslaitoksissa palvelleille työntekijöille myönnetty ylimääräisiä eläkkeitä. Niinpä tätä nykyä nauttii jo yli 300 työmiestä valtion eläkettä, aiheuttaen valtiolle noin 1,200,000 markan vuotuisen menon, jonka eduskunta joka vuosi ilman muistutusta on hyväksynyt budjettiin. Asiallisilla perusteilla sentähden kannatan eläkeoikeuden laajentamista valtion omistamissa teollisuuslaitoksissa palveleville työmiehille, enkä eläkkeen siveelliseen oikeutukseen nähden saata huomata ratkaisevaa eroa siinä seikassa, että toinen henkilö palvelee valtiota palkkauslaissa edellytetyn palkkaluokkiin tehdyn sijoituksen nojalla, t. s. vuosipalkan nojalla, toinen taas joko tunnilta, päivältä tai kuukaudelta maksettavan pohjapalkan mukaan. Pääasia on, että asianomainen valtion palvelija on säädetyn määräjän moitteettomasti palvellut samaa isäntäänsä, nimittäin Suomen valtiota.

Puoltaessani kysymyksessäolevan mo-

mentin ottamista lakehdotuksen ensimmäiseen pykälään en luonnollisestiakaan ole jättänyt huomaamatta sitä muodollisesti sangen arveluttavaa seikkaa, että laissa, joka koskee eläkkeen myöntämistä julkisoikeudellisissa suhteissa oleville valtion virkamiehille, myöskin ylimalkaisesti annetaan oikeus hallinnollisessa asetuksessa säätää määräyksiä yksityisoikeudellisen työsopimuksen perusteella toimineen työntekijän eläkkeestä, vaikka nämä julkisoikeudelliset ja yksityiseen työsopimukseen perustuvat eläkesuhteet luonnollisesti olisivat erillaeilla ja useissa kohdin myös eri perusteille rakennettavat. Mutta minä uskallan tämän lakiteknillisesti vajanaisten määräyksen pysyttää lakiehdotuksessa jo yksin sen takia, että valtion teollisuuslaitosten työntekijäin eläkeoikeus ei jääne pysyväisesti hallinnollisen asetuksen varaan, vaan toivottavasti lähitulevaisuudessa voi joutua yksityiskohdittain eduskunnan käsiteltäväksi toisessa eli laajemmassa yhteydessä, joten tätä, niin sanoakseni välitilaa, ilmeisesti tulisi kestämaan vain lyhyen ajan. Mutta kaiken varalta on minunkin mielestäni lakiehdotukseen sisällytettävä jo suuressa valiokunnassa siihen pantu määräys siitä, että, jos maassamme saadaan toteutuksi laajoissa kansalaispiireissä toivottu yleinen vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutus, niin eläkettä nauttivien on alistuttava niihin määräyksiin, joita vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen yhteydessä ehkä voidaan eläkkeeseen nähden säätää.

Suuri valiokunta on tehnyt hallituksen esitykseen myös sen muutoksen, että korkeimman eläkkeen määrä tulisi alennetuksi 50,000 markasta 40,000 markan suuriseksi. Edellämämainitussa, äsken viittaamassani sanomalehtikirjoituksessa on jo osoitettu, että tämä alennus vaikuttaisi vain 231 virasta ehkä johtuvaan eläkkeeseen, virkamiesten luvun ollessa koko tasavallassamme yli 30,000 henkilöä. Samoin on selvitetty, että valtio kysymyksessäolevan korkeimman rajan alentamisen kautta nähtävästi säästäisi vain noin 100,000 markkaa vuosittain. Sekin ehkä muutamien henkilöiden arveluiden mukaan on liian rohkea kalkkyyli. Kun korkeimmat virkamiehet jo hallituksen esityksenkin mukaan menettäisivät eläkkeelle siirtyessään enemmän kuin puolet palkkauksestaan, niin on ilmeistä, ettei enää ole aihetta tinkimiseen, jonka

kautta vaikeutettaisiin maan palveluksessa kunnostautuneiden korkeimmissa viroissa olevien lakimiesten ja tieteenharjoittajain toimeentuloa heidän vanhuuden päivillään. Tässä kohden toivoisin siis palautumista hallituksen esityksen kannalle.

Ed. Ma n t e r e: Suuren valiokunnan puheenjohtajana rohkenen lyhyesti tehdä selkoa esilläolevan asian käsittelystä valiokunnassa ja sen jälkeen lausua muutamia ajatuksia itse lakiehdotuksen tarpeellisuudesta ja sen erinäisistä kohdista.

Kuten näkyy, on suuren valiokunnan onnistunut saada lakiehdotus jälleen jaloilleen. Valtiovarainvaliokunta oli, niinkuin muistetaan, ehdottanut, tosin pienellä enemmistöllä, esityksen hylättäväksi. Mitään perustelua ei mietintö sisältänyt. Niitä olisiikin ollut vaikea löytää. Hylkääminen olisi voinut tulla kysymykseen vain siinä tapauksessa, että lakiehdotus olisi havaittu joko kokonaan tarpeettomaksi taikka rakennetuksi vääriin perusteille tai yksityisissä säännöksissään niin hataraksi, ettei eduskunta olisi katsonut korjaamallakaan voivansa saada sitä tyydyttäväksi. Esilläolevaan lakiehdotukseen nähden ei mitään tällaista ole voitu eikä voida osoittaa. Jokaisenhan on pakko tunnustaa, että uusi eläkelaki on välttämättä ja pikaisesti aikaansaattava, ja myös samalla myöntää, että lakiehdotus rakentuu yleisesti hyväksyttävälle perusteille ja että sen yksityisetkin säännökset ovat täsmälliset ja selvät. Joistakin erikoiskohdista saattaa tietenkin ilmetä eri mieliä edustajain kesken, mutta se ei tietenkään riitä syyksi lakiehdotuksen hylkäämiseen.

Asian tultua suureen valiokuntaan käviinkin selvästi ilmi, minkä puolestani tahdon mielihyvällä todeta, että eri ryhmien taholla oli hyvää halua, todellista hyvää tahtoa saada uusi eläkelaki syntymään. Valiokunta päätti yksimielisesti panna, vastoin valtiovarainvaliokunnan ehdotusta, käsittelyn pohjaksi hallituksen esityksen, minkä jälkeen päätettiin pyytää valtiovarainvaliokunnalta uusi lausunto asiasta. Asian tärkeyteen nähden suuri valiokunta nimittäin ei halunnut ryhtyä asiaa yksityiskohdissaan käsittelemään, ennenkuin tällainen uusi lausunto oli asianomaiselta erikoisvaliokunnalta saatu. Valtiovarainvaliokunnan uusi ehdotus, joka on liitetty

suuren valiokunnan mietintöön ja on siis kaikkien eduskunnan jäsenten nähtävänä, oli useimmissa kohdissaan yhtäpitävä hallituksen esityksen kanssa. Eräissä tärkeissä kohdin tämä lausunto eli ehdotus kuitenkin poikkesi hallituksen esityksestä. Niinpä 1 §:ssä ehdotetaan, niinkuin valtiovarainministerikin jo täällä äsken huomautti, eläkeoikeus myönnettäväksi myöskin valtion omistamassa teollisuuslaitoksessa palvelevalle tai tähän verrattavalle valtion palveluksessa olevalle työntekijälle. Toisessa pykälässä ehdotetaan alin eläkeikä, joka hallituksen esityksessä on 55 vuotta, 50 vuodeksi. Täyden eläkkeen määrä taas ehdotetaan sanotussa valtiovarainvaliokunnan lausunnossa 2/3:ksi peruspalkasta, vastoin hallituksen esitystä, jossa eläke ehdotetaan 60 %:ksi. Vielä ehdotti valtiovarainvaliokunta 11 §:ään sellaisen muutoksen, että viran- ja toimenhaltija, joka yleisen edun vaatiessa taikka ikänsä vuoksi tai ruumiinvian tahi vähentyneiden ruumiin- tai sielunvoimien takia vapautetaan toimestaan, saa lukea eläkevuosiksi kaikki palvelusvuotensa.

Kun suuri valiokunta sitten valtiovarainvaliokunnan uuden ehdotuksen perusteella kävi lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn, hyväksyi se kaikissa muissa kohdissa valtiovarainvaliokunnan kannan, paitsi mitä tulee ehdotukseen täyden eläkkeen määrästä. Siinä suuri valiokunta päätti hylätä valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen ja ehdottaa palattavaksi hallituksen esitykseen, s. o. 60 %:iin peruspalkasta. Sen lisäksi suuri valiokunta päätti ehdottaa korkeimman eläkkeen ylärajan 40,000 markaksi, kun tämä hallituksen esityksessä, johon valtiovarainvaliokunta oli yhtynyt, oli 50,000 markkaa.

Suuren valiokunnan ehdotus on useissa tärkeissä kohdin sovittelujen tulos ja sen vuoksi on varmaan useitakin ryhmiä eduskunnassa, joita se ei täysin tyydytä. Tästä huolimatta pitäisi minun käsitykseni mukaan olla tarpeelliset edellytykset lakiehdotuksen hyväksymiselle. Se on ainakin yleiseltä kannalta katsottuna erinomaisen toivottavaa. Yleisesti tunnettua on, että valtion viroissa ja toimissa, kuten Herra Valtiovarainministerikin vastikään mainitsi, eri aloilla on huomattavan suuri määrä henkilöitä, jotka korkean ikänsä takia eivät enää tyydyttävällä tavalla kykene

tehtäviensä hoitamaan ja joiden paikallaan pysyminen ei ole valtion ja yhteiskunnan edun mukaista. Monet näistä henkilöistä olisivat valmiit, suoritettava työ kun heille itselleenkin on heikontuneiden voimien takia liian raskasta, usein tuskastuttavaa, luopumaan toimestansa, mutta eläkkeen pienuuden takia he eivät voi sitä tehdä, vaan ovat siinä viimeiseen asti koettaneet pysyä, pysyä siinä toivossa, että ehkä uudella lailla, piakkoin säädettävällä uudella lailla, eläke korotettaisiin. Pakko-toimiin ryhtyminen yli-ikäisten virkamiesten virastaan poistamiseksi ei nykyisen lainsäädännön vallitessa johtaisi tuloksiin, valtion virkamiestä kun ei yleensä voida erottaa virastaan, muuten kuin laillisen tutkimuksen ja tuomion nojalla rikoksesta, josta laki on säätänyt sellaisen seuraamuksen. Ja jos se jossain tapauksessa havaittaisiinkin mahdolliseksi, epäilyttäisi sellaiseen toimeen ryhtyminen juuri siitä syystä, että asianomaisen, aikaisemmasta työstään ehkä hyvinkin ansioituneen virkamiehen taloudellinen asema eläkkeen pienuuden takia muodostuisi tavattoman epätydyttäväksi. Vasta sen jälkeen kuin eläkeasia on saatu tyydyttävästi järjestetyksi, voidaan ryhtyä sellaisiin toimenpiteisiin, lähinnä lainsäädännön uudistamiseen virkamiehen oikeudellisesta asemasta, jotka tekevät mahdolliseksi vapautua virkamiehistä, jotka pyrkivät pysymään virassaan senkin jälkeen kun vanhuuden takia ovat käyneet kykenemättömiksi kunnollisesti täyttämään tehtävänsä, samoin kuin muuten kelvottomista virkamiehistä. Kuten tunnettua on eduskunnalle annettukin tätä tarkoittava esitys.

Asiaa käsiteltäessä on näin ollen muistettava, että tässä on kysymyksessä valtion etu eikä vain joidenkuiden yksilöiden tai yksilöryhmien paras. Tätä seikkaa tehostetaan voimakkaasti ja mielestäni vakuuttavalla tavalla Suomen Virkamiesyhdistyksen Keskusliiton hallituksen tästä asiasta äskettäin julkaisemassa kirjoituksessa. Siinä sanotaan m. m. seuraavalla tavalla: „Valtion viran- ja toimenhaltijain eläke-asiaa on suuremmassa määrin kuin monia muita asioita arvosteltava sen mukaan, mitä yleinen etu vaatii ja silmälläpitäen mitä suuntaan tai toiseen tapahtunut ratkaisu voi vastaisuudessa vaikuttaa. Yhtä vähän kuin palkkausasiassa on eläkeasiasakaan edullista määrätä vain: „Tämä riit-

täköön, tähän tyydyttäköön!“. Näitä asioita ratkaistaessa on riittävästi huomiota kiinnitettävä ratkaisun vaikutuksiin vastaisuudessa. Niihin nähden voidaan pitää varmana, että lyhytnäköisyys palkkauspolitiikassa, johon eläkekysymyskin kuuluu, ennemmin tai myöhemmin kostaa itsensä ja että sellaisen politiikan turmiolliset seuraukset aikanaan ilmenevät. Arveluttavinta asiassa on se, että vaikutukset näyttäytyvät vasta myöhään ja että juuret silloin jo ulottuvat kauas ajassa taaksepäin sekä että asian oikealle tolalle saattaminen silloin tuottaa suuria vaikeuksia. Kun hallintokoneiston tasaista kulkua kerran on järkytetty, kun häiriö yleisten asiain hoidossa on kaikkien huomattavissa ja kun epärehellisyys ja omanvoitonpyynti määräävät virkamiesten toiminnan, silloin kyllä huomataan valtion etuja vastaan rikotun.”

— — — „Niin kauan kuin ne korvaukset, mitkä valtio palvelijoilleen suorittaa palkkana työstä sen kestäessä tai eläkkeenä vanhuudenpäivinä, ovat riittävät turvaamaan toimeentulon sekä vastaavat valmistautumisen vaatimaa ponnistusta ja kustannuksia, on valtion toimi elämänura, joka voi houkuttaa vastuuntuntoisia, kyvykkäitä ja tietorikkaita henkilöitä, vieläpä valinnankin varalle, riittävässä määrin valmistautumaan siihen. Toisenlaisiksi täytyy olojen muuttua, jos palkkaukset ovat niin pienet, että ne vaivoin riittävät välttämättömiin jokapäiväisiin tarpeisiin. Vielä epäedullisemmiksi tulevat olot, ellei sellaista turvaa saada eläkkeen muodossa, jota jotenkin voidaan pitää tyydyttävänä ja jota ei odottamatta voida vähentää. Silloin hakevut hyvät työvoimat tuottoisampia elämäntehtäviä ja valtion varalle jäävät sellaiset, jotka muualla eivät saa toimeentuloaan tai jotka antautuvat valtion palvelukseen siinä mielessä, että voisivat virka-asemansa turvin palvella omia itsekkäitä pyyteitään. Mutta silloin on myös yleinen turmio lähellä, sillä onneton on se maa, jonka palvelijat eivät tee eroa yleisen ja oman etunsa välillä.”

Minä luulen, että tässä kirjelmässä ilmi-tuotua käsitystä vastaan on vaikea esittää päteviä muistutuksia. Uuden eläkelain tarpeellisuudesta ei minun nähdäkseni voi olla muuta kuin yksi mieli. Eduskunnan on siis tehtävä voitavansa, jotta se saataisiin säädetyksi.

Mitä sitten esilläolevan ehdotuksen sisäl-

lykseen tulee, pitäisi laki voitaman sen pohjalla säätää. Sen keskeisin säännös on tietenkin se, jossa määrätään eläkkeen suuruus. Pätevillä perusteilla ei nähdäkseni voida väittää, että ehdotetut eläkkeet olisivat ainakaan kohtuuttoman korkeat. Siitä on todistuksena jo se, että eläkkeet esilläolevan lakiehdotuksen mukaan tulisivat olemaan tuntuvasti pienemmät, kuin mitä virkamiehille maksettiin ennen maailmansotaa. Minä mainitsen muutamia esimerkkejä siltä hallinnon alalta, jota tarkemmin tunnen, nim. opetustoimen eli kouluhallinnon. Ennen maailmansotaa oli lyseon nuoremman lehtorin täysi eläke 4,200 markkaa, vanhemman lehtorin 5,000 markkaa vuodessa. Nykyisen raha-arvon mukaan ne tekisivät noin 46,000 ja 55,000 markkaa. Suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan tulisi lyseon nuorempi lehtori, jonka peruspalkka voimassaolevan palkkauslain mukaan on 39,000 markkaa, saamaan täytenä eläkkeenä 60 % siitä eli 23,400 markkaa ja vanhempi lehtori 43,500 markan peruspalkan nojalla 26,100 markkaa sekä ylemässä palkkausluokassa 48,000 markan peruspalkan nojalla 28,800 markkaa. Kouluhallituksen jäsenen, entisen ylitarkastajan, nykyisen kouluneuvoksen eläke oli ennen sotaa 7,000 markkaa vuodessa, mikä askeisen laskuperusteen mukaan merkitsisi 77,000 markkaa nykyisessä rahassa. Esilläolevan ehdotuksen mukaan tämä eläke, siis kouluhallituksen jäsenen eläke tulisi olemaan 37,800 markkaa laskettuna 60 %:na 63,000 markan vuotuisesta peruspalkasta. Mainitsemiä virkamiesten eläkkeet nousisivat siis ehdotetun eläkelain mukaan suunnilleen puoleen niistä määristä, mitä nämä eläkkeet olivat ennen maailmansotaa. Ehdotettuja eläkkeitä ei näinmuodoin voida väittää kohtuuttoman korkeiksi, sitä vähemmän kun itse palkkauksessa on tapahtunut tuntuva, vaikka ei näin suuri aleneminen.

Lakiehdotuksen yksityiskohtiin en tässä yhteydessä halua kajota. Mielihyvällä tahdon kuitenkin todeta, että herra valtiovarainministeri on puolestansa antanut kannatuksensa suuren valiokunnan ensimmäiseen pykälään tekemälle lisämomentille, sille, josta suurinta erimielisyyttä on ilmennyt suuressa valiokunnassa. Tämä on käsittäökseni omansa lisäämään käsilläolevan lakiehdotuksen hyväksymismahdollisuutta.

Kun tämä nyt esilläoleva lakiehdotus siis on ilmeisesti mitä suurimman tarpeen vaatima valtion yleisen edun kannalta katsottuna ja kun se yksityissäännöksissä minun käsitykseni, mukaan vastaa kohtuullisia vaatimuksia, niin en puolestani saata muuta ajatella enkä toivoa, kuin että eduskunta tulee nyt tällä pohjalla uuden eläkelain säätämään.

Ed. M o l i n: Det är med tillfredsställelse man fastslår att stora utskottet, eller rättare agrar- och de socialdemokratiska ledamöterna av utskottet, i det utlåtande, som statsutskottet har givit till stora utskottet, hava frångått den non possumus ståndpunkt, på vilken statsutskottet tidigare i saken hade ställt sig. Den relativt tillfredsställande lösning av tjänstemännens pensionsfråga, som i detta statsutskottets utlåtande kommer till synes, har emellertid i någon mån frångåtts av stora utskottet. Jag skulle särskilt vilja uppehålla mig något vid den förändring att högsta pensionsbeloppet, vilket såväl i propositionen som i statsutskottets utlåtande föreslagits till 50,000 mark, av stora utskottet sänkts till 40,000 mark. Man synes i allmänhet underskatta betydelsen av fullt kvalificerade arbetskrafter även i de högre och högsta lönekategorierna. Då, såsom här redan har påpekats, pensionen ingenting annat är än en integrerande del av tjänstemännens löneförmåner, är det naturligt att, då löneförmånerna, pensionen inberäknad, icke äro tillfredsställande, det blir svårt att få i nödig grad kvalificerade krafter för dessa tjänster. Även här kommer lagen om tillgång och efterfrågan till tillämpning, och då efterfrågan i privat tjänst är minst lika stor som tillgången, där kvalificerade arbetskrafter komma i fråga, så bleve följden av mindre tillfredsställande löner den, att man dels skulle måsta konstatera fanflykt i tjänstemännens leder och dels och framför allt en olust för den yngre generationen att inträda i statens tjänst. En sådan olust har redan i avsevärd grad särskilt vid de högre tjänsterna gjort sig gällande och märkbar. Och då nu redan förändringarna med avseende å lönerna genom den 1923 antagna lönelagen äro synnerligen avsevärda i det avseendet, att lönerna sänkts särskilt för de högre tjänstemännen med ända till tiotal procent, samt pensionerna i regeringens förslag föreslås att utgå, så-

som här har framhållits, med blott 52 à 54 % av slutlönen emot att pensionen tidigare utgjorde 3/4 av lönen, så hade man trots att någon vidare reducering icke längre behövde ifrågakomma. Men stora utskottet har icke ansett det härmed vara nog, utan vill, såsom sagt, ytterligare sänka maximipensionsbeloppet till 40,000 mark, för att ej tala om den förändring i förslaget, som agrarerna och socialdemokraterna velat genomföra, d. v. s. att den procentsats, varmed pensionen skall utgå, sänkts.

Förhållandena i vårt västra grannland, Sverige, äro med avseende å tjänstemannabanan och tjänstemännens ställning i många fall lika förhållandena hos oss. Det har därför varit av intresse att taga del av det betänkande, som just i dessa dagar sett dagen där med förslaget till civil tjänstepensionslag. Där har det icke ens fallit någon in att föreslå en reducering av pensionerna i form av ett fixt högsta belopp, utan utgå pensionerna för de högre tjänstemännen efter samma proportion som för de lägre. Ja, man har gått ännu längre. Beträffande en del högre tjänstemän, vilkas löner icke ansetts fullt tillfredsställande, har pensionsbeloppet utmåtts proportionsvis högre.

Jag skulle vilja stämpla det som en fördärlig politik, som hämnar sig, ifall vid fastställandet av statstjänstemännens löneförmåner dessa göras alltför knappa. Dels skulle följden bli den, att staten rent fackligt sett skulle få dåliga arbetskrafter, och dels, vilket är ännu sämre, skulle man få en moraliskt undermålig tjänstemannakår, som på annat sätt skulle skaffa sig ersättning för den undervärdering av deras arbete, som äger rum. Jag hoppas att dessa synpunkter beaktas vid detaljgranskningen av det föreliggande förslaget och att de grupper, vilkas representanter i huvudsak stå bakom statsutskottets senaste utlåtande, i riksdagen rösta för det förslag, som i utlåtandet har kommit till synes.

Ytterligare ville jag med anledning av ett påstående i en av reservationerna därom att tjänstemännen skulle förklarat sig nöjda med regeringens proposition såsom sådan, påvisa att detta ingalunda är fallet. Tjänstemannaföreningens i Finland centralförbund har haft frågan till behandling. I styrelsens förslag till utlåtande i anled-

ning av den nu ifrågavarande propositionen nämnes: „Ehuru innehållet i propositionen över huvud är väl betänkt, har man likväl icke i den föreslagna lagen tillräckligt beaktat de berättigade anmärkningar, vilka centralförbundets styrelse framhållit i sitt förenämnda utlåtande till finansministern. Beaktandet av dessa anmärkningar hade dock varit av särskild vikt, på det att pensionsfrågan, som bland statens löntagare väckt väl förståeligt bekymmer och missnöje, genom den blivande pensionslagen bleve på möjligast tillfredsställande sätt avgjord och avförd från dagordningen.

Centralförbundets styrelse har funnit, att ifrågavarande proposition giver anledning till bl. a. följande anmärkningar:

Beträffande storleken av de enligt propositionen utgående pensionerna observeras först och främst, att de i de flesta fall minskats proportionellt, i det de nu skulle utgöra en mindre del av grundavlöningen än pensionerna tidigare utgjorde av totala avlöningen. Centralförbundets styrelse har ansett, att beloppet av den fulla pensionen borde utgöra två tredjedelar eller alltså 66 % av grundavlöningen.”

På det allmänna möte av centralförbundet, där frågan sedermera var före, godkändes bland annat följande klämmas beträffande propositionen till pensionslag: „1) att lagen bringas i kraft från början av 1925 och 2) att såsom full pension tillförsäkras 66 % av grundlönen.”

Ed. R y ö m ä: Eläkeoikeus merkitsee valtion virkailijoille varsin huomattavaa etua ja saattaa tämän itsessään pienen ryhmän hyvin suuressa määrässä etuoikeutetuun asemaan muihin kansalaisiin nähden. Onkin näin ollen luonnollista, että tässä yhteydessä ilman muuta herää kysymys yleisestä vanhuudenvakuutuksesta. Meillä sosialidemokraattisella taholla, jossa tätä kysymystä on jo kautta aikojen ajettu, onkin senvuoksi mielihyvällä todettu, että myöskin maalaisliiton taholla on ruvettu tässä yhteydessä tästä asiasta puhumaan. Me vaan toivoisimme, että se asia ei päättyisi paljaisiin puheisiin, vaan että siitä tulisi myöskin täyttä totta. Maalaisliitto on nimittäin tässä asiassa siinä suhteessa paljon edullisemmassa asemassa kuin me, että heidän ryhmänsä edustajia on yhtä mittaa hallituksessa, ja koska hallitus ot-

taa ohjelmiinsa kaikenlaisia pieniäkin asioita, joita sitten kiristetään läpi sen kautta, että uhataan hallituksesta poistumisella, niin maalaisliitto voi tämän kysymyksen samaa keinoa käyttäen varsin hyvin ajaa perille, jos se kerran täyttää totta puheillaan tarkoittaa. Samalla kuin kannatan tätä eläkeoikeutta valtion virkailijoille ja toimihenkilöille, olen tahtonut kiinnittää huomiota yleiseen vanhuudenvakuutukseen ja ennen kaikkea niihin lupauksiin, joita maalaisliiton taholta on tässä yhteydessä siinä suhteessa annettu.

Mutta maalaisliiton lupaukset ovat kuitenkin joutuneet ihmeelliseen valoon siinä suhteessa, että, kun meidän sosialidemokraattien taholla otettiin tässä yhteydessä esille kysymys, että myöskin ne valtion työläiset, jotka vuodesta vuoteen säännöllisesti ovat valtion työssä, mutta eivät nauti peruspalkkaa, myöskin pääsisivät samoille eläkeoikeuksille kuin valtion virkailijatkin, maalaisliitto asettui tätä vaatimusta vastaan niin jyrkästi, että sen edustajien taholta valtiovarainvaliokunnassa ilmoitettiin nimenomaan, että maalaisliiton edustajat lähtevät pois hallituksesta, jos eläkeoikeus myös valtion työläisiin ulotetaan. En ole jaksanut käsittää näitä puheita yleisestä vanhuudenvakuutuksesta ja samalla tällaista jyrkkää kannanottoa valtion työläisten eläkkeeseen nähden, sitä, miten nämä kaksi kantaa oikein sopivat yhteen. On nimittäin ollut alusta saakka selvää, että tämä valtion työläisten eläke rahamääränä on varsin pieni asia, sillä sen voi summaarisesti laskea lähimäisesti sen kautta, että ensinnäkin tietää, että valtion työläisiä, jotka säännöllisesti kolmisenkymmentä vuotta ovat olleet valtion työssä, on sangen vähän verrattuna virkamiehiin, ja toisekseen, että heidän palkkansa ovat niin pienet, että heidän eläkkeensä tulevat olemaan varsin vaatimattomat virkamiesten keskimääräisiin eläkkeisiin nähden. Me sosialidemokraatit olemmekin asettaneet tässä yhteydessä vähimmäiseksi vaatimukseksi sen, että nekin valtion työläiset, jotka eivät nauti peruspalkkaa, mutta vuosikaudet kuluttavat työvoimaansa valtion palveluksessa, tulisivat kokonaisuudessaan samojen etujen alaisiksi kuin varsinaiset valtion virkailijat.

Tämä meidän vaatimuksemme otettiin hyvin ylimielisesti vastaan eri tahoilla aluksi, mutta vasta senjälkeen, kun olemme

sen kytkeneet tämän lain hyväksymiseen, on se yleisesti jo kaikkialla minun tietääkseni saanut tunnustusta, paitsi ehkä ei maalaisliiton taholla. Mutta siitä huolimatta, että kaikissa porvarillisissa lehdissä on tunnustettu tämä periaate oikeaksi, niin yritetään tämä oikeus ilmeisesti kiertää tai tehdä niin epämääräiseksi, että siitä ei lainkaan käy selville, kuinka laajalle tämä oikeus tulisi ulottumaan. Monestikin syytetään eduskuntaa siitä, että se säättää niin hämähäisiä lakeja, ettei lain tulkitsija tiedä, mitä oikein on tarkoitettu. Minusta tässä on eduskunta aikeessa jälleen tehdä sellaisen lain, kun se 1 §:n viimeisessä momentissa puhuu „tähän verrattavista” työläisistä. On sanottu, että se tarkoittaa kaikkia valtion työläisiä, jotka vakinaisesti ovat työssä ja muuten ovat virkailijain kanssa vastaavassa asemassa, mutta toiselta taholta selitetään jälleen, että se koskee ainoastaan niitä, jotka ovat verrattavissa teollisuuslaitosten työläisiin. Olen sitä mieltä, että tämä säännös on selvennettävä, että tässä tullaan selville vesille, sanotaan selvästi se, että tällä tarkoitetaan kaikkia valtion palveluksessa olevia työntekijöitä, jotka muuten ovat lain 4 §:n alaisia, siis jotka ovat säännöllisessä työssä nämä määrättyt virkavuodet ja eivät ole vuosittain poissa työstä enempää kuin mainittu pykälä oikeuttaa. Senvuoksi minä olenkin ehdottanut asialle sitä muotoa, että se kuuluisi: „valtion omistamissa teollisuuslaitoksissa palveleva tai muu ssa valtion palveluksessa oleva työntekijä”, siis ylipäänsä kaikki. Minä toivoisin, että tämä ehdotus nyt hyväksyttäisiin, jotta tosiaankin oltaisiin myöskin tietoisia siitä, että laki tulee saamaan vasemmistonkin kannatuksen.

Minä muuten olen lukenut uutisia sanomalehdistä siitä, että hallitus on antanut ylitarkastaja Hallstenille tehtäväksi tutkia tätä kysymystä ja koota asiaa koskevia numeroita ja myöskin laatia esitystä näitten valtion työläisten eläkeläiksi. Minä olisin halunnut herra rahaministeriltä kuulla, miten pitkällä tämä asia on ja mitä mahdollisia ehdotuksia ylitarkastaja Hallsten on hallitukselle tehnyt tässä asiassa, onko esim. ylitarkastaja Hallsten rajoittunut puhumaan ainoastaan teollisuuslaitosten työläisistä, kuten minä nimenomaan kiinnitin huomiota herra raha-

ministerin koko ajan puhuneen, vai onko hänen ehdotukseensa myös otettu muita valtion työläisryhmiä. Minä olen nähnyt lehdistä myöskin uutisen, että ylitarkastaja Hallsten mainitsee hänen laskelmiensa nousevan korkeintaan 2 miljoonaan markkaan. Jos toisin sanoen niitten ryhmien eläkkeet, jotka hän on ehdotukseensa ottanut, nousevat 2 miljoonaan markkaan, haluaisin kysyä herra rahaministeriltä, mitä kaikkia ryhmiä on ylitarkastaja Hallsten ottanut ehdotukseensa, jonka hän hallitukselle on tehnyt. Minä nim. omasta puolestani arvelen, että siihen kaiken todennäköisyyden mukaan on otettu jo kaikki valtion työläiset, kun kerran on tultu niin korkeaan eläkesummaan kuin 2 miljoonaan markkaan. Minä siis ilman muuta edellytän, että 1 §:n viimeinen momentti selvennetään niin, että siitä ilman muuta käy selville, että se koskee kaikkia valtion työntekijöitä.

Muuten minä tahdon oikaista, että, kun suuri valiokunta pyysi valtiovarainvaliokunnalta lausuntoa hallituksen esityksen pohjalla, ei minun mielestäni valtiovarainvaliokunnalla enää ollut silloin mahdollisuuttakaan asettua kielteiselle, hylkäävälle kannalle lakiin nähden, vaan täyttää suuren valiokunnan antama tehtävä ja laatia yksityiskohtainen lakiesitys, jotenka ei siis siitä, että valiokunta on tällaisen esityksen tehnyt, suinkaan käy ilmi, että siellä olevat vastustusr ryhmät olisivat itse asiassa muuttaneet kantaansa, joskin toiselta puolen se seikka, että ehdotukseen on hyväksytty valtion työläisiä koskeva momentti, on jo osittain poistanut sen syyn, jolla valtiovarainvaliokunnan sosialidemokraattinen ryhmä ja ylipäänsä sen vasemmosto lakia alunperin vastusti.

Mitä lakiehdotuksen muihin kohtiin tulee, niin haluaisin huomauttaa erästä seikasta. Tämän lain 2 §:n viimeinen momentti valtuuttaa hallituksen alentamaan eläkeikärajan 63 vuodesta aina 50 vuoteen saakka erinäisissä ammateissa. Mutta tämä johtaisi toiselta puolen siihen, että jos samalla pidetään voimassa 30 vuoden virka-
vuosimääräys, niin ei monessakaan ammatissa alennetussa ikärajassa vielä tulisi kysymykseen täysi eläke. Tämän vuoksi tulee ilman muuta kysymykseen, että, samalla kun eräissä ammateissa alennetaan tätä ikärajaa, myöskin vastaavasti alenne-

taan vaatimus eläkkeeseen oikeuttaviin virkavuosiin nähden. Minä tiedän esim., että nykyään on sairaanhoitajattarilla asianlaita niin, että he saavat eläkkeen 50 vuoden iässä ja 20 virkavuoden jälkeen. Jos nyt tämä uusi laki poikkeuksetta astuu voimaan näihin virkavuosiin nähden, niin silloin sairaanhoitajat menettävät nykyiset etunsa. Minä olen kuitenkin nähnyt erään kirjelmän, jonka alla on kaikkien yliopiston sairaalain prefektien allekirjoitus ja jossa nämä prefektit selittävät, että sairaanhoitajia on hyvin vaikea käyttää toimeensa 50 ikävuoden jälkeen, varsinkin kun tulee kysymykseen sellaisia tärkeitä tehtäviä kuin leikkaukset, yövalvonnat ja monet muut samanlaiset seikat, minkä johdosta nämä sairaalan prefektit ehdottavat, että sairaanhoitajille pitäisi edelleen säilyttää 50 vuoden ikäraja, josta täysi eläke voi alkaa, ja samalla oikeus päästä täyteen eläkkeeseen jo 20 virkavuoden jälkeen. Samalla tavalla on nykyään veturinkuljettajilla oikeus eläkkeeseen 55 vuoden iässä ja 25 virkavuoden jälkeen. Minä toivoin että lakiehdotuksen 5 § muutettaisiin sillä tavalla, että mainitunlaiset poikkeustapaukset jäisivät edelleen mahdollisiksi järjestää hallituksen säätämällä asetuksilla.

On ilmeistä, että 1 §:n 4 momentti on jossain määrin soveltumaton tähän lakiin ja rikkoo sen kokonaisuutta, minkä vuoksi olisikin ollut parempi, että hallitus olisi samalla kertaa ja samalla esityksellä järjestänyt nämä asiat, järjestämällä esim. ensimmäisen luvun koskemaan virkailijain eläkkeitä ja toisen luvun työläisten eläkkeitä, joissa sitten olisi yksityiskohtaisesti kumpikin asia järjestetty erikseen. Sellainen epämääräinen määräys kuin tässä on, että „soveltuvien kohdin” lakia sovelletaan, tuottaa vaikeuksia asian järjestämisessä hallinnollisella asetuksella, niinkuin herra rahaministeri siitä jo huomautti. Mutta erikoisesti on tässä suhteessa mainittavana puutteena se, että työläisten eläkkeeseen nähden ei ole olemassa mitään soveltuvaa kohtaa, kun on kysymys peruspalkoista, ja senvuoksi minä luulen, että olisi vielä täydennettävä tätä asiaa koskevaa pykälää esim. siten, että tähän 5 §:ään otettaisiin lisämomentti, jossa annettaisiin erikoinen määräys työläisten peruspalkkaa vastaavaksi palkaksi.

esim. sentapainen, että työläisten peruspalkaksi katsotaan heidän viimeisen 5 vuoden keskipalkkauksensa tai jotakin sellaista. Sillä tavalla tulisi tämäkin kohta selvennetyksi ja silloin voitaisiin suurin piirtein tätä lakia työläisiinkin sovelluttaa.

Yksi seikka, joka ei ole muuttunut sen jälkeen kuin asia oli täällä ensimmäisessä käsittelyssä, on se, että edelleen on säilytetty sama prosenttisuhde peruspalkasta sekä pieni- että suurpalkkaisille, ja tämä on ilmeisesti epäkohta. Jos palkkoja järjestettäessä voikin ottaa huomioon erinäisiä tärkeitä seikkoja, jotka vaikuttavat sen, että täytyy noudattaa erilaista palkka-asteikkoa, niin nämä seikat menettävät oikeutuksensa silloin, kun on eläke-etu määrättävissä. Silloin nimittäin täytyy ylipäänsä katsoa ainoastaan sitä, että eläke-etu on sellainen, että eläkkeelle joutuva, missä palkka-asteikossa sitten onkin, sillä voi tulla toimeen. Ja tällä tavalla täytyy katsoa, että niissä palkkaluokissa, joissa palkat ovat aivan lähellä yleistä elintasoa, täytyy myöskin eläkkeen olla lähempänä palkkaa kuin niissä palkkaluokissa, missä palkkaetuun sisältyy paljon muita mahdollisuuksia kuin välttämättömät elintarpeet, jotenka siis niissä palkkaluokissa voi lähteä eläkkeelle pienemmällä prosentilla peruspalkasta kuin niissä, missä peruspalkka on kulunut aivan välttämättömiin elinkustannuksiin. Senvuoksi minä edelleen toivoin, että tässä suhteessa otettaisiin huomioon meidän sosialidemokraattien neljännen vastalauseen ehdotus, että järjestettäisiin degressiivinen asteikko peruspalkkoihin nähden eläke-etuja määrättäessä eri palkkaluokissa.

Minä siis myöskin yhdyin niihin, jotka toivovat tämän eläkelain toteuttamista, mutta minä kuitenkin kiinnitän huomiota siihen, että pitää noudattaa yleistä kohtuutta kaikkiin suuntiin ja laatia lakiehdotus sellaiseksi, että eduskunnassa myöskin vasemmisto voi jonkunlaisella hyvällä omallatunnolla yhtyä sitä kannattamaan, ja minä sanon, että siihen on perusehtona se, että, kun kerran valtion työläiset otetaan lukuun, ne pitää ottaa silloin kaikki mukaan.

Ed. J o k e l a: Kun esilläoleva laki oli ensimmäisessä käsittelyssä, niin huomasi selvästi, että porvariston taholta pidettiin

tätä varsin kiireellisenä, nimittäin sellaisena kuin se hallituksen esityksessä silloin esiintyi. Tuo hallituksen esitys lähti siltä pohjalta, että valtion viran ja toimen haltijoilla pitää olla vakuutettu oikeus eläkkeeseen, joka takaa heille taloudellisen toimeentulon senkin jälkeen kun he ovat valtion palveluksesta poistuneet. Hallituksen esityksessä katsotaan aivan luonnolliseksi, että tuollaista periaatetta noudatetaan niihin nähden, jotka ovat valtion palveluksessa voimansa ja työkykynsä uhranneet. Se on luonnollisesti aivan oikea periaate, että yhteiskunta huolehtii vanhuuden tai muun syyn kautta työkykynsä menettäneistä, mutta se ei ole oikein, että huolehditaan yksinomaan valtion viran tai toimen hoitajista, kuten hallitus esityksessään tekee. Yhtä hyvin kuin viran ja toimen hoitajat ovat eläkkeen ansainneet myöskin valtion työläiset, niin teollisuuslaitoksissa kuin rakennuksilla ynnä muilla työaloilla. Suomessa on koko suuri joukko sellaisia valtion työläisiä, jotka ovat parhaan ikänsä raataneet rautatierakennuksilla, kanava- ja siltatöissä ynnä muissa sellaisissa, saaden koko ajan työskennellä niin pienillä palkoilla, että hädin tuskin ovat työssä ollessaan toimeentulleet. He ovat välillä joutuneet viettämään pitkiä työttömyyskautsia, saaneet omin kustannuksin muutella rautatierakennuksilta ja siltojen ja kanavain rakennustyömailta toisille j. n. e. Heille ei ole voinut mitenkään vanhuuden varalle jäädä muuta kuin työn murjoma raihmainen ruumis. Valtion velvollisuus olisi huolehtia myöskin näistä rautateittäensä, siltojensa, kanaviensa rakentajista ja ratojensa korjaajista ynnä muista ruumiillisen työn tekijöistä, sillä heidän työnsä on vähintään yhtä arvokasta kuin viran- ja toimenhaltijainkin työ, jotka paremmin palkattuina ja edullisemmissa olosuhteissa työskennellen eivät koskaan ole yhteiskunnan hyväksi joutuneet uhraamaan ja kärsimään niinkään paljon kuin nämä raskaan ruumiillisen työn tekijät.

Valtiovarainvaliokunta menetteli aivan oikein ensi kerran asiaa käsitellessään ehdottaessaan hallituksen esityksen hylättäväksi. Ne muutokset, joihin vedoten suuri valiokunta nyt ehdottaa lakiesitystä hyväksyttäväksi, eivät nekään ole sellaisia, että ne saattaisivat kaikki valtion palveluksessa olevat työläiset ja henkilöt saman-

laisen huolenpidon alaiseksi tai edesollenkaan oikeutetuksi eläkkeeseen. Suuri valiokunta on kyllä mietintöönsä sisällyttänyt valtion teollisuuslaitosten ja niihin verrattavien työläisten eläkeoikeuden, mutta jättänyt pois valtion rakennustyöläiset, rautojen korjaajat ynnä muut, joista tässä edellä mainitsin. Asian ollessa täällä ensi käsittelyssä eräät puhujat sanoivat, että tässä ei ole kysymys virkamiesten eläkkeestä vaan palkasta, että heidän eläkkeensä on osa heidän palkastaan, joka heidän katsotaan säästäneen vanhojen päivien tai työkyvyttömyyden ajan varalle. Mutta eikö valtion rakennustyöläinen tai muu ruumiillisen työn tekijä, joka on valtion palveluksessa ja joka paljon epävarmemmissa oloissa ja huonommin palkattuna on vuosikymmeniä raatanut valtiolle ja menettää työkykynsä, eikö hän ole aivan samalla tavalla säästänyt vanhan päivän varalle? Onpa tietenkin. On oikein, että valtio katsoo tällä tavoin palvelijansa itsellensä säästäneen, mutta valtiolla ei ole siveellistä eikä muunkaanlaista oikeutta pidättää toisten säästöjä ja heittää säästäjät työkyvyttömiä tultuaan oman onnensa nojaan. Me emme suinkaan tahdo millään tavoin vaikeuttaa alempipalkkaisten virkamiesten eläkkeen saantia. Päinvastoin olemme sitä mieltä, että heille on riittävä eläke varattava. Mielihyvällä myös on todettava sekin pikkuparannus, jonka suuri valiokunta on hallituksen esitykseen tehnyt, laajentaessaan eläkeoikeuden valtion teollisuuslaitosten työläisiin ulottuvaksi. Mutta samalla meidän on myös vaadittava, että myös valtion rakennustyöläiset ynnä muut heihin verrattavat, yleensä kaikki valtion työläiset, on saatettava samoihin oikeuksiin.

Ikärajoja koskevat kohdat tässä valiokunnan mietinnössä ovat edelleen epäonnistuneet. Lakiehdotuksen 3 §:ssä nimittäin asetetaan 30 vuotta siksi ikärajaksi, josta alkaen saa eläkevuosia laskea. Tällaisen alimman ikärajan asettaminen on mielestäni väärin. Kun ihminen kerran on siinä iässä, että kykenee valtion virkaa tai tointa hoitamaan, niin pitäisi hänen ikänsä edellyttää jo aikaisemmin kuin lakiehdotuksessa ehdotetaan myös oikeuden eläkevuosien lukemiseen. Pahimmin tämän ikärajan vuoksi joutuvat kärsimään työläiset, jotka toimeensa astuttuaan heti

suorittavat täyden työn ja aikaisemmin kuin viran- ja toimenhaltijat menettävät myöskin työkykynsä. Eihän valtion teollisuuslaitoksiinkaan oteta muita kuin täysin työkykyisiä henkilöitä, ja jos nyt, kuten tavallisesti, otetaan valtion töihin 18—20 vuoden ikäisiä henkilöitä, niin tämän lakiehdotuksen mukaan pitää heidän työskennellä 10—12 vuotta ilman että heillä eläkevuosiin nähden olisi tästä palvelusajasta minkäänlaista hyötyä. Senvuoksi suosittelen tässä kohden valtiovarainvaliokunnan lausuntoon liittyvää ensimmäistä vastalauseetta, jossa ehdotetaan alin ikäraja 25 vuodeksi. Saman pykälän 2 momentissa mainitussa tapauksessa olisi myöskin samoin mainitun vastalauseen mukaisesti alin ikäraja alennettava 20 vuoteen. Sitten jos eläkkeen määrä lasketaan yksinomaan prosentteissa, kuten lakiehdotuksessa esitetään, niin seuraa siitä, että työläiset sekä alempipalkkaiset viran- ja toimenhoitajat saavat mitättömän pienen eläkkeen senkin mukaan, kuin tässä lakiehdotuksessa esitetään, kun taas korkeampipalkkaiset ilman muuta saavuttavat korkeimman sallitun määrän. Tämän vuoksi pitäisi laissa turvata alempipalkkaisille joku vissi perussumma eläkkeeseen joka maksetaan yli sen määrän, mihin heidän eläkkeensä palkasta prosentteissa laskettuna kohoaisi. Näin olen olisi siis lakiehdotuksen 5 § hyväksyttävä siinä muodossa, että täyden eläkkeen määrä on ensin 2,000 markkaa, ynnä lisäksi 60 % peruspalkasta, toisin sanoen olisi tämä kohta hyväksyttävä sellaisena, kuin se esitetään mainitsemani vastalauseen 5 §:ssä. Päävirhe esilläolevassa lakiehdotuksessa esiintyy siinä, että valtion viran ja toimenhaltijain eläkekysymys pyritään järjestämään parempiosaisten etuja silmälläpitäen jättämällä huonopalkkaiset eläkeoikeuteenkin nähden edelleen lapsipuolen asemaan. Suuri joukko valtion työläisiä jäisi täten edelleen vaille minkäänlaista turvaa vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalta. Työläisten edustajina emme voi tällaista järjestelyä hyväksyä. Katsomme, että nekin valtion työläiset, jotka sille ovat hyödyllisessä ruumiillisessa työssä voimansa ja terveytensä uhranneet, että hekin ovat oikeutetut samanlaiseen huolenpitoon kuin virkamiehetkin. Tämä on vähin vaatimus, mitä heidän puolestaan voidaan kysymyksessä olevaa eläkelakia

laadittaessa esittää. Ja ellei näitä esittämiäni seikkoja oteta huomioon, olemme me luonnollisesti pakoitettut harkitsemaan, voimmeko ensinkään tämän lain hyväksymistä puoltaa.

Kuten alussa mainitsin, tein tämän lain ensimmäisessä käsittelyssä sen havainnon, että virkamiesten eläkeasian ratkaisun käsittelyä pidetään erittäin kiireellisenä. Sitä en pidä ollenkaan pahana, mutta tahdon vielä huomauttaa, että paljon kiireellisempi tai ainakin yhtä kiireellinen on niiden työkyvyttömiä työläisten toimeentulon turvaaminen, jotka nälkäpalkoilla ovat ikänsä valtiolle raataneet ja joita nyt odottaa lohduton tulevaisuus vaivaistaloiheen ja kaikenlaisine kärsimyksineen. Saatettakoon heidätkin oikeuksiinsa, annettakoon heillekin heille kuuluva tarpeellinen vanhuuden turva. Näitä vaatimuksia ei kukaan voine kohtuuttomiksi väittää. Mainitsemiäni lisäksi olisi useita muita seikkoja. Olisi tarpeellista valaista, mitenkä huonossa asemassa juuri ruumiillisen työn tekijät valtion palveluksessa ollen saavat olla, mutta jätän enemmän puheen sikseen ja tahdon edustajille huomauttaa, että asia olisi välttämättömän järjestää niillä muutoksilla, mitä esiintyy valtiovarainvaliokunnan lausuntoon liittyvässä ensimmäisessä vastalauseessa.

Edellisen puheenvuoron aikana on puhetta johtamaan ryhtynyt ensimmäinen varapuhemies Virkkunen.

Ed. Bryggari: Eläkeasian järjestelyssä on tietenkin yhteiskunnan velvollisuutena pyrkiä siihen, että ketään kansalaistamme ei ole asetettava poikkeusasemaan eläkeoikeuteen nähden ja että jokaisen työkyvyttömän, olkoon se aiheutunut vanhuudesta tai muista syistä, toimeentulo on turvattava. Tätä pyrkimystä on sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä koettanut saada voimainsa mukaan toteutetuksi tekeillä jatkuvasti anomuksia vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkeläiksi. Sen voimaansaattaminen ei kuitenkaan ole päässyt alkuasteestaan. Kun emme kuitenkaan omaksu menettelytapaa „kaikki tai ei mitään”, niin olemme toimivasti mukana kaikessa siinä toiminnassa, joka lähentää tämän pääkysymyksen ratkaisua.

Eläkeasian tähänastinen järjestely ei rakennu oikeuden perustalle. Paitsi sitä epä-

kohtaa että eläkkeet ovat joko liian pieniä tai liian suuria, on eläkkeellä olijat jaettu kahteen ryhmään: eläkettä ja vaivaisapua nauttiviin. Ensinmainittua ryhmää sanotaan eläkettä nauttiviksi virkamiehiksi ja viimeainittuja vaivaishoitolaisiksi. Selainen nimitys, „vaivaishoitolainen”, on solvaus työtä ja sen tekijää kohtaan. Tämän ei kuitenkaan ole katsottu vielä riittävän eläkkeelläolijain kahteen ryhmään jakajaksi, vaan on sovellettu kahdenlaista suhtautumista heidän valtiollisiin oikeuksiinsaakin. Se käy ilmi valtiopäiväjärjestyksen 5 §:n 5 kohdasta. Siinä sanotaan: „äänioikeutta on vailla se, joka itselleen saa apua vaivaishoitolta, jollei apu ole ainoastaan satunnaista”. Virkamies sen sijaan ei menetä äänioikeuttaan sentakia että saa täyden eläkkeen. Samoin tulisi asian olla myöskin ruumiillisen työn tekijöihin nähden, olkoonpa eläkkeenantajana kunta tai valtio.

Eläkeasian nykyisessä järjestelyssä odotimme luovuttavaksi entisistä oikeudenvastaisista menettelytavoista. Ihmetellen on kuitenkin todettava: Odotimme turhaan. Hallituksen esityksessä valtion viran- tai toimenhaltijan oikeudesta eläkkeeseen, on suurelta osalta noudatettu vanhoja oikeudenvastaisia menettelytapoja. Esityksen mukaan olisivat eläkeoikeutettuja olleet ainoastaan ne, jotka ovat vuoden 1923 palkauslain alaisia. Eläkeoikeutta vaille tahdottiin jättää seuraavat ammattialat: rautateiden rakennus-, korjaus- ja konepajojen työläiset sekä ylimääräinen henkilökunta vanhalla puolella ja rakennuspuolella, rautateiden, kanavien, maanteiden sekä valtion tehtaiden työläiset. Koska hallituksen esityksessä jätettiin näin suuri joukko työntekijöitä vaille eläkeoikeutta, oli luonnollista, että sosialidemokraattinen ryhmä ei voinut antaa senlaatukselle laille kannatustaan. Eri syyistä tähän ajatukseen myöskin yhtyivät maalaisliitto ja n. s. pienviljelijäin edustajat. Samalla kun sosialidemokraatit asettuivat sille kannalle että tässä muodossa eläkelakia ei voida hyväksyä, niin he esittivät vastalauseessaan anomusehdotuksen, jossa annettiin hallitukselta uutta esitystä, jossa olisivat kaikki valtion toimessa olevat henkilöt eläkeoikeutettuja.

Hallituksen esityksen tultua eduskunnassa ensimmäisessä lukemisessa hylätyksi,

ryhtyi suuri valiokunta hylkäämisen syitä tarkistamaan. Nähtävästi on lakiehdotusta vastaan tehdyt huomautukset nähty niin painaviksi että niille syille, jotka aiheuttivat lakiehdotuksen hylkäämisen, on täytynyt omistaa edes näennäistä huomiota. Siinä lausunnossa, jonka valtiovarainvaliokunta antoi suurelle valiokunnalle, näyttääkin yleisesti asetuttavan lakiehdotukseen nähden myönteiselle kannalle.

Suuren valiokunnan mietintö on jo hiukan toisenlaatuinen kuin hallituksen esitys. Oleellisin ero on 1 §:n 4 kohdassa, jolle muutokselle voi antaa suuremman merkityksen työläisten kannalta. Mainituksessa kohdassa tehty lisäys on kuitenkin mielestäni liian puutteellinen ja suuressa määrässä tulkinnan alainen. Siinäkin myönnetään eläkeoikeus ainoastaan valtion omistamien tehtaiden ja siihen verrattavien ammattialojen työläisille. Näin ollen jäisi vielä lukuisa joukko työntekijöitä vaille eläkeoikeutta. Tämän laatukselle eläkelain järjestelylle — minä uskon — ei voida odottaa vasemiston taholta hyväksymistä. Se täytyy ulottaa kaikkiin valtion toimissa oleviin henkilöihin, jos kerran tahdotaan eläkelaki saada voimaan.

Kysymyksessä olevan lakiehdotuksen vastustaminen jos se siinä muodossa hyväksytään kuin vasemiston taholta esitetään, ei luulisi aiheutuvan edes siitä syystä, että se lisäisi kovin paljon valtion menoja. Kun ensi vuoden talousarviossa on tälle momentille arvioitu menoja 18,770,000 markkaa, niin on asiantuntijain lausunnon mukaan arvioitu työläisten osuuden, jotka nyt esitettäisiin tähän mukaan otettaviksi, tekevän korkeintaan 2 miljoonaa markkaa. Eivät siis rahalliset syyt missään tapauksessa voi muodostaa estettä täältä meidän taholta esitetylle kohtuulliselle vaatimukselle.

Kukaan ei tahdo väittää sitä vastaan, etteikö eläkeasian järjestely olisi sekä kii-reellinen ja tarpeellinen. Täällä on jo tuotu edellisissä puheenvuoroissa esille, että eläkeasian järjestämättömyydestä on aiheutunut m. m. se, että valtion viroissa on henkilöitä, jotka ovat jo työkykynsä loppuun kuluttaneet. Ja onhan ilmeistä, että sellaisen henkilön valtion toimessa edelleen pitäminen ja edesvastuullisten tehtävien uskominen sellaiselle, ei voi olla yhteiskunnan etujen mukaista. Voipapa se jossain tapauksessa olla yleisön turvallisuudellekin kohtalokasta.

Mielihyvällä olen lukenut toisen vasta-

lauseen, sen perusteluissa kun lausutaan asia, joka minulle siltä taholta esitetynä oli ainakin yllätys. Toisen vastalauseen allekirjoittajina ovat Lohi, Ryynänen, Vesterinen y. m. ja sen perusteluissa mainitaan m. m. seuraavaa: „Ensinnäkin on kysymyksenalaista, onko nyt oikea aika säätää uutta eläkelakia valtion virkailijoita varten. Kysymys yleisen vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen aikaansaamisesta on pitemmän aikaa ollut päiväjärjestyksessä ja tätä toteuttamaan olisi pyrittävä, niin pian kuin se näyttää taloudellisesti mahdolliselta.” Me sanomme „hyvä” tälle ajatukselle. Mutta samassa vastalauseessa ilmenee hiukan ristiriitainenkin ajatus. Täällä sanotaan ensiksikin perusteluissa, että jos tähän eläkelakiin otetaan 1 §:ään esitetty lisäys, nim. että valtion teollisuuslaitoksissa oleville työläisille ja niihin verrattavien ammattialojen työläisille myönnetään eläkeoikeudet, niin siinä tapauksessa on lakiehdotus, jos ei hylättävä, niin ainakin tässä vaaditaan sitä poistettavaksi. Minua ihmettyttää tämä kummallinen ristiriita, mikä käy ilmi tässä vastalauseessa. Ensiksi asetutaan myöntämiselle kannalle vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutukselle mutta samassa hengenvedossa tehdään päinvastainen johtopäätös, että ellei työväestön vakuutus-oikeutta poisteta, niin mahdollisesti seuraa, että koko laki on hyljättävä. Näin ollen minä olen saanut itselleni käsityksen, että vastalauseen perusteluissa lausuttu oikea ajatus onkin käytetty vain verhona tuon huonon ajatuksen peitoksi. On tahdottu sen taakse mennä, kun ei rohjeta suoraan sanoa, että tässä maassa ei työläisille valtion puolesta myönnetä mitään huolto-oikeutta, ei missään tilanteessa eikä missään ammattialalla. Minun lienee tarpeetonta todistella, että niiden työläisten työ on yhteiskunnallisesti ainakin yhtä arvokasta kuin virkamiestenkin suorittama työ. Herrat edustajat ovat ajaneet mukavasti rautatievaunuissa tänne pääkaupunkiin. Tuskinpa olette muistaneet, että ne ovat rautatien työläisten rakentamia ja tuskin olette suvainneet ottaa selvyyttä, minkälaisen korpien läpi nuo rautatiet on täytynyt rakentaa ja minkälaisissa asun-oloissa työntekijäin on täytynyt siellä olla. Minä pyydän huomauttaa, että on vähintään yhtä suuri velvollisuus näille työläisille jo kerrankin myöntää oikeutta kuin virkamiehillekin.

En halua erikoisesti tämän lain yksityiskohtiin kajota, mutta en malta olla jo tässä yhteydessä mainitsematta yhtä kummallista ilmiötä, joka käy ilmi tämän lain 22 §:stä. Siinä sanotaan: Henkilö joka tämän lain nojalla nauttii eläkettä, on velvollinen alistumaan eläkkeen suhteen niihin määräyksiin, jotka yleisessä vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslaissa mahdollisesti tullaan säätämään. Minä haluaisin kysyä, missä tarkoituksessa valiokunta on tämänlaatuisten pykälän tai peräkanneetin asettanut? Eihän tämä asiallisesti sisällä mitään. Nähtävästi on tämä pykälä lisätty tähän siinä pelossa, että ruumiillisen työn tekijät tämän eläkelain puitteissa tulisivat saamaan ehkä vähän suuremman vuosieläkkeen kuin vanhuus- ja työkyvyttömyyslaki sisältää. Mitenkään muutoin on tätä pykälää vaikea ymmärtää. Minusta ei nyt kuitenkaan olisi enää asetettava ruumiillisen ja henkisen työn tekijää erikoisasemaan. Nyt olisi jo aika antaa tunnustusta yleensä työlle ja siitä johtuisikin, että molemmille olisi myöskin annettava tasaiset oikeudet. Minä toivon, että eduskunta ottaa huomioon ne kohtuulliset vaatimukset, mitä sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän taholta on lakiehdotukseen neljännessä vastalauseessa tehty. Ne huomioonottamalla voidaan silloin tämä kiireellinen ja tarpeellinen laki saada hyväksytyksi.

Ed. Pennanen: Minä kyllä kuulun niihin, jotka pitävät tämän n. s. eläkelain aikaansaamisen tarpeellisenä ei ainoastaan vanhojen valtionpalvelijoiden, vaan itsensä valtionkin takia. Tästä syystä olen ollut ja olen edelleen valmis tyytymään tähän äänestysten ja yhteensovittelujen tulokseen, joka esiintyy suuren valiokunnan mietintönä, useimmissa kohdin. Mutta varsinkin yksi kohta tässä suuren valiokunnan ehdotuksessa on sellainen, johon en voi vastaanpanematta alistua. Se on juuri tuo täällä jo paljon puhuttu 1 §:n 4 momentti. Minä viittaam siinä suhteessa siihen eriväan mielipiteeseen, mikä n:o 3:lla merkittynä esiintyy suuren valiokunnan mietinnön liitteessä siv. 10. Valtiovarainvaliokunnan lausunnossa ja suuren valiokunnan mietinnössä ehdotettu momentti, josta tässä on nyt kysymys, se on mielestäni siksi ylimalkainen, että sitä parhiksi juuri voisi ajatella jonkunlaisena

pontena, mutta on täsmällisessä laissa mielestäni aivan mahdoton. Kenen ja miten on ratkaistava kysymys siitä, ketkä kaikki valtion töissä olevat henkilöt ovat verrattavat ja verrattavissa valtion teollisuuslaitoksissa palveleviin työläisiin, siihen ei laki vastaa. Ja ed. Ryömäkin on joutunut tässä suhteessa kysymään samaa, jota minunkin on kysyttävä. Jo valtiovarainvaliokunnassa tapahtunut asiain käsittely oli minulle omansa osottamaan, miten erilaisiin tulkitoihin ja siis myöskin erimielisyyksiin voi johtaa tällainen momentissa mainittu käsite „niihin verrattavat”. Minä en katso itseäni päteväksi sanomaan sitä tai tätä siitä, missä määrin näin epämääräinen säännös on edes sopusoinnussa hallitusmuodon 65 §:n kanssa. Se on kysymys, johon lakimiehet voivat kiinnittää huomiota. Mainitussa lainkohdassa sanotaan m. m., että eläkkeestä on säädettävä lailla, mutta itse asiassa jää tässä valtioneuvoston päätöksellä määrättäväksi, kenet kaikkien eläkeoikeutta tämä ehdotettu momentti koskee. Laki ei sitä sano. Momentissa sanotaan edelleen, että lakia on kysymyksessä oleviin ja niihin verrattaviin työläisiin nähden soveltuvilta kohdin noudatettava. Mutta sanokaapas nyt minulle kuka tahansa, missä kohdissa tätä lakiehdotusta, joka on aiottu viran tai toimen vakinaisten haltijain eläke-etuja ja oikeuksia järjestämään, missä kohdin tämä sopii tunti- ja päiväpalkkalaisiin sovellettavaksi. Minä jään odottamaan selitystä. Kenties — minä sanon kenties — ikärajaan nähden, mutta entäs missä muussa kohdassa ollenkaan? Lakiehdotuksen 4 §:ssä säännöstellään m. m. virkavapausajan laskeminen eläkevuosiin. Onko esim. sesonkityöläisen katsottava olevan virkavapaana silloin kun häntä ei työssä tarvita? Olisi mielestäni ivaa rehellistä työläistä kohtaan, jos hänen tulkittaisiin olevan virkalomalla silloin. Lähinnä totuutta on kaiketi silloin se, että hän on ilman omaa syytään pidätetty tointansa hoitamasta, niinhän on asia sesonkityöläisiin nähden. Mutta onko hän siinä tapauksessa sitten, lakiehdotuksen 4 §:n säännösten mukaan, oikeutettu lukemaan tuon vapaan aikansa, ehkä enemmän osan vuodesta, myöskin eläkevuosiinsa? Mistä tähän antaa laki selvityksen? Edelleen voidaan kysyä, missä tapauksessa puheenaoleva työläinen menettää eläkeoikeutensa, jos hän tekee jonkun vastaavan „virkavirheen”, josta viran tai toimen haltija

eläkkeensä menettää, ja varsinkin eritoten on kysyttävä sitä, jota ed. Ryömäkin täällä joutui kysymään, minkä palkkausluokan perusteella eläke on määrättävä tunti- ja päiväpalkkalaiselle. Ed. Ryömä mainitsi jotakin „5 vuoden keskimääräisestä palkasta”, mutta hänen täytyi itsensä lisätä „tai jotakin sellaista”, ja tämä nyt on jo lakiehdotuksessa jotenkin epämääräinen lisäys. (Ed. Paasivuori: Hylätään koko laki!) Sitä tietysti tullaan sanomaan, että se on hallitus, joka järjestäköön tämän asian ja vastatkoon näihin kysymyksiin ja moniin muihin, joita tässä voisi esittää pitkin linjaa, mutta mielestäni olisi kuitenkin hyvä, jos eduskuntakin jotain tietäisi asiasta, ennenkuin se sen päättää. Sitäpaitsi, vaikkakin herra valtiovarainministeri katsoo mahdolliseksi asian järjestämisen tämän puheenaolevan momentin perusteella, niin minä olen varma siitä, että herra rahaministeri, samaten kuin koko hallituskin, on kyllä varmasti tietoinen siitä, mitenkä vaikea heidän on tämä asia tämän momentin nojalla hoitaa, sillä eläkkeelle pyrkijöistä ei tule olemaan valtioneuvostolla puutetta, se on varma, sillä työläisiin verrattavissa ainakin omasta mielestäni ovat kaikki, jotka valtion työssä ovat, siitä ei mihinkään pääse. Mielestäni on siis sekä eduskunnan että hallituksenkin, varsinkin asian itsensä kannalta parempi, että tämä kysymys erinäisten valtion työläisten eläkeoikeudesta, jota minä en, sen sanon tässä, periaatteessa ollenkaan tahdo asettua vastustelemaan, että se hoidetaan edelleen siten kuin sitä on alunpitäen aiottukin hoitaa erillisinä tästä peruspalkkaa nauttivien eläkeläistä. Jos niin tehdään ja maltetaan odottaa sen aikaa, kunnes hallitus saa esityksensä valmiiksi, niin silloin toki ei ole pakko niellä muodottomuuksia ja epäselvyyksiä, joitten olemassaoloa ei ole kukaan täällä voinut kieltää, eikä voi tulla niitä kieltämään, ne ovat siksi ilmeiset ja eduskunta silloin hallituksen esityksen pohjalla tietää, mitä se tulee asiasta päättämään. Siinä voidaan täsmällisesti ja yksityiskohtaisesti järjestää asia. Tästä syystä minun mielestäni tämä lisäke, niin hyvä tarkoitus kuin sillä onkin, on tässä yhteydessä aivan irrallinen ja liian epämääräinen. Jos asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä tämä suuren valiokunnan ehdottama lisämomentti poistetaan, niin silloin minun luullakseni käy

myöskin tarpeettomaksi suuren valiokunnan ehdottama 22 pykälä.

Ed. Helo: Sen jälkeen mitä tässä asiassa on jo esitetty vasemmiston taholta, haluan vain lyhyesti ja mielihyvin todeta, että oikeistossa ja yleensä toisella puolella tätä salia on tapahtunut ilahuttava ja nopea kehitys siihen kysymykseen nähden, joka on tärkein kohta tässä laissa, nim. eläkeoikeuden laajentamiseen siten, että se koskisi myöskin valtion palveluksessa olevia työläisiä. Kun tästä asiasta lain ensi käsitteilyssä valtiovarainvaliokunnassa tehtiin sellainen ehdotus, pidettiin silloin tekemääni ehdotusta siellä yksinkertaisesti aivan mahdollisena, jota ei voisi lainkaan ottaa käsitteilyn alaiseksikaan. Sen jälkeen kun lakiehdotus ehdotettiin hylättäväksi, ilmoitettiin hallituksen puolesta, että oli jo ryhdytty alustaviin toimenpiteisiin selvän ottamiseksi siitä, kuinka paljon eläkeoikeuden laajentaminen tulisi aiheuttamaan valtiolle menoja, ja myöhemmin kun kävi selville, että vasemmisto tulisi pysymään hylkäävässä päätöksessään, niin herra rahaministerin puolelta on nyt ilmoitettu, — nähtävästi ilmoitus tapahtui hallituksen puolesta — että hallitus kannattaa eläkeoikeuden laajentamista ainakin siinä laajuudessa kuin nyt on esitetty suuren valiokunnan mietinnössä. Tämä on jo sangen ilahuttavaa kehitystä, mutta on valitettavaa, että se on tapahtunut vasta sen jälkeen kun on huomattu, että lakiehdotus muuten tulisi hylättäväksi.

Vaikkakin tämä laajennus antaa toiveita siitä, että lakiehdotus voidaan saada sellaiseksi, että se voitaisiin hyväksyä, niin olisi sittenkin siinä tarkoituksessa saatava edelleen ensimmäisessä pykälässä oleva eläkeoikeuden laajentaminen työläisiin nähden siksi laajaksi kuin se on esitetty ensimmäisessä vastalauseessa tai yleensä sellaiseksi, että se tulee koskemaan kaikkia valtion palveluksessa olevia työläisiä. Ne perusteet, jotka rahaministeri täällä esitti, ovat siksi yleisiä, että ne koskevat ei ainoastaan valtion teollisuuslaitoksissa palvelevia työläisiä vaan yleensä kaikkia työläisiä. Kuitenkin on myönnettävä, että tässä suhteessa on olemassa eräs heikkous, nim. siinä, ettei ole lähempiä määräyksiä olemassa, mitenkä työläisten eläkeoikeus tulisi määrättäväksi. Ensimmäisen pykälän 4 momentissa sano-

taan nim. lyhyesti, että eläkkeet määrätään noudattamalla tämän lain säädöksiä. Tällainen lyhyt määräys tulee epäilemättä antamaan hyvin paljon mielivallalle ja tulkinnalle tilaa ja eräissä tapauksissa voi tulla suorastaan vaikeaksi saada tästä laista mitään ohjetta siitä, mitenkä olisi meneteltävä. Jos laki tahdotaan saada tarkemmaksi, olisi siihen tehtävä muutoksia varsin moneen pykälään, jotka lähemmin määräisivät, mitenkä työläisten eläke olisi laskettava. Näitä määräyksiä olisi tehtävä siksi runsaasti, että saattaa asettaa kysymyksenalaiseksi, voidaanko niitä enää ottaa huomioon käsittelyn päästessä jo niin pitkälle, että laki on tullut toiseen käsittelyyn. Täytynee tässä yhteydessä asia jättää siihen epämääräiseen muotoon, johonka se on joutunut ja tyytyä vain siihen, että työläisten eläkeoikeus lyödään itse asiassa kiinni, mutta jätetään sen soveltaminen täten josain määrin epämääräiseksi kuten lakiehdotuksen mukaan tulisi tapahtumaan. Voidaan kyllä ajatella sitäkin menettelytapaa, että lakiehdotuksen käsittely jätettäisiin toistaiseksi ja siihen mennessä hallitus nopeasti tekisi uuden lakiehdotuksen taikka yleensä uudet täydentävät määräykset siitä, mitenkä työläisten eläke olisi määrättävä, mutta koska tällainen menettely tulisi lykäämään asian käsittelyä ja kun näyttää että ainakin oikeistossa tahdotaan nopeasti saada tämä laki hyväksytyksi, niin tällainen menettely tuskin käynee päinsä. Siis täytynee asettua sille kannalle, jolle suuri valiokunta on asetettu, ja jättää kysymys työläisten eläkkeitten lähemmästä määrittämisestä siksi epäselväksi kuin se on tässä laissa. Mutta koska tämä laki tällä tapaa muodostuu vain jonkunmoiseksi hätälakiaksi, niin tästä johtuu se, että hallituksen on kiireellisesti ryhdyttävä toimenpiteisiin, joko siinä mielessä että se antaa uuden lakiehdotuksen, joka yksistään koskee työläisiä, tai antaa lakiehdotuksen korjaukseksi tähän esilläolevaan lakiehdotukseen, niin että nopeasti, kun tulee kysymykseen ryhtyä soveltamaan tätä lakia työläisiin, voitaisiin saada hyväksytyksi suoranainen lakiehdotus, joten voitaisiin välttää tulkintamahdollisuudet ja epävarmuus, jotka johtuisivat, jos olisi käytettävänä yksistään kysymyksessä oleva laki. Minä sentähden lausuisin sen toivomuksen herra rahaministerille, vaikka

hän ei olekaan täällä saapuvilla, että hän ryhtyy heti toimenpiteisiin siinä tarkoituksessa, että mahdollisesti vielä tällä istuntokaudella voidaan eduskunnalle esittää uusi laki taikka korjauslaki tähän nykyiseen lakiin siten, että työläisten eläkeoikeudet tulevat tarkasti määritellyiksi.

Mitä muuten tämän lakiehdotuksen hyväksymiseen tulee, niin mielestäni se tulee ratkaisevasti riippumaan siitä, mitenkä tullaan suhtautumaan 1 §:n 4 momenttiin. Jos se hyväksytään vain siinä muodossa kuin se nyt esiintyy suuren valiokunnan ehdotuksessa, niin luulen, että on varsin vähän toiveita, että tätä lakia saataisiin hyväksyttyä ennen uusia vaaleja. Myöskään ei pitäisi tämän momentin muuttaminen sellaiseksi, että se koskisi kaikkia työläisiä, tuottaa mitään vaikeuksia, sillä kuten on jo laskettu, eläkeoikeuden myöntäminen työläisille ei tulisi valtiolle tuottamaan suuresti-kaan menoja, vaikka se laajennettaisiinkin siitä, millaisena se on suuren valiokunnan ehdotuksessa, sellaiseksi, että eläkeoikeus tulisi myös koskemaan kaikkia valtion rakennustoissa olevia työläisiä ja yleensä kaikkia valtion töissä olevia työläisiä. Siitä ei valtiolle tulisi menoja lisää kuin ainoastaan joku miljoona markkaa. Tämä erä on aivan pieni meno verrattuna niihin menoihin, joita yleensä on myönnetty kun on kysymyksessä pitää huolta sellaisista henkilöistä, jotka tavalla tai toisella ovat valtion huollettavissa. Minä huomautan esim. siitä, että ensi vuoden budjetissa on ehdotettuna 6 miljoonaa markkaa avustuksina erinäisille leski- ja orpokassoille, joka avustus on sellainen, että valtio ei ole siihen velvoitettu. Se on aikanaan hyväksytty eduskunnassa pienenä summana, jonakin puolenatoistamiljoonana markkana, mutta on sitä myöhemmin aina korotettu ja korotettu. Tämän vuoden lisäbudjetissa tulee taas huomattava korotus siihen ja ensi vuodeksi on määräraha ehdotettu kuudeksi miljoonaksi markaksi. Tämä summa on eduskunnan aivan vapaaehtoisesti myöntämä talousarvion käsittelyn yhteydessä ja jos kerran sellaiseen tarkoitukseen on voitu myöntää 6 milj. markkaa, niin pitäisi eduskunnalla olla syytä myöntää edes puolet siitä summasta työläisille, jotka ovat kuitenkin kuluttaneet aikansa valtion töissä, varsinkin kun valtiolle jo työnantajana kuuluisi velvollisuus samalla tapaa kuin työnantajille yleensä-

kin, pitää huolta työntekijänsä vanhuuden päivistä. Minä siis toivoisin, että tämän lakiehdotuksen saattamiseksi onnelliseen loppuun 1 §:n viimeinen momentti hyväksytään joko siinä muodossa kuin se esiintyy valtiovarainvaliokunnan lausunnon ensimmäisessä vastalauseessa tai muutettuna yleensä sellaiseksi, että eläkeoikeus tulee myönnettäväksi kaikille niille työläisille, jotka ovat valtion palveluksessa.

(Muuten on myös paikallaan, että eläkkeen suuruuden määräämisessä otetaan huomioon palkkojen korkeus siten, että eläke on laskettava suhteellisesti suuremmaksi pienipalkkaisille kuin suurpalkkaisille. Tämän on yleensä sellainen periaate, jota on ryhdytty soveltamaan siten, että esimerkiksi tulo- ja omaisuusverossa vero lasketaan prosentteissa sitä suuremmaksi, mitä suuremmat ovat tulot. Sama periaate vaatii myöskin, että työläisten ja yleensä pienpalkkaisten eläke lasketaan suuremmaksi osaksi koko palkasta kuin suurempituloisilla. Minä sentähden myöskin toivoisin, että tässä suhteessa hyväksyttäisiin ensimmäisessä vastalauseessa oleva ehdotus 5 §:ään nähden, joka ehdotus myöskin teknillisesti on sellainen, että sitä voidaan helposti soveluttaa työläisiin tuottamatta siinä suhteessa sanottavaa vaikeutta.

(Ed. E. Saarinen: Vaikka en ehdottomasti vastustakaan virkamiesten eläkekysymyksen uudelleen järjestelyä, etenkin senjälkeen kuin tässä lakiesityksessä on tunnustettu periaate, että valtion työläisetkin pääsevät eläkkeestä osallisiksi, niin tästä huolimatta haluan panna kyseenalaiseksi, onko nyt juuri sopiva aika eli tilanne tämän eläkelain uudelleen järjestämiselle. On kyllä totta, että virastoissa ynnä muilla valtion toimialoilla työskentelee paljon vanhukasia, joitten pitäisi jo päästä elämänsä ilta-hetkinä levolle, mutta johonka he eivät voi siirtyä kun ei ole tiedossa, tulevatko he saamaan pysyväisesti riittävän eläkkeen. Se ei ole heille riittävä vakuus, että pienen peruspalkan lisäksi saadaan kalliinajanlisäystä, koska se mahdollisuus on aina olemassa, että eduskunta jonain kauniina päivänä pyyhkäisee kalliinajanlisäykset pois. Tästä syystä eivät virkamiehet uskalla asian tällä kannalla ollessa siirtyä eläkkeelle. Nämä seikat huomioonottaen täytyy myöntää, että tällaiselle lainsäädännölle on jo

aika tullut ellei oteta asian yhteydessä muita näkökohtia huomioon.

Asianomaisella taholla on selostettu, että noin 5 % virkamiehistä voisi tämän lain voimaan tultua siirtyä eläkkeelle. Se on lähes parisentuhatta virkamiestä. Tämän johdosta on syytä ainakin päästä selville, minkälaisen suunnitelman mukaan hallitus aikoo avonaiseksi tulleet virat täyttää, eikä niissä ole paljon sellaisia virkoja, joita ei enää tarvitsisi täyttää, jos olisi virkamiesten toimien uudelleen järjestely myöskin samalla päiväjärjestyksessä. Virkamiesten vähentämisestä on kyllä viime aikoina paljon puhuttu ja onpa vielä muutamia keskushallituksia yhdistetty ministeriöihin, mutta ne eivät ole johtaneet sellaiseen tulokseen, kuin näitä yhdistäessä on toivottu. Epäilemättä näissä viroissa olisi paljon sellaisia virkoja, joita ei enää viranhaltijan eläkkeelle jouduttua tarvitsisi täyttää, jos vain hallituksella olisi hyvää halua vapauttaa yhteiskuntamme sellaisista viroista ja viranhaltijoista. Jos virat täytetään vanhaan järjestelmään nimeämällä ylimääräiset vakinaisiksi ja hankkimalla uusia ylimääräisiä, niin tietäisi tämä huomattavaa valtion menojen lisäystä ja samalla sulki tai ainakin vaikeuttaisi pitkäksi ajaksi koko virkajärjestelmän uusimispyrkimykset. Tämän lain yhteydessä ja siihen välillisesti kuuluvana täytyy nämätkin seikat ottaa huomioon. Jos minulla olisi luottamus hallitukseen ja hyvä usko siihen, että hallitus näissäkin asioissa tekee voitavansa maan parhaaksi, niin en olisi tätä puolta asiasta esilletuonut, mutta minä en luota tässä suhteessa hallitukseen. Muistan vielä ne ajat, jolloin vasemmisto maalaisliiton kanssa yritti virkamiesjärjestelmää uusia ja miten siihen hommaan ivanaurulla oikeisto suhtautui. Niin epätydyttävä lopputulos kuin sillä yrityksellä olikin, paljasti se kuitenkin sen tosiasian, että meidän virkamiesjärjestelmässä on paljon sellaista, joka olisi uusittava. Mitään uudistuksia ei ole kuitenkaan aikaansaatu, vaan vanhan järjestelmän kastia on sellaisenaan laajennettu aina sen mukaan miten virkatehtävien laajentaminen on vaatinut, jota ei ole yritettykään virkamiesten työtehon parantamisella tyydyttää. Jos tätä menoa yhä edelleen jatketaan, niin ei ole vaikea arvata, mikä siitä on lopputulos. Nyt kun näin huomattava vakanssi virka-paikoista saadaan eläkkeelle siirtymisillä

aikaan hallituksen käytettäväksi, niin on mielenkiintoista seurata, mitä suunnitelmaa hallitus noudattaa eläkkeelle siirtyneiden virkamiesten tilojen täyttämässä.

Sitten tässä lakiesityksessä minunkin huomiotani kiinnittää tämän lain 22 §. Minä en ole päässyt selville myöskään siitä, onko tämä pykälä laadittu 1 §:n 4 momenttia varten, vai onko se laadittu koko lakia varten. Jos tämä on laadittu koko lakia varten, niin silloin minä löydän siinä tarkoituksia, joita täällä ed. Bryggari ei sanonut sillä olevan. Tällaisen pykälän säilyttämisellä tässä laissa on kolmenkinlainen merkitys. Ensinnäkin se ehkäisee sen, ettei tällä lailla säädetty eläke kuulu perustuslain säätämiin, saavutettuihin etuoikeuksiin, koska eläkkeensaajan on lain mukaan alistuttava siihen järjestelmään, joka luodaan vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslain säätämisillä. Siis tämän lain luonne tulisi olemaan väliaikaista laatua. Toiseksi tämä pykälä on maalaisliiton poliittinen vekselitunnuste sosialidemokraattiselle puolueelle, jolla jo ennestään on ohjelmassaan vaatimus vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksesta. Kolmanneksi tällä pykälällä ajetaan koko virkamiesjärjestelmä tulevaisuudessa sen poliittisen puolueen helmaan, joka vastustaa yleisen vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen aikaansaamista. Mitä tulee pykälän ensiksi mainittuun merkitykseen, niin se on eittämättömästi selvä, jos pykälä tarkoittaa koko lakia. Sensijaan toista ja kolmatta kohtaa ansaitsee hieman selostella.

(Kun maalaisliitto antoi sanotun vekselitunnusteen sos. dem. puolueelle ja jos nyt sanottu puolue asettaa sen maksettavaksi, niin pitääkö maalaisliitto myös huolen siitä, ettei päästä tunnustettansa protestiin? Ansaitsee siis sosialidemokraattien harkita, onko tunnusteen antaja siksi poliittisesti vakavarainen, että tässä laissa on tämä tunnuste hyväksyttävä. Itse puolestani kyllä tämän hyväksyn, vaikka olenkin vakuutettu siitä, että se tulee johtamaan tunnustajan poliittiseen konkurssiin. Minä aijon asettaa tämän tunnusteen lunastettavaksi jos näen, että laki tulee vasemmiston tekemillä muutoksilla hyväksytyksi. Nämä vanhuudenvakuutusharrastukset, vaikka ne ovatkin olleet jonkun ajan asiallisesti ja agitatorisesti päiväjärjestyksen ulkopuolella, ovat kuitenkin asioita, joista

ei koskaan kansa kokonaisuudessaan luovu. Niitähän takavuosina alituisen selitettiin vaaliagitatsioonissa puoleen ja toiseen. Kun vasemmisto esitti sellaista kantaa, että vakuutuseläke on riittävän suurena suoritettava kokonaisuudessaan yhteisistä varoista, niin maalaisliitto muiden porvaripuolueiden mukana selitti: Se on mahdotonta, sellaiseen eivät riitä rahat. Jos tälle alalle joskus lainsäädäntöä tehdään, on koko vakuutusala järjestettävä siten, että työmies itse suorittaa yhden osan, työnantaja maksaa yhden osan, kunnat ja valtio kumpikin vastaavasti saman määrän. Ja jos tälläkin pohjalla vakuutuslainsäädäntö porvarien mielestä saadaan aikaan, niin sittenkään siitä ei tule vielä sellaista laitosta, joka kykenisi antamaan niin suuret eläkevakuutukset, kuin mitä valtio maksaa virkamiehilleen eläkettä. Jos maalaisliitto aikoo nyt vakavasti virkamieseläkekysymyksen järjestää siten, että sen yhteydessä ratkaistaan koko työttömyys- ja vanhuusvakuutuskysymys, niin ei se voisi minun mielestäni ratkaista sitä, ellei se pääse vakaumukseen siitä, että vakuutusjärjestelmällä kyetään vastaamaan yhtä hyvät eläkkeet valtionvirkamiehille, kuin mitä tämä lakikin nykyään sisältää. Mutta minä epäilen, että siinä ei tulla onnistumaan. Jos tämä pykälä säilytetään laissa, niin maalaisliitto joutuu hyvin omituiseen tilanteeseen vanhuusvakuutuskysymyksen kanssa. Se joutuu siihen senvuoksi, että maalaisliittoon jo itseensä kuuluu huomautusti työnantajia ja maanomistajia ja monia muita, jotka eivät suinkaan ole halukkaita ottamaan erikoisempia vanhuudenvakuutusrasituksia niskoilleen. Toiseksi se merkitsisi myös sitä, että virkamiehistö, joka on jo tällä lailla vakuutettu väliaikaisesti eläkeoikeuksiin, joutuisi ehdottomasti etujensa puolesta taistelemaan sen poliittisen suunnan puolesta, joka vanhuudenvakuutuslainsäädäntöä vastustaa. Kun tästä kamppailu tulee käyntiin, niin minä luulen että maalaisliitto siirtyy vastustajain leiriin vaikka se agitatorisista ja taktillisista syistä nyt esiintyy vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen ajajana. Ja sitä tilannetta, jos aika tuo, sitä minä nimittäisin maalaisliiton poliittiseksi konkurssiksi.

Minä en tätä lainsäädäntöä vastusta, jos siinä saadaan tarpeellisia muutoksia aikaan, etenkin niitä, mistä täällä on jo puhuttu

ja mitä vasemmiston taholta esitetään. Vieläpä minä puolestani myös hyväksyn tämän vanhuudenvakuutusta koskevan pykälän, vaikka olen samaa käsitystä kuin ed. Bryggari, että tällä ei asiaa asiallisesti missään suhteessa edistetä. Mutta koska se on syntynyt siihen agitatorisessa ja taktillisessa tarkoituksessa, niin minä haluan sen säilyttää. Se jonkun verran selvittää tilannetta tulevaisuudessa, jos tämä kysymys saadaan päiväjärjestykseen. Mutta niinkuin minä mainitsin, haluaisin minä sen asettaa jo juuri tämän lain yhteyteen anomalla hallitukselta esitystä hyvin nopeasti yleiseksi työkyvyttömyys- ja vanhuudenvakuutuslainsäädännöksi, jotta nähdään, kuinka tämä virkamiesjärjestelmä saadaan sopimaan siihen yleiseen vanhuudenvakuutus- ja työkyvyttömyysjärjestelmään.

Ed. Vesterinen: Tämä esilläoleva laki valtion viran- tai toimenhaltijan oikeudesta eläkkeeseen on meidän maalaisliittolaisten mielestä sellainen väliaikainen laki, joka on toistaiseksi vain saatettava voimaan. Maalaisliiton ohjelman mukaisestihan kuuluu vanhuudenpäivien varaaminen ei ainoastaan virkamiehille, mutta yleensä kaikille Suomen kansalaisille. Ja tähän koetamme pyrkiä kaikilla niillä voimilla mitä maalaisliitolla vastaisuudessa tulee olemaan. Me emme voi käsittää sitä, että meillä virkamiehistö yksistään on se etuoikeutettu kansanluokka, jolla täytyy olla ensinnäkin palkat, jotka ovat huomattavan korkeat, korkeammat kuin tämän maan muiden kansalaisten elintaso. Me emme voi pitää sitä oikeudenmukaisena. Me emme voi myöskään hyväksyä sitä, että vielä tämän lisäksi kaikilta virkamiehiltä ylipäänsä ikäänkuin estetään kaikki säästämispyrkimys. Eihän ole mitään syytä säästämiseen eikä vanhuudenpäiväin varaamiseen henkilöllä, joka saa valtiolta vakuuden, pyhän vakuuden, että sen vanhuudenpäivät ovat turvatut. Tuntuu omituiselta monta kertaa tässä eduskunnassa, jossa virkamiesasia on aina kaikkein tärkeimpänä kysymyksenä esillä, että täällä puhutaan virkamiehistä vain sellaisina erikoisina Suomen kansalaisina ja samalla väitetään: Ei se kumminkaan ole erikoisasemassa, vaikka sille kaikki taloudellinen etu taataan. Meidän täytyy, ollaksemme rehellisiä, jokaisen

Suomen kansan edustajan, sanoa, että jokainen Suomen kansalainen tekee tuottavaa työtä tälle valtiolle. Jokainen Suomen kansalainen pienviljelijästä sekatyöläiseen ja virkamieheen asti on se voima, joka luo tälle kansalle tulevaisuutta ja menestystä. Miksi me voimme sitten joka käänteessä tässä eduskunnassa katsoa vain virkamiehistöä sen turvan saajaksi, jolla on oikeus vaatia valtiolta kunniavelkaa, niinkuin täällä monta kertaa on sanottu. Silloinhan on kunniavelka ihmisellä yhteiskunnassa, kun hän ensin täyttää velvollisuutensa yhteiskuntaa kohtaan, ja kun hän samalla myös maksaa johonkin kassaan, jossa hän voi säästää vanhuudenpäivien varalle, silloin hänellä on tosiaankin kunniavelka vaatia yhteiskunnalta ja tältä kassalta, että oikeutensa tulevat huomioonotetuiksi.

Täällä on meitä vastaan syöksytty vahvasti tänä iltana siitä, että me olemme vain peittelemistarkoituksessa panneet tänne tämän työkyvyttömyys- ja vanhuudenvakuutusajatuksen. Täällä on ed. E. Saarinen vahvasti puhunut maalaisliiton vararikosta. Minä tahtoisin sanoa ed. Saariselle ja vasemmistolle, että senjälkeen kuin te olitte valmiit hyväksymään tämän lain sellaisena, kuin suuri valiokunta sen oli hyväksynyt, te ette rehellisessä mielessä voi puhua vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksesta. Jos te pyritte siihen siinä mielessä, että te laajennatte yhä enemmän ja enemmän, niin pitkälle, että kaikki valtion työläiset tulevat tästä eläkelaista osallisiksi, silloin jokaiselle Suomen vakavasti ajattelevalle kansalaisille selvenee se, ettemme me voi emmekä jaksaa maksaa näitä eläkkeitä ja samalla myöskin vanhuus- ja työkyvyttömyyskassaan lisätä yhä suurempia varoja, joita se tulee kysymään. Te juttelette täällä vain pienviljelijäin ja niiden muiden työmiesten ja maalaisten silmille verhoa tosiasioiden peittämiseksi. Ette te koskaan voi kuvitella sitä, että voitaisiin laajentaa tämä laki niin pitkälle, että ne työläiset, jotka ovat ulkopuolella valtion töistä, tulevat mukaan ja kumminkin tunnustatte, että ne ovat samanarvoisia tämän maan kansalaisia ja työntekijöitä kuin rautateilla ja muualla valtion palveluksessa toimivat työmiehet. Ette te voi uskoa, että tämä voidaan laajentaa niin laajalle, mutta teillä on aina se kaupan- teon mahdollisuus oikeiston ja vasemmiston

välillä. Ja tätä jatketaan ja jatketaan, — laajennetaan — ja laajennetaan, — ja kenen kustannuksella? Niiden kustannuksella, jotka ovat luottaneet teihin ja usko-neet kerran saavansa työttömyys- ja vanhuusvakuutuksen, josta ei tule mitään, jos te tämän lain hyväksytte. Tätä minun ajatustani, jos ei se tähänkään lakiin vielä kokonaisuudessaan mahdu, te tietysti tulette kaikella voimalla ajamaan, sillä teitä lähinnä on — ja heidän äänensä kuuluu teille paremmin — se työväestön osa, joka on valtion töissä. Sitä te palvelette. Te tulette laajentamaan, mikäli mahdollista, tätä lakia yhä laajemmalle. Ja täällä on rahaministeri en huomannut tarkoin, tuliko hän hallituksen puolesta, vaiko vain rahaministerinä tänne ikäänkuin tunnustamaan, vekselin, ettei tämä viimeinen momentti, jos se tähän ensimmäiseen pykälään otetaan, merkitse sitä, että kauan tullaan pitämään asetuksen varassa tätä asiaa. „Annetaan kohta uusi laajempi.” Jos minä oikein käsitin rahaministerin ajatuksen. Täytyy tunnustaa, että virkamiestenkin keskuudessa on sentään niitä, jotka ajattelevat kansan varallisuuden ja kansan kantokyvyn kestämistä. Täytyy ilolla panna merkille, että oikeistoriveistä nousee miehiä, jotka tunnustavat sen rehellisesti, että virkamiesten keskuudessa on omanvoitonpyyntö liian suuri. Sellainen oli ed. Kinnusen lausunto, jonka hän antoi lähetekeskustelussa suureen valiokuntaan. Siinä hän sanoi, „että aina tulee olemaan niitä virkamiehiä suuri osa, jotka eivät tyydy palkoissa eikä eläkkeissä vähään eikä kohtuuteen”. Minä toivoisin, että oikeisto myöskin panisi tämän mieleensä ja ottaisi kuuluihin sen äänen, sillä se on todella kansan ääni, joka sieltä kuuluu, eikä se, joka näkyy vain virkamiesten yhä koroitettujen palkkojen ja eläkkeen korottamisessa.

Tämä laki sellaisena kuin suuri valiokunta sen on hyväksynyt, on maalaisliitolle mahdollon hyväksyä sellaisenaan. Meitähän ei voida pakottaa, vaikka me olemme hallituskokoomuksessakin mukana, sillä minä otaksun niin, että hallituskokoomuksen toiset jäsenet ovat myöskin lukeeet maalaisliiton ohjelman. Meitä ei voida pakottaa sen pitemmälle, kuin mihin me olemme menneet, korkeintaan 50 %:iin ja 40,000:een korkeimmassa eläkemäärässä.

(Vasemmalta: Mitä te niin paljon ehdotatte!) Sosialidemokraatit ovat ehdottaneet enemmän. Ed. Ryömän ehdotus menee korkeammalle. (Vasemmalta: Alapäässä!) Ja yläpäässä. Ja tämä on siinä mielessä esitettyinä meidän taholtamme, että, niinkuin minä jo alussa mainitsin, tämä tulee olemaan väliaikainen ja että silloin tämä 22 § säilytetään täällä ja että sitä tulkitaan laajennettuna eikä niin supistettuna, kuin täällä on tahdottu tulkita, tulkitaan niin, että kaikki ne virkamiehet tai työläiset, mitä tähän kuuluu, tämän lain etuja nauttii, tulevat vanhuus- ja työkyvyttömyyslain voimaantultua pakotetuiksi luopumaan siitä ja ottamaan vastaan, mitä vanhuus- ja työkyvyttömyyslaki heille myöntää.

Minä luulen, että lain laiksi tuleminen käy sangen vaikeaksi, ainakin mikäli se maalaisliiton voimista riippuu, ellei näitä maalaisliiton minimivaatimuksia, mitä sillä tähän lakiin nähden on, oteta huomioon. Minä luulen, että hallituskokoomuksen jatkuminen tulee olemaan sangen vaikea, jos näitä toisten hallitusryhmien taholta ei oteta huomioon. Me joudumme vakavasti miettimään, voiko tosiaankin maalaisliittolainen ministeri olla vastoin puolueensa ohjelmaa tätä lakia vahvistamassa. (Vasemmalta: On se ennenkin tapahtunut!) Ed. Saariselle minä vielä pyytäisin huomauttaa, että maalaisliitto on käynyt monet taistelut tässä maassa poliittisella alalla, eikä se ole vararikkoa tehnyt, ei silloinkaan, kun ed. Saarinen ryhmineen kaikkine päivineen oli vararikossa. Se oli maalaisliitto, joka silloin pelasti tilanteen siihen, että ed. Saarinenkin tällä kertaa on eduskunnassa. (Keskustasta: Oikein!)

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Puhemies asettuu paikalleen.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Ainali: Ei ole tarkoitukseni puhua niiden eläkettä vastaan, joille se jo ennestään on lailla vakuutettu, eikä varsinkin

kaan niiden vanhusten, jotka pitkän työpäivän suorittaneina, kuten rautateillä usein 12 tuntia jopa pitempiäkin päiviä tehden, ovat virkaansa toimittaneet. Kunnia heille siitä. Vaan aion puhua tuota lisäystä vastaan 1 §:ään.

Jos meidän maamme veronmaksajain maksukyky olisi rajaton, niin en asettuisi vastustamaan puheenaolevaa lisäystä. Mutta tilanne on nyt jo sellainen, että tarvitaan erittäin suurta pidättyväisyyttä valtavimmassa osassa veronmaksajia pysyäkseen tasapainossa yhä kasvavan verotaakan alla. Tilanne muistuttaa hyvin paljon kansan keskuudessa kerrottua ajuria, joka pani kuormaa, kuten tavallista, mutta sitten lisäsi vähin erin, joka lisäyksellä lausuen: „No jos hevonen jaksaa kuorman vetää, niin jaksaa se vielä pienen lisäyksen”. Mutta kuormasta tuli lopulta niin raskas, että hevonen ei jaksanut. En tahdo väittää, ettei olisi oikein antaa eläkettä valtion työtä tekeväälle työmiehelle, vaikkakin hän on saanut palkan työstään, ettei hänen tarvitsisi tehdä työtä vanhuudenpäivänään eikä lopettaa päiviään vaivaistalossa. Mutta meidän veronmaksajain suuren osan vastenmielisyys uusiin eläkkeennauttijain lisäykseen johtuu siitä, että vaikka me maksamme veroina suuren osan tuloistamme saamatta koskaan mitään takaisin, meidän on toimittava ja työskenneltävä siihen asti, kun maaksi jälleen tulemme. Ja jos väsymme tämän verotaakan alle tai jos terveytemme lopulta sortuu, niin mikään ei pelasta meitä vaivaistaloon joutumasta. Virkamiehen eläkettä voidaan puolustaa sillä, että hänen on täytynyt vaivata päättään ja kuluttaa varojaan lapsuudenajanansa ja nuoruusajanansa lähes 30 ikävuoteen asti valmistuakseen tehtävänsä, samalla kun toiset ovat viettäneet lapsuutensa ihanat ajat leikkien, ja nuoruuden päivät osaksi tuottoisaan työhön ja osaksi toimeentuloon käyttäen. Mutta millä voidaan puolustaa sitä, että pienelle murtoosalle parhaiten palkattua työväkeä annetaan eläke, samalla kun suurimmalle osalle, kuten yksityisissä liikkeissä palveleville, maatyöväelle ja heihin verrattaville käsityöläisille, pienviljelijöille ja yleensä kaikille loppuunlypsetyille veronmaksajille jäävät edelleenkin köyhäntalon portit selko selälleen. Jos tuo lisäys hyväksytään, niin sillä perustetaan uusi työläisylimystö, joka

tuottaa entistä suurempaa eripuraisuutta meidän jo ennestäänkin rikkiin ololiimme. Täällä ehkä viitataan ja on viitattu jo köyhäinhoitoasetukseen, jonka mukaan työnantaja on velvollinen hoitamaan vanhoja työläisiään. Mutta on huomioon otettava, että siinä on ehto, että tuon vanhuksen on tehtävä kykynsä mukaista työtä niin kauan kuin voi, sen sijaan että nuo perustettavat uudet eläkkeennauttijat vapautettaisiin kaikesta työvelvollisuudesta määrätyn iän saavutettuaan, huolimatta siitä, kuinka hyvä työkyky heillä vielä on jäljellä. Sen lisäksi on tuo lisäys laadittu niin epämääräiseen muotoon, että siitä tulisi alinomainen riidan aihe, siinä kun sanotaan: „tähän verrattavaa”. Tuohon käsitteeseen voi sisällyttää mitä hyvänsä. Minä ehdotan, että tuo lisäys poistetaan.

Ed. Helo: Tämän pykälän 4 momentissa on se kohta, joka nähtävästikin tulee ratkaisemaan lain kohtalon. Suuren valtion ehdotuksen mukaan tulisi valtion omistamassa teollisuuslaitoksessa palveleva tai siihen verrattava valtion palveluksessa oleva työntekijä oikeutetuksi eläkkeeseen, joka määrätään soveltuviin kohtiin noudattamalla tämän lain säännöksiä. Ketä valtion omistamissa teollisuuslaitoksissa palvelevalla tai siihen verrattavalla valtion palveluksessa olevalla työntekijällä tarkoitetaan, ei käy riittävästi selville tämän momentin sanamuodosta ja kaipaasi siinä suhteessa selvennystä. Vasemmiston puolelta on tehty sellainen vaatimus, että tämä lausutaan siksi selvästi, että se tulee koskemaan kaikkia valtion palveluksessa olevia työläisiä. Mitään oikeutettua syytä tällaisen vaatimuksen hylkäämiseen ei ole olemassa. Sen jälkeen kuin esim. tänään herra rahaministeri mainitsi, että eläkeoikeus kuuluu varsinaisesti palkkaan, pitäisi sen mukaan myöskin eläkeoikeus laajentaa ei ainoastaan yhteen osaan valtion palveluksessa oleviin työläisiin, vaan kaikkiin työläisiin. Myöskään ei voida tätä ehdotusta vastustaa sillä, että se tulisi tuottamaan valtiolle suuremmassa määrässä menoja, koska on jo laskettu, ettei se missään tapauksessa tulisi tuottamaan montakaan miljoonaa lisää siihen, mihinkä on arvioitu eläkemenojen muuten nousevan, ja lisäys tulee olemaan aivan murto-osa eläkkeitten kokonaismäärästä. Minä sentähden

ehdotan, että 4 momentti muutetaan siten, että se kuuluu seuraavasti: Valtion omistamassa teollisuuslaitoksessa tai muussa valtion työssä oleva työntekijä on oikeutettu eläkkeeseen, joka määrätään soveltuvissa kohdin noudattamalla tämän lain säännöksiä.

Ed. Niukkanen: Keskustelun kuulla ovat eräät vasemmiston puhujat huomauttaneet, että tämän pykälän viimeinen uusi momentti on erinomaisen hämärä ja epäselvä. Minä yhdyin aivan täydellisesti tähän käsitykseen. Minunkaan käsittääkseni tämä momentti ei asiallisesti oikeastaan merkitse vielä juuri mitään, sillä meidän tiedämme, että tämä eläkelaki lähtee siitä, että eläke olisi oleva määrätty osa virkamiehelle palkkauslain mukaan tulevasta peruspalkasta. Tässä laissa ei puhuta sanallakaan siitä, mikä on oleva työläisen tai häneen verrattavan peruspalkka, jolle tässä momentissa myönnetään myöskin eläkeoikeus. Myöskään ei tässä momentissa ole lähemmin määriteltä, ketä ovat nämä työläiset. Minun nähdäkseni, jäisi aivan täysin harkinnasta riippuvaksi, mitkä työläiset tulisivat saamaan mahdollisesti tätä eläkettä ja minkä suuruinen tämä eläke tulisi kullekin työläiselle olemaan, sillä niinkuin minä käsittän, työläisen peruspalkan arvosteleminen on suurimmalta osaltaan pelkkä harkintakysymys. Kun minä tämän otan huomioon, niin minun täytyy tulla siihen tulokseen, että se lohdutus, jonka tämä pykälä vasemmistolle antaa, pitäisi olla asiallisesti verrattain heikko. Kun minä edellytän, että vasemmisto myöskin tämän heikkouden täysin käsittää, niin minä oletankin, että tämä pykälä on tähän pantukin enempi vasemmiston omantunnon lieventämiseksi, kuin sitä varten, että sillä todellakin jotakin asiallista saavutettaisiin. Minua todellakin ihmetyttää, että vasemmisto tässä asiassa, minun käsittääkseni, sikäli kuin minä tunnen sen puolueohjelmaa, on luopumassa kokonaan entisestä tasa-arvoisuusperiaatteestaan tunnustamalla eräs kansanluokka tässäkin suhteessa aivan erikoiseen asemaan. Vasemmisto on valmis oikeiston kanssa tekemään näin laihan n. s. lehmäkaupan, sillä sehän tässä yksinomaan on kysymyksessä. Tämän asian yhteydessä, kun tästä lehmäkaupasta kerran on puhe, minä en voi olla huo-

mauttamatta erästä huomattavan kokoomuslaisen sanomalehden edesottamisesta niihin aikoihin kuin tämä eläkelaki ensimmäisen kerran oli eduskunnassa käsiteltävänä. Silloin eräät muutkin kokoomuslaiset lehdet erinomaisen suurella voimalla hyökkäsivät tässä asiassa juuri maalaisliiton kimppuun syyttäen, että maalaisliitto taasen veljelee tässä asiassa vasemmiston kanssa ja kaataa tämän muka maalle tärkeän asian. Erikoisesti pisti merkille se esitys, jonka Itä-Suomen huomattavin kokoomuksen sanomalehti Karjala tässä asiassa valmisti. Tässä esityksessä oli piirustettu maalaisliiton eduskuntaryhmä sika-laumaksi ja vasemmiston edustajat juutalaistyyppisiksi olioiksi, jotka muka riitelevät virkamiehen kädessä pois hänen leipäkannikkaansa (Ed. Reinikainen: Olipa se arvokas lehti!) ja alle oli kirjoitettu kokoomuksen lehdissä useastikin tavattava niin ruokoton värssy, etten katso sitä sopivaksi tältä paikalta lukea (Vasemmalta: Lukekaa pois!). Ajatus tässä värssyssä oli se, että on kysymyksessä joku erikoinen yhteistyö vasemmiston ja maalaisliiton välillä. Minä pyydän tässä muistiin merkitä, että tässä meillä on nyt käsillä sellainen pykälä, jossa juuri vasemmiston ja oikeiston pyrkimykset johtavat ne yhteen siitä huolimatta, että niitten pitäisi olla asiassa ohjelmiansa perusteella periaatteellisesti aivan eri kannalla.

Ed. Harvala: Minä kannatan ed. Helon tekemää muutosehdotusta 1 §:n viimeiseen momenttiin. Samalla en voi olla hie-man selvittämättä sitä lausuntoa, jonka ed. Vesterinen täällä äsken antoi, kun hän maalaisliiton puolesta ilmoitti, että maalaisliitto kyllä hyväksyy eläkelain, jos se koskee vain virkamiehiä ja vie rahassa parikymmentä miljoonaa markkaa, mutta vastustaa sen hyväksymistä, jos siinä mukana ovat valtion työläiset, joitten eläke veisi rahassa vain pari miljoonaa markkaa lisää. Jos tämä on maalaisliiton ohjelman mukainen kanta, niin se ohjelma on sangen epäjohtomukainen eikä voi tyydyttää ketään muuta kuin korkeintaan maalaisliittoa. Tässähän vasemmiston taholta pyritään laajentamaan eläkeoikeutta tällä kertaa niin laajaksi kuin mahdollista, mutta me olemme valmiit maalaisliiton mukana hyväksymään vanhuudenvakuutuksen niin laajaksi kuin

maalaisliitto tahtoo. Sitä ei suinkaan meidän taholtamme haluta vastustaa. Mutta minä pelkään kyllä, että maalaisliitto tällä kertaa, kun se puhuu vanhuudenvakuutuksesta, mutta vastustaa valtion työläisten eläkettä, yrittää ainoastaan päästä siihen, että tämä laki tulisi hylätyksi ja sitten kauniisti unohtaisi kaiken puheen vanhuudenvakuutuksesta. Siihen nähtävästi pyrittäisiin ja siihen ei ole syytä mennä. Ministeri Niukkaselle minä haluan lisätä, että vasemmistolla ei ole lehmä eikä se voi tehdä „lehmäkauppoja”.

Ed. Lohi: Minä kannatan ed. Ainalin tekemää ehdotusta, että 1 §:n viimeinen momentti poistetaan.

Ed. Jokela: On todennäköistä, että äärimmäinen oikeisto kuitenkin joka tapauksessa tulee ajamaan ainakin korkeampipalkkaisten virkamiesten eläkeasian läpi; jollei se sitä muuten saa ajettua, niin se ottaa miehensä pois ministeristöstä ja panee maalaisliittolaiset yksistään ministereiksi ja teettää asiansa tuolla maalaisliittolaisella hallituksella — vie sillä sen kysymyksen läpi. Äärimmäinen oikeisto on aina teettänyt kaikki ne työt, joita se ei ole itse pystynyt tekemään eikä iljennyt tehdä, niin se on teettänyt ne maalaisliittolaisella hallituksella ja niin se tulee tässäkin lopulta menettelemään, jollei asia muuten järjesty. Meidän kannalta katsottuna on asia paljon edullisemmin järjestetty, jos saadaan edes nämä valtion työläiset tähän mukaan. Mutta me emme tyydy tällaista eläkelakia hyväksymään ensinkään muuten paitsi siinä tapauksessa, jos hyväksytään ed. Helon tekemä ehdotus. Se on vähin vaatimus, minkä me voimme tässä esittää.

Ed. A. Aalto: Minä en ymmärrä ministeri Niukkasen logiikkaa. Minä odotin, kun hän puhui siitä, että me vasemmiston taholta tahtoisimme tehdä erikoisen luokan ajaessamme työläisten eläkettä, kuulevani häneltä, että hän vastustaa myöskin virkamiesten eläkkeitten myöntämistä, mutta hän ei sanonut olevansa eri kannalla kuin ed. Vesterinen, joka sanoi olevansa valmis antamaan virkamiehille eläkkeitä 50 sadalta. Siis ministeri Niukkanen haluaa luoda näistä kuitenkin erikoisluokan. Me haluaisimme, ettei tulisi erikoisluokkia,

sillä me tahtoisimme laajentaa eläkeoikeuksia kaikille valtion työläisille, mutta olemme aina valmiit ministeri Niukkasen kanssa menemään työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutukseen, mutta jos se logiikka on siinä samanlaista kuin se nyt tästä ed. Niukkasen puheesta kävi selville, niin minä luulen että saamme pitkän aikaa odottaa maalaisliitolta yleistä työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutusta.

Ed. Manner: Minä luulen, että ed. Jokela on erehtynyt kun hän luulee, että oikeisto teettäisi maalaisliitolta, tahtois teettää, eläkelain, joka on virkamiehille edullinen. Päinvastoin minusta näyttää, että oikeisto teettää kommunisteilla ja sosialidemokraateilla eläkelain, joka on virkamiehille erinomaisen edullinen. Minua tässä seikassa ei pahota niin paljon mikään muu kuin se, että vasemmisto on tekemäisillään sen kovin halvasta hinnasta.

Ed. Virta: Minun käsitykseni mukaan maalaisliitto täällä tekee vähävaraiselle osalle kansaa koiranpalveluksen kun se vähävaraisilta tämän lain yhteydessä epä eläkeoikeuden, mutta sensijaan on valmis myöntämään virkamiehille eläkkeen. Mutta minä käsitan sen asian sillä tavalla, että maalaisliitto tällä tavalla tahtoo vanhuudenvakuutusasiaa pitkittää. Sillä sanotaan, jos tähän lakiin tulee sekin osa työväenluokkaa, mitä vasemmiston taholta ehdotetaan, se kannustaa myös enemmän kiinnittämään huomiota muihin työläisiin, jotka tästä etuoikeudesta ovat jälellä. Ja näin ollen maalaisliitto tässä avustaisi eläkeoikeuden virkamiehille ja jättäisi työläiset kokonaan tämän lain ulkopuolelle. Tämä on totuus jos rehellisellä pohjalla kuletaan. Täällä vasemmistoa syytetään siitä, että me kuljemme oikeiston kanssa tässä muka yhteisessä yhteisrintamassa. Me emme kulje, emmekä ole koskaan kulkeneet. Sillä maalaisliitto on ehdottomasti kaikkein parhaiten tässä maassa virkamiesten asiaa valvonut, kuin mikään muu puolue. Sitä todistavat ne suuret palkankorotukset, joita maalaisliitto myös virkamiehille hallituksessa ollessaan. Ja näin ollen ei ollenkaan pidä paikkaansa se väite, mitä juuri tämän asian yhteydessä vasemmistoa kohtaan on heitetty. Me luonnollisestikin tällä kertaa, jos se vaatimus, mitä ed. Helo on tähän la-

kiesitykseen ehdottanut, tulee hyväksytyksi, voimme tämän lain hyväksyä, mutta emme voi ottaa sellaista kantaa kuin maalaisliitto, että yksinomaan virkamiesten asiaa ajetaan tämän lain yhteydessä. Tämä minun mielestäni on sellaista, jolla tahdotaan vain yhden kansanluokan etuja tyydyttää jättämällä kaikki vähävaraiset ja työläiset huomioonottamatta. Olkoon niin, että tästä jää suurin osa tämän maan työväestöä ja kansakuntaa vielä vaille näitä oikeuksia, mitä tämän lain yhteydessä tulee, mutta eihän se estä eduskuntaa vaikka jo tällä istuntokaudella tai jo seuraavilla valtiopäivillä ottamasta käsitelläkseen heti muitten yhteiskunnan jäsenten oikeudet tässä suhteessa ja laatimasta yleistä vanhuusvakuutuslakia.

Ed. J o k e l a : Minä pidän vain valtion työläisiä yhtä oikeutettuina eläkkeensaajina kuin viran- ja toimenhaltijoita, ja senvuoksi olemme asettuneet sille kannalle, minkä ed. Helo täällä esitti. Meillä ei oikeisto mitään voi teettää. Mitä siitä teettämisestä äsken mainitsin, niin minä puhuin vain kokeuksesta.

Ed. N i u k k a n e n : Ed. A. Aallon lausunnon johdosta minä huomautan, että ed. Aalto voi luottaa siihen, että minä tulen, kun asia joutuu siihen vaiheeseen, äänestämään tämän lain hyväksymistä vastaan, ja että myös olen valmis, jos ed. Aalto haluaa minua kannattaa, siinä tapauksessa, että tämä laki hyljätään, tekemään sellaisen ehdotuksen, joka kiirehtii vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslain aikaansaamista, jota tämä laki ei kiirehdi, päinvastoin vaikeuttaa. Ed. Virran lausunnon johdosta minä huomautan, kun hän sanoi, että maalaisliitto olisi täällä muka eniten koroittanut virkamiesten palkkoja, että jos ed. Virta olisi seurannut niitten asiain käsitteilyä, hän olisi huomannut, että eduskunnan vasemmisto ja oikeisto ovat yhteistoiminnassa aina koroittaneet näitä palkkoja useilla kymmenillä miljoonilla markoilla siitä mitä m. m. maalaisliittolainen hallitus on ehdottanut.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelun kuluessa on ed. Ainali ed. Lohen kannattamana ehdot-

tanut, että 1 §:n viimeinen momentti poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Ainalin ehdotukseksi. Ed. Helo ed. Harvalan kannattamana on ehdottanut, että viimeinen momentti saisi seuraavan sanamuodon: „Valtion omistamassa teollisuuslaitoksessa tai muussa valtion työssä oleva työntekijä” j. n. e. Kutsun tätä ehdotusta ed. Helon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Mitä menettelytapaan tulee, ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Helon ja suuren valiokunnan ehdotuksen välillä ja sitten voittaja asetetaan vastaehdotukseksi ed. Ainalin hylkäävää ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys suuren valiokunnan ja ed. Helon ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Helon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 106 jaa- ja 74 ei-ääntä.

P u h e m i e s : Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan ja ed. Ainalin ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ainalin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 99 jaa- ja 77 ei-ääntä.

P u h e m i e s : Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2 § hyväksytään.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Paasonen: Lakiehdotuksen toisessa pykälässä on määräys, että asetuksella voidaan määrätä, että eräissä viroissa tai toimissa, joiden laatu sitä vaatii, oikeus eläkkeen saamiseen alkaa ennen kuudenkymmenenkolmen vuoden ikää, ei kuitenkaan aikaisemmin kuin viidenkymmenen vuoden iässä.

3 §:ssä ovat aikamääräykset, joiden mukaan eläkkeen saaja saa 1 mom. mukaan hyväkseen lukea ajan, minkä hän täytettyään 30 vuotta on ollut sellaisessa toimessa joka oikeuttaa eläkkeeseen ja toisessa momentissa, jos eläkeoikeus alkaa ennen kuudenkymmenenkolmen vuoden ikää, saa eläkkeennauttija hyväkseen lukea yhtä monta vuotta ennen täytettyä 30 vuoden ikää, ei kuitenkaan varhaisemmasta kuin täytetystä 25 vuoden iästä lukien.

Ehdotan siis, että ikäraja 1 mom. määrätäisiin kahdeksikymmeneksi viideksi vuodeksi ja 2 mom. kahdeksikymmeneksi vuodeksi.

Ed. Harvala: Siitä, minkälaiseksi 2 §:n asken hyväksyttiin, johtuu, että ne muutokset, jotka ed. Paasonen ehdotti 3 §:ään, ovat paikallaan. Minä kannatan senvuoksi ed. Paasonen tekemää ehdotusta.

Ed. Furuholm: Jag ber att få understöda det gjorda förslaget. Jag anser det vara riktigtast att införa de nu föreslagna ändringarna i § 3 då uti § 2 i regeringens proposition har gjorts den ändring, att pension redan kan erhållas vid 50 års ålder.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Paasonen ed. Harvalan kannattamana ehdottanut, että 3 §:n 1 momentissa olevat sanat „täytettyään kolmekymmentä ikävuotta” muutettaisiin sanoiksi „täytettyään kaksikymmentäviisi ikävuotta”, ja 2 momentissa olevat sanat „kahdenkymmenenviiden vuoden iästä” muutettaisiin sanoiksi „kahdenkymmenen vuoden iästä”. Kutsun tätä ed. Paasonen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Paasonen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 88 jaa- ja 94 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Paasonen ehdotuksen.

4 § hyväksytään.

5 §.

Keskustelu:

Ed. Lohi: Minä ehdotan, että 5 §:n alussa ensimmäisellä ja toisella rivillä oleva sana „kuusikymmentä” muutettaisiin sanaksi „viisikymmentä”.

Ed. Furuholm: Vid första läsnigen av detta lagförslag har jag redan uttalat mig om pensionsbeloppet och gjort gällande, att en procentsats av 60 % icke kan anses vara tillfylles. Dessutom anser jag att maximibeloppet är för litet, sådant det av stora utskottet föreslagits. Jag ber därför att få föreslå, att riksdagen måtte godkänna 5 § sådan den lyder uti statsutskottets utlåtande till stora utskottet.

Ed. Schuman: Jag är i det lyckliga läget att icke hava åhört mer än början av den allmänna debatten, jag säger lycklig därför att jag har hört att under denna debatt från lantmannapartiets sida har uttalats vissa hotelser om huru det skulle gå, ifall riksdagen eventuellt skulle ställa sig på samma ståndpunkt beträffande pensionsbeloppen som statsutskottet i sitt utlåtande till stora utskottet. Jag har således alls icke kunnat bliva påverkad av dessa hotelser och har därför djärvheten att nu tala för de högre pensionsbeloppen.

Jag kan egentligen icke förstå, huru man vill pressa ned pensionerna för tjänstemännen, såsom man nu försöker göra. Jag förstår väl att det är praktiskt möjligt. Det kan ske därför att största de-

len av den nuvarande tjänstemannagenerationen icke kan lämna sina tjänster, att de befinna sig så att säga i ett nödläge. Men att begagna sig av detta nödläge från statens sida det är ju icke rätt, och jag tror för övrigt att det kommer att hämna sig. Ty de som i framtiden välja sin levnadsbana komma utan tvivel att taga i betraktande att de icke hava att påräkna höga löner och att de hava att påräkna ännu lägre pensioner, ifall de giva sig in på tjänstemannabanan, och vad blir följden? Följden blir naturligtvis den, att de hellre välja en annan bana och lämna tankarna på att giva sig in i statens tjänst. Att från statens sida bedriva en politik, som leder därhän, är kortsynt.

Det förstår också t. ex. det stora socialdemokratiska partiet i Sverige. Vi veta att detta parti har suttit flera gånger vid styret och som bäst också sitter vid styret i Sverige, och partiet förstår att det kan framgångsrikt regera endast därför att det har att påräkna stöd, lojal och kunnig medverkan av en duglig tjänstemannakår. Därför har också partiet aldrig visat någon njugghet mot statstjänstemännen, aldrig heller frågat efter vilken partifärg de hava, endast tyst, utan att uttala det, fordrat den lojalitet, som varje regering måste fordra av underordnade tjänstemän. Men det är icke blott socialdemokratiska partiet i Sverige som har visat förståelse i denna sak. Också ett sådant parti som bondeförbundet har aldrig visat samma njugghet, samma oginhet mot tjänstemännen, som vårt lantmannaparti. Det är visst sant att bondeförbundet i Sverige ännu aldrig har suttit vid styret, men så mycket mer kan man säga, är det anmärkningsvärt, att detta parti har insett betydelsen av att hava en väl avlönad och till följd därav också en duglig tjänstemannakår.

Jag beklagar för min del att maalaisliitto, som i många avseenden i mitt tycke är ett klokt parti, icke inser detsamma som bondeförbundet i Sverige, oaktat maalaisliitto här har suttit i regeringen, sitter i regeringen och, såvitt man kan bedöma förhållandena nu, länge kommer att sitta i regeringen. Jag förstår nog på sätt och vis den oginhet, som från maalaisliittos sida visas tjänstemännen. Jag kan förstå den psykologiskt. Finland har verk-

ligen under en tid, men det är länge sedan dess, varit ett tjänstemännens, jag menar de högre tjänstemännens förlovade land. Vidare kan man säga, att tjänstemännen icke alltid i sitt uppträdande gentemot dem, som de havt att betjäna, varit sådana de bort vara. De ha ofta glömt att de betjäna och ha i stället uppträtt såsom herrar. Man kan också taga hänsyn till den omständigheten, att tjänstemannakåren tidigare till stor del till sitt språk varit främmande för den övervägande delen av Finlands folk.

Men allt detta som jag nu har nämnt existerar icke mer. Tjänstemännen äro nu i ett allt annat än avundsvärt läge. Till följd av penningevärdets fall ha de förlorat en god del av sina löner, och en ännu större del av sina pensioner, och de höra ju alls icke mer här i Finland till de översta tiotusenden i samhället. Vad beträffar deras uppförande gentemot dem de hava att betjäna, så måste man säga att detta i hög grad förbättrats och att, om också i enskilda fall finnas anmärkningar att göra, berättigade klagomål att anföra, man ändå överhuvudtaget måste giva tjänstemannakåren ett gott vitsord. Vad slutligen språket beträffar, så är tjänstemannaklassen redan till övervägande del finsk och blir det i allt högre grad, ju mera utvecklingen fortgår. Jag kan därför icke förstå den ovilja som nu visas från lantmannaförbundets sida mot tjänstemännen på annat sätt än att här föreligga reminiscenser från en svunnen tid, utan motsvarighet i den nuvarande verkligheten. Och vad jag särskilt måste beklaga, jag säger det ännu en gång, är att icke det parti jag senast talade om har framtidsblick i denna fråga.

Jag måste för min del anse att de pensioner, som föreslås i stora utskottets betänkande, äro för låga. Om vi jämföra dem med pensionerna i de skandinaviska staterna, äro de avgjort lägre. Ut i de skandinaviska staterna gives i regeln i pension $\frac{2}{3}$ av grundlönen, och därtill kan ännu komma något till. Men hålla vi oss till våra egna förhållanden och taga som exempel Helsingfors stads sätt att pensionera sina tjänstemän, så finna vi, att man också här i Finland, för så vitt man vill sörja för sina tjänstemän, pensionerar dem bättre än nu är föreslaget enligt stora ut-

skottets förslag. Helsingfors kommun betalar i pension åt sina befattningshavare 2/3 icke på begynnelselönen, icke på grundlönen, utan på slutlönen. Vad den maximibegränsning av pensionen beträffar, som finnes både i stora utskottets och statsutskottets förslag, så måste jag säga att den icke heller har någon motsvarighet vare sig i de skandinaviska staternas pensionslagar, såsom också herr Molin anförde i början av den allmänna debatten, och icke heller någon motsvarighet i Helsingfors stads pensionsstadga. Jag vill emellertid, emedan jag själv tillhör de högre avlönade tjänstemännen, icke uttala mig i denna sak. Jag är för min del nöjd med den begränsning, som föreslagits i statsutskottets utlåtande till stora utskottet. Men i likhet med vad finansministern, som inledde debatten i dag, yttrade, är jag av den åsikten, att det icke är ett klokt steg att begränsa pensionen till 40,000 mark. Det är väl just dessa högst avlönade tjänstemän, på vilka det största ansvaret ligger och av vilkas fästande staten har det största intresset. Men, väl att märka, denna fråga är icke en fråga som rör några få högre tjänstemän, utan det är en fråga som rör de stora massorna av små statens löntagare, och jag kan försäkra att för dem ter sig denna fråga såsom en synnerligen viktig angelägenhet, såsom en livsfråga helt enkelt. Och jag tror att det icke finnes mer än en mening bland dessa små löntagare och det är den att man försöker begagna sig av det nödläge i vilket de befinna sig genom att pressa ned pensionen till ett belopp, så lågt att det icke har sin motsvarighet inom eller utom landet.

Jag skall sluta med att i likhet med herr Furuhielm be att få förordna antagandet av statsutskottets förslag i det utlåtande statsutskottet har avgivit till stora utskottet.

Ed. Harvala: Tämä pykälä on tietysti koko lakiehdotuksen tärkein, koska tässä määrätään, kuinka paljon kukin saa eläkettä tämän lain perusteella. Valiokunnassa olemme koettaneet päästä siihen, että alempipalkkaisille maksettaisiin eläkkeenä suurempi prosentti peruspalkasta kuin korkeampipalkkaisille, ja sitä tarkoittaa valtiovarainvaliokunnan lausuntoon liite-

tyssä neljännessä eriävässä mielipiteessä oleva ehdotus tähän pykälään. Minä sen vuoksi esitän, että 5 §:n 1 momentti hyväksyttäisiin sellaisena kuin se on valtiovarainvaliokunnan lausuntoon liitettyssä neljännessä eriävässä mielipiteessä. Mutta samalla tahtoisin esittää tähän pykälään otettavaksi uuden 4 momentin. Virkamiesten palkka pysyy aina siihen asti kuin he eroavat toimestaan, samanlaisena, ja sitä ei voida alentaa, mutta työmiesten kanssa on usein niin, että kun he tulevat vanhemmiksi, niin heitä käytetään joko helpommissa töissä tai muuten alennetaan heidän palkkaansa siitä, mitä se on ollut parhaina miehuusvuosina. Siitä syystä olisi päästävä siihen, ettei heidän eläkkeitään laskettaisi aivan viimeisten vuosien palkan perusteella, vaan muutamien viimeisten vuosien keskimäärän mukaan. Tämän vuoksi ehdotan, että tämän pykälän 4 momentiksi otettaisiin seuraava: „Peruspalkaksi 1 §:n 4 momentissa mainituille eläkeoikeutetuille lasketaan viiden viimeisen palvelusvuoden keskimääräinen palkka”.

Ed. Vesterinen: Minä kannatan ed. Lohen tekemää ehdotusta.

Ed. Allila: Minun mielestäni eläke pitäisi olla sellainen, että se turvaisi vanhuudenpäivät, ja tästä myöskin johtuu se, että koska palkka-asteikot ovat erilaiset erilaisissa tehtävissä ja viroissa, niin myöskin pienempipalkkaisille täytyisi olla suurempi eläkekin, sentähden että pienempipalkkaiset jo palkkaa nauttiessaan käyttävät melkein kaiken palkkansa varsinaiseen elantoon, kun päinvastoin suurempipalkkaiset voivat käyttää suuren osan tai suurimman osan siitä muihin kulttuuritaroituksiin, joten heidän varsinainen eläntönsä ei kuluta kaikkea heidän palkastaan. Näin ollen myöskin eläkkeessä suurempipalkkaisilta voidaan tinkiä aivan huomattavasti. Päinvastoin ei pienempipalkkaisten eläkkeestä voida niin paljon vähentää, ja siksi on pienempipalkkaisten eläkeasteikko saatava huomattavasti suuremmaksi kuin suurempituloisten. Siksi minä ehdotan, että eduskunta hyväksyisi 5 §:n 1 kohdan sellaisena kuin se on valtiovarainvaliokunnan ensimmäisessä eriävässä mielipiteessä.

Ed. Pitkänen: Tämä pykälä takaa muutamille virkamiehille liian loisteliaat vanhuudenpäivät. 40,000 markkaa nautittuna korkeapalkkaisen palveluskauden perästä eläkkeenä, on mielestäni liian suuri summa. Kun tämä koskee vain muutamia harvoja virkamiehiä, ei mielestäni ole paikallaan että taataan tässä kansanvaltaisessa yhteiskunnassa muutamille harvoille sellaiset loisteliaat vanhuudenpäivät, toisten jäädessä aivan kerrassaan osattomiksi vanhuuden turvasta. Ehdotan siis että tässä pykälässä esiintyvä 40,000 markkaa muutetaan 30,000 markaksi ja toivon, että vasemmisto yhtyy kannattamaan tekemääni ehdotusta, kun olivat äsken valmiit syyttämään maalaisliittoa siitä, että se takaa vain korkeille virkamiehille korkeita eläkeitä ja jättää alemmat ilman.

Ed. Paasonen: Pyydän kannattaa ed. Harvalan tekemiä ehdotuksia.

Ed. Virta: Kannatan ed. Allilan tekemää ehdotusta.

Ed. Helo: Pyysin puheenvuoroa kannattaakseni ed. Harvalan tekemää ehdotusta uuden momentin ottamisesta.

Ed. Kauranen: Kannatan ed. Pitkäsän tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Lohi ed. Vesterisen kannattamana ehdottanut, että 5 §:n ensimmäisellä rivillä oleva „kuusikymmentä sadalta” muutettaisiin „viisikymmentä sadalta”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Lohen ehdotukseksi. Ed. Furuhielm ed. Schaumanin kannattamana on ehdottanut, että 5 § saisi sen sanamuodon, jollaisena se esiintyy valtiovarainvaliokunnan lausunnossa. Kutsun tätä ehdotusta ed. Furuhielmin ehdotukseksi. Ed. Harvala ed. Paasosen kannattamana on ehdottanut, että 5 §:n 1 momentti saisi sen sanamuodon kuin se on ehdotettu valtiovarainvaliokunnan lausuntoon liitettyssä neljännessä eriävässä mielipiteessä. Nimitän tätä ehdotusta ed. Harvalan ensimmäiseksi

ehdotukseksi. Niinikään on ed. Harvala ed. Helon ja ed. Paasosen kannattamana ehdottanut, että 5 §:ään otettaisiin neljänneksi näin kuuluva momentti: „Peruspalkaksi 1 §:n 4 momentissa mainituille eläkeoikeutetuille lasketaan viiden viimeisen palvelusvuoden keskimääräinen palkka”. Kutsun tätä ed. Harvalan toiseksi ehdotukseksi. Sitten on ed. Allila ed. Virran kannattamana ehdottanut, että 1 momentti saisi sen sanamuodon kuin on valtiovarainvaliokunnan lausuntoon liitettyssä ensimmäisessä eriävässä mielipiteessä. Nimitän tätä ehdotusta ed. Allilan ehdotukseksi. Sitten on ed. Pitkänen ed. Kaurasen kannattamana ehdottanut, että 5 § saisi sen sanamuodon kuin on suuren valiokunnan mietinnössä, mutta että 1 momentin viimeiset sanat „40,000 markkaa” muutettaisiin „30,000 markaksi”. Nimitän tätä ehdotusta ed. Pitkäsän ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin kaikki muutosehdotukset, paitsi ed. Harvalan toinen, kohdistuvat ensimmäiseen momenttiin, josta ehdottaisin äänestettäväksi seuraavalla tavalla: Vastaehdotukseksi asetetaan ed. Allilan ehdotus ed. Harvalan ensimmäistä ehdotusta vastaan, voittaja ed. Pitkäsän ehdotusta vastaan, voittaja ed. Furuhielmin ehdotusta vastaan, voittaja ed. Lohen ehdotusta vastaan, voittaja mietintöä vastaan, ja sitten äänestetään erikseen ed. Harvalan toisesta ehdotuksesta.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. Allilan ja ed. Harvalan ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Harvalan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Allilan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet, voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Harvalan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Harvalan ja ed. Pitkäsen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Pitkäsen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Harvalan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 74 jaa-ääntä ja 103 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Harvalan ehdotuksen.

3) Äänestys ed. Harvalan ja ed. Furu-
hjelmin ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Furu-
hjelmin ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Harvalan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 67 jaa- ja 106 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Harvalan ehdotuksen.

4) Äänestys ed. Harvalan ja ed. Lohen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Lohen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Harvalan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 82 jaa- ja 99 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt tässä äänestyksessä ed. Harvalan ehdotuksen.

5) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Harvalan ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Harvalan ensimmäinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 85 jaa- ja 94 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Harvalan ehdotuksen.

6) Äänestys ed. Harvalan toisesta ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Harvalan toinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa- ja 76 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Puhemies: Tämän asian käsittely keskeytetään ja listalta poistetaan 3—12 asiat.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon

13) Ehdotuksen laiksi korvauksen suorittamisesta asevelvollisille sotapalveluksessa satuneen ruumiinvamman tai sairauden johdosta

sisältävä hallituksen esitys n:o 104; sekä

14) Oikeusasiamiehen kirjelmä, joka koskee oikeusasiamiehen johtosäännön selittämistä.

Puhemies: Seuraava istunto on tänään kello 2 päivällä.

Eduskunnan istunto päättyy kello 12,22 yöllä.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

32. Lauantaina 8 p. marraskuuta 1924

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 34; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24; hallituksen esitys n:o 4.

2) Ehdotus laiksi kättilöiden asettamisesta maalaiskuntiin sekä niiden palkkauksesta annetun lain muuttamisesta

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 35; talousvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 63; ed. Gebhardin y. m. edusk. esit. n:o 29; ed. Neitiniemen edusk. esit. n:o 30.

3) Ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 36; sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 78; ed. Niukkasen y. m. edusk. esit. n:o 32.

Ensimmäinen käsittely:

4) Ehdotus laiksi moottoriajoneuvoliikenteestä johtuvan vahingon vastuusta

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 16.

5) Ehdotus laiksi kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta

Siv.

856

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 17.

6) Ehdotus laiksi lääkärintoimen harjoittamisesta

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 1.

7) Ehdotus laiksi kunnallis- ja paikallisteistä

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 82.

8) Ehdotus laiksi väkijuomain valmistuksesta, maahantuonnista ja kaupasta

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Schaumanin y. m. eduskuntaesitys n:o 28.

Esitellään:

9) Hallituksen esitys n:o 103 li säyksiä vuoden 1924 tulo- ja meno- arvioon

10) Hallituksen esitys n:o 104 laiksi korvauksen suorittamisesta ase- velvollisille sotapalveluksessa sattuneen ruumiinvamman tai sairauden johdosta

11) Oikeusasiamiehen kirjelmä, joka koskee oikeusasiamiehen johto- säännön selittämistä

Ainoa käsittely:

12) Mielisairashoidon saattamista valtion asiaksi koskeva anomusehdo- tus

Siv.

861

„

„

Siv.

10 §.

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Helon y. m. anom. ehd. n:o 13.

13) Lasten ja nuorison suojelua tarkoittavaa lainsäädäntöä koskevat anomusehdotukset

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Lonkaisen y. m. anom. ehdotus n:o 20 ja ed. Virran y. m. anom. ehdotus n:o 21.

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Wuolijoki, Hakala, Hakila, Helo, Hirvensalo, Hornborg, M. Jaskari, Järvinen, Koivulahti-Lehto, Kulmala, Leino, Louhelainen, Nurminen, Pohjala, Procopé, Ryömä, E. Saarinen, P. Saarinen, Schau-
man ja Vehkaoja.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: tämän päivän istunnosta perheessä sattuneen sairauden johdosta ed. Leino, virkatehtävien takia edustajat Pohjala ja Louhelainen, yksityisasiain takia edustajat Hirvensalo, Ryömä, Järvinen ja Wuolijoki.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 34 ja otetaan toiseen käsitte-
lyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 24 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 4, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 34. Viime istunnossa käsiteltiin lakiehdotuksen viisi ensimmäistä pykälää. Nyt jatketaan lakiehdotuksen yksityiskohtaista käsittelyä.

Esitellään ja hyväksytään 6—9 §:t keskustelutta.

Keskustelu:

Ed. Seppälä: Minä pyytäisin ehdottaa, että 10 §:stä poistettaisiin sanat: „tai viranomaisten päätöksellä viralta pantu”.

Ed. Harvala: Nämä sanat, jotka tässä 10 §:ssä esiintyvät, tietävät sitä, että eräillä viranomaisilla olisi oikeus hallinnollista tietä panna valtion virka- tai palvelusmiehiä pois viralta ja meillä on tässä suhteessa viime vuosilta sellaisia kokemuksia, ettei tällaista oikeutta olisi mil-
lekään viranomaiselle myönnettävä. Minusta olisi senvuoksi kaikki syy poistaa nämä sanat, joten kannatan ed. Seppälän ehdotusta.

Ed. Allila: Minä ehdotan, että koko pykälä poistettaisiin.

Ed. Soikkeli: Minä kannatan ed. Allilan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Seppälä ed. Harvalan kannattamana ehdottanut, että 10 §:stä poistettaisiin sanat: „tai viranomaisen päätöksellä viralta pantu”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Seppälän ehdotukseksi. Niinkään on ed. Allila ed. Soikkelin kannattamana ehdottanut, että koko pykälä poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Allilan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Seppälän ehdotuksen ja valiokunnan ehdotuksen välillä ja pykälä sellaisena, millaiseksi se tässä äänestyksessä muodostuu, asetetaan vastaehdotukseksi ed. Allilan hylkäävää ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys suuren valiokunnan ja ed. Seppälän ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Seppälän ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 105 jaa- ja 65 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Allilän hylkäävän ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Allilän ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 111 jaa- ja 52 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

11 § hyväksytään.

12 §.

Keskustelu:

Ed. Makkonen: Ehdotan tämän pykälän ensimmäisen momentin d)-kohdan muutettavaksi seuraavalla tavalla: Jos eläkkeensaaja tuomitaan kansalaisluottamuksensa menettäneeksi ainaiseksi tai määräajaksi, taikka valtion virassa tai toimessa tekemästään virka- tai kielto- tai rikoksesta rikoslaissa viraltapanon sijasta säädettyyn rangaistukseen; sekä — — — Onhan tunnettua, että meidän virkamiestemme keskuudessa on kielto- tai kunnioitus niin ja näin. Tämä olisi omiaan tehostamaan kielto- tai toimeenpanon tehostamista.

Ed. Allila: Minä ehdotan, että tämän 12 §:n c) ja d) kohdat poistetaan kokonaisuudessaan, d)-kohdan ensimmäinen lause ja toisen lauseen ehdotan kuulumaan seuraavasti: „Kun valtakunnan kansalaisuuden menettänyt on sen jälleen saavuttanut, voi valtioneuvosto hakemuksesta pa-

lauttaa eläkkeen, mutta olkoon kuitenkin nostamatta menetetyt eläke-erät”. Viimeisen lauseen ehdotan myös poistettavaksi.

Ed. Helo: Yleiskeskustelussa rahaministeri mainitsi, että eläkkeen myöntäminen ei ole mikään erinäinen etu virkamiehille, vaan että se on ainoastaan osa heidän palkastaan. Se on siis niille laillisesti kuuluva palkka, joka vain on aikanaan pidätetty. Tuntuu silloin luonnottomalta, että myöhemmin voitaisiin esim. kurinpitotoimenpiteen kautta ottaa virkailijalta pois sitä omaisuutta, mikä laillisesti on kuulunut hänen entiseen palkkaansa, vaikka sitä ei ole aikanaan suoritettu. Ja samaten tuntuu aivan epäluonnolliselta, että tämälapsilla määräyksillä, joita on esitetty tässä pykälässä, voitaisiin taaksepäin poistaa sitä palkkaa, minkä virkamies on ennen ansainnut. Herra rahaministerin yleiskeskustelussa antama lausunto on suurella määrällä ristiriidassa mietinnön tämän pykälän kohdan kanssa. Minä sentähden kannatan sitä ehdotusta, mikä on tehty tämän e)-kohdan poistamiseksi. Ainakin tämä kohta olisi poistettava.

Mitä tulee tähän viimeiseen kohtaan, jossa mainitaan, että eläkkeensaajalle, joka kärsii ehdollista vapausrangaistusta, ei rangaistusajalta makseta eläkettä, olisi mielestäni tähänkin kohtaan saatava muutos. Voi kyllä puolustaa hallituksen esitystä, mutta eräissä tapauksissa johtaa se ilmeisesti kohtuuttomuuksiin. Jos eläkkeensaajalla on esim. vaimo tai lapset, joiden toimeentulo on suoranaisesti eläkkeensaajan varassa, on aivan kohtuutonta, että silloin myöskin nämä joutuvat kärsimään siitä, että eläkkeensaajalta on eläke poistettu. Tällaisissa tapauksissa olisi mielestäni eläke kuitenkin maksettava sellaisille henkilöille, joiden toimeentulo on eläkkeensaajan varassa. Minä sentähden ehdotan, että tähän viimeiseen pykälään lisättäisiin seuraava lause: „Jos eläkkeensaajalla on läheisiä omaisia, joiden toimeentulo on eläkkeensaajan varassa, on eläke näille suoritettava, muussa tapauksessa se säästyy valtiolle”.

Ed. Lonkainen: Minä pyydän saada kannattaa ed. Helon ehdotusta ja hänen ehdottamansa lauseen liittämistä viimeiseen momenttiin.

Ed. Jokela: Kannatan ed. Allilan tekemää ehdotusta.

Ed. Junes: Kannatan ed. Makkosen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Makkonen ed. Junesen kannattamana ehdottanut, että d)-kohdassa viimeistä edellisellä rivillä sanat „tekemästään virkariikoksesta” muutettaisiin sanoiksi „tekemästään virka- tai kieltolakirikoksesta”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Makkosen ehdotukseksi. Ed. Allila ed. Jokelan kannattamana on ehdottanut, että suuren valiokunnan ehdotuksesta poistettaisiin kohdat c), d), e), viimeisen edellisestä momentista sanat „sekä kun eläke edellä b) ja c) kohdassa mainituista syistä on menetetty” sekä viimeinen momentti. Kutsun tätä ehdotusta ed. Allilan ehdotukseksi. Ed. Helo on ed. Lonkaisen kannattamana ehdottanut, että e) kohta poistettaisiin ja viimeiseen momenttiin hyväksyttäisiin näin kuuluva lisäys: „Jos eläkkeensaajalla on läheisiä omaisia, joiden toimeentulo on eläkkeensaajan varassa, on eläke näille suoritettava; muussa tapauksessa se säästyy valtiolle”. Katson, että ed. Helon ehdotukseen sisältyy kaksi ehdotusta, joten nimitän edellistä ed. Helon ensimmäiseksi, ja lisäystä ed. Helon toiseksi ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin äänestetään suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Makkosen ehdotuksen välillä. Sitten äänestetään suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Helon toisen ehdotuksen välillä. Mietintö asetetaan sen jälkeen sellaisena, kuin se edellisissä äänestyksissä on hyväksytty, ed. Allilan ehdotusta vastaan. Jos ed. Allilan ehdotus hyväksytään, raukee ed. Helon ensimmäinen ehdotus, mutta jos ed. Allilan ehdotus hylätään, asetetaan suuren valiokunnan ehdotus vastaehdotukseksi ed. Helon ensimmäiselle ehdotukselle.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Makkosen ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Makkosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 90 jaa- ja 83 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Helon toisesta ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Helon toinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

3) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksesta ed. Allilan ehdotusta vastaan.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Allilan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 124 jaa- ja 45 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

4) Äänestys ed. Helon ensimmäisestä ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Helon ensimmäinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 105 jaa-ääntä ja 66 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

13—21 §:t hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

22 §.

Keskustelu:

Ed. Tuomioja: Esilläolevan pykälän mukaan henkilö, joka tämän lain nojalla nauttii eläkettä, on velvollinen alistumaan eläkkeen suhteen niihin määräyksiin, jotka yleisessä vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslaissa mahdollisesti tullaan säätämään. Tämä säännös on mielestäni tarpeeton, harhaanjohtava ja tähän asiaan kuulumaton ja ehdotan senvuoksi, että tämä pykälä tästä lakiehdotuksesta poistettaisiin. Jos tämä säännös käsitetään siten, miten ed. Westerinen sen täällä eilen illalla tulkitsisi, että nimittäin tämä koko lakiehdotus on käsitettävä vain väliaikaiseksi, siihen saakka voimassa pidettäväksi kuin yleinen vanhuus- ja työkyvyttömyyslaki saataisiin aikaan ja että virkamiehet siitä lähtien olisivat velvolliset alistumaan vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslain alle, on se mielestäni asialliselta sisällykseltään mahdoton ja sellaisena ehdottomasti vastustettava. Ei kukaan vakavasti ajatteleva kansalainen voi tosimeleessä ajatella sitä, että virkamiehiltä poistettaisiin eläkkeet ja että ne jätettäisiin vain niiden eläkkeiden varaan, mitkä mahdollisesti tullaan vanhuus- ja työkyvyttömyyslaissa säätämään. Ja jos valtio tällaiseen menisi, mitä minä en kuitenkaan mistään sivistysvaltiosta usko, niin tuollainen järjestely tulisi valtiolle epäilemättä paljon kalliimmaksi kuin nykyinen, jos se tahtoisi pitää palveluksessaan edes jossakin määrin kunnollista virkamiesainesta. Jos taas tällä säännöksellä tarkoitetaan sitä, että niin pian kuin yleinen vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslaki saadaan aikaan, virkamiesten eläkkeistä poistettaisiin se määrä, mitä tuon lain mukaan maksetaan kaikille kansalaisille, niin sikäli on tämä säännös aivan tarpeeton ja ennenaikainen. Siitä voidaan säätää ja onkin säädettävä vasta sitten, kuin yleinen työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutus tulee esille. Tämä säännös on myöskin laillisuuden kannalta, ellei epäilyttävä, niin ainakin harhaanjohtava.

Virkamiehiä ei näet voida edes kaikissa tapauksissa tämän lakiehdotuksen avulla, vaikkapa siitä tehtäisiin laki, pakottaa alistumaan yleisen vanhuus- ja työkyvyttömyyslain alle. Se kyllä käy päinsä niihin virkamiehiin nähden, joita ei vielä ole virkaan nimitetty, mutta niitä virkamiehiä, jotka jo ovat virassa ja joille eläkeoikeus on vakuutettu, ei voida tällaisella tavallisessa lainsäädäntöjärjestyksessä säätävällä lailla pakottaa alistumaan pienempiin eläkkeisiin kuin mitä niillä jo on olemassa. Ja yleistä vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta ei voida panna toimeen siinä laajuudessa, niin korkeine eläkkeineen, että ne vastaisivat niitä eläkkeitä, mitä virkamiehillä nykyään on, ilman että me aivan kohtuuttomasti rasittaisimme meidän valtiobudjettiamme.

Miltä kannalta siis tämän pykälän säännöstä katseleekin, niin se näyttää asiattomalta. Minusta näyttääkin siltä, että se on otettu tähän ei asiallisista vaan joistakin puoluetaktillisista syistä, mutta sellaisten määräysten ja säännösten ottamista lakiin en minä katso eduskunnan arvon mukaiseksi. Minäkin kyllä puolestani lämpimästi kannatan vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen aikaansaamista ja toivon, että siitä mahdollisimman pian saataisiin esitys, mutta sitä asiaa ei pidä sekoittaa tähän nyt käsiteltävänä olevaan virkamiesten palkkaus- ja eläkekysymykseen. Tässä on kysymys virkamiesten palkkauksesta ja niistä velvollisuuksista, mitä jokaisella työnantajalla, myöskin valtiolla, on sellaisiin henkilöihin nähden, jotka ovat sen palveluksessa. Yleinen työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutus taas tarkoittaa sellaista yleistä kansalaishuoltoa, joka ei ulotu ainoastaan jonkun työssä oleviin, ei työnantajiin ja työntekijöihin, vaan kansalaisiin yleensä. Ja yhtä vähän kuin yleinen vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslainsäädäntö voi poistaa yksityisen työnantajan velvollisuutta huolehtia työntekijänsä vanhuuden turvaamisesta, yhtä vähän voi se vapauttaa valtiota maksamasta kohtuullista eläkettä niille, jotka ovat sen palveluksessa. Minä siis ehdotan, että tämä pykälä poistettaisiin.

Ed. Paasivuori: Samoin kuin edellinen puhuja minäkin ehdotan, että tämä

pykälä poistettaisiin, sillä tällä pykälällä ei mitenkään ole voitu totta tarkoittaa, sillä yleisestä työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksesta tulevat eläkkeet ovat siksi pienet, että niitten eläkkeitten, joita tämän lain mukaan maksetaan, vaihtaminen vakuutuksesta tuleviin eläkkeisiin ei luultavasti voi tulla kysymykseen. Meillä on valtion komitean ehdotus yleiseksi työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuslaiksi, joka on rakennettu kansanvakuutuksen periaatteille, jonka mukaan kaikki Suomen kansalaiset 16 ikävuodesta alkaen 65 vuoteen saakka olisivat pakollisesti vakuutettuja. Ne eläkkeet, mitkä sen mukaan saataisiin, perustuvat kansalaisten omiin maksuihin. Nämä eläkkeet saadaan tämän lain mukaan, mikä nyt on esillä, valtion varoista ilman omia persoonallisia maksuja. Tuo komitean mietintö ei ole aivan vanha, sillä se on valmistettu 1921. Sen mukaan 2,000 markan vuosituloista maksettaisiin 40 markkaa vuodessa vakuutusmaksua. Sen maksaisi näitten pientuloisten puolesta asianomainen kunta. 10,000 markan vuosituloista maksaisi vakuutettu 300 markkaa vuodessa vakuutusmaksua. 100,000 markan vuositulosta maksaisi vakuutettu 4,000 markkaa vuodessa. Miljoonan markan tulon nauttija maksaisi 40,000 markkaa vuodessa vakuutusmaksua. Tähän ehdotukseen sisältyy myöskin sairaskuutus. Näillä vakuutusmaksuilla ja vakuutusverolla, vakuutusverolla, jota maksaisivat kaikki yhtiöt ja säätiöt 2 ½ % valtion verotuksen alaisesta tulostaan, saataisiin varoja lähes 200 miljoonaa markkaa. Mutta eläkkeet, jotka sen mukaan maksettaisiin, ne olisivat, pienin eläke, nimittäin työkyvyttömyyseläke, mikä saataisiin kahden vuoden maksujen perusteella 4 vuotta oltua vakuutuksessa, 360 markkaa vuodessa ja korkein vanhuuseläke olisi 1,200 markkaa. Luuleeko nyt kukaan edustaja, että ne valtion virkamiehet, jotka tämän lain mukaan saavat 40,000 markkaa eläkettä, vaihtaisivat nuo 40,000 markan eläkkeet 1,200 markkaan. Ja onko edes mahdollista, että valtion työläiset, jos arvostellaan nyt keskimääräiseksi vuosiansioksi 10,000 markkaa, ne tämän lain mukaan saavat 6,000 markkaa eläkettä, että ne olisivat valmiit vaihtamaan tämän 6,000 markkaa 1,200 markkaan. Minä luulen, että kun tämäkin komitean ehdotus käy-

tännössä toteutettaisiin ja kaikki ne, maalaisliittolaisetkin, jotka omistavat suurenpuoleisia tiloja, saisivat maksaa 100,000 markan tulosta vakuutusmaksua 4,000 markkaa vuodessa ja sitten ne 65 vuoden vanhana saisivat eläkettä vain 1,200 markkaa, ja sittenkun ne kuuluisivat osakeyhtiöihin ja osuuskuntiin ja niitä vielä verotettaisiin 2 ½ %:lla valtion verotuksen alaisista tuloista, etteivät ne suostuisi tähän järjestelyyn. Kyllä minä luulen, että tämä pykälä on tänne vain otettu agitatsioonitarkoituksessa. Sillä on helppoa heittää tuo vaatimus vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksesta, kun ei ota selvää, mitä se sisältää. Muuten täällä eilen puhuttiin sosialidemokraattisenkin ryhmän taholta hyvin paljon vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksesta, mutta meidän ohjelmassa ei ole vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta, siellä on vanhuus- ja työkyvyttömyyseläke. Se on annettava valtion varoista ilman persoonallisia maksuja ja siitä on meillä alote siellä työväenasiainvaliokunnassa, mutta valiokunta ei ole sitä vielä käsitellyt. Kyllä minä rohkenen olla samaa mieltä kuin edellinen puhuja, että tämä 22 pykälä on poistettava.

Ed. N i u k k a n e n: Tämä pykälä tietysti (Ed. Paasivuori: On humpuukia!) ei ole asiallisesti sama, kuin se vanhentunut komitean mietintö, josta ed. Paasivuori suvaitsi ottaa näitä numeroita, ja sen ed. Paasivuori kyllä käsittää. Tämä asia on, niinkuin ed. Paasivuori tietää, edelleen valmistelun alaisena, ja että näillä numeroilla siis ei ole asiaan nähdessä merkitystä. Mutta minun täytyy ed. Paasivuoren lausunnon johdosta huomauttaa myöskin, että jos kerran asiain tila on sellainen, että muille kansalaisille ei voida varata vanhuudenpäivien turvaksi muuta kuin 1,200 markkaa vuotta kohti, niin pitääkö ed. Paasivuori silloin kohtuullisena, että lukuisat valtion virkamiehet, jotka elinikänsä ovat olleet paljon paremmassa asemassa kuin ihmiset yleensä keskimäärin tässä maassa, saavat tämän lain mukaan 40,000 markkaa vuodessa vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta (Ed. Paasivuori: Hylätään koko laki sitten!). Minun täytyy sanoa, että se kanta, jota vasemmisto edustaa, on omituinen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Tuomioja ed. Paasivuoren kannattamana ehdottanut, että esilläoleva pykälä hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Tuomiojan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Tuomiojan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 86 jaa- ja 84 eia-

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

23 ja 24 §:t, lain johtolause ja nimike hyväksytään.

Puhemies: Kun lakiehdotusta ei ole muuttamattomana hyväksytty, niin palautetaan se takaisin suureen valiokuntaan ja asian toinen käsittely tulee jatkumaan.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 2)—8) asiat.

9) Lisäyksiä vuoden 1924 tulo- ja menoarvioon

koskeva hallituksen esitys n:o 103 esitel-

lään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

10) Korvauksen suorittamista asevelvollisille sotapalveluksessa sattuneen ruumiinvamman tai sairauden johdosta

koskeva hallituksen esitys n:o 104 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sotilasasiainvaliokuntaan.

11) Oikeusasiamiehen johtosäännön selittämistä

koskeva Oikeusasiamiehen kirjelmä esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti perustuslakivaliokuntaan.

Puhemies: 12) ja 13) asiat poistetaan myöskin päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Seuraava eduskunnan istunto on ensi tiistaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 4 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

33. Tiistaina 11 p. marraskuuta 1924

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

1) Ehdotus laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta 864

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:o 33 a ja 33; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26; hallituksen esitys n:o 66; ed. von Bornin edusk. esit. n:o 3.

2) Ehdotus laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen 875

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:o 34 a ja 34; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24; hallituksen esitys n:o 4.

3) Ehdotus laiksi kättilöiden asettamisesta maalaiskuntiin sekä niiden palkkauksesta annetun lain muuttamisesta 879

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 35; talousvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 63; ed. Gebhardin y. m. edusk. esit. n:o 29; ed. Neitiniemen edusk. esit. n:o 30.

4) Ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista 892

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 36; sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 78; ed. Niukkasen y. m. edusk. esit. n:o 32.

Ensimmäinen käsittely:

5) Ehdotus laiksi moottoriajoneuvoliikenteestä johtuvan vahingon vastuusta —

Siv.

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 16.

6) Ehdotus laiksi kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta —

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 17.

7) Ehdotus laiksi lääkäritoimen harjoittamisesta —

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 1.

8) Ehdotus laiksi kunnallis- ja paikallisteistä —

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 82.

9) Ehdotus laiksi väkijuomain valmistuksesta, maahantuonnista ja kaupasta —

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Schaumanin y. m. eduskuntaesitys n:o 28.

Ainoa käsittely:

10) Mielisairashoidon saattamista valtion asiaksi koskeva anomusehdotus —

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Helon y. m. anom. ehd. n:o 13.

11) Lasten ja nuorison suojelua tarkoittavaa lainsäädäntöä koskevat anomusehdotukset —

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Lonkaisen y. m. anom. ehdotus n:o 20 ja ed. Virran y. m. anom. ehdotus n:o 21.

Siv.

Pöydällepanoa varten
esitellään:

12) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi yhteismetsistä

13) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi isojaosta ja verollepanosta sekä valtion mailla olevien vuokra-alueiden lunastamisesta Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Asikainen, Koivulahti-Lehto, Leino, Mangs ja Savolainen.

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tämän päivän istunnosta sairauden tähden ed. Mangs ja ed. Savolainen, yksityisasiain tähden ed. Koivulahti-Lehto, ensi perjantain istunnosta yksityisasiain takia edustajat Nikkamen ja Kilpeläinen sekä tämän viikon ajaksi perheessä sattuneen sairauden tähden ed. Asikainen.

Ilmoitusasiat:

Ed. Wuolijoen välikysymys, joka koskee Otokummun kaivoksen käyttämistä.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että viime perjantain istunnossa pöydällepantuun ed. Wuolijoen välikysymykseen on yhtynyt 23 edustajaa, joten tulen saattamaan sen asianomaisen hallituksen jäsenen tietoon.

Lakia kirjanpitovelvollisuudesta koskevan hallituksen esityksen n:o 99 siirto laki- ja talousvaliokuntaan.

Puhemies: Lakivaliokunnalta on tullut kirjelmä, jonka sihteeri lukee.

Eduskunnan
Lakivaliokunta
Helsingissä,
marraskuun 11 p:nä 1924.
N:o 9.

Eduskunnalle.

Eduskunta on pöytäkirjanottein kulu-
neen lokakuun 24 päivästä lähettänyt Laki-
valiokunnan valmisteltavaksi Hallituksen
esityksen n:o 99 laiksi kirjanpitovelvolli-
suudesta. Siihen nähden, että Lakivalio-
kunnassa vielä on useampia Valiokuntaan
lähetettyjä Hallituksen esityksiä käsittele-
mättä, niiden joukossa eräitä laajanpuolei-
siakin, ja kun Lakivaliokunta senvuoksi to-
dennäköisesti ei näillä valtiopäivillä ehdi
käsitellä edellämainittua esitystä sekä tämä
esitys laatunsa puolesta voitaisiin valmis-
tella Laki- ja Talousvaliokunnassakin, jolla
Lakivaliokunnan saaman tiedon mukaan
nykyisin lienee tilaisuus sanotun esityksen
käsittelemiseen, Lakivaliokunta kunnioit-
taen ehdottaa, että Eduskunta päättäisi siir-
tää kysymyksessäolevan esityksen Laki- ja
Talousvaliokunnan valmisteltavaksi.

Lakivaliokunnan puolesta:

M. V. Björk.

Oiva Huttunen.

Puhemies: Puhemiesneuvosto on päät-
tänyt puoltaa tätä ehdotusta.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi tulo- ja omaisuusverolain
muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö
n:o 33 a ja otetaan jatkuvaan toi-
seen käsittelyyn siinä sekä saman
valiokunnan mietinnössä n:o 33 ja valtio-
varainvaliokunnan mietinnössä n:o 26 val-
mistelevasti käsitelty hallituksen esityksen
n:o 66 ja ed. von Bornin edusk. esityksen
n:o 3 johdosta laadittu yllämainittu laki-
ehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 33 a, josta näkyy, että suuri valiokunta on yhtynyt eduskunnan asiassa tekemiin päätöksiin lukuunottamatta lakiehdotuksen 10 §:n 5 momenttia, 13 §:n ensimmäistä ja viimeistä momenttia sekä 69 §:ää, joihin suuri valiokunta on ehdottanut muutoksia. Eduskunnan on nyt näihin kohtiin nähden päätettävä, hyväksyykö se suuren valiokunnan ehdotuksen vai pysyykö se ennen tekemissään päätöksissä. Ehdotan, että kustakin kohdasta tehdään päätökset erittäin.

Käsittelyjärjestys hyväksytään.

Esitellään 10 §:n 5 momentti.

Keskustelu:

Ed. Lohi: Minulla on ollut tilaisuus täällä eduskunnassa jo kaksikin eri kertaa puolustaa valtiovarainvaliokunnan ehdotuksia muutoksiksi tulo- ja omaisuusverolakiin sekä samalla huomauttaa siitä, että valtiovarainvaliokunta on pyrkinyt tasapuolisesti eri veronmaksajaluokkien verorasitusta tässä ehdotuksessaan puolustamaan. Nyt kuitenkin on asia kulkeutunut siihen vaiheeseen, että eduskunta on toisessa lukemisessa oleellisesti muuttanut lakiehdotuksen 23 §:n sisältöä ja tämän muutoksen on suuri valiokunta hyväksynyt muuttaen tämän pykälän oleellista sisältöä sillä tavalla, että osakeyhtiö on oikeutettu vähentämään puolet tulostaan, korkeintaan 4 % omaisuudestaan. Valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen mukaan oli tämä kohta sillä lailla, että osakeyhtiö olisi oikeutettu vähentämään puolet osakkaille maksetusta osingosta. Maalaisliiton eduskuntaryhmä oli hyväksynyt valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen pääpiirteissään sellaisenaan, tunnustaen, että siinä oli pyritty tasapuolisesti eri veronmaksajain välisiä suhteita järjestämään. Samalla oli maalaisliiton eduskuntaryhmä hyväksynyt lakiehdotuksen 13 §:n että on oikeus vähentää puolet verovuonna maksetusta tulo- ja omaisuusverosta. Mutta sen jälkeen kun asia oli saanut sellaisen käänteen, että 23 § oli saanut sen muodon niin siitä on johtunut, että maalaisliiton eduskuntaryhmän jäsenet suuressa valiokunnassa, kun eivät saaneet muu-

tetuksi eduskunnan päätöstä 23 §:n suhteen, katsoivat olevansa pakotetut poistamaan 13 §:stä 4 kohdan, mikä koskee veron vähennystä. Nämä pykälät ovat oleellisessa yhteydessä keskenään veron tuoton kanssa ja oleellisessa yhteydessä keskenään suuren veronmaksajain verovelvollisuuden kanssa. Kun asia on tässä vaiheessa, että on lopullisesti ratkaistava tämä 13 § ja 23 §:ään nähden ei ole mahdollisuutta enää mitään muutosehdotuksia tehdä, niin minä ehdottaisin, että voitaisiin meikäläiselläkin taholla lähemmin harkita, voidaanko missä muodossa tämä lakiehdotus hyväksyä. Ehdottaisin, että tämä lakiehdotus jätettäisiin tällä kertaa pöydälle seuraavaan istuntoon.

Ed. Itkonen: Minusta ei ole minkäänlaista syytä jättää tätä asiaa pöydälle, koska tätä on pidetty erikoisesti kiireellisenä asiana koko ajan. Suuressa valiokunnassa on erikoisesti painostettu sitä, että tällä asialla on kiire, se pitää saada nopeasti ratkaistuksi, ja minusta on silloin aiheutonta, että sitä nyt viimeisessä vaiheessa aletaan uudelleen viivyttää. Mitä niihin muutoksiin tulee, joita suuri valiokunta on tässä tehnyt, niin ne ovat erinomaisen paikallaan. Ja suuri valiokunta on tehnyt ne niin suurella enemmistöllä, että minusta ei ole minkäänlaista syytä sentakia enää lähteä asiaa pöydälle panemaan ja muuttamaan sitä käsittelyjärjestystä, jota tähän saakka on noudatettu. Minä siis vastustan asian pöydällepanoa.

Ed. Virkkunen: Jollen kuullut väärin, niin herra puhemies esitti suuren valiokunnan mietinnöstä 10 §:n, joten minun käsitteäkseni ed. Lohen lausunto ei ollut paikallensa osattu.

Ed. Arffman: Minä pyydän saada kannattaa ed. Lohen tekemää ehdotusta.

Ed. Lohi: Minun ehdotukseeni kyllä sisältyi se, että koko lakiehdotus olisi pantu pöydälle, mutta kun herra puhemies ei esittänyt yleiskeskustelua, minulla ei ollut tilaisuutta yleiskeskustelussa tehdä sitä ehdotusta. Mutta jos muodollisuus sitä vaatii, niin minä uudistan sen ehdotuksen 13 §:n kohdalla.

Ed. Paasonen: Kun maalaisliiton eduskuntaryhmällä samoin kuin erikoisesti

ed. Lohella on ollut tilaisuus viime kädystä lähtien tähän kysymykseen syventyä, niin mielestäni hänen ehdotuksensa pöydällepanosta asian tässä vaiheessa on aivan tarpeeton.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Lohi ed. Arffmanin kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun jatketussa toisessa käsittelyssä ei tavallisesti yleiskeskustelua ole ollut tapana suorittaa ja kun ed. Lohi on tehnyt ehdotuksensa siinä ensimmäisessä tilaisuudessa kuin hänellä mahdollisuus on ollut, niin en katso olevan syytä estää hänen ehdotuksestaan äänestämästä.

Puhemies: On siis äänestettävä ed. Lohen ehdotuksesta, että asia pantaisiin pöydälle.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lohen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 133 jaa- ja 58 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

10 §:n 5 momentti hyväksytään suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan.

13 §:n 1 momentti.

Keskustelu:

Pääministeri Ingman: Pyydän hallituksen puolesta ilmoittaa, että hallitus pitää välttämättömänä, että eduskunta tämän pykälän 1 momentin 4 kohdassa pysyy ennen tekemässään päätöksessä, joka on yhtäpitävä suuren valiokunnan aikaisemman ehdotuksen kanssa. Jos suuren valiokunnan uusi ehdotus, joka tarkoittaa mainitun kohdan poistamista, tulee hyväksytyksi, kat-

soo hallitus sen sopimuksen, johon nykyinen hallituskokoomus nojautuu, rauenneeksi ja tulee tekemään siitä aiheutuneet johtopäätökset.

Ed. Pennanen: Suuren valiokunnan enemmistö on lakiehdotuksen 13 §:stä poistanut sen säännöksen, että tulosta on oikeus lyhentää puolet verovuonna maksettusta tulo- ja omaisuusverosta. Tämä suuren valiokunnan ehdotus koskee siksi syvästi koko tämän lain rakenteeseen, että pyysin puheenvuoron osoittaakseni sitä muutamilla sanoilla. Puhumattakaan siitä, miten oikeutettu tuollainen verovähennys joka tapauksessa on — oikeastaanhan pitäisi saada vähentää koko maksettu vero — niin on edelleen todettava, että suuren valiokunnan enemmistö on tietensä tahi tietämättään rikkonut pahasti tämän lakiehdotuksen kokonaisuutta, kun sekä tulon että omaisuuden asteikot ja veromäärät on rakennettu juuri tuota vähennystä silmälläpitäen. Kun tuloveroa on alemmissa tuloluokissa nykyisestäään huojoinnettu ja korkeammassa tuloluokissa jätetty nykyiselleen, sekä omaisuusveroa alemmissä luokissa vähennetty ja ylemmissä päinvastoin nostettu, niin juuri tuo puolen maksetun veron vähennys tulosta on se tasapainon pitäjä, sanolisinko jonkinlainen regulaattori, joka tasoittaa epätasaisuuksia ja estää koroitetun omaisuusveron vaikuttamasta haitallisesti suuremmalle omaisuudelle varustettuihin mutta vaikeissa konjunktoureissa toimiviin yhtiöihin. Jos nyt tämä mainittu veronvähennys jätetään pois, tietää se sitä, että yhtiöille, etupäässä tosin osakeyhtiöille, mutta jossain määrin myös osuuskunnillekin sekä myös yksityisille, joilla on yli 1,800,000 markan omaisuus, mutta pienet tulot, näille saattaa vero nykyisestäään noustakin. Ja merkillepantavinta on juuri se, että suuren valiokunnan ehdotus kipeimmin ja etupäässä koskee juuri vähätuottoisia yrityksiä, olkootpa ne yksityisiä tai yhtiöitä. Pyydän mainita vain jonkun esimerkin asian valaisemiseksi. Olettakaamme osakeyhtiö, jolla on 5 miljoonan markan omaisuus ja tulot huonot, vain noin 5 %. Tällainen yhtiö maksaa nykyisin veroa 34,260 markkaa. Suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan se joutuisi maksamaan 41,280 markkaa. Toivotun verovähennyksen asemasta koituisi noin

17 %:n veronlisäys nykyiseen lakiin veraten. (Ed. Niukkanen: Entä tulovero? Puhuja: Molemmat yhteensä, tulo- ja omaisuusvero, sillä verohan muodostuu näistä molemmista.) Jos sama yhtiö tuottaisi sitten seuraavana vuonna 10 %, eli puolet enemmän kuin edellisenä vuonna, olisi vero nykyisen lain mukaan 66,960 markkaa ja suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan 71,280 markkaa eli noin 6 % enemmän nykyistä. Veron korotus siis pienenesi, kun konjunktuurit ovat paremmat. Mutta jos sitten sama yhtiö pääsisi 20 %:n vuosituloon, siis neljä kertaa parempaan kuin tuossa ensiksi mainitsemaani esimerkissä, ei vero nykyisestään enää nousisikaan, vaan laskisi noin 4 %:lla. Jos sitten sama yhtiö saisi 50 %:n vuositulon, niin vero taas hiukan nousisi nykyisestään. Aivan samanlainen epäjohtonmukaisuus ja hyppelehtiminen tapahtuisi yksityistenkin verotuksessa, sikäli kuin yksityisen omaisuus on 1,800,000 markkaa suurempi. Jos yksityisen omaisuus on sama kuin esimerkkinä mainitsemani yhtiön eli 5 miljoonaa markkaa, niin tulon ollessa 250,000 markkaa seuraisi 9 %:n verokorotus nykyisestään. Tulon noustessa 500,000 markkaan oli veron korotus vain 2 % nykyisestään. Jos vuositulo nousisi miljoonaan markkaan, sitten seuraisi 2 %:n veron alennus, mutta jos tulo edelleen nousisi 1,500,000 markkaan, niin taas tapahtuisi noin 3 %:n veron korotus. Kaikki tämä epäjohtonmukaisuus johtuu siitä, että tuo tasoittava puolen maksetun veron vähennys on poistettu, huolimatta siitä että tulo- ja omaisuusveron asteikot on rakennettu juuri sitä tasoittajaa ja järjestäjää silmälläpitäen. Nämä esimerkit pitäisi mielestäni riittää osoittamaan, miten tämä lakiehdotus tärkeimmiltä säännöksiltä on rakennettu toistensa varaan. Se sisältää kokonaisuuden, jota ei voi oleellisimmissa kohdissa irroitella lakiehdotusta pilaamatta. Ja siinä onkin suuren valiokunnan erehdys, että se ehdottaessaan mainitun poiston, on unohtanut tehdä siitä johtuvat muutokset lakiehdotuksen muihin vaikuttaviin kohtiin. Asian tässä vaiheessa ollen suuren valiokunnan tekemä erehdys ei ole enää korjattavissa muuten kuin siten, että eduskunta hylkää suuren valiokunnan ehdotuksen ja päättää lakiehdotuksen 13 §:n 1 momentin 4 kohtaan nähden pysyvä entisessä päätöksessään.

Pari sanaa lopuksi vielä ed. Lohelle. Hän lausui äsken, että eduskunta on lakiehdotuksen 23 §:ään, sen 3 momenttiin tehnyt niin oleellisen muutoksen, että se muutos puolustaa nyt 13 §:ään ehdotettua poistoa. Mutta asiahan on niin, että 23 §:ään tehty osakeyhtiöitä koskeva muutos ei ole ollenkaan oleellinen. Nykyisenkin lain mukaan saa osakeyhtiö tehdä samanlaisen poiston tuloistaan kuin tämänkin uuden ehdotuksen mukaan. Eroitus on vain siinä, että nykyinen laki velvoittaa, ennenkuin tuollainen poisto voidaan tehdä, osakeyhtiöitä jakamaan osan voitoista osakkaille. Tämä ehdotettu laki sallii tehdä samanlaisen vähennyksen, vaikka tuota osingon jakoa ei olisikaan toimitettu, toisin sanoen, siinäkin tapauksessa että koko vuosivoitto on liitetty pääomaan, omaisuuteen, ja tämä on mielestäni ilmeinen parannus, rikkomatta ollenkaan tämän lain järjestelmää tai antamatta osakeyhtiöille mitään muuta etua kuin sen, etteivät ne tarvitse huonojen konjunktuurien vallitessa jakaa osakkaille osinkoa, joka kipeämmin tarvittaisiin vastaisen varalle pääoman muodostamista, omaisuuden lisäämistä varten. Ja tällä tavalla saadaa verotetuksi juuri ne osingot, joita on pyritty verotuksessa ottamaan kiinni yksityisten osakkeenomistajain käsistä. Yhtiö liittää voittovaransa pääomaan, ja korotettu omaisuusvero kyllä pitää siitä huolen, että valtio seuraavina vuosina saa niistä osansa omaan kukkaroonsa. Minä ehdotan siis, että eduskunta lakiehdotuksen 13 §:n 1 momentin 4 kohtaan nähden pysyisi entisessä päätöksessään ja hylkäisi suuren valiokunnan tällä kohden tekemän muutosehdotuksen.

Ed. Helo: Tältä puolen on jo useastikin mainittu, että kysymyksessäoleva lakiehdotus ei tiedä mitään varsinaista parannusta nykyiseen tulo- ja omaisuusveroon, vaan ennemminkin huono on nusta. Siinä on kyllä paljon veroalennuksia, mutta alennukset joutuvat suhteettomasti niiden osaksi, joilla on veronkantokykyä. Tärkeimpänä kohtana laissa on nyt käsiteltävänäoleva pykälä, jonka mukaan verovelvollinen saisi tuloistaan vähentää puolet maksamastaan verosta. Tämän tähden tulisi nimittäin veroalennusta kaikkiaan noin 40 tai 50 miljoonaa markkaa, mutta koko tämä summa, korkeintaan miljoonaa markkaa vailla, tulee niiden hyväksi, joilla on

tuloja enemmän kuin noin 50,000 markkaa. Tämä kohta on siis todella luokkayksälä, jonka tarkoituksena on antaa verohelpotusta niille, joita kaiken teorian mukaan pitäisi suuremmassakin määrin verottaa. Suuri valiokunta on tässä tehnyt sen, mitä siltä voi odottaa, kun se on ehdottanut palattavaksi sille kannalle, jolla aikoinaan on ollut keskustahallitus. On ihmeellistä, että nykyisen hallituksen puolesta tehdään tästä asiasta luottamuskysymys. Päinvastoin olisi odottanut, että arvostelun jälkeen, joka on esitetty tulo- ja menoarvion yhteydessä ja josta kävi selville, että valtion tulot eivät riittä menoihin, olisi odottanut, että hallitus, jonka velvollisuutena on pitää huolta siitä, että saadaan vakavalle pohjalle rakennettu budjetti, olisi päinvastoin eduskunnassa vaatinut sitä, että olisi tässä kohdin yhdytty suuren valiokunnan ehdotukseen ja siten saatu valtion tuloihin 50 miljoonan markan lisäys. Keskustapuoheet tulevat nähtävästi tässä taipumaan hallituksen ultimatumiin, mutta minä huomautan siitä seikasta, että samalla kun he antavat luottamuslauseen nykyiselle hallitukselle, antavat he epäluottamuslauseen entiselle keskustahallitukselle, joka tästä asiasta on ennen tehnyt saman ehdotuksen, jolle suuri valiokunta on nyt palannut. Minä kannatan suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. Itkonen: Sen kannan oikeudenmukaisuuden puolustamiseksi, jonka suuri valiokunta veron poistamisessa on ottanut, ei tarvitse enää kovin monta sanaa tuhlata. Se on niin monta kertaa osoitettu jo sekä suuressa valiokunnassa että täällä eduskunnan täysi-istunnossa. Minä muistutan mieleen vain paria tärkeintä kohtaa näistä perusteluista. Ensiksikin on huomattava, että jos verojen poistaminen joko osittain tai kokonaan sallitaan, niin silloin hyvin useissa tapauksissa erinomaisen varakkaat yksityiset henkilöt, jotka saavat yhtenä vuonna tilapäisen voiton, pääsevät seuraavana vuonna joko kokonaan verovapaiksi tai sitten hyvin mitättömällä verolla. Tällaiseen vähennykseen tai verovapautukseen heillä kuitenkin ei ole minkäänlaista siiveellistä oikeutta, koska heidän tulonsa tänäkin vuonna ovat aivan yhtä suuret kuin tavallisestikin, tilapäinen voitto on vain

jäänyt tulematta. Mutta tämän tilapäisen voiton tulematta jääminen ei suinkaan ole vähentänyt heidän maksukykyänsä, vaan se on lisännyt sitä erinomaisen huomattavasti sinä vuonna, jolloin voitto on tullut. Asian aikaisemmassa vaiheessa osoitettiin, että jos tällainen tilapäinen voitto on noin 300,000 markkaa, niin keskimääräisten tulojen saaja seuraavana vuonna pääsee kokonaan veroista vapaaksi ja se ei suinkaan ole minkäänlaista oikeudenmukaisuutta. Näin vaikuttaa verojen vähentämisen salliminen asteettain nousevassa verotuksessa hyvin useassa tapauksessa yksityiseen veronmaksajaan.

Mitä sitten tulee valtiotalouteen ja verontuottoon, niin siihen se vaikuttaa aivan tuhoisasti. Meidän tarvitsee vain kuvitella, mitenkä sellaisena hyvänä konjunktuurivuonna, jolloin suuret yhtiöt samoin kuin varakkaat yksityiset henkilöt saavat sangen huomattavia tuloja, heidän tulonsa nousevat esim. 50 %:lla yli normaalin. Seuraavana vuonna he siis tämän vuoden tuloista joutuvat suuresti verotetuiksi ja tämä verojen lisäys vaikuttaa vielä voimakkaammin sen kautta, että vero on asteettain ylenevä. Nyt seuraa laskukausi. Nämä nousukauden suuret verot vähennetään laskukauden pienistä tuloista ja se tulee aiheuttamaan sen, että valtion verotulot vähenevät erittäin huomattavassa määrässä. Tällä tavalla saadaan aikaan sellainen olo-tila, että verontuotto muuttuu erittäin horjuvaksi. Se on yhtenä vuonna suurempi, toisena sitäkin pienempi ja se ei suinkaan valtiotalouden kannalta ole suotavaa eikä hyväksyttävää. Mitään moraalista oikeutta ei kansalaisella yleensä ole saada vähentää maksettua veroa verotettavasta tulosta. On nimittäin huomattava, että verotuksessa ei mitään sellaista ehdotonta oikeutta ole olemassa. Kaikki asiat on käytännön ja käytännöllisten seurausten valossa tarkastettava ja arvostettava. Jos jonkunlainen teoreettinen oikeus vaatii esim. verojen vähentämisen sallimista, silloin täytyy tarkastaa myöskin, mihinkä tämä käytännössä tulee johtamaan ja missä suhteessa tämä vaatimus on toisiin samantapaisiin oikeudenmukaisiin vaatimuksiin. Jokaisen täytyy myöntää ja se on yleensä nykyaikaisessa veroteoriassa myöskin tunnustettu, että verotuksessa täytyy olla n. s. toimeentulominimi, jonka alapuolella olevia tuloja ei ollenkaan veroteta. Meillä tämä toimeen-

tulominimi on ilmeisesti liian pieni senkin jälkeen kuin se tässä lakiehdotuksessa on korotettu. Jokaisella varattomalla kansalaisella täytyy olla kohtuullinen oikeus päästä vapaaksi sellaisista tuloista, jotka hän tarvitsee välttämättömään, pienimpään mahdolliseen elämiseen ja tätäkään oikeutta meidän tulo- ja omaisuusverolainsäädäntöme ei tunnusta ja se oikeus nyt on kaikkein kohtuullisin. Siitä huolimatta yritetään tunnustaa sellainen näennäinen tai kuviteltu oikeus, että henkilön, katsomatta siihen, mihin se käytännössä tulee johtamaan, pitäisi saada vähentää tuloistaan maksettu vero. Tämä ei ole minkäänlaisessa suhteessa siihen oikeudenmukaisuuteen, jota eduskunta yleensä harjoittaa vähävaraisia veronmaksajia kohtaan. Minkäänlaiset käytännölliset taikka verotuksen oikeudenmukaisuussyyt, eivät siis mitenkään puhu verojen vähentämisen sallimisen puolesta, päinvastoin voimakkaasti sitä vastaan. Senpätähden tuntuukin merkittävästi, että nykyinen hallitus, jonka pitäisi olla erikoisesti niistä n. s. kykymiehistä kokoonpantu, ottaa tässä kysymyksessä aivan kokonaan väärän kannan. Meidän on muistettava, että saman puolueen, nimittäin kokoomuspuolueen, jonka johtamana nykyinen hallitus kulkee, saman puolueen paras veroteoreetikko, nim. tohtori Nevanlinna, on jyrkästi tällaista menettelyä ja siis jyrkästi myös nykyisen hallituksen kantaa vastaan. Minä en tiedä, missä määrin nykyisen hallituksen rahaministeri on ottanut osaa hallituksen kannan määräämiseen ja onko hän sen takana, sillä rahaministeriltä nyt ainakin odottaisi sen verran, että hän ottaa kantansa määräämisen ohjeeksi valtion verotettavien tulojen vakaannuttamisen ja myöskin oikeat ja hyväksyttävät verotusperiaatteet. Herra rahaministeri ei ole kummallakaan kerralla tässä asiassa ilmoittanut hallituksen mielipidettä, vaan hallituksen mielipiteen ilmoittaminen on jäänyt pääministerille, johonka me olemme tutustuneet tähän saakka etupäässä Trotskin kiertokirjeitten lukijana. Mutta tämä lyhyt ilmoitus, joka nyt kaksi kertaa on eduskunnalle toistettu, on osoittanut, että eräässä asiassa voidaan jättää pois myöskin Trotskin kiertokirjeet.

Kun nyt tämä hallitus, joka erikoisesti on kerskaillut kyvyillään, kun tämä hallitus asettuu tällaisessa kysymyksessä vastoin oman puolueensa parhaan veroteoree-

tikon mielipidettä ja vastoin sen entisen niin erittäin haukutun ja moititun keskustahallituksen mielipidettä, niin näyttää hyvin omituiselta, että maalaisliitto samoin kuin edistyspuoluekin on tässä asiassa ilman muuta mennyt nykyisen hallituksen kannan mukana. Mutta tämän vielä kaiken voisi käsittää, jos olisi edes jotain kantaa hallituksen mielipiteessä, mutta sitähan siinä ei ole. Se ei asetu sille oikealle kannalle, jolle asiantuntijat ja myöskin aikaisempi keskustahallitus oli asettunut, nimittäin että veroja ei saa poistaa juuri miitten näkökohtien perusteella, joista minä alussa mainitsin. Ei se myös asetu sille n. s. oikeudenmukaiselle kannalle, että verot pitää saada poistaa. Jos näille jommastakummasta kannasta asetuttaisiin, niin sen voisi ymmärtää, siinä olisi joku johtolanka, joku periaate, mutta että puolet veroista sallitaan poistaa, siinä ei ole minkäänlaista periaatetta eikä minkäänlaista johtolankaa. Siinä on ainoastaan jonkunlainen periaatteen puolikas ja tämän puolikkaan varassa seisoo meidän kykypuolueista kokoonpantu hallitus. Meillä on paljon kuultu hallituksen arvosteluja tässä eduskunnassa ja minun mieleeni erikoisesti vielä muistuu ne keskustahallituksen arvostelut aikoinaan. Silloin valitettiin tämän tästä, kuinka ihanaa olisi, jos maalla olisi edes jonkun verran hyvä hallitus, mutta kun sitä nyt ei ole, niin täytyy sitten toimia niin ja niin. Ne olivat pari kolme vuotta takaperin aivan tavallisia puheenparsia tässä eduskunnassa. Ja se hallitus kuitenkin näissä asioissa kykeni omaksumaan edes jonkunlaisen periaatteen ja myöskin pitämään eduskunnan niin kurissa, että eduskunta niitä periaatteita kunnioitti. Ja se oli aikaisemman keskustahallituksen suurimpia ansioita, että se pystyi edes jossain määrin johtamaan valtiotalouttamme niin, että sen hyödylliset seuraukset ovat vaikuttamassa vielä nykyäänkin ja tulevat vielä pitkän aikaa vaikuttamaan. Nyt meillä on luovuttu kaikesta tästä periaatteiden soveltamisesta käytännölliseen verolainsäädäntöön ja sitä erikoisesti täytyy nyt valittaa. Jos maalaisliitto, joka tässä kysymyksessä nyt viime hetkessä on omaksunut periaatteen ja omaksunut oikean periaatteen, jos se antaa tällaisten uhkailujen vaikuttaa itseensä, jos se peräytyy nyt siltä kannalta, jolla se aikaisemmin hallituksineen on voimakkaasti seisonut ja edistänyt huomattavasti juuri

tämän kannan avulla valtiotaloutemme vakaannuttamista meillä, jos se nyt uhraa tämän aikaisemman periaatteensa ja kantansa ja lähtee kumartamaan hallitusta sen periaatteen puolikkaan puolesta, niin täytyy suuresti valittaa sellaista tulosta.

Ed. Virkkunen: Kannatan ed. Penasen tekemää ehdotusta.

Ed. Lohi: Sen jälkeen kuin eduskunta on päättänyt hylätä ehdotuksen tämän lakiehdotuksen pöydällepanemisesta, minun täytyy valittaa, että minulla ei ole tilaisuutta eikä oikeutta puhua mitään maalaisliiton eduskuntaryhmän puolesta. Mutta ainoastaan yksityisenä edustajana tahdon lausua muutamia sanoja. Ensinnäkin tahdon lausua ihmettelyni sen johdosta, mitä pääministeri täällä lausui siitä syystä, että tämä lakiehdotus ei ole nykyisen hallituksen antama, joten hallitus tähän pykälään nähden ei ole voinut esitystä laatiessa kantaansa määrätä. Toiseksi siitä syystä, että hallitus ei nähtävästi ole kiinnittänyt lakiehdotuksen toisiin kohtiin mitään huomiota kuin ainoastaan tähän 13 §:ään ja nähtävästi hallituksen mielestä on samantekevää muutetaanko lakiehdotuksen muut kohdat minkälaisiksi tahansa. (Vasemmalta: Pidetään ne sellaisina kuin virkamieshallitus oli ehdottanut.) Samalla pyydän huomauttaa, että tämä valtiovarainvaliokunnan ja suuren valiokunnan ehdotus ei myöskään perustu n. s. keskustahallituksen antamaan esitykseen. Keskustahallituksen antamassa esityksessä kyllä ei ollut mitään verojen vähennysoikeutta, mutta veroasteikot olivat siinä kokonaan toiset kuin tässä valtiovarainvaliokunnan ehdotuksessa, ja osakeyhtiöiden verotus oli siinä ajateltu järjestettäväksi aivan toisille periaatteille. Virkamieshallitus, jonka antama esitys valtiovarainvaliokunnalla on ollut käsitellyn pohjana, oli omaksunut keskustahallituksen periaatteet lakiehdotuksen muihin kohtiin nähden pääasiassa sellaisina, mutta oli liittänyt tähän 13 §:ään tämän 4 momentin. Nykyinen hallitus ohjelmapuheessaan ilmoitti, että hallitus tulee kannattamaan maaverojen poistamista ja tulo- ja omaisuusveron lieventämistä. Hallitus ohjelmapuheessaan ei maininnut mitään siitä, millä tavalla tämä lievennys on toteutettava.

Mitä sitten asian asialliseen puoleen tulee, niin minun täytyy tunnustaa, että nämä asteikot, sekä tuloveron että omaisuusveron asteikot, ovat valtiovarainvaliokunnassa laaditut silmälläpitäen sitä, että maksetusta verosta on oikeus puolet vähentää. Onhan asteikot laadittu siten, että alennus on tehty alipäässä asteikkoo, mutta ylipäässä ei ole tehty mitään alennuksia, joten siis tuloveron asteikko päättyy tässäkin ehdotuksessa 20 %:iin niin kuin on ollut ennenkin voimassa. Omaisuusverossa sitävastoin tämä valiokunnan ehdottama asteikko päättyy 8 promilleen sitävastoin kun se voimassaolevassa laissa päättyy 6 promilleen. Näinollen on luonnollista että yksityisiin suurempiin veronmaksajiin nähden, jos ei hyväksytä 13 §:n neljättä kohtaa, muodostuu tämä laki nyt raskaammaksi, kuin mitä se aikaisemmin on ollut. Mitä tämä vaikuttaa osakeyhtiöiden veronmaksuun nähden, siitä minulla ei ole, ikävä kyllä, minkäänlaisia numeroita, että miten osakeyhtiöiden veronmaksuun vaikuttaa se muutos, minkä eduskunta ja suuri valiokunta on tehnyt valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen lain 23 §:ssä, joten minä en kykene vertailemaan, mikä ero viimeisen suuren valiokunnan ehdotuksen ja valtiovarainvaliokunnan ehdotuksen välillä todellisuudessa on osakeyhtiöiden verotukseen nähden. Mutta selvää on, että yksityisten suurempain veronmaksajain verotukseen nähden tämä suuren valiokunnan viimeinen ehdotus on paljoo raskaampi.

Kaikista epäilyksistä huolimatta minä nyt kumminkin asetan sille kannalle, että minä en katso aivan oikeaksi tätäkään suuren valiokunnan ehdotusta, johon minä kyllä osaltani olen ollut myötävaikuttamassa, sillä epäsuhte veronvähennyksiin nähden tulee siitä, mitä valtiovarainvaliokunta on ehdottanut. Enkä myöskään katso tätä asiaa niin suureksi, että tämän takia tahtoisin asiat kärjistää siihen, että hallituspula tulisi. Minä luulen, että meillä on suurempia periaatteellisia erimielisyyksiä lähimmässä tulevaisuudessa edessä. Minä en kyllä usko sitä, että tämä hallituskokoomus kauan pysyy pystyssä. Meillä on päiväjärjestyksessä virkamiesten eläkelaki, meillä on tämän hallituksen antama huviveroja koskeva esitys, joissa minun käsitykseni on aivan vastakkainen, kuin mitä nähtävästi hallituksella on, ja

minä luulen, että meillä on suurempia erimielisyyksiä, jonka takia nykyinen hallituskokoomus kaatuu kuin tämä. Sentä minä voin tässä yhtyä kannattamaan eduskunnan aikaisempaa päätöstä.

Ed. P a a s o n e n: Minua ihmetytti suuresti herra pääministerin lausunto, jossa hän ilmoitti hallituksen puolesta, että hallitus mieluummin ottaa 45 miljoonaa markkaa vähemmän kuin 45 miljoonaa markkaa enemmän ja ellei eduskunta nyt suostu siihen, että hallitukselle annetaan vähemmän tuloja, niin voi siitä syntyä hallituspula. Ei luulisi olevan syytä väheksyä tuloja silloin kun hallituksen eduskunnalle jättämässä ensi vuoden talousarviossa on 166 miljoonan markan vajaus, joka on täytettävä valtion pääomasaästöstä. Minun mielestäni olisi kyllä veronhuojennuksia toimeenpantava. Ja kun täällä eduskunnassa tulee tullitariffin käsitteilyn yhteydessä tehtäväksi ehdotuksia kansan köyhimpiä pohjakerroksia rasittavain elintarvetullien huojentamisesta, niin toivon, että herra pääministeri silloinkin asettuu verojen saamiseen nähden yhtä kielteiselle kannalle kuin tämänkin asian suhteen.

Ed. H e l o: Tässä tulee nyt nähtävästi annettavaksi jokin epäluottamuslause; joko se annetaan nykyiselle hallitukselle tai entiselle keskustahallitukselle. Ed. Lohi koetti kyllä selittää asiaa niin, että entisen keskustahallituksen kanta saataisiin lankeamaan yhteen nykyisen hallituksen kannan kanssa. Hän aivan oikein sanoi, että keskustahallituksen ehdotuksessa ei ollut nyt kysymyksessä olevaa kohtaa, mutta että on otettava huomioon myös se seikka, että asteikko silloin oli toinen. Tämä pitää todellakin paikkansa, sillä asteikko, joka oli keskustahallituksen ehdotuksessa, erosi varsin huomattavasti siitä asteikosta, mikä nyt on kysymyksessä. Mutta jos ed. Lohi tahtoo tällä väittää, että asteikko keskustahallituksen ehdotuksessa oli vielä lievempi, kuin se on nykyisen hallituksen ehdotuksessa, on hän siinä kokonaan erehtynyt. Päinvastoin keskustahallituksen ehdotuksessa verotetaan suurituloisia vielä ankarammin siten, että as-

teikkoo oli vielä nostettu nykyäänkin käytännössä olevasta asteikosta. Se myönsi alennuksen tuloille, jotka olivat alle 120,000 markkaa. Asteikko pysyi muuttamattomana 120,000—360,000 markan tuloille, josta alkaen asteikko nousi aina miljoonan markan tuloihin asti. Keskustahallituksen ehdotus meni siis vielä pitemmälle kuin suuren valiokunnan ehdotus. Se ehdotti asteikon korotettavaksi eikä annettavaksi lievennystä sen kautta, että maksetut verot saataisiin vähentää tuloista. Mikäli minä muistan, niin ed. Lohen taholta otettiin tämä keskustahallituksen ehdotus aikanaan hyvin epäsuopeasti vastaan, ja väitettiin, että se tuottaa kohtuuttomia verohelpotuksia suurituloisille, Jollei ed. Lohi asiaa tunne, niin voi kysyä vierustoveriltaan, ed. Niukkanelta, joka nähtävästi tuntee ne artikkelit, mitkä aikanaan tästä asiasta kirjoitettiin „Maakansaansa”. Näitä artikkeleita ilmestyi useampia juuri ennen vaaleja, ja niissä esitettiin, miten keskustahallituksessa edistysmieliset koettivat aikaansaada verojen suunnatonta helpotusta suurituloisille, jota vastoin maalaisliittolaiset hallituksessa olivat mukana saaneet estetyksi ettei näitä alennuksia sentään suuremmassa mitassa saatu lakiehdotukseen. Silloin jo kyllä lausuttiin että ne olivat vain vaaliartikkeleita ja että kun tuli tilaisuus osottaa, mikä on maalaisliittolaisten kanta todellisuudessa, tultaisiin silloin johonkin sellaiseen periaatteen puolikkaaseen, johonka nyt on todella jouduttu. Jos todellakin maalaisliitto nyt yhtyy hallituksen esitykseen, niin ei ole vaikea maalaisliittolaisten artikkelien johdolla osottaa että se ohjelma, mitä he esittivät vaaleja varten, on aivan toinen kuin se mitä he ajavat täällä eduskunnassa.

Pääasia tässä on se että keskustahallitus aikanaan oli ehdottanut sekä asteikkoo korotettavaksi nykyisestäään että myös oli sillä kannalla että alennuksia ei ole myönnettävä poistojen kautta, jota vastoin nyt esilläoleva lakiehdotus myöntää jo asteikon kautta aivan huomattavan verohelpotuksen. Tässä on siis, kuten olen maininnut, kysymys siitä, kenelle tässä epäluottamuslause tullaan antamaan. Jos keskustaa äänestää suuren valiokunnan ehdotusta vastaan, niin se tietää asiallisesti sitä että se antaa epäluottamuslauseen entiselle omalle hallitukselleen.

Ed. Witting: Täällä on epäily, millä tavalla tämä muutos tulisi vaikuttamaan osakeyhtiöiden verotukseen, ja saan sen takia ehkä vähän selostaa, miten tämä asia on kehittynyt; mainitsen vähän alkua-asteista.

Niinkuin ed. Lohi täällä jo huomautti ja niinkuin minullakin on ollut kunnia täällä tätä ennen huomauttaa, niin nämä veroasteikot ja kaikki vähennykset ovat katsottavat yhtenä kokonaisuutena. Kun tämä asia aluksi tuli esille eräissä jaostossa, niin tehtiin nämä asteikot sillä olettamuksella, että koko vero poistettaisiin. Silloin laskettiin, että alapäässä annettaisiin alennusta 30 prosenttia, ja koko veron poisto merkitsisi silloin 20 prosenttia tuloverosta yläpäässä. Kun kuitenkin silloin oltiin sitä mieltä, että täten olisi saatu verot liian pieniksi, niin korotettiin omaisuusveroa. Tällä omaisuusveron korottamisella, puolet siitä lievennyksestä, joka annettiin yläpäässä, poistettiin, ja jäi ainoastaan lievennyksenä toinen puoli eli 10 prosenttia. Sittenkuin asia kehittyi, niin tultiin toiseen kokoukseen, ja siellä tämä koko veron poisto hylättiin ja sallittiin vain puolen veron vähentämistä. Mutta vanha asteikko jäi olemaan, puolen veron poisto vaikutti 10 prosenttia lievennystä tuloverossa, mutta ne samaiset 10 prosenttia otettiin takaisin omaisuusverossa, ja oltiin siis täten siinä asemassa, ettei yläpäässä anneta mitään lievennystä.

Tämä koskee myös kaikkia osakeyhtiöitä. Ne uudet lievennykset, jotka annetaan pykälässä 23, ne koskevat vain sellaisia osakeyhtiöitä, joiden tulo on 8 prosenttia omaisuudesta tai vähemmän. Sellainen osakeyhtiö, jolla on 8 prosenttia tuloa omaisuudesta, se ei jaa tavallisesti enempää kuin, sanotaan, noin 5 prosenttia, ei sitäkään. Sellaisella osakeyhtiöllä on siis etua siitä, että saa vähentää puolet tulosta eikä, niinkuin ennen, puolet osingosta. Mutta nämä osakeyhtiöt, ne ovat yleensä kehoimmat. Meillä on nyt monta tuhatta osakeyhtiötä tässä maassa, ja ne, jotka verontuottoon oleellisimmin vaikuttavat, ovat luvultaan suurimmat ehkä kaksisataa, yhteensä ehkä viisisataa. Mutta niiden luku on kuitenkin niin suuri, että sen jälkeen kuin tämä kysymys uudelleen tuli esille suuressa valiokunnassa, ja kun yleensä tätä aineistoa on niin vaikea saada käsiinsä, niin on ollut mahdo-

tonta tähän tilaisuuteen toimittaa tarkkoja laskelmia. Mutta siitä mitä minä nyt olen koettanut täällä selostaa, siitä pitäisi jokaisen ja ainakin niiden miesten, jotka ovat tottuneet valtiovarainvaliokunnassa numerolaskelmiin, ymmärtää, että tällainen poikkeussäännös, joka kohdistuu ainoastaan niihin, joiden tulo on niin pieni kuin 8 prosenttia, siis pankkikorko jotenkin, ja joiden osinko on pienempi, ettei se voi tulla vaikuttamaan niin, että siitä mitään sanottavaa vähennystä syntyy, jonkun miljoonan markan vähennys, mutta ei sen enempää.

Mutta jos nyt asetunme sille toiselle kannalle, mille suuri valiokunta viimeksi asetui, niin tulemme siihen, että me korotamme osakeyhtiöiden kokonaisveroa valtiolle yleensä noin 8 prosenttia. Sillä kaikki meidän suuret pankkiyhtiömme, ne eivät millään tavoin nauti tästä 23 §:n tulonpoistosta eikä yleensä tuontiyhtiöt, eikä yleensä ne, jotka jollain tavalla tuottavat, ainoastaan ne, jotka ovat vähän kovemmassa asemassa ja joille lopuksi kuitenkin ei annettu lievennystä omaisuusverossa, vaikka yleensä on tunnustettu, että tässä on virhe systeemissä, ainoastaan ne tästä hyötyvät. Jos nyt näitä kysymyksiä verrataan toisiinsa, pykälän 23 uusia lievennyksiä ja tätä puolen veron poistoa, joka oleellisesti liittyy siihen systeemiin, minkä valtiovarainvaliokunta on esittänyt, ja joka oikeastaan aluksi otettiin tähän systeemiin siinä muodossa, että koko vero poistettaisiin sekä jos sitten puolen veron vähennys poistetaan sen takia, että tällainen järkevä ja vaikutukseltaan pieni poikkeusmääräys on pykälässä 23, niin kyllä minun mielestäni tehdään jotain aivan merkillistä. Nämä kaksi seikkaa ovat niin eri suuruusluokkaa, ettei niitä voi verrata toisiinsa. Toisiinsa voi ehkä enemmän verrata niitä lisäyksiä, jotka on tehty suuressa valiokunnassa, nim. rehukysymyksessä ja siinä, että valtio maksaa kunnille siitä verotustyöstä, jonka kunta on toimittanut.

Jos minä nyt lopuksi vielä toistan, niin ensimmäisen käsittelyn tulos on se, että annetaan lievennystä alaosassa 30 %, yläosassa, jos osakeyhtiö on sellainen, että se tuottaa yhtä paljon kuin pankkiin talletettu talletus, ei mitään. Jos taas mennään tähän suuren valiokunnan ehdotukseen, niin tietysti me alaosassa annamme lievennystä 30 %, mutta yläosassa me korotamme noin

8 %, jos yhtiö on sellainen, että se tuottaa noin 10 % omaisuudesta. Mutta jos yhtiö tuottaa vähemmän kuin 10 % omaisuudesta, niin korotus voi nousta 20—30 % j. n. e.; sitä suuremmaksi, mitä heikompi osakeyhtiö on.

Ed. Juutilainen: Viime vuosina on yleensä pyritty siihen, että nykyinen raskas verotus, joka raskaasti painaa kaikkia kansanluokkia, saataisiin alennetuksi. Tämä verojen helpottaminen oli vaaliaikana kaikilla puolueilla ohjelmassa, niin myöskin oli nykyistä hallitusta muodostettaessa yhtenä pääohjelmana, että verotusta oli pyrittävä lieventämään, ja sitä on nyt eduskunta ja hallituskin harrastanut. Sen vuoksi minä kannatan valtiovarainvaliokunnan ehdotuksia pääasiassa.

Mitä sitten tulee siihen, että herrat socialistit pyrkivät pyytämättä maalaisliiton neuvonantajiksi, niin minä rohkenisin heille huomauttaa, että he olisivat siinä pidättyväisempiä, syystä että herrat socialistit eivät ole koskaan ottaneet mitään vastuuta esim. maan hallitsemisessa, ja toiseksi heidän taloustirehtöörinsä ja suuri auktoriteettinsa Nevanlinna ei nauti maalaisliitossa asiantuntijan täyttä arvoa.

Ed. Niukkanen: Niinkuin täällä on jo huomautettu, niin on maalaisliiton eduskuntaryhmä aikaisemmin ollut aina sillä kannalla, että progressiivisessa tulo- ja omaisuusverotuksessa ei ole puolustettavissa verojen vähentämisoikeus verotettavasta tulosta. Tällaisen esityksen, kuten täällä on mainittu, antoi maalaisliiton muodostama hallitus, jonka myöskin maalaisliiton eduskuntaryhmä hyväksyi. Tällä samalla kannalla, niinkuin täällä on huomautettu, on myös ollut kokoomuspuolueen asiantuntija Nevanlinna ja tällä samalla kannalla on ollut myöskin edistyspuolue ja sen rahaministeri pankinjohtaja Ryti. Minä pyydän tässä suhteessa muistin virkistämiseksi huomauttaa, että edistyspuolue on tätä kysymystä nimenomaan käsitellyt puoluepäivillä Viipurissa 1923. Siellä rahaministeri Ryti piti asiasta esitelmän, jossa hän hyvin asiallisella tavalla osoitti, että nykyisessä tulo- ja omaisuusverotuksessa ei voida puolustaa veron vähentämisoikeutta. Hän lausui asiasta tämän suuntaisia ajatuksia: „En voi koko sitä periaatetta, johon tällainen vaatimus perustuu, myöntää oikeaksi. Tu-

loveron periaatehan on, että se ottaa määrättyä aikana ansaitusta tulosta osan, ja seuraavan ajan ansioihin ei tällä saa olla mitään merkitystä, yhtä vähän kun esim. yhtiö tai osuuskunta, joka edellisenä vuonna on saanut määrätyn tulon ja jakaa siitä tänä vuonna osinkoa, voi tätä edelliseltä vuodelta jaettua osinkoa merkitä tämän vuoden menoksi voitto- ja tappiotililleen, yhtä vähän se on oikeutettu siten tekemään viime vuodelta menevään veroonkaan nähden. Kumpikin suoritus kohdistuu edelliseen vuoteen ja on sinä vuonna ansaitun voiton käyttämistä. Kunnallisverotuksessa, jossa tähän vähentämiseen on totuttu, on tämä asia käytännöllisesti katsoen toisarvoinen, koska tämä vero ei ole progressiivinen ja koska on samantekevää, väheneekö äyrien lukumäärä tämän vähennysoikeuden kautta, koska tämä väheneminen kohtaa kaikkia samassa suhteessa ja äyrien hinta vastaavassa suhteessa kaikille nousee. Mutta valtion verotuksessa, kuten on osoitettu, se veisi suoranaisesti vääryyteen pienempitulaisia veronmaksajaryhmiä kohtaan, samalla kun myöskin veron tuotto huonoina vuosina, hyvien vuosien osalta tehtävien vähennysten johdosta voisi supistua arvaamatoman pieneksi ja valtiotalouden hoito käydä hyvin epävarmaksi.” Niinkuin tästä käy selville, maalaisliitto ja myös edistyspuolue ovat olleet verojen vähennysoikeuteen nähden vastustavalla kannalla. Minun tietääkseni tässä asiassa ei myöskään hallitusneuvotteluja käytäessä, vaikka se oli hyvin sitkeän keskustelun alaisena, liene mitään sopimuksia syntynyt. Minä käsitänkin, että se ehdotus, jonka valtiovarainvaliokunta antoi täksi tulo- ja omaisuusverolaiksi, onkin katsottava sellaiseksi epäviralliseksi sovinnoksi tässä asiassa hallituspuolueiden välillä, jota ainakin allekirjoittanut siitä huolimatta, että m. m. tämä kohta oli hyvin vaikeasti sulatettavissa, olisi katsonut velvollisuudekseen sellaisenaan kannattaa, jos toiset puolueet olisivat muuten pitäneet sopimuksen. Tästä, että tämä tällaiseksi sopimuksen ja neuvottelujen tulokseksi lienee katsottava, aiheutunee myöskin se omituinen säännös, että edellisen vuoden veroista saadaan vähentää puolet seuraavan vuoden verotusta varten. Muutenhan tätä tällaista säännöstä ei voi mitenkään käsitellä, sitähan ei voi mitenkään, ei periaatteellisesti eikä asiallisesti eikä muodollisesti puolustaa.

Minä siis katson, että valtiovarainvaliokunnan ehdotus tulo- ja omaisuusverolaiksi on tuo epävirallinen hallituspuolueiden sopimus tässä vaikeassa asiassa ja senvuoksi myöskin lain 23 §:n 3 momenttiin tehtyä muutosta on, samoin kuin tätä asiaa, arvosteltava tältä pohjalta. Minun nähdäkseni tätä esilläolevaa verovähennystä ei voi arvostella erillisenä, vaan sopimusta on arvosteltava kokonaisuutena, niinkuin ed. Pennerinkin täällä huomautti. Kun siltä pohjalta lähdetään, että verrataan ehdotusta siinä muodossa, kuin hallitus vaatii sitä hyväksyttäväksi, valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen, silloin täytyy sanoa, että tässä ehdotuksessa valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen verraten on yhtiöille myönnetty arveluttavan suuria verohelpotuksia. Valtiovarainvaliokunnan ehdotukseen verraten nimittäin 23 §:n 3 momenttiin tehty muutos tietää sitä, että osakeyhtiöt, joiden vuositulo on huononpuoleinen, korkeintaan 8 % koko omaisuudesta, saivat vähentää tuloistaan puolet. Siinä tapauksessa, että ne eivät jakaisi osinkoa, ne pääsisivät, suuremmat yhtiöt, puolta pienemmällä verotuksella kuin tähän saakka ja pienemmät yhtiöt 1/3 siitä verotuksesta, mitä ne tähän saakka ovat maksaneet. Kun tämä otetaan huomioon, niin silloin ei voida ollenkaan puhua siitä, että tässä nyt maalaisliitto olisi sopimuksen rikkojana siinä tapauksessa, että se pysyisi suuren valiokunnan kannalla, vaan päinvastoin juuri ne, jotka poikkeamalla valtiovarainvaliokunnan ehdotuksesta, ovat näin huomattavia muutoksia tähän sovitun lakiesitykseen tehneet.

Minun käsittääkseni se menettely, johon toiset hallitusta kannattavat ryhmät ovat tässä asiassa antautuneet, että ne kielsivät maalaisliiton ryhmältä tilaisuuden harkita vielä tätä asiaa, on hyvin käsittämätöntä ja hallituksen esiintyminen sitäkin käsittämättömämpää. Kun on kysymys tällaisista suorastaan periaatteellisista, suurista kysymyksistä ja moniin kymmeniin miljooniin nousevista veronvähennyksistä, niin kyllä kai silloin olisi ollut kohtuullista, että toiset hallituspuolueet olisivat suostuneet siihen, että maalaisliitto olisi saanut tätä asiaa harkita sen ilmoituksen valossa, jonka Herra Pääministeri suvaitsi tämän asian yhteydessä tehdä. Minä huomautan toisille hallituspuolueille ja Herra Pääministerille, että jos te onnistutte tällä menettelyllänne

saamaan maalaisliiton eduskuntaryhmän pakotetuksi hyväksymään hallituksen ultimatum, niin te olette kyllä saaneet tilapäisen taktillisen voiton ja te voitte kehua sanomalehdissänne, että nykyinen luja hallitus on onnistunut muka palauttamaan maalaisliiton järjestykseen, mutta että tämä teidän voittonne ei tule osoittautumaan hedelmälliseksi vastaisessa yhteistoiminnassa.

Pääministeri Ingman: Minä pyydän vain viimeksimainitulle puhujalle sanoa, ettei hallitus täällä erikoisesti pyri voittoon, mutta hallitus pyrkii kyllä pysymään sopimuksissa.

Ed. Swentorzet ski: Ed. Juutilainen pyysi täällä, että herrat sosialistit eivät antaisi maalaisliittolaisille neuvoja. Minä pyydän ilmoittaa, että me emme anna neuvoja, vaan konstateeraamme tosiasioita. Ja se on suuri ero. Ed. Helo y. m. ovat täällä ennustaneet sitä, että joko entinen keskustalainen tai nykyinen keskustalainen, s. t. s. oikeistolainen hallitus tulee saamaan maalaisliitolta epäluottamuslauseen. Ed. Lohi koetti pelastaa kumpaistakin hallitusta antamalla aluksi epäluottamuslauseen itselleen, joka oli aivan selvä ja jossa ed. Lohi täydellisesti onnistui. Mutta minä pahoin pelkään, että tämä uhrin nousee kokoomustaivasta kohti liian myöhään ja se siitä syystä, että ed. Lohin ei onnistunut pelastamaan kumpaistakaan hallitusta epäluottamuslauseesta, koska maalaisliitto, muuttamalla alituisesti kantaa, on jo ehtinyt antaa epäluottamuslauseen kumpaisellekin hallitukselle, ja kumpaisetkin hallitukset ovat minusta sen täydellisesti ansainneet.

Ed. Niukkanen: Minä huomautan herra pääministerin lausunnon johdosta, kun hän vielä senkin jälkeen vetoaa sopimuksen rikkomiseen tässä asiassa kuin ed. Lohi tätä asiaa jo valaisi puheessansa, että tässä asiassa niiden pöytäkirjojen mukaan, joita näiden neuvottelujen kestäessä on pidetty, ei ole päästy mihinkään sovintoon, mutta asia on jätetty auki ja kaikille ryhmille jätetty vapaat kädet menetellä siten kuin parhaaksi näkevät.

Pääministeri Ingman: Hallituksella täytyy saada olla oma käsityksensä siitä, mitä on sovittu, ja hallituksen täytyy toimia sen käsityksen mukaan, mikä sillä on.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Pennanen ed. Virkkusen kannattamana ehdottanut, että eduskunta pysyisi entisessä päätöksessään.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

Äänestyksessä annetaan 91 jaa- ja 102 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

13 §:n viimeinen momentti hyväksytään.

69 § hyväksytään.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 34 a ja otetaan jatkuvaan toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 34 ja valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 24 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 4, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 34 a, josta näkyy, että suuri valiokunta on hyväksynyt lakiehdotuksen muuten eduskunnan päättämässä muodossa paitsi 1 §:n 4 momenttia, jolle suuri valiokunta on ehdotta-

nut muutetun sanamuodon, sekä 3:tta ja 5:tta §:ää, jotka suuri valiokunta ehdottaa hyväksyttäväksi aikaisemman ehdotuksensa mukaisesti. Eduskunnan on nyt joko hyväksyttävä nämä mainitut pykälät suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan, tai pysyttävä entisessä päätöksessään. Ehdotan, että kustakin pykälästä tehdään päätökset erikseen.

Menettelytapa hyväksytään.

1 §:n 4 momentti.

Keskustelu:

Ed. Lohi: Vaikka maalaisliiton taholla on vastustettu kokonaisuudessaan tämän uuden momentin ottamista lakiehdotukseen, sillä se ei oikeastaan kuulu siihen sen takia, että valtion työläiset samoin kuin muutkin työläiset pitäisi saada yleisen vanhuus- ja työkyvyttömyyslain alaisiksi, niin kumminkin suuri valiokunta on vielä laventanut tätä pykälää, joten minä ehdotan, että eduskunta pysyisi tässä aikaisemmin tekemässään päätöksessä.

Ed. Vuokoski: Jotta olisi selvempää äänestää tämän kohdan hyväksymisen tai hylkäämisen puolesta, niin minä rohkenisin kysyä herra rahaministeriltä, joka viimein ilmoitti kannattavansa tätä vasemmalta tehtyä ehdotusta, kannattaako hallitus nyt tätä kohtaa sellaisena kuin suuri valiokunta on sen hyväksynyt?

Ed. Vesterinen: Kannatan ed. Lohen tekemää ehdotusta.

Ed. Ryömä: Jos eduskunta palauttaa tämän momentin suuren valiokunnan ehdotuksesta siihen muotoon kuin se on entisessä eduskunnan päätöksessä, niin tekee eduskunta itsensä tahallisesti syypääksi siihen virheeseen, että se laatii epäselvän lain, sillä tämä sanamuoto: „valtion omistamissa teollisuuslaitoksissa palveleva tai tähän verrattava” j. n. e. ei ilmeisesti sano mitä sillä oikeastaan tarkoitetaan. Eduskuntaa on useinkin syytetty tällaisesta lainsäädännöstä ja minä varottaisin, että se ei tarkoituksellisesti ja tahallisesti tällaiseen tee itseänsä syypääksi. On jo

useasti esitetty, että tässä missään tapauksessa ei ole kysymys mistään suuresta summasta, vaan korkeintaan parin miljoonan markan menoerästä, ja että ne ryhmät, jotka tulisivat ehdotetun selvennyksen kautta ilman muuta mukaan, eivät rahallisesti eläkkeeseen nähden merkitse paljon mitään. Minä senvuoksi kehoittaisin eduskuntaa hyväksymään suuren valiokunnan asiassa tekemän muutosehdotuksen.

Valtiovarainministeri P u l k k i n e n :
Ed. Vuokosken tiedustelun johdosta pyydän minä saada ilmoittaa, että minä aikaisemmassa istunnossa esiinnyin vain omasta puolestani ja nojasin silloin laskelmani ylitarkastaja Hallstenin toimittamaan tutkimukseen, joka taasen perustui tilastollisiin tietoihin ja tarkoitti yksinomaan valtion teollisuuslaitoksien palveluksessa oleville henkilöille tulevaa eläkettä. Minulla ei ole käytettävänä, sen jälkeen kuin suuri valiokunta teki kysymyksessäolevan muutosehdotuksen, mitään uusia numeroita ja ymmärrettävää onkin, että laskelmien ja numeroitten hankkiminen vie aikaa ja vaatii tilastollisia tietoja, joita näin äkkiä ei ole voitu saada. Kun minun periaatteisiini yleensä kuuluu, ettei pidä laatia lakia ilman, että löytyy laskelmia siitä, mihin laki voi rahallisesti johtaa, niin minä omasta puolestani en tahdo mennä pitemmälle kuin mitä suuren valiokunnan aikaisempi päätös edellyttää.

Ed. R y ö m ä : Ylitarkastaja Hallstenin tekemien laskelmien mukaan nousee teollisuuslaitosten työntekijäin eläke noin 1 miljoonaan markkaan, jotta siis, kun puhutaan 2 miljoonasta markasta, edellytetään ilman muuta, että lasketaan mukaan ne tosin itsessään pienet määrät valtion työläisiä, jotka työskentelevät muilla aloilla kuin teollisuuslaitoksissa, kuten sairaaloitten palveluskunta ja erinäiset muut valtion palveluksessa olevat työläiset. Minä en jaksa käsittää, mitenkä nyt pyritään jälleen selittämään tätä „tähän verrattavaa” niin ahtaaksi kuin herra rahaministeri tekee. Päinvastoin on kaikissa lehdissä, joissa asiasta on kirjoitettu, pidetty selvänä, että asia on niin järjestettävä, että kaikki valtion työläiset saavat eläkkeen. Ja esityksen tekijä valtiovarainvaliokunnassa samoin selitti tarkoittavansa, että eläkkeestä tulisi-

vat osallisiksi kaikki ne valtion työläiset, jotka ovat olleet määrättyt vuodet säännöllisesti vuodesta vuoteen, valtion palveluksessa niin että he korkeintaan yhden kuukauden vuodessa ovat olleet lomalla, jonka oikeuden laki antaa myöskin virkamiehille. Herra rahaministerin tulkinta on siis ahtaampi kuin on ollut tarkoitus. Minä jo viime keskustelussa pyysin herra rahaministeriltä tietoa siitä ehdotuksesta, jonka ylitarkastaja Hallsten on asiassa tehnyt, mitä ryhmiä ylitarkastaja Hallsten on ehdotukseensa ottanut mukaan. En tiedä, onko se joku valtiosalaisuus, ettei sitä voida mainita. Tahtoisin tietää sen senvuoksi, kun minulla on täysi syy otaksua että niitten ryhmien eläkkeet, jotka suuren valiokunnan ehdotuksessa on mukaan otettu, tekisivät korkeintaan 2 milj. markkaa. Minä siis edellytän, että eduskunta hyväksyy tämän selvennetyn muodon. Voin vakuuttaa, ettei tässä ole kysymys mistään sellaisista sumista, joita ei voisi summaarisesti lähimain arvioida ja tämän summaarisen arvion pohjalla lakia ilman muuta hyväksyä.

Ed. P a a s o n e n : Se lisäys, minkä suuri valiokunta on tämän l §:n 4 momenttiin tehnyt, on tavallaan selvennys. Niistä eläkkeensaajista, jotka herra rahaministeri täällä mainitsi, tulisivat eläkeoikeutetuiksi myös rautatienrakennuksilla olevat sellaiset työläiset, jotka ovat vuosikymmeniä yhtäjaksoisesti rakennustöissä rautatierakennuksilla työskennelleet. Mutta kun nämä samat työläiset jo nykyään saavat hakemuksensa perusteella eläkettä, niin ei tämä selvennys, joka tässä on tehty, kovinkaan paljon rahallisesti merkitse. Mutta mielestäni on parempi, että niidenkin eläkeoikeudet tulevat tällä lailla säännöstelläiksi, samalla tavoin kuin teollisuuslaitoksissa olevien eläkeoikeudet.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelun kuluessa on ed. Lohi ed. Westerisen kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s : Asiassa on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

Äänestyksessä annetaan 97 jaa- ja 95 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

3 §.**Keskustelu:**

Ed. R y ö m ä: Käsiteltävänäolevassa lakiehdotuksessa on täyden eläkkeen perustana se, että se myönnetään 63 vuoden iässä ja 30 vuoden palveluksen jälkeen. Nykyään on kuitenkin erinäisiin ammatteihin nähden asianlaita niin, että täysi eläke myönnetään jo alemmassa iässä ja 30 vuotta lyhyemmän palvelusajan jälkeen, veturinkuljettajille esim. 55 vuoden iässä ja 25 vuoden palvelusajan jälkeen sekä sairaanhoitajattarille 55 vuoden iässä ja 20 vuoden palvelusajan jälkeen. Tekeilläolevaan lakiehdotukseen on jo hyväksytty säännös, 2 §:n viimeinen momentti, jonka mukaan hallitus voi erinäisissä ammateissa asetuksella alentaa eläkkeeseen oikeutetun iän 63 vuodesta aina 50 vuoteen asti. Johdonmukaista olisi, että samalla alennettaisiin täyteen eläkkeeseen oikeuttavaa virkavuosivaatimusta 30 vuodesta 20 vuoteen. Huomautin asiasta, kun tämä lakiehdotus ensi kertaa oli toisessa käsittelyssä. Minun täytyi kuitenkin silloin valitettavasti poistua yksityiskäsittelystä, ja kun tässä oli pääasiassa kysymys sairaanhoitajattarista, jätin asian naisten hoidettavaksi. Mutta se näkyy kuitenkin jääneen hoitamatta. Tällä tavalla ei tuohon 5 pykälään ole tarpeellista muutosta tehty. Mutta olisi niinollen kuitenkin kohtuullista ja asiaan kuuluvaa, että niissä tapauksissa, joissa eläkeikärajaa voidaan alentaa 50 vuoteen, myös samalla alennettaisiin edes se ikäraja, josta alkaen virkavuosia voidaan laskea, aina 20 vuoteen asti. Hallituksen esityksessä olivat vastaavat luvut

55 ja 25, siis 30 vuoden ero. Mutta kun kerran 55 vuoden ikä on alennettu 50 vuodeksi, niin olisi alin ikäraja, josta alkaen näissä poikkeustapauksissa voidaan virkavuodet lukea, samalla ilman muuta alennettava 20 vuodeksi. Näin on tosiaankin tapahtunut eduskunnan aikaisemmassa päätöksessä, ja senvuoksi minä toivoisin, että eduskunta pysyisi aikaisemmalla johdonmukaisella kannallaan.

Mitä tulee tämän pykälän 1 momentin ikärajaan ja sen alentamiseen 30:stä 25:een, niin sillä ei ole yhtä suurta käytännöllistä merkitystä, sen jälkeen kun 11 §:ssä myönnetään, että niissä tapauksissa, joissa viran tai toimen haltija vapautetaan siitä yleisen edun sitä vaatiessa tai ikänsä vuoksi tai ruumiinvian tai vähentyneiden ruumiin- tai sielunvoimien takia ennen tuota määrättyä ikärajaa, hän saa lukea hyväkseen kaikki palvelusvuotensa. Kun asia näin on, niin se ei ole yhtä tärkeätä, mutta minusta olisi kuitenkin syytä, että eduskunta tässäkin asiassa pysyisi aikaisemmin tekemässään päätöksessä. Tätä minä pyydän eduskunnalle suosittaa.

Ed. P a a s o n e n: Minä kannatan ed. Ryömän ehdotusta.

Ed. L o h i: Minä päinvastoin rohkenen toivoa, että eduskunta tässä kohden hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen. Tämän lain 1 §:n yhteydessä herra rahaministeri huomautti jo siitä, että pitää suunnitteen tietää lakia säädettäessä, mitä se rahallisesti vaikuttaa, ja se päätös, minkä eduskunta tähän pykälään nähden aikaisemmin teki, minun nähdäkseni vie siihen, että varoja tarvittaisiin paljon enemmän kuin muuten, jos ikäraja alennettaisiin. Siis minä puollan suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. R y ö m ä: Asia on niin, että 2 §:n viimeinen momentti menettää koko joukon merkitystään, jos ei edes suoda niissä tapauksissa, joissa eläkeikärajaa alennetaan, myös oikeutta lukea virkavuosiksi aikaisempia palvelusvuosia, kuin niissä tapauksissa, joissa 63 vuoden ikäraja tulee kysymykseen. Siis toisin sanoen tässä myönnetään 2 §:llä eräs oikeus ja otetaan se 3 §:llä pois. Sama tietysti tulee kysymykseen,

jos ei ole joutunut palvelukseen 20 vuoden iässä, mutta joka tapauksessa ne, jotka tulevat palvelukseen 20 vuoden iässä ja saavat eläkkeen 50 vuoden iässä, voisivat tällöin tulla täydelle eläkkeelle, kuten tässä on tarkoitettu. Siis tämä on johdonmukainen seuraus, kun kerran on vähennetty 50 vuoteen 2 §:n viimeisen momentin poikkeusikäraja.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Ryömä ed. Paasosen kannattamana ehdottanut, että eduskunta pysyisi ennen tekemässään päätöksessä.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Asiassa on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

Äänestyksessä annetaan 101 jaa- ja 90 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen.

5 §.

Keskustelu:

Ed. Paasonen: Minä pyydän ehdottaa, että eduskunta tähän pykälään nähden pysyisi entisessä päätöksessään.

Ed. Puittinen: Minä pyydän kannattaa ed. Paasosen tekemää ehdotusta.

Ed. Ryömä: Ensimmäisen käsittelyn tulos merkitsee sitä, että pienempipalkkaisilla olisi korkeampi prosentti peruspalkasta

eläkkeenä kuin suuripalkkaisilla, mikä on hyvin kohtuullista. Kuten on tehty selvää, ei tämä merkitsisi kovin suuria lisämenoja eläkkeisiin nähden, mutta kuitenkin helpoitaisi pienpalkkaisten siirtymistä eläkkeelle eläkeiässä. Kannatan näin ollen eduskunnan aikaisempaa päätöstä.

Ed. Lohi: Maalaisliiton eduskuntaryhmä ei ole voinut hyväksyä oikeastaan kumpapaakaan ehdotusta, eduskunnan entistä päätöstä eikä suuren valiokunnan ehdotusta. Mutta kun suuren valiokunnan ehdotus on sittenkin likempänä sitä kantaa, minkä me voimme tunnustaa oikeaksi, niin minä kannatan suuren valiokunnan ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Paasonen ed. Puittisen kannattamana ehdottanut, että eduskunta pysyisi entisessä päätöksessään.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

Äänestyksessä annetaan 117 jaa- ja 73 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Asian toinen käsittely on päättynyt.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään nyt ja jatketaan kello 7 i. p. tänään.

Täysi-istunto keskeytetään kello 4,40 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Uusia hallituksen esityksiä.

Puhemies: Hallituksen jäsen saapuu jättämään esityksiä eduskunnalle.

Istuntosaliin saapuu nuoremman hallitussihteeri A. Voutilaisen seuraamana ministeri Kukkonen, joka lausuu suomeksi ja ruotsiksi:

Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Eduskunta!

Hallituksen määräyksestä on minulla kunnia eduskunnalle jättää seuraavat hallituksen esitykset:

N:o 105 esitys valtiotakuun myöntämisestä Osuuskassojen Keskuslainarahasto-Osakeyhtiön ottamille lainoille;

N:o 106 esitys Osuuskassojen Keskuslainarahasto-Osakeyhtiön omien rahastojen lisäämisestä;

N:o 107 esitys laiksi säästöpankkien vaakuusrahastosta; sekä

N:o 108 esitys valtiotakuun myöntämisestä Tornion—Muonionjokien lauttausyhdistyksen ottamalle obligatsioonilainalle.

Puhemies: Herra Ministeri! Jätetyt hallituksen esitykset tulen esittelemään eduskunnalle valtiopäiväjärjestyksen mukaista käsittelyä varten.

3) Ehdotus laiksi kättilöiden asettamisesta maalaiskuntiin sekä niiden palkkauksesta annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 35 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 valmistelevasti käsitelty hallituksen esityksen n:o 63 sekä ed. Gebhardin y. m. edusk. esityksen n:o 29 ja ed. Neitiniemen edusk. esityksen n:o 30 johdosta laadittu yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 35. Ensinnä

sallitaan yleiskeskustelu. Kun se on julistettu päättyneeksi, käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Reinikainen: Suuri valiokunta on talousvaliokunnan mietintöön tehnyt muutamia muutosehdotuksia. Kun talousvaliokunta ajatteli samoin kuin hallituskin, että nykyisessä kättilölaissa pitäisi tehdä ainoastaan ne muutokset, jotka ovat tarpeen vaatimia, nimittäin palkkausolot, on suuri valiokunta tahtonut laajentaa tätä käsitteilyä ja ehdottanut, että myöskin kättilöitten lukua ja lisäksi niitä perusteita, joilla määrätään, kuinka monta kättilöä kussakin kunnassa pitäisi olla, olisi tässä yhteydessä käsiteltävä. Se muutosehdotus, jonka suuri valiokunta on tässä suhteessa tehnyt, merkitsee sitä, että kättilöitten lukua pitäisi meillä ehkä noin 30:lla lisätä. Tämän muutosehdotuksen ainoana syynä on ollut se, että entisessä kättilölaissa tämä mainittu pykälä ei ollut hyvästi stiliseerattu. Se tosin antoi alkuaikoina erilaista tulkintaa, mutta viime aikoina sitä enää ei ole ollut. Kun siis on ryhdytty tätä lakia stiliseeraamaan, on jouduttu suuriin käytännöllisiin seikkoihin, on jouduttu seikkoihin, jotka tulevat lisäämään kättilöitten lukua verrattain huomattavassa määrässä. Minun käsittääkseni tähän ei olisi tällä kertaa mentävä, kun minkäänlaista tarvetta tähän ei ole olemassa. On pantava merkille, että asianomainen keskushallitus, nimittäin lääkintöhallitus, ei ole katsonut myöskään tässä suhteessa tällä kertaa mitään muutosehdotuksia tehtävän. Kun nyt tällä kertaa tämä kättilöitten palkkauslaki niin suuressa määrin lisää kunnan menoja, nimittäin noin kolminkertaisesti ja lisäksi tulee asuntokysymys, olisi minun käsittääkseni sitä suuremmalla syyllä rajoituttava tällä kertaa ainoastaan palkkausolojen järjestämiseen, kuten talousvaliokuntakin on tehnyt. Toinen tärkeä seikka, jonka suuri valiokunta on tässä yhteydessä tehnyt, on se, että se on hylännyt talousvaliokunnan mietinnössä olevan kannan, että kättilöitten asunnot piirilääkäri hyväksyy. Hallitus samoin kuin valiokunta on tahtonut ottaa nimenomaisen määräyksen tässä suhteessa, sentähden että ensinnäkin kättilöt ovat lääkintöviranomaisien hallinnon alaisia ja toi-

seksi sentähden, että on tapahtunut kuten hallitus perusteluissaan tuo ilmi, että muutamat maalaiskunnat ovat panneet kättilöitä asumaan yhdessä kulkutautisairaanhoidattajataren kanssa ja näin ollen kättilöt tulevat tahtomattaan useasti kulettaneeksi tartuntavaaraa synnyttäjille. Suuri valiokunta on tahtonut tämän määräyksen poistaa sentähden, että se on pelännyt, että jos annetaan lääkärien tehtäväksi kättilöitten asunto-olojen tarkastaminen, niin se tulisi johtamaan siihen, että tulisi liian komeita kättilöitten asuntoja. Mutta jos tähän pyritään niin silloin pitäisi nimenomaan laissa tämä määrätä, kuka viranomainen sen tekee. Jos sitä ei tehdä mutta tehdään kuten suuri valiokunta on tehnyt, niin se jää kuitenkin piirilääkärin tehtäväksi. Nimittäin meillä nykyään voimassaolevan kättilöasetuksen 3 §:n mukaan, joka kuuluu: „Jos kättilön mielestä paikkakunnan viranomaiset ovat hänen oikeuksiaan loukanneet valittakoon siitä piirilääkärille tai milloin valitus koskee piirilääkärää lääkintöhallitukselle”. Siis tässä suhteessa kuitenkin valta jää edelleen piirilääkärille. Mutta koska, kuten sanoin, tämän määräyksen poistaminen terveydellisessä suhteessa tekisi suuria huononnuksia, olisi minun käsittääkseni nimenomaan laissa säilytettävä sana „piirilääkäri”.

Kolmas muutosehdotus, minkä suuri valiokunta on tehnyt, on se, että se on tahtonut tehdä sellaisen määräyksen, että jos kunta palkkaa kuinka monta kättilöä hyvänsä, valtion on kaikkia näitä avustettava. Tähän asti on asia ollut niin, että valtion puolelta on avustettava ainoastaan niin paljon kuin on katsottu olevan tarpeen vaatimaa. Kun tällainen määräys nimenomaan on tehty niin sitä suuremmalla syyllä ei tarvitsisi enää ottaa määräyksiä kättilöluvun lisäämisestä tähän lakiin.

Neljäs muutosehdotus merkitsee, että niille kättilöille, jotka eivät kuuluisi tämän lain alle, myönnettäisiin koroitettu eläke-oikeus. Käytännössähän näin tulisi käymään, että vaikka sitä lakiin ei pantaisikaan, että anomuksen perusteella kaikki kättilöt tulisivat saamaan sen eläkkeen, jota tämä laki heille nyt edellyttää, mutta ehkä on parempi, että se laissa määrätään, niin silloin ei kättilöjen tarvitse vaivautua tällaista anomusta tekemään. Minun käsittääkseni siis tärkeintä olisi, että eduskunta

rajoittuisi tässä kysymyksessä sille kannalle, jolla hallitus ja talousvaliokuntakin ovat olleet.

Ed. Heikinheimon: Sen arvostelun johdosta, jonka talousvaliokunnan arvoisa puheenjohtaja täällä on esittänyt suuren valiokunnan työn johdosta tämän lain 2 §:ään nähden, pyydän saada esittää käsitykseni, joka on poikkeava siitä, mitä arvoisa edellinen puhuja täällä esitti.

Se asiallinen muutos kättilöitten lukumäärään nähden, minkä tämä tehty muutos aiheuttaa, rajoittuu siksi vähään, että sentähden ei todellakaan olisi tarvinnut tätä muutosta lakiin tehdä. Viimeksi suorittamieni laskelmien mukaan tämä lainmuutos aiheuttaa koko maassa viimeisen väestötilaston mukaan 19 kättilöpaikan lisäyksen koko maan maalaiskuntiin, joka luku on useampia satoja, noin 600—700. Lisäys on siis aivan mitättömän vähäinen. Jos tätä pykälää tahdotaan arvostella lisäyksen tarpeellisuuden mukaan, niin ei minun mielestäni ensinkään voi niin varmasti kuin talousvaliokunnan puheenjohtaja mainitsi, sanoa, että se lisäys on tarpeeton. Kun kättilölaki alun pitäen suunniteltiin, oli tarkoitus säätää kättilöiden lukumäärä maalaiskunnissa sellaiseksi, että olisi yksi kättilö kutakin 5,000 asukasta kohti. Nyt tehdyn muutosehdotuksen johdosta se tulisi olemaan pienemmissä kunnissa yksi 5,000 kohti ja 5,000 asukasta suuremmissa kunnissa yksi 7,000 kohti. Kun kokemus on osoittanut, että yksi kättilö ehtii jokseenkin hyvin maaseudulla hoitaa noin 3,000 asukasta kohti tapahtuvat synnytykset niin ei voine väittää, että kättilöitten luvun lisääminen 7,000 asukasta kohti on millään tavalla liioiteltu. Kuten sanoin tämä pieni asiallinen muutos ei olisi kuitenkaan aiheuttanut sitä muutosehdotusta, jonka suuri valiokunta on hyväksynyt, vaan se oli, niinkuin edellinen puhuja sanoi, enemmän lakiteknisistä syistä tehty. Voimassaolevassa kättilölaisissa nimittäin on useitten eri ehdotusten välisen epäonnistuneen kompromissin kautta syntynyt sellainen sekaannus, että lakipykälä on tullut jokseenkin vaikeasti käsitettäväksi. Sen 2 §:ssä nimittäin ei ensinkään sanota, kuinka monta kättilöä pitää olla sellaisissa maalaiskunnissa, joitten asukasluku on 10,000 ja 15,000 asukkaan välillä. Sano-

taan vain, että jos asukkaita on alle 10,000 pitää olla 2 kättilöä ja jos on yli 15,000 pitää olla 3 kättilöä. Lakimiehet ovat tosin tämän aukon selittämällä täyttäneet sillä tavalla, että ovat sanoneet, että jos maalaiskunnassa on 10,000 ja 15,000 asukkaan välillä niin silloin ei vaadita kolmea kättilöä ja siis kaksi riittää. Olen kuitenkin aivan viime aikoinakin, päinvastoin kuin edellinen arvoisa puhuja väitti, huomannut, että sekavuutta tämän pykälän käsittämisessä on. Eikähän millään tavalla voitane muodollisesti puolustaa sellaista lakipykälää, jota ei kukaan ihminen ensi lukemalla ymmärrä ennenkuin on turvautunut erikoisiin selostuksiin. On tässä toinenkin virheellisyys. Sen mukaan, miten näyt viranomaiset tämän pykälän ovat selittäneet, tulee kättilöitten lukumäärä suuremmissa kunnissa olemaan jonkun verran suhteellisesti suurempi kuin pienemmissä kunnissa, kun käytännöllisyys vaatisi aivan päinvastaista asianlaitaa. Näistä enemmän muodollisista syistä on suuri valiokunta hyväksynyt 2 §:ään pienen muutoksen.

Mitä taas tulee siihen muutokseen, jonka suuri valiokunta on tehnyt 5 §:ään poistamalla siitä sen määräyksen, että kättilön asunto on piirilääkäriin tarkastettava ja hyväksyttävä, ennenkuin se lailliseksi katsotaan. Niin olisin minäkin suonut, että se määräys olisi laissa pysytetty. Tietystihän piirilääkärit ovat hyvin tyytyväisiä, jos heidät siitä tarkastusvelvollisuudesta vapautetaan, mutta kättilöjen edun kannalta katsoen se on valitettavaa. Kuitenkaan en minä pidä tätä asiaa niin tärkeänä, että katsoisin tarvitsevani siinä suhteessa tehdä muutosehdotusta, kun suuri valiokunta sen kerran on toisin päättänyt. Onhan nim. niin, että piirilääkäri, joka oikein ymmärtää tehtävänsä, tekee muutakin, kuin mitä laissa nimenomaan hänen tehtäväksensä määrätään, ja menee katsomaan, ovatko hänen alaisensa viran- ja toimenhaltijat oikeissa olosuhteissa, saavatko he ne edut, jotka heille ovat tulevat, samoin kuin valvoo sitäkin, täyttävätkö he tehtävänsä, niinkuin laki määrää, ja näin ollen, jos piirilääkäri tehtävänsä oikein ymmärtää, hän ei tällaista lakipykälää kaipaa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen yksityiskohtainen käsittely.

2 §.

Keskustelu:

Ed. I t k o n e n: Jos olisi kysymyksessä, niinkuin ed. Heikinheimo täällä koetti osoittaa, ainoastaan muodollinen korjaus nyt kyseessäolevaan pykälään, niin ei tietysti kellään olisi mitään sitä vastaan. Mutta tämän muodollisen korjauksen varjolla on tahdottu myös huomattavassa määrässä muuttaa pykälän asiallista sisältöä. Meillä on totuttu siihen, että kun jotakin uudistusta tai parannusta ehdotetaan, niin se tavallisesti ilman muuta myös otetaan vastaan ja hyväksytään. Mutta nyt tässä kyseenalaisessa pykälässä yritetään kuitenkin ajaa sellaista uudistusta, joka on lievimmin sanoen liian aikainen. Suuressa valiokunnassa oli ed. Heikinheimokin, joka tämän muutosehdotuksen siellä teki, pakotettu tunnustamaan, että nytkään ei saada likimainkaan kaikkia kunnankättilön toimia täytetyksi sen vuoksi, että hakijoita ei ole. Siitä huolimatta tahdotaan perustaa noin 20 ä 30 uutta kättilön tointa. Voi olla varma siitä, että muutamia vuosiin ainakaan ei näitä kaikkia toimia voida täyttää. On siis aivan turhaa ja ajattelematonta mennä säättämään sellaista lakia, joka velvoittaa kättilöitä lisäämään, kun eivät kunnat parhaalla tahdollaankaan voi lain määrystä täyttää. Kun ei nykyistäkään lainmääräystä voida täyttää, kuinka voidaan sitten täyttää sellaista, joka vielä lisää kättilöjen ottamisvelvollisuutta. Tässä vain aiheutetaan kunnille aivan turhia menoja ja turhaa vaivaa paikkojen aukijulistamisissa, luontaisetujen varaamisissa ja kaikissa muissa sen sellaisissa, ilman että kunnat siitä hyötyvät yhtään mitään ja ilman että ne henkilöt, jotka kättilöitä tarvitsevat, myöskään mitään hyötyisivät. On vielä huomattava, että hallitus ja lääkintöhallitus eivät ole ehdottaneet kättilöjen luvun lisäämistä, ja nämä laitokset lienevät kai asian tuntijoita tällä alalla. Olen vakuutettu siitä, että ne tulevat heti paikalla tekemään esityksen eduskunnalle kättilöjen luvun lisäämisestä, kun siihen on käytännöllisiä mahdollisuuksia. Erikoisvaliokunta, jossa tämä asia oli valmistelevasti käsiteltävänä, nim. talousvaliokunta, on yksimielisesti hylännyt tämän ehdotuksen. Ei yhtään vastalauseita näy talousvaliokunnan mietinnössä, vaikka ed. Heikinheimo on itse otta-

nut osaa tässä valiokunnassa asian käsitte-
lyyn. Lieneekö asia selitettävissä niin, että
hän ei erikoisvaliokunnassa, jossa asiantun-
temus on paremmin edustettuna, ole halun-
nut tätä kantaansa niin innokkaasti ajaa
kuin suuressa valiokunnassa, jossa voi ke-
veämmilläkin perusteilla saada ehdotuk-
sensa läpi, varsinkin jos se on radikaalinen.
Minä en suinkaan ole mikään uudistusten
vihollinen, ja minä luulen, että tuskinpa
kukaan täydellä syyllä voi sitä väittää,
mutta sellaisia uudistuksia minä vastustan,
jotka käytännössä eivät merkitse yhtään
mitään. Ne ovat minusta tarpeettomia ja
tuomittavia. Ne, jotka tahtovat nyt säätää
sellaisen kättilöjen lisäämistä tarkoittavan
pykälän, jota ei moneen vuoteen käytän-
nössä voida toteuttaa, ne epäilevät, että
eduskunta ei tulisi myöhemmin enää tällai-
seen lisäykseen suostumaan. Minulla on
toinen käsitys eduskunnasta. Minä olen
vakuutettu siitä, että heti kun käytännössä
käy mahdolliseksi lisätä kättilöiden lukumää-
rää, niin eduskunta tulee myös heti lain
muutoksen tekemään.

Vielä haluaisin kiinnittää huomiota erää-
seen asian puoleen, johon suuressa valiokun-
nassa tämän muutosehdotuksen tekijän ja
puolustajain taholta kiinnitettiin huomiota,
nim. että erikoisesti harvaan asutut seudut
ja varsinkin rajaseudut olisivat useampien
kättilöiden tarpeessa. Se myönnetään ker-
naasti, mutta on huomattava, että tämä
muutos ei suinkaan tule lisäämään rajaseu-
dun ja harvaan asuttujen seutujen kättilöiden
lukua, melkeinpä päinvastoin. Nytkin jo
rajaseutujen kunnat saavat turhaan monta
kertaa peräjälkeen ilmoittaa kättilöiden toi-
mia haettavaksi. Sinne ei kukaan hae. Ja
jos nyt kättilöiden yleislukua lisätään, voitte,
rajaseudun edustajat, olla vakuutetut siitä,
että Etelä-Suomen ja tiheimmin asuttujen
seutujen kunnat tulevat kyllä korkeammilla
palkkoilla pitämään huolen siitä, että entiset-
kin kättilöt rajaseudulta siirtyvät pois. Ne
muutokset, mitä lakiin on tehty, nim. palk-
kojen huomattava parantaminen ja vielä se
muutos, että kunta, joka lisää kättilöiden
lukua yli lain vaatiman vähimmän määrän,
saa tähänkin samanlaisen valtioavun kuin
lainsäätämien kättilöiden palkkaamiseen,
nämä molemmat lisäykset tulevat terveellä
ja oikealla tavalla jouduttamaan kättilöky-
symyksen kehittämistä. Mutta ne eivät
jouduta sitä sillä tavoin, joka ei käytän-

nössä merkitse mitään. Korkeammat pal-
kat tulevat vaikuttamaan sen, että lähivuo-
sina tulee tälle alalle antautuneitten luku-
määrä kasvamaan ja aikaa myöten myös
kunnat saavat nykyisen kättilötarpeensa
tyydytetyksi. Vasta sitten kuin nämä lain-
pykälät ovat ehtineet muutamia vuosia käy-
tännössä vaikuttaa, on meillä aika lisätä
kättilöiden kokonaislukumäärää.

Minä ehdotan siis, että tämä pykälä koko-
naisuudessaan lakiehdotuksesta poistetaan.

Ed. K o p s a: Käsittelynalaisena olevan
pykälän on suuri valiokunta hyväksynyt
hyvinkin löyhillä perusteilla. Pykälän
tarpeellisuutta ei minun nähdäkseni ole riit-
tävästi perusteltu. Tätä käsityskantaani
tukee jo sekin, ettei hallitus ole sitä ehdot-
tanut eikä asianomainen valiokunta, jossa
asia on ollut valmisteltavana, ole sitä ehdot-
tanut. Ei myöskään minkään ryhmän ta-
holta ole vastalauseen muodossa tätä esiin-
tuotu. Jos tämä pykälä hyväksytään, tie-
tää se sitä, että useiden maalaiskuntien on
kättilöiden lukua lisättävä ja niiden toimi-
alueet uudelleen järjestettävä. Jo yksistään
tämä järjestelystä eli piirien muutoksesta
olisi kunnille huomattava työala. Kunta
pitäisi uudelleen jakaa kättilöpiireihin, olisi
hankittava asianomaisilta viranomaisilta
lausunto ehdotuksen tarkoituksenmukaisuus-
desta ja vihdoin viimein maaherran suostu-
mus. Rahallinen puoli on myös huomioon
otettava. Siitä huolimatta vaikka valtio
antaakin kunnille huomattavia summia
avustuksena kättilöiden palkkaamiseen, jää
kuntien vastattavaksi suurempi puoli me-
noista, kun ottaa huomioon kättilöille annet-
tavan vapaan asunnon ja polttopuut. Kun-
tain menot ovat nykyisin monien muiden lak-
kien velvoittamina niin huimaavasti kasva-
neet, että olisi syytä ryhtyä miettimään
keinoja verorasituksen helpottamiseksi.
Yksi keino on se, että menoja supistetaan.
Mutta jos tämä pykälä hyväksytään, johtuu
siitä osaltaan menoja ja lisäystä kunnan me-
noihin. Minä pyydän esittää muutamia esi-
merkkejä:

Sellaiseen maalaiskuntaan, jossa on 7.000
asukasta, on palkattava kaksi kättilöä, kun
sitävastoin nykyään voimassaolevan lain
mukaan tarvitaan ainoastaan yksi kättilö.
Toinen esimerkki. Kunta, jossa on 13.000
asukasta, olisi ehdotetun pykälän perus-
teella velvollinen palkkaamaan kolme kättilöä.

lää. Voimassaolevan lain mukaan tulee olla ainoastaan kaksi kättilöä. Tämä ehdotettu muutos ei ole edes kättilöiden edun kannalta katsottuna suositeltava. Nykyinen järjestelmä on selvästi osoittanut, että niissä kunnissa, joissa on useampia kättilöitä, ei kaikille ole riittävästi heidän toimialaansa kuuluvaa työtä ja seurauksena siitä on luonnollisesti se, että lisätulot ovat supistuneet verrattain vähäisiksi. On huomioon otettava, että kättilöiden kunnalta saama pohjapalkka, vaikka se tuleekin nyt huomattavasti korotetuksi siitä määrästä, mikä tähän saakka on ollut, ei riitä yksin turvaamaan heidän toimeentuloaan. Käsiteltävänäolevan pykälän hyväksyminen ehkä osaltaan vaikuttaisi myöskin sen, että kättilöalalle pyrkijäin luku vähenisi, eivätkä kunnat vastaisuudessaakaan olisi tilaisuudessa lakia täyttämään kättilöiden vähyyden takia, niinkuin on asianlaita tällä hetkellä. Löytyy paljon maalaiskuntia, jotka eivät vielä ole saaneet sitä kättilömäärää, minkä vuoden 1920 kättilölaki edellyttää.

Senvuoksi pyydän yhtyä kannattamaan ed. Itkosen tekemää ehdotusta, että pykälä poistettaisiin lakiehdotuksesta.

Ed. Lohi: Minäkin pyysin puheenvuoroa kannattaakseni ed. Itkosen tekemää ehdotusta.

Ed. Heikinheimo: On omituista nähdä, että jokaista pykälää, joka vähänkin voisi aiheuttaa kättilöiden luvun lisääntymistä, vastustetaan samalla innolla ja kiihkolla kuin koko kättilölaitoksen kehittämistä alun pitäen on vastustettu. On koetettu osoittaa, kuinka on tultu toimeen ilman ja kuinka on tultu toimeen sillä vähäisellä lukumäärällä, mikä nyt on olemassa, ja ettei ole minkäänlaista käytännöllistä tarvetta suurempaan lukumäärään nähden. Minusta on väärä menettelytapa, että aina kun jokin parannusta terveydellisissä oloissa esitetään, vedotaan siihen, että se maksaa; eihän sitä nyt tosin aivan ilman maksua mitään saa tällä alalla, mutta maksua vastaan voidaan saada jotakin sellaista, joka on enemmän arvoista kuin raha.

Mitä tämä kysymyksessäoleva riidanalainen pykälä aiheuttaisi, siitä näkyy olevan eri mieltä. Ed. Reinikainen sanoi, että se lisäisi kättilöiden lukumäärää ainakin 30:llä. Ed. Itkonen on laskenut sen 20—30:ksi.

Minä olen laskenut sen 19:ksi. Luulin aikaisemmin, että se tekisi yli 20, mutta 19 niitä näkyy tulevan tilastollisen vuosikirjan numeroiden perusteella. Ei tämä ole todellakaan tuntuva lukumäärän lisäys. Ed. Itkonen mainitsi, ettei pitäisi lisätä kättilöpaikkojen lukumäärää, kun ei kättilöitä ole saatavissa. On totta, että nyt on noin 50 maalaiskuntien kättilöpaikkaa täyttämättä hakijain puutteessa, ja jos niihin tulee 19 tyhjää paikkaa lisäksi, niin lisähän se on sekin, mutta kun samalla kertaa, kun kättilöjen paikkoja lisätään, lisätään kättilöjen palkkaa 3,000 markasta 8,000:een, niinkuin on tarkoitus, niin ei ole epäilemistäkään, että ennenkuin monia vuosia on kulunut, on kyllä hakijoita olemassa kaikkiin paikkoihin. Emmekähän me ole aikoneetkaan säätää lakeja yhtä ja kahta vuotta varten. Kyllä täällä on tekemistä eduskunnassa muutenkin, niin ettei tarvitse säätää semmoisia lakeja, jotka hyvin pian ovat muutettavat. Ed. Itkonen on myöskin syyttänyt minua siitä, että minä halpamaisilla keinoilla, toisin sanoen käyttäkseni hyväkseni sitä asiantuntemattomuutta ja ymmärtämättömyyttä, joka hänen mielestään tällaisessa asiassa esiintyy suuressa valiokunnassa, olisin koettanut salakuljetustietä saada Suomeen muutamia kättilöitä lisää. Tämän syytöksen minä torjun kerrassaan, sillä minulla on niin suuri luottamus suuren valiokunnan asiantuntemukseen — onhan siellä monta perin pätevää edustajaa —, että minä en ollenkaan voinut ajatellakaan, että sitä tietä voisi mitään vilppiä harjoittaa. Mutta syy, minkä tähden minä en talousvaliokunnassa tätä asiaa loppuun ajanut enkä mietintöön vastalauseita liittänyt, ehkä jossakin määrin selviää ed. Itkoselle, jos hän ottaa huomioon talousvaliokunnan mietinnöstä, mikä sana siellä seisoo sulkumerkkien sisässä minun nimeni jäljessä.

Ed. Huotari: Minä en voi olla ihmettelemättä ed. Itkosen tämän lain vastustamista, jota hän jo suuressa valiokunnassa on tehnyt. On valitettavaa että joka kerta kun tulee täällä kysymys kansanterveyden, kansan vähäväkisiä enemmän koskevat asiat, silloin täällä ruvetaan aina puhumaan kunnan varojen säästämisestä ja suurista veroista. Minä uskon, että kunnan varoja säästetään paljon enemmän, kun kunnassa on riittävästi kättilöitä että

lapset eivät ennen aikojaan kuole, ja että äidit saavat kunnollisen hoidon synnyttäessään. Nämä 19 kättilöä, jotka tulisivat lisäksi, ne eivät maailmaa varoja kysy. Kunnan varojen hoitajain pitäisi silloin kun varoja jaetaan suojeluskunnille ja monille muille joutavuuksille, pitää tiukemmallalla varoja eikä tässä. On sanottu täällä ja suuressa valiokunnassakin ettei ole syrjäseuduille saatavissa yhtään kättilöä. Mutta minä uskon, että tämä laki turvaa nyt paremmin kättilöiden saannin, kun niiden palkkaa on nostettu ja eläkeoloja parannettu, että enemmän ihmisiä antautuu tälle alalle. Se on kyllä totta, että rajaseuduille on vaikeampi niitä saada. Raja-saloseudut sellaiset vielä tarvitsevat eri avustusta, niitä on tuntuvasti avustettava ja ennen kaikkea avustettava paikkakuntalaisia että ne menevät kättilökouluun. Minä näin ollen puollan suuren valiokunnan ehdotusta ja uskon, ettei kukaan täällä vastemmistossa tule sitä vastustamaan.

Ed. Neitiniemi: Kun hallitus on antanut esityksen kättilöiden palkkauksen parantamisesta, niin se on lähtenyt tietysti siitä edellytyksestä ja siitä tarkoituksesta, että kättilöiden puute tätä tietä saadaan korjatuksi. Ja minä voin edustaja Itkoselle ja muille heti jo tässä vakuuttaa, että niin pian kuin palkkausolot tällä kättilön palkkauslailla saadaan korjatuiksi siihen määrään, kuin tässä on tarkoitus, niin kättilöitä rajaseuduille ja muille harvaan asutuille seuduille aletaan saada varmaan paljoa paremmin kuin nykyisen lain mukaan, jolla on ollut suorastaan mahdottomuus saada sinne kättilöitä.

Mitä sitten tulee käsiälläolevan lain 2 §:n muutokseen, niin minäkin olen suuressa valiokunnassa ollut yksi niitä, joka olen kannattanut tohtori Heikinheimon tekemää ehdotusta sen takia, että juuri tämän muutoksen avulla saataisiin useampia kättilöitä sellaisille paikkakunnille, joissa niitä ennen kaikkea tarvitaan, siis harvaan asutuille laajapinta-alaisille kunnille pohjanperillä ja itärajalla. Ja tämä on minusta tässä suhteessa laissa aivan välttämätön muutos. Tohtori Heikinheimo on täällä jo huomuttanut, että meidän emme lakia täällä valmista vain yhtä vuotta varten, lakihan tarkoitetaan pitemmän ajan varrella käytet-

täväksi. Siis silloin kun kättilöjen palkkaloja korjataan, on myös samalla kaikki muut huomattavat puutteet laista poistettava. Sitten on vielä täällä muutos, mikä koskee kättilöille kuuluvan asunnon laittoa, niin siitä on poistettu piirilääkärin hyväksyminen. Tässä kohdassa kunnallismiehet suuressa valiokunnassa lähtivät siitä periaatteesta, että kaikissa maalaiskunnissa nyt jo kunnanvaltuuston jäsenet ja ennen kaikkea kunnallislautakunta, jolle kättilöasiain hoito kuuluu, ovat jo siksi valistuneita ja siksi korkealla tasolla tässä suhteessa, ettei suinkaan ole enää välttämättömyys lakiin määrätä tuollaista erikoista hyväksymistä piirilääkärien puolelta. Tohtori Heikinheimo on jo huomauttanut, että piirilääkärit virkansa puolesta ovat sen oikeutetut tekemään ja minäkin sen toistan. Tämän enempää ei tästä.

Sitten lakiin on vielä tehty lisäys kättilöiden eläkeasiasta. Ja koska asiantuntijat selittävät, että tässä laissa on oleva sen paikka, niin minusta se on silloin oleva paikallansa tässä laissa.

Sitten tahdon vielä lyhyesti huomauttaa, että keväällä eduskunnalle jättämässäni aloitteessa, joka koski kättilöiden palkkauksen parantamista syrjäseuduilla, lähdin siitä periaatteesta ja edellytyksestä, että Lapin kuntiin ja muihin niihin verrattuihin syrjäseutujen kuntiin pitäisi jo suorastaan laissa määrätä kättilölle korkeampi palkka kuin muuassa osassa maata. Tämä sentakia, että tällä tavalla olisi olemassa varmuus siitä, mikä kättilön todellinen palkka siellä on oleva. Jokikinen sinne hakeva kättilö tietäisi jo voimassaolevan lain perusteella, mitä hänen palkkansa siellä syrjäseudulla ja Lapissa tulee olemaan. Tosin tässäkin valiokunnan mietinnössä on tätä asiaa aika hyvästi turvattu, niin että hallitus on 5 §:n 2 momentin mukaan edellämainittuja seutuja velvoitettu avustamaan yli sen määrän, mitä laissa on sanottu. Mutta, kuten jo sanoin, olisi paljon varmempaa kättilöiden saanti sinne, jos kättilön palkka olisi suorastaan laissa määrätty niissä osissa maata korkeammaksi kuin muualla. Senvuoksi minä asetunkin kannattamaan tämän valiokunnan mietintöön liittyvää vastalauseetta, mikäli se koskee 5 §:n 2 momenttia ja tulen ehdottamaan, että se hyväksyttäisiin.

Ed. I t k o n e n: Minä pyydän huomauttaa, että kättilöiden lisäämisestä ehkä aiheutuvain menojen suuruus ei ratkaise ollenkaan tätä kysymystä, eikä määrittele minun kantaani tässä asiassa, vaan niiden tarpeettomuus. Minä nimenomaan huomautin, että on tarpeetonta panna tällaisia menoja kunnille, kun ei siitä kerran ole mitään hyötyä. Kun eivät kunnat parhaalla tahdollakaan saa kättilöitä nykyisiinkään toimiin, minkä takia pakotetaan niitä ottamaan lisää. Tämän kysymyksen ed. Heikinheimo kiersi tunnetulla tavallaan. Hän ei tähän kysymykseen vastannut yhtään mitään. Hän vastasi siihen vain epäsuorasti, että emme me nyt tätä vuotta ja nykyä varten lakeja säädä, vaan me säädämme lakeja tulevaisuutta varten. Mutta on muistettava, että tämä laki tulee voimaan melkein heti, kun se on julkaistu. Mitä varten me säädämme sellaisen lain, joka vasta joskus 5—6 vuoden päästä voidaan panna käytäntöön? Mitä käytännöllistä tarvetta on siihen. Ja vaikka minä kunnioitan erikoisen suuresti ed. Heikinheimon asiantuntemusta tässä asiassa, niin minä kunnioitan sentään ainakin yhtä suuresti myös meidän hyvän hallituksemme ja lääkintöhallituksen asiantuntemusta. Ja minä tiedän, että lääkintöhallitus, enempää kuin sekään hallitus, joka on esityksen jättänyt, ei ole ollut tällä kannalla kuin ed. Heikinheimo nyt on. Lääkintöhallituksessa tiedetään jokuinkin tarkkaan, mitä tilanne terveydenhoidollisessa suhteessa meiltä vaatii, ja minä uskon, että lääkintöhallitus heti paikalla, kun riittävästi kättilöitä tähän maahan saadaan, tulee myöskin huolehtimaan siitä, että asianomaisessa järjestyksessä jätetään eduskunnalle esitys kättilöiden lukumäärän lisäämisestä. Minä luotan myöskin siihen, että eduskunta silloin sen hyväksyy. On siis tarpeetonta tässä ollenkaan lähteä puhumaan siitä, miten kättilöt ovat tarpeellisia ja miten on hyödyllistä, että niitä lisätään, kun emme kerran tämän pykälän hyväksymisellä niitä lisää saa. Tämä pykälä ei pakota yhtään uutta kättilöä kehittymään tässä maassa. Seuraavat palkanlisäyspykälät tulevat sen tekemään. Ed. Heikinheimolle minä pyydän huomauttaa, että minä lämpimästi palkkapykälää kannatan. Minä en siis ollenkaan asetu millään tavalla poikkeiteloin

kättilökysymyksen kehityksen tielle, mutta minä vastustan sellaisia uudistuksia, jotka ovat pelkästään teoreettista laatua ja joilla ei hyödytetä asiaa yhtään, vaan sitä vahingoitetaan. Minä päinvastoin kuin ed. Huotari toivon, että vasemmistossakin on siksi paljon harkitsevia edustajia, jotka ottavat huomioon olevat olosuhteet, eivätkä vain pelkkäin näennäisten parannusten takia äänestä sellaisia pykäläiä lakiin, joita ei moneen vuoteen voida käytännössä toteuttaa. Siitä on nyt kysymys ja se on tämän asian ydin.

Ed. S i l l a n p ä ä: Päinvastoin kuin edellinen puhuja luulisin, että kättilöiden puute ei ole niin suuri kuin näennäisesti näyttää. Se, ettei ole kaikkiin paikkoihin hakijoita, riippuu siitä, että palkat ovat nykyään olleet niin pienet, että 3,000 markan vuosipalkalla ei kättilö ole voinut tulla maaseudullakaan toimeen. Ja ne palkkiot, mitkä on määrätty kannettaviksi synnytystapauksista, ovat olleet siksi pienet, että useimmat kättilöt ovat katsoneet paremmaksi jäädä kaupunkipaikkoihin ja koettaa saada muuta tointa, siksi kunnes palkkaedut saadaan järjestetyiksi. Sen lisäksi olisi otettava huomioon, että kättilölain 4 §:ssä on kohta, joka määrittelee kättilöille muutakin tehtävää kuin ainoastaan avustaa synnytystapauksissa. Se on määräys kättilöitten velvollisuudesta antaa ohjausta pienten lasten hoidossa. Kun ottaa tämän huomioon, niin kättilöitten lisäämistä voidaan puoltaa. Tätä silmälläpitäen minä puolestani asettuisin puoltamaan suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. G e b h a r d: Muutamat puhujat ovat panneet suurta merkitystä siihen, että kunnat eivät nyt voi saada niin paljon kättilöitä kuin ovat tarvinneet. Ed. Sillanpää kosketteli jo tähän asiaan. Minäkin olisin aikonut puhua siitä ja kysyä ed. Itkoselta, eikö ole niin, että jos palkat ovat hyvin huonot jossakin ammatissa, niin sille alalle ei pyri uusia työvoimia. Kun nyt tietää, että kunnankättilöillä on ollut 3,000 markkaa vuosipalkkaa, siis nykyään selvä nälkäpalkka, niin on luonnollista, että kunnankättilöiksi ei ole pyrkinyt uusia työvoimia, vaan nämä ovat menneet muualle. Nyt, kun kunnankättilöiden palkkaolot muuttuvat, niin on sitävästoin aivan luon-

nollista, että uutta työvoimaa myöskin saadaan alalle. Ja kun ed. Itkonen viimeisessä lausunnossaan väitti, että joskin tämä pykälä muutetaan, niin se ei voi vaikuttaa siihen, että ainoatakaan kättilöä saataisiin lisää maalaiskuntiimme, koska sellaisia ei ole saatavissa, niin minä tahdon mainita, että suurissa kaupungeissamme päinvastoin nyt on liian paljon yksityistä praktiikkaa harjoittavia kättilöitä. Jos näille voidaan maaseudulla tarjota nykyisiä paremmat ehdot, niin on luonnollista, että tällaiset kaupungissa toimivat kättilöt hakevat maaseudulle, joten maalaiskunnat voivat saada haluamiansa työvoimia tälläkin alalla, päinvastoin kuin mitä ed. Itkonen otaksui. Muuten kun ed. Itkonen nyt vetoaa siihen, että koska hallitus ja lääkintöhallitus ei ole antanut mitään muita ehdotuksia eduskunnalle kuin kättilöiden palkasta, niin eduskunnan pitäisi tyytyä siihen, niin ihmettelen tätä ed. Itkosen auktoritteettiä. Jos sillä tavalla ajattelee, voisi koko lainsäädännön hoitamisen jättää hallitukselle.

Ed. R y ö m ä: Minä olen kuullut tätä keskustelua mutta en minä ole tullut siitä sen viisaammaksi. Minä olisin odottanut, että olisi esitetty numeroita, kuinka suuri on syntyväisyys, millä tavalla nykyinen kättilölukumäärä riittää toimittamaan ne tehtävät, jotka tulevat kysymykseen. Onko tosiaankin asianlaita niin, että, kun kunnissa on ollut 5,000 asukasta kohti yksi kättilö ja jos yli 5,000 asukasta, niin kaksi kättilöä, nämä eivät ole jaksaneet suorittaa työtä, joka on tullut kysymykseen? Onko ed. Heikinheimolla siitä numeroita esitettävänä? Tästä kai on kysymys. Ei suinkaan asia siitä parane, että tulee lisää kättilöitä, jos kerran ei ole synnytystapauksia. Mikäli minä tunnen ainakin eräitä pitäjiä, niin en ole koskaan kuullut valitettavan, ettei se työvoima riitä siihen tarpeeseen kuin nykyinen laki tarjoaa, vai olisiko ed. Heikinheimolla numeroita päinvastaisessa suhteessa?

Ed. I t k o n e n: Ed. Gebhardille minä pyytäisin hänen viimeiseen kysymykseensä vastata, että minä varsinkin kunnallisella alalla tunnen jonkun verran yhtä ja toista asiaa, mutta minun täytyy nöyrästi tunnustaa, että tässä kättilökysymyksessä

minä olen verrattain vähäinen asiantuntija ja sentakia minä luotan tässä asiassa lääkintöhallitukseen, ja suotakoon minulle anteeksi jos minä luotan siihen enemmän kuin ed. Heikinheimoon ja ed. Gebhardiin. Se siitä asiasta.

Mitä sitten siihen väitteeseen tulee, että yksinomaan paremmilla palkoilla saada kättilöitä siirtymään maalaiskuntiin, niin minä pyydän huomauttaa, että maalaiskunnat eivät suinkaan, ne jotka ovat ilman kättilöitä jääneet, ole palkkoja pitäneetkään avoimna lain määräämillä minimipalkoilla, vaan huomattavasti korkeammilla, ja sittenkään ei ole kättilöitä tullut. Minä en usko, että se sentään ihmeitä saa aikaan tämä palkanparannus. Ei sekään voi polkea kättilöitä maasta, vaan sekin vaatii vuotensa ja aikansa, ennenkuin se niitä kehittää. Enkä minä usko sitäkaan, että suuremmassa määrässä kättilöitä tulee kaupungista maaseudulle siirtymään. Ne tulevat kyllä kaupungeissa pääasiassa pysymään, silloin kun ovat sinne asettuneet ja pitemmän ajan oleskelleet. Ihmisellä on merkillinen halu, että niissä olosuhteissa mihin se on tottunut, niissä se tahtoo olla, eikä niistä ainakaan suuremmissa joukoin tahdo muuttaa pois, ei varsinkaan kaupungista maaseudulle, pikemmin päinvastoin. Kyllä asia on niin, että maaseudulle on kehitettävä kättilöitä uudesta väestä, joka ei vielä ole koulutettu, ja minä olen vakuutettu siitä, että nämä paremmat palkat tulevat muutamien vuosien kuluttua kehittämään kättilöitä niin paljon, että niitä riittää maaseudulle, ja muutettakoon laki vasta sitten eikä nyt.

Ed. R e i n i k a i n e n: Minun käsittääkseni on asian ydin siinä, että tarvitaanko kättilöitä enemmän kuin nykyään vai ei. Lääkintöhallitus on ilmoittanut ettei tarvita, ja kokemus on osottanut, ettei tarvita. Ja lisäksi meillähan ei ole kokemusta siitä, mitenkä monta asukasta kohti pitäisi olla yksi kättilö. Ed. Heikinheimon ehdotti ensin, että yksi kättilö pitäisi olla 6,000 asukasta kohti, nyt hän muuttaa sen, että tulisi 7,000 kohti yksi kättilö, mahdollisesti hän huomenna ehdottaa, että 8,000 kohti on oleva yksi kättilö j. n. e. Me joudumme tästä sellaiselle kannalle jolla ei ole minkäänlaista pohjaa ja perustaa. Jos tämä todellakin vaikuttaisi sen,

että köyhät synnyttäjät saisivat paremmin kättilönapua, niin minä varmaan sitä kannattaisin. Kun meillä ei ole minkäänlaista pohjaa eikä perustusta tälle asialle, on parempi antaa jonkun aikaa kulua, että kokemus osoittaa, missä suhteessa täytyy olla kättilöitten luku asukasmäärään. Tätä ei ole vielä olemassa, sentähden ei ole syytä vielä tällä kertaa tähän esitykseen mennä.

Mitä tulee niihin laskelmiin, paljonko tämä pykälä lisäisi kättilöitten lukua, niin minä pyydän huomauttaa, että lääkintöhallituksesta minulle on ilmoitettu, että tämän lain alaiseksi luetaan myöskin kauppalat ja taajaväkiset yhdyskunnat ja se tulee osaltaan lisäämään myöskin niitten lukua.

Ed. Heikinheimo: Minä esitän mielelläni niitä tilastollisia numeroita, jotka voivat asiaa valaista, sikäli kuin joku niitä tietoja kaipaa, mutta minä en olisi todellakaan luullut, että ed. Ryömä olisi minulta kaivannut numeroita tässä suhteessa. (Ed. Ryömä: Kyllä minä kaipaen.) Minä voin ilmoittaa, että maalaiskunnissa on syntyväisyys noin 25—26 välillä tuhatta asukasta kohti ja että kättilöjen kesken on olemassa sellainen yleinen käsitys, että maalaiskunnissa kättilö voi noin 75 synnytyksestä vuodessa hoitaa kohtuullisesti. Ehkä ed. Ryömä voi tehdä laskelmat sen johdosta. Täydellisyys vuoksi lisään vielä yhden seikan. Suuressa valiokunnassa tehtiin vielä toinenkin muutos 2 §:ään kuin minun ehdottamani. Ensimmäisen momentin lopussa sanat „ellei kättilötarvetta muulla lääkintöhallituksen hyväksyttävällä tavalla tyydytetä” jonkun verran vähentävät tämän pykälän lisäämää kättilölukua, niin että alle 19 se sitenkin jää. Minä en olisi luullut, että niin pienestä lukumäärästä tehdään niin suuri numero, kuin tässä on tehty. Ed. Itkonen pyysi minulta anteeksi auktoriteettiuskoansa. Minä annan mielelläni amnestian.

Ed. Brander: Tässä on joutunut ihmettelemään sitä, miksikä niin suurella inostuksella vastustetaan tätä pykälää. Minulle tämä pykälä esiintyy sellaisena, että tässä ei ole määräävänä kunnallistaloudelliset näkökohdat, vaan tässä pyritään teoittamaan kunnille sitä velvollisuutta, mikä niillä on huolehtia siitä, etteivät syn-

tyvät lapset mene perikatoon. Ja minulla on tiedossani tapauksia, joissa juuri avunpuutteessa kaikkein terveintä ainesta syrjäisillä saloilla joutuu tuhoon. Ne ovat nämä inhimilliset näkökohdat, jotka minusta tässä ovat ratkaisevia.

Ed. Ryömä: Ed. Heikinheimon numerot eivät pidä paikkaansa läpeensä koko maassa. Ne voivat olla eri lääneissä erilaisia, esim. Uudellamaalla toisenlaisia kuin Oulun läänissä j. n. e. Ne vaan osoittavat, että ei vanhan lain mukaan ole vielä niin erikoista ylityötä kättilöillä, vaan että ne riittävät tyydyttämään tarvetta. Ja se oli minun päässä laskelmaani. Minulla ei ole mitään tarkkoja numeroita, millä tavalla nyt on ollut kysyntä, enkä tiedä varmaan, onko päästy edes sille kehitystasteelle, että vielä edes kaikkialla käytetään kättilöitä, mutta minulla on se käsitys, ettei ole vielä valitettu, että kättilöillä olisi liikaa työtä, vaan päinvastoin valitettu sitä, että palkka on pieni ja työtä vähän, jotenka sivutuloloja ei ole ollut riittävästi. Minulla on siis se käsitys, että kun työtä on liian vähän tähänkin saakka, niin ei silloin pidä mennä lakia muuttamaan, kun siihen ei ole asiallista tarvetta. Ed. Heikinheimon numerot osoittivat minulle vain, että asianlaita todella on näin, kun asukasluku on niinkin suuri kuin hän mainitsi, niin numerot eivät pidä paikkaansa koko maahan nähden.

Ed. Seppälä: Minustakin tuntuu, että suuri valiokunta on osunut oikeaan ehdottaessaan lain 2 §:ään tämän muutoksen. Tiedämmehän, että kättilöt ovat ainoat, jotka antavat avustusta maaseudulla ei yksistään synnytyksissä, vaan myöskin kaikissa pienten lasten- ja terveydenhoitoa lähellä olevissa kysymyksissä. Tämä on suuresta merkityksestä. Minä en voi ymmärtää sitä, että täällä väitetään ja tahdotaan erikoisesti painostaa sitä seikkaa, että meillä ei ole kättilöitä tarpeeksi ja sen vuoksi me emme muka voisi hyväksyä tätä lakiehdotusta. Kuten täällä on useaan kertaan näille vastustajille jo huomautettu, niin ovat pienet palkat tähän asti ehkäisseet naisten suuremmassa määrässä autautumasta kättilöalalle. Mutta kaikesta huolimatta joka vuosi valmistetaan kättilöitä lisää, sillä eihän kättilökurssi ole ol-

lenkaan niin pitkä, että se veisi niin tavatoman monia vuosia, ja siten ehkäisi uusia kättilöitä tulemasta. Minä ainakin uskon, että tämän lain muutoksen kautta edistetään kaikkea terveydenhoitoa ja terveen kansan kasvattamista ja siinä mielessä minä kannatan suuren valiokunnan ehdotusta ja pidän aivan ihmeteltävänä sitä, että tätä ehdotusta on ollenkaan ryhdytty vastustamaan.

Ed. Itkonen: Minä pyydän ed. Branderille huomauttaa, että hänen inhimilliset syynsä ovat kyllä erinomaisen liikuttavia ja minä olen ensimmäinen kannattamaan semmoisia syitä, mutta kun sillä ei mitään voida auttaa, niin silloin on tarpeetonta sillä perusteella tätä pykälää hyväksyä. Erikoisesti pyydän huomauttaa, ettei tulla suinkaan tämän pykälän avulla ajamaan tai johtamaan kättilöitä rajaseuduille ja harvaan asuttuihin kuntiin. Päinvastoin, niin kauvan kuin kättilöiden luku on niin pieni kuin se on. Mitä tulee ed. Seppälän huomautukseen, että kättilöitä valmistetaan muutamassa kuukaudessa, niin minä luulen siinä suhteessa olevani hiukan parempi asiantuntija. Minun tietääkseni täydellinen kättilökurssi kestää vähintään kaksi vuotta. Jos minun tietoni tässä suhteessa ovat väärät, niin olen valmis ne oikaisemaan, mutta niin minä käsitan ja niin olen kuullut, että kättilön kouluttamiseen vaaditaan kaksi vuotta. Se ei tapahtu muutamissa kuukausissa. Ei minikäänlaista perusteltua syytä ole tuotu tämän pykälän tueksi, päinvastoin on osoitettu, että käytännöllisesti se ei johda mihinkään muuhun kuin turhiin selkkauksiin ja turhiin kustannuksiin.

Ed. Reinikainen: Minä huomaan, että useat edelliset puhujat eivät tunne nykyistä vastaavaa pykälää. Tämähän pykälä nykyisessä kättilölaissa on sellainen, että jos asukkaita on yli 15,000, niin täytyy olla yksi kättilö jokaista 5,000 asukasta kohti. Nyt ehdotettu muutos merkitsee sitä, että tulee olla yksi kättilö 7,000 asukasta kohti. Se merkitsee ainoastaan 10,000 ja 15,000 välillä parannusta muussta suhteessa huononnusta, koska pykälää merkitsee yhtä kättilöä 7,000 asukasta kohti ja nyt on yksi kättilö 5,000 asukasta kohti. Tätä pykälää käytiin aja-

maan ainoastaan stiliseeraussyistä, ei mistään käytännöllisistä syistä. Ed. Heikinheimokin sanoi, että nykyinen pykälä on huonosti stiliseerattu ja nyt tästä syntyi laaja periaatteellinen keskustelu, joka osoittaa sitä, ettei asiaa tunneta.

Ed. Heikinheimon: Ed. Reinikainen on alottanut sen laajan, suuren periaatteellisen keskustelun, jota hän nyt pitää aivan tarpeettomana. Hän on puolustanut kättilöitten luvun pysyttämistä alempana ja kuitenkin pitää minun ehdotustani huononnuksena siinä suhteessa, että se suurista kunnista vähentää kättilölukua. Minä pidän sen parannuksena. Minun mielestäni se tasoittaa kättilöitten lukua. Se on pääasiallinen muutos. Siellä missä vähemmän tarvitaan nim. kaikkein suurimmissa kunnissa, siellä se jonkun verran vähenee. Minä en tiedä muita sellaisia kuntia kuin Viipurin maalaiskunta, jossa se vähenee. Niistä numeroista, jotka minä ilmoitin ed. Ryömälle, tulemme siihen johtopäätökseen, että kohtuullinen määrä kättilöitä olisi yksi kättilö 3,000 asukasta kohti. Ed. Ryömä on laskenut väärin.

Ed. Seppälä: Ed. Itkosella näyttää tänä iltana olevan taipumus vääristellä toisten lausuntoja. Minä en puheenvurossani sanonut kättilöiden oppiaikaa kahdeksi kuukaudeksi. Minä puhuin parista vuodesta. Pyydän tämän vain oikaista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Itkonen ed. Kopsan kannattamana ehdottanut, että 2 § poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Itkosen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on ed. Itkosen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 111 jaa- ja 68 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

3 § hyväksytään.

5 §.

Keskustelu:

Ed. von Born: I första momentet av föreliggande paragraf har stora utskottet vidtagit bl. a. den ändringen, att slutorden, „som enligt denna lag bör stå i kommunens tjänst”, utbytt mot: „som enligt denna lag står i kommunens tjänst”. Då innebörden av denna förändring måhända icke är alldeles klar och ovisshet i detta avseende kanske för framtiden kunde komma att råda, synnerligast då riksdagens handlingar i övrigt icke innehålla något till vägledning för tolkningen härav, skall jag, som i stora utskottet framställt detta ändringsförslag, be att här med ett par ord få redogöra för saken.

Enligt § 2, sådan den lyder uti det föreliggande förslaget liksom ock i nu gällande lag, skall i varje kommun finnas anställt ett visst minsta antal barnmorskor i proportion till folkmängden inom kommunen. Nu kan det emellertid inträffa, — och sådana fall kunna också uppvisas, — att kommunen faktiskt anser förhållandena, främst de lokala eller geografiska, påkalla anställandet av ett större antal barnmorskor än det i lagen såsom obligatoriskt angivna minsta antalet. För sådan händelse åter har stadgandet i föreliggande paragraf angående statsunderstöd åt kommun för anställande av barnmorskor tolkats så, att statsunderstöd endast gives för det i lagen anvisade minsta antal, som „bör stå” i kommunens tjänst, medan kommunen i övrigt själv fått vidkänna kostnaderna för det överskjutande antalet barnmorskor, även om detta antal varit för kommunen oumbärligt och jämväl funnits förutsatt uti kommunens av landshövding fastställda barnmorske-reglemente. Denna tolkning har även vunnit bekräftelse genom utslag av högsta domstolen.

Då det enligt min uppfattning är tvivel underkastat, huruvida lagstiftaren i själva verket avsett en sådan tolkning, och då också stadgandet, sålunda tolkat, säkerligen i många fall komme att innebära en obillighet och oskälighet gentemot vissa kommuner, har stora utskottet vidtagit nu ifrågavarande ändring av paragrafen, som alltså avser, att kommun skall få statsbidrag för alla de barnmorskor, som faktiskt enligt denna lag äro i kommuns tjänst anställda, oberoende av om de till äventyrs äro flere än det av lagen angivna minsta antalet. Att kommun härvidlag skulle i onödan anställa flere barnmorskor än behovet i verkligheten påkallar, behöver man knappast befara.

Jag vågar därför uttala den förhoppningen, att riksdagen å sin sida skall kunna omfatta stora utskottets uppfattning i denna del och alltså godkänna stora utskottets föreliggande förslag.

Ed. Neitiniemi: Ehdotan, että 5 §:n 2 mom. hyväksyttäisiin sellaisena, kuin se on talousvaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa.

Ed. Gebhard: Niinkuin ed. Reinikainen huomautti yleiskeskustelussa, on suuri valiokunta poistanut tämän pykälän 1 momentista hallituksen esityksen ja talousvaliokunnan ehdottamat sanat „piirilääkärin hyväksymä” — mikäli momentti koskee kunnankättilön asuntoa. — Tällä toimenpiteellä on poistettu ainoa määräys, joka voisi antaa kunnankättilölle turvallisuutta siitä, että hän todella saa „kunnollisen” asunnon. On jätetty lakiin ainoastaan sana „kunnollinen”, mutta tämä ei riitä, sen on kokemus osoittanut, turvaamaan kunnankättilölle juuri tätä kunnollista asuntoa, sillä sana kunnollinen sisältää aivan epämääräisen käsitteen, koska se on aivan suhteellinen, riippuen siitä, miltä kannalta sitä katsotaan. Voihan olla niin, että muutamat kunnat katsovat, että kunnankättilö saa kunnollisen asunnon, kun asunto on koreasti paperoitu, vaikka siinä vilisee syöpäläisiä, tai että se on hyvin ajanmukainen ja mukava, siis kunnollinen, koska siihen on johdettu sähkövalo, vaikka se ei ole lämpimämpitävä. Tämän „kunnollinen”-sanan epämääräisyydestä onkin senvuoksi lukuisia han-

kauksia ja ristiriitaisuuksia syntynyt kunnankätilöiden ja kuntien välille. Ja kun siis kokemus on osoittanut, että sana „kunnollinen”, joka on ollut vanhassa kätilölaissa, ei ole riittänyt suojaamaan kunnankätilöitä semmoisia epäkohtia vastaan, että heille on annettu „kunnollisen” asunnon nimessä ränstynyt mökki tai hylkyhuoneita, niin on ilmeistä, että joku määräys tarvitaan, jonka avulla voitaisiin tarkistaa, mikä on kunnollinen asunto. Aivan luonnollinen on silloin hallituksen ehdottama määräys „piirilääkärin hyväksymä”. Kun nyt hallitus on, niinkuin ed. Itkonen voi arvata, lääkintöhallituksen suuren auktoriteetin nojalla katsonut välttämättömäksi ottaa lakiin sanat „piirilääkärin hyväksymä”, niin ehkä tässä kohden voidaan saada hänetkin kannatusta sille ehdotukselleni, että eduskunta palauttaa tämän §:n ensimmäiseen momenttiin nämä sanat.

Ehdotan siis, että tässä kohden hallituksen esityksen sanamuoto: „piirilääkärin hyväksymä” vastoin suuren valiokunnan ehdotusta hyväksytään.

Ed. Niukkanen: Olen sitä mieltä, että valtion velvollisuus, kun se lailla säättää tällaisia uudistuksia kuin m. m. tämä, on samalla mahdollisimman suuressa määrässä ottaa osaa niistä aiheutuviin kustannuksiin, varsinkin kun on tunnettua, että kuntien menot useassa tapauksessa ovat alkaneet muodostua ylivoimaisiksi, ja siihen ovat suurelta osalta vaikuttaneet ne uudet lait, mitä viime aikoina on säädetty. Julkisuuksienhan on viime aikoina esiintynyt hyvin voimakkaana m. m. se mielipide, että kansakoulunopettajien palkat olisi kokonaan suoritettava valtion varoista. Minun nähdäkseni tässä asiassa myös voitaisiin soveltaa tätä periaatetta. Senvuoksi minä rohkenen ehdottaa, että eduskunta tahtois asettua asiassa sille kannalle, että tässä mainittu rahapalkka maksetaan kokonaisuudessaan valtion varoista ja ainoastaan luontaisedut varaa kätilöille kunta. Näinollen ehdotan, että tämä 5 § tulisi saamaan seuraavan muodon: „Kätilö, joka tämän lain mukaan on kunnan palveluksessa, saakoon valtiolta peruspalkkana vähintään 8,000 markkaa vuodessa ja sen lisäksi kunnalta kunnollisen, vähintään yhden huoneen ynnä keittiön ja eteisen sisältävän asunnon ja saunan sekä tarpeel-

iset polttopuut tai näitä etuja vastaavan rahallisen korvauksen paikkakunnan olojen mukaan.” Loppu jäisi ensimmäisestä momentista pois ja toinen momentti kokonaan poistuisi.

Ed. Kuisma: Olen sitä mieltä, että valtion olisi suurelta osalta huolehdittava sellaisista terveydenhoidollisista toimenpiteistä kuin kätilötoimi on, ja yhdyn sentähden kannattamaan ed. Niukkasen tekemää ehdotusta.

Ed. Hänninen: Minä pyydän kannattaa ed. Neitiniemen tekemää ehdotusta, että 5 §:n 2 momentin sanamuoto tulisi kuulumaan sellaisena kuin se on talousvaliokunnan mietintöön liitetystä vastalauseesta, jonka pyydän tässä lukea: „Lapin kunnat saakoot yleisistä varoista apurahan kätilöiden palkkaamista varten vähintään 7,000 mk. vuodessa kutakin kätilöä kohti ja pitää peruspalkan olla vähintään 10,000 markkaa vuodessa. Jos jollekin muun seudun kunnalle sen asemaan ja talouteen katsoen käy vaikeaksi kätilön palkkaaminen, voi valtio sellaista kuntaa avustaa yli sen määrän, mikä edellisessä momentissa on määrätty.” Tässä on lisäyksenä vain tuo Lapin kuntia koskeva kohta. Virkamiesten ja viranpitäjien palkkaus on Lapissa yleensä määrätty korkeammaksi kuin muualla Suomessa ja pitäisi kätilölaissa myös olla sellainen säädös.

Ed. Sillanpää: Koska on hyvin tärkeätä, että asunto on kätilölle tarkoitustaan vastaava, niin minustakin olisi syytä pysyttää laissa määräys, että se olisi piirilääkärin hyväksymä. Kannatan ed. Gebhardin tekemää ehdotusta.

Ed. Reinikainen: Minä pyydän myöskin kannattaa ed. Gebhardin tekemää ehdotusta. Minun käsittääkseni olisi erinomaisen tärkeätä, että piirilääkäri saa tarkastaa kätilöjen asunto-olot, sentähden että, kuten yleiskeskustelussa huomaustin, on tapahtunut, että on kätilöitä pantu asumaan lähelle kulkutautisairaaloita ja näinollen ovat voineet useassa tapauksessa kulettaa tartuntaa synnyttäjille. Tämä seikka on erityisesti otettava huomioon tätä asiaa harkittaessa. Minä pyydän kannattaa ed. Gebhardin tekemää ehdotusta.

Ed. Lohi: Nämä sanat „piirilääkäriin hyväksymä” poistuivat suuressa valiokunnassa niin yksimielisesti, että se tapahtui huutoäänestyksellä; ei edes lippuäänestystä pyydetty. Katsottiin, että on mahdotonta asettaa kunnat tässä suhteessa piirilääkäriin mielivallan alaiseksi. Oltiin tietoisia siitä, että sentään nykyaikana on kehitys jo sillä tasalla, että ymmärretään, kun laissa sanotaan „kunnallinen”, minäkäläinen huoneisto on kättilölle annettava.

Muuten kannatan ed. Niukkanen teke-mää ehdotusta. Minun mielestäni on aivan oikein, että tässä myös pyritään siihen, että valtio suorittaa rahapalkat, johon nähtävästi pyritään myös kansakoululalla.

Ed. Heikinheimo: Ei pitäisi minun mielestäni mennä tekemään muutosehdotuksia taloudelliseen lainsäädäntöön, ennenkuin on edes jonkunlaisia laskelmia siitä, kuinka paljon se tulee valtiolle maksamaan. Ed. Niukkanen ehdotus voi ehkä noin päältäpäin katsoen olla miellyttävä, mutta minä en ole kuullut minkäänlaisia laskelmia siitä, kuinka paljon se tulisi maksamaan, enkä muuten voi periaatteessakaan sitä kannattaa.

Ed. Pitkänen: Ed. Heikinheimo oli valmis äskeiseen pykälään lisäämään kättilöitä maalaiskuntiin, mutta nyt, kun on niiden palkkaamisesta kysymys, ed. Heikinheimo ei uskalla ottaa sitä vastuuta valtion kannettavaksi, mutta on valmis sitävästoin jättämään sen kuntien rasitukseksi.

Ed. Lohi: Olipa rahapalkka maksettava valtion tai kuntain, niin se on veronmaksajain suoritettava kummallekin. Mutta erotus on siinä, että valtion kukkaroon kantaa koko maa, mutta kunnat ovat toiset paljon köyhempiä kuin toiset, ja näin ollen tämäkin terveydenhoidollinen toimenpide tulee tasaantumaan tasaisesti veronmaksajain kesken, ja sentakia on oikeampaa, että valtio maksaa rahapalkat.

Ed. Niukkanen: Minun ehdotukseeni sisältyy aivan selvä laskelma. Kun vain lukee tämän pykälän, näkee siitä, että kättilön palkasta valtio maksaisi 5,000 ja kunta 3,000. Minä tahdon siirtää tämän

3,000 myös valtiolle, ja ed. Heikinheimo, joka on spesialisti näissä kättilöasioissa, saa kertomalla kättilöiden luvun 3,000 selville, paljonko se maksaa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Neitiniemi ed. Hännisen kannattamana ehdottanut, että 5 §:n 2 momentti saisi sen sanamuodon, kuin talousvaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa on ehdotettu. Kutsun tätä ehdotusta ed. Neitiniemen ehdotukseksi. Ed. Gebhard ed. Sillanpään kannattamana on ehdottanut, että 5 §:n 1 momentissa 4 rivillä suuren valiokunnan poistamat sanat „piirilääkäriin hyväksymän” lisättäisiin. Kutsun tätä ed. Gebhardin ehdotukseksi. Ja lopuksi on ed. Niukkanen ed. Kuusman kannattamana ehdottanut, että 5 §:n 1 mom. saisi seuraavan sanamuodon: „Kättilö, joka tämän lain mukaan on kunnan palveluksessa, saakoon valtiolta peruspalkkana vähintään 8,000 markkaa vuodessa ja sen lisäksi kunnalta kunnollisen vähintään yhden huoneen ja keittiön sisältävän asunnon ja saunan ynnä tarpeelliset polttopuut tai näitä etuja vastaavan rahallisen korvauksen palkkakunnan olojen mukaan” ja että 2 momentti poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Niukkanen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Neitiniemen ja ed. Gebhardin ehdotuksesta kummastakin erikseen suuren valiokunnan mietintöä vastaan ja lopuksi pykälä sellaisena, kuin miksi se näissä äänestyksissä muodostuu, asetetaan vastaehdotukseksi ed. Niukkanen ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Neitiniemen ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Neitiniemen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Gebhardin ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Gebhardin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 111 jaa- ja 66 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

3) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Niukkasen ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Niukkasen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 99 jaa- ja 78 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

8 §, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Huoneen tuulettamista varten pidetään 15 minuutin väliaika.

Täysi-istunto keskeytetään kello 9,7 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 9,22 i. p.

4) Ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 36 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 valmistelevasti käsitelty hallituksen esityksen n:o 78 ja ed. Niukkasen y. m. edusk. esityksen n:o 32 johdosta laadittu yllämainittu lakiehdotus.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 36. Ensin sallitaan yleiskeskustelu, ja kun se on julistettu päättyneeksi, käydään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Ampuja: Kysymys asevelvollisille myönnettävistä lomista on tullut esille kahdelta taholta, sekä hallituksen esityksenä että maalaisliittolaisten edustajien eduskuntaesityksenä. Hallituksen esityksessä esitetään lyhyesti, mutta samalla melkoisen venyvästi, että vakinaisessa väessä palveleville asevelvollisille voidaan, milloin erityisiä syitä on ja mikäli olosuhteet sen myöntävät, antaa lomaa, sen mukaan kuin asetuksella tarkemmin säädetään, yhteensä enintään kolmen kuukauden ajaksi”. Maalaisliittolaisten edustajien taholta taas esitetään kylläkin pitempisanainen lakiteksti, mutta ei suinkaan sen selvempi. Siinä on neljä eri momenttia hallituksen esityksen yhden momentin asemesta. Mutta selvempi se ei sittenkään ole. Maalaisliittolaiset edustajat esittävät myöskin kolmen kuukauden lomaa, mutta he asettavat sen ehdoksi, että asevelvollinen on saanut ennen vakinaiseen palvelukseen astumista Suomessa sotilaallisesti kehittävästä koulutuksesta riippuen edelleen loman saanti myös sotilaan koulutustasosta sekä koulutusvaatimuksista siinä aselajissa, missä hän on määrätty palvelustaan suorittamaan. Lomaa olisi myönnettävä tämän esityksen mukaan heti sotilaan astuttua palvelukseen. Edelleen olisi lomansaannin edellytyksenä suorittaa erityinen tutkinto sotilaallisesta

tasostaan tutkijalautakunnan edessä. Näitä ehdotuksia perustellaan eri tavoilla. Hallitus perustelee esitystään sillä, että voimassaolevassa asevelvollisuuslaissa „ei ole nimenomaista säännöstä asevelvollisille heidän palvelusaikanaan vakinaisessa väessä annettavista lomista”. Näiden säännösten puuttuessaakin on hallitus kumminkin antanut asevelvollisuuslain soveltamisesta annetussa asetuksessa määräyksen, että „vakinaisessa palveluksessa olevalle asevelvolliselle, joka sotilaallisissa kilpailuissa on erikoisesti kunnostautunut ja kehittynyt eteväksi sotilaaksi taikka joka muuten on sotilaallisesti kehittynyt tai ansioitunut, voidaan, mikäli olosuhteet sen myöntävät, antaa lomaa enintään kahden kuukauden ajaksi”.

Hallitus siis katsoi lomien myöntämisen kohtuullisissa rajoissa olevan sopusoinnussa asevelvollisuuslain kanssa vaikka tässä laissa ei ollutkaan erikoista määrystä lomista. Mutta kun hallituksen mielestä on tarkan rajan vetäminen sen välillä missä määrin asevelvollisten lomaa koskevat määräykset voidaan antaa hallinnollista tietä ja missä määrin ei, vaikeasti tehtävissä, niin näyttää hallituksesta tarkoituksenmukaiselta ratkaista asia eduskunnan myötävaikutuksella erityisellä lailla.

Hallituksen tarkoitus siis näytti olevan vain aukon täyttäminen asevelvollisuuslaissa, jonka se katsoi olevan sopusoinnussa myöskin aikaisemman lainsäädännön kanssa.

Maalaisliittolaiset edustajat eivät perustelleet eduskuntaesitystään sillä, että lomien järjestäminen hallinnollisella asetuksella tuottaisi vaikeuksia tai olisi ristiriidassa asevelvollisuuslain kanssa, vaan kokonaan toisilla, joskin esityksen sanamuodossa varsin peitetyillä syillä. Esityksensä perusteluissa sanovat maalaisliittolaiset edustajat, että ne sotilaallisesti tai muuten kehittyneemmät asevelvolliset, jotka määrätään palvelemaan erikoisajaleissa taikka komennetaan aliupseeri- tai reserviupseerikouluun, joutuvat palvelemaan kolme kuukautta kauemmin kuin muut asevelvolliset. Ja kun heille asevelvollisuuslain soveltamisasetuksen mukaan myönnetään vain kahden kuukauden loma, niin tulevat he kärsimään rangaistuksen vähintään yhden kuukauden pitemmällä palvelusajalla siitä, että ovat hankkineet

sotilaallista harjaantumista ennen palvelukseen astumista. Tätä epäkohtaa poistaakseen he tahtovat määritellä lailla loman kolmeksi kuukaudeksi.

Näyttäisi siis siltä, että molemmat esitykset tahtoisivat vain pidentää loman kahdesta kuukaudesta kolmeksi ja säätää sen lailla, ettei tulisi epäselvyyttä ja mielivaltaa tapahtumaan. Mutta molemmat esitykset sanamuodoltaan ovat sellaisia, että ne jättävät mitä suurimman mielivallan lopultakin määräämään. Maalaisliittolaiset edustajat eivät tahdo laissa sanoa edes sitä, miten tuo heidän tutkijalautakuntansa asettaa, ei sittenkään vaikka sotilasasiainvaliokunnalle puolustusministeriö antoi uuden esityksen, jossa tutkijalautakunta määrättäisiin joukko-osastojen johtajista kokoonpantavaksi. Maalaisliittolaisten edustajien mielestä kelpaisi nähtävästi tutkijalautakunnaksi arvioimaan kenelle myönnetään loma, kenelle ei, joku suojeluskunnan eskunta tai kenties maalaisliiton paikallisosaston johtokunta.

Loman myöntämistä ei tietenkään ole halua meillä vastustaa eikä kolmen kuukauden loma ole suinkaan liian pitkä. Me olimme jo silloin, kuin asevelvollisuuslaki oli esillä, paljon lyhyemmän palvelusajan kannalla, mitä tietäisi nyt myönnettävä kolmen kuukauden loma. Myöskin meidän vanhassa asevelvollisuuslaissa vuodelta 1878 sallittiin päällikkökunnan myöntää lomaa alapäällikkökunnalle ja miehistölle kolme kuukautta vuodessa. Säätövaltiopäivät silloin pidensivät keisarillisen esityksen loma-aikaa, joka oli kolme kuukautta koko palvelusajalta, kolmeksi kuukaudeksi vuodessa.

Sellaiset kuin meillä nykyisin ovat olot armeijassa, olisi jokaiselle asevelvolliselle ehdottomasti myönnettävä vähintään kolmen kuukauden loma, mutta kuuden kuukauden lomaakin voisi puolustaa perin vakavilla syillä. Sotilasasiainvaliokunnan eräitä jäseniä ja niiden mukana eräitä valtiovarainvaliokunnan jäseniä kävi muutama viikko sitten pikaisella tarkastusmatkalla pääkaupungissa sijaitsevilla kasarmeissa. Ja näistä kasarmeista saa sellaisen käsityksen, että melkein Helsingin kaupungin voimassaolevan terveydenhoito-ohjesäännön mukaan olisi sotilaat talven ajaksi päästettävä näistä kasarmeista lomalle. Niitä kasarmeja ei voi puolustaa terveydelliseltä

kannalta sotilaiden sijoituspaikkana kukaan. Esimerkiksi Kampin kasarmilla, mikä on tässä muutaman sadan metrin päässä, on tilan ahtaus niin suuri, että kutakin miestä kohti on vain 6—7 kuutiometriä tilaa, kun ohjesäännön mukaan pitäisi olla vähintään 13. Jos porvarilliset edustajat, jotka usein kerskuvat isänmaallisella mielellään, kävisivät näissä kasarmeissa ja ennakoluulottomasti ajattelevat sitä kuvaa, minkä he saavat sieltä, näkevät kaksinkertaisia rautasänkyjä vieresään kiinni, 150 miestä huoneessa, jossa kohtuullisesti olisi tilaa vain 50 miehelle, he kauhistuisivat tätä näkyä. Täällä on joskus mainittu, että vankilaolot ovat meillä niin hyvät, ettei sotilailla ole paremmat. Voimme sen myöntää. Ainakin minuun teki sen vaikutuksen, että en ole nähnyt niin kurjissa oloissa ihmisiä niin suuria määriä kuin meidän sotilaamme tällä hetkellä pääkaupungissa, muuta kuin kesällä 1918 kuuluisilla vankileireillä. Ei se ole ainoastaan tämä kasarmien ahtaus, joka tuottaa epäkohtia, vaan lukuisat muut seikat. Kasarmit ovat huonoja puurakennuksia, perin lahoja, niin että upseerit selittävät, että miekan pistää helposti seinästä läpi ja talvella alenee lämpöä 4—5 asteeseen hyvin usein ja sen lisäksi näissä kasarmeissa on käymälät usein läheisessä yhteydessä ja sieltä tulee tukkuneiden vesijohtojen, likaviemärien vaikutuksesta erinomaisen voimakasta tuoksua kasarmiasumuksiin. On ennenkin kyllä kasarmien ilmasta puhuttu, että siellä „kansallishenki” tulee liian voimakkaaksi, että hienommilla hajuaisteilla varustettu ei tahdo sitä sietää, mutta tuskin niin voimakas se on monenkaan muun maan kasarmeissa kuin meidän maan pääkaupungin keskellä. Kansallishaju tässä vississä merkityksessä. Me emme voi vastustaa tällaisissa oloissa miesten vapauttamista niin vaatimattomaksi ajaksi kuin kolmeksi kuukaudeksi, varsinkin kun olemme vakuutetut siitä, että tästä ei suinkaan kärsisi miesten harjoitus; niiden terveys, reippaus siitä epäilemättä lisääntyisi, ja me tahtoisimme kaikin keinoin saada tämän loman yleiseksi. Mutta me emme voi missään tapauksessa mennä siihen, että sellainen esitys, kuin mikä nyt on sotilasasiainvaliokunnasta tullut, joka on pääasiassa maalaisliittolaisten edustajain tekemän eduskuntaesityksen mukainen, että se eduskunnan toimesta hyväk-

syttäisiin. Se tietäisi vissien etuoikeutettujen luokkien asettamista erikoisasemaan. Siinä oleva sanontatapa, että „on saanut ennen asevelvollisuuteen astumista sotilailta koulutusta” tarkoittaa ilmeisesti sitä, että suojeluskuntalaiset pääsisivät siitä osallisiksi. Sitä ei selvästi sanota, mutta jos yleensä käytännössä pyritään tätä lakiesitystä soveltamaan, niin se johtaa siihen.

Meidän armeijassamme on erinomaisen paljon epäkohtia ja niitä on pitkän aikaa ollut tutkimassa erityistarkastuskomiteoita. Mutta tämä nyt esilläoleva esitys olisi varmaan mitä suurimmassa määrässä omansa synnyttämään lisää epäkohtia armeijaan. Se synnyttäisi ennen kaikkea katkeruutta niissä, joille ei lomaa myönnetä. Ja minä olisin halukas antamaan niin suuren tunnustuksen tälle katkeruudelle että kaikki keinot ovat luvallisia sotilaille sen katkeruuden ilmituomiseksi. Jos tahdotaan järjestää vaatimattomalla tavalla epäkohtien korjaamista lomakysymyksen järjestelyllä, niin ei ole käsittääkseni muuta keinoja kuin se, että hyväksytään sensuuntainen määräys, jota sotilasasiainvaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa on ehdotettu. Voitaisiin selvittää vielä, kun olen kuullut ettei puhemies mahdollisesti ottaisi sitä siinä muodossa kuin se on, äänestyksen alaiseksi, siten että, elleivät välttämättömät syyt estä, on loma myönnettävä jokaiselle sotilaille kolmen kuukauden ajaksi. Yksityiskohtaisessa käsittelyssä tulen tekemään tämän suuntaisen esityksen. Sanon kumminkin nyt jo sen, että ellei tämän suuntaista sanamuotoa puheenaolevaan esitykseen hyväksytä, en luule että vasemmiston taholta yksikään edustaja voi myötävaikuttaa puheenaolevan esityksen hyväksymiseen.

Ed. A n n a l a: Tämän käsiteltävänä olevan lain nimike kuuluu: „Laki asevelvollisille annettavista lomista”. Mutta kun on lukenut tuon nimikkeen alla olevan lakitekstin, niin täytyy jokaisen, joka osaa lukea suomenkieltä, tulla siihen käsitykseen, että lain nimike on aivan harhaanjohtava. Sen pitäisi kuulua: „Laki suojeluskuntiin kuuluvien palvelusajan lyhentämisestä vakinaisessa sotapalveluksessa”. Silloin vasta lain nimike vastaisi sitä, mitä tällä lailla tarkoitetaan.

Hallituksen esitys samasta asiasta oli hiukan laajempi. Sen mukaan olisi voinut lomaa tipahtaa ehkä jollekulle muullekin, ainakin poikkeustapauksissa, kuin suojeluskuntalaisille, vaikka hallituksenkin tarkoituksena on ollut sama, mikä tämän eduskuntaesityksen tekijöillä ed. Niukkasella y. m. Mutta että oltaisiin varmat suojeluskuntalaisten sotapalveluksen lyhentämisestä, otti sotilasasiainvaliokunnan enemmistö käsittelyn pohjaksi juuri tämän eduskuntaesityksen, niinkuin perusteluissa sanotaan, sentähden että hallituksen esitys oli muka liian suppea. Jos sotilasasiainvaliokunnan enemmistö tahtoi puhua totta, niin heidän olisi pitänyt sanoa, että hallituksen esitys oli liian laaja, koska siinä ei tehty mitään rajoituksia; niinkuin sanoin, sen mukaan olisi voinut joku muukin saada lomaa, ei vain yksinomaan suojeluskuntalainen. Että lomansaanti olisi suojeluskuntalaisille varma, eikä kenellekään muulle, sanotaan tämän lain 1 momentissa, että „asevelvolliselle, joka ennen vakinaiseen palvelukseen astumistaan on hänelle määrätyn asealajin palvelustehtävissä saanut valmistavaa koulutusta, myönnettäköön, mikäli olosuhteet sen sallivat, lomaa enintään kolmen kuukauden ajaksi”. Minä en ainakaan tiedä — mahtaako kukaan muu tietää? — onko tässä maassa mahdollisuutta kellään muulla kuin suojeluskuntalaisella saada aseharjoitusta minkäänlaisessa aseharjoituksessa.

Lakiehdotuksen 3 momentissa kyllä sanotaan: „vakinaisessa palveluksessa olevalle asevelvolliselle, joka yleisissä sotilaallisissa kilpailuissa taikka muuten on erityisemmin kunnostautunut sekä kehittynyt hyväksi sotilaaksi, voidaan, mikäli olosuhteet sen myöntävät, antaa lomaa enintään kolmen kuukauden ajan”. Jos tästä laista pyyhittäisiin pois kaksi ensimmäistä momenttia, niin voisin minäkin sen hyväksyä, sillä edellä mainitsemassani momentissa on todella jotain järkeä. Siinä pannaan jotain arvoa myöskin siihen, että vakinaisessa palveluksessa palveleva asevelvollinen kehittyisi hyväksi sotilaaksi. Mutta jos hyväksi sotilaaksi kehittyminen olisi yksinomaan ehtona lomansaantiin, niin voisi käydä niin, että suojeluskuntalaiset, eli ainakin osa niistä, jäisivät ilman lomaa. Voisi olla, että sotapalveluksessa kehittyisi joku maallikkokin paremmin kuin ehkä joku suojeluskuntalainen, joka jollain tavalla on oppinut

aseita käyttämään. Senpätähden valiokunnan enemmistö onkin tähän lakitekeleeseen ottanut ensimmäisen momentin, että suojeluskuntalaisten lomansaanti olisi varma, ja ettei jäisi epäilyksen varjoakaan, niin säädetään ensimmäisen momentin lopussa: „lomaa myönnettäköön asevelvolliselle palveluksen alussa”. Onko koskaan kuultu humpulmaa? „Lomaa myönnettäköön heti palveluksen alussa”. Ellei tahtoisikaan lomaa asevelvollisille tehdä yleiseksi, niin täytyisi kaiken järjen nimessä lomansaannin niille, jotka sitä saavat, riippua jostain ansiosta palveluksessa, heidän osoittamastaan ahkeruudesta, opinnoissa saavutetusta taidosta sotilasammattissa niin hyvin tietopuolisessa kuin käytännöllisessäkin suhteessa. Hyvä käyttäytyminen niin kasarmissa kuin sen ulkopuolellakin voisi kuulua myöskin lomansaannin ehtoihin. Tällaisiin seikkoihin siihen aikaan, kun allekirjoittanut palveli sotaväessä, pantiin hyvin suuri merkitys. Mutta nyt sanoo valiokunnan enemmistö, että asevelvolliselle on annettava lomaa heti palvelusajan alussa, ennenkuin tiedetään, tuleeeko tuosta asevelvollisesta sotilasta olleensa. Tietääkseni on vielä asevelvollinen, niin pian kuin se on palvelukseen astunut, tullut myöskin sotilaslakien alaiseksi. Voidaanko nyt tällaista sotilasta, joka on lomalla ja joka on saanut lomaa heti palveluksen alussa, voidaanko sitä tuomita sotilaallisesta rikoksesta sotilaslakien mukaan, sitä minä en käsitä. Sotilasasiainvaliokunnassa esilläolevaa asiaa käsiteltäessä kyllä niin hyvin asiantuntijat kuin valiokunnan porvarilliset jäsenet tahtovat tuoda esiin, että tämä loma tulisi koskemaan ensi kädessä joitakin ammattimiehiä, tekniikoita, vieläpä insinöörejä. Mutta voiko nyt kukaan ajatella, että siinä iässä, jossa nykyään asevelvolliset sotapalvelukseen kutsutaan, olisi vielä kukaan ammattimies, sitä vähemmän ainakaan insinööri, joten tällaiset verukkeet ovat aivan turhia. Siis yksinomaan suojeluskuntalaiset tulisivat tämän lain eduista nauttimaan. Minä olen vakuuttettu, että eduskunnan porvarillinen enemmistö tulee tämän lain tällaisenaan hyväksymään, ehdotettiinpa tähän minkälaisia muutoksia hyvänsä. Meille sosialidemokraateille ei minun ymmärtääkseni jää muuta neuvoa kuin kolmannessa käsittelyssä käyttää valtiopäiväjärjestyksen meille suomina etuja ja ehdottaa tämä laki lepäämään yli vaalien. Emme, minä ainakaan

en, tee tätä mistään erikoisesta suojeluskuntavihasta, vaan pikemminkin teen sen juuri maamme armeijan, puolustuslaitoksen edun kannalta, estääkseni sitä oikeutettua katkeruutta, minkä tämä laki saisi aikaan armeijassa niiden keskuudessa, jotka eivät olisi saaneet aseellista harjoitusta ennen sotapalvelukseen astumista. Sitäpaitsi en minä luulisi, että tämän lain hylkääminen tai lepäämään jättäminen aiheuttaisi mitään erikoista mielipahaa suojeluskuntalaistenkaan keskuudessa, sillä ovathan ne hyvin mieluisia leikkimään sotamiestä jo vapaaehtoisestikin. Minä en luulisi heille olevan mitään vaikeata palvella sitä lyhyttä aikaa, mikä nykyään on asevelvollisuuspalvelusaika. En luulisi, että se heille olisi niin vastenmielistä, vaikka he tuon täydenkin ajan palvelisivat. Joten katselipa tätä asiaa miltä puolelta hyvänsä, niin kaikessa tapauksessa tämä laki tulee herättämään katkeruutta ja vastenmielisyyttä puolustuslaitostamme kohtaan nuorukaisten keskuudessa, vielä enemmän kuin se tähän asti on herättänyt, jotenka minä varottaisin eduskunnan enemmistöä menemästä tällaiseen puolueellisuuteen, että tuosta mielestäni hyvin tärkeästä velvollisuudesta, joka jokaisella nuorukaisella on maatamme kohtaan, toisia vapautettaisiin kokonaisella neljänellä osalla palvelusajasta.

Ed. J. F. Aalto: Esittäessään asevelvollisille 3 kuukauden lomaa on hallitus ilmaissut jo käsitäneensä, että meidän maasamme on liian pitkä palvelusaika asevelvollisille. Vielä enemmän se käy ilmi ed. Niukkasen eduskuntaesityksestä, jonka kannan myöskin sotilasasiainvaliokunta on hyväksynyt. Siinä, kuten täällä on jo osoitettu, tahdotaan selvittää asiaa vielä niin, ettei jäisi lomain myöntäminen sotilasviranomaisten harkinnasta riippuvaksi, vaan se tulisi määrättäväksi lailla. Asiallisesti näissä kummassakin tarkoitetaan samaa. Hallituksen esityksen mukaan se jäisi ylempään sotilasviranomaisten harkinnasta riippuvaksi, kun sen sijaan ed. Niukkasen eduskuntaesityksen mukaan se olisi määrättyille ryhmille selvä ilman harkintaa.

Me kyllä käsittämme, että asia ei siitä samentavasti miksikään muutu, sillä onhan tultu tuntemaan eräissä muissakin tapauksissa, millä tavalla niissä piireissä tällaisia asioita harkitaan. Muuten se puoli, että on

ilmaistu tällainen ajatus, että meidän maasamme on asevelvollisten palvelusaika liian pitkä, on tyydytyksellä todettava. Vika on vain siinä, ettei ole vedetty tästä huomiosta oikeita johtopäätöksiä. Kun kerran on tultu jo käsittämään ja on tällä tavalla tunnistettu, että asevelvollisten palvelusaika on liian pitkä, olisi silloin pitänyt hallituksen antaa eduskunnalle esitys palvelusajan lyhentämisestä yleensä. Silloin asia olisi ollut selvä.

Tämä puheenaoleva lakiesitys tarkoittaa, kuten ed. Annala äsken mainitsi, vain suojeluskuntalaisten palvelusajan lyhentämistä ja sentakia se muuttuukin perin kiusalliseksi ja vastenmieliseksi. Tämä tähtää sellaiseen kastijärjestelmään, jota ei millään tavalla voi hyväksyä. Tahdotaan siis lyhyempi palvelusaika taata ainoastaan varmoille suosikeille, kun sen sijaan niille, jotka eivät ole suojelushengen läpipumpattuja, ei tahdota tällaista etua myöntää. Lisäksi tässä on vielä eräs toinen huono puoli, josta minä lyhyesti haluan mainita.

Tällä lakiesityksellä on ilmeisesti tarkoitettu vahvistaa jo rappeutumisen merkkejä osoittavia suojeluskuntia. Kun huomataan, että suojeluskuntalaisten keskuudessa alkaa innostus laskea ja on tultu tuntemaan, ettei saada tähän laitokseen vedetyksi mukaan niin paljon jäseniä kuin haluttaisiin, tahdotaan tällaisen lain nojalla saada sinne virtaamaan vähemmän vakaantunutta työläisainesta. Kun suojeluskuntalaisille myönnettäisiin tällainen erikoisoikeus, että he pääsisivät 3 kuukautta lyhyemmällä palvelusajalla kuin muut kansalaiset, uskotaan sen vaikuttavan poliittisesti kypsymättömiin työläisnuorukaisiin siten, että päästäkensä tuosta edusta osallisiksi tulisivat liittymään suojeluskuntiin. Tässä on siis kysymyksessä suojeluskuntaan jäsenten värväysyritys ja siitäkään syystä sitä ei voi hyväksyä. Jos kerran porvaristo pitää ehdottoman välttämättömänä pitää tällaista vitsausta Suomen kansan kannettavana niin tyytykööt edes rehellisin keinoin suojeluskuntiensa puolesta esiintymään ja sinne jäseniä värväämään, älköötkä käyttäkö tällaisia peitettyjä agitatsionikeinoja. Tällä kertaa kuitenkin on siis tahdottu tällaista agitatsionikeinoa käyttää, ja mahdollisesti tulisivatkin jotkut heikkoluontoisimmat ja poliittisesti kypsymättömimmät sitä seuraamaan. Merkitseehän se toki jotain työ-

läisnuorukaisille, kun pääsee 3 kuukautta lyhyemmällä ajalla. Mutta kun yleensä kukaan me emme suojeluskuntalaitosta suosi emmekä pidä sitä edes maallamme edullisena, vaan päinvastoin vahingollisena, emme halua tälläkään tavalla olla mukana myötävaikuttamassa tämän laitoksen eduksi ja sentakia tulemme tätä lakiehdotusta vastustamaan. Kun kerran on hallituksen puoleltakin jo tällainen esitys tehty ja vielä samaa tarkoittava eduskuntaesitys, joidenka kautta on tunnustettu, että asevelvollisten palvelusaika on liian pitkä, niin olisi mentävä kerta kaikkiaan palvelusajan lyhentämiseen yleensä, mutta kun siihen ei tällä kertaa tämän yhteydessä ole tilaisuutta päästä, eikä tässä yhteydessä ole mahdollista saada aikaan sellaista uudistusta kuin vasemmisto haluaisi, niin täytyy tyytyä vähempäänkin. Tällä kertaa minun mielestäni voitaisiinkin siis hyväksyä sotilasasiainvaliokunnan mietintöön liittyvä vastalause, joka tarkoittaa 3 kuukauden loman myöntämistä kaikille asevelvollisille. Minä puolestani suositellenkin eduskunnalle tätä vastalausea, joka hyväksymällä tultaisiin menettelemään kaikkiin kansalaisiin nähden tasapuolisesti.

Ed. N i u k k a n e n: Siihen nähden, että tämän esilläolevan lakiehdotuksen tarkoitusta on vasemmiston taholta koetettu selittää aivan virheellisellä tavalla, katson olevan syytä sen tarkoitusta muutamalla sanalla kosketella. Meidän nykyinen käytännössä oleva asevelvollisten palvelusaika, ollen eri pitkä eri aselajeissa palveleville, on epäilemättä paljon tarkoituksenmukaisempi kuin jos tämä palvelusaika olisi säädetty kaikille asevelvollisille yhtä pitkäksi. Eri aselajien tehtävien vaativaisuutta ja sitä varten välttämättömästi tarvittavaa koulutusaikaa silmälläpitäen järjestetty palvelusaika täysin tarkoituksenmukaiseksi kehitetynä, sehän tekee mahdolliseksi, asevelvollisten koulutusta heikentämättä, hyvinkin huomattavassa määrin lyhentää asevelvollisuusajan keskipituutta ja senkautta myöskin mahdollisesti säästää asevelvollisten koulutuksen aiheuttamia menoja. Mutta pyrittäessä nuorisomme sotilaisissa koulutuksessa mahdollisimman tehokkaasiin tuloksiin mahdollisimman pienillä uhrauksilla, ei kumminkaan riitä yksin se, että kaikilla eri aselajeihin kuuluvilla asevelvol-

lisilla on yhtä pitkä palvelusaika, vaikkakin sitten toisiin aselajeihin verrattuna tämä palvelusaika on eri pitkä. Tällaisella palvelusajalla on siinäkin tapauksessa, vaikka se olisi kuinkakin asianmukaisesti ja tarkoin laskettu, se vika, että tämä koulutusaika joka tapauksessa osalle asevelvollisia muodostuu tarpeettoman pitkäksi, koska palvelusaikaa täten määrättäessä ei voida ottaa huomioon sitä aikaa, minkä kukin yksityinen asevelvollinen tarvitsee oppiakseen kysymyksessä olevia tehtäviä ja koska nämä tehtävät toinen voi oppia paljon lyhyemmässä ajassa kuin toinen. Asevelvollisten koulutus voidaan käsittääkseni saada mahdollisimman taloudelliseksi vasta silloin, jos koulutusajan pituutta määrättäessä edes jossain määrin pidetään silmällä myöskin niitä edellytyksiä, mitä kullakin asevelvollisella on oppiakseen ne tehtävät, joita häneltä vaaditaan. Meidän nykyiset sotilasasiainvaliokuntamme seittävät, että sota, jonka varalta tietenkin asevelvollisia opetetaan, on luonteeltaan entisestään aivan kokonaan muuttunut, että siihen sijaan, kun entisaikaan hyvin opetetut sotilaat esiintyivät taistelurintamalla aivan kuin pelinappulat mahdollisimman suorissa, tiheissä ja uljaissa riveissä, että siihen sijaan nykyaikainen hyvin koulutettu armeija esiintyy sellaisessa tilanteessa mahdollisimman epäsäännöllisissä mahdollisimman näkymättömissä riveissä, ja että siinä vaaditaan myöskin kultakin yksilöltä suurta yksilöllistäkin toiminta- ja päättämiskykyä. Entisaikaan tätä entisen ajan armeijan tehtävää silmälläpitäen oli tietysti hyvin tärkeätä, että jo koulutus järjestettiin siten, että sillä koetettiin mahdollisimman tarkoin kitkeä pois asevelvollisesta kaikki yksilöllisyys pitämällä häntä mahdollisimman kauan kasarmissa. Jos kerran on siten, että se tehtävä, jota varten sotilaita opetetaan, on luonteeltaan näin muuttunut, silloin tietysti myöskin täytyy edellyttää, että tätä varten tarvittavan koulutuksen täytyy muuttua. Jos kerran ollaan sitä mieltä, että sotilailta nykyaikana vaaditaan myös yksilöllistä toimintakykyä, silloin on käsittääkseni aivan epätarkoituksenmukaista koulutuksessa asettua sille kannalle, että siinä pyritään tätä yksilöllisyyttä entisen ajan malliin mahdollisimman tarkoin hävittämään ja käsittelemään koko joukkoa aivan samanlaisena massana.

Tällä esilläolevalla lakiesityksellä tahdotaan ottaa yksi erinomaisen varovainen askel siihen suuntaan, että nuorisomme sotilaallisessa koulutuksessaakin edes jossain määrin ryhdyttäisiin antamaan merkitystä nykyaikaisille vaatimuksille, joille meidän maassamme ei tähän saakka ole sotilaallisessa koulutuksessa juuri mitään merkitystä annettu. Nykyään meillä käytännössäoleva järjestelmähän sitä paitsi, että kaikkia asevelvollisia sen mukaan käsitellään aivan samanlaisena massana, tietää käytännössä sovelletuttuna sitä, että sitä asevelvollista, joka osottaa tavallista parempaa harrastusta, käytöstä ja oppimiskykyä, rangaistaan siitä kolme kuukautta pitemmällä palvelusajalla, kuten eduskuntaesityksen perusteluissa on huomautettu. Tämä tässä ehdotettu järjestelmä, paitsi että se on sopusoinnussa sen tarkoituksen kanssa, mihin sotilaitten koulutuksella on nykyaikana katsottava pyrittävän, tulisi ensinnäkin lieventämään sitä nykyisen asevelvollisuuslain epäkohtaa, josta äsken mainitsin, sekä varsin huomattavalla tavalla helpottamaan niitä, jotka nuorison sotilaallisesta opetuksesta huolehtivat. Se tulisi tehokkaasti käytäntöön sovelletuttuna, synnyttämään nuorisossa huomattavassa määrin persoonallista halua asevelvollisille kuuluvien tehtävien oppimiseen. Tämä kieltämätön tosiasia huomioonottamalla ei luulisi kenenkään, joka harrastaa puolustuslaitoksen saattamista mahdollisimman puolustuskuntoiseksi, asettuvan tämän ehdotuksen tehokasta käytäntöönottamista vastustamaan, kuten, omituista kyllä, on ollut aikaisemmin asianlaita armeijamme korkeimpaan johtoon nähden. Mutta vastustavalle kannalle ei luulisi voivan myöskään niitten asettuvan, jotka pyrkivät mahdollisimman pieneen seisovaan armeijaan ja sen kautta nykyistä pienempiin armeijasta aiheutuviin kustannuksiin, koska tämän tapainen toimenpide on minun käsittääkseni, jos kerran siltä kannalta lähdetään, että maata on tarvittaessa puolustettava, ainoa mahdollinen toimenpide näissä oloissa tähän suuntaan. Toinen asia sitten on, voitaisiinko tämä toimenpide panna käytäntöön vieläkin rohkeammin kuin tässä on ehdotettu.

Vasemmiston taholta annetuissa lausunnoissa on tätä lakiesitystä vastustettu sen vuoksi, että se muka myöntäisi etua vain

varakkaille kansanluokille ja suojeluskuntalaisille. Se, joka lukee tämän lakiesityksen ilman ennakkoluuloa, huomaa heti, että tämä käsitys on virheellinen. Tämä esityshän on nimenomaan niin kirjoitettu, että se asettaa kaikki asevelvolliset lomansaantimahdollisuuteen nähden aivan tasa-arvoisiksi. Lain mukaanhan tätä kolmen kuukauden lomaa olisi myönnettävä ensinnäkin sen perusteella, että asevelvollinen palvelukseen astuessaan on saanut hänelle määrätyn aselajin palvelustehtävässä valmistavaa koulutusta ja toiseksi sen perusteella, että hän yleisissä sotilaallisissa kilpailuissa tai muuten erityisemmin kunnostautuu, silloin kun hän jo on palveluksessa, sekä on kehittynyt hyväksi sotilaaksi. Nämä ehdot voi tietysti täyttää yhtä hyvin vähempivarainen kuin varakkaampikin. Ovatpa käsittääkseni juuri ne ammattikoulutuksen saaneet asevelvolliset, jotka nykyisen järjestelmän mukaan komennetaan säännöllisesti m. m. laivastoon, rautatiepatjoonaan, pionieri- ja teknillisiin joukkoihin ja jotka joutuvat palvelemaan 1 vuoden ja 3 kuukautta ja jotka etupäässä tulisivatkin näitä lomia saamaan, lähtöisin etupäässä työläispiireistä. Ne ovat ammatillaisia näissä tehtävissä ja niitten lukumäärä on laskettava tuhansissa. Tietysti on myönnettävä, että suojeluskuntiinkin kuuluvat asevelvolliset tulisivat myös saamaan näitä tässä ehdotettuja lomia, mutta jos asioita katsellaan tasapuolisesti, ei tietysti voida asettua sille kannalle, että se olisi kohtuutonta, varsinkin kun otetaan huomioon, että suojeluskuntajärjestömme on sellainen järjestö, johonka myös kuka tahansa työläinen ja vähempivarainen kansalainen, joka on osoittautunut kunnan kansalaiseksi ja omaa halua puolustaa tätä maata, on yhtä hyvin tilaisuudessa liittymään kuin varakkaampikin, niinkuin useasti onkin tapahtunut. Ed. Ampuja täällä väitti, että kumpikin esitys, sekä hallituksen esitys että eduskuntaesitys, antaisi tilaisuuden aivan täydelliselle mielivallalle. Se, joka tutustuu tähän valiokunnan mietintöön, huomaa, että tämä väite ei pidä paikkaansa. Allekirjoittaneen eduskuntaesitys ja valiokunnan esitys poikkeaa siinä suhteessa juuri hallituksen esityksestä, että niiden mukaan sen kysymyksen arvoisteleminen, saako joku asevelvollinen lomaa vaiko ei aikaisemman kehityksensä perus-

teella, jäisi erikoisen puolueettoman tutkijalautakunnan arvosteltavaksi. Käytäntö tietysti muodostuisi sellaiseksi, että puolustusministeriö vahvistaisi lomansaannista seikkaperäiset ehdot ja se asevelvollinen, joka nämä ehdot täyttäisi, pääsisi ilman muuta lomasta osalliseksi jos se vain suinkin puolustuslaitoksen oloja ja yleistä tilannetta silmälläpitäen olisi mahdollista. Ed. Annala väitti, että hallituksen esitys olisi muka laajempi kuin valiokunnan ehdotus. Asiahan on tietysti aivan päinvastoin, sillä hallituksen esitys tiesi ainoastaan sellaisen loman, jota koskee valiokunnan esittämän lakiesityksen 3 momentti. Mutta tämän loman lisäksi on valiokunnan esityksessä kaksi muun laatuista lomaa, joten siis valiokunnan ehdotus lomansaantiin nähden on paljon laajempi kuin hallituksen esitys.

Ed. Heikkilä: Koko sen ajan kun maamme on ollut itsenäinen tai kun meillä on ollut oma puolustuslaitos, on julkisuudessa puhuttu paljon puolustuslaitoksen kehittamisestä, aseuksen parantamisesta, upseerien koulutuksesta y. m. välttämättömistä parannuksista. Tässä suhteessa on kuitenkin eräs puutteellisuus ollut silmiinpistävää, se nim., että ei ole annettu minkäänlaista arvoa tai tunnustusta sille harjoittelulle ja valmennukselle, minkä miehistö tai asevelvollisuuttaan suorittamaan saapuneet nuorukaiset ovat hankkineet ennen asevelvollisuuttaan suorittamaan tulooan. Nuoressa sotalaitoksessa on tietysti alussa monia puutteellisuuksia, joita on korjattava sen mukaan kuin olosuhteet myöntävät. Vaan on tämä nyt mainitsemani puutteellisuus sellainen, jonka korjaukseen sopiva ajankohta vihdoin on käsissä, jotta asevelvollisuuttaan suorittamaan lähtevät nuorukaisemme huomaisivat, että annetaan arvoa ja tunnustusta heidänkin työlleen. Jos tämän maan kansalainen pyrkii mille alalle tahansa, otetaan aina huomioon ennen kaikkea entiset ansiot ja kansalaiskunto. Kun lapsi pyrkii oppikouluun, täytyy hänen tänne päästäkseen valmistautua suorittamaan sisäänpääsyttutkinto. Hänellä täytyy olla alkeelliset tiedot niistä aineista, joita siinä oppilaitoksessa käsitellään, johon hän pyrkii. Ei ole ollenkaan tavatonta, että tällainen oppikouluun pyrkivä oppilas, jos hän on it-

sensä hyvin valmistanut, pääsee heti toiselle joskus kolmannellekin luokalle sen sijaan, että hänen kanssapyrkijänsä, joka ei ole valmistautunut yhtä perinpohjaisesti tuolle vaaditulle sisäänpääsyttutkinnolle, ensi kerralla ehkä tulee hylätyksi ja seuraavilla kerroilla mahdollisesti pääsee sisälle, mutta siitä huolimatta viipyy vielä kaksi vuotta joskus luokalla. Kun ensiksi mainitsemani oppilas jo on suorittanut oppilaitoksessa säädetyn tutkinnon, ei tuo viime mainitsemani ole vielä puolivälissäkään. Ei kai tarvinne huomauttaakaan, että tuo ahkera oppilas jouduttuaan kerran yhteiskunnan palvelukseen monessa tapauksessa kohooa samalla nopeudella kuin kouluaikanaan. Joskin hän joskus saa sivuhuomautuksia „kiipijä, nousukas” tai muita semmoisia, annetaan hänen ansiolleen kaikista huolimatta sille kuuluva arvo. Käytännöllisissä toimissa vaaditaan niinkään usein palkatonta tai mitättömän pienipalkkaista harjoittelua. Niinkin yksinkertaisissa toimissa kuin rautatien asemamiehen ja vanginvartijan, on suoritettava koko pitkä harjoittelu aika eikä ole ajattelemistakaan, että maalaistalossa saa vuosipalvelijan palkan täysillä palkkaeduilla se, joka ei ole koskaan maataloudessa esilletulevia tehtäviä suorittanut. Niin yksinkertaisia kuin ne itse asiassa ovatkin, vaativat ne kuitenkin oman harjoittelunsa ja taituruutensa. Miten on käsitettävä, että nuorukainen, joka on esim. kuulunut pitkät ajat urheiluja voimisteluseuraan, on niinkään suojeluskunnassa hankkinut täydelliset tiedot itse sotilasharjoituksissa, rinnastetaan nuorukaisen kanssa, joka on puolivälisin tulut suorittamaan hänelle sydänjuuria myöten vastahakoista tehtävää ja jonka sisimmäisenä ajatuksena aina onkin koko puolustuslaitoksen tuhoaminen? Mielestäni on paljon suurempi syy kuin siviilitoimissa antaa arvoa ja ottaa käytäntöön nyt kysymyksessäolevassa anomusehdotuksessa ja sotilasasiainvaliokunnan antamassa mietinnössä n. s. kuntoisuusarvostelu asevelvollisuuttaan suorittamaan tulevien nuorukaisen kesken ja jos he kunnolla suoriutuvat tuossa kuntoisuusstutkinnossa, laskettaisiin he heti kolme kuukautta kestäväälle lomalle ja varmat saamme olla, että he sittenkin ovat sotilaina monta vertaa edellä niistä, jotka tuon kolmen kuukauden ajan

ovat opetelleet sotapalveluksen aakkosia kasarmissa. Luonnolliselta tuntuu, että tällainen kuntoisuustutkinto kannustaa nuorukaisiamme, että he aivan varmasti tulevat pitämään kunnia-asianaan siinä vaadittujen tietojen hankkimisen ja ne tavalla tai toisella hankkivat. On tietysti koko puolustuslaitoksellemme suureksi eduksi, että sillä on tiedossa jo ennen varsinaisen asevelvollisuusiän suorittamaan joutunutta puoleksi taistelukuntoinen nuorukaisikaluokka. Mitä tulee sotilasasiainvaliokunnan mietintöön liitettyyn vastalauseeseen, on sen ydinkohtana se, että tällaisista ansiotumiseen perustuvista lomista tulisivat osallisiksi ainoastaan varakkaaseen kansanluokkaan kuuluvat nuorukaiset eikä vähävaraiset. Jos vastalausajat ovat vakavissaan vastalauseensa takana, niin tuntevat he varmaan puutteellisesti olevia oloja maaseudulla muualla kuin nähtävästi jossakin tehdasalueella tai tiheästi asutussa yhdyskunnassa. Ainakin mitä tulee paikkakuntaan, jota allekirjoittanut edustaa, suojeluskuntaan kuuluu siellä yhtä paljon pienviljelijäin poikia kuin suurempienkin talojen, kuuluu niinkään mäkitupalaisten ja käsityöläisten poikia, vieläpä satunnaisia maatyöntekijöitä ja vuosipalvelijoitakin. Ainoastaan sellaiset, jotka lukevat n. s. kiihoituskirjallisuutta tai siihen verrattavaa sanomalehdistöä, eivät katso kunniaukseen kuulua suojeluskuntaan eivätkä kai tule vastaisuudessaankaan hankkimaan nyt kysymyksessäolevassa anomusehdotuksessa tarkoitettua asevelvollisuus-valmennusta ja ovat siis niinmuodoin itse kohtaloonsa syy-päät. Pidän niinkään asiaan kuuluvana, että asevelvollisille myönnetään vapaat rautatiematkat lomalla käydessään. Ehdotan että eduskunta suostuisi hallituksen esitykseen ja siihen liittyvään anomusehdotuksen sotilasasiain- ja suuren valiokunnan asiasta antamissaan mietinnöissä ehdotetulla tavalla.

Ed. J. F. Aalto: Ed. Heikkilä lausunnossaan (Ed. Hakkila: Luennossaan.) myönsi sen, mitä ed. Niukkanen väitti paikkansapitämättömäksi, nim. että puheenaolevalla lakiesityksellä on tarkoitus juuri suojeluskuntalaisten aseman helpottaminen. Ed. Niukkaselta minä pyydän kysyä, että mistä tiedetään asevelvollis-

ten kuntoisuus ja parempi kehityskyky ja heidän taitonsa tässä tapauksessa, kun heille loma annetaan, ennenkuin he ovat minkäänlaisia kuntoisuusnäytteitä antaneet armeijassa, koska loma ehdotetaan myönnettäväksi palvelusajan alussa. Se väite, että henkilöt, jotka kuuluvat suojeluskuntaan, osaavat kivääriä paremmin käyttää, ei pidä paikkaansa ainakaan kaikissa tapauksissa. Onhan tunnettua että suojeluskuntalaisissa on henkilöitä, jotka eivät millään tavalla täytä niitä vaatimuksia, mitä armeijassa vaaditaan, sen enempää kuin joku siviilihenkilökään. On useita suojeluskuntalaisia, jotka eivät ole tässä suhteessa edistyneet sen enempää kuin suojeluskuntien ulkopuolella olijatkaan. Ne ovat vain liittyneet suojeluskuntiin ja olleet siellä saadakseen valtiolta puvun päälleen ja joskus ammuskella kiväärillä ja sitten ovat suojeluskuntapuku päällä istuneet lantakuorman aisalla. Ei se ole heidän sotilaallista kykyään paljonkaan kohottanut. Näin ollen jäisi kokonaan arvailun varaan kutka loman ansaitsisivat tai sitten yksinkertaisesti päätettäisiin, että koska kerran se henkilö kuuluu suojeluskuntaan, niin lomaa on annettava. Ja kun tiedetään että suojeluskuntalaitos pyrkii olemaan muissakin asioissa ikäänkuin valtio valtiossa, niin tultaisiin tietysti tässäkin tapauksessa antamaan kaikki arvo sille, mitä suojeluskuntien esikuntien puolesta lausuttaisiin, niin ettei mikään todellinen kuntoisuus tulisi tässä enemmän kysymykseen vaan ainoastaan se, että kuuluu suojeluskuntaan.

Ed. Niukkanen kyllä väitti, että tässä olisi kysymyksessä jonkunlainen tasa-arvoisuus ja ihmetteli sitä, että vasemmiston puolelta vastustetaan tätä lakia huolimatta siitä, että on puhuttu aina lyhemmän palvelusajan puolesta ja sotilasmenojen vähentämisen puolesta. Ei tässä itse asiassa ole kysymyksessä niin suuri menojen vähennys, että meidän kannattaisi sen kustannuksella mennä tällaiseen kasti-järjestelmään, jonka mukaan lomia myönnettäisiin ainoastaan osalle ja siis osa kansalaisista asetettaisiin tällaiseen etuoikeutettuun asemaan.

Minä lisäksi pyydän vielä huomauttaa siitä, josta ensimmäisessä lausunnossani mainitsin, että tämän lakiesityksen tarkoituksena on värvätä jäseniä suojeluskuntiin.

Sen ed. Niukkanenkin lausunnossaan toi ilmi. Hän mainitsi nimenomaan, että voitathan siitä kaikki päästä osallisiksi liittymällä suojeluskuntiin, koska sinne muka kaikkialkin on vapaa pääsy. Minä jo mainitsin ensimmäisessä lausunnossani, että siinä tapauksessa työläisnuorukaisetkin saisivat lomia, jos liittyisivät suojeluskuntiin, mutta kun me emme halua olla mukana suojeluskuntalaitosta tukemassa emmekä varsinkaan halua mennä siihen, että työläisiä koetetaan houkutella suojeluskuntiin tällaisilla vähemmän rehellisillä keinoilla, niin me sitä suuremmalla syyllä vastustamme tämän lakiesityksen hyväksymistä.

Ed. Niukkanen: Edellisen lausunnon johdosta minä huomautan, kun hän sanoi, että ei ole säännöksiä siitä, mitenkä todetaan tämä kuntoisuus palvelusajan alussa, että puhujan olisi pitänyt lukea tämän lain 2 momentti. Siitähän se käy selville, että asevelvollisen tulee suorittaa erityisen tutkijalautakunnan edessä näytös sotilaallisesta tasostaan. Suojeluskuntalainen suorittaa tietysti sellaisen näytteen mihin hän pystyy ja muu asevelvollinen sellaisen mihin hän pystyy. Minä luulen että ammatilainen, merimies, veturinkuljettaja, junamies tai muu sellainen pääsee tästä sillä että hän esittää todistuksen, että hän todellakin on kehittynyt ammatissaan. Edelleen ed. Aalto huomautti että on suojeluskuntalaisia, jotka eivät ole edistyneet ja että ne muka siitä huolimatta tulisivat saamaan tätä lomaa. Asia on tietysti siten, että jos he eivät ole edistyneet eivätkä kehittyneet, niin he eivät kykene suorittamaan näytettä ja eivät tietysti saa mitään lomaa. Näin ollen näyttää siltä että ed. Aallon vastustava kanta tässä asiassa perustuu siihen, että hän ei ole esitystä edes lukenut.

Ed. Ampuja: Ed. Niukkanen tahtoo antaa esitykselleen sen sisällön, että se olisi vakava pyrkimys siihen että annetaan uudenaikaiselle sotilaskasvatusperiaatteelle arvoa. Hänen esityksensä ei ole kuitenkaan siinä johdonmukainen, koska hän tahtoo lyhentää palvelusaikaa niiltä, jotka joukko-osastoissa joutuvat pitemmän palvelusajan suorittamaan. Hän oikeastaan on siinä suhteessa siis tunnustanut ristiriidan, jota mekin olemme tahtoneet sanoa. Jos ker-

ran on hyväksytty se periaate, että jossain aselajissa tahdotaan pitempää palvelusaikaa kuin varsinaisessa jalkaväessä, niin silloin tietysti on loma myönnettävä samalla tavalla kaikissa aselajeissa. Muutenhan loukataan asevelvollisuuslaissa hyväksyttyä periaatetta jos vaan erälle myönnetään lomaa.

Ed. Heikkilä taas tahtoi antaa laille sen sisällön, että siinä otetaan huomioon entiset ansiot ja kansalaiskunto. Armeijahan on nyt sentään alokaskoulu, eikä siinä saa ottaa entisiä ansioita ja kansalaiskuntoa varten. Tämä on oikeastaan pohjaltaan sama pyrkimys kuin on aina yläluokalla ollut niin kauan kuin on vakinaista armeijaa pidetty, että koettaa saada omat poikansa sieltä vapaiksi. Ennen siinä oli rehellisesti oppikoulututkinnot ja sen sellaiset jotka lyhensivät puolella ja enemmänkin palvelusaikaa. Aatelisto erinäin aikoina pyrki m. m. siten hankkimaan etuja omille nuorukaisilleen sotaväestä, että ruumiin pituus ja hoikkuus tuotti edellytyksiä vapautumiselle. Talonpoikaiset nuorukaiset olivat paksuja, vantteroita, mutta eivät pitkiä. Sen kai voisi nähdä täällä, jos vertaisi Sarvilahden paroonia ja jotain maatiaista täältä keskustasta. Niillä on eri koko. Sitä aateliston esitystä tiukasti vastusti silloinen köyhälistöläinen talonpoikaissääty. Nyt on talonpoikaissäädyistä tullut vallassa oleva luokka. Se ei ole kumminkaan sivistynyt siinä määrässä kuin aatelisto ennen, mutta se tahtoi päästä samoista etuoikeuksista hyötymään ja sillä ei ole muita keinoja kuin suojeluskunta asettaa sellaiseksi mittapuuksi, joka tuottaa etuoikeuksia. Kyllä palkkatyväestö sotilaskuntoisuudessa kykenee kilpailemaan suojeluskuntalaisten kanssa. Sanokaamme, esim. helsinkiläinen työläisnuorisio harjoittelee voimisteluseuroissa jo 10-vuotiaasta alkaen. Jos maalaisliittolaiset edustajat, ennen kaikkea ed. Niukkanen vaivautuisi joskus työväentalon juhlasaliin katsomaan Jyryn pikkupoikien tai valiojoukon esityksiä, niin hän tulisi vakuutetuksi siitä, että suojeluskuntalaiset eivät saa sellaista kuntoisuutta millään tavalla. Mutta minä olen varma siitä, että tällainen pienuudesta alkaen hankittu ruumiillinen kulttuuri ja kunto ei tulisi tuottamaan etuisuuksia sotapalveluksen suorittamisessa tämän lain hyväksymisellä ja

senvuoksi vastustamme sitä. Minä siis esitän käsittelyn pohjaksi valiokunnan mietintöön liittyvän vastalauseen.

Ed. J. F. Aalto: Pyydän vielä mainita, että täällä ed. Heikkilä puheessaan lausui selvästi, että olisi väärin, jos sellaiset hänen mielestään isänmaalle uhrautuvaiset ainekset kuin suojeluskuntalaiset joutuisivat yhtä pitkän ajan olemaan opistaan huolimatta sotapalveluksessa kuin sellaiset, jotka vastenmielisesti menevät sotapalvelukseen. Hän siis varsin selvästi ilmaisi tai totesi oikeaksi sen väitteen, mikä meidän puolestamme on esitetty, että tämä on suojeluskuntiin kuuluvien kansalaisten palvelusajan lyhennyslaki. Eikä sekään ed. Niukkanen todistaisi, että loman saa jonkun tarkastuslautakunnan lausunnon perusteella, merkitse vielä sitä, että asia tulisi kuntoisuuden perusteella ratkaistuksi. Mainitsin jo aikaisemmin, että se harkinta on aina sen mukaista, minkälaisen henkilön etu ja kuntoisuus on harkinnan alaisena. Urheilijoihin tätä on myös koetettu kohdistaa, mutta minä olen vakuutettu siitä, ettei työläisurheilijoille tällaista etua myönnettä, päinvastoin on saatu havaita, että niitä on syytetty useinkin, jopa valtiopetollisuudesta sen takia, kun he ovat kuuluneet porvaristolle vastenmielisiin urheiluseuroihin, huolimatta siitä, että eivät ole mitään moitittavaa tehneet.

Ed. Nurmisen: Käydyn keskustelun perusteella asia on täällä jo porvariston taholta annetuissa lausunnoissakin mennyt siihen, että suojeluskuntalaisille se loma on tarkoitettu. Ed. Niukkanenkin piti puheensa aivan turhaan täällä, sillä vasemmistossa sitä kukaan ei usko, ja oikeistossa kaikki tietävät vallan hyvin, mitä sillä tarkoitetaan. Omituinen kohta ed. Niukkanen lausunnossa oli se, jossa hän mainitsi, että ammattimiehet pääsisivät vapaiksi taikka tulisivat osallisiksi tästä lomasta. Veturinkuljettaja näyttäessään, että osaa kuljettaa junaa, kuin myös laivan täkkipies, tuo paperinsa, saisi siitä vapautusta. Siis ainoastaan „hanttimiehet” jäisivät ilman lomaa, ja se on väärin jo senkin. Ed. Niukkanen aikaisemmassa lausunnossaan väitti, että suojeluskuntaan pääsevät kaikki kansalaiset, nim. kunnan kansalaiset, mutta mainitsi lopuksi, jotka

sinne hyväksytään. Ennen Suomen Pelastusarmeijassa myös vakuutettiin, että siellä lapset saivat kaikki, mitä niille annettiin. Tämä oli aivan samanlainen vakuutus. Ja asiallisena pohjana sillä oli se, että suojeluskuntaan pääsevät kaikki ne, jotka porvaristo katsoo, että ovat luotettuja henkilöitä heidän luokkapyyteitään ajamaan, mutta ellei niin ole, niin sinne ei päästetä, Ed. Niukkanen lausunnosta kävikin aivan täysin selville, että näille suojeluskuntalaisille eli porvariston luokkaetujen valvoijille pitäisi saada etuoikeuksia rehelliisiin työläisiin verraten annetuksi tässäkin suhteessa. Ja tältä pohjalta kun esitystä katselee, niin ei sitä voi millään tavalla hyväksyä. Kannatan ed. Ampujan tekemää ehdotusta, että käsittelyn pohjana oli vastalause.

Ed. Niukkanen: Minä huomautan ed. Ampujan lausunnon johdosta, että minä olen aivan yhtä mieltä ed. Ampujan kanssa siitä, että kaupunkilais- ja teollisuuskeskusten ja liikepaikkojen nuoret miehet ovat yleensä kehittyneempiä kuin asevelvolliset yleensä, varsinkin syrjäseutujen maalaiset, senvuoksi, että ne ovat tilaisuudessa kehittämään itseään paremmin sekä kouluissa että voimistelun ja urheiluseuroissa ja muissa sellaisissa. Varsinkin ovat ammattityöläiset kehittyneitä kuten m. m. autonkuljettajat ja muut sellaiset, jotka joutuvat samaa tehtävää suorittamaan myös asevelvollisiksi tultuaan ja tämän lain mukaan nämä siis paljon suuremmissa määrässä tulisivat joutumaan näistä lomista osallisiksi kuin varsinaiset maalaisnuorukaiset. Mutta minä en katso sitä ollenkaan kohtuuttomaksi, sillä minä katson, että on kyllä syytä antaa heille tunnustus siitä, että he ovat kehittyneitä.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelun kuluessa on ed. Ampuja ed. Nurmisen kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi asetettaisiin sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä olevan vastalauseen lakiehdotus.

Puhemies: Koska ed. Ampujan käsittelyn pohjaksi ehdottama lakiehdotus, jonka mukaan lomaa myönnettäisiin jokaiselle vakinaisessa väessä palvelevalle, asial-

lisesti merkitsee kaikkien asevelvollisten marraskuun 11 päivänä 1922 annetun asevelvollisuuslain 13 §:ssä säädetyn palvelusajan lyhentämistä, senvuoksi ja koska ei ole olemassa laillista alotetta päätöksen tekemiseen tällaisesta asiasta, en katso voivani asettaa äänestyksen alaiseksi ed. Ampujan ehdotusta.

Esitellään lakiteksti.

Keskustelu:

Ed. Ampuja: Minä ehdotan ensimmäisen momentin seuraavan laiseksi: „Jokaiselle vakinaisessa väessä palvelevalle asevelvolliselle myönnetään, ellei välttämättömät syyt sitä estä, lomaa kolmen kuukauden ajaksi”, toinen ja kolmas momentti tulevat poistettaviksi ja kaksi viimeistä samalla tavalla kuin sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä.

Ed. Kulmala: Minä pyydän kannattaa ed. Ampujan tekemiä ehdotuksia.

Ed. Meriläinen: Pyydän kannattaa ed. Ampujan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Ampuja ed. Kulmalan kannattamana ehdottanut, että lakiteksti saisi seuraavan sanamuodon: „Jokaiselle vakinaisessa väessä palvelevalle myönnetään, ellei välttämättömät syyt sitä estä, lomaa kolmen kuukauden ajaksi”, ja toiseksi ja kolmanneksi momentiksi tulisi suuren valiokunnan ehdotuksen kaksi viimeistä momenttia. Kutsun tätä ehdotusta ed. Ampujan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Ampujan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa-ääntä ja 72 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

Lain johtolause ja lain nimike hyväksytään.

Lain toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Poistoja päiväjärjestyksestä.

Puhemies: Myöhäisen ajan takia poistetaan päiväjärjestyksestä kaikki jäljelläolevat asiat.

Pöydällepanot:

Puhemies: Koska tänään tuodut hallituksen esitykset on jaettu edustajille, voitane ne panna pöydälle.

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon:

Valtiotakuun myöntämistä Osuuskassojen Keskuslainarahasto-Osakeyhtiön ottamille lainoille,

koskeva hallituksen esitys n:o 105,

Osuuskassojen Keskuslainarahasto-Osakeyhtiön omien rahastojen lisäämistä

koskeva hallituksen esitys n:o 106,

Ehdotuksen laiksi säästöpankkien vakuusrahastosta sisältävä

hallituksen esitys n:o 107,

Valtiotakuun myöntämistä Tornion—Muonionjokien lauttausyhdistyksen ottamalle obligatsioonilainalle

koskeva hallituksen esitys n:o 108.

Puhemies: Eduskunnan seuraava istunto on ensi perjantaina kello 11 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 11,04 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi.

Eino J. Ahla.

34. Perjantaina 14 p. marraskuuta 1924

kello 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 33 a ja 33; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26; hallituksen esitys n:o 66; ed. von Bornin edusk. esit. n:o 3.

2) Ehdotus laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 34 a ja 34; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24; hallituksen esitys n:o 4.

3) Ehdotus laiksi kättilöiden asettamisesta maalaiskuntiin sekä niiden palkkauksesta annetun lain muuttamisesta

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 35; talousvaliokunnan mietintö n:o 1; hallituksen esitys n:o 63; ed. Gebhardin y. m. edusk. esit. n:ot 29; ed. Neitiniemen edusk. esit. n:o 30.

4) Ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 36; sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 78; ed. Niukkanen y. m. edusk. esit. n:o 32.

Ensimmäinen käsittely:

5) Ehdotus laiksi moottoriajoneuvoliikenteestä johtuvan vahingon vastuusta

Siv.

908

„

939

940

943

Siv.

943

980

„

—

—

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 16.

6) Ehdotus laiksi kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 17.

7) Ehdotus laiksi lääkärintoimen harjoittamisesta

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 1.

8) Ehdotus laiksi kunnallis- ja paikallisteistä

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 82.

9) Ehdotus laiksi väkijuomain valmistuksesta, maahantuonnista ja kaupasta

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Schaumanin y. m. eduskuntaesitys n:o 28.

Ainoa käsittely:

10) Mielisairashoidon saattamista valtion asiaksi koskeva anomusehdotus

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Helon y. m. anom. ehd. n:o 13.

11) Lasten ja nuorison suojelua tarkoittavaa lainsäädäntöä koskevat anomusehdotukset

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Lonkaisen y. m. anom. ehdotus n:o 20 ja ed. Virran y. m. anom. ehdotus n:o 21.

	Siv.		Siv.
Esitellään:			
12) Hallituksen esitys n:o 105 valtiontakuun myöntämisestä Osuuskassojen Keskuslainarahasto-Osakeyhtiön ottamille lainoille	980	johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi kansakoululaitoksen kustannuksista annetun lain muuttamisesta	981
13) Hallituksen esitys n:o 106 Osuuskassojen Keskuslainarahasto-Osakeyhtiön omien rahastojen lisäämisestä	"	23) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi eläkeoikeudesta kirkollisten alkukoulujen opettajille ja opettajattarille	"
14) Hallituksen esitys n:o 107 laiksi säästöpankkien vakuutusrahastosta	"	Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi ed. Asikainen, Forsberg, Hornborg, Itkonen, Kares, Keto, Kilpeläineen, Koivulahti-Lehto, Koponen, Kukkonen, Lehto, Nikkanen, Paavolainen, Procopé, Ruotzi, Tarkkanen ja Waljakka.	
15) Hallituksen esitys n:o 108 valtiontakuun myöntämisestä Tornion—Muonionjokien lauttausyhdistyksen ottamalle obligatsioonilainalle	"	Ilmoitusasiat:	
Pöydällepanoa varten esitellään:		Vapautusta eduskuntatyöstä saavat perheessä sattuneen sairauden tähden tämän kuun 15 päiväksi ed. Halonen, tämän päivän istunnosta yksityisasiain takia edustajat Ruotzi ja Paavolainen sekä sairauden tähden edustajat Kares ja Koponen, sairauden tähden toistaiseksi ed. Valjakka, tärkeitten yksityisasiain takia korkeintaan viikon ajaksi ed. Koivulahti-Lehto, lauantaiamusta keskiviikkoiltaan yksityisasiain takia ed. Sjöstedt-Jussila, virallisesn tehtävän takia 14 päivästä 19 päivään ed. Forsberg.	
16) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi yhteismetsistä	"	Ed. Myllymäen y. m. välikysymys, joka koskee kansalaissodassa kaatuneitten hautoja.	
17) Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi isojaosta ja verollepanosta sekä valtion mailla olevien vuokra-alueiden lunastamisesta Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa	981	Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään pöydällepanoa varten ed. Myllymäen y. m. jättämä välikysymys hallituksen jäsenelle.	
18) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5 kansakoululaitoksen kustannuslain muuttamista tarkoittavan eduskuntaesityksen johdosta	"	Sihteeri lukee:	
19) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6 kansakoululaitoksen kustannuksista annetun lain muuttamista tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta	"	Eduskunnalle.	
20) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksen johdosta laiksi rekognitsionimetsien palauttamisesta valtiolle	"	Kuten tunnettua, haudattiin kansalaissodan aikana ja sen jälkeen kenttäoikeuksien päätöksillä ja ilman sitä surmattujen	
21) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 6 hallituksen esityksen johdosta laiksi metsänmyynnistä eräänlaatuksilta asutustiloilta	"		
22) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36 hallituksen esityksen			

työläisten ruumiit tavallisesti siihen paikkaan, missä ampumiset olivat tapahtuneet. Tästä johtuu, että näitä hautoja on varsinkin Etelä-Suomessa pitkin metsiä, soissa ja sorakuopissa.

Suomen Senaatin kirkollis- ja opetustoimintuskunta päätöksellään n:o 476 elokuun 14 päivänä 1918 on määrännyt, että tällaiset hautapaikat, sikäli kuin ei siihen ole voitettamattomia esteitä, on asianomaisten seurakuntain toimesta aidattava. Siitä huolimatta on kuitenkin edelleenkin suuri osa näitä hautoja aitaamatta karjan tallattavana. Onpa sattunut sellaistaikin, että kun vainajain omaiset ja ystävät ovat ryhtyneet saattamaan näitä hautapaikkoja asianmukaiseen kuntoon, ovat viranomaiset koettaneet panna siihen kaikenlaisia esteitä.

Erikoista huomiota ja katkeruutta on herättänyt se, että viranomaiset ovat kieltäneet vainajain omaisia ja ystäviä laittamasta näille haudoille minkäänlaisia muistomerkkejä, ja milloin niitä on laitettu, ovat viranomaiset ne raa'alla tavalla hävittäneet.

Tästä viranomaisten hautamerkkien vaimoisesta on aiheutunut, että yksityiset ilkivallan harjoittajatkin ovat alkaneet rikkoa ja varastella näille haudoille pystytettyjä muistomerkkejä häväisten siten mitä raaimmalla tavalla vainajain asuinsijoja.

Kuten tunnettua, varastettiin joku vuosi sitten Varkaudessa sijaitsevalta joukkohaudalta kallisarvoinen hautakivi. Vaikka tämän törkeän rikoksen tekijät ovat olleet viranomaisten tiedossa, niin ei heitä ole pantu syytteeseen teostaan. Tämän johdosta on kuitenkin huomautettava, että nyttemmin on Oikeuskansleri määrännyt nostettavaksi syytteen tehtävänsä laiminlyöneitä viranomaisia vastaan.

Toukokuun 29 päivää vastaan yöllä v. 1923 hävittivät ilkivallan harjoittajat hautakiven Riihimäellä sijaitsevalta joukkohaudalta ja samana yönä kannettiin samalta haudalta hautaseppele puolentoista kilometrin päässä olevan työväentalon rappusille. Samana yönä varastettiin myöskin Vanajan pitäjän Luolajan kylässä sijaitsevalta joukkohaudalta vainajain omaisten pystyttämä hautakivi, mikä oli jo kolme vuotta saanut olla rauhassa paikallaan. Näiden mieliä järkyttävien tapauksien johdosta eivät viranomaiset ole ryhtyneet minkäänlaisiin toimenpiteisiin rikoksellisten selville saamiseksi. Päinvastoin ovat he

omalla menettelyllään antaneet ylllykettä näille ilkivallan harjoittajille ryhtyessään ahdistelemaan niitä työläisiä, jotka ovat koristelleet omaistensa ja ystäviensä hautoja. Ovatpa viranomaiset itsekkin ottaneet osaa hautapatsaitten hävittämiseen. Niinpä hävittivät Hämeenlinnan poliisiviranomaiset kesäkuun 23 päivää vastaan yöllä viime vuonna Hämeenlinnan hautausmaalle suu- relle joukkohaudalle pystytetyn hautakiven, jättäen rikotun kiven eri osat hävitettylle hautakummulle. Elokuun 2 päivän vastaisena yönä hävitettiin tämä hautakivi perinpohjaisemmin ampumalla se dynamiitilla pieniksi kappaleiksi. Näittenkään ilkivallan harjoittajain selville saamiseksi eivät viranomaiset ole ryhtyneet minkäänlaisiin toimenpiteisiin. Sen sijaan asetettiin syyt- teeseen ne työläiset, jotka olivat tämän hautakiven pystyttäneet tai laskeneet näille haudoille seppeleitä.

Varmaankin jokainen sivistynyt ihminen toivoi, etteivät nämä ihmisten pyhimpiä tunteita syvästi loukkaavat teot uusiutuisi. Mutta kuluvan vuoden kesäkuun 8 p:nä valmistivat poliisiviranomaiset Hämeenlinnan hautausmaalle entistä järkyttävämmän näytelmän piirtämällä sanotulla hautausmaalla ja sen ympärillä olevat joukkohaudat estääkseen siten vainajain omaisten ja ystävien pääsyn sanotuille haudoille. Viranomaisten menettely oli niin häikäilemättö- mää, ettei edes seitsemännelläkymmenellä ikävuodella olevaa isää, jolta viisi poikaa oli ammuttu, päästetty laskemaan näiden haudalle valmistamaansa pientä seppelettä. Samoin estettiin Porista asti saapunut vaimo laskemasta pientä kukkakimpua miesvainajansa haudalle.

Ilman muuta on selvää, että tällainen menettely viranomaisten puolelta on mitä törkeintä loukkausta ei ainoastaan lakia vaan yleensä sivistyskansain keskuudessa pyhinä pidettyjä tapoja vastaan.

Ettei eivät edelläkerrotunlaiset järkyttävät tapaukset enää uusiutuisi, pyytävät allekirjoittaneet Valtiopäiväjärjestyksen 23 §:n 3 kohdan nojalla asianomaisten Hallituksen jäsenen vastattavaksi esittää seuraavan välikysymyksen:

Mihin toimenpiteisiin Hallitus on ryhtynyt tai aikoo ryhtyä, että työläiset saisivat esteettömästi hoitaa ja koristella kansalaissodan aikana

ja sen jälkeen surmansa saaneitten omaistensa ja ystäviensä hautoja ja pystyttää niille muistomerkkejä?

Mihin toimenpiteisiin Hallitus on ryhtynyt niiden viranomaisten edesvastuuseen saattamiseksi, jotka ovat laittomasti estäneet työläisiä luvalisessa tarkoituksessa pääsemästä omaistensa ja ystäviensä haudoille?

Mihin toimenpiteisiin Hallitus on ryhtynyt sellaisten ilkeiden harjoittajain syytteen saamiseksi, jotka ovat rikkoneet ja hävittäneet kansalaissodan aikana ja sen jälkeen surmansa saaneitten haudoille pystytettyjä muistomerkkejä ja hävittäneet niille laskettuja seppeleitä ja kukkasia?

Helsingissä 14 p:nä marraskuuta 1924.

Kalle Myllymäki.	Otto Toivonen.
Julius Ailio.	Osk. Reinikainen.
Väinö Voionmaa.	Matti Paasivuori.
Hannes Ryömä.	Fanny Ahlfors.
F. J. Leino.	Johan Helo.
J. F. Aalto.	Hilda Seppälä.
T. Bryggari.	Pekka Meriläinen.
E. Aromaa.	Jussi Rapo.
R. Sventorzetski.	Toivo Halonen.
Yrjö Welling.	Matti Puittinen.
J. W. Keto.	T. Typpö.
Olga Leinonen.	W. Annala.
Jussi J. Lonkainen.	

Puhemies: V. J:n 32 §:n mukaan on asia pantava pöydälle johonkin seuraavaan istuntoon. Ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle ensi istuntoon.

Hyväksytään.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi tulo- ja omaisuusverolain muuttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 66 ja ed. von Bornin edusk. esityksen n:o 3 johdosta laadittu yllämainittu lakiehdotus, jota on valmistelevalle käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 26 ja suuren valiokunnan mietinnöissä n:ot 33 ja 33 a, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä. Sittenkuin lakiehdotuksen kolmas käsittely on päättynyt, esitellään suuren valiokunnan mietinnössä n:o 33 siv. 20 oleva ponsi, joka koskee ed. von Bornin eduskuntaesitystä. Lopuksi esitellään ainoaan käsittelyyn valtiovarainvaliokunnan mietinnön n:o 26 siv. 5 olevat anomusponnet, kumpikin erikseen, perusteluineen.

Menettelytapa hyväksytään.

Lakiehdotus hyväksytään.

Suuren valiokunnan mietinnössä siv. 20 oleva ponsi esitellään.

Eduskunta päättää pysyä sen suhteen ennen tekemässään päätöksessä.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Valtiovarainvaliokunnan mietinnössä siv. 5 oleva ensimmäinen ponsiehdotus perusteluineen esitellään ainoaan käsittelyyn.

Hyväksytään.

Samalla sivulla oleva toinen ponsi perusteluineen hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen.

Hallituksen esitys n:o 4, jota on valmistelevalle käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 24 ja suuren valiokunnan mietinnöissä n:ot 34 ja 34 a, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Hästbäck: Då pensionsfrågan nu befinner sig i det avgörande skedet kan jag icke låta frågan passera utan att ha

öppet motiverat varför jag kommer att rösta för lagens förkastande. Och jag får genast tillkännage att jag lämnar denna deklaration emedan jag anser att lagen kommer i framtiden att föranleda stora utgifter för staten och ge anledning till oberäkneliga konflikter mellan arbetarne och arbetsgivarne. Så till några anmärkningar mot vissa uttalanden och mot lagen som sådan.

Under den allmänna diskussionen sökte finansministern samt riksdagsmännen Mantere och Molin göra gällande, att pensionen är en del av tjänstemannens lön, och att statstjänstemannakårens kvalifikation är beroende av pensionens storlek. Sagda påstående kan jag icke i alla delar omfatta och ej heller finna att de stå i överensstämmelse med lagens innehåll.

Jag skall medge att påståendet att pensionen utgör en del av lönen är berättigat såvitt det gäller de pensionerade tjänstemän, som inbetalt en del av sin lön till någon pensionskassa för att betrygga åt sig eller sin familj ett ålderdomsstöd. I antytt avseende har statstjänstemännen fullkomligt rätt att göra anspråk på pension. Men saken ter sig nu i någon mån annorlunda, ty det gäller ju icke enbart en lönereglering för de nuvarande tjänstemännen, som försäkrat sig om ett ålderdomsstöd genom vissa avgälder, utan fastmer att stifta en kompletteringslag till den nya lönelagen. Och vid uppgörandet av en lag av sistanttydd beskaffenhet synes det mig vara riksdagens plikt att taga hänsyn till vad man vid stiftandet av lönelagen avsett med statstjänstemän och icke utsträcka pensionsrätten till grupper, som lönelagen icke omfattar. Jag är ingen rättslärare och kan således icke bedöma frågan med allmänna rättsregler som bakgrund, men jag befärar att om man jämför innehållet uti lönelagen med nu föreliggande pensionslag, mellan dessa lagar, som ju äro avsedda att komplettera varandra, råder en disharmoni, som är synnerligen graverande för lagstiftarne, d. v. s. för riksdagen. Ty lönelagen upptager endast tjänstemän inom de förvaltande verken, styrelserna och militären, medan uti föreliggande pensionslag, pensionsrätten är utsträckt till alla „vid staten tillhörig industriell inrättning eller i annan statens tjänst anställd arbetare”. Jag tror att riksdagen med an-

tydda synpunkter för ögonen skall ha svårt att sakligt försvara en dylik lagstiftning.

Detta blott om disharmonin uti riksdagens lagstiftningsordning ifall föreliggande lag blir godkänd.

Jag skall nu övergå till att beröra de ekonomiska beräkningarna och framkasta några principiella anmärkningar mot lagen. Såsom redan antytts utsträcker pensionsrätten till alla vid staten tillhöriga industriella inrättningar eller i annan statens tjänst anställda arbetare. Vem som kommer att få statspension och till vilka belopp dessa pensioner komma att stiga är ännu outrett. Man har vädjat till en av hr Hallsten uppgjord kalkyl, som slutar på högst 1,5 miljoner mark i året. Jag vågar öppet förklara, att dessa kalkyler äro lika otillförlitliga som de av överdirektör Soininen i tiden uppgjorda kostnadsberäkningarna för genomförande av läropliktslagen. Man framvisade då att förverkligande av läropliktslagen skulle kosta c:a 20 miljoner mark, men som vi veta kommer sagda lags genomförande att kosta 30 å 40 miljoner mark i året under c:a 20 års tid.

I detta sammanhang synes det mig även behöfligt att erinra om, att det hör till riksdagens sorgligaste företeelser att man vid genomförandet av en sak icke är så noga med sanningen och grundar beräkningarna på reala kalkyler. Så även i denna sak. Man har vant sig vid att vid en frågas avgörande ansvarslöst framställa frågan i den mest fördelaktiga dager, ty huvudsaken är ju att få beslutet fattat, staten sörjer nog för resten oberoende av de kalkyler som legat till grund vid frågans avgörande. Och som redan antyddes komma nog de kalkyler om arbetarpensionen, som nu framlagts, att efter ett par tiotal år bli de mest sorgliga misräkningar, fullt jämförliga med de kalkyler, som år 1918 framlades vid köp av firman Gutzeit, och de redan nämnda kalkyler som lades till grund då riksdagen beslöt genomföra läroplikten.

Det förvånar mig icke så mycket att rdgsm. Mantere och Molin okritiskt omfattat pensionslagen, d. v. s. förklarar sig godkänna lagen utan att rygga tillbaka för dessa utvidgningar med avseenden å arbetarpensioneringen och därav föranledda menliga följder. Men det som högeligen

förvånade mig var att finansministern Pulkkinen, som i detta nu i främsta rummet bär ansvar för det ekonomiska livet och hur detsamma gestaltas för framtiden, kan omfatta en lag som denna. Det borde icke vara för finansministern, som ju representerar handel och industri och som hör till lagberedningen, obekant, att lagar med så oklara bestämmelser som sista mom. i 1 §, ger anledning till olika tolkningar och till följd därav skapar ett osäkerhetstillstånd mellan arbetare och arbetsgivaren. Självfallet är att lagen inrymmer alla statens arbetare, från skogarbetare i Lappland till ryska gränsen i öster, statens arbetare vid järnvägsbyggen, torrläggningen av statens skogar, forsrensningar, utbyggnad av Imatra kraftstation, arbeten som utföras av kolonisationsstyrelsen på statens bekostnad samt byggnadsarbeten, nykterhets- och andra kontrollörer o. s. v.

Privat har det sagts till mig att lagen icke är så farlig, ty det lämnas ju i myndigheternas hand att besluta om lagens tillämpning i tillämpliga delar. Jag kan icke tillmäta sagda bestämmelser någon särskild betydelse, ty då det en gång stadgas uti lagen att alla i statens tjänst anställda arbetare äro berättigade till pension, komma nog arbetareorganisationer och fackföreningarna att se till att myndigheterna icke beröva statens arbetare rätt till pension. Och härav följer vidare att sagda organisationer nog komma att tillse att de arbetare, som en gång fått anställning uti statens arbete, få behålla sitt arbete, ty att sätta bort en arbetare som är tillförsäkrad statspension vore liktydigt med att beröva honom hans ålderdomsstöd. Sådant kan ju icke arbetareorganisationerna tillåta. Utan att göra sig skyldig till överdrifter kan man säga, att denna lag kommer att öka strävandena att genomföra statssocialismen. Efter denna lags genomförande råda inga tvivel om att riksdagen skall motsätta sig inköp av bl. a. Outokumpu gruva.

Det måste ju ligga i socialisternas intresse, ja, jag skulle vilja säga att det är ledarnas plikt att söka göra det lika väl för alla arbetare och få åt dem statspension. Och i främsta rummet kommer då frågan upp att köpa Outokumpu och få firman Gutzeit förklarad för statsdrift, då ju staten äger största delen av aktierna. Rättvist

är det ju icke att de arbetare som äro anställda vid forststyrelsens arbeten tillförsäkras livstidspension medan de som äro anställda t. ex. uti firman Gutzeit ställas utanför pensionslagen, ty i fråga om samhällsnyttigt arbete kan man ju icke heller skönja någon nämnvärd skillnad mellan dessa tvänne verksamhetsgrenar. Och om ett förslag i antydd riktning framlägges för riksdagen kommer det nog att vinna majoritet, ty erfarenheten ger vid handen, att man uti riksdagen på ett eller annat sätt kan skapa majoritet för en sak, därom är föreliggande fråga även ett tydligt bevis.

Jag kommer då till den frågan, hur komma socialisterna och kommunisterna i framtiden att ställa sig till arbetare som äro anställda uti privat tjänst, utanför denna lag? Att sörja för deras välfärd ha arbetarrepresentanterna uti riksdagen lika stor moralisk skyldighet som att sörja för arbetarnas välfärd i statens tjänst. Såsom en logisk följd av denna lagstiftning följer att arbetarne komma att göra den framställningen, att även de som äro anställda i arbete hos bolag eller personer inom de privata verksamhetsområdena skola erhålla pension av arbetsgivarna om han har råd därtill eller i annat fall av staten. Jag vill även göra riksdagen uppmärksam på, att genom antagande av denna lag har man äventyrat den länge närda tanken att få till stånd en s. k. ålderdoms- och invaliditetsförsäkringslag. Man behöver icke inbilla sig att arbetarne frångå sin rätt att få gratispension och börja betala en viss procent av sin lön till pensionskassan. Enligt mitt förmenande kommer denna lag att lägga en ny grund för hela ålderdomsförsäkringsiden i vårt land, nämligen att alla som icke räknas bland arbetsgivare skola erhålla ett gratis ålderdomsstöd i förhållande till den löneställning han innehar, då pensionsrätten inträder. Att en dylik bestämmelse även direkt befrämjar slöseri är självklart, ty man behöver icke spara för den kommande tiden, staten sörjer nog för ålderdomsstödet för sina arbetare. Våra fattiggårdar bliva sist och slutligen en uppehållsplats endast för de privata arbetsgivare, bönder och affärsmän, som till följd av misslyckade strävanden inom de privata verksamhetsområdena sakna utkomstmöjligheter på ålderdomen. Och

dock måste man säga att det arbete som nedlagts i privat tjänst oftast är av mera samhällsnyttig beskaffenhet, ty statens verksamhet lämnar sällan något ekonomiskt utbyte.

Jag vet att man kommer att stämpla mina påståenden såsom rena fantasier — det har man även tidigare i många fall gjort — men slutligen har jag ändå fått rätt. Och jag är fullt övertygad om att vad jag nu förutsett att föreliggande lag kommer att medföra, även blir en verklighet ifall lagen antages. Redan nu kan man skönja en viss riktning inom riksdagen, en uppfattning, som går ut på att medgivandet av rätt till pension åt statsarbetarne är detsamma som redan tillämpats bland privata arbetsgivare på grund av fattigvårdslagen. Denna jämförelse måste jag säga är ytterst eftersökt och haltande, men ger ändå en viss klarhet om den rådande uppfattningen om arbetarnas rätt.

I andra länder har man stiftat särskilda lagar som tillförsäkrat arbetarne ett visst ålderdomsstöd, beroende av deras bidrag till därför bildade fonder. Hos oss har man först genom förändringen av särskilda skattelagar befriat en stor del av arbetarne från all skyldighet att betala direkta skatter till staten, och dessutom genom denna lag bereder dem rätt till statspension efter enahanda grunder som statstjänstemännen. Ifrågavarande lag är en så långtgående social lagstiftningsåtgärd, som inget annat land i världen har vågat genomföra — knappast ens tänka på. Men vi äro ju ett experiment-land i många avseenden, och ett land, som icke tänker så noga på eller beräknar följderna, det må sedan brista eller bära. Huvudsaken är att alla ideer bliva förverkligade.

Man har även anfört såsom skäl för beviljandet av statspensioner, att statstjänstemännens löner äro ytterst låga jämförda med löner som betalas inom den privata verksamheten. Jag skall icke länge uppehålla mig vid denna fråga, ty jag har aldrig motsatt mig att ge åt de verkliga tjänstemännen en lön och en pension som motsvarar deras befattning. Så mycket kan dock sägas att statstjänstemännens löner i stort sett motsvara vad man betalar inom den privata verksamheten om man undantager ledarena för våra större affärer. Enligt mitt förmenande kan man emellertid

icke fullt jämnställa statens tjänstemän med dem som äro anställda uti den privata verksamheten. Man har ju ändå inom de allra flesta verksamhetsområden såsom statstjänstemän en större trygghet för hela livet än inom den privata verksamheten, ty en statstjänstemän kan få behålla sin tjänst ifall han icke gör sig skyldig till någon brottslig förseelse. Annat är det med dem, som stå i tjänst hos enskilda arbetsgivare. De nödgas först och främst utföra ett intensivt arbete, anstränga sig till det yttersta för att få behålla sin tjänst. Och lyckas icke affären av en eller annan orsak så blir skulden alltid någons, och för dem som stått i ledningen äro framtidsmöjligheterna i hög grad lederade. Många av de ledande männen inom det kommersiella livet hava efter en misslyckad spekulatiön blivit degraderade och t. o. m. förlorat sin utkomstmöjlighet. Och jag vill tillägga, att fort äro de tjänstemän räknade som inom de enskilda verksamhetsområdena kunnat och kunna uppehålla sin ställning och sitt anseende och under en längre tid åtnjuta stora löneförmåner; åtminstone icke inom samma affär. Och ytterst få äro de tjänstemän inom den privata verksamheten, som vid statstjänstemännens pensionsålder kunna räkna på att hava en livtids lön från sitt samlade kapital, motsvarande pensionerna. Har någon som varit anställd hos privata affärer samlat sig en tryggsam ställning för ålderdomen, icke är detta kapital samlat genom besparing av löneöverskottet, utan fastmer genom inkomster, som härleda sig från andra källor än själva lönen.

Vad sedan beträffar påståendet, att höga pensioner skapa goda tjänstemän får också detta härefter tagas med en viss modifikation. Tidigare ägde detta påstående fullt berättigande då man tillsatte tjänstemän efter kunskaper och meriter. Det låg då en viss sporre uti de höga lönerna och pensionerna att söka öka sina kunskaper och meriter för att kunna höjas från en lägre till en högre grad. Man ägde därför under gångna tider verkligt utgallrade förmågor, som höjde tjänstemannakåren till en auktoritet inom samhället. Men tyvärr synes det mig att vår tjänstemannakår även kommer att utvattnas såsom allt annat nuförtiden. Härefter beror det i hög

grad på en persons politiska åskådning och sinnelag om han är lämplig för en tjänst. Detta gör att vår tjänstemannakår allt mer och mer förlorar sin auktoritet och jämföras med andra medborgare. Och denna lag kommer icke heller att höja tjänstemannaanseendet, åtminstone icke bland de medborgargrupper, som ställas utanför lagen.

Såsom av det sagda framgår kan jag icke godkänna lagen därför att densamma utsträcks till medborgargrupper, som icke kunna räknas till statstjänstemännen. Genom denna bestämmelse har man lagt grunden till ett nytt system för ålderdoms- och invaliditetsförsörjningen, vilket, ifall rättvisa principer beaktas, borde utsträckas till alla medborgarklasser. Då jag icke anser att statens tillgångar medge detta och systemet således icke kan utsträckas till alla medborgargrupper, kan jag icke vara med om att under lagen inaugurera sådana som icke tidigare räknats till statstjänstemän. Att nu ge statens arbetare de förmåner lagen innehåller är att i hög grad undergräva den privata affärsverksamheten, ty det finnes ingen möjlighet för de privata arbetsgivarna att garantera sina arbetare dylika förmåner.

På anförda grunder kan jag icke godkänna denna lag, utan föreslår förty att lagen förkastas.

Ministeri H a h l: On kai ensin huomautettava, että minä en puhu tässä hallituksen, vaan omasta puolestani.

Kululaitosministeriön alaisena toimii paitsi tuhansiin nouseva varsinainen työntekijäin joukko myöskin tuhansiin nouseva joukko n. s. ylimääräisiä virka- ja palvelusmiehiä alkaen yli-insinööreistä ja arkkitehdeista kaikkein alimpiin veräjänvarti-joihin ja muihin sellaisiin saakka. Minä olen nyt koettanut hakea tämän lain käsittelyn yhteydessä syntyneistä asiakirjoista ja valiokunnanmietinnöistä selvitystä siihen, miten tämä laki kohdistuu näihin ylimääräisiin virka- ja palvelusmiehiin. Sen yleisen suunnan ja pyrkimyksen minä huomaan, että lakia on tahdottu laajentaa käsittäväksi laajempia piirejä kuin tähän asti, mutta en huomaa, että yksikään 1 §:n määräyksistä soveltuisi ylimääräisiin virka- ja palvelusmiehiin.

Ensimmäisessä momentissa puhutaan

semmoisista, jotka nauttivat peruspalkkaa. Näillä ylimääräisillä virka- ja palvelusmiehillä ei ole mitään peruspalkkaa, on ainoastaan palkkiota, eivätkä ne siis tuon ensimmäisen momentin mukaan voine tulla eläkkeelle. Toisessa momentissa sanotaan, että samoin saavat tämän lain mukaan eläkettä „tätä ennen eläkkeeseen oikeuttavien valtion virkojen tai toimien vakinaiset haltijat” j. n. e. Ne virat ja toimet, joita nämä ylimääräiset hoitavat, eivät ole vakinaisia. Sen huomaamme valtiovarainvaliokunnan toista tälläkin istuntokaudella, että siellä erityisesti pyritään estämään sitä, että virat muuttuisivat vakinaisiksi luonteeltaan, koskapa ne esitykset jotka hallituksen taholta tehdään, että näistä ylimääräisistä toimista joku osakaan muutettaisiin vakinaiseksi, jotka palkattaisiin vakinaisilta momenteilta, nämä säännöllisesti hylätään. Niin näyttää käyneen tälläkin istuntokaudella. Minä en siis voi tätäkään toista momenttia mielestäni sovitaa ylimääräisiin virka- ja palvelusmiehiin.

Sitten seuraa 3 momentti, jossa sanotaan: „Sopimuksen perusteella tai määräajaksi valtion virkaan tai pysyvään toimeen otettu henkilö saa eläkkeen ainoastaan sikäli kuin siitä on sopimusta tehtäessä sovittu tai erikseen säädetty”. Tätäkään minä en hyvällä syyllä voi sovitaa ylimääräisiin virka- ja palvelusmiehiin, sillä ne kyllä tavallaan toimivat sopimuksen perusteella, niitä otetaan ja erotetaan mitenkä tarvitaan, mutta niitä ei voi verrata n. s. sopimusluontoihin virkoihin, ja sopimusta tehtäessä ylimääräisten kanssa ei minun tietääkseni myöskään koskaan sovita siitä että joku eläke-etu seuraisi mukana. Enkä tiedä olevan myöskään mitään säännöksiä, joiden mukaan näille vakinaista eläkettä myönnettäisiin. Kysymykseen voi tulla ainoastaan ylimääräinen eläke, niin kuin nykyään on yleensä kaikilla niillä, jotka valtion töissä ja toimissa ovat. Niillä on tilaisuus hakea ja harkinnan mukaan myös saada ylimääräinen eläke. Se oikeus kyllä on, mutta ei laissa turvattua eläkeoikeutta. Siis ei kolmaskaan momentti minun arveluni mukaan sovellu tukemaan näitä ylimääräisiä.

Sitten on vielä tämä viimeinen momentti, joka nyt tässä asteessa on saanut sen muodon että se kuuluu näin: „Valtion omistamassa teollisuuslaitoksessa tai muussa val-

tion työssä palveleva työntekijä" j. n. e. Tässä puhutaan siis työntekijästä. Tuskin voi tätä sillä tavalla selittää, että tämä sana „työntekijä" voitaisiin kohdistaa myöskin ylimääräisiin virka- ja palvelusmiehiin. Tavallisesti ovat ne käsitteet lainsäädännössä erilliset. Sana „työntekijät" luetaan kuuluvaksi eri luokkaan kuin virka- ja palvelusmiehet. Minä en siis hyvällä syyllä tätäkään momenttia voi sovitaa ylimääräisiin virka- ja palvelusmiehiin.

Minä näistä kaikista mietteistäni olen joutunut kysymään, onko todella niin asianlaita, että nyt on tarkoitus taata parempia etuja tavallisille valtion työläisille kuin näille ylimääräisille virka- ja palvelusmiehille, jotka minun nähdäkseni ovat paljon edesvastuullisemmassa asemassa ja joiden joukossa on semmoisia, jotka ovat kymmeniä vuosia palvelleet mutta syystä tai toisesta ovat jääneet ylimääräiselle kannalle, onko nyt tarkoitus että nämä kokonaan unohdetaan, vai voidaanko näiden suhteen jotakuta näistä määräyksistä soveluttaa.

Kun voi käydä niin, että kaikesta vastustuksesta huolimatta tästä tulee laki tässä muodossa ja että tätä on ryhdyttävä sovitamaan käytäntöön hallituksessa, kuka siellä nyt sitten sattuu olemaankin, niin minä olisin erittäin kiitollinen, jos joko valtiovarainvaliokunnan herra puheenjohtaja tai suuren valiokunnan herra puheenjohtaja tai he molemmat voisivat eduskunnan pöytäkirjaan lausua käsityksensä siitä, onko minun käsitykseni oikea, että tämänkään lain mukaan ei voida eläkkeitä myöntää ylimääräisille virka- ja palvelusmiehille. Onko ollut tarkoitus heidät kokonaan syrjäyttää silloin kun m. m. valtion muille työntekijöille on tämä eläke taattu. Se voisi olla hyvä olemassa, semmoinen lausunto, ohjeeksi silloin kun tätä lakia ryhdytään toteuttamaan käytännössä.

Ed. Wiik: Herra Puhemies! Joskin voi olla oikeutettu se pelko, jonka ministeri Hahl toi ilmi, että nyt esilläoleva eläkelaki ei olisi kaikissa suhteissa saanut täysin selvää ja tyydyttävää muotoa, niin joka tapauksessa, hyväksymällä nyt esilläolevan lain, eduskunta jonkun verran suurentaa niiden etuoikeutettujen lukumäärää, jotka tässä yhteiskunnassa ovat vanhuuden päivinä edes jossain määrin turvattuina.

Laki on saatu käsittämään myös valtion palveluksessa olevat työläiset. Oikeus eläkkeen saantiin on siis saatu ulotetuksi niillekin valtion palvelijoille, jotka eivät muuten kuulu yhteiskunnan etuoikeutettujen jäsenten joukkoon. Ja tämäkin pieni uudistus saatiin vasta uudistettujen ponnistusten kautta pienellä äänten enemmistöllä ja sentakia, että korkeampien virkamiesten etujen puolustajat eduskunnassa tiesivät, että ainoastaan tällainen myönnytys teki mahdolliseksi saada lakiehdotuksen läpi.

Nyt esilläoleva lakiehdotus määrää eräässä pykälässään, että valtion virkamiehet ovat velvolliset alistumaan niihin määräyksiin, jotka yleisessä vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslaissa mahdollisesti tullaan säätämään. Tämä itse asiassa tosin epäonnistunut määräys valaisee osaltaan sitä seikkaa, että valtion virka- ja palvelusmiehet, niihin luettuina ne työläisetkin, jotka tämän lain kautta tulevat saamaan vaikka hyvinkin vaatimattoman eläkkeen, muodostavat kuitenkin nyt kyseessä olevassa suhteessa etuoikeutetun ryhmän yhteiskunnassamme, joka muille jäsenilleen ei suo muuta vanhuuden turvaa kuin vai-vaihoidon, jonka hyväkseen käyttämistä tavallisesti pidetään häpeänä, vaikka se itse asiassa on häpeäksi vain sille yhteiskunnalle, joka sillä tavalla vanhoja köyhii jäseniään kohtelee.

Tämä lakiehdotus on siis omiansa muisuttamaan siitä, miten yhteiskuntamme aina tähän saakka on sivuuttanut velvollisuutensa kaikkia niitä jäseniään kohtaan, jotka muilla työaloilla kuin virkamiehen ovat hyödyttäneet yhteiskuntaa ja jotka eivät ole olleet tilaisuudessa itse kokomaan säästöjä vanhuutensa turvaamiseksi. Nekin ovat oikeutetut asettamaan yhteiskunnalle vaatimuksia, ja on häpeä tälle yhteiskunnalle, että nämä vaatimukset, vaikka alituisesti uudistettuina, ovat kaikkuneet kuuroille korville. On totuttu uskomään, että Suomi yleensä olisi, mitä yhteiskunnallisiin uudistuksiin tulee, kehittyneempi muuta maita pitemmälle. Viimeksi ed. Hästbacka on tätä väitettä toistanut tänään. Ja näin uskotaan sentähden, että täällä on säädetty paperilla sangen vaillinaisen ja käytännössä vielä vaillinaisemmin toteutettu kansanvalta. Mutta mitä yhteiskunnallisiin uudistuksiin tulee, ei maamme ole itse asiassa koskaan käynyt

muiden maiden edellä ja sen jälkeen kuin viime vuosina miltei kaikki muut sivistysmaat ovat toimeenpanneet enemmän tai vähemmän pitkälle tähtääviä uudistuksia m. m. juuri sosiaalivakuutuksen alalla, on vaikeaa, ehkä mahdotontakin, löytää sivistysmaita, missä kehitys tällä alalla olisi siinä määrin jäänyt takapajulle kuin täällä. Jo ennen maailmansotaa oli yleinen vanhuusvakuutus toteutettu Saksassa, Ranskassa, Englannissa, Hollannissa, Belgiassa, Ruotsissa, Tanskassa, Luxemburgissa, Islannissa ja Australiassa. Sitäpaitsi oli useissa maissa yksityiset työläisryhmät vakuutettu vanhuuden varalta. Maailmansodan jälkeen on miltei kaikkialla havaittu tarpeelliseksi ryhtyä voimakkaaseen uudistustyöhön ikäänkuin parantaakseen niitä haavoja, jotka sota oli ihmiskunnalle ja lähinnä työväenluokalle tuottanut. On kai käsitetty, että kansakunnan tuotantokyky ja siis myös sen hyvinvointi oleellisesti riippuu siitä, miten sen todella tuottava luokka, sen työväenluokka, jaksaa tehtävänsä suorittaa. Erittäin on pyritty laajentamaan ja kehittämään jo aikaisemmin alullepantua sosiaalivakuutusta. Semmoinen on sitäpaitsi toteutettu maissa, missä sitä aikaisemmin ei ollut, esim. Itävallassa, Italiassa, Espanjassa ja Bulgariassa, niin että, kuten sanoin, Suomi lienee ennestään olevista Euroopan valtioista nyttemmin ainoa, jossa, paitsi tapaturmavakuutusta, mitään sosiaalivakuutusta ei vielä ole. On merkillepantavaa, että uudetkin maailmansodan jälkeen perustetut valtiot ovat voimainsa mukaan tähän suuntaan pyrkineet, nähtävästi koska niissäkin on oltu selvillä siitä, miten tärkeä tällainen pyrkimys koko kansan hyvinvointiin nähden on. Niinpä Tshekkoslovakiassa pantiin vuonna 1921 alulle työttömyysvakuutus, Latviassa v. 1922 sairaskuutus ja äsken on Virossa ryhdytty uudistamaan siellä jo aikaisemmin toteutettua sairaskuutusta. Reunavaltiot siis, vaikka rahallisia vaikeuksia vastaan taistellen, ovat edes jossakin määrin tässä suhteessa täyttäneet velvollisuutensa työväenluokkaansa kohtaan. Suomi yksin on jäänyt takapajulle. Sillä olisi todellakin syytä muutamissa suhteissa ottaa esimerkiksi noilta halveksituilta reunavaltioilta. Tähän saakka niitä on pidetty esikuvina ainoastaan mitä kommunistivainoihin tulee.

Suomessa kysymys sosiaalivakuutuksesta

on ollut päiväjärjestyksessä aina 1880-luvulta saakka eli siitä asti, jolloin Bismarckin Saksa ryhtyi suurisuuntaiseen sosiaaliseen uudistustyöhönsä. Sitä on tähän saakka vuosien kuluessa tutkinut ainakin 5 valtion komiteaa, eikä kuitenkaan muuta ole saatu aikaan kuin tapaturmavakuutus. Kolme vuotta takaperin viimeinen noista viidestä komiteasta laati lakiehdotuksen sairaus- ja vanhuusvakuutuksesta, siitä hankittiin erinäisten virastojen lausunnot, ja siihen asia jäi. Mikään niistä hallituksista, jotka viime vuosina ovat täällä vaihdelleet, ei ole ollut asian edelleen kehittämistä huvitettu. Valtiomme menoarviossa, kuten äsken rahaministerimme huomautti, työväen etua tarkoittavien menojen yhteissumma tekee vain jonkun ainoan prosentin menojen kokonaissummasta, sillä aikaa kuin se Skandinavian maiden menoarvioissa nousee aina 15 %:iin saakka. Maanomistajaväestö on viime vuosina käyttänyt valta-asemaansa äänestämällä maataloudelle, s. o. itselleen yhä kasvavia avustummia, sotalaitos nielee vuosi vuodelta kasvavia summia, mutta työväenluokan mitä oikeutetuimpia vaatimuksia vallassaoleva luokka ja sen hallitukset katsovat mahdolliseksi siinä määrässä sivuuttaa, ettei edes välttämättömiin ajan vaatimiin yhteiskunnallisiin uudistuksiin ryhdytä. Käytän tilaisuutta, herra Puheemies, tuodakseni esille työväenluokan yksimielisen vaatimuksen, että vallassaolijat viimeinkin huomaisivat, että heillä on myös työväenluokkaa kohtaan velvollisuuksia ja että niihin kuuluu yleisen vanhuudenvakuutuksen toteuttaminen ensi tilassa. Ehdotan, että eduskunta kehoittaisi hallitusta ensi tilassa valmistuttamaan ja eduskunnalle antamaan esityksen yleisestä työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksesta.

Herr Hästbacka har med den oförskräckthet, som är honom egen, betonat, att det måste förbliva såsom härtills en klyfta mellan de privilegierade, till vilka höra statens tjänstemän, och de förfördelade, till vilka höra också statens arbetare. Då jag härutinnan vågar vara av en annan åsikt, vet jag mig vara i gott sällskap, ity att i så gott som alla europeiska länder enkannerligen efter världskriget, i många redan därförinnan, med all energi sträfvats att grunda och utveckla socialför-

säkringen. (Ed. Hästbacka: Jag har inte varit emot socialförsäkring, utan mot pension åt arbetare.) Här har talats om, att Finland gjorts till skådeplats för en mängd omogna experiment. De experiment, som inom socialförsäkringsens område kunde företagas, vore dock icke på något sätt omogna, då de försökts i de flesta civiliserade länder redan långt före detta, och det vore sannerligen på tiden att Finland omsider skulle på detta område försöka rycka upp åtminstone till den nivå, som för närvarande representeras av så föraktade land som de s. k. randstaterna. I dem har man sedan några år tillbaka förverkligat vissa grenar av socialförsäkring, som vi här i „föregångslandet” Finland tills vidare få vänta på. Hos oss har socialförsäkringen dryftats i en dryg mansålder och härintills lett blott till ett enda resultat, nämligen olycksfallsförsäkringen. Då jag anser det vara på tiden, att den maktägande klassen och dess regering också i vårt land inse, att den har skyldigheter jämväl mot arbetarna, så föreslår jag, att riksdagen måtte uppmana regeringen att med det första låta utarbета och till riksdagen överlämna proposition om allmän invaliditets- och åldersförsäkring.

Ed. Lohi: Käsilläoleva lakiehdotus on sen lopullisessa toisessa käsittelyssä saanut sellaisen muodon ja sisällyksen, että maalaisliiton eduskuntaryhmä ei katso voivansa tätä lakia hyväksyä. Ensinnäkin on lakiehdotuksessa huomattavassa määrässä laajennettu sitä etuoikeutettua luokkaa, joka toisin kuin muut kansalaiset pääsisivät nauttimaan vanhuuden ja työkyvyttömyyden turvaa. Toiselta puolen myöskin eläkkeen määrät ovat tulleet hyväksytyiksi niin korkeiksi, että me emme katso olevan mahdollista meidän köyhässä maassamme näin suuria eläkkeitä maksaa millekään kansanluokalle. Me olemme tietoisia siitä, että senkään jälkeen kuin mahdollisesti yleinen vanhuus- ja työkyvyttömyyslaki saadaan toteutetuksi, me emme kykene tällaisia eläkkeitä muille kansalaisille tarjoamaan kuin tämä laki näille eräille luokille tahtoo tarjota. Siitä syystä onkin maalaisliiton eduskuntaryhmä yksimielisesti päättänyt tehdä voitavansa, että tästä laista ei tällä kertaa tehtäisi lakia

(Vasemmalta: Vanhastaan tunnettu juttu!). Meidän käsityksemme mukaan on annettava Suomen kansalle tilaisuus uusissa vaaleissa määrätä kantansa, tahtooko se jonkun kansanluokan koroittaa näin etuoikeutettuun asemaan. Siitä syystä teen minä sen ehdotuksen, että tämä lakiehdotus jätettäisiin lepäämään yli seuraavien vaalien kokountuviin valtiopäiviin. Me maalaisliittolaiset olemme täydellisesti yhtä mieltä viimeisen puhujan kanssa siinä, että meidän on pyrittävä niin paljon kuin se meidän oloissamme on mahdollista, turvaamaan kaikkien kansalaisten vanhuuden ja työkyvyttömyyden aikaa. Mutta me käsitämme, että jos joku kansanluokka näin etukäteen tahdotaan turvata korkeilla eläkkeillä, niin käy yhä vaikeammaksi saada vanhuuden ja työkyvyttömyyden turvaa kaikille yhteiskunnan jäsenille. Meidän käsityksemme mukaan vanhuuden turvaaminen on järjestettävä verrattain tasapuolisesti kaikkia kansanluokkia varten eikä kohtuuttoman etuoikeutettuun asemaan pantava muutamia kansanluokkia. Minä en voi ollenkaan käsittää esim. sitä, että se työläinen, joka on onnistunut pääsemään valtion töihin, olisi ollenkaan paremmin siveellisesti oikeutettu saamaan vanhuutensa päivät turvatuiksi kuin se kunnollinen työläinen, joka yksityisen palveluksessa on ahkerasti elämänsä iltaan asti ahertanut ja ruumiinsa vaivaiseksi raatanut. Sentakia minä en voi hyväksyä sitä, että eri työläisluokkien välille asetetaan sellainen juopa kuin tämä lakiehdotus tekee. Minä olen kyllä valmis tunnustamaan, että voi löytyä yhteiskunnassa yksilöitä, jotka isänmaatansa hyödyttävät niin suuressa määrin, että niille on yhteiskunta ehkä enempi kiitollisuuden velkaa kuin joillekin muille kansalaisille; ja sentakia voi olla mahdollista, että yhteiskunta tavalla tai toisella antaa niille tunnustuksensa. Mutta minä en voi olla sitä mieltä, että kaikki ne, jotka valtion virkoihin ovat päässeet, ovat todella sellaisia henkilöitä, että ne yhteiskunnan ja kansan hyväksi ovat ehdottomasti enemmän työtä tehneet kuin jotkut muut kansalaiset, jotka eivät ole vakinaisessa valtiossa. Sentakia meidän käsityksemme mukaan meillä olisi pyrittävä aikaansaamaan ylei-

nen vanhuus- ja työkyvyttömyyslaki, jossa samassa laissa myöskin turvattaisiin niitten henkilöitten vanhuudenpäivät, jotka ovat valtion palveluksessa ja sentakia on maalaisliiton eduskuntaryhmä päättänyt, että siinä tapauksessa, että eduskunta hyväksyy meidän ehdotuksemme tämän lakiehdotuksen jättämisestä yli vaalien, me tulemme ehdottamaan seuraavan ponnien: „että eduskunta kehoittaisi hallitusta valmistuttamaan ja eduskunnalle antamaan esityksen yleiseksi vanhuus- ja työkyvyttömyyslaiksi, missä järjestetään myöskin valtion palveluksessa olevain henkilöitten vanhuuden ja työkyvyttömyyden turvaaminen”. (Ed. Paasivuori: Entäs virkamiehet!) Siihen sisältyy kaikki. Ne ovat valtion palveluksessa olevia henkilöitä. (Ed. Paasivuori: Ne saavat tuhannen markan eläkkeen!) Minä olen täysin tietoinen siitä, että tämä pyrkimys yleisen vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen aikaansaamiseksi kysyy varoja. Siinä on kysymyksessä satoja miljoonia, mutta minä huomautan, että yhteiskunta ja kansalaiset ovat jo velvollisia vaikka toista tietä turvaamaan niitten vanhuudenpäivät, jotka eivät itse ole onnistuneet saamaan semmoisia säästöjä, että ne itse voisivat turvata. On otettava huomioon, että meidän kuntien budjetissa muodostaa huomattavan erän niitten vanhusten, niitten työkykynsä menettäneiden hoivaaminen, jotka ovat joutuneet yhteiskunnan armoille. Minä olen täydellisesti sitä mieltä, että yhteiskunta on velvollinen näistä huolta pitämään, mutta kun se on järjestettynä sille pohjalle kuin meillä, niin tämä turvaaminen jakaantuu epätasaisesti eri paikkakuntien ja eri kansanluokkien välille kun se on järjestetty kunnalliselle pohjalle. Saatua aikaan yleinen vanhuuden ja työkyvyttömyyden turvaaminen jakaantuvat nämä kustannukset tasaisemmin koko maan ja kaikkien kansalaisten kesken. Mutta toiselta puolen on minun käsittääkseni myöskin tämä vanhuuden ja työkyvyttömyyden turvaaminen sellainen asia, että jokaisen kansalaisen vointinsa ja kykynsä mukaan on itse myös sinä aikana, kun hän kykenee ansaitsemaan, kannettava maksuja siihen kassaan, mistä vanhuuden päivät turvataan. Siinä suhteessa minun käsittääkseni eroaa yleisen vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusajatuksen periaate

siitä varsinaisesta valtion eläkkeestä, mistä nyt on kysymys. Mutta minun käsittääkseni ei ole ollenkaan väärin, jos myöskin valtion palveluksessa olevat henkilöt, nimenomaan itse kukin osaltaan ovat kantamassa kortensa siihen kekoon, josta heidänkin vanhuutensa päivät turvataan.

Ed. Niukkanen: Kannatan ed. Lohen tekemää ehdotusta lain lepäämään jättämisestä.

Ed. Pitkänen: Seuratessa täällä eduskunnassa niinkuin suuressa valiokunnassa-kin tämän virkamiesten eläkelain käsittelyä on saanut taas huomata sen, että vasemmisto ja oikeisto ovat toisensa löytäneet. Pilatus ja Herodes ovat silloin ystävyksiä, kun virkamiesten luokkaedut on ajettavana. Virkamiesten palkkaustilain säätämiseksi säädettiin tähän maahan uusi aateliston luokka, jolle on taattu suurelta osalta ylellisyyteen asti menevät elämänmahdollisuudet. Virkamiesluokan ei tarvitse olla osallisena muuta kansaa kohtavissa vaihtelevissa taloudellisen elämän kohtaloissa, vaan saavat he nostaa aina saman korkean palkan ja elää ilossa herkkullisesti. Ei ole edes sitäkään huolta, että palkasta pitäisi säästää vanhanpäivän varalle, sillä kun on jaksanut kantaa kolmisenkymmentä vuotta virkamiehen nimeä, niin saa laskeutua vanhuuden lepoon, jos ei sattuisi silloin olemaan tarjolla hyväpalkkaista muuta hommaa. Virkamiehen ei tarvitse säästää edes lastensaakaan elättämistä varten, jos niitä sattuisi syntymään. Kyllä niistä valtio huolen pitää. Ei myöskään virkamiehen lapsella ole mitään elättämisvelvollisuutta vanhempiinsa nähden. Senkin surun kantaa valtio. Tämä virkamiesten korottaminen linan korkealle jalousalle kaikin puolin eroon tavallisesta kansasta ei ennusta hyvää köyhän kansan kehityksessä. Se juopa, joka on ollut ja on virkamiehen ja kansan välillä, ei pienene, vaan laajenee ja syvenee. Virkamiesten kiikuttaminen verokuorman alla valittavan kansan hartioille lisäpainoksi ei ole omiansa vetämään kansaa hyödylliseen yhteistoimintaan virkamiesten kanssa, vaan katselee kansanmies virkamiestä yhä edelleen jonkinlaisena välttämättömänä pahana ja painajaisena. Suorastaan tuntuu koomilliselta oikeiston ja edistyksen ainainen

julistus Suomen kansan kunniavelasta virkamiehään kohtaan. Ikäänkuin virkamiehet kaikki semmoisenaan olisivat suuria hyvän tekijöitä Suomen kansalle! Jos ne arvoisat edustajat, jotka alinomaan ovat valmiit terästäämään Suomen kansan kunniantuntoa virkamiehään kohtaan, huomaisivat, kuinka huono teho sillä julistuksella on kansaan nähden, eivät ne viitsisi enää siitä mitään puhua. Enkä minä usko, että nämä edustajat itsekään ovat sitä mieltä, että Suomen kansalla on erikoisempaa kunniavelkaa kaikille virkamiehilleen. Sillä ne ovat itsekin olleet valmiit selittämään tämän asian yhteydessä, että on välttämätöntä — valtion ja kansan etu sitä vaatii — että saadaan uusi eläkelaki voimaan, jonka avulla saadaan luopumaan viroistaan kykenemättömät ja kelvottomat virkamiehet, joita näiden edustajain lausuntojen mukaan, palvelee maamme virastoissa hyvin suuret määrät, vahingoksi maalle ja kansalle, nauttien korkeita palkkoja vain, ilman riittävää ansiota. Kysyn teiltä, hyvät herrat, onko Suomen kansa näillekin kunniavelkaa. Käsilläolevan lakiesityksen ensimmäisen pykälän neljäs momentti on laajennettu oikeiston ja vasemmiston yhteistoiminnan kautta niin laajaksi, että se takaa eläkkeen muillekin, kuin valtion virkamiehille, valtion työssä oleville työläisillekin. Siis eräskin valtion palvelija, joka tunnetaan kansan keskuudessa nimeltä rautatiejätkä, on tullut eläkkeelle, kun vain ensin on jaksanut seistä lapion varassa noin kolmisenkymmentä vuotta, voimatta edes työnjohtaja häntä erottaa laiskuutensa takia valtion palveluksesta, sillä olisi hän se ilmeinen loukkaus valtion virassa olevan henkilön eläke-etuja vastaan. Siis Suomen kansalla on kunniavelkaa jatkallekin! Mutta kenelle ei sitten Suomen kansa ole kunniavelkaa. Se ei ole esim. maatalouskoulujen, kansanopistojen, kotitalouskoulujen johtajille ja opettajille, ei myöskään maanviljelys-seurain virkailijoille, kunnallisille luottamustoimihenkilöille, jotka yötä ja päivää saavat aherrella tehtävässään mitättömän pienestä palkasta, puhumattakaan kunnallisesta työmiehestä, joka pitkän päivän on uskollisesti tehnyt työtä yksityisen palveluksessa. Tuskin ensinkään uskaltaa mainita enää maanviljelijää, joka on saattanut uhrata koko elämänsä korpien raivaamisessa,

on saattanut tehdä elämänsä pitkinä päivinä kymmeniä hehtaareja karua luonnon tilassa olevaa maata hedelmälliseksi ja tuottavaksi, tulevien sukupolvien hyödyksi ehtimättä itse nauttia työnsä tuloksista muuta kuin puolittaisen ravinnon ja vaatetuksen joutuen ehkä viimein voimien loppuessa ja terveyden pettäessä luovuttamaan kaiken elämänsä tuloksen, rahapääoman omistajalle, jääden itse kerjäämään armonpaloja, kunnalta tai yksityiseltä. Hänelle ei kenkään ole kunniavelkaa, vaikka hän on ollut kaikille muille. Ed. Tuomioja, joka kuuluu kehuskelevan sillä, että hänet ovat pienviljelijät valinneet tähän eduskuntaan, on osoittautunut, tämän lain toisessa käsittelyssä ollessa, erinomaisen tiukaksi virkamiesten kunniavelan velkojaksi Suomen kansalta. M. m. hän lausui, ettei virkamiestä voi panna nauttimaan siitä eläkeestä, minkä vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslaki voi taata. Ed. Tuomiojalla on merkkillisen vahva usko siihen, ettei virkamieskunta koskaan tulisi sopimaan samojen puitteiden sisään kuin muu kansa. Tekisi mieli vakuuttamaan, että ihmeempiäkin asioita on maailmassa tapahtunut. Matti Paasivuori yhtyi Tuomiojan lausuntoon ja perusteli vielä kantaansa mainiten, että aivanhan maalaisliitto on ottanut ohjelmaansa vallan mahdolltomuuksia, kun se yrittää vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslakia säätää; eihän sitä voi toteuttaa kenkään; vakuutusmaksut tulevat kalliiksi, valtionvarat eivät vakuutusmaksujen lisäksi riitä, eläkkeet tulevat olemaan kovin pienet j. n. e., jota vastoin vasemmiston ohjelmassa onkin tällä kohdoin paljoa mukavampi pykälä, ja se on vaatimus: vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeet, jotka on maksettava valtionvaroista. Matti ei selittänyt, miten tätä järjestelmää käyttäen valtionvarat riittäisivät suurempiin eläkkeisiin. Mutta minä koetan arvata, että ed. Paasivuoren on tässä kysymyksessä täyttänyt porvarillinen luokkahenki. Ed. Paasivuoren riittinkin mukaan tulisivat tietysti toiset eläkkeen nauttijoiksi ja toiset eläkkeen maksajiksi, niinkuin tässäkin esilläolevassa laissa on aikomus säätää. Mitähän se ajattelee köyhälistön edustajista, joita tänne on äänestänyt sekin 70 vuoden vanha ahkera satunnaisen työn tekijä, pientä palkkaa nauttiva työmies, jonka täytyy vielä vähää ennen vaivaistaloon

lähtöäänkin suorittaa osa ansiostaan eläkkeeksi parempaa palkkaa nautti-
neelle, ainakin 10 vuotta itseänsä nuorem-
malle, ehkäpä laiskasti työnsä tehneelle
työmiehelle, kun vaan se sattuisi tämän sei-
kan tietoonsa saamaan. En ihmettele, jos
siellä vasemmistossa hrat tohtorit, tuo-
marit, rusthollarit, ammattipolitikot, y. m.
kukkelmannit ovat valmiit toteuttamaan
tämänlaatuista sosialismia, mutta että
Matti Paasivuori, jolla on virallisena titte-
linä kirvesmies, on siellä mukana, sitä en
jaksa käsittää. Maalaisliittolainen edus-
kuntaryhmä on tahtonut myös olla järjes-
tämässä virkamiehille kunnollista vanhuu-
den turvaa siihen asti, kunnes saadaan van-
huus- ja työkyvyttömyysvakuutus järjes-
tetyksi. Mutta se ei ole voinut mennä tar-
joamaan ilman määrää tuskalla koottuja
kansan varoja virkamiesten tuhlattaviksi
muistaen, että kohtuus on kaikessa paras,
vaikka kohtuudestahan ne kuulostavat toi-
setkin puhuvan, vaikka ovatkin valmiit an-
tamaan paljon runsaammalla kädellä, kuin
mitä maalaisliitto katsoo kohtuulliseksi.
Esim. kokoomuksen presidenttiehdokas
Virkkunen suuressa valiokunnassa ehdotti
kohtuullisena määränä 60 % palkasta ja
50,000 markkaa korkeimmaksi eläkkeeksi,
ja Lapin edustaja ed. Neitiniemi, joka tun-
tui luottavan ed. Virkkuseen pappina aivan
rajattomasti, — niinkuin minäkin eduskun-
taan tultuani luotin pappeihin aivan rajat-
tomasti, — kannatti innokkaasti ehdotusta
ja manasi maalaisliittolaisia valiokunnan
jäseniä kovin siitä, että alkavat aivan näl-
kään jättää vanhat ja kyvyttömät virka-
miehet. Jäin ihmettelemään sitä elämän
ryöpeyttä, mikä tuntuu Lapissa olevan val-
lalla, ja tuntuupa siltä, että siihen komeaan
elämään on myös ed. Neitiniemi jo kovin
tottunut, ja vertailin sitten tuota elämää
kurjan Karjalan elämään. Sitä vertaillen
ja ihmetellessä satuin saamaan käteeni ed.
Neitiniemen puolueen pää-äänenkannatta-
jan. Siinä huomasi aivan etusivulla seu-
raavan otsakekirjoituksen: „Nälänhätä La-
pissa. Leipää ei ole. Työansioista ei ole tie-
toa. Valtionavustus välttämätön.” Kehoi-
taisinkin ed. Neitiniemeä lukemaan mainitun
otsakekirjoituksen ja tekstin sen alta ja
vertailemaan sitten oloja Lapissa eläkkeellä
olevien virkailijoiden oloihin. Eiköhän se
saisi aikaan kannan tarkistelua ja tekisi va-
rovaisemmaksi täällä papin jälessä kulke-
maan.

Minä toivon, että löytyy edustajia oi-
kealta ja vasemmalta, jotka maalaisliiton
kanssa yhdessä äänestävät tämän epäoikeu-
detun virkamiesten eläkelain lepäämään yli
vaalien. Sitten on mahdollisuus toteuttaa
lupauksia vanhuus- ja työkyvyttömyysva-
kuutuslaista ja saattaa se voimaan. Maa-
laisliitto on valmis sitä ajamaan ja toteut-
tamaan sen suuren ja hyvän asian. Onhan
maalaisliiton aina ollut pakko ajaa ja to-
teuttaa niitä monia suuria asioita, joita oi-
keisto ja vasemmisto ovat kansalle luvan-
neet ja sitten asian esilletullessa peräyty-
neet. Ja sitä vartenhan maalaisliitto on
olemassa, että se ajaa ne asiat, joita toiset
lupaavat. Kannatan ed. Lohen täällä te-
kemää ehdotusta.

Ed. W u o k o s k i: Olemme tekemisissä
erittäin vakavan asian kanssa, joten kä-
sittääkseni tämän asian yhteydessä sopisi
humoristiset lausunnot jättää toistaiseksi.

Suuren valiokunnan mietintö laiksi val-
tion viran- ja toimenhaltijan oikeudesta
eläkkeeseen pyrkii ratkaisemaan kaksi
erittäin tärkeätä ja suurta kysymystä.
Hallituksen esitys asiasta tahtoo ratkaista
kysymyksen valtion viran- ja toimenhalti-
jain oikeudesta eläkkeeseen. Suuri valio-
kunta ja sen mukana valtiovarainvalio-
kunta on laajentanut sanan „toimenhal-
tija”. Toimenhaltija käsittää sellaiset val-
tion palveluksessa olevat henkilöt, jotka
vakituisesti ovat toimeen otetut. Suuren
valiokunnan mietintö käsittää tämän laa-
jemmin ja sulkee toimenhaltijain piiriin
myös kaikki valtion töissä olevat tyomie-
het. Tässä menee suuri valiokunta pois
asiasta, menee käsittelemään työkyvyttö-
myys- ja vanhuusvakuutuksen alaa, jossa
ehdottomasti kaivattaisiin vakavaa esi-
työtä ja erikoinen hallituksen esitys.
Täällä on hyvin paljon puhuttu työkyvyt-
ttömyys- ja vanhuusvakuutuksen säätämi-
sestä, mutta pohjaa tämän asian käsitte-
miselle ei eduskunnalla ole. Ja kun minä
olen tätä mieltä, niin en saata hyväksyä
suuren valiokunnan ehdotusta, sillä halli-
tuksen esitys virkamiesten ja valtion toi-
menhaltijan oikeudesta eläkkeeseen on saa-
nut hyväksytyksitulemisensa tueksi toi-
selta puolen tämän 1 §:n 4 momentin ja
toiselta puolen 22 §:ssä mainitun ajatuk-
sen, että henkilöt, jotka tämän lain nojalla
nauttivat eläkettä, ovat velvolliset alistu-
maan eläkkeen suhteen niihin määräyksiin,

jotka yleisessä vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslaissa mahdollisesti tullaan säätämään. Kun hallituksen esitys, tulakseen hyväksytyksi eduskunnassa, on suuren valiokunnan toimenpiteen kautta saanut tämän tuen, johon viittasin, on se sellainen lainsäätämistapa, jossa minä mielelläni en olisi mukana. Minä olen sitä mieltä, että eläkelaki on kiireimmiten säädettävä että valtion viroissa ja toimissa harmaantuneet kansalaiset saatetaan valtion toimenpiteen kautta sellaiseen asemaan, että he voivat rauhassa jäädä viettämään vanhuuden päiviä. Mielihyvin olisin hyväksynyt hallituksen esityksen niine eläkemäärineen mitä siinä oli esitetty. Mutta lakia sellaisena, joka on hakenut tukea lain läpimenemiselle niin vaarallisilta aloilta, joita eduskunta ei paraimmassakaan tapauksessa voi itselleen selittää, en katso voivani olla mukana hyväksymässä.

Yhdyn niihin, jotka ovat ehdottaneet lain hylättäväksi tai lepäämään jätettäväksi. En tahdo lausua mitään siitä asian puolesta, missä määrin tämä 1 §:n viimeinen momentti tulee vaikuttamaan ja kuinka paljon se tulee valtiolta varoja kysymään, koska minulla ei ole tässä suhteessa mitään pohjaa lausunnon antamiseen, vaan katson, että sitä voidaan käsitellä vastasen jälkeen, kuin tältä alalta on annettu hallituksen esitys. Mitä sitten sen tarkoituksen saavuttamiseksi olisi tehtävä, että valtion tehdaslaitoksissa työskenteleville työmiehille nyt jo myönnettävä ylimääräinen eläke saisi vakituisehman luonteen, niin mainitsen että olen mielihyvin valmis sitä hallituksen esitystä käsittelemään ja myötävaikuttamaan sen esityksen laiksi tulemiseen. Kun minä mielihyvin seurasin hallituksen asian hoitoa äsken kolmannessa käsittelyssä hyväksytyn tulo- ja omaisuusverolain suhteen, että hallitus tässä kysymyksessä asettui määrätietoisesti selvälle kannalle, ja menipä niinkin pitkälle, että koko hallitus asetti olemassaolonsa vaakalaudalle, kaipaen minä hallituksen ohjaavaa kättä tämän lain säätämisessä. Sillä minä kuulun niihin, jotka tärkeissä lainsäädäntökysymyksissä kaipaavat joko hallituksen esitystä tai hallituksen voimakasta esiintymistä eduskunnassa, sillä minä en voi asettua sille kannalle, että hallitus vaitiollan ohjaa eduskuntaa

heikoille poluille, niinkuin tässä tapauksessa nyt käy.

Ed. Helo: Esilläoleva lakiehdotus eroaa huomattavasti hallituksen esityksestä, ja on heti mainittava, että tällä kertaa se eroaa siitä edukseen. Lakiehdotus nykyisessäkään muodossa ei tosin ole sellainen, että se voisi tyydyttää vasemmistoa, mutta siihen on kuitenkin saatu eräs suuri periaate, nimittäin periaate yhdenvertaisuudesta virkamiesten ja työmiesten välillä. Tämä periaate on siksi suuri saavutus, että huolimatta niistä puutteellisuuksista, joita laissa muuten on, vasemmisto ei voi vaikuttaa tämän lain hylkäämiseen. Muuten on kuitenkin tulos tässä suhteessa rajoittunut pääasiassa tähän periaatteeseen. Puuttuu lähempiä määräyksiä siitä, mitenkä periaatetta käytännössä sovellettaisiin. On vain lyhyesti sanottu, että valtion työläisille on annettava eläke soveltamalla vastaavissa kohdin lain yleisiä määräyksiä. Tämä tulee johtamaan siihen, että lakia sovellettaessa epäilemättä monessa kohdassa tulee ilmestymään epäselvyyttä siitä, miten työläisiin nähden olisi meneteltävä. Puuttuu lähempiä määräyksiä esimerkiksi siitä, mitenkä on laskettava työläisen vuosipalkka, jonka perusteella eläke on määrättävä. Samoin siitä, mitenkä työläisten eläkkeeseen oikeuttava työaika on määrättävä samoin kuin monesta muustakin kohden. Samoin on laissa myöskin selvä puutteellisuus siinä, että ikäkausi, josta alkaen eläkevuosia ryhdytään laskemaan, on sellainen, että sitä ei voi soveluttaa työläisiin. Kaikkien näiden puutteellisuuksien korjaamiseksi käy välttämättömäksi, että hallitus ryhtyy vastaaviin lainsäädännöllisiin toimenpiteisiin ja antaa eduskunnalle lähimmässä tulevaisuudessa tätä koskevan lakiehdotuksen. Joko annetaan lakiehdotus, joka koskee yksinomaan työläisten eläkkeitä tai ehdotus uudeksi luvuksi nyt kysymyksessäolevaan lakiin. Laki tässä muodossa, kuin se on nyt, on suoranainen hätälaki, jolla on koetettu vain pelastaa se, mitä pelastettavissa on, ja edellyttää se välttämättömästi, että saadaa tarpeellinen korjaus ja täydennys lakiin. Tässä suhteessa olisi rahaministerin velvollisuutena nopeasti ryhtyä toimenpiteisiin.

Minä olen varsin suurella mielenkiin-

nolla seurannut niitä lausuntoja, joita on annettu maalaisliiton taholta. Ja kaikesta huolimatta minun täytyy sanoa, että nämä lausunnot, mikäli ne ovat rehellisessä mielessä annettuja, antavat takeita siitä, että tässä maassa päästään reformien alalla huomattava askel eteenpäin lähimmässä tulevaisuudessa. Kuten täällä on jo ennen tuotu esiin, on meidän vihdoinkin päästävä siitä harhakäsityksestä, mikä meillä on vallitsemassa, nimittäin että olimme jollain tavalla „edeltäkävijämaa”, että meillä oltaisiin yhteiskunnallisissa reformeissa päästy jo niin pitkälle, että mitään erikoisempaa ei enää olisi tehtävä. Asian laita nimittäin on siten, kuten jo useasti ennenkin on mainittu, että yhteiskunnallisiin reformeihin nähden me olemme jääneet ajastamme jälkeen. Olisi aika vihdoinkin ryhtyä joltain tekemään tällä alalla, ja ennen kaikkea tulisi silloin kysymykseen eläkelain ja yleensä kansalaishuollon laajentaminen siten, että se ei koskisi ainoastaan valtion palveluksessa olevia työläisiä, vaan yleensä kaikkia maan kansalaisia. Tällainen lakihan on saatu jo voimaan monessa maassa ja myöskin meidän maassamme on ryhdytty valmistaviin toimenpiteisiin, vaikkakin ne ovat jääneet ainoastaan valmistelun asteelle. Olisi todellakin syytä, että tähän suureen reformiin ryhdyttäisiin vihdoinkin vakavassa mielessä ja juuri tämän tähden on ollut erittäin mielenkiintoista kuulla maalaisliiton taholta annettuja lausuntoja. Mikäli nämä lausunnot todella ovat annetut rehellisessä mielessä, niin on syytä toivoa, että tämä kysymys voitaisiin saada ratkaistuksi meillä lähimmässä tulevaisuudessa. Se ehdotus, minkä ed. Viik täällä tässä suhteessa teki, on kuitenkin jossakin määrin rajoitettu ja yksipuolinen, koska siinä puhutaan ainoastaan vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksesta, kun itse asiassa pitäisi olla kysymys eläkkeistä. Minä sentähden ehdotan tässä kohden ed. Viikin ponnesta hieman eroavan ehdotuksen, joka sisältää saman ajatuksen, mutta vakuutuksen asemasta myöntäisi eläkkeitä kaikille niille vähävaraisille, jotka ovat joutuneet työkyvyttömiksi taikka päässeet sellaiseen ikään, että valtion tehtävänä olisi niistä pitää huolta. Minä ehdotan eduskunnan hyväksyttäväksi, että eduskunta kehoittaisi hal-

litusta valmistamaan ja eduskunnalle esittämään kansalaishuoltojärjestelmän periaatteelle perustuvan lakiehdotuksen vähävaraisten ja vähätuloisten työkyvyttömiin ja vanhusten eläkkeistä.

Ed. A. Jaskari: Palauttaessamme meidän tapauksia 18—15 vuotta takaperin, muistamme, miten silloin lähestyi meidän maamme maatalousväestöä uudet, ennen tuntemattomat tuttavat, jotka tarjosivat meille maalaisille erinomaista ystävyyttä. Nämä uudet tuttavat ja ystävämmä olivat helsinkiläisessä johdossa ja helsinkiläisten määräysten mukaan toimivaan valtiollisten puolueiden epälukeisissa agitaattorijoukko. Jokaisen agitaattorin välttämätön tehtävä oli saada agiteeratuksi helsinkiläiselle puoluekeraalille mahdollisimman suuri määrä uskollisia puoluealamaisia. Meitä karkeitä maalaisia kosittiin kuin konsanaan siveätä impeä. Kosijoilta ei puuttunut myötäjäisiä, niitä luvattiin, ei tosin niitä annettu, mutta näytettiin. Joka agitaattorin kontista silloin löytyi eräs vissi lunta myötäjäisiä, kosimatarjouksia. Se oli puolueen ohjelma, jossa ohjelmassa oli erinomaisten tärkeä huomio omistettu virkamiesasialle. Kaikki helsinkiläispuolueet olivat laatineet toinen toistaan parempia ohjelmia virkamiesasian järjestämiseksi. Agitaattorit haukkuivat pataluhaksi koko meidän silloisen virkamiesjärjestelmämme. Meillä luvattiin koko tämän „virkamiesten luvattun maan” virkamiehistä ainakin toinen puoli ajaa pellolle virkapöytänsä äärestä. Jällel jääneiden työpäivää luvattiin pidentää, palkkaa alentaa, virastojen työjärjestelmä yksinkertaistuttaa y. m. sensonttista. Mökinmies valjasti konikaakkinsa sosialisti-agitaattorin eteen, me talonpojat, me syötimme ja kyyditsimme näitä lähetyssearnaajiamme, ympäri pitäjät kuljetimme. Ne olivat suuria herroja silloin. Kiire oli hirmuinen ja vaalipäivinä me raahasimme hevosten kanssa pitkin sydänmaita kaikki, kutka kynnellä kykenivät punaisen viivan vetoon ja kaikilla meistä oli se vahva usko, että meidän ohjelmamme oli se paras ohjelma. Niin perusteellinen oli tämä Helsingistä harjoitettu agitatsioni ollut, että me talonpojat nousimme veli veljeä vastaan ja poika isää vastaan ja maapurin kanssa — tahtoi tappelu tulla, jos hän ei uskonut sen ohjelman oppiin, mikä ohjelma itse kunkin

taskuun oli työnnetty. Tätä samaa temmellystä on jatkunut edelleen, joskin toki arvokkaamassa ja hillitymmässä muodossa. Me olemme odottaneet vuodesta vuoteen, koska se suuri virkamiesasia korjataan, kuten luvattu oli. Nyt, nyt se korjaus alkaakin olla lopussa, mutta näyttää menevän vähän toisia latuja kuin mitä on luvattu. Viime vuonna koroitettiin virkamiesten palkat, huolimatta siitä, että virkamies- ja virastojärjestelmään ainakin virkamiesten puolelta olisi ryhdytty korjauksia tekemään. Juuri äsken päättyi täällä tuloja omaisuusverolain uudistuksen käsittely. Vasemmalta on yritetty sen asian käsittelyssä osoittaa, että palkkatyöläistä verotetaan liikaa. Oikealta on yritetty selittää, että suurpääomanomistajat ja osakeyhtiöt saatetaan melkein keppikerjäläisiksi tämän veron kautta. Mutta sanotusta muka raskaasta verotuksesta huolimatta suuremmat osakeyhtiöt ja muut pääoman omistajat harjoittavat toiminnassaan mitä rajattominta tuhlausta. komea ja kallis hotellielämä, mahtavat palatsit, loistoautot, taivasta hipuvan korkeat, ylempään johtovirkamiesten palkat ja tantiemit y. m. Suunnatonta tuhlausta — poikkeuksia lukuunottamatta — miltei kaikkialla. Kun nyt sitten vihdoin laaditaan valtion virkamiesten eläkelaki, ei edelleenkaan ole otettu tosioletta virkamiesten ja virastolämän parantamiseksi, mutta kyllä sen sijaan meille lakkaamatta on osoitettu, mitenkä oikea demokratia tarvitsee pysyvyssäpysyäkseen hyvin palkatun ja hyvillä eläkkeillä varustetun virkamiehistön, koska muuten muka kaikki kunnolliset virkamiehet menevät yksityisten ja yhtiöitten palvelukseen. Tämän kaiken me tiedämme. Tätä silmälläpitäen onkin tämä kyseenalainen laki syntynyt. Minun täytyy sanoa, että nämä viimeiset päivät ovat taas meille maalaisille opettaneet koko paljon. Me olemme nähneet, että meidän maasamme oikeiston ja vasemmiston kiista on kuin onkin teennäinen. Tärkeitten etukysymysten esilletullessa lyövät nämä kättä toisilleen ja vilpiton yhteisymmärrys valitsee.

Tätä esilläolevaa lakia on puolin ja toisin, ja niin paljon, täällä selvitetty, että minä en enää ryhdy siihen, minä vaan nudelleen totean, että tämä esilläoleva, kuten moni muukin merkittävä laki, on virkaja liikemaailman ja toisaalta kaupunki- ja

tehdasväestön suorittaman, isompaa tai pienempää maatalkkaa viljelevän talonpojan ja maan toisten työläisten päitten yli tapahtuvan kädenlyönnin tulos. Me maalaiset joudumme avuttomina pälyilemään ympärilemmen, nähden maalaisväestön hajaantuvan kaikkiin kuuteen meillä olevaan puolueeseen ja me maalaisedustajat täällä eduskunnassa näin ollen joudumme välttämättöminä välikappaleina edesauttamaan oikeiston ja vasemmiston lehmäkauppoja. Asian tilan tällä kannalla ollen ja kun yhteiskunta meillä ainakaan vielä toistaiseksi ei ole yrittänyt ryhtyä turvaamaan maan monisatatuhtaisen pienviljelijäväestön ja maatyöväestön vanhojen päivien varaa, vaikka nämät niin perin raskaissa olosteissa ja mitä ankarimmassa itsensä kieltämyksessä ovat tehneet työtä isänmaan, yhteisen isänmaan ja yhteiskunnan hyväksi, mutta työkyvyn menetettyään joutuvat velkaisten ja taloudellisessa ahdingossa elävien lastensa käsivarsien varaan, en minä voi ottaa edesvastuulleni näin pitkälle menevän virkamiesten ja valtion työmiesten eläkelain myötävaikuttamista, vaan pidän velvollisuutenani vastustaa tämän lain hyväksymistä sellaisena kuin se nyt on eduskunnan tähänastisessa käsittelyssä muodostunut. Näin pitkälle menevä eläkelaki minun mielestäni tekee liian suuren eron eri yhteiskunnan jäsenten välillä.

Kun minulla on varsin vähäiset toiveet tämän lain hylkäämisestä tässä eduskunnan kokoonpanossa ja kun katson, että lakiehdotus ennen sen lopullista hyväksymistä on alistettava valitsijain arvosteltavaksi, tulen äänestämään tätä lakia lykättäväksi yli seuraavien vaalien.

Ed. Inbör: Under behandlingen av föreliggande lagförslag om pension åt i statens tjänst anställda befattningsinnehavare, har jag i stora utskottet såväl som under andra behandlingen i riksdagen biträtt den uppfattningen, att pensionsbeloppet skulle beräknas efter 50 % och högsta pensionen till 40,000 mark. Riksdagen har emellertid icke helt godkänt ovannämnda uppfattning utan fastställt 60 % av grundlönen som beräkningsgrund för tilldelande av pension. Då jag för min del icke kan förena mig om detta beslut och således medverka till att det blir en lag, har jag ansett nödvändigt

att något närmare klargöra min ståndpunkt till ifrågasättande lagförslag.

Till först ber jag få framhålla en omständighet, som väl förut påpekats men som ytterligare torde behöva understrykas, nämligen att man på jordbrukarhåll, särskilt i den landsdel jag företräder, ser något annorlunda på pensionsfrågan än vad statstjänstemännen själva göra det. Själva få jordbrukarne under hela sitt liv utföra ett tungt och mödosamt arbete utan att någonsin kunna motse „avgång ur tjänsten” eller pension, när sjukdom, ålder och brist på krafter göra dem oförmögna att längre fortsätta med sitt arbete. För dem, som ej då genom sparsamhet och omtanke — och dessa äro nog det övervägande flertalet av dem — lyckats betrygga sin ålderdom, återstår ej annat än att leva på det knappa undantag, som någon anhörig vid egendomens övertagande ofta nog mer eller mindre motvilligt förbinder sig att giva dem eller ock i värsta fall falla fattigvården till last. Med sådana framtidsutsikter för sig själva bör det ej förvåna om jordbrukarnas syn på statstjänstemännens pensionsfråga ej är så vidsynt, som man å tjänstemannahåll skulle önska. Överhuvudtaget visar det ändå ett visst tillmötesgående av tjänstemännens krav, då jordbrukarnas representanter förklarat sig villiga att gå med på en pensionering till det belopp, som av mig nämndes; det finnes nämligen i den landsdel jag företräder bland jordbrukarna en ganska vitt utbredd uppfattning, att statstjänstemännen icke borde tilldelas pension efter andra grunder, än som kunna tillämpas för alla samhällsmedborgare.

För egen del anser jag dock att tjänstemännen äro berättigade till pensioner. Men dessa pensioner få ej vara så högt tilltagna, att de för de samhällsklasser som ej hava något hopp om att någonsin erhålla pension, framstå som ett uttryck för obilighet gentemot dem. Skulle pensionerna utgå efter det belopp, som i nu föreliggande lagförslag fastställts, nämligen 60 %, så befarar jag, att detta sakförhållande icke är ägnat att utjämna de motsatser, som mellan jordbrukar- och tjänstemannaintressen nu och då framträda. Snarare torde det bli tvärtom. Redan att gå med på 50 % av grundlönen jämte 40,000 marks högsta pensionsbelopp betraktas av många ute i bygderna som alltför stor undfallenhet för

tjänstemännens krav. Att under sådana omständigheter gå med på högre pensionsbelopp än de ovan nämnda anser jag mig såsom en jordbrukarnas representant icke hava rätt att göra.

En annan sak, som för mig också har stor betydelse, är, att den nya pensionslagen icke förutsätter några avgifter av den tjänsthavande till den pension han efter tjänstetidens slut skall erhålla. Hela pensionen skall utbetalas av statsmedel, utan att pensionstagaren med en penni direkt bidragit till densamma. Denna omständighet måste ju också förorsaka att pensionerna nu måste bli lägre än de bleve om tjänsteinnehavarna under tjänstetiden till pensionsfonden bidragit till den pension han engång komme att erhålla. Under andra behandlingen av detta ärende framhöll hr Schaudman, hurusom statstjänstemännen i de skandinaviska länderna ha väsentligt högre pensioner än man vill vara med om att tilldela tjänstemännen här. Jag medger att så möjligen kan vara fallet, men ber tillika få påpeka, att grunderna för pensioneringen t. ex. i Sverige äro något annorlunda än dessa äro i nu föreliggande pensionslagförslag. I Sverige måste pensionstagaren genom årliga inbetalningar till den civila pensionsfonden bidraga till den pension han engång skall erhålla. Dessa årliga inbetalningar beräknas enligt fastställda s. k. pensionsunderlag och utgöra, för att nämna några exempel, enligt Kongl. Kung. av den 29 juni 1921 för en tjänsteman med 19,000 kr. lön 540 kronor, för 15,000 kr. lön 474 kronor, för 9,060 kr. lön 279 kronor och för en kvinnlig tjänsteman med 5,520 kronors lön 192 kr. För de tjänstemän, vilkas pensioner regleras av lagen av den 11 oktober 1907, växlar pensionsavgiften mellan 3 och 6 % av pensionsunderlaget, och beräknas denna avgift, sedan pensioneringen kommit i jämnviktsläge, att motsvara $\frac{1}{3}$ av pensionskostnaderna. Dessutom är tjänstetiden för statstjänstemännen i Sverige något längre än här, i det att tjänstetiden där i regel är 35 år. Ävenså är tjänsteinnehavaren skyldig att vid 67 års ålder avgå ur tjänsten. Härav framgår tydligen att den pension, som statstjänstemännen i Sverige erhålla, till en avsevärd del är egna besparingar, som de i form av avgifter till den civila pensionsfonden under tjänstetiden inbetalt. Vore nu föreliggande lagförslag

byggt på samma grunder kunde man även här gå med på något högre pensionsbelopp. Nu kan man det ej. Ävenså kan jag ej finna det riktigt att statstjänstemännens pensioner ställas så höga, att dessa därigenom under tjänstetiden befrias från all omsorg för framtiden. Detta vore ju att helt fritaga en rätt stor grupp av samhällsmedborgare från den förpliktelse som andra äro underkastade, nämligen att under sin krafts dagar genom sparsamhet och omtanke söka betrygga sin ålderdom. Även statstjänstemännen borde i någon mån tänka därpå och icke uteslutande bygga på den pension de engång komme att erhålla.

Ännu en sak ber jag få framhålla. Ur statsfinansiell synpunkt sett måste det vara betänkligt att påföra budgeten en så stor börda som utbetalandet av dessa relativt höga pensioner till statsanställda torde bli. Isynnerhet måste detta bli fallet sedan riksdagen beslutat att även arbetare, anställda i statens arbeten, skola erhålla pension efter samma grunder som statstjänstemännen erhålla. De beräkningar, som i detta avseende lämnats i stora utskottet, ha icke kunnat övertyga mig om, att den årliga utgiften för pensionerna skulle bli sådan, som man beräknat. Erfarenheten har också tidigare visat, att beräkningarna icke alltid helt gått samman med vad verkligheten krävt. Och i förevarande fall är utredningen här om icke så fullständig, att man ej kan ha anledning befara, att kostnaderna för pensioneringen av i statens arbeten anställda arbetare blir mycket högre än beräknat är. Under sådant förhållande kan jag ej gå med på en utvidgning av pensionsrätten i den utsträckning som det av riksdagen i andra behandlingen godkända lagförslaget förutsätter.

För min del kan jag ej komma till annat resultat, än att det vore lyckligast om föreliggande lagförslag bleve förkastat och regeringen, efter att ha åstadkommit en grundlig utredning av med pensionsfrågan sammanhängande omständigheter såväl i statsfinansiellt avseende som med hänsyn till de principer pensioneringen bör bygga på, till riksdagen överlämnade ny proposition i saken. Därigenom skulle det också bli möjligt att i någon mån kunna överblicka de förpliktelser som staten ikläder sig vid en pensionering i så stor utsträckning som nu är ifrågasatt. Nu är detta

omöjligt att göra. Under sådant förhållande kan jag ej annat än förena mig om rdgsm Håstbackas förslag att lagförslaget förkastas.

Ed. Seppänen: Olemme siis nyt tulleet siihen vaiheeseen, että kysymys kauan kaivatun eläkelain hyväksymisestä tai hylkäämisestä on edessämme. Minäkin olen koettanut itselleni selvittää, kumpi olisi parempi tälle laille tehdä, hyljätäkö se vai hyväksyä, ja siinä selvittelyssä olen joutunut siihen päätökseen, etten uskalla ottaa osaa tämmöisen lain hyväksymiseen.

Vaikka olenkin ollut sitä mieltä, että ikävä väliaikainen tilanne, jolla asiat ovat, ei ole suositeltava, en kuitenkaan katso ajankohdan olevan sopivan tämän lain hyväksymiselle. Ovathan eläkkeet tosin määräprosentteina peruspalkoista ja nämä taasen, ainakin mitä virkamiehiin tulee, palkkauslain mukaan riippuvia indekseistä, mikä taasen puolestaan riippuu siitä, miten kunakin aikana indeksi katsotaan hyväksi laskea, mutta siitä huolimatta ja juuri sen vuoksi, että tämmöinen laskutapa on rahamme epävakaisen arvon takia välttämätön, olisi odotettava, kunnes rahanarvo saadaan vakautetuksi. Myöskään toiselta kannalta en katso ajankohtaa sopivaksi tämän lain säätämiseksi; meillä on nimittäin sekä vasemmisto- että keskustapolitiikassa suuri tendensi koko kansan vanhuuden turvaamiseksi, josta syystä valtion palvelijain asettaminen erinomaisten suurille eläkkeille ehkäisee suuressa määrin näitten suunnitelmien toteuttamista. Emme nimittäin voi katsoa olevamme tänä aikana, jolloin vielä sota-ajan haavojen umpeenluominen vaatii meiltä suuria kustannuksia ja jolloin vaara, joka uhkaa idästä päin, vaatii meiltä suuria menoja sotataitoksen järjestämiseksi, oikeutettuja näin kerrassaan suuremman valtion leivissä muutenkin kaikkein turvatuimmassa asemassa elävän kansalaisjoukon erikoisettujen luomiseen. Kansaa ei voi sitä käsittää muuksi kuin „aatelisoikeuksien” suomiseksi eräälle osalle kansaa. Ryhtymällä tähän, tekevät ne yhteenliittyneet eduskuntaryhmät, jotka asian ovat tälle asteelle ja tähän muotoon saattaneet, merkkiteon, joka tulee kohtalokkaasti vaikuttamaan tulevaisuudessa poliittisiin oloihimme.

Erikoisesti tekee tämän lakiehdotuksen mahdolltomaksi hyväksyä se seikka, että tässä laissa on kerrassaan hylätty se periaate, jolla lakia sen ensi asteella puolustettiin, nimittäin että eläke on osa virkamiesten palkkausta, että se on saavutettu oikeus, jota ei saisi riistää. Virkamiesten „aatelisoikeus”, jos tuota sanaa käytän, kun se kerran on täällä heitetty esille, (Vasemmalta: Entä pappien?) on täten siirtynyt kaikenlaisille toimihenkilöille ja lopulta kaikille valtion leivissä oleville. Tähän epätoivoiseen tekoon ovat virkamiespuolueet ryhtyneet aivan suotta. Olisivat tyytyneet kohtuuteen, silloin olisi ollut mahdollista järjestää näitä asioita, mutta nyt tulee asian toteuttaminen käytännössä — sanoisinpa mahdolltomaksi. Minusta tuntuu, ettei mikään hallitus, joka rehellisellä tavalla aikoo suhtautua tähän kysymykseen, voi panna toimeen näin perinpohjaista eläkelakia, lakia, joka tulee niin kerrassaan tuntemattoman määrän, tuntematonta palkkaa nauttivia ja nauttineita henkilöitä asettamaan eläkkeelle. Miten aikonee oikeistolais-socialistinen hallitus, joka tämän yhtymän perusteella kai muodostuu, tämän lain toimeenpanna, se minua ihmetyttää. Minusta on nimittäin tämä laki periaatteellisimpia kysymyksiä, mitä arvoisa parlamenttimme on ollut ratkaissessa; ja jos millään on katkeroitettu mieliä ja tullaan katkeroittamaan, niin tällä. Jos mikään on kohdannut halkaisevasti jotakin yhteiskuntaluokkaa ja jos mikään on nostattanut kateutta ja tyytymättömyyttä, niin sitä tulee tämä laki tekemään.

Sanotaan että se rahallisesti tekee vain muutamia kymmeniä miljoonia markkoja vuosittain. Mutta minä luulen, että se tekee joka vuosi lisää muutamia kymmeniä miljoonia markkoja. Sillä tämän lain kautta omaksuttu socialistinen maailmankatsomus, — minä sanon, että socialidemokraatit ovat tällä saavuttaneet mitä loistavimman voiton, mitä nykyään voi ajatella, — se tuo mukanaan äärettömän paljon lisäväkeä eläkkeelle. Pian kai yhteiskunnallistutetaan uusia suuria teollisuuslaitoksia, pian syntyy uusia valtion sahjoja ja muita semmoisia; ja sen kautta kasvaa valtion eläkkeelle tuleva henkilömäärä rajattomasti, sillä johdonmukaisuus velvoittanee asettamaan kaiken tämän työväen myös edelliseen toimintaansa nähden

samalle eläke-oikeudelle, asettamaan ammattitaidottomatkin peruspalkkoille ja kenties antamaan heille „virkavahvistuskirjatkin”. Tie on melkoisen liukas. Mistä saadaan ne miljoonat? Kehutut säästöt, keskustahallituksen aikana säästetyt, ovat pian kulutetut. Tulo- ja omaisuusveroa huojaettiin juuri siihen katsoen, että maalla on säästöjä, mutta näyttää siltä, että niille rahoilta olisi ilmestynyt reikiä muutenkin, ja että ne rahat eivät riitä tämän lain toteuttamiseen. Ja varma kai saanee olla, ettei oikeiston uusi liittolainen halua täten syntyviin reikiin välillisikään veroja määrätä. Enkä minä luule, että oikeisto voi tinkiä puolustusmäärärahoista, joista vasemmisto tulee pitämään suurta ääntä. Tällaisen valtioaloudellisen laskevan suunnan vallitessa ei olisi varaa tehdä tulevaisuudessa tukittavaksi mahdollonta reikää, reikää, joka tulee suurella nopeudella kasvamaan. Erikoisesti maaseudulle on seuraus tästä laista musertava. Maaseudun on edelleen köyhäinhoidollaan elätettävä vanhuksensa ja sairaansa. Kaupungit, joihin virastot ja valtion laitokset kerätään, arvattavasti tulevaisuudessa niinkuin tähänkin asti, tulevat tämän lain perusteella yhteisillä varoilla köyhänsä, vanhansa ja vaivaisensa elättämään, sillä tämä lakihan tulee koskemaan (Ed. Paasivuori: Lörpötystä!) etupäässä heitä. Luulin, että tehtäisiin viisaimmin, jos asia otettaisiin tässä viimeisessä vaiheessaan vielä takaisin ja jos laki tämän muotoiseksi tullessa, hylättäisiin. Kannatan siis sitä ehdotusta, joka on tehty tämän lain hylkäämisestä.

Ed. Leinonen: Minun tarkoitukseni oli jo viimeisessä keskustelussa kajota siihen pykälään, joka on säädetty lakiin, joka koskee yleistä vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta, ja jonka lainkohdan mukaan ne virkamiehet, joita tämä laki koskee, tulisivat ehkä vasta mahdollisesti säädettävän vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuslain alle. Tämä pykälä kai on saatu oikeiston ja maalaisliittolaisten yhteisestä sopimuksesta muka siinä tarkoituksessa, että virkamiesten eläkelakia ei muuten saataisi hyväksytyksi kuin heittämällä sumua työläisedustajain silmille muka siitä, että maalaisliittolaisetkin ja useat muut porvarilliset täällä tahtoisivat

ajaa työväen vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta. Me otimme sen vastaan aivan siinä mielessä, jossa se pykälä oli lakiin säädettykin. Ei meitä saada uskotetuiksi eikä myöskään ketään työläisiä siitä, että virkamiesten eläkeasiaa ajateltaisiinkaan järjestää mahdollisesti säädettävän vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkelain alle. Sitä pykälää ei ole todella tarkoitettu. Mutta se on tähän lakiin pantu taktiikkatarkoituksessa, kun on pelätty että me tulisimme virkamiesten eläkelain hylkäämään. Meidän olemme aina asettuneet sille kannalle että virkamiesten eläkelaki on saatava ratkaisuun, olemme asettuneet virkamiesten eläkelakia kannattamaan, kun siihen saadaan takeita myös valtion työläisten eläkkeistä. Ja nyt esilläolevaan lakiin on niitä jonkun verran saatu, sen tähden tulemme lain hyväksymään. Mutta jos laki nyt hylätään, niin saattaa käydä niin, että kun siitä jätetään ne määräykset pois, jotka koskevat valtion työläisten eläkettä ja eläkeoikeuksia, niin se saatetaan hylätä sitten siinä tarkoituksessa tulevaisuudessa. Me emme ole asettuneet virkamiesten eläkelakia eikä eläkeoikeutta vastustamaan, siitäkään syystä, kun on luovuttu, että tullaan myös työläisten eläkelakiin kiinnittämään tässä maassa huomiota.

Ne, jotka tämän lain kanssa temppuilevat, niinkuin esim. mainittesemallani pykälällä, eivät saa vakuutetuksi meitä siitä, että he harrastavat työväen vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta. Siitä on meillä aivan hyvä kokemus työväenasiainvaliokunnasta ja myös täältä eduskunnasta. Silloin kun tämän tapaiset lakiehdotukset ovat olleet eduskunnan käsiteltävinä, niin olemme nähneet edustajain Pitkäsén, Lohén ja Niukkásen olevan niitä kysymyksiä vastassa. Jokainen työväen sosialireformialote on tapettu työväenasiainvaliokunnassa ja sen jälkeen täällä eduskunnassa. Jos maalaisliittolaiset ovat nyt tehneet parannuksen tässä, niin me merkitsemme sen ilolla. Kohta tulee työväenasiainvaliokunnasta tänne esitys, jossa on samansuuntainen ponsi kuin täällä on jo esitetty että hallitus kiireellisesti antaisi eduskunnalle esityksen työväen vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkeläiksi, ja silloin, arvoisat maalaisliittolaiset edustajat Lohi, Niukkanen, Pitkänen ja monet muut, teillä on

tilaisuus näyttää sitä reformi-intoa, josta täällä hetkellä ja tämän lain käsittelyn yhteydessä olette niin paljon puhuneet.

Maalaisliittolaiset ovat kai oikeastaan tämän lain takana, mutta niitä kiukuttaa se että tässä laissa on vajanainen määräys valtion työläisten eläkkeistä. Maalaisliittolaiset eivät tahtoisi tätä lakia koskemaan valtion työläisiä. Valtion varoissa samotaan valtion työläisten eläkkeitten tekemään, asiantuntijain lausunnon mukaan, vaivaisen pari miljoonaa markkaa. Te ette siis tahdo sitä uhrata valtion työläisten eläkkeisiin, ettekä tahdo valtion työläisiä niin hyvään seuraan kuin virkamiesten seura on. Siitähan tässä on kysymys, eikä mistään muusta.

Ed. Pitkäselle minä tahtoisin huomauttaa siitä ruokottomasta kielenkäytöstä, jota hän täällä käytti valtion työläisistä, nimittäessään niitä jätkiksi; ette te saa selvitettyksi millään tavalla niille jätkille, että te harrastatte työläisten vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutusta. Ne ovat sillä kehitystasolla etteivät ne usko, he tietävät että te olette täällä mestanneet jokaisen sosialivakuutusta koskevan ehdotuksen ja olleet toisten hylkääjain kanssa samaa mieltä asiasta. Se on huono vaaliasiakiakin tämä asia. Meillä on parempia puhujia kuin ed. Pitkänen, ja me voimme osottaa niille jätkille että te olette jokaisessa työväen sosialireformiasiassa asettuneet hylkäävälle kannalle, ja me tulemme pitämään siitä sangen hyvää huolta, että tämä tulee heille selvitettyksi.

Mitä sitten erikoisesti niihin Karjalan asioihin tulee, joista ed. Pitkänen puhui, niin te ette ole harrastaneet siellä mitään muita reformeja kuin sapelit kupeellenne hankkineet, joten tämän lain kanssa on ihan turhaa sillä tavalla menetellä että tällaisen pienen asian tähden hylkääte lain. Minä asetun kannattamaan ed. Helon täällä tekemää ehdotusta.

Ed. Molin: Då rdgsm Hästbacka i sitt senaste andragande fann sig föranlåten att direkte rikta sig till mig och försökte vederlägga den uppfattning, till vilken jag hade gjort mig till tolk i ett tidigare andragande i denna sak, ber jag att med några ord få replikera honom.

Rdgsm Hästbacka antydde först att tjänstemännens rätt till pension överhuvud

icke vore någon ovillkorligen dem tillkommande rätt. Han antydde att i tjänstemännens lönelag någonting sådant icke är uttryckligen utsagt. Så är heller icke fallet. Men tjänstemännen tillkommer icke blott historiskt, utan enligt gällande lagstadganden en sådan rätt till dess den frånges dem. Sådant har dock icke ens varit ifrågasatt. Här har blott varit fråga om beloppen. Då tjänstemännens centralförbund och regeringen rådgjorde om grunderna för statstjänstemännens lönelag, var man även ense därom, att denna lag borde få det innehåll den i huvudsakliga delar fick under förutsättning att lagen skulle kompletteras med en pensionslag, enligt vilken tjänstemännen borde få pensioner, uppgående till $\frac{2}{3}$ av lönen, om jag icke missminner mig av slutlönen. Av vad jag nu har framhållit borde oförtydligt framgå, att tjänstemännens pensioner ingenting annat utgöra än en integrerande del av den emellan staten och dem föreliggande löneöverenskommelsen.

Vad sedan det till § 1 i propositionen gjorda tillägget beträffar om de statsanställda arbetarnes rätt till pensioner, så har jag även varit tveksam huruvida detta tillägg borde i lagen ingå, icke på grund av principiella skäl, ty gränsen mellan de lägre tjänstemännen och de statsanställda arbetarna har redan utsuddats därhän, att den i många fall skall vara svår att draga, utan på grund av att frågan i denna del icke beretts i sedvanlig ordning genom utredning av regeringen. Statsutskottet har dock lyckats införskaffa kalkyler, som giva nödig bas för bedömande av den ekonomiska bärvidden av detta tillägg.

Rdgsm. Hästbacka gjorde gällande, att detta stadgande bl. a. skulle inverka synnerligen oförmånligt på den enskilda arbetsgivarens möjlighet att konkurrera med staten på arbetsmarknaden om en sådan pension tillades de statsanställda arbetarne. Jag vill dock påpeka, att denna pensionsförmån självfallet måste indirekte inverka på lönens storlek och vill tillika påpeka, att det redan finnes en hel del större arbetsgivare, vilka i samråd med sina arbetare hava tillsett att pensionskassor hava fått stå i stånd för arbetarnes pensionering och till vilka kassor arbetsgivarna icke ringa grad hava bidragit.

Dessutom vill jag tillägga, att det redan

förefinnes stadgande i lag, som ålägger den enskilda arbetsgivaren en underhållsskyldighet gentemot en arbetare, vilken ett visst föreskrivet antal år har varit i hans tjänst. Här uppträder ju staten uteslutande i egenkap av arbetsgivare. Det är blott i denna egenkap staten ålägges skyldighet genom det till § gjorda tillägget.

Även i Sverige — det har ju hänvisats till förhållandena där — föreligger i viss mån en pensionering av statsanställda arbetare. Där har nämligen vid vissa staten tillhöriga industriella verk t. ex. inrättats särskilda pensionsanstalter, till vilka staten med synnerligen avsevärda belopp bidragit och tack vare vilka bidrag skäliga pensioner åt arbetarne vid dessa verk kunna utbetalas.

Jag nämnde att jag med någon tvekan har omfattat det till § gjorda tillägget. Men min tvekan häves fullkomligt i detta ögonblick, då det numera icke är möjligt att göra annat än att antingen godkänna det föreliggande lagförslaget sådant det nu är, eller rösta för dess förkastande. För de nu i tjänst varande tjänstemännen betyder frågan måhända icke så mycket, som det har gjorts gällande. De hava tillfälle att fortsättningsvis kvarstå i tjänst till dödedag, kan man säga. Staten är det icke till nytta. Men så länge pensionsfrågan icke är skäligen ordnad kan en lag om tvång för dem att avgå från tjänsten icke tillskapas.

Men för de före detta tjänstemän, som redan hava inrangerats i pensionstagarnes klass, har frågan den allra största betydelse på grund av det ekonomiska läge, i vilket de befinna sig, och min uppfattning är den, att den proposition till ordnande av dessa pensionstagares pensionsförhållanden, vilken föreligger, icke kan tagas till slutlig behandling av riksdagen förrän de nuvarande tjänstemännens pensionsfråga först fått ordnad, ty de måste självfallet stå i full konformitet med varandra.

Rdgsm. Hästbacka berörde även vidlyftigt frågan om den allmänna folkpensioneringen. Jag håller dock före, att denna fråga stort intet sammanhang har med statstjänstemännens pensionsfråga. Det synes mig som om rdgsm. Hästbacka i denna del av frågan icke hade varit riktigt informerad. I de länder där allmän ålderdomsförsäkring redan har införts, har det också

mig vederligen undantagslöst varit fallet, att de försäkringsbelopp, som utbetalas, icke omfatta dem, isom på annan grund åtnjuta statspension.

Vad sedan rdgsm. Inborrs andragande beträffar — han yttrade sig ju i huvudsak i samma riktning som rdgsm. Hästbacka — så vill jag först och främst påpeka, att det vore skäl för rdgsm. Inborr, för den händelse hans kommittenter icke äro fullt på det klara med huru denna rätt bör uppfattas, att för dem klargöra sakförhållandet och då behöver han väl icke vara orolig längre över den stränga dom som han från detta håll väntar.

Vad sedan statstjänstemännens pensioner i Sverige beträffar, vilken fråga också av rdgsm. Inborr berördes, så var hans framställning i någon mån missvisande. Det är fullkomligt riktigt att statstjänstemännen i Sverige bidraga till sin egen pensionering sållunda att en viss del av deras löner avdrages och av dessa bidrag bildas en fond för deras pensionering, men, väl att bemärka, vid utmätande av den slutliga pensionen beräknar man i Sverige, att $\frac{1}{3}$ av pensionen blir ersatt på detta sätt — den kallas avtalspension — och $\frac{2}{3}$ är ren statspension. Dessa $\frac{2}{3}$ uppgå till väsentligen högre belopp än de pensioner, som man här ens över huvudt har tänkt sig, när anspråken ståt som högst.

Likaså berörde rdgsm. Inborr i förbigående pensionsåldern i Sverige. Om jag icke missuppfattat honom, uppgav han att denna vore 67 år. Det torde icke vara riktigt. Åldern varierar, för en del tjänstemän 65 år, för andra t. o. m. 63 år.

Jag kan icke komma till annat resultat än att denna jämförelse är haltande, i ty att hela frågan nu ingenting annat är än en bokföringsfråga. Betalar man tjänstemannen en så hög lön, att han kan avstå en del av densamma för bildande av en pensionsfond, så är förhållandet alldeles densamma som om man betalade en lägre lön och staten betalar pensionen.

I övrigt synes det mig som om frågan skulle vara mer än utdiskuterad och vill jag därför redan på förhand framhålla att, för den händelse rdgsm. Hästbacka finner sig föranlåten till någon replik, så kommer jag icke att besvara densamma utan att därmed erkänna att han skulle hava rätt.

Ed. Nurminen: Minä tahdon täältä ryhmämme puolesta myöskin huomauttaa, että tämä laki ei ole sellainen, joka voisi meitä tyydyttää. Siinähan käytännössä tullaan ehdottomasti siihen, että herrat saavat suuria eläkkeitä, mutta hyvin epävarmaa on, tulevatko työläiset siitä osalliseksi, ja jos tulevatkin, niin kuinka suuressa määrin. Laissa on nimenomaan puutteellisuuksia, joiden mukaan mahdollisesti käytännössä voidaan myöskin työläisiltä riistää sekin, mikä tämän lain mukaan asiallisesti heille kuuluu. Mutta se kanta, jonka maalaisliitto tässä on ottanut, jottuu yksinomaan siitä, että työläiset senkään vertaa, mitä niitä nyt mukaan on otettu, saavat eläkettä. Muistan aikaisemmin käytyjä keskusteluja, jolloin kysymys oli alkuvaiheissaan. Maalaisliittokin oli mukana silloin tätä eläkelakia eteenpäin viemässä. Mutta sen jälkeen kuin se ulotettiin myös valtion työläisiin, maalaisliiton kanta muuttui kysymyksessä hylkääväksi. Valtiovarainvaliokunnassa kun sitä käsiteltiin, silloin oli maalaisliitto mukana myöskin sillä mielellä, että se laki on hyväksyttävä. Kun siihen yhdistettiin kysymys, että työläiset ovat myös mukaan otettavat, oli maalaisliitto silloin oikeiston kanssa vetämässä sitä virttä, että mahdollontahan on työläisiä sisällyttää saman lain puitteisiin, jossa taataan virkamiehille eläke. Silloinhan maalaisliitto lupasi työläisille toisten porvarispuolueiden kanssa yhdeksän hyvää ja kahdeksan kaunista, että annetaan uusi esitys, jossa luvattiin työläisille eläke ja vanhuuden turva yleensä. Mutta tämän yhteydessä se ei muka sopisi.

Valtiovarainvaliokunnassa, kun oikeiston taholta hallituksen esitys ei ollut tyydyttävä siltä kohden, että siinä prosenttimäärä eläkkeen maksamiseen ei ollut tarpeeksi suuri, vaan koroitettiin hallituksen esitystä siltä kohden, niin maalaisliittokaan tässä kohdassa ei täydelleen sitä hyväksynyt. Mutta kun tuli kysymys siitä, että työläiset otetaan sinne mukaan, niin silloin läksi maalaisliitto täydellisesti sitä vastaan tappelemaan. Ed. Lohi onkin jonkun verran rehellisesti vielä täälläkin keskustelussa tuonut esille mielipiteen siitä, että se olisi hylättävä sentähden, että siinä ovat valtion työläiset. Ed. Pitkänen on taas päinvastoin puheessaan suurella paatoksella

ajanut täällä „työläisten” asiaa, että niille olisi eläke maksettava, korostaen näitä työläisiä kunnianimityksellä „laiskat” ja „jätkäät”. Tämä antaa sellaisen kuvan myöskin ed. Pitkäsén puheesta, joka sillä todellinen tarkoitus onkin. Tarkoitus on vain saada heitetyksi maaseudulla pieneläjäin silmille sumua, että saataisiin ne entistä paremmin pidetyiksi talutusnuorassa. Ed. Lohi ei ymmärrä sitä, minkä tähden juuri valtion työläiset tarvitsisivat eläkettä, mutta sen hän ymmärtää varsin hyvin, minkä tähden herrat tarvitsevat eläkettä, vaikkakaan hän tätäkään ei ole täällä asiallisesti selittänyt. Ed. Pitkäsén mainitsi, että virkamiehet saavat kalliita palkkoja, niillä on tilaisuus jo sinä aikana, jona he ovat tilaisuudessa tätä virkamiesnimitystä kantamaan, niinkuin hän mainitsi, tästä suuresta palkastaan jonkun verran säästämään ja sitä tietä turvata vanhuudenpäivänsä, ja tämä on totta. Mutta kuka on näille virkamiehille viime vuosien aikana etuisuuksia ja palkkaa nostanut? Eikö maalaisliitto ole siinä ollut yhtenä hyvin suurena tekijänä? Eikö juuri maalaisliiton ansiosta nämä virkamieslait ja heidän palkkauskilkinsä ja kaikki ole täällä lävitse viety? (Keskustasta: Se ei ole totta!) Miksikä ei maalaisliitto ole ollut sitä vastustamassa? Onko vasemmistossa löytynyt edustajia silloin, jotka ovat tahtoneet sitä lävitse viedä? Maalaisliitto on siinä näytellyt suurinta osaa, se on totta. Eikö silloin ollut maalaisliittolainen hallitus, joka antoi esityksiä ja josta oli luonnollinen seuraus, että pysyäkseen hallituksessa maalaisliiton täytyi sitä kannattaa? Sillä tähän siellä hallituksessa olette kaikkien mieluummin, tulevat sitten asiat hoidetuksi millä tavalla tahansa. Se on ainoa periaate, joka on vuosien kuluessa tullut esille, että maalaisliitto hallitukseen, oikeisto kyllä neuvo, kuinka siellä asioita hoidetaan. Sen on käytäntö osoittanut ja minä luulen, että se on tässäkin kysymyksessä taas lopullisesti se. Mutta kun nyt on saatu keppihevoseksi siinä se, että työläisille ei tätä eläkettä pitäisi maksaa, niin sentähden tämäkin pitäisi hylätä. Ja tämä on juuri se tekijä, joka meidätkin saa siihen, että emme lähde suorastaan tässä maalaisliiton mukaan, koska tässä jo edes vähäisessä määrässä myös työläisille tunnustetaan se oikeus, joka heille rehellisesti ansionsa perusteella kuuluu.

Se prosentti, joka tässä on säädetty eläkkeeksi, ei ole oikea. Työläisille sen täytyy olla korkeampi ja suuripalkkaisille virkamiehille sen pitäisi olla pienempi. Siinä meillä olisi maalaisliiton kanssa todellisesti pieneläjäin etua ajettava. Mutta miksi eivät herrat maalaisliittolaiset lähde tähän mukaan? Siitä sopisi myöskin saada teidän taholtanne hiukan selvyyttä. (Ed. Hakkila: Työmiehen ja talonpoikain tasavalta!) Vai onko sen köyhän talonpojan hauska maksaa monia kymmeniä tuhansia herroille ja vaikea maksaa työläisille joitakin tuhansia, mahdollisesti vaan satoja markkoja? Kärsiikö köyhä talonpoika siitä, että työläinen saa hiukan paremman vanhuudenturvan kuin mitä se nyt saa vaivaistalolla? Tai onko se mieluista, että herrat elävät yhtä loisteliasta elämää vielä eläkkeellä ollessaan, jota he virkamiehen titteliä kantaessaan elävät? Koettakaapa-han todella ottaa niiden köyhäin talonpoikain mielipide ilmi tässä ja tuokaa se myöskin rehellisesti esiin. Me kyllä uskomme, että siellä maalaisliitonkin keskuudessa niiden pieneläjäin mielipide on se, että herroille sellaisia etuoikeuksia ei saa myöntää, niille ei saa niin suurta eläkettä maksaa. Mutta se joukko, joka täällä tätä maalaisliittoa edustaa, sen mielipiteet mahdollisesti kyllä sen sulattavat saadakseen olla hienossa seurassa, päästäkseen joskus herrojen liepeillä hallitukseen. (Keskustasta: Pötyä!) Pötyä se on koko teidän politiikkanne, sen me myönnämme, ei se mitään muuta olekaan. Minä tahtoisin sitten vielä huomauttaa näistä eläkkeen maksuista, että tämän lain hylkäämisellä ei saada aikaan mitään muuta kuin se, että näiltä valtion työläisiltä poistettaisiin sekín eläke, joka tämän lain mukaan heille tulisi kuulumaan. Meilähän herrat ovat pitäneet huolta siitä, että niillä käytännössä on jo eläke, heillä on peruseläke, kalliinajanlisäykset, ylimääräiset eläkkeet ja kuka tietää, mitä kaikkea heillä vielä on. Ne pitävät huolta vuosittain valtion tulo- ja menoarviota käsiteltäessä, että määrärahat tällaisiin tarkoituksiin sinne tulevat, ja niin ollen tämän lain hylkääminen tulee vain viemään pois ne eläkkeet, jotka menisivät työläisille. Ja vaikkakaan tämä ei ole sellainen, joka meitä tyydyttäisi tai edes vähääkään riittäisi, niin sentähden myöskään emme ratkaise kantaamme siihen nähden, että

lähtisimme tässä maalaisliiton mukana. Me emme tahdo olla samassa periaatteessa, samassa, jossa ed. Pitkänen mainitsi maalaisliiton olevan, että aina puhua ja ratkaisevalla hetkellä perääntyä. Meidän politiikkamme ei ole sellaista, eikä se ole myöskään sellaista, että täällä suurella päätöksellä puhua, vaan myös täytyy tehdä voitavansa niiden pieneläjäin etujen turvaamiseksi. Puheilla ei saada mitään, tekoa siinä tarvitaan ja siinä tekojensa takana myöskin seisomista. Kun tulee kysymykseen eläkkeiden myöntäminen suojeluskunnille, silloinhan ed. Lohi Jumalan nimessä niinkuin kokoomuksen papitkin isämaan nimessä vaativat, että näille täytyy myöntää. Eikä riitä se, että niille annetaan valtiolta, mutta täytyy vielä saada kunniltakin niille; ja tässä on ed. Lohi näillekin eläkettä myöntämässä. Meillä on näitä luokkakaarteja vaikka kuinka paljon, jotka ovat valtion eläkkeellä. Ja meillä kansan keskuudessa on muodostunut käsitys, että maalaisliitto ja porvaristo ei tahdokaan tässä maassa avustusta muuta kuin kaikenlaisille sääritautisille ja niille ne ottavat keinolla millä tahansa, mutta kun tulee kysymykseen työläisten pienimmätkin avustukset, niin silloin vetäännyttäen kuoreen eikä sieltä saada ulos minkäänlaisia avustuksia. Ja näiden seikkojen perusteella emme voi lähteä tässä maalaisliiton järjestöntä politiikkaa kannattamaan, vaan otamme työläisille sen, minkä vähän saamme. (Keskustasta: Annatte virkamiehille samassa.) Virkamiehille te olette jo aikoja sitten ne antaneet. Ei teidän kannata enää niistä puhua yhtään mitään. Mutta pelossa siitä, että nyt, kun loppuu se aika, kun eduskunta hajaantuu ja täytyy mennä niiden köyhäin talonpoikain keskuuteen, niin saatte jotain niille valehdella. (Puhemies kupattaa. — Eduskunnasta: Teidän velvollisuutenne on lisätä!)

Ed. Lehtokoski: Ne puheenvuorot, mitä tämän asian yhteydessä on täällä eduskunnassa esitetty, ovat antaneet aihetta vakavaan huolestumiseen siitä, millä tavalla tällaisia suuria kysymyksiä käsitellään. Minä olen ihmetellen kuunnellut edustajien Lohen, Pitkäsän ja myöskin A. Jaskarin ajatuksia tästä kysymyksestä, ja minua ihmetyttää suuresti, että tämän maan työläisiä voidaan eduskunnan pu-

hujalavalta moittia laiskoiksi ja jätkeiksi. Kun Turun hovioikeuden 300-vuotisjuhlaa pidettiin Turussa ja kun Turun arkkipiispa suvaitsi silloin lausua, että köyhyys johtuu laiskuudesta, niin silloin porvarillisissa sanomalehdissä paheksuttiin sitä ja lausuttiin, että sitä ei ole otettava vakavalta kannalta. Nyt kun meillä on kysymyksessä eläkelaki, jonka mukaan vanhoille harmaapäisille työläisille, jotka monissa paikoin valtion töissä ollen ikäänkuin laahustamalla kulkevat eteenpäin, turvataisiin vanhuuden päivät, silloin nouseaan porvarillisten edustajain taholta ja lausutaan, ettei voida tällaisille henkilöille, jotka lapion varressa laiskana seisovat, minkäänlaisia eläkkeitä myöntää. Vedotaan samalla myös siihen, että maanviljelijäin edusta ei pidetä huolta, ei suoriteta sitä kunniavelkaa, mikä heille kuuluu. Mutta minä pyydän kysyä, ovatko ne määrärahat pienet, jotka ovat juuri näissä eri kysymyksissä myönnettyt maanviljelijöille eri talousarvioita käsiteltäessä, ovatko ne olleet pieniä? Mitä sitten tulee siihen, että maanviljelijät joutuisivat suorittamaan raskaimman osuuden eläkkeiden suorituksesta, niin minä vetoan ainoastaan viralliseen tilastoon valtion tulo- ja omaisuusveron suorittamisesta eri yhteiskuntaluokkien ja maksajain välillä. Valtion virallinen verotilasto osoittaa aivan hyvin, minkä verran meidän maassamme ovat suurten maa-omaisuuksien omistajat suorittaneet sekä omaisuus- että tuloveroa valtiolle. Minä mainitsen vaan, mitenkö esim. Turun piirin kokoomuspuolueen pää-äänenkannattaja Uusi Aura kirjoitti aikanaan, että pitkäksi aikaa on syvä häpeänleima meidän maanviljelijäimme omiintuntoihin leimattu, koska he olivat suorittaneet ainoastaan murto-osan veroista. Täällä nouseaan ja sanotaan, että maanviljelijäin osuus tällaisten verorasitusten suorittamiseen on kaikkein raskaimpia. Viralliset tilastot osoittavat kumminkin kokonaan toista. Olisi sentään kansanedustajan asemassa olevien pysyttävä totuudessa eikä lähdeettävä asioita vääristelemaan tarkoituseriä palvellaakseen.

Mitä sitten tulee vielä siihen, että juuri maalaisliittolaisten taholta nouseaan tätä ehdotusta vastaan ja vedotaan virkamiehen korkeisiin palkkoihin, niin minä pyydän kysyä, mihinkä ryhmään kuului entinen

oikeusministeri Åkesson, joka vaati tässä eräänä vuonna taloussäännön yhteydessä sitä, että ministerin korkeampi palkka on suoritettava takautuvasti ja nimenomaan ilmoitti, että jos tähän ei suostuta, silloin myöskin hän vetää siitä senmukaisen johdopäätöksensä. Missä silloin olivat ne maalaisliittolaisten edustajain jyrisevät puheet tällaisia suuria palkankorotuksia vastaan, joita vielä takautuvastikin jatketaan. (Ed. Juutilainen: Minä vastustin!) Silloin olisi ollut syytä ryhmänä nousta tällaisia ehdotuksia vastaan ja näin ollen voisi tässäkin kysymyksessä ottaa maalaisliittolaisten edustajain puheenvuorot totuuden kannalta.

Täällä on puhuttu edelleen siitä, että vasemmisto ei muka tahtois vanhojen työkyvyttömiä yhteiskunnan jäsenten oikeuksia eikä elämää turvata. Minä pyytäisin kysyä, kuka on sitten koettanut tässä maassa työväenluokan jäsenten vanhoja päiviä turvata? Miltä taholta ovat eduskunnassa ja sen ulkopuolelta aloitteet tulleet näiden kysymysten, vanhojen yhteiskunnan jäsenten oikeudenmukaisen elämän turvaamiseksi ja ratkaisemiseksi? (Ed. Juutilainen: Agitatsionitarkoituksessa!) Jos ed. Juutilainen mainitsee, että ne ovat agitatsionitarkoituksessa tehtyjä, niin minä pyydän silloin ilmoittaa, että maalaisliittoon voi sovelluttaa nämä sanat tavattoman hyvin. Minulla on ollut tilaisuus eräässä piirissä kuulla myöskin muutamia kertoja maalaisliittolaisten edustajaehdokkaitten puheita ja minä toivoisin, että tältä paikalta myöskin itse käytännössä eikä yksin sanoissa toteutettaisiin ne suuret periaatteet mitä niissä tilaisuuksissa on luvattu valitsijoille.

Mitä sitten tulee tähän vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutukseen, jota nyt maalaisliittolaisten taholta pidetään tällä kertaa niin tärkeänä, että tämän vuoksi, kuten sanat erään edustajan puheenvuorossa kuuluivat, täytyy laki hylätä, niin minä pyytäisin kysyä, minkä vuoksi ei hallitus, jossa maalaisliittolaisilla on ollut niin pitkän aikaa melko suuri valta päättää kaikista kysymyksistä, ei yksin tästä, mutta myöskin monesta muusta, miksi ei se ole antanut eduskunnalle ehdotusta yleiseksi työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuslaiksi? (Vasemmalta: Eivät ole saaneet oikeistolta lupaa.) Tämä on kysymys, jo-

hon myöskin rehellisesti olisi vastattava, eikä ainoastaan niitä kauniita puheita pidettävä. Jos eduskuntaryhmästä mennään hallitukseen, valitaan sinne jäseniä, niin onhan silloin selvää, että tuon eduskuntaryhmän täytyy myöskin vaikuttaa hallituksen jäseniin siten, että ne antavat ehdotuksia juuri sellaisista tärkeistä kysymyksistä, ja kun nyt tämä on tällainen tärkeä kysymys, niin minkä tähden tämä on sivuutettu ja minkä tähden eduskunnan puhujalavalta pidetään ainoastaan kauniita puheita, joita sitten kaikkiin maalaisliittolaisiin lehtiin vielä edustajain omalla kustannuksellakin painatetaan? (Ed. Hakila: Ottakaa hallituksen ohjelmaan se.)

Täällä ed. A. Jaskari mainitsi siitä, että maalaistyöväki ei ymmärrä sosialidemokraattien kantaa ja että maalaistyöväestön olot ovat niin tavattoman huonot. Luulen, että me jokainen tiedämme tuon maalaistyöväestön olojen huonouden niin tavattoman hyvin, mutta minä pyydän kysyä myöskin tässä samassa yhteydessä, mistä johtuu se, että silloin kun sosialidemokraattien taholta valmistetaan esim. eduskuntaesityksiä maaseudun työpäivälain ja muiden välttämättömien uudistuksien aikaansaamiseksi, silloin ei yhtään porvarillista edustajaa nouse tällaisten välttämättömien sosialisten uudistusten puolesta. Minä palautan vaan mieliin sitä, mitenkä viime kerrallakin kun maalaistyövän 8-tuntista työaikalakia käsiteltiin, mitenkä silloin ainoastaan muutama maalaisliittolainen edustaja yhtyi sosialidemokraattien ehdotukseen ponnien hyväksymiseksi, joka tarkoitti sitä, että hallitus kiireellisesti antaisi ehdotuksen työaikalaksi maalaistyöväestöä varten. Näitä muutamia maalaisliittolaisia edustajia vastaan ryhdyttiin sen jälkeen perinpohjaiseen taisteluun toisten taholta. Se oli muka väärin, että he olivat antaneet äänensä tuollaisen ehdotuksen puolesta, mutta se ei olisi synnyttänyt mitään myrskyä, jos maalaisliittolaiset edustajat olisivat pitäneet vaan kauniin puheen ja panneet sitten taas vastustavan lipun äänestysurnaun.

Täällä edelleen mainittiin siitä, että kunnallisten viranomaisten ja köyhäinhoitolautakuntain täytyy turvata vanhoja yhteiskunnan jäseniä maaseudulla ja kaupunkiseuduilla ja näin ollen ei voida tällaista kastia asettaa eri työläisryhmien vä-

hille. Pyydän huomauttaa siitä seikasta, että silloin kun voimassaolevaa köyhäinholtolakia käsiteltiin, silloin juuri koetettiin esimerkiksi yksityisten työnantajain vastuuvollisuutta työntekijäänsä kohtaan saada suuremmaksi kuin mitä se voimassaolevaan lakiin tuli. Minä luulen, että useat senaikaisista eduskunnan jäsenistä muistavat melko hyvin mistä johtui ettei ehdotuksia hyväksytty.

Vaikkakaan käsiteltävänäoleva eläkelaki ei ole läheskään sellainen, mitä se vähävaraisten kannalta katsoen pitäisi olla, niin siitä huolimatta minä olen valmis hyväksymään tuon lain, koska se edes pieneltä osalta korvaa sitä vääryyttä, mitä yhteiskunnan huonoimmassa asemassa olevat jäsenet ovat tähän asti saaneet osakseen.

Ed. Linna: Minä olen jo tämän kysymyksen aikaisemmassa käsittelyssä huomauttanut siitä seikasta, että tämä laki ei käsitä uusien etujen myöntämistä virkamiehille vaan tässä on kysymyksessä lailla määrätä ne etuudet, jotka valtio on virkamiehille jo heidän virkaanastuessaan myöntänyt, mutta jotka muuttunut rahanarvo on tehnyt luonnottoman pieniksi, voipa sanoa, osaksi olemattomiksi. Olen edelleen samaa mieltä. Nyt on olemassa normaaliaikainen pieni eläke ja siihen nähden suhteettoman suuri kalliinajanlisäys. Kun tämä kalliinajanlisäys riippuu kokonaan siitä vuotuisesta rahamäärästä, minkä eduskunta kulloinkin menosäännön yhteydessä määrää ja siis oikeastansa riippuu kulloinkin eduskunnassa vallitsevista puoluesuhteista ynnä muista näkökohdista, jopa osaksi tunnesyistäkin, on selvää, että tämä tekee virkamiesten eläkkeen melko epävarmaksi. Mutta tästä myös johtuu, että vain suorastaan pakko saa virkamiehet eläkkeelle rupeamaan, jota vastoin suurin osa koettaa viimeiseen saakka pysyä virassaan siitä huolimatta, etteivät he enää kykene osapuilleenkaan tyydyttävästi virkaansa hoitamaan. Heitä ei voi todellakaan tästä moittia, sillä sangen epävarma on se asema, joka heille vanhuuden päivinään täten muodostuu. Ja jos esimerkiksi sellainen mielipide, joka tuli esille ed. Pitkäsen lausunnosta, saa enemmistön eduskunnassa, niin voi pitää melkein varmana, että valtio, se on eduskunta, vetäytyy tällöin lain kirjaimen taakse ja suorittaa todella-

kin vain sen normaaliaikaisen eläkkeen, jonka laki välttämättömästi pakottaa sen myöntämään, ellei tätäkin kokonaan kielletä. Onko tällainen asiointila valtion kannalta edullinen? On selvää, ettei valtio hyödy näiden vanhojen ja työkykynsä menettäneiden henkilöiden virassapysymisestä vaan päinvastoin. Meillä puhutaan ja vaaditaan virkamiesten luvun vähentämistä ja virkamiesten työtehon lisäämistä. Mutta luullaanko, että tällainen menettelytapa, kuin esimerkiksi tämän lain vastustaminen, on omiaan näitä oikeutettuja vaatimuksia tehostamaan. Minä luulen, että tulos on aivan päinvastainen, sillä en usko, että tällä tavoin virkamiesten työtehoa lisätään, velvollisuuden tunne tästä kasvaa tai että virkamiehet juuri tämän ed. Pitkäsen terveellisen opetuksen jälkeen tuntisivat harrasta kiintymystä toimittansa. Eivätköhän kumminkin kaikki nämä seikat ole välttämätön edellytys, jos virkamiehistön todellakin katsotaan voivan vastata asemansa velvoituksia. Mutta asialla on pitempikin, kauaskantoisempi merkitys. Nykyinen virkamiehistöhän tosin voidaan pakolla saada, ainakin näennäisesti, täyttämään velvollisuutensa, mutta tästä myös seuraa varmasti, että tulevaisuudessa vain kaikkein heikoin aines antautuu virkamiesuralle, jota vastoin kaikki kykenevämpi aines pyrkii paremmin palkattuun ja varmempaan yksityiseen palvelukseen. Onko meillä varaa siihen virkamiehistön sekä työtehon että koko siveellisen ryhdin alenemiseen, joka tästä varmasti on seurauksena. Minä luulen, että se tulee Suomen valtiolle paljon kalliimmaksi kuin ne eläkkeet, joista tällä kertaa on kysymys.

Meillä on ollut aika, jolloin todellakin voitiin sanoa, että maa oli virkamiehiä varten eikä virkamies kansaa varten, mutta yhtä kestämaton kuin tällainen asiantila oli, yhtä kestämaton on myös se ajatuskanta, että lakisäännöksillä ja tarakoilla yksityiskohtaisilla määräyksillä voitaisiin saada valtiota ja yhteiskuntaa kohtaan lojalinen virkamieskunta, jos henki tästä virkamiehistöstä kokonaan puuttuu. Valtio ei tule toimeen virkamiehittä olkooppa, että tämä virkamiehistö onkin välttämätön paha valtiossa. Ja virkamiehistö, joka vain pakkokeinoin, hyvin tarakoilla yksityiskohditiin menevillä lakimääräyksillä tai säännöksillä saadaan velvollisuutensa täyttä-

mään, sellainen virkamiehistö on epäilemättä valtion vaarallisin palvelija. Näitäkin seikkoja olisi mielestäni ajateltava, kun kysymystä ratkaistaan.

Suurinta vastustusta täällä on herättänyt ensimmäisen pykälän määräys, joka koskee valtion työläisille maksettavia eläkeitä. Minä en voi tätäkään vastustusta käsittää; en ainakaan silloin voi käsittää sitä, kun se tulee keskustan taholta. Yksityisillä työnantajilla on nyt jo lain mukaan velvollisuus pitää huolta työntekijänsä vanhuuden päivistä. Valtio voi, jos se kirjaimen mukaan menettelee, tästä velvollisuudesta vapautua ja työntää tämän työntekijänsä vanhuudesta huolehtimisen kunnallisen vaivaihoidon niskoille. Tahdotaanko tämä lain kirjain edelleenkin pysyttää, jotta siihen tarpeen tullen voitaisiin vedota? Voidaan väittää, että nyt jo yksityisillä eläkkeillä järjestetään useimpien valtion työntekijäin vanhuuden päivät ja että siis asia on käytännössä ratkaistu. Mutta tämä on, kuten jo alussa huomautin virkamiehistä, sellaista satunnaisista puolue- ynnä muista näkökohdista riippuvaa, sanoisinko, hyväntekeväisyyttä, johon ei kukaan työläisenkään voi mitään perustaa. Mitä tulee tämän kysymyksen rahallisiin kustannuksiin, niin täällä on jo huomautettu, että se siinä muodossa, kuin se nyt laissa on, verrattain vähän lisää kustannuksia niistä, mitä nykyään jo ylimääräisinä eläkkeinä suoritetaan, mutta jos kerran tämä tunnustetaan, niin minkä tähden silloin vastustetaan siitä lakimääräyksiä? Täällä onkin vastustus kohdistunut etupäässä siihen, että täten luodaan uusi, erikoisetuja nauttiva kansalaisryhmä ja että siten vaikeutetaan yleisen vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksen aikaansaamista. Jos lakia vastustettaisiin vasemmiston taholta, minä ymmärtäisin sen sentähden, että aikaisemmin siellä lause: „kaikki tai ei mitään” oli määrävänä. Mutta kun demokratia, keskusta, vastustaa tällaisia jaksottain tapahtuvia parannuksia, silloin minä en todellakaan jaksa käsittää tätä ajatuksenjuoksua. (Vasemmalta: Se on entinen keskusta ja demokratia joka vastustaa.) Parannus tällä alalla saadaan yhtenä päivänä, tuolla alalla toisena päivänä aina sen mukaan, kuin maan taloudellinen asema sen tekee mahdolliseksi. Se minun mielestäni on porvarillisen demokratian tunnus-

merkki ja tämän kysymyksen vastustaminen sotii tätä yleistä demokratian ajatustapa vastaan. Voidaan väittää että ne, jotka vastustavat, tuntevat yhteiskuntaluokkia, jotka ovat paljon huonommassa asemassa ja minä myönnän sen, että niitä on. Mutta ei se suinkaan tee vastustusta oikeutetuksi sentähden että kaikkia me emme voi saada yhdellä kertaa. Otetaan silloin, kun saadaan, se mikä on mahdollista, ja jatketaan toisena päivänä, kun siihen taas tulee mahdollisuuksia.

Täällä on puhuttu talonpoikien nimessä ja pelätty sitä suurta myrskyä, jonka talonpoikain keskuudessa tulee tämän lain hyväksyminen synnyttämään. Minäkin uskallan väittää olevani täällä talonpoikain edustajana ja luulen jotenkin varmasti voivani luottaa siihen, että ne talonpojat, jotka minut ovat tänne lähettäneet, eivät suinkaan tule erityisesti tämän lain vuoksi nostamaan mitään myrskyä. Päinvastoin minä olen aivan varma, että se synnyttää heissä sitä tunnetta, että tässä on yksi aste lisää yhteiskunnan vakavuutta kohti. Täällä ed. Seppänen ennusti erityisesti suurta maailmankaatomyrskyä. Minä myönnän, että jos tätä kysymystä paisutetaan erikoisella tavalla, kyllä siitä saadaan eräänlainen myrsky syntymään, mutta kaikessa tapauksessa se on myrsky vesilasissa. (Keskustasta: Aikapa näyttäähän sitten.)

Ed. Paasivuori: Minä kannatan ed. Helon tekemää ehdotusta, mutta samalla pyydän lausua muutamia sanoja maalaisliittolaisille. Maalaisliittolaisten taholta on täällä pidetty mahtavia agitatsioonipuheita virkamiesten etuoikeutetusta asemasta, mutta eivätkö maalaisliittolaiset muista, miten kävi kaksi vuotta takaperin, kun oli kysymys virkamiesten palkkojen korottamisesta. Maalaisliittolaiset virkamiesten lakonuhan edessä laskivat polvillensa virkamiesten eteen ja suostuivat korottamaan palkkoja, niinkuin virkamiehet vaativat. Tämä on tosiasia, josta te ette pääse mihinkään. (Ed. Hakikila: Polvet ovat vieläkin notkeita siitä.) Ja samoin tulee käymään, kun on kysymys virkamiesten eläkkeistä, että te myönnätte virkamiehille eläkkeet, ettekä te tätäkään lakia vastusta muun vuoksi kuin sen, että tässä on (Keskustasta: Liian korkeat.) ei liian korkeat maksut,

vaan senvuoksi, että tässä on valtion työläiset otettu mukaan. Senvuoksi te vastustatte, niinkuin te vastustatte yleensä kaikkea työväen aseman parantamista. (Ed. Hakki-la: Primitiivistä kulttuuria.) Meillä oli vuonna 1923 työväenasiainvaliokunnassa käsiteltävänä allekirjoittaneen tekemä anomus työntekijäin työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeistä, anomus, jossa pyydettiin hallitukselta esitystä laiksi työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkkeistä. Miten maalaisliittolaiset menettelivät työväenasiainvaliokunnassa? (Ed. Hakki-la: Miten ne menettelivät?) Samalla tavalla kuin oikeistokin, että tästä asiasta on hallituksella oikeus tehdä aloite eduskunnalle, ja anomus sillä perusteella hylättiin. Hallituksella on ollut valtion komitean ehdotus jo vuodesta 1921 alkaen, jota komitean mietintöä minä täällä viime kerralla vähäisen selostelin, mitä se sisältää, mutta ed. Pitkänen ei tullut siitä minun puheestani yhtään sen viisaammaksi. (Eduskunnasta naurua.) Minä pyydän neuvoa ed. Pitkäselle, että kääntyisi puoluetoverinsa Tarkkasen puoleen, joka hankki tuon komitean mietinnön ja ehdotuksen valtion julkaisuvarastosta, kontroleeratakseen, puhunko minä totta. Me katsoimme yhdessä sitä mietintöä, ja minä olin puhunut totta. (Ed. Hurme: Uusi ehdotus.) Uusi ehdotus ei tule olemaan sen parempi, sillä te ette suostu maksamaan sen korkeampia vakuutusmaksuja, kuin siinä on ehdotettu. Siitä minä olen edeltäkin vakuutettu. Sillä ne vakuutusmaksut jo 10,000 markan tulosta ovat 300 markkaa vuodessa, joutuuko sitten saamaan eläkettä vai ei. Jos käy niin huonosti, että kuolee, ennenkuin tulee eläkeikään, niin ei saa mitään. 100,000 markan tulosta 4,000 markkaa. Sama juttu; jos ei pääse eläkeikään, niin ei saa eläkettä. Täällä on paljon puhuttu näistä vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksista ja vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeistä. Minä pyydän hiukan valistaa ed. Pitkää tässä asiassa. (Vasemmalta: Turhaa sekin on.) Tuo järjestelmä on Englannissa, jota meidän puolueemme ohjelmassa vaaditaan. Sama järjestelmä on myöskin Australian valtiossa. Ei siellä ole vakuutusjärjestelmä vanhuuseläkkeestä, vaan se on eläke, joka maksetaan valtionvaroista. (Ed. Pitkänen: Kaikilleko?) Ei makseta kaikille, vaan vähävaraisille, eikä meidänkään oh-

jelmassa vaadita kaikille, mutta jos ed. Pitkänen on köyhä, niin hän voi saada, sillä sellainen eläkejärjestelmä on rakennettu huoltoperiaatteelle. Se on vähävaraisten ja vähätuloisten vanhuuseläke ja sillä on monia etuisuuksia verrattuna vakuutusjärjestelmään. Vakuutusjärjestelmässä, kun mies ansaitsee tulot, hän maksaa myöskin nuo vakuutusmaksut. Vaimo ei ansaitse tuloja, hän ei myöskään ole oikeutettu eläkkeeseen. Jos taas vakuutusmaksut jaetaan, niinkuin meillä valtion komitea, jonka mietinnöstä olen puhunut, ehdottaa, siten että se, joka tulot ansaitsee, saa näistä vakuutusmaksuista 2/3 edukseen, niin sama on juttu sitten, kun tulee kysymys eläkkeestä. Silloinkin se, joka tulot on ansainnut, saa 2/3 eläkkeestä ja se toinen puolikas, joka ei ole tuloja ansainnut, saa vain 1/3 eläkkeestä. Saksassa, jossa on ollut kauan vanhuusvakuutus käytännössä, on se järjestelmä, että nainen, niin pian kuin hän menee naimisiin, eroaa vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksesta. Hän tosin saa vapaaehtoisesti maksaa, jos haluaa, mutta ne ovat harvinaiset tapaukset että vapaaehtoisesti maksettaisiin. Nainen eroaa vakuutuksesta, saa kerta kaikkiaan 2 vuoden maksujaan vastaavan rahasumman vakuutusmaksuista. Näin ollen suuri osa naispuolisista vakuutetuista jää vanhuudenpäivinä eläkettä vaille, enkä minä luule, että meillä pystytään sen kummempaa vakuutusjärjestelmää laittamaan, kuin näissä muissa sivistysmaissa on. Nämä eläkkeet sen sijaan voidaan antaa kaikille, ottaa perheen varallisuus, perheen tulot huomioon, ja antaa sille, joka sitä tarvitsee. Minä rohkenen olla edelleen sitä mieltä, että tästä valtion varoista maksettavasta eläkkeestä laki olisi aikaansaattava. Kannatan ed. Helon ehdotusta. Se soveltuu myös ed. Pitkäselle ja hänen tovereilleen, jotka ovat vähävaraisia ja vähätuloisia ja tarvitsevat sen.

Ed. Furu-hjelm: Sangen usein ta-pahtuu tässä eduskunnassa, että eduskunnan puolelta tehdään välikysymyksiä hallitukselle tai sen jäsenille. Tässä istunnossa on päinvastoin hallituksen jäsen tehnyt välikysymyksen eduskunnalle, tai oikeastaan kahdelle sen jäsenelle, nim. suuren valiokunnan ja valtiovarainvaliokunnan puheenjohtajille. (Ed. Hakki-la:

Maalaisliitosta!) Hallituksen jäsenet saavat miettiä ainakin pari päivää, ennenkuin he antavat vastauksensa välikysymykseen, mutta eduskunnan jäsenen täytynee heti olla valmis vastaamaan.

Ministeri Hahlin kysymys koski n. s. ylimääräisiä virkamiehiä, missä määrin ne tulisivat esillä olevan lain alaisiksi. Niiden joukossa ovat ensinnäkin ne, jotka hoitavat n. s. sivutoimia. On aivan luonnollista, etteivät ne pääse eläkkeen nauttiijoiksi. Toiseksi kuuluu tähän virkamiesryhmään sellaisia — ja se on suurin osa —, jotka vähitellen kohoavat virassaan ja siirtyvät valtion vakinaiseen palvelukseen. Ne saavat sitten uudessa virassa eläkkeen ja saavat sen lisäksi hyväkseen lukea myöskin sen ajan, jolloin he ovat olleet ylimääräisinä virkamiehinä valtion palveluksessa. Muuten on yleensä lähdettävä siitä, että jos ylimääräisiä toimia pysyväisesti tarvitaan valtion virkakoneistoon, niin ne on asetettava vakinaiselle kannalle. Voidaan siis väittää, että useimmissa niissä tapauksissa, missä ylimääräiset virkamiehet yleensä ansaitsevat eläkettä tai missä ne täyttävät niitä yleisiä vaatimuksia, jotka asetetaan vakinaiselle virkamiehelle eläkkeen saamiseksi, niin ne tulevat nauttimaan eläkettä. Jos poikkeuksia tästä säännöstä olisi olemassa, niin asia voidaan järjestää ylimääräisellä eläkkeellä.

Olen sitä mieltä, että olen antanut tyydyttävän vastauksen ministeri Hahlin kysymykseen ja toivon sen johdosta, että eduskunta tämän jälkeen voi siirtyä yksinkertaiseen asian käsittelyyn ja hyväksymiseen.

Ed. Vennola: Minä pyysin puheenvuoron erinäisten lausuntojen johdosta, joita täällä on asiasta annettu ja jotka lausunnot käsitykseni mukaan eivät ole sopusoinnussa sen sosiaalisen merkityksen kanssa, mikä tällä kysymyksellä on, eivätkä myöskään niiden demokraattisten periaatteiden kanssa, joita nekin puolueet ajavat, joiden taholta lausunnot on annettu. On tietysti hyvä asia ja välttämätön asia, että vastustetaan virkamiesbyrokratiaa, että koetetaan saada virkamieskunta kunnolliseksi, että sen kasvatusta ja sen toiminta muodostuu sellaiseksi, että se todellakin hyödyttää yhteiskuntaa.

Mutta ammutaan ehdottomasti yli maalin, jos vedetään joistakin epämieluisista ilmiöistä sellaiset johtopäätökset, että koko virkamieskunta on painajainen, niinkuin täällä lausuttiin, ja sellainen välttämätön paha, josta olisi päästävä. Tällainen ei voi tulla kysymykseen. Muodostetaanpa yhteiskunta millaiseksi tahansa, niin ilman virkamiehistöä se nyt ei voi tulla kerta kaikkiaan toimeen ja sitä välttämätöntä pahaa on siis valmistauduttava kärsimään. Sellainen arvostelu, minkä ed. Pitkänen täällä esitti, ei käsitykseni mukaan kelpaa minkään puolueen ohjelmaksi, ei täällä eikä muualla. (Vasemmalta: Kyllä, maalaisliittolaisille!)

Kun täällä on mainittu, että virkamiesluokka on jonkunlainen etuoikeutettu luokka, joka nauttii aivan erikoisia etuoikeuksia, niin se on totta, mutta ainoastaan osaksi. Virkamiesluokka myy työnsä valtiolle ja on oikeutettu vaatimaan, että se vanhoilla päivillään ainakin jossakin määrin on turvattu. Tämä turvaamisperiaate vanhoilla päivillä yhteiskunnallisen työn suorittajalle on tullut yhä yleisemmäksi vaatimukseksi ja se aikaa olla yhä kireämpi sosiaalinen pyrkimys. Yhä yleisemmäksi on tullut se vaatimus, että valtion on pidettävä huoli niin hyvin virkamiehistään kuin muustakin työväestään, kun he tulevat työkyvyttömiksi ja valtio on saanut käyttää heidän parhaat vuotensa ja parhaan ikänsä palvelukseensa. On asetettu sama vaatimus kunnalle, että sen pitää pitää huoli niin hyvin virkamiehistään kuin työläisistään, kun se on saanut käyttää hyväkseen heidän työvoimansa heidän parhailla päivillään. Sama vaatimus alkaa yhä enemmän tulla esille yksityisille yhtiöille, yhtymille ja myös yksityisille työnantajille. Tämä on sellainen pyrkimys yhteiskunnassa, joka sisältää aivan oikeutetun periaatteen. Kysymys on vain siitä, mitenkö voimme voittaa ne vaikeudet, jotka syntyvät tätä yleistä oikeaa pyrkimystä toteutettaessa, vaikeudet, jotka kohtaavat niin hyvin valtiota, kuntaa kuin yhtymää tai yksityistä.

Kun tarkastaa meidän virkamiehistöme asemaa, niin täytyy kuitenkin myöntää, että yhteiskunta on koettanut viime aikoina pitää kontrollia ja korjata esiintyviä epäkohtia. Virkamiesten työaikaa on viimeisten vuosien kuluessa piden-

netty aivan huomattavasti, noin 30 % heidän aikaisemmasta, ennen sotaa vallinneesta työajastaan useissa virastoissa. Virkamiesten työtehoisuutta on koetettu tehostaa ja siitäkin annettu erityisiä asetuksia. Ja jos herrat ottavat vaivakseen tutustua asiaan eri virastoissa, niin huomavat että on tehty koko paljon viime vuosien kuluessa. Hyvin ankaroitua kontrollijärjestelmiä on olemassa tässä suhteessa virastoissa käytännössä. Virkamieskasvatukselle on omistettu yhä enemmän huomiota, vaatimuksia valmistumiselle ei ole suinkaan helpotettu, vaan päinvastoin koroitettu. Tutkintomäärät ja valmistumisaika ovat viime vuosien kuluessa yhä enemmän nousseet. Mitä taas virkamiesten taloudelliseen asemaan tulee, niin voimme panna merkille, että virkamiesten palkkasuhteet on alennettu varsin huomattavassa määrässä ennen sotaa vallinneisiin palkkoihin verraten, ainakin voi keskimäärin sanoa 25 ehkä 30 %. Mitä taasen tulee niihin eläkkeihin, jotka nyt ovat kysymyksessä, niin on niihinkin hyvin huomattavalla tavalla kajottu, nimittäin nekin on alennettu 30 %, siitäkin yli.

Täytyy siis sanoa, että yhteiskunta on koettanut viime vuosien kuluessa tasoittaa niitä epäkohtia, mitä on ollut olemassa, poistaa niitä ja myöskin tasoittaa liiallisia vaatimuksia virkamiesten puolelta. Ja tähän on oikein, eikä minulla sitä vastaan ole mitään muistuttamista. Mutta tahtoisin sanoa, että yhteiskunnan velvollisuus on sittenkin pitää kiinni niistä yleisistä huoltoperiaatteista, joihin äsken viittasin. Nyt täällä on erinomaisen paljon erimielisyyttä herättänyt kysymys siitä, kuinka suuri tuo eläke on oleva, joka virkamiehille olisi myönnettävä. Täällä on ruoskittu maalaisliittoa koko tämän päivän siitä, että se on tinkinyt. Kun ottaa tarkastaakseen, kuinka paljon on eroa niiden erimielisyyksien välillä, niin minun täytyy panna merkille, että se ei ole kovinkaan suuri. Meillä on tällä hetkellä saamani ilmoituksen mukaan noin 26,500 virkamiestä. Jos lasketaan, että joka 10:s virkamies nauttisi eläkettä, niin tulemme sen ehdotuksen mukaan, minkä eduskunta on hyväksynyt, noin 32 miljoonaan, mikä menisi virkamiehille eläkkeisiin. Siinä on kuitenkin sellaisia virkamiehiä joukossa, jotka eivät tämän lain mukaan tule kysy-

mykseen, joten siis tämä summa on kokoilalla suurempi, kuin se tosiasiallisesti on. Mutta jos lasketaan, että ainoastaan noin 6 % virkamiehistä nauttii eläkettä, niin tullaan summaan 19.7 miljoonaan, mikä menisi virkamiehille eläkkeiksi. Totuus lienee näiden molempien välillä. On vaikea määrätä ihan tarkalleen, kuinka suuri suhde on, mutta rajat ovat tasaluvuissa 20 — 30 miljoonan välillä. Jos nyt tarkastaa sitten, kuinka suuri ero on sen kannan välillä, minkä maalaisliitto on hyväksynyt, ja sen kannan välillä, minkä suuri valiokunta on hyväksynyt, niin tämä ero ei ole kovinkaan suuri. Minä totean, että maalaisliittokaan ei vastusta virkamiehille myönnettäviä eläkkeitä, kysymys on ainoastaan määrästä. Niiden laskelmien mukaan, mitä tänä päivänä olen saanut asiantuntijoilta, tämä ero ei ole kuin 4—5 miljoonaa, niin ovat asiantuntijat ilmoittaneet, jotka ovat näitä laskelmia tehneet. Siis erimielisyys maalaisliiton ja suuren valiokunnan ehdotuksen välillä ei ole niin kovinkaan verinen, että sen perusteella olisi syytä nyt laki hyljätä.

Mitä taas tulee siihen, että tätä lakia on laajennettu ulottamaan myöskin ne työläiset, jotka ovat valtion palveluksessa, niin minun täytyy sanoa, ettei tämäkään asia nyt ole semmoinen, että tämänkään takia pitäisi lakiehdotus hyljätä. Tahdon panna merkille sen, minkä aluksi lausuin, että sellainen huoltoperiaate, että yhteiskunta pitää huolta työntekijöistään, myöskin työläisistä, on yhteiskunnassa yhä voimakkaammin esiintyvä pyrkimys ja myöskin oikeutettu. Valtio on työnantaja ja valtion velvollisuus on pitää huolta niistä työläisistä, joita se työntekijänä käyttää. Olen kuullut sen huomautuksen lausuttavan täällä yksityisessä keskustelussa: „Mutta eihän valtio anna eläkettä maanviljelijällekään, joka viljelee maata ikänsä”. On erotus valtion palveluksessa olevan virkamiehen ja työläisen ja itsenäisen yrittäjän välillä. Ei valtio anna eläkettä kauppiaille, suutareille, ammattilaisille, jotka itsenäisesti harjoittavat liikettä samaten kuin maanviljelijät ja muut yrittäjät. Valtio, samaten kuin kunta ja vieläpä yhtymät ja yksityisetkin palvelevat siis aivan yleistä sosiaalista periaatetta, demokraattista periaatetta, kun ne koettavat järjestää asiat niin, että työläiset ovat

vanhoilla päivillään turvatut. Ei tätä tähän saakka ole voitu eikä voida missään maassa tehdä yhden ainoan reseptin mukaan. Täällä on varsinkin maalaisliiton taholta erityisesti suurella ponnella tuotu esiin työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutusta sellaisena yleisenä keinona, joka tämän asian korjaisi niin hyvin virkamiehiin kuin, ehkä ajatellaan, koko kansaan nähden. Tämä on erittäin vaikea kysymys, johon edellinen puhuja jo viittasi, käytännössä toteuttaa. Minä luulen, että eduskunta tekee viisaimmin, jos eduskunta hyväksyy nyt sen asian järjestelyn, mikä täällä tänä päivänä on kysymyksessä, siis virkamiesten ja valtion palveluksessa olevien työläisten eläkeasian järjestelyn. Ja minä täysin kannatan sitä ehdotusta, mikä on tehty, että käytäisiin käsiksi työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutukseen. On ilahuttavaa panna merkille, että maalaisliitto on tänä päivänä aivan yksimielisesti antanut kannatuksensa tälle asialle, ja toivottavasti sen käsittely saa lähitulevaisuudessa koko suuren vauhdin.

Mitä puheenaolevien työläisten eläkkeiden raha-asialliseen kantavuuteen tulee, niin tahtoisin sanoa, ettei se ole nyt niin kovinkaan suuri asia ja verinen asia, että sen puolesta pitäisi ne saavutukset, mitkä nyt tässä lainsäädännössä ollaan saavuttamassa, heittää yli laidan. Näiden laskelmien mukaan, mitä on tehty tästä asiasta, pitäisi puheenaolevien valtion työläisten vakuutuksen nousta 2:een tai 3:een miljoonaan, ei se ole sen suurempi asia. Kun koetan arvostella tasapuolisesti nyt käsiteltävänä olevaa kysymystä sitä yleistä taustaa vastaan, miltä mielestäni yleisen edun nimessä tätä kysymystä on arvosteltava, niin tulen puolestani siihen, että tämä lakiehdotus on hyväksyttävä.

Ed. P a a s o n e n: Ne lausunnot, mitkä tämän lain käsittelyn aikana tänään ja aikaisemmin keskustan ja eräitten oikeiston edustajain taholta on annettu, ovat niin kuvaavia sille ajatuskannalle, joka vallitsee porvarillisissa piireissä, ettei niitä voi ihan vaitiollen sivuuttaa. Ne antavat synkän kuvan niistä mahdollisuuksista, mitä meidän maassa on toimeenpanna ajanmukaisia sosiaalisia uudistuksia. Meidän maamme on siinä suhteessa poikkeus länsimaista, ettei meillä löydy yhtään porva-

rillista puoluetta, joka pyrkisi rehellisesti toimeenpanemaan edes sellaisia yhteiskunnallisia uudistuksia, jotka useissa länsimaissa ovat jo vuosia sitten toimeenpannut porvarillisten puolueitten aloitteesta. Erikoisesti kuvaavia ovat ne lausunnot, joita tänään täältä on kuultu parin n. s. edistyspuolueen edustajan taholta. Näillä herroilla edustajilla ei olisi mitään sitä vastaan, että virkamiehet saisivat suurenkin eläkkeen, mutta kauhistus on herroille se, että työläiset, jotka elämänsä valtiolaitoksessa pienillä palkoilla raatavat, saisivat vaikkapa vaan periaatteessakin eläkeoikeuden itselleen. Työläisten eläkkeet tulevat valtiolle rahallisesti merkitsemään 2 ä 3 milj. markkaa, kun sen sijaan virkamiesten eläkkeet maksavat yli 30 milj. markkaa. Mutta sittenkin uhataan lakiäänestää lepäämään vaan siksi, että valtion työläiset tulisivat saamaan eläkkeen, joka valtion menoissa merkitsee tuon vaatimattoman summan. Erikoisen kuvaavia ovat ne perusteet, joilla tahdotaan kieltää työläisiltä eläkeoikeus. Eduskunnan oikeiston ja keskustan edustajat puhuvat kyynel silmissä liikuttavasti vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeistä kaikille Suomen kansalaisille. Mistä johtuu tämä harvinainen harrastus yleistä työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkelakia kohtaan eduskunnan porvariston taholta ja erikoisesti keskustan taholta? Kyllä asia tunnetaan vasemmistossa ja tunnetaan myöskin eduskunnan keskustan y. m. edustajain todelliset sosiaaliset harrastukset. Kun te nyt saisitte tapetuksi tämän vaatimattoman määräyksen työläisten eläkkeistä, joka on tässä laissa, sammuisi teidän harrastuksenne yleistä työkyvyttömyys- ja vanhuuseläkeasiaa kohtaan hyvin nopeasti ja ed. Lohi saisi taaskin tilaisuuden näytellä loistavaa taitoaan selittää kannan muutoksia. Te voitte äänestää tämän lain, joka ei missään tapauksessa kuulu niihin lakeihin, jotka vasemmistolle olisivat elinkysymyksiä, lepäämään tai hylätä sen. Olkaa hyvä ja tehkää niin, mutta tahdon vaan saada eduskunnan porvaristolle sanotuksi, että tämän lain hylkäämisen kautta ei virkamiesten eläkeasia tulisi sen pitemmälle menemään, ja virkamiesten eläkelakia ei tässä eduskunnassa tulla hyväksymään, ellei sen yhteydessä eli ennen sitä ole päätetty myöskin valtion työläisten eläkkeistä.

Jos virkamiehillä on aikaa odottaa, niin hylätkää tämä laki, luulen, että työläiset jaksavat tässä asiassa odottaa yhtä kauan kuin virkamiehetkin.

Ed. Inborr: Gentemot den anmärkning, som här gjordes av rdgsm Molin, angående de uppgifter, som jag i mitt uttalande om pensionsförhållandena i Sverige lämnade, ber jag endast få meddela, att mina uppgifter stöda sig på Kongl. Kungörelsen av den 29 juni 1921 samt Sveriges statistiska årsbok för 1924. Dessa uppgifter äro hämtade därifrån och enligt mitt förmenande fullständigt korrekta, såsom var och en kan övertyga sig om genom att söka upp dessa handlingar.

Vidare vill jag till den anmärkningen, att jag påstått att pensionsåldern i Sverige skulle vara 67 år, endast anmärka, att jag icke sagt, att pensionsåldern är 67 år, utan att tjänstinnehavare är skyldig att frånträda tjänsten vid 67 års ålder, vilket är någonting helt annat.

Vad åter vidkommer den upplysningsverksamhet, som hr Molin talade om, vill jag endast påpeka, att jag ingalunda är lämplig att uppträda som folkupplysare i de trakter där rdgsm Molin avser en sådan är nödvändig, emedan jag ju är en av samma befolkning, som enligt hr Molins uppfattning borde upplysas, utan skall en upplysningsverksamhet där komma till stånd, måste den komma från annat håll, och då tror jag det är bäst från tjänstemannahåll.

Ed. Lohi: Usein tapahtuu että täällä eduskuntakeskustelussa eduskunnan pöytäkirjaan puhutaan sellaistaakin, joka ei kokonaisuudessaan ole totuudenmukaista. Mutta tänään minä luulen, että on tapahtunut siinä suhteessa rekordi. Täällä ed. Nurminen selosti tämän lain alkuvaiheita valtiovarainvaliokunnassa ja hän selitti että maalaisliittolaiset olivat valmiit hyväksymään tämän lakiehdotuksen niin kauan kuin siihen otettiin kohta, jossa myönnetään valtion työläisillekin eläke; sitten maalaisliittolaiset ryhtyivät vastustamaan. Asia oli todellisuudessa päinvastoin. Kun asia oli ensi kerran valtiovarainvaliokunnassa ja se sai sen muodon että eläkkeet siinä tulivat meidän käsityksemme mukaan virkamiehille liian kor-

keiksi, niin maalaisliiton taholta tehtiin ehdotus lakiehdotuksen hylkäämisestä ja tähän yhtyi vasemmisto ja tulos oli että valiokunnan ensimmäinen ponsi oli hylkäävä. Mutta kun asia palasi undestaan valtiovarainvaliokuntaan suuresta valiokunnasta ja valiokunnassa sitten tehtiin porvarilliselta taholta ehdotus että osa valtion työläisiä tulisi tämän lain alle, niin tämän takia, että muutamia muruja noiden herrojen pöydältä tulisi työläisillekin, ed. Nurminen samoin kuin muut vasemmistolaiset olivat valmiit hyväksymään tuon lain. Asia on siis aivan toisinpäin kuin ed. Nurminen esitti. Ja minun täytyy lausua eduskunnan pöytäkirjaan paheksuminen että näin suoraan valehdellaan (Puhemies koputtaa.).

Ed. Hästbacka: Hr Molins s. k. replik behöver jag icke egna många ord, ty dels erkände han att min uppfattning om statstjänstemännens rätt till pension var fullkomligt riktig, och dels var han av samma åsikt som jag, att det är ytterst betänkligt att bestämma, att arbetare uti statens arbeten skall tilldelas pension efter samma grunder, som åt verkliga statstjänstemän.

Det var dock några synpunkter uti hr Molins andragande som jag ser mig föränlåten beröra, emedan desamma kunna ge anledning till en missuppfattning av vad jag särskilt betonade uti mitt första uttalande. Av hr Molins inlägg kan man få den uppfattningen att jag skulle varit emot att bevilja pension åt statstjänstemän. Så är icke förhållandet. Jag erkände statstjänstemännens historiska, men icke lagliga rätt, att erhålla pension, — men betonade särskilt att tjänstemännens pensioner bort ställas i överensstämmelse med lönelagens innehåll. Således icke uti lagen likställa arbetare uti statens arbete med tjänstemännen. Hr Molin erkände, såsom redan antytts, att det är ett sorgligt moment uti pensionslagen att arbetarna få denna rätt, men tröstade sig med att de privata arbetsgivarna bilda pensionskassor, varifrån hjälp delas åt arbetare anställda i affärens arbete.

Att sammanblanda dessa omständigheter med pensionslagen äger intet stöd i verkligheten. Sagda fonder äro bildade för att

därur kunna ge tillfällig hjälp åt behövande och nödställda arbetare. Med denna åtgärd är ingen som helst skyldighet förknippad för arbetsgivaren. Sagda fonder ha huvudsakligast tillkommit i syfte att visa för arbetarna då affären givit en bättre vinst, att ledningen också tänker på arbetarna. Men som sagt, dessa fonder stå i inget som helst samband med affärernas skyldighet att ge pension åt sina arbetare. Denna skyldighet inträder först efter det arbetaren faller kommunen till last, under förutsättning, vill jag minnas, att han varit 20 år i tjänst.

Hr Molins motiv i detta avseende var därför ytterst eftersökt.

Hr Molin sökte även göra gällande att man i Sverige vid vissa statens verk bildat skilda pensionsfonder för arbetarne, varur pensioner utdelas. Detta är riktigt, men till dessa fonder bidraga arbetarne själva årligen med en viss avgäld på ungefär samma sätt som för den allmänna socialförsäkringen. Här får statens arbetare denna rätt utan särskild ersättning till någon kassa. Skillnaden är således mycket stor, såsom hr Inbör redan framhållit.

Hr Molin sökte även göra gällande, att hela pensionsfrågan är blott en bokföringsfråga, ett tillägg till de fastställda lönerna, vilka staten betalar. Jag har även erkänt att så är fallet och att tjänstemännen hava en moralisk rätt att erhålla en viss kompletteringslön i form av pensioner. Men statens arbetare ha icke sagda moraliska rätt framom arbetare i enskilt arbete.

Då man vädjar till den historiska rätten såsom hr Molin gjorde, bör man icke förorda uti lagen sådana bestämmelser som icke har något historiskt sammanhang med själva frågan. För resten kan jag icke förstå hr Molin då han säger att han icke kan godkänna ifrågavarande tillägg till 1 §, men det oaktat godkänner lagen.

Ed. Pitkänen: Ed. Vennolalle pyytäisin saada huomauttaa, että meillä on hänen kanssaan aivan sama ajatus, että todellakin kansan ja virkamiesten välillä olisi saatava se oleva juopa pois pyyhkäistyksi, mutta ed. Vennola tahtoo pyrkiä siihen päämäärään sillä tavalla, että annetaan virkamiehille niin korkeat eläk-

keet kuin suinkin mahdollista, jota vastoin minä luulen paremmin päästävän päämäärään, jos virkamiehetkin voisivat tyytyä kohtuuteen. Ne summat, mitä ed. Vennola mainitsi eri ehdotusten välillä tekevän, ne eivät pitäne paikkaansa, sillä niitä ei voi kukaan niin tarkkaan määritellä ja etenkin muutaman vuoden päähän ei niitä voida määritellä. Ed. Matti Paasivuorelle sanoisin, että kiitos paljon kun on sosialidemokraattienkin taholta luvattu minulle eläke, siis joka tapauksessa tulen sen saamaan. Jos tulee vanhuudenvakuutuslaki voimaan, saan sen, ja myöskin saan jos tulee sosialidemokraattien ajama eläkelaki voimaan. Muuten ed. Paasivuori puolustelee virkamiehille korkeita eläkkeitä ja lupaa äänestää tämän lain puolesta. Se panee ajattelemaan, että onkohan kirvesmies Matti Paasivuori täytetty senaattorin ajatuksilla. Toisille puhujille ei kannata vastata, vaikka he ovat kajooneet persoonani; minä olen nimityksiin nähden tulkinut ainoastaan kansan käyttämää kieltä, eivätkä ne ole mitään haukkumasanoja.

Ed. A. Aalto: Useimmista maalaisliittolaisten edustajien puheista, joilla he ovat menettelyään puolustaneet ja ehdottaneet lakia hylättäväksi tai lykättäväksi yli vaalien, voisi saada sen käsityksen, että he vastustavat kokonaan virkamiesten eläkettä ja siis yleensä eivät tahtoisi tätä lakia hyväksyä. Mutta minä uskallan väittää, että tämä vastustava kanta on johtunut vain kahdesta syystä, ei suinkaan siitä syystä, että he eivät haluaisi virkamiehille eläkettä ja tehdä, niinkuin heidän sanansa kuuluivat, erityisen luokan, vaan siitä syystä, että lakiin on otettu työläisiä, ja että eläke on nyt hieman korkeampi kuin heidän ehdotuksensa. Siinä eriävissä mielipiteessä, joka liittyy valtiovarainvaliokunnan suurelle valiokunnalle antamaan lausuntoon, sanotaan nimenomaan: On ilmeistä, että voimassaolevat säännökset virkamiesten eläkkeestä eivät vastaa nykyisen ajan tarpeita. Se osoittaa siis, että he ovat kyllä valmiit virkamiehille eläkettä myöntämään, joskin heillä on eri mielipide eläkkeen suuruudesta. Mutta eriävän mielipiteen mukaan juuri se seikka, että tähän on otettu työläisiä, juuri se on painanut maalaisliittolaiset vastustamaan tätä

lakia. Mikäli minä olen saanut kuulla, eivät maalaisliittolaiset valtiovarainvaliokunnassa asian ensi käsittelyssä ole mitään puhuneet työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksesta ennenkuin vasta silloin, kun tuli kysymys työläisten eläkkeestä. Selitykset ovat siis kokonaan väärillä perusteilla, ja ne syyt, joilla he vastustavat tätä lakia, ovat niinkään kokonaan esitetyt väärillä perusteilla. Mitä sitten tulee ed. Pitkäsen lausuntoon, niin sille ei muuta arvoa voi antaa kuin sen, että se kuvaa sitä sivistystasoa, jolla sillä taholla ollaan. Se, että kutsutaan työläisiä jatkiksi tai että sanotaan, niinkuin pikakirjoituspöytäkirjassa on, vasemmiston edustajia m. m. „kukkelmanneiksi”, osoittaa parhaiten sitä sivistystasoa. Jos minä käyttäisin samaa sanontatapaa kuin mitä ed. Pitkänen lausunnossaan pikakirjoituspöytäkirjan mukaan — minä kävin lukemassa ed. Pitkäsen lausunnon —, niin varmaan puhemies koputtaisi minulle, sillä se oikeus kuuluu vain maalaisliittolaisille edustajille.

Ed. Sch a u m a n: Rdgsm. Hästbacka yttrade, att tjänstemannen enligt hans uppfattning hava en historisk rätt till pension, men icke en laglig rätt. Härav skulde man då kunna draga den slutsatsen, att alla de pensioner, som för närvarande betalas, äro olagliga, och då rdgsm. Hästbacka är statsrevisor, fruktar jag att rdgsm. Hästbacka kommer att framställa anmärkning mot att pensioner för närvarande utbetalas, eftersom de äro olagliga. Det vore intressant att få upplysning nu redan om hans förhållande till de pensioner, som redan utbetalas.

Ed. Pitkänen: Ed. Aallolle saan vastata myöntämällä, että sivistysmääräni on vähäinen, mutta minä olen koettanut tulla sivistyneeksi lukemalla Karjalan pääkaupungissa ilmestyvää työväen lehteä „Kansan Työtä” ja siellä olen nähnyt aina artikkelin alla tämän nimityksen, „Kukkelman” — — —

Puhemies: Kiellän puhujaa käyttämästä sellaisia sanoja.

Ed. Wiik: Koska ed. Helo on tehnyt ehdotuksen, joka menee samaan suuntaan kuin minun ja sitä on kannatettu, niin minä peruutan omani.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Hästbacka ed. Wuokosken kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Hästbackan ehdotukseksi. Ed. Lohi ed. Niukkasen kannattamana on ehdottanut, että lakiehdotus jätettäisiin lepäämään. Ed. Helo ed. Leinosen kannattamana on ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi näin kuuluvan ponnen: „että eduskunta kehoittaisi hallitusta valmistamaan ja eduskunnalle esittämään kansalaishuoltojärjestelmän periaatteille perustuvan lakiehdotuksen vähävaraisten ja vähätuloisten työkyvyttömien ja vanhusten eläkkeistä”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Helon ehdotukseksi.

Puhemies: Koska ed. Lohi on ehdottanut lakiehdotuksen lepäämään, niin on V. J:n 57 §:n 5 momentin mukaisesti asia pantava pöydälle seuraavaan istuntoon. Sen jälkeen kuin ed. Lohen ehdotuksesta on ensi istunnossa tehty päätös, otetaan päätettäväksi ed. Helon ponsiehdotuksesta.

Puhemies: Asia siis pannaan pöydälle ensi istuntoon ja sen kolmas käsittely tulee jatkumaan.

3) Ehdotus laiksi kättilöiden asettamisesta maalaiskuntiin sekä niiden palkkauksesta annetun lain muuttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 63 sekä ed. Gebhardin y. m. edusk. esityksen n:o 29 ja ed. Neitiniemen edusk. esityksen n:o 30 johdosta laadittu lakiehdotus, jota on valmistelevalti käsitellyt talousvaliokunnan mietinnössä n:o 1 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 35, esitellään kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Toisessa käsittelyssä hyväksytty lakiehdotus voidaan nyt joko hyväksyä tai hylätä.

Eduskunta päättää hyväksyä toisessa käsittelyssä päättämänsä lakiehdotuksen.

Asian kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista.

Hallituksen esityksen n:o 78 ja ed. Niukkasen y. m. edusk. esityksen n:o 32 johdosta laadittu lakiehdotus, jota on valmistelevalti käsitelty sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 36, esitellään kolmannen käsittelyn ym.

Puhemies: Eduskunta voi nyt toisessa käsittelyssä hyväksymänsä lakiehdotuksen joko hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Tainio: Vaikka minä en tullutkaan kirjoittaneeksi vastalauseen alle, joka tässä asiassa on sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä, niin en minä siitä huolimatta ole kuulunut siihen porvarilliseen enemmistöön, joka on laatinut mietinnön ja tämän kysymyksessäolevan lain. Tässä on muuten yhdistetty kaksi eri asiaa: Hallituksen esitys loman myöntämisestä asevelvollisille ja eräs eduskuntaesitys. Nämä kaksi esitystä tarkoittavat aivan eri asioita. Hallituksen esityksessä ehdotettiin, että lain kautta määrättäisiin pisin aika, minkä asevelvollisille voisi lomaa myöntää. Siitä ei ole määrättyä lakia. Jonkun asetuksen nojalla on tähän asti kaksi kuukautta ollut pisin aika, minkä lomaa on saanut myöntää. Hallituksen esitys sisälsi, että pisimmäksi loma-ajaksi määrättäisiin 3 kuukautta. Tämän hallituksen esityksen tietenkin olisi voinut hyväksyä. Harkinnan mukaan tällä tavalla loma myönnettynä, siitä ei olisi ollut sotilaitokselle eikä kenellekään mitään haittaa. Mutta sotilasasiainvaliokunnan enemmistöä ei tämä tyydyttänyt, vaan se tahtoi käyttää tässä tilaisuutta laatiakseen uuden luokkalain, lain jonka nimi voisi kuulua: „Suojeluskuntalaisten etuoikeudet asevelvollisuutta suoritettaessa”. Sitähän tarkoittaa ja melkein yk-

sinomaan sitä tämä sotilasasiainvaliokunnan ehdotus, että asevelvollisuudesta myönnettäisiin määrätyn sotilaskasvatuksen saaneille heti palveluskauden alussa 3 kuukauden loma. Tällaista sotilaskasvatusta, ei sitä anneta meillä muualla kuin suojeluskunnissa. Tarkoituksena on siis suojeluskuntalaisille antaa aivan erikoinen helpotus, erikoinen palkkio suojeluskunnissa suoritetusta työstä, samalla kuin sillä tahdotaan houkutella keskenkasvuisia poikasia suojeluskuntiin. Täytyisihän niiden sentään siellä parisen vuotta olla ennen asevelvollisuuskutsuntaa, saadakseen sen taitavuuden, mitä edellyttää tämän 3 kuukauden loman saanti. — Minä olen ennenmin sanonut että vasemmiston taholta on ehkä tarpeettoman jyrkästi suojeluskuntia vastustettu. Minä edelleen olen sitä mieltä, että ne rappeutuvat jo ilmeikkin. Ja jos näitä vähemmän vastustettaisiin, niin nopeammin ne rappeutuisivat. Sitähän osottaa juuri tämä agitatsiooni suojeluskuntien puolelta, kun sinne jo keskenkasvuisia poikasia houkutellaan, että huonosti ovat asiat. — Mahtaako myöskään olla, kuinka minä sanoisin, kasvatuksellisesti edullista, että meidän nuorukaisemme saisivat tällaisen alkeiskasvatuksen suojeluskunnissa. Näistä luokkakaarteista (Vasemmalta: Raittiusseuroja!) kyllä kerrotaan sanomalehdissä ihmeellisiä asioita niiden raittiudesta ja erinäisistä muistakin seikoista, niin suojelijoista kuin lotistakin. Mutta jokainen järkävä, puolueeton ihminen — ei tarvitse mennä yksityiskohtiin — ymmärtää ettei se seura, se kasvatusta, mitä nämä keskenkasvuiset poikaset tulisivat suojeluskunnissa saamaan, ettei se suinkaan ole ripikoulukasvatusta, eikä se ole sopivaa jatkoa kansakoulukasvatuksellekaan. Ja sitäpaitsi on ihmeellistä että tässä ei ole asetettu etualalle sitä, kuinka kehittynyt asevelvollinen nuorukainen on. Minä esitin esim. sotilasasiainvaliokunnassa että helpotusta annettaisiin niille, jotka ovat suorittaneet täydellisen kansakoulukurssin. Ei saanut minkäänlaista kannatusta. Ja minä rohkenen sentään väittää, että kansakoulukurssin suorittanut nuorukainen on parempi alokas, hänestä tulee parempi sotilas kuin kansakoulunkäymättömästä suojeluskuntalaisesta. Mutta tällaiselle sivistykselliselle, kehitykselliselle seikalle, sille ei annettu mitään merkitystä, mutta ainoastaan sille

kehitykselle, minkä nämä nuorukaiset voisivat suojeluskunnissa saada. — Minä pidän tätä lakiehdotusta suorastaan vahingollisena, vahingollisena kahdessaakin suhteessa. Siinä maalaisliitto taas tapansa mukaan temppuilee. Sillähän oli aikaisemmin ohjelmassaan lyhyempi asevelvollisuuspalvelusaika kuin vuosi. Mutta kun sen siitä täytyi luopua, niin se nyt tällä tavalla koettaa ohjelmalupaustaan tyydyttää, mutta yksinomaan suojeluskuntalaisille eikä yleisesti. Jos tämä ehdotus tulee hyväksytyksi, sen jälkeen olisi paljon vaikeampi ajaa lyhyemmän palvelusajan asiaa. Tämä on sellainen reformi, joka vaikuttaa taantumuksellisesti. Pienen pieni parannus taloudellisesti ehkä, mutta vaikuttaisi ehkäisevästi asian edelleen ajamisessa. Ja vielä paha seikka olisi sekin että tähän tulee synnyttämään asevelvollisuusnuorissossamme luokkatunteita ja luokkajaon. Jo heti sotaväkeen tullessaan toiset leimataan eri asteella ja eri asemassa oleviksi kuin toiset. Minun mielestäni on syytä kysyä tulevaisuudessa vaaleissa isiltä ja äideiltä, haluavatko he että heidän lapsensa tuolla tavalla houkutellaan suojeluskuntiin. Ja tämä kymys voi tapahtua. Senvuoksi ehdotan, että tämä laki lykätään yli vaalien, vaalien jälkeen kokoontuvan eduskunnan käsiteltäväksi. Maalaisliitto tulee näkemään, kuinka hyvän vaalivaltin se tästä saa.

Ed. Reinikainen: Jokainen vasemiston puhuja on täällä huomauttanut että tämän lain tarkoitus on antaa suojeluskuntalaisille myrkyttäviä etuoikeuksia meidän puolustuslaitokseemme. Tämä laki tuo meidän puolustuslaitokseemme sen periaatteen että siinä kaikki eivät ole samanarvoisia vaan että määrätty luokka, omistava luokka on etuoikeutetussa asemassa toisiin nähden. Ed. Tainio aivan oikein sanoi, että se on luokkalaki. Kuinka tällainen tulee vaikuttamaan maan työväen kantaan meidän puolustuslaitokseemme nähden ja meidän armeijaan nähden, on sanomattakin selvää. Jos todellakin tahdottaisiin ottaa huomioon tämän maan puolustaminen, niin silloin täytyisi mitä vakavimmin kiinnittää huomiota niihin näkökohtiin, joita täältä meidän taholtamme esitetään. Olen jo aikaisemmin huomauttanut erään huomatta-

van ranskalaisen sosialistin sanoista: „Sen maan armeija, jolla ei ole maan köyhälistön myötätunto, sellainen armeija on kurja rääsy”, ja tämä pitää paikkansa erikokoisesti meidän armeijaan nähden.

Kaikki sellainen todistelu että tämä ei olisi luokkalaki, on niin heikkoa ettei se saa ketään vakuutetuksi. Niin kauan kuin tässä maassa aseiden käyttöoikeus on ainoastaan omistavan luokan yksinomainen asia, niin kauan kuin tässä maassa ei voi edes voimisteluseuroja perustaa, ja niin kauan kuin työväen voimistelu- ja hyppyliikkeissä katsotaan olevan valtiopetoksen allkuvahmisteluja, kuten täällä välikysymyksen yhteydessä huomautettiin, niin kauan tällaisen lain säätäminen on selvästi luokkalin säättämistä. Jos meillä olisi mielisiä, sellainen mielisiä, että tämän maan työväestöllä olisi oikeus myös aseharjoituksiin, ainoastaan siinä tapauksessa ja sillä edellytyksellä voitaisiin tällainen laki hyväksyä, ja silloin se ei olisi luokkalaki. Tämän lain isä on ed. Niukkanen. Minä olen laskenut, että tämä on seitsemäs niistä ehdotuksista, joita ed. Niukkanen ja hänen ryhmänsä ovat tehneet meidän maamme puolustuslaitoksen järjestämiseksi. (Eduskunnasta: Kymmenes.) Täällä puhutaan, että se olisi kymmenes. Ehkä minä olen jättänyt kolme huomioon ottamatta, ja täytyy sanoa, että tässä on tapahtunut huikea kehitys. Silloin kun ed. Niukkanen kuusi vuotta takaperin ryhtyi näitä meidän puolustuslaitokseemme järjestämään, niin hän tältä paikalta — vai oliko se tuolta toiselta, silloin oli tynkäeduskunta — sanoi, että ainoa oikea puolustuslaitos tässä maassa olisi kansanmiliisi. Hän liitti sotilasasiainvaliokunnan mietintöön vastalauseensa ja hän puhui sen vastalauseen puolesta. Mutta siitä hetkestä on askel askeleelta ed. Niukkanen luisunut samoin kuin hänen ryhmänsä yhä enemmän ja enemmän oikealle, ja nyt me tapoimme hänet säätämässä lakia, joka on sellainen luokkalaki, että varmasti ei missään maassa eikä minkään maan historiassa ole sellaista. Ryhmämme on koettanut koko ajan — se ei ole nim. puolustusnihilismin kannalla — saada aikaan kansanvaltaisen puolustusjärjestelmän. Siinä ei ole onnistuttu. Mutta me olemme koettaneet tehdä voitavamme, että kaikki ne luokkasännökset, joita on koitettu meidän armeijaamme juurruttaa,

olisi saatu estetyiksi. Tämä laki on minusta häikäilemättömin ehdotus, mitä kuuden vuoden aikana on tehty, hävittömin yritys tällaisten luokkalakien säätämiseksi. Meidän velvollisuutemme on tehdä voitavamme, että tällainen laki ei tule voimaan. Näin ollen minäkin olen valmis kannattamaan ed. Tainion täällä tekemää ehdotusta, että tämä laki jätetään lepäämään yli vaalien. Tämä on tärkeä ja periaatteellinen kysymys, ja vaikka ryhmämme on sillä kannalla, ettei pieniä asioita, sellaisia kuin sokerijuurikkaan avustuskysymys, jota pienväijelijät vasemmalla ehdottivat lepäämään yli vaalien, ole jätettävä kansan ratkaistavaksi, on tällaista suurta ja periaatteellista kysymystä ei ainoastaan oikeus, vaan velvollisuuskkin ehdottaa lepäämään yli vaalien.

Ed. Kulmalla: Kaikista aikaisemmista tämän asian yhteydessä käytetyistä puheenvuoroista on käynyt täysin selville sekä oikeiston että vasemmiston taholta, eikä tätä ole tahdottu kieltääkään, että tämän lain ainoana tarkoituksena on värvätä nuorukaisiamme suojeluskuntajärjestöihin. On tosin tämän asian yhteydessä, m. m. ed. Niukkanen ja valiokunnassakin porvarilliselta taholta huomautettu, mitenkä tämä muka koskee ainapa lapion käyttäjiäkin, metallimiehiä, rautatietyöläisiä j. n. e., mutta tältä puolelta tämä todistelu on käynyt varsin heikoksi ja ylipäinä kaiken on näyttäytynyt olevan se, mikä ilmenee tästä lakitekstistäkin, että tarkoitus, kuten vasemmalta on osoitettu, on ilmeisesti yksinomaan saattaa suojeluskuntajärjestöjen jäsenille helpotusta asevelvollisuuden suorituksessa. Täällä ed. Tainio mainitsi, että jos ei suojeluskuntia vasemmistosta olisi niin jyrkästi haukuttu tai, oikeammin sanoen, niin jyrkästi vastustettu ja arvosteltu, niin tämä laitos olisi rappeutunut. Mutta kuitenkin vielä kaiken tämän jälkeen täytyy jollain sanalla kosketella tältä suojeluskuntajärjestöä, ei tarkoituksella estää sitä rappeutumasta. Eikä sitä voidakaan estää rappeutumasta, sillä sen rappeutuneisuus näkyy jo niin selvästi kaikessa sen toiminnassa. Ja minun tarkoitukseni onkin lyhyesti esittää eräitä esimerkkejä, jotka osoittavat, miten rappeutunut tämä järjestö jo on ja sitä osoittaa sekin, miten se kaikkialla on alkanut hal-

veksimaan ja uhmailemaan niitä lakeja, joita eduskunnassa on säädetty. Ja sitä tietä se rappeuttaa myös suojeluskuntain ulkopuolellakin olevassa kansassa oikeuskäsitteen.

M. m. kevätistuntokauden loputtua, kun me matkustimme tästä rantarataa Saloon päin, niin Helsingin ja Karjan välillä tuli eräs suojeluskuntajoukko vastaan tulevassa junassa. Siellä pintupullot, kanisterit heiluivat ja siellä tuo suojeluskuntain erikoinen kansallislaulu „Rannanjärvi” kaikui niin, että esim. porvarilliset naisetkin olivat pakotetut punastumaan tämän tapahtuman nähdessään. Samanlaisia lukemattomia esimerkkejä löytyisi vaikka kuinka paljon. Näistä ovat sanomalehdet joka päivä kertoneet. En tahdo alkaa tässä sen pitemmälti näitä esimerkkejä luetella.

Mutta sen sijaan voin todeta, miten syvälle tämä suojeluskuntain erikoinen ihannelaulu, tämä „Rannanjärvi” on syöpynyt jo sellaisiinkin Suomen porvarillisiin kansalaisiin, joilta olisi toki odottanut syvällisempää harkitsemista. M. m. kun Suomen Urheilulehti selosti viime talvena talvi-olympialaisten kulkua, niin siellä mainittiin, miten avajaistilaisuudessa muiden maiden urheilijat alkoivat laulaa kansallislauluaan ja me suomalaiset viritimme komeasti „Rannanjärven”. Tästä siis näkyy, miten pitkälle tämä rappeutuneisuus alkaa mennä. Ja ei yksin tämä „Isontalon Antti ja Rannanjärvi” ole käynyt sellaiseksi kansanlauluksi, vaan ne ylentävät „isänmaalliset säkeet”, mitkä siellä toistuvat, ovat puhjenneet myös teoissa, jo kaikkialla ne ovat nämä veriset jäljet nähtävinä. Eivätkö ne teidän eteenne pistä kaikista sanomalehtipalstoista? Tämän jos minkään pitäisi olla, kuten täällä aikaisemmin jo on viitattu ja minäkin ensimmäisen käsittelyn yhteydessä huomautin, tärkein kysymys, jonka olisi otettava huomioon ainakin sellaisen laitoksen kuin eduskunnan ja niiden henkilöiden, jotka ovat eduskuntaan valitut. Ei suinkaan sokeasti ole otettava huomioon ainoastaan jonkun aseellisen järjestön etujen ajaminen, vaan myöskin sellaiset syvällisemmät ja kauaskantavammat vaikutteet, jotka saattavat tästä suhtautumisesta olla ja jotka saattavat tälläkin lailla olla, silloinkin se tulee toteutetuksi, kun meidän nuorukaisemme, lapsuusiässä olevat poikamme saatetaan osal-

lisiksi tai oikeastaan kehoitetaan ja tämän lain mukaan luvataan niille etuja siitä, että ne liittyvät suojeluskuntiin. Tällä olen tahtonut osoittaa minkälaiseen seuraan silloin saatetaan Suomen nuoret pojat, sellaiset, joilla ei ole mitään itsenäistä kantaa vielä, vaan se muokkaantuu sen mukaisesti, sen sivistyskäsitteet, sen mukaiseksi kuin siellä seurassa on, missä he joutuvat olemaan, ja mihin heidät tahdotaan viedä. Olen siis tältä puolen tahtonut asiaa erikoisemmin painostaa, sillä minä pidän tämän tärkeänä ei yksin meidän vasemmiston kannalta, vaan myöskin koko Suomen tulevaisuutta ja meidän kehitystämme ja sivistystämme silmälläpitäen.

Olen siis tahtonut tällä osoittaa lyhyesti, miten tämä laki hyväksyttynä tuottaa turmiollisia vaikutuksia ja sen vuoksi myöskin tulee meidän ryhmämme lopullisessa äänestyksessä äänestämään tämän lain leppäämään jättämisen puolesta. Sillä emme voi lähteä suosittelemaan sellaista „Isontalon Antti- ja Rannanjärvi-kulttuurista“.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Tainio ed. Reinikaisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus pantaisiin leppäämään.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska tällainen ehdotus on tehty, niin Valtiopäiväjärjestyksen 57 §:n mukaan tulee asian olla pöydälle seuraavaan istuntoon.

Puhemies: Asia jää siis pöydälle ensi istuntoon ja asian kolmas käsittely jatkuu.

5) Ehdotus laiksi moottoriajoneuvoliikenteestä johtuvan vahingon vastuusta.

Hallituksen esityksen n:o 16 johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroa ei haluta.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

6) Ehdotus laiksi kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 17 johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. W u o l i j o k i: Esilläoleva kysymys on laajakantoisimpia, mitä Suomen eduskunta käsittelee. Se on ensinnäkin sangen laajakantoinen sen vuoksi, että se kysyy tavattoman suuria vuotuisia rahallisia uhrauksia Suomen valtiolta. Rahalliset uhraukset eivät nimittäin supistu niihin määrin, joita esityksessä ja valiokunnan mietinnössä on esitetty, vaan ne nousevat paljon suuremmiksi. Mutta minä väitän, että kysymys on vielä tärkeämpi sen vuoksi, että se tulee pitkäksi aikaa määräämään suunnan koko Suomen maataloudelle.

Esityksen tarkoituksena sanotaan olevan kotimaisen viljantuotannon edistäminen siten, että mylly- ja mallasteollisuuden harjoittajille sekä viljakauppaa harjoittaville osuuskunnille, jotka myyntiä varten ihmisravinnoksi jalostavat kotimaista ruista, ohraa, vehnää tai kauraa, suoritetaan palkkiota siten, että jauhatetusta kotimaisesta rukiista ja vehnästä sekä ryyneiksi, jauhoiksi tai maltaiksi valmistetusta kotimaisesta ohrasta luetaan palkkioksi 50 penniä ja ryyneiksi valmistetusta kotimaisesta kaurasta 25 penniä kultakin jalostukseen käytetyltä viljakilolta. Kun olen tämän esityksen tarkoitusta ja motiiveja koettanut saada selville, niin olen hallituksen esityksestä ja niiden taholta julistusta kirjallisuudesta, jotka tämän esityksen ovat aikaansaaneet, sekä myös valiokuntakeskustelusta tullut siihen käsitykseen, että oikeastaan on kaksi pääsyötä, joilla tällaista erittäin kauaskantavaa ja valtion taloudelle kallista toimenpidettä on puolustettu.

Ensimmäinen motiivi on se, että muka meidän maataloutemme ohjaaminen on tärkeätä siihen suuntaan, joka meidän maataloudellemme on luonnollista ilmastollisista ynnä muista syistä. Ja senvuoksi on tämä esitys tärkeä. Toinen motiivi on se, että meidän on pyrittävä tässä maassa

omavaraistalouteen, toisin sanoen tuottamaan leipäviljaa niin paljon, että maa tulee omalla leipäviljalla toimeen.

Kun asia mielestäni on erikoisen tärkeä, niin pyydän vähän eduskunnan kärsivällisyyttä, jos en aivan muutamassa minuutissa tästä asiasta suoriudu, vaan täytyy siihen käyttää vähän enemmän aikaa.

Kun meidän maamme oli Venäjän valtakunnan yhteydessä, niin silloinhan meillä ei ollut minkäänlaisia mahdollisuuksia järjestää maatalousolojamme viljatulleilla, vaan oli luonnollista, että kun Venäjä oli viljaatuottava maa ja Venäjä siis itse ei tarvinnut viljatulleja, niin se ei sallinut myöskään Suomen asettaa niitä. Tästä nyt väitetään näiden esityksentekijäin taholta olleen seurauksena, että meidän maanviljelyksemme on johtunut väärään suuntaan. Kun ei voitu suojella viljan tuotantoa tulleilla, on se kehittynyt yksipuoliseksi karjanhoidoksi, joka muka meidän maanviljelyksellemme ja ilmastollemme ei ole sopiva.

Maataloushallituksen toimesta on julaisu kirjanen, jonka nimi on „Viljan tuotanto ja sen turvaamistoimenpiteet”. Maataloushallitus on tehnyt suuren palveluksen sen kannan puoltajille, jolla minä olen, sillä tämä kirja käsittääkseni paremmin kuin mikään muu osoittaa, kuinka väärässä esityksentekijät itse asiassa ovat. Tässä julkaisussa ensin selitetään, minkälaiset ominaisuudet sillä maalla pitää olla, joka on viljaa tuottava maa, ja minkälaiset ominaisuudet sillä maalla, ilmastolliset ja lämpösuhteelliset, joka on karjanhoitomaa. Tässä näytetään, että Europan maista viljaa tuottavia maita ovat ne, joissa on verrattain vähäinen sademäärä, joiden vuotuinen sademäärä ei nouse vuodessa kuin 400—650 mm:iin ja joiden lämpö on korkea, heinäkuun keskilämpö 17—21°. Osoitetaan nimenomaan, että näissä maissa vilja tulee hyvää, se tulee n. s. kovaa viljaa eli „durum”, niinkuin sitä vieraskielisellä nimellä kutsutaan, sellaista, joka on erikoisen hyvää leivottaessa, jossa on kovin suuri proteinimäärä. Ja näihin maihin kuuluvat pääasiallisesti Itä-Europa ja, jos otetaan Venäjän ulkopuolella olevat maat, niin niihin kuuluvat Unkari, osa Tšhekkoslovakiaa, osa Puolaa ja Itä-Saksa. Ja taas semmoiset maat, joissa sademäärä on verrattain korkea, 600—800 mm. ja joissa heinäkuun lämpötila on alle 17°, ne kuu-

luvat pääasiallisesti rehua tuottaviin maihin. Ja tällaisina maina mainitaan tässä teoksessa Länsi-Europassa Tanska ja Hollanti, ja sanotaan nimenomaan, että ne maat eivät voi tuottaa koskaan hyvää viljaa, vaan se on n. k. pehmeää viljaa, jota aina saadakse hyviä jauhoja, täytyy sekoittaa kovaan viljaan. Näissä maissa onkin sademäärä koko korkea ja heinäkuun keskilämpö on myös alhaisempi, koska ne ovat lähempänä merta.

Kun tämän selostuksen nojalla tarkastaa meidän maatamme, niin huomaa, että meidän maamme juuri kuuluu niihin maihin, jotka eivät voi tuottaa hyvää viljaa. Ellemme sitä nyt muutoinkin tietäisi, val-lankin me maanviljelijät, keskustassa ja minä täällä vasemmistossa — meillähan on täällä vasemmistossa vähemmän maanviljelijöitä — niin me tästä nyt opimme, että meidän maamme ei oikeastaan kuulu siihen alueeseen, joka voi tuottaa hyvää viljaa, sillä meillähan on verrattain korkea sademäärä. Kirjasessa on mainittu muutamia sademääriä, kuinka korkeat ne meillä ovat. Vv. 1886—1915 tilaston mukaan on esim. Turussa sateen vuotuinen keskimäärä 610 mm, Helsingissä 704, Jyväskylässä 597, Kajaanissa 603. Siis kaikkialla verrattain korkea sademäärä, niin korkea, että ne seudut alkavat jo olla parhaita rehuntuottajapaikkoja, kun parhaat viljan tuottajamaat ovat sellaisia, joissa sademäärä lähenee 400 mm. Tosin tässä kirjassa sademääriä osottava kartta on piirretty väärin, sillä ainakaan nämä numerot, jotka samassa kirjassa ovat, eivät oikeuta piirtämään karttaa sillä tavoin, kuin se tässä kirjassa on tehty.

Mitä sitten tulee siihen lämpötilaan, joka meillä on, niin myöskin on asianlaita sillä tavalla, että meillä ei keskilämpö heinäkuussa nouse 17 asteeseen, ehkä juuri eteläisimmässä Suomessa, mutta ei muualla, mutta ei puhuttakaan 17 asteen yli. Meidän maamme siis tämän mukaan kuuluu ehdottomasti niihin maihin, joissa ei saada hyvää viljaa, ja kuuluu siis pääasiallisesti rehua tuottaviin maihin.

Mutta meillähan on paljon muita syitä, jotka tekevät tämän maan pääasiallisesti rehua tuottavaksi eikä viljaa tuottavaksi maaksi. Minä vaan huomautan muutamista seikoista. Meillähan ensinnäkin ne kuukaudet, joitten juuri viljaa tuottavissa

maissa täytyy olla lämpimät kuukaudet, ovat sadekuukausia. Meillä runsain sademäärä kautta Suomen lankeaa useinkin juuri heinä- ja elokuulle, siis viljan kypsyemisajalle. Toiselta puolen meillä on ilmasto oikullinen. Meillähän on kesällä halloja. Eihän tarvitse muuta kuin muistuttaa viime vuotta, niin me käsitämme, kuinka epävarmaa useissa paikoin Suomea viljantuottaminen itse asiassa on. Mutta ennen kaikkea meillä on parhaat maat sellaiset, joissa ei viljan tuotantoa voi juuri ajatella, ja ne ovat suomaat ja niissähän meidän maamme rikkaus on ja ne ovat oikeita rehua tuottavia alueita. Minä väitän siis, että jos puolueettomasti tätä asiaa katsoo ilmastotieteen ja muun luonnontieteen valossa, niin ei voi olla muuta mieltä kuin sitä, että meidän maamme on rehua tuottava maa paremmin kuin viljaa tuottava maa, se sopii paremmin rehuntuottoon kuin viljantuottoon. (Ed. Hästbacka: Mutta molemmat kasvavat hyvin!) Meillä kyllä väitetään, m. m. täälläkin on sanottu, ja minä olen erikoisesti tämän esityksen isän, s. t. s. herra Sunilan puolelta kuullut väitettävän, että meidän maassamme ei rehunviljelyskään oikein menesty, mutta kun me taas kuulemme sitten joksikin samaan aikaan täältä eduskunnan puhujalavalta hra Sunilan esittävän, kuinka hyvin sokerijuurikas meillä menestyy, joka sentään on kai se vaativin rehukasvi, sillä eihän nyt voida verrata lanttuja ja turnipsia sentään sokerijuurikkaaseen, niin panee vähän epäilemään, onko ihan tosissa sanottu, että meillä rehunviljelyksessä on niin suuria vaikeuksia.

Toinen motiivi esityksen puolesta oli, että meidän pitää pyrkiä omavaraistalouteen, niinkuin se termi nykyään kuuluu. Se on termi, jota oikeastaan käytetään paljon väärin. Eihän ole mikään sen parempaa kuin pyrkiä omavaraistalouteen, mutta silloin ei suinkaan omavaraistaloutta saa ottaa niin ahtaasti, että se merkitsisi vain viljan viljelystä. Ensimmäinen ehto kai maan itsenäisyydelle ja toimeentulolle on se, että on omavaraistalous koko maan talouteen nähden, toisin sanoen, että kauppabalansimme jaksaa pysyä tasassa, että vienti suunnilleen peittää tuonnin. Siitähän on ensin tietysti lähdettävä. Tämä keinotekoinen viljan hinnan alituinen korottaminen asettaa jo hyvin kysymyksen-

alaiseksi, kuinka meidän vientiteollisuutemme kannattaa ja jaksaa maksaa sen tuonnin, minkä olemme pakotetut tuottamaan. Mutta vaikka ottaisi tämän omavaraistalouden toiseltakin kannalta, siis siltä, että meidän pitää koettaa tuottaa elintarpeita tässä maassa niin paljon, että meidän hetkellä voimme tulla myös omillamme toimeen, niin väitän, että tämä toimenpide, yksipuolinen viljanviljelyksen kiihoittaminen on siinäkin suhteessa väärä toimenpide. Onhan se yhtä hyvin omavaraistaloutta, jos me karjanhoidolla ja — erikoisesti minä tahtoisin tällä kertaa sanoa — sianhoidolla, joka myös kuuluu karjanhoitoon, siis rehunviljelyksellä, saamme tämän maan karjakannan kahdenkertaiseksi, sikakannan viidenkertaiseksi ja sillä tapaa saamme lantamme moninkertaiseksi ja samalla viljasatomme moninkertaiseksi. Tämähän on se esimerkki, jonka Tanska meille erinomaisen loistavasti on näyttänyt ja onhan siinä, jos me saamme eläinkannan näin suuressa määrässä koroitetuksi, onhan siinä suuri turva, ensi hädässä me voimme syödä näitä eläimiä. Ja silloin jos kestää pitemmän aikaa sellaista pulakautta, ei mikään estä meidän lisäämästä viljanviljelystä silloin, niillä hyvin lannoitetuilla mailla, jotka olemme saavuttaneet. Tämä on normaalin ja oikea kehitys tällä leveysasteella ja näissä oloissa olevalle maalle, kuin meidän on. Sillä tavalla pääsemme viljanviljelyksessäkin pikemmin omavaraistalouteen kuin siten, että keinotekoisesti koetamme laventaa viljalla olevaa peltoalaa rehulla olevan peltoalan kustannuksella.

Mitä sitten itse varsinaiseen esitykseen ja sen teknilliseen puoleen tulee, niin ajatus tällaisesta viljan palkitsemisesta on saatu Saksasta. Mehän tiedämme, että Saksassa oli pari vuosikymmentä tai ehkä enemmänkin, ennen maailmansotaa tavaton taistelu viljatulleista ja yleensä viljanviljelyksen lisäämisestä. Tuo taistelu perustui siihen, että Saksa oli imperialistinen maa, se pyrki „paikkaan auringossa”, niinkuin Saksassa sanottiin ja sen tarvitsi silloin olla varuillaan kaikkia muita „paikkaan auringossa” pyrkijöitä vastaan. Silähän oli toisella puolen Venäjä, joka oli yhtä imperialistinen, ja toisella Englanti ja sen suuri laivasto, joka myöskin tahtoi

pitää maailmanvaltaansa. Sillä oli siis erikoisen vaikea asema, jos se ei voinut itse tuottaa riittävästi viljaa. Tästä syystä yksinomaan saksalaiset viljatullien vaatijat puolustivat viljatulleja. Saksan piti jaksaa tuottaa niin paljon, että se sodan aikana, jos se tulee eristetyksi, jaksaa tuottaa omalle maalle riittävästi leipäviljaa. Mutta eiväthän nyt nämä syyt pitäisi olla meillä määräävinä, emmehän me nyt pyri semmoiseen maailmanpolitiikkaan kuin Saksa. Mehän pyrimme elämään sovinnossa kaikkien kanssa. Jos sodimme Venäjän kanssa niin emme ainakaan yht'aikaa Yhdysvaltojen kanssa. Kyllä jostakin koetamme pitää tien auki. Saksassa tämä imperialistinen politiikka vei siihen, että siellä maksettiin n. s. tuontitodistuksia, t. s. se, joka osti kotimaista viljaa sai todistuksen siitä, että hän sai viedä maasta määrätyn määrän viljaa. Ja tällä systeemillä oli se erinomaisen hyvä puoli Saksassa, että se auttoi tavattomasti Saksan myllyteollisuuden jaloilleen, se auttoi niin jaloilleen, että Venäjän myllyteollisuus jäi vihdoin niin syrjään, että Venäjän vilja meille esim. tuli Saksan kautta. Mutta meillä ei vedota niin paljon Saksan esimerkkiin tällä kertaa, vaan meillä vedotaan kahden pienen maan esimerkkiin. Sanotaan, että kaksi maata, jotka ovat hyvin verrattavissa Suomeen, ne ovat ryhtyneet ajamaan samantyyppistä järjestelmää, tällaista viljanpalkkiesimisjärjestelmää, ja meidän pitää senvuoksi ottaa esimerkki niiltä. Ne kaksi pikkumaata ovat Sveitsi ja Norja. Mutta kun näitä maita mainitaan, niin silloin minun mielestäni tehdään väärin, jos ei täysin selosteta, mitä nämä maat oikeastaan tahtovat. Tämä esitys, joka nyt on tässä, se on kaukana näitten maitten vastaavista esityksistä, jokseenkin yhtä kaukana, kuin taivas on maasta. Ensimmäkin Sveitsi ja Norja olivat, varsinkin Sveitsi, mutta osaksi myöskin Norja, erittäin vaikeassa asemassa sodan aikana. Sveitsihän oli aivan sotaakäypien valtojen keskellä ja oli siis erikoisen tärkeätä, että siellä säännösteltiin mahdollisimman tarkoin vilja. Siellä oli valtion viljamonopoli voimassa ja vielä sangen myöhään pitkälle menevä säännöstelyjärjestelmä ja tämän säännöstelyn aikana maksettiin erikoisen suuria palkkioita, yli-hintoja Sveitsin maanviljelijöille ja Sveitsin maidon tuottajille, jotta

olisi mahdollisimman paljon saatu omassa maassa ravintoaineita. Samaten oli Norjassa. Siellä tehtiin erinomaisen paljon maanviljelyksen hyväksi sodan aikana. Siellä uhrattiin kymmeniä miljoonia markkoja vuodessa maanviljelyksen hyväksi ja siellä myöskin oli voimassa viljamonopoli. Nyt on näissä maissa tyydyttäkseen jonkun verran maanviljelijäin vaatimuksia, jotka ovat siis tottuneet verrattain suuriin etuihin valtiovalan puolelta, todellakin ruvettu jonkundaista järjestelmiä keksimään, sanokaamme viljanviljelyksen turvaamiseksi, jos niin tahdotaan. Mutta jos me otamme esimerkiksi sen järjestelmän, jota hallituksen esityksessään muka on pidetty mallina, n. k. Steinerin-järjestelmän Sveitsistä, niin ensimmäkin siinä ei ajatella minkäänlaisia pysyviä viljatulleja, niinkuin meillä tässä maassa nyt jo on olemassa, vaan siinä ajatellaan viljatulleja, jotka olisivat 2 frangia 100:ltä kilolta, t. s. 14 Suomen penniä kilolta, ja sitten maksettaisiin tämä tulli takaisin siten, että jokainen joka ostaa omassa maassa tai tuottaa omassa maassa 100 kiloa, viljaa, se saa tuottaa tullittomasti 300 kiloa viljaa. Jos 4:llä kerrotaan tuo 14 penniä, niin se merkitsee 56 pennin premiota tai palkkiota viljakilosta, mutta kun tämäkin palkkio tulee viljalle, jolla ei ole ennestään tullia ja josta mielestäni voi laskea joksikin puolet menevän myllynomistajille, niin jäisi noin 28—30 penniä varsinaiseksi eduksi maanviljelijälle tuotettua viljakiloa kohti Sveitsissä. Onhan se vallan toista, kuin meillä. Tullia on jo 50 penniä ruiskilolta. Nyt tässä ehdotetaan vielä 50 penniä premiota. Jos laskemme senkin puoleksi, niin tekee se 75 penniä kiloa kohti. Vehnäkilolta taas on 1 marka tullia ja vehnä-jauhokilolle jopa 1:45 penniä, niin korkea tulli, jommoista ei missään maailmassa tunneta.

Mitä taas tulee Norjaan, niin siellä myös ehdotetaan palkkiojärjestelmää mutta oikeistohallituksenkin tekemä ehdotus sisältää ainoastaan sen että tullittomalle viljalle maksetaan 3 kruunua 100 kilolta palkkiota, se merkitsisi siis noin 18—20 penniä kilolta. Sehän on meillä moninkertaisesti myönnetty, kun on 50 penniä tullia jo ilman muuta, niin että emmehän näitä maita voi ottaa tässä esimerkiksi. Pääasialahan on sen summan suuruus kiloa kohti,

millä kukin maa suojelee viljaansa, kuinka korkealle maa katsoo voivansa mennä siinä, millä se suojelee maanviljelijän viljantuotantoa. Jos Sveitsi katsoo voivansa mennä siinä aina 30 penniin, Norja ehkä 20 penniin, niin meille riittää tämä nykyinen tulli erinomaisen hyvin 50 penniä. Sen on tietysti jo liikaa.

Hallituksen esityksen suurimpia heikkouksia on se, että siinä ei ole oikeastaan minikäänlaisia finanssikalkkyyjeja. Siinä eivät todellakaan asianomaiset esittäjät ole minikäänlaisia sellaisia laskelmia tehneet, jotka voisi vakavalta kannalta ottaa. Minun täytyy sanoa: Joko siinä on se perin pintapuolisesti tai hatarasti, etten sanoisi tyhmästi tämä asia esitetty tai sitten on tahdottu viedä eduskuntaa harhaan, mutta jompikumpi täytyy olla, sillä nämät laskelmathan eivät voi pitää paikkaansa. Kun Suomessa tuotetaan viljaa 350 tai 400 miljoonaa kiloa vuodessa, ottaen lukuun ruis, vehnä ja ohra, niin edellytetään, että tästä viljamäärästä tulisi kauppaan vain noin 30 miljoonaa kiloa, joten näihin palkkioihin meni vuodessa noin 15 miljoonaa markkaa. Ja tämän kalkkyylin sanotaan perustuvan viljakonttorin numeroihin. Sikäli kuin minulle on ilmoitettu, viljakonttorilla ei ole täydellisempiä kalkkyyjeja kuin yhdeltä vuodelta, nim. vuodelta 1919. Ja silloinhan tuli 83 miljoonaa kiloa, josta jo oli varsinaista ruista ja ohraa 47 miljoonaa kiloa. Niin on ainakin ilmoittanut tohtori Johansson kirjasessaan ja minulla ei ole syytä sitä epäillä. Jo siis tämän mukaan nousisi tämä meno paljon suuremmaksi. Mutta onhan nyt aivan selvää, että jos tässä maassa todella maanviljelijöille tulee 50 penniä palkkiota jokaisesta viljakilosta, minkä he tuovat myllyyn kaupaksi, niin eihän se supistu 30 miljoonaan kiloon mitä kaupaksi tarjotaan. Se on luonnollista. Eihän mikään estä myymästä viljaa kauppiaille tai myllyille ja ostamasta takaisin jauhoina, kun on 50 pennin ero. Ja kun olen tehnyt tästä asianomaisille esityksen valmistajille kysymyksen, niin he sanovat, että otetaan valtion budjettiin vain 18 miljoonaa ja sitten enempää ei saa käyttää. Mutta minä tahtoisin nähdä sen hallituksen, joka osaa asian niin järjestää myllyjen ja maanviljelijäin kesken, että maanviljelijät ovat tyytyväiset siihen 18 miljoonaan, kun niillä

olisi 180 miljoonan markan edestä tuotavana tavaraa myllyihin. Ja mitkä myllyt saavat palkkion jakaakseen? Meilläähän Suomessa on myllyjä, jotka jauhavat kolme kertaa 30 miljoonaa eli 90 miljoonaa kiloa vuodessa. Annetaanko koko summa yhdelle tällaiselle vai kenelle se jaetaan? Jaetaan herroille, niille ja niille, ja eivätkö maanviljelijäin pikku myllyt ollenkaan saa osaa. Minusta ainakin on käsittämätöntä, miten jako voidaan toimittaa.

Eihän tällä tavalla ole Sveitsissä ja Norjassa ajateltu, ei siellä ole ajateltu, että palkkion saisivat muutamat suuret viljelijät, jotka ehkä pikemmin saavat viljansa puiduksi, vaan on lähdetty vallan toisesta periaatteesta. On katsottu, että jokainen, joka viljaa tuottaa, on yhtä oikeutettu palkkioon, niin pienviljelijä, joka sen syö itse, kuin suurviljelijä, joka myy sen muualle. Näin sekä Sveitsissä että Norjassa. Minä pyydän lukea mitä asianomaiset komiteat kummassakin maassa asiasta ovat sanoneet. N. s. viljakomitea Norjassa sanoo mietinnössään: „Monopolikomitean esittämän viljelyspalkkion asemasta ehdottaa viljakomitea n. s. tuotantohyvityksen, jonka tulee langeta kaikille tuottajille huolimatta siitä, kulutetaanko vai myydäänkö tuotteet.” Sehän on tietysti ainoa oikea periaate. Ja Sveitsissä kuuluu vastaava paikka: „Kysymystä harkitessaan johtui komitea myös pohtimaan kysymystä, onko vastaisuudessa kuten tähän asti monopolin vallitessa vain se vilja tuleva osalliseksi suojeluksesta, joka yli tuottajan oman kulutuksen joutuu myytäväksi, vai eikö suojelusta tulevaisuudessa olisi ulotettava myös pelkästään oman tarpeen tuottajiin. Tarkan harkinnan jälkeen tutkimuskomitea asettui puoltamaan viimeainitun ryhmän ottamista. Se lähti silloin siitä periaatteesta, että laajemmalle pohjalle perustuvan edistystoiminnan täytyy johtaa siihen, ettei pienviljelijää ja vuoristotalonpoikaa kohdella epäsuotuisemmin kuin sel-laista, jolla on suurempia viljelysaloja hallussaan.” Minä suositan maalaisliitolle tätä paikkaa erikoisesti.

Mennäkseni vielä tuohon vuoden 1919 tilastoon, niin minulla on täällä pieni kartta, josta nähdään, mistä osista maata vuoden 1919 viljaylijäämä tuli. Nämä punaiset paikat osoittavat, mistä viljaylijäämä tuli ja nuo valkoiset paikat osoittavat,

minnepäin se vietiin. Valkoisilta paikoilta pääasiallisesti Pohjois- ja Itä-Suomessa ei ollut paikallista viljayliäämää, mutta täältä Lounais-Suomesta, Hämeestä ja osasta Pohjanmaata liikenä pois vietäväksi. Mutta Lounais-Suomessahan on verraten vähän pienviljelijöitä, maalaisliittolaisia, jotka tässä luulevat ajavansa omia etujaan, mutta jotka siinä suuresti tulevat pettymään.

Niin minä väitänkin, että, jos tämä palkkiomäärä pysytetään 18 miljoonana, toisin sanoen, annetaan siis muutamille myllyille nuo 18 miljoonaa ja sanotaan että tällä rahalla te saatte ostaa niin ja niin monta kiloa viljaa, että tulisi se 50 penniä kiloa kohti, niin minä väitän että se palkkio silloin joksinkin kokonaan jää myllyille. Sillä se on niin pieni määrä tarjottuun viljaan nähden, että myllyt voivat melkoisessa määrin pidättää sen palkkion itselleen. Jos luulette että tuo 50 penniä tulee maanviljelijäin hyväksi, niin siinä te tullette surkeasti erehtymään. Jos tahdotte laatia jonkunlaisen viljanhinnan korottamisyjärjestelmän, niin laatikaa toki toisenlainen, sillä tämä on mitä epäonnistunein siinä suhteessa.

Jos taas tahdotaan tällainen järjestelmä ulottaa niin pitkälle kuin minun käsittääkseni tarkoitus onkin, niin on selvää ettei voida tehdä vääryyttä toisille viljelijöille, vaan on koroitettava budjetissa tuo määrä niin paljon että se riittää kaikille, joilla viljaa kaupantuotavaksi on. Siitä tulee niin ollen olemaan seurauksena että se suunnattomasti vaikeuttaa maalla pienviljelijäin toimeentuloa, sillä onhan tavattoman paljon verrattain suuria viljelmiä, jotka myövät kaiken ylimääräisen viljansa ympäristöön, mäkitupalaisille ja muille pieneläville ja omalle muonaväelleen. Ja jos kerran ruvetaan saamaan korkeampaa hintaa myllyiltä, niin se kallistaa paikallishinnankin. Viljan hinta tulee siis suuressa määrässä nousemaan maaseudulla, jos tahdotaan palkkiojärjestelmää niin suuressa mittakaavassa toimeenpanna, kuin minä minä luulen tässä lopullisen tarkoituksen olevan.

Erikoisesti panee minua epäilyttämään, onko tällä esityksellä todellakin tarkoitus lisätä leipäviljan tuotantoa tässä maassa. Minua panee epäilyttämään se seikka että olen valiokunnassa mielestäni verrattain

pätevästi ja sitovasti todistanut, että kauran mukaan ottaminen ei edistä leipäviljan tuotantoa. Meillähan, niinkuin tiedetään, kauraa viljellään niin paljon, että sitä ei tarvitse tuoda ulkoa vaan se riittää oman maan tarpeeksi. Jos me tahdomme lisätä varsinaista leipäviljaa, siis ruista, niin täytyy sen minun mielestäni tapahtua pääasiallisesti kauran viljelysalaa supistamalla ja silloinhan ei ole mitään järkeä palkita myöskin kauranviljelystä vielä erikseen, vaan meidän täytyy saada juuri kaura-alaa supistamalla ruisala lisätyksi. Mutta jos tarkoitus on taasen saada suorastaan suurempain viljelijäin taskuihin siirretyksi joitakuita miljoonia markkoja, ehkä lopulta hyvinkin monia miljoonia markkoja valtion varoja, niin silloin palkittakoon kaurakin, silloin se on oikea toimenpide.

Myös vehnän palkitseminen on sellainen toimenpide, jota ei pitäisi edistää. Sillä jos ruis, jotakuinkin menestyy meidän maassamme, niin vehnän menestyminen on vielä epävarmempi, se menestyy niin pienellä kolkalla meidän maassamme ettei siitä syystä ole mitään syytä ruveta vehnää palkitsemaan, varsinkin kun vehnällä on niin korkea tulli, ettei sitä missään muualla maailmassa ole. Jos tällä tullisuojaalla vehnänviljelys ei täällä menesty, niin se ei menesty, jos pikkasen lisätään suoja. Suurin syy, miksi ei vehnänviljelys ole enemmän levinnyt on se, ettei meillä ole vehnämyllyjä. Niin pian kuin saadaan kunnollinen vehnämylly, ja alennetaan raa'an vehnän tuontitullia, niin Lounais-Suomi sitä viljelee mieluummin kun ruista ja silloin voidaan tuoda kovaa vehnää ulkomailta ja jauhaa sitä pehmeään vehnään, jota omassa maassa saamme. Minä suosittelen vehnämyllyn perustamista rahamiehille, sillä se tulee varmasti kannattamaan. Sellainen mylly, se varmasti kannattaa kun semmoinen vaan laitettaisiin.

Ettei lausunnostani saataisi sitä käsitystä niinkuin minä en laisinkaan ymmärtäisi maanviljelyksen merkitystä maalemme, niin katson lopuksi olevan syytä sanoa, missä te löydätte minun myös tämän maan maanviljelyksen etua ajavana. Olen jo sanonut, että mielestäni rehun viljelys ja siis kanjanhoito on tässä maassa meille luonnollinen ja oikea elinkeino. Tähän väitetään, että meidän maassamme ei ole

tähän edellytyksiä, koska esim. Tanskassa on paljon pitempi kesä, siellä voivat lehmät käydä pitemmän aikaa laitumella, siellä saadaan useampia heinäsaatoja, j. n. e. Myönnetään, että Tanska ilmastollisesti on edullisemmassa asemassa. Mutta tämmöiset seikat tasoittaa maankorko, toisin sanoen, se hinta, joka maasta täytyy maksaa on Tanskassa paljon korkeampi kuin Suomessa. Minä muistan, että Hollannissa jo oli ennen sotaa maanviljelysalueita, joista maksettiin yli 10,000 guldenia, jopa 20,000 guldenia hehtaarilta. Se on siis yli 200,000 markkaa hehtaarilta. Meillähan on maa niin halpaa, että maan korko on vielä pieni. Tanskassa se on tavattoman paljon kalliimpi varsinkin saarilla. Ja meillähan on tilaa. Tanskassahan on karjanhoidolla suurin haitta se, että siellä ei ole tilaa jotta saisi riittävästi laitumia. Meillä taas on tilaa ja meidän pitää ohjata karjanhoitoamme siihen, ettemme näihin aikoihin suurenna pelloja, mutta parannamme laitumia ja käytämme laitumilla ei ainoastaan karjaa vaan myöskin sikojä. Senhän uuden-aikaisemmat maanviljelijät täälläkin tietävät, että se on erinomaisen hyvä ja tuotava keino. Olen puhunut muutamien tämän maan erinäisten specialistien kanssa tällä alalla. Ja että me saisimme nuo laitumet nopeasti kuntoon, niin olen valmis kannattamaan tähän maahan toisen apulantatehtaan perustamista. Tähän maahan on perustettu yksi apulantatehdas, superfosfaattitehdas, joka on saavuttanut suurenmenestyksen. Menekki on kasvanut tavattomasti vuosi vuodelta. Tehdasta täytyy lisätä pian. Minä olen valmis ajamaan tyypitehtaan perustamista, vaikka se ei alussa kannattaisikaan. Mutta minä tiedän, että se tämän maan kansantaloudelle on erinomaisen tärkeä, vaikka alussa tarvitsisi joitakuuta miljoonia vuodessa uhratakin. Meidän maataloutemme pääsisi kehittymään ja sillä tavalla me saamme varmasti viljan viljelyksen välillisesti lisääntymään paremmin kuin tällaisilla hallituksen esityksen keinoilla.

Tahdon vielä mainita erään rehunviljelyksessä tehdyn virheen, jos sitä nyt voi sanoa virheeksi. Se on tietysti ollut eräs kehityssaste sekin. Ei ole meidän suomaitamme osattu oikein viljellä. Meillä on tyydytty niissä nelivuotisiin nurmiin, kun pitäisi saada ehdottomasti täysi sato 9—10-

vuotisilta nurmilta, sekin tietysti vain päältälannoituksen ja apulantain avulla. Ja siihen me epäilemättä helposti pääsemme.

Nämä ovat tällaisia teknillisiä keinoja, joilla me voimme saada viljanviljelyksemme lisääntymään paljon paremmin. Ja näihin ja varsinkin pienviljelyksen avustamiseen olen valmis myöntämään varoja, mutta en tähän nyt ehdotettuun, josta koko pienviljelijäluokka, se luokka, joka elää sillä viljalla, minkä se itse kasvattaa ja jolla ei jää mitään ylimyytäväksi, ei mitään hyödy. Sillehän tulee pikemmin vahinkoa, sillä joskus se on viljanostajana. Minä en voi tällaista suunnitelmaa missään tapauksessa kannattaa.

Lopuksi minun täytyy ihmetellä, kuinka kauan oikeastaan maalaisliiton pienviljelijät kulkevat sen agraarisuunnan mukana, jossa johtajana on tämän maan suuragraarien päämies, Maataloustuottajain johtaja tri Jännes, joka on nyt muodostanut liiton maalaisliiton johtajan Sunilan kanssa ja he yhdessä ajavat nyt tämän maalaisliiton pikkuviljelijäin joukon aivan niin suuragraarien suuntaan, ettei missään Euroopassa varmaan sellaista tunneta. Jos teidän silmämme eivät vielä aukene, niin aukenevat varmasti ennen pitkää, sillä eihän tästä ole mitään hyötyä teille pienviljelijöille, vaan vahinkoa. Mutta arvaan kyllä, että saarnaan kuuroille korville. Se on vasta kehitys, joka saa vielä pienviljelijät itsenäisesti ajattelemaan, niin etteivät he kulje aivan suuragraarien mukana.

Minä toivon, että tämä esitys suuressa valiokunnassa saa sen kohtalon minkä se ansaitsee, että se nimittäin tulee hylätyksi.

Puhemies: Istunto keskeytetään ja jatketaan kello 7 tänä iltana. — Pyydetty puheenvuorot ovat voimassa.

Istunto keskeytyy kello 4,35 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Puhemies: Jatketaan 6) asian käsittelyä.

Keskustelu jatkuu:

Ed. Sundin: Eduskunnan arvoisille jäsenille on hyvin tunnettua, että tässä maassa on viimeisten vuosikymmenien kuluessa siinä määrin jouduttu riippuvaksi ulkomaaisesta viljasta, että maan oma sato tyydyttää tuskin puolta leipäviljan kuluksista. Tällainen asiantila ei, senjälkeen kuin Suomi tuli itsenäiseksi, ole voinut jäädä valtiovallankaan puolelta huomiotta. Onhan kysymys väestön viljatarpeen tyydyttämisestä yleensä kaikissa sivistysvaltioissa ollut kaikista keskeisimpiä kysymyksiä.

Kun kysymystä viljaomavaraisuuden turvaamisesta ruvettiin vuonna 1923 hallituksessa valmistamaan, esiintyi varsinaisesti kolme mahdollisuutta kysymyksen ratkaisemiseksi valtiovallan toimenpiteellä. Ensimmäinen viljatuulin korottaminen, toiseksi valtion monopolilaitoksen järjestäminen sekä kolmanneksi palkitsemisjärjestelmän soveltaminen. Kaikkien näiden keinojen tarkoituksena on saada kotimaiselle viljalle kysyntää ja tyydyttävät hinnat.

Kun tulikin korotus tietää tavaran hinnan nousua, ei tämä toimenpide, ottaen huomioon, näyttävätkään tarkoituksenmukaiselta. Saavutettu kokemus meillä samoin kuin muuallakin osoitti lisäksi, että tulli ei yksinään riittä, sen avulla ei ole saatu syntymään riittävää kotimaisen viljan kysyntää suuriin kauppamylyihin, jotka kernaammin ostavat tasalaatuista, suurissa erissä tarjottavaa ulkomaista viljaa.

Valtion monopolilaitoksella, joka olisi velvollinen ostamaan kaiken ihmisravinnoksi kelpaavan kotimaisen leipäviljan, olisi kyllä maanviljelijäin kannalta katsoen eräitä etuja. Suomessa eivät valtion monopolit säännöstelyajan kokemusten perusteella ole hyvässä maineessa, ja kysymyksenalaista on, tulisiko valtion viljamonopoli meidän harvaan asutussa maassamme ollenkaan menestymään. Huomattava on, että viljakauppa on sangen vaikeasti hoidettavaa. Kilpailu on sillä alalla suuri, konjunktuurivaihtelut usein voimakkaat ja voittomarginaali yleensä vähäinen. Varastojen hoito vaatii suurta huolta ja asiantuntemusta. Valtion liiketoiminta on

yleensä tunnettu sangen kankeaksi. On tuskin luultavaa, että se viljakaupassa tulisi tuottamaan hyviä tuloksia; pikemminkin se olisi omiaan kallistuttamaan leivänhintoja kuluttajille, jos nimittäin tahdottaisiin, että se liiketoimintana antaisi edes tyydyttäviä tuloksia. Ellei taasen viljamonopolin kannattavuudesta pidettäisi huolta, vaan pantaisiin vain päämääräksi halvan leivän hankinta kuluttajille, saisivat veronmaksajat suorittaa kustannukset. Kummassakin tapauksessa synnyttäisi valtion liiketoiminta tällä alalla arveluttavia hankaluuksia eri yhteiskuntaluokkien kesken ja olisi se vaan omiaan aiheuttamaan levottomuutta taloudellisella alalla.

Toimenkin arveluttava seuraus voisi joutua valtion viljamonopolista. Kun monopolin velvollisuutena tulisi olla ostaa kotimaista viljaa ja maksaa siitä määrätty kiinteä hinta tai jokin ulkomaisen viljanhinnan perusteella määrättävä vaihteleva hinta, niin syntyisi hintojen määräämisessä suuria vaikeuksia ja riitoja, kuten on laita Norjassa. Tuollainen valtion ostovelvollisuus ei myöskään olisi omiaan kasvattamaan maanviljelijöitä tuotteittensa laadun parantamiseen, niinkuin tekee sellainen järjestelmä, jossa hinnan muodostus on vapaa. Kun monopolilaitos toiselta puolen olisi yksinmyyjä, niin olisivat kuluttajat myös pakotetut vastaanottamaan minkäläistä tavaraa tahansa. Katselipa asiaa mililtä kannalta hyvänsä, tuntuu monopoliajatus tällä alalla epäkäytännölliseltä ja vastenmieliseltä, eikä se todennäköisesti saavuttaisi meikäläisen yhteiskunnan hyväksymistä.

Senvuoksi ei voitane olla muuta kuin yhtä mieltä siitä, että jos kerran tahdotaan sellaisissa oloissa kuin maassamme nykyään vallitsevat, tehokkaalla tavalla kotimaista viljantuotantoa edistää, ilman että vähävaraisia kuluttajia kohtuuttomasti rasitetaan, ja jos samalla tahdotaan parantaa kotimaisen viljan laatua vapaan hinnanmuodostuksen kautta, niin ei ole muuta keinoa kuin sopivan palkitsemisjärjestelmän luominen.

Harkittaessa näitä kysymyksiä v. 1923 kiinnitettiin huomiota varsinkin kahteen seikkaan, jotka näyttivät puhuvan palkitsemisjärjestelmän puolesta, nimittäin Saksassa ennen maailmansotaa voimassa olleeseen tuontitodistusjärjestelmään sekä Sveit-

sissä, tehtyyn perusteelliseen selvitykseen näistä kysymyksistä. Saksalainen järjestelmä, jonka mukaan myllyille ja viljanviejille maksettiin palkkiota maasta vietyä viljasta ja jauhoista tulliperuutuksen muodossa, oli osoittautunut erittäin tehokkaaksi. Sen avulla kykeni Saksa pitämään viljantuotantonsa suhteellisen korkealla huolimatta siitä, että maa teollistui nopeasti ja työpalkat nousivat, kun muualla Euroopassa vastaavanlaatuisissa oloissa viljantuotanto yleensä alenemistaan aleni. Saksalainen järjestelmä sellaisenaan on kuitenkin mahdollinen ainoastaan maassa, jossa viljanviljelys kulutukseen verraten on suuri ja jossa myllyteollisuus on korkealle kehittynyt, jotta se voi menestyksellä tuotteillaan kilpailla kansainvälisillä markkinoilla. Sellaisia olosuhteita ei meillä ole. Paljon miellyttävämmältä ja meikäläisiin olosuhteisiin sopivammalta tuntuu sveitsiläinen ehdotus. Päämääränä sveitsiläisessä ehdotuksessa on valloittaa kotimaiselle viljalle kotoiset markkinat eikä ulkomaisia, kuten saksalaisessa. Järjestelmä toimisi siten, että viljatavaran jalostajille annettaisiin palkkiota ihmisruuaksi jauhetusta kotimaisesta viljasta, jotta kotimaiselle viljalle siten syntyisi kysyntää. Palkkion muodostaisi tuontitodistus, joka oikeuttaisi maahan tuomaan tullitta määrätyn määrän ulkomaista viljaa, mutta voitaisiin myös todistukset siinä tapauksessa, että tuontioikeutta ei käytettäisi, lunastaa valtionrahastossa. Viimeksimainitussa tapauksessa menisi palkkio n. s. viljarahastosta, johon osotettaisiin leipäviljan tulleista kertyneet tulot.

Nyt esilläoleva suomalainen lakiehdotus on oleelliselta osalta rakennettu samoille periaatteille kuin mainittu sveitsiläinen. Erotus on varsinaisesti siinä, että kustannukset palkitsemiseen otettaisiin meillä yleisistä valtionvaroista, eikä niitä varten osotettaisi mitään määrättyä lähdettä, viljarahastoa, joka leipäviljan tulleista kerättäisiin. Eräillä tahoilla on väitetty, että käsiteltävänäoleva lakiehdotus erikoisesti tässä kohden olisi sveitsiläistä huonompi. Epäilemättä olisi periaatteelliselta kannalta paikallaan, että palkitsemiseen vain käytettäisiin leipäviljan tulleista saatuja tuloja. Sitten saataisiin järjestelmään sopiva säätäjä, niin että samalla kuin kotimainen tuotanto nousisi siksi paljon, että leipävil-

jan tuonti ulkomailta huomattavasti vähenisi, vähenisivät myöskin palkkiot ja taas päinvastoin, milloin kotimainen tuotanto rupeaisi taantumaan ja ulkomaiden tuonti lisääntyisi, kasvaisivat myös palkkiot, jotka siten kohottaisivat viljantuotantoa. Erotus sveitsiläisen ja suomalaisen järjestelmän välillä on kuitenkin pohjimmaltaan ainoastaan muodollista ja budjettioikeudellista laatua. Hallitus, joka lakiehdotuksen laati, katsoi, ettei määrättyjen tullitulojen osoittaminen johonkin erikoistarkoitukseen olisi Suomen budjettioikeuden ja brutto-budjettijärjestelmän mukaista.

Maatalousvaliokunta on hallituksen esitystä puoltanut. Valiokunnan mietintöön liittyy kuitenkin vastalause. Ne vastaväitteet, joita vasemmiston taholta on esitetty kysymyksessäolevan lakiehdotuksen ja sen perustelujen suhteen, ovat pääkohdissaan seuraavat:

1) mahdollisuus, että Suomi sodan tai muun häiriön johdosta joutuisi siksi eristetyksi, että sen täytyisi tulla toimeen omilla elintarpeillaan, katsotaan niin vähäiseksi, ettei sen varalta ole aihetta edistää kotimaista viljantuotantoa;

2) esitetään, että maamme ilmasto on viljan tuotannolle siksi epäedullinen, että omavaraisuuteen pyrkiminen on toivotonta ja että Suomi on luonnostaan karjatalousmaa;

3) hyöty viljantuotannon edistämisestä lankeaisi vain Etelä-Suomen suurviljelijöille, mikä ilmenee erikoisesti siitä, että vehnä ja kaurakin tahdotaan ottaa palkitsemisessa huomioon; ja

4) rahamäärät, mitkä viljan palkitsemisen vaatisi, katsotaan siksi suuriksi, ettei valtiolla ole mahdollisuutta niin paljon uhrata.

Tarkastakaamme näitten väitteitten paikkansapitävyyttä.

Mitä ensiksikin tulee maamme mahdollisuuksiin tyydyttää sodan tai muiden liikennehäiriöitten sattuessa viljatarpeensa ulkomaisella tuonnilla, niin on huomattava, että Suomi sijaitsee sellaisessa osassa maailmaa, että kaikki sen ympärillä olevat maat — itäistä naapuria lukuunottamatta — ovat viljan nähden joko juuri omillaan toimeentulevia tai sitten viljantuontimaita. Naapureihimme, paitsi itäiseen, emme sen vuoksi hädän tullen voi turvautua viljaasiassa.

Mitä taas tällaisten häiriöitten mahdollisuuteen tulee, niin ei voitane kieltää, etteikö sellaisena kuin maailman tilanne nykyisin on, mahdollisuuksia maailman kaupan ja liikenteen häiriötiloihin olisi olemassa. Päinvastoin, kun ottaa huomioon nykyisen yleisen epävarmuuden tilan, eräissä yhteiskuntaluokissa esiintyvän vallankumouksellisuuden, jota määrättyä taholta voimakkaasti ylläpidetään, on varsin todennäköistä, että tällaisia häiriöitä voi verrattain helpostikin syntyä. Viljantuonnin keskeyttämiseksi ei tarvita mitään yleistä maailmansotaa, riittää hyvin sota-tilanne parin johtavan suurvallan välillä. Eipä edes tarvita minkäänlaista sotaa, kuin jo voimme vilja-asiaita takia joutua täydellisesti itäisen naapurimme armoille. Tarvitaan esim. vain laajempi rautatielakko muutamissa johtavissa viljantuotantomaisissa tai tavallista laajempi satamalakko tai merimieslakko, kun asema voi käydä kestäättömäksi.

Viime vuosien kehitys viljakaupan alalla on lisäksi senlaatuista, että se antaa aihetta tässä suhteessa vakaviin mietteisiin. Olemme taas yhä enemmän ja enemmän alkaneet siirtyä riippuvaisiksi venäläisestä viljasta. Vuonna 1923 tuotiin Venäjältä ruista 113 milj. kiloa ja ensimmäisellä vuosipuoliskolla tänä vuonna noin 90 milj. kiloa. Ruukiin tuonnista tuli Venäjän osalle siis vuonna 1923 65 % ja tämän vuoden ensimmäisellä vuosipuoliskolla kokonaista 73 %. Sen jälkeen on Venäjältä tuonnissa tapahtunut tilapäinen seisahdus.

Lisäksi on todettu, että viljakaupassa on korkeitten korkomenojen ja konjunkturi-tappiovaaran takia yhtä enemmän alettu noudattaa „kädestä suuhun” periaatetta, niin että tuontiviljan varastot ovat maassamme olleet huolestuttavan pienet ja tilanne on monesti varsinkin ankaroina talvina, jolloin laivakulku on hyvin vaikeaa, ollut arveluttavan kriittinen. Venäjältä tuleva vilja saadaan nopeasti, siinä ovat hinta- ja kurssivaihteluvaarat sekä korkomenot vähäisemmät kuin valtamerentakaisen viljan kaupassa, joten on selvää, että viljakauppiaat käyttävät tilaisuutta hyväkseen. Kun viljakauppa Venäjällä on monopolisoitu, niin tiedetään siellä tarkkaan, miten paljon viljaa Suomeen kullakin hetkellä on ostettu ja he tietävät siellä myös, miten suuret varastot meillä kulloinkin on

tuontiviljaa. Mitä enemmän kotimainen viljantuotanto taantuu, sitä enemmän tulemme tässä suhteessa riippuvaisiksi venäläisistä, sillä heillä on kaikki edut puolelleen kilpailussaan valtamerentakaisen viljan kanssa. Heidän monopolilaitoksensa ei tarvitse pitää tarkkaa lukua siitä, millä hinnalla se myy tällaisen pienen maan tarpeen ja jo pienikin alennus tonnia kohden, kun vielä on mahdollisuus toimittaa tavaraa nopeasti, ratkaisee kaupan heidän edukseen. Kun venäläiset myyvät pääasiassa veroina kerättyä viljaa, on selvää, ettei heidän tarvitse tehdä mitään tuotantokustannuskalkkyyleja vientiviljansa hintaa määritessään. Ohjeena voi olla vain se, että aina mennään vähäisen alle maailmanmarkkinahintojen ja kauppa käy hyvin.

Kaikki viittaa siihen, että venäläiset ennen pitkää, ellei mihinkään toimenpiteeseen täällä ryhdytä, täydellisesti ovat herroina viljamarkkinoillamme ja silloin on selvää myös, että he tilaisuuden sattuessa voivat mielensä mukaan määrätä ja säännöstellä, miten paljon viljaa tänne luovuttavat. Ennenkuin valtameren takaa viljaa saadaan, kuluu kuukausia. Jo täyden rauhankin valitessa voi, kuten edellä on viitattu, sattu tilanteita, jolloin olemme arveluttavasti venäläisten hyvätaholaisuudesta riippuvaisia, jos kehitys vilja-alalla kulkee edelleen samaan suuntaan kuin se viime vuosina on ollut menossa. Mitä on sitten sanottavakaan sota- ja muiden häiriötilanteiden sattuessa, varsinkin sellaisten, joissa itse olemme mukana. Kun kerran niissäkin maissa, jotka mantieteellisen asemansa puolesta ovat paljon edullisemmassa asemassa kuin Suomi, kuten esim. Norjassa ja Sveitsissä, on ryhdytty hyvin laajoihin ja suuria kustannuksia kysyviin toimenpiteisiin omavaraiseen viljantuotantoon pääsemiseksi, niin tuntuu suorastaan kevytmieliseltä, elleimme täällä, jossa vaara on paljon ilmeisempi, kävisi kaikin käytettävissä olevin keinoin viljantuotantoa tukemaan.

Mutta, sanotaan vasemmalta, on toivontoa yrittääkään tulla omavaraiseksi viljantuotannon alalla. Suomen ilmasto ei kertakaikkiaan sovellu viljantuotantoon. Suomi kun on karjatalousmaa. Tarkastelkaamme vähän lähemmin pitääkö tämä väittämä paikkansa.

Historioitsija professori Voionmaa, johon vasemmalta varmaankin luotetaan, kertoo.

että Suomi esim. 1700-luvun lopulla ei ainoastaan tuottanut ruisviljaa omiksi tarpeikseen vaan vei sitä huomattavia määriä maasta etupäässä Ruotsiin. Vuonna 1773 laskettiin Suomen vuotuinen viljanvienti 45.000 tynnöriksi, mikä tekee vähän yli 5 miljoonaa kiloa, joka senaikaisiin väestömääriin ja liikeeloihin nähden on pidettävä sangen kunnioitettavana määränä. Koko maassa laskettiin 1830-luvun puolivälissä saadun ruista keskimäärin 1.600.000 tynnörinä eli noin 185 miljoonaa kiloa vuodessa. Maamme väestö ei silloin ollut kuin 1.343.000 henkeä ja tuskinpa peltoalatkkaan puolta nykyisestään. 1870-luvun alkupuoliskolla teki maan ruissato yli 2 hehtolitraa ja ohrasato yli hehtolitraa henkeä kohti, siis omavaraisuus täydellisesti turvattu.

Ei suinkaan ilmasato ole senjälkeen niin paljon huonontunut, että se tekisi viljantuotannon mahdottomaksi huolimatta siitä, että soita kuivaamalla ja saveamalla hallan vaara on melkoisesti saatu poistetuksi, että apulantojen käyttö on suuresti lisääntynyt, että maanmuokkaukaset ovat parantuneet ja että viljelystekniikka lienee muutenkin huomattavasti edistynyt.

Mutta, sanotaan, katovuosia sattuu ja ne tekevät viljantuotannon meillä kovin epävarmaksi. Vertailkaamme tässä suhteessa, miten olot ovat muissa maissa, esim. johtavissa viljantuotantomaissa kuten Venäjällä, Amerikan Yhdysvalloissa ja Kanadassa.

Tarkastakaamme ensinnäkin keskisatojen määriä. Keskimääräiset hehtosadot rukiista ajanjaksolla 1909—1913, siis ennen maailmansotaa, tekivät:

Venäjällä 790 kiloa,

Yhdysvalloissa 980 kiloa,

Kanadassa 1.120 kiloa,

Suomessa 1.100 kiloa.

Mainituista luvuista ilmenee, ettemme keskimääräisiin hehtosatoihin nähden jää jällelle johtavista viljantuotantomaista vaan pikemmin päinvastoin.

Mitä sitten satojen vaihteluihin tulee, jotka tietysti ovat jatkuvan omavaraisuuden ja varsinkin sotavalmiuden kannalta perin haitallisia, olen tutkinut asiaa virallisten tilastotietojen perusteella Venäjältä, Yhdysvalloista ja Kanadasta sekä omasta maasta. Tämä tutkimus antaisi mielenkiintoisia numerotietoja, mutta niitten esittämiseen ei ole tilaisuutta. Tahdon vain mainita, että tämä tarkastus on osoit-

tanut, että keskimääräiset vaihtelut esim. sellaisen viljantuotantomaa kuin Venäjän viljasadoissa ovat tavattoman suuret. Mitä valtavat viljamäärät tässä vaihtelussa ovat kysymyksessä, selviää kun tarkastellaan tietoja kokonaissadoista esim. muutamilta perättäisiltä vuosilta. Niinpä oli Euroopan-Venäjän ruissato vuonna 1912 26 milj. tonnia, mutta vuonna 1911 vain 19 milj. tonnia. Erotus on 7 milj. tonnia, josta määrästä riittäisi leipäainetta vuodeksi 30 miljoonalle hengelle. Vehnää saatiin Venäjällä 1909 19 miljoonaa tonnia, mutta 1911 ainoastaan 12 miljoonaa tonnia. Yhtä suuri eroitus kuin rukiissakin.

Mainittakoon vielä muutamia vaihtelukuvia vehnäsadoissa eräistä muista viljantuotantomaista. Yhdysvalloissa 1915 ja 1916 antoi hyvä vuosi 28 milj. tonnin vuosisadon, huono vuosi ainoastaan 17 miljoonan tonnin vuosisadon. Romaniassa aikajaksolla 1907—1910 antoi hyvä vuosi 3 miljoonaa vuosisadon, huono vuosi vähän yli 1 miljoonan tonnin vuosisadon. Kanadassa aikajaksolla 1915—1918 antoi hyvä vuosi 11 miljoonan tonnin suuruisen vuosisadon, huono vuosi ainoastaan 5 milj. tonnin sadon.

Satovaihtelut suurissa viljantuotantomaissa ovat siksi suuret, että niissä voi esiintyä eräinä vuosina tuntuva viljanpuute kotimaan kulutustakin varten, vieläpä saattaa sellaisissa maissa, joissa varastoiminen vuodesta toiseen on huonosti järjestetty tai olot muuten epävakaiset ja järjestymättömät, esiintyä suoranaista nälänhätääkin, kuten esim. Venäjällä. Viimeinen suuri nälänhätä sattui siellä, kuten kaikki muistavat, vuonna 1921. Se oli mittasuhteiltaan vallan tavaton, mutta se on helposti käsitettävä esitettyjen satovaihtelujen perusteella, joiden vaikutusta siellä vallitseva ihannejärjestelmä ei kyennyt taistottamaan.

Myöskin meidän maassamme ovat satovaihtelut melkoiset. Ne ovat suhteellisesti kuitenkin paljon vähäisemmät kuin esim. Venäjällä ja Kanadassa. Mutta näyttäisi siltä, että satovaihtelujen ankaruus viljelystekniikan kehittyessä alkaisi lieventyä. Ruissatomme, joiden keskimäärä on siinä 260.000 tonnin vaiheilla, ovat viimeisenä vuosikymmenenä vaihdelleet 220—300 tuhatta tonnin välillä. Ero ääritapausten välillä ruissadossa on ollut korkeintaan noin

80,000 tonnia eli vähän yli 30 % keskisadosta, kun taas samalla tavoin lasketut äärimmäisvaihtelut varsinaisissa viljantuotantomaissa ovat usein paljoka suurempia. Esim. Venäjällä vehnäsadossa yli 40 %, Romaniassa noin 100 %, Yhdysvalloissa noin 50 % j. n. e. Mitään tavattomia eivät siten meidän satovaihtelumme ole. Tosin sattuu meillä kuten muuallakin joskus melkein täysi katokin kuten esim. tapahtui 1867, mutta lyhytnäköistä olisi sellaisten tapausten vuoksi tuomita maamme ilmasto viljantuotantoon yleensä soveltumattomaksi. Tuskinpa minkään maan historia voi osoittaa pitempiä ajanjaksoja, joiden sisällä ei olisi kato vuosia sattunut. Katovuodet kehoittavat kuitenkin varovaisuuteen ja hyvän sadon sattuessa kohtuulliseen varastointiin, johon valtioakin puolelta olisi huomiota kiinnitettävä.

Olen tahtonut vähän yksityiskohtaisemmin käsitellä tätä ilmastokysymystä, kun siihen niin usein vedotaan silloin, kun puhutaan viljantuotannostamme. Satosuhteita ja niiden vaihteluita käsittävän tilaston avulla olen osoittanut, ettei ilmasto meillä aseta esteitä viljan viljelyksen huomattavalle laajentamiselle. Samaan tulokseen tullaan, jos tarkastellaan, meteorologista tilastoa sademääristä ja lämpötilasta eri maissa ja tutkitaan niiden vaikutusta maataloustuotannon suuntaan. Vuotuinen sademäärämme on keskimäärin 537 mm. ja se on vielä siten jakautunut, että se enemmän suosii viljaa, eritoten syysviljan viljelystä kuin rehuntuotantoa. Kevätpuoli on nim. keskimäärin sangen kuivaa, minkä vuoksi heinä- ja yleensä rehukasveista saadaan usein hyvinkin heikko sato viljan menestyessä tyydyttävästi. Heinäkuun ja elokuun alkupuolen keskilämpötila on verrattain korkea, yhtä korkea kun esim. Etelä-Ruotsissa, suuressa osassa Tanskaa, Pohjois-Saksaa ja Englantia, mikä seikka on omiaan edistämään viljan, eritoten ohran ja syysviljan tucentumista.

Jos tarkastelemme, minkälainen ilmasto on niissä maissa, jotka ovat kehittyneet erikoisen voimakkaiksi karjatalousmaiksi, niin me huomaamme, että Suomelta puuttuu useat edellytykset niiden rinnalla. Sellaisia maita ovat Europan etenkin Hollanti, Luoteis-Saksa ja Tanska. Näissä maissa on talvi varsin lyhyt ja lievä, sade-

määrä korkeampi kuin meillä ja varsinkin korkeampi kevätkesällä. Rehusatoja niitetään kaksi vuodessa ja karjan laiduntamisaika on noin 2—4 kuukautta vuodessa pitempi kuin Suomessa. Jos vertailemme yksityiskohtaisesti esim. Tanskaa ja Suomea sekä viljantuotannon että rehuntuotannon suhteen, niin huomaamme helposti, missä suhteessa Tanska on meistä enemmän edellä. Keskimäärin vuosina 1919—21 olivat esim. Tanskassa ja Suomessa hehtaarin sadot kiloissa: rukiissa Tanskassa 1,546 kg., Suomessa 1,172 kg., mutta heinässä Tanskassa 4,200 kg., Suomessa 2,000 kg. Ruissato on siis Tanskassa 32 % parempi kuin Suomessa, mutta heinäsatokokonaista 110 % parempi kuin meillä. (Ed. Wuolijoki: Kyllä minä selitän, varrotkaa pois, kyllä hankin sen eron tietää, mistä se johtuu!).

Jos tarkastetaan kirjanpitolitoja molemmissa maissa, ovat Tanskan viljasadot, kun olemme kaikki viljat huomioon, hehtaaria kohti 46 %, mutta heinä- ja vihantarehusadot aina 90 % edellä suomalaisista sadosta. Me huomaamme tästä että Suomen kaikista paraatkin tilat ovat siis juuri rehuntuotantokyvyyssä eniten Tanskasta jällessä eivätkä niinkään paljon viljantuotannossa. On senvuoksi melkoisesti korjattavaa siinä väitteessä että Suomi muka ilmastonsa puolesta keskimäärin katsoen olisi erikoinen karjatalousmaa mutta sopimaton viljan tuotantoon.

Se seikka että Suomi viljantuotannossa on viimeisenä neljänä vuosikymmenenä niin suuresti taantunut kuin se todella on tehnyt, ei riipukaan niin paljon ilmastosta eikä maaperästä kuin muista tekijöistä. Pääsyyinä on se että viljantuotanto meillä jätettiin aina 1860-luvulta lähtien tietoisesti oman onnensa varaan, siltä poistettiin tullisuoja, kun sitä vastoin teollisuutta koettiin kaikin keinoin tulleilla ja palkinnoilla edistää. Tämä asiantila aiheutti, että kun teollisuudessa tullisuojeleksen ja valtionavustusten kautta voitiin työpalkkoja kohottaa, kävi tällaisia etuuksia nauttimaton viljantuotanto kannattamattomaksi. Sille kävi mahdolliseksi kilpailla palkoista. Suhde viljanhintojen ja työpalkkojen välillä muuttui nim. viljaan nähden vähä epäedullisemmaksi. Esim. ajanjaksolla 1880—1913 on nousu työpalkoissa meillä ollut 128 %, mutta sitä vastoin rukiinhinnassa

lasku 10 %. 1870—1880-luvun vaihteessa oli 10 ruiskilon hinta vielä huomattavasti korkeampi kuin omaruokaisen miehen päivätyöpalikka. 1880-luvun puolivälissä ne käyivät jokseenkin yksiin, mutta 1890-luvun puolivälistä lähtien maailmansodan keskiväheille saakka on miespäivätyön hinta 60 % korkeampi kuin rukiin hinta. Luonnollisena seurauksena oli, että pellot pantiin heinäkasvuun, ne saivat omin päin kedottua vieläpä metsittyäkin ja väkeä virtasi maaseudulta kaupunkeihin tai valtamerien taakse. Tämä kaikki oli epäilemättä oikeata taloudellisten lakien aiheuttamaa kehitystä, vallankin jos katseltiin Suomea erottamattomana osana venäläisessä imperiumissa, sillä olihan siltä kannalta luonnollista, että Suomi erikoistui teollisuus- ja maitotalousmaaksi, joka oli sopiva markkinapaikka venäläisille viljatuotteille. Mutta sellainen maatalouspolitiikka ei ollut Suomen kansallisten etujen mukaista, vaan oli se venäläistä politiikkaa.

Viljantuotantokysymystä Suomessa eivät ratkaiseet eivätkä ratkaise vastakaan ilmastovaikkeudet, vaan ratkaisee sen yksinkertaisesti hintakysymys. Viljantuotanto vaatii meillä enemmän työtä kuin Venäjän ja Amerikan preerioilla, joita ei tarvitse ojittaa eikä toistaiseksi lannoittaaakaan ja joilla koneet voivat työskennellä toisella teholla kuin suomalaisessa maasossa, missä viljelykset yleensä ovat hajanaisissa palstoissa ja avo-ojissa. Viljelyn alan hehtaaria kohti on Suomessa ja Ruotsissa käytettävä lähes kymmenenkertain määrä ihmistyötä viljantuotantoon kuin Amerikan preeriaseuduissa ja hevos-työtä noin 4-kertaisesti. Konetyöllä saadaan nimittäin Amerikassa ihmeitä aikaan.

Mutta, sanottaneen, jos siis viljantuotanto tulee meillä kalliimmaksi kuin Amerikan ja Venäjän lakeuksilla, niin ei olisi tarkoituksenmukaista pitää sitä täällä yllä. Ja niin olisikin, jos ensiksikin olisi varmuus siitä että ikuinen maailman rauha ja hyvä sopu kansanluokkien keskuudessa olisi odotettavissa, ja toiseksi, millä meihin nähden on yhtä suuri merkitys, jos olisi takeita siitä, että meidän kansantaloudessamme on muita aloja, joille voidaan sijoittaa se työväkimäärä, joka maataloudestamme vapautuu siinä tapauksessa että viljantuotanto

päätetään rappiolle. Viljantuotantoon käytetään meillä noin 30 normaalimiespäivätyötä hehtaarille, kun sitä vastoin rehuntuotannossa tullaan toimeen puolella siitä määrästä. Jos meidän ruis-, ohra- ja vehnä-alamme muutetaan heinänurmiksi vapautuu silloin maatalouden nykyisestä työvoiman tarpeesta lähes $5\frac{1}{2}$ miljoonaa normaalimiespäivätyötä vuosittain, joten mainittu työvoima olisi sijoitettava muille aloille. Kysyä voidaan, mille alalle tämä työvoima on meillä kansantalouden kannalta edullisimmin sijoitettavissa. Onko esim. teollisuutemme ja teollisuustyöväestömme valmistunut ottamaan sen miesmäärän perheineen vastaan? Eikö ole enemmän kuin todennäköistä, että työmarkkinoilla tämän johdosta syntyy ankara työntarjonta? Meidän teollisuudessamme ei tietääkseni toistaiseksi esiinny mitään työvoiman puutetta. Teollisuutemme potenee nykyisin pikemminkin menekin puutetta kuin työvoiman puutetta. Jos maatalous pakotetaan supistamaan työvoiman käyttöä, niin uskon, etteivät seuraukset tule olemaan kansantaloudellemme eikä työväestöllemme edullisia. Päinvastoin taas jos viljantuotantoamme turvataan siten, että sen tuotteille hankitaan menekkiä ja kohtuulliset hinnat, voi maatalous edelleen sitoa sen työvoiman, joka sillä nyt on, ja myös suuremman osan työvoiman luonnollisesta lisäkasvusta kuin tähän asti. Laajentunut viljanviljelys pakottaa esim. meidän oloissamme muutenkin voimaperäistyttämään talouden tuotantoa. Sen seurauksena on suurempi juurikasvituotanto, jonka avulla oljet voidaan hyväksi käyttää, jotenka uusia työtilaisuuksia ilmestyy ei ainoastaan suorastaan viljapelloilla, vaan myös muilla maatalouden aloilla.

Kysymys kotimaisesta viljantuotannosta onkin lopulta, jos nim. ei omaperäisyysperiaasille mitään arvoa anneta eikä sodan vaaraa uskota olevan koskaan olemassa, työvoimakysymys, kysymys siitä, kuinka paljon voidaan sijoittaa työvoimaa maatalouteen. Tässä suhteessa on samantekevää, onko se sitten maanviljelijän ja hänen perheensä jäsenten vai palkattua työvoimaa. Yhtä vähän kuin isomman tilan omistaja voi ajan pitkään sijoittaa palkattua työvoimaa tuotantoon, jonka tulos ei vastaa kustannuksia, yhtä vähän voi rienviljelijä sitoa työvoimaansa sellaiseen.

Ellei jonkin tuotantoalan tuotteille saada menekkiä niihin hintoihin, että tuotantokustannukset tulevat peitettyiksi, on selvää, että tuotanto nykyisen talousjärjestelmän vallitessa sillä alalla pakosta pysähtyy ja työvoima siltä alalta vapautuu.

Kun asiaa oikein tältä kannalta arvostellaan, on huonosti harkittu se mietinnön vastalauseen kohta, jossa sanotaan, että hyöty viljantuotannon edistämistoimenpiteistä tulisi Etelä-Suomen suurviljelijöihin osaksi. Kun viljakysymys on työkysymys, niin on ilmeistä, etteivät suuremmat viljelijät, jotka ovat torpparivapautuksen kautta menettäneet suuren osan työvoimastaan ja joiden on ollut hankittava asunnot sen sijaan hankitulle työvoimalle, ole olleet eivätkä ole halukkaita hankkimaan suurta määrää työvoimaa lisää. Suurviljelijät ovatkin koettaneet tulla toimeen mahdollisimman pienellä työvoiman käytöllä. He ovat sen mukaan järjestäneet viljelyskiertonsa niin, että vilja-alat ovat sangen pienet, pienemmät juuri Etelä-Suomen ja Länsi-Suomen suurviljelmillä kuin samojen seutujen keski- ja pienviljelmillä ja paljon pienemmät kuin esim. Sisä-Suomessa ja Pohjanmaalla yleensä. Viitataan tässä suhteessa virallisen tilaston numeroihin. On ilmeistä, että suurviljelijän, joka nykyään toimii yksinomaan palkatulla työvoimalla, on verraten helppo järjestää tuotantonsa, miten se parhaiten eri konjunktoureissa kannattaa. Hän voi varsinkin helposti vähentää työvoimaansa ja siis luopua paljon työtä vaativasta tuotantalasta. Hän voi myös lisätä sitä, jos jonkin työtä vaativan talouselämän kannattavuus näyttää taatulta. Mutta tämä työvoiman lisääminen ei ole niinkään helppo. Siitä syntyy melkoinen tappionvaara, esim. kun tarvitaan uusia työväenasuntoja, joihin on sijoitettava paljon rahaa. On ymmärrettävää, etteivät suurtilalliset ole kovinkaan halukkaita sensuuntaisiin muutoksiin.

Kokonaan toinen on asianlaita keskikokoisilla ja pienemmillä viljelmillä niissä suuruusluokissa, joissa oman perheen jäsenet joko kokonaan tai suureksi osaksi suorittavat työn. Siellä ei ole niinkään helppo vapaasti lisätä eikä vähentää työvoimaa. Näillä tiloilla on työn käyttö paljon runsaampaa kuin suurviljelmillä. Ei tahdota työntää perheenjäseniä maailmalle, jos vain

joitakin työtilaisuuksia on olemassa, ja silloin käytetään työtä sellaisillakin aloilla omassa kodissa, joiden kannattavuisuuden ei tarvitse olla edes tyydyttävä. Niinpä nähdäänkin, että näillä tiloilla viljanviljelysalatkin ja erityisesti leipäviljan viljelysalat ovat suhteellisesti paljon suuremmat kuin muilla. Tilaston mukaan meidän maassamme on niillä viljelmillä, joiden viljelysala tekee 3—10 ha, leipäviljan hallussa 23 % eli lähes 1/4 koko peltoalasta, 10—25 hehtaarin viljelmillä 17 %, 25—50 hehtaarin viljelmillä 13 %, ja yli 50 hehtaarin viljelmillä ainoastaan 12 %. Leipävilja-ala siis suhteellisesti vähenee tilan suuruuden kasvaessa. Tämän vuoksi onkin asianlaita niin, että viljan menekki-kysymys on kipeä ennen kaikkea alle 25 hehtaarin viljelijöille, sillä heillä on, kuten sanottu, omasta takaa työvoimaa, jolle on joko saatava hyödyllistä ja kannattavaa työtä tai työnnettävä se maailmalle. Se on juuri pienempiin suuruusluokkiin kuin viljan menekin väheneminen ja hintain huononeminen on kipeimmin koskenut.

Eritoten vehnän ja kauran mukaanottamista palkitsemisjärjestelmään pidetään vasemmalla merkinä määrättyjen maanosien ja viljelmäryhmien yksipuolisesta suosimisesta. Mitä vehnään tulee, sanotaan, ettei meillä ole mahdollisuuksia sen viljelemiseen. Kokemus kuitenkin osoittaa, että syysvehnä on useissa seuduissa joksinkin yhtä varma viljelyskasvi kuin ruis ja jalostustyöllä näyttää myös olevan tässä varsin suuria mahdollisuuksia sekä talvikesävytyteen että satoisuuteen nähdä. Aikaisen kevätvehnän viljelystä on kasvijalostuksen avulla Kanadassa saatu levitettyksi seuduille, joiden ilmasto on paljon ankarampi kuin Suomen. Ei senvuoksi ole epäilystä, etteikö meillä vehnän viljely tulisi lisäytymään, kunhan kotimaiselle vehnälle saadaan menekkiä ja tulee perustetuksi vehnämyllyjä, joissa kotimainen vehnä sopivalla tavalla sekoitetaan ulkomaaiseen, kuten tehdään kaikissa Länsi-Euroopan maissa. 10-vuotiskaudella 1910—20 on vehnän viljelysala tässä maassa lisäytynyt melkein kolminkertaiseksi. samalla aikaa kuin muiden viljalajien ala on joko pysynyt paikallaan taikka vähentynyt. Jollei nyt vehnänviljelystä palkittaisi, olisi seurauksena tämän viljelyksen loppuminen ainakin myyntiä

varten, sillä palkkio houkuttelisi luonnollisesti siirtymään vehnän viljelyksestä rukiiseen, mitä ei missään piireissä toivottane. Valtion finanssienkaan kannalta ei vehnän poisjättämistä voida puolustaa, siksi pienet rahamenot tässä ovat kysymyksessä.

Kauran suhteen on huomattava, ettei sen tuotantoa sinänsä tarvitse pyrkiä lisäämään. Kun kuitenkin siitä huolimatta, että kaurasatomme on säännöllisissä oloissa riittävä tyydyttämään maan tarpeen, kauraryynit tuotetaan ulkomailta, on asia koetettava tavalla tai toisella korjata. Ilmeistä on, että asia saataisiin kyllä korjatuksi tullijärjestelyllä korottamalla ryynein ja jauhamattoman kauran tulleja. Mutta mielestäni menevät asiat juuri kuluttajain kannalta edullisimmin, jos se järjestetään tulleja korottamatta. Kuluttajain etua silmälläpitäen onkin ajateltu ryyneiksi käytettävän kauran palkitsemista. Vaikeata on käsittää, minkä vuoksi tästä suurviljelijät erikoisesti hyötyisivät, sillä kasvaa sitä ryyneiksi kelpaavaa kauraa myöskin pienempien viljelijäin pelloilla, ja jos sille tulee menekkiä, niin voivat he kauransa monestikin edullisesti vaihtaa valkuaisrikkaampaan väkirehuun, millä seikalla ei ole pienviljelijän maataloudelle niinkään vähäisen merkitys.

Kun esittämäni lisäksi vielä otetaan huomioon, että esim. Vaasan lääni elintarvesäännöstelyn aikana pystyi luovuttamaan leipäviljaa yleiseen kulutukseen toisille paikkakunnille siirrettäväksi kulutusvuonna 1919—20 lähes $\frac{2}{5}$ koko maan luovutusmäärästä, niin käsittää jokainen, mitenkö kokonaan paikkansapitämätön on se vastalauseen väite, että kyseessäolevan lain tarkoitus olisi muka vain lahjoittaa kymmeniä miljoonia markkoja valtion varoja Etelä-Suomen suurviljelijöille.

Sitten on väitetty, että järjestelmä vaatisi siksi paljon valtion varoja, ettei valtion finanssiasema sitä kestäisi. Selvää on, että jos suunnitellulla järjestelmällä jotain tahdotaan saada aikaan, niin on siihen myös uhrattava. Hallituksen esityksessä on laskettu tarkoitukseen aluksi 18 milj. markkaa vuodessa. Tällä rahalla voidaan jo palkita huomattavasti suuremmat määrät kotimaista leipäviljaa kuin mitä sodan jälkeisinä viljasäännöstelyvuosina sitä saatiin paikalliskulutuksen ulkopuolelle. Kaikkiaan luovutettiin esim.

kulutuskaudella 15 päivästä syyskuuta 1919 samaan aikaan 1920 elintarvelautakunnille 48 miljoonaa kiloa leipäviljaa, mutta paikalliskulutuksen ulkopuolelle siitä tuli vain 12.5 miljoonaa kiloa. On kyllä todennäköistä, että kun hintasuhteet palkitsemisen johdosta paranevat ja kysyntä lisääntyy, kohoaa myös tuotanto ja kulutuskeskuksiin tulevat määrät nousevat. Mutta ottaen huomioon sen hitauden, millä tuotantosuunnan muutokset maataloudessa yleensä tapahtuvat, ei ole todennäköistä, että lähivuosina keskimäärin yleiseen kauppaan joutuva kotimainen leipävilja voisi nousta yli 15 %:n nykyisestä vuosisadosta eli yli 60 miljoonan kilon. Kauramäärä, joka korkeintaan voi joutua palkittavaksi, ei voine nousta yli 22 miljoonan kilon, sillä siitä saatava ryynimäärä voi tyydyttää kulutuskeskuksen tarpeen ja vähän ylikin. Aikana 1 päivästä syyskuuta 1923 samaan päivään 1924 tuotiin maahan kauraryynejä kaikkiaan 11 miljoonaa kiloa, joka määrä vastaa 22 miljoonan kilon kauramäärää. Tänä aikana kotimaiset kauraryynitehtaat olivat ainoastaan hyvin vähän käynnissä ja kotimaista kauraa ei myöskään voitu käyttää ryyneiksi vuonna 1923 sattuneen kaurakadon johdosta. Kaikkiaan voisi siten lähivuosina tulla palkittavaksi keskimäärin varsinaista leipäviljaa noin 60 miljoonaa kiloa ja kauraa noin 20—22 miljoonaa kiloa, joten suoranaisen palkitsemisen aiheuttamat kustannukset nousisivat myöhemmin noin 35 miljoonaan markkaan. Todennäköistä on, ettei niinkään suuria summia tarvittaisi käyttää ennenkuin vasta kolmantena palkitsemisvuonna, sillä, kuten edellä on sanottu, ei maataloustuotannon suunta ole kädenkäänteessä muutettavissa. Mutta aluksi kaiken todennäköisyyden mukaan tullaan toimeen hallituksen esittämällä määrällä.

Voiko nyt kansakunta ottaa tällaisen rasituksen kantaakseen?

Kun ainoastaan viljamäärä, joka tulisi siihen kulutukseen, mikä nyt tyydytetään pääasiassa ulkomaisella tuonnilla, tulisi palkittavaksi, niin täytyisi tuonnin jotenkin vastaavasti vähentyä. Jos oletetaan, että ilman palkitsemistakin noin 12 miljoonaa kiloa kotimaista leipäviljaa ja 5 miljoonaa kiloa kauraa joutuu kotimaiseen kulutukseen, niin on todennäköinen tuonnin lisäys 48 miljoonaa kiloa leipäviljaa ja noin

15 miljoonaa kiloa kauraa. Laskemalla leipäviljan tuontihinnan ilman tullia 2 markaksi ja kauran 1:50 penniksi, niin olisi voitto kauppatausauksessa tämän kautta noin 118 $\frac{1}{2}$ miljoonaa markkaa. Tämä voitto tulisi saavutettavaksi jotakuinkin ilman mitään suurempia pääoman sijoituksia nykyisillä maatalousvälineillä ja pääasiassa myös nykyisen maatalousväestön työllä. Seurauksena laajennetusta viljantuotannosta olisi epäilemättä laajennettu juurikasvien viljelys, jotka oljet juurikasvien avulla voitaisiin käyttää karjanruuaksi ja siten korvata se heinä määrän vähennys joka heinäalojen supistuksesta olisi seurauksena.

Käsiteltävänä olevan lain tarkoitus on saada kotimaiselle viljalle kysyntää ja parantaa sen hintoja ja siten tehdä mahdolliseksi sijoittaa viljantuotantoon työtä ja saada tälle työlle kohtuullinen palkka. Yhentekevää sitten, kuka työväen tähän tuotantoon sijoittaa. Tämän lain vastustaja vastustaa itse asiassa maataloustyötä tekevien etuja. Kun lisäksi tämä järjestelmä ei voi vaikuttaa haitallisesti kuluttajien etuihin, koska se ei tule kohottamaan leipäjauhohojen hintaa siitä, mitä maailmanmarkkinahinnat ja voimassaoleva tulli niille määräävät, niin ei myöskään kuluttajain eikä teollisuustyöväen kannalta luulisi olevan mitään tätä järjestelmää vastaan.

Puhetta ryhtyy johtamaan ensimmäinen varapuhemies V i r k k u n e n.

Ed. J y s k e: Kun maamme 6—7 vuotta takaperin oli sikäli eristettynä, että sen tuli m. m. tulla toimeen sillä leipäviljalla, jonka maa itse kykeni tuottamaan, tultiin yleisesti huomaamaan se muista maista riippuvainen asema, jossa me pääravintoaineen suhteen olemme. Silloin varmaan useamman kuin yhden kansalaisen mielessä kasvoi ajatus, että on ryhdyttävä voimakkaisiin toimenpiteisiin, jotta vastaisten mahdollisesti samansuuntaisten pula-aikojen kuluessa kansamme tulisi varmemmin toimeen. Omaan apuun turvautumista pidettiin luotettavimpana keinona. Ja myönnettävä on, että läheiset vuodet sen jälkeen näyttivät tässä suhteessa lupaavilta. Tämän voi päättää m. m. maahan tuodun rukiin määrästä. Vuonna 1920 tuotiin maahan noin 64 milj. kiloa ruista ja ruisjau-

hoja, vuonna 1921 oli vastaava määrä noin 67 milj. kiloa. Mutta jo seuraavana vuonna, vuonna 1922 oli tämä tuonti kasvanut 118.5 milj. kiloksi; viime vuonna oli tämä tuonti jo 192 milj. kiloa, ja tämän vuoden 8 ensimmäisen kuukauden kuluessa jo lähes 160 milj. kiloa. Me olemme siis huomattavassa määrässä lähestymässä sitä valitettavaa tilaa leipäviljan tuonnissa, jossa oltiin viimeisinä vuosina ennen sotaa, jolloin maahamme tuotiin runsaasti 300 milj. kiloa ruista ja ruisjauhoja. Tuonti oli silloin 55 % koko ruistarpeestamme. Vuonna 1922 oli tuonti kohonnut jo 42 %:ksi koko ruistarpeesta. Niinikään on vehnän tuonti ulkoa sodan jälkeisinä vuosina kasvanut nopeasti. Kun se vuosina 1920 ja 1921 oli vuodessa 55 ä 57 milj. kiloa, oli se viime vuonna lähimain 100 milj. kiloa, oltuaan vuonna 1913 noin 118 milj. kiloa. Nähtävästi tulee rukiin- ja vehnätuonti ulkomailta kulumassa olevana vuonna tekemään yhteensä yli 300 milj. kiloa. En erehdy sanoessani tämän tuonnin edustavan arviolta noin 7 ä 8 sataa milj. markkaa. Jos kotimaisessa viljantuotannossa taantumus jatkuu samaan suuntaan kuin esimerkit osoittavat edellisiltä vuosilta, joudumme leipäviljan saannissa yhä suurempaan riippuvaisuuteen ulkomaista. Samalla kun me vuotuisesti hakkautamme satojen miljoonien markkojen arvosta metsää, saadaksemme leipää ostetuksi ulkomailta, olemme joka hetki vaarassa joutua leivän puutteeseen. Näin siitä huolimatta, että ed. Wuolijoki väittää tällaisen mahdollisuuden olevan mahdollisuuksien rajojen ulkopuolella. Syistä, jotka eivät riipu meistä, eivät edes ed. Wuolijoesta, eivät meidän voimastamme ja tahdostamme, saattavat viljaa kuljettavat valtaväylät tukkeutua. Näin tapahtuessa on meillä nälkä yleinen, ellemme varaudu tällaisen tilanteen varalta, ellemme määrätietoisesti pyri kohottamaan myöskin kotimaista viljantuotantoa. Käsitänkin toimenpiteet kotimaisen viljantuotannon lisäämiseksi toimenpiteiksi asemaamme kaikinpuoliseksi turvaamiseksi, maataloustuotannon kohottamiseksi ja näin vastustamiseksi, kansantaloutemme vahvistamiseksi, puolustuskykyisyytemme lisäämiseksi. Pidän näitä toimenpiteitä kansakunnan tärkeimpiin kuuluvina toimenpiteinä, joille ei kukaan isänmaan ystävä saa olla vieras.

Kasillaoleva maatalousvaliokunnan mietintö n:o 4 hallituksen esityksestä n:o 17 tarkoittaa tällaisten toimenpiteitten aikaansaamista. Siinä esitetään valtion varoista suoritettavaksi palkkio siitä kotimaisesta rukiista, ohraista, vehnästä ja kaurasta, joka tulee kauppaan ja jalostetaan ihmisravinnoksi. Palkkion suuruus olisi 50 penniä ruis- tai vehnäkilolta, jotka valmistetaan jauhoksi, samoin maltaaksi valmistetusta kotimaisesta rukiista, samoin ryyneiksi, jauhoiksi tai maltaiksi valmistetusta ohraista sekä 25 penniä kilolta kauppaan tulevasta kaurasta, joka jalostetaan ryyneiksi. Palkkio suoritetaan mylly- tai mallasteollisuuden harjoittajille tai viljakauppaa harjoittaville osuuskaupoille, jotka ihmisravinnoksi jalostavat kotimaista viljaa. Oikeuden palkkion saantiin myöntäisi vuodeksi kerrallaan maatalousministeriö.

Maatalousvaliokunnan huomattava enemmistö on hallituksen esitykseen perustuvan valiokunnan mietinnön takana. Minä toivon, että myöskin suuri valiokunta asettuu sen taakse, antamatta käsitykseensä vaikuttaa sen vastalauseen, joka maatalousvaliokunnan mietintöön liittyy, paremmin kuin sen puheenkaan, jonka asian alkajaisiksi eduskunnassa tänä iltana ed. Wuolijoki piti.

Siinä vastalauseessa valiokunnan sosialidemokraattiset jäsenet yhdessä valiokunnan kommunistisen jäsenen kanssa esittävät esityksen hylättäväksi, koska heidän mielestään me emme voi joutua sotaan yhdellä kertaa melkein koko maailman kanssa, koska Suomi on karjatalousmaa, ei viljanviljelysmaa, koska esityksen tarkoitus on yksinkertaisesti lahjoittaa kymmeniä miljoonia markkoja valtion varoja Etelä-Suomen suurviljelijöille (Ed. Wuolijoki: Oikein!) kuten ed. Wuolijoki täällä äskén puheessaan huomautti ja nyt välihuomautuksena todistaa ja koska se vaatisi suuria valtionvaroja. Tämä vastalause ei ole vakuuttava. Siinä pidetään mahdollisena, että herkkäuskoisia saadaan pelotelluksi sodan vaaraa esittämällä, viittaamalla 6 vuotta takaperin elettyyn aikaan, jolloin sodan ja eristetyn aseman vuoksi oltiin pakotetut tulemaan omalla tuotannolla toimeen. Minä olen vakuuttettu siitä, ettei tarvita herkkäuskoisuutta pitääkseen mahdollisena vastakin sitä mikä

varsin hiljattain on eletty, ja minä uskon, että jo yksin se mahdollisuus, että todella joudumme ennemmin tai myöhemmin eristettyyn asemaan ja tulemme pakotetuksi tulemaan omalla leivällä toimeen, saattaa suuren valiokunnankin jäsenet, myös suurimman osan vasemmistosta toivoakseni vakavalla myönteisellä tavalla suhtautumaan tähän kysymykseen. Edustajat Wuolijoki, Sirola, Mustasilta ja Koivulahti-Lehto eivät edes ed. Ramstedtin asiantuntemuksella vahvistettuina voi tietää kerrassaan mitään siitä, joudummeko ehkä piankin tulemaan toimeen omalla tuotannollamme. Kun sellainen tilanne ei ole mahdollisuuksien rajojen ulkopuolella, tehtäisiin raskas virhe, jos sitä ei pyritäisi lieventämään sellaisilla toimenpiteillä, joilta voi odottaa apua.

Vastalausajat ovat kadottaneet toivonsa siitä, että Suomi voisi pyrkiä omavaraisalouteen leipäviljan tuotannossa. Vastalausajat ilmoittavat, että Saksa on maanlaadultaan ja ilmastoltaan viljanviljelysmaa kun taas Suomi on karjatalousmaa. He tahtovat väittää, että Suomen maaperä ja Suomen ilmasto estävät viljanviljelyksen laajentamisen. Tosiasiat puhuvat kuitenkin tätä vastaan, niinkuin ed. Sunilan äskeisestä puheenvuorosta ilmeni. Minäkin viittaan siihen, että ilmastollisesti parhaisissa lääneissä, Uudenmaan läänissä ja Turun ja Porin läänissä, on rukiilla vain noin 10 % peltoalasta kun sen sijaan ilmastollisesti epäedullisemmissa Mikkelin ja Kuopion lääneissä rukiilla on peltoalasta noin 14—15 %. Minä myöskin viittaan siihen, että maassamme 1870-luvun lopulla saatiin omasta maasta leipäviljaa 79 % kulutuksesta kun sen sijaan 1910-luvun alkupuolella saatiin vain 41 %. En usko, että ed. Wuolijoki ja muut vastalauseen allekirjoittajat tahtoisivat väittää, että ilmasto olisi 40 vuodessa muuttunut vastaavassa määrässä epäedullisemmaksi viljanviljelykselle. Jokainen tietää, että muut seikat, ennen muuta viljanhintojen suuri aleneminen, vaikuttivat viljantuotannon alenemisen. Ilmastosta puheen ollen on vielä muistissa pidettävä, että missään maassa eri vuodet eivät ole yhtä edullisia viljanviljelykselle. Täällä jo ed. Sunila esitti esimerkin siitä, miten Venäjällä eri vuodet viljasadon määrässä saattavat vaihdella niin, että toisina vuo-

sina tulee kato alueille, joissa asuu kymmeniä miljoonia ihmisiä. Ei kenenkään päähän, en usko, että vastalausujainkaan päähän, pätkähtäisi sen pohjalla mennä väittämään, että Venäjä ei olisi viljanviljelysmaa, tai että siellä olisi viljanviljelyksestä luovuttava.

Vastalauseessa erityisesti tahdotaan osoittaa esilläolevan suunnitelman kelvottomuutta senkin vuoksi, että siinä asetetaan palkitsemisen alaiseksi rukiin ja ohran lisäksi myöskin ihmisravinnoksi jalostettava vehnä ja ryyneiksi jalostettava kaura siitä huolimatta, että meillä ei ole vastalausujain mukaan „pienimpiäkään edellytyksiä tyydyttää kotimaisella vehnällä maamme vehnäntarvetta” ja „vaikka kauraa nyt jo tuotetaan niin paljon, että se hyvin riittää oman maan tarpeeksi”. Käsitykseni on, että vehnä oleellisesti kuuluu tämän palkitsemislain puitteisiin. Syysvehnä menestyy Etelä- ja Lounais-Suomessa, kevätvehnän viljelys on mahdollinen paljon laajemmalla alueella. Olisi erityisen hyvä asia, jos voitaisiin myöskin vehnän maassaviljelemistä kehittää. Huomautan lisäksi siitä, että jos vehnä poistetaan tämän lain alaisuudesta, mutta ruis pysytetään, tietää tämä sitä, että vehnän viljelys kauppa varten kokonaan lakkaa ja sen sijalle tulee ruis, jonka menekki ja hinta silloin on varmempi. Meillä ei kuitenkaan olisi varaa supistaa varsin tyydyttävästi menestyvän vehnänkään viljelystä, joskaan — se myönnettäköön — nähtävissä ei ole, että siinä meillä olisi mahdollisuutta päästä omavaraistalouden kannalle. — Kun maamme viime vuonna tuotiin kaurasuurimoita lähes 8 milj. kiloa, on meillä täysi syy pyrkiä siihen, että ne vastedes valmistettaisiin kotimaassa täällä viljelystä kaurasta. Tämä käy päinsä edellyttäen, että edistetään hyvien, jalostettujen kauralajujen viljelemistä ja samalla kauraryynien jalostusteollisuutta kehitetään. Se on mahdollista ja ainakin minun käsitykseni mukaan se on varsin toivottavaa. Esityksen hyväksyminen edistää tätä.

Vastalausajat ovat olleet löytävinään etevän valtin väittäessään, että tämän esityksen yksinkertainen tarkoitus on lahjoittaa kymmeniä miljoonia markkoja valtion varoja Etelä-Suomen suurviljelijöille. Emme me, jotka valiokunnassa olemme

suunnitelmaa puoltaneet, todellakaan ole tarkoittaneet mitään tällaista. Kyllä meidän tarkoituksemme todella on isänmaallinen, vaikka vastalausajat sen kieltävät. Emme tarkoita palkita mitään erityistä kansanluokkaa, emme erityisesti minkään osan maatamme viljelijöitä. Selvä tarkoituksemme on edistää maan pääsemistä nykyisestään enemmän omavaraiselle kannalle leipäviljan tuotannossa ja me toivomme, että tämä esitys laiksi tultuaan vie tätä päämäärää kohti. Missä määrässä se sitten kykenee sen vaikuttamaan, siitä ei tällä hetkellä kukaan tietenkään voi varmuudella sanoa mitään. Suunnitelma on uusi, sitä ei vielä ole koitettu, sen tuloksia ei siis myöskään varmuudella etukäteen voi näyttää. Mutta se ei kuitenkaan oikeuta meitä asettumaan kielteiselle kannalle suunnitelmaan nähden. Todennäköisyssyyt nimittäin viittaavat siihen, että esitys lakina vaikuttaa myönteisesti leipäviljan tuotantoon. Emme näe siinä myöskään ilmenevän mitään vaaraa ja toiselta puolen jos toiveemme tämän lain suhteen pettäisi, ei ole mitään syytä, joka estäisi lain kumoamista verrattain lyhyenkin koeajan jälkeen. Muutamissa vuosissa näkyy jo vaikutusten suunta ja jos vaikutukset ovat kielteisiä, on eduskunnalla mahdollisuus kumota laki. Jos sensijaan suuri valiokunta ja eduskunta asettuisi esitykseen nähden kielteiselle kannalle, jättäisi esityksen laiksi hyväksymättä, menettelisi eduskunta kuten se piiritetyn hinnanpuolustaja, joka ei varmuudella tiedä parhaan puolustussuunnitelmansa seurauksia ja senvuoksi jättää sen käyttämättä ja antautuu viholliselle. Kun meidän leipäviljan tuotantomme on sellainen kuin se tosiasia on, ja kun on todennäköistä, että se vielä nykyisestään huononee ilman erityisiä sen turvaamistoimenpiteitä, en voi pitää mahdollisena, että tilannetta suoraan silmiin katsovat edustajat voisivat asettua kielteiselle kannalle esitykseen nähden. Ne miljoonat markat valtion varoja, jotka suunnitelman toteuttamisessa tarvitaan, tulevat oikean tarkoituksen hyväksi käytetyiksi, kansakunnan itsensä hyväksi, kansakokonaisuuden hyväksi. Kysymyksessä on asiantuntijain ilmoituksen mukaan aluksi vajaat parikymmentä miljoonaa markkaa. Jos laki tuottaa tuloksia, jos sen vaikutukset ovat myönteisiä, nou-

see tarvittava määräraha, mutta tämän ei suinkaan pitäisi pelottaa, sillä jokainen miljoona markkaa, joka tähän lisäksi tarvitaan, tietää omasta maasta 2 miljoonaa viljakilon kaupan ilmentymistä, josta voi edellyttää huomattavan osan olevan lisääntyneestä tuotannosta. Minä puolestani toivoisinkin, että tähän tarkoitukseen voitaisiin käyttää ei vain 10 milj. markkaa vaan kymmenen kertaa niin paljon. Silloin me käsitykseni mukaan olisimmekin lähellä omavaraisuuden astetta leipäviljaan nähden, asema olisi turvattu edellyttäen, että huomattava osa kaupan tulevasta viljasta olisi lisääntyneestä viljantuotannosta. Kansakunnalle ja valtiolle olisi verrattoman paljon edullisempaa käyttää vuosittain 200 milj. markkaa kiertämään kotimaassa viljanviljelyn edistämiseksi ja kotimaisen tuotannon saamiseksi tyydyttämään kotimaista kulutusta, paljon edullisempaa kuin että vuotuisesti joudumme ulkomaille maksamaan sieltä tuotavasta viljasta kenties viisi kertaa tuon määrän. Palkitsemiseen käytetyt varat kiertävät kotimaassa, ulkoa tuotavan viljan hinta menee ulkomaille. On ilmeistä, että kansantaloudellinen voitto palkitsemisesta jos se myönteisiin tuloksiin vie, kuten minä odotan, on silloin suuri.

Kun ed. Wuolijoki väitti, että me häiritsemme tai ehkäisemme karjataloustuotantoamme tällä toimenpiteellä, jos tämä laiksi tulee, niin minun ymmärtääkseni hän tässä varsin pahasti erehtyy. Meillä on mahdollisuus lisätä kaikkien viljelyskasvien, myös viljalajien satoa hehtaaria kohti kaikinpuolin parannetuilla menettelytavoilla, meillä on mahdollisuus lisätä leipäviljaa kasvavaa alaa osin kauran kustannuksella ilman että sen sadon ollenkaan tarvitsee aleta, osin heinänurmen kustannuksella ilman että heinäsadon ollenkaan tarvitsee aleta. Heinän keskisato hehtaarilta on nostettavissa ja uusia suuria rehukasvituotantoon soveltuvia aloja voidaan raivata suurista soistamme, jotka todella edustavat suurta käyttämätöntä kansallisrikkautta ja jotka ovat kuin luodut rehuviljelykseen. Näin menetellen, siitä olen vakuutettu, voimme lisätä leivän tuotantoa ja voimme lisätä kotieläinkantaa ja kotieläintuotantoa nykyistä paljon korkeammalle. Osin soitten viljelyn avulla. lisätyn karjan avulla, saadaan myös kovien maiden sadot, peltosadot suuremmiksi.

En suinkaan tahdo sanoa että kysymyksessäoleva palkitsemisjärjestelmä yksinään riittäisi pyrkinessämme omavaraistalouteen viljantuotannossa. Ed. Wuolijoen mainitsema typpitehdas on erinomaisen tärkeä, erinomaisen tarpeellinen; soitten, suurten soitemme viljelyn raivaaminen ja tämän toiminnan avustaminen nykyistään paljon suuremmalla valtion luotolla on niinkään tärkeätä. Ne m. m. ovat sellaisia keinoja, joita meillä on täysi syy koettaa. Ja onkin iloittava siitä, että m. m. ed. Wuolijoki jo etukäteen antoi ainakin typpitehtaaseen nähden myönnytyksensä, joten nähtävästi vasemmisto myös ennen pitkää lunastaa tämän vekselin, ja se on silloin tunnustuksella mainittava. Sen sijaan valitan sitä, että ed. Wuolijoki, joka typpitehtaan perustamista lupasi tukea kuitenkin hylkää kysymyksessäolevan palkitsemissuunnitelman, mikä kuitenkin kaiken todennäköisyyden mukaan johtaa lisättyyn maataloustuotantoon, vie meitä omavaraistaloutta kohti ja samalla aivan suuressa määrässä vahvistaa kansantalouttamme.

Minä toivon että suuri valiokunta omakseen esitykseen nähden maatalousvaliokunnan myönteisen kannan.

Ed. Heikkilä: Varsinkin viimeisinä vuosina on syömäviljan hinta pääasiassa ulkomaisen kilpailun ja markkamme samaan aikaan tapahtuvan nousun vaikutuksesta ollut niin alhainen ettei se ole riittänyt peittämään edes tuotantokustannuksia. Tämän johdosta on varsinkin maatalousväestön keskuudessa vilkkaasti pohdittu keinoja, joilla näin syntyneestä pulasta voitaisiin päästä. Tämä kysymys ei ole suinkaan vaan yksin maatalousväestöä koskeva, vaan on kuluttajainkin syytä kiinnittää siihen mitä vakavinta huomiota, vaikkei sitä yleensä kuluttajapiireissä tahdota tunnustaa.

On näet huomattava että kysymys ei ole suinkaan pohjimmaltaan siitä, että tahdottaisiin varata maatalousväelle mahdollisimman hyvä tulolähde viljan viljelemisestä, vaan on ennen muita haettava vastaus siihen kysymyksen, pidetäänkö välttämättömänä ja toivottavana kotimaisen syömäviljan viljelemisen säilyttämistä edes nykyisessä laajuudessaan ja sen mahdollista lisäämistä, vai katsotaanko meillä olevan varaa siihen että viljaa ruvetaan

yhä vähemmän ja vähemmän vuodesta vuoteen viljelemään. Tästä on kysymys eikä mistään muusta. Sillä selvää täytyy olla jokaiselle että ellei viljanviljelys maanviljelijälle kannata, hän supistaa viljelyksensä mahdollisimman vähiin, kylvään peltoonsa sellaisia rehuja tai heinäkasveja, jotka ainakin nykyisten konjunktuurien mukaan voi karjatalouden välityksellä edullisimmin rahaksi muuttaa. Vaikka tässä maassa onkin totuttu usein ja saatu nähdä että maanviljelijä uhraa oman yksityisen etunsa yleisen edun hyväksi, niin ei kai kukaan voine vaatia ja olettaa että hän vain yleisen edun vuoksi viljelisi viljaa omaksi taloudelliseksi turmiokseen. Selviönä siis saadaan pitää, mikäli syömäviljaviljelys ei meillä kannata, sikäli sen viljeleminen pakostakin vähenee.

Kuulee usein kuluttajain taholta sanottavan että meille ei tästä ole vahinkoa, onhan syömäviljaa ulkomailta saatavissa yllin kyllin. Sitä onkin tosin tällä hetkellä saatavissa, se on kyllä totta, mutta missä määrin sen suurempi tuottaminen edes kuluttajain kannalta on toivottavaa, siitä jo jyrkästi voidaan olla eri mieltä. On muistettava että markkamme arvo ja sen ostokyky ovat erinomaisen suuressa määrin riippuvaisia ulkomaan kauppastamme. Huomattava on lisäksi että vain sen kautta että kotimaisen viljan tuotanto on sodan aiheuttaman viljanhintojen suhteellisen nousun ja rahanarvon laskussa valuuttasuojan johdosta lisääntynyt, samalla kuin kulutus asukasta kohti laskettuna myös oli jossain määrin laskenut, vähentyi ulkomainen viljantuonti joitakin vuosia sitten huomattavasti. Niinpä paransi yksinomaan tämä seikka esim. vuonna 1921 kauppataustamme enemmän kuin 1,000 miljoonalla markalla. Jos nyt kotimainen viljantuotanto päästetään taantumaan tai kokonaan häviämään, merkitsisi se tietysti ulkomaalaisen maksutasauksen vajausta, ja siitä taas olisi seurauksena yleinen hintatason nousu. Kotimaisen viljantuotannon riittävä turvaaminen merkitsee kuluttajain kannalta arvosteltuna siis, että hän tosin hetkellisesti saattaisi saada leivänhinnan halpenemaan saadakseen maksaa sitten tuon laskun yleisesti nousseella hintatasolla, s. o. saadakseen jonkun ajan kuluttua maksaa kaikista tarvikkeista nykyistä kalliimmat hinnat. Kotimaisen vil-

jantuotannon väheneminen tai sen kokonaan häviäminen olisi kuluttajain kannalta muutenkin erinomaisen vaarallista. Sehän merkitsisi sitä, että me jäisimme kokonaan ulkomaisen tuonnin varaan. Mitä merkitsee kuluttajille, jos tuo tuonti sitten syystä tai toisesta kävisi mahdottomaksi, mikä nykyoloissa helpostikin saattaa tapahtua, kuten jokainen, joka asioita vähänkin kykenee arvostelemaan, voi ymmärtää? Se merkitsisi luonnollisesti jokseenkin välittömästi nälänhätää. Luulisi jokaisen kuluttajan vielä varsin hyvin muistavan, miltä elämä meillä tuntui, kun leipä loppui. Sellaista aikaa ei toki kukaan järjellinen ihminen toivo palaavaksi, mutta sanovat kuluttajat, jos niin kävisi, silloinhan viljanhinta heti huomattavasti nousisi ja maanviljelijät alkaisivat taas runsaammin tuottaa kotimaaassa viljaa. Jos maanviljelyksemme olisi niin, että siinä viljantuotantoa voitaisiin yhtenä vuonna supistaa ja sitten taas vähentää, saattaisi tälle väitteelle myöntää jonkinlaista oikeutusta, mutta sehän ei ole mahdollista. Ennenkuin viljantuotanto saataisiin huomattavasti nousemaan, kuluisi siihen vuosikausia, ja varmaan kurki kuolisi, ennenkuin suo sulaa. Senpätähden meidän onkin koetettava saada kotimainen viljantuotanto nousemaan ja päästä mahdollisimman pian sellaiseen asemaan, että voimme kotimaaassa tuottaa sen verran viljaa, kuin kulutuksemme välttämättömästi tarvitsee. Kuluttajiemme on ymmärrettävä, että samoin kuin he vahingon varalta vakuuttavat omaisuutensa, heidän täytyy, kuten sattuvasti on sanottu, vakuutusmaksuna, saadakseen varmuuden siitä, että leipä heidän pöydältään ei lopu, sallia suoritettavan se pieni maksu, mikä viljantuotannon turvaamiseksi on välttämätön. Toisin sanoen viljan viljelys on kuluttajienkin edun kannalta niin turvattava, että se on kannattavaa.

Viime aikoina on suuren yleisön huomio ollut kiintyneenä puolustuslaitokseemme. Tällöin on otettu keskustelun alaiseksi m. m. se apu, minkä kotimainen teollisuutemme voi tarvittaessa maan puolustukselle antaa. Kun otamme huomioon sen vaaranalaisen aseman, missä Venäjään nähden olemme, täytyy meidän kuitenkin harkita puolustuskelpoisuuttamme kaikilta eri puolilta. Tällöin emme saa

unohtaa maataloustuotantomme suurta merkitystä tässä suhteessa. Nykyaikaista sota ei käy yksin armeija. Sitä käy koko kansakunta. Armeija ei kykene montakaan päivää toimimaan, ellei sen turvana ole puolustustarmoinen kansakunta, joka ymmärtää sodan vaatimukset. Ellei maan talouselämä ole rauhanaikana tottunut niihin poikkeuksellisiin vaatimuksiin, mitä nykyaikainen sota sille asettaa, jää sodan lopputulos enemmän tai vähemmän epävarmaksi. Maan puolustuskyky ei riipu yksinomaan maan puolustuslaitoksen voimakkuudesta, vaan yhtä suuressa määrässä siitä, mitenkä maan maatalous kestää sota-ajan kuormituksen. Valitettavasti ei ole sotilasásiaintuntijain puolelta kiinnitetty huomiota maan talouselämän kehittämiseen siitä huolimatta, että vastikään päättyneen maailmansodan pitäisi vielä olla tuoreessa muistissa. Kyllä tiedämme, etteivät siinä ratkaisevana tekijänä olleet yksin armeijat aseineen, vaan olivat myöskin sangen suurena tekijänä maan henkiset ja taloudelliset voimasuhteet. Jos jo rauhanaikana totutetaan maan maatalous asettumaan sille kannalle, että sen sodan syttyessä voi suuremmitta mutkitta asettaa sanan täydessä merkityksessä liikekannalle, on maa miltei voittamaton tai ainakin hyvin vaikeasti voitettavissa. Ensimmäisenä ehtona olisi viljantuotannon nopea kehitys sille asteelle, että voisi tuottaa kaiken sen ravinnon, mitä tämä kansa ja puolustuslaitos kuluttaa, vaikka se aluksi vaatisi suuriakin uhrauksia. Tällöin me olisimme turvattuja ulkomaisten teiden vaikkapa vuosikausiksi tukkeuduttua. Viljattulleilla yksin, niin tehokkaita kuin ne ovatkin, ei käden käänteessä saada viljantuotantoa kulutusta vastaavaksi. Tyvestä on puuhun noustava. Tämän maan kuluttajäväestö on saatava tietoiseksi siitä, mitä merkitsee koko maalle ja kansantaloudelle hyvin kehittynyt maatalous ja maan runsas tuotantokyky. Kun vain otetaan huomioon kaikki nykyajan tekniikan uusimmat saavutukset maatalousalalla, ei pitäisi olla mahdottomuus päästä verrattain lyhyessä ajassa viljantuotantoon nähden omavaraistalouden kannalle. Luetteloen muutamia tärkeimpiä vipusimia viljantuotantomme kohottamisessa. Tärkeimpänä kaikista pidän uutisviljelyksiä. Lukuisat suomme ja korpemme, joissa ui-

nuu suunnattomat elintarvevarastot, odottavat raivaajaansa. Salaojittamalla saadaan entiset viljelykset suunnattomasti tuottoisemmiksi. Järjestelmällisellä apulantain käytöllä ja syväviljelyksellä on niinkään suuri merkitys kullakin maan tuottoisuuteen nähden. Yhteistä kuitenkin näille kaikille on, että ne vaativat rahaa. Me tiedämme, että tavallisessakin sodassa tarvitaan ennen kaikkea rahaa ja käytäessä sitten sotaan niin vaarallista vihollista kuin nälkää vastaan on se tietysti sama asia. Ei ole mitään hyötyä maalle sellaisesta puolustuslaitoksesta, joka on puolustusvalmis, silloin kun rajat ovat selkosen selällä elintarvetuotannolle, vaan rajain sulkeuduttua on kaikki lopussa. Tämän maan valtiovallan täytyy käsittää, että kaiken sen tuen ja turvan, jonka se myöntää maatalouden kohottamiseksi viljanviljelyksen palkitsemisen muodossa, se välillisesti sillä tukee maan puolustuslaitosta.

Maatalousvaliokunnan esilläolevassa asiassa antamaan mietintöön niinkään on vähemmistö valiokunnan jäseniä liittänyt vastalauseen, jossa se muiden muassa selittää tällaisen toimenpiteen turhaksi siksi, että Suomi on karjatalousmaa ja että tällaisella viljan palkitsemisella avustetaan vain muutamia Etelä-Suomen suurviljelijöitä. Täytyy myöntää, että Suomi on tällä kertaa karjatalousmaa, vaan olkoon sanottuna sekin, että maamme karjatalous toimii nykyisin hirttonuora kaulassa. Meidän karjataloustuotteitamme ostava maa tekee työtä itsetietoisesti karjataloutensa kohottamiseksi niin kotimaassaan kuin siirtomaissaankin voidakseen sekin saavuttaa tässä suhteessa omavaraistalouden. Tuloksia tuottamatta ei ole ollutkaan tämä määräperäisesti johdettu työ Englannissa nimittäin. Vuosi vuodelta on aina pidentynyt se aika, jolloin Englanti tyydyttää vointarpeensa siirtomaittensa tuotteilla ja jos se kerran saavuttaa tässä suhteessa pyrkimyksensä päämäärän, omavaraistalouden, on meidän karjataloutemme menettänyt markkinain puutteen takia.

Mitä tulee siihen kohtaan vastalauseessa, jossa mainitaan uuden viljanpalkitsemisjärjestelmän hyödyttävän vain Etelä-Suomen suurviljelijöitä, ei se pidä paikkaansa. Kyllä ne ovat Etelä-Suomen suurviljelijät, jotka tällä kertaa ovat koko ta-

loutensa perustaneet karjanhoidon kannalle. Sen todistavat siellä tiheässä löytyvät suuret osuusmeijerit. Jos niiden taloutta tahdottaisiin tukea, olisi se paljon tehoisampaa, jos palkittaisiin voitaita maitokiloa kuin konsanaan viljakiloa. Tähän tietysti ei minkään järjen nimessä ole syytä, olemmehan jo aikoja sitten tässä suhteessa saavuttaneet omavaraistalouden sen sijaan kuin se viljan viljelyksessä vielä hämöittää kaukaisen tulevaisuuden varassa.

Rohkenen toivoo, että suuri valiokunta kiinnittää kaiken huomiokykynsä ja asian-tuntemuksensa nyt esilläolevaan asiaan ja saattaa sen myönteiseen tulokseen.

Ed. Ihamuotila: Kuten tunnettua, jätettiin Suomen kotimainen viljanviljelys 1860-luvulla kaikkea suojaa vaille, kun siihen asti voimassaolleet viljatullit poistettiin, mutta monille teollisuusaloille sitävastoin annettiin tullisuoja ja muita valtion avustuksia ja etuisuuksia. Samaan aikaan myös maailmanmarkkinoilla alkoi nopea viljanhintain lasku. Tämä kaikki ei kuitenkaan ensi aluksi vaikuttanut viljan tuoton alenemiseen Suomessa, sillä siihen aikaan olivat kuljetusneuvot hyvin kehittymättömät, joka teki ulkomaisen viljantuotannon monille seuduille vaikeaksi. Mutta sitä mukaa kuin liikevaihdet paranivat, alkoi ulkomainen viljatavara täyttää kaikki vähänkin huomattavammat liike- ja kulutuskeskukset ja silloin alkaakin kotimaisen viljantuotannon sangen nopea taantuminen. Vielä vuosina 1871—75 oli kotimaisen vehnän, rukiin ja ohran sato keskimäärin yhteensä 228 kiloa henkeä kohden, mutta sitten se alenee aivan säännöllisesti, niin että se jo tämän vuosisadan ensimmäisen vuosikymmenen lopulla oli enää 129 kiloa ja vuosina 1911 ja 1915 113 kiloa henkeä kohti. Voisi ehkä luulla, että väestö on lisäytynyt enemmän kuin peltoalat ja että se myöskin osaltaan olisi aiheuttanut asukasta kohti laskettavan viljantuotannon vähenemisen. Mutta niin ei kuitenkaan ole asianlaita. Uutisviljelyksiä raivattiin samaan aikaan Suomessa kenties enemmän kuin koskaan ennen ja mikäli peltopinta-aloista on tietoja saatavissa, on niiden lisäys ollut suurempi kuin väestön lisäys. Esim. vuosina 1901—10, jolta ajanjaksolta on olemassa verrattain luotettavia tietoja, lisäytyi väestö 13.4 %,

mutta pelto-osat lisäytyivät 19.8 %. Leipäviljan tuotannon alenemiseen ei myöskään ole ollut syynä se, että sadot pinta-alayksikköä kohden erikoisemmin olisivat vähentyneet. Päinvastoin, mikäli tietoja on olemassa, ovat ne keskimäärin katsoen jonkun verran kasvaneet, joten suurimpana syynä leipäviljasatojen alenemiseen on yksinomaan ollut se, että kysymyksessämme viljakasvien viljelyslaajuutta on alinomaan supistettu heinärehuviljan viljelyksen hyväksi aina maailmansodan loppuvuosiin saakka. Niihin syihin, jotka tämän supistamisen aiheuttivat, palaan myöhemmin. Tyydyn tässä vain toteamaan tapahtuneen kehityksen, josta seurauksena on ollut tärkeimpien viljalajien ja viljatutotteiden tuonnin taukoamaton kasvu. Niinpä tärkeimpien leipäviljalajien ja niistä valmistettujen tuotteiden tuonti, mikä ol-tuaan esimerkiksi vuosina 1886—1890 vuotta kohden keskimäärin noin 90,000 tonnia, vuosina 1906—1910 oli kohonnut 350,000 tonniin. Vuoden 1910 jälkeen tuonti yhä kasvoi ja vilja-alat vähenivät. Oli luonnollista, että kun kehitys kulki tähän suuntaan, niin alkoivat muutamat Suomen kansan taloustiedemiehet kiinnittää vakavaa huomiota viljakysymykseemme. Ja tällöin todettiin, että yhäti kasvava viljantuonti vaikuttaa suuresti kauppatasoomme epäedullisuuteen. Samaan aikaan kun tiedemiehet kiinnittivät tähän huomiota, alkoi myös keskustelu maatalousmiesten keskuudessa kohdistua kotimaisen viljantuotannon lisääntymiseen, mutta saavutti kuitenkin vielä verrattain vähän myötätuntoa varsinkin ammattiopetusta saaneiden maatalousmiesten kesken. Sillä puolen vuosisadan aikana oman onnensa nojaan ja ulkomaisen ylivoimaisen kilpailun alaiseksi jätetty kotoinen viljantuotantomme oli menettänyt oppineiden maatalousmiesten koko luottamuksen. Vielä lisäksi matemaattiset maatalouden kannattavuuslaskelmat näyttivät, ettei leipäviljantuotantoon perustuva maatalous kannata, vaikkakin se kansantalouden kannalta olisi välttämätöntä. Täytyy kuitenkin toiselta puolelta mainita, että varsinainen talonpoikaisväestö on aina ollut oman viljantuotannon lopettamista vastaan. Sen terveet vaistot ovat sanoneet, ettei se suunta ole oikea. Ja talonpojat ovatkin

viljanviljelyksen supistamiseen käyneet olosuhteiden äärimmäisestä pakosta, kun kotimaisesta viljasta ei tahtonut saada eroa mistään hinnasta. Niinpä oli ennen maailmansotaa talonpoikaistilojen viljanviljelysala suhteellisesti melkoista suurempi kuin suurtilain. Mutta kun viljanviljelys oli jätetty kokonaan ilman tullisuoja, niin vähitellen alkoikin ainakin edistyneimmillä talonpoikaistiloilla yhä enemmän ja enemmän päästä vallalle yleinen suunta, että viljanviljelyksen supistamiseen täytyy olojen pakosta ryhtyä. Ja niinpä oltiin sitten, kun vuonna 1917 kaikki ulkomainen viljantuonti lakkasi, jotakuinkin tukalassa asemassa. Tällöin alettiin maanviljelijöiltä vaatia viljaa, jota heillä ei voinut olla, kun viljanviljelys oli päästetty rappeutumaan tullisuojan ja muiden sopivien turvaamiskeinojen puutteessa. Silloin vasta aukenivat silmät yhteiskunnassa ja viljanviljelyksen kehittämistä ruvettiin vaatimaan ja koetettiin sitä edistää. Mutta kehitys maataloudessa käy hitaasti, ei se tapahdu yhtäkkiä. Niinpä ei viljanviljelyksen lisääntyminen ole mikään yksinkertainen ja äkkipikainen asia. Mutta voidaan kyllä sanoa, että jos olosuhteet ovat edulliset, niin verrattain pian voidaan saada edistystä tällä alalla, nimittäin jos hintasuhteet ovat kannattavuusrajoissa ja löytyy tarpeeksi tarpeellista kysyntää. Tämä saatiinkin nähdä vuosina 1918—1919, jolloin kotoinen viljantuotanto suuresti lisääntyi. Niinpä esimerkiksi kirjanpilotiloilla leipäviljan viljelysala kohosi koko peltoalasta 13.5 %:sta 16.1 %:iin, joten nousu oli 18 % rauhanajan pinta-alasta laskettuna. Mutta kun sitten viljanhinnat taas alkoivat laskea ja kysyntä heikkeni, niin kotoinen leipäviljan tuotanto alkoi huomattavasti laskea. Ja kun näin on asianlaita, niin on tosiasia, että ellei erikoisiin toimenpiteisiin asiassa ryhdytä, on selvää, että koko viimeisinä sota-vuosina saavutettu edistys tällä alalla on hukkaanmennyttä ja että ennen pitkää ollaan jokseenkin samassa asemassa kuin ennen maailmansotaa. Tosin on meillä saatu tullisuoja viljanviljelyksen turvaksi. Mutta kokemus on osoittanut, ettei ainakaan nykyinen tullisuojaus yksin riitä tilannetta korjaamaan, sillä ei sen avulla ole ollut mahdollista saada markkinoille kotimaista viljaa enemmän. Myllylaitokset eivät

ole olleet halukkaita sitä ostamaan, kun ulkomainen vilja tasaisemman laatunsa takia on edullisempaa käyttää ja sitä on helpompi hankkia laivalastittain suuremmissa erissä. Sitävastoin kotimaista viljaa on saatavissa verrattain pienissä erissä, joten sitä on vaikeampi ostaa, sen ostelu on hankalampaa. Niinpä ilmenikin jo syksystä 1922 alkaen, että tullisuojaus kotimaiselle viljalle, varsinkin mitä tuli sen myyntiin suuriin kulutuskeskuksiin, oli osaksi tehoton.

Eräiltä viljaliikkeiltä kerättyjen tietojen mukaan olivat esim. kotimaisen viljan ostohinnat jo syksyllä 1922 koko lailla ulkomaisen viljan hintoja huokeammat ja saman tapainen suhde on sittemmin jatkunut edelleenkin. Niinpä esim. tänä syksynä on kotimaisen viljan hinta ollut 30, jopa 50 penniä halvempi kuin ulkolaisen. Näin ollen on ilmeistä, ettei yksin tullijärjestely voi riittävästi turvata kotimaisen viljanviljelyksen jatkumista. Sillä sen avulla ei saada syntymään riittävää kotimaisen viljan menekkiä suuriin kauppamylyihin, jotka pääasiassa tyydyttävät kulutuskeskusten tarpeet. Sama ilmiö on ollut havaittavissa myös muissa maissa, joissa on ryhdytty kotimaista viljanviljelystä turvaamaan. On senvuoksi välttämätöntä, että jos tahdotaan kotimaista viljanviljelystä turvata ja ylläpitää ja koettaa sitä edistää, niin silloin täytyy keksiä sellainen järjestelmä, jonka avulla voitaisiin herättää kysyntää ja siten mahdollisimman laajassa määrässä tyydyttää viljanmyyntiä suuriin kulutuskeskuksiin. Ulkomailta saatu kokemus on näyttänyt, että n. k. palkitsemisjärjestelmä on voinut tässä suhteessa tyydyttäviin tuloksiin ja niinpä tässäkin lakiesityksessä, joka nyt on eduskunnan käsiteltävänä, on rakennettu tämän n. k. palkitsemisjärjestelmän pohjalla. Tämän palkitsemisjärjestelmän hyvä puoli on siinä, että se vähäisessä määrässä saa aikaan ehkä viljanhinnan kohottamista ja että viljanviljelys sen kautta tulee paremmin kannattavaksi ja toiseksi tämän järjestelmän vaikutus on se, että kotimaiselle viljalle saadaan kysyntää ja myyntimahdollisuutta, ja juuri tämä viimeksimainittu on tämän järjestelmän kaikkein tärkein puoli, sillä niinkuin asia nyt on, ettei kotimaisella viljalla ole kysyntää ja hinta huokeampi kuin ulkolaisen viljan, niin voi-

massaoleva tulli ei vaikuta suojelustullin tavoin, vaan se on jäänyt suurelta osalta ikäänkuin finanssitulliksi, jollaisena se ei suinkaan voi vaikuttaa kotimaisen viljanviljelyn kehittämiseksi. Vasta sitten, kun tämä kyseessäoleva palkitsemisjärjestelmä vaikuttaa sen, että kotimaiselle viljalle tulee kysyntää ja paremmat myyntimahdollisuudet, vasta sitten voivat viljanviljelijät päästä osalliseksi siitä tullisuojusta, jota tämä nykyinen tullisuojaus tahoo aikaansaada. Siis tullijärjestelmä ja tämä palkitsemisjärjestelmä yhdessä tulevat vaikuttamaan sen, että viljanviljelys meillä lisääntyy. Ja kun tämä kyseessäoleva palkitsemisjärjestelmä saa viljanviljelyn meillä kannattavaksi ja viljanviljelyn meillä lisääntymään sillä tavalla, ettei leipäviljan hinta kuitenkaan nouse kuluttajille, niin sentähden uskaltaakin toivoa, että kaikki kansalaispiirit, olkootpa sitten kuluttajia tai tuottajia, asettuvat kannattamaan tätä järjestelmää, sillä onhan tässä suuri ja kaikille yhteinen kansantaloudellinen kysymys, nimittäin se, että valtakuntamme tulisi omavaraiseksi niin tärkeään elintarpeeseen nähden, kuin leipävilja on, ja tämä sitä paremmin, kun tähän suuntaan pyrkimystä on havaittavissa useimmissa muissakin Europan maissa. Sentakia minä toivon, että suuri valiokunta ja eduskunta tulisivat samaan tulokseen kuin asianomainen maatalousvaliokunta on tullut tässä asiassa.

Ed. Heikura: Me tunnemme, että Suomen maatalousväestö muodostaa tässä maassa suurimman elinkeinonharjoittajain ammattikunnan ja että Suomen maatalous edustaa ennen kaikkea suurta ja kansakunnalle myöskin tärkeätä tuotantoelämää.

Emme siis voi ihmetellä, jos pääelinkeinomme edustajat hakevat oikeuksia ja turvaa meidän lainsäädäntötyössämme tälle elinkeinoalalle ja sen harjoittajille. Emme voi ihmetellä, jos pääelinkeinollemme pyritään turvaamaan parempia kehitysmahdollisuuksia, joka elinkeino suurelta osalta turvaa vieläkin kansamme toimeentulon ja antaa työtä ja elämisen mahdollisuuksia suurimmalle osalle meidän maamme väestöä.

Pääelinkeinomme ymmärtääkseni on oikeutettu sekä käsittääkseni velvoitetukin eri tuotantosuuntiensa kehittämi-

seksi sekä koko maatalouselämän vakauttamiseksi turvautumaan myös valtionvallan yhteiseen apuun, ja tämän sitäkin suuremmalla syyllä, koska kautta aikojen meillä Suomessa eri elinkeinoalat ja ammatinharjoittajat ovat tehokastakin apua valtiovaltalta eri muodoissa saaneet, ja koska tältä yhteisen avun pohjalta läheneenä ne ovat tässä maassa elinkeinonsa kyenneet kehittämään ja siten koko maan talouselämääkin rikastuttamaan. Näin ollen olisi siis oikealla tavalla ymmärrettävä niitakin kysymyksiä, joilla pääelinkeinomme kohottamisen turvaamisen kautta pyritään koko maan talouselämällekin luomaan tuotannollisen työn avulla uusia arvoja meidän omassa maassamme. Ja esilläoleva hallituksen esitys kotimaisen viljantuotannon turvaamistimenpiteeksi on yksi niistä kysymyksistä ja suunnitelmista, jonka avulla on tarkoitus lisätä kotimaisen viljanviljelyn kysyntää, lisätä oman maan viljantuotantoa ja saattaa kysynnän kasvaessa hinnat pysymään sellaisina, että viljanviljelys kannattaa kohohtamatta silti meidän kuluttajaväestömme elintasoja. Nämä toimenpiteet ja suunnitelmat ovat johtuneet viime vuosien maatalouden vaikeasta pulakaudesta, joka osaltaan on johtanut kotimaisen viljan hinnan alenemisesta alle tuotantokustannusten, seikka, joka on johtanut viljanviljelyn supistamiseen, kuten täällä on jo edellä tiilastolla pätevästi osoitettu. Maamme on joutumassa suuressa määrin ulkomaisen viljan kuluttajaksi, sen armopalojen varaan. Tämä kaikki on tapahtunut maassa, missä kymmeniä miljoonia hehtaareita leipämaita lepää ihmiskäden koskemattomina, tämä tapahtuneena maassa, jossa on maaseudulta menetetty aikaisempina aikoina ja tälläkin hetkellä vuosittain kymmeniä tuhansia yrityskykyisiä työmiehiä siirtolaisina valtameren takaisiin maihin, syystä koska tämä maa ei kykene tarjoamaan riittävästi työtä. Ja tämä kaikki on tapahtunut maassa, joka jo aikaisempina aikoina, kuten täällä on osoitettu jo 1800-luvulla, on kyennyt esimerkiksi viljantuotannossa olemaan lähes omavarainen, jopa ollut vuosia, jolloin viljanvienti ulos naapurimaihin oli suurempi kuin vastaava tuonti.

Tämä arveluttava kehityksen suunta maatalouden jopa kansantaloudenkin kannalta, oikein ymmärrettynä, ovat syitä,

jotka hallituksenkin ovat panneet suunnittelemaan keinoja, joitten avulla kuluttajaväestöä rasittamatta voitaisiin kotimainen viljantuotanto saada turvaksi maassamme ja viljanviljelyksen laajetessa voitaisiin omassa maassamme tarjota luovaa tuotannollista työtä niille terveille käsivarsille, jotka maaseudulta ilmeisesti ovat pyrkimässä kuten sanottu merentakaisen maiden tuotannollisen työn kentille. Ja onhan meillä tämän arveluttavan kehityssuunnan taustana vielä maatalouden alalla se ajanjakso, joka alkoi noin 1840—60-luvulla, aika, jolloin maatalouden, eritoten kotimaisen viljanviljelyksen edistäminen jäi jo silloisen valtiovallan ohjelmasta pois, jääden tämä tärkeä tuotantoaara, joka ei ollut kehittynyt vielä kilpailukyiseksi oman onnensa nojaan, josta seuraukset jo silloin olivat tuntuvat, kuten täällä numeroilla on pätevästi osoitettu. Siten meillä kotimaisen leipäviljan tuotanto alkoi taantua vuosi vuodelta, jopa siinä määrin, että vähän ennen maailmansotaa oli tuotava 750 milj. kilon kulutuksesta jo noin puolet eli yli 400 milj. kiloa ulkomaista leipäviljaa vuosittain maahan.

Tämä kehityssuunta ei suinkaan tilannetta käsittävässä maatalousväestössä herättänyt tyydytystä. Päinvastoin pääelinkeinomme harjoittajat joutuivat yhä enemmän vaikeaan taloudelliseen ahdinkotilaan. Kun kotimainen viljanviljelys, joka kysyy runsaasti työvoimaa, tuli kannattamattomaksi, olttiin pakotettuja maatalouden palveluksesta irrottamaan suuressa määrin työvoimia, jotka elämän mahdollisuuksia itselleen hakien siirtyivät kaupunki- ja teollisuuskeskuksiin tai osa terveintä ja yrityskykyisintä työmiesainesta, kuten mainittu, siirtyi siirtolaisina vieraille rannoille.

Näin Suomen maaseudut, etupäässä Suomen maatalous, osaltaan viittaamistani syistä oli pakotettu menettämään parin kolmen vuosikymmenen aikana satoja tuhansia käsittävän väestön siirron kautta maaseudulta kaupunkeihin ja teollisuuskeskuksiin tai siirtolaisina suuren lännen vapaata maata rikastuttamaan.

Näitten mukana, ottakaamme huomioon, menetettiin vielä melkoiset määrät suomalaista pääomaa, valuuttaa ulkomaille ru-

kiin, vehnän, ohran ja kauran ostamiseen rauhan aikoina vuosittain, esimerkiksi vuonna 1913 kokonaista 84,706,000 markkaa, joka nykyisen rahan arvon mukaisesti voidaan laskea 840—850 miljoonan markan menetykseksi melkein yksin leipäviljan ostoon maassa, joka on kyennyt kerran jo omalla leivällään elämään, jolla on riittävästi työvoimaa näitä arvoja omasta maamosta nykyhetkelläkin vielä kohottamaan.

Tämä kaikki ainakin maatalousmiehen kannalta panee vakavasti ajattelemaan ja itseltään kysymään, onko näiden kaikkien menetys maallemme etupäässä Suomen maataloudelta menetettynä jatkuvasti suositeltava ja yksin kansantaloudelliseltakaan kannalta katsoen. Eikö juuri maataloutemme tuotantovoima ole myös kansantalouden tuotantovoimaa? Eikö maatalouden ja kansan omavaraisuus ole kansantaloutemme omavaraisuutta? Onhan kokemus niin usein joutunut osottamaan, kuinka tärkeä kansakunnille on luottamus omaan itseensä, myös elintarvetuotannon alalla siellä, missä se on mahdollista, missä ei maan luonto, ilmasto, maaperä aseta voittamattomia vaikeuksia ja missä eritoten maantieteellinen, muista maataloustuotantomaista helposti eristettävä asema mahdollisen sodan varalta erikoisesti velvoittaa.

Tämäkin on huomioonotettava meillä, missä luotettava naapuri puuttuu idässä, puuttuu lännessä ja missä tämä eristetyn asemamme tunne on jo saatu koetella.

Tunneimme maatalouden nykyisen vaikean ajan, josta maataloutemme kannattavaisuustutkimustilasto on vakavana todisteena, osoittaen viime tilivuodelta puhtaan peltohehtaarin tuoton alenneen 304 markalla edellisestä vuodesta. Samalla maatalouteen kiinnitetty pääoma on tuottanut keskimäärin 4,7 %, kun sitävastoin maan yleinen korkokanta on 10—12 % j. n. e. Vielä mainitsemme, että maassamme on seutuja, joissa maataloudesta saatu korkoprosentti on ollut 0,4—1 % ja hehtaarin tuotto on osottanut tappiota. Nämä tulokset ovat parhailta tiloilta. Näistä syistä maatalouden edustajilla yleensä on vakautunut se käsitys, että valtiovallan olisi nykyhetkellä käytävä pääelinkeinoelämäämme, sen eri tuotantosuuntia sopivin toimenpitein tukemaan ja niiden kehitysmahdollisuuksia ohjaamaan sillä tavalla, että tuotantosuuntien kehitys ei tulisi yksipuoli-

sesti ainoastaan kohdistumaan karjatalouteen.

Tämä näkökanta siitä syystä, koska saavutettu kokemus aikaisemmilta vuosilta, esim. vuodelta 1913 osoittaa, ettemme karjataloustuotteiden ulosviennillä saaneet takaisin sitä raha- ja valuuttamäärää maahamme, joka viljanostossa sinne menetettiin. Tilaston mukaanhan mainittuna vuotena saatiin ulkomailta voilla, maidolla ja juustolla 36,920,000 markkaa ja viljan ostossa menetettiin, kuten mainittiin, 84,706,000 markkaa. Ero siis oli valuuttamenetyksenä 48,614,000 markkaa eli nykyisenä rahana noin 490 miljoonaa markkaa vuodessa. Samalla meillä ulkomaisilla karjantuotteiden myyntimarkkinoilla on todistettavasti viime aikoina esiintymässä vakavia kilpailijoita sellaisista maista, joissa karjan laiduntamisaika on puolta lyhempi kuin meillä, jolla on suuri merkitys edullisen karjanhoidon kannattavuuteen, ja maista, joissa valkuaisainerikkaiden ulkomaalaisten väkirehujen ostoon ei mene maasta rahaa siinä määrin kuin vuosittain meillä, esim. 1913 menetettiin noin 13 miljoonaa markkaa. Tällä ei suinkaan ole ymmärrettävää sitä, että meillä Suomessa olisi lakattava karjataloutemme tärkeää tuotantosuuntaa kehittämästä. Päinvastoin tälläkin alalla on työtä jatkettava. Tälläkin alalla on valtiiovallan avulla perustavaa, määräperäistä työtä tehtävä. Eritoten maamme pohjois-, koillis- ja yleensä pienviljelijäseuduilla on karjatalouden kohottamistyötä jatkettava ja kuten sanottu valtiiovallan entistä tehokkaammalla avulla. Onhan kieltämättä meidän maamme myös viljantuotannon ohella karjatalousmaa suurine suo- ja rehuntuotantoalueineen.

Mutta tämän ohella olisi myös meidän maamme varsinaisilla viljanviljelysalueilla saatava kannattava, nykyisestäään laajennettu kotimainen viljanviljelys mahdolliseksi, sillä vain monipuolinen, oloissamme mahdollinen maatalouden tuotantosuunta kykenee meilläkin kokonaisuutta ja koko maan yhteistä etua palvelemaan.

Saavutettu kokemuksemme on myöskin jo osoittanut, että maamme pohjoinen asema, ilmasto, maaperä ei aseta esteitä karjanhoidon ja karjatalouden rinnalla myös kotimaisen viljantuotannon lisäämiseksi ja kehittämiseksi omavaraisuuden kannalle. Tämä pyrkimys on myös hyvin tärkeä itse itsenäisen maamme puolus-

tuskuntoisuudenkin kannalta. Näillä perusteilla, joilla käsitykseni olen vaatimattomasti tulkinut, toivon, että eduskunta ja suuren valiokunnan jäsenet, jotka joutuvat hallituksen esityksen ja maatalousvaliokunnan mietinnön perusteella lähemmin kotimaisen viljanviljelyksen turvaamistoimenpiteitä harkitsemaan, tätä esitettyä toimenpidettä tulisivat kannattamaan ja siten pääelinkeinollemme, viljanviljelyksen kannattavuuden turvaamiselle, annettaisiin valtiiovallan tukea. Jos tällä, kuten on ilmeistä, kohotetaan maataloutta on se samalla koko maan kohottamista myös kansantaloudellisesti. Tätähän maatalousväestö toivoo sitäkin suuremmalla syyllä, koska muissakin meihin verrattavissa maissa, kuten täällä pätevästi on jo osotettu, on vakavasti aivan viime vuosinakin käyty omaa viljantuotantoa turvaamaan, vieläpä maissa, joissa viljantuotantodellytykset ovat miltei vaikeammat kuin meillä. Maan talouselämän kannalta ymmärtääkseni olisi eduksi, jos tämän viljan turvaamistoimenpiteen kautta saataisiin viljanviljelys kannattavaksi ja siten myös oman maan kulutusta tyydyttäväksi ja tavalla josta kautta maan kuluttajaväestö ei kärsi. Ei suinkaan useiden satojen miljoonien jääminen oman maan talouselämään ja maatalouteen vuosittain jääne pieneksi tekijäksi. Eikö maataloutemme täten tulisi kykeneväksi tarjoamaan luovaa, tuotannollista työtä paremmilla palkoilla niille työttömille, joita sanotaan maassamme olevan, niille terveille yrityskykyisille nuorille työmiehille joiden mieli maaseudulla nykyhetkellä on merentakaisissa maissa. Eivätkö ne pääomat, jotka tällä hetkellä ulkomaille tai teollisuuselämän alalle kulkeutuneina vain osaksikin maataloudelle palanneina kykenisi myös maaseutua ja maataloutta pitämään kulutus- ja ostokykyisenä ja siten maan teollisuuselämääkin sen tuotteiden kuluttajana tukemaan, sillä oikein ymmärtääkseni meidän kotimainen teollisuutemme työskentelee kai pääasiassa kotimaisen kulutuksen varassa puutavarateollisuutta lukuunottamatta. Siinä kulutuksessa ja teollisuuselämämme kannatuksessa tällä tavalla lienee Suomen maataloudella verrattain suuri osuus. Näin siis kotimaisella viljantuotannon turvaamistoimenpiteellä on verrattain laaja kansantaloudellinen merkitys, jollaisena tätä kysymystä ennen kaikkea on ymmärrettävä.

Ensimmäinen varapuhemies: Ennenkuin annan puheenvuoron seuraavalle puhujalle, saatan eduskunnan tietoon, että päiväjärjestyksestä poistetaan asiat n:o 9, 10 ja 11.

Ed. Sirola: Esilläolevan lakiesityksen tarkoituksena on kohottaa kotimaisen viljan viljelemistä niin korkealle, että sen kautta Suomi joutuisi omavaraistalouteen ja että tarkoitukseen varattaisiin ensi vuodeksi 18 milj. markkaa. Sen jälestä kuin ed. Wuolijoki laajassa lausunnossaan perusteli kysymystä, ei ole paljon lisättävää. Mutta on otettava huomioon että on toisiakin keinoja viljantuotannon kohottamiseen. Onhan maassamme laajoja viljelyskelpoisia maa-alueita, jotka odottavat viljelijää, ja samaan aikaan siirtyy maasta siirtolaisina vieraille maille huomattavasti, parasta työvoimaa, jotka tuottaisivat sekä itselleen että toisille viljaa. Jos esilläoleva laki tulee hyväksytyksi, tietää se minun mielestäni maaseudun kuluttajille huomattavaa viljanhinnan nousua, sillä kaikki viljelijät kiirehtivät myymään viljansa mylly-yhtiöille ja kulettamaan pois paikkakunnalta sen ja sen kautta kohottamaan elintasoa paikkakunnalla.

Kun tarkastaa ensi vuoden budjettia, huomaa siinä maatalouden hyväksi ääretömän paljon määrärahoja sekä että määrarahat kohdistuvat pääasiallisesti suurviljelijöiden hyväksi. Ja kun vertailee maatalouden tuottamaa tuloveroa ja määrärahoja vastakkain, huomaa että maatalous alkaa pikemmin rasittaa kuin hyödyttää valtiotaloutta, ja että lain hyväksyminen ei tuota vähääkään hyötyä pienviljelijöille. Senvuoksi toivon, että suuri valiokunta hylkää esilläolevan lakiesityksen.

Toinen varapuhemies Wuolijoki ryhtyy johtamaan puhetta.

Ed. Ramstedt: Tämä esilläoleva kysymys on yksi niitä edesmenneen talonpoikaishallituksen lakitekeleitä, joiden tarkoituksena on turvata kotimaisten kapitalistien yritysten suuret voitot valtion kustannuksella. Kun hallitus ei ole kehdannut tehdä sellaista esitystä että lain otsikossa olisi kirjoitettu: „laki kotimaisten

kapitalistien turvaamiseksi”, niin se on keksinyt samaa tarkoitusta palvelevan tämän kauniilta kuulostavan fraasin „kotimaisen viljantuotannon turvaamiseksi.” Tämän asian yhteydessä on valiokunnassa esitetty suunnattoman laajat aineistot eri maista sodan aikana toimeenpannuista vip-pauksista viljantuotannon kohottamiseksi. Varsinkin porvarien ihannoimasta Saksasta on osoitettu kaikenlaisia viljansotkemis- ja sekoittamisesimerkkejä niin paljon että tuskin niiden esittäjät itsekään tietävät, mitä niillä kaikilla tarkoitetaan. Sitä vähemmän on niillä tekemistä tässä maassa vallitsevien olosuhteiden kanssa, ja toiseksi koska ilmeinen sotatilanne ei vielä ole vallitsemassa. Mutta porvarien ohjelmaan yleensäkin kuuluu että yksinkertainen asia pitää sotkea niin monimutkaiseksi, että tavallinen kuolevainen ei ole koko ruljanssista ensinkään selvillä.

Minä haluaisin kuitenkin asettaa tämän kysymyksen käsittelyn edes jonkun verran jaloilleen sen sijaan että se on hallituksen esityksestä saakka seisonut pääläellään.

Mistä tässä sitten oikeastaan on kysymys? Hallituksen esityksessä perustellaan tätä kysymystä sillä, että kotimainen viljantuotanto olisi saatava kohoamaan. Tähän tietysti ei olisi minullakaan mitään vastaan sanomista, jos esitys olisi todellakin laadittu sellaiseksi, että se laiksi hyväksyttynä tulisi viljantuotantoa lisäämään tässä maassa. Tätä kysymystä ovat työväen edustajat puoltaneet kaiken aikaa, kun heillä on ollut tilaisuus tämän maan lainlaatijakunnan työhön osaaottaa. Mutta kysymyksen edistäminen sellaisessa tarkoituksessa tietäisi työläisille enemmän työtä ja halvempaa leipää.

Mutta sillä tavalla ei ole asiaa käsitetty. Edesmenneen talonpoikaishallituksen päämiehen olisi pitänyt erikoisena peltoasiain-tuntijana tietää, missä viljaa kasvatetaan. Minä en kylläkään ole mikään agronomi, mutta tiedän minä niin paljon maataloudesta, että jos aiotaan saada viljantuotantoa tässä maassa kohoamaan, niin silloin on säädettävä sellainen laki, että joutilaina olevat viljelyskelpoiset maat voidaan saat-taa viljelyksen alaisuuteen ja toiseksi, että jo viljelyksen alaisina olevien maiden tuotantotehoa kohotetaan. Annettakoon noille 200,000 maanälkää kärsivälle maatyöläiselle tilaisuus ryhtyä maata viljelemään ja

avustettakoon heitä niillä kymmenillä miljoonilla markkoilla, joita nyt esilläolevan lakiesityksen mukaan aiotaan työntää suoraapäätä myllykapitalistien taskuihin. Heidän taskunsa on yhtä tyhjä kuin papin säkki. Kyllä sille valtionvaroja mahtuu kun vain sinne tahdotaan niitä työntää. Minä kyllä käsitan sen, että aina silloin kun työväen edustajat puhuvat tällä tavalla, niin te nauratte ja ajattelette, että puhukaa te isänmaan viholliset, mitä haluatte, kyllä me porvarit ne tullaan myöntämään. Mutta tämä kysymys koskee niin laajoja työätekevien luokkien jäseniä, että me kieltäydymme vastaamasta niistä seuruksista, joita voi vielä joskus koitua kun kansan syvät rivit näkevät kaiken sen huseerauksen, jota te, porvarit, aiotte valtion varoilla — — — — —

Toinen varapuhemies: Minä pyydän huomauttaa, että „huseeraus” ei ole parlamentaarinen sana.

Puhuja: Minä haluan väittää, että vaikka valtio tulisi maksamaan kaksi kertaa niin suuren summan viljakapitalistien palkitsemiseen, kuin tämä nykyinen ehdotus sisältää, niin viljantuotanto tässä maassa ei tulisi yhdellä kapalla kohomaan. Mutta kun nyt tehdyn laskun mukaan jo tulisi menemään valtion varoja tähän tarkoitukseen kymmeniä miljoonia markkoja aivan kuin kaivoon heittäen, niin tämä on siksi kallista lystiä, ettei sillä kannata lähteä kokeilemaan. Mutta kun tämä asia nyt on esillä ja sen kanssa on jo paljon voimaa turhaan haaskattu, niin minä haluan tässä vielä esittää joitakuita näkökohtia, joiden perusteella voitaisiin tämän maan viljantuotantoa kohottaa. Kun otamme huomioon, että tämän maan suuromistajilla, joita on yhteensä 1,904, on viljelyskelpoista maata arvioitu olevan 164,135 hehtaaria eli lähes saman verran kuin noilla samoilla tiloilla on viljeltyä maata, niin saamme tästä jo sen käsityksen, miten suuressa määrässä voitaisiin viljelyksiä lisätä, jos tuo vapaana oleva maa tulisi viljeltyä. Tämän lisäksi tulisi vielä suuret valtion omistamat viljelyskelpoiset maat, jotka tänä päivänä makaavat joutilaina. Samoin mainitsen erään muunkin esimerkin. Länsi-Suomessa on eräs suomaa, joka ulottuu Raisiosta Poriin asti

ja jota on hallituksen toimesta tarkastettu ja punnittu noin 44 vuotta sitten ja hyväksytty silloin kuivattavaksi ensi tilassa, mutta vielä tänä päivänä on tuo suunnitelma toteuttamatta. Sitten haluan viitata myös hallituksen esityksen siihen kohtaan, missä sanotaan: „Niin kauan kuin Suomi oli Venäjän valtakunnan yhteydessä, ei heikosta omavaraisuudesta leipäviljaan nähden ollut maalle välitöntä vaaraa, koska viljantuontia Venäjältä saattoi pitää turvattuna pula-aikanakin”. Ja toisessa kohdassa sanotaan: „Sota suurvaltain kesken tai muut levottomuudet voivat keskeyttää viljantuonnin Suomeen valtamerentakaisista maista ja Venäjä saattaa maan täydelliseen riippuvaisuuteen omista viljavarjoistaan”. Tämä nyt on olevinaan pääasiallinen peruste, jonka vuoksi tätä nurin kurista palkkiosysteemiä puolustetaan. Mutta minä en pidä noita lausuntoja ensinkään pätevinä. Päinvastoin jos Suomi omasta puolestaan haluaa säilyttää rauhalliset suhteensa Venäjän kanssa, niin tämän maan viljansaanti tulee olemaan varmasti taattu. Täällä tarvittava lisävilja on niin pieni, että Venäjä voi sen tänne luovuttaa koska tahansa, jos sitä vain täällä tarvitaan ja halutaan. Mutta toinen on tietysti asia silloin, jos tämän maan johtavassa asemassa olevat aseittenkalistajat ja kuninkaanterkijät jatkuvasti suunnittelevat sotaa Venäjää vastaan ja yrittävät saada ulkomaiset imperialistit sekaantumaan Venäjän asioihin. Mutta tulee myös muistaa, että jos aktivistit tulevat siinä suunnitelmassa onnistumaan, niin silloin ei tule heidän omakaan leivänkulutuksensa olemaan kovinkaan taattu tai turvattu, vaikka heillä sitä varastossakin olisi. (Ed. Vesterinen: Ei pidä paikkaansa!) Sitä vastoin jos säilytetään hyvät naapuruussuhteet Venäjälle, niin valtamerentakaisen viljantuonnin pysäyttäminen ei tulisi täällä nälkätalannetta synnyttämään. Riippuu yksinkertaisesti siitä, millä tavalla asioita hoidetaan ja missä määrin maan asukkaat antavat erinäisille puuhille kannatuksensa. Rikkaat ja viljavatkin maat voivat joutua kovin surkuteltavaan asemaan jos niiden kohtalosta pääsevät ratkaisemaan sellaiset verenhimoiset ainekset, joita esim. Saksan junkkerismi edusti ja joiden opetuslapsia kaikiksi onnettomuudeksi on suuri joukko myös tässäkin maassa. (Keskustasta: Ja

kommunistit Venäjällä!) Mutta Suomen köyhä maa voi elää Venäjän turvissa rauhallista elämää, kun täällä vain heitetään porvariston puolesta pois nuo tunnetut Karjalan ja Inkerinmaan valloitukset. Sikäli kuin ulkomaista viljaa täällä tarvitaan, voidaan sitä saada itäisestä naapurimaasta ja oman maan viljantuotantoa voidaan kohottaa todellisilla realisilla perusteilla. Kuten jo mainitsin, voidaan tämän maan omavaraisaloutta kohottaa aivan hämmästyttävässä määrässä, jos vain halutaan asettaa yhteiskunnan ja vähävaraisten köyhäin edut edelle yksityisten myllykapitalistien etuja. Meidän työväenedustajain tunnuslauseemme on ja tulee aina olemaan, että vapaana oleva käyttökelpoinen maa tulee saattaa valtion viljelykseen vapaasti viljeltäväksi, jotka maat tänä päivänä makaaivat joutilaina, nim. suurtilallisten ja valtion, ne annettakoon niiden käytettäväksi, jotka maata haluavat viljellä. Paljon esimerkkejä voitaisiin mainita, jotka ovat juuri sen luontoisia, että niiden kautta voisi valtio saada verrattain vähäisellä pääoman sijoituksella viljantuotannon kohcamaan huomattavalla tavalla. Mutta ikävällä täytyy todeta, että hallitustuoleilla istuvat herrat eivät ole edes tahtoneetkaan tehdä aloitetta siinä muodossa, että siitä tulisi olemaan yhteiskunnan vähäosaisille mitään hyötyä. Tämä esilläoleva lakiesitys antaa juuri yhden tärkeimmän kuvan siitä, millä tavalla rikkaiden luokkapyyteitä ajetaan eteenpäin mukamas isänmaallisuuden verholla, kansanvaltaisuuutta noudattaen. Kaikki tällainen menettely on kuitenkin petosta, joka aikanaan tulee olemaan lankeemuksena sille, joka kansaa tällaisten vipppaus-konstien avulla narraa. Esitän, että suuri valiokunta asettuisi esilläolevaan lakiehdotukseen nähden sille kannalle, ettei se ansaitsisi muuta kuin hylkäävän päätöksen.

Ed. E. Setälä: Kysymys kotimaisesta viljantuotannosta ja sen turvaamisesta on siksi suurimerkityksellinen, että se varmaankin ansaitsee melkoista huomiota niin hyvin tuottajain kuin kuluttajainkin puolelta. Viljantuotannon edistymiseen on yhdistyneenä siksi suuria maan taloudellista olemassaoloa koskevia arvoja, ettei niitä voida jättää huomioonottamatta. Mutta

niistä keinoista, joita tässä käsiteltävänä olevassa hallituksen lakiehdotuksessa esitetään maan viljantuotannon turvaamiseksi, olen minä puolestani kokonaan eri mieltä. Minä pyydän ensinnäkin huomauttaa tähän palkkiojärjestelmään nähden, että viljan hinta, sen jälkeen kuin tämä hallituksen lakiehdotus on jätetty eduskunnalle, on kohonnut enemmän kuin 1 markalla kiloa kohti. Siten nykyinen viljanhinta hyvin pitäisi riittää korvaamaan sen tuotantokustannukset, joten ei ole mitään syytä ainakaan tällä kertaa valtion varoilla lisätä sen hintaa eli vielä lisäkorvausta sen tuottajille suorittaa.

Tätä järjestelmää suositeltaessa on tuotu täällä esimerkkejä Saksasta, Sveitsistä ja Norjasta. Minä pyydän ensinnäkin huomauttaa, että minun mielestäni mitään näistä verrattavina olevista maista ei sovi verrata meidän maahamme. Eihän missään näistä maista ole siinä määrin viljelemättömiä viljelyskelpoisia maita kuin on olemassa meillä. Sveitsissäkin tietääkseni on jotakuinkin kaikki viljelyskelpoinen maa otettu viljelykseen. Samoin kai lienee asian laita Norjassa ja Saksassa. Meillä minun mielestäni ei ole syytä valtion silloin kun se rupeaa turvaamaan maan viljantuotantoa, turvata sitä juuri sillä tavalla, että se rupeaa maksamaan suurviljelijäin viljelysmuotojen orienteerauksesta ja korvaa niitä samalla kertaa, kun meillä on suuri pienviljelijäin joukko, joka jää ulkopuolelle tämän palkkion. Pienviljelijäin ryhmän lisäksi meillä on vielä viime vuosina itsenäistyneistä vuokra-alueista muodostunut kääpiöviljelijäluokka, joka on niin suuri, että meillä lienee tilaston mukaan tällä kertaa noin 50,000 sellaista viljelmää, joiden koko pinta-ala, siihen luetuna viljelty ja viljelyskelpoinen ja metsämaa, on alle kymmenen hehtaaria. Sen lisäksi meillä on sellainen väestöryhmä, jota nimitetään tilattomaksi väestöksi. Siitä on hyvin paljon puhuttu sen tilan parantamisesta, mutta tähän mennessä meidän maassamme ei ole käytännöllisesti tehty vielä mitään maan saamiseksi tilattomalle väestölle. Meillä on tässä maassa riittävästi viljelyskelpoisia viljelemättömiä maita ja meillä on satakuntatuhatta sellaista tilattomaan väestöön kuuluvaa asukasta, joilla ei ole minkäänlaista asuntoa eikä tähän mennessä ole ollut tilaisuutta

saada viljeltäväkseen maata. Meillä on viitisenkymmentätuhatta sellaista kääpiöviljelmää, joiden koko tilan pinta-ala on alle 10 ha. Jos otetaan huomioon kaikki tässä maassa jälkeen v. 1918 toimitetut torppain ja mäkitupa-alueiden lunastamiset, niin on toimitettu yli 80,000 lunastustoimintaa sen jälkeen ja tilaston mukaan näidenkin puhtaasti torppana lunastettujen alueiden koko pinta-alaksi saadaan vain 18 ha. keskimääräiseksi pinta-alaksi. Jos otetaan kaikki vuokra-alueet huomioon, joista on tehty uusia pientiloja, niin saadaan vain 10 ha. Meillä siirtolaistilaston mukaan ajanjaksolla 1893—1922 muutti maasta maataloustyöväkeä ja niihin verrattavaa väestöä 233,000 henkeä ulkomaille. Minkä tähden ne matkustivat? Ne matkustivat sentähden, että niillä ei ollut tilaisuutta täällä kotimaassa, ainakaan suurella osalla näistä, perustaa omaa kotia ja löytää tilaisuutta viljellä maata täällä. Meillä täällä myöskin tätä viljantuotantokysymystä käsitellessä useimmat edustajat, jotka ovat käyttäneet täällä puheenvuoroa, ovat sen rinnastaneet tai kytkeneet maan puolustuskysymyksen yhteyteen. Ja kieltämättä sillä on yhteyttä. Minä voin mainita tässä erään kuvaavan seikan maamme puolustusvoimien tuhlauksesta. Amerikan Yhdysvaltain armeijan luetteloon vuonna 1914—1918 oli merkitty jonkun verran yli 30,000 suomalaista. Yhdysvaltain armeijan aktiivisessa palveluksessa oli vuonna 1917 3,174 suomalaista. Ja eivät suinkaan nämä miehet ole sinne lähteneet eivätkä nämä joukot missään maanpetostarkoituksessa eikä maankavallustarkoituksessa. Ne ovat yksinkertaisesti joutuneet muuttamaan tästä maasta siksi, että maanomistusolot ovat olleet sellaisia, että niillä ei ole ollut tilaisuutta saada täällä työtä eikä maata viljeltäväkseen. Meillä viimeisen suuremman maareformin aikana joutui suuri osa sellaisia mäkitupalaisia, jotka siihen asti olivat eläneet osittain maanviljelyksellä, joiden hallinnossa oleva viljelyskelpoinen maa ei ollut kahta hehtaaria, saamaan tässä maareformissa vain juuri ne viljelyksensä aitaukseensa, jotka olivat usein vaille kahta hehtaaria. Nämä menettivät silloin ne mahdollisuutensa, mitä niillä oli vuokramiehinä ollessaan, kun olivat tulleet osittain omilla maanviljelystuotteillaan toimeen, ne menettivät

karjalaitumensa, ne menettivät metsäoikeutensa, mitä niillä oli ollut pättilan mailla, ne eivät oikeastaan voittaneet muuta tässä itsenäistymisessä, kuin että saivat lain määräämän aitausvelvollisuuden eikä kuitenkaan niillä ollut puita siihen aidan tekkoon. Laki määräsi heidät aitaamaan sen alueen, vaikka usein sellaisella alueella ei löytynyt minkäänlaista puuta, että sitä voisi aidata. Meillä luotiin tällainen kääpiötilaluokka tänne ja on tällä kertaa maanviljelijäluokka, jonka täytyy pysyä näillä tiloillansa ja on kuitenkin ilman maata, ilman pääomaa, ilman ammattitaitoa. Ja yhtä kaikki täällä eräs edellinen puhuja puheessaan on huomauttanut, että maassamme on vielä kymmeniä miljoonia hehtaarin aloja viljelyskelpoista maata. Kuitenkin minä voin väittää ja todistaa, että meillä on sellainen maanviljelijäluokka, satakuntatuhatta sellaista maanviljelijää, joilla ei ole maata, maata ei ainakaan riittävästi, mutta joiden kuitenkin täytyy viljellä maata. Tämän tähden minun käsitykseni mukaan ei ole syytä valtion varoilla ruveta juuri tukemaan suurviljelyksien viljalajien orienteeraukseen, määrittelemään mitä viljelevät, sillä meillä on vielä tässä maassa satatuhantinen tilaton väestö ja meillä on joku 50—60,000 kääpiöviljelijää, jotka ovat valmiit näillä viljanhinnoilla vielä toistaiseksi viljelemään maata, jos heille vaan annetaan tilaisuus saada maata. Minun ymmärtääkseni hallitus, jos se todella tahtoo turvata tämän maan viljantuotantoa niin sen etukädessä juuri pitäisi ruveta tukemaan sellaisia väestöryhmiä, meidän tilatonta väestöämme, meidän pienviljelijä- ja vallankin sen kääpiötilaluokkaa pääomalla maan saantiin, kohottamalla niiden ammattitaitoa. Sillä eihän meidän maassamme ole pienviljelijäin ammattitaidon kehittämiseksi tehty vielä juuri yhtään mitään. Meillä ensinnäkään ei ole laisinkaan sovelutettua ammattiopetusta pienviljelyksessä. Meidän pienviljelykseen tuodut ammattitiedot nehan ovat lainatut sellaisista vieraista maista, jotka ainakin osaksi ovat soveltumattomia meidän viljelyksillemme. Tässä maassa muuten on kyllä hyvä halu opettaa ihmisiä, muita kansalaisryhmiä ja vieraitakin, mutta täällä ei ole sitä opetushalua riittänyt tälle pienviljelijäluokalle. Meillähan on tässä maassa, kun on

saatu joku tuhatkunta heimoveljeä tänne narratuksi, niitä tanssitettu monta vuotta valtion laskuun, mutta meille pienviljelijöille ei ole riittänyt minkäänlaista ammattiopetusta. Minun mielestäni tämä lakiehdotus viljan tuotannon turvaamiseksi tällaisenansa olisi hyljättävä. Ja jos valtio todella tämän maan viljantuotannon kohottamista harrastaa, niin sen olisi juuri tuettava niitä viljelijä- ja väestöryhmiä, jotka täällä ovat kaikkein heikoimmassa taloudellisessa asemassa.

Ed. Hänninen: Vaikka edustankin seutuja, joissa viljanviljelys ei milloinkaan voi kohota niin suureksi, että syntyisi ylijäämää, pidän tätä viljanpalkitsemissuunnitelmaa kuitenkin erittäin tärkeänä ja kansantaloudellisesti kannattavana toimenpiteenä. Tällaista asiaa ei voi katsella jonkun yksityisen paikkakunnan kannalta, se on kansantaloudellinen ja yleisissänmaallinen asia.

Täällä on ed. Wuolijoki kiinnittänyt huomiota viljanviljelyksen maantieteellisiin perusteihin, etupäässä sademääriin. Maataloushallituksen tiedonantajan n:ssä 160, jonka nimenä on „Viljantuotanto ja sen turvaaminen”, esitetään, että paras vilja saadaan siellä, missä sademäärä on 400—650 mm. vuodessa. Ed. Wuolijoki esitti sitten Suomen sadetilastoa, mutta hän mainitsi vain sateisimpia seutuja ja toi esimerkit sellaisilta seuduilta, jotka eivät ole parhaita viljanviljelysseutujamme. Hän mainitsi m. m. Helsingin seudut, Jyväskylän ja Kajaanin. Sateen tulo suurimmassa osassa Suomea on alle 600 mm:n. Pohjanmaan tasangolla noin 500—550 mm:iin ja osassa 450—500, eikä Satakunnassa ja Etelä-Hämeessäkään nouse sateen tulo yli 600. Siis tämän mukaan ne seudut, joissa tähän saakka on viljaa enin viljelty, ovat sateen tuloon nähden vallan otollisia ja näitten seutujen pitäisi antaa sateen tuloon nähden hyvää viljaa. Parhaissa viljantuotantomaisissa, Venäjällä, Yhdysvalloissa, Australiassa ja Länsi-Siperiassa on sateentulo 500—1,000 mm:iin. Ei siis Suomen sademäärä ole suinkaan liian suuri verrattuna varsinaisiin viljantuotantomaihin. Mutta tässä on otettava huomioon myöskin se, kuinka suuri on haihtuminen. Lämpimissä maissa voi korkeampi, esim. yli 600 mm:n sademäärä olla liian pieni

haihtumisen tähden, sen sijaan 450 mm:n sademäärä esim. Etelä-Lapissa on riittävä. Mutta tämänkin seikan huomioonottaen ei Suomen sademäärä ole suinkaan liian suuri viljanviljelykselle. Vielä on otettava huomioon sekin, minä vuoden aikana saadaan sadetta. Täällä on ed. Sunila jo osottanut, että kuivuus meillä usein kevätkesällä haittaa rehukasvien ja kevätviljan kasvua. Sen sijaan ruis ja vehnä, siis syysviljat, eivät niin kärsi kuivuutta ja niistä saadaan juuri sellaisina kesinä ja vuosina paras sato, jolloin rehukasvit kasvavat huonosti. Pahimpana esteenä on viljanviljelykselle alhainen lämpö määrä kasvukaudella ja siinä suhteessa on kyllä Suomi huonommassa asemassa kuin varsinaiset viljantuotantomaaat. Pohjois-Suomessa hallakin tekee usein tuhoa ja tekee tyhjäksi maamiehen toivon. Mutta Oulun eteläpuolella on kuitenkin viljanviljelys jo sikäli varma, että sitä voidaan yleensä harjoittaa, jopa yli oman tarpeenkin.

Toinen seikka, mihinkä perustuu viljanviljelys, on maaperä. Mehän tiedämme, että maaperään nähden ei meidän maamme ole aivan verrattavissa varsinaisiin viljantuotantomaihin, kuten esim. Venäjään, jossa mustamultakerros on toisin paikoin hyvin vahva, Länsi-Siperiaan, jossa on jokseenkin samanlainen maaperä, Etelä-Australiaan ja Amerikan Yhdysvaltojen pree-riatasankoihin. Mutta me tiedämme, että suomalainen sitkeys voittaa nekin vaikeudet, jotka maaperä tuottaa, ja huomaamme, että tämä maaperä voi kasvaa viljaa, kun sitä oikealla tavalla käsitellään, ja kasvaa yli omankin tarpeen.

Erittäin tärkeänä seikkana, joka painostaa viljanviljelyksen turvaamista, on pidettävä meidän maantieteellistä asemaamme, josta jo monet puhujat ovat täällä maininneet. Meidän maamme sijaitsee kaukana ja sisäisen rantameren rannalla, johonka ahtaat salmet valtamerestä johtavat. Naapurinamme toisella puolella on suuri Venäjä, joka kyllä on viljantuottajamaa, mutta jonka tuotantoon me emme voi aina turvautua. Toisina naapureinamme on valtioita, joissa ei, niinkuin täällä jo sanottiin, viljaa tuoteta yli oman tarpeen ja jotka tässä suhteessa ovat samassa asemassa kuin meidän maamme; niiden täytyy hankkia viljaa muualta. Meillä on ollut jo aivan kouraantuntuvia esimerkkejä siitä, mitä

sellainen tilanne vaikuttaa, kun muualta ei saada viljaa tuotetuksi maahan. Muistamme maailmansodan ajan, jolloinka viljaa puolin kiloin täällä jaettiin. Odotettiin viljalaivoja ulkomailta ja vaunuja Venäjältä, mutta niitä ei tullut. Ja tämä se pani viljanviljelykselle vauhtia, ja silloin, niinkuin kaikki tiedämme, viljanviljelys meillä edistyi huomattavasti. Venäjän viljantuotantoon me emme voi luottaa kolmesta eri syystä. Ensinnäkin Venäjän asukasluku kasvaa nopeasti, niin että ylijäämää ei ainakaan nykyvuosina ole siellä kertynyt. Sitäpaitsi maata viljellään huonosti, niin että tuollaista viljan ylijäämää ulosvientä varten ei siellä näytä senkään tähden paljon syntyvän. Kuivuus näyttää tulleen siellä kroonilliseksi ja luullaan tavallisesti, että se on tosiaankin ilmastollinen ilmiö, mutta siihen on vaikuttamassa myös se seikka, että arojen liepeillä tuo mustamultakerros on verrattain ohut ja se kuluu samalla tavalla kuin meilläkin mutakerros vähitellen, kun kauan viljellään eikä maalle anneta mitään ja näin ollen tuo kuivuus osittain johtuu maan laihuudestakin. Sitäpaitsi me voimme joutua Venäjän kanssa sellaiseen poliittiseen asemaan, että sieltäpäin viljan tulo lakkaa ja tähänkin katsoen olisi meidän pyrittävä mahdollisimman suuressa määrässä omavaraistalouteen. Ja minä olen varma, että tämä maa ei tuota viljaa ainoastaan 3 1/2 miljoonalle mutta se voi tuottaa ainakin 10 miljoonalle ihmiselle, kun se vain oikein tulee viljelykseen. Maataloutemme ei voi, kuten täällä vasemmiston taholta on sanottu, turvautua yksinomaan karjanhoitoon, sillä huomioon on otettava, että toisina vuosina kasvaa paremmin viljaa esim. ruista ja vehnää ja huonommin rehua. Kuivien kesien jälkeen pitäisi siis usein vähentää karjaa tuntuvasti, jollei olisi olkirehua käytettävänä. Sellaisina vuosina ovat vehnän- ja rukiin-oljet tervetullutta hätärehua.

Meillä tuotetaan vuosittain ulkomailta viljaa yli puolen miljardin markan arvosta. Jos puolenkaan tästä summasta voisimme pidättää omaan maahamme olisi se suuri kansantaloudellinen voitto. Jos jättäisimme viljanviljelyksen ja luottaisimme yksinomaan ulkomaihin niin luulen, että kävisi vaikeaksi saada maallemme niin paljon tuloja jotta se viljanostoon riittäisi.

Meillä käytetään myös karjanrehuksi suuret määrät ulkomailta tuotua väkirehua. m. m. leseitä. Jos viljelys meillä edistyy ei meillä leseitäkään tarvitsisi ostaa ulkomailta niin paljon kuin nyt. Ed. Wuolijoki täällä kehoitti maatalousmiehiä harjoittamaan suuremmassa määrässä sikojen hoitoa, mutta minun tietääkseni tarvitaan sianhoidossakin verrattain paljon viljaa ja viljan leseet olisivat sikain- ja kananhoidossa halpaa rehua. Täällä on pelätty, että kotimainen myllyteollisuus saisi tästä apurahasta hyötyä. Minä en pelkäisi sitäkään. Sehän kannustaa ja kehoittaa kotimaista teollisuutta, joka on tällä alalla vielä sangen takapajulla. Meille tuodaan vuosittain suuri osa viljaa valmiiksi jauhattuna ulkomailta, vaikka maassamme on runsaasti koskivoimia, joitten avulla vilja, jos olisi sopivia myllylaitteita, saataisiin helposti jauhatetuksi. Voimaa on riittävästi m. m. Pohjois-Pohjanmaalla ja Lapin koskissa. Nämäkin seudut voisivat kehittää myllyteollisuutta ja ostaa viljan jyvänä ja mieluummin tietysti näkisivät, että ne rahat, joita viljanostoon heiltä menee, jäisivät kotimaahan. En siis voi asettua tähän kysymykseen nähdessä kielteiselle kannalle, vaan toivon, että asia suuressa valiokunnassa saisi suotuisan ratkaisun sen suuren kansantaloudellisen ja isänmaallisen merkityksen tähden.

Ed. Viljanen: Herra Puhemies! Esitystään kotimaisen viljantuotannon turvaamiseksi on hallitus samoin kuin maatalousvaliokuntakin perustellut mietinnössään m. m. sillä, että sodan syttyessä ja muitten häiriöitten sattumassa saattaa viljantuonti Suomeen muista maista keskeytyä siinä määrin, että maamme voi joutua täydellisesti riippuvaksi omista viljavaroistaan. Tämän tähden tulisi viljantuotannon turvaamiseksi ryhtyä erikoisiin toimenpiteisiin, joista tällä kertaa esitetään n. s. palkintojärjestelmä toimeenpantavaksi, johon sisältyy se, että mylly- ja mallasteollisuuden harjoittajalle sekä kotimaista viljakauppaa harjoittavalle osuuskunnalle suoritetaan palkkiota sellaisten viljatuotteiden valmistuksesta, joihin on käytetty kotimaista viljaa. Omasta puolestani olen kyseenalaisen ehdotuksen kannalla, mutta kuitenkin erinäisillä ehdoilla ja niistä sillä, että tämä esitys on vain osana niistä

suunnitteluista, jotka tarkoittavat saada poliittisen itsenäisyytemme turvaksi mahdollisimman omavaraistalouden ja että tässä mielessä tehdään uhrauksia puolustusvalmiutemme hyväksi. Hyväksyn hallituksen samoin kuin maatalousvaliokunnan perustelut siihen nähden, että nykyinen poliittinen olotila maailmassa ja Europassa erityisesti ei anna takeita siitä, että rauha läheisessä ympäristössämme on täysin taattu ja että nykyinen olotila voi viedä selkkauksiin ne merivallat, jotka hallitsevat meriä, niihin lukien myös Itämeri. Vaikkei otaksuisikaan, että tällainen mahdollisuus olisi olemassa, nim. se, että maamme suorastaan voisi joutua sodan jalkoihin, on silti vaara lähellä, että kansainvälisten selkkausten sattuessa leipäviljan saanti merentakaisista ulkomaista suuresti vaikeutuisi ja heikontaisi mahdollisuuksiamme puolustaa itseämme milloin sellainen kävisi tarpeelliseksi. Tulee nimittäin muistaa, että kansainliittoon, johon monella taholla tällä hetkellä asetetaan luottamus, ei vastaiseksi kuulu hampaisiinsa saakka asetettu Venäjä ja sen ulkopuolelle ovat myöskin vastaiseksi jääneet Amerikan Yhdysvallat ja Saksa. Milloin nämä vallat tähän liittoon yhtyvät, ei ole tällä hetkellä arvosteltavissa, ja on sentähden tämä mahdollisuus vastaiseksi otettava varsin varovasti laskuihin. Liiton taholta ei siis löydy riittäviä takeita siitä, että rauhantilaa kansainliiton kuuluisasta pöytäkirjasta huolimatta voidaan säilyttää ja että kyseenalainen liitto voisi antaa apua pienille valtioille, milloin niiden kimppuun hyökätään. Paraimpina esimerkkinä tästä on, kuten kaikki tiedämme, Georgian surullinen kohtalo. Erityisesti omaan maahanamme nähden on varovaisuus tarpeen eritoten maantieteellisen asemamme vuoksi. Aseettoman lännen ja aseellisen idän välillä. Tätä taustaa vastaan tulee mielestäni niitä toimenpiteitä tarkastaa, jotka tarkoittavat puolustuskuntoisuutemme kehittämistä ja joihin esilläoleva ehdotus viljantuotannon edistämiseksi yhtenä tärkeänä osana kuuluu.

On muuten merkillistä todeta, että vaikka toista vuosisataa saimme taistella valtiollisen vapautemme puolesta Venäjän yliherruutta vastaan, jonka valtapyyteisiin myös kuului saada meidät Venäjästä taloudellisesti riippuvaisiksi, me edelleen

olemme kietoutumassa samoihin kahleisiin. Tarkoitin sillä sitä, että alamme yhä enemmän kuten aikaisemminkin olla riippuvaisia Venäjältä tuotavasta viljasta samalla kun oma viljantuotantomme alkaa heiketä, kuten useat täällä jo ovat esittäneet. Jos ruisjauhojenkin tuonti muutetaan viljaksi, rukiiksi, teki tuonti Venäjältä viime vuonna prosenteissa laskien 58,7 ja tämän vuoden ensipuoliskolla kokonaista 70,5 % koko maan ruistuuonnista. Täällä on esitetty samanlaisia yhtä valaisevia numeroita, jotka puhuvat selvää kieltä siitä, mihin suuntaan asiat tässä suhteessa ovat kehittyneissä. Tämä venäläisen rukiin maahan tuonti on helposti selitettävissä. Kyseessä oleva ruis on nimittäin hyvää, sen saanti, niinkuin täällä on myös osotettu, nopea, tappiomahdollisuudet sekä kurssi- että hintavaihteluihin nähden ovat varsin pienet ja samoin korkotappiot varastojen pienuuden tähden. Kansantaloudellisesti asiaa tarkastaen ollaan epäilemättä oikealla tolalla; mutta jos asiaa tarkastaa puolustusvalmiuden ja hyvän politiikan kannalta, niin epäilemättä asia on päinvastoin. Viljavarastot alkavat nimittäin tällä hetkellä supistua niin vähiin maassa, että sodan syttyessä ja yleensä kansainvälisten selkkausten sattuessa puolustuksemme voi käydä varsin kohtalokkaaksi. Ja tässä yhteydessä ei ole syytä palauttaa mieliin oloja vuosina 1917—18, mutta voin sen sanoa, että jos kehitys jatkuu samaan suuntaan kuin tähän asti, me alamme leiväkseen nähdessä tässä maassa olla yhtä turvattomassa asemassa kuin silloin. Esityksessään vetoa hallitus sellaisiin maihin kuin Sveitsiin ja Norjaan. Norjassa löytyy tietämiä mukaan viljavarasto kokonaista vuotta varten ja Sveitsissä on tarkoitus — ehkä se on jo toimeenpantukin — koota viljavarasto 4—6 kuukautta varten ja vaikka Ruotsin viljatuotanto on 80 % kulutuksesta, aiotaan siellä siitä huolimatta varata viljaa kahla kuukautta varten. Jos me edelleen, niinkuin tähän asti, tahdomme uhrata miljardeja markkoja puolustuskaloksemme hyväksi, niin tulee kaiki meidän varata itsellemme ensimmäinen ase, nimittäin leipä, siltä varalta että sota uhkaa meitä taikka olemme joutumassa sen jalkoihin.

Kuten edellä olen tahtonut osottaa, ei

hallituksen esittämä toimenpide viljantuotannon kohottamiseksi yksin luo turvallisuutta, vaan tulee myös kiinnittää huomiota viljan varastomiskysymykseen. Ja luulisin omasta puolestani, että varastomiskysymys ja viljantuotannon palkitsemisjärjestelmä yhdistettyinä täydentäisivät toisiaan ja antaisivat takeita siitä, että pyrkimys päästä mahdollisimmassa määrässä omaan leipään ja samalla turvata puolustuskuntoisuus, toteutuisi.

Hallitus kyllä koskettelee tätä varastomiskysymystä mietinnössään ja esityksessään jossain määrin, mutta mielestäni liian negatiivisesti. Olisi odottanut tässä suhteessa ainakin vihjausta siitä, että sillä on asian tarkeys selvillä.

Olen omasta puolestani valmis myöntämään, että se tullipolitiikka, joka otettiin käytäntöön v. 1864 ja joka vei siihen, että viljantuotanto maassamme alkoi Venäjältä tulevan viljan vuoksi tyrehtyä, oli huonoa talouspolitiikkaa, johon epäilemättä olivat yhtä paljon syynä silloiset venäläiset valanpitäjät kuin ne kotimaiset miehet, joiden käsissä tällöin asiain toimeenpano oli. Mutta kun hallituksen esityksessä tämä ikävä tosiasia rinnastetaan erinäisille teollisuusseuduille ja teollisuusaloille annettujen etujen kanssa, niin epäilemättä, jos sillä nim. tahdotaan osoittaa, että teollisuus on saanut jonkunlaisia etuja maatalouden kustannuksella, niin tämä rinnastaminen tai vertailu on mielestäni harhaanviepä. Tunnettuahan pitäisi olla, että teollisuutemme kyseenalaisena ajanjaksona sai ankarasti kilpailla Venäjällä ja silloisen Venäjän alueeseen kuuluvissa maissa, kuten Puolassa, Virossa, Latviassa olevan teollisuuden tuotteiden kanssa, joiden tuonti Suomeen oli tullivapaa. Joutuen Venäjän markkinoista elämään muuttui teollisuutemme liian yksipuoliseksi ja moni nykyään itsenäiselle maalle tärkeä teollinen tuotantoala suorastaan tyrehtyi tai ei päässyt ollenkaan alkuun. Tahdon tässä yhteydessä vain mainita rautateollisuuden, joka alkoi tyrehtyä, laivanrakennusteollisuuden, joka tuskin pääsi alkuunsa, myllyteollisuuden, jota myöskin venäläiseltä taholta meidän maahamme suunnattu politiikka esti kehittymästä, ja kemiallisen teollisuuden, joka vielä tänä päivänä ei ole päässyt jaloilleen ja kuitenkin on tärkeimpiä teollisuusaloja, silloin kun on kysy-

myksessä tämän maan puolustaminen. Tunnettuahan on, miten vakavasti harkinnan alaisia ne toimenpiteet ovat, jotka tarkoittavat estää kaasuilla taistelemisen, jos sellainen tulisi kysymykseen. Sitäpaitsi ei tarvitse muuta kuin verrata teollisten olojen kehitystä samaan aikaan Ruotsissa ja yleensä Skandinavian maissa, voidakseen saada itselleen selväksi, miten jällelle jääneeksi me olemme joutuneet teollisuustuotantoon nähden juuri Venäjältä suunnatun teollisuuspolitiikan tähden.

Maatalousmaana meillä kuulu Tanska on tästä paraana todisteena. Teollisuustyöväestön lukumäärään nähden Tanska itse asiassa on suurempi teollisuusmaa kuin Suomi konsanaan. Samoin osoittaa Ruotsin teollisuus tänä aikana suurta kehitystä, samoin on Norja meidän teollisuutemme verraten ylivoimainen. Tämä vain mainitakseni esimerkkinä siitä, miten teollisuutemme itse asiassa tämän politiikan tähden on joutunut meillä kehityksessään jällelle.

Jos siis, kuten myönnän, maataloudella on täysi syy nurkua sitä politiikkaa, joka pantiin täällä aikoinaan alulle, niin on sitä itse asiassa teollisuudellakin, jos nimittäin asioita tarkastetaan maan itsenäisyyden ja puolustusvalmiuden kannalta.

Edellä esitettyyn nähden pidän, että hallituksen esittämä toimenpide on hyvin harkittu. Mutta se edellyttää samalla sitä, ettei jäädä asiassa puolitiehen, vaan pannaan ne suunnittelut ja toimenpiteet käytäntöön, jotka kuuluvat siihen toimintaan, joka tarkoittaa koko maan tuotanto- ja talouselämän mobilisoinista puolustusvalmiutta silmälläpitäen.

Täällä on tehty vihjaus siitä, että myllyteollisuus olisi tämän hallituksen tekemän esityksen takana sen hyödyn vuoksi, joka siitä sille koituu. Mikäli tiedossani on, niin kotimainen myllyteollisuus pitää, että kysymyksessäoleva toimenpide viljantuotannon edistämiseksi on senkin etujen mukainen. Mutta se ei ole sen alotteesta lähtenyt, ja jos kyseessäolevan lain toimeenpano epäonnistuu — siitäkin on täällä huomautettu — niin se ei suinkaan riipu myllyteollisuuden suhteesta tähän lakiin, johon se tulee ymmärtävästi suhtautumaan hyvin tietäen, että viljantuotannon kohottaminen on sen ja koko maan etujen mukainen.

Tässä mielessä minä pyydän omasta puolestani suositella suurelle valiokunnalle tätä lakiehdotusta.

Ed. Manner: Minä olin pyytänyt tässä asiassa puheenvuoron etupäässä sen johdosta, että ed. Wuolijoki antaessaan lausuntonsa tässä asiassa kääntyi maalaisliiton pienviljelijäin puoleen kysymyksellä, seuraavatko pienviljelijät tässä rusthollareita ja asettuvatko he turvaamaan tällaista viljanviljelemisen palkitsemislakia, josta tulee olemaan suuri etu maamme suurviljelykselle. Tämän kysymyksen johdosta saattaisi hyvinkin ed. Wuolijoelle sanoa, että ovatko pienviljelijät todellakin sellainen väestöluokka, että he eivät voi ajatella mitään muuta asiaa kuin ainoastaan sitä, josta lähtee heille persoonallista etua. Minusta nim. tuntuu siltä, että tässä asiassa olisi ennen kaikkea otettava määrääviksi yleiset näkökohdat eikä se, millä tavalla kukin katsoo voivansa tämän lain puitteissa hankkia itsellensä etuja. Nyt ovat asiat kuitenkin sillä tavoin, että minun nähdäkseni tämän lain hyväksymisellä tulee olemaan koko maan taloudelle suuri merkitys, ja minä tahtoisin esittää muutamia ajatuksia siitä, millä tavalla laki tulee pienviljelykseen vaikuttamaan.

Esim. karjalaisella pienviljelysseudulla suhtaudutaan tähän lakiin aivan kokonaan kokemusperäisesti. Siellä muistetaan aivan tuoreesti ja elävästi vielä ne väitteet, joita pula-aikana vuosina 1917, 1918 ja 1919 vasemmiston taholta talonpoikaisväestölle tehtiin, ja ne väitteet olivat, että maanviljelys on eräänlainen yhteiskunnallinen asia ja että maanviljelijällä on yhteiskunnallisia velvollisuuksia, ja että tärkein niistä velvollisuuksista on, että jos häät uhkaamaan, niin maanviljelijän on annettava viljavarastonsa jaettaviksi kaikkien kesken. Ja näissä jakotoimenpiteissä mentiin aikalailla pitkälle. Paitsi sitä, että ensinnä koetettiin täyttää se, mitä lailla oli säädetty, tahdottiin sikäläisen pienviljelijäväestön taholta mennä vielä pitemmälle, niin että eräissä kunnissa annettiin lainaksi viljaa työväestölle sitä vastaan, että, kun valtio ehtii saada ulkomaista viljaa, se maksaa lainat takaisin. Mutta kun olotila meni sellaiseksi, että rajat sulkeutuivat, seurasi siitä, että näitäkään lainoja, joita pienviljelijät olivat antaneet omasta

syömäviljastaan, ei voitu maksaa takaisin, ja seurauksena oli, että pienviljelijät joutuivat näkemään nälkää. Tästä syystä siis pienviljelijät katsovat, että silloin kun meillä on tilaisuus turvata maan omavaraisuus viljantuotannossa, silloin on sitä koetettava tehdä, ettei sitten, kun hätä tulee, olla pakotettuja käyttämään sellaisia keinoja, kuin pula-aikana käytettiin. Karjalan pienviljelystienoilla ylimalkaan viljellään viljaa niin paljon, kuin itse tarvitaan. Ne pyrkivät olemaan aina jo keskikokoista laatua tiloja, joilta viljaa myydään. Suoranaista etua ei karjalainen pienviljelijä tämän lain kautta tule saamaan, koska se ei voi luovuttaa suuremman määrässä omaa kasvattamaansa viljaa. Mutta välillistä etua pienviljelykselle tästä laista kyllä lähtee. Paitsi sitä etua, että me luottamuksellisesti voimme suhtautua tulevaisuuteen ja olla huolettomia, kunhan turvaamme oman viljatarpeemme, lähtee tästä laista sekin etu, että suurviljelys ja keskikokoinen viljelys tulee yhä enemmän kiinnittämään huomiota viljanviljelykseen, josta taaskin seuraa, että vastaavassa määrässä muut elintarvemarkkinat vapautuvat ja tulevat pienviljelijäin vallattaviksi. Kuvaavana esimerkkinä siitä, millä tavalla karjalainen pienviljelijä asioita ajattelee, on, että kun eräs henkilö, joka kiivaasti vastusti viljatulleja, matkusti Karjalassa, sai hän kyytimieheksen erään tavattoman pientä viljelystä hoitavan karjalaisen talonpojan, ja kysyessään häneltä, kannattaako tämä talonpoika viljatullia, tämä vastasi ehdottomasti niin tekevänsä. Ja kun syytä siihen tiedusteltiin, niin hän selitti, että on luonnollista, että karjalainen pienviljelijä kannattaa viljatulleja, koska jos viljatulli on kylliksi korkea, niin suurviljelijät viljelevät viljaa ja Viipurin kaupungin maitomarkkinat vastaavassa määrässä jäävät pienviljelijäin haltuun. Tämä näkökohta määrävällä tavalla vaikuttaa pienviljelijäin katsantokantaan siellä. Käsitetään, että sikäli kuin tuotantoa muutetaan suurviljelyksillä viljantuotannoksi, sikäli karjantuotemarkkinat ja heinämarkkinat vapautuvat ja sikäli pienviljelijöillä on mahdollisuus siellä saada tuotteistansa vastaava hyvä hinta. Edelleen karjalainen pienviljelijä ajattelee viljanviljelyksen palkitsemislakia yleisten kauppalakien kan-

nalta. He ajattelevat, että jos viljanviljelyksen palkitseminen tuottaa todellakin sen edun, että suurviljelijät runsaammassa määrässä kuin tähän asti ryhtyvät viljelemään viljaa, siitä tulee olemaan seurauksena yleisen hintatason halpeneminen elintarvemarkkinoilla. On useampaan kertaankin julkisuudessa selitetty, kuinka meidän markkinamahdollisuutemme esimerkiksi karjantuotteiden alalla ovat yhä pienemässä ja pienemässä. Jos me täällä ohjaamme tuotantoa vielä siihen suuntaan, että tyydytämme yhä suuremman ja suuremman määrän kotimaisesta kulutuksesta m. m. viljan tuotannossa, niin silloin siitä tulee olemaan seurauksena, että kun kaikkea tavaraa markkinoilla on kylliksi, silloin hinta vähän kerrassansa halpenee. Ja me toivomme, että siihen päästäisiin, että elintarpeiden hinnat tulevaisuudessa halpenevat. Siitä syystä me harrastamme niin hartaasti täällä sellaisia asioita, joiden eräät vasemmistolaispuhujat sanovat joutuvan suurviljelyksen hyväksi, nimittäin että maata viljelevän ammattitaitoa kohotettaisiin ja että yleensä koeteltaisiin luoda maataloudelle muitakin edellytyksiä. Me harrastaisimme, että näissä asioissa mentäisiin eteenpäin eikä polettaisi paikallansa, että koetettaisiin saada tilanne sellaiseksi, että voidaan sitten tuonnempana päästä todelliseen hintain laskuun.

Kun minä siis ryhdyn vastaamaan ed. Wuolijoen kysymykseen, tulevatko karjalaiset pienviljelijätkin tässä asiassa kulkemaan rusthollarien jäljessä, niin minä tahtoisin vastata, että tässä asiassa ilmenee kaksi hyvin vastakkaista rusthollarityyppiä ja toista niistä me emme seuraa. Se on sitä rusthollarityyppiä, joka esiintyy vasemmistossa ja joka näyttää antavan palttua kaikenlaisille hyville ja vilpittömille harrastuksille kohottaa maan tuotantoa ja saada aikaan siitä tuotannosta siinä määrin omavarainen, että me voimme hädän tullessa luottaa itseemme.

Mitä edelleen niihin väitteisiin tulee, joita ed. Wuolijoki tässä esitti, niin niissä kiinnitti allekirjoittaneen huomiota sangen suuressa määrässä se, että ed. Wuolijoki myös asettui sille kannalle, että kotimaisen viljan tuotantoa olisi muka lisättävä. Hän vain asettui sille kannalle, että tätä lisäämistä ei olisi saatava aikaan mil-

lään turvaamistoimenpiteillä. Edelleen hänen esiintymisensä oli kokonaan negatiivista, koska hän pitkin lausuntoaan esitti, että tällaista lakia me emme voi hyväksyä, mutta ei yhdelläkään sanalla maininnut, minkälaisen sen turvaamistoimenpiteen pitäisi olla, johonka vasemmisto, ed. Wuolijoki muiden muassa, jota ed. Ramstedt täällä niin lämpimästi kannatti, voisi mennä. Tällainen asioiden hoito ylimalkaan ei ole omiansa viemään mihinkään onnelliseen tulokseen. Minusta näyttää siltä, jos kerran asiassa vakavan harkinnan jälkeen omaksuu jonkun mielipiteen, tahtoo, että se pitäisi ajaa perille, täytyy olla myös valmis se positiivisella tavalla esittämään. Minusta näyttääkin, että asiasta on aivan arveluttavassa määrässä tullut puoluekysymys, jopa niin pitkälle, että sosialistinen ja porvarillinen sademääräkin maassa ovat aivan erilaisia. Tämä riitakysymys tämän asian yhteydessä minun mielestäni kaikkein parhaiten osoittaa, että numeroita ja tilastoakin tahdotaan käsitellä sillä tavalla, että ne tulisivat omille tarkoituksillensa mahdollisimman edullisiksi.

Eräät vasemmistopuhujat m. m. ed. Ramstedt, ovat täällä esittäneet erään mielipiteen, johonka minä myös tahtoisin sivumennen kajota. Hän on selittänyt, että on olemassa jossakin — minä en nyt muista paikkakuntaa, missä se on — eräs suuri suo, joka jo 44 vuotta takaperin on punnittu, mutta ei vielääkään viljelty. Ja tämän, että tällainen suo on olemassa, ed. Ramstedt esitti esimerkkinä, että meillä ei olisi syytä tätä viljanviljelyksen palkitsemislakia hyväksyä. Minusta taasen ed. Ramstedtin esimerkki päinvastoin on niiden puolella, jotka harrastavat lain hyväksymistä, sillä minä käsitan, että se on juuri se seikka, että maan viljelykselle perkaaminen ei ole täällä kannattanut, joka on saanut aikaan, että ed. Ramstedtin mainitsema suokin on vielä viljelemättä.

Ed. E. Setälä sitten huomautti muun ohella täällä, että on olemassa 50—60,000 kääpiöviljelijää, joilla muka ei ole, niinkuin hän sanoo, maata eikä mitään mahdollisuuksia viljellä tilaa ja että näiden 50—60,000 kääpiöviljelijän suhteen meillä olisi tarpeen tehdä muuta kuin tämä viljanviljelyksen palkitsemislaki, m. m. kohottaa niiden ammattitaitoa, jonka hyväksi

hänen sanojensa mukaan ei ole tehty mitään j. n. e. Mutta minun käsitykseni niistä toimenpiteistä, joilla me haluamme yleensä maataloutta turvata, on se, että ellei luoda edellytyksiä, joiden nojassa maatalous todellakin tulee kannattavaksi, niin on verrattain turhaa harrastaa kaikkinaisia muita hyviä ja kauniita asioita. Minä tahtoisin väittää, että esimerkiksi neuvontatyö pienviljelijäin keskuudessa on niin kauan aikaa aivan toisarvoisesta merkityksestä, kunnes olemme luoneet sellaiset edellytykset m. m. viljanviljelykselle, että se viljeleminen todella kannattaa. Vaikkapa annettaisiin kuinka kauniita neuvoja, niin sittenkin maanviljelijät ja pienviljelijätkin nykyisin jo ovat sillä tietämisen ja taitamisen tasolla, että ne etsivät ratkaisua kysymykseen, kannattaako näiden neuvojen mukaan ruveta menettelemään vaiko ei. Minusta siis meidän maatalouspolitiikassamme olisi entistä enempi ruvettava kiinnittämään huomiota juuri tähän seikkaan, luomaan edellytyksiä kannattavalle maatalouden harjoittamiselle. Se, että nämä tällaiset pienviljelijät tai kääpiöviljelijät, niinkuin ed. Setälä mainitsi, eivät muka voisi milloinkaan viljellä viljaa eikä tulla hyötymään tästä laista, on minun mielestäni aikalailla paljon kyseenalaista. Nämä maanviljelysasiathan ovat yleensä sellaisia, että kaikki luulevat niitä ymmärtävänsä ja sellainen harhaluulo allekirjoitta-neellakin on. Minullakin on se usko, että minä niitä ymmärrän ja sen ymmärryksen ja kokemuksen mukaan, mikä minulla on sangen pienten maatilkkujen viljelemisestä, minä tahtoisin väittää, että alirajaa sen tilan suuruudelle, jossa kannattaa harrastaa viljanviljelystä, ei ole vielä löydetty. Minä tahtoisin väittää, että esimerkiksi sellaisillakin tiloilla, joissa on peltopinta-alaa 5 à 6 hehtaarin ala, eli yksi hehtaarin ala kutakin työtätekevää perheenjäsentä kohti, siinäkin kannattaa viljellä viljaa jopa myytäväksi. Missä määrin viljaa voidaan viljellä myytäväksi, riippuu kokonaan viljelyn tasosta ja siitä ammattitaidosta, joka viljelijällä on. Erikoisesti Karjalassa olen ollut tilaisuudessa tekemään havaintoja silloin, kun pula oli ja jopa niissäkin tapauksissa, että kutakin perheenjäsentä kohti oli vain $\frac{1}{2}$ ha viljeltyä maata, niissäkin tapauksissa pystyttiin luo-

vuttamaan viljaa ulkopuolelle oman talouden. Tämän minä katson osoittavan että jos edellytykset luodaan sellaisiksi, että pienviljelys tulee kannattavaksi, niin kyllä pienviljelijäin mahdollisuudet päästä siitä palkkiosta osallisiksi, mikä tässä nyt ajotaan säätää, ovat aikalailla suuret. Sen mahdollisuus riippuu tietysti hyvin paljon siitä, minkälainen suhde tilan päällä elävien ja tilan suuruuden välillä vallitsee, mutta voimaperäisellä viljelyksellä tämänkin suhdeluvun yli saatetaan kyllä astua.

Ed. Viljanen täällä huomautti siitä, että tämän asian yhteydessä on muka liian paljon tehostettu sitä, että teollisuudelle on nyt jo niin ja niin paljon varattu etuja ja että nyt on maanviljelyksen vuoro ja ed. Viljanen tuntui minun mielestäni pelkäävän sitä, että tässä suhteessa mentäisiin liiallisuuteen. Minä tahtoisin huomauttaa, että ed. Viljasen väite saattaa olla oikea, mutta ennen kaikkea, että ed. Viljasen väite sopii tavattoman hyvin tähän asiaan. Hän nimittäin mainitsi, että Norjassa esim. teollisuus on monin verroin ylivoimaisempi kuin mitä se on meillä. Se että Norjassa teollisuus on niin ylivoimainen, riippuu siitä, että Norjassa yhteiskunnan puolelta on teollisuudelle varattu monin verroin enemmän edellytyksiä, kuin mitä meillä on tehty. Muun muassa Norjassa valtion voimapolitiikka on luonut teollisuudelle tavattoman paljon edellytyksiä. Voitaneen sanoa, että koko Norjan kemiallinen teollisuus pysyy pystyssä vain sen vuoksi, että Norjassa valtion kustannuksella on rakennettu tavattoman paljon koskia. Tämäntapaisia avustustoimenpiteitä, luoda edellytyksiä eri elinkeinoille, minusta on syytä harrastaa ja sentapaisesta toimenpiteestä nyt on kysymys. Silloin kun tulee taas kysymys teollisuustuotannon kohottamisesta, minä katson, ettei meillä maalaisväestöllä ole mitään syytä sitä vastustaa. Päinvastoin me, jos ketkä elämäkokemuksiemme valossa ymmärrämme ja olemme monta kertaa nähneet, ettei tässä yhteiskuntaelämässä sittenkään mikään muu paranna siinä määrin asioita, kuin se, että koetellaan luoda yhä uusia ja uusia edellytyksiä uudelle tuotannolle, ja minä uskon, että tämän lain hyväksyminen tulee merkitsemään satojentuhansien peltihehtaarien raivaamista tähän saakka

viljelemättömistä maista, ja siinä mielessä minä tämän lain hyväksyn.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi. Mietintö menee suureen valiokuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Virkkunen ryhtyy johtamaan puhetta.

7) Ehdotus laiksi lääkärintoimen harjoittamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 1 johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Pensas: Ehdotan, että käsiteltävänäoleva lakiehdotus pannaan pöydälle eduskunnan seuraavaan istuntoon.

Ed. Meriläinen: Kannatan ed. Pensaan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asia pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon.

8) Ehdotus laiksi kunnallisia ja paikallisteistä.

Hallituksen esityksen n:o 82 johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Ensimmäinen varapuhemies: Esitellään ensimmäiseen käsittelyyn laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä oleva ponsi, sikäli kuin se sisältää lausunnon hallituksen esityksestä; muilta osilta esitellään sanottu ponsi hallituksen esityksen kolmannen käsittelyn päätyttyä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja mietintö menee suureen valiokuntaan.

12) Ehdotuksen valtion takuun myöntämisestä Osuuskassojen Keskuslainarahasto-Osakeyhtiön ottamille lainoille

sisältävä hallituksen esitys n:o 105 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

13) Ehdotuksen Osuuskassojen Keskuslainarahasto-Osakeyhtiön omien rahastojen lisäämisestä

sisältävä hallituksen esitys n:o 106 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

14) Ehdotuksen laiksi säästöpankkien vakuusrahastosta

sisältävä hallituksen esitys n:o 107 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti pankkivaliokuntaan.

15) Valtion takuun myöntämistä Tornion—Muonionjokien lauttausyhdistyksen ottamalle obligatsioonilainalle

koskeva hallituksen esitys n:o 108 esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle seuraavaan istuntoon

16) Ehdotuksen laiksi yhteismetsistä

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7;

17) Ehdotuksen laiksi isojaosta ja verollepanosta sekä valtion mailla olevien vuokra-alueiden lunastamisesta Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8;

18) Kansakoululaitoksen kustannuslain muuttamista

tarkoittavan eduskuntaesityksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5;

19) Kansakoululaitoksen kustannuksista annetun lain muuttamista

tarkoittavan anomusehdotuksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6;

20) Ehdotuksen laiksi rekognitsionimetsien palauttamisesta valtiolle

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 5;

21) Ehdotuksen laiksi metsänmyynnistä eräänlaatuksilta asutustiloilta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 6;

22) Ehdotuksen laiksi kansakoululaitoksen kustannuksista annetun lain muuttamisesta

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36 sekä

23) Ehdotuksen laiksi eläkeoikeudesta kirkollisten alkukoulujen opettajille ja opettajattarille

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37.

Ensimmäinen varapuhemies:
Seuraava istunto on tulevana tiistaina kello 2 päivällä.

Täysi-istunto päättyy kello 10,50 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

35. Tiistaina 18 p. marraskuuta 1924

kello 2 päivällä.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen 985
 Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietinnöt n:ot 34 a ja 34; valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 24; hallituksen esitys n:o 4.

2) Ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista 1017
 Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 36; sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 78; ed. Niukkanen y. m. edusk. esit. n:o 32.

Toinen käsittely:

3) Ehdotus huoneenvuokralaiksi .. —
 Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 37; lakivaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 14.

4) Ehdotus laiksi moottoriajoneuvoliikenteestä johtuvan vahingon vastuusta —

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 38; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 16.

Ensimmäinen käsittely:

5) Ehdotus laiksi lääkarintoimen harjoittamisesta 1020

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 1.

Siv.

6) Ehdotus laiksi yhteismetsistä.. 1020
 Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7; hallituksen esitys n:o 46.

7) Ehdotus laiksi isojaosta ja verollepanosta sekä valtion mailla olevien vuokra-alueiden lunastamisesta Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa 1021

Asiakirjat: Laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 20.

8) Ehdotus laiksi rekognitsionimetsien palauttamisesta valtiolle 1022
 Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 60.

9) Ehdotus laiksi metsänmyynnistä eräänlaatuksilta asuintiloilta .. 1023

Asiakirjat: Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 75.

10) Ehdotus laiksi kansakoululaitoksen kustannuksista annetun lain muuttamisesta „

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36; hallituksen esitys n:o 67.

11) Ehdotus laiksi eläkeoikeudesta kirkollisten alkukoulujen opettajille ja opettajattarille „

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37; hallituksen esitys n:o 26.

12) Ehdotus laiksi kansakoululaitoksen kustannuksista 15 p:nä huhtikuuta 1921 annetun lain 5 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi ... „

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5; ed. Kärjen y. m. edusk. esit. n:o 31.

Siv.

13) Ehdotus laiksi väkijuomain valmistuksesta, maahantuonnista ja kaupasta 1024

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Schaumanin y. m. edusk. esit. n:o 28.

Ainoa käsittely:

14) Mielisairashoidon saattamista valtion asiaksi koskeva anomusehdotus

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Helon y. m. anom. ehd. n:o 13.

15) Lasten ja nuorison suojelua tarkoittavaa lainsäädäntöä koskevat anomusehdotukset

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Lonkaisen y. m. anom. ehd. n:o 20; ed. Virran y. m. anom. ehd. n:o 21.

16) Kansakoululaitoksen kustannuksista annetun lain eräitten kohtien muuttamista tarkoittava anomusehdotus

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6; ed. Ailion y. m. anom. ehd. n:o 16.

Pöydällepanoa varten esitellään:

17) Talousvaliokunnan mietintö n:o 5 toimenpiteitä kieltolain valvonnan tehostamiseksi koskevan anomusehdotuksen johdosta 1030

18) Sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 ed. Mannerin y. m. eduskuntaesityksen johdosta, joka sisältää ehdotukset laeiksi asevelvollisuuslain ja sen voimaannpanemisesta annetun lain eräiden pykälien muuttamisesta ..

19) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle kertomuksesta valtiovarain tilasta vuonna 1923 ..

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Virkkunen, Annala, Asikainen,

Forsberg, Itkonen, Kares, Koponen, Kulmala, Pojanluoma, Pulkkinen, Sjöstedt-Jussila, Soikkeli ja Tulenheimo.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: lääkärintodistuksella näytetyn sairauden perusteella kuukauden ajaksi ed. Koponen, yksityisasiain takia täksi päiväksi ja ensi perjantaiksi ed. Virkkunen, yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta edustajat Tulenheimo, Kares ja Kulmala, sekä perjantain istunnosta ed. Raatikainen ja ensi perjantaiksi ja lauantaiksi ed. Luostarinen.

Välikysymys kansalaissodassa kaatuneiden työläisten hautojen hoidosta.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen ilmoitetaan, että viime istunnossa pöydällepantuun ed. Myllymäen y. m. välikysymykseen on yhtynyt 24 edustajaa, joten tulen saattamaan sen asianomaisen hallituksen jäsenen tietoon.

Uusi hallituksen esitys.

Istuntosaliin saapuu nuoremman hallitussihteerin A. Voutilaisen seuraamana ministeri Palmgren, joka lausuu suomeksi ja ruotsiksi:

Kunnioitettava herra puhemies! Arvoisa eduskunta!

Hallituksen määräyksestä on minulla kunnia jättää eduskunnalle hallituksen esitys n:o 109 Outokummun kuparikaivoksen käytön rahoittamiseksi.

Puhemies: Herra ministeri! Jätetyn hallituksen esityksen tulen esittelemään eduskunnalle valtiopäiväjärjestyksen mukaista käsittelyä varten.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:**1) Ehdotus laiksi valtion viran tai toimen haltijan oikeudesta eläkkeeseen.**

Hallituksen esitys n:o 4, jota on valmistelevalisti käsitelty valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 24 ja suuren valiokunnan mietinnöissä n:o:t 34 a ja 34, esitellään jatkuvaan kolmanteen käsittelyyn.

Puhemies: Edellisessä istunnossa esitettiin vaatimus lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään. Tämä kysymys on nyt ratkaistava. Ensin sallitaan asiassa keskustelu, sen jälkeen toimitetaan lippuäänestys; jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jälkeen kokountuviin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on ehdotus asian lepäämään jättämisestä hylätty ja asian kolmatta käsittelyä jatkettava. Myöskin tullaan sen jälkeen esittämään ed. Helon ponsiehdotus, jonka hän viime istunnossa esitti.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Lohi: Ennenkuin käydään tässä tärkeässä asiassa äänestämään olisi minusta toivottavaa, että hallituksen puolelta ilmoitettaisiin, katsooko hallitus voivansa tämän lakiehdotuksen hyväksymistä puoltaa siinä muodossa, minkä lakiehdotus on asian toisessa käsittelyssä saanut.

Ed. von Born: Gentemot det förevarande förslaget till pensionslag har från agrar- och i allmänhet från jordbrukarhåll rests en rätt stark opposition. Då jag för min del uti icke ringa grad representerar den jordbrukande befolkningen, anser jag mig föranlåten att tillkännagiva, att jag å min sida icke kan ansluta mig till denna opposition, utan är beredd att understöda förslaget, sådant det nu föreligger, även om ju anmärkningar i vissa delar, också enligt min uppfattning, med skäl kunna göras mot detsamma.

På håll, där man motsatt sig lagförsla-

get, har man främst anfört två omständigheter som varit bestämmande för ens avisande hållning i frågan.

Först och främst har man åberopat den omständigheten, att även arbetare gjorts delaktiga av pensionsförmåner enligt denna lag. Det må medgivas, att det är betänkligt att skrida till en dylik lagstiftningsåtgärd, innan tillräcklig utredning föreläggat särskilt med avseende å dess finansiella sida. Men principiellt synes mig en arbetarepensionering i enlighet med de grunder, som gälla för tjänstemännen och övriga befattningsinnehavare, icke blott kunna försvaras utan fastner på goda grunder förordas. Har således saken i och för sig en gång sitt principiella berättigande, så borde man icke behöva rygga tillbaka för dess utförande nu, även om dess praktiska konsekvenser icke äro alldeles klara. Och för åtgärdens vidtagande har dessutom förelagat det skälet, att hela den utomordentligt viktiga och länge efterlängtrade pensionslagstiftningen eljes lätt för denna gång kommit att få förfalla.

Såsom en andra omständighet, egnad att omöjliggöra lagförslagets antagande, har från jordbrukarhåll anförts det, att pensionsbeloppen hållits alltför höga. Den anmärkningen synes mig äga ännu mindre skäl för sig. Utan en tillräcklig avlöning och pension åt tjänstemännen, kan knappast en duglig och skicklig, sin uppgift vuxen tjänstemannakår upprätthållas. Den gamla sanningen torde även härvid göra sig gällande, att det bästa sällan betalas för högt och att det billigaste i längden vanligen blir det dyraste. Pensionen ingår som en del av de åt tjänstemännen utfästa löneförmåner och bör vara något så när tillräcklig för tjänsteinnehavarens ständsmässiga utkomst efter fullgjort värv i statens tjänst. Ju lägre själva lönen är, ju mindre alltså tjänstemannen under tjänstetiden kan spara för ålderdomen, dess högre bör självfallet pensionen vara. Tjänstemannalönerna äro ju nu i allmänhet lägre än före kriget. Man må därför akta sig för att göra pensionerna nu för små, icke minst med hänsyn till den långa tid, som tjänstemännen allaredan fått kämpa med mycket svåra ekonomiska förhållanden. Ur denna synpunkt äro de föreslagna pensionerna enligt min uppfattning snarare för små än för stora.

Man har hänvisat bland annat till att icke heller jordbrukarena, som dock nödgas föra ett strävsamt och mödosamt liv även de, på ålderdomen hava något underhåll av andra att trygga sig till. Men man förglömmer härvid alldeles, att jordbrukaren merendels egnar sitt arbete helt åt sig själv och sitt eget och kan på ålderdomen njuta frukterna härav, medan tjänstemännen egna sitt liv och sin verksamhet åt det allmänna, som ofta helt utnyttjar deras arbetskraft. Den, som tillgodonjuter frukterna härav, staten, bör även rättvisligen svara för deras utkomst och underhåll på gamla dagar.

Jag förstår icke för övrigt, att icke jordbrukarbefolkningen, som med skäl betraktas såsom det mest samhällsbevarande elementet av vårt folk, vore villig att medverka till skapandet och upprätthållandet av en duglig, högt stående tjänstemannakår, som ju är egnad framom annat att trygga samhällslivet och befästa reda och ordning i detsamma.

Jag förordar alltså för min del godkännande av det föreliggande lagförslaget.

Pääministeri I n g m a n: Ed. Lohen nimenomaisen tiedustelun johdosta pyydän ilmoittaa, että hallitus ei ole määritellyt kantaansa tässä asiassa enempää, kuin minun asian aikaisemmassa käsittelyssä antamastani lausunnosta, jossa alleviivasin lain aikaansaamisen tärkeyttä, kävi ilmi. Eräitä epäilyksiä, joita ensimmäiseen pykälään lisätty momentti, tarkkojen laskelmien puuttuessa, nykyisessä muodossaan saattaa aiheuttaa, on herra rahaministeri eräässä lausunnossa esittänyt. Jos eduskunta nyt hyväksyy lakiehdotuksen, niin tulee hallitus, ennenkuin ratkaisee kantansa, hankkimaan välttämättömän selvittelyn puheenalaisen momentin aiheuttamista kustannuksista sekä muutenkin sen toteuttamismahdollisuuksista.

Ed. K i v i m ä k i: Vaikka arvaankin olevan jotenkin turhaa varsinkaan lakiehdotuksen tällä asteella saada sen vastustajia luopumaan kannastaan, en kuitenkaan katso olevan aiheutonta esittää niille, jotka tahtovat ymmärtää lakiehdotuksen puoltajia, syitä, jotka mielestäni pakottavasti puhuvat lain hyväksymisen puolesta.

On puhuttu kunniavelasta, jossa valtio on virkamiehille. Tällaisen velan olemassaolo on tahdottu ivalla kiistää. Tarpeeksi usein ei nähdäkseni kuitenkaan voida tehostaa sitä, että jos lainsäätäjä tahtoo tehdä oikeutta, lakiehdotus on hyväksyttävä. Monasti on huomautettu, vaikka useat tahtovat siltä huomautukselta tulkita korvansa, että valtio on, ottaessaan palvelukseen virkamiehiä ennen rahanarvon alenemista, sitoutunut palkkaetuina maksamaan eläkkeitä, jotka todelliselta arvoltaan ovat huomattavasti korkeampia, kuin ne jotka nyt ehdotetaan. Virkamiesten valtaja virkavahvistuskirjoihin sisältyy siitä nimenomainen ehto. Valtiolla on tietysti mahdollisuus, kuten velallisella yleensä, käyttää hyväkseen sitä etua, joka sillekin rahanarvon alenemisesta johtuu, mutta sellaista menettelyä on vaikea puolustaa oikeudenmukaisuusyllä, jos oikeudenmukaisuus otetaan laajemmalti kuin säädetyin lain kannalta. Unohtettava ei näet ole, että rahanarvon alenemisen velalliselle tarjottu etu päästä sitoumuksistaan 9/10:lla niiden oikeasta arvosta, on oikeudellinen epäsuvoollisuus, jota lainsäätäjä ei ole osannut ottaa lukuun ja joka osoittaa, kuten muuan ulkomainen oikeusoppinut mielestäni aivan oikein on huomauttanutkin, nykyajan oikeustieteen ja lainsäädännön kyvyttömyyttä ja hengetöntä formalismia tässä suhteessa. Käytännöllisesti katsoen puheenaoleva etu merkitsee velalliselle mahdollisuutta vapautua sitoumuksistaan ja velkojan oikeuden vahingoittamista. Siitä syystä siihen turvautuminen ei koskaan voi vastata oikein ajattelevien kansalaisten käsitystä siitä, mitä on oikeana pidettävä. Useille onkin tunnettua, mitä ponnistuksia m. m. oikeustiede on tehnyt saattaakseen muodollisen oikeuden tässä suhteessa vastaamaan aineellisen oikeuden vaatimuksia. Se seikka, että oikeustiede tässä suhteessa on toistaiseksi suurelta osalta — meillä kokonaan — epäonnistunut, ei suinkaan todista, että käsitys siitä, mitä puheenaolevassa katsannossa on pidettävä oikeana, olisi muuttunut, vaan ainoastaan että nykyajan oikeusjärjestelmä on niin muotoihinsa kangistunut, ettei se ole jaksanut mukautua taloudellisten olojen romahdukseen.

Esilläoleva lakiehdotus sisältää yrityksen edes jossakin määrässä korjata sitä vääryyttä, joka virkamiehiä valtion velkojina

on kohdannut rahanarvon alenemisen vuoksi. On kaikkea muuta kuin kunniaaksi, että valtiovallan käyttelyyn osaaottavien kansanedustajain joukossa on niitä, jotka tahottavat tätä yritystä vastustaa, kaikkein vähimmin kunniaaksi, että vastustus ankarimpana nousee sen kansanluokan edustajain taholta, joilta usein mainittu taloudellinen mullistus pyyhkäisi velat pois. Ei voi välttyä sanomasta, että lakiehdotuksen hylkäämisellä valtio menettelee kuin huonomorainen velallinen, joka verukkeilla tahtoo välttyä sitoumuksestaan. Se esikuva, jonka lakiehdotuksen vastustajat luovat valtiosta velkojana ja työnantajana on kaikkea muuta kuin kaunis. Yhdentekevää on muka, onko valtion pysyttävä antamassaan sanassa vai ei, kunhan vain päästään käsi virkamiehiin, jotka ovat uskollisesti palvelleet työnantajaansa ja annettuun sanaan luottaen jättäneet hyväkseen käyttämättä esiintyneitä tilaisuuksia parempien ansiomahdollisuuksien saamiseen, silloin kuin he vielä olisivat siihen kyenneet.

Lakiehdotuksen 1 §:n 4 momentti joka takaa valtion työssä oleville työntekijöille eläkkeen ja joka on kohdannut ankarinta vastustusta, on myös ja erittäinkin oikeudenmukaisuuden kannalta sangen hyvin puolustettavissa.

Lakiehdotusta suureen valiokuntaan lähetettäessä huomautti ed. Tuomioja aivan oikein voimassaolevan köyhäinhuoltolain 5 §:n säännöksestä, jonka mukaan vähintään 20 vuotta työnantajaansa palvellut, toimeensa kykenemättömäksi tullut työntekijä on oikeutettu työnantajalta kuolinpäiväänsä asti voimainsa mukaista työtä vastaan saamaan elatuksen. Valtiokin on tämän säännöksen alainen eikä esilläoleva lakiehdotus tarkoita muuta kuin sanottuun lakisäännökseen sisältyvän periaatteen soveltamista. Samansuuntainen säännös oli 1897 vuoden vaivashoitoasetuksessa. Sen nojalla valtion työläisillä on näihin asti ollut oikeus vaatia valtiolta eläke. Myöntäessään työläisille ylimääräisiä eläkkeitä ei valtio ole toiminut hyväntekijänä, vaan ainoastaan täyttänyt sille lain mukaan kuuluvan velvollisuuden. Yhtä vähän voi työläisille esilläolevassa laissa määritellyn edun myöntämisen sanoa olevan lahjan työläisille, vaan on se ilmeisesti jo voimassaolevan lain säätämän velvollisuuden täs-

mällistytymistä ja yksityiskohtaista säännöstelyä. Tässä yhteydessä huomautettakoon että esilläolevan lakiehdotuksen muodoltaan ja sisällöltään muutenkin sangen epäonnistuneella 22 §:n säännöksellä ei voida niiltä valtion työntekijöiltä, jotka täyttävät köyhäinhuoltolain mainitun säännöksen ehdon, riistää oikeutta elinkautiseen eläkkeeseen, yhtä vähän kuin yleistä kansalaishuoltoa tarkoittavalla työkyvyttömyysvakuutuksella yleensä on missään tahdottu tai voidaan missään riistää työläisiltä sitä erityistä etua eläkkeen saamiseen, joka hänellä lain tai sopimuksen nojalla työnantajalta on.

Palatakseni jälleen virkamiehiin, on tietenkin niin että virkamiehet, jotka ovat valtion palvelukseen ruvenneet, rahan arvon alenemisen jälkeen eivät voi vedota eläkkeisiin nähden samaan oikeusperusteeseen kuin valtion virkamiesten nykyinen suuri enemmistö. Mutta heidän eläkkeensä puolesta puhuvat tarkoituksenmukaisuusnäkökohdat yhtä suurella voimalla. Epäilemättä näet on että valtiolle on tarkoituksenmukaisempaa maksaa virkamiehilleen kunnolliset palkat, joihin eläkeedutkin kuuluvat, kuin koettaa pitää valtiokoneistoa käynnissä huonoilla palkoilla. On tarpeetonta toistaa niitä usein esitettyjä huomautuksia että valtio suoranaisesti hyötyy, kun eläkelain hyväksytyksi tullua virkamiehiä, jotka ovat kuluttaneet voimansa loppuun valtion palveluksessa, siirtyy eläkkeelle ja jättää paikkansa uusille kykenevämmille voimille. Myöskään ei ole tarpeen uudistaa sitä niinikään monasti julkilausuttua huomautusta, että yksityisliikkeen harjoittaja aina pitää kannattavana saada kunnollisilla palkoilla kunnollisia työntekijöitä, ja että valtio ei ole toisessa asemassa. Lisättäköön tähän ainoastaan ettei mikään ole onnettomampaa kuin se että valtio samalla kun se eduskunnan päätösten johdosta yhä laajentaa ja laajentaa toimintaansa, harkitsemattomalla palkkauspoliitiikalla vaikeuttaa valtion koneiston työskentelemistä paraimmalla mahdollisella tavalla, ja ettei ole, kuten lain vastustajat ehkä luulevat, aiheeton pelko että vaikeampiin henkisiin työnsuorituksiin kykenevät siirtyvät yksityiselle alalle. Siitä ei tietenkään ole kysymys etteikö valtio riittämättömillä palkoilla saisi virkamiehiä, vaan siitä, minkälaisia virkamiehiä se tah-

too palvelukseensa käyttää, kykeneviä, vai enemmän tai vähemmän kykenemättömiä.

Minä en lainkaan epäile etteikö valtio ajanoloon ole havaitseva tehneensä palkkauspoltiikassa erehdyistä, jos esilläolevakin lakiehdotus hylätään. Lakiehdotuksen puoltajat tahtovat saada estetyksi ettei tämä havainto tapahdu liian myöhään, silloin kun virkamiehistö jo on ehtinyt muuttua sellaiseksi, jollaiseksi ei kukaan, eivät edes tämän lakiehdotuksen vastustajat toivoisi sen muuttuvan. Minä pelkään varsinkin olosuhteiden kehittymistä siihen suuntaan, että uudella virkamiehistöllä ei tule olemaan sitä velvollisuudentuntoa työnantajansa, valtiota kohtaan, joka virkamiehistöllä näihin asti on, monista puutteistaan huolimatta, ollut. Se mahdollisuus että valtio kuten muutkin työnantajat voi virkamiehistön velvollisuudentunnon höltyessä joutua työtaisteluihin, on palkkauspoltiikan suuntaviivoja määrätessä otettava huomioon, samoin kuin että valtio tällaisessa taistelussa on monin verroin vaikeammassa asemassa kuin muut työnantajat, joiden toiminnan jatkumisesta tai lakkaamisesta ei koko kansan eläminen ja oleminen ole riippuvainen. On turhaa lohduttautua sillä, että virkamiehistö on valtion liitetty lujemmilla, julkisoikeudellisilla siteillä kuin yksityisen työnantajan työntekijät. Nämä siteet eivät kestä, kun vakava kysymys leivästä nousee, siitä puhumattakaan, ettei teoreettinen rakennelma, joka katsoo ettei virkamies voi millään tavalla ottaa osaa työtaisteluun, ole aukoton. Siltä seikalta että valtio joskus voi, jos sen virkamiehistöön liittyy vain sekä tiedoiltaan että taidoiltaan että moraaliselta ryhdiltään epäpäteviä aineksia, tulla palkkauspoltiikassa tekemiensä erehdyksen johdosta vakavain tosiasia in eteen, ei ole lupa silmiään ummistaa.

Varteenottamatta ei saa jättää sitäkään, että valtion virkamiesten palkkauspoltiikka meidän oloissamme on sivistysvihollista politirkkaa ja että käsilläolevan lakiehdotuksen hylkääminen on sitä. Ennen sotaa pidettiin itsestään selvänä että virkamiehet, jotka muodostivat maamme varsinaisen sivistyneistön, ilmaiseksi suorittivat henkistä valistus- ja sivistystyötä. Lukemattomilla eri aloilla pienessä ja suuressa, saatiin tällä tavoin aikaan ei suinkaan mitään vähäpätöisiä tuloksia. Jokai-

nen tietää, kuinka tämä työ viime vuosien kuluessa on alkanut tyrehtyä. Virkamiehistöllä, joka edelleen on sivistyneistömme pääaines, ei ole enää aikaa eikä halua tehdä tällaista työtä. Sen täytyy vapaa-aikansa uhrata sivuansioihin, joihin ryhtymistä ei millään lainsäännöksillä voida, ei ainakaan kokonaisuudessaan ehkäistä, ja yhteiskunta joutuu täten kärsimään valtion tekemistä erehdyksistä. Että kansakunnan henkinen viljelys kärsii suurta vauriota myös siitä, ettei sen parhaimmisto voi enää rahallistikaan kannattaa tieteellisiä ja taiteellisia ja muita sivistyspyrintöjä ja rientöjä, on myös aivan ilmeistä.

Meidän oloillemme kuvaavaa on, että oikeata virkamiesten palkkauspoltiikkaa vastustetaan etupäässä demokraattisella taholla. Kansanvaltaisuuden kannalta tätä on pidettävä suurena erehdyksenä. Ei mikään olisi siinä määrin omiaan tukemaan demokraattisen ajatussuunnan lujittumista kuin se, että maan sivistyneistö näkisi kansanvallassa, ei, kuten se nyt näkee, vihollisensa, vaan tukijansa. Tämän seikan ovat muut kansanvaltaiset maat hyvin havainneet. Tukalinakin aikoina koetti Saksa kaikin voimin, mikäli se siihen vain kykeni, ennen kaikkea vahvistaa virkamiehistönsä asemaa, ja demokraattisella ajatustavalla onkin siellä virkamiehistössä ylempää alempaan huomattava tuki. Demokraattisilla aineksilla meidän maassamme olisi syytä silloin tällöin toimittaa riviensä katsastus. Minusta tuntuu, ettei demokration kannattajilla olisi varaa moniin semmoisiin suoneniskuihin, joita esilläolevakin lakiehdotuksen hylkääminen tietäisi. Kansanvalta ei ole rahvaanvaltaa, vaan sen tulisi olla valta, jonka turvissa maamme sivistyneistökin tuntee olevansa ja jonka kehittymiseen ja vahvistumiseen se voi rakentaa. Se seikka että sivistyneistö on jäännyt meidän maassamme niin vieraaksi kansanvaltaiselle ajatussuunnalle, kuin se on jäänyt, ei ole selitettävissä muuten, kuin että se on epäillyt kansanvallan olevan sen harrastuksille kylmän ja vieraan, ja niin kauan kuin se suunta jatkuu, jota esilläolevakin lakiehdotuksen vastustaminen tietää, ei ole toiveita, että sivistyneistö ymmärtää oikein kansanvallan voivan sekä tahtovan olla kulttuurin ystävä.

Tässä yhteydessä johtuu lopuksi mieleeni, mitä yksinpä köyhälistödiiktatuuriin

luoja Venäjällä Lenin katsoi aihetta olevan lausua, kun virkamiesten hävittäminen Venäjällä kovimmin raivosi. Hänen sanotaan huudahtaneen: „Älkää hävittäkö Venäjän kansan aivoja!” Katsokaamme mekin, ettemme joudu hävittämään tai pehmentämään Suomen kansan aivoja.

Ed. Pohjala: Kun virkamiehille tärkeä eläkelaki ny on tullut viimeiselle ratkaisuvasteelle, niin meidän toimintaamme tässä huoneessa seurataan kautta laajan Suomen niemen. Missä virkamiehiä vain on, siellä odotetaan tietoja tämän päivän tuloksista jännityksellä. Uteliaisuudella he huomispäivän lehdet avaavat nähdäkseen, mitä täällä on eläkeasiassa päätetty. Kohtalokkaasti koskee, virkamiehistön elin-ehtoja, se päätös, minkä kohta täällä teemme.

Eläkelain leppäämään jättämisestä on täällä vaadittu pääasiallisesti neljällä syyllä. Muistutukset koskevat ensinnäkin 1 §:ään tehtyä lisäystä. Toisen ryhmän huomautukset johtuvat tunnesyistä. Kolmanneksi johtuu eläkelain ankara arvostelu virkamiesten taloudellisen aseman väärin arvioimisesta. Ja lopuksi huomautukset koskevat sitä, että virkamiehet tulisivat eläkelain kautta etuoikeutettuun asemaan muihin kansalaisiin nähden.

Tunnesyistä tehty huomautukset on tuotu ehkä kaikkein voimakkaaimmin esille. Ne keskustelut, joita täällä on käyty, ovat osoittaneet, että virkamies ei ole tässä maassa nykyisin suuressa kurssissa. Heihin toteutuu melkein se, mitä vanha sananlasku sanoo lukkarista ja papista: „Vähä lukua lukkarista, ei paljo papis-takana”. Niin melkein ajatellaan nykyisin virkamiehistä. Tässä on pohjalla vanhoja tunnesyitä, joilla on tavallaan oikeutuk-sensa, mutta joiden nykyaikana ei mieles-täni enää pitäisi olla määräävinä. Oli aika, jolloin tässä maassa eli virkamiehistö, joka kansalle oli mieleltään vieras. Se ei tun-tenut niitä mielialoja, joita kansan syvissä riveissä liikkui. Sen menettelyä ei aina ohjannut kansan paras. Virkamiehistö oli tälle kansalle silloin myös kieleltään vieras. Virastoissa kohtasi rahvaan miestä vieras kieli; samoin virkamiehen kodissa. Tämä virkamiehistö oli myös virkavaltai-nen. Voin sen vuoksi hyvin ymmärtää vanhat virkamiehiä vierovat tunnesyyt.

mutta tahtoisin niille, jotka näille tunne-syille vielä panevat suuren merkityksen, vain huomauttaa: Näiden tunnesyiden pi-täisi meidän päivinäme jo menettää suu-ressa määrin merkityksensä. Sitä myöten kuin suomalaisia oppikouluja maassamme on syntynyt, sikäli on myös virkamiehistö suurin piirtein muuttunut toiseksi. Nykyi-nen virkamiehistö on pääasiallisesti lähte-nyt kansan omista riveistä. Se ajattelee ja tuntee samalla lailla kuin tuolla kaukana saloilla ja korvissa ajatellaan. Sen koti-kielenä on sama kieli, jota kansamme lap-set kaikkialla puhuvat. Nykyinen virka-miehistö huomaa myöskin, että minkään-lainen virkavaltaisuus ei tässä maassa enää vetele. Se on tullut ymmärtämään, että maassa maan tavoin, tai maasta pois. Luu-len, että näissä suhteissa virkamiehistömme on suurin piirtein aivan toisenlainen kuin entinen. Näistä syistä noiden vanhojen voimakkaiden tunnesyiden ei pitäisi enää saada vaikuttaa sen asian ratkaisuun, joka nyt on esillä.

Virkamiehemme eivät suuren suuria odota tästä eläkelaista. He ovat tottuneet odotusvuosien kuluessa ajattelemaan: „Vä-hät vanhan iloista, kun vain on leipää ja lämmintä”. Olen vakuutettu, että virka-miehemme eivät toivo mitään sellaista, että eläkelaki tulisi niin runsaskätiseksi, että sen varassa iloisia, mukavia ja yllellisiä vanhuudenpäiviä voitaisiin viettää. Mutta yksi seikka valtion palveluksessa harmaan-tuneille on tärkeä, nim. se, että heille van-huudenpäiviksi taataan leipää ja lämmintä. Edellisten keskustelujen kuluessa täällä eduskunnassa on suuresti liioiteltu sitä yllellistä elämää, jota muka virkamiehis-tömme viettää. On kuvailtu, mitenkä he omissa loistobiileissä ajelevat ympäri ka-tuja. Jos tällaisista tapahtuu, niin se totta totisesti kuuluu harvinaisuuksiin. Ei näitä biilejä ainakaan valtion maksamilla pal-koilla ole hankittu. Mutta jos ne, jotka näin kuvaavat meidän virkamiesolojamme, kyke-nisivät vähän syvällisemmin asioita tarkas-telemaan niin he huomaisivat että syytök-set kilpistyyvät syyttäjiä itseään vastaan. Muistellaanpa aikoja joitakuuta vuosia sit-ten, jolloin maassamme oli nälänhätä. Ei virkamiesten keskuudessa yleensä ainakaan silloin leipä liian herkullista ollut. Kyllä silloin pantiin virkamiesperheissä perunaa leipään, siihen sekoitettiin pellavansiementä

ja jos mitäkin muita lisäaineita. Mutta olen vakuutettu, että sillä puolella, missä nyt eläkkeitä vastustetaan, sillä puolella oli monta kertaa pöydässä puhdas ruisleipä. Tulkaa katsomaan meidän virkamiestemme koteihin. Siellä te huomaatte taloudessa paljon sellaisia puutteita, joita pitäisi korjata, mutta joiden korjaamiseen ei ole varaa. Meidän nauttumme voi näyttää ehkä ehjältä ja puhtaalta, mutta jos te käännätte vuoria, te näette, että se on rikki. Jos pääsette vielä pitemmälle tutkimaan, te huomaatte, että talon koko linavarasto on rempallaan. Mikä myös kuvaa virkamiesten nykyistä asemaa, on se, että monella ei ole varaa kouluttaa lapsiaan muuten kuin velkaa tekemällä. Mutta yhtä on kuitenkin tälläkin virkamiehistöllä oikeus odottaa, että se vanhuudenpäivikseen saisi leipää ja lämmintä.

Tuolla on joku edellinen puhuja huomauttanut siitä, miten tämä eläkelaki on välttämätön sekä valtiolle että virkamiehille itselleen. Valtiolle se on välttämätön sen vuoksi, että saisi kunnollisia virkamiehiä pysyväisesti kiinnitetyksi toimiinsa. Mutta eläkelaki on välttämätön myöskin senvuoksi, että valtio pääsisi eroon niistä virkamiehistä, jotka jo ovat aikansa palvelleet ja työnsä suorittaneet. Luulen, etteivät ne, jotka ovat vaatineet eläkelakia lepäämään, ole ottaneet vaivakseen tätä asiaa kaikin puolin tutkia. Tässä ilmenee paljon murheellista. Olen ainoastaan siltä alalta, jossa itse palvelen, ottanut käydäkseni lävitse tämän vuoden valtiokalenterin ja tullut siinä hyvin masentaviin tuloksiin. Olen huomannut, että koululaitoksen palveluksessa, ottaen lukuun lyseot, tyttökoulut ja seminaarit, löytyy v. 1861 tai aikaisemmin syntyneitä, siis toisin sanoen 63 vuotta vanhoja tai vanhempia henkilöitä niin suuri luku kuin 80. Niistä, on 55 vuotta täyttäneitä tai vanhempia 59, 70 vuotta täyttäneitä tai sitäkin vanhempia on kalenterin merkitty 14, näistäkin taas on yksi eräs opettaja syntynyt vuonna 1845, siis 79 vuoden vanha.

Mistä tämä ilmiö? Eikö siitä, että eläkeasiaa si ole meillä järjestetty muuttuneiden olojen vaatimusten mukaan. Kukaan ei voi nykyisin mennä eläkkeelle. Parannusta tässä tarvitaan. Olen varma siitä, että jos ruvetaan tarkastamaan mitä muuta virkakuntaa tahansa meillä, siellä tava-

taan samantapaisia ilmiöitä kuin opettajien keskuudessa. Senvuoksi tulen ehdottomasti siihen johtopäätökseen, että eläkelaki on meille tuiki tarpeellinen ja se on saatava mitä pikimmin. Sitä meillä ei ole varaa enää vuottakaan eteenpäin odotella. Näen ed. Lohen nauravan. Minä tahdon kertoa ed. Lohelle erään esimerkin vanhasta virkamiehestä, joka ei naurata. Hän tuli joku viikko sitten iltapäivällä kotiin virastostaan mutta niin heikkona ja huonona, että oli pakko jäädä uupuneena seinää vastaan nojaamaan siksi kun voimat palautuisivat. Eläkeolojen järjestymättömyyden vuoksi ei voinut tulla kysymykseen virasta eroaminen. (Ed. Juutilainen: Oliko hänellä lapsia?) Voin kertoa ed. Lohelle ja hänen ryhmälleen vielä toisenkin esimerkin. Tämä koskee virkamiestä, joka taas oli ottanut eron virastaan ja oli eläkkeellä. Hän oli ollut ututtera tiedemies ja koko pitkän elämänsä ajan oli hän pitänyt silmällä saada itselleen kootuksi aineensa valiokirjallisuutta. Sen parissa hän mitä parhaiten viihtyi. Se oli hänen seuranaan vanhoillakin päivillä. Mutta kun hän joutui eläkkeelle, hän tuli ennen pitkää huomaamaan, että se eläke, jonka valtio hänelle oli myöntänyt, oli niin niukka, että sillä oli toimeentulo mahdoton. Rakkaimpansa hänen täytyi silloin uhrata. Hänen täytyi ensimmäiseksi luopua kirjastostaan, joka hänelle elämän viimeisinä vuosina, kun ei enää virassaankaan voinut toimia, olisi tuottanut iloa ja monta päivänpaisteista hetkeä.

Näyttäisi siltä, että maalaisliittokin yhtyi eläkelakiin, jos eläke olisi määrätty 50 %:n suuruiseksi peruspalkasta. (Keskustasta: Aivan!). Ainakin sen käsityksen olen saanut. (Vasemmalta: Työmiehet pois!). Tahdon tehdä erään valaisevan laskelman, joka osottaa mihin 50 %:n mukaan joudutaan. Laskelmani koskee niitä, jotka ovat 10:ssä palkkaluokassa. Peruspalkkana siinä on 43,500 markkaa. Silloin kun X palkkaluokan henkilö on palvellut 15 vuotta, hän saa ikälisää 5,520 markkaa, joten palkka nousee kaikkiaan 48,720 markkaan. Silloin kun hän joutuu eläkkeelle, olisi eläke 60 % mukaan 26,100 markkaa. Pudotus on silloin viimeisestä palkasta saatavaan eläkemäärään 22,620 markkaa. Tällöin ollaan vielä siinä asemassa että eläke on 3,480 markkaa suurempi kuin eläkkeen ja viimeisen palkan

ero. Mutta mennäänpä 50 %:n eläkettä katsomaan. Eläke on silloin 21,750 markkaa. Lasku tuosta viimeksi mainitusta palhasta 48,720 markasta on siis 26,970 markkaa. Mutta tällöin ei ole enää eläke suurempi kuin lasku, vaan päinvastoin palkan ja eläkkeen ero on suurempi kuin itse eläke. Lasku on 5,220 markkaa tulevaa eläkettä suurempi. Toisin sanoen eläkkeelle joutuvan henkilön täytyisi tällöin luopua enemmästä kuin puolesta entisistä tuloistaan. Talouden järjestäminen tuottaisi silloin suuria vaikeuksia, kuten jokainen voi ymmärtää. Tahdon jättää ed. Lohen ja muiden hänen ryhmätoveriensä harkittavaksi, millaiseksi tällaisen eläkevanhuksen elämä esim. Helsingissä tulisi muodostumaan. Koettakaapa asettaa tällaisen virkamiehen kannalle ja ajatelkaa, että hänellä ei ole tilaisuutta muuttaa Helsingistä enää muualle, kun entiset ystävät tai sukulaiset joko ovat kuolleet tai muuten poistuneet. Halvemmalle paikkakunnalle hän ei helposti voi muuttaa nykyisen asutuspulankaan vuoksi, joka kaikkialla vallitsee. Luulen, että kun otetaan 21,750 markan eläkkeestä päältäpäin pois ensin vuokra, lämpö ja verot, silloin ei Helsingissä jää paljoakaan jällele enää itse elämiseen. En tahdo sanoa, että silloin joudutaan aivan kurjuuden partaalle, mutta joudutaan sille tasolle, joka hipaisee suurta puutteellisuutta.

Jos laki jää lepäämään — minä en malta olla sitäkään puolta koskettelematta — silloin virkamiehissä, jotka eläkelakia ovat kaipauksella odottaneet, syntyy eräs vertailu, joka ei suinkaan ole kunniaksi meille lainlaatijoille. Syntyy nimittäin vertailu siitä, minkälaiseksi me olemme taksottaneet omat palkkamme, ja mitä suomme niille, jotka jo ovat tulleet ansiokyvyyttömiksi. Ja meillä kuitenkin on jokaisella vielä muu toimeentulolähde, kuin tämä eduskunnasta juokseva 150 markan päiväraha. Lisäksi olemme järjestäneet asiamme niin että olemme edustajapalkkiosamme verovapaat, kun taas toiset saavat pienestä eläkkeestään maksaa suhteellisesti korkeata veroa. Tämän vertailun täytyy ehdottomasti herättää katkeruutta ja vielä oikeutettua semmoista.

On vedottu myöskin siihen, että eläkelain kautta virkamiehet saatetaan jonkunlaiseen etuoikeutettuun asemaan, että hei-

dät yritetään kohottaa aatelissäätyyn, niin kuin täällä on sanottu. Ne, jotka tätä uskovat, eivät varmaan muista 6 §:ää vuoden 1879 vaivaishoitoasetuksessa. Siinä säädettiin, että sillä, joka palveltuaan 25 vuotta saman isännän luona, kivuloisuuden tai jaksamattomuuden vuoksi joutuu palvelukseen kykenemättömäksi, on oikeus saada kuolinpäiväänsä asti ylöspittoa isännältään. Ja tämä määräys on vähän toisin muutettuna otettu köyhäinhoitolakiin vuodelta 1922. Siinä luemme: Jos työntekijä on ollut saman työnantajan työssä tai palvelut samassa liikkeessä tai yrityksessä vähintään 20 vuotta ja siinä aikana tullut niin kivuloiseksi tai muuten työhön työkyvyttömäksi, ettei voi itseään elättää, olkoon oikeutettu voimiensa mukaan työtä vastaan saamaan kuolinpäiväänsä asti elatuksensa työnantajalta, tai jos niin kohtuulliseksi harkitaan, joko hänen perillistään tahi liikkeen tai yrityksen omistajilta. Ei ole siis minkäänlaista etuoikeutettua asemaa, jota virkamiehistö eläkelain kautta tavoittelee. Lainsäädäntö on meillä jo 45 vuotta sitten hyväksynyt katsantokannan, jota virkamiehistö nyt toivoo itseensä sovellettavan. Sama velvollisuus, joka on isännällä vanhan, työnsä kunnollisesti suorittaneen palvelijan suhteen, pitäisi olla valtiolla sen hyväksi voimansa uhranneen virkamiehen suhteen. Mainitsemassani vaivaishoitoasetuksessa ja köyhäinhoitolaissa ilmenee paljon myöskin kunniantuntoa vanhoja palvelijoita kohtaan. Niissä painostetaan kunniavelkaa ja kunniavelan suhteen on aina muistettava, että se suoritetaan vaatimatta ja lyhentämättä. Mutta kuinka on meidän laitamme? On hyvin vähän näkynyt jälkeä siitä, että me olisimme valmiit suorittamaan kunniavelkamme tällaisella tavalla. Muistutan vielä erästä suomalaista sananlaskuakin, joka sekä tavallaan ilmaisee esi-isiemme kunniantuntoista katsantokantaa. Se kuuluu: „Syöttääpi meri lohensa, hyvä järvi hylkehensä”. Tahtoisin uskoa, että kun edustaja Lohi tarkemmin syventyy tähän vanhan kansan ajatustapaan, hänkin puolestaan yhtyy osaltaan syöttämään valtion eläkevanhuksia, eikä vain kitsastellen, vaan ainakin 60 % mukaan.

Vastustan siis asian jättämistä lepäämään.

Ed. Hirvensalo: Seuratessa tämän asian käsittelyä täällä eduskunnassa ei voi olla panematta merkille sitä, että sivuasiat täällä yleensä suurennellaan niin valtaviksi, että itse pääasia niitten rinnalla jääpi aivan varjoon. Täällä puhutaan säästämisestä, puhutaan etuoikeutetun luokan tuhlauksen turvaamisesta, lietsotaan virkamiessivihää, eikä säästetä virkamiehistöä edes suoranaisilta solvauksiltakaan. Unohdetaan, että tällä lailla, jonka luonnos on laadittu jo siinä hallituksessa, jonka johto oli maalaisliittolaisilla, on tarkoituksena lunastaa virkamiehille aikaisemmin annettu lupaus suorittaa heille takaisin niitä säästöjä, jotka he pitkän palvelusaikansa kuluessa ovat tehneet. Sen ohessa on tahdottu päästä niistä monimutkaisista ja työtä kysyvistä kalliinajanlaisysten ja ylimääräisten eläkkeitten laskemisista, jotka nykyään ottavat niin huomattavan osan meidän valtiomme tulo- ja menoarviossa. Unohdetaan myöskin, että tällä lailla pyritään ja päästäänkin virkamieskoneistomme työtehon kohottamiseen ja sen koneiston yksinkertaistuttamiseen. On siis kysymys tässä välttämättömästä korjauksesta meidän virkamieskoneistossamme, korjauksesta, joka kylläkin kysyy verrattain suuria kustannuksia, mutta korjauksesta, joka siitä huolimatta täytyy tunnustaa välttämättömäksi. Asiaa noin kuvaannollisesti tarkastellen voimme kylläkin puhua sanan täydessä merkityksessä koneistosta, silloin kun on kysymys meidän virkamieskunnastamme. Virkamieskuntammehan todella muodostaa sen koneiston, jonka tehtävänä on viedä eteenpäin jatkuvasti valtiolaivaa. Me kansan valitsemat edustajat toimiessamme täällä lainsäätämistyössä olemme tässä samassa laivassa jonkinlaisina toimihenkilöinä, olemme mieluummin verrattavissa jonkinlaisiin lämmittäjiin tai koneenkäyttäjiin, joittenka tehtävänä on pitää huoli siitä, että koneisto todellakin on kunnossa ja että se myöskin saapi sen tarvittavan voiteen, minkä se kulloinkin tarvitsee. Korkeimmatkin virat meidän maassamme ovat nykyään sellaisia toimia, jotka kansa on antanut luottamustoimiksi parhaimmilleen. ne eivät ole enää sellaisia suuriruhtinaanahi vieraan vallan kädestä saatuja kunnia- ja arvonosoituksia kuin ennen, vaan ovat ne todellakin kansan luottamustoimia. Käytäessä alentamaan virkamiestemme ar-

voa, tehdään samalla hyökkäys itse kansaa vastaan. Kansa itse ei ole haluton niitten lupauksen lunastamiseen, jotka se aikoinaan on virkamiehistölle antanut vaan pitää oikeudenmukaisena varhaisimpina aikoina annetut lupaukset myös oikealla tavalla lunastaa.

Mainitsin, että täällä on puhuttu paljon virkamiesten etuoikeutetusta asemasta. Voipi syyllä kysyä, minkälainen tuo etuoikeutettu asema virkamiehellä on. Minä olen kyllä palvellut valtion virkamiehenä — luultavasti minua katsotaan virkamieheksi vielä nytkin — ollut lähes parikymmentä vuotta tuossa n. k. etuoikeutetussa asemassa valtion virkamiehenä, mutta olen siitä etuoikeutetusta asemasta luopunut ja luopunut siitä syystä, että minut ainakin on siitä etuoikeutetusta asemasta suorastaan nälkä ajanut maanviljelykseen. Sellainen on etuoikeutettu asema ollut monelle muullekin virkamiehelle. Pidetään, että eläke tuopi virkamiehet siihen kehuttuun etuoikeutettuun asemaan, jota minä puolestani kylläkin tässä uskalsin epäillä, mutta jota kaikesta huolimatta on täällä jo monta kertaa mainittu. Virkamiesten eläkettä ei tosin voida varsinaisesti verratakaan maanviljelijän eläkkeeseen, sillä myyppihän virkamies valtiolle työnsä ja saapi siitä työtään vastaan työnantajaltaan lupauksen myöskin vastaisesta eläkkeestä. Mutta eläkeasia ei suinkaan ole myöskään maanviljelijälle mikään vieras käsite. Päinvastoin, senhän tiedämme, että hyvin useat maanviljelijät varaavat vanhuudenpäivien toimeentulonsa siten, että he varaavat itselleen eläkkeen luonnossa, tavallisimmin ne varaavat itselleen vapaan, asunnon, valon ja lämmön, sen lisäksi vähäisen muonaa, minkä he välttämättä tarvitsevat j. n. e. Joskus näemme, että he varaavat eläkkeen rahassa, mutta silloinkin panevat siihen sen takaportin, että heillä on tilaisuus muuttaa tuo rahassa mainittu eläke täysihoidoksi jonkun heidän määräämänsä sukulaisen luona. Siis sillä toimenpiteellä tahtovat he turvata oman vanhuutensa ja turvata sen, että he eivät ainakaan joudu vanhoilla päivillään vieraitten hoidettavaksi, vaan että omaiset heistä todellakin tulevat pitämään huolen. Kun nyt valtio virkamiehilleen, nykyään eläkkeellä oleville virkamiehille maksaa paperimarkkoissa sen eläk-

keen, minkä se on niille sitoutunut maksamaan ja eläkkeen, joka useassa tapauksessa on niin pieni, että sillä ei tuo eläkkeensaaja kykene edes yhdenkään kuukauden vuokraa maksamaan, niin silloin valtio täyttää huonosti sen lupauksen, minkä se virkamiehille on aikanaan antanut. Ei riipu tuon virkamiehen omista syistä suinkaan, että elinkustannukset ovat siinä määrin kohonneet ettei eläke ole riittävä ja joskin valtiolla olisi muodollinen puolustus saada tällä tavalla maksaa elämiseen riittämätön eläke, niin sillä ei missään tapauksessa ole siveellistä oikeutta tässä määrin virkamiehen eläkettä pienentää.

Täällä jo edellinen puhuja viittasi siihen, että nyt on kokonaan toinen aika meidän virkamieskuntamme kansallisuuteen nähden ja sen laatuun nähden kuin oli muutama vuosikymmen sitten. Minä tiedän myöskin, että se viha, mikä kansan keskuudessa vallitsee virkamiehiä vastaan, on oikeastaan vuosisatojen ja vuosikymmenien vanha ja siellä kauan aikaa kytenyt viha, jota on kyllä hyvin helppo ylläpitää ja sitä lietsoakin. Mutta olisin odottanut, että erityisesti juuri siltä taholta, jossa ankarimmin on arvosteltu virkamiehiä, olisi meidän nykyiselle virkamiehistöllemme myös omistettu joku tunnustuksen sana siitä, että ne kaikista huolimatta ovat suurin piirtein katsoen olleet rehellisiä, isänmaallisia miehiä, joittenka toimintaa ovat johtaneet terveet periaatteet tehdä työtä meidän maamme ja meidän isänmaamme onneksi. Olisin toivonut, että niitä solvaavia lausuntoja, mitä täällä on lausuttu tämän asian yhteydessä, olisi torjuttu siltä taholta, missä asian oikea laita tiedetään ja mistä myöskin olisi annettu tuolle torjumiselle sille kuuluva merkityksensä. Onhan näet kaikissa tapauksissa tärkeätä. Tärkeätä meille jokaiselle niin hyvin maanviljelijöille kuin muillekin kansalaisille, että tässä maassa on kunnollinen ja kansallinen virkamiehistö ja kun me täällä olemme saaneet säädetyksi esim. yleisen oppivelvollisuuslain, kun me toimimme myöskin siihen suuntaan, että saisimme kansakoulun pohjakouluksi oppikoulusivistykselle, niin meidän ajamme asiaa järjestelmällisesti siihen, että meidän virkamiehistömme myös pysyisi kansallisena ja että se lähtisi varsinaisesta kansasta, ja että olisi jo kaukaisessa muinaisuudessa se aika,

jolloin virkamiehistömme oli sekä vieraskielinen että kansamme ajatustavoille muutoinkin vieras. Me maksamme kylläkin nyt kallista veroa niistä virheistä, mitä tuo epäkansallinen virkamiehistö meidän maassamme aikoinaan on tehnyt, mutta me emme saa sitenkään tehdä tuota veroa liian raskaaksi sillä, että me alennamme virkamiestasoamme ja äänestämällä tämän lain yli vaalien tahikka sen hylkäämällä viivytämme niitä toimenpiteitä, jotka tällä kertaa meidän virkamieskunnallemme ovat todellakin välttämättömät. On kyllä totta, että tämä laki on kompromissin tulos niinkuin kaikki muutkin lait täällä. Täytyy sanoa, että yksityiskohdissaan se ei tyydytä ainakaan kaikkia tai voimme sanoa, että se tällaisena tyydyttää ainoastaan aniharvoja. Mutta siitä huolimatta ne periaatteet, joille se rakentuu, ovat oikeat. Jos siinä on muodollisia virheitä, voidaan ne myöhemmin siinä korjata ja muuttaa, mutta katson, ettei missään tapauksessa olisi tälle eduskunnalle kunniaksi hylätä tätä lakia tahikka äänestää sitä yli vaalien.

Ed. M a n t e r e: Asian tärkeyteen katsoen pyydän minäkin vielä esittää muutamia yleisiä näkökohtia tämän nyt esillä olevan lakiehdotuksen johdosta.

Vaikeasti järjestettävää kysymystä virkamiesten taloudellisen aseman järjestämisestä on pyritty viime vuosina ratkaistaan kahta eri näkökohtaa silmälläpitäen. Toisaalta on pyritty huomattavassa määrässä vähentämään virkamiesten lukumäärää ja lisäämään jällelle jääneiden työ määrää ja siten aikaansaamaan säästöjä virkamiesten palkkauksessa. Tämä pyrkimys, jota edelleen on syytä jatkaa ja varmaan jatketaan, joskin maltillisella ja järkevällä tavalla niinkuin tähänkin saakka, on epäilemättä ollut kaikin puolin oikeutettu. Samalla on noudatettu myös toista periaatetta, nimittäin sitä, että on pyritty parantamaan virkamiesten palkkausta, niin että se tulisi sellaiseksi, että se voidaan katsoa kohtuulliseksi ja tyydyttäväksi. Uuden palkkauslain ja siihen perustuvan asetuksen aikaansaamisella onkin mielestäni tämä puoli asiaa virkamiesten taloudellisen kysymyksen järjestelyssä saatu tyydyttävällä tavalla ratkaistuksi. Kiinteässä yhteydessä mainitun lain kanssa on nyt esilläoleva laki, laki virkamiesten

eläkkeestä. Senjälkeen on vielä järellä eräs laki, joka myös kuuluu virkamiesasiain järjestämiseen, nimittäin laki virkamiehen oikeudesta pysyä virassaan. Kun kaikki nämä lait, palkkauslaki, eläkelaki ja laki virkamiehen oikeudesta pysyä virassaan, on saatu säädetyksi, silloin käsitykseni mukaan on virkamiesasia, mikäli se lainsäädännöstä riippuu, tullut lopullisesti ratkaistuksi.

Minä olen aikaisemmin huomauttanut, että kaksi viimeksi mainitsemaani lakia, nimittäin eläkelaki ja laki virkamiehen oikeudesta pysyä virassaan, ovat mitä läheisimmässä yhteydessä toistensa kanssa. Viimeksi mainittua virkamiesolojen järjestelylle erittäin tärkeää lakia ei voida mielestäni säätää, ennenkuin virkamiesten eläkeasia on saatu järjestykseen. Nyt yritetään estää eläkelakia tulemaasta voimaan. Jos tässä yrityksessä onnistuttaisiin, niin siitä olisi seurauksena, että suuri määrä vanhoja eläkeikään tulleet, voimiltaan heikontuneita virkamiehiä yhä jäisi vuosikausiksi virkoihinsa. Että tämä ei ole valtion ja yhteiskunnan edun mukaista, siitä on täällä jo useaan kertaan huomautettu ja se on sanomattakin selvää jokaiselle ajattelevalle kansalaiselle. Lakiehdotuksen vastustajain olisi syytä vielä kerran siis tarkistaa kantansa ja nimenomaan ottaa huomioon, että hallituksen esitystä virkamiehen oikeudesta pysyä virassaan on mahdotonta ajatellakaan käsiteltäväksi, ennenkuin eläkelaki on säädetty ja vahvistettu. On jatkuvasti puhuttu paljon virkamiesten palkkojen ja eläkkeiden liiallisesta suuruudesta ja siitä, että tällä lailla, eläkeläillä, muka luotaisiin jonkunlainen etuoikeutettu kansanluokka. Onko asiantodellakin näin? Minä olen aikaisemmin tämän asian yhteydessä esittänyt eräitä numeroita koululaitoksessa palvelevien virkamiesten taloudellisesta asemasta. Mainitsen vielä eräitä.

Naimisissa olevan nuoremman lehtorin vuosipalkka nuoremman lehtorin nykyisestä opetusvelvollisuudesta oli vuonna 1913 4,560 markkaa. Rahan arvon aleneminen huomioonottaen sen pitäisi olla nyt noin 50,160 markkaa, mutta itse asiassa tämä palkka on ainoastaan 42,600 markkaa. Viiden vuoden palveluksen jälkeen sai sama nuorempi lehtori vuonna 1913 5,560 markkaa vuodessa. Saman lasku-

perusteen mukaan kuin edellisessä pitäisi tämän palkan olla nyt 61,160 markkaa, mutta nuorempi lehtori, joka 5 vuotta on palvellut, saa nykyään ainoastaan 44,160 markkaa. Nuorempi lehtori, joka oli palvellut 15 vuotta, sai vuonna 1913 vuosipalkkana 7,560 markkaa. Tämä tekisi nykyään 83,160 markkaa, mutta 15 vuotta palvelleen nuoremman lehtorin palkka tätä nykyä on ainoastaan 52,320 markkaa. Ero siis viimeksi mainitussa tapauksessa on yli 30,000 markkaa.

Kun palkkauksessa on tapahtunut näin suuri aleneminen, ei voitane syyllä väittää, että palkat olisivat kohtuuttoman korkeat, ei ainakaan mitä koulunopettajien palkkoihin tulee. Ja kun muilta aloilta voidaan osoittaa samantapaista palkkain alenemista, samaan aikaan kuin työaikaa ja työtaakkaa, mielestäni kyllä oikein, on lisätty, niin ei ole perusteltua aihetta puhua virkamieskunnan liiallisista palkoista, eikä myöskään siitä, että heidän on palkkoillaan turvattava myöskin vanhuutensa.

Mitä taas ehdotettuihin eläkkeisiin tulee, niin ne eivät ylempien palkkausluokkien virkamiehille nousisi likellekään niitä määriä, mitä maksettiin ennen sotaa. Minä mainitsen vielä kerran sen lisäksi, mitä minulla oli tilaisuus jo aikaisemmin esintuoda, esimerkin vuoksi, että normaalilyseon yliopettajan eläke tulisi olemaan 52 % sodan edellä maksetusta eläkkeestä, lyseon vanhemman lehtorin samoin 52 %, nuoremman lehtorin 56 % ja kouluneuvoksen 49 % — minä en puhukaan keskusvirastojen päälliköistä, joiden eläkkeet tämän lain mukaan tulisivat olemaan varsin pienet verrattuina niihin eläkkeisiin, mitä maksettiin ennen maailmansotaa. Olen valmis myöntämään, että Suomi ennen sotaa maksoi virkamiehilleen hyvin, muun kansanosan taloudelliseen elintasoon nähden liian hyvin. Mutta alennukset virkamiesten palkoissa ja nyt ehdotetuissa eläkkeissä ovat siksi tuntuvat, ettei enää ole lupa, minun käsitykseni mukaan, puhua kohtuuttomuudesta, vielä vähemmän siitä, että pyrittäisiin luomaan jokin etuoikeutettu luokka. Vai onko se jonkin etuoikeuden luomista, että valtio saadakseen palvelukseensa toimiinsa pystyviä kunnollisia työmiehiä takaa niille kohtuullisen palkan ja vanhuuden turvan?

Kun siis minun käsitykseni mukaan ne

eläkemäärät, mitkä nyt ehdotetulla lailla virkamiehille taattaisiin, eivät suinkaan missään kohdassa ole katsottavat kohtuuttomiksi, ja kun on erinomaisen tärkeätä koko maan virkamieskunnan uudistumisen kannalta, että eläkelaki saataisiin säädettyksi, niin minä puolestani kehoittaisin niitä, jotka ovat asettuneet vastustavalle kannalle, vielä kerran, niinkuin mainitsin, tarkistamaan kantansa. Ja minä vieläkin huomautan erikoisesti siitä, että vasta sen jälkeen kuin nyt esilläoleva lakiehdotus on saatu valmiiksi, vasta senjälkeen voidaan säätää myöskin se erittäin tärkeä laki, josta esitys jo on eduskunnalle annettu, nimittäin laki virkamiehen oikeudesta pysyä virassaan.

Ed. Vuokoski: Herra pääministerin lausunto asiasta oli niin pyöreä, että minä vaivoin löysin siitä sen mitä hallitus tässä asiassa ajattelee. Mutta sen verran minä kuitenkin sain siitä irti, kuten pääministeri mainitsi: Jos eduskunta tämän lain hyväksyy, niin hallitus tulee lasketuttamaan, kuinka paljon kustannuksia 1 §:n 4 momentin vuoksi valtiolle tulee. Tämä oli asia ja sitä ei minun nähdäkseni olisi tarvinnut eduskunnalle ilmoittaa, sillä se tehtävä itsestään kuuluu hallitukselle. Mutta jos sana sisältää kuitenkin sen, että hallitus epäilee, tokko tämä laki tulee hyväksytyksi, ja kun tällainen epäily liittyy hallituksen kantaan, niin minä olen käsityksessäni vahvistunut ja tulen edelleen äänestämään lain lepäämään jättämisen puolesta.

Täällä useat puhujat, jotka ovat asettuneet tämän lain hyväksymisen kannalle, ovat järjestään tehneet virheen tai ovat erehtyneet väärin ymmärtämään lain lepäämään jättämisen kannattajia. Sillä täällä ei ole yksikään ääni noussut vastustamaan virkamiesten eläkeasian järjestämistä. Jok'ainoa puhuja on sitä kannattanut ja pitää sen asian erittäin tärkeänä ja ensiluokkaisena kysymyksenä.

Ensinnäkin ed. Kivimäki huomautti lain tärkeydestä ja niistä korkeista periaatteista, jotka tukevat tämän lain hyväksymistä. Ne ovat aivan oikeat. Mutta hän jätti huomauttamatta, että lain 1 §:n 4 momentti, sen hyväksytyksi tuleminen ei saanut mitään valmistusta. Se ainakin olisi kaivannut ensinnäkin lainvalmistelu-

kunnan esityötä, ennenkuin se ajatus olisi tässä yhteydessä voitu ottaa ratkaistavaksi.

Ed. Pohjala kauniissa lausunnossaan mainitsi, että tätä kysymystä on käsitelty tunnekysymyksenä. Ja sen käsityksen minäkin sain hänen lausunnostaan, että tunne häntä siinä ohjasi eikä niin paljon asia. Hän m. m. mainitsi: Missä virkamiehiä on, siellä asian ratkaisua mielenkiinnolla odotetaan. Minä tähän lisäisin, että siellä, missä kansaa on, siellä myöskin mielenkiinnolla tämän asian ratkaisua odotetaan. Hän mainitsi vielä eräitä numeroita, esitti laskelman virkamiesten palkoista ja elintasosta. Minä yhdyin täysin hänen ajatukseensa, että virkamiehistöllä ei ole ollut sellainen palkkataso, ettei heidän joukossaan olisi joitakin, jotka ovat olleet puutteessa, joidenka asema on sellainen, kuin hän mainitsee. Mutta hän otti esimerkin kaikkein heikoimmista. Se ei koko virkamieskuntaan nähden pidä paikkaansa. Minä saattaisin vastapainoksi tehdä laskelman. Jossain korpikylässä maaseudulla on 10 pienviljelijää, heidän koko vuositulonsa ei nouse siihen summaan, mihin nousee jonkun virkamiehen vuositulo. Ja sillä täytyy elää 50—60 henkilöä. Jos tässä suhteessa tahdotaan hakea tukea lain hyväksi, niin minä edelleen varmistun käsityksessäni, että täytyisi tutkia koko kansan elintaso, ennenkuin voidaan mennä tekemään vertailuja tässä suhteessa.

Minun tietääkseni ei eduskunnassa ole vielä koskaan hyväksytty lakia, joka on saanut niin huonon valmistuksen, kuin tämä nyt esilläoleva laki. Ja minä en voi myöskään ymmärtää tämän lain hyväksyjäin käsitystä siitä, mitenkä tämä laki tällaisenaan voi tulevaisuudessa turvata virkamiehen aseman, koska tässä laissa on säännös, että virkamiehen on alistuttava työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksesta annettavan lain alle, joka laki, silloin kun se säädetään, täytyy tulla senluotoinen, että se ei missään tapauksessa voi taata korkeinta eläkettä 40,000 markan suuruisena. Mutta minä saattaisin epäillä itseäni siihen nähden, että osanko minä oikein arvostella tämän lain ja nämä seikat. Kun täällä eräs puhuja mainitsi, että virkamiehissä on kansan aivot, ja kun minä kuulun kansanmiehiin, niin tässä suhteessa voi minun käsitykseni

olla harhaanjohtava. Mutta epäilyksen-alaiseksi panen, tokko virkamies voi olla tyytyväinen tähän lakiin, jos hän tarkasti sitä tarkastelee ja seuraa. Sillä tällainen laki, joka on niin pitkälle menneen kompromissin tulos kuin tämä on, ei ole kunniaksi eduskunnalle, niinkuin täällä on väitetty. Minä olen niinkuin jo aikaisemmassa lausunnossa huomautin, valmis käsittelemään hallituksen esityksen, koskeva eläkkeiden myöntämistä valtion teollisuuslaitoksissa oleville työmiehille, ja olen valmis myöntämään sen, mutta en tässä yhteydessä, sillä joku raja täytyy olla kompromissilla.

Mitä sitten tulee siihen seikkaan, johon täällä on viitattu, nimittäin lainsäädäntöön köyhäinhoitoalalla, niin minä vain mainitsen, että maanviljelijä on osannut soveltaa sen lain jo ennenkuin se oli kirjoitettukaan, sillä maanviljelijät ovat aina elättäneet heidän työssään vanhentuneet työntekijät, ja tulevat sen vastakin tekemään. (Vasemmalta: Vaivaistalolla!) Kottona. Vaivaistalolla on teollisuus- ja kauppamiesten työntekijät, mutta eivät maamiehen työntekijät.

Minun täytyy syvästi valittaa, että kysymys, jossa periaatteessa ollaan yksimielisiä, on ikävän, liian pitkälle menneen kompromissin kautta joutunut tähän asteeseen ja että ne puhujat, jotka täällä ovat voimakkaasti puhuneet tämän lain hyväksymisen puolesta, ovat itse lietsooneet vihaa. Sillä ei tämä kansa ole sentään niin matalalla, että se vihaa palvelijoitaan, virkamiehiään. Kyllä se niitä kunnioittaa ja kunnioittaa syvästi. On outoa, että toisenlainen käsitys täällä julistetaan virkamiesten taholta.

Ed. Sch auman: Jag anhöll om ordet i anledning av statsministerns svar på den interpellation, som till honom riktades av rdgsm Lohi. Statsministerns svar var icke mycket innehållsrikt, men gav i stället anledning till forskningar så till vida som han där huvudsakligen hänvisade till ett tidigare yttrande av honom i denna sak, vilket yttrande naturligtvis de flesta icke mera komma ihåg.

Statsministerns yttrande, att „regeringen har icke i denna sak bestämt sin ståndpunkt mer än som framgår av vad jag senast yttrade mig i denna sak”; „Hallitus

ei ole määritellyt kantaansa tässä asiassa enempää kuin minun asian ensimmäisessä käsittelystä antamastani lausunnosta, jossa alleviivasin lain aikaansaamisen tärkeyden, „kävi ilmi”. När man nu läser statsministerns första yttrande i denna sak, så konstaterar man, att statsministern då underströk vikten utav att denna fråga bleve slutligen avgjord vid denna session, „tällä istuntokaudella”, men tillika uttryckligen framhöll, att lagen icke borde få en större omfattning än den hade uti det förslag regeringen hade framställt, inte denna regering, men den förra. Det heter nämligen i slutet av statsministerns andragande vid ärendets första behandling: „Toivottavasti eduskunta näin ollen saattaa eläkeasian siinä laajuudessa, kuin se nyt on käsiteltävänä, myönteiseen ratkaisuun”. Statsministern framhöll nämligen att, på grund av att inga kalkyler ännu förelågo angående möjligheten att också bereda pension åt statens arbetare, denna sak för närvarande icke borde komma till avgörande.

Alltså, herr statsministern har förklarat, att regeringen intager den ståndpunkten att pensionsfrågan bör avgöras vid denna session, men icke i den omfattning, i vilken riksdagen har godkänt lagförslaget; vilket med andra ord betyder att statsministern och regeringen, ty denna senare förklaring var avgiven i regeringens namn, icke är för att lagförslaget nu antages. Denna förklaring bör tillfredsställa rdgsm Lohi, ty det framgår även av förklaringen att det önskliga vore, att lagförslaget skulle bli vilande. Det säges icke uttryckligt, men man måste komma till denna uppfattning genom sammanställning och tolkning av statsministerns bägge yttranden.

Statsministern medger icke riktigheten av denna uppfattning. Jag måste då antaga att regeringen icke fattat någon ståndpunkt alls i denna fråga, på grund av att meningsskiljaktighet råder inom regeringen angående lämpligheten av att detta lagförslag nu bleve godkänt och av republikens president stadfast. I så fall att regeringen icke har intagit någon ståndpunkt alls, måste man uttala sin förvåning över att regeringen i en så viktig angelägenhet som denna icke fattat position. När det var fråga om en enskild punkt i lagen om inkomst- och förmögenhetsskatten, då uppträdde regeringen med

stort eftertryck och förklarade att, om icke denna punkt antages, så avgår regeringen. Regeringens uppträdande var då enligt min åsikt fullt berättigat, på sin plats, men regeringens uppträdande i dag är blott ett tecken på att regeringen vill sitta kvar utan att hava några riktlinjer för sin verksamhet — det är ju i alla fall, efter vad det påstås, ganska angenämt att sitta i regeringen, och därför tycker ingen regering överhuvudtaget om att avgå.

När det gällde inkomst- och förmögenhetsskatten, då fattade regeringen, såsom jag redan sade, position, men nu fattar den det icke. Varpå beror detta? Det beror helt enkelt därpå, att den punkt i inkomst- och förmögenhetsskattelagen, där regeringen tog position, den hade särskild betydelse för de stora skattebetalarna, och det är de stora skattebetalarna som äro statens herrar, medan tjänstemännen äro statens tjänare. Det är visst sant att tjänstemännen äro organiserade, men de ha icke uppträtt med den energi, de ha icke det inflytande som de stora, kapitalstarka bolagen och bankerna. Därpå beror det, att vi icke få klart besked i denna sak, ifall nämligen statsministerns yttrande skall tolkas på detta sätt och icke på det sätt, som det enligt aktstyckena borde tolkas. Man skulle tycka att i en sak, som rör statens tjänstemän och arbetare, arbetsgivaren, företrädd i detta fall av landets regering, skulle otvetydigt, jag understryker detta ord, otvetydigt, taga ställning till frågan, men det gör icke regeringen.

Jag skall nu lämna statsministerns förklaring och övergå till de anmärkningar, som här framställts mot utvidgningen av lagförslaget. Man har uttalat farhågan för att de enskilda företagen, genom att staten ålades sörja för sina arbetare, skulle bli tvungna att också de giva pension åt sina arbetare. Men en dylik utveckling synes mig, och tänker jag de flesta här, önskelig. Det är för övrigt ingen nyhet, att de enskilda företagen sörja för sina arbetares ålderdom. Det är flere sådana, som så förfara, och om ej det bolag, i vilket rdgsm Hästbacka är direktör, förfar så, så vore det att rekommendera för detta bolag att så förfara.

Det motstånd, som från maalaisliittos sida rests mot lagen, hänför sig delvis

också till pensionernas storlek. Men jag har svårt att förstå konsekvensen i maalaisliittos ståndpunkt i detta avseende. Den regering, som nu sitter och till vilken även representanter för maalaisliitto höra, har ju överlämnat en lag till riksdagen om pension för republikens president, och i denna lag föreslås 120,000 mark i pension åt republikens president, då han efter 6 års tjänst, om man får använda detta uttryck, drager sig tillbaka. Detta är ju en mycket hög pension. Jag vill för resten säga, att jag intet har emot denna pension i form av en nationalbelöning åt den nuvarande presidenten, ifall han nu drager sig tillbaka, och jag antager att de allra flesta äro av samma åsikt. Men antag det fall att till republikens president väljes en person, som är endast 35 år gammal — en sådan kandidat har offentligt blivit nämnd — och att denne efter sex år drager sig tillbaka, så skulle han med maalaisliittos samtycke få 120,000 mark i pension jämte rätt att söka vilken annan stats-tjänst som helst med åtföljande hög lön. I vissa fall har maalaisliitto således varit nog så frikostig, då det varit representerat i regeringen, också då det gäller pensioner. När det gäller löner har åtminstone en del av maalaisliittos representanter icke visat sig vara för njugghet eller ens sparsamhet. Här anfördes senast, huru en av maalaisliittos ministrar avgick på den grund, att han ej fick räkna sig tillgodo den för följande år förhöjda lönen också för det löpande året. Det var icke precis den landsbygdsanda, som borde råda inom maalaisliitto, vilken dikterade denna avgång. Och efter vad jag erfarit, har nyligen en av de nuvarande maalaisministrarna ansökt en tjänst, för vilken lönen icke var bestämd, en agronomtjänst vid fångvårdsväsendet, och för denna tjänst betingat sig en lön av 7,000 mark i månaden plus rättighet att bo på sin hemort och där sköta sitt gods. Det är således, såvitt jag kan finna, ingen konsekvens i maalaisliittos medlemmars ståndpunkt. I vissa fall är man med om att bevilja eller att fordra stora löner och pensioner, men när det gäller ett generellt beslut, när det gäller att verkligen bringa hela pensionsfrågan, och tidigare också lönefrågan, till ett avgörande, då motsätter man sig, då försöker man sätta sig

pä bakbenen så mycket som möjligt. Jag tror emellertid att den stora lantbefolkningen snart skall genomskåda detta förfarande och finna att däri icke finnes den landsbygdsanda, som man vill se företrädd i riksdagen.

För min del skulle jag ha önskat, att denna lag hade blivit annan än den blivit, men det kan naturligtvis icke falla mig in att rösta för att lagen skulle bliva vilande, ty även i sitt nuvarande skick är den sådan, att den, vissa oformligheter till trots, bör av riksdagen kunna godkännas, och jag vet att alla statens tjänare med otålighet vänta på att denna fråga nu äntligen skall bliva löst.

Pääministeri Ingman: Minä pyydän heti tuoreeltaan vahvistaa oikeaksi sen olettamuksen, minkä herra Schauman lausui, nimittäin että minä en hyväksy sitä selitystä, jonka hän on antanut minun lausuntooni.

Ed. Lohi: Täällä on herra pääministeri antanut vastauksen siihen minun keskustelun alussa tekemääni kysymykseen, että katsooko hallitus voivansa puoltaa tämän lakiehdotuksen hyväksymistä siinä muodossa, missä lakiehdotus nyt on toisessa käsittelyssä hyväksytty. Herra pääministerin vastaus oli todellakin niin pyöreä, että tätä kuullessani johtui minulle mieleen se lause vanhassa Svebeliuksen katekismuksessa, josta herra pääministeri on täällä useammankin kerran muistuttanut, ja joka kuuluu: „Taidatkos sen selkiämmin sanoa?” Sillä tämä vastaus ei todellakaan sanonut mitään. Ja minä ymmärrän, että nykyisellä hallituksella on vaikea tässä asiassa sanoa. Ja sentakia minä tulen siihen johtopäätökseen, että sitä suurempi syy on eduskunnalla yhtyä minun tekemääni ehdotukseen, että tämä lakiehdotus jäisi lepäämään, että hallitus ei joutuisi siihen vaikeaan asemaan, ratkaisemaan kysymystä, onko tämä laki vahvistettava. Sillä minä otaksun, että se ratkaiseminen hallitukselle käypi vaikeaksi, jos hallitus tahtoo edelleen, että myöskin maalaisliiton eduskuntaryhmä on sen hallituksen takana. (Vasemmalta: Annetaan joskus olla omakin kanta!) Täällä ovat useat puhujat tänäkin päivänä erikoisesti painostaneet tämän lain hyväksymistä

ja tuoneet eteen esimerkkejä, kuinka tämän lain hyväksyminen juuri tällä kertaa on ihan välttämätöntä. Minä en voi olla muutamilla sanoilla kajoamatta näihin lausuntoihin.

Ed. Kivimäki ensinnäkin tahtoi kuvata nykyistä tilannetta sillä tavalla, että se murroskausi, mikä on ollut, että meidän markkamme arvo on alentunut ja olosuhteet entisestään niin paljon muuttuneet, on aiheuttanut sen, että Suomen talonpojat, nimittäin ne, jotka tätä lakia vastustavat, ovat saaneet velkansa kuitatuiksi ja virkamiehet sen sijaan joutuneet nälkäkuoleman partaalle. Minä luulen että ed. Kivimäellä ei ole täydellistä käsitystä nykyisestä talonpojan asemasta, kun hän voi tällaiseen johtopäätökseen tulla, että talonpojan elämän pitäisi nyt olla ihan paratiisin elämää verrattuna virkamieskunnan elämään. Minä rohkenisin toivoo, että ed. Kivimäki tekisi tutkimuksia siitä, minkälainen elintaso tosiaan tällä hetkellä on suurimassa osassa talonpoikais-, torppari- ja työläiskoteja. Minä luulen että tämän tutkimuksen valossa vertailu muodostuisi epäilemättä jonkun verran toisenlaiseksi.

Ed. Kivimäki lisäksi huomautti siitä, että kansanvallan periaatteisiin kuuluu palkata hyvästi virkamiehet, jotka ovat kansan palveluksessa, joka vaikuttaa sen, että on mahdollisuus saada hyvä, kykenevä ja tehtävänsä innostunut virkamiehistö. Minä myönnän tämän käsityksen tavallaan oikeaksi. Minä rohkeneen väittää, että me maalaisliittolaiset emme sittenkään ole virkamiesten vihollisia ja että me tahtoisimme, että virkamiehistön täytyy nälkäpalkalla isänmaataan palvella ja vanhuudenaikana puutteeseen sortua. Se kuva, mikä meistä on tahdottu tässä suhteessa antaa, on väärä. Me olemme mukana virkamiehille antamassa aivan kohtuulliset toimeentulomahdollisuudet, vieläpä yläpuolelle sen, mikä yleinen elintaso on muun kansan keskuudessa. Mutta minä käsitän, että se ei ole kansanvaltaa sen parhaimmassa merkityksessä, että virkamiesluokkaa palkkauksen ja eläkkeitten suhteen pyritään kohottaa paljon korkeammalle sitä elintasoa, missä kansan enemmistön täytyy elää. Ja jos edistyspuolueella todella on kansanvalta tällainen käsitys, kuin mikä kävi ilmi ed. Kivimäen lausunnosta, niin minun täytyy valittaen todeta että meillä

keskustapuolueilla on kansanvallasta sentään suuressa määrin eroavat käsitykset.

Ed. Pohjala täällä huomautti puheensa alussa, että tämän päivän ratkaisua odotetaan erittäin suurella mielenkiinnolla ympäri maan ja huomautti, että näitä odottajia on virkamieskodeissa. Minä uskon sen, mutta minä pyydän ed. Pohjalalle huomauttaa, tämän kysymyksen ratkaisua odotetaan myöskin jännityksellä muissakin kodeissa, ei ainoastaan virkamieskodeissa, ja juuri niissä kodeissa, jotka meidät ovat tänne edustajikseen lähettäneet. Ja minä olen vakuutettu siitä, että näissä muissa kodeissa, joita on paljon enemmän kuin virkamieskoteja, toivotaan ratkaisun tapahtuvan päinvastaiseen suuntaan, kuin mitä ed. Pohjala toivoi. Ed. Pohjala kehoitti tutustumaan virkamiesten koteihin, kuinka ne ovat puutteellisia. Minä pyytäisin ed. Pohjalalle huomauttaa, että minä olen ollut tilaisuudessa käymään myöskin monen virkamiehen kodissa, mutta samalla minä olen ollut tilaisuudessa käymään monen talonpojan, monen torpparin, monen työläisen kodissa. Ja kun minä teen vertailuja noitten kotien välillä, kummassa elämä on puutteellisempaa, niin minun täytyy tulla toisenlaisiin johtopäätöksiin kuin ed. Pohjala. Ed. Pohjala huomautti, että 48,000 markan palkkaa nauttivan virkamiehen eläke ei olisi maalaisliittolaisten ehdotuksen mukaan tullut kuin 24,000 markkaa, tai vielä sitä vähempi. Mutta minä tahtoisin huomauttaa, että meillä on ehkä suurin osa Suomen koteja ja perheitä, jotka eivät parhaimman työkuoron voimassaollessa voi saada tätä 24,000 markkaa vuodessa ansaituksi. Ja niittenkin täytyy tässä maassa elää, ja niitten täytyy vielä pyrkiä säästämään vanhuuden päivän varalle ja itse hoitamaan perheensä. Miten on tällaisen virkamiehen laita? Hän nauttii 48,000 markan palkkaa, siihen lisäksi ikälisäystä, lapsiavustukset. Yhteiskunta jo voimassaolevan virkamiesten palkkauslain mukaan pitää myöskin lapsista huolta. Me emme voi päästä siitä käsityksestä, että tällaisen palkkauslain voimassaollessa on virkamiehilläkin mahdollisuutta jo jonkun verran säästää vanhanpäivän varaksi. Mutta me käsitämme myöskin, että virkamiesten lapsilla on sama siveellinen velvollisuus kuin muittenkin

kansalaisten lapsilla, vielä vanhoina päivinä vanhempien turvata silloin kun lapset ovat päässeet siihen ikään, että he kykenevät ansaitsemaan. Ne ovat juuri nämä syyt, jotka vaikuttavat meidän maalaisliittolaisten mielestä, että me emme voi olla mukana kohtuuttomia eläkkeitä virkamiehille myöntämässä. Ei sentakia, että me kadehtisimme virkamiesten asemaa, mutta sentakia, että nämä rahat, mitkä näihin eläkkeihin tarvitaan, ne kannetaan myöskin suurelta osaltaan vielä niiltä perheiltä, joitten paljon pienemmillä tuloilla täytyy itse säästää vanhanpäivän varaksi ja vielä perheensä ylläpitoon.

Täällä on nimenomaan useammassa puheenvuorossa vedottu siihen, että jo vanhoilta ajoilta saakka on se yleinen käsitys ollut vallalla, että työntekijä, joka saman työnantajan palveluksessa on parhaan ikänsä palvelut, vanhaksi jouduttuaan on oikeutettu saamaan elatusta työnantajalta. Mekään maalaisliittolaiset emme kiellä, etteikö myöskin valtio ole velvollinen samoin kuin muutkin työnantajat (Ed. Ryömä: Myöskin työläisille!). Myöskin työläisille kuuluu oikeus saada työnantajalta se vanhuudenpäivän turva. Mutta minä tahtoisin huomauttaa, että tässä on pieni ajatusvirhe. Sekä vanhassa lainsäädännössä että voimassaolevassa köyhäinhuoltolaissa on tämä vanhuudenpäivien turvaaminen järjestetty jonkun verran vaatimattomammin kuin mitä se on järjestetty nyt tässä virkamiesten eläkeläisissä. Minä olisin ollut mukana tätä uutta eläkelakia säätämässä, jos kohtuuden rajoissa olisi pysytty eläkkeitten suuruuteen nähden.

Täällä ed. Mantere jo aikaisemmin, kun tämä lakiehdotus oli esillä, toi esiin numeroita, kuinka nykyinen palkkauslaki ja nyt tämä käsilläoleva eläkelaki eivät ole kohtuuttomia ja toi esiin vertauksia ennen maailmansotaa vallinneista palkoista ja eläkkeistä. Viimeisessä lausunnossa kumminkin jo ed. Mantere myönsi, että nämä vertailukohdat eivät oikeastaan pidä paikkaansa. Ja minä luulen, että jo kaikissa piireissä tunnustetaan, että Suomi ollessaan Venäjän vallan alla oli tunnetusti virkamiesten luvattu maa ja että virkamiesten elintaso muun kansan elintasoon verraten oli asetettu mahdollittoman korkealle. Ja juuri siitä syystä nämä vertailukohdat eivät todellisuudessa mitään mer-

kitse siihen, mikä on oikeus ja mikä on kohtuus, joten ne numerot senvuoksi riippuvat ilmassa, että niillä ei mitään tosiasiallista pohjaa voi olla. Merkillisintä tämän asian käsittelyssä on ollut se seikka, että koko vasemmisto, joka sanoo edustavansa tämän maan köyhälistöä, on asettunut tätä lakiehdotusta puoltamaan, ja tämä on tapahtunut niin pienellä vastapalveluksella, että pieni prosentti työväestä, nimittäin valtion työläiset, joutuvat tämän eläkelain alaisiksi. (Ed. Hakila: Ettäkö parempi kauppa?) Tästä vastapalvelukseksi on vasemmisto nähtävästi valmis antamaan meidän virkamiehiltöllemme niin suuret eläkkeet, kuin tämä laki edellyttää. Ja on se mahdollisuus, että tämä oikeiston ja vasemmiston yhteisymmärrys tällä hetkellä on niin voimakas, että meidän voimat tuskin riittävät tämän lakiehdotuksen jättämiseen kansan ratkaistavaksi. Minä tahdon huomauttaa vielä, että pelkään tulevan vaikeaksi saada tätä lakia laiksi, niin kauan kun katsotaan tarpeelliseksi hallitukselle myös maalaisliittolaisten kannatus.

Ed. R y ö m ä: Maalaisliiton eduskuntaryhmä lyötiin tulo- ja omaisuusverolain käsittelyn yhteydessä säällittävällä tavalla käsipääläutaan. Kun valtiopäiväjärjestys takaa kansanedustajalle sellaisen turvan, että hän on velvoitettu ainoastaan noudattamaan perustuslakeja „eivätkä häntä sido mitkään muut määräykset”, niin osottautui maalaisliiton eduskuntaryhmä olevan sidottu äänestämään herra pääministerin käskyn mukaan päinvastaisella tavalla, kuin se oli ilmoittanut oman vakaumuksensa vaativan. Minä käsitan maalaisliiton edustajien tavattoman riehunnan tässä eläkekysymyksessä merkitsevän sitä, että maalaisliiton edustajat yrittävät nyt ottaa jonkinlaista revanshia nöyryytyksensä johdosta tulo- ja omaisuusverolaki-asiassa, tahtovat osoittaa, kuinka vapaita ja itsenäisiä he muka itse asiassa ovat. Asia on kuitenkin niin, että heille on tässä asiassa annettu vapaus panna vastaan, koska on etukäteen lasketavissa, ettei sillä vastarinnalla ole mitään käytännöllistä merkitystä. Valaisevaa asialle on myös se, että maalaisliiton eduskuntaryhmä pääministerin vaatimuksesta myönsi suurpääomille noin 50 miljoonan markan verohelpotuksen, mutta nyt se pi-

tää suurta ääntä 5—7 miljoonan markan asiasta, jota ero heidän ehdotuksensa ja käsiteltävänä olevan lakiehdotuksen välillä merkitsee. Ja mitä erikoisesti tulee lakiehdotukseen mukaan otettuun 1 1/2—2 milj. markan eläke-etuun valtion työläisille, on huomattava, että pääministeri on hallituksen puolesta, jossa myös maalaisliitto on edustettuna, eduskunnalle ilmoittanut, että hallituskin olisi puolestaan tullut jättämään eduskunnalle esityksen valtion työntekijäin eläkeläiksi, niin ettei maalaisliiton edustajien kiivailulla ole tässäkään asiassa mitään asiallista perustetta. Toiselta puolen on välttämätöntä ja tärkeää, että virkamiesten eläkeasiat järjestetään lailla eikä jokavuotisen talousarvion puitteissa, koska muuten ei koskaan edeltäpäin voisi tietää, mihin summiin hallitus nämä eläkkeet kulloinkin korottelisi. On parempi saada asia lailla järjestetyksi samalla tavalla kuin aikanaan järjestettiin virkamiesten palkat, jotta säästyttyisiin sellaisilta yllätyksiltä, kuin oli virkamiesten lakonuhka ja maalaisliiton hallituksen täydellinen antautuminen tämän lakonuhan edessä. Maalaisliiton 5 miljoonan markan demagogiikka menettää koko arvonsa jo yksin tältä kannalta asiaa arvosteltaessa.

Mitä tulee kulkulaitosministeri Hahlin huoliin valtion ylimääräisten virkailijain puolesta, niin tulivat hänen huomautuksensa kuin jästi uuniin. Asian toisessa käsittelyssä olisi hallituksen jäsenen pitänyt tällaiset muistutuksensa esittää, ja ainakin me täällä vasemmistossa olisimme voimiamme mukaan tukeneet herra kulkulaitosministeriä tässä asiassa. Me sosialidemokraatit olemme sitä paitsi koettaneet puolestamme ajaa ylimääräistenkin valtion virkailijain asiaa, joskin ehkä huonolla tuloksella, jos asia tosiaan on niin huonosti, kuin herra kulkulaitosministeri täällä viime kerralla väitti. Mutta kun minä esimerkiksi erään kerran otin tämän asian puheeksi, vastattiin minulle, että ylimääräiset ovat ylipäänsä nuoria harjoittelijoita, jotka säännöllisesti jonkun ajan palveltuaan tulevat vakinaisiksi, saaden silloin myös lukea virkavuosiksi ylimääräisinä palvelemaisvuodet, mikäli ne eivät ole olleet alle virkavuosien ikärajan. Ja niin kai asia on järjestettäväkin, ettei pysyviä toimia ajan pitkään hoideta ylimääräisinä vaan ainoastaan satunnaiset, erikoisista

poikkeuksista johtuvat valtion toimet. Ja luulen että herra kulkulaitosministeri voi tätä tietä korjata sen vääryyden, mikä eläkelakiehdotuksen mukaan muuten ehkä valtion ylimääräisiä virkailijoita eläkeasiassa kohtaisi. Mutta, kuten sanottu, olisi kulkulaitosministerin asia ollut joka tapauksessa esittää muistutuksensa jo asian siinä vaiheessa, jossa ne vielä olisi voitu ottaa huomioon. Nyt ne ovat tulleet esitetyiksi niin myöhään, ettei niillä ole mitään merkitystä.

Eläkeoikeutta valtion virkamiehille on yhteisen edun kannalta pääasiassa puolustettu sillä, että virastot ilman sitä täytyisivät vanhoilla virkamiehillä, joita olisi vaikea vastoin tahtoa virasta erottaa, mutta joiden työteho on kuitenkin niin huono, että heidät kannattaa paremmin panna eläkkeelle kuin pitää täydellä palkalla toimessa. Mutta tässä suhteessa on huomattava, että eläkesuhteen peruspalkasta tulisi olla niin korkea, että eläkkeelle joutuva voisi eläkkeellä tulla siksi hyvin toimeen, että hän vapaaehtoisesti eläkkeelle siirtyy. Tähän tähtäsi se sosialidemokraattien vastalauseessa tehty ehdotus degressiivisine asteikkoineen, jonka eduskunta jo kerran hyväksyi, mutta kun eduskunta jatkuvassa toisessa käsittelyssä ehdotuksen hylkäsi ja hyväksyi saman asteikon niin alhaisiin kuin korkeisiinkin peruspalkkoihin nähden, -on pienipalkkaisten eläkkeelle siirtyminen tullut suuresti vaikeutetuksi tämän nyt käsilläolevan lakiehdotuksen mukaan. Mainitun degressiivisen asteikon mukaan olisivat eläkkeet olleet nyt ehdotettuja korkeammat aina 12 palkkaluokkaan saakka, siis kaikille pieni- ja keskipalkkaisille, mutta suurpalkkaisille sen sijaan olisivat siitä alkaen aina pienentyneet, ja lopuksi vähän alle 50 %. Luulen, että jos maalaisliitto olisi tässä pyrkinyt jollekin todellisuuden pohjalle, niin se olisi yhtynyt tällaista asteikkoa kannattamaan.

Käsitteltävänä olevaa lakiehdotusta vastaan on vielä tehtävä se huomautus, että se huonontaa niiden ammattien eläke-etuja, jotka aikaisemmin ovat saaneet täyden eläkkeen tavallista nuoremassa iässä ja vähempien virkavuosien jälkeen, jollaisia ovat esim. veturinkuljettajat, sairaanhoitajattaret ja eräät muut. Hallitukselle on myönnetty tilaisuus alen-

taa se ikäkirja, jossa voi päästä eläkkeelle aina 50 vuoteen asti. Mutta tähän eläkkeeseen oikeuttava virkavuosien määrä on näissäkin tapauksissa oleva 30 vuotta. Hallituksen esityksessä on tosin helpotettu tätä asiaa sen kautta, että näissä poikkeustapauksissa nuorimmalla iällä eläkkeelle pääseville oli varattu oikeus saada täysi eläke jo pienemmän virkavuosiluvun perusteella kuin tässä. Mutta eduskunta ei ole tässäkään ollut johdonmukainen, kun se on hyväksynyt 50 vuoden eläkeikärajan, mutta ei ole kuitenkaan alentanut sitä ikärajaa, joka oikeuttaa virkavuosien lukuun alemmaksi kuin oli hallituksen esityksessä.

Tähän lakiehdotukseen on myös otettu uusi pykälä, jossa kosketellaan tulevaa yleistä vanhuudenvakuutusta. Tämän pykälän tähän kytkeminen on kuitenkin täydellisesti muodottomuutta senvuoksi, että tässä ei ole kysymys mistään vanhuudenvakuutuksesta, vaan vanhuudeneläkkeestä. Ja jos tässä jotain tähän suuntaan olisi puhuttu, niin olisi pitänyt puhua yleisestä vanhuudeneläkkeestä. Ja minusta tuntuukin, että tämä eläkelaki ilman muuta johtaa ajattelemaan yleistä vanhuudeneläkettä. Ja minä toivoisin, että eduskunta ja varsinkin maalaisliitto, joka tätä asiaa nyt näyttää erikoisesti harrastavan, yhtyisi kannattamaan meidän sosialidemokraattien esittämää pontta yleisen vanhuudeneläkkeen aikaansaamisesta, jossa suhteessa minä puolestani kannatan ed. Helon tekemää ehdotusta.

Minä siis sanon tästä laista, että siihen nähden on asianlaita niinkuin useimpiin lakeihin nähden täällä käy, että ne eivät kaikissa yksityiskohdissa tyydytä. Mutta koska tämä nyt pääasiassa vastaa sitä, mitä tältä lailta voi vaatia, niin vasemmisto äänestää sen puolesta, varsinkin koska tässä nyt vasten maalaisliiton voimakasta vastarintaa on otettu myös mukaan varsinaiset valtion työläiset.

Mitä tämän lain yli vaalien äänestämiseen tulee, on tässä minun mielestäni jalleen ilmeinen yli vaalien äänestämisoikeuden väärinkäyttäminen kysymyksessä. On nim. huomattava, että tässä eduskunnassa ei kukaan ole vastustanut periaatteessa tätä lakia. On kysymys ainoastaan prosenteista, toinen äänestää 60 %:a, toinen 50 %:a, ja rahassa ainoastaan muutamista miljoonista, 5—7 miljoonasta markasta.

Kun ottaa huomioon, että virkamiesten palkat nousevat 900 milj. markkaan, ja tässä on kysymys niiden palkkaetujen parantamisesta 5—7 miljoonalla markalla, niin kyllä totta tosiaan tuntuu siltä, että tällaisen kysymyksen yli vaalien äänestämisen ei enää ole valtiopäiväjärjestyksen hengen mukaista. Minä siis toivoisin, että eduskunnassa ei löytyisi riittävää vähemmistöä tällä tavalla väärinkäyttämään valtiopäiväjärjestyksen yli vaalien äänestämiseen oikeuttavaa pykälää.

Ed. Maakkonen: Tämän eläkelain käsitellyn yhteydessä on usein tullut esiin se ajatus että suuret eläkkeet ovat tarpeen sen vuoksi kun virkamiesten peruspalkat meillä muka ovat pienet. Kumminkin meillä Suomessa ovat virkamiesten peruspalkat suhteellisesti suuret kansan yleiseen elintäsoon verraten, suuremmat kuin monissa Europan sivistysmaissa. Onhan esim. Ranskassa vasta tänä vuonna valtion palvelijain alimmat palkat korotettu suunnilleen samalle tasolle kuin meillä, vaikka Ranskassa vanhempana sivistysmaana ja asemansa ja luonnon puolesta edullisemmassa asemassa olevana on varsinaisen kansan elintaso yleensä korkeammalla kuin meillä. Tiedetäänhän että Saksassa virkamiehistö tekee paljon pitempiä työpäiviä ja paljon pienemmällä palkalla kuin meillä nykyään. Meillä Suomessa täytyy suurimman osan kansasta, etenkin talonpoikaisväestön enemmistön maaseudulla tulla toimeen paljon pienemmillä tuloilla, sen täytyy elää paljon vaatimattomammin, paljon yksinkertaisemmin kuin valtion palveluksessa yleensä nykyisten palkkojensa avulla jo voivat elää. Olen tästä jo ennenkin huomauttanut. Mutta pidän tarpeellisena siitä uudelleen huomauttaa, kun on näyttäytynyt ettei tuohon seikkaan ole kiinnitetty tarpeellista huomiota, ja kun olen aikoinani ollut tilaisuudessa tutustumaan yli 70 kunnassa asutustilallisten ja pienempäin talonpoikaiseläjiin, toimeentuloon. Suomen talonpoikaisväestön elämä ja toimeentulo ei ole yleensä niin huoletonta ja vakavaa kuin kaupunkilais- ja virkamiespiireissä on kuviteltu sen olevan. Heidän täytyy tyytyä asumaan aivan alkeellisen yksinkertaisesti, täytyy syödä mahdollisimman halpaa ja yksipuolista ruokaa. Heidän täytyy pukeutua vaatimattomasti, kiinnittää paikka

paikan päälle yhä uudelleen, sillä kokonaisen perheen täytyy kymmenkunta vuotta verhota itsensä semmoisella summalla, kuin moni virkamies yhteen vaatekertaan menettää, puhumattakaan henkisten tarpeitten tyydyttämisestä. Meillä Suomessa on vielä lukematon joukko noita monella taholla kadehdittuja „isäntiä, manttaaliporhoja”, jotka vuosittain voivat lisätä kirjastoaan vain almanakan ostolla ja jotka eivät voi tilata pienintäkään sanomalehteä käsityskantansa laajentamiseksi. Etenkin viime vuosien heikot sadot ovat tehneet asian entistä vakavammaksi. On täytynyt turvautua lainoihin. On lainattava syömiseen, on lainattava siemenen ostoon ja on ollut lainattava verojen maksuun. Ja jos lasketaan heidän viimevuotinen vuositulonsa ja asuntoifunsa rahaksi, niin tuskin summa nousee puoleen siitä määrästä, mihin tämän eläkelain mukaan jo alimmat eläkkeet nousevat. Tätä Suomen maanviljelijän toimeentuloa todistavat pari viikkoa sitten sanomalehdissä olleet tiedot maatalouden kannattavaisuustutkimuksen tuloksista viime tilivuodelta, jotka tiedot tiesivät kertoa, että esim. Sisä-Suomen piirissä tuli tapiota lähes 200 markkaa kutakin viljelysmaan hehtaaria kohti, vaikka kirjanpitolilat ovatkin keskimäärin paremmin hoidettuja ja paremmin tuottavia tiloja kuin yleensä on tavallista. Kun tämän tuntee ja tietää, niin ei voi parhaalla tahdollakaan olla hyväksymässä niin suuria eläkkeitä, kuin tämä laki Suomen virkamiehille säättää. Samoin ei voi olla kummeksimatta sitä seikkaa, että ed. Pennanen Itä-Suomen maanviljelijänä on ajanut virkamiesten eläkkeitä vielä suuremmiksi, kuin tämä käsiteltävänäoleva eläkelaki ja vielä suuremmiksi kuin virkamieshallitus on pitänyt korkeimpana mahdollisena, josta se hallitus kaiken todennäköisyyden mukaan luultavasti olisi suvainnut jonkun verran tinkiäkin, jos asia olisi tahdottu vakavasti ja koko kansan elinehtoja silmälläpitäen harkita. Ed. Pennanen on nähtävästi unohtanut kokonaan ne kotiseudun olevat olot, sen puutteen ja sen alhaisen toimeentulotason, millä Karjalankin talonpoikain enemmistö täytyy elää. Ed. Pennanen on kai laskenut Helsingin ensiluokan ravintolain ja muiden huvittelulaitosten hintoja liittäen näihin vielä korkeahintaisten loisto- ja muotitavarain hintoja sekä pitänyt.

että kaikki nämä kuuluvat virkamiesten, ainakin siellä korkeammissa palkkaluokissa olevien välttämättömiin elämäntarpeisiin. (Vasemmalta: Kuuluuko se tähän asiaan?) Ne kuuluvat heidän jokapäiväiseen leipäänsä ed. Pennasen harkinnan mukaan vielä heidän virkavapaina, eläkettä nauttivina ollessaan. Ed. Pennanen on vakavasti ajanut kokoomuspuolueen säästäväisyyspolitiikkaa eduskunnassa virkamiesasiassa, joka säästäväisyyspolitiikka tarkoittaa täydellistä myöntyväisyyttä virkamiesten palkkauskysymyksessä. Sen mukaan on myönnettävä kaikki ne palkankorotukset ja eläke-edut, joita virkamiespiireissä esitetään, ja tällä myöntyväisyydellä on koetettava kiihoittaa matalaa moraalista omaavat virkamiespiirit keksimään yhä uusia vaatimuksia sekä taivuttamaan oikein ajattelevat virkamiespiirit tukemaan näitä lisätyjä vaatimuksia, joita sitten taas kokoomuspuolueen on ryhdyttävä tukemaan ja myöntämään. — Että ed. Linna maanviljelijänä on myös lämpimästi puolustanut korkeita eläkkeitä, sitä voi jo jonkun verran paremmin ymmärtää. Onhan hän viljavammalta seudulta kotoisin ja suurkaupungin liepeeltä ja vaatiihan häneltä edistyspuolueen lippumiehen asema kilpailemista virkamiesten suosiosta.

Tätä eläkelakia on myös pidetty tarpeellisenä senvuoksi, että virkamiesten joukossa on paljon vanhoja sekä huonosti toimivien hoitavia henkilöitä. En tiedä, onko muilla liikealoilla ja muualla kuin valtion palveluksessa oleville tapana säätää poikkeuksellisen korkeat eläkkeet kaikille laitoksen työmiehille, kun tahdotaan epäpätevästi toimivien täyttävistä eroon päästä. Kyllä kai tällaisilla toimenpiteillä pysytetään heikompi kykyiset entistä tiukemmin valtion töissä toimittamaan mahdollisimman leväperäisesti tehtäviään, jollaisesta seurasta alotekykyiset persoonat mielellään erossa pysyvät, tietysti vahingoksi valtiolle. Tätä lakia on virkamiehistöön kuuluvien edustajien taholta selitetty aivan vähäpätöiseksi valtionvaroihin nähden. On koetettu uskotella vuotuiset menot mahdollisimman pieniksi. — Niin pieniä eivät tämän lain aiheuttamat menot kuitenkaan liene, kuin niiden on uskoteltu olevan. Onhan meillä muuten tulo- ja menoarviossa valtion virka- ja palvelusmiesten palkat noin 900 miljoonaa sekä työmäärärahat

yhteensä yli 600 miljoonaa mk. Professori Bonsdorffin suomalaisten henkivakuutettujen kuolleisuustilaston vuosilta 1911—1915 laatiman kuolleisuustaulun mukaan kuoli 30-vuotiaista henkilöistä 33 vuoden aikana eli 63 vuoden ikään mennessä 37,3 %, joten siis 63-vuotiaana olisi elossa vielä lähes 2/3. (Ed. Hakki: Kaikki, jotka eivät ole kuolleet silloin.) Vaikkakin valtion palveluksessa on huomattava osa nuorempia henkilöitä, vaikkakin heistä eroaa osa ennen eläkeoikeutta ja vaikka heidän keskuudessaan kuolleisuus olisi hieman suurempi kuin henkivakuutuksessa olevien suomalaisten, niin sittenkin edellä esitettyjen numeroiden valossa saa sellaisen käsityksen, että valtion menot tämän hyväksyttävänä olevan lain johdosta jo ensimmäisen 10 vuoden kuluessa nousevat yli 100 milj. markkaa ja että jo 1 %:n erotus eläkkeen suuruuteen nähdessä peruspalkkoihin aiheuttaa vuosittain miljoonain markkojen eron. Tämän vuoksi on vakavasti harkittava, eikö sittenkin olisi tämän lain annettava tällä kertaa raueta, ettei kansan enemmistön keskuudessa aiheuteta suurta katkeruutta eduskuntaa ja samalla koko virkamieskuntaa vastaan, eikä valtiolle aiheuteta ylivoimaisia rahallisia menoja. Eihän tällä lailla tule vielä turvatuksi kuin noin 2 % Suomen koko väestöstä vanhoilla päivillään. Ulkopuolelle tämän lain jäävät vielä suuret joukot henkilöryhmiä, jotka ovat suorastaan valtion virkamiehiin verrattavissa, niinkuin esim. yksityisten oppikoulujen opettajat, kansanopistojen ja ammattikoulujen opettajat, sanomalehtimiehet y. m., jotka monta kertaa tekevät vielä raskaamman työn ja pienemmällä palkalla kuin vastaavat valtion virkamiehet. Miten voidaan näiden vanhuudenpäivät turvata ja sitä varten valtionvaroja uhrata, jos tämä eläkelaki säädetään valtion taloudelle niin tuhoisaksi ja raskaaksi. Onhan valtiotalous tullut meillä nykyään ratkaistaan vaiheeseen, kun valtion menot pyrkivät nousemaan tuloja suuremmiksi, joten on entistä vakavammin ajateltava valtion menoja järjesteltäessä. Että jonkunlaista huolestumista valtionvarojen käyttöön nähden on laajemmaltikin levinnyt, todistaa m. m. Uudessa Suomessa viime viikolla ollut kirjoitus „Valtiotalous ja pääoman puute”, jossa m. m. sanotaan: „Kaiken tä-

män nojalla ei mielestämme voi olla esittämättä meidän valtiomme taloudenpitoa vastaan sitä huomautusta, että se on liiallisen väärinkäytön kautta suurelta osalta syypää siihen suureen pääomaköyhyyteen, joka nykyään tyrehdyttää taloudellista edistystämme.” — Samalla kun muistamme herra valtiovarainministerin tulo- ja menoarvion esittelypuheen ohella antaman varoituksen, ettei eduskunta antaisi houkutella itseään nostamaan valtion menoja, joka varotus on annettu epäilemättä vakavassa mielessä, näköpiirissä kun silloin oli valtiotalous kokonaisuudessaan, ja jolle huomautukselle on epäilemättä annettava parempi arvo kuin niille lausunnoille, joita tämän lain puoltajat ovat antaneet, on toivottavaa, että tämä laki tässä muodossa tulee raukeamaan.

Ed. Juutilainen: Asian käsittelyssä niin aikaisemmin kuin tänäkin päivänä on vahvasti viljelty puolella ja toisella sitä syytöstä, että maalaisliitto ei yhtään huolehdi maan virkamiehistä. On leimattu maalaisliitto tänäkin päivänä lainvalmistelukunnan ent. jäsen on sen tehnyt, sivistysviholliseksi sen vuoksi, kun se on ottanut sen kannan, minkä se on ottanut. Nyt kumminkin asianlaita on niin, että juuri maalaisliitto ja sen kannattama hallitus viime vuonna järjesti maan virkamieskunnan aseman niin hyväksi kuin se meidän oloissamme on mahdollista järjestää. (Vasemmalta: Taipuen lakon edessä! Joko kelpaa ansioksi?) Tämä seikka olisi hyvä ottaa muistiin niin virkamiesten ja niihin lukeutuvain edustajain kuin myös vasemmiston, joka pyrkii ammattimaisesti neuvomaan maalaisliittoa. (Ed. Hakkila: Kyllä se kävi silloin itku kurkussa se hyväksyminen!) Pitäisihän toki myöntää maalaisliitolle jokin väliaika, ettei sen tarvitsisi jokaikinen vuosi melkein pääasiana käsitellä maan virkamieskunnan aseman korjaamista, niin että se voisi ajaa myöskin valitsijainsa asiaa ja sitä, mitenkä vapaiden elinkeinojen harjoittajat maassa voisivat turvata toimeentulonsa. Senvuoksi on virkamieskunnalta hyvin heikosti valittu ajankohta, että heti seuraavana vuonna koetetaan taas ajaa virkamieskysymyksen toinen hyvin laajakantoinen puoli lävitse. (Ed. Voionmaa: Pitää ottaa ansio siitäkin!)

Minä kyllä tunnen ja myönnän, että eräitä vuosia takaperin oli virkamiesten asema maassa heikko ja maanviljelijäin asema saattoi olla silloin vähän parempi. Mutta jo silloin ja sen jälkeen kuin virkamieskunnan asema lailla järjestettiin, ovat osat muuttuneet. Nyt kiertää raha virkamiesten käsissä (Ed. Voionmaa: Mutta ei pysy!) ja maanviljelijät sekä vapaiden elinkeinojen harjoittajat sitä nyt tuskin enää näkevät. Valtiolla, virkamieskunnalla ja ammattityömiehillä on rahaa, toisilla sitä ei ole. Sellaiseksi meidän talouselämäme on viety ja senvuoksi olisi ollut oikein, että virkamiesten eläkekysymyksen järjestely olisi lykätty vähän tuonneemmaksi, että olisi nähty, pysyvätkö täällä vapaiden elinkeinojen harjoittajat, maanviljelijät, liikemiehet ja teollisuuden harjoittajat pystyssä, vai kaatuvatko ne nyt jo olevain valtion ja kuntien asettamain raskuuden alle. Minä myöskin myönnän sen, että virkamiesten keskuudessa on paljon työvoimansa valtion hyväksi kuluttaneita henkilöitä ja olisi erittäin tarpeen, esim. rautatiellä ja koululaitoksessa ja monilla muilla aloilla, että vanhat virkamiehet pääsisivät nauttimaan vanhuuden lepoa. Mutta se asia olisi pitänyt koettaa järjestää erikseen, ja minä luulen, että maalaisliitto olisi jokaista miestä myöten ollut valmis myötävaikuttamaan, niin että kaikki jo yli-ikäiset virkamiehet olisivat voineet luopua viroistaan ja heille olisi turvattu riittävä eläke. Mutta koko virkamieskunta ja niiden puolesta puhujat ovat myös asettaneet vanhojen virkamiesten asian eräänlaiseksi tunnekysymykseksi ja sen turvissa koettavat ajaa koko virkamieseläkekysymyksen kaikessa laajuudessaan ja siinä korkeassa mittakaavassa, missä se liikkuu, lävitse. Ja tässä on myös heidän vikansa. Minä muuten luulen, että jos laki jäisi lepäämäänkin, niin maalaisliitto tulee myötävaikuttamaan, että hallitus voi ryhtyä heti järjestämään sitä, että vanhat virkamiehet vapautuvat raskaasta työtaakasta ja pääsevät nauttimaan valtion turvaa. Olisi ollut suotavaa, että nuorempi virkamiespolvi, jolle maalaisliitto ja sen kannattama hallitus on vuosi sitten turvannut hyvän toimeentulon, olisi yhdessä meidän kanssamme muutaman vuoden katsunut, minkälaiseksi maan talouselämä ja valtion talous kehittyi. Ja jos olisi nähty,

että täällä jaksetaan niin valtion koneisto kuin yksityinen talouselämäkin pitää pysyvässä, niin silloin olisi ollut aika ryhtyä järjestämään myöskin heidän eläkeasioita. Valitettavasti niin ei ole käynyt.

Täällä olisi tehtävä paljon huomautuksia edellisiin puheisiin. Minä kajoan vain muutamisiin. Täällä yliopettaja, ed. Pohjala mainitsi yhden syyn puoltavan eläkekysymyksen kiireellistä ratkaisua, ja se on se, että muka virkamiehet eivät jaksaa kouluttaa lapsiansa. Tosiasiahan nyt lienee kumminkin, että monet vuosikymmenet virkamiehet ovat aina jaksaneet kouluttaa lapsiansa, ja se ikäänkuin kuuluu heidän etuoikeuksiinsa, että heidän lapsensa pitää saada koulusivistyksen, saivatpa toisten kansanluokkain sitä tai ei. Nyt asia on juuri niin, että virkamieskunta ja yleensä kaupunkilaisväestö voi kouluttaa lapsensa, mutta sen sijaan juuri maalaisväestö ja talonpoikaisväestö ei sitä jaksaa. Koulukustannukset maaseudulta käsin ovat niin kalliit, että siitä on nyt melkein urakalla luovuttava. Ja se on hyvin valitettava seikka, sillä todennäköisesti seuraava virkamiespolvi, joka nykyisistä koulun oppilaista muodostuu, on enimmäkseen juuri virkamiesten ja kaupungeissa ja niiden lähiseuduilla asuvien lapsia. Se on suuri vahinko minun mielestäni, että nykyinen varsinainen talonpoikaisväestö ei jaksaa lapsiansa kouluttaa. Myöskin koulualalla on sellainen ahdinko ja suoraan sanottuna suosikkijärjestelmä, niin että juuri virkamiesten lapset paremminkin mahtuvat kouluun, kuin esim. maanviljelijän lapset, jotenka ed. Pohjalan sekin väite on kaikkea pohjaa vailla.

Täällä on paljon puhuttu työläisten eläkeistä ja ken on sen momentin sinne lakiin keksinyt. Minulle on ilmoitettu, että sen on esittänyt kokoomuspuolueen edustaja. Ja tämä juuri parhaiten osoittaa, että kysymyksessä on ollut joku sovittelu, josta sitten on saatu joku vastapalvelus. (Vasemmalta: Lehmäkauppa!) En käyttänyt sitä sanaa. — Tietysti olisi meidänkin mielestämme erikoisen hyvä, että kaikki saisivat valtion eläkkeen ja niin korkean, kuin sitä täälläkin yleensä ehdotellaan ja halutaan. Mutta me olemme vaan vakavasti epäilleet, että ei voida maksaa, ja se olisi tosiaankin semmoinen kunniavelka, joka jo luvatussa täytyy tietää, että sitä

ei kyetä maksamaan. Toiseksi se alku, minkä 1 §:n 4 momentti sisältää, vie siihen, että kaiketiikin jo ensi eduskuntaan tulee esitys, että valtion liikeyritysten työväestö tulee nauttimaan eläkeoikeuksia, edelleen pakotetaan tietysti teollisuustyöantajat maksamaan vastaavia eläke-etuja ja lopulta jää sitten yksin maanviljelijä ja hänen työmiehensä oman onnensa varaan. Kaikista toisista lupaa valtio pitää huolta, mutta ei meistä. Ja senvuoksi ei lakia voida tässä muodossa, missä se nyt esiintyy, hyväksyä. Edelleen on minun huomautettava tuosta kunniavelka-sanasta vielä vähäisen. Täällä on rajoitettu kunniavelkaa, että valtio on vain yksinomaan virkamiehilleen kunniavelassa. Mitä ovat sitten kansakunnan keskuudessa ja valtion keskuudessa sen toiset jäsenet, esim. maanviljelijät, teollisuusmiehet, liikemiehet, jotka kumminkin muodostavat — minä sanon — voimakkaamman rungon valtioon kuin koskaan virkamieskunta. Eikö niille tunnusteta mitään kunniaa tässä valtiossa ja yhteiskunnassa. (Vasemmalta: Maksamisen kunnia!) Maksamisen kunnia vain, mutta ei muuta, jotenka puhe kunniavelasta yksinomaan virkamiehille on myöskin hyvin ontuva.

Ed. Hirvensalo mainitsi, että kyllä kai maalaisliiton pitäisi kannattaa tätä esitystä, koska sen muka on käsitelty aluksi se hallitus, jossa maalaisliitto on ollut johdossa. Ei asianlaita niin ole. Voi olla, että joku edistysmielinen ministeri on suunnitellut jotakin tämänlaatuista esitystä, mutta maalaisliittolaiset ministerit ovat sen heti alkuunsa siellä evänneet. Eivät ole voineet mennä niin korkeisiin esityksiin kuin hän on aikonut eikä keskustahallitus ole tällaista esitystä tuonut tänne käsiteltäväksi.

Mitä sitten ed. Ryömän hyvin viisaaseen puheeseen tulee, jossa hän katsoi asiakseen taas kerran oikein pitkälti maalaisliittoa neuvoa, niin saanen kysyä, missä hän oli silloin ja missä hänen ryhmänsä oli silloin, kun tulo- ja omaisuusverolakia käsiteltiin, ratkaisevassa äänestyksessä. Ne istuivat täällä äänettä eivätkä hiiskuneet kukaan yhtään sanaa (Vasemmalta: Osavat olla vaiti.). He olivat myöskin mukana pudottamassa suuryhtiöitten veroja ja oikeammin he eivät voi toki muuta tehdä, sillä suuryhtiöitten toimeentulosta-

han sosialidemokratia myöskin saa voimansa. Sosialidemokraattinen ryhmä olisi voinut äänestää tulo- ja omaisuusverolain lepäämään (Ed. Vesterinen: Ja voimat olisivat riittäneet). Miksei sitä tehty. On siis turhanpäiten syyttää toista ryhmää omista synneistään.

Vielä ed. Ryömä mainitsi, että esillä-oleva laki, jos se sellaisenaan hyväksytään, alentaa esim. veturinkuljettajain ja sairaanhoitajattarien eläke-etuja. Sekin esimerkki puhuu ed. Ryömää vastaan, sillä juuri sen vuoksi olisi tätä asiaa pitänyt valmistaa paremmin ja sitten vasta hyväksyä se eikä tehdä sitä tällä tavalla urakkakaupalla.

Puhemies: Eduskunnan istunto keskeytetään nyt ja jatketaan kello 7 tänä iltana.

Täysi-istunto keskeytyy kello 5 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

Puhemies: Jatketaan ensimmäisen asian käsittelyä.

Keskusteln jatkuu:

Ed. Sch a u m a n: (Eduskunnasta: Suomeksi!) Herra pääministeri koetti päästä ahdinkotilastaan pois kevyellä olkapäänkohotuksella — minä olin mukana väärin tulkinnut hänen sanansa. Mutta näin ei ole asianlaista.

Kun eläkeasia oli ensi käsittelyssä täällä esillä, niin valtiovarainvaliokunta, kuten ehkä muistamme, oli antanut hylkäävän lausunnon. Valtiovarainvaliokunnan mietintöön liittyi useita vastalauseita, joista ensimmäisessä ehdotettiin, että eduskunta kehoittaisi hallitusta laatimaan uuden lakiehdotuksen, jonka mukaan myös valtion työläiset saisivat eläkkeen. Silloin lausui pääministeri Ingman hallituk-

sen nimeen, että oli tärkeätä, erittäinkin tärkeätä, että eläkeasia saataisiin tällä istuntokaudella viedyksi myönteiseen ratkaisuun, mutta sitten hän jatkoi seuraavalla tavalla. Pyydän anteeksi, jos siteeraan, mutta en tule vaivaamaan yhtä pitkällä sitaateilla, kuin herra pääministerillä joskus on ollut tapana tehdä. Herra pääministeri jatkoi: „Mitä tulee mietinnön ensimmäisen vastalauseen ponnassa tehtyyn ehdotukseen uuden esityksen antamisesta, jossa kaikille valtion palveluksessa oleville henkilöille myönnettäisiin eläke, niin valmistuttaa hallitus paraikaa selvitystä siitä, millä edellytyksellä voitaisiin myöntää eläkeoikeus niillekin valtion palveluksessa oleville henkilöille, joihin nyt käsiteltävänä oleva ehdotus ei kohdistu, ja minkälaisiin määriin kustannukset sellaisesta eläkeoikeuden laajentamisesta tulisivat nousemaan. Mutta sen seikan, että tätä selvittelyä ei käden käänteessä voida aikaansaada, ja vielä vähemmän suorittaa sitä harkintaa, johon ehdotuksen teon tässä asiassa täytyy nojautua, ei pitäisi estää eduskuntaa saatamasta eläkeasiaa nyt jo ratkaisuun siltä osalta kuin se on ratkaistavaksi riittävästi valmistettu. Toivottavasti eduskunta näin ollen saattaa eläkeasian siinä laajuudessa, kuin se nyt on käsiteltävänä, myönteiseen ratkaisuun.”

Nyt meillä on eduskunnan toisessa lukemisessa hyväksymä lakiehdotus, joka ei ole niin ahdas kuin se ehdotus, jota herra pääministeri suositteli silloin, vaan on paljon laajempi. Herra pääministeri sanoo nyt, että hallitus ei ole määritellyt kantansa enempää kuin mitä hänen edellisestä lausunnostaan käy ilmi. Jos minä teen sen johtopäätöksen molemmista herra pääministerin lausunnoista, että hän on samalla kannalla kuin maalaisliitto tässä kysymyksessä, niin minä teen ainoan loogillisesti mahdollisen johtopäätöksen. Mutta mitä vastaa siihen herra pääministeri? Hän sanoo, että minä olen väärin tulkinnut hänen sanansa; tämä ei ole hallituksen kanta. Minä kysyn nyt suoraan: Mikä on hallituksen kanta? Ei kukaan ole tähän asti saanut selkoa siitä (Ed. Ryömä: Ei sillä ole kantaa.). Niin, siinä se juuri on, että hallituksen kanta on kannattomuus, ja tämän kannattomuuden se koettaa peittää kaksimielisyydellä.

Ed. Hästbacka: Med anledning av riksdagsman v. Borns uttalande ber jag få säga några ord.

Friherre v. Born gjorde gällande att statstjänstemännens arbete är ett stort offer för det allmännas väl, samt att tjänstemännen på grund därav äro berättigade till pension. Vidare framhöll friherre v. Born att en arbetarepensionering är fullt berättigad sådan lagen nu i princip fastslår. Jag skall då till först göra en anmärkning mot friherre v. Borns påstående, att statstjänstemännen uppoffra sig i högre grad än andra för det allmänna. Detta påstående är enligt mitt förmenande varken motiverat eller berättigat. Det är ju svårt att draga gränserna mellan ett mera eller mindre samhällsnyttigt arbete, då ju allt arbete som nedlägges både i statens och de enskildas tjänst måste betraktas såsom samhällsnyttigt. Jag vill emellertid säga att min uppfattning är den att om man börjar uppdraga gränserna mellan nyttan av enskilt och statens arbete, så kommer nog statstjänstemännens arbete att lämnas på den mindre nyttiga sidan. I produktivt avseende, såvitt det gäller att skapa nya värden till nytta för staten, stå statstjänstemännen betydligt efter dem, som äro i de privata tjänsterna. Och genomskådar man uppfinningarnas bok, så icke är det statstjänstemännen som varit de ledande att göra nya uppfinningar av sådant, som kan ställas i allmännyttig tjänst.

Och går man att skåda frågan mera påtagligt, icke kan man säga att en bondes eller dens arbete, som nedlägges i jordbrukets tjänst från 6 å 7 på morgonen till sena kvällen är mindre samhällsnyttigt än en tjänstemans arbete under hälften så lång arbetstid. Samma är förhållandet med affärsmannens och industriidkarens och i deras tjänst ställda arbetares. Jag för min del ställer såväl jordbrukare, industri- och affärsmännen i nämnd ordning främst, ty vi kunna gott minska våra tjänstemäns antal med 1/3 utan att staten därpå förlorar något, men minska vi vårt jordbruk och vår industri med 1/3 och behålla alla statstjänstemän, så tror jag att både staten och de enskilda komma att förlora därpå. Och därför är det oriktigt att dessa mera samhällsnyttiga medlemmar ställas utanför lagen.

Jag skall ännu återgå till att bedöma tjänstemännens arbete emedan man sagt att

det är av större betydelse än det som nedlägges i enskild tjänst. Detta är såsom jag redan antytt icke välmotiverat, ty man måste se saken från en annan synvinkel, att även statstjänstemännen sätta det egna jaget i första rummet, och man lyfter ju så gärna sin lön, vare sig man är i statens eller enskild tjänst. Frågan är bara för tjänstemännen att få så mycket som möjligt, det må sedan vara staten eller den enskilda som är arbetsgivare. Här måste jag då inskjuta den anmärkningen med anledning av vad som här framhållits om tjänstemännens löner, att enligt mitt förmenande äro statstjänstemännen icke sämre avlönade än andra. Och vad beträffar de nya statstjänstemännen, såsom såg-, skogs- och andra arbetare, så äro deras arbete i regeln högre betalt än arbetares i privat tjänst arbete. Läger man dessutom till den mycket längre arbetstiden hos enskilda än i statens tjänst så äro statsarbetare av olika slag bättre avlönade än enskilda. Det måste sedan kännas tungt för dem, som ställas utanför lagen, vare sig han är arbetsgivare eller arbetare, att höra till en sämre klass av medborgare. Och dock är det oftast så att statens arbeten icke lämna något ekonomiskt utbyte utan måste uppehållas med det i svett och möda nedlagda arbetet på den privata verksamhetens grunder. Det är ju självfallet att så måste bli, ty en statstjänstemans arbete är ju garanterat och härav följer nästan i regeln ett schablonmässigt arbete och en viss liknighet. Därför förvånade det mig huru friherre von Born kunnat komma till den uppfattningen att om man antar en statsjänst att detta är liktydigt med att uppoffra sig själv. (Om så vore står det ju envar fritt att söka sig annan utkomst. Men erfarenheten ger ju vid handen att så icke är fallet att en statsjänst är något som är föraktligt, utan tyder fastmer på att man från alla håll strävar till att bli statstjänstemän.

Personligen har jag icke uttalat mig emot behövligheten av en statspension som komplettering till den nya lönelagen. Men jag har icke kunnat omfatta att man likställer vanliga statsarbetare med statstjänstemän, och lämnar andra arbetare utanför lagen.

Jag fick icke klart för mig om friherre v. Born åsyftade med sitt inlägg att uttala sin anslutning till en allmän pensionering eller om han ville dela arbetarena i tvenne

grupper, statens och enskilda arbetare. Avsäg friherre von Born att en allmän pensionering vore berättigad så har jag ingenting att anmärka mot hans principiella uttalande. Avsäg han därmed att endast statens arbetare skulle erhålla dessa förmåner, då kan jag icke ansluta mig till hans åsikt. Det vore liktydigt med att dela upp arbetare uti skilda grupper och sätta statsarbetare i en bättre klass än andra och därför förtjänt utav att erhålla pensionsförmåner.

Såsom jag tidigare framhållit kan jag emellertid icke godkänna en lag, som denna, varigenom de enskilda arbetarena nu ställas i ett sämre läge än statens arbetare. Och jag är fullt övertygad om, såsom jag också tidigare framhållit, att vårt land icke har råd till en sådan reform som denna att börja tilldela alla arbetare pensioner utan personliga avgifter på sätt man i andra länder bestämt. Och jag betvivlar om ens flertalet av vårt folk är med om en lagstiftningsåtgärd som denna att tilldela statsarbetare gratispension.

För min del är jag även övertygad om att det finns i vårt land en stor del av tjänstemännen, som icke godkänner det sätt på vilket de komma att erhålla sina pensioner genom att överföra alla slag av arbetare till deras klass; detta höjer varken stats-tjänstemännens anseende eller deras medelkompetens.

Man har även sagt att denna lag är nödvändig för att ge rättvisa åt tjänstemännen för vad de förlorat genom penningevärdets fall. Detta har ju riksdagen redan gjort genom den nya lönelagen och så fullständigt att tjänstemännen äro tryggade, penningvärdet må sedan skifta huru som helst. Genom lönelagen och andra åtgärder har även statstjänstemannen befriats från erläggande av avgälder till pensionskassor. Härmed är icke sagt att icke en statstjänsteman skulle behöva en viss lönekomplettering i form av pension och därtill har jag även medverkat uti statsutskottet, men jag kan icke vara med om att inslä ett pensioneringssystem, som så grundligt undergräver de principer, som tidigare gällt för arbetares ålderdomsstöd åt mindre bemedlade och dessutom lägger en fast grund för arbetarorganisationer att rikta sitt anfall mot de privata arbetsgivarena i fråga om pensioner åt arbetare.

Jag anser det därför vara en moralisk

plikt för riksdagen att låta lagen vila över nyval.

Ed. Huotari: Ed. Lohi täällä päiväistunnossa piti kovin lämpimän ja kauniin puheen. Vähäväkisten kotien, torpparien, mäkitupalaiesten ja työläistenkin koteja hän tuntui tuntevan, kuinka siellä ovat huonot olot. Hän puhui niin lämpimästi, että minunkin vanha sydämeni lämpeni sitä kuullessa. Rupesin miettimään, että mitenkä on silloin ollut asianlaita, kun täällä eduskunnassa on tullut kysymys parannuksista, jotka todenperään koettaisivat helpottaa ja parantaa työläisten, mökkiläisten ja torpparien asemaa. Minä muistelen, kun oli kysymyksessä maan hankinta näille tilattomille, niin, ellen väärin muista, maalaisliitto ja ed. Lohi äänestivät niiden kanssa, jotka tahtoivat kallista hintaa maasta. Kun oli kysymys asunto-oloista, n. s. asuntomiljoonista, pienemmistäkin summista, ed. Lohi ja maalaisliitto äänestivät näitä miljoonia vastaan. Kun on tullut kysymys helpottaa leivänhintaa köyhälle väelle, on ed. Lohen puolue ollut äänestämässä viljatullien puolesta. Välillisiäkin veroja olemme täällä vasemmistossa olevat koettaneet saada vähennetyiksi. Pikkuinen esimerkki viime syksystä. Oli sokeritullista kysymys, 25 pennin alennusta täällä äärimmäinen oikeisto jo ehdotteli. Sitäkin vastaan te äänestitte. Siis kaikki ne parannukset, jotka todella vähänkin helpottaisivat vähäväkisiä, niitä te äänestätte vastaan. Täällä on koetettu nostaa maalaisliiton puolelta sellainen ääni, että he ovat niitä, jotka virkamiesten suuria palkkoja vastustavat, ja he ovat muka yksin niitä vastaan panevat.

Muistamme viime vuodelta, että kun oli virkamiesten palkasta kysymys jo eräs maalaisliiton takalistosta teki ehdotuksen, että korkein palkka olisi 90,000 markkaa, ed. Lohi sanoi sitä mielenosoitukseksi. Kun oli eläkekysymys tänä vuonna suuressa valokunnassa ja joku maalaisliiton jäsenistä teki ehdotuksen, että korkein eläke olisi 30,000 mk. eivät sitä maalaisliittolaiset kaikki äänestäneet. (Keskustasta: Sosialistit eivät kannattaneet.) Kyllä me äänestimme sen mukana molemmilla kerroilla, molemmilla kerroilla sitä kannatimme. Mutta se, mistä nyt tällä kertaa kenkä puristaa, on se, että tähän lakiin on tullut työläisten eläkkeet. Maalaisliitto olisi ollut valmis näille kor-

keapalkkaisillekin maksamaan eläkettä puolet palkasta aina 80,000 markan vuosipalkkoja saaviin asti. Näille korkeapalkkaisille he kyllä maksavat puolet palkasta, mutta kun eduskunnan ensimmäinen päätös olisi pikkupalkkalaisille antanut hiukan enemmän, $\frac{3}{4}$, sitä vastaan te äänestitte täällä, ja samoin suuressa valiokunnassa te äänestitte vastaan, joten se saatiin pois.

Täällä on lämmöllä puhuttu vanhuudenvakuutuksesta ja turvasta maatyöväelle sekä kaupunkityöväelle. Mutta silloin kun on ollut kysymys vanhuudeneläkkeen turvaamisesta, olette te sitäkin vastaan äänestäneet. Nyt on täällä ed. Helon tekemä ponsi ja minä uskon ja toivon, että te nyt äänestätte sen mukana. Teillä on hallituksessa miehiä. Te voitte sanoa niille, että nyt, hyvät miehet, seuraavalle istuntokaudelle tehkää valmis esitys vanhuudenvakuutuksesta, joka turvaa kaikki Suomen kansalaiset, työläisetkin vanhuuden päivillä, ja saatte olla varmat, että täältä vasemmistosta tulee jokaisen ääni sitä kannattamaan, myös teossa, eikä ainoastaan helisevänä puheena. Me koetamme aina työllä näyttää, että me yritämme todenteolla parantaa vähäväkisten asemaa. Kun siis tällä kertaa tällainen vastustus on tullut, on se sitä samaa, mitä te olette koko ajan täällä ajaneet, vähäväkisten ja työläisten paremman toimeentulon vastustamista ja siitä johtuu tämän lain vastustaminen tälläkin kertaa. Minä vastustan tämän lain lepäämään jättämistä, vaikka en olekaan niiden mukana, jotka tahtovat virkamiehille suuria palkkoja ja eläkkeitä. En ole milloinkaan äänestänyt niitä, aina olen koettanut niitä vastustaa, mutta olemme tahtoneet saada pikkupalkkaiset ja työläiset tähän mukaan. Tehkää ehdotus eläkkeen suuruuden rajoittamisesta vaikka 20,000:een yläpäässä, niin minun ääneni kyllä saatte. Mutta sitä te ette tee, sillä teidän omat virkamiehennehan ovat siellä. Minä kannatan, että tämä laki hyväksytään.

Ed. Lindberg: Enligt mitt förmenande hava tjänstemännens företrädare i riksdagen kort sagt icke på ett lyckligt sätt skött detta ärendes behandling, och jag beklagar, ifall ärendet får en oväntad utgång. Jag skulle för min del hava varit med om att bevilja de pensionsbelopp, som i regeringspropositionen föreslagits, men under ärendets behandling har lagför-

slaget så förvanskats och betänkliga prejudikat skapats, att jag icke med bästa vilja kan medverka till lagförslagets godkännande i nu föreliggande form. Det är just om lagförslagets på kompromisser byggda olyckliga form som numera striden står, ty ingen har ju strängt taget motsatt sig tjänstemännens pensionering, och då rätt små utsikter för lagförslagets förkastande förefinnas, är jag tvungen att rösta för lagförslagets lämnande att vila.

Ed. Swentorjetski: Herra pääministeri on tällä kertaa hyvin huonosti hoitanut sekä omat että virkamiesten asiat. Pääministeri ei käsittänyt sitä, mitä ed. Lohen välikysymys diplomaattisella kielellä merkitsee. Ed. Lohi, sikäli kuin minä käsittän maalaisliittolaisten kullisien syvyydessä tapahtuvaa peliä, antoi hallitukselle toisen tilaisuuden harjoittaa painostusta ed. Niukkasen oppositiosonia vastaan, jotta Pyrrhos, niin kutsuu hallitusta „Maakansa” saisi uusia voittoja. Ja oli aivan selvää, että ed. Lohen ja muiden hallitukselle uskollisten maalaisliittolaisten asema muodostui tällä kertaa paljon heikommaksi kuin viime kerralla. Senvuoksi ed. Lohi pyysikin pääministeri Ingmanilta tukea, ja minä otaksun, että hän olisi ehkä itsekin valmis häntä avustamaan salaisessa äänestyksessä. Mutta herra pääministeri ei käsittänyt häntä oikein. Jollei asianlaita olisi näin, niin siinä tapauksessa olisi minun hyvin vaikea ymmärtää, missä tarkoituksessa ed. Lohi on kysynyt herra pääministeriltä sellaista, jonka maalaisliiton omat ministerit olisivat voineet ed. Lohelle eduskunnan ulkopuolella selittää. Pääministeri antoi ed. Lohelle oraakkelimaisen vastauksen, joka todella asetti kysymyksentekijän mukavaan asemaan. Senpä vuoksi ed. Lohen seuraava puhe sisälsi jo aivan toista (Ed. Ryömä: Rohkeampaa jo!). Se sisälsi rangaistuksen sellaiselle pääministerille, joka ei anna apua m. m. itselleen oikeana hetkenä.

Nyt näyttää siltä kuin tämä oikea hetki olisi jo mennyt ohi. Ja se kai johtui herra pääministerin halusta istua kahdella tuolilla, hallituksen ja virkamiesten tuolilla. Mutta sehän on vanha totuus, herra pääministeri, että kahdella tuolilla on hyvin vaikea pitemmän aikaa istua. Minä senvuoksi kehoittaisin ja sanoisin: Asettukaa

joko vielä mukavammin hallituksen tuolille tai siirtykää sitten virkamiesten tuolille. (Vasemmalta: Oikein!) Ed. Lohen kysymyksen ja herra pääministerin vastauksen johdosta minä kuitenkin haluaisin selvittäviä selityksiä; tahtoisin nim. tietää, mitä pääministerin lausutut sanat ilman sisältöä asiallisesti merkitsevät; merkitsevätkö ne sitä, että oikeiston johdossa oleva kokoomushallitus ei tahdo luopua vallasta virkamiesten takia? Eduskunta on näet oikeutettu vaatimaan hallitukselta selviä ja kategoroisia vastauksia, sillä tämäkin on hyvin tärkeä kysymys, se ei ole mikään leikin asia.

Ed. Schauman on tehnyt kysymyksiä, mutta valitettavasti ei ole saanut vielä vastausta. Minä ne uudistan. Tieto hallituksen suhtautumisesta tähän lakiehdotukseen, tämän lakiehdotuksen kohtaloon, vaikuttaisi mahdollisesti hyvinkin virkistyttyvästi siihen virkamieskuoroon, jonka asioita oikeistohallitus muka ajaa niinkuin omaa asiaansa. Samaten saisivat oikean käsityksen porvarien hyvin sekavasta pelistä tässä asiassa ne valtion työläiset, joiden etuja tämä eläkelaki koskee.

Minusta yleensä tuntuu, että vallitseva poliittinen ilmakehkö on omiaan todistamaan että kokoomusaate ei oikein meillä Suomessakaan tahdo onnistua. Minä näen selviä merkkiä siitä, että hallitusta vastaan on käynnissä hyvin voimakas juonittelu omalta taholta. Minulla ei ole mitään vastaan, että tämä hallitus vielä istuisi. Minä mielelläni tunnustan, ettei se ole lainkaan huonompi hallitus kuin entiset keskustahallitukset. Voisin antaa erikoisia tunnustuksia herra pääministerille henkilökohtaisestikin, joka on esiintynyt useissa kysymyksissä kaikkien puolesta. Ja tois-taiseksi suurella menestyksellä.

Mutta asialla on toinen puoli. Se vaikuttaa haitallisesti lainsäädäntötyöhön. Se sekottaa asiat, synnyttää sellaisen tiluatsioonin niinkuin tämänkin lain yhteydessä ja vaikuttaa siis kielteisesti. Tältä näkökannalta minä kehoittaisin sitä lojalista oppositiosionia, jonka tarkoitukset ovat aivan selvät, suorittamaan oman työnsä nopeammin. Minun tekisi mieleni sanoa: Mitä teet, tee pian! (Vasemmalta: Hyvä! — Hilpeyttä eduskunnassa.)

Ed. Huttunen: Ne, jotka ovat esittäneet kysymyksesssäolevan lain lepäämään yli vaalien, ovat perusteluiksi esittäneet m. m. sen, että nyt kyseessäoleva laki, jos se tulisi laiksi, tietäisi valtiolle niin suuria menoja, että he eivät voi olla mukana sellaisia menoeria myöntämässä. Tässä on kuitenkin huomioonotettava se, että huolimatta siitä jos laki tällä kertaa jätettäisiinkin yli vaalien, niin siihen varatut menoerät suurin piirtein sittenkin menevät. Sillä se, että tämä laki jätettäisiin yli vaalien, ei mitenkään voi estää virkamiesten eläkettä. Joka on tutustunut nyt parhailaan valiokunnassa valmisteilla olevaan tulo- ja menoarvioon sen alkukeskusteluissa, havaitsee, että siinä on otettu ensi vuodelle aika huomattava määrä virkamiesten eläkkeisiin. On luonnollista, että määrä on aiottu jakaa ylimääräisinä eläkkeinä, ja siis huolimatta siitä, jos laki hyväksytään eli ei, virkamiehet tulevat edelleen saamaan eläkettä. Siis kokonaan perustetta vailla on se väite, että lain hylkäämisellä voitaisiin yhteiskunnallisia rasituksia huomattavasti säästää. Lisäys on ainoastaan muutamia miljoonia markkoja, kuten täällä on jo aikaisemmin esitetty. Mutta tähän se onkin, joka erityisesti maalaisliittoa puristaa. On nim. siten, että menoerät, jotka tässä mahdollisesti lisääntyisivät, joutuisivat sellaisen väestön osalle, jolle maalaisliitto sitä ei millään muotoa sallisi. Siitä on todistuksena m. m. aikaisemmassa käsittelyssä ed. Pitkäsén ynnä monen muun lausunnot. Sellaisiksi kuin ed. Pitkäsén ne eläkkeensaajat s. o. työläiset, joita tällä on tarkoitettu, on esittänyt, eivät ne heidän käsityksensä mukaan ansaitsisi eläkettä. Siis tässä nähdään olevan ne perussyyt, minkä tähden maalaisliitto niin innokkaasti työläisten eläkkeitä vastustaa. Maalaisliitto ei vastusta virkamiesten eläkettä. Siitä on todisteena maalaisliiton aikaisempi menettely. Sillä milloinka lieneekään tulo- ja menoarvion käsittelyssä maalaisliitto estänyt hallitukselle määrärahoja ylimääräisiin virkamiesten eläkkeisiin. Se ei ole sitä vastustanut ennen, enkä minä usko, että se vastustaisi vielääkään. Tosiasiana on ja pysyy, että virkamiehille maalaisliittolaiset ovat valmiit myöntämään suuriakin eläkkeitä, mutta ei työläisille. Ja jotta maalaisliitto onnistuisi pyrkimyksissään, on

täällä esitetty uhkauksia: Hallituspula. Mutta minä voin vakuuttaa, että maalaisliiton uhkaukset oikeistoon hallituspulalla eivät tee sitä vaikutusta, minkä oikeistolaisten uhkaukset tekevät maalaisliittoon. Se on aivan varmaa.

Vasemmisto käsittää kyseessäolevassa laissa olevan puutteellisuuksia. Siinä on erittäin heikko kohta m. m. se, että tämän lain mukaan eivät pääse vielä läheskään tyydyttävään toimeentuloon määrättyjen virkavuosien kuluttuakaan pienipalkkaiset työläiset. Sillä henkilö, jonka vuosiansiot ovat mahdollisesti tuossa 12,000 markan vaiheilla, eivät tule tämän lain mukaan saamaan sellaista eläkettä, jotta se turvaisi kokonaisuudessaan hänelle vanhuuden päivät. Sen lisäksi on erikoisesti puutteellista kyseessäolevassa laissa se, että siinä ei määritellä, millä tavalla tuohon lakiin sovellettavien työläisten peruspalkka otetaan, josta eläke lasketaan. Ja edelleen on myöskin heikko kohta laissa se, ettei vähimmäissäännön määrässä osoiteta, miten tehdään niiden työläisten kanssa, jotka syystä tai toisesta joutuvat olemaan, enemmän tai vähemmän aikaa poissa valtion palveluksesta. Tästä ei ole määritelmää. Olisi kaivannut siinä kiinteämpää sanontaa. Ja kun on mahdollista vielä, että tämän lain voimaan soveltamista olisi noudattamassa maalaisliittolainen hallitus, niin se merkitsisi sitä, että hyvin vähän mahtaa olla niitä työläisiä, jotka pääsisivät osallisiksi tämän lain tarkoituksesta.

Kun olemme tarkastelleet noita kyseessäolevan lain heikkoja puolia sekä sitä, minkälaista etua siitä olisi pienempipalkkaisille, niin olemme tulleet siihen käsitykseen, että sittenkin siitä on sen verran hyötyä, ettei ole mitään syytä lähteä esitystä hylkäämään eikä jättämään sitä yli vaalien. Siinä on erikoisesti juuri merkilepantavana etuna se, että siinä on tunnustettu jo, ei ainoastaan varsinaisille henkisen työn tekijöille, vaan myöskin tunnustettu huomattavalle osalle ruumiillisen työn tekijöitä se oikeus, että niillekin on jonkunlaista turvaa vanhuuden päivinänsä sallittava. Ja tämä on jo nähdäkseni se, joka antaa vasemmistolle aiheen äänestää lain hyväksymisen puolesta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On toimitettava lippuäänestys tehdystä esityksestä, että asia jätetään lepäämään.

Sihteeri lukee

äänestysesityksen:

Joka kannattaa vaatimusta, että esilläoleva lakiehdotus, sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, jätetään lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jäljestä kokoontuviin valtiopäiviin, äänestää „jaa”; joka sitä ei kannata, äänestää „ei”. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jäljestä kokoutuviin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on ehdotus lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä hylätty.

Äänestyksessä annetaan 62 jaa- ja 21 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt tehdyn vaatimuksen, että asia jätettäisiin lepäämään.

Puhemies: Asian kolmatta käsitteilyä jatketaan. Viime istunnossa ed. Helon tekemä ponsiehdotus otetaan nyt huomioon samoin kuin ed. Hästbackan ja ed. Vuokosen viime istunnossa tekemä ehdotus lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Keskustelu:

Ed. Helo: Minä en enää halua pitkitää tätä keskustelua, mutta en voi kuitenkaan olla lausumatta paria sanaa niiden lausuntojen johdosta, joita on esitetty maalaisliittolaisten taholta ja varsinkin ed. Juutilaisen puolelta. Maalaisliitto on täällä koko ajan koettanut tehdä vasemmistoa epäilyksen alaiseksi siitä, että muka ajaisimme virkamiesten asioita ja on myöskin uhannut vetää tämän asian esiin valitsijain keskuudessa. Me olemme kyllä vakuutetuja siitä, että maalaisliitto ei suinkaan vastusta virkamiesten eläkkeitä, ei korkeitakaan eläkkeitä, vaan on se asettunut tätä lakia vastaan sentähden, että siinä on valtion palveluksessa olevat työläiset ase-

tettu yhdenvertaisiksi valtion virkamiesten kanssa. Me olemme tästä olleet vakuutetuja ja on hauska kuulla, että ed. Juutilainen on myöskin samaa mieltä. Ed. Juutilainen nim. mainitsi, että maalaisliitto on kyllä valmis järjestämään tämän eläkekysymyksen, mutta sen mielestä aika ei ole tullut vielä, vaan tahtoo maalaisliitto odottaa kaksi vuotta siitä, kuin maalaisliiton onnistui järjestää virkamiesten palkkaolot meillä paremmiksi kuin mitä yleensä lainkaan saattoi ajatella. Vuosi siitä on jo kulunut ja ed. Juutilainen — ja hän puhui muuten ryhmänsä puolesta — tahtoisivat vielä odottaa vain yhden vuoden. Että maalaisliitto todellakin on valmis virkamiesten eläkkeistä huolehtimaan, siitä on juuri parhaimpana todistuksena se, että maalaisliitto, kuten ed. Juutilainen mainitsi, on jo järjestänyt parhaimmalla tavalla, mitä voi vain ajatella, virkamiesten palkkaolot viime vuonna. Tämä siis osoittaa, että maalaisliiton taholta vastustus eläkelakia vastaan ei ole suinkaan johtunut siitä, että he olisivat virkamiesten eläkkeitä vastaan, vaan siitä, että siihen on vasemmiston ponnistuksesta tullut määräys, että eläkkeitä olisi myös annettava valtion toisissa oleville työläisille.

Minä pyysin kuitenkin puheenvuoroa kiinnittäakseni eduskunnan huomiota eräaseen ilmiöön, joka tulee olemaan seurauksena siitä, että tämä laki hyväksytään. Niin hyvin eduskunnassa kuin eduskunnan ulkopuolellakin on useasti tuotu esiin, että valtion palveluksessa on virkamiehiä niin runsaasti, että sen vuoksi ei voida virkamiehille maksaa riittäviä palkkoja. Tässä onkin perää, ja jos tahdotaan yleensä järjestää virkamiesten olot, niin täytyy lähteä siitä, että virkailijoiden työtehoa lisätään ja niiden lukumäärää vastaavasti vähennetään. Tällaisia yrityksiä onkin jo muutamia tehty, mutta ennakolta saattaa päätätä, että sellaiset yritykset eivät vie pitkälle niin kauan kuin on kysymyksessä virkojen suoranainen lakkauttaminen ja jokapäiväisen leivän riistämisen toimesta olevilta virkamiehiltä. Jos eläkelaki hyväksytään, ja niinhän varmastikin tulee tapahtumaan, avautuu silloin mahdollisuus ryhtyä käytännössä toimenpiteisiin virkamiesten lukumäärän vähentämiseen. On olemassa nimittäin suuri määrä sellaisia virkamiehiä, jotka ovat joutuneet eläke-

ikään mutta jotka eivät ole ottaneet eroa sentähden, että eläkekysymystä ei ole vielä ratkaistu. Kun eläkekysymys nyt ratkaistaan, niin epäilemättä joutuu avoimiksi valtion virkoja suuremmassa määrässä ja siis silloin tulee myöskin tilaisuus ryhtyä vähentämään virkamiesten lukumäärää, ilman, että siinä tehdään ketään virkamiehiä leivättömiksi. Olisi sentähden varsin tärkeätä, että hallitus todella käyttää tätä tilaisuutta hyväkseen ja ottaa kussakin tapauksessa tarkan harkinnan alaiseksi, onko avoimeksi joutuvia virkoja täytettävä vai eikö niitä voitaisi lakkauttaa tai sopivasti yhdistää muihin toimiin. Tämä tilaisuus on siksi tärkeä, että eduskunnan olisi annettava hallitukselle nimenomainen kehoitus ryhtyä vastaaviin toimenpiteisiin virkamiesten lukumäärän vähentämiseksi. Minä sentähden ehdotan, että eduskunta päättäisi lausua, että eduskunta odottaa, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin virkamiesten lukumäärän vähentämiseksi, ja siinä tarkoituksessa erikoisesti ottaa harkinnan alaiseksi mitä avoimeksi joutuvia valtion virkoja voitaisiin lakkauttaa tai sopivasti yhdistää.

Ed. Harvala: Kun eläkelain voimaantuleminen todellakin antaa hallitukselle erinomaisen tilaisuuden katsoa, olisiko virkamiehiä liikaa ja mitä toimia voitaisiin lopettaa, on minustakin hyvin tarpeellista, että ed. Helon ehdotus hyväksytään. Minä pyydän siis kannattaa ed. Helon ehdotusta.

Ed. Lohi: Kun minä tein ehdotuksen tämän lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä, ilmoitin minä silloin, että siinä tapauksessa, että eduskunta sen ehdotuksen hyväksyy, tulen tekemään ehdotuksen, että eduskunta kehoittaisi hallitusta valmistutamaan ja eduskunnalle antamaan esityksen yleiseksi vanhuus- ja työkyvyttömyyslaiksi, missä järjestetään myöskin valtion palveluksessa olevain henkilöitten vanhuuden ja työkyvyttömyyden turvaaminen. Nyt on kumminkin eduskunta hylännyt tämän lepäämäänjättämisehdotuksen ja todennäköisesti tulee hyväksymään tämän lakiehdotuksen. Tämä vaikuttaa

minun mielestäni sen, että yleisen vanhuus- ja työkyvyttömyyslain aikaansaaminen lykkääntyy yhä pitemmälle tulevaisuuteen, sillä mitkään varat eivät tule riittämään tämän uudistuksen toteuttamista varten ja sentakia minä en tule tekemään tällaista ehdotusta tällä kertaa. Minä voin kyllä muuten yhtyä ed. Helon viimeksi tekemää ponsiehdotusta kannattamaan.

Ed. Niukkanen: Täällä ed. Helo lausui, että on koetettu tehdä epäilyksen alaiseksi, että he, vasemmisto, muka harastaisivat virkamiehien palkankorotusta. Minä tahdon tämän johdosta huomauttaa, ettei tässä ole suinkaan kysymys siitä, että koetettaisiin vasemmistoa tehdä siinä epäilyksen alaiseksi, mutta siitähän on kysymys, että tämä seikka ollaan otu tilaisuudessa niin monta kertaa toteamaan, tänä iltana viimeksi. Täällä on puhuttu useampaankin eri kertaan siitä, että maalaisliitto muka koroitti suhteettomasti virkamiesten palkkoja. Se, joka oli eduskunnassa mukana silloin, kun näitä asioita käsiteltiin, niinkuin m. m. ed. Helo, niin ne kyllä hyvin muistavat, että vasemmisto tekeillä oikeiston kanssa tuon tavannukaisen n. s. lehmäkaupan koroitti aina virkamiesten palkkoja useilla kymmenillä miljoonilla markkoilla siitä, mitä maalaisliitto oli ehdottanut ja millä asia olisi voitu kyllä hoitaa. Minä huomautan, että tämän asian ollessa viime kerralla eduskunnassa esillä vasemmisto ja oikeisto yksissä tuumin koroittivat virkamiesten palkkoja noin 30 milj. markalla siitä, mitä silloinen hallitus oli ehdottanut tarkoitukseen tarvittavan. Ed. Helo minun nähdäkseni, kun hän tässä yhteydessä samalla puhuu virkamiesten lukumäärän vähentämisestä, tahtoo tällä ehdotuksellaan enempiin lievittää pahaa omaatuntoansa kuin todellakin tarkoittaa asiaa. Täällä on useampaan eri kertaan puhuttu, että kun saadaan tämä laki virkamiesten eläkkeistä, niin silloin muka ilman muuta voidaan päästä vähentämään virkamiehiä. Minun käsittääkseni tällainen puhe ei ole millään tapaa perusteltua. Sikäli kun minä tunnen virkamiestä ja ihmisiä yleensä, niin se kyllä aina mieluummin, jos sillä on vain mahdollisuus, nostaa 100 % kuin 60 % ja että näin ollen tämä eläkelaki sellaisenaan ei tule vaikuttamaan virkamiesten vähentämiseen. Siihen tarvi-

taan toisia keinoja. Eduskunnassa on kyllä perustuslakivaliokunnassa parhaillaan käsiteltävänä laki virkamiesten oikeudesta pysyä virassaan. Minä kumminkin pahoin pelkään huomioonottamalla ne lausunnot, joita vasemmiston taholta tämän eläkelain yksityiskohtaisessa käsittelyssä annettiin, että kun tämä laki tulee eduskunnassa esille, tekevät vasemmisto ja oikeisto uudelleen n. s. lehmäkaupan, oikeisto myöntää valtion työläisille erottamattomuuden ja vasemmisto myöntää virkamiehille erottamattomuuden ja kumpaisenkin edut lyövät yhteen, niinkuin ne aina tässä virkamiesasiassa ovat tähänkin saakka yhteen lyöneet. Minä olen joka tilanteessa ollut valmis kannattamaan sellaista ehdotusta, joka suosittelee virkamiehien vähentämistä, koska minä olen siitä vakuutettu, että virkamiehiä usealla eri alalla on tarpeettoman paljon ja näin ollen, vaikkakaan minä en katso, että ed. Helon ehdottama ponsiehdotus nimenomaan kuuluu tämän asian yhteyteen, minäkin olen valmis tätä ponsiehdotusta kannattamaan.

Ed. Ryömä: Ed. Lohen lausunnon johdosta tahdon huomauttaa, ettei tämä 5 à 7 milj. markkaa, jota lakiehdotus merkitsee lisäystä maalaisliittolaisten ehdotukseen, merkitse yhtään mitään sen asian rinnalla, mitä yleinen vanhuusvakuutus tai mitä yleinen vanhuuden eläke rahassa tulee merkitsemään, niin että jos maalaisliitto kannattaa yleistä vanhuusvakuutusta tai vanhuuseläkettä järjestettäväksi, niin tämän lakiehdotuksen esteeksi paneminen on aivan keinotekoinen syy.

Mitä taas siihen asiaan tulee, että täällä vasemmistossa olisi kannatettu virkamiesten palkkain korotuksia niin me olemme ainoastaan pyrkineet lailla vakiinnuttamaan sitä palkkausta, johon maalaisliiton hallitus virkamiesten lakonuhan johdosta suostui, tehdäkseen sen jatkuvan nostamisen tulo- ja menoarvion yhteydessä mahdolliseksi ja samalla tavalla menettelimme eläkelaisissa, pysäyttämme ne nousut, joita maalaisliiton hallitus olisi kulloinkin valmis tekemään budjetin yhteydessä, niinkuin nyt jo on uhattu tehdä. Nyt on jo otettu budjettiin tämä summa sellaisena kuin lakiehdotus edellyttää, ainoastaan työläisten eläkkeitä koskevat määrärahat tulevat lisää. Ei tässä sen isom-

masta summasta ole kysymys. Ed. Juutilainen päiväkeskustelussa huomautti siitä, miksei sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä äänestänyt tulo- ja omaisuusverolakia yli vaalien, vaikka siihen oli tullut huononnuksia. Tahdon ilmoittaa, ettemme me äänestä jokaista lakia yli vaalien, joka ei meitä tyydytä, mutta toimimme vapaan harkintamme mukaan, emmekä niinkuin maalaisliitto toiseen puolueeseen kuuluvan ministerin määräyksen mukaan.

Ed. J. F. Aalto: Ed. Lohen viimeinen lausunto paljasti aivan täydellisesti sen pelin, mitä maalaisliitto on tässä asiassa harjoittanut. Vasemmiston puolelta on jo aikaisemmin tämän kysymyksen käsittelyn yhteydessä huomautettu, että sillä taholla ei ajatella täysin sitä, mitä siellä on sanottu tästä asiasta. Siellä on tahdottu vain puhua vanhuuden- ja työkyvyttömyysvakuutuksen aikaansaamisesta yleensä tällä puheella peittääkseen todellisen tarkoituksensa, nimittäin estää valtion työläisiltä se pieni etu, mikä heille tämän lain mukaan tulee. Meidän puoleltamme on jo lausuttu arveluita, että sen jälkeen kun maalaisliittolaiset mahdollisesti saisivat läpi tämän tahtonsa, loppuisi maalaisliittolaisten puolelta kokonaan ääni yleisestä vanhuus- ja työkyvyttömyysvakuutuksesta. Nyt maalaisliittolaisten puolelta ed. Lohi todisti, että näin on asia. Hän esitti sen, tekosyyn kylläkin, että kun lakia ei maalaisliittolaisten tahdon mukaan äänestetty yli vaalien, niin nyt maalaisliitto vapautuu kokonaan aikaisemmasta vekselistään, jolla se on sitoutunut yleisen työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutuksen ajamaan läpi. Ed. Lohi nimenomaan mainitsi, että se ei nyt heitä enää velvoita ja sen kai saa ymmärtää sillä tavalla, että maalaisliitto tulee tästä lähtien nyt sitä vastustamaan. Juuri siitä syystä että me olemme epäilleet maalaisliittolaisten todellisia tarkoituksia tässä asiassa on meidän puoleltamme jo aikaisemmin huomautettu, että maalaisliittolaisille nyt tarjoutuu erinomainen tilaisuus näyttää, tahtovatko he todella toimia niiden agitatsioonipuheittensa mukaan silloin, kun tulee kysymys ed. Helon tekemän toivomusponnen hyväksymisestä, jossa ponnessa kehoitetaan hallitusta ensi tilassa antamaan esitys yleisestä vanhuuseläkkeestä.

Ja minä pyydän vielä nyt panna merkille sen, että jos maalaisliittolaisten puolelta on rehellisessä mielessä puhuttu yleensä työläisten vanhuuden turvaamisesta, niin nyt he voivat sen teossa näyttää äänestämällä ed. Helon toivomusponnen puolesta. Jos maalaisliitto tulee tämän ponnen hyväksymistä vastaan äänestämään, on se toisen kerran, sen lisäksi, mitä ed. Lohi jo mainitsi, ilmaissut puhuvansa vastoin todellisia tarkoituksiansa ja siis todella vastustavansa kaikkea sitä, minkä puolesta he tänä päivänäkin ovat tässä huoneessa niin lämpimiä puheita pitäneet.

Ed. Helo: Ed. Niukkasen lausunto virkamiesasiain käsittelyssä eduskunnassa ei pidä paikkaansa. Minä en ryhdy ed. Niukkasta tässä suhteessa valistamaan mutta kehoitan häntä kääntymään ed. Juutilaisen puoleen, joka aivan äskettäin on väittänyt, mitenkä se on maalaisliitto, joka vuosi takaperin järjesti virkamiesten palkkaukset aivan idealisesti ja joka on paraimpina osoituksena siitä, että maalaisliittolaiset tulevat myös eläkekysymyksen järjestämään. Ei nyt ole oikeastaan kysymys siitä, hyväksytäänkö virkamiesten eläke vai ei. Kysymys on itse asiassa, hyväksytäänkö laki vuosi aikaisemmin tai myöhemmin. Asian kehitys olisi nimittäin kuitenkin johtanut siihen, että kun maalaisliittolaisia olisi myöhemmin ollut vähän suurempi prosenttimäärä hallituksessa niin virkamiesten eläkeprosentti olisi myöskin ollut suurempi. Ed. Juutilainen nimenomaan ilmoittikin, että vuoden kulluttua he olisivat valmiit tämän lain muuten hyväksymään. Vasemmistolla ei nyt ole ollut muuta mahdollisuutta kuin joko saada lakiin nyt osallisiksi myöskin työläiset tai että ainakin vaalien jälkeen laki tulisi hyväksytyksi ilman että siinä puhutaisiin työläisistä mitään. Vasemmisto ei siis tässä kohden virkamiehiin nähden ole vaikuttanut muuta kuin sen, että laki on tullut vuotta tai kahta aikaisemmin voimaan. Tällä yhdellä vuodella on vasemmisto saanut työläiset tähän lakiin mukaan ja tämä on kyllä sellainen voitto, että sen puolesta kernaasti voi vuoden uhrata.

Ed. Vuokoski: Senjälkeen kun eduskunta on hylännyt ehdotuksen lain leppäämään jättämisestä, on tuskin mahdol-

linen se ajatus, että laki tulisi hylätyksi. Senvuoksi minä rohkenen vielä käyttää lyhyen puheenvuoron ja todeta (Vasemmalta: Hyvä on!) että vasemmisto koko tasavaltaisen valtiojärjestyksen aikana ei ole saavuttanut niin kaunista voittoa muulloin kuin tässä (Ed. Hakkila: Entäs Pullisen ja Vuokosken tappio?) Tämä on ymmärrettävissä siten, että tässä voitti myöskin oikeisto (Vasemmalta: Ministerikandidaatti esiintyy. — Ed. Hakkila: Vuokoski kaatuu eteenpäin!) saadessa virkamiehille näin suurena eläkkeen, jota mahdollisesti ehkei olisi (Vasemmalta: Eläkään tuleva ministeri!) myöhemmin ollut. Tähän nähden ei minulla ole mitään huomautettavaa, vaan edelleen painostan sitä, että tällainen lainsäätämistapa, jossa menään kompromississa näin pitkälle, ei ole onneksi tälle maalle, sillä (Vasemmalta: Kuka luopuu edistysperiaatteista?) hyvääkään asiaa ei sovi ajaa tällä tavalla. (Ed. Ryömä: Se on liika edistysmielistä.)

Ed. Bryggari: Kiinnitän huomiota niihin ehdotuksiin, mitä ed. Helo on täällä tehnyt. Ensiksikin on maalaisliitto, sikäli kuin olen ollut tilaisuudessa seuraamaan heidän vaalilupauksiaan, selostanut valitsijoilleen, että ne ovat sitä mieltä, että tässä maassa on liian paljon virkamiehiä, joiden lukua on vähennettävä. Nyt muodostuu tälle ryhmälle tilaisuus toteuttaa tuo vaalilupauksensa kannattamalla ed. Helon tekemää ehdotusta. Edelleen on minun tehtävä huomautus ed. Lohen lausunnon johdosta. Hän mainitsi: Koska eduskunta hylkäsi eläkelain lepäämäänjättämisehdotuksen, niin siitä seuraa m. m. seuraava lehmänkäänös maalaisliiton yleisessä menettelytavassa, että yleinen vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkeasia siirtyy kauaksi tulevaisuuteen. Tämä lausunto minun mielestäni todistaa sen, mitä minä silloin lausuin, kun asia oli toisessa käsittelyssä, heidän vastalauseestaan, että tuo työkyvyttömyys- ja vanhuusvakuutusasia, joka oli vastalauseen perusteluissa mainittu, oli tarkoitettu verhoksi, jolla tapetaan tämä esitys, estetään työläisten eläkeoikeudet ja senjälkeen herroille myönnetään eläke. Ed. Juutilainen valitteli sitä, että maalaisliitolle ei muodostunut aikaa, että se olisi joskus ryhtynyt ajattelemaan myös valitsijain asian ajamista, lupaus-

tensa täyttämistä. Minä pyydän huomauttaa, että nyt muodostuu sellainen aika maalaisliitolle. Virkamiesten eläkekysymys on saatu tämän lain hyväksymisellä onnelliseen ratkaisuun ja näin ollen muodostuu nyt maalaisliitolle aikaa täyttää niitä lupauksia, mitä he ovat valitsijoilleen ohjelmissaan luvanneet. (Ed. Lohi: Mistä rahat?) Me odotamme, että maalaisliitto käyttää tätä aikaa oikein, ei siten, että vastustaa aina ja joka paikassa vähävikisten oikeuksia, vaan on meidän kanssamme niitä oikeuksia puolustamassa.

Ed. Juutilainen: Ed. Helo moneen kertaan käänsi toiseksi minun lausuntoni, mitä minä olin lausunut. En minä ole sanonut, että väliaikaa olisi vain yksi vuosi. (Eduskunnasta naurua.) Olen sanonut, että „jokunen vuosi”, niin että saadaan aikaa järjestää ensin kansakunnalle ja valtakunnalle tuloja, että voidaan sitten, kun on rahaa millä maksaa, järjestää asiat. Ei se ole vuodessa tehty. Mitä ed. Helon ponteen tulee, jolla täällä ratsastetaan, niin sillä ei ole juuri sukuakaan työkyvyttömyysvakuutuksen kanssa, josta me puhumme. Ed. Helo asettuu kokonaan sille kannalle, että pitää olla valtion eläkkeet. (Vasemmalta: Aivan oikein!) Siis ei puhuttakaan siitä, että työväestö ja virkamiehet, jotka tulisivat tämän lain alle, itse maksaisivat tuohon vanhuusvakuutuskaasaan (Vasemmalta naurua.) vaan kaikki pitäisi tulla valtiolta. Meidän kannalla on hyvin paljon eroa ja aikaisemmin sosiaalidemokraatit ovat sanoneet, että vanhuusvakuutus on sellainen, että siihen jokainen osan maksaa ja valtio ottaa suuremman osan. Ei meille tule aikaa hoitaa muita asioita. Vielähän muun työväen eläkkeet on suomatta. Täällä valtiovarainministeri ilmoitti että tulee uusi esitys piakkoin, laajempi, jolla laajennetaan sitten työväen eläkkeitä (Ed. Ryömä: Sitä odotetaan). Siihen menee aikaa, ja siinä on sitten tilaisuus tehdä lehmäkauppoja (Ed. Hakkila: Hyväksytään pois). Kun se yhteistyö, joka tänä iltana on esiintynyt, todennäköisesti täytyy vastaisuudessa jatkua ennenkuin kaikki valtion toissa olevat saavat vakiuisen eläkkeen, niin minä kehottaisin jo nyt oikeistoa tai vasemmistoa, kenestä sitten hallituksen päämies tulee, ryhtymään järjestämään asioita niin että olisi todella-

kin laaja hallitus toteuttamassa tuota yhteistä ohjelmaa (Vasemmalta: Kyllä se kannattaakin). Siitä tulisi paljon laajempi kokoomus. Kun nykyisen hallituksen takaa vetäytyy pois maalaisliitto ja osa edistysmielisiä (Ed. Ryömä: Neljä edistysmielistä), niin silloin voidaan järjestää vielä laajempi hallituskokoomus meidän päitemme yli.

Pääministeri Ingman: Minä pyydän ed. Helon ensimmäisen lausunnon ja hänen siinä ehdottamansa ponnen johdosta ilmoittaa, että valtioneuvoston kanslia jo aikaisin syksyllä tiedusteli kaikista ministeriöistä, voitaisiinko niissä joitakin virkoja lakkauttaa ja mistä seikoista lakkauttaminen mahdollisesti olisi riippuva. Saa-duista vastauksista kävi selville, että ainakin eräitä virkoja voidaan lakkauttaa, kun eläkelaki saadaan sellaiseksi, että virkojen nykyiset haltijat voivat asettua eläkkeelle. Hallitus tulee luonnollisesti pitämään tätä näkökohtaa silmällä virastoihinkin nähden. Näinollen on nähdäkseni hallituksen kannalta aivan yhdenentekevää, hyväksytäänkö ed. Helon ponsi vai ei. (Ed. Voionmaa: Hyvä että se sentään on!)

Ed. Molin: Säsom av statsministerns andragande framgick har regeringen redan sin uppmärksamhet fäst på den av rdgsm Helo påtalade omständigheten. Faktum är även att allaredan en del tjänster har indragits och andra komma att indragas. Således är den av rdgsm. Helo föreslagna klämman överflödigt. Snarare kunde man uppmana regeringen till ett rakt motsatt förfarande. I sitt nit har regeringen redan gått så långt, att tjänster indragits, vilka sedan visat sig oundgängliga och som måst återinrättas. Dessutom är det känt, att det finnes en hel del tjänster på extraordinarie stat, vilka uppehållits under årtal och förty borde ombildas till ordinarie. Jag åsyftar härmed närmast en hel del tjänster vid järnvägsförvaltningen. Ett godkännande av rdgsm Helos kläm är därför så mycket mindre påkallat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Kolmannen käsittelyn yhteydessä on ed. Hästbacka ed. Vuokosen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus hylättäisiin.

Kutsun tätä ehdotusta ed. Hästbackan ehdotukseksi. Ed. Helo ed. Leinosen kannattamana on ehdottanut, että eduskunta hyväksyisi näin kuuluvan ponnen: Että eduskunta kehoittaisi hallitusta valmistamaan ja eduskunnalle esittämään kansalaishuoltojärjestelmän periaatteille perustuvan lakiehdotuksen vähävaraisten ja vähätuloisten työkyvyttömien ja vanhusten eläkkeistä. Kutsun tätä ed. Helon ensimmäiseksi ehdotukseksi. Niinikään on ed. Helo ed. Huotarin kannattamana ehdottanut hyväksyttäväksi seuraavan lausunman: Että eduskunta odottaa, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin virkamiesten lukumäärän vähentämiseksi ja siinä tarkoituksessa erikoisesti ottaa harkinnan alaiseksi, mitä avoimeksi joutuvia valtionvirkoja voitaisiin lakkauttaa tai sopivasti yhdistää. Kutsun tätä ehdotusta ed. Helon toiseksi ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin ehdottaisin meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään ed. Hästbackan hylkäävästä ehdotuksesta ja sen jälkeen äänestetään ed. Helon ponsiehdotuksista kummastakin erikseen.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys lakiehdotuksen hyväksymisestä sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty tai sen hylkäämisestä.

Joka hyväksyy lakiehdotuksen sellaisena kuin se on hyväksytty toisessa käsittelyssä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on ed. Hästbackan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 117 jaa- ja 70 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättynyt hyväksyä toisessa käsittelyssä päätetyn lakiehdotuksen.

Lain kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Äänestys ed. Helon ensimmäisestä ponsiehdotuksesta.

Joka hyväksyy ed. Helon ensimmäisen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on sanottu ehdotus hylätty.

Äänestyksessä annetaan 78 jaa- ja 97 ei-ääntä.

Puhemies: Ed. Helon ensimmäinen ehdotus on siis hylätty.

3) Äänestys ed. Helon toisesta ehdotuksesta.

Joka hyväksyy ed. Helon toisen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on sanottu ehdotus hylätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Helon toisen ehdotuksen.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi asevelvollisille annettavista lomista.

Hallituksen esityksen n:o 78 ja ed. Niukkasen y. m. edusk. esityksen n:o 32 johdosta laadittu lakiehdotus, jota on valmistelevalta käsitelty sotilasasiainvaliokunnan mietinnössä n:o 2 ja suuren valiokunnan mietinnössä n:o 36, esitellään jatkuvaa kolmanteen käsitte-lyyn.

Puhemies: Edellisessä istunnossa esitettiin vaatimus lakiehdotuksen jättämisestä lepäämään. Tämä kysymys on nyt ratkaistava. Ensin sallitaan asiassa keskustelu. Sen jälkeen toimitetaan lippuäänestys. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jäljestä kokoontuviin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on ehdotus lepäämään jättämisestä hylätty ja asian kolmatta käsiteltä jatketaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Puolustusministeri Malmberg: Olen pyytänyt puheenvuoroa ainoastaan saadakseni tilaisuuden kiinnittää huomiota siihen säästöön, mitä valtion taloudelle koituu asevelvollisten lukumäärästä riippuvissa sotilasmäärärahoissa, sikäli kuin nyt kysymyksessä olevia lomia voitaisiin antaa, koska esilläolevaa lakiehdotusta erittäinkin vasemmistossa, vaikkakin yksipuolisestikin, on arvosteltu pääasiassa asevelvollisten henkilökohtaisten etujen kannalta. Minun on erittäin huomautettava siitä, että mitä ensi vuoden sotilasmäärärahoihin tulee, hallituksen esitys perustuu siihen, että ensi vuonna tulee palveluksessa olevien lukumäärä olemaan suunnilleen sama kuin kuluvanakin vuonna siitä huolimatta, että silloin palvelukseen astuvan ja vastikään päättäneissä kutsunnoissa tarkastetun kutsunnan alaisen ikäluokan lukumäärä on noin 3,000 suurempi kuin edellisen ikäluokan. Tämä lisäys, johon vaikuttaa jossain määrin myöskin väestön luonnollinen lisääntyminen, johtuu pääasiassa ylimenokaudesta aikaisemman ja nykyisen asevelvollisuuslain välillä. Sikäli kuin ennakkotiedoista voidaan päätellä, on näissä kutsunnoissa palvelukseen kelpoisina hyväksytty sama prosenttimäärä kaikista kutsunnan alaisista, kuin aikaisempinakin vuosina, eli 2/3, joten siis ensi vuonna voidaan laskea palvelukseen astuvan lähes 2,000 asevelvollista enemmän kuin kuluvana vuonna. Ja että tätä lisäystä vastaava supistus on katsottu voitavan tehdä sotilasmäärärahoissa, siihen on antanut huomattavalta osalta aihetta se seikka, että m. m. suunniteltua lakia on ensi vuonna otaksuttu voitavan soveltaa ja siten vähentää asevelvollisten ylläpitokustannuksia lomalla olevien osalta. Jos nyt tämä laki kuitenkin jätetään lepäämään yli vaalien, niin on siitä seurauksena oleva se, että niihin sotilasmäärärahoihin, jotka riippuvat asevelvollisten lukumäärästä, on välttämättömästi myönnettävä tuntuvia lisäyksiä, jotka siis vasemmistokin tahtonee ottaa huomioon.

Ed. Ampuja: Hallituksella on nykyisen asevelvollisuuslain toimeenpanoasetuksen nojalla oikeus antaa kahden kuukauden lomia. Jos tätä käytettäisiin yleisem-

min, kuin mitä tähän asti on ollut tapana käyttää, saadaan varmaan suurempi säästö, kuin se, että joillekin etuoikeutetuille, tässä tapauksessa suojeluskuntalaisille, annettaisiin kolmen kuukauden loma. Säästäväisyys eivät suinkaan siis puhu tämän lain hyväksymisen puolesta.

Ed. Lohi: Kysymys asevelvollisten lomista on sitä laatua, että niissä piireissä, joita tämä kysymys lähinnä koskee, odotetaan erittäin suurella jännityksellä tämän lain kohtaloa, eikä vähimmin niiden nuorukaisten piirissä, jotka parastaikaa asevelvollisuuttaan suorittavat. Ja minä rohkenisin toivoa, että ei vasemmisto tekisi näille nuorukaisille sitä karhunpalvelusta, jonka se on aikunut tehdä tämän lain lepäämään jättämisellä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: On toimitettava lippuäänestys lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä.

Sihteeri lukee

äänestysesityksen:

Joka kannattaa vaatimusta, että esillä oleva lakiehdotus, sellaisena kuin se on toisessa käsittelyssä päätetty, jätetään lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jäljestä kokoontuviin valtiopäiviin, äänestää „jaa”; joka sitä ei kannata, äänestää „ei”. Jos vähintään 1/3 eduskunnan kaikista jäsenistä kannattaa vaatimusta, jää lakiehdotus lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jäljestä kokoontuviin valtiopäiviin, mutta muussa tapauksessa on ehdotus lakiehdotuksen lepäämään jättämisestä hylätty.

Äänestyksessä annetaan 72 jaa- ja 14 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt asian jättää lepäämään ensimmäisiin uusien vaalien jälkeen kokoontuviin valtiopäiviin.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Niukkanen: Asevelvollisuuslain toimeenpanoasetuksen 155 §:n mukaan

voidaan asevelvollisille siinä mainituin edellytyksin myöntää lomaa enintään 2 kuukauden ajaksi. Hallitus huomauttaa esityksessään, että hallituksella tietenkin on oikeus myöntää tällaisia lomia asevelvollisuuslain perusteella, mutta että koska lomien myöntäminen asiallisesti tietää palvelusajan lyhentämistä, on se katsottu sopivammaksi alistaa tämän asian eduskunnan käsiteltäväksi. Eduskunta on kahdessa käsittelyssä käsitellyt tätä lomien myöntämiskysymystä. Eduskunnan enemmistö on kahdessa lukemisessa myös hyväksynyt asiasta lain. Kumminkin eduskunnan vasemmisto ennakkoluulojensa perustuksella on estänyt tämän lain aikaansaamisen vielä näillä valtiopäivillä. Koska hallituksella näin ollen on tiedossa eduskunnan omaksuma mielipide tässä asiassa ja näinollen ei sillä ole epäilystä siitä, mitä mieltä eduskunta näitten lomien myöntämiseen nähden on, on sillä siinäkin tapauksessa, että vasemmisto on onnistunut saamaan tämän lain lepäämään yli vaalien, velvollisuus ryhtyä sitä mielipidettä, jonka eduskunta asiassa on omaksunut, noudattamaan. Tämän huomioonottaen minä pyydän ehdottaa, että eduskunta tahtoi hyväksyä asiassa seuraavan ponten: Että eduskunta kehottaa hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin, että asevelvolliselle, huomioonottamalla hänen ehkä aikaisemmin saamansa koulutus tai että hän sotilaallisissa kilpailuissa tai muuten on erityisesti kunnostautunut tai kehittynyt hyväksi sotilaaksi, myönnettäisiin, mikäli olosuhteet sen sallivat, lomaa enintään kolmen kuukauden ajaksi.

Ed. A. Jaskari: Minä kannatan ed. Niukkanen tekemää ehdotusta.

Ed. Saastamoinen: Minä pyydän saada kannattaa ed. Niukkanen esitystä.

Ed. Ampuja: Minä epäilen, voiko puhemies tehtyä ehdotusta asettaa äänestuksen alaiseksi sillä sehän on sanamuodoltaan sama kuin lakiteksti, jonka eduskunta juuri päätti jättää lepäämään yli vaalien.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Niukkanen ed. A. Jaskarin kannattamana ehdottanut, että eduskunta kehoittaisi hallitusta ryhtymään toimenpiteisiin, että asevelvolliselle, huomioonottamalla hänen ehkä aikaisemmin saamansa koulutus tai että hän sotilaallisissa kilpailuissa taikka muuten on erityisesti kunnostautunut tai kehittynyt hyväksi sotilaaksi, myönnettäisiin, mikäli olosuhteet sen sallivat, lomaa enintään kolmen kuukauden ajaksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Asiasta on siis äänestettävä. Esitän hyväksyttäväksi seuraavan äänestysesityksen: „Joka hyväksyy ed. Niukkanen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on sanottu ehdotus hylätty.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Reinikainen: Minun käsittääkseni tässä puhemiehen menettely on omituinen. Eduskunta oli juuri samasta asiasta tehnyt päätöksen, jossa se ilmaisee, että se tämän asian tahtoo jättää kansan ratkaistavaksi. Heti sen jälkeen tehdään aivan samanlainen ehdotus ja minun käsittääkseni tässä yhteydessä tästä asiasta ei voida äänestää. Se on käsittääkseni vastoin valtiopäiväjärjestyksen henkeä ja minä pyydän ehdottaa, että puhemiehen menettely lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Ed. Ryömä: Minä en ymmärrä myöskään, mitenkä asiassa, joka on äänestetty yli vaalien ja jossa ei keskustelun kuluessa ole tehty mitään ponsia, ruvetaan jatkaamaan asian käsittelyä ja lisäksi asetetaan äänestyksen alaiseksi ponsi, joka on aivan samanlainen kuin se lakiehdotus, joka äänestettiin yli vaalien. Minä vastustan tämän asian asettamista äänestyksen alaiseksi.

Puhemies: Ed. Niukkanen on tehnyt ponsiehdotuksen, jonka johdosta tietysti hallitus ottaa harkittavaksi, missä määrässä se voi ottaa sen toteutettavaksi tai ei eikä näin ollen tämä ole ollenkaan verrattava siihen lakiehdotukseen, joka asiassa on tehty, ja siitä syystä minä olen katsonut voivani äänestättää asiasta.

Ed. Niukkanen: Minä huomautan, että tämä ponsi ei ole ensinnäkään asialliselta sisällöltään sama kuin laki ja sillä on lisäksi tietysti se ero, josta eduskunnan herra puhemies huomautti, että sen toteuttaminen riippuu hallituksen harkinnasta. Tässä ponnassa eduskunta, jos se sen hyväksyy, ainoastaan tahtoo ilmaista hallitukselle mielipiteensä tästä asiasta ja sen se tietenkin voi tehdä, koska tämä ponsi on sen verran käsiteltävänäolevan asian kanssa yhteydessä, että se voidaan tässä yhteydessä käsitellä.

Ed. Wuolijoki: Minä en voi käsitellä, kuinka sen jälkeen kuin asia on pantu lepäämään, ja vaikka keskustelu jo ennen on julistettu päättyneeksi, voidaan alkaa keskustelu ja ehdottaa uusia ponsia. Kun asia on päätetty panna lepäämään, niin silloin minun käsittääkseni, ellei ole sitä ennen tapahtuneessa keskustelussa tehty ehdotuksia, on asian käsittely päättynyt, eikä voi enää sallia alkaa uutta keskustelua ja antaa tehdä uusia ponsia. Ainakaan sitä ei ole minun aikanani vielä tapahtunut eduskunnassa ja on se vastoin parlamentaarisia tapoja.

Ed. J. F. Aalto: Minä pyydän huomauttaa, että ed. Niukkanen esittämä ponsi on poikkeava voimassaolevasta asetuksesta, jossa annetaan oikeus antaa asevelvollisille kahden kuukauden lomaa. Tässä ed. Niukkanen puheessa sen sijaan ehdotetaan aivan samoin kuin siinä lakiesityksessäkin, joka äänestettiin lepäämään yli vaalien, lomaa kolmeksi kuukaudeksi ja on se siis asiallisesti aivan sama kuin lepäämään jätetty laki. Minä kannatan ed. Reinikaisen ehdotusta, että puhemiehen menettely lähetetään perustuslakivaliokunnan tutkittavaksi.

Ed. E. N. Setälä: Tätä asiaa ei missään tapauksessa voida lähettää perustuslakivaliokuntaan. V. J:n 69 §:ssä sanotaan, että „puhemies alkoon kieltäytykö nostettua kysymystä esilleottamasta tahi äänestysesitystä tekemästä, ellei hän katso sen olevan vastoin perustuslakia tahi muuta lakia tahi eduskunnan jo tekemää päätöstä; ja tulee puhemiehen mainita kieltäytymisensä syyt. Jos eduskunta ei tyydy puhemiehen toimenpiteeseen, lähetetään asia

perustuslakivaliokuntaan" j. n. e. Siis ai-noastaan siinä tapauksessa, että puhemies kieltäytyisi äänestysesitystä tekemästä, voitaisiin tämä asia lähettää perustuslakivaliokuntaan, mutta ei siinä tapauksessa, jos puhemies, niinkuin olen ymmärtänyt, juuri sallii äänestämisen tästä asiasta.

Ed. R y ö m ä: Tahdon vain huomauttaa, että on kysymys siitä, että eduskunta, sen jälkeen kuin äänestettiin lakiehdotus yli vaalien, uudelleen rupeaa jatkamaan kolmatta käsittelyä, vaikka se oli päättynyt, ja toiseksi, että asetetaan äänestyksen alaiseksi ponsi, jolla kehoitetaan hallitusta rikkomaan voimassaolevaa lakia, antamaan lomina pitemmältä ajalta, kuin voimassaoleva laki sallii. Molemmista syistä ihmetelen puhemiehen menettelyä asettaa tällainen ponsi äänestyksen alaiseksi.

Ed. S c h a u m a n: Jag kan icke förstå annat än att det förslag, som här har framställts av rdgsm Niukkanen, är för sent framställt, och jag ber att helt och hållet få ansluta mig till den uppfattning, som uttalats av herr andre vicetalmannen.

Ed. A m p u j a: Esitys on selvästi valtiopäiväjärjestyksen määräysten kanssa ristiriidassa, jossa sanotaan: Eduskunta alkoon tehkö ristiriitaista päätöstä edellisen päätöksen kanssa. Tässä on tehty päätös lykätä asia yli vaalien, nyt tehdyn ehdotuksen mukaan se kumminkin hyväksyttäisiin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Reinikainen ed. Aallon kannattamana ehdottanut, että puhemiehen menettely siitä että asiasta äänestettäisiin, lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan. Mielestäni ei tässä tapauksessa voida puhemiehen menettelystä äänestytää.

Mitä tehtyyn anomusponteen tulee en ole katsonut sen olevan ristiriidassa äsken tehdyn päätöksen kanssa ja niin ollen en valtiopäiväjärjestyksessä näe olevan mitään estettä, ettei siitä voisi äänestää. (Ed. Ryömä: Tämä on oikeata keskustademo-kratia!)

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Niukkanen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on sanottu ehdotus hylätty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Niukkanen ehdotuksen.

Ed. R y ö m ä: Minä pyydän panna tehtyä päätöstä vastaan vastalauseen sen johdosta, että puhemies on antanut äänestää asiasta.

Ed. S c h a u m a n: Jag ber att få till protokollet antecknat att jag icke ansett mig kunna deltaga i en omröstning sådan som den nyss försiggångna.

Ed. W u o l i j o k i: Pyydän sosialidemokraattisen ryhmän puolesta ilmoittaa, että se ei ole ottanut osaa tähän sen mielestä lainvastaiseen äänestykseen.

Asia on loppuun käsitelty.

P u h e m i e s: Päiväjärjestyksestä poistetaan 3:s ja 4:s asia.

5) Ehdotus laiksi lääkärintoimen harjoittamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 1 johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

6) Ehdotus laiksi yhteismetsistä.

Hallituksen esityksen n:o 46 johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Jussila: Tämän lain alaisiksi kuuluvista yhteismetsistä, joita hallituksen esityksen perustelujen mukaan tulee olemaan noin 600,000 ha, tulee kolmen Pohjois-Suomen kunnan, Kemijärven, Kuusamon ja Kuolajärven osalle isojakotoimitusten kautta noin 400,000 ha, siis suurin osa. On siis syytä kysyä, mitä tämä laki vaikuttaa näiden kolmen kunnan tilallisten talouteen.

Näiden kolmen kunnan asukkaat tulisivat yhteismetsiinsä nähden toiseen asemaan, kuin missä he nykyisen lainsäädännön mukaan ovat. Pohjois-Suomen isojakotoimituksissa muodostuvat yhteismetsät eivät synny lakiehdotuksen 1 §:ssä edellytetyllä tavalla. Niitä ei muodosteta valtion asutustoiminnan yhteydessä, ei valtion omistamista maataloista, valtion yhteisliikamaasta, eikä muista valtion maa-alueista, vaan ne kuuluvat maata omistaville taloille. Nämä talot eivät ole muodostuneet kruununmaista. Nykyisen lainsäädännön mukaan näiden maiden omistajat itse laativat metsiensä hoitosuunnitelman, jonka maaherra saatuaan metsähallituksen lausunnon vahvistaa. Osakkaat sopivat, miten yhteismetsää suunnitelman mukaan käytetään; riidat ratkaisee oikeus. Hallituksen esityksen mukaan tulisi metsähallitus määräämään metsien käytöstä ja hoidosta. Sen toimenpiteisiin ja määräyksiin ei saa muutosta. Osakkaita vain „kuullaan”, kuten sana lakiesityksessä kuuluu, kuullaan, kun metsänhoitajat tekevät ehdotuksen. Pohjois-Suomen kolmen kunnan asukkaat, joita tämä laki suurimmalta osalta koskee, pantaisiin siis metsänhoitajain holhouksen alle. Valiokunta on esitykseen tehnyt sen muutoksen, että se on erottanut asutusyhteismetsät muista siinä, että ensin mainituille metsätaloussuunnitelman laativat asutusviranomaiset, ja vahvistaa sen asutushallitus. Muulle yhteismetsälle valiokunnankin ehdotuksen mukaan laativat metsätaloussuunnitelman metsänhoitoviranomaiset. Asianomaisilla yhteismetsänosakkailla ei ole mitään tilaisuutta ottaa osaa metsätaloussuunnitelman laatimiseen. Vasta sitten he saavat esiin mielipiteensä, kun metsähallitus valmiiksi laaditusta suunnitelmasta kysyy heidän kantaansa. Tässä on epäkohta. Mielestäni olisi pitänyt asianomaiset yhteismet-

sän osakkaat päästää mukaan heille kuuluvan yhteismetsän metsätaloussuunnitelman laatimiseen. Se olisi oikeus ja kohtuus. Ja koko yhteismetsän valvonta sopisi käsittääkseni paremmin lääninmetsälautakunnalle kuin metsähallitukselle, koska viime mainittu elin valvoo muidenkin yksityisten omistamien metsien käyttöä ja hoitoa. Koko tämän lain laadinta on jo alun pitäen esittämissäni kohdissa mennyt vinoon, syystä että vaikka se koskee suurimmalta osalta kolmen Pohjois-Suomen kunnan, Kemijärven, Kuusamon ja Kuolajärven elinkysymyksiä, ei ole kuultu näiden kuntain mielipidettä tässä asiassa. Olisi pitänyt antaa niille tilaisuus lausua kantansa tässä niitä niin tavattoman suuressa määrässä koskevassa asiassa, ennenkuin lakiehdotus lopullisesti laadittiin ja esitettiin. Kun tietää, miten metsänhoitoviranomaisten ja Pohjois-Suomen asukkaiden välit useinkin ovat kireät — syytä siihen tietenkin on sekä sysissä että sepissä — niin on mielestäni arveluttavaa jättää mainitulle virkakunnalle lakiesityksen mukainen valta sekä sanella päätökset yhteismetsän hoitamisesta ja käyttämisestä että valvoa niiden noudattamista. Jos mieli tästä lakiesityksestä tulla minkäänlaista käytäntöön soveltuva lakia, on mielestäni tehtävä siihen valiokunnan mietinnön vastalauseessa ehdotetut muutokset.

Edellisen puheenvuoron aikana on toinen varapuhemies Wuolijoki ryhtynyt johtamaan puhetta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee suureen valiokuntaan.

7) Ehdotus laiksi isojaosta ja verollepanosta sekä valtion mailla olevien vuokra-alueiden lunastamisesta Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa.

Hallituksen esityksen n:o 20 johdosta laadittu laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 8 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsitte-lyä varten.

Keskustelua ei synny.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

8) Ehdotus laiksi rekognitsionimetsien palauttamisesta valtiolle.

Hallituksen esityksen n:o 60 johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään mainitun lainsäätämisen ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelu:

Ed. Janhonen: Kun tämä kyseessä oleva lakiehdotus tulee koskemaan myös Suomussalmella sijaitsevaa n. s. Ämmäntehtaan aluetta, niin on syytä tässä huomauttaa erästä seikasta, josta ei lakiehdotuksessa enempää kuin maatalousvaliokunnan mietinnössäkään ole mitään mainittu. Kun Oulun maaherran päätöksellä kesäkuun 3 päivältä 1841 annettiin lupa perustaa Suomussalmelle Ämmänkosken rannalle tehdaslaitos, n. s. Ämmäntehtas, niin oli jo silloin mainitussa koskessa paikakunnan yhteinen myllylaitos olemassa, joka siinä vanhastaan oli jo ollut. Kun kuitenkin tehtaan perustajat tahtoivat saada vapaan käyttöoikeuden Ämmän putoukseen kokonaisuudessaan sekä koko ranta-alueen hallintaansa, niin myönsi se Ämmänkoskessa olevan myllyn omistajille vapaan myllytys-oikeuden tehtaan rakennuttamassa myllyssä. Mainittu Ämmän tehdas on kuitenkin lakkauttanut toimintansa jo vuonna 1878, josta lähtien tehdas ei ole täyttänyt antamaansa lupausta myllynomistajille. Myllypaikan varsinaiset omistajat eivät kuitenkaan ole voineet ryhtyä tähän mennessä käyttämään koskioikeuttaan, koska mainitusta Ämmäntehtaan hallinnossa olleesta koski- ja maanomistus-oikeudesta on riitä ollut käynnissä jo useampia kymmeniä vuosia ja vielä parhailaankin on riitä käynnissä. On kuitenkin luonnollista, että jakokunnalla, siis myllypaikan varsinaisella omistajalla, on kiistämätön oikeus vanhan nautinnon perusteella myllypaikkaan Ämmänkoskessa sekä siihen kuuluvan kosken oikealla rannalla olevaan myllypalstaan. Kun kyseessäolevassa laki-

ehdotuksessa ei mainittua näkökohtaa ole otettu huomioon, niin pyydän ehdottaa, että kyseessäolevaan lakiin tehtäisiin tällainen lisäpykälä: Jos kunnalla tai joillakin yksityisillä on ollut vanhastaan nautinta- tai erioikeuksia kyseessäolevien tehdasalueiden joidenkin maa-alueiden tai vesivoimain käyttöön, jotka oikeudet he ovat luovuttaneet tehdaslaitoksen perustajille erikoissopimuksilla, mutta nämä sopimusehdot ovat jääneet täyttämättä, kun tehdas on lopettanut toimintansa, on tällaisten oikeuksien omistajille turvattava heille kuuluvat entiset oikeudet tässä pykälässä tarkoitettujen maa-alueiden ja vesivoimain käyttöön.

Ed. Sirola: Minulla ei ole itse lakitekstiä vastaan mitään muistutettavaa, mutta sitä lainsäädäntötapaa, miten tässä nyt on hallituksen esitys näiden rekognitsionimetsien palauttamisesta valtiolle. Kun maatalousvaliokunta tätä asiaa käsitteli, siellä herätettiin kysymys siitä, olisiko tämä laki käsiteltävä perustuslain luontoisena, ja siitä maatalousvaliokunta anoi perustuslakivaliokunnalta lausuntoa, joka perustelee, että siinä on sellaisia omaisuusarvoja, että laki on perustuslain luontoisena käsiteltävä. Mitä muuten tulee sellaisiin valtion maanvuokriin, jotka koskevat toisenlaisia henkilöitä, niin ei niissä tarvitse mitään perustuslain luontoista lakia, ne voi vuokralautakunnan päätöksellä ja millä päätöksellä tahansa häätää pois paikaltaan, huolimatta siitä että on varmemmat asutus-oikeudet nykyisillä käyttäjillä tehdasmetsiin. Rekognitsionimetsiä ovat aikaisemmin hallituksen toimesta saaneet käyttää tehtaasen vuoksi, että ne ovat pitäneet vuoroiteollisuutta tai malmikaivoksia, sulattaneet malmia ja korvaussena ovat viimeisten hintain mukaan suorittaneet 24 hiililynnnyristä 36 penniä. Mutta tehtaasat ovat jo vuosikautia lakanneet noudattamasta tai käyttämästä niitä sopimuksia tai niitä metsäalueita siihen tarkoitukseen, mihin vuokravälisopimus on nimenomaan sisältänyt ja näin ollen, silloin kun vuokra-alueita ei käytetä sopimuksen mukaiseen tarkoitukseen, on se ilman muuta silloin vuokramieheltä poisotettava. Mutta tässä ei ole ainakaan niin käynyt. Ämmänruukin tehtaasta, joka on jo kauan aikaa lakannut toimestaan vuokrasopimuk-

sen perusteella ja vaikka valtion puolelta on käyty oikeutta jo 20 vuotta, ei hallitus ole kyennyt saamaan mainittuja metsä-alueita pois, vaikka niitä on väärinkäytetty.

Kun vertailee tätä valtion maankäyttöä johonkin toiseen valtion maan käyttöön, minä pyydän anteeksi ja pyydän saada lausua erään esimerkin, mitenkä voi käydä torppareille valtion maan vuokraajana. Tässä v. 1916 muistaakseni oli Perniön pitäjässä Kermusvitjan sotilasvirkatalon maalla sijaitseva torppa meren rannalla hyvin kauniilla paikalla. Sen hallitus vaihetti erään aatelismiehen kanssa kun torppa sijaitti tämän aatelismiehen kartanon näköpiirissä sille ja antoi mannermaalla pitkän matkan päästä huonoa, arvotonta maata vastikkeena takaisin. Tuo aatelismies muodosti akka siinä tilan ja heti alkoi häätämään torpparia pois siitä. Ja tuo torppari — mies oli kuollut, vaimo asui 4 alaikäisen lapsen kanssa — häädettiin niin julmalla tavalla, että vastaleivotut leivät paistamatta lennätettiin mäelle ja vaimo sai lapsiensa kanssa mennä veneellä yli merenlahden toisella puolen paistamaan. Tällä tavalla kävi vanhan torpparin, joka oli täyttänyt vuokravelvoitustensa, ja valtion maalta häädettiin sen vuoksi, että hallitus oli mennyt torpparin oikeudet aivan riistämällä poisviemään, korvaamatta torpparille mitään tästä vahingosta. Ja kun on laki hyväksytty sotilasvirkatalojen torppien lunastamisesta, olisi tämäkin torppari saanut alueensa lunastaa, ellei hallitus olisi sitä vaihtanut pois mainitulle aatelismiehelle.

Kun nyt vertailee tätä, millä tavalla eri kansalaisten kesken oikeutta jaetaan, niin en minä voi pitää oikeana sitä, että nyt esilläoleva laki, jolla otettaisiin luvattomilta käyttäjiltä valtion maa pois, että se pitäisi juuri säädettämän perustuslain luontoisena lakina. Ja minä toivon, että kun asia menee suureen valiokuntaan, että siellä soveluttaa suuri valiokunta tämän lain yksinkertaisen lainsäädäntöjärjestyksen mukaan käsiteltäväksi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

9) Ehdotus laiksi metsänmyynnistä eräänlaatuksilta asutustiloilta.

Hallituksen esityksen n:o 75 johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 6 esitellään mainitun lainsäätämisen ensimmäistä käsittelyä varten.

Puheenvuoroja ei pyydetä.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

10) Ehdotus laiksi kansakoululaitoksen kustannuksista annetun lain muuttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 67 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 36 esitellään mainitun lainsäätämisen ensimmäistä käsittelyä varten.

Keskustelutta asian ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

11) Ehdotus laiksi eläkeoikeudesta kirkollisten alkukoulujen opettajille ja opettajattarille.

Hallituksen esityksen n:o 26 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 37 esitellään mainitun lainsäätämisen ensimmäistä käsittelyä varten.

Kun keskustelua ei haluta, julistetaan asian ensimmäinen käsittely päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

12) Ehdotus laiksi kansakoululaitoksen kustannuksista 15 p:nä huhtikuuta 1921 annetun lain 5 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi.

Ed. Kärjen y. m. edusk. esityksen n:o 31 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 5 esitellään mainitun lainsäätämisen ensimmäistä käsittelyä varten.

Asian ensimmäinen käsittely julistetaan keskustelutta päättyneeksi ja asia lähetetään suureen valiokuntaan.

13) Ehdotus laiksi väkijuomain valmistuksesta, maahantuonnista ja kaupasta.

Ed. Schaumanin y. m. edusk. esityksen n:o 28 johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 4 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsitteilyä varten.

Keskustelu:

Ed. Schauman: En ole odottanut erityistä suopeutta talousvaliokunnan puolelta esitysehdotukseeni nähden, sillä on tunnettua, että siihen valiokuntaan valitaan äkkiyrkimmät kiellon kannattajat — sanon äkkiyrkimmät, sillä jos tämä eduskunta olisi valittu kieltolakiyksymyksen merkeissä, niin talousvaliokunnan jäsenet istuisivat vasemmalla puolella ed. Rosenbergiä. Mutta olisin kuitenkin toivonut, että valiokunta ei olisi siinä määrin hermostunut esitysehdotukseeni johdosta, että se puhuu, ei enää „väkijuomista”, vaan „hirviöjuomista”, kuten ruotsalaisesta tekstistä selviää, missä käytetään sanaa „rys-dryck” eikä „rusdrycker”. Niin, tämä ei ole mikään painovirhe, sillä ensin puhutaan otsikossa „rusdrycker”istä ja sitten vielä tekstin ensimmäisessä kappaleessa niinkään „hirviöjuomista” tai „rusdrycker”. Itse asiassa vallitsevat olot, epäkohdat, todella ovat sellaisia, että ne voivat hermostuttaa sekä talousvaliokuntaa että muitakin eduskunnan jäseniä. Valiokunta on äsken laatinut toisen mietinnön, joka koskee anomusehdotusta kieltolain valvonnan tehostamisesta. Se on myös tänään esityslistalla pöydällepanoa varten. Siinä mietinnössä valiokunta toteaa, että väkivalta-rikokset ovat tulleet sängen yleisiksi ja niihin on useimmiten ollut syynä väkijuomain käyttö, että järjestyshäiriöt ovat lukuisat sekä että yhä laajempiin piireihin leviää juoppouspahe. Ja valiokunta lausuu, että tämä osoittaa, että alkoholipitoisia aineita täyskiellosta huolimatta käytetään huumausaineena nautintotarkoituksiin. Niin olisi vain pitänyt lisätä „run-

saasti”. Mutta kaikesta tästä huolimatta, siitä huolimatta, että talousvaliokunnan nyt ensi kerran täytyy tunnustaa, että olot eivät ole niin onnellisia, kuin on kuviteltu niitä edeltäkin, kieltolain voimaantullessa, sen kannattajien joukossa, siitä huolimatta valiokunta lohduttaa itseään sillä, että myös Ruotsissa ja Virossa, vaikka siellä ei ole täyskieltoa, on samantaisia ilmiöitä huomattavissa. Mutta voiko nyt joku todella uskoa, että samassa määrin salakuljetus rehoittaa muissa maissa kuin täällä? On jo itsestään ilman muuta selvää, että salakuljetus rehoittaa täällä enemmän kuin muualla. Ja voiko todella joku uskoa, että niissä toisissa maissa rikotaan lakia niin usein kuin täällä, yhtä paljon kuin meillä? Se on mahdoton ajatus. Mutta valiokunnalle on yhdentekevää, millä tavalla alkoholin kulutus tapahtuu, tapahtuuko se laillisessa muodossa vai laittomasti. Jos vaan saadaan kulutus vähimmässäkin määrässä vähenemään, niin ne keinot, millä sellainen väheneminen on saavutettu, ovat, kuten minä jo sanoin, yhdentekeviä, niistä ei valiokunta välitä ollenkaan. Minun täytyy sanoa, että olen tullut pessimistiksi tässä kysymyksessä siitä syystä, että viime aikoina olen huomannut, että suuri osa kuluttajia etupäässä ne, joita varten itsekielto olisi hyvin tarpeellinen, ovat nyttemmin pakollisen kiellon puolella siitä syystä, että ne voivat täydellisesti tyydyttää alkoholitarvettaan. Tarjonta on ylen runsas, sprittiä saadaan kaikkialta ja hienompia alkoholijuomia niinkään. Väkijuomahinnat, paitsi oikeitten viinien, ovat alhaisemmat kuin missään muualla naapurimaissa, ja kauppa on mallikelpoisesti järjestetty. Tässä vähemmän arkaluontoisten kuluttajain yleisessä tyytyväisyydessä minä puolestani, kuten jo sanoin, huomaan kiellon suurimman vaaran yhteiskunnallis-eettiseltä kannalta. Niitä kiellon vastustajia, jotka samalla tahtovat raittiutta, niitä huolestuttavat nämä ilmiöt kaikkein enin ja minä, kuten sanoin, minä todella olen tullut pessimistiksi. Mutta kiellon kannattajat ovat tyytyväisiä niihin uusiin ystäviin, jotka he ovat saaneet, siihen odottamattomaan kannatukseen, jonka kielto on nyt tällä tavoin saavuttanut. Valiokunta aivan oikein näitten kuluttajain ja omalta kannaltaan sanoo, ettei ehdottoman alkoholi-

kiellon ylläpitämistä maassamme ole näytetty tarpeettomaksi. Niin, kyllä niin on tavallaan, mutta jos nyt puhun aivan toisesta, niin eikö nyt ole lähdettävä siitä, että ensin on todistettava tällaisen ehdottoman kiellon tarpeellisuus, eiköhän nyt primäritekijä ole kuitenkin vapaus tai säännöstelyjärjestelmä ja, sitten vasta kun on todettu, että tämä ei ole hyvä ja että ehdoton kiello on tarpeellinen, silloin pannaan kiello toimeen. Valiokunnan velvollisuus on siis todistaa, että kiello on tarpeellinen eikä minun velvollisuuteni todistaa, että kiello on tarpeeton. Se on minun kantani tässä asiassa.

Minä en tahdo nyt vaivata eduskuntaa pitkällä puheilla, sillä tämä asia tulee esille kolmessa lukemisessa ja sitten tulee vielä se toinen mietintö, niin että pelkään puhutun tällä tulevan yhtä runsaaksi kuin on spriitulva maassa.

Ed. Val k a m a: Tuntuu vaikealta epäillä toisin ajattelevien vaikutteitten puhautta, sillä voivathan kieltolain vastustajakin olla yhtä rehellisiä pyrkimyksissään kuin me sen puolustajat. Mutta tästä huolimatta tunnen minä kiusausta epäilemään niitten epäitsekkyyttä, jotka kansamme onnen ja sen raitistuttamisen nimessä vaativat kivenkovaan kieltolain kumoamista. Minä ajattelen näet niin, että vastustajillemme ei sittenkään ole kansamme raitistuttaminen ja sen siveellisen tason kohottaminen pääasiana, vaan ilmenee heidän pyrkimyksessään myöskin syvä ja harras halu päästä vapaammin nauttimaan pöytäiloista. Asia on niin, että vaikka myönnämmekin sen, että nykyään saadaan alkoholipitoisia juomia verrattain vapaasti nauttia eikä tarvitse aina vaivata itseään edes niin paljon että menisi niiden luo, jotka niitä myyvät, sillä useimmat myyjistä ovat niin kohteliaita ja palvelevaisia kundejaan kohtaan, että ne tuovat tavaransa ostajillensa kotiin, niin kuitenkin tuntee juovutusjuomain nauttija „kotiripin” ohella vastenmielistä karvasta sivumakua, jonka sekoittaa siihen se tietoisuus, että hän nauttii kielletyn puun hedelmää. Hän tietää sen, että kaikesta uhmailusta ja kieltolain piirtäjämatomundeista huolimatta hän on lainrikkokkoja. Tämä omantunnon vieno ääni pitäisi saada nyt tyystin vaikenemaan siten, että väkijuomain nauttimiselle olisi saatava

laillinen lupa. Ja on selvää, että jos kieltolaki kumotaan ja otetaan käytäntöön ed. Schaumanin ehdottama annosjärjestelmä, niin sitten voi jokainen ken sitä haluaa verrattain hyvällä omallatunnolla hankkia itselleen „viattoman hutikan” tuottaman huihin ja nautinnon, ja sitähan nyt moni nykyään kaipaa. Siltä paikaltahan se kenkä puristaa. Mutta toinen kysymys on se, että voidaanko ed. Schaumanin ehdottamalla tavalla korjata nykyistä raittius-tilannetta. Minä puolestani en jaksa uskoa sitä.

Puheenalaisen lakiehdotuksen sanotaan perustuvan siihen tosiasiaan, että meidän kansamme jäsenet omaavat niin voimakkaan väkijuomahimon, että sitä ei voida missään tapauksessa laillisin pakkokeinoin poistaa. Sentakia on nyt muka tuiki tarpeellista, että tuo villiintynyt väkijuomahimo kesytetään laillisella annosjärjestelmällä. Se on kaunis ajatus, hyvä teoria. Ikävä vain, että se ei tule toteutumaan käytännöllisessä elämässä. Minä tahdon huomauttaa siitä, että meidän kieltolain puolustajain ja raittiusmielisten edustajain ja kaikissa kansamme kerroksissa löytyvien raittiusmielisten ihmisten täytyy uskaltaa katsoa tosioioja sellaisessa valossa kuin ne todella ovat. Ja meidän täytyy ottaa huomioon, että me emme ole kenneet ratkaisemaan väkijuomakysymystä kieltolailla tyydyttävällä tavalla. Tätä lakia rikotaan. se on meidän myönnettävä ja tunnustettava. Mutta sitten on toinen kysymys, tuleeeko tilanne korjatuksi tässä suhteessa ed. Schaumanin esittämällä tavalla. Niinkuin olen sanonut, en ainakaan minä puolestani jaksa sitä uskoa, että sillä tavalla voitaisiin korjata tilannetta. Kun katselemme oioja Ruotsissa, jossa tällainen järjestelmä, kuin ed. Schauman meille ehdottaa, on käytännössä, niin me tulemme huomaamaan sen, että siellä ei ainakaan ole päästy sellaisiin tuloksiin, että ne kehoittaisivat meitä kokeilemaan samalla tavalla. Kun otetaan huomioon, että Ruotsissa 1922 oli laillinen alkoholikulutus 12,877,600 litraa 100 %:sta alkoholia, siis absoluuttista alkoholia, ja 1923 13,157,090 litraa ja kun sitten otetaan huomioon vielä, miten paljon Ruotsissa käytetään laittomalla tavalla hankittuja väkijuomia, niin tulee tilasto vielä surkeammaksi. Mutta minä en tahdo tällä kertaa nyt antaa kaikkia tie-

toja, mitä minä tiedän Ruotsin oloista. Minä säästän niitä myös seuraavaan kertaan. Minä vaan huomautan, että Ruotsissa ovat olot sellaiset, että väkijuomavastakirjoja löytyy joka kuudennella hengellä Ruotsissa. Amerikassa on auto joka kuudennella hengellä. Minä pyydän saada vain kysyä: Kumpiko lieene hyödyllisempi esine miehen omistaa väkijuomavastakirja vai auto? Minä olen jälkimmäisen kannalla. Minä tunnustan, että ed. Schauman hengenheimolaisineen on etsinyt tietä ja löytänyt sen. Hän on löytänyt tien, valtatie Lex Serlachiuksessa, mutta se valtatie ei vie kansamme raitistuttamiseen eikä hyvien tapojen kehitykseen, vaan se vie laillisen juomatavaran vakiinnuttamiseen. Lex Serlachius ei ole edistysaskel väkijuomakysymyksen ratkaisussa, vaan se on suuri takaskel. Ja minä olen vakuutettu siitä, että jos ed. Schauman ja hänen kannattajansa vakavasti ajattelevat niitä seurauksia, jotka tulevat ehdottomasti koitumaan tällaisen lakiehdotuksen voimaan astumisesta, niin he varmaan sydämessään tuntevat jotain kaameaa, joka panee heidät epäilemään kantaansa.

Tästä kyseessäolevasta lakiehdotuksesta on annettu arvostelu myöskin puolueettomalta taholta. Se ei ole mikään onnistunut laki niidenkään mielestä, jotka muutoin tällaista järjestelmääkin kannattaisivat, ja toiseksi se on myöskin ennenaikainen, koska tietääkseni ed. Schauman on itse ollut aloitteentekijänä siinä asiassa, että asetettaisiin komitea tutkimaan kieltoain tuloksia. Ja tuo komitea ei tietääkseni ole vielä suorittanut työtään loppuun asti. (Ed. Schauman: Ei koskaan!) No odotetaan niin kauan kunnes se suorittaa sen. En tiedä, miten sopinee tähän se vertaus, mutta minä pyytäisin — vaikka en ole erikoinen karjamies — huomauttaa, että tavallisesti odotetaan, että lehmä poikii, ennenkuin sitä ruvetaan lypsämään. Vai ajatteleeko ed. Schauman, että lehmää voidaan ruveta lypsämään, ennenkuin se poikii. Minun mielestäni on ennen aikaista siis ruveta tällaista lakiehdotusta esittämään, ennenkuin tuo puheenalainen komitea on suorittanut työnsä loppuun.

Me raitiusväki olemme jo ennakolta tietäneet, että kielto lakia tullaan rikkomaan. Mutta emme olisi uskoneet sitä, että Suomen arvoisissa lääkäreissä olisi ollut

niin paljon, kuin todellisuudessa on, sellaisia, jotka ovat rikkoneet tätä lakia ja tukenet niitä, jotka kielto lakia ovat rikkoneet. On surullista, kun ajattelee, että esimerkiksi eräs silmälääkäri on käyttänyt viime vuonna spritiä 2,690 kiloa. Jo siinä totisesti on silmiin pantu spritiä aika tavalla, kun lähemmä 3 tonnia on silmälääkärin tarvinnut käyttää tätä ainetta. Sitteen minua ihmetyttää myös se, että kun tarkastetaan niitä reseptejä, joilla on määrätty sioille lääkkeitä, niin niistä käy ilmi, että sioille on määrätty esimerkiksi spritiä, konjakkia, viskyä, sherryä, malagaa ja shampanjaa — minä en osaa näitä nimiä oikein lausuaakaan, minä tunnustan, että olen aivan oppimaton näissä asioissa. Minä vaan ihmettelen, mitenkä siat tällaista tarvitsevat. Minä olen kyllä kuulut, että on olemassa erityisiä rotuporsaita, joita täytyy tällä tavalla ruokkia, ja minä myönnän että saattaa sellaisia olla, mutta minä ajattelen, että ne rotuporsaat, joita näin ruokitaa kasvuaikana, ne kävelevät vanhemmiten kahdella jalalla. Ja kyllä onkin silloin viisainta, että jo heti alussa määrää sioille lääkettä, sillä olkoon se kaksi- tai nelijalkainen, joka käyttää näitä aineita, niin sikamainen käytös siitä usein seuraa. Minulla olisi, niinkuin sanoin, hyvin mielenkiintoisia numeroita lisäksi esitettävänä, mutta jätän ne nyt toiseen kertaan. Toivon että palataan asiaan toisen kerran sitten ed. Schaumanin kanssa. (Eduskunnasta: Eikö jätetä lepäämään?) Minä tahdon vaan saada huomauttaa eduskunnalle, että vaikka tämä lakiehdotus palasikin talousvaliokunnasta, johonka minä toivoin sen jäävän, silloin kun ensi kerran tästä puhuin, toivottaen sille hiljaista hautausta ilman ylösnousemuksen toivoa, kuitenkin vakuutan teille, että tämä lakiehdotus ei ole mikään elävä olento, se ei tulekaan elämään vaan se on kummitus, se on aave, ja se hukkuu ja häviää itsestään.

Ed. J. F. Aalto: Ed. Schauman ilmaisi ilonsa sen johdosta, että talousvaliokunta on todennut väkijuomien käyttöä olevan havaittavissa huomattavassa määrässä. Tästä ei minun nähdäkseni olisi syytä erikoisesti iloita, mutta vielä vähemmän on syytä iloita ed. Schaumanin toivomuksen johdosta, mikä näyttää olevan, että olotila muodostuisi vieläkin onnettomam-

maksi, kuin mitä se tällä hetkellä on. Muuten minä ed. Schaumanin lausunnon johdosta, että missään muualla ei ole havaittavissa sellaista kuin Suomessa väkijuomien käyttöön nähden, pyydän mainita, että juuri äskettäin on saatu tietää, että esim. Ruotsissa, missä on tämä ed. Schaumanin ihailema annosjärjestelmä, on esimerkiksi salakuljetus huomattavasti lisääntynyt. Meidän maassamme ovat kieltoain vastustajat väittäneet, että väkijuomien maahan salakuljetukseen on syynä yksinomaan kieltolaki, mutta kun Ruotsissa sitä ei ole ja kuitenkin on salakuljetus sinnekin lisääntynyt huomattavassa määrässä, niin mistä ed. Schauman arvelee sen johtuvan? Vai onko mahdollisesti ed. Schaumaninkin mielestä syynä se, että molemmin puolin Ruotsia on kaksi kielto lakimaata, toisella puolella Suomi ja toisella Norja; arveleeko hän että tämä meidän kielto lakimme vaikutus olisi niin tuhoisa Ruotsiinkin, että sentakia kun meillä on kielto laki, salakuljetus Ruotsiin olisi lisääntynyt? Minä näen siihen olevan monia muita syitä ilman että tämä on vaikuttanut. Yhtenä syynä minä luulisin olevan sen, että Saksassa samoin kuin Virossakin, jotka ovat huomatuimpia maita, joista salakuljetusta harjoitetaan, on taloudellinen asema ollut niin huonolla kannalla, että siellä on muodostunut ikäänkuin kansalliseksi liikkeeksi väkijuomain salakuljetus ja siitä siunauksesta ovat joutuneet pääsemään osallisiksi niin Ruotsi kuin monet muutkin maat.

Minä oikeastaan pyysin puheenvuoroa saadakseni mainita siitä tarkoituksesta, mikä kielto lain vastustajilla perimmäisenä pyrkimyksenä näyttää olevan. Ne nimittäin eivät todellisuudessa ajokaan pysähtyä annosjärjestelmään, vaikkakin sitä tällä hetkellä ensimmäisenä askeleena puolustetaan, kun ei yleisesti vielä katsota voitavan ottaa koko askelta siihen, minne pyritään. Nyt on julkisuudessaakin näkynyt jo lausuntoja, joita muutamat kielto lain vastustajat ovat antaneet, että meidän maassa ei voida enää tilannetta pelastaa tällaisilla puolinaisilla toimenpiteillä kuten he ovat maininneet, kuin on annosjärjestelmä, vaan on mentävä mahdollisimman radikaaliin toimenpiteisiin, s. o. väkijuomain vapaaseen kauppaan. Kielto lain vastustajain puolelta on väitetty, että jos annos-

järjestelmäänkin mentäisiin, tulisi salakuljetus senkin jälkeen jatkumaan, koska annosjärjestelmän vallitessa ei olisi ainakaan kaikenlaisia juomia vapaasti saatavissa, ja ehkä olisi kalliimpaa niin että salakuljetajat vieläkin hyötyisivät ammatistaan ja että heidän siis kannattaisi sitä kuljettaa. Niin ollen he ovatkin jo esittäneet ajatuksen, että olisi mentävä mahdollisimman suureen vapauteen, avattava viinatynnyrin tappi kokonaan, ja lisäksi on heidän puoleltaan jo julkisuudessa esitetty, ettei riitä ainoastaan se, että väkijuomain saanti olisi aivan vapaata vaan että olisi väkijuomain hintakin laskettava niin alas, että salakuljetus ei kannattaisi. Tämä on kielto lain vastustajain keskuudessa jokseenkin yleensä tunnustettu ajatus, vaikkakaan eivät sitä vielä aivan kaikki ole ilmaisseet, mutta siihen suuntaan heidän keskuudessaan kehitys näyttää olevan kulkemassa. Siis ensin annosjärjestelmään, ja sitten kun nähtäisiin, ettei tällä tilannetta parannettu, vaan päinvastoin pahennettiin, kuten minä arvelisin käyvän, sitten esitettäisiin yleisemmin ajatus, että viina vapaaksi ja hinta halvaksi, silloin on maa onnellinen.

Minä lopuksi pyydän mainita yhden, syyn, joka minun nähdäkseni on väkijuomain salakuljetukseen ja käyttöön aivan ratkaisevasti vaikuttanut: Ei kielto laki, vaan kielto lain vastustajat. En minä tahdo väittää, että esim. ed. Schaumanin puheilla eduskunnassa on ollut niin valtava vaikutus kielto lakia vastaan, vaikkakin sille on osansa laskettava siitä ansiosta. Mutta suurin ansio siitä lankee niille sanomalehdille, jotka ovat jatkuvasti kielto lakia vastaan kirjoittaneet ja tällä tavalla yleensä raittiusasiaa vahingoittaneet. Onhan tunnettua, että meidän maassamme oikeistolehdet järjestään, siitä lähtien kun kielto laki tähän maahan aikaansaatiin ovat kirjoittaneet sitä vastaan ja kirjoittaneet hyvin halveksivassa äänilajissa. Aivan suorastaan ei ole kehoitettu kielto lakia rikkomaan, ja väkijuomia käyttämään, mutta rivien välissä on aina ollut se henki, että kielto lakirikos ei ole mikään rikos. Tällaisella turmiollisella kirjoitustavalla onkin ollut se vaikutus, että kevytmielisempi nuori väki on tullut siihen käsitykseen, että muka kielto laki ei olisi sellainen, jota kannattaisi noudattaa, vaan että päinvastoin kielto lain rikkomisen ja humalapäis-

sään mellastaminen, tuottaa jonkinlaista kunniaa. Tämä on havaittavissa kaikkein selvimmin maaseutujen iltamatilaisuuksissa ja vieläpä toisin paikoin kaupungeissakin usein saa huomata, että joukko nuoria miehiä, jotka todellisuudessa eivät aina ole niin paljon väkijuomia käyttäneet, että he olisivat todella niin humaltuneet, kuin miltä he näyttävät, tuntuu luulevan, että se olisi jonkunlaista miesmäisyyttä, tai, kuten mainitsin, jonkunlaista kunniaa uskaltaa esiintyä humalassa siitä huolimatta, vaikka kieltolaki on olemassa. Sentakia he tekeytyvät huonommiksi, kuin mitä asiallisesti ovat. Ja tämä on johtunut siitä vuosikausia jatkuneesta turmiollisesta agitatsioonityöstä, jota meidän maamme taantumuslehdistö on harjoittanut. Ja se ei ihme olekaan, että näin on käynyt. Yleensä näin sanomalehdistö onkin sitä varten, että se muodostaa määrättyä mielipidettä kansalaisten keskuudessa, ja tässä suhteessa ovatkin taantumuslehdet onnistuneet liiankin hyvin. Ne ovat todellakin saaneet heikommassa luonteissa aikaan sen, että he pitävät väkijuomien käyttämisestä kunnia-asianaan ja siis tarkoituksellisesti tahtovat rikkoa kieltolakia. Nyt kun tällä tavalla on vuosikausia harjoitetun agitatsioonityön kautta saatu nuorison moraalilla tällä tavoin turmelluksi, olisi aivan selvää minkälainen tilanne tulisi silloin, jos meillä mentäisiin joko säännöstelyjärjestelmään tai sitten sen jälkeen täysin vapaaseen väkijuomien käyttöön. Silloin varmaankin tulisi näiden keskuudessa, jotka ovat jo kieltolakia uhmanneet, sellainen voiton tunne vallalle, että sitä elettäisiin kuten porsaasvatukossa eikä näin ollen siis voisi olla pienintäkään toivoa parannuksesta. Siihen mahdollisesti päästäisiin, että salakuljetus loppuisi tai ainakin vähenisi, jos väkijuomien käyttäjät saisivat sitä muulla tavalla halvemmalla. Mutta eri asia on se, millä tavalla se tulisi vaikuttamaan kansan keskuuteen, tulisiko se kohottamaan vai painamaan sitä entistäkin alemmaksi. Minun käsitykseni on se, että niin kauan kuin ei ole saatu sivistyksellistä tasoa korkeammalle, ei voida tilannetta parantaa sillä, että väkijuomien käyttö laillistetaan. Päinvastoin se muodostuisi pahemmaksi. Ja siksi minäkin toivon, että tämä laki saa ansaitun kohtalonsa, joutuu haudattavaksi.

Puhemies Kallio asettuu paikalleen.

Ed. Isaksson: Jag begärde ordet icke med avsikt att tala för förbudslagen, emedan jag anser detta varken behöfligt eller motiverat, ty förbudslagen talar själv sitt tydliga språk för alla dem, som verkligen taga lärdom av verkligheten. Orsaken till att jag begärde ordet är den, att jag vill inlägga protest däremot att reservation framställts på det språk, som även är mitt och den svenska arbetarklassens i landet. När ingen annan i utskottet hade panna att framkomma med sådan goja, då borde den nämnda representanten för Ålands arbetande folk hava så pass mycket vett att han icke framkommit med dylikt och på detta sätt skämt ut hela den svenska språkgruppen i landet. Ålands befolkning har med den målmedvetna arbetarklassens hjälp kommit sig till så förmånliga lättnader, som ingen annan landsdel, och därför borde dess representant här känna så pass mycken solidaritet med fosterlandets arbetande folk, att han icke framkommit med sådant. Fastlandets arbetande folk står fast på förbudslagens grund oberoende av om de tala finska eller svenska språket.

Enligt vad som viskas man och man emellan här i kuloarerna har emellertid reservanten icke godvilligt tillfogat sin reservation, utan är det på grund av påtryckning från motionären och de övriga nubbälskande inom gruppen, som han har framkommit med sin reservation, men han borde i alla fall hava haft så pass mycken ryggrad, att han vetat tillbakavisa dylika anspelningar.

Reservanten framhåller i reservationen att brotten mot förbudslagen ökas år för år och att detta är huvudmotivet för att förbudslagen borde slopas och supfriheten åter komma till heders igen. Det kan visserligen icke förnekas att spritfloden tilltagit den senaste tiden i ganska väsentlig grad, men detta är icke förbudslagens, utan, jag vågar säga det, myndigheternas fel, vilka sett och fortfarande se mellan fingrarna när det gäller förbudslagens övervakande särskilt vad brännvinslångarna vidkomma. Hade myndigheterna genast med fasthet ingripit mot spritlångarna, hade resultatet nu varit ett helt annat. Men alla här veta lika bra som jag

att så icke är fallet, utan att myndigheterna i stort sett vänt ryggen till och låtit spritkällorna flöda.

För att bevisa detta kunde jag anföra en hel massa exempel såväl från tidigare år som den senaste tiden men jag anser detta onödigt, emedan alla känna till det lika väl som jag. Ett exempel vill jag dock anföra.

Jag satt en söndag kväll för icke så länge sedan hos en bekant här i Helsingfors och räknade på en halv timme från kl. 6 till halv 7 ända till sju stycken, som voro inne hos en spritlangare i samma gård efter sprit. En kom raglande gatan fram med en tom lemonadflaska öppet i rockfickan, men när han kom tillbaka var den full, men det oaktat fullt synlig liksom om han varit ute i fullt lovligt ärende. Ute på gatan patrullerade en poliskonstapel utan att låta om någonting. Alla i gården visste om det, hela kvarteret visste om det, men polisen, som titt och ofta gick gatan fram, visste ingenting eller rättare sagt ville ingenting veta. När sådant äger rum i huvudstaden under ögonen på alla de högre myndigheterna, huru skall förhållandet då vara på landsorten, där enstaka poliskonstaplar äro de enda övervakarna av förbudslagen?

När herrarna, som stå bakom denna reservation, tala om att brotten mot förbudslagen ökas och dessutom beklaga sig över att „lagens auktoritet” förkväves genom brotten mot förbudslagen, tycker jag att det vore mycket mer på saken verkande om herrarna, som yrka på supfriheten som medel mot lagbrotten, ville öppet i sin tidningspress uppmana sina hovrättspresidenter, domare, polismästare och konstaplar och alla andra lagövervakare, att själva låta glaset stå, att således själva först börja följa lagens föreskrifter och sedan titta litet efter att också andra göra det; då kommer nog brotten emot förbudslagen småningom att upphöra och då kommer lagens auktoritet väl antagligen till heders igen.

Förbudslagen har så tydligt som aldrig tidigare skett demonstrerat herrarnas laglydighet. Arbetarklassen hade redan tidigare sin bestämda uppfattning därom. Arbetarna visste redan tidigare, att överklassens laglydnad räcker blott så länge som lagen skyddar deras egen fördel, men så

fort lagen inskränker deras förstfödslo rätt då är det slut med laglydnaden. Förbudslagen var resultatet av hela det arbetande folkets gemensamma ansträngningar och därför kom den att inkräkta „på de principer på vilka kulturen sedan årtusenden varit fotad”, för att nu tala med reservantens ord. Därför är det också som överklassen i sin tidningspress redan vid förbudslagens tillkomst började införa recept för sprittillverkning, därför har den hela tiden hjälpt spritlangarna och därför har den också genom sina penningeinstitut finansierat hela den väldiga apparat, som satts i gång för att förskaffa herrarna behövlig nubb till maten. Detta är en egendomlig kultur denna vår från fäderna ärvda största arvedel när den måste stödja sig på brännvin. Vad behövs egentligen mer bevis för att denna kultur är lika ruten som överklassen själv. Arbetarklassen, åtminstone den målmedvetna delen därav, står på sidan om denna brännvinskultur och därför kommer den att till det sista stå bakom förbudslagen, som visat sig vara den bästa vinning, som arbetarna ännu haft i denna kammare.

Jag behöver väl knappast här tillägga att jag understöder utskottets avböjande förslag och hoppas att stora utskottet förfar på samma sätt som ekonomiutskottet nu gjort.

Ed. Jussila: Ed. Schauman on monta kertaa täällä edustajakamariissa noussut koulumestarin paikalle opettamaan tälle eduskunnalle länsimaisia parlamenttaarisia tapoja. Niihin tapoihin kuuluu minun tietääkseni myöskin se, ettei sen valiokunnan jäsen, jonka valiokunnan käsiteltäväksi asia lähetetään, evästä itseään. Ed. Schauman kuuluu suureen valiokuntaan, joten hänellä on tilaisuus siellä valvoa tämän asian käsittelyä. Minusta ed. Schauman evästettyään tässä käsittelyssä itseään elää toisin kuin opettaa.

Mitä itse esilläolevaan asiaan tulee, saanen siitä tilaisuuden mielipiteeni lausua asian myöhemmässä käsittelyssä.

Ed. Sch a u m a n: Minä myönnän, että edellinen puhuja oli oikeassa siinä, että minun ei olisi pitänyt käyttää puheenvuoroa täällä, koska istun suuressa valiokunnassa. Mutta tässä tapauksessa olen myös

esitysehdotuksen tekijä, ja siitä syystä minä katson täysin parlamentaariseksi esiintyä nytkin tässä asiassa.

Muuten ne kaksi ensimmäistä puhujaa, jotka täällä esiintyivät, ne eivät juuri osoittaneet erityistä asiantuntemusta, ainakaan eivät olleet ollenkaan tutustuneet minun esitysehdotukseeni tai n. s. lex Serlachiuukseen, sillä minä todella en ole itse lakiehdotuksen isä. He puhuivat siitä, että minä tahtoisin muka saada Bratt-järjestelmän tänne, ruotsalaisen annosjärjestelmän. He eivät ollenkaan ole tutkineet itse esitysehdotusta, sillä se on aivan toisenlainen järjestelyltään. Jos talousvaliokunta on menetellyt samalla tavoin, mutta sitä minä en tietysti voi uskoa, niin on todella parasta, että talousvaliokunta nyt on vaiennut.

Vad beträffar riksdagsman Isakssons yttrande måste jag säga, att det delvis var av den art, att talaren ovillkorligen hade bort kallas till ordningen av talmannen, ty man har icke enligt lantdagsordningen rätt att så förolämpa en riksdagsman som herr Isaksson gjorde det med reservanten Forsberg. Han djärvdes påstå, att herr Forsberg icke frivilligt har inlämnat sin reservation, utan endast på grund av påtryckning från andra gjort det. Det är någonting, som icke får förekomma i ett parlament, att man utkastar en sådan beskyllning mot en annan, och jag är säker på att, om herr talmannen hade fullt förstått det som yttrades, herr Isaksson också hade blivit kallad till ordningen.

Dessutom tillåter jag mig såsom äldre riksdagsman åt herr Isaksson giva det rådet, att också eljes använda ett mera städat språk, ty sådana uttryck, som han använde, användes icke i Finlands riksdag. Måhända användes de i den nya nykterhetsgrupp, som har bildats och dit sannolikt herr Isaksson liksom andra kommunister höra. Måhända är också herr Isakssons tal ett uttryck för den anda, som besjälar denna grupp. Jag måste i det fallet beklaga (Ed. Klockars: Denna grupp är ännu icke konstituerad). Jag håller mig till de officiella notiser, som förekommit i tidningarna och i vilka det meddelats, att inom riksdagen har bildats en nykterhetsgrupp, till vilken ha anslutit sig 60 medlemmar och vars styrelse interimistiskt har tillsatts, bestående av en representant för

varje parti, och varför skulle icke kommunisterna få vara med när de tala så bra som herr Isaksson för den gemensamma saken?

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

Puhemies: Myöhäisen ajan takia poistetaan päiväjärjestyksestä 14, 15 ja 16 asiat.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon:

17) Toimenpiteitä kieltolain valvonnan tehostamiseksi.

koskevan anomusehdotuksen johdosta laadittu talousvaliokunnan mietintö n:o 5;

18) Ehdotukset laiksi asevelvollisuuslain ja sen voimaannapenemisestä annetun lain eräiden pykälien muuttamisesta

sisältävä ed. Mannerin y. m. edsukuntaesityksen johdosta laadittu sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; ja

19) Hallituksen kirjelmä eduskunnalle kertomuksesta valtiovarain tilasta vuonna 1923.

Puhemies: Koska edustajille on jaettu tänään tuotu hallituksen esitys, niin voitaneen sekin panna pöydälle ensi istuntoon.

Outokummun kuparikaivoksen käytön rahoittamista

koskeva hallituksen esitys n:o 109 esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

Seuraava istunto on ensi perjantaina kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 10,49 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

36. Perjantaina 21 p. marraskuuta 1924

kello 6 i. p.

Päiväjärjestys.

Ilmoituksia:

Toinen käsittely:

1) Ehdotus huoneenvuokralaiksi .. 1046

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 37; lakivaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 14.

2) Ehdotus laiksi moottoriajoneuvoliikenteestä johtuvan vahingon vastuusta ..

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 38; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 6; hallituksen esitys n:o 16.

3) Ehdotus laiksi kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta ..

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 39; maatalousvaliokunnan mietintö n:o 4; hallituksen esitys n:o 17.

4) Ehdotus laiksi kunnallis- ja paikallisteistä ..

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 40; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 5; hallituksen esitys n:o 82.

5) Ehdotus laiksi yhteismetsistä ..

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 41; laki- ja talousvaliokunnan mietintö n:o 7; hallituksen esitys n:o 46.

Ensimmäinen käsittely:

6) Ehdotukset laeiksi asevelvollisuuslain ja sen voimaannpanemisesta

Siv.

annetun lain eräiden pykälien muuttamisesta ..

Asiakirjat: Sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Mannerin y. m. edusk. esit. n:o 52.

Ainoa käsittely:

7) Mielisairashoidon saattamista valtion asiaksi koskeva anomusehdotus ..

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Helon y. m. anom. ehd. n:o 13.

8) Lasten ja nuorison suojelua tarkoittavaa lainsäädäntöä koskevat anomusehdotukset ..

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Lonkaisen y. m. anom. ehd. n:o 20; ed. Virran y. m. anom. ehd. n:o 21.

9) Kansakoululaitoksen kustannuksista annetun lain eräitten kohtien muuttamista tarkoittava anomusehdotus ..

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6; ed. Ailion y. m. anom. ehd. n:o 16.

10) Toimenpiteistä kieltolain valvonnan tehostamiseksi koskeva anomusehdotus ..

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 5; ed. Lehtokosken y. m. anom. ehd. n:o 15.

Esitellään:

11) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle kertomuksesta valtiovaraintilasta vuonna 1923 .. 1064

12) Hallituksen esitys n:o 109 Outokummun kuparikaivoksen käytön rahoittamisesta 1064

**Pöydällepanoa varten
esitellään:**

13) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2 hallituksen esityksen johdosta laiksi säästöpankkien vakuusrahastosta 1065

14) Pankkivaliokunnan mietintö n:o 3 Suomen Pankin tilaa ja hallintoa vuonna 1923 koskevan kertomuksen johdosta ”

15) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi leimaverolain 6 §:n muuttamisesta ”

16) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi tullimaksujen kantamisesta vuonna 1925 —

17) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7 suomalaisen ja ruotsalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnettyjen määrärahojen hoidosta 1065

18) Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksen johdosta laiksi yksityisten kansakoulujen valtioavusta ”

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat: Virkkunen, Ahlfors, Ainali, Jussila, Keto, Linna, Luostarinen, Pullinen, Raatikainen, Schauman, Tainio, Tulenheimo, Vanhala ja Vuokoski.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: sairauden tähden toistaiseksi ed. Ahlfors ja tämän päivän istunnosta ed. Tainio sekä yksityisasiain takia tämän päivän istunnosta ed. Tulenheimo, Jussila, Vuokoski ja Ainali sekä täksi ja huomiseksi päiväksi ed. Inborr.

Siv.

Ed. Wuolijoen välikysymys Outokummun kaivosyrityksen tuottavaan kuntoon saattamisesta.

Puhemies: Ulkopuolella päiväjärjestyksen annetaan nyt vastaus ed. Wuolijoen tekemään välikysymykseen, joka koskee Outokummun kaivosyrityksen tuottavaan kuntoon saattamista. Sitten kun välikysymykseen on vastaus annettu ja sen johdosta ehkä aiheutunut keskustelu julistettu päättyneeksi, esitän eduskunnan hyväksyttäväksi sen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon, joka löytyy valtiopäiväjärjestyksen 32 §:ssä. Silloin on vielä tilaisuus niillä, jotka eivät hyväksy yksinkertaista siirtymistä päiväjärjestykseen, tehdä ehdotuksensa.

Vastaten välikysymykseen lausuu

Kauppaministeri Palmgren: Kunniotettava Herra Puhemies! Eduskunnan Arvoisat Jäsenet!

Eduskunnalle osotetussa kirjelmässä kuluva marraskuun 7 päivä on edustaja Wäinö Wuolijoki, johon valtiopäiväjärjestyksessä edellytetty määrä edustajia on sittemmin yhtynyt, esittänyt asianomaisen Hallituksen jäsenen vastattavaksi seuraavaan välikysymykseen: „Mitä Hallitus aikoo tehdä Outokummun kaivosyrityksen tuottavaan kuntoon saattamiseksi?”

Tämän johdosta saan viitata siihen esitykseen, jonka Hallitus on antanut Eduskunnalle Outokummun kuparikaivoksen käytön rahoittamiseksi vuoden 1925 loppuun sekä sanotussa esityksessä oleviin selvityksiin ja numerotietoihin. Kysymys siitä, millä tavalla Outokumpu-yritys on vastaisuutta silmälläpitäen järjestettävä, on sitä laatua, että se jo on herättänyt merkittävää huomiota laajoissa piireissä sekä että julkisuudessa on esitetty erilaisia mielipiteitä siitä. Koska näin ollen voi olla mieltäkiinnittävää palauttaa muistiin ne toimenpiteet, joihin vuosien kuluessa Outokumpuun nähden on ryhdytty, sekä kiinnittää huomiota eräisiin seikkoihin, jotka ovat vaikuttaneet kysymyksen kehitykseen, on minulla kunnia esittää seuraavaa:

Niinkuin edustaja Wuolijoki välikysymyksessään on maininnut, pelastettiin vuokraajayhtiö A.B. Outokumpu O.Y. va-

rarikotilasta kaivoksen omistajain, valtion ja toiminimen Hackman & C:ön, vuonna 1920 tapahtuneen väliintulon kautta. Täten saatiin tosin siksi kerraksi osakeyhtiön velat tavallaan vakautetuiksi, mutta osakeyhtiö jäi edelleenkin kärsimään liikevarojen puutetta, puhumattakaan siitä, että olisi saatu varoja, jotka olisivat olleet tarpeen Outokummun laitosten laajentamiseen. Näiden laitosten huomattava laajentaminen ja kulkuneuvojen parantaminen olisi kuitenkin ollut ehdottomasti välttämätöntä, jotta olisi voitu saattaa tuotanto kannattavaksi.

Se kuparinjalostuslaitos, joka löytyy Outokummulla, on, kuten tunnettu, rakennettu niin pienessä mittakaavassa, ettei ole ajateltavissa siinä aikaansaada niin suurta tuotantoa, joka vaadittaisiin, jotta liike olisi kannattava. Kuparitehtaalla, jossa voidaan valmistaa suunnilleen 300 tonnia kuparia vuodessa, on senvuoksi ollutkin melkein koelaitoksen luonne. Kaivoksen etäinen asema ja sinne johtavat vaillinaiset kulkuneuvot ovat aiheuttaneet, että malminkuljetuskustannukset ovat nielleet suuren osan malmin hinnasta. Kun käyttöä on kuitenkin viimeisten vuosien kuluessa jatkettu samoissa läpeensä epäedullisissa olosuhteissa, kuin aikaisemmin, ei tulos ole voinut muodostua toisin kuin, että liike on käynyt tappiolla ja osakeyhtiön taloudellinen asema on muodostunut kestäättömäksi.

Tietoisuus tästä aiheutti silloisen kauppa- ja teollisuusministerin syyskuussa 1923 kääntymään kaivoksen toisen omistajan, toiminimen Hackman & C:ön puoleen kirjelmällä, jossa tiedusteltiin, eikö ollut syytä ruveta valmistamaan lopullista suunnitelmaa kuparilöydön saattamiseksi tuloatuottavaksi, omistajayhtiön Outokummun kuparitehtaan ja vuokraajayhtiön A.B. Outokumpu O.Y:n taloudellisten asiain järjestämiseksi, sanalla sanoen uudestaan järjestämään yritys niin taloudelliselle ja järkiperaiselle kannalle kuin mahdollista. Neuvottelut sanotun toiminimen kanssa johtivat siihen, että toiminimi, muiden ehdotusten ohella, tarjosi valtiolle lunastettavaksi osuutensa Outokummun malmiesiintymiin ja kaivoksiin sekä että toiminimi huhtikuussa tänä vuonna määräsi tämän omaisuuden lopullisen hinnan 10,000,000 markaksi, josta hinnasta

olisi seurannut mukana Heinäveden pitäjässä sijaitseva Palokin koski ja voimalaitokseen tarvittava maa-alue ynnä erinäisiä rakennuksia, ehdolla, että valtio myöskin suorittaisi takaisin toiminimelle sen rahasijoitukset puheenaolevaan yritykseen noin 7,400,000 markkaa, johon ei sisältynyt hintaa A.B. Outokumpu O.Y:n osakkeista, jotka olisi luovutettu valtiolle korvaukselta.

Samoihin aikoihin syksyllä 1923, jolloin silloinen ministeri ryhtyi edelläkerrottuun aloitteeseen, asetettiin erityinen asiaintuntijalautakunta laatimaan ehdotusta Outokumpu-yrityksen ottamisesta valtion haltuun, sen laajentamisesta ja rahoittamisesta. Asiaintuntijalautakunnan tekemästä ehdotuksesta on Hallituksen antamassa esityksessä tarkemmin selostettu. Toukokuussa tänä vuonna saatiin myös kahdelta ulkomaalaiselta asiaintuntijalta pyydetty kirjalliset lausunnot, joista toinen heistä on antanut arvostelunsa niin hyvin toiminimen Hackman & C:ön edelläkerrotusta myyntitarjouksesta kuin Outokummun laajennussuunnitelmasta, toinen taas ainoastaan viimeainitusta seikasta. Voima- ja polttoainetaloudellinen yhdistys, jolle ministeriön toimesta oli annettu tehtäväksi arvioida Outokummulla oleva omaisuus, jätti ministeriölle 26 päivänä toukokuuta 1924 päivätyn arviokirjan, jonka mukaan sanotun omaisuuden yhteinen arvo malmilöytöjä lukuunottamatta olisi 18,766,845 markkaa. Samalla kertaa jätti mainittu yhdistys ministeriölle selvityksen Outokummun malmiesiintymän hyväksi käyttämisestä.

Sen valmistelun aikana, joka kauppa- ja teollisuusministeriössä on asialle omistettu, tultiin siihen päätelmään, että olisi helpompaa tehdä ohjelma Outokummun kuparilöydöksen vastaisen käytön hyödylliseksi saattamiseksi, jos omistusoikeus kaivokseen ja kaikkeen, mikä siihen kuuluu, olisi yksissä käsissä, niin myös että toiminimen Hackman & C:ön vaatima hinta oli hyväksyttävä. Ministeriö esitti sen vuoksi valtioneuvostossa, että toiminimelle Hackman & C:ö kuuluva osuus Outokummun kuparikaivokseen lunastettaisiin valtiolle. Viime elokuun 21 päivänä tapahtuneessa esittelyssä päätti valtioneuvosto ilmoittaa olevansa valmis neuvottelemaan toiminimen kanssa tarjotun omaisuuden ostami-

sesta valtiolle siinä tapauksessa, että tarjous alennettaisiin 12,600,000 markkaan, josta 5,000,000 markkaa tulisi malmiesiintymän ja kaivosten sekä edellämmainitun koskiomaisuuden osalle, maksettavaksi osaksi rahassa, osaksi obligatioissa. Sittenkun valtioneuvoston edellämmainittu päätös oli saatettu toiminimen Hackman & C:ön tietoon ja sen jälkeen vielä oli asiasta neuvoteltu toiminimen kanssa, ilmoitti toiminimi Hackman & C:o ei voineensa edellämmainittua hintaa hyväksyä, vaan katsojansa kysymyksessään olleen kaupan niinmuodoin rauenneen.

Sittenkun kysymys toiminimen Hackman & C:ön osuuden ostamisesta valtiolle oli rauennut ja toiminimi sen lisäksi oli selittänyt, ettei se halunnut panna enempää pääomaa yritykseen, ei näissä oloissa voi enää tulla kysymykseen, että kaivoksen nykyiset omistajat tahi vuokraajayhtiö voisivat järjestää kaivoksen käytön kummankaan edellämmainitun lautakunnan esittämän ehdotuksen mukaisesti.

Näin ollen on kaivosten omistajissa syntynyt ajatus, että olisi koetettava saada koti- tai ulkomaalaista pääomaa avuksi. Toiminimi Hackman & C:o onkin eri tilaisuuksissa ehdottanut, että valtio ja sanottu toiminimi yhdessä tarjoisivat yrityksen ulkopuolella oleville henkilöille tilaisuuden tarpeellista pääomaa antamalla päästä osallisiksi yritykseen Outokummun löydösten hyödyksi käyttämisessä, kuitenkin saamatta omistusoikeutta mihinkään kaivosten omistajille kuuluvaan omaisuuteen. Sittenkun sellaisia uusia osakkaita olisi tullut lisäksi, vahvistaisivat aikaisemmat omistajat yhdessä niiden kanssa sen suunnitelman, jonka mukaan vastainen käyttö olisi järjestettävä. Neuvotteluja ulkomaisen pääoman kiinnittämisestä yritykseen onkin käyty, mutta ne eivät ole toistaiseksi johtaneet tulokseen.

Niinkuin edellämmainitussa Hallituksen esityksessä on mainittu, tarkoittaa se, että Outokummun käyttö järjestettäisiin väliaikaisesti vuoden 1925 loppuun ja että sitten saataisiin aikaa pääoman hankkimista tarkoitaviin neuvotteluihin ja yrityksen vastaista käyttöä koskevain suunnitelmain laatimiseen.

Siihen nähden, että välikysymys koskee samaa asiaa, josta Hallitus on antanut Eduskunnalle esityksen, pitää Hallitus

luonnollisena, että tämän välikysymyksen ja siihen annetun vastauksen enempi käsittely lähetetään siihen valiokuntaan, johon edellämmainittu Hallituksen esitys Outokummun kuparikaivoksen käytön rahoittamiseksi lähetetään.

Högtärade Herr Talman! Ärade folkrepresentanter!

I en till Riksdagen ställd skrift av den 7 innevarande november har riksdagsmannen Wäinö Wuolijoki, med vilken ett så stort antal representanter, som riksdagsordningen förutsätter, sedermera förenat sig, till besvarande av vederbörande regeringsledamot framställt följande interpellation: „Vad ämnar Regeringen tillgöra för att försätta Outokumpu gruvföretag i ett inkomstbringande skick?”

I anledning härav har jag äran hänvisa till den proposition Regeringen avlämnat till Riksdagen om finansiering av driften i Outokumpu koppargruva till utgången av kalenderåret 1925 ävensom till de i berörda proposition ingående utredningarna och sifferuppgifterna. Frågan på vad sätt Outokumpu gruvföretag för framtiden skall ordnas är av den beskaffenhet, att densamma redan påkallat en betydande uppmärksamhet inom vida kretsar samt att olika meningar därutinnan också kommit till offentligheten. Då det vid sådant förhållande kan vara av intresse att i minnet återkalla de åtgärder, vilka under årens lopp vidtagits beträffande Outokumpu, ävensom att egna uppmärksamhet åt en del av de omständigheter, vilka inverkat på frågans utveckling, har jag äran framhålla följande:

Såsom riksdagsmannen Wuolijoki i sin interpellation anført, räddades arrendebolaget A.B. Outokumpu O.Y. år 1920 från konkurs genom gruvägarnas, statsverkets och firman Hackman & C:ös mellankomst. Härigenom konsoliderades visserligen för den gången aktiebolagets skulder på sätt och vis, men aktiebolaget kom fortfarande att lida prist på rörelsekapital, för att icke tala därom, att sådana medel hade erhållits, som varit av nöden för utvidgande av Outokumpu anläggningar. En betydande utvidgning av dessa anläggningar och ett förbättrande av kommunikationerna skulle likväl hava varit ovillkorligen

nödvändigt för att göra produktionen lönande.

Det kopparförädlingsverk, som finnes vid Outokumpu, är, såsom känt, tilltaget i så liten skala, att det icke är tänkbart att därmed skulle kunna åstadkommas så stor produktion, som skulle erfordras för att driften bleve lönande. Kopparverket, å vilket kan framställas vidpass 300 ton koppar om året, har därför också närmast haft karaktären av ett försöksverk. Gruvans avlägsna läge och de härintill anlitade bristfälliga kommunikationsmedlen hava gjort att kostnaderna för transporten av kopparmalmen slukat en stor del av priset för densamma. Då driften emellertid under de senaste åren fortsatts under samma alltigenom ogynnsamma förhållanden, som tidigare, har följden icke kunnat bliva annan än att affären gått med förlust och aktiebolagets ekonomiska ställning blivit ohållbar.

Medvetandet härom föranledde dåvarande handels- och industriministern att i september 1923 vända sig till gruvans andra ägare, firman Hackman & C:o, med en skriftlig förfrågan därom, huruvida det icke vore skäl att vidtaga åtgärd om uppgörande av definitiv plan för att få kopparfyndigheten inkomstbringande samt för att reglera ägarbolaget Outokumpu Kopparverks och arrendebolaget A.B. Outokumpu O.Y:s ekonomiska angelägenheter, med ett ord att bringa företaget i ett så ekonomiskt och rationellt läge som möjligt. Överläggningarna med bemälda firma ledde därhän, att firman, jämte övriga förslag, gjorde statsverket ett anbud om inlösen av firmans andel i Outokumpu malmfyndighet och gruvor samt att firman i april månad detta år bestämde det definitiva priset för sagda egendom till 10 miljoner mark, för vilket pris i köpen jämväl skulle hava ingått Palokki, i Heinävesi socken belägna fors jämte ett för en kraftanläggning erforderligt jordområde samt särskilda byggnader, med villkor likväl, att statsverket även skulle återbetala till firman dess penningeplaceringar uti ifrågavarande företag, vidpass 7,400,000 mark, vari dock icke ingick priset för A.B. Outokumpu O.Y:s aktier, de där hade överlämnats till statsverket utan ersättning.

Vid samma tid under hösten 1923, då dåvarande handels- och industriministern tog

ovan relaterade initiativ, tillsattes en särskild expertnämnd med uppdrag att uppgöra förslag till Outokumpu-anläggnings övertagande av staten, dess utvidgning och finansiering. I regeringens proposition har närmare redogjorts för expertnämndens förslag. I maj månad detta år erhöles även av tvänne utländska experter av den inbegärda utlåtanden, uti vilka den ena av dem yttrat sig över såväl firman Hackman & C:os ovanberörda anbud som ock utvidgningsplanen av Outokumpu-driften, och den andra åter endast angående den sistnämnda omständigheten. Föreningen för kraft- och bränsleekonomin, åt vilken ministeriet lämnat i uppdrag att värdera den å Outokumpu befintliga egendomen, inlämnade till ministeriet ett den 26 maj 1924 daterat värderingsinstrument, enligt vilket det sammanlagda värdet av sagda egendom, förutom malmfyndigheten, vore 18,766,845 mark. På samma gång inlämnade nämnda förening en utredning angående utnyttjande av Outokumpu malmfyndighet.

Under den beredning, som å handels- och industriministeriet egnats frågan, har man kommit till den åsikten, att det vore lättare att uppgöra programmet för det framtida utnyttjandet av kopparfyndigheterna å Outokumpu, därest äganderätten till gruvan med vad därtill hör samlades på en hand, samt att det pris firman Hackman & C:o fordrade även vore acceptabelt. Ministeriet föreslog därför i statsrådet att firman Hackman & C:os andel i Outokumpu koppargruva skulle inlösas av statsverket. Vid föredragning den 21 sistlidne augusti förklarade sig statsrådet redo att underhandla med firman om köp till statsverket av den hembjudna egendomen i händelse anbudet nedsattes till 12,600,000 mark, varav 5 miljoner skulle belöpa sig på malmfyndigheten och gruvorna även som förenämnda forsegendom, och priset finge erläggas dels kontant dels i obligationer. Sedan statsrådets förenämnda beslut meddelats firman Hackman & C:o till kännedom och ytterligare underhandlingar med firman därefter ännu försiggått, har firman Hackman & C:o meddelat att den icke kunnat godkänna förberörda pris, utan ansåg, att ifrågavarande köp sålunda förfallit.

Sedan frågan om inköp till staten av

firman Hackman & C:os andel i företaget förfallit, samt firman därjämte förklarar sig icke vilja nedlägga vidare kapital i detsamma, kan det under förhandenvarande förhållanden icke håller mera komma i fråga att vare sig de nuvarande ägarne eller arrendebolaget skulle ordna den framtida driften enligt någotdera av de utav expertnämnden framställda förslagen.

Vid antydda förhållande har hos gruvägarna uppkommit tanken att försöka få inhemskt eller utländskt kapital till hjälp. Firman Hackman & C:o har också vid särskilda tillfällen föreslagit att staten och bemälda firma skulle erbjuda utanför företaget stående personer tillfälle att med erforderligt kapital inträda såsom delägare i företaget för exploatering av fyndigheterna i Outokumpu, utan att likväl få äganderätt till någon del av den gruvägarna tillhöriga egendomen. Sedan sådana nya delägare inträtt, skulle de tidigare ägarna tillsammans med dem fastställa den plan, enligt vilken driften för framtiden skulle ordnas. Underhandlingar om att få utländskt kapital investerat i företaget hava också försiggått, men hava tillsvidare icke lett till något resultat.

Såsom i förberörda proposition framhållits, åsyftar densamma att driften vid Outokumpu skulle ordnas interimistiskt till utgången av år 1925 samt att därunder vunnas tid till överläggningar om kapitalanskaffning och för upprättande av slutliga projekt angående företagets framtida drift.

I anseende därtill att interpellationen angår samma sak som den, angående vilken Regeringen till Riksdagen avlätit en proposition, anser Regeringen det vara naturligt, att denna interpellation och det därå givna svaret för vidare beredning remitteras till det utskott, dit Regeringens förenämnda proposition om finansiering av driften vid Outokumpu koppargruva för behandling hänskjutes.

Ed. Wuolijoki: Kunnioitettava Herra Puhemies! Arvoisa Eduskunta! Tämä välikysymys on vähän toisen laatuinen kuin tavallisesti välikysymykset ja vallankin tällä kertaa erilaisessa tilanteessa, kuin missä tavallisesti välikysymyksiä on käsitelty. Ensinnäkin tällä välikysymyksellä on vaikea saada hallitusta ka-

tumaan, koska se jo on kaatunut. Toiseksi tällä välikysymyksellä on hyvin vaikea saada epäluottamuslausetta Herra Kauppa-ministerille, koska hän, niinkuin minä tiedän, on ollut toista mielipidettä kuin hallitus tässä kysymyksessä. Kolmanneksi ei myöskään voi saada hallitukselle epäluottamuslausetta ehdottamalla välikysymystä valiokuntaan, koska hallitus itse toivoo, että välikysymys menee valiokuntaan ja neljänneksi, koska minun ei ole ollut tarkoituksenaan kaataa tällä hallitusta.

Koska minä arvaan, että monetkaan eivät täysin Outokummun historiaa tunne, niin muutamalla sanalla mainitsen, mistä on johtunut, että Outokummun kaivos on tullut valtiolle.

Outokummun kaivos löydettiin 1910 ja sen löytäminen oli Suomen geologiselle tieteelle suuri voitto. Se löydettiin nimittäin sillä tavalla, että geologisen komission palveluksessa olevalle insinöörille Trüstedtille oli tuotu eräitä kiviä, jotka sisälsivät kuparimalmia ja hän veti siitä sen johtopäätöksen, että näiden kivien on tarvinnut tulla sieltä, mistäpäin jäät liikuivat jääkauden aikana ja siis hänellä oli selvillä se suunta, mistä piti lähteä hakemaan sitä isoa kalliota, josta nämä kivet olivat lähteneet irti. Tämän tieteellisen johtopäätöksen mukaan hän lähti siis hakemaan ja sillä tavalla hän löysi Outokummun kuparilöydön. Kun insinööri Trüstedt oli valtion palveluksessa ja löytäjälle lankee puolet ja maanomistajalle toinen puoli malmilöydestä, niin tuli valtio sen vuoksi omistamaan puolet Outokummun kaivoksesta ja Hackman osakeyhtiö, joka omisti maan, tuli omistamaan toisen puolen.

Hackman ja valtio käyttivätkin sitten tätä kuparikaivosta yhdessä sodan aikana pienessä mittakaavassa, mutta silloin kun kuparin hinnat olivat sangen korkeat, niin se kannatti itsensä. Vuonna 1917 norjalainen insinööri Hybinette muodosti suomalaisen osakeyhtiön tarkoituksella ruveta kaivostyötä harjoittamaan suuremmassa mittakaavassa Outokummulla ja osakepääomaksi yhtiölle tuli 6 milj. Suomen markkaa. Kumminkin se kontrahti, jonka osakeyhtiö teki valtion kanssa, oli niin epäedullinen, että kaivostyö ei kannattanut eikä oikeastaan voinutkaan kannattaa. Sen mukaan nimittäin maksettiin 30 % jokai-

sesta saadusta kuparikilosta vuokraa valtiolle, vieläpä se toisissa tapauksissa nousi 50:een jopa 70:eenkin %:iin. Oliko Hybinette tämän kontrahdin tehnyt siinä mielessä, että hän perästäpäin, kun kaivostyö oli pantu alulle, saisi edullisemmat ehdot, kun hän vain pääsisi kiinni tähän arvokkaaseen löytöön, vai oliko hän muuten niin suuri optimisti, sitä on vaikea sanoa. Mutta joka tapauksessa kontrahti oli niin epäedullinen, ettei sillä mikään kaivosyritys koskaan kannata. Siitä olikin seurauksena, että tämä yhtiö oli vuoden 1920 lopulla konkurssitilassa ja oli pakotettu jättämään konkurssianomuksen 30 päivänä joulukuuta 1920. Valtio ja osakeyhtiö Hackman kuitenkin tulivat väliin ja pelastivat tuon yhtiön konkurssiin menemästä. Silloin oli jo ilmeistä, asiaa täällä eduskunnassakin käsiteltäessä, että tämä kaivosyhtiö ei tule kannattamaan, jos sitä ajetaan hoitaa samassa mittakaavassa kuin sitä siihen saakka oli hoidettu. Onhan aivan itsestään ymmärrettävää, että jos kaivosyritystä hoidetaan niin pienessä mittakaavassa, että siitä saadaan vain muutamia satoja tonnia malmia vuodessa, niin sitä ei saada kannattavaksi. Se on aivan samaa kuin jos jotakin suurta paperitehdasta tai selluloosatehdasta hoidettaisiin siten, että se tuottaisi ehkä 1 %:in varsinaisesta tuotosta, mikä suurteollisuudella pitää olla.

Ilmeisesti kuitenkin hallituksilla, jotka sen jälkeen ovat olleet, ei ole ollut oikeata käsitystä kaivosteollisuudesta, sillä hallitus ei ole sen jälkeen kiinnittänyt pääomia siihen riittävässä määrässä, niin että Hackman on nykyään kiinnittänyt kaikkiaan noin 9 milj. markkaa pyörein luvuin ja Suomen valtio 3.5 miljoonaa markkaa, vaikka alusta alkaen tarkoitus oli ja vaikka semmoinen sopimuskin oli, että kummankin piti panna yhtä paljon pääomaa tähän yritykseen. Ei ole siis ollenkaan ihmeteltävää, jos kauppaneuvos Hackman on kyllästynyt sellaiseen yhtiökumppaniin, joka ei pidä kiinni sopimuksistaan ja jota muutenkin on hyvin vaikeaa saada käsittämään juuri minkälaisia kaivoksen käyttämistä koskevia ehdotuksia, ja toiselta puolen taas on vallon ilmeistä, ettei valtiota ja sen pääedustajaa, eduskuntaa, saa helposti tällaisessa yhtiössä menemään toisen yhtiökumppanin ehdotuksiin, sillä kummallakin on aivan luonnos-

taan epäluuloja toisiaan vastaan. Minulla on senvuoksi ollut alusta alkaen varma käsitys siitä, että tätä kaivosyhtiötä ei saada kannattavaksi, ellei kaivos tavalla tai toisella joudu yhteen käteen, olkoonpa se sitten valtion tai olkoon se sitten jonkun muun yhden omistajan omaksi.

Kun minulla on se käsitys eduskunnasta, että se ei missään tapauksessa tule käsistään luovuttamaan siksi suurta omaisuutta, kuin mitä Outokummun kaivos edustaa, niin mielestäni ei ole muuta tehtävää, kuin että valtio silloin pyrkii yksin omistajaksi kaivokseen. Ja siinä mielessä onkin toimittu. On saatu kauppaneuvos Hackmanilta myyntitarjous valtiolle. Se hinta, jonka kauppaneuvos Hackman alussa pyysi, oli jokseenkin sama, kuin mitä se pyytää nytkin. Sitä on ministeriössä pari kolme kertaa tingitty, mutta sillä seurauksella, että ollaan jokseenkin samassa kuin alkuaan. Nimittäin se 15 miljoonan vaatimus, jonka Hackman & Co alussa esitti, oli 5 %:n obligatioineissa ja nyt on tarkoitus maksaa käteisellä 10 miljoonaa mk; joka tapauksessa kumpikin summa on erittäin kohtuullinen, sillä Outokummun kaivos on paljon suuremman arvoinen kuin mitä nämä summat merkitsevät. Tätä vähän valaistakseni tahdon mainita muutamia numeroita Outokummusta.

Ensinnäkin mitä siihen kuparimäärään tulee, jota Outokummun kaivoksessa arvellaan olevan, niin arvellaan siellä oleva minimimäärä, mikä on mittauksiin perustuva, noin 8 milj. tonniksi. Toisin sanoen jos se muutetaan kupariksi ja vuosittain otetaan 5 milj. kiloa puhdasta kuparia, niin se riittää ainakin 60 vuodeksi ottaa. Mutta tämä on minimimäärä, on hyvin todennäköistä, että malmimäärä on paljon suurempi. Tai toisin sanoen, jos me sanoisimme, että Suomi ottaisi Outokummusta kaiken kuparin, minkä se itse vuosittain tarvitsee, niin se riittäisi koko joukon yli 200 vuodeksi. Mitä taas muuten tähän hintaan tulee, niin on arvosteltu Outokummulla kaiken sen omaisuuden arvon, joka ei kuulu varsinaiseen kaivokseen, olevan 18,700,000 markkaa tai vähän päälle; se arvio on toimitettu viime kesänä. Kun valtio on siihen pannut kiinni noin 3 1/2 miljoonaa ja Hackman 9 miljoonaa, siis yhteensä 12 1/2 miljoonaa mark-

kaa, niin jos tämä 12 ½ miljoonaa markkaa otetaan pois 18,700,000:sta, saadaan 6,200,000 markkaa, siis siksi omaisuudeksi, jonka sieltä nyt valtio saisi sillä 10 miljoonalla, jonka se maksaisi kaivoksesta. Toisin sanoen se tulisi maksamaan siis noin 3,800,000 markkaa siitä kaivoksen puolikkaasta, jonka Hackman omistaa. Vaikka nyt ei varsin paljon tuntuksikaan kaivoksia ja niiden arvoa, niin tuntuu tämä summa sellaiselta, että täytyy ihmetellä, että valtioneuvosto on sitä summaa pitänyt liian korkeana ja jättänyt kaupan päättämättä. Ties onko enää ollenkaan kauppa aikaansaataavissa, sillä se oli vain määrätyn ajaksi, kuin Hackman oli tämän tarjouksensa tehnyt. Mutta vaikka Outokumpu nyt on näin rikas kuparista ja vaikka Outokummun kuparimalmi onkin niin hyvää, että se on yksi maailman parhaita kaivoksia siinä suhteessa, niin herää kumminkin tietysti epäily siitä, voiko Outokummun kuparikaivosta saada sellaiseen kuntoon, että se kannattaa. Ovatko edellytykset Outokummulla sellaiset, että saadaan kannattavasti tuo malmi sieltä esille. Monihan epäilee kovin meidän kykyjämme Suomessa, epäillään vallankin meidän teknillisiä voimiamme, ja insinööriemme kykenevyyttä. Sanotaan että me emme pysty sitä hoitamaan, sen pystyvät hoitamaan vain ulkomaalaiset ehkä amerikalaiset; meillähän on hyvin suuri kunnioitus vielä kaikkia ulkomaalaisia kohtaan, mutta se kokemus, mitä Outokummulla on saavutettu kuparivalmistuksessa, se puhuu sellaista kieltä, että ne ulkomaalaiset, jotka siellä ovat olleet sitä tarkastamassa, ovat yksimielisiä siitä, että Outokummulla kuparivalmistus nykyään on sillä asteella, että se hyvin pystyy kilpailemaan, sekä kustannuksien pienuudessa että muissa suhteissa muiden maiden vastaavien laitosten kanssa. Vika miksi Outokummulla ei kuparivalmistus ole kannattanut, on vain siinä, että se on ollut niin pienessä mittakaavassa, että näin pienessä mittakaavassa ei koskaan mikään kaivosteollisuus kannata. Onkin pidettävä vain kokeiluluontoisena koko Outokummun tähänastinen toiminta ja sillä on saatu kyllä se aikaan, että voi sanoa, että kokeilukausi on nyt loppunut ja meillä on varmat menetelmät millä tavalla me voimme Outokummun ku-

parimalmista edullisesti valmistaa kuparia. Ja olisihan se omituista, jos me emme tässä maassa pystyisi saamaan tuollaista kuparikaivosta käyntiin. Mehän tiedämme, että meidän maamme työväki on parasta kaivostyöväkeä, mitä Amerikassa on. Jokainen Amerikassa ollut tietää, että terästrustilla kun kysytään miehiä työhön, kysytään ensin skandinaviaalaisia ja suomalaisia ja sitten vasta mennään Keski-Euroopan maihin ja lopuksi Balkanin maihin ja Italiaan. Ja samalla tavalla ovat Outokummulla suomalaiset työmiehet pystyneet saamaan saman työtehon kuin Amerikassa, niin että kuparimalmin louhimiskustannukset tonnia kohden tulevat niin halvoiksi, etteivät ne sen halvemmiksi missään tule. Mitä myöskin metodiin, varsinaiseen valmistusmetodiin tulee, on se niin parantunut, että nykyään saadaan jo 83 % kuparia irti kuparimalmista, ja vielä viime aikoina on päästy siihen, että voiman kulutus on 25—30 %:lla parantunut. Kun Outokummulla on laadittu suunnitelmat varsinaista suurempaa kuparitehdasta varten, niin ne antavat sellaisen tuloksen, että jos 1,500 tonnia vuodessa kuparia valmistetaan, niin se antaa puhdasta voittoa noin 4 miljoonaa markkaa vuodessa. Ja tämä koko suunnitelma ei vaatisi muuta kuin noin 9 miljoonaa markkaa kaivoksen oston, tarvittavan pääoman lisäksi. Tässä 4 milj. markassa on jo otettu huomioon korot ja kuoletukset sille pääomalle, jonka valtio tulee käyttämään. Eikä tämä seikka ole ollut hallitukselle salaisuus, sillä hallitus on saanut tämän asian tietoonsa niitten monien asiantuntijain lausunnoista, jotka ovat käyneet Outokummulla, joita hallitus on käyttänyt tässä Outokummun kysymystä käsitellessään. Minä en malta olla luke-matta paria asiantuntijan lausuntoa, jotka tässä suhteessa ovat valaisevia. Norjalainen insinööri Krog, joka on ollut 7 vuotta insinöörinä Chilen kuuluisissa, Guggenheimin kaivoksissa, joissa vuotuinen kuparin valmistus on 100,000 tonnia, ja jotka ovat siis maailman suurimpia kuparitehtaita ja joissa kuparin valmistusmenetelmä on vähän samanlainen kuin nykyinen Outokummun menetelmä s. t. s. elektrolyyttinen kuparin valmistusmenetelmä, tämä insinööri Krog, joka on ollut pitemmän aikaa Outokummulla, on antanut seuraavan lausunnon: Sen johdosta, että A.B. Outokummun tuo-

tanto suunnitellaan laajennettavaksi nykyisestä kokeiluasteesta 1,500 tonniin kuparia vuosittain, — perustuen insinööri Hybinnetten eroittelu- ja elektrolyysimenetelyyn — rohkenen Johtaja, tri Eero Mäkinen pyynnöstä ilmoittaa:

Allekirjoittanut kävi A.B. Outokummun kokeilulaitoksella marraskuun alussa 1923 ja oli minulla tilaisuus hyvinkin viikkoa läsnäoloaikani yksityiskohtaisesti tutustua sekä työ- että käyttösuhteisiin, erityisesti mitä tulee työväen, koneellisen voiman, korjausten y. m. tarpeeseen itse eroittelulaitoksella. Laitoksen käyttötilasto, sekä mitä tulee teknillisiin saavutuksiin ja silloisiin käyttökustannuksiin, käytiin läpi ja tarkastettiin. Minulle esitettiin myös Johtaja, tri Mäkinen, insinööri A. Rosted'in avulla laatima kannattavuuslaskelma, joka perustuu 1,500 tonnin vuotuisen kuparituotantoon.

Tämän perusteella uskallan lausua 1) Suunniteltu laajennus riittää 1,500 tonnin valmistukseen puhdasta kuparia vuodessa, edellyttämällä eroittelulaitoksen tasaisen ja jatkuvan käyttämisen. 2) Että itse eroittelulaitoksen laajentamisen kustannukset ovat riittävän varovasti arvioitu yhteensä Smk:ksi 195,000: — perustuen ne silloisiin työn ja raaka-aineiden hintoihin. 3) Että itse eroittelulaitoksen käyttö- ja katodikuparin puhdistuskustannukset, arvioituina yhteensä Smk:ksi 5,157,000: —, ovat täysin riittävät, kun edellytetään tasainen käyttö ja silloiset työ- ja raaka-aineiden hinnat. Näillä edellytyksillä olen varma, että käyttökustannukset tulevat vielä pienemään, kun uusi laitos on ollut toiminnassa jonkun aikaa.

Sehän on niin edullinen lausunto kuin voi olla tästä suunnitelmasta ja toiselta puolen sellaiselta mieheltä, jolla jos kella on kokemusta kuparinvalmistuksesta. Hallitus on myöskin käsitellessään tätä ostokysymystä viime vuonna hankkinut eräitä lausuntoja asiantuntijoilta. Minulla on tässä eräs lausunto, jonka herra Söderlund, yksi Svenska Metallverkenin johtajista viime vuonna on antanut. (Ministeri Procopé: Tänä vuonna). Sen parempi. Minä luen jonkun kohdan hänen lausunnostaan.

„Kun otetaan huomioon kaikki esilläolevaan kysymykseen kuuluvat seikat, kuten löytöjen todettu laajuus, käyttövoiman hankinta, malmin laatu, valmiiden tuotteiden

myyntimahdollisuudet j. n. e. en epäile sanoessani, että toiminimi Hackman'in osuudestaan kaivokseen vaatima summa on oikeudenmukaisesti määritelty ja edullinen Suomen valtiolle edellyttäen, että suunnitelmat tuotannon lisäämiseksi noin 1,500 tonniin toteutetaan. Sikäli kuin olette ilmoittaneet, on lisäämissuunnitelman yhteydessä lausuttu epäilyksiä, että Amerikan suuret kuparituottajat tulisivat hintatason painamisella, dumpingilla, tekemään tyhjäksi tämän tuotannon lisäyksen. Sitä ei varmastikaan tarvitse peljätä. Asian luonnosta johtuu, että nykyisellä kuparituotannolla lisääminen 1,500 tonniin entiseen maailmantuotantoon 1,300,000 tonniin, ei merkitse lainkaan mitään eikä voi kiihoittaa suurtuottajia tämän vuoksi muuttamaan hintapolitiikkaansa.”

Sitten hän antoi kuparin laadusta eräitä lausuntoja. Tässä minä lyhyesti mainitsen pari niistä. Laatunsa puolesta on Outokummun elektrolyyttikupari täysin tasa-arvoista Amerikan paraitten merkkien kanssa ja perustan tämän lausumani siihen kokemukseen, joka meidän yhtiöllämme A.B. Svenska Metallverken'illä on Outokummun kuparista ollut. Svenska Metallverken on parina vuonna käyttänyt Outokummun kuparia siinä määrässä kuin sitä on ollut saatavana ja kokeillut sen sekä mekaanisten että johto-ominaisuuksien suhteen. Hän jatkaa. „Meidän yhtiön puolesta voin siis vastata, että olemme jatkuvasti valmiit käyttämään Outokummun tuotetta, mikäli sitä tarjotaan ja edellyttäen, että se on laadultaan yhtä hyvää ja että seurataan Amerikan hintatasoa.” Sitten hän tässä vielä selittää tarkemmin sitä, ettei ole pelättävissä kilpailua, mainitsee m. m., että se yhtiö, joka omistaa Chilen kaivokset, jotka tuottavat paljon kuparia ja joissa tuotanto on verrattain halpaa, omistaa myös toisia kuparitehtaita Amerikassa, joissa tuotanto on paljon kalliimpaa, niin ettei Chilenkään kaivosten kuparin hintaa ole mahdollista alentaa niin alas, ettei Outokummun kuparitehdas kannattaisi.

Mutta minä en ole oikeastaan tähän Outokummun kysymykseen johtunut vain siitä, että valtio on kelvottoman huonosti hoitanut omaisuuttaan, vaan olen joutunut siihen vähän toista tietä. Rikkihappo- ja superfosfaattitehtaan johtokunta, johon

minäkin kuulun, on nimittäin joutunut paahaan pulaan sen johdosta, että koko sitä edellytystä, jolle rikkihappo- ja superfosfaattitehtaat perustettiin, ei kohta ole olemassa. Rikkihappotehdas nim. vietiin Lappeenrantaan sentähden, että raaka-ainetta rikkihappotehtaalle luonnollisesti ajateltiin saatavan kotimaasta, Outokummun kuparikiisusta. Nyt on viime aikoina ruvettu pelkäämään eikä ilman syytä, että Outokummun kaivos mahdollisesti pannaan seisomaan. Onhan se ollut jo hallituksen kanta. Rikkihappotehdas on ollut jo tänä vuonna pakotettu ostamaan Espanjasta kiisua rikkihapon valmistusta varten. Outokummun kiisua on vielä saatu, mutta on ollut pakko ainakin kokeilla ulkomaisella kiisulla, niin ettei rikkihappotehdasta tarvitsisi panna seisomaan jos yhtäkkiä Outokummusta ei saataisikaan.

Kuparin valmistuksessa on yleensä huomioonotettava, että kuparitehtaassa voi valmistusta lisätä melkein mihinkä määrään, saakka tahansa, jos vain on mahdollista saada pois ne myrkylliset ja kasveja vahingoittavat kaasut, joita kuparimalmia poltettaessa syntyy. Onhan Outokummussa, niin pienessä mittakaavassa kuin kaivoksessa tehdasta on käytettykin, huomattavissa jo puoleltoista kilometrin säteellä kasvullisuuden vahingoittuneen. Ei siis voi kuparia valmistaa riittävän suuressa määrässä, ellei jotain keinoa keksitä siihen, että saadaan nuo poltettaessa syntyvät rikkidioksiidikaasut tehottomiksi. Sen vuoksi jokaiseen kuparitehtaaseen muualla maailmassa onkin yhdistetty aina rikkihappotehdas. Rikkihappotehtaan pääraaka-aineena taas ovat juuri nuo haitalliset kaasut, jotka kuparikiisua poltettaessa syntyvät. Sen vuoksi oli hyvin harkittua, että Saimaan vesien varrelle Lappeenrantaan perustettiin rikkihappotehdas, koska se ainakin osaltaan voi helpottaa tätä kysymystä. Nyt ei kumminkaan rikkihappotehdas voi käyttää kuin noin 15,000 tonnia Outokummun malmia, ja se vastaisi noin 500 tonnia puhdasta kuparia. Mutta nyt on jo huomattu, että meillä superfosfaatin menekki ja siis rikkihapon menekki kasvaa tavattomasti, senjälkeen kuin valtio perusti tämän superfosfaattitehtaan. Kun meillä ennen oli noin 5,000 tonnia superfosfaatin menekki vuodessa, on se jo tänä vuonna marraskuun 1 päivään saakka

ollut 32,000 tonnia. Ja kun rikkihappo- ja superfosfaattitehdas kykenee valmistamaan vain 24,000 tonnia vuodessa, niin ei ole mitään epäilemistä, ettei meidän tarvitse lähitulevaisuudessa laajentaa tehdastamme niin paljon, että me voimme valmistaa kaksinkertaisen määrän superfosfaattia. Superfosfaattitehdas Kotkassa onkin niin suuri, että se voi valmistaa kaksi kertaa sen määrän, minkä se nyt valmistaa, jos vain rikkihappoa saadaan syntymään kaksinkertainen määrä, ja taas rikkihappotehtaan laajennus vaatii verraten pienen määrän varoja siihen nähden, mitä se alkuaan on tullut maksamaan. Laajennuksesta olisi muuten se etu, että voimme saada superfosfaattia paljon halvemmalla kuin tällä kertaa, vaikka hinta onkin halvempi kuin esim. Ruotsissa. Mutta siitä on myöskin se etu, että jos me kaksinkertaiseksi lavennamme tuon rikkihappotehtaan, niin me saamme niin paljon kuparimalmia Lappeenrantaan, että me voimme sinne ajatella jo toista kuparin raffineeraus- tai kuparinvalmistustehtasta. Kun meille samaan aikaan tulee Imatran halpa voima ja yhdistämme siis kaikki nämä tehtaat yhteen, toisin sanoen Outokummun rikkaan malmin rikkihappotehtaan valmistuksen ja Imatran halvan voiman, niin olen vakuutettu, että näin hyviä edellytyksiä ei ole oikeastaan missään maailmassa jonkun suurteollisuuden kannattamiseksi, kuin silloin meillä tulee olemaan. Tällä kertaa meidän on tarvinnut maksaa Lappeenrannan rikkihappotehtaan ostamasta rikistä Outokummulle noin 60 penniä kilolta. Jos Outokummun tehdasta laajennetaan, niin Outokumpu voi myydä hyvin 30 pennillä rikkiä rikkihappotehtaalle, toisin sanoen raaka-aine halpenee puolella. Ja että meillä on mahdollisuuksia paljon suurempaan menekkiin superfosfaatin alalla, kuin mitä äsken mainitsemani tiedot näyttävät, voidaan päättää siitä, että viime vuonna, 1923, meillä käytettiin keskimäärin koko maassa noin 7 kg superfosfaattia hehtaaria kohti, kun Ruotsissa käytetään 32 kg ja Tanskassa 75 kg hehtaaria kohti. Ei tarvitse siis olla erikoisen optimistinen, jos sanoo, että ennenkuin 10 vuotta on kulunut, niin täytyy meidän rikkihappoteollisuutemme olla nelinkertainen ja silloin on meillä erinomaisen hyvän tilaisuus valmistaa mitä edullisimmin ku-

paria Imatran halvalla voimalla elektrolyyttistä metoodia käyttämällä.

Mutta meillä sitä paitsi Suomessa on muitakin tehtaita, jotka tarvitsevat Outokummun rikkiä raaka-aineena. Selluloosatehtaat nim. tarvitsevat myöskin rikkiä. Jos otetaan vaan ne suuret selluloosatehtaat, jotka ovat verrattain likellä Saimaan vesiä, siis Enson, Kaukaan, Tornatorin ja Kymi-yhtiön tehtaat, niin saadaan vuosittain noin 25 milj. kg. kuparimalmia vastaavaa rikkimäärä. Tällä kertaa ne tuovat sen Sisiliasta puhtaana rikkinä vaikka ne sodanaikana käyttivät jonkun verran Outokummun kiisua, mutta Outokummun kiisu tuli epäedulliseksi niille kalliiden louhimis- ja muiden kustannusten vuoksi. Mutta jos Outokummun tuotanto saadaan suuremmaksi, niin ei ole epäilyksiä — ja siitä on ollut näiden tehtaanjohtajain kanssa neuvottelujakin — että nämä tehtaat suostuisivat ottamaan Outokummun kiisua, ja silloin on mahdollisuus lisätä kuparin tuotantoa suuresti.

Minä en tahdo puuttua teknillisiin kysymyksiin, niin mielenkiintoista kuin se olisikin, mikä kuparin valmistusmetodi Outokummulla olisi otettava käytäntöön. Siitä on riidelty sanomalehdissä ja hallitus näyttää heti pelästävän, kun joku sanomalehdissä kirjoittaa, että Outokummulla on väärä metodi, niin että ei uskalla ratkaista sitä kysymystä. (Oikealta: Kyllä puhuja erehtyy!) Sen verran voin mainita, että on riidelty kahdesta metodista, sulatusmetodiko vai elektrolyytin metodi on parempi. Sulatusmetodissa tarvitaan koksia, kivihiiltä, joka olisi tuotava ulkoa ja vietävä Outokummulle. Elektrolyytisessä metodissa tarvitaan sähkövoimaa, jota meillä on saatavissa erittäin halvalla Imatralta. Minä luulen, että tämä riittää ratkaisemaan kysymyksen, kumpi meille on edullisempi metodi, varsinkin, jos tähän lisään, että elektrolyytin metodi on viime vuosina tavattomasti voittanut alaa kaikkialla maailmassa kuparinvalmistuksessa.

Mitä sitten hallituksen esitykseen tulee, niin hallitus esittää tällä kertaa, että Outokumpua pidettäisiin nyt käynnissä sikäli että sieltä murrettaisiin vain malmia, jota mahdollisesti myytäisiin halullisille, toisin sanoen myöskin rikkihappotehtaille, mutta että varsinainen kuparinjalostuslai-

tos pantaisiin seisomaan. Se merkitsisi sitä, että Outokummulla ei vastedes tehtäisi lainkaan kuparia. Jos Outokummun kaivoksesta on jotakin hyötyä ollut tähän saakka, niin siitä on ollut se hyöty, että se on kokeillut erään metoodin verrattain valmiiksi. Jos nyt lakkautetaan varsinainen kuparinvalmistus ja siis erotetaan ne ehkä 80 työmiestä, jotka siellä tätä varten ovat monen vuoden kuluessa suurella vaivalla koulutettu, koska meillä tässä maassa ei sellaista työväkeä ole ollut, niin jokseenkin selvä seuraus on, että taas jonkun vuoden perästä on aloitettava uudestaan se kokeilu. Ja kun tähän en näe mitään syytä, kun on aivan selvää, että kuparinvalmistus Outokummulla tässäkin mittakaavassa vastaa kustannuksensa, niin ei ole mitään järkevää perustetta kuparinvalmistuksen lakkauttamiseksi siellä. Siihen ilmoitetaan hallituksen esityksessä syyn olevankin sen, että Hackman ei enää tahdo uhrata rahaa. Ja sen minä erinomaisen hyvin uskon. Minusta on ihmeteltävää, että Hackman on ollut niin pitkämielinen ja sijoittanut niin paljon enemmän varoja kuin valtio. Tässä ei voi moittia Hackmania, koska hän on nähnyt, kuinka mahdollottoman huono yhtiökumppani hänellä tähän saakka on ollut. Lopuksi en malta olla sanomatta, koska olen kuullut, että hallituksessa on oltu sitä mieltä, ettei Hackman saisi osaansa Outokumpuun myydyksi muille kuin valtiolle, että asia ei ole niin, Outokummulla on kyllä ostajia. Ei ole kuin hyvin lyhyt aika siitä, kun Hackmanille on tehty erittäin hyviä tarjouksia hänen osastaan Outokumpuun, mutta Hackman on sanonut, että hän mieluummin myy sen valtiolle. Eikä tarvitse paljon tietää kaivoksista, kun ymmärtää, että se summa, jonka Hackman on pyytänyt, on mitättömän pieni siihen arvoon nähden, mitä Outokummulla on.

Minun täytyy siis loppupäätöksenä sanoa, että en ole hallituksen vastaukseen tyytyväinen muuta kuin siihen kohtaan, jossa hallitus ehdottaa asian valiokuntaan.

Ed. Viljanen: Arvoisa Herra Puemies! Vaikka esilläoleva kysymys tuleekin siinä valiokunnassa käsiteltäväksi, johon minulla on kunnia kuulua, pidän tämän asian siitä huolimatta niin tärkeänä,

että tässäkin tilaisuudessa on syytä mainita siitä joku sana. Koetan kuitenkin välttää mahdollisimman mukaan sellaista, jota välikysymyksen tekijä on täällä tästä kysymyksestä jo esittänyt, ja valaisen asiaa vähän toiseltakin puolelta.

Kun vuori-insinööri Otto Trüstedt, jonka nimi muuten Outokummun yhteydessä ansaitsee tulla mainituksi, löysi sen irtolaisen kuparikiisua sisältävän kiven, jonka johdosta hän sittemmin tuli Outokummulle ja teki siinä olevan kuparilöydön, on se tapaus, jollaista meidän maamme historiaan ei ole aikaisemmin merkitty. Tapaus on lisäksi merkillinen sentähden, että se tavallaan antoi kolauksen sille meidän tieteellisissämme piireissämme vallalla ollevalle käsitykselle, että maamme on tällaisista kivennäisrikkauksista erittäin köyhä ja että niitten hakeminenkin on yleensä miltei turha. Tämä käsitys alkoi jo olla varsin piintynyt. Merkillistä kyllä, Outokummun jälkeen on sittemmin löydetty muitakin kivennäisrikkauksia tässä maassa. mainitakseni vaan esim. kaoliinin, rikki-kiisut y. m., jotka löydöt osoittavat, ettei maamme itse asiassa olekaan niin köyhä tällaisista kivennäisrikkauksista, kuin mitä yleensä luullaan. Mutta tämä löytö oli merkillinen vielä senkin tähden, että se sattui aikana, jolloin sähköistäminen eli valkoisen hiilemme, vesivoiman, käyttäminen ja muuttaminen sähkötietä voimaksi oli astunut päiväjärjestykseen ja, kuten tiedetään, tähän tarvitaan suuret määrät kuparia; sähkö ja kupari kuuluvat tässä suhteessa oleellisesti yhteen.

Hallitus esittää esityksessään analyysin siitä kuparimalmista, jota Outokummulla on tavattavissa. Se osoittaa, että tämä kiisun kuparimäärä on pyöreän luvun noin 4,5 % ja että siinä paitsi kuparia löytyy erinäisiä muitakin aineita, vieläpä kultaa ja hopeaakin. Täällä on jo osoitettu, miten varovaisimpienkin laskelmien mukaan tullaan kuparimäärään, joka on varsin merkittävä. Ottamalla malmimäärän mahdollisimman pieneksikin, tullaan nykyisten hintalaskelmien mukaan jo kuparimäärään, jonka arvo on ainakin noin 3 miljardia markkaa. Ottamalla lisäksi lukuun muut aineet, rikin, sinkin, raudan, kullan ja hopean, tullaan tähän löytöön nähden arvoon, joka lähentelee vähimmiten Suomen markkoissa 7 à 8 miljardia. Itse

asiassa ovat siis erittäin suuret arvot kysymyksessä. Tiedämme, että kuparia tarvitaan välttämättömästi vesivoimiemme sähköistämiseen, sitä tarvitaan myöskin teollisuudessa ja tässä yhteydessä saattaa tulla mainituksi, että sitä tarvitaan juuri siinä teollisessa tuotannossa, joka on meille tällä hetkellä erittäin tärkeä, nimittäin sotateollisuudessa.

Millaisia kuparimääriä nykyisin jo tuodaan meidän maahamme, osoittaa viimeinen tilasto. Yksistään raakaa kuparia tuotiin viime vuonna meidän maahamme noin 404,000 markan, kuparilevyjä yli 4 milj. markan, kuparia tankoina lähes 1 milj. markan, kuparia putkina yli 2,7 milj. markan arvosta, ja jos nämä y. m. kuparituotteet lasketaan kiloissa, tuotiin kyseessä olevana vuonna kuparituotteina edellämaituissa muodoissa likipitään 1,000 tonnia, vastaten Suomen markkoissa noin 16 1/2 milj. markkaa. Tällöin ei ole otettu lukuun messinki- ja muita tuotteita, joissa kuparia löytyy. Jos nekin otetaan lukuun, tulemme hyvästi kaksinkertaiseen määrään, tehden siis noin 33 milj. markkaa. Edellä sanottu on omiaan osoittamaan, miten suuri kuparinkäyttö maassamme on ja miten tärkeää on, että saamme omasta maasta tämän kuparin käytettäväksemme.

Mutta tämä kuparikiisulöytö laajensi näköalojamme muissa suhteissa. Niinkuin täällä jo välikysymyksen tekijä huomautti, sisältää tämä kuparikiisu, Outokummun malmi, suuren määrän rikkiä, joka rikki, kuten tunnettua, on tärkeä teollinen raaka-aine. Rikin käyttöön perustuu eräs osa selluloosateollisuuttamme. Sen käyttöön perustuu myöskin kemiallisen teollisuuden kaikista tärkeimmän aineen, rikkihapon, valmistus. Hallituksen esityksessä olevan analyysin mukaan löytyisi Outokummun kuparikaivoksessa rikkiä noin 2 miljardin markan edestä. Että tässäkin ovat suuret kansantaloudelliset arvot kysymyksessä, näkyy siitä, että maahamme tuodaan vuotuisesti rikkiä melkoiset määrät. Vuonna 1923, siis viime vuonna, oli rikin tuonti kiloissa n. 30 milj. kiloa ja rahassa n. 30 milj. markkaa. Itse asiassa tämä tuonti koskee raaka-ainetta, jota löytyy Outokummun kuparimalmissa 2 miljardin markan edestä. Sitäpaitsi tuodaan vielä jossain määrin, vaikka kyllä pienemmässä määrin, rikkihappoa, jota, niinkuin täällä jo

esitettiin, valmistetaan omassa rikkihappotehtaassamme.

Kun Outokummun kiisu aikoinaan löydettiin, oli kaikille teknikoille selvillä se, että käsissä oli raaka-aine, joka antoi erinomaisia mahdollisuuksia meidän maallemme ja harkitun suunnitelman mukaan perustettiin, niinkuin täällä jo on mainittu, rikkihappotehdas Lappeenrantaan ja superfosfaattitehdas Kotkaan. Mutta on todella surullista todeta, että samalla kertaa kun käytettävänä on kuparikiisua miljoonien markkain edestä omassa maakamarassamme, tällä hetkellä kyseessäoleva rikkihappotehdas on ollut pakotettu ostamaan raaka-ainettaan vieraista maista merien takaa, vieläpä maasta, jonka kanssa meillä ei tällä hetkellä ole edes kauppasopimusta. Siis itse asiassa ei ole pantu sitä suunnitelmaa täytäntöön, jonka perusteella kyseessäolevat rikkihappo- ja superfosfaattitehtaat aikoinaan perustettiin. Kun tämä suunnitelma tarkoitti rikkihapon valmistusta maassamme omista kiisuista, niin se merkitsi myös sitä, että rikkihapon kautta tuettaisiin kaikkia niitä muita tuotantaloja, jotka käyttävät rikkihappoa hyväkseen. Ja ne ovat varsin monet. Voi sanoa, että tuskin löytyy teollisen tuotannon alaa, jossa ei rikkihappoa tarvittaisi. Erityisesti on n. s. kemiallisen teollisuuden ala rikkihaposta riippuvainen. Että tämä tärkeä teollisuuden ala on meillä jäänyt niin kehittymättömäksi kuin on tapahtunut, johtuu pääasiassa siitä, että maassamme aiemmin ei löytynyt tehdasta, joka valmisti sille sen tärkeimmän raaka-aineen, rikkihapon. Nyt tällainen on olemassa. Mutta me emme saa rakentaa sen tulevaisuutta siihen, että jätämme tämän tärkeän rikkiä sisältävän malmin maakamaraan ja otamme raaka-aineen kaukaa vieraista maista. Rikkihappo on nimittäin tärkeä apu-aine myöskin niillä teollisuuden aloilla, joiden tulee turvata meidän itsenäisyyttämme puolustukseen nähden. Tunnettua on, että meillä on parhaillaan rakenteilla ruutitehdas. Se tarvitsee myöskin rikkihappoa. Kaikki ne laajennuspyrkimykset, mitkä tällöin voivat tulla kysymykseen, tarvitsevat myöskin rikkihappoa.

Äskettäin oli julkisuudessa nähtävänä, että kansainliitto on kiinnittänyt huomiota siihen uuteen taistelutapaan, jota valmis-

tellaan uuden sodan varalta, taistelutapaan, jossa tullaan käyttämään myrkyllisiä kaasuja taisteluvälineinä. Kaikissa niissä maissa, missä kemian teollisuus on päässyt kukoistamaan, onkin mahdollisuus olemassa, että tämä taisteluväline, niistä kauhuista huolimatta, jotka se tuo muusaan, voi tulla käytäntöön ja että sitä välinettä näissä maissa suuresti kehitetään. Hyvin kuvaavaa oloillemme on, että samalla kertaa kun tunnetaan, että näihin taistelukaasuihin käytetään kaasua nimeltä klori, meillä ne kaksi tehdasta, jotka olivat olemassa, hävitettiin viranomaisen toimesta. Minä myönnän, että tähän oli omat syynsä, nim. se, että kyseessäolevat tehtaat olivat jo niin rappeutuneet, että niiden käyttäminen sellaisenaan tuskin olisi ollut kannattavaa. Mutta toiselta puolen täytyy todeta, että näihin asti ei ole vielä yritetty saada näitä tehtaita jälleen toimimaan ja että me siis siinä mielessä olemme tätä tärkeätä ainetta, kloria vailla, jota myös käytetään suuret määrät esimerkiksi kutoma- ja paperiteollisuudessa valkaisuaineena. Kun tältä pohjalta tarkastaa hallituksen esitystä, niin täytyy minun tulla aivan samaan johtopäätökseen, kuin mitä täällä välikysymyksen tekijä teki, nim. siihen, että esitys monessa mielessä on heikkouden todistus ja heikkouden todistus siitä, ettei ole löytynyt vakiintunutta käsitystä, mikä merkitys Outokummun kuparikaivoksella ja siitä saatavalla raaka-aineella on meidän tuotantomme kannalta katsoen ja erityisesti silloin kun on kysymyksessä tämän maan puolustaminen. Jos me kerran tahdomme uhrata satoja miljoonia markkoja puolustustamme varten, niin minusta tuntuu siltä, että se tulee paljon huokeammaksi siten, että mahdollisuuden mukaan koettamme saada ne tarve- ja raaka-aineet omasta maasta, jotka tätä varten tarvitaan tullaksemme riippumattomaksi muista maista. Hallituksen esitys edellyttäisi sen, että juuri kuparitehdas Outokummulla pantaisiin seisomaan eli juuri se osa tätä tuotantolaitosta, joka valmistaisi meille tärkeän teollisen raaka-aineen, kuparin ja jota me sitäpaitsi välttämättömästi myös puolustustarkoitustamme varten tarvitsemme. Omasta puolestani sentähden en mitenkään voi kannattaa sitä kohtaa hallituksen esityksessä, että Outokumpua pi-

dettäisiin yllä hätäaputöiden varassa vaan täytyy mielestäni vakavasti harkita, eikä löydy jotain keinoa, jolla saadaan tämä tärkeä luonnontuote meillä käytettäväksi ja käytettäväksi siten, että ne kaksi tekijää, kupari ja rikki, tulisivat tosiaan tuotannollisiksi tekijöiksemme maassamme ja tekijöiksemme juuri silloin, kun meidän tulee järjestää tuotantoelämämme myös sille pohjalle, että se kykenee puolustamaan itsenäisyyttämme, silloin kun se on tarpeellista.

Ed. Saastamoinen: Aina siitä lähtien, kun Outokummun kuparilöytö tapahtui, olen ollut tilaisuudessa seuraamaan kehitystä siellä ja olen sen kautta ollut tilaisuudessa kuulemaan mitä erilaisimpien ammattimiesten lausuntoja ja arveluita tästä asiasta. Olen tullut vakuutetuksi siitä, että Outokumpu todella on kaikkein parhaimpia kuparilöydöksiä, mitä ajatella voi. Näin ollen en voi muuta kuin suoras-taan ihmetellä, että niin arvokasta omaisuutta on hoidettu sillä tavalla kuin on tehty. Eduskunnan toinen arvoisa varapuhemies on täällä erinomaisen sattuvasti sanonut, että suuri syy siihen, miksi tätä tärkeätä teollisuutta on niin vaivalloisesti kulettettu eteenpäin, on suuressa määrässä Suomen valtion syytä ja minä luulen, että tässä ei ole yhtään ainoata sanaa liikaa. Kaivoslaitteet siellä ovat aivan vähäpätöiset, niinkuin täällä on sanottu, ja näinollen ei ole ollenkaan ihmeteltävää, että tuloksia sieltä ei ole näkynyt. Mutta minustakin on aivan selvää, että on korkea aika korjata tehtyjä erehdyksiä ja ryhtyä toimenpiteisiin Outokummun kuparikai-voksen käyttämiseksi. Täällä on jo sekä väläkysymyksen arvoisa tekijä että edellisen puheenvuoron käyttäjä esittänyt itse asiassa asian kaikessa laajuudessaan ja näin ollen en minä tahdo siihen sen enempää lisätä. Minäkin tahdon sanoa, että se hintavaatimus, minkä toiminimi Hackman & C:o on esittänyt osuudestaan Outokumpuun, on katsottava kaikkein vähintään kohtuulliseksi. Outokummun kuparikai-voksen merkitys, kuten sanottu, ei ole ainoastaan siinä, että sieltä saadaan kuparia ja siitä saadaan semmoisenaan Suomen kansalle tuloja, vaan että sen tavattoman arvokas sivutuote, rikki, tulee käytetyksi kansantaloudellisesti edullisesti maas-

samme. Mutta voidakseen tehdä tämän, tarvitaan tietysti kapitaalia. Täällä on lausuttu, ja olen ollut tilaisuudessa näkemään ne laskelmat jo aikaisemmin, että esim. 1,500 kuparitonnin aikaansaamiseksi tarvittaisiin noin 9 miljoonaa markkaa. Minä luulen, että tämä laskelma on erinomaisesti optimistinen, mutta se ei pienimmäskään määrässä muuta minun käsitystäni siitä, että toimiin on ryhdyttävä. Toinen seikka, mikä tässä on erinomaisen tärkeä, kun ajattelee Outokummun kuparikaivosta ja sen kehittämistä edelleen, on se että sinne täytyy laittaa kunnolliset kulkuneuvot. Outokumpua ei voida käyttää ilman sinne rakennettavaa rautatietä. Tästä rautatiestä on jo täällä tehty eduskuntaesitys, mutta se valitettavasti on valiokunnassa hylätty ja minä vaan toivoisin, että tämä rautatieasia tulisi Outokummun kuparikai-voksen selvittelyn ohella myös uudestaan esille. Kolmas suuri näkökohta on se, että Imatran voima-asema, tulipa sitten siellä käytäntöön yksi tai toinen näistä metodeista, tulisi joka tapauksessa saamaan erinomaisen suuren virrankuluttajan ja jo siitäkin syystä on Suomen valtiolla kaikki syy kiinnittää asiaan mitä vakavinta huomiota. Minä toivoisin, että tämä keskustelu täällä eduskunnassa saattaa tätä asiaa eteenpäin paremmalla tavalla kuin mitä hallituksen ioku päivä sitten tekemä esitys olisi edellyttänyt.

Ed. Vennola: Minä luulen, että se aika, mikä on käytetty Outokummun keilukaudeksi, on kuitenkin ollut erittäin suureksi hyödyksi kysymyksen selviämiseksi. On tunnettua, että itse metodikysymys on hyvin suuressa määrässä ollut epäselvä, josta asiantuntijat ovat hyvinkin paljon riidelleet. Se kysymys on vasta viime aikoina käynyt selväksi, sen jälkeen kun Outokumpu-kaivos siirtyi osaltaan valtion liikkeeksi. Samoin on myöskin tänä aikana saatu hintaa hyvin paljon alennetuksi. Minä tahtoisin siinä oikaista väläkysymyksen tekijän tiedonantoa, että hinta olisi nyt sama kuin aikaisemmin. Ei ole kovinkaan pitkä aika siitä, kun hinta itse kaivoksesta oli 25 milj.; se on nyt pudonnut 12 miljoonaan (Ed. Wuolijoki: 10 miljoonaan!). Niin, 10 miljoonaan. Tämä on myöskin voitto. Mitä itse asiaan tulee, niin

täällä on jo esityksistä käynyt selville, että kysymys on erinomaisen tärkeä sekä meidän puolustuslaitoksemme kannalta että myöskin maan tarpeen kannalta. Viimeistä edellinen puhuja esitti siinä suhteessa hyvin kuvaavia numeroita mainitessaan, että esim. kuparintuonti nousee keskimäärin puoleentoista kymmeneen miljoonaan markkaan vuosittain. Sen lisäksi on välikysymyksen tekijä esittänyt täällä erittäin tärkeän näkökohdan, joka johtuu siitä, että superfosfaattitehdas on alkanut toimia ja tarvitsee sitä raaka-ainetta, mitä tämä teollisuusala tuottaa. Kun siis sekä puolustuslaitoksemme kannalta että maanviljelyksessä tarvittavien tarvikkeiden kannalta maallamme on suuri tarve laitoksen tuotteisiin nähden olemassa, niin on täysi syy koettaa pitää käynnissä puheenaolevaa teollisuuslaitosta. Se hallituksen esitys, mikä täällä on esitetty, ei mielestäni vastaa tarkoitustaan. Se tapa, että varsinainen kuparitehdas pantaisiin seisomaan, tekee sen, että monet maamme tarpeet eivät tule tyydytetyiksi eikä päästä edistymään juuri tällä teollisuuden alalla. Mutta koska asian eteenpäin vieminen paremmin kuuluu valiokunnalle ja siellä tapahtuvalle keskustelulle, niin minä puolestani yhtyisin siihen, mihinkä välikysymyksen tekijä, että tämä asia menisi valiokuntaan ja että siellä otettaisiin tarkoin harkittavaksi ne näkökohdat, mitkä tämän päivän keskustelussa ovat tulleet esille. Tahtoisin mainita erään seikan, jonka tiedän eri tahoilla herättäneen epäilyksiä, nim. sen, että Chilessä on löydetty verrattain suuria kuparikaivoksia, ja suuria epäilyksiä on, että kuparin hinta maailmanmarkkinoilla tulee laskemaan, niin että lukuisia kaivoksia on pantava seisomaan. Mielestäni tämäkään seikka, vaikkakin huomioon otettava, ei pitäisi antaa vielä aihetta sille, että me rupeaisimme toteuttamaan puheenaollutta seisahdustilaa. Olenaiset tarpeet maan puolustuslaitoksen ja maanviljelyksen kannalta edellyttävät laitoksen käynnissä pitoa. Suljen tämän päiväisessä keskustelussa esitetyt näkökohdat valiokunnan vakavaan huomioon.

Ed. Tanner: Tavallisesti välikysymyksen tekijät ovat hyvin kärkeäitä ehdottamaan, että heidän asiansa lähetettäisiin valiokuntaan. Tällä kerralla jäi tällöi-

nen muodollinen ehdotus kuitenkin tekemättä ja sen sijaan se tehtiin hallituksen taholta. Kun hallituksen tekemää ehdotusta ilmeisesti ei voida ottaa päätöksen pohjaksi ja kuitenkin olisi tärkeätä, että asia joutuisi valiokuntaan, pyydän tehdä sen muodollisen ehdotuksen, että se sinne myös lähetettäisiin. Luullakseni aikoo puemiesneuvosto ehdottaa Outokumpua koskevan hallituksen esityksen lähetettäväksi valtiovarainvaliokuntaan, minkä vuoksi ehdotan, että tämäkin kysymys sinne lähetettäisiin.

Kauppaministeri Palmgren: En tiedä, tuleeko keskustelua ollenkaan silloin, kun esitys esitellään. Jos niin on, ettei tätä tapahdu, niin tahtoisin tämän yhteydessä vielä kerran huomauttaa siitä seikasta, että Outokummun asiat ovat nyt sitä laatua, että siinä määräämisvalta tulee puoleksi kauppahuone Hackman & Co:lle ja puoleksi valtiolle. Ja kun molemmat eivät ole yhtyneet siihen, että toteutettaisiin alternatiivi n:o 1 esityksessä, niin valtioneuvostolla ei ole ollut muuta keinoa kuin ehdottaa hyväksyttäväksi alternatiivi n:o 2. Siitä ei seuraa, että ne, jotka ovat tehneet esityksen, olisivat katsooneet, että tuo nyt on paras keino. Tämä on nyt vaan valaistukseksi, kuin pyydän huomauttaa tästä.

Då det möjligen icke blir någon diskussion när propositionen föredrages, så har jag önskat ännu en gång i detta sammanhang framhålla, att i Outokumpu angelägenheterna beslutanderätten tillkommer till hälften vardera delägaren. Om vardera icke är ense om något förslag, kan ett sådant icke heller förverkligas. Såsom av motiveringen i propositionen framgår har handelsfirman Hackman & Co icke velat gå med på realisering av alternativet n:o 1 utan på alternativet n:o 2, och det är på den grund alternativet n:o 2 blivit regerings förslag.

Ed. Ampuja: Pyydän kannattaa ed. Tannerin ehdotusta.

Ed. Wuolijoki: Herra kauppaministerin viimeisen lausunnon johdosta tahdon huomauttaa, että valtioneuvostollahan olisi aina ollut se tie avoinna, jota minä olen suosittanut, nimittäin ostaa kauppahuone

Hackman ja Kumppanilta heidän osansa kaivokseen ja päästä sitä tietä yksin päättämään koko Outokummun kohtalosta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Tanner ed. Ampujan kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan. Tämä ehdotus otetaan huomioon, kun kysymys päiväjärjestykseen siirtymisestä otetaan ratkaistavaksi.

Valtiopäiväjärjestyksen 32 §:n mukaan esitän nyt eduskunnan hyväksyttäväksi päiväjärjestykseen siirtymisen, joka sanamuodoltaan on seuraava: Kuultuaan annettun selityksen eduskunta siirtyy päiväjärjestykseen. Kutsun tätä puhemiehen ehdotukseksi.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Puhemiehen ehdottamaa päiväjärjestykseen siirtymistä vastaan on ed. Tanner ed. Ampujan kannattamana ehdottanut, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan. Kutsun tätä ehdotusta ed. Tannerin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy puhemiehen ehdotuksen. äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Tannerin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt lähettää välikysymyksen valtiovarainvaliokuntaan.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus huoneenvuokralaiksi.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 37 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä lakivaliokunnan mietinnössä n:o 6 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 14.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 37. Ensimmäin sallitaan yleiskeskustelu; sen jälkeen esitellään kukin lakiehdotus erikseen.

Keskustelu:

Ed. Leino: Kun käsiteltävänä olevaa lakiehdotusta vastaan on oikeiston taholta viime päivinä kuulunut hyökkäyviä ääniä, vieläpä on julkisessa sanassakin ollut nähtävänä vastustavia ääniä tämän lain suhteen, arvostelevia ääniä, jotka ovat selittäneet, että tämä laki on suuressa määrin nykyisen ajan tuote, tuote, joka tarkoittaa yksipuolisesti suojella vuokralaisia vuokranantajaa, talonomistajan kustannuksella, niin sietää jossain määrin tarkastella, onko tällaisessa väitteessä ensinkään perää. Kysymyksessäoleva lakiehdotus perustuu miltei kauttaaltaan ulkomaiseen lainsäädäntöön tällä alalla. Tarkempia säännöksiä tällä alalla on olemassa Ruotsissa, jossa on tätä koskeva laki vuodelta 1907, sitten on Saksan laki, joka on vuodelta 1896, ja Sveitsin vuodelta 1911. Ei voitane väittää, että niinä aikoina kuin näissä valtakunnissa on lainsäädäntöä tällä alalla laadittu, olisi ollut jonkinlainen poikkeuksellinen olotila olemassa, pikemminkin on asianlaita aivan päinvastainen, niin että lainsäädäntö näissä maissa on tarkoitettu tyydyttämään sitä tarvetta, jota pysyvät ja vakiintuneet olosuhteet vaativat ja edellyttävät. Ja kun meidän lakiehdotuksemme myöskin tällä kertaa perustuu melkein kauttaaltaan niihin samoihin periaatteisiin, samaan järjestelmään kuin näissäkin maissa, niin minun mielestäni katkeaa kaikki kärki tällaiselta syytökseltä ja vastaväitteeltä. Kysymyksessäoleva lakiehdotus ei suinkaan missään määrin ole tarkoitettu erikoisesti suojelemaan vuokralaisia paremmin kuin talonomistajiakaan vuokranantajina. Päinvastoin on esim. lakivaliokunta pyrkinyt varsin tasapuolisesti ottamaan huomioon, mitä todellinen tarve vaatii, eikä ole suinkaan pyritty mihinkään puolueellisuuksiin toisen tai toisen asiapuolen hyväksi. Mutta koska tositarve minun mielestäni ja myöskin lakivaliokunnan mielestä on ollut sellainen, että on täytyntä ottaa lakiin sensuuntaisia säännöksiä kuin siinä on, niin se on yksinomaan joh-

tunut siitä, että me olemme katsoneet ne välttämättömiksi, jotta voitaisiin saada vaikiintuneet olosuhteet tälläkin alalla järjestetyiksi, alalla, jolla tähän saakka ei ole juuri minkäänlaista lainsäädäntöä meidän laissamme, ainoastaan joitakin hajanaisia säännöksiä siellä täällä, jotka eivät mitenkään tyydytä alan järjestelyä. Senvuoksi on lainsäädäntö vallan välttämätön tämän aukon täyttämiseksi. Erikoisesti on tahdottu hyökätä niitä lainsäännöksiä vastaan, jotka on ehdotettu luonteeltaan pakottaviksi, toisin sanoen sellaisiksi, etteivät sopimuskumppanit niistä saa poiketa. Jos toisin sopivat, olkoon sopimus mitätön, niinkuin sanotaan. Erikoisesti on tahdottu väittää, että ehdotuksen 20 §:n säännös, — tämä pykälä koskee niitä tapauksia, jolloin vuokranantaja on oikeutettu purkamaan sopimuksen — jolla on määrätty pakottaviksi tämän §:n purkamista koskevat määräykset, on kohtuuton ja aiheeton. Lainvalmistelukunta on kuitenkin ollut vallan toista mieltä, se on päinvastoin katsonut peräti kohtuulliseksi, että näin juuri on asianlaita kuin mitä ehdotuksessakin säädetään. Se sanoo lyhyesti: „On myöskin selvää, ettei voida sallia asianosaisten sopimuksella määrätä muita perusteita vuokraoikeuden menettämiseen, sillä vuokralainen heikompana osapuolena silloin piankin joutuisi aivan epävarmaan asemaan”. On ihmeellistä, että ainakin toinen lainvalmistelukunnan jäsen, oikeusneuvos Sarva, sanoo itse olevansa talonomistaja ja katsoi, kun häntä asiantuntijana kuultiin lakivaliokunnassa, tällaisen säännöksen tuiki tarpeelliseksi. Hänellä ei ollut pienintäkään epäilystä, etteikö se olisi välttämätön ja tarpeen vaatima. On vielä huomattava, että Ruotsin laissa on aivan vastaava säännös, ja on se osoittautunut siellä tarpeen vaatimaksi, niin ettei pitäisi olla mitään epäilyksiä tämän säännöksen sopivaisuudesta meidän oloihimme, jotka kai sentään hyvin paljon muistuttavat naapurivaltiomme Ruotsin olosuhteita tällä alalla.

Kun suuri valiokunta minun mielestäni on tehnyt lakivaliokunnan mietintöön eräitä muutoksia, jotka minun mielestäni ovat huononnuksia lakiin, niin minun täytyy kosketella eräisiin kohtiin nyt jo tässä yleiskeskustelussa, jotta päästäisiin paremmin selville siitä, ovatko nämä muutokset,

joita suuri valiokunta on tehnyt, kohtuullisia. Mitä erikoisesti tulee 10 §:n säännöksiin, on huomattava, että suuri valiokunta teki sen toiseen momenttiin hyvin huomattavan muutoksen. Momentti koskee vuokralaisen korvausvelvollisuutta ja sai edustaja Kivimäen ehdotuksesta sellaisen muodon, että vuokralainen on velvollinen vastaamaan hänen kotiväkensä ja palveluskuntansa tahallisestakin vahinkoa tuottavasta teosta, siis toisin sanoen rikoksesta-kin johtuvasta vahingosta. Tämä minun mielestäni on ilmeinen kohtuuttomuus. Minä otin myöskin selvää, mitä Ruotsin laki sanoo tässä tapauksessa, sen johdosta että ed. Kivimäki sanoi lainanneensa tämän ehdotuksensa Ruotsin laista. Minä tulin toteamaan, että ed. Kivimäen väite ei pitänyt paikkaansa, sillä Ruotsin laki ei suinkaan puhu mistään tahallisesta, tarkoituksellisesta teosta. Kun minun mielestäni on vallan ennen kuulumatonta, että johonkin lakiin pantaisiin sellainen säännös, että toinen kansalainen on velvollinen vastaamaan toisen esim. suoranaista rikoksesta, nimittäin toisen kansalaisen tekemästä rikoksesta johtuneesta vahingosta, niin on se sellaista, ettei ainakaan minun päähäni ole mahtunut sellaisen mahdollisuus, kohtuullisuus ja oikeudenmukaisuus, vaan olen minä päinvastoin sitä mieltä, että se on mitä suurinta kohtuuttomuutta. Senvuoksi minä katsonkin, että momentti on hyväksyttävä siinä muodossa kuin lakivaliokunta ehdottaa.

Mitä sanotun §:n 1 momenttiin tulee, niin on se myöskin herättänyt epäilyksiä melkein kaikissa piireissä. Asia on nimittäin sillä tavalla, että siinä puhutaan siitä, miten vuokralaisen on ellettävä huoneistossaan. Siinä nimittäin sanotaan, että vuokralaisen tulee noudattaa järjestystä ja hyviä tapoja erityisesti vaarinottaen talon muitten asukkaitten kohtuulliset vaatimukset. Minä olen allekirjoittamassani vastalauseessa ehdottanut, että tämä momentti tältä kohden tulisi kuulumaan niin, että „vuokralaisen tulee noudattaa järjestystä ja hyviä tapoja, niin ettei hän matkansaata häiriötä talon muille asukkaille”. Mutta lähemmin tarkastettuani asiaa olen minä kuitenkin tullut siihen tulokseen, että kumpikaan näistä sanontatavoista ei ole tyydyttävä, vaan ovat molemmat enempi tai vähempi epämääräisiä ja saattavat an-

taa aihetta monenmoisiin tulkintoihin ja turhiin oikeudenkäynteihin. Jo lakivaliokunnassa heräsi ajatus, että momentin loppuosa olisi poistettava, niin silloin se tulisi paremmin yleispäteväksi ja helpommin oikeudessakin tulkittavaksi. Senvuoksi minä tulenkin myöhemmin ehdottamaan, että sen lauselman loppuosa poistettaisiin.

Sitten on niin hyvin lakivaliokunta kuin suuri valiokuntakin ehdottanut ehdotuksen 26 §:ssä, että vuokranantajalla olisi pidätysoikeus ei ainoastaan jo langenneesta vaan myöskin vastaisuudessa 6 kuukauden aikana lankeavasta vuokramaksusta. Ensimmäisessä vastalauseessa minä olen tuonut esiin ne syyt, minkä tähden minä tulen vastustamaan sellaista pidätysoikeutta, joka tähtää siihenkin vuokramaksuun, joka ei vielä ole langennut maksettavaksi. Tässäkin kohdassa minä tulen aikanaan tekemään tarkoittamani muutosehdotuksen.

Erikoisesti on vielä huomattava, että lainvalmistelukunta ja ulkomainen lainsäädäntö on pannut lakiin myöskin sellaisen säännöksen, että vuokrasuhteista välittömästi johtuvat kanteet ja lainhaut olisi pantava vireille vissin määräajan kuluessa, joka on pantu verrattain lyhyeksi sentakia, että yhtenäisyys ja järjestys säilyisi ja että ennen kaikkea olisi kummankin asiapuolen helpompi hankkia todistusaineistoa. Asia on nimittäin sillä tavalla, että jos tällaiset kanteet jäävät esim. 9—10 vuoden päähän, niin silloin on hyvin vaikeata kummankaan riitapuolen hankkia minkäänäköistä todistusaineistoa, kun sen sijaan se ilmeisesti olisi paljon helpompaa, jos esim. kahden vuoden aikana nämä kanteet olisi nostettava. Niinkuin minä tulen ehdottamaan. Minä nimittäin katson, että tämä määräaika olisi rajoitettava kahdeksi vuodeksi, sillä siitä minun mielestäni ei suinkaan missään tapauksessa tule olemaan vahinkoa, mutta useissa tapauksissa huomattavaa hyötyä.

Sitten on suuri valiokunta nähnyt hyväksi poistaa lakivaliokunnan mietinnöstä ne määräykset, jotka ovat luonteeltaan taannehtivia ja jotka ovat 28 §:ssä. Tätäkään minä en voi katsoa kohtuulliseksi. Päinvastoin olen minä sitä mieltä, että tämä säännös on lakiin sisällytettävä senvuoksi, että senkin kautta saavutetaan koko suuri yhtenäisyys asiain käsittelyssä esim. oikeudessa ja on myöskin helpompaa asia-

kumppaneille, kun he tietävät, miten heidän missäkin tapauksessa on meneteltävä. He löytävät kummatkin tarpeelliset määräykset yhdestä ainoasta laista, eikä heidän tarvitse ottaa huomioon, mitä tähänastiset epäselvät ja hajanaiset säännökset sisältävät.

Lopulta minun täytyy huomauttaa vielä eräästä kohdasta. Ehdotuksen 4 §, joka on hallituksen esityksen mukainen, kuuluu seuraavasti: „Jos huoneisto tulipalon kautta tai muusta syystä tuhoutuu, raukeaa vuokrasopimus.” Tähän olisi kuitenkin lisättävä säännös, joka koskee vuokranantajan, siis talonomistajan, korvausvelvollisuutta. Lainvalmistelukunta selittää: „Luonnollista on, että jos vuokranantaja on vuokraesineen tuhoutumiseen tuotamuksellaan syyppä, sitä suuremmalla syyllä, jos hän tahallisesti on sen aiheuttanut, hänen tulee vuokralaiselle korvata se vahinko, mikä tälle ehkä syntyy vuokrasopimuksen raukeamisen johdosta, esim. kustannukset muutosta toiseen huoneistoon ja huoneistosta kannettavain vuokramääräin ero.” Minusta on tällainenkin säännös tasapuolinen ja kohtuullinen ja minä tulen tässäkin kohdassa tekemään tarpeellisen muutosehdotuksen yksityiskohtaisessa keskustelussa.

Minä en siis näe, että tämä lakiehdotus millään tavalla tahtoisu sortaa toista tai toista asiapuolta, vaan on tämän lakiehdotuksen yksinomainen tarkoitus ja päämäärä täyttää se aukko meidän lainsäädännössämme, joka siinä kieltämättä on, täyttää se tavalla, joka ei suosi kumpaakaan, vaan on niin tasapuolinen kuin elävän elämän olosuhteet ja vaatimukset suinkin sallivat.

Ed. Kaila: Meidän maassamme on tultu varsin hyvin toimeen ilman erikoista huoneenvuokralakia pitkät ajat, koska on yleensä eletty rauhallisissa oloissa. Sellaisissa voidaan tulla toimeen sopimuksien varassa. Jos talonomistajat esim. kirjoittavat sellaisia sopimuksia ja kontrahteja, jotka ovat mahdollottomat vuokraajille, niin normaalioloissa voi vuokralainen helposti saada vuokrata huoneen toiselta talonomistajalta. Mutta asia on muuttunut toiseksi maailmansodan jälkeen, kun on tullut pulakausi, joka erikoisesti esiintyy myös asuntopulan muodossa. Sentähden onkin viimeisten vuosien aikana ollut paljon tyy-

tymättömyyttä ja useita vaikeuksia huoneenvuokran alalla, ja sentakia on huoneenvuokralaki täytynyt valmistaa. Kun lakivaliokunnassa on muodostettu mietintö huoneenvuokralaista, niin on ylipäänsä koetettu tasapuolisesti katsoa niin hyvin vuokralaisen kuin vuokranantajan etuja. Ja omasta puolestani olenkin yleensä tyytyväinen lakivaliokunnan ehdotuksiin tässä asiassa. Sitävastoin en voi olla täysin tyytyväinen niihin muutoksiin, joita suuressa valiokunnassa on lakivaliokunnan ehdotuksiin tehty. Erityisesti on mielestäni 20 § arveluttavasti tullut muutettua. Lakivaliokunnan mietinnössä on 20 §:n kohdalla tarkasti määrätty ne ehdot, joilla vuokranantaja on oikeutettu purkamaan sopimuksen, ja oli valiokunta sitä mieltä, että sen viidessä kohdassa on esitetty kaikki ne luonnolliset ja järjelliset syyt, joita vuokrasopimuksen purkamiseen on olemassa. Sentähden lisäsi valiokunta pykälään loppumomentin: „Sopimuksella alkoon myöskään pidätettävä vuokranantajalle oikeutta purkaa vuokrasopimusta muissa kuin edelläsanotuissa tapauksissa”. Tämän loppumomentin on suuri valiokunta poistanut. Minä olen sitä mieltä, että tässä on lakia huononnettu, sillä sen kautta tulee mahdolliseksi vuokranantajalle milloin tahansa ja mistä syystä tahansa purkaa vuokrasopimus. Nyt minä olen siitä vakuutettu, että nykyoloissa vielä, niinkuin lainvalmistelukuntakin sanoo, vuokranantaja on vahvempi ja vuokralainen on heikompi puoli. Vuokralaisen täytyy useimmissa tapauksissa allekirjoittaa melkein mikä sopimus tahansa. Meillähän on maailmansotaa seuranneissa suurissa rauhansopimuksissa erinomainen esimerkki siitä, miten heikompi puoli on pakotettu eräissä tapauksissa allekirjoittamaan minkä sopimuksen tahansa. Niin myöskin on vuokralainen, kun asuttopula on tavaton, pakotettu allekirjoittamaan sopimuksen, vaikka se sisältäisi tässä suhteessa hänelle tavattoman epäedullisia määräyksiä. Ja mielestäni oikeus ja kohtuus vaatii, että laissa tässä suhteessa on ne ehdot määrätty, joilla vuokrasopimus voidaan purkaa. Minun mielestäni niiden, jotka eivät katso näitä viittä ehtoa riittäviksi, olisi pitänyt panna lisää ne ehdot, joita he vaativat, eikä tehdä tyhjäksi koko pykälää sillä, että kontrahdilla tai sopimuksella

voidaan tehdä mitä lisäehtoja tahansa. Siinä asemassa, jossa olen, katson, että minun velvollisuuteni on pitää silmällä köyhäin ja turvattomain oikeutta.

Mitä muuten erikoisiin muutoksiin tulee, joita suuri valiokunta on tehnyt, niin pyydän yksityiskäsittelyssä saada niistä lausua mielipiteeni ja ehdottaa muutoksia suuren valiokunnan mietintöön, sikäli kuin se on tarpeellista.

Ed. K o m u l a i n e n: Niin kauan kuin porvarillinen yhteiskuntajärjestys on ollut olemassa, on asutokysymys ollut yksi päivän polttavia sosiaalisia riitakapuloita. Tämän järjestelmän vallitessa on tapahtunut tuotanto- ja omistussuhteissa sellaisia muutoksia, että ne ovat pakoittaneet suuria joukkoja kerääntymään yksille asumasijoille. On muodostunut kaupunkia, kauppaloita, taajaväkisiä yhdyskuntia j. n. e. Niiden muodostuminen on ensikädessä johtunut liikenteen ja tuotantolaitosten keskittymisestä. Nämä laitokset ovat tarvinneet paljon työvoimaa, mutta niillä ei ole ollut antaakaan kokoon haalimalleen työväelle asuntoja samassa suhteessa, vaan heidän asuntojensa saanti on jäänyt puhtaasti sattuman varaan.

Mitä pitemmälle on tällaista tilannetta jatkunut, niin onhan luonnollista, että jonkun ajan kuluttua on syntynyt asuttopula. Huoneiden kysyntä on ollut suurempi kuin tarjonta; sellaisessa tilanteessa aina syntyy keinottelua heikompien kustannuksella. Huoneiden omistajat ovat alkaneet kiskoa suuria vuokria kaikenlaisista hökkeleistä, joita ei ole aina edes ihmisasunnoiksi tarkoitettu. Näissä uusissa olosuhteissa ei ole ollut minkäänlaisia säännöstelyjä vuokrasuhteisiin nähden yhteiskunnan puolelta ja vuokralaiset ovat jääneet vaille lainturvaa. Vuokranantajat ovat voineet nylkeä heitä kaikella patriarkalisella hävittömyydellään ja vuokralaisilla ei ole ollut muuta keinoa kuin alistua kohtaloonsa: Maksaa niin kallista vuokraa kuin talonomistaja on ilennyt pyytää tai joutua heitetyksi kadulle, jos on tuosta määrästä yrittänyt tinkiä.

Mutta silloin ei ole ollut kysymyksessä ainoastaan vuokrasumma, vaan myöskin huoneiden korjaukset ja kunnossapito on hyvin usein joutunut vuokralaisen itsensä tehtäväksi. Nämä kaikki ovat olleet sel-

laisia kohtuuttomia vaatimuksia, että työväen edustajat kaikkina aikoina ja kaikissa maissa ovat joutuneet kapinoimaan vuokranylkemistä vastaan sekä vaatimaan sellaisia lakeja, että köyhien vuokralaisten asema olisi edes jossain määrin niiden kautta turvattu.

Sellaisia lakeja ovat kuitenkin omistavien luokkien edustajat kaikissa tilanteissa vastustaneet. He ovat sen sijaan kylläkin vaatineet että talonomistajien oikeudet tulisi erikoisesti saada laillistettua. Ja niitä näkökohtia silmälläpitäen näyttää tämä lakiesitysikin olevan laadittu.

Kuten jo mainitsin, ei tässä maassa ole ollut nykyoloja vastaavaa huoneenvuokralakia, vaan entinen laki on jo liki parisaataa vuotta vanha ja siis sellaisenaan kelpaamaton. Niin ollen olisi kohtuullista, että kun nyt uusi laki laaditaan, tulisi sen olla edes jossain määrin tasapuolinen. Minä sanon: „jossain määrin”, sillä tiedän jo vanhastaankin, että tässä porvarivaltiossa ei voi tulla kysymykseenkään todella kunnollisen huoneenvuokralain laadinta.

Tahdon kiinnittää huomiota tämän esilläolevan lakiesityksen kaikkein räikeimpiin kohtiin. 10 §:n toisessa momentissa vaaditaan vuokralaista aivan liian suuriin velvollisuuksiin. Siinä lausutaan: „Aiheuttamansa vahingon vuokralainen on velvollinen korjaamaan, vastatkoon myöskin vuokralainen, jos hän on laiminlyönyt muun muassa asiansaan olleen huolenpidon” j. n. e.

Tämä kohta ei ole niinkään vaaraton, kuin se ehkä yht'äkkiä voi varsinkin porvarillisten edustajain silmiin näyttää. Kun otamme huomioon, että vuokrakeinottelijat tulevat tarraamaan kiinni tähän lainkohtaan ja vaatimaan kohtuuttomia korvauksia vuokralaiselta muka sen vuoksi, että he ovat olleet „huolimattomia” ja „varomattomia”, niin ei ole mitään syytä sellaista epäkohtaa lakiin sisällyttää. Voidaan sanoa aivan hyvällä syyllä, että kun huoneistoa käytetään muutamia kuukausia, niin se joutuu aivan luonnollisen käytön kautta joko enemmän tai vähemmän epäkuntoon ja vaatii korjausta, jota voitaisiin ryhtyä tulkitsemaan, että se on aiheutunut huolimattomuudesta. Ja sitä vartenhan vuokralainen maksaa korkeata vuokraa, että talonomistaja huolehtii vissin ajan kuluttua huoneiden korjauksista.

Mutta jos tämä laki hyväksytään tällaisena, niin silloin voi talonomistaja vedota lakiin ja vaatia vuokralaiselta kohtuutonta korvausta. Ja siinäkin tapauksessa, että tämän luontoinen asia tulee oikeuden edessä ratkaistavaksi, niin voimme olla varmat, että porvarilliset tuomarit, jotka tulkitsevat lakeja niinkuin paholainen raamattua, tulevat poikkeuksetta asettumaan vuokranantajain puolelle. Sen vuoksi suosittelemme, että eduskunta ottaisi huomioon lakivaliokunnan mietintöön liitetystä toisessa vastalauseessa mainitun kohdan, jossa ehdotetaan tämän 10 §:n 2 mom. poistamista.

Toiseksi on 11 §:n viimeinen lause kokonaan tarpeeton, joka kuuluu: „Jos vuokralainen tämän (vissin korjausta koskevan ilmoituksen) laiminlyö, korvatkoon vuokranantajalle laiminlyönnistään syntyneen vahingon”. Täytyy suorastaan ihmetellä sitä nerokkuutta, että tämän lakiesityksen laatijat ovat voineet tuollaisenkin lainkohdan jostain löytää. Ja mistäpä se olisi muualta löydettykään kuin lakivaliokunnan perusteluissa mainituista Saksan laeista, sillä täällähän muutenkin tahdotaan niin paljon matkia saksalaisuutta.

Mutta katsokaamme hieman, mitä tämänkin kohdan täyttäminen käytännössä tarkoittaa. Sanottakoon, että vuokratussa rakennuksessa sattuu tulemaan joku sellainen vika kuin esim. savutorven repeämä joko ullakolla tai jossain muussa sellaisessa paikassa, jota ei vuokralainen voi havaita ja sellaisesta syystä johtuu esim. tulipalo. Sen tuottaman vahingon voisi rakennuksen omistaja työntää vuokralaisen niskoille muka sillä tekosyyllä, että se ei ole laissa mainittua ilmoitusta tehnyt. Tuntuu siis suorastaan mahdottomalta, että tällaista uhkamääräystä voitaisiin lakiin hyväksyä. Ja käytännössä sitä ei ensinkään tarpeen vuoksi kaivata, sillä onhan luonnollista, että jokainen vuokralainen tulee etunsa ja turvallisuutensa tähden aikanaan tekemään tarpeellisen ilmoituksen sellaisista epäkohdista, jotka se voi havaita. Sentähden tuntuu kokonaan tarpeettomalta ja vuokralaisia vahingoittavalta tuon lainkohdan olemassaolo. Suositamme siis tämänkin kohdan poistamista, kuten lakivaliokunnan mietintöön liitetystä toisessa vastalauseessa mainitaan.

Vielä huomautan 20 §:n 2 momentin joh-

dosta, jossa sanotaan: „Vuokranantaja on oikeutettu saamaan korvauksen vahingosta, jonka hän tämän pykälän nojalla tapahtuneen vuokrasopimuksen ennakkaikaisen päättymisen johdosta on kärsinyt”. Minä tiedän, että suurin osa vuokranantajista on sellaisia henkilöitä, jotka ovat kaukana humanisuudesta ja jotka tulisivat tätäkin lainkohtaa käyttämään edukseen ja perimään vuokralaisilta sellaista vahingonkorvausta, joka ei ole heille missään määrin oikeutettua. Tämän saman pykälän 1 momentissa sanotaan, että: „Vuokranantaja on oikeutettu purkamaan sopimuksen:

1) jos vuokralainen on jättänyt vuokramaksun eräytymispäivänä suorittamatta eikä 4 päivän kuluessa siitä maksua toimita.”

Tuon lainkohdan täyttäminen on jo kyllin raskas tehtävä varsinkin vähävaraiselle vuokralaiselle esim. työttömyyden tai sairauden sattuessa, pitääkseen vuokrasopimusta voimassa. Mutta jos jostain syystä kävisi niin, kuten usein tapahtuu, että ei köyhillä ihmisillä ole rahoja aivan tällaisella täsmällisyydellä, vaan he saisivat vuokrat rahat esim. noin 10 päivää eräytymispäivän jälkeen, niin mikä olisi seurauksena? Vuokralainen voisi löytää itsensä heitetyksi kadulle ja hänen omaisuutensa olisi pidätetty korvaamaan talonomistajalle tulevan „lainmukaisen” hyvityksen, minkä hän vuokrasopimuksen ennakkaikaisen päättymisen johdosta on kärsinyt.

Tämä on katkeraa kohtalon ivaa, mutta siihen sitä joudutaan, jos jokaisessa kohdassa vaan pidetään huoli omistavain luokain eduista.

Minun tehtäväni ei ole tässä lähteä antamaan porvarilliselle enemmistölle ohjeita, millä tavalla heidän tulisi johtopäätökset vetää. Mutta kaikesta huolimatta minä voin vakuuttaa, että tämän lain hyväksyminen vielä suuren valiokunnan tekemien muutostenkin perusteella tulee käytännössä tuottamaan vakavia ristiriitoja ja väärinkäytöksiä vuokranantajain taholta. Sen vuoksi suositan, että eduskunta ottaa huomioon lakivaliokunnan mietintöön liitetystä 2 vastalauseessa esitetyt kohdat ja tekee lakiesitykseen nähden senmukaiset poistot.

Ed. Piitulainen: Minustakin tuntuu, että suuren valiokunnan tekemät

muutokset esilläolevassa lakiehdotuksessa ovat huononnuksia ja sen vuoksi toivoisin, että eduskunta hyväksyisi lakivaliokunnan kannan. Sen jälkeen kuin lakivaliokunnan mietintö tuli tunnetuksi, niin täytyy sanoa samaa kuin ed. Leino, että se arvostelu, joka sanomalehdistössä silloin tuli julkisuuteen, oli aiheeton ja sitä enemmän, kun ne syyt, joihin arvostelu kohdistui, tuntuivat hyvin haetuilta.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—9 §:t hyväksytään keskustelutta.

Toinen varapuhemies Wuolijoki asettuu puhemiehen paikalle.

10 §.

Keskustelu:

Ed. Kaila: Minä pyydän saada ehdottaa, että 10 §:n 1 momentti tulisi kuulumaan niinkuin se on lakivaliokunnan mietinnössä eli seuraavasti: „Vuokralaisen tulee hoitaa huoneistoa huolellisesti, niin myös noudattaa järjestystä ja hyviä tapoja, erityisesti vaarin ottaen, ettei hän aiheuta häiriötä talon muille asukkaille”. Minun mielestäni lakivaliokunnan ehdottama vaatimus vuokralaisille on enemmän oikeutettu kuin suuren valiokunnan „vaarin ottaen talon muiden asukkaiden kohtuulliset vaatimukset”. On vaikea sanoa, mikä on kohtuullinen vaatimus ja mikä ei, mutta se että häiritsee toisia asukkaita, sitä on aina pidettävä moitittavana ja se voidaan myös todistaa. Minä siis tässä, kuten sanoin, ehdotan, että eduskunta hyväksyisi 10 §:n 1 momentin lakivaliokunnan mietinnön mukaan.

Ed. Lehto: Kannatan ed. Kailan tekemää ehdotusta.

Ed. Huotari: Minä pyydän ehdottaa, että tämä 10 §:n 1 momentti hyväksyttäisiin siinä muodossa kuin se on lakivaliokunnan mietintöön liitetystä ensimmäisessä vastalauseessa.

Ed. Heikinheimo: Suuressa valiokunnassa on otettu huomioon se seikka, että kaikenmoiset äänet, jotka aiheutuvat huoneistosta, voivat häiritä naapuria, eikä kuitenkaan voida kohtuudella häiriötä katsoa sellaiseksi, että vuokralaista sen johdosta voitaisiin ruveta kieltämään tavallisista tottumuksistaan, vaikka hän on jonkun verran häiriötä aiheuttanut. Esim. pianonsoitto voi häiritä monta, eikä suinkaan voi kieltää jotakuta soittokonetta käyttämästä sen vuoksi, että naapuri tuntee itsensä jonkun verran häirityksi. Jos hän ei yöllä häiritse, niin silloin on jo kohtuullinen vaatimus huomioon otettu. Mutta jos toinen sanoo, ettei hän siedä häiriötä päivälläkään, ei ole silloin kohtuutta vaatimuksessa enää. Samoin voidaan lasten äänistä y. m. äänistä sanoa, että kohtuutta on noudatettava, eikä suinkaan vaadittava. ettei minkäänlainen häiriö saa tulla kysymykseen.

Ed. Björk: Tässä jo yleiskeskustelussa huomautettiin, että tähän pykälään on suuressa valiokunnassa tehty huomattavia muutosehdotuksia. Minä puolestani en myöskään voi näihin muutosehdotuksiin yhtyä, vaan olen pääasiallisesti samalla kannalla kuin millä ed. Leino täällä yleiskeskustelussa ilmoitti olevansa. Lakivaliokunta oli, kun asiaa siellä käsiteltiin, niinkuin tässä on jo huomautettu, sitä mieltä, että tämän pykälän 1 momentin loppusäännös siitä, että vuokralaisen tulee vaarinnottaa talon muiden asukasten kohtuulliset vaatimukset, on liian epämääräinen ja sellaisena voi aikaansaada rettelöitä ja riitaisuuksia talon asukasten kesken. Valiokunta tekikin senvuoksi ehdotuksen tämän momentin muuttamiseksi sellaiseksi, että siihen sisältyvä vuokraoikeuden rajoitus tulisi täsmällisemmin sanotuksi. Suuri valiokunta on kumminkin tämän ehdotuksen hylännyt ja omasta puolestaan ehdottanut, että pykälään palautettaisiin sama säännös tässä kohden, kuin mikä on esityksessä. Sen lisäksi, mitä tästä jo on huomautettu, pyydän lausua vielä pari sanaa.

Vuokrasopimuksia tehtäessä on sopimus-kumppanien tarkoitus aikaansaada oikeussuhde vuokraajan ja vuokralaisen välille. Minun mielestäni ei ole asianmukaista, että tämän oikeussuhteen vaikutuksia ulotetaan sopimuksen ulkopuolella olevien hen-

kilöiden oikeuksiin ja velvollisuuksiin. Minusta ei ole asianmukaista, että laissa säädetään, että vuokralainen on oikeutettu tekemään suoranaisia vaatimuksia toista vuokralaista vastaan, ei edes vaikka nämät vaatimukset olisivatkin kohtuullisia. Niinkuin tässä on huomautettu, on sitäpaitsi hyvin vaikeata eri tapauksissa ratkaista, milloin tällainen vaatimus on kohtuullinen, milloin ei. Säännöksen noudattaminen tulisi siis olemaan perin vaikeata, mutta sen noudattamisen laiminlyönti voi kumminkin vuokralaiselle tuottaa sen seurauksen, että hän menettää vuokraoikeutensa kokonaan. Ja sentähden onkin tämä säännös hyvin arveluttava. Täällä jo ed. Leino on ilmoittanut, että hän aikoo ehdottaa, että tämä puheenaoleva loppusäännös ensimmäisestä momentista poistettaisiin. Minä puolestani yhdyin siihen, ja kun hän ei tämän pykälän yhteydessä vielä muodollisesti ole tehnyt tätä ehdotusta, pyydän ehdottaa, että tuo loppusäännös poistetaan. Teen sen väkikutettuna siitä, että jos se pysytetään, se aiheuttaisi enemmän harmia ja haittaa, kuin tuottaisi todellista hyötyä.

Niillä muutoksilla, jotka suuri valiokunta on ehdottanut pykälän 2 momenttiin, on kumminkin vielä suurempi merkitys. Tämä muutosehdotus sisältää sen, että vuokralainen on vastuunalainen vahingosta, jonka vuokralaisen kotiväki, se, jolle hän on luovuttanut huoneiston tai osan siitä, taikka työväki on tahallisesti tai huolimattomuudella matkaansaattanut, huolimatta siitä, onko vuokralainen laiminlyönyt huolenpitovelvollisuutensa vai ei. Asianmukainen huolenpito voi ainoastaan vapauttaa hänet palovahingon korvauksesta. Tätä vastaan määrää hallituksen esitys, jota lakivaliokunta puoltaa hyväksyttäväksi, että vuokralainen on vastuunalainen noiden jo mainittujen henkilöiden huolimattomuudellaan aikaansaamasta vahingosta ainoastaan siinä tapauksessa, että vuokralainen laiminlyö hänen asiansaan olleen huolenpidon. Ero näiden välillä on siis huomattava. Suuren valiokunnan ehdotus tietää itse asiassa meille tähän asti verrattain vieraan oikeusperiaatteen noudattamista. Yleensä tähän asti ei ole ollut tapana velvoittaa ketään korvaamaan vahinkoa, johon hän ei millään tavalla ole ollut syyppää, ja vielä vähemmän sellaista henkilöä, joka mahdollisesti on tehnyt kai-

ken voitavansa, jotta tuo vahinko estettäisiin tai vältettäisiin. Tässä tapauksessa tulisi kumminkin vuokralainen velvoitukseksi korvaamaan vahingon, jonka syntymistä hän mahdollisesti on kaikin keinoin koettanut välttää ja estää. Mutta tämä näin raskas korvausvelvollisuus ei suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan rajoitu siihen, että vahinko on syntynyt huolimattomuuden kautta, se on ulotettu vielä sellaisiin vahinkoihin, jotka on tahallisesti tehty, s. t. s. syntynyt suoranaisten rikoksen kautta. Tähän asti ei noudatettujen oikeusperiaatteiden mukaan tuomittu ketään korvausvelvollisuuteen yhtä vähän kuin rangaistukseenkaan toisen tekemästä rikoksesta, johon hän ei ole millään tavalla osallinen; ja tämän ehdotetun säännöksen kohtuuttomuus selviää vielä paremmin, jos ottaa huomioon, että vuokralainen useimmissa tapauksissa tuskin millään tavalla voisi estää tällaista vahinkoa tapahtumasta. Jos toinen tahallisesti aikoo tehdä rikoksen, niin siitä johtuvaa vahinkoa on miltei mahdoton estää. Minusta tuntuu aivan luonnottomalta, että sellaisessa tapauksessa vuokralainen joutuisi korvaamaan sellaista vahinkoa, joka sillä tavalla on syntynyt. Minä ehdotan siis, että tämä toinen momentti hyväksytään siinä muodossa kuin se on lakivaliokunnan mietintöön otetussa tekstissä.

Mitä sitten tulee kolmanteen kohtaan, jonka suuri valiokunta on ehdottanut tähän lisättäväksi, niin sen sisällyksestä ei voi sanoa, että se olisi millään tavalla vaarallinen, mutta minä tahtoisin sitä vastaan muistuttaa, että se on asiallista sisällystä vailla. Se ei oikeastaan sisällä mitään, ja sellaisia säännöksiä ei pidä panna lakiin. Ei suinkaan tarvitse laissa säätää, että huoneiston omistaja itse joutuu kärsimään sen arvon vähennyksen, jonka hänen omaisuutensa vanheneminen ja luonnollinen kuluminen tuo mukanaan, ja mitään muuta tämä viimeinen momentti ei sisällä. Minä senvuoksi ehdotan, että tämä viimeinen momentti poistettaisiin.

Ehdotukseni on siis, että 1 momentista poistetaan sanat „erityisesti vaarin ottaen talon muiden asukkaiden kohtuulliset vaatimukset”, että 2 momentti hyväksytään siinä muodossa kuin se on lakivaliokunnan mietinnössä ja että 3 momentti poistetaan.

Ed. Leino: Lakivaliokunnan puheenjohtaja ed. Björk onkin täällä jo ehtinyt tehdä ne muutosehdotukset, joista minä ensimmäisessä puheenvuorossani mainitsin. Minä voisin sentakia vain lyhyesti tyytyä kannattamaan jo tehtyjä ehdotuksia. Minä tahdon kuitenkin vielä tehostaa varsinkin, mikäli koskee pykälän 2 momenttia, niitä perusteita, jotka on katsottava varsin pitäviksi, kun on kysymyksessä lakivaliokunnan mietinnön kannan puolustelu. Perustelut minun nähdäkseni sopivat hyvin siihen lausuntoon, mikä on lainvalmistelukunnan mietinnönkin perusteluissa. Siinä lausutaan m. m. seuraavalla tavalla: „asian melkoisen käytännöllisen merkityksen vuoksi on asiasta lakiehdotukseen otettu vuokrasuhteiden soveltamista koskeva säännös, nimittäin vahingonkorvauksesta”. Ehdotuksen perusajatuksena tässä kohden on, että vuokralaisen vastuuvuokralaisuus on tuleva kysymykseen, milloin hän on laiminlyönyt huoneiston hänen asiansaan olleen huolenpidon. Vuokralaista ei kuitenkaan voitane katsoa velvolliseksi valvomaan jokaista huoneessa olevaa, esim. sitä joka sinne on aivan tilapäisesti tullut. Valvontavelvollisuus vuokralaisella on kotiväkeen nähden. Kotiväkeen on luettava kuuluviksi myöskin perhettä varten palkatut palvelijat. Hänen on myös valvottava työväkeänsä, kun se suorittaa työtä hänen hyväksensä. Näissä tapauksissa vuokralaisen vastuuvuokralaisuutta kuitenkin on rajoitettava sikäli, että se tulee kysymykseen ainoastaan, jos joku vuokralaisen valvottava on matkaansaattanut vahingon huolimattomuudella tai varomattomuudella. Toisen tahallista vahingontekoa sitä vastoin on mahdoton estää eikä vuokralaista senvuoksi voida panna siitä vastaamaan. Ja minun mielestäni tähän ei voida perusteltua vastaväitettä tehdä. Ajatellaan esim., että joku jollain räjähdysaineella räjäyttää toisen talon, ja toinen on siinä ase kädessä varjelemassa, ettei sellaista saa tapahtua. Mutta se tapahtuu sittenkin. Onko sitten kohtuullista, että vuokralainen, joka on siinä kaikin keinoin varjellut, ettei tätä taloa hävitettäisi, ettei rakennus sortuisi, joutuisi maksamaan rakennuksen arvon talonomistajalle? Ei suinkaan tämä voi minkään kohtuuden ja oikeuden nimessä tulla kysymykseen.

Mitä sitten tulee pykälän 3 momenttiin. niin minä en katso, että se olisi aivan tarpeeton, nim. sentakia, että siinä suoraan sanotaan se periaate, joka jo käytännössäkin on omaksuttu ja toteutettu. Se voisi selvittää kylläkin ja estää joitakin oikeudenkäyntejä, mutta koska tämä kuitenkin on vakaantunut käytäntö, minä en katso omasta puolestani sitä varsin välttämättömäksi tähän lakiin ottaa, ja voin siinäkin suhteessa yhtyä ed. Björkin tekemään ehdotukseen.

Mitä sitten tulee pykälän 1 momenttiin, on, niinkuin ed. Björk sanoi, todella pelättävissä, että se matkaansaattaa tavattoman paljon riitoja, koska sen säännökset voivat johtaa myös vuokralaisen häätöön visseissä tapauksissa, kun katsotaan, mitä 20 § sanoo asiasta. Sen vuoksi on erittäin paikallaan se ehdotus, jonka ed. Björk täällä teki, sillä silloin päästään jonkun verran objektiivisempaan kantaan asiassa. Se on minusta kaikille parempi, nim. niille jotka joutuvat tekemisiin vuokrasuhteiden kanssa, siis vuokralaisille ja vuokranantajille. On erittäin vaikea arvostella, mikä on kohtuullista, mikä kohtuutonta. Minä luulen, että yhdellä on toisenlainen kohtuus ja toisella toisenlainen ja kolmannella vieläkin erilainen kohtuus. Silloin nämä vuokralaiset alinomaa menevät kohtuusvaatimuksineen vuokranantajan luo kantelemaan ja ilmiantoja tekemään, ettei se ja se vuokralainen ole noudattanut kohtuullisia vaatimuksia, ja vuokranantaja voi joutua aivan ihmeisiin tällaisten kohtuusvaatimusten ja esitysten kanssa. Samoin on minun vaikea sanoa sitäkään, mitä ensimmäisessä vastalauseessa on sanottu, nim. ettei saa matkaansaattaa häiriötä. Siinä voidaan ajatella, että kaikenlaiset pikkuhäiriöt voivat tulla kysymykseen, vaikkapa on otettava huomioon, että 21 §:ssä tosin sanotaan, että jos tällainen häiriö on toisarvoinen, ei mikään häätö silloin voi tulla kysymykseen. Mutta koska se kuitenkin voi antaa aihetta monilukuisiin oikeudenkäynteihin ja riitaisuuksiin, niin on sittenkin onnellisempaa jättää momentin loppuosa pois, niinkuin ed. Björk täällä on ehdottanut, joten minä siinäkin suhteessa yhdyin ed. Björkin tekemään ehdotukseen.

Ed. Virta: Koska 10 §:n 2 momentin mukaan vuokralainen verrattain suuressa

määrässä voi joutua riippumaan talonomistajan määräyksistä ja mielenjohteesta vaatia vuokralaiselta korvausta sellaisissakin tapauksissa, joissa missään tapauksessa vahinko ei ole vuokralaisen itsensä aiheuttama, niin tämän johdosta ehdotan, että suuren valiokunnan mietinnössä 10 §:n 2 momentti poistettaisiin.

Ed. Kivimäki: Ei olisi luullut, että täällä olisi kukaan tahtonut nousta puolestamaan 10 §:n 2 momentin säilyttämistä siinä muodossa, kuin se on hallituksen esityksessä ja lakivaliokunnan ehdotuksessa. Laki tulisi tällä tavoin säädettynä sisältämään sellaista kohtuuttomuutta ja olemaan käytännöllisiltä seurauksiltaan niin mahdoton, ettei minkään maan vuokralainsäädännössä enää nykyään sellaista tapaa. Hallituksen esitys ja lakivaliokunnan ehdotus lähtevät siitä, että vuokralainen on velvollinen korvaamaan kotiväkinsä, s. o. vaimonsa, lastensa ja palvelijoidensa sekä alavuokralaistensa ja työväkinsä tuottaman vahingon vain, jos vuokralainen on laiminlyönyt asiansaan olleen huolenpidon, s. o. jos vuokralainen ei ole asianmukaisesti valvonut heidän toimintaansa. Tämä merkitsee useimmissa tapauksissa sitä, että talon isäntä ei tule lainkaan saamaan korvausta tällaisesta vahingosta. Talon isännän on vaikea saada tietää edes sitä, kuka vuokralaisen kotiväestä tai alivuokralaisista on vahingon tuottanut. Vuokralainen elää omaa elämäänsä ja hän voi aina vapautua vastuusta todistamalla, että vahinko ei ole hänen tuottamansa ja että hän on tehnyt, mitä häneltä voidaan kohtuudella vaatia kotiväkinsä silmälläpitoon nähden. Jos vuokralainen esim. on perheineen lähtenyt matkalle ja palvelijat ovat jättäneet huoneiston lämmittämättä, ei vuokralaista voida vetää vastuuseen puutteellisesta lämmityksestä johtuvasta vesijohtoputkien jäätymisestä, jos hän vain todistaa olleensa matkoilla ja kehoittaneensa palvelijoitaan pitämään huolta lämmityksestä. Milloin vuokralaisella on useampia palvelijoita, on talonomistajan useimmiten tai ainakin sangen usein mahdotonta tietää, keneltä palvelijoista hän ryhtyy hakemaan korvausta. Tähän sanotaan, että vuokralainen on velvollinen ilmoittamaan, kuka hänen talonväestään on vahinkoon syypää. Mutta sellaista vel-

vollisuutta ei lakiehdotus sisällä. Jos vuokralaisella on useampia alivuokralaisia ja joku heistä rikkoo, sanokaamme, huoneiston pesulaitteet tai ikkunan, on talonisäntä samassa vaikeassa asemassa. Tähän tulee lisäksi, että vuokralaisen kotiväki useissa tapauksissa on maksukyvytöntä, jolta talonomistaja ei saa korvausta. Talonomistaja on kuitenkin vuokralaisia valitessaan kiinnittänyt huomiota myöskin vuokralaisen maksukykyyn. Talonomistaja ei voi määrätä sitä, minkälaisessa varallisuusasemassa oleva alivuokralainen tulee hänen asuntoansa käyttämään. Siitä syystä on luonnollista, että vuokralainen, jonka valinnasta riippuu, keitä hän ottaa palvelijoihinsa tai alivuokralaisikseen, vastaa näiden tuottamuksista. Se, joka nauttii hyödyn, kuten juuri vuokralainen alivuokralaisista, kantakoon myös vaaran, se on vanha oikeussääntö.

Esilläolevan lakiehdotuksen esikuvana on ollut Ruotsin vastaava laki vuodelta 1907. Tässäkään laissa ei ole katsottu voitavan pitää kiinni periaatteesta, että vuokralainen vastaisi vain omasta tuottamuksestaan. Mainitun lain perusteluissa huomautetaan, että vuokralaisella täytyy olla vastuuta myöskin hänen huoneistonsa olevista henkilöistä, koska hän, eikä talonisäntä, määrää, kuka huoneistoon pääsee ja koska ainoastaan hänellä, nim. vuokralaisella, on tekemistä sanottujen henkilöiden kanssa. Jos joku näistä henkilöistä tuottaa vahinkoa huoneistolle, ei vuokralainen saa asettua syrjään, vaikka ei hänen viakseen voidakaan lukea mitään syytä. Hän on lähempi kantamaan vahingon kuin talon isäntä. Vaikkakin Ruotsin oikeudessa puuttuu yleistä säännöstä siitä, että joku vastaa toisen vahingonteosta, on kuitenkin, huomautetaan mainituissa perusteluissa, oikeuskäytännössä viime aikoina ollut hyvin havaittavissa taipumusta tuomitsemaan korvausvelvolliseksi se, jonka toimeksiannosta tai palveluksessa toinen on tehnyt vahinkoa, huolimatta siitä, ettei toimeksiantajassa tai palvelijan isännässä olekaan ollut mitään vikaa. Mitä erityisesti tulee talonisännän ja vuokralaisen väliseen suhteeseen, lienee yleinen käsitys, sanotaan edelleen mainituissa perusteluissa, siinä kohden vakiintunut, että sangen laaja vastuu puheenaolevassa katsannossa kuuluu vuokralaiselle.

Kysymyksen suureen käytännölliseen merkitykseen nähden etenkin vuokrasuhteelle onkin mainittujen perustelujen mukaan katsottu tarpeelliseksi ottaa lakiin tästä erityinen säännös ja on ehdotusta puheenaolevassa suhteessa pidettävä luonnollisena ja kohtuullisena. Ruotsin laissa vedetään esilläolevan vastuun rajat eräissä suhteissa vielä pitemmälle kuin suuren valiokunnan ehdotuksessa. Ruotsin lain mukaan on vuokralainen vastuussa, kuten perusteluista käy ilmi, jopa hänen luonaan vieraana käyneen henkilön tuottamuksestakin.

Veisi liian pitkälle yksityiskohtaisesti selostaa muiden ulkomaiden lainsäädäntöä tässä kohden. Mainittakoon ainoastaan, että esim. Saksan siviililain yleisten määräysten mukaan vuokralainen vastaa huoneistoa käyttävien tuottamuksesta. Erimielisyyttä on syntynyt vain siitä, mitä huoneiston käyttäjällä on ymmärrettävä, onko huoneiston käyttäjiin luettava esim. vieraissa kävijät. Ranskassa siviililaki sisältää niinkään yleisen oikeussäännön, jonka mukaan jokainen vastaa kotiväkensä tekemästä vahingosta. Ja kehitys on viime aikoina kaikissa kulttuurimaissa määrätteisesti kulkenut siihen suuntaan, että vallallinen vastaa velkojalle sitoumuksen täyttämässä käytettyjen apulaisten tuottamuksesta. Suuren valiokunnan ehdotus ei ole muuta kuin tämän periaatteen soveltamista, josta on katsottu voitavan tehdä palovahinkoon nähden poikkeus siitä syystä, että talot ovat tavallisesti palovakuutettuja ja että olisi kohtuutonta panna vuokralaisen vastaamaan tulipalon aiheuttamasta tavallisesti sangen suuresta vahingosta.

Suuren valiokunnan ehdotusta vastaan on hyökätty erityisesti siitä syystä, että vuokralainen joutuu vastaamaan koko väkensä tai alivuokralaisensa tahallisuudestakin. Minusta tässä ei ole mitään omituista. Vuokralainen ei joudu vastaamaan alivuokralaiselle ja hänen kotiväelleen tuomitusta rangaistuksista, vaan ainoastaan vahingonkorvauksesta, joka vain epäolennaisesti riippuu rikoksesta ja joka tietoisissa, samoin kuin useiden maiden lainsäädännössä, käsitelläänkin rikoksesta erillään. Sellainen vastuu, josta nyt on kysymys, on ulkomaisessa lainsäädännössä tunnustettu kohtuulliseksi. Ruotsin laki on tässä suhteessa toisella kannalla, enkä minä suuressa valiokunnassa sanonutkaan,

kuten ed. Leino on väittänyt, että suuren valiokunnan ehdotus olisi sanasta sanaan sama kuin Ruotsin laki puheenaolevassa suhteessa. Mutta esim. Saksan siviililaki on tässä suhteessa samalla kannalla kuin suuren valiokunnan ehdotus.

Mitä Suomen oikeuteen tulee, ei vastuu toisen tahallisuudesta ole meidän laillēmekaan vierasta. Kruununvouti, esim. joka on pannut nimismiehen sijaansa, vastaa velkojalle, jos nimismies kavaltaa hänelle uskotut varat. Mitään kohtuuttomuutta ei ole siinä, että vuokralainen vastaa talonomistajalle esim. vahingosta, joka on syntynyt siitä, että alivuokralainen humalapäissään rikkoo huoneiston ikkunat, pesulaitteet tai muuta sellaista, eikä siinä että vuokralainen vastaa omien lastensa tahallisuista pahoista teoista. On luonnon mukaista, että vuokralainen vastaa talonisännälle huoneistossa tapahtuneista vahingoista, aiheutti vahingon sitten hän itse, hänen kotiväkeä tai alivuokralaisensa tai työväkensä. Hän saa hakea vahingon siltä, joka vahingon aiheutti. Ne, jotka tätä ehdotusta vastustavat, lähtevät väärästä sosiaalisesta perusteesta. Ei tässä ole mitään aihetta suojella vuokralaista talonomistajaa vastaan, koska vuokralainen ei tässä suhteessa ole heikommassa asemassa. Päinvastoin on sanottava, että talonomistaja on tässä suhteessa heikommassa asemassa, kun hänet asetetaan useimmiten aivan voittamattomien todistamis- ja muiden vaikeuksien eteen. Vain suuren valiokunnan ehdottamassa muodossa puheenaoleva lakisäännös vastaa oikeuden ja kohtuuden vaatimuksia.

Mitä tulee 1 momenttiin, katson, että suuren valiokunnan ehdottama muoto antaa parhaimman ohjeen tuomarille, kuinka hänen on meneteltävä, jos vuokralainen ei ole noudattanut järjestystä ja hyviä tapoja. 3 momentin suhteen huomautan, että sellaista käsitystä, jonka mukaan vuokralaisen tulee jättää huoneisto samassa kunnossa talonisännälle, kuin missä hän sen saikin, on puolustettu, ja tätä käsitystä torjumaan on 3 momenttiin tehty se lisäys, joka suuren valiokunnan ehdotuksessa on.

Ed. Seppälä: Pyydän kannattaa ed. Huotarin tekemää ehdotusta.

Ed. Ramstedt: Pyydän kannattaa ed. Virran tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Kaila ed. Lehdon kannattamana ehdottanut, että 1 momentti hyväksyttäisiin sellaisena kuin se on lakivaliokunnan mietinnössä. Kutsun tätä ed. Kailan ehdotukseksi. Ed. Huotari ed. Seppälän kannattamana on ehdottanut, että 1 momentti hyväksyttäisiin lakivaliokunnan mietintöön liitetyn ensimmäisen vastalauseen mukaisesti. Kutsun tätä ed. Huotarin ehdotukseksi. Ed. Björk ed. Leinon kannattamana on ehdottanut, että 1 momentista poistettaisiin loppu alkaen sanoista: „Erityisesti vaarin ottaen” j. n. e. Kutsun tätä ed. Björkin ensimmäiseksi ehdotukseksi. Edelleen ed. Björk ed. Leinon kannattamana on ehdottanut, että 2 momentti hyväksyttäisiin lakivaliokunnan mietinnön mukaisesti. Kutsun tätä ed. Björkin toiseksi ehdotukseksi. Edelleen ed. Björk ed. Leinon kannattamana on ehdottanut, että pykälän 3 momentti poistettaisiin. Kutsun tätä ed. Björkin kolmanneksi ehdotukseksi. Ed. Virta ed. Ramstedtin kannattamana on ehdottanut, että 2 momentti poistettaisiin. Kutsun tätä ed. Virran ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Toinen varapuhemies: Ehdotan meneteltäväksi seuraavalla tavalla. Äänestyksessä olisi äänestettävä momentittain. Ensimmäisen momentin kohdalla olisi äänestettävä ed. Kailan ja ed. Huotarin ehdotuksen välillä ja voittanut ehdotus asetettava suuren valiokunnan ehdotusta vastaan ja sitten mietintö sellaisena, kuin se on näissä äänestyksissä hyväksytty, asetettava ed. Björkin ensimmäistä ehdotusta vastaan. Toisen momentin kohdalla tulisi äänestettäväksi suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Björkin toisen ehdotuksen välillä ja sitten mietintö sellaisena asetettava ed. Virran ehdotusta vastaan. Kolmannessa momentissa äänestettäisiin suuren valiokunnan ehdotuksesta ed. Björkin kolmatta ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:**1 mom.**

1) Äänestys ed. Kailan ja ed. Huotarin ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Kailan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Huotarin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Toinen varapuhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Kailan ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan ja ed. Kailan ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Kailan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Toinen varapuhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

3) Äänestys suuren valiokunnan ja ed. Björkin ensimmäisen ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Björkin ensimmäinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 74 jaa- ja 87 ei-ääntä.

Toinen varapuhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt 1 momentin ed. Björkin ensimmäisen ehdotuksen mukaisesti.

2 mom.

1) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Björkin toisen ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Björkin toinen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 61 jaa-ääntä ja 90 ei-ääntä.

Toinen varapuhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Björkin toisen ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Björkin toisen ehdotuksen ja ed. Virran poistavan ehdotuksen välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Björkin toisen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Virran ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Toinen varapuhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt 2 momentin ed. Björkin toisen ehdotuksen mukaisesti.

3 mom.

Äänestys ed. Björkin kolmannen ehdotuksen ja suuren valiokunnan ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Björkin kolmas ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla.

Toinen varapuhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Björkin kolmannen ehdotuksen.

Puhemies Kallio asettuu johtamaan puhetta.

11 §.**Keskustelu:**

Ed. Jokela: Tämä pykälä on tavattoman epämääräinen korvauksiin nähden. Tämän mukaan voidaan vuokraa tuomita

korvauksiin sellaisista vahingoista, joiden aiheutumiseen hän ei ollenkaan ole syy-pää. Voidaanpa hänet tuomita korvauksiin sellaisistakin vahingoista, joihin vuokran-antaja itse on syy-pää. Näinollen minä ehdotankin, että pykälän toinen lause poistetaan.

Ed. Virta: Pyydän kannattaa ed. Jokelan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Jokela ed. Virran kannattamana ehdottanut, että 11 §:n toinen lause poistetaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Jokelan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Jokelan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolle.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

12 § hyväksytään keskustelutta.

13 §.

Keskustelu:

Ed. Molin: Man kan överhuvudtaget säga om det föreliggande lagförslaget, att hyresvärdens rätt i synnerligen hög grad genom särskilda stadganden i detsamma inskränkts. Hans förfoganderätt över sin egendom är väsentligen mindre än enligt nu gällande lagstiftning. Vad särskilt denna 13 § beträffar, så stadgas i dess andra stycke, att hyresgäst är berättigad att till annan person överlåta större eller mindre del av lägenheten, dock icke mer än hälften av rummen, utan att hyresvärdens samtycke därtill utverkats. Hyres-

avtalet är ju ett avtal, som bygger på förtroende till hyresgästens person icke endast i det avseendet att hyresgästens ekonomiska förhållanden äro tillfredsställande, utan också därutinnan att hans person i övrigt lämnar nödig borgen för att den uthyrda lokalen handhaves på ett sådant sätt att det av hyresvärdens kan godkännas. Tager man hänsyn härtill, så är den här föreliggande inskränkningen otvivelaktigt alltför långtgående. Jag föreslår även därför, att blott första och andra raderna i andra stycket skulle bibehållas samt den övriga delen i andra stycket såsom ock tredje stycket helt och hållet utgå. Andra stycket skulle sålunda komma att lyda: „Lag samma vare om hyresgästs rätt att överlåta lägenhet till annan”.

Ed. Estlander: Jag ber att få understöda herr Molins förslag.

Ed. Leino: Minun sanottavani kohdistuu 13 §:n 2 momenttiin, jossa on tunnustettu se periaate, että vuokralainen saa ottaa asukkeja asumaan luokseen vuokraamaansa huoneistoon. Kuitenkin on ehdotuksessa rajoitettu tämä niin, että vuokralainen saa vuokranantajan luvatta luovuttaa huoneistostaan yhden tai useampia huoneita, ei kuitenkaan enempää kuin puolet niistä, toisen käytettäväksi ehdolla, että se ei tuota vuokranantajalle tuntuvaa haittaa. Jos hyväksytään tällainen periaate, että vuokralainen saa ottaa asukkeja luokseen huoneistonsa, niin silloin minun mielestäni tämä rajoitus on epäonnistunut, sillä eräissä tapauksissa on hyvin vaikea määritellä tätä puolikasta. Jos on 3 huonetta huoneistossa, niin miten silloin tämä puolisko siitä otetaan, tai jos on yksi huone, niin joudutaan samanlaiseen mahdottomuuteen, tai yleensä joku luku, joka ei ole kahdella jaollinen, niin silloin ollaan joko enemmän tahi vähemmän epämääräisillä vesillä. Senvuoksi kun kerran on asetuttu sellaiselle kannalle, että tämä periaate on hyväksyttävä, minä ehdotankin, että tämä momentti muutettaisiin sensisältöiseksi, että tällainen haitallinen rajoitus siinä suhteessa tulisi poistetuksi. Minä ehdotaisin tämän kohdan kuuluvaksi seuraavalla tavalla: „Vuokralainen saakoon kuitenkin vuokranantajan luvatta luovuttaa huoneistostaan jonkin osan toisen käytet-

täväksi ehdolla" j. n. e. Että tällaisen periaatteen tunnustaminen on tarpeellinen ja välttämätön, siitä ei kohtuudella voitane olla eri mieltä, sillä useissa tapauksissa varsinkin köyhempien vuokralaisten on mahdoton saada itselleen kunnollista asuntoa, jollei hän saa ottaa luokseen alivuokralaista, jolta hän saa kohtuullisen vuokramaksun siitä, että toinen henkilö saa hänen huoneistossaan asua. Sitä paitsi saatetaan rajoitus eräissä tapauksissa olla kokonaan kohtuutonta, sillä saatetaan hyvin ajatella tapauksia, jolloin on aivan välttämätöntä myöntyä tällaiseen ehtoon. Saatetaan ajatella esim. tapauksia, jolloin minun luokseni, joka myös asun kaupungissa, tulee joku minun sukulaiseni esim. käymään koulua tai muuten opiskelemaan maaseudulta, niin tämä ei saisi asua huoneistossani, ellei isäntä anna siihen lupaa. Se saatetaan olla minun isäni, veljeni, siskoni tai joku muu hyvä tuttavani, joka ei suinkaan millään lailla häiritse talon muita asukkaita eikä yleensä saata aikaan minikäänlaista häiriötä tai vahinkoa talonmestajalle. Sitä paitsi ei talonmestajalla liene niinkään suurta aiheutta katsoa, ketä hänen talossaan asuu, kuin hänellä on aiheetta katsoa sitä, että hän saa todella sen sopimuksen mukaisen vuokramaksun itselleen, joka vuokrakontrahdissa on sovittu. Tämä on pääasia; vasta toisessa sijassa tulee esille se kysymys, kuka hänen talossaan asuu, ja kun voidaan ajatella tällaisia erittäin tähdellisiä tapauksia, jolloin tämä oikeus epäilemättä olisi oikeuden ja kohtuuden mukainen, niin ei voitane tätä ehdotusta pitää kohtuuttomana.

Ed. Huotari: Minä pyydän kannattaa ed. Leinon tekemää ehdotusta.

Ed. Molin: Jag ville blott i korthet framhålla att det av riksdagsman Leino framförda exemplet nog icke passar på föreliggande lag. Då här talas om upplåtande av ett rum till begagnande av en annan, så innefattar detta självfallet en mer eller mindre självständig dispositionsrätt över rummet och icke sådana tillfälliga fall som att en person kommer på besök hos en annan eller tillbringar ett dygn eller par hos honom. Detta är sålunda som sagt ett exempel som icke passar.

Ed. Björk: I anledning av de ändringsförslag, som här har framställts, ber jag endast få framhålla, att lagutskottet sökt gå en medelväg mellan dessa två ytterligheter, som representeras av de två olika förslagen. Under senaste tider hava vi fått erfara, vartill dessa ytterligheter leda. Det är ett medlingsförslag, som överensstämmer med billighet och rättvisa och som tillika, såsom jag tror, bäst betjänar det allmänna bästa. Jag måste därför vidhålla lagutskottets förslag, vilket i denna del omfattats av stora utskottet.

Ed. Leino: Minä tahdon vain huomauttaa, että se ehdotus, jonka minä tein, on saman sisältöinen, kuin minkä lainvalmistelukunta ehdotuksessaan huoneenvuokralaiksi on tehnyt.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Molin ed. Estlanderin kannattamana ehdottanut, että 13 § saisi sen sanamuodon, että ensimmäinen momentti tulisi suuren valiokunnan ehdotuksen mukainen ja toisesta momentista jäisi ainoastaan sanat „Sama olkoon laki vuokralaisen oikeudesta toiselle luovuttaa huoneisto” ja sen jälkeen poistettaisiin muu osa toisesta momentista ja kolmas momentti. Kutsun tätä ehdotusta ed. Molinin ehdotukseksi. Sitten on ed. Leino ed. Huotarin kannattamana ehdottanut, että toinen momentti saisi sen sanamuodon, että poistettaisiin sanat „yhden tai useampia huoneita, ei kuitenkaan enempää kuin puolet niistä” ja pantaisiin niiden tilalle sanat „jonkun osan”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Leinon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Mitä menettelytapaan tulee, niin ehdotan meneteltäväksi sillä tavalla, että ensin äänestetään suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Leinon ehdotuksen välillä, ja millaiseksi mietintö muodostuu tässä äänestyksessä, se asetetaan vastaehdotukseksi sitten ed. Molinin ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:**1) Äänestys ed. Leinon ehdotuksesta.**

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Leinon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 82 jaa- ja 66 ei-ääntä.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt tässä äänestyksessä suuren valiokunnan ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Molinin ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Molinin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äänet voitolla.

P u h e m i e s: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

14—19 §:t hyväksytään.

20 §.

Keskustelu:

Ed. Leino: Tähän pykälään on suuri valiokunta tehnyt minun mielestäni sellaisen muutosehdotuksen, jota minä en omasta kohdastani voi pitää muuna kuin lakiehdotuksen suoranaisena huononnuksena. Minulle huomautettiin kyllä suuressa valiokunnassa, että se vain minun mielestäni on sellainen huononnus, koska minä en ollenkaan muka ota huomioon, mitä oikeus ja kohtuus talonomistajien nähden tässä kohden vaatisi. Näin ei kuitenkaan ole minuunkaan nähden asianlaita, sillä en minäkään tahtois, että talonomistajia aivan kohtuuttomasti kiristettäisiin tai poljettaisiin vuokralaisen kustannuksella. Se ei ole tämän lakiehdotuksen tarkoitus, niinkuin yleiskeskustelussa jo huomautin. Mutta tässä pykälässä oleva säännös, jonka mu-

kaan on tehty pakoittaviksi määräykset, joiden nojalla vuokranantaja on oikeutettu purkamaan sopimuksen, on siksi tärkeä, että jos se jätetään laista pois, koko tämän lain säännökset tulevat verrattain heikoiksi ja toisarvoisiksi. Se sisältää sen, että sopimusvapaus tässä kohden astuu voimaan, ja silloin talonomistaja vahvempana osapuolena voi määrätä varsin pikkumaisia syitä, joiden nojalla hän voi saada vuokralaisensa häädetyksi. Niinpä lausuttiin lakivaliokunnassa esimerkiksi, että talonomistaja voi kontrahitiin panna määräyksen, että jos vuokralainen ottaa koiran ja pitää sitä, niin tämä on jo sellainen syy, että siitä pitää häätää toinen pois. Ja voi ajatella tuhansittain pikkumaisia syitä, joiden nojalla vuokranantaja voi häätää vuokralaisen pois asunnosta. Nyt jokainen myöntänee, että asunto on siksi tärkeä jokaiselle, ettei häntä aivan toisarvoisista syistä saisi häätää. Tämä on yhteiskuntapoliittisesti tärkeätä, sillä täytyyhän nyt sentään jokaiselle suoda koti ja sen rauha kohtuullisilla ehdoilla. Senvuoksi minä tulenkin ehdottamaan, että tämä pykälä hyväksyttäisiin siinä muodossa kuin lakivaliokunta ehdottaa mietinnössään. Samalla kannalla on ollut myöskin lainvalmistelukunta, ja tulkoon nimenomaan mainituksi, että Ruotsin laissa on täysin vastaava säännös, mikä tietää siis sitä, että tällainen asia on käytännössä koettu ja huomattu se kestäväksi ja hyväksi.

Ed. Tuomioja: Suuri valiokunta on esilläolevasta pykälästä poistanut sen 3 momentin, joka on sisältynyt myöskin lainvalmistelukunnan ehdotukseen ja hallituksen aikaisemmin tästä asiasta antamaan esitykseen. Tämä momentti kuuluu seuraavasti: „Sopimuksella alkoon myöskään pidätettävä vuokranantajalle oikeutta purkaa vuokrasopimusta muissa kuin edelläsanotuissa tapauksissa”.

Se vastustus, mikä puheenaolevaa lakia vastaan on talonomistajain taholta noussut, on myöskin pääasiallisimmin kohdistunut juuri tätä säännöstä vastaan. Sitä on väitetty sekaantumiseksi omistusoikeuden vapaaseen käyttöön, jopa perustuslain vastaiseksikin, jos esilläoleva lakiehdotus käsitellään tavallisen lain säätämisen järjestyksessä. Tällaiset väitteet ovat kuitenkin perustusta vailla. Puheenaoleva säännös

ei suinkaan loukkaa omistusoikeuden pyhyyttä eikä nähdäkseni sisällä mitään, mikä olisi ristiriidassa vuokranantajan oikeutettujen etujen kanssa. Tällainen säännös ei liioin ole uusi meidänkään lainsäädännössämme. Asiallisesti samanlaisena se sisältyy myöskin maanvuokralainsäädäntöömme, sekä 1902 vuoden maanvuokralakiin että 1909 vuoden torpparilakiin ja samanlainen säännös on, niinkuin täällä on jo huomautettu, myöskin Ruotsin huoneenvuokralaissa. Ja kun ne perustelut, joilla tätä lakiehdotusta on Ruotsissa perusteltu, hyvin sopivat meillekin, pyydän esittää niistä tässä oleellisuuden osan.

Niissä viitataan ensiksikin vuokrasopimusten suureen yhteiskunnalliseen merkitykseen sekä lainsäätäjän velvollisuuteen turvata niitä häiriöitä vastaan, minkä jälkeen jatkuu: „Ennen kaikkea pitää tämä paikansa vuokraoikeuden menettämisperusteisiin nähden. Vuokranantajalle on tosin annettava valta, milloin vuokralainen loukkaa hänen sopimukseen perustuvaa oikeuttaan, vetäytyä omasta puolestaan sen täyttämisestä, mutta hänelle ei voida antaa ehdotonta vapautta määrätä, milloin sellainen loukkaus on katsottava tapahtuneen, panna sopimukseen ehtoja, joita ei vaadi mikään todellinen etu, ja niitten laiminlyömiseen kytkeä seurausta, joka vuokralaiselle voi tulla niin kohtalokkaaksi kuin vuokraoikeuden menetys. Vuokralainen ei saa olla alistettu vuokranantajan mielivalan alaiseksi. Mutta että tällaiseksi voi asiaintila rajattoman sopimusvapauden säätämällä muodostua, sen vahvistavat todeksi ne määräykset, joita useasti on nykyään käytettävissä vuokrasopimuskaavoissa ja joista muutamat menevät paljon yli sen, mitä on pidettävä tarpeellisenä tai kohtuullisena. Vaikkapa tällaisia säännöksiä ei yleensä ankarasti sovellettaisi-kaan, sisältää kuitenkin epävarmuus vuokralaisen asemassa vaaran, joka on poistettava ja tämä voi tapahtua vain siten, että lainsäätaja, tarkasti huomioonottaen molempien edut, järjestee suhteen, määrää. mistä syystä vuokraoikeus on katsottava menetetyksi, mutta ei myönnä, että vuokrasopimukseen otetuilla ehdoilla sellainen vaikutus annetaan muille seikoille.”

Huomattava on, että puheenaoleva Ruotsin laki on säädetty jo vuonna 1907. Se ei siis ole mikään poikkeuksellisen ajan

tuote, vaan täysin säännöllisissä oloissa syntynyt, perusteellisesti valmisteltu ja harkittu ja tarpeelliseksi havaittu eikä siitä myöskään käytännössä ole havaittu mitään haittaa olevan. Jos joitakin muita kohtuudenmukaisia purkamisperusteita osoitetaan, kuin mitä tässä lakiehdotuksessa jo on, niin olen minäkin samaa mieltä kuin ed. Kaila, että ne ovat otettavat tähän pykälään. Mutta alkoon jätettävä tilaa epävarmuudelle ja mielivallalle. Puheenaoleva säännös, joka Ruotsin paljon onnellisemmissa asunto-oloissa, kuin mitä meillä nyt on, jo vuonna 1907 havaittiin tarpeelliseksi, on epäilemättä meilläkin tarpeellinen. Ilman sitä ei käsiteltävänäoleva lakiehdotus mielestäni vastaa tarkoitustaan ja yhdyen senvuoksi siihen ehdotukseen, että tämän pykälän viimeiseksi momentiksi otettaisiin lakivaliokunnan mie-
tinnössä olevan ehdotuksen vastaava momentti.

Ed. Jokela: Ehdotan, että tämän pykälän toisen momentin ensimmäinen lause poistetaan.

Ed. Allila: Pyydän kannattaa ed. Jokelan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Keskustelun kuluessa on ed. Leino ed. Tuomiojan kannattamana ehdottanut, että 20 §:n viimeiseksi momentiksi otettaisiin lakivaliokunnan ehdotuksessa oleva 3:s momentti, jonka suuri valiokunta on poistanut. Kutsun tätä ed. Leinon ehdotukseksi. Ed. Jokela ed. Allilan kannattamana on ehdottanut, että toisen momentin ensimmäinen lause poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Jokelan ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

P u h e m i e s: Kun ehdotukset ovat erilisiä on niistä äänestettävä kummastakin erikseen mietintöä vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätökset:

1) Äänestys ed. Jokelan ehdotuksesta, joka koskee toista momenttia.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Jokelan ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt tässä suuren valiokunnan ehdotuksen.

2) Äänestys ed. Leinon ehdotuksesta.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Leinon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 69 jaa- ja 79 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Leinon ehdotuksen.

21—25 §:t hyväksytään.

26 §.

Keskustelu:

Ed. Huotari: Minä pyytäisin ehdottaa, että tämä 26 § hyväksyttäisiin siinä muodossa, kuin se on lakivaliokunnan mietintöön liitettyssä ensimmäisessä vastalauseessa.

Ed. Myllymäki: Tämän esityksessä olevan pykälän mukaan on vuokraajalla oikeus pidättää vuokralaisen omaisuudesta vuokramaksun vakuudeksi vasta lankeavankin vuokran osalta, mikä on aivan kohtuutonta. Minä kannatan ed. Huotarin tekemää ehdotusta, minkä jälkeen vuokranantaja on oikeutettu pidättämään vuokralaisen omaisuutta vaan sen verran kun vuokraa on maksettavaksi langennut.

Ed. Kaila: Lakivaliokunnassa selvitetiin tästä pidätysoikeudesta, että useimmissa maissa se koskee yhden vuoden vuokraa, mutta Ruotsissa kuutta kuukautta, ja kaikista vähin, mitä minkään maan lainsäädännössä on, 6 kuukautta, ja sen mukaiseksi tulikin lakivaliokunnan päätös, jo-

hon myöskin suuri valiokunta on yhtynyt, joten minä katson, että tässä suuren valiokunnan päätös on hyvin perusteltu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Huotari ed. Myllymäen kannattamana ehdottanut, että 26 § saisi sen sanamuodon, kuin lakivaliokunnan mietintöön liitettyssä ensimmäisessä vastalauseessa on ehdotettu.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Huotarin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: 26 § on siis hyväksytty suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan.

Puheenvuoron saatuaan lausuu

Ed. Leino: Uudemmassa lainsäädännössä on eri maissa, nimittäin Ruotsissa, Saksassa ja Sveitsissä otettu verrattain lyhyt määräaika, jonka kuluessa vuokrasuhteista tehdyt vaatimukset vanhenevat. Ruotsin laissa on tällainen määräaika säädetty 2 vuodeksi. Samoin on muissa maissa verrattain lyhyet ajat määrätty vanhenemisajoina. Tällä on merkitystä ennen kaikkea siinä tapauksessa, että jos vanhenemisaika on tavallinen eli 10 vuotta, niin eivät osakumppanit voi ilman suurta vaikeutta hankkia todistusaineistoa, kun tulevat todistuskysymykset oikeuksissa esille. Senvuoksi minä pyytäisin ehdottaa lakiehdotukseen otettavaksi uuden, 27 §:n, joka kuuluisi seuraavalla tavalla: „Vuokrasopimukseen perustuvista saamisvaatimuksista tulee vuokranantajan ja vuokralaisen tehdä lainhaku tai nostaa kanne 2 vuoden kuluessa vuokrasuhteen päättymisestä, uhalla että puhevalta muuten on menetetty. Jos toinen sopimuskumppaneista on oikeassa ajassa pannut asiansa vireille, saa-

koon toinen kuitenkin käyttää kuittaamiseksi saamista, jota ei ole siten valvottu." Tällä olisi merkitystä myöskin siinä suhteessa, että yhtenäisyys ja järjestys saataisiin siinä suhteessa paremmin säilymään.

Ed. Myllymäki: Minä pyydän kannattaa ed. Leinon tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Leino ed. Myllymäen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukseen otettaisiin uusi 27:s, näin kuuluva pykälä: „Vuokrasopimukseen perustuvista saamisvaatimuksista tulee vuokranantajan ja vuokralaisen tehdä lainhaku tai nostaa kanne kahden vuoden kuluessa vuokrasuhteen päättymisestä, uhalla että puhevalta muuten on menetetty. Jos toinen sopimuskumppaneista on oikeassa ajassa pannut asiansa vireille, saakoon toinen kuitenkin käyttää kuittaamiseksi saamista, jota ei ole siten valvottu". Kutsun tätä ed. Leinon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Leinon ehdotuksen. äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on sanottu ehdotus hylätty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt ed. Leinon ehdotuksen.

27 § hyväksytään.

28 §.

Keskustelu:

Ed. Leino: Tässä pykälässä ovat ne määräykset, jotka lakivaliokunnan mietinnössä määräävät taannehtiviksi erinäisiä lakiehdotuksen säännöksiä. Minun mielestäni on lakivaliokunnan kanta samoin kuin lainvalmistelukunnan kantakin tässä asias-

sa oikea ja joka tapauksessa oikeampi kuin suuren valiokunnan kanta, jota minä pidän huononnuksena tähän lakiehdotukseen. Suuri valiokuntahan on poistanut nämä taannehtivat määräykset. Minun mielestäni on kuitenkin paikallaan, että nämä taannehtivat säännökset ovat olemassa siitä huolimatta, että sitä täytyisi pitää poikkeussäännöksenä, kun on kysymys siviililainsäädännöstä, jossa yleinen sääntö on, ettei säännöksiä pitäisi taannehtiviksi määrätä. Nyt on minun mielestäni kuitenkin yhtenäisyyden ja järjestyksen säilyttämiseksi hyvin tervetulleita tällaiset taannehtivat säännökset, jotka eivät kuitenkaan ole niin raskauttavia talonomistajia kohtaan, että talonomistajillakaan olisi syytä niitä vastaan nousta. Vieläpä ovat muuttamat niistä niin kohtuullisia, että m. m. lainvalmistelukunta sanoo, ettei sen kohtuullisempaa asiaa juuri voi olla esim. sikäli kuin koskee 28 §:n säännöstä, että vuokranantajan pidätysoikeus ei käsitä omaisuutta, jota ei saa ulosmitata. M. m. tätä pitää lainvalmistelukunta erittäin kohtuullisena. Senvuoksi ehdotan, että tämä pykälä hyväksyttäisiin siinä muodossa, kuin lainvalmistelukunta on ehdottanut mietinnössään.

Ed. Björk: Pyydän kannattaa ed. Leinon tekemää ehdotusta.

Ed. Estlander: Det finnes ju några knappast någon enda lag, vid vilken det icke yrkas på att däri skall ingå retroaktiva stadganden. För min del hör jag till de gammalmodiga jurister, som anser att retroaktiva stadganden icke pryda utan vanpryda en lag och att det endast är i undantagsfall och på grund av viktiga skäl, som sådana böra och kunna i en lag införas. Dylika skäl ha icke kunnat påvisas för att dessa stadganden, av vilka flere för övrigt äro rena ordnings- eller tillämpningsstadganden, borde tillämpas på nugällande avtal, vilka f. ö. enligt sin egen natur förfalla efter ett eller par år och endast i vissa undantagsfall måhända komma att bestå längre tid. Det inverkar icke heller på något sätt på tillgången av lokaler att uthyra och det finnes således enligt min tanke i detta fall icke någon anledning att här stadga dylika retroaktiva bestämmelser. Dessutom uppstår alltid, då

sådana retroaktiva bestämmelser införas, där dessa hava materiell natur, tvekan, huruvida de kunna stadgas utan att man tillgriper 60 § i L. O., och då det icke är önskligt på något sätt, att tvekan angående denna lags giltighet skulle uppstå, synes det vara det naturliga och ur lagstiftnings-synpunkt enda riktiga att dessa lagstad-ganden icke erhålla retroaktiv kraft, och får jag med anledning därav föreslå att riksdagen måtte vidbliva stora utskottets förslag.

Ed. Leino: Minä tahdon vain äskei-sen lausuntoni lisäksi huomauttaa, että asiassa ovat olleet yhtä mieltä lainvalmis-telukunta, hallitus ja lakivaliokunta, niin ettei pitäisi olla mitään syytä epäilykseen tämän säännöksen soveliaisuudesta tähän lakiin.

Ed. Tuomioja: Tämän pykälän säännöksellä on minun nähdäkseni varsin pieni käytännöllinen merkitys. Kun sitä-paitsi saattaa olla epäilyksiä, olisivatko ne joissakuissa tapauksissa sellaisia, että ne vaatisivat perustuslainmukaisen käsitte-lyn, niin minä puolestani kannatan suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. Leino: Minä ihmettelen, että ed. Tuomioja, joka on lakivaliokunnan jäsen, muuttaa kantansa näin yhtäkkiä.

Ed. Tuomioja: Tästä ei lakivalio-kunnassa ollut mitään keskustelua.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Leino ed. Björkin kannattamana ehdot-tanut, että 28 § saisi sen sanamuodon kuin lakivaliokunta on ehdottanut. Kutsun tätä ehdotusta ed. Leinon ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan eh-dotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Leinon ehdotus hyväk-sytty.

Äänestyksessä annetaan 66 jaa- ja 70 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hy-väksynyt ed. Leinon ehdotuksen.

29 §, lain johtolause ja lain nimike hy-väksytään keskustelutta.

Toisen lakiehdotuksen 22 §, lain voi-maanpanoa koskeva säännös, lain johto-lause ja lain nimike hyväksytään keskus-telutta.

Kolmannen lakiehdotuksen 49 §, lain voimaanpanoa koskeva säännös, lain johto-lause ja lain nimike hyväksytään keskus-telutta.

Neljännän lakiehdotuksen 5 §, lain voi-maanpanoa koskeva säännös, lain johto-lause ja lain nimike hyväksytään keskus-telutta.

Puhemies: Koska suuren valiokun-nan mietintöä ei ole muuttamattomana hy-väksytty, niin palautetaan se suureen valiokuntaan ja lakiehdotusten toi-nen käsittely tulee jatkumaan.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä pois-tetaan kaikki jäljelläolevat toista käsit-telyä, ensimmäistä käsittelyä ja ainoaa kä-sittelyä koskevat asiat.

11) Hallituksen kirjelmä Eduskunnalle ker-tomuksesta valtiovarain tilasta vuonna 1923

esitellään ja lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarain-valiokuntaan.

12) Outokummun kuparikaivoksen käytön rahoittamista

koskeva hallituksen esitys n:o 109 esitel-lään ja lähetetään puhemiesneuvoston eh-dotuksen mukaisesti valtiovarain-valiokuntaan.

Pöydällepanot:**13) Ehdotuksen laiksi säästöpankkien va-
knusrahostosta**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu pankkivaliokunnan mietintö n:o 2 esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

**14) Suomen Pankin tilaa ja hallintoa
vuonna 1923**

koskevan kertomuksen johdosta laadittu pankkivaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

**15) Ehdotuksen laiksi leimaverolain 6 §:n
muuttamisesta**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38 esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

P u h e m i e s: 16) asia poistetaan päivä-
järjestyksestä.

**17) Suomalaisen ja ruotsalaisen kirjalli-
suuden edistämiseksi myönnettyjen määrä-
rahain hoitoa**

koskeva sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7 esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

**18) Ehdotuksen laiksi yksityisten kansakou-
lujen valtioavusta**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8 esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon.

P u h e m i e s: Eduskunnan seuraava is-
tunto on ensi tiistaina kello 11 a. p.

Täysi-istunto päättyy kello 10.59 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.

37. Tiistaina 25 p. marraskuuta 1924

kello 11 a. p.

Päiväjärjestys.

Siv.

Ilmoituksia:

Siv.

Toinen käsittely:

- 1) Ehdotus huoneenvuokralaiksi 1069
 Asia kirjat: Suuren valiokun-
 nan mietinnöt n:o 37 ja 37 a; laki-
 valiokunnan mietintö n:o 6; halli-
 tuksen esitys n:o 14.
- 2) Ehdotus laiksi moottoriajoneu-
 voliikenteestä johtuvan vahingon vas-
 tuusta 1075
 Asia kirjat: Suuren valiokun-
 nan mietintö n:o 38; laki- ja talous-
 valiokunnan mietintö n:o 6; halli-
 tuksen esitys n:o 16.
- 3) Ehdotus laiksi kotimaisen vil-
 jantuotannon turvaamisesta 1080
 Asia kirjat: Suuren valiokun-
 nan mietintö n:o 39; maatalousvalio-
 kunnan mietintö n:o 4; hallituksen
 esitys n:o 17.
- 4) Ehdotus laiksi kunnallis- ja
 paikallisteistä 1111
 Asia kirjat: Suuren valiokun-
 nan mietintö n:o 40; laki- ja talous-
 valiokunnan mietintö n:o 5; halli-
 tuksen esitys n:o 82.
- 5) Ehdotus laiksi yhteismetsistä ..
 Asia kirjat: Suuren valiokun-
 nan mietintö n:o 41; laki- ja talous-
 valiokunnan mietintö n:o 7; hallituk-
 sen esitys n:o 46.
- 6) Ehdotus laiksi isojaosta ja ve-
 rollepanosta sekä valtion mailla ole-
 vien vuokra-alueiden lunastamisesta
 Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kun-
 nissa 1119
 Asia kirjat: Suuren valiokun-

nan mietintö n:o 42; laki- ja talous-
 valiokunnan mietintö n:o 8; hallituk-
 sen esitys n:o 20.

7) Ehdotus laiksi rekognitsionimet-
 sien palauttamisesta valtiolle 1123

Asia kirjat: Suuren valiokun-
 nan mietintö n:o 43; maatalousvalio-
 kunnan mietintö n:o 5; hallituksen
 esitys n:o 60.

8) Ehdotus laiksi metsänmyynn-
 nistä eräänlaatuisilta asutustiloilta .. 1125

Asia kirjat: Suuren valiokun-
 nan mietintö n:o 44; maatalousvalio-
 kunnan mietintö n:o 6; hallituksen
 esitys n:o 75.

9) Ehdotus laiksi kansakoululai-
 toksen kustannuksista annetun lain
 muuttamisesta

Asia kirjat: Suuren valiokun-
 nan mietintö n:o 48; valtiovarainva-
 liokunnan mietintö n:o 36; hallituk-
 sen esitys n:o 67.

10) Ehdotus laiksi eläkeoikeu-
 desta kirkollisten alkukoulujen opet-
 tajille ja opettajattarille 1126

Asia kirjat: Suuren valiokun-
 nan mietintö n:o 45; valtiovarainva-
 liokunnan mietintö n:o 37; hallituk-
 sen esitys n:o 26.

11) Ehdotus laiksi kansakoululai-
 toksen kustannuksista 15 p:nä huh-
 tikuuta 1921 annetun lain 5 §:n
 muuttamisesta toisin kuuluvaksi ... 1127

Asia kirjat: Suuren valiokun-
 nan mietintö n:o 46; sivistysvaliokun-
 nan mietintö n:o 5; ed. Kärjen y. m.
 edusk. esit. n:o 31.

12) Ehdotus laiksi väkijuomain
 valmistuksesta, maahantuonnista ja
 kaupasta

Siv.

Siv.

Asiakirjat: Suuren valiokunnan mietintö n:o 47; talousvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Schaumanin y. m. edusk. esit. n:o 28.

Ensimmäinen käsittely:

13) Ehdotus laiksi säästöpankkien vakuusrahastosta 1127
Asiakirjat: Pankkivaliokunnan mietintö n:o 2; hallituksen esitys n:o 107.

14) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta

Asiakirjat: Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38; hallituksen esitys n:o 100.

15) Ehdotus laiksi yksityisten kansakoulujen valtioavusta

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8; hallituksen esitys n:o 90.

16) Ehdotukset laeiksi asevelvollisuuslain ja sen voimaannpanemisesta annetun lain eräiden pykälien muuttamisesta

Asiakirjat: Sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Mannerin y. m. edusk. esit. n:o 52.

Ainoa käsittely:

17) Kertomus Suomen Pankin tilasta ja hoidosta vuonna 1923

Asiakirjat: Pankkivaliokunnan mietintö n:o 3; pankkivaltuusmiesten kertomus.

18) Kertomukset suomalaisen ja ruotsalaisen kirjallisuuden edistämiseksi myönnettyjen määrärahojen hoidosta vuonna 1923

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 7; kertomus suomalaisen kirjallisuuden edistämisrahaston toimikunnan toiminnasta vuonna 1923; kertomus ruotsalaisen kirjallisuuden edistämistä varten asetetun valtuuskunnan toiminnasta vuonna 1923.

19) Mielisairashoidon saattamista valtion asiaksi koskeva anomusehdotus

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 3; ed. Helon y. m. anom. ehd. n:o 13.

20) Lasten ja nuorison suojelua tarkoittavaa lainsäädäntöä koskevat anomusehdotukset

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 4; ed. Lonkaisen y. m. anom. ehd. n:o 20; ed. Virran y. m. anom. ehd. n:o 21.

21) Kansakoululaitoksen kustannuksista annetun lain eräitten kohtien muuttamista tarkoittava anomusehdotus

Asiakirjat: Sivistysvaliokunnan mietintö n:o 6; ed. Ailion y. m. anom. ehd. n:o 16.

22) Toimenpiteitä kieltolain valvonnan tehostamiseksi koskeva anomusehdotus

Asiakirjat: Talousvaliokunnan mietintö n:o 5; ed. Lehtokosken y. m. anom. ehd. n:o 15.

Pöydällepanoa varten esitellään:

23) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi tullimaksujen kantamisesta vuonna 1925 1128

24) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 41 hallituksen esityksen johdosta, joka sisältää ehdotuksen laiksi eräiden eläkettä valtion varoista nauttivien henkilöiden eläke-eduista ..

25) Maatalousvaliokunnan mietintö n:o 7 hallituksen esityksen johdosta laiksi maalaiskuntain asutuslautakunnista annetun lain muuttamisesta

Nimenhuudossa merkitään poissaoleviksi edustajat Ahlfors, Arffman, Juutilainen,

Koponen, Kukkonen, Luostarinen, Pennanen, Pohjala, Tarkkanen, Velling ja Voionmaa.

Ilmoitusasiat:

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat: perheessä sattuneen kuolemantapauksen johdosta tämän päivän istunnosta ed. Kukkonen, läheisen omaisen kuoleman johdosta torstaiaamuun ed. Juutilainen, oikeusasiain takia tämän päivän istunnosta ed. Tarkkanen ja yksityisasiain takia samoin ed. Pennanen.

Suuren valiokunnan puheenjohtaja.

Puhemies: Ilmoitetaan, että suuri valiokunta on valinnut puheenjohtajakseen ed. Kivimäen.

Valitsijamiehet.

Puhemies: Ilmoitetaan, että valitsijamieheksi ministeri Pohjalan tilalle astuu varajäsen ed. Kirra.

Valiokuntain jäsenet.

Puhemies: Ilmoitetaan, että suuren valiokunnan jäseneksi ministeri Mantereen tilalle astuu varajäsen ed. Tuomioja sekä ministeri Wittingin tilalle varajäsen ed. von Born.

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että eduskunta kehoittaisi valitsijamiehiä valitsemaan jäsenet seuraaviin valiokuntiin: ministeri Pohjalan tilalle jäsenen sivistysvaliokuntaan ja ulkoasiainvaliokuntaan sekä varajäsenen toimitusvaliokuntaan, ministeri Wittingin tilalle jäsenen sotilasasiainvaliokuntaan ja varajäsenen valtiovarainvaliokuntaan sekä ministeri Mantereen tilalle varajäsenen sivistysvaliokuntaan.

Hyväksytään.

Huomautus ed. Isakssonin lausunnon johdosta.

Puhemies: Tarkastettuani ed. Isakssonin t. k. 18 päivänä pidetyssä täysi-istunnossa antaman lausunnon asiassa, joka koski ed. Schaumanin eduskuntaesitystä n:o 28, huomautan, että ed. Isaksson sanotussa lausunnossaan, poiketen siitä mitä Valtioapäiväjärjestyksen 48 §:ssä säädetään, on käyttänyt ed. Forsbergista loukkaavia sanoja sekä eräissä muissakin kohdin sopimatonta sanontaa.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus huoneenvuokralaiksi.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 37 a ja otetaan jatkuvaan toiseen käsittelyyn siinä sekä saman valiokunnan mietinnössä n:o 37 ja lakivaliokunnan mietinnössä n:o 6 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 14, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 37 a, josta näkyy, että suuri valiokunta on yhtynyt eduskunnan päätökseen muissa kohdin paitsi mitä tulee lakiehdotuksen 10, 13, 20 ja 28 §:iin, joille suuri valiokunta on ehdottanut muutetun sanamuodon. Eduskunnan on nyt näihin pykäliin nähden hyväksyttävä suuren valiokunnan ehdotus tai pysyttävä entisessä päätöksessään. Ehdotan, että kustakin pykälästä tehdään päätös erikseen.

Menettelytapa hyväksytään.

10 §.

Keskustelu:

Ed. Huotari: Minä pyydän ehdottaa, että eduskunta hyväksyy tämän pykälän siinä muodossa, kuin se viime kerralla tuli hyväksytyksi.

Ed. Leino: Tutustuttuani tänään suuren valiokunnan uuteen mietintöön olen minä havainnut, että suuri valiokunta edelleen tahtoo pitää kiinni niistä huonon-

nusyrityksistä lakiin, jollaisia nimittäin suuren valiokunnan tekemät muutosehdotukset lakivaliokunnan mietintöön ovat. Täällä viime kerralla on m. m. lakivaliokunnan puheenjohtaja, ed. Björk, laajasti selostanut lakivaliokunnan mietintöä ja tullut siihen tulokseen, että nämä suuren valiokunnan muutosehdotukset eivät ole paikallaan, vaan että lakivaliokunnan mietintö ehdottomasti on rakennettu sellaisille perusteille, että ne kyllä pitävät. Niinpä täällä sitten vielä viime kerralla eduskunta hyväksyikin lakivaliokunnan kannan melkein kaikissa kohdin. Kun täällä vielä viime kerralla esitettiin, että lakivaliokunnan mietintö kauttaaltaan perustuu undempaan ulkomaiseen lainsäädäntöön alalla, lainsäädäntöön, joka on käytännössä sovellettu jo yli 25 vuotta ja useissa tapauksissa ainakin toistakymmentä vuotta, niin ei pitäisi olla minkään näköisiä epäilyksiä niiden soveltuvaisuudesta meidänkin oloissamme. Tulkoon nyt vielä erikoisesti alleviivattua, että Ruotsissa on miltei saman suuntainen laki olemassa. eikä siellä suinkaan ole mitään soraääniä nostettu, kun sitä on käytännössä sovellettu, vaan on päinvastoin havaittu laki hyväksi ja kohtuulliseksi, koska se huomioonottaa kummankin osapuolen kohtuulliset vaatimukset. Täällä hyvin helposti vedotaan siihen, että me elämme länsimaaisessa kulttuurivaltiossa, jossa myös tietysti harrastetaan länsimaista kulttuuria. Nyt tässä on eräs pieni tapaus, jolloin olisi kaikilla tilaisuus osoittaa, minkä verran todella harrastavat länsimaista kulttuuria. Täällä minun mielestäni ne, jotka lähtevät tällä kertaa niille poluille, joita suuri valiokunta ehdottaa, eivät suinkaan ainakaan näytä teossa harrastavan tätä kulttuuria. Minun mielestäni täällä ei ole mitään taholta voitu pätevästi osoittaa, että tämä lakiehdotus olisi meidän oloihimme sopimaton. Päinvastoin on siinä suhteessa osoitettu minun nähdäkseni vallan riittävästi selvitystä viimeisessä eduskunnan istunnossa siitä, että tämä on täysin soveltuva meidän oloihimme. Sitä ei minun nähdäkseni kukaan ole uskaltanut täällä toistaiseksi väittääkään, mutta ehkä täällä eräät tämän lakiehdotuksen kiivaimmat vastustajat taitanevat tulla vielä sitäkin väittämään. Näin ollen ei pitäisi minun mielestäni olla kenelläkään ainakaan pe-

rusteltua syytä tämän lakiehdotuksen hyväksymistä vastaan sellaisena, kuin eduskunta sen viime kerralla täällä hyväksyi. Minä tulen ainakin omasta puolestani käsittelemään niiden henkilöiden esiintymisen, jotka tahtovat vastustaa eduskunnan viime kerralla ottamaa kantaa, sellaisena, että he tahtovat ja pyrkivät ajamaan ainoastaan erään yhteiskuntaluokan etuja sellaisessa mittakaavassa, etteivät ne ole sopusoinnussa yleisen edun kanssa. Minä tulen siis kannattamaan ed. Huotarín tekemää ehdotusta, että tämä 10 § tultaisiin hyväksymään eduskunnan ennen tekemän päätöksen mukaisessa muodossa.

Ed. Björk: Jag ber att få understöda rdgsm Huotarís förslag.

Ed. Jacobsson: Enligt mitt förmenande träffade riksdagen det riktiga då den vid ärendets senaste behandling antog paragrafen i den form lagutskottet föreslagit. Det är helt enkelt orimligt att ålägga hyresgäst ansvarighet för skada, som av tredje person avsiktligt åstadkommit, då sådan skadegörelse omöjligt kunnat av hyresgäst även med iakttagande av största omsorg förebyggas. Jag får också för den skull förena mig om rdgsm Huotarís förslag.

Ed. Junes: Kun ed. Leino puhuu tämän asian yhteydessä länsimaisen kulttuurin ajamisesta ja esittää sen vastustajaksi niitä, jotka tässä asiassa ovat suuren valiokunnan ehdotuksen kannalla, niin minä pyytäisin kysyä häneltä: Mitenkä on käsitettävissä hänen aikaisempi toimintansa m. m. tämän pykälän suhteen? Ed. Leino sanoo hyväksyvänsä tämän pykälän ensimmäisen momentin lakivaliokunnan kannan mukaisesti ja on siihen kuitenkin liittänyt m. m. vastalauseen, jonka lopussa näemme sanat: „ettei hän, (nim. vuokralainen) aiheuta häiriötä talon muille asukkaille”. Suuri valiokunta on tämän sanonnan lieventänyt, minun käsittääkseni juuri länsimaisen kulttuurin pohjalle sillä tavalla, että on sen esittänyt kuulumaan: „Ottaen huomioon talon muiden asukkaiden kohtuulliset vaatimukset.” Kun suuri valiokunta on minun käsittääkseni paljon paremmin asiassa johdonmukainen kuin ed.

Leino itse, niin minä toivoisin, että hänen esitystään ei otettaisi huomioon, vaan hyväksyttäisiin suuren valiokunnan ehdotus.

Ed. Kivimäki: Osottaakseni mihin kohtuuttomuuteen joudutaan, jos 10 §:n 2 mom. lopullisesti hyväksytään eduskunnan viime kerralla päättämässä muodossa, tahdoisin vielä mainita erään esimerkin. On hyvin tavallista, että talo kokonaisuudessa vuokrataan hotelliksi tai matkustajakodiksi. M. m. on yksi pääkaupunkimme suurimpia hotelleja tätä nykyä vuokratalossa. Tällöin vuokrasopimus tulee esitetyn lain alaiseksi ja vuokralainen, hotellin pitäjä, voi siirtää vastuunsa hotellissa päivittäin käyvistä sadoista matkustajista talon isännän kannettavaksi. Mitä matkustajat särkevät huoneessaan tai vievät menessään, siitä ei vuokralainen eli hotellin pitäjä ole velvollinen vastaamaan, vaan jää se talonomistajan vahingoksi, ellei talonomistaja voi näyttää toteen, että hotellin pitäjä ei ole vieraitaan valvonut asianmukaisella huolellisuudella, mikä tietysti kaikkein useimmissa tapauksissa on aivan mahdotonta. Kohtuuttomuus on sitäkin ilmeisempää, kun esilläoleva lakiehdotus niin sanoakseni asettaa vuokralaisen omaksi tuomarikseen ja tuomion täytäntöönpanijaksikin. 6 §:n mukaan on näet vuokralaisella oikeus, jos, mainittuun esimerkkiin palatakseen, hotellin matkustaja on särkenyt ikkunan, repinyt rikki korkkimatot tai tapetit tai vienyt muassaan irtiotettavia esineitä, itse laitattaa huoneisto entiseen kuntoonsa ja vähentää vuokramaksusta siitä johtuneet kustannukset ja talonomistajalle on jätetty vain mahdollisuus hakea korvausta matkustajalta, ehkäpä ulkomaalaisilta matkustajilta, jotka jo ovat palanneet ulkomaille. Eikö ole paljon luonnonomukaisempaa, että hotellin omistaja itse perii vahingonkorvauksen matkustajalta, ennenkuin tämä poistuu hotellista. Hänellä on siihen mahdollisuuksia, talonomistajalla ei. Ja ajateltakoon vielä toistakin tapausta. Jos joku vuokraa huoneiston toiselle kalustettuna, mikä sekin on hyvin tavallista, on sellainen vuokrasopimus ehdotetun lain alainen, ja jos vuokralaisen palvelijat tai alavuokralaiset varastavat huonekaluja tai niitä tarvelevät, ei vuokralainen käytännöllisesti katsoen ole vastuussa siitä, vaan talonomistaja saa

hakea omansa henkilöiltä, joita hän ei kenties tunnekaan ja vahinko voidaan useasti todeta vasta ehkä vuosien kuluttua, kun vuokra-aika on umpeenkulunut. Minua ihmetyttää, että lakimiehiä on paitsi vasemmalla myös oikealla, jotka tahtovat säilyttää vahingonkorvausoikeuden tässä suhteessa niin vanhanaikaisella kannalla, ettei sitä enää missään maassa tavata, jopa tahtovat ehkäistä oikeudenkäytännön kulkemasta siihen oikeaan suuntaan, johon se nyt jo on menemässä.

Ed. Leino: Ed. Junekselle minä tahdoisin huomauttaa, että hän ei ole oikein jaksanut seurata asian käsittelyä viime kerralla eduskunnan istunnossa. Jos hän olisi seurannut minun lausuntojani viime kerralla, niin häneltä olisi jäänyt varmasti käyttämättä se puheenvuoro, minkä hän tässä äskettäin on käyttänyt. Minä tahdon ed. Junekselle ilmoittaa, että minä olen alunperin ollut sillä kannalla, minkä eduskunta viime kerralla hyväksyi, erittäin mikäli koskee 10 §:n 1 momenttia, mutta se ei saavuttanut alussa tarpeellista kannatusta valiokunnassa, mutta jälkepäin siellä tultiin havaitsemaan sittenkin sen kannan oikeellisuus, ja sen myös eduskunta havaitsi viime kerralla täällä. Mitä erityisesti tulee tämän pykälän viimeiseen momenttiin, niin minä näen, että suuri valiokunta on sen poistanut, ja tämä merkitsee sitä, että se vähäinenkin oikeus, mikä vuokralaisella tulee olemaan asukkaiden ottamiseen nähden, tulee kokonaan illusooriseksi, sentähden että vuokranantajat voivat välisopimuksessa tehdä sellaisen määräyksen, joka merkitsee tämän oikeuden täydellistä kieltoa ja epäämistä. Senkään tähden minä en voi hyväksyä suuren valiokunnan kantaa.

Ed. Heikinheimo: Jos eduskunnan aikaisemmin päättämä muoto kysymyksessäolevan pykälän toiselle momentille hyväksytään, niin se merkitsee minun mielestäni aivan yksinkertaisesti sitä, että talonomistaja ei missään tapauksessa tule saamaan korvausta siitä vahingosta, joka vuokrahuoneistossa tapahtuu, ellei vuokranantaja hyväntahtoisesti suostu sitä suoritamaan. Hänellä nimittäin on mitä yksinkertaisin keino päästä velvollisuudesta suorittaa tätä korvausta siten, että hän so-

pii palvelustyttönsä kanssa, niin että tämä tunnustaa itsensä syypääksi siihen vahinkoon, mikä on tapahtunut, ja talonomistaja ei tule saamaan korvausta. Jos vuokralainen esim. tahallansa — sano-kaamme — juovuspäissään on repinyt matot, seinäpaperit, rikkonut uunit, ikkunat, mitä tahansa, ei tarvita mitään muuta, kuin että hän sopivalla rahalla taivuttaa palvelustyttönsä tunnustamaan, että se oli hänen syynsä. Minä en ymmärrä, kuinka joku kuvittelee, että joku rahakas mies rakennuttaisi vuokrataloja, jos hän on näin oikeudettomassa asemassa vuokralaisiinsa nähden. Kyllä minun mielestäni niille, jotka haluavat edelleenkin vuokrahuoneissa asua, ehdottomasti on edullisempaa säätää sellainen vuokralaki, että jonkun tekisi mieli todella rakennuttaa vuokrahuoneita, eikä suinkaan tehdä tällaista rahan sijoittamista aivan älyttömäksi.

Ed. Lohi: Kysymys huoneenvuokralainsäädännöstä on minun nähdäkseni läheisessä yhteydessä asuntopoliittisen toiminnan kanssa. Onhan tunnettua, että viime aikoina on myöskin valtio hyvin huomattavassa määrässä antanut apua asuntuohuoneistojen rakentamiseen. Minun käsitykseni on tästä lainsäädännöstä sellainen, että jos tässä pyritään siihen, että vuokralaisten asema tehdään niin hyväksi, että se yksityisen yritteliäisyyden rakennustoiminnan alalla tykkäänään lopettaa, niin silloin on jouduttu tämän lainsäädännön kanssa aivan ojasta allikkoon. Näitä näkökohtia silmälläpitäen minua hyvin epäilyttää koko laki, auttaako tämä sitä suurta sosiaalista kysymystä, jota tällä tarkoitetaan. Mutta jos eduskunnan entisessä päätöksessä tähän pykälään nähden pysytään, niin minä tulen siihen, että tämä laki on hylättävä. Sentähden minä kannatan suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. Leino: Täällä nyt tahdotaan väittää, että talonomistajia tahdottaisiin sortaa. Mutta se ei pidä paikkaansa, eikä sitä ole väitettykään minun nähdäkseni toistaiseksi muuhun kuin tähän lakiehdotukseen nähden. Miksi ei aivan samoin väitetä, että esim. Ruotsissa on myös tahdottu sortaa talonomistajia, kun huoneenvuokralaki siellä säädettiin normaalissa olosuhteissa. Minun täytyy vielä huomauttaa, että

täällä on 4 §:stä jätetty pois määräys, jossa olisi ollut vuokranantajalle eräitä korvausvelvollisuuksia, mutta niitä ei ole tahdottu lakiin sisällyttää, vaikka ne ovat erittäin kohtuullisia, senvuoksi, että ei ole tahdottu erikoisesti tässä ottaa silmää toisenkaan päästä. Ed. Kivimäen esimerkiksi, joka tahtoo tavattoman kiivaasti ajaa vuokralaisille jos jonkinlaisia vahingonkorvausvelvollisuuksia, olisi pitänyt tasapuolisuuden nimessä ajaa myös vuokranantajaa vastaan samanlaisia korvausvelvollisuuksia.

Ed. Estlander: Jag förordar likaledes stora utskottets formulering av detta andra mom. Enligt min tanke är det en naturlig följd av hyresavtalet att hyresvärd skall vara berättigad att för skadestånd hålla sig till den, med vilken han har avtalat, d. v. s. med hyresgästen.

Med frågan om de straffrättsliga normerna kan jag ej finna att denna sak har någonting att skaffa.

Ed. Kivimäki: Ed. Leinolle tahdon huomauttaa, mikäli koskee 4:tä §:ää, että lainvalmistelukunnan ehdotuksessa on säännös, jonka mukaan vuokranantaja joutuu vuokralaiselle korvausvelvolliseksi, jos hän on ollut syypää siihen, että vuokrasopimus on rauennut. Mutta tämä määräys hallituksen esityksestä jätettiin pois siitä luonnollisesta syystä, että asia on jo muutenkin selvä. Jos vuokranantaja tekee itsensä syypääksi joko tahallisuuteen tai tuottamukseen vuokrasopimuksen raukeamisessa, niin hän on yleisestä korvausvelvollisuudesta vallitsevain periaatteiden mukaan vastuussa ilman että siitä tarvitsee nimenomaan mitään sanoa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Huotari ed. Leinon kannattamana ehdottanut, että eduskunta pysyisi entisessä päätöksessään.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos

„ei” voittaa, on eduskunta päättänyt py-
syä ennen tekemässään päätöksessä.

Äänestyksessä annetaan 101 jaa- ja 82
ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hy-
väksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

13 §.

Keskustelu:

Ed. Tuomioja: Minä ehdotan, että
eduskunta hyväksyisi tämän pykälän ennen
tekemänsä päätöksen mukaisesti.

Ed. Leino: Minä pyydän kannattaa
ed. Tuomiojan tekemää ehdotusta.

Ed. Estlander: För min del ber jag
också här få förorda stora utskottets be-
tänkande. Det är påtagligen varken i hy-
resvärdens eller ännu mindre i hyresgäs-
tens intresse att sådana bindande bestäm-
melser fastställas, som denna paragraf
skulle komma att innehålla, och jag tror
att det i praktiken endast skulle leda till
ett höjande av hyrorna och till att göra
hyresvärdarna mindre än härintills be-
nägna att uthyra sina lokaler.

Ed. Tulenheimo: Minäkin pyydän
saada puoltaa suuren valiokunnan tässä
suhhteessa tekemää päätöstä. Ne samat ylei-
set näkökohdat, jotka ed. Lohi äsken esitti,
ovat tähänkin pykälään nähden soveltuvia.
Ja onhan selvää, että vuokrataso, vuokra-
hinta pysyy tasaisempana, jos isäntä en-
nakolta tietää, kuinka monta henkilöä hä-
nen huoneistossaan tulee asumaan. Jos ta-
lonomistajalla on suuri huoneisto käytet-
tävänä ja hän vuokraa sen jollekin ai-
noastaan pari henkilöä käsitteväälle per-
heelle ja tietää, että todella useampia siellä
ei tule asumaan, niin onhan selvää, että
vuokra silloin on paljon halvempi kuin
mitä se tulee olemaan, jos puolet tästä hu-
oneistosta vuokrataan muille. Sitäpaitsi ei
se muoto, jonka lakivaliokunta tälle pykä-
lälle on antanut, täysin takaa edes sitä tar-
koitusta, mihin sillä on pyritty, sillä
vaikka laki jäisi sellaiseksikin kuin se la-

kivaliokunnan ehdotuksen mukaisesti on
laadittu, siinäkin tapauksessa voi isäntä
helposti turvata itsensä niin, että hän tie-
tää, paljonko asukkaita hänen huoneis-
tossaan todella tulee asumaan. Minä siis
kannatan suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. Lohi: Minä samoilla yleisillä nä-
kökohdilla kuin 10 §:ssä myöskin kannan-
tan tässä suuren valiokunnan ehdotusta.
Huomautan lisäksi, että tämä huoneen-
vuokralaki koskee myöskin meitä maalaisia
ja minä en tahtoisi puristaa niitä, joilla
huoneita on, että voivat ottaa sopivilla eh-
doilla huoneeseen asumaan mieleisensä hen-
kilön, ja että kaikki sellaiset sopimukset,
jotka eivät prikulleen täytä tätä pykälää,
ne ovat laittomat. Minä luulen, että sillä
vaikeutetaan epäilemättä asuntopulaa, jos
sellaiset säännökset hyväksytään, mitä
eduskunnan entisessä päätöksessä on tähän
pykälään nähden.

Ed. A. Aalto: Minä myönnän ed. Tu-
lenheimon olevan oikeassa siinä, että tämän
pykälän viimeinen momentti, siinä muo-
dossa kuin lakivaliokunta sen on laatinut,
ei täysin turvaa vuokralaista vuokrananta-
jan mielivallalta, mutta minun täytyy to-
deta, että ed. Tulenheimo tahtoo sen pie-
nenkin turvan vuokralaisiin nähden ottaa
pois, mitä tässä pykälässä oleva momentti
sisältäisi, ja se, jos mikä, on todella ta-
lonomistajien etujen ajamista vuokralaisia
vastaan.

Ed. Leino: Minä pyydän huomauttaa,
että lakivaliokunta oli täysin yksimieli-
nen tähän pykälään nähden. Siellä m. m.
maalaisliiton edustajat sanoivat, että se on
kohtuullinen. Täällä nyt maalaisliitto
tahtoo selittää, että se on päin mäntyä täl-
lainen ehdotus. En minä ymmärrä, millä
tavalla henkilöt, jotka eivät yhtä perin-
pohjaisesti ole olleet tilaisuudessa seura-
maan asiain käsittelyä kuin mitä lakiva-
liokunnan jäsenet ovat olleet, lähtevät
täällä suurella paatoksella selittämään tätä
lakia mahdottomaksi. Sitäpaitsi siitä on
ollut samaa mieltä myöskin lainvalmiste-
lunkunta ja myöskin hallitus, niin että kyllä
sen pitäisi olla täysin harkittu ja pun-
nittu.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kulussa on ed. Tuomioja ed. Leinon kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

Äänestyksessä annetaan 98 jaa- ja 81 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä tässä suuren valiokunnan ehdotuksen.

20 §.

Keskustelu:

Ed. Tuomioja: Minä pyydän ehdottaa, että tämä pykälä hyväksyttäisiin eduskunnan aikaisemmin päättämässä muodossa. Jos tälle laille tahdotaan jotakin merkitystä antaa, niin minusta tässä kohden on hyväksyttävä eduskunnan aikaisemmin tekemä päätös. Minusta vuokranantajalle ei voida myöntää oikeutta ottaa vuokrasopimukseen muita irtisanomis- tai purkamisperusteita kuin mitä laissa on määrätty. Sellainen oikeus tekisi tehotomaksi lain suuressa määrin ja aiheuttaisi, ettei tämä laki vastaisi tarkoitustaan. Minä muistutan vielä mieliin sitä, että samanlainen määräys on myöskin Ruotsin vastaavassa laissa, ilman että siitä olisi talonomistajienkaan taholta mitään tyytymättömyyttä ilmennyt.

Ed. Leino: Jos tässä pykälässä vielä suuren valiokunnan kanta tulee voittamaan, niin minusta olisi silloin parempi, ettei tällaista lakia ollenkaan säädetä. Paljon parempi olisi elää sen vakiintuneen käytännön nojalla, mikä meillä on vuokraasioissa ollut vallitsemassa, kuin että meillä on laki, joka ei ole laki missään muussa

merkityksessä kuin paperilla. Sellaiseen lainsäädäntöön ei ole pyrittävä. Minä uskallan kuitenkin toivoa, että ainakin tässä pykälässä eduskunta tulee hyväksymään sen kannan, kuin se viime kerralla omak-sui, sillä muuten joudutaan minun nähdäkseni ojusta allikkoon. Minä pyydän yhtyä ed. Tuomiojan tekemään ehdotukseen.

Ed. Tulenheimö: Aivan samat periaatteelliset näkökohdat, jotka veivät eduskunnan enemmistön äsken äänestämään suuren valiokunnan ehdotuksen puolesta, vaikuttavat sen, että eduskunnan enemmistön, jos se tahtoo olla johdonmukainen, täytyy äänestää tässäkin suuren valiokunnan ehdotuksen puolesta, jota minä suositellen.

Ed. Lohi: Minä myöskin kannatan suuren valiokunnan ehdotusta.

Ed. Huotari: Kyllä se näyttää ihan toivottomalta tässä taistelussa tätä enemmistöä vastaan, joka on suuressa valiokunnassa ajanut nämä huononnuksat läpi. On ihmeteltävää, että täällä tehdään määräyksiä, että niitä ja niitä ei saa tehdä, ja sitten poistetaan pykälästä se momentti, joka olisi turvannut vuokralaista. Suuren valiokunnan ehdotuksen mukaan saa sopimuksella tehdä mitättömäksi kaikki määräykset. On talonomistajien iloksi merkittävä, että niillä on ollut niin hyvät asianajajat suuressa valiokunnassa, että he ovat saaneet käännettyä eduskunnan enemmistön huonontamaan tätä lakia niin paljon. Minä myös kannatan ed. Tuomiojan tekemää ehdotusta. Olen varma, että jos tästäkin pykälästä tämä viimeinen momentti poistetaan, niin tästä laista tulee sellainen, ettei sitä ainakaan täällä vasemmistossa kukaan enää voi kannattaa.

Ed. Tuomioja: Ed. Lohen lausunnan johdosta tahdon saada huomauttaa, että aivan saman sisältöinen säännös, kuin mitä minä olen ehdottanut tähän otettavaksi, on nykyisissä maanvuokralaissa, eikä minun ymmärtääkseni pitäisi maa-laisten taholta olla mitään sitä vastaan, että vastaava säännös saadaan huoneen-vuokralakiin.

Ed. Tulenheimon puheen johdosta pyydän saada huomauttaa, ettei mikään johdonmukaisuus suinkaan vaadi äänestämään tämän pykälän kohdalla suuren valiokunnan ehdotuksen puolesta, vaikkakin on äänestetty 10 ja 13 §:ien kohdalla. Tässä on kysymys itse siitä, millä edellytyksillä vuokraoikeus menetetään. Ja tämä kysymys on niin tärkeä, että se täytyy laissa säännöstellä, eikä jättää sitä mielivaltaisesti määrättäväksi.

Ed. Itkonen: Minä ymmärrän hyvin ed. Tulenheimon kannan tässä asiassa, nimittäin että hän kaikin tavoin koettaa saada lakia sellaiseksi, että vuokralaiset joutuvat niin paljon kuin mahdollista talonomistajien armoille. Mutta ed. Lohenkantaa minä en jaksa käsittää. Kun, niin kuin ed. Tuomioja aivan oikein huomautti, samanlainen määräys on otettu maanvuokralakiin turvaamaan maanvuokraajia, niin minkä tähden ed. Lohi tahtoo jättää kaupunkilaisvuokralaiset, jotka eivät suinkaan ole sen paremmin turvattuja, huonompaan asemaan kiinteistönomistajien mielivaltaan nähden. Jokainen joka hiunkankaan tuntee oloja kaupungeissa, tietää, että vuokralaiset ovat talonomistajain armoilla, ellei lailla nimenomaan sanota, millä ehdoilla vuokrasopimuksen saa purkaa. Viime kerralla eduskunta verrattain suurella enemmistöllä tämän kohdan otti lakiin, ja on hyvin valitettavaa, jos nyt tämä lakivaliokunnan yksimielisesti ottama määräys laista poistetaan. Koko laki menettää suurimman osan merkitystään, ellei eduskunnan viime kertaista päätöstä tässä asiassa hyväksytä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Tuomioja ed. Leinon kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

Äänestyksessä annetaan 91 jaa- ja 90 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen.

28 §.

Keskustelu:

Ed. Leino: Minä pyydän ehdottaa, että eduskunta päättäisi pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

Ed. Puittinen: Kannatan ed. Leinon tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Leino ed. Puittisen kannattamana ehdottanut, että eduskunta päättäisi pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on eduskunta päättänyt pysyä ennen tekemässään päätöksessä.

Äänestyksessä annetaan 88 jaa- ja 80 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt tässä suuren valiokunnan ehdotuksen.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

2) Ehdotus laiksi moottoriajoneuvoliikenteestä johtuvan vahingon vastuusta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 38 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 6 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 16, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn puhjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 38. Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu. Kun se on julistettu päättyneeksi, käydään lakiehdotuksen yksityiskohtiin.

Yleiskeskustelu:

Ed. Molin: Stora utskottet föreslår ändring av 1, 9, 10 och 17 §§ i lag- och ekonomiutskottets förslag. Ändringarna i 1 och 9 §§ äro uteslutande av formell natur, och har jag därför icke anledning att här närmare beröra dem. Däremot innefattar stora utskottets förslag till ändring av 10 och 17 §§ en icke oväsentlig avvikelse från den princip, som legat till grund för lag- och ekonomiutskottets förslag i saken.

Lag- och ekonomiutskottet hade utgått från att det skadestånd, som bör utgå, bör begränsas, därest icke brottslig handling föreligger. Stora utskottet föreslår sådan utvidgning av lag- och ekonomiutskottets förslag att skadeståndet blir obegränsat så snart vållandet föreligger. Då jag varit medlem av den delegation, som av lag- och ekonomiutskottet tillsattes för denna fråga, och delegationens förslag sedermera oförändrat godkänts av lag- och ekonomiutskottet sådant det nu föreligger i utskottsbetänkandet, ber jag att med några ord få motivera utskottets ståndpunkt något närmare än vad betänkandet vidhandengiver.

Det förslag, som lag- och ekonomiutskottet har gjort, är icke någonting nytt, framsprunget i utskottet, utan har utskottet återgått till den princip, som kommit till uttryck i det ursprungliga lagförslaget, som legat till grund för regeringens proposition. Detta lagförslag utarbetades på anmodan av regeringen av verkställande direktören för försäkringsanstalten Sampo, vicehäradshövding Jon Hartman och i detta förslag var skadeståndsplikten begränsad. Sedermera infordrades bl. a. högsta domstolens utlåtande angående förslaget. Även då förelåg förslaget i samma formulering med begränsad skadeståndsplikt och under denna förutsättning har högsta domstolen avgivit sitt utlåtande och icke funnit anledning att ändra förslaget i denna del. När ärendet sedermera

behandlades i regeringen, så uttalade sig även en minoritet i regeringen för samma uppfattning. Lagförslaget stöder sig huvudsakligen på motsvarande stadganden i tysk rätt. Även där är skadeståndsplikten begränsad. Orsaken till denna begränsning av skadeståndsskyldigheten, vilken för övrigt icke återfinnes i den tyska ansvarighetslagstiftningen, beror därpå, att man bör giva den skadeståndsskyldiga möjlighet att mot en skälig premie genom försäkring täcka denna skyldighet gentemot tredje man. Vidare har man ansett att de fattiga och mindre bemedlade samhällsklasserna genom de begränsade ersättningsbeloppen då skulle bli tillräckligt skyddade, medan personer med högre levnadsanspråk genom egen försäkring vore i tillfälle att säkerställa sig.

Såsom av förslaget framgår utsträcker 2 § ansvarsskyldigheten för skada, som i följd av trafik med motorfordon tillfogas person eller egendom, för ägare och förare ej allenast till varje fall då subjektiv skuld kan påvisas utan går praktiskt taget så långt, att skadestånd bör erläggas så snart kausalsammanhang mellan användande av fordon och skadans uppkomst föreligger. Ägare och förare gå fria blott när de kunna presteras den i 2 § förutsatta bevisningen att skadan varken förorsakats av bristfällighet å fordonet eller vållats av föraren. En sådan bevisning blir emellertid i praktiken synnerligen svår att föreställa, varför man praktiskt taget kan göra gällande att deras skadeståndsplikt är fullständig. Då lagen nu en gång går så långt, bör skadeståndets storlek begränsas till det belopp, som genom försäkring skall täckas.

På dessa skäl synes det mig vara all anledning att vidhålla den ståndpunkt, som kommer till synes i lag- och ekonomiutskottets förslag. Ifall stora utskottets förslag godkännes, kommer det otvivelaktigt att leda till en hel del rättegångar fullkomligt i fåvitsko. Den klara och tydliga fördelning av bevisningsskyldigheten, som 2 § förutsätter, skulle komma att frångås, i det bevisningsskyldigheten i det fall stora utskottet avser skulle komma att åligga den vilken lider skadan.

Idén att täcka hela skadeståndet genom försäkring skulle icke kunna fullföljas om skadeståndsbeloppet på detta sätt bleve obegränsat. Visserligen föreligger möjlighet

att utan försäkringstvång täcka även en vidsträcktare skadeståndsplikt än lag- och ekonomiutskottet avsett, men detta skulle ställa sig åtskilligt dyrare, premierna skulle bli alltför betungande. Redan nu komme dessa premier, för den händelse skadeståndsskyldigheten vore begränsad, att utgå med icke oväsentliga belopp. För närvarande fordra försäkringsbolagen för en försäkring i det omfång lag- och ekonomiutskottet har tänkt sig, 900 mark per år för privata personautomobiler, för lätta lastautomobiler med högst 2,000 kgrs bärighet och för tunga lastautomobiler även över 2,000 kgrs bärighet; för hyresbiler 1,350—1,800 mark; för autobuser, vilka äro i regelbunden trafik närmare städer. 2,000 mark; för autobuser, vilka mer eller mindre oregelbundet på landsbygden användas för persontrafik, där passagerarantalet är högst 10 passagerare, 3,500 mark. över 10 passagerare 4,000 mark. Om nu lag- och ekonomiutskottets förslag bleve lag, torde tarifföreningen hava beslutat, att dessa premier väsentligen kunna sänkas. Om jag icke är orätt underrättad, torde det hava varit fråga om en sänkning med en tredjedel av de premiebelopp, som för närvarande debiteras.

Då jag alltså håller på denna klara distinktion med obegränsad skadeståndsplikt blott där brott förekommer, men i annat fall med begränsad skadeståndsplikt, som genom försäkring kan täckas, synes mig att lag- och ekonomiutskottets förslag vore att föredraga. Dock är det ej alldeles lätt att taga ståndpunkt i frågan, då härvidden i praktiken är svår att beräkna. Jag ber att vid detaljbehandlingen av lagförslaget få göra de ändringsförslag min uppfattning i frågan betingar.

Herra Puhemies! Koska olen ollut jäsenenä siinä jaostossa laki- ja talousvaliokunnassa, joka on laatinut sen ehdotuksen, mikä tulee näkyviin laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä, tahdon lyhyesti suomenkin kielellä selostaa ne näkökohdat, jotka ovat tulleet esille asiaa valiokunnassa ja jaostossa käsiteltäessä.

Suuri valiokunta on ehdottanut laki- ja talousvaliokunnan mietinnön muutettavaksi, mitä 1, 9, 10 ja 17 §:ään tulee. Muutokset 1 ja 9 §:ään nähden ovat muodollista laatua, minkä tähden minulla ei ole aihetta niihin lähemmin koskea. Mutta

mitä 10 ja 17 §:ään tulee, niin käsittää suuren valiokunnan ehdotus oleellisen muutoksen. Laki- ja talousvaliokunta on nim. lähtenyt siitä, että vahingonkorvauksen suuruus on rajoitettava. Ainoastaan missä rikos on olemassa, on vahingonkorvausvelvollisuus rajoittamaton. Sitä vastoin ehdottaa suuri valiokunta, että tämä vahingonkorvausvelvollisuus olisi rajaton myöskin siinä tapauksessa, että asianomainen on tuottanut tuon vahingon. Se periaate, joka tulee näkyviin laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä, ei ole mitään valiokunnassa esiintynyttä uutta. Hallituksen esitys perustuu erääseen ehdotukseen, jonka vakuutusyhtiö Sammon toimeenpaneva johtaja varatuomari Jon Hartman on laatinut; ja hänen laatimassaan ehdotuksessa asetettiin samalla kannalle, mille laki- ja talousvaliokuntakin on asettunut. Tästä ehdotuksesta vaadittiin sittemmin m. m. Korkeimman oikeuden lausunto ja on tämä lausunto siis annettu sen sisältöisestä ehdotuksesta, eikä Korkein oikeus katsonut syytä olevan muuttaa tässä kohden ehdotusta. Kun asia oli esillä hallituksessa, niin vähemmistö siellä asettui samalle kannalle.

Saksalaisessa lainsäädännössä on myöskin asianlaita sama, vaikka ei muuten saksalaisessa oikeudessa vastaavaa lainsäädäntöä ole. Pääsyy, minkä tähden mainitsemaani periaatetta on pidetty oikeana, on se, että tällä tavoin voidaan vakuutuksen kautta peittää koko vahingonkorvausvelvollisuus. Kun kerran 2 § lakiehdotuksessa on niin ankara, kuin se on, siinä kun käytännöllisesti katsoen ajoneuvon omistaja ja kuljettaja aina joutuvat vahingonkorvausvelvolliseksi niin pian kuin onnettomuus tapahtuu, niin ei voida pitää muuta kuin oikeana ja kohtuullisena, ettei tämä velvollisuus ulotu määräämättömiin, vaan sellaisiin määriin, että ne voidaan vakuutuksen kautta peittää. Nyt tietysti on mahdollista, mikäli laajempi velvollisuus tulee kysymykseen, että tämä saadaan peitettyksi vakuutuksen kautta. Mutta silloin tulisivat vakuutusmaksut niin suuriksi, ettei niitä auton omistaja jaksaa kestää. Jo jos laki- ja talousvaliokunnan ehdotus sellaisenaan hyväksyttäisiin rajoitettuine korvausvelvollisuuksineen, niin vakuutusmaksut tulisivat olemaan verrattain korkeat. Tätä nykyä ne sellaisessa tapauksessa ovat yksityishenkilöautoista Smk. 900:—.

kevyistä kuorma-autoista, kantovoiman ollessa 2,000 kg, samoin 900, raskaista kuorma-autoista, kantovoiman ollessa yli 2,000 kg, 900, vuokra-autoista Smk. 1,350—1,800, auto-omnipusseista, jotka säännöllisesti välittävät liikennettä kaupungin ja sen esikaupunkien välillä enintään puolen tunnin väliajoilla, 2,000 mk, auto-omnipusseista, jotka enemmän tai vähemmän epäsäännöllisesti välittävät liikennettä maaseudulla ja jotka kuljettavat korkeintaan 10 matkustajaa, 3,500 mk, sellaisilta, jotka kuljettavat yli 10 matkustajaa, 4,000 mk. Nyt tosin, jos tämä vakuutusvelvollisuus tulisi lain kautta määrätyksi, näitä vakuutusmaksuja voidaan oleellisesti alentaa. On minulle ilmoitettu, että nähtävästi niitä voisi alentaa noin kolmanneksella, mutta sittenkin ovat ne riittävän raskaita.

Minä pidän sen selvempänä, että tämä laki rakennettaisiin sellaiselle pohjalle, että vahingonkorvausvelvollisuus on rajaton ainoastaan, mikäli rikos on olemassa, mutta muissa tapauksissa rajoitettu, niin että se voidaan kokonaan vakuutuksen kautta peittää. Pyydän asian käsittelyn aikana tehdä ne muutosehdotukset, jotka tämä kantani aiheuttaa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—9 §:t hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

10 §.

Keskustelu:

Ed. Molin: Jag föreslår att denna paragraf måtte godkännas i enlighet med lag- och ekonomiutskottets förslag, men då ett sådant godkännande är beroende av den avfattning 17 § kommer att få, hemställer jag att frågan om 10 § skulle lämnas avgjord tills 17 § avgjorts. Om 17 § godkännes i stora utskottets avfattning, bör 10 § också godkännas sådan den nu är.

Ed. Tulenheim: Pyydän saada kannattaa ed. Molinin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Molin ed. Tulenheimon kannattamana ehdottanut, että 10 § otettaisiin ratkaistavaksi sen jälkeen kuin 17 § on käsitelty.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Kun tätä ehdotusta ei ole vastustettu, niin voitaneen se hyväksyä.

Hyväksytään.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt jättää 10 §:n käsittelemättä siksi, kunnes 17 § on käsitelty.

11 ja 12 §:t hyväksytään keskustelutta.

13 §.

Keskustelu:

Ed. Järvinen: Pyytäisin tähän pykälään vielä näin yhdenkättä hetkellä tehdä lisäsehdotuksen. Tässä pykälässä sanotaan 1 momentissa, että ajoneuvojen omistaja on velvollinen korvausten suorittamiseksi, jotka hän voi tulla maksamaan, ottamaan ja voimassa pitämään vakuutuksen jossakin valtion sitä varten hyväksymässä vakuutuslaitoksessa. Tähän pyytäisin ehdottaa lisättäväksi: „kuitenkin siten, että vastuuvollisen omalle osalle vakuuttamattomana aina jää kymmenen sadalta tämän lain mukaan suoritettavasta korvauksesta. Vakuutussopimus, joka tarkoittaa tämän osan vakuuttamista olkoon mitätön.” Tällainen määräys siitä, että moottoriajoneuvon omistaja on itse velvollinen ottamaan vastuulleen osan vastuusta eikä voi siirtää sitä kokonaan vakuutusyhtiön korvattavaksi, on useissa Sveitsin kantooneissa käytännössä ja mielestäni se olisi suositeltava myöskin meillä käytäntöön otettavaksi. Se helpoitaisi vakuutusyhtiöille tämän laatuksen vakuutuksen antamista ja ennen kaikkea se tekisi moottoriajoneuvojen omistajat varovaisemmiksi, kun he eivät voi vakuutautumalla kaikesta omasta vastuustaan päästä. Tämä varovaisuus myöskin tekisi liikenteen meidän maanteillämme turvallisemmaksi, vahinkoja ja tapaturmia epäilemättä tapahtuisi vähemmän. Minusta

meillä Suomessa on erityisesti syytä suureen varovaisuuteen autoliikenteessä, koska meillä maantiet ovat huonommat kun monessa muussa maassa, ja katsoisin sen vuoksi erittäin sopivaksi, että tämä vastuullisuus tällä tavoin jaettaisiin. Ehdotan siis 13 §:n 1 momenttiin tällaisen lisäyksen.

Ed. Linna: Kun minäkin luulen, että suuri osa meidän autoliikenteessämme tapahtuvista onnettomuuksista johtuu varomattomasta ajosta ja tämä ed. Järvisen ehdotus epäilemättä suuressa määrin saisi auton omistajat ja ajajat huolellisemmin hoitamaan tehtävänsä ja varsinkin meikäläisillä kapeilla maanteilla monista onnettomuuksista välttyttäisiin, kannatan minä tehtyä ehdotusta.

Ed. Tulenheimo: Jos ed. Järvisen ehdottama lisäys todella johtaisi siihen, mihin kaksi edellistä puhujaa otaksuu sen johtavan, niin minäkin omasta puolestani olisin valmis sitä kannattamaan. Mutta mikäli saatan havaita, ehdotuksen näin ensi kerran kuullessani, se ei tähän tulokseen johda, se ainoastaan rajoittaisi sen summan suuruutta, minkä vahinkoa kärsinyt tulisi vakuutusyhtiöltä saamaan, mutta tuskin vaikuttaisi siihen, että ajaja sen huolellisemmin ajoneuvoa ohjaisi. On nimittäin huomattava, että tähän varovaisuuteen pakottaa häntä paljon enemmän laissa löytyvä määräys siitä, että milloin vahinko on ajajan aiheuttama, loukkautunut voi tästä vakuutuksesta huolimatta hakea häntä kohdanneesta vahingosta täyden korvauksen. Näin ollen minä puolestani luulisin, että tämä määräys paremmin kuin ed. Järvisen ehdottama vaikuttaa siihen, että ajajien on oltava mahdollisimman varovaisia ajaessaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Järvinen ed. Linnan kannattamana ehdottanut, että ensimmäisen momentin loppuun lisättäisiin sanat: „kuitenkin siten, että vastuuvelvollisen omalle osalle vakuuttamattomana aina jää kymmenen sadalta tämän lain mukaan suoritettavasta korvauksesta. Vakuutussopimus, joka tar-

koittaa tämän osan vakuuttamista, olkoon mitätön.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Järvisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Järvisen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat ei-äänet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Järvisen ehdotuksen.

14—16 §:t hyväksytään keskustelutta.

17 §.

Keskustelu:

Ed. Molin: Under hänvisning till vad jag tidigare i debatten haft äran anföra ber jag få föreslå, att 1 mom. av 17 § måtte utgå, varigenom paragrafen skulle få samma innehåll som i propositionen och lag- och ekonomiutskottets förslag. Detta förutsätter självfallet att de i 3 mom. av 10 § i lag- och ekonomiutskottets förslag ingående bestämmelserna tilläggas till denna paragraf.

Ed. Tulenheimo: Pyydän saada kannattaa ed. Molinin tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Molin ed. Tulenheimon kannattamana ehdottanut, että 17 § saisi sen sanamuodon, kuin laki- ja talousvaliokunta on ehdottanut. Kutsun tätä ehdotusta ed. Molinin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi. Asiasta on siis äänestettävä.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Molinin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 102 jaa- ja 60 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt hyväksyä suuren valiokunnan ehdotuksen.

10 ja 18 §:t, lain johtolause ja sen nimike hyväksytään keskustelutta.

Puhemies: Kun eduskunta ei ole muuttamatta hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotusta, palautetaan asia valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan ja asian toinen käsittely tulee jatkumaan.

3) Ehdotus laiksi kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 39 ja otetaan toiseen käsitteilyyn siinä sekä maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 4 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 17, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu, ja kun se on julistettu päättyneeksi, ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Maatalousministeri Auer: Aikoinaan oli syömäviljan viljelys maassamme niin suuri, että se riitti tyydyttämään kulutuksen. Viime vuosisadan loppupuolella ja tämän alussa lisääntyi kuitenkin ulkomainen tuonti vuosi vuodelta niin, että jo vuosina 1911, 1912 ja 1913 tuotiin maahamme keskimäärin vuotta kohti noin 420 milj. kiloa viljaa. Maailmansodan aiheuttaman tilanteen johdosta viljanviljelys jälleen lisääntyi niin, että sen ja säästeliäämmän käytön vuoksi tuonti pieneni, ollen vv. 1919, 1920 ja 1921 keskimäärin vain noin

150 milj. kiloa. Säästö verrattuna sodan edellisiin vuosiin oli siis noin 270 milj. kiloa, vastaten noin 600 à 700 milj. markkaa. Summan suuruutta kuvannee se, että se oli n. 1/4 valtion vuotuisesta menoarviosta. Sitten on viljanviljelys vuosi vuodelta taantunut ja tuonti lisääntynyt tavattomasti, vaikka jätämmekin lukuunottamatta viime vuonna sattuneen kadon aiheuttaman tuontilisäyksen. Kohta ollaan samassa riippuvaisuussuhteessa ulkomaisesta tuonnista kuin ennen sotaa, joka monesta syystä on varsin valitettavaa. Yksin jo kansantaloudelliset, varsinkin rahataloudelliset syyt vaatisivat viljanviljelyksen lisäämistä, sillä vaikeata, ainakin toistaiseksi mahdollontakin, on muilla maataloustuotteilla ansaita ne varat, jotka tarvitaan syömäviljan ostoon ulkomailta. Vaikeaksi käynee ajan oloon pitää maamme kokonaisu-vienti saman suuruisena tuonnin kanssa, ellei lisätyllä viljelyksellä saada leipäviljan tuontia supistetuksi. Myöskin puolustuspoliittisista, maataloustyö-olojen järjestämisestä koskevista, ynnä muista syistä olisi varsin tärkeätä, ettei viljanviljelys enää taantuisi, vaan päinvastoin alkaisi jälleen lisääntyä. Nykyisten taloudellisten edellytysten vallitessa se käy mahdolliseksi vain valtion toimenpiteiden avustuksella. Nyt esilläoleva esitys on siinä mielessä laadittu ja toteutettuna se varmaankin olisi omiaan osaltaan kehittämään oloja toivotuun suuntaan. Vaikkapa sen lisäksi muitakin toimenpiteitä vielä tarvittaisiin, niin olisi joka tapauksessa suotavaa, että eduskunta nyt hyväksyisi tämän lakiehdotuksen.

Ed. Sunila: Tämän asian ensimmäisen käsittelyn yhteydessä on minulla ollut tilaisuus kohta kohdalta osoittaa maatalousvaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa esiintyvät vastaväitteet paikkansapitämättömiksi. Minä en siis katso olevan syytä samojen asiain toistamiseen uudelleen. Asian käsittelyssä on kuitenkin esitetty vielä pari muuta kohtaa, joihin katson olevan syytä tällä hetkellä palata, koska näistä kohdista esitetyt mielipiteet osoittavat melkoisen suurta käsitteiden sekaan-nusta.

Ensimmäinen näistä asioista koskee palkkion jakautumista ja toinen itse palkitsemistapaa.

Vastustajain taholta on huomautettu, että kysymyksessäolevasta palkkiosta eivät pääsisi itse viljanviljelijät osallisiksi, vaan tulisi tämä palkkio menemään myllyille. Kun tätä kysymystä harkitaan, niin tulee muistaa, että voimassaoleva tulli ei ole ollut tehokas, s. o. maanviljelijä ei ole voinut saada viljelemästään viljasta sellaista hintaa, joka vastaisi ulkomaisen viljan hintaa Suomen satamassa tullineen, vaan kokemus osoittaa hyvin, että kotimainen vilja on täytynyt myöden ulkomaiseen verrattuna huomattavaan alihintaan.

Minä olen hankkinut tilastoa siitä, minäkalaiset ovat olleet hintasuhteet toiselta puolen kotimaisella viljalla ja toiselta puolen ulkomaisella viljalla kuukausittain, ja tämä tilasto osoittaa varsin mielenkiintoisia seikkoja. Se osoittaa ensinnäkin sen seikan, että kotimainen vilja on myyty huomattavaan alihintaan erityisesti juuri syksyllä, sen jälkeen kun tämä vilja puimisen jälkeen on tullut kauppaan, jolloin nim. maanviljelijät ovat olleet pakotetut myymään viljansa ja siten hankkimaan rahaa tavallista suurempia menoja varten. Myöhemmin kyllä on kotimaisen viljan hinta huomattavassa määrässä kohonnut ulkomaisen viljan hintaan verrattuna, mutta tällä kohoamisellaan ei ole mainittavaa merkitystä sen vuoksi, että siihen aikaan kotimaista viljaa on kovin vähän markkinoille tarjottavana.

Palkitsemisjärjestelmän tarkoituksena on ensi sijassa saada tulli tehokkaaksi, niin että maanviljelijä voi saada viljastaan sen hinnan, mikä vastaa ulkomaalaisen viljan hintaa tulleineen. Nyt osoittaa kokoamani tilasto, että kotimaisesta viljasta on maksettu noin 5—20 %:iin alempia hintoja kuin ulkomaisesta eli noin 10—50 penniin alempia kuin mitä ulkomaisesta viljasta on saatu. Jos laskettaisiin keskimääräiseksi hintaeroksi edes 25 penniä, niin me huomaamme, että jos palkitsemisjärjestelmällä saavutetaan se etu, että tulli saadaan tehokkaaksi, niin olisi tämäkin etu erittäin arvokas. Eikä ole mitään epäilystä siitä, ettei tällainen tulos voitaisi saavuttaa. Sillä jollei maanviljelijä saa viljastansa parempia hintoja kuin aikaisemmin, niin on siitä luonnollisena seurauksena, että maanviljelijät eivät tule viljelemään viljaa myytäväksi enemmän kuin tekevät nytkään. Ainoastaan sen kautta, että voidaan tämä hinta saada nousemaan, on itse tuotannon lisäys mahdollinen. Jollei saada aikaan

tätä, niin ei luonnollisesti myöskään valtion varoja tähän tarkoitukseen tule menemään. Nyt on eduskunnan ja hallituksen käsissä saada aikaan tämä kotimaisen viljan menekin ja hintojen paraneminen.

Vasemmalta on huomautettu siitä, että myllyt voivat rengastumalla saada aikaan sen, että kotimaisen viljan hinta ei tule nousemaan. Nythän on kuitenkin hallituksen käsissä oikeus antaa palkitsemisoikeuksia myllyille, ja jos tällaista rengastumishalua esiintyisi esim. suurmyllyjen keskuudessa, niin tämä on aivan helposti murrettu sen kautta, että hallitus antaa näitä oikeuksia yhä uusille myllyille ja nimenomaan tietysti pienille myllyille. Jo nyt on maanviljelijäin hallussa melkoinen määrä myllylaitoksia, ja on selvää, että jos tällainen laki saadaan aikaan, niin tällaisia myllyjä syntyy yhä enemmän. Ja kun sen lisäksi myöskin viljakauppaa harjoittavilla osuuskunnilla on oikeus saada palkkio-oikeuksia, niin on selvää, että ei mitenkään voida pelätä tässä rengastumista ja sen kautta palkkion joutumista kokonaan näiden palkkioon oikeudettomien hyväksi. Palkkio-oikeudet tulisivat lisäksi myönnettäviksi enintään vuodeksi kerrallaan. Hallituksella on siis vallassaan vaikuttaa siihen suuntaan, että rengastuminen tulee estetyksi.

Nimenomaan pyydän tästä palkkion jautumisesta puhuttaessa viitata siihen kokemukseen, mikä saavutettiin Saksasta. Tosinhan ei ole olemassa mitään numeroita siitä, mitenkä paljon palkkioista joutui siellä maanviljelijäin osaksi, mutta se seikka, että tämä järjestelmä pystyi hyvin suuressa määrässä lisäämään viljan tuotantoa, osoittaa, että palkkiosta maanviljelijät ovat päässeet huomattavassa määrässä osallisiksi. Viitataan myöskin siihen, että se tutkimuskomisioni, jonka Sweitsin hallitus oli asettanut tarkastamaan erilaisia viljan turvaamisehdotuksia ja jossa oli kaikista yhteiskuntaryhmistä edustettuja, nimenomaan mainitsee, että se osa palkkiosta, mikä joutui Saksassa myllyjen osalle, ei ole ollut kovinkaan suuri.

Toinen seikka, johon on keskustelussa viitattu, on se, että olisi tahdottu, että koko viljan tuotanto olisi tuleva palkittavaksi eikä, niin kuin on esitetty, vain myyntituotanto. Tällaista koko tuotannon toteamista voitaisiin ajatella mahdolliseksi joko

puintitulosten, viljelysalojen taikka sitten kokonaisjauhituksen perusteella. On syytä tarkastella näitä kutakin tapausta erikseen.

Ensinnäkin muistettakoon, että tässä maassa tuotetaan leipäviljaa yli 200,000 viljelmällä. Jos nyt puintitulosten perusteella palkitseminen toimeenpannaan, niin on huomattava, että näillä viljelmillä ei suinkaan puinti tapahdu samaan aikaan, vaan se tapahtuu pitkin syksyä ja talvea. Ja ymmärtää helposti, että olisi varsin vaikea tehtävä koettaa saada selvyttä siitä, mitenkä suuria nämä puintitulokset ovat olleet, ja saada siitä niin tarkka selvyys, että viljelijät itse olisivat siihen täysin tyytyväisiä.

Jos taas palkitseminen perustettaisiin jokavuotiin viljanviljelysaloihin, niin edellyttäisi tällainen menettelytapa, että viljanviljelyksessä olevat alat olisi joka vuosi erikseen mitattava. Ja jos me ajatlemme, mitenkä suurella viljelmä määrällä tässä mittausta olisi toimitettava, niin jokainen voi käsittää, minkälaisia vaikeuksia ja minkälaisia kustannuksia tämä tuottaa. Jos laskemme, että keskimäärin mittausta viljelmää kohti tulisi maksamaan 20—30 markkaa, niin jo mittauksekustannuksiin menisi noin 5 miljoonaa markkaa, siis aivan tuottamattomaan työhön. Ja jos me laskisimme, että annettaisiin palkkiota vaikka 100 markkaa viljanviljelyksessä olevaa hehtaaria kohti — tässä maassa on leipäviljan tuotannossa noin 350,000 hehtaaria — niin täten palkkioihin menisi vuodessa noin 35 miljoonaa markkaa eli siis yhteensä 40 miljoonaa markkaa. Minä pyydän kysyä, onko tässä eduskunnassa ketään, joka luulisi, että jakamalla esim. 100 markan suuruinen palkkio kutakin viljanviljelyksessä olevaa hehtaaria kohti tässä maassa saataisiin leipäviljan tuotanto lainkaan lisääntymään. Varmaan on maanviljelijälle varsin pieni lohdutusta tämä 100 markan hyvitys hehtaaria kohti, kun ei hän saa minkäänlaista varmuutta siitä, että hän viljelemästään viljasta pääsee erilleen, että hän saa sille menekkiä ja saa sen tyydyttävään hintaan myydyksi. Viljantuotanto maksaa noin 2,500—3,000 markkaa hehtaaria kohti. Se seikka, että maanviljelijä on pakotettu myymään viljansa — sanokaamme — 25 penniä alle ulkomaisen viljanhinnan, tuottaa hänelle vuosittain tappiota kutakin viljahehtaaria kohti 250—400 markkaa, ja me ymmärrämme siis, mitenkä tärkeitä on

tässä, että maanviljelijä saa tyydyttävän hinnan tuotteistaan.

Toiselta puolen täytyy sanoa, että kummallakaan esitetyllä tavalla ei voitaisi ollenkaan vaikuttaa viljan laatukysymykseen, niin että voitaisiin saada kotimainen vilja paremmin kelpaavaksi kulutuskeskuksiin. Ja lisäksi vielä, ettei missään maassa, ei Sveitsissäkään ole hyväksytty tällaisia palkitsemisperusteita käytettäväksi.

Meille jää siis kolmesta esitetystä tavasta järeälle ainoastaan kokonaisjauhatus ja sen pohjalle palkitsemisen perustaminen. Kun tätä kysymystä arvostellaan, niin on muistettava, että tässä maassa on suurten teollisuusmyllyjen lisäksi hyvin huomattava määrä pikkumyllyjä, tilaston mukaan noin lähes pari tuhatta. (Minä epäilen kyllä, ovatko kaikki myllyt siinäkin luvussa mukana.) Me tiedämme varsin hyvin, että näistä pikkumyllyistä on suurin osa laitteidensa puolesta aivan vaatimattomia. Niistä puuttuu m. m. sellaiset tarkistusvälineet kuin esim. vaa'at, ja me tiedämme, että niistä mylläreistä, jotka niissä työnsä toimittavat, ei ole useissa tapauksissa tämän tarkistus- eli kontrollityön suorittajiksi. Ja mitenkä arveltaisiin tämä tarkistustö mahdolliseksi niissä lukuisissa tapauksissa, jolloin maanviljelijällä itsellään on jonkinlainen myllylaitos, tuulimylly, vesimylly tai joku muu sellainen. Millä tavalla niissä voitaisiin saada selville se, kuinka suuret määrät ihmismisravinnoiksi kelpaavaa viljaa on niissä jauhattu?

Kun on tässä vedottu nimenomaan Sveitsiin ja huomautettu, että siellä on tämän tapainen järjestelmä sittenkin esitetty, niin silloin on kokonaan unohdettu se tavaton eroavaisuus, mikä on niin monessa suhteessa Sveitsin ja meidän olojemme välillä olemassa. Sveitsin pinta-ala ei tee edes kahdeksatta osaa maamme pinta-alasta. Onhan Sveitsi vain vähän suurempi kuin Vaasan lääni. Siellä on siis tältä kannalta jo aivan toiset mahdollisuudet kuin meillä. Sveitsi on taajaan asuttu maa. Siellä asuu kutakin neliökilometriä kohti 10 kertaa niin paljon ihmisiä kuin Suomessa. Siellä ovat myös aivan toiselle kannalle kehittyneet kulkuneuvot kuin meillä. Mutta ennen kaikkea siellä on myllylaitos toisella kannalla kuin meillä. Siellä on kyllä verrattain paljon pieniä myllyjä, asiakasmyllyjä, mutta niilläkin myllylaitoksilla on välineet koko-

naan toisenlaiset kuin meillä on asianlaita. Siellä on jauhatusta paljon keskitetympää kuin se on meillä.

Mutta lisäksi on otettava huomioon se seikka, että Sveitsissä ennen maailmansotaa kotimainen viljantuotanto tyydytti ainoastaan 1/5 koko maan kulutuksesta, Suomessa vähintään kaksi kertaa niin paljon. Meillä ollaan siis omavaraisuudessa aivan kokonaan toisella asteella kuin Sveitsissä ollaan. Eikä vielä siinä kyllä. Kirjanpitotilat osoittavat, että Sveitsin maataloudessa useimmiten on itsellään puute viljasta, maatalous on siellä melkein täydellisesti ostoviljan varassa. Sveitsin kirjanpitotiloilla talouden kulutuksesta on 70 % tyydytetty ostoviljalla ja ainoastaan 30 % on voitu tyydyttää oman maatalouden viljalla. Meidän kirjanpitotiloillamme sentään oman tilan tuotanto tyydytti 80 % oman talouden kulutuksesta ja ainoastaan 20 % oli ostettava ja tämä ostomäärä oli pääasiallisesti ulkomaista vehnää.

Kun me siis tältä kannalta vertailemme Suomea ja Sveitsiä, niin meidän täytyy huomata, että omavaraisuuteen pyrkimyksellä Suomessa ja Sveitsissä on kokonaan toinen tarkoitus. Sveitsissä on tarkoitus ensi sijassa saada viljantuotanto nousemaan edes siihen määrään, että maanviljelijäin oma tarve saadaan tyydytetyksi, ja me olemme vakuutettuja, että tämä päämääräkin on varsin kaukana. Vasta toisessa sijassa on tarkoituksena, että voitaisiin saada suurten kulutuskeskusten tarpeet tyydytetyiksi. Suomessa ollaan jo sillä kannalla, jolleme ota kaikista pienimpiä viljelmiä lukuun, että maatalous tuottaa leipäviljaa tilain omaksi tarpeeksi. Meillä on päämääränä tässä se, että me voisimme saada suurten kulutuskeskusten tarpeet tyydytetyiksi kotimaisella viljalla.

Tässä esittämäni pitäisi olla varsin selvillä niillekin, jotka ovat viitanneet Sveitsin ja Norjan esimerkkeihin, jotka ovat lainanneet sieltä sitaatteja. Ja minä olen vakuuttettu siitä, että he tämän varsin hyvin tuntevat, vaan että nuo väitteet on tehty yksinomaan agitatoorisessa tarkoituksessa.

Mutta, voitaneen vielä sanoa, jos sillä tavalla menetellään kuin Suomen lakiehdotuksen mukaan tulisi tehtäväksi, niin joutuisi omaa tarvettaan varten viljaa viljelevä ja ensi sijassa tietysti pienviljelijä huonompaan asemaan kuin muut. Tämäkin seikka vaatii hiukan lähempää tarkastelua.

Minä tahdon ensinnäkin väittää, että koitoista kulutusta varten nauttii maanviljelijä varsinkin alituotantoalueilla täyden tullisuoja. Jollei nimittäin maanviljelijä viljeli viljaa omaksi tarpeekseen, niin hänen täytyisi tämä vilja ostaa ja maksaa siitä hinta, joka vastaisi ulkolaisen tavarantoimittajan Suomen satamassa jauhatuskuluineen ja rahteineen. Kokonaan toinen on hinta silloin, kuin maanviljelijä tavaransa myy. Silloin, niinkuin olen useampia kertoja huomauttanut, maanviljelijä ei ole voinut saada tästä viljasta sitä hintaa, mikä vastaisi ulkomaisen viljan hintaa tulleeen, vaan tämä vilja on täytynyt myydä huomattavaan alihintaan. Maatiloilla on aina tuotannossa huomattava kaksi hintaa: toinen hinta, mikä tavaralla on silloin kuin sitä myydään, ja toinen hinta, joka tavaralla on silloin, kun sitä käytetään omaan tarpeeseen. Tämä hinta omaa tarvetta varten on huomattavassa määrässä korkeampi kuin varsinainen myyntihinta. Se on tavallisissa oloissa riippuvainen siitä, että kun maanviljelijä myy tavaransa, niin hän saa tästä tavarasta tukkukaupan alaiset hinnat, jos hän taas ostaa sitä tavaraa, niin hän saa maksaa siitä vähittäiskaupan korkeat hinnat. Ja toiseksi se riippuu siitä, että kuljetuskustannukset tässä huomattavassa määrässä vaikuttavat hintaerotukseen. Tämä on taloudellinen laki, joka on selvästi esitetty maatalouden liikeopissa ja jota lakia käytännöllinen maanviljelijä oman tilansa hoidossa seuraa, vaikkakin vaistomaisesti. Silloinkin siis, kun jonkun tuotteen hintataso laskeutuu, maanviljelijän kannattaa viljellä tätä tuotettaan omiksi tarpeikseen, vaikkakin sen tuottaminen myytäväksi olisi jo aikoja sitten lakannut kannattamasta. Ja meidän tiedämme varsin hyvin, että kun viljan hintataso laskee, niin maanviljelijät sittenkin koettivat itsepintaisesti pitää kiinni viljantuotannosta. Ja tässä oli jonkunlainen taloudellinen vaisto heitä ohjaimassa.

Mutta toiselta puolen jo verrattain pienilläkin tiloilla on mahdollista kasvattaa viljaa myytäväksi, siinä on jo täällä eduskunnassakin esimerkkejä annettu. Jos me ajattelemme 5 ha suurista tilaa, niin ei ole lainkaan mahdotonta, että tällaisella tilalla voidaan 2 1/2 ha pitää leipäviljaa ja ryynikauran tuotannossa. Tältä 2 1/2 ha:n alalta on mahdollista saada noin 4,000 kilon suuruinen viljasato. Tästä sadosta maanvilje-

lija perheineen tarvitsee noin 1,000 kiloa ja 500 kiloa menee siemeneksi. Jää siis 2,500 kiloa, jonka suhteen maanviljelijällä on täysi vapaus. Hän voi ne myydä, jos hän niistä saa riittävän hinnan, mutta hän voi myöskin ne syöttää karjallensa. Nyt riippuu siis toiselta puolen näiden tuotteiden hinnoista ja toiselta puolen taas ostettujen väkirehujen hinnoista, mikä tapa muodostuu kannattavimmaksi. Ja me tiedämme, että meikäläisessä pienviljelijän taloudessa useimmiten on suuri puute valkuaisesta, joten se tapa, että voitaisiin omat viljamäärät myydä ja niiden sijaan hankkia korkeampi-prosenttista tavaraa, useimmiten muodostuisi taloudellisesti kannattavaksi. Ja siihenhän varsinaisesti tanskalaisen pikkuviljelijän talous perustuu, että verrattain pienellä heinämäärällä tullaan toimeen ja että voidaan ostoväkirehujen turvin käyttää hyväksi olkia ja ennen kaikkea suurta juurikasvimäärää.

Tässä olen osottanut, mitenkä mahdollonta on ollut esittää palkitsemisjärjestelmää, joka perustuisi viljan kokonaistuotantoon, vaan on täytynyt myyntituotanto panna perusteeksi. Ei luonnollisesti voine olla tarkoitus, että viljamäärä, mikä tässä maassa käytetään hevosille, lehmille ja sioille, tulisi palkittavaksi, vaan tässä on tarkoituksena ennen kaikkea, että se määrä palkitaan, mikä käytetään ihmisruokana. Ja toiseksi on tarkoituksena, että saadaan itse viljanmenekki turvatuksi ja hinnat kannattaviksi. Meidän on siis ennen kaikkea koetettava saada kotimainen vilja kilpailukykyiseksi ulkomaalaisen kanssa. Ei se johda tulokseen, vaikka maksettaisiin mitenkä paljon hyvänsä palkintoja siitä viljasta, jonka maanviljelijä käyttää kotonsa, vaan meidän täytyy koettaa saada juuri tälle myyntituotannolle enemmän tilaa, että me voisimme vallata suuret kulu-tuskeskukset kotimaiselle viljalle. Ja se onnistuu ainoastaan sen kautta, että me voimme todellakin saada kotimaisen viljan laatu sellaiseksi, että se pystyy kilpailemaan ulkomaalaisen viljan kanssa ja että se tulee näille kulutuskeskuksille halutuksi.

Vasemmiston taholta on huomautettu, että tämä lakiesitys on syntynyt vain ag-raarien ja erityisesti suuragraarien hyväksi. Tämä ei millään lailla pidä paikkaansa. Tämä lakiesitys on syntynyt, jotta se osaltaan voisi vaikuttaa tämän maan itsenäisyyttä ja tämän maan puolustuskuntoi-

suutta kohottavasti ja jotta se voisi myöskin osaltansa vaikuttaa edullisesti tämän maan varsin epäedulliseen kauppataaseeseen.

Mitä itse maanviljelijään tulee, niin tällä lailla on maanviljelijään nähden kahdessa suhteessa merkitystä. Ensinnäkin siinä, että tämän lain avulla kaiken todennäköisyyden mukaan on sellaisilla tiloilla, joilla maanviljelijä perheineen suorittaa pääasiallisesti työt, mahdollisuutta tarjota työn-ansiota perheenjäsenille tarvitsematta näitä perheenjäseniä työntää maailmalle. Ja toiseksi on tällä lailla se merkitys, että se todennäköisesti voisi varjella maatalouden yhä edelleen ja edelleen kehittymästä siihen yksipuolisuuteen, johon se nyt on varsin huolestuttavassa määrässä mennyt, s. o. että maatalous aivan yksipuolisesti perustuu karjatalouteen. Meidän täytyy tätäkin seikkaa varsin vakavasti harkita.

Kun viime syksynä Washingtonin maitotalouskongressissa oli edustajia eri sivistysmaista, niin sieltä lähetti Suomen konsuli raportin siellä ilmenevästä mielialasta ja siellä tehdyistä päätöksistä. Tämän raportin loppu kuuluu seuraavalla tavalla: „Selvästi tuli kongressin aikana ja siellä esitetyistä neuvotteluista ja lausunnoista siihen käsitykseen, että varsinkin Uudesta Seelannista, Argentinasta ja Kanadasta miltei rajattomine mahdollisuuksineen ja suotuisimpine luonnonedellytyksineen Suomelle vielä kehittyy kova ja vaikea kilpailu tällä alalla”, siis kilpailu ennen kaikkea Englannin maitotalousmarkkinoilla. Ja sitten jatkaa Suomen konsuli: „Englannin huomattavin edustaja kongressissa kääntyen pohjoismaalaisten puoleen lausui seuraavat sanat näille: „Älkää panko liian paljon meijeritalouttanne Englannin markkinain varaan. Sellaiset laskeumat ovat tuulentupia, jotka sortuvat, sillä Englannissa käy kehitys siihen suuntaan, että yhä paremmin aletaan tulla oman maan tuotannolla toimeen.”

Minä luulen, että tällä varoituksella täytyy olla merkitystä ja toivon, että se ei ole kaikuun Suomessa kuuroille korville.

Ed. Helo: Kysymyksellä viljanpalkitsemisjärjestelmän voimaan saattamisesta meillä on toisaalta varsin kauaskantava merkitys ja toisaalta on käynyt ilmi, että ne lausunnot, joita asiantuntijat ovat antaneet, ovat aivan ristiriitaisia ei ainoastaan lopputulokseen nähden vaan myöskin

niihin tosiasioihin nähden, joille järjestelmä tulisi perustumaan. On sentähden vaikeata niille, jotka eivät ole varsinaisia asiantuntijoita, varmentaa asiassa kantansa ja olisi sentähden suotavaa, että asian käsittely tässä tärkeässä kysymyksessä lykättäisiin. Ainakin olisi se merkityksestä niille, jotka ovat olleet osallisena budjetin valmistuksessa ja jotka sentähden eivät ole olleet tilaisuudessa asiaan vielä enempää perehtymään. Minä sentähden ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Ed. Swentorjetski: Hallituksen esitys kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta on saanut aikaan hyvin laajan ja mielenkiintoa herättävän keskustelun. Syy, mikä pakotti minuakin pyytämään puheenvuoron tämän asian yhteydessä, oli m. m. siinä että molemmat asiantuntijat maatalousvaliokunnan puheenjohtaja Sunila ja saman valiokunnan varapuheenjohtaja Wuolijoki, ovat antaneet eduskunnalle samasta asiasta sellaisen lausunnon ja informationin, jotka olivat miltei diametraalisesti päinvastaiseen suuntaan meneviä. Sikäli kuin olen ollut teoreettisessa keskustuksessa maataloudellisten problemien kanssa, olen minä oppinut antamaan viljantuotannon y. m. maatuoton edistämistä koskevista kysymyksistä enemmän arvoa aivan toisille tekijöille kuin mistä täällä on ollut puhe. Tässä konkreettisessa tapauksessa olen kyllä samaa mieltä kuin sosialidemokraattiset vastalauseen tekijätkin, sillä minustakin tuntuu niinkuin ei hallituksen ja maatalousvaliokunnan yritys antaisi ennakolta takeita siitä, että se onnistuisi siinä päämäärässä, jota se tarkoittaa. Mutta asian tästä puolesta ovat jo ed. Wuolijoki y. m. puhujat oman arvostelunsa antaneet. Minä haluaisin sen vuoksi puhua siitä, josta tässä ei tullut mainituksi, mutta jolla minun mielestäni juuri onkin ratkaiseva merkitys kotimaisen vilja- y. m. maataloudellisen tuotannon edistämisessä ja turvaamisessa.

Täällä on puhuttu paljon ulkomaitten esimerkistä. Jos me otamme ulkomaalaiset esimerkit tältä alalta, niin me selvästi huomaamme, että maatalouden ja viljantuotannon edistämiseksi on siellä käytetty hyväksi, ainakin alussa, aivan toisenlaisia keinoja kuin palkintojen jakamista niille

myllyteollisuuden harjoittajille, jotka pystyvät jalostamaan kotimaista ruista, ohraa y. m. Ulkomailla on otettu maatalousprobleemi hieman laajemmalla näkökannalla kuin meillä Suomessa. Kaikki opetukset ja kokemukset maataloudellisen politiikan alalla ovat vieneet ulkomaalaiset asiantuntijat, mineralogit, kemistit, agronomit y. m. siihen lopputulokseen, että kotimaisen maataloustuotannon edistämiseksi ja sen turvaamiseksi pitää ensin antaa maata niille, joilla ei sitä ole, opetusta ja tietoja viimeaikaisista teknillisistä saavutuksista ja keksinnöistä sekä helppokorkoista luottoa. Näiden kolmen tekijän avulla on, esim. Italiassa, Ranskassa ja Saksassakin, josta ed. Sunila on täällä paljon puhunut, juuri onnistuttu nostamaan kotimaisen maataloustuotannon taso niinkin korkealle kuin se mainituissa ja useissa mainitsematta jääneissä maissa tätä nykyä on. Palkintojen jakamisella on ollut maataloudellisten problemien ratkaisussa vallan toisarvoinen ja verrat'en näihin hyvin pieni merkitys. Jo tämänkin perusteella minä siis yhdyin niihin, jotka toivovat, että tämä, vain jonkinlaista palliatiivia tarkoittava lakiehdotus tulisi hyljätynsi, mutta sen sijaan sanoisin kotimaisen maatalouden turvaajille seuraavaa: Antakaa aluksi kaikki viljelyskelpoinen maa niille, jotka sitä haluavat viljellä, sillä tämä on ensimmäinen todellisen viljantuotannon ja maataloudellisen omavaraisuuden ehto, mutta älkää antako samanlaisilla ehdoilla kuin n. k. Lex Kallio edellyttää, koska tämän lain mukaan köyhä maalaiseläjä ei pysty omin voimin maapalstaa hoitamaan, sillä ne ehdot, jotka mainittu laki maanhankijalle asettaa ovat maalaiseläjille ylivoimaiset. Antakaa siis niille maatyöntekijöille, jotka muodostavat kaikkiaan enemmistön ja siis peruspohjan maataloudelliselle hyvinvoinnille, sellainen uusi laki, jonka vaatimuksia olisi helpompi täyttää ja jonka perusteella jokainen maataluava maalaiseläjä olisi oikeutettu tällaista maata, visseillä ehdoilla tietysti, itselleen valtionavulla saamaan eikä vain sitä anomaan, niinkuin asianlaista nyt on. Toisin sanoen antakaa talonpojille ja maaväestölle todellinen agraarireformi, eikä käytännöllistä merkitystä vaille olevia lakeja. Antakaa maalaisväestölle maan lisäksi vielä luottoa. Jos me käännyimme

niitten maalaiseläjien puoleen, jotka tais-televat maapalstoillaan toimeentulonsa puolesta ja kysymme heiltä, mikä on heidän toiminnan pahin vitsaus, niin me saamme kuulla, että tämä pahin vitsaus ja alituinen harmi on säännöllisessä varojen puutteessa. Onko meillä tässä suhteessa tehty niin paljon kuin ulkomailla? Onko meillä tahdotu ja pystytty luomaan sellaisia rahakeskuksia, joita köyhä maanraata-jakin olisi tilaisuudessa vaikeana hetkenä oman pikkutalouden hyväksi käyttämään. Olen nim. sitä mieltä, että jos kaikki ne rahasummat, joita tämänkin lakiehdotuk-sen mukaisesti aiotaan käyttää palkkioiksi, annettaisiin tasapuolista rahaluottoa var-ten, niin koituisi siitä paljon suurempi etu juuri kotimaiselle maataloudelle, kuin mitkä tahansa keinotekoiset premieerauk-set eli palkinnot. Hallituksella olisi siis syy tässäkin suhteessa saada kotimaisille maatalousharjoitajille tuntuvia parannuk-sia aikaan. Köyhiä maanviljelijöitä olisi autettava jaloilleen pitkäaikaisilla, mutta pienikorkoisilla lainoilla. Mitä tämä ajoissa saatu avustus merkitsee pikkuelä-jille, sen jokainen helposti ymmärtää. On-han elämässä usein sellaisia hetkiä, jolloin liikettä uhkaa konkurssi, jollei hän juuri määrättynä aikana saa luottoa. Ja usein pienikin luotto tekee sen, että huonoilla ja-loilla seisova yritys läpäisee vaikeuksista vallan mainiosti ja pystyy itsenäisesti jat-kamaan taloutta. Mutta jollei hän tällaista luottoa saa, niin silloin on mökki ja maa-palsta usein jätettävä rempalleen ja maan-omistajan siirryttävä ansaitsemaan rahoja oman maapalstan ulkopuolella, pienentä-mällä tällä tavoin koko valtakunnan maa-taloudellisia edellytyksiä. Valtion velvol-lisuus on senvuoksi toimia niin, että koti-mainen maataloustuotanto pääsisi edisty-mään sen kautta, että maalaiseläjille tar-joutuisi mahdollisuus kääntyä vaikeana hetkenä sellaisen luottolaitoksen puoleen, josta todellakin lähtee rahaa, eikä vain kauniita lupauksia. Minulle voidaan tie-tysti sanoa, että onhan meillä Suomessakin pankkeja, onhan meilläkin tämän kaltaisia keskuksia. Aivan oikein, meillä on. Mutta tähänastinen kokemus on osoittanut, että ne eivät ole meillä olleet köyhiä maalais-eläjiä varten. Mutta juuri niistä on kysy-mys, kun puhutaan koko maata käsittävän viljantuotannon kohottamisesta. Ne köyhät

maalaiseläjät, joita minulla on kunnia edustaa Mikkelin läänin vaalipiirissä, ei-vät ainakaan ole sellaista luottoa tähän-saakka koskaan saaneet. Antakaa maa-laisköyhälistölle lisäksi niitä tietoja ja sitä opetusta, joitten avulla se saa tutustua vii-meikaisten keksintöjen käytännöllisiin tu-loksiin. Maatalous ja viljantuotanto eivät voita paljoa siitä, jos viimeaikaiset suurkek-sinnöt maataloudessa jäävät vain jonkun määrätyn rahallisesti etuoikeutetun ryhmän ammattisalaisuudeksi. Uuden ajan keksin-nöt, jotka ovat saaneet suoranaisia ihmeitä maanviljelyksen edistymisessä, sekä ne lukemattomat teknilliset neuvot, jotka hel-pottavat moninkertaisesti tähänastisen maatyön, jäävät ilman mitään merkitystä, jos niistä ei pääse nauttimaan ja hyöty-mään maata viljelevä pohjakerros. Jos maa-laisköyhälistö saa tutustua niihin tuloksiin, joita antaa maataloudessa viime ajan tiede ja tekniikka, niin silloin minä olen vakuu-tettu siitä, silloin varmasti sekin innostuu maanviljelykseen paljoa suuremmassa mää-rässä kuin sellaisen palkintojärjestelmän kautta, josta nyt täällä on kysymys ja josta kaikille niille, jotka eivät voi suu-ressa määrin viljaa myöä, ei koidu mi-tään erikoista hyötyä, vaan päinvastoin saattaa tulla vahinkoa.

Eräs tunnettu Saksan agronomivete-raani on julkaissut mielenkiintoisia tietoja omista kokeiluistaan Hallen yliopiston käytettävissä olevalla mallipellolla. Hän jätti kolme eri palstaa parallelukokeilujen alaisiksi. Ensimmäinen palsta oli viiden vuoden kuluessa luonnollisessa tilassa, toi-nen oli lannoitettu ja kolmas hoidettu ai-noastaan keinotekoisella tavalla mineraa-lien avulla, ja tulokset samalta ajalta oli-vat seuraavat: ensimmäinen palsta antoi 19, toinen 27 ja kolmas 29 doppelzentneriä viljaa. Olkia tuli samoista palstoista seu-raavat määrät: ilman lannoitusta 39, lan-noituksen kanssa 57 ja keinotekoisella ta-valla hoidetusta 60 doppelzentneriä. Ra-hassa saatu voitto oli toiselta palstalta 148, kolmannelta 174 markkaa jokaista hek-taaria kohi. Selittäkää tällaisten koke-musten merkitystä ja tulosta meidän pien-maanviljelijöille, niin siitä te saatte sen seurauksen, että se innostuttaa maanvilje-lykseen paljoa suuremmassa määrässä kuin tämä palkitsemisjärjestelmä. Minä olenkin ottanut tämän esimerkin voidakseni juuri

alleviivata sitä jo lausuttua ajatustani, että jos meidän korpien eläjille ja kaikille pikkuviljelijöille selitettäisiin tällaisia asioita sekä annettaisiin niille myös tilaisuus panna omalla pellollaan toimeen sentapaisia kokeiluja, niin innostus omaan maanviljelykseen olisi meilläkin Suomessa yhtä suuri kuin muualla maailmassa, jossa näistä asioista pidetään hieman suurempaa huolta kuin meillä. Perustakaa maalaisköyhälistölle käytännöllisiä neuvoja varten kiertäviä kursseja. Tällaiset kiertävät kurssit ovat saaneet ihmeitä esim. Italiassa, jossa köyhä maalaiseläjä oli ennen niitä kovin skeptillinen oman maataloutensa tulevaisuuteen nähden. Mutta nuo kiertävät kurssit täytyisi olla pääasiallisesti siellä, jossa niiden neuvoja todellakin tarvitaan, eikä ainoastaan siellä, missä näistä kursseista voidaan paremmin maksaa, sillä missä niitä voidaan yksityisillä rahoilla kustantaa, siellä ei niitä tavallisesti niin kipeästi kaivata. Toisin sanoen oikea maataloudellinen ohjelma vaatisi ensiksi vahvan pohjan luomista kotimaisen viljannynä muun elintarvetuotannon nostamiseksi. Vasta sen jälkeen kun tämä pääasia on suoritettu, voisi ryhtyä järjestämään keino-ekoista kilpailua viljan jalostamista ja myllyteollisuuden tukemista varten sillä perusteella, joka on nyt kysymyksessä lakiehdotuksen yhteydessä. Mutta palkintojärjestelmä nykyisissä oloissa ilman valmista pohjaa muistuttaa ainakin minusta sellaista kilpajuoksuja, jossa toisen osanottajan annettaisiin käyttää hyväkseen polkupyörää, silloin kun toisella taas, pikkueläjällä, pistettäisiin jalat säkin sisään. Kun tämän lain yhteydessä on puhuttu niin paljon isänmaasta ja itsenäisyyden turvaamisesta, niin minä kehoittaisin saman itsenäisyyden ja maamme maataloudellisen hyvinvoinnin nimessä olla puhumatta niin paljon uudesta maailmansodasta ja kansainvälisestä saarrosta, joita ei tämän lain hyväksymisellä voi millään tavalla välttää, jos se tulisi, vaan sen sijaan antaa maataviljeleville kansalaisille mahdollisuus tutustua siihen, mikä eroavaisuus on maatalouden ja teollisuuden välillä, mitkä ominaisuudet erottavat pienviljelyksen suuresta viljelyksestä, mitkä tieteelliset keksinnöt erottavat nykyisen maatalouden kehityksen sen entisestä niin kutsutusta primitiivisestä aikakaudesta, mikä

merkitys on mineraaleilla ja bakteriologisilla tutkimuksilla, miten on järjestettävä kiertäviä agronomikursseja, mallipelto- tai koetalouksia. Julkaiskaa enemmän helpohintaista ja kansantajuisia kirjallisuutta kaikista maataloutta koskevista kysymyksistä. Perustakaa paikallisia neuvonantokeskuksia. Hankkikaa tarpeen vaatimia pitkäaikaisia ja helppokorkoisia luotto-lähteitä. Perustakaa sellaisia yhteisiä liikkeitä, jotka voisivat välittää koneita, hyviä siemeniä, apulantoja y. m. vähittäismaksuilla. Tutkikaa lopullisesti, onko Suomi rehu- tai viljantuotannon maa, jotta asiantuntijatkin voisivat antaa eduskunnalle suunnilleen samaan suuntaan meneviä tietoja. Ja sitten vasta, kun kaikki nämä alkuvalmistelut ovat olleet jonkun ajan käytännössä, sitten minä persoonallisesti hyvin mielelläni keskustelisin myös palkintojärjestelmästä, jota vastaan minulla ei ole mitään sanomista. Minä vain katson, että se on tullut väärässä järjestyksessä. Minusta siitä voisi keskustella vasta silloin, kun todellinen kilpailu voisi olla järjestetty aivan toisella oikeudenmukaisella pohjalla eikä niinkuin nyt.

Ed. P. Saarinen: Kotimaisen viljan tuotantoa koskevan lakiehdotuksen ollessa täällä eduskunnassa esillä ensimmäisessä käsittelyssä esitettiin silloin vasemmiston taholta sellaisia mielestäni harhaan johtavia mielipiteitä, joita en voi vaitiollen sivuuttaa. Täällä m. m. lausuttiin väite, että pienviljelijän toimeentulo maaseudulla vaikeutuu, jos tämä lakiehdotus tulee laiksi, m. m. siitä syystä, että viljan hinta kuluttajille silloin muka nousee. Toiselta puolen on tämän asian yhteydessä jo kuitenkin monasti lausuttu ajatus, että tämä laki hyvin helposti voi käytännössä aiheuttaa leipäjauhojen hinnassa suhteellisen alennuksen, josta voi aiheutua, että pienviljelijätkin myyvät kotitarveviljansa tulakseen osallisiksi lain edellyttämästä palkkiosta ja sitten taasen luonnollisesti ostavat kaupassa olevaa halvempaa jauhoa tarvitsemansa määrän. Edustaja Wuolijoki lausuntonsa siinä kohdassa, jossa hän väitti, että tuota palkittavaa viljaa tulee paljon enemmän todellisuudessa kauppaan kuin esimerkiksi asiaa valmistellut hallitus on laskelmissaan edellyttänyt, on samalla epäsuorasti todennut, että tämä laki

ei suinkaan tule kohottamaan leivän hintaa kuluttajille, vaan pikemmin voi olla asia aivan päinvastoin. Näin on asianlaina minunkin mielestäni ja siis väite, että tämä laki voimaan tultuaan nostaisi leivän hintaa kuluttajille, on paikkansapitämätön. Voin vielä mainita, että tähän tapaan on vasemmistokin aikaisemmin asian ymmärtänyt. Muislaakseni ainakin sokeritullia ja kotimaisen sokerijuurikkaan viljelyksen palkitsemisasiaa käsiteltäessä aikaisemmin eduskunnassa on sieltä puolen annettu ymmärtää, että tuntuu perin vastenmieliseltä tulleilla korottaa elintarpeiden hintaa kuluttajiin nähden, mutta samalla on viitattu tähän tapaan, että ulkomailla on kotimaista elintarvetuotantoa tuettu erinäisillä palkiojärjestelmillä, joitten toteuttamiseen meillä vasemmistokin puolestaan voisi myötävaikuttaa, koska siinä tapauksessa saavutettaisiin sama lopputulos kotimaisen tuotannon turvaamisessa kuin tulleillakin, ilman että ei näiden elintarpeiden hinta kuluttajille siitä nousisi. Nyt taitaa asia olla sillä puolella jälleen aivan päinvastoin.

Maatalousvaliokunnan mietintöön liitettyssä vasemmiston vastalauseessa esitetään voimakkaasti väite, että tämä laki hyödyttää vain muutamia harvoja Etelä-Suomen suurtilanomistajia. Totuus ei kuitenkaan ole näin. Täällä on jo m. m. ed. Sunila aikaisemmin hyvin asiallisesti todistanut, että myytävää viljaylijäämää tulee jo nykyäänkin verrattain pieniltä tiloilta, että se alue, jossa viljaa suhteellisesti edullisesti meidän maassamme voidaan viljellä, on verrattain suuri ja että viljelyspinta-alasta on tuntuvasti suurempi prosentti viljan viljelyksellä juuri pienviljelijäin omistamasta peltomaasta, kun sitä vastoin suurviljelijät suhteellisesti paljon suuremmassa määrässä ovat suuntautuneet ed. Wuolijoen täällä suositteluun rehuviljelykseen. Kun tällaiset kumoamattomat totuudet ovat tiedossa, niin on minusta merkillistä, että voidaan ollenkaan esittää väitettä, että tässä asiassa muka on kyseessä aivan pienen ja harvalukuisen kansanosan ammattiedut. Omasta puolestani olen käytännöllisen elämän kokemuksen opettamana tullut siihen vakaukseen, että voimaperäistä ja taloudellisia tuloksia tyydyttävästi antavaa pienviljelystä ei voida meidän maassamme to-

teuttaa ilman, että ei pienviljelyksessä yhdistetä voimaperäistä viljan viljelystä voimaperäiseen rehu- ja juurikasviljelykseen. Jos pienviljelijä näin tekee, niin silloin hänellä on suurin mahdollisuus minun mielestäni päästä ammatissaan nykyisissäkin oloissa taloudellisesti kaikkein parhaimpiin tuloksiin. Sillä näin tekee usein meillä esimerkkinä mainittu tanskalainen pienviljelijäkin. Olin viime kesän aikana tilaisuudessa toista kuukautta yhteen menoon seurustelemaan miehuusiässä olevan tanskalaisen maatalousmiehen kanssa, joka oli luonani opettamassa sokerijuurikkaan hoitoa. Tämä vieras maatalousmies monasti lausui ihmettelynsä siitä, kuinka Suomessa yleensä on niin valtavasti suurempi osa viljelyksestä rehuviljelyksellä ja silti täällä voidaan maanviljelystä harjoittaa edes sen verran kannattavasti, että sen avulla jotakuinkin eletään ja toimeentullaan. Enemmän kuin yhden kerran teroitti hän mieleeni, että keskenään vuorotteleva viljanviljelys, juurikasvit ja korkeintaan kaksivuotinen nurmi on se järjestelmä, joka on tehnyt mahdolliseksi tanskalaisen pienviljelijän lisäämään karjalukuansa, karjatuotantoansa ja silavatuoantoansa niin korkealle kuin se on todettu olevan (Ed. Hakkila: Onko siellä palkintojärjestelmä?) ja että tälläisellä järjestelmällä on tanskalaisen pienviljelijän ollut mahdollisuus hyötyä myöskin myymällä viljaansa. (Ed. Hakkila: Ei taida olla). Omasta puolestani olin jo aikaisemminkin ollut siitä vakuutettu, että sama järjestelmä suurin piirtein, joka on kohottanut tanskalaisen pienviljelijän sille tasolle, jossa hän on, että tämä sama järjestelmä on se avain, joka myös meidän maamme pienviljelijän voi taloudelliseen ja välillisesti myös henkiseen hyvinvointiin kohottaa. (Ed. Hakkila: Siis viljattulit pois!) Kun nyt vasemmistokin omien tunnustustensa mukaan sanoo myös ajavansa maaseudun pienviljelijäin asiaa näiden kannalta katsoen myötämieliseen suuntaan, niin ei kai olisi liikoja toivottu, että se, samalla kun se tekisi arvokkaan palveluksen koko maamme taloudelle antamalla suostumuksensa esilläolevalle lakiehdotukselle, että se samalla teolla olisi osaltaan mukana luomassa pienviljelijöiden erittäin suotuisan taloudellisen tilanteen, joka tilanne aivan varmasti aut-

taisi tätä verrattain suurta kansamme osaa todella ankarassa taloudellisessa kamppailussaan. (Ed. Hakkila: Noudatetaan Tanskan esimerkkiä vain!)

Paitsi sitä, että tämä lakiehdotus laiksi tultuaan olisi omiaan osaltaan kohottaa koko maatalouttamme suurimmalla osalla meidän maattamme, niin samalla se myös erittäin edullisesti vaikuttaisi maataloustyöväestömme aineelliseen toimeentuloon. Todistaakseen tämän väitteen ei tarvitse olla kovinkaan monisanainen, sillä onhan päivänselvää, että kaikki toimenpiteet, jotka kohottavat maatalouden kannattavuutta, samalla tekevät tämän talouselämyksen kilpailukykyiseksi maksamaan palveluksessaan olevalle työväelle paremmat palkat ja tekevät sen taloudellisesti kykeneväksi m. m. kustantamaan työväelle sen ajan vaatimuksia vastaavat asunot. Sen sijaan jos olosuhteet taloudellisen elämän alalla ovat sellaiset, että kannattavaa maataloutta on parhaalla asianymärrykselläkin vaikea harjoittaa, kuten valitettavasti nykyään on asianlaita, niin on luonnollista, että tällaisen maatalouden palveluksessa oleva työmies — kuvaannollisesti puhuen — „voi niinkuin köyhän talon renki”, kuten kansan suusta lainattu sananparsi tällaisesta tilanteesta sattuvasti ja kumoamattomasti sanoo. Vasemmistokin on kai luvannut ajaa lainlaadinnassa maataloustyöväestönkin etuja. Saanee kai näin ollen toivoa, että se suhtautuu esilläolevaan lakiehdotukseen myönteisesti ja siten osaltaan kohottaa maataloustyöväestönkin elintasoja. Tämä sitäkin suuremmalla syyllä, kun tämä maataloustyöväestö ei suinkaan ole mikään pieni joukko meidän kansaamme, sillä, paitsi varsinaista vakinaista maatalouden palveluksessa olevaa työväestöä, voidaan tähän ryhmään hyvällä syyllä lukea suurin osa maaseudun pieneläjästä, kuten mäkityöväestöstä y. m. s., jotka saavat ansiotulonsa juuri maataloustöistä.

Lyhyesti voinen myös huomauttaa, että kaikki sellaiset toimenpiteet valtiovalan puolelta, jotka ovat omiaan nostamaan maaseutuväestön taloudellista maksukykyä, kuten varmasti tekee m. m. esilläoleva lakiehdotus voimaan tultuaan, että kaikki tällaiset toimenpiteet ovat myös omiaan kohottamaan maaseudun kulutuskykyä m. m. kotimaisen teollisuuden tuotteisiin

nähdessä ja ovat siis kaikki sellaiset toimenpiteet omiaan välillisesti myös hyödyttämään kotimaista teollisuutta ja sen palveluksessa olevaa työväestöä. Puhumattakaan siitä tosiasiasta, että jos saadaan maaseutuväestökin yleensä hyvinvoimaan asemaan, niin ei sieltä silloin ole alituista kilpailuvaaraa työvoiman tarjonnassa teollisuuden palvelukseen, kuten asiain nykyisillään ollen on asianlaita, ja joka seikka ei suinkaan ole mikään toisarvoisen kysymys vakinaiselle teollisuudelle ja liikelaitosten palveluksessa olevalle työväestöllekään. Jos työn tarve nykyistään vielä huomattavasti pienenee maataloudessa, kuten m. m. ed. Wuolijoen täällä suosittelema rehunviljelyjärjestelmä käytännössä tulee tekemään, niin aivan varmasti tulee syntymään sellaista työvoiman tarjontaa toisten talousalojen palvelukseen, joten työpalkkojen lasku siellä silloin käy pakotavaksi välttämättömyydeksi, jota ei enää parhaiten järjestetyllä työväen järjestötoiminnallakaan voida estää. Tällaiseen lopputulokseen ei suinkaan vasemmistokaan haluaisi asioita johtaa, kuten nyt näyttää olevan valitettavasti asianlaita. (Ed. Hakkila: Tekin tahdotte opettaa meitä vai!)

Täällä on ed. E. Setälä aikaisemmassa lausunnossaan lähtenyt siitä periaatteesta, että kotimaista viljanviljelystä on tuettava ja että tämä tuotantoala sinänsä edustaa siksi suuria taloudellisia arvoja, että niitä ei voida jättää huomioon ottamatta. Mutta tällaisesta minunkin mielestäni oikeasta kannasta huolimatta hän tulee aivan kielteiseen tulokseen tässä asiassa. Näyttää näin ollen siltä, että ed. E. Setälä ei jaksa ensinkään ymmärtää syyn ja seurauksen selvää lakia (Ed. Hakkila: Kuten Te Tanskan esimerkistä!), sillä jos hänen esittämistään perusteista vetää loogilliset johtopäätökset, niin tulee niistä pakosta aivan päinvastaisiin tuloksiin, kuin ed. Setälä niistä lausunnossaan tuli. Mainittu puhuja m. m. mainitsi, että meidän maamme oloja ei ole verrattava niihin ulkomaihin, joita tämän lain puoltajat ovat täällä esimerkkinä maininneet. Tämä siitä syystä, ettei noissa vieraisissa maissa ole niin suuria viljelyskelpoisia ja silti viljelemättömiä maita, kuin meidän maassamme on. Tunnustettakoon tämä, mutta samalla pyydän kysyä herra Setälältä, että olisiko väärin ja

kansantaloudellisesti epäjohtonmukaista se, että tässä maassa valtiovallan puolelta voimakkaasti tuettaisiin sellaista talousalaa ja tuotantomuotoa, joka juuri kehittyessään ja voimistuessaan varmasti pysyy nuo laajat luonnontilassa tai huonossa viljelyksessä vielä olevat maamme saattamaan kelpoiksi kasvamaan vaikka jaloa viljaa kansamme syötäväksi? Minusta tuntuu sellaista kuunnellessani, jota vasemiston taholta tämän asian yhteydessä on esitetty, ettei siellä puolella ole viime vuosina mitään opittu, mutta kyllä paljon unohdettu. (Ed. Hakki: Nyt me kyllä opimme!) Sillä eiköhän olisi siunaukseksi kansallemme silloin, jos vielä joskus joutuisimme tilanteeseen, jolloin olisimme pakotettuja oman maamme antimilla toimeentulemaan, että sellaisessa tilanteessa edes pääsisimme sillä, että saisimme järjestellä leipäviljan kulutusta, emmekä olisi pakotettuja järjestelemään nälkää, kuten valitettavasti viime vuosina jouduimme tosiasiaa tekemään, ja jossa nälän järjestelyssä m. m. ed. Wuolijokin muistaakseni oli tehokkaalla tavalla mukana.

Edelleen ed. E. Setälä, ja samoin myös ed. Sirola tämän asian ensimmäisessä käsittelyssä täällä mainitsivat, että maassamme olevasta runsaasta viljelyskelpoisesta maasta ja siis tässä kohden vielä melkein rajattomasta työmahdollisuudesta huolimatta, on täältä lukuisa irtolaisväestö pakotettu vuosittain siirtymään maamme rajain ulkopuolelle etsimään parempia toimeentulomahdollisuuksia. Minä myönnän tämän surullisen tosiasian, mutta olen siinä kohden heidän kanssaan eri mieltä, että jos tämä irtolaisväestö, joka suurimalta osaltaan on ilman omia pääomia, vaikka kuinka voimakkailla toimenpiteillä valtion puolelta saatettaisiin viljelemättömän, siis luonnontilassa olevan maan omistajiksi, niin eivät hekään — sen paremmin kuin kukaan muukaan — pysty uutisviljelijän vaivalloisesta sekä työtä ja ennen kaikkea tarmoa kysyvistä asemasta kohoamaan, jollei maataloutta, siis juuri pienviljelijänkin ammattia, kokonaisuudessaan saada sellaiseen taloudelliseen tilanteeseen, että kannattava talous yleensä ja siis uusien pääomien muodostuminen tälläkin talousalalla käy mahdolliseksi. Sillä saamme olla siitä varmat, että pienviljelijäin talouskin on aivan samanlaisten talouselä-

män lakien alainen kuin mikä muu talousala tahansa. Mikäli tämä ammatti pystyy tarjoamaan taloudellisen voiton mahdollisuutta, sikäli yritteliäisyys tulee varmaan kasvamaan ja ilmeinen taloudellinen nousu tämän väestöluokan keskuudessa myös tulee silloin varmaan tapahtumaan. Minä olen näiden vasemmistoeidustajien kanssa siinä kohden samaa mieltä, että meidän kansamme on käytettävä kaikki käytävissä olevat voimansa saadakseen lukuisan tilattoman väestönsä maaseudulla omaan turpeeseensa kiinnitetyksi, mikäli tämä vain suinkin on mahdollista. Mutta minä uskon tällaisten reformien tehoon vasta silloin, kun on saatu taloudellinen tilanne maatalouden alalla siihen, että kannattavaa taloutta voidaan yleensä tällä alalla harjoittaa, toisin sanoen, että teemme ensin pienviljelijänkin ammatin maassamme taloudellisesti kilpailukykyiseksi. Esim. sellainen tärkeä ja tarkoitukseltaan suuriarvoinen reformi kuin lex Kallio, jää ja tulee jäämään pitkiksi ajoiksi tehottomaksi ja kuolleeksi kirjaimeksi, ellei kansamme pysty luomaan sellaista taloudellista tilannetta maatalouden alalla, että kannattavaa pienviljelystäkin meidän maassamme on mahdollisuus harjoittaa. Pyydän näin olen huomauttaa, että hyväksymällä esillä olevan lakiehdotuksen eduskunta tällä teolla samalla myös tuntuvasti edistää meidän maamme pienviljelijäluokkammekin taloudellista nousua. (Ed. Hakki: Tanskan esimerkin mukaan!).

Jo tämän asian ollessa esillä maatalousvaliokunnassa sekä sittemmin täällä eduskunnassa on vasemiston taholta vedottu siihen, että viljan hinta maailmanmarkkinoilla on tuntuvasti noussut siitä, kun tätä lakiehdotusta hallituksessa valmisteltiin, ja että tällaiset toimenpiteet kotimaisen viljantuotannon kohottamiseksi, joita tämä lakiehdotus edellyttää, ovat nykyoloissa tarpeettomat ja että lakia siitä syystä muka tarpeettomana on vastustettava. Minä olen omasta puolestani siitä vakuuttettu, että tämän väitteen esittäjät itsekin ovat siitä tietoiset, että ne hinnat, jotka viljamarkkinoilla nykyään vallitsevat eivät ole normaaliset vaan johtuvat ne kaiken todennäköisyyden mukaan keinotellusta, joten tuntuva viljanhintain lasku on mahdollinen millä hetkellä hyvänsä. Miten laskemattomat olosuhteet tässä suhteessa

ovat nykyään ammattiliikemiehillekin, tietänee m. m. ed. Wuolijokikin jo kokemuksestaan. Viittaan todisteeksi tälle otaksu-malleni vain keskusteluun tästä esilläolevasta asiasta maatalousvaliokunnassa, jolloin herra Wuolijoki tuli lausuneeksi juuri viljanhinnasta sanoja, joiden takana hän ei enää muutamia päiviä jälkeenpäin olisi voinut seisoa. (Ed. Hakkila: Emme me olleet siellä valiokunnassa. Kertoo tarkemmin!) Kun maatalous on sellainen talous-muo.o, jota ei voi sillä tavalla ohjata tilapäisten konjunktuurien mukaan kuin jotain toista talousalaa, niin on luonnollista, että kukaan järkävä maamies ei voi tällaisten tilapäisten hintavaihtelujen vaikutuksesta ruveta ohjaamaan talouttaan puoleen eikä toiseen ja niin ollen vetoamus nykyisiin viljanhintoihin tämän lain vastustamisen perusteena on mielestäni aiheeton.

Kaiken tämän edellä lausutun sekä kaiken sen perusteella, mitä olen ollut tilaisuudessa kuulemaan toisten tämän lain puoltajain täällä jo lausuvan, olen tullut siihen vakaumukseen, että vasemmisto yleensä on hyvien maatalousharrastusten vannoutunut vastustaja. Ne perustelut, joita sieltä on tämänkin asian vastustamiseksi lausuttu, ovat suurelta osalta sumua, jota on koetettu heittää heidän maalaisvalitsijainsa silmille, ja jotta tässä touhussa ei tulisi niin räikeästi näkymään se kaupunkilaisteollisuustyöläisten luokkaedun pukinsorkka, joka kieltämättä hyvin usein tämänkin asian yhteydessä on näkyviin tullut. Tällainen menettely on myös hyvin ymmärrettävänä keinona niiden maalaisedustajain tyydyttämiseksi, jotka vasemmiston penkeillä täällä eduskunnassakin vielä istuvat ja jotka varmaankin kärsivät suurta omantunnon tuskaa sen tapaisen kaupunkilaisjohtajiansa manööverista, jonka nämä johtajat tässäkin asiassa ovat järjestäneet. (Ed. Hakkila: Tuska johtuu tästä kuulemisesta!).

Ennenkuin lopetan, niin kuitenkin vielä ilolla totean sen, että ed. Wuolijokikin tämän asian ensimmäisessä käsittelyssä esittämässään lausunnossa tunnusti itsensä maatalouden ystäväksi sellaisissa edesottamisissa, kuin on esim. superfosfaattija salpietaritehtaan aikaansaaminen maatalouden tueksi meidän maahamme. Tun-nustan, että tällaiset laitokset ovat

varsin suuriarvoiset maallemme omavaraisuuden kannalta katsoen ja sinänsä kannattusta ansaitsevat toimenpiteet. Pyydän kuitenkin huomauttaa, että säännöllisten kauppasuhteiden vallitessa ulkomaiden kanssa ei maamme maatalous suoranaisesti juuri hyödy tällaisista laitoksista, sillä noita tarvikkeita saadaan ulkomailta tuotetuksi suunnilleen samoista hinnoista ja väliin halvemmallakin, kuin nuo kotimaiset tehtaamme pystyvät niitä tuottamaan. Sen sijaan kansantaloudellinen ja siis välillinen etu maataloudellekin tällaisista laitoksista on ilmeinen. Mutta ed. Wuolijoen sympatiat tässä kohden voi ymmärtää toisessakin valossa, sillä nämä tehtaavat valtion laitoksina tarvitsivat juuri sellaista työväkeä, jolle m. m. ed. Wuolijoki on täällä kovasti ollut hommaamassa valtion eläkettä ja voi olla näin ollen varma, että hän näistekin valtion työläisistä tulisi silloin saamaan varmoja kannattajia, jotka kaikissa tilanteissa ovat johtajilleen uskollisia. (Vasemmalta: Jotka ymmärtävät asioita!). Sen sijaan kun on kysymyksessä reformi, joka on luonteeltaan „perustavaa laatua”, käyttäakseni ed. Wuolijoen ajatusta tässä kotimaisen viljantuotannon pal-kitsemisasiassa, ja jonka tarkoituksena on ohjata taloudellinen elämä orientoitautumaan enemmän maataloussuuntaan, kuin sille tähän asti on ollut ominaista, niin ymmärtää että tämä esilläoleva lakiehdotus on tavallaan Akilleen kantapää vasemmistolle. (Vasemmalta: Jos ymmärtää!). Me tiedämme varsin hyvin, että jos suuri maa-seutumme pienviljelijäjoukko oman työtar-monsa avulla, sille suotuisain taloudellisten olosuhteiden vallitessa, pääsee yleensä hyvin toimeentulevaan asemaan ja että jos maatalous yleensä pääsee sellaiseen taloudelliseen kannattavuuteen, että se pystyy kunnolla palveluksessaan olevat työläisjoukkonsa elättämään, niin sellaisissa oloissa eivät kaupunkilaissosialistiset opit enää vetelä. (Ed. Hakkila: Tämäkö ve.elee!) Yleensä maaseudun vähävaraisten keskuudessa maaseudun pieneläjätkin käytännöllisen elämän kokemuksen opettamina pian tulevat huomaamaan, että jos pienviljelijä käytännöllisessä elämässä sovelluttaa sosialistisia ihanteita, toisin sanoen, että hän talouselämässäänkin on sosialisti, niin hänen pellosaansa hyvin helposti tulee anarkisti, joka taloudellisessa

suhteessa alkaa käydä isäntänsä hengen päälle.

Toivon siis, että tämä esitys täällä eduskunnassa saa sen kohtalon, minkä se todellisuudessa ansaitsee, että se nimittäin tulee hyväksytyksi. (Ed. Hakila: Tästä lausunnosta huolimatta!)

Ed. Pojanluoma: Esilläoleva kysymys kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta on käynyt siksi tärkeäksi, että onkin oikein, että hallitusvallan puolelta on siihen ruvettu kiinnittämään huomiota. Sen jo aikoja ovat käytännölliset maanviljelijät huomanneet, että ellei valtion toimenpiteillä ryhdytä turvaamaan sitä tuotantoa, minkä maantyötä tekevä tuotaa, siten, että se takaa hänelle suhteellisen palkan muilla aloilla toimiviin saman arvoisiin ammatteihin verraten, niin muut toimenpiteet, niinkuin tilattoman väestön maahan kiinnittäminen, samaten maanviljelijäin ammattitaidon kohottamista tarkoittavat jäävät vähemmän merkitykselliseksi. Silloin maanviljelystä harjoittavat henkilöt jäävät sen kilpailun varaan, missä sitä joudutaan olemaan sellaisten maiden kanssa, jotka saavat paljon vähemmällä kustannuksilla paljon parempia satoja. Ja jos katsotaan asiaa maan omavaraisuuden kannalta, niin siinäkin on kokemuksia muista maista, että niissä, missä on ryhdytty tehokkaisiin toimenpiteisiin viljantuotannon turvaamiseksi, on voitu pitää viljantuotannon lisääntyminen väestön lisääntymisen tasalla. Mutta niin ei ole käynyt meillä tämän 60 vuoden aikana, kun viljatulli on ollut poissa, lukuunottamatta nyt muutamia takavuosia. Niin kauan kun Suomi oli Venäjän valtakunnan yhteydessä, ei heikosta omavaraisuudesta leipäviljaan nähden ollut maalle välitöntä vaaraa, koska viljantuontia Venäjältä saattoi pitää turvattuna pulaaikoinakin. Mutta sen jälkeen kun Suomi on tullut itsenäiseksi, on suhdetta maan viljantuotannon ja kulutuksen välillä arvoستettava toiselta näkökannalta. Niinkuin on tunnettua, meidän kotimainen viljamme on yleensä paljon halvempaa kuin samaan aikaan ulkolainen ja syy on siinä, että myllyt ovat sitä niin hitaita ostamaan, kun se on niin monenväristä ja laadultaan monenmoista, että sitä suuressa määrin ei voi myydä näytteen perusteella. Sen tähden

onkin oikein, niinkuin hallituksen esityksen perusteluissa sanotaan, että mylly- ja maalaisteollisuudenharjoittajille sekä kotimaista viljakauppaa harjoittaville osuuskunnille suoritetaan palkkiota sellaisten viljatuotteiden valmistuksesta, joihin on käytetty kotimaista viljaa, palkkiota jalostetusta rukiista, vehnästä, ohraista ja maltaiksi valmistetusta rukiista 50 penniä, sekä jalostetusta kaurasta 25 penniä kilolta. Se suoritetaan antamalla asianomaiselle palkkiotodistus, joka on annettu palkkiota vastaavalle rahamäärälle. Tällainen todistus, jonka myös saa siirtää toiselle henkilölle, oikeuttaa todistuksen haltijan valtiovaroista saamaan todistuksessa mainitun rahamäärän. Se etu, joka täten annetaan myllyille, mallastehtaille ja viljakauppaa harjoittaville osuuskunnille, tulisi tietysti jakautumaan maanviljelijäin ja viljan kokoojain kesken. Palkkioon oikeutettut tulisivat palkkiotodistuksia saadakseen hankkimaan mahdollisimman paljon kotimaista viljaa, jonka vuoksi tämä viljankäynti lisääntyisi, sillä järjestelmällä olisi paitsi muita se etu tullikorotukseen verraten, että se ei nostaisi vähävaraisten kansankerrosten välttämättömmän ravintoaineen, jauhun, hintaa. Vehnänviljelysalue on rajoitettu ja sentähden vehnänviljelys on toistaiseksi verrattain vähäistä. Melkoisilla alueilla saavutetut edulliset tulokset ja siitä aiheutuvan vehnän viljelyn viimeaikainen lisääntyminen antavat kuitenkin toiveita siitä, että kotimaisella vehnällä voidaan ehkä suureksi osaksi tyydyttää varsinkin maaseudun vehnänkulutus, kunhan vain vehnän laatu ja korjuukäsittely, jauhatuskysymys saadaan suotuisaan suuntaan ratkaistuksi.

Paitsi rukiiseen ja vehnään olisi palkkijärjestelmä sovitettava myös kauraan, jota Suomessa suuressa määrässä on käytettävä leipäviljan vastikkeena viljantuotannon syystä taikka toisesta keskeytyessä. Ottaen huomioon maamme ilmastosuhteet on sitäpaitsi hyvin tärkeää, että kevätiljan laatuja mahdollisimman paljon voidaan pula-aikana käyttää leipäviljan vastikkeeksi eikä olla kokonaan riippuvaisia syysviljan laaduista. Kotimaisella kauralla ei ole ollut säännöllistä menekkiä kauraryyniteollisuudessamme; sen jälkeen kuin sodan aikana sovellettu säännöstely lakkautettiin, ovat kotimaiset ryynimyl-

lyt voineet toimia aimoastaan milloin suotuisat konjunktuurit rahamme alhaisen arvon vaikutuksesta ovat sen myöntäneet. Niinpä on viime vuosina kahden maamme suurimman ajanmukaisen kauraryynnimyllyn ollut pakko keskeyttää kotimaisen kauraryynnin valmistus. Kotimaisten kauraryynnien teollisuus on kuitenkin katsottava olevan tärkeä tekijä maamme turvaamisessa viljatuotteilla erikoisesti juuri pula-aikana. Maamme pohjoisissa osissa on ohra tärkeä leipävilja, mutta etelämpänäkin on ohralla huomattava merkitys ruisleivän leipomisessa lisäkkeenä sekä kauran ohella ryynitavarana. Nykyinen suhde ohran ja ohravalmisteiden tullen välillä on kuitenkin vaikuttanut sen, ettei ohraa ole yleensä kannattanut kotimaassa kauppata-varaksi valmistaa. Myöskin panimot käyttävät nykyisin melkein yksinomaan ulkomaista ohraa, joka tuodaan maahan maltaina. Ilmeisesti on tämäkin kansantaloudellisesti epäedullista, m. m. siitä syystä, että niitä kotimaisia ohramääriä, jotka säännölmisissä oloissa käytettäisiin oluen valmistukseen, helposti voitaisiin pula-aikana käyttää leipäviljan lisänä. Tosin ei kotimainen ohra nykyään yleensä täytä niitä vaatimuksia, jotka asetetaan hyvälle mallasohralle, mutta voidaan maassamme kuitenkin tuottaa täysin käyttökelpoista ohraa. Todennäköisesti voisi palkitsemisjärjestelmä edellyttää yhteistyön ohranviljelijöiden kesken saattamalla riippumattomaksi ulkomaisesta mallasohrasta. Niinkuin huomataan, tällä tahdottaisiin turvata kaikki kotimaisen viljan laadut. Kun on tahdottu väittää, että näistä viljantuoton turvaamistoinenpiteistä hyötyisivät ainoastaan Etelä-Suomen suurviljelijät, niin esitän tilaston, mikä osoittaa, että siellä, missä on eniten pienviljelijöitä, tulee suhteellisesti eniten kaupan viljaa peltohehtaaria kohti. Neljä läänistä, mitkä ovat varsinaisia viljan kaupan tuottajia, siis Uudenmaan, Hämeen, Turun ja Porin ja Vaasan läänit, kalenterivuonna 1919 tuottivat kaupan viljaa paikkakunnalta pois vietäväksi Uudenmaan lääni pyörein luvuin 769,000 kiloa ruista, ohraa ja vehnää; kauraa 1,598,000 kiloa eli yhteensä 2,367,000 kiloa, siis syömäviljaa ruista, ohraa ja vehnää 3.2 kiloa peltohehtaaria kohti. Samaten kauraa 6.4 kiloa eli yhteensä 9.6 kiloa peltohehtaaria kohti. Hä-

meen lääni 1,032,000 kiloa syömäviljaa sekä kauraa 2,795,000 kiloa eli yhteensä 3,827,000 kiloa eli syömäviljaa 3.9 kiloa peltohehtaaria kohti, kauraa 10.6 eli yhteensä 14.5 kiloa peltohehtaaria kohti. Turun ja Porin läänit 3,193,000 kiloa syömäviljaa ja kauraa 5,682,000 kiloa eli yhteensä 8,875,000 kiloa, siis syömäviljaa 7.4 kiloa peltohehtaaria kohti, kauraa 13.2 kiloa eli yhteensä 20.6 kiloa peltohehtaaria kohti. Vaasan lääni tuotti 4,789,000 kiloa syömäviljaa sekä kauraa 5,019,000 kiloa eli yhteensä 9,808,000 kiloa eli syömäviljaa peltohehtaaria kohti 11 kiloa ja kauraa 13 kiloa eli yhteensä 26 kiloa peltohehtaaria kohti. Kun tarkastellaan näitten läänien pinta-alasuhteita niin jakautuvat niiden peltoalateri suuruusluokkien mukaan seuraavasti: siis Uudenmaan läänissä, missä on peltoa 249,695 ha, siellä on 5—15 ha virallisen tilaston mukaan 20.6 % tiloja ja 15—50 ha 43.2 % sekä yli 50 ha:n käsittäviä tiloja on 36.2 %. Sen sijaan Hämeen läänissä, missä on koko peltoala 261,559 ha, niin siellä on 1/2—15 ha 31.5 % sekä 15—50 ha 40.2 % sekä yli 50 ha:n 28.3 %. Turun ja Porin läänissä, missä on peltoalaa 429,666 ha, siellä on 1/2—15 ha suuruisia tiloja 32.4 % ja 15—50 ha 40.5 % ja yli 50 ha:n 27.1 %. Vaasan läänissä, missä on peltohehtaaria 434,511 ha on 1/2—15 ha:n tiloja 49.4 % sekä 15—50 ha 44.2 %, yli 50 ainoastaan 6.2 %. Niinkuin huomaa, mitä pienempiä tiloja sitä suurempi kaupan tuleva viljamäärä peltohehtaaria kohti on. Samaten on tahdottu väittää, että pienviljelijät eivät voisi päästä osallisiksi palkkioista, vaan se menisi välikäsille. Mutta toimitettu tutkimus osuustoiminnallisten liikkeiden välittämästä viljakaupasta osoittaa, että vuonna 1922 osuustoiminnalliset liikkeet välittivät kaupasta olevasta viljasta 40 % ja kun niillä paikkakunnilla, missä on pienviljelijöitä eniten, osuustoiminnalliset liikkeet harjoittavat viljakauppaa, niin pienviljelijät ovat tilaisuudessa järjestämään niin, että heidän kaupan tuleva viljansa tulee palkkioon oikeutetuksi. Siis kannatan lain hyväksymistä.

Ed. Lindberg: Säkerställandet av den inhemska spannmålsodlingen är för vår nationalhushållning och för vår självför-

sörjning av så stor vikt, att ett ingripande från statsmaktens sida för dess tryggande är nödvändigt så länge möjligheterna att i detta land kunna odla spannmål i fri konkurrens med lyckligare lottade länder är utesluten. Föreliggande lagförslag, som avser främjandet av spannmålsodlingen samt statspremiering av odlarna, bör hälsas med tillfredsställelse, synnerligast som systemet inte, skola vi hoppas, kommer att fördyra brödet för konsumenterna.

Vid ärendets första behandling underkastades lagförslaget en rätt ingående kritik. Främst angreps själva systemet för denna premiering. Och det kan ju inte förnekas, att sättet för premiernas erläggande är måhända lagförslagets svagaste punkt. Kanske skulle ett enda, hela landet omfattande organ, som skulle ha haft monopol på alla spannmålsuppköp samt deras premiering, varit enklare och bättre. Men å andra sidan har monopolsystemet också sina nackdelar. Så att kanske är det ändå bäst, att gå efter de riktlinjer, som lagförslaget förutsätter, ett experiment blir det i varje händelse hur detta än ordnas, och bristerna kan väl avhjälpas sedan erfarenhet vunnits.

Det förvånar mig sålunda inte alls, att lagförslagets motståndare angripit lagförslagets svagaste punkt, systemet. I den punkten har också stor tvekan varit rådande bland dem, som i övrigt äro lagförslagets varmaste anhängare. Men den omständigheten förvånar mig mera, att flera talare vid debatten senast också i princip motsatte sig premiering av spannmålsodling. Och ändå har endast några veckor förgått, sedan lagen om premiering av sockerbeter antogs. Och jag måste säga ifrån, att jag ändå tror betydligt mera på framgången av utvidgad spannmålsodling än på sockerbetsodling. Och jag tror likaså, att sockerbetsodlingen inte någonsin i vårt land kommer att få den nationalekonomiska betydelse som en utvidgad spannmålsodling kan medföra. Och därför måste också den främjas.

Från vänsterhåll anfördes också, att föreliggande lagförslag, såsom varande en kopia av en ungefärligen liknande krigstidslag, ja långt därförinnan, i Tyskland, inte har berättigande här nu, för inte ha vi krig här, som kanske skulle påkalla sådana åtgärder, sades det. Alldeles riktigt.

Och inte ser jag någon krigsfara heller. Men krigsförsäkrade kunna vi heller aldrig bli. Men jag vill påstå, att landets jordbrukare alltid äro tvungna att föra ett slags krig ändå, mot frosten och vår kalla, karga jordmån. Och den kampen måste också underlättas. Och jag ser i spannmålspremieringen ett led i hjälpen härutinnan: en, om också anspråkslös merinkomst åt jordens bebrukare, för den del av åkerens äring i spannmål, som de kunna saluföra.

Vid debatten senast anmärktes också från vänsterhåll, att lagförslaget kommer att inrikta vårt jordbruk på felbög: från kreatursskötsel till spannmålsodling. Kanske i viss mån. Men de relativt låga premiebeloppen äro ingalunda egnade att åstadkomma alltför stora omvälvningar. Merpriset för säd kommer väl främst att stimulera användningen av bigödsel och sålunda främst öka skörden från de redan förefintliga arealerna för sädesodling.

En vänstertalare ondgjordes över, att dessa för spannmålspremiering avsedda miljoner voro bortkastade penningar och borde i stället användas för inköp av jord åt hundratalusen jordhungerande. Förut satt att det nu i verkligheten finnes så många jordhungerande, som tillika ha förutsättningar att kunna bruka moder jord, så har ju i vårt land under de senaste åren bedrivits en rätt omfattande kolonisationspolitik, som sannolikt kommer att fortgå, och som jordbrukare har jag ingenting emot, att nylägenheter bildas och sålunda de medborgares antal ökas, som utvidga odlingarna och fördriva frosten ur våra kärr. Anslag i sådant syfte kommer jag inte att motsätta mig. Men det är ju en annan sak. Nu gäller det anspråkslösa premier åt spannmålsodlarna, och detta skola vi inte förvägra dem. Om också lagens motståndare spå, att kvarnarna komma att taga lejonparten, men det tror jag nu ända inte fullt på.

Samma talare antydde också, att spannmålspremieringen var onödig därför, att, ifall vi inte irritera och förarga ryssarna, så nog få vi spannmål därifrån, det som fattas. Kanhända. Men vi kunna också få därifrån stenar i stället för bröd. Om Tysklands folk under krigsårens isolering, ja långt därförinnan, tack vare sin spannmålspremiering, kunde höja produktionen ända till rikets självförsörjning, bevisar ju

detta, bättre än andra argument, systemets styrka och ändamålsenlighet.

I övrigt ansluter jag mig till de synpunkter, som vid ärendets första behandling framfördes av rdgsm. Sunila och Heikkilä m. fl. och jag kommer att utan tvekan rösta för lagförslaget godkännande.

Ed. Jern: I motsats till flertalet av de tidigare talarena ställer jag mig på en avböjande ståndpunkt gentemot föreliggande lagförslag. Trots det att jag själv är jordbrukare och en jordbrukarnas representant, har jag dock kommit till detta negativa resultat och detta av följande orsaker.

För det första anser jag att föreliggande lagförslag gynnar kvarnindustrin på ett oförtjänt sätt. När man en gång skall premiera jordbruket genom spannmålspremiering, så borde jordbruket få hela den summa staten använder för detta ändamål och icke såsom i nu föreliggande lagförslag, då större procent tillfalla kvarnindustrin. Skulle nu, såsom man beräknat, kanske blott 40 % av den utbetalade premien tillfalla spannmålsodlingen, så skulle ju många få betala tillbaka nära på hela denna premie i form av en förhöjd direkt eller indirekt skatt, när så stor del av premien går till annat ändamål och icke kommer jordbrukarne helt och hållet till godo.

Detta är en sida av saken. För det andra anser jag att förslaget pålägger staten en stor utgift, utan att medför någon direkt fördel, såsom t. ex. sker med spannmålstullarna. Medels spannmålstullar får ju staten direkta inkomster, men så sker det icke genom detta lagförslag. Avsikten med lagförslaget, hela idén med premieringssystemet, är ju att brödsädesproduktionen skall ökas. Jag vågar betvivla att så sker genom detta lagförslag. Ty det tillskott, som spannmålsodlarna få genom lagförslaget är ändå så pass litet, att knappast någon kommer att utvidga sin brödsädesproduktion med detta lilla tillskott. Här framhölls ju redan av den föregående talaren, att ingen omvälvning kommer att ske, alltså har lagförslaget icke den verkan, som man åsyftar med detsamma; och då är ju idén med hela lagförslaget, enligt mitt tycke, förfelad ifall icke brödsädesproduktionen ökas. Dessutom kommer, en-

ligt mitt förmenande, icke alla jordbrukare att kunna bli delaktiga av dessa premier. För det första finnes det ju så många jordbrukare uppe i höga nordn eller i norra Finland, ja, även i mellersta Finland, för vilka det absolut icke lönar sig med spannmålsproduktion till brödföda. Det är ändå bra ofta som spannmålen blir så dålig till sin kvalitet, att man icke får den såld till brödföda med bästa vilja i världen. Så är det åtminstone i de trakter, därifrån jag är hemma. Jordbrukarna på en del orter begagna icke den spannmål, som de själva producera, utan köpa utländsk spannmål och begagna sin egen spannmål till föda åt sina kreatur. Och emedan i vidsträckt bygder brödsädesproduktionen icke lönar sig, så komma icke de, som på sådana trakter äro jordbrukare, att kunna få del av dessa premier, emedan de icke hava förutsättningar att kunna odla brödsädesspannmål. Och sedan finnes det ju så många småbrukare, för vilka det utan tvivel lönar sig bättre att mer lägga an på kreatursskötsel än på spannmålsproduktion. De komma icke att kunna bli delaktiga av detta premieringssystem. När det en gång är så, att det i stora delar av vårt land verkligen icke lönar sig att producera spannmål till brödföda, så vågar jag hysa den uppfattningen att det är orätt att försöka tvinga in jordbruket i en sådan fåra, som icke har naturliga förutsättningar för sig. Om nu en gång brödsädesproduktionen icke går inom vidsträckt nejder är det då bättre att låta jordbruket där utveckla sig på det sätt man finner vara mest löande och i alla avseenden mest ekonomiskt. Jag tycker att det är osundt att försöka från statens sida tvinga jordbrukarne genom premiering och annat att gå in på en sådan väg, fastän de veta att varken naturen eller jordmånen är lämplig för brödsädesproduktion. Enligt mitt förmenande är det statens plikt att understöda jordbruket och jag är övertygad om att staten bort göra mycket mer än den hittills gjort, för att verkligen stöda jordbruket, men det finnes många andra sätt än det nu föreliggande. Jag anser att staten bör stöda jordbruket så att det stöd man giver icke med detsamma blir en handräckning åt industrin eller andra företag, utan så att det helt och hållet faller jordbruket till del. Man säger

kanske att det är svårt att finna på ett sådant system. Utav en tidigare talare här framhölls det t. ex. huru jordbrukets kreditbehov behöver tillfredsställas och detta var helt säkert en förnuftig synpunkt. Skulle staten t. ex. sörja för att jordbrukarna fick billig bigödsel, vore detta en handräckning åt jordbrukarna, som verkligen skulle betyda mycket och om vilken alla skulle få del, icke blott spannmålsodlarna utan även de, som finna att det är större möjlighet ekonomiskt att inrikta sitt jordbruk på foderproduktion. Våra åkrar lida stor brist på växtnäringsämnen, men mången jordbrukare anser sig vara i sådan ekonomisk ställning, att han icke medels bigödselämnen kan tillföra sina åkrar den växtnäring, som skulle vara av behovet påkallad. Skulle alltså staten sträva till att på detta sätt gynna jordbrukaren genom att bidraga till att han skulle få billigare växtnäringsämnen skulle detta allsidigt och rättvist gynna jordbruket icke blott i södra Finland och icke blott storjordbrukarna; det skulle gynna jordbruket över hela landet, det skulle gynna både storbruket och småbruket, alla skulle få del av ett sådant understöd. Vidare bör man ju, om man en gång skall understöda brödsädesodlingen, även giva stöd åt den, som inriktar sitt jordbruk för foderproduktion. Man kan säga, att det är svårt att här ingripa. Huru skulle det ske? Jo. Ett område, som försummas i vårt land, är t. ex. ordnandet av köttexporten. Det skulle exempelvis vara till stor fördel för dem, som företrädesvis baserat sitt jordbruk på kreatursskötsel, om staten ville inrätta frysinerättningar här och var i kuststäderna, vilka inrättningar skulle möjliggöra köttexport till utlandet.

Vidare kan det anmärkas mot nu föreliggande lagförslag, att kontrollen knappast kan bli så effektiv, att icke härvidlag något skoj kan bedrivas. Jag tror säkert, att man härvidlag kommer att luxa staten och få premier dem man egentligen icke vore berättigad till.

Hela det sätt, på vilket detta lagförslag har drivits fram, har på mig gjort ett synnerligen osympatiskt intryck. De s. k. auktoriteterna på lantbrukets område hava ju härvidlag nagelfarit med varandra på ett synnerligen osympatiskt sätt. Först har lantbruksstyrelsens ärade överdirek-

tör i egenskap av jordbruksminister framlämnat detta lagförslag. Nästan omedelbart därefter började andra springa i kuloarerna och dela ut brochyren, som rackade ned detta förslag och sökte bevisa att det betydde rakt ingenting. Sådant är för praktiska jordbrukare svårt att begripa. Skall man göra något till jordbrukarnes förmån, skall man vänta tills man kan stå på enhetlig bas och säga: detta behöva vi för att vårt jordbruk skall kunna gå en ljusare framtid tillmötes. Så länge en kommer med ett förslag, en annan med ett annat och springa om varandra, så måste jag säga, att den praktiska jordbrukaren i likhet med Sven Dufva måste taga sig till att tänka själv och icke lita på vad den ena eller andra auktoriteten i saken har att anföra. Det synes mig att jordbrukarna böra få en enhetlig grund att bygga på och när vi finna en sådan skola vi enigt och med kraft driva fram de åtgärder vi då anse vara lämpliga. Det sätt, på vilket denna lag har framkommit, tror jag icke verkar i rätt riktning, utan tvärtom kommer det att föda misstro hos många av våra jordbrukare mot den goda avsikt man helt säkert har med detta och liknande lagförslag.

Ed. Mustasilta: Sen jälkeen kun olin tilaisuudessa täällä kuulemaan ed. Swentorzetskin lausunnon, voinen rajoittaa lausuntoni hyvin lyhyeen. Kun kuitenkin täällä tämän lakiesityksen esilläollessa ensimmäisessä käsittelyssä ed. Manner niin innokkaasti esiintyi pienviljelijäin asianajajana, täytynee minunkin tässä tilaisuudessa tästä asiasta lähteä sanomaan muutama sana.

Edustaja Manner täällä, kuten muistetaan, esiintyi ei ainoastaan pienviljelijäin asianajajana, mutta jopa oikeastaan itse asiantuntevana karjalaisena pienviljelijänä. sillä hän lausui, josta ainakin allekirjoittaneen muistiin jäi se käsitys, että muka Karjalan pienviljelijät aivan hartaalla toivomuksella odottavat tällaisen lakiehdotuksen voimaantulemista. Minun täytyy kuitenkin lähempänä pienviljelijäväestömme asiantuntemusta olevana huomauttaa ed. Maunerille, että eiköhan hän sanomalehdentoimittajana ole tässä kysymyksessä aika tavalla ampunut yli maalin. Minä ainakin luulen voivani vakuuttaa.

että niin Karjalan kuin koko maammekin pienviljelijät katselevat ja odottavat tämänlaista lakiehdotusta aivan päinvastaisella mielellä, kuin mitä täällä asian ensimmäisessä käsittelyssä ed. Manner on esittänyt. Näkevähän pienviljelijät, vaikkakin täällä niin innokkaasti porvarillisten edustajain taholta heille toisin käydään selvittämään, että tämän lain tuottamista tuloksista he eivät saa osakseen muuta kuin aivan raskaita seurauksia. Ajatelkaammepa esim. sellaisia pienviljelijöitä, joiden omat maanviljelystulot eivät riitä edes vuodeksi leipään. Näiden on ennen muuta juuri tämän takia tehtävä tilapäistä palkkatyötä, ja tämän työn he joutuvat yleensä tekemään lähellä oleville suurviljelijöille ensiksikin sentakia, että heidän aikansa ei mitenkään omien taloudellisten tehtäviensä tähden anna heille tilaisuutta pitemmältä työnetsintään, ja toiseksi siksi, että he ovat ainakin suureksi osaksi olleet tilaisuudessa suurviljelijöiltä saamaan työstään korvauksen leipäviljassa, jota heidän, kuten jo mainitsin, ehdottomasti riittämättömyyden takia on hankittava. Tällainen mahdollisuus nyt tämän lakiehdotuksen mukaan ainakin minun käsittääkseni juuri näiltä pienviljelijöiltä varmaankin tulee loppumaan, joten heidän on lähdettävä useastikin hyvin kaukaa leipäviljansa lisää hakemaan, tai sitten ovat pakoitettut maksamaan suurviljelijöille sen, mitä nämä ovat tilaisuudessa viljastaan tämantapaisen palkitsemisjärjestelmän kauttakkin saamaan, sillä onhan aivan varmaa, että kukapa suurviljelijöistä ruishehtoa tulee halvemmalla hinnalla ulosantamaan, kuin mitä hän siitä tämän palkitsemisjärjestelmän kauttakkin on tilaisuudessa saamaan. Kun siis aivan todennäköisesti näin tulee edellämämainitun luontoisille pienviljelijöille käymään, tietää tämä sitä, että aivan huomattava osa maamme pienviljelijöistä joutuu tämän lain seurauksista raskaasti kärsimään. Ja tämän puolen asiassa olisi ed. Mannerin niinkuin monien muidenkin täällä tänä päivänä esiintyvien muka pienviljelijäin asiantuntijain ja asianajajain pitänyt tässä eduskunnassa käydä myöskin pienviljelijäjoukoille sanomaan. Kun näin tulee käymään, täytyy minun tämänkin tähden edelleenkin asettua tämän lakiehdotuksen hylkäämisen kannalle.

Ed. Virta: Tämän kysymyksen ensimmäisessä käsittelyssä tehtiin jo laajasti selkoa siitä, mistä tämä laki on alkunsa saanut ja mitä sillä oikeastaan tarkoitetaan. Silloin mielestäni tuli jo kyllin riittävästi vasemmiston taholta osotetuksi, että hallituksen esittämästä viljanpalkitsemisjärjestelmästä ei tule olemaan sanottavasti hyötyä muille kuin myllykapitalisteille ja keinottelijoille. Täytyy senvuoksi ihmetellä, että suuri valiokunta on asettunut tähän lakiin nähdén hyväksyväälle kannalle. Se näyttää uskovan, että palkitsemalla eräitä kapitalistiryhmiä maa alkaisi enemmän kasvaa viljaa. Me työväen edustajat emme yleensä jaksa käsittää sellaisen teorian paikkansapitävyyttä. Ne keinot, joilla viljantuotantoa yleensä voidaan ajatella kohotettavaksi, ovat minun ymmärtääkseni viljelysalan laajentaminen sekä kasvun voimaperäisyyden kohottaminen. Eivätkä ne taulukot ja asiakirjat, mitä meille tämän asian yhteydessä on esitetty erinäisistä palkkiojärjestelmistä, vähimmässäkään määrässä kumoa tässä mainitsemiani tekijöitä. Tämä asia ei toisaalta ole myöskään niin suoraviivainen, kuin herrat porvariedustajat väittävät puhuesaan tästä viljantuotannon turvaamisesta. Minä haluan väittää, että yhden viljalajin tuotannon suurempi keinotekoinen kohotus vaikuttaisi ehkäisevästi muiden ravintoaineeksi kelpaavien viljelyskasvien tuotantoon, ellei edellämainitsemiani seikkoja oteta huomioon. Otetaan vaikka sellainen manttaalipappa, jolla on 20 ha ruisviljan ja 15 ha:n alue rehuviljelyksellä, niin edullisen palkkion voimaantultua rukiille hän voisi supistaa rehuviljelystä esim. 10 ha ja laajentaa ruisviljelystä. Sillä ei tietysti edistetä elintarpeiden tuotantoa yleensä, vaan ainoastaan erään viljalajin määrää voitaisiin ehkä jossain määrin paraassa tapauksessa korottaa. Käsittäähän jokainen, että rehuviljelyksen supistaminen tulisi supistamaan myöskin karjataloutta ja se tulisi olemaan minun mielestäni paljon vaarallisempaa, kuin että vuosittain turvaudutaan jonkun verran hankimaan syömäviljaa ulkomailta. Siis viljantuotannon korottaminen karjatalouden supistamisen varjolla tulisi olemaan niin halpahintainen keino, että valtionvaroja ei kannata lähteä tällaiseen peliin uhraamaan. Ja minä olen toisaalta vakuutettu siitä,

että ne summat, mitä tällöin on arvioitu tuohon tarkoitukseen käytettäväksi, eivät tulisi missään tapauksessa riittämään. Useat porvaritkin ovat jo joutuneet myöntämään tämän asian todeksi, ja mitä suuremmat summat ovat tämän luontoisiin tarkoituksiin käytettävissä, sitä suuremmaksi muodostuu myöskin yleinen keinottelu. Tässä maassa oleva jobbariaines on siksi ovela, että minä olen jo etukäteen vakuutettu siitä, että he tulisivat käyttämään tätä mahdollisuutta hyväkseen suuressa määrässä. Heidän väärinkäyttöksiensä valvominen tämän viljanpalkitsemisen yhteydessä tulisi muodostumaan ainakin yhtä vaikeaksi kuin kieltolain valvominen ellei vaikeammaksikin. Sitä varten tarvittaisiin erityinen salapoliisiarmeija ja heidän toimintaansa johtavat erikoisvirastot, ennenkuin voitaisiin jossain määrin todistaa, onko johonkin jauhomyllyyn saapunut viljaa kotimaasta j. n. e.

Taällä sekä suuressa valiokunnassa on laajassa keskustelussa tämän asian esilläollessa porvariedustajien taholta johtavana lankana se väite, että tällä viljanpalkitsemisjärjestelmällä muka parannetaan pienviljelijäin ja maatyöläisten asemaa, mutta asia kai sentään todellisesti on päinvastoin. Ensinnäkään ei kellaan pienviljelijällä ole tilaisuutta pienistä maatilukuistaan saada viljaa edes omaksi tarpeekseen, saattikka sitten myytäväksi. Siis totuus on se, että pienviljelijät joutuvat suuressa määrässä ostamaan syömäviljansa. Tämä viljan palkitseminen ei pienviljelijöihin ulotu, vaan jää se kokonaan suurmaanomistajille ja myllykapitalisteille hyödyksi, mutta pienviljelijät joutuvat kuitenkin osaltaan veroina maksamaan ne varat, jotka viljan palkitsemiseen tullaan käyttämään. On myöskin väitetty, että viljanpalkitsemisjärjestelmällä on se hyöty, että maatyöläisten palkkoja tämän kautta voidaan parantaa. Mutta tässäkin asiassa totuus on se, että porvaristo ja suurmaanomistajat eivät työläisten palkoista enempää kuin muustakaan työläisten aseman parantamisesta välitä. Työläisten on itse huolehdittava omista asioistaan. Näin on ollut tähän asti ja vastaisuudessakin tulee niin olemaan, mutta sen sijaan tulee porvaristo pitämään hyvän huolen työläisten työntulosten riistämisestä, ja sitä samaa varsin suuressa määrin pyritään tänäkin lain

avulla lisäämään. Siis kysymyksessä tällä kertaa todellisuudessa on se, että vähävaraisilta pienviljelijöiltä ja palkkatyöläisiltä veroilla kerättyjä varoja aiotaan lahjoittaa suurmaanomistajille, myllykapitalisteille, ainakin noin 100 milj. markkaa vuosittain. Tämän asian totesi m. m. ed. Schauman suuren valiokunnan istunnossa käydyssä yleiskeskustelussa.

Minua ihmetyttää suuressa määrässä myöskin se, että esillä olevan lakiehdotuksen mukaan tultaisiin palkitsemaan myöskin kauranviljelystä. Herra ed. Sunila kylläkin sanoi suuressa valiokunnassa tätä asiaa käsiteltäessä, että kaurajauhan avulla pelastettiin Suomen kansa nälkäkuolemasta viimeisten nälkävuosien aikana. Minä myönnän, että tavallaan sitä tehtiin, ja varsinkin, jos vastaisuudessa otetaan sama tapa käytäntöön kuin vuonna 1918, jolloinka porvaristo söi kaurajauhan sisukset ja työläisille annettiin niiden kuoret. Minä voin tämän asian omakohtaisesti todistaa, sillä m. m. Riihimäen vankileirillä meneteltiin siten, että kaurajauhot seulottiin ja siten saadut hienot jauhot vietiin herrojen keittiöön ja meille vangeille annettiin pelkät akanat. Tämä menetelmä oli vielä verrattain hyvä siinä suhteessa, että tällä voitiin suuressa määrässä supistaa ruokakunnan jäsenlukua, nimittäin voitiin säästää ruuan jakelussa, sillä ruokittavien luku suuressa määrässä joka päivä väheni. Tätä menetelmää ei harjoitettu yksinomaan Riihimäen vankileirissä, vaan myöskin kaikkialla muualla, missä punavankeja säilytettiin. Niin ollen on minun mielestäni asia siten, että me työläiset voimme vastaisuudessakin saada kauran akanoina syödäksemme, vaikka kaurantuotanto palkitaisiinkin. Minua suuresti ihmetyttää myöskin se kaksinaamaisuus, että esim. viime vaalien aikana kaikki porvaripuolueet lupasivat kaikkea hyvää maaseudun vähävaraisille pienviljelijöille, mutta nyt näiden samojen puolueiden edustajat pyrkivät vimmalla ajamaan lävitse sellaisen lain, jolla tulisi olemaan aivan kielteinen vaikutus vähävaraiseen väestöön nähden. Onhan luonnollista, että sellaiset pienviljelijät, jotka tuottavat vain omaa tarvettaan varten, jauhattavat viljansa lähimmässä maaseudun myllyssä, ja niin ollen ei voi olla puhettakaan siitä, että he tulisivat hyötymään tästä palkkiojärjestelmästä. Tämä

ei ole mikään vähäpätöinen juttu, vaan me taistelemme tätä lakiesitystä vastaan varsin vakavassa äänilajissa, sillä me emme ole tulleet tänne pettämään valitsijoitamme. vaan olemme toisaalta esittäneet ne toimenpiteet, joiden avulla voitaisiin todellisesti viljantuotantoa edistää jo tässä rapiolle menevässä porvarillisessa järjestelmässä, mutta niitä eivät porvarit halua hyväksyä. Porvarit tietysti tulevat tämän johdosta sanomaan, että tämän lakiesityksen vastustaminen on taas sitä kommunistien epäisänmaallisuutta, mutta me voimme sen syytöksen ottaa vastaan paljon helpomalla mielellä, kuin lähteä tekemään veronmaksajille sellaista vääryyttä, että hyväksyisimme heiltä kiskottuja varoja viljakapitalistien pohjattomaan pussiin. Me työväen, pienviljelijäin etujen puolustajat tulemme loppuun asti vastustamaan tämän lain hyväksymistä, sillä se on kokonaisuudessaan sellainen, ettei siitä tule olemaan työtätekeville luokille muuta kuin suurta vahinkoa. Sen hyväksyminen tietää vain valtiomenojen kasvua ja niin ollen verojen kohoamista. Meidän periaatteemme ovat aivan päinvastaiset ja me tulemme myöskin niistä kiinni pitämään, me tulemme jatkuvasti vaatimaan laiskana makaavien maitten jakamista niille, jotka maata haluavat viljellä, ja silloin viljantuotanto tulee toisella tavalla edistymään kuin mitä tämä tekohengitykseen verrattava palkkiojärjestelmä milloinkaan kykenee vaikuttamaan viljantuotantoon. Silloin ei tarvitse valtion varoja tuhlaa minkään palkkion muodossa, vaan kapitalistitkin saavat tyytyä niihin voittovaroihin, joita he muutenkin kykenevät liikkeensä avulla kokoaan, jotenka ryhmämme tulee tämän lakiesityksen voimaantulemista vastustamaan kaikissa vaiheissaan.

Ed. J. F. Aalto: Minä kannatan ed. Helon ehdotusta, että tämän asian käsittely pannaan pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Puhemies: Kun on tehty ehdotus, että asia pantaisiin pöydälle, ja sitä on kannatettu, ja koska tämän ehdotuksen hyväksyminen tietäisi asian asiallisen käsittelyn keskeyttämistä, niin kehoitan seuraavia puhujia lausumaan mielensä tästä pöydällepyynnöstä.

Ed. Jyske: Minä vastustan asian pöydällepanoa. Minä en käsitä, että kolmessa vuorokaudessa saataisiin tässä asiassa niitä valistetuksi, jotka ovat sellaisella kannalla, kuin ed. Swentorzetski m. m. tuntuu olevan. Minun ymmärtääkseni hänen pitäisi päästä niille maataloudellisille kurseille, joita hän suosittelee järjestettäväksi, ja se veisi verrat pitkän ajan. Kolmessa vuorokaudessa hän ei voisi saada sitä valistusta, mikä tässä asiassa tarvitaan. Muille edustajille — minä uskon — koko eduskunnalle tämä asia on jo siksi kypsä ja selvä, että minä arvelisin eduskunnan olevan jo valmiin tämän asian toisen käsittelyn tässä istunnossa suorittamaan.

Ed. Tuomivaara: Minä yhdyn ed. Jyskeen lausuntoon.

Ed. Koivuranta, poissa.

Ed. Kulmala: Minä yhdyn siihen ehdotukseen, että asia pantaisiin pöydälle.

Ed. Sirola: Koska tässä on pöydällepanosta vain kysymys, niin minä kannatan sitä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Helo ed. J. F. Aallon y. m. kannattamana ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi perjantain istuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa jatkaa asian asiallista käsittelyä, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Helon ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 93 jaa- ja 71 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt jatkaa asian asiallista käsittelyä.

Yleiskeskustelu jatkuu:

Ed. Jyske: Ed. Swentorzetski oikeastaan saattoi minut puhumaan. Hän suositi

teli tämän kysymyksen yhteydessä erilaisia kyläkursseja y. m. järjestettäväksi maasta elävää kansaa varten. Minä olen sitä mieltä, että näitä kursseja tarvitsisivat, kuten äsken mainitsin, eräät muutkin. Minun nähdäkseni ed. Sventorzetskin puhe oli erinomainen todistus siitä, että myöskin hänen tulisi päästä tällaisille kursseille osanottajaksi oppimaan maatalouden aakkosia, samalla kun hän saisi valistusta ja tietoa siitä työstä, joka Suomessa on maataloustuotannon lisäämiseksi suoritettu ja suoritetaan, jotta hän ei olisi pakotettu etsimään esimerkkejä maista, jotka yleisen tiedon mukaan näissä suhteissa eivät kykene esimerkkeinä olemaan, se on, Italiasta ja Ranskasta.

Ed. Sventorzetski mainitsi, että maanviljelijät tarvitsevat maata, opetusta ja luottoa voidakseen ammittaan harjoittaa. Hän mainitsi tämän siinä äänilajissa, että erityisesti meillä on laiminlyöty maan, opetuksen ja luoton antaminen maanviljelijöille. Hän toi esimerkkejä Italiasta ja Ranskasta, joissa maissa hänen sanojensa mukaan — sen käsityksen siitä sain — nämä asiat ovat järjestetyt. Kun näin ollen herra Sventorzetski ei, mikäli hänen lausunnostaan voi vetää johtopäätöksiä, tunne olosuhteita meidän maassamme tässä suhteessa, pitäisi jonkun häntä valistaa; minun täytynee tähän valistamiseen ryhtyä. Se on tarpeellista, koska herra Sventorzetskin tietämättömyys näistä asioista on vienyt hänet kielteiseen tulokseen kysymyksessä olevan lain suhteen. (Ed. Hakkila: Jatkaa valistusta laulla).

Minä en kuullut, lausuiko ed. Hakkila, että myöskin hän haluaa saada tässä asiassa valistusta. Saa luvan ottaa osansa. (Ed. Hakkila: Jos se riittää minulle enää!) Se on kyllä epätietoista.

Meillä on 43 erilaista maamies- ja maanviljelyskoulua. Meillä on 38 erilaista karkajalous- ja meijerikoulua. Tämän lisäksi puutarhakouluja ja kotitalouskouluja. Meillä on kiertäviä maataloudellisia neuvoja ehkä 400—500. Yksistään suomenkielillä maanviljelys- ja talousseuroilla, joita on 19, oli viime vuonna palvelukseensa 333 maatalouden eri alojen neuvojaa. (Ed. Hakkila: Ne ovat huonoja neuvoja, kun tulokset ovat huonoja!) Minä uskon, että ne ovat kuitenkin parempia kuin jos ed. Hakkila ryhtyisi neuvojaksi. (Ed. Hak-

kila: Jyske kehuu itseään! Puhemies koputtaen: Puhujaa ei saa häiritä.) Näiden toimihenkilöiden yhteinen palkkauspäivien luku oli 90,000, matka- ja toimituspäivien luku yli 61,000. Nämä neuvojat tekivät, kuten ne yleensä vuotuisesti tekevät, tuhatmäärin erilaisia maataloudellisia suunnitelmia ja harjoittivat tuhanissa maatalouksissa neuvonta- ja opastustyötä. Yksistään rakennuspuolella nämä neuvojat tekivät suunnitelmia, joiden kustannusarvio on yli 88 miljoonaa markkaa. Nämä neuvojat pitivät yli 4,900 maataloudellista esitelmää, joita kuulemassa oli lähes 300,000 ihmistä. Monia muita toiminnanpuolia mainitsematta tuotakoon kuitenkin julki, että näiden neuvojain toimesta ja johdolla pidettiin viime vuonna 636 maataloudellista kurssia, juuri niitä kyläkursseja, joihin ed. Sventorzetski viittasi, kursseja, jotka kestivät yli 5,000 päivää. Samat seurat järjestivät lähes 800 maataloudellista koekenttää, järjestivät 88 maataloudellista retkeilyä, joihin osaaottivat pääasiassa pieneläjät, melkein yksinomaan sellaiset viljelijät, joiden peltoala on alle 15 hehtaaria. (Ed. Wuolijoki: Ne eivät kuulu asiaan!) Tämä kuuluu sikäli asiaan, että täällä on ed. Sventorzetski väittänyt (Ed. Wuolijoki: Ei hänkään puhunut asiasta!), ettei meillä harjoiteta sitä työtä, jota hänen mielestään on ennen harjoitettava, ennenkuin viljanpalkitsemislakiin mennään. Ja kun minä toivon tällä selitykselläni saavani ed. Sventorzetskin vakuutetuksi siitä, että sitä työtä on tehty, niin minun ymmärtääkseni tämän täytyy silloin kuulua asiaan. (Ed. Hakkila: Jatketaan vaan yksi tunti vielä!) En tahdo kylläkään pitemmälti eduskunnan aikaa kuluttaa. Ed. Sventorzetski kulutti sitä koko paljon pitemmälti. Minä tahdon vain näillä numeroilla osoittaa, että meillä harjoitetaan maataloudellista opetusta ja opastusta ja suunnitelmatyötä sangen runsaassa määrin.

Huomaatan vielä, että meillä on asutuslaki voimassa, asutuslaki, joka tekee mahdolliseksi ed. Sventorzetskin mainitseman maan saannin. Huomaatan lisäksi siitä, että myöskin maaseudun pieneläjin luotokysymyksessä on meillä paljon tehty ja aikaansaatu, ennen muuta osuuskassain ja niiden keskuslainarahaston välityksellä, jota valtio tukee. Olkoonkin, että varoja.

huokeakorkoista luottoa, ei ole riittävässä määrässä tähän asti ollut käytettävissä.

Minä olen näihin asioihin viitannut sen vuoksi, että ed. Sventorzetski näytti edellyttävän, että ne meillä on laiminlyöty. Kun hän kehoitti meitä järjestämään erilaisia kurseja, julkaisemaan huokeahintaista kansantajuista maatalouskirjallisuutta, perustamaan paikallisia neuvonantokeskuksia, hankkimaan luottolaitoksia, välittämään yhteistoiminnassa siemeniä ja apulantoja j. n. e., niin minun on sanottava, että kaikki tämä on meillä käytännössä, on ollut käytännössä jo kauan ja nähtävästi ja toivottavasti tulee olemaan, niin että ed. Sventorzetski ja hänen kanssaan samalla kannalla olijat voivat tämän puolesta hyvällä omallatunnolla toteuttaa lupauksensa ryhtyä myönteisessä äänilajissa keskustelemaan kysymyksessä olevasta viljanviljelyn palkitsemista, jota vastaan ei monasti mainitulla edustajalla persoonallisesti ole mitään sanomista, jos saa luottaa hänen lausuntonsa loppuosaan. Kun ed. Sventorzetski tuo esiin käsityksen, että kaikki asiat järjestyvät, jos maata, maatalousopetusta ja luottoa hankitaan maanviljelijöille, niin täytyy minun todeta, että siihen tarvitaan muutakin. Siihen tarvitaan m. m. talouspoliittista lainsäädäntöä ja sellaisia olosuhteita, että maatalouden harjoittaminen voi kannattavaisuuden puitteissa käydä pänsä. Jos tuotanto on kannattamatonta, ei paraskaan opetus tai luotto maansaannin lisäksi riitä. Ja jos jollakin maataloustuotteella ei ole menekkiä tai on sitä vain hintoihin, jotka eivät vastaa tuotantokustannuksia, on ilmeistä, että tämän tuotteen tuotanto alenee. Näin on ollut meillä asianlaita viljantuotannossa. Herra maatalousministeri täällä asken osoitti, miten meillä vuosina 1911—1913 keskimäärin tuotiin maamme ulkomailta noin 420 milj. kiloa leipäviljaa, vuosina 1919—1921 keskimäärin 150 milj. kiloa, mutta sen jälkeen taaskin määriä, jotka lähentelevät ennen sotaa tuotuja määriä. Nämä määrät nähtävästi vielä lisääntyvät. Kotimainen viljantuotanto kaiken todennäköisyyden mukaan alenee ilman erityisiä toimenpiteitä. Samalla muodostuu kysymyksenalaiseksi, voimmeko kansantaloudellisesti, rahataloudellisesti kestää niin suurta sellaisen tuotteen tuontia ulkomailta, jota tuotetta

voimme kotimaassa tuottaa. Esilläoleva lakiehdotus tähtää siihen, että viljantuotanto ei vain pysyisi nykyisellään, vaan myös nousisi. Sen vuoksi on toivottavaa, että se eduskunnassakin siinä määrässä saa kannatusta, että se laiksi tulee. Minä toivon, että myöskin harras kuulijani ed. Hakkila, puhumattakaan ed. Sventorzetskistä, omaksuu tämän myönteisen käsityksen. (Ed. Hakkila: Myllärien lihottamiseksi! Oikealta: Pormestarin lihottamiseksi!)

Ed. Tuomivaara: Minä en tahdo kuluttaa eduskunnan kallista aikaa toistaakseni sitä, mitä täällä aikaisemmin on jo sanottu. Yhtyen siihen, pyydän vain tuoda esille vielä eräitä sotilaallisia seikkoja, jotka vaativat tämän asian hyväksymistä. Me tiedämme kaikki, että meidän maamme asema on erittäin uhattu verrattuna esim. Ruotsin ja Norjan asemaan. Tämä tietysti edellyttää sitä, että meidän täytyy olla aina puolustusvalmiit. Mutta puolustusvalmius, senhän me tiedämme, edellyttää taas puolestaan sen, että jo rauhanaikana huolehditaan niistä tekijöistä, jotka vaikuttavat tähän puolustusvalmiuteen. Ja näistä mainittakoon: puolustuslaitos, teollisuuden ja liikeneuvojen kehittäminen puolustusvalmiiksi ja myöskin maatalouden järjestäminen tätä silmälläpitäen. Mitä tulee ensimmäiseen, varsinaiseen puolustuslaitokseen, siitä kai me suurimmaksi osaksi olemme olleet ja olemme nytkin yksimielisiä, että siitä on kehitettävä, sen sotilaallista tasoa on kohotettava ja sen kuntoa on myöskin nostettava. Mutta paljon vaikeampi on meidän ollut käsittää niitä tekijöitä, jotka läheisesti liittyvät tähän, nimittäin meidän taloudellisen elämämme järjestämisestä jo rauhanaikana puolustusvalmiutta silmälläpitäen. Vasta viime aikoina olemme me tähän tulleet, olemme ryhtyneet ajattelemaan, että ei ole johdonmukaista ylläpitää armeijaa ja koettaa sitä saada puolustusvalmiiksi silloin, jos ne edellytykset ja ne tekijät, jotka liittyvät aivan läheisesti ja erottamattomasti tähän, lyödään laimin syrjäytämällä maan talouselämän sotavalmiuden suunnitteleminen. Meillähän istuu komitea, joka koettaa selvittää näitä muita tekijöitä, siis taloudellisen elämän järjestä-

mistä tältä näkökannalta. Ja tuntuu siltä, että aletaankin jo ymmärtää, mitä vaaditaan teollisuuden ja liikevälineiden puolustusvalmiudelta. Ja minä luulen ja uskon huomanneeni sen, että vasemmistonkaan taholta ei silloin asetuta ollenkaan jyrkästi tällaisiakaan toimenpiteitä vastaan. Tuntuu hiukan merkilliseltä se, että silloin, kun on kysymyksessä maatalouden puolustusvalmiuden huolehtiminen jo rauhanaikana, sitä ei voida millään tavalla hyväksyä, vaan päinvastoin pyritään kaikki toimenpiteet siinä tekemään tyhjiksi. Nyt kuitenkin, jos ajattelemme asian looppuun saakka, lienee tosiasia se, että puolustuslaitos, teollisuus ja liikevälineet eivät täyty tehtävänsä puolustuksessa silloin, jos maan leipävarastot ovat liian vähäiset. Vasta sen jälkeen kuin meillä on taattu riittävä leivänsaanti, sen jälkeen on mahdollista toivoa ja uskoa, että puolustuslaitos ja siihen läheisesti liittyvä teollisuus ja liikennevälineet pystyvät hoitamaan ne tehtävät, mitkä puolustusvalmius niille asettaa.

Jos me ajattelemme asemaamme siinä tapauksessa, että meidän on Suomenlahden tullessa esimerkiksi sotatapahtumapaikaksi noudatettava ankaraa puolueettomuutta, niin minusta tuntuisi, että meidän puolueettomuutemme, olkoonpa meidän aseellinen voimamme kuinka hyvä tahansa, ei ole oikealla pohjalla eikä täytyä niitä vaatimuksia, mitkä siihen on asetettava, jollei meillä ole myöskin turvattu elintarpeitten saanti. Vasta tämä tekee mahdolliseksi sen, että me voimme ankaraa puolueettomuutta noudattaa siinäkin tapauksessa, että joku naapuri vaatisi tukikohtia Suomenlahden saaristostamme käydäkseen menestyksellistä sotaa vastustajaansa vastaan. Jos me olemme riippuvaiset, niinkuin nyt on laita, venäläisestä viljasta, minä uskon, että tilanne on silloin kokolailla huono ja me seisomme heikolla pohjalla. Sodan sattuessa muodostuu asema paljon vakavammaksi. Minä en voi luottaa siihen edellytykseen ja asettaa liian suuria toiveita siihen tiehen, mikä täällä on vakuutettu aina olevan auki tässäkin tapauksessa, nimittäin tie Norjan ja Ruotsin kautta. Vihollisemme voi julistaa viljan sotakieltotavaraksi ja voi myöskin käyttää sellaisia uhkauksia, jotka pakottavat näitä maita menettelemään vaikkapa vasten tah-

toaankin siten, että se ei ole meille edullista ja toiseksi tie on hankala, niinkuin täällä on sanottu. On suuria vaikeuksia voitettavana, jotta riittävä viljamäärä sitä tietä saataisiin, ja jos saadaankin, niin viljan kuljetus rautateitse liikekeskuksiin, kaukana liikekeskuksista oleviin harvaanasuttuihin ja vähemmän tyydyttävillä teillä varustettuihin paikkakuntiin käy sangen vaikeaksi, kun otamme huomioon, että samalla on suoritettava sodan takia aiheutuvia ja ehdottomasti aikanaan järjestykseen saatavia töitä. Tähän ei siis mielestäni voida yksistään luottaa. Rakenname liian heikolle pohjalle, jos näin ajattelemme. Meritietkään eivät ole meidän vallassamme nyt ja luulen, että me emme niin vahvaa laivastoa saa, joka kykenee avomeret sodan sattuessa pitämään auki meidän laivakulullemme. Että asia ei ole niinkään vähäpätöinen, niinkuin on osoitettu, ja että sitä ei voida vain kädenliikkeellä sivuuttaa, sitä osoittaa mielestäni se, että Norjassa ja Ruotsissa, jotka, niinkuin jo mainitsin, ovat meitä paljon edullisemmassa asemassa, tähän kysymykseen on kiinnitetty mitä vakavinta huomiota. Ruotsissa, vaikka siellä omavaraisuus on taattu paljon suuremmassa määrässä kuin meillä, jopa siinä määrin, että säännöstelyn avulla voidaan tulla siellä omilla toimeen, tätä asiaa on vakavasti harkittu ja se huolenpito ja huolestuminen, joka näyttää ruotsalaisissa saaneen vallan tarkastellessa meidän huonoa tilannettamme tässä, ei sittenkään liene aivan meitä liikuttamaton asia. Tuntuu siltä, että meidänkin, asianomaisten, olisi siihen kiinnitettävä riittävän vakavaa huomiota. Siellä on tultu siihen tulokseen, että esim. puolustusliiton kannalta, olkoon sen laita nyt muuten miten hyvänsä, ei Ruotsille ole edullista meidän huonon omavaraisuustaloutemme takia ajatella mitään liittoa, vaikka se sotilaspoliittisesti maan asemaa lujittaisikin. Se kuitenkin taloudellisesti heikontaisi sitä niin paljon, että Ruotsin elättäessään meitä täytyisi myöskin sortua jonkun aikaa kestäneen saarron tai sodan jälkeen. Siellä on ihmetelty sitä, mitenkä maamme on joutunut sellaiseen tilanteeseen, ja lopputuloksena mainitaan, että se johtuu maatalouden suunnan muutoksesta. Toisin sanoen meillä on siirrytty liian paljon rehutuantoon ajattelematta niitä vaatimuksia.

mitä maan itsenäisyys asettaa leipäviljan tuotantoon nähden.

Norjassa ei myöskään sivuuteta asiaa aivan näin kevyesti kuin saattaisi luulla monista niistä puheenvuoroista, jotka täällä on esitetty, ja minä en malta olla tästä samasta kirjasta lukematta Norjan suurkäräjien maatalousvaliokunnan lausunnosta erästä osaa sitäkin suuremmalla syyllä, kun tätä samaa kirjaa on käytetty todistuksena viljantuotannon edistämisen turvaamisesta vastaan, niinkuin kaikki muistamme. Täällä sanotaan näin: „Sanotaan, ettei sovi suunnitella maan varustamista viljalla eikä kotimaista viljanviljelystä sotaa silmälläpitäen, koska sotia sattuu kovin harvoin.” Tähän voidaan vastata, että viljakysymys onkin järjestettävä sekä rauhaa että sotaa silmälläpitäen. Totta on kyllä, että Skandinavian maitten on pitkän aikaa onnistunut välttää sotaa, niin pitkän, että yleensä ollaan taipuvaisia pitämään rauhaa itsestään selvänä asiana. Mutta jos tarkastellaan muita maita, niin ei monessakaan ole sodan välillä kulunut kovinkaan pitkiä aikoja ja entisaikoina käytiin myöskin Pohjoismaissa usein sotia. Historia kertautuu monasti. Voidaan vielä tulla kokemaan ajanjaksoja, jolloin sodat eivät ole hyvinkään harvinaisia. Sellaiset ajat voivat olla lähinnä silloin, kun luulemme, että taivas on aivan pilvetön. Mitä hyvänsä tästä sanottaneekin, niin tunnustettane, ettei ole johdonmukaista ylläpitää armeijaa ja laivastoa, jotka maksavat maalle noin 40 milj. Norjan kruunua vuositain, ja samanaikaisesti laiminlyödä toinen yhtä tärkeä puoli maan puolustuksessa, nimittäin huolenpito siitä, että maa voi elättää itsensä. Kun verrataan kahta tapaa maan viljantuotteilla varustamiseksi, nimittäin oman viljantuotannon lisäämistä ja varastoimista, niin lieenee tärkein tekijä se, että ensin mainittu on rauhanaikana paljon edullisempi kuin jälkimmäinen.

Ottamalla huomioon ne seikat, mitkä meidän itsenäisyytemme säilyttäminen ja puolustusvalmiutemme meille asettaa, pitäisi minusta jo näistäkin syistä niitten, jotka asiaa ehkä haluaisivat muuten vastaan väittää, ryhtyä asian järjestelyyn nyt, kun siihen on aikaa. En toivoisi, että ne katkerat opetukset, jotka me saimme 6 vuotta sitten, uudelleen toistuisivat ja että meille tarvitsisi opettaa samat läksyt,

mitkä me olemme kerinneet jo unohtaa. Kannatan suuren valiokunnan tekemää päätöstä kyseessäolevan lakiehdotuksen hyväksymisestä, koska maan turvaaminen viljansaantiin nähden varsinkin näissä mainitsemissani tilanteissa on ensi sijassa toteutettavissa ylläpitämällä ja lisäämällä kotimaista viljanviljelystä.

Ed. Sirola: Täällä ed. Sunila mainitsi, että maatalousvaliokunnan mietintöön liittyvän vastalauseen perustelut olisivat kaikissa kohdin paikkansapitämättömät. Sitä eivät ne kuitenkaan ole. Jo maataloushallituskin on ennakkolaskelmien mukaan harkinnut, että viljan palkitseminen tulisi viemään viiden vuoden aikana 145 miljoonaa markkaa ja että mahdollisesti menisi jo ensi vuoden aikana noin 100 miljoonaa markkaa. Kun ottaa tältäkin puolelta tämän huomioon, että käytetään yhden vissin luokan olojen korjaamiseen näin suuria määrärahoja, ei voi pitää sitä kansantaloudellisesti oikeana. Asian käsittelyssä on myös huomautettu siitä, ettei ole millään tavalla todistettu se väite, että lain hyväksyminen aiheuttaisi maaseudulla viljan hinnan nousua. Hinnan nouseminen on luonnollinen seuraus siitä, kun pitkien maamatkojen takaa maanviljelijä kuljettaa viljansa mylly-yhtiölle. Sillä tavalla se vilja, mikä on ennen myyty paikalliskulutukseen, on myllylaitoksen jalostamana takaisin kuljetettava lähtöpaikoilleen. On aivan järkeen menevä ja luonnollinen seuraus silloin, että viljan täytyy semmoisen matkan päässä nousta hinnassa. Vielä on mainittu, että pienviljelijä voi viljellä viljaa jopa myytäväksikin. Täällä ed. Sunila mainitsi, että viiden hehtaarin alan viljelijä voisi siitä ottaa $2\frac{1}{2}$ hehtaarin alan viljanviljelykselle ja että siitä ehkä saisi omat tarpeet vieläpä viljaa myytäväksikin. Niin voi teoreettisesti laskea se, joka ei ole koskaan pikkutilaa viljellyt, mutta joka pikkutilaa viljelee, se näkee että mahdollonta se on. Ensin olisi saatava maata viljeltäväksi ja sitten vasta viljelijöitä palkittava. Minulla on eräs ikävä muisto eräästä pikkutilallista vuodelta 1918. Hän oli valtion muodostaman pikkutilan haltija, jolla ei ole kymmentä hehtaaria maata, mutta hänen naapurillaan oli paljon enemmän viljeltävää. Hän nousi ratsunsa selkään ja

meni punaiseen armeijaan ja kirosi, että hän tahtoo samat oikeudet kuin toisetkin. Ja se oli valtion toimesta muodostetun tilan haltija. Hänellä ei ollut viljelysmaata tarpeeksi viljeltävänä, ei ollut laidunmaita, eikä metsää riittävästi. Siinä on juuri se kysymys, kun puhutaan maanpuolustuksesta, että tehtäköön ensin maan pikkuviljelijät ja asukkaat tyytyväisiksi, että ne eivät tarvitse mennä ulkomailta hakemaan työtä. Annettakoon ensin maata viljeltäväksi, että voivat asuntonsa korjata nykyisestä kurjasta tilasta ja sen jälestä vasta olisi aika ruveta puhumaan viljantuotannon korvaamisesta.

Täällä on myöskin puhuttu siitä, että vilja olisi tarkoitettu palkita vain siltä osalta, mikä käytetään ihmisravinnoksi. Kuka voi pitää kontrollia ettei sitä voi elukoillekin syöttää. Vielä myllyn lähellä olevat viljanviljelijät, jotka myyvät viljansa tarkoin myllylle, voivat ostaa samaa viljaa takaisin, sillä lyhyen matkan päähän eivät raitikustannukset nouse niin korkeiksi, ettei voisi hyötyä omasta viljastaan. Sitä on käytännössä mahdoton valvoa.

Täällä ed. P. Saarinen mainitsi myöskin siitä ja ed. Jyske ed. Swentorjetskiä vastaan. Ed. Swentorjetski täällä kylläkin toi esiin samoja seikkoja, joista minä suuressa valiokunnassa mainitsin, että toiselta puolen olisi ensin koetettava järjestää luottoa heikommille viljelijöille, että he pääsisivät jaloilleen siihen tilaan, että voisivat viljaa viljellä; ennen kaikkea juuri voivat tällä tavalla suurviljelijät kyllä viljellä maansa. Heillä on nykyään käytännössä traktorit ja kaikki nykyajan voimakoneet, mutta keskikokoisia viljelijöitä, jotka eivät voi käyttää konevoimaa ja ovat muuten heikossa taloudellisessa asemassa, niitä ennen kaikkea olisi tuettava luotolla ja se antaisi juuri aihetta voimaperäiseen viljelykseen siirtymiseen. On vielä mainittu että asutuslaki on, jolla voi korvata lisämaan saannin pikkutilalliselle. Mutta asia ei kuitenkaan ole niin. Maatalousvaliokunta, johon asutuslakia koskevat aloitteet on lähetetty m. m. eräs anomusehdotus asutuslain muutoksiin, maatalousvaliokunta asetti jaoston, joka käsitteli näitä aloitteita ja jaosto ehdotti kaikki muut hyödylläviksi paitsi hallituksen esityksen, joka sisältää muutosehdotuksen erääseen

pykälään ja sekin muodollista laatua. Kun asutuslakia vertailee, huomaa, että ei sen nojalla paljonkaan maata tule saamaan. Minä lähetekeskustelussa jo täällä mainitsin, että viljelyskelpoiset maat odottavat viljelijää samalla kun siirtyy kansaa ulkomaille, mutta asutuslain mukaan tällä kertaa, siinä muodossa kuin se on, ei montakaan tilaa synny, jotka voisivat pystyssä pysyä, kun jätetään valtion maat lukuunottamatta. Kun asutuslain tarkoitusta ja periaatetta tarkastaa, siitä pääsee selvään käsitykseen, että koko lailla ei muuta tarkoitusta ole kuin se, että laajat Pohjanmaan valtion metsäalueet tulisivat jaetuiksi Pohjanmaan talonpoikien kesken ja muodostetuiksi niille tiloiksi. Muutenkin laki on sisällöltään sellainen, että siinä on jo se ehto kun maata hakee, jos maan anojia on useampia, että siinä tavallaan maan luovuttajalla on määräysvalta sanoa, kenelle maata annetaan. Tässä kohden minä pyytäisin niille porvareille, jotka esilläolevaa lakia puolustavat, jotka ovat niin innokkaasti puhuneet maansaannin puolesta, että he myöskin puolustavat silloin kun tulee kysymykseen asutuslain muutos.

Vielä on mainittava, ettei tässä asiassa oikeastaan kannattaisi niin paljon aikaa hukkaan hävittää, koska tämän asian voi ponnellakin järjestää kun käyttää sitä tapaa, mihinkä eduskunta on viime aikoina mennyt.

Ed. T a v a s t ä h t i: Tarkoitukseni ei ole puhua itse asiasta, vaan olen pitänyt tarpeellisenä mainita erästä seikasta, joka ei ole tullut otetuksi huomioon keskustelussa, ja joka mielestäni on edustajien tärkeä tietää, asettuivat he mille puolelle tahansa viljanpalkitsemiskysymyksessä. Hallituksen esityksessä laista aiheutuvista menoista puhuttaessa, mainitaan ainoastaan ne menot, jotka johtuvat viljan palkitsemisesta. Sitävastoin ei ollenkaan mainita siitä, mitenkä on ajateltu tämä laki toimeenpantavaksi. Tästä on seurauksena, että edustajat helposti jäävät siihen käsitykseen, että laki voidaan panna toimeen niillä virkamies- ja muilla voimilla, joita jo on olemassa. Laissahan on pykälä, jossa toimeenpano jätetään hallinnollisella aseuksella järjestettäväksi. Eräille edustajille on Maataloustuottajain Keskusliitto lähet-

tänyt ehdotuksen toimeenpanoasetukseksi, ja koska, kuten jo sanoin, on hyvä edustajille tietää, millä tavoin niissä piireissä, joissa asiaa on valmistettu, on suunniteltu tätä toimeenpanoa, pyydän lukea tälle eduskunnalle, joka erityisesti harrastaa virkamiesten luvun vähentämistä ja surkeilee virkamiesten palkkoja, mainitun asetusehdotuksen 5 §:n: „Kotimaisen viljantuotannon turvaamisesta annetun lain ja sen nojalla annettujen määräysten noudattamisen ylivaltuvalta kuuluu maatalousministeriölle. Välitöntä valvontaa varten palkataan yksi ylitarkastaja ja hänen apulaisensa sekä tarpeellinen määrä valantehneitä tarkastajia. Yllämainitun lain tehokkuuden ja vaikutusten seuraamista varten asetetaan maatalousministeriöön 7-henkinen komitea. Valtion siementarkastuslaitokseen asetetaan sinne toimitettujen näytteiden tutkimusta varten yksi ylimääräinen ensimmäinen assistentti.” (Ed. Hakkiila: Yhtä paljon kuin mylläreitä ainakin.)

Ed. Swentorjetski: Sen, minkä herra Jyske on vasemmiston valistajana täällä kertonut, tietävät kaikki, niin että mitään varsinaista valistusta ei hänen lausunnossaan ole ollut. Herra Jyske, vaikka nähtävästi luuleekin itsestään ehkä enemmän kuin olisi luvallista, ei ole ymmärtänyt edes niin paljon, että minä olen puhunut nimenomaan maalaiskryhälistön asemasta, kuulitteko ed. Jyske, eikä niistä manttaalipiireistä, joita herra Jyske täällä edustaa. Herra Jyske suosittelee täällä kurseja, joissa minäkin saisin opiskella, josta minä olen hänelle hyvin kiitollinen. Olen valmis olemaan mukana herra Jyskeen ehdottamilla kursseilla, koska olen tiedonhaluinen mies. Mutta vain nimenomaan sillä ehdolla, että niiden kurssien opettajaksi koetettaisiin kiinnittää hieman etevämpiä, taitavampia ja hienotunteisempia opettajia, kuin arvoisa herra Jyske täällä puhujalavalla on osoittanut olevansa. Ed. Wuolijoki on paikaltaan tehnyt välihuudahduksia siitä, että minunkaan lausuntoni ei kuulunut asiaan. Minä en aio arvoisan toverin kanssa täällä väitellä. Olen sen sijaan hyvin tyytyväinen, että pikkuviljelijät ovat minua ymmärtäneet paremmin kuin ed. Wuolijoki.

Ed. Kulmala: Pyysin puheenvuoron siksi, että olen yksi niistä pienviljelijäin edustajista, joka, istuen täällä vasemmalla, olen tullut ed. P. Saarisen puheen johdosta vakavaan omantunnon tuskaan, kuten ed. Saarinen huomautti, mutta en kuitenkaan siitä syystä, josta ed. Saarinen oletti, vaan päinvastoin toisesta syystä, syystä nim. että varsin suuret pienviljelijäjä maatyöväen luokat ovat uskoneet asiansa sellaisille edustajille, kuin esim. edustajat Saarinen, Sunila y. m., jotka vaativat heille uusia rasituksia, mitkä syntyvät juuri siitä, että pienviljelijät joutuvat suorittamaan mylly-yhtymille ja suurviljelijöille tämänkin lain mukaan tarkoitetun korvauksen, samoin kuin edustajille, jotka ovat olleet laatimassa sellaisia lakeja kuin nim. asutuslaki, lex Kallion nimellä kulkeva, joka on kuollut kirjain, kuten ed. Saarinen täällä pieni aika taaksepäin ilmoitti, samoin kuin myöskin edustajille, jotka todellisuudessa ovat järjestämässä nälkää, mistä myöskin ed. Saarinen puheessaan ilmoitti. En tahdo pitemmältä kosketella näitä eri kysymyksiä, koska tarjoutuu tilaisuus asian myöhemmässä vaiheessa vielä laajemmalti palata tähän samaan kysymykseen, mutta tahdon sen sijaan esittää eräitä kohtia, jotka erikoisesti minusta tuntuvat ristiriitaisilta ja todisteet heikoilta.

Täällä ed. Saarinen puheessaan viittasi ed. Sunilan aikaisemmin antamaan todistukseen, miten 5 ha:n viljelysalan omistava pienviljelijä voi hyötyä tästä laista, miten se voi toisen puolen tästä 5 ha:n viljelysalasta asettaa viljankasvuun ja sitä tietä hän saa jopa 2,500 kg. viljaa myytäväksi. Tämä todiste, niin vakuuttavasti kuin ed. Saarinen tuntui siihen luottavankin, ei todista kerrassaan mitään sellaiselle henkilölle, joka on lähtenyt pienviljelijäin keskuudesta, joka tuntee, onko pienviljelijällä mahdollisuus näin pienellä alalla viljaa viljellä tai oikeastaan asettaa puolet tästä viljelysalasta viljankasvulle. Me jokainen tiedämme, että pienviljelijän täytyy ruokaloutensa järjestämiseksi tilalleen järjestää ennen kaikkea karjanhoito, järjestää sianhoito ja myöskin täytyy pitää tällä pienellä tilalla hevonen, mitä hän käyttää maanviljelyksessä. Miten saattaa kukaan käsittää, että nykyään, jolloin vielä ei maanviljelyksen tuottoa ole voitu kohottaa sen korkeammalle kuin se yleensä on, että 5 ha:n alalla voidaan ruokkia hevonen, karja sekä ke-

sällä saada siitä laidunmaa ja kaikki tämä on ehdoton välttämättömyys pienviljelijän ruokatalouden ja maaviljelyksen järjestämiseksi. Ei siis saata tulla kysymykseen, että kukaan sellainen henkilö, sellainen, joka on lähtenyt pienviljelijäin keskuudesta, joka on seurannut sitä elämää, joka on itse elänyt näitten keskuudessa, että se voi mitenkään uskoa, että 5 ha:n alasta voidaan toinen puoli järjestää kasvamaan viljaa ja että siitä voidaan 2,500 kg. viljaa vielä saada myytäväksi. Löytyy ehkä eräitä poikkeustapauksia, mutta kun puhutaan ja tahdotaan todistaa jotain asiaa, niin silloin luonnollisesti on otettava huomioon suurin piirtein olevat olot eikä joitakin poikkeustapauksia. Saattaa löytyä sellaisia, jotka asuvat lähellä kylää ja joilla on tilaisuus esimerkiksi käyttää palkkahevosta maanviljelystyössään. Tällaisessa harvinaisessa poikkeustapauksessa ehkä saattaa olla mahdollista, mutta kun yleisin piirtein ottaa asian, niin ehdottomasti täytyy tulla siihen tulokseen, ettei näin pienellä alalla voida viljaa viljellä myytäväksi, ja minä tahtoisin asettaa kysymyksen, mitä hyötyä pienviljelijä saisi siitä, että hän suorittaa osan tästä viljan palkitsemisesta niille, jotka viljaa myytäväksi kasvattavat, kun hän itse käyttää jokapäiväiseen leipään jokaisen viljaerän, mitä hänen peltonsa kasvaa ja vielä ostaa lisää. Ei siis voida mitenkään selittää tai tulkita, että tämä olisi pienviljelijälle niin varsin edullinen laki ja että ne, jotka pienviljelijöitä edustavat täällä vasemmiston tuoleilla, että ne mitenkään saataisivat tulla omantunnonfuskaan, että ne ajaisivat kaupunkilaisten etuja. Päinvastoin me voimme rauhallisella omallatunnolla edustaa niitä luokkia, pienviljelijöitä, niitä jotka ovat meidät tänne edustajikseen lähettäneet. Sitten täällä ed. Saarisen puheessa mainittiin myöskin nälän järjestämisestä, miten vasemmiston edustajat olivat mukana järjestämässä nälkää ja miten tämän lain jälkeen ei enää jouduta järjestämään nälkää. Minä pyytäisin vakavasti ajattelemaan, tai minä uskon, ettei teidän tarvitse ajatella, se on teillä jokaisella tiedossa, mistä johtui 1917—1918 nälkäkausi, oliko se työväki, joka oli järjestämässä sitä. Se oli ehdottomasti sodan seuraus ja työväki ei ollut pienimmälläkään tavalla osallisena järjestämässä näitä sotia. Mutta sen sijaan olette te täälläkin eduskunnassa ja tänäpäivänäkin — ei ole puoltakaan tuntia

aikaa siitä — puhuneet sotalaitoksen, maanpuolustuksen järjestämisestä tämän maakysymyksen yhteydessä. Ne edustajat juuri, jotka joka tilaisuudessa puhuvat puolustuslaitoksemme kuntoisuudesta, puolustuslaitoksemme vahvistamisesta, ne todellisuudessa edustavat niitä luokkia, jotka järjestivät nälkää, eivätkä ne, jotka tällaisen tilanteen tullessa tahtoivat ottamalla osaa, lieventää ja järjestää tällaisen nälkätilanteen syntyessä, tilanteen, jonka porvarilliset luokat ovat itse valmistaneet. Tahdon siis tällä lyhyellä esityksellä yhtyä niihin, jotka ovat asettuneet tätä lakia vastustamaan. Teen sen siitä syystä, kun minä en näe tässä todellakaan mitään etua, vaan päinvastoin entistä suurempia rasituksia maatyöväelle ja pienviljelijöille, jotka ovat lähettäneet minut tänne edustamaan juuri näitä luokkia.

Ed. M a n n e r: Ed. Mustasilta polemisoi sitä lausuntoa vastaan, jonka allekirjoittanut aikaisemmassa käsittelyssä antoi, mutta hän asetti allekirjoittaneen suuhun sellaisia sanoja, joita minä en ole koskaan täällä eduskunnassa lausunut, ja minusta jo se seikka vapauttaa minut tällä kertaa vastasta ed. Mustasilan lausuntoon. Sellaista lausuntoa, jonka täällä ed. Tavastähti antoi, minä olen tänä päivänä odottanut oikeistosta, ja minä tahtoisin tiedustaa ed. Tavastähdelta, merkitsikö hänen lausuntonsa vain sitä, että hän tahtoi antaa aseita niille, jotka tätä lakia vastustavat, vai sitä, että kokoomuspuolueessa löytyy edustajia, jotka tätä lakia vastustavat?

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s: Eduskunnan istunto keskeytetään nyt ja jatketaan kello 7 tänään.

Istunto keskeytetään kello 4.59 i. p.

Täysi-istuntoa jatketaan

kello 7 i. p.

P u h e m i e s: Jatketaan 3) asian käsittelyä. Äsken julistettiin yleiskeskustelu päättyneeksi. Nyt seuraa lakiehdotuksen yksityiskohtainen käsittely.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 §.

Keskustelu:

Ed. Sch a u m a n: Jag tillåter mig föreslå att ifrån 1 § måtte utgå orden „vete eller havre“.

Ed. H a k k i l a: Kannatan ed. Sch a u m a n in tekemää ehdotusta.

Ed. S u n i l a: Mitä erityisesti kauraan tulee, niin siihen nähden on kyllä huomattava, että kauraa viljellään jo ennestäänkin verrattain suuressa määrässä, ettei tämän vuoksi tarvitsisi sitä tuoda ulkomailta. Mutta tunnettu tosiasia on toiselta puolen, että kauraryynejä tuodaan maahan verrattain suuressa määrässä, niinpä 1923 kokonaista 8 milj. kiloa. Tämä asiointila voitaisiin luonnollisesti saada korjatuksi sillä tavalla, että kauran ja kauraryynien tullia sopivasti järjestettäisiin. Mutta on arveltu, että sittenkin kävisi mukavammin itse palkitsemisjärjestelmällä tämäkin epäkohta korjata, sillä sen kauttahan ei tässä tulisi kysymykseen tavarain hinnan nousu.

Mitä sitten tulee vehnään, niin pitäisin erityisen tärkeänä, että vehnä ei tulisi poistetuksi tästä laista. Ensinnäkin sen vuoksi, että vehnänviljelys on meidän maassamme varsinkin viimeisinä aikoina osoittanut varsin huomattavaa lisäystä. Jos ajattelempa kehitysjaksoa 1910—20, niin tällä ajalla on muiden viljalajien viljelysala suunnilleen pysynyt paikallaan, mutta vehnän viljelysala lisäytynyt melkein 3-kertaiseksi. Toiseksi on kasvinjalostus voinut saada huomattavia tuloksia, jotka lupaavat tälle viljelyskasville meidän maassamme varsin paljon. Vehnän talvikestävyys on saatu huomattavasti parannetuksi, samoin myös satoisuus. Mutta erityisesti on tässä huomattava kevätvehnä. Varsinkin Amerikassa ja erityisesti Kanadassa on saatu kehityksi kevätvehnäläätuja, joiden viljelysalue ulottuu hyvinkin korkealle pohjoiseen. Niin esim. Kanadassa on saatu tämä viljelyskasvi menemään noin 63 leveysasteen kohdalle, joka vastaa meidän maassamme Vaasan ja Kuopion tie-

noita, ja Kanadassahan kuitenkin ilmasto on suhteellisesti ankarampi kuin meillä.

On erityisesti huomattava tässä suhteessa toimitetut kokeet meidän maassamme ja varsinkin Hankkijan koeasemalla Tammistossa. Kolmen vuoden keskitulokset osoittavat, että n. s. markisvehnä on tuleentunut 114 päivässä ja ruskeavihneellinen kevätvehnä noin 107 päivässä. Mutta sitten on Tammistossa saatu aikaan risteytyksen kautta tämän ruskean kevätvehnän ja erään itäsuomalaisen maatiaisvehnän kanssa vehnäläatu, jonka kasvuaika on vain 97 päivää. Mikä merkitys tällaisella asialla on vehnän vastaiseen viljelykseen nähden, sitähan osottaa, kun otetaan huomioon, että kultasadekauran kasvukausi kolmen vuoden keskitulosten mukaan Tammistossa tekee 110 päivää, siis ruskealla vihneellisellä kevätvehnällä on lyhyempi kasvukausi kuin kultasadekauralla. Ja kaikista aikaisin kaura, mikä Tammistossa on kasvatettu, nimittäin nopsakaura, on vaatinut 97 päivän kasvuaajan, siis yhtä pitkän kasvuaajan, kuin kysymyksessä oleva kevätvehnän risteytys.

Sitten on se seikka, että vehnäjuhoja tuodaan meidän maahamme siksikin suuret määrät, ennen sotaa noin 100 miljoonaa kiloa ja viime vuonna 93 miljoonaa kiloa, selvästi puhumassa sen puolesta, että vehnää ei jätetä pois tästä laista.

Jos vehnä jätettäisiin pois, niin olisi siitä seurauksena se, että nekin viljelijät, jotka nyt vehnää meidän maassamme viljelevät, tulisivat jättämään sen viljelyksen ainakin myyntiä varten ja sen sijaan antautumaan yksinomaan rukiin viljelykseen myyntiä varten, josta viljelyksestä heillä olisi toivossa palkkio.

Jos siis nämä kysymyksessä olevat kaksi viljalajia jätetään pois palkitsemisesta, niin tulee koko palkitsemisjärjestelmään varsin huomattava aukko. Ja näiden pysyttäminen ei myöskään vaadi siinä määrässä valtion varoja, että valtion finanssiasemankaan vuoksi olisi mitään syytä näiden kasvien poisjättämiseen. Minä siis puolustan vehnän ja kauran pysyttämistä palkitsemisjärjestelmässä.

Ed. S c h a u m a n: Jag har förstått att meningen med detta lagförslag är att åtminstone sträva till det som man här med ett slagord har betecknat som självhushållning, „omavaraisuus“. Ett dylikt strävande kan emellertid icke förverkligas

ifråga om vete. Jag vore mycket tacksam, om herr Sunila, den föregående tälaren, ville här inför den samlade riksdagen gå i borgen för att vi genom premiering av veteodlingen på det konfysa sätt, som han har föreslagit i denna proposition, kunna komma till att förskaffa landet inhemskt vete så mycket vi förtära. Jag tror att herr Sunila kommer att draga sig för att avgiva detta svar åtminstone här inför den samlade riksdagen. Veteodlingen är begränsad till mycket små delar av detta land. Allt vad herr Sunila talade om Kanada, det kan vara mycket riktigt, men det håller icke sträck när det gäller Finland, ty icke ens herr Sunila kan få vetet att gå längre norrut än det nu går. Det är således fullkomligt meningslöst, isynnerhet med hänsyn till att vetet är belagt med en synnerligen hög tull, att nu ytterligare förskaffa veteodlarna en extra förtjänst. Jag kan icke finna, när jag har tänkt över denna sak, något annat motiv för att draga in vetet än det att man vill liksom sammanföra alla sina önskningsar på det agrikulturella området till ett stort program, som naturligtvis genast skall genomföras. Men jag skulle vilja för min del råda entusiasterna på det agrikulturella området att, om de vilja driva sin sak igenom, hålla sig till ett först och sedan taga det andra och icke röra ihop allt, både likt och olik. Denna anmärkning gäller i särskilt hög grad premieringen av havre. Vi skola se vad regeringen anför till förmån för havrepremieringen. Tror någon här att man med havrepremieringen avser att gynna jordbrukarna? Det är ett fullständigt misstag. Det har regeringen aldrig tänkt sig. Vad regeringen har tänkt är att kvarnindustrin skulle kunna få en liten gåva utöver den, som den får på rågprenierna, även i form av premier för havre. Regeringen säger i sin proposition. „Den inhemska havren har icke haft regelbunden avsättning till våra havregrynskvarnar. Efter det reglementeringen, som under krigstiden tillämpades, upphörde, hava de inhemska grynskvarnarna endast kunnat hållas i gång, då de tillfälliga konjunkturerna under inverkan av vårt låga penningvärde det medgivit. Den inhemska havregrynsindustrin måste dock anses såsom en viktig faktor i vårt lands förseende med spannmålsprodukter, sär-

skilt under kristider.” Detta är således motivet för att indraga också havren i detta lagförslag. Men det är en fråga alldeles för sig, huruvida vi skola kunna genom extra åtgärder och premier möjliggöra för vår inhemska kvarnindustri att skaffa oss havregryn, så att vi icke behöva köpa dem från utlandet. Gå icke och blanda ihop saker som icke höra tillsammans! Det är en dålig metod. Om detta lagförslag blir förkastat, så beror det till största delen på det, att det är konfyst och omöjligt att förverkliga, att det leder till allt möjligt fuffens, bedrägeri och skoj, att det kommer att uppstå en hel klass av spannmålsuppköpare och -jobbare, som på sitt sätt kunna likställas med ett annat slags samhällsindivider, nämligen spritlangarna. Det är nu uppkomsten av en ny sådan där klass, som detta lagförslag kommer att gynna, blott därför att de herrar, som hava utarbetat förslaget, icke hava varit klara i huvudet.

Ed. Wuolijoki: Jo ensimmäisessä käsittelyssä lausuin muutaman sanan vehnän ja kauran palkitsemisesta, mutta ed. Sunilan puheen johdosta en malta olla vielä käyttämättä puhevuoroa tästä asiasta.

Hra Sunila puolustaa vehnän viljelystä ensinnäkin sillä, että Kanadassa, kuulemma, on onnistuttu viljelemään erästä kevätevehnalajia, joka siellä kasvaa 63 leveysasteelle asti ja, kuten hra Sunilan sanat kuuluvat, se vastaa meidän maassamme Vaasan ja Kuopion seutuja ja vieläpä Kanadassa on paljon kovempi ilmanala kuin meillä. Minä pyydän nyt ed. Sunilalta kysyä, tahtooko hän todella väittää, että kevätevehnä tulee meillä loistavasti menestymään aina Vaasan ja Kuopion seuduille saakka tai siis vielä pohjoisempaankin, koska Kanadassa on kovempi ilmanala? Se on sellaista todistelutapaa, jota hra Sunila on käyttänyt useammassa kohdassa, mutta tällä kertaa en tahdo toisiin kohtiin puuttua, tullen sen todistelun hataruuden näyttämään myöhempään. Onhan kai Kanadan ja Suomen ilmanalalla juuri viljan viljelykseen nähden aivan erikoinen ero. Kanada on mannermaailmasta, jossa on lämpöiset kesät ja jossa vilja menestyy, mutta Suomi ei kuulu tähän ilmanalaan. Johan tuo väite on itsessään — en löydä sopivaa parlamenttaarista sanaa, mitä tästä

sanoisin (Ed. Hakkila: Kekseliästä ru-noutta!). Toinen puolustus hra Sunilalla on vehnän viljelyn puolesta, että meillä on täällä eräs koeasema, Hankkijan koe-asema, ja ovat kuulemma viime vuonna on-nistuneet siellä jalostamaan sellaisen veh-nän, jolla todennäköisesti tulee olemaan menestystä Suomessa. Onko-tämä todella motiivi, että on jalostettu vehnä-laji, (josta luultavasti ei tiedä tässä huoneessa muut kuin ed. Sunila ja minä) (Ed. Hakkila: Kelpaa paremman puut-teessa) ja tämän takia pitää meidän ruveta vehnää palkitsemaan. (Ed. Hakkila: Se on risteytyksen tulos.) Ennenkuin on näytetty, että tällainen vehnä tulee me-nestymään muuallakin kuin Hankkijan koeasemalla ja ennen kaikkea, jos pyrimme omavaraistalouteen, ennenkuin on näytetty, että vehnä antaa parempia satoja ja me-nestyy paremmin kuin ruis, koska ei nyt vehnä missään tapauksessa ole sen pa-rempi omavaraistalouteen käytettävä vilja kuin ruiskaan, niin ei ole syytä palkita vehnää. Onhan siinä vielä järkeä, jos py-rimme auttamaan rukiin viljelystä niin paljon eteenpäin, että tuotamme tässä maassa leipäviljaa asukasta kohti niin pal-jon kuin sitä välttämättömästi pulakautta varten tarvitaan. Mutta minkä tähden koe-tamme sellaista viljaa valita, josta on ai-nakin hyvin suuret epäilykset, ettei se me-nesty tässä maassa. Eihän pitäisi olla ka-sittääkseni mitään sen sodanvaaran uhalla-kaan, järkeä koettaa vetää sitä palkitta-vaksi.

Mitä sitten kauraan tulee, niin minä jo viime kerralla tästä puheen ollen sanoin, että ainoa tapa, millä maassamme voidaan leipäviljaa hyvin lisätä on se, että vähen-nämme kauranviljelystä, että ensimmäisen kauran asemesta käännettyämme heinänur-men, kylvämme jo syksyllä ruista. Se on viljelystapa, joka multavilla mailla erin-omaisen hyvin menestyy. Mutta se mer-kitsee kauranviljelyn vähentämistä. Mutta eihän taas voida ajaa kahta asiaa, lisätä kauranviljelystä ja lisätä ru-kiinviljelystä samalla kertaa, jos tämä lakiehdotus kerran on tarkoitettu juuri omavaraisleipäviljan lisäämiseksi. (Ed. Hakkila: Se on tarkoitettu tienäämiseksi.) Jos on vakavasti tarkoitus pyrkiä tässä omavaraistalouteen niin kyllähän täytyy koettaa jättää pois kaura. Ei sitä minun

käsitteäkseni juuri millään järkisyillä voida tässä puolustaa.

Sitäpaitsi herra Sunila erinomaisen hy-vin tietää, että vehnänviljelys tässä maassa lopultakaan ei riipu palkitsemi-sesta. Pantakoon tulli kuinka korkeaksi ta-hansa ja palkittakoonpa vehnää kuinka pal-jon tahansa niin vehnänviljelystä sillä ei paljoakaan lisätä. Se lisääntyy vasta sil-loin kun saadaan kunnollisia vehnämyllyjä. Siinähan se on kipeä kohta. Vehnällä on niin korkea tulli, ettei missään maailmassa ole sellaista tullia, raakavehnäkilolta yksi markka ja jopa 1 markka 45 penniä veh-näjauhakilolta. Jos tahdotaan vehnänvil-jelystä edistää, niin alennettakoon raaka-vehnän tullia, jotta ero raakavehnän ja jau-hetun vehnän välillä tulee suuremmaksi, niin silloin ehkä saadaan syntymään myl-lyjä tähän maahan. Nytkin se jo tällä tullilla erinomaisen hyvin kannattaisi. Minä siis kannatan niitä, jotka tahtovat, että vehnä ja kaura jätetään pois tästä lakiehdotuksesta.

Ed. Sunila: Kun minä olen puolus-tanut kevätvehnän viljelystä erityisesti, niin minun tietysti on täytynyt käyttää sitä tapaa, mitä tavallisesti käytetään, nim. tarkastaa, mitenkä pitkä kasvuaika sillä on ja onko sillä siis meidän maas-samme menestymistä verrattuna toisiin kasveihin, joita meidän maassamme jo en-nestään viljellään. Ja siinä minä olen ver-rannut kevätvehnää meillä tavallisesti vil-jeltyihin kauralaatuihin, ensinnäkin „kul-tasade“-kauraan, ja minä olen huomautta-nut, että ruskealla vihneellisellä kevätveh-nällä on lyhempi kasvukausi kuin kulta-sadekauralla ja että uudella vehnä-risteytyksellä on yhtä lyhyt kasvukausi kuin kaikista aikaisimmilla kauroilta ku-ten „nopsakauralla“. Tällä tavalla kai kaikki muutkin vertailuja tässä suhteessa tekevät. Ja toiseksi minä tahdon huo-mauttaa siitä, että meillä on tässä suh-teessa jo melko paljon kokemusta. Kevät-vehnää on viljelty melkoisen suuressa mää-rässä ja siitä on jo useiden vuosien koke-mus olemassa. Eikä meidän maassamme ole ainoastaan tässä suhteessa kokemus vaan myös siinä, että kevätvehnää on me-nestyksellisesti viljelty Vaasan läänissä, Kuopion läänissä vieläpä Kajaanin tienoil-

lakin, ja tälläkin kokemuksella sentään täytyy olla merkitystä. (Ed. Hakkila: Entäs Kanadan ilmasto!)

Ed. Niukkanen: Minun täytyy huomauttaa niiden lausuntojen johdosta, joita vasemmiston maatalousasiantuntijat antavat, että ne osoittavat, että käytännöllinen maanviljelystuntemus sentään on siellä verrattain heikkoa, kun m. m. väitetään, että vehnänviljelyksessä ei olisi saatu mitään kokemusta meidän maassa. Jokainen maanviljelijä, joka tässä eduskunnassa on kotoisin Etelä-Suomesta, on varmastikin saanut asiassa pitkäaikaista käytännöllistä kokemusta ja tullut siihen tulokseen, että vehnä menestyy yhtä hyvin kuin muukin kevätilja.

Ed. Wuolijoki: Kyllä minä ainakin ed. Niukkaselle käytännöllisessä maanviljelyksessä vedän vertoja.

Ed. Jyske: Minä puolestani kuulun niihin, joiden mielestä myöskin vehnä on sisällytettävä tähän lakiin. Etelä- ja Länsi-Suomessa on mahdollisuus saada varsin tyydyttäviä tuloksia syysvehnästä. Siellä ja lisäksi vielä paljon pohjoisempaa ja idempänä, oman kokemukseni mukaan vielä Pohjois-Karjalassakin voidaan saada tyydyttäviä tuloksia keväthehnästä. Olisi hyvä, jos maa kykenisi viljelemään nykyistä suuremman määrän tarvitsemastaan vehnästä. Minä kyllä käsitan, että hyvien vehnäjauhojen valmistaminen edellyttää parempia jalostuslaitoksia kuin mitä meidän myllymme ovat. Kaupunkien ja tehdasteutujen asukkaat nähtävästi eivät tule tyytymään siihen vehnäjauhoon, joka kotimaisesta vehnästä myllyissämme valmistetaan, mutta moni siihen sittenkin suurelta osalta tyytyy. Ja on huomattava, kuten ed. Sunila mainitsi, että jos vehnä jätetään tämän lain ulkopuolelle, silloin ne, jotka nykyisin viljelevät vehnää, jättävät sen viljelyksen kauppaa varten pois käytännöstä, ja tällaiseen ei minusta olisi varaa mennä. Ei ole mitään asiallista syytä pyrkiä vehnänviljelyksen supistamiseen; päinvastoin tuntuu siltä, että senkin viljelystä on lisättävä, missä se tarkoituksenmukaisesti käy päinsä, ja olen varma, että keväthehnan viljeleminen,

käy tarkoituksenmukaisesti päinsä melko laajalla alueella.

Ed. Hahl: Kun ed. Wuolijoki epäilee vehnänviljelystä, niin pyydän minäkin ilmoittaa, että minun kotipaikkakunnallani vanhoista ajoista viljellään keväthehnan. Mahdollisuuksia on sielläkin.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Schauman ed. Hakkilan kannattamana ehdottanut, että 1 §:stä poistettaisiin sanat „vehnää tai kauraa”, joten jäisi jäljelle sanat „ruista tai ohraa”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Schaumanin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen tässä kohden, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Schaumanin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 80 jaa- ja 94 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt ed. Schaumanin ehdotuksen.

2 § hyväksytään.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Schauman: I anledning av det beslut, vari riksdagen stannade vid paragraf 1, ber jag att få föreslå, att från denna paragraf måtte uteslutas orden „och vete” och senare orden „och för till gryn förarbetad inhemsk havre med 25 penni”.

Ed. Jern: Jag ber att få understöda rdgsm Schauman.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Schauman ed. Jernin kannattamana ehdottanut, että 3 §:stä poistettaisiin 3 ri-

viltä „ja vehnästä” sekä pykälän lopusta „ja ryyneiksi valmistetusta kotimaisesta kaurasta 25 penniä”.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Koska tämä tehty ehdotus jo johtuu siitä, että äsken eduskunta päätti 1 §:stä poistaa vehnän ja kauran, niin se hyväksyttäneen.

Ehdotus hyväksytään.

4—8 §:t, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään.

Puhemies: Koska lakiehdotusta ei ole muuttamattomana hyväksytty, niin palautetaan se valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan ja lain toinen käsittely tulee jatkumaan.

4) Ehdotus laiksi kunnallis- ja paikallisteistä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 40 ja otetaan toiseen käsitteilyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 5 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 82, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 40.

Eduskunta päättää hyväksyä suuren valiokunnan hylkäävän ehdotuksen.

Asian toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi yhteismetsistä.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 41 ja otetaan toiseen käsitteilyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 7 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 46, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Keskustelun pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 41. Asiassa sallitaan yleiskeskustelu ja kun se

on julistettu päättyneeksi, siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Hänninen: Tämän lakiehdotuksen tarkoituksena on suojata yhteismetsiä liikanaiselta hakkuulta ja saattaa osakkaat niitä käyttämään yleensä metsänhoidollisesti, jotta niistä olisi säännöllistä tuloa. Tarkoitus on siis hyvä, mutta siihen olisi mielestäni päästy toisia keinoja käyttäen kuin mitä tämä lakiehdotus tietää. Meillä on useamman laatuaisia yhteismetsiä, aivan eri perusteilla syntyneitä, ja tämän lain pitäisi soveltua niihin kaikkiin, mutta se ei niihin sovi, ei ainakaan niihin yhteismetsiin nähden, joita Kuusamon, Kuolajärven ja Kemijärven kunnissa, eli niissä entisissä knihtikontrahtikunnissa isonjaon yhteydessä erotetaan. En luule tämän sopivan myöskään Lappiin, missä isojako nyt useissa kunnissa aloitetaan. Tämän lakiehdotuksen huonoina puolina mainittakoon: 1) että se on yleensä virkavaltaa pönkitävä ja vapaan talonpojan, maanomistajan oikeuksia loukkaava, 2) että se on Pohjois-Suomen, varsinkin Kuusamon, Kuolajärven ja Kemijärven yhteismetsiin soveltumaton ja osittain käytännössä mahdoton toteuttaa, 3) että se tulee tuottamaan edellä mainituissa kunnissa taloudellisia häiriöitä ja tarpeettomasti kiristämään metsäviranomaisten ja talollisten ennestäänkin huonoja välejä. Meillä Suomessa on, niinkuin mainitsin, useamman laatuaisia yhteismetsiä, joihin kaikkiin tämän lain pitäisi soveltua. Tärkeimmät niistä ovat: 1) asutusyhteismetsät, 2) Perä-Pohjolassa ja Lapissa isonjaon yhteydessä muodostetut yhteismetsät, 3) Tornionjoen varrella lisämetsien antamisen kautta muodostuneet yhteismetsät, 4) eräissä pohjoisissa kunnissa osittain jo annetut ja toisissa lähiaikoina annettavat pienten tilojen yhteismetsät. Näitä paitsi on muutamia muitakin yhteismetsämuotoja. Lakiehdotuksessa on vain asutusyhteismetsiä varten erityisiä säädöksiä, kaikille muille ovat säädökset yhteisiä. Minä tulen tässä lausunnossa katselemaan tämän lain soveltuvaisuutta Kemijärven, Kuolajärven ja Kuusamon yhteismetsiä silmälläpitäen.

Voidaksemme täysin ymmärtää noiden n. s. knihtikuntien yhteismetsäasiaa ja

väestön jyrkkää suhtautumista näihin rajoittaviin toimenpiteisiin, on meidän luotava lyhyt historiallinen katsaus näiden pitäjien maanomistusolojen kehitykseen.

V. 1790 tehtiin Kemijärven, Kuolajärven ja Kuusamon pitäjäläisten ja kuninkaallisen majesteetin ja kruunun välillä n. s. knihtikontrahdit, joiden mukaan nämä mainitut pitäjät ottivat velvollisuudekseen vartioida Venäjän rajaa määrättyllä miesluvulla ja sitoutuivat varustamaan nämä knihdit eli rajavartijat torpilla. Valtio taas puolestaan vapautti nämä pitäjäläiset ikuisiksi ajoiksi maitten mittauksesta, isostajaosta, verollepanosta ja kaiken veron korotuksesta sekä että pitäjän miehet saivat hallita ja käyttää kaiken pitäjässä olevan maan sanottujen talojen laajentamiseen ja enentämiseen, jos jollakin varaa siihen olisi. Nämä knihtikontrahdit kumottiin valtiosäätyjen myötävaikutuksella annetulla julistuksella vuonna 1879, nojaten 1772 vuoden hallitusmuodon 18 §:ään vastoin toisen kontrahtipuolen, pitäjäläisten tahtoa, ja samalla määrättiin väliaikainen isojako. On huomattava, että kun nämä knihtikontrahdit kumottiin, koski se vain pitäjäläisten etujen poisottamista, mutta velvollisuudet jäivät, nimittäin ne verot, jotka Suomen tultua Venäjän vallan alle oli pitäjäläisille asetettu sen johdosta, että rajaa ei tarvinnut enää vartioida. Olojen kehittyessä näissäkin pitäjissä katsottiin välttämättömäksi isojaon toimeenpaneminen ja antoi hallitus siitä esityksen 1897 vuoden valtiopäivillä ja laki saatiin valmiiksi 1898, 17 p:nä tammikuuta. Tässä laissa määrättiin, että manttaalia kohti saavat kemijärveläiset maata 1,800 ha, kuusamolaiset ja kuolajärveläiset 2,500 ha veroa kantavaa maata manttaalia kohti, ja että se maa, jonka tilanjaossa sai sen yli, minkä voimassa olevan asetuksen mukaan piti manttaalia kohti tulla, on käytettävä yhteiseksi hyväksi, siis yhteismetsänä. Huomattava on, että tämä yhteismetsämaa ei ole ollut valtion, vaan tilain manttaaliin kuuluvaa maata. Valtio ei siis ole sitä antanut näille kunnille, koska se ei milloinkaan ole sitä omistanut. Nämä yhteismetsät siis ovat aivan toisessa asemassa kuin ne yhteismetsät, joita kruunu sitten luovuttaa yhteiseksi omaisuudeksi naapuritiloille niiden manttaalien enennykseksi

tai kohtuullista metsäveroa vastaan. Kuusamolaisen, kemijärveläisten ja kuolajärveläisten yhteismetsät ovat siis manttaaliin kuuluvaa, jälkimmäisissä manttaalien lisäksi annettua ja siis aivan eri luontoista. Siis näidenkin kuntain asukkailla pitäisi olla parempi oikeus yhteismetsäänkin, kuin muilla ja lainsäädännössäkin olisi näiden pitäjien yhteismetsät asetettava toiseen asemaan kuin muut. Siihen kehoittaisi myöskin näiden pitäjien pohjoinen asemaakin ja se, että ne ovat kaukana metsähallituksesta, joka tämän lain 4 §:n mukaan tulisi olemaan yhteismetsäin ylivalvoja.

Tämän lain toteuttaminen Kuusamon, Kuolajärven ja Kemijärven kunnissa eli knihtikunnissa yhteismetsiin katsoen tuottaa vaikeuksia ja on niiden pitäjien maanomistajain oikeutta loukkaava. Lakiehdotuksen 3 § säättää: „Jos yhteismetsän alueella on maita, jotka paremmin soveltuvat pelloiksi tai niityiksi tahi muuhun tarkoitukseen kuin metsänkasvatukseen, voidaan sellainen alue maatalousministeriön suostumuksella erottaa yhteismetsästä.”

Ajatellaanpa esim. Kuusamon kuntaa, jossa on n. 1,600 taloa ja ne yhteisesti omistavat yhteismetsäalueen. Kullakin talolla on siis manttaaliaan vastaava ja manttaaliin kuuluva osuutensa yhteismetsämaasta. Tämän 3 §:n mukaan voidaan maatalousministeriön suostumuksella erottaa yhteismetsäalueesta pala toisensa jälkeen ja vähentää tilain manttaaliosuuksia. Sehän on aivan samaa kuin jos maatalousministeriölle annettaisiin oikeus vähentää ja erottaa osia pois jonkun yksityisen maanomistajan tiluksista. Tässä ei sanota, kenelle nämä viljelykseen soveliaat palat erotetaan ja muutenkin tämä 3 § on sangen epäselvä. Käytännössä se on sangen vaikea toteuttaa. Ajatellaan, että näiden 1,600 omistajan yhteismetsästä erotetaan joku pala. Se on tietysti vähennettävä myöskin jokaisen talon manttaalkirjoista ja näin ollen pitää merkitä siis 1,600 eri kirjaan tuo vähennys. Ja jos tuollaisia vähennyksiä on esim. 100, niin silloin nuo maakirjat tulevat jotakuinkin satoiksi.

Tämä lakiehdotus, jos se tulee voimaan, pöngittää, niinkuin sanoin, virkavaltaa ja saattaa yhteismetsäin omistajat mitä suurimmassa määrin metsähallituksesta riip-

puviksi. Tämän lakiehdotuksen 4 §:n mukaan ovat asutusmetsät asutushallituksen ja muut yhteismetsät metsähallituksen valvonnan alaiset. 5 §:n mukaan laaditaan metsätaloussuunnitelma m. m. knihtikuntain yhteismetsiäkin varten metsäviranomaisten puolesta ja vahvistaa sen, kun on ikäänkuin sivumennen kuullut metsänomistajia, metsähallitus. Pahimmassa tapauksessa, eli silloin, kun metsänomistajat ovat kovin vastakynnässä, vahvistaa metsätaloussuunnitelman valtioneuvosto. Siis osakkaat, metsänomistajat, eivät saisi olla edes tekemässä myyntisuunnitelmaa, vaan itse eikä mitenkään määrätä, mistä, milloin ja minkä verran metsää myydään. He eivät siis olekaan isäntiä omalle tavaralleen. Melkein kaikki nyörit juoksevat metsähallitukseen, josta voidaan talonpoikia kurittaa tarpeen mukaan. Ajatelkaamme esim. seuraavaa tilannetta. Pohjois-Suomeen tulee usein katvuosia. Silloin maanomistajat kiirehtivät myymään metsää, jos heillä on, saadakseen rahaa leivän ostoon. Jos kotipalstoissa ei sattuisi olemaan täysin kehittynyttä metsää, täytyisi turvautua yhteismetsän myyntiin. Mutta metsähallitus ei annakaan. Se voi selittää, että metsä ei ole vielä täysin kypsää ja että ei ole vielä aika sopiva ja ei ehkä metsätaloussuunnitelmakaan valmis. Voi tapahtua niinkin, että metsätaloussuunnitelma makaa jossain virastossa niin kauan, että „ennen kurki kuolee kuin suo sulaa”, ja turhaan kymmenettuhannet odottavat sen valmistumista milloin asiat selkenisivät. Silloin täytyy tietysti turvautua petun ottoon, sillä matkat ovat tänne pitkät ja katovuosi tulee usein niin yhtäkkiä, ettei ole keritty viljaakaan varata. Mutta jos ei sattuisi silloin omassa kotimetsässä olemaan petäjäksi kelpaavia mäntyjä, täytyisi turvautua yhteismetsiin. Mutta siinä tulee taas laki eteen. Silloin syytetään metsänvarkaudesta, kuten lain 7 § tietää. Vanhempana aikana olivat viranomaiset humanisempia. Niinpä 1850 kuvernööri Lavonius piti kokouksia Kuolajärvellä, Kemijärvellä ja Kuusamossa ja joissa kokouksissa hän selitti, että knihtikontrahdista huolimatta valtio vaatii maiden jakoa, mutta lupasi samalla talollisille erinäisiä etuja. Kuusamolaiset saivat m. m. seuraavan luvan: „Sen, jolla ei ole koti- ja tarvemetsässä eikä isossajaossa saa-

sellaista metsämaata, mistä pettua leipätarpeiksi on otettava, sallittaisiin lähimmästä sopivasta maasta toisten talojen koti- ja tarvemetsän ulkopuolelta ottaa semmoista pettua omiksi tarpeikseen”. Ei siis myytäväksi. Nyt on laki tässäkin tiellä. Joku voi arvella, että se oli sitä aikaa, ja eihän nyt enää tule petunsyönti kysymykseenkään. Mutta minä voin siihen huomauttaa, että vielä viime kesänä näin valkaistuja männyn kylkiä Kuusamon takamailla, ja ne puhuivat siellä murheellista kieltä.

Minä luulen, ja osaksi olen nähnytkin, että Helsingin metsäneuvosten metsätaloussuunnitelmat eivät tule osumaan oikeaan, sillä maamme pohjoisten osain tuntemus on usein arveluttavan heikko. Ja kun metsätaloussuunnitelman tekoon eivät saa paikakuntalaiset ottaa osaa, ei niistä voi tulla oloihin täysin sopivia. Pienet maamme maanomistajat, joita edellä mainituissa pitäjissä on tuhansia, tulevat niistä kärsimään yhtä hyvin kuin suuremmat mantaalimiehet. Kemijärven, Kuolajärven ja Kuusamon asukkaat jännityksellä seuraavat, missä määrin heidät pannaan nyt riippuvaisiksi metsäviranomaisista, joita vastaan heillä on synnynnäinen katkeruus.

Minä en voi käsittää, kuinka vasemmisto, jossa pitäisi olla maanviljelijöitä ja pienviljelijöitä, ja jotka kehuvat vastustavansa virkavaltaa, voivat olla tämän lakiehdotuksen takana. En myöskään ymmärrä, että keskustan ja oikeiston maanviljelijät voisivat ammattitoveriansa äärimmäisessä pohjolassa sitoa tällaiseen pinteeseen. Maanmittaushallitus kirjelmässään maatalousministeriölle 14 päivästä maaliskuuta 1924 on tämän asian johdosta lausunut seuraavaa: „Voi tuskin edellyttää, että mitkään kansalaisryhmät, kaikkein vähimmin tuhansissa laskettava vapaiden talonpoikain piiri voi olla valmis alistumaan tuollaiseen yhden viraston holhoukseen kymmenien miljoonien arvoa koskevista taloudellisista kysymyksissä.”

Metsähallitus on metsänmyynnissä yleensä täällä pohjoisessa talonpoikain pahin kilpailija. Pohjois-Suomessa ovat valtion laajimmat metsäalueet ja Kuusamon, Kuolajärven ja Kemijärven kunnissa on valtiolla valtavia metsäalueita. Kun valtio pyrkii metsätaloudessa mahdollisimman hyviin tuloksiin — toistaiseksi

vielä niissä onnistumatta — niin asettaa tietysti metsähallitus talonpoikain edut vasta toiselle ja omat ensi sijalle. Mina vuonna on esimerkiksi hyvä tukkipuiden hinta ja valtiolla paljon myytävää metsää, silloin saavat talonpojat, yhteismetsien omistajat odottaa ja saavat tyytyä vaatimattomampiin hintoihin jonakin toisena vuonna. On huomioon otettava, että metsähallitus on riitaisissa väleissä yhteismetsien omistajien kanssa Koillis-Suomessa. Ristiriita voi tämän lain kautta kärjistyä kriittilliseksi, ja aivan tarpeettomasti. Läänin metsälautakunta voisi kyllä valvoa yhteismetsienkin täällä pohjoisessa samalla tavalla kuin talollisten yksityismetsien kauppaa, ettei syntyisi liikahakkausta.

Edellä mainituista syistä on tämä lakiehdotus Pohjois-Suomen oloihin aivan sopimaton, ja sentähden tulen tämän lain yksityiskohtaisessa käsittelyssä esittämään pykälän, jossa nämä pohjoiset alueet tämän lain piiristä poistettaisiin.

Ed. Koivuranta: Eduskunnan laki- ja talousvaliokunta on melkein muuttamatta hyväksynyt hallituksen esityksen laiksi yhteismetsistä. Tämä lakiehdotus sisältää sen, että yhteismetsiä omistavien hallinto-oikeus omistamaansa metsään, sen käyttämisessä on rajoittuva melkein olemattomiin. Tämän johdosta lakiehdotuksen hyväksyminen hallituksen esittämässä muodossa on herättänyt asianomaisissa suurta huolestumista, eikä syyttä, sillä tulisivathan näin ollen yhteismetsien varsinaiset omistajat metsänsä käyttämisessä holhouksen alaisiksi, joka tuottaa erittäin vaikeita ristiriitoja lakia käytännössä toteutettaessa. Näin ollen on mielestäni välttämätöntä, että lakiehdotukseen laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa olevat ehdotukset tulisivat huomioon otetuiksi. Kysymyksessä olevat metsäalueet, erityisesti Kemijärvellä, Kuolajärvellä ja Kuusamossa, ovat yhteismetsiksi muodostetut niiden kuntalaisten ja hallituksen välillä aikanaan tehtyjen knihtikontrahtien perusteella ja ovat siis oikeudellisesti aivan eri luontoisia kuin yhteismetsät muissa osissa maataamme. Siellä on aivan toisenlaiset olosuhteet kuin maan etelä- ja itäosissa ja näistä syistä on useitten asiaintuntijain puolesta jo vuosi sitten

esitetty asiaa silloin valmistelevalle eduskunnan valiokunnalle, että lakiehdotus ainakin maan pohjoisosia koskevana hylättäisiin ja annettaisiin hallitukselle kehoitus valmistaa niitä seutuja erityisesti koskeva yhteismetsälakiehdotus kokonaan toiselle pohjalle.

Niinkuin jo edellä olen maininnut, on Kemijärven, Kuolajärven ja Kuusamon kuntien maanomistajain oikeudellinen asema yhteismetsiin nähden aivan poikkeuksellinen muihin verraten. Perustuvathan siellä erikoisoikeudet kokonaan knihtikontrahtiin, jonka nojalla koko maa kuului sen voimassaollessa kuntalaisille. Vaikkakin knihtikontrahti on vasten asianomaisten kuntalaisten tahtoa kumottu, on sen monivuosisatainen olemassaolo syöpynyt väestön tietoisuuteen niin syvälle, että se elää siellä vieläkin. Tältä kannalta katsoen tuntee niitten seutujen väestö oikeutensa loukatuksi, jota se epäilemättä onkin, jos laki yhteismetsistä ehdotetussa muodossa tulisi koskemaan näitäkin seutuja. Kun olosuhteet edellä kosketelluissa kunnissa ovat niin erilaiset kuin ne ovat ja kun edelleen yhteismetsät Kemijärvellä, Kuolajärvellä ja Kuusamossa ovat oikeudellisesti niin kokonaan toisenlaiset kuin maan muissa osissa sijaitsevat yhteismetsät, on näitä yhteismetsiä varten säädettävä erityinen niihin oloihin soveltuva laki.

Näin ollen minä tulen kannattamaan niitä ehdotuksia, joita ed. Hänninen ilmoitti tekevänsä asian yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Ed. Jussila: Sekä asianomaisessa valiokunnassa että täällä eduskunnassa ovat Pohjois-Suomen edustajat esiintyneet tässä asiassa yksimielisesti. Minun käsittääkseni olisi sekä valiokunnassa että eduskunnassa pitänyt heidän mielipiteelleen antaa enemmän arvoa kuin mitä sille on annettu, sillä täytyy edellyttää, että paikkakunnan edustajilla asiaan nähden on enemmän asiantuntemusta kuin niillä, joita asia ei niin läheisesti koske. Tämä lakiehdotus-han suurimmalta osalta koskee kolmea Pohjois-Suomen kuntaa, Kemijärveä, Kuolajärveä ja Kuusamoa, sillä siitä 600,000 hehtaarin määrästä yhteismetsiä, mikä tämän lain piiriin kuuluu, on 400,000 hehtaaria kolmessa Pohjois-Suomen kunnassa.

jotka mainitsin. Pitäisi siis kaikille olla selvää, että tämä lakiehdotus koskee näitten kolmen kunnan elinkysymyksiä. Tämä uusi lakiehdotus asettaa näitten kuntien asukkaat yhteismetsiinsä nähden aivan toiseen asemaan kuin missä ne nykyisen lainsäädännön aikana ovat. Jo lähetekeskustelussa huomautin, kuinka nykyisen lainsäädännön mukaan näitten metsien osakkaat itse laativat metsiensä hoitosuunnitelman ja tämän suunnitelman vahvistaa maaherra, sitten kun on saanut lausunnon asiasta Metsähallitukselta. Metsän osakkaat sopivat yhteismetsän suunnitelman mukaisesta käyttämisestä ja riidat ratkaisee oikeus. Hallituksen esityksen mukaan tulisi Metsähallitus yhteismetsien käytön ja hoidon määrääjäksi. Kun laaditaan ohjesääntöä yhteismetsille, niin näitten metsien osakkaat eivät pääse osallisiksi hoitosuunnitelman laatimisesta, vaan heille serverataan, tarjotaan nieltäväksi se, minka metsänhoitoviranomaiset ovat laatineet. Tässä on epäkohta. On oikeus ja kohtuus, että asianomaiset metsänomistajat, osakkaat, saavat olla mukana hoitosuunnitelman laatimisessa. Se ei mielestäni riitä, että sitten vasta heitä „kuullaan”, kuten sanamuoto lakiesityksessä kuuluu, kun valmis hoitosuunnitelma on metsänhoitoviranomaisten toimesta laadittu. Tässä on epäkohta. Yksityisten metsiä valvovat läänin metsälautakunnat. Kun nämä Pohjois-Suomen kolmen kunnan yhteismetsät eivät ole syntyneet kruununmaista, ei kruunun-asutustiloista, ei valtion omistamista maista, yhteis- tai liikkamaista, joista 1 §:ssä sanotaan yhteismetsiä muodostuvan, niin minusta on aivan nurinkurista, että nyt pannaan nämä yhteismetsät kruununmetsäin kategoriaan siinä, että niiden hoidon valvonta annetaan samalle viranomaiselle, joka valvoo kruununmetsien hoitoa. Kun yksityisten metsien hoitoa valvoo läänin metsälautakunta ja kun nämä metsät myös ovat yksityisten omaisuutta, vaikka ne yhteismetsinä hoidetaan ja käytetään, niin niiden valvonta kuuluisi käsittääkseni läänin metsälautakunnalle. Ei ainoastaan siis tämä hoitosuunnitelman laatiminen ole jätetty metsänhoitoviranomaisille vaan myöskin tämän hoitosuunnitelman käytännön valvominen. Siinä tulee ilmenemään ristiriitaisuuksia näillä paikkakunnilla. Niin tunnustettu.

arvovaltainen henkilö kuin ylitirehtööri Haataja on viime vuoden aikana kirjoittanut eräässä pääkaupungin aamulehdessä tästä kirjoituksen, joka on julaistu pääkirjoituksena, ja arvostelee hän siinä erittäin ankarasti tätä lakiehdotusta. Hän arvostelee sitä aivan oikeaan suuntaan, nimittäin ottaen huomioon nämä näkökohdat, joihin olen tässä viitannut. Kannatan ed. Hännisen tekemää esitystä yksityiskohtaisessa käsittelyssä.

Ed. Tulenheimo: Täällä ovat Pohjois-Suomen edustajat väittäneet, viimeksi edellinen puhuja, että tätä lakiehdotusta laadittaessa ei ole ollenkaan tahdottu kuulla lähinnä niiden mielipidettä, joita tämä laki tulee koskemaan. Minä pyydän kuitenkin saada huomauttaa, ettei yksikään näistä puhujista ole väittänyt, ettei lakia yhteismetsistä siellä tarvita ja ettei siellä olevia metsiä olisi yhteismetsiksi muodostettava. Se mitä täällä on lakia vastaan esitetty, koskee paria pientä, aivan toisarvoista yksityisyyttä. Näistä ensimmäinen koskee metsänhoitosuunnitelman laatimistapaa. On väitetty, että metsän osakkaat eivät saa olla mukana laatimassa sitä. Näin ei ole asianlaita. Suunnitelman, ehdotelman tosin laatii metsähallitus, mutta senjälkeen ja siis sen ollessa vain ehdotelmana, se lähetetään osakkaiden nähtäväksi, jotka saavat rauhassa siihen tutustua ja rauhassa siitä antaa lausunnon. Jos sitten metsähallitus ei tahdo ottaa huomioon metsän osakasten tässä esittämiä huomautuksia, silloin alistetaan asia valtioneuvoston harkittavaksi. Minä omasta puolestani olen verrattain elävästi vakuutettu siitä, että järjestämällä osakasten osanoton metsänhoitosuunnitelman laatimiseen tähän muotoon, tehdään palvelus metsän osakkaille. On näet huomattava, että jos metsän osakkaat ovat saapuvilla jo tätä ehdotelmaa laadittaessa, he tuskin — kokemus sen tähän verrattavista tapauksista Etelä-Suomesta osoittaa — vielä silloin ottavat asian ymmärtävää asiasta avukseen ja näin suunnitelmaa laativa toimitusmies epäilemättä useimmissa tapauksissa tulee saamaan heidän suostumuksensa suunnitelman perusteita vahvistettaessa. He eivät siinä tilaisuudessa kykene esittämään kaikkia niitä vastaväit-

teitä, mitkä he sitten jälkeinpäin huomavat tarpeelliseksi. Mutta jos he nyt, kuten tämä lakiehdotus edellyttää, saavat valmiin ehdotelman käsiinsä, saavat sitä rauhassa tarkastaa ja saavat sitä rauhassa asiantuntijoita kuultuaan ja niiden kanssa neuvoteltuaan, antaa siitä kirjallisen lausuntonsa, niin varmastikin silloin metsän osaksten toivomukset tulevat selvemmin ja paremmin esitetyiksi ja silloin on paljon suurempi mahdollisuus, että myöskin metsähallitus ne ottaa huomioon. Tässä on siis se paljon huudettu holhuunalaisuus ja se omistusoikeudesta riistetty isännyys, josta täällä on puhuttu. Tosiasiallisesti tässä ei ole kysymys mistään muusta kuin siitä muodosta, millä tavalla osakkaat saavat olla mukana metsänhoitosuunnitelmaa laadittaessa.

Toinen kohta, johon täällä on kosketeltu, on kysymys siitä, onko metsähallitus tai lääninmetsälautakunta, oleva se viranomainen, joka valvoo metsänhoitosuunnitelman noudattamista. Se on kysymys, minä myönnän, josta minä persoonallisesti en varmuudella osaa sanoa sitä enkä tätä, mutta nähdäkseni on se aivan toisarvoinen kysymys. Kun kerran vahvistettu metsänhoitosuunnitelma on olemassa, silloin on kutakuinkin toisarvoista, kuka sen noudattamista valvoo. Sitähän on joka tapauksessa noudatettava, oli sitten valvojana metsähallitus tai lääninmetsälautakunta. — Näin ollen minusta tuntuu siltä, kuin ne muistutukset, jotka verrattain ankarassa muodossa tätä lakia vastaan ovat esitetyt, olisivat kutakuinkin toisarvoisia.

Ed. J u n e s: Ed. Tulenheimon lausunnon johdosta minä pyytäisin huomauttaa, että muistutukset, mitä varsinkin laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa on lakiehdotusta vastaan tehty, eivät suinkaan ole aivan toisarvoisia kysymyksiä. Kun on kysymyksessä 400,000—500,000 hehtaarin suuruisen metsämaalueitten käyttämisen järjesteleminen, niin silloin on luonnollista, että näitten metsämaitten omistajat, mitä suurimmalla huolella seuraavat asioitten kulkua ja seuraavat myöskin sitä, kuka heidän metsämaittensa ylimmäksi valvojaksi tullaan asettamaan. On myöskin luonnollista, että näitten yhteismetsämaitten omistajien epäluulo valvojaksi ehdotettua metsähallitusta koh-

taan on aivan oikeutettu, kun he näkevät, että se ilmeisenä kilpailijana hyvin useissa tapauksissa asettuu vastahakoiselle kannalle heidän suunnitelmiansa, heidän toivomuksiansa vastaan ja näin ollen he tahotoisivat tämän mahdollisen hankauksen ja epäluulon aiheenkin poistaa ehdottamalla yhteismetsien valvojiksi läänin metsälautakunnat. Että läänin metsälautakunnat taas minun mielestäni ovat riittävän päteviä yhteismetsien valvontaan, osoittaa m. m. se, että näiden kokoonpano tapahtuu sekä metsähallituksen, läänien maanviljelysseurojen että maaherrojen toimenpiteestä. Kun metsähallituksella aina tulee olemaan edustajansa läänin metsälautakunnassa, niin ei luulisi olevan mitään oikeutettua aihetta epäillä, etteivät yhteismetsät tulisi hoidetuiksi vahvistettujen metsänhoitosuunnitelmien mukaan.

Toinen kohta, jonka ed. Tulenheimo tässä kysymyksessä katsoi olevan enemmän muodollisen kuin asiallisen, oli kysymys metsätaloussuunnitelmien valmistelusta ja siitä, missä muodossa metsänomistajat saavat olla mukana metsätaloussuunnitelmaa laatimassa. Jos lähtee käytännön kannalta ja asianomaisten metsänomistajien omakohtaisten vaikuttimien kannalta, niin pitäisi olla ilman muuta selvää, ettei ole samantekevää millä asteella ja millä tavalla metsänomistajat saavat olla mukana metsätaloussuunnitelmia laadittaessa. Ei sellainen metsätaloussuunnitelmien valmistelussa mukanaolo, että omistajat vasta sen jälkeen kun metsäviranomaiset ovat suunnitelmat laatineet, saavat antaa ikäänkuin sivumennen lausunnon jo valmiiksi tehdystä metsätaloussuunnitelmasta, vastaa kenenkään yksityisen metsänomistajan oikeutettuja toivomuksia, eikä se muoto minun käsittääkseni johda siihen, että metsätaloussuunnitelmista tulisi sellaisia, jotka tyydyttävät metsänomistajia ja myöskin takaavat niiden vastaisen noudattamisen kaikkien yhteisiä etuja silmälläpitävästi. Päinvastoin, jos yhteismetsien omistajat saavat olla jo alusta pitäen täysin yhdenvertaisina metsäviranomaisten kanssa laatimassa metsätaloussuunnitelmia, ja esittämässä jo silloin toivomuksiansa, ehdotuksiansa ja valmistamassa niitten yksityiskohtia, paljon varmemmin se käsittääkseni takaa myöskin sen, että ne tulevat sekä asianmukaisia että myös mahdollisimman

paljon metsänomistajien toivomuksia vastaaviksi. Kun suunnitelman lopuksi, ellei yksimielisyyteen päästä, vahvistaa valtioneuvosto, jonka asiana tietysti on tasapuolisesti harkita sekä metsänomistajien että metsähallituksen toivomuksia ja ehdotuksia, niin takaa se myös sen, että niistä tulee sellaisia joita sitten voidaan paremmin käytännössäkin toteuttaa. Minun mielestäni ei tämän lain nykyisen sanamuodon mukaan tehdä metsänomistajille mitään „palvelusta” sen sanan oikeassa merkityksessä, mutta minun mielestäni tehdään sillä, jos se sellaisena hyväksytään, varsinkin Pohjois-Suomen suurien metsäalojen omistajille, n. s. karhunpalvelus.

Ed. H a h l: Sikäli kuin minä voin tätä asiaa arvostella, niin näyttää tosiaan siltä, että valiokunnan mietintö on harhaan osunut. Tämähän tietää sitä, että näille metsänomistajille, jotka nyt kumminkin tunnustetaan omistajiksi, laatii suunnitelman heidän elinkeinonsa harjoittamista varten eräs virasto, metsähallitus. Sehän on peräti nurinkurinen käsitys. Se on samaa kuin jos jollekulle maanviljelijälle maataloushallitus määrättäisiin tekemään viljelyssuunnitelma, jota on sitten noudatettava, josta omistaja saa antaa ainoastaan lausunnon. Eikö se nyt ole aivan hullunkurista? Luonnollistahan olisi, että omistaja itse laittaa suunnitelman. Jollei hän kykene, niin hän käyttää niitä neuvoja, joita on käytetty, joko maanviljelys- tai jonkun talousseuran neuvoja tai ehkä läänin metsälautakunnan ammattimiehiä. Korkeintaan minä voisin myöntää metsähallitukselle oikeuden antaa lausunnon siitä suunnitelmasta, jonka metsänomistajat ovat tehneet, sitten ollaan oikealla tolalla minun käsitykseni mukaan. Osat ovat tässä aivan nurinpäin käännettyt.

Vielä omituisemmalta tuntuu, että metsähallitus asetetaan valvomaan näiden vapaiden talonpoikien omaisuuden käyttöä. Mistä syystä? Muiden talonpoikien metsäomaisuuden käyttöä valvovat lääninmetsälautakunnat ja sitä varten meillä on erityinen laki myöskin. Mikä pakottaa panemaan nämä talonpojat metsähallituksen alaisiksi nimenomaan, joista tiedetään, että näiden välit ovat mahdollisimman huonot? Miespolvien kuluessa ovat välit kiristyneet

niin, että metsähallitus on katsottava suorastaan vastapelaajaksi näille talonpojille. Kuinka voidaan puolustaa sellaista menettelyä, että näitten talonpoikien yksityistalous tulisi riippuvaksi metsähallituksen päätöksestä jollakin tavalla? Se on minusta omituinen tilanne. Kyllä minä olen tullut myöskin siihen käsitykseen, että muutos tässä on saatava aikaan, muuten tehdään kaikkea muuta kuin onnellinen teko tämän seudun asutukselle.

Ed. T u l e n h e i m o: Edellisen puhujan lausunnon johdosta tahtoisin vain saada myöntää, että tässä laissahan kyllä tehdään määrättyjä, hyvinkin pitkälle meneviä rajoituksia yksityisten omistamien metsäin käyttöön nähden. Mutta silloin ei ole kysymys enää sitten siitä, valvooko metsänhoitosuunnitelmaa lääninmetsälautakunta vai metsähallitus. Jos vedetään oikeat johtopäätökset ed. Hahlin lausunnon, niin koko laki on hylättävä ja näitä metsiä ei ole muodostettava yhteismetsiksi, vaan ne ovat todella annettavat vapaan talonpojan vapaasti käytettäväksi. Minä puolestani en kykene arvostelemaan, onko laki yhteismetsistä tarpeellinen ja saatan kyllä, jos minulle osoitetaan, että se ei sitä ole, yhtyä kannattamaan sen hylkäämistäkin. Mutta juuri ne henkilöt, jotka tuntevat olot näissä pohjoisissa pitäjissä, ja maan hallitus, ovat sanoneet, että tällainen laki on aivan välttämätön, ja jos tätä lakia pidetään välttämättömänä, silloin, sen minä toistan, on aivan toisarvoista, kuka vahvistettua metsänhoitosuunnitelmaa valvoo. Metsänhoitosuunnitelmassahan on tarkat määräykset siitä, kuinka metsää käytetään. Kukaan ei tule olemaan riippuvainen metsähallituksen tai kenenkään muun viranomaisen mielivallasta. Samoin on toisarvoista sekin, millä asteella maanomistajat ovat osallisia metsänhoitosuunnitelmaa laadittaessa.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1 ja 2 §:t hyväksytään.

3 §.

Keskustelu:

Ed. Hänninen: Niinkuin mainitsin äsken yleiskeskustelussa, niin tämä 3 § on epäselvä. Siinä ei lainkaan mainita, kenen hyväksi nämä erotettavat metsäpalstat, joihin maatalousministeriö antaa suostumuksensa, tehdään. Pykälä olisi tässäkin suhteessa selvennettävä. Sitä paitsi tämä on käytännössä erittäin vaikea toteuttaa, melkeinpä mahdoton Kuusamon, Kuolajärven ja Kemijärven yhteismetsiin nähden, jotka ovat manttaalimaasta erotettuja. Jos näistä palstoja vielä erotettaisiin, niin se olisi näitten kaikkien, esim. Kuusamon 1,600 manttaalikirjaan merkittävä tämä vähennys ja tämänkin tähden on pykälä vaikeasti toteutettavissa. Mutta kun minä aion ehdottaa nämä maamme pohjoisosat erotettaviksi tämän lain piiristä, niin en puolestani tahdo tehdä tähän muutoksia.

3 § hyväksytään.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Junes: Niillä perusteilla, jotka löytyvät laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitetystä vastalauseesta ja joista täällä yleiskeskustelun aikana on useitten puhujien taholta huomautettu, rohkenen ehdottaa, että 4 §:n viimeisellä rivillä oleva sana „metsähallituksen” muutettaisiin sanaksi „lääninmetsälautakunnan”.

Ed. Salo: Kannatan ed. Juneksen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Junes ed. Salon kannattamana ehdottanut, että 4 §:n viimeisellä rivillä oleva sana „metsähallituksen” muutettaisiin sanaksi „lääninmetsälautakunnan”. Kutsun tätä ehdotusta ed. Juneksen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Juneksen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 113 jaa- ja 53 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

5 §.

Keskustelu:

Ed. Junes: Ehdottaisin vastalauseen mukaan, että 5 §:n toisen momentin toinen lause kuuluisi: „Muulle yhteismetsälle laaditaan metsätaloussuunnitelma metsänhoitoviranomaisten ja osakasten toimesta ja vahvistaa sen metsähallitus”.

Ed. Koivuranta: Kannatan ed. Juneksen ehdotusta.

Ed. Lohi: Minusta ei tämäkään muoto ole täysin oikea. Se voi olla, että siinä syntyy hajanaisuutta tarkemmin määrittelemättä, missä määrässä kumpikin ottaa osaa, metsäviranomaiset ja osakkaat. Minun mielestäni olisi oikeampi, että tämän metsänhoitosuunnitelman laativat tai valmistavat ne, jotka metsän omistavat, mutta vahvistamisoikeus jätetään valtioneuvostolle. Valtioneuvostolla on silloin oikeus kuulla metsähallitusta, onko tämä suunnitelma nyt sellainen, että sen kautta järkiperäinen metsänhoito tulee toteutumaan. Ja sentähden ehdotan minä tälle lauseelle seuraavan sanamuodon: „Muulle yhteismetsälle laaditaan metsätaloussuunnitelma osakasten toimesta ja vahvistaa sen valtioneuvosto”. Se on minusta selvä.

Ed. Seppänen: Kannatan ed. Lohen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Junes ed. Koivurannan kannattamana ehdottanut, että toinen momentti saisi sen

sanamuodon kuin laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitettyssä vastalauseessa on ehdotettu. Kutsun tätä ehdotusta ed. Juneksen ehdotukseksi. Niin ikään on ed. Lohi ed. Seppäsen kannattamana ehdottanut, että 2 momentin toinen lause hyväksyttäisiin näin kuuluvana: „Muulle yhteismetsälle laaditaan metsätaloussuunnitelma osakasten toimesta ja vahvistaa sen valtioneuvosto”. Kutsun tätä ed. Lohen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Puhemies: Asiasta on siis äänestettävä. Mitä menettelytapaan tulee, niin on äänestettävä ed. Juneksen ja ed. Lohen ehdotuksista ja voitava asetettava vastaehdotukseksi valiokunnan ehdotusta vastaan.

Menettelytapa hyväksytään.

Äänestykset ja päätös:

1) Äänestys ed. Juneksen ja ed. Lohen ehdotusten välillä.

Joka tässä äänestyksessä hyväksyy ed. Juneksen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Lohen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis tässä äänestyksessä hyväksynyt ed. Juneksen ehdotuksen.

2) Äänestys suuren valiokunnan ehdotuksen ja ed. Juneksen ehdotuksen välillä.

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Juneksen ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 116 jaa-ääntä ja 50 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

6—10 §:t hyväksytään keskustelutta.

Puheenvuoron saatuaan lausuvat

Ed. Hänninen: Koska tämä laki näyttää saavan sellaisen muodon, että se ei lainkaan sovi Lapissa ja Perä-Pohjolassa sijaitseviin yhteismetsiin, niin ehdotan, että tähän lakiin otettaisiin 11 §, joka erottaisi nämä Lapin ja Kemian kihlakunnan ja Kuusamon pitäjän Oulun kihlakunnassa yhteismetsät erilleen ja tämä 11 § olisi näin kuuluva:

„Tämä laki ei koske Lapin kihlakunnan, Kemian kihlakunnan ja Oulun kihlakunnassa Kuusamon pitäjän yhteismetsiä.” (Ed. Hakkila: Eikä muitakaan yhteismetsiä!)

Ed. Koivuranta: Kannatan ed. Hännisen tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Hänninen ed. Koivurannan kannattamana ehdottanut, että lakiehdotukseen otettaisiin 11 §:ksi näin kuuluva pykälä: „Tämä laki ei koske Lapin kihlakunnan, Kemian kihlakunnan ja Oulun kihlakunnassa Kuusamon pitäjän yhteismetsiä.” Kutsun tätä ehdotusta ed. Hännisen ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy ed. Hännisen ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on sanottu ehdotus hylätty.

Äänestyksessä ovat ei-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hylännyt ed. Hännisen ehdotuksen.

Lain johtolause ja lain nimike hyväksytään.

Lain toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi isojaosta ja verollepanosta sekä valtion mailla olevien vuokra-alueiden lunastamisesta Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 42 ja otetaan toiseen käsitte-

lyyn siinä sekä laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä n:o 8 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 20, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 42. Ensinnä sallitaan yleiskeskustelu; kun se on julistettu päättyneeksi, siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Molin: Jag ber att få rekommendera den av mig undertecknade reservationen. Införes en sådan förmedlingsverksamhet och anses sådana kolonisationsåtgärder vara av nöden, som i lagens 7 och 21 §§ förutsättes, bör särskild lagstiftning beträffande dessa komma till stånd. Med lagen om storskifte hava de intet att skaffa. Jag föreslår därför att min reservation måtte läggas till grund för behandlingen av ärendet.

Ed. Neitiniemi: Ne erikoisolot ja maantieteellinen asema, joissa Pohjois-Lapin kolme kuntaa Inari, Enontekiö ja Utsjoki sijaisevat, ovat pakottaneet m. m. tällaisen erikoislain aikaansaamiseen kuin nyt käsilläoleva laki isojaosta ja verollepanosta sekä valtion mailla olevien vuokra-alueiden lunastamisesta Inarin, Enontekiön ja Utsjoen kunnissa on, pääasiassa neljästä syystä, ja ne ovat: 1) metsien käytön turvaaminen niin, että metsien säilyminen sanotuilla pohjoisen mäntymetsän rajoilla taattaisiin vastaisillekin polville säännöllistä tuloa tuottavana omaisuutena; 2) sikäläisen maatalouselämän järjestämistä isojaon toimittamisella, joka on kaikkialla siellä keskeneräisenä sekä Utsjoella ja osissa Inarin pohjoisosaa kokonaan alottamattakin; 3) sanotuilla seuduilla aikaisempina vuosina metsäkeinottelijain haltuun joutuneitten suurten maatilaomaisuuksien saatamista varten takaisin niitten alkuperäisille omistajille valtion toimenpiteitten avulla; 4) näitten kuntien alueella sijaitsevien isompilukuisten kruununmetsätorppariasutusten itsenäistytämiseksi isojaon yhteydessä.

Kun tämä lakiehdotus on ollut monipuolisen valmistelun alaisena ensinnäkin mainittujen kuntien maatalous- ja asutuso- ja

paikan päällä tutkineessa erityisessä komiteassa olojen selville saamista ja ehdotusten laatimista varten, jonka perusteella sitten hallitus on lakiluonnoksen tehnyt ja josta lakiehdotuksesta on myöskin korkein oikeus antanut pyydetyn lausunnon ja joka lakiehdotus senjälkeen on laki- ja talousvaliokunnassa ollut vielä erityisen tarkastelun ja valmistelun alaisena ja on laki- ja talousvaliokunta tästä mietinnön valmistanut, joka nyt täällä on käsittelyn alaisena, niin minä puolestani voin mielihyvällä todeta, että se ehdotus on olevien olojen kannalta katsottuna erityisen hyvin onnistunut. Minä en voi siis puolestani yhtyä kannattamaan vastalauseessa esille tuotuja ajatuksia, että tästä laista poistetaisiin muutamia pykälä, sillä vastalauseen hyväksymisen kautta jäisi suurin epäkohta nimittäin edellä anottut metsäkeinottelijoille joutuneet suuret maa- ja metsäomaisuudet yhteiskunnalliselta kannalta ja ennen kaikkea Pohjois-Lapin asutuso- ja olojen kannalta rappeutumaan, johon Pohjois-Lapissa ei ole varaa kun uutisasutukseen eli toisin sanoen uusien tilojen perustamiseen sopivia maita on siellä verrattain vähän. Taloistaan pois sortuneita asujia esimerkiksi Inarin kunnassa on niin suuri lukumäärä, että mainitun komissionin saamien varmojen tietojen ja lääninhallituksessa erityisesti vielä selville otetun varmuuden mukaan oli koko Inarin kunnan tiloista yli 30 % joutunut pois alkuperäisiltä omistajilta mainituille metsäkeinottelijoille, nimittäin niitä tässä sillä nimellä, sillä maatilojen omistamiseen sellaisenaan ei näillä yhtiöillä ja muilla, jotka siellä ovat näitä tiloja hankkineet, ole halua vaan pääasiassa on haluttu saada Inarin metsät haltuun ja ne hakatuiksi kerta kaikkiaan niin pieneen mittaan kuin suinkin on mahdollista. Minä huomautan, että jos ei hallitus ryhdy asiassa ponteviin toimenpiteisiin, niin sinne muodostuu lukuisia irtolaisjoukkoja tai kituva vuokralaisasujamisto, mikä tulee olemaan aina alttiina ulkoa tuleville kiihoitustoimille ja muodostuu siellä valtakunnan pohjoisilla rajamailla epävarmaksi asujamistoksi, nimittäin maan ja kansan edun kannalta, mutta että hallitus voisi ryhtyä toimenpiteisiin, niin vaaditaan sitä varten laki ja laki juuri sellainen kuin tässä esilläoleva laki- ja talousvaliokunnan mietinnössä esitetty laki on. Minä siis kaikin puolin kannatan tätä nyt esillä-

olevaa lakia ja toivon, että se hyväksytään ja että ne ajatukset, mitä vastalauseessa on esitetty, eivät tule saamaan täällä eduskunnassa kannatusta. Minä myös tahdon mainita, että omalta kohdaltani minä en suinkaan kaikessa tapauksessa ole tällaisten poikkeuslakien kannattaja, mutta olosuhteissa sellaisissa kuin Pohjois-Lappi on, täytyy ehdottomasti isänmaan edun ja ennen kaikkea sikäläisen varsinaisen asujamiston edun kannalta yhtyä kannattamaan sellaisia lakisäännöksiä, kuin tässä nyt esillä on.

Ed. Estlander: Jag ber att få understöda rdgsm. Molin helst den reservation han rekommenderat så väsentligen avviker från betänkandet.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Yleiskeskustelun kuluessa on ed. Molin ed. Estlanderin kannattamana ehdottanut, että käsittelyn pohjaksi eduskunta hyväksyisi laki- ja talousvaliokunnan mietintöön liitetyn vastalauseen. Kutsun tätä ehdotusta ed. Molinin ehdotukseksi.

Selostus myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka haluaa käsittelyn pohjaksi suuren valiokunnan mietinnön, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa, on ed. Molinin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis päättänyt käsittelyn pohjaksi ottaa suuren valiokunnan mietinnön.

Ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskoh-raiseen käsittelyyn.

1—3 §:t hyväksytään keskustelutta.

4 §.

Keskustelu:

Ed. Molin: I sitt betänkande har lag- och ekonomiutskottet föreslagit att 20 och

21 §§ måtte byta ordningsföljd så att 21 § i regeringens proposition kommer att motsvaras av 20 § i lag- och ekonomiutskottets förslag och tvärtom. Emellertid har utskottet underlåtit att i paragrafen göra den härav påkallade ändring att hänvisningen i 4 § till 21 § bör utbytas mot en hänvisning till 20 §. Då jag emellertid i sinom tid kommer att yrka på att 20 och 21 §§ skola från lagförslaget utgå, anser jag mig ej hava anledning att göra något ändringsförslag, men har jag dock velat härom erinra.

Ed. Tulenheimo: Minä pyydän saada ilmoittaa, että laki- ja talousvaliokunnassa kyllä tämä korjaus tehtiin, mutta on ilmeinen painovirhe, että se ei ole tullut laki- ja talousvaliokunnan mietintöön ja virhe, jota minä valitettavasti en aikaisemmin ole huomannut. Tarkoitus on siis, että hallituksen esityksessä oleva 4 § muutetaan siten, että hallituksen esityksessä sanat „on niille, 21 §:ssä mainitulla ehdolla”, muutetaan sanoiksi „on niille, 20 §:ssä mainitulla ehdolla” j. n. e.

Puhemies: Tämä voitaneen ottaa huomioon oikaisuna.

Oikaisu hyväksytään. Pykälä hyväksytään muutenkin.

5 ja 6 §:t hyväksytään.

7 §.

Keskustelu:

Ed. Molin: I 3 mom. av 7 § föreslås att om sådan överlåtelse, varom tidigare i paragrafen talas, icke fås till stånd, kan statsrådet i skattnämningsutskottet förordna, att hemmanet skall tilldelas endast så mycket ägor, som detsamma enligt hittills gällande lagstiftning bort erhålla. Detta stadgande synes mig uppenbart strida mot principen om allas likhet inför lagen. Vi må komma ihåg, att här icke är fråga om någon slags gåva av staten åt den enskilde, utan blott om fastställandet av den grund, enligt vilken storskiftet och skattnämningen i dessa delar av landet bör ske. Det har framgått

att de säregna förhållandena i de nordligaste delarna av Lappmarken betinga att hemmanen där vid storskiftet tilldelas en större areal per mantal än vid motsvarande förrättningar i södra delen av landet. Detta fastslås i § 4 i lagförslaget. Men i § 7 föreslås däremot, i strid med denna princip, att särskilda hemman skola tilldelas blott så mycket ägor som hemmanen i övriga delar av landet, och detta blott på den grund att hemmanet tillfälligtvis äges av en s. k. spekulant, under vilken kategori lagen hänför varje person, som ej själv odlar och bebor hemmanet. Detta kan icke godkännas, desto hellre som icke ens de motiv, vilka åberopats till stöd för en sådan åtgärd, äro hållbara. Man har motiverat saken därmed, att denna s. k. spekulant icke skall få inhösta den vinst han i avvaktan på den nu ifrågasatta lagstiftningen hoppats på. Den inhöstar han i alla fall. Om han överläter hemmanet åt en icke-spekulant, tilldelas hemmanet enligt 21 § i lag- och ekonomiutskottets förslag så stort tillskottsbelopp, som hade tillkommit hemmanet, ifall det redan vid storskiftet hade tillhört en icke-spekulant. Självfallet inverkar detta på priset vid försäljningen, och spekulanten har i varje fall nått sitt mål. Momentet är även på sådan grund överflödigt. På grund härav ber jag att få föreslå att 3 mom. i 7 § måtte från lagen utgå.

Ed. Estlander: Jag ber att få understöda herr Molins förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Molin ed. Estlanderin kannattamana ehdottanut, että 7 §:n 3 momentti poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Molinin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa on ed. Molinin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä annetaan 127 jaa- ja 15 ei-ääntä.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

8—19 §:t hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

20 §.

Keskustelu:

Ed. Molin: I 20 och 21 §§ av lagförslaget införes ett nytt slag av äganderätt till fast egendom, något slags villkorlig äganderätt. I visst fall kan statsrådet frändöma en lägenhet lägenhetens andel i samfällighetsskogen. Detta kan inträffa t. ex. om en hemmansägare inköper en grannlägenhet, därest han icke är i tillfälle att bebo lägenheten. Förändras äganderätten, kan ägaren åter beviljas den förlorade andelen i samfällighetsskogen. Denna äganderätt jämställades vid behandlingen i lag- och ekonomiutskottet på ett synnerligen betecknande sätt av en talare med en harmonika. Ena ögonblicket skjuter man ihop den för att följande ögonblick draga ut den igen. Det är ju sant, att äganderättsbegreppet under de sista åren blivit nog så skamfilat, men en sådan elasticitet i äganderättsbegreppet, som här har föreslagits, kan jag icke vara med om att godkänna. Jag föreslår därför att 20 § måtte utgå.

Ed. Estlander: Jag ber att få understöda rdgsm. Molins förslag.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelun kuluessa on ed. Molin ed. Estlanderin kannattamana ehdottanut, että 20 § poistettaisiin. Kutsun tätä ehdotusta ed. Molinin ehdotukseksi.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy suuren valiokunnan ehdotuksen, äänestää „jaa”; jos „ei” voittaa ed. Molinin ehdotus hyväksytty.

Äänestyksessä ovat jaa-äännet voitolla.

Puhemies: Eduskunta on siis hyväksynyt suuren valiokunnan ehdotuksen.

21—24 §:t, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotus laiksi rekognitionsionimetsien palauttamisesta valtiolle.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 43 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 5 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 60, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 43. Ensinnä sallitaan yleiskeskustelu. Kun se on julistettu päättyneeksi, siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtiin.

Yleiskeskustelu:

Ed. Estlander: Under äldre tider och även i jämförelsevis nyare tid har det förekommit att kronan åt bruksidkare överlämnat kronan tillhöriga skogar och marker för att gynna bergsindustrin, i det att bruken emot en s. k. rekognitionsavgift fingo nyttja dessa skogar för kolfångst. Dessa upplåtelser skedde mot villkor och fingo innehavas under obegränsad tid, dock endast så länge de användes för de i upplåtelsen bestämda ändamålen och under de däri angivna villkoren. Det är dessa omständigheter propositionen tagit fasta på, då den framhåller att de rekognitionsskogar, som ännu finnas anslagna åt vissa bruk, nu borde indragas under staten. Propositionen utgår härvid från postulatat, att bruken icke mera skulle fullgöra sina åtaganden och att förty de skulle hava förverkat sin rätt till dessa skogar. Någon egentlig utredning i detta avseende finnes emellertid icke uti propositionen, medan å andra sidan omständigheter äro kända, som kunde åberopas för att ådagalägga att åtminstone i något, måhända i några fall detta påstående kanske är tvivel underkastat. Emellertid, om man också med propositionen utgår från att ifrågavarande rekognitions-skogar äro förverkade, synes det mig dock att den i propositionen föreslagna lagstift-

ningen, genom vilken rekognitionsskogarna skulle indragas under statsverket, är minst sagt olämplig. Ty då vore väl den riktiga utvägen att statsverket, på grund av att de villkor, under vilka rekognitionsskogarna ursprungligen upplåtits, numera icke mera iakttagas, skulle göra sin rätt att återfå desamma gällande. Och någon lag skulle alltså i dessa fall icke behövas.

Om emellertid propositionen dock bygger på nödvändigheten av en lag, så måste man fråga sig, huruvida icke något annat skäl föreligger för denna regeringens åtgärd och huruvida icke måhända saken är den, att staten misströstar om att på grund av det föregivna skälet om kontraktens eller upplåtelseernas förverkande kunna åtkomma skogarna. Här har under tidigare diskussion i denna fråga uppgivits, att åtminstone i ett fall, som av propositionen beröres, kronan skulle fortfarande ligga i process angående återfående av sådana marker. Det synes mig att man vore berättigad fråga sig, huruvida måhända orsaken till att i propositionen tillgripits en dylik lag är den, att staten misströstar om att i rättslig väg återbekomma dessa rekognitionsskogar och därför har funnit enda utvägen vara att genom en lex in casu så att säga avskära rättgångsvägen för bruken och jämväl måhända ingripa i redan anhängiggjorda processer. En lex in casu bleve den i propositionen föreslagna lagen i varje fall. Den rör blott några få bruk, ty endast ett ringa antal innehavare av sådana skogar finnas numera. En lex in casu är alltid betänklig, men i detta fall synes den mig vara rent av omoralisk, om det verkligen är så som jag här antydde och som förhållandena synas tvinga en att antaga, nämligen att statsverket misströstar om att på laglig väg kunna återfå sin dispositionsrätt till ifrågavarande jordar och därför tillgriper denna utväg.

Under sådana förhållanden och på grund av bristande utredning vore det enligt min tanke redan skäl att avvisa denna proposition. Ännu större skäl ligger åtminstone för mig däruti, att också lagförslagets bestämmelser synas vara ganska obilliga. då däri enligt 1 § bestämmes, att rekognitionsskogarna skulle utan ersättning återgå till statsverket. Nu är det ju dock veterligt, att åtminstone i vissa fall ganska betydliga kostnader nedlagts, odlingar eller utdikningar vidtagits å dessa skogsmarker och att,

om också innehavarena av dem haft sin inkomst, de dock numera skulle återgå till staten i ett mycket förbättrat skick.

På grund av dessa omständigheter och de principiella betänkligheter, som synas mig vidlåda denna lag, ber jag att redan nu få framställa förslag om att riksdagen måtte besluta att förkasta propositionen. Och anser jag skäl ytterligare vara att föreslå, att regeringen ville framlägga ny proposition, uppgjord på sådan grund att innehavare av rekognitionsskogar berättigas att inlösa dem till ägo. I Sverige har man åtminstone tidigare ansett önskligt att sakläget finge i denna riktning utveckla sig. Också medgavs i början av senaste århundrade rätt till skatteköp med avseende å rekognitionsskogar, av vilka en stor del på detta sätt kom att övergå i enskild ägo, medan beträffande vissa av dessa skogar gäller ännu det förhållandet att de icke inlösts och icke kunna till statsverket inlösas.

Ed. J a n h o n e n: Kun täällä edellinen puhuja huomautti siitä, että tämä lakiehdotus sellaisenaan ei olisi tarpeen vaatima, niin ainakin mitä tulee Suomussalmella sijaitsevaan Ämmänruukin alueeseen, niin olisi mielestäni tällainen lain toimenpide tuiki tarpeellinen. Mainittu tehdasalue, joka käsittää neljättätuhatta hehtaaria, on kuulunut n. s. Ämmänruukille. Mutta tämä tehdas ei ole ollut toiminnassa sitten vuodesta 1878 ja useampia vuosikymmeniä on ollut riita käynnissä hallituksen ja ruukin omistajan kanssa tämän metsäalueen omistamisesta ja vielä tänäkin päivänä on riita siitä parhaillaan käynnissä. Tämän pitkällisen riidan kautta, josta riidasta ei näytä vieläkään loppua olevan, on ollut seurauksena, että asutustoiminta on juuri tällä alueella tyyten ehkäisty, samalla tavalla kuin tällä alueella olevat tehdastorpat eivät ole voineet päästä nauttimaan laajempia oikeuksia, koska ei ole pystynyt hallitus enempää kuin taas nämä entiset tehtaanomistajatkaan asiassa mitään määräämään. Puolestani toivoisin, että tämä lakiehdotus sellaisenaan tulisi hyväksytyksi, ainakin sikäli kuin se koskee tätä tapausta.

Ed. V i l j a n e n: Eräs maamme suurimpia valtiomiehiä on sanonut, että hyvään valtiotaitoon ja hyvään politiikkaan kuuluu, että yhteiskuntarakennetta lujitetaan

ja että samalla pidetään oikeus- ja kulttuurivaatimuksia silmällä. Kun tässä mielessä tarkastaa tätä lakiesitystä, niin tulee epäilemättä saaneeksi sen vaikutelman, että näitä periaatteita, jotka tässä mainitsin, ei esityksessä ole otettu huomioon. Minusta tuntuu siltä kuin olisi unohdettu oikeusperiaate ja samalla myöskin kulttuuriperiaate. Tämä esitys nim. tarkoittaa eräiden omaisuusarvojen palauttamista valtiolle takaisin, ja siinä mielessä itse asiassa esitys on epäilemättä aivan oikea. Mutta kun sen mukaan näiden omaisuusarvojen palauttaminen tapahtuu korvauksitta, siis toisin sanoen omaisuusarvon haltijan täytyy luopua siitä työstään, jonka hän näiden alueiden hoitoon on aikojen kuluessa pannut, saamatta siitä korvausta, niin tuntuu ainakin minusta siltä, että asia ei ole oikeudenmukainen. Voidaan sanoa tätä vastaan, että kysymyksenalaisien metsien ja alueiden haltijat ovat tietäneet, että tämä omaisuus on valtiolle takaisin palautuva. Mutta tulee muistaa, että valtio on luovuttanut tämän nautinto-oikeuden erinäisiä tarkoituksia varten, nimittäin sentähden, että alueiden haltijat käyttävät näitä alueitaan tuotannollisiin tarkoituksiin, ja siis itse asiassa voidakseen viedä tämän yhteiskunnan tuotantoelämää eteenpäin ja sillä lailla myöskin osaltaan vaikuttaa sivistyksen ja kulttuurin kohottamiseen. Oikeastaan alueiden haltijat ovat hoitamassa erästä leiviskäänsä, ja jos ne ovat tämän leiviskänsä hoitaneet niin, että se on moninkertaistunut, niin totta kai niillä on myös oikeus saada jonkunlainen korvaus siitä työstä, minkä he ovat tehneet. Minä päättelisin sen korvauksen juuri jonkunlaisessa sellaisessa muodossa, kuin mitä ed. Estlander täällä esitti, nimittäin sellaisessa, että alueiden haltijat, tässä tapauksessa ruukkien omistajat, saisivat mahdollisuuden lunastaa osia näistä alueista haltuunsa, joita he välttämättömästi katsovat tuotantonsa tähden tarvitsevana.

Olen ollut tilaisuudessa tutustumaan erääseen tällaiseen ruukin rekognitionialueeseen, joka on melkolaisen suuri, joka käsittää m. m. erään suuremman suoalueen, joka on 32.8 hehtaaria. Tämä rahkasuo on pantu viljelykselle, joka työ on maksanut suuria summia kyseessäolevalle ruukille ja viljelemällä tätä rahkasuota on kyseenalaisen ruukki epäilemättä tehnyt suuren palveluksen koko yhteiskunnalle. Se on tässä

mielessä ollut kulttuuritekijä. Minä epäilen, tokko tämä suo yksityisillä voimilla ja yksityisillä pääomilla milloinkaan olisi tullut siihen kuntoon, kuin se nyt on. Sellainen tuskin olisi ollut mahdollista. Samoin on tämä ruukki ojittanut 6 kilometrin pituisilla ojilla nämä metsämaat ja siten hyödyttänyt kyseessäolevain metsämaiden kasvua. Tämä ruukki on siis hoitanut saamansa leiviskän erinomaisella tavalla, ja on siis, aivan kuin monet muutkin näistä ruukeista, ollut yhteiskunnan rakentajana ja kulttuurin luoja. Sentähden minä pidän, että tämä laki ei vastaa niitä edellytyksiä, joita sille voidaan asettaa; se kaipaasi korjauksen, ja mielestäni korjauksen siihen nähden, että ruukin omistajalla olisi, kuten sanottu, tilaisuus omikseen lunastaa sellaisia alueita, joita hän välttämättömästi tarvitsee ja joihin hän on kiinnittänyt suuria arvoja. En tahdo tässä yhteydessä tehdä mitään ehdotusta, mutta kolmannessa käsittelyssä saanen ehkä tilaisuuden palata asiaan uudelleen ja tehdä silloin oman ehdotukseni tai yhtyä niihin, jotka käyvät tähän suuntaan.

Ed. J a n h o n e n: Täällä edellinen puhuja mainitsi mahdollisista korvauksista, mitä tulisi suoritettavaksi näille tehtaille, sikäli kuin ne ovat rakennuksiin ja muihin viljelyksiin varoja uhranneet, niin ainakin, mitä nyt tähän Ämmänruukin alueeseen tulee, niin siellähän ei ole vuosikymmeniin enää ollut minkään näköisiä tehdasrakennuksia eikä liioin viljelyksiä, niin että siinä suhteessa minusta ei ainakaan Ämmänruukkiin nähden voida mitään sellaisia vaatimuksia tehdä.

Ed. E s t l a n d e r: Jag ber att få tillägga, att jag kommer att vid tredje läsningsen upptaga de förslag jag gjorde, men att jag tagit dem till tals redan nu för att därmed bringa under riksdagens överbäggande ett förslag av principiellt annan innebörd än propositionens.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Eduskunta siirtyy lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

1—3, 5 ja 6 §:t, lakiehdotuksen johtolause ja lakiehdotuksen nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi metsänmyynnistä eräntilaustiloilta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 44 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä maatalousvaliokunnan mietinnössä n:o 6 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 75, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 44. Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu. Kun se on julistettu päättyneeksi, siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelussa ei kukaan halua puheenvuoroa.

(Yksityiskohtaisessa käsittelyssä 1—6 §:t, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään järjestänsä keskustelutta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi kansakoululaitoksen kustannuksista annetun lain muuttamisesta.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 48 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 36 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 67, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

P u h e m i e s: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 48. Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu ja kun se on julistettu päättyneeksi, siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. H a n n u l a: Eduskunnassa on vasta muutama päivä sitten hyväksytty laki, jossa valtion viran ja toimen haltijain eläkkeet määriteltiin ja säädettiin silloin täy-

deksi eläkkeeksi 60 % peruspalkasta. Tätä yleistä perustetta olisi tietenkin johdonmukaisesti sovellettava, kun muillekin valtion varoista eläkettä saaville eläkkeitä järjestetään. Nyt tällä kertaa tässä on käsillä lakiehdotus, jossa ehdotetaan kansakoulunopettajain eläkkeet uudestaan järjestettäväksi. Lakiehdotuksen mukaan tuli yläkoulun opettajan täysi eläke 8,000 markaksi ja alakoulun opettajan täysi eläke 6,000 markaksi. Nämä ehdotetut eläkesummat eivät ole 60 % kansakoulunopettajain koko peruspalkasta luonnonedut huomioon ottaen. Minkä prosenttiluvun ne muodostavat, sitä ei ole valtiovarainvaliokuntakaan käynyt selvittämään. Se onkin varsin vaikea selvitettäväksi, sillä kansakoulunopettajain palkkaus on tällä kertaa paitsi suorastaan riittämätön, myös hyvin epätasainen ja eri seuduilla hyvin erilainen. Siitä on vaikea löytää sitä perustetta, jonka mukaan eläke oli laskettava.

Että asia näin on, se on ollut eduskunnan tiedossa, koska viime valtiopäivillä eduskunta kehoitti hallitusta huolehtimaan siitä, että kansakoulunopettajain palkkaus tulisi nopeimmiten ja kiireimmiten uudestaan järjestetyksi. Hallitus lykkäsi asian komiteaan ja siellä komiteassa se edelleen on. Niin kauan kuin komitean selvitystä ei ole saatu, ei ole myöskään sitä lähtökohtaa, jolta kansakoulunopettajain eläkkeitä olisi lähdettävä määrittämään. Näin ollen tämä lakiehdotus, joka tässä nyt on esillä, riippuu ilmassa. Sen täytyykin käsitellä olevan jonkunlainen väliaikainen toimenpide, jonkinlainen hätäkeino, jolla pyritään jotenkuten lieventämään jo eläkkeellä olevien kansakoulunopettajien tukalaa toimeentuloa. Vain tällaisena väliaikaisena toimenpiteenä minä olen valmis tämän lakiehdotuksen hyväksymään, mutta en lopullisena. Sentähden tässä yhteydessä tahtoisin sille komitealle, jonka tehtäväksi on annettu kansakoulunopettajien palkkauksen uudelleen järjestelyn ehdottaminen, ja jonka komitean jäseniä istuu täällä eduskunnassa, tahtoisin lausua toivomuksen, että se kiirehtisi työnsä. Se on ollut jo liiankin kauan tekeillä ja kansakoulunopettajien kesken ovat mielen levottomia, puute ja köyhyys on ahdistava, ei tahdota enää jaksaa odottaa. Toinen seikka, jonka tälle komitealle tahtoisin toivomuksena lausua, on se, että kun palkkoja ja eläkkeitä lähdetään uudestaan järjestämään, lähdettäisiin niistä yleisistä

näkökohdista, joilla valtion virkojen ja toimenhaltijain palkkaus ja eläke on tullut järjestetyksi, sillä vain vastaavilta kohdilta samoja määryksiä soveluttaen kansakoulunopettajien palkkaukseen ja eläkkeisiin päästään tasapuolisiin ja tyydyttäviin tuloksiin.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

26 §, lain johtolause ja lain nimike hyväksytään.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi eläkeoikeudesta kirkollisten alkukoulujen opettajille ja opettajatarille.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 45 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä valtiovarainvaliokunnan mietinnössä n:o 37 valmistelevasti käsitelty hallituksen esitys n:o 26, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 45. Ensin sallitaan asiassa yleiskeskustelu. Kun se on julistettu päättyneeksi siirrytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Menettelytapa hyväksytään.

Yleiskeskustelu:

Ed. Jussila: On kaikki syy puoltaa valiokunnan mietintöä. Siinä on tehty hallituksen esitykseen eräs tärkeä muutos nim. se, että eläkkeen määrä on fikseerattu määrätyksi summaksi. Muutoin esimerkiksi sellaisen kirkollisen alkukoulun opettaja, joka kaiken parhaan ikänsä on ollut tässä toimessa ja voimansa siihen uhrannut ja siitä saanut palkkaa esim. 600 markkaa vuodessa, kuten monessa paikassa palkka on niin pieni ollut, saisi hallituksen esityksen mukaan 60 % eli siis 360 markkaa. Toisin sanoen melkein ei mitään. Toiset kirkollisten alkukoulujen opettajista, joilla ei ole alakansakoulunopettajan kompetenssiä, tulevat välttämättömästi tällaisen eläkeoikeu-

den tarpeeseen. Muutoin kehitys kulkee siihen suuntaan, että tällaisista kouluista siirtyvät ne kunnallisiin alakansakouluihin opettajiksi, joilla tällainen pätevyys on olemassa. Kiertokoulujen kohtalohan on se, että ne vähitellen lakkaavat olemasta ja kunnalliset alakansakoulut tulevat sijaan. Mutta niille, jotka esim. vanhuuden vuoksi eivät voi siirtyä alakansakouluihin opettajiksi, takaa tämä valiokunnan mietintö kohtuullisen eläkkeen. Mielihyvällä voin hyväksyä tämän lakiesityksen.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Lakiehdotuksen 1 ja 2 §:t, lain johtolause ja sen nimike hyväksytään keskustelulta.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi kansakoululaitoksen kustannuksista 15 p:nä huhtikuuta 1921 annetun lain 5 §:n muuttamisesta toisin kuuluvaksi.

Esitellään suuren valiokunnan mietintö n:o 46 ja otetaan toiseen käsittelyyn siinä sekä sivistysvaliokunnan mietinnössä n:o 5 valmistelevasti käsitelty ed. Kärjen y. m. edusk. esit. n:o 31, joka sisältää yllämainitun lakiehdotuksen.

Puhemies: Käsittelyn pohjana on suuren valiokunnan mietintö n:o 46.

Kukaan ei pyydä puheenvuoroa.

Eduskunta päättää yhtyä suuren valiokunnan hylkäävään ehdotukseen.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 12) sekä 17)—22 asiat.

13) Ehdotus laiksi säästöpankkien vakuusrahastosta.

Hallituksen esityksen n:o 107 johdosta laadittu pankkivaliokunnan mietintö n:o 2

esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

14) Ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta.

Hallituksen esityksen n:o 100 johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 38 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

15) Ehdotus laiksi yksityisten kansakoulujen valtioavusta.

Hallituksen esityksen n:o 90 johdosta laadittu sivistysvaliokunnan mietintö n:o 8 esitellään mainitun lainsäätämisasian ensimmäistä käsittelyä varten.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

16) Ehdotukset laeiksi asevelvollisuuslain ja sen voimaannapenemisestä annetun lain eräiden pykälien muuttamisesta.

Ed. Mannerin y. m. edusk. esityksen n:o 52 johdosta laadittu sotilasasiainvaliokunnan mietintö n:o 3 esitellään mainittujen lainsäätämisasiain ensimmäistä käsittelyä varten.

Kukaan ei halua puheenvuoroa.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi ja asia menee valtiopäiväjärjestyksen mukaisesti suureen valiokuntaan.

Pöydällepanot:

Esitellään ja pannaan pöydälle ensi istuntoon:

23) Ehdotuksen laiksi tullimaksujen kantamisesta vuonna 1925

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 39.

**24) Ehdotuksen laiksi eräiden eläkettä valtion varoista nauttivien henkilöiden eläke-
eduista**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 41.

**25) Ehdotuksen laiksi maalaiskuntain asutus-
lautakunnista annetun lain muuttamisesta**

sisältävän hallituksen esityksen johdosta laadittu maatalousvaliokunnan mietintö n:o 7.

Seuraava eduskunnan istunto on huomenna kello 6 i. p.

Täysi-istunto päättyy kello 10.30 i. p.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Eino J. Ahla.